Zilletti; Giovanni Battista, fl. 1559, ed.

VOLVMEN

PRAECLARISSIMVM

AC IN PRIMIS OMNIBVS
IVRISPERITIS
perneceſſarium ac vtiliſsimum.

OMNIVM TRACTATVVM CRIMINALIVM
nunc per D. Ioan. Baptiſtam Zilettum Venetum ab omnibus mendis
expurgatum ac omninò correctum, & longè diligen-
tius accuratius ac fœlicius quàm unquam
antea, in lucem proditum.

NAM PRAETER OMNES TRACTATVS,
qui ſunt antea in hac materia editi, hoc volumine quamplurimi alii tractatus
aurei & penè diuini & omnibus aliis vtiliores, continentur,
qui cùm eſſent manu ſcripti.

SVNT SVMMA CVRA DILIGENTIA STVDIO
ac ſumptu nunc nouiter è manibus doctiſsimorum ac præſtantiſsimorum
omnium ætatis noſtrę iuriſperitorum excerpti, ꝓout ſexta
pagina legentibus indicabit, & ſtudentibus ipſimet
tractatus demonſtrabunt.

CVM EIVSDEM D. IOAN. BAPTISTAE ZILETTI,
omnium materiarum indice multò quàm
antea pleniore.

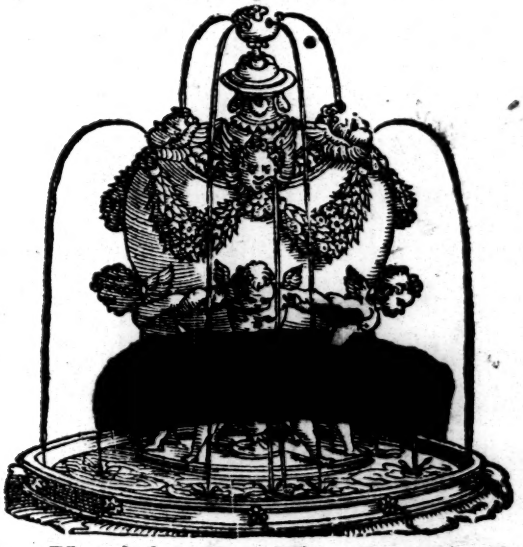

VENETIIS.
M D LXIII.

A.38-3

6072 B40

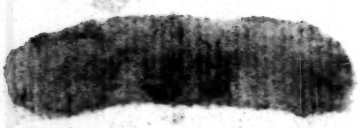

IOANNI BAPTISTAE PLOTO NOVARIENSI,

VIRO NOBILISSIMO, ET IVRISconsulto præclariſsimo,

IOAN. BAPTISTA ZILETTVS

VENETVS I. C. S. P. D.

VPERIORIBVS diebus cum apud me eſſet Hieronymus Magius Anglarenſis Iureconſultus, vir multis nominibus mihi chariſsimus, præſertim verò quòd de legali Republica (vt eius ingenij numeroſas dotes omittam) ſcriptionibus permultis iuris prudentiæ lucem maximam afferentibus, quarum editionem adornat, ſit benemeritus: multis verbis de communibus ſtudijs vltro citroq; habitis, è re nata, de criminalibus tractatibus loqui cœpimus. Cumq; Chalcographorum incuria infinitis penè locis eos eſſe deprauatos affirmarem; multaq; ipſe etiam reſtituenda indicaſſet, orare cœpit vt horum emendandorum prouinciam ſuſciperem. Mihi enim laborem facilè ceſſurum affirmabat, tum quòd tractatuum horum nonnullos manuſcriptos, & caſtigatiores haberem; tum quòd iam diu Iureconſultorum noſtrorum ſcripta omnia ad criminales cauſas ſpectantia perſcrutatus eſſem, atque in his diſcutiendis, examinandis, atque adnotandis non parum elaboraſſem; quorum ope tractatus hoſce penitus repurgare, & priſtino candori reſtituere

posſem. Hanc ſi prouinciam obirem, ſtudioſorũm gratiã, quorum nocturnis diurnisq; manibus illi verſantur atque teruntur, me initurum dicebat. Itaq; ſuis ille verbis ad eum ſucipiendum laborem me impulit. Cœpi igitur exemplaria conferre, & quaſi ex Augeæ ſtabulo fimũ egerere. Dij boni quam mendarum vim offendi? quibus monſtris Typographi contextus fœdarant? quas labes, & deformitates inuexerant? Nullos mehercle deprauatiores libros, & qui magis lectori negotium faceſſere poſſent vnquam animaduerti. Multa ſæpe verba deerant, non pauca ſuperfluebant. Quæ negabat auctor, Chalcographi error affirmabat, idque nonnunquam in re magni momenti. Quamobrem prouincia ipſa plus in receſſu laboris habuit, quàm in fronte promitteret. Cum his diu colluctatus erroribus, demum diuino fauente numine libris ipſis primeæuum genuinumq; candorem quodam quaſi poſtliminio reductum, conciliaui. Ac cùm multa rerum ſummis abeſſe perſpicerẽ, quæ deerant inuexi, indicemq; locupletiſsimum addidi, & vt nihil omnino ſit quod lector deſideret, adſtruxi Ioannis Ant. Rubei tractatum de poteſtate procuratoris. Item Franciſci Caſonij de indicijs & tortura, & Antonij Columbani de modo procedendi extraordinariè in controuerſijs criminalibus. Verum enimuero cùm omnia planè acceſsiſſent ornamenta, vnum duntaxat deerat, ad quod comparandum iudicij non leue examen fuit adhibendum: Nimium docti alicuius, clariſſimiq; Iureconſulti patrocinium. Optimorum nanque Iuriſprudentũ cœtus acephalus, præſidem patronumq; exiptabat, qui & contra calumniantium iniquitates adeſſet, decusq; & ornamentum multiplicibus tractatibus afferret. Dum huius rei gratia anxius ſatago tu Plote V. C. noſtræq; ætatis Iureconſul-

torum ſplendor occurriſti, ſub cuius præſidio, elegantiſsimum hoc tractatuum volumen in integrum reſtitutum, reuiſumq;, iuriſprudentiæ ſtudioſis communicarem. Cum enim ad Bartholi ipſius, Alexandri, & reliquorum Reip. literariæ procerum prudentiam & gloriam proxime acceſſeris, ac ſis non ſolùm Nouariæ, quæ tuis in dies auguſtior eſt honoribus, ſed Inſubrię totius Oraculum, ad quod reſponſorum gratia in arduis quibusq; quæſtionibus, cauſisq; difficillimis omnes confluunt; iure optimo hæc tibi, & contrà tuum patrocinium his deberi, nemo non poteſt intelligere. Accedit eò præclara, Plotæ familiæ nobilitas quæ eximijs animi tui dotibus copulata, mirum eſt quantum in te dignitatis, claritatisq; pariat, & exuſcitet: Vnde hinc etiam libris hiſce lucis non parum affulgere poſſe videatur. Noſtros igitur, quanquam in re tenui, non leues labores, noſtramq; omnem hic operam & diligentiam, Plote prę clariſsime, quam candido tibi dicamus animo hilari fronte accipe, & me tui amantiſsimum, ac ſtudioſiſsimum, vt facis, ama. Vale.

Venetijs, quarto Cal. Mart.
M D L X I I I.

INDEX TRACTATVVM
IN HOC OPERE
CONTENTORVM.

De accusationibus publicorum Iudiciorum.	*Placentinus.*	*car.* 1
De accusationibus, & inquisitionibus.	*Bononicontus.*	*car.* 7
De excusatore sine mandato.	*Anto. de Canaria.*	*car.* 11
De potestate procuratoris.	*Io. Anto. Rubei.*	*car.* 20
De crimine læsæ maiestatis.	*Marti. Lauden.*	*car.* 42
De crimine læsæ maiestatis.	*Incertus Author.*	*car.* 44
De seditiosis.	*Nicolaus Boherius.*	*car.* 60
De percussionibus.	*Odofredus*	*car.* 76
De lamiis.	*Ioannes Franci Ponzinibius.*	*car.* 77
De irregularitate.	*Nicolaus Plouius.*	*car.* 88
De furtilegiis.	*Paulus Ghirlandus de Castilione Aretin.*	*car.* 91
De hæreticis.	*Ioan. Nico. Arelatanus.*	*car.* 121
De hæreticis, & eorum pœnis.	*Paulus Ghirlandus.*	*car.* 127
De hæreticis.	*Gundisal. de viladiego.*	*car.* 135
De hæreticis.	*Ludouicus Carerius.*	*car.* 156
De modo procedendi contra Apostatas.	*Incertus Author.*	*car.* 172
De fuga.	*Ioannis Tierry.*	*car.* 173
De Bannitis.	*Iacobus de Arena.*	*car.* 175
De Bannitis.	*Nellus de S. Geminiano.*	*car.* 178
De carceribus.	*Baldus de Perusio.*	*car.* 162
De relaxatione carceratorum.	*Paulus Ghirlandus.*	*car.* 264
De Indiciis & Tortura.	*Guido de Suzaria.*	*car.* 278
De Indiciis & Tortura.	*Franciscus Brunus.*	*car.* 287
De Indiciis.	*Marcus Blanchus.*	*car.* 316
De indiciis & tortura.	*Franciscus Casonius.*	*car.* 344
De Quæstionibus.	*Iacobus de Arena.*	*car.* 375
De Quæstionibus & Tormentis.	*Baldus de periglis.*	*car.* 377
De Quæstionibus & Tortura.	*Paulus Ghirlandus.*	*car.* 380
De Quæstionibus & Tortura.	*Ambertus de Antramonia.*	*car.* 387
Casus in quibus pœna morsis specifice a lege est imposita.	*Gulielmus Bont.*	*car.* 390
De pœnis omnifariam coitus illiciti.	*Paulus Ghirlandus.*	*car.* 391
De modo procedendi extraordinarie in controuersiis criminalibus.	*Antonius Columbanus.*	*car.* 407

FINIS.

REPERTORIVM FERTILE ADMODVM DILIGENTIA, ET ORDINE NON VVLGARI

CONCLVSIONES ET QVESTIONES TAM PRINcipaliter quàm incidenter tactas in hoc opere tracta. Criminalium complectens. Omnibus legum profeßoribus, iudicibus, aduocatis cauſas perorantibus, nedum vtile ſed neceſſarium.

PER D. IOAN. BAP. ZILETVM VENETVM

NVNC CONGESTVM, ET IN OMNIVM gratiam editum, feliciter incipit.

BBAS inquirens de exceſsibus monachi facta ſibi copia inquiſitionis & proceſſus, ſi dicat ſe velle defendere, & petat expẽſas pro procuratoribus, aduocatis, & alijs ad defenſionem neceſſarijs, an ſit audiendus. Bonicont. de accuſ. nu. 10. car. 8
Abbas pro monacho admittitur ad defendendum pro ſuo intereſſe ibidem. nu. 149 car. 25
¶ Abolitio quid ſit. Placentin. de accuſationi. titu. iiij. nu. 5 car. 4
Abolitio publica quæ ſit, quæ priuata, & quę ex lege ibidem.
Abolitio quibus ſit neceſſaria. ibi. nu. 6 car. ea.
Abolitio a quibus, & qualiter ſit concedenda. ibi. nu. 9 car. ea.
Abolitio quandoque permittitur inuito reo. ibi. numero. 10 car. 4.
Abolitio in quibus denegetur criminibus. ibidem. nume. 11 car. ea.
Abolitio ante ſententiam conceſſa quid operetur, et quid poſt. ibi. nu. 12 car. ea.
Abolitio publica nec priuata prodeſt, fallaciter & per calumniam accuſantibus, nec ſpecialis indulgentia principis. Io. Ant. Rubeus de poteſtate procurato. in j par. nu. 385 car. 37
Abolitio proceſſus & litis extinctio per quæ verba fiat incompoſitione Pau. Girlan. de relaxatio. carcerator. in titu. de pœna. compo. q. j. nu. 11 car. 270
Abolitione priuata repetere indulta quando liceat. Placentin. de accuſationi. tit. iiij. nu. 13 car. 4
¶ Abortiuum procurans vel faciens, ne mulier concipiat aut pariat irregularis eſt. Nicola. Plouius de irregularita. nu. 21 car. 89
¶ Abſens quis dicatur & abſentia quomodo probetur. Ant. de Canario de excuſato. part. ij. nume. 11. & 12 car. 14.
Abſens vbi poteſt condemnari in criminalibus, ibi procurator admittitur, & an ſemper locum habeat Io. Ant. Rubeus de poteſta. procurator. in prima par. nume. 31. car. 21. & nume. 279. & 285. car. 32. & nume. 331 car. 35
Abſens poteſt ab alio defendi. ibi. nu. 40 car. 21
Abſens non debet condemnari ingraui delicto. ibi. nume. 56 car. 21
Abſens relegari poteſt. ibi. nu. 59 car. 21
Abſens ex iuſta cauſa, in criminalibus poteſt conſtituere procuratorem. ibid. nu. 69 car. 23
Abſens vbi virtute ſtatuti damnari poteſt, ibi quis officio procuratoris fungi põt ibi. nu. 161 car. 25
Abſens cum condemnari non poteſt, eius bona confiſcantur. ibid. nu. 332 car. 35
Abſens damnari non poteſt in cauſa capitali etiam poſt litem cõteſtatam Io. Ant. Rubeus de poteſta. procura. in ij. par. nu. 3 car. 38
Abſens non damnatur ſi contra eum delictum probatum non fuerit. Fran. Caſon. de indiciis. numero. 7 car. 359
Abſens condemnatus ſi capiatur iterum ſuper crimine audietur. Ant. Columbanus, in forma procedendi extraordina. in cri. arti. 134 car. 411
Abſens an immunitate gaudeat. ibi. nu. 129 car. ea.
Abſens indefenſus nõ põt condemnari, niſi aſsignato termino ad defenſionem. Ioan. Ant. Rubeus de poteſta. procurato. in. j. par. nu. 25 car. 20
Abſens an poſsit per excuſatorem defendi. Maria. Sozin. Senior inconſ. incip. prædictam dubitationem, col. j. car. 15. & Tho. Doci. in conſ. ſequenti. per totum. car. 16
Abſens in criminalibus appellans, vel petens reſtitutionem aduerſus ſententiam, tenetur perſonaliter comparere. & ſi admittitur procurator proceſſus eſt nullus. Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi. arti. clxiiij. car. 412. & arti. clxv. car. ea.
Abſentis probata per excuſatorem innocentia, quid habet facere iudex. Anto. de Cana. de excuſato. in ij. parti. nu. 2 car. 15
Abſenti accuſato vtilius eſt, quod quis potius compareat defenſorio nomine q̃ procuratorio. Ioan. Ant. Rubeus. de poteſta. procurator. in j. par. numero. 283. car. 32
Abſentem a quibuſcunque defendi publicæ vtilitatis eſt. Ant. de Canario in tracta. de excuſatore in prima parti. nu. 5 car. 12
¶ Abſentia ſola nunquid probet impedimentum iuſtum. Ant. de Cana. de excuſato. particula. ij. numero 13 car. 14
Abſentia rei poteſt contingere ex diuerſis cauſis & accidentibus. Fran. Caſonus. de indicijs. numero 4 car. 359
Abſentię cauſa cur in quacunque cauſa per excuſatorem

torem posit allegari. Ant. de Canario de excusatore. particula j. nu. 6 car. 12
Absentiæ causa iusta quæ dicenda. Ant. de Cana. de excusato. in ij. particula nu. 8 car. 13
Absentiæ causa vtrum posit inuito absente allegari & probari. ibi. nu. 24 car. 15
Absentiæ indiciū tollitur per spontaneam præsentationem Francis. Casonus de indicijs. nu. 2. c. 359
¶ Absolutionis forma qualis, quando reus indicia purgauit. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in rub. de absolutio. nu. q. ij. nu. 2 car. 168
Absolutus ab inquisitione potest iterato repeti, si superueniunt contra eum noua indicia. Pau. Girlã. de relaxatio. carcerato. in rub. de pœna. compositio. q. vj. nu. 2 car. 272
Absolutus a denuntia an perinde sit, ac si absolutus foret ab accusatione, Fran. Casonus in singu. qō. crimi. cap. vij. nu. 13 car. 372
¶ Abutens rebus sacris in sortilegijs sacrilegij reus est. Paul. Girlã. de sortilegijs. q. xvj. nu. 4 car. 120
¶ Accedens ad hæreticum causa discendi eius doctrinam qualiter puniatur Io. Nico. Arelata. de hæreti. not. xvij. nu. 1 car. 123
¶ Accidentia, quæ in delicto spectentur? vt indicia deliberationis oriantur. Fran. Cason. de indicijs præmeditatis in delicto. tract. iiij. nu. 4. car. 352
Accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendum veritatem. Anto. Columba. in forma procedendi extraor. in consi. crimi. ar. 78 car. 409
¶ Accusandi post mortē ius durat per quinquenniū. Fran. Cason. in singulari. quæstio. crimi. cap. ij. nume. 10 car. 370
¶ Accusare est aliquem veluti reum criminis deferre, Placenti. de accusatio. ti. j. nu. 1 car. 1
Accusare qui nequeant. ibi. nu. 7 car. 1
Accusare nequit, qui ob id pecuniam accepit. ibid. nume. 8 car. ea.
Accusare potest quilibet suã iniuriam, vel mortem propinquorum prosequens. ibid. nu. 11 car. ea.
Accusare an possit pater familias de crimine. Placenti. de accusa. tit. iij. nu. 2 car. 3
Accusare quis possit, & quis ac cusati. Bonicont. de accusa. nu. 2. car. 7. & Fran. Cason. in quęst. criminali. cap. ij. nu. 1 car. 370
Accusare cuilibet permissum est, nisi prohibitum reperiatur. Ioan. Ant. Rubeus, de potesta. procurator. in j. par. nu. 4. car. 20. & Fran. Cason. in quęst. crimi. cap. j. nu. 1. car. 369
Accusare an quilibet possit de hæresi, & an publicum sit, & an omnes personæ etiam prohitæ accusare possunt, & qui prohibeantur, et an excommunicati, & an minor. infans, & doli capax, & an inimicus. Ludo. Careri. de hæreticis. nume. 106. & 107. car. 164
Accusare in crimine priuato quis non pōt, nisi sua interest, vel pœna fisco sit applicanda. Fran. Cason. in quæst. crimi. cap. j. nu. 9 car. 370
Accusare volentes, debent id sine mora facere. ibi. nume. 5 car. 370
Accusari an plures possint in vno libello. de eodem delicto? Franc. Cason. ibi. cap. iiij. nu. 11 car. 371
Accusati an vnus posit in vno libello de pluribus delictis. ibi. nu. 12 car. ea.
Accusari non potest quis post lapsum viginti annorum, fallit in casibus positis. vbi supra cap. ij. nume. 9 car. 370
Accusari quando possint mortui, & quando non. ibid. nume. 3 car. ea.
Accusari quis ex eodē delicto simul & semel diuersis legibus nequit, vbi supra cap. iij. nu. 13 c. 371
Accusari quis quando posit de pluribus delictis so lo libello? ibi. nu. 14 c ar. ea
Accusari quis quando posit a plutibus eodem libello. ibi. nu. 15 car. ea.
¶ Accusatio qualiter cōcipi & formari debeat. Placenti. de accusa. tit. j. nu. 2 car. 1
Accusatio qualiter sit exequenda. ibi. nu. 3 car. ea.
Accusatio fieri debet intra quinquēniū a die cōmissi criminis continuum. vbi supra. tit. iij. n. 4 c. 3
Accusatio quædam propter vtilitatem personæ dicitur cessare. ibi. nu. 9 car. 3
Accusatio adulterij per quæ posit excludi. ibid. nume. 10 car. ea.
Accusatio instituenda est ex Iustitię & charitatis zelo, non causa vindictæ. Gundissal. de hæreti. q. x. nume. 2 car. 142
Accusatio hæretici an posit post eius mortem instituti, vbi supra. q. xxij. nu. 1 car. 151
Accusatio post mortem aduersus hæreticorū fautores nequaquam instituitur, eis tamen denegatur ecclesiastica sepultura. ibi. nu. 8 car. 152
Accusatio vbi aduersus mortuum institui potest, an mortui defensionem subire volens, audiendus sit. ibid. nu. 9 car. ea.
Accusatio quid sit. Fran. Cason. in quæstio. crimi. cap. iij. nu. 1 car. 370
Accusatio nō admittitur, nisi constet de delicto, nisi in certis casibus. ibi. nu. 4 car. ea.
Accusatio quid cōtinere debeat. ibi. nu. 7. c. 370
Accusatio an diem continere debeat. ibi. nu. 8. c. ea.
Accusatio p̄ modū exceptionis, qū habeat locum & per quę inducatur. ibi. cap. vj. nu. 1. car. 372
Accusationem criminis publici deferens, incidit in Turpillianum, Io. Ant. Rubeus de potesta. procurator. in j. par. nu. 16 car. 20
Accusationem per calumniam fuisse institutam, qūo cognoscatur. Fran. Casonus in quęstio. crimi. cap. iij. nume. 19 car. 371
Accusatione non præcedente quis regulariter non punitur, nec contra eū proceditur, nisi in certis casibus, in quibus proceditur officio iudicis. ibid. nume. 2 car. 370
Accusatione pendēte reus ad honores non admittitur, & propter atrocitatē delicti, concurrente infamia sit suspensio beneficij, & officij donec causa finiatur. ibi. nu. 20 car. 371
Accusatione per exceptionē propositā, contra quem prius procedendum sit ad capturā, an contra accusatorem, vel accusatum excipientem. ibi. cap. vj. nume. 4 car. 372
Accusans subscribere debet se accusationem executurum. Placen. in. de accusa. ti. j. nu. 3 car. 1
Accusans vel deferens aliquem coram iudice, irregularis efficitur, si mors vel mutilatio sequatur. Nic. Plou. de irregu. nu. 3 car. 88
Accusans mortuum qua pœna plectendus veniat, si in

si in accusatione subcumbat. Gondissal. de hereti. q. xxij. nu. 11 car. 152
Accusans alium de crimine non auditur, nisi cautione præstita de lite prosequenda, & expensis reficiendis in casu succumbentiæ, Pau. Grill. de relaxatio. carcer. in tit. de calũniato. q. ij. nu. 4. c. 276
Accusans ob necessitatem officij an puniatur de calũnia, si in probatione defecerit, ibi. nu. 6. car. ea.
Accusator se ad pœnam talionis inscribere debet. Io. Anto. Rubeus, de potesta. procurator. in j. par. nu. 5. car. 21. & Fran. Caso. in qõ. criminali. cap. iij. nu. 17 car. 371
Accusator & accusatus in pari custodia detineri debent, aliter tamen de consuetudine seruatur. Ioã. Ant. Rubeus. ibi. nu. 6 & 7. car. 21
Accusator in crimine publico quare procuratorem constituere non potest. ibi. nu. 10 car. 21
Accusator quare non possit constituere procuratorem. ibid. nu. 46 & 49. car. 21. & nu. 73 car. 22
Accusator procuratorem constituere potest, in ijs casibus in quibus cessat pœna talionis. ibid. numero 53 car. 21
Accusator an possit oblato libello constituere procuratorem, in cæteris actibus causæ. ibid. numero 113 car. 23
Accusator & accusatus in casu propositi possunt vtrinq; probare. Fran. Cason. de indicijs, in præmissis c. vj. nu. 1 car. 347
Accusator reum ex causis demõstrabit. Fran. Caso. de indicijs ex causis cap. iij. nu. 5 car. 350
Accusator & accusatus in crimine falsi possunt torqueri, modo sint indicia. Fran. Brun. in tracta. de indici. & tortu. in iiij. q. ij. par. nu. 30. car. 399. & Fran. Caso. de tormentis. nu. 23 car. 364
Accusator petere non debet reum puniri certa pœna, sed suffit, q̃ petat eum puniri secundum formã iuris & statutorum. Fran. Cason. in quæstioni. criminali. nu. 9 car. 371
Accusator deficiens in probatione, an eo ipso calũniari videatur. ibi. nu. 2 car. 371
Accusator superueniens quando a iudice inquirente repellatur. ibi. cap. viij. nu. 19 car. 373
Accusator calumniosus in extraordinarijs puniri potest promotu iudicis. Paul. Grillan. de relaxatione carcerato. in titu. de calumniatori. qõ. ij. numero 10 car. 276
Accusator quocunq; nomine censeatur, de calumnia condemnatus, ad expensas etiam damnari debet. Pau. Grillan. vbi supra in tit. de expensis, et damnis. nu. 1 car. 276
Accusator in Regno dicitur fiscus. Ant. Columba. in forma proceden. extraor. in controuer. crimi. arti. 93 car. 410
Accusator per confessionẽ vel testes probare debet anteq̃ reus in sua defensione audiatur, & actoris fundata intẽtione, reus exceptiones suas, & defensiones ponere debet ibi. arti. ccxiiij. car. 414
Accusatorem quamuis in publicum prodire accusationi inscribere deceat, in crimine tamẽ hæresis, si ob accusari potentiam periculum immineat, episcopi est prouidere, ne accusantis nomen publicetur. Gondissal. de hæreti. quæstio. x. nu. 4. car. 142
Accusatore defuncto vel desistente potest iudex ad vlteriora procedere. Nell. a S. Gemin. de bãnit. in iij. par. j. tempo. nu. 10 car. 187
Accusatore non probante reus absoluitur. & quid si probatum sit de diuerso, q̃ positum sit in libello, an reus absoluatur, vel puniatur, de eo quod probatum est. Fran. Caso. in quæstio. crimina. cap. v. nu. 1 car. 371
Accusatorum delectus qualis sit habẽdus. Placenti. de accusa. tit. iij. nu. 6 car. 3
¶ Accusatus de vulnere an possit respondere per procuratorem, interim dum dubitatur an vulnus sit lętale. Io. Ant. Rube. de potesta. procura. in j. par. nu. 93 car. 23
Accusatus vel inquisitus procuratorem constituere non potest etiam ad confitendum delictum. ibid. nu. 107 car. ea.
Accusatus vel inquisitus contumax, si ex forma decreti habetur pro confesso vel conuicto, an quilibet penitus extraneus possit eius innocentiam ostendere. ibi. nu. 165 car. 26
Accusatus an possit esse procurator alterius, qui de eodem crimine est accusatus ibi. nu. 170 car. ea.
Accusatus de crimine capitali, qui ex forma statuti non potest proponere aliquam exceptionẽ vel defensionem, nisi compareat personaliter, an proponere possit per procuratorem exceptionem bãni, vel aliam exceptionem notoriam. remissiue. ibi. nu. 360 car. 36
Accusatus pendente sua accusatione non accusat, Nellus a S. Geminia. de bãnit. in j. par. ij. tempo. nu. 70 car. 207
Accusatus de furto si tortus cõfiteatur, an possit torqueri pro aliis furtis, de quibus contra eum non habentur indicia. Guid. de Suza. de indi. & tortu. nu. 56. car. 281. et Bal. de qõ. nu. 5 car. 378
Accusatus de crimine debet diuersis examinari vicibus, & varians poterit quæstionibus subijci. Fran. Bru. de indici. in iij. q. j. par. nu. 31. car. 292
Accusatus ob contumaciam bannitus, si postea compareat torqueri poterit absq; alijs indiciis. ibi. q. v. ij. par. nu. 7 car. 300
Accusatus de delicto qua forma citari debeat. ibid. nume. 11 car. ead.
Accusatus citatus & non comparens ponitur in bãno & censetur confessus. ibi. nu. 12 car. ea.
Accusatus de homicidio, si negauerit, si postea probetur occidisse, poterit dicere feciſſe ad sui defensionem. Mar. Ant. Blan. de indiciis. nu. 268. car. 333. & Fran. Cason. de indicijs. nu. 4 car. 356
Accusatus de homicidio, qui negauit se occidisse, et fuit conuictus, an possit alia defensione vti. ibid. nu. 6. car. 356. & nu. 25 car. 368
Accusatus si recuset respondere accusationi potest torqueri etiam sine indicijs ad eruendam responsionem vt possit procedi. Fran. Cason. de tormen. cap. iij. nu. 2 car. 361
Accusatus an possit accusatorem suũ accusare. Frã. Cason. in quæstio. crimi. cap. j. nu. 10 car. 370
Accusatus ab aliquo de vno crimine, non potest de eodẽ ab alio accusari, nisi prius accusator decesserit; vel procedere impediat, ibi. cap. ij. nu. 7. c. 370
Accusatus excipiens cõtra accusantem de crimine, & petens illum de eo condemnari, videtur accusare,

fare, et super ea tanquam super accusatione procedendum erit, & in hoc accusationis substantialia erunt obseruanda. ibid. nu. 2 car. 372
Accusatus non potest opponere crimen per modum exceptionis, lite contestata. ibid. nu. 3. car. ea.
Accusatus non dicitur bonis suis priuatus ante sententiam, nisi in crimine læsæ maiestatis. Ant. Columba. in for. proceden. extraor. in controuer. criminali. arti. lxxxviij. car. 410
Accusatus debet per os suum respondere sine ministerio aduocati, maxime in causis summariis, ibi. arti. clxxiij. car. 409
Accusatus absens si veniat ante sententiam, vel post deferendo indulgẽtiam aut gratiam, recuperabit eius bona. ibi. arti. clxvj. car. 412
Accusatus potest torqueri etiã sine indicijs. si sit contumax in respondendo. ibi. arti. clxxxiiij. c. 413
Accusatus non est relaxandus ante sponsiones, recognitamenta, confrontationes, & acharamenta. ibi. arti. clxxx. car. 413. Nec debet hoc petere procurator prius q̃ id. factum fuerit. ibi. arti. clxxxij. car. ead.
Accusati bona debent sub sigillo poni ne diminuantur. ibi. arti. lxxxix. car. 410
Accusatum quæ personę admittantur ad defendendum pro suo interesse. Io. Anto. Rube. in tracta. de potesta. procurato. in prima par. nu. 149. c. 25
Accusatum sufficit nominare per eius nomen singulare. Anto. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. crimi. arti. lxxiij. car. 409
Actio criminalis quæ dicatur. Bonicont. de accusatio. nu. 2 car. 7
Actio mixta quæ dicatur. ibi. nu. 5 car. ea.
Actio tam ciuilis quam criminalis intentari potest pro quolibet crimine capitali tam publico q̃ priuato. Io. Ant. Rubeus de potesta. procurator. in ij. par. nu. 4 car. 38
Actio mutata videtur, persona actoris mutata. Iaco. de Are. de bannit. nu. 32 car. 176
Actio ciuilis & criminalis in eodem libello intentari potest. Francis. Caso. in quæstio. crimi. cap. iij. nu. 10 car. 371
Actiones ex delicto descendentes (etiam lite non cõtestata) in bonis defuncti, transeunt ad hæredes, Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. criminali. arti. ccxl. car. 415
¶Actor irregularis est, si in membris illius contra quem agit, mutilatio sequatur. Nicola. Ploui. de irregulari. nu. 4 car. 88
Actoris interest, ne iudicium reddatur elusorium. Io. Anto. Rubeus de potesta. procurator. in j. par. nu. 337 car. 35
¶Actus valet, si ea fiunt per procuratorem, quæ per eum fieri non possunt, & pars non opponat. Ioan. Anto. Rube. de potesta. procura. in j. par. numero 375 car. 37
Actus sequens ad præcedentis actus declarationem tendens, quando suum sortiatur effectum, Incert. Auth. de cri. læsæ maie. q. xj. nu. 6 car. 59
Actus non valent vltra intentionem agentiũ. Mar. Antonius Blan. de indiciis, nu. 215 car. 239
Actus in dubio præsumitur in casu concesso, & non prohibito. ibi. nu. 358 car. 332
Actuum geminatio apertam voluntatẽ demonstrat, ibi. nu. 244. car. 332
¶Adhærentes qui dicantur. Mar. Ant. Blanc. de indicijs. nu. 168 car. 326
¶Adiuuamenta diuersis modis considerantur. Frã. Caso. de indiciis. nu. 3 car. 352
Adiutores varie considerantur, ibi. nu. 3 car. 352
Adiutorium conquisitio, & conuocatio propositi cõsilij, indicium præstat. ibi. nu. 2 car. 352
¶Adminiculum vehemens quod dicatur, & quod non vehemens. Pau. Grillan. de quæstio. q. iij. nume. 9 car. 381
¶Admenare gladium visus. licet non sit visus percutere. an indicetur. Marc. Anto. Blanc. nume. 302 car. 335
¶Aduerbia temporalia continuo, illico, incontinenti, & similia, celeritatem postulant de sui natura. Pau. Girl. de hæreti. q. iij. nu. 3 car. 130
¶Aduersarius meus is dicitur, qui est subrogatus in litem. Mar. Ant. Blan. de indicijs. nu. 147. c. 315
¶Aduersatiua sed, cuius naturę sit. Io. Ant. Rubeus de potesta. procu. in j. par. nu. 328 car. 35
¶Adulter potest impune occidi a marito illius mulieris cum qua in adulterio reperitur. Placen. de accusatio, nu. 12 car. 3
Adulter confessus, vel testibus conuictus nõ auditur appellãs. Paul. Girlan. de relaxatio. carcera. tit. de sent. & pœna. execu. nu. 2 car. 264
¶Adultera vulneribus subacta competentibus, in monasterium detruditur. Placenti. de accusatio. tit. iij. nu. 14 car. 3
¶Adulterium proprie dicitur, quod cum nupta committitur. Placen de accusatio. tit. 3 nu. 1 car. 3
Adulterium qua pœna plectatur. ibi. nu. 14 car. ea.
Adulterium committens cum bannita per vim, an veniat puniendus, & quid si voluntarie. Nellus de S. Geminia, de bannit. in ij. par. ij. tempo. numero 46. car. 123
Adulterium, an in vxorem banniti non bannitam possit virtute statuti licite cõmitti, & sic non possit accusari vel inquiri. ibi. nu. 47 car. ea.
Adulterium ex quibus probetur. Mar. Ant. Blan. de indicijs nu. 69 car. 320
Adulterium simplex in clerico, an puniatur pœna depositionis, aut suspensionis tantum, Pau. Girlã. de pœn. omnifa. coi. nu. 3 car. 394
Adulterium & incestus pari pœna puniuntur. ibid. nu. 9 car. 395
Adulterium, hoc est, coitus cum muliere nupta habitus, qualiter puniatur. ibi. q. vj. nu. 1 car. 397
Adulterium committentes, sacrilegium perpetrare videntur, matrimonium violando. ibi. nu. 1. c. ea.
Adulterium inter minora crimina connumeratur. ibid. nu. 6 car. ea.
¶Aduocatus an incidat in pœnam statuti disponentis, q̃ nullus possit dare auxilium, consilium vel fauorem. Nell. a S. Geminia. de bãnit. in iij. par. ij. tempo. nu. 26 car. 239
Aduocatus pro hæretico an hæreticus sit. Ludoui. Careri. de hæreti. nu. 19 car. 157
Aduocatus an possit pro bannito aduocare. Francis. Ponzinibius de Lamijs. nu. 78 car. 86
Aduocatus causam sanguinis tractans efficitur irregularis,

regularis, etiam si effusio sanguinis nō sequatur. Nico. Ploui. de irregula. nu. 5 car. 88
Aduocatus in examinatione non potest præsens esse, licet bene in iuramenti delatione. Guido. de Suza. de indi. & tortu. nu. 80 car. 284
Aduocatus confessionem absq; iudicis legitimis torti. infringere intēdens, qualiter articulare debeat Fran. Brun. de indiciis & tortura. in v. qō. ij. par. nu. 43 car. 303
Aduocatus cum excommunicato participans pro consilio dando, non incurrit excommunicationē. Pau. Ghirl. de pœn. omnifa. xvj. q. x. nu. 18. c. 402
Aduocatus interuenire potest, ex eo q̄ delictum amplius est impunibile. Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer, criminalibus arti. clx. carte 412
Aduocatus vel procurator (si patrocinium præstiterit contra accusatum) an cum eo contrahatur inimicitia. Marc. Antonius, Blanc. de indicijs. nu. 138. carte 324
Aduocatus & procurator dicuntur aduersarij. ibi. nu. 139 car. ea.
Aduocatus non accusat. ibi. nu. 140 car. ea
Aduocatus vt inimicus dicatur debet aduocare in causa capitali. ibi. nu. 141 car. ea.
Aduocatus, si interficitur ab eo contra quem aduocauit, dicitur pensate interfectus. ibi. nu. 143 car. 125
Aduocati debent in positionibus formādis esse cauti. Paul. Girlan. de sortilegi. q. x. nu. 11 car. 112
Aduocati & procuratores compositionem fieri procurantes, qua debeant uti cautela, vt compositio sit tuta. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit. de pœnarum compositio. q. iiij. nu. 3 car. 271
Aduocati an de iure vel de consuetudine torqueri possint. Guido de Suza. de indici. & tort. nu. 108. & ibi Ludo. Bologni. in addi. nu. 109. car. 286. & Franc. Brun. in tracta. eiusdem materiæ. in iiij. q. ij. par. nu. 22. car. 298 & Paul. Girlā. de questioni. q. vj. nu. 3. car. 384. & Fran. Cason. de torment. ca. x. nu. 13 car. 364
Aduocati non debent interesse examinationi reorū pro ipsis. Gōdissal. de hæreti. q. xiij. nu. 8. car. 144
Aduocati & defensores dandi sunt, reis carceratis, se defendere ob inopiā nequeuntibus, ne innocēs indefensus pereat. Franci. Cason. de torment. cap. xxj. nu. 20 car. 369
¶ Aedificare volentes domos quid facere debeant. Nicola. Boeri. de se seditio. in pri. præsup. numero 26 car. 63
Aedificium radicitus destructum, si reædificetur, omnino nouum dicetur. Incert. Auth. de crimi. læsæ maiesta. q. ij. nu. 2 car. 47
¶ Aerimanti quid dicantur. Paul. Girlan. de sortilegi. in ij. q. nu. 6 car. 93
¶ Aetas senilis & decrepita quę dicatur. Fran. Cason. de tormen. cap. x. nu. 12 car. 364
Aetas senilis & decrepita an excuset a tortura. Guido de Suza. & ibi Ludo. Bologni. in addi. de indici. & tortu. nu. 14. & 15 car. 279
Aetas per aspectum probatur. Ant. Columba. infor. proceden. extraordi. incōtro. cri. arti. lix. car. 409
¶ Affectus animi exterioribus indicijs cognoscitur Fran. Cason. de indicijs. nu. 7 car. 349
Affectus punitur etiam si nō sequatur affectus in crimine læsæ maiestatis Martin. de Lau. in tracta. de crimi. lęsæ maie. q. xix. car. 42 & Nicola. Boe. de seditio. nu. 42 car. 74
¶ Affinitas nedum ex matrimoniali coitu, sed et per fornicarium contrahitur concubitū. Pau. Girlan. de pœn. omnifa. coi. in iiij. q. nu. 3 car. 396
¶ Agenenses ob subsidium super rebus venalibus, seditionē qualiter excitarint. Nic. Boeri. de seditio. q. j. nu. 38. & seq. car. 65
Agenenses seditiosi de quibus arguantur. ibi. q. vij. nume. 49 car. 74
¶ Agens per viam inquisitionis, dicitur agere ciuiliter. Boniconti. de accusatio. nn. 30 car. 9
Agens actione populari ad defendendū, an procuratorem dare possit. Io. Ant. Rubeus de potesta. procurato. in j. par. nu. 299 car. 33
¶ Aggeres Nili rūpens, & cursum aquarū deuians, igni crematur. Paul. Girlan. de pœnis omnifari. coi. q. x. nu. 18 car. 402
¶ Aggrediens aliquem violenter, furca suspenditur. Placentin. de accusatio. ti. vj. nu. 30 car. 9
Aggrediens animo occidendi, licet non occidat, an puniatur tamē vt homicida. Fran. Cason. de indi. nume. 4 car. 345
¶ Aggressio nullis dictis verbis inducit pensamentum. Marc. Ant. Blanc de indici. nu. 234 car. 332
¶ Alibi probatio quomodo fiat. Anto. Columba. in for. proceden. extraor. in controuer. criminali. arti. lxiiij. & lxv. car. 409
¶ Alienare prohibitus, an possit delinquendo bona fideicommisso subiecta in fiscum transferre. Incert. Auct. de cri. læsæ ma. q. iij. nu. 2 car. 48
Alienatio bonorum hæreticorum an sit prohibita, & facta an reuocari possit, & an pretium restitui, & quid si bona alienasset, & fundasset hospitale an reuocanda sint. Ludo. Care. de hæreti. nume. 137. 138. & 139 car. 168
Alienatio bonorum inducit malum animum ad delictum committendum. Marc. Anto. Blanc. de indicijs nu. 86 car. 321
¶ Alimenta de iure Canonico filijs quantum vis damnato coitu natis, non sunt deneganda. Paul. Girlan. de pœn. omnifari. coi. in ij. quæstione nume. 9 car. 395
¶ Allegans causam absentiæ in causa ciuili, an & quando satisdare debeat. Ioan. Anto. Rube. de potesta. procurator. in j. par. nume. 180. & 181. car. 26. & 27
Allegans causam aliquam absentiæ in causa criminali, an teneatur satisdare de iudicatum soluēdo, vel de præsentando ipsum absentem. ibid. numero 178 car. 26
Allegans causas absentiæ an iurare debeat de calumnia. ibi. nu. 185 car. 27
Allegans causas absentiæ non tenetur cauere de iudicatum soluendo, quia non potest condemnari, nec contra eum fieri executio. ibi. nu. 322. car. 34
Allegans necessarias causas absentiæ, an admittatur vbi statutum dicit q̄ nulla defensio recipiatur. ibi. nu 313 car. ea.
Allegans causas absentiæ an debeat audiri, & si nō audiatur an valeat bannum. Nellus de bannit. in iij. par.

iij.par.j.tempo.nu.5 car.186
Allegans pro bannito causas absentiæ, an incidat in pœnam statuti, ꝙ nullus possit dare bannito auxilium,consilium vel fauorem.Nell.de bannit. in iij.par.ij.tempo.nu.27 car.239
Allegare causas inimicitiæ an possit, habens mandatum ad defendendum,& ad allegandum causas causæ do.Ant.Rube.de potesta. procurator. nu. 182. car.32
Allegare causas absentiæ minoris accusati, vel inquisiti, an quilibet possit.an vero solus tutor vel curator ad hoc ipsum amittatur.ibid.numero 186 carte eadem
Allegare causas absentiæ facti, libere quilibet potest, sine satisdatione.Io. Ant. Rubei. de potesta. procurator.in ij.par.nu.31 car.40
Allegatio inimicitię facta per alteram ex partibus, ostendit eam subesse,dato ꝙ lis sit extincta.Marc. Ant.Blanc.de indici.nu.136 car.324
¶Alteratio pœnæ & in sententia & post fieri potest. Gondissal.de hęreti.q.xvij.nu.6 car.148
Ambulans cum armis hastatis, arcu, balistis, & similibus indicat habere animū occidendi. Fran. Cason.de indici.nu.2 car.352
¶Amicitia inueterata an excuset receptantem hæreticum.Ludoui.Careri.de hęreti.nu.172 car.171
Amicus amico vult bona.Nicola. Boeri.de seditio. in iiij.præsuppo.nu.3 car.66
Amicitia & inimicitia dicuntur passiones mentales, quæ animo retinentur.Marc. Ant. Blanc.de indicij nu.136 car.324
Amicus inimici mei, est meus inimicus.ibi.numero 163. car.326
Amicus secutus amicum cum ense, vt aliquo cum comitetur, si obuiam forte inimico fiat, an & qñ de auxilio teneatur. Fran. Cason. de indici.numero 2 car.351
Amicorum vel sociorum certo loco & tempore cōuentus, & adunatio.vt eos ducat ad maleficium, indicat propositum.ibi.nu.1 car.351
Amicos & cognatos conuocare quando sit licitum. Nicola.Boeri.de seditio.in iiij.præsuppo. numero 4 car.66
¶Amare nemo cogitur inuitus. Paul. Girlan. de sortilegi.q.iij.nu.18 car.95
Amor an uere oriatur ex maleficijs amatorijs, quæ fiunt ad amorem prouocandum. ibidem. numero.17 car.95
Amoris effectus an possint produci per rerum mixturas a sortilegis factas.ibid.nu.24 car.96
¶Ancillam aut libertum alterius rapiens,quas det pœnas.Paul. Girlan. de pœn.omnifa. coit.q. x. nu.21 car.402
¶Angelus tam bonus qꝫ malus dicitur substantia quędam spiritualis intellectiua.mobilis & incorporea,arbitrio.quæ non dependet a corpore, nec quo ad principium sui, nec quo ad finem,nec habet corpus naturaliter sibi vnitum. Paul.Girlan. de sortilegi.q.vij.nu.10 car.103
Angelus bonus in corpore assumpto, virtutem generatiuam non habet angelus autem malus sic. ibi. nume.11 car.104
Angelum posset Pontifex Romanus excommunicare, & in iudicio damnare, si fieri posset, vt ille male de fide sentiret. Gondissal.de villa diego de hæreti.q.vij.nu.5 car.138
Angeli boni & homines per Dei gratiam & fidem miracula facere possunt,demones autem nō Paul. Girlan.de sortilegi.q.vij.nu.15 car.104
¶Anima humana, corpus humanum quo vult mouet,quare non idem possit diabolus,qui est spiritualis substantia,Paul.Girlan.de sortilegi.q.vij. nume.20 car.104
Anima in sanguine dicitur habitare,hinc est ꝙ plerique vltramontani fortiter bibunt, ne anima in sicco morari contingatur. Paul. Girlan. ibi. qō. xiij.nu.3 car.118
¶Animaduersionis condignus appellatione, venit etiam mors.Paul.Girlan.de pœn.omnifa.coit.q. xij.nu.6 car.403
¶Animus maxime in omnibus criminibus est attēdēdus.Paul.Girlā.de sortilegi.q.xvij.n.5 ca.120
Animus declaratur ex factis, & plus est factis aliquid declarare qꝫ verbis.Io.Nicola.Arelatan.de hæreti.not.v.nu.3 car.122
Animus & propositum distinguunt maleficia.Fran. Brun.de indici.in v.q.ij.part.nu.29 car.302
Animus a solo Deo cognoscitur Marc.Ant. Blanc. de indici.nu.57 car.319
Animus ex qualitate verbi aut facti præsumitur. ibi.nu.58 car.ea.
Animus talis præsumitur qualia verba proferuntur.ibi.nu.184 car.327
Animus occidendi ex genere armorum cognoscitur.Ant.Columba.in for. proceden.extraordi.in contro. crimi.arti.lxxix. car.410
Animus & corpus propter affectionem sæpissime commutatur: quod ante,vel post delictum contingit.Francis.Caso.de indici.nu.4 car.349
Animus præsumptione verbi, vel facti probatur. ibi.nu.4 car.350
Animi vitium cum causa conglutinari ad indicandum reum licet, atq; quibus sit vitijs subiectus reus,ostendere oportet.ibid.nu.11 car.350
¶Annus licet a iure concedatur, & ex causa biennium ad prosequendum appellationem, tamen si iudici videbitur expedire poterit recisius tempus moderari.Incert.Aut.de mo.proceden.cont.aposta.nu.15 & 20 car.173
¶Antecedens destructum censetur,si consequens destruatur.Fran.Ponzinibi.de Lamijs nu54.car.8
¶Apostasia: Quod deciditur de recedētibus & abiurantibus,procedit etiam in apostatia, quod tamen declara & limita vt per Gondissal.de hæreti.qō. xx.nu.2.& 4 car.149
Apostasia quid proprie dicatur,& quotuplex. Paul. Girlan.de hęreti.q.ij.nu.8 car.129
Apostata & schismaticus, an sint proprie hæretici. ibi.nu.6 car.128
Apostata quomodo citari debeat, de aposta.Incer. Auth.nu.j. car.172
Apostatam eum dicimus,qui deserta Christiana religione ad iudaismum confugit, & apostasia improbitatis detestatio. Gondissal. de hęreti.qō.v. nu.5.& 6 car.137
Apostatæ iudæorum legem repetētes,multum peiores sunt

res sunt, ꝙ si ad saracenorum sectam sese conferrent, ibi. nu. 8 car. ea.
Apostatæ peiores sunt hæreticis. Io. Nicola. Arelat. de hæreti. not. xliiij. nu. 1. car. 126. & Pau. Girlã. in tract. eiusdem materiæ q. ij. nu. 9 car. 129
Apostatarum duarum sunt species, Paul. Girlan. de sorti. q. vij. nu. 35 car. 108
¶ Apparatus indicat propositum. Fran. Cason. de indici. nu. 1 car. 351
Apparatus non debet videri frustra factus, ibid. numero 6 car. ea.
¶ Appellãs facit iniuriã iudici qui protulit sniam. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 148 car. 325
Appellare quãdo licite possit inquisitus, exhibitione denegata. Bonicont. de accusa. nu. 39 car. 10
Appellare nõ potest alius pro alio in criminalibus. Ioan. Ant. Rubeus de potesta. procurato. in j. par. nume. 26 car. 20
Appellare an liceat hæretico. Gondissal. de hæreti. q. xviij. nu. 1 car. 147
Appellare nemini denegatur, nisi duobus concurrẽtibus. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit. de senten. & pœnarum executio. q. ij. nu. 3. c. 264
Appellare præsumitur qui ad superiorem ingreditur. Pau. Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit. de fuga carcerati. q. j. nu. 12 car. 274
Appellare posse pro reo criminis condemnato, etiã eo inuito. Io. Ant. Rube. de potesta. procurato. in j. par. nu. 39 car. 21
Appellari an possit a bãno. Nell. a S. Gemin. de bãnit. in iiij. par. primi tempo. nu. 1 car. 188
Appellari an possit ab interlocutoria quæstionis absolutoria. Amber. de Antramo. de quæstio. & tortu. nu. 27 car. 390
Appellari potest a pronuntia de torquendo reum. Francis. Brunus de indici. in v. quæstio. ij. par. numero 13 car. 301
Appellari an possit a pronuntia de non torquendo, per illum qui petebat reum debere torqueri. ibi. nu. 13 & 14 car. ea.
Appellari non potest ab interlocutoria in criminalibus, nisi quoties ad torturam proceditur, nam ad eam stante appellatione non procedetur. Fran. Cason. de torment. nu. 4 car. 363
Appellatio a sententia, per quam imponitur pœna maior relegatione, an per procuratorem agitari possit. Io. Ant. Rubeo. de potesta. procurator. in j. par. nu. 230 car. 30
Appellatio & si per iudicem a quo non admittatur, tamen executio fieri debet. Nico. Boeri. de seditio. in vij. q. nu. 2 car. 70
Appellatio intra decem dies a sententia lata interponi debet. Bal. de Perusio de carcerib. n. 5. c. 262
Appellatio an auferatur confesso & conuicto in ciuilibus. Pau. Girlã. de relaxatio. carcerato. in tit. de senten. & pœna. execu. q. ij. nu. 4 car. 264
Appellatio non admittitur in criminibus notorijs. ibi. nu. 5 car. 265
Appellatio regulariter grauato est permissa. Ant. de Cana. de excusato. in ij. parti. nu. 4 car. 13
Appellationi in criminalibus in regno semper defertur, Ant. Columba. in for. procedendi extraor. in crimi. arti. cxxxv. car. 411
Appellatione pendente si reus moriatur, an accusatio extinguatur. Fran. Caso. in singulari. quæstio, crimina. cap. ij. nu. 3 car. 370
Appellatione a diffinitiua lege vel statuto sublata, nequaq̃ sublata censetur ab interlocutoria appellandi facultas. Gõdissal. de hæreti. quæstio. xviij. nume. 2 car. 148
Appellatione lege vel statuto prohibita, non etiam interdicta censetur appellandi facultas, vbi aut dolo iudicis, aut etiam partis, sententia lata extitit, ex quibus autem dolus colligatur ibi traditur. numero 3 car. ea.
¶ Arbitrium torquendi collatum alicui, ꝙ hoc legitimis præcedentibus indicijs fiat debet intelligi. Fran. Brun. de indici. & tortu. in ix. quæst. ij. par. numero 16 car. 311
Arbitrium iudicis a lege limitatũ esse debet. Mar. Ant. Blan. de indiciis. nu. 42 car. 318
Arbitrium iudicis arbitrium boni viri interpretatur. ibi. nu. 41 car. ea.
¶ Argumentum valet de ciuilibus ad criminalia. Io. Anto. Rubeus de potesta. procurato. in j. par. numero 35 car. 21
Argumentum a maiori in materia quantumcunque odiosa, est validum. Incer. Autho. de crimi. læsæ maiesta. q. x. nu. 3 car. 58
Argumentum de contractibus ad delicta bonum est. Incer. Author de cri. læsæ maiesta. qõ. vj. nu. 10. car. 54. & Nellus a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. temp. nu. 8 car. 215
Argumentum sumere non licet a verbis narratiuis legis, Incert. Author. de crimi. læsę maiesta. q. vj. numero 13. & 14 car. 54
Argumentum a naturali ratione valet, ibid. qõ. vij. numero 3 car. 56
Argumentum de similibus ad similia est licitum. Francis. Ponzinib. de Lamijs &c. nu. 51. car. 83
Argumentum a separatis in iure est nullius valoris, ibi. nu. 59 car. 84
Argumentum inefficax censetur, quod instantiam seu retorquutionem patitur. ibi. nu. 58. car. ea.
Argumentum a sensu contrario, non valet vbi contra legem procederit. Pau. Girlan. de pœn. omnifa. col. quæstio. x. nu. 13 car. 401
Argumentum quid sit. Paul. Girlan. de quæstio. & tortu. q. iij. nu. 8 car. 381
Argumentũ, signũ & præsumptio, sunt minora ꝙ indicium. Fran. Cason. de indicijs. nu. 2 car. 347
Argumentum a communiter accidentibus validum est in iure, Marc. Anto. Blanc. de indicijs. numero 258 car. 332
Argumentum a contrario sensu non capitur, qũ legum correctio insurgit. ibi. nu. 337 car. 337
¶ Arioli qui sint, Pau. Girlan. de sortilegi. quæst. j. nume. 7 car. 93
¶ Arma, expulsi de ciuitate ob rebellionem, vbicũque sunt picta ad sui honorẽ destrui debent. Mar. Laudens. de crimi. læsę maiesta. qõ. xlj. car. 43. & Nicol. Boe. de seditio. in vlti. verbis. car. 76
Arma deferens maleuolum habet animum, Marc. Ant. Blanc. de indicijs. nu. 79. car. 321
Arma induens præsumitur de rixa & bello cogitare, ibi. nu. 81 car. ea.

Repertorium

Arma euaginata deferens præſumitur ſe præparare ad aggreſſuram.ibi.nu.82 car.ea.
Arma euaginata portans præſumitur portaſſe ob facilitatem aggrediendi & perficiendi delictum. Fran.Caſo.de indici.nu.3 car.351
Arma ferens qui non aſſueuerit,præſumitur præcogitaſſe,niſi contrariam cauſam oſtenderit.ibi.numero 2 car.351
Arma, veſtes, & ſimilia in loco delicti reperta, an faciant indicium ad torturam.ibi.nu.2 car.357
Armorum & cæterorum inſtrumentorum genus deliberationem oſtendit.ibi.nu.1 car.352
Armorum delatio in non ſolito,nec habente iuſtam cauſam deferendi, indicat ad penſamẽtum. Mar. Anto.Blan.de indiciis.nu.78 car.321
Armorum vſus regulariter eſt prohibitus. ibid. numero 80 car.ea.
Armorum genus oſtendit animum ad occidendum. ibi.nu.83 car.ea.
Armans ſe præſumitur de bello cogitare.ibi.numero 237 car.331
Armatus ſtans cum offendente pręſumitur opem ferre.Fran.Brun.de indic.in iij.q.j.par.nu.38.c.293
¶ Ars nulla hominem maleficiatum liberare poteſt a maleficio. Pau.Girlan.de Sortilegi.quæſtio.ij. nume.4 car.92
Ars diuinandi non ſemper reprobatur. Fran.Brun. de indicijs.in iij.q.j.par. nu.36 car.293
Artem ſortilegam ſeu magicam docens & diſcens, pari pœna plectuntur. Pau.Ghirlan.de ſortilegi. q.xj.nu.13 car.114
Arte magica ſciri poſſunt quę in locis diſtantibus ſeu remotis fiunt:vbi ſupra q.vj.nu.8 car.100
¶ Aruerni etiam aliquando ſeditionis fuere auctores,Ducem ſibi Petrum Bſuerium conſtituentes. Nico.Boeri.de ſeditio.q.j.nu.37 car.65
¶ Aruſpices qui dicantur. Paul. Gril.de ſortilegi. q.j.nu.7 car.93
¶ Aſina Balaam quomodo ipſum alloqui potuerit. Pau.Gril.de ſortilegi.q.vij.nu.24 car.105
¶ Aſperitas dominorum temperanda eſt,non imitãda.Incer.Auth.de crimi.læſæ maieſta.qõ.vj.numero 21 car.55
¶ Aſportatio bonorũ ante homicidiũ inducit penſamentũ. Mar.Ant.Blan. de indicijs.nu.85.c.321
¶ Aſſaſſini,ſi fateantur hominem occidiſſe, nec de homine conſtet, an ex illa confeſsione puniendi ſint. Mar. Ant. Blanc.de indici.nu.17 car.316
Aſſaſſinos & latrones publicos ſemper præſumitur apoſtate delinquere. Marc. Anto.Blanc. ibi.numero 55 car.318
¶ Aſſerens vſum paupertatis non includi ſub voto religionis,an ſit hæreticus, Ludoui.Careri.de hęreti.nu.12 car.157
Aſſerens Papam non habere poteſtatem dimittendi peccata an hæreticus ſit.ibi.nu.14 car.157
Aſſerens Imperatorem non eſſe monarcham & dominum totius mundi, an hæreticus dicatur.ibid. nume.15 car.157
Aſſerens fornicationem non eſſe peccatum,an præſumatur hæreticus.ibi.nu.17 car.ea.
Aſſerẽs in eccleſia poſſe eſſe duos vicarios Chriſti, an cenſeatur hæreticus.ibi.nu.29 car.158
Aſſerens Papam non habere poteſtatem in temporalibus, ſicut in ſpiritualibus an pro hæretico habeatur.ibi.nu.30 car.ea.
Aſſerens peccata non dimitti niſi a ſolo Deo. an ſit hæreticus.ibi.nu.34 car.159
Aſſerens animam eſſe mortalem, negando infernũ & paradiſum,an cẽſeat hæreticus.ibi.n.36.c. ea.
Aſſerens decimas non deberi clericis,an pro hæretico ſit habendus.ibi.nu.37 car.ea.
Aſſerens Chriſtum non eſſe aliquid ſecundum q̃ homo.an hæreticus pręſumatur.ibi.nu.83. car.159
Aſſerens animam rationalem non eſſe formam humani corporis,an hæreticus ſit.ibi.nu.56. ca,160
Aſſerens de geſtis a ſe plene creditur.Marc.Anto. Blanc.de indici.nu.393 car.342
Aſſertio ſocij criminis, interrogati qui interrogari non poterat,non facit indicium ad torturã.Fran. Caſon.de tormen.cap.xvj.nu.10 car.366
Aſſertio rei large dicitur teſtimonium. Marc. Ant. Blan.de indici.nu.267 car.333
Aſſertioni dicentis ſe poſsidere ſtandum eſt. ibid. nume.137 car.324
¶ Aſſeſſores honoris auidi torturam repetẽtes ſunt puniendi.Fran.Brun.de indici.& tortu.in v.q.ij. par.nu.60 car.305
Aſſeſſores cauti in negotijs arduis confeſsionem apud acta repetere debent.q̃ ſcilicet ſponte confeſſus fuit. Fran. Brun. vbi ſupra.q.vj. ij.par.numero 22 car.308
¶ Aſsignatio quælibet termini ,pbatorij dr̃ perẽptoria.Mar.Ant.Blan.de indi.nu.341 car.337
¶ Aſsiſtentia ad delictum, indiciat ad tractatum, ibi.nu.236 car.331
¶ Aſſocians bannitum,cum eo contrahens,& in domo retinens,quòt pœnis puniri debeat,ſtante ſtatuto &c.Nellus a S.Geminia.in tracta. de bãnit. in iij.par.ij.tempo.nu.58 car.245
Aſſocians malefactorem ad receſſum, an cenſeatur aſſociaſſe ad maleficium committendum. Paul. Girlã.de relaxatio.carcerato.in tit.de beneficio & indulgen.prin.q.vij.nu.2,car.269.& Fran.Caſon.de indici s.nu.5 car.353
Aſſocians aliquem ad maleficium,& aſsiſtens in loco maleficij dicitur prẽſtare auxilium malefactori,etiam q̃ nihil præſtiterit, & quia ſola eius prẽſentia reddit inſultarem audatiorem,& inſultatũ timidiorem. Paul.Girlan.de pœnis omnifa.coi. q.x.nu.3 car.300
Aſſocians delinquentem ante, vel poſt delictum an dicatur ſocius criminis. Franc.Caſon. de indici. nume.2 car.354
Aſſocians delinquentem ante delictum, videtur ſocius criminis, licet nihil fecerit, modo armatus fuerit.ibi.nu.1 car.351
Aſſocians poſt delictum præſumitur occulte auxiliũ præbuiſſe.ibi.nu.2 car.348
Aſſociantes homicidã aut aliũ delinquentẽ poſt cõmiſſum facinus qua pœna puniuntur.Paul.Girlã. de pœnis omnifa.coi.q.x.nu 61 car.401
Aſſociantes malefactorem poſt factum,mitius puniũtur q̃ illi qui interuenerunt in facto, vel qui aſſociauerunt ante factum.ibi.nu.7 car.101
Aſſociatio vel auxilium præſtitum poſt delictum facie

facie præſumi præparamentum. Marc. Ant. Blanc.de indici.nu.201 car.328
Aſſociatio mali hominis inducit indicium præmeditati & conſilij.Fran. Caſon.de indicijs. numero 3 car.351
¶ Aſtans armatus dum delictum committitur, licet aliquam demonſtrationem non faciat,facultatem delinquendi præbere dicitur modo delinquenti auxiliari potuiſſet.Fran. Caſon. de indici.numero 4 car.353
¶ Aſtrologi qui dicantur.qui genethiliaci, qui ſalitores & negromantici.Paul.Girlan.de ſortilegi. q.ij.nu.8 car.93
Aſtrologi, Chiromantici & ſimiles ex ſignis cæleſtibus,& aſtrarum curſibus prædicentes an peccatum incurrant. vbi ſupra q.iij.nu.13 car.95
Aſtrologi & chiromantici ſecundum aſtrorum curſum, aut ſigna manuum futura pronoſticantes an ſint puniendi. vbi ſupra.q.xj.nu.16 car.114
Aſtrologi futura prædicentes qua ſint pœna puniẽdi.ibid.nu.22 car.115
Aſtronomi imagines quas faciunt ad Demones inuocandos,aſtronomatas vocant.Pau. Girlan. de ſortilegi.q.iij.nu.8 car.94
¶ Atrocitas delicti ex quibus creſcat.Fran.Caſon. de indici.nu.14 car.353
Atrox iniuria grauiſsimã inimicitiam parat.Mar. Ant.Blanc.de indici.nu.96 car.321
¶ Attentans rebellare caſtrum, ad actum proximum perueniens, inde bannitus, an comprehendatur in ſtatuto loquente de bannito ob rebellionem caſtri. Nellus a S. Geminia. de bannit. in iij.par.ij.tempo.nu.59 car.345
¶ Atteſtatio teſtis nominãtis aliquem in ſocium.an inducat qualem qualem præſumptionem. Marc. Ant.Blanc.de indici.nu.388 car.341
¶ Attinentes vſq; ad ſupremum gradum compelli non poſsunt ad teſtificandum. Fran. Brun. de indic.& tortu.in ij.q.j.par.nu.15 car.282
¶ Auferens priuilegia eccleſiæ an hęreticus habeatur. Ludo.Careri.de hæreti.nu.33 car.159
¶ Augures qui dicantur,Paul.Girlan. de ſortilegi. quęſtio.j.nu.7 car.93
Augurium vnde dicitur ibidem.
¶ Aurelianenſes clamantes verſus cholaſes moriantur, vel occidantur, pecuniaria pœna multati ſunt. Nicola, Boeri.de ſeditio.quæſt.vij.numero 53 car.75
¶ Auruſpices qui ſint. Paul. Girlan.de Sortilegiis quęſtio.j.nu.7 car.93
¶ Authores ſeditionum ſunt illaqueandi furcis Nicola.Boeri de ſeditio.q.j.nu.25 car.63
Authores ſeditionis ſunt capite puniendi. ibidem q.vij.nu.38 car.73
¶ Authoritas dicentis non eſt attendenda ſed ratio potius. Incert. Author. de crimine læſæ maieſta. quæſtio.j.nu.16 car.46
¶ Auctoritas legis vel ſuperioris in omni iuramento cenſetur excepta. Paul. Girland. de relaxatio. carcerato. in tit. de ſenten. & pœna. executione. q. vj. nu. 10. car. 166
¶ Auctoritas patris, curatoris, vel alia, non attenditur in criminalibus. Anto. Columban. in for. proceden. extraordinarie incõtrouer. criminali. arti. clxxj. car. 412. & arti. clxxiiij. car.413
Authoritatibus quibus vtendum ſit, in publicis de fide diſputationibus. & an authoritatibus poetarum & Philoſophorũ. Gondiſſal.de villadie. de hæreti.q. xxj. nu. 3. car. 150
¶ Auus nepotes ad pœnam obligare non poteſt. Incert. Author.de crimine læſę maieſt.q. vj. numero 11. car.54
¶ Auxiliari ille dicitur per quẽ inſultatus redditur timidior, & iuſultans audatior. Fran. Caſonus de indici, nu. 7. car. 358
¶ Auxiliatur quis in crimine quatuor modis. Ant. Columba.in for.procedendi extraordi. incontro. crimina. arti. lxxxij. car.410
Auxilium Diuinum non poteſt implorari per ſortilegia. per commiſtionem ſacramentorum facta. Pau. Girlan. de ſortilegijs.q.x.nu.9. car. 111.
¶ Auxilium hæretico præſtare ex quibus actibus quis dicatur.Gon. de hæreti.q.xvj.nu.2.car.147
Auxilium ſeu fauorem poſt factum pręſtans mitius punitur eo qui interfuit facto. Paul. Girlan. de pœnis omnifa. coi.q.x. nu.7. car. 401
¶ Axilium vel fauorem malefactori præſtantium plures ſunt ſpecies. ibidem eo. nu. car. ea.
Auxilium præſtitum vel aſociatio poſt delictum. facit præſumi pręparamentũ. Marc. Anto. Blan. de indicijs. nu. 201 car. 328
Auxilium præſtare dicitur ille, qui contra eum. qui offenditur acclamat. Fran. Caſon. de indici nu.6. car.353
Auxilij forma in inquiſitione ſcribenda eſt. Ant. Colum. in for. proce. extraordina.incontrouer. crimi, arti. lxxxij. car. 410

B

ALTHASAR Rex Babilonis interfectus q̃ vaſa ſacra templi in prophanes conuerterit vſus. Paul. Girlan.de ſortileg.quęſt.xv. nume.2 car.119
Bannire quid ſit. Nellus a S. Geminia. de bannit. in j. par.ij. tempo. mume.5 car.192
Bannire aliquem faciens, curare debet quod bannum ſit certum, alias non valet.Iaco.de Aren.de bannit. nu.5 car.175
Bannire qui poſsint aliquem Nellus de bannit. in ij.par.j.tempo.nu.j.cum ſeq. car.181
Bãnire an poſsit iudex procedens factis citationibus exemptum a ſua iuriſdictione, ſi nullus exceptionem allegans compareat.ibid.nu.2 car.ea.
Bannire,an poteſtas, vel officialis poſsit delinquẽtem,ante tempus ſuæ cognitionis inquiſitum, vel accuſatum, ſi maleficium fuit occultum.ibid.numero 3 car.182
Bannire an poſsit poteſtas de robaria cõmiſſa per annum ante.ſtante ſtatuto q̃ non poſsit cognoſci, cum qui incipit derobare per annum ante, & poſtea continuauerit robariam.ibid.nu.4 car.ea.
Bannire an poſsit poteſtas forenſem alibi furãtem, ſed portantem in loco iuriſdictionis portantis, ibid.

ibid.nume.5 car.ea.
Bannire quis posit non comparentem,si capitaneus cognouit contra occisores,& potestas vult procedere contra mandantem stãte statuto.ꝙ de eodem maleficio,siue negotio,de quo vnus rector cognouit,alter se intromitere non posit.ibi.nu.7.ca.183
Bannire qui iudex posit existentem in territorio Florentino et ballistantẽ in territorio Bononiẽse, & ibi hominem occidentem.ibid.nu.8. car.183
Bannire an posit officialis aliquem ob iniuriã sibi illatam, aut suæ familiæ.ibi.nu.9 car.184
Bannire an posit potestas aliquem alium officialẽ, in officio delinquentem, officio durante. ibidem numero 10 car.ea.
Bannire an generalis officialis posit,illum qui fuit attributus speciali, si sunt duo officiales, quorum vnus ẽ generalis,& alius specialis.ibi.nu.11.c.ea.
Bannire an posit iudex testem citatum nõ apparentem,qui depositi contra magnatem,et de falso accusatus fuit de quo ex forma statuti redargui non potest, an vero iudex a se ipso nemine opponente accusationem reicere debeat. Nell. de bannit. in iij.par.j.tempor.nu.6 car.186
Bannire an posit iudex inquisitum contumacem in banno positum,si post terminum assignatum comparuit,& negauit, sed non soluit gabellam,stante statuto,ꝙ in criminalibus quis debeat personaliter, vel ad domum citari,& si non comparuit,debet per proclama citari cum termino,quo lapso, pro confesso habeatur, & si velit comparere ante sententiam diffinitiuam posit. dummodo soluat certam pecuniam, aliter non audiatur, & si post terminum datum cõparuit ante condemnationẽ, & soluerit.si gabellam soluerit,de banno eximatur,& si non soluerit,non sit exemplis, sed contra eum procedatur.ibid.nu.7. car. 186
Quid si seruauit omnia requisita comparens post contumaciam, an ei incumbat onus probandi rẽ aliter se habere ibid.nume.8 car.187
Banniri qui posint.Nellus a S. Geminia.de bãnit. in j.par.ij.tempo.nu.1 car.178
Banniri an posit iterum semel bannitus.ibid.numero 3. car.179
Banniri an posit vniuersitas.ibi.nu.5. car.180
Banniri,an formato processu contra filios Titij,nõ expressis nominibus.proprijs, posint ijdem filij eodem modo.ibid.nume.6 car.ea.
Banniri an posit a parte quæ in ciuitate remansit, altera pars quæ,puta Gebellionorum, fuit a ciuitate expulsa.ibi.nu.7 car.ea.
Banniri an posint filij Titij ex banno contra eum dato, & si possunt. qui in tali banno comprehendantur.ibid.nu.8. car.ea.
Quid si banniatur stirps vel latius Titij.ibid.numero 9. car.ea.
Qui filij & alij nati comprehendantur,an nati tãtum,an nascituri tantũ.an omnes.ibi.nu.10.c.181
Bãniri si nullus potest,ex forma statuti,nisi fiat proclama,si quis velit defẽdere, vel adesse causę &c. & fuit factum proclama,si quis velit defendere et non fuit dictũ vel adesse causæ,an posit in banno poni.Nellus de bãnit.in iij.par.j.temp.nu.9.c.187
Banniri ante quam quis posit an post lapsum termini,qui facit reum contumacem haberi pro confesso, requiratur quod accusetur contumacia, vel fiat pronunciatio eum haberi pro confesso,anteq̃ ad bãnum diffinitiuũ perueniat.ibi.nu.10.car.ea.
Banniri an posit tanq̃ habitus pro confesso,ille,qui citatus iudici constat intra terminum incitatione appositum, absq; probabili causa non esse venturus.ibid. nu.11 car.187
¶Bannita mulier an perdat dotem,in casibus in quibus bona confiscantur. Nellus a S. Geminia. de bannit.in j.par.ij.tempo.nu.28 car.197
Bannita muliere ob adulterium, an posit vir ad dotem conueniri.ibid. nu.29 car.ea.
Bannita vniuersitate an duret bannum illis,qui tunc eraret de vniuersitate mortuis Nellus a S.Geminia.in tracta. de bannit.in ij.par.iij.tempor. numero 16 car.261
Bannita vniuersitate, an quilibet de vniuersitate offendi posit. Nellus de bannit.in ij.par.ij.tempo. nume.27 car.218
Bannita an comprehendatur a statuto ꝙ bannitus posit impune offendi.ibi. nu.39 car.221
Bannita prægnans an posit impune interfici. virtute statuti permittentis occidi bannitum.ibidem numero 45 car.222
Bannita muliere prægnante, natus postea nõ est bãnitus Nell.de bannit.in j.par.j.tempo.nu.9.versi. & nota ꝙ si banniuntur. car.181
Bannitam adulterans vel stuprans vi,uel voluntate, an puniatur.Nellus de bannit.in ij.par.ij.tempo. numero 46 car.223
Bannitarum viri, si statuto cauetur ꝙ debeant expelli a ciuitate, an e contrario vxores bannitorũ debeant expelli.ibid.nu.40 car.221
¶Bannitus an vbiq; posit puniri. Ant.Columba.in for.proceden.extraordina.in conuersi.criminali. arti.ccxlvij. car.415
Bannitus diffinitiue ecclesiæ immunitate non gaudet.ibi.arti.cxxiiij. car.411
Bannitus contumax licet ex forma statuti debeat haberi pro confesso, si tamen fuit captus & opponat exceptionẽ,quæ si fuisset opposita a principio ante bãnum ipse bãnitus non fuisset compulsus indicium suscipere, est auoliendus.Nellus a S. Geminia de bãnit.in ij.par.j.tẽp.nu.2.,ppe fin.c.182
Bannitus post terminum banni cõparens,& negans se cõmisisse delictum,quod videbatur tacite confessus ex contumacia ex forma statuti,est audiendus.Nellus de bãnit.in ij.par.ij,tẽpo.nu.34.c.220
Bannitus captus & carceratus non potest impune offendi.ibid.nu.28 car.218
Bannitus præsumitur indebite & iniuste cãcellatus de banno, quando non apparet causa ꝓpter quã fuit cancellatus. Nellus vbi supra in iij. par. ij. tempor.nume.75 car.248
Bannitus nõ cancellatus de banno, non põt impune occidi ab eo,qui sciebat ipsum bannitum habuisse gratiam,vel soluisse pœnam banni, vel illum esse rebãniendũ de proximo,ex aliqua causa,vel illũ esse verbo rebannitũ a superiore.Nell.de bannit. in j.par.iij.tempo.nu.1.cum seq. car.253
Bannitus nõ legitime cancellatus de bãno,an posit impune interfici.ibid.nu.3, car.ea.

Bannitus de Florentia, ſi ſit Bononiæ, vel alibi in loco extra diſtrictum Florentiæ, & capiatur, & ducatur per vim Florentiæ, an debeat puniri pœna banni. Nell. a S. Geminia. in ij. par. ij. temp. nume. 30 car. 219

Bannitus qui poteſt impune offendi & occidi, an poſsit poſt mortem ſpoliari. Nell. de S. Geminia. in ij. par. iij. tempo. nu. 3 car. 258

Bannitus reſtitutus per Principem, an intelligatur etiam reſtitutus ad famam: adeo quod teſtis eſſe poſsit. Nellus. de bannitis in j. par. iij. tempo. nume. 15 car. 255

Bannitus an impune offendi poſsit. Iaco. de Aren. de bannit. nu. 16. cum ſeq. car. 175

Bannitus conuentus in ſuis defenſionibus, an audiatur. ibi. nume. 18 car. ea.

Bannitus an perdat poteſtatem faciendi ſtatuta vna cum alijs ciuibus. Nell. a S. Geminia. de bannit. in j. par. ij. temp. nu. 21 car. 196

Bannitus an poſsit ſepeliri in ciuitate a qua erat bannitus. Nell. de bannit. in ij. par. iij. tempor. nume. 2 car. 258

Bannitum veneno occidere non licet, licet per leges poſsit impune occidi. Frãcif. Caſo. de indici. nume. 6 car. 345

Bannitus per contumaciam, ſi ſe præſentet, an ob id tantum, ſiue alijs indicijs poſsit torqueri. Franc. Caſon. de indici. nu. 1 car. 358

Bannitus captus a familia, non poteſt ab ea impune occidi. Francif. Caſon. in quæſt. criminali, q. ix. nume. 20 car. 374

Bannitus an poſsit impune receptari ab ignorante illum eſſe bannitum. Nellus a S. Geminia. in iij. par. ij. tempo. nu. 20 car. 238

Bannitus an ſcienter receptari poſsit a conſanguineo, & an ipſe conſanguineus receptans puniatur pœna receptantis bannitum. ibidem numero. 21 car. ea.

Bannitus an ab vxore impune receptari poſsit. ibi. nume. 22 car. 238

Bannitus an receptari poſsit in domo extra villam poſita, receptans non incidat in pœnam ſtatuti punientis receptantem bannitum in caſtris vel villis. ibi. nu. 23 car. ea.

Bannitus ſi ex forma ſtatuti poteſt impune offendi, & altero ſtatuto cauetur quod non poſsit offendi in feſto Sancti Ioannis Baptiſtæ & per octo dies ante, & per octo dies poſt, an offendens bannitum in bannis incidat in pœnam ſecundi ſtatuti. Nellus a S. Geminia. de bannit. in iij. par. ij. tempo. nu. 60 car. 245

Bannitus ſimpliciter rebannitus, vel a banno exemptus, & deinde cancellatus, an dicatur recepiſſe ſolum indulgentiam, an vero ſit in integrum reſtitutus. Nellus a Sancto Geminiano in tract. de bannit. in j. par. iij. tempo. nu. 4 car. 254

Bannitus rebannitus ſiue reſtitutus an recuperet omnia bona etiam alienata per fiſcum. ibidem nume. 5 car. ea.

Bannitus rebannitus an recuperet fructus a fiſco perceptos ex bonis ipſius banniti alienatis. ibi. nume. 7 car. 254

Bannitus rebãnitus an intelligatur reſtitutus etiam aduerſus cõdemnationem factam de bannito damnum paſſo ibi. nu 11 car. ea.

Bannitus a banno exemptus an poſsit a ſuis antiquis creditoribus conueniri ibid. nu. 21 car. 257

Bannitus quis dici poſsit, & cui æquiparetur. Iaco. de Arena de bannit. nu. 1 car. 175

Bannitus vbique ſtare poteſt, niſi in ciuitate ex qua bannitus eſt. Iaco. de Arena de banni. nu. 2. c 175

Bãnitus an filios in poteſtate retineat. Iac. de Aren. de bannit. nu. 3. c. 175. & Nellus a S. Geminia. in tracta. eiuſdem materiæ in iij. par. j. tempo. nume. 20 car. 195

Bannitus ſi contra alium bannitum agit, an conuentus banni exceptione vti poteſt. Iac. de Aren. de bannit. nu. 22 car. 175

Bannitus procuratorio nomine agens an audiatur. ibi. nu. 23 car. 176

Bannitus ſi ſuccedat aridam non bannito, ſi hæreditario nomine agat, an banni exceptio ei obſtet. ibi. nume. 25 car. ea.

Bannitus ſi bannito ſuccedat, an ſi hæreditario nomine agat, ei bãni obſtet exceptio. ibi. n. 26. c. ea.

Bannitus ſi non agit, ſed alius eius nomine, audiri non debet. ibi. nu 28 car. ea.

Bannitus ſi iura ſua alteri ceſsit, an ceſsionarius agere poſsit. ibi. nu. 29. & nu. 34 car. ea.

Bãnitus an ad officiũ eligi poſsit, ſtãte ſtatuto q̃ bãnitus conſul eſſe non poſsit. ibi. nu. 35 car. 176

Bannitus ſemel an poſsit iterum banniri. Nel. a S. Geminia. de bannit. in j. par. j. temp. nu. 1. car. 179

Bannitus delinquens in loco a quo eſt bannitus, an conueniri poſsit in loco in quo moratur. ibid. nume. 4 car. ea.

Bannitus ſi fuit Petrus Ioãnis de populo ſancti Laurentij, & in illo populo non erat Petrus Ioannis, ſed Petrus Martini, vel duo Petri Ioannis, an bãnum teneat. Nellus de S. Geminia. de bannit. in iij. par. j. tempo. nume. 12 car 187

Bannitus contumax an poſsit appellare. Nellus de S. Geminia. de bannit. in iiij. par. j. tempo. numero. 1 car. 188

Bannitus in caſibus in quibus licet appellare. an habeat onus probandi, an illud incumbat ipſi iudici inquirenti, vel parti accuſanti, an ipſi bannito appellanti, contra quem eſt ficta confeſsio inducta ex contumacia. ibi. nu. 2 car. ea.

Bannitus an poſsit dici pendente tempore ad appellandum, taliter q̃ in eo locum habeant ſtatuta de bannitis loquentia. ibi. nu. 3 car. 189

Bannitus an dici poſsit appellatione interpoſita pẽdente. ibi. nu. 4 car. ea.

Bannitus agens cauſam nullitatis banni, & ſic petens ſe cancellari, an poſsit pendente dicta cauſa, virtute ſtatuti offendi ibi. nu 5 car. ea.

Bannitus an pendente cauſa eius reſtitutionis in integrum per viam Iuſtitiæ poſsit offendi. ibidem nume. 6 car. ea.

Bannitus an offendi poſsit ſi pendeat eius cauſa per viam ſupplicationis. ibi. nu. 7 car. 189

Bannitus an habeatur ille, qui non eſt bannitus, ſed notorium eſt eum commiſiſſe maleficium pro quo imponitur pœua, pro qua bannitus poteſt impune offendi. ibi, nu. 8 car. 189

Quid iuris ſi caueatur ſtatuto ꝙ certo modo delinquens ipſo facto bannitus intelligatur. ibidem nume.9 car.ea.
Bannitus an poſsit impune occidi ſtante ſtatuto, & an tale ſtatutum valeat. Nellus a S.Geminia. de bannit.in j.par.ij.tempo.nu.1 char.191
Bannitus vulnerans aliquem animo occidendi, an debeat puniri pœna ſtatuti, an vero pœna iuris communis.ibi.nu.6 char.192
Bãnitus pro vno crimine in quinquaginta, pro alio in ſexaginta,& ex alio proceſſu,an dicatur bannitus a centum libris ſupra.ibi.nu.7 car.ea.
Bannitus ex eodem proceſſu pœnis tamen diſtinctis an comprehendatur ſub ſtatuto prædicto. ibi. nume.8. car. ea.
Bannitus tantum an intelligatur de ſtatuto loquente de bannito & condemnato.ibi.nu.10. c.193
Bannitus pro quo fideiuſſor erat obligatus ſi peruenit infortiam iudicis, & deinde aufugit, an fideiuſſor ſit liberatus.ibi.nu.15 char.194
Bannitus ex eo quod fecit contra ſtatum,an dicatur bannitus ob crimen læſæ maieſtatis, & perdat bona.ibi.nu.16 car.ea.
Bannitus perdens bona,an perdat etiã ea, quæ ſunt in alieno territorio.ibid.nu.17 car.ea.
Bannitus perdens bona, an præſentia tantum perdet vel etiam futura.ibi.nu.18 char.195
Bannitus an perdat iura ſuccedẽdi ab inteſtato. ibi. nume. 37 car.199
Bannitus an perdat ius ſuccedendi ex teſtamento. ibi.nu.38 car.ea.
Bannitus an deſinat eſſe tutor.ibid.nu.40. c.199
Bannitus an deſinat eſſe executor teſtamenti. ibid. nume. 41 car.ea.
Bannitus an deſinat eſſe arbitrator. ibidem numero. 42 car.ea.
Bannitus an poſsit de nouo eligi arbiter. ibidem numero.43 car.ea.
Bannitus an dicatur effectus non ſoluendo, vel in tali ſtatu quod vxor poſsit ad dotem agere. ibid. nume. 44 car.ea.
Bannitus an deſinat eſſe ciuis ciuitatis a qua bannitus eſt.ibi.nu.45 car.ea.
Bannitus an poſsit capi pro repreſalijs. ibid. numero. 47 car.200
Bannitus an poſsi petere alimenta ab illis, a quibus ante bannum poterat impetere. ibidem numero. 48 car.ea.
Bannitus an per viam accuſationis efficiatur infamis.ibid.nu.49 car.ea.
Bannitus an efficiatur infamis ſi banniatur per viã inquiſitionis.ibi.nu.50 car.201
Bannitus notarius pro crimine famoſo,an poſsit inſtrumenta conficere.ibi.nu.51 car.ea.
Bannitus an poſsit facere teſtamentum. ibidem numero. 52 car.202
Bannitus an teſtari poſsit, dictante ſtatuto ꝙ ſententia banni habeatur perinde,ac ſi lata eſſet contra præſentem.ibi.nu.53 car.ea.
Bannitus vbi teſtari poteſt,an eius teſtamentum habeat effectum ſi capitur & occiditur pro executione banni.ibi.nu.54 car.ea.
Baunitus ſi ex ſtatuto capere non poteſt, an bannitus ſub conditione, ſi intra certum tempus non ſoluerit,poſsit hæreditatem adire, & valeat aditio, eo poſtea non ſoluente intra terminum. ibidem nume. 55 car.203
Bannitus de ciuitate & comitatu,an intelligatur bãnitus de comitatu poſtea acqſito. ibi.nu.56. c.ea.
Bannitus in vna ex ciuitatibus regni ſiue comitatus,an intelligatur bannitus a toto comitatu, ſiue regno.& ibi datur remiſsio pro locis confœderatis.ibi.nu.57 car.ea.
Bannitus qui non poteſt habitare vel ſtare in territorio,an poſsit per illud tranſire ſine metu banni, & eſt duplex,ſcilicet an locum habeat in futurũ. ibid.nu.58 car.ea.
Bannitus an per exceptionem banni ſuperuenientẽ excludatur a iudicio per eũ antea inchoato. ibi. nume. 59 car.204
Bannitus an poſsit ſe defendere.ſtante ſtatuto quod querelæ bannitorum non audiantur. ibidem numero. 62 car.205
Bannitus conuentus a bannito an poſsit excipere: ꝙ bannitus non debet audiri ex forma dicti ſtatuti.ibi.nume.63 car.ea.
Bannitus an ſtante dicto ſtatuto poſsit petere reuocationem tenutæ.ibi.nu.64 car.ea.
Bannitus an patiatur ſecundum decretum. ibidem nume. 65 car.206
Bannitus an poſsit compenſationem opponere. ibi. nu.66.car.ea.Et an in caſu in quo ipſe non poſsit, poſsit illam opponere eius fideiuſſor. ibidem numero. 67 car.ea.
Bannitus, ſtãte ſtatuto ꝙ querelæ bannitorũ nõ audiãtur,de quibus querelis intelligatur. Et an poſsit appellare a ſententia lata contra eum ibidem nume. 68 car.206
Bannitus petens reſtitutionẽ in integrũ an audiatur ſtante ſtatuto prædicto.ibi.nu.69 car.207
Bannitus an non obſtante dicto ſtatuto poſsit de falſo accuſare teſtes examinatos contra eum aſſecuturum.ibi.nu.70 car.ea.
Bannitus an poſsit agere contra iudicem in ſyndicatu qui contra talem bannitum ſecuratum tulit iniquam ſententiam.ibi.nu.71 car.ea.
Bannitus an ſtante ſupraſcripto ſtatuto ſub nomine hereditario poſsit agere nomine proprio. ibid. nume. 72 car.208
Bannitus retinens bona vel poſtea acquirens, an poſsit agere per procuratorem,ſtante ſtatuto prædicto.ibi.nu.73. car.ea.
Bannitus an cedere poſsit iura ſua,& ſic ceſsionarius poſsit agere pro illo vt procurator. ibidem nume. 74 car.ea.
Quid ſi ante bannũ ceſſerat.ibi. nu.75 car. 209
Bannitus an poſsit agere pro alio vt procurator. ibi.nu. 76 car.209
Bannitus non banniti hæres, an repellatur agens iure hæreditario,ibi.nu.77 car.ea.
Bannitus qui ex forma ſtatuti non poteſt ſua bona in alium transferre, an poſsit facere inſtrumentum, ſi ante bannum promiſit illud facere. ibid. nume.78 car. ea.
Bannitus an ſit audiendus, ſi egit creditor banniti contra eum qui bannitus poteſt ſe defendere, & fecit

fecit citare bannitum', qui comparuit, quo viſo creditor vult deſiſtere, & bannitus vult ꝙ procedat.ibi.nu.79. car.210
Bannitus qui perdit iura ſuæ ciuitatis, an perdat ẽt illa pro contractibus iam firmatis,quando nõ perdit bona, vt beneficium guarentigiæ vel ſtatuti dantis laudi executionem.ibid.nu.80 car.210
Bannitus an ſi ſubripientem ab eo rem,poſsit ad reſtitutionem rei conuenire Nellus de S. Geminia. in ij.par.ij. tempo.nu.1 car.211
Bannitus an poſsit vigore ſtatuti excludi a defenſione.ibid.nume.2 car.ea.
Bannitus ſi non poteſt opponere exceptionem præſcriptionis,an illam poſsit eius fideiuſſor oppone re.ibid.nu.3 car.ea.
Bannitus qui ex ſtatuti forma non auditur agendo vel defendendo,an agens contra bannitum,poſsit contra exceptionem ꝙ non debeat audiri replicare quod ille non poteſt excipere.ibi.nu.6.car.214
Bannitus qui poteſt impune offendi promittente ſtatuto,an poſsit impune occidi.ibi. nu.7 car.ea.
Bannitus nondum regiſtratus,an dum regiſtrabatur potuerit offendi dictante ſtatuto, bannitum & regiſtratum poſſe impune offendi ibi.nu.8. car.215
Bannitus cuius bannum fuit regiſtratus, & fuit ſumptum bannum legitime, ſi deinde caſualiter regiſtrum fuit combuſtam, an poſsit impune offendi offenſo ſumpto. ibi.nu.9 car.ea.
Bannitus qui poteſt impune occidi, an poſsit occidi impune a filio, vaſallo, ſeruo, vel libero.ibidem nume.10 car.215
Bãnitus an poſsit occidi auctoritate ſtatuti ſiue peccato in foro conſcientiæ.ibi.nu.11 car.ea.
Bannitus an poſsit impune occidi,ab eo qui exiſtẽs in caſtris non iurauit per portam ciuitatis,ſed per muros,& illum occidit.ibi.nu.3 car.216
Bannitus an poſsit impune occidi pendente ſecuritate ſibi data, libere veniendi &c. ibi.nu.15.vbi plene tractatur de materia ſecuritatis. car.ea
Bannitus qui pendente ſecuritate non poteſt offendi an perdat illud beneficium ſi committit graue maleficium & ſic poſsit impune occidi. ibidem numero 16 car.ea.
Bannitus captus a familia poteſtatis an poſsit impune occidi.ibi nu.28 car.218
Bãnitus an poſsit impune capi per priuatũ in alieno territorio. ibi nu.29 car. ea. & quid in officiali capiente bannitũ extra territoriũ, an poſsit executionem facere:an vero teneatur cum relaxare. ibidem nu.30 car.ea.
Bannitus in debite captus a priuato vel a familia, an in manibus detinẽtis poſsit impune occidi. ibi.nume.31 car.ea.
Bannitus an poſsit occidi in manibus priuati, qui eum licite ceperat virtute ſtatuti eum premiantis ibi.nu.32 car.220
Bannitus captus in confinio territorij duarum ciuitatum, ita ꝙ dubium ſit in quo territorio captus ſit,an poterit iuſte capi vel,non ſiue a priuato ſiue ab officiali.ibi.nu.33 car.ea.
Bannitus ſi fuit licite captus, an contra eum poſsit fieri executio ſine nouo ꝓceſſu.ibi.nu.34.car.ea.
Banuitus ex vna ciuitate captus in alia illi confœderata. an poſsit ſibi iuſtificari ſecundum tenorem banni.ibid.nu.36 car.221
Bannitus laicus ab epiſcopo pro crimine ſpirituali, an debeat a iudice laico tractari tanq̃ bannitus laicus.ibi.nu.37 car.221
Bannitus an poſsit impune occidere illum, qui eum occidere volebat.ibi.nu.40 car.224
Bãnitus pro homicidio propter quod inſurrexit rumor in ciuitate, contra honorem et ſtatum ciuitatis,an poſsit offendi virtute ſtatuti acrius permittentis offendi bannitum, qui fecit contra honorẽ & ſtatum ciuitatis, q̃ alios bannitos.ibidem numero 50 car.224
Bannitus qni ex forma ſtatuti pro imputatione mẽbri poteſt occidi,an pro amputatione digiti comprehendatur in dicto ſtatuto & quid de alijs mẽbris,& membro arido.ibi.nu.51 car.225
Bannitus quando quis dicatur pro cicatrice, vt ſic ſtatutũ de eo loquens verificetur.ibi.nu.52.c.226
Bannitus quando quis dicatur pro percuſsione ſanguinolenta.ibi.nu.53 car.227
Bannitus pro eo ꝙ inſultauit & percuſsit, an poſsit offendi tanquam bãnitus pro inſultu,& etiam pro percuſsione.ibi.nu.54.& examinatur an inſultus confundatur in percuſsione. car.ea.
Bannitus prædictus an poſsit impune in rebus offendi,pura ſi comburitur eius domus.ibi.nu.55.c.228
Bannitus de Florentia vbicunque offenditur. non poteſt offendens Florentiæ conueniri ibidem numero 57 car.229
Bannitus an dicatur pro maleficio,qui pro crimine in contumaciã.condãnatus eſt.ibi.nu.60. car.ea.
Bannitus in ære & in perſona captus a iudice, an poſsit decapitari.ibi.nume.61 car.ea.
Bannitus ſimpliciter in amputatione mẽbri, de quo membro intelligatur.ibi.nu.62 car.ea.
Bannitus an intelligatur bannitus in perſona,an in membro,an in pecunia. ſi ſimpliciter fuit in bãno poſitus.ibi.numero 63 car.ea.
Bãnitus captus poſt triginta annos a die lati banni an poſsit tradi executioni.ibi.nu.64 car.230
Bannitus fuit quis in mille, quas ſi ſoluere non poterit,intelligatur bannitus in perſonam,quæritur quando dicatur non poſſe ſoluere. vbi de ſignificatu verbi poteſt,& de natura termini cuiuſcunq;, multum plene tractatur.ibi nu.66 car.230
Bannitus qui ex forma ſtatuti non poteſt audiri in ciuili vel criminali ſi fuit ab aliquo offenſus. an poſsit per iudicem ex officio inquirere cõtra offendentem.Nellus de S.Geminia.de bãnit.in iij. par.ij.tempor.nu 1 car.233
Bannitus ſi ſoluit, vel a banno eximitur, formato proceſſu de offenſa ſibi facta,an proſit ad vtilitatem proceſſus.ibidem nu.2 car.234
Bannitus ſi ex forma ſtatuti non poteſt ad ſui vtilitatem contrahere, an poſsit pactum facere de inquilino non expellendo.ibi.nu.5 car.235
Bannitus pluribus bannis,præſentans bannitũ, virtute ſtatuti diſponentis eum ex banniri debere.an debeat ad omnibus bannis rebanniri.ibidem numero 7 car.ea.
Bannitus an ſtante ſtatuto ꝙ præſentans bannitum rebanniatur ſi eſt bannitus de pari vel minori crimine

mine,an pſentans bannitum pro homicidio facto cum armis debeat rebanniri a banno ſibi dato pro homicidio facto cum veneno. ibidem numero. 8. car.235
Bannitus carceratus an comprehendatur a ſtatuto facto in fauorem bannitorum certum quid ſoluentium.ibid.nu 9 car.236
Bannitus ante confectionem ſecundi ſtatuti, an habeat beneficiū primi ſtatuti,an non ſtante ſtatuto ꝙ banniti rebanniantur ſoluendo quinque ſolidos pro libra,& fit aliud ſtatutum quo cauetur ꝙ banniti rebanniantur.ſoluendo medietatem banni.ibi.nu.11. car.ea.
Bannitus pro falſitate an comprehendatur a ſtatuto lato in fauorem bannitorum.ibi.nu.12. car.ea.
Bannitus petens ſe rebanniri virtute ſtatuti ſoluēdo certum quid,an habeat beneficium ſecundi ſtatuti facti poſt venditionem talis introitus .ibidem nume.13. car.ea.
Bannitus pro maleficio an poſsit vti ſecuritate generali data, ꝙ nullus capi poſsit pro debito. ibi. nume. 16. car. 237
Bannitus habens ſecuritatem validam de veniēdo, an intelligatur habere etiam de redeundo. ibid. nume. 17. car.238
Bannitus habens ſecuritatem de veniēdo, an intelligatur pro vna vice tantum.ibi.nu.18. c.ea.
Bannitus qui non poteſt perpetuo rebanniri,an poſsit habere ſecuritatem pro annis centum. ibid. nume. 19. car.238
Bannitus pro crimine adulterij an poſsit habere beneficiū ſtatuti,ꝙ pacis beneficium aperiat bannito viam ad eum rebanniendum.ibid.nu.30.c.239. Et a quo debeat haberi pax de adulterio vt ei proſit ſtatutum.ibi.nu.34. car.ea.
Bannitus an poſsit habere pacem a minore de morte patris eius,vt ex ea bannitus talis ſtatuti beneficium conſequatur,& ſi non poteſt, an poſsit habere a tutore vel curatore, & an poſsit peti reſtitutio, & an talis pax requirat iudicis decretum vt bannito proſit.ibi.nu.32.33.& 34. car.239
Bannitus an debeat cancellari habita pace per generalem procuratorem cum libera, ibidem numero 37. car.240
Bannitus habens pacē a vulnerato, an gaudere debeat beneficio ſtatuti , ꝙ rebanniatur ſi habuerit pacem ab hærede.ibi.nu.41 car.242
Bannitus ex eo ꝙ blaſphemauit Deum an poſsit habere beneficium pacis.ſtante ſtatuto ꝙ habēs pacem rebanniatur.ibid.nu.46.car.243. & Franc. Ponzinibi.in tract.de lamijs &c.nu.86. car.86
Bannitus ſuccedens hæredi offenſi, an ſtāte dicto ſtatuto poſsit ſibi ipſi pacem reddere, vt habeat beneficium ſtatuti Nellus a S.Geminia. de bannit. in iij.par.ij.tempo.nu. 48. car.243
Bannitus an poſsit impune offendi ab illo a quo pacem habuit dum eſſet bannitus.ibi.nu.51. c.244
Bannitus poſt pacem habitam ab offenſo,an impune poſsit ab eo offendi.ibi.nu.52 car.ea.
Bannitus quod poſsit rebanniri poſt decennium , a quo tempore incipiat decennium. ibidem numero. 54. car.ea.
Bannitus offenſus an denuntiari debeat a ſyndico villæ qui tenetur omnia maleficia denuntiare. ibi.nume.55. car.245
Bannitus de Florentia qui fuit aſſumptus Bononiæ ad honores,an poſsit illud officium exercere.ibi. numero 61 car.ea.
Bannitus an poſsit eſſe ambaſsiator, orator ſiue legatus,dictante ſtatuto ꝙ banniti non poſsint eligi ad officia.ibi.nu.63 car.246
Bannitus a quibus poſsit rebanniri.ibid. nume.64. & 65 car,ea.
Bannitus, an quis poſsit petere , ꝙ pronuntietur ſe non eſſe illum de quo dictat bannum , & an ſufficiat ſi poteſtas declarat , & qui in tali cauſa ſint citandi.ibi.nu. 66 car.246
Bannitus ꝙ rebanniatur, qui petere poſsint. ibidem nume.67 car,ea.
Bannitus ſi quis eſt pluribus bannis,an ſufficiat vna abſolutio.ibi.nu.72 car.247
Bannitus pluribus bannis an poſsit ab vno tantum abſolui. ibi.nu.73 car.ea.
Bannitus pro debito ex forma ſtatuti , an poſsit de banno exiui ad voluntatem creditoris , ibidem nume.76 car,247
Bannitus prædictus pro debito offerens ſtare iuri, an pebeat cancellari dictante ſtatuto ꝙ eximatur de banno , ſi fuerit in concordia cum creditore. ibi.nu.77 car.248
Bannitus, ſtante ſtatuto ꝙ nullus bannitus poſſet rebanniri, niſi ſolueret certam quantitatem cameræ Apoſtolicæ , facto poſtea contrario ſtatuto, an ſi vult rebanniri teneatur illam quantitatem ſoluere.ibi.nu.78 car.ea.
Bannitus an ſit liberatus a banno eo ipſo ꝙ fecit illud propter quod ex forma ſtatuti intelligitur rebannitus,an vero requiratur declaratio, & eſt bi membris , quia primo tractatur quando in banno dicitur,ſaluo ꝙ ſi ſic fecerit.ibi.nu.79 car.ea.
Bannitus in mille an debeat cancellari a banno de mille integris , ſi ſoluit intra decem dies cum beneficio quarti ex forma ſtatuti.ibi.nu.80.car.249
Bannitus in certa quantitate, qui ex forma ſtatuti incidit in pœnam capitis ſi petierit ſe ab aliquo in officium admitti,an ignorans ſe eſſe bannitum excuſetur.vel an perdat in eius rebannitione generaliter ordinatum. ibi.nu.83 car.250
Bannitus receptus in ciuitate,& tractatus longo tēpore vt ciuis etiam in officijs , an intelligatur rebannitus,& an ſententia lata contra offendentem illum poſsit retractari.ibi.nu.84 car.250
Bannitus Vicentiæ & regiſtratus Paduæ virtute vnius ſtatuti Paduani,præſentans bannitum Paduæ, an debuerit rebanniri virtute alterius ſtatuti Paduani , de præſentante bannitum loquentis, vbi plene tractatur de virtute ſucceſsionis & acceſsionis vnius rei ad aliam.ibi.nu.85. car.251
Bannitus,an dato termino menſis ad ſoluēdum omnibus bannitis,infra illum menſem potuerit offendi, facta deinde ſolutione intra menſem illum. Nelllus de bannitis in prima par. tertij tempor. nume 1 car.253
Bannitus tpe bāni deceptus vltra dimidiā iuſti ptij, an ſtāte ſtatuto ꝙ nō poſſet ad ſui vtilitatē cōtrahere exēptus a bāno agere poſsit p l,ij.de reſcin. venditio.

vènditio.ibi.nu.14 car.255
Bannitus infamis ſi iurauerit tempore banni,& poſteaq̃ fuit rebãnitus depoſuit, quid iuris. ſcilicet an valeat eius dictum ibi.nu.16. car.256
Bannitus rebannitus an poſsit admitti ad honores ciuitatis.ibi.nu.17 car. ea.
Bannitus ſi eligitur vel imburſatur ad officium prohibitum tempore banni, & poſtea extrahitur de banno.an ſit habilis.ibi nu.18.car. ea. & ibi. nu. 19.de eo qui ante bannũ fuit imburſatus,& exactus poſt rebannitionem. car. ea.
Banniti pater an teneatur dare fiſco alimenta filio debita,ibi.nu.36 car.199
Banniti in vxorem an licite poſsit committi adulterium.Nellus a S.Geminia de bannit.in ij. par. ij tempo.nu.47 car. 223
Banniti teſtamentum factum tẽpore banni ſecundũ formam ſtatutorum, an valeat eo mortuo, poſtq̃ fuit rebannitus.Nell.a S. Geminia. de bannit. in ij.par.iij.tempo.numero.1. vbi tractatur de quęſtionibus occurrentibus poſt mortem banniti. carte 258
Banniti in vxorem non bannitam an poſsit virtute ſtatuti &c. licite committi adulterium, & ſic nõ poſsit accuſari vel inquiri. Nellus de bannitis in ij.par.ij.tempo.nu.47 car.223
Bannito agenti omnis audientia denegatur.Iac. de Arena de bannit.nu.20 car.175
Bannito q̃ denegetur audientia,in honorem prætoris factum dicitur.ibi.nu.24 car. 176
Bãnito domino an vaſallus liberetur a ſeruitio feudi. Nellus de bannit. in j. par. ij. tempor. numero 22 car.196
Bannito vaſallo an feudum veniat in confiſcatione bonorum ibid.nu.23 car.ea.
Bannito filio & bonis publicatis, an pater teneatur aſsignare filio legitimum.ibi.nu.33 car.198
Bannito an poſsit fiſcus auferre vt ab indigno, illa quæ quæruntur bannito & in confiſcatione non veniunt.ibi.nu.29 car.199
Bannito an poſsit imponi collecta. ibidem numero. 46 car.200
Bannito an ſufficiat habere pacem a filio non expreſſo nomine hereditario,ſi requiritur pacem fieri ab hærede occiſi.Nellus de bannit. in iij. par. ij.tempo.nu.35 car.240
Et an ex tali pace videatur adire etiã ſi aliquid recipiat.ibi.nu.36 car.ea.
Bannito an ſufficiat ſi habeat pacem ſiue ſcriptura. ibi.nume.38 car.ea.
Bannito an ſufficiat ſi habeat pacem ab vno ex pluribus hæredibus.ibi.nu.39 car.ea.
Bannito an ſufficiat pax habita ab occiſo, diſtante ſtatuto ſimpliciter bannitum debere rebanniri,ſi pacem habuerit.ibi.nu.40 car.241
Bannito an ſufficiat , ſi ex forma ſtatuti requiritur q̃ de pace conſtet per publicum inſtrumentum,& & de pace conſtet per inſtrumentum , ſed de additione hæreditatis conſtat per teſtes. ibidem nume.42 car.242
Bannito an ſufficiat pacem fuiſſe factam abſente ipſo bannito intra terminum ſtatuti. ibidem numero. 43 car.ea.
Bannito an ſufficiat q̃ ratificet poſt pacem receptam intra tempus ſuo nomine , & ineſt. ibidem nume. 44 car.242
Bannito an ſufficiat quod nomine offenſi vel hæredis alius ſibi fecerit pacem intra tempus. ibid. nume. 45 car.243
Bannito , an ſtante prædallegato ſtatuto ſufficiat ſi habet pacem a patre offenſi.ibi.nu.47 car.ea.
Bannito a quo tempore computetur decennium,cuius curſus requiritur ante q̃ poſsit rebanniri, an a tempore dati banni ſecundi,an a fine primi.ibi. nume. 54 car.244
Bannito an poſsit ſolui durante banno. ibidem numero. 57 car.245
Bannito minori a quo detur curator ibidem numero. 70 car.246
Bannito mortuo cuius bona fuerunt confiſcata , ſed non incorporata, an fiſcus poſsit illa hæredibus banniti auferre. Nellus a S. Geminia. de bannit.in ij.par.iij.tempo.nu.7 car.259
Bannitum qui ignoranter cœpit, an debeat habere præmium quod datur capienti bannitum. Nellus a S.Geminia.in ij.par.ij.tempo.nu.22 car.218
Bannitum occidens an ſit ei neceſſe probare q̃ ſciebat illum eſſe bannitum.ibi.nu.25 car.ea.
Bannitum capiens in alieno territorio an præmietur virtute vnius ſtatuti, an vero puniatur vigore alterius ſtatuti.ibi.nu.29 car. 219
Bannitum retinens in priuato carcere , an excuſetur a pœna , virtute ſtatuti permittentis offendi bannitum.ibi.nu.38 car.221
Bannitum qui occidit , ſi inuentus fuit cum armis prohibitis, an puniatur vigore ſtatuti prohibentis talia arma portari.ibi.nu.48 car.223
Bannitum ſi quis pluribus diebus receptauerit, poſtea eũ prodidit,& curiæ præſentauit , an debeat puniri , vel præmiari. Nellus a S. Geminia. de bannit.in iij.par.ij.tempo.nu.24 car.238
Bannitum interficiens,& poſtea auferens bona quę habebat ſuper ſe,an poſsit puniri de robaria vel furto.Nell.a S.Geminia.de bannit.in ij. par.iij. tempo.nu 3 car.258
Bannitum per contumaciam tutatur eccleſia. Ant. Columba.in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi.arti.cxxv. car.411
Banniti , qui ex forma ſtatuti impune occidi poſſunt,quibus æquiparentur.Nellus a S. Geminia. de bannit.in j.par.ij.temp.nu.4 car.191
Banniti tales quæ perdant. ibi.nu.5 car.192
Banniti prædicti an perdant eorum bona virtute banni. ibi.nu.11 car.193
Banniti , ſtante ſtatuto q̃ rebanniantur ſoluendo quinque ſolidos pro libra, ſi fit poſtea aliud ſtatutum quo cauetur quod banniti rebãniantur ſoluendo medietatem banni, an bannitus ante confectionem ſecundi ſtatuti habeat beneficium ſecundi ſtatuti. Nell. de bannit. in iij. par. ij. tempo. nume. 11 car.236
Banniti an comprehendantur in ſecuritate data venientibus ad nundinas.ibi.nu.15 car.237
Banniti an recuperent bona ſua publicata diſtante ſtatuto omnes bannitos rebanniendos. Paul. Girlã.de relaxatio.carceratoꝝ.in ti. de beneficio

& indulgen.ptin.q.iij.nu.1 car.267
Banniti qui dicantur ſecundum communem vſum loquendi.ibi.nu.2 car.ea.
Banniti Papæ vel Imperatoris perdunt patriam poteſtatem. ſecus ſi ab inferiore. Mart. Lauden.de cri.læ.maie.q.liiij. car. 43
Bannitorum querelæ audiri non debent.Nellus a S. Gemi.in j.par.ij.tempo.nu.2 car.191
Bannitorum filij ꝙ expellantur vigore ſtatuti de ciuitate, an ſint expellendæ filiæ,& an comprehendantur filij non legitimi.Nellus a S.Geminia.de bannit.in ij.par.ij.tempo.nu.42.& 43 car. 222
Bannitis omnibus hominibus de tali progenie, non comprehenduntur exiſtentes in ventre. Nell. a San. Geminia. de bannit. in j. par. j. tempo. nume.9.circa medium, verſicu. & not. quod ſi banniatur. car.181
Bannitis exiſtentibus in banno, in caſibus in quibus non perdunt bona, an currat præſcriptio. Nell. de bannit. in prima par. ij. tempo. numero. 19 car. 195
Bannum quid ſit,& vnde dicatur Iacob.de Aren.in tract.de bannit.nu.37.car.176. & Nellus de bannit.in j.par.ij.temp.nu.3 car.191
Bannum an valeat ſi ita dicatur,bannimus hęredes Titij.Iac de Aren.de bannit. nu.6 car.175
Bannum tenet,ſi citatio facta reperitur, ꝙ quicunque eſt hęres talis compareat ad ſe excuſandum. ibid nu.7 car.ea.
Bannum ipſo iure non valet, ſi banniti citatos ſe negant.ibid.nu.11 car.ea.
Bannum an ſit appellabile. Nell. a S. Geminia. in iiij.par.j.temp.nu.1 car.188
Bannum ſi fuit pecuniarium,an fiſcus poſsit accipere in ſolutum de bonis banniti.Nellus de bannit. in j.par.ij tempo.nu.12 car.193
Bannum pecuniarium an poſsit mitti executioni cõtra fideiuſſorem datum, antequã delinquens eſſet contumax & bannitus,ſi cauetur ſtatuto ꝙ bona delinquentis ſint obligata pro pœna. ibidem nume. 13 car.ea.
Bannum pecuniarium an poſsit mitti executioni contra fideiuſſorem,antequam eſſet contumax & bannitus.ibi.nu.14 car.ea.
Bannum an non facta citatione debeat executioni mandari, ſi vno ſtatuto cauetur quod antequam bannum detur,debeat quis citari certo modo,alio ſtatuto vel eodem in fine cauetur ꝙ banniti pro homicidio capti ſtatim fiat executio, ẽt ſi ſolennitas ſtatuti non ſit ſeruata.Nell.de bannit. in ij. par.ij.temporis.nu.35 car.220
Bannum ſi contingit non finiri morte,an hæres bãniti non bannitus repellatur exceptione banni virtute ſtatuti Nellus a S.Geminia,in ij. par. iij. tempo.nu.4 car.258
Bannũ pecuniarium an poſsit exigi ab hæredibus banniti.ibi.nu.5 car.ea.
Banni pęna vti perſonalis ad hæredes non tranſit. Iaco.de Arena de baunit.nu.27 car.176
Banni quod facit haberi citatũ pro cõfeſſo,an requiratur pronuntiatio,vel cõtumacię accuſatio.Nellus de bannit.in iij par.j.tempo nu.10 car.187
Banno dato cõtra aliquẽ,puta Titiũ,an poſsint affici filij deſcendentes,& ſi poſſent, qui in tali banno comprehendantur.Nellus de bannit.in j. par. j.temp.nu.8 car.180
Quid ſi banniatur ſtirps vel latus Titij ibid. nume. 9 car.181
Qui filij & alij comprehendantur,an nati tm̃, an naſcituri tantum,an omnes.ibi.nu.10 car.ea.
Banna quas ſolennitates requirãt vt valeant. Nell. a S.Gemi.in iij.par.j.tempo.nu.1 car.185
Banna an plura intelligantur, an vnum tantum, ſi formato proceſſu de pluribus ſeparatis maleficijs, pro quorum quodlibet eſt ex forma ſtatuti pœna minor centum libris, & iudex inſimul & ſemel nulla facta diſtributione condemnat in tota ſumma. puta inducentis vel tercentis. Nell. a S.Geminia.in j.par. ij.tempo.nu.9 car.192
¶Baptiſmus ad ſui eſſentiam nõ requirit perſonarũ præſentium. Ioan. Francif. Ponzini, de Iamijs, nume.61 car.84
Baptiſmum eſt prima porta ſalutis. Paul.Girlan.de hæreti.q.ij,nu.1 car.128
Baptiſmatis ſacramentorum non eſt reiterabile.Io. Nico. Arelatan. de hæreti, not. xxxix. numero. 1 car.125
¶Barba an ſit membrum.Nellus a S. Geminia. de bannit.in ij par ij.temp.nu.51 car.225
¶Barones facientes cõtra ſtatũ principis magis puniri debent ꝙ alij.Martin Lauden.de crimi.læſę maieſta.q.xxxvj.car.43.& Nicola. Boer. de ſeditio.in iiij præmiſſo nu.1 car. 66
¶Bartolus legiſtarũ idolum.Incert.Author de crimi.læſæ maieſta.q.j nu.16 car.46
¶Bellum & rixa differunt a ſeditione. Nic. Boeri. de Seditio.in ij.præſuppoſito nu.3 car.66
¶Bene agere excerta obſtinatione recuſans habetur pro hæretico.Ioan.Nico.Arelata.not.xxxij. nume. 1 car.124
¶Beneficium retineri ſine peccato, quãdo non poſſit.Bonicont.de accuſatio.nu.10 car.8
Beneficium eccleſiaſticum filij non publicatur propter crimen læſæ maieſta. commiſſum a patre. Marti.Lau.de crimi.lęſę maie.qõ.xxxj. c.43.& Nic.Boer.de Sedirio q.vj.nu.23 car.69
Beneficium ciuilitatis quod per bellum aufertur,pace ſubſecuta belli remotiua redintegratum non cenſetnr.Incert.Author de crimi. læſæ maieſta. q.iiij.nume.3 car.49
Beneficium velleiani denegatur mulieri hæreticæ Ioan. Nicola. Arelatan. de hæreti. not. xviij. nume. 1 car.143
Beneficium ſenatuſconſulti Macedoniani non denegatur hęretico.ibi.nu.2 car.ea.
Beneficium ſuum Princeps nunquã cenſetur largiri alicui,cum prędudicio & iniuria tertij. Pau. Girlan.de relaxatio.carce.in tit.de benefi. & indulgen.prin.q.iiij.nu.2 car.267
¶Benigniora in dubijs pręferuntur in quauis materia Io.Fran.Ponzi.de Lamijs &c.nu.45. c.83
Benigniora ſunt imitatione, quę ſunt excellentiora pietate,ibid. car.ea.
¶Bis deponens contra aliquem, in ſecunda atteſtatione præſumitur inimicus.Mar.Anto. Blan. de indici.nu.156 car.225

Bis teſtis examinatus,ſi citatur non inducit timorē ſubornationis.ibidem.nu.258. car.326
¶Blasphemans Deum non includitur in ſtatuto de pace habita cū offenſo,Io.Fran.Ponzini.in tract. de lami.nu 86.car. 86. & Nellus a S. Geminia. in tracta.de bānit.in iij.par.ij. tēpo.nu.46.c.243 Blaſphemans an ſit hæreticus. Ludo. Careri. de hæreti.nu.26 car.158
Blaſphemanti Deum nulla defenſio competit.Ioan. Fran.ponzini.de lamijs.nu.86 car.86
Blaſphemanti prouocato licet ſe incontinenti corrigere. ibidem.
¶Bona damnatorum non publicantur nouiſsimo iure. Placenti.de accuſatio.tit.vj.nu.13. car.6
Bona rei in crimine læſæ maieſtatis an ipſo iure confiſcentur.Incert. Auth.de crimi.læſæ maieſta. q j.nu.j. car.44
Bona rebellium empta reſtituuntur propter publicā vtilitatem.puta ob bonum pacis reipublicæ.Martin.Lau.de crimi.læſę maie.q.xiiij. car.43
Bona non ſeruantur filijs in crimine læſæ maieſtatis.ibi.q.xviij. car.ea.
Bona caſtri rebellis ciuitatis poſtea reconciliari,nō intelliguntur reſtituta per ſolam reconciliationē. ibidem.queſt.xlv. car.43
Bona eorum qui expelluntur de ciuitate,quando eſt diſſenſio inter ciues,puta ob partialitates,non debent publicari.ibi.q.l. car.ea.
Bona delinquentis vaſalli an applicentur fiſco ipſo iure, & hoc ſpecialiter.Incert. Author.de crimi. læſæ maieſta.q.j.nu.17 car.46
Bona eius qui crimen læſæ maieſtatis commiſit, ſubiecta reſtitutioni fidei commiſſi, an veniant in confiſcationem.ibi.q.iij.nu.j. car.48
Bona damnatorum hodie non ſunt publicanda. niſi in crimine læſę maieſtatis.Nicola.Boeri.de ſeditio.in vij præſuppoſi.nu.30 car.73
Bona damnatorum non cenſentur confiſcata, niſi hoc expreſſe in ſentētia dicatur.ibi.nu.31.car.ea.
Bona hæreticorum ipſo facto capiuntur velut publicata.Io. Franc. Ponzinibi. de lamijs &c.numero 76 car.85
Bona hęreticorem effectualiter nō publicantur niſi per ſententiam.Paul.Girlan. de hęreſi.q j.numero. 7 car.130
Bona rei per annum contumacis in non comparendo annotata, fiſco applicantur.ibid.quęſtio.viij. nume.3 car.134
Bona hęreticorum qualiter diuidantur. Gondiſſal. de villadiego.de hæreti.q.xv.nu.3 car.146
Bona hæretici condemnati exiſtentia in alio territorio q̄ vbi condemnatus fuit,cui applicāda ſint. ibidem.nu 6 car.ea.
Bona feudalia & emphyteutica, an damnato hęretico veniant fiſco applicanda ibi.nu.8. car.ea.
Bona delinquentis an fiſco tacite pro delicto hypotecata ſint.ibi.nu.13 car.ea.
Bona rei, qui fuit reſtitutus a Principe,ſi reperiuntur fuiſſe alienata per fiſcum, & eſſe apud tertios poſſeſſores, an reus ipſe reſtitutus poterit illa ab ipſis poſſeſſoribus vendicare: & caſu quo illa vendicaret non poſsit,an poterit ſaltem a fiſco recuperare pecunias quas accepit.ex vēditione dicto rum bonorum.Paul.Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit.de benefi. & indulgen.princi.quęſtio. iiij.nu.j. car.267
Bona noſtra tollens nos afficit iniuria.Mar.Anton. Blanc.de indicijs. nu.97 car.322
Bonorum aſportatio ante homicidium inducit penſamentum.ibidem nu.85 car.321
Bonorum alienatio inducit malum animum ad delictum committendum.ibi nu.86 car.ea.
Bonis rei anfiſco diſtratis & alienatis, an ipſe reus reſtitutus poterit illa ab ipſis poſſeſſoribus vēdicare. Paul.Girlan.de hæreti.q.vj.nu.4 car.133
Bona ſiue non mala venena quæ ſunt.Paul.Girlan. de ſortilegi.q.v.nu.7 car.98
¶Bonifacius Octauus inſtante Frācorum Rege fuit de hæreſi accuſatus. Io. Ant. Rube. de poteſta. procurator.in j.par.nu.139 car.25
¶Bonus & idoneus quilibet præſumitur,niſi cōtrarium probetur.Bonicont.de accuſatio.nu.52.c.11
Bonus vel malus ex conuerſatione quis pręſumitur. Io.Fran.Ponzinibi.de lamijs nu.89 car.87
Bonus & malus dupliciter conſideratur Mar. Ant. Blan.de indici.nu.249 car.332
Bonus efficitur malus & vitioſus ex mala conuerſatione.ibidem nu.253 car.ea.
Bono & ęquo datur melior.ibid.nu.318 car.336
¶Brachij ſecularis auxilium ab epiſcopo pro iuſtitiæ executione implorari poteſt.Gondiſsal.de hęreti.q.xj.nu.17 car.143
¶Breuia aut ligaturas ad colum maleficiati ſuſpendendas facientes quæ continent aliquid extrinſecum,an & qualiter ſint puniendi,Paul.Girlan.de ſortilegi.q.xj nu.24 car.115
¶Breuitate gaudent moderni Io. Fran. Ponzinibi. de lamijs.nu.28 car.81

C

ADAVER prius eſt inſpiciēdū, eius qualitas in actis referenda, quantitas vulnerum,et in qua parte corporis ſint,& quo armorū genere illata fuerint, & quæ mortis cauſam præſtiterint.Francif.Caſonus de indici.nu.2 car.346
Cadauer ſi effundat ſanguinem propter præſentiam ſuſpectorum,an magnum præſtet indicium ſaltem ad inquirendum. Mar. Ant.Blanc.de indicijs.nume.408.car.343.& Fran. Caſo. in tract. eiuſdem materię.nume.j. car.346
Cadauer inſpici debet a petitis, & an ij. deponere debeant de credulitate,an de veritate in caſu veneficij.Fran.Caſo.de indici,nu.2 car.346
Cadaueris inſpectio fieri debet per peritos, & duo medici ſuper ea requiri debent.& hęc ſi omittantur proceſſus eſt nullus.ibi nu 6 car.346
Cadaueris & eius vulnerum inſpectio ſpectat ad peritos, & non ad iudices, propter periculum iudicandi Fran.Caſon.de tormen.nu.2 car.361
¶Cæcus ob impedimentum naturæ, non ſubijcitur torturæ.Paul.Girlan.de quæſtio q.vj nu.7.c.385
¶Calor in cadauere ſeruari poteſt vſque ad ſeptem horas,& ideo intra illud tempus omnis experientia de ſuſpecto fieri debet.Fracif.Caſon.de indici. numero 3 car.346

Repertorium

¶Calumnia tendens ad vindictam publicam remitti non potest. Io. Ant. Rubeus de potesta. procura. in j. par. nu. 389 car. 37

Calumnia accusatoris & fallatia confutari debent. ibid. nume. 397 car. ea.

Calumnia hoc ipso remissa videtur, ꝙ non sit probatum crimen. ibi. nu. 398 car. ea.

Calumnię posse aliquem accusare, licet de ea nihil dictum sit in primo iudicio. ibi. nu. 384 car. 37

Calumniæ suspicio ab accusando repellit. Franc. Cason. in quęst. crimi. cap. j. nu. 6 car. 370

Calumniari quid sit, & quid præuaricari. Placenti. de accusatio. tit. iiij. nu. 3 car. 4

Calumniator an illico præsumatur quis eo ipso ꝙ crimen intentatum non probauit. Pau. Girlan de relaxatio. carcerato. in tit. de calumniato. quæst. ij. nume. 1 car. 275

Calumniator in prolatione deficiens non punitur si deferre tenebatur. ibi. nu. 3 car. 276

Calumniatorum tres sunt species Girlan, vbi supra quæst. j. nu. 3 car. 275

Calumniosus accusator arbitrio iudicis punitur. Francis. Cason. in quæstio. crimina. cap. iij. numero. 18 car. 371

Calumniosus accusator, ante litem contestatam ab accusatione desistens, an possit puniri, & quid de accusante per modum exceptionis. ibid. q. v. nume. 3 car. 371

¶ Cancellatio banni per viam iustitiæ an possit peti per procuratorem. Nellus. de bannit. in iij. par. ij. tempo. nu. 68 car. 246

Cancellatio an requiratur de facto, si statutum factum est, ꝙ certi banniti rebanniantur, & habeãtur pro cancellatis ibid. nu. 74 car. 247

Cancellatio totius condemnationis siue banni, virtute vnius reformationis, an restringatur ad illos de quibus loquitur reformatio. ibidem numero. 75 car. ea.

¶Canis loqui potest per artem dæmonis. Paul. Girlan. de fortileg. q. vij. nu. 23 car. 105

¶Canones allegari possunt sicut & leges. Francis. Ponzi. de Iamijs &c. nu. 8 car. 79

Canonicum impedimentum dicitur quod a iure canonico ortum habet. Nicola. Ploui. de irregularitate nu. 1 car. 83

¶Capitalis pœnæ executio in mortuum fieri non potest, alioqui iudex iudicandus veniet, intellige nisi & delicti atrocitas, & patriæ consuetudo aliter se haberent. Gundissal. de hæreti. quæst. xxij. nume. 4 car. 152

Capitali crimine impetitus, regulariter ad corpus capi, & carceri mancipari potest, & qua forma ad capturam procedatur. ibidem. quæstio. xj. numero 4 car. 143

¶Capitaneus cognouit contra occisores, potestas vult procedere contra mandantem, quæritur an illum non comparentem possit bannire, stante statuto ꝙ de eodem maleficio siue negotio de quo vnus rector possit cognoscere, alius non possit se intromittere. Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par j. temp. nu. 7 car. 153

Capitaneus qui proposuit aliquem rebanniendum, & fuit ordinatum vt proposuit, an stantibus certis statutis, intelligatur priuatus officio capitaneatus, & sic non valeat ordinamentum, an vero valeat. Nellus a S. Geminia. de bannit. in iij. par. ij. tempo. nu. 82 car. 249

¶Capitulum vacante sede episcopi est hęreticorum iudex. Gondissal. de hæreti. quæstio. vij. numero 8 car. 139

¶Capitulum vnum, vel diuersa qualiter intelligantur, & qualiter capitula cõnexa, vel diuersa, vel non. Francis. Brun. de torment. cap. vj. numero 13 car. 363

¶Capi potest in ecclesia reus propter atrox delictũ, & quid in alijs delictis. Fran. Cason. in quæstio. criminali. cap. ix. nu. 6 car. 374

Capi se a familia non permittens, si occidatur, homicidium erit impunitum, fallit quando quis capitur pro debito ciuili. ibi. nu. 13 car. 374

Capiens bannitum qui ex forma statuti debet habere centum a communi, an debeat habere si ille captus securitatem habeat. Nellus a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. tempo. nu. 17 car. 217

Capiens bannitum an debeat habere expẽsas quas fecit in capiendo. ibi. nu. 19 car. ea.

Capiens bannitum, si vno statuto cauetur ꝙ habeat centum, alio statuto cauetur ꝙ homines de villa teneantur trahere ad rumorem, & capere malefactores & ex bannitos. & quidam iuit ad capiendum Titium sciens eum esse bannitum, & cum Titius fugeret eleuauit rumorem propter quod homines de villa insecuti sunt eum, & illum cęperunt, quæritur an alicui præmium debeatur. ibi. nu. 23 car. 213

Cætera vide infra. in ver. Præmium.

¶Captura personalis quibus concurrentibus fieri possit. Francis. Brun. de indici. in ix. qõ. ij par. nume. 6 car. 311

Captura rei an & quando fieri possit sine auctoritate iudicis. Fran. Cason. in quæstio. crimi. cap. ix. nume. 3 car. 374

¶Captus in confinio territorij duarum ciuitatum, ita ꝙ dubium sit in quo territorio captus sit, an poterit iuste capi, vel non, siue a priuato, siue ab officiali. Nellus de S. Geminia. de bannit in ij. par. ij. tempo. nu. 33 car. 220

Captus fugiens in bello iusto peccat. Mar. Ant. Blã. de indici. nu. 278 car. 334

Captus pro leui crimine, pro quo non ingeritur pœna sanguinis, relaxari debet fideiussoribus, alias iudex tenetur in syndicatu. Francis. Cason. in quæstio criminali. cap. ix. nu. 7 car. 374

Captus a iudice incompetenti debet transmitti ad suum iudicem, & is non tenetur stare processui formato per iudicem transmittentem. ibidem. nume. 19 car. 374

Captus ex hoc solo, quia captus non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur. Fran. Caso. de indi. nu. 16 car. 360

Capti gaudent priuilegio miserabilium personarũ. Francis. Cason. in quæstio. criminali. cap. ix. numero 15 car. 374

¶Caput percutiens, videtur fecisse, vt certius offendat, & occidat; & quid si baculo percusserit. Frã. Cason. de indici. nu. 3 car. 353

Caput

Caput eſt nobilior pars corporis. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 190 car. 328
Capite langueſcente cætera membra languent, vel languere præſumuntur. Bonicont. de accuſa. numero 37 car. 10
¶ Carcaſſona ciuitas a Carcaſſa vetula dicta eſt, ꝙ ſola eam ciuitatem defenderit. Nicola. Boeri. de ſeditio. q. vij. nu. 59 car. 75
¶ Carcer quid proprie dicatur. Bald. de carcerib. nume. 2 car. 161
Carcer vnde dicatur & quare ſic vocetur. ibid. nume. 3 car. ea.
Carcer ad cuſtodiam de iure ciuili inuentus eſt, non ad pœnam. Pau. Girlan. de relaxatio. carcerato. in titu. de ſenten. & pœna. executio. quæſtio. j. numero 5. car. 264
Carcer eſt ſpecies torturæ. Fran. Caſon. de torment. cap. xij. nu. 8. car. 365. & in quæſtio. crimina. cap. ix. nu. 8 car. 374
Carcerem priuatum faciens pœna mortis affici debet. Guliel. Bont. de pœnis mort. nu. 3 car. 391
Carceres frangens ad fugiendum cenſetur fateri delictū. Bal. de carce. cap. ij. nu. 5 car. 263
Carceres publici qui ſint, & qui priuati. Pau. Girlã. de relaxatio. carcerato. in tit. de fuga incarcerat. q. j. nu. 16 car. 275
Carcerum quatuor ſpecies recitantur. Gondiſſal. de hæreti. q. xj. nu. 10 car. 143
¶ Carcerans aliquem etiam iuſte largo modo dicitur facere iniuriam. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 99 car. 322
Carcerari nemo debet pro debito die feriata in honorem Dei. Bal. de carceri. cap. ij. nu. 5 car. 262
¶ Carceratio vel detentio ſimplex, an veniat quæſtionis nomine, Fran. Brun. de indici. & tor. in ij. q. ij. par. nu. 2 car. 295
Carceratio dicitur iniuſta, quando per iudicem non fuit ſeruatus iuris ordo in capiendo. Fran. Caſo. in quæſtio. cri. cap. ix. nu. 23 car. 374
Carceratus an poſsit citari ad aliquem actum, & an contrahere poſsit, ſaltem cum eo, qui illum fecit carcerare, ad hoc vt ſe liberet. Franciſ. Caſon. in quæſtio. crimi. cap. ix. nu. 17 car. ea.
Carceratus iuſte pro vno debito vel delicto pōt recommendari pro alio. ibi. nu. 18 car. ea.
Carceratus ſi eſt pauper & egenus, debet ab eo ali, qui eum detineri fecit. ibi. nu. 16 car. ea.
Carceratus frangens carceres & fugiens habetur pro confeſſo. ſi conſtet de delicto. ibi. nu. 21. c. ea.
Carceratus iuſte poteſt ex carcere fugere, & reſiſtētes cuſtodem impune offendere, & occidere. ibid. nume. 22 car. ea.
Carceratus ſi aliquid confiteatur ſine alia tortura. confeſsio non dicitur ſpontanea, quia carcer eſt ſpecies tormēti. Fran. Caſon. de tormen. cap. xix. nume. 7 car. 368
Carceratis ob hæreſim, quis alimenta ſupeditare debeat. Gundiſſal. de hæreti. q. xj. nu. 13 car. 143
¶ Caſtrās homines pœna mortis puniri debet. Guliel. Bont. de pœna mort. nu. 4 car. 391
¶ Caſus a communibus regulis excepti, extendi minime debent, niſi per omnia eadem ſubeſſet ratio. Gondiſſal. de hæreti. q. xiiij. nu. 3 car. 146
Caſus ſpecialis contra regulam iuriſcommunis, in quo filij innocentes puniuntur pro crimine patris Paul. Girlan. de hæreti. q. iij. nu. 4 car. 129
Caſus ſingularis extra hæreſim ꝙ pœna primi delinquentis extenditur vſque ad quartam generationem & quancunque lineam. ibidem. numero 5 car. ea.
Caſus, in quibus apoſtatæ perdunt priuilegium clericale, & in quibus non perdunt. Incert. Author de mo. procedendi contra apoſta. nu. 7. car. 172
Caſus in quibus pœna mortis ſpecifice a lege eſt impoſita. Guiliel. Bon. nu. 1. cum ſeq. car. 391
Caſus de maſſario qui fuit conductus ad locum vbi confitebatur interfeciſſe dominum, remiſsiue. Anton. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. crimi. arti. ccvj. car. 414
Caſus de illo qui non debuit remitti cum tubis reſonantibus, & de quodam qui fuit priuatus officio, quia remiſerat clericum cum cathena in collo, remiſsiue. ibi. arti. ccxliij. car. 415
Caſus, in quibus proceditur, licet non conſtet de cadauere. Fran. Caſon. de indic. nu. 9 car. 346
Caſus in quibus deueniri poteſt ad torturam, ſiue plenis indicijs. Franciſ. Caſon. de tormentis. cap. v. nume. 6 car. 362
Caſus in quibus reus torquetur, licet de corpore nō conſtet. ibid q xviij. nu. 9 car. 367
Caſus eſt declaratio & iudex fortunarum. Anton. Columba. in for. proceden. extraordi. in cau. cri. arti. lxxviij. car. 410
¶ Cauſa famæ & cauſa vitæ æquiparantur. Ioan. Ant. Rube. de poteſta. procurator. in j. par. nume. 37. car. 21. & Marc. Anton. Blanc. de indici. numero 124 car. 323
Cauſa quæ nocet attenditur, vbi concurrit cum cauſa quæ prodeſt, an hoc ſit ſemper verum. Ioan. Anto. Rube. de poteſta. procurato. in j. par. nume. 101. car. 23. & nu. 308. & 309 car. 34
Cauſa omnis æſtimationis cenſetur capitalis. ibid. nume. 218 car. 29
Cauſa ſeparationis thori an poſsit per procuratorē agitari. ibi. nu. 254 car. 31
Cauſa originalis potius attendi debet, ꝙ accidentalis. ibid. nu. 390. & nu. 293 car. 33
Cauſa ſtatus prohibetur agi per procuratorem. ibi. nume. 373 car. 37
Cauſa cenſetur criminalis, vbi pro crimine pœna venit applicanda fiſco. Io. Ant. Rube. de poteſta. procurato. in ij. par. nu. 6 car. 38
Cauſa magis in propinquo operatur quam in remoto. Incert. Author de crimi. læſæ maieſta. qō. vj. nume. 24 car. 55
Cauſa vicina præcedens inſpicitur, quæ ſequitur in forma præſumitur, Odoffre. de percuſsio. numero 3 car. 76
Cauſa ſi fuerit commiſſa epiſcopo (puta Paduano) & duo ſunt electi, vnus canonice, & alter non intelligitur commiſſa exiſtenti in canonica poſſeſſione. Gondiſſal. de hæretic. quæſtio. xix. numero 11 car. 149
Cauſa mere eccleſiaſtica non cadit ſub iudicio laicorum, maxime vbi ius canonicum contrariatur ciuili. ibi. q. xx. nu. 3 car. ea.

Cauſa carceratorum & aliarum perſonarum miſerabilium diebus in honorem Dei feriatis agitati poteſt. Bal. de Carcerib. cap. ij. nu. 8 car. 263
Cauſa criminalis præſumptionibus & argumentis cognoſci poteſt & terminari. Guido de Suza. de indici, & tormen. nu. 102 car 286
Cauſa criminalis iuramento ipſius rei nō decidit̃. Mar. Ant. Blanc. de indici. nu. 61 car. 319
Cauſa matrimonialis quaſi ſtatus dicitur. ibid. numero 119 car 322
Cauſa monachationis & matrimonialis equiparantur. ibid. nu. 121 car 323
Cauſa filiationis ardua appellatur. ibi. nu. 122. c. ea.
Cauſa omnium bonorum vel maioris partis inducit inimicitiam capitalem. ibi. nu. 125 car. ea.
Cauſa magna ciuilis criminali cauſę æquiparatur. ibid. nu. 126 car. ea.
Cauſa leuis & parua non facit præſumi inimicitiã. ibid. nu. 130 car. ea.
Cauſa ceſſante non ceſſat effectus iam conſumatus. ibid. nu. 136 car. 324
Cauſa inimicitiæ an ſufficiat ad inimicitiam probandam. ibi. nu. 160 car. 326
Cauſa & qualitas in fama conſideratur. ibid. numero 315 car. 336
Cauſa in qua agitur de priuatione omnium bonorum, æquiparatur cauſæ criminali. Io. Ant. Rub. de poteſta. procurato. in j. par. nu. 141 car. 25
Cauſa an per procuratorum tractari poſsit, vbi in ſubſidium poteſt pœna corporalis imponi. ibid. nu. 289 car. 27
Cauſa vitæ & cauſa ſeruitutis æquiparantur. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 118 car. 322
Cauſa criminalis & cauſa libertatis et matrimonialis æquiparantur. ibid. nu. 119 car. ea.
Cauſa omnium bonorum uel maioris partis, dicitur cauſa vitæ ibid. nu. 125 car. 323
Cauſa in reo, ad indicia maleficij elicięda, eſt perquirenda, quam reus vel affuiſſe negabit, vel extenuabit, vel non ſufficere dicet niſi cum vitio perſonæ iungatur Francif. Caſon. de indicij. numero 3 car. 344
Cauſa delicti debet oſtendi, alias indicia cōtra reū nullam uim habent. ibi. nu. 2 car. 349
Cauſa quæ proprie dicatur. ibid. nu. 3 car. 349
Cauſa inimpulſionem & ratiocinationem diuiditur ibi. nu. 4 car. ea.
Cauſa ſemper debet liquere, vt dicatur fundamentum iuriſdictionis validum. Anto. Columban. in for. proceden. extraordinar. in controuer. crimi. arti. xliiij. car. 408
Cauſa principalis ſi eſt ſummaria, omnes articuli in ea tractandi ſunt ſummarie. ibi. arti. iiij. c. 408
Cauſæ quas excuſator allegare habet, quomodo intelligendę. Anto. de Cana. de excuſato, in j. parti. numero 2 car. 11
Cauſæ capitalis appellatione quid veniat. Io. Anto. Rube. de poteſta. procurato. in j. par. nu. 28. ca. 21. & nu. 203 car. 28
Cauſæ abſentię quarę ſine mandato allegari nō poſſunt, ratio dubitandi ponitur. ibid. in ij. par. numero 8 car. 38
Cauſę abſentiæ cur ab aliquo allegari poſsint ſine mandato, ratio decidendi ponitur. ibi. nu. 11. c. ea.
Cauſę abſentię iuris, an a quolibet allegari poſsint. ibi. nu. 32. & 34 car. 40
Cauſæ duę lucratiuæ in confiſcatione ob delictum non poſſunt concurrere. Incert. Aut. de crimi. læſę maieſta. q. j. nu. 18 car. 46
Cauſę ciuiles in quibus differant a criminalibus in materia torturæ. Fran. Brun. de indici. in iij. q. ij. par. nu. 6 car. 296
Cauſę ciuiles aliter regulãtur q̃ criminales, Mar. Ant. Blanc. de indici. nu. 63 car. 319
Cauſæ ſtatus capitales inimimicitias generant. ibi. nu. 118 car. 322
Cauſę ad hoc vt probent, debent eſſe in proceſſu, probatę ie ſpecie, nō in genere. Fran. Caſon. de indi. nume. 5 car. 349
Cauſę, quas in maleficio quærere oportet, quot ſint. ibid. nu. j. car. 349
Cauſę quot circunſtantias continere debeant. ibid. nume. j. car. 350
Cauſę non ſolum indicant propoſitum, ſed ĕt reum. ibid. nu. 7 car. ea.
Cauſæ debent eſſe grauiores, quoties quęritur quis deliquerit, q̃ quando quæritur propoſitum, cum de reo conſtat. ibid. nu. 8 car. ea.
Cauſę non indicant, niſi cum vitio perſonę iungantur. ibid. nu. 2 car. 350
Cauſę ni præcedant, nec cauſatum præſumitur. ibi. nume. 7 car. 354
Cauſæ quę inducunt homines ad maleficia patranda, vltra inimicitias ſunt multę. ibid. nu. 18. c. 354
Cauſarum in deciſionibus nō per varias opiniones ſcribentium, ſed per ſillicatas vias textuum incedendum eſt. Incer. Aut. de crimi. læſę maieſta. qō. j. nu. 8 car. 45
Cauſas in adulterio, vel furto quęrere nihil attinet, quia illas ipſa crimina ſecum habent. ibidem numero 2 car. 349
Cautela optima in practica pro aduocatis & procuratoribus, vt ſint cauti in formandis poſitionibus & articulis in materia ſortilegiorum. Paul. Girlan. de ſortilegi. q. x. nu. 11 car. 112
Cautela bona pro officiali quando vult recedere tẽpore ſyndicatus, ne incurrat periculum fugæ, vna cum ignominia & damno ſuo, a quibus remanebit omnino illeſus. Pau. Girlan. de relaxatio. carcerato. in titul. de fuga in carcera. quęſtio. j. numero 11 car. 274
Cautela optima pro aduocatis & procuratoribus, vt diligenter aduertant quando faciunt compoſitiones, vt illas per verba cauta & ſalubria, non autem captioſa componant, ne cum clioentulum liberare ſatagunt, in aliquem infamię laqueum ipſum inuoluant. ibi. in titu. de pœna. compoſitio. q. iiii. nu. 3 car. 272
Cautela vt petitio venię non noceat. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 309 car. 336
Cautio pręſtationis poteſt remitti, pcuratori. Io. Anton. de poteſta. procurator. in j. parte. numero 392 car. 37
Cautio de iudicatum ſoluendo non poteſt cadere in criminalibus. ibid. nu. 181 car. 27
Cautio iudicatum ſolui ab eo præſtanda eſt, qui aliũ vult

vult defendere, etiam si locupletissimus sit. ibid. in ij. par. nu. 9 car. 38
Cautius est agendum in causis criminalibus q̃ in ciuilibus, & in eis forma iudicij est fortius obseruanda. Fran. Cason. de tormẽt. cap. iiij. nu. 6. c. 362
℣ Cedulas vel breuia facientes deferendas ad collũ alicuius egroti. vt ab egritudine libereť, quoties caracteres aliquos continent, seu ignota nomina, suspitione nec pœna carent. Paul. Girlan. de fortilegi. q. xj. nu. 24 car. 105
℣ Celari nulla tergiuersatione potest, quod in euidẽti est Paul. Girlan. de quæstio. q. iii. nu. 13. car. 381
℣ Cerebrũ est membrum diuinum. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 190 car. 328
℣ Cessionario obesse non debet, cedentis dolus vel factum. Iaco. de Are. de bannit. nu. 32 car. 176
℣ Chiromantia de homine præsumptionem probet Francis. Cason. de indici. nu. 4 car. 348
Chiromãtia an possit absq; peccato exerceri. Paul. Girlan. de sortilegi. q. iij. nu. 14 car. 95
Chiromantici & similes ex signis cęlestibus et astrorum cursibus prędicentes, an peccatum inccurrãt. ibid. nu. 13 car. 95
Chiromantici, secundum astrorum cursum aut signa manuum futura pronosticantes an sint puniendi. ibid. q. xj. nu. 16 car. 114
℣ Chirurgus irregularis efficitur, si ob eius imperitiam mors sequatur. Nicola. Ploui. de irregularitate nume. 5 car. 88
Chirurgi, siue syndici qui tenentur vulnera denuntiare, an leues percussiones denuntiare teneantur, vel eos qui cum vnguibus offenderint. Fran. Cason. in quæstio. crimi. cap. vij nu. 4 car. 372
℣ Chrisma est fidei approbatio. Paul. Girlan. de hęreti. q. ij. nu. 1. car. 129
℣ Christianus excõmunicatur qui cum muliere habręa matrimonium contrahit. Paul. Girland. de pœnis omnifa. coit. q. xij. nu. 5 car. 403
Christianus ignoranter matrimonium cum hebręa contrahens non punitur secus si scienter, ibidem numero 2 car. ea.
℣ Christus ob uoces populi fuit crucifixus. Francis. Cason. de indici nu. 14 car. 355
Christus lux veritatis vniuersum mundum illuminauit. Paul. Girlan de sortilegi. q. iiij. nu. 2. car. 97
Christus per passionem suam e diaboli manibus in se credentes eripuit ibidem q. v. nu. 5 car. 98
Christi fidem, qui humanis rationibus fundare nitun tur, erant, Gundissal. de hęreti. q. xxj. nu. 5, car. 151
Christi fides circa ardua, difficilia, vera, & laboriosa consistit, lex autem Machometi circa luxus, voluptates, facilia & falsa versatur. ibidem numero 7. car. ea.
Christi ad veritatem amplectendam an quis cogendus sit, an solum sit verbo agendum, disputatione pugnandum. & ratione vincendum. ibid. quęstio. xxj. nume. 1. car. 150
℣ Cicatrix quid sit. Nellus a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. tempo. nu. 50 car. 224
℣ Citari qui potest personaliter, per edictum citari non debet, alias per iudicem appellationis potest infringi processus. Ant. Columba. de for. procedẽ. extraordi, ĩ cõtrouer. criminali, art. cxliiij. c. 411
Citandi modus qualis sit. Iacob. de Aren. de bannit. nume. 8. car. 175
Citatio hæreticorum qualiter, quandoque, & a quibus fiat. Gundissal. de hæreti. q. xj. nu. 1 car. 142
Citatio requiritur vt quis in banno ponatur. Iaco. de Aret. de bannit nu. 8 car. 175
Citatio de mandato iudicis fieri debet. limita vt ibi. nu. 9 car. ea. & Mar. Anto. Blanc. de indici. nume. 334 car. 337
Citatio debet fieri in tali loco, q̃ ille se sentiat citatum. Iac. de Aren. de bannit. nu. 10 car. 175
Citatio de consuetudine ad domum fit. ibidem numero. 12 car. ea.
Citatio ad domum subsidiaria est. ibi. car. ea.
Citatio inualida an sufficiat ad dationem banni. Nell. a S, Geminia. de bannit. in iij. par. j. tempo. nu. 2 car. 185
Citatio an sufficiat ad domum. ibi. nu. 3 car. ea.
Citatio an requiratur, si ex forma statuti cauetur quod notorie infamatus de crimine, possit de facto puniri, condemnari & puniri, ibidem numero. 4 car. ea.
Citatio quando possit fieri per prẽconem. Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. criminali. arti. clj. car. 412
Citatio est principium iudicij ciuilis. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 336 car. 337
Citationis tempus potest a iudice breuiari. Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. cri. arti. cxl. car. 413
Citationes sunt fiendę in locis publicis & consuetis ibi. arti. cxliij & seq. car. 411
℣ Citatus ad locum pestiferum, comparere an tenea tur. Et ob hoc excusatus fuit Gregorius xij. qui euocatus ad Concilium Pisanum non accessit. Io. Anto. Rubeus de potesta. procurato. in j. par. nume. 316 car. 34
Citatus ad locum non tutum, in quo habet inimicitias capitales, nõ tenetur venire etiam si haberet literas saluiconductus. ibi. nu. 322 car. ea.
Citatus docens se iusta de causa abfuisse restituitur. Incert. Auth. de mo. proceden. contra aposta. numero 4 car. 172
Citatus postq̃ venerit, debet admoneri trina admonitione, vt iuri pareat ante sententiam. ibidem nume. 5 car. ea.
Citatus in causa ciuili non comparens & propter inobedientiam condemnatus, & bannitus fisco an dicatur bannitus pro maleficio, & sic in eo locum habeant statuta, vt possint offendi, & quid iuris si iudex in tali banno adiecit quod possit impune occidi. Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. tempo. nu. 59 car. 229
℣ Ciuiles causæ aliter regulantur q̃ criminales. Mar. Ant. Blanc. de indicijs. nu. 63 car. 319
Ciuiliter & criminaliter an in eodem libello agi possit Fran. Caso. in quæstio. criminali. cap. iij. nume. 10 car. 371
℣ Ciuis quia restituitur, semper ciuis retro fuisse fingitur. Incert. Auth. de crimi. læsæ maiesta. quæst. iiij. nume. 5. car. 49
Ciuis pecunias alicui, qui ex eisdem conducit gentes aduersus ciuitatẽ mutuantis, an ad huiusmodi conditionem

conditionē sit mutuasse ptęsumendus. Fran. Brun. de indici. in iij. q. j. par. nume. 10 car. 294
Ciues mittentes literas rebellibus ciuitatis, aut aliquod signum, crimine læsæ maiestatis plectuntur. Martin. Laudens. de crimi. læsæ maiesta. qō. ij. car. 43. & Nicola. Boeri. de seditio. quęstio. vj. nu. 14. & 15. car. 69
Ciues omnes puniuntur ob iudicis delictum Boeri. ibi q. vij. numero 20 car. 72
Ciues omnes ciuitatum subditarum principi, non possunt dare alteri principi Martin. Lauden. de crimine læsæ maie. q. xxv. car. 43
¶Ciuitas quibus adimatur criminibus. Placē. de accusa. tit. vi. nu. 23 car. 8
Ciuitas de iure communi bona ob delictum publica re non pōt Nell. a S. Geminia. de bannit. in j. par. ij. tempor. nu. 17 car. 194
Ciuitas pro ciue admittitur ad defendēdum pro suo interesse Io. Ant. Rubeus de potesta. pro. in j par. numero 149 car. 25
Ciuitas Florentiæ ex priuilegio sibi indulto regalia habet. Nico. Boe. de seditio. in vj. q. n. 5. c. 68
Ciuitas sine deliberatione delictum cōtinuatur committere potest. ibi. q. vij. nume. 9 car. 71
Ciuitas an teneatur de delicto consulum. ibibdem nume. 13 car. ea.
Ciuitas priuatur priuilegio episcopali ob delictum homicidij. ibid. nume. 17 car. 72
Ciuitas tota ob hęresis crimen potest comburi. ibid. nume. 19 car. ea.
Ciuitas in qua aliqui sunt hæretici, an tota possit igne exuri, aut alias destrui. Gondissal. in tracta. de hæreti. q. xxiiij. nu. 1 car. 153
Ciuitas quando dicatur hæresim cōmittere, vt vniuersa destrui possit. ibid. nu. 2 car. ea.
Ciuitatem Regi Francorum subditam oppugnans, reus est maiestatis læsæ. Nicola. Boeri. de seditio. in vj. q. nu. 17 car. 69
Ciuitates superiorem non recognoscentes, ciuitati Romanę vel principi æquiparantur. ibid. car. ea.
Ciuitates alię ab vrbe Romæ priuatorum iure funguntur. ibid. nu. 9 car. 68
Ciuitates quæ ius fisci habere dicuntur. ibidem numero. 8 car. 68
Ciuitates Italiæ delinquentium publicantes bona, hoc ex priuilegio faciunt. Nellus a S. Geminia. de bannit. in j. par. ij. tempo. nu. 17 car. 194
¶Clamans contra offensum licet nihil agat, censetur conscius. Fran. Cason. de indici. nu. 11. car. 355
Clamor vulnerantis exauditus an faciat indicium ad torturam. ibi nu. 1 car. ea.
Clamor vulnerati dicentis se offendi a tali, an contra nominatum ind cium faciat? ibi. nu. 4. car. ea.
¶Clamosa & frequens denuntiatio an sufficiat contra constitutum in dignitate. Bonicont. de accusa. nume. 45 car. 10
¶Clausula ad beneplacitum, apposita in concessione officij. quid operetur. Io. Nicola. Arelatan. de hæreti. nota. iiij. nu. 4 car. 121
Clausula sæpe & sæpius &c. quare in inquisitione ponatur Fran. Cason. in quæst. criminali. cap. vij. nume. 2 car. 373
Clausula statuti sequens per præcedentia declaratur. Iaco. de Arena de bannit. nu. 40 car. 177
¶Clericus an possit committere crimen læsę maiestatis. Nicola. Boeri. de seditio. in vj. q. nu. 3. ca. 68
Clericus qui ex sola curiositate vel leuitate interest vindictæ sanguinis nō efficitur irregularis. Nico. Ploui. de irregularita. nu. 4 car. 88
Clericus Chirurgus irregularis efficitur, si sub eius cura aliquis moritur. ibid. nu. 6 car. ea.
Clericus cum socio ligans latronem, si postea timens ne a latrone occidatur eum occiderit, irregularitatem incurrit. ibi. nu. 14 car. 89
Clericus furem tradens iudici seu officiali. an efficiatur irregularis, si fur morti condemnetur. ibidem.
Clericus qui ad res suas recuperādas egit, si ex post facto ratum habet latronis suspendium, an sit irregularis. ibi. nu. 16 car. ea.
Clericus irregularis est, qui ministrauit arma pugnātibus, qbus aliquis interfectus fuit. ibi. nu. 19. c. 89
Clericus qui bello interest irregularis est. ibidem nume. 20 car. ea.
Clericus se vel suos defendens non est irregularis, si aliquis ex defendentibus fuerit interfectus ibi.
Clericus irregularitatem contrahit. qui ob suarum rerum defensionem occidit. ibi. nu. 21 car. 89
Clericus occidere pōt ne occidat. ibi. nu. 22. car. ea.
Clericus in minoribus constitutus excommunicatus ministrans sacerdoti, non officitur irregularis. ibid. nu. 31 car. 91
Clericus sortilegus officijs et beneficijs priuari pōt. Paul. Girlā. de sortilegi. q. xi. nu. 8 car. 113
Clericus qui sortilegium venefícium exercuit, qualiter puniatur in foro iudiciali canonico, & qualiter laicus. ibi. nu. 10 car. ea.
Clericus qui ex causa inimicitię & liuore veste lugubri sumpta, pro viuentibus missas defunctorum celebrat, præcibus adhibitis, vt quis citius moriatur, qua pœna puniuntur. ibid. nu. 17 car. 114
Clericus vel etiam laicus imaginem crucis vel alicuius sanctorum conculcans. qualiter puniri debeat. ibi. nu. 18 car. ea.
Clericus pro uiuis missam defunctorum celebrans in odium ipsorum. an sit hæreticus, Paul. Girlan. de sortilegi. q x. nu. 12 car. 112
Clericus ministrans poculum amatorium non efficitur irregularis, nisi effectualiter hominem occiderit. ibi. q. xiij. nu. 9 car. 119
Clericus qui sacramento ab utitur, pœna arbitraria punitur. ibi. q. xiiij. nu. 3 car. 119
Clericus in carcerem perpetuum detrudendus, debet prius degradari. Paul. Girlan. de hæreti. qō. vij. nume. 1 car. 133
Clericus de iure canonico potius irregularis, quam innocens censetur in dubio. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit. de absolutio. innocent. qō. vj nu. 5 car. 269
Clericus in foro iudiciali canonico deponit debet, pro peccato contra naturam cōmisso. Paul. Girlā. de pœn. omnifari. coi. q. ij. nu. 2 car. 394
Clericus in foro contentioso de iure canonico pro incestu ab ordinibus & beneficijs deponitur. ibi. nume. 3 car. 395
Clericus cum nouerca aut cognata fornicatus deponitur, ibid. q. v. nu. 2 car. 396

Clericus

Clericus pro adulterio deponitur in foro contentioso de iure canonico, laicus vero excõmunicatur. ibid.q.vj.nu.1 car.397
Clericus pro adulterio ſimplici hodie non deponitur.ibid.nu.3 car.ea.
Clericus pro peccato ſodomitico pœnam depoſitionis patitur.ibi.nu.6 car.ea.
Clericus pro adulterio, & inceſtu ſimul commiſsis, punitur pœna depoſitionis. ibi.nu.10 car.ea.
Clericus fornicationem ſimplicem committẽs qualiter puniatur.ibi.q.vij.nu.2 car.399
Clerico pro ſtupro in virginem commiſſo pecuniariter punitur iudicis arbitrio.ibi.nu.3 car.ea.
Clericus in ſacris pro fornicatione ſimplici non debet deponi ſed tantum ſuſpendi. Paul.Girlan. de pœn.omnifa.coitus q.xv.nu.4 car.405
Clericus,in teſtem inductus non eſt vacillans torquendus. Fran. Brun.de indici. in iiij.qõ.ij.par. nume.6 car.297
Clerici confeſsio facta coram iudice laico an indicet ad torturam . Marc. Anto. Blanc. de indici. nume.214 car.329
Clerici in epiſcopum proprium ſeditioſi , depoſiti traduntur curiæ ſeculari. Nicola. Boeri.de ſeditio.q.vij.nu.56 car.75
Clerici & presbyteri an & quando ſint torquendi. Guid.de Suza.de indici.nu.18 car.279
Clerici ad teſtimonium ferendum non poſſunt cogi. Fran.Brun.de indici.in ij.q.j.par.nu.16 car.289
Clerici pro omni fornicatione decennio debent pœnitere. Paul.Girlan. de pœnis omnifa.coit.qõ.ij. nume.2 car.394
Clerici multa habent priuilegia in materia torturę. Franciſ. Caſon.de tormentis. cap.xj.nu.1. c.364
Clerici infames vel deprehenſi in delicto, torquentur alias ſecus.ibi.nu.2 car.ea.
Clerici in omni delicto ſunt fauorabiliores laicis, & indicia per quæ conuincuntur laici,contra clericos nihil operantur. ibi.nu.7 car.365
Clerici per laicos accuſari nõ poſſunt,quamuis ſint primæ tonſuræ, hodie tamen ſecus. Fran.Caſon. in quæſtio.cri.cap.ij.nu.5 car.370
Clericos arcẽs a ſeditione non incidit in Canonem, ſi quis ſuadente Diabolo. Nicola. Boeri.de ſeditio.in j.q.nu.7 car.61
¶Coactus fugere minis inimicorum,non dicitur cõtumax,nec damnari poteſt . Anton.Columba.in for. proceden. extraordi. in controuer. crimina. arti.clij. car.412
¶Coadunatio quando plures occidunt, in dubio an præſumatur de induſtria facta, Franciſ.Caſon.de indici.nu.7 car.352
Coadunatio cenſetur malo animo facta,delicto ſecuto.ibi nu.9 car.ea.
Coadunati plures ſi delinquant,præſumuntur ex ,poſito delinquere. ibi.nu.2 car.352
¶Cogendus an quis ſit ad Chriſti veritatem amplectendam,& an ſolum ſit verbo agendum, diſputatione purgandum,& ratione vincendum.Gondiſſal. de hæretic. q.xxv.nu.1 car.154
Cogi quis non poteſt ad renuntiandum defenſionibus, etiam lapſo termino defenſionis. Io. Ant. Rube.de poteſta,procura,in ij.par.nu.28 car.39
¶Cogitatio in ſolo hæreſeos crimine punitur.licet effectus nullus ſequatur. Io.Fran.Ponzini.de Lamis &c.nu.69 car.85
Cogitationis pœna nulla eſt. Io.Nicola, Arelata.in not.xj.de hæreti. car.122
¶Cognitio cauſæ requiritur in feudi priuatione. Incert. Auth.de cri.læſæ maieſta.q.j.nu.6 car.45
Cognoſcens carnaliter mulierem nuptam , quæ antea fuerat meretrix , an teneatur de adulterio. Paul.Girlan.de pœn.omnifa. coi. in vj.quæſtio. nume.14 car.398
¶Cohabitans cum inimico meo , facit præſumi vt ſit meus inimicus. Marc. Anto.Blanc.de indici. nume.141 car.324
Cohabitatio parua cum inimicis meis , non facit præſumi inimicum.ibid.nu.170 car.326
¶Coijciens cum moniali,ſiue conſentienti, ſiue renuenti,capite debet minui, & eius bona publicari. Paul.Girlan. de pœnis omnifari.coi.in j.qõ. nume.19 car.394
¶Coitus carnalis non minus frequens eſt,quam dãnabilis. Paul.Girlan.de pœnis omnifari. coit.in prin.nu.1 car.391
Coitus crimina iuxta diuerſas perſonarum conditiones ſunt diuerſa.ibi.nu.2 car.ea.
Coitus ſacrilegus grauior eſt cæteris carnis criminibus.ibi.nu.3 car.ea.
Coitus carnalis cum moniali habitus , qualiter in foro conſcientiæ ſit puniendus, Paul. Girlan.vbi ſupra.q.j.nu.17 car.393
Coitus nefarius , ſiue inceſtuoſus , qua ſit punitione cohercendus.ibi.q.ij.nu.1 car.394
Coitus inceſtuoſus in forma matrimonij habitus, qualiter puniatur.ibi.q.iij.nu.6 car.395
Coitus inceſtuoſus vltra matrimonium habitus pœna capitis expiatur.ibi.q.iiij.nu.4 car.396
Coitus mulieris meretricio more viuentis, iure ciuili eſt punibilis.ibi.q.vj.nu.16 car.398
Coitus omnis extra matrimonium eſt reprobatus & punibilis,ibi.qõ.vij.nu.6. car.399.& quæſtio. xj. nu.2 car.403
Coitus contra naturam habitus triplex reperitur, & qualiter puniatur.ibi.q.viij.nu.1 car.399
Coitus cum brutis habitus,qualiter de iure Canonico puniatur,& qualiter in foro contentioſo, & in foro conſcientię.ibi.nu.2.& 3 car.ea.
Coitus cũ brutis punitur pęna capitis.ibi.n.3.c.399
Coitus meretricius vel alias cum muliere impudica habitus,iure ciuili euadet impunitus,ibi.q.ix. nume.3 car.400
Coitus cum nupta habitus,qnæ honeſta putatur,ſed in occulto plures admittit , an ſit punibilis . ibid. q.xj.nu.1 car.403
¶Collaterales non puniuntur ob crimen læſæ maieſta. Incer. Auth.de cri.læſę maie.q.vj.nu.17.c.54
¶Collecta an imponi poſsit bannito. Nell.a S.Geminia.in j.par.ij.tempo.nu.46 car.100
¶Collegio vniuerſali,& cuilibet de collegio qñ dicatur prohibitũ relinquere,qñ vniuerſo collegio vero relinqui prohibeatur, nõ ẽt vni de collegio. Io. Nic. Arelatan de hæreti.nota.vij.nu.3. c.122
¶Comitatus & multitudo adiutorum parit indiciũ deliberationis.Frã.Caſo.de indici.nu.6. car.352

¶Commen-

¶Commentariensis qui reum mortis emisit, qua pœna sit afficiendus. Guliel. Bont. de pœna mort. numero 2 car. 391
Commissio quando fit in modum simplicis inquisitionis, quid in ea apponatur. Bonicont. de accusa. nume. 55 car. 11
Commissio rectoris de capiẽdo aliquo, durat etiam in tempus successoris, si facta fuerit cum causę cognitione. Fran. Cason. in quæstio. crimi. cap. ix. nume. 5 car. 374
Committere nemo potest alicui, vt ipsum percutiat, cum nemo sit membrorum suorum dominus. Frã. Brun. de indici. & tortu. in vij. quęstio. ij. par. numero 9 car. 309
¶Commodum habens ex re furata, an indicium habeat contra se. Marc. Anto. Blanc. de indici. numero 422 car. 343
¶Comparens pro accusato, & proponens q̃ accusatus non interfecit illum de quo accusatur non debet admitti. Io. Ant. Rubeus, de potesta. procura. in j. par. nu. 353 car. 36
¶Compellens testem ad deponendum, quia aliter res haberi non potest, debet illud probare. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 360 car. 339
¶Compensando quis consequitur quod non consequeretur agendo. Nell. a S. Geminia. in tracta. de bannit. in j. par. ij. tempo. nu. 66 car. 206
Compensatio quid sit. ibidem.
¶Competitorum vel riualium altero interfecto, prę sumitur contra alterum. Fran. Cason. de indici. nume. 3 car. 349
¶Complexionum diuersitas multa in sustinẽdis tormentis. Paul. Ghirland. de quæstioni. qõ. iiij. numero 12 car. 383
¶Complices qui dicantur. Mar. Ant. Blan. de indi. nume. 169 car. 326
¶Compositio quid sit & quotuplex. Pau. Girlan. de relaxa. carcerato. in tit. de pœnarum compositio. q. j. nu. 1 car. 270
Compositio pœnarum quæ dicatur, & qualiter fiat. ibi. nu. 3 car. ea.
Compositio pœnarum de concordia & communi cõsensu fieri debet. ibi. nu. 4 car. ea.
Compositio non admittitur cum criminoso & assueto crimina committere. ibi. nu. 6 car. 270
Compositio lite pendente fieri potest, nõ autem post sententiam. ibi. nu. 8 car. 270
Compositio amplius fieri non potest, post q̃ reus crimen confessus fuit ibidem. car. ea.
Compositio post sententiam latam nisi principis auctoritate & decreto fieri non potest. ibidem.
Compositio priuata quando per transactionem fit, pecunia compositionis parti applicatur. ibidem nume. 9 car. 271
Compositio cum quibus personis fieri possit. vbi supra. q. ij. nu. 1 car. 271
Compositio in quibus casibus, super quibus criminibus, & an in omnibus fieri possit. vbi supra. qõ. iij. nu. 1 car. 271
Compositio non debet fieri parte non concordata, alias reclamare poterit, et iudicium prosequi. ibi. nume. 4 car. ea.
Compositio priuata facta de famoso crimine cum parte, irrogat infamiam, vbi supra. quæstio. iiij. nume. 4 car. 272
Compositio an sit valida cum fisco absq; partis assensu facta. vbi supra. q. v. nu. 1 car. 272
Compositio & pecunia ipsa media fisco soluta succedunt loco pœnæ. ibidem
Cõpositio extraiudicialiter fieri potest, iudice absente, cui non præiudicatur. ibi. nu. 2 car. ea.
Compositionem facientes, vel soluentes, debent ,protestari q̃ propter litis dubium euentum hoc faciunt, & ne litibus expensis vexentur. Pau. Girlan. in tracta. de relaxatio. carcerato. in titu. de pœn. compo. q. iiij. nu. 3 car. 271
Compositionem facere non potest iudex in atrocissimis delictis principe inconsulto. ibi. quæstio. iij. nume. 2 car. 271
Ad compositionem faciendam iudex in quibus casibus moueri possit, & ad pœnas mitigandas. ibid. nu. 3 car ea.
Per compositionem factam cum fisco cum consensu partis læsæ, an reus delictum confiteri dicatur. ibi. q. iiij nu. 1 car. ea.
Compositiones pœnarum absque causa rationabili non possunt fieri. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in titu. de pœna. compositio. quæstio. j. numero 6 car. 270
Compositiones pœnarum quandam gratię speciem continere videntur. ibid. q. i. nu. 3 car. 271
Compositiones promothorum sunt vetitæ. Anto. Columban. in for. proceden. extraordinarie in controuer. crimi. arti. clxviij. car. 412
Compositionum pecuniæ quibus applicentur. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit. de pœn. cõpo. q. j. nu. 9 car. 270
¶Conatus in quibus puniatur criminibus. Nicola. Boeri. de seditio. q. vj. nu. 10 car. 68
Conatus solus in quibus criminibus puniatur, nullo etiam effectus secuto, vbi supra. in vij. quæstio. nume. 42 car. 74
¶Concessum vni plurium cęteris censetur denegatum. Pau. Girlan. de hæreti. q. v. nu. 6 car. 130
¶Concitantes populum dicendo viuat, vel moriatur, pœna mortis sunt puniendi, Guliel. Bont. de pœnis mortis. nu. 2 car. 391
¶Concubina quæ dicatur legitima, vt eius filij possint dici naturales. Paul. Girlan. de pœn. omnifa. coi. q. ix. nu 6 car. 400
Concubitus incestuosus ignorãter perpetratus, quomodo puniatur. Paul. Girlan. de pœn. omnifari. coi. q. ij. in fi. car. 395
Concubitus meretricius, a iure ciuili permissus, a iure diuino damnatur. ibid. q. vj. nu. 13 car 398
¶Condemnandus nemo est ex sola confessione, quãdo aliter de delicto non constat. Io. Nicola. Arelatan. de hæreti. not. ij. nu. 1 car. 121
Condemnari nemo potest, nisi termino prius ei dato ad se defendendum. Io. Anto. Rub. de potesta. procura. in ij. par. nu. 25 car. 39
Condemnari quis non debet ex suspicione quamuis vehementi. Io. Fran. Ponzinibi. in tracta. de Lamijs & excellen. iur. nu. 67 car. 85
Condemnari an quis possit medio eius confessionis concludentis quem occidisse, de cuius corpore nõ constat.

conſtat.Ant.Columba.in ſor. procedē.extraordi. cōtrouer.criminali.arti.xlix. & ſeq. car.407

Condemnari ad mortem nemo poteſt ex indicio quanq̄ indubitato. Fran.Brun.de indici.in iiij.q. j.par. nu.16 car.295

¶Condemnatio quando poſsit ſequi ad minas præcedentes ibi.nu.12 car.294

Condemnatio non poteſt fieri ex confeſsione extorta per torturam illegitimam.Franc. Brun.vbi ſupra in vj.q.ij.par.nu.9 car.306

Condemnatio ſequi poteſt ex cōfeſsione delicti ſpōtanea & probata.ibi.nu.14 car.307

Condemnatio in criminalibus nonnunq̄ ex probationibus præſumptiuis ſequitur, nedum exueris. Fran.Brun.de indici.q.ix.ij.par.nu.12 car.311

Condemnatio expenſarum fieri debet in cauſis criminalibus parte petente, ſicut in ciuilibus. Paul. Girlan.de relaxatio. carcerato.in tit.de expenſ. damn.& intereſſe.nu.2 car,276

¶Condemnatus tantum, an comprehendatur a ſtatuto loquente de condemnato, q̄ poſsit impune offendi. Nell.a S.Geminia.de bannit.in j.par.ij.tē po.nume.10 car.193

Condemnatus in contumaciam pro crimine, an dicatur pro maleficio bannitus. Nell. vbi ſupra.in ij.par.ij.temp.nu.60 car.229

Condemnatus pro hæreſi, vel læſę maieſtatis crimine, ſi obtineat gratiam Principis, an cenſeatur reſtitutus ad vitam, famam, dignitatem & bona priſtina.Paul.Girlan.de relaxatio. carcerato.in tit.de benefi.& indulgen.prin.q.j.nu.1. car.266

Condemnatus ad membri mutilationem, an poſsit puniri in membro iam debilitato. Paul.Girlan. in d.tracta.in tit.de ſenten. & pœna. executio.q. iiij.nu.1 car.265

Cōdemnatio hęretici bona in alio territorio q̄ vbi condemnatus fuit exiſtentia,cui applicanda ſint. Gondiſſal.de hęreti.q.xv.nu.6 car.146

Condemnato non valente pœnam pecuniariam ſoluere,an poſsit fieri executio in bonis vxoris, aut patris ipſius.Paul.Girlan.de relaxatio. carcerato.in titu.de ſenten. & pœna. executio. quæſtio. iij.nu.1 car.265

¶Conditio importat formam Io. Ant.Rube.de poteſta.procura.in j.par.nu.257 car.31

¶Conductio rei ſuæ an teneat. Nell. de bannit.in j. par.ij.temp.nu.78 car.209

¶Confeſsio extraiudicium facta parte præſente indicium facit.Fran.Brun. in tract.de indici.& tor. in iij.q.j.par.nu.15.car.291. & Mar. Ant. Blan. de indici nume.204 car.329

Confeſsio extra iudicium facta, indicium præbet ad torturam, ſi de tempore & loco deponat confitentes.Fran.Brun. vbi ſupra.nu.16 car.291

Confeſsio extra iudicium facta, quando ſemiplenā probationem facit. Mar.Ant.Blan.de indici.numero 205 car.329

Confeſsio extraiudicialis per duos teſtes probari debet.ibi.nu.206 car.ea.

Confeſsio extraiudicialis veriſimilitudines habere debet. Marc. Ant. Blan.de indici.nu.207.car.ea.

Confeſsio extraiudicialis an ratificationem requirat, ſi confeſſus iterum in tortura confiteatur. ibi.nume. 108 car. ea.

Confeſsio extraiudicialis ſi eſt veriſimilis confeſſus in ea perſeuerare cogi poteſt.Franc. Brun.de indic.& tortu.in iij. q.j. par. nu. 14. car. 291. & Mar.Ant.Blan.de indici.nu.36 car.318

Confeſsio extraiudicialis facta parte abſente probat delictum,quod in animo conſiſtit.Fran.Brun. de indici.& tortu.in iij.q.j.par.nu.15 car.291

Confeſsio extraiudicialis nil operatur, ſi confitens poſtea tortus negat.ibi.nu.14 car.291

Confeſsio extraiudicialis non facit notorium, nec etiam plenam probationem, ex qua condemnatio ſequi poſsit, ſed ſolum ad torturam indicium facit.Pau.Girlan.de relaxa.carcera. in titu. de ſententiæ & pœna. execu. quæſtio.ij nu.4. c.264

Confeſsio extraiudicialis facit indicium ad torturam, dummodo ſit veriſimilis & ſit probata per duos teſtes. Fran.Caſo.de indici.nu.1 car.355

Confeſsio extraiudicialis,licet non ſufficiat ad condemnandum, ſed ſolum ad torquendum, tamen confitens poteſt extraordinem puniri.tanq̄ de delicto ſe glorians.Franciſ.Caſon.de tormen.numero 11 car.367

Confeſsio extraiudicialis ſine cauſa non valet ad obligandum, inducit tamen ſemiplenam probationem.licet ſit facta ſine ſcriptura. Fran.Caſon. de iudici.nu.3 car.355

¶Confeſsio ficta idem operatur quod vera.Thom. Decius in conſ.incip.dico principaliter,quod eſt poſt tracta. Anto.de Cana.de excuſa. car.16

Confeſsio ficta an verę equiparetur cōfeſsioni. Nellus a S. Geminia. de bannit.in iij. par,j.tempor. nume.8 car. 187

Confeſsio ficta ex contumacia introducta perſonā contumacis non egreditur, Nell, ibi. In j. par.ij. tempor.nu.34 car.198

Confeſsio ficta ex contumacia introducta,idem operatur quod vera.ibi.nu.49 car.200

Confeſsio ficta ita validat proceſſum inordinatum ſicut vera ibidem.

¶Confeſsio erronea eſt illa lamiarum,ideo reſpuēda,quia illuſæ ſunt,Io,Franciſ.Ponzinibi.de Lamijs &c. nu.52 car.83

Confeſsio erronea in cauſa appellationis reuocari poteſt.Nell.a S. Gemi.de bānit.in iiij par.j.tempor.numero 1. car.188

Confeſsio poteſt vſque ad ſententiam de errore impugnari, & ſuper hoc audiendus eſt reus,alias oppreſſus diceretur. Ant.Columba.in for. proceden. extraordi.incōtrouer.crimini.arti.ccxj.car.414

¶Confeſsio facta in pęnitentiæ foro non ſufficit ad cōdemnationem Io.Fran.Ponzinibi.in tracta.de Lamijs.& excell.iur.nu.72 car.85

Confeſsio facta in foro pœnitentię non probat. Io. Nico. Arelata.de hæreti.not.ij.nu.3 car.122

Confeſsionis in foro conſcientiæ ad animæ ſalutem interpretatio, in deteriorem partem fieri debet. Io.Franciſ. Ponzinibi. in tracta. de Lamijs &c. nu.90 car.87

¶Confeſsio facta in tortura ſine indicijs veriſimilibus,nulla cenſetur, etiam ſi extra tormenta ratificetur. Guido de Suza.in tracta.de indici.& tor. nu.29,car. 279. Et Fran. Brun.in tracta. eiuſdem materiæ

materiæ in v.q.ij.par.nu.46.car.303. & in vj.q. dictæ par.nume.3 car.ea.
Confeſsio in tormentis facta,& ſtatim reuocata, an in confitentis præiudiciũ aliquid operari poſsit. Guido de Suza.de indici.& tor.nu.68 car.283
Confeſsio metu tormentorum facta abſq; perſeuera tione, nullo modo præiudicat.Guid.de Suza.ibi. nume.69.car.283.Bald.in tracta. de quæſtio.c.ij. nu.8.car.379. & Franc.Brun. in tract.de indi. & tortura in vj q.ij.par.nume.3 car.306
Confeſsio torti,nullis,vel nõ legitimis indicijs præ cedentibus, eſt nullius valoris. Gui.de Suza. de indici.& tortu.nu.70.car. 283.& Bal. de quæſtio. cap.ij.nu.9. car.379
Cõfeſsio quæ & quando in tormentis facta dicatur. Guido de Suza.ibi.nu.72.car.283.& Bal.ibi.cap. iij.nume.1 car.379
Confeſsio tormentis adhibitis facta,& quæ fit apud tormenta. in tormentis cenſetur facta Guido de Suza.ibid.nume.73.car.283.& Fran.Brun.in tra ctatu,de indici.& tor.in ij.q.ij.par.nu.3. car.296
Cõfeſsio facta in carcere, vt ſiti moriatur nulla eſt, quia in tortura facta.Guido.de Suza. ibidem nu mero 75 car.283
Confeſsio facta ad verba iudicis dicentis teo, aut cõfitere,aut ad tormenta duceris,quando valeat. Guid.de Zuza.ibi.nu.77 car.ea
Confeſsio facta in tormentis ſtatim ratificari non debet Guid.de Suza.de indici.& tortu.48. c.281
Confeſsio in tormentis facta dicitur, ſi iudex fecit aliquem ſpoliare, vt torturę eum præberet,ſi con fitetur.Guido de Suza.ibi.nu.6 car.278
Confeſsio metu tormentorum facta dicitur, ſi quis confiteatur in carcere, in quo de fame & frigore multũ patiebatur. Fran. Brun.in tracta.de indici. & tortu.in ij q.ij.par.nume.3 car.396
Confeſsio facta in carceribus,in quibus non denega tur cibus, metu tormentorum facta non dicitur. Fran.Brun.ibid.nu.4 car.ea.
Confeſsio, vt metu tormentorum facta eſſe dicatur, ſufficit,quod reus ſit penes torturam, licet manus ligatæ non fuerint.ibidem.
Confeſsio non dicitur metu tormentorum facta, ſi iudex extra locum torturę delato torturam mine tur.ibi.nu.5 car.ea
Confeſsio dicitur metu tormentorum facta,ſi tantũ modo apud torturam, quis ſolum ſpoliatus fuerit, & non ligatus, nec ſibi de tortura minatum fue rit. ibidem.
Confeſsio mulieris prægnantis facta in tormentis nulla eſt. Fran.Brun.de indici.& tor. in iiij.q. ij. par.nume.3 car.297
Confeſsio in tormentis non validatur, ſi contra cõ feſſum in tormentis, ſine legitimis indicijs in li bertate poſitum, indicia ſuperueniant.ibid.in v. quæſt.numero 47 car.303
Confeſsio ante locum tribunalis expreſſe ratificari debet Fran.Bru.in tracta.de indici.& tortu.in vi. q.ij par.nu.4 car.306
Confeſsio facta in tortura quãdo valida cenſeatur. ibid.nu.27.& ſeq. car.308
Confeſsio ad torturam facta, & reuocata dum duci tur ad ratificandum an noceat,Marc.Ant. Blan. de indici numero 219 car.329
Confeſsio rei in tortura ſtatim non ſibi præiudicat, ſed expectari debet eius in eadem perſeuerantia. Bal.in tract.de queſt.c.ij.nu.1 car.378
Confeſsio rei facta in præparatorijs tormentorum, dicitur facta metu tormentorum, ideo ratificatio ne eget. Paul.Girlan. de quæſtio. in iiij. quæſtio. nume.2 car.382
Confeſsio facta in leuibus tormentis dicitur facta metu tormentorum, ſicut illa quæ eſt facta in ple nis tormentis. & ideo ratificatione indiget ſicut altera,que facta eſt in grauioribus tormentis.ibi. nume.7 car.383
Confeſsio torti an ſibi noceat, ſi copia indiciorum denegata fuerit Paul.Girlan.vbi ſupra.q.vij.nu me.10. remiſsiue. car.386
Cõfeſsio facta in tormentis an reuocari poſsit.Fran. Brun. de indici. & tortu. in vj. quæſtio.ij. part. nume.7 car.306
Confeſsio vt dicatur metu tormentorũ facta ſufficit, q probetur detentio, licet tormentum aliter pro bari non poſsit.Fran. Brun.ibi.in v. q.ij.par.nu. 38.car.303. & Fran.Caſon. de tormen.cap. xix. nume.8 car.368
Confeſsio metu tormentorum diuerſis ſumitur mo dis.Fran.Caſon.de torment.cap.xix.nu.1.ca.368
Confeſsio facta a carcerato, fame & frigore labo rante, dicitur facta metu tormentorum. ibidem nume.6 car.ea.
Confeſsio ſenis torti etiam ſolenniter ratificata nul la eſt, nec ei in aliquo præiudicat. Fran.Caſon.de torment.cap.x.nu.13 car.364
Confeſsio facta in tormentis ſiue legitimis indicijs, ſicut non valet, ita confeſsio facta ob tormenta repetita,quæ repeti nõ debuerunt, non valet.Frã. Caſon.de tormen.cap.xiiij.nu.11 car.366
Confeſsio in tormentis facta tunc demum fidem fa ciet,quando per certa ſigna verificabitur.ibidem cap.xx.nu.1 car.368
Confeſsio facta in tormentis & legitime ratificata non præcedenti, legitimis indiciis, an valeat, & an ex ea iudex poſsit reum damnare? ibid.cap. xxj.nume.4 car.369
Confeſsio facta in tormentis licet non ſatis ſit ad dã nandum niſi ratificatur,an fallat quando præce ſſit confeſsio extraiudicialis ibi.nu.6 car.ea
Confeſsio licet legitime habita fuerit per tormenta, & fuerit ratificata, non erit tamens ſufficiens ad condemnandum,niſi fuerit declarata a reo per ſi gna,per quæ verificetur iudex reum vera eſſe cõ feſſum.Frã.Caſo.de tormen.cap.xxj.nu.17.c.369
Confeſsio nulla non confirmatur per indicia ſuper uenientia poſt quæſtionem habitam,ſecus ſi ſponte confiteatur, nam tunc ſine indicijs damnabitur. ibid.cap.v.nu.4 car.362
Confeſsio in tortura facta perſeuerantiam requi rit. Gondiſſal. de hæreti. quæſtio. xxiij. nume ro 8. car.144
Confeſsionis & reductionis rei torti ad perſeueran dum, interuallum quantum eſſe debeat.Guido de Suza.de indici. & tortu.nu.79 car.283
Confeſsionis in tormentis factæ verificatio ex qui bus haberi poſsit. Franciſ. Caſon. de, torment. cap.

cap.xxx.nu.2. car.368
Confeſsioni factæ in tortura, vel metu tormentorum an ſtandũ ſit. Guid. de Suza. in tract. de indici. & tortu. nu. 45. car. 281. & Fran. Brun. in tract. eiuſdem materiæ. in vj.q.ij.par.nu.2. car.306
Confeſsioni in tortura factæ fides non habetur, ſi in ea non perſeueretur. Fran. Brun. ibi. nu.3. c.ea.
Confeſsioni factæ in tormẽtis nõ præcedẽtibus indicijs, vel præcedẽtibus, ſed ita leuibus, ꝙ nõ faciãt præſumptionem, non ſtatur. Fran. Brun. ibi. in v. q.ij.par.nu.46. car.303
Confeſsioni rei ne credant iudices, licet ſæpius ratificatæ, niſi ipſa confeſsio fuerit per ſigna declarata. Franc. Caſon. de tormen. cap.j.nu.9. car.361
Confeſsionem qualiter quis perſeuerare dicatur. Franciſ. Brun. de indic. & tor. in vj. quæſt.ij.par. nume.4. car.306
Cõfeſsionẽ illicite a principio extortã pluries ratificãs, ſemper metu tormẽtorũ præteritorũ & futurorum ratificare videtur. ibid. quæſtio. v. numero.44. car.303
Confeſsionem in tortura factam, ſi tortus ad tribunal reductus reuocauerit an relaxandus ſit. ibid. in d. vj.q.nu 6. car.306
Confeſsionem torti ſpontaneam eſſe, iudice, et notario aſſerentibus, reo autem dicente eam metu tormentorum factam eſſe, cui potius ſtãdum erit. ibi. nume. 16. car.307
Confeſsione extorta legitime, iudex ſtatim ad condemnationẽ, pcedere non debet. ibi. nu.13. c.ea.
Confeſsione facta in tortura, ad quẽ locum ad perſeuerandum tortus ducendus ſit. Bal. in tract. de qõ. cap iij.nu.3. car.379
Confeſsione facta, an ſtatim reus ducendus ſit ad eã ratificandum, vel quantum tempus ſit interponendum. Fran. Caſon de tormen. cap.xxj.nu.2. c.369
In confeſsione facta in tormentis quis perſeuerare dicitur, quando poſt dictam confeſsionẽ reducitur in loco publico, iudicij, & ibi corã notario & publicis perſonis confitetur. Fran. Brun. de indici. & tortu. in v.q.ij.nu.46. car.303
Ex cõfeſsione per torturã illegitime extorta, condemnatio ſequi non põt. ibi. q.vj.nu.9. car.306
¶ Confeſsio ſponte facta ſtatim ratificari, vel reuocari poteſt. ſed ea, quæ in tormentis fit nõ ſtatim. Gui. de Suza. de indi. & tor. nu.48. car.281
Confeſsio ſponte facta nullis etiã indicijs præcedẽtibus, valida eſt, qua condemnatio ſequi poteſt. ibi. nume.71. car.283
Confeſsio delicti in dubio ſpontanea cenſetur Fran. Brun. in tracta. de indici. & tortu. in vj.q.ij.par. nume.15. car.307
Confeſsio non poteſt dici ſpontanea, probata tortura. ibi. nu.17. car.ea.
Confeſsio quando dicatur ſpõtanea, & quomodo debeat ratificari. Fran. Caſon. de tormen. cap.xviij. nume.3. car.367
Confeſsio ſpontanea an ratificetur. ibidem numero.26. car.368
Confeſsio etiam ſpontanea an debeat ratificari. ibi. cap.xix.nu.10. car.368
Ex confeſsione ſpontanea delicti, & probata, condemnatio ſequi poteſt. Franc. Brun. de indici, & tortu. in vj.q.ij.par.nu.14. car.307
Confeſsionum alia ſpontanea, alia metu tormentorum, alia in tormentis. Franc. Caſon. de tormen. cap.xviij.nu.2. car.267
¶ Confeſsio ſociorum criminis indicium magnum eſt. Guido de Suza. in tracta. de indici. & tortu. nume.42. car.280. & Paul. Girlan. in tract. de hæreti. q.v.nu.17. car.132
Confeſsio non ſufficit, vbi ſcientia requiritur in pœnis ſecum executionem trahentibus. Incert. Auth. de cri. læſæ maie. q.j.nu.25. car.47
Confeſsio in crimine hæreſis an attendenda ſit. Io. Franciſ. Ponzini. in tracta. de lamijs &c. numero.39. car.82
Confeſsio rei veriſimilis ad condemnationem ſufficit in ſola hæreſi. ibi. nu.70. car.85
Confeſsio ad condemnationem ſufficiens debet eſſe veriſimilis, & non æquiuoca, ibidem numero.71. car.ea.
Confeſsio ſola ſufficit ad condemnationem in crimine hæreſis. Ioan. Nicol. Arelatan. de hæreti. not.ij nu.2. car.121
Confeſsio æquiuoca eſſe non debet, aliter pro reo interpretario fieret. Ioan. Fran. Ponzini. in tract. de lamijs. nu.90. car.87
Confeſsio ſola aliquem de facto informat. Nell. a San. Geminia. de bannit. in j. par. ij. tempor. numero.49. car.200
Confeſsio rei ſtatim in cauſa criminali non præiudicat ei, nec plenam facit probationem. Guid. de Suza. in tractatu de indici. & tortu. numero.43. car.280
Confeſsio rei de crimine an debeat ratificari, vel reiterari antequam condemnatio ſequi poſsit. ibi. numero.46. car.281
Confeſsio de crimine delati per territionem, vel timorem leuem non inualidatur. ibidem numero.76. car.283
Confeſsio facta coram iudice ſed non in figura iudicij, vel coram notario ſine iudice, an probet Frã. Brun. in tracta. de indici. & tortu. in iij q.i.par. nume.17. car.291
Confeſsio coram iudice incompetenti facta quãdo probationem inducat. ibid.
Confeſsio contra ſocios criminis quando præſumptionem inducat. ibi. nu.24. car.292
Confeſsio tacita per pacem, ſeu renuntiationem facta, an indicium, vel probationem faciat. ibid. nume.27. car.ea.
Cõfeſsio debet eſſe certa & ſpecialis, non vaga nec generalis, ita ꝙ de facto conſtet. Franc. Brun. de indici. in vj.q.ij.par.nu.9. car.306
Confeſsio non tenet, nec confitentem ligat, ſi quis confitetur hominem occidiſſe, & viuus appareat. ibi. nume.10. car.ea.
Confeſsio vnica an in criminalibus ſufficiat. ibid. nume.21. car.307
Confeſsio ſola abſque alio proceſſu ad executionẽ faciendam, an in cauſa criminali ſufficiat. ibid. nume.29. car.308
Confeſsio veriſimilis facit, vt cõfitens ſine alia probatione capitaliter puniatur. Mar. Anto. Blanc. de indici. nu.35. car.318

Confeſsio delicti per reum facta quando ei noceat, vel non. ibi. nu. 203. car. 329
Confeſsio reuocata ante ceptum iudiciū an noceat. ibid. nu. 209. car. ea.
Confeſsio facta parte præſente, an probationem plenam faciat. ibi nu. 210. car. ea.
Confeſsio & probatio habent diuerſam naturam. ibid. nu. 211. car. ea.
Confeſsio coram notario facta, vel coram iudice ſolo, an præiudicet ipſi reo, vel ſolum ad torturam indiciet. ibi. nu. 212. car. ea.
Confeſsio coram incompetēti iudice facta an ad torturam indiciet. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 214. 215. 216. & 217. car. ea.
Confeſsio coram iudice incompetenti cuius iuriſdictio prorogari poterat, an indicium faciat. ibi. nume. 218. car. ea.
Confeſsio facta coram iudice incompetenti, licet nō plene probet, facit tamen indicium ad torturā coram ſuo iudice. Fran. Caſon. de tormē. cap. xviij. nume. 10. car. 367
Confeſsio de pluribus delictis licet ſæpe ratificata non nocet, niſi conſtet de illis. Fran. Caſon. de tormen. q. xxj. nu. 16. car. 369
Confeſsio etiam ratificata non habet vim veritatis ſiue alijs ſiquis. ibid. nu. 18. car. ea.
Confeſsio rei quando dicatur fundamentum intentionis curię. Anto. Columb. in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi. artic. ccxv. c. 414
Confeſsio pupilli infantis ēt cum tutoris auctoritate, non valet, niſi cum debeat in ius vocari. ibid. arti. clxxij. car. 413
Confeſsio minoris per tormenta curatoris auctoritatem non requirit. ibid.
Confeſsio facta ab irato, vel ebrio, aut ſtolido non valet. Fran. Caſon. de indici. nu. 2. car. 355
Confeſsio facta in vno iudicio nocet inter eaſdem perſonas in alio, ni ſi contra confeſsionem in primo iudicio iudicatum fuerit. Fran. Caſon. de tormen. c. xxj. nu. 14. car. 369
Confeſsio debet continere verum & poſsibile. Ioā. Fran. Ponzini. de lamijs &c. nu. 52. car. 83
Confeſsio non verificata nec probata per reū carceratur, non nocet, vbi iudex miſit nuntium ad locum cōfeſſum. Ant. Columba. in for. procedē. extraordina. in controuer. crimina. arti. ccv. c. 414
Confeſsio geminata non dicitur, licet eodem inſtanti duæ fiant confeſsiones. ibi. arti. ccx. car. ea.
Confeſsionis perſeuerantia in criminalibus requiritur, ad hoc vt reus puniri poſsit. ibi. arti. ccix. & arti. ccx. car. 414
Confeſsioni rei in criminalibus regulariter non ſtatur. ibidem.
Confeſsioni rei, ſi de corpore non conſtat, quomodo, & qñ iudex ſtare debeat, vt ad inquiſitionē procedere poſsit. Marc. Ant. Blā. de indi. n. 18. c. 317
Confeſsionem ſuam qualiter quis interpretari poſsit. Fran. Bru. de indici. & tortu. in vj. qō. ij. par. nume. 23. car. 308
Ex confeſsione ſola reuocata iudex condemnationem fundare non poteſt. ibi. nu. 18. car. 307
Confeſsione non verificata reos damnare exemplo pernitioſum eſt, Fran. Caſon, de tormen. cap. xx. numero. 5. car. 368
Confeſsiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet, ſi alia iudicis religionem probatio inſtruat. Anto. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi. art. xlv. c. 409. & Franc. Caſon. in tract. de tormen. cap. xviij. numero. 1. car. 367
Confeſsio in ciuilibus in quibus a confeſsione in criminali differat Guido de Suzari. in tracta. de indici. nu. 44. car. 281
Confeſsio in ciuili an prēiudicet in criminali, ſi per principalem facta fuerit. Fran. Caſon. de tormen. cap. xxj. nu. 13. car. 369
Confeſsio ſola in ciuilibus non obligat. Fran. Brun. in tract. de indici. in vj. q. ij. par. nu. 19. car. 307
¶ Confitens occidiſſe aliquem an ſit damnandus, ſi non conſtet de corpore, vel id non ſit veriſimile. Fran. Caſon. de indici. nu. 5. car. 361
Confitēs ſe occidiſſe ad ſui defenſionē, ſi id nō ꝓbet, an ad mortem damnari poſsit. Frā. Caſon. de torment. cap. xviij. nu 15. car. 367
Confitens in tortura ſiue indicijs ptæcedentibus an puniatur, & ei noceat. Marc. Ant. Blan de indici. nume. 221. car. 330
Cōfitēti hominē occidiſſe, licet de homine nō cōſtet, an iudex ſtare debeat. ibi. nu. 16. car. 316
Confitētibus aſſaſsinis hoīem occidiſſe, licet de hoīe nō cōſtet an iudex debeat ſtare ibi. nu. 17. c. ea.
Confeſſus nō poteſt opponere de ineptitudine libelli. Io. Ant. Rube. de poteſta. procurator. in j. par. nume. 402. car. 38
Confeſſus per tormenta non pōt opponere, ꝙ nō potuit interuenire procurator. ibi. nu. 403 car. ea.
Confeſſus ſe alias in iudicio hæreſim abiuraſſe in manu alterius inquiſitoris, non cenſetur ex noua confeſsione relapſus. Ioan. Franc. Ponzini, de lamijs &c. nu. 72. car. 85
Confeſſus in ciuili pro condemnato habetur, ſecus in criminalibus. Nel. a S. Gemi. de bannit. in iij. par. j. temp. nu. 11. car. 188
Cōfeſſus ſolū quando appellat debet in appellatione aſſerere cauſam. qa aſſerat ſe erraſſe, & cōfeſsionem reuocet, aliter non auditur. Nell. ibi. in iiij. par. j. tempor. nu. 1. car. 188
Confeſſus occidiſſe Titiū. ſi apparet ab alio interfectū abſolui debet. Tho. Doci ī cōſ. inci ī p̄ſenti cā. qđ eſt poſt trac. Ant. de Cana. de excuſatore. c. 16
Confeſſus condemnari debet niſi de innocentia appareat. ibidem.
Confeſſus delictum, aut legitime cōuictus non ſolum detinendus eſt, ſed etiā in vinculis conjciendus, donec feratur ſententia. & executioni mandetur. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit. de fideiuſſo. reo. in prin. nu. 6. car. 273
Confeſſus habetur fugiēs ex cameta, vel palatio poteſtatis, in quo detinebatur. ibid. in tit. de fuga carcera. q j. nu. 13. car. 274
Confeſſus cōfeſsionem ratificare, aut reuocare pōt. Guido. de Suza. de indi. & tortu. nu. 47. car. 281
Confeſſus in tortura dicitur, qui ſolum ad torturæ locum ductus eſt. ibi. nu. 7. car. 278
Confeſſus in tortura ad quem locum duci debeat ad perſeuerandum. ibi. nu. 78. car. 283

Cõfeſſus de ſe, qui tortus eſt, de alijs interrogari nõ debet. Guido de Suza. de indici. & tortu. nu. 51. car. 281. & Fran. Brun. in tract. eiuſdem materiæ. in. iij. q. j. par. nu. 19 car. 291
Confeſſus in tortura per diem naturalem quieſcere debet, anteq̃ confeſsionem ſuam ratificet. Guido de Suza. de indi. & tor. nu. 69 car. 283
Confeſſus de conſocijs niſi pluribus concurrentibus indicium ad torturam non præſtat. Fran. Brun. de indici. & tor. in. iij. q. j. par. nu. 25 car. 292
Confeſſus crimen in tormentis indicijs præcedenti bus, an poſsit torqueri ſuper alijs delictis, de quibus nulla aduerſus eum ſunt indicia. ibi. in v. q. ij. par. nu. 64 car. 305
Confeſſus ſi quis eſt in tortura non præcedentibus legitimis indicijs. & anteq̃ reponatur in priſtina libertate ſuperueniunt indicia, non conualidatur confeſsio facta in tormentis, nec perſeuerare ſufficit. ibi. nu. 47 car. 303
Confeſſus in tortura quando ſuper alijs criminibus torqueri poſsit. ibi. nu. 65 car. 305
Confeſſus crimen non condemnabitur, ſi ſe tortum fuiſſe aſſerat, dummodo apud acta non ratificet. ibid. nu. 40 car. 303
Confeſſus formidine tormentorum, confeſsionem ſuam reuocare debet per ſe, vel per procuratorẽ. ſpeciale mandatum ad hoc habentem. ibid. in. vj. q. ij. par. nu. 20. car. 307
Confeſſus ſi quis ſit per torturam, & in ea perſeuerauit apud acta ratificando, & cõfitendo, an liceat notario ſcribere, vel iudici ei præcipere, q̃ ſcribat, quod ſponte cõfeſſus ſit ibi. nu. 23. & 24. c. 308
Confeſſus ſi eſt reus in actu torturæ, iudex non debet dicere, quod ſponte confeſſus ſit, ſecus ſi poſtea confeſſus ſit. ibid. nu. 24 car. ea.
Confeſſus in tormentis quando condemnari poſsit abſq; alijs probationibus. Franc. Brun. de indici. & tortu. in. vj. q ij par. nu. 8 car. 307
Confeſſus extra iudicium poteſt cogi ad perſeuerandum in illa confeſsione ſi verisimilis eſt. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 36 car. 318
Confeſſus ſponte crimen ſtatim carcerãdus eſt. Bal. de Peru. de quæſtioni. c ij. nu. 2 car. 378
Confeſſus legitime in iudicio, poteſt ad totum id. ſuper quo proceditur contra eum ciuiliter vel criminaliter condemnari licet proceſſus ſit ineptus. Fran. Caſon. de indici. nu. 4 car. 355
Confeſſus crimen debet tamen moneri ad faciendũ ſuas defenſiones. ibi. nu. 25 car. 360
Confeſſus crimen de quo erant indicia, an poſsit interrogari de delictis etiam eiuſdẽ generis. de quibus non extant indicia, Fran. Caſon. de torment. cap. xvi. nu. 8 car. 366
Confeſſus de ſe, ſi ſua ſponte alium nominat, non interrogatus talis nominatio ſuſpecta habetur a lege. ibidem. cap. xvij. nu. 7 car. 366
Confeſſus ſponte an poſsit ſtatim ſiue vlla defenſione damnari. ibid. cap. xviij. nu. 5 car. 367
Confeſſus ſponte poterit damnari ex quolibet etiã inordinato proceſſu, & ſine indicijs præcedentibus. ibid. nu. 6 car. ea.
Confeſſus ſponte in aliquibus caſibus non damnatur. ibid. nu. 7 car. ea.
Confeſſus per ſtoliditatem non dicitur conuictus, niſi perſeuerauerit. Idem in cõfeſsione nuda, & ſine cauſa vel ab irato facta. ibid. nu. 12. car. ea.
Confeſſus ſponte debet ſaltem moneri ad faciendũ ſuas defenſiones, rationibus de quibus ibid. cap. xix. nu. 11 car. 368
Confeſſus debet per tres dies conquieſcere anteq̃ ducatur ad ratificandum ipſam confeſsionem, aliter ſi fuerit ratificata paruo momento, dicet ratiſcata, metu tormentorũ. ibi. cap. xxi. n. 3 car. 369
Confeſſus ſi non perſeueret, an repetatur in tormentis vt perſeueret ibi. nu. 7 car. ea.
Confeſſus ſæpius in tormentis, & ad perſeuerandum ductus ſemper negans, an & quot vicibus poſsit torqueri vt perſeueret. ibid. nu. 8 car. ea.
Confeſſus aliquando poteſt damnari abſq; ratificatione, quando ſi qua ſunt talia, vt non ſit probatio in contrarium. ibid. nu. 9. car. ea.
Confeſſus ſi in confeſsione perſeuerare nolit, ſed velit probare contrarium, an ſit amplius torquendus ſed audiendus. ibi. nu. 11 car. ea.
Confeſſo & conuicto in ciuilibus an auferatur appellationis remedium. Pau. Girlan. de relaxatio. cat cerato. in tit. de ſenten. & pœnarum executio. q. ij. num. 4 car. 264
Confeſſo ſponte, vel coacte defenſio. deneganda non eſt. Guido de Suza. in tract. de indici. & tortu. nu. 49 car. 281. & nu. 65 car. 282
Confeſſo in tortura iudex non ſtatim credere debet immo ipſum perſeuerare, & ratificare facere debet. Franc. Brun. de indici, & tortura in. ix. q. ij. par. nu. 14 car. 311
Confeſſo de ſe & ſocijs nullo caſu eſt credendum, niſi euidentem rationem alleget, vel veriſimilitudinem, quæ iudicem inſtruat. Franciſ. Caſon. de torment. cap. xvij. nu. 18 car. 367
Confeſſum vltro iudex incontinenti punire non debet. Fran. Brun. ibi. in vj. q. ij. par. 11 car. 306
¶ Confiteri quem oportet de crimine, vel teſtibus conuinci. Ant. Columb. in for. proce. extraordin. in controuer. crimi. arti. xlvi. car. 409
¶ Confidentię ſignum non eſt palleſcere, & non expaueſcere, cum naturaliter quis ex paueſcere debeat. Fran. Caſon. de indici nu. 5 car. 358
¶ Confiſcatio quælibet bonorũ ad ipſum regem deuenire debet Nicola. Boeri. de ſeditio. q. vj. numero, 21 car. 69
Confiſcatio bonorum banniti an comprehendat hęreditatem ei tempore banni delata. ſed nondum adita. Nell. a S. Geminia. de bannit. in. j. par. ij. tempor. nu. 30 car. 197
Confiſcatio bonorum bãniti an comprehendat conditionale debitum quod ipſi bannito debetur. ibidem. nu. 31 car. 198
Confiſcatio bonorum banniti an iura prænuntiatus comprehendat. ibi nu. 32 car. ea
¶ Confruntatio ad cortinam factum an procedat in criminalibus. Ant. Columb. in for. proceden. extraor. in contro. crimi. arti. ccxx. & ſeq. car. 414
Confrontatio teſtium fienda eſt in conſpectu inquiſiti. ibid. arti. ccxxj. car. 414
Confrontatio ſit vt teſtes accuſatos conuincant & alias. ibid. arti. ccxxiiij. car. 415

Confrontatio in qua forma fieri debeat.ibidem.
Per confrontationem dicitur fieri publicatio teſtiū. ibid.art.ccxxij. car.ea.
¶Confugiens ad facerdotem deferentē Corpus xp̄i & eum accipiens.an eccleſiæ immunitate gaudere debeat.Io.Tierry.de fuga.nu.8 car.173
Confugiens ad hoſtes pœna mortis eſt afficiendus, Guliel.Bont.de pœna mortis nu.4 car.391
¶Confuſionis natura quęſit. Nell.a S. Geminia. in tract.de bannit.in.ij.par.ij.tempo.nu.54 car.227
¶Congregatio multis noibus vocatur.Nico.Boeri. de ſeditio.q.ij.nu.5 car.66
Congregatio laicorū an licita ſit.ib.q v.n.3. c.67
Congregatio licita cenſetur,cuius finis licitus reperitur.ibid nu.4 car.ea.
Congregationes licitæ ſunt qñ tendunt ad bonū publicū, vt ciuitas recte & quiete gubernetur. ibid.
¶Cōiectura veri acceptio dicitur ex aliqbus ſignis extrinſecis Pau.Girl.de q̄ſtio.q.iij nu.9 car.381
Coniecturæ q̄ in crīe hęreſis ſufficientes dicant. Io. Fran.Ponzi in tract de lamijs &c.nu.89 car.87
Coniecturæ ex conſilijs quæ vere indicant reum de liti.Fran.Caſon de indici.nu.5 car.350
¶Coniugatus concubens cū muliere ſoluta, de iure ciuili, de ſtupro tenetur. Paul. Girlan. de pœnis omnifari.coi.q.vj.nu.14 car.393
¶Conreus debendi conuentus a creditore poſt terminū præſcr. an repellat ab excipiēdo de pręſcri prione ex eo q̄ intra terminū præſcriptionis bannitus fuit eius conreus, & ſic lit incorrupta præſcriptio etiā contra non bannitum. Nellus a S. Gemi.de bannit.in.ij.par.ij.tempor.nu.4.car.212
¶Cōſanguineū meretricē ignorāter actu cognoſcēs fornicario de inceſtu non punitur. Paul. Girlan. de pœnis omnifa.coi.q.iij.nu.7 car.35
Conſanguineus receptans bannitum ſcienter an puniatur pœna ſtatuti. Nell. a S.Geminia.de bannit.in.iij.par.ij.temp.num.21 car.238
Conſanguinei homicidæ ipſum cū armis aſſociātes ad locū tutum defendendo a manibus inimicorum & curiæ an cenſeantur participes & conſcij criminis Pau.Girlan.de relaxa.carcerato.in tit. de abſolutio.innocent.q.vij.nu.1 car.269
Conſcientia ſcelerum mille teſtes. Franc. Caſon. de indici.nu.11 car.357
¶Conſcius criminis videt, qui prohibet aliquē capi.Mar.Ant.Blan.de indici.nu.294 car.335
Conſcij qui ſint, & qui teneantur de delicto. Fran. Caſon.de indici.nu.2 car.351
Conſcius turbationis ciuitatis ſuæ vel alterius delicti commiſſi in ciuitate ſua, ex ſola ſcientia, vt particeps punitur.Nell. a S. Geminia. de bannit. in.j.par.ij.tempor.nu.16 car.194
¶Conſentiens homicidio in corde ſuo an ſit irregularis.ſi ab extra nullam operam ad hęc dederit. Nicola.Ploui.de irregula.nu.19 car.89
¶Conſideratio perſonarum haberi debet in furto. Mar.Ant.Blan.de indici.nu.47 car.343
¶Conſiliarij ciuitatum de iuris ſolemnitate torqueri non debent.decuriones enim dicuntur. Gui. de Suza.de indici.& tortu.nu.110 car.286
¶Conſilium ciuitatis totum populum repræſentat. Nell. a S.Geminia. de bannit. in.iij.par.ij. tempor.numero.64 car.246
Conſiliū pręſumitur, ſi quis locutus fuerit cū aliquo, & ille ſtatim iuit & occidit..Franciſc. Caſon. de indici.nu.5. car.354
Conſilij vel occulti auxilij pręſumptio oritur cōtra aſſociantem per delictum.Fran.Caſon. de indici. num.3. car.354
Conſilia poſt cauſas intuenda. Franc.Caſon.de indici numero.1 car.350
Cōſilia quæ ſint,& qūo diffīniantur. ibi.nu.2.c.ea.
Conſilia ante delictum, quomodo conſiderentur, & proponatur ibid. nu.3 car.ea.
Conſilia referuntur ad partem iudiciorum, quę ex cauſis dicuntur.ibid.nu.6 car.ea.
¶Conſulēs aliquid vnde ſequatur homicidiū efficit irregularis.Nico. Ploui. de irregularita.n 7.c.88
Conſulens alicui ut pro patria, aut iure ſuo, ſe exponat,an ſit irregularis,ſi ibi moriat.ibi n.9. c.ea.
Conſulens iudici vt aliquem puniat ad mortem, irregularitatem incurrit.ibi nu.24 car.90
Conſulens aut vocās maleficos ad maleficia facienda,punitur capitis pœna.Paul.Girlan. de ſortilegi in.xi.q num.12 car.114
¶Conſulens vel perſuadēs maleficiū an & qua pœna puniatur maleficio ſecuto. Paul.Girl.de pœn. omnifa.coit.in.x.q nu.8 car.401
Conſulens & perſuadens an cenſeatur opem & auxilium maleficio præſtare.ibidem.
Conſulens ſeu perſuadens non cōprehenditur in ſtatuto pœnam imponente auxilium ſeu opem maleficio præſtante ibi.nu.9 car.ea.
Conſulens aut perſuadens quas pœnas dare debeat, ſtatuto eas non exprimente.ibi.nu.10 car.ea.
Conſulens maleficiū punitur etiā eo non ſecuto.ibi.
Conſulens in minoribus criminibus quas pœnas luat,ſi ſtatutum non taxet eas.ibi. nu.11. car ea.
Conſulens qui ante delictū cōmiſſum, conſiliū reuocauit, an facto ſecuto teneatur.ibid.nu.14.car.ea.
Conſulens maleficium an puniri debeat & ſi delinquens omnino facturus erat.ibi. nu.12 car ea.
Conſultor in criminibus non tenetur ſi per viam iuſtitię procedatur.Nicola. Boni. de ſedici. in. vij. q.num.5. car.71
¶Conſocij tres nō ſufficiunt ad condemnationem quarti ſocij,ſecus in teſtibus,& quare. Mar. Ant. Blanc.de indici.nu 385 car. 341
Cōſpiratio cōtra prīcipē pōt ,pbari per complices & ſocios crimines Mart .Lau.de crimi. lęſę maieſt.q.viij. car.42
Conſpiratio eſt confederatio inter aliquos in præiudicium principis vel alterius ibi.q.xvj. c.43
¶Cōſpiratorū teſtimonium in crīe hęreſis nequaq̄ idoneū cē'etur.Gōdiſſ.de hęret.q.xiii.n.13 c.145
Conſtantia & variatio rei in actis ſcribi debet. Anto.Columb.in for.proceden.extraordina. in controuer crimi.arti.cxcix. car.113
¶Conſtitutio, quæ punit vnum pro alio eſt iuri naturæ,& Diuino contraria. Incert. Auctor de crimi.læſę maieſta.q.v nu.3 car.51
Conſtitutio pœnalis emanans ad vitanda animarū pericula,extendi poteſt.ibi.nu 17 car.52
Conſtitutio noua per antiquam limitatur. Incer. Author de cri. lęſę maie.q.vj.nu.16 car.54

Conſtitutio ſi fiat tertio præſente & tacente, ille nō dr̄ conſentire. Franc. Caſon.de indic. nu.8.c.356
Conſtituriones extraordinarie ſunt apocriphæ, nec allegari merentur. Incert. Author. de crimi. læſæ maieſta.q.vj.nu.19. car.55
¶Conſuetudo nulla exprimit intentionem. Marc Anto.Blan.de indici.nu.214. car.329
Conſuetudo delinquendi contra aliquem præſumi facit,ibi.nu.242. car.331
Conſuetudo in principem diſponens ipſo principe maior eſt Incert. Author de crimi. læſæ maieſta. quæſt j.nu.11. car.45
Conſuetudo quæ canonicis inſtitutis non obuiat rationabilis dici poteſt. Io.Franc. Ponzinibi.de lamijs &c.nu.33. car.81
Cōſuetudo antiqua damnata an ex cauſa induci poſſit. ibi.nu,36. car.82
Conſuetudo non valet q̄ milites aut decuriones, & alij poſiti in dignitate torqueri poſsint.Paul.Girlan.de quæſt.cap.vj.nu.3. car.384
Conſuetudo eſt quaſi lex.Iaco.de Arena de bannit. nume. 46. car.197
Conſuetudo generalis excuſat notariū, & iudicem a falſo,quādo ſcribant talis ſponte confeſſus eſt. Fran.Brun de indici.& tortu.in v. quæſt.ij. par. nume.25. car.302
Conſuetudo quandoq; licitum eſſe facit, quod alias illicitum eſſet,Nell.a S.Gemi.de bannit.in j.par. iij.tempo.nu,12. car.255
Conſuetudines priuilgiatæ ita perduntur per rebellionē contra Principē,ſicut perduntur priuilegia. Mar.Lau.de cri.læſæ maie.q.xxix. car.43
¶Conſuetus committere homicidia, an ex hoc ſolo præſumatur ex ,pposito occidiſſe,& an poſsit pœna ordinaria puniri.Frā.Caſo.de indi.nu. 6.c.347
Conſuetus delinquere ex hoc ſolo indicio an torqueri poſsit.ibi.nu.1. car.348
¶Conſul,vel proconſul habet hoc nomē, ēt priusq̄ ſit egreſſus vrbem, & anteq̄ ad prouinciam ſibi decretam perueniat. Nell. de bannit.in j. par.iij. tempo nu.18. car.256
¶Conſulatum ſibi propter ſuam dignitatē vſurpare nolentes ſunt fuſtigandi, & poſtularis priuandi. Nico.Boer.de ſeditio.q.vij.nu.47. car.74
¶Contemnentes iuris doctores deteſtādi ſunt velut pecudes.Ioan. Franc.Ponzini.de lamijs &c. numero. 20. car.80
Contemnentes hiſtorias in biblia an ſint hæretici. Ludo.Careri de hæreti.nu.42 car.159
¶Contentio rei leuis quandoq; maximā inimicitiā parit. Mar. Ant.Blan.de indi.nu.131. car.323
¶Continuo,dictio de ſui natura actū immediatū denotat.Paul.Girl.de hæreti.q.v.nu.11 car.131
Continuo,dictio, quandoque ſpacium temporis admittit.ibi.nu.16. car.132
¶Contractus quidā in feudo eſſe cenſentur, ex quo vltro citroque obligatio naſcitur. Incert.Auth.de crimine læſæ maieſt.q.j.nu,10. car.45
Contractus ſi poſt traditionem & dominij translationem reſoluatur cenſetur nouus cōtractus,vt noua gabella ſoluatur.ibid.q.ij.nu.2. car. 47
Contractus feudalis eſt innominatus,a conſuetudine & non a iure ciuili inuentus.ibi,q.iij.nu.7. c.48
Contractus Principis quādo habeat vim legis. ibi. quæſt.xj.nu.2. car.59
Contractus ſtipulationis vnico debet fieri contextu.Paul.Girlan.de hæreti.q.v.nu.19. car.132
Cōtractus & diſpoſitio deducta ad cauſam, a qua incipere potuit.conualeſcit.Iaco.de Are,de bannit. nume. 44. car.177
Contractus per hæreticū factus poſt diem commiſſi criminis,an retractari debeat Paul.Girl. de hæreti.in v.q.nu.7. car.130
¶Contrahentes matrimonium in gradu prohibito. qualiter iure ant;quo,Codicis, & qualiter iure noūo authenticorum puniantur.Paul.Girl,de pœnis omniſa.coit.cap.ij.nu.7. car.394
¶Cōtrahere prohibetur, q̄ extraordinario crimine notatur.Placen.de accuſa.tit.vj.nu.28. car.6
¶Contradicens quis dicatur. Marc. Anto.Blan. de indici.nu 164. car.331
¶Cōtumacia abſentis,Dei p̄ſentia ſupletur. Ant. de Canario de excuſato.par.j.nu.4. car.12
Contumacia ſonat in delictum. Io.Ant.Rub.de poteſta.procura.in j.par.nu.323. car.35
Contumacia indicium ad torturam facit Mar,Ant. Blan.de indi.nu.272. car.333
Contumacia an faciat indicium contra cōtumacem, & quid ſi ſit ſolum indicium contumaciæ, ibidem nume. 293. car.334
Contumacia vbicunque fictam confeſsionem inducit,iudicis pronunciatio requiritur.Nell.a S. Gemi.in iij.par.j.tempo.nu.10. car.187
Contumacia ſola quis torqueri non debet.Fran.Caſon.de indici.nu,6. car.359
¶ Contumax vbi ex ſtatuto habetur pro confeſſo, ibi quis iudicium exercet per procuratorem. Io. Ant.Rub.de poteſta.pro.in j.par.nu.160.car.25. & nume.165 car.25
Contumax in hęreſis cauſa,ſi anno in excommunicatione perſiſtat,vt pote hæreticus condemnādus eſt.Gundiſſal.de hæreti.q.ix.nu.2. car.141
Cōtumax i ſe defendēdo,nō audit poſt terminū.Nel. a S.Gemi.i trac.de bāni.in ij.par.ij.tēp. n.2.c.211
Contumax,ſi non reſponder, quando dicatur. Mar. Ant.Blanc.de indici.nu.273. car.333
Contumax anteq̄ condemnetur iudex debet attēdere ad ſeptem. Ant.Columba.in for.proceden. extraordi.in controuer.crimi.arti.clij. car.412
Contumax condemnatus quando debeat audiri.ibi. arti.cxxxvj.& ſeq. car.411
Contumax quando habeatur pro confeſſo ex forma ſtatuti.Fran Caſo.de indici.nu.7. car.346
Contumax reus ſi capiatur ex hoc ſolo poterit torqueri.ibi.nu.8. car.359
Contumax ex diſpoſitione ſtatuti nō hr̄ pro cōfeſſo, quoties iudici nō cōſtiterit de delicto.Frā. Caſ.in quæſtio.crimi.cap.vij.nu.5. car.370
Contumaci poteſt audientia denegari. Nell.de bannit.in ij.par.ij.tempo.nu.2. car.211
¶Conuenticulæ mercatorum auctoritate ſuperiorū approbatæ,& confirmatæ ſunt.Nic.Boer.de ſeditio.q.v.nu 3. car.67
¶Conuentio & ſecreta locutio inter plures, indiciū ad tractatum oriri facit,Mar.Ant.Blan.de indi. nume, 232, car.331

¶Conuersans cum inimicis meis, non potest esse testis contra me. Marc. Anto. Blanc. de indici. nume. 164. car. 326

Conuersans cum inimico meo, præsumitur inimicus meus. ibi. nu. 163. car. 326

Conuersans cum inimicus occisi præsumitur ex proposito occidisse Francis. Cason. de indici. numero. 3. car. 348

Conuersantes varijs nominibus dicũtur. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 166. car. 326

¶Conuersatio malorum est malæ operationis & cõscientiæ deprauatæ indicium. Guido de Suza. in tract. de indici. & tortu. nu. 32. car. 280. Bald. in tract de quæst. cap. j. nu. 10. c. 337. Mar. Ant. Blã. de indici. nu. 253. car. 332, & Fran. Cason. in tract. eiusdem tit. nu. 17. car. 348

Conuersatio cũ hæretico magna præsumptio est. Io. Francis. Ponzinibi. de lamijs & excellen. iur. nume. 89. car. 87

Conuersatio præcedens monstrat qualis vnus quisq; præsumendus sit. Fran. Brun. in tract. de indici. & tortu. in v. q. j. par. nu. 2. car. 295

Conuersatio cum inimicis occisi an indicium ad pensamentum faciat. Mar. Anto. Blan. de indici. nume. 163. car. 326

Conuersatio cum malis hominibus inducit indiciũ ad torturam contra delinquentem, Franc. Cason. de indici nu. 2 car. 351

Conuersatio & cohabitatio cum inimicis patris, & associatio sufficit ad exhæredandum filiũ. Mar. Ant. Blanc. de indici. nu. 163. car. 326

¶Conuictus de crimine non potest appellare potest tamen confessus confessionem ratificare, aut reuocare. Gui. de Suza. in tract. de indici. & tortu. nume. 47. car. 281

Conuictus torqueri non debet Fran. Brun. de indici. & tortu. in v. q. ij par. nu. 16. car. 301

Cõuictus quis aliqua lege dici nõ põt ex indicijs ẽt indubitatis. Fran. Cason. de indici nu. 9. car. 360

¶Conuiuia indicant prohibita & seditiones. Fran. Caso. de indici. nu. 4. car. 351

¶Conuocare amicos & cognatos quando sit licitũ. Nico. Boer. de seditio. in iiij. q. nu. 4. car. 66

¶Copia indiciorum parti danda est. Fran. Brun. de indici. & tor. in v. q. ij. par. nu. 51 car. 304

Copia indiciorum a reo peti debet. Mar. Ant Blan. de indici. nu. 24. car. 317

Copia indiciorum si reo torto, & confesso denegata fuerit, an confessio talis sibi noceat. Paul. Girlã. de quæstio. q. vij. nu. 10. car. 386

Copia capitulorũ & testium inquisito dari debet. Io. Fran. Ponzini. de Lami. nu. 88. car. 86

¶Copula carnalis cum moniali qualiter puniri debeat in foro contentioso de iure canonico. Paul. Girla. de pẽn. omnifa. coi. in j. q. nu. 18. car. 393

Copula carnalis habita cũ concubina alicuius non punitur de iure ciuili, ibi. q. vij. nu. 5. car. 399

Copula carnalis nefaria in figura matrimonij habita, qualiter puniatur. ibi. q. ij. nu. 5. car. 394

Copulam carnalem habens cum muliere nupta, quæ antea fuerat meretrix, an de adulterio teneatur. ibid. in vj. q. nu. 14. car. 397

¶Copulæ natura est ponere diuersa, & præcedentia augere. Nell. a S. Geminia. de bannit. in j. par. ij. tempo. nu. 78. car. 209

¶Cordis humani secreta solus Deus rimari põt. Paul. Girlan. de fortilegijs. q. x. nu. 2. car. 110

Cordis dispositio magis apparet in facie, quã magis vrgent omnes sensus, ẽt alias partes. Fran. Cason. de indici. nu. 2. car. 358

¶Corpus. Nullus est ita insipidus, qui nõ cupiat cruciatum corporis, vel mortis periculum declinare. Io. Anto. Rub. de potesta. procurator. in j. par. nume. 325. car. 35

Corpus banniti mortui in banno an possit sepeliri in ciuitate a qua erat bãnitus. Nell. a S. Gemi. de bannit. in ij. par. iij. tempo. nu. 2. car. 258

Corpus mortuum si reperiatur ante hostium domus Titij, a Titio mortuus præsumitur. Frã. Brun. de indici. & tortu. in iij. q. primæ par. nu. 4. c. 290

Corporis iactura minor est, ẽt animę. ideo potius in corpore, ẽt inanima pati expediat. Io. Nicol. Arelata. de hæreti. not. l. nu. 3 car. 127

Corpore qui, & quando cohærceri dicantur. Placenti. de accusa. tit. vj. nu. 26. car. 6

Corpora lamiarum seu strigarum ad lude ferri demonum, quibus rationibus asseri possit. Pau. Girlan. de fortilegi. q. vij. car. 103

Corpora per Demones assumpta nõ sunt vera & naturalia, sed quasi naturalia et similitudinaria. ibi. nume. 10. car. ea.

Corpora per Demones assumpta, ex qua componantur materia. ibi. nu. 11. car. 104

¶Correctus an possit appellare a correctione vel sententia. Bonicont. de accusatio. nu. 27. car. 9

¶Correlatiuorum idem ius est. Io. Nicol. Arelatan. de hæreti. not. xlvij. nu. 1. car. 126

Correlatiuorum regula non procedit in hęretico in casu ibi tradito. car. ea.

¶Corrumpens imaginẽ quæ fuit picta ad infamiam alicuius proditoris Principis, qualiter puniatur. Martin. Lauden. in tract. de crimi. læsæ maiesta. quæst. xxvj. car. 43

¶Creatura nulla põt mortuũ suscitare absq; Dei potentia & gratia. Paul. Girl. de sortileg. quæst. vij. nume. 40. car. 109

¶Credens hæreticis an sit hæreticus. Ludo. Careri. de hæreti. nu. 20. c. 158 & nu. 46. car. 159

Credentes hæreticorum facto qui dicantur. Io. Nic. Arelata. de hæreti. not. v. nu. 2. car. 122

Credentes hæretĩcis pari sunt pœna plectendi. Paul. Girlan. de hæreti. q. ix. nu. 3. car. 134

Credentes erroribus illorũ de Alamania an sint hæretici. Ludo. Careri. de hæreti. nu. 57. car. 160

Credentes hæreticis quibus pœnis puniantur. ibid. nume. 163. car. 170

¶Credulitas testiũ etiam fidedignorũ non condemnat, & multo minus vulgi, aut populi Fran. Cason de indici. nu. 5. car. 355

¶Creditor auctoritate ppria res debitoris occupãs, infamia notatur. Plac. de accusa. tit. vj. nu. 27. c. 9

Creditor bãniti egit cõtra eũ, qui bãnitus põt se defendere, et fecit citare bãnitũ qui cõparuit, quo vi socreditor vult desistere, bãnitus vero vult qd procedat, quęrit an banitus audiatur. Nel. a S. Gemi. de bannit. in j. par. ij. tempo. nu. 79. car. 210

¶Creditor

¶ Creditor debitorem de ſuſpecto accuſans, & eum capi petens, an debeat iudici oſtendere inſtrumentum crediti. Bal. de carcerib. cap. j. nu. 8. car. 162
¶ Crimen publici iudicij deferens illegitime, in Senatuſconſultum Turpillia. incidit. Placentin. de accuſatio titu iiij. nu. 1 car. 4
Crimen ſtellionatus vel hæreditatis expillatę deferens. non incurrit in pœnam Senatuſconſulti deſiſtens. ibi. nume. 2 car. ea.
Crimen intendere ſeu deferre deproperans quid agere debeat. ibid nu. 8 car. ea.
Crimen varijs committitur modis. Placenti. de accuſa. tit v. nume. 1 car. 5
Crimen perduellionis morte punitur. ibi. nu. 11. ca. 5
Crimen non graue arbitrariam requirit pœnam. Bonicont. de excuſatore. nu. 4 car. 7
Crimen excipiendi quod ſit. ibi. nu. 6 car ea.
Crimen quod denuntiatur, ſi habet facti perſeuerantiam, vt fornicatio, quilibet admittitur. ibidem numero. 35 car. 9
Crimen quando cenſeatur capitale, Io. Ant. Rubeus de poteſta. procurato par. j. nu. 291 car. 33
Crimen non cenſetur capitale, vbi indefectum pœnę pecuniariæ lex mandat imponi pœnam capitalē. per officium iudicis. ibi. nu. 303 car. 34
Crimen ſpeciem hæreſis faciens puniri debet. Ioan. Fran. Ponzini. de Lamijs &c. nu 85 car. 86
Crimen proximi ita demum ceſſandum eſt, ſi in totius populi corporalem ſpiritualemq; pernitiem non vergat. Gondiſſal. de hæreti. c. vj nu. 4. c. 138
Crimen ſuſpecti tutoris eſt quaſi publicum. Ioan. Anto. Rubeus. de poteſta. procurato. in j. part. numero 86 car. 22
Crimen ſponte confeſſus ſtatim eſt incarcerandus. Bal. de Periglis de quæſtio. cap. ij. nu. 2. car. 378
Crimen contra naturam humanæ ſocietatis quod ſit. Paul. Girlan. de pœnis omnifari. coi. quæſtio. ij. nume. 1 car. 394
Crimen contra naturam humani ſexus quod ſit. ibidem. car. ea.
Crimen contra naturam generis quod dicatur. ibid. nume. 2 car. ea.
Crimen inceſtus in actu fornicationis cōmiſſus vltimo punitur ſupplicio. ibi. q. iij. nu. 5 car. 395
Crimen cum pęna extinguitur. Nell. de S. Geminia. de bannit. in ij. par. iij. tempor. nu. 9 car. 259
Criminis tranſactio an faciat indicium. Marc. Ant. Blanc. de indici. nu. 326 car. 337
Criminis ſocio, ſi veriſimile eſt eum non mentiri, aliquando creditur. ibi nu. 37 car. 318
Criminis appellatione, tam priuatum q̄ publicum, & tam leue quam graue cōtinetur. Io. Ant. Rube. de poteſta. procura. in j. par. nu. 27 car. 20
Crimine extraordinario notatus contrahere prohibetur. Placenti. de accuſatio. titu. vj. nu. 28. car. 6
Crimine capitali impetitus regulariter, perſonaliter, capi poteſt & carceri emancipari, & qua forma ad capturam procedi poſsit Gondiſſal. in tracta. de hæreti. q. xj. nu. 4 car. 43
De Crimine oportet quem confiteri, vel teſtibus cōuinci. Antoni. Columba. in for. proceden. extraordi. in crimi. capitali. arti. 46 car. 409
De crimine falſi potius q̄ de alijs quare liceat tranſigere Iaco. de Afe. de quæſt. nu 8 car. 376
In crimine præſumendo plus proſequitur quod pœnam ſanguinis timet, q̄ qui non timet. ibidem numero 12 car. ea.
In crimine puniendo perſona attendenda eſt. Placenti. in tracta. de accuſatio. tit. vj. nu. 4 car. 5
In crimine notorio ad torturam deueniendum non eſt Franciſ. Brun. de indici. in v. quæſtio. ij. par. nume. 16. car. 301
¶ Crimina publica quæ ſint, & quare publica dicantur. Placenti. de accuſa. tit. ij. nu. 2 car. 2
Crimina quę publica & ordinaria ſimul ſint. ibidem nume. 3 car. ea.
Crimina publica habent quidam ſpeciale, quod non habent crimina priuata. Io. Antoni. Rube. de poteſta. procura. in ij par. nu. 51. vbi habes exempla aliquot in eum rem. car. 41. & nu. 79 car. 22
Crimina quæ ab omnibus deferre poſsint. Placent. de accuſa. tit. j. nu. 12 car. 1
Crimina notoria accuſatione non indigent. ibidem numero 13 car ea.
Crimina priuata quæ ſint. Placent. de accuſa. tit. ij. nume. 3 car. 2
Crimina ordinaria quæ dicantur. ibi. nu. 3 car. 2
Crimina extraordinaria dicuntur, quorum pœna iudicis arbitrio mandatur. ibid. nu. 4 car. ea.
Crimina quæ puniantur pœna extraordinaria. ibidem nu. 7 car. ea
Crimina quę publica ſunt & ordinaria ſimul. ibid. nume. 8 car. ea.
Crimina priuata & ordinaria ſimul, quæ dicantur. ibidem nume. 9 car. ea.
Crimina quæ tranſeant ad hæredes. ibid. titu. vj. nume. 10 car. 5
Crimina priuata an poſsint indiſtincte per procuratorem exerceri. Io. Ant. Rube. de poteſta procurator. in j. par. nu. 80 car. 22
Crimina punienda ſunt vndecunq; clareſcant. ibid. nu. 394. car. 37. & Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer cri. arti. cxvij. car. 413
Crimina quę ex partialibus ſeditionibus oriantur. Nico. Boeri. de ſeditio in j. q nu. 13. car. 62
Crimina abdita (vt hæreſis crimen) aptius a familiaribus et domeſticis noſcuntur, q̄ ab alijs, idcirco tunc teſtificari coguntur. Gōdiſſal. de hęreti. q. xiij. nu. 11 car. 145
Crimina veniæ remiſsionem ſemel tantum habere poſſum. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit. de pœna compoſitio. q. ij. nu. 1 car. 271
Crimina diuerſa eodem actu committenti: an debeant pœnæ diuerſæ imponi. Paul. Girlan. de pœn. omniſa. coi. q. j. nu. 12 car. 393
Crimina quæ ex coitu cum moniali habito oriantur Paul. Girlan, ibidem nu. 10 car. 392
Crimina plura quando ex eodem facto oriuntur, in pœna vnius ratione adiuncti criminis agrauentur. ibid. nu. 12 car. 393
Crimina plura quando ex eodem facto oriuntur de iure canonico, plures accuſationes inſtituit. & plures pœne imponi poſſunt. ibid. nu 16 car. 393
Criminum multiplex diuiſio. Placentin. de accuſat. tit. ij. nu. 1 car. 2
Criminum publicorum pęna eſt ordinaria ibidem

titu.iij.nume.14. car.3
Criminum puniendorum quatuor genera ſunt ſeptẽ modis conſideranda.ibi.tit. vj.nu.2. car.5
In criminalibus notorijs iudex põt mandare exequi pœnã ẽt abſq; alia condemnatione Paul.Gir. de relaxatio.carce.in tit.de ſenten.& pœna. exe cutio.q.ij.nu.5. car.265
In criminibus enormibus leges trãſgredi licitũ eſt. Frã.Brun.de indi.et tort.in v.q.ij.par.n. 16.c.301 In criminibus leuibus proceſſus ſummarius fit. Paul.Girlan.de quæſtio.in d.v.q.nu.4. car.300
Crimen læſæ maieſtatis quis proprie committere dicatur.Nell.a S.Gemi.de bannit.in j.par.ij.tem po.nu.16.c.194.& Nico.Boeri. de ſeditio. in vj. q.nume.15. car.69
Crimen læſæ maieſtatis, & crimen oppugnatæ patriæ,an ſint ſpecies differẽtes. Nellus a S. Gemi. de bannit.in j.par.ij.tempo.nu.16.c.194. & Nic. Boeri. de ſeditio.in vj.q.nu.9. car.68
Crimen læſæ maieſtatis incurrit, qui contra Imperatorem ligam facit.Marti.lauden.de crimi. læſæ maieſta.q.lij. car.43
Crimen læſæ maieſtatis morte punitur Placen. de accuſa.tit.vj.nu.11. car.5
Crimen læſæ maieſtatis committitur etiam aduerſus dominum ciuitatis. Martin.lauden.in tract.de crimi.læſæ maieſt.q.j.car.42.& Nic.Boer. de ſeditio.q.vj.nu.6. car.68
Crimen læſæ maieſtatis incurrunt, qui mittunt literas hoſtibus doloſe,aut aliquod ſignum faciẽs quo ciuitatem,et eius dominũ accipere poſsint. Martin.lauden.de crimi.læſæ maie.q.ij.car.42.& Nicola.Boeri.de ſeditio.in vj.q.nu.15. car.69
Crimen læſæ maieſtatis proprie in perſonam Principis,vel eius corpori aſtantiũ cõmittitur. Martin.lauden.ibi.q.iij.c.42.& Nico. Boer. de ſeditio.in vj.q.nu.9. car.68
Crimen læſæ maieſtatis incidit pecuniam hoſtibus Principis donans, vel mutuans. Marti. lauden. ibi.q.iiij. car.42
Crimen læſæ maieſtatis eſt cõuenticulam de Papatu facere.Papa viuente,Martin. Lauden. de crimi.læſæ maieſt.q.ix. car.42
Crimen læſæ maieſtatis licet non cadat niſi in ſubditos,tamen hoſtis dicitur de omni gente. ibidem quæſt.xxxiiij. car.43
Crimen læſæ maieſtatis nõ incurrit ſubditus Principis,ſi principem conturbet.ibid.q.xlvj. c.43
Crimen læſæ maieſtatis per mulieres denuntiari poteſt.Incert.Auct.de crimi. læſæ maieſta. qõ. vij. numero.6. car.56
Crimen læſæ maieſtatis an incidat oppugnans,vel cedens propriam ciuitatem,vel alium Principem ab Imperatorem inferiorem.Nico.Boer. de ſeditio.in vj.q.nu.1. car.68
Crimen læſæ maieſtatis incurrit, monetã & imaginem Cæſaris falſificans.ibi.nu.2. car.ea.
Crimen læſæ maieſtatis an clericus incurrere poſſit ibid.nu.3. car.68
Crimen læſæ maieſtatis incurrũt,qui in cardinales clericos,vel religioſos inſultãt.ibi.nu. 7. car.ea.
Crimen læſæ maieſtatis incidit, ciuitatem Imperatoris ſubiectam, vel obedientem oppugnans, ibidem numero. 13. car.69
Crimen læſæ maieſtatis incurrit inimicos principis ſui in terram intrare permittens.ibid.
Crimen læſæ maieſtatis nõ cõmittitur,vbi a iuriſdictione principis ſubtractio non fit.ibi.nu. 16.c.69
Crimen læſæ maieſtatis an morte extinguatur.ibid. nume. 20. car.69
Crimen læſæ maieſtatis locum habet contra Regem Francię,tamen filij eius qui crimen commiſit,nõ ſunt infames.ibi.nu.23. car.69
Crimen læſæ maieſtatis incurrunt, qui aliquem de eccleſia extrahunt.ibi.nu.56. car.75
Crimen læſæ maieſtatis incurrere poſſunt mulieres. ibid.nu.60. car.75
Crimen læſæ maieſtatis,vel proditionis committit, qui contra Principem vel rempublicã agit. Mar. Ant.Blanc.de indici.nu.393. car.342
Crimen læſę maieſtatis,an æquiparetur crimini hæreſis. Incer. Author de crimi.læſę maieſta.qõ.vj. nume.22 car.55
Crimen læſę maieſtatis non cadit in eo qui non eſt de regno.Anto. Columba.in for. proceden.extraordina.in controuer.crimi.arti.clij. car.412
Criminis læſę maieſtatis reus dominium ipſo iure non perdit,Incer. Author de crimi. læſę maieſta. q.j.nu.7 car.45
Criminis læſę maieſtatis infectio lepra quędam dẽ oẽs inficiens in eo.tracta.nu.4 car.53
Criminis læſę maieſtatis pœna ad ſecundum gradũ extenditur.ibi.nu.5 car.ea.
Criminis læſę maieſtatis pœnã ad poſteros trãſmitti,qualiter intelligatur.ibi.nu.18 car.55
Criminis læſę maieſtatis rei efficiuntur ciues mittẽtes literas rebellibus ciuitatis, aut aliquod ſignũ dãtes. Nicol. Boe.de ſeditio. in vj.q. nu.14.c.69
Criminis læſę maieſtatis reus eſt,qui ciuitatẽ Regi Francorũ ſubditam oppugnat.ibi.nu.17. car.ea.
Crimine læſę maieſtatis tenetur, qui ſciẽter faluum conductum frangit. Martin. Lauden.de crimi.læſę maieſta.q.vj. car.42
Crimine læſę maieſtatis irretitur laicus iuramentũ violãdo profanus quod domino & regi ſuo iurat, & peruerſe, & doloſe regnum eius tractat. & in ipſius mortem inſidiat. Nicola. Boeri.de ſeditio. in vj.q.nu.18 car.69
In crimine læſę maieſtatis bona feudalia non confiſcantur. Martin.Lau.de crimi.læſę maieſta.quæſtio.xv. car.43
In crimine læſę maieſtatis etiam hodię bona filijs non ſeruantur.ibid.q.xviij. car.43
In crimine læſę maieſtatis filius legitimam perdit. ibi.q.xxiiij. car.ea.
In crimine læſę maieſtatis memoria poſt mortẽ dãnatur. Martin. Lau. de crimi.læſę maieſta.quæſtio.xxx. car.43
In crimine læſę maieſtatis qualiter procedatur.ibi: q.xxxiiij.remiſsiue,car.43.& q.xlvij. car.ea.
In crimine læſę maieſtatis & hæreſis ſpeciale eſt, vt ſuperueniente accuſatore inquiſitor non fileat. ibidem q.xlij. car.43
In crimine læſę maieſtatis ſpeciale eſt,vt iudex cogat accuſatorem ſuam accuſationẽ proſequi. ibi. qõ.xliiij. car.ea.

In cri-

In crimine læsę maiestatis non puniuntur ita filiæ sicut filij, quia mulieres non sunt, ita audaces. ibi. quæstio. x. car. 42
In crimine læsę maiestatis admittitur laicus cõtra clericum pro testificando. ibi. q xxvij. car. 43
In crimine læsę maiestatis exceptio quælibet cessare debet. Franc. Brun. de indici. & tortu. in iiij. qõ. ij. par. nu. 24 car. 298
In crimine læsę maiestatis ad torturam sine indicijs non proceditur. Francis. Brun. ibi. in v. q. ij. par. nume. 6 car. 300
¶Criminales causę iuramento reorum non decidun tur. Marc. Anto. Blanc. de indici. nu. 62. car. 319. & Francis. Cason. in tracta. eiusdem materiæ. numero 12 car. 357
¶Criminaliter an die feriato procedi possit. Anto. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. crimina. in arti. xxij. car. 408
¶Criminosus de consocijs confessus indicium ad torturam non præstat, nisi pluribus concurrentibus. Fran. Brun. in tract. de indici. & tortu. in iij. q. j. par. nu. 25 car. 292
Criminosi, inimici, & conspiratores quando admittantur ad testimonium. Bonicont. de accusatio. nume. 73 car. 8
¶Crucis signum qui in silice sculpit, qua pœna puniatur. Guliel. Bosit de pœnis mortis. nu. 1. ca. 391
Crucem Saluatoris nostri, aut imagines Beatę Mariæ virginis & aliorũ sanctorum in terram, pijciens, & pedibus conculcans, capitis pœna de iure ciuili punitur. Paul. Girlan. in tracta. de fortileg. q. xj. nu. 18 car. 114
¶Crudelis est ille, qui famam suam negligit. Mar. Anto. Blanc. de indici. nu. 112 car. 322
¶Crudelitas nimia descendit ex partialitate, & seditione. Nicola. Boeri. de seditio. q. j. nu. 10. ca. 62
Crudelitas Adonibesech regis Gebus, memoratur. ibid. nu. 11 car. ea.
¶Cruor si in vestimentis, aut armis alicuius appareat, an oriatur indicium ad torturam. Franc. Cason. de indici. nu. 1 car. 358
¶Culpa sua quod quis non habet, perinde est ac si non haberet. Iaco de Aren. de bãnit. nu. 50. c. 177
Culpa custodis, ob quam furtum factum est, an indicium faciat. Marc. Anto. Blanc. de indici. numero 425 car. 344
Culpa lata non æquiparatur dolo in delictis. Guid. de Suza. de indici. & tortu. nu. 87 car. 284
Culpa lata in pœnis corporalibus inflingendis non est dolo æquiparanda. Fran. Brun. de indici. & tortu in v. q. ij. par. nu. 24 car. 302
Culpa leuis vel leuissima nõ punitur criminaliter, sed ciuiliter tantum. Nell. a S. Geminia. in tract. de bannit. in j. par. iij. temp. nu. 2 car. 253
Culpæ ascribitur nimia sęuitia rectoris. Fran. Brun. in tracta. de indici. in v. q. ij. par. nu. 28. car. 302
¶Cumulatio ad inducendum odium nunq̃ fit. Nell. de S. Geminia, de bannit. in j. par. ij. tempor. nume. 8 car. 192
¶Curator filio banniti datur vti filio eius qui apud hostes est. Iacob. de Aren. de bannit. nu. 4. car. 175
Curator an possit facere pacem de morte patris minoris. Nell. a S. Geminia, de bannit. in iij. par. ij. tempor. nume. 33 car. 239
Curator non datur minoribus de stylo parlamenti. Anto. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. cri. arti. clxxiiij. car. 413
¶Curia Romana duobus modis de crimine agit. Bonicont. de accusatio. et inquisitio. nu. 1. car. 7
Curia Franciæ diebus etiam feriatis ius reddit. Anto. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi. arti. xxij. car. 408
Curia Francię ex consuetudine, potestatem habet in sanguine hominis. ibi. arti. ij. car. 407
¶Custos infirmi si potum immodicum ei dederit, efficitur irregularis si mors sequatur. Nicola. Plouí. de irregularita. nu. 6 car. 88
Custos carcerum rem carnalem cum muliere carcerata habens, qualiter puniatur. Paul. Girlan. in tracta. de pœn. omnifa. coitus. quæstio. xiij. numero 1 car. 404
Custos carcerum mulierem carceratam honeste custodire debet. ibid. nu. 2 car. ea.
Custos carceris discretus esse debet. Bal. de carceri. cap. ij. nu. 5 car. 263
Custos carceris in officio delinquens, qualiter punitẽdus sit. ibi. nu. 6 car. ea.
Custodes carcerum an plures esse possint. ibidem. car. ea.
Custodes an teneantur, si carceratus pro delicto e carcere aufugiat. Fran. Cason. in quæstio. crimi. cap. ix. nu. 24 car. 374
Custodibus carcerum hæreticorum, quis expensas subministrabit. Gondissal. de hæreti. quæstio. xj. numero 11 car. 143

D

AMNARI nullus debet causa nõ audita. Placenti. de accusa. titu. j. nume. 5 car. 1
Damnari nemo debet ad tempus in metallum, nisi ad decennium. ibid. tit. vj. nu. 21 car. 5
Damnari nemo debet sine accusatore, ne in priuatis quidem delictis, nedum in publicis. Ioan. Ant. Rube. de potesta. procura. in j. par. nume. 2 car. 20
Damnari potest quis ex suspicione sola in criminibus atrocissimis. Paul. Girlan. de hæreti. q. viij. nume. 2 car. 134
Damnari quis non potest ex indicio semipleno, seu dubitato, sed ex iudicio indubitato, iudicem in viam condemnationis dirigente, potest quis damnari. Francis. Brun. de indici. & tortu. in iiij. qõ. j. par. nu. 1 car. 293
Damnari quis non potest ex pręsumptionibus etiã vehementibus. Fran. Brun. ibidem. in v. quęstio. ij. par. nu. 37. car. 303. & Fran. Cason. de indici. nume. 3 car. 360
¶Damnationi in metallum quæ pœna successerit de iure Cano. Io. Anto. Rube. de potesta. procura. in j. par. nu. 260 car. 31
¶Damnatus ad opus temporarium non afficitur infamia. Placentin. de accusa. tit. ij. nu. 14 car. 2
Damnatus per procuratorem in causa famosa, an et quando efficiatur infamis. Io. Ant. Rube. de potesta. procura. in j. par. nu. 269 car. 31

Damnatus de crimine publico non potest accusare. ibi.in ij.par.nu.53 car.41
Damnatus de crimine lęsę maiestatis an possit appellare.Martin.Laudens.de crimi.læsę maiesta. quæstio.vij. car.42
Damnatus ad mortem an possit liberari si reipublicę sit vtilis. Pau.Girlan.de quæstio. & tortu.qō. vj.nume.10 car.385
Damnatus ex inquisitione infamis non est. Nellus a S. Geminia. de bannit. in j. par. ij. tempo. numero 49 car.200
Damnatus per contumaciam non est infamis.ibid.
Damnati ad mortē an de iure communi bona perdant.ibi.nu.11 car.193
¶Damnum famę dicitur maius damno pecuniario. Mar. Ant.Blan.de indic.nu.111 car.322
Damnum datum in agris an a vicinis datum pręsumatur.Fran.Brun.in tracta.de indici. & tortu.in v q j.par.nu.1 car.295
Damni appellatione quid veniat. Nellus a S. Geminia.in j.par.iij.tempo.nu.14 car.255
Damni causam dans, videtur damnum dedisse.Odofre.de percusio.nu.16 car.77
¶Dans poculum amatorium, vel causa abortionis, qua pœna veniat puniendus, Placenti.de accusa. tit.vj.nu.3 car.5
¶Debilitatus sanus non est. Nell.a S.Geminia. de bannit.in ij.par.ij.tempor.nu.51 car.225
Debilitatus nec membro mutilatus dicitur,qui dente vel testiculo caret. ibidem.
¶Debitor fugitiuus an creditoris propria auctoritate capi possit.Io.Thierry. de fuga.nu.13. car.174
Debitor de fuga suspectus die feriato capi potest. Bal.de Peru.de carceri.cap.j.nu.7 car.262
Debitor non soluendo,& non habens vnde se alat, cuius expensis in carcere sit alendus. ibid.cap.ij. nume.8 car.263
Debitor qui ob multa debita iam contracta fugit, si reuersus cum eis transigat,an possit per vnum ex illis, ob fugam præcedentem vt suspectus capi. Pau.Girlan.de relaxa. carcerato.in titu.de fuga incarcera.in j.q.nu.18 car.275
Debitorem eximēs de manibus potestatis an teneatur.Bal.de carceri.b.cap.ij.nu.2 car.263
¶Debitum conditionale an veniat in confiscatione bonorum banniti.Nell.a S.Geminia. de bānit.in j.par.ij.tempo.nu.31 car.198
Debito ciuili si quis ducatur per ecclesiam,non gaudebit ecclesiæ immunitate. Io.Thierry.de fuga. nume 7 car.173
Debita per propositionem reformata, non amplius censenda sunt hæreditaria. Incer. Author.de crimi.læsę maiest.q.ij.nu.1 car.47
¶Declaratio bona a diffinitione proficisci debet. Paul.Girlan. de hæreti.q.j.nu.1 car.127
¶Decrepitus non est torquendus,& quę dicatur decrepita ætas. Guido de Suza.de indici. & tortu. nume.14 car.279
Decrepitus in crimine lęsæ maiestatis, & hæreseos torqueri potest.ibid.nu.15 car.ea.
¶Decretum iudicis appellatur sententia interlocutoria. Anton. Columba.in for.proceden.extraordi.in controuer.crimi.arti.xcviij. car.410
¶Decurio & eius filij an possint torqueri. Guid. de Suza,de indici.& tortu.nu.16.car.279.& Frā. Brun.in tracta.eiusdem materiæ. in iiij.q.ij.par. nume.20.car.298. Bal.de quæstio,cap.j.nu.6.car. 377. Paul.Girlan.in tracta.similis tituli.q vj.nu. 2. car. 384. & Francis. Cason.de torment.cap.x. nume.14 car.364
Decurio infamis torqueri potest,& pro crimine falsi. Fran.Brun.de indici. & tortu,in iiij.q. ij.par. nume.21 car.298
¶Defendere aliud est, & aliud est causæ adesse. Nellus a S. Geminia. in iij. par. j. tempor. numero 9. car.187
Defendere reum quilibet potest. Fran.Cason.de indici nu.17 car.360
Defendi aliquem publice interest. Et quomodo hoc procedat. vide Ioan. Ant. Rub.de potesta.procurator. in ij.par.nu.44.& 46 car.41
¶Defensio legitima reseruatur ei,contra quem crimen vel infamia probatur. Bonicont. de accusa. nume.24 car.9
Defensio legitima semper est seruanda, ibidem numero 38 car.10
Defensio est de iure naturali, & sic a nemine non potest tolli. Nell.a S. Geminia. de bannit.in ij. par.j tempo.nu.2. car. 82. & in iij.par.j.tempo. nu.4. car.185. & in ij par.ij.tempo.nu.2. car.211. & Ioan. Anto. Rube. de potesta. procurato. in j. par.nu.314 car.34
Defensio est de iure naturali, & nemini deneganda quantumcunq; excommunicato & criminoso.Gō dissal.de hæreti q.xj.nu.1 car.142
Defensio alia est voluntaria,alia necessaria.Nell.a S. Geminia. de bannit.in ij. par. ij. tempor. numero 2 car.211
Defensio non est deneganda sponte confesso.Guido de Suza.de indi.& tortu.nu.49 car.281
Defensio nullatenus est deneganda reo, etiam sponte,aut coacte confesso.ibid nu 65 car.282
Defensio & probatio vsq; ad sententiam fieri possunt.ibi.nu.67 car.283
Defensio diabolo denegari non debet.Nell.a S.Geminia.de bānit.in j.par.ij.temp.nu.62 car.105
Defensio competit fideiussori ex quocunque facto rei, etiam ex quo reo non competit. ibidem numero 67 car.206
Defensio bannito non denegatur. ibi.nu.68.car ea.
Defensio reo danda est,ante quam torqueatur. Bal. in tracta.de quæstio.c.ij.nu.6 car.378
Defensio nemini est deneganda,ibidem.
Defensio cuilibet est permissa etiam brutis. Nellus a S.Geminia. de bannit.in iij. par. j.tempor.numero 4. car.185
Defensio ex iusta causa tolli potest. Nell.ibi.in ij. par.ij.temp.nu.2 car.211
Defensio reorum non potest lege Pontificis vel imperatoris tolli,cum sit de iure naturali. Fran.Cason.de indici nu.19 car.360
Defensionis renuntiatio a reo facta,quando a iudice sit admittenda.ibi.nu.23 car.360
Defensionis facultas ante pœnæ impositionem nemini debet denegari.Gui.de Suza.de indi.& tortu,nume.67 car.283

Defensioni

Defensioni reus non potest renuntiare. Io. Ant. Rube. de potesta. procurato, in. ij. par. nu. 29. car. 40. & Franc. Cason. de indici. nu. 20 car. 360
Defensiones admittuntur in crimine hæresis, & an possit renuntiari defensionibus Ludo. Careri. de hæreti. nu. 131 car. 167
Defensiones iuris reo etiam in facto notorio non tol luntur. Paul. Girlan. de relaxa. carcerato. in tit. de senten. & pœna execu. nu. 4 car. 364
Defensionibus quis cogi non potest renuntiare, etiã lapso termino defensionis Io. Ant. Rube. de potesta. procura. in. ij. par. nu. 28 car. 39
¶ Defendens hæreticum, vel aduocans pro hæretico. an hæreticus sit. Ludoui. Careri. de hæreticis numero. 19 car. 157
Defensor absentiæ, instructor seu informator iuriũ absenti competentium admittitur. Maria. Sozin. seni. in consi. de excusa. absent. recip. incip. prædictam dubitationem, quod est post tractat. Anto. de Cana. de excusato. car. 15
Defensor ad innocentiam allegandam interuenire potest. Thom. Doti. in cons de non condemnando contumacem probata innocentia incip. dico principaliter. quod est post consilium supraser. car. 16
Defensor quare non admittatur sine mandato ad opponendas exceptiones dilatorias, & declinatorias, & an id sit perpetuum. Io. Ant. Rube. de potesta. procurato. in. j. par. nu. 326 & 333 car. 35
Defensor qui non satisdat, condemnari non potest. Io. Anto. Rube. de potesta. procurato. in ij. par. numero 10. car. 38
Defensor regulariter non admittitur sine mandato, & vbi admittitur tenetur cauere de rato. ibidem nu 33. car. 40. & nu. 45 car. 41
Defensor nec fautor hæretici dicitur, illum defendens ne lædat a priuato, vel qui illi in iudicio patrocinatur credens iustam causam habere. Io. Nicola Arelatan. de hæreti. nota. xlv. nu. 1 car. 126
Defensor quilibet, nedum procurator admittitur citra satisdationem ad allegandum causas facti absentiæ accusati vel inquisiti. Io. Ant. Rube. de potesta. procur. in. j. par. nu. 31 car. 21
Defensor quiuis an admittatur ad allegandum causas iuris absentis rei accusati vel inquisiti. ibid. nu. 32. & 34. car. ea.
Defensores & aduocati dandi sunt reis carceratis, se defendere ob inopiam nequeuntibus, ne innocens indefensus pereat. Fran. Cason. de torment. q. xx. nu. 20 car. 369
¶ Deferre sub detuliſſe quis dicatur. Placent. de accusa. tit. iiij. nu. 7 car. 4
Deferens arma maleuolum animum habet. Marc. Ant. Blanc. de indici. nu. 79 car. 321
Deferens arma euaginata ad aggressuram se præparare præsumitur. ibi. nu. 32. car. ea.
¶ Deficiens in probatione an teneatur de calumnia, si per viam inquisitionis procedatur. Paul. Girlan. de relaxa. carcerato. in tit. de calumniato. q. ij. nu 5 car. 276
Deficiens in purgatione sibi iniuncta, puniri debet ac si crimen contra eum plenæ probatum esset. Paul. Girlan. de pœnis omnifa. coi. in. vi. q. numero. 4 car. 397
¶ Defuncti necem vindicare est quid individuum. Nell. a S. Geminia. de bannit. in. iij. par. ij. tempor. nu 39 car. 240
¶ Degradatio clerici qualiter fiat, & an degradari debeat qui ppetuo carceri mancipandus traditur. Gondissal. de hæreti. q. xix. nu. 2. & 3 car. 148
¶ Delatio armorum in non solito, nec habente iustam causam diferendi ad pensamentum indiciat. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 78 car. 321
¶ Delatus, ex consuetudine generali, & stylo regni, non sufficit q̃ probatione testium sit superatus, nisi ore proprio sit crimen confessus, vbi agitur de vltimo supplicio, vel membri mutilatione, si factum aliter notorium non est, quod aliqua tergiuersatione celari nõ possit. Ant. Columba, in for. pce. extraor. in cõtrouer. crim. arti. ccvij. car. 414
¶ Delegatus ab episcopo aut capitulo sede vacante potest de hæresi cognoscere, modo quadragenarius sit, Gondissal. de hæreti. q. vij. nu. 12 car. 139
Delegatus iudex licita potest osculenta & poculenta accipere. ibi. q. viij. nu. 9. car. 140
Delegatus ab episcopo vel capitulo vacante sede aut etiam ab inquisitore, an possit hæreticum per sonaliter capere. Gondissal. de hæreti. q. xi. numero. 9 car. 143
Delegatus vice delegantis fungitur. Iacob. de Are. de bannit. nu. 49 car. 177
Delegato ad vniuersitatem causarum potestate concessa, non videtur etiam in illis causis abdicata potestas ordinarij. Gondissal. de hæreti. q. 9. numelo 9 car. 139
Delegati inquisitores in dioceſi episcopi, an hẽant priuatiue iurisdictionem an cumulatiue, & quis præferatur citantibus ambobus, Ludo. Careri. de hæreti. nu. 70. & 71. car. 161. & an vterq; procedat in citando, torquendo, procedendo, & sententiando, & an absoluendo. ibi, nu. 72. car. ea.
¶ Deliberatio consilij non requiritur in delicto consistente in omittendo. Nicola. Boeti. de seditio in vij. q. nu. 9. car. 71
¶ Deliberatoriæ non dantur in criminalibus. Ant. Columb. in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi. arti. clxxxv. car. 413
¶ Delictum vbi quis principaliter de delicto inquiritur, ibi criminale & capitale iudicium principaliter tractatur. Io. Ant. Rube. de potesta. procurator. in. j par. nu. 339 car. 35
Delictum an desinat ex eo esse publicum, q̃ pro eo imponitur pecuniaria pœna per statutum. ibidem nume. 301. car. 33
Delictum non præsumitur nisi probetur. ibidem numero. 324. car. 35
Delictum quantumcunque notorium puniri non potest per iudicem incompetentem. ibidem numero. 349. car. 36
Delictum vasalli commissum in personam domini, quando agnatis præiudicet. Incert. Auth. de crimi. læsæ maiest. q iij. nu. 5. car. 48
Delictum patris, quo in seruitutem redigitur, filijs postea natis duntaxat nocere præsumitur. ibid. quæst. vij. nu. 2 car. 56
Delictum maius a paruo dignoscitur, ex pœnæ qualitate. ibi. q. xj. nu. 5. car. 59

Delictum

Repertorium

Delictum vniuersitatis nisi notorium & famosum esse potest. Nicol. Boer. de seditio. quæstio. vij. nume. 3. car. 70

Delictum per decem homines commissum potest dici notorium. ibi. nu. 4. car. 71

Delictum coram iudice pro tribunali sedente commissum, nullam probationem aliam exigit. ibid. numero. 37 car. 73

Delictum ratione loci grauius censetur. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 200. car. 328

Delictum iudici constare debet, ante q̃ ad inquisitionem procedat. ibid. nu. 15 car. 316

Delictum non capitale ex reiteratione capitale efficitur. ibid. nu. 196 car. 328

Delictum confiteri videtur qui de carceribus an fugit, Bal. de carceri. cap. ij. nu. 5 car. 263

Delictum alibi commissum hic regulariter puniri potest. Nicola. Boeti. de seditio. q. vij. nu. 3 car. 70

Delictum mandantis, & mandatarij est vnum, & idem specie, & nu. Nell. de bannit. in. ij. par. j tem por. nu. 7 car. 184

Delictum non est quod lege permittente fit. Nell. a S. Geminia. ibid. in. j. par. iij. tẽpo. nu. 1. car. 253

Delictum quod dicatur graue, & quę grauis iniuria. Francis. Brun. de indi. & tortu. in. iij. q. ij. par. numero 3 car. 296

Delictum leue quod dicatur, & quæ leuis iniuria. ibid. nu. 4 car. 296

Delictum leue est trahere per capillos, vel lapides contra aliquem proijcere. ibidem.

Delictum leue est aliquem cũ armis reperire, ibidẽ.

Delictum leue est Florentiæ, aliquem cum pugno percutere. ibidem.

Delictum leue est quodlibet delictum dolo iure parua commissum, vt est rei paruę furtum ibidem.

Delictum leue dicitur quodlibet furtũ domesticum & iniuria quælibet verbo illata. ibi. n. 4. car. 296

Delictũ leue est quando leuis pœna imponitur ibi.

Ad delictum committendum malum animum alienatio bonorum indicat. Mar. Ant. Blã. de indici. numero. 86 car. 321

Delictum non committitur nisi voluntas nocendi interueniat Odoffre. in tracta. de percusio. numero. 10 car. 77

Delictum est præparatio pœnæ. Anto. Columba. de for. procedendi extraordinariæ in controuer. criminali. arti. xliiij. car. 408

Delictum constare debet ante q̃ deueniatur ad torturam ibidem.

Delictum quo casu per mendatium approbari videatur. Francis. Cason. de indici. nu. 5 car. 356

Delicti æstimatio non debet ex post facto crescere: Odofre. de percusio. nu. 14 car. 77

Delicti qualitas punit quem magis vel minus. Ant. Colum. in for. proce. extraordi. in controu. crimi. arti. lxj. car. 409

Delicti locus est describendus & locus loci. ibid. arti. lxviij. car. 410

Delicto de iure ciuili quis obuiare non tenetur, nisi delinquens sit seruus, vel filius secus, de iure canonico. Mar. Ant. Blan. de indici. n. 305. c. 335

Delicti ex varijs qualitatibus sæpe committuntur. ibidem. nu. 256 car. 332

Delicta leuia quæ dicuntur. Fran. Cason. de tormen. cap. viij. nu. 5 car. 363

Delicta an instrumentis probari possint, Gondissal. de hæreti. q. xiij. nu. 20. car. 145

Delictorum priuatorum quædã sunt nominata, quędam innominata. Io. Ant. Rube. de potesta. procurator. in. j. par. nu. 20 car. 20

In delictis puniendis personarum qualitas attendi debet. Nicola. Boeri. de seditio. q. iiij. nu. 1 car. 66

In delictis puniendis qualita. causæ considerari debet. ibid. nu. 2 car. ea.

¶ Delinquens palam leuius punitur. clam vero grauius. Placentin. de accusatio. tit. iij. nu. 16 car. 3

Delinquens prętextu mandati non excusatur in grauibus, mitius tamen punitur. Ant. Columb. in for. proce. extraor. in contro. cri. arti. cviij. car. 411

Delinquens longe ab ecclesia, & dum insequitur fugiens ad ecclesiam, an gaudeat immunitate ecclesiæ. Ant. Colum. in for proce. extraordina. in controuer. cri. arti. cxxiij. car. 411

Delinquens in seipso punitur, in filijs, aut nepotibus puniri non debet. Incert. Auth. de crimi. læsæ maiesta. q. vj. nu. 27 car. 55

Delinquens per tres vices magis grauatur. Marc. Ant. de Blanc. de indici, nu. 245 car. 332

Delinquens si sit persona vilis præsumitur cum auxilio fecisse. Fran. Cason. pe isdici nu. 5 car. 352

Delinquentis plus melior conditio non datur. Iaco. de Are. de quæstioni. nu. 11 car. 376

Delinquentium multitudo fuit causa ordinationis condendæ Ant. Colum. in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi. arti. ij. car. 407

Delinquentiũ bona an pro delictis fisco tacite obligata censeantur. Gondissal. de hęreti. q. xv. numero. 14 car. 147

¶ Delinquendi occasio omnino est tollẽda. Incert. Auctor. de crimi. lęsæ maiesta. q. viij. n. 3 car. 57

Delinquendi consuetudo facit, vt contra aliquẽ prę sumatur Mar. Ant. Blã. de indici. nu. 242. car. 332

Delinquere solitus an ex eo indicietur ad torturã. ibid. nu. 246 car. 333

Delinquere nemo videt sine animo maligno. Fran. Cason. de torment. cap. xviij. nu. 23. car. 367

Deliquisse ille præsumitur, qui ex delicto commodum consequitur, vel incommodum euitat, vel cui ita forte videtur. Franc. Cason. de indici. numero. 3 car. 350

¶ Demon hominem de loco ad locum portare, potest. Fran. Ponzi. de lamijs nu. 40. car. 82

Demon quare sortilegis suadet sacramentorũ abusus, effectus aliquos mirabiles parere. Paul. Girlan. de sortilegi. q. iij. nu. 22 car. 96

Demon mente mulieris per infidelitatem capta, in diuersas personarum species se transformat coram illa. ibi. q. vij. nu. 2 car. 102

Demon maleficis siue sortilegis vtitur, tanq̃ instrumentis ad nocendum corporibus humanis. ibid. q. viij. nu. 1 car. 109

Demon non potest hominem in aliam transformare speciem, ibid nu. 2 car. ea.

Demon quæ & qualia in cognitione habeat a naturali potentia. ibi. q. x, nu. 3 car. 116

Demonis suffragium inuocare ad sciendum vel faciendum

ciendum ea, quæ soli Deo competunt est hæreticum.ibi.nu.19 car.112
Demones qui aliquem ad peccatum induxerunt cõtra naturam, abhominantes fugere est credendũ. Fran.Ponzini.de lamiis nu.64 car.84
Demones inuocare & ab eis responsa petere, an sit hæreticum.ibi.nu.82 car.86
Demones sanguinem amare dicuntur Pau. Girlan. de sortile.q.ij.nu.9 car.93
Demones ratas habent submissiones sibi factas in manibus ministrorum suorum.Pau. Girlan.ibidẽ in iij.q.numero 2 car.94
Demones euocati ueniunt certis temporibus signis, carminibus, & ritibus obseruatis ibid.nu.7.c.ea.
Demonens maleficis responsa prębere solent.ibi. numero 10 car.ea.
Demones per artes magicas euocati.inuiti comparare.coguntur. ibid.nu.23 car.96
Demones elementorum, metallorum,lapidem,herbarum, plantarum,reptilium, auium,piscium, & motuum cœli notitiam habent. ibid. quæstio.vj. nume.10. car.100
Demones deferre homines corporaliter de loco ad locum motu veloci est impossibile,quod si verum esset,non modica nec pauca sequerentur inconuenientia.ibi.q.vij.nu.3 car.103
Demones apparentias,& mille rerum species intellectui humano representare possunt. ibidem numero 5 car.103
Demones secundum ipsorum naturalem virtutẽ multa facere possunt, quæ non faciunt.diuina eos reprimente prouidentia.ibi.nu.14 car.104
Demones miracula facere non possunt. ibidem numero 15 car.ea.
Demones per virtutem suam adeo vehementem & acutam,operantur quædam, quæ a nobis miracula putantur,& non sunt.ibid.nu.16 car.ea.
Demones in nobis dupliciter operari possunt. ibi.
Demones permittente Deo in forma corporali assumpta,possunt hominem vere, & realiter de loco ad locum transferre.ibidem.
Demones in nobis mirabiliter operari possunt dupliciter. ibi.nu.38 car.109
Demones contra iustitiam humanam vires suas nequeunt extendere.ibi.nu.39 car.ea.
Demones in sortilegijs vocantur. Mar. Ant. Blanc. de indici.nu.393 car.342
Demonum auxilij imploratio ad sciendum futura hæresim sapit. Paul.Girlan. de sortileg. quæst.x. nume.10 car.111
Demonum inuocatio per modum orationis proprie hæresis est ibi.nu.11 car.ea.
Demonum diuinationes & responsa euitanda sunt, etiam si vera prædicent.Gondissal.de hæreti.qõ. ix.nu.8 car.141
¶Denuntians prælatum an debeat ab ecclesia expẽsas habere,Bonicont.de accusa.nu.53 car.11
Denuncians an possit recipi in testem. Fran. Caso. in quæstio.crimi.cap vij.nu.11 car.372
Denuntians an consequatur beneficium statuti prẽmium proponentis iudicanti delictum, vel accusatori.ibi.nu.12 car.ea.
Denuntians an teneatur edere libellum sicut accusator, ibid.nume.16 car.ea.
Denuntiantes malitiose non agrauantes delictum.tenentur de falso.ibid.nu.5 car.ea.
Denuntiantes aliquem qui non deliquit,an & quando excusentur.ibi.nu.6 car.ea.
Denuntiantes ratione officij,an ad expensas teneantur.ibi.nu.7 car.372
Denuntiantibus officialibus, quando & in quibus casibus credatur.ibid.nu 8 car.ea.
¶Denuntiare qui tenentur, & si in probatione deficiant,an puniantur. Paul.Girlan.de relaxa.carcerato.in tit.de calumniato.q.ij.nu.7 car.276
Denuntiare quis teneatur maleficium cõmissum in confinibus duarum villarum. Francis.Cason. in quæstio.crimi.cap.vij.nu.2 car.372
Denuntiare qui tenetur sub pœna, an excusentur si accusator præuenerit.ibid.nu.9 car.ea.
¶Denuntiatio euangelica ad pœnitentiam tantum agit, non ad pœnam. Bonicont. de accusat. numero 8 car.7
Denuntiatio euangelica & canonica quid inter se differat.ibi.nu.12 car.8
Denuntiatio euangelica requirit ꝙ denuntians sit sine macula,ibi.nu.19 car.8
Denuntiatio priuata per quos fiat.ibi.nu.11 car.8
Denuntiatio iudicialis est duplex.ibi.nu.15 car.8
Denuntiatio priuata quæ sit.ibi.nu.16 car.8
Denuntiatio regularis quæ sit.ibi.nu.20 car.8
Denuntiatio clamosa,& frequens, an sufficiat contra constitutum in dignitate.ibi.nu.45 car.10
Denuntiatio nequaq̃ fieri debet, si crimen ita occultum sit, vt probari nequeat,& episcopo contrariũ mandanti minime obediendum est. Gondissal.de hæreti.q.x.nu.7.& 8 car.142
Denuntiatio decani seu cẽtenarij an faciat indiciũ. Marc. Anto. Blanc. de indici.nu.396 car.342
Denuntiatio quando sapiat accusationem,vel instigationem.Fran.Cason.in quæstio.crimi.cap.vij. nume.17 car.372
Denuntiatio sola non facit aliquam probationem, vel indicium,sed tantum sufficit ad inquirendum. ibid.nu.15 car.ea.
Denuntiationis aduersus hæreticos quæ forma sit. Gondissal.de hæreti.q.x.nu.6 car.142
Denuntiationem iudex ecclesiasticus an indistincte admittat.Bonicont.de accusa.nu.17 car.8
Denuntiatione facta per saltuarium, an dicatur de delicto constare. Fran.Cason. in quęstio.crimi.q. vij.nu.14 car.372
¶Denuntiator est ad instar accusatoris, fallit in his,qui ratione officij ad id tenentur. Fran.Caso. ibid nu.1 car.372
¶Deponens bis contra aliquem,in secunda attestatione præsumitur inimicus. Marc. Anto. Blanc. de indici.nu.156 car 326
¶Deportãdus est qui filium ad militiam delectum, debilitat vt inhabilis fiat. Placenti. de accusa.tit. vj.nume.24 car.6
Deportatus per ministros debet ad locum conduci, secus est in relegato. Ioan. Ant. Rube.de potesta. procurator. in j.par.nu.199 car.18
Deportatus non amittit ea quæ sunt iurisgentium. ibid.nu.220 car.29

Deportato

Deportato vel relegato totus mundus interdicitur. Iaco.de Are.de bannit.nu.1 car.175
¶Deportatio requirit formam actualem, vt ipse deportatus per ministros ducatur ad insulam. Ioan. Anto. Rube.de potesta. procurator. in j.par.numero 229 car.29
Deportatio nihil aliud est, q̃ omnium bonorum publicatio.Nicola.Boeri.de seditio.in vij.quæstio. nume.30 car.73
¶Depositio. Ex grauissimis tantum criminibus gs ab ordine deponitur, Io.Anto.Rube. de potesta. procura.in j.par.nu.245 car.30
Vbi agitur de depositione ab ordine alicuius corporis, ibi de iure ciuili non agitur de tam graui pœna.ibi.nu.246 car.ea.
Depositio ab officio & beneficio trahit secum executionem.ibid.nu.58 car.22
¶Depositio testis post terminum examinati,nõ valet. Marc.Anto. Blanc. in tracta. de indici. numero 342 car.338
Depositio siue iuramẽto nulla est. ibi.nu. 384. c.341
Depositio mortui an faciat indicium ad torturam. ibi.nu.390 car.ea.
¶Depositus post peractam penitentiam & legitimã purgationem ad pristina restituitur.Pau.Girlan. de pœnis omnifa.coit.qõ.ij.nu.3 car.394
¶Deprehensus in aliqua hæresis suspitione,qua pœna plectendus sit.Paul.Girlan.de hæreti.qõ.viij. nume.1 car.133
¶Descendentes vsq; ad decimum gradum extendũtur.Nell.a S.Geminia.de bannit. in j.par. j.tempo. nu.8 car.180
¶Deseriptio aut inuentarium bonorum accusati fit duabus rationibus. Anto.Columba.in for.proceden.extraordina.in controuer. criminali. articu. lxxxvj. car.410
¶Desinere posse & sic non posse multis modis dicitur.Nellus a S.Geminia. de bannit. in ij. par.ij. tempo.nume.66 car.230
¶Desistens ab accusando, & persequendo crimen publicum, incidit in Turpillianum. Ioan. Anto. Rube.de potesta.procu.in j.par.nu.16 car.20
Desistere, seu destitisse ab accusatione quis dicatur. Placenti.de accusatio.tit.iiij.nu.6 car.4
¶Detentio est offensio in personam.Nellus a S.Geminia.de bannit.in ij.par.ij. temp.nu.38. ca.221
Detentus in carcere vt siti moriatur, torqueri dicitur,& si confiteatur,eius confessio nulla erit.Guido de Suza.de indici.nu.75 car.283
¶Determinans ad plura determinabilia relatum, pariformiter illa determinare debet. Paul. Girlan. de sortilegi. quæstio.xij.nume.9. car.116.& nume.16 car.117
¶Detinens vxorem, vel terram inimicitiam cum domino contrahit. Marc.Anto.Blanc. de indici. nume.98 car.321
Detinens & detentus in carceribus inimicitiam inuicem contrahere præsumuntur.ibi.nu.99. c.322
¶Deus ex conuentione sua obligari posset. Incer. Auctor de cri.læsę maie.q j. nu.9 car.45
Deus per artem dæmonis multa contingere permittit.Io.Fran.Ponzinib.de Lamijs, & excellen.iuris.nu.41 car.82
Deus solus secreta cordis humani rimari potest. Paul.Girlan.de sortilegi.quæstio.x.nu.2. c.110
Deus Acheron in breuibus adijci solitum, an sit verbum diabolicum. Paul. Girlan. ibidem quæstio xj.nume.24 car.115
Deus peccatoris mortem non optat, sed q̃ viuat & conuertatur potius. Paul.Girlan. de hæreti.q.v. nume. 13 car.131
Deus cur sinat tot hęreses esse,& tantorum hæreticorum animas in infernum mergi. Gundissal. de hæreti.q.iij.nu.5 car.137
Deus quandoq; quæ a dæmonibus prædicuntur euenire sinit,vt hominum religionem,erga illum tenet,ac experiatur.ibi.q.ix.nu.9 car.141
Deus solus est scrutator cordium. Marc.Ant.Blan. de indici.nu.57 car.319
Deus solus scit occulta.ibid.nu.399 car.342
Deus subiecit Principi leges & tributa,sed nõ subiecit ei conuentiones & consuetudines,quibus ipse ligatur. Incer.Auctor de crimi. læsæ maiesta. q.j.nu.9 car.45
Dei secreta inquirere, non debemus. Gondissal. de hæreti.q.iiij.nu.6 car.137
Deo soli reseruata quæ sint. nec vlli permissa creaturę.Paul.Girlan.de hæreti.q.x.nu.1 car.110
Deo explorata sunt omnia,& intuetur cor. Franc. Cason.de indici.nu.8.el ij. car.355
Deo Mammonæ sacrificantes vt fiant diuites, qualiter puniri debeant.Pau.Girlan.de sortilegi.qõ. xj.nume.25 car.115
¶Diabolus quoad potest fidei nostræ resistere nititur,& eam impugnare.Fran.Ponzinib.in tracta. de lamijs.nu.42 car.82
Diabolus summopere ab hominibus adorari cupit, atq; vt adoretur nullum mouet lapidem.Pau.Girlan.de sortilegi.q.iij.nu.6 car.94
Diabolus an sit futurorum præscius. ibidem numero 11 car.ea.
Diabolus plus timet signum crucis q̃ cętera omnia quæ in mundo sunt.ibi.q.v.nu.4 car.98
Diabolus ante Christi aduentum duas manus habere dicebatur.ibidem.
Diabolus sub diuersis instrumentis & figuris docet sortilegos diuersa committere flagitia. ibidem nume.11 car.98
Diabolus rerum naturalium & secretorum naturæ, maiorem habet cognitionem q̃ omnes simul homines.ibi.q.vj.nu.2. car.99
Diabolus qualis in sua conditione fuerit, & qualis post lapsum.ibi.nu.3 car.ea.
Diabolus præteritorum aut præsentium occultorũ homini incognitorum,optimus est interpres.ibid. nume.5 car.99
Diabolus furta, adulteria & cætera queq; vitia, quanq̃ occultissima cognoscit.ibidem.
Diabolus rerum principia cognoscit,cui magis nota est virtus causarum naturalium,q̃ hominibus. ibid.nu.6 car.ea.
Diabolus quare quandoq; futura prædicit,ex certa scientia quã non habet ipse.ibi.nu.7 car.100
Diabolus imbutus artibus magicis velat, alias cognita impossibilia.ibi.nu.9 car.ea.
Diabolus nulla obliuione capitur,aut ignorãtia retum

rum naturalium, aut secretorum naturæ. ibid. numero 10 car.ea.
Diabolus in omnibus artibus liberalibus omnium hominũ est longe doctissimus. ibi. nu.11 car.ea.
Diabolus ex quibus rebus mixturas aut cõpositiones faciat. ibidem.
Diabolus quædam in puluerem, & quædam in pinguedinem redigere docet ad faciendum sortilegia. ibi. nume.12 car.ea.
Diabolus quare a Deo permittatur adeo inhoneste res diuinas, & suę adorationis cultum deturpare. ibi. nu.19 car.101
Diabolus hoc vnum maxime optat, vt ab hominibus adoretur. Paul. Girlan. de sortilegi. quæstio. vij. nu. 9 car.103
Diabolus Christum assumptum detulit in sanctam ciuitatem statuens eum supra pinaculum templi. ibi. nu.18 car.104
Diabolus quare nõ possit mouere corpus, quo vult. ibi. nu.20 car.ea.
Diabolus virgas ligneas in vtros dracones conuertit. ibi. nu.22 car.105
Diabolus reducens strigas a ludis dęmonum, si sonum campanæ pro Aue Maria, audierit. cogitur eas in loco dimittere. ibi. nu.30 car.107
Diabolus eorum mortẽ quos habet subiectos optat. ibid. q.ix. nu. 2 car.110
¶Diaconus rebus sacris abutens, & in vsus propha nos eas conuertens, quanto tempore excommunicatus ab altaris ministerio sit suspensus. Pau. Girlan. de sortilegi. q.xvj nu.3 car.120
¶Dicens se inimicũ inimicus est. Mar. Ant. Blan. de indici. nu.108 car.322
¶Dictio vsq; stat exclusiue. Ioan. Anto. Rube. de potesta. procurato. in j. par. nu.204 car.28
Dictio frustra, quam significationem habeat. ibi. nu. 370. car.36. & nu.376 car.37
Dictio penitus, quid importet. ibi. nu.374 car.37
Dictio vsq; an includat vel excludat. ibi. in ij. par. nume.60 car.42
Dictio studiose, in delictis malum animũ significat. Nicola. Boer. de seditio. q. vij. nu.35 car.73
Dictio sæpius, in tribus vicibus verificatur. ibid. nume.54 car.75
Dictio nunq̃, est exclusiua loci & tẽporis, & cuius vis alterius subiecti. Paul. Girlan. de hæreti. q.v. nu.17 car.132
Dictio A quomodo ponatur, Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. tempor. nu.66 car.230
Dictio, Ab, simpliciter posita, separationem denotat, & quandoq; inclusiue ponitur. ibidem.
Dictio ab hinc, quomodo exponatur. ibidem.
Dictio ab hinc ante, intelligitur, id est, ab hinc retro. ibidem.
Dictio post, quomodo exponatur. ibidem
Dictio quasi, improprietatis est nota. Paul. Girlan. de pœn. omni. coit. q.x. nu.9 car.401
Dictio non, adiuncta verbo potest, quid denotet. Nell. a S. Gemini. de bannit. in ij. par. j. tempo. nume.2 car.182
Dictio propter, causam remotam denotat. ibidem. nume.7 car.183
Dictio perinde, ad omnes qualitates regulariter refertur. Nell. a S. Geminia. ibi. in. j. par. ij. tempor. nume.53 car.202
Dictio ad, modum indicat. ibi. nu.78 car.209
Dictio tunc, extremitatem denotat. Nell. ibi. in. iij. par. j. tempor. nu.7 car.235
Dictio ante, quomodo intelligatur. Nell. ibid. in. ij. par. ij. tempor. nu.66 car.230
Dictio hæc, causam, proximam denotat. ibidem. nume.7 car.214
Dictio hæc, pro propter ponitur. ibi. nu.53. car. 227
Dictiones incontinenti, mox, protinus, & similes. modicum tempus denotant. ibid. nu.63. car.229
Dictiones continuo, mox, & similes quandoq; temporis spacium admittunt. Pau. Girlan, de hæreti. q.v. nu.16 car.132
Dictionum intra, & infra, natura quæ sit. & quomodo intelligantur, Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. tempo. nu.66 car.230
Dictio vna pro alia poni solet. ibi. nu.53 car.227
Dictio taxatiua quid operetur. Nell. ibid. in. ij. par. j. tempo. nu.11 car.184
Dictiones collectiuæ quę sint. Nell. ibid. in. ij. par. ij. tempo. num.20 car.217
¶Dictum vnius testis cum fama, indicium sufficiẽs præbet ad torturam. Guido de Suza. de indici. & tortu. num.94 car.285
Dictum testis validius dicitur cum tortura factum, q̃ quod siue Fran. Brun. de indici. & tortu. in. iiij. q. ij. par. nu.16 car.398
Dictum socij an faciat indicium ad torturam. Mar. Ant. Blanc. de indici. nu.370 car.340
Dictum socij an faciat indicium contra socium ad torturam. ibid. nu.377 car.348
Dictum mortui an faciat indiciũ. ibi. n.390. car.ea.
Dictum defuncti vilis præsumptio dicitur. ibidem.
Dicto vltimo testis statur in crimine hæresis. Ioan. Franc. Ponzinibi. de lamijs. nu.84 car.86
¶Dies triplex est naturalis, artificialis, & emergens. Nell. a S. Geminia. de bannit. in. iij. par. ij. tempo. nu.66. vers. sed aduertendum. car.230
Dies termini an computetur in termino. ibidem.
Dies an exprimendus sit in accusatione. Fran. Cason. in quæstio. criminali. cap. iij. nu.8 car.270
Dies vtiles qui dicantur. Placenti. de accusatio. tit. iij. num.8 car.3
Dies decem dantur fauore iurium ad appellandum infra quos si non appelletur, sententia transit iniu dicatum. Incert. Auctor. de modo proceden. cõtra apost. nu.16 car.173
¶Diffamatio an requiratur inquisitione de hæresi, & an litis contestatio. Ludo. Careri. de hæreti. nu.110. car.164. & nu.111 car.165
Diffamatus de falsitate anteq̃ banniatur, citari debet. Nell. a S. Geminia. de bannit. in. iij. par. j. tempo. num.4 car.185
¶Differentia inducenda non est inter ius canonicũ & ciuile, nisi expresse tex. reperiatur. Io. Nicola. Arelata. de hæreti. not. xliiij. nu.4 car.126.
¶Difficultas puniendi, excusat iudicem a puniẽdis delictis. Nicola. Boeri. de seditio. q.j. n.8 car.62
¶Diffinitio & allusio an præualeant quando contrariæ sunt. Nellus a S. Geminia. de bannit. in. ij. par. ij. tempo. nu.54 car.227.

¶Digitus

¶Digitus an sit membrum, vel officium membri. ibid.nu.51. car.225

¶Dignitatis vel conditionis ratio attenditur in pœnis.Placen.de accusationi.tit.ij.nu 5. car.2

¶Dilatio non est de substantia probationis. Mar. Anto. Blan.de indicijs.nu.340. car.338

Dilationes concessæ reo per dispositionem auc.offeratur.C.de lit.contesta. non dantur in criminalibus.Io.Ant.Rub.de potesta. procurato. in j. par. nume. 42. car.21

Dilationes auferendo, aufertur actori ius suum, & reo defensio,ex æquitate naturali. Anto.Columba.in for.proceden.extraordi. in controuer. crimi.arti.clxiij. car.412

¶Dinumeratio triginta pedum circa capellas quæ sunt in castris,de consuetudine non habet locum, pro immunitate. Ant.Columba.in for. proceden. extraordi.in controuer.cri.art.cxxvij. car.411

¶Directe & principaliter quæ dicantur ad fidem pertinere, & quæ indirecte & secundario. Gondissal.de hæreti.q.j.nu.2. car.135

¶Discordia generatur,si alijs alleuiatis, alij nimis in collectis grauentur.Nico. Boer.de seditio. q.j. nume.3. car.61

Discordiam parit præsumptio nouitatum. ibidem nume. 2. car.ea.

¶Dispensatio fieri non debet cum criminoso assueto crimina committere.Paul. Girlan. de relaxatio.carcerato.in tit.de pœnarum compositioni.q. j.nume.6. car.270

Dispensationes odiosæ non sunt ampliandæ licet bene fauorabiles. Incer. Auctor. de crimi. læsæ maiest.q.x.nu.5. car.58

¶Dispositio odium irrationabile continens, nullatenus extendi debet.Incer. Auctor. de crimi læsæ maiest.q.v.nu.2. car.51

Dispositio pœnalis respectu delinquentis est reipublicæ fauorabilis, respectu vero filiorum continet odium.ibid.nu.13. car.52

Dispositio exceptionum exclusiua super certa qualitate fundata,exceptiones illi qualitati detrahentes nequaquam excludere videtur. Gondissal.de hæreti.q.xj.nu.3. car.142

Dispositio quæ ab initio inutilis est,confirmari non pōt.Iacob.de Arena de bannit nu.39. car.177

Dispositio legis,& contractus hominis vbi concurrit, tunc fortior effectus resultat.Incer. Auctor.de crimi.læsæ maiesta.q.j.nu.3. car.44

Dispositio vniuersalis restringitur,nequis indebite damnum patiatur ibi.q vj.nu.17. car.54

Dispositio an sit fauorabilis vel odiosa, causa proxima & non remota attendi debet. ibi. quæst. vj. nume.12. car.54

Dispositio deducta ad causam, a qua incipere potuit, conualescit. Iacob. de Are. de bannit. numero. 44. car.177

Dispositio in vno ex correlatiuis ad aliū trahitur. Nell.a S.Geminia.de bannit.in ij.par. ij. tempo. nume. 40. car.221

Dispositio facta de filijs non comprehendit filias, vbi de odio irrationabili tractatur. ibidem. numero. 42. car.222

Dispositio simplex an in mixto verificetur, ibi. in iij.par.ij.temp nu.14. car.237

Depositio legis adaptatur ad dispositionem vltimæ voluntatis vbi est differentia inter contractus, & vltimas voluntates. Nell.a S. Geminia. de bannit.in j. par. iij. tempor.nu.1 car.253

Dispositio super preparatorio porrigitur ad illud cuius est præparatorium.ibi.nu.4 car.254

Dispositio super publico iure tanq̄ specie differens ad priuatum non trahitur.ibi.nu.11 car.ea.

Dispositionem omnem censeri debere ex eo, quod principaliter agitur.Io. Ant.Rub.de potesta.procura.in j.par.nu.338 car.35

Dispositiones legales tutius vltimis volūtatibus q̄ contractibus æquiparantur. Nell. a S.Geminia. de bannit.in iiij.par.j.tempo.nu.4 car.189

Dispositio.§.ad crimen,in l.pen.ff.de publi.iudici. an in his casibus procedat, in quibus non habet locum pœna talionis. Io.Ant.Rube.in d.§.ad crimen.nu.11 car.20

Dispositio d.§.ad crimen, nedum in crimine publico,sed etiam in priuato locum sibi vendicat.ibi. nume.85 car.22

Dispositio l.is cui bonis. ff. de verb. obligatio.non procedit in hæretico qui etiam contrahendo non potest suam conditionem meliorem facere. Ioan. Nicola. Arelatan.de hæreti.not.xliij.nu.1.c.126

Dispositio l.transigere. C.de transactio,non procedit in delictis commissis aduersus Dei maiestatē. ibid.not.viij.nu.2 car.122

¶Dispositū in filijs nunq̄ ad filias trahitur. Incert. Auct.de cri. læsę maiesta.q.v.nu.3 car.51

¶Disputandum non est de iuris apicibus, cum de bona fide agitur.Bonicont.de accusatio.nu.9.c.7

Disputandum an sit cum hæreticis volentibus publice disputare persistendo & confirmando errores suos, & an cum iudæis & alijs infidelibus disputare volentibus. Gondissal.de hęreti.qō.xxj. nume.1 car.150

Disputandum non est cum negantibus principia, quomodo intelligatur, & in quibus procedat.ibi. nume.4 car.151

Disputare publice de fide quando liceat, latissime, vbi etiam quę in tali disputatione seruari oporteat.traditur. ibi.nu.1 car.50

¶Disputatio nominum pertinacibus relinquenda est. Nellusa S.Geminia.in tract. de bannit. in j. par. ij.tempo.nu.3 car.151

Disputatio an sit fienda super indicijs contra testem habitis, sicut super his quę contra reum habētur. Franc.Brun.de indici. & tortu.in iiij.qō. ij.par. nume.15 car.298

¶Distinguentis opinio semper dicitur melior. Ioā. Fran.Ponzini.de lamijs &c.nu.55 car.85

¶Districtus quis dicatur.Nell.a S.Geminia. de bā nit.in j par.ij.tempor.nu.58 car.203

¶Diuites bonæ opinionis & famę in duobus tantū casibus torqueri possunt.Francis.Brun.de indici. & tortu in iiij.q.ij.par.nu.7 car.297

¶Diuinatio an faciat indicium ad torturam. Fran. Brun.de indici. & tortu. in iij.quęst.j.par.nu.35. car.293. & Marc. Anton. Blanc. de indici. numero 397 car.342

Diuinatio quę fit per somniorum interpretationem an sit

an sit prohibita. Paul. Girlan. de sortilegi. q. xj. nume. 27. car. 115
Diuinationes & sortilegia quando dicantur sapere hæresim manifestam, & quando non. Gondissal. de hæreti. q. ix nu. 6 & 10. car. 141
Diuinationum quatuor sunt species, scilicet geomãtia. hydromantia, pyromantia, & aerimantia. Paul. Girlan. de sortilegi. q. ij. nu. 6. car. 93
Diuini quare sic dicti ibid.
Cætera vide infra in litera S. in ver. Sortilegi.
¶ Diuortium ortum inter maritum & vxorem causat inimicitiam. Marc. Anto. Blanc. de indici. nume. 101 car. 322
¶ Doctrina certa in indicijs, vt ex eis procedatur ad torturam, dari non potest. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 40. car. 318
¶ Doctor legũ an pro debito carcerari possit. Bald. de carceribus cap. j. nu. 4. car. 262
Doctoris dictum secundũ leges quas allegat, intelligi debet. Nicol. Boeri. de seditio. in vj. quæstio. numero. 14. car. 69
Doctores iuris priuilegiati sunt in multis. Io. Fran. Ponzi. de Iamijs. nu. 19. car. 80
Doctores iuris contemnentes velut pecudes detestandi sunt. ibi nu. 20. car. ea.
Doctores non debent cogi hospitari milites. ibid.
Doctores iuris ciuilis circa quæ versari dicantur. ibi. nu. 21. car. ea.
Doctores iuris magnifici appellari debent. ibi.
Doctores iuris sunt optimi iustitiæ & reipublici ministri. ibidem.
Doctores iuris ciuilis vocari debent ad processus & examinationes inquisitorum. ibi. nu. 66. c. 84
Doctores legum, & aliarum scientiarum, personaliter capi, ad iudicem trahi, aut quouis modo vexari non possunt. Franc. Brun. de indici. & tortu. q. iiij. secundæ par. nu. 23. car. 298
Doctores an possint torqueri. Guido de Suza. de indici. & tortu. nu. 108. & ibi. Ludo. Bolog. in addi. nume. 109. car. 286. Fran. Brun. ibi. nu. 22. c. 298. & Paul. Girl. de quæst. q. vj. nu. 3. car. 384. & Frã. Cason. de tormen. cap. x. nu. 14. car. 364
¶ Dogma falsum, & a fide extraneum defendens, hæreticus est. Paul. Girl. de hæreti. q. ij. nu. 3. c. 124
¶ Dolor etiam innocentes mentiri cogit. Frã. Brun. in tract. de indici. in vj. q. ij. par. nu. 1. car. 306
¶ Dolus pro facto accipitur in lege Cornelia. Placenti. de accusa. tit. vj. nu. 9. car. 5
Dolus præsumptus futurus remitti potest, non autem verus. Incert. Auct. de crimi. læsæ maiesta. quæst. viij. nume. 12. car. 58
Dolus in quibus criminibus culpæ præponderet. Io. Fran. Ponzi. de Iamijs. nu. 87. car. 86
Dolus vel factum cedentis cessionario obesse non debet. Iaco. de Arena de bannit. nu. 32. car. 176
Dolus ex parua re non præsumitur. Mar. Ant. Blã. de indici. nu. 130. car. 322
Dolus licet in actu delicti præsumatur, non tamen præsumitur prius deliberate reus delictum commisisse. ibi nu. 56. car. 319
Dolus & fraus non debet alicui patrocinari. ibid. nume. 209. car. 329
Dolus bonus est, contra hostem machinari. Nel. a S. Geminia. de bannit. in secunda par. ij. tempõ. numero. 8. car. 215
¶ Domesticus non debet torqueri in eum cuius est domesticus. Franc. Brun. de indici. & tortu. in iiij. q. ij. par. nu. 10. car. 297
Domesticus tempore contractus, si desijt esse domesticus tempore attestationis faciendæ, & duret causa reuerentiæ, non potest esse testis. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 135. car. 324
Domesticus nõ põt examiuari ad fauorẽ illius cuius est domesticus. ibi. nu. 362. car. 339
Domestici taciturnitas an faciat indicium contra se. ibi. nu. 274. car. 333
Domestici testes admittuntur in probandis his, quæ domi geruntur. Paul. Girlã. de relaxa. carcerato. tit. de absolutio. Innocen. q. iij. nu. 3. car. 268
Domestici pro delicto domi commisso possunt torqueri. Franc. Brun. de indici. in v. quæst. ij. par. numero. 38. car. 303
Domestici & familiares qui dicantur. Mar. Anto. Blan. de indici. nu. 363. car. 339
Domestici & familiares aliquando admittuntur ad testificandum. ibi. nu. 364. car. ea.
¶ Dominium eiusdem rei ex pluribus causis, eodẽ vel diuersis temporibus concurrentibus quæri non potest. Incert. Auct. de crimi. læsæ maiest. qõ. j. nume. 19. car. 46
Dominium rerum & earum defensio de iure gentiũ est. Nel. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. temp. nume. 55. car. 228
¶ Dominus admittitur procurator pro seruo carcerato, nec solus dominus, sed & quiuis alius. Ioan. Ant. Rub. de potesta. procu. in j. par. nu. 117. c. 24
Dominus pro seruo admittitur ad defendendum pro suo interesse. ibi. nu. 149. car. 25
Dominus an possit tanq̃ procurator defendere seruum accusatum. ibi. in ij. par. nu. 55. car. 41
Dominus an priuetur possessione ciuitatis, propter subditorum rebellionem. Martin. Lauden. de crimi. læsæ maiesta. q. v. car. 42
Dominus feudi qua lege obligetur ad non priandũ vasallum feudo, nisi culpa conuicta. Incer. Auct. de crimi. læsæ maie. q. j. nu. 20. car. 46
Dominus castri a præfectis inquisitioni requisitus, an cogatur hæreticum in suo territorio manentẽ verbaliter citatum, illis tradere. Gundissal. de hæreti. q. xj. nu. 6. car. 143
Quid in alijs criminibus. ibid. nu. 7. car. ea.
Dominus domus penes quam reperitur mortuus, an indicietur, Marc. Anton. Blanc. de indici. numero. 298. car. 335
Dominus in cuius domo mortuus reperitur, indiciatur. ibi. nu. 299. car. ea.
Domini tenentes famulos malæ vocis, famæ, & conditionis, de illorum delictis tenẽtur. Fran. Cason. de indici. nu. 11. car. 353
Domini temporales an de propria iniuria cognoscant. Auto. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi. art. ccxlix. car. 250
¶ Dominus dat sapientiam, & consilium, & qui negligit legem, & consilium eius, perdetur a paruulis, & a stultis. Francis. Cason. de indici. numero. 11, car. 360

¶Domus appellatione etiam conducta venit. Nell. a S.Gemi,in tracta.de bannit.in iij.par.j. tempo. nume. 3. car.185

Domum delicatam habere noſtra non intereſt, ne ob id a forenſibus vexari nos oporteat. Nico. Boer.de ſeditio.q.j.nu.25. car.63

¶Donans pecuniam hoſtibus principis, in crimen læſæ maieſtatis incidit.Marti.Lauden.de crimi. læſæ maieſta.q.iiij. car.42

Donans,& poſtea repertus in poſſeſsione rei donatæ,præſumitur habuiſſe malum animum. Mare. Ant.Blan.de indici.nu.88. car.321

¶Donatio facta per hæreticum ante damnationem, an valeat,& an poſsit reuocari. Paul.Girl.de hæreti.q.v.nu.8. car.131

Donatio bonorum facit præſumi de malo animo donantis. Mar. Ant. Blan.de indici.nu.87. c.321

¶Dos an fiſco applicetur ob vxoris hæreſim. Gondiſſal.de hæreti.q.xv.nu.9. car.146

Dotes vxorum hæreticorum an conſeruari debeãt. Ludo.Care.de hære.nu.141. car.163

¶Dubietas ſiue ſit in facto, ſiue in iure, non poteſt interuenire procurator. Io. Ant. Rube.de poteſta. procurato.in j.par.nu.352. car.36

¶Dubium eſt quod omnibus non liquet. Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. iij. tempo. numero. 12. car.260

Dubia in ſpectantibus ad fidem ſunt ad Papam referenda. Io.Franciſ.Ponzi.de Lamijs.nu.8. c.79

In dubijs benigniora præferuntur in quauis materia.ibi.nu.45. car.83

¶Dubius in fide hæreticus eſt, quod declara & limita quinque modis,vt per Ludo.Care. de hære. nume. 8. car.157

¶Ducens aliquos verbis in aliquo loco, ſi interficiantur,contra ducentem præſumitur. Mar. Ant. Blan.de indici.nu.238. car.331

Ducens aliquem per locum, in quo ſcit inimicum offenſi adeſſe, præſumitur particeps criminis. Fran.Caſon.de indici.nu.3.& 5. car.351

¶Duellum,an ſtantibus præſumptionibus non tamẽ legitimis,indicendum ſit,& locum habeat.Ludo. Careri.de hæreti.nu.119. car. 166

¶Dux. In ducibus & proceribus non habet locum vt delinquens contra eorum ſtatum puniatur ſecundum formam l.quiſque.C.ad leg.Iul. maieſt. Marti.Lauden.de cri læſæ maie.q.j. car.42

¶Dynus cum aliquam decideret quæſtionem,ſynodus tota legalis ſapientiæ adeſſe videbatur. Incert. Auth.de cri.læſæ maie.q j.nu.2 car.44

E

EBRIOSVS eſt irregularis. Nicola.Ploui.de irregulari.nu.2.c.88

¶Eccleſia non claudit gremium redeunti.Pau.Girl.de hæreti. q.viij. nume.2. car.133

Eccleſia quã pœnã imponit,& an ſanguinis.Lud. Careri.de hæreti.nu.62. car.160

Eccleſia ſanguinem abhorere dicitur. Paul. Gir.de relaxa.carcerato,in tit.de pœna.compoſitio. q.j. nume.5. car.270

Eccleſia bannitum per contumaciam tutatur. Ant. Columba, in for, proceden, extraordina. in controuer.crimi.artt.xxv. car.411

Eccleſia non habet territorium niſi reſpectu clericorum. Ant.Columba.in for, procedẽ. extraordi. in contro.cri.arti.cxiiij. car.411

Eccleſiæ immunitate non gaudet,debitor pro debito ciuili ductus per eccleſiam. Io. Tierry.in trac. de fuga.nu.7. car.173

Eccleſiæ immunitate an gaudere debeat. Titius homicida,ſi non potuit fugere ad eccleſiam, ſed inuenit quendam ſacerdotem deferentem corpus Chriſti, aufugit ad ipſum & cum accepit. ibid. nume. 8. car.ea.

¶Aedificare volentes domos, quid facere debeant. Nico.Boer.de ſeditio.q j.nu.26 car.63

Aedificium radicitus deſtructũ,ſi reædificetur, omnino nouum dicetur.Incert.Auct. de crimi. læſæ maieſta.q.ij.nu.26. car.63

Aedificium radicitus deſtructum, ſi reædificetur, omnino nouum dicetur. Incert. Auctor. de crimi. læſæ maieſta.q.i.nu.2. car.47

¶Effectus conſurgit fortior diſpoſitione legis, cum hominis concurrente contractu. Incer. Auctor de crimi.læſę maie.q.j nu.3. car.44

Effectus ſortilegiorum qualiter cauſari poſſunt in corporibus humanis mediãtibus rebus ſiue mixtis ſiue ſimplicibus. Paul. Girlan. de ſortilegi. q.vj.nume.1 car.99

Effectus ceſſat,ceſſante cauſa,Paul.Girlan. de quæſtio q.vj.nu.8 car.385

¶Effractores vt plurimum damnantur in metallũ. Placenti de accuſa.tit.vj.nu.22 car.6

¶Egritudines quæ rebus proueniunt naturalibus, per contrarias res curari poſſunt. Paul. Girlã.de ſortilegi.q.ij.nu.5. car.92

Egritudines ſeu morbi quos inferunt malefici non ex imaginibus, aut ex ceremonijs proueniunt, ſed ex mixturis & rebus applicatis naturalibus, ibi.q.vj.nu.18. car.101

¶Emancipatio filiorum facta per hæreticum poſt hæreſim eſt nulla. Ludo. Careri. de hæreti. numero. 158 car. 169

¶Emanſor quis dicatur, & quis fugitiuus. Placen. de accuſatio.tit.vj.nu.6. car.5

¶Emens muricem & purpuram tingens, pœna mortis punitur.Guliel.Bont.de pœna mor.nu.2.c.392

¶Emphyteuſis banniti an veniat in confiſcatione bonorũ.Nell.de bãnit.in j.par.ij.tẽp.n.24. c.196

Emphiteutica bona an damnato hæretico veniant fiſco applicanda.Gondiſſal.de hæreti.quęſt. xv. nume. 8. car.146

¶Epiſcopus eſt illuſtris. Ioan. Ant. Rub. de poteſta. procu.in j.par.nu.238.& nu 242.in fin. car.30

Epiſcopus in ſcriptis citari debet. ibidem numero. 239. car.ea.

Epiſcopus poteſt per ſubſtitutum ſententiam legere. ibid.nu 240. car.ea.

Epiſcopus notorius homicida non deponitur abſq; ſententia.Incert. Auctor de crimi. læſæ maieſta. q.j.nu. 23. car.46

Epiſcopus an poſsit facere pacem de maledictione Dei.Io.Franciſ.Ponzi.de Lamijs.nu.85. car.86

Epiſcopus a põtificalibus ſuſpẽſus irregularitatem non incurrit ſi in eis celebrauit. Nicola. Ploui. de irregu.

de irregularita. nu. 31 car. 91
Epiſcopus remittere nō poteſt offenſam illatā maieſtati Dei, ideo cū hęretico tranſigere nō poteſt. Io. Nicol. Arelatā. de hæreti. nota. viij. nu. 2. c. 122
Epiſcopus poteſt iudicare de quæſtione fidei, & cō tra hæreticos procedere, & etiā capitulū ſede vacante. Gondiſſal. de hæreti. q. vij. nu. 8. car. 139
Epiſcopus an valeat in hæreticum inquiſitorem procedere. ibid. nu. 17 car. ea.
Epiſcopus hæreſes expurgare negligens, qua pœna puniatur. ibid. nu. 19 car. ea.
Epiſcopus ſi poſsit inquirere ſolus ſine inquiſitore, & vice verſa, quid inquiſitor abſq; epiſcopo. ibi. q. viij. nu. 3 car. 140
Epiſcopus ſuper adulterio & minoribus criminibus diſpēſare poteſt, ne deponatur clericus. Paul. Girlan. de pœn. omnifa. coi. q. ij. nu. 3 car. 394
Epiſcopus in quibus caſibus, & de quibus criminibus diſpenſare poſsit. ibid. nu. 4 car. ea.
Epiſcopus cum clerico diſpenſare poteſt in ſtupro. fornicatione ſimplici, & alijs minoribus criminibus. ibidem. q. vj. nu. 5 car. 397
Epiſcopus inſtituens hæredem conſanguineum an hęreticus cenſeatur. Ludoui. Careri. de hęreti. numero. 47 nume. 159
Epiſcopo an liceat armatos miniſtros habere, pro ſuæ iuriſdictionis executione. Gondiſſal. de hære. q. xj. nu. 16 car. 143
Epiſcopo ſine inquiſitore non licet contra hæreticū diffinitiuam proferre ſententiam, nec cum diro carceri mancipare, nec tormentis ſubijcere, quod limita & declara vt ibi. q. viij. nu. 4 car. 140
Epiſcopi, & inquiſitioni præfecti ſunt, diſtricte aduerſus ſuſpectos de hæreſi procedant, nemini fraudoloſe falſo hoc crimen imponant. nihil denique gratia, odio aut lucri cauſa agant. ibidem. qō. vij. nume. 18 car. 139
¶Equiparatio & ſimilitudo ſufficit, vt ſit in ea re, de qua agitur. nec requiritur, ꝙ tota res alteri ſimilis ſit. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 128 car. 323
¶Equo & bono æquior & melior credatur. ibidem nume. 318 car. 336
¶Eremita quis, & vnde dicatur Pau. Girlan. de hæreti. q. j. nu. 5 car. 128
¶Erigens furcas propria auctoritate, pœna mortis naturalis punitur. Guliel. Bont. de pœna mort. numero. 3 car. 391
¶Errans in ſacramento Euchariſtiæ hæreticus eſt. Paul. Girlan. de hæreti. q. ij. nu. 2 car. 128
Errans in facto excuſatur non autem in iure, ſi maior ſit. Paul. Girlan. de pœn. omnifari. coit. qō. xiiij. nume. 3 car. 404
Errant qui fidem Chriſti humanis rationibus fundare nituntur. Gondiſſal. de hęreti. quęſt. xxj. numero. 5 car. 151
¶Error pręſumitur quando aliud in referente ꝙ̄ relato reperitur. Incer. Auctor de cri. lęſæ maie. q. vj. nume. 16 car. 54
Error quid ſit, Paul. Girlan. de quæſtio. in iij. q. nume. 10 car. 381
Erroris reuocatio non admittitur niſi ſecundum iudicis arbitrium, Paul. Girlan de hæreti. q. v. numero. 12 car. 131
Erroris reuocatio an poſt latam ſententiam admittatur. ibidem nume. 15 car. 132
Erroris reuocatio quando ſponte & vero corde fieri dicatur. ibid. nu. 4 car. 130
Erroris reuocatio non admittitur niſi ſtatim poſt deprehenſionem fiat. ibid. q. x. nu. 3 car. 134
¶Et, copula, quid denotet. Nell. de bannit. in j. par. ij. temp. nu. 78 car. 209
¶Euangelica denuntiatio requirit ꝙ denuntians ſit ſine macula. Bonicon. de accuſa. nu. 19 car. 8
¶Euentus ſpectatur ſi de puniendo crimine agatur. Placent. de accuſa. tit. vj. nu. 8 car. 5
¶Euidens dicitur quod manifeſte liquet. Paul. Girlan. de quæſtio. in iij. q. nu. 12 car. 381
¶Euntes ad terminos hæreticorum conſequuntur indulgentias. Ludo. Careri. de hære. nu. 156. c. 169
¶Ex, dictio, aliquando ponitur pro propter. Nell. a S. Geminia. in tracta. de bannit. in ij. par. ij. tempor. nume. 53 car. 127
¶Examinatio teſtium in crimine hæreſis poteſt alteri committi. Io. Fran. Ponzini. de lamijs. & excellen. iur. nme. 84 car. 86
Examinatio & tortura fieri poteſt diebus feriatis contra latrones famoſos. Pau. Gir. de relaxa. carcera. in tit. de abſolu. innocen. q. j. nu 2 car. 267
Examinationi teſtium contra hæreticos duæ religioſæ perſonæ. Item publicus tabellio adhiberi debent. Gondiſ. de hæret. q. xiij. nu. 18 car. 148
¶Exceptio declinatoria an ueniat appellatione defenſionis. Ioan. Ant. Rube. de poteſta. procur. in. j. par. nume. 342 car. 35
Exceptio incompetentiæ iudicis nunquam cenſetur excluſa. ibid. nu. 350 car. 36
Exceptio bāni an ſit declinatoria vel peremptoria. ibid, nume. 355. & 357 car. ea.
Exceptio banni perſonæ cohęret & illam non egreditur. Iaco. de Are. de bannit. nu. 32 car. 176
Exceptio banni an obſtet bannito ſuccedenti, & hereditario nomine agenti. ibi. nu. 25 car. 176
Exceptio banni ſuperuennientis excludit bannitū a iudicio per eum antea inchoato. Nell. a S. Geminia. de bannit. in j. par. ij. tempo. nu. 59. c. 204.
Exceptio talis ſi bannitur filius, an excludat patrē qui accuſauerat de iniuria facta filio. ibidem. numero 60 car. ea.
Exceptio talis an excludat tertium qui accuſauerat de conſenſu eius, qui poſtea eſt bannitus. ibidem nume. 61 car. ea.
Exceptio banni quando incidenter poſsit oppo. Idē Nellus. ibi. in iij. par. ij. tempo. nu. 4 car. 235
Exceptio ꝙ quis non fuit rite cancellatus de bāno, an poſsit in iudicio deduci per procuratorem. Io. Ant. Rub. de poteſta. procu. in j. par. nu. 361. car. 36
Exceptio reſpiciens qualitatem perſone agentis, nudicanda eſt potius declinatoria quam peremptoria. Ioan. Ant. Rube. de poteſta. procura. in j. par. nume. 356 car. 36
Exceptio quæ ſeorſum a crimine venit examinanda, an poſsit opponi & deduci in iudicio per procuratorem. ibi. nu. 362 & 367 car. 36
Exceptio proprietatis quoties concludit agentem nō poſsidere, tunc obſtat agenti poſſeſſorio recuperādę. Io. Nico. Arelata. de hære. no. j nu. 5. c. 121

Exceptio nullitatis ſententiæ executionem impedit. Gondiſſal. de hæreti. q. xix. nu. 7. car. 148. & Ant. Columba. in for. proceden. extraordi. in contro. cri. arti. cxxxv. car. 412

Exceptio quæ obſtat cedenti an ceſsionario obſtet. Iac. de Are. de banni. nu. 33. car. 176. & Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in cõtrouer. crimi. arti. cxxxv. car. 412

Exceptio reo competens, ſibi inuito auferri non poteſt. Nell. a San. Geminia. de bannit. in j. par. ij. tempo. nu. 74. car. 208

Exceptio ex conditione perſonæ inquiſiti vel accuſati reſultans, an poſsit ante litis conteſtationem opponi, ad impediendum banni prolationem, & de exceptione propter defenſionem, vel vindictã ex forma ſtatuti competente. ibi. in j. par. j. temp. nume. 2. car. 179

Exceptio quælibet in crimine læſæ maieſtatis ceſſare debet. Franc. Brun. de indi. & tortu. in iiij. q. ij. par. nu. 24. car. 298

Exceptio accuſatoria, in quibus ab accuſatione differat. Fran. Caſo. in q. crimi. c. vj. nu. 6. car. 372

Exceptio ineptitudinis reddit impoſsibilem pronũtiationem, Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. cri. arti. cxlix. car. 412

Exceptio tu es ſocius criminis eſt dilatoria. ibid. arti. cxcvij. car. 413

Exceptio opponi poteſt contra teſtem in plenario iudicio, contra quem nihil oppoſuit reus in iudicio ſummario. ibi. arti. ccxxxvij. car. 415

Exceptio dilatoria dicitur, quæ eſt finis non recipiẽdi, ibi. art. clvij. car. ea.

Exceptio peremptoria dicitur, quæ eſt finis nõ procedendi. ibi. art. clviij. car. ea.

Exceptiones aduerſus excuſatorẽ quæ opponi poſsint. Anto. de Cana. de excuſato. in j. particu. nume. 10. car. 12

Exceptiones quæ crimen tangunt, licet opponantur ad proceſſum, an poſsint per procuratorem opponi. Io. Anto. Rub. de poteſta. procura. in j. par. nu. 336. 337. & 343. car. 35. & nu. 347. car. 36

¶Excipiens an ſit proprie actor. Nell. a S. Gemi. de bannit. in j. par. ij. temp. nu. 62. car. 205

Excipiens de crimine, & non probans, an puniatur vt calumnioſus accuſator. Fran. Caſon. in quæſt. crimi. cap. q. vij. nu. 6. car. 372

Excipientis conditio potior eſt in pari cauſa. Nell. a San. Geminia. de bannit. in j. par. ij. temp. numero. 63. car. 205

¶Exceſſus in loco, & exceſſus in modo parificantur. Nell. a S. Gemi. de bannit. in ij. par. ij. tempo. nume. 29. car. 219

¶Excommunicare poſſet Angelum Pontifex Romanus, & iudicio damnare, ſi fieri poſſet, ille male de fide ſentiret. Gondiſſal. de hæreti. quæſt. vij. nume. 5. car. 138

¶Excommunicationis ſententia quomodo ferri debeat, & quid ſeruandum per excommunicatorem poſt latam ſententiam, ſi requiratur ab excommunicato exemplum. Incert. Auct. de modo procedẽ. contra apoſta. nu. 9. & 13. car. 172

Quid ſi excommunicator nolit hunc ordinem ſeruari. ibi. nu. 10. car. ea.

Excommunicationem per annum ſuſtinens, an poſsit vt hæreticus condemnari. Pau. Girlan. de hæreti. q. viij. nu. 4 car. 134

¶Excommunicatus baptizans ſolenniter & publice efficitur irregularis. Nicola. Ploui. de irregularita. nu. 32 car. 91

Excommunicatus celebrans irregularis eſt, & deponendus. ibi. nu. 34 car. ea.

Excommunicatus an ſit mandans capi vnum ex tribus clericis incedentibus, & alios duos non grauari, ſi mandatarius mandati fines excedẽs alios duos cepit. ibi. nu. 17 car. 89

Excommunicatus efficitur qui amatorium poculũ propinat ex quo ſequitur abortiuum. Pau. Girlã. de ſortilegi. q. xiij. nu. 9 car. 118

Excommunicatus agit ad vxoris reſtitutionem, hæreticus nequaq̃. Ioan. Nicola. Arelata. de hæreti. not. j. nu. 4 car. 121

Excommunicatus ex quacunq; cauſa, etiam ciuili, perſiſtens per annum in excommunicatione, habetur ſuſpectus de hæreſi, ibi. not. xlj. nu. 1. car. 125

Excommunicatus per annum præſumitur male ſentire de articulis fidei. ibi. nu. 2 car. ea.

Excommunicatus improprie & largo ſumpto vocabulo, hæreticus dici poteſt. Gondiſſal. de hæreti. q. j. nu. 3 car. 136

Ad hæc contumax & infidelis. ibid. nu. 4 car. ea.

Excommunicatus non agit, ſed ſe defendere poteſt. Iaco. de Are. de bannit. nu. 21 car. 175

Excommunicatus ſemel, niſi contrarium probetur, ſemper præſumitur excommunicatus. Mar. Ant. Blanc. de indici. nu. 135 car. 324

Excõicatus excõicari põt. Nell. a S. Gemini. de bãnit. in j. par. j. tempo. nu. 3 car. 179

Excõmunicatus an prohibeatur accuſare in crimine hæreſis. Lud. Care. de hæreti. nu. 107 car. 164

Excommunicato obſtat exceptio excommunicationis, ne ſpoliatus reſtituatur. Io. Nicola. Arelatan. de hæreti. not. j. nu. 3 car. 121

Excommunicato non denegatur defenſio. Nell. a S. Geminia. de bannit. in prima par. ij. tempor. numero 62 car. 205

Excommunicati & interdicti an ſtatuta facere poſsint. ibi. nu. 21 car. 196

Excommunicati & ſocij criminis an admittantur ad teſtimonium in crimine hæreſis. Ioan. Franc. Ponzini. de lamijs. nu. 84 car. 86

¶Exculpatio vulnerati prodeſt inculpato ſeu inquiſito, quominus ex indicijs torqueri poſsit. Ioan. Ant. Rub. de poteſta. procura. in j. par. n. 68. c. 26

¶Excuſationes ſi ſint neglectæ per iudicem, proceſſus eſt nullus. Ant. Columba. in for. proceden. extraor. in contro. cri. arti. clxiij. car. 412

Excuſationum triplex differentia. Ant. de Cana. de excuſato. parti. j. nu. 3 car. 12

Excuſator quis ſit, & qualiter diffiniatur, ibidem. nume. 1. car. 11

Excuſator ſiue mandato an poſsit eſſe minor & mulier. ibi. nu. 3. car. 12

Excuſator ſine mandato ad quid admittatur, et quãdo. ibid. nu. 4. & 5. car ea.

Excuſator quid differat a procuratore, defenſore, & nuntio, ibi. nu. 7. car. ea.

Excusator nomine cuius verba concipere debeat, ibi.nu.8. car.ea.
Excusator non probans quod dicit, ad quid teneatur.ibi.nu.9. car.ea.
Excusator nunquid procuratorem possit constituere.ibi.nu.11. car.13
Excusator an in testem recipi possit.ibid.
Excusator sine mandato quomodo innocentiã proponere possit. Anto. de Cana. de excusato. in ij. parti.nu.1. car.13
Excusator in qua iudicij parte possit innocentiam allegare.ibi.nu.3. car.13
Excusator nunquid possit a grauamine seu sententia appellare ibi.nu.4. car.ea.
Excusator post latam sententiam comparens, vtrũ possit a sententia appellare.ibid.
Excusator appellans pro eo qui ad supplicium ducitur,nunquid possit siue mandato prosequi appellationem.ibi.nu.5. car.ea.
Excusator absentis, quas excusationes meri facti possit allegare.ibi.nu.7.c.13.& nu.10. car.14
Excusator absentis qui metu supplicij aufugit, nunquid admittendus.ibi.nu.9. car.ea.
Excusator absentis petens terminum citationis prorogari, vt absentem inueniat,quem nescit vbi sit, nunquid audiendus, & quid si dicat se non inuenisse.ibi.nu.14.& 15. car.14
Excusator allegans impedimẽtum facti præcisi nũquid sit audiendus.ibi.nu.21. car.15
Excusator in causa capitali an satisdare debeat de præsentando finita absentiæ causa, ibidem numero.22. car.ea.
Excusator nunquid possit allegare eius absentiam, contra quem petitur sententiæ executio, ibidem numero.25. car.ea.
Excusator an admittatur siue mandato ad allegandum causas absentiæ.Io.Anto.Rube. de potesta. procura.in j par.nu,315.c.34.& nu.222. c.29
Excusator an & quatenus admittatur pro alio citra mandatum.ibi.in ij.par.nu.21. car.39
Excusatoris quale officium sit.Ant.de Cana,de excusa.in j.par.nu.2. car.12
¶Executio aduersus damnatos hæreticos, qualiter fiat.Gondissal.de hæreti.q.xix.nu.1. car.148
Executio an fieri possit contra fideiussorem mortuo bannito.Nell.de bannit.in ij. par. iij. tempo. nume. 6. car.259
Executio quid sit. Paul.Girlan. de relaxatio. carcerato.in titu.de senten. & pœna. executio. qõ.j. nume. 1. car.264
Executio pœnarum corporalium quare publice fieri debeat.ibi.nu.3. car.ea.
Executio in causis crimialibus an statim fieri debeat post sententiam latam.ibi.q.ij.nu.1. c.264
Executio an fiat in causa criminali ex confessione sola absque alio processu & sententia. Fran.Bru. de indici.in vj.q.ij.par.nu.29. car.308
¶Exempla maiorum nobis præiudicant. Ant. Columba. in for. proce. extraordina. in controuer. crimi.art xlix. car.409
Exemplis non est iudicandum, Ioan.Fran.Ponzini. de lamijs.nu.55. car.83
¶Exemptus a banno an possit ratificare quæ gessit tempore banni etiam si sint inualida. Nell.de bannit.in j.par.iij.tempo.nu.20. car.256
Exemptus de banno an possit a suis antiquis creditoribus conueniri.ibid.nu.21. car.257
Exemptus de banno an possit agere contra suos debitores,qui postq̃ fuit in banno,ante rebannitionem soluerunt communi.ibi.nu.22. car.ea.
¶Exercens se in armis, cum non sit solitus, præsumitur de delicto præcogitare. Idem si acuerit arma,vel aliquam experientiam fecerit,vel in loco vicino arma reposuerit.Franc. Cason. de indici. quæstio.iiij. car.351
¶Exhæredari potest filius propter conuersationẽ & cohabitationem cum inimicis patris. Marc. Ant.Blan.de indici.nu.163. car.326
Exhæredatio per patrem facta eo ipso extinguitur & reuocatur cum causa illius inductiua remouetur.Incert.Auct.de crimi. læsæ maiesta. quæstio. iiij.nume.6. car.49
¶Exhibitio in criminalibus habet locum ad recognoscendum. Ant.Colum.in for.proceden. extraordi.in controuer.cri.ar.xlj.& xlij. car.408
Exhibitio fit in eo habitu in quo quis reperitur.ibi. arti.xliij. car.ea.
Exhibitione denegata, quando possit inquisitus licite denegare.Bonicont.de accusa.nu.39 c.10
¶Exilium quotuplex sit. Placen.de accusat.tit.vj. nume. 26. car.6
Exilium quibus irrogetur,vel ad tempus, vel imperpetuum.ibi.nu.27. car.ea.
¶Eximens captum de manu familię,an teneatur vt eximens, & an etiam vt præstans auxilium, vel fauorem. Nell. a San.Geminia.de bannit. in iij. par.ij.tempor.nu.29. car.239
Eximens de manu potestatis debitorem an teneatur.Bald.de carceri.cap.ij.nu.4. car.263
¶Exire visus domũ cũ fardello sub veste,an habeat contra se graue indicium.Mar. Anto. Blanc. de indici.nu.418. car.343
Exire visus domum (in qua furtum commissum fuit) tempore noctis an indicietur. ibidem numero. 419. car.ea.
¶Expendens multam pecuniam de illo cuneo, cuius fuit pecunia, quæ subtracta fuit, an indicietur. Marc. Anton. Blanc. de indici. numero.420. car.343
Expendens pauper multam pecuniam, nec reperitur vnde habeat, an habeat indicium contra se. ibi.nu. 421. car.ea.
¶Expensæ contumaciales (bonam vel malam foueat contumax causam) semper debentur. Anto. Columba.in for.proceden. extraordina. in controuer.crimi.arti.cxxxix. car.411
Expensarum condemnatio fieri debet in causis criminalibus parte petente, sicut in criminalibus. Paul.Girl.de relaxatio.carcerato.in titu. de expens. nu.2. car.276
¶Experimento sermonum verorum cum rebus sen satis concordare debent.Io.Fran.Ponzini. de lamijs.nu.46. car.83
¶Expillatores dicuntur fures atrociores a furibus alijs qualitate discreti. Placentin. de accusatio. tit,vj.nu.7. car.5

¶Expulsus de domo expellentis inimicus dicitur. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 100 car. 322

¶Extensio passiua æquiparatorum locum non habet in pœnis ipso iure impositis. Incer. Auth. de cri. læsæ maie. q. j. nu. 14 car. 46

Extensio in correctorijs nullo modo fienda, etiã ex identitate rationis. ibid. nu. 22. car. 46

Extensio ex paritate rationis non fit in pœnis ipso iure inflictis. ibid. q. v. nu. 12. car. 52

Extensio & si prohibita sit, si tamen ratio expressa sit in lege, fieri potest. ibi. q. x. nu. 4. car. 58

Extensio ex identitate rationis, etiam in pœnalibus licita est, vbi in lege ratio expressa est. Gondissal. de hæreti. q. xiij. nu. 17. car. 145

¶Extrahentes aliquem de ecclesia crimen læsæ maiestatis incurrunt. Nicola. Boer. de seditio. in vij. quæst. nu. 56. car. 74

Extrahentes aliquem de ecclesia qua pœna sint hodie puniendi de iure canonico. ibi. nu. 58. c. 75

¶Extraordinarie, pcedere, est auferre iudicij substantialia, iure ciuili introducta. Anto. Columba. in for. proceden. extraordina. in cõtrouer. crimi. in prin. nu. 1. car. 408

Extraordinarium non concurrit cum ordinario, qñ extraordinarium est contra ius commune. ibid. articu. iiij. car. 408

¶Extrinseca probant intrinseca. Mar. Anto. Blan. de indici. nu. 59. car. 319

F

FACERE ille dicitur contra statũ principis, qui vult dirigere statum ad aliud regimen. puta ad aliũ principem. Mart. Lauden. de crimi. læsæ maiesta. q. xx. car. 42

Facere contra Papam vel Imperatorem, est contra ius quasi naturale Mar. Lauden. ibi. q. xx. car. 43

Facere conuenticulum de papatu viuente Papa, est crimen læsæ, maiestatis. ibi. q. ix. car. 42

Facere qui instituit, & potuit, fecisse præsumitur. Frã. Cason. de indici. tract. iij. nu. 9. car. 352

Facere qui prædixit, is fecisse videtur. Cason. de indici. nu. 12 car. 354

¶Faciens ligam contra Imperatorem incidit in crimen læsæ maiestatis. secus si contra alium. Marti. Lau. de cri. læsæ maiesta. q. lij. car. 43

Faciens nouam sectam contra fidem, an hæreticus sit. Ludo. Careri. de hæreti. nu. 59. car. 160

Faciens id, quod fieri non solet, nec debet: aut non faciens, id quod fieri solet, aut debet, contra se indicat. Fran. Cason. de indici. nu. 3. car. 354

Faciens priuatum carcerem pœna mortis est puniẽdus, Guliel. Bont. de pœna mort. nu. 3. car. 391

¶Facies hominis pulchritudinis cœlestis instar formata, non est pro crimine maculanda. Placen. de accusa. tit. vj. nu. 31. car. 6

¶Factũ procuratoris solet obesse domino. Ioã. Ant. Rub. de potesta. procu. in j. par. nu. 280 car. 32

Factum aliquid esse non præsumitur nisi probetur. Fran. Ponzini. de lamijs. nu. 45. car. 83

Factum superioris quando potest referri ad ius commune, indubio semper ita intelligitur. Incert. Auth. de cri. læsæ maie. q. iiij. nu. 11 car. 50

Factum licite pœnam non meretur. Fran. Brun. de indici. & tor. in v. q. ij. par. nu. 19 car. 301

Factum aliquid nõ esse, vel esse de nouo factũ paria sunt. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 161 car. 326

Factum tempore noctis est suspectum, ibidem numero. 198 car. 328

Factum quod animum metitur iudex considerare debet. ibi. nu. 60. car. 319

Factũ quid ad defensionẽ fuisse per cõiecturas probatur. Fran. Cason. de indici. nu. 16. car. 354

Facti quęstio est in arbitrio iudicantis. Pau. Girlã. de relaxa. carcerato. in titu. de senten. & pœna. execu. q. vj. nu. 5 car. 266

Facta aut consilio, & ratione geruntur, aut impetu & affectione, Franc. Cason. de indici. in princi. nume. 4. car. 345

Facta per artem Diaboli non vera cẽsentur, sed fantastica. Io. Fran. Ponzi. de lami. nu. 47. car. 83

Factis, rebus, & verbis, quis propriam voluntatem demõstrat. Marc. Ant. Blan. de indi. nu. 181. c. 327

¶Facultas omnis legitimæ defensionis inquisito reseruatur. Bonicont. de accusatio. nu. 47 car. 10

Facultas delinquendi quomodo consideretur. Fran. Cason. de indici. nu. 1 car. 353

Facultas occidendi quando præstari videatur, & vnde indicium tractatus oriatur. ibi. nu. 3 c. ca.

¶Facundia oratorum quale habeat officium. Fran. Ponzi. de lami. nu. 27 car. 81

¶Falsarius literarum papæ, non potest ad ordines promoueri. Nicola. Ploui. de irregularita. numero. 33 car. 91

Falsarij banniti pro falsitate an comprehendantur a generali statuto in fauorem bannitorum. Nell. a S. Gemi. de bannit. in iij. par. secundi tempo. nume. 12 car. 236

Falsarij & robatores an comprehendatur, si statuto cauetur, q̃ falsatores monetæ, & robatores stratarum non possint rebanniri etiam habita pace, & fit aliud generale statutum, q̃ omnes banniti habita pace debeant rebanniri. ibi. nu. 14. car. 237

Falsatores monetæ possunt in tortura interrogari de consocijs. Francis. Cason. de tormen. cap. xvj. numero. 2. car. 366

Falsificans monetam & imaginem Cæsaris, crimen læsæ, maiesta. incurrit. Nico. Boer. de seditio. q. vj nume. 2. car. 68

¶Falsitas absque dolo cõmitti nõ põt. Fran. Brun. de indici. & tortu. in vj. q. ij. par. nu. 27 car. 308

Falsitatis est species, quod verisimile non est. Mar. Anto. Blan. de indici. nu. 38. car. 318

Falsitatis species verisimilis non est. ibi.

¶Fama quid sit, & quomodo consideretur, & an faciat sufficiens indicium ad torturam. Franc. Cason. de indici. nu. 2. car. 347

Fama quid sit, & qũo diffiniatur. ibi. nu. 4. c. 355

Fama duplex est, quædam hominis inherens, altera vero inter homines. Paul. Girlan. de quæstio. in iij q. nume. 3. car. 381

Fama homini inherens quę dicatur. Girlan. ibi.

Fama inter homines quę dicatur. Girlan. ibidem nume. 4. car. ea.

Fama qualitatem & causam habere debet. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 315. car. 334

Fama quandoq; minuitur, ex genere pœne. Placentin. de accusa. tit. ij. nu. 13 car. 2
Fama eius magis lædit, qui prohibetur publicis honoribus fungi. Io. Anto. Rub. de potesta. procurator. in j. par, nu. 248 car. 30
Fama mala alicuius de præterito, eum malum in eodem genere mali præsumi facit. Guid. de Suza. de indici. & tortu. nu. 37 car. 280
Fama mala cum generali indicio an sufficiat ad torturam. Marc. Anto. Blanc. de indi. nu. 44. c. 318
Fama mala vt noceat, debet esse in eodem genere mali. Francis. Cason. de indici. nu. 5 car. 348
Fama mala an non solum in eo, in quo quis infamatur, sed etiam in alijs rei opinionem grauet. ibid. nume. 4 car. ea.
Fama mala non sufficit, nisi conuictus fuerit de infamia. ibi. nu. 8. car. ea.
Famæ malæ indiciũ cessat, si probetur a tribus annis citra reum fuisse bonæ vitæ. ibi. nu. 7. c. ea.
Fama bona thesaurus inæstimabilis, & lilium suaue perolens. Fran. Brun. de indici. & tortu. in v. q. j. par. nume. 2. car. 295
Fama bona tuetur reum a tortura. Franc. Cason. de indici. nu. 9. car. 248
Fama bona in genere tollit indicium in specie. ibi. nume. 10. car. ea.
Fama bona magis prævalet ꝯ omnia bona mundi. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 124. car. 323
Fama bona quibuscunque modis redimi potest. ibi. nume. 113. car. ea.
Famam bonam amittere est magnum damnum. ibi. nume. 112. car. 322
Fama publica a fide dignis orta personis, indicium ad torturam tribuit. Guid. de Suza. de indici. & tortu. nu. 42. car. 280
Fama sola cum vno indicio sufficit, vt torturæ quis subdi possit. Fran. Brun. de indici. & tortu. in. iij. q. j. par. nu. 32 car. 292.
Fama an faciat indicium ad torturam, Mar. Anto. Blanc. de indici, nu. 211 car. 336
Fama quæ requirat vt probata sit. Mar. Ant. Blan. ibid. nu. 312 car. ea.
Fama an faciat semiplenam probationem. Marc. Ant. Blan. ibi. nu. 313. & 314 car. ea.
Fama comprobata, num possit procedi ad quæstionẽ Ambert. de Antramo. de quæstio. nu. 20. car. 389
Fama quid in maleficijs operetur. nu. 26 car. 390
Fama rei est a iudice examinanda. Fran. Cason. de indici. nume. 1 car. 347
Fama seu infamia precedere debet inquisitionem, alias non proceditur nisi in casibus exceptis. ibidem nu. 6 car. 348
Fama quando faciat indicium ad torturam. ibi. numero. 2 car. 355
Fama sola quis torqueri non debet. ibi. n. 3. car. ea.
Fama est solum præparatoriũ inquisitionis, non aũt fundamentum torquendi reum. ibi. nu. 7 car. ea.
Fama vnde originem traxerit, an sufficiat inspicere ad hoc, vt ex ea possit ad torturam procedi. ibidem. numero 9 car. ea.
Fama sola non debet parere aliquod indicium ad torquendum, sed ad inquirendum tantum, siue ad coadiuuandas alias probationes. ibi, n. 10, car, ea.
Fama vehemens an faciat indicium ad torturam. ibid. nume. 12 car. ea.
Famæ seu dicto gentium an & quando sit credendũ. ibidem. nu. 111 car. ea.
Famæ damnum dicitur maius damno pecuniario. Mar. Antoni. Blan. de indici. nu. iij. car. 322
Famosa si est lis dicitur cã status ibi. n. 123 c. 323
¶Familia de Leonate in inclyta ciuitate Papiæ est illustriss. Io. Ant. Rube, de potesta. procurator. in j. par. num. 163 car. 26
Familia an reum se defendentem impune possit occidere. Franc. Cason. in singulari. q. crim. cap. ix. numero. 14 car. 374
¶Familiaris potestatis ponẽs aliquem ad torturam de mandato ipsius, non tenetur. Fran. Brun. de indici, in. vij. q. ij. par. nu. 6 car. 309
Familiares aliquando admittuntur ad testificandũ. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 364 car. 339
Familiares qui dicant. ibi. nu. 363 car. ea.
Familiares testes an faciant indicium ibidem numero. 365 car. ea.
¶Famulus fugiens a domino, an præsumatur domini, res si non adsint furto subtraxisse. Fran. Cason. de indici. nu. 11 ar. 358
Famulus gratis seruiens dicitur domesticus. Marc. Ant. Blan. de indicijs. nu. 363 car. 339
Famulos malos tenentes habent cõtra se indicium. Mar. Ant. Blan. de indicijs. nu. 254 car. 332
Famulorum natura est furari. ibi. nu. 424 car. 344
¶Fatuitas maxima ex seditione oritur, Nicola. Boeri. de seditio. in. j. q. nu. 10. car. 62
¶Fautor hæreticorum an pro hæretico habeatur. Ludo. Careri. de hæreti. nu. 48 car. 159
Fautores & receptatores hæreticorum qua pœna plectantur. Gondissal. de hæreti. q. xvj. n. 1 c. 147
Fautores seditionis morte puniuntur. Guliel. Bont. de pœna mort. nu. 4 car. 391
Fautoribus hæreticorum denegatur ecclesiastica sepultura. licet contra eos post mortem, accusatio nequaq; instituatur. ibi. q. xxij. nu. 8 car. 152
Cętera vide supra. in litera D. in ver. defensor & infra in litera R. in ver. receptator.
¶Febris qualis morbus sit. et vnde proueniat. Paul. Girlan. de sortile. q. vij. num. 5 car. 103
Febricula leui laborans non excusatur, quominus teneatur comparere citatus. Pau. Girlan. de quæstioni. q. iiij. nu. 7 car. 383
¶Felonia per dominum remissa videtur, vasallo post feloniam commissam, recepto per dominum ad fidelitatem. Incer. Auth. de crimi. læsæ maiesta. q. xij. nu. 4 car. 60
¶Feriarum solemnitates in honorem Dei sunt inductæ de iure ciuili Ant. Columba. in for. procedendi, extraordina. in controuer. crĩ. arti. xxij c. 408
¶Ferula in pueris, censetur quędam tortura. Guido de Suza. de indici. nu. 7 car. 278
Ferula minoribus datur, vt veritas sciatur, sed non vt condemnatio sequatur. ibi. nu. 13 car. 279
¶Feudalia bona an damnato hæretico veniant fisco applicanda. Gondissal. de hæreti. quæst. xv. numero. 8 car. 146
Feudalia bona an confiscentur in crimine læsæ maiestatis. Mart. Laudens. de crimi. læsæ maiesta.

quæstio. xv. car.43
¶Feudum ea conceditur conditione, vt vasallo felonia committente resoluatur. Incert. Auth. de cri.læsæ maie.q.j.nu.4. car.44
Feudum ob crimen læsæ maiestatis ipso iure non reuertitur ad dominum.ibi.nu.8. car.45
Feudum ob feloniam ipso iure non reuertitur ad dominum, culpa per sententiam nondum conuicta. ibid.nu.9. car.ea.
Feudum an dicatur nouum vel antiquum, si vasallus feudo priuatus ipsum recuperet.Incert. Auth. de cri læsæ maie.q ij.nu.1. car.47
Feudum iuxta principis volũtatem regulari debet. ibi.nume.3. car.ea.
Feudum quod restituitur, ex quadam subrogatione antiquum esse censetur.ibi.nu.7. car.48
Feudi natura alteratur per verba pro te & successoribus &c.ibi.q.iiij nu.13. car.50
Feudo ad dominum ex mora vasalli reuerso, si dominus eum recipiat ad iuramentum fidelitatis, præsumitur moræ ingratitudinem remisisse.ibi. q.xij.nu.5. car.60
Feuda quoad alienationem ad instar rerum patrimonialium sunt redacta. ibidem quæstio. ij. numero. 8. car.48
¶ Fictio quid proprie dicatur,Paul.Girlan.de quęstio.in iij.q.nu.7. car.381
¶Fideiussor de iudicio sisti comparendo pro domino pœnam euitat.Ioan.Ant.Rube.de potesta.pro cu.in j.par.nu.151. car.25
Fideiussor an sit liberatus. si bannitus captus aufugit.Nell.a S.Gemi.de bannit.in j. par. j. tempo. nume.15. car.194
Fideiussor banniti an possit opponere exceptionem præscriptionis,quam ipse bannitus opponere non potest. Nellus. ibidem. in ij. par. ij. tempor. numero 3 car.212
Fideiussores non sunt recipiendi, vbi pœna corporalis aut banni ingeritur.Fran.Cason.in q.crimi. cap.ix.nu.9. car.374
¶ Fides Directe & principaliter quæ dicantur ad fidem pertinere,& quæ indirecte,seu secundario. Gondissal.de hæreti.q.j.nu.2. car.135
Fides principaliter in corde, & secundario in ore consistit. Idem dicit. in hæresi. ibidem numero. 5. car.137
¶Fideicommissum quod semel per confiscationem extinguitur, an reuiuiscat, si restitutio sequatur. Incert. Auth. de crimi.læsæ maiest.quæstio.iiij. nume. 1. car.49
¶Filia legitimam habere debet, licet decreto ducis vel regis caueatur ꝙ bona facientis contra statum suum publicentur.Marti. Laud. de crimi. læsæ maiest.q.xxxv. car.43
Filiæ in crimine læsæ maiestatis non ita puniuntur sicut filij.ibid.q.x. car.42
Filiæ an comprehendantur filiorum appellatione, in pœna.l.quisquis. C.ad l.Iuli. maiesta. Incert. Auth. de crimi. læsæ maiesta. quæstio. v. numero. 1. car.51
Filiæ non censentur comprehensæ sub filiorum exhæredatione.ibi.nu.5. car.ea.
Filiæ an comprehendantur sub statuto disponente ꝙ filij bannitorum expellantur de ciuitate. Nell. a. S. Gemi. de bannit. in ij. par.ij. tempo. nume. 42. car.222
¶Filiationis causa ardua appellatur. Mar. Anto. Blanc.de indici.nu.122 car.323
¶Filius conuersans, vel cohabitans cum inimicis sui patris,& illos associans,potest a patre exhæredari. Marc. Anton. Blanc. de indici. numero 163 car.326
Filius tenetur alere patrem bannitum.Nell.a S.Geminia. de bannit.in prima par. ij. tempor,numero 48 car.200
Filius patrem excommunicatum alere tenetur.ibi.
Filius matrem de partu suppositio accusare potest. Placent.de accusatio.tit.j.nu.10 car.1
Filius familias adulterium vxoris suæ accusare potest. Placen. de accusatio.tit,iij.nu.2 car.2
Filius & libertus iure mariti accusare possunt. ibi. nume.3 car.ea.
Filius in crimine læsę maiestatis perdit legitimam. Martin.Laudens.de crimi.læsæ maiest. quæstio. xxiiij. car.43
Filius patrię proditor an possit a patre exhęredari. ibi.q.xxxix. car.ea.
Filius patriæ proditor non est succesibilis.ibidem.
Filius est portio quędam corporis paterni,sed & eadem caro dici potest. Incert. Auth de crimi.læsę maiesta.q.v.nu.14 car.52
Filius & nepos eadem persona censentur.ibi.q.vj. nume.26 car.55
Filius pro patre puniri non debet, secundum legem naturæ.ibi.q.viij nu.6 car.57
Filius cui princeps concesit, vt non obstante paterno delicto succedere possit in omnibus iuribus &c.an possit etraneis succedere.ibidem. quæstio. x nume.1 car.58
Filius si in magistratu ius iniquum statuit, ob quod ei obstat exceptio, patri tamen non obstabit.Iac. de Are.de bannit.nu.31 car.176
Filius habitus a bannito post bannum, an post mortem patris possit aliquid petere, de bonis ipsius patris banniti,per fiscum ex forma statuti cum filio ante bannum nato diuisis. Nell.a S.Gemini. de bannit.in ij.par.iij.tempo.nu.10 car.160
Filius secundus an possit aliquid petere a fisco,si pater assignauit partem filio bannito, & postea alium filium habuit.ibid.nu.11 car.ea.
Filius & pater quando torquendi veniunt,a filio in patris præsentia est inchoandum.Guido.de Suza. de indici.& tortu.nume.22. car.279. & Francis. Brun.in tract. eiusdem materiæ. in v. quæstio.ij. par.nu.55.car.304. & Franc.Cason. de torment. cap. xiij.nu.4 car.365
Filius contra patrem non admittitur ad examinandum,& ideo non faceret indicium.Marc.Anton. Blan.de indici.nu.345 car.338
Filius familias incarcerari potest, & cedere bonis. Bal.de carceri.cap.j.nu 4 car.262
Filio existenti in religione licitum est illam exire pro alendo patrem.Nell.a S.Geminia. de banni. in j.par.ij.tempor.nu.48.in fi. car.100
Filio capti ab hostibus ante patris reditum ab eunte,fingitur pater reuersus retro filium habuisse in

potestate,

potestate, Incer. Auth. de crimi. læsæ maiesta. q. iiij. nu. 9 car. 50

Filio banniti in alio loco existentis, quis det tutorē vel curatorem. Nell. de bannit. in iij par. ij. temp. nume. 71 car. 246

Filio familias bannito an in confiscatione peculiū veniat. Nellus de bannit. in j. par. ij tempor. numero 25 car. 196

Filius hæreticus potest a patre exhæredari. Ludo. Careri. de hæreti. nu. 158 car. 169

Filius hæretici an ipso facto perdat ecclesiasticum beneficium. Gondissal. de hæreti. q. xxiij. num. 2. car. 152. & Ludo. Careri. in tracta. eiusdem materiæ. nu. 141 car. 168

Filij hæreticorum liberantur a patria potestate. Io. Nicola. Arelatan. de hęreti. nota. xiiij. nu. 1. car. 123. & Ludo. Careri. de hæreti. nu. 158 car. 169

Filij hæreticorum puniuntur ob delicta parentum. Pau. Girlan. de hęreti. q. iij. nu. 4 car. 129

Filij hæreticorū catholici, & orthodoxi an possint parentibus succedere. ibid. q. iiij. nu. 1 car. 130

Filij hæreticorum nec in denario quidem succedere possunt. ibi. nu. 2 car. ea.

Filij hæretici vsq; ad quam generationem priuētur a dignitate obtinenda. Ludo. Careri. de hæretic. nume. 146 car. 168

Filij hæreticorum non possunt contrahere matrimonium sine regi, assensu, & mandato cum fidelibus feuda tenentibus. ibi. nu. 141 car. 168

Filijs hæreticorum quæ pœna irroganda sit, & quæ filijs fautorum, & receptorum. Gondissal. de hęreti. q xxiij. nu. 1 car. 152

Filij simplex appellatio in casu rationabilis odij, ēt naturalem comprehendit. ibi. nu. 4 car. 153

Filij nec vxor in causa criminali procuratores constitui possunt. Ioan. Ant. Rube. de potesta procurator. in j. par. nu. 105 car. 23

Filij rebellium ciuitatis vel principis concepti tempore rebellionis non sunt ciues illius ciuitatis. Martin. Laudens. de cri. læsæ maiesta. quæstio. xvij. car. 43

Filij non puniuntur ob crimen læsæ maiestatis a parentibus commissum. Nicola. Boeri. de seditio. in vj. q. nu. 12 car. 68

Filij legitimi efficiuntur per oblationem curiæ. Incer. Auth. de cri. læsę maiest. q. viij. nu. 9. car. 57

Filij ex coitu damnato nati omnis successionis sunt incapaces. Paul. Girlan. de hæreti. quæstio. iij. nume. 5 car. 129

Filij ex nuptijs incestis nati an succedant in bonis parentum. Paul. Girlan. de pœnis omnifari. coit. q ij. nume. 8 car. 395

Filij incestuosi & ex coitu dānato nati, nedū successionis, sed & alimentorum sunt incapaces. ibidē.

Filij presbyterorū progeniti post susceptos ordines dicuntur incestuosi. ibi. q. xv. nu. 3 car. 404

Filij bāniti ob rebellionem castri, an mortuo patre redigentes castrum ad obedientiam intelligātur restituti, stante certo statuto. Nellus a S. Gemini. de bannit. in ij. par. iij. tempo. nu. 12 car. 260

Filij bannitorum si ex forma statuti debent de ciuitate expelli an debeant expelli mortuo patre bānito. ibi. nu. 14 car. 261

¶ Finis in omni dispositione est considerandus. Ioā. Ant. Rube. de potesta. procu. in j. par. nu. 340. c. 35

Finis causę non attenditur in materia torturæ. Pau. Girlan. de quæstio. & torment. quæstio. vij. numero 7 car. 386

¶ Fiscus an possit accipere in solutum de bonis banniti. si bannum fuit pecuniarium. Nellus a S. Geminia. de bannit. in j. par. ij. tempor. nu. 12. c. 193

Fiscus aliud est, & aliud respublica romana. ibid. nume. 16 car. 194

Fiscus an bannito possit auferre, ab indigno, illa, quæ quæruntur bannito, & in confiscatione non veniunt. ibid. nu. 39 car. 199

Fiscus, an mortuo bannito cuius bona fuerunt confiscata, sed non incorporata, possit illa hæredibus banniti auferre. Nell. ibid. in ij. par. iij. tempor. nume. 7 car. 259

Fiscus onerans accusatum actius q̄ in informationibus caueatur, de euidenti calumnia tenetur. Anton. Columba. in for. proceden. extraordi. in crimi. capitali. arti. xcv. car. 410

Et ad expensas damna & interesse, ibidem artic. xcvj. car. ea.

Et potest capi in partem. vt priuatus. ibidem. articu. xcvij. car. ea.

Fiscus nullas dat, nec recipit expensas. ibid. artic. cxxxviij. car. 411

Fiscus nec pars priuata debet esse præsens in respōsionibus & confruntationibus accusati. ibi. artic. clxxxiij. car. 413

¶ Fœmina an admittatur ad allegandum causas absentię in cau. crimi. Io. Ant. Rube. de potesta. procurato. in j. par. nu. 177 car. 26

Fœmina quare prius torqueri debeat q̄ masculus. Guid. de Suza. de indici. & tortu. nu. 23. car. 279 & Bal. de Perigl. de quęstio. cap. j. nu. 7 car. 377

¶ Fœtus in vtero matris intra quantum tempus formari censeatur. Paul. Girlan. de sortilegi. qō. x. nume. 3 car. 118

¶ Forensis licet conspirationem a populo factam sciuerit, non tamen punitur. Nicola. Boer. de seditio. q. vj nu. 3 car. 68

¶ Forma abiurandi hęresim quæ sit. Gondissal. de hęreti. q. xx. nu. 7 car. 150

Forma sniæ contra abiurantes. ibi. nu. 9 car. ea.

Forma iuramenti abiurantis, & forma absolutionis ponitur per Ludouic. Careri. de hæretic. numero 160 car. 170

Forma pedis in niue, luto, aut puluere relicta, an faciat indicium ad torturam, vel ad condemnationem. Francis. Cason. de indici. nu. 1 car 358

Forma pedis furantis in terra humida an faciat indicium. Marc. Ant. Blanc. de indici. nu. 426. c. 343

Forma interrogandi testes describitur per Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer crimi. arti. cxcvij. car. 413

Forma interrogandi reum qualis esse debet. ibid. arti. cxcvj. car. ea.

Forma mutata, substātia quasi mutata censetur. ibi. arti. ccxxiiij. car. 415

¶ Fornicans scienter cum meretrice sibi agnata, pœnam non euadit incestus. Paul. Girland. de pœn. omnifa. coit. q. ix. nu. 5 car. 400

¶ Fornicator

Fornicator notorius a iure ſuſpenſus celebrando nō contrahit irregularitatem. Nicola. Ploui. de irregularita. nu. 26 car. 90
Fornicatio commiſſa cum muliere ſoluta, & impudica, qua puniatur pœna. ibid. nu. 1 car. 399
Fornicatio an ſit genus quoddam diuerſas ſub ſe cōtinens ſpecies. ibid. nu. 2 car. ea.
Fornicationem non eſſe peccatum aſſerens, an hereticus cenſeatur. Ludouic. Careri. de hæretic. numero 17 car. 157
Fornicatus ſciēter mitius punitus iudicis arbitrio. ibid. q. iiij. nu. 5 car. 396
Fornicatus cum nouerca, nuru, ſocru, priuigna, aut ſimili perſona, qua ſit afficiendus pœna Paul. Girlan. ibi. q. v. nu. 1. car. 396
¶ Fortilicium qui in manibus inimicorum non ponere promiſit, tenetur etiam iuuare, quantum poteſt, ne ab inimicis occupetur. Nicola. Boeri. de ſeditio. in vj. quæſtio. nu. 13 car. 69
¶ Fortitudo quando virtus dici poſsit. Nicola. Boe. de ſedi. q. j. nu. 18 car. 62
¶ Forum etiam quis ſortitur ratione perſonæ ſuper rebus alibi ſitis, Gondiſſal. de hæreti. quęſtio. xv. nume. 7 car. 146
¶ Frangens ſcienter ſaluum conductum tenetur lege Iulia maieſtatis. Martin. Laudenſ. de cri. læſę maieſta. q. vj. car. 42
Frangens imagines Crucifixi & ſanctorum, an hæreticus cenſeatur, Ludouic. Careri. de hæretic. nume. 49 car. 159
Frangens pacem iuramento firmatam, punitur pœna mortis. Guliel. Bont. de pœna mort. nu. 2. c. 391
¶ Frater non admittitur contra fratrem, niſi ſuam, ſuorumue iniuriam proſequatur. Franc. Caſon. in ſing. quæſtioni. cri. cap. 1. nu. 2 car. 369
Fratri carnali hæretico an potius ſubueniendum ſit q̄ extraneo catholico. Io. Nico. Arelata. de hæreti. nota. xxij. nu. 1 car. 124
¶ Frequentans viam (in qua homo mortuus reperitur) præſumitur occiſor, ſi de alio occiſore non conſtet. Marc. Ant. Blan. de indi. nu. 73 car. 320
Frequentans locū maleficij, habet indicium contra ſe. Fran. Caſon. de indici. nu 5 car. 346
Frequentatio viæ facit indicium ad penſamentum. Marc. Anto. Blanc. de indici. nume. 72. car. 320. & Franciſ. Caſon. in tractat. eiuſdem nominis. nume. 2 car. 351
¶ Frequentiam quot vices inducant. Bonicont. de accuſa. nu. 45 car. 10
¶ Fuga ſerui eius præſcriptionem impedit, Io. Tierry. de fuga. nu. 1 car. 173
Fuga reddit quem ſuſpectum. ibidem. & Guido de Suza. de indici. & tortu. nu. 95 car. 285
Fuga facit ſemiplenam probationem, tamen non totam ſi aliter ſtatuto diſponeretur, licet quē in mala fide conſtituat. Io. Tierry. de fuga. nu. 2, ca. 173
Fuga eſt triplex, ſcilicet volūtaria, caſuaria, et ignominioſa. ibid. nu. 3 car. ea.
Fuga an ꝓprie dicatur, q̄ quis latitat vt fugiat, ſed non comprehenditur. ibid. nu. 4 car. ea.
Fuga poſt accuſationem an ſuſpicionē faciat. Ioan. Tierry. de fuga. nu. 11 car. 174
Fuga ſola an faciat ſuſpicionē. ibi. nu. 14 car. ea.
Fuga ante incarcerationem an faciat criminis ꝓbationem. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in rub. de fuga. nu. 1 car. 274
Fuga quandoque in delictum computatur. ibidem numero 3 car. ea.
Fuga quandoq; ad probationem alterius criminis inducitur. ibid. nu. 4 car. ea.
Fuga officialis publici quid operetur. ibi. nu. 5. c. ea.
Fuga ſola nonnunq̄ in criminalibus plenam facit probationem. ibi. nu. 6 car. 274
Fuga eius qui carceribus fractis aufugit, plenam ꝓbationem facit. ibid. nu. 7 car. ea.
Fuga quando indicium ſufficiens præbeat ad torturam. Guido de Suzari. de indici. & tortu. nu. 40. car. 280. & Fran. Brun. in tracta. ſimilis materiæ. in iij. q. j. par. nu. 7. car. 290. Marc. Anto. Blanc. in tracta. eiuſdem nomi. nu. 277. car. 334. & Fran. Caſo. in tract. eiuſdem titu. nu. 3. el ij. car. 357
Fuga non facit indicium, vt quis poſsit ſubijci quæſtioni, ſi poſsit aliqua probabili cā velari. Fran. Brun. de indici. in iij. q. j. par. nu. 8 car. 290
Fuga ſola propter proceſſum initiatum non facit indicium. ibid. nu. 9 car. ea.
Fuga q̄ præſumptionem & indicium inducat, & alios ſuos effectus producat. ibi. nu. 12 car. 291
Fuga inculpati & reperti cum mucrone madefacto cruore, vehementiſsimum præſtat homicidij indicium. Fran. Brun. de indici. in iiij. quęſtio. j. par. nume. 6 car. 294
Fuga accuſat fugientem, & fama hominē malę vitę. Amber. de Antramo. de quęſtio. nu. 21 car. 389
Fuga indicium facit de maleficio perpetrato. Bal. de quæſtio. nu. 12 car. 378
Fuga multis modis conſideratur. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 278 car. 334
Fuga arrepta poſt accuſationem ſeu inquiſitionē formatam non facit indicium. ibi. nu. 281 car. ea.
Fuga facta ab eo (qui timet) de accuſatione, ſeu inquiſitione indiciet nec ne. ibi. nu. 282 car. 334
Fuga ex aliquibus cauſis excuſat. ibi. nu. 285. c. ea.
Fuga facta per officialem (qui ſyndicatur) inducit plenam probationem. ibid. nu. 288 car. ea.
Fuga accuſat fugientem. ibi. nu. 291 car. ea.
Fuga famuli ex domo domini an indiciet. ibidem nume. 423 car. 343
Fuga famuli an contra eum faciat indicium ad torturam pro furto. Franciſ. Caſon. de indici. numero 22. car. 358
Fuga ſola an præſtet ſufficiens indicium ad torturā, vel tantum faciat ſuſpicionem, niſi cum alijs iungatur. Franciſ. Caſon. de indici. numero. 1. el iij. car. 357
Fuga quoties poſt aliqua probabili cauſa colorari non facit indicium. ibi. nu. 6 car. ea.
Fuga probata in aliquibus caſibus dicitur probatū delictum. ibi. nu. 17 car. 358
Fuga ſi alicui obijciatur in crimen, probata fuga. probatum etiam crimen dicitur. ibidem. numero 18 car. ea.
Fuga probata, probata etiam dicitur ſuſpicio. ibid. nume. 19 car. ea.
Fuga per duos teſtes probari poteſt, ſicut quodlibet aliud indicium. ibi. nu. 20 car. ea.

Fuga an aliquo casu faciat probationem. ibidem. nume.23 car.358
Fuga in promptu idem operatur, quod fuga in actu ibidem.nume.26 car.ea.
Fugæ suspicio an per iuramẽtum remoueatur. Mar. Ant.Blanc.de indici.nu.283 car.334
¶Fugatus cum rumore a loco delicti habet indiciũ contra se. Mar. Ant.Blan.de indici.nu.289.c.334
¶Fugiens de carcere aperto non facit indicium cõtra se. Ioan. Tierry.de fuga.nu.4 cer.173
Fugiens de carcere & reuertens non dicitur fugere, nec tenetur pœna statuti de fugiente.ibidem. & Marc. Ant Blan.de indici.nume. 287 car.334
Fugiens in domum propriam an possit in ea capi, & per officialem pro debito ciuili extrahi. Io. Tierry.de fuga.nu.5 car.173
Fugiens ad ecclesias an sit tutus.ibi.nu.6. car.ea.
Fugiens de vno territorio in aliud,an per potestatis familiam,vel prępositi,capi possit.ibidem.numero.10. car.174
Fugiens cum gladio de domo in qua homo mortuus reperitur,an occidisse præsumat.ibi.nu.12.ca.ea.
Fugiens præsentiam iudicis seuientis non punitur. Pau.Girlan. de relaxatio. carcerato.in tit.de fuga incarcera q.j.nu.10 car.274
Fugiens ex camera vel palatio potestatis in quo detinebatur, pro confesso habetur ibi.nu.13.car.ea.
Fugiens de licentia custodis pro confesso non habetur.ibid.nu.15 car.275
Fugiens ex carcere priuato non habetur pro confesso ibidem.
Fugiens effracto carcere.pœna mortis tenetur.Guli. Bont.de pœna mort.nu.4 car.391
Fugiens de carcere per hostium carceris apertum, non est pro confesso habendus. Fran.Brun.de indici.& tortu.in iij.q.j.par.nu.10 car.291
Fugiens officialis tempore syndicatus, pro confesso habetur, de his super quibus inquiritur,ibidem. nume.11 car ea.
Fugiens per loca in uia & non solita maius habet indicium contra se.Marc.Ant. Blan.de indici. numero 280 car.334
Fugiens & statim rediens non indiciatur ad fugam. ibidem.nu.286 car.ea.
Fugiens cum gladio euaginato ex loco delicti indiciatur ad torturam.ibid.nu.292 car.ea
Fugiens post querelam seu inquisitionem formatam contra se non indicat. Fran. Cason.de indici.numero 5 car.357
Fugiens post commissum homicidium, an excusetur si dicat se fugisse, quia timebat ne consanguinei occisi ipsum offenderent.nu.7 car.ea.
Fugiens ob suspicionem accusationis,vel inquisitionis an excusetur,vel si aliquod indiciũ inde oriatur,an iuramento rei tollatur.ibi.nu.8 car.ea.
¶Fugitiuus quis dicatur Placent. de accusa.titu.vj. nume.6 car.5
Fugitiuus qui ad aliam patriam vadit, an per loci iudicem citari poterit in quo deliquit. sine illius iudicis requisitione,cum hic criminis ratione forum sortiatur.Io.Tierry de fuga.nu 15. car.174
Fugitiuus non præsumitur, qui statim sponte sua reuertitur.Paul. Girlan.de relaxatio.carcerato.in titu.de fuga incarcera.q.j.nu.8 car.274
Fugitiui an sint ad sententiam audiendam citandi. ibid.nume.13 car.ea.
¶Fur ab abigeo quantitate secernitur. Placent. de accusa.tit.vj.nu.7 car.5
Fur quidam Romæ quibus remedijs contra torturã fuerit vsus.Paul. Girlan.de quæstioni.quæst.iiij. nume.14 car.383
Fur quandoque ad pœnam torquetur pro leuibus furtis.ibid.q.vij.nu.9 car.386
Fur famosus pœna mortis puniri debet.Guiliel.Bon. in tract.de casi. in quib. pœna mort,a lege est imposita.nu.4 car.391
Fur an possit occidi pro parua re.Frã.Cason.de tormen.nu.6 car.363
Furem indicans iudici,seu officiali, an efficatur irregularis,si fur morti cõdemnetur. Nicola.Ploui. de irregularita.nu.15 car.89
Fures vt plurimum damnantur in mettallum,Placẽ. de accu.tit.vj.nu.22 car.6
Fures ecclesiæ an immunitate ecclesiæ gaudeant Io. Tierry.de fuga.nu.9 car.173
Fures de socijs & receptatoribus interrogari possunt.Frã.Bru.de indici.in.iij.q.j.par.nu.20.c.291
Furari solitus habet indicium contra se. Mar.Ant. Blanc.de indiciis nu.410 car.343
¶Furca suspenditur qui aliquem videnter aggreditur. Placentin.de accusatio.tit.vj.nu.30 car.6
Furcas erigens propria auctoritate, naturali morte est puniendus.Guliel.Bont. de pœna mort. numero.3. car.391
¶Furiosus est irregularis.Nicola.Ploui.de irregularita.nume.2 car.88
Furioso in quocunque crimine parcitur.Io. Francis. Ponzinib.de Lamijs.nu.83 car.86
¶Furtiua res (si reperitur pœnes aliquem) an indiciet eum esse furem. Gui. de Suza. de indici. & tortu.nu.37.car.280.& Marc. Ant. Blanc.de indici.nume.416 car.343
Furtum a familiaribus, & in domo conuersantibus factum præsumitur,Fran. Brun.de indici.& tortu. in.iij.q.j.par.nu.3 car.290
Furtum præsumitur factum per familiarem fugitiue a domo recedentem.ibid.nu.4 car.ea.
Furti indicia quomodo assumantur. Mar.Ant.Blan. de indici. nu 409 car.343
Furtum in loco priuatim facto factum,quasi sacrilegium censetur.Paul. Girlan.de pœn.omnifa.coi. q.j.nume.16 car.393
Furtum prius constare debet anteqũ iudex procedat. Ant. Columba.in for. proceden. extraordina. in controuer.crimi.arti.liiij.& lv. car.409
Furtum sufficit q̃ constet, licet non appareat cuius res furata sit.ibid.arti.lviij. car.ea.
¶Fustigandæ non sunt personę honestæ,sed viles bene. Nicola.Boeri.de seditio in vij.q.nu.50.ca.74
¶Fustium ictibus & similibus pœnis quæ personæ subijci soleant.Io.Ant.Rube.de potesta.procurator.in j.par.nu.211 car.28
¶Futura dupliciter cognosci possunt. Paul.Girlan. de sortilegi.q.vj.nu.6 car.99
Futurorum responsa, vt plurimum sunt dubia. ibid. q.v,nume.1 car.97

Gaius

G

AIVS Gracchus qualem olim excitauerit tragediam. Nicola. Boeri. de ſeditio. in j.q.nu.20 car.62

¶Gãdenſes qualem ob nimiam pecuniarum exactionem aduerſus, Ludouicum Flandrenſium Comitem excitarint excetram. Nicola. Boeri. de ſeditio. in j.q.nume.33 car.64

Gandenſes Caroli ſeptimi tẽpeſtate a ſuo Philippo Burgundorum Duce deſciuerunt. ibid. nu.37. c.65

¶Geminatio actuum apertam voluntatem demonſtrant. Marc. Ant. Blanc. de indici. nu.244. c.332

¶Genus cum remouetur, remouetur quælibet eius ſpecies, & an id ſit perpetuum. Io. Ant. Rube. de poteſta. procurator. in j. par. nu.91. car.23. & nu.113. car. ea. & nu.220 car.29

¶Geſta per bannitum electum ad officium vetante ſtatuto an valeant. Nellus a S. Geminia. de bãnit. in iij. par. ij. tempor. nu.62 car.245

Geſta per notarium hæreticum an valeant. Ludoui. Careri. de hæreti. nume.151 car.169

¶Gladius ſanguinolentus in manu exeuntis domũ occiſi indiciat ad torturam. Marc. Ant. Blan. de indici. nume.297 car.335

Gladius euaginatus in manu fugientis ex loco delicti indiciat. ibid. un.292. c.334. Et Fran. Caſon. de indici. nu.3 car.358

Gladij temporalis exercitium denegatum eſſe quomodo intelligatur. Gondiſſal. de hæreſi. quæſt. xj. nume.18 car.143

Gladio qui communiter plectantur. Placen. de accuſa. tit. vj. nume.15 car.8

¶Gradus inueſtigationis ueritatis, & probationis diuerſi dantur. Marc. Ant. Blan. de indici. numero.321 car.336

Gradus torturę ſunt quinque & qualiter cognoſcantur & inferantur. Paul. Girlan. de quæſtio. q.iiij. numero.1 car.382

Gradus primus torturæ quis ſit Reliqua vide infra in verbo Tortora. ibid. num.1 car.382

¶Gratia carere debet impetrata, qui contrauenit contentis in ea. Incert. Auct. de crimi. læſę maieſta. q.xj. nu.1 car.59

Gratia & indulgentia quando requirantur. a vulnerante. Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi. arti. xxvij. car.408

Gratiæ Principum exceeutionem ſecum trahentes non indigent alia executione. Incert. Auct. de crimi. læſę mateſta. q.ix. nume.3 car.58

¶Guelphis ſua permittuntur ſtatuta, & Gibellinis ſua. Nicola. Boeri. de ſeditio. in v.q.nu.5 car.67

H

ABENS Litem omnium bonorum non poteſt eſſe procurator. Marc. Ant. Blan. de indici. nu.127. ca.323

Habens commodum ex re furata an indicietur. ibi. nu.422 car.343

Habens poteſtatem in prępparato, habet etiam in conexo prępparante. Ant. Columba. in for. proce. extraordi. in controuer. criminali. arti. lxxvij. car.410

¶Hęreditas. An in confiſcatione bonorum banniti veniat hæreditas, ei tempore banni delata, ſed nondum adita. Nell. a S. Geminia. de bannit. in j. par. ij. temp. nu.30 car.197

¶Hęres hęretici an eius innocentiã purgare poſsit, & an admittatur illius excuſatio. Gondiſſal. de hæreti. q.xxij. nu.2 car.152

Hæres banniti non bannitus an repellatur exceptione banni, virtute ſtatuti. ſi contingit bannum non finiri morte. Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. iij. tempor. nu.4 car.258

Hæres banniti an poſsit agere pro robaria facta viuente bannito, præſuppoſito certo ſtatuto, & quid de mutuo. ibi. nu.8 car.259

Hæres banniti an poſsit vti contractibus factis per bãnitum cum beneficio ſtatutorum ciuitatis a qua bannitus erat. ibid. nu.15 car.261

¶Hæreſis proprie ſumpta quæ ſit. Paul. Girlan. de hęreti in j.q. nume.2. car.127. & Ludoui. Careri. in tracta. eiuſdem materię. nu.1 car.156

Hęreſis eſt crimen læſæ maieſtatis diuine. Paul. Girlan. de hęreti. in prin. nume.1 car.127

Hæreſis in quo differat a crimine læſę maieſtatis. Incert. Auth. de cri. læſæ maieſta. q.v. nu.9. car.51

Hæreſis ęquiparari poteſt crimini. læſę maieſtatis. Incer. Auth. de crimi. læſæ maieſta. q.vj. nu.22. Ludo. Careri. de hęreti. nu.102 car.165

Hęreſis quibus caſibus committatur in ſortilegijs. Paul Girlan. de ſortilegi. q.x. nume.18. car.112

Hæręſis ſola voluntate committitur. Ioan. Nicola. Arelata de hęreti. not xj. nume.2 car.122

Hæreſis in quam quis lubrico ignorantię incidit, eſt grauius delictum cꝫ homicidium. ibi. not. xxviij. nume.1 car.124

Hęreſis eſt crimen grauius cęteris, & deſtabilius, eo quod contra Creatorem cõmittatur. Paul. Girlan. de hęreti. in pri. nu.1 car.127

Hęreſis proprie ſumpta non cadit in iudæo, nec ſaraceno. ibi. in j.q. nume.3 car.ea.

Hæreſis duo habet extrema ſubſtantialia. ibidem nume.6 car.128

Hæreſis differt ab apoſtaſia & ſchiſmate. ibidem. nume.7 car.ea.

Hæreſis vnde dicatur. Gondiſſal. de hæreti. quæſt. ij. nume.1. car.136. & Paul. Girlan. in tracta. ſimilis materiæ. in j.q.nu.4. car.128. & Ludo. Careri. in tracta. eiuſdem tituli. nu.5 car.156

Hæreſis pertinatiam requirit. Gondiſſal. de hęreti. q.ij. nume.4 car.136

Hęreſis & ſchiſma in quibus diſcrepent. ibid. q.iij. nume.3 car.ea.

Hęreſis prima poſt Chriſti aduentum quę fuerit. ibi. q.iiij. nume.3 car.ea.

Hæreſis inſtar Cancri ſerpere dicitur, et idcirco eradicanda, ne totum corrodat corpus. Gondiſſal. de hæreti. q.vj. nume.3 car.138

Hęreſis crimen aduerſus quos intentari poſsit. ibi. q.ix. nume.1 car.140

Hæreſis an per inſtrumenta probetur et quæſtio. ibi. q.xiij. nu.19 car.145

Hęreſis quot modis contrahitur. Ludoui. Careri. de hæreti. nu.6. cum multis ſequentibus. car.156. & 157. cum ſequentibus.

Hæreſis contrahitur adhærendo opinionibus illorũ qui

qui damnati sunt ab ecclesia, de quibus in cap. quidam.xxiiij.q.iij. Ludouic. Careri. vbi supra. nume.7 car.157
Hæresis an contrahatur per illum qui deuiat a fide Christi, et religione Christiana, etiam leuiter aduersando, etiam non defendendo. ibi.nu.6. c.156
Hæresis an & quando contrahatur per nouum sensum & opinionem. ibi.nu.16 car.157
Hæresis an sis asserere fornicationem non esse peccatum. ibi.nu.17 car.157
Heresis an per simoniam contrahatur, vt si quis credat sacramentum uendi posse. ibid.nu.31 car.158
Hæresis an per schisma contrahatur. ibidem. numero 32 car.159
Hæresis an contrahatur auferendo priuilegia ecclesiæ. ibi.nu.33 car.ea.
Hæresis an contrahatur non consecrando, & celebrando cum hostia non consecrata. ibidem numero 39 car.159
Hæresis an contrahatur negando ex latere Christi sanguinem & aquam exisse. ibi.nu.40 car.ea.
Hæresis an contrahatur tenendo animam esse sanguinem, & ex præiacenti materiam generatam. ibid.nu.41 car.159
Hæresis an contrahatur contemnendo historias in biblia. ibi.nu.42 car.ea.
Hæresis an contrahatur per contumaciam. ibidem nume.43 car.ea.
Hæresis an contrahatur persistendo in notorio crimine, & sit incorrigibilis. ibi.nu.44 car.ea.
Hæresis an contrahatur hæreticis credendo. ibid. nume.46 car.ea.
Hęresis contrahitur per receptionem, fauorem, et defensionem hæreticorum. ibi.nu.48 car.159
Hęresis contrahitur frangendo imagines Crucifixi, Virgis & Sanctorum. ibi.nu.49 car.ea.
Hæresis contrahitur inuocando demonem ad actum luxurię, vel alium actum. ibi.nu.50 car.ea.
Hæresis contrahitur per apostasiam. ibidem numero 51 car.ea.
Hęresis contrahitur inhęrendo opinionibus reprobatorum. ibi.nu.52 car.ea.
Hæresis contrahitur asserendo Christum non esse aliquid secundum quod homo. ibi.nu.53 car.ea.
Hæresis contrahitur, si abiurasset in iudicio prius, deinde reincidat in hæresim. ibi.nu.54 car.160
Hęresis contrahitur, si officialis recusat obseruare statuta ecclesię. ibid.nu.55 car.ea.
Hęresis contrahitur asserendo animam rationalem non esse formam humani corporis, ibidem. numero 56 car.ea.
Hæresis contrahitur credendo errotibus illorū de Alamania. ibi.nu.57 car.ea.
Hæresis contrahitur, si quis potest errantem in fide catholica ab errore reuocare & non reuocat. ibi.nu.58 car.ea.
Hæresis contrahitur faciendo nouam sectam cōtra fidem. ibi.nu.59 car.160
Hæresis an per testes infames probari possit. ibid. nume.120 car.166
Hæresis an sit probata, si libri hæresis reperiuntur penes inquisitum. ibi.nu.125 car.ea.
Hęresis an probetur ex leuis suspicionibus, ibidem numero 126 car.ea.
Hęresis reuocatio est duplex. Io. Nicola. Arelata. de hæreti.not.46.nu.1 car.126
Hæresis reuocatio quę fit solum ad salutem animæ potest indistincte quandocunq; fieri, vsq; ad vitæ exitum ibidem.
Hæresis species quot sint. Gondissal. de hæreti. qō. iiij.nu.1 car.136
Hæresis in crimine simpliciter & de plano procedē dum est regulariter. Gondissal. de hæreti.q.xij. nume.1 car.144
Hæresis cognitio an spectet ad iudicem ecclesiasticum vel ad secularem, & an sit mere ecclesiasticum. Ludo. Careri. de hæreti.nu.61 car.160
Hæresis qui inquiri possunt. ibi.nu.97 car.163
Hæresis in crimine an requiratur personæ legitimatio in accusando. ibid. nu.108. car.164. & an requirantur solennitates etiam substantiales, & qd si accusatio sit inepta, & an locus apponi debet. ibi.nu.109 car.ea.
Hęresis in crimine an damnetur memoria defuncti, & bona publicentur, & cui bona applicentur, & quid in terris baronum, & cui feudum, aut emphyteusis applicetur, & reuertatur, & quæ bona veniant publicanda, & an inscriptio requiratur in accusatione ne memoria damnetur, et an bona ipso iure publicentur, & an sententia requiritur, & quę, & an declaratio. ibid.nu.135. & 136. car.167
Hęresim sapientibus quando detrahendum sit. Frā. Ponzini. in tracta. de lamijs.nu.83 car.86
Hęresim incidit quis nedum verbo, sed facto. Ioan. Nicola. Arelata. de hęreti.not.v.nu.1 car.122
Hęresim abiurans si non impleuerit iniunctam pœnitentiam, habetur pro relapso. ibid.nota.xxx. nume.1 car.124
Hęreses cur hodie maiores q̄ olim suboriantur. Gō dissal. de hęreti.q.iiij.nu.4 car.137
Hęreses tot esse, cur Deus patiatur, & tantorum hæreticorum animas in infernum mergi sinat. ibid. nume.5 car.ea.
¶Hęretica mulier perdit priuilegium hypothecę et prelationis. Io. Nic. Arel. de hęre. no. xj n. 2. c122
Hæreticæ mulieri, beneficium velleiani denegatur ibi.not.xviij.nu.1. car.123
¶Hęreticum an sit imagines culcare aut alias contemnere. Paul. Girlan. de hęretic. questio. x. numero 12 car.112
Hęreticum an sit tenere vsuras esse permissas, & an inter iudeos, vel inter iudeos et christianos, & an Papa possit dispensare circa vsuras. Ludo. Care. de hęreti.nu.9. & 10 car.157
Hęreticum an sit nolle iurare, putans iuramentum esse illicitum. ibid.nu.11 car.ea.
Hęreticum an sit asserendo vsum paupertatis non includi sub voto religionis. ibi.nu.12 car.157
Hęreticum an sit, si dicatur non posse pœnitere cum qui vixit vsq; ad senium in peccatis. ibidem. numero 13 car.ea.
Hęreticum an sit asserendo Papam non habere potestatem dimittendi peccata. ibi.nu.14. c.ea.
Hæreticum an sit, si dicatur Imperatorem non esse monarcham & dominum totius mundi. ibidem numero 15 car.ea.

¶Hæreticus

Hæreticus censetur qui leui argumento a fide catholica deuiat. Ioan. Franc. Ponzini. de lamiis. nume.68 car.85
Hęreticus inquiri potest a pluribus. ibi.nu.74.c.ea.
Hæreticus post mortem inquiri potest & damnari. ibi.nu.75 car.85
Hæreticus non auditur etiam in valde fauorabilibus.ibi.nu.77 car.ea.
Hæreticus spoliatus nō restituitur,& quare.Io.Nic. Arelata.de hæreti.not.j.nu.2 car.121
Hæreticus post pœnitentiam traditur carceri perpetuo,& si inde fugiat,dicitur relapsus. ibi.not.vj. nume.1 car.122
Hęreticus ab inimico accusari potest, & quare.ibi. not.x.nu.2 car.ea.
Hæreticus mutuans in refectione domus,non habet priuilegium tacitę hypotecæ.& in ea non præfertur,creditoribus cæteris.ibid not.xj.nu.1. c.122
Hæreticus non potest substituere pupillariter impuberi filio.ibi.not.xiiij.nu.2 car.123
Hæreticus intestabilis est.ibid.nu.3 car.ea.
Hæreticus non dicitur qui in dubijs vnam opinionē quāuis falsam eligit.ibi.not.xv.nu.1 car.ea.
Hæreticus non est qui semel tantum audiuit concio nes hęreticorum.ibi.not.xvj.nu.1 car.ea.
Hęreticus dici potest, cuius errorē inquisitores correxerunt,ipse autem obedire voluit.ibi.not.xix. nume.1 car.123
Hæreticus tenetur edere ad fundandam intentionē accusatoris.ibi.not.xxj.nu.2 car.ea.
Hęreticus vsucapere non potest titulo pro hærede. ibi.not.xxiij. nu.1 car.ea.
Hęreticus incapax est possessionis..ibid.nu.2.c.ea.
Hæreticus habetur recusans bene agere ex certa obstinatione.ibi not.xxxij.nu.1 car.124
Hæreticus & erraticus quid differant. ibidem not. xxxiij.nu.1 car.125
Hęreticus non potest conferre sacramenta ecclesię fallit in baptismi sacramento. ibid.not.xxxiiij. nume.1 car.125
Hęreticus præcisus est ab ecclesia,& est sicut ramus prędisus ab arbore siue stipite qui statim arescet. ibi.not.xxxviij.nu.1 car.125
Hęreticus reuersus ad fidem non est iterum baptizandus.ibid.nota.xxxix.nu.1 car.ea.
Hęreticus obligatur in sui odium, licet non in fisci prędudicium.ibid.not.xliij.nu.3 car.126
Hęreticus iuri sibi cōpetenti renuntiare non potest. ibid.not.xlviij.nu.2 car.126
Hæreticus est, qui credit ecclesiam habere duo capita.ibi.not.xlix.nu.1 car.127
Hæreticus quis proprie dicatur.Paul.Girlan.de hęreti. in ij.q.nu.1.car.128. & Ludouic. Careri. de hæreti.nu.1 car.156
Hæreticus est dogma falsum, & a fide extraneum defendens.ibid.nu.3 car.ea.
Hęreticus est in sacramento Eucharistiæ errans. Paul.Gir. ibid.nu.2 car.ea.
Hæreticus est censendus,potentiam Dei attribuens creaturę.ibi.nu.3 car.ea
Hæreticus quis dici potest tribus concurrentibus. ibi.nu.5 car.ea.
Hęreticus est scripturam sacram ad sensum contrarium interpretans. ibidem.
Hęreticus est qui sedis apostolicę prędepta contemnit.ibidem.
Hęreticus est semper schismaticus, sed non e cōtrario.ibi.nu.7 car.ea.
Hæreticus errorem suum corrigere paratus an possit veniam obtinere. Paul.Girlan. ibidem qō.v. nume.1 car.130
Hæreticus qui pœnitens bonorum suorum restitutionem obtinuit, an possit recuperare illa a fisco occupata.ibid.q.vj.nu.1. car.133. & Ludoui.Careri.de hęreti.nu.161 car.170
Hęreticus quis dicatur, & ex quibus censendus sit hęreticus.Gondissal.de hęreti.q.1.nu.1 car.135
Hęreticus vocitandus non est,qui errans aliquid fieri asserit contrarium, modo corrigi & emendari paratus sit, vbi se se cognosceret errorē lapsum. ibid.q.ij.nu.3 car.136
Hęreticus dicitur qui falsam sententiam,& fidei cōtrariam pertinaciter defendit.ibidem.
Hęreticus dicitur qui ideo ab obedientia Papę recedit,quia eum non credit habere canonis condendi potestatem,aut q̄ ecclesiæ potestas non residet penes eum.ibi.q.iij.nu.3 car.136
Hęreticus bis generaliter monendus est,vt ab erroribus desistat, ante quam ad specialem procedatur inquisitionem.ibi.q.viij.nu.2 car.140
Hęreticus in quo territorio conueniendus sit. ibid. nume.10 car.ea.
Hęreticus cuius expensis ad inquisitores remittendus sit.Gondissal.de hęreti.q.xj.nu.8 car.143
Hęreticus relapsus seculari iudici protinus nulla audientia ei præstita tradendus est.ibi.nu.2. c.142
Hęreticus resistens ministro eum iudicis iussu incarcerare volenti impune occidi potest in tali cōflictu resistentię.ibi.nu.14 car.ea.
Hæreticus ad ecclesiam confugiens an gaudeat immunitate.ibi.nu.15 car.ea.
Hæreticus contumaciter absens excommunicādus est, qui si anno obduratus in excommunicatione persistat, vt hęreticus damnatur. ibi.q.xij.nu.3. car.144.quod limita et declara vt ibi.nu.4.c.ea.
Hæreticus ob contumaciam damnatus,si vere hęreticus non sit, an pœna in eum inflicta teneat.ibi.
Hęreticus an sit incendio tradendus,siue viuus igne absumendus.ibi.q.xv.nu.4 car.146
Hæreticus super aliquo articulo si abiurauerit, & demum teneat cōtra articulum, an dicatur relapsus.ibi.q xx.nu.6 car.150
Hęreticus relapsus quis dicatur. ibi.nu.5 car.ea.
Hęreticus etiam post obitum excōicationis sniā innodari potest.ibid.q.xxij.nu.6 car.152
Hęreticus non agit, sed conuentus se defendere pōt. Iaco.de Aren.de bannit.nu.21 car.175
Hęreticus an sit,qui ioco profert verba hęretica,qa dicat se habiturum vxorem in alio seculo. Lud. Careri.de hęreti.nu.2 car.156
Hęreticus an quis sit ex sola voluntate,& an & qñ possit condemnari.ibi.nu.3 car.ea.
Hęreticus pertinax quis dicatur.ibi nu.4. car.ea.
Hęreticus an sit recusans se purgare in causa hęresis.ibid.nu.18 car.157
Hæreticus an sit credēs hęreticis,ibi.nu.20. c.158

Hęreticus nunquid ſit, qui ſtetit in excommunicatione per annum, aut biennium. ibidem. numero 21. car.ea.
Hęreticus an ſit qui per annum ſtetit & non recepit communionem.ibi.nu.22 car.158
Hęreticus an quis dicatur per inuocationem demonum, & fortilegia.ibi.nu.23 car.ea.
Hęreticus an ſit, qui idolis ſacrificat. ibidem. numero 24 car.158
Hęreticus an ſit, qui dicit incedere noctis tẽpore cũ Herodiade, vel Diana.ibid.nu.25 car.ea.
Hęreticus an ſit, qui blaſphemat Deum & Sanctos. ibi.nu.26 car.158
Hęreticus an ſit, oppugnans priuilegia eccleſię, ibi. nume. 27 car.ea.
Hęreticus an ſit, contemnens canones, & ſtatuta eccleſię, aſſerendo Papam non habere poteſtatẽ condendi Canones.ibid.nu.28 car.158
Hęreticus an ſit, q aſſerit in eccleſia poſſe eſſe duos vicarios Chriſti.ibi. nu.29 car.ea.
Hęreticus an ſit, qui aſſerit Papam in temporalibus non habere poteſtatem ſicut in ſpiritualibus.ibi. nume. 30. car.ea.
Hæreticus an ſit, qui aſſerit peccata non dimitti niſi a ſolo Deo.ibi.nu.34. car.ea.
Hæreticus an ſit officialis, qui diſtulit præſtare auxilium contra hæreticos.ibi.nu.35. car.ea.
Hæreticus an ſit negans infernum, & paradiſum, & aſſerens: nimiam eſſe mortalem, ibidem numero. 36. car.159
Hæreticus an ſit, qui aſſerit decimas non debere clericis.ibi.nu.37. car.ea.
Hæreticus an ſit, qui profeſſus eſt religionem, & ab ea recedit, ac publice matrimonium cõtrahit.ibi. nume.38 car.159
Hęreticus an ſit, qui recuſat iurare ad purgationem, ibidem.nume 45 car.ea.
Hæreticus an ſit, qui dęmonem inuocat ad actum luxurię.ibid.nu.50 car.ea.
Hęreticus tandem eſt, qui contra fidem Chriſti, & articulos fidei, & contra præcepta & dogmata eccleſiæ credit.ibid.nu.60 car.160
Hæreticus ſi habeat filios orthodoxos an bona reſeruentur filijs, & an priuentur beneficijs.& officijs, & an etiam obtentis, & qui filij cõtineantur, & an in hoc differat hoc crimen a crimine læſæ maieſtatis, & an dotes vxorum conſeruentur, & an filiarum, & an filij hęretici contrahant matrimonium cum fidelibus. Ludo. Careri. de hæreti. nu. 140. & 141. car.168
Hæreticus an ſit infamis & excludatur a teſtimonio.ibid.nu.143 car.ea.
Hęreticus an ſit excommunicatus.ibi.nu.144.c.ea.
Hæreticus an priuetur omni beneficio.ibidem.numero 145 car.ea.
Hæreticus an careat ſepultura.ibi.nu.147 car.169
Hæreticus an a quocunq; occidi poſsit. ibidem numero 148 car.ea.
Hęreticus an teſtari poſsit.ibi.nu.151 car.ea.
Hęreticus an contrahere valeat.ibidem.
Hęreticus an poſsit aduocare.ibidem.
Hæreticus an poſsit iudicare. ibidem.
Hęreticus an notarius poſsit eſſe, ibidem.
Hæreticus an cogatur ad obſeruantiam iuramenti. ibid.nume.152 car.169
Hæreticus an poſsit petere reſtitutionem bonorum, & rerum eccleſiaſticarum, & an poſsit habere ſeruum Chriſtianum, ibi.nu.153 car.ea.
Hæreticus an poſsit habere ſinagogas. Ludo. Careri. de hæreti.nu.153 car.169
Hæreticus an vbiq; puniri poſsit.ibidem.
Hæreticus expelli poteſt a ciuitate, ne alios inficiat. ibidem.
Hæreticus reuerſus an ordinari poſsit.ibidem.numero 154 car.169
Hęreticus an agere poſsit ſi hæres inſtitutus ſit. & an cum eo conuerſare liceat.ibid. car.ea.
Hæreticus an poſsit reſcripſum impetrare.ibidem.
Hæreticus punitur, nam ſi fieret alienatio prædiorũ hæretico habentium oratoria orthodoxa a fiſco vendicantur.ibid.nu.158 car.ea.
Hæreticus punitur in anima, vt ſit ęternaliter damnatus, nec ei proſunt ſuffragia mortuorum.ibid.
Hęreticus an priuetur iure patronatus.ibid.
Hęreticus reuerſus ad fidem an recuperet bona obligata & priſtinam obligationem.ibidem. & numero 161 car.170
Hęreticus ab omni commercio & negociatione fidelium excluditur.ibid.nu.158 car.169
Hæreticus punitur, nam ei indicitur publica pœnitentia per crucis impoſitionem, vt alij terreantur. ibidem.
Hæreticus Filius poteſt a patre exhæredari.ibid.
Hæreticus non poteſt alium excommunicare, nec priuare officio aut beneficio, niſi alium hæreticum.ibidem.
Hæreticus amittit Spiritũ Sanctũ & eius dona.ibid.
Hæreticus qualiter pœnas ordinarias & extraordinarias euitet. Ludo. Careri. de hære.nu.159 c.169
Hęreticus reuerſus an recuperet ius patronatus.ibi. nume.161 car.170
Hæreticus reuerſus an admittatur ad bona ſua per alium poſſeſſa. & an ad fructus bonorum.ibidem.
Hęreticus reuerſus an ſit reſtitutus ad ius fidei eommiſsi. & an ad ſententias latas contra ipſum ex debitis ciuilibus, & an ad feuda, & an ad officium & dignitatem.ibidem.
Hęreticus reuerſus an reſtitutus ſit ad reconualeſcẽtiam teſtamenti.ibidem.
Hęreticus reuerſus an ſit reſtitutus ad famam ibid.
Hęreticus reuerſus an admittatur ad teſtimoniũ.ibi.
Hęreticus an poſsit impune a conſanguineo receptari.ibid.nume.167 car.171
Hęreticus an ab vxore receptari poſsit ibidem.numero.169 car.ea.
Hęretici condemnati bona in alio territorio cꝫ vbi condemnatus fuit exiſtentia, cui applicanda ſint. Gondiſſal. de hæreti. q. xv. nu. 6 car.146
Hæretici memoria, aut proditoris poſt mortem damnanda eſt. Io. Ant. Rube. de poteſta. procurato. in j. par. nu. 142 car.25
Hæretico non denegatur beneficium Senatus Conſulti Macedoniani. Io. Nicola. Arelata. de hæreti. nota. xviij nume. 2 car.123
Hæretico interdictum eſt bonis, ibidem. not. xliij. numero. 2 car.126

Hæretico pœnitenti parcitur, apostatæ nequaq̃.ibi. not.xliiij.nume.2 car.126
Hæretico semiplene probanti contra Christianum non defertur iuramentum in supplementum probationis, econtra autem Christiano semiplene probanti contra hæreticum sic.& ratio diuersitatis traditur.ibid.not.xlvij.nu.2 car.126
Hæretico confitenti,quæ debeat pœna imponi in foro scilicet conscientię.Paul.Girlan. de hæreti.q. iij.nume.2 car.129
Hæretico relapso non datur uenia, conferri tamen possunt sacramẽta,si pœnitentię appareant signa. ibi.q.v.nu.22 car.132
Hæretico conuerso & veniam obtinenti an sit pœna loco penitentię iniungenda.Paul. Girlan.de hæreti.q.vij.nume.1 car.133
Hæretico an appellare liceat. Gondissal. de hęreti. q. vij nu. 1 car.147
Hęretico an legari possit. Ludo. Careri.de hæreti. nume.151 car.169
Hæreticum inimicum inimicus accusare potest. Io. Nicola. Arelata.de hęreti.not.x.nu.2 car.112
Hæreticum accusans dicitur suam suorumq; iniuriã prosequi.ibidem.nu.3 car.ea.
Hęreticum amicum si quis admoneat, vt fugiat aut non veniat, an debeat puniri, ibid, not. xxix. nume.1 car.124
Hęreticum an eum probent libri improbatę lectionis reperti pœnes aliquem.Gondissal.de hæreti. q.xiij.nume.19 car.145
Pro hæretico misericordiam implorare non licet. ibidem.q.xvj.nu.3 car.147
Hæreticum accusare an quilibet possit.Ludo.Care. de hæreti.nu.106.& 107 car.164
Hæretici proprie an sint apostata & schismaticus. Paul Girlan.de hæreti.q.ij.nu.6 car.128
Hęretici omnes apostatę sunt.ibi.nu.9 car.129
Hęretici quibus pœnis plectendi. ibidem.quæstio. iij.nume.1 car.129
Hæretici per iudicem ecclesiasticum condemnati, nedum curiæ seculari traditi,possunt ad pœnitentiam admitti.ibid.q.v.nu.10 car.131
Hæretici quibus infidelibus assimilentur, & qui infidelių inuicem inter se equiparentur. Gondissal. de hæreti.q.v.nu.1 car.137
Hæretici an sint idolatris coequandi.ibi.nu.4.c.ea.
Hęretici qui fide Christiana derelicta, iterum ad Mosaicam legem reuertuntur, peiores sunt cæteris.ibid.nu.5 car.ea.
Hæretici an tollerandi sint.ibi.q.vj.nu.1 car.138
Hęretici quibus vijs & modis puniantur.ibid.q.x. nume.4 car.141
Hæreticorum bona ipso facto capiuntur velut publicata.Io.Fran.Ponzinibi.de Lamijs.nu.76.car.85
Hæreticorum bona non sunt ipso iure publicanda. Paul.Girlan.de hęreti.q.v.nu.7 car.130
Hęreticorum bona qualiter diuidantur. Gondissal. de hęreti.q.xv.nu.3 car.146
Hæreticorum collegio,nec cuiq̃ de collegio legari potest, & cur diuersum inter iudęos & hæreticos. Io.Nicola.Arelatan.de hæreti.no.vij nu.2.c.122
Hæreticorum scripta reijcienda sunt, & quare.ibi. not.xxiij.nume.1 car.124
Hęreticorum infidelitas an maior q̃ iudæorum sit, intellige sane.ibi.q.v.nu.3.& 4 car.137
Hæreticorum super iam per ecclesiam decisis, legatus apostolicæ sedis iudex competens est. ibid.q. vij.nume.8 car.139
Hæreticorum receptatores & fautores quibus pœnis afficiendi sint.Gondissal.de hęreti. q. xvj.nu. j.car.147.& Pau.Girlan. in tracta. similis materię.q.ix.nu.1.c.134.& Ludo.Car.in trac. eiusdẽ nominis.nu.163.& 164.cum pluri.seq. car.170
Hęreticorum receptatio omnino interdictum est Paul.Girlan.de hæreti.q.ix.nu.1 car.134
Hęreticorum si adsit copia qua via procedatur.Gondissal.de hęreti.q.xvij.nu.3 car.147
Hęreticorum corporibus ecclesiastica sepultura deneganda est. & qui ea ecclesiasticę tradere sepulturæ ausus fuerit, iure ipso excommunicationis pœnam incurrit.ibid.q.xxij.nu.7 car.152
Hęreticis nec inter viuos. nec in vltima voluntate relinqui potest.Paul.Girlan.de hæreti. q. ix.numero 2 car.134
Hæreticis credentes pari pœna sunt plectendi.ibid. nume.3 car.ea.
Hæreticus pœnæ pecuniarię an & quãdo,& ad quid imponi possit. Gondissal. de hæreti. qõ.viij. numero 6 car.140
Hæreticis quæ pœna per ecclesiasticos iudices, & quę per laicos infligatur.ibid.q.xv.nu.2.car.146
Hæreticis astricti debito fidelitatis vel dominij aut alicuius obsequij ipso iure ab omni huiusmodi obligatione sunt liberi.Gondissal. de hęreti.q. xv. nume.5 car 146
Hęreticus a iure impositam pœnam a iudicibus an minuere,vel augere liceat,ibi.q.xvij.nu.1.c.147
Hęreticis non est permissum agere ad vxoris restitutionẽ Io,Nic.Arelat.de hęreti. not.j.n.4.c.121
Cętera vide supra in ver.Alienatio, in ver.Filius, & in ver. Hæres, & infra in ver. Pœna. in ver.Recedentes.in ver. Relapsus. in ver, Sacerdos,& in ver.Sortilegium.
¶Hebręi non deferentes habitum distinctum ab habitibus Christianorum.puniuntur Pau. Girlan. de pœn.omnifa.coi.q.xij. nu.11 car.404
¶Homicida pœna mortis naturalis punitur.Guliel. Bont.de pœna mortis nu.2 car.391
Homicida quando nõ gaudeat immunitate ecclesię, Anto.Columba.in forma.proceden.extraordina. in controuer.cri.art.cccxvj. car.411
Homicida absens qua cautela excusari possit, vt contra eum procedi non possit. Io.Ant.Rube.de potesta.procurator.in.j.par.nu.335 car.35
Homicida non est ipso iure beneficio priuatus Nicola.Ploui.de irregularita.nu.30 car.90
Homicida si non potuit fugere ad ecclesiam,sed inuenit quendam sacerdotem deferentem corpus Christi.& anfugit ad ipsum, & eum accepit, an ecclesię immunitate gaudere debeat. Io. Tietry de fuga.nume.8 car.173
Homicida maleficus, veneficus & adulter confessi aut testibus conuicti, non audiuntur appellantes. Paul.Girlã.de relaxa.carcerato.q.ij nu.2.c.264
Homicida debet puniri, sed qui gladio non feriere, gladio non debet perire,Paul.Girlan.de relaxa. carcerato.

carcerato.in ti.de absolutio.Inno.q.v.n.1.&c.269
¶Homicidium quando, & quali pœna pecuniaria puniri possit.Incert.Aut.de crimi. læsæ maie. q. viij.nume.11 car.58
Homicidium casualiter perpetratus, non efficitur irregularis, si debitam adhibuerit diligentiam. Nico.Ploui.de irregularita.nu.10 car.88
Homicidium an omnibus imputetur, si tres vnum aggrediatur, sed vnus tantum feriat & occidat. Paul.Girlan.de relaxatio.carcera.tit. de absolutio.Inno.q.v.nu.2 car.269
Homicidium si vnico ictu factum sit, & nesciatur a quo ex tribus,an omnes debeant cõdemnari.ibi. q.vj.nu.1 car.269
Homicidium factum in aliquo loco, per quem aliquis solitus erat transire, qui maleficia consueuerat perpetrare,præsumitur ab eodem perpetratum esse.Franc.Brun.de indici.& tortu. in iij. q. j.par.nu. 34 car. 293
Homicidium præmeditate & apensate commissum magis punitur, quã causatum in pura rixa. Mar. Ant. Blan.de indici.nu.53 car.319
Homicidium non præsumitur pensate nisi qualitas pensamenti probetur.ibi.nu.54 car. ea.
Homicidium quot modis cõmittatur. Fran. Cason. de indici.nu.2 car.345
Homicidium præmeditatum est maxime detestabile,& in eo omnes tenentur.ibi.nu.3 car.ea.
Homicidium si noctu sequatur, quomodo iudex suspectũ interrogare debeat.ibi.nu.3 car.351
Homicidium est maius adulterio. Iaco. de Aren. de quæstio.nu.7 car.376
Homicidij indicia ex varijs causis oriuntur. Mar. Anto.Blan.de indici.nu.240 car.331
In homicidio vita imputati spectatur. ibidem numero. 241 car.ea.
In homicidio per indicia proceditur. Frã.Cason.de indici.nu.1 car.345
Pro homicidio sine dolo commisso, quis quandoq; pœna vltimi supplicij punitur. Paul. Girlan. de sortilegi.q.xij.nu.3 car.113
¶Homo absque Dei gratia Diabolo tentanti resistere non potest. Paul.Girlan.de sortilegi. q. v. nume.4 car.97
Homo liber in quibus possit torqueri casibus. Guido.de Suza.de indici.& tortu.nu.81.car. 284. & Bal.in tract.de quæstio.cap.iij.nu.4.car. 379. & Amber.de Antramo.in tract.eiusdẽ.ti.n.15.c.389
Homolibet & in se,& in alios, ex aliquo crimine delatus,torqueri potest.Guido de Suza.de indici. & tor.nu.82 car.284
Homo liber potest torturæ subijci indifferẽter. Gui. de Suza.de indi.& tortu.nu.83 car. 284
Homo malæ famæ,an alijs non cõcurrentibus possit torqueri ex solo dicto torti.Fran.Cason.de tormen.cap.xvij.nu.3 car.366
Homo liber in causa pecuniaria regulariter nõ torquetur, sed hoc fallit in teste vacillante. Paul. Girlan.de quæstio.q.vij.nu.3 car. 385
Hominem maleficiatum conare nemo potest, nisi eiusdem artis peritus sit.Paul.Girlan.de sortileg. q.ij.nume.4 car.92
Homines subsunt iudicibus ratione iuris, sed ius est supra iudices,& ideo in his quæ statum hominum dicunt,possunt iudices inspecta veritate, & vtilitate mutare,sed quæ tangunt statum iuris mutare nequeant.Incert.Auth.de modo proceden.contra aposta.nu.18 car.173
Homines pœnæ metu a delicto arcentur. Iacob. de Are.de bannit.nu.13 car.175
Homines quatuor gentem constituunt.Nic.Boer.de seditio.in iij.q.nu.1 car.66
Homines castrans pœna mortis naturalis puniri debet.Guliel.Bon.de pœna mortis.nu.4 car.391
Hominum mores, naturasque ex corpore, oculis, vultu, fronteq; Zopirus. Physiognomus noscere profitebatur.Fran.Cason.de indici.nu.3 car.348
Hominibus vilis cõditionis in testimonium admissis,non adhibetur tanta fides quanta alijs. Fran. Brun. de indici.in iiij. quæstio. secunda par. numero. 8. car.297
¶Hospes an excusetur si dederit potum bannito trã seunti.Ludoui.Care.de hæreti.nu. 168. c.171
Hospes penes quem bona sunt deposita, si subtrahantur,an indicietur. Marc. Anto.Blanc. de indici. nume. 414 car.343
Reliqua vide infra in ver.Propositum.
¶Hostia scripta literis sanguineis vtuntur sortilegi ad amorem prouocandum.Paul.Girlan. de sortilegi.q.iij.nu.20 car.95
¶Hostes adiens morti traditur.Guliel. Bon. de pœna mor.nu.4 car. 391
Hostibus arma præbens pœna mortis naturalis punitur.ibidem.

I

IACTANS se aliquem occisurũ, si eum occidat, propositũ præsumitur. Frã.Cason.de indi.nu 9. c.354
¶Iactatio indiciat ad torturã. Mar. Ant.Blan.de indi.nu.185. c.327
Iactatio(si de interfectore non cõstet) an faciat indicium ad torturam cõtra iactantem. ibi.nu.186 car.ea.
Iactatio aliquando non nocet considerata qualitate personæ.ibi.nu.187 car.328
¶Iaculum mittens cum ferro hominem velle occidere præsumitur. Marc. Anto.Blanc. de indici. nume.84 car.321
¶Ianuenses populares aduersus nobiles aliquando seditionem fecerunt. Nico. Boer. de seditio. q j. nume.38 car.65
¶Ictus. De ictu & vulnere standum est in arte peritis.& ad hoc duo requiruntur medici, licet de consuetudine stetur dicto vnius.Franc. Cason. de tormen.c.ij.nu.3 car.361
¶ Idiota & rusticus excusantur, si in aliquo fidei articulo errant, dummodo fidem implicitam habeant, Ioan. Francis. Ponzinibi. de Lamijs &c. nume.83 car.86
¶Ieiunij indictio tormenti genus est. Gondissal. de hæreti.q.xiij.nu.7 car.144
¶Ignorantia aut simplicitas in sortilegijs non excusat. Paul. Girlan. de sortilegi. capit. xj. numero.8 car.113
Ignorantia iuris,in iudice culpa lata est,qui & dolo

non cafere præſumitur, cum ſe iuris peritum fateatur. Franciſ. Brun. de indici. & tortu. in v. q. ij. par. nu 23 car. 301
Ignorantia iuris in damnis euitandis non nocet. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 31 car. 317
Ignorantia & minor ętas excuſant a nuptijs illicitis, & pœnis eas illicite contrahentibus inflictis. Paul. Girlan. de pœnis omnifa. coit. quæſt. ij. numero. 6 car. 394
Ignorantia facti excuſationem præſtat, ibid. q. xij. nume. 4 car. 403
Ignorantia licet in pœnis euitandis, & in grauaminibus excuſet, in lucris tamen non excuſat. Nel. a S. Geminia. de bănit. in iij. par. ij. tempo. nu. 83. ver. iſta quęſtio. car. 250
¶Illicitum omne puniri debet. Mar. Ant. Blanc. de indici. nu. 228 car. 331
Illicitum committens ab illiciti pœna non excuſatur, quăuis tale illicitum ad optimum finē peruenerit. Fran. Caſon. de indici. nu. 6. car. 359. & in tracta. de tormen. cap. v. nu. 2 car. 362
¶Illiteratus eſt irregularis. Nico Ploui. de irregularita. nu. 2 car. 83
¶Illuſtris non eſt afficiendus pœna corporali ob iniuriam etiam illuſtri perſonæ illatam. Io. Ant. Rub. de poteſta. procu. in j. par. nu. 213 car. 28
Illuſtris perſona prohibetur per ſe litigare, ſed debet litigare p procuratorem. ibi. nu. 215 car. ea.
Illuſtres perſonæ in crimine iniuriarū ſola pœna relegationis affici debent. ibi. nu. 210. & 212. c. ea.
Illuſtres perſonæ poſſunt in criminalibus procuratorē cōſtituere. ibi. nu. 159. car. 25. & nu. 194. c. 27
¶ Imaginem proditoris ad eius imaginem depictā corrūpens vel radens qualiter puniatur. Martin. Lauden. de cri. læſæ maieſt. q. xxvj. c. 43. & Nic. Boer. in tract. de ſeditio. in vltimis verbis. c. 76
Imaginem Cæſaris falſificans crimen læſæ maieſta. incurrit. Nic. Boer. de ſeditio. in vj. præſuppo. nume. 2. car. 68
Imagines de certa fiunt quandoque a ſortilegis ad maleficiendos homines. Paul. Girlan. de ſortileg. in v. q. nu. 9 car. 98
Imagines quare in ſortilegijs fieri ſoleāt, cum nihil operentur. ibi. nu. 10 car. ea.
Imagines facere ad amorem mulieris prouocandū, potius ſuperſtitioſum eſt, quam hęreticum. ibid. in x. q. nu. 9 car. 11
Imagines calcare, aut alias contennere an ſit hæreticum. ibi. nu. 12 car. 112
Imagines baptizantes ad ſortilegia facienda, qua ſint afficiendi pœna. ibi. in xj. q. nu. 21. car. 114
¶Immemor ſalutis æternę nemo pręſumitur. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 391 car. 342
¶Immunitas nō eſt in domo epiſcopi. Ant. Colūba. in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi. arti. cxxvj. car. 411
Immunitatem vnam offendens ceteras offendiſſe dicitur. ibi. articu. cxxj. car. ea.
Immunitate qui gaudere non debeāt. ibi. arti. cxvij. cum ſeq. car. 411
¶Impedientes reos extrahi ab immnnitate, eo caſu quo ea non gaudent, quomodo puniantur, ad quid ve teneantur. Ant. Columba. in for. procedē. extraordi. in controuer. crimina. articu. cxij. & cxiij. car. 411
¶Impedimentum puri & meri facti abſentis quomodo probetur. Et an ſufficiat impedimenti ſemiplena probatio. Ant. de Cana. de excuſato. in ij. parti. nu. 16. & 17. car. 14
Impedimentum non cenſetur iuſtum, quod facile poteſt remoueri. Io. Anto. Rub. de poteſta. procu. in j. par. nu. 319 car. 34
Impedimentum canonicum dicitur, quod a iure canonico ortum habet. Nic. Ploui. de irregularita. nume. 1. car. 88
¶Impeditus an teneatur excuſatorē mittere. Quid iuris ſi mittatur. Item ſi non mittat. Anto. de Cana. de excuſa. in ij. par. nu. 18. & 19. c. 14. & 15
¶Imperator de hæreſi puniri poteſt, & deponi. Ludo. Careri. de hæreti. nu. 98 car. 165
Imperator per ſolum Papam deponi poteſt & non per alium. ibid.
Imperatorem non eſſe monarcham & dominium totius mundi qui dicit, an ſit hæreticus. ibidem nume. 15 car. 157
¶Impetrans literas Principis gratioſas ante integrationem, illis ſe iuuare poterit, ſi opus fuerit. Incert. Auth. de cri. læſæ maieſta. in ix. quæſtio. nume. 2. car. 58
Impetrare nemo neceſſe habet, vt deſiſtere poſsit ab accuſatione. Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in cōtrouer. crimi. arti. xiiij. c. 408
¶Imploratio auxilij demonum ad ſciendum futura ſapit hæreſim. Paul. Girlan. de ſortilegi. in x. quæſtio. nn. 10 car. 111
¶Impotentia ſeu difficultas puniendi, excuſat iudicem a puniendis delictis. Nico. Boer. de ſeditio. in j. q. nu. 8 car. 61
¶Impubes ſecundum ius commune non poteſt teſtis eſſe. Franciſ. Brun. de indici. in iiij. q. ij. par. nume. 17 car. 398
Impubes cum tortura leui ad inſtructionem poteſt interrogari. ibi. nu. 18 car. ea.
Impuberes non debent torturæ ſubijci. Paul. Girlā. de quæſtio. in vj. q. nu. 4 car. 385
Impuberes in criminalibus non ſunt idonei teſtes, ad probationem plenam, ſed bene ad indicium. Franciſ. Brun. de indici. & tortu. in ij. qō. j. par. nume. 18 car. 289
¶Impulſio quid ſit. Franciſ. Caſoni. de indici. numero. 5. car. 349
¶Incantationes quæ fiunt contra ſerpentes quando ſint punibiles. Paul. Girlan. de ſortilegi. in xj. q. nume. 28 car. 115
Incantationes an faciant indicium. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 397 car. 342
¶Incantatores qui cenſendi ſint. Paul. Girlan. de ſortilegi. in ij. q. nu. 7 car. 93
¶Incarcerari nemo debet die feriato hominum vtilitate. Bald. de Peruſio de carcerib. cap. j. numero. 6 car. 262
Incarcerari poteſt quis pro collectis nō ſolutis. ibi. cap. ij. nu. 263 car. ea.
Incarceratio fieri poteſt pro quolibet debito. ibid. nume. j. car. ea.
Incarceratio an fieri poſsit pro fiſcali debito. ibid.

Incarceratio in quo loco fieri debeat ibi.nu.4.c.ea.
¶Incarceratus pro debito fiscali recommendari potest pro debito priuati. Bal. de Peru. de carceri. in ij. cap. nn. 3 car. 363
Incarceratus an possit constituere procuratorem. ad omnes actus præter q̃ ad litem contestandam Io. Anto. Rube. de potesta. procurator. in j. par. nume. 119 car. 24
¶Incertitudo iudicis arbitrio committitur, vbi sumus in materia quæ tempus incertum designat. Paul Girlan. de hæreti. in v. q. nu. 16 car. 132
¶Incestus quid proprie dicatur. & cum quibus committatur. Placent. de accusatio. tit. iij. nu. 15. car. 3. & Pau. Girlan. de pœnis omnifari. coit. in iij. q. numero 1 car. 395
Incestus qua pœna puniatur. Placent. ibi. nu. 17. car. 4 & Paul. Girlan. ibid. nu. 1 car. 395
Incestus cum sorore aut cognata commissus, qua sit punitione reprimendus. Paul. Gir. ibi. nu. 2. c. 395
Incestus crimen in actu fornicationis commissum vltimo punitur supplicio. ibi. nu. 5 car. ea.
Incestus in forma matrimonij commissus qualiter puniatur. ibid. nu. 6 car. ea.
Incestus cum consanguineis aut affinibus adinuicẽ coniunctis qualiter puniatur. Pau. Girlan. ibidem in iiij. q. nume. 1 car. 396.
Incestus commissus cum duabus sororibus meretricibus capitali pœna non punitur. ibi. nu. 4. car. ea.
¶Incitatores personarum dicuntur qui conuocauerunt & eleuauerunt vexillum & campanam. & tanq̃ seditiosi tenentur, Nicola. Boeri. de seditio. in vij. q. nu. 8 car. 71
¶Incõstantia varietas. trepidatio, vox. balbutiens. loquella timida, & pallor, indicant ad torturam. Marc. Anto. Blanc. de indici. nu, 259. & nu. 262. car. 332. & 333.
¶Incontinenti factum non dicitur. postea factum. Nell. a S. Gemini de bannit. in ij. par. iij. tempor. nume. 3 car. 258
¶Inculpatio a solo torto facta non facit indicium sufficiens ad torturam. Gui. de Suzaria de indici. & tortu. nu. 54 car. 281
Inculpatus seu accusatus a torto an ob huiusmodi præsumptionem torturæ applicari possit. ibidem. numero 53 car. ea.
Inculpatus a torto an saltem possit subijci torturæ, si sit malæ conuersationis & famę. ibi. nu. 55. c. ea.
Inculpatum de crimine sponte se ingerentem tortu re. an possit potestas licet torquere. si alias ei non liceat de iure. Francis. Brun. de indici. in vij. qõ. ij. par. nume. 8 car. 309
¶Indagatio exquisitissima non fit quando pro crimine ciuiliter agitur. sicut quando agitur criminaliter. Fran. Brun. de indici. in iiij. questio. ij. par. numero 5 297
Indagatio accerrima requiritur, vbi crimen est atrox. Anto. Columba. in for. proceden. extraordinar. in controuer. crimi. arti. xviij. & xix. ca. 408
¶Indicium maleficij alicuius cõmissi vel alterius rei, de qua agitur, signum est. Francis. Brun. de indici. & tortu. in j. q. j. par. nu. 1. car. 287. & in vij. questio, ij. par. nu. 3 car. 309
Indiciũ est minus q̃ semiplena probatio, Fran. Bru. de indi. & tort. in j. q. j. par. nu. 2. car. 287. & Mar. Ant. Blã. de indici. nu. 51. car. 318. et nu. 326. c. 337
Indicium dubitatum siue semiplenum quod dicatur. Fran. Brun. ibid. nu. 3. car. 287. & Paul. Girlan in tractatu. de quęstio. q. iij. nu. 1 car. 381
Indicium propinquum & remotum quod dicatur. Mar. Ant. Blanc. in tracta. de indici. nu. 47. car. 318. & Fran. Cason. in tracta. eiusdem materię. numero 7. el ij. car. 347
Indicium leue ab vrgenti quomodo cognoscatur. Mar. Blan. de indici nu. 10 car. 316
Indicium facti, est quo iudex in viam presumptionis dirigitur. Fran. Brun. de indici. & tortu. in j. q. j. par. nume. 4 car. 287
Indicium varijs nominatur modis apud legum latores. Francis. Brun. ibid. nu. 5 car. 287
Indicium a communiter accidentibus oritur Marc. Blan. de indici. nu. 257 car. 325
Indicium alterum trium temporum respicit. Marc. Ant. Blan. ibid. nu. 66 car. 320
Indicium oriens ex testibus, qui examinari non debebat, facit, q̃ iudex solum ad inquisitionem procedere possit. Mar. Anto. Blã. de indi. nu. 52. c. 319
Indicium contra se habet, qui malos famulos tenet. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 254. car. 332. & Frã. Cason. de indici. nu. 11 car. 353
Indicium maximum est, si quis in mendacio reperiatur. Fran. Brun. de indici. & tortu. in. iij. q. j. par. numero 18 car. 291
Indiciũ an ex dictum testis familiaris insurgat. Frã. Brun. de indici. & tortu. in ij. q. j. par. nu. 12. car. 288. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 365 car. 339
Indicium per testem singularẽ habitum, circunstantijs alijs refragantibus eliditur. Fran. Brun. de indici. & tortu. in ij. q. j. par. nu. 12. car. 288. & in v. q. eiusdem par. nu. 3 car. 295
Indicium ad torturam an fuga faciat Fran. Brun. de indici. & tortu. in iij. q. j. par. nume. 9. car. 290. & Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 277. car. 334. & Frã. Cason. in tracta. eiusdem materiæ. nu. 3 car. 357
Indicium non facit fuga post accusationem, seu inquisitionem formatam arrepta. Mar. Ant. Blan. ibid. nume. 281 car. 334
Indicium an fiat per fugam ob accusationis, seu inquisitionis motu factam. ibid. nu. 282 car. ea.
Indicium contra se habet ille qui a delicti loco fugatus est. Fran. Brun. in tracta. de indici. & tortu. in iij. q. j. par. nu. 12. car. 291. & Mar. Anto. Blan. in tracta. de indici nume. 289 car 334
Indicium an diuinationes, seu incãtationes faciant. Mar. Ant. Blan. de indici. nu 397 car. 342
Indicium contra imputatum ex malorum conuersatione oritur. Mar. Ant. Blã. de indi. nu. 253. c. 332
Indicium ad torturam contra contumacem ex contumacia oritur. Mar. Ant. Blan. de indic. nu. 272. car. 333. & nu. 293 car. 334
Indicium ad torturam an per famẽ insurgat. Fran. Brun. de indici. & tortu. in iij. q. j. par. nu. 31. & 32. car. 292. Mar. Anto. Blan. ibi. nu. 311. car. 336. & Fran. Cason. in tract p̃dicti nominis. nu. 1. ca. 347
Indicium an faciat criminis transactio. Fran. Brun. de indici. & tortu. in iij. qõ. j. par, nu. 27. & 28. car. 292. & Mar. Ant. Blã. de indic. nu. 306. c. 335

Indiciciū vnum a delicto remotum ad torturam nō ſufficit. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 178. c. 327
Indicium ad torturam an literarum acceptatio faciat. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 223 car. 330
Indicium facit vociferatio mulieris, vim paſſam fuiſſe aſſerentis. Mar. Anto. Blan. de indici. numero. 290 car. 334
Indicium an faciat mulier ſi examinetur. Marc. Anto. Blanc. de indici. nu. 350 car. 339
Indicium participationis contra ſe habet, qui delinquentes punire negligit. Mar. Anto. Blan. de indici. nu. 310 car. 336
Indicium contra ſe ad torturam habet, qui interrogationi non reſpondet. Mar. Ant. Blan. de indici. nume. 271 car. 333
Indiciū vt faciat nominatio alicuius, qd habere debeat. Mar. Ant. Blan de indici. nu. 180 car. 334
Indicium ad torturam ex iactatione inſurgit. Mar. Ant. Blanc. de indici. nu. 185 car. 327
Indicium vt a teſte fiat veriſimile deponere debet. Mar. Anto. Blan. de indici. nu. 32 car. 318
Indicium ad penſamentum faciunt præparationes, & ordinationes. Mar. Anto. Blanc. de indici. numero. 67 car. 320
Indiciū ſumitur ad penſamentum ex tranſitu non ſolito. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 70. c. 320
Indicium ad penſamentum facit frequentatio viæ. Mar. Ant. Blan de indici. nu. 72 car. 320
Indicium ſufficiens an ſit in homicidio puro, viæ frequentatio. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 75. car. 320. & nu. 76 car. ea.
Indicium ad penſamentum an faciat armorum delatio in non ſolito, nec habente iuſtam cauſam deferendi. ibi. nu. 78 car. 321
Indicium ad penſamentum inducit aſportatio bonorum ante homicidium. Mar. Anto. Blan. de indici. nu. 85 car. 321
Indicium facit ad penſamentum alienatio bonorū. ibi. nu. 86 car. ea.
Indicium ad penſamentum ſumitur ex inimicitia Frā. Brun. de indici. & tortu. in iij. quæſtio. j. par. nume. 29. car. 292. & Marc. Anto. Blan. de indici. nume. 89. car. 321
Indicium eſt contra inuentum in loco, in quo ſcelus commiſſum eſt. Marc. Anto. Blanc. de indici. numero. 300. car. 335
Indicium eſt contra inuentū in loco propinquo delicti. ibi. nu. 301. car. ea.
Indicium eſt ſi quis viſus fuerit facere præparamēta ad homicidium, vel ire per illum locum, vbi cadauer erat, per quem ire ſolitus non erat. Fran. Brun. de indici. & tortu. in iij. quæſt. j. par. numero. 29 car. 292
Indicium inducitur, ſi accuſatus de homicidio committendo ſe iactaſſet. Mar. Anto. Blan. de indici. nume. 186 car. 327
Indicium ex minis præcedentibus inſurgit. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 179 car. 327
Indicium inſurgit contra repertum cum gladio euaginato prope cadauer. Mar. Ant. Blan. de indici. nume. 295 car. 335
Et in loco delicti eſt indicium propinquum. ibid. nume. 296 car. ea.
Indicium homicidij an præſumatur contra fugientem nudo gladio vbi quiſque occiſus reperitur. Fran. Brun. in tracta. de indi. & tortu. in iiij. q. j. par. nume. 6. car. 294. & Mar. Ant. Blan. de indi. nume. 297 car. 335
Indicium an ſit, ſi percuſſus dicat, ſe ab inquiſito percuſſum fuiſſe. Fran. Brun. de indic. & tortu. in iij. q. j. par. nu. 26. car. 292. & Marc. Anto. Blanc. in tract. eiuſdem nomi. nu. 390 car. 341
Indicium inſurgit, ſi quis viſus ſit ingredi domum, & poſt modicum eſt auditus mulieris clamor, & ſtatim viſus eſt exire cum gladio ſanguinolento, & mulier in facie vulnerata viſa eſt. Fran. Brun. de indici. & tortur. in iiij. quæſtio. j. par. numero 4 car. 294
Indicium certum cenſetur, ſi poſt mutuam duorum rixam, alter vulneratus videatur. Fran. Brun. de indi. & tortu. in iiij. q. j. par. nu. 7 car. 294
Indicium homicidij præſumitur contra eum, qui aduerſus aliquem gladium ſtrinxiſſe viſus eſt. licet non fuerit viſus percuſsiſſe. ſi ipſo fugiente alius reperiatuo interfectus. Franc. Brun. de indici. & tortu. in iiij. q. j. par. nu. 11 car. 294
Indicium ad penſamentum an conuerſatio cum inimicis occiſi inducat. Marc. Ant. Blan. de indici. nume. 163 car. 326
Indicium ad penſamentum eſt, ſi quis aliquē interfi cere poſſe, ſe iactet. Marc. Anto. Blan. de indici. nume. 184 car. 327
Indicium ad tractatum facit oriri conuentio ſecreta, & locutio inter plures. Marc. Anto. Blanc. de indici. nu. 232 car. 331
Indicium ad penſamentum an percutiēdi modus faciat. ibid. nu. 188 car. 327
Indicium contra ſe an habeat, qui prohibere potuit, & non prohibuit. Mar. Anto. Blan. de indici. numero 303 car. 335
Indicium ad penſamentū eſt, ſi quis aliquem proditorie vulnerat. Marc. Anto. Blanc. de indici. numero 191 car. 328
Indicium inſurgit, ſi poſtq̄ dominus locutus eſt in aure famuli, famulus crimē aliquod commiſerit. Guido de Suza. in tractat. de indic. & tortu. nume. 41. car. 280. & Marc. Anto. Blanc. de indici. nume. 232 car. 331
Indicium per vnum teſtem de viſu deponētem, pbatur. Franc. Brun. de indici. in ij. quæſtio. j. par. numero 1. car 287
Indicium quandoque probatur per duos teſtes non de viſu deponentes, ſed de quodam ſigno ad maleficium conferente, ibi. nu. 4 car. 288
Indicium plenum ſeu indubitatum quod dicatur. Franciſ. Brun. de indici. in j. quæſtio. j. par. nume. 3. car. 287. & Paul. Girlan. de quæſtio. in iij. q. nume. 2 car. 381
Indicium probari poteſt per teſtes infames, & familiares, & ſimiles omni exceptione non maiores. Fran. Brun. de indi. in ij. q. j par. nu. 7 car. 288
Indicium triplex eſt. & per quem probari poſsit quodlibet. Bru. ibi. nu. 22 car. ea.
Indicium quale eſſe debeat, vt ſufficiens ſit ad tortu ram, iudicis committitur arbitrio. Fran. Brun. de indici. in iij. q. j. par. nu. 1 car. 290

Indicium eſt ſufficiens contra aliquem de furto, ſi ſit malæ conditionis & famæ, & ſolitus talia face re. ibi. nu. 2 car. ea.
Indicium ſuper furto contra aliquem habetur, qui cum antea pauper eſſet, multas pecunias habere reperitur. ibi. nu 5 car. ea.
Indicium generale in quolibet crimine cenſetur, dū extra iudicium crimen ſe commiſsiſſe aliquis fatetur. ibi. nu. 14 car. 291
Indicium homicidij contra aliquem ortum ex nimis & inimicitia. eliditur ſi abſentia & diſtantia probetur a loco homicidij tempore. Franc. Brun. ibi. in v. q. j. par. nu. 4 car. 295
Indicium probari poteſt per duos teſtes, Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 46. car. 318
Indicium efficax ex conſilio & ratione habetur. Frā. Caſon de indici. nu. 5. el j. car. 345
Indicium omne qd indicat, ppoſitum, indicat & interfectorem, ſed non ecōtra. ibi. nu. 9. c. ea.
Indicium varie diffinitur & diuerſimode nuncupatur. ibi. nu. 1. el ij. car. 347
Indicium indicans propoſitum, indicat & interfectorē, licet non ſemper puniatur ex propoſito. ibi. nume. 5. el ij. car. 347
Indicium aliud eſt remotum & leue, aliud propinquū, & graue. ibi. nu. 6. el ij. car. 347
Indiciū oritur a nomine, ſi cū eo mala fama cōcurrat. Fran. Caſon. de indici. nu. 1. el j. car. 349
Indicium propoſiti a pallore oritur contra reū. ibi. nume. 1. el ij. car. ea.
Indicium propoſiti contra eum oritur, qui dixerit ꝙ traheret occiſo vnam pennam de ala. vel ꝙ faceret eum male capitare, vel quid ſimile. ibid. nume. 2. el iij. car. 354
Indicium ad torturam ex dicto offenſi qñ oriatur Fran. Caſon. de indici. nu. 6. el j. car. 355
Indicium oritur contra eum, qui dicit ſe primo occiſum inueniſſe, vel primo homicidiū vidiſſe. ibid. nume. 5. el iij. car. 355
Indicium remotum a maleficio per duos teſtes probari debet, proximum vero & immediatum per vnum, quod ſi per duos probetur, non indiciū ſed plenam facere probationem. Fran. Caſon. de tormen. cap. vj nu. 7 car. 363
Indiciū proprie nō eſt, quod facit vnus teſtis de viſu ſed ſemiplena probatio. ibi. nu. 8. car. ea.
Indiciū quando oriatur ex dicto torti ſine alijs indicijs. ibi. cap. xvij. nu. 2 car. 366
Indicium duplex eſt. Paul. Girlan. de quæſtio. in iij. q. nume. 1 car. 381
Indicium ad torturam an faciat vnus ſolus teſtis plene probans Ambert. de Antramo. de quæſtio. nume. 18. & 19 car. 389
Indicia indubitata quæ dicantur, & quādo quis torqueri poſsit, ſtatuto ſtante ꝙ nullus ſine indicijs indubitatis torqueatur. Guido de Suza. de indici. & tortu. nu. 99 car. 285
Indicia indubitata cēſentur, quæ ita per legē approbantur, vt ad ipſa velit condemnationē proſequi. Fran. Brun. de indici. & tortu. in iiij. quęſt. j. par. nume. 3 car. 294
Indicia indubitata dicūtur, qñ plura in vnā tēdētia cōſonātiam, veritatē indicant, ibi. nu. 5 car. ea.
Indicia indubitata ad cōdemnationē ſufficiunt, quæ ſi dubitata ſint ad torturam ſolū ſunt idonea Gon diſſal. de hæreti. q. xiij. nu. 2 car. 144
Indicia indubitata quæ dicantur, & quæ dubitata, arbitrio iudicis committitur. Gondiſſal. de hæreti. q. xiij. nu. 3 car. 144
Indicia indubitata quæ ſint. & quæ probationes. Amber. de Antramo. de qō. et tor. nu. 22. c. 389
Indicia an debeant concurrere in crimine hæreſis, vt ad torturam procedi poſsint. Ludo. Carer. de hæreti. nu. 117. & 118 car. 165
Indicia non quælibet ſunt ad torturam ſufficientia. Guido de Suza. de indi. & tortu. nu. 2 car. 278
Indicia ſufficentia & veriſimilia quæſtionem præcedere debēt, neque enim in omni cauſa, aut qualibet perſona ſunt proponenda. ibi. nu. 28. c. 279
Indicia qualia ad torturam requirantur, iudicis arbitrio committitur. Guido de Suza. de indici. nume. 30. & 35. car. 280
Indicia contra delatum ſumi poſſunt ex conſtantia vel trepidatione. ibi. nu. 33 car. ea.
Indicia dicuntur noua, quæ a primis differunt ſpecie vel ſubſtantia. ibi. nu. 61. car. 282. & Franciſ. Brun. in tract. eiuſdem materię in v. q. ij. par. numero. 63. car. 305
Indicia plura probata an & quando faciant vnum indicium indubitatum. Guid. de Suza. de indici. & tor. nu. 100 car. 285
Indicia & præſumptiones contrarijs tolli poſſunt præſumptionibus & indicijs. Frā. Brun. de indici. & tortu. in iij. qō. j. par. nu. 6. car. 290. & in v. q. eiuſdem par. nu. 1 car. 295
Indicia contra delatum grauiora eſſe debent his quæ pro ſe habent, vt torqueri poſsit. Fran. Brun. de indici. & tortu. in v. quæſtio. prima par. numero. 6. car. 295
Indicia leuia & leuiora ſufficiunt tam ad inquiſitionem formandam quam ad torquendum. ibid. in ix. q. ij. par. nu. 4 car. 311
Indicia leuia & grauia qualiter cognoſcātur. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 10 car. 316
Indicia plura an requirantur, ad vnū tm̄, ad hoc vt procedi poſsit ad torturam. ibi. nu. 39 car. 318
Indicia generalia & remota an ſufficiāt ad torturā ſine alijs indicijs. ibi. nu. 43 car. 318
Indicia propinqua & tangentium negociū faciunt indicium ad torturam. ibi. nu 45 car. ea.
Indicia legitima eſſe debent. ibi. nu. 216 car. 330
Indicia homicidij ex varijs cauſis oriuntur. ibid. nume. 240 car. 331
Indicia debent eſſe diuerſi generis, ibidem numero. 386 car. 341
Indicia omnia oriuntur ex quatuor locis, & per tria tempora. Franciſ. Caſon. de indicijs numero. 1. car. 344
Indicia ex impetu & affectione ad nō præmeditatū maleficiū naſcuntur. ibi. nu. 6. el j. car. 345
Indicia propoſiti ſcire quare expediat? ibidem. nume. 8. el primo. car. ea.
Indicia præmeditatum demōſtrantia, ꝓpter affectū in nō præmeditatum euadunt, vt quādo rixantes ſibi caſu obuiāt. ibid. nu. 10 car. ea.
Indicia debent eſſe perfecta in genere ſuo, vt de reo

quæstio haberi posit. Franc. Caso. de indici. numero. 2. el iiij. car. 346
Indicia remota per duos testes probari debẽt, aliter non habebunt vires indiciorum, & an testes debeant esse omni exceptione maiores. ibidem numero. 3. car. 347
Indicia sufficientia ad torturam quomodo cognosci possint. ibi. nu. 3. el ij. car. 247
Indicia ante delictum ex quibus capiantur. ibid. nume. 13. car. ea.
Indicia potiora quare requirantur quando quæritur interfector, q̃ quando quæritur de proposito. ibi. nu. 3. el ij. car. 348
Indicia examini & corporis commutatione ante delictum contingentia, a quibus tractata, & an indicent propositum. Fran. Cason. de indic. nume. 5. el primo. car. 349
Indicia ex animi & corporis commutatione contingentia ante delictum magis vrgent ad indicandum propositum, q̃ post delictum ad indicandum maleficium. ibi. nu. 6. car. ea.
Indicia personæ siue causis non valent. ibid. numero. 3. el ij. car. 349
Indicia causarũ quæ sint. ibi. nu. 1. el iij. car. ea.
Indicia dicti & facti, quibus non solum cognoscitur propositum, sed etiam reus cum ignoratur. ibid. nume. 8. car. 351
Indicia propositi ex quibus in delicto oriantur, & deducantur. ibi. nu. 1. el v. car. 352
Indicia post delictum ex quibus oriantur. ibid. numero 1. el. j. car. 354
Indicia secundum antiquos ex quibus locis capiebantur. ibi. nu. 1. el ij. car. ea.
Indicia maleficij præmeditati ex dicto. ibid. numero. 1. el iij. car. ea.
Indicia verbi duplicẽ vim habent. ibi. nu. 11. c. ea.
Indicia per quæ arguitur de delicto, sed non de proposito. ibi. nu. 1. el iij. car. 356
Indicia, quæ trahuntur ex his, quæ cõsequũtur delictũ, quę sint. ibi. nu. 1. el ij. car. 357
Indicia quæ oriuntur ex fuga, oriuntur ẽt ex præparamentis fugæ, ibi. nu. 25. car. 358
Indicia aliqua non sufficiunt ad procedendũ ad aliquã pœnã capitalem. ibi. nu. 2. car. 360
Indicia indubitata, non sunt adeo indubitata, quin aduersus ea probari possit. ibi. nu. 4. car. ea.
Indicia necessario non concludunt, quando veritas põt aliter se habere. ibi. nu. 7. car. ea.
Indicia quãuis vrgẽtissima, non sufficiũt ad damnãdum reum in crimine capitali, ẽt si sint talia, quæ mentem iudicis adeo coerceant, vt aliter credere non possit. ibi. nu. 26. car. 360
Indicia, quæ vim plenæ probationis habent in ciuilibus, non sufficiunt ad condemnandum in criminalibus. ibi. nu. 29. car. ea.
Indicia a iure approbata, non minorem auctoritatẽ & fidem præstant, q̃ testes & instrumenta videntur continere. ibi. nu. 38. car. ea.
Indicia sufficientia ad torturã cognosci possunt, licet de eis non possit tradi certa doctrina. Francis. Cason. de tormen. cap. j. nu. 6. car. 361
Indicia ad torturã debent esse talia, vt suspectus sit reus, & alijs argumẽtis, ita ꝓbationi admoneant, vt sola confessio adesse videatur. ibi. nu. 8. c. ea.
Indicia debent esse probata in genere suo, aliter per ea non proceditur ad torturam. ibidem. cap. vj. nume. 1. car. 363
Indicia in genere suo debent esse clara, & perfecta, & plene peobata. ibi. nu. 2 car. ea.
Indicia debent esse plene probata per testes reddẽtes rationem dicti sui, etiam non interrogatos, qui testes etiam de circunstantijs sunt percunctandi. ibid. nume. 4 car. ea.
Indicia imperfecta vbi tendunt ad diuersa tota, non coniunguntur ad probationem faciendam. secus si tendant ad vnum totum. ibi. nu. 12. car. 363
Indicia ad torturam vbi extant, contra aliquem pro delicto, debet etiam concurrere leuitas vitæ, ad hoc vt torqueri possit. ibid. cap. vij. numero. 5. car. 363
Indicia noua quæ dicantur. ibid. cap. xiij. nume. 8. car. 365. & Ant. Columba. in for. procedẽ. extraordina. in controuer. cri. arti. ccxxxij. c. 415
Indicia quælibet non sufficiunt ad torturam. Bald. de quæstio. cap. j. nu. 1. car. 377
Indicia quæ & qualia torturam præcedere debeãt. ibid. nu. 9. car. ea.
Indicia sumi possunt ex trepidatione, vel constantia. ibi. nu. 11. car. 378
Indicia quæ dicantur legitima ad torturã. Pau. Grian. de quęst. cap. iij. nu. 3. car. 381
Indicia ad torturam legitima quæ dicantur. ibid. nume. 17. car. 382
Per indicia ꝓceditur in tribus delictis, homicidio furto, & adulterio. Fran. Cason. de indici. in promissis. cap. j. nu. 1. car. 345
Indiciorũ copia per testes facta reo dari debet post negationem & excusationem. Franc. Brun. de indici. in ij. q. j. par. nu. 9 car. 288
Indiciorum an certa doctrina dari possit. Fran. Cason. de indi. nu. 13. car. 345
Indiciorum cognitio non solum ex nobis, sed ex rebus ipsis etiam prouenit. ibi. nu. 14. car. ea.
Indiciorũ quot sunt genera, ibi nu. 4. el ij. c. 347
Indiciorum loci & origo, remissiue. Fran. Caso. de tormen. cap. j. nu. 7. car. 361
Indiciorum copia debet dari a iudice ante torturã, licet iudices captos statim torqueri hodie iubeãt, quorum obseruantia nulla lege nititur. ibid. cap. iiij. nume. 3. car. 362
Indiciorum exemplum, dari debet reo opponere volenti. ibi. nu. 9. car. ea.
Indiciorũ gradus vt cognoscantur, nõ est recedendũ a locis oratorum. ibi. cap. vj. nu. 10. car. 363
Indicijs hominẽ iudicare exemplo pernitiosum est, cum sæpe per ea innocentes fuerint damnati. Frã. Cason. de indici. nu. 33. car. 360
Indicijs etiam vrgentissimis quis non est damnandus capitaliter. Sed est torquendus potius, vt possit super certo iudicari. ibi. nu. 34. car. ea.
Indicijs non præcedentibus, si inquisitio formetur, & reus confiteatur, & ratificet, damnari tamen non poterit. ibi. cap. v. nu. 3. car. 362
Indicijs nõ plenis, in quibus casibus deueniri potest ad torturam. ibi. nu. 6. car. ea.
Indicijs indubitatis nõ potest quis damnari, sed tãtum

tum torqueri. ibi. cap. xxj. nu. 10. car. 369
Cætera vide infra in ver. Maleficium.
¶ Indubitata legi, debent esse indubitata indi. Fran. Cason. de indi. tract. xj. nu. 36. car. 360
¶ Induciæ a lege concessæ an possint per iudicē abbreuiari. Incert. Auth. de modo proceden. contra aposta. nu. 14. car. 172
¶ Inducta ad augendum non debent operari diminutionem. Io. Ant. Rub. de potesta. procu. in j. par. nume. 183. car. 27
Inducta in odium contumacis, non debent induci in eius fauorem. ibid. nu. 233. car. 30
¶ Indulgeo verbum quid significet. Paul. Girlā. de relaxatio. carcerato. in tit. de benefi. & indulgē. prin. q. j. nume. 3. car. 266
¶ Infamia pro quibus irrogetur criminibus. Placē. de accusa tit. ij. nu. 10. car. 2
Infamia notatur qui lenocinium fecit, aut cū bestijs depugnauit. ibi. nu. 11. car. ea.
Infamia irrogatur ex sententia damnato a iudice. ibid. nume. 12. car. ea.
Infamia per quot testes probetur. Bonicon. de accu. nume. 41. car. 10
Infamia arrēdi nō debet, quę a psonis suspectis locū habet Io. Fran. Ponzi. de Lamijs. nu. 69. c. 85
Infamia cum peccato debetur in baptismo. Nico. Ploui. de irregu. nu. 37. car. 91
Infamia ex crimine quibus verbis aboleatur ex cō positione. Paul. Girlā. de relaxa. carcerato in tit. de pœna. compo. q. j. nu. 10. car. 270
Infamia an iuramento purgetur. Mar. Anto. Blan. de indici. nu. 65. car. 320
Infamia quid proprie dicatur. Paul, Girl. de quæst. in iij. q. nu 3. car. 381
¶ Infamis non semper efficitur damnatus. Placē. de accusa. tit. ij. nu. 13. car. 2
Infamis an admittatur ad allegādum causas absentię. Io. Ant, Rub. de potesta. procurator. in j. par. nume. 177. car. 26
Infamis testis indicium ad torturam non facit. debet enim testis famę esse integræ. Guid. de Suza. de indici. nu. 91. car. 284
Infamis testis an possit testificari in causa crimina li, & an facīat indicium. Mar. Ant. Blan. de indi. nume. 352. car. 339
¶ Infans furiosus aliquem occidens efficitur irregularis. Nic. Ploui. de irregula. nu. 12. car. 88
Infans natus ex coitu cū demone habito, cuius cēsetur filius. Paul. Girl. de sortileg. q. vij nu. 13. c. 104
Infans natus mense septimo, ideo viuere posse dī, ꝙ sub luna nascatur. ibi. q xiij. nu. 5. car. 113
Infans an possis de crimine hæresis accusare. Lud. Careri. de hęreti, nu 106. car. 164
Infans hominem occidens an lege Cornelia teneatur. Placen. de accusa. tit. vj. nu. 8. car. 5
¶ Infectio criminis lesę maiesta. lepra quædam dicitur omnes inficiens. Incert. Auct. de crimi. læsæ maiest. q. vj. nu. 4. car. 53
¶ Infidelitas precedens non nocet conuerso in promotionibus, nisi sit nouus ad fidem. Mar. Anto. Blan. de indici. nu. 162. car. 326
¶ Infirmitates in humanis corporibus ex sola imaginum obseruantia absque maleficio oriri non possunt. Paul. Girlan. de sortileg. q. iij nu. 9. c. 94
Infirmitates an possint licite sanari per quædā verba superstitiosa, quibus vt plurimum vtuntur mulierculę. ibi. q. vj. nu. 21 car. 101
¶ Informatio gratia iudicis facta non requirit iuramentum. Mar. Ant. Blan. de indi. nu. 328. ca. 337
Informatio contra communitatem est facilis, secus contra priuatos. Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in cau. cri. arti. xxxviij. ca. 409
Informatio secrete fieri debet, propter timorem fugæ vel subornationis. ibi. arti. lxx. car. 410
Informationis forma quomodo fieri debeat in delictis. ibi, arti. xxxix. & xl. & xlj. car. 408
Informationes semper præcedere debent in causis criminalibus, exceptis quibusdam casibus. ibid. arti. v. vij. & viij. car. 408
Informationes fiunt parte non vocata, & sic non faciunt fidem. ibi. arti. xlvij. car. 409
Informationibus visis, quid habet facere iudex. ibi. arti. ciij. car. 411
In informationibus omnes testes debent recipi. ibi. arti. xxxv. car. 408
In informationibus non est necessarium iuramentū. ibi. arti. lx. car. 409
¶ Ingerens se suspectus est. Marc. Ant. Blan. de indi. nu. 277. car. 334. & Fran. Cason. de indici. nume. 6. el iij. car. 355
¶ Inhabiles testes aliquando admittuntur, si aliter veritas haberi non potest. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 353 car. 339
Inhabiles an admittantur ad allegandum causas absentiæ. Ioā. Anto. Rube. de potesta. procu. in j. par. nu. 177 car. 26
¶ Inimicitia priuata an excuset a pœna rebellionis Marti. Laudens. de crimi. læsę maiesta. qō. xxj. car. 43. & Nico. Boc. de seditio. in vj. q. n. 3. c. 66
Inimicitia facit indicium ad homicidiū. Fran. Bru. de indici. in iij. q. j. par. nu. 29 car. 292
Inimicitia facit pręsumi delictum appētate fuisse cō missum. Mar. Ant. Blan. de indi. nu. 89 car. 321
Inimicitia triplici de causa oritur. ibi. nu. 91. c. ea.
Inimicitia capitalis dī, quotiescunq; offensus directe, vel p obliquū se vindicaret. ibi. nu. 94. c. ea.
Inimicitia contrahitur inter detentum & detinentē in vinculis. ibi. nu. 99 car. 322
Inimicitia causatur inter expellentem aliquem de domo, & expulsum. ibi. nu. 100 car. ea.
Inimicitia præsumitur ex osculo non dato si de consuetudine dandum est. ibi. nu. 103 car. ea.
Inimicitia capitalis ex verbis iniurioſis oritur. ibi. nume. 104 car. ea.
Inimicitia capitalis generatur, ex accusatione criminis capitalis. ibi. nu. 115 car. ea.
Inimicitia capitalis causatur etiam ex accusatione criminis non capitalis. ibi. nu. 116 car. ea.
Inimicitia capitalis æquiparatur causę omnium bonorum. ibi. nu. 127 car. 323
Inimicitia capitalis non solum concluditur ex morte, vel ex consanguinitate primo. sed etiam ex secundo, videlicet bonorum vel honoris ibidem numero 127 car. 323
Inimicitia maior est, quæ oritur ex causa omnium bonorum, quam illa quæ oritur ex accusatione

capitali.ibi.nu.128 car.ea.
Inimicitia oritur ſi aliquis bona fama ſpoliatur.ibi. nume.112 car.322
Inimicitia an præſumatur durare, lite finita. ibid. nume.133 car.324
Inimicitia an ſemper præſumatur. ſi recõciliatio nõ probetur.ibid.nu.134. car.ea.
Inimicitia & amicitia dicuntur paſsiones mẽtales, quę animo retinentur.ibi.nu.137 car.ea.
Inimicitia an cõtrahatur inter iudicem & propinquos iudicati & occiſi.ibi.nu.150 car.325
Inimicitia an inducatur ex accuſatione.ibidem numero.151 car.ea.
Inimicitia an præſumatur contracta inter teſtẽ qui depoſuit contra aliquem in cauſa capitali & reũ. ibid.nu.152 car.ea.
Inimicitia an faciat indicium,ſi de interfectione nõ conſtat.ibi.nu.175 car.327
Inimicitia ſola capitalis vel grauis an faciat indicium.ibi.nu.176 & 177 car.ea.
Inimicitia eſt indiciũ remotum a maleficio. Franc. Caſon.de indi.nu.2.el ij. car.350
Inimicitiæ cauſa nõ poteſt pręſumi in teſte,q ſe non obtulit.Mar.Ant.Blan.de indici.nu.156.car.325
¶Inimicus capitalis remouet ab accuſatione iure canonico.Io.Nic.Arelatã.de hæreti.not.x.car.122
Inimicus inimicũ hęreticum accuſare põt.& quare. ibid.nu.2 car.ea.
Inimicus ſemper cogitat mala de inimico. Marc. Ant.Blan.de indici.nu.90 car.321
Inimicus ſui ſuperis videtur,ei non obediens. ibid. nume.102 car.322
Inimicus is dicitur,qui dicit ſe nociturum ſi poſſet. ibi.nu.106. car.ea.
Inimicus pręſumitur,non loquẽs aut nõ ſalutãs,quẽ ſolitus erat ſalutare.ibi.nu.109 car.ea.
Inimicus appellatur qui accuſat.ibi.nu.117. c.322
Inimicus reconciliatus, an vt ſuſpectus repellatur. ibi.nu.135.& 136.cum ſeq. car.324
Inimicus pręſumitur bis deponẽs cõtra aliquẽ,in ſecunda atteſtatione.ibi.nu.156 car.325
Inimicus an poterit torqueri,quãdo quis fuit interfectus,& neſcitur a quo, & ſi inimicitia fuerit capitalis.Fran.Caſo.de indici.nu.1.el ij. car.350
Inimicus etiam ſuſpectus quæ ,pbare debeat ne torqueatur.ibi.nu. 5. car. ea.
Inimicus interfecti,ſi viſus fuerit ſolus ambulare in loco delicti cum gladio euaginato,reperto interfecto,poterit condemnari.ibi.nu.15 car.357
Inimicus non tm̃ ille eſt q nocet,ſed ẽt qui noceret ſi poſſet Mar.Ant.Blan.de indi.nu.106 car.322
Inimici,criminoſi,& conſpiratores, quando admittantur ad teſtimonium. Bonicont. de accuſatio. nume.23 car.8
Inimicorum & conſpiratorum teſtimonium in crimine hæreſis, nequaquam idoneũ cenſetur. Gondiſſal.de hæreti.q.xiij.nu.13 car.145
Inimimicos Principis ſui in tertã intrare permittens,lęſę maieſtatis crimen incurrit.Nico. Boer. de ſeditio.in vj.q.nu.13 car.69
¶Inicium non eſt a quęſtione ſumẽdũ.Fran Brun. de indici.in v.q.ij.par.nu.2 car.300
¶Iniuria pacto ſublata,pacto ſubſequenti,nõ poteſt reintegrari. Incet.Auct.de crimi. Iæſæ maieſtą. q.iiij.nu.2 car.49
Iniuria perſonalis dr̃ graue delictũ.Frã.Brun.de indici.& tortu.in iij.q.ij.par.nu.3 car.296
Iniuria quibus caſibus inimicitiam generet.Marc. Ant.Blan.de indici.nu.92 car.321
Iniuria atrox grauiſsimam inimicitiam parat. ibi. nume.96 car.321
Iniuria nos afficit qui noſtra bona tollit.Mar.Ant. Blanc.ibi nu.97 car.ea.
Iniuria ex verbis fit,& ex ea inimicitia oritur.ibi. nume.104 car.ea.
Iniuria facta vni intelligitur facta omnibus de cognatione.ibi.nu.173 car.326
Iniuria facta vni, cp intelligatur facta omnibus de cognatione,capitur ſcilicet vſq; ad quartum gradum.ibi.nu.174 car.327
Iniuria vni de domo facta cenſetur toti familiæ irrogata.Paul. Girlan.de pœnis omnifari. coi,qõ. x.nume.5 car.402
Iniuria illata officiali regis actu gerentis officium intelligitur facta regi. Nicola. Boeri. de ſeditio. in vij.q.nu.36 car.73
Iniuria facta vni conſortum toti conſortio facta videtur,& omnes poterunt vindicare,tanq̃ conſortes ſequentes eorum iniuriam, etiam ſi vindicans ſit ſpurius.Mar.Ant.Blã.de indici.nu.173. c.326
Iniuria facta domeſticis meis cenſet facta mihi.ibi.
Iniuriam ex crimine priuato ſibi illatam, licet poſſit quis remittere quantum ad actionem ciuilem, tamen non poteſt paciſci de accuſando criminaliter. Io.Anto. Rube. de poteſta. procurator.in j. par.nu.387 car.37
Iniuriam carceris & torturæ paſſo.quo ſubueniatur remedio aduerſus calumniatorem ſeu delatorem eius.Pau.Girlan.de relaxatio. carcerato.in titu. de calumniato.in j.q.nu.1 car.275
Reliqua vide infra in ver.Literis.
¶Iniuriatus vel percuſſus ab inquiſito, vel accuſato.aſſerens contra eum non facit indicium. Fran. Brun. de indici. & tortu. in iij. quæſtio.j.par.numero 26 car.292
Iniuriatus contra iniuriantem an poſsit in teſtẽ pꝛoduci. Anto.Columba.in for.proceden. extraordina.in controuer.cri.arti clxix. car.412
Iniuriari propinquitas inducit argumentũ ad penſamentũ.Mar.Ant.Blan.de indi.nu.172 car.326
¶Innocens & non culpabilis in quo differant.Pau. Girlan.de relaxatio.carcerato. in tit. de abſolutio.innocent.q.ij.nu.5 car.268
Innocens præſumitur, cuius nocentia non probatur.Paul.Girlan.ibi,in tit.de fideiuſſori. reo.qõ. ij.nu.2 car.273
Innocens reputatur is contra quem indicia non reperiuntur.Franc.Brun.de indicijs &c. in viij.qõ. ij.par.nu.7 car.310
¶Innocentia per excuſatorem in qua iudicij parte allegari poſsit. Anto.de Canario de excuſato. in ij.parti.nu.3 car.13
Innocentia poſt ſententiam in rem iudicatam tranſactam. reo etiam inuito, & in quibus caſibus allegari poſsit, & quoram quo iudice. ibidem nume. 6 car.ea.

Innocentia abſentis an p aliquē probari poſsit. Maria. Sozi. in cōſ. icip. p̄dictā dubitationē. col. j. c. 15
Innocentia rei ēt confeſsi & condēnati omni tpe eſt quęrenda. Fran. Caſo. de indici. nu. 24 car. 358
Innocētia rei quandoq; p cauſas cognoſcitur. Fran. Caſon. de tormen. cap. xx. nu. 3 car. 368
Innocentia rei omni tempore quæri poteſt. ibi. cap. xxj. nu. 12 car. 369
Innocentiam ſuam probare nunquid poſsit is, cōtra quem facta eſt inquiſitio. per familiares vel cubicularios ſuos. Bonicont. de accuſa. nu. 53 car. 11
¶ Inquirēdum eſt in delictis de qualitate, de die aut nocte delicti, & alijs. Ant. Columba. in for. proceden. extraordi. in contro. cri. arti. lxj. & lxij. & lxiij. cum ſeq. car. 409
Inquiri & accuſari qui poſsint de hæreſi. Ludo. Careri. de hæreti. nu 97. cum ſeq. car. 163
Inquiritur contra eum qui diſcedit a communi vſu fidelium, tanq̄ contra hęreticum, etiam ſi nō prę-cedat diffamatio. Ioan. Nicol. Arelata, de hæreti. not. xxvj. nu. 3 car. 124
Inquirere de fama ſubditorum, & infamia reperta de crimine quilibet ordinarius ex officio poteſt. Bonicon. de accuſatio. nu. 25 car. 9
Inquirere poteſt ordinarius contra ſubditum licet non infamatam dūmodo ſit ſuſpectus. ibi. n. 33. c. 9
¶ Inquiſitio criminum ad euangelicam denuntiationem ſpectat. Bonicont. de accuſatio. nu. 31. ca. 9
Inquiſitio generalis quæ dicatur. ibi. nu. 36 car. 10
Inquiſitio ſpecialis quomodo fiat. ibi. nu. 50 car. 11
Inquiſitio non ſiłęt ſuperueniente accuſatore, in crimine hæreſis, & læ ę maieſtatis. Martin. Laudēſ. de cri læſæ maieſta. q. xlij. car. 43
Inquiſitio facilius ſit contra vniuerſitatem, q̄ contra perſonas ſingulares. Nicola. Boe. de ſeditio. in vij. q. nu. 18 car. 72
Inquiſitio in crimine hæreſis an requirat ſolennitates ſubſtantiales, & quid ſi ſit inepta. & an locus apponi debeat. Lud. Carer. de hęreti. n. 109. c. 164
Inquiſitio de hæreſi an requirat diffamationē, & an litis conteſtationē. ibi. n. 110. & 111. c. ea. & c. 165
Inquiſitio vt valeat debet habere famam præcedentem. Marc. Ant. Blan. de indi. nu. 279. car. 334
Inquiſitio non præcedentibus legitimis indicijs, eſt ipſo iure nulla, & quæcunq; ab ea ſequuntur corruunt. Fran Caſon. de tormen. cap xxj. n. 5. c. 369
Inquiſitio eſt de iure diuino. Fran. Caſon, in quęſtio. ſingu. cap. iij. nu. 3 car. 370
Inquiſitio formari non debet niſi pro grauioribus criminibus. ibi. cap. viij. nu. 4 car. 373
Inquiſitio loco libelli ſuccedit, & eſt remedium in defectum accuſationis. ibi. nu. 6 car. ea.
Inquiſitio formari non poteſt poſt lapſum annorum viginti, nec etiam accuſatio admittitur. ibidem nume. 7 car. 373
Inquiſitio quotuplex ſit? & quæ dicatur generalis, ibi. nu. 9 car. ea.
Inquiſitio quid continere debeat? & an idem quod accuſatio? ibi. nu. 11 car. ea.
Inquiſitio in quibus differat ab accuſatione? ibidem nume. 12 car. ea.
Inquiſitio facta aliquo inſtigante ſapit accuſationē. vnde inſtigator ad expenſas condemnatur, ſi inquiſitus abſoluatur. ibi. nu. 15 car. 373
Inquiſitio an formari poſsit per iudicem originis contra ſubditum pro delictis commiſsis extra territorium. ibid. nu. 20 car. ea.
Inquiſitio communis quomodo, & a quibus fieri debeat. Ant. Columba. in for. proceden. extraordin. in controuer. crimi, arti. xxxj. xxxij. xxxiij. & xxxiiij. car. 408
Inquiſitio ſpecialis quando dicatur incipere. ibid. artic. xcij. car. 410
Inquiſitio de nomine accuſati quare fiat. ibid. artic. cxcij. car. 413
Inquiſitio fieri debet etiam de ætate rei, ibidem arti. cxciij. car. ea.
Inquiſitionis modus cōtra accuſatum qui aufugit. et cuius nomen ignoratur. ibi. art. lix. car. 409
Inquiſitionis ordinariæ quot ſint ſpecies. Bonicont. de accuſa. nu. 21 car. 8
Inquiſitionis aduerſus hæreticum quæ forma ſit. Gō diſſal. de hæreti. q. x. nu. 5 car. 142
Inquiſitioni qui præfecti ſunt, & epiſcopi. diſtricte aduerſus ſuſpectos de hæreſi procedant, nemini fraudulose falso hoc crimen imponāt, nihilq; gratia, odio, aut lucri cauſa agant. ibid. quæſtio. vij. nume. 18 car. 139
Inquiſitioni præfecti hęreticis conuerſis pœnas cōmutare & minuere poſſunt. ibi. q. viij. nu. 7. c. 140
Inquiſitionem inepte formatam, vel calumnioſam dicere volens, poteſt ad hoc ipſum dicendum cōſtituere procuratorem. Io. Anto. Rube. de poteſta: procura. in j. par. nu. 157 car. 25
Per inquiſitionem hodie in quocunq; caſu ex conſuetudine proceditur. Mar. Ant. Blanc. de indici. nume. 5 car. 316
In inquiſitione frequenter ad inueſtigationem partis proceditur. ibi. nu. 4 car. ea.
Inquiſitione pendente ſi ſuperueniat accuſator quādo audiatur? Fran. Caſon. in quæſtio. criminali. cap. viij. nu. 18 car. 373
Inquiſitione generali formata qui ſunt vocandi. Anto. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi. Arti. xcj. car. 410
¶ Inquiſitor publicatis atteſtationibus an poſsit ſuper eodem crimine iterum alios teſtes inducere vel recipere. Bonicon. de accuſa. nu. 54. car. 11. & Ludo. Careri. de hæreti. nu. 90 car. 162
Inquiſitor ſi in aliquo minus bene proceſſerit, an illud reuocare, et de nouo procedere poſsit. Bonicō. vbi ſupra.
Inquiſitor an poſsit vices ſuas committere. Gondiſſal. de hæreti. q. vij. nu. 13 car. 139
Inquiſitor hæreticę prauitatis an poſsit procedere contra illum q̄ binas nuptias cōtraxit, ita q̄ viuēte prima vxore duxit ſecundā. ibi. q. ix. n. 5. c. 148
Inquiſitor prædictus an poſsit procedere contra diuinatores & ſortilegos. ibi. nu. 6 car. ea.
Inquiſitor hęreticæ prauitatis quis eſſe poſsit. & an minor xl. an. Ludo. Care. de hęreti. nu. 68. ca. 161
Inquiſitor an poſsit procedere ex ſola ſuſpicione cōtra diffamatum tantum. ibi. nu. 80 car. 162
Inquiſitor an teneatur ad pretium melioramentorū, quando bona alienata reuocantur, & ad pretium rerum venditarum. ibid. nu. 81 car. ea.

Inquisitor an possit tollere defensiones & exceptiones reo competentes. ibi. nu. 82 car. ea.
Inquisitor generalis an possit ꝓcedere contra quẽ a Papa speciali datus est inquisitor. ibi. n. 83. c. 162
Inquisitor contra quas personas potest procedere, et an contra laicas, & contra exemptas. & an diœcesano non requisito. ibi. nu. 84. & 85 car. ea.
Inquisitor an possit ꝓcedere contra vsurarios vt restituant. ibi. nu. 86 car. ea.
Inquisitor an procedere possit contra prohibentem baptizari iudæum. ibi. nu. 87 car. 162
Inquisitor an possit concedere vsum armorũ & punire turbatorem. ibi. nu. 88 car. ea.
Inquisitor an procedat contra iudęum receptantem Christianum apostatam. ibid. nu. 89 car. ea.
Inquisitor an possit subdelegare. ibi. nu. 90. c. 162
Inquisitor an procedere possit mortuo delegante. ibi. nu. 92 car. ea.
Inquisitor an possit cogere secularem ad concedendum auxilium & brachium, & an punire impedientes suum officium, & tollere statuta, & consuetudines impedientes officium, & an inquirere post quinquennium, & an cogere hæredes inquisiti ad pœnitentiam. & an contra blasphemantes. & an cum testibus excommunicatis. & an absoluere & liberare infamatos tali crimine, & an excommunicare, & priuare prædicatores officio prædicandi. & an prosequi hæreticum confugientem ad alienam prouinciam, & an possit procedere simpliciter, summarie & de plano. & an testibus non publicatis. & an testibus periuris. ibid. nume. 93 car. 163
Inquisitor an ordinem iudæorum seruare debeat. ibid. nu. 103 car. ea.
Inquisitor & ordinarius interuenire debet in prolatione sententiæ. ibi. nu. 128 car. 166
Inquisitoris officium etiam re integra non expirat morte mandantis. Io. Nicol. Arelata. de hæreti. not. iiij. nu. 2. Quod limita nisi fuisset inquisitor datus cum clausula ad beneplacitum. ibidem numero 3 car. 121
Inquisitori aliquid asserenti non credens potest vt hæreticus damnari. ibi. not. xix. nu. 2 carte 124
Inquisitore super quibusdam pronuntiante, an super alijs eius officium expiret. Bonicõt. de accusatio. nu. 53 car. 11
Inquisitores fidei cogere debent ad abiurandum ꝙ eatur ad ludum dęmonum. Io. Fran. Ponzi. de lamijs. nu. 65 car. 84
Inquisitores cognoscere non possunt an sua sit iurisdictio. ibi. nu. 79. car. 86. Io. Nicola. Arelatan. de hæreti. nota. iij. nu. 2 car. 121
Inquisitores aduersum episcopos minime procedere possunt, nisi expresse illis committatur, intellige sane. vt per Gondissal. de hæreti. quæstio. vij. nume. 15 car. 139
Inquisitores qua pœna plectantur, si gratia, odio, aut lucri causa quid agant. ibi. nu. 18 car. ea.
Inquisitores an possint esculenta, & poculenta mera liberalitate oblata recipere. ibidem qõ. viij. nume. 8 car. 140
Inquisitores an possint absoluere hæreticum ab excommunicatione quam Papa die Iouis sancta ꝓmulgat contra hæreticos. ibi. q. xx. nu. 20. c. 150
Inquisitores prauitatis hæreticę an possint statuta aduersus hæreticos condere, & quid in delegatis ad vniuersitatem causarum. ibi. quæstio. xxiij. numero 6 car. 153
Inquisitores hæreticæ prauitatis an habeant iurisdictionem in solidum si plures sint. Ludo Careri de hæreti. nu. 69. car. 161. & nu. 94 car. 163
Inquisitores qualiter se habere debeant, & eorum officiales circa officij executionem. ibidem numero 73 car. ea.
Inquisitores an procedere possint contra episcopos de hæretica prauitate. ibi. nu. 74 car. ea.
Inquisitores an possint cognoscere de sortilegijs & diuinationibus. Gondissal. de hæreti. q. ix. nu. 3. car. 141. & Ludo. Careri. in tracta. eiusdem materiæ. nu. 75 car. 163
Inquisitores an possint cognoscere super crimine vsuratum. ibi. nu. 76 car. 161
Inquisitores an possint carcerare, tormentare & cõdemnare absq; interuentu episcopi, & quot monitiones requirantur, & an vnica sufficiat. ibidem nu. 77. & 78 car. ea.
Inquisitores an possint hęreticis pœnas pecuniarias imponere. ibi. nu. 79 car. ea.
Inquisitores male se gerentes in torum officio, qua pœna puniantur. ibi. nu. 95 car. 163
Inquisitores delegati ab episcopo quam habeant potestatem. ibi. nu. 96 car. ea.
Inquisitoribus alijsq; hæreticæ prauitatis cognitoribus interdicitur ne modis illicitis ab aliquibus pecunias extorqueant, alioqui pœna ibi tradita plectentur. Gondissal. de hæreti, quæstio. viij. numero 5 car. 140
Inquisitoribus an liceat contra iudæos procedere, qui Christianum in eorum ritus inducunt. ibi. qõ. ix. nu. 11 car. 141
¶ Inquisitus an iurare teneatur super inquisitionis capitulis cum ad denuntiationem alterius procedatur. Bonicont. de accusa. nu. 18 car. 8
Inquisitus vel correctus an possit appellare a correctione vel sententia. ibi. nu. 27 car. 9
Inquisitus cum habeat suo sacramento de veritate respondenda, nunquid possit admittere procuratorem. ibid. nu. 29 car. ea.
Inquisitus quoties non habet sub iuramento de veritate respondere potest procurator interuenire. ibid. nu. 32 car. ea.
Inquisitus contumaciter absens in eius odium (prius facta fide de infamia) procedetur ad receptionem testium, & ad diffinitiuam, etiam lite non contestata. ibi. nu. 4 car. 10
Inquisitus an ad inquisita respondere teneatur, iuramento ei præstito. ibi. nu. 46 car. ea.
Inquisitus procuratorem constituere non potest, etiã ad confitendum delictum. Io. Ant. Rube. de potest. procu. in j. par. nu. 107 car. 23
Inquisitus contumax si ex forma decreti habetur ꝓ confesso vel conuicto, an quilibet penitus extraneus possit eius innocentiam ostendere. ibidem nume. 165 car. 26
Inquisitus de crimine capitali, qui ex forma statuti non potest proponere aliquam exceptionem vel defen-

defenſionem, niſi compareat perſonaliter, an proponere poſsit per procuratorē exceptionem bāni, vel aliam exceptionem notoriam remiſsiue. ibi. nume.360 car.36
Inquiſitus de hæreſi an ſtatim ꝙ comparet debeat incarcerari, & an epiſcopus.interuenire. Ludo. Careri.de hæreti. nu.115 car.165
Inquiſitus an appellare poſsit, & an habere recurſum.ibid.nu.129.& 130. vbi an prohibitus appellare poſsit habere recurſum. car.167
Inquiſitus de crimine, & ob vrgentia indicia tortus, & nō confeſſus, an debeat abſolui. Paul.Gir. de relatio.carcera.in tit. de abſolutione innocentis.q.ij.nume.j. car.268
Inquiſitus bonæ conditionis & famæ poteſt innocentiam ſuam per domeſticos & alias non admittendos probare. ibid.in.iij.q.nu.4 car.268
Inquiſitus de delicto qua forma citari debeat.Fran. Brun.de indici.& tor.in v.q.ij.par.nu.11.car.300
Inquiſitus ſi recuſet reſpondere inquiſitioni poteſt torqueri etiam ſine indicijs ad eruendam reſponſionem, vt poſsit procedi.Fran.Caſon.de torment. cap.iij.nume.2 car.361
Inquiſiti de hæreſi an in ferenda ſententia requiratur citatio, & an appellari poſsit, Ludo.Careri. de hereti.nu.125 car.166
Inquiſito omnis facultas legitimæ defenſionis reſeruatur.Bonicont.de accuſatio.nu.47 car.10
Inquiſito quando copia capitulorum inquiſitionis, nominum teſtium et dictorum danda ſit.ibi.nu.23. & 38.car.8.& 10.
℄ Inſcriptio quando non ſit neceſſaria Bonicont.de accuſatio.nu.7 car.7
Inſcriptio ad pœnā talionis teſte Alberico amplius fieri non ſolet.Io.Ant.Rube. de poteſta.procurator.nume.8 car.20
Inſcriptio ad pœnam talionis in quibus criminalibus locum habeat ibid.in.ij.par.nu.49. car.41
Inſcriptionem ad pœnam talionis requiri in crimine priuato non ſecus atq; in crimine publico. Io. Ant.Rube.ibi. in.j.par.nu.5 car.20
℄ Inſidiatores itinerum immunitate eccleſiæ non gaudent. Ant.Columba.in for. proceden. extraordi.in controuer.crimi.arti.cxxij. car.411
℄ Inſignia ſola militiæ non faciunt quem militum gaudere priuilegijs.Guido de Suzari.de indici.& tortu.nu.106 car.286
℄ Inſtrumentū in quo continetur ꝙ reus ſponte confeſſus eſt,per duos teſtes reprobatur.Fran.Bru.de indici.& tortu.in v.q.ij.par.nu.41 car.303
Inſtrumenta ad cauſam facientia oſtendens,an præſumatur habere mandatum ad agendum.Io. Ant. Rube,de poteſta.procurator,in j. par. nu.274.& 275. car.32
℄ Inſtrumenta ſortilegij amatorij quę ſint.Paul.Gir lan.de ſortilegi.cap.v.nu.2 car.97
℄ Inſultus dicitur motus de loco ad locum. Marc. Ant.Blan.de indici.nu.235 car.331
℄ Intellectus l.ſi quis ex domo.ff.de vi bono.rapto. Io. Anto. Rube.de poteſta. procurator.in j. par. nume.21 car.20
Intellectus ad l.iuſta.ff.de manumiſs,vindi.nu.44. car.21,& nu.249 car.30
Intellectus ad l.non tantum. ff. de appella. ibidem nu.45.car.21.& nu.128.125.& 131 car.24
Intellectus ad.§.publice, in l. ſeruum quoque.ff. de procuratori.ibid.nu.67. & 68. car.22. & nu.177. car.26.& nu.200. car.28.& nu.331.ca.35.& in ij. part.nu.7 & 12. cum ſeq.vſque ad nu.23 car.38
Intellectus ad l. miles.§.quidam.ff.de adulter.ibid. in.d.j par.nu.122.& 135 car.24
Intellectus ad l.ſeruus,& l.ſciendum,ff.de publi.iudici.ibi.nu.124 car.ea.
Intellectus ad l.ſi non defendatur.ff.de pœnis. ibid. nume.125 car.ea.
Intellectus ad l.de minore.§.tormenta.ff.de quęſtio. Io.Ant.Rube.de poteſta.procurator.in j. par.nu. 132.car. 24.& Fran.Caſon.de indici.nu.11.el.ij. car.355.& in eo,tracta nu.6 car.358
Intellectus l.quęſtionis modum.ff.de quæſtio. Fran. Caſon de torment. c.j.nu.11 car.361
Intellectus ad l.relegatorum. ff.de interdict.& relegat.Io.Ant.Rube.de poteſta.procurator.in j.par. nume.227 car.29
Intellectus ad l. cognitionum.§.minuitur. ff. de varijs & extraordina.cognitio.ibi.nu.253 car.30
Intellectus ad l. non ſolum.§.ſtatus, de procuratori. ibi.nu.263.& 266 car.31
Intellectus ad l. furti.§. ſi quis alieno, ff. de infami, ibid.nu.270 car.ea.
Intellectus ad l.licet.ff.de procura.ibi.nu.300.ca.33
Intellectus ad l.j.ff.de in lit.iuran.ibi.nu.305.ca.34
Intellectus ad l. fin. ff. de requiren.reis, ibidem numero 329 car.35
Intellectus ad l.pen.§.ad crimen.ff.de publi.iudici. Io. Ant.Rube.de poteſta.procurator. in ij.par.numero 38 car.40
Intellectus ad l. j. ff.an per alium cau. appellatio. ibi.nu.59.car.42.& etiam in j.par.nu.82.car.22. & nu.121.& 134.car. 24. & nu.197. & 202. car. 28.& nu.222 car.29
Intellectus ad l.ſi.ff.de iniur. in d.ij.par.nu.61,c.42
Intellectus ad l. fin.ff.de procura.ibidem.
Intellectus ad l. libellorum.ff. de accuſatio. Fran. Caſon. in qnęſtio.criminali.cap.ij.nu.8. car.370
℄ Intellectus ad l.ij.C.de procuratori.Io.Ant.Rub. de poteſta.procurator. in j.par.nu.33 car.11
Intellectus ad l.quicunq;,C.de procuratori.ibidem nume.195 car.27
Intellectus ad l. fin.C.de iniur.ibi.nu.55.car.21. & nume.115.car.23.& nume.194.car.27,& nu.209. 210.& 212.car.28. & nu.214.& 215 car.29
Intellectus ad l.reos.C.de accuſatio.ibi.nu.68.car. 22.& nu. 276.car.32. & in ij.par.nu.19 car.39
Intellectus ad l.j.C.vt tam ciui. ꝯ criminal.cauſæ, ibid.in d.j.par.nu.81 car.22
Intellectus ad l.tunc conuenit.C.de accuſa. ibidem. nume.84 car.ea.
Intellectus ad l.addictos. C.de appella, ibidem. numero 130 car.24
Intellectus ad l.j.C.de aſſertio. tollen.ibid. nu.148. car.25.& nu.262 car.31
Intellectus ad l. ij. C.ad l. faui. de plagia.ibidem. nume.363 car.36
Intellectus ad l. ꝙuis.C.de adul teri,ibid.nume.381. & 399 car.37

Intel-

Intellectus ad l. fallaciter, & ad l. abolitio. C. de abolitio. ibid. nu. 386 car. ea.
Intellectus ad l. decurio. C. de pœnis. Fran. Cason. de indici. nume. 15 car. 355
¶ Intellectus extrauagantis ad reprimendũ, in ver. legitime. Io. Ant. Rube. de potesta. procurator. in j. par. nume. 71 car. 22
Intellectus ad d. extrauagan. in versi. personaliter, vel legitime. ibid. nu. 277 car. 32
¶ Intellectus ad c. fin. ij. q. v. Io. Ant. Rube. de potesta. procurato. in j. par. nu. 242 car. 30
Intellectus ad c. quia episcopus. iij. q. iij. ibid. numero. 236 car. 30
¶ Intellectus, ad cap. veniens, extra de accusatio. Io. Ant. Rube. de potesta. procurator. in j. par. numero 61 car. 22
Intellectus ad c. interposita, extra de appellatio. ibid. nu. 190 car. 27
Intellectus ad c. j. & final. de postul. ibi. nu. 235. c. 30
Intellectus ad c. tuæ, de procuratori. ibi. nu. 255. c. 31
Intellectus ad c. coram, de offi. delegai. ibidem. numero 274 car. 32
¶ Intellectus ad c. filijs de hæret. lib. vj. Io. Ant. Rube. de potesta. procu. in j par. nume. 144. car. 25
Intellectus ad Clementi. constitutionem, de electio. ibidem. nume. 359 car. 36
¶ Intellectus ad Gloss. in l. liberos, ff. de capit. diminutio. ibid. nume. 51 car. 21
Intellectus ad Gloss. in l. non solum, ad fin. ff. de procurato. ibid. nume. 66 car. 22
¶ Intellectus ad statutum Patauinum disponens q̃ male auiati teneãtur de maleficijs cõmissis in suis villis Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 77 car. 321
¶ Intellectus an fuerit post peccatum obtenebratus in demonibus. Pau. Girlan. de hæreti. quæstio. vj. nume. 4 car. 99
¶ Intentio potius factis quam verbis demonstratur. Nicola. Boeri. de seditio. in vij. q. nu. 10. car. 71
¶ Interesse rei publicæ in multis casibus secundario consideratur, in quibus principaliter cõsideratur interesse priuatorum. Ioan. Ant. Rube. de potesta. Procurato. in j. par. nu. 47 car. 41
¶ Interficiens bannitam prægnantem an sit excusatus virtute statuti permittentis occidi bannitum. Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. tempor. nume. 45 car. 222
Interficiens bannitum & postea an ferens bona quę habebat super se. an possit puniri de robaria vel furto. ibid. in ij. par. iij tempor nu. 3 car. 258
¶ Interfectus in rixa, si ignoratur, quis interfecerit, an omnes teneantur, vel nullus. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 227 car. 331
¶ Interpretatio extensiua non fit in æquiparatis, nisi æquiparatio per modum regulæ facta sit. Incert. Auth. de crimi. læsæ maie. q. j. nu. 14 car. 46
Interpretatio passiua restrictiua legis ciuilis, per aliam legem ciuilem potius q̃ per canones fieri debet. ibid. q. vij. nu. 7 car. 56
Interpretatio confessionis in foro conscientiæ ad salutem animę in partem fieri debet deteriorem. Io. Fran. Ponzinibi. de Lamis. nu. 90 car. 87
Interpretatione adiuuandum est. quando publicam vtilitatem continet. Ant. Columba, in for. proceden. extraordi. in contruer. crimi. arti. vj. c. 408
¶ Interrogatio de sociis generaliter fieri debet, non descendendo ad speciem, seu ad nomen certæ personę. Fran. Brun. de indici. in. iij. q. j. par. nu. 23. car. 292. & Mar. Ant. Blan. in tracta. similis materiæ. nu. 382 car. 341
Interrogatio de cõsocijs de consuetudine fit in omni causa. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 374 car. 341
Interrogatio in quibus casibus fieri possit de consocijs. ibid. nu. 375 car. ea.
Interrogatoria non respondens, an habeat indicium contra se ad torturam. ibid. nu. 271 car. 333
¶ Interrogatoria in criminalibus sunt a iudice ex se testibus deponẽtibus facienda, nec debent omitti, cum sint de iure diuino. Fran. Cason. de tormen. cap. vj. nu. 5 car. 363
Interrogatoria debent esse incerta, tanta incertitudine q̃ non auferant defensionem reo, Ant. Colũba. in for. proceden. extraordi. in cõtrouer. crimi. arti. cxciiij. car. 413
¶ Interuallum confessionis, & reductionis rei ad perseuerandum quantum esse debeat. Guido de Suzaria de indici. nu. 79. car. 283. & Ambert. de Antramo. de quæstio. nu. 14. car. 389. & Anto. Columba in forma. proceden. extraordina. in cõtrouer. crimi. arti. ccx. car. 414
¶ Interuentus procuratoris ad necessariam defensionem est permissus. Io. Ant. Rube. de potesta. procurator. in j. par. nu. 221 car. 29
¶ Intrinseca ex extrinsecis probantur. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 59. car. 319. & Fran. Cason. de indici. nu. 2. el iij. car. 357
¶ Introiens domum meam me inuito mihi iniuriam facit. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 95 car. 321
¶ Inuentarium bonorum accusati fit duabus rationibus, & de his fieri debet publicum instrumentum. Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in cõtrouer. criminali. art. lxxxvj. & lxxxvij. c. 410
Inuentarium bonorum accusati non potest fieri per officialem in iurisdictione domini temporalis. ibid. arti. xc. car. ea.
¶ Inuentus in loco delicti habet indiciũ contra se. Mar. Ant. Blanc. de indicijs. nu. 300 car. 335
Inuentus in loco propinquo delicti an habeat indicium contra se. ibid. nume. 301 car. ea.
¶ Inuocans demonem ad actum luxurię an hæresim incurrat. Ludo. Careri. de hęreti. nu. 50. car. 159
Inuocatio demonis quando hæresim sapere dicatur, Pau. Girlan. de hæreti. in x q. nu. 10 car. 111
Inuocatio demonum per modum orationis est proprie hæresis. ibid. nume. 11 car. ea.
¶ Iracundia an & quando non obliget. Fran. Cason. de tormen. cap. xviij. nu. 13 car. 367
Irato animo parci debet. Nell. a S. Gemi. de bãnit. in ij. par. ij. tempor. nu. 45 car. 222
¶ Irenarchæ officium quale. Nicola. Boeri. de seditio. in j. q. nume. 6 car. 61
¶ Irregularis censetur qui in ordinibus susceptis remanere prohibetur. Nicola. Ploui. de irregularita. nume. 2 car. 88
Irregularis efficitur accusans, vel aliquem coram iudice deferens, si mors vel mutilatio sequatur. ibid. nume. 3 car. ea.

Irregularis quando efficiatur, & quando non clericum percutiens.ibidem.
Irregularis non efficitur clericus, qui ex sola curiositate, vel leuitate sanguinis vindictæ interest. ibid.nume.4 car.ea.
Irregularis efficitur chirurgus, si ob eius imperitiã mors sequatur.ibi. nu.5 car.88
Irregularis efficitur clericus chirurgus, si sub eius cura aliquis moriatur.ibi.nu.6 car.ea.
Irregularis efficitur custos infirmi, si potũ immodicũ ei dederit si mors sequatur, ibi.nu.6 car.ea.
Irregularis efficitur consulens aliquid, vnde homicidium sequatur. ibi.nu.7 car.ea.
Irregularis efficitur mandans aliquem verberari, si mandatarius occiderit.ibi.nu. 8 car.ea.
Irregularis an efficiatur mandator, si mãdatarius occidatur ab eo, quem occidere mandatus erat.ibi. nume.9 car.88
Irregularis an sit consulens alicui, vt pro patria aut iure suo se exponat, si ibi moriatur.ibidem.
Irregularis non efficitur casualiter homicidiũ perpetrans, si debitam adhibuerit diligentiam. ibid. nume.10 car.ea.
Irregularis est is, cuius percussione cõtracta infirmitate mortuus est percussus.ibi.nu.11 car.ea.
Irregularis est, occidens aliquem se defendendo, si euitare aliter potuit.ibidem.
Irregularis non efficitur infans, vel furiosus aliquẽ occidens.ibid.nu.12 car.ea.
Irregularis est, qui a morte non liberat eum quem liberare potest.ibidem.
Irregularis est, qui a proposito liberãdi aliquem a morte retrahit.ibid.nu. 13 car.89
Irregularis efficitur percutiens latronum animo occidendi, si latro ex vulnere inflicto obierit. ibid.
Irregularis est clericus cum socio latronem ligans, si postea timens a latrone occidatur, eum occiderit.ibi.nu.14 car.ea.
Irregularis an efficiatur clericus furem iudici, seu officiali tradens. si fur morti condemnetur. ibid. nume.14 car.ea.
Irregularis an efficiatur furem iudici, seu officiali iudicans, si fur morti condemnetur. ibidem numero 15 car.ea.
Irregularis an sit clericus, qui ad res suas recuperandas egit, si ex post facto latronis suspendium ratum habet.ibi.nu.16 car.89
Irregularis nemo efficitur propter homicidiũ, nisi culpa, vel voluntate precedẽte, ibi.nu.17. car.ea.
Irregularis non est is, cuius amici eo inuito sibi iniuriantem occiderunt.ibi.nu.18 car.ea.
Irregularis an sit homicidio in corde suo consentiens, si ab extra ad hoc nullã operam dedit.ibid. nume.19 car.ea.
Irregularis est clericus, qui arma pugnantibus ministrauit, quibus aliquis interfectus fuit.ibidem.
Irregularis est clericus qui bello interest. ibidem nume. 20 car.89
Irregularis non est clericus se vel suos defendens, si quis ex defendentibus interfectus fuerit.ibid.
Irregularis est abortiuum procurans, vel faciens ne mulier concipiat, vel pariat.ibid.nu.21 car.ea.
Irregularis efficitur clericus qui ob rerum suarum defensionem occidit.ibidem.
Irregularis efficitur cõsulens iudici, vt aliquem ad mortem puniat.ibi.nu.24 car.90
Irregularis fit suspensus ab officio, si celebrauerit. ibi.nu.25 car.ea.
Irregularis non efficitur fornicator notorius a iure suspensus celebrando. ibi.nu.26 car.ea.
Irregularis clericus efficitur, qui interdicti tempore per contemptũ diuinis interest, secus si ex simplicitate.ibidem.
Irregularis quando efficiatur suspensus a canone celebrans.ibi.nu.27 car.ea.
Irregularis non est sacerdos in ecclesia femine, aut sanguine polluta scienter celebrans.ibid.
Irregularis non efficitur celebrans coram interdictis, vel excommunicatis, sed graue peccatum incurrit, si locus interdictus non est.ibidem.
Irregularis non efficitur suspẽsus a canone propter defectum, si celebret.ibi.nu.28 car.ea.
Irregularis non efficitur suspensus ab audiendis cõfessionibus, si ante reconciliationem celebrauerit.ibi.nu.29 car.ea.
Irregularis efficitur presbyter excommunicatus, vel simpliciter ab ordinibus suspensus, si in accolytatu ministrauit. ibi.nu.31 car.91
Irregularis non efficitur clericus in minoribus constitutus excõmunicatus sacerdoti ministrãs.ibi.
Irregularis non efficitur episcopus a pontificalibus suspensus, si in eis celebrauerit, ibidem.
Irregularis est ab ingressu ecclesiæ suspensus si in ea celebrauerit.ibi.nu.32 car.ea.
Irregularis efficitur excommunicatus, vel suspensus solenniter, & publice baptizans.ibidem.
Irregularis est omnis, qui nec promoueri nec eligi potest.ibidem.
Irregularis est & deponendus, excommunicatus celebrans.ibid. nu.34 car.ea.
Irregularis erit suspensus a iudice si celebrauerit. ibi.nu.35 car.ea.
Irregularis efficitur suspẽsus per canonẽ ab officio, propter crimen celebrando.ibi.nu.36 car.ea.
Irregulares sunt furiosus, ebrius, illiteratus, & similes.ibi.nu.2 car.88
Irregulares sunt iudex, actor, vel procurator, & notarius, si in membris mutilatio sequatur. ibidem nume. 4. car.ea.
Irregulares efficiuntur iudex, vel officialis, siue aduocatus causam sanguinis tractantes, etiam si sanguinis effusio non sequatur.ibi.nu.5 car.ea.
Irregulares non efficiuntur laici tempore interdicti campanas pulsantes puniendi tamen sunt, ibidem nume.21 car.89
Irregulares an sint omnes, si a pluribus rixa facta sit, & in ea aliquis mortuus sit, si a quo occisus fuerit nesciatur.ibi.nu.18 car.ea.
¶Irregularitas quid proprie dicatur. Nicol. Plouí. de irregu.nu.1 car.88
Irregularitas personæ dicitur, vbi generaliter ordinari quilibet prohibetur.ibi.nu.2 car.ea.
¶Iudæus super crucem immundicias proijciẽs quæ pœna multandus. Paul.Girlan. de sortilegi.qõ. xj.nu.19.car.114.& Idem Pau.de pœnis omnifa. coi.in j.q.nu.9 car.392

Iudæus non eſt iudicandus hæreticus. Gondiſſal.de hæreti.in ij.q.nu.2 car.136
Iudęus ſectam ſaracenorum aditus an plectẽdus ſit. ibi.in v.q.nu.7 car.137
Iudæus cognoſcens carnaliter chriſtianam,aut chriſtianus hebræam, quas debeat luere pœnas. Pau. Girlan.de pœn.omnifari.coit.in xij. quæſtio.numero 1 car.403
Iudæus chriſtianę mulieri ſe immiſcens condigna animaduerſione punitur.ibi.nu.6 car.ea.
Iudæus copulam fornicariam habens cum chriſtiana,virilium amputatione punitur.ibidem nume.7.& 8 car.ea.
Iudæus ignoranter concumbens cũ muliere chriſtiana qualiter puniatur.ibi.nu.9 car.ea.
Iudæi non deferentes habitum diſtinctum ab habitu chriſtianorum,puniuntur.ibi.nu.11 car.404
Iudæi an accuſari poſsint de hæreſi. Ludo. Careri. de hæreti.nu.101 car.163
Iudæi cæteriq; id genus infideles cum ab eccleſia tolerentur,& quare potius iudęi ꝙ alij. Gondiſſal.de hæreti.in v.q.nu.9.car.137. & Io.Nicola. Arelata.de hæreti.in xxv.nota.nu.3 car.124
Iudæi nituntur veritatis primordio. Io.Nicola. Arelata.de hæreti.in xxv.nota.nu.2 car.124
Iudęorum collegio quãuis legari non poſsit, poteſt tamen vni de iudęorum collegio legari.ibi.nota. vij.nu.1 car.122
Iudęorum collegium hodie reprobatur ratione ſectæ.ibid.nu.4 car.ea.
Iudęis ſinagogas vbi eorum ceremonias exerceant habere licet, hæreticis nequaꝙ. nota. xxv. numero 1 car.124
¶Iudicãtis arbitrio relinquitur quidquid a iure nõ determinatur.Gui.de Suza.de indi.nu.30. c.280
Iudicantem oportet cuncta rimari,& quid debet iudex ſeruare in caſu vulneris. Odofre. de percuſſio.nu.4 car.76
¶Iudicare poteſt iudex contra communem opinionem,caſum legis non habentis. Incer. Auctor de cri.læſę maieſta.q.j.nu.8 car.45
Iudicare de hæreſi cuius ſit, Gondiſſal. de hæreti. q.vij.nu.1 car.138
Iudicare valens quid probabile, aut non probabile habeatur, idem acerrime iudicabit quid verum aut nõ verum in ſingulis rebus ſit. Io.Frã.Caſo. de indici.in prin.nu.12 c.145
¶Iudex in crimine læſę maieſtatis cogit accuſatorem ſuam accuſationem proſequi. Martin. Laudenſ.de cri.læſę maieſta.q xliiij car.43
Iudex ex eius officio tenetur defendere & quærere innocentiam rei. Anto. de Cana. de excuſato.in j.parti.nu.4.car.12.et Io.Anto.Rube.de poteſta. procurato.in j.par.nu.179.car.26.& nu.201.c.28. & Fran.Caſon.de indi.tracta.xj.nu.12 car.360
Iudex ſecularis an cognoſcat de proceſſu hæretici. & an nouas pœnas imponere poſsit.Ludo.Care. de hęreti.nu.63. & 64 car.160
Iudex ſecularis an cogi poſsit ad imponendam pœnam hęretico.ibi.nu.132 car.167
Iudex prę occulis multa habere debet anteꝙ aliquem torturæ ſubijciat. Fran. Brun. de indici.in v.q.ij.par.nu.1 car.300
Iudex non inhumane, ſed iuris ordine ſeruato,& cũ moderamine ad torturam procedere debet.ibid. nume.17 car.301
Iudex ex aliquali informatione procedere poteſt ad capturam,non ad quæſtionem. Mar. Ant.Blã. de indi,nu.6 car.316
Iudex ex indicijs vrgentibus procedere poteſt ad quæſtionem.ibi.nu.7 car.ea.
Iudex an anteꝙ ei conſtet de crimine, malefactorem,ne fugiat, capere poſsit.ibi.nu.8 car.ea.
Iudex ex indicijs vrgentibus ſemel procedere poteſt ad torturam.ibi.nu.11 car.ea.
Iudex ex indicijs multum vrgentibus poteſt repetere quæſtionem.ibi.nu.12 car.ea.
Iudex ex indicijs multum vrgentibus quoties poſsit repetere quæſtionem.ibi.nu.13 car.ea.
Iudex eum moderamine debet procedere ad torturam.ibid.nu.14 car.ea.
Iudex ſtare non debet confitenti ſe hominem occidiſſe,ſi de corpore non conſtat.ibi.nu.16 car.ea.
Iudex anteꝙ ad quæſtionem procedat, tenetur dare reo copiam indiciorum. Mar. Anto. Blanc.de indi.nu.25 car.317
Iudex factum quod animum metitur conſiderare debet.ibi.nu.60 car.319
Iudex an dicatur contrahere inimicitiam cum partibus inter quas indicat.ibi.nu.144 car.325
Iudex debet partes audire & iuſtitiam miniſtrare. ibid.nu.145 car.ea.
Iudex procedens ex inquiſitione dicitur ſubrogari loco accuſatoris.ibi.nu.146 car.ea.
Iudex proferens ſententiam capitalem dr̃ inimicitiam contrahere cum reo.ibi.nu.149 car.ea.
Iudex pluries iudicãdo an inimicus præſumatur,vt tanꝙ ſuſpectus repelli poſsit.ibi.nu.157. c.325
Iudex de recenti reconciliatus tanꝙ ſuſpectus repellitur.ibi.nu.162 car.326
Iudex vt procedere poſsit ad torturam debet habere teſtes qui a iure non repellatur. Marc. Anto. Blan.de indici,nu.323 car.336
Iudex an teneatur citare facere reum cum vult teſtes examinare.ibi.nu.329 car.337
Iudex in iudicio accuſatorio non procedit ad torturam, niſi ſit facta inſtantia per accuſatorem. ibi. nume.376 car.340
Iudex ex ſortilegijs fundamentum non capiat.ibi. nume.401 car.342
Iudex vterq; tam ciuili ꝙ canonicus in ſortilegijs põt cognoſcere,& punire.ibi.nu.402 car.ea.
Iudex ſi vidit hominem interficere an poſsit reum condemnare.ibi.nu.403.car.ea.& Fran. Caſo.de indici.tracta.xj.nu.27 car.360
Iudex ſecundum allegata & probata procedere debet. Mar.Ant.Blan.ibi.nu.404 car.ea.
Iudex animaduertit quo animo,quid quiſq; faciat, non quo euentu vtatur. Franc. Caſon. de indici. nume.4.el j. car.360
Iudex videns delictum committi,non poteſt tamen ſine alijs probationibus reum torquere. ibidem nume.13 car.357
Iudex non debet plus oneris imponere, quam lex, immo mens iudicis debet eſſe cõformis legis. ibi. nu.3.el ij. car.359

Iudex non debet male præſumere de his, quæ lege conceduntur. ibi. nu 5 car. 359
Iudex per ſortilegia inquirens poteſt puniri, quãuis reus reperiatur culpabilis. ibi. nu. 5 car. 359
Iudex debet iudicare ea quæ certo ſcit, non autem per indicia, non autem per indicia, quamuis vrgentiſsima. ibi. nu. 31 car. 360
Iudex tenetur inquirere de conditione teſtis licet pars non dicat. ibi. nu. 8. el j. car. 362
Iudex tenetur ex officio dare copiam indiciorum reo, licet eam non petat. ibi. nu. 11 car. ea.
Iudex non admittet aliquod genus renuntiæ defenſioni factę per reũ, niſi vere iudex cognoſcat reũ nullas habere defenſiones. ibi. nu. 13 car. ea.
Iudex debet eſſe promptior ad torturam in delictis quæ occulte committũtur, præcedentibus tamen aliqualibus indicijs. Fran. Caſon. de tormen. capite v. nu. 5 car. 362
Iudex examinans teſtes ad offenſam, eos debet interrogare de toto negocio, vnde poſsit explorare reorum innocentiam, nam teſtes debent deponere pro vtraq; parte. ibid. cap. vj. nu. 6 car. 362
Iudex anteq̃ torqueat reum declarare tenetur, veritatem aliter haberi non poſſe. Franc. Brun. de indici. & tortu. in v. quæſtio. ij. par. nu. 15. car. 301 & Fran. Caſon. ibi. cap. vij. nu. 3 car. 362
Iudex ſi habeat plenas probationes, vel manifeſta indicia reum damnat, & non torquet. Fran. Caſo. ibi. cap. ix. nu. 1 car. 363
Iudex ſi torqueat reum teſtibus conuictum, & ille negando perſeueret. poſtea propter aliquas probationes non poterit damnari. licet aliqui veterum contrarium obſeruauerint. ibi. nu. 2 car. ea.
Iudex abſtinere debet a nouis tormentis. ibid. cap. xij. nu. 2 car. 365
Iudex quando reum torquere vult, debet tria conſiderare, qualitatem criminis tormentorum, & perſonę rei. ibid. nu. 3 car. ea.
Iudex debet oſtendere torquendum medicis vt moderate eum torqueat. ibid. nu. 4 car. ea.
Iudex immoderate torquens an excuſetur, ſi tortus ad inſtantiam ipſius iudicis confeſſus fuerit ſe fuiſſe legitime tortum. ibid. nu. 6 car. ea.
Iudex quo pacto debeat interrogare reum in tormentis, ne videatur ſuggerere, ſiue procedatur ſuper inquiſitione, ſiue ſuper accuſatione. ibid. cap. xv. nume. 1 car. 366
Iudex non expectata requiſitione accuſatoris hodie reum torquet. ibid. cap. xvj. nu. 7 car. ea.
Iudex quando ex ſuo mero officio procedat ad criminis inquiſitionem, vel ad denuntiationem officialis publici. Bonicõt. de excuſatore. nu. 43. c. 10
Iudex in iudicando quam formam ſeruare debeat, ibid. nu. 44 car. ea.
Iudex proccedens viſitando vel confirmando, an poſsit compellere teſtes. ibi. nu. 51 car. 11
Iudex ex oficio poteſt probationes inducere & ſupplere. Ant. de Cana. de excuſatore. particu. j. numero 5 car. 12
Iudex non admittens volentem probare cauſam ab ſentræ, an faciat proceſſum nullũ. Io. Anto. Rube. de poteſta procura. par. j. nu. 191 car. 27
Iudex q̃ non poſsit ſupplere defectum partis in opponenda exceptione notoria, quatenus verum ſit. ibid. nume. 346 car. 36
Iudex in cauſa criminali procuratorem recipere nõ poteſt. ibid. nu. 371 car. 36
Iudex debet ex officio ſuo inquirere veritatem, ẽt in cauſis in quibus lite non conteſtata proceditur ad diffinitiuam. Io. Anto. Rubeus. ibidem. par. j. numero 18 car. 39
Iudex an poſsit repulſo procuratore dicere. q̃ vult, q̃ principalis perſonaliter compareat. ibi. nu. 42. car. 40. & nu. 43 car. 41
Iudex contra communem opinionem, caſum legis non habentem iudicare poteſt. Incert. Author. de crimi. læſę maieſta. q. j. nu. 8 car. 45
Iudex de notorio crimine non poteſt condemnare, abſq; præcedenti citatione. Incert. Author. cri. læſæ maieſta. q. j. nu. 24 car. 47
Iudex toto conatu ſeditionibus obuiare debet. Nicola. Boeri. de ſeditio. in j. præuiſo. nu. 6. car. 61
Iudex vnius ciuitatis non poteſt cognoſcere de ſeditione facta in alia. Nico. Boeri. ibi. in. vij. præſuppoſito. nume. 3 car. 70
Iudex ratione notorij nõ debet procedere, niſi prius conſtet de notorij qualitate. Io. Fran. Ponzini. de Iamijs &c. nume. 81 car. 86
Iudex, actor, vel procurator, & notarius irregulares ſunt, ſi in membris mutilatio ſequatur. Nico. Plouius de irregularita. nu. 4 car. 88
Iudex cauſam ſanguinis tractans efficitur irregularis, etiam ſi effuſio ſanguinis non ſequatur ibid. numero 5 car. ea
Iudex in caſu dubio cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio. Nicola. Arelata. de hæreti. not. iij. nu. 1 car. 121
Iudex delegatus licite poteſt eſculenta & poculenta accipere. Gondiſſal. de hæreti. cap. viij. numero. 9 car. 140
Iudex in carceribus quempiam iniuſte detinens, in id quod carcerati intereſt obnoxius ſit. Gondiſſal. de hæreti. c. xj. nu. 12 car. 143
Iudex laicus iniquam eccleſiaſtici iudicis ſententiam executioni mandare non debet. Gondiſſal. de hęreti. q. xix. nu. 8 car. 148
Iudex ſecularis ad eccleſiaſticum, & eccleſiaſticus ad ſecularem, vbi opus eſt recurrere poteſt, vna etenim poteſtas alterius opera vouatur. ibidem nume. 9 car. 149
Iudex vnus ſecularis alterius iudicis ſecularis auxilium implorare poteſt. ibi. nu. 10 car. 149
Iudex in ſententijs ferendis, vel pœnis iniungendis contra abiurantes qualiter pronuntiare debeat. Gondiſſal. de hæreti. q. xx. nu. 8 car. 150
Iudex mitior lege eſſe non debet. Iac. de Aren. de bannit. nu. 18 car. 175
Iudex procedens an poſsit factis citationibus bannire exemptum a ſua iuriſdictione, ſi nullus comparet exemptionem allegans. Nell. de S. Gemi. de bannit. in ij. par. j. tempo. nu. 2 car. 182
Iudex an formato proceſſu pro pluribus maleficijs, quorum aliqua ſunt punibilia, aliqua non, puta quia iuriſdictionem non habet, poſsit aggrauare pœnam banni. ibi. nu. 6 car. 183
Iudex qui poſsit bannire exiſtentem in territorio Florentino & balliſtantem in territorium bononienſem,

nienſem, & ibi hominem occidentem. ibidem. nume.8 car.ea.

Iudex cui conſtat intra terminum in citatione appoſitum, citatum abſq; probabili cauſa non eſſe venturum intra terminum. an poſsit eum bannire tanq̃ habitum pro confeſſo. Nell.de S. Geminia. de bannit.in iij par.j.tempor.nu.11 car.187

Iudex qui formauit inquiſitionem vel ex accuſatione proceſsit contra Petrum Ioannis de populo ſancti Laurentij, & in illo populo non erat Petrus Ioannis, ſed Petrus Martini. vel erant duo Petri. Ioannis, & ſic fecit citationes & bannum dedit, an dare potuerit. & ſi dedit an valeat. ibi.nu.12.c.ea.

Iudex an a ſeipſo poſsit de præſcriptione obiicere, & agentem repellere, ſi agatur contra bannitum qui non poteſt ſe defendere, & taliter q̃ ex narratis apparet præſcriptionem eſſe decurſam. & in hac latiſsime examinatur virtus præſcriptionis. Nell.a S. Gemi.de bannit.in ij. par.ij.tempo.numero 5 car.213

Iudex laicus an debeat tractare tanq̃ bănitum laicum bannitum ab epiſcopo. ibid. nu.37 car.221

Iudex an poſsit ex officio inquirere de offenſione facta bannito, de qua ipſe bannitus accuſare non poteſt. Nellus.a S. Geminia. de bannit.in iij. par. ij.tempor.nume.1 car.233

Iudex qui die feriata aliquem incarcerari fecit, die feriata poterit eum abſoluere. Bal. de Peruſio de carcerib.nu.7 car.262

Iudex ex cauſa rationabili an poſsit pœnas a lege ſtatutas augere vel minuere. Pau.Girlan.vbi ſupra q.vj.nume.1 car. 265

Iudex facultatem habet a lege, vt pœnam pecuniariam ex cauſa iuſta poſsit incorporalem commutare. ibid.nume.2 car.266

Iudex pœnam vnam commutans in aliam, non dicitur contra legem venire. ibi.nu.3. car.ea.

Iudex ſententiam qua decurionem relegandum pronuntiauit, mutare non poteſt ibid.nume.3.car.ea.

Iudex cum primum innocentiam carcerati ſcit, ipſum abſoluere debet. Paul.Girlan.de relaxa.carcerato.in tit.de abſolutio.inno.q.j.nu.1 car.267

Iudex caſu quo accuſationis abolitionẽ facere poſsit, ſed non diffinitiue abſoluere. ibidem.q.ij. numero 4 car.268

Iudex veniam indigno concedens, prouocat vniuerſos ad ſimilia perpetranda. Pau.Girlan.vbi ſup. in tit.de pœna.compoſitio.q.j.nu.7 car.270

Iudex an poſsit compoſitionem in aliquibus caſibus facere. ibi.q.iij.nume.1 car.271

Iudex in atrociſsimis delictis principe in conſulto componere non poteſt. ibi.nu.2 car.ea.

Iudex quibus caſibus ſeu cauſis moueri poſsit ad cõponendũ, & ad pœnas mitigandas. ibi.nu.3.ca.ea.

Iudex in minoribus delictis poteſt componere, q̃ in talibus habeat arbitrium maius. ibi.nu.5.c.ea.

Iudex ſuperuenientibus nouis indicijs an poſsit inquirere de crimine ſuper quo fuit facta compoſitio. ibi.q.vj.nu.1 car.272

Iudex retinens paratum præſtare fideiuſſorem idoneum, in ſyndicatu conueniri poteſt actione iniuriarum Paul. Girlan.de relaxatio, carcerato. in tit.de fideiuſſori.reo.q.j.nu.2 car.272

Iudex an poſsit nobilem magnæ conditionis de aliquo crimine delatum ſub cautione relaxare, donec proceſſus fiat. ibi.nu.8 car.273

Iudex circa cuſtodiam & modum detentionis reorũ amplum habet arbitrium. ibi nu.9 car.ea.

Iudex reo abſoluto, de accuſatoris falſi conſilio quę rere debet. Paul. Girlan.de relaxatio.carcerato. in tit. de calumniator.q.j.nu.2 car.275

Iudex an incidat in. Turpillianum ex mero procedens officio, inſtigante nemine, ſi reus fuerit innocens repertus. ibi.q.ij.nu.8 car.276

Iudex in dubio præſumitur proceſiſſe zelo iuſtitiæ, non per calumniam aut doloſe. ibi.nu.9 car.ea.

Iudex maleficiorum licet principaliter non poſsit cognoſcere de cauſis ciuilibus, poteſt tamen incidenter. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit.de expenſis & damnis.nu.3 car.276

Iudex tortoris reũ iuris & humanitatis meminerit, nec repente ad tormenta procedere debet, ſi veritas impoſiti criminis, alia quauis uia leuiori poſsit erui. Guido de Suza.de indi.et tortu.nu.1.c.278

Iudex debet inquirere q̃uis accuſator deſiſtat. Iac. de Arena de q.nume.5 car.376

Iudex humanitate non modica pollere debet, non enim debet ſtatim ad quęſtiones & torturas procedere. Bal.de Perigl.de quęſtio. nu.1 car.377

Iudex carcerato qui torqueri non poteſt, alimenta denegare non debet. Guido de Suza, de indici. & tortu.nume.6 car.278

Iudex in dubio modum torturæ non præſumitur exceſsiſſe ſed officium ſuũ geſsiſſe. Guido de Suza. de indicijs & tortu.nu.21.car.279.& Fran.Brun. in tract.eiuſdẽ materie.in v.q.ij.par.nu.21. c.301

Iudex qualiter & quo ordine debeat Reum interrogare Guido de Suza.de indici.& tortu.nu.25.car. 279.& Fran. Brun.in tracta.eiuſdem tituli. in v. q.ij.par.nu.56.car.304. & ix, q. eiuſdem ij. par. nume.7. car.311

Iudex prudens circa indicia indaganda ſolerter inſtare debet contra delatum de crimine. Guido de Suza.in tracta.de indici.& tortu.nu.31. car.280

Iudex in quibus delictis ad torturam premptior eſſe debeat. ibi.nu.38 car.280

Iudex dolo malo, & ſine cauſa.quæſtioni ſeu torturæ aliquem applicans, capite punitur. ibi. nu.58. car.282.& Fran.Brun.in tracta. ſimilis materiæ in vij.q.ij.par.nu.2 car.309

Iudex quid facere debeat, torto dicente ſe nihil ſcire.& nihil dicturum, etiam ſi per decennium torqueretur. Guido de Suza. de indici. & tortu.nu. 60.car.282. & Fran.Brun. in tracta. ſimiliter de indici.& tortu.in viij.q.ij.par.nu.6 car.310

Iudex in tortura modum excedens, & membra delati debilitans, an & quo iure teneatur. Guido de Suza.de indi.& tortura.nu.85.car.284.& Fran. Brun. in tracta. eiuſdem materiæ.in v, q. ij. par. nume.36 car.303

Iudex in torquendo modum excedens, an teneatur lege Cornelia de ſicarijs. Guido de Suza.de indi. & tortu. nu. 87 car.284 & Fran.Brun.in tracta. eiuſdem nominis.in v.q.ij.par.nu.32 car.302

Iudex modum in torquendo excedens. non iudex ſed priuatus eſſe fingitur. Gui.de Suza.de indici, & tortu.

& tortu.nu.88. car. 284.& Franc. Brun. in tract. eiuſdem materię.in v. qō.ij.par.nu. 27. cum ſeq. car.302.& Bald.de Periglis.in tract.de quæſtio. & tormen.cap.iij.nu.8 car.379
Iudex vigore arbitrij ſibi dati, poterit torquere ad dictum vnius teſtis de viſu deponentis. Guid. de Suza.vbi ſupra.nu.97 car.285
Iudex conſiliarios torquens ſeu decuriones capite punitur.Ludoui.Bologni.in addi. ad tract. Guid. de Suza.de indici.& tortu.nu.111 car.286
Iudex eo vti debet temperamento,vt tortus, aut innocentiæ,aut ſupplicio ſaluetur ſaluus. Guido de ſuza.in tract.de indici.& tortu.nu.85.car.284.& Bald.de Periglis in tract.de quæſtio.cap.j.nu. 2. car.377. Amber.de Antramo.in tract.eiuſdem materiæ nu.1.& 3.car.387.& Fran.Brun.in tract.de indi.in v.q.ij.par.nu.18.c.301.& in ix.q.ij. par. nume.13 car.311
Iudex ante inquiſitionem formatam ex indicijs per teſtes acceptis,non debet quem quæſtioni ſubijcere.Fran.Brun.de indici.& tortu. in ij.qō. j. par. nume.10 car.288
Iudex ſola habens indicia, contra delatum quam q̄p indubitata,tutius per torturam confeſsionem delati extorqueat prius q̄p condemnet. Fran. Brun. de indici.& tortu in iiij.q.j.par.nu.13 car.294
Iudex per præſumptionē procedens ſuam valde tēperare debet ſententiam.ibi.nu.14 car.ea.
Iudex ſecundum præſumptiones iudicans, finibus pœnarum,vt a iure ſcriptæ ſunt, contentus eſſe debet.ibi.nu.15 car.295
Iudex torquendi carnem ſcindens vt confiteatur, capite plecti debet ſi moriatur.Brun.vbi ſupra.in ij.q.ij.par.nu.7 car. 296
Iudex qualem facere debeat diligentiam dum delictum refertur ſibi eſſe commiſſum.ibi.in v.qō.ij. par.nu.9. & 11. car.300. & in quæſtio.ix.ij. par. nume. 1 car.310
Iudex antequam aliquem torqueat, indiciorum copiam dare debet,vt ſi valeat reus eadem purget. ibi. in d.v.quæſt.nu.13 car.301
Iudex plenariam de maleficio habens certitudinē, licite appellationi poteſt obuiare.ibi.nu.16.c.301
Iudex torquēdi fortitudinē,ętatē, valetudinē,et perſonam attendere debet.ibi.nu.18 car.ea.
Iudex an & quendo teneatur ſi reus in tortura,vel ob torturam moriatur.ibi.nu.19 car.ea.
Iudex non tenetur, ſi reus caſu fortuito moriatur. ibi.nu.20 car.301
Iudex non præſumitur iura,& ea quæ ad ſuum ſpectant officium ignorare, tam & ſi quamplurimi quæ medulitus in iure intenduntur conſecuti ſint minime ad corticem vſque leges contemplati. ibid.nu.22 car.ea.
Iudex in corpus alicui grauamen inferens extraordinarie punitur.ibi.nu.25 car.302
Iudex allegare poteſt ſe in iure erraſſe, & hoc eſt ſuam turpitudinem detegere.ibi.nu.26 car.ea.
Iudex in dubio quæſtionem debito grauiorem intuliſſe præſumitur zelo Iuſtitiæ & non doloſe. ibi. nume. 31 car.302
Iudex ſine cauſa & abſque indicijs,& doloſe aliquē torquens,plectendus eſt capite,ibi,nu.33, c.ea.
Iudex pro torto mortuo tenetur pœna pecuniaria, ſtante ſtatuto q̄p &c.ibi.nu.35 car.ea.
Iudex ante proceſſus formationem, & litis conteſtationem ad torturam procedere non debet. ibid. nume. 49 car.304
Iudex defenſionem parti auferre non poteſt, ſed ad ſe defendendum præfigere debet terminum.ibid. nume.51 car. ea.
Iudex cautus in actis facere debet vt appareat torturam moderate contra detentum fuiſſe adhibitam.ibid.nu.66 car.305
Iudex qui aliquem indebite torſit. qua cautela in eius relaxatione vti poſsit.ibi.nu.66 car.ea.
Iudex an debeat ſtatim credere ei qui ſponte confitetur ſe aliquem occidiſſe,cuius corpus non reperitur.Francif.Brun.de indicijs & tortu. in vj. q. ij.par.nu.11 car.306
Iudex non ſtatim confeſsione extorta legitime debet ad condemnationem procedere. ibidem numero.13 car.307
Iudex condemnationem fundare non poteſt ex ſola confeſsione reuocata.ibi.nu.18 car.ea.
Iudex indebite aliquem ſubijciens quæſtioni, qua pœna debeat puniri.Fran.Brun.in tracta.de indicijs & tortu.in vij.q.ij.par.nu.1 car.309
Iudex informationem ab offenſo vel ſyndico debeat habere de delicto, & vicinorum nomina & teſtium ſcripta tenere debet.Franc.Brun. in tracta.de indici.& tortu.in ix.quæſtio. ſecunda par. nume. 3 car.310
Iudex ad capturam perſonalem ꝓcedere non debet,niſi præhabita informatione, & formata inquiſitione.ibi.nu.5 car.ea.
Iudex examinatis teſtibus, eorum dicta & proceſſum parte citata publicare debet. ibidem numero. 9 car.311
Iudex indicijs purgatis interlocutorie debet pronū tiare eſſe deueniēdū ad torturam.ibi.nu.10. c.ea.
Iudex confeſsioni in tortura non debet ſtatim credere,quinimo reum facere debet perſeuerare,& ratificare.ibi.nu.14 car.311
Iudex aliquē indebite torquens,in ſyndicatu tenetur ad pœnā fiſco applicandam.ibi.nu.15 car.ea.
Iudex,ſi ex forma ſtatuti debet poſt certum proclama quod dicitur bannum in proceſſu requiſitum, poſt quod inquiſitus, vel accuſatus in cōtumacia, & pro confeſſo conſtituitur ſolui per comparentē reū certa dictura ſeu gabella,alias nō debet audiri,comparuit reus poſt dictum bannum negauit, & gabellam non ſoluit.an debeat procedere contra eum tanquam contra contumacem Nel.de bānitis.in iij par.j.tempo.nu.7 car.186
Iudex maleficiorum temere et rei veritate indiſcuſſa iudicare,aut reum condemnare non debet.Frā. Caſon.de tormen.cap.xxj.nu.19 car.369
Iudex aduocatos & defenſores dare debet reis carceratis,ſe defendere ob inopiam nequeuntibus,ne innocens indefenſus pereat.ibi.nu.20 car.ea.
Iudex an admittere debeat q̄p reus renuntiet defenſionibus ſuis, ibi.nu.21 car. ea.
Iudex quærere debet defenſiones,ēt poſt latā ſentētiam.ſi ratio innocentię cōſtiterit.ibi.nu.22.c.ea.
Iudex pōt ꝓcedere ex officio ſuper accuſatione ꝓ-

posita,accusatore desistente.Fran.Cason.in quæst. crimi.cap.j.nu,369
Iudex debet examinare et interrogare testes,perinde ac si reus contradictor ad esset,ibibid.cap.iiij. nume. 2 car.371
Iudex quando & quibus præcedentibus ad inquisitionem procedat.ibi.cap.viij.nu.1 car.373
Iudex licet cognoscat aliquod delictum,tamen non proceder,nisi præcedant super eo clamor & diffamatio.ibi.nu.3 car.ea.
Iudex indebite inquirens tenetur ad omnes expensas,& interesse partis indebite vexatæ. ibidem. nume. 5. car.ea.
Iudex quando ad capturam procedere possit. ibid. cap.ix.nu.1 car.373
Iudex æquus in quæstione repetenda, quæ attendere debet. Bald, de Perig. de quæstio. cap.j. numero.7. car.377
Iudex seu potestas in tormentis modum debitũ excedens puniri debet,ibi.cap,iij.nu.6 car.377
Iudex debite officium suum exercuisse præsumitur, nisi contrarium probetur.ibi.nu.7 car. ea.
Iudex ex indicijs dubitatis ad torturam procedere non debet.Pau.Girlan. de quæstio. in iij. quæst. nume.16 car.381
Iudex distinguere non debet, vbi lex non distinguit ibi.q.v,nu.3 car. 384
Iudex quid faciet reo ad banchum iustis ducto,confessionem suam quam in tormentis fecerat negante.ibid.quæstio.vij.nu.11.car.386.& Fran. Brun. de indici. & tortu. in v, quæstio. secunda part. nume. 65 car.305
Iudex quidnam facere debeat,vt tortum perseuerare faciat in confessione. Amber. de Antramo. de quæstio.nu.14 car.389
Iudex qui pecuniam publicam subtraxit,pœna mortis naturalis puniri debet.Guliel. Bon. de pœnis mort.nu.3 car.391
Iudex matrem familias in publicum vocans,puniẽdus est pœna mortis naturalis.ibi.nu.5. c.ea.
Iudex secundum ius pronuntiare debet.Ant. Colũba.in for.proceden.extraordi.in controuer. crimi.arti,iiij. car. 408
Iudex non potest procedere absque vocatione procuratoris regis.ibid.arti.xv. car.408
Iudex in criminalibus nõ potest motu proprio procedere,sed solum inquirit ad fisci denuntiationẽ, seu accusatienem.ibi.arti.xvj. car.ea.
Iudex vbicunque inquirendo generaliter de malefactoribus, reperit aliquem deliquisse, potest ad specialem inquisitionem descendere. ibidem articu. xcj. car.410
Iudex vt possit accusari de negligentia quid requiratur.ibi.arti.100 car.ea.
Iudex an seruare possit informationes. articu. cj.& cij. car.ea.
Iudex quid facere debeat informationibus visis. ibid.arti.ciij. car.411
Iudex iubeat reum capere,ne verbali citatione præcedente aufugiat,ibi.arti.ciiij. car,ea.
Iudex debet mittere ad capiendum reum, si crimen sit tale,quod pœna sit corporis afflictiua, ibidem arti, cvj. car. ea,
Iudex citationis tẽpus potest abbreuiare. ibidem arti.cxl. car.ea.
Iudex non debet nimis animose procedere. ibi. arti. cxlv. car.ea.
Iudex ad quæ attendere debeat ante q̃ contumax condemnetur.ibi.arti.clij. car.412
Iudex tenetur de innocentia rei contumacis solicite inquirere.ibid.
Iudex contestata lite super exceptione, quomodo pronũtiare debeat,remissiue.ibid.arti.clix, c.ea,
Iudex auferendo dilationes, aufert actori ius suum, & reo defensionem, ex æquitate naturali. ibid. arti.clxiij. car.ea,
Iudex putans se posse melius veritatem criminis percipere ex præsentia rei, potest semper dicere procuratori,nolo te admittere, sed volo reũ principalem,vt aspectu videam, qua fronte, aut qua trepidatione loquatur.ibi,arti.clxlvij. car. ea.
Iudex faciens criminosis processum ordinarium punitur & contra eum præsumitur, ibidem articu. clxxviij. car. 413
Iudex omittẽs formam ordinationis fatuus est. ibi. arti.clxxix. car.ea.
Iudex responsionem rei in maleficijs non debet recipere,nisi primo ipse reus iuret dicere veritatẽ, ibid.arti.clxxxvj. car.ea.
Iudex debet esse subtilis ad eliciendam veritatem facti,ibi.arti.clxxxviij. car.ea.
Iudex ex se ipso debet interrogatoria facere. ibid, arti.clxxxix. car.ea.
Iudex a suspectissimo incipere debet interrogatoria,& a quo facillime potest verum sciri, & potius a filio,q̃ a patre,& potius ab vxore q̃ a viro,ibi.arti.cxc.& cxcj. car.ea.
Iudex ex qnibus moueri possit ad alleuiandum pœnam.ibi.arti.cxciij. car.ea.
Iudex non debet se approximare reo. ibidem. articu.cxcv. car,ea.
Iudex debet facere scribere constantiam & variationem quã fecerit accusatus ibi.art.cxcix.c,ea.
Iudex suspectum interrogare debet de circunstantijs multis.ibi.nu.200 car. ea.
Iudex non potest quem de crimine condemnare,nisi sit sponte confessus,& de crimine conuictus,ibid, arti.cciiij. car.414
Iudex debet aduertere testes ante quã accusato præsententur.ibi.art,ccxvij. car.ea.
Iudex debet testes recipere,licet delinquens omnes testes accuset,per quos eius crimen probari põt, ibi.arti.ccxxiij. car.415
Iudex interrogare debet testem de causa scientiæ, alias testis non probat, ibidem arti. ccxxv. & ccxxvj. car.ea.
Iudex quas examinationes facere debeat, vt testes ore proprio conuincantur, & in sermone capiantur, quando suspecti sunt.ibi.art.ccxxxiij. c.ea.
Iudex relaxans aliquem vbi materia non est ad hoc disposita, tenetur, & potest syndicari. ibid. arti.ccxxxviij. car.ea.
Iudex domicilij requisitus tenetur remittere. vbi arti.ccxlvj. car.ea.
Iudex ad torturam deuenire non debet,quando veritas aliunde haberi potest.Francis. Brun. de indici,

dici.in v.q.ij.par.nu.15.car.301. & in ix. qõ. ij. par.nu.11 car.311
Iudex ponens aliquem ad torturam, cum maleficium est per veras probationes liquidatum, malefacit,& tenetur in syndicatu.ibi.
Iudex in vna causa a qua fuit appellatum, potest appellatione pendente recusari in alia causa, sed causa finita recusari nõ poterit. Mar. Ant. Blanc. nume.133 car 324
Iudex conuersans cum inimicis meis potest allegari suspectus.ibi.nu.164 car.326
Iudex tenetur ex officio expurgare ciuitatem malis hominibus.ibi.nu.376 car.340
Iudex in causa iniuriarum arbitrari potest vsque ad mortem. Io. Ant. Rub. de potesta. procurator. in j.par.nu.291 car.33
Iudex debet a seipso defensiones partis assumere, vbicunque potest contra absentem procedi. Nel. a S. Geminia. de bannit. in iij.par.j.tempo. nu.4. car.185.& nu.6 car.186
Iudex non debet esse mitior lege. Nell. ibi.in j.par. ij.temp.nu.61 car.205
Iudex ecclesiasticus denuntiationem an indistincte admittat. Bonicon. de accusa.nu.17 car.8
Iudex ecclesiasticus super interesse singulari vel priuato alicuius personæ, non potest per inquisitionem procedere ex officio.ibi.nu.28. car.9
Iudex ecclesiasticus non debet ad sententiam festiuare excommunicationis. Incert. Auctor. de modo proceden. contra aposta.nu.6 car.172
Iudex ecclesiasticus brachium seculare hortari potest,ad hæreticos vel paganos expellendos. Nic. Ploui. de irregu.nu.19 car.89
Iudex ecclesiasticus an possit sententiam ferre fustigationis,& mandare exequi per milites & executores. Paul. Girlan. de relaxatio. carcera. in titu. de senten. & pœna. executio. in v. quæstio. nume. 1 car.265
Iudex ecclesiasticus bene potest ferre sententiam, ex qua non venit principaliter sanguinis effusio,licet ex post facto & accidentaliter sequatur. ibid.nu.2. car.ea.
Iudices ecclesiastici sæpe vtuntur carceribus perpetuis. Paul. Girlan. ibi. in tit. de senten. & pœna. executio. in j.q.nu.4 car.264
Iudicis arbitrio remittit qualiter reus custodiatur. ibi.in tit.de fideiussori. in ij.q.nu.1 car.273
Iudicis æqui arbitrio relinquitur, & quãdo & qualiter quis torqueatur. Gui. de Suza. de indi.c.279
Iudicis officium non impartitur nisi petenti. Mar. Anto. Blan. de indici.nu.3 car.316
Iudicis officium si miserabiles personas, aut actum pium respicit, etiam non petenti impartiendum est.ibi.nume.30 car.317
Iudicis interest ratione humanitatis & intuitu religionis iustum non occidere. Fran. Cason. de indici.tracta.xj.nume.22 car.360
Iudicis interest ratione humanitatis, & religionis intuitu.indefensum non occidere. Fran. Cason. de tormen.cap.iij.nu.12 car.362
Iudicis recusatio non tollitur in iudicio extraordinario. Anto. Columba. in for. proce. extraordi. in contro. crimi. art. cxlvij. car.412
Iudici si nihil constat, nihil mandare potest. ibi. arti.xcix. car.410
Iudici non imputatur, si aduersus seditiosos potentiores non processerit. Nico. Boer. de sedi io. in j. quæst. nume.9 car.61
Iudici per inquisitionem procedenti,& se informatum de fama dicenti non statur. Ioan. Fran. Ponzini. de Lamijs. nu.80 car.86
Iudici vbi non datur potestas cognoscendi nisi de manifestis, si reuocatur in dubium in illo casu, non potest cognoscere, an sua sit iurisdictio. Ioan. Nicola. Arelatan. de hæreti. not. iij. nu.3. quod limita & restringe vt ibi.nu.4 car.121
Iudici seculari petenti an hæretici damnati a iudice ecclesiastico sit exhibendus processus, vt nũquid recte damnatus fuerit videre possit. Gondisal. de hæreti. q. xix. nu.6 car.148
Iudici seculari vel ecclesiastico an spectet cognitio hæresis,& an sit mere ecclesiasticum. Ludo. Careri. de hæreti. nu.61 car.160
Iudici nunq̃ præclusus est terminus ad accipiendas probationes. Mar. Ant. Blan. de indi. n.343. c.338
Iudici ante omnia constare debet de delicto. Fran. Cason. in qõ. cri. cap. viij. nu.10 car.373
Iudice & notario asserentibus confessionem torti spontaneam, reo autem dicente eam tormẽtorum formidine factam, cui potius standum erit. Fran. Brun. de indi. in vj q. ij. par. nu.16 car.307
Iudices sçueriter procedentes sunt iurisdictione priuandi. ibi. in v.q.ij.par. nu.17 car.301
Iudices qui cognoscere possunt de hæresi,& quis sit iudex ordinarius an episcopus,& quis sede vacãte. Ludo. Careri. de hæreti. nu.65. & 66 car.160
Iudices delegati in crimine hæresis qui dicantur. ibid.nu.67 car.161
Iudices ob casus emergentes possunt transgredi leges. Pau. Girlan. de relaxatio. carcerato. in titu. de senten. & pœna. execu. in vj.q.nu.9 car.266
Iudices eminentissimi, milites, decuriones, & corũ filij, nequaq̃ sunt torquendi. Guid. de Suza. de indici. nu.16 car.279
Iudices & aduocati an possint subijci quæstioni. ibi. nu.108 car.286
Iudices per causas rerum quærent. cum is ignoratur. Francis. Cason. de indicijs. tracta. ij. cap. iij. nume.6 car.350
Iudices ex indicijs etiam indubitatis quempiam condemnare non debent. ibidem tracta. xj. numero 8 car.360
Iudices non nisi auditis & pensitatis defensionibus reorum iudicare meminerint. ibi. nu.10 car.ea.
Iudices debent esse soliciti, & curiosi in explorando facto, & defensionibus reorum, & non debent quærere ius ante factum. ibi. nu.13 car.ea.
Iudices cauere debent, ne homicidas quærendo, homicidę fiant, & ne alios iudicando, se ipsos condemnent. ibid. nu.18 car.ea.
Iudices scire debent per aliqua indicia hominem non posse condemnari. ibi. nu.28 car.ea.
Iudices non nisi per probationes luce meridiana clariores debent reum condemnare ad mortem. cum in occultis versetur iudicium Dei tantum. ibidem, numero 30 car.ea.

Iudices huius mundi debent iudicare ſecundum prudentiam, quæ cadit in homine, relinquendo cætera iudicio Dei. ibi. nu. 31 car. ea.
Iudices abhorere debent tormenta, nec facile ad ea proſilire, nec in omni cauſa, nec in omni perſona, nec quibuslibet indicijs. Fran. Caſon. de tormen. cap. j. nu. 5 car. 361
Iudices an & quando deſunt indicia contra aliquẽ, procedere poſsint per ſortilegia. ibidẽ cap. v. numero. 10 car. 362
Iudices omittere debent in proceſſu apponere aliquam demonſtrationem, vt teneatur reus eius priuilegium allegare. Ant. Columba. in for. procedẽ. extraordina. in controuer. crimi. art. lxxv. c. 410
Iudicibus ordinarijs ſuper hæreſi procedendi nequaquam adempta facultas videtur, quamuis Papa ſuper hæretica prauitate inquiſitores deputarit Gondiſſal. de hęreti. in vij. q. nu. 9 car. 139
Iudicibus an liceat eſculenta & poculenta recipere. ibi. in viij. q. nu. 8 car. 140
Iudicibus an liceat, hæreticis a iure impoſitã pœnã minuere vel augere. ibi. in xvij. q. nu. 1 car. 147
Iudicibus torquere fontes volentibus, quid conſiderandum. Amber. de Antramo. de quęſtio. nume. 1. cum ſeq. car. 387
Iudicibus & magiſtratibus ſicut priuatis prohibitũ eſt aliquid illicitum facere. Fran. Brun. de indici. in v. q. ij par. nu. 28. car. 302. Bal. in tracta. de quęſtio. cap. iij. nu. 6. car. 379. et Amber. de Antramo. in tract. eiuſdem materiæ. nu. 16 car. 389
¶Iudicium. Cautius eſt agendum in cauſis criminalibus q̃ in ciuilibus, et in eis forma iudicij eſt fortius obſeruanda. Fran. Caſon. de tormen. cap. iij. numero 6. car. 362
Iudicium publicum quotupliciter ſumatur. Io. Ant. Rube. de poteſta. procurator. in j. par. nu. 14. c. 20
Iudicium criminale agitatum per procuratorẽ parte non opponente an ſubſiſtat. ibi. nu. 162. c. 25
Iudicium nullum reditur etiam in extraordinarijs, omiſſo qualitatis ordine. Anto. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. criminali. arti. cxlviij. & cl. car. 412
Iudicia publica etiam ſunt illa, in quibus quis extraordinem. punitur. Io. Ant. Rube. de poteſta. procurator, in j. par. nu. 18 car. 20
Iudiciorum publicorum quedam ſunt capitalia, quædam non ibid. numero 79 car. 22
¶Iudicialis denuntiatio eſt dupla, Bonicon. de accuſa. nume. 15 car. 8
¶Iupiter humanis amicus ſecundo menſe formãdo fœtui cenſetur præeſſe. tertio. Mars. venus quarto. ſexto Sol. Luna ſeptimo. Paul. Girlan. de ſortilegi. q. x. nume. 4 car. 118
¶Iuramentum non eſt exigendum ab inquiſito. Bonicon. de accuſa. nume. 14 car. 8
Iuramentum non defertur ſuper eo quod ab animo dependet, ſi coniecturis probari poteſt. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 62 car. 319
Iuramentum purgationis reo an per iudicem deferri poſsit. ibid. nume. 64 car. 320
Iuramentum in ſupplementum probationis non defertur in cauſa matrimoniali. ibi. nu. 120. car. 322
Iuramentum neceſſarium non defertur in cauſa ſtatus perſonæ, puta filiationis, vel legitimationis. ibid. nume. 122 car. 323
Iuramentum neceſſarium in ſupplementum probationis non defertur in cauſa famoſa. ibidem. numero 124 car. 323
Iuramentum purgationis quod dicatur. ibidem. numero 284 car. 334
Iuramentum aliquod in criminalibus non pręſtatur cauſa purgandi aliquas ſuſpiciones, ſine indicia. Franciſ. Caſon. de indici. nu. 13 car. 357
Inramentum purgationis eſt quoddam remedium extraordinarium. ibi. nu. 16 car. 358
Iuramentum quando deferatur in ſupplementũ probationis. Paul. Girlan. de quęſtio. in vij. quæſtio. numero 8 car. 386
Iuramentum teſtium non eſt neceſſarium in informationibus. Anto. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. crimi. arti. lx. car. 409
Iuramento inquiſito pręſtito, an ad inquiſita reſpondere teneatur. Bonicont. de accuſatio. nu. 46. c. 10
Iuramento probantur ea, quæ in animo conſiſtunt. Fran. Caſon. de indici. nu. 9 car. 387
¶Iurare ad purgationẽ recuſans an hæreticus cenſeatur. Ludo. Careri. de hęreti. nu. 45 car. 159
Iurari de calumnia non poteſt, ſine ſpeciali mandato. Io. Anto. Rube. de poteſta. procurator. in j. par. nu. 282 car. 32
¶Iuratoria cautio ſola ſufficit cum obligatione bonorum, ſi reus idoneus ſit. Anto. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. crimina. arti. ccxxxix. car. 415
¶Iuratus tenetur denuntiare delictum. finito officio ſuo, de quo non habuit ante notitiam. Fran. Caſo. de indici. nu. 3. et ij. car. 372
Iurati an teneantur denuntiare delicta quæ de iure non ſunt punienda. ibid. nu. 10 car. ea.
Iurati qui tenentur denuntiare, etiam caſus fortuitos notorie impunibiles denuntiare debent. ibid. numero 18 car. ea.
¶Iuris periti in dubijs ſunt adeundi. Io. Fran. Ponzinibi. de Lami. nu. 38 car. 82
¶Ius vtrunque in ſuo debet obſeruari foro. Incer. Auth. de cri. læſæ. maieſta. in j. q. nu. 15. car. 46
Ius quærendum facilius abdicatur, q̃ id quod iam quęſitum eſt. ibid. in x. q. nu. 6. & 9 car. 59
Ius ars boni & ęqui dicitur. Io. Franciſ. Ponzini. de Lamij. nu. 14 car. 88
Ius vindicandi quęſtum alium ex forma ſtatuti, an ex rebannitione tollatur. Nell. a S. Geminia. de bannit. in j par. iij. tempor. nume. 10 car. 254
Ius municipale non punit eum, qui cum occidente eſt agreſſus. ſed tantum occidit. Paul. Girlan. de relaxa. carcerato. in tit. de abſolutio. innocen. in v. q. nume. 4 car. 269
Ius Canonicum de ſalute animæ curans, de bonis temporalibus raro diſponit. Paul. Girla. de hæreti. in vj. q. nume. 3 car. 133
Ius canonicum vel ciuile non eſt ſcientia. Io. Fran. Ponzini. de Lamijs. nu. 4 car. 79
Ius ciuile et ſcientia practica et ſpeculatiua ibidem numero 16 car. 80
Ius ciuile non tollit ea, quæ ſunt eius naturæ. Paul. Girlan. de hæreti. in iiij. q. nu. 1. car. 130

Ius ciuile magistros in secunda & tertia specie sortilegiorum solet æquiparare. Paul.Girlan.de hæreti.in ij.q.nu.10 car.93
Ius ciuile pro soluendis maleficijs permittit recursum ad maleficos, sed non ius canonicum. ibid. in vj.q.nu.21 car.101
Iuri ciuili standum est, vbi eo iure aliquid decisum reperitur, cuius contrarium non reperitur decisum de iure canonico, modo decisio ciuilis non sit peccati inductiua. Io.Nic. Arela.de hæreti.no. xliiij.nu.5 car.126
Iuris versuti præstigia vltionem pudoris excludere non debent. Placenti.de accusatio. titu. iij. nume.9. car.3
Iuris ordo est seruandus. Bonicont. de accusa. numero. 2. car.7
Iuri introducto in fauorem partis licet renuntiare, iuri vero introducto in odium alicuius nequaquã. Io.Nico. Arelata.de hæreti.no.xlviij.nu.3.c.126
Iure suo sine culpa quis priuari non debet. Iaco. de Are.de bannit.nu.43 car.177
Iura prohibentia procuratorem constitui, fere omnia loquuntur in criminibus publicis. Ioan. Ant. Rub.de potesta.procu.in j.par.nu.77 car.22
Iura antiqua in filiorum ob delicta parentum punitione corriguntur per noua. Incer. Auth.de crimi. læsæ maiest.in vij.q.nu.5. car.56
Iura de aliquibus personis loquentia locum habent in non expressis in quibus eadem militat ratio. Io. Fran. Ponzi.de Lamijs.nu.48 car.83
Iura generaliter loquentia generaliter sunt intelligenda. Paul.Girlan.de hereti.in v.q.nu.17.c.132
Iura municipalia regulariter factum puniunt. Pau. Girlan.de relaxatio.carcerato.in tit. de absolutio. Inno.in v.q.nu.3 car.269
Iusa patronatus an veniant in confiscatione bonorum banniti. Nel l.a S.Gemi.de bannit. in j. par. ij.tempo.nu.52 car.192
Iura quæ non transeũt nisi ad filios, non confiscãtur. Mart. Lauden.de cri.læsæ maiest.q.lv. c. 43
¶Iustitia dicitur anima ciuitatis. Nico. Boer. de seditio.in j.q.nu.5 car.61
¶Iuuãs inimicos meos mihi dicitur inimicus. Mar. Ant. Blan.de indici.nu.171 car.326
¶Iuuenis cum puella repertus, vel de domo eius exiens, suppositus præsumitur. Gui. de Suza. de indici.nu.36 car.280

L

AESVS adeundus est. Ant. Colũba.in for. proceden. extraordinariæ in controuer. criminali. articu.xx. car.408
¶Laicus: Per quæ male præsumitur de laicis, bene præsumitur de clericis. Fran. Cason.de tormen.cap.xj.nu.8 car.365
Laicus deprehensus domi pulchræ mulieris, est manifestus adulter, maxime si ꝓbetur aliquod signũ venereum, secus in sacerdote.ibi.nu.9. car.ea.
Laicus admittitur contra clericum ad testificandũ in crimi. læsæ maiesta. Martin. Lauden. de cri. læsæ maie.q.xxvij.car.43.& Nic. Boer.de seditio.in vij.q.nu.5 car.71
Laicus iuramentum violando, profanans quod regi & domino suo iurat, & peruerse & dolose regnũ eius tractat, & in mortem ipsius insidiatur crimine maiestatis læsæ irretitur. Nico. Boer.de seditio.in vj.q.nu.18 car.69
Laicus qui sortilegium veneficum exercuit, qualiter puniatur. Pau. Girlan.de sortilegi.in xj.quæst. nume.10 car.113
Laicus clericum regulariter accusare non potest, fallit in crimine hæresis. Gondissal.de hæreti.in x.quæst.nu.3 car.142
Laicus non potest esse iudex in materia siue causa mere ecclesiastica. maxime vbi ius canonicum contrariatur ciuili. Gondissal. ibi. in xx. quæst. nume.3 car.149
Laicus qualiter pro incestu puniatur. Paul. Girlan. de pœn.omnifa.coi.in iij.q.nu.4 car.395
Laicus cum nouerca, priuigna, nuru, aut socru fornicatus, de incestu punitur. ibidem in v. quæstio. nume.3. car.396
Laicus mulierem nuptam adulterans excommunicatur, etiam si ante nuptias fuerit meretrix. ibi. in vj.q nu.15 car.398
Laicus virgineus defloras, eam dotare & vxorem ducere tenetur. ibi in vij.q.nu.3 car.399
Laici & viles personæ sortilegia exercentes qualiter puniantur. Paul. Girlan. de sortilegi. in xj. q.nume.4 car.113
Laici publice de fide disputantes puniendi sunt. Gondis. de hære. in xxj.q.nu.2 car.150
Laici sunt infesti clericis. Mar. Ant. Blan. de indici.nume.215 car.329
Laicis minus creditur quam religiosis, in omni probatione facienda, & in quocunque alio negotio. Francis. Cason. de tormen. cap.xj. nu.11. c.365
¶Lamię mulieres ad ludum demonis deferuntur per ipsum demonem. Ioan. Francis. Ponzinibi. de lamij.nu.1. car.78
Lamię ad ludum demonum realiter & vere deferũtur, & non tantum imaginarie. ibi.nu.39. c.82
Lamijs dicentibus se delatas ad ludum demonum, & multa se feciſſe asserentibus, non creditur. ibi. nume.50 car.83
Lamias portare corpus Christi ad ludum demonũ, & illud demoni offerre est falsissimum. ibidem nume.62 car.84
Lamias noctu domos ingressas sanguinem sugere paruulorũ est erroneum. bi.nu.63 car.ea.
Cætera vide infra in versi. sortilegi. & in versicu. Strigæ.
¶Lapidans Christianum in Christi contemptum est morte puniendus. Guiliel. Bont.de pœnis mortis. nume.1. car.391
Lapidem iaciens ex lasciuia, si aliquem interfecerit, mitius puniri debet. Nico. Boer.de seditio.in vij.q.nu.51 car.74
¶Lata culpa in delictis non comparatur dolo. Amber.de Antramo.de quæstio.nu.17 car.389
¶Latitans in domo an dicatur fugisse. Paul. Girlã. de relaxatio.carcerato.in tit.de fuga incarcera. in j.q.nume.8 car.274
Latitans domi ne capiatur an fugisse dicatur. ibid. nume.17. car.275

¶Latro: Contra latrones proceditur ad torturã, licet de delicto non conſtet, & quæ ſit ratio? Fran. Caſon. de tormen cap. ij. nu. 4 car. 361

Latro in itinere vel nemore de more depredãs, pœna mortis naturalis punitur. Guil. Bont. de pœnis mort. nu. 4 car. 391

Latrones ſuſpendio vel beſtijs ſubiecti priuantur aura vitali. Placen. de accuſatio. tit. vj. nu. 18. c. 6

Latrones dicuntur qui publice ſtratas aggrediuntur, qui & de ſocijs interrogari poſſunt. Franciſ. Brun. de indici. in iij. q. j. par. nu. 22. car. 292. & Mar. Ant. Blanc. de indici. nu. 373 car. 340

Latrones publicos ſemper præſumi apoſtate delinquere. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 55 car. 319

Latrones, falſatores monetæ & mandatarij poſſunt in tortura interrogari de conſocijs, idque procedit etiam in ſex alijs caſibus. Fran. Caſon. de tormen. cap. xvj. nu. 2 car. 366

Latrones de ſe confeſsi interrogatur de ſocijs mandatoribus, & receptatoribus. ibid. nu. 3 car. 366

¶Legatus apoſtolicę ſedis, hæreticorum iudex eſt competens ſuper iam per eccleſiam deciſis. Gondiſſal. de hæreti. in vij. q. nu. 8 car. 139

¶Legiſtæ & Canoniſtæ qualẽ modũ habeant arguẽdi. Io. Fran. Ponzini. de Lamijs. nu. 25 car. 81

Legiſtæ ſunt reales locutores, & rebus & non verbis intendentes. ibi. nu. 26 car. ea.

¶Legitima defenſio. De hac vide ſupra in verſicu. Defenſio.

¶Legitimatio quę fit reſpectu bonorum paternorũ, non extenditur ad ſucceſsiones collateralium. Incert. Auctor. de crimi. læſæ maieſt. in x. quæſt. nume. 1. car. 58

¶Lemonicenſes in ſeditione Matcum exactorum tributorum tempore Chilperici Regis intereme runt. Nico. Boer. de ſeditio. in j. q. nu. 22. c. 63

¶Lenocinium marito obiectũ, onerat ipſum, vxorem tamen non excuſat. Placen. de accuſa. titu. iij. nu. 11 car. 3

¶Leuia delicta quæ dicantur. Fran. Caſon. de tormen. cap. viij. nu. 5. car. 364

¶Leuiores probationes ſufficiunt cõtra prælatum. Bonicon. de accuſa. nu. 47 car. 10

¶Lex. In caſu legis ſeruum quoque. §. publicę. ff. de procu. traditur pro regula, ꝙ in cauſis capitalibus detur defenſio. Io. Ant. Rube. de poteſta. procurator. in j. par. nu 30 car. 21

Lex duplici ratione ſuffulta, non videtur correctas altera duntaxat ratione correcta. ibidem numero. 52 car. 22

Lex in criminalibus magis conſiderat præiudiciũ partium, ꝗ reipublicæ. ibi. nu. 75. car. 22

Lex generaliter loquens debet generaliter intelligi. ibi. nu. 187 car. 27

Lex lata fauore publico interpretatione eſt adiuuãda. ibi. nu. 188 car. ea.

Lex abhoret ꝙ iudex cognoſcat de crimine publico, in abſentia accuſatoris vel accuſati. ibidem nume. 377 car. 37

Lex vult examinari cauſa capitalis in preſentia accuſatoris & accuſati. ibi. nu. 379 car. ea.

Lex declaratoria pœnã imponens reſpectu pœnæ non trahitur ad præterita. Incert. Auct. de crimi. læſæ maieſta. in vj. q. nu. 23 car. 58

Lex eſt voluntaria, opinatiua non paſsim neceſſaria, &c. Ioan. Franciſ. Ponzinibi. de Lamijs. nume. 5. car. 79

Lex eſt localis non omnibus prouidẽs caſibus. ibi. nume. 6. car. ea.

Lex non dicitur voluntaria, cum etiam Principis voluntas legem condens ratione regulari debeat. ibi. nu. 30 car. 81

Lex rationabilis dicitur, eo ipſo quod prohibita nõ reperitur. ibi. nu. 34 car. 81

Lex an ſit uariabilis vel mutabilis. ibid. nu. 36. c. 82

Lex an ſit omnibus caſibus prouidens. ibidem nume. 37. car. ea.

Lex ſit tantum de his quæ vt plurimum accidunt. ibid. nu. 56 car. 84

Lex quælibet a ratione ſua interpretationem recipit. Paul. Girlan. de ſortileg. in vij. q. nu. 32. c. 107

Lex ordinariam iuriſdictionem dat, Iaco. de Aret. de bannit. nu. 47 car. 177

Lex fraudibus obſtat. Mar. Ant. Blanc. de indici. nume. 338 car. 338

Lex & eius verba cum effectu intelligi debent. ibi. nume. 379 car. 341

Lex paruam læſionem non deſiderat, ibidem. numero. 130. car. 323

Lex male præſumit contra agentem de nocte. ibi. nume. 198 car. 328

Lex, quando cõſtat quis fecerit, de eo preſumit omne malũ, propter ſecutum effectum, ſecus quando quæritur quis fecerit. quia nõ præſumitur pro leui cauſa occidere. Fran. Caſon. de indici. tract. ij. cap. iij. nu. 10 car. 350

Lex aliqua fieri non poteſt a Papa vel Imperatore, per quam tollantur defenſiones reorum. Fran. Caſon. de tormen. cap. iiij. nu. 10 car. 362

Legis ratione correcta, lex ipſa correcta videtur, & an id ſit perpetuum. Io. Ant. Rub. de poteſta. procura. in j. par. nu. 49 car. 21

Legis ratio ipſius anima dicitur. Io. Franc. Ponzi. de Lamijs. nu. 28 car. 81

Lege allegata, etiam ratio legis habetur pro allegata. ibid.

Leges Cæſaris non aliter recipiuntur in Galijs ꝗ ꝙ bonæ ſint. Incert. Auct. de cri. læſæ maieſta. in vj. q. nu. 20 car. 55

Leges ſimplicitatẽ amplectũtur, & ſubtilitatem reſpuunt. Io. Fran. Ponzi. de Lamijs. nu. 5 car. 79

Leges a Deo per ora prudentium & Imperatorum promulgatæ ſunt. ibi. nu. 10 car. 79

Leges in quibus allegari poſsint. ibi. nu. 12. c. 80

Leges rationem & cauſam habere cenſentur. ibi. nume. 15 car. ea.

Leges reſpuere ſubtilitates qualiter intelligatur. ibi. nu. 29 car. 81

Leges per iudices tranſgredi poſſunt in criminibus enormibus. Fran. Brun. de indici. in v. q. ij. par. nume. 16 car. 301

Leges ludibres eſſe non debẽt, nec verbis impoſitę. Iacob. de Aren. de bannit. nu. 30 car. 176

Leges nouę a legibus antiquis limitantur & declarantur. Incert. Auth. de crimi. læſæ maieſt. in vij. q. nu. 4. & 5. car. 56

Leges non verbis ſed rebus imponuntur. Io. Fran. Ponzinib. de Lamijs. nu. 26 car. 81
Leges ſunt vere philoſophiæ legales, & non dialecticæ ibid.
Leges in curijs regum non allegãtur pro auctoritate, ſed pro ratione. ibid. nu. 28 car. ea.
Legum correctio fugienda. Io. Nic. Arela. de hæreti. not. xliiij. nu. 4 car. 126
Legibus ſubi debet omnis homo. Io. Fran. Ponzin. de Lamij. nu. 11 car. 79
¶Lex ſi quis in graui. §. ſi quis moriens. ff. ad S. C. Sylla. aliter intelligi debet q̃ communiter percipiatur. Marc. Anto. Blanc. de Indici. numero. 394. car. 342
Lex is qui reus ff. de publi. iudi, non bene a doctoribus intelligitur. ibi. nu. 332 car. 337
Lex hi qui ſancta. C. de apoſtat. an ſit correcta iure canonico. Io. Nico. Arelatan. de hæret. not. xliiij. nume. 3. car. 126
Lex quicunque. C. de procura. an habeat locum in epiſcopo. Io. Ant. Rube. de poteſta. procura. in j. par. nu. 241 car. 30
Lex fin. C. de iniurijs an procedat in epiſcopis, & alijs prælatis. ita vt teneantur conſtituere procuratorem. ibi. nu. 234. & 237 car. 30
¶Libellus per procuratorem offerri non poteſt in cauſis criminalbus. Io. Ant. Rub. de poteſta. procurator. in j. par. nu. 89. car. 13
Libellus eſt per accuſatorem edendus hodie tamen per Italiam accuſatio fit ſimpliciter, Fran. Caſon de indici. nu. 6. el iij. car. 370
Libello eodem poteſt agi contra producentes falſos teſtes, & contra falſarios teſtes. ibi. nu. 16. c. 371
¶Liberandus a maleficio iubetur ſignum crucis omittere. Paul. Girlan. de ſortileg. in vj. quæſtio. nume. 16 car. 101
¶Liberi an & quando poſsint torqueri. Placenti. de accuſatio. in tit. v. nu. 3. & 4. car. 4. & Gui. de Suza. de indici. & tor. nu. 81. 82. & 83. c. 284. & Pau. Girlan. de queſt. in vij. q. nu. 2. & 3. c. 385
Cætera require ſupra. in verſi. Decuriones. & in ver. Homo liber, & infra in ver. Queſtio.
¶Liberi ex matrimonio inter Chriſtianum & hebream ſunt illegitimi. Pau. Girlan. de pœn. omnifa. coi. in xij. q. nu. 1 car. 403
¶Libertas ſumma eſt ſub dño iuſto elegere. Nico. Boer. de ſeditio. in j. q. nu. 12 car. 62
Libertate ſua, qui Domini rebelles imperio priuari poſſunt. Marti. Lauden. de crimi. læſę maieſta. quæſtio. lj. car. 43
¶Libertus vt liber eſt torquendus, & in eiſdem caſibus. Fran. Brun. de indi. & tortu. in iiij. queſt. ij. par. nume. 2 car. 297
Libertus in caput patroni non debet torqueri. ibid. nume. 29. car. 299
¶Libido ſeu licentia mentiendi impunita eſſe non debet, in criminum delatoribus. Placenti. de accuſa. tit. iiij. nu. 3 car. 4
¶Libri improbatæ lectionis reperti penes aliquẽ, an eum hæreticum probent. Gondiſſal. de hæreti. q. xiij. nu. 19 car. 145
¶Licentia vide ſupra in ver. libido.
¶Ligã faciens contra Impẽatorẽ incidit in crimẽ læſę maieſt. Martin. Laudenſ. de cri. læſę maieſt. quæſtio. lij. car. 43
¶Ligaturas ad collum maleficiati ſuſpendendas facientes, quæ continent aliquid extrinſecũ, an & qualiter ſint puniendi. Paul. Girlan. de ſortilegi. in xj. q. nu. 24 car. 115
¶Lis quandoq; dicitur ſignum inimicitiæ. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 114 car. 322
Lis ſi eſt famoſa, dicitur cauſa ſtatus. ibidem numero 123 car. 323
Litis conteſtatio dicitur facta in criminalibus per interrogationem. Ant. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. crimina. arti. ccij. c. 414
Lite finita an præſumatur durare inimicitia. Mar. Anto. Blan. de indici. nu. 133 car. 334
¶Literę inquiſitionis per excommunicatum impetratæ an valeant. Bonicont. de accuſa. numero 42 car. 10
Literæ Principis gratioſæ in curia præſidis non integratæ. an prolint ei, qui eas obtinuit. Incert. Auctor de cri. læſę maieſt. in ix. q. nu. 1. car. 58
Literarũ acceptatio an iudicet ad torturam. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 223 car. 330
Literas vel nuntium hoſtibus mittens, aut aliud ſignum faciens, quo poſsit ciuitatem & eius dominium occupare, crimẽ incurrunt maieſtatis læſę. Martin. Laudenſ. de crimi. læſę maieſta. in ij. q. car. 42. & Nicola. Boeri. de ſeditio. in vj. quæſt. nume. 15 car. 69
Literis fit iniuria, ſi ad infamiam alicuius ſcriptæ ſunt, & ex ipſis inimicitia oritur. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 110 car. 312
¶Liuor aut tumor cadaueris, veneno quem eſſe necatum indicat. Franciſ. Caſon. de indici. nume. 1. el iij. car. 346
¶Locus attenditur in puniendis criminibus. Placẽti. de actuſa. tit. vj. nu. 5 car. 5
Locus ad quem quis citatur, pro quibus debet eſſe ſecurus. Io. Ant. Rube. de poteſta. procurator. in j. par. nu. 317 car. 34
Locus an apponi debeat in accuſatione hæreſis. Ludoui. Careri. de hæreti. nu. 109 car. 164
Locus aggrauat delictum, & præcogitationem demonſtrat. Mar. Ant. Blan de indi. nu. 200. c. 328
Locus quot modis accipiatur. Fran. Caſon. de indi. nu. 5. el j. car. 351
Locus in quo quis præter conſuetudinem fuerit, vel in quo verſari non conſueuerat, vel non debebat, propoſiti indicium præbet. Fran. Caſon. de indic. nu. 1. el iij. car. 352
Locus in delicto deliberationis indicium an præbere poſsit. ibi. nu. 1. el. vj. car. 352
Locus ſacer ſolus ſacrilegium non facit. Pau. Gir. de pœnis omnifa. coi. in j q. nu. 5 car. 392
Locus vulneris eſt ſcribendus. Anto. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. capitali. arti. xxiij. car. 408
Locus delicti eſt deſcribendus, & locus loci. ibid. arti. lxviij. & lxix. car. 410
Loci oportunitas ex quibus quæratur. Fran. Caſon. de indici. nu. 2. el vj. car. 352
Loci ſi ſint diuerſi, diuerſa coniectura concipitur contra reum. ibid. nu. 1. el ij. car. 351

Reliqua vide supra in ver. frequentatio.
¶Locutio secreta vel auricularis cum aliquo facta, qui postea incontinenti homicidium cõmisit, an faciat præsumi consilium vel mandatum ad hoc faciendum. Francis. Brun. de indici. & tort. in iij. q. j. par. nu. 37 car. 293
Locutio secreta & conuentio habita inter plures, facit oriri indicium tractatus. Mar. Ant. Blan de indici. nu. 232 car. 331
Locutio secreta, inimicitiæ capitales cum occiso, & quod homicidium sit secutum incontinenti con currere debent, vt reus de tractatu possit condemnari. Fran. Cason. de indici. nu. 2. el j. car. 351
Locutio in aure quando vitiet mandatum vel consilium. ibi. nu. 6. el j. car. 354
Cætera vide infra in ver. mandatum.
¶Loquella timida indiciat ad torturam. Mar. Anto. Blan. de indici. nu. 259 car. 332
¶Loquentis virtus stat in hoc si bene distinguat. Io. Francis. Ponzi. de Lamijs &c. nu. 55 c. 84
¶Lubricum linguæ facile non debet trahi ad pœnam. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 183 car. 327
¶Luere in corpore eum debere, qui non habet in ære, quomodo intelligatur. Io. Ant. Rube. de potesta. procurato. in j. par. nu. 292 car. 33
¶Lutetiani quantam seditionem fecerint tempore Caroli vj. Nicola. Boeri. de seditio. in j. q. nu. 34. 35. & 36 car. 64
¶Lux veritatis Christus, vniuersum mundũ illumi nans. Pau. Girlan. de sortilegi. in iiij. q. nu. 2. c. 97
¶Luxurians contra naturam. pœna mortis naturalis puniri debet. Guil. Bont. de pœn. mortis. numero 1 car. 391

M

AGISTRATVS seculares exequi, & conseruare constitutiones aduersus hærricos latas, iurare debent, quod si facere recusant puniuntur. Gondissal. de hæreti. qõ. xix. nu. 5 car. 148
¶Magnitudo vulnerum propositum indicat. Fran. Cason. de indici. nu. 4. el ij. car. 353
¶Maiestas Papæ est maior Imperiali maiestate. Nico. Boeri. de seditio. in vj. nu. 17 car. 69
Maiestas dicituo maior stans. ibi. nu. 19. car. 69
Maiestas duplex est, scilicet diuina & humana et postrema hęc triplex reperitur. Nico. Boeri. de seditio. in vj. q. nu. 11 car. 68
Maiestas diuina cum detestabiliter vilipenditur. nõ est veniæ locus. Io. Franciscus Ponzinibi. de Lamijs numero 85 car. 86
Maiestatem diuinã longe maius est offendere q̃ humanum. Incert. Auctor. de cri. læsæ maiesta. in v. q. nu. 16. car. 52. Gondissal. in tracta. eiusdem materiæ in vj. q. nu. 3. car. 147. Paul. Girlã. in tracta. simili in prin. nu. 2. car. 127. Ludo. Careri. in trac. eiusdem tituli. nu. 102. car. 163. & Nicola. Boeri. in tracta. de seditio. in vij. q. nu. 57 car. 75
¶Maleficæ in manibus publicę iustitiæ existentes quare nõ faciant se deferri per demones, ad mortẽ euitandã. Pau. Gir. de sortilegi. in ix. q. nu. 1. c. 110
¶Maleficus confessus aut testibus conuictus non auditur appellans Paul. Girlan. de relaxatio carcerator, in titu, de senten. & pœnarum executio, in ij. q. nume. 2 car. 264
Malefici qualiter per vnctiones maleficia sua perpetrent. Pau. Gir. de sortilegi. in iij q. nu. 29. c. 96
Malefici seu sortilegi an & qualiter pluuias, grandines, & fulgura inducere possint. ibid. in vj. qõ. nume. 17 car. 101
Malefici incarcerati euadere non possunt, eo q̃ deus non permittit hoc casu demones suam potentiã exercere. ibi. in. ix. q. nu. 4 car. 110
Malefici qua multenturpęna de iure ciuili. ibidem. in xj. q. nume. 11 car. 114
Maleficorum opera quando hæresim manifestã dicantur sapere. ibid. in x. q. nu. 1 car. 110
Maleficorum seu sortilegorum duplex professio, tacita videlicet & expressa. ibid. nu. 4 car. 111
Cætera habes infra in versicu. Sortilegia. &, in ver. Sortilegus.
¶Maleficiatus quidam ne cum vxore copularetur, qualiter fuerit liberatus. Paul. Girlan. de sortilegi. in vj. q. nume. 15 car. 100
Maleficiatum curare hominẽ nemo põt, nisi eiusdẽ artis sit peritus. ibid. in ij. q. nu. 4 car. 92
Maleficiatum hominem ars nulla a maleficio liberare potest. ibidem.
Maleficiatos curans per sortilegia non punitur de iure ciuili. Sed de iure canonico sic. ibid. in xj. q. nume. 15 car. 114
¶Maleficium quandoq; absq; veneno, & sola carminum & verborum potentie perficitur. Paul. Girlan. de sortilegi. in viij q. nu. 3 car. 109
Maleficium tollere licet etiam per incantationes demonum, dummodo animus non recedat a Deo. Fran. Cason. de indici. nu. 2 car. 359
Maleficia qualiter extra corpus maleficiati censeãtur fieri. Pau. Gir. de sortilegi. in iij. q nu. 30. c. 97
Maleficia facta per eos qui sunt de tacita professione diabolica, quando hęresim sapiant, & quando non ibid. in. x. q. nu. 6 car. 111
Reliqua habes infra in ver. remedium.
¶Maleficiũ q̃n est cõmittendũ in personã eius, cuius quis est subditus, sola scientia punitur. Mart. Lau. de crimi. læsę. maiesta. in xiij. q. car. 42
Maleficium aliter probatur, & aliter probatur indicium. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 48. car. 318
Maleficium ex actuum proportione & aptitudine præsumitur. ibid. nu. 74 car. 320
Maleficiũ apparere prius dẽt, q̃ de ꝓposito, aut reo conqueri debeat. Frã. Caso. de indi. nu. j. el j. c. 346
Maleficium pręmeditatum non pręsumitur, nisi appareat de antecedenti proposito, & quomodo id probari possit. ibid. nu. 1, el. iiij. car. 346
Maleficio domi commisso, torqueri possunt ibidem existentes tempore commisi maleficij. Francis. Brun. de indici. in iiij. q. ij. par. nu. 14 car. 398
In maleficio sunt extrema duo scilicet percussus & percutiens. Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in contreuer. crimi. arti. xliij. car. 408
Malitia & incontinentia rei, indicia maleficij pręstant. vnde caput erunt accusationis vel inquisitionis. Fran. Cason. de indici. nu. 3 car. 347
Malitia crescente, debet etiã pœna augeri. Nicola. Boeri. de seditio. in vij. q. nu. 54 car. 75
¶Mala vita sola an indiciet ad torturam. Marc. Ant.

Anto.Blanc.de indici.nu.250 car.332
¶Malum semper præsumitur de malo homine, & malo verbo quod ab eo profertur. Franc.Ponzi. de lamijs.nu.90 car.87
Malum semper præsumitur de malo iudice. Paul. Girlan.de relaxatio. carcerator. in titu.de fuga incarcera.in j.q.nu.11 car.274
¶Malus & bonus dupliciter consideratur. Marc. Anto.Blan.de indici.nu.249 car.342
Malus qui semel fuit,in eodem genere mali semper præsumit'malus.Fran.Cason.de indi.nu.12.c.350
Malus euentus non consideratur. Io.Ant.Rube.de potesta.procurator.in j.par.nu.292 car.33
¶Mandans aliquem verberari, efficitur irregularis,si mandatarius occiderit.Nicola.Ploui.de irregularita.nu.8 car.88
Mandans capi vnum de tribus clericis incedentibus,& alios duos non grauari,an sit excommuni catus, si mandatarius fines excedens mandati, alios duos,cœperit.ibid.nu.17 car.89
Mandans aliquem occidi, non gaudet immunitate ecclesię. Ant.Columba.in for.proceden.extraor. in controuer.crimi.arti.cxvij. car.411
Mandantis morte reintegra finitur mandatum. Io. Nicola. Arelata de hæreti.nota.iiij.nu.1. c.121
Mandator an efficiatur irregularis, si mandatarius occidatur ab eo quem occidere mandatus erat. Nicola.Ploui de irregula.nu.9 car.88
¶Mandatarius in delictis non excusatur prætextu mandati in grauibus,mitius tamen punitur. Ant. Columban.in for.proceden,extraordina.in controuer.cri.arti.cviij. car.411
¶Mandatum speciale requiritur ad matrimonium contrahendum.Io.Ant.Rube.de potesta.procurator.in j.par.nu.281 car.32
Mandatum seu consilium præsumitur, si quis locutus fuerit cum aliquo, & ille statim iuit, & occidit.Fran.Cason.de indici.nu.5.el ij. car.354
Mandatum præsumitur contra dominum,qui famulo suo dixit non redeas domum, nisi sentiam aliquid noui,si famulus aliquē occidit.ibi.nu.8.c.282
¶Manifestū quid sit, & an egeat probatione quod manifestum est.Pau.Girlan.de quæstio,in iij.qō. nume.14 car.381
Manifestum & euidens in quo durant a notorio. ibid.nu.15 car.382
¶Manus inferens in præpositum domini vel capitaneum,morte naturali puniri debet. Guliel.Bont. de pœn.mor.nu.3 car.391
Manus i se inferēs,morti tradēdus ē. ibi.n.4.c.392
¶Marchio Ferrarienſis iura de crimine læsæ maiestatis loquentia contra suos subditos exercet,Nicola.Boeri.de seditio.in vj.q.nu.4 car.68
¶Maritus in accusando vxore, extraneo & etiam patri est præferendus. Placenti,de accusatio.tit. iij.nume.7 car.3
Maritus adulterum cum vxore repertum interficere potest.ibi.nu.12 car.ea.
Maritus qui esse prohibetur licet sponsus sit. Iaco. de Are.de bannit.nu.41 car.177
Maritus non potest accusare vxorem de adulterio, si ipse de adulterio vel lænocinio conuincatur, hodie tamen hoc corrigitur.Fran, Cason. in qō. criminali. cap.j.nu.3. car.369
Maritus & pater vxoris post quadraginta dies accusare prohibentur. multasq; ob alias causas,ab vxoris accusatione repellitur.ibi.nu.4 car.370
Maritus vxorem accusare non potest de adulterio ante tempus sui matrimonij commisso. Pau.Girlan.de pœn.omnifari.coi.in vj.q.nu.19 car.398
Maritus non potest aliquem iure mariti accusare de stupro cum vxore tempore quo eam concubinam teneret commisso.ibi.nu.20 car.ea.
Marito quando liceat occidere eum quem suspicatur vxoris castitatis velle illudere.Placentin.de accusatio.titu.iij.nu.13 car.3
Marito in carcerem coniecto non currit tempus, quod ei datur ad accusandum vxorem de adulterio.Ioan.Anto.Rube.de potesta.procurator.in j. par.nu.122 car.24
¶Materia siue causa mere ecclesiastica non cadit in iudicio laicorum,maxime vbi ius canonicum contrariatur ciuili. Gondissal. de hæreti.in xx. q.nu.3 car.149
¶Matrimonialis causa quasi status dicitur. Marc. Ant.Blan.de indicijs.nu.119 car.322
¶Matrimonium quandoq; per ecclesiam separari mandatur ob impotentiam coeundi,Pau.Girlan. de sortilegi.in vj.q.nu.14 car.100
Matrimonium cum hęretico conteactum non tenet. Item punitur alijs pœnis extraordinarijs. Ludo. Careri.de hæreti.nu.157.& 158.cum seq.car.169
Matrimonium scienter contrahētes in gradu prohibito,pœna incestus puniuntur. Pau,Girl.de pœn. omnifari.coi.in v.q.nu.3 car.396
Matrimonij facturam ecclesia citius patitur,quam q̄ maleficiatus contrarijs maleficijs liberetur. Ioan,Nic. Arela,de hęreti. in l. nota.nu.1.c.127
¶Medicus qui per imperitiam aliquem debilitauit vel occidit ad quid teneatur. Francis. Brun. de indici.in v.q.ij.par.nu.23 car.301
Medicus dans venenum sanatiuū egroto,an puniatur si egrotus ex illis moriatur. Pau.Gir.de sortilegi in xij.q.nu.18 car.117
Medicus vnus sufficit cum alij non reperiuntur. Anto.Colum.in for.proceden.extraordina: in controuer. crimi.arti.xxix. car.408
Medici quando in criminalibus examinati debeāt deponere de veritate & qñ de credulitate.Franc. Cason.de tormen.cap.x.nu.7 car.364
Medicorum iudicio remittendum est,qñ de vulneribus agitur.Colūba.vbi supra.arti,xxviij. c.408
Medicorū relatio debet fieri postq̄ iudex cōmisit, & interrogauit chirurgos.ibi.nu.30 car.ea.
¶Membrū nullū absindi debet ,p crimine nisi sola manus.Placen.de accusa.tit.vj.nu.29 car.6
Membrorū suorū nemo est dñs.Pau.Gir.de relaxa. carcerato.in tit.de fideiussori.reo.in j.q.nu.4.ca. 272.& Fran.Caso.de indic.tract.xj.nu.21.c. 360 & in qō.crimi.cap.ix.nu.10 car.374
¶Memoria hęretici aut proditoris,post eius mortē damnanda est. Io. Ant.Rube.de potesta.procura. in j.par.nu.142 car.25
Memoria damnatur post mortem in crimine læsæ maiesta. Marti.Laudens.de crimi. læsę maiesta. quęstio.xxx. car.43

¶Mendaciter

¶Mendaciter respondens an possit torqueri. Fran. Brun. de indi. & tortu. in iij. q. j. par. nu. 18. c. 291 & Mar. Anto. Blan. in tracta. eiusdem materiæ. nume. 265. car. 333. & Fran. Cason. de indicijs. numero j. el ij car. 356

Mendatium quid sit. Marc. Ant. Blanc. ibidem. numero 266 car. ea.

¶Mens concedentis colligitur qualis fuerit ex verbis supplicationis. Incert. Auctor de crimi. læsæ maiestā. in iiij. q. nu. 10 car. 50

Meus principis manifesta est omnino obseruanda. ibid. in viij. q. nu. 13 car. 58

Mens deliberata principis colligitur ex actibus frequenter iteratis. ibi. q. xij. nu. 3 car. 60

Mens legis & non eius verba attendi debet. Iaco. de Are. de bannit. nu. 19 car. 175

¶Mentiri in quibus liceat propter salutem. Fran. Cason de indici. tractatu. ix. cap. ij. nu. 3 car. 356

¶Mercatores falliti. cessantes & fugitiui an possint torqueri, vt indicent pecunias, scripta, et alia credita. Pau. Girlan. de quæstio. & tortu. in vij. q. nu. 4. car. 386. & Fran. Caso. de tormen. cap. viij. nu. 2. car. 363. & cap. x. nu. 22 car. 364

¶Meretrix probari potest ex verisimilibus circunstantijs, nedum tactu & actu, Fran. Brun. de indici. in iiij. q. j. par. nu. 8 car. 294

Meretrix quę non plene resipuit, sed secrete pluriū amplexus admittit, tractari ad huc potest vt meretrix. Pau. Girlan. de pœn. omnifari. coi. in x. q. numero 27 car. 403

Meretricem rapiens, aut alias plurium concubinā, an debeat puniri. Pau. Girlan. ibi. nu. 25 car. 402

Meretrices causa libidinis incluſas detinētes, actione iniuriarum tenentur. ibidem.

¶Mesites lapis potus facit vt dolorem nullum sentiat torsus. & quę remedia verbis fiant ne torti dolorem sentiant. Pau. Gir. de quæstio. in iiij. q. numero 13 car. 383

¶Metus iustus & legitimus, infertur ex timore gravis damni in rebus proprijs. Mar. Ant. Blan. de indici nu. 129 car. 324

Metu pœnę homines a delicto arcentur, Iaco. de Are. de bannit. nu. 13 car. 175

¶Miles seu alius missus per iudicem seu potestatē ad videndum excessum. quid facere debeat. Frā. Brun. de indici. & tortu. in ix. quæstio. ij. par. numero 2. car. 310

¶Miles artem ludricam exercēs capite plectitur, non autem paganus. Placenti. de accusatio. tit. ij. numero 6 car. 2

Miles qui per lasciuiam aliquibus rixantibus sedi tionem fecerit militię gradu priuari debet. Nico. Boeri. de seditio. in vij. q. nu. 63 car. 76

Miles socium commilitonem feriens morti tradi debet Guliel. Bont. de pœna mortis. nu. 3 car. 391

Miles qui fugit in bello integra acie; morte naturali puniendus est. ibidem.

Miles turbator pacis morti naturali est tradendus. ibidem nu. 4 car. ea.

Miles custos qui captiuum dimisit, est morte puniēdus ibidem.

Miles qui ne pugnet debilem se fingit est naturali morte tradendus ibid. nu. 5 car. ea.

Milites ex proposito & dolose seditionem facientes in exercitu belli debent capite plecti. Nicola. Boeri. de seditio. in vij. q. nu. 61 car. 75

Milites nostri temporis an possit quæstioni subijci. Guid. de Suza. de indici. & tortu. nu. 104 car. 286 & Fran. Brun. in tracta. simile in iiij. q. ij. par. nu. 19 car. 298. Fran. Caso. de tormē. cap. x. nu. 14 car. 364 Paul Girlan. de quæstio. in vj. q. nume. 2 car. 384. & Amber. de Antramo. in tracta. eiusdē nominis. nu. 24 & 25 car. 390

Milites hodierni, per plateas quotidie occiosi, torturę possunt applicari sicut alij priuari. Guid. de Suza. ibi. nu. 105 car. 286

Milites nostri temporis pro debito contractus vel vltimæ voluntatis carcerari nequeunt. Guido. de Suza vbi supra nu. 105 car. 286

¶Minans & iactans de aliquem occidendo, an sit solitus minas exequi, quomodo consideretur. Fran. Cason. de indici. tit. vij. nu. 13 car. 354

Minans quando non constat de interfectore, an possit torqueri. ibid. nu. 17 car. ea.

Minans an possit impune offendi ab eo, cui minatus est, in illo actu minandi. ibi. nu. 19 car. ea.

Minans ex malignitate animi videtur verba proferre. Mar. Ant. Blanc. de indici. nu. 180 car. 327

¶Minatus minantem in eo actu de facili occidere potest. ibi. nu. 181 car. ea.

Minatus minantem occidat an præsumatur ex proposito occidisse. Franc. Cason, de indici. titu. vij. nume. 14 car. 354

Minatum fecisse ad sui defensionem quando præsumatur. ibid. nu. 15 car. ea.

¶Minæ quando indicium faciant sufficiens ad torturam. Fran. Brun. de indici, & tortu. in iij. qō. j. par. nu. 33 car. 293

Minæ faciunt præsumi inimicitiam capitalem si minatus est mortem. Marc. Anto. Blanc. de indici. nume. 105 car. 322

Minæ indicant ad pensamentum. ibi. nu. 179. c. 327

Minæ si de percussore ignoretur, an indicium ad torturam faciant. ibid. nu. 183 car. 327

Minæ precedentes indicant propositum, quando cō stat minantem occidisse eum, cui minatus. Fran. Cason. de indici. tit. vij. nu. 10 car. 354

¶Minor ætas in quibus casibus non excusat quin reus torqueatur? Fran. Cason. de tormen. cap. x. nume. 10 car. 364

Minor ætas excusat a nuptijs illicitis, & pœnis illicite eas contrahentibus inflictis. Paul. Girlan. de pœnis omnifa. coit. in ij. q. nu. 6 car. 394

¶Minor an excusator sine mandato esse possit. Anto. de Canario de excusatore in prima parti. nume. 3 car. 12

Minor an accusare possit de hęresi. Ludo. Careri. de hæreti. nu. 106 car. 164

Minor an possit facere pacem de morte patris, vt ex ea bannitus beneficium statuti consequatur. Et si non potest an possit tutor vel curator, & an possit peti restitutio. Nellus a S. Geminia. de bannit. in iij. par. secundi tempor. numero 32. & 33 car. 239

Minor xiiij. annis nō debet torqueri, sed ferula vel corrigia ceditur, vt veritas sciatur, non vt damnetur.

tur. Guido de Suza. de indici. nu. 12 car. 279. Frã. Brun. in tracta. eiusdem tit. in iiij. q. ij. par. nu. 16. car. 398. Fran. Cason. de torment. cap. x. nu. 9. car. 364. & Bal. de periglis de qõ. cap. j. nu. 4. car. 377
Minor xiiij. annis an debeat examinari. Marc. Antoni. Blanc. de indici. nu. 349 car. 338
Minor xxv. annis nõ ptest torqueri, nisi ei sit datus curator. Frã. Cason. de tormẽtis cap. x. nu. 2. c. 364
Contra minorem doli capacem de obseruantia communi proceditur. ibi. nu. 3 car. ea.
Minor annis viginti an possit in criminalibus examinari. Fran. Brun. de indici. in ij. quæst. j. par. numero 17 car. 289
Minor viginti quinque annis pro accusatore regularite examinari non potest, secus in inquisitione. Fran. Cason. in quęstio. cri. cap. viij. nu. 16. car. 373
Minor in delictis censetur maior nisi in attenuando pœnam. Anto. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. cri. arti, clxxij. clxxiiij. c. 413
Minor vigintiquinque annis accusare prohibetur. Fran. Cason. in q. criminalib. cap. j. nu. 12. car. 370
℄ Miraculum quid proprie dicatur. Pau. Girlan. de sortilegi. in vij. q. nu. 15 car. 104
Miracula (cum diuina virtute fiant) arguunt Dei ac fidei nostrę veritatem in fallibilem. Gondissal. de hæreti. q xxj. nu. 6 car. 151
℄ Misericordiam pro delinquente q̃uis regulariter implorare liceat, pro hæretico tamen non licet. Gondissal. de hęreti. in xvj. q. nu. 3 car. 147
℄ Mittens iaculum cum ferro præmittur velle homi nem occidere. Marc. Anto. Blanc. de indiciis. numero 84 car. 321
℄ Moderator rei suæ quilibet est, vt de ea ad libitũ disponat. Ioan. Nicola. Arelatan. de hæreti. nota. xlviij. nu. j. car. 126
℄ Moderni breuitate gaudent. Io, Fran. Ponzinibi. de Lamijs. nu. 28 car. 81
℄ Modus rei custodiendi secundum criminis qualitatem committitur indici. Pau. Girlan. de relaxatio. carcerator. in tit. de fideiussori. reo in ij. quæstio. nu. 3 car. 273
Modus percutiendi an faciat indicium ad pensamẽtum. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 188. car. 328. & Fran. Cason. de indici. nu. 2. el. iij. car. 353
Modus delicti perpetrati, deliberationis indicium præstat. Fran. Cason. ibi. nu. 1 car. 353
℄ Monachationis causa & matrimonialis æquiparantur. Marc. Anto. Blan. de indicijs nu 121. c. 323
℄ Monachus & sacerdos eandem cognoscentes mulierem, qua pœna plectantur. Pau. Girlan. de pęn. omnifa. coit. in xv. q. nu. 1 car. 404
Monachus fornicans sacrilegium committit, clericus vero stuprum. ibid nu. 2 car. ea.
Monachus nil proprium habere potest. Marc. Antoni. Blan. de indici. nu. 121 car. 323
Monachus fugiens de monasterio probatur apostata. ibi. nu. 278 car. 334
Monachi an possit licite iurare se defensuros aduersus quemlibet monasterij bona diripientem. Nicola. Boeri. de seditio. in v. q. nu. 2 car. 67
℄ Monialem stuprans de iure ciuili debet capite plecti. Pau. Girlan. de pœnis omnifa. coi. in j. qõ. numero 18 car. 393
℄ Monetæ variatio tempore Philippi pulchri Parisijs fuit in causa seditionis. Nicola. Boeri. de seditio. in j. q. nu. 23 car. 63
Monetam & imaginem Cæsaris falsificans crimen læsæ maiestatis, incurrit. ibid. in. vj. q. nu. 2. ca. 68
Monetam falsificans pœna mortis naturalis puniri debet. Guiliel. Bont. de pęna mortis. nu. 3. c. 391
Reliqua require infra in ver. seditio.
℄ Monitio charitatiua præcedere debet inquisitionem. Bonicon. de accusa. nu. 34 car. 9
Monitiones generales in ecclesijs fieri solitæ, vt sub excõmunicationis pœna scientes aliqua delicta, ea propalare habeant, an & quatenus stringant. Gondissal. de hæreti. in. x. q. nu. 9 car. 142
℄ Mores nouos ad victe rectitudinem non necessarios inducere, est discordiam inducere. Nicola. Boeri. de seditio. in j. q. nu. 2 car. 61
Mores boni faciunt præsumi pro reo, mali vero mores contra reum. Fran. Cason. de torment. cap. xviij. nume. 17 car. 367
℄ Morituro prius succuritur in baptismate q̃ in cõmunione Dominici corporis. Io. Nicola. Arelatan. de hæreti. not. xxxiiij. nu. 3 car. 125
℄ Mors vltimum terribilium a iure ciuili appellatur. Pau. Girlan. de hæreti. in iij. q. nu. 3. car. 129
Mors in maleficijs probatur etiam per visum. Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in cõtrouer. crimi. arti. xlviij. car. 409
℄ Moriens quilibet nõ est S. Ioãnes Baptista. Mar. Anto. Blan. de indici. nu 390 car. 341
℄ Mortuus iuxta domũ Titij repertus, an præsumatur a Titio occisus. Guido de Suzaria de indici. nu. 39. car. 280. & Mar. Ant. Blan. in tracta. eiusdẽ titu. nume. 298 ca. 335
Mortuus in domo indicat existentes in ea. Marc. Ant. Blan. ibid. nu. 299 car. ea.
Mortuus post triduum præsumitur mortuus ex vulnere. Anto. Columba. in forma proceden. extraordina. in controuer. crimi. arti. lxij. car. 409
Mortui quando possint accusari, quando non? Fran. Cason. in quęstio. crimi. cap. ij. nu. 2 car. 370
℄ Mulier quandoque potest accusare non ex acta inscriptione. Placentin. de accusatio ti. j. nu. 6. car. 8
Mulier an possit sine mãdato esse excusatrix. Ant. de Cana. de excusatore in j. par. nu. 3 car. 12
Mulier de crimine publico accusare non potest. Io. Anto. Rube. de potesta. procurator, in ij. par. numero 52 car. 42
Mulier ex se pudica quandoque ad libidinem Diaboli opera procuratur Pau. Girlan. de sortilegi. in v. q. nume. 5 car. 98
Mulier quædam virum suum ad ludum dæmonum duxit qui ibidem Deo laudes deferens, repertus est solus in loco a domo distante per centum miliaria. ibid. in vij. q. nu. 26 car. 105
Mulier de iure Canonico excommunicatur, quę poculum sumit vt fœtus immaturus edatur. ibidem. in xiij. q. nume. 7 car. 119
Mulier prægnans poculum abortionis scienter sumens, qualiter puniri debeat. ibidem. nume. 2. & 6. car. 118. 119.
Mulier prægnans pecunia accepta parrum suum abigens, pœna capitis plectitur. ibidem.

Mulier

Mulier prægnans eſt a tortura excuſabilis, ac etiã intra quadraginta dies, quibus a puerperio dãnabit. Guido de Suza. de indici. & tor. nu. 8. ca. 278
Fran. Brun. in tracta. eiuſdem materię. in iiij. q. ij. par. nu. 2. & iij. car. 297. Bal. de Periglis in tracta. de quęſtio. cap. j, nu. 5. car. 377. & Paul. Girlã. in tracta. ſimilis tit. in vj. quęſtio. nu. 4 car. 385
Mulier prægnans non torquetur, ſed expectatur vt pariat, & poſt partum ſuperſedetur per quadraginta dies, & ſi dubitetur, an ſit prægnans, obſtetrices & medici ſunt conſulendi, quos ſufficit de credulitate deponere. Fran. Caſon. de torment. cap. x. nume. 6 car. 364
Mulier hæretica an teneatur dotare filiam orthodoxam. Lodouic. Careri. de hęreti. nu. 149. c. 169
Mulier hæretica an gaudeat priuilegijs mulierum. ibid. nume. 150 car. ea.
Cæteſa require ſupra in ver. Hæretica.
Mulier bannita licet ex ſtatuto poſsit impune occidi, non tamen poteſt adulterari. Franciſ. Caſon. de indici. nume. 7 car. 345
Mulier bannita an perdat dotem in caſibus in quibus bona confiſcantur. Nell. a S. Geminia. de bãnit. in j. par. ij. tempor. nu. 28 car. 197
Mulier an teneatur ſequi vir bannitum quo vadit. ibid. in j. par. ij. tempo. nu. 44 car. 199
Mulier bannita ob adulterium an poſsit vir ad dotem conueniri. ibid. nu. 29 car. ea.
Mulier quæ & quando incarcerari poſsit. Bald. de carcerib. nume. 3 car. 262
Mulier honeſta in leuibss delictis, non debet perſonaliter detineri. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit. de fideiuſſo. reo. in j. q. nu. 2. car. 272
Mulier ſi examinetur an faciat indicium. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 350 car. 338
Mulier de iure canonico nõ poteſt eſſe teſtis in cauſa criminali. ibid. nu. 351 car. ea.
Mulier damnans ſibi vim inferri, facit indicium, ſi reus fuit cognitus. Fran. Caſon. de indici. tracta. viij. cap. j. nume. 10 car. 355
Mulier quæ animali bruto ſubiecit, morte naturali eſt punienda Guiliel. Bont. de pœna mort. numero 3 car. 391
Mulier quæ adulterium commiſit cum aliquo, an mortuo marito poſsit matrimonium contrahere cum illo. Paul. Girlan. de pœnis omnifariam coi. in vj. q. nu. 17 car. 398
Mulier dicitur honeſte viuere ſi vnius tantum, & non plurium recipit amplexus. ibi. nu. 18. car. ea.
Mulier nobilis familiæ ſeruo proprio ſe carnaliter commiſcens, capite punitur, & ſeruus igne crematur. ibid. in vij. q. nu. 7 car. 399
Mulier virum cauſa libidinis rapiens an puniatur, & quid ſi vit virum. ibid. in. x. q. nu. 23. car. 402
Mulier quæ oſculum amatorium dat, an puniatur quemadmodum & pro adulterio. Mar. Ant. Blan. de indici. nume. 69 car. 320
Mulier inſidiatur in via quaſi latro. Anto. Colũba. in for. proceden. extraordina, incontrouer. crimi. arti. liij. car. 409
Mulieris aſſerentis ſe vim paſſam vociferatio an faciat indicium. Marc. Anto. Blan. de indici. numero 290 car. 334
Mulieri facilius ꝙ viro ignoſcitur. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerator. in tit. de pœna. compoſitioni. nume. 7 car. 270
Mulierem nuptam carnaliter cognoſcens, de adulterio punitur. Paul. Girlan. de pœnis omniafari. coi. in vj. q. nume. 16 car. 398
Mulieres de matrimonio violato conquerentes non admittuntur ad accuſandum. Placenti. de accuſatio titu. iij. nu. 2 car. 3
Mulieres denuntiare poſſunt crimen læſæ maieſtatis. Incert. Auct. de crimi. læſæ. maieſta. in vij. q. nume. 6 car. 56
Mulieres tempore guerræ poſſunt ciuitatem tueri et defendere. Nicola. Boeri. de. Seditio, in vij. qõ. numero 59 car. 75
Mulieres poſſunt crimen læſę maieſtatis incurrere. ibid. nume. 60 car. ea.
Mulieres ſuper quaſdam beſtias de nocte equitare, in momento multa terrarum ſpacia pertranſire falſum eſt. Io. Franciſ. Ponzinibi, de lamijs. &c. nume. 49 car. 83
Mulieres quare in maiore numero eant ad ludũ demonum. ꝙ viri Paul. Girlan. de ſortilegi. in vij. q. nume. 31 car. 107
Mulieres quędam ſub falſis illuſionibus cum Diana & Herodiade fatentur ſe ire nocturno tempore. ibid. nume. 33 car. 308
Mulieres cum maſculis in eodem carcere trudi minime debent, ſed ſeparatim incarcerandi ſunt. Gõ diſſal, de hæreti. in xj. q. nu. 5 car. 143
Mulieres impudicæ & inhoneſtę etiam pro leuibus detineri poſſunt criminibus. Paul. Girlan. de relaxa. carcerato. in ti. de fideiuſſo. reo. in j. queſtio. nume. 3 car. 272
¶ Multa conceduntur vt veritas habeatur. Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 332 car. 342
¶ Multiplicatio vulnerum propoſitum indicat. Frã. Caſon. de indici. nu. 4. el. ij. car. 353
¶ Multitudo vulnerum indicat propoſitum. ibidem.
Multitudo an poſsit in quatuor conſiſtere. Nicola. Boeri. de ſeditio. in iij q. nu. 2 car. 66
Multitudo delinquentium eſt cauſa rigoris iuris relaxandi. ibi. in vij. q. nu. 24 car. 72
Multitudini in ſeptem caſibus non parcitur. ibid. nume. 25 car. ea.
Nec etiam multitudini religioſorum. ibidem.
Multitudini non parcitur in delicto committendo, licet bene in commiſſo. ibidem. nu. 26 car. ea.
¶ Muricem emens, & purpuram tingens, punitur pœna mortis, Guliel. Bont. de pœna mortis, numero 2 car. 391
¶ Muros ciuitatis violans pœna mortis naturalis plecti debet. ibidem.
¶ Mutilati membris, vel aliqua parte corporis vitiati in criminali, cauſa, an contra clericos admittantur. Fran. Caſon. de torment. cap. xj nu. 3. c. 365
¶ Mutius Sceuola quid aduerſus Porſenam regem tentauerit. Nicola. Boeri. de ſeditio, in j. quæſtio. nume. 17 car. 62
¶ Mutuans vel donans pecuniam hoſtibus principis incidit in crimen læſæ maieſtatis. Martin. Laudenſ. de cri. læſæ maieſta. in iiij. q. car. 42
Mutuans in refectionem domus habet priuilegium tacitæ

tacite hypotecæ, & in ea prefertur creditoribus cæteris. Io. Nicola. Arelata, de hæreti. nota. xj. nume. 1 car. 122
Mutuans pecuniã ei, qui ſtatim deliquit, præſumitur adiutor. Fran. Caſon. de indic. nu. 4. el j. car. 352
¶ Mutus & ſurdus a natura torqueri nõ poſſunt nec etiã damnari, niſi ex dictis teſtium. Fran. Brun. de indici & tortu. in iiij. q. ij. par. nu. 25. car. 298. Paul. Girlan. de qõ. in vj. q. nu. 7. car. 385. & Frã. Caſon. de tormen. cap. x. nu. 5 car. 364

N

NATIO præſumptionem de hominum natura prebet. Fran. Caſon. de indici. nu. 2. el iij. car. 348
¶ Natura rerum teſtis optima. Incer. Aucto. de cri. læſæ maiæ. in vij. q. nume. 4 car. 56
Natura quædam in homine eſt quæ ipſum cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifeſtare. & hæc quo nomine vocetur. Franc, Caſon. de indici. in proœmi. nu. 15 car. 345
¶ Naturalia, ſeu gentium, inducta naturali ratione, a Principe non tolluntur. Ant. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. criminali. artic. iij. car. 408
¶ Natus ex ſola muliere ex virili ſemine, non eſt maculatus peccato originali, ſed quis ille, Chriſtus ſolus. Incer. Auctor. de crimi. læſæ maieſt. in v. q. nu. 15 car. 52
Nati ex reducti in priſtinam ſeruitutem propter ingratitudinem ſerui ſunt ibi. nu. 10 car. 52
¶ Neceſsitas in euitabilis occidendi aliũ quæ dicatur. Io. Nico. Ploui. de irregula, nu. 22 car. 89
¶ Negans infernum & paradiſum, & aſſerens animam eſſe mortalem, an ſit hæreticus. Ludo. Care. de hæreti. nu. 36 car. 159
¶ Negatiua eſt non ens, & ideo improbabilis. Ioã. Fran. Ponzinib. de lamijs. nu. 41 car. 82
Negatiua probatur eo ipſo q̃ non probatur contrarium. ibid. nu. 60 car. 84
Negatiua facti vbi habet annexam determinationẽ loci, vel temporis, vel alterius rei, indirectam habet probationem. Franciſ. Caſon. de indici. numero 3. el ij. car. 347
Negatiua coarctata loco & tempore, poteſt probari, qui æquipollet affirmatiuæ. ibi. nu. 6 car. ea.
Negatiua probatio non admittitur in probatione intuitiua. vt quando teſtes deponunt vidiſſe factũ, & ſunt in ſufficienti numero, & quando qualitas teſtium eſt in iure approbata. ibi. nu. 5 car. ea.
¶ Negligens punire delinquentes habet indicium participationis contra ſe. Marc. Anto. Blanc. de indici. nu. 310 car. 336
¶ Negligentia eorum quibus mandatur non excuſat mandantem. Nicola. Boeri. de ſeditio. in vij. qõ. nu. 6 car. 71
¶ Negotiũ omne p tria tẽpora certioribus argumentis arguitur. Fran. Caſo. de indi. nu. 12 car. 347
Negotia plura ſunt numero q̃ vocabula. Io. Fran. Ponzinib. de lamijs. nu. 17 car. 88
Negotijs attributa quomodo conſiderentur. Franc. Caſon. vbi ſupra. nu. 8 car. 347
¶ Negromantia vnde ſit dicta. Paul. Girlan. de ſortilegi. in ij. quæſtio. nu. 9 car. 93
Negromantici qui dicantur. ibi. nu. 8 car. ea.
Negromantici ſuis ſuperſtitionibus volentes fidem adhiberi aliqua futura prænuntiãt. ibi. nu. 6. c. ea.
¶ Nemo preſumitur immemor ſalutis æternę. Mar. Ant. Blan. de indi. nu. 391 car. 342
Nemo in ius vocari debet ſine iudiciali præcepto. Iaco. de Aren. de bannit. nu. 15 car. 175
Nemo reperitur, qui non metuat, odefit, ſperet, & iraſcatur, per quas cauſas delinquitur. Fran. Caſon. de indi. nu. 4. el ij. car. 350
Nemo debet ex præſumptionibus damnari, ſed probationibus luce clarioribus, cum de hominis vita agitur. ibi. nu. 3 car. 360
Nemo eſt dñs membrorum ſuorum. ibi. nu. 21. ca. ea.
Nemo vr̃ ſine animo maligno delinquere. Fran. Caſon. de tormen. cap. xviij. nu. 23 car. 367
Neminem ſine cauſa audit prætor. Ant. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. crimi. artic. xcix. car. 410
¶ Nepos etiam venit appellatione filij. Incer. Auct. de cri. læſæ maie. in vj. q. nu. 2 car. 53
Nepos in materia correctoria venit nomine filij. ibidem nu. 3 car. ea.
Nepos non venit filij appellatione in materia odioſa, etiam in legis diſpoſitione. ibi. nu. 7 car. ea.
Nepos patris imago dicitur. ibid. nu. 25 car. 55
Nepotes nõ cõprehẽdũtur ſub pœna. l. q̃ſquis, C. ad leg. Iuli. maieſta. loquentis in filijs. ibi. nu. 1. c. 53
Nepotes vere non veniunt filiorum appellatione. ibid. nu. 6 car. ea.
Nepotes non veniunt nomine filiorũ, in his in q̃bus interpretatio ſtricta fieri debet. ibi. nu. 10 car. 54
Nepotes auo mortuo concepti, ad eum nihil ſpectare dicuntur. ibi. nu. 12 car. ea.
Nepotes filiorum appellatione continentur, filio de medio ſublato. ibi. nu. 13 car. ea.
¶ Neſcientia ſeu ignorantia eſt intellectus neq; ad verum, neq; ad falſum determinatus. Pau. Girlã. de quæſtio. in iij. q. nu. 10 car. 381
¶ Nobiles, aduocati, & doctores, an poſsint torqueri. Fran. Brun. de indi. in iiij. q. ij. par. n. 22. c. 298
¶ Nocens primo præſumitur nocere ſecundo. Anto. Columba. in for. proce. extraor. in controuer. crimi. artic. cxlvj. car. 412
¶ Noctu agens præſumitur male agere. Fran. Caſo. de indici. nu. 2 car. 353
¶ Nomen malum an faciat indicium. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 405 car. 342
Nomen turpe habens primo eſt torquendus. Franc. Caſon. de tormen. cap. xiij. nu. 8 car. 365
Nomina hebraica Dei & Angelorum ab aliquibus ſcripta, an deferãtur licite pro remedio ſanitatis. Paul. Girlan. de ſortilegi. in vj. q. nu. 13 car. 102
¶ Nominatio facta per reum in tortura, an faciat indicium contra nominatum. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 378 car. 342
Nominatio alicuius ad hoc vt indicet, quid habere debeat. ibid. nu. 380 car. ea.
Nominatio debet eſſe in tortura, aut ſtatim depoſito reo de tortura, aliter ea non valet. Fran. Caſo. de tormen. cap. xvij. nu. 6 car. 366
Nominatus per tortum ex hoc ſolo nõ torquebitur, ſed

ſed ſolum inquiretur, fallit in caſibus in quibus reus interrogari poteſt. ibi. nu. 1 car. ea.
Nominati per tortum quando ſine alijs indicijs poſſint torqueri, & quando non. ibi. nu. 4 car. ea.
¶ Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. Io. Fran. Ponzi. de lamijs. nu. 54 car. 83
¶ Notarius, iudex, actor, vel procurator, irregulares ſunt, ſi in membris mutilatio ſequatur. Nicol. Plouius de irregula. nu. 4 car. 88
Notarius bannitus pro crimine famoſo, an poſsit inſtrumenta conficere. Nell. a S. Geminia. de bãni. in j. par. ij. tempo. nu. 51 car. 201
Notarius fiſci nomine ſtipulari poteſt. Marc. Anto. Blanc. de indici. nu. 213 car. 329
Notarius non debet ſcribere reum tortum ſponte confeſſum fuiſſe. Fran. Brun. de indici. in vj. qõ. ij. par. nu. 24 car. 308
Notarius non debet ſcribere reum ſpõte confeſſum fuiſſe, quando adeſt aliquis terror. Fran. Caſo. de tormen. cap. xviij. nume. 4. car. 367. & cap. xix. numero 5 car. 368
Notarius non poteſt, nec debet ſcribere reum ſponte confeſſum, ſed ſufficit vt ſcribat, quo loco, quo tempore, quibus verbis cõfiteatur. ibid. cap. xix. nume. 9 car. 368
Notarius inquiſitoris tenetur iterum iurare, dum aſſumitur in cauſa inquiſitionis. Io. Nicola. Arela. de hæreti. not. xxxvj. nu. 2 car. 125
Notarium ſufficit in principio officij iurare fideliter exercere officium. ibid. nu. 1 car. ea.
¶ Notorium a quibus releuet. Io. Ant. Rube. de poteſta. procurato. in j. par. nu. 345 car. 36
Notorium pro ſentẽtia non habetur. Incer. Auct. de crimi. læſæ maieſta. in j. q. nu. 22 car. 46
Notorium id dr̃, quod nulla tergiuerſatione celari põt. Iaco. de Are. de bannit. nu. 14 car. 175
Notorium quod non eſt, per iudicem pro notorio haberi non debet. ibidem.
Notorium dicitur certitudo in dubia rei de qua quę ritur. fidem faciens in dubium. Paul. Girlan. de quæſtioni. in iij. q. nu. 11 car. 381
Notoria multa dicuntur quę nõ ſunt. Iacob. de Are. de bannit. nu. 14 car. 175
¶ Noui articuli ſeu noua indicia quæ dicantur. remiſsiue. Anto. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. crimi. nu. 232 car. 415
¶ Noxæ imputatur non fato, quæ abſq; caſu impro uiſo accidunt. Pau. Girlan. de fortilegi. in xij. qõ. nume. 6 car. 116
¶ Nullum quod eſt, quo ad expreſsionem voluntatis, & eius declarationem aliquid inducit. Marc. Anto. Blanc. de indici. nu. 214 car. 329
Nullum quod eſt, nullum producit effectum. ibid.
Nullus eſt ita inſipidus, qui non cupiat cruciatũ corporis, vel mortis periculum declinare. Io. Anto. Rube. de poteſta. procu. in j. par. nu. 325 car. 35
¶ Nuntius eſt inſtrumentum, quo vox vnius vadit in alium. Anto. de Cana. de excuſato. in j. par. nume. 7 car. 12
Nuntium, vel literas hoſtibus mittens, vel aliud ſignum faciens, quo poſsint ciuitatem, & eius domi num occupare, crimen incurrit maieſtatis læſæ. Martin. Laudenſ. de crimi. læſæ maieſta. in ij. quæſtio. car. 42. & Nicola. Boeti. de ſeditio. in vj. q. nu. 15 car. 69
¶ Nunc̃ dictio, eſt excluſiua loci & temporis. & cuiuſuis alterius ſubiecti. Pau. Girlan. de hæreti. in v. q nu. 17 car. 132
¶ Nuptiæ de parentum conſenſu procedere debent. Pau. Girlan. de pœnis omnifari. coit. in x. quęſt. nume. 24 car. 402
Nuptias binas ſi quis contraxerit, an huius rei cognitionem habeat inquiſitor. Gondiſſal. de hæreti. in ix. q. nu. 5 car. 141

O

BLIGATIO naturalis ex tacito conſenſu delictis ineſt. Incert. Auctor de crimi. læſę maieſta. in viij. q. nu. 7 car. 57
¶ Obſtinatus recuſans bene agere, an habeatur pro hæretico. Ioã. Nicola. Arelata. de hęreti. not. xxxij. numero 1 car. 124
¶ Obuians ſorte ſi occidat, non punitur de præmeditato, licet animum occidendi habuerit. Franciſ. Caſon. de indici. tract. iiij. nu. 3. el j. car. 352
¶ Occaſio capi debet, quę benignius reſponſum prębet. Io. Fran. Ponzini. de lamijs. nu. 62 car. 84
Occaſio delinquendi eſt omnino tollenda. Incer. Auctor de crimi. læſę maieſta. in viij. q. nu. 3. c. 57
Occaſio deliberationis indicium prębet, & qũo ea conſideratur. Frã. Caſo. de indici. nu. 1. el ij. c. 353
Occaſio quę proprie ſit, & ex quibus oriatur? ibi. numero 2 car. ea.
Occaſio & tempus in quibus inter ſe differant? ibi. numero 4 car. ea.
Cætera vide infra in ver. tempus.
¶ Occidens. Inter occidentem, & occaſionem mortis præbentem differentia. Odoffre. de perculſio. nume. 15 car. 77
Occidens aliquem ſe defendendo, incurrit irregularitatem, ſi euitare aliter potuit. Nicola. Ploui. de irregularita. nu. 11 car. 88
Occidens bannitum auctoritate ſtatuti, an peccet in foro conſcientię. Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. tempo. nu. 11 car. 215
Occidens bannitum ad inſtantiam inimicorũ eius, & pro pecunia an excuſetur. ibi. nu. 12 car. ea.
Quid ſi iuris ſi volens occidere bannitum intrauit per muros ciuitatis, & eum occidit, ibidem numero 13 car. 216
Occidens bannitum ſi accuſatur, an poſsit per procuratorem opponere qp occiſus erat bannitus. ibi. nume. 14 car. ea.
Occidens vnum, quem credebat eſſe Titium Ioannis bannitum, & erat alius homo, an excuſetur propter ſtatutum vel non. & qualiter puniatur. ibid. nu. 26 car. 218
Occidens bannitum, an ſit neceſſe probare, qp ſciebat illum eſſe bannitum. ibi. nu. 25 car. ea.
Occidens Bononienſis Florentię bannitum de Florentia, an poſsit pro tali occiſione Bononiæ conueniri. & in eo etiam examinari. ibidem numero 56 car. 228

Occidens Bononiensis in ecclesia commitatus Florentiæ Florentinum bannitum de Florentia, an possit puniri Bononiæ. ac si illum occidisset extra territorium Florentinum. ibid. nu. 58. car. 229
Occidens qui dicet ad sui defensionem occidesse, an ratione dubietatis debeat absolui. Paul. Girlan. de relaxa. carcerator. in titu. de absolutio. innocē. in vj. q. nu. 4 car. 269
Occidens aliquem & proijciens corpus in mare. an possit condemnari si de corpore mortuo non constet. Fran. Brun. de indicijs. in vj. quæstio. ij. par. numero 12 car. 307
Occidens consanguineum, vel affinem meum mihi iniuriam facit. Marc. Anto. Blan. de indicij. numero 93 car. 321
Occidens aliquē in loco, in quo versari non soleat, præsumitur consulto occidisse, & tale iter fecisse occidendi causa. Fran. Cason. de indici. nume. 2. el iij. car. 352
Occidens hominem in prætorio, vel ecclesia, præsumitur deliberate occidisse. ibi. nu. 3. el, v. car. 352
Occidens eum quem tempore illatorum vulnerum bannitum fuisse asserit, vtrum si in processu non appareat, an antea vel post vulnera fuerit bannitus, pro vulneribus sit condēnandus. Fran. Cason. in singulari quæstio. crimi. in cap. v. nu. 4. car. 371
Occidens præmeditato consilio, non gaudet immunitate ecclesię. Ant. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. cri. arti. cxvj. car. 411
Occidens aliquem prope immunitatem, immunitate non gaudet, nisi nouis rixis habitis in eo loco secutum sit homicidium. ibi. arti. cxix. car. 411
Occidens transeuntem per vicum, absq; aliqua rixa habita. immunitate non gaudet. ibidem. articu. cxxviij. car. ea.
¶Occidere velle non præsumitur, percutiens calce vel gleba vel paruo lapide. Odofred. de percussio. nume. 10 car. 77
Occidere an liceat bannitum captum a familia potestatis. Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. tempor. nu. 28 car. 218
Occidere bannitum an quis possit, in manibus priuati, qui eum licite ceperat. virtute statuti eum præmiantis. ibid. nu. 32 car. 220
Occidere volens bannitum, an possit bannito aliter euadere non valente, impune occidi. ibidem. nume. 49 car. 224
Occidere non est verisimile ꝙ is voluerit, qui baculo, pugno, calce, gleba vel lapide paruulo percussit. Anto. Columba. in for. proceden. extraordina. in controuer. crimi. Arti. lxxix. car. 410
Occidi non potest impune, qui non repertitur in flagranti crimine. Pau. Girlan. de pœnis omnifari. coi. in x. q. nu. 6 car. 401
Occidisse ille præsumitur, qui occidendi causam habuit. Fran. Cason. de indici. in tracta. ij. cap. iij. nume. 2 car. 350
Occidisse ex proposito ille præsumitur, qui alicui prędixerit, ꝙ si senserit rumorem, non se moueat. vel ꝙ sentiet aliquid noui. Fran. Cason. de indici. tracta. vij. nume. 4 car. 354
¶Occisus vbi quis reperitur, ibi & non alibi occisus præsumitur. Idē est de furto. Ant. Columba. in for. proceden. extraordi. in contro. crimi. arti. xxj. car. 408
Occisum accipere debemus ferro, vel modica re, sine magna. Odoffre. de percussio. nu. 17. & limitationē ad prędicta vide ibi. nu. 15. 16. 17. & 18. c. 77
¶Occultans hæreticum scienter, tanꝙ hæreticus puniri debet. Io. Francis. Ponzinibi. de lamijs. nu. 75. car. 86. & Io. Nicola. Arelata. de hęreti. not. xxxj. nu. 1 car. 124
¶Occupans & distrahens bona ecclesiarum vacantium, suspensus est ab officijs, & beneficijs. Nicola. Ploui. de irregularita. nu. 36 car. 91
¶Offendens vbicunque bannitum de Florentia, nō potest Florentiæ conueniri. Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. tempor. nu. 57 car. 229
Offendens illum cum quo pacem fecit tempore quo erat bannitus. an incidat in pœnam pacis ruptæ ipsi bannito. ibi. in iij. par. ij. temp. nu. 51. car. 144
Qui iuris si post pacē bānitus fuit. ibi. nu. 52. ca. ea.
Quid iuris in casibus de quibus ibid. si facientes pacem erant fratres. ibid. nu. 53 car. ea.
Offendens mecum cohabitantem, dicitur mihi fregisse pacē. Mar. Ant. Blā. de indici. nu. 165. c. 326
Offendentis qualitas demonstrat animum fuisse, vel non fuisse offendendi. Fran. Cason. de tormen. cap. xviij. nume. 16 car. 367
¶Offendere personam publicam grauius est, ꝙ priuatū. Nicola. Boeri. de seditio. in vij. q. nu. 36. c. 73
¶Offensus, cui probatio deficit, non debet de iure, nec de iudice conqueri. Ant. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. criminali. articu. ccxxxv. car. 415
Offensus quando non præsumatur mentiri. Fran. Cason. de indici. tracta. viij. cap. j. nu. 9 car. 355
Offensi dicto quando non sit credendum, nec inde oriatur indicium ad torturam. ibi. nu. 7 car. ea.
Offensi dictum quando cognoscere non potest ob alīquas circunstantiam offendentem, non facit indicium ad torturam. ibid. nu. 8 car. ea.
Offenso non creditur sine alijs qualitatibus, etiam ꝙ haberet in manibus corpus Christi. & quid si sit in articulo mortis, & id iuret? ibi. nu. 5. car. ea.
Offenso a principio magis est fauendum. Ant. Colūba. in forma proceden. extraordin. in controuer. crimi. arti. xix. car. 408
Officialis. Tria in quolibet officiali concurrere debent. Iacob. de Arena de bannit. nu. 45 car. 177
Officialis causam sanguinis tractans efficitur irregularis, etiam si effusio sanguinis non sequatur. Nico. Ploui. de irregula. nu. 5 car. 88
Officialis si distulit expectare auxilium contra hæreticos, an sit hæreticus. Ludo. Careri. de hæreti. nume. 35 car. 159
Officialis recusans iurare obseruare statuta ecclesię, an hæreticus censeatur. ibi. nu. 55 car. 160
Officialis an possit delinquentem ante tempus suæ cognitionis inquisitum vel accusatum bannire. si maleficium fuit occultum. Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. j. tempor. nu. 3 car. 182
Officialis an possit ponere quem in banno pro iniuria facta sibi vel suæ familię. ibid. nu. 9. car. 184
Officialis capiens bannitum extra territorium, an possit executionem facere, an vero teneatur eum relaxare.

relaxare.Nell.ibi.in ij.par.ij.tempo.nu.30.c.219
Officialis fugiens tempore Syndicatus,pro cõfesso habetur, de his super quibus inquiritur. Francis. Brun.de indici.in iij.q.j.par.nume.11.car.291.& Marc. Anto. Blanc. in tracta. similis materiæ. numero 288 car.334
Officialis proclamate non põt bona accusati. Ant. Columba.in for. proceden.extraordi. in controuer.cri.arti.cliij & cliiij. car.412
Officiali facto in ciuitate super damnis datis, vel super abundantia,non idcirco tollitur iurisdictio ordinarij. Gondissal. de hæreti. in vij. quæstio. numero 10 car.139
Officiales temporales an hæreticæ prauitatis cognitionem habeant.ibid.nu.20 car.139
Officiales seculares hæreticos punire nolentes qua pœna plectantur.ibid.in xix.q.nu.4 car.148
Officiales duo si sunt, quorum vnus est generalis, alius speciali, an generalis possit bannire illum quis attributi speciali.Nell.a S.Geminia.de bannit.in ij.par.j.tempor.nu.11 car.184
Officiales non debent parere potestati aliquid contra legem iubenti. Fran.Brun.de indici. in vij.q. ij. par. nu.5 car.309
Officiales etiam excommunicati possunt contra hæreticum ad requisitionem ordinarij aut delegati procedere,nec sententia erit nulla,& processus ratione excõmunicationis. Ludouic.Careri. de hæreti.nume.158 car.169
Officialibus denuntiantibus, quando & in quibus casibus credatur.Fran.Cason.in singula.quæstio. crimi.cap.viij.nu.8 car.372
Officiarij capiunt reos sine alia declaratione immunitatis,vbi ea non debent gaudere. Ant.Colũba.in for. proceden. extraordina. in controuer. criminalib.arti.cx.& cxj. car.411
¶Officium iudicis valde exuberat circa modum inquirendi.Boni.de accusatio.nu.26 car.9
Officium iudicis non impartitur nisi petenti. Mar. Ant.Blan.de indici.nu.3 car.316
Officinm iudicis,si miserabiles personas,aut actum pium respicit. etiam non petenti impartiendum est.ibid.nu.30 car.317
Officium executoris quale.Ant.Cana.de excusato. in j.parti.nu.2 car.11
Officium irenarchæ quale.Nico. Boeri. de seditio. in j.q.nu.6 car.61
¶Officia diuina turbans pœna mortis naturalis plecti debet, Guliel.Bont.de pœna mort.nu.1.ca.391
¶Onera plurima subeunt qui populo præsunt.Nico. Boeri.de seditio.in j.q.nu.32 car.64
¶Opera facta arte malefica,valde sunt detestanda. Pau.Girlan.de sortilegi.in xij.q.nu.17. car.117
Opera bona facta per hæreticum,& schismaticum, aut apostatam.an sint eis vtilia.Paul.Girlan. de hæreti.in ij.q.nu.10 car.129
Opera bona prius facta an prosint peccatori conuerso.ibid.nume.11 car.ea.
Opera hominis attenduntur ex vitæ præteritæ gestis.Gui.de Suza.de indici.nu.34 car.280
¶Operari conducti ad laborandum in alieno loco accusari non possunt, nisi per domum eis fuerit protestatum, vel nisi sint ei loco, de quo agitur, vicini.Fran.Cason. in singula. quæstio. cri. cap. ij.nume.4 car.370
¶Operationes naturales corporibus per demones assumptis non conueniunt.Paul.Girlan.de sortilegi.in vij.q.nu.12 car.104
¶Opem ministerij & adiutorij corporaliter præstans malefactori, quando & qualiter puniatur. Pau.Girlan. de pœnis omnifa. col. in x. quæstio. nume.15 car.402
Opem scienter præstans malefactori ante factum tenetur.ibid nu.16 car.ea.
Opem præstans post delictum commissum quando puniri debeat.ibid.nu.17 car.ea.
Opem præstans malefactori per viam iustitiæ non punitur. ibidem.
¶Oppugnans vel prodens propriam ciuitatem, vel alium Principem ab Imperatore inferiorem, an incidat in crimen læsæ maiestatis.Nicola.Boeri. de seditio.in j.q.nu.1 car.68
Oppugnans ciuitatem Imperatori subiectum & obedientem in perduellionis crimen incidit, ibidem. numero 13 car.69
¶Oratio indefinita æquipollet vniuersali. Paul. Girlan.de quæstio.& tortu.in v.q.nu.2. car.384
¶Ordinamentum factum in fauorem banniti an valeat,stante statuto q̃ nihil possit proponi in consilio in fauorem bannitorum.Nell. a S. Geminia. de bannit.in iij.par.ij.tempo.nume.6 car.235
¶Ordinari qui nequeant,Nicola. Ploui.de irregularita.nume.33 car.91
¶Ordinaria via intentata, an possit rediri ad extraordinariam, superuenientibus nouis indicijs. Anto.Columban. in for. proceden. extraordi. in controuer.criminali.arti.ccxxxvj. car.415
¶Ordinarius, vel visitator cum visitat,nulla præcedente infamia,inquirit super statu ecclesię.Bonicont.de accusa.nume.22 car.8
Ordinarius quilibet potest ex officio inquirere de fama subditorum,& infamia reperta de crimine. ibidem.nume.25 car.9
Ordinarius potest inquirere contra subditum, licet non infamatum, dummodo sit sibi suspectus.ibid. nume.33 car.ea.
Ordinario an liceat contra episcopum in ipsius ordinarij territorio,delinquentem procedere.Gondissal.de hæreti.in vij.q.nu.16 car.139
¶Ordinatio & præparatio variis modis demonstratur.Marc.Ant.Blan.de indici.nu.68 car.320
Ordinationes & præparationes faciunt indicium ad pensamentum ibid.nume.67 car.ea.
¶Ordinatus ab hæretico, si ipse quoque hæreticus sit. iterum est ordinandus. si ad fidem reuertatur. Io.Nicola.Arelatã.de hære.not.xxxix.n.1.c.125
Ordinatus ad hęretico deponendus est, & ordinatio nulla redditur. Ludo. Carerius de hæreti. numero.154 car.169
¶Ordo,vbi agitur de depositione ab ordine alicuius corporis ibi de iure ciuili non agitur de tam graui pœna.Io. Anto. Rube.de potesta.procurator.in j.par.nume.264 car.30
Ex grauissimis tantum criminibus quis ab ordine deponitur.ibid.nume.245 car.ea.
Ordines sacri quatuor præcipue dicuntur, a sanctitate.

tate, a castitate, a continentia. ibid. nu. 247. c. ea.
Ordo est, in notorijs ordinem non seruare. ibidem nume. 348 car. 36
Ordo rerum & secundum ipsarum naturas, & secundum motus attendi debet. in virtutum actiuarum actionibus. Paul. Girl. de sortilegi. quæstio. vij. nume. 17 car. 104
Ordo quis a iudicibus, & inquisitoribus seruari debeat, in hæreticorum processu. Gondissal. de hæreti. in viij. q. nu. 1 car. 140
Ordo iudiciarius in crimine hęreseos quis sit, ibid. in xij. q. nu. 1 car. 144
¶Origo in criminibus specta est. Io. Anto. Rub. de potesta. procurator. in j. par. nu. 294. & 295. c. 33
¶Osculo non dato (si de consuetudine dandum est) inimicitia præsumitur, Marc. Anto. Blan. de in dicijs. nu. 103 car. 322

P

PACISCENS cum parte, vel pecunia corrumpens, ne se accuset, infamiam non euader, Pau. Girl. de relaxa. carce. in tit. de pœna. compositio. in j q. nu. 10 car. 270
¶Pactio si fiat ante accusationem institutam, accusator non incidit in Turpillianum. Iaco. de Are. de quæst. nu. 9. c. 376
¶Pallor an indicium faciat ad torturā. Mar. Ant. Blanc. de indici. nume. 259. car. 332. & Francis. Cason. in tracta. similis titu. in tracta. x. cap. vij. nume. 1. car. 358
Pallore in reo superueniente, quando interrogatur a iudice, ab id reus non torquetur. Cason. ibid. nume. 3. car. 358
¶Papa: facere conuenticulam de Papatu viuente Papa, est crimen læsæ maiestatis. Martin. Lauden. de cri. læsæ maiesta. q. ix. car. 42
Papa non potest oēs clericos vel episcopos priuare. Nic. Boer. du seditio. in vij. q. nu. 24 car. 72
Papa existens in notorio crimine, si incorrigibilis sit, ita quod scādalizet ecclesiam, an accusari vel deponi possit. Io. Nico. Arelatan. de hæreti. not. xij. nu. 1. & 3 car. 123
Papa notorie incorrigibilis, vbi scandalizatur ecclesia habetur pro hęretico ibi nu. 2 car. 123
Papa an deponi potest pro hęresi. ibi. nu. 4 car. ea. & Lud. Care. in tract. de hęre. nu. 98. & 99. c. 163
Papa quamuis in ijs quæ fidei sunt errare possit. Concilium tamen non potest. & cur. Gōdissal. de hęreti. in vij. q. nu. 7 car. 138
Papa an possit dispensare circa vsuras. Ludo. Care. de hæreti. nu. 9. & 10 car. 157
Papa q̄ non habeat potestatem dimittendi peccata, si quis asserit. hęreticus est. ibi. nu. 14 car. 157
Papa an possit inquiri de hęresi. ibi. nu. 97 car. 163
Papa a quo possit accusari de hæresi, & an possit facere statutum q̄ Papa de hæresi non teneatur, & an requiratur incorrigibilitas. ibid. nume. 98. & 100. car. ibid. nu. 163
Papa licet promoueri & eligi non possit si hæreticus, tamen si eligatur valet electio. ibidem numero, 155 car. 169
Papa aut Imperator non potest facere aliquam legem, per quam tollantur defensiones reorū. Fran. Cason. de tormen cap. iiij. nu. 10. car. 362
Papa vel Imperator non potest concedere priuilegia, vel condere legem cōtra dispositionem iuris naturalis. Fran. Cason. ibi. cap. xj. car. 365
Papa dispensare non potest q̄ Christianus cum hęretico contrahat matrimonium, aut econtra, nisi præcedente baptismo. Paul. Gir. de pœn. omnifa. coi. in xij. q. nu. 4 car. 403
Papa non potest dispensare q̄ testis inferendo testimonium in iudicio. non debeat iurare. Anto. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. cri. arti. ccxviij. car. 414
Papa est pater omnium. Mart. Lauden. de crimi. lęsę maiesta. in xx. q. car. 43
Papæ determinationi subijciuntur, quæ Christianā fidem respiciunt. Gundissal. de hæreti. in vij. q. nume. 7. car. 138
¶Parentes insultati cum consanguineis, possunt licite insultantibus resistere. Paul, Girl. de pœn. in x. quæst. nu. 6 car. 401
¶Parisienses aduersus carolum sextum ob nimiam vectigalium exactionem, grandem mouerunt seditionem. de seditio. in j. q. nu. 31 car. 64
¶Parlamenti Curia in Regno lilij. est mater oppressorum, consolatio desolatorum, via iudicum errantium, & salus omnium in ea recte sperantium. Anto. Columba. in for. proceden. extraor. in controuer. crimi. arti. lxiij. car. 409
¶Parricida qua sit afficiendus pœna. Placen. de accusa. tit. vj. nu. 20. car. 6. & Gulicl. Bont. de pœna mort. nu. 2 car. 391
¶Pars priuata accusare non potest in regno. nisi ci uiliter. in for. proceden. extraordi. in controuer. crimi. arti. ix. xj. xij. & xiij. car. 408
¶Particeps quis dicatur. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 167 car. 326
Particeps & consocij criminis non admittuntur in casu delationis ad ludum demonum. Francis. Ponzini. de lamijs. nu. 65 car. 84
¶Parua res quæ dicatur. Mar. Ant. Blan. de indici. nume. 132 car. 323
Parua cohabitatio cum inimicis meis, nō facit pręsumi inimicus. ibi. nu. 170 car. 326
¶Paruuli qualiter possint stricari. Ioan. Fran. Ponzi. de lamijs. nu. 63 car. 84
¶Pastoreli in Francia qui fuerint, & qualem fecerint seditionem. Nico. Boer. de seditio. in j. quęst. nume. 22 car. 63
¶Pastores Francigenæ Syriam profecturi, prope Carcasonam, ab incolis sunt interfecti. ibidem nume. 23 car. ea.
¶Pater non potest exhæredare filium, quia sit proditor patriæ. Mar. Lauden. de cri. læsæ. maiesta. in xxxix. q. car. 43
Pater, an bannito filio & bonis publicatis, teneatur assignare fisco legitimam. Nellus a Sanct. Geminia. de bannitis. in prima part. ij. tempo. numero. 33. car. 198
Pater an cogi possit assignare legitimā bānito filio per contumaciam, dictante statuto patrem teneri assignare legitimam filio delinquenti. ibidem

nu.34.car.ea.Posito ꝙ teneatur, an in tali assignatione inspiciatur tempus delicti,an accusationis,an banni.ibi.nu.35 car.198
Pater banniti an teneatur clare fisco alimenta filio debita.ibi.nu.36 car.ea.
Pater si tenetur ex forma statuti assignare partem filio bannito,an possit cogi illo filio bannito mortuo.Nell.ibi.in ij.par.iij.tempo.nu.9. car.259
Pater si est bannitus ex forma statuti, & fiscus diuisit bona patris cum filio,an filius postea habitus a bannito,post mortem banniti possit aliquid petere.ibi.nu.10 car.260
Pater si assignauit partem filio bannito, & postea habuit alium filium an filius secundus possit aliquid petere a fisco.ibi.nu.11 car.ea.
Pater pro filio admittitur ad defensionem pro suo interesse.Io.Ant.Rub.de potesta.procu.in j. par. nume.149 car.25
Pater in necessitate potest vẽdere filium, non tamẽ mater.Incer.Auct. de cri. læsę maie. in v. quæst. nume.13 car.52
Pater & filius quando torquendi veniunt,a filio in patri præsentia est inchoandum. Guido de Suza. de indici.nu.22.car.279.& Franc. Cason. de tormen.cap.xiij.nu.4 car.365
Patris potestas non curatur in criminalibus. Ant. Columba.in for.proceden. extraordina. in controuer.crimi.arti.clxxiiij. car.413
Patris auctoritas, curatoris vel alia non attenditur in criminalibus, ibi. art. clxxj. car. 412. & articu,clxxiiij. car. 413
Patrem velle filium mori non est verosimile. Nic. Boer.in vij.q.nu.62 car.76
Patre de crimine damnato,quæ liberis relinquatur portio.Placenti.de accusa.tit.vj.nu.12 car.5
Patresfamilias de crimine possunt accusare. ibid. tit.iij.nu.2 car.3
℄Patientia longi temporis nonnunq; obligationẽ, quandoque remissionem, & aliquãdo alios actus inducit.Incer. Auct.de cri. læsæ maiesta. in xij. quæst.nume.4 car. 60
℄Patronus ecclesiæ abiutans hæresim, an recuperet ius patronatus amissum per hæresim. Gondissal.de hæreti.in xx.q.nu.12 car.150
℄Pauor trepidatio,variatio et id genus similia,quę coram iudice fiunt, sunt probatissima indicia ad torturam. Gondissal. de hæreti. in xiij. q. nu. 6. car.144.& Fran.Brun.de indici. & tortu. in iij. q.j.par.nu. 30 car.292
℄Pauper,si expendit multam pecuniam, nec reperitur vnde habeat,an habeat indicium contra se. Mar. Ant.Blan.de indici.nu.421 car. 343
Pauper prohibetur accusare, nisi sit fide dignus. Fran.Cason.in singu.q.cri.cap.j.nu.11. c.370
℄Paupertas a pœna non excusat, quia qui non põt soluere,luere debet in corpore.Pau.Girlan.de relaxatio.carcera.in tit.de senten.& pœna. executio.in iij.q.nu 2 car.265
℄Pax a quo haberi debeat de adulterio vt ei prosit statutum.Nell.a S.Gemi.de bannit.in iij. par.ij. tempo.nu.31 car.239
Pax facta per minorem de morte patris aut tutorem vel curatorem, an iudicis decretum requirat. vt bannito prosit.ibi.nu.34 car.ea.
Pax si requiritur fieri ab hærede occisi, an sufficit bannito ꝙ illam habeat a filio, non expresso nomine hæreditario ibi.nu.35 car.240
An ex tali pace uideatur adire si aliquid recipiat.ibi. nu.36 car.ea.
Pax habita sine scriptura an sufficiat bannito. ibi. nume. 38 car.ea.
Pax habita ab vno ex pluribus hæredibus,an bannito sufficiat.ibi.nu.39 car.ea.
Pax habita ab occiso an sufficiat,dictante statuto simpliciter bannitum debere rebanniri si pacem habuerit.ibid.nu.40 car.241
Pax habita a vulnerato an sufficiat, si statutum dicit ꝙ quis rebanniatur,si habuerit pacem ab hærede occisi.ibi nu.41 car.241
Pax mihi facta videtur si offenditur mecum cohabitans.Mar. Ant.Blan.de indici.nu.165. c.326
Pax seu transactio criminis an faciat indiciũ. ibi. nume.306 car.335
Pax seu transactio tractata, sed non concluſa de crimine,an faciat indiciũ.ibi.nu.307 car.335
Pax seu transactio super crimine multis potest modis fieri,vt transigens confiteri ipsum crimen non videatur.Fran.Brun,de indici. in iij.quæst.j.par. nume. 28 car.292
Pacis beneficium an possit habere bannitus ex eo ꝙ blasphhemauit Deum stante statuto &c. Nell. a S.Gemi.de bãnit.in iij.par.ij.temp.nu. 46.c.243
An stante dicto statuto succedẽs hæredi offensi possit sibi ipsi pacem reddere, vt habeat beneficium statuti.ibid.nu.48 car.ea.
Quid iuris si statutum simpliciter dicit de offenso,& nil dicit de hærede,& quid si moritur sine hærede.ibid.nu.49 car.ea.
Cætera vide supra in ver. Bannitus, & in versic. Offendens & infra in ver.diuersitas.
℄Peccatoris mortẽ non optat Deus,sed ꝙ viuat, & conuertatur potius.Paul.Girl. de hæreti. in v. q. nume.13 car.131
Peccatori conuerso pro bonis recuperãdis quo subueniatur remedio.ibi.in vj.q.nu 6 car.133
℄Peccatum cum sua sequela baptismo deletur.Nic. Ploui.de irregula nu.37 car.91
Peccatũ contra naturã humanę societatis, qđ sit,& quod cõtra naturã humani sexus.Pau,Gir.de pœnis omnifa.coit.in ij.q.nu.1 car.394
Peccatum contra naturam humani generis quod dicatur.ibi.nu.2 car.ea.
Peccata nocentum reipublicæ expedit esse not.Bonicon.de accusa.nu.51 car.11
℄Peculium an veniat in confiscatione, bannito filiofamilias.Nel.a S.Gemi.de bannit.in j.par.ij. tempo.nu.25 car.196
Peculium filij, an bannito patre familias veniat in cõfiscatione bonorum.ibi.nu.27 car.197
℄Pecunia quæ pro compositione soluitur, fisco solui debet.Pau.Gir.de relaxa.carcera.in ti. de pœna.compo.in j.q.nu.9 car.270
Pecunię sugestæ,& alia similia accommodata sunt adiumenta & instrumenta ad aliquid agendum. Fran.Cason.de indici.nu.4.el ij. car.252
Pecuniam accipiens vt occidat, si ad proximũ actũ deueniat.

deueniat, homicidij pœna punitur, licet homicidium non sequatur, Idem in crimine seditionis, & in emente venenum vt alteri daret. vbi supra in præmissis. cap. j. nu. 5 car. 345
¶Pensamentum an indicietur, si aduocatus interficitur ab eo contra quem aduocauit. Marc. Anto. Blan. de indici. nu. 143 car. 325
Pensamentum an indicietur ex conuersatione cum inimicis. ibi. nu. 163 car. 326
Pensamẽtum indiciatur ex minis. ibi. nu. 279. c. 334
Pẽsamẽtũ inducit ex trãsitu nõsolito. ibi. n. 70. c. 320
Pensamentum inducitur ex verbis, quibus quis dixit non diligere Petrum, si Petrum interfecit. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 107 car. 322
Pensamentũ inducitur ex iactatione, qua quis dixit se posse aliquẽ interficere. ibi. nu. 184 car. 327
In pensamento quid debeat attendi. ibi. n. 197. c. 328
¶Percussus cũ armis in rixa, si moriatur, an ex vulnere perijsse dicatur. Odoffre. de percusio. nume. 1. 5. & 6 car. 76
Percussus cũ modico lapide, vel bacculo, si superueniente febre moriatur, ex qno mortuus præsumatur. ibi. nu. 9. & 13 car. ea.
Percussus si quis sit a pluribus, & moriẽs post aliqd tempus nesciatur ex cuius ictu, an debeant omnes percussores puniri. Pau. Girl. de relaxatio. carcerator. in tit. de absolutio Inno. in vj. q. nu. 3. c. 269
Percussus ab inquisito vel accusato, asserẽs cõtra eũ, nõ facit indici. Fran. Brun. de indi. nu. 26. c. 292
Percutere & frameã vibrando minari paria sunt. Guid. de Suza, de indici. nu. 72 car. 283
¶Percutiẽs aliquẽ quando efficiatur irregularis, & qñ non. Nic. Ploui. de irregula. nu. 3 car. 88
Percutiẽs latronẽ aĩo occidendi, si latro obierit ex vulnere inflicto, efficit irregularis. ibi. n. 13. c. 89
Percutiens non occidẽdi animo mitius punit. Paul. Girl. de sortileg. in xij. q. nu. 6 car. 116
Percutiens in capite dr habere animum ad occidendum. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 189 car. 328
¶Perdere honorem, statum, & famam dicitur ciuiliter mori. ibi. nu. 113 car. 322
¶Perduelles qui dicantur. Nico. Boer. de seditio. in vj. q. nu. 15 car. 69
¶Peremptorium nõ est statim mittẽdum, nisi cogat necessitas. Ant. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. cri. arti. cxlj. car. 411
¶Perfectũ vnum conficiunt duo vel plura imperfecta. Amber. de Antra. de qõ. nu. 23 car. 390
Periculum vbi maius est. ibi cautius est agendũ. Io. Fran. Ponzi. de lamijs. nu. 67 car. 85
¶Perire volens nõ auditur. Ant. Colũba. in for. ppce. extraor. in contro. cri. arti. cciiij. car. 414
¶Perito cuiq; de pertinẽtibus ad artẽ suã creditur. Io. Fran. Ponzini. de lamijs. nu. 7 car. 79
¶Periuris an & quando in hæreseos crimine testificari liceat. Gõdissal. de hæreti. q. xiij. nu. 12. c. 145
¶Pernitiosus populo, e medio tollẽdus est, ne eiuscõtagione cæteri quoq; corrũpant. ibi. q. vj. n. 2. c. 138
¶Persecutio est perfecta secutio. Io. Anto. Rube. de potesta. pro. in j. par. nu. 369 car. 36
¶Perseuerare præsumitur, q renocasse nõ reperitur. Fran. Brun. de indici. in v. q. ij. par. nu. 45 c. 303
Perseuerare in confessione quando & qũo reus dicatur. Fran. Brun. de indici. in v. qõ. ij. par. nu. 46. car. 303, & Francis. Cason. de tormen. cap. xxj. nume. 1 car. 369
¶Persona in crimine puniẽdo est attendenda. Pla. de accu. tit. vj. nu. 4 car. 5
Persona miserabilis quę dicatur, iudicis arbitrio relinquitur. Bal. de carceri. cap. ij. nu. 7 car. 263
Persona interrogata, quæ interrogari nõ debuit, an faciat præsumptionẽ falem ad inquirendũ. Marc. Ant. Blan de indici. nu. 387 car. 341
Persona viatoris consideratur, si verisimiliter furto potuit subtrahere rẽ furatam. ibi. nu. 415. c. 343
Persona rei qualis sit in omni delicto ante omnia intuendum est. Fran. Cason. de indici. tracta. j. cap. j. nume. 1 car. 347
Persona sicut indicat potestatem & voluntatem fuisse reo, ita ex contrarijs non fuisse demonstratur. Fran. Cason. de indici. tracta, j. cap. ix. nu. 4. c. 349
Persona accusata an debeat supponi tormẽtis. Bal. de quæstio cap. iij. nu. 5 car. 379
Persona grauis & honestæ conditionis pro criminibus leuibus torqueri non debet. Pau. Girlan. de quæstio. in v. q. nu. 5 car. 384
Persona leuis de leui crimine suspecta torqueri potest. ibidem.
Persona vilis & pauper pœnã pecuniariã non potẽs solueře, luere debet in corpore. ibi. nu. 6 ca. ea.
Personæ solennitas non inspicitur, vbi ad solam inquisitionem veritatis proceditur. Ant. Columba. in for. proce. extraor. in controuer. crimina. arti. clxxj. car. 412
Personæ legitimatio an requiratur in accusando in crimine hæresis. Lud. Care. de hęreti. n. 108. c. 168
Personę qualitas indicium in criminalibus prestat, quæ tamen sola, cum sit remota, non sufficit, nisi cum causis iungatur. Francis. Cason. de indici. in prin. nume. 2 car. 344
Personę qualitas demonstrat animum fuisse, aut nõ fuisse offendendi, vbi supra tracta. j. cap. ij. numero 2 car. 347
Personę qualitas ad argumenta, et indicia habenda est consideranda. ibi. tract. iiij. nu. 12 car. 353
Personæ vitia sicut onerant delinquentem, ita contraria eleuant. ibi. nu. 13 car. ea.
Personæ illustres in crimine iniuriarum sola pœna relegationis affici debent. Io. Anto. Rube. de potesta. procu. in j. par. nu. 212 car. 28
Personæ aliqua dignitate munitæ coguntur etiam in ciuibus causis procuratorem constituere, nec possunt per se agere. ibi. nu. 1 car. 20
Personæ honestę non sunt fustigandæ, sed viles bene. Nico. Boer. de seditio. in vij. q. nu. 50. car. 74
Personæ seruiles vti meticulosę siue socij instigatu, vel mandato, non consueuerunt grandia delicta cõmittere. Mar. Ant. Blã. de indi. n. 372. c. 338
Personæ quæ ab accusando arceantur. Fran. Cason. in quæstio. cri. cap. j nu. 7 car. 370
Personę omnes indistincte in criminalibus causis, an possint subijci torturę. Paul. Girl. de quæstio. in vj. q. nu. 1 car. 384
Personis turpibus sine tormentis nõ creditur. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 381 car. 341
¶Personaliter cõparere quis non cogitur in causis pecunia-

pecuniarijs,niſi ſubſiſtente iuſta cauſa.Ioã.Anto. Rub.de poteſta.procura.in ij.par.nu.1 car.38
¶Pertinatia in dubio non pręſumitur, niſi de illa appareat. Io.Nico. Arelatan.de hęreti. not.xx. nume. 1. car.123
¶Pertinax hæreticus quis dicatur. Ludo. Care. de hęreti.nu.4 car.156
¶Perſuadens maleficium an & qua pœna puniatur maleficio ſecuto.Paul.Girlã.de pœn.omnifa.coi. in x.q.nu.8 car.401
Perſuadens an cenſeatur opem & auxilium maleficio pręſtare.ibi.
Perſuadens an comprehendatur ſub ſtatuto imponẽ te pœnam auxilium ſeu opem præſtanti maleficio.ibi.nu.9 car.ea.
¶Pedis furãtis forma in terra humida an faciat indiciũ.Mar.Ant.Blan.de indici.nu.426. c.344
¶Petens copiam indiciorum allegare debeat cauſam quare illam petat.ibi.nu.26 car.317
¶Petitio veniæ nõ eſt ſufficiens ꝓbatio delicti.Incer.Auct.de crimi.læſæ maieſt.in xj.q. nu.5. c.59
Petitio veniæ an indiciet. Marc. Anto. Blanc. de indici.nu.308 car.335
¶Phitoniſſæ qui ſint. Paul. Girl.de ſortilegi.in ij. q.nume.7 car.93
¶Phyltra amatoria ab amante propinata,libidinis faciandæ gratia cenſetur.Fran. Caſon. de indici. tracta.ij.cap.ij.nu.4 car.349
¶Phyſionomia mala an generet præſumptionem. Mar.Anto.Blan.de indici.nu.406 car.343
¶Phyſionomia mala facit pręſumi in genere quem ad ſcelera procliuum, ſicut a bona, bene præſumitur.Frã.Caſo.de indi.tract.j.cap vj.n.1.c.348
¶Plaga in Iſrael ceſſauit Moyſe & Aaron pro populo orantibus.Nicola.Boeri.de ſeditio.in vij.q. numero 46 car.74
¶Plagiarij qualiter ſunt puniendi. Placent.de accuſa.tit.vj.nu.19 car.6
Plagiarij fures & effractores,vt plurimum damnantur in metallum.ibi.nu.22 car.ea.
¶Planetæ ſinguli, menſe ſingulo operari dicuntur informatione infantis in vtero.Pau.Gir.de ſorti leg.in xiij.nu.3 car.118
¶Plures in rixa per tractatum facta,faciunt vt oẽs teneantur de occiſo.Marc. Anto.Blan.de indici. numero 226. car.331
Plures teſtes ſingulares ſuper diuerſis indicijs deponentes an coniungantur ad faciendum probationẽ,vt oriatur indiciũ ad torturã.ibi.nu.366.c.339
Pluribus rixantibus ſi quis fuerit occiſus, contra inimicum, ſi de indiuiduo conſtet,præſumitur, & ex hoc is poterit torqueri. Franciſ. de indici.tracta.ij.cap.iiij.nume.3 car.350
¶Plus cui conceditur non debet,quod minus eſt denegari.Amber.de Antramo.de q.nu.12 car.388
¶Poculum amatorium miniſtrans, qua ſit pœna afficiẽdus.Pau.Girlã.de ſortilegi.in xij.q.n.1.c.116
Poculum amatorium qui miniſtrat, punitur ſi inde mors ſequatur.ibid.nu.2 car.ea.
Poculum amatorium miniſtrans cauſa occidendi infantem in utero,& cauſa fornicandi, homicida eſt.ibid.nu.10 car.ea.
Poculum amatorium ſi ab aliquo ꝓpinetur, quæ in illo conſiderentur.ibid.nu.17 car.117
Pooculum amatorium propinans quando puniatur & quando non ibid.numero 15 car.ea.
Poculum abortionis ſeu amatorium miniſtrans punitur,ſi ſumens inde moriatur.ibid.nu.18.car.ea.
Poculum tradens abortionis,vt fœtum edat immaturum,qualiter puniatur.ibid.in xiij.q.nu.1.c.118
Poculum amatorium dans mulieri prægnanti exquo moritur,an puniatur.ibid.nu.8 car.119
Poculum miniſtrans cum ſortilegijs factum nedum punitur, ſed & quod illud confecit puniri debet. ibidem nume.10 car.ea.
Poculi amatori quę ſit ſi mors ſequatur abſorbentis. ibid.in xij.q.numero 12 car.117
Pocula abortionis dicuntur, quæ dantur alicui vt fœtum edat immaturũ.ibid.in vj.q.nu.13.car.100
¶Pœna:vbicunq; quis punitur vſq; ad alterum gradum, intelligitur de deſcendentibus a maſculis, non a fœminis.Martin.Laudens.de cri.lęſę maieſta.in x.q. car.42
Pœna mortis quibus,& quot inferatur modis Placent.de accuſatio.titu.vj.nu.15.cum ſeq.car.6.& Guliel.Bon.de pœna mort.nume.1. cum ſeq. car.
Pœna certa & a lege ſtatuta debet imponi.Bonicõt. de accuſa.nume.3 car.7
Pœna talionis hodie ſublata eſt,& quare.Fran.Caſon.in quæſtio.cri.cap.vj.nu.8 car.372
Pœna talionis introducta eſt a lege antiqua, media iuris prudentia, Cæſarea, & pontificia.Io.Anto. Rube.de poteſta.procu.in j.par.nu.9 car.20
Pœna talionis in quibus iudicijs locum habeat, & in quibus non ibid.nu.15.24.& 34.car.20. & 21.
Pœna talionis habet locum in priuatis delictis vt in publicis.ibi.nu.193.c.27.& in ij.par.nu.5.c.38
Pęna Turpiliani non obtinet in priuatis delictis in d.j.par.numero 25 car.20
Pœna perpetui carceris ęquiratur damnationis in opus publicum.ibid.nu.99 car.23
Pœna perpetui carceris ex diſpenſatione poteſt cõmutari hodie, Paul. Girlan. de hæreti. in vij. q. numero 2. car.133
Pœna priuationis omnium bonorũ,cauſæ criminali æquiparari videtur.Io.Ant.Rube.de poteſta.procurato.in j.par.nu.141 car.25
Pœna relegationis poteſt imponi pro crimine iniuriarum.ibid.nume.208 car.28
Pœna capitalis aliquando pro iniuria ponitur.ibi. numero 214 car.29
Pęna ictus fuſtiũ relegationi ęquiparat.ibi.n.219.c.ea.
Pœna quæ lędit æſtimationem æquipartur pœnæ ictus fuſtium.ibid.nu.252 car.ea.
Pœna depoſitionis ab ordine poteſt cadere in abſentem.ibid.nume 244 car.30
Pœna pecuniaria pro homicidio imponi poteſt.ibi. numero 288 car.33
Pęna ſuccedens in locum alterius pęnæ debet ſapere eius naturam.ibid.nu.295 car.33
Pœna pecuniaria vbi eſt a ſtatuto pro homicidio impoſita.cui pœna iuris communis, receſſum videatur.ibid.nume.297 car.ea.
Pęna calumnię an poſsit per partem & iudicem.accuſatori remitti ibi.nu.380.& 382.cum ſeq. ca.37
Pęna l.quis, C.ad l.Iuli.maieſta. non habet locum in ducibus

In ducibus & proceribus, vt delinquens cõtra eorum ſtatum punitur. quod limita vt per Marti. de Iau. de cri. læſę maieſta. in j. q. car. 42
Pœna d. l. quiſquis habet locum etiam in filio naturali tantum, ibi. in xx. q. car. 43
Pœna in capacitatis per d. l. quiſquis, inflicta filijs, an locum habeat in filiabus. Incert. Auct. de cri. læſæ maieſta. in v. q. nu. 1 car. 51
Pœna d. l. quiſquis, quo ad incapacitatẽ ſucceſsionis extraneorum non trahitur ad filias. ibi. n. 18. c. 52
Pœna d. l. quiſquis, quæ loquitur in filijs, ad nepotes an extendatur. ibi. in vj. nu. 1 car. 53
Pœna d. l. quiſquis, quæ infligitur filijs, an locum habeat in iam natis. ibi. in vij. q. nu. 1 car. 56
Pœnam in crimine læſæ maieſtatis ad poſteros trãſmitti, qualiter intelligatur. Incert. Auct. de crimi. læſę maieſta. in vj. q. nu. 18 car. 55
Pœna tranſiens in poſteros non comprehendit lineam fœmininam. Martin. Lauden. de cri. læſæ maieſta. in xv. q. car. 43
Pœna priuationis, nunq̃ ipſo iure imponitur, niſi in caſibus a iure expreſsis. Incert. Auct. de cri. læſæ maieſta. in j. q. nu. 1 car. 44
Pœna incapacitatis filiorũ quo ad extraneorũ ſucceſsiones, non debet ad filias extendi. ibid. in v. q. nume. 6 car. 51
Pœna incapacitatis ſpurij nõ trahitur ad nepotes. ibi. in vj. q. nu. 9 car. 54
Pœna incapacitatis & infamiæ quæ infligitur filijs non trahitur ad nepotes. ibid. nu. 28 car. 56
Pœna ante delictum commiſſum remitti poteſt, & qui ex alieno punit delicto. ibi. in viij. q. n. 8. c. 57
Pęna quę infligi poſsit, p delicto vniuerſitatis. Nic. Boet. de ſeditio. in vij. q. nu. 16 car. 72
Pœna mitior & benignior in delictis eſt accipienda ibi. in vj. q. nu. 20 car. 69
Pœna extrahentium aliquem de eccleſia, qualis ſit hodie de iure Canonico. ibid. nu. 58 car. 75
Pœna non debet vlterius progredi q̃ delictũ. Odofre. de percuſsio. nu. 11 car. 77
Pœna ſortilegorum in foro iudiciali canonico quæ ſit. Pau. Girlan. de ſortileg. in xj. q. nu. 3. c. 113
Pœna ſortilegis imponenda eſt arbitraria, ibidem nume. 7 car. ea.
Pœna vltimi ſupplicij punitur quis quandoque pro homicidio ſine dolo commiſſo. ibi. in xij. quæſt. nume. 3 car. 116
Pœna legis Corneliæ de ſicarijs, eſt hodie de pœna capitis. ibid. nu. 5 car. ea.
Pœna poculi amatorij quæ ſit, ſi mors ſequatur abſorbentis. ibi. nu. 12 car. 117
Pœna quæ ex vnius delicto oritur, quandoque ad non peccantem extenditur. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit. de ſenten. & pœna. executio. in iij. q. nu. 3 car. 265
Pœna calumniantis eſt ſupplicij ſimilitudo. ibid. in tit. de calum. in ij. q. nu. 1 car. 275
Pœna Sena. Conſ. Turpillia. eſt in quinque auri libris fiſco applicandis. ibi. nu. 2 car. ea
Pœna maior eſt amiſsio omnium bonorũ q̃ mors. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 127 car. 323
Pœna corporalis quantumlibet leuis, quacunq; pecuniaria maior eſt. Paul, Girl, de quæſtio. in vij. quæſt. nume. 5 car. 386
Pœna quandoque infligitur pro crimine ignoranter perpetrato. Paul. Girlã. de pœnis omnifa. coi. in j. q. nu. 11 car. 395
Pœna delicto cõmenſurari debet, vt pro modo delicti ſit, & plagarũ modus. ibi. in vj. q. nu. 7. c. 397
Pœna minor clerico infligitur pro adulterio, et alijs minoribus criminibus, q̃ pro inceſtu aut ſodomia. ibid. nu. 9 car. ea.
Pœna plurium eidem opem præſtantium an ſit vniformis. ibi. in ix. q. nu. 20 car. 402
Pœna adulterij eſt capitalis quæ infligitur etiã ijs, qui mulieribus hebræis ſe commiſcent. ibid. in xij. q. nu. 3 car. 403
Pœnæ remiſsione prohibita, prohiberi cẽſetur eius diminutio. Incert. Auct. de crimi. læſæ maieſta. in viij. q nu. 5 caſ. 57
Pœnę ob delictũ paternũ remiſsio facta filio remiſſio ampliſsime extẽdi debet. ibi. in x. q. nu. 2. c. 58
Pœnę alteratio, & in ſentẽtia, & poſt fieri põt. Gon diſſal. de hęreti. in xvij. q. nu. 6 car. 147
Pœnam non meretur, qui lege permittente quic q̃ operatur Fran. Brun. de indici. in v. q. ij. par. nu. 29. car. 302. & Paul. Gir. de pœn. omnifa. coi. in iiij. quæſt. nu. 5 car. 396
Pœnam homicidij iuſta cauſa & dolor diminuit. Fran. Caſon. de indicijs tract. vij. nu. 20. car. 354. & in tract. de tormen. cap. xviij. nu. 14. c. 367
Pœnę in multiplici conſiſtunt ſpecie. Placentin. de accuſa. tit. vj. nu. 14 car. 6
Pœnę ſecundum facti qualitatem, turpitudinem, aut ſcandalum ſunt aggrauandæ aut moliendæ. Pau. Girlan. de ſortilegi. in xvij. q. nu. 4 caſ. 120
Pœnę quę ſimul, & pro quibus criminibus infligi poſſunt. Pau. Girl. de relaxa. carcera. in tit. de ſenten. & pœna. execu. in j. q. nu. 2 car. 264
Pœnę ſuos tm̃ tenẽt & ſequũtur auctores. Pau. Gir. ibi. in tit. de abſolutio. iura. in v. q. nu. 1 car. 269
Pœnarum genera quot de iure ciuili, Io. Ant. Rub. de poteſta. procu. in j. par. nu. 259 car. 31
Pœnas delictorũ minuẽdi augẽdive, quę iuſtę cauſæ cẽſeãtur. Gõdiſſal. de hęreti. in xvij. q. nu. 2. c. 147
¶Pœna in crimine hęreſis ad ſecundum gradum extenditur. Incer. Auct. de crimi. læſæ maieſta, in vj. q. nu. 5 car. 53
Pœna quæ infligatur abiurantibus hęreſim. Gondiſſal. de hęreti. in xx. q. nu. 11. cum ſeq. c. 150
Pœnę augmentũ aut diminutio in crimine hæreſis, ẽt poſt ſententiã fieri põt, in cęteris vero delictis, in ipſa ſententia fieri debet. non ẽt poſt. intellige ſane. Gondiſſal. de hęreti. q xvij. nu. 5. car. 147
Pœnę pecuniarię an & quãdo, & ad quid hęreticis imponi poſsint. Gondiſſ. ibi. in viij. q. nu. 6. c. 140
Pœnę quę filij hęreticorum a iure infligũtur, an ad baſtardos, aut ſi inanis illegitimos extendantur. ibi. in xxiij. q nu. 3 car. 153
Pœnæ quæ filij hæreticorum irrogantur, an etiam ad liberos ante paternam hæreſim natos extendantur. ibi. nu. 5 car. ea.
Pœnæ hæreticorum ordinariæ quę ſint, & quæ extraordinariæ, & an pœna ignis iure canonum & regni, & an priuilegium perſonæ operetur, & an ſecularis cogi poſsit ad imponendam talem

pœnam,& an requiratur incorrigibilitas, vt degradari possit,& per quos degradari debent. & de forma degradationis. Ludo. Care. de hęreti. nu.132.133.& 134 car.167
Pœnæ hęreticorum ordinariæ qualiter euadantur, & extraordinariæ,& primo si abiurauerit hæresim.& redierit ad fidem, & si voluerit iurare an statim habeatur pro hęretico,& quæ sit pœna relapsis,& an bona recuperent.ibi.nu.159. c.169
Pœnæ contra receptatores,fautores, & credētes an concurrant cumulatiue,ex quo diuersę secundum diuersas leges,an nouas tantum,& quando diuersæ pœnæ sunt appositæ de iure ciuili.& canonum an omnes imponi possunt.ibi.nu.165 car.170
¶Pœnitentia suspecto de hæresi iniungenda est, iuratoria scilicet cautione, aliaue securitate adimplendæ pœnitentiæ postmodum exacta,necnō certa pœna adijciendo si non impleuerit. Gondissal. de hæreti.in xv.nu.12 car.146
Pœnitentia locum nō habet in crjminibus atrocioribus.Paul.Girl.de hæreti.in v.q.nu.2. c.130
Pœnitentibus veniam damus,est propositio indefinita,vniuersali æquipollens.ibi.nu.14 car.131
¶Ponens videtur fateri contenta in positionibus. Io. Anto.Rube. de potesta.procura.in j. par. numero.287 car.33
¶Pontifex Romanus cōsultius ageret,si ardua quęque conuocato concilio decideret. Gundissal. de hæreti.in vij.q.nu.4 car.138
Pontifex Romanus posset Angelum excommunicare,& in iudicio damnare, si fieri posset vt ille de fide male sentiret.ibi.nu.5 car.ea.
Pontifex errans in ijs quæ fidei sunt,damnari a concilio potest.ibi.nu.6 car.ea.
Pontifici Romano optimum esset, si quid super fide dubij suboriretur,id generali concilio decidere. ibid.nume. 3. car.ea.
¶Populus ex decem hominibus constitui potest.Nico.Boer.de Seditio.in iij.q.nu.3 car. 66
Populus quando licite se possit congregare, sine superioris aut suorum iudicum auctoritate. ibid. q. v.nume.1. car.67
Populus seditionem vel tumultum faciens qualiter puniri debeat.ibi.in vij.q.nu.6 car. 71
¶Potrectio libelli per accusatorē facta,nō est de processu.Marc.Ant.Blā.de indici.nu.333 car. 337
¶Positioni duo cōtinenti respōdens,si dicat de vno non credere,an de alio fateri credatur,Fran.Cason.de indi. tract.ix.cap.j.nu.5. car.356
¶Posse non dicitur,qui sine adiutorio non potest.Io. Fran.Ponzi.de Lamijs.nu.57 car.83
¶Possessor bonæ fidei quatenus pretium rei alienatæ teneatur restituere.Pau.Girlan. de relaxatio. carcerator.in titu.de beneficio.et indulgen.prin. in v.q.nu.2 car.267
Possidens in pari causa prioris est cōditionis.Paul. Girlan.de hæreti.in vj.q.nu 5 car.133
¶Potens ꝓhibere nec prohibēs, an habeat indiciū contra se.Marc.Ant.Blan.de indici,nu.333.c.335
Potens hominem a morte liberare nec liberans occidere videtur.ibi.nu.334 car.ea.
¶Potentiam Dei attribuens creaturæ hæreticus est censendus, Paul. Girlan. de hæreticis. in ij. quæstio.nume.3 car.128
¶Potestas an possit delinquentem ante tempus suę cognitionis inquisitum vel accusatum bannire, si maleficium fuit occultum. Nell.a S.Gemi.de bannit.in ij.par.j.tempo.nu.3 car.182
Potestas,si statuto cauetur, ꝙ de robaria commissa per annū ante non possit cognosci, an possit bannire eum,qui incepit derobare per annū ante, & postea continuauit robariam.ibid.nu.4. c.ea.
Potestas an possit bannire forensem alibi furantē, sed portantē in locū iurisdictionis.ibi.n.5.car.ea.
Potestas an possit bannire aliquē aliū officialem in officio delinquentē,officio durāte.ibi.nu.10.c.184
Potestas qui ignorāter cœpit bannitū an debeat habere præmium quod datur capienti bannitū.Nel. ibi.in ij.par.ij.temp.nu.22 car.218
Potestas ciuitatis an possit rebānire.Nel.ibi. in iij. par.ij.temp.nu.65 car.246
Potestas qui vltimis quindecim diebus non pōt quē eximere de banno, an possit pronuntiare eū eximendum esse,& quid de officialibus qui prohibētur rebannire ex bannitos,an saltem possit ordinare qualiter debeant rebāniri, ēt aliquid detrahendo solennitatibus in rebanniendo antea requisitis.ibi.nu.81 car. 249
Potestas habens arbitrium procedendi secundū suā conscientiam,an possit supplere defectum probationis indicij.Gui.de Suza.de indi.nu. 96. c.285
Potestas,an inculpatum de crimine sponte se ingerentem torturæ, possit licite torquere, si alias ei non liceat de iure.Fran. Brun.de indici.in vij.q. ij.par.nume.8 car.309
Potestas informationes ab offenso, vel syndico debet habere de delicto, & vicinorum nomina, & testiū,scripta tenere debet.ibi.in.ix.q.n.3. c.310
¶Practica iudicū cadauera inspicientiū,& vulnera describētiū.Mar.Ant.Blā.de indicijs.n.20,c.317
¶Præcedentia declarantur per sequētia, & ecōtra. Io.Francis.Ponzi,de lamijs &c.nu. 44. c.82
¶Præceptū in lege magnum est, obedientiam magistratibus per subditos præstari. Iaco.de Arena de bannit.nu.36 car.176
¶Præconi soli an credatur si dicat se citasse, ibid. nume.13; car.175
Præconia vox paucis innotescit, Incert. Auct. de mo. proce.cont.apost.nu.3. car.172
¶Prædicamenta, circa quæ videtur versari omnis quæstio,sunt decem. Franc.Cason. de indici. in prin.nu.11 car.345
¶ Pfædones Constansienses, & Ebreicenses agrum Parisiorum populati sunt.Nic.Boer.de seditio.in j.quæst.nu.28 car.63
¶Prægnantem necās, morte naturali puniri debet. Guliel.Bon.de pœna mort.nu.5 car.391
¶Prælatus solusvbi est diffamatus,inquiri pōt tā in capite ꝙm in mēbris. Bonicō.de accu.nu.37. c.10
Prælatus ꝓcedere pōt quacunq; via melius pōt, vt attingat criminibus veritatem.ibi.nu.49. c.11
Prælatus suā sed nō ecclesiæ iniuriā remittere pōt. Io.Fran.Ponzini.de lamijs.nu.85 car.86
Prælatus ecclesiasticus iurisdictionē tēporalē habēs qualiter iustitiam executioni mandare debeat. Nic.Ploui.de irregu,nu,23 car.90

¶Præmeditatum

¶Præmeditatum maleficium non præſumitur, niſi appareat de antecedẽti propoſito, & quomodo id probari poſsit. Franciſ. Caſon. de indicijs. numero.1. el. iiij. car.346

Præmeditatum an præſumatur ſi non apparet de pura rixa. & in quibus caſibus fallat. ibidem nume.5.el j. car.347

¶Prẽmium quod datur capienti bannitũ an debeat diuidi inter eum & fiſcum. Nell.a S.Geminia.de bannit.in ij.par.ij.temp.nu.18 car.217

Præmium,ſi ſunt plures capientes bannitum,an debeatur vnicum inter omnes, an plura. ibidem nume.20. car.217

Præmium an debeatur capienti,ſtante ſtatutũ quod dat quinquaginta capienti bannitum in pecunia, & centum capienti bannitum in perſona, bannitus in mille,quæ ſi non ſoluerit intra menſem intelligebatur bannitus in perſona, fuit intra menſem captus & preſentatus,deinde elapſus eſt menſis & non ſoluit.ibid.nu.21 car.ea.

Præmium an alicui debeatur, ſi vno ſtatuto cauetur ꝙ capiens ex bannitum habeat cẽtum, & alio ſtatuto cauetur ꝙ homines de villa teneantur trahere ad rumorem,& capere malefactorem ac exbãnitos,& quidam iuit ad capiendum Titium ſciẽs eum eſſe bannitum,& cum Titius fugeret eleuauit rumorem, propter quod homines de villa inſecuti ſunt eum & illum cœperũt.ibi.nu.23.c.218

Premium an habere debeat Titius ſi ſtante eodem ſtatuto. Titius ſciens Caium bannitum,ignorans tamen ſtatutum cœpit Caium, & poteſtati preſentauit.ibi.nu.24 car.ea.

¶Prenoſcere & pronuntiare de futuris qñ liceat,& qñ non.Gondiſſal.de hereti.in ix.q.nu.7. c.141

Premaraucenta ad aliquid faciendum ſufficere dicuntur,vt ipſum fructum cenſeatur.Nico.Boer.de ſeditio.in vij.q.nu.39 car 73

Preparatoria in adulterio adulteriũ probant.Mar. Anto.Blan.de indici,nu.69 car.320

Præparatio & ordinatio varijs modis demonſtratur.ibi.nu.68 car.ea.

Preparationes & ordinationes faciunt indicium ad penſamentum.ibi.nu.67 car.ea.

¶Preparatũ. Qui in preparato habet cauſam, ẽt in cõnexo preparãte habet.Ant.Colũba.in for.procedẽ.extraor.i cõtrouer.crimi.art.lxxvij.c.410

¶Preſcriptio aduerſus hereticj accuſationem,an & quanto tempore procedat.Gondiſſal.de hereti.in xxij.q.nu.3 car.152

Preſcriptio,an in caſibus in quibus banniti nõ perdunt bona eis exiſtentibus in banno,currat.Nel. a S.Gemi.de bannit.in j.par.ij.tẽp.nu.19. c.195 Cętera vide ſupra in ver.Conreus.

¶ Preſens videtur, qui accuſatus ſemel comparuit in iudicio, licet poſtea ſe abſentet.Io.Ant. Rub. de poteſta,procu.in j.par.nu.60 car.22

Preſens quatenus cenſeatur qui procuratorem dimiſit.ibi.nu.63 car. ea.

Preſentia vera requiritur,nõ autem interpretatiua in cauſis grauibus.ibi.nu.64 car.ea.

Præſentia partis an faciat ꝙ confeſsio extraiudicialis faciat plenam probationem. Marc. Anto. Blan.de indici,nu.210 car.329

Præſentia ſi delicto adhibeatur,deliberationis indicium oritur,modo illa præſentia fiat animo ſe immiſcendi, ſi opus eſſet. Secus ſi forte fortuna. & quando quis dicatur adeſſe cauſa ſe immiſcendi. Fran.Caſon.de indici.nu.10 car.352

Præſentia adhibita delicto facit indicium occulti auxilij, ſi perſonę fuerint ante delictum congregatæ.ibi.nu.8 car.353

Præſentia iudicis ſupplectum defectum curatoris. Ant. Columba.in for.proceden. extraor. in controuer.cri.arti.clxxiiij. car.413

¶Præſentans. An ſtante ſtatuto,ꝙ bannitus præſentans bannitum rebanniatur, ſi eſt bannitus de pari vel minori crimine,an præſentans bannitum pro homicidio facto cum armis debeat rebanniri a banno ſibi dato pro homicidio facto cum veneno. Nell. a S.Gemi.de bannit. in iij. par.ij.tempor. nume.8 car.135

¶Præſides ſeu iudices ius concedendi liberam mortis facultatem non habent. Placent.de accuſatio. titu.vj.nu.17 car.6

¶Præteritum facit præſumi in præſens. Mar.Ant. Blan.de indici. nu.243 car.332

¶Preſumptio,iuris violenta dicitur,& quid operetur.Gui.de Suza.de indici.nu.98 car.285

Præſumptio violenta contra aliquẽ,ꝙ quempiã occidi fecerit,qualiter ꝓbetur.ibi. nu.101 car.ea.

Præſumptio maior tollit minorem.Io.Fran.Ponzi. de lamijs.nu. 42 car.82

Præſumptio in quibus ſufficiat criminibus, vt ad cõdemnationem deueniatur. Fran.Brun.de indi. in iiij.q.j.par.nu.7 car.294

Preſumptio affirmatiua per negatiuam tollitur,ibi. in v.q.nu.5 car.295

Præſumptio minus eſt q̃ indicium. Mar.Ant.Blan. de indici.nu.248.car.332.& Fran.Caſon.de indi. nu.2. el ij. car.347

Præſumptio quo ad indicium genus dicitur. Marc. Ant.Blan,de indici.nu.251 car.332

Preſumptio plures gradus habet.ibi.nu.252. c.ea.

Præſumptio ex cõſuetudine oritur.ibi.n.411.c.343

Præſumptio iuris et de iure dicitur indicium euidẽs Fran.Brun.de indici.in viij.q.nu.3 car.309

Præſumptio illa cenſetur potior,quę raro reperitur proximior.ibi.nu.5 car.310

Præſumptio iuris & de iure non recipit probationes in contrarium,ſecus de præſumptione iuris. Fran.Caſon.de indici.nu.11 car.347

Præſumptio propoſiti inſurgit contra illum, qui aſportauit bona ſua de loco,vbi homicidium cõmiſit,ad locum,ad quem poſtea confugit,vel ſi bona,vel eorum maiorem partem alienauerit.ibid. nu.5.el ij. car.351

Præſumptio quid ſit,& quotuplex,Pau.Girl.de qõ. in iij.q.nu.6 car.381

Præſumptio hominis quæ dicatur,ibid.

Preſumptio ſimplex iuris quid ſit.ibid.

Præſumptio facti quæ ſit,& q̃ iuris.ibi.nu.7. ca.ea.

Præſumptione vbi iudicatur,moderanda eſt pœna. Gondiſſal.de hæreti.in xiij.q.nu.22 car.145

Præſumptiones contrarijs eliduntur preſumptionibus. Franciſ. Brun,de indici.in v.quæſtio.prima par,nume.1 car.295

Prę̃ſumptionibus euidentiſsimis hęreſis probatur, non etiam leuibus, Gondiſſal. de hęreti. in xiij. queſt.nu.21 car.145
Prę̃ſumptionibus nemo damnari debet, ſed probationibus luce clarioribus, cum de hominis vita agitur.Fran.Caſon.de indici.nu.3 car.360
In prę̃ſumendo crimine plus proſequitur qui pœnã ſanguinis timet, q̃ qui non timet. Iaco.de Are. de quæſtio.nu.12 car.376
¶Prę̃uaricari quid ſit, Placen. de accuſa. titu. iiij. nnme. 3 car.4
¶Presbyter excommunicatus vel ſimpliciter ſuſpẽſus ab ordinibus ſuis efficit̃ irregularis ſi in acolythatu miniſtrauerit.Nic.Ploui.de irregularita. nume.31 car.91
Presbyter mulierem amplexatus, cauſa benedictionis impartiendę hoc ipſum prę̃ſumitur feciſſe. Francif. Brun. de indici. in iiij.quæſtio. j. par. nume. 9 ca.294
Presbyter ſeu clericus qualiter olim pro fornicatione puniebatur,& qualiter hodie.Pau.Girl.de pœnis omnifa.coi.in ix.q.nu.3 car.400
Presbyteri an & quando ſint torquendi.Gui.de Suza.de indic.nu.18 car.279
Presbyteri non ſunt torturæ ſupponendi, licet bene clerici de iure ciuili.ibi.nu. 107 car.286
¶Pretium.vide ſupra in ver. Alienatio.
¶Princeps an & quando poſsit facere per ſuum reſcriptum, ꝙ admittatur procurator in cauſa criminali. Io.Anto.Rube.de poteſta. procurator.in j.par.nu.108 car.23
Princeps timore inimicorum ſuorum vel hoſtium dimittens caſtrum vel ciuitate non perdit poſſeſſionem.Martin.Laudenſ. de cri.læſæ maieſtatis in v.q. car.42
Princeps ſupremus vaſallum priuare nequit, niſi per ſententiam culpa conuicta. Incert. Auct. decri.læſæ maieſta.in j.q.nu.12 car.44
Princeps rem ſuam infeudando de nouo, legem quã vult dicere poteſt.ibi.in ij.q.nu.3 car.47
Princeps facere poteſt vt factum pro non facto habeatur.ibi.nu.6 car.ea.
Princeps in dubio præſumitur vſus iure communi non gratia ſpeciali.ibi.in iij.q.nu.11 car.50
Princeps an poſsit filio reſtituti a pœna criminis lę ſæ maieſtatis gratiam concedere, vt delictum patris reincidentis ei non noceat.ibid. queſtio.viij. numero 1. car.57
Princeps nõ põt aliq̃d turpe vel inhoneſtũ facere,et licet ſit dñs legũ, nõ tñ eſt dñs morũ.ibi.n.2.c.ea.
Princeps in his caſibus diſpenſare poteſt, in quibus & legem condere.ibid.nu.10 car.58
Princeps inhabilem ex delicto paterno,tractans vt fidelem vaſallum,an cẽſeatum eum rehabilitaſſe. ibid.in q.xij. nu.1 car.60
Princeps vaſallum poſt feloniam cõmiſſam, vt ſuæ curiæ parem vocans, an cenſeatur ei culpam remiſiſſe.ibi.nu.2 car.ea.
Princeps occupatori violento ciuitatis vel prouinciæ. non poteſt ipſam concedere. Nico. Boeri.de ſeditio,in vj.q.nu.24 car.70
Princeps non debet ſe immiſcere rebus ſpiritualibus. Io.Francif.Ponzini.de lamijs.&c.nu.3.c.79
Princeps legibus non ligatur. Incer. Auct. de mo. pro.cont.apoſt.nu.19 car. 173
Princeps nomini gratiã concedere dicitur cum iniuria tertij. Paul. Girlan.de relaxatio. carcerator. in tit.de benefi.& indul.prin.in iiij.q.nu.2.c.267
Princeps & Senatus famam reſtituere poſſunt.ibid. in vj.q. nu.2 car.ea.
Princeps omne bonum de officialibus ſuis præſumit,niſi contrarium manifeſte appareat & docea tur. Gui.de Suza.de indici. nu.86.car.284.Bald. de quæſtio.cap. iij. nu.6.car.379. & Fran. Brun. de indici.in v.q.ij.par.nu.30 car.302
Princeps poſt ſententiam latam, ad confeſsionem factam in tormentis,defenſionem concedit, ſi de innocentia damnati conſtiterit. Gui. de Suza.de indici.& tortu.nu.64 car. 282
Princeps habet arbitrium in ſanguine mali hominis.Antoni.Columba.in for.proceden.extraordi. In controuer.cri.arti.ij. car.407
Princeps non tollit ea quæ ſunt naturalia. ibidem arti.iij. car.408
Principis proprium eſt iuſtitiam exercere.Io.Fran. Ponzini.de lamijs.nu.31 car.81
Principis ſtudium eſſe debet, vt populus ſibi ſubditus. bene viuat.ibid.nu.33 car.ea.
Principi concedenti ſaluumconductum,non eſt facile credendum,ſi aut tyrannus eſt, aut non ſolet fidem datam ſeruare.Io.Ant.Rube.de poteſta.procurator.in j.par.nu.320 car.34
Principi congruit ſalutem populi tueri, & malis hominibus prouinciam purgari.Paul.Girlan. de relaxatio.carcerator. in tit.de benefi. & indulgen. prin. nume.2 car.266
Cætera vide ſupra.in ver.crimen læſæ maieſtatis.
¶Principalis perſona quæ accuſatur, an ſubijci torturæ debeat, Ambert. de Antramo. de quæſtio. nume.15 car.389
Principales perſonæ ſunt etiam ad veritatem eruendam quæſtioni ſupponendæ, Guido de Suza. de indici.nu.84 car.284
¶Priuata denuntiatio per quos fiat.Bonicont.de accuſa.nume.11 car.8
¶Priuatio omniũ bonorum cauſæ criminali parificari videtur Io. Ant.Rube.de poteſta. procuratio. in j.par.nu.250 car.30
Priuatio nunq̃ inducitur niſi ſpecialiter exprimatur. Incert.Auct.de cri. læſæ maiecta, in v. quæſtio.nume.5 car.51
Priuationis pœnam ſi ipſo iure impoſitam non conſtet,interpretatio fit,vt in ea requiratur ſententia ibid.in j.q.nu.6 car.45
¶Priuatus accipiens bannitum in alterius territorio,an prę̃mietur virtute vnius ſtatuti,an vero puniatur virtute alteris ſtatuti. Nell, a S. Gemi. de bannit.in ij.par.ij.tempor.nu.29 car.219
¶Priuilegiatus non torquetur excepto in crimine læſæ maieſtatis. Marti. Laudens.de crimi.læſę. maieſta.in xxiij.q. car.43
Priuilegiatus an torqueatur in crimine hęreſis.Ludo. Careti.de hæreti.nu.117 car.165
Priuilegiati ne poſſunt torqueri tormento ſecundi gradus torturę poterunt ſupponi. Pau. Girlan.de quæſtio.in iiij. q.nu.6 car.383

¶Priui-

¶Priuilegium filijs concessum si ad nepotes non extendatur, nec odium. Incer. Auct. de crimi. læsæ maiesta. in vj. q. nu. 8 car. 53
Priuilegium personę an operetur in crimine hęresis. Ludo. Careri. de hęreti. nu. 132 car. 167
¶Probandi onus incumbit accusatori & accusato quando quis fugit, sed quando quis non aufugit, incumbit solum accusatori. Fran. Cason. de indi. nume. 27 car. 358
¶Probatio non admittitur contra præsumptionem iuris & de iure. Io. Fran. Ponzini. de lamijs. nu. 60. car. 84. & Ioan. Nicola. Arelata. de hæreti. in xlij. nota. nu. 2 car. 125
Probatio, contra præsumptionem iuris & de iure admittitur per confessionem. Nell. a S. Geminia. de bannit. in iij. par. j. tempo. nu. 6 car. 186
Probatio in crimine hęresis per quæcunq; probationum genera fieri potest. Gondiss. de hæreti. in xiij. nu. 1 car. 144
Probatio indiciorum vt quis quęstioni subijciatur, qualis esse debeat. ibi. nu. 4 car. ea.
Probatio an requiratur quando publice hæreticus prędicat. Ludo. Careri. de hęreti. nu. 123 c. 166
Probatio plena an inducatur ex fuga. Pau. Girlan. de relaxatio. carcerator. in titu. de fuga. in j. qō. nume. 1 car. 274
Probatio semiplena tantum ex fuga inducitur. ibi. nume. 2 car. ea.
Probatio semiplena in ciuilibus facit indicium in criminalibus. Marc. Anto. Blanc. de indici. numero 224 car. 330
Probatio indirecta in criminali causa sæpe concedi tur. Fran. Cason. de indici. nu. 2. el j. car. 347
Probatio negatiua non admittitur in probatione in tuitiua, vt quando testes deponunt vidisse factum, & sunt in sufficienti numero, & quando qualitas testium est in iure approbata. ibi. nu. 5 car. ea.
Probatio coniecturalis est triplex, circa ea quę in dicant delictum, sed non propositum. Fran. Cason. de indici. tracta. x. nu. 3 car. 356
Probatio quę fit per visum, omnibus alijs est maior & tunc dicitur plena probatio, quādo fit per duos testes de visu omni exceptione maiores. ibi. cap. j. nume. 1 car. 356
Probatio contra indicia etiam indubitata admittitur. ibi. nu. 7 car. 360
Probatio semiplena releuat accusatorem a calūnia nisi reus contrarium plene probet. Fran. Caso. in quæstio. cri. cap. v. nu. 5 car. 371
Probatio dī actus rē dubiā educens in lucē cognitionis. Pau. Gir. de qō. in iij. q. nu. 12 car. 381
Probatio p euidentiā facti q̄ dicatur. ibi. nu. 14. c. ea.
Probatio alibi quomodo fiat. Ant. Columba. in for. proce. extraiu. in cōtrouer. crimi. arti. lxiiij. lxv. lxvj. & lxvij. car. 409. & 410
Probatio seu confessio est fienda iudici in iudicio, alias non sufficit ad condemnandum in criminalibus, licet sufficiat ad torturā. nec habet vim plenę probationis. ibi. arti. clxxxvij. car. 413
Probationis, & inuestigationis veritatis, dantur diuersi gradus. Marc. Anton. Blanc. de indici. nume. 321 car. 330
Probationi alicui quoties stare necesse est, ita q̄ cōtraria probatio prohibetur, nequaq̄ tamē prohibita censetur probatio concludens talem probationem minime legitimam esse. Gondiss. de hæreti. in xxij. q. nu. 10 car. 352
Probationes leuiores sufficiunt contra priuatum, q̄ contra prælatum. Bonicōt. de accusa. nu. 47. c. 10
Probationes liquidissimæ requiruntur, ante q̄ pœnæ priuationis incurratur, Incer. Auct. de cri. læsæ maiesta. in xj. q. nu. 4 car. 59
Probationes in crimine hæreseos debent luce meridiana esse clariores. Ioan. Fran. Ponzini. de lamijs. nu. 67 car. 85
Probationes in criminalibus luce clariores esse debent. Ioan. Nico. Arelata. de hęreti. nota. xxvj. nume. 1. car. 124. Pau. Girlan. de hæreti. in v. qō. nume. 18. car. 132. & de relaxatio. carcerato. in titu. de absolutio. innocen. in vj. q. nu. 2 car. 269
Probationes diuersi generis non iunguntur ad condemnandum in criminalibus. Guid. de Suza. de indici. nu. 103 car. 286
Probationes multę semiplenę non coniunguntur, ad faciendam vnam probationem plenam, licet bene ad indicium faciendum. Franc. Brun. de indic. in ij. q. j. par. nu. 6 car. 288
Probationes angustari non debent. Mar. Ant. Blā. de indici. nu. 159 car. 326
Probationes factæ in ciuili, non probant in criminali. ibi. nu. 210 car. 329
Probationum initium non debet accusator de domo rei sumere. Nisi sint actus iam recepti in iudicio, quos haberet apud se accusatus. Ant. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. cri. arti. xciij. & xciiij. car. 410
Probationibus an & quādo renuntiari possit in criminalibus. Io. Anto. Rube. de potesta. procura. in j. par. nu. 173. & 174 car. 26
Probatum semel, improbari non debet. Iac. de Are. de banni. nu. 43 car. 177
¶Proceditur, in crimine læsæ maiestatis, summarie, de plano, sine strepitu, & figura iudicij. Martin. Lau. de cri. læsæ maie. in xlvij. q. car. 43
Proceditur in regno sola via inquisitionis, & extraordinaria. Anto. Columb. in for. proce. extraordina. in controuer. cri. arti. xvj. car. 408
Procedere in delicto quid sit, & quid ipsum consumare. Nicola. Boeri. de seditio. in vij. quæstio. nume. 40 car. 74
Procedi quando possit super eodem crimine iam composito, aut abolito. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerato. in titu. de pœna, compe. in vj. quęst. nume. 3 car. 272
¶Proceres. In proceribus non habet locum vt delinquens contra eorum statum puniatur secundū formam l. quisquis, C. ad l. Iul. maiesta. Martin. Laudens. de cri. læsæ maiesta. in j. q. car. 42
¶Processus criminalis cum procuratore factus an valeat. si nihil contra procuratorem opponitur. Ioan. Anto. Rube. de potesta. procurator. in j. par. nume. 162 car. 25
Processus formatus cum procuratore super vulnere, an secuta morte sit validus, ita q̄ contra vulnerantem de morte procedi possit, ibidem numero 93 car. 23

Processus factus contra absentem, neglectis allegationibus causarum absentiæ an sit nullus. ibi nu. 189. & 191. car. 27. & nu. 334 car. 35
Processus criminalis in quo non admittitur procurator, an reddatur nullus, si interueniat procurator, licet nō opponatur. ibi. nu. 368. & 371. car. 36. & nu. 378. 381. 388. 391. 393. & 400 car. 37
Processus an fieri possit & procedi contra citatū cō tumacē, Lud. Care. de hęre. nu. 112 car. 165
Processus qualis fiat in causis incarceratorum. Bal. de carceri. cap. ij. nu. 6 car. 263
Processus & testes dati per iudices reis diuersis nominibus nuncupantur. Marc. Ant. Blan. de indi. nume. 50 car. 319
Processus fit summarius in leuibus criminibus. Pau. Girlan. de quæstio. in v. q. nu. 4 car. 384
Processus in criminalibus non debet esse obscurus, nec incertus. Ant. Columba. in for. proce. extraordi. in controuer. crimi. arti. lxxxij. car. 410
Processus inordinatus veram confessionem sponte & expresse factam non vitiat, quin ex illa nō possit reus condemnari. ibi. arti. ccxix. car. 414
Processu non formato, non deuenitur ad tormenta, & an id procedat in manifesto & notorio criminoso, & in inuento in flagranti crimine. Fran. Cason. de torment. cap. iij. nu. 1 car. 361
De processu hęreticorū, vide plura per Lud. Care. de hæreti. nu. 102 car. 163
¶ Proclamare bona accusati potest officialis. Anto. Colum. in for. proce. extraordi. in controuer. crimi. arti. cliij. & cliiij. car. 412
¶ Procurare verbum quam sit latissimum. Ioan. Anto. Rube. de potesta. procurator. in j. par. numero 272 car. 31
¶ Procurator licet interuenire non debeat, si tamen interueniat & nō excipitur, valet quod cū eo agitur. Bonicont. de accusa. nu. 5 car. 7
Procurator cum mandato generali, nunquid absentię causas proponere possit. Ant. de Cana. de excusato. in ij. parti. nu. 23 car. 15
Procurator an constitui possit ad crimina persequēda, vbi proceditur per viam inquisitionis seu denuntiationis. Ioan. Anto. Rube. de potesta. procurator. in j. par. nu. 12 car. 20
Procurator constitui nō pōt ex parte inquirentis aut denūtiātis in crimine publico. ibi. nu. 13. c. ea.
Procurator admittitur, vbi absens condemnari pōt in criminalibus, et an semper locū habeat. ibi. nu. 31. c. 21. & vide nu. 279 & 285. c. 32. & nu. 331. c. 35
Procurator admittitur in ciuilibus, etiā vbi de crimine ciuiliter agitur. ibi. nu. 36 car. 21
Procurator interuenire potest in causa famæ. ibid. nume. 38 car. ea.
Procurator in actione populari ex parte rei potest admitti. ibi. nu. 47 car. 21
Procurator cōstitui pōt ab accusatore, in ijs casibus in quibus cessat pœna talionis. ibi. nu. 53 ca. ea.
Procurator quare non possit constitui in criminalibus ex parte rei. ibi. nu. 54. car. ea. & nume. 65. 72. 73. & 74 car. 22
Procurator an admittatur ex parte rei in criminalibus, vbi iudicium non posset reddi elusorium. ibid. nu. 54 car. 21
Procurator potest constitui in causa relegationis secundū veram opinionem. ibi. nu. 62 car. 22
Procurator, cur vbi proceditur cōtra absentem no admittatur. ibi. nu. 70 car. ea.
Procurator frustra interuenit ad prosequendum crimen publicum. ibi. nu. 76 car. 22
Procurator ꝙ non possit constitui in crimine publico, siue imponatur pœna corporalis, siue pecuniaria, Angeli noua opi. ibi. nu. 78 car. ea.
Procurator an admittatur in causa suspecti tutoris. ibid. nu 86. car. 22. & nu. 264. & 268 car. 31
Procurator an admittatur in crimibus, vbi p viam inquisitionis proceditur. ibi. nu. 87 car. 22
Procurator non admittitur ad opponendum de crimine per viam exceptionis ad finem opponendi. ibi. nu. 88 car. 23
Procurator constitui non potest ad offerēdum libellum in crimine publico. ibi. nu. 89 car. ea.
Procurator non admittitur in criminalibus, nec in medio quidem causæ. ibi. nu. 90 car. ea.
Procurator constitui non potest ad respondendum positionibus in criminalibus vel confitendum delictum. ibi. nu. 92 car. ea.
Procurator vtrum possit admitti in ea causa criminali, in qua duę pœnæ pecuniaria & corporalis alternatiue imponuntur, et quid si copulatiue. ibi. nu. 94. & 100. car. 23. & nu 307 car. 34
Procurator constitui non potest in casu, in quo lex constituit reum puniendū tali pœna vel alia. ibi. nume. 95 car. ea.
Procurator adesse non potest, vbi pro delicto agitur principaliter ad infamandum. ibi. nu. 96. car. ea.
Procurator alieno nomine condemnatus non efficitur infamis. ibi. nu. 97 car. ea.
Procurator an admittatur in causa criminali, pro qua potest imponi pœna perpetui carceris. ibid. nume. 98 car. ea.
Procurator an possit interuenire pro eo, qui ex statuti forma pōt impune offendi. ibi. nu. 102. car. ea.
Procurator admitti non potest, vbi pœna arbitrio potestatis imponitur. ibi. nu. 103 car. 34
Procurator ad accusandum testes de falso, non potest ab eo constitui, qui e carceribus aufugit, ad quos in perpetuum damnatus fuerat. ibidem numero 104 car. ea.
Procurator nunquid constitui possit in causa criminali, in qua virtute statuti potest procedi contra absentem. ibi. nu. 106 car. 34
Procurator ꝙ non admittatur introductum est propter grauitatem causæ. ibi. nu. 109 car. ea.
Procurator an admittatur ad petendum restitutionē in integrum aduersus sententiam latam in causa criminali. ibi. nu. 110 car. ea.
Procurator interuenire non potest, vbi pœna ipso iure imponitur. ibi. nu. 111 car. ea.
Procurator an possit interuenire in causa criminis, quando accusatus vel inquisitus est præsens in iudicio. ibi. nu. 112 car. ea.
Procurator an oblato libello per accusatorem, possit constitui quo ad alios actus. ibi. nu. 113. c. ea.
Procurator an admittatur pro reo criminis carcerato. ibid. nume. 116. car. 23. & nume. 118. 120. 123. 133. & 136 car. 24

Procurator an posit cõstitui ab incarcerato ad omnes actus prꝛeterꝗ ad litem contestandam. ibidem numero 119 car.24
Procurator an & quando admittatur pro accusato in crimine hæresis, ibi.nu.138. & 143 car.25
Procurator constitui potest in criminibus in quibus damnatur memoria defuncti, ibi.nu.140 car.ea.
Procurator an posit constitui vbi pro re familiari proponitur accusatio. ibi.nu.146 car.ea.
Procurator an admittatur in causa seruitutis. ibid. numero 147 car.25
Procurator quando interuenire posit in causa adulterij. ibid.nu.155 car.ea.
Procurator admittitur ad dicendum sententiam criminalem nullam. ibid.nu.156 car.ea.
Procurator constitui non prohibetur ad dicendum inquisitionem ineptam & calumniosam, ibidem. numero 157 car.ea.
Procurator admittitur ad opponendum exceptiones impedientes processum in causa criminali. ibid. numero 158 car.ea.
Procurator admittitur pro reo accusato vel inquisito, vbi delictum commissum est impunibile. ibid. nume.164 car.26
Procurator an admittatur vbi contumax ex statuto habetur pro confesso. ibi.nu.165 car.ea.
Procurator an interuenire posit pro accusato ad petendum admitti testes super innocentia eius, ibidem nume.166 car.ea.
Procurator admittitur pro accusato ad allegandum causam quæ patet ex actis, & quæ notoria est ibi. numero 169 car.ea.
Procurator an admittatur vbi per viam inquisitionis proceditur. ibid.nu.171 car.ea.
Procurator an posit interuenire in processu criminali ad concludendum in causa. ibid. nume. 172. & 174. car.26
Procurator an admittatur in criminalibus ad allegandum causam absentiæ, & quid illa allegatio operetur. ibid.nu.175 car.ea.
Procurator qui admitti non potest, admittitur vt defensor. ibi.nu.184 car.27
Procurator non potest interuenire ad prosequẽdum crimen priuatum, pro quo venit imponenda pena corporis afflictiua. ibi.nu.192 car.ea.
Procurator an constitui posit in causa criminali, in qua venit imponenda pœna relegationis vel remotionis. ibi.nu.196. car.27. & nu.200. car.28. & 201. car.29
Procurator quare regulariter non admittatur in causa iniuriarum, & an speciale sit in illustribus, & in huiusmodi causis procuratores constituere possint. ibid. nume. 209. & 212. car.28. & numero 216 car.29
Procurator ꝙ magis constituatur in crimine iniuriarum ꝗ in priuatis delictis, quare ratio diuersitatis dari non potest. ibid.nu.217 car.29
Procurator an interuenire posit in causa criminis pro quo quis ita relegatur in certum aliquem locum, vt non liceat ei alio se transferre. ibidem. nume.223. & 225 car.29
Procurator interuenire potest in causa criminis, ex quo pœna maior relegatione venit imponenda. ibidem. numero 243 car.30
Procurator admittitur in causa criminis, ex quo quis infamatur, si pro eo imponitur confiscatio omnium bonorũ vel partis eorũ. ibi.nu.249. c.ea.
Procurator an interuenire posit in causa reuocationis liberti ingrati in pristinam seruitutem. ibid. numero 258 car.31
Procurator an admittatur vbi agitur de pœna damnationis in opus metalli, vel de redigendo aliquẽ in seruitutem. ibid.nu.261 car.ea.
Procurator non admittitur citra mandatum speciale, vbi agitur de causa famæ. ibid.nu.267. car.ea.
Procurator an admittatur ex parte actoris, præstita cautione de rato, vbi dubium est de mandato. ibi. numero 273 car.32
Procurator an posit constitui ad testes producendos, aut repetendos, vel alium articulum excepta sententia. ibid.nu.286 car.ea.
Procurator an posit interuenire in causa homicidij pro quo imponitur pœna pecuniaria, nu. 289. & 293. car.33.
Procurator an ex parte accusatoris posit interuenire, vbi pro delicto publico venit imponenda pœna pecuniaria. ibid.nu.298 car.ea.
Procurator an posit in ea causa interuenire, in qua in defectum pœnæ pecuniariæ, imponitur pœna corpoalis per statutum. ibid.nume.302.304.306. & 310. car.34.
Procurator an interuenire posit, vbi statutũ dicit, ꝙ si quis fecerit furtum puniatur pœna dupli & fustigetur. ibid.nu.307 car.ea.
Procurator quilibet admittitur pro reo criminis ad allegandum causas necessarias, quæ reum ipsum impediunt venire. ibid.nume.311 car.ea.
Procurator aliquando defensor appellatur. ibidem. numero 330. car.35
Procurator quare non admittatur in criminalibus, redditur finalis ratio. ibid.nu.341 car.ea.
Procurator an posit admitti ad opponendam exceptionẽ notoriã in causa criminali. ibi.nu.344.c.36
Procurator an admittatur ad opponendã exceptionem peremptoriam, quæ in vim peremptoriæ opponitur. ibid.nu.351 car.ea.
Procurator interuenire non potest, siue dubietas sit in facto, siue in iure. ibid.nu.352 car.ea.
Procurator non admittitur ad opponendum ꝙ interfectus erat bannitus. ibid.nu.354 car.ea.
Procurator admittitur in accusatione falsi ciuiliter porrecta. ibid.nu.364 car.ea.
Procurator interuenire potest in actione furti ciuiliter mota. ibid.nume.365 car.ea.
Procurator an posit interuenire, vbi quis accusat aliquem de crimine plagij, & obijcitur exceptio ꝙ seruus in quem fuit commissum plagiũ erat ipsius surripientis. ibid.nu.366 car.36
Procurator constitui nõ potest in causis capitalibus. & an id sit perpetuum. Ioã. Ant. Rube. de potest. procu. in ij. par. nu. 2. car. 38. & nu. 48. et 50. car. 41
Procurator an posit interuenire, vt tantum prosit non etiam noceat. ibi.nu.20 car.39
Procurator pro absente interuenire potest, vbi absens dãnari põt. & an id obtineat ĩ causis capitalibus idistincte. vide, ibi, nu, 35. 36. 37. 39. et. 41. c. ea.

Procu-

Procurator quare non posit constitui ex parte accusatoris.ibi.nu.54 car.41
Procurator interuenire potest in causa criminis pro quo uenit imponenda pœna relegationis, vel remotionis ab ordine.ibi.nu.58 car.ea.
Procurator interuenire non potest in causa iniuriarum.& quæ sit huius ratio.ibi.nu.62 car.42
Procurator an admitti possit in crimine hæresis,& an aduocatus.Ludo.Careri.de hære.nu.113.c.165
Procurator vel aduocatus si patrocinium præstiterint contra accusatum, an cum eo contrahatur inimicitia.Mar.Ant.Blã.de indici.nu.138.c.324
Procurator & aduocatus dicuntur aduersarij. ibid. numero 139 car.324
Procurator esse non potest, qui habet litem omniũ bonorum.ibid.nu.127 car.323
Procurator qui subiectum depredauit, pœna mortis puniri debet.Guliel.Bõt.de pœna mort.nu.3.c.391
Procurator regius tenet locum accusatoris.Ant.Columba. in forma proce. extraordi. in controuer. crimi. arti.x. car.408
Procurator causas absentiæ allegare potest,faciendo iuramentum q̃ fuit missus ad hoc allegandum. ibid.arti.clxj.& clxj. car.412
Procurator an pro carcerato interuenire possit.ibi. arti.cxcviij. car.413
Procuratoris interuentus ad necessariam defensionem est permissus.Io. Ant.Rube.de potestа. procura.in j.par.nu.221 car.29
Procuratoris appellatio quam late pateat. ibidem. numero 271 car.31
Procuratorem regulariter admitti in causis pecuniarijs.ibid.in ij.par.nu.1 car.38
Procuratorem quilibet tenetur dimittere postq̃ semel citatus, alias procederetur in contumaciam. Incert.Auct.de mo.proce.cõtra aposta.nu.2.c.172
Procuratores compositionem fieri procrrantes,qua debeant vti cautela, vt compositio sit tuta. Faul. Girlan.de relaxatio.carcerator. in tit. de pœna. compositio.in iiij.q.nu.3 car.271
Prodere quis dicatur. Marc. Anto.Blan.de indici. numero 191 car.328
Proditorie vulnerans indiciatur ad pensamentum. ibid.nu.391 car.ea.
¶Prodens propriam ciuitatem vel alium principẽ ab Imperatore inferiorem, an incidat crimen læsæ maiestatis.Nicola.Boeri.de seditio. in vj. qõ. numero 1. car.68
Proditor est,qui relinquit principem suum & adhæret alteri.Martin.Laudens.de crimi.læsæ maie. in xxviij.q. car.43
Proditor contra Imperatorem non amittit feudum quod habet ab ecclesia.nisi per sententiam eccle siæ.ibid.in xxxiij.q. car.ea.
Proditor quilibet perdit feudum. ibid. in xxxvij. quæstio. car.ea.
Proditor dicitur vasallus vel subditus principis,qui permisit venire in sui principis territoria eius inimicos.ibid.in xxxviij.q. car.ea.
Prodi.or non potest esse testis.ibi.in xliii.q.car.ea.
Proditor Principis manifestari debet. ibidem. in liij.questio. car.ea.
Proditor & aliquid proditorie factum differunt. Marc.Ant. Blanc.de indici nu.194 car.328
Proditor principis morti naturali puniri debet.Guliel.Bont.de pœna mort.nu.2 car.391
Proditor patriæ pœna mortis plecti debet. ibidem. numero 4. car.ea.
Preditorium propositum per modum percutiendi concipitur.Fran.Cason.de indici.nu.5.el.j.ca.353
Proditionis crimen committit, qui contra principẽ vel rem publicam agit. Marc. Ant.Blan. de indici.numero 193 car.328
¶Professio tacita quæ sit,& quę expressa sortilegij. Paul.Girlan.de sortilegij.in iij.q.nu.1 car.93
Professio expressa cum demone facta duplex esse potest.ibid.nu.3 car.94
Professio cum demone fit cum abnegatione nominis Christi in baptismate.ibid.nu.4 car.ea.
Professionem expressam demoni facientes expressum ei adorationis cultũ impediũt.ibi.nu 5. c.ea.
¶Professus,an si recedat a religione & publice cõtrahat matrimonium in hæresim incurrat. Ludo. Careri.de hæreti.nu.38 car.159
Professo religionem deserente,& ad nuptias conuolante.an huius criminis cognitio inquisitori concessa sit.Gondissal.de hæreti.in ix.q.nu.4.ca.141
¶Progenies bona,vel mala,bonum, vel malum indicium præstat. Fran. Cason. de indici. numero 1. el iij. car.348
¶Prohibens aliquem capi an habeat indicium contra se,cum conscius criminis videatur. Mar. Ant. Blan.de indici.nu.294.car.335.& Fran.Cason.de indici.tracta.v.nu.5 car.354
Prohibere potens si nou prohibeat, præsumitur particeps criminis,& an hinc oriatur præsumptio occulti auxilij. Fran.Cason.de indici.nu.9.car.353
Prohibere valens si nõ prohibeat an & quando particeps criminis & auxiliator existimetur. ibid. nume.10 car.ea.
Prohibitum aliquid facere,aut efficere aliquod antecedens necessarium ad illud : paria sunt. Paul. Girlan.de sortilegi.in xj.q.nu.20 car.114
Prohibitus.vinum portare,censetur prohibitus portare lagenam causa degustationis. Incer. Auct.de cri.læsæ maiesta.in viij.q.nu.3 car.57
Prohibitus appellare an possit habere recursum. Ludo Careri.de hæreti.nu.129.& 130 car.167
¶Pronuntiatio. An tranfacto termino citationis vel banni, quod facit q̃ citatus habetur pro confesso,requiratur pronuntiatio,vel contumatiæ accusatio.Nell.a S.Gemi. de bannit.in iij. par.j.tempor.nume.10 car.187
Pronuntiatum per appellationem extinguitur. Io. Anto.Rube. de potesta. procurator. in j. par. numero 232 car.30
¶Propinquitas iniuriati inducit argumentum ad pensamentum. Marc. Anto. Blanc.de indici. numero 172 car.326
¶Propinquus propinquum corrigendo modum excedens tenetur. Guido de Suza. de indici. numero 86 car.284
Propinqui præsumuntur scire facta propinquorum. Bonicon.de accusa.nu.22.in fine. car.8
¶Propositum ex quibus indicijs arguatur Fran.Cason.de indici.nu. 3.el j. car.346

Propo-

Propoſitum indicantia qualia eſſe oporteat. ibidem nume.10 car.347
Propoſitum non arguitur, quando fixa fuerit inopinata, licet cauſæ precedant, tam ſecundum legem Moſis, q̃ iura ciuilia. ibi.nu.7 car.349
Propoſitum non cenſetur, niſi induſtria & inſidiæ interceſſerint.ibi.nu.8 car.ea.
Propoſitum ex leuibus cauſis preſumitur, non delictum.ibi.nu.9 car.350
Propoſitum ante delictum a quibus factis, dictisve indicatur.ibi.nu.7 car.350
Propoſitum indicat, ſi quis viſus fuerit frequentare viam, qua illum quem occidit, tranſiturum ſciebat. ibi.nu.4.el ij. car.351
Propoſitum indicatur, ſi veteres hoſpites, aut clientes domi delinquentis fuerint, vel ſi delinquens habuerit malos famulos, ibidem. numero 1. el primo. car.352
Propoſitum preſumitur contra eum, qui dixit non diligo talem, vel ſum ei nociturus ſi potero, ſi eũ poſtea occiderit.ibi.nu.3.el iij. car.354
Propoſiti coniectura ex loco vbi quis offenditur capitur.ibi nu.4.el j. car.346
Propoſiti ſuſpicio ex quibus tollatur. ibidem nume.3.el iij. car.350
¶Propietatis exceptio quoties concludit agentem non poſſidere, tunc obſtat agenti poſſeſſorio recuperandæ. Io.Nico.Arelatan.de hæreti.in j.not. nume.5 car.121
¶Prouiſio facienda eſt læſo pro expenſis factis in medicis & medicinis, & pro operibus quibus caruit,& carituras eſt. Ant.Columba.in for.proceden. extraordina. in controuer.crimina,artic. ccxxxiiij. car.415
¶Prouocato ignoſcitur.Fran.Caſon.in quæſtio.cri. cap.vj.nu.7 car.372
Prouocato permittitur id, quod alias non permitteretur.Nell.a.S.Geminia.de bannit.in j.par.ij.tẽpor.nu.66 car.206
¶Publicatio teſtium non fit in crimine hæreſis. ſi inquiſitorum timeatur potentia.Ioan.Fran. Ponzi.de lamijs.nu.74 car.85
Publicatio teſtium in crimine hæreſis qualiter fiat. Gondiſſal.de hæreti.in xiiij.q.nu.1 car.145
Publicatio bonorum hęreticorum infra quantum tẽpus peti poteſt,& an præſcribi poſsint. Ludouic. Careri.de hæreti.nu.142 car.168
¶Publicæ vtilitatis eſt abſentem a quibuſcunq; defendi. Anto. de Cana. de excuſato. in j. parti. numero 5 car.12
¶Pudorem rubor, terrorem pallor, ac tremor, & dentium crepitus conſequuntur. Franc.Caſon.de indici.nu.3.el j. car.349
¶Puella quędam virgo qualiter ad ludum demonũ abducta fuerit. & ob nomen Chriſti nominatum ibidem dimiſſa. Paul.Girlan.de fortilegi.in vij. qõ.nume.27 car.106
Puella raptori ſuo nubere nõ poteſt, etiam de parẽtum aſſenſu. Paul.Girlan.de pœn.omnifa.coi.in x.q.nu.14 car.402
¶Pugillum fortitudo clamoribus incitatur. & ſermo Imperatoris paratas ad prælium acies. accutoſq; mucrones accendit.Nicol.Boeri.de ſeditio. in vij.q.nu.64 car.76
¶Pulſans,verberans, introiẽs domum meam, mihi iniuriam facit. Marc. Anton. Blanc. de indici. numero 95 car.321
¶Puniri debeat an qui aliquid contra fidem protulit,quæ iocoſe non ſerio protuliſſe aſſeuerat.Gon diſſal.de hæreti.in j.q.nu.7 car.136
Punitio temporalis vni quandoq; infligitur ob delictum alterius ſcilicet non ſpirituali vel æterna. Nicola.Boeri.de ſeditio.in vij.q.nu.20 car.72
Punitionis ratio non æque militat in nepotibus ſicut in filijs.Incer.Auct.de cri.læſæ maieſt.in vj. q.nume.24 car.55
¶Pupillus pro delicto an poſsit carceri mancipari. Bal.de carceri.nu.4 car.262
¶Purgatio canonica quo pacto a ſuſpecto de hæreſi fienda ſit. Gondiſſal. de hæreti. in xv. quæſtio. numero 11 ca.146
Purgationis iuramentum quod dicatur.Mar.Anto. Blan.de indici,nu.284 car.334

QVALITAS accidentalis quando magis attendatur q̃ naturalis. Incer.Auct.de crim.læſæ maieſta. in iiij.nu.12 car.50
Qualitas odioſa patri ſuperueniens, filijs antea natis non obeſt. ibid.in vij.q.nume.3 car.56
Qualitas quę naturaliter ineſt, difficilius tollitur, q̃ ea quę accidentaliter.ibi.nu.8 car.57
Qualitas perſonę an faciat indicium. Marc. Anto. Blan.de indici.nu.255 car.332
Qualitas perſonarum in delictis puniendis attendi debet.Nicol.Boeri.de ſeditio.in iiij.q.nu.1.c.66
Qualitas cauſæ in puniendis delictis debet conſiderari.ibi.nu.2 car.ea.
Qualitas eſſentialis triplex reperitur inalibet anima rationali. Pau.Girlan.de relaxatio.carcerat. in tit.de pœna.compo.in j.q.nu.2 car.270
Qualitas & cauſa in fama conſideratur.Mar. Ant. Blanc.de indici.nu.315 car.336
Qualitas offendentis inducit excuſationẽ ſiue accuſationem, & demonſtrat animum fuiſſe vel non fuiſſe offẽdi.Fran.Caſon.de indici.nu.14.car.353
Qualitas delicti punit quem magis vel minus Ant. Columba,in for.proce. extraor.incontrouer.criarti.lxj. car.409
Qualitatis omiſsio in extraordinarijs iudicijs aliquando reddit iudicium nullum. ibidem artic. cxlviij. car.412
¶Quaſi dictio eſt improprietatis nota, ſicut & verbum videtur. Pau.Girlan.de pœn.omnifa.coi.in x.q.nu.9. car.402
¶Quæ ex ſolo curſu temporis non mutantur, ſemel interpoſita, ſemper in ipſo eſſe preſumuntur,niſi contrarium probetur. Mar. Ant.Blan.de indici. numero 135 car.324
¶Quædam valent ad pręparandum, quę non valent ad decidendum.Marc.Anto.Blan.de indici. nume.348. car.338
¶Quærendum eſt quot,quantæ ſint in reo cauſę,vt earum cauſa deliquiſſe videatur. Fran. Caſon.de indici.tracta.ij.nu.2 car.349

Quærendum non eſt de animo, niſi vbi de reo conſtat.ibi.tracta.x.nu.2 car.356
¶Queritans quod ad eum non ſpectat, indicat contra ſe.ibi.tracta.vj.nu.2 car.354
¶Quæſtio quando ſit applicanda reo. Placent de accuſa.tit.v.nu.1 car.4
Queſtio facti ſtat in arbitrio iudicantis, ſed pœnæ proſecutio legis diſpoſitionis mandatur. Paul.Girlan.de relaxatio.carcerato.in tit.de ſenten.& pęna.executio.cap.vj.nu.6 car.266
Quæſtio ſeu tortura non ex leui cauſa, aut pro quolibet crimine eſt indifferenter proponenda.Gui. de Suza.de indici.nu.2 car.278
Queſtio inquiſitio quædam dicitur cum tormentis & dolore corporis facta eruendæ veritatis gratia.ibi.nu.4caſ.ea. Fran. Brun. de indici. in j.q. ij par.nu.j.car.295.& Bal.de queſtioni.nume.2. car.177 & Paul.Girlan.in tracta.eiuſdem tit.in j.q.nu.j. car.380
Quæſtio fieri dicitur per tormentum quaſi torquens mentem. Suza.ibi.nu.5 car.278
Queſtio qualiter, & quo debeat moderamine fieri. Gui.de Suza.de indici.nu.19.car.279.et Amber. de Antramo.de queſtio.nu.3 car.387
Quæſtio an poſsit alicui repeti ſine nouo indicio. Guid.de Suza.de indici.nu.57.car.282,& Bal.de quæſtio.nu.6 car.377
Quæſtio quibus præſentibus fieri debeat. Guid. de Suza.ibi.nu.80 car.283
Queſtio ſeu tortura etiam dicitur,ſi in turri recluſo alimenta denegentur.ibi.nu.74 car.283
Quæſtio ſeu tortura an poſsit dari,maleficio tantum per famam probato.ibid.nu.93 car.285
Quæſtio a quærendo dicitur,vel inquirendo, ꝙ per eam negotij veritas inquiratur. Fran.Brun.de indici.in j.q.ij.par.nu.2 car.295
Quæſtio ſeu tortura varijs inſtrumẽtis & modis dari poteſt ibid.in ij.q.ij. par.nu.6 car.296
Quæſtio ſeu tortura applicari poteſt in cauſa criminali, criminaliter intentata. ibi.in iij.quæſtio.ij. par.nu.1 car.296
Quæſtio ſeu tortura non eſt præſtanda, niſi præcedant indicia.Fran.Brun.de indici. in v.q.ij.par. nume.3 car.300
Quæſtio abſq; indicijs dari poteſt in tractatibus proditorijs.ibidem nu.6 car.300
Quæſtio non pro omni cauſa vel crimine aut perſona eſt ſumenda.ibi.nu.8,car.ea.& Bal.de quæſtioni.cap.j.nu.1 car.377
Quæſtio ſeu tortura non eſt vniformiter applicanda,ſed ſecundum delicti exigentiam & grauitatẽ. Fran.Brun.de indici.in v.q.ij.par.nu.42. c.303
Quæſtio non datur niſi indicijs pręmijs, & in alijs probationibus deficiatur.ibi.nu.50 car.304
Quæſtio ſeu tortura quando repeti poſsit. ibidem nume.61 car.305
Quæſtio ſeu tortura ad quid fuerit inuenta.Franciſ. Brun.de indici.in vj.q.ij.par.nu.1 car.306
Queſtio in certis delictis datur ex ſolis indicijs. Franc.Brun.de indici. & tortu.in viij.queſtio.ij. par.nu.9 car.310
Queſtio ad inſtantiam partis haberi debet. Marc. Ant,Blan.de indici.nu.2 car,316
Queſtio dicitur multis modis. Iaco.de Are.de queſtio.nu.1 car.375
Queſtio eſt tormẽtalis inquiſitio veritatis, Pau.Girlan.de queſtio.in j.q.nu.2 car.380
Queſtio ex quibus cauſis inferatur,quę torturã prędedere debeant,quibus indicijs, & qua forma in his procedi debeat. Amber.de Antramo.de queſtio nu.4 car.387
Queſtionis effectus quis ſit.Guido.de Suza.de indi. nu.43. car.280. & Amber. de Antramo. de quæſtio.nu.5 car.388
Et quid confeſsione facta in tormentis ſit faciendum. Et quid ſi aliquis tormentis confitetur contra alium, an ſuo dicto ſtabitur. Amber. ibidem nume.6.& 7 car.388
Quæſtionis appellatione quæ cẽſeantur venire.Frã. Brun.de indici.in ij.q.ij.par.nu.1 car.295
Queſtioni non ſemper nec tamen nunq̃ datur fides. Placenti. de accuſatio.tit.v.nu.6 car.5
Queſtioni inimicorũ non creditur.ibi.nu.7.car.ea.
Queſtioni ſeu torturę locus non eſt,ſi aliunde veritas haberi poteſt. Fran.Brun.de indici. in v.q.ij. par.nu.15 car.301
Queſtioni poſſunt ſubijci liberi,& ſerui, & ſtatu liberi,& liberti. Bald.de queſtioni.cap.primo.numero 3 car.377
In quæſtione publica, pactio nil prodeſt reo,etiam contra paciſcentem, & quid in priuata. Iaco.de Are.de quæſtio.nu.2.& 3 car,375
Reliqua habes infra in ver. Tormenta.& in ver. Tortura.
¶Quilibet admittitur ad defendendũ reos.Fran.Caſon.de indici.tracta.xj.nu.17 car,360

R

RAPIENS maſculum cauſa libidinis, qualiter puniri debeat. Paul. Girlan. de pœn.omnifa. coi. in x. q.nu.5 car,400
Rapiens virginem, aut viduam, ſeu nuptam qualiter puniatur. ibidem nu.21.car.402.& nu.26 car.403
Rapiens meretricem aut alias plurium cõcubinam an debeat puniri. ibi.nu.25 car.402
Raptor meretricis quę meretricari deſierat, an puniatur ac ſi probam rapuiſſet mulierem. ibid.numero 26 car.403
Raptores mulierum quibus ſunt pœnis afficiendi. ibid.nu.2 car.400
Raptus mulieris eſt crimen graue & valde deteſtabile,ibid.nu.1 car.ea.
¶Ratio legis ipſius anima dicitur. Ioan.Fran.Ponzi.de lamijs.nume.28 car.81
Ratio determinata legis dictũ reſtringere cenſetur. Pau.Girlan.de fortilegi.in vij.q.nu.34 car.108
¶Ratiocinatio quid ſit,& quando interfuiſſe videatur.Franc. Caſon.de indici. nu.6.el.ij. car.349
¶Reatus in regno omnem honorem excludit. Ant. Columba. in for.proce. extraordi.in controuer. cri.arti.lxxvj. car.410
¶Rebanniri qui nõ põt,an poſsit dari ſecuritas ad annos centum. Nellus a S. Geminia. de bannit. in iij.

in iij.par.ij.tempor.nu.19 car.238
Rebannitus & non cancellatus an posit impune offendi:& quando bannum est nullum,puta quando clericus bannitur a iudice seculari. ibidem in j. par.iij.tempor.nu.2 car.253
Quid e contrario de eo qui offendit bannitum cancellatum,sed non legitime.ibi.nu.3 car.254
Rebannitus simpliciter an dicatur in integrum restitutus.ibid.nu.4 car.ea.
Rebannitus an recuperet partem quæsitam hæredibus occisi ex forma statuti.ibid.nu.9 car.254
Rebannitus an intelligatur restitutus etiam aduersus condemnationem factum de bannito damnum posso. ibid.nu.11 car.ea.
Rebannitus an possit agere pro robaria sibi facta tempore banni stante certo statuto &c. ibidem. numero 12 car.255
Rebannitus an agere possit pro contractu quem fecit tempore banni.ibid.nu.13 car.ea.
Rebannitus an possit testificari,& alios actus facere, qui infamibus sunt interdicti. & hic tractatur qui possint famę restituere.ibid.nu.14 car.ea
Rebannitus infamis si iurauit tempore banni,& postea q̃ fuit rebannitus depositus, quod iuris, scilicet an valeat eius dictum.ibid.nu.16 car.255
Rebannitus an possit admitti ad honores ciuitatis. ibid.nu.17 car.256
Rebannitus ex eo, quia ante terminum banni occidit rebellem, an prohibeatur habere officia prohibita bannitis rebannitis.ibi.nu.23 car.257
Rebannitus per statutum an censeatur ad famam restituti. Pau. Girlan.de relaxatio. carcerato.in tit.de benefi.& indul.prin.in.vj.q.nu.1 car.267
¶Rebaptizãs se scienter,pœna mortis naturalis est puniendus.Guliel. Bont.de pęna mort.nu.1.c.391
¶Rebellare castrum attentans, an ad actum proximum perueniens , inde bannitus comprehendatur in statuto loquente de bannito ob rebellionem castri. Nell.a S.Gemi. de bannit.in iij.par.ij.temp. numero 59 car.245
¶Rebellio subitorum non priuat dominum possessione ciuitatis, nisi eum vel officiale suos expellerent de ciuitate,vel caperent , vel incarcerarent Marti.Lau.de cri.læsę maiesta.in v.q. car.42 & in xxix.q. car.43
Rebellione contra principem sicut perduntur priuilegia,ita consuetudines priuilegiatę,ibi.in xxix. quæstio. car.43
Rebelli esse,qui relinquit principem suum & alteri adhęret.ibid.in xxviij. q. car.43
Rebellis dicitur esse , qui est in notoria in obedientia.ibid.in xxix.q. car.43
Rebellem Imperij quem esse aliud est, aliud est quẽ esse in odium Imperij.ibid.in xlviij.q. car.43
¶Recedentes ab hæresi,et abiurantes an indistincte sint recipiendi, & pœnas criminis euitent,& vsq; ad quod tempus admittatur,abiuratio, late traditur,& varię Doctorum sententiæ referuntur.Gon dissal.de hereti.in xx.q.nu.1 car.149
¶Receptans. An ille qui scienter pluribus diebus receptauit bannitum,postea eum prodidit,et curię præsentauit, debeat puniri, vel pręmiari.Nell. a S.Gemi.de bannit.in iij.par.ij.tẽp.nu.24.car.238
Receptans bannitum ignorans eum bannitum , an puniatur pœna receptantis.ibi.nu.20 car.ea.
Receptans bannitum consanguineum scienter , an statuti pœna puniatur. ibidem.nu.21 car.233
Receptans in domo extra villam positam. an incidat in pœnam statuti punientem receptantem in castris,vel villis,ibid.nu.23 car.ea.
Receptans scienter malefactorem in domo sua post delictũ præsumitur particeps criminis, & poterit torqueri, nisi receptas sit recipiẽtis cõsanguineus, vel aliqua alia iusta causa probetur,Fran.Cason. de indici.in tracta.v.nu.4. car.354.
Receptans ignoranter non punitur,si coacte. Ludo. Careti.de hęreti.nu.170.& 171. car.171
Receptans amicum inueteratum an excusetur ibi. nu.172. car.ea.
Receptator raptę mulieris qua sit afficiendus pęna. Paul.Girlã.de pœ.omnifa,coi.in x.q.nu.4 c.400
Receptator rebellis an sicut hodie in crimine læsæ maiestatis suspenditur cum publicatione bonorũ. ita & in receptante hęreticum, Ludo. Careri. de hęreti,nume.166 car.171
Receptator hęretici an si egit pœnitentiam & abiurauerit euitet pœnas.ibid.nu.173 car.ea.
Receptatores & fautores hæreticorum quibus sint pœnis afficiendi. Pau. Girlan.de hęreti,in ix. q. numero 1. car.134
Receptatores hæreticorum, fautores receptatorum, & credentes qualiter puniantur,& quę sint pœnæ introductæ,& quid si occultant tantum,Ludo.Careri.de hęre.numero 163.& 164 car.170
Receptare an liceat hæreticum consanguineum.ibi. numero 167 car.171
De receptatoribus aliorum malefactorum vide.ibi. nume. 174 car.171
¶Receptatio hæreticorum est omnibus interdicta. Pau.Girlan.de hæreti.in ix.q.nume.2 car.134
Receptio delinquentis indiciat ad pensamentum. Marc. Anto.Blan.de indici.nu.202 car.329
¶Recipiens beneficium in irregularitate,absolutione impetrata, an indigeat alia dispensatione.Nicola.Ploui.de irregulari.nume.29 car.90
Recipiens literas debiti,si nihil dicat,videtur debitum fateri , & quomodo id procedat , & an id in criminalibus habeat locum. Fran. Cason. de indici.nume.4.el j. car.356
Recipiens malandrinos pœna mortis naturalis est puniendus.Guliel.Bont.de pęna mor.nu.5.ca.391
¶Reconciliatio an tollat præsumptionem mali animi ex inimicitia.Marc. Ant. Blan.de indici.numero 161 car.326
Reconciliatio si non probetur.an semper præsumatur inimicitia.ibid.nu.134 car.324
Reconciliatio fieri potest , in adulterij quæstione, quæ proponitur ad thori separationem. Iaco. de Are.de quæstio.nu.14 car.376
¶Rectorcui concessum est arbitrium torquendi aliquem , an possit torquere nullis pręcedentibus indicijs.Fran. Brun. de indici.in vij.q.ij. par.numero 7. car.309
¶Recusans iurare ad purgationẽ an hæreticus censeatur.Ludo.Careri de hęresi.nu.45 car.159
¶Redeuntes ad gratiam sponte qui dicantur.Pau. Girlan.

Girlan.de hæreti.in v.q.nu.20 car.132
¶Regere seipsum summa sapientia est. Ioan. Fran. Ponzi.de lami.nume.24 car.81
¶Regulam pro se habens intentionem fundatam habere dicitur, incert. Auct.de crimi.lęsæ.maiesta. in j.q.nu.13 car.45
Regulis iuris tenaciter inhęrendum.ibidem.
¶Regularis denuntiatio quę sit.Bonicon.de accusa. numero 20 car.8
¶Reiteratio actuum inducit propositum & deliberationem. Ant.Columba.in for.proceden. extraordi.in contro.cri.arti.lxxxj. car.410
¶Relapsus in hęresim quando quis dicatur, Paul. Girlan.de hæreti.in x.q.nu.3.car.134.& Gondis sal. de hæreti. in xj.q.nu.2,car.142, & in xx. q. numero 5 car.149
Relapsus seculari iudici protinus nulla audientia ei præstita est tradendus. Gondissal.de hęreti.in xj. q.nume.2 car.142
Relapsus in hæresim qualiter puniatur.Ludo.Careri.de hæreti.nu.161.& 162 car.170
¶Relatio debet fieri postq̃ iudex commisit & interrogauit chirurgos. Ant.Colūba. in for. proce. extraor.in controuer.cri.arti.xxx. car.408
Relationes officiariorum melius audiuntur q̃ relationes priuati.ibid. arti.xvij. car.408
¶Relatiuum debet intelligi secundum qualitatem relati.Incert.Auctor de cri.læsæ maiesta. in vij. q.nume.15 car.54
¶Relaxari fideiussoribus quibus casibus reus minime debeat, licet pœna corporalis non inieratur. Fran.Cason.in quæstio.crimi.cap.ix.nu.11.c.374
¶Relaxatio rei capti quando statim fieri debeat absque expensis non expectata sententia. Fran. Cason.in quæstio.crimi.cap.ix.nu.2 car.373
Relaxationes quæ lite pendente fieri possunt. Pau. Girlan. de relaxa.carcerato.in j. nu.2. car.264
Relaxationum diuersę sunt species.ibi.nu.1.car.ea.
¶Relaxatus cum fideiussoribus non idoneis potest iterum capi,& cogitur idonee fideiubere, nec fideiussores ob talem capturam liberantur. Fran. Cason.in quæstio.cri.in ix.q.nu.12 car. 374
¶Relegari debet,qui ad conceptionem medicamentum propinauit.Placentin. de accusa. titu. vj.numero 3 car.5
¶Relegatio large pœna capitalis dicitur. Io. Ant. Rube.de potesta.procurator.in j.par.nu.29.ca.21
Relegatio deffert a deportatione.ibid. nu.198. car. 28.& nu.229 car.29
Relegatio an connumeretur inter pœnas publicorum iudiciorum.ibid.nu.205 car.28
¶Relegati omnia iura retinent..ibi.nu.225. car.29
¶Religiosi non possunt tabellionatus officium exercere fallit in crimine hęresis.Io.Nicola.Arelata. de hęreti.not.xxxj.nu.1 car.125
Religiosis magis creditur q̃ laicis, in omni probatione facienda.& in quocunque alio negotio.Frā. Cason.de torment.cap.xj.nu.11 car.365
¶Reliquiæ alicuius antiqui iuris multum operantur in iure.Io.Nicola.Arela.de hæreti.not.xxv. numero 3. car.124
Reliquias Sanctorum ecclesiæ sacramenta sortilegijs immiscentes,pari pœna puniuntur, Pau.Girlan.de sortile.in xj.q.nu.21 car.114
¶Remedio appellationis vti debemus contra grauamini.Bonicont.de accusa.nu.13 car.8
Remedia contra maleficia, aut alios languores, de iure ciuili non sunt reprobata.Pau.Girlan.de sortilegi.in ij.q.nu.5 car.92
Remedia fanatica qualiter cognoscantur superstitiosa vel non.ibid.in vj.q.nume.22 car.102
Remedia quæ verbis fiant ne torti dolorem sentiant.Pau.Girlan.de quęstio.in iiij.q.nu.13.c.383
Remedia quæ fieri possint aduersus maleficia taciturnitatis.ibid.nu.16 car.384
¶Remissio pœnę ob delictum patronum facta filio amplissime extendi debet.incert. Auct.de crimi. læsæ maiesta.in x.q.nu.2 car.58
Remissione pœnę prohibita prohiberi censetur eius diminutio.ibid.in viij.q.nu.5 car.57
¶Remissio ad locum delicti fit duabus de causis. Anto. Columba, in for. proceden. extraordi.in contro.cri.arti. ccxlj. car.415
Remissio non fit nisi visis informationibus per iudicem requisitum,ibid.arti.ccxlij. car.ea.
Remissio non fit in delictis de maiori tribunali adminus vbi est præuentio.ibi.arti.ccxliiij.car.ea.
Remissio de consuetudine semper fit inter subditos eidem Principi.ibid.arti.ccxlv. car.ea.
Remissio ad locum delicti non fit in vagabundo. ibid.arti ccxlviij. car.ea.
Remitti quis non debet coram iudice suspecto. ibi. arti.cxlvj. car.411
¶Remitentis susceptę fidei grauius est delictum, q̃ eius qui nunq̃ susceptæ renititur.Gondiss.de hæreti.in v.q.nu.2 car.137
¶Renuntiare iuri sibi competenti quilibet potest, fallit in hæretico in casu de quo per Io. Nicola. Arelatan.de hæreti.not.xlviij.nu.2 car.226
Renuntiare iuri suo voluntarie,& eo spoliari a Canone differunt, Incert. Auct.de mo.proce.contra aposta.numero 8 car.172
Renuntiare defensioni suæ an reus possit , & an iudex id admittere debeat.Fran. Cason. de indici. tracta.xj.nu.23.car.360.& de torment. cap. xxj. nume.21 car.369
¶Repertus cum armis prohibitis reddiens ab occidendo bannitum an puniatur virtute statuti prohibentis talia arma portari.Nell.a S Gemi.in ij. par.ij.tempor.nu.48 car.223
Repertus extra viam publicam habet malam suspicionem contra se, Marc. Anto. Blan. de indici. numero 17 car.320
Repertus prope mortuum cum cultello , indiciatur ad torturam. & in loco delicti est indicium propinquum. ibid.nu.295.& 296 car.335
Repertus in flagranti crimine potest a quocunque capi,sed nō detineri,nisi per viginti horas. Fran. Cason.in quæstio.cri.cap.ix.nu.4 car.374
Repertus prope mortuum cū gladio, poterit torqueri, & an damnari, Fran. Cason.de indici.tracta. x.cap.ij.nume.5 car.357
Reperti in crimine an ex hoc solo conuincantur,vt de facto puniri possint.ibid.nu.1 car.ea.
Reperti in domo, vbi perpetratum est maleficium & nescitur a quo,poterunt torqueri, & an ex hoc possint

posſint damnari.ibi.nu.2 car.ea.
Reperti in loco delicti,vel in loco proximo poſſunt torqueri,maxime ſi fuerint inimici interfecti,& reperti cum armis.ibi.nu.4 car.ea.
¶Repetere reum in tortura,ſi iudex intendat,debet in actis interloqui. quod ſuperſedet a tortura incepta,ſed non perfecte data.Fran. Caſon. de tormen.cap.xiiij.nu.7 car.365
¶Repulſus ab accuſatione, ad quid admittatur Bonicon.de accu.nu.11 car.8
¶Res ſemel alienata, & per hæredem recuperata, penes ipſum eſſe cenſetur ex noua cauſa. Incert. Auct.de cri.læſæ maieſt.in ij.q nu.2 car.47
Res parua quæ dicatur. Mar.Ant. Blan. de indici. nume.132 car.323
Res ſubtracta ſi cedebat ad commodum imputati, an iudicet contra eum.ibi.nu.422 car.343
Res relicta in loco furti an faciat indicium. ibid. nume.427 car.344
Rei ſuæ quilibet bonus moderator & arbiter exiſtimatur.Paul.Girlan.de ſortilegi. in vij. quæſt. nume.21 car.105
¶Reſcriptum remittens pœnam ante delictum commiſſum eſt nullum.Incer.Auct.de cri. læſæ maieſta.in viij.q.nu.2 car.57
Reſcriptum principis non eſt cum alterius iniuria exequendum.Ioan.Franciſ. Ponzini. de lamijs. nume.32 car.81
Reſcriptum in quo ponuntur verba indulgeo,& reſtituo,qualiter intelligatur.Paul.Girlan. de relaxa.carcerator.in tit.de benefi. & indulgen.prin. in j.q.nu.4 car.267
¶Reſpondere per verbum dubitatiuum & philoſophicum . Ioan. Franciſ. Ponzini . de lamijs numero, 35 car.82
Reſpondere non videtur, qui ad interrogata obſcure reſpondet. Franciſ.Caſon.de tormẽ.cap.xviij. nume. 21 car.367
Reſponſio rei dicentis,ſi feci, feci ad meam defenſionem,in criminalibus non eſt admittenda. ibi. nume.19 car.ea.
Reſponſio rei dubia parit indicia contra eum,quia videtur velle iudicem fallere.ibi.nu.20 car.ea.
¶Reſpublica per magiſtratum repreſentatur.Iaco. de Are.de bannit.nu.38 car.178
Reipublicæ vtile eſt,ne delicta remaneant impunita.Bonicon.de accuſa.nu.34 car.9
¶Reſtituere quid ſit.Incer. Auct.de cri. læſæ maieſta.in ij.q nu.4 car.47
Reſtituere plus eſt ꝙ indulgere,Paul.Gir.de relaxa.carce.in tit.de benefi.& indulgen. princi.in j.q.nume.3 car.266
Reſtituo verbum quid ſignificet,ibid.
¶Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam latã in cauſa criminali,an poſsit per procuratorẽ peti.Ioan.Ant.Rub.de poteſta.procurato,in j part. nume.110 car.23
Reſtitutio an taliter fieri poſsit ꝙ ad alienata trahatur.Nell.a S. Geminia.de baunit.in j.par. iij. tempo,nu.8 car.254
Reſtitutio quę fit ad bona eſt pleniſsime interpretanda. Incer,Auct,de cri,læſę maieſta,in ij.quęſt. nume, 5 car.47
Reſtitutio ſui natura in ſtatum priſtinum reponit omnia.ibi.in iiij.nu.4 car.49
Reſtitutio omnia in priſtinum reponens ſtatum, ad perſonas extenditur,quæ in principali conſequẽtiam puniuntur.ibi.nu.7 car.150
Reſtitutio etiam in tertij præiudicium retrotrahitur in iure ſibi quæſito.ibi.nu.10 car.ea.
Reſtitutione ſecuta actiones contra reſtitutum reui uiſcunt.ibi.nu.8 car.ea.
¶Reſtitutus contra quem recurſum habebit,ſi bona ſua per fiſcum alienata ſint.Pau.Girl. de hæreti. in vj.q.nu.4 car.133
Reſtitutus an recuperet etiam alienata per fiſcum, Nel.a S.Gemi.de bannit.in j.par.iij.tempo.nu.5. car.254.& Paul.Gir. de relaxa.carcerator.in ti. de benefi.& indul.princi. in iiij.q.nu.1 c.267
Reſtitutus ſi non recuperat alienata per fiſcum , an recuperet a fiſco pretiũ eorũ.Nel.ibi,nu.6. c.ea.
Reſtiutus an recuperet fructus perceptos a fiſco ex bonis quæ reſtituuntur.ibi.nu.7 car.254
Reſtitutus an poſsit illico pretium ſuorum bonorũ conſequi a fiſco. Paul.Girlã.de relaxa.carce. in tit.de benefi. & indulgen. princi. in v. quæſtio. nume.1. car.267
¶Retinens bannitum in priuato carcere an excuſetur a pœna virtute ſtatuti permittentis offendi bannitum. Nell.a S. Gemi, de bannit,in ij, par, ij.tempo.nu.38 car.221
¶Reuelantes ſecreta in manuum principis hoſtibus capite puniuntur, Martin.Lau. de cri. læſæ maieſta.in xlix.q. car.43
¶Reuerentia qua forma per ſtrigas ſiue lamias exhibeatur demonij ipſarum principi. Paul.Gir.de ſortilegi.in vij.q.nu.29 car.107
¶Reuocatio in ſeruitutem cui pœnæ ſit æquiparanda.& an per procuratorem agitari poſsit. Ioan. Anton. Rube. de poteſta. procura. in j. part. nume.258.& 261 car.31
Reuocatio confeſsionis factæ in tortura quando ſit admittenda.Franciſ. Brun. de indici.in vj.q.ij. par.nume.7 car.306
Reuocatio hæreſis eſt duplex.Ioã. Nico. Arela. de hæreti.not xlvj.nu.1 car.126
Reuocatio hæreſis quæ fit ſolum ad ſalutem animę, poteſt indiſtincte quandocunque fieri,vſque ad vitę exitum.ibid.
Reuocatio hæreſis quæ fit tam ad ſalutem animæ ꝙ corporis debet fieri congruo loco & tempore. ibid.nume.3 car.ea
Reuocatio hæreſis an debeat fieri ſtatim poſt deprehenſionem. Paul. Girlan.de hæreti.in v. quæſt. nume. 2 car.130
Reuocatio erroris quando ſponte & vero corde fieri dicatur.ibi.nu.4 car.ea.
Reuocatio erroris non admittitur niſi ſecundum iudicis arbitrium.ibi.nu.12 car.181
Reuocatio erroris poſt latam ſententiam admittitur.ibi.nu.15 car.132
Reuocatio & pœnitentia duplex eſſe poteſt. ibid. nume. 21 car.ea.
Reuocatio erroris non admittitur , niſi ſtatim fiat poſt deprehenſionem , ibid , in x. quæſtio . numero. 3. car.134

Reuocatione erroris facta hæresis. caret altero ex subſtantialibus extremis. ibid. in v. quæſtio. numero. 9 car. 131
¶Reus: Sine accuſatore de iure contra reum nō proceditur. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 1 c. 316
Reus confeſſus non ſtatim pro iudicando eſt habendas. Placen. de accuſa. tit. j. nu. 4 car. 1
Reus in criminalibus an ſuis defenſionibus renuntiare poſsit. Ioan. Anto. Rube. de poteſta. procu. in j. par. nu. 74. car. 22. & Franc. Caſon. de indici. tract. xj. nu. 20 car. 360
Reus & accuſatus de cauſa capitali ſolet in vinculis detrudi. Io. Anto. Rub. de poteſta. procu. in j. par. nu. 123 car. 24
Reus criminis tenetur reſpondere poſitionibus per verbum veritatis & non per verbum credo. ibi. nume. 137. car. ea.
Reus citatus an excuſetur a contumacia, propter hoſtilitatem quę ſit in territorio, per quod habet trā ſire. ibi. nu. 318 car. 34
Reus abſens ex iuſta cauſa, poteſt a quibuſcunque defendi plenarie, & quis effectus ex tali defenſione reſultet. ibi. in ij. par. nu. 23. & 24 car. 39
Reus læſæ maieſtatis bonorum dominium ipſo iure non perdit. Incert. Auct. de crimi. læſę maieſta. in j. q. nu. 7 car. 45
Reus non tenetur edere actori ad fundandam intentionem. Nicol. Arelatan. de hæreſi. in xxj. not. nume. 1 car. 123
Reus in quacunque iudicij parte pōt errorē renocare. Pau. Girlan. de hæreti. in v. q. nu. 5 car. 130
Reus an cenſeatur ad omnia reſtitutus, ſi princeps dicat, facinus tibi gratiam. Pau. Girlan. de relaxa. carce. in titu. de benefi. & indulgen. princi. in ij. q. nu. 1. car. 267
Reus qui per torturam purgauit indicia, & abſolutus, an poſsit repeti ſuperuenientibus nouis indicijs, ibi. in tit. de abſolu. Inno. in ij. q. nu. 3. c. 368
Reus quas habet excuſationes proponere poteſt. & per domeſticos innocentiam probare, ibi. in iij. q. nume. 3 car. 268
Reus an dicatur delictum confiteri, per compoſitionem factam cum fiſco cum conſenſu partis læſæ. ibi. in tit. de pœna. compo. iiij. q. nu. 1. car. 271
Reus componens quando delictum fateri cenſeatur. ibi. nu. 2 car. ea.
Reus pro quibus criminibus relaxari poſsit fideiuſſoribus. ibi. in tit. de fideiuſſori. reo. in j. quęſt. nume. 1. car. 272
Reus non relaxatur fideiuſſoribus, ſi crimen atrox ſit. ibi. nu. 3 car. ea.
Reus an poſsit relaxari fideiuſſoribus ſi pœna ſit arbitraria. ibi. nu. 5 car. 272
Reus an poſsit fideiuſſoribus relaxari, ſi in defectū pœnæ pecuniariæ eſſet imponenda corporalis. ibid. nu. 6 car. ea.
Reus quomodo cuſtodiendus ſit, ſecundum criminis qualitatem committitur iudici. ibi. in titu. de fideiuſſo. reo. in ij. q. nu. 3 car. 273
Reus iurans ſe veritatem dicturum, an poſsit de mē dacio puniri, ſi mendacium dixerit, ibi. in titu. de fuga. incarcera. in j. q. nu. 9 car. 274
Reus incarcerat⁹ oſtium apertum reperiens, non habetur pro confeſſo, ſi fugerit. ibi. nu. 14. c. 275
Reus abſolutus an ad ſolas agere poſsit expenſas, cauſa calumniæ omiſſa. Paul. Girlan. de relaxa. carcera. in tit. de expenſ. nu. 4 car. 276
Reus ex cauſa ciuili & criminali poteſt torqueri, ſi alias veritas non poſsit haberi, Guid. de Suza. de indici. nu. 26 car. 279
Reus petens defenſionem contra indicia ad torturā, an ſit audiendus. ibi. nu. 62 car. 282
Reus confeſſus, ad quem locum duci debeat inconfeſsione perſeueraturus. ibid. nu. 78. car. 283. & Bal. de quæſtio. cap. iij nu. 3 car. 379
Reus & accuſator in crimine falſi poſſunt torqueri. Franciſ. Brun. de indici. in iiij. quæſt. ij. par. nume. 30 car. 299
Reus tortus confeſsionem illicitam per tormenta pluries ratificans, præſumitur hoc facere tormentorum timore. ibi. in v. q nu. 44 car. 303
Reus quando dicatur ſponte confeſſus & quādo coacte. ibi. in vj. q. nu. 25 car. 308
Reus dicitur ſponte confeſſus ſi in confeſsione perſeueret. ibi. nu. 26 car. ea.
Reus delatus corporaliter puniendus, debet in carceribus publicis detineri, ſed ſi pecuniariter, idoneo præſtito fideiuſſore poterit relaxari. ibid. in ix. q. nume. 8 car. 311
Reus petere debet copiam indiciorum. Marc. Ant. Blanc. de indici. nu. 24 car. 317
Reus petēs copiam indiciorum an allegare debeat cauſas quare illam petit. ibi. nu. 26 car. ea.
Reus ex variatione quoties torqueri debeat. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 222 car. 330
Reus circa diuerſa poteſt ſibi ipſi contrariari. ibid. nume. 269 car. 333
Reus aſſerens ſe feciſſe ad ſui defenſionem debet illud probare. ibi. nu. 270 car. ea.
Reus vt quis ſit, vel eius nomen ſit receptum inter reos differunt. ibi. nu. 335 car. 337
Reus facta nominatione de ſocio an iurare debeat dicta per eum vera eſſe. ibi. nu. 383 car. 341
Reus abſens non condemnatur ſi contra eū non fuerit probatum delictum. Franciſ. Caſon. de indici. nume. 8. car. 346
Reus & teſtis qualiter interrogari & deponere debeant, an quis ex nemo perierit. ibidem numero. 3. el iij. car. 346
Reus poſt didicita teſtificata, & concluſum in cauſa, poteſt ſuper eiſdem probare, ſecus accuſator. ibi. nu. 7 car. 347
Reus poteſt probare contrarium etiam poſt didicita teſtificata, & poteſt torqueri, an prædicta indicia ſine alijs ſufficiant. ibi. nu. 1. el iij. c. 349
Reus ſuſpectus debet interrogari, vbi fuerit, cum quibus comederit tempore delicti. ibidem numero. 6. el ij. car. 350
Reus vt de tractatu poſsit condemnari, tria concurrere debent, ſecreta locutio, & inimicitiæ capitales cum occiſo, & ꝙ homicidium ſit ſecutum incontinenti. ibi. nu. 2. el j. car. 351
Reus interrogatus per iudicē. ſi nō reſpōdeat, pōt ēt ſine indicijs torqueri. ibi. nu. 3. el j. car. 356
Reus præſumitur diſceſsiſſe ob cauſam, per quam accuſatur, ſiue inquiritur, niſi aliam iuſtam cauſam

fam probet. ibi. nu. 4. el ij. car. 357
Reus non torquetur, pallore in eo superueniente, qñ interrogatur a iudice. ibi. nu. 3. el j. car. 358
Reus contumax si capiatur, ex hoc solo poterit torqueri. ibi. nu. 8 car. 359
Reus non conuicitur ob aliqua indicia, vt pœna capitali damnetur. Frã. Cason. de indici. nu. 1. c. 360
Reus captus an debeat audiri, an vero possit statim de crimine condemnari? ibi. nu. 14 car. ea.
Reus a quolibet defendi potest. ibi. nu. 17 car. ea.
Reus repertus in flagranti crimine, an de facto puniri possit. ibi. nu. 24 car. ea.
Reus torqueri non debet non publicato processu. Fran. Cason. de tormen. cap. iiij. nu. 1 car. 362
Reus ex quo quia captus, nõ debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur. ibid. nume. 4. car. ea.
Reus ante tortutam est audiendus, quia potest tale quid probare, quo probato, nõ deueniretur ad torturam. ibid nu. 5 car. ea.
Reus torqueri non debet non præcedentibus indicijs, alias iudex punitur, licet per talem torturã reus repertus fuerit commisisse crimen obiectum. ibi. cap. v. nu. 1 car. 362
Reus ob contumaciam bannitus, si postea capiatur, poterit sine alijs indicijs torqueri. ibi. nu. 7. c. ea.
Reus non debet a iudice torqueri nisi ad instãtiam accusatoris, sed de consuetudine contrarium obseruatur. ibi. cap. xij. nu. 1 car. 365
Reus pro quolibet sufficienti iudicio an possit ter quassari. ibi. cap. xiiij. nu. 3 car. 365
Reus ter solum debet in tortura repeti, sed antiquitus ex causa octies repetebatur. ibi. nu. 10. c. 366
Reus in tortum est de se interrogandus, non de alijs. ibid. cap. xv. nu. 2 car. 366
Reus in tortura si de facto proprio interrogetur, aliquæ circunstantiæ an sint exprimendę. ibid. numero. 3. car. ea.
Reus non torquetur si de corpore non constat, nec procedi potest per inquisitionem, aut accusationẽ, nec sponte confessus hoc casu damnatur. ibi. cap. xviij. nu. 8 car. 367
Reus confessus se occidisse, sed non animo occidendi, an de homicidio teneatur. ibid. nu. 22. c. ea.
Reus qꝑ non animo occidendi fecerit, quomodo probetur. ibi. nu. 24 car. ea.
Reus absoluitur accusatore non probãte, & quid si probatũ sit de diuerso, qꝑ positũ in libello, an reus absoluatur, vel puniatur de eo quod probatũ est. Fran. Cason. in q. crimi. cap. v. nu. 1 car. 371
Reus pacisc̃do data pecunia infamis redditur. Iaco. de Are. de quæstio. nu. 4 car. 375
Reus non hr̃ pro conuicto si transigat. vbi ex crimine pœna sanguinis irrogar, nisi in causa adulterij, secus si gratis pacisc̃atur. ibi. nu. 6 car. 376
Reus & separatim, & de pluribus accusari, & puniri potest. si eodem actu plura commiserit crimina specie diuersa. Paul. Girlan. de pœn. omnifa. coi. in j. q. nu. 13 car. 393
Reus ex eodẽ facto de pluribus criminibus ab vno & eodẽ impeti & vexari nõ põt. ibi. nu. 14. c. ea.
Reus ẽt diebus feriatis torqueri põt. Ant. Col. ĩ for. pto, extraordi. in controuer. cri. arti. xxij. c. 408
Reus requiri debet an ex interuallo, vel incontinẽti percusserit. ibid. articu. lxxx. car. 410
Reus capi põt, nisi compareat die assignata. ibid. arti. cv. car. 411
Reus vbi potest extrahi, vel debet custodiri, potest in ecclesia compeditari. ibi. arti. cxiiij. car. ea.
Reus non debet compeditari, quando immunitate gaudere non debet. ibi. arti. cxv. car. ea.
Reus citandus est iuxta stylum curiæ in qua eius causa est tractanda. ibid. arti. cxlij. car. ea.
Reus ex integro audiendus est coram secundo iudice, & ad eundem mittendus, cum suis interrogationibus inclusis, & obsignatis ad cognitionem. ibid. arti. ccj. car. 414
Reus, in causa capitali stante plena probatione quã tumcunq; clara, poni debet ad quæstionem, vt ab eius ore confessio eruatur. ibid. arti. ccviij. c. ea.
Reus conuictus plenis probationibus, an si nihil cõfiteatur per torturam, possit ad mortem condemnari. ibidem.
Reus confessus fecisse delictum ad sui defensionem, & non probans ad sui defensionem, an condemnari debeat. ibi. arti. ccxv. car. ea.
Reus vsque ad sententiam docere potest. ibid. artic. ccxxix. car. 415
Rei nomen quando inter reos dicitur receptũ. Mar. Ant. Blan. de indicijs. nu. 331 car. 337
Rei defensiones contra causas, Fran. Caso. de indic. nu. 1. el iij. car. 350
Rei defensio non acceptabilis & frustratoria recipi non debet. Ant. Columb. in for. proce. extraordi. in contro. cri. arti. ccxiij. car. 414
Rei melior est conditio in pari causa. Iaco. de Are. quæstio. nu. 13 car. 376
Rei citatio non requiritur super speciali inquisitione & accusatione si testes examinentur. Marc. Ant. Blanc. de indi. nu. 22 car 317
Reum torquendum nemo debet subtrahere dum locus est torturæ. Franc. Brun. de indici. in viij. qõ. ij. par. nu. 1 car. 309
Reo an detur exceptio ex pacto. Iacob. de Are. de quæstio. nu. 10 car. 376
Reo carente membro secundum statutum amputando, an possit iudex eum condemnare ad amputationem eius membri quod sibi supereſt. Pau. Girl. de relaxatio. carcerato. in tit. de sen. et pœna. exe cu. in iiij. q. nu. 2 car. 265
Reo ante torturam aduersus indicia contra eum recepta, datur defensio. Guid. de Suza. de indici. numero 63 car. 282
Reo in tormentis confitenti non prodest confessionem reuocare, si contra eum alia reperiantur indicia. Francis. Brun. de indici. in iiij. q. j. par. numero 4 car. 294
Reo an danda sint nomina testium cum attestationibus. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 27 car. 317
Reo nomina testium separata a suis attestationibus stante consuetudine dantur ibi. nu. 28 car. ea.
Reo non petenti an danda sit copia indiciorum. ibi. nume. 29 car. ea.
Reo negante delictum fecisse, quid iudex facere debet. Anto. Columba. in for. proceden. extraordi. in contro, cri, arti, ccxvj. car. 414

Rei quando magnum eſt crimen, in carcere ſegregati ſtare debeat. ibid.arti.clxx. car.412
Rei accuſati ſunt ſegregatim interrogandi, nec eis ad reſpondendum eſt danda dilatio. ibidem.arti. clxxv.clxxvj & clxxvij. car.413
Rei de crimine delati,et ſi non omnes,nec omni caſu poſsint torqueri, poſſunt tamen vultu iudicis terreri.Franciſ.Brun.de indici.in viij. q. ij. par. numero 8 car.310
Rei terreri poſſunt in caſibus, in quibus non poſſunt torqueri.Franciſ. Caſon. de torment. cap. v. numero 9 car.362
Rei ſponte ſe tormentis ſupponentes, ſine indicijs torqueri non debent, Idem ſi accuſator & reus petant ſe torturæ ſubiici.ibi.cap.x.nu.15. c. 364
Rei ad torturam ducti,& interrogati quid ſciant de tali re, ſi reſpondeant dixiſſe,& interrogati quid dixerint, reſpondeant eſſe ſcriptum.& aliud reſponſum dare nolint,an poſsint torqueri donec iudici aliter reſpondeant. ibi.cap.iij.nu.4. car.361
Reos ter interrogatos nõ reſpondentes accuſationi, perinde ac confeſſos Brutus damnauit. cuius tamen opinio non eſt ſerua.bid.nume.3 car.ea.
Reis carceratis, ſe defendere ob inopiam nequeuntibus,dandi ſunt aduocati & defenſores, ne innocens indefenſus pereat.ibi.cap.xxj.nu.20.ca.369
¶Rex Francorum legibus Cæſareis non ſubditur. Incert. Auct.de cri,lęſæ maieſta.in v.quæſtio.numero 20 car. 55
Rex Francorum de iure ſuperiorem nõ recognoſcit. Nico.Boer.de ſeditio.in vj.q.nu.17 car.69
Rex Francorum ſolus in regno ſuo gratiam ſeu remiſsionem concedere poteſt.ibid.nu.22. car.ea.
¶Rigor quandoq; ratione ætatis temperatur. Ant. Columba.in forma. proce. extraordi,incont. cri. arti.cxciij. car. 413
¶Ripas deſtruens pœna mortis naturalis eſt puniendus.Guli.Bont.de pœna mort.nu.5 car.391
¶Rixa ſi facta ſit a pluribus, & mortuus ſit aliquis in ea.an ſint omnes irregulares, ſi neſciatur a quo fuerit occiſus. Nicol. Ploui. de irregularita. numero 18 car.89
Rixa per tractatum facta facit, vt omnes teneantur de occiſo. Marc. Anton. Blanc. de indici. numero 226 car.331
Rixa ſecunda vice facta parum poſt primam. indiciat ad penſamentum.ibid.nu.233 car.ea.
Rixa quomodo cenſeatur pura,& quando prȩmeditata.Fran.Caſon.de indici.numero 8 car.352
¶Rumor quid proprie ſit. Pau. Girlan.de quæſtio. in iij.q.nume.4 car.381
Cætera vide ſupra in ver.Fama.
¶Rumpi non poteſt quod nullum eſt. Pau.Girlan. de pœn.omnifari.coitus in xiiij.q.nu.2. car.404

S

SACERDOS in celebratione non conſecrans, an ſit hæreticus reputandus.Pau.Girlan.de ſortilegi.in x.quæſtio.numero 13 car.112
Sacerdos cauſa doloris aras ſpolians, aut luminaria cõſueta extinguens, qua afficiatur pœna. ibidem. in xj. quæſtio. numero 17 car.114
Sacerdos qui ſcienter miſſas celebrauit ſuper hoſtia non conſecrata,pro ſortilegijs faciendis qualiter puniatur.ibi.nu.19 car.ea.
Sacerdos miſſam defunctorum pro uiuentibus celebrans vt citius moriãtur, aut periculũ incurrant, qualiter puniantur. ibi.in xiiij.q.nu.2 car.119
Sacerdos in miſſarum celebrationibus, preces nepharias & turpes admiſcens & ad malum finem qualiter ſit puniendus.ibi.in xvij.q.nu.1 car.120
Sacerdos hiſpanus decretorum doctor, etiam Quadrageſimum quintum egreſſus annum in inſaniã & furorem vertitur ob nephandum amorem monialium.ibi.nu.2 car. ea.
Sacerdos præces aut oblationes nepharias in miſſarum ſolennijs officijs offerens,officio, & beneficio,gradu,& ordine eſt priuandus.ibi.nu.3 c.ea.
Sacerdos qui forma debita,aut etiam materia ſacramenti non ſeruata celebrat, omni ordine & gradu ad tempus priuari debet.ibi.q.xv.nu.2 c. 119
Sacerdos vel quiuis alius res ſacras aut ſacratas ad vſus prophanos conuertens, qualiter puniri debeat ibi.q xvj.nu.1 car.ea.
Sacerdos mulier amplexatus cauſa benedictionis impartiendæ hoc ipſum præſumitur feciſſe.Fran. Brun.de indici.in iiij.q.j par.nu.9. car. 294 & Fran.Caſon.de tormeni,cap.xj nu.10 car.365
Sacerdos ob ſimplex adulterium poteſt deponi perpetuo ab alteris miniſterio. Paul. Girl. de pœn. omnifa.coi.in vj.q.nu.11 car. 397
Sacerdos & monachus eandem cognoſcentes mulierem,qua pœna plectantur,Paul.Girl. ibi. in xv. q.numero 1. car.404
Sacerdotes pro viuis miſſam defunctornm celebrantes in odium ipſorum,an ſint hæretici.Paul.Gir. de ſortilegij.in x.q.nu.12 car. 112
Sacerdotes ſuper rebus prophanis ad ſortilegia aptis celebrantes, qualiter debeant puniri. ibi. in xiiij.q.nu.1 car.119
Sacerdotes debito modo & ordine ſacrificandi abutentes, quam pœnam dare debeant.ibid.in xv. q. nume.1 car.119
Sacerdotes committentes delicta facinoroſa, ſeu atrocia, poſſunt accuſari,& puniri per iudicem laicum.Fran.Caſon.de indici.nu.6 car.370
¶Sacramentum baptiſmi eſt omnium ſacramentorum ianua. Ioan. Nico, Arelatan. de hæreti.not. xxxiiij.numero 2 car.125
Sacramenta eccleſię non ſunt conferenda ab hæretico.nec collata imprimunt virtutis effectum fallit in ſacramento baptiſmi,& cur diuerſum,ibid. numero 1 car.ea.
Sacramenta eccleſiæ non ſunt deneganda heretico oſtendenti manifeſta ſigna pœnitentię. ibid. not. xlvj.nume.2 car.116
Sacramenta eccleſiæ ſortilegijs commixta, an poſſint mouere animum maleficiati ad amãdum maleficiantem Pau.Girlan. de ſortilegi.in iij. quæſtio.nume.21 car.95
Sacramenta poſita in ſortilegijs amatoris nullos producunt effectus.ibid.in.x.q.nu.16 car.112
Sacramẽta aut alias res ſacras aut benedictas eccle

ſiæ,ſortilegijs admiſcentes,pari pœna puniuntur. ibi.in xj.q.nu.26 car.115

¶Sacrificans idolis pœna mortis puniri debet.Guliel.Bont.de pœna mort.nu.1 car.391

¶Sacrilegium dicitur,cum ſacrum de ſacro auferetur.Placen.de accu.tit.vj.nu.5 car.5

Sacrilegium maius faciens.pœna mortis naturalis plecti debet.Guliel.Bont.de pœn.nu.3. c.391

Sacrilegium generaliter ſumptum quid ſit, & vnde dicatur.Paul. Girlan.de pœnis omni fari.coit.in j.q.nume.1 car.391

Sacrilegium an ſit crimẽ eccleſiaſticum an ſeculare.ibi. nu.2 car.392

Sacrilegium an comprehendatur ſub nomine furti. ibi.nume.3 car.ea.

Sacrilegium verum & proprium quod dicatur, & qualiter puniatur.ibi.nu.7 car.392

Sacrilegium impproprium quod ſit.ibid.

Sacrilegium largo modo ſumptum quod ſit, & qua pœna puniatur.ibi.nu.8 car.ea.

Sacrilegium qualiter de iure canonico ſit puniendum. ibidem.

Sacrilegium grauius illud dicitur, quod in perſonã clericorum per iniectionem violentæ manus cõmittitur.ibi.nu 9 car.ea.

Sacrilegium contra perſonam eccleſiaſticam commiſſum,grauius eſt eo,quod in loca ſacra commititur. ibi.nu.10 car.ea.

Sacrilegium committitur ſi cũ moniali copula carnalis habetur.ibid.

Sacrilegium largo modo & improprie cõmittitur per adulterium.ibi.in vj.q.nu.11 car.397

Sacrilegij diuerſæ ſunt ſpecies. ibid. in j.quæſtio. nume.4 car.392

Sacrilegij prima ſpecies in perſonam committitur ſecunda per coitum cum moniali, tertia autẽ circa locum ſacrum fit,& quarta in rem eam auferendo. ibidem.

Sacrilegij reus eſt, abutens rebus ſacris in ſortilegijs. Paul. Girlan. de ſortileg. in xvj. quæſtio. nume. 4. car.120

¶Salitores qui dicantur,Pau. Girlan. de ſortilegi. in ij.q.nume.18 car.93

¶Salycetus fuit excellentiſsimus doctor, & præcipuus veritatis inueſtigator, cuius opiniones plerunque medulam iuris continent. Incer. Auct.de cri.læſæ maieſta.in v.q.nu.6 car.51

¶Saluum conductum ſcienter frangens lege Iulia maieſtatis tenetur, Martin.Lauden. de cri. læſæ maieſta.in vj.q. car.42

¶Sanguis exiens ante occiſores an faciat indiciũ. Mar. Ant.Blan.de indi.nu.408 car.343

Sanguis clamat vindictam contra interfectorẽ. Frã. Caſon.de indi. nu.2. el ij. car.346

¶Sapientis animũ pauliſper moueri & cõtrahi, & palleſcere neceſſe eſt, non opinione mali perceptа, ſed quiddam metibus rapidis & inconſultis officium mentis atque rationis peruertentibus. Fran.Caſon.de indi.nu.4 car.358

¶Saraceni nequaquam dici quæunt hæretici. Gondiſſal.de hæreti.in ij.q.nu.2 car.136

¶Saturnus vitę humanæ inimicus menſe primo fœtus formandi regnare putatur Pau,Gir. de ſortilegi.in xiij.q.iiij. car.118

¶Schala ante feneſtram domus an faciat indicium. Marc. Antonius Blanc. de indicijs. numero. 428 car.344

¶Schiſma & hæreſis in quibus diſcrepant.Gõdiſſ. de hæreti. in iij.q.nu.1 car.136

Schiſmaticus dici meretur, qui ſuperbe & contumaciter Papæ ſubijci non vult.ibi.nu.2. c.ea.

Schiſmaticus an ſit proprię hæreticus.Pau.Gir.de hæreti.in ij.q.nu 6 car.128

Schiſmaticus quis proprie dicatur, & vnde ſchiſma. ibidem.

¶Scholares Parienſes aduerſus ciues tempore Diui Ludouici regis mouerint ſeditionem.Nic. Boer. de ſeditio.in j.q.nu.22 car. 63

¶Scientia ſola punitur,quando maleficium & committendum in perſonam eius cuius eſt ſubditus. Martin. Lauden. de crimi. læſæ maieſta. in xiij.quæſtio. car.42

Scientia iuris eſt certiſsima,nobilis,& omni honore digna. Ioan. Franciſ.Ponzini. de lamijs &c. nume. 18. car. 80

Scientia iuris ciuilis nobiliſsima eſt, nobiliſsimo reddens ſuos profeſſores. ibi.nu.22. c.ea.

Scientia iuris ciuilis ſapientia eſt, & res ſanctiſsima.ibid.nume.23 car.81

Scientia iuris ciuilis eſt omnium ſapientũ dogma. ibidem.nume.25 car.ea.

Scientia quælibet ſuas proprias imaginationes, rationes,j& diſputationes habet.ibi. nu.26. car.ea.

¶Scribens falſum immunitatis inſtrumentum pęna mortis naturalis puniri debet.Guliel.Bon.de pœna mortis nume.5 car.391

¶Scripta hæreticorum reiicienda ſunt,et quare.Io. Nicola.Arelatan.de hæret.not.xxiiij nu.1.c.124

¶Scriptura requiritur in eo qui ab hæreſi reuertitur.Io.Fran.Ponzi.de lamijs.nu.89 car.87

Scriptura banni a quo peti poſsit. Nell. a S.Gemi. de bannit.in iij.par.ij.tempor.nu.69 car.246

Scripturam ſacram ad ſenſum incogruũ inter pretans eſt hæreticus. Paul. Girlan. de hæreti.in ij. q.nume.5 car.128

Scripturam ſacram aliter exponere q̃ ſpiritus ſanctus flagitat.quis dicatur, Gondiſſal.de hæreti.in iiij.q.nume.2 car.136

Scripturæ ſacrę addiuari debent & declarari per alias inferiores ſcientias.Ioan.Fran.Ponzini.de Lamijs.nume.13 car.88

¶Secreta conuentio & locutio habita inter plures, faciunt oriri indicium tractatus.Mar.Ant.Blan. de indici.nume.232 car.31

Secreta cordis humani ſolus Deus poteſt rimari. Pau.Girlan.de ſortiiegi.in x.q nu.2 car.110

Secreta cordis rimari non eſt hominis.Pau.Girlan. de hæreti. in ij.q.nu.4 car.128

Secreta Dei(vt pote quę nobis altiora ſunt)minime inquirere debemus. Gundiſſal. de hæreti. in iiij. q.nume.6 car.137

¶Securitas data venientibus ad nundinas ad extẽ datur ad bannitos. Nell.a S. Geminia.de bannit. in iij.par.ij.temp.nume.15 car.237

Securitas valida conceſſa bannito , an intelligatur conceſſa etiam pro redeundo.ibi.nu.17. c.238

Repertorium

Vt an intelligatur pro vna vice tantum ibidem. nume.18. car.ea.
Securitate data generali q nullus capi possit pro debito, an bannitus pro maleficio possit vti dicta securitate.ibi.nu.16. car.237
¶Sed aduersatiua cuius naturæ sit.Io. Anto. Rube. de potesta.procura.in j.par.nu.328. car.35
¶Seditio generatur per proprij commodi procurationem.Nico.Boeri.de seditio.in j.q.nu.1. car.61
Seditio & discordia generatur, si alijs alleuiatis, alij nimis in collectis grauentur.ibi.nu.3. car.ea.
Seditio facilius oritur si delicta non puniantur. ibi. numero 4 car. ea.
Seditio Lucij Catilinæ olim Romani, qualib.ibid. numero 14 car,62
Seditio C Marij.& aliorum Romanorum militum qualis fuerit.ibid.nu.16 car.ea.
Seditio qualis a Tiberio Graccho.Aphricano excitata fuerit.ibi.nu.19 car.ea.
Seditio Liuij Drusi,& aliorum Romanorum qualis fuerit.ibid.nu.21 car.63
Seditio qualis, & ob quam rem apud Attrebatum orta fuerit temporibus Ioannis regis. ibiem. numero 26. car.ea.
Seditio ob monetæ mutationem Parisijs orta fuit Ioannis regis tempore.ibi.nu.27 car.ea.
Seditio quanta fuerit Lutetiæ aduersus Carolum Regem Ioannis regis primogenitum. ibidem. numero 29 car.ea.
Seditio qualis in Monte pessulano fuerit tempore Caroli Quinti Francorum Regis. ibidem. numero 30 car.64
Seditio dicitur perturbatio pacis seu quietis publicę.ibid.in ij.q.nume.1 car.66
Seditio proprie fit inter partes multitudinis inter se dissentientes.ibid.nu.3 car.66
Seditio differt a bello & rixa.ibidem.
Seditio quid sit,& in quibus locum habent.ibidem. numero 4 car.ea.
Seditio est crimen graue & enorme. ibidem. quæstio.vij.nume.1 car.70
Seditio iustitiæ opponitur, & communi bono. ibid. numero 44 car.74
Seditio Chore qualis fuerit. & qualiter perierint qui in seditione fuerunt.ibi.nu.45 car.ea.
Seditionem qualem mouerint scholares Parisienses aduersus ciues, tempore Diui Ludouici. Regis. ibid.in j.q.nu.22 car.63
Seditionem qualem fecerint pastorelli in Francia, & qui fuerunt ibidem
Seditiones fugere qui debeant.ibid.nu.13 car.62
Seditionum cruentarum exempla recensentur.ibid. numero 15 car.62
Seditionum cruentarum exempla recensentur.ibid. numero 15 car.ea.
¶Seditiosus dicitur qui animarum dissentiones facit.& discordias gignit.Nico.Boeri.de seditio.in ij.q nume.2 car.66
Sedicioſi non dicuntur qui regimen tyrannicum perturbare nituntur.ibi.in v.q.nu.6 car.67
Seditiosi qua sint pœna afficiendi.ibidem.in vij. q. numero 28 car.73
Seditiosi ædes alienas expilantes capite plectuntur. ibidem.numero 29 car.ea.
Seditiosi derobatores puniuntur per l. si quando, C. vnde vi. ibid.nume.32 car.73
Seditiosi ex proposito, dolo, & conspiratione machinata mouentes, pro dignitatis qualitate puniendi.ibid. nu.34 car.ea.
Seditiosi mori debent,si seditio inualuit cruenta, & factio prærupta.ibid. nu.35 car.ea.
Seditiosi vtcunq; excusandi sunt,si magistratus, aut consulum auctoritate seditionem fecerint,ibidem numero 55 car.75
Seditiosis toto conatu resistere licet,etiam eos occidendo.ibid.nume.47 car.74
¶Semiplena probatio in ciuilibus. facit indicium in criminalibus.Marc.Anto.Blan.de indici. numero 224 car.330
¶Senatus famam restituere potest. Pau. Girlan. de relaxa.carce,in tit.de benefi.& indulgen.prin.in vj.q.nume.2 car.267
Senatus Consul. Turpillianum introductum contra accusatores ab accusatione desistẽtes cessat, cessat pariter titulus de abolitione generali.Ant.Columba.in for. proce. extraordi. in controuer. crimi. arti.xiiij. car.408
¶Senex confectus ætate non subijcitur torturę.Pau. Girlan.de quæstio.in vj.q.nu.5. car.385.& Fran. Cason.de torment.cap.x.nu.11.& 12 car.364
Senex confectus ætate remanet sub regula affirmatiua torturæ. Pau.Girlan.ibi.nu.6 car.385
Senex rarius & mitius torquetur robustis iunioribus.ibid.nume.9 car.ea.
Senes septuagenarij non coguntur testificari. Fran. Brun.de indici.& tortu.in ij.q.j.par.nu.16.c.289
¶Sententia in quibus casibus de iure fieri pōt contra absentem.Io. Ant. Rube. de potesta.procurator. in j. par.nume.176 car.26
Sententia annotationis bonorum nō dicitur proprie sententia.ibid.nume.206 car.28
Sententia in criminalibus non potest ferri contra absentem,nec in causa appellationis & quæ sit ratio. ibi.nu.207.car.28.& 224 car.29
Sententiam an in absentem ferri possit, in causa appellationis vbi agitur de crimine.ibidem. numero 231. car.30
Sententia lata sine causæ cognitione, est ipso iure nulla.ibid.nume.372 car.37
Sententia non tenet, vbi iudex in plenario iudicio dicit summarie cognouisse.ibi.nu.390 car.37
Sententia lata pro vno in causa in qua agens non petit sibi aliquid sibi dari vel fieri prodest omnibus. ibid. nume.395 car.ea.
Sententia pro procuratore accusantis prodest accusatori.ibid.nume.396 car.ea.
Sententia lata super confessione & spontanea rei valet, si totum iudicium esset nullum, tanq̃ lata super notorio.ibi.nu.401 car.ea.
Sententia in causa appellationis potest ferri aduersum reum criminis absentem. Io. Ant. Rube. de potesta,pro.in j.par.nu.40 car.40
Sententia requiritur ad feudi priuationem, etiam delicto existente notorio.Incer.Auct.de cri.læsæ maiesta.in j. q. nume.22 car.46
Sententia contra condemnatum lata,quando substitutis

tutis noceat,& alijs ius pretendentibus. ibid. in iij.q. nume. 8 car.49
Sententia declaratoria requiritur in pœnis, quæ sint executione infliguntur ipso iure. ibid. in xj. quæst. nume.3 car.59
Sententia restitutionis tantum restituit, quantũ sententia condemnationis ademit. Paul. Girlan. de hæreti. in vj.q.nu.2 car. 133
Sententia in hæreseos crimine ferenda, quo ordine, quoue modo pronuntianda sit. Gondissal. de hæreti. in xv.q.nu.1 car.146
Sententia criminalis an mox executioni mãdetur, an vero decendio ad appellãdum expectato. ibi. in xix.q nu.4 car.148
Sententia excommunicationis contra apostatas nõ est appellabilis, nisi iudex excedat modũ in corrigendo, Incert. Auct. de mo. proce. contra aposta. nume. 11. car.172
Sententia lata pro bannito contra debitorem, qui banni exceptionem non oppossuit, an valeat. Nel. a S. Geminia. de bannit. in iij. par. ij. tempor. nume. 3. car.234
Sententia est nulla contra iuris dispositionem lata. Paul. Girlan. de relaxa. carcera. in titu. de senten. & pœnã. execu. in vj. q. nu. 4 car.266
Sententia libello seu petitioni difformis est nulla. ibid. nu.5 car.ea.
Sententia diebus feriatis ferri potest in fauorem innocentis. ibid. in tit. de absolutio. Innocen. in j.q nume.2 car.267
Sententia condemnationis ferri nõ debet diebus feriatis. ibi. nu.3 car.ea.
Sẽtentia lata vigore cõfessionis in tortura iniuste extorta. an sit nulla ipso iure, vel erit opus appellatione. Frã. Brun. de indi. ĩ v.q. ij. par. n. 48. c. 303
Sententia in criminali semper est necessaria, in qua quis nunquam pro condemnato haberi debeat. ibi. in vj q.nu.30 car. 308
Sententia capitalis cõtra reum proferri põt ex indicijs indubitatis, & a iure approbatis Fran. Cason. de indici. nu. 37 car.360
Sentẽtia interlocutoria ꝙ ad torturã procedat, an appellationem recipiat. Marc. Anton. Blanc. de indici. nume. 9 car.316
Sententia in criminalibus sub cõditione lata an valeat. Ant. Columba. in for. proce. extraordi. in cõtro. cri. arti. cxxxj cxxxij. & cxxxiij. c.411
Sententia ẽt Imperatoris sine citatione legitime lata, nulla est. ibi. art. cxlviij. car.412
Sententia condemnatoria super inquisitione inualida fieri non potest sed debet inchoari nouus processus. ibi. arti. cxlix. car.ea.
Sẽtentia cõtra absentẽ lata, et postea cõfirmato arresto, an suũ sortiatur effectũ. ibi. art. clv. c.ea.
Sententia ferri debet cũ cõsilio assessorum, alias est ipso iure nulla ibi. art. ccxxvij. car.415
Sententia non facit quẽ desinere esse hæredẽ ipso iure, fallit in damnato qui fecit cõtra rempublicã, vel principem. Martin. Lauden. de cri. læsæ maiesta. in xxxij.q. car.43
In sententijs excommunicationis & interdicti quid seruandum. Incert. Aucto. de mo. proce. contra aposta. nu. 12 car.172
¶Separatio thori sapit exilium. Io. Ant. Rub. de potesta. procu. in j par. nu. 256 car.31
¶Sequentia recipiunt interpretationem a precedentibus. ibi. nu. 278 car.32
¶Sequestratio & depositio rei, interim faciẽda est, dum suspenditur executio sententiæ super illa re ex aliqua causa. ibi. nu. 228 car.29
¶Sermo quilibet de quauis re seu negocio susceptus a diffinitione proficisci debet. Bald. de carceri. cap. j. nu. 1. car.262
¶Seruiens vulnerans fugientem punitur. Anto. Columba. in for. proce. extraordi. in controuer. cri. arti. cvij. car.411
¶Seruiles personæ vti meticulosæ siue socij instigatu vel mandato, non consueuerunt grandia delicta committere. Marc. Anto. Blanc. de indici. numero 372 car.340
¶Seruitus non inducitur ex delicto. Placen. de accusa. tit. ij nu. 15 car.2
¶Seruus. Facilius proceditur contra seruum cõquerentis, q̃ contra liberum. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 395 car.342
Seruus aduersus dominum torqueri non potest. Placent. de accusatio. tit. v. nu. 5 car.5
Seruus vniuersitatis aduersus vnum quemquem interrogari potest. ibi. nu. 6 car.ea.
Seruus accusatus quatenus a domino possit defendi. Ioan. Anto. Rube. de potesta. procu. in j. par. numero 150 car.25
Seruus accusatus qui a domino non defenditur an possit ab alio defendi. ibidem in ij. par. numero 56. & 57 car.41
Seruus quando, & cõtra quem torqueri possit. Gui. de Suza. de indici. nu. 11 car.278
Seruus de crimine conuictus vel confessus, de socijs & mandatoribus est interrogandus. Franc. Brun. de indici. in iij. q j par. nu. 21 car.291
Seruus in omni causa, & in omni crimine iudicis arbitrio torqueri potest, sed liber in grauibus tantum & criminalibus. ibid. in iij. quæstio. ij. par. numero 2 car.296
Seruus in quibus casibus in dominum torqueri possunt. ibi. in iiij. q ij. par. nu. 25 car.298
Seruus communis pluribus vt pluribus, torqueri potest in caput alterius dominorũ. ibi. nu. 26. c. 299
Seruus patris torqueri potest pro morte filij. ibidem numero 27 car.ea.
Seruus in facto proprio potest torqueri. ibid. in v. qõ. nu 4 car.300
Seruus quando contra dominũ torqueri possit absq; indicijs præcedentibus. ibi. nu. 5 car.ea.
Seruus torquetur vt iudicet socios, maxime qñ sumus in atrocioribus, vel in nece, noto interrogatur quo mãdante, id fecerit, & qui sint participes. Fran. Cason. de tormen. cap. xvj. nu. 4 car.366
Seruus qui dominum prodit pœna mortis naturalis est plectendus. Guliel. Bont. de pœnis mort. numero 2 car.391
Seruus dominam vitians est naturalis mortis pœna puniendus. ibidem.
Seruo vel volenti, vel torto non creditur contra dominum. Fran. Brun, de indici, in iiij. quæst. ij. par. numero 28 car.299

Serui quando de facto ſuo poſsint interrogari. Placent. de accuſa. tit. v. nu. 2 car. 4
Serui quando poſsint torturę applicari. ibidem numero 4 car. ea.
Serui fuut liberius ſæuerius puniendi, & famoſi, ꝙ ij qui famæ ſunt integræ. ibidem in titul. vj. nnmero 4 car. 5
Serui dominis ſuis inſidiati, vel dominabus carnaliter commixti, exuruntur igni, ibi. nu. 17 car. 6
Serui non torquentur in certis caſibus contra certas perſonas. Pau. Gir. de quæſtio. in vj. quæſtio. numero 4 car. 385
Serui alieni in cauſa pecuniaria poſſunt torqueri, ibi. in vij. q. nu. 3 car. ea.
¶ Sexus muliebris res admodus fragilis facile deci pi poteſt. Paul. Girlan. de fortilegi. in v. quæſtio. nume, 6 car. 98
Sexus, ætas, animi natura, cõditio, fortuna, amictus, riſus, & ingreſſus, ſuſpicionem contra reum præſtant. Fran. Caſon. de indici. nu. 3 car. 348
¶ Signum an quandoq; faciat indicium. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 407 car. 343
Signum, argumentum et prę ſumptio ſunt minora ꝙ indicium. Fran. Caſon. de indici nu. 2 car. 347
Signa læuia in hæreſi ſufficiunt ad torturam, ea tamen debent plene probari. Franc. Caſon. de tormen. cap. vj. nu. 3 car. 363
Signa maleficij a reo ſunt per iudicem petenda ad confeſsionis verificationem. ibidem cap. xx. numero 4 car. 368
¶ Similitudo & æquiparatio ſufficit, vt ſit in ea re, de qua agitur, nec requiritur ꝙ tota res ſit alteri ſimilis. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 128. c. 323
¶ Simonia large dicitur hæreſis. Pau. Girlan. de hęreti. in j. q. nu. 3 car. 135
¶ Simulachrum fortunę quondam marmoreum ad matronas Romanas locutum. Pau, Girlan. de fortilegi. in vij. q. nu. 25 car. 105
¶ Simulata confeſsio licet non vera, an prę iudicet confitenti. Ant. Columba. in for. proce, extraord. in contro. cri. arti. cciiij. car. 414
¶ Socius an de conſocijs poſsit interrogari, & in quibus caſibus. Mar. Ant. Blã. de indici. nu. 371. car. 340. & Anto. Columba. in for. proce. extraordi. in controuer. cri. arti. cxcvij. car. 413
Socius quibus caſibus de conſocijs interrogari debeat. Mar. Ant. Blan. ibi. nu. 375. car. 340
Socius quando vt teſtis aſſumitur torquendus eſt. ibi. nu. 389 car. 341
Socius criminis regulariter non poteſt de ſocio criminis, interrogari in delictis principaliter commiſsis in iniuriam & odium alterius, non autem principaliter incommodum delinquentis. Franc. Caſon. de tormen. cap. xvj. nu. 9 car. 366
Socius qui ſit, & quis ſequax, & in quibus differãt. Pau. Girlan. de pœnis omnifa. coi. in x. quæſtio. nume. 3 car. 400
Socij dictum an faciat indicium contra ſocium ad torturam. Mar. Ant. Blan. de indi ci. nu. 370. car. 340. & nu. 377 car. 341
Socio criminis ſi veriſimile eſt tum non mentiri, ali quando creditur. ibi. nu. 37 car. 218
Sociorum qualiter ſuſpicionem malefi cij et propoſiti inducit. Fran. Caſon. de indici. nu. 1 el iij. c. 351
Cætera vide ſupra in ver. Aſſertio ſocij.
¶ Solennitas idem requiritur in ſoluendo, quę in ligando. Fran. Ponzinib. de lamijs. nu. 43 car. 82
¶ Solicitans, & cum inſtantia petẽs, vt inquiratur, ſi res ad eum non ſpectat, an indicietur. Mar. Anto. Blanc. de indici. nume. 275. car. 333. & Franc. Caſon. de indici. nume. 2. el ij. car. 354. & Anto. Columban. in for. proceden. extraordi. in controuer. cri. arti. lxxxiiij. car. 410
¶ Solitus delinquere an ex eo indicietur ad torturam. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 246 car. 332
Solitus furari habet indicium contra ſe. ibidem numero 410 car. 343
Solitus delinquere quis dici poſsit. Fran. Caſon. de indici. nu. 4. el j. car. 348
¶ Somnia an indicium prę ſtent ad indicandum, & de cauſis ſomniorum, & quot ſint ſomniorum ge nera & effectus, & an eis ſit credendum. ibidem. nume. 1. el ij. car. 359
¶ Sorores duas, aut matrem & filiam ignoranter cognoſcenti, quę pœna imponatur. Paul. Girlan. de pœn. omnifa. coi. in iiij. q. nu. 2 car. 396
¶ Sors pro fortuna quandoq; capitur. Pau. Girlan. de ſortilegi. in j. q. nu. 5 car. 92
Sortes in Euangelijs quęrentes, librum aperiendo, vel alias, debent puniri. Pau. Girlan. de ſorti legi. in xj. q. nu. 22 car. 115
¶ Sortilegam artem ſeu magicam docens, & diſcens pari pœna puniuntur. Pau. Girlan. de ſortilegi. in xj. q. nume. 13 car. 114
¶ Sortilegæ ſeu lamiæ an deferantur vere & realiter per demones ad ludos & congregationes nocturas. Pau. Girlan. de ſortilegi. in vij. quæſtio. nume. 1 car. 102.
Sortilegæ vere et corporaliter per demones ad ſuos ludos deferuntur, nedum in ſpiritu tantum ibid. numero 31 car. 107
Sortilegę & Strigimagę in quo differant ab illis de quibus in c. epiſcopi. ibi. nu. 35 car. 108
¶ Sortilegium quid ſit in ſuo ſumptum genere. Pau. Girlan. de ſortilegijs. in j. q. nu. 1 car. 91
Sortilegium vnde dicatur. ibid. nu. 2 car. 92
Sortilegium factum cum hoſtia conſecrata, vel cum ſanguine Chriſti, an manifeſte ſapiat hæreſim. ibid. in x. q. nu. 7 car. 111
Sortilegium factum cum rebaptizacione alicuius, hęreſim ſapit. ibid. nu. 18 car. 112
Sortilegium veneficum ſi clericus exerćuit qualiter puniatur in foro iudiciali canonico, & qualiter laicus. ibid. nume. 10 car. 114
Sortilegij & diuinationis crimen non eſt coram inquiſitore per tractandum. Gondiſſ. de hæreti, in ix. q. nume. 3. & 6 car. 141
Sortilegij prima ſpecies eſt diuinatiua. ibid. in ij. q. numero 1 car. 92
Sortilegij ſecunda ſpecies quæ ſit. ibi. nu. 2. car. ea.
Sortilegij amatorii inſtrumenta quę ſint. ibidem. q. v. nume. 2 car. 97
Sortilegij tertia ſpecies que venefica dicitur quæ ſit ibidem nu. 6 car. 98
Sortilegia vt plurimum ſub religionis falſa demonſtratione fieri ſolent, ibi. in j. q. nu. 3 car. 92

Sortilegia per quos fuerint prius adinuenta. ibid. nume. 6. car. ea.
Sortilegia amatoria et venefica et in corpore et extra corpus fieri possunt. ibi. in. iij. q. nu. 15. c. 95
Sortilegia in quibus locis & tempore fieri soleant. ibi. in iiij. q. nu. 1 car. 97
Sortilegia quare potius de nocte quam de die fiant. ibi. nume. 3 car. ea.
Sortilegia facta per homines tacite, pfessionis, per quæ fiant instrumenta. ibi. in v. q. nu. 2 car. 97
Sortilegia extra corpus quibus fiant instrumentis. ibid. nu. 3 car. ea.
Sortilegia quædam fiunt ex particula cadaueris hominis. ibi nu. 8 car. 98
Sortilegia & alia maleficorũ opera qñ hęresim manifestam dicantur sapere. ibi. in x. q. nu. 1 c. 111
Sortilegia quomodocunque facta per eũ qui est expressæ professionis diabolicæ, hæresim censetur sapere. ibi. nu. 5 car. 111
Sortilegia facta ad calefaciendum cor frigidum, hę resim sapere non videntur. ibi nu. 8 car. ea.
Sortilegia in quibus immiscentur reliquiæ sanctorum, an sapiant hæresim. ibi. nu. 14 car. 112
Sortilegia quæ fiunt cum permixtione Chrismatis, aut aquæ baptismatis an sapiant hæresim. ibid. nume. 15. car. ea.
Sortilegia quæ fiunt cum rebus in ecclesia benedictis, an & quãdo hæresim sapiant. ibi. nu. 17. c. ea.
Sortilegia quæ fiunt ad habendam notitiam occultorum aut distantiũ, non sapiunt hæresim, & ideo non puniuntur. ibi. in xj. q. nu. 2 car. 113
Sortilegia amatoria qualiter in foro conscientię puniantur, & qualiter in foro iudiciali canonico. ibi. nume. 6 car. ea.
Sortilegia amatoria in iure ciuili capite plectuntur: ibi. nume. 7 car. ea.
Sortilegia ad bonum finem exercens an sit puniendus. ibi. nu. 14 car. 114
Sortilegia de iure ciuili vltimo puniuntur supplicio, his demptis quæ fiunt ad liberationem maleficiatorum. ibi. nu. 27 car. 115
Sortilegia nec etiam ad inquirendum indicium prę stant. Fran. Cason. de indici. nu. 3 car. 359
Sortilegiorum diuersæ sunt species. Paul. Girlan. de sortileg. in ij. q. nu. 1 car. 92
Sortilegiorum species tertia est venefica seu malefica. ibi. nu. 3 car. ea.
Sortilegiorum professio duplex, expressa scilicet et tacita. ibi. in iij. q. nu. 1 car. 93
Sortilegiorum tertia species malefica dicitur, quæ nullius causa boni esse censetur. ibi. nu. 25. c. 96
Sortilegiorum effectus qualiter causari possint in corporibus humanis mediantibus rebus siue mixtis siue simplicibus. ibi. in vj. q. nu. 1 car. 99
Sortilegijs & diuinationibus multi ad tormẽta procedunt. Fran. Cason. de indici. nu. 1. car. 359
Sortilegijs nec vitæ salus est quærenda, vel recuperanda. ibi. nu. 4 car. ea.
Sortilegijs & diuinationibus Caldei præcipuæ vsi sunt in Syria. ibi. nu. 7 car. ea.
In Sortilegijs ignorantia aut simplicitas non excusat. Paul. Girl. de sortileg. in xj. q. nu. 8 c. 113
¶Sortilegus quis dicatur large sumpto vocabulo. Paul. Girlan. de sortilegi. in prima quæstio. numero. 4 car 92
Sortilegus & qui eum consulit puniuntur pœna capitis. ibi. in xj. q nu. 5 car. 113
Sortilegus clericus potest officijs & beneficijs priuari. ibi. nu. 8 car. 113
Sortilegus ad domum alterius accedens ad perpetranda maleficia, qua sit afficiendus pœna. ibi. in xj. q. nu. 11 car. 114
Sortilegus quo casu tradatur bestijs vorandus. ibi. nume. 13 car. ea.
Sortilegus in opere sanatiuo multas orationes dicẽs sed aliqua verba secrete adijcens non satis congruentia, an puniri debeat. ibi. nu. 23 car. 115
Sortilegi opera adiuti demonum non possunt liberare incarceratum. ibi. in vij. q. nu. 4 car. 103
Sortilegum an liceat impune consulere, vt liberet egrotũ a maleficio, & an liceat adiurare imbres, fulgura & tempestates ne noceant fructibus. Io. Nico. Arela. de hæreti. not. 1. nu. 1, c. 127. & Paul. Girl. de sortilegi. in vj. q. nu. 20 car. 101
Sortilegi proprie qui dicantur. Paul. Girl. de sortilegi in j. q. nu. 2 car. 91
Sortilegi & negromantici suis superstitionibus volentes fidem adhiberi aliqua futura prænuntiant. ibi. in ij. q. nu. 6 car. 93
Sortilegi sacramenta ecclesiæ quandoq; permiscẽt suis artilegijs. ibi. q. iij. nu. 16 car. 95
Sortilegi hostia consecrata vtuntur quandoque in sortilegijs amatorijs. ibi. nu. 19 car. ea.
Sortilegi ad amorem prouocandũ, hostia scripta literis sanguineis vtuntur. ibi. nu. 20 car. ea.
Sortilegi quibus rebus aut instrumentis in suorũ fabricatione facinorum vtantur. ibi. in v. quæstio. nume. 1 car. 97
Sortilegi an & qualiter pluuias grandines, & fulgura inducere possint. ibi. in vj. q. nu. 17 car. 101
Sortilegi & lamię a parochijs expelli debent per episcopos & curatos. ibi. in vij. q. nu. 37 c. 108
Sortilegi quibus pœnis sint afficiendi. ibid. in xj. q. nume, 1. car. 113
Sortilegi qua pœna puniri debent in foro conscientię. ibi. nu. 2 car. ea.
Sortilegi venefici qua sint pœna afficiendi. ibid. nume, 9 car. ea.
Sortilegi membri virilis languedinem inducentes, aut alias vim generatiuam impedientes vltimo afficiuntur supplicio. ibi. nu. 14 car. 114
Sortilegi sunt infames, & a testimonio & ab accusatione repelluntur. Marc. Anto. Blanc. de indici. nume. 400 car. 342
Sortilegorum duplex est professio. Paul. Girl. de sortilegi. in j. q. nu. 5 car. 92
Sortilegis pœna imponenda est arbitraria. ibid. in xj. q. nume. 7 car. 113
¶Species quas maleficiati euomunt, vnde ortum habeant. Paul. Gir. de sortileg. in iij. q. nu. 28. c. 96
¶Sperma ex purissima cibi oprime digesti substãtia oritur. ibi. in vij. q. nu. 12 car. 104
¶Spoliatus ante omnia restituendus est. Ioã. Nico. Arelata. de hæreti. not. j. nu. 1 car. 121
Spoliatus immunitati ecclesiæ debent restitui. Anto. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer.

trouer.crimi.arti.cix. car.411
¶Sponſalia bina,aut binas contrahens nuptias infamie nota incurritur. Placen. de accuſa. titu.ij. nume.11. car.2
¶Sponſus ſponſam propriam rapiens qua pœna plectatur. Paul.Girl.de pœn.omnifari.coit.quæſt.x. nume. 22. car.402
¶Statuere verbum idem eſt ꝙ ponere,ſiue cõſtituere.Pau.Girl.de ſortilegi.in vij.q.nu.19. c.104
¶Statuliber impropric dicitur, cui libertas in tempus certum,vel ſub conditione certa relinquitur. Gui.de Suza.de indici.nu.10 car.278
¶Statutum ꝙ bannito denegetur audientia in criminalibus, an eidem tollat ius agendi ipſo iure. Ioan.Anto.Rube.de poteſta.procurator.in j.par. nume.357 car.36
Statutum ſi extat, ꝙ nullus poſsit banniri niſi fiat proclama,ſi quis velit defendere, vel adeſſe cauſæ,fuit factum proclama ſi quis velit defendere, & non fuit dictum vel adeſſe cauſæ, an poſsit in banno poni.Nell.a S.Gemi.de bannit.in iij.par. j.tempor.nu.9 car.187
Statutum quo cauetur bannitum poſſe impune occidi,an valeat,& de ſtatuto quod facit dominũ capientem bannitũ.ibi.in j.par.ij.temp.nu.1. c.191
Statutum quo cauetur querelas bannitorum non debere audiri an valeat.ibi.nu.2 car.ea.
Statutum excludens bannitum a defenſione an valeat.ibi.in ij par.ij.tempo.nu.2 car.211
Statutum permittens impune occidi bannitum, an habeat locum in fœmina bãnita.ibi.nu.39 c.221
Statutũ ꝙ filij bannitorũ expelluntur de ciuitate an cõprehendat filias.ibi.nu.42 car.222
Statutum prædictum an comprehendat non legitimos.ibi.nu.43 car. ea.
Statutum tale an locum habeat in filijs noſtris bannitæ.ibi.nu.44 car. ea.
Statutum factum in fauorem bannitorum certum quid ſoluentium,an porrigatur ad bannitos carceratos. ibidem. in iij.par.ij. tempor.nu.9.c.236
Statutum tale an trahatur ad poſtea bannitos. ibi. nume. 10. car.ea.
Statutum generale in fauorem bannitorum,an comprehendat bannitos pro falſitate.ibi.nu.12. c.ea.
Statutum dictans opem non præſtandam bannitis, non includit eos,qui ob iuſtitiam,gratiã, vel charitatem præſtant opem. Paul. Girl.de pœnis omnifa.coi.in x.q.nu.19 car. 402
Statuto dictante ꝙ ſententia banni habeatur perinde,ac ſi lata eſſet contra præſentem, an tunc teſtari poſsit.Nell.a S.Gemi.de bannit.in j.par.ij. tempo.nu.53 car.202
Statuto ſtante,ꝙ bannitus ex teſtamento capere nõ poſsit, an bannitus ſub conditione ſi intra certum tempus non ſoluerit poſsit hæreditatem adire,& valeat aditio eo poſtea non ſoluente intra terminum.ibid.nu.55. car.203
Statuto ſtante ꝙ querelæ bannitorũ non audiantur, an bannitus poſsit ſe defendere ibid.nu.62.c.205
Statuto ſtante quod querelæ bannitorum non audiantur, de quibus querellis intelligatur, & an poſsit appellare a ſententia lata contra eum.ibi. nume. 68 car.206
Statuto dictante ꝙ bannitus pro amputatione membri poſsit occidi, an bannitus pro amputatione digite cõprehendatur in dicto ſtatuto. & de alijs membris & de membro arido,ibid.in ij.par.ij. tẽpor.nu 51 car.225
Statuto ſtante ꝙ damna data a bannitis debent emẽdari per vicinos, vel proximiorem communitatem, vel villam quis dicatur vicinus,& quæ villa dicatur proximior.ibi.nu.65 car.230
Statuto ſtante ꝙ banniti rebãniantur ſoluendo quinque ſolidos pro libra,ſit aliud quo cauetur ꝙ banniti rebanniantur ſoluendo medietatem banni. an bannitus ante confectionem ſecundi ſtatuti habeat beneficium primi ſtatuti an non. ibid.in iij. par.ij.tempor.nu.11 car.236
Statuto ſtante ꝙ nullus poſsit dare bannito auxilium, conſilium vel fauorem,an aduocatus pro eo incidat in pœnam ſtatuti.ibi.nu.26 car.239
Statuto certo ſtante,quot pœnis puniri debeat aſſocians bannitum, cum eo contrahens, & in domo retinens. ibi.nu 58 car.245
Statuto vno ſi cauetur ꝙ non poſsint offendi in feſto S Ioannis Baptiſtæ, & per octo dies ante, & per octo dies poſt, an offendens bannitum in bonis incidat in pœnam ſecundi ſtatuti. ibidem numero 60 car.ea.
Statuto ſtante ꝙ certi banniti rebanniantur,& habeantur pro cancellatis, an requiratur cãcellatio de facto. ibi.nu.74 car.247
Statuta permittentia bannitum occidi,de iuris ſubtilitate non valent . Iaco.de Are. de bannit. numero 17 car.175
¶Statutum in vno æquiparatorum, in altero locum habet.Incer.Auct.de crimi.lęſæ maieſta.in j.qõ. numero 5 car.45
Statutum vni pro alio pœnam imponens, irrationabile dicitur,& iniquum.ibid.in v.q.nu.2. car.51
Statutum dictans filios rebellium de ciuitate expellendos, ad filias non eſt extendendum, ibidem numero 4 car.ea.
Statutũ eſt nullum quod pœna pecuniaria punit homicidium,ibi.in viij.q.nu.4 car.57
Statutum vel conſuetudo eſt quaſi lex. Iaco.de Are. de bannit.nu.46 car.177
Statutum minuens tempus preſcriptionis an valeat. Nell.a S.Geminia.de bannit.in ij.par.ij.tempo. nume.4 car.212
Statutum dictans manum vel pedem abſq; alia ſpecificatione amputari debere,qualiter intelligi debeat.Paul.Girlan.de relaxa. carcerato. in tit.de ſenten.& pœna.execu.in iiij.q.nu.3 car.265
Statutum dictans in omni caſu fugam omnem facere probationem an valeat. Fran.Brun.de indici. in iij.q.j.par.nu.13 car.291
Statutum prohibẽs accuſatorem,videtur etiã prohibere iudicem inquirentem. Fran.Caſo.de indici. nume. 8 car.373
Statutum tribuens beneficium inquiſitioni,an extẽdatur ad accuſationem.et e cõtra. ibi.nu.13.c.ea.
Statutum quod de furto loquitur,in ſacrilegio etiam locum habere cenſetur. Pau.Gir.de pœn.omnifa. coi.in j.q.nu.3 car.392
Statutum de ſacrilegio puniendo tractans, de quo intelligi

telligi debeat ſacrilegio. ibi.nu.6 car.ea.
Statutum pœnam imponens auxilium ſeu opem prę ſtanti maleficio, non comprehendit perſuadẽtem ſeu conſulentem. ibi.in x.q.nu.9 car.401
Statutum fingens contumacem pro confeſſo, quomodo debet intelligi. Anto.Columba.in for.proce. extraordina.in controuer. crimi.arti.clij. c.412
Statuto dictante, ꝙ quis nequeat quæſtioni ſubijci, an poteſtas talem detinens in carcerem, vel aliter affligens, incidat in pœnam ſtatuti. Bal.de quę ſtio.cap.iij.nu.2 car.329
Statuta interpretationem declaratiuam a iure communi recipiunt. Paul.Girlan.de relaxa.carcerato in titu.de ſenten.& pœna. executo.in vj.qõ. numero 8 car.366
Statuta concedentia immunitatem offendendi, ſiue occidendi, an extendantur ad delicta diuerſæ ſpeciei. Fran.Caſon.de indici.nu.8.el ij. car.345
Statuta ꝙ abſens damnari poſsit valent. Anto. Columba.in for.proceden.extraordi. in controuer. cri. arti.cxxx. car.411
¶Stephanus Barbetus ciuis Parienſis quid ſuo tempore fecerit. Nicol.Boeri.de ſeditio.in j.quæſtio. numero. 24 car.63
¶Strigæ ſeu lamiæ non deferuntur corporaliter a demone, ſed in ſpiritu deluduntur. Pau.Gir.de ſortilegi.in vij.q nu.6 car.103
Strigæ omnes & maleficæ extra gremium & protectionem ſunt eccleſiæ. ibi.nu.8 car.ea.
Strigæ ſiue lamiæ in primis in manu diaboli baptiſmum, & omnia Chriſtianæ fidei documenta abnegant. ibi.nu.28 car.106
Strigæ ſeu lamiæ profeſsionem expreſſam faciunt in manu demonis, non autem illæ, de quibus in c.epiſcopi. ibid.nu.36 car.107
Strigæ ſeu lamiæ qualiter cognoſcantur vere pœnitere. ibid.in ix.q.nu.3 car.110
Cætera vide ſupra in verſi. Corpora. & in verſi. Lamiæ.
¶Stuprum quid ſit, & cum quibus committatur perſonis. Placen.de accuſatio.tit.iij.nu.j.car.3.& Paul.Girlan.de pœn.omnifa.coi.in vij. quæſtio. numero 1. car.199
Stuprum committens cum bannita per vim an veniat puniendus & quid ſi voluntarie. Nellus a S. Geminia.de bannit.in ſecunda par.ij.tempor.numero 46 car.223
Stuprum & adulterium qualiter in eadem perſona concurrere poſſunt. Pau.Girlan.de pœn.omnifa. coi.in j.q.nu.11 car.393
Stuprum perpetrans qualiter puniatur. Paul. Gir. ibi.in vij.q.nu.1 car.399
Stuprum cum libera & conditionis honeſtæ commiſſum, punitur confiſcatione dimidiæ partis bonorum. ibi.nu.4 car.ea.
Stuprum cum mulieribus turpiter viuentibus eque committitur, at non eque punitur. ibi.nu.5. c.ea.
Stupro per vim admiſſo, non poteſt præſcribi. Placent.de accuſa.tit.iij.nu.5 car.3
¶Subiectum legalis ſcientiæ, nedum circa mores, ſed etiam circa fidem. Ioan. Fran. Ponzinib.de lamijs.nu.9 car.87
¶Subditus licet quis efficiatur propter delictum, non tamen taliter ſit ſubditus, vt committatur crimen læſæ maieſtatis. Marti. Laudenſ.de cri.læſę maieſta.in xxij.q. car.43
Subditos principis qui inimicos permittit venire in territorio principis eſt ꝑditor. ibi.in xxxviij. quæſtio. car.ea.
Subditus principis ſi conturbauerit principem, non incidit in crimen læſæ maieſtatis, ſed aliter debet puniri. ibid.in xlvj.q. car.ea.
¶Subornare dicitur, inſtruens teſtes quid dicant. Ant.Columba.in for. proce.extraordina.in controuer.crimi.arti.clxxxj. car.413
¶Subrogatum ſtare in natura ſui principalis quatenus verum ſit. Io. Ant.Rube.de poteſta.procurator.in j.par.nu.296 car.33
¶Subſtantialia poſſunt contrario ſtatuto tolli. Ant. Columba.in for.proce.extraor.in contro.crimi. artic.ij. car.407
¶Subtrahens rem ad vſum eccleſiæ deſtinatã, nundum ei traditam, an ſit ſacrilegus, Pau.Girlan.de pœn.omnifa.coi.in j.q.nu.6 car.392
¶Superior ſiue iudex in iudicando quam formam ſeruare debeat. Bonicont. de accuſa.nu.44. c.10
¶Supplicare non licet pro damnato de crimine læſæ maieſtatis. Pau. Girlan.de pœnis omnifa.coi. in x.q.nu.18 car.402
¶Supplicium vltimum infligitur ex fictis probationibus in atrocioribus criminibus. Pau.Girlã.de hæreti.in ij.q.nu.2 car.134
¶Surdus & mutus a natura torqueri non poſſunt. Franc. Brun.de indici.in iiij.q.ij.par.nu.25.car. 298.& Franc.Caſon.de tormen.cap.x.nu.5.car. 364.& Pau.Gir.de quæſtio.in vj.q.nu.7. c.385
Item nec etiam damnari, niſi ex dictis teſtium. Fran.Caſon.ibidem.
¶Surripiens rem bannito an poſsit ab eo ad reſtitutionem rei conueniri. Nell.a S.Gemi.de bannit. in ij.par.ij.tempor.nu.1 car.211
¶Suſpẽſus ab officio fit irregularis ſi celebrauerit. Nico.Ploui.de irregulari.nu.25 car.90
Suſpenſus a Canone quando efficiatur irregularis celebrans. ibid.nu.27 car.90
Suſpenſus a Canone propter defectum, non incurrit irregularitatem ſi celebret. ibi.nu.28 car.ea.
Suſpenſus ab audiendis confeſsionibus non efficitur irregularis, ſi ante reconciliationem celebrauerit. ibi.nu.29 car.ea.
Suſpenſus ab ingreſſu eccleſiæ irregularis eſt, ſi in ea celebrauerit. ibi.nu.32 car.91
Suſpenſus a iudice irregularis erit, ſi celebrauerit. ibid.nu.35 car.ea.
Suſpenſus per Canonem ab officio propter crimen, irregularis efficitur celebrando. ibi.nu.36. c.ea.
¶Suſpectus præſumitur de delicto, qui ſæpe viſitat curiam, vt audiat quid de crimine dicatur. Anto. Columba.in for. proce. extraordi. in controuer. cri.arti.lxxxv. car.410
Suſpectus de hæreſi ſi poſt canonicam purgationẽ, deprehenſus fuerit in manifeſta hæreſi, an habeatur pro relapſo, an vero admittendus ſit ad pœnitentiam. Ioan. Nicola. Arelata.de hæreti. not.xlij.nu.1 car.125. & Paul,Girl.de hæreti.in x.q.nume.1 car.134

Suſpecti de hæreſi ſucceſſores, ſuſpecto adiunctam pœnitentiam implere coguntur, quam ſuſpectus viuens non impleuit. Gondiſſal. de hæreti. in xv. q. nume. 13 car. 146
¶ Suſpicio ſola de hæreſi ſufficit ad indicendã purgationem ſuſpecto, Io. Nico. Arelata. not. xxvj. numero 1. car. 124
Suſpicio vrgens non ſufficit ad condemnandũ quem de hæreſi. ibid nu. 2 car. ea.
Suſpicio de hæreſi oriri poteſt, & ex leuibus ſignis & indiciis, quæ plene probari debent. ibi. not. xxvij. numero 1 car. ea.
Suſpicio vna præſumptionem non inducit, ſed plures præſumptiones bene inducunt vnam præſumptionẽ, Fran. Brun. de indici. in viij q. nu. 4. ca. 310
Suſpicio non eſt iuſta cauſa fugæ, ſed per eam arguitur, ꝙ reus deliquerit. Fran. Caſon. de indici numero 10 car. 357
Suſpicio eſt animi aliqualis applicatio ad aliquid cum titubatione. Pau. Girlan. de quæſtio. in iij. q. numero 5 car. 381
Suſpicio ſubornationis teſtium quomodo tollenda ante cõcluſiones, & publicationes. Ant. Columba. in for. proce. extraordi. incontrouer. crimi. arti. ccxxxj. car. 415
Suſpicione ſola in crimine hæreſis ad inquiſitionem proceditur. Ioan. Fran. Ponzinibi, de Lamij. numero 88 car. 86
Suſpiciones leues an ſufficiant in crimine hęreſis. Ludo. Careri. de hæreti nu. 116 car. 165
Suſpiciones malæ trahuntur ex cõuerſatione & victu. Fran. Caſon. de indici. nu. 2. el j. car. 348
¶ Syndicus an poſsit accuſare nomine vniuerſitatis ſyndicario nomine. Io. Ant. Rube. de poteſta. procura. in j. par. nu. 153 car. 25
Syndicus vniuerſitatis quando legitime cenſeatur ordinatus. Nicola. Boeri. de ſeditio. in vij. quęſtio. numero 8 car. 71
Syndicus an teneatur denuntiare offendentem bannitum. Nell. a S. Gemi. de bannit. in iij. par. ij. tempor. nume. 55 car. 245
Syndici qui tenentur vulnera denuntiare, an leues percuſsiones denuntiare teneantur, vel eos qui cum vnguibus offenderent. Fran. Caſon. de indici. nume. 4. el ij. car. 372

T

TACENS habetur pro contradicente in oneroſis, & obligantibus perſonam, niſi vltra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui videatur venire ad probationẽ actus. Fran. Caſon. de indici. tracta. ix. cap. j. numero 6 car. 356
¶ Taciturnitas inuitatur cõfeſsionẽ, ibi. n. 1. car. ea.
Taciturnitas domeſtici an parit indicium ad torturam ibid. nume. 2. car. ea. & Marc. Ant. Blanc. de indici. numero 274 car. 333
Taciturnitas nocet, quoties reus tenetur reſpondere negando aut confitendo. Fran. Caſon. ibid. numero 7 car. 356
¶ Tactus indicium affert, ſed fallax, Idem de odore, guſtatu, & ſimili alio ſenſu, poſſunt tamen facere ſuſpicionem. Fran. Caſon. de indici. tracta. x. cap. viij. numero 1 car. 358
¶ Tempus quatuor annorum quod datur ad petendum reſtitutionem in integrum, non poteſt augeri vel minui. Incert. Auct. de mo. proce. cont apoſta. numero 17 car. 173
Tempus, puta noctis, inducit ad pẽſamentum. Mar. Anto. Blan. de indict. nu. 198 car. 328
Tempus ad delictum grauandum conſideratur. ibid. nume. 99. car. ea. & Fran. Caſon. de indici. numero 1. el j. car. 353
Tempus preteritum præteritum maxime valet, nã & quæ fiant, & quæ futura ſint, ex præteritis colliguntur. Fran. Caſon. de indici. nu. 9 car. 347
Tempus propoſiti argumenta præbere poteſt. ibid. nume. 1. el iiij. car. 352
Tempus ſpeciale ad indicia magis confert, probationeſque affert, inexpugnabiles. ibi. nu. 3. car. ea.
Tempus ad indicia elicienda quomodo conſiderari debeat ibid. nu. 4 car. ea.
Tempus & occaſio in quibus inter ſe durant. ibid. nume. 2. el ij. car. 353
Tempus plerunque eſt cauſa condemnationis veri vel falſi. Ant. Columba. in for. proce. extraordi. in cont. cri. arti. lxij. car. 409
Temporis interuallum eſſe debet, inter rei reſponſionem & perſeuerantiam. ibi. arti. ccx. car. 414
Temporis duplex eſt ſignificatio, generaliter enim & ſpecialiter accipitur. Fran. Caſon. de indi. numero 2. el iiij. car. 352
Temporis longinquitas eſt inſpicienda, nam ſæpe oportet committiri cum tempore negotium. ibid. numero 5 car. ea.
Temporis ſpacium quomodo conſideretur. ibidem. numero 3 car. 353
In tempore quæ conſiderari oporteat, & quæ in occaſione. ibid nu. 3. el ij. car. 353
¶ Tenens puellam in lupanari pœna mortis naturalis puniri debet. Guliel. Bont. de pœna mort. numero 4. car 391
Tenens caſtrum rebellatum contra rempublicam debet mori. Marti. Laudens. de cri. læſæ maieſta. in xl. quæſtio. car. 43
Contra notorie tenentes ciuitates Eccleſiæ Romanæ ſine citatione peruenitur ad ſententiam, ibid. in xj. quæſtio. car. ea.
¶ Tergiuerſari dicitur is, qui ab accuſatione toraliter deſiſtit. Placentin. de accuſa. tit. iiij. nu 4. ca. 4
¶ Terminus ad opponendũ datur etiam ſponte confeſsis. Io. Ant. Rube. de poteſta. procurator. in ij. par. nume. 26. Quod non procedet in crimine notorio. ibid. nume. 27 car. 39
Terminus ad arripiendum iter ſtatutus a iudice, vicem habet peremptori. Incert. Auct. de modo proce. contra apoſta. nu. 22 car. 173
Termini probatorij quelibet aſsignatio dicitur peremptoria. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 341. c. 338
Termini in qualibet lege præſumuntur ꝙ ſint habiles. Io. Ant. Rube. de poteſta. procura. in j. part. numero 251 car. 30
Termino renuntiari poteſt, ſed non defenſioni. ibi. in ij. par. nume. 29 car. 40
¶ Territio leuis quęſtio nõ dicitur abſq; dolore cordis. Fran. Brun. de indi. in ij. q. ij. par. nu. 1. car. 295

Territio leuis dicitur, si quis tantum ad funem ducatur. ibi. in ij. q. nu. 4 car. 296
¶ Terror leuis non indicat metum, nisi cadat in cõstantem virũ. Fran. Cason. de torment. cap. xix. nume. 3 car. 368
¶ Tertius in crimine publico committatur pro suo interesse. Io. Anto. Rube. de potesta. procurator. in j. par. nu. 127 car. 24
¶ Testamentum factum a bannito tempore banni secundum formam statutorũ an valeat & mortuo postq̃ fuit rebannitus. Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. iij. tempor. nu. 1 car. 258
¶ Testimonium criminosi inimici & conspiratorum quando admittatur. Bonicon. de accusa. numero 23. car. 8
Testimonium inimicorum & conspiratorum in crimine hæresis nequaq̃ idoneum censetur. Gondiss. de hæreti. in xiij. q. nu. 13 car. 145
Testimonium dicens pro bannito an indicat in pœnam statuti de quo per Nell. a S. Gemi. de bannit. in iij. par. ij. tempor. nu 28 car. 239
¶ Testis si vnum in iudicio dixerit, & postea aliud in eodem iudicio, statur primo dicto, fallit in crimine hæresis statur enim vltimo dicto. Io. Nico. Arelatan. de hæreti. not. xij. nu. 1 & 2, car. 123. & Io. Fran. Ponzi. de lamijs. nu. 84 car. 86
Testis an esse possit hæreticus qui redijt. Ludo. Careri. de hæreti. nu. 161 car. 170
Testis qui deposuit contra magnatem & fuit accusatus de falso de quo ex forma statuti non potest redargui an possit citatus non comparens in banno poni. an vero iudex a seipso nemine opponente debeat accusationem reijcere. Nellus a S. Geminia. de bannit. in tertia par. j. tempor. numero 6 car. 186
Testis tortus & in tortura confessus per errorẽ. an possit ante sentẽtiam suum errorẽ reuocare. Gui. de Suza. de indici. nu. 66 car. 282
Testis vnicus an faciat indicium ad torturam sufficiens. Gui. de Suza. de indici. nu. 90 car. 285
Testis infamis indicium ad torturam non facit, debet enim testes famæ esse integræ. Gui. de Suza. de indici. nu. 91 car. ea.
Testis solus de visu an facit indicium. Gui. de Suza. de indici. nu. 92. car. ea. et Marc. Ant. Blan. de indici. nu. 316. car. 336. & Paul. Girlan. de quæstio. in iij. q. nu. 18 car. 382
Testis vnicus & singularis semiplenam probationem facit in criminalibus. Fran. Brun. de indici. in ij. q. j. par. nu. 2 car. 287
Testis singularis de visu faciens indicium, debet esse omni exceptione maior. ibi. nu. 3 car. 288
Testis singularis & si indicium non probet aliqualem tamen facit præsumptionem. ibidem numero 5 car. ea.
Testis ante processus formationem examinatus an facit indicium. ibid. nu. 8 car. 288
Testis qui examinari non debuit quando indicium faciat. ibi. nu. 11 car. ea.
Testis domesticus producentis an faciat indicium. Marc. Anto. Blanc. de indici. nu. 361 car. 339
Testis domesticus non facit indicium. Fran. Brun. de indici. in ij. q. j. par. nu. 11 car. 288
Testis familiaris an indicium faciat. Fran. Brun. ibi. nu. 12. car. 288. & Mar. Ant. Blan. de indici. numero 365 car. 339
Testis quandoq; non cogitur inuitus testificari. & talis sponte examinatus indicium facit. Franc. Brun. ibi. nu. 13 car. 288
Testis qui ob infamiam non debuit examinari, examinatus aliquale facit indicium. ibidem numero 19 car. 189
Testis examinatus post terminũ præfixum ad probandum an faciat indicium. ibi. nu. 20 car. ea.
Testis qui iure examinari prohibetur, an probet si examinetur. Fran. Brun. de indici. in ij. qõ. j. par. numero 21 car. 189
Testis qui non potest interrogari inuitus, volens respondere potest, sed coactus non facit indicium. ibi. nume. 23 car. ea.
Testis singularis de visu deponens cum fama & alijs adminiculis certis, sufficientem ingerit probationem in factis antiquis, & delictis occulte factis. Fran. Brun. de indici. in iiij. qõ. j. par. numero 2 car. 293
Testis non est torquendus in eum, contra quem fert testimonium non inuitus. ibi. in iiij. q. ij. par. numero 9 car. 297
Testis qui non est omni exceptione maior non debet torquere in causa ciuili. ibi. nu. 11 car. ea.
Testis an possit torqueri non præcedentibus indiciis. ibi. nu. 12 car. ea.
Testis non debet torqueri nisi signis quibusdam cõtra eum præcedentibus. ibi. nu. 13 car. 297
Testis qui iurauit potest examinari die in Dei honorem feriato. ibidem in v. quæstio. ij. par. numero 53 car. 304
Testis vt indicium faciat verisimile deponere debet. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 32 car. 318
Testis per aliquem ex sensibus tenetur dicti sui reddere rationem. ibi. nu. 49 car. 319
Testis quando dicatur voluntarie deposuisse. ibid. nume. 153 car. 325
Testis qui coacte deposuit, non præsumitur inimicus, & quid e contra. ibi. nu. 254. & 255 car. ea.
Testis bis examinatus, si citatur, non inducit timorem subornationis. ibi. nu. 158 car. 326
Testis conuersans cum inimicis meis non potest esse testis contra me. ibi. nu. 164 car. ea.
Testis vacillans quæstionatur. ibi. nu. 261 car. 333
Testis dicitur omni exceptione maior, quando imputatio nulla fieri potest contra eum, ibidem numero 317 car. 336
Testis dicitur integer, qui a iure non repellitur. ibi. numero 320 car. ea.
Testis vnus de visu facit semiplenam probationem dummodo aliæ circunstantiæ non resistant. ibid. numero 324 car. ea.
Testis vt semiplene probet quo ad condemnationem, debet esse omni exceptione maior. ibidem numero 325 car. ea.
Testis examinatus sine iuramento an faciat indicium. ibi. nu. 127 car. 337
Testis examinatus post terminum assignatum per iudicem, an faciat indicium. ibid. nu. 339 car. ea.
Testis qui ob reuerentiam examinari non debuit, si

examinatus

examinatus sit an faciat indicium. ibid. nu. 344 car. 338. & Paul. Girlan. de relaxa. carcerator. in tit. de absolutio. innocent. in iij. q. nu. 2 car. 268
Testis minor xiiij. annis. an debeat examinari in causa criminali. Marc. Ant. Blan. de indici. numero 346 car. 338
Testis minor xiiij. annis an faciat indicium. ibid. nume. 347. & 348 car. ea.
Testis qui cogi non potest ad deponendum, si coacte deposuerit, an faciat indicium ibi. nu. 355. car. 339
Testis qui cogi non potest si voluntarie deponat an indicier. ibi. numero 356 car. ea.
Testis præsumitur voluntarie deponere. ibidem. numero 357 car. ea.
Testis qui cogi non potest ad deponendum, cogitur si veritas aliter haberi non pōt. ibi. nu. 359. car. ea.
Testis de visu vt faciat indicium ad torturam debet deponere q̄ interfuerit maleficio, alias secus. Frā. Cason. de indici. tracta. x. nu. 3 car. 356
Testis vnus de visu facit indicium, nisi aliæ circunstantiæ resistant. ibid. nu. 5 car. ea.
Testis qui non est omni exceptione maior in quibus probet. ibid. nu. 6 car. ea.
Testis non idoneus, per aliquod priuilegiū idoneus fieri non potest. ibid. nu. 7 car. 356
Testis debet esse omni exceptione maior, quando tractatur de condemnando, secus de torquendo. ibid. numero 8 car. ea.
Testis vacillans torquetur, alias secus & quando dicatur vacillare. Fran. Cason. de torment. cap. x. numero 16 car. 364
Testis vacillans seu aliter de falso conuictus in causa ciuili eque punitur, ac in causa criminali. ibi. numero 17 car. ea.
Testis qui dicit vnum in iudicio, & aliud extra iudicium, incidit in falsum, vt saltem torqueri possit. ibid. nume. 20 car. ea.
Testis si vnum dicat in iudicio, & aliud extra iudicium cui dicto standum sit ibi. nume. 21. car. ea.
Testis non idoneus dicitur, qui laborat morbo animi, non corporis. ibi. cap. xj. nume. 4 car. 365
Testis clericus vacillans non torquetur propter dignitatem. ibid. nume. 6 car. ea.
Testis sponte se offerens est suspectus. ibi. cap. xvij. nume. 8 car. 367
Testis vnum dicens extra iudicium, contrarium vero in iudicio, an de falso puniatur. Fran. Cason. in quæstio. crimi. cap. iiij. car. 371
Testis quando dictum suum retractare possit. Bal. de quæstioni. cap. ij. numero 7 car. 378
Testis dictum suum reuelans puniri debet. Anto. Columba. in for. proceden. extraor. in cōtrouer. crimi. arti. lxxij. car. 410
Testis vltimo dicto statur in crimine hæresis. Fran. Ponzi. de Lamijs nume. 84 car. 86
Testi inimico etiam in casu inquisitionis credendū non est, Fran. Cason. de indici. nume. 11. car. 357
Testi interdum derogatur ex tempore. Ant. Colūba. in for. proceden. extraordi, in controuer. crimi. arti. lxij. car. 409
Testes an possint compelli quando iudex procedit in visitando vel confirmando. Bonicont. de accusa. nume. 51 car. 11
Testes probare non possunt quæ tātum spiritu fiunt. Io. Francis. Ponzini. de Lamijs. nu. 53 car. 83
Testes verisimilia deponere debent. ibi. nu. 68. c. 85
Testes noui super eisdem examinari possunt capita lis in solo crimine hęresis, ibi. nu. 73 car. 85
Testes in crimine hæresis cogi possunt ad testificandum. ibid. nume. 84 car. 86
Testes excommunicati & criminis socij admittuntur in inquirenda hæresi. ibidem.
Testes inhabiles admittuntur in criminibus in quibus damnatur memoria defuncti Io. Ant. Rube. de potesta. procu. in j. par. nu. 145 car. 25
Testes quod requirantur ad condemnationem in crimine hæresis. Gondissal. de hæreti. in xiij. quæstio. nume. 9 car. 144
Testes non idonei, & ad alias a iure improbati admittuntur in crimine hæresi. ibi. nu. 10. car. 145
Testes inhabiles pro hæreticis minime admittuntur, aduersus autem hæreticos admittendi sunt. ibid. nume. 14 car. ea.
Testes inhabiles an admittantur in hęresis crimine, vbi accusationis aut exceptionis via processum extitit. ibid. nu. 16 car. ea.
Testes an probent parte non citata contra suspectū de hæresi. Ludo. Careri. de hęreti. nu. 121. car. 166
Testes publicandi sunt & quando. ibi. nu. 122. c. 166
Testes de iure non admittendi an possint admitti in causa innocentiæ. Pau. Girl. de relaxa. carcerator. in titu. de absolutio. innocent. in. iij. quæstio. numero 1 car. 268
Testes alias nō admittendi in probanda innocentia admittuntur. Paul. Girlan. ibi. nu. 2 car. 268
Testes in criminalibus an debeant esse omni exceptione maiores. Frā. Brun. de indici. in ij. q. j. par. nume. 7. car. 288. & Fran. Cason. in quæstio. cri. cap. iiij. nume. 5 car. 371
Testes super inquisitione generali examinati, non faciunt indicium aduersus delatum de crimine. Fran. Brun. ibi. nume. 10 car. ea.
Testes testificari præsumuntur inuiti, nisi de spontaneitate constet. ibi. nu. 14 car. ea.
Testes duo de actu corporali euisibili deponentes, prę ferendi sunt decem alijs de mentali & inuisibili actu deponentibus. Fran. Brun. ibidem. in. v. q. nume. 41 car. 303
Testes examinati in inquisitione generali. vt reo noceant, iterū examinari debent reo citato. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 21 car. 317
Testes in inquisitione speciali quare iterum examinari debeant, ibid. nu. 23 car. ea.
Testes omnes esse possunt nisi repellantur. ibidem. numero 319 car. 336
Testes non integri aut idonei aliquando examinantur, vt iudes informetur, ibi. nu. 32 car. ea.
Testes an debeant recipi lite contestata, seu post nomen rei receptum inter reos. ibidem. numero 330. car. 337
Testes inhabiles aliquando admittuntur si aliter veritas haberi non potest. ibi. nu. 353 car. 339
Testes domestici & familiares aliquando admittuntur ad testificandum. ibid. nu. 364 car. ea.
Testes plures singulares super diuersis indicijs deponentes, an coniungantur ad faciendum probationem,

nem, vt oriatur indicium ad torturam. ibi. nume. 366. car. ea. & Franc. Cason. de torment. cap. vj. numero 11 car. 363
Testes singulares non iunguntur ad faciendam probationem. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 367. c. 339
Testes singulares quando iungantur, & quando nō. ibi. nu. 368 car. 340
Testes quando omni exceptione maiores ad probā dum requirantur, & quando non integri etiā admittantur. Francis. Cason. de indici. nume. 4. el primo. car. 347
Testes deponentes de negatiua, præferūtur testibus affirmantibus, etiam dignioribus. ibidem. nu. 4. el ij. car. ea.
Testes specialiter examinati super mala fama, an præferantur testibus deponentibus in genere de bona fama. ibi. nu. 11 car. 348
Testes deponentes in genere, & non in specie super causis non probant. ibi. nu. 6. el iij. car. 349
Testes duo requiruntur ad probandum indicia remota a maleficio. ibi. nu. 4. el iij. car. 356
Testes non idonei in casu inquisitionis admittūtur, quia tum cessat periculum corruptionis. ibidem numero 9 car. ea.
Testes etiam infames non nisi instigati falsum deponunt. ibi. nu. 10 car. 357
Testes inhabiles in casu accusationis admitti non debent etiam ad torquendum. ibi. nu. 12. car. 357
Testes si dixerint vidisse duos solos rixari, & vidisset in fine rixæ vulneratum, ex hoc poterit ad condemnationem procedi. ibi. nu. 15 car. ea.
Testes non publicati non inducunt aliquam probationem. ibi. nu. 15. car. 360. & in tracta. de tormen. cap. iiij. nu. 2 car. 362
Testes inducti ad probandum indicia an debeant esse omni exceptione maiores. Fran. Cason. de tormen. cap. vj. nu. 9 car. 363
Testes celeriter deponentes anteqū tortus articulus eis legatur, præsumuntur falsi, & an ex hoc possint torqueri. ibi. cap. x. nu. 19 car. 364
Testes inhabiles inhabilitate iuris positiui, ut periuri & criminori, possum a Papa ad testificandum habilitari. ibi. cap. xj. nu. 12 car. 365
Testes examinantur citato reo, & existente contradictore, alias repetūtur, et an hodie id obseruetur. Fran. Cason. in quæstio. crimi. cap. iiij. nu. 1. c. 371
Testes semel examinati non debent iterum per eodem examinari, & quid si iterum examinati, contrarium primo deposuerint, utrum dictum valeat. ibid. nu. 3 car. ea.
Testes post didicita testificata in inquisitione ex officio formata recipiuntur, secus in accusatione, ibi. cap. viij. nu. 14 car. 373
Testes non idonei in inquisitione admittūtur, secus in accusatione. ibi. nu. 17 car. ea.
Testes omnes in informationibus debent recipi. Anto. Columba. in for. proce. extraordi. in controuer. cri. arti. xxxv. car. 408
Testes non interrogantur an sint honesti, ibid. arti. xxxvj. car. ea.
Testes deponentes de alibi, seu negatiua visu affirmata, & coarctata, præferuntur alijs testibus affirmantibus & dignioribus, ibi, arti, lxv. car. 410
Testes pro vtraq; parte veritatem dicere debent, aliter possunt compelli, ibidem. articu. lxxij. & lxxiij. car. ea.
Testes quomodo reū præsententur. ibidem. artic. ccxvj. car. 414
Testes non permittentes se scrutari, capi possunt, & ex sola resistentia puniri debent, ibidem artic. ccxxiiij. car. 415
Testes an produci possint post causæ conclusionem. ibi. arti. ccxxviij. & ccxxx. car. ea.
Testes in generali inquisitione examinati, idonei censendi non sunt, vt quis torqueri possit, quia ci tata parte examinati non fuerunt. Gondiss. de hæreti. in xiij. q. nu. 5 car. 144
Testium nomina, dictaq; & depositiones sunt exponenda reo, vt contra dicta & personam testis possit opponere & excipere, Fran. Cason. de tormen. cap. iiij. nu. 7 car. 362
Testium examinatio in criminalibus committi nō potest. fallit in crimine hæresis. Io. Nico. Arela. de hæreti. not. xxxv. nu. 1. & 2 car. 125
Testium publicatio qualiter fiat in crimine hæresis. Gondiss. de hæreti. in xiiij. q. nu. 1 car. 145
Testium publicatio in crimine hæreseos publice fiē da non est, quando delati potentia reformidatur, qua autem forma tum procedatur, & an idem in quibus uis criminibus dicēdum sit. ibi. nu. 2. c. ea.
Testium singularitas coniungitur, quando dictum vnius coadiuuat dictum alterius. Mar. Ant. Blā. de indici. nu. 369 car. 340
Testium dicitur fieri publicatio per confirmationē. Ant. Columb. in for. proce. extraordi. in controuer. cri. arti. ccxxij. car. 415
Testium existentium extra prouinciam examinatio, committi potest. ibi. arti. ccxxj. car. 414
Testibus non testimonijs creditur, Franc. Cason. de indici. nu. 13 car. 355
Testibus suspectis ac inhabilibus, an in casibus q̄bus admittendi sunt adhibeatur fides sine quęstione. Gondissal. de hæreti. in xiij. q. nu. 15 car. 145
¶ Testificari coguntur in crimine hæresis familiares & domestici. Gondiss. ibi. nu. 11 car. 145
Testificari quilibet permittitur, qui non reperitur prohibitus. Io. Ant. Rube. de potesta. procura. in j. par. nu. 3 car. 20
¶ Tex. in l. pen. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. loquitur de publico iudicio, tamen secundum communē opi. habet ēt locum in priuato. ibi. nu. 19. c. 20
Tex. in d. §. ad crimen, secundum Ang. & Imo. restringitur in sentētia annotationis bonorum. ibi. numero 32 car. 21
Tex. in ver. nam & in capitalibus, concordat cum auc. multo magis, C. de sacrosan. eccle. ibid. in ij. par. nu. 30 car. 40
¶ Theologia est omnium scientiarum nobilissima. Io. Fran. Ponzi. de famils. nu. 4 car. 74
Theologorum & sacras tractare scripturas, ibid. numero 2 car. ea.
¶ Thesauri absc̄oditi an possint arte demonum inueniri. Pau. Gir. de fortil. in iij. q. nu. 12 car. 94
¶ Titulus de priuatis delictis, de nominatis delictis loquitur. Io. Ant. Rube. Alexandri, de potesta. p-cu. in j. par. nu. 22 car. 20

Titulus

Titulus de extraordinarijs criminibus, de delictis innominatis loquitur. ibid.nu.23 car.ea.
Titulus institutionis respectu hæreditatis parentũ est honorabilis. Incert. Auct. de cri. læsæ maie. in v.q.nu.8 car.51
¶ Tollere potest qui & concedere. Paul. Girlan. de relaxa.carcera.in tit. de benefi.& indul. prin.in vj.q.nu. 3 car.267
¶ Tormenta. Ad tormenta non est deueniendum, ni si constet de homine mortuo, & de cadauere, & de vulneribus. Fran. Cason. de torment. cap. ij. numero 1 car.361
Tormenta reo ea sunt moderatione inferenda, vt tortus aut innocentiæ, aut certo supplicio conser uetur saluus. Gui. de Suza de indici. nu.3 car.278
Tormenta haberi non debent, si alia leuiori, vel veriori via veritas haberi potest, licet indicia præcedant. Francis. Cason. de torment. cap. vij. numero 1 363
Tormenta sunt moderate adhibenda. ibid.cap.xij. numero 5 car.365
Tormenta multi populi renuerunt, quia plus mali, q̃ boni. ciuitatibus attulerunt, ibidme. cap. j. numero 3. car.361
Tormenta et quæstiones nisi certis in rebus interponi antiqui voluerunt. ibid.nume.4 car.ea.
Tormenta quo ordine sunt proponenda. Bald. de quæstio.cap.j.nu.7.car.377.& Francis. Cason.de tormen.cap.xiij.numero 2 car.365
Tormentorum, species quot sint, Paul. Girlan. de quæstio.in ij.q.nu.1 car.380
Tormentorum modus erit iuxta qualitatem indicio rum. ibid.cap.xiiij.nume.2 car.365
Tormentis, humanitatis, religionis, & iurisconsultorum argumenta repugnant. Fran. Cason. de tormen. cap j.nume.1 car.361
Tormentis & quæstionibus non semper fides est adhibenda. ibid.nu.2 car.ea.
¶ Torquendus petens dilationẽ ad reprobanda indicia an sit audiendus. Bal. de quæstioni. in ij. cap. numero 6. car. 378. & Ambert. de Antramo. de quæstio.nu.12 car.388
Torquendum esse neminem nisi in subsidium proba tionum quomodo intelligatur. Fran. Cason. de indici.nume.35 car.360
Torquendi qualitas circa tormentorum motum est consideranda. Fran. Cason. de tormen.cap.xix. numero 4 car.368
Torquendi non sunt, qui in dignitate cõstituti sunt. Gui. de Suzari. de indici.nu.9 car.278
Torquendi arbitrium iudices sibi arrogare non debent, quia nullum arbitrium habere possunt nisi pro reo. Fran. Cason. de tormen.cap.j.nu.10.c.361
Torquendo si iodex modum excesserit quid iuris. Ambert. de Antramo. de quæstio.nu.16 car.389
Torquens in dignitate constitutum in casu non excepto, in eo scilicet quo torqueri non debebat, capite plectitur, Guido. de Suza. de indici. numero 17 car.279
Torquere aliquem si non constet delictum, exemplum pernitiosum est, quod etiam procedit in accusatis de furto, & veneficio, Fran. Cason. de tormen.cap.ij.nu.6 car.361
Torqueri non debet nullus priuilegiatus, nisi in crĩ mine læsæ maiestatis. Martin. Laudens. de cri. læsæ maiesta. in xiij.q. car.43
Torqueri potest quilibet cuius uis conditionis pro crimine fortilegij. Pau. Girlan. de fortilegi. in xj. q.nume.13 car.114
Torqueri qui possint in crimine hęresis, & an requirantur indicia sicut in alijs. Ludo. Careri. de hæreti.nume.117 car.165
Torqueri an potest quilibet cuiuscunque conditionis sit, aut status. Gui. de Suza. de indi.nu.8.car. 278.& Amber. de Antramo. de quæstio.nume.2. & 3. car.387
Torqueri, debet prius qui veritatem nouit melius. Guido. de Suza. ibid.nume.24 car.279
Torqueri contra alios in quibus casibus quis possit. ibid.nume.52 car.281
Torqueri possunt liberi, & serui liberti, & statu liberi. Francis, Brun. de indici. in iiij.q.ij. par. numero 1. car.297
Torqueri potest præcedentibus indicijs liber homo, tam in se q̃ in alijs. ibi.nu.4 car.ea.
Torqueri non debent milites & veterani. ibidem. numero 19 car.298
Torqueri timens iniuste, hac est sine indicijs, potest appellare. ibi. in v.q.ij par.nu.14 car.301
Torqueri prior debet filius in conspectu patris, & fœmina prior masculo. ibi.nu.55 car.304
Torqueri non potest reus ex indicio remoto a maleficio, sed alia simul requiruntur. Fran. Cason. de indici. nume.3.el.j. car.348
Torqueri an possit reus ex dicto vnius testis de visu, maxime si testis sit omni exceptione maior. ibid.nu.2. el.iiij. car.356
Torqueri licet reus conscientia, iudex eum torquere non debet sine indicijs. Fran. Cason. de tormẽt. cap.v.nume.8 car.362
Torqueri possunt tam mares, q̃ fœminæ, & omnes, qui non sint iure excepti. ibi.cap.x.nu.j. car.364
Torqueri non debent senes seu decrepiti, nec alias corpore imbecilles. ibid.nu.11.& 12. car.364
Torqueri non possunt Decuriones, & eorum liberi, milites, doctores, & aduocati propter dignitatem. hodie tamen hoc non obseruatur. ibi nu.14.c.364
Torqueri accusatus & accusator possunt in crimine falsi, modo sint indicia. ibi.nu. 23 car.364
Torqueri in quibus casibus quis possit sine plenis indiciis. ibid.in v.cap.nu.6 car.362
Torqueri in quibus casibus possit reus licet de corpore non constet. ibi.cap.xviij.nu.9 car.367
Torqueri an possint alij per tortum inculpati, licet sint, villę famę & vitijs manifesti dediti. Amber. de Antramo de quæstio.nu.9 car.388
Torqueri an possit liber homo, & nunquid principalis persona quę accusatur subijci torturæ debeat. ibid.nume.15 car.389
Torqueri an possint milites nostri temporis, etiam cœlestes, & quid de iudicibus & aduocatis. ibid. nume.24.& 25 car.390
Torquetur quis de furto accusatus indicijs præcedentibus, in tormentis confitetur, non absque alia repetitione in eum proceditur, ibidem. numero 10. car.388

¶ Tor-

Tortura exerceri non debet in notorio crimine. Fran. Brun. de indici. in v.q.ij.par.nu.16.car.301
Tortura exerceri debet humane, & cum moderamine & iuri ordine ſeruato, ibidem.nu.17. car ea.
Tortura ſine cauſa & iniuſte facta & iniuria perſonalis, ibidem in vij.quæſtio.ij.par.nu.3 car. 309
Tortura an adhiberi poſsit diæ feriata in honorem Dei. Bal. de carceri.cap.j.nu.10 car.262. & Fran. Brun. de indici.in v.qō.ij.par.nu. 52.car.304. &
*Fran. Caſon. de torment.cap.xiij.nu.5 car.365.
Tortura repeti non debet quis niſi duobus concurrentibus, Guido. de Suza.de indici.nu.3 car. 278
Tortura quo ordine ſit applicanda ſi plures torquēdi ſint. Gui. de Suza. de indici. nu.22 car. 279 & Fran. Brun. de indici.in v.q.ij.par. nume. 54. car.304. & Franciſ. Caſon de torment, cap.xiij. per tot. car.365
Tortura communiter in ciuilibus cauſis non eſt admittenda. Guido, de Suza. de indici. numero 27. car. 279
Tortura & repetitio eiuſdem non niſi legitime fieri debet. Guido de Suza. de indici.nu.59. car.282
Tortura etiam dicitur ſi interri recluſo alimenta denegantur. ibi.nu.74 car.283
Tortura etiam locum habet ſi de crimine ciuiliter agatur. Fran. Brun. de indici.in iij.quæſtio.ij par. numero 5 car.396
Tortura exiſtente illicita irritatur quidquid ſequitur ex ea. ibi.in iiij.q.ij.par.nu.3 car.297
Tortura non datur niſi delictum certe ſciatur. ibi. nu. 11.car.ea.& in v.q.ij.par.nu.10 car.300
Tortura iniuſta alicui illata, tenentur iudices, et teſtates, ſed non officiales ex mandato facientes. ibid.in v.q.ij.par.nu.34 car.302
Tortura indicijs probatur & coniecturis, ſi a poteſtate negetur. ibid.nu.37 car.303
Tortura & violentia in occulto facta per famam & vociferationem probari poteſt ibi n.39.c.303
Tortura in tantum præcedere requirit indicia, vt ſi milies tortus abſque indicijs in confeſsione per ſeueraret, ipſa confeſsio nulla eſſet. ibidem. numero 47 car.303
Tortura leuis & incompetens repeti poteſt. ibid. numero 62 car.305
Tortura adhiberi non poteſt per eum qui non habet merum imperium. ibi. in vij.quæſtio.ij.par. numero 3 car.309
Tortura ad finem triplicem fieri poteſt. ibidem numero 4 car.ea.
Tortura facilius adhibetur in maleficijs occulte factis q̄ in alijs.ibi.in viij.q.ij.par.nu.2 car.309
Tortura pro crimine explorato facta, non reddit tortum infamem, ibi.nu.3 car.ea.
Tortura inchoanda eſt habeo qui habet malam phyſiognomia. Franc. Caſon.de indici.numero 2 el iiij. car.348
Tortura incipienda eſt ab eo qui ſolitus eſt delinquere. ibi.nu.3 car.357
Tortura datur in ſupplementum in cauſis criminalibus. ibi.nu.14 car.358
Tortura in criminalibus ſuccedit loco iuramenti. ibi.nu.15 car.ea.
Tortura grauior eſt pœna q̄ vtriuſque manus abſciſsio. Franciſ. Caſon. de torment. cap. vij. numero 2 car.363
Tortura vtrum in cauſis ciuilibus adhiberi poſsit. ibi.cap.viij.nu.1 car.ea.
Tortura nō adhibetur in cauſis criminalibus leuis præiudicij: licet legitima præcedant indicia, & an pro talibus viles perſonæ poſsint torqueri. ibi.nu.3 car.ea.
Tortura in clericos an non debeat eſſe ita ſeuera, ſicut contra laicos. ibi.cap. xj.nu.5 car.365
Tortura debet conſtare in proceſſu, aliter ex brachijs rei cognoſcetur. ibi.cap.xij.nu.7 car. ea.
Tortura an ſit incipienda a debiliori, an vero ab eo, qui veriſimiliter ſcit veritatem. ibi.cap. xiij. numero 3 car.365
Tortura an & quando poſsit repeti. ibi. cap. xiiij. numero 1 car.365
Tortura reduci debet ad tres dies ſeparatos, & pro qualiber vice reus debet habere tres eleuationes & depoſitiones. ibi.nu.5 car.ea.
Tortura ex quibus cauſis p oſsit adhiberi. Bald. de quęſtio.cap.j.nu.8 car.377
Tortura corporis cruciatus dicitur ad veritatem eruendam repertus. Paul. Girlan. de quæſtio.in j. q.numero 3 car.380
Tortura in quo differant a tormento. ibidem numero 4 car.ea.
Tortura remedium dicitur ſeu via extraordinaria probationis. ibi. nu.5 car.ea.
Tortura non eſt omnibus vniformiter danda. ibid. in iij.q nu.19 car.382
Tortura largo modo ſumpta quid ſit & unde dicatur. ibi. in iiij.q.nu.3 car. ea.
Tortura leuis quæ dicatur, & an vere ſit tortura. ibid.nu.5 car.ea.
Tortura in quibus cauſis & criminibus adhiberi poſsit. ibi. in v.q.nu.1 car.384
Tortura de proceſſu dicitur ad quam abſq; legitimis indicijs peruenitur. ibi.nu.4 car.ea.
Tortura quare in paruis criminibus non ſit applicanda. ibidem.
Tortura an locum habere poſsit in pecuniarijs cauſis. ibi.in vij.q nu.1 car.385
Tortura non dicitur pœna quæ iuris habeat effectum. ibi.nu.6 car. 386
Tortura quando pœnā dare dicatur. ibi.nu.9.c. ea.
Torturæ ſi locus ſit, detineri perſonaliter quis poterit. Franciſ. Brun. de indici. in viij.q.ij. par.numero 1 car.309
Torturæ ſubijciendus is eſt, de quo ſuſpicio cedis vi detur. Mar. Ant. Blan. de indici.nu.239. car.331
Torturę repetitio non debet excedere tres vices, ne in infinitum procedatur. Fran. Caſon. de tormen. cap.xiiij.nu.4 car.365
Torturæ metus æquipollet torturę. ibid. cap. xix. numero 2 car.368
Torturę an & quādo ſubijci poſsit liber homo. Bal. de quæſtioni.cap.iij.nu.4 car.379
Torturę gradus ſunt quinq; & qualiter cognoſcantur & inferantur. Pau. Girlan. de quæſtio.in ij.q. nu.2, car.380. & in iiij.q.nu.1 car.382

Torturæ primus gradus, scilicet terror quibus inferri possit Girlan. in d. iiij. q nu. 3 car. 382
Torturæ gradus secundus quis sit. ibi. nu. 4. car. ea.
Torturæ tertius gradus dicitur, cum per spacium dicendi vnum Miserere, reus suspensus detinetur, ibi. nume. 8 car. 383
Torturæ gradus quartus quis sit, ibidem nu. 9. c. ea.
Torturæ quintus gradus quis dicatur. ibidem numero. 10 car. ea.
Torturæ gradus vltimus in quibus applicetur criminibus. ibi. nu. 11 car. ea.
¶ Tortus de se confessus de alijs interrogari non debet, Guido de Suza. de indicijs. nu. 51. c. 281
Tortus confessus per diem naturalem quiescere debet antequam confessionem suam ratificet. Guid. de Suza. ibi. nu. 69 car. 283
Tortus vt testis qualiter interrogari debeat. Fran. Brun. de indici. in v. quæstio. secunda part. numero. 56 car. 304
Tortus in seipsum de alijs non est interrogandus. ibi. nume. 57 car. ea.
Tortus negans & in negatione perseuerans, an possit iterum torqueri. ibid. nu. 58 car. ea.
Tortus sufficienter non debet rursus torqueri, nisi de nouo superueniant alia indicia. ibidem. numero. 59 car. 305
Tortus & crimen confessus quãdo possit super alijs criminibus torqueri. ibi. nn. 65 car. ea.
Tortus appellans a sua confessione non intelligitur perseuerare, sed tacite reuocare. ibidem numero. 45 car. 303
Tortus semel incompetenter non debet iterum torqueri, nisi superueniant noua indicia. ibid.
Tortus quomodo in confessione censeatur perseuerare. Fran. Brun. de indici. in vj. quæstio. ij. par. nume. 4 car. 306
Tortus non statim post tortuam debet ad tribunal reduci. ad videndam ipsius in confessione perseuerantiam. ibid. nu. 5 car. ea.
Tortus ad tribunal reductus, an sit relaxandus, si confessionem in tortura factam reuocauerit. ibi. nume. 6 car. ea.
Tortus vltra tres vices, dicitur immoderate, & videbitur fateri vi. & cruciatu tormentorum. Franciscus Cason. de torment. cap. xiiij. numero. 6. car. 365
Tortus relaxatur, si accusator, dato sibi termino ad probandum, & deducendum quidquid intendit, nil probauerit. ibi. capitu. xiiij. nu. 9. c. 365
Tortus & confessus de se, an & in quibus casibus possit interrogari de socijs nisi indicijs. ibid. cap. xvj. nume. 1 car. 366
Tortus confessus de se potest interrogari de socijs in omnibus delictis, quæ verisimiliter non committuntur siue socijs, ibi. nu. 5 car. ea.
Tortus an iurare debeat facta nominatione in tortura. ibi. cap. xvij. nu. 5 car. 366
Tortus bononiæ pro delicto ibi commisso, ob quod non est corporaliter puniendus, si in tormentis cõfessus fuerit se plura maleficia extra Bononiense territorium perpetrasse, an a potestate Bononiæ possit vltimo supplicio condemnari. ibid. cap. xxj. nume. 15 car. 369
Tortus non est ad tortuam repetendus nisi duobus concurrentibus. Bald. de quæstio. cap. j. nume. 2 car. 377
Tortus in quibus casibus sit de alijs interrogandus. ibi. cap. ij. nu. 4 car. 378
Tortus absque indicijs sibi non præiudicat confitens in tormentis. ibi. nu. 9 car. 379
Tortus leuiter, potest grauius torqueri militantibus legitimis indicijs. Pau. Girlan. de quæstio. in iiij. q. nume. 5 car. 382
Tortus quidam dicens, De lacte Beatæ virginis Mariæ, dolorem nullum sentiebat. ibidem numero. 15 car. 383
Tortus sua causa non est de alijs interrogandus, nisi in casibus de quibus per Ambert. de Antramo. de quæstio. nu. 8 car. 388
Tortus semel an possit sine nouis indicijs iterum torqueri. ibid. nu. 11 car. ea.
Torti confessio nullis præcedentibus indicijs nulla est, & confessio facta in ipsis tormentis, æquipollet factæ in tormentorum formidine, ibidem nume. 13. car. 388
Tortum vt perseuerare in confessione faciat iudex, quid nam agere debeat, & quantum tempus erit inter diem confessionis torturæ & diem perseuerantiæ. & qui quæstioni interesse debeant. ibid. nume. 14 car. 389
Torto in tortura contra alium deponenti quando credatur. Bal. de quæstio. cap. ij. nu. 3 car. 378
Torto contra alium confesso quãdo credatur. Gui. de Suza. de indici. nu. 50 car. 281
Torto in tortura deficiente, non tenetur iudex, si indicia præcesserint. Guid. de Suza. de indici. numero. 89 car. 284
Torto mortuo quis teneatur, si dolo, culpa, vel casu mortuus sit nesciatur. Francis. Brun. de indici. in v. q. ij par. nu. 30 car. 302
Torto mortuo in tortura an iudex teneatur ad aliquam pœnam. ibi. nu. 19 car. 301
Torto metu tormentorum confitente montes, & maris, caueat sibi iudex ne damnetur in corpore & anima. ibid. in vj. quæstio. secnnda par. nume. 10 car. 306
Torti & confessi de se, de consuetudine Italiæ in omni casu de socijs interrogantur. Franc. Cason. de tormen. cap. xvj. nu. 6 car. 366
¶ Tractatus & conspiratio contra Principem potest probari per complices & socios criminis Martin. Lauden. de crimi. potesta. in viij. quæstio. car. 42. & Nico. Boer. de seditio. in vij. quęst. nume. 5 car. 71
Tractatus solus etiam in atrocissimis non est puniendus. Nico. Boer. de seditio. in vij. quæstio. nume. 41 car. 74
Tractatus quid sit. Marc. Anton. Blanc. de indici. nume. 225 car. 330
Tractatus ad hoc vt dicatur quæ requirantur. ibi. nume. 229 car. 331
Tractatus ex quibus indicijs præsumatur. ibidem nume. 331 car. ea.
Tractatus præsumitur quãdo homicidium committitur

titur cum multitudine perſonarum, niſi ex accidenti, ſeu caſu tales perſonæ ſuperuenerint. Fran. Caſon. de indici. nu. 2. el iiij. car. 353
* Tractatus præſumi poteſt ex loco, vbi reus fuerit. ibid. nume. 1. el j. car. 351
* Tractatus initia et conſiliorum ex loco comprehenduntur. ibid. nu. 6. el. j. car. 351
Tractatui præſens, & nihil dicens, ſi reperiatur ad delictũ, an teneatur de tractatu nec ue. Marc. Ant. Blanc. de indici. nu. 230 car. 331
℄ Tranſactio. Require ſupra in ver. Pax.
Tranſigere ſuper crimine capitali licitum eſt, citra metum pœnæ talionis. Io. Ant. Rube. de poteſta. procu. in j. par. nume. 41 car. 41
Tranſigere licet ſuper capitali crimine pœnam ſanguinis irroganti. Io. Nico. Arelatan. de hæreti. no. viij. nume. 1 car. 122
Tranſigere an liceat ſuper crimine hæreſis. Ludo. Cateri. de hereti. nume. 127 car. 166
Tranſigere quare liceat de crimine falſi potius ℈ de alijs. Iaco. de Aren. de quæſtio. nu. 8. car. 376
℄ Tranſgreſſor Canonum non poteſt a dolo excuſari. Ant. Columba. in for. proceden. extraordi. in controuer. crimi. arti. xcvij. car. 410
℄ Tranſitus non ſolitus inducit penſamentum. Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 70. car. 320. & Frã. Caſon. de indici. tracta. iij. cap. ij. nu. 3 car. 351
℄ Trecenſes aliquando a ſeditione non fuerunt immunes. Nico. Boeri. de ſeditio. in prima quæſtio. nume. 42 car. 65
℄ Trepidatio indicium facit. Fran. Brun. de indici. in iij. q. j. par. nu. 30. car. 292, & Macr. Ant. Blan. de indici. nu. 259 car. 332
℄ Tria in quolibet officiali concurrere debent. Iacob. de Aren. de bannit. nu. 45 car. 177
℄ Tumultu per accidens incidente, pœna pecuniaria locum habet, & nõ corporalis. Nicola. Boeri. de ſeditio. in vij. q. nu. 52 car. 75
℄ Turba non punitur, ſed bene quod in turba perpetratur. ibidem.
Turba vnde dicta. ibid. in iij. q. nu. 3 car. 66
Turbare quid ſit ibidem.
Turbans diuina officia pœna mortis naturalis puniri debet. Guliel. Bont. de pœna mort. nu. 1. car. 391
℄ Turpilianum habet locum in crimine publico. Io. Anto. Rube. de poteſta. procurator. in j. part. numero 17 car. 20
℄ Tute qui ire non poteſt, aduocet illos a quibus vult inquirere. Ant Columba. In for. proce. extraord. in contro. capitalib. arti. xxxvij. car. 408
℄ Tutor deportatur qui pupillam violenter ſtuprauit. Placen. de accuſatio. titu. vj. nu. 23. car. 8. & Paul. Girlan. de pœn. omnifa. coi. in vij. quæſtio. numero 7 car. 399
Tutor corrumpens pupillam pœna mortis naturalis eſt plectendus. Guliel. Bont. de pœna mort. numero 4. car. 391
Tutor non poteſt ita ſuſpectus poſtulari ciuiliter, quin reſultet effectus pœnæ criminalis. Ioan. Ant. Rube. de poteſtate. procurator. in prima part. numero 265 car. 31
Tutor nomine pupilli accuſans, non obligat eum ad pœnam talionis. ibid. numero 284 car. 31
℄ Tyrannus in populo ſibi ſubiecto ſeditionis eſt. & ideo expellendus. Nicola. Boeri. ſeditio. in v. q. nume. 7 car. 67
Tyrannus ſi quid dignitatis nomine faciat. illud non valet. Io. Nicola. Arelata. de hæreti. not. xl. numero 1 car. 125
Tyrannus legitime exercete poteſt iuriſdictionem in crimine hæreſis. ibidem.

V

VAGARI non licet cum diſcrimine alterius Anto. Columba. in forma proce. extraordina. in controuer. crimi. arti. lxij. car. 409
℄ Valet plus quod ſpecialiter fit, vel dicitur. ℈ quod generaliter. Ioan. Fran. Ponzinibi. de Lamijs nume. 51 car. 83
℄ Valetudinarij torqueri non poſſunt. ſi morbus talis ſit, vt torturam pati nequeant ſine periculo vitæ vel corporis. Fran. Caſon. de torment. cap. vij. nume. 8 car. 368
℄ Validum cenſetur id quod eſt in veritate, potius ℈ id quod eſt inopinione. Pau. Girlan. de pœn. omnifa. coi. illici. q. ix. nu. 5 car. 400
℄ Vallum tranſcendens, aut per murum caſtra ingrediens, capite punitur. Placenti. de accuſa. titu. vj. numero 16 car. 6
℄ Variatio, pauor, & trepidacio, et id genus ſimilia, quæ coram iudice fiunt. an ſit probatiſsimum indicium ad torturam. Guido de Suza. in tracta. de indici. et tortu. nu. 33. car. 280. Fran. Brun. in tract. eiusdem materiæ. in iij. quæſtio. j. par. nume. 30. car. 292. Gondiſſal. de hæreti. q. xiij. nu. 6. car. 144. et Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 220. car. 320. & numero 259. car. 332. & nume. 260. car. 333. & numero 262. car. ea.
Variatio circa negotium principale nocet. Marc. Anto. Blan. de indici. nume. 263 car. 333
Variatio quoties reum torqueri facere debeat. ibid. numero 222 car. 330
Variatio ſeu mendatium, in quibus & circa quæ noceat. Fran. Caſon. de indicis nume. 2 car. 356
Variatio rei in actis ſcribi debet. Anto. Columba. in forma. proceden. extraordi. in controuer. crimina. arti. cxcix. car. 413
Variationes & vacillationes factæ in tortura ſine indicijs facta. torto non præiudicant in aliquo. Franciſ. Brun. de indici. & tortu. in iij. quæſtio. j. par. nume. 31 car. 292
Varius quis dicatur. Marc. Anto. Blanc. de indici. numero 264 car. 333
℄ Vaſallus ita teſtari põt de bonis feudalibus atque de allodialibus. Incert. Auth. de crimine. læſæ maieſta. in iij. q. nume. 3 car. 48
Vaſallus qui ſubinfeudauit alteri, ſi felloniam committat. an feudum reuertatur ad dominum. ibid. numero 4. car. ea.
Vaſallus legem contractus feudalis euertere non poteſt. ibid. nume. 6 car. ea.
Vaſallus an libertus a ſeruitute feudi bannito domino.

mino. Nell. a S. Geminia. de bannit. in j. par. ij. temporis. nume. 22 car. 196
Vasalli delictum commissum in personam domini, quando agnatis præiudicet. Incer. Author de crimi. læsæ maiesta. q. iij. nu. 5 car. 48
Vasallo post felloniam commissam recepto ad fidelitatem per dominum, fellonia remissa videtur. ibid. q. xij. nu. 4 car. 60
Vasallo bannito an feudum veniat in confiscatione bonorum. Nell. a. S. Gemi. de bannit. in j. par. ij. tempor. nu. 23 car. 196
Vasalli alijq; hæretici fidelitatis debito astricti a nexu illo liberi fiunt. Gundissal. de hæreti. q. xv. numero 5 car. 146
¶ Venditio aut donatio rerum suarum facit præsumi de malo animo. Mar. Ant. Blan. de indici. numero 87 car. 321
¶ Venefici confessi aut testibus conuicti non audiũtur appellantes. Paul. Girlan. de relaxatio. carcerator. in tit. de senten. & pœna. executio. in ij. q. numero 2 car. 264
¶ Venenum dictio modica est siue promiscua. Paul. Girlan. de sortilegi. q. xij. nu. 4 car. 116
Venenum amatorium, vel sanatiuum, seu conceptionis, non animo occidendi propinans, non punitur lege Cornelia de sicarijs, si mors secuta fuerit. ibidem. nume. 7 car. ea.
Venenum amatorium, sanatiuum, & conceptionis, an & quo ad quid æquiparentur. ibi. nu. 8. car. ea.
Venenum amatorium arte malefica confectum propinans, morte punitur si mors sorbentis sequatur. ibidem. nume. 13 car. 117
Venenum conceptionis bono animo propinans, relegatur, si ea quę illud assumpsit moriatur. ibid. nume. 8. car. ea. & nume. 19 car. 118
Venenum sanatiuum causa sanitatis immixtum medelis propinans non punitur. etiam si mors sorbentis sequatur. ibi. nu. 20 car. 118
Venenum ministrans sterilitatis, tanquã homicida puniendus erit. ibid. nume. 21 car. ea.
Veneno quem esse necatum indicat liuor & tumor cadaueris. Fran. Cason. de indici. nu. 1 car. 346
Veneno quem esse mortuum ex quibus dignosci potest. ibid. nume. 4 car. ea.
Venena non mala quæ dicantur. Pau. Girlan. de sortilegi. q. iij. nu. 25 car. 96
Venena mala propinans, conficiens, aut vendens punitur. ibid. nu. 26 car. ea.
Venena mala proprie quæ dicantur, & quæ bona. ibid. q. v. nume. 7 car. 98
Venena non semper hominis necandi causa fiunt. ibid. q. vij. nu. 5 car. 116
Venena amatoria & sanatiua non facta arte malefica, nec ad malum finem propinans, non punitur morte. ibid. nu. 14 car. 117
Venenorum plures sunt species, quędam bona, & quedam mala. ibid. nu. 4 car. 116
Reliqua vide supra in ver. Pecuniam.
¶ Veniæ facilitas incentiuum tribuit delinquendi. Pau. Girlan. de relaxa. carcerato. in tit. de pœna. compositio. q. j. nu. 8. car. 270. & q. ij. nu. 4. car. 271
Veniæ petitio an indicium faciat. Mar. Ant. Blan. de indici. nume. 308 car. 335
Veniæ petitio vt non noceat, qua cautela vti debet. ibid. nume. 309 car. ea.
¶ Veniens contra factum suum audiri non debet. Iaco. de Are. de bannit. nu. 42 car. 177
¶ Verbum dare, quid significet. Nell. a S. Geminia. de bannit. in j. par. ij. tempor. nu. 78 car. 209
Verbum potest, quam habeat virtutem. ibid. in ij. par. ij. tempo. nu. 66 car. 230
Verbum intelligitur importat fictionem. Incer. Auct. de cri. læsæ maie. in vj. q. nu. 5 car. 53
Verba non audiatur, an inducant declinatoriam, an vero peremptoriã. Io. Ant. Rube. de potesta. procura. in j. par. 358 car. 36
Verba quæ in concessionibus principum ponuntur, plene intelligi debent. Incer, Auct. de crimi. læsæ maiesta. in ij. q. nu. 4 car. 47
Verba quæ in dispositione odiosa apponuntur, ad alia non extenduntur. ibid. in v. q. nu. 7 car. 51
Verba legislatoris enuntiatiua non disponunt. ibi. in vij. q. nume. 14 car. 54
Verba quædam maleficia in omnibus sortilegijs admiscentur. Pau. Girlan. de sortilegi. in iij. quęstio. nume. 31 car. 97
Verba iniurioſa & improba serius non loco prolata extitisse in dubio præsumuntur. Gondissal. de hæreti. in j. q. nume. 8 car. 136
Verba iniurioſa quæ sint Mar. Ant. Blan. de indici. numero. 104 car. 322
Verba dubia in materia gratioſa latissime interpretari debent. Pau. Girlan. de relaxatio. carcerato. in tit. de benefi. & indulgen. prin. in ij. q. n. 2. c. 267
Verba dispositionis attendenda sunt. Marc. Anto. Blanc. de indici. nu. 247 car. 332
Verba legis cum effectu intelligi debent. ibidem. numero 379 car. 342
Verborum qualitas animum demonstrat, vnde is videtur fecisse, qui prædixit facere. Fran. Cason. de indici. in princi. nu. 7 car. 345
Verborum sola potentia hóminem interimere posse credunt quidam. Pau. Girlan. de sortilegi. in iij. q. nume. 27 car. 96
¶ Verberans, pulsans introiens domum meam mihi iniuriã facit. Mar. Ant. Blan. de indi. nu. 95. ca. 318
¶ Verbositas persepe. iudicis stomacũ mouet. Anto. Columba. in for. proceden. extraordi. incontro. crimi. arti. lxxxiiij. car. 410
¶ Verisimile quid dicatur, & quid non verisimile. Pau. Girlan. de quęstio. in iij. q. nu. 10. car. 381. & Mar. Ant. Blan. de indici. nu. 33 car. 318
Verisimile quod nõ est, est species falsitatis. Io. Ftã. Ponzi. de Lamijs. nu. 46. car. 83. & Marc. Anto. Blan. ibid. nume. 38 car. 318
Verisimiliora dicuntur illa, quæ magis consonant iuri communi. Mar. Ant. Blan. ibi. nu. 34. car. 318
¶ Veritas ignoratur eius cp multipliciter exponitur Incer. Auct. de cri, leſę maiesta. in v. q. nu. 11. c. 51
Veritas omnibus rebus humanis anteferenda. ibid. in præfa. post prin. car. 44
Veritas quando aliter haberi non potest quomodo intelligatur. Marc. Anto. Blan. de incici. numero 354 car. 339

Veritas vt habeatur multa conceduntur. ibidem nume. 392 car.342
Veritatem aliter haberi non posse, qualiter & a quo probari debeat. Franc. Brun. de indici. in ij. q. j. par. nume. 15 car.289
¶ Vestes, arma & similia in loco delicti reperta, an faciant indicium ad torturam. Francis. Cason. de indici. nu. 2. el ij. car.357
¶ Vestigia, in luto, niue, aut puluere reperta, seu vestimentum, vel quod simile, in loco delicti inuentum, ad habenda indicia, cõtemplanda sunt. Frã. Cason. de indici. nu. 10 car.346
Vestigia seu forma pedis in niue, luto, aut puluere relicta, an faciant indicium ad torturam, vel ad condemnationem. ibi. nu. 1. el j. car.358
¶ Viæ frequentatio in homicidio puro non est indicium sufficiens. Mar. Anto. Blanc. de indici. nume. 75 car.320
Viæ frequentatio in homicidio puro non est indicium sufficiens ad torturam, si frequentans est homo bonæ conditionis. ibi. nu. 78 car.ea.
¶ Vicarius generalis episcopi aut capituli, vacante sede, an cognoscere possit de crimine hæresis. Gondissal. de hæreti. in vij. q. nu. 14 car.139
¶ Vicinia si est cõdemnata an ex eo q̃ in illa vnus bannitum receptauit, an possit agere contra receptantem. Nell. a S. Gemi. de bannit. in iij. par. ij. tempo. nu. 25 car.238
¶ Vicinus: Stante statuto q̃ damna data a bannitis debeant emendari per vicinos, vel proximiorem communitatem, vel villam, quis dicatur vicinus, & quæ villa dicatur proximior. Nell. a San. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. tempo. nume. 65 car.230
Vicinus domui in qua factum est furtum an habeat contra se indicium. & quid in vicino bonæ famæ Marc. Anto. Blanc. de indi. nu. 412. & 413. c.343
Vicini præsumuntur scire facta vicinorum. Bonicont. de accusatio. nu. 20 car.8
Vicini habent indicia contra se, quando rei non reperiuntur, maxime in furtis, quia saltem scire præsumuntur. Fran. Cason. de indici. nu. 6 car.357
¶ Vila. vide supra in ver. vicinus.
¶ Viles personæ pro re parua torqueri nõ possunt. Fran. Cason. de tormen. cap. viij. nu. 4 car.363
Viles personæ, & exercentes viles artis, an admittantur in testes nisi cum tortura. ibid. cap. x. nume. 18 car.364
¶ Vindicta seu pœna ibi debet esse leuior, vbi culpa præcessit minor. Paul. Girl. de pœn. omnisa. coi. in vj. q. nu. 8 car.397
¶ Violentia præambula non confunditur propter delictum secutum ad cuius factum tendebat. Nic. Boer. de seditio. in vij. q. nu. 33 car.77
Violentia in occulto facta, per famam & vociferationem probari potest. Franc. Brun. de indici. in v. q. ij. par. nu. 39 car.303
Violentię probatio nõ requiritur tam stricta, quando delictum factum est in rure. Anto. Colum. in for. proceden. extraordi. in controuer, crimi. art. xxxiiij. car.408
¶ Vir vxorem hæreticam, & versa vice vxor virũ deferere potest, intellige sane, Gundissal. de hæreti. in xv. q. nu. 10 car.146
Vir siue maritus secundas nuptias contrahens prima viuẽte vxore, qua pœna mulctetur. Paul. Gir. de pœn. omnisa. coi. in xiiij. q nu. 1 car.404
¶ Virginem rapiẽs qua pœna puniatur. Gul. Bont. de pœna mor. nu. 1 car.390
Virginem deflorans impuberem, & viri impotentẽ, qualiter puniatur. Pau, Girl. de pœn. omnisa. coi. in vij. q. nu. 6 car.399
¶ Virtus generatiua quandoqùe impeditur per fortilegia. Pau. Gir. de fortileg. in vj. q. nu. 13 c.100
¶ Visitator cum visitat, nulla præcedente infamia, inquirit super statu ecclesiæ. Bonicont. de accusa. nume. 22 car.8
¶ Visus admenare gladium, licet non sit visus percutere an indicietur. Mar. Anto. Blan. de indici. nume. 302 car.335
Visus exire domum cum fardelo sub veste, an habeat contra se graue indicium. ibi. nu. 418. c.343
Visus exire domum (in qua furtum cõmissum fuit) tempore noctis an indicietur, ibi. nu. 419. c. ea.
Visus vibrare gladium contra vulneratũ, licet non sit visus vulnerare, poterit torqueri. Fran. Cason. de indici. nu. 14 car.357
Visus si aliquis sit exire cum gladio sanguinolento, vel visus fuerit fugere versus nemora, delicti indiciũ manifestum habere dicitur. ibi. nu. 2 c.358
Visus exire cum gladio sanguinolento, non habet tam indubitatum contra se indiciũ, vt ex eo damnari possit, cum esse possit. q̃ eo non obstante, nõ solũ non occisor, sed nec vulnerator fuerit. ibid. nume. 5. car.360
¶ Vita imputati in homicidio spectatur. Mar. Ant. Blanc. de indici. nu. 241 car.331
Vita mala sola an indiciet ad torturam. ibidem nume. 250 car.332
¶ Vniuersitas an possit comparere per procuratorẽ in causa criminali, Ioã. Ant. Rub. de potesta. procura. in j. par. nu. 152 car.25
Vniuersitas vel populus seditionem vel tumultum faciens qualiter puniri debeat. Nico. Boer. de seditio. in vij. q. nu. 6 car.71
Vniuersitas delinquere potest iu omittendo. ibid.
Vniuersitas qualiter in committendo delinquere possit. ibi. nu. 7 car.ea.
Vniuersitas ex consilij deliberatione delictum committens, an censeatur delinquere. ibidem numero. 12. car.ea.
Vniuersitas non dicitur delinquere in eo quod a quolibet priuato committi potest. ibidem numero. 14. car.ea.
Vniuersitas quæ in faciendo deliquit, an possit criminaliter puniri. ibi. nu. 15 car.ea.
Vniuersitas decapitari non potest. ibi. nu. 21. c.72
Vniuersitas nil aliud est ab hominibus ipsam representantibus. ibi. nu. 22. car.ea.
Vniuersitas vere dicitur delinquisse, in his qui reperiũtur cõsensisse delicto. ibi. nu. 23 car.ea.
Vniuersitas illa puniri potest ob delictum, in qua infantes vel personæ similes nõ reperiuntur. ibi. nume. 27. car.ea.

Vniuerſitas an poſsit in bannŏ poni. Nell.a S.Gemi.de bannit.in j.par.j.tempor.nu.1 car.180
Vniuerſitas ſi eſt bannita, an requiratur ꝙ fiat pax ſingulis de vniuerſitate,& ꝙ ſinguli ſoluant. ibi. in iij.par.ij.tempo.nu.50 car.244
Vniuerſitas non capiens offendentem bannitum,an incidat in pœnam non capientis malefactorum. ibidem nu.56 car.245
Vniuerſitati delinquenti cuius modi pœna imponatur.Ioan.Anto.Rube.de poteſta. procurato. in j. par.nu.154 car.25
Vniuerſitati quãdo poſsit præiudicare pars maior. Nico.Boeri.de ſeditio.in vij.q.nu.11 car.71
Vniuerſitate punita de hęreſis,an ſinguli quoque puniti videantur,ita vt amplius puniri non poſsint Gondiſſal.de hæreti.in xxiiij.q.nu.3 car. 153
Vniuerſitate bannita an quilibet de vniuerſitate offendi poſsit. Nell.a S.Geminia. de bannit. in ij. par.ij.tempor.nu.27 car.218
Vniuerſitate bannita an duret bănum illis qui tunc erant de vniuerſitate mortuis. ibid.in ij. par.iij. tempo.nu.16 car.261
Cætera habes ſupra in ver.Syndicus.
¶Vnum capitulum vel diuerſa qualiter intelligatur,& qualiter capitula connexa.vel diuerſa,vel non.Fran.Caſon.de tormẽtis.cap.vj.nu.13 c.363
¶Vocandus eſt is contra quem eſt facienda inquiſitio, vt ſe defendat. Bonicont. de accuſat. numero 48 car.10
Vocari ius nemo debet ſine iudiciali præcepto. Iaco.de Are.de bannit.nu.15 car. 175
¶Voluntas ſeu cogitatio quando puniatur ſine facto. Placent.de accuſatio.tit.vj.nu.9 car.5
Voluntas & intentio potius factis ꝙ verbis demonſtratur.Nicola.Boer.de ſeditio.in vij.quæſtio. numero 10 car.71
Voluntas & propoſitum diſtingũt maleficia. Odof. de percuſ.nu.10.car.76.& Guido de Suza.de indici.nu.87.car.284.Bald.de quæſtio.cap.iij. nu. 6. car.379.& Ambert.de Antramo.de quæſtio. numero 16 car.387
Voluntas ſemel poſita durare præſumitur. Marc. Ant.Blan.de indici.nu.135 car.324
¶Vociferatio mulieris aſſerentis ſe vim paſſam facit indicium.ibi.nu.290 car.328
¶Vox hominum eſt fallax,quia reperiuntur multi conſimilem habere vocem.Fran.Caſon.de indici.tract.viij.nu.2 car.355
Vox clamantis exaudita non habet vim probationis, ſed indicijs niſi alia concurrant.ibidem.numero 3. car.ea.
Voces populi vanæ non ſunt audiendæ nec eis eſt credendum.ibid.cap.ij.nu.6 car.ea.
¶Vſque dictio an excludat vel includat.Io. Anto. Rube.de poteſta.procura.in ij.par.nu.60 car. 42
¶Vſusfructus rei in qua bannitus erat vſufructuarius,an veniat in confiſcatione bonorum banniti Nell.a S.Geminia.de bannit.in j.par.ij.tempor. numero.26 car.197
¶Vſuram exercere non eſſe peccatnm contendentes,an hæretici cenſendi ſunt. Gondiſſal.& de hęreti.in ix.qõ.nu.2.car.141. & Ludo. Careri. de hæreti.numero 9 car.157
¶Vſurarius ſi inhumaniter tractat eos, quibus mutuat,& grauiter diffamatus ſit poterit contra eum procedi de hæreſi. Io.Nico. Arelatan. de hæreti.not.v.nu.4 car.122
Vſurarius tenetur edere actori quamcunque ſcripturam ad fundandam ipſius actori petitionem.ibid. not.xxj.nu. 3 car.124
¶Vtilis rei publicæ non torquetur,niſi in criminibus atrocibus.Fran. Caſon. de torment. cap. x. numero 4 car.364
Vtilitas publica ſuadet calumnia & maleficia puniri.Io.Ant.Rube.de poteſta. procurato, in j. par. nume.383 car. 37
Vtilitas quæ reſultare dicatur, ꝙ quis de diuerſis criminibus ſpecie differentibus ex eodem facto deſcendentibus puniatur. Paul. Girlan. de pœn. omnifa.coi.in j.q.nu.15 car.393
¶Vulnerans de vulnerato tantum tenetur, cum negligẽtia vulnus mortale redditur.Anto.Columb. in for.procedẽ. extraor. in contro.cri.arti.xxv. car.408.vulnerãs hominem non ſanũ an de morte teneatur.ibi,art.xxvj. car.ea.
¶Vulneratus, ſi durante vulnere ſuperueniat alia infirmitas & moriatur an ex vulnere præſumatur mortuus. & quid ſi poſt ſolidatum vulnus,ſtimulus vulneris affligat,refluentibus alijs humoribus moriatur,nunquid occaſione primi vulneris præſumatur mortuus.Odoffr.de percuſsio. numero 7.8.& 12 car.76.& 77
Vulnerans in facie etiam magno vulnere non moritur.Mar.Ant.Blan.de indici.nu.190 car.328
Vulneratus an poſsit comparere pro vulnerãte ſeu inquiſito de vulnere.Io.Ant.Rube.de poteſta.procura.in j.par.nu.167 car.26
Vulnerato mortuo, qui a pluribus eſt vulneratus, ſed ab vno duntaxat mortaliter, an & qua pœna omnes teneantur,ibi,nu.43 car.21
¶Vulnus ſemper cenſetur cauſa mortis,eo ꝙ nihil intereſt an quis occidat, vel cauſam mortis præbeat.Odoff.de percuſsio.nu.2 car.76
Vulnus modicum non habet in ſe delictum, ibidem numero 10 car.ea.
Vulnus quando eſt mortale,mors in accuſando expectari non debet.Ant.Columba.in for.procedẽ. extraordi. in controuer. cri.arti.cciij car.414
De vulnere ſtãdum eſt in arte peritis.& ad hoc duo requiruntur medici,licet de conſuetudine ſtetur dicto vnius,Fran. Caſon. de torment. cap. ij. numero 3 car.361
Vulnera mortalia & non mortalia notanda ſunt. Ant. Columba.in for.proce.extraordi.in contro uer.crimi.arti. xxiiij. car.408
Vulnerum multitudo & magnitudo multiplicatio & geminatio.demonſtrant penſamentum. Marc. Anto.Blanc.de indici.nu.195. car.328. & Fran. Caſon.de indici.nu.4.el ij. car.353
¶Vxor poteſt marito lenocinium obijcere. Placẽ. de accuſatio.tit.j.nu.9 car.1
Vxor in cauſa criminali a marito procuratrix cõſtitui poteſt. Io. Antto.Rube. de poteſta. procura. in j.par nu. 105 car.23

Vxor pro intereſſe ſuo poteſt prohibere ne bona mariti publicentur. ibid. nu. 126 car. 24
Vxor pro marito admittitur ad defendendum pro ſuo intereſſe. ibid. nu. 149 car. 25
Vxor an impune poſsit receptare virum hæreticum. Ludo. Careri. de hæreti. nu. 169. car. 161
Vxor banniti an ſit expellenda a ciuitate, ſtante ſtatuto ꝙ viri bannitarum expelli debeant a ciuitate. Nell. a S. Geminia. de bannit. in ij. par. ij. tempor. nume. 40 car. 221
Vxor an teneatur ſequi virum bannitum quo vadit. ibid. in j. par. ij. tempor. nu 44 car. 199
Vxor banniti an ſit expellenda a ciuitate. ſtatuto ſtante ꝙ familia banniti de ciuitate expellatur. ibidem nume. 41 car. ea.
Vxor receptans virum bannitum an incidat in pœnas receptantium bannitos. ibidem. in iij. par. ij. tempor. nume. 22 car. 238
Vxor tacens de morte viri in domo interfecti præſumitur culpabilis. Marc. Anto. Blan. de indici. nume. 274. car. 333. & Anto. Columba. in forma procedendi. extraordi. in controuer. crimina. articu. lxxxiij. car. 410
Vxor ſine licentia principis non debet ire ad maritum militem in exercitio armorum exiſtentem. Nicola. Boeri. de ſeditio. in vij. quaſtio. numero 59 car. 75

Cætera require ſupra in ver, vir.

LAVS DEO.

TRACTATVS DE ACCVSATIONIBVS PVBLICORVM IVDICIORVM.

AVTHORE PLACENTINO.

antiquissimo Iuris ciuilis interprete.

SVMMARIVM.

1 *Accusare est aliquem velut reum criminis deferre.*
2 *Accusatio qualiter concipi seu formari debeat.*
3 *Accusans subscribere debet se accusationem executurum.*
Accusatio qualiter sit exequenda.
4 *Reus confessus non statim pro iudicato est habendus.*
5 *Damnari nullus debet causa non audita.*
6 *Mulier quandoque potest accusare non exacta inscriptione.*
7 *Accusare qui nequeant.*
8 *Accusare nequit qui ob id pecuniam accepit.*
9 *Vxor potest lenocinium marito obiicere.*
10 *Filius matrem de partu suppositio accusare potest.*
11 *Accusare potest quilibet suam iniuriam vel mortem propinquorum prosequens.*
12 *Crimina quæ ab omnibus deferri possint.*
13 *Crimina notoria accusatione non indigent.*

De Accusationibus. Tit. I.

QVANDO quidem de accusationibus dicturi sumus, videndum est primum quid sit accusare, & quo ordine sit accusandum, & quando accusatio sit exequenda, & quibus liceat accusare & quousque. † Accusare nihil aliud est quam reum criminis deferre. Hunc ordinem, masculo accusante, in omni crimine esse seruandum, vt in scriptio proponatur quæ magnitudinem criminis tempusque designet vt alterutram partem digna legum possit terrere auctoritas, nisi id fiat q̃ pro inscriptione habetur, vt cum querelæ apud acta deponuntur, q̃ vt fiat, tantum in crimine iniuriarum conceditur, & excipitur crimẽ abigeatus & adulterij, cum iure mariti intenditur, quo casu inscriptionis necessitas remittatur, verum hodie maritum inscribere oportet, quæ si nõ probet, isdem sit pœnis subdendus, quas fuerat mulier passura, si accusatio comprobata fuisset, vt C. de ac. l. qui de vno, & l. in cau. & l. si cui, & l. quamuis, & C. de iniur. l. vlti. C. de abige. auth. vt liceat ma. & aui. colla. viij. §. quia vero. † Cuius talis esse debet cõceptio, vt diem quo facta est, contineat, impera-

toris annis numeratis. Accusantis quoque & accusati, & prætoris nomen apud quē accusat hoc modo debet dicere insertum. Ego Lucius Titius apud te Catum prætorem vel proconsulem profiteor, Mæuiam lege Iulia de adulterijs ream deferre, quam dico cum Caio Seio in ciuitate illa, in domo illius mense illo consulibus illis commi sisse adulterium, diem autē vel horam inuitus nō comprehendet, vt C. de accusa. l. si quis. & C. de adult. l. quamuis, & in auth. vt præpo. nomen Imper. & ff. eo. l. liberorū, & ff. de adulte. l. accusatu
3 rus. Itē † subscribere debebit se executurū accusationem, vel alius pro eo si literas nesciat. Si circa inscriptionem errauerit corrigere licebit si tē pora suffragantur. Accusatio vero sic est exequenda, vt fideiussor ab vtraq; parte præstetur pro lite exercenda, alioquin inopia idonei fideiussoris vterq; in custodiā mittitur donec de crimine iudicetur, vt si reo absoluto accusator per calumniam intendisse pronuntietur, pari modo puniatur, nisi sit ea causa quæ sine metu calumnie vindictam persequitur, vt pater, mater, filius & extraneus hæres qui suspitionem quam de morte sua habuisse defunctus cauit, exequitur, cū inter voluntariam accusationē & officij necessitatem hæredis multum intersit, vt ff. eo. l. si cui, & ff. de cust. reo. l. ij. C. de accusa. l. vlti. & C. de appel. l. eos qui. §. super his. ff. ad senatusconsul. tur. l. j. & C.
4 de calum. l. mater. † Sed si reus confessus fuerit non vsque pro iudicato habebitur, sed in carcerē ponetur omnimodo condemnādus. si vero abfuit per contumaciam qui non est confessus, poterit relegari, non tamen deportari, vel capite damnari, vt ff. de cust. & exhi. reo. l. si confessus. & ff. eo. l. absentem, & ff. de requi. re. l. j. C. eo. l. absen
5 tem. † Neque inaudita causa quemquam damnari æquitatis ratio patitur, sed tempus statuetur intra quod si non venerit bona annotabuntur. deinde annus expectabitur, intra quem reuersus, si se crimine purgauerit, res arbitrio iudicis signatas recipiet. anno vero transacto innocentiā purgando audietur, bonis apud fiscum manentibus. Sed eo annotatio si per xx. annos bona fiscus nō occupauerit postea prescriptione vel ab ipso reo vel ab hæredibus eius submouebitur. Quācunque enim quæstionem apud fiscum, si non alia sit propria præscriptio. xx. annorum silentio præscribi diui principes voluerunt, vt C. de requiren. reis l. j. & ij. ff. de requi. reis. l. ij. & iij. Quidam pro
6 hibentur propter † sexum in publico iudicio accusare, vt mulier cui interdum permittitur non exacta inscriptione, id est, cū crimen perduellionis vel annonæ, vel suam fuorumq; iniuriam exequitur, vt ff. eo. l. qui accusare, & l. certis, & C. ad l. Iul. de anno. l. fi. §. fi. & l. lege corn. & C. qui ac
7 cus. non pos. l. de crimine. † Quidam propter ætatem vt pupillus, aut propter sacramentum, vt miles, quidam propter potestatē. vt magistratus, vt ff. de iniurijs l. nec magistratibus. Quidam pro
8 pter delictū, vt infames, ut C. eo. l. criminis. † Quidam propter turpem quæstū, vt qui pecūniā ob accusandū vel nō accusandū accepit, vel duos reos subscriptos habet, vel eiusdē delicti est particeps, vt ff. ad l. Iul. repe. l. eadem. §. j. & ij. quidam propter suā cōditionem, vt filius etiā libertus, vel de
9 pari, vel maiori crimine accusatus, vt ff. de publi ca. l. is qui. † Excepta muliere cui lenocinium obijcere marito permittitur, etiā eo excepto qui suam suorumq; iniuriā exequitur, sicut et is prohibetur qui a prima ætate in domo vixit licet vt ingenuus, vt ff. ad l. iul. de adult. l. j. Necnō & frater qui si capitale crimen intendat, non solum nō est audiendus, sed etiā exilij pœna plectendus, vt ff. ad l. pompe. de parri. l. frater excepto crimine adulterij & parricidij, de facto tamē parentis vel patroni suarū rerū defendendarum gratia, quæri nō prohibētur, veluti si dicant vi se a possessione expulsos. s. non vt crimen in eis intendant sed vt
10 possessionem recipiant. † Nam & filius nō quidem prohibitus est de facto matris quæri, si dicat suppositum ab ea partum, quo magis cohæredem habeat, sed eam reā lege corn. facere permissum ei non est, vt ff. eo. l. hi tamen. Alij propter suspitionem calumnie, vt illi qui falsum testimonium subornati dixerunt. Alij propter paupertatē, vt
11 sunt qui minus quinquaginta aureis habent. † Hi tamen omnes, si suam iniuriā, mortemue propinquorū exequantur ab accusatione non excludun tur, sed si quidē plures venient iudex idoneiorem eligere, debet, & erit æstimandum ex dignitate, & ex eo & interest, dū tamen caueat ne ob id crimen pluribus legibus reus fiat, ne ve de eodē sæpius accuset nō solū ab eodē sed nec ab alio, nisi sua interesse, seseq; accusationē institutam ignorasse docuerit, vel si sciuit priorem præuaricatā docebit, vt ff. eo. l. si plures. ff. de sepul. vio. l. iij. ff. de libe. ho. exhi. & ff. eod. l. senatus, & l. si cui.
12 † Sunt tñ quædā crimina in quorū delatione personarum delectus non habetur, cū & serui aduersus dominos audiantur, vt crimina majestatis, & falsæ monetæ, & legis corneliæ, arctioris annonæ populi Ro. de fallis cum suppressas tabulas testamenti quæruntur, in quibus libertatem sibi relictam asseuerant, vt C. de epis. & cle. l. si quis. ff.
13 de iu. l. vix. & ff. ad l. corn. de fal. l. nullo. † Sunt autem crimina quæ notoria appellantur quorum accusatio non exposcitur, sed per officiales præsidibus nuntiantur, vt C. eodem l. ea quidem. Accusare licet vsque ad xx. annos a die commissi criminis, excepto crimine iniuriarum & anno finitur, vt C. ad l. corn. de fal. l. querela, vt C. de iniu. l. si non conuicij. Necnon & peculatus & eo & aduersus senatusconsultum apertis tabulis eius, qui de familia occisus dicitur ab extraneo committitur, quæ quinquennio finiuntur, vt ff. ad l. Iuliam pecu. l. peculatus. & ff. ad syllan. l. in cognitione. Et exceptis criminibus ex lege Iulia de adulterio vel stupro descendentibus, quæ simili modo quinquennio finiuntur vt ff. ad l. Iul. de adulte. l. mariti. §. præterea. Et excepto crimine parricidij, & suppositi partus. & crimine concussionis, quod nullo temporis præscriptione depellitur, licet ea decesserit quæ partum supposuisse contendetur, v ff. ad l. pompe. de parri. l. fin. & ad l. cor. de fal. l. qui falsam. §. j. & ff. de concus. l. j.

SVM.

SVMMARIVM.

1 Criminum multiplex est diuisio.
2 Crimina quare publica dicantur & quæ sint.
3 Crimina priuata quæ sint.
Crimina ordinaria quæ dicantur.
4 Crimina extraordinaria dicuntur quorum pæna iudicis arbitrio mandatur.
5 Dignitas & conditionis ratio attenditur in pænis.
6 Miles artem ludicram exercens capite plectitur, non autem paganus.
7 Crimina quæ puniantur pœna extraordinaria.
8 Crimina quæ publica sunt & ordinaria simul.
9 Crimina priuata et ordinaria simul quæ dicantur.
10 Infamia pro quibus irrogetur criminibus.
11 Infamia notatur qui lenocinium fecit aut cũ bestijs depugnauit.
Sponsalia bina, aut binas contrahens nuptias infamiæ nota iniuritur.
12 Infamia irrogatur ex sententia dãnato a iudice.
13 Infamis non semper efficitur damnatus.
Fama quandoque minuitur ex genere pænæ.
14 Damnatus ad opus temporarium non afficitur.
15 Seruitus non inducitur ex delicto.

De diuisione criminum. Tit. II.

1 CRIMINVM alia publica: alia priuata: † alia nec publica nec priuata. Itẽ alia sũt ordinaria Alia publica & ordinaria: alia publica & extraordinaria. Alia priuata, & ordinaria, alia priuata & extraordinaria. Item alia irrogãt infamiã ex genere delicti, alia ex sententia, alia ex gene-
2 re pænę.† Hæc sunt quæ ex legibus publicorum iudiciorum sunt introducta, ex eo dicta publica, quod cuilibet ex populo plerunque executio eorum detur, vt Iulia maiesta. Iulia de adulte. Cornelia de sica. & venefi. Cornelia de testa. Viscellia de libe. & falsæ monetæ. Iulia de vi priuata, sepulchri violati, termini moti, Iulia ambitus, & crimen suspecti, raptus, & præuaricationis, interdum, Iulia repetundarum & Fauia de plagiarijs, Iulia de annona, et Cornelia de falsis, ut ff. de pub. iud. l. j. & instit. de pub. iud. in princ. C. de fal. mo. l. j. & ff. de sepul. vio. ff. de ter. mo. l. agraria. C. de raptu. vir. & ff. de preuarica. Eum quoq; vel eam quæ seruo suo se opposuit, vel mathematicã artem exercuit, vel militiam deseruit, vel pro honore pecuniam dedit, vel vt latro itinera frequẽtata insidijs aggressionis obsedit, vel barbaros telis instruxit, vel incognitam ante peritiam conficiendi naues docuit, crimẽ publicum committere nemo ambiguit, vt C. de mulie. quæ ser. pro se iunx. & de math. l. vlt. & C. quan. liceat vni. si. iu. l. opprimendorum, & l. j. C. quæres expor.
3 l. nemo. & l. vlti. & C. de pœnis. l. vlt. † Cętera vero sunt priuata, exceptis criminibus stellionatus, quæ nec publicis nec priuatis iudicijs connumerantur, vt, C. de cri. stil. & de penis. l. respicidum. Ordinaria sunt quorum pœna certa est dignitatis ratione habita, vel omissa, v crimen maiestatis, in quo est omnium æqua conditio, In quibus criminibus iudex neque pœnam augere neque minuere potest, nam vt ait Pomponius, facti quidem quæstio in arbitrio est iudicantis pœnę vero persecutio non eius voluntati mandatur sed legis auctoritati reseruatur, verũtamen legũ seueritatem debet cum aliquo temperamento benignitatis subsequi, maxime cum minor ætas interuenit. Quorum de numero est crimen quod lege Iulia maiestatis coercetur, & Iulia de adulterio, & stupro, & Cornelia de siccarijs necnon. Põpeia de paricidijs, Cornelia de falsis, Iulia de vi publica, Iulia de vi priuata. Iulia peculatus, et de residuis, & illiciti collegij. Iulia ambitus, & crimen raptus, & falsę monetę & alia plura, vt C. de adu. l. quamuis: & Instit. de publi. cri. ff. ad l. cor. de sicca. l. eiusdem. C. de his qui paren. occid. l. i. & ad l. iul. de vi publi. & priui. & ff. de illici.
4 col. l. qui illicitũ. & C. de fal. mo. l. vlt. †Extra ordinaria sunt quorũ pœna iudicis arbitrio mãdatur, dignitatis & conditionis habita ratione, quibus quid fieri debeat nõ dicitur, sed quid fieri soleat. interdũ ostẽditur vt ait Vlpianus. ff. de iniu. l. vlt. & ff. de pœnis l. mortis. Hodie licet eis qui extra ordinem de crimine cognoscunt, quã volũt sniam ferre vel grauiorẽ vel leuiorem dum tñ in vtroque modo rationẽ nõ excedant. vt. ff. de pęn.
5 l. hodie.† Dignitatis, vt dixi ratio habenda est, vt si sit decurio, decurioni ne filius parens, qui neque in metallum damnari, neque in opus metalli neque fustibus subijci, vel viuus exuri, vel capite puniri debet, vt cum parentem occidisset. vt ff. de pœnis. l. mortis. §. sed enim, Conditionis queq; ratio habetur. id est si sit liber. aut seruus, infamia aut integrę famæ. nã maiores nostri in omni supplicio seuerius seruos quam liberos famosos quã integrę famæ homines punierunt vt. ff. de pœnis.
6 l. capitalium. §. vlti.† Exceptis quibusdam delictis quæ pagano aut nullam aut leuiorem pœnam irrogãt, nam si miles artem ludicram fecerit vel in seruitutem se venire passus est, est puniendum capite Menander scribit. vt. ff. de pæn. l. quedam quæ omnia inspiciuntur in ordinarijs qui annonã attentant vel vexant. & in crimine sepulchri violati, concessionis abigeatus, & prævaricationis interdum, idest cum extraordinaria crimina
7 obijciebantur.† Fures quoq; & effractores, & expilatores, & sollicitatores, aliarum nuptiarũ, itẽ matrimoniũ interpellatores, & si effectu sceleris potiri non possunt, propter voluntatem pernitiosę libidinis extra ordinẽ puniũtur. vt. ff de extraor. cri. l. annonã. ff. de sepul. vio. l. vlt. & ff. de abige. l. j. & ij. ff. de effracto. expila. Expilate hæreditatis, termini moti, iniuriarũ, Viscellię de libertinis, & Iuliæ repetundarum, & quorundam criminum stellionatus extraordinariam esse pœnã

nemini venit in dubium. vt C. de accu. l. j. ff. ad l.
8 Iul. repetun. l. lex. §. vlti. †Publica & ordinaria crimina sunt crimen Iuliæ maiestatis, Iuliæ de adulterio & stupro, Corneliæ de sicarijs & venesicis, Pōpeiæ de parricidis. Corneliæ de falsis, Iuliæ de vi publica vel priuata, Iuliæ ambitus. Seruū quoq; qui dīam corrupit necnon desertorē militiæ & publicos latrones crimen publicū & or-
9 dinariū cōmittere nemo ambigit. †Publica & extraordinaria sunt ista crimen suspecti, & Iuliæ repetundarū, & termini moti, & Iuliæ de sacrilegijs. Et Visceliæ de libertinis, Iuliæ de annona, & Fauiæ de plagiarijs. Exceptis his qui viuētiū filiorū miserandas infligūt parentibus orbitates, quibus certā pœnā Constantinus iniunxit. vt ff. de suspec. l. j. & C. ad. l. Fauiā de pla. l. vlt. Priuata & ordinaria crimina sunt famosi libelli seditiōis, illiciti collegij, & suppositi partus. vt. C. de famo. libel. Crimina priuata & extraordinaria sunt hæc crimen iniuriarū concussionis ambigeatus, p̄uaricationis interdū, repetundarū furti, effractus, expilatæ. vt. ff. de iniurijs. l. iij. & ff. de
10 cōcussio. †Ex genere delicti irrogatur infamia contra Imperatorē vel eius cōsiliarios, vel rē publicogitantibns, & eorū seruis, & his qui pro eis interueniūt, & militi alienas res cōducenti, vt C. ad l. Iul. maiesta. l. quisqs. C. de loc. & con. l. vlti. Itē infamia irrogatur ei, qui eam quā in potestate habuit genero mortuo, cū id sciret, & intra tēpus luctus, in matrimoniū collocauit ei, qui sciēs eā duxit ēt si miles fuit, ignorātia enim nō iuris sed facti excusatur. Quod verū est siue non fuit in potestate, sine consensu eius cuius in potestate fuit matrimoniū cōtraxit. vt. C. ex qui. cau. infa. ir. l. decreto. ff. de his qui no. infa. l. j. & l. liberorū. C. de secun. nup. l. j. Notatur ēt qui eū quē i potestate habebat, ducere iussis quo casu venia dignus est qui obtēperauit. vt. ff. ex qui. cau. infa. ir. l. qui iussu. Excusantur tū illi supradicti si ea sit quæ intra tē pus luctus peperit vel cū qua carnalis cōmixtio non fuit, quæ eadem locū hñt si sine morte sed di-
11 uortio matrimoniū soluatur †Notatur qui lenocinīū fecit, & qui cū bestijs depugnauit, quiue in scenā prodijt artis ludicrę exercendæ causa & exercuit, si autē non exercuit non notatur, nō enim ea res adeo turpis, vt etiam consiliū puniri debeat vt. ff. de is qui. no. l. qui aūt. Notatur qui bina spōsalia binasue enuptias, sibi vel ei quē in potestate habuit, constituit, quisq; sibi vel filio sui pupillā suā nullo diuino impetrato beneficio in matrimonio collocauit. videtur enim confessus de tutela, quia huiusmodi cōiunctione fraudem administrationis tegere laborauit. vt. ff. de his qui not. infa. l. qui ergo. §. si quis. & C. de interdict. matri. in l. si tutor. Ei quoq; qui domū moribundi ascendit ipsum vel alios qui ibi sunt molestans, vel alio modo exequias prohibuit, vel vsuras vsurarum exegit, infamiæ pœna ipso iure irrogatur. vt. C. de sepul. vio. l. j. & in auth. vt defun. seu fune. §. sancimus. & §. si vero consti. xiij. ff. ex quibus cau. in-
12 fam. ir. l. antepe. † Ex sententia irrogatur infamia a iudice damnato. arbitri etenim sententia infamiam non importat, & non solum condemnatus infamis efficitur, sed & deprehensus interdum, vt de ea legitur quæ in adulterio deprensa fuit. quæ siue postea condemnetur siue absoluatur notata manet, lex enim non sententiam sed factū notat, sed & si confiteatur vel paciscatur ob malam conscientiam pecuniā numerando, sua enim sententia se condemnat, infamia notatur. vt. ff. de his qui not. infa. l. quid. §. ex compromisso. & ff.
13 de ritu nuptia. l. palam. † Non tamen ex omni crimine damnati infames efficiuntur, sed duntaxat ex eo quod publici iudicij causam habet, nisi id crimen ex ea actione fuit, quæ etiam in pecuniario iudicio infamiam condemnato importat, veluti furti, vi bonorum raptorum, iniuriarum. vt. ff. ex quib. cau. infa. ir. l. athletas. §. itē si quis. Ex genere pœnæ fama aliquando minuitur, quoties manente libertate circa statū dignitatis pœna plectitur, sicuti cum relegatur quis, vel cum ordine mouetur, vel cū prohibetur honoribus publicis fungi, vel cum plebeius fustibus ceditur, vel in opus publicū damnatur ad tempus, vel cum in eā causam quis incidit quę ex ædicto perpetuo infamiæ cā numeratur, dū tñ animaduertamus in psonis tam plebeiorū quā decurionū, esse illud constitutū, vt qui maiori pœna afficitur, quā legibus
14 statuta est, infamis non fiat. † Ergo & si opere rē po rario quis multatus sit, vel tātū fustibus cesus, licet in actione famosa veluti furti, dicendū erit infamē non esse, quia & solus fustiū ictus grauior est quam pecuniaria cōdēnatio vt. ff. de varijs & extra. cogn. l. cognitionū. §. minuitur. ff. de pœnis l. in seruorū. Cōsumitur vero quoties magna capitis diminutio interuenit, id est, cum libertas amittitur, veluti cum aqua & igni in perpetuum interciditur, vel cū plebeius in opus metalli vel in me-
15 tallū datur. † Sed nouo iure nullus ex delicto seruus efficitur. vt. ff. de varijs & extraor. cogn. l. cognitionē. §. vlt. & in auth. de nuptijs. §. quod autē.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium proprie dicitur quod cum nupta cō mittitur.*
Stuprum quid sit, & cum quibus committatur personis.
2 *Patresfamiliàs de crimine possunt accusare.*
Mulieres de matrimonio uiolato conquerentes nō admittuntur ad accusandum.
3 *Filius & libertus iure mariti tantum accusare possunt.*
4 *Accusatio fieri debet intra quinquennium à die commissi criminis continuum.*
5 *Stupro per uim admisso non potest præscribi.*
6 *Accusatorum delectus qualis sit habendus.*
7 *Maritus in accusanda uxore extraneo & etiam patri est præferendus.*
8 *Dies vtiles qui dicantur.*
9 *Iuris versuti præstigia vltionem pudoris excludere*

dere non debent.

Accuſatio quædam propter vtilitatem perſonæ dicitur ceſſare.

10 *Accuſatio adulterii per quæ poſſit excludi.*

11 *Lenocinium marito obiectum onerat ipſum, vxorem tamen non excuſat.*

12 *Maritus adulterum cum vxore repertum interficere poteſt.*

13 *Marito quando liceat occidere eum quem ſuſpicatur vxoris caſtitati velle illudere.*

14 *Criminum publicorum pœna eſt ordinaria.*

Adultera vulneribus ſubacta competentibus in monaſterium detruditur.

15 *Inceſtum ſeu inceſtus quid propriè dicatur, & cum quibus comittatur.*

16 *Delinquẽs palã leuius punitur, clã vero grauius.*

17 *Inceſtus qua plectatur pœna.*

Ad legem Iuliam de adulterio, & ſtupro. Tit. III.

IN primis videndũ eſt cum quibus ſtuprum committitur, cum quibus adulterium. Item qui poſſunt de adulterio & ſtupro accuſari, & quo tempore ſit accuſandũ, & quo ordine, & qui ſint præferendi, & intra quod tempus, & quibus ex cauſis remoueantur. & quibus adulterium perimere liceat, & quo
1 loco & quæ ſint hæc crimina, & q̃ pœna. † Adulterium quidem proprie cõmittitur cum nupta propter partum ex altero conceptũ compoſito nomine. Stuprum vero cõmittitur in virgine, puero, excepta concubina. non habita diſtinctione matris iure Romano, ſed fœmine duntaxat vt dixi. lex tñ Iulia indifferenter hoc vocabulo vtitur. His criminibus poſſunt puberes accuſari. hæc enim crimina poſt pubertatẽ incipiunt, nec in his merentur reſtitutionẽ minores, niſi quatenus miſeratio ætatis producit iudicem ad minorem pœnam, non.n. excuſabitur ætate aduerſus præcepta legum is, qui dum leges inuocat, contra eas committit. vt ff.eo.l.inter liberas. ff. de concu.l.j. in authen. de trien. & ſem.§.ſinautem.ff. de verb. ſignific.l.indifferenter.& ff.eod.l. ſi adulterium.
2 ff. de mino.l.auxilium. † Accuſare poſſunt de crimine omnes patresfamilias, patresfamilias dixi, quoniam filiosfamilias tunc demum etiam inuito patre publico iudicio reum facere permittitur, cum de adulterio ſuæ vxoris conqueritur, proprij enim doloris vindictã conſequitur. vt ff. eo.l.filiusfamilias.& l.inter liberas.§.filiusfamilias. Mulieres quoq; non admittuntur ẽt ſi de ſuo matrimonio violato conquerantur. minores etiã agentes ante.xxv.annũ prohibentur, niſi ſui matrimonij iniuriam exequantur & quamuis etiam iure extranei accuſent, ex caſu recipiuntur, cũ ſane ſi iuuenili facilitate ducti, vel feruore ætatis accenſi, ad accuſationẽ proſilierunt, accuſantibus eis nõ facile calũniæ pœna irrogabitur, vt C.eo.
3 l.j.ff.eodem, ſi maritus.§.lex Iulia. † Excipiuntur tamen quidam robuſte ętatis & filius & libertus, quibus non facile permittitur, ſed tantum iure mariti accuſare conceditur, quemadmodum ſi atrocẽ iniuriam paſsi eſſent, iniuriarum recte ageretur vt.ff.de accu.l.hi tamen, opinionis quoque accuſantis ratio habetur, ſicut in pleriſque criminibus habenda docetur. nec minus ſerui aduerſus dños torquentur, quod in crimine ſtupri non obſeruatur. ẽt qñ cum inceſtu committitur, vt.ff.
4 eo.l.vim paſſam, & C.eo.in adulterij. † Accuſandum eſt aũt intra quinquẽnium continuum a die commiſsi criminis numerandum intra q̃ vj.menſes vtiles ex die diuortij p̃ſtantur duo intra quos iure mariti accuſat, quatuor intra quos iure extranei admittitur, quibus tranſactis accuſator auditur. Si vero ex die commiſsi criminis quinquẽnium tranſierit, ex die diuortij.lx.dies ſint, dicẽdum eſt maritum accuſare non poſſe, vt q̃ dantur vj.menſes vtiles ſic ſit intelligendum, ne crimen quinquennio continuo ſopitum excitetur. Quod erit verũ ſiue de reo ſiue de rea, de lenocinio, vel ſtupro quæratur, omnibus.n.admiſsis ex lege Iulia venientibus quinquennium eſt præſtitum, vt ff.eo.quinquẽniũ.ff.eo.miles.§.adulterij.
5 & ff. ad turp.l.j.& ff.eo. mariti.§.prẽterea. † Niſi cum per vim eſt ſtuprũ admiſſum. tunc.n.huic præſcriptioni locus non erit cum vim publicam fecerit, vt ff.ad l.Iul.de vi publi.l.qui cetu.§.qui vacantem. Eſt.n.caſus quo ſex menſes non a die diuortij connumerantur. verbi gratia. Si mulier repudij oblatione ſine vlla legitima cauſa a ſe dati, deceſſerit, tunc enim ne viduitatem, ſtupri procacitate cõmaculet accuſatio repudiatio marito iure permittitur, quo caſu non a die diuortij, ſed commiſsi criminis ſex menſes computari ratio permittit vt C.eod.l. ſi mulier.& l.quamuis. Ordo talis ſeruatur, q̃ vbi inſcriptio præmittitur, marito primum accuſante diuortium ſequit. iure eſt in hac parte ſopita, vt.C.eo.l. quamuis.
6 † Perſonarum quoque quæ accuſantur iſte habẽdos eſt delectus, ſit maſculus an fœmina, & an nupta, an vidua. nam ſi maſculus erit ab eo poterit incipi.i. ſi nupta nondum eſt dummodo ante denuntiationẽ nupſerit, alioquin adulter primum accuſandus, & condemnandus eſt. Quod ſi fuerit abſolutus, nõ ſolum ab eodem accuſatore ſed nec ab alio accuſabitur, niſi prius prẽuaricatio arguatur. Si vero fuit cõdemnatus nõ ideo mulier erit condemnanda, ſed religioſum iudicem ſortita fortaſsis pudicitiam defendet gratia vel iuſtitia, vel legis auxilio, cũ ille fortaſsis inimicis oppreſſus vel falſis argumentis, vel teſtibus ſubornatis grauatus, prouocare noluit vel non potuit. qui quidẽ ſi ante accuſationem moriatur, nupta iure accuſabitur, cum ẽt ſi eo viuo hæc vidua fuerat ab ea incipi poſsit, vt ī authẽ. vt liceat mat.§.ſi q̃s ei.ff. de accu.l.ſi cui.ff.eo.l.denuntiaſſe.& l.adul.§.ſi. ff.de priuatis delictis. Nuptã dũ nupta eſt hac p̃ſcriptione lex tuetur. ſi tñ vxor cũ ſeruo adulterium feciſſe arguatur, diuus pius reſcripſit accu-

fare potius mulierē eum debere, q̄ in præiudiciū eius seruū suū torquere. In crimine stupri eiusmodi distinctiones non habentur, vt ff. eodē l. si quis
7 adulterium. † Præferendus est aūt maritus nō solum extraneo, verum etiam patri, & non tantum si nunc primum instituenda est accusatio, sed etiā si pater, vel alius accusationem instituit, eaque ēt abolita sit, dūmodo doceat se non neglexisse, sed idoneis causis se impeditum, vt facilius iudicari de adulterio faciat, etenim verisimile propēsiore iure & maiore dolore accusationem eum executurum eam quoq; ream, si iuxta vxor fuit, intra sexaginta dies vtiles ex sola suspitione faciet, dū modo noscat se non probando eisdē pœnis hodie subdendum, quas mulier erat passura, si accusatio probata fuisset. ī crimine stupri patrem p̄ferendū
8 existimaui. † Vtiles dies sunt quibus solēnia accusationis implere potuit, vt ff. eo. l. ij. §. si simul. & l. si maritus. §. vlt. ff. eod. l. ij. & l. vxor. C. eo. l. quamuis. & l. iure mariti. authē. vt liceat ma. §. si quis. Post sexaginta dies ex die diuortij maritus & pater præferuntur. intra. n. hos soli admittuntur, nec vlli alij accusandi potestas datur, nisi prius lenocinij maritum reum faciat, vel accusationi renūtiasse doceat, quibus transactis neutrius voluntas spectatur, prēscriptionibus omnibus nouo iure in adulterij qōne de medio abolitis, præter quinquennij temporis & lenocinij, quod marito ab extraneo obijcitur exceptionem, & illā, quæ post dissolutum prius matrimonium ante de
9 nuntiationem nupte competit. † Indignū enim est vt vltionem pudoris præstigia veteris iuris excludant, sed in crimine ēt priuato puto huiusmodi distinctiones haberi, vt ff. eo. l. si maritus l. is cuius. & l. cōstante. Si postulauerit l. j. §. qui hoc. C. eo. ita nobis. Cessat aūt accusatio alia, ppter vtilitatem personæ cum qua adulterium vel stuprū commissum dicitur, alia propter conditionem accusantis. Propter vtilitatem personæ cessat accusatio stupri, si sit ancilla vel ea quæ meretricio more vulgo se præbuit, vt C. eo. l. & si. & l. si ea.
10 l. quā q̄uis. ff. eo. si vxoris. † Adulterij quoq; accusatio excluditur, si ea quæ in reatu deducitur, vina intēperantie in taberna subministrauit. hæ enim sunt immunes a iudiciaria seueritate, quas vtilitas vite dignas obseruantie legum non credidit. mariti tñ etiam in has adulterium vindicare non prohibentur, quamuis si viduæ essent impune in eas stuprum cōmitteretur. Propter conditionē accusantis cessat accusatio, excipitur maritus si duos reos subscriptos ex alio crimine habebat vt ff. eo. l. inter liberas. §. maritus & l. j. Hæc enim causa non cedit sibi in numerum cæterarū
11 accusationum. † Lenocinium vero quod marito opponitur ipsum quidem onerat, sed mulierē non excusat, quod certe non is feciſſe creditur, qui nimiam vxoris credulitatem timens, quācunq; patientiā præstitit, sed is duntaxat qui suam ignorantiam prætextu incredulitatis adumbrare nō potuit. Sed hæ præscriptiones q̄ solent ex persona accusantis competere, in initio sunt opponendæ. Cæterū reo semel recepto frustra obijciūtur, vt ff. eo. l. mariti lenocinium. & l. si maritus. §. præ
12 scriptiones. C. eo. l. ij. † Adulterū perimere marito permittitur. sed & patri adulterū simul cum filia quā in potestate habet ius occidendi datur, non solum ī domo sua deprehensum sed ēt mariti, sed marito quidem domi suæ deprehensum occidere licet, si tñ alibi deprehensum occiderit non erit subueniendum, quamuis iustum dolorem temperare sit difficillimum: Patri ideo non etiam marito, mulierem, & omnem adulterū permissum est occidere quod plerunque pietas paterni nominis consilium pro liberis capit, vt ff. eo. l. patri. l. nec in ea, & l. si maritus, & l. marito. Cæterū mariti & calor & impetus facile decernentis fuit re
13 frenandus. † Sed nouissimo iure hoc additū est, vt si quis suspicatur aliquem suæ vxoris velle illudere castitati, etiā contestationes ex scripto ei tres destinauerit habēres testimonia triū virorū fide dignorū, & post has tres ex scripto contestationes inuenerit eū conuenientē suę vxori, siquidem in sua domo, aut ipsius vxoris, aut adulteri, aut in popinis, aut in suburbanis, esse licentiam viro p̄oprijs manibus talē perimere nullū periculū ex hoc formidanti. sinaūt in alio loco talem inuenerit, cū sua vxore loquentē, licebit ei punīē dum eū tradere iudici nullam aliā probationem exquirenti, vt in auth. vt liceat ma. & auię. §. his quoque. Facit ad hoc c. si quisquā, extra de coha. cleri. & mulie. Sunt autē hęc crimina publi. nam ex lege publicorū iudiciorum sunt introducta, & eorum acusatio ī cōmune defertur, vt insti. de pu.
14 iu. † Horum criminum pœna ordinaria est, nā & adulteriū gladio puniri oporter, & qui cū masculis nefandam libidinē exercent. Stupri quoq; flagitium punitur publicatione dimidię partis bonorum, si sit honestior, si humilis coercetur cū relegatione, vt C. eo. l. cū vir. & insti. de pub. iu. Adulterā cōpetentibus vulneribus subactā in monasterium mitti oportet, marito tñ licētie erit p̄missa intra bienniū ducendi, alioquin post bienniū tondenda est: & p̄petuo ibi consistat. quoniā incestum cōmittit p̄ illicitum coitum sicut adulteriū & stuprum vt in auth. vt nulli iu. §. adulterā. & C. eo. l. quamuis. Videndum est quid sit incestū, q̄ sit pœna incesti, et quo tēpore liceat de īcestu accusare.
15 † Incestū est consanguinearum vel affiniū, vt. ff. ad l. Iul. de adulterijs. l. si adulteriū. Cōtingit aūt incestum cōmitti simul cum adulterio, aliqñ sine matrimonio, aliqñ iuris errore, aliqñ sanguinis contumacia, q̄ fere omnia suas admittunt distinctiones, fere dico qñ si incestum committitur in adulterio, vtpote cū nouerca, nuru, priuigna, similiter vt adulter punitur, id est, capite, id enim remoto ēt adulterio eueniet. Si vero propter matrimonium illicitū incestū, fiat, quāquam natura grauius est q̄ adulterij crimen, coerceri solet, porro si mulieres in iure errantes, per matrimoniū incestum cōmiserunt, eas non teneri certū est, quāuis in adulterio deprehense nullā possent excusationem haberę. Mares vero excusantur ætate vel puniēdi excusatione, vtiq; si error allegat, & faciliusi nemo eos reos postulauerit, vt ff. ad l. Iul. de
16 adulte. l. si adulteriū. † Palā quoq; delinquēres leuius puniunt, clā vero grauius cuius diuersitatis

illa

illa ratio est circa matrimoniũ, qđ palã delinquẽtes vt errantes maiori pœna excusant, ẽt cõmittẽ
17 tes vt contumaces plectunt. † Huius criminis pœna si cũ adulterio cõmittitur, adulrerij vt dixi, si autẽ, ppter matrimoniũ, pœna est cõfiscatio bonorũ, tam cęterorum quã doris, exiliũ ẽt et singuli. si eo poritur, spoliatio, verberatio quoq; si vilis est, fœmina quoq; sciẽter talia peccante simili pœnę subiugãda, substãtia sic amissa, liberis quos habet legitimos patris suppliciо suę potestatis factis applicẽt, vt tñ pater alatur ab eis quibus nõ extãtibus fisco defertur, vt. ff. de ritu nup. l. vlt. & C. de incest. nup. l. si quis. & in authẽ. de incest. et nup. §. j. col. ij. const. ñ. Incesti quoq; commune crimen aduersus duos recte intenditur, nec inuictum adulterium quinque annorum præscriptione, sed xx. tollitur, vt. ff. eo. l. vim passa.

S V M M A R I V M.

1 *Crimen publici iudicii deferens illegitime in Senatusconsultum Turpilianum incidit.*
2 *Crimen stellionatus vel hæreditatis expilate deferens non incurrit pœnã senatusconsulti desistens.*
3 *Libido seu licentia mentiendi impunita esse non debet in criminum delatoribus.*
Calumniari quid sit, & quid præuaricari.
4 *Tergiuersari dicitur is qui ab accusatione totaliter desistit.*
5 *Abolitio quid sit.*
Abolitio publica q̃ sit q̃ priuata, & quæ ex lege.
6 *Abolitio quibus sit necessaria.*
Desistere seu destitisse ab accusatione quis dicatur.
7 *Deferre seu detulisse quis dicatur.*
8 *Crimen intendere seu deferre deproperans quid agere debeat.*
9 *Abolitio a quibus & qualiter sit concedenda.*
10 *Abolitio quandoque permittitur inuito reo.*
11 *Abolitio in quibus denegetur criminibus.*
12 *Abolitio ante sententiam concessa quid operetur, & quid post.*
13 *Abolitione priuata repetere indulta qñ liceat.*

Ad Senatusc õsultum Turpillianum, & de abolitionibus. Tit. IIII.

VIDENDVM est quis incidat in Senatusconsultum Turpil. & q̃ sit pœna Turpilliani. Item quid sit abolitio, & quot genera abolitionis, & quibus sit abolitio necessaria, & quibus sit concedenda, & quibus concessa proficiat, & qñ reum repetere li-
1 ceat, & intra qđ tempus. † In Senatuconsultum Turpil. is incidisse videtur, qui crimen publici iudicij detulit, & causa criminis ordinata. id est, inscriptionibus depositis, & fideiussore de exercenda lite præstito, eoque qui accusatur sub custodia officij facto, non impetrata abolitione ab executione criminis destitit, vt C. ad Senatusconsul.
2 Turp. l. is demum. † Quapropter qui crimen stellionatus obiecit, vel expilatę hæreditatis & desti tit in pęna senatusco. non incidit, sed officio iudicis culpa eius coercebitur, vt ff. eo. l. si quis, sed & qui crimen iniurie propriæ post interpositã denunciationem desistens commisit, vel libello principi porrecto falsum se obiecturum minatus fuerit, licet non obiecerit, Senatusconsulto Turpi. non tenetur. vt ff. eo. l. mulier. l. quęsitũ. Et turpilliano pœna quinq; librarũ auri cũ infamia imponitur, & legitima id est, quã reus fuit passurus vt ff. de p̃-
3 ua. l. ab Imperatore. † Noscunt ergo qui crimẽ intendunt non fore impunitam licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicij, quorũ temeritas tribus pœnis subijcitur, aut enim calumniantur, aut tergiuersantur, aut p̃uaricantur. vt C. de cal. l. vlt. Calũniari est falsa crimina scienter intẽdere, vt ff. eo. l. j. pręua-
4 ricari est vera crimina abscõdere. † Tergiuersari est in vniuersum ab accusatione desistere, sed non vtique qui non probat quod intendit protinus calũniari vr̃, nã eius rei inquisitio arbitrio iudicis cõmittitur, cuius pronunciatione quid eorũ accusatio fecerit, manifestatur. Nã si ita pronuntiauerit non probasti. pepercit ei. Si aũt pronunciauerit calumniatus es, condẽnauit eũ, quo casu licet de pœna nihil subiecerit, tñ legis potestas aduersus, eum exercebitur, nã vt ait Papinianus, facti quidẽ quę stio in arbitrio iudicantis, pœnæ vero persecutio nõ eius voluntati mandatur, sed legis auctoritati
5 reseruatur. † Abolitio est accusationis institutæ vtrique vel alteri facta remissio. Quæ fit, aut publice, aut priuatim, aut ex lege. Publica qnæ fit ob diẽ insignẽ aut publicã gratulationem, priuata quæ fit actore postulãte. Ex lege fit abolitio accusatore mortuo, vel ex iusta causa impedito, quominus accusare possit. vt ff. eo. l. abolitio. l. aut priuatim. ff. ad l. iul. pe. l. vlt. Si r si pp mortẽ rei, desti terit accusator, nõ põt senatusc. teneri, quia morte rei iudiciũ soluit, nisi tale crimẽ fuerit, cuius actio aduersus hr̃des durat veluti maiestatis & repetun darũ, peculatus, & de residuis hr̃seos apostatus, & illici tę negationis, vt ff. eo. l. in senatusc on. §. si pp̃ mortẽ. & l. ex iudiciorũ. & ff. ad l. Iul. pecu. l. vlt. C. de hęr. l. Manicheos. C. de aposta. l. vl. ff. de hi s
6 qb. vt indig. l. vl. † Est ãt necessaria abolitio reis dũ latis. & his q deferunt si desistãt. Destitisse eũ accipimus, q vel accusationi renuntiauerit, vel p̃stitũ, a p̃side tps suũ reũ non peregit, nisi sit talis, cuius de calũnia agi prohibetur. vt pr̃ pronus, vel nisi p̃-
missu principis accusationẽ distulit, vt ff. eo. l. ab accusatione. §. destitisse. & l. destitisse. & l. in sena
7 tus. † Detulisse quoq; nõ eũ accipimus, q̃ aliquẽ in hoc senatusc õsultũ incidisse dicit, sed qui accusatorẽ summittit, & instigat atq; adeo q mãdat alicui, & ĩstruit eõ ad accusationẽ capitalẽ, dãdo, pbationes, allegãdo accusationes, & merito, nã diffitẽdo de crimine qđ mouet, & eximẽdo se periculo calũnię vel desertionis, merito calũniãris, & desistẽtis pœnę subijci debuit, nisi subornatus accusator, pbauerit crimen qđ intẽdere suscepit, vt ff. eo. l. j. §. incidit. Nec interest, an per se mandauerit in ac-

cusationem an per alium, sed ēt summissus accusator eodē senatusconsulto plectitur, id est propter hoc solū punitur quod ministerium alieni timoris
8 receperit. † Studebit ergo probationibus qui crimen intendere deproperat. Exceptiones quoque quæ sibi obstare possint diligenter inquirat, ne qualicunque exceptione remotus, abolitionē pete re necesse habeat excepta muliere & minore, qui si fuerint remoti pp sexum, vel ætatē, & circa abo
9 litionē senatusconsulti pœnā euitant. † Cōcedē da est autē abolitio vel a principe, vel a cōpetēti iudice partibus præsentibus causa cognita, siue error seu temeritate, vel calore ad accusationem prosiluerit, hoc enim accusator explanans abolitioni locū faciet, vt C. de aboli. l. ij. Sinaūt per deceptionē, vel pecunijs a reo corruptus ad postulā dam abolitionē venit, redēptę miserationis vox minime admittitur. Sed aduersus nocentē reū inquisitionē facta pœna cōpetens ingeritur, non publica abolitio nec specialis indulgentia tales subducit. vt C. de calum. l. falsa. Hi autem qui suas suorumque iniurias defendunt, & qui cognatos suos in accurrationem deducunt, omni modo abso
10 lutionem petere non prohibentur. † Præterea interdum etiam inuito reo abolitio intra xxx. dies permittitur, quibus transactis, nisi reus consentiat abolitio non tribuitur. Sinaūt vel fallaciter incusauit, vel sincera mente accusationem instituit, et reus aliquid in iure inscriptionis illatę toleraverit, id est, si vel verbera vel carcerem sustinuit, abolitio non conceditur nisi forte qui hoc passus est ad petendam abolitionem suum consensum ac cōmodauit, vt C. eo. l. fallaciter. Quod si ingenuorum vel plebeiorum, qui conscij vel participes criminū non erant testimonij gratia corpora fuerint lacessita verberibus, tormentisque vexata, abolitionem etiam duarum partium consensu petitā, iubemus vigorem iudicis denegari, & crimē propositum cuius examen tormentis iam ceperat
11 agitari. † Sinautē testibus tormenta minime sint illata, & sic abolitio non dabitur in illis criminibus, vt in violata maiestate, aut patria oppugnata vel prodita, aut peculatu admisso aut sacramentis militaribus desertis omnia, quoque quæ iure veteri continentur in quibus iudex non minus accusatorem ad docenda quæ detulit, quam reum ad
12 purganda quæ negat debet vrgere. † Abolitio vero concessa si quidem ante sententiam in primum condōnem restituit, si vero post sententiam pœnæ gratiam facit, sed infamiam ex sententia irrogatā nō adimit, nisi cum in integrum se restituere princeps dixit, tunc enim ad restitutionem tantum indulgentia valet, quantum ad correctionem sententia valuit, vtque deportationis ipsum per se nomen rerum omnium spoliato est, ita indulgentiæ restitutio, bonorū ac dignitatis vno nomine amis-
13 sorum est recuperatio. † Repetere vero priuata abolitione indulta non semper licet, sed cū princeps concesit vel cum crimine capitali, vt in re pecuniaria, abolitionem petijt, tunc enim nihilominus accusationem restaurare conceditur, sed ēt non probando hoc quoque proposuit pœna mulctabitur, vt C. de gene. abo. l. vlt. C. de senten. pas. l. fi. & §. fi & C. de abo: l. j. & ff. eo. l. vlt. Tempus aūt repetitionis est xxx. dierum vtilium, a die quo ferię finitę sunt, vel abolitio concessa, computandorum, vt ff: eo. l. aut priuatim.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio quando sit applicanda reo.*
2 *Serui quando de facto suo possint interrogari.*
3 *Liberi an & quando possint torqueri.*
4 *Liberi in pecuniaria causa non sunt torquendi.*
Serui quando possint torturę applicari.
5 *Seruus aduersus dominum torqueri non potest.*
6 *Seruus vniuersitatis aduersus vnumquemque interrogari potest.*
Quæstioni non semper nec tamē nunquā datur fides.
7 *Quæstioni inimicorum non creditur.*

De quæstionibus. Tit. V.

SCIENDVM est quo ordine ad quæstionem est veniendum, & in qua causa quæstio sit habēda & quomodo sit interrogandum, & quia & aduersus quos non possunt torqueri. & de fide quæstionis.
1 † Ad qōnē ita veniēdū est, vt epistola diui Adriani cauetur, cū reus est suspectus, & alijs argumentis ita probationi amouetur, vt sola confessio seruorum deesse videatur. Idē diuus Adrianus Claudio Quartino rescripsit, quo rescripto illud expressit a suspectissimo incipiendum, & a quo facillime posse sciri verum iudex crediderit, vt ab eo qui timidior est, vel tenere ętatis vī, vt ff. eo. l. in
2 criminibus. & l. vnius. † Interrogari seruos de facto suo non solū in criminali cā, sed ēt in pecuniaria, veluti qñ per eos depositi vel cōmodati noīe, vel in alijs causis legibus cognatis, res alijs præstite sunt, posse nō ambigitur, vt C. eo. l. interrogari. Ita tñ vt primū ęstimetur adeo. s. vt si in qōne decedant, vel deteriores fiant, duplū a calumniatore
3 præstetur, vt ff. de quæstio. l. certo. † Sed liberi tantum in criminali causa torquentur exceptis compluribus, q nec ī crimine torquētur, eo scilicet qđ ætas suspectiores eosdem facit ad mentiendi facilitatem. Torqueri tamen solent, & habena vel ferula cedi exceptis mulieribus & eminentissimis quidem necnō perfectissimis viris, & qui ex his sunt vsque ad pronepotes, vt ff. ad Senatusc̄ōsul. Sylla. l. iij. ff. eo. l. ex libero. §. de minore. & C. de quæstio. l. diuo in decurionibus & eorum filijs idē seruari Domicius Vlpianus publicarū disceptationum libris a perennem scientiam & memoriā scriptum refert, excepto crimine & falsi & maiestatis, quo ad personam principis attinet, in eo enim omnes omnino cum res exigit torquen-
4 tur. † In pecuniaria etenim causa, vt dixi, non solum liberi non sunt torquendi, sed nec statuliberi, nisi cum eorum deficit conditio, vt ff. ad l. cornel. de fal. l. si quis decurio. Porro nec serui

quibus

quibus fideicommiſſaria libertas debetur aliter quæſtioni applicantur, niſi cũ quæſtionibus aliorum onerãtur, vt ff.eo.l.is cui, interrogatione vero quæſtionẽ habiturus, non ſic ſpecialiter interrogare oportet, an Lucius Titius homicidiũ fecerit, ſed generaliter quis hoc fecerit, aliter enim magis ſuggerentis quam requirentis videtur, vt
5 ff.de quæſtio.l.j.§.qui quæſtionẽ. †Supereſt videamus q̃ & aduerſus quos torqueri non poſſunt, & in primis ſeruos aduerſus dominos torqueri nõ oporter, ſiue ſint proprij, ſiue bona fide poſſeſſi, ſiue cões, niſi cũ vel dñs ſocium vel vxorẽ interfeciſſe dicitur, vt C.ad l.cor.de ſicar.l.vlt.& C.eo.l.hoc quod.ff.ad ſenatuſcõ. Sylla.l. & ſi certus ſit percuſſor.& exceptis adulterij criminibus. Itẽ fraudari cẽſus accuſationibus .& crimine maieſta.qđ ad ſalutem principis attinet, & cũ de vlciſcenda morte teſtatoris aduerſus hæredem quæritur, vt C.de quæſti.l.j.& ff.eo.l.j. quod non ſolũ ſeruandum eſt in eo qui tẽpore quæſtionis eſt ſeruus, ſed etiam in eo qui eſt redhibitus, vel diſtractus, vel in metallum dãnatus etiam ſi ſe miniſtrũ facino-
6 ris cõmiſſi cõfiteatur. †Si vero ſeruus fuerit vniuerſitatis,& non ſingulorũ: aduerſus vnũquenque interrogari poſſe placuit. In cauſa vero pecuniaria, nec inopia probationũ ſerui aduerſus dñm interrogantur, vt ff.eo.l.etiam.& ff.eo.l.extraneo.

Quæſtioni fidẽ nõ ſemper nec tñ nunquam habẽdam cõſtitutionibus declaratur, etenim res eſt fragilis,& periculoſa,& quæ veritatẽ fallit. Nã pleriq; patientia ſiue duritia tormentorũ, ita tormẽta contẽnunt, vt exprimi ab eis veritas nullo modo poſſit, alij tanta ſunt impatientia, vt in quouis mentiri quã pati tormenta velint,& ita fit vt vario modo fateantur, vt nõ tantũ ſe verũ etiã alios
7 criminentur. †Præterea inimicorũ quæſtioni fides haberi non debet, quia facile mentiuntur nec tamen ſub prętextu inimicitiarũ detrahenda erit fides quæſtioni, ſed cauſa cognita habenda fides, aut non habenda, dum tamen in vnius ſerui vel liberi quæſtionem, fides rei non ponatur, vt ff.eo.l.j.§.quæſtioni.&.§.ijdem.

SVMMARIVM.

1 *Crimen variis committitur modis.*
2 *Criminum puniendorum quatuor generæ ſunt ſeptem modis conſideranda.*
3 *Relegari debet qui ad conceptionem medicamentum propinauit.*
4 *Perſona in crimine puniendo eſt attendenda.*
Serui ſunt liberis ſeuerius puniendi, & famoſi quam ii qui famæ ſunt integræ.
5 *Locus attenditur in puniendis criminibus.*
Sacrilegium dicitur cũ ſacrũ de ſacro auſertur.
6 *Emanſor quis dicatur, & quis fugitiuus.*
7 *Expilatores dicuntur fures atrociores à furibus aliis qualitate diſcreti.*
Fur ab abigeo quantitate ſecernitur.
8 *Euẽtus ſpectatur ſi de puniendo crimine agatur.*
9 *Dolus pro facto accipitur in lege cornelia.*
Voluntas ſeu cogitatio quãdo puniatur ſine facto.
10 *Crimina quæ tranſeant ad hæredes.*
11 *Crimen perduellionis morte punitur.*
12 *Patres de crimine damnato quæ liberis relinquatur portio.*
13 *Bona dãnatorum nõ publicantur nouiſſimo iure.*
14 *Pœnæ in multiplici conſiſtunt ſpecie.*
15 *Pœna mortis quibus & quot inferatur modis.*
Gladio qui communiter plectantur.
16 *Vallum tranſcendens, aut per murum caſtra ingrediens capite punitur.*
17 *Præſides ſeu iudices ius concedendi liberam mortit facultatem non habent.*
Serui dominis ſuis inſidiati vel dominabus carnaliter commixti exuruntur igni.
18 *Latrones ſuſpendio vel beſtiis ſubiecti priuantur aura vitali.*
19 *Plagiarii qualiter ſint puniendi.*
20 *Parricida qua ſit afficiendus pœna.*
21 *Damnari nemo debet ad tempus in metallum niſi ad decennium.*
22 *Plagiarii fures, & effractores, vt plurimum dãnantur in metallum.*
23 *Ciuitas quibus adimatur criminibus.*
Tutor deportatur qui pupillã violeter ſtupraut.
24 *Deportandus eſt qui filium ad militiam delectum debilitat vt inhabilis fiat.*
25 *Exiliũ qbus irrogeť vel ad tps vel in perpetuũ.*
26 *Exilium quotuplex ſit.*
Corpore qui & quando coercerí dicantur.
27 *Creditor auctoritate propria res debitoris occupans infamia notatur.*
28 *Contrahere prohibetur qui extraordinario crimine notatur.*
29 *Membrum nullum abſcindi debet pro crimine niſi ſola manus.*
30 *Furca ſuſpẽditur qui aliquẽ violenter aggrediť.*
31 *Facies hominis pulchritudinis cœleſtis inſtar formata, non eſt pro crimine maculanda.*

De criminibus. Tit. VI.

CRIMINũ frequens ſit vſus, vaſorum quoq; in iudicijs quæſtio, quibus modis ipſa crimina committantur videamus, & quæ crimina tranſeant ad hæredes,& quæ ſint pœnæ corporales, & pe-
1 cuniariæ. † Crimen omne aut cõmittitur propoſito, aut impetu, aut caſu. Propoſito delinquunt latrones

trones qui factionem habent. Impetu aũt cum per ebrietatem ad manus aut ad ferrũ venitur. Casu vero cũ in venando telum in ferã missum hominẽ interfecit. Quæ distinctio in omnibus criminibus aut iustã pœnã eligit, aut tẽperamentũ admittit, vt ff. de pœn. l. respiciendũ. §. delinquunt. Quorundam facta aut puniuntur vt furta & cedes, aut dicta, vt conuicia & infideles aduocationes, aut scripta, vt falsa, & famosi libelli, aut cõsilia vt cõiurationes, & latronũ conscientia, quousq; alios suadendo iuuisse sceleris est instar, vt ff. eo. l. aut
2 facta. † Sed hæc quatuor genera consideranda sunt septẽ modis, causa, persona, loco, tẽpore, qualitate, quantitate, euentu. Causa, vt in verberibus quæ sunt impune, vel a magistro vel a parentibus illata. Puniuntur verba, cũ quis per irã ex tranceũ pulsauit, quo casu factũ ad exemplũ punitur, nisi crimen vlciscatur, quod fecisse non creditur, qui breui furore impeditur, nõ enim quod ira fit vel dicitur, ante factũ vel dictũ æstimatur quã si perseuerantia animi indiciũ fecisse constiterit,
3 vt ff. de reg. iu. l. quicqd. † Sicut relegari iubet, qui non malo animo, sed malo exẽplo medicamẽtum ad conceptionẽ dedit, ex quo ea quæ acceperat decesserit, quod similiter in eis qui abortionis aut amatoriũ poculũ dant inspicitur, nã & si non dolo id faciant, quia tñ res mali exẽpli est, humiliores in metallũ dãnantur, honestiores in insulã, amissa parte bonorũ relegãtur, ꝙ si ex eo mulier aut homo perijt summo supplicio afficiuntur, vt ff. ad. l. cor. de sicar. l. eiusdẽ. ff. eo. l. si quis aliqd.
4 † Persona dupliciter spectatur, & eius q fecit, & eius qui passus eũ, aliter enim puniuntur ex eisdẽ facinoribus serui ꝙ liberi, & aliter milites, quã plebei, necnõ aliter quicqd in dñm parentẽ ve aus est, ꝙ qui in extraneũ, vel in magistrũ, vel in priuatũ, vt ff. eo. l. aut facta. §. persona. Nostri etenim maiores ĩ omni supplicio seuerius seruos ꝙ liberos, famosos ꝙ integre fame homines punierunt. vt ff. eo. l. capitaliũ. §. fi. Exceptis quibusdã delictis, q̃ pagane aut nullã aut leuiorẽ pœnã irrogant, militi vero grauiorẽ aut leuẽ, nã si miles artem ludicrã fecerit, vel in seruituꝫ se venire passus est, capite puniendũ Menãder scribit, vt ff. eo.
5 l. q̃dã delicta. † Locus facit vt idẽ vel furtũ vel sacrilegiũ sit, & capite luendum vel minori supplicio, vt ff. eo. l. aut facta. §. locus. Fit sacrilegium, si res sacræ de sacro, auferant. si enim res priuatorũ in ędẽ sacrã depositæ surreptæ fuerunt furti actionem non sacrilegij esse diuo Seuero placuit. Capite puniri locus facit vt dixi, si in ecclesiæ ministris aliqd iniuriæ importetur, Sicut plenius coercetur, qui a stabulo abegit dñm pecus nõ a sylua vel a grege, vt ff. ad l. Iul. pecu. l. diui. C. de episc. & cle. l. si quis ĩ hoc genus. ff. de abig. l. oues. Tẽpus discernit emansorẽ a fugitiuo, & effractorem
6 vel furem diurnũ a nocturno. † Emãsorẽ aũt dicimus eũ qui diu vagatus ad castra regreditur. Fugitiuũ vero qui vnũ aut alterũ gradũ ad fugiẽdũ ꝓmouit, vt ff. eo. l. aut facta. §. tẽpus. ff. de re mili. l. iij. §. emãsor & l. q cũ. Qualitate cũ factum, vel atrocius, vel leuius est, vt furta manifesta a nõ manifestis discerni solẽt, rixæ a grassaturis, expilationes a furtis, a violẽtia, petulãtia. Grassatores q̃
7 prædæ gratia rixã faciunt, rixa aliter fit. † Expilatores sunt atrociores fures q̃ qualitate discernũtur a furibus, & a petulantibus, q libidinis causa ancillas rapiũt, vt ff. eo. l. aut facta. §. qualitate ff. eo. l. capitaliũ. §. grassatores. Quãtitas discernit furẽ ab abigeo, nã q vnum suem furripuit. vt fur coercebitur q gregẽ, vt abigeus, qui tñ vnũ vel alterũ sæpius abegerunt nõ minus abigei sunt. Gregẽ faciunt x. oues. porci etiã quinq; vel quatuor, sed & q vnũ equũ vel bouẽ furripuit abigeus est, vt ff. eo. l. aut facta. §. quãtitas. ff. de abige. l. oues
8 . §. q sæpius. † Euentus spectat vt a dementissimo quoq; facta, id est casus, sicut & ætas. nã si infans vel furiosus hominẽ occiderit. l. corn. nõ tenebit, cũ alterũ innocẽtia cõsilij tuetur, alterũ fatui infelicitas excuset, vt ff. eo. l. aut facta. §. euẽtus. ff. ad l. cor. de sica. l. infans. Quanquã lex nõ minus eũ q occidendi hominis causa cũ telo ambulauit, ꝙ
9 eũ q occidit puniat. † In. l. enim Cornelia dolus ꝓ facto accipit, nec lata culpa dolo cõparatur, rectius ergo dr̃ si non dolo crimẽ cõmittitur voluntatẽ non exitũ spectari, vt ff. ad l. cor. de sica. l. in lege Corn. ff. eo. l. diuus. Exceptis duobus criminibus q̃ culpa sola cõmittuntur, vt in tutore suspecto, & in cõmentariense legit. vt instit. de suspect. tut. §. suspectus. & C. ad l. Iul. ma. l. quisqs. Et excepto eo q contra Imperatorẽ vel eius cõsiliarios cogitauit. & qui profugã de sacrosanctis ecclesijs abstrahere tentauit, qui nõ solum si affectauit tenetur, verum etiã pro sola cogitatione punitur, vt C. de his qui ad eccl. confug. l. q̃ senti. Est videre
10 quæ crimina transeant ad hæredes. † Transeunt autẽ qualis fuerit contestata & condẽnatio consecuta, excepto crimine repetundarum & maiestatis hęreseos, & apostatatus de residuis, peculatus, & similia inueniuntur, q̃ etiã reis mortuis cum q-bus nihil actum est, exerceri placuit, adeo vt nisi hoc crimen a successoribus purget, hæreditas fisco, vendicetur, vt C. ad l. Iul. repetun. l. sciant. C. de hęr. l. manicheos. C. de apost. l. vlt. ff. ad l. Iul. pecu. l. vlt. C. ad l. Iul. ma. l. quisqs. & ff. ad l. Iul.
11 ma. l. quisquis. † Non tñ quisquis maiestatis reus est dãnatus in eadẽ erit cõditione, sed is dũtaxat q perduellionis conuincitur, & qui hostili animo aduersus principem vel rempub. est animatus, cuius criminis pœna mors est, bonorum ademptio, & successorum infamia, & pro his interuenientium, licet alius nullum patris delictum innocenti filio pœnæ esse debuit, vt in genere loquar, toties supplicij damnatione bona publicantur. quoties aut vita amittitur, aut ciuitas, aut seruilis condi-
12 tio irrogatur, vt ff. de bo. damna. l. j. † Sed portio dimidia, id est, legitima bonorum patris liberis legitimis & non in fraudem adoptatis relinquitur, vt ff. de bo. dã. l. cũ crimen maiestatis. in quo solis filiabus tantum falcidia ex bonis matris relinquitur. quoniã minus ausuras esse pro sexus infirmitate creduntur, cum in masculis hæreditarij criminis exẽplũ metiuntur, vt C. ad l. Iul. ma. l. qs quis. si vero sit crimẽ ꝓpter quod pars bonorũ publicar. nulla pars liberis debetur, nisi iudicẽ moueat liberorum numerus, vt C. de bo. proscripto.

l. vlt.

13 l.vlt.C.ad l.Iuliã ma.l.nullus. † verum nouiſsimo iure,quia res non delinquit,ſed perſonę, bona non ſunt publicanda ſed vel aſcendentibus vel deſcendentibus & ex latere vſque ad tertium gradũ applicanda. Si vero vxorẽ habeant condemnati, dotem,& propter nuptias donationem, & aliã largitionem propter matrimonium factã, debent habere. Si vero ſine dote illę fuerint conuictę,quartã eius ſubſtantiæ permittuntur accipere, ſiue filios habuerint condemnati,ſiue nõn. Si vero neminem prædictorum habeant, tunc eorũ ſubſtantia fiſco ſociatur excepto crimine maieſtatis, in quo veteres leges obſeruant,vt in auc.de mãd.prin §.oportet.C.de bo.dam.l, ſi quis.Nunc generа pœnarum nobis enumeranda ſunt, quibus præſides adficere
14 quemquam poſsint †Sunt itaque pœnę quæ aut vitam adimunt, aut ſeruitutem iniungunt,aut ciuitatem auferunt,aut exilium,aut coertionem corporis continent, aut damnum cum infamia,aut aliquam dignitatis depoſitionem, aut corporis diminutionem, quæ pœnę ex quibus criminibus imponantur perſequemur,vt ff.eo.l.ſi quis forte.§.nunc
15 generа. & l.aut damnum. † Pœnę criminum ex quibus vita adimitur gladio,aliquando ſuſpendio aut beſtijs ſubijciendo, aliquando eculeo. Gladio adimitur vita adulteris in maieſtatem committentibus, & his qui cum maſculis nefandam libidinẽ contraxerunt,nec non raptori & incendiario & ei qui famoſum libellum cõpoſuit vel recitauit & ei qui de ſepulcro oſſa detraxit ſi ſit humilior ſummo ſupplicio adficitur,honeſtiores vero in inſulã deportantur vel relegantur aut in metallumdamnantur vt C.ad l.Iul.ma.l.quiſquis. C.ad l.Iu. de adul.l.quamuis.C.de rap.virgi.l.vnica.C.de pœ. l.capitalium.ff.de famo.libel.l.lex Corn. ff.de ſepul. vio. l.vlt. Prædicto quoq; modo punitur miles qui pacem turbabit,vel qui in libello rẽ a duce prohibitam fecit vel mandata non ſeruauit,ẽt
16 ſi res bene geſta ſit.vt ff.de re mili.l.iiij,† ſed qui vallum tranſcendit aut per murum caſtra ingreditur capite punitur. Nam & Romuli frater Remus fuit occiſus ob hoc quod muros tranſcendere voluit,vt ff.de re.diui.l.vlti.Cuius conditionis habent q̃ ꝓpoſitũ ſuũ ,ptegere noluerũt vel deſeruerunt,nã occiſi capite puniunt,ut ff.de re mili.l.oẽ, Vnde in his criminibus & in alijs q̃ꝑ pluribus gladio animaduerti oportet nõ ſecuri,vel telo,vel fu
17 ſte,vel laqueo,vel aliquo alio mõ.† proinde nec liberã mortis facultatẽ cõcedendi ius ipſi prędes hñt, multo magis nec veneno necandi,ſed nec dãnare quẽ ſic pñt,vt de ſaxo præcipitet,vel ſi liber ſit,vt in vinculis habeatur, vt ff.eo.l.aut dãnũ.§. vita cum.§.ſeq.l.ſi diutino.C. de pœ.l.in credibile. Igni exuruntur ſerui qui cum ſuis dñabus rem habuiſſe deteguntur,vel ſuis dominis inſidiati fuerint,vel artẽ mathematicã exercuerunt,hoſtes.itẽ violatores monetę,& aggeris Nili corruptores,et renunciatores conſiliorũ, & incendiarij plerunq; flammarum exuſtionibus mancipati torquentur, vt C.de mul. quæ ſe pro. l.vnica. C. de matthe.l. nullus.C.de Nili agg.l.vnica.ff.eo.l.ſi quis aliqd
18 ij.§.transfugę.& C.de fal.mo.l.ſi quis.ff.eo .l.capitalium . † Suſpenſio aut beſtijs ſubijciendo adimitur vita latronibus,in his maxime locis in quibus ſunt graſſati, vt conſpectu ab eiſdem facinoribus alij deterreantur & ſolatio ſic cognatis & ad finibus interẽptorũ,qua pœna interdũ adficiuntur transfuge ad hoſtes,conſiliorũ renunciatores & ſeditionis & tumultus authores populo cõcitato,qui pro qualitate dignitatis,aut in furcã tollun
19 tur,aut beſtijs ſubijciuntur, aut in inſulam portan tur,vt ff.eo.l.ſi q̃s aliquid ij.† Plagiarij quoq; q̃ viuentiũ filiorũ miſerandus infligunt parentibus orbitates,ſi quidẽ ſunt ſerui , aut libertati donati beſtijs ſubijciuntur, ingenui gladio conficiuntur, ſed ſacrilegi,quia manufacta Dei tẽpla effregerũt aut beſtijs damnantur,aut igni cõburuntur,aut in furcã ſuſpenduntur , vt C. ad l.Iul.de plag.l.vlti.
20 † Noua pœna ex lege põpeia de parricidijs,adficitur qui parẽtis,aut filij,aut filię,aut affinis eius, qui parricidij noĩe cõtinetur facta præparauit,neque gladio neque ignibus neq; vlla alia ſolẽni pœna ſubiugatur , ſed inſutus culeo cũ cane & gallo gallinaceo,& vipera & ſimia.et inter eas ferales angaſtias conſtitutus,ſcđm q̃ regionis qualitas tulerit,in vicinum mare vel in amnẽ proijciatur,ut in oi elementorũ vſu carere viuus incipiat. & ei cœlũ ſuperſtiti.et terra mortuo auferatur.vt.ff.ad l.Iul.pecu.l.lege iulia,& C.de his qui parẽ.occi. l.vnica Quo crimine tenentur hi quorũ dolo factũ eſt vel cõſcij criminis extiterunt.Nã vt ſceuola ait frater eius qui tm̃ cognouerat filiũ parẽ veneno velle necare , nec iudicauerat relegatus,eſt & medicus ſupplicio adfectus vt ff.ad l.Põpe.de par.l.fr.Serui efficiuntur dãnati in metallum,vel opus metalli. nã inter eos in vinculis tm̃ dria eſt, ſed nõ vtiq; Cęſaris vel fiſci, ſed pœnę tm̃ in quo diuerſi ſunt quibus aqua et igni ꝑpetuo interdicit. Verũ ſciendũ eſt in metallũ ad tꝑs neminẽ dãnari debere niſi vſq; ad decẽniũ alioquin licet metalli cũ opus faciat velut liber manebit, vt ff.eo. l.aut dãnũ.C.de bo.dã.l. in metallũ.C.de his qui ꝑ nõ ſcrip.hab.l.iij.ff.eo.capitaliũ.l.ſine prędefinito. Sed ſi ad tꝑs dãnatus refugit duplicato tꝑe dãnari ſolet tm̃modo quo ad pœnã ſupererat,niſi cũ decẽniũ fuerat duplicatio exceſſura, tũc enim tꝑe pœna nõ
22 artatur.† In metallũ dãnantur plerunq; plagiarij & fures,& effractores qui gladio ſe defenderunt, nec in quẽquã percuſſerunt, vt ff.eo.l. aut dãnum ff.ad l.fla.de plag.l.vl.Necno & humiliores q nõ dũ viri potentes virgines corruperunt, ille quoq; q̃ inſtrã penes ſe depoſita alteri reddit, pro ꝑſonæ conditione,aut in metallum dãnatur, aut in inſulam deportatur , vt ff.eo. l.ſi quis aliquid. ij.§.
23 qui nondum viri potentes.§.inſtrumẽta. † Ciuitatẽ adimunt ea crimina quæ deportationẽ iniungunt. Lex Cor.de ſica.qa altiores in inſulã deportãtur,& lex Cor.de falſis. & Iulia peculatus,quæ aquę & ignis interdictionẽ cõtinet in q̃ hodie deportatio ſucceſsit. Itẽ deportat tutor q̃ pupillã ſuã violenter ſtuprauit,& qui vim publicã cõmiſit ut ff.ad l.Iul.de ſica.l,eiuſdẽ.§.legis cor. C.ad l.Iul.
24 de vi pub.vel pri,l.ſi q̃s ad ſe.† Sed & qui filiũ de lectum vt inhabilis militie ſit, debilitauit,præceptum di. Adriani deportauit , necnon & eum eadem pœna afficit qui filium ſuum , qui nouercam adulterabat,

adulterabat, in venatione necauit, eo. ſ. q̃ latronis magis q̃ patris iure eum interfeciſſet, nã patria poteſtas in pi tate debet nõ in atrocitate cõſiſtere, vt ff. de remiſ. l. qui cũ vno. ff. ad l. põpe. l.
25 diuus. † Exilij pœna afficiuntur qui ad tempus. vel in perpetuũ relegantur. Ad tẽpus, vt receptatores abigeorum qui x. annis relegantur, vt ff. de abige. l. vlt. ff. de effrac. & expil. In perpetuũ vt effractores honeſtiores aũt ordine ad tempus mo uentur iudices quoq; pedanei ſi pecunia corrupti dicantur plerunq; a præſide, aut curia ſubmoue n tur aut in exiliũ mittuntur, aut ad tẽpus relegan tur, & alij quam plurimi, qui oẽs & teſtamenti factionem non amittunt, & ciuitatem Romanam re
26 tinent. † Exilium aũt triplex eſt, aut certorũ locorũ interdictio, aut lata fuga vt omniũ locorum interdicatur præter certũ locum, aut inſulæ vinculũ. id eſt, relegatio in inſulã põt etiã quis ſic dãnari ne de domo ſua exeat, vt ff. de interdi. & releg. l. exiliũ. ff. de interdi. & rele. l. vlt. Corpore coercẽtur, q̃ verberibus adficiuntur, vt qui per ignorantiã aut fortuitu lapides finales furati ſunt vt ff. de ter. mo. l. diuus. Dãno cũ infamia afficiuntur, cũ vim priuatã vel ambitus crimen cõmiſe-
27 runt. † Nã & creditor qui ſine authoritate iudicis res debitoris occupauit infamis efficitur, & tertia parte bonorum multatur, & qui ambitũ cõmiſit cẽtum aureis cũ infamia punitur, vt ff. ad l. Iul. de vi pri. l. vlt. Dignitate deponuntur qui militia exauctorantur, vel dignitate aliqua eijciuntur. vt milites qui ſua arma alienauerunt, vel aliqua ſurripuerunt, & aduocati decuriones qui falſum inſtrm cognoſcente præſide recitauerunt. Hi enim oẽs in corneliam falſo tm recitatu nõ facto incidunt, vt ff. de re mi. l. deſertorẽ. §. miles. ff. ad
28 l. Cor. de fal. l. falſi. † Contractus prohibitionem continet extraordinaria crimina, ex quibus contrahentibus interciditur aliqua negotiatio, vt in perſona Dardaniorũ contingit, vt ff. de extraor. cri. l. annonã. ff. eo. l. moris eſt. Abſciſſionẽ poſſe aliqua crimina cõtinere, ex eo. colligi põt, quod dicitur nullũ ſibi debere exiſtimare permiſſum etiam alicui ſceleratiſſimo alterutras manus aut pedes amputare, aut hmõi quædã inferre ſupplicia, per quæ articuli diſſoluãtur, quia mẽbrorum diſſolutio grauior eſt vtriuſq; manus abſciſſione.
29 † Si vero criminis qualitas mẽbri abſciſſionem exigat fieri, vnã ſolã manum debere amputari. pro furto vero nolumus omnino quolibet mẽbrũ abſcindi aut mori, ſed aliter eum caſtigari fures aũt vocamus qui occulte etiam ſine armis huiuſ-
30 modi delinquunt. † Eos vero qui violenter aggrediuntur, aut cũ armis, aut ſine armis, in domibus, aut itineribus, aut in mari pœnis legalibus ſubdi iubemus, hoc eſt furca ſuſpendi, vt in auth.
31 vt nulli iu. in fi. C. de pœn. l. ſi quis. † Sed hoc quoque neminem fugiat quod & ſi quis poſt criminũ deprehenſorũ qualitate fuerit in metallum dãnatus, minime in eius facie ſcribatur, cũ & in manibus & inſuris poſſit pœna dãnationis vna ſubſcriptione cõprehẽdi, quo facies quæ ad ſimilitudinẽ pulchritudinis eſt cœleſtis figurata, minime macu letur.

FINIS.

TRACTATVS AVreus de accuſationibus & inquiſitionibus, domini Boniconti, filij domi. Ioannis Andreæ.

SVMMARIVM.

1 Curia Ro. agit de crimine duobus modis.
2 Accuſare quis poſſit, & quis accuſari.
Actio criminalis quæ dicatur.
Iuris ordo eſt ſeruandus.
3 Pœna certa & à lege ſtatuta debet imponi.
4 Crimen non graue arbitrariã requirit pœnam.
5 Procurator licet interuenire non debeat ſi tamen interueniat & non excipitur, valet quod cum eo agitur.
Actio mixta quæ dicatur.
6 Crimen excipiẽdi quod ſit.
7 Inſcriptio quando non ſit neceſſaria.
8 Denunciatio euangelica ad pœnitentiam tantum agit, non ad pœnam.
9 Diſputandum non eſt de iuris apicibus, cum de bona fide agitur.
10 Beneficiũ retineri, ſine peccato quando nõ poſſit.
11 Repulſus ab accuſatione ad quid admittatur.
Priuata denunciatio per quos fiat.
12 Denunciatio euangelica & canonica quid inter ſe differat.
13 Remedio appellationis vti debemus contra grauamina.
14 Iuramentum non eſt exigendum ab inquiſito.
15 Iudicialis denuntiatio eſt duplex.

16 Denun-

16 Denuntiatio priuata quæ ſit.
17 Iudex eccleſiaſticus denuntiationem an indiffin cle admittat.
18 Inquiſitus an iurare teneatur ſuper inquiſitionis capitulis, cũ ad denũtiationẽ alterius procedatur.
19 Euangelica denuntiatio requirit quòd denuntians ſit ſine macula.
20 Regularis denuntiatio quæ ſit.
21 Ordinariæ inquiſitionis quot ſint ſpecies.
22 Ordinarius vel viſitator cum viſitat, nulla præ cedente infamia, inquirit ſuper ſtatu eccleſiæ.
23 Criminoſi inimici & conſpiratores, quando admittantur ad teſtimonium.
24 Legitima defenſio reſeruatur ei contra quem crimen vel infamia probatur.
25 Ordinarius quilibet põt ex officioinquirere de fama ſubditorum, & infamia reperta de crimine.
26 Officium iudicis valde exuberat circa modum inquirendi.
27 Inquiſitus vel correctus an poſsit appellare à correctione vel ſententia.
28 Iudex eccleſiaſticus ſuper intereſſe ſingulari vel priuato alicuius perſonæ, non poteſt per inquiſitionem procedere ex officio.
29 Inquiſitus cum habeat ſuo ſacramento de veritate reſpondenda, nunquid poſsit admittere procuratorem.
30 Agens per viam inquiſitionis, dicitur agere ciuiliter.
31 Inquiſitio criminum ad euangelicam denuntiationem ſpectat.
32 Inquiſitus quoties nõn habet ſub iuramento reſpondere, poteſt procurator interuenire.
33 Ordinarius poteſt inquirere cõtra ſubditum licet non infamatum dummodo ſit ſibi ſuſpectus.
34 Monitio charitatiua præcedere debet inquiſitionem.
Reipublicè vtile eſt ne crimina remaneant impunita.
35 Crimen quod denuntiatur ſi habet facti perſeuerantiam, vt fornicatio, quilibet admittitur.
36 Generalis inquiſitio quæ dicatur.
37 Prelatus ſolus vbi eſt diffamatus, inquiri poteſt tam in capite quam in membris.
Capite langueſcente cætera membra languent, vel languere præſumuntur.
38 Legitima defenſio ſemper eſt ſeruanda.
39 Exhibitione denegata quando poſsit inquiſitus licitè appellare.
40 Inquiſitus contumaciter abſens in eius odium (prius facta fide de infamia) procedetur ad receptionem teſtium, & ad diffinitiuam etiam lite non conteſta.
41 Infamia per quot teſtes probetur.
42 Literæ inquiſitionis per excommunicatum impetratæ an valeant.
43 Iudex quando ex ſuo mero officio procedat ad criminis inquiſitionem vel ad denuntiationem officialis publici.
44 Superior ſiue iudex in iudicando quam formam ſeruare debeat.
45 Clamoſa, & frequens denuntiatio an ſufficiat contra conſtitutum in dignitate.
Frequentiam quot vices inducant.
46 Iuramento inquiſito præſtito an ad inquiſita reſpondere teneatur.
47 Facultas omnis legitimæ defenſionis inquiſito reſeruatur.
Leuiores probationes ſufficiunt contra priuatum quam contra prælatum.
48 Vocandus eſt is contra quem eſt facienda inquiſitio vt ſe defendat.
49 Prælatus procedere poteſt quacunq; via melius poteſt, vt attingat criminibus veritatem.
50 Inquiſitio ſpecialis quomodo fiat.
51 Teſtes an poſsint compelli quando iudex procedit in viſitando vel confirmando.
Peccata nocentium reipublicæ expedit eſſe nota.
52 Bonus & idoneus quilibet præſumitur, niſi contrarium probetur.
53 Denuntians prælatum an debeat ab eccleſia expenſas habere.
Innocentiam ſuam probare nunquid poſsit is, contra quem facta eſt inquiſitio per familiares vel cubicularios ſuos.
54 Inquiſitor publicatis atteſtationibus an poſsit ſuper eodem crimine iterum alios teſtes inducere vel recipere.
Inquiſitor ſi in aliquo minus bene proceſſerit an illud reuocare & de nouo procedere poſsit.
55 Commiſſio quando ſit in modum ſimplicis inquiſitionis quid in ea apponatur.

DIVINI nominis inuocatione præmiſſa, ac Intemeratæ virginis glorioſæ, & pretioſiſsimi confeſſoris ac doctoris beati Hieronimi. Ego Bonicontus decretorum doctor natus patris venerabilis domini Ioannis Andr. decretorum doctoris huius rubricæ materiam tractaturus quæ quotidiana eſt practicabilis de quatuor modis procedendi

cedendi super criminibus specialiter tractabo. Vbi sciendum quod Hosti. & d. p.m. recitat in decretali qualiter.ij. hoc eo.tit.sup versu.

1 Tribus modis.in curia † romana duobus modis agi de crimine.scilicet per modū iustitiæ, & per modum gratię.Et primo modo sex modis.Secundo quatuor, sed quia hoc est speciale in romana curia,ideo hoc omisso dicas de crimine agi posse quatuor modis,scilicet accusando, excipiēdo, denuntiando & inquirendo.de quorū tribus habetur,eo.tit.super his,& prima glo.ibi addit quartum.de istorum aūt singulis,& procedendi forma in ecclesiastico foro, & ipsorū pœna videamus. Et primitus de primo. sed ante omnia scias q̄

2 † quis possit accusare & quis accusari tractat Guil.in Spe.de accusatore. & tit.de accusato & de materia etiam tit.de criminibus & eorum cognitionibus.vnde in hoc non instabo. Est autem sciendum q̄ qñq; contra aliquem agitur per modum accusationis de crimine criminaliter ad pœnam legitimam infligendam,& dr̄ talis actio criminalis.Et quid hoc casu continere debeat libellus,notatur de procu.tuæ.in gl.quarta,& gl.seq. Cum aūt tali modo proceditur est iuris ordo seruandus,vt scilicet libellus offeratur,fiat litis cōtest.& alia omnia obseruentur quæ in alijs causis sunt obseruanda. Pœna aūt probato crimine

3 in hoc modo agendi est. † quia si certa pœna est statuta siue sit corporalis siue dignitatis,remotio siue famæ læsio illa imponatur.C.qui accusa.nō pos.l.non ignorat. & l.qui de crimine, & l.pen. non autem imponetur tunc durior, vel leuior. Si non est certa statuta,si crimē fuerit graue degradetur ab ordine,vt eo.tit.qualiter ver.verum ita & ibi diminutionem capitis. notat.d.p.m.de septem speciebus pœnarum. Quod autē dixi quod hoc casu debet degradari, intelligas verbaliter, hoc est, quod ab officio & beneficio deponatur, nō autem intelligas de actuali degradatione, nisi tale esset crimen quod ipsam requireret.de ipsius aūt actualis & verbalis forma dic vt de pœnis

4 degra.lib.vj.si † vero crimen non sit graue imponetur arbitraria.de offic.deleg. de causis, de transac.c.fin.Et scias q̄ cum hoc modo procedi tur non interuenit procurator ad totam litem. posset autem procurator interuenire ad certum articulum tm̄,puta ad productionem testium,vel ad videndum illos iurare, vel ipsorum publicationem,vel similē actum vt not.d.p.m.post Inno. de test.ex parte Adæ in glo.scilicet per procuratorem. Quid autem circa hoc teneant legistæ,& quasdam qōnes de materia vide per Cyn.C.qui accu.non po.l.reos, fallit tm̄ hoc in casibus notatis in decre.veniens,eo.tit.in prima gl.circa hoc videre potes ibi scripta per d.p.m.super ipsa gl.

5 sed scias tm̄ † q̄ licet in hoc casu interuenire nō debeat procurator,si tm̄ interueniat & non excipiatur,valet quod cum eo agitur.vt not.de iu.c.j. lib.vj.in glo.intelligas, & vide scripta per d.p. m.super ipsa glo. Et est in hoc casu inscriptio necessaria,vt de accu.super his.Quandoq; est talis actio ciuilis vt ago contra te furti ad rei recuperationem ad pœnam.vel ago iniuriarum ad emē dam vel satisfactionem, non ad pœnam. Mixta autem qñq; dr̄ talis actio,qñ agit maritus contra vxorem de adulterio non ad pœnam sed ad thori separationem de procu.tuæ. & talis mixta sapit naturam ciuilis,vt notat.d.p.m. Et in his duobus vltimis casibus bene interuenit procura. vt in prælleg.decre.tuæ.& de accusa.super his.et no. de iudic.c.j.libr.vj.Crimine vero probato, cum actio est ciuilis vel mixta, consequitur agens id ad quod est actum, non autem pœnam criminis, & obligabit agens tunc se ad pœnam extraordinariam,vt no.in prædicta decre.tue.

Nunc autem de secundo agēdi modo videamus, scilicet quando

6 † agitur de crimine excipiendo,de quo quandoque excipitur contra accusatorē vel testem,vt ab accusatione vel testimonio repellatur, vt de ordi.cogni.cū dilectus. de excep.c.j.& hoc casu de crimine non punitur,nec ex hoc infamia iuris notatur,sed solummodo de testimonio testis repellitur,siue eius dicto fides non adhibetur.vt in iuri. prælleg. Accusator ab accusatione remouetur. vt de accu.c.j. nec hoc casu inscribitur,vt eo.tit. super his. Quandoque vero contra promouendū excipitur, & tunc aut per confirmationē erat ius consecutus licet non plenum, quia nundum forte consecratus,palleatus, vel possessionem adeptus

7 & tunc nō est † aliqua inscriptio necessaria,vt in prælleg.a.c.super his aut per confirmationē erat ius consequutus,& vinculum speciale contractū, vt de translatione. inter corporalia. Et hoc casu quia deijcit ab ipso iure quæsito confirmationem licet ius plenum non sit,inscribitur non ad pœnā talionis.sed ad extraordinariam iudicantis arbitrio vt in prælleg.c.super his.Puto tamen quolibet prœmisso casum procuratorē interuenire posse,quia non agitur hoc modo ad pœnam criminis a iure statutam, nec etiam arbitrariam infligendam, sed solum ad repellendum eum contra quē exceptio proponitur,vt de excep.c.j.&c.dilecti.

Subsequenter de tertio est vidēdum qñ scilicet per viam denuntiationis de crimine agitur, Circa qđ est sciendū q̄ denuntiationis quadruplex est species. Quia alia euangelia. Alia canonica Alia iudicialis Alia regularis de quibus p̄ d.p.m. videre possis in decre.nouit.de iudi.in vlti.sua glo. De prima

8 scilicet euangelica est sciendum quod † per ipsā pœnitentiā tantū agitur non ad pœnam.Potest tm̄ tam de delicto commisso,quam ēt de cōmittendo fieri,ut scripsit d.p.m.in decre.prealleg.nouit.de iudi. Oportet autē q̄ huiusmodi denuntiationē duplex p̄cedat monitio.Prima quarū probatur p̄ solum iuramentum denūtiantis. Secunda p̄ ipsius eiusdem denuntiantis,& vnius vel duorū testium secum adhibitorū.vt in prædi.decre.nouit. & de testi.in omni negotio. Item potest talis denuntiatio fieri a quolibet ēt infami dūmodo non perseueret in crimine.ff.mandati.l.si fideiussor.vbi di

9 citur q̄ † cum de bona fide agitur non est de iuris apicibus disputandū. In hac aūt nō est inscriptio necessaria,cum agatur ad pœnitentiā tantū,nō ad pœnam. Et potest per procuratorē fieri,vt eo.ti.

super

ſuper his. Huius autē effectus eſt crimine per hūc modum probato pœnitentiæ impoſitio. & cū pœnitentiæ ſunt arbitrarię conſideratis circunſtantijs, poterit ordinarius ipſam imponere ad ſui arbitrum crimine probato, vt de homi. ſicut dignū. & de pę. & re. Deus qui & cap. omnis & cap. ſignificauit. vbi de hoc. Et hoc in occultis locum habeat, vt ibi ſcripſit d.p.m. ſuper. gl. ij. Nec erit hoc caſu ille priuādus beneficio crimine ꝓbato, ſi foret clericus & beneficiatus, niſi tale foret, propter quod retento beneficio pęnitere nō poſſet. vt eſt homicidiū & ſimonia, vt hoc eo. ti. inquiſitionis. Et idem puto qñ denuntiaretur ꝙ ſe intruſiſſet in beneficio vel ꝙ illud minus canonice fuiſ-
10 ſet adeptus, ita † ꝙ ſine peccato retinere non poſſet, quia cum in his eadem ſubſit ratio, ergo idem erit iuris de conſti. translato cū cōcor. ibi. nota. Alia vero eſt canonica quæ tñ habuit ortū a lege veteris teſtamenti, quæ nō ſolum de perpetrato, ſed ēt de perpetrādo crimine poteſt fieri. Si illud reçipiat augumētū. vt cū quis perſiſtit in illicito concubitu, et ad hanc quilibet tenetur xj. diſt. dia coni, nō tñ præciſe, niſi ſicut ad alia pia opera & de hoc per Innoc. de iudi. nouit. Et ſcias ꝙ hæc duplex eſt. vna publica, alia priuata. Publica. q̄ fit de crimine publico ſicut eſt cū denuntio duos coniunges in gradu prohibito coniunctos. vt de deſpon. impu. ad diſſoluendā, deſpon. præterea. de clan. deſpon. cap. fin. & in hac eſt ſeruandū quod habetur infra qui matrimoniū accu. poſ. cum in
11 tua. Et in hac non, requiritur trina monitio. † Et ad hanc ēt admitteretur qui ab accuſatione repelleretur. Et iudex facta denuntiatione ex officio ēt denuntiatione non proſequente tenetur procedere & inquirere, vt no. Guil. in Spe. de denū. §. j. alias ij. ante ver. in ſumma, Probato autem crimine per hunc procedendi modū fiet quod dicam infra in verſ. probato autem. Priuata autē fit per clericos vt habeant bonos prælatos, ad hanc admittuntur quorum intereſt vt patronus & alij vicini ſeu parochiani. xvj. quæſtio. vij. filijs. vbi de hoc. & de teſtib. ex parte Adæ. & debet in hac interuenire trina monitio, vt hoc eo. ti. qualiter. ij. vbi dicit d.p.m. id verum qñ proceſſus initiatur a denuntiatione. ſed ſi initiaretur per viam inquiſitionis ex officio licet aliquis officiū coadiuuaret, tunc non requiritur admonitio, quia nō inquiritur ex officio niſi de quibus infamia præcesit. vt in p̄dicto c. qualiter, & c. cum dilectus, & de ſimo. licet hely. nec ad hanc admittitur qui ab ac-
12 cuſatione repelleretur. Eſt autē differētia † inter euangelicam & canonicam. quia prima fit ad pœnitentiam, ſecunda ad pœnā. In prima interuenit bina monitio. In ſecunda trina. & de materia in Spec. de denūtia. §. j. alias ij. ver. canonice queq;. nec puto hoc caſu denuntiantē teneri inſcribere, etiam ad extraordinariam pœnam. Ad quod faciunt quæ ſcripſit d.p.m. poſt Inno. eo. tit. inquiſitionis, ſuper gloſſ. ij. licet Hoſt. ibi contra. Et ſit huiuſmodi dicti ratio, quia cum debeamus quolibet remedio vti ad eum tantum vſum ad quē eſt inuentum vt ipſe d.p.m. nota. vt lit. cōteſta. acce-
13 dens. j. ſuper prima gloſſ. vbi dicit † ꝙ remedio appellationis vti debemus contra grauamina, recuſationis contra ſuſpectos, non autem econuerſo. ſic & in propoſito. habemus enim in criminibus tres modos agendi contra aliquem ad pœnam vel ad pœnitentiam. hoc autem ideo dixi vt excludam quartum modum. ſ. excipiendi de quo ſupra. §. prox. primus eſt accuſationis ſecundus, denuntiationis, tertius inquiſitionis. Cuilibet autem iſtorum eſt ſuum onus annexum. ſcilicet accuſationi inſcriptio, denuntiationi monitio. inquiſitioni clamoſa inſinuatio, vt eo. tit. qualiter, ij. circa. fin. nec de vlterioribus eſt quærendum ſecundū ipſum, & hoc potiſsime, quia non eſt in hoc magis vis facienda, ſiue inſcribatur, ſiue non, ſemper punitur calumnioſus, vt infra titu. proxi. c. ij. vbi de hoc. Et ſcias ꝙ hoc caſu inquiſitus non tenetur iurare de veritate reſpondenda ſuper capitulis inquiſitionis, cum hic procedatur ad denuntiationē alicuius, nec hoc caſu vitiatur inquiſitio criminis licet omittat inq̄ſitio infamię, parte contra q̄ꝫ req̄rit nō cōtradicēte. vt eo. ti. c. ij. lib. vj.
14 Nec † eſt ab ipſo īq̄ſito iuramētū exigēdū vt not. Guil. ī Spe. de inq̄ſi. §. nūc tractemus, ver. inquiſitores quoq;, & verſ. in hac igitur via. & verſ. ſed vt quæ præmiſſa. Et puto ꝙ poſsit in hac denuntiationis proſecutione ꝓcurator interuenire quia cum habeat inquiſitus neceſſe iurare ſemper capitulis inquiſitionis. vt prædixi. poterit per aliū reſpondere. Licet ſecus putē vbi ipſe habeat iurare p̄ decre. hoc eo. ti. ad petitionē. & de iudi. c. j. lib. vj. vt infra dicam. §. reſtat. verſi. nec. puto.

Probato autem crimine per hunc agendi modum, ſiue denuntiatio ſit publica, ſiue priuata debita pœna imponetur. vel peccatum fieri prohibebitur, vel aliter prout requirit denuntiationis modus ſeruabitur, vt ſcripſit d.p.m. eo. titu. qualiter, ij. c. ad corrigendos, in fi. Iudicialis autem
15 denuntiatio duplex eſt. † nā alia eſt publica, alia priuata, publica cū ordinarius ad denuntiationē officialis ad inquiſitionē & relationem deputati, procedit, de quo ī iuribus ſtatim infra allegnādis, vel archiepiſcopi, de quo in decret. Romana, infra allegata ex mero & puro officio ſuo de crimine publico inquirit. xxxvj. quæſtio. vj. epiſcopus in ſynodo. iiij. quæſtio. iiij. §. aliquando alias eſt cap. & iſta habet locum in notorijs tātum. & hęc ex officio competit in qua non requiritur monitio. & de iſta de accuſationibus. ſicut olim, & de cenſi. Romana. lib. vj. Et in hac tenetur iurare inquiſitus ſecundum alterā ex formis de quibus infra. §. proxj. ver. ſi autē intereſt. Nec in hac admittet ꝓcurator ꝓpter ratiocęs de quibus infra. §. proxim. ver. nec puto, & dic vt ibi. Et in hac eſt monitio neceſſaria, vt not. d.p.m. eo. ti. q̄liter,
16 ſuper verbo, p̄uenit. Priuata eſt q̄ fit † ad priuatū ſeu propriū vel ſingulare intereſſe, pone exēplū p̄ decre. nouit. de iud. vl̄ ſi fideiuſsi ꝓte & iuraſti me ſeruare indennē, q̄a nō ſoluiſti in termino fui coactus ſoluere, ꝓ te vnde denūtio te quia adhuc ſtas ī periurio, petēs vt cogaris iuīm ſeruare. Itē ī depoſito & ſimilibus. Et anhęc denūtiatio poſsit ī ſeculari foro fieri, ſcripſit. d.p.m. ī p̄alleg. decre. nouit. in ul. ſua glo. & iſta q̄nque expeditur etiā

non

non præcedente moonitione. in foro vero eccleſia ſtico eſt monitio trina neceſſaria, et ad minus dua rum vltimarum plena probatio. Tamen de pla no expeditur, vt de iudic. nouit, ſecundum ipſum Guil. tamen d. p. m. in hoc vltimo contra, qui dicit, ꝙ oportet ipſam in ſcriptis porrigi, & item ſuper ipſa conteſtari, quod probat per verba decre. nouit, ibi dum dicitur in fi. vtrum iuſta ſit querimonia vel iniuſta, & idem Hoſt. ut d. p. m. ſcripſit in dicta decre. nouit. in vlt. ſua glo. Licet
17 †autem iudex eccleſiaſticus præcedentem denun ciationem indiſtincte admittat, non tamen iſtam indiſtincte, quia non debet admittere niſi in defe ctum iuſtitiæ ſeculares, vel cum crimen eſt eccleſiaſticum, vel ratione pacis, vel iuramenti, vel quando crimen eſt notorium, vel quando non auditur in foro ſeculari, vt quia obligatio eſt naturalis tantum, vel ſi hanc proponit miſerabilis vel depreſſa perſona, vt de iudi. nouit. de pactis, qualiter & lxxxvij. diſt. per totū Alias ſi indiſtincte admitteretur periret temporalis gladij, & iudicis ſecularis iuriſdictio, & per hunc mo dum omnis cauſa ad eccleſiam deferretur. Scias autem ꝙ hanc denūciationem indiſtincte facit iu dici eccleſiaſtico, is qui grauatur ab illo, qui im mediate ſubeſt Imperatori. in auth. vt diffe. iudi. §. ſi tamen contingerit. col. ix. Et per hanc agitur ad intereſſe tantum vel vt res reſtituatur, & iſtius denunciationis ſolummodo eſt talis effectus. Nec
18 hoc † caſu tenetur inquiſitus iurare ſuper inquiſitionis capitulis cum ad denūciationem alterius procedatur, non ex puro officio vt dixi ſupra eo. §. ver. & ſcias cum hoc caſu & in hac puto trinā monitionem neceſſariam. Et licet videatur placa re Gui. in Spe. ti. de denunciatione. §. j. verſi. quali ter, ꝙ hoc caſu denuncians repelli poſsit per exceptionem criminis, puto tamen ad falſum etiam quando denunciat ad priuatum commodum, probatur hoc iiij. q. vij. omnibus, & hoc potiſsime quia cum iudex hoc caſu teneatur ad denunciatio nem inquirere & procedere vt ipſe idem notat in Spe. præalle. §. ver. prædicto, alias eſt verſiculus per ſe & incipit. iudicialis. arti. ij. q. v. mennam & c. omnibus. & eo. ti. qualiter. ij. §. pen. decre. au tem nouit, quam Guil. allegat pro ſe non facit, quia illa loquitur in euangelica denunciatione
19 in † qua requiritur ꝙ denuncians ſit ſine macula. Scias autem ꝙ ad hanc priuatam denunciatio nem non admittitur niſi leſus, & in hoc differet hæc ab euangelica vt ſcripſit d. p. m. in decre. nouit de iudicijs. Probato ante crimine per hunc agendi modum cum denunciatio eſt publica erit locus pœnæ de qua infra. §. proxi. ver. ſi autem, ſi vero ſit priuata denunciatio, tunc cōſequetur ſuū intereſſe quandoque æſtimationem iniuriæ, ut ſcri pſit d. p. m. in decre. ij. §. ad corrigendos, in fi. alias de iudicijs olim. Item credo ad proſecutionem hu ius iudicialis priuatę denunciationis, procurato rem admittendum, per rationes aſsignatas ſupra eo. §. verſ. & puto. tum etiam quia iſtius denuncia tionis effectus eſt ciuilis non criminalis, vt ſupra
20 dictum eſt. Regularis autem eſt † quæ ſit ſecūdum cuiuſcunque ordinis regulæ inſtituta & ad correctionem ſecundum regulæ normam, & ideo circa ipſam certa non poteſt dari doctrina & ob hoc nō eſt inſtandum. Sed vt ſcripſit d. p. m. in prę alle. decre. nouit, eſt iſta regularum determinatio ni relinquenda, Et iſta fit de plano, & non ſeruata forma iuris, vt de appella. reprehenſibilis, de ſta tu. mona. ea quæ, de regulari. c. final. vt ſcripſit. d. p. m. hoc eo. rit. qualiter. ij. ſuper verbo peruenit

Quid ante iuris ſi Abbas inquirit de exceſsibus monachi, & facta ſibi copia inquiſitionis & proceſſus, ipſe dicat ſe uelle defendere, & petat expenſas pro procuratoribus, aduocatis & alijs ad defenſionem neceſſarijs, nunquid ſit andiendus. no. Guil. in Spec. de inquiſitione. §. vlt. verſi. item pone vbi diſtinguit inter regularem & iudicialē inquiſitionem, vt in prima non auditur in ſecunda ſic, dic ut ibi. Reſtat videre de quarto modo procedendi ſuper crimine ſcilicet per inquiſitionem ordinariam. Circa quod eſt ſciendum ꝙ huius or
21 dinarię inquiſitionis duæ ſunt ſpecies. † Vna quæ dicitur præparatoria. Alia quæ dicitur ſolennis. In quibus autem differat inquiſitio ab alijs iudicijs videre poſſes in Spec. de inquiſitione. §. j. in fi.

Præparatoria eſt illa quando ſcilicet iudex ex ſuo puro & mero officio nulla denunciatione ſibi facta, & nulla infamia præcedente inquirit contra aliquem quem, habet ſuſpectum, vt dicam infra verſi. nec poſſet & licet regulariter ad inquiſi tionem non procedatur niſi præcedente infamia. Sunt tamen quidam caſus in quibus poteſt id fieri quos notat Gui. in Spe. de inquiſitione. §. ij. in prin cipio. Item poteſt fieri talis inquiſitio maleficio flagrante, ꝙ licet notorie ſit cōmiſſum ignoratur tamen quis commiſerit, nam tunc nullo vocato procedit iudex contra incertam perſonam inquirendo in genere quis fuerit committens, & facta tali inquiſitione, procedet demum contra eos con tra quos laborat ſuſpicio, vel quos culpabiles intellexit, vocando ipſos vt ſuper eo veritatem dicant. & ſe ſi poſſunt defendant, & ei contra quem procedetur legitima reſeruatur defenſio, de offic. ordi. c. primo ff. de offi. præſid. l. iiij. & l. congruit & hoc etiam placet Guil. in Spe. de notorijs crimi
22 ni. §. primo in fi. Item etiam † cum ordinarius vel viſitator viſitat, nam etiam nulla præcedente infamia inquiret ſuper ſtatu eccleſiæ. Et iſta talis dicitur generalis, nec in ipſa eſt ſeruandus ordo vel forma decre. qualiter, vt notat domi. pater meus in ipſa decr. qualiter, ſuper verbo, peruenit. Et inquiretur ſi eccleſia eſt collegiata, vel plures habet clericos, nullla nominata perſona, tam in capite quam in membris. Si vero non habet niſi vnum rectorem tantum, vel rectorem & clericū, tunc bene nominabitur, & teſtes recepti deponent de quocunque de eccleſia ſit vnus vel plures, & tunc admittuntur qualeſcunque teſtes de ipſa eccleſia. Si eccleſia habet collegium vel plures clericos, alias admittuntur parochiani, ſi eccleſia ſit parochialis. ſi non eſt parochialis, admittātur qui magis ſunt vicini vel propinqui. de purg. ca. c. ij. quia illi melius præſumuntur ſcire, de præſum.
23 quoſdam, & quanto. & † admittuntur nunc ad te ſtimonium etiam criminoſi inimici & conſpiratores.

tores,licet conſpiratione vel inimicitia poſtea de
tecta non credatur conſpiratoribus contra eos cõ
tra quos cõſpiranerunt,vel quorum ſunt inimici.
de iudic.exhibita de re iudi.cum l.& A.& eo.ti.
cum oporteat, nec hoc caſu ante completam in-
quiſitionem tradentur inquiſitionis capitula,po-
ſtea vero tam capitulorum quam nominum te-
ſtium & dictorum eſt inquiſito copia facienda, vt
in Spe.de inqui.§.nunc tractemus,ver.ſed vt quę
præmiſſa ſunt in fin.ꝙ de nominibus dixi verum
eſt præterquam in crimine hęreſis, vt de hæreti.
cap. vlti. libr. vj. & tunc inquiſitus ad capitula
inquiſitionis reſpondere cogetur per ſacramen-
tum,vt eodem titu.ſi conſtiterit, & c.cum dilecti,
& hoc tenent.Goffr. in decre. licet de ſimo. & d.
p.m.in præallega.decre.qualiter,ij. ſuper verbo,
debet, Guil. in Spe. de inqui..§.nunc tractemus,
ver.inquiſitores quoque, & verſi. ſed vt quæ præ
miſſa ſunt. Qualiter autem reſpondeatur ad c.
quis aliquando.§.non tibi dico,de pœnit.diſtinc.
j.quod dicit non tibi dico vt te prodas ſcripſit d.
p.m.in præalleg. cap.qualiter,ij.ſuper verbo,fa-
24 cultatem. † Et ei autem contra quem crimen,
vel infamia hoc modo probatur, legitima defen-
ſio reſeruatur,de accuſa.cum dilecti. & capi.cum
oporteat,& c.cum dilectus, & de re iudic. cum l.
& A. & tunc. debet ad locum ſeu eccleſiam de-
ſcendere,vt eo.titu. qualiter,ij. & c.cum dilecti,
de ſimon.licet hely.& propoſito verbo Dei reci-
piet iuramentum ab his qui examinandi ſunt,
ſecundum formam quę habetur eodem titu. quali
ter,j.in fin. ſubſequenter ab his inquiret qualiter
clerici eccleſię viſitatæ ſe habeant tàm circa offi
cium quam etiam circa alia. Item ſi eccleſia pa-
rochialis ſit,inquiret de fide, vita & conuerſatio
ne parochianorum, de capitulis autem in huiuſ-
modi inquiſitione formatis,vide in Spe.de inqui-
ſi.§.ij.ver.vt autem.§.ſequen. verſi. licet authen.
de teſte.§.nunc tractandum prope fin. verſi.porro
in cauſa. Et ſi inuenit eos bene viuere, & eccle-
ſiam & eius bona bene regere & gubernare,gra-
tias referat Altiſſimo. Nec poſſet ſubditus ex
eo appellare, quia dicat infamiam contra eum
25 non laborare, quia † poteſt ordinarius quili-
bet eo officio de fama inquirere ſubditorum, &
infamia reperta,de crimine,vt de offi. ordi.ca.j.
& irrefragabili,& de accuſa.ſicut olim, & vt ec-
cle.beneſi.ſine di.confer.cap.vno, ver.quod etiã
& x.quæſt.j.placuit,de cenſi.romana.§.ſane.lib.
vj.Nec obſt.quod poſt Hoſtien. ſcripſit d.p.m.in
decre.cum oporteat, hoc eodem titu.ſuper verbo
non ſubdito,quia ibi loquitur in caſu illius decr.
ſcilicet quando procedit ad alicuius denuntiatio
nem,hic cum ex officio,& facit ad ea quæ dicam
infra ver.nunc quoque, Et hoc potiſſime quando
viſitando procedit & inquirit.& præmiſſa poſſes
colligere ex diffuſe not.per Guil.in Spe.de inqui
ſit.§.ij.& potiſſime in ver.licet autem,& .§.nunc
tractemus,ver.hoc autem ſcias,& de notoriis cri
minibus.§.primo, verſic. vlti. vbi dicit Guil. ꝙ
26 † circa huiuſmodi inquirendi modum valde exu
berat officium iudicis,quod latiſſime patet,ff.de
iuriſdi.omn.iudic.l.j. & ſcripſit d. p.m.hoc eod.
titu.cum oporteat,ſuper verbo non ſubdito,& no.
eodem titu.c.ij.lib.vj. Si autem per huiuſmodi
viſitationis inquiſitionem inuenerit aliquem gra
uiter deliquiſſe,ſi habeat adminiſtrationem, ſeu
prælaturam remouebitur ab ipſa, ſicut vilicus a
villicitatione, qui ſuæ villicitationis non poteſt
dignam reddere rationem, vt hoc eodem ti.quali
ter,ij.Non habentes autem adminiſtrationem ſeu
prælaturam iudicis arbitrio puniuntur, niſi cum
ipſis miſericorditer ageretur, & prædicta ſunt
vera,niſi tale foret crimen quod impediret etiam
poſt peractam pœnitentiam ordinis executionem
vel beneficij retentionem, vt homicidium & ſi-
monia de quibus not.eodem tit.inquiſitionis,j.gl.
& multos tales caſus notat Innocen.de tempo.or.
ex tenore Hoſt. plures,de renun.niſi cum pridem
.§.propter conſcientiam, & ibi vide in nouella.
quia tũc punietur ac ſi per viam accuſationis de
ipſo foret actum de quo ſupra.§.j. eodem tit. qua-
liter,ij.vbi de hoc.& cap. inquiſitionis, vbi hoc
etiam tenet d.p.m.& eo.tit.qualiter,ij.§.ad corri
gendos,in fi.& de hoc in Spec. de inquiſitione.§.
nunc videtur poſt prin. Hæc vera intelligas ni
ſi certa alia pœna foret a iure ſtatuta,quia illa eſ-
ſet infligenda,vt j.q.iiij.§.notandum,de offi.dele
27 ga.de cauſis.§.illis etiam. † Nec hoc caſu pote
rit inquiſitus & correctus a correptione, vel ſen-
tentia appellare,vt de app.ad noſtram,& c.repre
henſibilis,& de offic.ordi.irrefragabili,nec for-
ſan modus excedetur,vt eo.tit.de priore,hoc pla
cet Guil.in Spec.de inquiſitio.§. nunc tractemus,
ver.quid ſi prælatus. Si vero leue ſit crimen quod
tali modo eſt probatum, ſi certa pœna eſt pro illo
a iure ſtatuta,illa imponetur, alias imponetur ar-
bitraria conſideratis perſonę conditione, crimi-
nis qualitate,& an publicum ſit vel occultum, &
cæteris circunſtantijs. Quid ſi crimen non fue-
rit hoc modo probatũ, ſed ſola criminis infamia
probatur, hoc caſu non punietur,ſed indicetur ſi-
bi purgatio,vt eo.tit.inquiſitionis,ad fin.& de te
ſti.tam literis,in qua ſi deficiat punietur vt con-
ctus,de purga.cap.cum p. ſimo. & hic, & c.inſi-
28 nuatum. Vnum tamen not. † ꝙ iudex etiam ec-
cleſiaſticus ſuper ſingulari vel priuato alicuius
perſonæ intereſſe non poteſt ex officio per inqui
ſitionem procedere ſecundum Guil.qui hoc not.
in Spec.de inqui.§.ij.verſi.& in cauſa. Quod pu-
to verum ſi inquireret directe ad conſecutionem
illius intereſſe. Sed indirecte poſſet,vbi periculũ
anime verteretur, primo inquirendo de infamia,
& demum de veritate, qua comperta cum non
poſsit pœnitere niſi ſatisfaciat, eum coget ad ſa-
tisfactionem vt de vſu. cum in diœceſi, & facit
eo.titu. tuas dudum, & de iureiuran.ad noſtram,
ij.& quod ibi not. in glo.iij.ad quod faciunt quæ
ſcripſit d.p.m.hoc eod.titu.qualiter,ſuper verbo,
peruenit in fin.ſuæ glo. Nec puto ꝙ quando per
hunc modum proceditur iudex neceſſario tenea-
tur procuratorem admittere, & ſit ratio potiſſi-
29 ma huius dicti, quia † cum inquiſitus habeat ſuo
ſacramento de veritate reſpondenda præmiſſo,
ad inquiſitionis capitula reſpondere, vt dixi ſu-
pra eo.§.ver.nec hoc caſu, quomodo ergo admit-

teretur pcurator, qui forte ignorat vel ignorare poteſt criminis veritatem. Ad hoc optime facit eod. titu. ad petitionem, & de iudic. cap. j. lib. vj. & hoc etiam placere videtur Gof. & Hoſtien. in decre. veritatis, de do. & contu. vt ibi poſt ipſos ſcripſit d. m. p. ſuper prin. ſecundæ glo. & poſt ipſum Hoſt. hoc eo. ti. qualiter, ij. §. debet ante, ſuper verbo illi, vbi dicit Hoſt. hoc potiſsime locū habere quando citatur ꝙ perſonaliter compareat inquiſitus, vel vbi crimen ſuper quo eſt inquiſitū executionem ordinis impediat: Sed obijciens de decre. tuæ, de procu. quia cum ibi agatur ꝙ plus eſt etiam per viam accuſationis de crimine adthori ſeparationē & admittatur procurator multo fortius eſt admittendus quando agitur per viā
30 inquiſitionis, quia † etiam tunc dicitur agi ciuiliter. vt de ſimo. per tuas, & in actione ciuili admittitur procurator, vt hoc eo. tit. ſuper his, in fi. in c. cum dilectus, ad hoc etiam facit de teſti. ex parte Adę. ad decre. tuę, reſponde agere ad thori ſeparationem propter adulterium eſt potius agere ad intereſſe ſingulare ipſius agētis, vt abſoluatur ab obligatione & ſeruitute, qua erat ipſi adulterio obligatus quam ad pœnam, & quod hoc ſit in tereſſe non pœna patet quia cum pœna non imponatur, niſi a iudice, vt xxxiij. q. ii. §. in hoc, & C. de iudæis, l. nullus. & no. de diuor. porro. in gl. ij. Talis autem ſeparatio aliquando fiat iudicis authoritate non expectata, vt de diuor. ſignificaſti, ergo pœna non eſt dicenda. Decre. ſuper his, loquitur quando per modum denunciationis euangelicę ad pœnitentiam agitur per modum exceptionis ex qua non debetur pœna, immo dicamus ꝙ ex quo in his caſibus a iure permittitur, ī alijs intelligitur prohibitum de præſum. nonne, cum concor. ibi no. decre. cum dilectus intelligitur de euāgelica denūciatione ad pœnitentiā, quod pro-
31 bant, quia † ibi mandatur inquiri an denuncientes ſint criminoſi, quod in alijs denunciationibus non obſtaret, circa quod vide quod ſcripſit d. p. m. in decre. cum oporteat. eo. tit. ſuper iij. glo. vel dic ꝙ ibi denunciantes & quorum nomine denuncia tio facta fuit, erāt cōſortes eiuſdē litis, quia tā ſuo ꝙ aliorū noīe denūciabāt, & ideo admitti debuerunt. Ad decre. ex parte. Adę. poteſt rñderi ſcdm vnā lect. Inn. ꝙ ibi fuerat procurator conſtitutus ad certum articulum tātum. Vel dicas ꝙ licet admitti procurator non debuerit, ex quo tamen de facto fuit admiſſus, nec exceptum valuit quod cū ipſo fuit actum. Ad hoc bene facit hoc eo. tit. veniens, & ibi no. d. p. m. ſuper j. glo. & quod not. de iud. c. j. lib. vj. & hoc vltimo modo poſſet ad omnia contraria reſponderi, poſſet autem ex præmiſ
32 ſis dari generalis doctrina, ꝙ † quoties inquiſitus non habet ſub iuramento reſpondere, poſsit procurator interuenire. Secus cum habeat reſpondere cum iuramēto, tamen ſi tunc admittatur, & nō excipiatur valet quod cum ipſo agitur, indubitatum tamen eſt ꝙ ad allegandas cauſas abſentiæ quæ conſiſtant ſiue in facto, vt quia infirmus, comparere non potuit, vel ſimiles, ſiue in iure, puta declinatoriæ iuriſditionis, vt quia non teneatur comparere quia excommunicati æſtis, vel nō valet, reſcriptum, vel non, quia de ſuo foro, vel quod non arctat citatio poteſt interuenire procurator, vt no. poſt Inno. d. p. m. hoc eo. tit. veniens ſuper prima glo.

Nunc autem de ſolēnitate inquiſitionis, circa quam eſt diſtinguendum, quia alia eſt ordinaria quæ fit ab ordinario iudice, alia extraordinaria q̄ fit a delegato. Eſt
33 autem inter iſtas differentias, quia † ordinarius poteſt inquirere contra ſubditum licet non infamatum, dummodo ſit ſibi ſuſpectus, vt dixi ſupra in princ. huius. §. ſed in extraordinaria ſecus eſt, quia delegatus non poteſt niſi contra infamatum vt eo. tit. cum oporteat, & vide quod ibi ſcripſit d. p. m. ipſo inquiſito contradicente. ſecus ſi nil opponat, vt eo. tit. cap. ij. lib. vj. Multa autem quę opponi poſſunt tam contra impetrātem literas inquiſitionis quam contra tertium, ſeu etiam contra delegati perſonam & proceſſum videre poſſes per Guil. in ſpecu. de inquiſi. §. j. in princip. In quolibet autem caſuum præmiſſorum ſubdiſtinguitur; quia aut inquiſitio fit aliquo ipſam promouente, & tunc non iurat inquiſitus de veritate reſpondē da. Aut ex officio ad denuntiationem officialis, vel archiepiſcopi, de quo ſupra. §. proxi. iudicialis vel fama ſeu clamoſa inſinuatione deferente, & tunc iurat inquiſitus ſuper contentis in inquiſitione reſpondere veraciter, vel plenam & meram dicere veritatem, vt in Spe. de inqui. §. nunc tractemus, verſi. inquiſitores quoque, & ver. hanc etiam circa medium, & ver. ſed vt quæ præmiſſa de forma autem iurandi, dic vt dicam infra ver. ſi autem intereſt. Aut nullo deferente nec clamoſa inſinuatione deferente & de hoc vltimo ſatis dictum eſt ſupra eodem. §. in princip. vnde hic de hoc membro nil dicam. In primo caſu. ſcilicet quando aliquo promouente, & denunciante crimen procedit iudex ſubdiſtincte, quia aut talis denuntiat ratione priuati commodi, de quo de vſur. tuas dudum, & de iureiuran. ad noſtram, ij. & hoc caſu fit inquiſitio etiam nulla fama præce
34 dente † dummodo charitatiua præceſſerit monitio, quia duo interpoſito iuramento pacti ſunt de aliquo adimplendo, quod alter negligit obſeruare. hoc enim caſu ex quo charitatiue eſt tertio admonitus poterit denuntiari, & ad talem denuntiationem debet iudex inquirere, & probatur de iudic. nouit, de iureiuran. ad noſtram, ij. in fin. & quod ibi not. & hoc caſu probato crimine conſequitur intereſſe ſuum. Aut denuntiat ratione publici commodi puta ad pœnam, quia publice vtile eſt ne crimina remaneant impunita, de ſententia excommunicationis, vt famæ, ff. ad legem Aquiliam, l. ita vulneratus. j. reſpon. ad fin. Et tunc ſubdiſtingue, quia, aut intereſt denuntiantes aliquo modo, vt quia forſan eſt ſubditus, quia ad hoc tenetur, ij. quæſtio. vij. quapropter vel patronus, vt xvj. quæſtio. vij. filijs, vel parochianus. xxiij. diſtinct. illis. & tunc admittitur eod. titu. illa præpoſitorum. Aut nullo modo intereſt, vt quia non eſt de illis perſonis, & tunc non admittitur, vt prælle. d. illa præpoſitorum,
35 Eo ſaluo, quia † ſi crimē quod denuntiatur habet

facti

facti perseuerantiam,vt fornicatio,tunc admittitur quilibet xj.dist.diaconi, alias non. Si autem interest denuntiantis, & tunc aut generaliter per denuntiationem agitur super statu ecclesiæ, tam in capite quam in membris. aut super excessibus singularis personæ. In primo casu non puto monitionem necessariam, quia cum hic non agatur specialiter de alicuius singularis crimine,quomodo debuit vel potuit monitio fieri non video. sed nec etiam hoc casu tradentur capitula vt scripsit d.p.m.in decre.qualiter, eo.titu.super verbo peruenit.vbi alleg.decre.contra certam, de cle.lib.
36 vj.& † ibi ipse dicit hanc dici generalem inquisitionem vt supra in prin. dixi. & debet hoc casu inquisitor descendere ad locum, & ibi premisso verbo Dei,recipiat iuramenta prælati & clericorum illius ecclesiæ, qui iurabunt plenam & meram dicere veritatem tam in capite q̃ in membris, exceptis occultis criminibus.vt eo.titu.qualiter. j.in fi.vel q̃ ad inquisita veraciter respondebunt, vt eo.titu.cum dilecti. de forma autem talis iuramenti, vide in Spec.de test.§.sequitur ver. porro. vsque ad finem.tamen vt scripsit.d.p.m.in decreta. cum dilecti.eo.titu. cum agitur de statu ecclesiæ propter vinculum periurij sufficeret si iurent tantum respondere ad interrogata. Cum vero de certis criminibus,tunc iurabunt q̃ plenam & meram dicent veritatem,tamen vt ibi dicit qualitercunque agatur potest iudex recipere quod maluerit iuramentum debet autem tale iuramentum præstari in publico,vt de ipsius forma possit fides fieri si dubitetur, vt præalleg.decre.cum dilecti. & hoc ibi scripsit d.p.m.super glo.simile supra post modum interrogetur secundum quod habetur in Spe.de teste.§.nunc tractandum,ver.porro.vsque
37 ad fi.secundum quosdam† vbi solus prælatus est diffamatus,potest inquiri tam in capite q̃ in mẽbris,quia capite languescente cætera membra lãguent,vel languere præsumuntur vj.q.j.c.sunt plurimi ad idem ij.q.vij.sicut (inquit,) & lxj.distin. miramur.& hoc tenuit Innoc.in decre.cũ dilecti. eod.tit.& de simo.licet hely Sed Host.ibi contra arg.de his quæ fiunt a maio.parte c.quęsiuit.quod mihi placet.ratione quam ipse ponit,non enim fit inquisitio super occultis,vt eo.tit.qualiter,fateor tamen cum ipso Host.q̃ contra ipsum episcopum tantum poterit eo casu fieri inquisitio.tam in capite q̃ in membris,vt videlicet inquiratur qualiter se habeat erga suam ecclesiã, ibi qualier erga canonicos suos & alios clericos & laicos, qualiter in villis,castris,& ecclesijs,& de hoc per d.p.m.hoc eo.ti.cum dilectus,placet.Guil. in Spe. de inquisi.§.nunc tractemus. versi.si igitur aliquo.in fi.in quo ver.circa fi.reprobat opi.istorum qui dixerunt q̃ cum hoc modo procedetur sit libellus offerendus,lite contest.facienda.& iudiciarius ordo seruandus:quod esi falsum, immo hoc casu sufficit seruare formã decre.cum.l.& A.de re iudi.
38 Tamen † legitima defensio semper est seruanda vt patet in ipsa decre.cũ.l.& A.Probato autẽ hoc modo crimine,fiet qđ dixi supra eo.§.ver.si autẽ.

Cum autem Inquiritur super excessibus singularis personæ, aliquo promouente inquisitionem, tunc primo citabitur inquisitus, & interrogabitur an sit infamatus de illo crimine,si confiteatur infamiam,tunc procedetur ad vlteriora & fiet hoc casu libelli oblatio. lit.conte.et seruabitur subsequenter ordo iuris qui habetur eo.titu.qualiter, & patet hoc de simo c. per tuas,in principio,quia subsequenter tradentur sibi capitula inquisitionis,& demũ citato inquisito iurabũt testes et super ipsis examinabuntur,et tam nominum q̃ dictorum testium ei fiet copia & ipsius defensiones legitimæ admittentur, tam contra personas quam contra dicta,vt sic sit differentia inter inquisitionẽ quæ fit super statu ecclesiæ, & illam quæ fit cõtra regulatem personam:quod autem de nomninibus dixi verum intelligas præter quam in crimine hæresis. vt de hæreti.c.vlti.
39 lib.vj.Si autem† exhibitio prædictorum denegaretur posset inquisitus appellare licite:vt in Spec. de inqui.§.j. versi. & generaliter.sed si inquisitus negaret se infamatum prius est probatio recipienda super, infamia, quod si denegaretur vel non seruaretur appellare posset, vt eodem titul. cum oporteat, & c.qualiter, ij. probata autem infamia procedetur vt supra, alias ipse absoluetur, & denuntians punietur.vt de calum.c.ij. An autem probata infamia admittatur is contra quẽ fit inquisitio ad probandum se bonæ famæ,& qui testes hoc casu sint præferendi,plene notauit d.p.m.hoc eo.titu.cum opportat.super verbo formam ipsius,post prin.sue glo.& est iste talis modus seruandus quando inquisitus est præsens, alias vero ipso absente non per contumaciam non est contra ipsum procedendum aliquo modo, quod placet Guil.in Spe.de inquisi.§.j.ver.queritur an cõtra,
40 sed † si contumaciter abesset,tunc in eius odium facta fide prius de infamia ,procedetur ad receptionẽ testium et ad diffinitiuam ẽt lit.non cõte.vt lit.nõ cõte.c. qm̃.§. sunt alij. de do.& contu. veritatis, de accu.qualiter,ij.§.debet, præmissa autẽ colligi possent ex not.in Spe.de inqui.§.nunc tractemus. ver.si autem. Et qualiter dicere debeãt testes qui super infamia deponunt. Et an etiã si interrogati debeant nominate eos apud quos dicitur infamatus scripsit d.p.m.eo.titu.cum oporteat, super verbo, nõ dubito.& eo.titu. qualiter,ij.super verbo.
41 honestis.vbi dicit† duos testes sufficere ad ipsam probandam.de quo etiam videre posses per Guil. in prædicto ver. si autem eo.§.ver. hoc autem notandum & sequentibus Tractatur quid iuris si in literis inquisitionis commisisse dicatur tali significante accepimus quod talis sit de tali crimine infamatus vel si nil de infamia dicatur in ipsis. Item quid si in rescripto non fiat mẽtio de aliquo nuntiante, sed dicatur ad audientiam nostrã peruenit an primo sit super infamia probatio recipiẽda necne de his autem dic vt scripsit. d.p.m. hoc eod.titu. cum oporteat super verb.famam ipsius, vbi recitatis opinionibus aliorum dicit distinguendum inter verba narratiua &, assertiua literarum apostolicarum per decre.si papa de priui. lib.vj.dicens finaliter standum ei quod habetur in cle.literis, de probatio. quolibet autem casuum præmissorum in isto.§.vsque ad versi. nunc

autem non tenetur inquisitus iurare. & potest procurator constitui. vt dixi supra, §. subsequenter, versic. & puto, de pœna autem infligenda pro crimine per hunc agendi modum probato, dic vt supra eod. §. vers. si autem. de multis autem quæ contra rescriptum inquisitionis possunt opponi vide-
42 re posses in Specu. de inqui. §. j. An † autem valeant literæ inquisitionis per excommunicatum impetratæ no. de rescrip. c. j. in glo. quid si excommunicatus. lib. vj. Hoc autem est ponderandum, quia secundum d. p. m. vbi de prælato tantum agitur inquirendo de ipsius fama, est quærendum a capitulo & canonicis suis, & si apud ipsos non reperitur infamatus, non videtur vlterius procedendum. alle. in arg. de præsump. quosdam. & ca. quanto. & hoc eod. titu. qualiter. ij. respon. versi. debet igitur. supra de electio. postquam, & c. scriptum. & lxxxvj. dist. si quid de quocunque. præterq̃ in tribus casibus puta nisi ipse prælatus esset inter alios conuersatus, vel nisi propter prælati potentiam vel tyrannidem timeatur de occultatione veritatis, & contra ipsum verisimiliter præsumatur de excess. præla. tanta, vel nisi propter ipsius tergiuersationem & collusionem dubitaretur de occultatione de colluſi. detegenda in tantum, nam tunc fieret inquisitio famæ ipsius ab alijs, vt ipse plenius scribit hoc eod. titu. cũ oporteat, super verbo, non subito.

43 Nunc quoque videndum est † quando iudex ex suo mero procedit officio ad criminis inquisitionem, vel ad denuntiatonẽ officialis publici, ad inquirendum & denuntiandum deputati, vel archiepiscopi. de quibus dixi supra. §. sequitur, ver. iudicialis, in prin. vel nullo denuntiante, sed fama publica, vel famosa insinuatione deferente, & hanc quidam vt Hosti. vocant specialem inquisitionem vt scripsit. d. p. m. in cap. qualiter. ij. de accusa. vbi sciendum
44 quod † eo casu superior siue iudex seruare debet formã hanc, quia primo statuet terminũ accusare volẽti, et si appareat accusator ipsum, audiat vteo. ti. veniens. causa. v. q. c. j. de pur. ca. ex tuarum. ij. q. v. omnibus. si vero non appareat accusator, vel appareat sed per exceptionẽ repellatur, potest iudex si vult statim purgationem indicere infamato. Tamen si præmissa seruare nollet, potest incontinenti ad inquisitionem procedere super veritate criminis, & hoc casu refert secundum Hosti. & d. p. m. vt ipse scripsit in præalle. decre. qualiter. ij. hoc eod. titu. super verbo peruenit. vtrum fiat contra secularem clericum an contra regularem, si contra secularem. Aut in dignitate vel personatu constitutum. Aut contra priuatum. In primo casu scilicet quando contra constitutum in
45 dignitate vel personatu dicunt non sufficere † solennem famam vel clamorem etiam si sit frequẽs nisi sit tanta quæ scandalum generet, vel quæ non possit sine scandalo toleraři. in secundo vero, scilicet quando contra secularem priuatum, eo casu dicunt clamosam, & frequentem sufficere etiam si non generet scandalum & vt scripsit. d. p. m. eodem titu. cum oporteat, super verbo, non subito due vices inducunt frequentiam allegat de vita & de honesta. clerico. monasteria, & de electio. venerabilem. in fin. Dicunt tamen hoc totum iudicis arbitrio relinquendum. Et in quolibet præmissorum casuum dicunt formam seruandam quæ habetur in decre. qualiter. ij. eodem tit. & de simo. licet hely. vt videlicet iudex per se vel alium descendat ad locum, & vocabit eum contra quem est inquisitio facienda, & si compareat tunc trãdet illi capitula super quibus est inquisitio facienda, & primo faciet illum iurare secundum formam alteram decre. cum dilecti, eodem titu. circa quod vide quod dixi supra eodem
46 . §. versic. si autem interest. Et † prestito iuramento ad inquisita respondere, si confiteatur crimen, habet intentum, & tunc cum ipso agetur de elect. innotuit. vt etiam not. d. p. m. hoc eod. titu. qualiter. ij. super verbo reddere, nec posset confessionem impugnare quominus puniatur, ex eo quod non fuisset de illis infamatus, vel quia capitula tradita non fuissent, vt eodem titu. c. j. lib. vj. Si autem neget crimen non puto necesse recipi hoc casu testes super infamia quando ipsa defertur, quia ipsa se exhibet. & facit quod dixi supra. eod. §. post prin. versicu. nec posset & ibi respondi ad dictum Hostien. sed statim recipiet testium iuramenta eo præsente, & subsequenter ipsorum dicta, quorum dictorum & testium nominum copiam faciet illi contra quem inquiritur, saluo quod de nominibus dicitur de
47 heretico. cap. vlti. lib. vj. & † omnis legitimę defensionis facultas eidem reseruabitur vt tamen dicit ibi. d. p. m. leuiores probationes sufficiunt contra priuatum quam contra prælatum infra de simo. licet hely. de offic. delega. pastoralis, in prin. de senten. excommunicationis cum illorum. §. si vero. Si contra regularem procederetur, aut ad correctionem secundum regulam, & tunc dic vt supra. §. sequitur, versicu. regularis. Aut vt remoueatur ab administratione. Et hoc casu si contra Abba. vel priorem conuentualem, vel curam habentem auctoritate episcopi institutum licet tunc ad vnguem non sit prædicta forma seruanda, quia illi possunt facilius a suis administrationibus amoueri id est ex leuioribus causis, & per leuiores probationes item liberius, quia non admittentur tot exceptiones de si. licet hely. & eodem titulo qualiter. ij. vbi sic exponit. d. p.
48 m. Est tamen in hoc seruandum † vt is contra quem est facienda inquisitio vocetur vt se defendat, vt eodem titulo cap. ij. de simo. per tuas. Si vero agatur de simplici priore, officiali, vel ad obedientiam tenente. talis pro libito abbatis etiam sine causa poterit amoueri, de statu mona. cum ad monaste. §. tales & cap. ij. & de priuile. cap. ij. in fin. lib. vj. Et est in hoc differentia quando proceditur ex officio, vt hic. quia tunc non inquiritur de infamia, quia ipsa differtur. Item quia iure. inquisitus & non datur libellus; ne fit lit. conte. vt dixi supra in preceden. ver. cum autem. Si autem contumaciter abesset fiat tunc quod dicitur infra. eodem. §. versicu. sed si contumaciter. Sed si prælatus diceret subdito, video te infamatum, & inquisitio multa

habet

habet diffugia volo qđ te purges, nunquid poteſt
49 hoc facere inuito eo vtique: quia † procedere poteſt quancunq; via melius poteſt, aſsignare crimi nis veritatem ſeu pœnam xxiiij. q. ij. ecce.ff. ſi certum petatur.l.quidam, nec valeret appellatio contra præmiſſorum aliquod interpoſita, & prædicta ſumi poſſent ex nota. in Spe. de inquiſitio. §.nunc tractemus. in verſi.porro & verſi.ſequentibus, & per d.p.m. in precedenti.c. qualiter.ij. De pœna autem infligēda crimine hoc modo probato dic.vt ſupra eo.§.ver.ſi autem per hui uſmodi.nec tenetur iudex, cū hoc modo procedit procuratorem admittere, de quo dic, vt ſupra eod.§. verſi. nec puto, quæ autem præmiſſa ſunt locum ſibi vendicant in criminibus non notorijs, quia in notorijs ſecus eſt.nam in illis non ſeruatur alı quis iudiciarius ordo, niſi in hoc ꝙ ſuper notorio debent citari & interrogari & eo præſente vel contumaciter abſente ſententia fieri de quibus per Guil.in Spe.de not.criminibus.§.j.in princ.
50 &.§.vltimo.per totum. Eſt autem † & alia inquiſitio ſpecialis quæ fit debito officio vrgente, quando ſcilicet ſuperior habet electum vel poſtulatum confirmare, quam inquiſitionem etiam facit nulla infamia præcedente vel denuntiatione præmiſſa, inquirendo ſcilicet de meritis electi, & ſtudijs eligentium, & electionis forma, vt lxvij.diſt.de Petro.lxj.diſtin.miramur.de electio. ſcriptum.& c.poſtquam.& c.cum nobis olim.& c.nihil eſt.& idem in conſecratione et ordinatione epiſcopi & cuiuslibet alterius clerici.xxiij. diſt.qui epiſcopus.xxiiij.diſt.quādo.lxxv. diſt. ordinationes. idē etiam in matrimonio carnali. de clandeſt.deſponſa.c.iij. Item vbicunq; ex mero & puro officio procedit iudex, in his maxime in quibus vertitur animæ periculum. de iureiur. ad noſtram, ij.de offi. ordina.c.j. vt ſcripſit.d.p. m.in prealleg.decre.qualiter.ij.ſuper verbo, peruenit.de materia per Hoſtien.in ſumma eo.ti.ſub rub.de inquiſi.ſub rub.de criminibus ſine ordine
51 puniendis. † An autem poſsint teſtes compelli quando iudex procedit, vel viſitando, vel confirmando, vel in capite, & in membris inquirendo, vel contra certam perſonā ſuper crimine de quo laborat infamia, tractat Guil.in Specu. de inquiſitione.§.nunc tractemus.in fi. vbi videtur velle quod non cogatur. Cuius contrarium puto quādo inquiritur tam in capite ꝙ in membris, vel contra ſingularem perſonam fama deferrēte per decre.qualiter.j. Item quia expedit reipublicæ peccata nocentum eſſe nota. ſed quando viſitat non debet exigere iuramentum a principio per quod occultum conſtringatur, ſed ex quo ſine iuramento referunt aliqua corrigenda poteſt ſuper his exigere iuramentum, vt no.de cenſibus.romana. §.fane.lib.vj. Ipſius autem dictum poſſet locum habere cum confirmando inquirit quia præſumi
52 mus quemlibet † bonum & idoneum niſi probetur contrarium.de ſcruti.in ordi.fa.c.vno. & de præſum.dudum. An autem admonitio quæ denuntiationem debet præcedere fieri poſsit per literas, vel nūcium abſenti tractat.d.p.m.de ſimo. licet hely.ſuper correctio.vbi tenet quod ſic, & idem Guiliel. in Spe. de denuntiatio.§.j. alias ij.
53 verſic. quid ſi moriens. † Item an denuntians prælatum debeat ab eccleſia habere expenſas no.in Spe.eo.titu.§. vlti.in prin.vſque ad verſic. item pone. Nunquid autem is contra quem facta eſt inquiſitio poſsit per familiares, vel cubicularios, ſuos probare ſuam innocētiam, tractat Guil. in Spe.de inquiſi.§.j.verſi.generaliter.per c.xij. q.ij.manifeſte.& c.ſequen.& ij.q.vij.cū paſtoris.

Vtrum autem impetrante inquiſitionem remoto poſsit alter ipsā proſequi, tractatur ī Spec. de inquiſitio.§.j.verſi. quid ſi impetratio. de quo dic vt ſcripſit d.p.m. in decre.cum oporteat. ſuper fin.penul.glo. Et an inquiſitore ſuper quibuſdam pronunciante expiret eius officium ſuper alijs not.Ber.de re iudic.cū I.& A. & in Spe.de inquiſitione.§.j.ver.& not.& vterq; tenet ꝙ nō
54 expirat. † An vero inquiſitor atteſtationibus publicatis poſsit ſuper eodem crimine iterum alios teſtes inducere vel recipere, & de hoc per d.p.m.in decre.fraternitatis.de teſtibus in ix.q. & de teſtibus.cum clamor. & dic vt ibi, & de hoc etiam in Spec.de inquiſitione.§.nunc tractemus. verſic. ſed nunquid publicatis. vbi tenet ꝙ poſsit vbi ex officio procedit, ſecus ſi aliquo proponente vel proſequente inquiſitionem, quia tunc teneretur ſubornatio, & vt ibi not. poteſt inquiſitor ſi in aliquo minus bene proceſſerit illud reuocare, & de nouo procedere, dic vt in prædic.decre.cum clamor.ſcripſit, d.p.m. Præmiſſa autem in non notorijs locum ſibi vendicant, de notorijs vero, & forma procedendi in ipſis, vide quod plene ſcripſi in commento quod feci ſuper decreta.veſtra, de cohabi. cleri. & mulierum. Quando autem delegationis litera impetratur ſub hac forma mādamus quatenus vocatis qui fuerint euocandi ſuper propoſitis, & alijs negocijs contingentibus, inquiras quę fuerint requirenda &c. intelligitur negocium delegatum in modum iudicialis indaginis, non autem in forma inquiſitionis ſimplicis, vt de iudic.exhibita. & ibi not.in iij.glo.vnde d.p.m.poſt. Vincen.ſcripſit ſuper ipſa glo. quod ex quo patenter non conſtat ꝙ huiuſmodi negocium in modum commiſsionis committatur, præſumitur ꝙ in modum iudicialis indaginis fiat commiſsio, vbi
55 etiam dicit in fin. † ꝙ quando fit commiſsio in modum ſimplicis inquiſitionis ſemper conſueuit in ipſa commiſsione poni de inſinuatione clamoſa. Remittit autem ad no. in ſpecu.de inquiſi.§. j.verſic.quid ſi in litera.& de hoc ſcripſi in materia reſcriptorum.§.in ſecundo vero caſu in fi.

FINIS.

SOLEMNIS VTILIS, ET quotidianus Tractatus de Excusatore sine mandato Excellentiss. V. I. interpretis, & magni practici domi. Antonij de Canario.

SVMMARIVM.

1 *Excusator quis sit & qualiter difiniatur.*
2 *Excusatoris quale officium.*
Causæ quas excusator allegare habet quomodo intelligendæ.
3 *Excusator sine mandato an possit esse minor etiam & mulier.*
Excusationum triplex differentia.
4 *Excusator sine mandato ad quid admittatur, & quando.* 5.
Contumacia absentis Dei præsentia suppletur.
5 *Iudex ex officio potest probationes inducere & supplere.*
6 *Absentiæ causæ cur in quacunque causa per excusatorem possit allegari. Item & innocentia.*
7 *Excusator quid differat à procuratore, defensore, & nuncio.*
Nuncius est instrumentum quo vox vnius vadit in alium.
8 *Excusator nomine cuius verba concipere debeat.*
9 *Excusator si non probat quod dicit, ad quid teneatur.*
10 *Exceptiones aduersus excusatorem quæ opponi possint.*
11 *Excusator nunquid procuratorem possit constituere.*

EXCVSATORIS materiam vtilem prosequor per duas particulas, quarum prima ponit quæstiones cõcernentes excusatorem sine mandato simpliciter vsq; ad q. ix. Secunda ponit quæstiones concernentes excusatorem absentie. vsque ad fin.

1 Quæro igitur † primo quis sit excusator. Respondeo Spe. in ti. de his qui alie.no. in iud. inter ver. excusator dicit ꝙ excusator est qui sine mandato ad causam ad proponendas excusationes, seu causas absentiæ non causas cause admittitur, de elect. bonæ el j. & Spe. in titu. de excusa. dicit ꝙ excusator est is qui venit ad proponendum causas absentiæ alicuius, qui non poterat ratione sui, vel causæ procuratorem constituere, vel qui vocatus erat, vt personaliter veniret, allegat prædictum ver. excusator. de dolo & contu. cum dilecti. Sed contra attende ꝙ in j. distin. dicit sine mandato, non ideo dicitur ꝙ causæ absentiæ per procuratorem allegari non possint, sed quia si mandatum haberet ad proponendas causas absentiæ foret procurator non excusator. ff. de procur. absens. & d. c. veniens. quod autẽ dicit ad causam, quia causa multis modis assumit, vt no. Ioan. And. in c. cum dilectus. super gl. causa. de accusa. Et intellige pro iudiciali conflictu certarũ personarum quod dic. de verbo. sig. c. forus. in verbo causa. Quod autem subdit. ad proponendas excusationes, seu causas absentiæ non causas causæ minus restringit excusatoris officium, qm̃ non solum causas absentiæ allegare potest, sed etiam causas causæ patentes per acta. amplius & causas absentiæ, vt dicã in seq. q. Quod autem vltimum dicitur, admittitur, intelligitur sine mandato vt præmiserat, & adde seu venerit, vt in sequenti descriptione, quia si non mittitur, venire potest, vt in dicta seq. q. dicam. Quod autem in secunda descriptione dicitur, qui non poterat ratione sui vel causæ constituere procuratorem, vel qui vocatus erat, vt personaliter veniret, non est satis dictum, quia licet possit citatus constituere procuratorem ad causas causæ, vel sit citatus simpliciter ꝙ veniat non personaliter, non ideo excluditur accusator ad allegandum absentiam, vel innocentiam, vt patebit in seq. q. Dic ergo vt prędicta effugias, ꝙ excusator est ille qui sine mandato mittitur seu venit ad causam in iudicio ad allegandum causas absentiæ, seu innocentiæ absentis.

2 Secundo quæro † quid sit officium excusatoris, seu quas excusationes proponere possit excusator sine mandato huiusmodi. Respondit Spe. in titu. de excusa. in fin. remittens se ad Inno. in c. veniens. de accusa. qui in prima glo. vt etiam ibi cum refert, & sequitur Ioann. And. super secunda glo. dicit ꝙ officium excusatoris est allegare causas absentiæ facti de procu. querelam. ff. de iud. l. si prætor. Ad causas causæ necessarius est procurator

cuſator cum mandato vel ſatiſdatione. Dicit tamen ꝙ poſt lit.conteſt.in ciuilibus,vel criminalibus,vel in alijs vbi proceditur lite non conteſta. iudex antequã condemnet in defenſum contumacem admittet quemlibet allegantem iura cauſæ etiam minorem.& forte infamem.ff.de procur.l. ſeruum quoque.§.publice.C.de procu.l.exigendi. in fi.& in d.c.veniens. fuit admiſſus non habens mandatum, nec ſatiſdans, nec perſona coniuncta ad cauſas cauſæ. Cauſas vero intelligit quę colliguntur ex actis in eadem cauſa habitus. Non enim credit poſſe producere teſtes, vel inſtrumenta,vel alias defenſiones cum procurator non ſit. Secus in cauſis abſentiæ quas probare poteſt, & admittitur etiam nõ ſatiſdans. Dicit etiã ꝙ excuſator non allegat cauſas abſentiæ de iure puta,coram vobis non tenetur comparere,quia excõmunicati eſtis,vel non valet.hoc enim non per excuſatorem,ſed per ſeipſum, vel procuratorẽ proponere debet.de reſcrip. ſuper literis Io. Et ſecundum prædicta intelligitur dictum Guil.Anglici. quod idem Ioan. And.refert in tit.de defen.ſuper rub.dicens defenſorẽ ſine ſatiſdatione admittendum ad allegandum cauſas abſentiæ,videlicet in
3 tellige meri facti,† quod dictum Inno. declarans Bar.in l.pe.§.ad crimen. de pubi.iudi.in ij. parte illius.§.in materia excuſatoris permittit ꝙ talis excuſator qui non habet mandatum, non curatur an ſit mulier,vel minor,vt no.in d.§.publice. Itẽ non tenetur ſatiſdare de rato. ita not.in l. in eo quod.§.j.ff.de re.dub.& vult Innoc.in d.c.veniẽs. Et demũ ſubdit ꝙ quædam ſunt excuſationes neceſſariæ,quæ impediunt reum venire, vt puta, eſt infirmatus vel carceratns ab alio, vel non poteſt tranſire per iter. iſtæ cauſæ poſſunt allegari per quemlibet, nec requiritur ꝙ caueat de rato,quia velit nolit pur ſic eſt. qnædam ſunt excuſationes probabiles,quæ cum excuſant a veniendo probabiliter,poteſt tameu venire ſi vult,vt puta quia in illo loco habet inimicos, & ſic excuſatur a veniẽdo,vt l.de ætate.ad Treb.de lega.j.l.ſciendum.§. j.tamẽ ſi vult venire poteſt,tunc talis ſimplex excuſator non admittitur ſine mandato ad allegandum talem excuſationem,quia neſcit quid abſens ille velit. Quædam excuſationes ſunt mere voluntariæ,puta,quia tu non es merus iudex,hoc caſu ſi reus vult poteſt prorogare iuriſditionẽ, ideo excuſator non poteſt proponere ſine mandato, cũ hoc conſiſtat in voluntate abſentis, ita intelligitur d.c. & dictum Innoc. ſecundum Bart. Con-
4 cluſio prædictorum eſt,† ꝙ excuſator admittitur ſine mandato ad allegandum ꝙ abſens non poteſt comparere,ſed non ꝙ nõ tenetur. Amplius ex prędictis patet ꝙ excuſator ſine mandato admittitur ad allegandum cauſas cauſæ, quæ colliguntur ex actis in eadem cauſa factis, eo caſu quo in abſentem poteſt diffinitiua ſententia promulgari in qua cũq; cauſa ciuili vel criminali,ſiue excuſator huiuſmodi ſit maior, ſiue minor, maſculus, ſiue fœmina,& etiã infamis,ſiue quis ſit abſens contumaciter,ſiue non contumaciter, & ſine ſatiſdatione ꝑ d.§.publice.& per d.l.exigendi. in fi.quia ſecundum Innoc.quilibet admittitur ad allegandum & docendum quid de iure partis, quia partis abſentis contumacia Dei præſentia ſupplętur.C.de iudi.l. properandum.§.cum autem. Et iudex non ſolum pro ſe, ſed quencunque alium veritatem quærere debet. Sed Bart. in d.§.publice.dictum Innoc.intelligit ꝙ vbicunque poteſt ſententia diffinitiua ferri in abſentem quantuncunque ſit cauſa. ſiue ſit ciuilis ſiue criminalis, pecuniaria, ſiue capitalis, quilibet admittitur ſine mandato ad oſtendendum de eius innocentia.Quod autem d.§. loquatur in eo qui venit ſine mandato, vel cum mandato, maior ſit ſiue minor, maſculus, ſiue fœmina,ſeruus vel liber, coniuncta perſona,vel nõ, patet in verbo, a quibuſcunque defendi,& in verbo, quemuis, verba facientem pro eo. Adde ꝙ loquatur in qualibet cauſa, patet ex principio d. .§.quod autem loquatur contra allegantem innocentiam patet in verbo, & innocentiam allegantem. hanc lecturam probat Bart. quia etiam nemine hoc petente iudex poteſt, & debet hoc ex ſuo officio facere. vt in authen.qui ſemel.C.quo. & quando iud.ibi. Perquiſita veritate. & in l.amplior.§.pe.C.de appell.licet glo.ibi dicat eſſe ſpeciale in cauſa appel. Sed ſpeciale eſt ꝙ in cauſa appellationis poſſit ferri ſententia in abſentẽ, & ideo iudex inquirit veritatem pro abſente, & ſi poteſt ſuo officio,multo magis quouis veniente, & de innocentia docente. Et iſtud videtur velle Innoc.in d.c.veniens. Adde vt patet ex rationibus allegatis per eum.in quibus Bar.fundat ſe in
5 d.§.vij.† Et ꝙ ex officio ſuo quando poteſt iudex ad diffinitiuam ſententiam diffinire poſſit parte abſente probationes inducere & ſupplere tenuit Bar.in l.j.C. vt quæ de.aduo. par.larius in l.iiij. .§.hęc autem.ff.de dam.infe.& in diſputa.ſua,quę incipit. Iudex maleficiorum & ff. de pœ.l.ſi non defendantur.& ff.de quæſtio.l.j.§.ſi quis vltro.Et ſi dixeris, procurator in cauſis a relegatione ſupra interuenire nõ poteſt, vt no.in d.§.publice.& d.§.ad crimen & d.c.veniens.Reſpondet Bar.quẽlibet admitti ad innocentiam,non ꝙ poſſit facere aliquid per quod abſenti præiudicetur,& ideo nõ admittitur vt procurator qui nocet & prodeſt domino,vt l.non ſolum.ff.de procu.Sed tanquã quilibet ad informandum iudicem ſecundum eum,in d.§.publice.& in d.§.ad crimen.& in extrauagã. ad reprimen. ſuper verbo, legitime. Nam per excuſatorẽ huiuſmodi non deducitur aliquod ius abſentis, ſed ſolum ius publicum dixit Bal.in l. reos. circa fin.C. de accuſa. quia publice vtilitatis eſt abſentes a quibuſcunque defendi, vt d.§. publice. Collige igitur quatuor caſus, ꝙ aut excuſator vult allegare cauſas cauſæ ſimpliciter. Aut cauſas cauſæ reſultantes ex actis in eadem cauſa factis. Aut cauſas innocentiæ ex cauſa in qua ad diffinitiuam ſententiã deueniri poteſt. Aut cauſas abſentiæ. Primo caſu non poteſt ſine mandato vel ſatiſdatione de rato, vel etiam cum mandato, & ſatiſdatione in cauſas a relegatione ſupra. Alijs tribus caſibus poteſt, vt patet ex prædictis. Eſt attendendum ꝙ differt allegare cauſas cauſę reſultãtes ex actis,& allegare cauſas innocẽtiæ.Quia primo caſu admittitur excuſator

in omnia cauſa. Secundo demum in cauſa in qua poteſt ad diffinitiuam ſententiam deueniri, quia vtrunque iudex nemine fauente, ſeu allegante ſimpliciter debet admittere vt patet ex ſuperius allega. omni enim caſu quo iudex tenetur ſeu poteſt, requirere veritatem ex ſuo officio pro abſente, et tenetur admittere quemlibet defenſorem, vt probant rationes Inno. & Bar. ſupradictæ.

6 Tertio quæro † iuxta pxime dicta, qua re cauſa abſentiæ poteſt i quacunque cauſa allegari, & innocentiæ demum in cauſa in qua poteſt ad diffinitiuam ſniam deueniri. Reſpõdeo quia allegatio cauſæ abſentiæ excludit damnum contumacie abſentis, vt ea allegata, & probata cauſa differratur, vt dicã in q. xxvij. quæ cõtumacia poteſt eſſe etiã in cauſa in qua non poteſt ad diffinitiuam ſniam contra abſentẽ deueniri, & ſic damnum contumaciæ quod multiplex eſſe poteſt, de dolo & contu. c. prout. & per totum & in Spec. de contumace. §. nunc dicimus. Allegatio autem innocentiæ excludit condemnationem rei vt dicam in q. xj. quæ condemnatio locum habere non poteſt niſi in caſibus in quibus poteſt ad diffinitiuam ſniam deueniri, non aũt excludit contumaciam, quia licet reus non teneatur, ſeu non deliquerit, nihilominus contumax eſſe poteſt, & damna contumaciæ pati.

7 Quarto quæro † pro nominis intelligentia quid differat excuſator a procuratore, defenſore. & nuncio. Reſpondeo a procuratore differt, quia excuſator ſine mãdato, vt dictum eſt in j. q. procurator cum mãdato qui ad excuſandum tm̃ conſtitui poteſt, vt ff. de, procu. abſens, & ad vnã rẽ ff. de procu. l. j. §. j. A defenſore aũt differt quia excuſator ad allegãdũ cãs cauſę reſultãtes ex actis in eadẽ cauſa factis & innocentiam rei, & cauſas abſentiæ, vt dictum eſt in ij. q. Defenſor autem ad totam cauſam, vt not. Spe. in tit. de his qui alie. no. in iudi. inter. §. j. ver. defenſor. De nuncio autem quia excuſator concipit verba in perſona ſua, vt dicam in ſeq. q. Nuncius in perſona domini. Nuncius eſt velut pica, & organum quo mediante vadit vox vnius ad alium, & nihil per ſe agit, ſed dominus per eum velut per epiſtolam ff. de conſti. pec. l. qui autẽ §. fin. cum l. ſeq. vbi de hoc per glo. & Bar. & no. C. ſi quis alte. vel ſibi. l. multum intereſt, in gl. in verbo poteſt. & Spec. in tit. de procu. §. vt autem ver. & not. q̃ large. Horum tamen nominum ſæpe vnũ ponit̃ pro reliquo. & preſertim q̃ excuſatore nã ſępę excuſator dr̃ procurator, vt d. c. veniẽs, dr̃ defenſor, vt d. §. publice. in glo. magna, & in §. ad crimẽ, & in l. in eo. §. j. ff. de reg. iur. Et dr̃ nũcius, vt d. c. bone. de elec. & d. c. veniens, de accuſa. Nam & procurator dicitur nuncius, ſed non econuerſo, vt d. Spe. in verb. & no. Ponuntur proprie, & improprie ſecundum ſubiectam materiam, vt ex prædictis verbis patet.

8 Quinto quęro † qualiter excuſator debet verba concipere, an videlicet in perſona ſui vel rei cuius abſentiam vel innocentiam allegat. Reſponde quod debet concipere verba nomine ſuo proprio. Cum ratione publicæ vtilitatis non ratione vtilitatis priuatæ admittatur, vt d. §. publice, & humanitatis ratione quia quilibet homo debet alij bene facere, ut ff. de ſer. expor. l. ſeruus ea. Natura enim conſtituit cognitionem inter nos. ff. de iuſti. & iu. l. vt vim. & ff. de appel. l. non tantum. in verſ. humanitatis ratione, & quod ibi no. in j. glo. ſicut dicemus in tutore. ff. de his quib. vt indig. l. tutorem. & C. eo. tit. l. polla. & quod ibi not. in j. glo. in ver. pupilli nomine, & in coniuncta perſona. C. de procura. l. exigendi. Dicendo ego dico Titium accuſatum, ſeu inquiſitum abſentem ex tali caſu iuſta, & comparere non poſſe, vel eum fore innocentem & terminum ad probandum peto. Sane & ſi dicerem nomine Titij dico &c. admitti deberem, vt d. l. non tantum, quia intelligeretur nomine Titij. id eſt ad vtilitatẽ Titij, vt not. in d. l. tutorem, & d. l. polla. ſi tamen ſimpliciter compareret, vt præmiſi, malefaceret iudex cogere eum ad exprimendum quo nomine ageret & compareret, vt dicit Inn. in ſimili. in c. cum olim. de teſti. ſecundũ Bar. in d. l. non tantum. Ego conſueui dicere comparet talis excuſator ſeu defenſor ſub proprio nomine, necnon excuſatorio ſeu defenſorio nomine Tij, & tanq̃ vnus de populo, & pro intereſſe publico, & oi meliori modo nomine & cauſa & forma quibus magis & melius poſsit & debeat cõiunctĩ vel diuiſim &c. vt ſi vno mõ poſsit excludi alio non excludatur & conſuetudo in prædictis amittit defenſorem quocunque nomine compareat.

9 Sexto quæro † ad quid teneat excuſator ſi non probat quod deducit iudex ſuper excuſatione propoſita poteſt procedere duobus modis. Vno modo ſup excuſatione ſimpliciter procedendo ad inſtantiã excuſatoris, & tunc excuſator non probans, de calumnia venit condemnandus extra ordinẽ, ſicut dicimus in denunciatore ſuam denunciam coram iudice proſequente. ff. ad Turpil. l. ab accuſatore. §. denunciatores. & ff. de cuſt. reo. l. diuus, vbi de hoc per Bart. et in c. fi. de calum. Ac etiam debet condemnari in expenſis, ſicut condemnatur reus. vt no. C. qui accu. non poſ. l. qui de crimine, cum ſuo nomine compareat, vt dictum eſt in proxi. q. & ſicut cõparens in iudicio ſine mandato. C. de procu. l. licet. & q̃ ibi not. per Doct. Alio mõ poteſt procedere iudex ex ſuo officio per inquiſitionem propter illam excuſationem quæ coram eo allegatur, & tunc perinde hr̃ ac ſi iudex ex officio ſuo mero & ſimplici moueretur, & in nihilo excuſator tenetur. Quinetiam non prohibetur eo caſu excuſator eſſe teſtis ſicut dicimus in denunciatore ut ſcripſit Bar. in d. l. diuus, quia dicto caſu iudiciũ totum fundatur in iudice inquirente, qui tenetur, & poteſt perquirere veritatem, vt dictum eſt in præceden. q.

10 Septimo quæro † Iuxta præmiſſa quæ exceptiões opponi poſſunt contra excuſatorẽ. Reſpõſio patet ex dictis in p̃cedẽti. q. quia ſi iudex procedit ad inſtãtiã excuſatoris opponi poterunt oẽs exceptiones q̃ opponi p̃ũt cõtra perſonã accuſatoris ſeu cõtra perſonã illius qui alieno noĩe comparet, ſicut dicimus in denunciatore, de accu. c. licet hely. & tenet Bart. in

d. l.

d.l.diuus.& ſic opponi poterit q̃ eſt minore excõ municatus, & ſimilis ideo obſtat.l.exigẽdi.in fi. C.de procur.qa eſt ſpeciale ibi in filio ſecundum doc.qui poteſt comparere ſine mandato ad plenã reſpõſionem in cauſa patris abſentis, in quam po terat ad diffinitiuam procedi licet foret minor, ergo ſecus in alijs,& iudex ad inſtantiã accuſato ris ſeu actoris & etiam ex ſuo officio poterit talẽ excuſatorẽ repellere.ex ſuo tñ officio poterit inq rere veritatem,& ſic ad ſui informationẽ audire minorẽ fœminam & quencunq; allegantẽ, & ſic intelligit lectu.Bar.in d.§.publice. & quod dictũ eſt in ij.q. Et ex his ẽt patet q̃ excuſatorẽ primo modo ſumptũ iudex tenet admittere.Secũdo autẽ modo aſſumptũ nõ niſi vt informet,vt dictum eſt.

11 Octauo quæro † an excuſator huiuſmodi poſſit conſtituere procuratorem ad excuſationem propoſitam proſequendam. Reſpondeo q̃ ſic,quando iudex procedit ad inſtantiam excuſatoris, cum ad eum cauſe periculum ſpectet,licet aliud ſit in procuratore & tutore qui ante lit.conte. procuratorem non conſtituunt.C.de procu.l.neq;.vt concludit poſt multa argumenta pro & contra Spe.in ti.de procu.§. j.ver.ſed nunquid defenſor qui licet loquat in defenſore qui ſatiſdedit iudicatum ſolui idem in executore prædicto qui ſatiſdare non tenetur, vt dictum eſt in ij.q. per rationes alleg. per Spe.in d.ver. ſed nunquid defenſor. & in proxima.q.

SVMMARIVM.

1 *Excuſator ſine mandato quomodo innocentiã proponere poſſit.*
2 *Abſentis probata per excuſatorem innocentia, quid habet facere iudex.*
3 *Innocentia per excuſatorem in qua iudicii parte allegari poſſit.*
4 *Excuſator nunquid poſſit à grauamine ſeu ſententia appellare.*
Excuſator poſt latam ſententiam comparens vtrũ poſſit à ſententia appellare.
5 *Excuſator appellans pro eo qui ad ſupplicium ducitur, nunquid poſſit ſine mandato proſequi appellationem.*
6 *Innocentia poſt ſententiam in rem iudicatã tranſactam reo etiam inuito, an & quibus caſibus allegari poſſit, & coram quo iudice.*
7 *Excuſator abſentis quas excuſationes meri facti poſſit allegare.* 10.
8 *Abſentiæ cauſa iuxta quæ dicenda.*
9 *Excuſator abſentis qui metu ſupplicii aufugit nunquid admittendus.*
11 *Abſens quis dicatur, & abſentia quomodo probetur.* 12.
13 *Abſentia ſola nunqd probet impedimentũ iuſtũ.*
14 *Excuſator abſentis petens terminum citationis prorogari vt abſentem inueniat quẽ neſcit vbi ſit nunquid audiendus. & quid ſi dicat ſe non inueniſſe.* 15.
16 *Impedimentum puri & meri facti abſentis quo modo probetur. Et an ſufficiat impedimenti ſemiplena probatio.* 17.
18 *Impeditus an teneatur excuſatorẽ mittere. quid iuris ſi mittatur.* 19. *Item ſi non mittat.*
21 *Excuſator allegans impedimentum facti præciſi, nunquid audiendus.*
22 *Excuſator in cauſa capitali an ſatiſdare debeat de præſentando finita abſentiæ cauſa.*
23 *Procurator cum mandato generali nunquid abſentiæ cauſas proponere poſſit.*
24 *Abſentiæ cauſa vtrum poßit inuito abſente allegari & probari.*
25 *Excuſator nunquid poßit allegare eius abſentiã contra quem petitur ſententiæ executio.*

Secunda Tractatus particula.

1 NONA quæſtio circa ſecundam partem concernentem quæſtiones allegantes cauſas innocentię † qualiter innocentiam poterit excuſator iſte proponere. Reſpondeo illam per quam conſtet reum nõ deliquiſſe,vt ſi condemnatus vel inquiſitus de homicidio probaret hominem qui dicitur occiſus ſuperuiuere,non autem poſſet proponere innocentiã per quam conſtaret delictum commiſſum quacunque ratione non punibilem. puta quia occiſus poterat impune offendi, vel delictum erat præſcriptum ex forma ſtatuti & ſimilia, quoniam id non poſſet iudex ex ſuo officio reo nõ properante ſupplere vt dixit Bart.ff.de pœ.l.abſentem.in iiij.q. in.§.neque per excuſatorem ſine mandato id deduci vt dictum eſt in q.ij.

2 Decimo quæro † probata innocentia per excuſatorem quid habet facere iudex.reſpõdeo q̃ habet reum abſentem abſoluere ſecundum Bar. in extrauag.ad reprimen.ſuper verbo, ad receptionẽ, allegat.C.de iud.l.properandum.§.ſin aũt. & merito quia conſtito de innocentia etiã nemine de innocentia proponente,debet iudex reum abſoluere ut.ff.de pœ. l.ſi non defendantur. & l.vnius.§.cogniturum.ff. de quæſtio.vt dictum eſt in ij.q.

3 Vndecimo quæro † quando poſſit innocentia allegari. Reſpõdeo in quacunq; parte iudicij ẽt poſt publicationẽ ,pceſſus,& poſt cõcluſionẽ in cauſa,cũ conſtita innocentia totũ iudiciũ reſilit in iudice inquirente ſeu in cauſa cognoſcente vt tenet Bar.ff.de q̃ſt.l.j.§.ſi quis vltro.& l.iiij.§.hoc autẽ iudici ff. de dam.infec.& in d.l.ſi non defendantur.& in diſputatione

ſputatione ſua. Iudex maleficiorum, alleg. in ij. q.

4 **Duodecimo quero** † an excuſator poſsit grauamine ſeu a ſnia appellare. Reſpondeo a grauamine ſeu a ſententia interlocutoria in cauſa excuſationis planum eſt poſſe appellare, quia ad eum cauſæ periculum ſpectat, vt dictum eſt in vj. q. Idem a diffinitiua ſi ſubſcripta excuſatione propoſita iudex ſententiam diffinitiuã promulgauerit eadem ratione. cum in ea appellationis cauſa poſsit grauamen ſuum releuare. ff. de appel. l. j. & grauato regulariter appellatio ſit permiſſa. C. ſi vt ſe ab hæreditate abſti. l. j. & de appel. l. & in maioribus. ff. de appel. a ſententia. Sed dubium eſt, an excuſator comparens poſt latam ſententiam poſsit a ſententia appellare. Reſdondeo non niſi pro eo qui ducitur ad mortem, & intra tempora quæ ad appellandum largiuntur, quo caſu etiam reo inuito quilibet humanitatis nomine appellare poteſt, vt l. non tantum. ff. de appel. ergo C. de appel. l. ad dictos. & C. de epiſco. audi. l. ad duos. qui humanitatis ratione expoſita confertur dicto caſu beneficium in inuitum. vt notatur in d. l. non tantum, in gl. vlt. & ff. de reg. iur. l. inuito. & eo. tit. c. inuitum lib. vj. per Dyn. & ff. de nego. geſt. l. ſoluendo. per Bar. quod intereſſe humanitatis non attenderetur in alio caſu, quo quis præiudicare poſſet, vt dictis iuribus not.

Decimotertio quæro pro itelligẽtia præmiſſę quæſtionis, & maiori declaratione noſtræ mate

5 riæ. † An excuſator appellans pro eo qui ducitur ad mortem poſsit appellationem proſequi ſine mandato. Reſpondeo pro concordia Bar. & Bal. qui uidentur in dicta quęſtione contrarij, dic quod ad plenam defenſionem non admittitur ne proceſſus excuſatoris ꝓiudicet reo. cui ius eſt acquiſitũ ꝙ appellationem. ff. an per aliũ cauſa appel. l. j. conuncto d. §. ad crimen, ſicut in cauſa principali, & ſic loquitur Bal. in d. l. addictos, in fi. C. de epiſc. audi. ad allegandum autem & probandnm cauſas innocentię bene admittitur ſicut in cauſa principali. Et ſic loquitur Bald. in d. l. non tantum. dum ad prædicta alleg. Bar. in l. ſi non defendantur. ff. de pœn. & l. j. §. pen. ff. de quæſti. Nam innocentia in cauſa capitali etiam reo inuito allegari & probari poteſt humanitatis ratione vt d. l. non tantũ, & quod ibi not. in vlti. glo. & dictum eſt ſupra.

Ex his patet quod talis appellatio vtilis eſt, quia deuoluit cauſam ad ſuperiorem coram quo innocentia allegari & probari poterit, quod non poſſet cauſa per appellationem non deuoluta, & quia cum mandato poterit proſequi cauſam ad plenam defenſionem ſicut in cauſa principali cũ reus ſit in vinculis. vt dicit Bald. in d. l. addictos, & tenet latius Bart. in d. l. ad crimen, & quia ſi iudex a quo vellet appellatione interpoſita ſententiam exequi, poſſet excuſator ei de facto reſiſtere, quia per appellationem ablata eſt iuriſdictio iudici a quo ſecundum inno. in c. ſi quando de offic. deleg. quem allegat & ſequitur Bal. in d. l. addictos, de epiſcopali audien. ad hoc l. prohibitum & quod ibi not. C. dę iur. fiſci. lib. x.

6 **Decimoquarto** quæro, † An poſt ſententiam in rem iudicatam tranſactã, poſsit excuſator rei innocentiã allegare, & ſi poſsit, coram quo iudice. Reſpondeo, quæſtio procedit in cauſis capitalibus in quibus poteſt innocentia, reo inuito, allegari, vt dictum eſt in duabus proximis quæſtionibus quia in alijs facit ius. ff. de ſtatu homi. l. quantum. In quibus cauſis capitalibus poteſt allegari innocentia poſt rem iudicatam inuito condẽnato per ipſum condemnatum. ff. de quæſt. l. j. §. ſi quis vltro, & in Spe. de accuſa. §. ſequitur. veꝛ. ſed pone. licet hoc male italici obſeruent. Dicit Io. And. ibi in additionibus ſic. Per quemlibet etiam poſſet illam ex ſuo officio iudex inquirere. Sed in innocẽtia probata non poſſet iudex abſoluere. quia non poteſt ſententiam corrigere. ff. de re iudi. l. iudex poſtq̃, ſed deberet principi reſcribere. vel petitionẽ dare in communi, quia commune non recognoſcit ſuperiorem vt d. l. j. §. fin. ff. de quæſtioni. quod ibi no. per Bar. Coram autem iudice ad quem allegare innocentiam non poſſet, quia ad eum non eſt iuriſdictio deuoluta neque deuolui poteſt. cum ad appellandum tempora ſint diuerſa vt dictum eſt in proxima queſtione. Poſſet tamẽ excuſator peruiam ſupplicationis principem ſeu commune adire vt de iudice dictum eſt.

Decimoquinto Circa tertiam partẽ queſtionis excuſatoris allegãris cauſas abſentię puri & preciſi facti,

7 † Quas excuſationes meri & præciſi facti poſsit allegare. Reſpõdeo illas quę iuſtam habent rationem. vt d. l. inter. & d. l. pen. §. ad crimen. ff. de publi. iudic. Exempla patent in l. ij. ff. ſi quis cautio cum duabus legibus ſequentibus vſque ad. §. quantum, vt ſi valitudine tempeſtatis maritimæ ſeu terreſtri, vt fluminis furore, detentione, carceratione, abſentia longinqua, puta vltra mare, & ſimilia, per quæ quis preciſe comparere non poſſet velit nolit vt dictum eſt in ij. q. Omne enim impedimentum meri & preciſi facti iuſtam abſentiæ rationem habet vt in d. ij. q. dictum eſt, niſi cauſa impedimenti fuerit vt ſtatim dicam.

8 **Decimoſexto** quero † Quid ſi impedimentum meri & præciſi facti contingit culpa abſentis, an cauſa abſentiæ dicatur iuſta. Reſpondeo, aut culpa eſt præordinata ad caſum contingentem. aut non primo caſu cauſa abſentiæ non eſt iuxta v.g. Si abſens facit ſe capi a magiſtratu vel detineri a priuato, ne poſſet comparere, vel ſuſpitione delicti ne citari poſſet iuit in partes longinquas vt ff. ſi quis cautio. l. ij. §. fi. ibi, nam ipſe hoc affectauit vel cauſam præſtitit non proderit exceptio. Secundo caſu ſic, vbi abſens deliquit in loco in quo reſidebat, & propter delictum captus & incarceratus eſt a magiſtratu, vel tranſiuit per territoria hoſtium & captus eſt. nam talis culpa non fuit præordinata ad hunc caſum ſeu effectum vt comparere non poſſet, vnde abſenti non eſt imputãda, vt ff. ad l. Rhodi. de iactu l. ſi vehenda. §. j. & ibi not. ff. de impenſis in rebus dotal. factis. l. an in totum, ſiue iuſte

derineatur

detineatur siue iniuste, & siue per magistratum iurisdictionem habentem, siue per priuatum vt d.§.fin. in princ. per quem ibi hoc tenet Barto. & Specu. in tit. de accus. §. pen. versic. item quæritur & melius in versic. quod si quis in additio. Ioan. And. vbi vult q̃ defensor potest allegare absentiam banniti de alio maleficio & propter ipsum maleficium absentis. Sed si foret absens suspitione maleficij dequo inquiritur dicam statim.

9 Decimoseptimo quæro † quid si suspiciõe delicti reus se absentauit, & casu contingente sine sua culpa comparere non potest verbi grat. delinquens timens propter delictum capitale de quo diffamabatur, ne caperetur aufugit de ciuitate, & eius territorio, & iuit ad ciuitatem vicinam, vbi propter inimicitias post eius accessum surgentes inter ciuitatem originis in qua dicitur deliquisse in illa ad quam se contulit captus est & in carceribus positus. An allegans eius absentiam per potestatem de maleficio inquirentem debeat admitti. Hic casus & sequens in proxima quæstione dederunt causam huic summulæ. Videbatur enim q̃ sic. quia culpa fugæ non tendebat ad inimicitiam & capturam huiusmodi. vt dictũ est in præcedenti proxima. q. Sed respondebatur q̃ licet absentia sit excusabilis propter culpam fugæ tendentem ad non comparendum, multa allegata fuerunt pro & contra. Finaliter puto q̃ admitti debuit excusator. quoniam excusatio puri & præcisi facti admitti debet vt d.§. ad crimen. & dictum est in ij.q. & d.§. publice, non obstante culpa fugæ quia illa militaret si sola adesset. vt dictum est in proxima q. Nam eo casu ideo excusator non admittitur, quia fugam affectauit, & causa fugæ fuit. vt d.§. fin. Sed casus contingens capturæ eum excusat. quia illam non affectauit neque causam præstitit. Et si dicatur casus contingit propter fugam. Respondetur quod fuga non debet considerari, quia non tendebat ad dictum casum, vt in proxima quæstio. dictum est. Rursum fuga non reddit eum contumacem, confessum, vel conuictum. licet reddat eum de maleficio suspectum. vt not. per Cy. C. de rapt. vir. l. j. per Bar. in l. ex Cornelia. ff. ad sylle. & per Ioan. And. in titu. de præsum. in §. species. verti. violenta in additio. Spe. & dixit plene in tractatu de quæstionibus & tormentis. §. ij. q. vij. & absentia prædicta habet duplicem causam absentiæ, videlicet fugæ, & capturæ prima iniusta secunda iusta. Et sufficit vna causa iusta vt d. l. inter. in verbo, iusta ratione, quę non tollitur per iniustam. Et quia si post primam citationem fugeret, oporteret eum iterum citari. nec illa fuga eum redderet cõtumacem pro alijs citationibus. vt no. de dolo & contumacia. c. ij. in gl. videbitur, li. vj. C. quomo. & quan. iud. l. ea quę in fin. Oportet citari ergo vt compareat, & comparere possit. & eius absentiam allegari. nec fuga concludit necessario q̃ citatus nolit comparere, & qui hodie fugiendo comparere non vult cras citatus velle comparere poterit, quia voluntas est ambulatoria. ff. de adimen. lega. l. iiij. & sufficit impedimentum facti absque eo quod appareat, an velit comparere si impedimentum cessaret, aliter non excusaretur absentia facti si de voluntate, non quod iura non requirunt, vt d. l. inter. & d. §. ad crimen. & d. §. publice, & d. c. veniens. impedimentum igitur solius absentiæ in casu proposito allegari nõ potest, sed impedimentum captiuitatis subsequutę propter inimicitiam inter dictas ciuitates exortum sic.

10 Decimooctauo quæro † retentis terminis quæstionis proxime precedentis q̃ si retentus & captus non valens exire de carceribus alio modo, promisit sub graui pœna non recedere de ciuitate, & fideiussores dedit, an excusator allegans detentionem carcerationem, promissionem, fideiussionem huiusmodi sine mandato admittitur. Respondeo non, quia talia impedimenta non sunt meri facti, sed iuris, quæ allegari non possunt per defensorem sine mandato, ut dictum est in ij. q. Non enim dicto casu tenetur absens facto præciso, sed obligatione de non recedendo, qua non obstante comparere potest si velit, & forsan tenetur. cum propter delictum grauius seu capitale citetur, de quo de re iud. l. contumacia. §. pœnes. & l. ij. §. exhibendum. ff. de custodia reorum, per Barto. in disputatione sua statuto ciuitatis Lucanæ cauetur. Amplius idem foret dicendum si excusator allegaret ragunamentũ guerræ inter dictas ciuitates exortæ. quoniam impedimentum guærre non est meri facti sed iuris, dum non allegat q̃ non possit præcise, sed q̃ non tenetur propter guerram. vt dictũ est. Quin etiam propter communes guerras patrię non excusatur quis a comparendo, cum comparere possit, maxime cum saluo conductu. tenent domini de Rota eorum conclusione cccxxvij. per d. c. dilecti. in verbo, discrimina viarum, de dolo & contu. propter inimicitias autem personales, & capitales bene excusantur vt lite non conte. c. accedens. de re iud. cle. pastoralis. illas tamen nõ posset excusator sine mandato proponere. quia nõ sunt meri facti vt dictum est.

11 Decimonono quæro † quis dicatur absens. Respondeo. absens dicitur in proposito qui abest a ciuitate merum imperium habente, sicut olim a prouincia. de pœnis l. absentem, in prin. C. de accusa. l. absentem. C. de adulte. si quondam. ff. eo. l. si maritus. §. lex Iulia. & quod ibi not. Ad hoc vt quis dicatur absens facit quod scripsit Bart. ff. de damno infec. l. iiij. §. prætor ait. & l. quamuis. in v. q. & de ver. obli. l. j. in prin. & d. §. lex Iulia. & Bald. in l. fi. §. vbi autem, lo. j. C. de bo. quæ lib. ad hoc l. abesse ff. de quib. cau. maio. & l. præses, cum seq. cum gl. sua. ff. de procurato.

12 Vigesimo quæro † qualiter probetur absentia huiusmodi. Respondeo, probatur per famam. vt no. Spe. tit. de accusatore. §. j. ver. sed quid si iste. Sola enim fama & vulgi opinio sufficit in tali probatione dicit Barto. in extrauaganti ad reprimendam in verbo, per edictum, per tex. in auth. de exhibendis & introducendis reis. §. si vero, col. v. Item iudex põt & debet

bet de absentia se informare, & id examinare in quam terram abijsse dicitur per dictum text. ex eo enim q̃ dicit abijsse dicitur apparet quod sufficiat sola fama, vel vulgi opinio, & potest se informare iudex etiam summatim, & parte non citata, secundū Bar. in dicto verbo, & per edictum. Rursum probari potest per discussionem fiendam per nuntium seu nuntios. nam sicut fit de bonis, ita de personis secundum Bar. in d. §. prætor. & ff. de lega. ij. l. cum quidam. Ad hoc q̃ dicitur in probatione negatiuæ in l. hoc iure. ff. de verb. oblig. per Bar. & de accusa. c. super his, per Inno.

13 **Vigesimoprimo** quæro † an sola absentia probet iustum impedimentum. Respondeo non, nisi concludat iustam rationem vt d. l. inter. §. ad crimen. & d. §. publice. & dicto c. veniens. Iustam autem rationem concludit si ex illa insurgat impedimentum, vt comparere non posset, vt quia sit absens vltra mare, vel in loco ita remoto, q̃ comparere non posset ad se excusandum, vt dictum est in ij. q. & propterea oportet q̃ probetur fama absentiæ in quam terram abijsse dicatur, vt dictum est in proxima quæstione, vt sic concludat necessario iustam absentiam & absentiæ rationem, simplex enim probatio absentiæ nihil concluderet velut incerta probatio. de probatio. c. in præsentia. C. vnde liberi. l. non hoc. posset enim esse absens in loco vicino, & sic comparere posset, & processus notitiam habere, sicut dicimus de citato ad domum, vt subdam in quæstione xxix.

14 **Vigesimosecundo** quæro † iuxta præmissa. Excusator ignorans in quo loco citatus sit absens comparet & allegat absentiam, & petit terminum citationis sui prorogari, vt possit inuenire absentē, quia ignorat vbi sit. an debeat audiri. Respondeo sic, faciendo primo fidem de citatione, secundum ea quæ dixi in vigesima quæstione. quo facto debet ei terminus assignari, vt eum inueniat, & ei denuntiet. vt C. vbi de crimine agi oportet. authē. qua in prouincia, secundum Bar. in extrauaganti ad reprimendum in verbo, per edictum.

15 **Vigesimotertio** quæro † quid si excusator dicit se diligenter inquisiuisse & non potuisse inuenire vbi foret. Respōdeo iudex procedet tanc̃ contra contumacem. Nam post illam dilationem siue veniat vel mittat legitime auditur alias secus, vt d. auth. qua in puincia secundum Bar. in d. verbo, per edictū.

Vigesimoquarto quæro dictū est qualiter probetur impe-

16 dimentum surgens ex absentia. † Qualiter probetur impedimentum meri facti absentis pone carcerationis & similium. Respōdeo. Iaco. de Are. & q̃nidam alij videntur voluisse q̃ debeat probari plene p̃ testes vel instrumenta. ff. de re mili. l. iij. §. qui ad diē. & l. q cōmeatum. vij. q. j. p̃sentium. de ref. in inte. c. ex literis. Spe. in tit. de appell. §. nunc breuiter. ver. q̃d ergo, videtur dicere q̃ sufficiat iuramētū, quod tenuisse vī Bar. ff. de excus. tuto, l. scire oportet. §. sufficit, allegat de elec. c. q̃a p̃pter circa finē. ad q̃d xxij. q. j. c. j. & maxime cum vno teste. de procurato. ex insinuatione, videtur enim q̃ hoc casu sufficiat probatio semiplena. vt d. c. ex literis & d. c. cum Bertholdus. Io. An. in d. ver. quid ergo. in addi. Spe. videtur velle q̃ si probatio habet fieri de loco vicino, requiritur plena probatio, alias sufficit iuramentum. Finaliter Guli. vt refert & sequitur Bar. in l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cautio. Host. Arch. & Io. And. in c. j. de dolo & contu. lib. vj. tenet hoc relinquendum arbitrio iudicātis, qui habet considerare qualitatem persone, & impedimentum quod proponitur, & alia adminicula, & secundum qualitatem quandoque exiget plenam probationem, quando que exiget iuramentum. de iureiu. c. fin. & quod metus causa c. fi. & quod notatur. xcvj. dist. tanta. in glo. ordi. quod secundum prefatos Docto. quod etiam sane intelligenti voluerit Iac. de Are. Spe. Io. An. & Bar. in præallegatis locis. Et prædicta procedunt in principali. In excusatore autem si notitiam haberet absentiæ & impedimenti per veritatem idem putarem, cum nomine suo cōpareat. vt dictum est in v. q. Si vero certam notitiā non haberet oportet eum probare per famam sicut de impedimento longinquo absentiæ dictum est in xx. q. vel ad alias cōiecturas cum sufficiat probatio per coniecturas vt dictum est.

17 **Vigesimo quinto** quæro. † An sufficiat semiplena probatio impedimenti. Exemplum cōstat q̃ per mare fuit tempestas. ita q̃ non potuit tali tempore nauigari. Bartol. in l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cautio. dicit q̃ nō. Immo. debet probari quod ipse de domo sua recessit, & tempore debito fuit ad mare. & eo tempore tempestas fuit in mari, propter quam fuit ita impeditus, quod venire non potuit. ff. de re milit. l. qui commeatus. Vnde est consuetudo q̃ in terris maritimis fiat protestatio q̃ propter impedimentum maris non possit transire, cum ipse sit ibi causa transeundi secundum Bart. Quod dictum procedit quando ex alio facto vel non facto est præsumptio contra eum, quod si cessasset impedimentum non venisset, vt in exemplo Bart. quo non accedens ad mare præsumitur comparere voluisse. quia impedimentum comparere volentis absentem non excusat, sicut si alia præsumptio nō resultat. vt quia sit in ciuitate iuxta mare posita, vel in carceribus, quia tunc sufficit probatio solius impedimenti. quia nemo præsumitur suam defensionē omittere, vt dixi in xvij. q. Tutum tamen foret quod protestaretur vt supra, vt dicimus in debitore ad certam diem, vt excusetur a mora per lapsum diei. ff. de constitu. pecu. l. item illa per Bartol.

18 **Vigesimosexto** quæro. † An impeditus huiusmodi teneatur mittere excusatorem, attende q̃ procedit quādo non tenetur mittere excusatorem quod est regulare de quo per Doct. C. de resti. militum l. j. & ij. §. si quis in iudicio. ff. si quis cau. p̃ Guli. & Bar. & de procur. c. querelam. & de dolo & contu. c. cum dilectus. & per Doct. & glo. Respondeo sic, vt notatur in c. querelam. in glo. in verbo, detentus,

tus,& in d.c.cum dilecti.in glo.magna ſuper verbo reſponſalem.

19 Vigeſimoſeptimo quæro † Quid ſi excuſator mittat vel veniat & probet iuſtam rõnẽ ſeu inſtũ impedimentum abſentis. Reſpondeo iudiciũ differtur. ff.de iud.l. ſi prætor. ff.ſi quis cautio. l.ij.§.ſi quis in iudicio.de electio.bonæ.de dolo.& contuma.c. cum dilecti.& d.c.veniens.

20 Vigeſimooctauo quæro† Quid ſi nõ mittit excuſatorẽ vel non veniat excuſator pro abſente. Reſpondeo ſiue nõ mittat.quia non poſsit. ſiue nõ mittat quia negligit,tenet proceſſus contra abſentem. ſed reſcinditur per reſtitutionẽ. Sed ſi compareret excuſator & de impedimento doceret proceſſus foret ipſe iure nullus vt not.ff. de re iudi. l.quæſitum p glo.& Bar.in d.l.ii.§. ſi quis in iudicio.& in d.c. querelam.& in d.c.cum dilecti.

21 Vigeſimonono quæro † Quid ſi excuſator allegat quod citatio non poteſt peruenire in notitiã abſentis, vel aliud impedimentum præciſi facti, iudex vltra procedit. An valeat proceſſus. Reſpondeo ſic niſi excuſator obtulerit ſe probaturum & iudex contempſerit. de appel.c. interpoſita. Saluum tamen eſt ius parti petendi reſtitutionem ex cauſa iniuſtæ abſentiæ.C. qũo & quando iudex l.ab eo. ff.de in integrum reſtitu.l.fina. & ibi notatur. Nõ enim eſt neceſſe ad validitatẽ proceſſus quod citatio perueniat in notitiam citati niſi iudici conſtet de impedimento, vel per eum ſteterit quo minus conſtaret ſecundum Bar.in extrauaganti ad reprimendum.in verbo,neglexerit.

22 Trigeſimo quæro. † Excuſator in cauſa capitali allegat cauſas abſentiæ. iudex vult ꝙ ſatisfdet de illo preſentando tempore quo iuſta cauſa abſentiæ poterat eſſe finita. An id teneatur. Reſpondeo non quia nulla lex hoc dicit. Facit.ff.de colle.illic.l.iij.in fi.de trãſ. c.ij.de ſenten.excom.is qui.lib.vj.ſecundum Io. And.hanc quæſtionem latius proſequentem,& vt præmittitur concludentem in titulo de defenſore ſuper rubrica in additionibus Spe.

23 Trigeſimoprimo quæro. † Abſens impeditus impedimento puri facti conſtituit procuratorem ad agẽdũ & defendendum in cauſa capitali ſed nõ ad excuſandum ſeu allegandum cauſas abſentię. An poterit illas cauſas proponere. Reſpondeo ꝙ nõ habet dubiũ,quia ſi poteſt ſine mandato, multo fortius cum mandato generali. Sed dubium foret an poſſet cauſas abſentiæ iuris proponere cũ ad eas proponendas non fuerit expreſſe & ſpecialiter conſtitutus. quod non facit ad noſtrum opuſculum quo ſolum de excuſatore ſine mandato agimus. Domini tamẽ de Rota eorũ cõcluſione cccxxvj. tenent quod ſic. Adde rationem, quia habens certam formam mandati facit aliquid quod valet non eſt contra ſed iuxta mandatum,vt ad propoſitum dicit Io. And. in titu. de excuſatore, ſuper rub.in Specu.

24 Trigeſimoſecundo quęro. † An cauſæ poſsint contra voluntatem rei allegari, & probari. Reſpondeo non,cum per allegationem cauſarum abſentiæ ſola contumacia excludatur vt dictum eſt in xxvij.quęſtione, quæ contumacia volente reo excludi non poteſt. Sicut dicimus in coniuncta perſona quę contra voluntatem domini non admittitur,vt notatur in Spec.de coniuncta perſona verſi.licet autem,& verſi.item quod agit contra voluntatem,licet ad allegandum cauſam innocẽtiæ excuſator reo inuito admittatur,ff. de pœ.l.ſi non defendantur,ff.de quęſt.l.j.§.ſi quis vltro.patet ex dictis in xij.q.cũ duabus ſeq. Ratio differentiæ eſt,quia pœna contumaciæ reſpicit annotationem bonorum ſeu damnum burſale,pœna innocẽtiæ reſpicit perſonam cuius correus dominus nõ eſt ff.ad l. Aqui.l.liber homo.ff.de app.l.non tantum. Si tamen pęna nocentis reſpiceret burſale damnum non poſſet abſentia innocentiæ allegari inuito abſente,quia poteſt pati ſe damnari. Rurſus ſi abſens poſſet damnari ad mortem ex forma ſtatuti,non poſſet præponi cauſa abſentiæ eo inuito;quia cauſa abſentiæ non excludit delictum,ſed innocentia ſic.

25 Trigeſimotertio † An excuſator poſſit allegare abſentiam eius contra quem petitur executio ſententiæ. Aduerte pro deciſione huius quæſtionis Io. And.in tit.de executio.ſenten.§.fin. ſuper verbo, duodecimo in additionibus Spe.quærit an petens executionem ſententiæ neceſſe habeat admittere defenſorem qui offert pro condemnato, & poſt argumenta pro & contra concludit per l.j. ff. de fide inſtru.l.fideiuſſ.pro venditore, & l.an tamen, in prin.ff.de iudi.ſolui.ver.condemnato fideiuſſore reus ad defenſionem non admittitur,ꝙ admitti tur ſi facere velit quod facit dominus,& aliquantulum plus ſcilicet ſatisdare.Et ſi hoc faciet recte defendet ff.de procu.l.ſed & hæc.§.defendere,& l.fi.de iudi.l.recte defendit. Sed dominus aut ſolueret aut annullaret ſententiam. Ad hoc ergo faciendum admittẽdus eſt defenſor. Audiet ergo dicens actorem habere rem petitã vt ſequitur ver. xvii. vel ſi aliam exceptionem doli opponere ſit paratus & probare. In his enim & ſimilibus hoc expreſſo a iudice in alijs non ſed fiet executio.C. de app.l.ſi contra maiorem. ſi enim vellet litem conteſtari ſuper actione iudicati, vel facere ꝙ dominus non poſſet non admitteretur ſecundum Io. And. Ad propoſitam ergo qõnem ſi excuſator allegaret cauſas abſentiæ neceſſarias,quas allegare poteſt,vt dictum eſt in ij.q.ad finem;ꝙ condemnatus poſſet apponere, & probare exceptiones quæ ſententiam annullarent,vel ad finem vt ſolueret audietur aliter non. Opponere autem illas excuſator nõ poſſet ſine ſatiſdatione de rato. Et merito,quia aliud eſt allegare abſentiam ad finem differendæ executionis quod licet. Aliud opnere exceptiones doli metus & ſimilia propter abſentiam,ad finem tollendæ executionis, quod nõ licet ſine mãdato,vel ſatiſdatione, quia neſcit

an

an dominus velit illas opponere vt dictum est in ij.q. Posset tamen probare ꝙ sententia fuerit satisfacta ne bis fiat executio, sicut in principali potest probari debitum quod petitur satisfactum in causa in quaꝫ ad diffinitiuam deueniri potest, per ea quæ dicta sunt in d.ij.q.& iij. Et si probaret pronuntiaretur sententiam non mereri executionem sicut in principali absolueretur reus, vt dictum est in x.quæst. Et si non probaret puniretur & condẽnaretur in expensis, vt in principali dictum est in vj.q. Conclude ꝙ excusator admittetur ad allegandam absentiam vt dominus possit opponere exceptiones sibi de iure vel secundum formam statuti competentes contra sententiæ executionẽ, non alias, vt dixi.

Explicit per prædicta tractatellus de excusatore sine mandato. æditus per eximium ac præclarissimum V. I. Doct. do. Antonium de Cannario, cuius anima requiescat in pace, quẽ edidit anno natiuitatis domini nostri Iesu Christi M.cccc.xlvj.

SEQVVNTVR DVO CONSILIA in eadem materia Excusatoris, quæ cum reperiremus scripta in copia in fine suprascripti tractatus, Cum sint excellentissimorum doctorum, Conueniens visum fuit imprimere.

CONSILIVM D. MARIAni Sozini Senensis. super Excusatore absentis recipiendo.

OMNIPOTENS Deus ad sit, Spiritus sanctus illuminet intellectum. Prædictã dubitationem in huiusmodi casibus per Senenses iudices ad punienda maleficia deputatos frequenter dubitationem fieri intellexi. Apud ques ex duplici capite dubitatio oriebatur. Primo per ea quæ traduntur in l.penul.§.ad crimen.ff.de publi.iudi.& in l.ferũ quoque.§.publice.ff. de procura. in c. veniens de accusa. vbi hanc materiam latissime tractaui. & in l.reos.C.de accusa. Secundo oriebatur dubitatio vigore prædicti statuti disponentis ꝙ testes non possint produci nisi per principales.& in præsentiarum recordor ꝙ in quatuor causis obtinui ꝙ admitteretur quis ad probandum innocentiã absentis rõne interesse reipublicæ. cuius interest potius nocentem absoluere quam innocentem cõdemnare. vt l.absentem.ff.de pœnis.& in d.l.reos cum similibus. Prima fuit quædam causa Saluatoris de Petra Mala. qui super platea interfecit Ludouicum de Forliuio conductorem gentium armorum, quem dominus Thomas Doccij & ego defendimus faciendo comparere defensorem pro suo principali interesse reipublicæ ne innocens condemnaretur.& sic fuit liberatus, & apparet liberatio & absolutio in archiuo publico. Secunda causa fuit cuiusdam Nicolai Antonij manumissi qui adhuc viuit & mihi vicinus. Et si nunc esset in ciuitate scio ꝙ habet processum & consilium meum pœnes se. quod ad vos transmitterẽ,& pro posse conabor cras habere. Tertia fuit cuiusdam Antonij mediarij Gasparis Petri de Verdellis. Quarta fuit duorum Mediariorum Benedicti Blasij Roberti, qui interfecerunt quendam virum satis robustum & fortem, qui vocabatur Nanes de Sutra. quorum omnes absolutiones possumus videre in archiuo publico Bicherne. Et si diceretur non esse iudicandum exemplis. ego fateor. sed tamen hoc dixi vt cognoscatur stilus & practica. immo etiam consuetudo quæ est optima legum interpres. vt l.minime & l.inueterata. ff.de legi.in cap.dilectus de concessione præbendæ cum alijs vulgaribus. Sed omittendo exempla dico quod istud est clarissimum de iure, quoniam quotiescunque contra absentem potest procedi ad sententiam diffinitiuam admittitur excusator pro absente. ne absens indebite condemnetur. Hoc voluit domi. Anto. de But. in d.c.veniens per c.super his, de accusa. Vnde licet non possit interuenire procurator. tamen potest interuenire excusator. Admittitur enim defensor absentiæ instructor seu informator iurium absenti competentium. voluit Richardus de Salyceto in d.l.seruum quoque, in.§. publice. & Bartolo. de Saly. in d.l.reos.C. de accusationi. Quinimmo Dyn. in d.l.pen.§.ad crimen.ff. de publi. iudic. fortius voluit quod in omnibus casibus in quibus ex forma statuti proceditur contra absentem ad pœnam capitalem, potest non solum excusator seu defensor interuenire sed etiam procurator. quam sententiam etiam tenet Ioan. Andrę. in additio. Spec. in titu. de procuratore. §.j. versic. item quod causa est criminalis quasi in fin. & sic dicit tenuisse Iaco. de Arena. & Dy. consuluisse. Et predictam etiã opinionem sequitur nouissime Io. de Imo. in d.§. ad crimen. Sed quia constaret prædictum statutum, quia procurator non posset producere testes. Ideo obseruabimus quod compareat vnus de populo pro suo reipublicæ interesse ne absens indebite damnetur, qui non admittitur ad negandum sed ad confitendum factum prout gestum est, videlicet homicidium, mutilationem, vel quid simile. vigore cuius confessionis res publica & iudex inquirens habet fundatam intentionem suam. Et sic cessat illud ꝙ pro absente non debet admitti. quia non potest videri qua trepidatione, quo colore, quo pallore, titubatione, ac variatione reus loquatur quia prædicta procedunt quando comparens negare. secus si confiteretur, quia quo casu vt dixi fundata est intentio curie. Et ideo debet talem excusationem & defensionem pro interesse reipublicæ admittere & omnibus modis debet perquirere veritatem per notata.xxx. questione. v.c. iudicantem.& in auth. qui semel.C. quomodo, & quando iudex. &,in l. ampliorem. C. de appella. & licet gloss. ibi dicat quod sit speciale in causa appellationis. tamen Bart. ibi tenet contrarium. facit etiam quod notat But. in l. iiij.§.hoc autem iudicium ff. de dam. infect. & quod notatur in l. si non defendantur.

fendãtur.ff.de pœnis'. & xxxiij.q.viij.c.occidit, & l.j.§.fin.ff.de quæstioni.& in l.qui cum maior. .§..libertus. & .§. seq.ff.de bonis liberto.facit.l. penul.ff.de interrogat.actio.Dixi latisſime in d.c. veniens. Vnde' concludo quo ad terminos noſtros quod ſolitus ſum dare triplicem formam ad defendendum innocentem & euadendo formã pro hibitiuam dicti ſtatuti. Prima eſt quam ſtatim dixi quia comparet vnus pro ſuo reipublicæ intereſſe,& confitetur talem inquiſitum commiſiſſe homicidium prædictum in inquiſitione contentũ, ſed licuiſſe ſibi ratione defenſionis, vel quia bannitus &c. Nam hoc caſu clariſſimum eſt ꝙ ipſe dicitur principalis,& ſuo nomine dicitur producere teſtes. Secunda practica eſt,ꝙ ipſe excuſator reddit iudicem inquirentem certiorem, & iudex ipſe ex officio ſuo citet & examinet teſtes, quia hoc facere debet per iura ſuperius allegata. Et quia cum verſetur publicum intereſſe debet ſuper hoc impartiri officium ſuum vt traditur in d.§.hoc autem iudicium.& in c.ad noſtram.de iureiurando.& notatur in l.properandum.§.ſinautẽ reus.C.de iudicijs. Tertia practica eſt vt ipſe iudex inſtante excuſatore vel ex officio ſuo mittat ad locum in quo inquiſitus deſijt,& ſcribat iudici illius loci ꝙ recipiat teſtes quos inquiſitus producere voluerit.& ſic conſultus ex prædictis concludo & de ſubſcriptione requiſitus.

Ego Marianus Sozinus Senenſis vtriuſque iuris Doct. & ſacri conſiſtorij aduocatus ſubſcripſi ſolitoque ſigillo,ſigillaui.

CONSILIVM D. THOMÆ Doccij Senenſis, De contumace non condemnando probata innocentia.

OMNIPOTENTIS Dei poſtulato ſubſidio. In preſenti cauſa Saluatoris de Petra mala. Dico principaliter ꝙ duo ſunt videnda. Primũ an in cauſa dictus ſer Nicolaus defenſorio nomine interuenire poſſit ad oſtendendum de innocentia dicti Saluatoris. Secundo, an præſuppoſito ꝙ poſſit interuenire, debeat iudex abſoluere dictum Saluatorem, ſi per dictum defenſorem clare oſtendatur de innocentia dicti Saluatoris. Primo quam maxime ſupradicta cenſura municipali viſa Et quantum attinet ad primum omiſſis ſuperfluis. Dico breuiſſime dictum defenſorem ad innocentiam allegandam interuenire potuiſſe in hac cauſa, quamuis capitali per text. notabilem in l.ſeruum quoque.§.publice.ff.de procu.vbi probatur quod quilibet admittitur ad allegandas cauſas innocentiæ pro abſente, non tamen tanquam procurator ſed tanquam defenſor, licet Dyn.tenuerit idem fore in procuratore.Et hanc ſententiã de defenſore tenuit excellentiſſimus doctor Bart. in l.pen §.ad crimen.ff. de publi.iudic.& d.§.publice.& in extrauaganti ad reprimen. in glo.ſuper verbo legitime. Mouetur quia etiam in criminalibus nullo interueniente, ſi iudex procedit contra abſentem, debet veritatem omnibus modis perquirere. vt in auth. qui ſemel.C.quomodo & quando iudex. & in l.ampliorem.C.de appell. Et facit quod notat Bart.in l.iiij.§. hoc autem iudicium,de dam.infec. & facit quod notatur in l. ſi non defendantur.ff.de pœnis.& in l.j.§.fin.ff.de quæſtio.& in l. ſi cum maior.§. ſi libertus &.§.fi.ff.de bonis liberto.;& optime probatur in d.§.publice.dum dicit quemuis pro eo verba facientem & innocentiam excuſantem. Et hanc opinio.ſequutus eſt Bar.tanquam veriſimam in d §.ad crimen. Hanc etiam opinio. videtur ſequi in effectu domi. Anto.de But.poſt Innoc.in c.veniens.de accuſa.& eſt communis & rationabilis. Vnde conoludo in hoc primo dubio quod in cauſa quantuncunque capitali in qua abſens damnari poteſt vel de iure communi, vt in aliquibus caſibus nota. in d.§.publice.&.§.ad crimen. per Barto.vel etiam ex forma ſtatuti ſemper defenſor interuenire poteſt ad allegandas cauſas innocentiæ, non tamen tanquam procurator.ſed tanquam defenſor & inſtructor ſeu informator veritatis, tanquam iudici aſſiſtens. Sicut dicimus in ſimili de legitimo aſſiſtente.ff.de inofficio.teſtamen.l.ſi ſuſpecta. & ꝙ Bart.in l.ſi vna.ff de adop. & per Cano.in capit. cum ſuper.de re iudica. Et rationem differentiæ inter procuratorem & merũ ;defenſorem aſſignat Bart.in d verſic.legitime in extrauaganti. Nam ſi in capitalibus poſſet' procurator interuenire ad opponendum exceptiones peremptorias in caſu quo abſens poſſit damnari, nunquam vel raro aliquis damnaretur, quia procurator ſemper negaret contenta in inquiſitione vel accuſatione.& ſic incumberet onus probandi iudici, quia cum reus non fuerit contumax per comparitionem procuratoris,non habetur pro confeſſo, nec poſſet damnari. Sed in defenſore non eſt ſic, quia ex contumacia rei non comparentis, ſatis dicitur fundata intentio iudicis, quia habetur reus pro confeſſo, & ſi aliter non probaretur de innocentia rei poſſet iudex talem contnmacem & ficte confeſſum condemnare. Sed ſi de innocentia conſtitit nõ poteſt iudex ex illa ficta confeſſione reum condemnare vt ſtatim dicetur.

Quantum autem ad ſecũdum dictum licet prima fronte dicendum videatur quod ex quo apparet de confeſſione dicti Saluatoris inducta mediante eius contumacia,poſſit & debeat condemnari ad pœnam mortis per l.j.C.de confeſſis.& in l.pro hære.ff.ad l.Aqui.& maxime quia idem operatur ficta confeſſio quod vera.ff.locati qui ad certum,& l.ſingularia.ff.ſi cer.peta.& l. eius qui delatorem ff.de iure fiſci. Si ergo vere fuiſſet confeſſus ſe dicere;homicidium commiſiſſe deberet condemnari.ergo etiam ſi ficte fateretur. Præterea cũ ſtatutum ſupradictum tribuat formam dicẽdo quod reus inquiſitus debeat;citari intra tres dies, & ſi non venerit habeatur pro confeſſo, & ſi non ve-

nerit

nerit ad mandatum poteſtatis condemnetur. Vnde non videtur ab iſta forma recedendum, maxime cũ videatur impoſita neceſsitas iudici l. Seia. ff. de auro & argẽ. lega. & l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſa. Sed his non obſtantibus arb tror partem contrariam de iure veriorem, quia licet ſtatutum fingat contumacem haberi pro confeſſo & tanquam confeſſum condemnari debere tamen negari non poteſt ꝙ iſta non ſit ficta confeſsio. Sed quando concurrit fictio & veritas circa idem ſubiectum & eiuſdem temporis, attendimus veritatẽ & non fictionem. vt eſt caſus in l. filio quem pater, ff. de lib. & poſthu. & per Bar. in l. j. §. hoc autem ſenatus. ff. ad Sylla. Cum ergo ſit probatum de veritate & innocentia dicti Saluatoris, non debet iudex ex dicta ficta confeſsione reum condemnare, immo fortius ſi expreſſe Saluator fuiſſet cõfeſſus ſe interfeciſſe dictum Ludouicum, & tamen appareret dictum Ludouicum non fuiſſe interfectum a dicto Saluatore, ſed ab alijs, debet iudex eum abſoluere, non obſtante dicta vera confeſsione, vt eſt tex. notabilis in d. l. inde Neratius. §. fin. ff. ad l. Aqui. Nec ſufficit Ludouicum interfectũ fore ab alio vt prædictus Saluator condemnetur, licet in actione legis Aquiliæ ſufficiat ad condemnandum a quocunque homicidium factum fuerit, quia in contrarium eſt ſpeciale in Aquilia, vt dicunt ibi glo. & Docto.

Nec obſtat dictum ſtatutum dicens contumacẽ & bannitum debere condemnari. quia debet intelligi niſi appareat de innocentia inquiſiti, ſicut intelliguntur & limitantur iura communia dicentia cõfeſſum debere condemnari. quia reſtringuntur & interpretantur niſi de innocentia appareat vt in iuribus ſupra allegatis. Immo fortius etiã ſi poſt ſententiam appareret de innocentia inquiſiti non debet iudex exequi talem ſententiam, vt d. l. j. in fin. de qnæſtio. & no. in d. c. veniens. Eſt enim talis interpretatio paſsiua quam ſtatuta recipiunt vt l. fina. §. in computatione. de iure deli. & in l. omnes populi. per Bartol. ff. de iuſti. & iur. facit l. ij. C. de noxa. cum ſimilibus. Et ſic concludo dictum Saluatorem fore de iure abſoluendum cum de innocentia ſua conſtet per dicta teſtium, non obſtante ſua contumacia & ficta confeſsione.

Et ita dico & conſulo iuris eſſe Ego Thomas Docij de Senis vtriuſque iuris doctor.

FINIS.

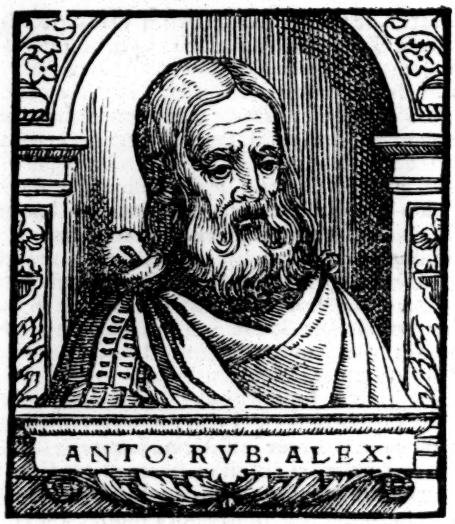

TRACTATVS DE POTESTATE PROCVRATORIS

& defenſoris in cauſis criminalibus ad interpretationem. §. ad crimen l. pe. ff. de publi. iudic. & §. publice l. ſeruum quoque ff. de procuratoribus.

AVCTORE IOANNE ANTONIO Rubeo Iureconſulto & Patritio Alexandrino.

SVMMARIVM.

1 *Materia huiuſce tractatus eſt vtilis. & alta.*
2 *Damnari nemo debet ſine accuſatore, ne in priuatis quidem delictis, nedum in publicis.*
3 *Teſtificari quilibet permittitur, qui non reperitur prohibitus.*
4 *Accurare cuilibet permiſſum eſt. niſi prohibitus reperiatur.*
5 *Accuſator ſe ad pœnam talionis inſcribere debet.*
6 *Accuſator & accuſatus in pari cuſtodia detineri debent. Aliter tamen de conſuetudine ſeruatur. num. 7.*
8 *Inſcriptio ad pœnam talionis, teſte Alberi. amplius fieri non ſolet.*
9 *Pœna talionis introducta eſt à lege antiqua, media iuris prudentia, Cæſarea & Pontificia.*
10 *Accuſator in crimine publico quare procuratorem conſtituere non poteſt.*
11 *Diſpoſitio. §. noſtri, an in his caſibus procedat, in quibus non habet locum pœna talionis.*

12 Procu-

12 *Procurator an constitui possit ad crimina persequenda, vbi proceditur per viam inquisitionis seu denuntiationis.*
13 *Procurator constitui non potest ex parte inquirentis aut denuntiantis in crimine publico.*
14 *Iudicium publicum quotupliciter sumatur.*
15 *Pœna talionis in quibus iudiciis locum habeat, et in quibus non.& nu.24.& 34.*
16 *Desistiens ab accusando, & persequendo crimen publicum, incidit in Turpillianum.*
17 *Turpillianum habet locum in crimine publico.*
18 *Publica iudicia etiam sunt illa, in quibus quis extra ordinem punitur.*
19 *Tex. iste loquitur de publico iudicio, tamen secundum communem opinionem habet etiam locum in priuato.*
20 *Delictorum priuatorum quædam sunt nominata quædam innominata.*
21 *Intellectus l. si quis ex domo. ff. vi bono. rapt.*
22 *Titulus de priuatis delictis, de nominatis delictis loquitur.*
23 *Titulus de extraordinariis criminibus, de delictis innominatis loquitur.*
25 *Pœna Turpilliani non obtinet in priuatis delictis.*
26 *Appellare non potest alius pro alio in criminalibus.*
27 *Criminis appellatione, tam priuatum quàm publicum, & tam leue quam graue continetur.*
28 *Causæ capitalis appellatione quid veniat, & nume. 203.*
29 *Relegatio largè pœna capitalis dicitur.*
30 *In casu l seruum quoque § publice, ff. de procura. traditur pro regula, q. in causis capitalibus datur defensio.*
31 *Absens vbi potest condemnari in criminalibus, ibi procurator admittitur, & an semper locum habeat, vide nu. 279 285. & nu. 331.*
32 *Tex. noster secundum Ang. & Imo. restringitur in sententia annotationis bonorum.*
33 *Intellectus l ii. C. de procur.*
35 *Argumentum valet de ciuilibus ad criminalia.*
36 *Procurator admittitur in ciuilibus, etiam vbi de crimine ciuiliter agitur.*
37 *Causa famæ & causa vitæ æquiparantur.*
38 *Procurator interuenire potest in causa famæ.*
39 *Appellari posse pro reo criminis condemnato, etiam eo inuito.*
40 *Absens potest ab alio defendi.*
41 *Transigere in crimine capitali licitum est, cura metum paruæ talionis.*
42 *Dilationes concessæ reo per dispensationem auct. offeratur, C. de lit. contest. non dantur in criminalibus.*
43 *Vulnerato mortuo, qui à pluribus est vulneratus, sed ab vno duntaxat mortaliter, an & quæ pœna omnes teneantur.*
44 *Intellectus ad l. iusta, ff. de manumiss. vindi & nume. 249.*
45 *Intellectus ad l. non tantum, ff. de appell. & nu. 128. 129. & 131.*
46 *Accusator quare non possit constituere procuratorem, & nu. 49 & 73.*
47 *Procurator, in actione populari ex parte rei potest admiti.*
49 *Legis ratione correcta, lex ipsa correcta videtur, & an id sit perpetuum, vide nu. 50.*
51 *Intellectus ad glo. in l. liberos, ff. de capit. diminutione.*
52 *Lex duplici ratione suffultæ, non videtur correcta, altera duntaxat ratione correcta.*
53 *Accusator procuratorem constituere potest, in iis casibus in quibus cessat pœna talionis.*
54 *Procurator quare non possit constitui in criminalibus ex parte rei. & nu. 65. 72. 73. & 74.*
55 *Intellectus ad l. fi. C. de iniur. & nu. 115. 194. 209 210. 212. 214. & 215.*
56 *Absens non debet condemnari in graui delicto.*
57 *Procurator an admittatur ex parte rei in criminalibus, vbi iudicium non posset reddi elusorium.*
58 *Depositio ab officio & beneficio trahit secum executionem.*
59 *Absens relegari potest.*
60 *Præsens videtur, qui accusatus semel comparuit in iudicio licet postea se absentet.*
61 *Intellectus ad c. veniens, extra de accusa.*
62 *Procurator potest constitui in causa relegationis, secundum veram opinionem.*
63 *Præsens quatenus censeatur qui procuratorem dimisit.*
64 *Præsentia vera requiritur, non autem interpretatiua, in causis grauibus.*
66 *Intellectus ad glo. l. non solum, in fi. ff. de procuratori.*
67 *Intellectus ad. §. publica, in l. seruum quoque, ff. de procuratori. & nume. 68. 177. 200 & 331.*
68 *Intellectus ad tex. nostrum, & ad l. reos, C. de accusationi.*

69 *Absens ex iusta causa, in criminalibus potest constituere procuratorem.*

70 *Ratio quare vbi proceditur contra absentem, nõ admittitur procurator.*

71 *Intellectus extrauagantis ad reprimendum, in ver. legitimè.*

74 *Reus in criminalibus suis defensionibus renunciare non potest.*

75 *Lex in criminalibus magis considerat præiudicium partium, quàm reipublicæ.*

76 *Procurator frustra interuenit ad persequendum crimen publicum.*

77 *Iura prohibentia procuratorem constitui ferè omnia loquuntur in criminibus publicis.*

78 *Aug. noua opinio. quod in crimine publico siue imponatur pœna corporalis, siue pecuniaria constitui non possit procurator. & nu. 83.*

79 *Publicorum iudiciorum quædam sunt capitalia, quædam non.*

80 *Crimina priuata an possint indistinctè per procuratorem exerceri.*

81 *Intellectus ad l. i. C. vt tam ciui. quàm cri. cau.*

82 *Intellectus ad l. i. an per ali. cau. appell. & num. 121. 134. 197. 202. 222.*

84 *Intellectus ad l. tunc conuenit. C. de accus.*

85 *Dispositio nostri §. nedum in crimine publico, sed etiam in priuato locum sibi vendicat.*

86 *Procurator an admittatur in causa suspecti tutoris. & nu. 264. & 268.*

87 *Procurator an admittatur in criminibus, vbi per viam inquisitionis proceditur.*

88 *Procurator non admittitur ad opponendum de crimine per viam exceptionis ad finem opponendi.*

89 *Libellus per procuratorem offerri non potest in causis criminalibus.*

90 *Procurator non admittitur in criminalibus, nec in medio quidem causæ.*

91 *Genus cum remouetur, remouetur quælibet eius species, & an id sit perpetuum, vide nu. 113. & 220.*

92 *Procurator constitui non potest, ad respondendũ positionibus in criminalibus, vel confitendum delictum.*

93 *Accusatus de vulnere an possit respõdere per procuratorem, interim dum dubitatur an vulnus sit letale.*

94 *Procurator vtrum possit admitti in ea causa criminali in qua, duæ pœnæ pecuniaria & corporalis, alternatiuè imponuntur. Et quid si copulatiue. nu. 100. & nu. 307.*

95 *Procurator constitui non potest in casu, in quo lex constituit reum puniendum tali pœna, vel alia.*

96 *Procurator ad esse nõ potest, vbi pro delicto agitur principaliter ad infamandum.*

97 *Procurator alieno nomine condemnatus non efficitur infamis.*

98 *Procurator an admittatur in causa criminis, pro quo potest imponi pœna perpetui carceris.*

99 *Pœna perpetui carceris æquiparatur damnationi in opus publicum.*

101 *Causa quæ nocet attenditur, vbi concurrit cum causa quæ prodest, & an hoc sit semper verũ, vide nu. 308. 309.*

102 *Procurator an possit interuenire pro eo, qui ex statuti forma potest impune offendi,*

103 *Procurator admitti non potest, vbi pœna arbitrio potestatis imponitur.*

104 *Procurator ad accusandum testes de falso, non potest ab eo constitui, qui è carceribus aufugit, ad quos in perpetuum damnatus fuerat.*

105 *Filii nec vxor in causa criminali procuratores constitui possunt.*

106 *Procurator nunquid cõstitui possit in causa criminali, in qua virtute statuti potest procedi cõtra absentem.*

107 *Accusatus vel inquisitus procuratorem constituere non potest etiam ad confitendum delictum.*

108 *Princeps an & quomodo possit facere per suum rescriptum q̃ admittatur procurator in causa criminali.*

109 *Procurator q̃ non admittatur, introductum est propter grauitatem causæ.*

110 *Restitutio in integrum aduersus sententiam lata in causa criminali, an possit per procuratorem peti.*

111 *Procurator interuenire non potest, vbi pœna ipso iure imponitur.*

112 *Procurator an possit interuenire in causa criminis, quando accusatus vel inquisitus est præsens in iudicio.*

113 *Accusator an possit oblato libello cõstituere procuratorem in cæteris actibus causæ.*

116 *Procurator an admittatur pro reo criminis carcerato. & nu. 118. 120. 123. 133. & numero 136.*

117 *Dominus admittitur procurator pro seruo carcerato,*

cerato, nec ſolus dominus, ſed & quiuis alius.

119 Incarceratus an poßit conſtituere procuratorem ad omnes actus præter quàm ad litem contectandam.

122 Intellectus ad l. miles §. quidam, ff. de adulter. & nu. 135.

123 Reus et accuſatus de cauſa capitali ſolet in vincula detrudi.

124 Intellectus ad l. ſeruus, & l. ſciendum ff. de publi. iudici.

125 Intellectus ad leg. ſi non defendantur, ff. de pœnis.

126 Vxor pro intereſſe ſuo poteſt prohibere, ne bona mariti publicentur,

127 Tertius in crimine publico admittitur pro ſuo intereſſe.

130 Intellectus ad l. addictos. C. de appel.

132 Intellectus ad l. de minore §. tormenta, ff. de quæſtioni.

137 Reus criminis tenetur reſpondere poſitionibus per verbum veritatis, & non per verbum credo.

138 Procurator an & quando admittatur pro accuſato in crimine hæreſis, & nu. 143.

139 Bonifacius viii. inſtante Francorum Rege, fuit de hæreſi accuſatus.

140 Procurator conſtitui poteſt in criminibus in quibus damnatur memoria defuncti.

141 Pœna priuationis omnium bonorum, cauſæ criminali æquiparari videtur.

142 Memoria hæretici aut proditoris, poſt eius mortem damnanda eſt.

144 Intellectus ad c. filii, de hæreti. lib. vi.

145 Teſtes inhabiles admittuntur in criminibus, in quibus damnatur memoria defuncti.

146 Procurator an poßit conſtitui, vbi pro re familiari proponitur accuſatio.

147 Procurator an admittatur in cauſa ſeruitutis.

148 Intellectus ad l. i. C. de aſſertio. tollen. & numero 262.

149 Accuſatum quæ perſonæ admittantur ad defendendum pro ſuo intereſſe.

150 Seruum accuſatum quatenus dominus poßit defendere.

151 Fideiuſſor de iudicio ſiſti comparendo pro domino pœnam euitat.

152 Vniuerſitas an poßit comparere per procuratorem in cauſa criminali.

153 Syndicus an poßit accuſare nomine vniuerſitatis ſyndicario nomine.

154 Vniuerſitati delinquenti cuiuſmodi pœna imponatur.

155 Procurator quando interuenire poßit in cauſa adulterii.

156 Procurator admittitur ad dicendum ſententiã criminalem nullam.

157 Inquiſitionem inepte formatam, vel calumnioſam dicere uolens poteſt ad hoc ipſum dicendũ conſtituere procuratorem.

158 Procurator admittitur ad opponendum exceptiones impedientes proceſſum in cauſa criminali.

159 Illuſtres perſonæ poſſunt in criminalibus procuratorem conſtituere, & vide nu. 194.

160 Contumax vbi ex ſtatuto habetur pro confeſſo, ibi quis iudicium exercet per procuratorẽ. & nume. 165.

161 Abſens vbi virtute ſtatuti damnari poteſt, ibi quis officio procuratoris fungi poteſt.

162 Proceſſus criminalis cum procuratore factus an valeat, ſi nihil contra procuratorem opponitur.

163 Familia de Leonate inclyta ciuitate Papiæ eſt illuſtris.

164 Procurator admittitur pro reo accuſato vel inquiſito. vbi delictum commiſſum eſt impunibile.

165 Accuſatus vel inquiſitus contumax, ſi ex forma decreti habetur pro confeſſo vel conuicto, an quilibet penitus extraneus, poßit eius innocentiam oſtendere.

166 Procurator an interuenire poßit pro accuſato ad petendum admitti teſtes ſuper innocentia eius.

167 Vulneratus an poßit comparere pro vulnerante, ſeu inquiſito de vulnere.

168 Exculpatio vulnerati prodeſt inculpato ſeu inquiſito quo minus ex iudiciis torqueri poſſit.

169 Procurator admittitur pro accuſato ad allegandam cauſam quæ patet ex actis, & quæ notoria eſt.

170 Accuſatus an poßit eſſe procurator alterius, qui de eodem crimine eſt accuſatus.

171 Procurator an admittatur vbi per viam inquiſitionis proceditur.

172 Procurator an poßit interuenire in proceſſu criminali ad concludendum in cauſa. & numero 174.

173 Probationibus renunciari an & quando poteſt

in criminalibus. & nu. 174

175 *Procurator admittitur in criminalibus ad allegandum causam absentiæ. Et quid illa allegatio operetur.*

176 *Sententia in quibus casibus de iure fieri potest absentem.*

177 *Fœmina an admittatur ad allegandum causas absentiæ in causa criminali.*

178 *Allegans causam aliquam absentiæ in causa criminali, an teneatur satisdare de iudicatũ soluendo, vel de præsentando ipsum absentem.*

179 *Iudex ex eius officio tenetur defendere et quærere innocentiam rei. & nu.* 201.

180 *Allegans causam absentiæ in causa ciuili, an & quando satisdare debeat. & nu.* 181.

181 *Cautio de iudicatum soluendo non potest cadere in criminalibus.*

182 *Allegare causas absentiæ an posit, habens mandatum ad defendendum, & ad allegandum causas causæ.*

183 *Inducta ad augendum non debẽt operari diminutionem.*

184 *Qui vt procurator admitti non potest, admittitur vt defensor.*

185 *Allegans causas absentiæ an iurare debeat de calumnia.*

186 *Allegare causas absentiæ minoris accusati vel inquisiti an quilibet posit, an vero solus tutor vel curator ad hoc ipsum admittatur.*

187 *Lex generaliter loquens debet generaliter intelligi.*

188 *Lex lata fauore publico interpretatione est adiuuanda.*

189 *Processus factus contra absentem neglectis allegationibus causarum absentiæ an sit nullus. & nu.* 191. *&* 334.

190 *Intellectus capitu. interposita. extra de appellatio.*

191 *Iudex non admittens volentem probare causam absentiæ, an faciat processum nullum.*

192 *Procurator non potest interuenire ad prosequẽdum crimen priuatum, pro quo venit imponenda pœna corporis afflictiua.*

193 *Pœna talionis habet locum in priuatis delictis vt in publicis.*

195 *Intellectus ad l. quicunque. C. de procuratoribus.*

196 *Procurator an constitui posit in causa criminali, in qua venit imponenda pœna relegationis vel remotionis. & nu.* 200. *&* 221.

198 *Relegatio differt a deportatione, & nu.* 229.

199 *Deportatus per ministros debet ad locum conduci, secus est in relegato.*

204 *Dictio vsque, stat exclusiue.*

205 *Relegatio an connumeretur inter pœnas publicorum iudiciorum.*

206 *Sententia annotationis bonorum non dicitur proprie sententia.*

207 *Sententia in criminalibns non potest ferri contra absentem, nec in causa appellationis, & quæ sit ratio. nu.* 224

208 *Pœna relegationis imponi potest pro crimine iniuriarum.*

209 *Procurator quare regulariter non admittatur in causa iniuriarum. & an speciale sit in illustribus, & in huiusmodi causis procuratores constituere posint. & nu.* 212. 216.

211 *Fustium ictibus & similibus pœnis quæ personæ subiici soleant.*

212 *Personæ illustres in crimine iniuriarum sola pœna relegationis affici debent.*

213 *Illustris non est afficiendus pœna corporali ob iniuriam etiam illustri personæ illatam.*

214 *Pœna capitalis aliquando pro iniuria imponitur.*

215 *Illustris persona prohibetur per se litigare, sed debet litigare per procuratorem.*

217 *Ratio diuersitatis dari non potest, quare magis liceat constituere procuratorem in crimine iniuriarum quàm in priuatis dèlictis.*

218 *Causa omnis æstimationis censetur capitalis.*

219 *Pœna ictus fustium relegationi. Equiparatur.*

221 *Interuentus procuratoris ad necessariam defensionem est permissus.*

223 *Procurator an interuenire posit in causa criminis pro quo quis ita relegatur in certum aliquem locum vt non liceat ei aliò se transferre, & nu.* 225.

225 *Relegati omnia iura retinent.*

226 *Deportatus non amittit ea quæ sunt iurisgentium.*

227 *Intellectus l. relegatorum. ff. de interdict. & relegat.*

228 *Sequestratio & depositio rei interim in facienda est dum suspenditur executio sententiæ super illa re ex aliqua causa.*

229 *Deportatio requirit formam actualem, vt ipse deportatus per ministros ducatur ad insulam.*

230 *Appellatio à ſententia per quam imponitur pœna maior relegatione, an per procuratorem agitari poſſit.*
231 *Sententia an in abſentem ferri poſſit, in cauſa appellationis vbi agitur de crimine.*
232 *Pronunciatum per appellationem extinguitur.*
233 *Inducta in odium contumacis, non debent inducì in eius fauorem.*
234 L. *fin.* C. *de iniuriis an procedat in Epiſcopis & aliis prælatis, ita vt teneantur conſtituere procuratorem.& nu.* 237.
235 *Intellectus ad c.*1.*& fi. de poſthu.*
236 *Intellectus ad c.quia epiſcopus iii.q.iii.*
238 *Epiſcopus eſt illuſtris. & nu.*242.*in fi.*
239 *Epiſcopus in ſcriptis citari debet.*
240 *Epiſcopus poteſt per ſubſtitutum ſententiam legere.*
241 L. *quicunque* C. *de procurato.an habeat locum in epiſcopo.*
242 *Intellectus ad c.fin.ii,q.v.*
243 *Procurator interuenire pcteſt in cauſa criminis, ex quo pœna maior relegatione venit imponenda.*
244 *Pœna depoſitionis ab ordine poteſt cadere in abſentem.*
245 *Ex grauiſſimis tantum criminibus quis ab ordine deponitur.*
246 *Vbi agitur de depoſitione ab ordine alicuius corporis ibi de iure ciuili non agitur de tam graui pœna.*
247 *Quatuor præcipuè dicuntur ordines ſacri, à ſanctitate, & caſtitate, & continentia.*
248 *Fama eius magis læditur, qui prohibetur publicis oneribus fungi.*
249 *Procurator admittitur in cauſa criminis, ex quo quis infamatur, ſi pro eo imponitur confiſcatio omnium bonorum, vel partis eorum.*
250 *Priuatio omnium bonorum cauſæ criminali parificari videtur.*
251 *Termini, in qualibet lege præſumuntur quòd ſint habiles.*
252 *Pœna quæ lædit æſtimationem, æquiparatur pœnæ ictus fuſtium.*
253 *Intellectus ad l. cognitionum.*§. *minuitur.ff. de variis & extraor.cognitio.*
254 *Cauſa ſeparationis thori an poſſit per procuratorem agitari.*
255 *Intellectus ad c.tuæ, de procuratori.*
256 *Separatio thori ſapit exilium.*
257 *Conditio importat formam.*
258 *Reuocatio in ſeruitutem cui pœnæ ſit æquiparanda, & an per procuratorem agitari poſſit. nume.*261.
259 *Pœnarum genera quot de iure ciuili.*
260 *Damnationi in metallum quæ pœna ſucceſſerit de iure canonico.*
263 *Intellectus ad l.non ſolum* §. *ſtatus, de procuratori.& nu.*266.
265 *Tutor non poteſt ita ſuſpectus poſtulari ciuiliter, quin reſultet effectus pœnæ criminalis.*
267 *Procurator non admittitur citra mãdatum ſpeciale vbi agitur de cauſa famæ.*
269 *Damnatus per procuratorem in cauſa famoſa an & quando efficiatur infamis.*
270 *Intellectus ad l.furti* §. *ſi quis alieno, ff. de infa.*
271 *Procuratoris appellatio quàm late pateat.*
272 *Procurare verbum, quàm ſit latiſſimum.*
273 *Procurator, an admittatur ex parte actoris, præſtita cautione de rato, vbi dubium eſt de mandato.*
274 *Inſtrumenta ad cauſam facientia oſtendens, an præſumatur habere mandatum ad agendum. & nume.*275.
Intellectus ad c.coram, de offi.delega.
276 *Intellectus ad l.reos.* C. *de accuſa.*
277 *Intellectus ad tex.in extrauag. ad reprimendũ in verb.perſonaliter, vel legitime.*
278 *Sequentia recipiunt interpretationem à præcedentibus.*
280 *Factum procuratoris ſolet obeſſe domino.*
281 *Mandatum ſpeciale requiritur ad matrimoniũ contrahendum.*
282 *Iurari de calũnia non põt ſine ſpeciali mãdato.*
283 *Abſenti accuſato vtilius eſt, & quis potius compareat defenſorio nomine, quàm procuratorio.*
284 *Tutor nomine pupilli accuſans. non obligat eũ ad pœnam talionis.*
286 *Procurator an poſſit conſtitui ad teſtes producendos, aut repetendos, vel alium articulum excepta ſententia.*
287 *Ponens videtur fateri contenta in poſitionibus.*
288 *Pœna pecuniaria pro homicidio imponi poteſt.*
289 *Procurator an poſſit interuenire in cauſa homicidii, pro quo imponitur pœna pecuniaria. & nume.*293.
290 *Cauſa originalis potius attendi debet, quam accidentalis, & nu.*294.
291 *Crimen quando cenſeatur capitale.*
292 *Luere in corpore eum debere, qui non habet in ære, quomodo intelligatur.*

295 *Pœna succedens in locum alterius pœnæ, debet sapere eius naturam.*

296 *Subrogatum stare in natura sui principalis quatenus verum sit.*

297 *Pœna pecuniaria vbi est a statuto pro homicidio imposita, cui pœna iuris communis. recessum videatur.*

298 *Procurator an ex parte accusatoris possit interuenire, vbi pro delicto publico venit imponenda pœna pecuniaria.*

299 *Agens actione populari ad defendendum, an procuratorem dare possit.*

300 *Intellectus ad l.licet.ff.de procuratori.*

301 *Delictum an desinat ex eo esse publicum, quòd pro eo imponitur pecuniaria pœna per statutum.*

302 *Procurator an possit in ea causa interuenire, in qua in defectum pœnæ pecuniariæ, imponitur pœna corporalis per statutum.& nume. 304. 306. 310.*

303 *Crimen non censetur capitale, vbi in defectum pœnæ pecuniariæ lex mandat imponi pœnam capitalem per officium iudicis.*

305 *Intellectus ad l.i.ff.de in lit.iuran.*

311 *Procurator quilibet admittitur pro reo criminis ad allegandum causas necessarias, quæ reũ ipsum impediunt venire.*

312 *Allegans causam absentiæ non tenetur cauere de iudicatum soluendo, quia non potest condemnari, nec contra eum fieri executio.*

313 *Allegans necessarias causas absentiæ an admittatur vbi statutum dicit quòd nulla defensio recipiatur.*

314 *Defensio est de iure naturali. & sic non potest tolli.*

315 *Excusator an admittatur sine mandato ad allegandum causas absentiæ.& nu. 221.*

316 *Citatus ad locum pestiferum comparere an tenetur. Et ob hoc excusatus fuit Gregorius xii. qui euocatus ad concilium Pisanum non accessit.*

317 *Locus ad quem quis citatur pro quibus debet esse securus.*

318 *Reus citatus an excusetur a contumacia propter hostilitatem quæ sit in territorio, per quod habet transire.*

319 *Impedimentum non censetur iustum, quod facile potest remoueri.*

320 *Principi concedenti saluum conductum non est facile credendum, si aut tyrannus est, aut non solet fidem datam seruare.*

322 *Citatus ad locum non tutum, in quo habet inimicitias capitales, non tenetur venire etiam si haberet literas salui conductus.*

323 *Contumacia sonat in delictum.*

324 *Delictum non præsumitur nisi probetur.*

325 *Nullus est ita insipidus qui non cupiat cruciatum corporis vel mortis periculum declinare.*

326 *Defensor quare non admittatur sine mandato ad opponendas exceptiones dilatorias & declinatorias, & an id sit perpetuum, numero 333.*

327 *Actoris interest, ne iudicium reddatur elusorium.*

328 *Aduersatiua sed, cuius naturæ sit.*

329 *Intellectus ad l.fi.ff.de requiren.reis.*

330 *Procurator aliquando defensor appellatur.*

332 *Absens cum condemnari non potest eius bona confiscantur.*

335 *Homicida absens qua cautela excusari possit, ut contra eum procedi non possit.*

336 *Exceptiones, quæ crimen tangunt, licet opponantur ad processum an possint per procuratore m opponi. & numero 337. 343. & numero 347.*

338 *Dispositionem omnem censeri debere ex eo, quod principaliter agitur.*

339 *Vbi quis principaliter de delicto inquiritur, ibi criminale & capitale iudicium principaliter tractatur.*

340 *Finis in omni dispositione est considerandus.*

341 *Ratio finalis quare in criminalibus non admittatur procurator.*

342 *Exceptio declinatoria an veniat appellatione defensionis.*

344 *Procurator an possit admitti ad opponendam exceptionem notoriam in causa criminali.*

345 *Notorium a quibus releuet.*

346 *Iudex quòd non possit supplere defectum partis in opponenda exceptione notoria, quatenus verum sit.*

348 *Ordo est, in notoriis ordinem non seruare.*

349 *Delictum quantuncunque notorium puniri non potest per iudicem competentem.*

350 *Exceptio incompetentiæ iudicis nunquam censetur excluſa.*

351 *Procurator an admittatur ad opponendam exceptionem peremptoriam, quę in vim peremptoriæ*

ptoriæ opponitur.

352 Dubietas ſiue ſit in facto ſiue in iure, non poteſt interuenire procurator.

353 Comparẽs pro accuſato & proponens quòd accuſatus non interfecit illum de quo accuſatur. non debet admitti.

354 Procurator non admittitur ad opponendũ quòd interfecti erat bannitus.

355 Exceptio banni an ſit declinatoria an peremptoria, & nu. 357.

356 Exceptio reſpiciens qualitatem perſonæ agentis, iudicanda eſt potius declinatoria, quàm peremptoria.

357 Statutum quòd bannito denegetur audientia in criminalibus, an eidem tollat ius agendi ipſo iure.

358 Verba non audiatur, an inducant declinatoriam an vero peremptoriam.

359 Intellectus clemen. conſtitutionem, de electio.

360 Accuſatus vel inquiſitus de crimine capitali qui ex forma ſtatuti non poteſt proponere aliquam exceptionem vel defenſionem niſi compareat perſonaliter, an proponere poſſit per procuratorem exceptionem banniti vel aliam exceptionem notoriam. remiſsiue.

361 Exceptio, quòd quis non fuit rite cancellatus de banno, an poſsit in iudicio deduci procuratorem.

362 Exceptio quæ ſeorſum à crimine uenit examinanda, an poſsit opponi & deduci in iudicio per procuratorem. & nume 367.

363 Intellectus ad l. ii. C. ad l. Flaui. de plagi,

364 Procurator admittitur in accuſatione falſi ciuiliter porrecta.

365 Procurator interuenire poteſt in actione furti ciuiliter mota.

366 Procurator an poſsit interuenire, vbi quis accuſat aliquem de crimine plagii, & obiicitæ exceptio quòd ſeruus in quem fuit commiſſum plagium erat ipſius ſurripientis.

368 Proceſſus criminalis, in quo non admittitur procurator reddatur nullus, ſi interueniat procurator licet non opponatur. & nu. 371. 375. 378. 382. 388. 391. 393. & numero 400.

369 Perſecutio eſt perfecta ſecutio.

370 Dictio fruſtra quam ſignificationem habeat & nu. 376.

371 Iudex in cauſa criminali procuratorem recipere non poteſt.

372 Sententia lata ſine cauſæ cognitione eſt ipſo iure nulla.

373 Cauſa ſtatutus prohibetur agi per procuratorem.

374 Dictio (penitus) importat actum eſſe nullum.

375 Actus valet, ſi ea fiunt per procuratorem, quæ per eum fieri non poſſunt, & pars non opponat.

377 Lex abhoret quòd iudex cognoſcat de crimine publico in abſentia accuſatoris vel accuſati.

379 Lex vult examinari cauſa capitalis in præſentia accuſatoris & accuſati.

380 Pœna calumniæ an poſsit per partem & iudicem accuſatori remitti. & nume. 382. cum ſequenti.

381 Intellectus ad l quamuis. C. de adulteriis. & nu. 399.

383 Vtilitas publica ſuadet calumniam & maleficia puniri.

384 Calumniæ poſſe aliquem accuſare, licet de ea nihil dictum ſit in primo iudicio.

385 Abolitio publica nec priuata prodeſt, fallaciter & per calumniam accuſantibus, nec ſpecialis indulgentia principis.

386 Intellectus ad l. fallaciter, & ad l. abolitio. C. de abolitio.

387 Iniuriam ex crimine priuato ſibi illatum licet poſsit quis remittere, quantum ad actionem ciuilem, tamen non poteſt paciſci de accuſando criminaliter.

389 Calumnia tendens ad vindictam publicam remitti non poteſt.

390 Sententia non tenet vbi iudex in plenario iudicio dicit ſummariè cognouiſſe.

392 Cautio præſtationis poteſt remitti procuratori.

394 Crimina punienda ſunt vndecunq; clareſcant.

395 Sententia lata pro vno in cauſa in qua agens non petit ſibi aliquid ſibi dari vel fieri, prodeſt omnibus.

396 Sententia pro procuratore accuſantis prodeſt accuſatori.

397 Calumnia accuſatoris & fallacia confutari debent.

398 Calumnia hoc ipſo remiſſa videtur, quòd non ſit probatum crimen.

401 Sententia lata ſuper confeſsione, & ſpontanea rei valet. ſi totum iudicium eſſet nullum, tanquàm lata ſuper notorio.

402 *Confessus non potest opponere de ineptitudine libelli.*

403 *Confessus per tormenta non potest opponere, & non potuit interuenire procurator.*

MATERIA huiusce tractatus vt Bartol. exorditur in hoc. §. ad crimen. est profunda & secundum Al
1 bert.† est solēnis & subtilis. Quorum sententiæ astipulari videtur Paulus Castrensis in l. seruum quoque. §. publice. ff. de procurato. qui hanc materiam nedum subtilem & vtilem, sed periculosam & confusam dicit: nec ab horum patrum sententia discedit. Ang. in l. reos. C. de accusa. qui & ipse subtilem vtilem & altram fore attestatur. Ego tamen quanto clarius & breuius potero in hisce caloribus enitar totis viribus eam vobis explicare: nōnulla pro planiori intellectu præmittendo: deinde ordinate ponam quāplures ampliationes & limitationes ad huiusce modi. §. vltra eas, quas tradunt Moderni in c. veniens. de accusa. quas ex post succincte, & tāto subtilius quantum potero disputabo: vt & procuratoribus si potero & causarum patronis eminentissimis satisfaciam. Est igitur primo præmittendum illud vul
2 gare † ꝙ sine accusatore nemo damnandus est. l. rescripto. §. si quis accusatorē. ff. de mune. & hon. quod non solum procedit in publicis criminibus, sed etiam in priuatis delictis. l. fi. vbi pulchre Alberi. ff. de in ius vocan. facit text. in c. j. vt eccle. benefi. & tradit Bar. in extrauagan. ad reprimen
3 dum in verbo per accusatione. † & sic vt quilibet admittitur ad testificādum qui vero reperitur
4 prohibitus l. j. de testi. † ita admittitur quilibet ad accusandum qui a lege non prohibetur glo. in rubri. C. qui accu. non possunt cum similibus de quibus per Hipp. in consili. lxxxiiij. col. j. non tamē ita passim, & ita facile cuipiam accusare permit-
5 titur: † quandoquidem oporteat qnemlibet accusatorem se ad pœnam talionis inscribere lege duodecim tabularum hoc dictāte. §. pœna. insti. de instit. de iniur. & l. si cui. ff. de accusa. & l. fi. C. eodē. quod etiā a lege canonica permittitur. viij. q. iiij.
6 c. j. & c. quisquis. ij. q. vltima. † immo accusator & accusatus debent detineri in pari custodia d. l. fin. C. de accu. & l. iij. ad l. Iuliam maie, & tradit Bar.
7 infra in ij. col. † est verum ꝙ Guid. de Suza. in l. fi. de accu. dicit: ꝙ sepe vidit peti ꝙ accusatori in carcerem detruderetur vna cum ipso accusato: tamen hoc nunquā de cōsuetudine seruatum fuit. & istud
8 est etiam de mente Bar. & Albe. in d. l. fi. Et † subdit Albe. ꝙ de consuetudine ampliꝰ nō fit inscri
9 ptio, † tamen hoc nedum a lege antiqua, ac media iuris prudentia, & lege cæsarea statutum est, sed
10 etiam a lege pontificia: † & hæc est potissima ratio, ꝙ ex parte accusatoris ad crimen publicū persequendū procurator constitui non potest: & non ab re dicit Alberi. in l. in priuatis. ff. ad Turp. ꝙ
11 † in hisce casibus, in quibus non habet locū pœna talionis, non procederet. §. noster quod non puto verum, & maxime; † quia in casibus in quibus procedit per viam inquisitionis seu denuntiationis, de quibus per Bar. in l. ij. §. si publico. ff. de adult. & in extrauaganti ad reprimendum in verbo per inquisitionem. & in verbo per denuntiationē. nō procederet huiusce modi. §. & tamen ipsemet Al-
13 be. in d. l. seruum quoq;. §. publice, col vj. vult † ꝙ etiam ex parte inquirentis seu denuntiantis procurator cōstitui non possit: cuius sententiæ astipulatur vulgaris regula. §. affinitatis, insti. de nupt. & l. si non lex Aelia Sentia, ff. de hæredi. insti. est verū ꝙ Io. de Anānia, in suo consi. j. refragari videtur opinioni Albe. in d. l. seruum. §. publice. crebrior tamen & solidior censetur sententia Albe, tum quia accusator & accusatus nō debent ad imparia iudicari: tum etiam quia ex parte denūtiati & inquisiti procurator ad crimen publicum perse quendum constitui non potest. ergo nec ex parte inquirentis seu denuntiantis per illud vulgare nō debet actori licere quod reo nō permittitur. Se-
14 cundo præmittendum est † ꝙ publicum iudicium pōt tripliciter sumi. scilicet stricte, & large, & largissime: vt Bal. Ange. & Imola dicunt in l. j. supra eodē. In hoc tamen tex. secundum Ang. & Imolā capitur stricte, & dicitur stricte publicum iudiciū vbi lege cautum est. ꝙ si publicum. & in hoc publi
co intelligit etiā l. infamē. eo. tit. & l. qui publico
15 ff. de accu. † & in hoc publico iudicio vbi est certa & determinata pœna habet locū pœna talionis.
16 vt tradit Alber. in l. in priuatis. ff. ad Turp. † & ille qui desistit ab accusando & persequendo cri-
17 mē publici iudicij incidit in Turpillianū: † quod solum vendicat sibi locum in crimine publico l. j. C. ad Turpi. & l. si quis repentes. §. fi. ff. ad Turp.
18 †; Sunt tamen quēdā publica iudicia in quibus ꝙs punitur extra ordinem, & pœna pecuniaria: vt in l. j. infra ad l. Iuliam. de anno. l. j. ad l. Iuliā de ambi. & in alijs casibus de quibus per Albe. in d. l. in priuatis, & in quibus probabiliter posset dici non habere locū huiusce modi. §. sed infra dicā. Ter
19 tio præmittendū est. ꝙ † licet tex. loquatur de publico iudicio tamen secundum communem opinionem habet etiam locum in priuato, vbi imponitur
20 pœna corporis afflictiua: † Et sciendum est ꝙ delictorum priuatorū quædam sunt nominata & quædam innominata. Nominata enim sunt furtum, in-
21 iuria, & rapina: † vt in casu l. si quis ex domo. ff.
22 vi bonorū raptorum: † & de his priuatis delictis
23 nominatis loqtur titulus de priuatis delictis. † Innominata autem sunt illa de quibus in titu. de ex-
24 traord. crimin. † & in his delictis, in quibus pœna non est determinata a lege, non habet locum pœna talionis: sed accusans punitur extra ordinem: quia etiam in his priuatis delictis proceditur extra ordinem. l. fi. de priua. delic. & l. in priuatis. ff.
25 ad Turp. † nec habet locum pœna Turpiliani de qua in l. iij. §. fi. ff. de præuarica. Quarto & vl-
26 timo præmittendum est: † ꝙ in hac materia sunt plures tex. qui videntur diuersimode loqui. & primo tex. in l. j. ff. an per alium cau. appella. qui loquitur in principio. ꝙ ī criminibus alius pro alio
27 non potest appellare: † tamen appellatione criminis tam priuatum quam publicum, & tam leue ꝙꝫ graue cōtinetur, iuxta l. leuia infra de accusa-

tamen

tamen ille tex.in verbo ſinautem.loquitur de cau
28 ſa capitali: † cuius appellatione ſtrictiſsime ve-
nit pęna ſanguinis.l.tranſigere.C.de tranſa. ſtri-
ctæ vero pęna damnationis in metallum, & de-
29 portationis.l.exiliũ ff.de interdi.& relega. † &
tamen eſt valde dubium an tex.noſter habeat lo-
cũm in relegatione quæ large dicitur pęna
capitalis.l.licet ff.deverbo.ſigni.Item tex in l. ſe-
ruum quoque .§. publice . de procuratori . tradit
pro regula . ꝙ in cauſis capitalibus defenſio da-
tur: ergo videtur, innuere ꝙ poſsit admitti pro-
31 curator† imo tradit pro regula, ꝙ vbi abſens po-
teſt condemnari in criminalibus, ibi admittitur
procurator:& tamen in hoc tex.Iuriſconſultus vi
detur innuere ꝙ poſsit ferri ſententia in abſentẽ.
32 dum dicit ſententiam differant:†& ideo iſte tex.
reſtringitur ſecundũ Ang.et Imo. hic in ſententia
annotationis bonorum. de qua vide practica Bar.
33 in l.j.ff.de req.reis:† Eſt & alius tex.in l.ij.C.de
procu.qui videtur innuere, ꝙ ſolum in cauſis pe-
cuniarijs poſsit cõſtitui procurator:& tamen alia
iura volunt, ꝙ vbi agitur de pęna remotionis ab
ordine alicuius dignitatis, quæ eſt minor pęna re-
legationis iuxta.l.j.ff. de iniu.vel de pœna inter-
dictionis loci vel patrocinij. iuxta.l. moris.ff. de
pœnis.ꝙ poſsit admitti procurator & propter iſta
iura quæ videtur adinuicem contrariam hec ma-
teria difficilis redditur.que quidem infra concor
34 dabo: Aduerte tamen dum ſupra dixi † ꝙ in de-
licto priuato non habet locum pœna ralionis: vt
declarat Albe.in l.in priuatis.ff.ad Turpil. quia
in contrarium videtur caſus in l.ſi. de priua.deli.
dum dicit nec cogendus erit in crimine ſubſcribe
re: quem tex.ponderat ibi Albe.& in l.ſi.C. de
iniu.conſidera ſi dici poteſt ꝙ iſta iura loquantur
de ſubſcriptione partis, quæ profitetur ſe velle
perſeuerare in accuſatione.de qua per Bar.in.l.ſi
cui.ff.de accu.vel dic.melius.ꝙ habet locum ſub
ſcriptio:ſed non quaſi ſit iudicium publicum. vt
dicit pulcher tex.in l.ſi.ff.de furtis.quia talis ſub
ſcriptio fit ad pęnam extraordinariam imponen-
dam arbitrio iudicis vt traditur in c.ſuper his, de
accuſa.& declarat Albe.in d.l.ſi. Summa hunc
tex. & eum diuide vt hic per Bar. cum quo tran-
ſeunt Benedictus de plumbino & Imola hic: alio
tamen modo cum ſummat Angelus hic.& diuidit
vt per eum:ſummarium placet:diuiſio autem mi-
nime:nam dubium faciebat in hoc tex.primo re-
35 gula quæ habet, ꝙ † per locum a ciuilibus ad cri-
minalia arguitur.l. abſentem vbi glo. Iacobus de
36 Arena, Petrus & cæteri.ff.de pœnis:ſed† in ciui-
libus admittitur procurator, & ante litem conte-
ſtatam. & poſt:ſiue agatur ciuiliter ex contractu
vel quaſi, ſiue agatur de crimine ciuiliter:de pri-
mo eſt tex.in l.j.§.vſus. de procu. de ſecundo eſt
tex.in c.tuæ.in fine.de procur. Secundo faciebat
37 dubium in hoc tex. nam † cauſa famæ & cauſa
vitæ ęquiperatur l.iuſta, de manu.vindi.& l.ſi.ff.
38 quod metus cauſa: † ſed in cauſa famę interuenit
procurator l.furti.§. qui alieno.ff.de infa. immo,
intereſt ipſius rei conuenti ꝙ poſsit conſtitui pro-
curator.quia quãdo procurator condemnatur, nec
ipſe nec dominus infamatur: Tertio faciebat du-
bium, nam ille qui proſequitur appellationem ac-
cuſati vel inquiſiti condemnati allegat cauſam
39 cauſæ: † & tamen inuito reo quis poteſt appella
re l.non tantum.de appell.& l.addictos, C.de ap-
40 pella † imo poteſt quis abſentẽ defendere l.ſi non
defendatur. ff. de pęnis & l.ij. infra de cuſto. re.
41 † Item quis poteſt ſine metu pęnę talionis in cri-
mine publico & capitali paciſci & tranſigere l.ſi
de præua.& l.j.de bonis eorũ qui ante ſenten.ſibi
mor.conſci. ſi ergo quis poteſt appellare inuito
reo, et poteſt tranſigere ſine metu calumnię ſiue ſit
accuſator, ſiue reus, quare non debet poſſe conſti-
tui procurator.prime rationi dubitandi reſponde
tur, ꝙ illa regula procedit vbi eſt eadem ratio, et
42 vbi contrarium expreſſe non reperitur:† & ideo
dixit ſingl'r Romanus ĩ ſingu. ſuo. dclxxxviij. ꝙ
dilationes indaciarum, quæ dantur reo per auc.
offeratur C.de litis conte.non datur in criminali
43 bus.hinc eſt ꝙ † ſi quis vulneretur a pluribus,&
ab vno mortaliter, ſi moriatur omnes puniuntur
pęna legis Aquiliæ l.item Mela.ff.ad l. Aquil. &
tamen non puniuntur pęna homicidij ſecundum
Anch.in conſi.cxvj.& Alex.in conſil.xvj.vol.j.
44 Secondę rationi dubitandi reſpondetur,† ꝙ l.
iuſta, loquitur quantũ ad cauſam manumiſsionis.
ga ſicut iuſta manumiſsionis eſt cauſa.vbi ſeruus
dominum liberauit periculo vitæ ita & periculo
infamię. Item illa regula procedit in bonis viris
l.iſti quidem,ff.quod met.cauſa. Sed apparent ra-
ri nantes in gurgite vaſto: non autem procedit in
delinquentibus. iuxta illud oderũt peccare boni
uirtutis amore. oderunt peccare mali formidine
pęnę. vel dic ꝙ cauſa famę æquiperatur cauſę cri
minali, vbi agitur ciuiliter. quia vtroque caſu
poteſt interuenire procurator.vel dic ꝙ ibi infa-
mia venit in conſequentiam,& iſto caſu admittitẽ
procurator. ſecus ſi principaliter,glo.in l.non ſo-
lum.in.§.ff.in gl.pen. ſupra de procurato.nam ſi
admittatur procurator ipſe non infamatur d.§.ꝙ
alieno,nec etiem dominus. Tertię rationi dubi
tandi d.l.non ſolum. vno modo reſpondet Albe.ĩ
d.l.ſeruum quoque.§.publice.ff.de procur.et dicit
ꝙ ille tex.procedit ex quadam coniunctionem,
quæ eſt inter homines. Alio modo reſpondet Bar.
in d.l.nõ tantum.circa fi. ꝙ ille tex.loquitur vbi
reus eſt incarceratus.ſed prima ſolo Albe.nõ con
cludit.quia attenta illa coniunctione deberet etiã
poſſe conſtitui procurator.non facit etiã opi.Bar.
quia tex.in l.j.ff.an per alium cau. vult abſolute
ꝙ in cauſa appelationis capitali non admittatur
45 procurator:† tu reſponde alio modo ꝙ tex.in l.
non tantum. videtur ſolum loqui de actu appella
tionis, non autem de ipſius proſequutione. & hoc
probatur in l.addictos, C.de app. & ratio poteſt
eſſe quia ſi laberetur tempus ad appellandum da-
tum, infereretur præiudicium ipſi reo irreparabi-
le.quia deberet decapitari.facit texr.in l. ſi quis
filio exhæredato.§. hi qui.ff. de iniuſt. rupt.irri.
teſt. Vltimæ rationi dubitandi reſpondetur, ꝙ
permittitur alicui ſiue ſit accuſator, ſiue reus
redimere ſanguinem ſuum per tranſactionem, nõ
46 tamen licet conſtituere procuratorem:† ideo vi-
denda eſt ratio, quare ſit accuſator non poſsit cõ-

ſtituere ꝙ

ſtituere procuratore, vt ſequamur ordinem iuriſconſulti hic: & Bar. aſsignat hic tres rationes vt hic per eum. Tu aduerte circa primum inquantũ Bar. dicit ꝙ ſi vera eſſet ratio Butr. ꝙ quis poſſet conſtituere procuratorem vindicando ſuam vel ſuorum iniuriã. arg. d. l. licet quia poteſt replicari ꝙ ille tex. ꝓcedit vbi quis agit actione populi, & principaliter, vel ſaltem ęque principali. ꝙ ſequitur intereſſe priuatum ſicut publicum, & ſi dicatur prout dicit hic Imol. columna xv. ꝙ ſaltem lite conte. in actione populi deberet admitti procurator. l. ſicui. §. primo de verbor. ſignificatio. et tamen text. noſter dicitur abſolute, ꝙ ad crimen publici iudicij perſequendum fruſtra interuenit procurator. ergo & ante & poſt lit. conteſta. replicari poteſt ꝙ non eſt abſurdum reſtringere text. in l. ſi cui. vt non procedat vbi agitur principaliter ad vindictam publicam ex crimine publico. arg. gloſſ. in l. die. in verbo quidam. C. qui accu. nõ poſſ. attento maxime quia in his criminibus publicis reperiuntur multa ſpecialia. vt ſupra dixi. Et ſi iterum dicatur aduerte, quia tex. noſter procedit etiam in crimine priuato. dico ꝙ eſt val de dubium, an iſte tex. locum habeat in crimine priuato, & infra demonſtrabo ꝙ ſolum habet locum in crimine publico, reſpondendo ad l. fin. C. de iniu. alio modo ꝓ̃ faciant Mod. ī d. c. veniens. de accuſ. & ꝙ hæc ratio ſit vera innuit tex. dum dicit ꝙ fruſtra interuenit procurator. qui innuit ꝙ ex quo eſt crimen publici iudicij, ad eum perſequendum non poteſt interuenire procurator. & ita intelligunt tex. hunc Mod. Senen. in d. c. veniens in. v. col. ver. circa primum. & in ver. ſexta ratio ſed iſte intellectus non eſt tutus. quia tex. poſtea ſubdit, & multo magis ad defendendum.

47 † & tamen in actione populari ex parte rei poteſt admitti l. qui populari actione. ff. de popu. ac-

48 tio. Secunda ratio eſt: † ex parte accuſatoris quę eſt verior cæteris. ꝙ ideo non poteſt accuſans cõſtituere procuratorem. quia tenetur ſe ſubſcribere ad pœnam talionis. quæ ratio probatur in c. tuæ. de procu. & cum hodie iſta ratio ſit abolita per generalem conſuetudinem. videtur ꝙ poſsit defendi hæc opi. ꝙ ex parte accuſatoris non poſsit in-

49 teruenire procurator: † quia correcta ratione legis, cenſetur correcta ipſa lex gloſſ. in l. prima de legi. tuto. & ſi dicatur prout dicit Areti. in l. ſecunda in tertia columna. in verſicu. circa tertium requiſitum, de vulga. & pupilla. ꝙ licet ſit correcta ratio legis remanet tamen lex fundata in autho itate. facit gloſſ. ſecundum eum in l. liberos. ad ſi. ff. de mino. & id quod dicit Bartol. in l. cum hi. §. tranſactionem. de tranſact. que iura volunt, ꝙ licet tollatur ratio ſolennitatis introducendæ in alienatione rei eccleſiaſticæ, vel in tranſactione alimentorum. non tamen ceſſat ſolenni-

50 tas. † quia dico ꝙ id quod dicitur ꝙ correcta ratione legis cenſetur correcta ipſa lex, ꝓcedit vbi ratio eſt generaliter correcta. Secus ſi ſit correcta in aliquo caſu: quia tunc nõ ceſſat legis diſpõ. ita intelligitur tex. in l. j. in fin. de mino. vbi licet reperiatur aliquis minor qui bene gerat negocia ſua, tamen iura loquentia de minoribus non ceſ-

51 ſant in tali crimine: † nec aliquid facit glo. in l. liberos. ff. de capi. dimi. immo facit pro gloſſ. in d. l. j. de le. tut. quia glo. ibi ſentit ꝙ ſi illa imaginaria venditio de qua ibi fuiſſet cauſa illius capitis diminutionis, ꝙ iſto caſu eſſet correcta ipſius

52 legis diſpoſitio, † ſed vbi erant due rationes licet vna ſit correcta, non cenſetur correcta lex. §. affinitatis. inſtit. de nupt. Et retenta iſta opi. infertur, ꝙ ſiue procedatur per viam accuſationis, ſiue per viam exceptionis, vel alio quouis modo ex parte accuſatoris inquirentis vel denunciãris aut excipientis, poteſt interuenire procurator. licet contrarium ſentiant communiter interpretes hic cum alijs copioſe relatis per Mode. Senen. in d. cap. veniens. de accu. in vlti. char. Infertur ſecundo ꝙ non eſt tantum dubitandum, an poſsit conſtitui procurator ad libellandum tantum vel ad lit. conteſtan. vel ad excipiendum vt infra per Bart.

53 Ange. & Imo. vbi dicemus. Tertio infertur, † ꝙ in his caſibus, in quibus non habebat locum pœna talionis. de quibus per glo. Barto. & alios in l. ſi cui. infra de accu. & in l. qui crimen. C. qui accuſ. non poſ. & per Barto. in l, ij. §. ſi publice infra de adul. poterat conſtitui procurator. quia ceſſabat ratio pœnæ talionis. de qua in d. cap. tuæ. de procur. & in l. ij. C. qui accu. non poſ. Et ſi quiſpiã ſubtiliter diceret licet ceſſet illa ratio militant tamen alie rationes, & maxime illa ꝙ ipſe principalis magis accurate & diligẽter defendet ipſam cauſam. quia dico ꝙ illa habet locum, vbi principalis poſſet ſubire capitis periculum. l. j. C. ad legem Corn. de falſ. de quo tamen dicam plenius.

54 infra. Sed † tota difficultas conſiſtit in indagando rationem, quare ex parte rei non poſsit interuenire procurator. & Bartol. hic videtur tradere quatuor. & duas alias tradit in extrauaganti ad reprimendum in verbo legitima, quas refert hic Imo. colum. xv. & duas tradit Speculator relatus hic per Imo. & do. Benedictum de Plumbino. colum. xj. & has rationes & dicta Imol. referunt Moderni in dicto capitu. veniens. colum. iiij. de accuſa. Veritas conſiſtit in tribus rationibus adductis hic per Bartol. & licet omnes improbent. prima defendi tamen poteſt: ꝙ mens gloſ. hic fuit dicere. ꝙ ſicut ſententia capitalis non poteſt ferri in abſentem, non poſsit etiam ferri in procuratorem. & ſi dicatur ex quo non poteſt ferri in procuratorem, quia non deliquit. poterit ferri in

55 ipſum dominum, † l. fin. in ver. ſinautem iudice contra eum probaturo C. de iniur. replicari poteſt ꝙ ille text. procedit in delictis leuioribus. ſed in crimine publici iudicij, in quo venit imponenda pœna capitis. ſicut non poteſt ferri ſententia contra procuratorem, qui non deliquit, non

56 poteſt etiam ferri contra abſentem. † quia ratio non patitur, vt in graui delicto abſens condemnetur. vt dicit text. in l. prima de requiren. reis. Et ſi quiſpiam diceret hoc modo declarando, hæc ratio erit eadem cum ratione Bartolus dicatis ꝙ ideo non poteſt conſtitui procurator. quia iudicium poſſet reddi eluſorium. quia videns aliquis ſe poſſe condemnari. confugeret ad eccleſiam Diui Antonij, et conſtitueret procurato-

curatorem;quia dico ꝙ eſt eadem ratio indubitā
ter,(quæ ſecundum Bar.& alios, & communiter
tenetur)ne delicta remaneant impunita. Sed con-
57 tra eam vltra alios opponitur,primo, † & videtur ꝙ licet executio ſententiæ non poſsit reddi
eluſoria,non poteſt cōſtitui procurator. probatur
in d.c.veniens,de accuſa.ſecundum Are.ibi.nam
ibi executio ſententiæ non poterat vt dixi reddi
58 eluſoria, † quia depoſitio ab officio & beneficio
de qua ibi, trahit ſecum executionem ; & tamen
prohibetur conſtitui procurator . & tamen attenta ratione Bartol. vbi iudicium non poteſt reddi
eluſorium, deberet admitti procurator . Secunda obiicitur difficultas . nam ex crimine propter
quod venit imponenda pœna relegationis , iudicium non poteſt reddi eluſorium, quia poteſt ferri in abſentem.l.abſentem.ff.de pœnis, & tamen
Barto.infra in iij. col. vult ꝙ in cauſa relegationis non poſsit conſtitui procurator , & tamen debet poſſe conſtitui, ex quo iudicium non poteſt fie
59 ri eluſorium , † cum abſens poſsit relegari.
60 Tertia obiicitur difficultas , † nam ille qui in
crimine ſemel comparuit in iudicio , ſi poſtea ſe
abſentet,licet vere ſit abſens.c. comparati,de appella.tamen iuris interpretationevidetur preſens
probatur ex notatis in l.fi.ff.de in integrum reſtitutione.titulo generali, vbi ſententia lata contra
eum , qui non dimiſit procuratorem , dicitur lata
contra abſentem , ſecus ſi contra eum qui procu-
61 ratorem conſtituit. † primæ difficultati reſpondetur, ꝙ eſt verum ꝙ in c. veniens executio non
potuiſſet reddi eluſoria, quia ſententia illa trahit
ſecum executionem,ſed bene potuiſſet reddi ſententia eluſoria ſi potuiſet conſtitui procurator,
quia in ipſum non potuiſſet ferri ſenrentia , nec
etiam in illum reum abſentem.per regulam l.abſentem,ff.de pœnis . Secundæ difficultati reſpon-
62 detur,ꝙ verior opi.eſt, vt dicimus infra. ꝙ † in
cauſa relegationis poſsit conſtitui procurator per
tex.in l.ſeruum quoque.§.publice,ff. de procura.
63 Tertiæ difficultati reſpondetur, & fateor ꝙ † ille qui dimiſit procuratorem dicitur præſens iuris interpretationem , ſed in cauſis grauibus requiritur præſentia vera, non autem interpretati-
64 ua,per regulam d.l.abſentem,ff.de pœnis. † Et
ſic habes defenſatam cōmunem rationem ab impugnationibus Aretij,in d.c.veniens, in xij.col.
de accuſa. quidquid dicant repetentes ibi in iiij.
col. qui dicunt ꝙ nulla concludens ratio poſsit
65 aſsignari . Tertia † & vltima datur ratio per
Barto.hic tam ex parte rei , q̄ accuſatoris,ꝙ ipſe principalis magis accurate , & diligenter defendet cauſam ſuam , quæ ratio ſecundum Bald.
66 Ange.& Imo.hic fuit † glo.in l.non ſolum,in fi.
ff.de procur.licet repetentes in d.c. veniens, verſi.quinta ratio,dicant ꝙ in libro ſuo illa glo.hoc
non dicit,ſed decipiuntur in hoc . nam hæc ratio
videtur indubitabilis.ſecundum Imo.hic, & poſt
eum Mod.in d.c.veniens , quia vbi poteſt procedi contra abſentem, ibi poteſt interuenire procurator.l.ſeruum quoque.§.publice,ſupra de procu.
Et tamen etiam in iſto caſu militat ratio,ꝙ quis
accurratius diligentius , & fidelius cauſam ſuam
67 tuetur. Et † ſi dicatur ꝙ in caſu §.publice,ſecun
dum intellectum Bar. infra non admittitur procurator tanquam procuratur,ſed tāquam excuſator,
& inſtructor,qui ſolum poteſt prodeſſe abſenti,nō
autem nocere.certe iſta ſolutio confunditur per illum tex. dicentem quemuis allegantem innocentiam debere admitti , quæ verba innuunt.ꝙ etiā
tanquam procurator admittatur , qui poteſt pro-
68 deſſe & nocere domino, c.ij.de confeſ. † Et ideo
conſidera,ſi poteſt alio modo intelligi text.noſter
& ille tex.nam in hoc text. dicitur ꝙ ad crimen
publici iudicij perſequendum fruſtra interuenit
procurator,modo dicitur in l.reos, C. de accuſ.ꝙ
leges publicorum iudiciorum reos permittunt in
capitalibus cauſis etiam per procuratores defendi . dico ꝙ ille tex.eſt intelligendus vbi rei ſunt
abſentes ex iuſta cauſa , & videtur ꝙ tunc ſit admittendus procurator.& in his terminis ex mente Ang.quem nullus hic refert poteſt intelligi ille
tex.dum dicit ꝙ ordinarium & æquum eſt,quemlibet debere admitti ad indagandam innocentiā,
& ſic ad allegandum cauſas abſentiæ . tex. vero
noſter loquitur vbi quis latitat, & non vult cōparere,licet poſsit,iuxta l.Fulcinius.§. quid ſit latitare,ff.ex quibus cau.in poſ.eatur.& ita intelligi
69 tur tex.hic, † & hoc modo poſſet inferri , ꝙ abſens ex iuxta cauſa in criminalibus poſſet conſtituere procuratorem,ſecus tamen in latitante , eſſet tamen mgna reſtrictio ad iura dicentia , ꝙ in
crimine capitali non admittatur procurator,quæ
ſunt plura,vt dixi, ſed poſſet replicari ꝙ æquum
eſt,regulam fallere,vbi æquitas hoc ſuadet . l.ij.
70 .§,item Varus,de aqua plu.arcen. † ſed tenendo
communia, poteſt dici ꝙ ideo non poteſt admitti
procurator , quando proceditur contra abſentem,
quia poſſet ei fieri maius præiudicium,ex quo abſens poteſt damnari,& ideo æquitas ſuadet,ꝙ iſto
caſu non admittatur procura.argu.in l.exigendi,
.§.fi.cum ibi not.C.de procu.& ſi quiſpiam ſubtiliter diceret in caſu l.ſic diu.C.de procu.& in ca-
71 ſu l.lex Cornelia.§.conſtitutum. †& in extraua
gan.ad reprimen.in verbo legitime , poteſt ferri
ſententia in abſentes,ergo poteſt interuenire procurator,dico ꝙ lex non conſiderauit tantum præiudicium in illis caſibus, ex quo voluit ꝙ poſsit
ferri ſententia contra abſentem,pater in crimine
læſæ maieſtatis, vbi admittuntur etiam teſtes fa-
72 moſi. Tertia datur ratio, †quia ſi admitteretur
procurator,reus videns ſe poſſe condemnari, non
compareret,ſed hac ratione attenta,idem faceret
aliquis vbi vocaretur in ſeruitutem.& tamen poteſt conſtitui procurator.& ideo Mod. in d.c.veniens , dicunt non poſſe aſsignari concludentem
rationem.& tamen in col.xxx.in xv.q. dicūt ꝙ
quidam aſsignant hanc rationem,& ideo in cauſa criminali non poteſt conſtitui procurator,quia
iudex ex inſpectione in faciem , & in perſonam
rei,id eſt,qua trepidatione , & quo colore,& vultu loquatur accuſatus vel inquiſitus melius cognoſcet, lex ergo voluit ꝙ in cauſa tanti præiudicij,
non debeat admitti procurator, vt cauſæ ipſæ melius innoteſcerent & liquidarentur, & hanc rationem poſuit hic Imo,in effectu col.xv.& Albe.

in d.

in d.§.publice,in x.col. in ver. ſed quid ſi audita cauſa,& clarius Areti.in d.cap. veniens. Et pro iſta ratione iudicio meo eſt text. expreſſus, in c.tuæ,de proc.& eo maxime quia procurator agẽ do cauſam negligentius præiudicaret reipublicæ ſed iſta ratio licet concludat ex parte rei, non tamen concludit ex parte actoris, qui non tenetur amplius ad pœnam talionis. Et ideo conſidera,

73 † ꝙ lex quantum poteſt videtur reſtringere facultatem accuſandi.l.ſi cui,infra de accu.& l.fin. eo.tit.ibi,innocentiam feriamus.& ideo vbi quis vult accuſare, lex vult ꝙ ipſemet accuſet.& vbi accuſauit ſi deſiſtat,afficit eum pœna de qua in l. iij.§.fi.de præuar. Et hoc facit ne aliquando con tingat innocentes damnari.d.l.fi. ibi,ne innocentiam feriamus,nil mirum ergo ſi non vult ꝙ accu

74 ſator poſsit conſtituere procuratorem, † ex parte vero rei,quia cauſa eſt magni præiudicij, adeo ꝙ reus in cauſis criminalibus ſuis defenſionibus renunciare non poteſt,glo.in l.pactum inter hæredem,ff. de pact. ideo vult ꝙ non poſsit procurat. conſtituere,attento maxime, quia etiam intereſt reipublicæ, vt vterq; tam accuſans ꝙ accuſatus compareat corã iudice,vt poſsit dignoſcere, quo vultu,& quo colore,& qua animi trepidatione loquatur.iuxta l.iij.ff.de teſtib. & ſecundum Bart. ad finem huius.§. videtur ꝙ interſit etiam reipublicę vt accuſans ipſe etiam compareat. & ſic iũgitur quodammodo fauor publicus cum priuato. vt pulchre declarat Aret.in d.c.veniens,col.xij. ſed iſta ratio fauoris publici non tãtum conſidera tur ꝙ præiudicium ipſius rei conuenti.patet,quia vbi accuſans vel accuſatus ſuſpicabitur ſe poſſe condemnari, vterq; poteſt tranſigere, & ſic ſanguinem ſuum redimere,& ſic iſto caſu non procedit titulus de præuari.nec procedit l. in fiſci cauſis,ff.de iur.fiſ.vt eſt caſus in l.j.in fin. de præua.

75 † Et ꝙ lex magis conſideret præiudicium ipſarum partium,ꝙ reipublicæ probatur in l. j.de re qui.reis.vbi lex vult ꝙ in caſu graui abſens non poſsit condemnari, & ex quo vult ꝙ abſens non poſsit condemnari propter grauitatẽ cauſæ, vult etiam ꝙ non poſsit interuenire procurator propter grauitatem cauſæ, quia iſta duo procedunt a

76 pari. Primo nota ex hoc text. † ꝙ ad crimen publicum perſequendum fruſtra interuenit procu

77 rator,& eſt aduert. ndum. † quia omnia iura loquuntur in criminibus publicis, vt probatur in l. tunc conuenit,C.de accu.& in l.de fide, C.ad le. Corne.de falſ.& in l. ij. C.qui accuſa. non poſ.

78 † & ideo Ang. hic in iij. col. fuit in iſta opin.ꝙ vbi crimen eſt publicum,ſiue poſsit ferri ſententia in abſentem,ſiue non, ſiue poſsit imponi pena corporalis,ſiue pecuniaria,ꝙ in crimine publici iudicij non poſsit interuenire procurator, & pro iſta opi. Ang. multum ſtringit tex.hic in fi.qui videtur præſupponere, ꝙ hic poſsit ferri ſententia, & reſtringere iſtum text.ad ſententiam notationis bonorum.vt dicunt Ang. & Imo. magna eſſet reſtrictio, quia appellatione ſententiæ ita poteſt includi ſententia cauſæ principalis, ſicut annotationis bonorum.et ſuadetur iſta opi. Ang.quia ita dicitur publicum crimen illud, quod non eſt capi

79 tale,ſicut illud,quod eſt capitale, † quia publicorum iudiciorum quædam ſunt capitalia, quędam non capitalia.l.ij.ſupra eo.ergo tex. iſte debet intelligi de vtroque crimine. facit pulcher text. in l.cum de lege,vbi Are.ff.de teſta & ſuadetur hæc opinio Ang.quia crimina publica habent neſcio quid ſpecialitatis.quod non habẽt crimina priuata,probari videtur in l. ſi. de furt. vt dixi ſupra.

80 † Contrarium tamen tenet Imo.hic.quem ſequũtur formaliter Mod.in d.c. veniens,in ij.memb. in j.q.in viij.col.qui adducunt poſt Ange.& Imo. hic tres tex.& primo l.iij.vbi ſena.vel clari.vbi plane probatur. ꝙ etiam ſunt quædam crimina priuata,quæ per procuratorem exerceri non poſ-

81 ſunt. † Ad idem facit tex.in l.j. C.vt tam ciui.ꝙ cri cau.iuncto princ.cum ſi. nam ibi in principio fit mentio de furto, quod clare eſt priuatum delictum, & tamen dicitur in fine quod accuſatione inſtituta contra officialem, finito officio debet cauſa ipſa per ſe perſequi; non autem per procu-

82 ratorem.† Et ſuadetur etiã per tex. in l.j.an per alium cau.app.qui tex.facit differentiam,an cauſa ſit pecuniaria, vel capitalis, & in capitalibus vult ꝙ non admittatur procurator,ſecus in cauſis pecuniarijs,& tamẽ in capitalibus lex illa nõ di

83 ſtinguit publicum crimen a priuato: † ſed tu aduerte quia Ang.non negat quin.§.noſter habeat locum etiã in priuatis criminibus,ſed vult ꝙ in crimine priuato fiat diſtinctio, an ſit capitale vel nõ. & non vult ꝙ iſta diſtinctio fiat in crimine publico.quia ita dicitur proprie crimen publicum, vbi imponitur pœna pecuniaria. ſicut vbi imponitur pœna capitalis. & multa ſunt ſpecialia i ipſis criminibus publicis. contra Ang. tamen videtur ca-

84 ſus in† d.l.tunc cõuenit.C.de accu.quæ proprie vult ꝙ in criminibus publicis vbi cauſa depoſcit inſcriptionem, non poſsit interuenire procurator, ſecus in pecuniarijs cauſis,vt ibi ſubdit tex. Tota igitur difficultas reducitur ad hoc,an in criminibus publicis in quibus imponitur pœna pecuniaria,ſit neceſſaria inſcriptio,& iura abſolute dicũt ꝙ in criminibus publicis ſit neceſſaria inſcriptio. nec diſtinguunt capitalia a non capitalibus. Pri

85 ma† ergo ex prædictis datur ampliatio ad hunc tex.vt procedat ne dum in delictis publicis,verũ etiã in delictis priuatis. Secunda datur ampliatio vt procedat etiã in crimine quaſi publico.† &

86 ſic in crimine ſuſpecti tutoris.quod eſt quaſi publicum.l.iij.§.cõſequens ff.de ſuſp.tut.nam ſi agatur vt tutor debeat principaliter puniri,non admittitur procurator vt plene per Imo.hic in vj.col.vbi plene dicam,ſecus tamen ſi ageretur ꝙ principaliter remoueretur a tutela.quia licet poſſet contingere ꝙ puniatur. tamen attenditur id quod principaliter agitur. vt hic plene per Imo. & probatur vltra eum.quia reo exiſtente non ſoluendo.poſſet imponi pœna corporalis l.fi.de in ius voc. & l.ſi quis id quod.§. in ſeruos.ff. de iuriſdi.omn.iud.

87 Tertia datur ampliatio ad hunc tex.† vt etiam ꝓcedat vbi proceditur per viam inquiſitionis. quia inquiſitio de iure ciuili ſuccedit loco accuſationis l.ij.§.ſi publico.ff.de adult. ſecus tamen eſt de iure canonico vbi non agitur de pœua ſanguinis

nis.c.ſententia.ne cler.vel mona.& tradit Albe.
in l.ſeruum quoque.§.publice. in vj. col.in verſi.
item eſt caſus ſatis notabilis. vbi etiã vltra alios
And.de Piſis.& Bald.ff.de procur. & idem tenet
Barto.in d.l.ſi cui §.j. & hæc ampliatio de plano
procedit,vbi illa pœna quæ imponitur per viam
accuſationis,imponitur ẽt vbi proceditur p viam
88 inquiſitionis. Quarta datur ampliatio † vt etiã
procedat,vbi opponitur de crimine per viã excep-
tionis ad finem puniendi. quia iſto caſu non põt
interuenire procurator.ſecundum Mod.in d.c.ve
niens.in iij.q.in vlt.membro.in pen. col.vbi etiã
quærit an admittatur vbi proce litur per viam de
89 nũciationis. Quinta † ampliatio datur ſecundũ
Bal.in d.l. ſeruum quoque.§.publice . vt adeo ſit
prohibitus procurator in criminalibus,q̃ non poſ
ſit etiam offerre libellum,quia libellus eſt de ſub-
ſtantia iudicij.l.accuſaturus.ff. de adul. & libel-
lus non poteſt ſubſtantiari in perſona procurato-
ris multo minus poterit admitti ad litem conte.vt
dicunt Mod.in d.c.veniens.col.xlij.in verſi.ter-
tio quæro.& dicam infra. Sexta datur ampli-
90 rio † vt non admittatur etiam ad medium cauſę,
quia tex.hic dicit ſimpliciter q̃ nõ admittitur ad
crimen publici iudicij perſequendum, ergo vide-
tur remouere procuratorem ab omni perſecutio-
91 ne,† quia cum remouetur genus,remouetur etiã
quælibet eius ſpecies.ita tenet Spec in tit.de pro
cu.§.j.verſ.ſed nunquid.vbi Io. Andr. in addi.ad
eundem Spec.poſt Rofre. Tancr. & Albert.Ga-
leotũ. & hæc ampliatio de plano procedit in his
caſibus in quibus abſens damnari non poteſt, vel
etiam vbi non eſt incarceratus de quo infra dicã
92 late . Septima cadit ampliatio,† vt multo mi-
nus poſsit interuenire procurator ad reſpondendũ
poſitionibus,vel confitendum delictum.ſecundum
Bal.in d.l.ſeruum quoque.§.publice.ff. de procu.
& ratio eſt,quia reus debet per ſeipſum confiteri.
idem tenet Salyc.in l.reos.C.de accuſa. Octaua
93 erit ampliatio † vt etiam procedat , vbi quis ac-
cuſatur de vulnere,& dubitatur an vulnus ſit mor
tale,quia iſto caſu etiam non admittitur procura-
tor,ita vult Bald.hic dũ dicit q̃ debet admitti ſub
conditione,vt talis procurator habeatur pro non
admiſſo , ſi contingat illum mori. & hoc fortius
vult Io.de Imo. hic qui vult q̃ nõ admittatur nec
ſimpliciter nec ſub cõditione,quia poſſet reddi iu-
dicium eluſorium , ex quo pars ſemper eligeret
comparere per procuratorem ſub conditione po-
ſtea condemnatus pœna corporis afflictiua, elude
ret iudicium,& ſtatim q̃ videret ſe poſſe condem
nari aufugeret. Sed tu conſidera,q̃ ſecundũ Bald.
& do. Flor.in l.ſi vulnerato ſeruo.ff. ad l. Aquil.
vbi fit proceſſus ſuper vulnere cum procuratore,
ſi poſtea ſequatur mors , eſt neceſſarius alius pro-
ceſſus nouus,nec ex primo poteſt ſequi condemna
tio.ſecundum Barto.vbi cæteri communiter in l.
damni infecti.§.Sabinus.de dam. infec.Frãcif.de
Capitibus liſtæ inter conſ.criminalia. Cæpola in
conſil. xl. in ij. col. poſſet tamen ſaluari iſta am-
pliatio, vbi actum eſſet contra vulnerantem, qui
vulneraſſet animo occidendi , quia iſto caſu ſe-
quuta morte valeret proceſſus,& per conſequen-
tiam non poſſet admitti procurator nec ſimplici-
94 ter nec ſub conditione . Nona † datur ampliatio
ad iſtum text.ex mente Bal.in l.reos C.de ac
cuſa. & Bartol.in l.i. de publ.iudi. vbi volunt,q̃
vbi imponuntur duæ pœnæ alternatiuæ altera pe
cuniaria & altera corporalis,ex quo ibi datur pœ-
na capitalis, ideo non poterit interuenire procu-
rator , quod de plano procedit . ſecundum Imol.
hic,vbi electio pœnæ ſpectat ad iudicem.ſecus ta-
men ſi ſpectaret ipſi reo . Sed tu conſidera quid-
quid dicat Imo. quia videtur q̃ omni caſu poſsit
admitti procurator.attento q̃ reus non poteſt eli-
gere pœnam corporis afflictiuam , quia nemo eſt
dominus membrorum ſuorum.l. liber homo.ff.ad
legem Aquil. & infra dicam . Decima cadit
95 ampliatio, † vbi lex dicit puniatur tali pœna,pu
ta amputatione manus vel alia . nam illo caſu,
quia dictio alia, eſt reſpectiua ſimilium , non eſſet
admittendus procurator. iuxta not.per gloſſ.vbi
Bald. eam multum not. in l.ſi fugitiui.C.de ſeru.
96 fugiti . Vndecimo amplia ſingulariter † vbi
pro delicto agitur principaliter ad infamandũ,qa
iſto caſu non põt ẽt interuenire procurator, & ita
voluit gl.in l.nõ ſolũ.§.fi.in gl.pen.quam ſequunt
Mod. repetentes in d.c.veniens.col.xx.in verſi.
octauo q̃ro.facit tex.in l.iuſta.ff.de manu. vin.et
in l.ſi.ff.quod met.cau. Secundo facit , qa ſi poſſet
interuenire procurator,iudiciũ poſſet reddi eluſo-
97 riũ,† quia procurator alieno nomine condẽnatus
non efficitur infamis,nec ipſe ne ille pro quo cõ-
paruit.l.furto.§.qui alieno.ff.de infa. Duodeci-
98 ma cadit ampliatio.† vt etiam iſte tex.procedat,
vbi pro delicto poteſt imponi pœna perpetui car-
ceris, quæ pœna æquiperatur damnationi in me-
tallum , per quam quis efficitur ſeruus pœnæ. ſe-
cundum Bartol.in l.ij.ſupra eo. & iſto caſu vide-
99 tur,q̃ non poſsit interuenire procurator , † ſed
tu conſidera,quia videtur q̃ text. in l.aut damnũ.
in fin. de pœnis . velit q̃ pœna perpetui carceris
æquiperetur damnationi in opus publicum.de quo
plene dixi in l.imperium.ff.de iuriſd.omn.iudic.
hæc tamen ampliatio vera eſt vt tenet Cæpola in
conſil.xx.col.ij.vt infra dicam,plene. Decima-
100 tertia † cadit ampliatio ad iſtum text. vt etiam
procedat vbi pro delicto imponitur pœna pecu-
niaria & corporalis copulatiue,quia tunc non po-
101 teſt interuenire procur.ſecundũ Imo.hic,† quia
vbi concurrunt duæ cauſæ vna quæ nocet, & alte
ra quę prodeſt,debet attendi cauſa quę nocet l.Pe
dius.§.j.ff.de arbit.& l.ſi quis in graui.§.fi.de pro
cu.& ſi quiſpiam ſubtiliter,diceret,nõ ne de iure
communi regulariter admittitur procurator?quo
caſu ſuccedit, id quod dicit Iaſ.in l. ſi arrogator.
in xiij.col.ff.de adopti.vbi dicit q̃ qñ cauſa quæ
prodeſt reducit nos ad ius cõe, illa attenditur, re-
plicari põt , q̃ etiam lex cõis vult q̃ regulariter
vbi agitur de pœna corporis afflictiua,prohibetur
conſtitutio procuratoris , quo caſu qñ concurrunt
duæ cauſæ,vna quę prohibetur,& altera quę per-
mittit,non attenditur cã permittens l.ſi Ruffinus.
C.de teſt.mil. Decimaquarta cadit ampliatio.ſe
102 cundũ Bar.hic,q̃ † vbi ſtat ſtatutũ vt qs poſsit i-
pune offendi, qa cũ hęc pœna ſit deportatione ma-
ior, vi-

ior.videtur ꝙ non posit interuenire procurator, & idem est de mente Bal.in l.ij.de publ. iud. vbi dicit ꝙ si statutum dicat ꝙ qui declinat iurisdictionem potestatis possit impune offendi, perdit ius illius ciuitatis,cuius videtur factus hostis,quod de plano procedit vbi talis pœna est perpetua,verum est ꝙ Bal.in l.seruum quoque.§. publice, videtur velle contrarium, sed præcedens opi.est verior & tenenda,quam etiam tenuerunt repetentes in d.c.veniens,col.xxvij.in xij.q.de accusa.& si dicatur,vt dicit ipse,ex quo sententia potest ferri in absentem,videtur ꝙ possit admitti procurator replicari potest ꝙ ista consequentia non tenet vt infra per Bar.in iij. col. vbi dicam latissime.

103 Decimaquinta cadit ampliatio, † vt vbi per statutum imponitur pœna arbitrio potestatis, vt est Papiæ,vbi statuto cauetur ex delicto aliquem puniri in ære vel in persona inspecta qualitate delicti,& cõditione personæ arbitrio potestatis,isto casu non poterit interuenire procurator,vt plene scribit Signorolus in suis consilijs consi. clxvii. incipiente statuto ciuitatis Papiæ cauetur,& tradit plane Anch.in consi.cclxxiij. incipiente plene & subtiliter est allegatum. Decimasexta ca

104 dit ampliatio † etiam in pulchro casu quem tradit Cępol.in consi.xx.in ij.col.vbi dicit ꝙ si condemnatus ad perpetuos carceres aufugiat,ꝙ sicut in illa tali causa non potest comparere per procuratorem, ita non potest per procuratorem testes qui contra eum deposuerant accusare de falso,secundum Bal.& Nelum per eum relatos. Deci-

105 maseptima cadit ampliatio;† vt etiam vxor & filij nõ possint constitui procuratores in causa criminali, immo neq possunt comparere pro eorum interesse,vt per Cępol. in d.consi.xx.in ij.col.ad fi.de quo tamen infra dicam. Decimaoctaua ca

106 dit ampliatio; † vt etiam procedat tex.iste,vbi virtute statuti potest procedi contra absentem,ita sentit Bar. supra in v.col. & idem Bar. in extrauag.ad reprimen.nam etiam isto casu non potest interuenire procurator qui possit nocere ipsi reo accusato vel inquisito. & hæc fuit opinio Rayneri in l.reos,vbi Bal.in viij.col.in ver. quæritur vbi absunt, & hanc esse communem dicit Alex. in consi.cxvj.incip. Animaduersis statutis,est verum ꝙ Ias.in l. is qui,in iij.col.qui testa.fac.pos. videtur amplecti contrariam sentẽtiam, ꝙ immo quando potest procedi contra absentem in eius cõtumaciam possit interuenire procurator, & plures alios citat Hippo.in sua practica in.§.sequitur in.vj.col.& in consi.lxxxj.in viij.col. præceden

107 tem tamen opin.tenet Corn.Perusi.in cõsi.cxxij. in ij.col.volu.iiij.sed infra plene dicam & in disputatione ponam. Decimanona cadit amplia-

108 tio.† ꝙ adeo vera est hæc opinio, vt non possit etiam reus accusatus vel inquisitus constituere procuratorem ad confitendum ipsum delictum.secundum Bal.in l.ij.C.quorum sententiæ app. non reci. Vigesima cadit ampliatio secundum Ang. & Imo.hic,vt adeo sit vera ista regula:† vt Papa non possit de potestate ordinaria in causa criminali admittere procuratorem, licet de potẽtia absoluta possit hoc facere. & ideo secundũ Ang. princeps potest per suum rescriptum facere ꝙ admittatur procurator in causa criminali, dummodo in rescripto apponat clausulam non obstante tali lege, sed ista ampliatio apud me est dubitabi-

109 lis.† quia ꝙ non admittatur procurator fuit introductum propter grauitatem causæ, & quia iudex partibus auditis melius potest veritatem discernere, & ideo super hoc cogita. Vigesima-

110 prima datur ampliatio, † ꝙ adeo vera est ista regula,ꝙ procurator non potest admitti ad petendum restitutionem in integrum aduersus sententiam latam in causa criminali, ita voluit Bald.in l.j.§.de qua.de postulan.& Areti.in d.c.veniens. col.xx.de quo plene scribit Hippolytus in singulari suo.ccxxj.incipiente.Restitutis in integrum. & idem Hippo.in d.§.sequitur.colum.j. Vigesi-

111 masecunda datur ampliatio, † vt etiam procedat,vbi in crimine publico seu capitali imponitur pœna ipso iure,quia etiam isto casu non potest interuenire procurator.secundum Pet.de Ancha. in d.l.seruum quoq; §.publice interest. ad finem. de procur.& vult Alex.in addi.ad Bar.in hoc.§. nostro & Hippol.in d.§.sequitur.col.viij.in vers. item suos. Vigesimatertia datur ampliatio ad

112 hunc tex.† vt etiam procedat,quando reus accusatus vel inquisitus est præsens in iudicio,quia ẽt tunc non potest interuenire.& pro hac opin. facit iste tex.qui generaliter loquitur. Secundo facit tex.in l.j.ff.an per alium cau.app.agi po.Et merito quia accusans & accusatus debet esse in vinculis.l.j.ij.& iij.ff.de cust. reo. & si dicatur contrarium tenet Bal.in l.reos.C.de accu.& Mod.repetẽtes in d.c.veniens.col.xxxj.in q.vij. respondeti potest,ꝙ l.non tantum. de app.quæ per eos ad-

113 ducitur,nõ facit ad propositum,& merito,† quia prædicti Moder.repetentes volunt,ꝙ pro accusatore præsente oblato libello per accusatorẽ possit ad omnes alios actus interuenire procurator, quod vr̃ contra hunc text.qui loquitur generaliter,ꝙ ad crimen publici iudicij persequendũ frustra admittitur procurator,& sic vr̃ reuocari pro-

114 curator ab omni prosequutione, † & a quo remouetur genus remouetur quælibet eius species l.fundum.de fundo instr.& l.ij.§.j.de suis & legit. & facit quia videtur speciale in illustribus qui

115 possunt constituere procuratores, † & tamen in l.fin.C.de iniu. præsupponitur ꝙ illustres essent præsentes,nisi dicas tenendo opin. Bal.ꝙ iura referuntur ad absentes, vt probatur in d l.reos.C. de acc.& in d.l.seruum quoq;.§. publice interest. Et certe durum esset ab hac opin.recedere in pra-

116 ctica. Veritas † tamen dependet ab illo articulo, an pro carcerato possit interuenire procurator,& Barto. hic colum.iiij.tenet ꝙ sic, & idem tenet Angel.hic col.j.Imol.colum.ix.qui dicit ꝙ sic seruatur de consuetudine,& idem dicit do.Benedic. de Plumbino. colum.xj. & hanc opin.tenet Alber.in d.l.seruum quoque.§.publice, in vj. colum.post Archidia. per eum relatum. vbi etiã Bald.dicit ꝙ sic seruatur de cõsuetudine. & idem dicit Bald.in l.reos C.de accusa.& est communis opin.vt testatur Fely.in c.inueniemus.de accus.et Mod.repetentes in d.c.veniens.in.vxiij. q.colũ.

xxx.de accuſa.& ſic ſecundum omnes iſtos ſeruatur iſta conſuetudo. Fundamentum huiuſce communis ſententiæ conſiſtit in quatuor. Primo quia
117 ſicut† dominus admittitur procurator pro ſeruo carcerato.l.ſciendum.& l.ſeruus.ff.eod. & l.Lucius.ff.de appe.ita & quilibet alius.ſecundo facit l.ſi non defendantur.ff.de pœnis. vbi carceratus ſeruus non ſolum a domino ſed ab omnibus defendi poteſt l.non tantum. de appellatione vbi Bar. vult ꝙ etiam ipſo reo inuito poſsit quis cauſam appellationis proſequi.& tamen ille qui non poteſt conſtituere procuratorem in cauſa principali,non poteſt etiam in cauſa appellationis.vt in hoc.§.iuncta l.j.an cauſæ appella. per alium red.
118 po. Tertio † facit ſtringens fundamentum. nam ſecundum Bar. in carcerato videntur ceſſare omnes rationes per quas ex parte accuſatoris videtur prohiberi conſtitutio procuratoris. patet quia in ipſum preſentem ſententia ferri poterit.& contra ipſum executioni mandari. & hoc modo iudicium eluſorium non redderetur.& quia plenius, diligentius , & accuratius ipſe cum procuratore q̄ꝫ ſolus cauſam ſuam defendet tamen Ioan. And.refert hic per Imol.intelligebat hanc communem
119 ſententiam hoc modo: † vt incarceratus poſſet conſtituere procuratorem ad omnes actus . preterquam ad litem conteſtandam.& ad ſententiam
120 audiendam, quę opinio non diſplicet Imo.†Cōtrarium tamen tenuere ſubtiles Vltramontani ſecundum Albe.in d.§.publice. in vij.col. in verſi. item queritur.qui voluerunt ꝙ nō poſsit admitti procurator, nec ad vnum , nec ad duos articulos , ſicut non poteſt admitti ad ſententiam. quia a quo remouetur genus,remouetur & quilibet eius ſpecies.l.fundi. ff. de fun. inſtru. Item ſi prohibetur conſtitui procurator ad ſententiam audiendam . videtur etiam prohibitus ad alios articulos . per quos deuenitur ad eam l. oratio. ff. de ſponſal. & eo maxime , quia videtur ſpeciale in perſonis illuſtribus. vt poſsint conſtituere procuratore,preterq̄ꝫ ad ſententiam.ergo in contrarium eſt ius cōmone.& dicit Dyn.in d.§.publice.ꝙ huic rationi non poteſt congrue reſponderi. Albe.tamen tenet hanc opin. ꝙ domino exiſtente preſente ſeu incarcerato admittatur procurator ad media cauſę, & ita dicit ſæpe obtinuiſſe de facto. eſt verum ꝙ ipſe reus debet litem conteſtari.& interrogari,& ſimilia facere.quæ non poſſunt congrue expediri per procuratorem,& cum hac diſtinctione tranſit hic do.Benedictus de plumbino col. xij. Contrarium indiſtincte tenet vterque Salyc. in d.§. publice.& in l. reos.C. de accuſa. Et mouetur primo,quia videtur ſpeciale in caſu l.non tantum.ff.
121 de appella.vt admittatur.Secundo mouetur†per tex.in l.j.ff. an per alium cauſæ appel. vbi patet ꝙ fuit ſentēcia lata ī cauſa capitali. ergo reus erat preſens.alias non potuiſſet ferri l. abſentem. de procurat. & tamen alius appellare non poteſt , & tamen neceſſario preſupponitur,ꝙ ibi condemnatus eſſet in carcere,l.eos.§.ſuper his.ff.de appella.
122 Tertio† facit tex.in l.miles §.quidā.ff.de adulter.vbi dicitur ꝙ vtile tempus quod datur marito ad accuſandum vxorem de adultero, ipſi marito in carcerem coniecto non currit.ergo datur intelligi.ꝙ non poteſt conſtitui procurator ad accuſandum de adulterio. quia ſi poſſet conſtitui procurator ipſi marito tempus decurret. & ita dicit etiam Bart. in d.§. quidam. Vltimo facit quia
123 † reus accuſatus vel inquiſitus de cauſa capitali ſolet in vincula detrudi.l.ij §.fi.C.de exhib, reis. Ergo ſi vera eſſet iſta ratio ſemper poſſet pro incarcerato conſtitui procurator, & ſic eſſet poſſibile ꝙ procurator ipſe eſſet multum negligens , & ſic poſſet multum nocere ipſi reo in cauſa talis præiudicij. quod non eſt concedendum. & maxime.per iſtam tex.qui generaliter loquitur. Et tenendo hanc opin. reſponderi poteſt ad obiecta. ſecundum Albe.in d.l.ſeruum quoque.§.publice.
124 in.iij.col. † ſcilicet ꝙ l.ſeruus. & l. ſciendum. ff.eodem loquuntur vbi dominus vel eius procurator comparet pro eorum intereſſe , non autem ad defendendum ipſum ſeruū vt pœnam euitet.Et
125 † ſi dicatur iſta ſolutio non ſatisfacit ad l. ſi nō defendantur.de pœnis.replicari poteſt ꝙ etiā ille tex.loquitur in ſeruo , pro quo dominus vel alius nomine domini admittitur pro intereſſe pecuniario.nec iſtud videtur abſurdum,ꝙ quis non admittatur vt procurator. ſed admittatur vt tertius. vt probatur in l.ſi eum,vbi Bart.ff.ſi quis caut.& in
126 l.ij.ff.eodem. Videmus in ſimili† ꝙ vxor poteſt prohibere pro ſuo intereſſe ne bona mariti publicentur.l. ſi quis poſt C. de bonis dam. & ſic illa iura non probant , ꝙ in criminalibus admittatur procurator. Si velles tamen tueri communē opin.
127 poſſes dicere:† ꝙ ille tertius qui admittitur pro ſuo intereſſe , admittitur ad allegandum cauſam cauſæ. Sed replicari poteſt,ꝙ licet admittatur ad allegandum cauſam cauſæ, tamen nō videtur ad-
128 mitti vt procurator,ſed potius vt defenſor.†Nō obſtat.l.non tantum, de appell.quia ad illum tex. reſpondet Alberi.in d.l.ſeruum quoq; §.publice, ff.de procura.et do. Anto.in c.veniens.de appell. ꝙ ille tex.loquitur de appellatione ad quam admittitur quilibet ratione coniunctionis,vel ratione officij, ad quod homo homini tenetur. ſed illa lex non conſiderauit hanc cognationem.l. ſed & ſi.ff.de procura.iunctis his quę notantur in l.iij.§. parentes.de in ius voc,& profecto ſi ratio cognationis deberet conſiderari etiam ad crimen publicum perſequendum deberet admitti procura-
129 tor.quod negat tex. noſter. † & ideo Aretin. in d.c.veniens in.xviij. col. reſpondet alio modo ꝙ ille tex.loquitur in actu appellationis,non autem in ipſa proſecutione . qui quidem actus etiam die feriata fieri poteſt. Sed huiuſcemodi ſolutio ex verbis illius tex.confundi poteſt. Et primo dum dicitur in principio.non tantum ei qui ad ſupplicium ducitur prouocare permittitur. ſed etiam alio nomine eius.ſed prout tex. loquitur pro eo qui ad ſupplicium ducitur non ſolum intelligitur de actu prouocationis, ſed etiam de ipſa proſecutione , & præſertim quia tex.dicit ſi ille mandauit &c.ſed a communiter accidentibus non ſolet mandari ſolus actus appellandi , ſed etiam ipſa appellationis proſecutio. Item ſolutio Areti. videtur contra rationem illius tex. dum dicit quid

ergo

ergo si resistat qui damnatus est perire festinans &c. nam si ille tex. loqueretur de solo actu appellationis, posset facile reus perire permittendo labi tempus appellationis, quæ ponderatio fuit repetentium in d.c. veniens. quæ tamen non videtur tuta. quia illa festinatio ibi consideratur quantum ad hoc quia damnatus ducebatur ad supplicium, & ideo mihi placet solutio Are. ꝙ ille text.
130 loquatur solum de actu appellationis, † vt probatur in d.l. adictos, ibi, interponende appellationis copiam non negamus. verum est ꝙ hæc solutio facile posset morderi. quia text. in d.l. adictos. loquitur de appellatione interponenda ab ipsis damnatis, non autem ab alijs. tenenda tamen videtur solutio Areti. alias vt infra dicam. esset necesse restringere tex. in l.j.ff. an cau. appel. vt procederet quando reus condemnatus non esset incarceratus ideo ego dico ꝙ ille casus est specialis. vt quis possit appellare, vbi quis ducitur ad supplicium & ideo credo ꝙ non procederet vbi non ducere-
131 tur ad supplicium verum † etiã Rapha. Cuman. & Angel. de Aret. volunt in d.l. non tantum. in ij. col. ꝙ ille tex. habeat locum in damnato ad mutilationem alicuius membri, & in deportato. ego tamen credo ꝙ ille text. habeant locum ad illud tempus, quo ducitur ad supplicium vt tunc possit procurator appellare. vel potest dici ꝙ ibi admittitur procurator non tantum vt procurator, sed tanq̃ defensor qui potest solum prodesse non autem nocere. Non ob. aliud fundamentum Bar. dicentis ꝙ melius per se et alium simul causa tuetur, q̃ per vnum solum. quia respondeo ꝙ lex abhorret ꝙ vbi agitur de tam graui præiudicio. quod est quodammodo irreparabile, admittatur procurator quia possit & prodesse & nocere. Nec est etiam verum, ꝙ cessent omnes rationes adductæ per Bar. quia licet cesset illa ratio ꝙ iudicium nõ possit reddi elusorium, non tamen cessat alia qua Bart. considerat circa fi. istius. §. ꝙ hic agitur de
132 fauore publico. & sic Bar. considerat † ꝙ perfectius poterit dignosci veritas. si ipse reus ducatur ad iudicem, vt possit ipsum interrogare, et videre quo vultu. qua continentia, & qua trepidatione loquatur. iuxta l. de minori. §. tormenta. de questionibus. Secundo considerat Bar. fauorem publicũ. & ob hanc causam videtur concludendum etiam pro incarcerato non esse admittendum procurato
133 rem. Si † quis tamen vellet disputare hũc passum ad partes posset modo respõdere ad adducta cõtra
134 communem. Et primo † ad tex. qui magis stringit in l.j.ff. an per alium cau. app. ꝙ ille tex. debet intelligi, quando reus post sentẽtiam erat absens, & sic aufugerat, quod aliquando contingit, & sic per ius cõsiderari potest. et ita respõdet. Imo. hic col. ix. sed replicari potest ꝙ ex quo reus condẽnatus solet strictius in vincula detrudi, et sic solet fortius custodiri, q̃ añ latã sentẽtiã. l. fi. C. de cust. reo non est verosimile, ꝙ anfugiat. & esset magna violatio ad illum tex. restringere illum ad hunc casum, qui est rarissimus. nisi dicas, ꝙ ex quo reus ipse est pñs, & sic potest condẽnari. videtur ꝙ possit constituere procuratorem per regulam. l. seruũ quoque. §. publice. de procu. & sic non est absurdũ restringere tex in d.l.j. an per alium cau. appe. ad casum quando aufugit. vt iura iuribus concordentur. attento maxime quia tex. in l. non tantum. de app. vult. ꝙ quilibet admittatur ad appellandum pro reo condennato. Si velies tamen tueri contrariam opi. volo ꝙ aduertas ad. l. fin. C. de iniu. vbi videtur speciale ꝙ persona, illustris possit, p curatorem constituere ad omnes actus preter q̃ ad
135 sententiam: & tamen ille tex. potest intelligi etiã eo casu quo accusans vel accusatus est incarceratus. si ergo est ibi speciale, ius commune erit in contrarium. l.j. ad Munic. † Non ob. tex. in l. miles. §. quidam. quia ad illum text. respondet hic Ang. ꝙ ibi illa tpa non currunt. quia volens aliũ accusare non potest hoc facere per procuratorem, licet pro carcerato admittatur: & sic sensus illius tex. est ꝙ maritus q erat incarceratus, non poterat accusare vxorem suam de adulterio per procuratorem in causa pro qua in carcerem coniectus erat, vel potest dici secundũ Imo. ꝙ ille text. potest intelligi quando carceratus vellet accusare coram alio iudice, non autem coram illo a quo in custodiam traditus fuit. Vel potest intelligi ꝙ ibi fuit iniuste incarceratus, & ideo eidem succurritur. vt dies quibus in custodia fuerit, sibi non computẽtur iuxta. l. succurritur allegatam ibi per gl. ff. ex qui. cau. ma. & iste videtur verior intellectus q̃ intellectus Ang. in l. iiij. ff. de adul. Non ob. aliud fundamentum, ꝙ nõ videtur conuentens, ꝙ in causa tanti præiudicij dictum vel factũ procuratoris nocere possit ipsi domino, attento maxime ꝙ accusator & accusatus debent esse in vinculis & sub custodia. l.j. & fi. C. de accu. & l.ij. & iij. infra de cust. reo. quia responderi potest, ꝙ iura considerant. ꝙ vbi potest ferri sententia in aliquẽ, ꝙ ibi potest cõstitui procurator, et esset dubio procul sa is absurdum ꝙ pro quolibet actu deberet incarceratus duci ad banchum iuris & ideo lex tolerat ꝙ pro eo possit interuenire procurator. & hæc videtur crebrior sententia, a qua in iudican-
136 do non est recedendum. † Mihi tamen videtur posse sic dici; aut enim quærimus quo ad lit. conte. & ad respondendum interrogationibus seu positionibus possit constitui procurator, & crederem ꝙ non. & ita procedat tex. in. l.ij. C. de exhib. reis. & in l.ij. de cust. re. quæ iura volunt ꝙ reus ex vinculis causam suam dicere debeat. & ita faciunt iudices prudentes. qui faciunt ipsum reum litẽ contestare personaliter, & positionibus respondere,
137 † quibus tenetur in criminalibus per verbũ veritatis respondere, & non per verbũ credo. Bart. tradit in l. inter oẽs. §. fi. de fur. & hoc modo potuerunt dignoscere melius & eruere veritatẽ. ar. d. l. de minore. §. tormẽta. ff. de qõni. Aliqñ quærimus an in medio ipsius causę possit admitti procurator & sic in his quæ non pñt commode expediri per incarceratum, cui esset difficile pro quolibet actu exire carceres, & ad causam venirę, & credo ꝙ isto casu possit admitti ꝓcurator, & ita dicit Alb. sepe se vidisse de facto obseruari in practica. Aut q̃rimus an possit cõstitui procurator ad sentẽtiam & omnes concludunt ꝙ non quia verba sententię

ad

ad ipſum carceratum præſentem ad tribunal ſunt formanda, non aũt cõtra exiſtentem in uinculis. quia tunc eſſet lata cõtra abſentem. l. iiij. §. qui in aliena. ff. de dam. infe. Crederem tamen q̃ ad oẽs actus ſubſtantiales de quibus in l. prolata. C. de ſen. debeat ipſe duci ad banchum iuris. & ex p̃miſſis habetur prima limitatio ad hũc. §. q̃ ad crimẽ publici iudicij perſequendũ põt ꝓ incarcerato interuenire procur. Secunda datur limitatio
138 ad iſtũ tex. vt † nõ ꝓcedat in crimine hæreſis, et in alijs criminibus, in quibus quis damnatur poſt mortẽ, de quibus ꝙ Doc. in l. defuncto. infra eo. & in l. ex iudiciorũ. infra de accu. & ita concludit Albe. in d. §. publice. col. vj. in ver. ſed nũquid in
139 crimẽ hęreſis. de ꝓcur. qui ſubdit q̃ † de hoc fuit magna cõcertatio in Romana curia tempore Clemẽtis. V. corã quo inſtante Rege Frãciæ accuſatus erat Bonifacius viij. de crimine hęreſis per d. Guil. de Nogareto. & fuit obtentum. & ita voluit Bal. in l. reos. C. de accu. & ſic hæredes poſſunt cõſtituere procuratorem vbi defunctus accuſatur de crimine hæreſis. & ita cum hac opi. licet Albericũ non referant tranſeunt Mod. Senẽ. in d. c. ve-
140 niens. col. xxxvj. ver. xviij. quæro: † quia ſi aliter diceremus, excluderemus defenſionem, qđ eſſe non debet. & eo maxime quia morte vł extingui ipſum delictũ. l. defuncto. infra de pub. iud. quo caſu uidetur ſolum tractandũ de qõne bonorum. & ubi cauſa eſt pecuniaria ẽt q̃ ex ea quiſpiam infamari poſſit, admittitur procurator, ut probatur in l. j. an per aliũ cau. app. red. poſ. & ſi quiſpiam
141 ſubtiliter diceret, nã hic agitur de † pœna priuationis omniũ bonorũ, quæ pœna cauſę criminali ęquiperari videtur, vt gl. dicit in l. j. C. de re. poſtu. lib. x. & probatur in l. ꝑp litẽ. de excu. tut. & in §. pr̃opter litẽ. inſt. eodem, replicari põt, q̃ iura prohibentia procuratorem conſtitui ad perſequẽdum crimen publicum ſeu priuatum, ſolum conſiderant, an pro delicto ſit imponenda pœna corporalis, an vero pœna pecuniaria. & primo caſu tm̃ prohibetur procuratorẽ admitti. ſed tu conſidera, quia licet morte delinquẽtis extinguatur delictũ, vt cõtra eum non poſſit formari inquiſitio, minus
142 poſſit mortuus damnari † tm̃ damnatur memoria ipſius proditoris, ſeu hæretici, ut contra memoriã ipſius poſſit formari inquiſitio. ſecundũ Ang. de Are. in §. interdũ. inſti. de hęre. quę ab inteſt. defe. & ſecundũ eundẽ in trac. maleſi. in gl. Traditore che hai tradito la tua patria, & hæc limitatio prima fronte vł ſine dubio, quia videtur abſurdũ q̃ defenſio denegetur, vbi impugnatio cõceditur. l.
143 facultas. C. de iur. fiſ. In contrariũ † tm̃ vł caſus in c. filij. de hære. li. vj. qui videtur velle q̃ ſoli filij vel hęredes poſſint in crimine hæreſis admit-
144 ti. tũ quia † intereſt filiorũ ne memoria defuncti damnetur: ltẽ intereſt hæredũ ꝑp confiſcationẽ bonorũ, ſed ad iſtũ tex. reſpõdet Alb. in rub. C. de hę re. in vlt. col. & dicit q̃ licet ille perſonæ quarũ magis intereſt primo admittãtur ar. l. ſi plures. ff. de accu. tm̃ eis deficiẽtibus alijs non eſt denegata defenſio. & per hoc ſolũ vł confundi id qđ dicunt Mod. in d. c. veniens. q. xviij. qui dicũt q̃ hęredes ipſius defuncti põt conſtituere procuratores, quia ſi admittũtur, ꝓcuratores in ſubſidiũ. vł q̃ donec extant filij vel hæredes ipſi debeãt cãm proſequi. attento maxime quia hic agitur de cauſa maximi p̃iudicij, & ſic de infamãdo ipſum defunctũ, & de cõfiſcatione oĩum bonorũ. nõ eſt tm̃ a cõi opi. recedendũ. q̃ efficacius, ꝓbatur in extrauag. ad repri. in verbo legitime. qui text. nõ cauillando literã probat. q̃ etiam in vita proditoris põt interueni
145 re procu. quicquid dicat Bar. quia † in his criminibus in quibus damnatur memoria defuncti, ſunt multa alia ſpecialia patet in l. famoſi. ff. ad l. Iul. maie. vbi in his criminibus teſtes regulariter inhabiles admitti ſolẽt, facit l. quiſquis. C. ad l. Iul. maie. Tertia datur limitatio vt iſta concluſio
146 nõ procedat ſecundũ Ang. & Imo. hic, vbi † proponitur accuſatio pro re familiari, ut in caſu l. ſed & hæ. §. j. ff. de proc. vbi libertus accuſatur vt ingratus per procuratorem, & ratio eſt ſecũdũ Bart. hic in ij. oppoſi. quia agitur ibi de cõmodo pecuniario, & per hoc confunditur id quod dicit Ang.
147 hic, q̃ † vbi agitur de ſeruitute ex parte rei, non põt interuenire procurator, quia ſeruitus æquiparatur morti. quia licet æquiparetur morti. tamen ſecundũ Bar. in l. nec quicq̃. §. vbi decretum. in re pe. tol. iiij. cauſa ſeruitutis eſt pecuniaria. & perinde eſt ac ſi quis peteret vnũ bouẽ vel vnũ aſinũ, & ideo talis cauſa põt delegari l. iandudũ. C.
148 vbi cau. fiſ. † ſed tu conſidera quæ poſſit eſſe ratio. l. j. C. de aſſer. tol. vbi ſi exiſtẽs in poſſeſſione ſeruitutis proclamat in libertatem, tunc ex parte ipſius nõ admittitur procurator & tamẽ exiſtens in poſſeſſione libertatis, ſi petatur per aliquẽ pronunciari ſeruum pro illo põt interuenire procurator, Saly. in l. j. de aſſer. tol. reſpõdet q̃ ille qui de poſſeſſione ſeruitutis, ꝓuocat, ſi ĩ libertatẽ nõ põt per, ꝓcuratorẽ agere, ex quo ĩ tali cã liberali vertitur periculũ ſtatus, & pſonę, ſed ẽt ecõtrario agi vł de periculo ſtatus & perſonę, & tm̃, ꝓuocatus de poſſeſſione libertatis in ſeruitutẽ põt ꝑ, ꝓcuratorẽ reſpõdere. et iõ cogita, quia infra clare reſoluam.
149 Quarto † declaratur iſta concluſio, ſecundum Ang. hic poſt Bart. hic in iiij. col. vt non procedat in dño q̃ admittitur ad defendẽdũ ſeruũ, ꝑ ſuo intereſſe. & eadẽ rõne pr̃, ꝑ filio, & abbas, ꝑ monacho, & ciuitas pro ciue, ar. l. de iure, ad muni. et vxor, ꝑ marito, vt tradit plene Barb. in apoſt. ad
150 Bar. infra in iiij. col. ſed tu aduerte, † quia vł q̃ iſtud ſit ſpeciale in ſeruo, q̃ regulariter nõ habet legitimã pſonã ſtãdi in iudicio, & qui põt nõ ſolũ a dño, ſed ẽt a quocũq; defendi. d. l. ſi nõ defendant & l. ij. de exhi. re. & iõ gl. in l. ſeruus. ff. de ſta. ho. dicit q̃ dñs comparet ad adminiſtrãdũ ipſi ſeruo, ꝓbõnes, nõ aũt ad ſuſcipiẽdũ in ſe telã iudiciariã. iudiciũ tm̃ agitur cũ ipſo ſeruo, qui debet de vinculis deduci ad omnia acta agitanda. qđ probari vł in l. ij. ĩ fi. C. de accu. ſed iſta ſolutio nimiũ reſtringit tex. in d. l. ſi non defendãtur. quia videtur velle q̃ dominus admittatur plenarie ad defendendũ ſeruũ. & ſi ſolũ admitteretur, ꝑ ſuo intereſſe, limitatio iſta nõ eſſet de regula, cõtra tex. in l. nam qđ. de penu. leg. & ideo cõſidera. q̃ ideo dñs admittit q̃ ex quo ſua veroſimiliter intereſſe pt: ne ſeruum perdat: ideo ſolet euocari, iuxta l. nam ita

diuus,ff.de adop.alias ſententia non prę iudicaret ipſi domino, & licet compareat pro intereſſe pecuniario,negari tamen non poteſt, quin defendat ipſum ſeruum, & hæc limitatio eſt de regula, & iſtud eſt clarum in omni materia, nam dominus pro quo alius promiſit de iudicio ſiſti ſub pœna, nõ euitat pœnam comparendo per procuratorem,
151 † & tamẽ fideiuſſor qui fideiuſsit de iudicio ſiſti poteſt eum defendere quo ad hoc vt euitet pœnã. de primo eſt caſus in l.j. in prin. ff. ſi quis cau. de
152 ſecundo in l.ſi eum.§.j.ff.eo. Quinto† declaratur iſta concluſio,ſecundum Ang.hic in ver.octauo fallit in cauſa vniuerſitatis quæ poteſt comparere per procuratorem, & ſic intelligitur text.in l.tam collatores.§.vt autem,ibi, ſuper criminalibus,ſeu ciuilibus cauſis & ex publicis cauſis, deſcendentibus,iuncto ver. quoque ibi, milites vel ſyndici litigantes.C.de re mil.lib.xij.& ita tradit hic Ang.per illum tex in iij.col.in ver.octauo fallit. & Imo. in xiij. colum.in verſicu.octauo, & hoc de plano procedit vbi vniuerſitas accuſatur,quia poteſt comparere ſyndicus nomine vni-
153 uerſitatis. † Sed maior eſt difficultas, an ſyndicus poſsit accuſare nomine vniuerſitatis ſyndicario nomine.& Dy.tenuit q̃ non, ſecundum Bart. in l.ij.ſupra eo. Sed tu conſidera q̃ iſta limitatio cum qua omnes tranſeunt non videtur vera,quia
154 † vbi vniuerſitas delinquit eidẽ imponitur pœna pecuniaria,licet ſi priuatus delinquat ei imponatur pœna corporalis,ar.l.quintæ, C.de decur. lib.x.& l.ſi.C.de nauicul.& l. aliud.§. refert,de reg.iur.& traditur in c.graui, de ſen.exc.& hoc modo iſta fallentia nõ eſt de regula. Aut vero vniuerſitas commiſtit delictum enormiſsimum,vtputa hæreſim vel idolatriam, & iſto caſu eſſet aratro exterminanda,vt de carthagine loquitur tex. in l.ſi vſusfructus ciuitatis.ff.qui.mo.vſuſ.amit. & tunc poſſet procedere iſta limitatio, quia talis pœna quæ imponitur eſt pœna capitalis,vbi vero committeret homicidium, tunc ſi apparerent promotores ipſi, pœna homicidij afficiendi forent, ar.tex.in l.capitalium.§.ſolent,de pœn.& iſto caſu non deberent comparere per procuratorem,in his caſibus ergo in quibus ipſi vniuerſitati imponitur pœna pecuniaria,non poteſt cadere iſta limitatio.& ideo vide omnino Io. de platea, in d.§.vt autem omnifariam. Sexto declaratur hæc concluſio,ſcd̃m Ang.& Imo.hic, vt non procedat in
155 caſu c.tuæ,de procu. †vbi in crie adulterij quis compareat per procuratorẽ, ſed hæc limitatio nõ vr̃ adaptari ad regulam huiuſce §. qui loquitur vbi agitur criminaliter pro crie publico, & in illo tex.agebatur ciuiliter, prout agi poteſt pro quolibet crimine tã publico q̃ priuato, vt gl.& Bar. dicunt in l.qui noſe,ff.ad l.Cor.de falſ.gl.tñ ſing. in l.infamẽ,infra eo.quam ibi ſequuntur Bar. & Imo.voluit q̃ vbi agitur ciuiliter pro crie publico,quis notetur infamia,vt dicã infra late. Septimo limitatur iſta cõcluſio ſcd̃m Fel.in c.memi
156 nimus,de accu.vt non procedat, †qñ qs vult dicere ſniam crialem nullam, quia ad hoc dicendũ procuratore conſtitui poteſt. Octauo limitatur
157 vbi † quis vult dicere inquiſitionẽ fuiſſe inepte formatã,vel calũnioſam,quia ad hoc ꝓponendũ non prohibetur conſtitui procurator,vt Bal.dicit in conſ.cvj.incip.verba accuſationis,vol.j.quem ſequitur Hippo.in d §.ſequitur, in vj.col.in ver.
158 item teneas mẽti. Nona datur limitatio;† vt nõ procedat vbi quis vult conſtituere procuratorem ad opponendã exceptiones impedientes proceſsũ puta q̃ libellus inquiſitionis non procedit, vel q̃ iudex nõ põt inquirere,vel q̃ procurator eſt inhabilis ad accuſandum,vt eſt de mente Bar.hic col. antep.in ver.quæro, & cõcordantes refert Alex. in conſi.cxxxviij. in iij.col.vol.vj. Sed hæc limitatio & duæ prędictæ nõ vñr de regula quæ prohibet procuratorem conſtitui ad perſequendũ crimen publici iudicij,& dicere ſententiã nullã,vel inquiſitionẽ ineptam,aut calumnioſam, nõ eſt perſequi crimen publici iudicij, niſi dicas q̃ ſufficit q̃ fallentia ſit de genere regulæ, vt probari vr̃ in l.nummis,ff.de in lit.iur.vbi Iaſ. Decima cadit
159 limitatio, † vt non procedat in perſonis illuſtribus,quia hæ perſonæ poſſunt cõparere per procuratorem vt eſt caſus in l. ſi. C.de iniur. & tradit Hipp.in.d §.ſequitur.in vj.col. Sed hec limitatio etiam nõ ſubſiſtit,quia regula tex. noſtri loquitur in crimine publico.l.vero ſi. C.de iniu.loquitur ĩ crimine iniuriarum quod eſt crimen priuatum,vt in d.l.ſi.in prin.per quem tex.cõfunditur id quod dicit Imo.hic qui intelligebat illum tex.in crimine iniuriarum, quod eſſe publicum vt in terminis l.pe.C.de famo.lib.& illum tex. hoc modo intelligebat Alberi.in l.ſeruum quoque.§.publice.ff. de procu.niſi dicas vt ſtatim dixi,q̃ videtur q̃ talis fallentia ſit ſaltem de corpore regulæ generalis,q̃ habet q̃ in criminalibus vbi agitur de pœna corporali non admittitur procurator. Vndecimo li-
160 mitatur iſta regula, † vbi extaret ſtatutum, q̃ contumax habeatur pro confeſſo. quia tunc in iudicio criminali procurator conſtitui poteſt,vt plene ſcribit Cor.ĩ cõſi.xvij. incip.moris eſt vol.iij.
161 Duodecimo declaratur,† vt non procedat,vbi abſens virtute ſtatuti condẽnari poſsit. quia tunc poteſt admitti procurator.ſecundum Hipp.in.d.§. ſequitur. de quo videbimus infra ſecũdum ordinẽ Bar.& tradit plene Corne.Peruſi.in conſi.cxxij. in ij.col.& in ver. & inſuper.vol.iiij. Decimatertia cadit limitatio. vt iſte tex. non procedat:
162 †ubi procurator ĩ criminalibus fuit admiſſus.et nihil fuit ei oppoſitum nec per partes, nec per iudicem,quia tunc valet proceſſus.vt voluit Spe. in tit. de procu.§.j.ver. ſed pone.& tradunt Canoniſtæ in c.j.de iud.lib.vj.& hoc tenet Albe. de Roſate in d.l.ſeruum quoque.§.publice.in ix. col.de procu.& dicit ibi Bal.in.vj.col.in ver,modo q̃ro q̃ ita communiter tenetur, & ſecundum Imo. hic col. xx. ita ſeruatur in pratica, & hanc opi. veriorem dicit Fely.in d. c.memininus, & videtur text. pro hac opin.in l.quamuis C.de adulte. vbi quidam viator adcuſauerat vxorem de adulterio, & cauſa fuit agitata per procuratorem, ſententiq̃ vxor coniuncta allegabat contra proceſſum exceptionem procuratoriam, dicitur ibi, q̃ illa exceptio non procedit immo accuſator debet condẽnari, de hac tamen limitatione videbimus

infra

infra ſecundum ordinem Bart. qui ad fin.iſtius.§. hãc limitationem tangit et plene diſputabo eam.

Decimaquarta datur limitatione iſta concluſio procedat in caſu ſingulari,qui tepore meo euenit
163 Papiã in pſona† Magnifici do.Io.Aloyſij.Lunati,cuius illuſtri familiæ multum debeo, nã præfatus do.Io.Aloyſius fuit accuſatus de quodã crimine publico,& erat bãnitus ab inclyta ciuitate Papiæ propter aliud delictum,fuit dubitatum an ex quo non poterat tute comparere,ex eo quia erat bannitus,an pro eo eſſet admittendus Magnificus do.Pau.de Lunate procuratorio & defenſorio nomine ipſius do.Io.Aloyſij.& do.Iaſ.in cõſi. cxliiij.in iiij.vol.conſuluit ꝙ ſic,ſed ego credo ꝙ non bene conſuluerit.ꝙ poſſet admitti vt procurator,qui nõ poſſet prodeſſe & nocere ipſi reo accuſato,ſed bene potuit comparere, vt prodeſſet, vt colligitur ex dictis Corn.in conſi.cxxij.col.ij.in ver.& inſuper.vol.iiij. Decimaquinta cadit li-
164 mitatio ad iſtam regulam† vt non procedat vbi delictum cõmiſſum eſſet impunibile, quia tũc pro reo accuſato vel inquiſito poſſet interuenire procurator,ita voluit Bar.in l.vbi pactum,in pe.col. C.de tranſa.& fuit originalis doctri.Ricar. Malumb.in l.filiusfamilias,in.§.veterani, de procu. & idem voluit Bar.in conſi.ſito.c.inci.a do.Cyno de Bononia & Cep.in caut.ſua.lxviij.inci.in cauſa criminali,& concordantes refert Hip. in ſing. ſuo.cccl xxij.incip.capies vnum , & in conſil.ſuo xc.col.iiij.& in conſi.xxiiij. col. pe. Decimo-
165 ſexto † limitatur ſecundũ Iaſ.in l.ij.col. iij. C. qui teſta.face.poſ.vt non procedat in inclyto , & ſplendidiſsimo Ducatu Mediolani , vbi adeſt decretum ꝙ ſi accuſatus vel inquiſitus ſit contumax habeatur pro confeſſo & conuicto , quia tali caſu poterit interuenire quilibet etiam penitus extraneus,ad oſtendendum & demonſtrandum innocẽtiam inquiſiti ſeu accuſati,etiam ꝙ ſtatutum dicat ꝙ reus debeat ſe primo perſonaliter i carceribus ponere,& hoc firmat etiam Do.Barth.Cep.in cõſi.xx.incip.quidam dum eſſet poteſtas in iij.col. in ver.q into caſu,& Fran.de Capitibusliſtæ inter prædicta conſilia Cepole.in conſil. xlj.incip. licet inuitus,col.iiij.& Ang.de Caſt.inter ipſa cõſi.in conſi.lj.incip. ſi curia Magnifici , & facit id quod ſingulariter dixit Aret.in conſi.cxlvij.inci. viſa conſultatione,col.iij.& concordãtes. refert, Hip.in conſi.xc.col.vj. & de hoc infra late dicã.

Decimoſeptimo declaratur et limitatur regula
166 tex.noſtri† vbi procurator ſolũ petit admitti teſtes deponẽtes ſuper innocẽtia rei, vt voluit Bar. in l.j §.ſi qs vltimo,ff.de quæſt.et ſubtilitatũ princeps do.Fran.de Are.in conſi.cxlvij. vbi dicit ꝙ iudex ad defenſam rei etiam contra eius verã & ſpontaneam cõfeſsionẽ ex officio debet recipere teſtes,multo magis debet eos recipere vbi producuntur a procuratore,et concordantes refert Hip. conſi.xxxix.col.v.vol.j.& in conſ.xxxiiij.col. iiij.ſed pro veritate iſtæ non ſunt limitationes ad huiuſcẽodi.§.quicquid dicat Hipp.in cõſilijs.præalle.quia regula tex.noſtri loquitur de procuatore qui non poteſt admitti in crimine publico, nec ad crimen publicum perſequendum,vt poſsit prodeſſe & nocere reo inquiſito.Sed in aliquibus ex caſibus ſupradictis licet admittatur procurator, ſolum admittur quantum ad hunc effectum vt ipſi reo prodeſſe poſsit,non autem vt poſsit ei nocere, & ſic in ſe ſuſcipere omnem telam iudicij. Veritas tamen dependet ab intellectu Bar.in l.ſeruum quoq;.§.publice,de proc.qui voluit ꝙ in his caſibus in quibus abſens poteſt damnari nõ poſsit admitti vt procurator , ſed vt defenſor & protector ipſius rei,qui ſolum poſsit prodeſſe,& non obeſſe ipſi reo dicam infra pleniſsime. Decimooctauo
167 limitatur iſta concluſio,† vt non procedat in tali caſu ſingulari,pone ꝙ vulneratus vellit comparere pro ipſo inquiſito , contra quem fuit formata inquiſitio de vulnere illato in perſonam ipſius cõparentis,nam iſto caſu dicendum eſt ꝙ poſsit,ita dixit ſingulariter Hipp.in conſ.ſuo.xvij.col.vlt.
168 † & facit pro iſta limitatione id quod ſingulariter dixit Bal.in l.j.in vlt.col.C.com.dele.vbi dicit ꝙ exculpatio ipſius vulnerati prodeſt ipſi inculpato,ſeu inquiſito,vt torqueri non poſsit ex indicijs contra eum exiſtentibus,quod dictum ſequitur Fely.in c.pe.ad fi.de præſumpt.& in c.literas col.v.eo.ti.de quibus plene dicam infra . Deci-
169 monono declaratur hęc cõcluſio,† vt non procedat in eo qui vult allegare cauſam cauſæ,quæ patet ex actis,& quæ cauſa eſt notoria, ita Inn.in c. veniẽs,de accu.& idem ſentit in c. per tuas. de teſtib.& in c.ex inſinuatione.immo vult ꝙ admittitur etiam ſine mandato,& ſine ſatiſdatione,etiam ſi ſit minor vel ſit mulier,& Inn.ſeqtur hic Imo. col.xxvij.circa med.in verſi.ſed certe ſi bene põderetur,immo videtur velle ꝙ talis allegatio fieri poſsit,dato ꝙ inferatur præiudicium ipſi reo inquiſito ſeu accuſato. Vigeſimo limitatur iſta re-
170 gula. † vt non procedat quando plures ſunt accuſati de eodem crimine,quia vnus poteſt eſſe procurator alterius,ſecundum Alb.in l. ſeruum quoque.§. publice , col.vj.in ver.item eſt caſus ſatis not.ff.de procu.allegat text. in c. cum dilecti , de do.& contu.& in c.interrogatum,ij.q.iiij.ſed ego dubito de hac limitatione,quia rationes quæ prohibent procuratorem conſtitui militant etiam in caſu iſto,non eſt tamen ab opi. Alberici recedendum . Vigeſimoprimo declaratur iſta concluſio
171 † vt non procedat de iure canonico , vbi in crimine proceditur per viam inquiſitionis,quia hoc caſu poteſt conſtitui procurator . ſecundum Hoſt. in ſumma de procuratoribus.§.& in qua re,& no. per glo.in c.noſtram,in verbo vtebatur,extra de procu.& per Alberi.§.publice, de procur.col.vj. Sed ego credo ꝙ in his caſibus,in quibus inquiſitio ſuccedit loco accuſationis, ꝙ ſicut non admittitur procurator in cauſa accuſationis,ita non debet admitti in cauſa inquiſitionis , nec ſatisfacit ratio Alber.ꝙ ideo eſt, quia vbi agitur per viam inquiſitionis vel denũciationis de iure canonico non imponitur pœna ſanguinis.c.ſententiam , ne cleri. vel mona . quia licet non imponatur pœna ſanguinis,ſolent tamen iudices eccleſiaſtici facta declaratione contra eum delinquentem,illum tradere curiæ ſeculari , quæ ſolet pœnã ſanguinis imponere nõ viſo proceſſu agitato coram iudice ec-

eleſiaſtico.c.j.vbi Doct.de offi.ordin. & ideo do. Anto.de But.in c.inquiſitionis. in prin. de accuſ. intelligit hanc limitationem procedere vbi inquiritur contra aliquem, non ad naturalem pœnam delicti.ſed ad intereſſe publicum, ſcilicet ne criminoſus aliquid indigne teneat, & ita etiam ſentit Bal.in l.reos.C. de accuſa. Vigeſimoſecun-
172 do declaratur iſta concluſio. † vt non procedat vbi procurator conſtituitur ad concludendum in cauſa.quia tunc poteſt in cauſa criminali interuenire.ita voluit Bald.in l.ſeruum quoque §.publice.ff.de procur.allegat tex. in l.quãuis indubitati.C.de adulte.& ratio eſt ſecundum Bal.quia renunciatio probationum,& ſic concluſio in cauſa, non dicitur eſſe de actis litis,ſed de actis ipſius iu-
173 dicij. & ſi quiſpiam ſubtiliter diceret, ꝙ † in criminalibus non poteſt probationibus renunciari.vt not.in l.pactum inter hæredem.ff.de pactis. replicari poteſt, ꝙ immo poteſt renunciari, vbi quis dicit, ſe non habere aliam defenſionem.

174 † Sed ego dubito de hac limitatione,quando eſſet talis caſus,ꝙ ſententia non poſſet ferri contra abſentem.quia videtur ꝙ iſto caſu non poſsit conſtitui procurator ad concludendum in cauſa. veritas dependet ab intellectu illius regulæ, quæ habet ꝙ quis in criminalibus non poteſt renunciare ſuis defenſionibus, de qua regula plene ſcribit Iaſ.in d.l.pactum inter hæredem.ff. de pactis. & xxxviij.limitationes ponunt Moder. repetentes in d.c.veniens.car.pen.ad hunc tex.licet fere nullam ex prædictis ponant nec viderint.& quatuor cautelas ad eludendam diſpoſitionem huius.§.ponit Cep.cau.cclij.& xlv.& cvij. & tradit ẽt Hippolitus in §.ſequitur in ſua practica. & inter cæteras eſt iſta cautela,ꝙ ſtatim ꝙ aliquis commiſit aliquod delictum,ꝙ eum mittas ad partes remotiſsimas,& compareat aliquis excuſator, qui dicat eum abeſſe in longinquis partibus, & afferat probationes in promptu, quæ ſi non admittantur a iudice proceſſus erit nullus,ſecundum Barto.in extrauagan.ad reprimendum in verbo neglexerit.de quo & infra dicam.

175 Noto ſecundo ex hoc tex. ꝙ † ad allegandum cauſam abſentiæ bene admittitur procurator,quæ allegatio operatur hunc effectum,vt ſententia annotationis bonorum differatur ſecundum Ang.hic intelligentem hunc tex.in ſententia annotationis bonorum,& ſi dicatur prout dicit Imo.hic in ij.col. ꝙ iſte tex. poteſt etiam
176 intelligi de ſententia,quę fertur ſuper crimine capitali, †quæ in certis caſibus poteſt etiam ferri in abſentem.l. lege Cornelia.§. conſtitutum.ff.ad l.Corn.de ſica.& in l.ne diu.C.de pœnis.& in crimine læſe maieſtatis replicari poteſt, ꝙ vnus ſolus caſus reperitur de iure ſtorum, videlicet in d. §.conſtitutum. nec eſt veroſimile ꝙ Iuriſconſultus reſtrinxerit ſe ad illum caſum.& ideo neceſſario debet intelligi tex. noſter de ſententia annotationis bonorum. & maxime,quia ſi aliter diceremus,huic.§.expreſſe contradiceret tex.in l.ſeruum quoq;.§.publice.ff.de procu. Sed iuxta iſtud notabile aliquæ breues dubitationes diſcutiendæ
177 ſunt. Prima eſt dubitatio † an admittatur tam maſculus ꝙ̃ femina ad allegandum cauſas abſentiæ,& videtur dicendum ꝙ ſic,per tex.in d.§.publice.ibi,a quibuſcunque defendi, quæ verba innuũt ꝙ ad allegandum cauſam abſentiæ, admittatur ne dum maſculus ſed etiam femina immo videtur ꝙ admittatur infamis. ſecundum Bald. hic per d.§. publice. & idem tenet Imol. hic in xvj. colum. circa med. & ſi quiſpiam ſubtiliter diceret, aduerte ꝙ tex. in d.§. publice. dum dicit a quibuſcunque debet exponi ſcilicet idoneis. iuxta gloſſ. in l. j. C. de ſacro. ſanct. eccle. attento maxime ꝙ infamis a iudicio repellitur. l.quod prohibet.ff.de poſtulan. nam replicari poteſt ꝙ ille duæ regulæ limitantur in caſu noſtro, vbi quis venit ad allegandum cauſas facti neceſſarij pro abſente. & facit tex. in arg. in l.non ſolum.§.ſi.de procur.& in l.exigendi.C.eo.tit.& ratio colligitur licet Imo.hic non dicat:quia agitur de publico intereſſe.vt dicitur in. d.§. publice. & iſta concluſio de plano procedit,vbi quis venit ad allegandum cauſam abſentiæ facti. vt puta quia accuſatus eſt infirmus, vel ꝙ iuit Biſantium, vel ꝙ eſt in carcerem coniectus, in tali loco vt hic per Imol.colum.xvij. Secunda cadit dubitatio
178 † an iſti qui admittituntur ad allegandum cauſam facti, teneantur ſatiſdare de iudicato ſoluendo, vel de preſentando ipſum abſentem coram iudice,& Alberi. de Roſ.in d.§.publice.in v.col. concludit,ꝙ non.quia hoc nulla lege cauetur.poſt do. Tho.de formaginis, attento maxime quia in ſimilibus cauſis graue eſt inuenire fideiuſſorem, argum.text.in.§.ſi.in auct.de poſi.et denun.colla. vj.& ſubdit Alberic.ꝙ iſta communiter tenetur. Imo.hic in xv.colum.in ver.circa ſecundum. dicit ꝙ admittitur ſine cautione de rato. ſed Albe. dicit ꝙ communiter tenetur, ꝙ nullam præſtet cautionem, allegat Dyn.in l.qui bona.§.qui damna.ff.de dam. infec.& ratio colligitur ſecundum
179 Dec.in l. in eo.§.nemo.de re.iur. † quia iudex ex eius officio tenetur defendere, & quærere innocentiam ipſius rei. l. ſi non defendantur.ff. de pœnis. ergo longe magis debet admittere alium eius innocentiam excuſantem: & facit etiam alia ratio, quia etiam vbi lata eſt ſententia,ſi detegatur innocentia rei,pœna irrogari non ſolet.ergo ne fruſtra ſententietur,debet quiſpiam admitti ad allegandum cauſas abſentiæ.ſed tu conſidera quia his rationibus attentis non ſolum deberet admitti quis ad allegandum cauſas abſentiæ. ſed dici poteſt ꝙ ſatis eſt, ꝙ huiuſcemodi rationes concludant. ꝙ allegans cauſas abſentiæ non debet grauari onere ſatiſdationis, tu autem conſidera
180 aliquos caſus. Primus caſus eſt, † vbi quis allegat cauſam abſentiæ in cauſa ciuili, & ſecundum Pau.de Caſtr. Fulg. & Alexan. in l.filiusfamilias. ff. qui ſatiſda. coga. nam videtur ꝙ allegans cauſas abſentiæ tenetur ſatiſdare de iudicio ſiſti, Imo.Iaſſon. in rubri.vt in ius voc. eant videtur velle, ꝙ allegans cauſas abſentiæ ſaltem teneatur cauere de præſentando ipſum abſentem ipſi prætori, quod iudicio meo videtur contra mentem communiter ſcribentium hic, & in d.§. publice.Fulgo.in d.l.filiusfa.vult ꝙ ſaltem tenea

tur

tur præstare cautionem de iudicio sisti, sed mihi videtur, ꝙ verior & crebrior sit opin. ꝙ non teneatur cauere,nec de iudicato soluendo, nec iudi-
181 cio sisti,quia † cautio de iudicato soluendo,non potest cadere in criminalibus. Sum tamē huiusce opinionis,ꝙ teneatur cauere, ꝙ dolus malus aberit,quę clausula includitur in cautione de iudicato soluendo.l.iudicatum solui.ff. iudi.sol. Est verum ꝙ vbi aliquis admittitur ad defendendum reum accusatum,vel inquisitum, pro suo interesse, vt quando pater, vel dominus, aut abbas petunt se admitti ad defendēdum filium,seruum,vel monachum, nam si est talis casus in quo isti absentes damnari possunt, ꝙ in hoc casu videtur præstanda cautio de præsentando hos delinquentes in fortiaui prætoris,aut vero sumus in casu,in quo absens non potest damnari,& talis cautio nō videtur præstanda, vt vult Cepol. cautela xcvj. incip. Titius vulnerauit. Tertia cadit dubita-
182 tio, † an ille qui habet plenum mandatum ad defendendum, & ad allegandum causas causæ, possit allegare causas absentiæ, & Iaco. de Rauen.Petr.de Bellaper. & Alber.de Rosa. in d.§. publice,tenent ꝙ sic, & idem tenet Imo. hic,post Domi.de Rot.deci.cxiij. & secundum istos videtur esse casus in c.veniens,de accusa.vbi procurator licet esset constitutus ad causam criminalem tamen fuit auditus ad allegandum causas absentiæ.& hoc esset magis clarum,si procurator haberet mandatum ad causam defendendum seu prosequendum,prout communiter consueuit dari mandatum,iuxta illud quod habetur in c.cedens,et in c.mandati.de procur. Attento maxime, quia ille, qui allegat causas absentiæ,videtur defendere,& hanc sententiam sequitur d. Mar.de Senis referē do Imo.hic formaliter.in d c.veniens,col.xxxviij in ver.sed iuxta prædicta quæro,sed aduerte quia huic sententię ob.tex.in l.maritus,C.de procur.vbi maritus habens mandatum ad vnam rē non potest de alia re se intromittere,nisi dicas,ꝙ in casu nostro,nisi admitteretur talis procurator ad allegandum causas absentiæ,nō mediocre præiudicium ipsi reo infereretur, & ideo quis dando mandatum ad allegandum causas causæ, videtur augere potestatem allegandi causas absentiæ,
183 † quo casu inducta ad augendum nō debent operari ad diminutionem.l.cum tale.§.fi.ff. de cond. & demon.sed huiusce modi ratio non vī tuta,quia ea attento in casu d. l. maritus, non deberet ipse maritus repelli quo ad causas,quas poterat agitare vti maritus,& quinta persona,nisi dicas ꝙ hic concurrit fauor publicus,qui suadet absentes debe-
184 re defendi.† & ideo non videtur absurdum, ꝙ ille qui vt procurator admitti non potest.admittatur vt defensor.ar.l.non solum.§.fi.de procura.

185 Quarta cadit dubitatio,† an ille qui admittitur ad allegandum causas absentiæ, teneatur saltem iurare de calumnia, iurando ꝙ non animo calumniandi causas ipsas allegat, & videretur ꝙ non, tum quia semel tantum iuratur de calumnia. l.ij. C.de iur.cal.tum etiam quia tale iuramentū præstatur lit.cont.contrarium tenet Alb.in d.l.seruū quoq;.§.publice,col.v.in ver.quęrit p̄fatus Guil. de procu.vbi dicit, ꝙ sicut quando quis petit sibi caueri de damno infecto,tenetur iurare ꝙ non petit calūniæ causa, eadem ratione ille qui dicit accusatum vel inquisitum esse absentem calumniæ causa,tenetur iurare ꝙ hoc nō dicit calumniæ,cā & dicit Alber. in auct. hoc sacramentum, quod istud est magis iuramentum malitiæ quam calum-
186 niæ. Quinta cadit dubitatio,† an quilibet possit allegare absentiam minoris accusati vel inquisiti, an vero solus curator vel tutor sit admittendus, & Alber. in dicto.§.publice,in v.colum. in versi. sed nunquid, tenet ꝙ defensio spectet ad tutorem ipsum vel curatorem per l.fina.§. defensionem,et ideo alius non potest allegare causas absentiæ.Ego autem arbitror opi. Alberici esseverā in plena defensione,sed credo ꝙ quilibet possit allegare causas absentię propter generalitatē, d.§.
187 publice,qui generaliter loquitur.† Et lex generaliter loquēs debet generaliter intelligi.l.j.§.quod
188 autem,ff.de aleato.attento maxime † ꝙ lex lata fauore publico interpretatione est adiuuāda.l. hoc ita,in fi.ff.de cond.& dem. arbitror tamen ꝙ si tutores ipsi vel curatores vellent admitti,ꝙ ipsi essent præferendi,& si vera esset ratio Albe.sequeretur ꝙ si accusatusvel inquisitus haberet pro curatores, ꝙ alij allegantes causas absentiæ,non essent admittendi,quod non est dicendum. Sex-
189 ta cadit dubitatio pone, † ꝙ infra terminum citationis statutum reo accusato vel inquisito ad cōparendum,compareat excusator allegans causas absentiæ, & iudex non obstante tali allegatione procedat ad vlteriora, an processus sit nullus. & Bar.in extrauagan.ad reprimen. in verbo neglexerit dicit, ꝙ si excusator obtulit se causas ipsas incontinenti probaturum,& iudex contempserit, ꝙ processus est nullus, & videtur stare per eum quominus certus fiat, secus tamen si causas ipsas se probaturum non obtuliſſet,allegat tex. in c.interpositas.de app.sed ego dubito de opin. Bartol.
190 † quia tex.in d.c.interposita, iudicio meo probat contrarium,ibi enim solum dicitur, ꝙ si quispiam opponit exceptionem legitimam,& illā incontinenti se probaturum offerat,nam si iudex illā non admittat & pars appellet.illa repulsio exceptionis iuncta appellatione operatur, ꝙ non est necesse probare veritatem ipsius exceptionis, & ideo reuocantur ibi per viam attentati. sed si ibi non esset appellatū,ille tex.innuit ꝙ valeret processus,& si quispiā diceret, aduerte quia secūdum do.Io.And.& do.Abb.in d.c.interposita oblatio probationis habet iustificare appellationem, quo ad hoc tantum.vt cā appellationis ad superiorem deuoluatur,& attentata reuocentur. tñ talis exceptio debet probari,vt probatur ī c.ex parte Adæ vbi But.& Imo.de testi.replicari potest, ꝙ licet veritas exceptionis debeat iustificari.vt Dec.scribit in d.c.interpositā,col.iij.in ver.quinto, satis tamen est,ꝙ in illo tex.non probetur opin.Bar.ꝙ processus sit nullus, de hoc tamen passu. latius tñ dicam secundum ordinem Bart. Octaua tamen
191 cadit dubitatio, † pone ꝙ ille qui allegauit causas absentię,obtulit se illas incontinenti probaturum, iudex tamen non admisit huiusce modi pro-

bationes in promptu oblatos, sed advlteriora pro
cesit. Dic ꝙ isto casu non videtur ꝙ processus sit
nullus, quia debuit appellare iuxta illud, si grava
ris appella. Sed dato ꝙ fuerit appellatum, ex quo
pro iudice præsumitur, iuxta l. Herennius. §. Ca-
io, de cuict. & l.ij. C. de offi. ciui. iud. propter hoc
non iustificatur appellatio. ratio, quia considera-
ta præsumptione, quum habet iudex pro se potuit
verosimiliter existimare talem exceptionem ca-
lumniosam de quo etiam quidpiam infra subijciã
& auctoritates addam. Circa glo. in verbo, ad
191 crimen, et dicta Bar. super ea, colligitur ꝙ † etiã
in crimine priuato vbi venit imponenda pęna cor
poris afflictiua, procurator ad hoc crimen prose-
quendum constitui non potest, & hæc positio tri-
plici ratione probatur. Et primo per locum a spe-
ciali, iuxta. l. j. ad fin. ff. ad municipales. & l. ius
singulare, de legib. Speciale equidem est in perso
na illustri, vt in crimine iniuriarũ pos t per pro-
curatorem ipsum crimen prosequi. l. fin. §. literæ,
& §. ita tamen, C. de iniur. Secundo probatur in l.
j. ff. an pér alium causæ appell. in quo text. nulla
sit differẽtia inter crimen publicum, & priuatum
sed solum principaliter cõsideratur, an pœna quę
imponitur sit capitalis an vero pecuniaria. Ter-
193 tio quia † ita in priuatis delictis imponitur pœ
na talionis, seu similitudinis supplicij, sicut in pu-
blicis, vt est casus in l. in priuatis, ff. ad Senatus-
consultum Turp. & in l. fina. ff. de fur. & hæc opi.
vt dicit hic Benedic. de Plumb. col. ij. & Imol. in
eadem col. communiter recipitur, & idem tenet
Albe. Ros. Pergomen. in d. §. publice, col. vij. quæ
etiam alijs iuribus suffulta videtur, & primo per
l. fi. §. fi. vbi sena. vel clarif. ibi, siue crimen publi-
cum siue priuatum sit per procuratorem exerceri
non potest: & est clarior tex. in l. vnica. §. pe. C. vt
omnes tam ciui. cp̃ crimi. nam in prin. d. l. loquitur
de furto quod est crimen priuatum, et tamen in
fine in ver. accusationem. dicit accusationem in-
stitutam contra ipsum officialem finito officio, de
bet ipse officialis per se prosequi: & ista iura pon-
derat Albeř. de Rosa. in l. seruum quoq;. §. publi-
ce, col. vij. ff. de procur. Est verum ꝙ Ang. hic vt
supra dixi fuit in hac opinione, ꝙ in crimine pu
blico non fiat distinctio, an imponatur pœna pecu
niaria, vel corporis afflictiua. et pro hac opi. facit
iste tex. dum præsupponit ꝙ possit ferri sententia
in absentem, & tamen prohibetur constitui procu
rator, & restringere istum tex. prout facit Ange.
& Imo. hic in ij. col. vt loquatur de sentẽtia anno
tationis bonorum, est magna restrictio, quia appel
latione sententiæ intelligitur de sententia diffini-
tiua, vt tradunt Bar. & communiter Mod. in rub.
de re iud. tex. ergo in d. §. publice, qui generaliter
vult, ꝙ vbi potest ferri sententia in absentem, ibi
possit quilibet admitti ad allegandum causas in-
nocentiæ, nam ille tex. necessario videtur intelli
gendus in criminibus priuatis, attento maxime,
vt supra dixi, quia omnia iura videntur loqui in
criminibus publicis. Et si quis vellet tenere hãc
194 opinionem, posset respondere ad obiecta. † &
primo ad tex. in l. fi. C. de iniur. ꝙ ille tex. habet
alium intellectum, & pro fundamento consideran
dum est, ꝙ personæ illustres non po ssunt per se li
tigare, sed per procuratorem, alias sententia pro
eis lata non habet effectum, & iudex punitur pœ
na. xx. liberarum auri, vt probatur in l. quicunq;
C. de procur. modo in l. fi. C. de iniur. dico ꝙ est
speciale in persona illustri, vt in crimine iniuria-
rum liceat ei agere per procuratorẽ, vbi alias nõ
liceret per d. l. quicunque, et ita illum tex. nouiter
intelligũt repetẽtes in d. c. veniẽs, in xj. col. & sic
illa lex continet specialitatem in hoc, ꝙ vbi alias
persona illustris non potest causam ciuilem age-
re de per se, potest tamen causam iniuriarum cri-
minalem agere per procuratorem, & hoc est quod
dicit Imperator, ibi licere autem procuratori, qui
voluit dicere ꝙ licet in causa ciuili non liceat il
lustri agere per procuratorem, nec etiam in causa
criminali, vt in hoc tex. dicitur, est tamen licitum
ipsi illustri in causa iniuriarum, vbi agitur crimi
naliter. quia talis causa non est multum grauis, in
qua debeat prohiberi constitutio procuratoris, et
si quispiam subtiliter diceret ꝙ iste intellectus vi
detur contra illum tex. in prin. in ver. ita tamen,
vt nullus alius idem sibi audeat vendicare, vel a
nostro numine postulare, quia ad hoc respondent
Moder. Senen. in d. c. veniens, col. xxviij. ꝙ hoc
alteri non conceditur ex iure speciali, sed ex iu-
re communi vel ꝙ nulli alij conceditur in crimi-
ne iniuriarum, scilicet ꝙ possit causam per procu
ratorem simpliciter agere. sed in alijs simpliciter
mos iudiciorum seruandus est. Sed iste intellectus
195 non videtur tutus, † quia tex. in l. quicunq;. nõ
solum loquitur in illis tribus, sed etiam in specia
libus. patet per auct. ibi positam, quæ restringit d.
l. quicunque, ad illustres, & ad eos qui supra eam
dignitatem sunt. & ideo illa verba licere autem,
veniunt ad determinationem illorum, ita tamen
vt nullus alius sibi vendicare liceat. ibi nescio vi
dere rationem, quare magis concedatur speciali-
ter in illustri, vt ei liceat constituere procurato-
rẽ in crimine iniuriarum, potiusquam in alijs crimi
nibus cum ipsa crimina iniuriarum non sint gra-
uiora, & tamen ille text. restringit se ad crimen
iniuriarum tantum. & ideo non videtur recedẽ-
dum ab opinione communi, quæ expresse proba-
tur in d. l. iij. C. vbi senat. vel clarif. Nec huic sen
tentiæ obstat. l. ij. C. de procur. quia ille tex. debet
declarari, & distingui per alia iura iuxta tex. in
l. Seio quæsitum, ff. de testi. & in l. nam & posterio
res, ff. de legi. & in c. cum expediat, de elec. in vj.
196 Secũda colligitur cõclusio, ex hac gl. ꝙ † vbi
pro crimine venit imponenda pœna relegationis
per quam quis priuatur a loco vnde relegatur, si-
ue talis pœna veniat imponenda ex crimine pu-
blico, siue ex crimine priuato, in tali crimine po-
test interuenire procurator. Idem in pœna remo-
tionis ab ordine quæ censetur minor relegatione
vt gl. dicit in l. ij. ff. de iniur. ibi, si arte aliqua vel
loco interdicatur, iuxta l. moris § sunt & aliæ. ff.
de pœnis, & idem tenuit glo. in l. seruum quoque,
§. publice, de procur. & in l. absentem, ff. de pœ-
nis, & in l. j. ff. an per alium cau. appel. & idem te
nent glo. iuris canonici vt patet in c. veniens, in
ver. item si crimen, & in c. si quando, ij. q. vj. & se

cundum

cundum Bar.hic hanc opi. tenent Iaco.de Aren. Odoffred.Iac.Butrig.Guil.de Cun.& fere omnes & dicit Bar.hic in iij.col.ꝙ ita iudicaret, & ſubdit in iij.col.in verſi.quæro dicitur hic,ꝙ ita teneret conſulendo, quia hoc ſeruat conſuetudo, & idem tenet Bal.in l.reos,C.de accuſ. vbi miratur de tenentibus contrariam opi.& dicit do. Abb.in c.veniens,de accu. ꝙ pro iſta opinione eſt conſulendum, & iudicandum, quam etiam tenuerunt Io. And.& Hoſtien.in d.c.veniens, & Fede.de Senis in conſi.xciiij. quem referunt repetentes in d. c.veniens, col.xx. & idem tenet do.Benedictus de Plombino hic in vj.col.& Imo. in iij. col.qui hanc dicit eſſe communem, idem tenet Albet.in d.§.publice,col.iij.Quæ opin.ex pluribus capitibus fundatur. Primo in l.abſentem,ff.de pœn.iuncto d.§.publice,nam in l. abſentem, dicitur ꝙ in cauſa relegationis poteſt ferri ſententia in abſentem,& in d §.publice,dicitur ꝙ vbi abſens poteſt dãnari,ibi poteſt conſtitui procurator, & per iſta duo iura dicit Bal.in d.l.reos,ꝙ hæc opi.eſt vera & contraria eſt falſa.Secundo pro iſta opi. ſtrin-
197 git † tex.in l.j.ff.an per alium cau.app. inducẽ do clare, vt hic per Benedictum de Plombi.col. vij.in verſ.non obſtat l.j.& conſiderandum eſt ſecundum eum,ꝙ ille tex.in prin.ponit an admittatur procurator in cauſa ciuili, & dicit ꝙ ſic.ſecundo an admittatur in cauſa criminali pœnam capitalem ingerente,& concludit ꝙ non.& licet Iac. de Are.hic in iij.col.intelligat illum text.ſtricte de pœna capitali, quæ ingerit pœnam mortis,vel ſanguinis,ver.vero.ſed in ea, intelligatur de pœna capitali per quam libertas vel ciuitas amittitur,& quæ continet pœnam damnationis in metallum & deportationis, tamen videtur ſecundũ do. Benedic.ꝙ ille tex.poſſit intelligi in prin.de pœna capitali large de qua in l.ij.ſupra eo.& in l.ij. ff.de pœn.ver.vero.ſed in ea loquitur in alia pœna quæ imponitur vſque ad relegationem, quæ tamen eſt maior relegatione, & ſic dictio vſque,ibi fiat excluſiue, & eſt ſenſus, ꝙ in ea cauſa in qua imponitur pœna corporis afflictiua,nõ poteſt agi per alium vſque ad relega. Tertio facit pro iſta
198 opini.nam † magna eſt differentia inter relegationem,& deportationem,vt probatur per glo.in §.relegati,inſti.quibus mod.ius pat.pot.ſol.& vltra eam eſt notandum, ꝙ deportatio requirit for-
199 mam actualem, † vt ipſe deportatus per miniſtros conducatur ad locũ.l.ferri,ff.de verſ. ſig.ſed relegatio requirit ſolam formam verbalem,vt relegatus per ſeipſum vadat, vt probatur in l.relegatorum §.his qui.de interd. & relega. Contra
200 riam † tamen ſententiam ꝙ non poſſit interuenire procurator,tenuerunt Vltramontani, videlicet Iac.de Rauani.Pet.& pleriq; alij, quos citat Cy.in d.l.reos,& tenentes hanc opin. reſpondent primo ſecundum Bar.hic ad l.abſentem,quod ibi & in §.publice,non admittitur vt procurator.ſed vt quilibet qui habeat prodeſſe accuſato reo nõ autẽ obeſſe,quæ reſponſio vt Imo hic dicit exverbis vniuerſalibus illius tex.confundi videtur.patet dum tex.ſubdit quemuis pro ipſo reo verba fauentem,quæ oratio cum ſumatur ex vniuerſo, verificari videtur in quolibet particulari.l.ſi is quĩ §.vtrum,de re.du. facit vulgaris regula.l. a procuratore,ff.man.& c.ſolita,de maio. & obe & videtur abſurdum ꝙ quis poſsit procuratorem conſtituere.qui ſecundum Bal.& Ang.reo prodeſſe et non obeſſe poſsit.cõſtitutio enim talis procuratoris inepta cenſetur.vt Imo.dicit in c. conſtitutus, de procu.& facit tex.c.relegata.ij.q. j. mihi placet reſponſio Bar.ꝙ in illo tex.illa verba reſtringantur ad quemcunq; defendentem ſine mandato, vt ſiue maior ſiue minor ſit,ſiue maſculus ſiue fœ
201 mina admittendus ſit.Sicut enim † iudex ex officio parte non petente tenetur abſentes defendere l. ſi non defendantur.de pœnis.per locum a paritate rationis,debet etiam admittere quemlibet ad excuſandum innocentem abſentem, nec Bar.fuit ita ſupinus,quin intelligeret,ꝙ procurator conſtitui non poſsit, vt tantum prodeſſe, & non nocere poſsit. Si velles tamen tueri opinionem contrariam põdera tex.in.§. publice, dũ dicit in primo nam iuſtum eſt a quibuſcũq; defendi,& poſtea ſubditur,nã & in capitalibus iudiciis defenſio datur,vel a quibuſcun; ergo ille tex.debet intelligi de defenſione plena,& pondera diſtinctionẽ.& ꝙ non tm̃ in non capitali, ſed etiam in capitali, vbi abſens condemnaretur. Non ob.tex. in d.l.j.ff.
202 † an per alium cauſæ, quia conſiderandum eſt, ꝙ niſi ibi dictio vſq; intelligeretur incluſiue, ille verſi.& ſi ea cauſa ſit,ſuperfluus redderetur. dicitur enim vt dixi in prin.ſed ſinautem non ſit pecuniaria cã,ſed capitalis,per procuratorem agi nõ
203 licet.† ſed illa dicitur proprie capitalis,quę admit vitam,libertatẽ,vel ciuitatem.l.ii.de pœnis. & l.capitalium.eo.titu.& l.ij.ſupra eo.dum ergo poſtea dr̃:ſed & ſi ea cã ſit,ex qua ſolet ſequi pœna vſq; ad relegationẽ,non oportet per alium eas agi,ſed replicari poteſt,ꝙ etiam tenendo ꝙ text. loquatur de pœna capitali iuxta d.l.ij.ff.eo.& nõ de pœna capitali ſtricte iuxta l. tranſigere.C. de tranſac.tamen ille verſi. ſed & ſi ea cauſa ſit,non redditur ſuperfluus, ſed immo ex ipſo verſic.ampliatur id quod dicitur in pœna deportationis & damnationis ad aliam cauſam maiorem ipſa relegatione,vt quando venit imponenda pœna corporis afflictiua, vt in d.l.ij.in fin.ff.eo.& l.in ſeruorum.in fi.ff.de pœnis & in l.fi.ff. de iniu. & ita
204 ſentit Imo.hic:ſed tu conſidera, quia † videtur ꝙ immo illa dictio vſq; ad relegationem, ſtet incluſiue, ſicut ſtat in l.abſentem.ff.de pœnis. quia inter vnum caſum & alium ratio diuerſitatis dari non poteſt,attento maxime, quia mens Iuriſconſulti in d.l.j. videtur eſſe ſolum facere differentiam inter cauſam pecuniariam & corporalem, & prohibet conſtitutionem procuratoris tantum in cauſa corporali, vt patet in verſic.plane.ſi tamen pecuniaria, eſt quæ dictio plane aduerſatur verſi.præcedenti. tota igitur difficultas præſentis quæſtionis ſtat in hoc noſtro tex.& in l.fin.C.
205 de iniu.† & conſiderandum eſt ꝙ relegatio cõnumerari videtur inter publica iudicia, ſed in hoc.§.ponitur regula generalis, ꝙ procurator ad publica iudicia proſequenda non inreruenit,ergo nec in cauſa relegationis,quæ cõnumeratur inter

publica iudicia, suadetur in fi. istius. §. vbi præsupponitur q̃ dato q̃ in publicis iudiciis possit ferri sententia contra absentem, tamen in his procurator constitui non potest. ergo nec in causa relegationis. Sed ad hunc tex. dum dicit, & si iustam rationem habet sententiam differunt. respondet Ang. q̃ loquitur iste tex. de sententia annotationis bonorum. & hãc responsionem sequitur Imo. hic col. v. sed replicari potest, q̃ appellatione sententiæ debet intelligi de propria. l. iiij. §. condemnatum. & l. quod iussit. de re iud. & tunc quia secũdum Bar. & Ange. de Aret. in l. ij. ff. de app. reci.

206 † Sententia annotationis bonorum non dicitur proprie sententia, nisi dicas q̃ subiecta materia hoc patitur, vt hic appellatione sententiæ intelligatur de sententia annotationis bonorum. ex quo regula generalis est, q̃ vbi in absentem ferri potest sententia. ibi procurator constitui potest. d. §. publice. Et si quispiam non insubtiliter diceret aduerte, quia ista consequentia non videtur tuta. non põt ferri sententia in absentem, ergo in ea cã non põt interuenire procurator, patet, nam in cã appellationis non requiritur litis contestatio, & sic sua ferri potest in absentem, & tamẽ in tali cã non põt in criminalibus procurator constitui. d. l. j. ff. an per aliũ causę. sed dic breuiter q̃ quidquid

207 sit in causa ciuili. l. fi. §. illud. C. de tẽp. app. † in criminali & in causa appellationis non põt ferri sententia contra absentẽ. C. de acc. & l. absentem. ff. de pœnis. & videtur esse casus in d. l. j. in fin. ibi sed ipsum eodem auditori. Circa l. fin. C. de iniu. multum se torquent Imo. & Benedic. de Plombi-

208 no hic. & Mod. in d. c. veniens. † nam pro crimine iniuriarum pœna relegationis imponi potest. l. fi. de iniu. & tamen videtur speciale in personis illustribus, vt in crimine iniuriarum procurator constituatur: ergo arguendo per locum a speciali in contrarium videtur ius commune. l. j. in fi. ff. ad munici. & l. ius singulare. ff. de legibus.

209 † Ad hunc tex. dantur plures responsiones. Prima fuit Guil. de Accuneo, q̃ pro crimine iniuriarum non solum pœna relegationis, sed etiam corporis afflictiua imponi potest. & ideo propter dubium regulariter procurator repellitur. sed est speciale in persona illustri. Sed ista prima responsio non videtur tuta, secundum Imol. hic col. v. quia persona illustris non potest affici pœna corporis afflictiua, sed solum pœna relegationis. cum ergo sit speciale in persona illustri, quæ sola pœna relegationis affici potest, datur intelligi q̃ regulariter in crimine iniuriarum in quo pœna relegationis imponi potest procurator admittitur. Alia datur solutio ad illum tex. secundum Cy. ibi, quẽ sequitur hic Ang. licet eum non citet, q̃ licet regulariter vbi agitur de pœna relegationis imponenda, ex quocunq; alio crimine, possit interuenire procurator fallit tamen in crimine iniuriarũ. vbi licet de sola pœna relegationis agatur, non potest tamen interuenire procurator. sed solum illustribus concedi videtur, vt in hoc crimine procuratores constituere valeant. Sed ista solutio secundum Imo. non est tuta. & considerandũ est. q̃ quo ad potestatẽ cõstituendi procuratorẽ in criminalibus, nõ debet spectari qualitas criminis, sed qualitas pœnę inferendæ, ex ipso crimine, vt probari videtur in d. l. j. quando per alium cau. app. cum ergo non possit dari ratio diuersitatis. quare magis debeat permitti procurator in alijs delictis. vbi agitur de pœna relegationis, q̃ in crimine iniuriarum videtur idem ius statuendum. & hac etiam impugnatione vtuntur Mod. in d. c. veniens. col. xxij. sed tu cõsidera. si ratio specialitatis colligi possit ex his, quæ scribit Vlpian. in l. prætor edixit. de iniur. dum dicit q̃ in crimine iniuriarum non debet agens illa actione cum discrimine alienę çstimationis vagari. & ob hoc in casu isto videtur prohiberi constitutio procuratoris. Tertia datur solutio secundum Ricar. de Salyceto q̃ specialitas.

210 d. l. fin. consistit in hoc, quia † personæ illustres sola pœna relegationis affici debent. & ob hoc in necessariam consequentiam eis tantummodo licet procuratores constituere. Sed hęc solutio non placet Imol. nec Modernis repetẽtibus in c. veniens.

211 quæ verba Imo. formaliter referunt: † nam regulariter humiliores homines & non alij fustibus et hisce generibus pœnarũ subijciuntur. l. capitalium. §. non solent. & l. generaliter. & l. mores. §. istę ferę ff. de pœnis. ergo id quod erat statutum in persona illustri, fuisset quoque statuendum in homine vitæ honestæ, & bonis moribus imbutæ. Ex alio vltra istos non videtur tuta cõsideratio do. Ricar. quia hoc modo circa personas illustres concurrerent duo specialia. Primum q̃ sola pœna deportationis afficiendi ferent: & tamen pœna iniuriarũ cum sit arbitraria, potest extendi vsque ad mortem. l. sacculari. §. sunt quędã. ff. de extraord. cri. Secundum esset q̃ in hoc crimine posset interuenire procurator nisi dicas tuendo hanc opin. q̃ ex quo magis constat certitudinarie q̃ persona illustris fustibus &, tormentis non est afficienda, sed sola pœna deportationis plectenda est, lex tolerat q̃ ad huiusceomodi crimen persequendum procurator interuenire possit, & hec duo specialia ex quo vnum in consequẽtiam alterius venit, concurrere possunt, vt Bar. dicit in l. si sub cõditione de solu.

212 Quarta † datur solutio ad illum text. secundũ vtrunque Saly. q̃ vbi dubitatur quæ nam pœna debeat imponi. vt est videre in hoc crimine iniuriarum, in quo iudici datur arbitrium imponendi pœnam inspectis circunstantijs loci, temporis, & personæ. §. atrox. insti. de iniur. & d. l. prætor ait. §. atrocem. eo. tit. & ad istud crimen prosequendum non admittitur procurator. fallit tamen in persona illustri. in qua posset esse q̃ illustris inferet iniuriam illustri. quo casu imponẽda foret pœna corporis afflictiua. posset etiam esse q̃ non constaret ipsum esse illustrem. sed replicari posset. secũdum

213 Imo. q̃ † licet illustris afficiat illustrem iniuria, nõ tamen pœna corporis afflictiua afficiendus erit. d. l. fi. de iniu. Item in d. l. fi. C. eod. præsupponitur notorie constare q̃ personæ illæ erant illustres. & sic q̃ erant in insulam relegandi, et tamen videtur speciale in illo tex. & hæc impugnatio suadetur alia ratione. vltra alios. qui ille tex. in princ. loquitur ne dum in illustribus administrationibus & habentibus cingulum sed etiam in illustribus

hono-

honoratijs codicillis decoratis. adeo ꝙ non poterat veroſim liter heſitari de quibus illuſtribus imperator ſenſerit, prout alibi dubitatur in l.fin §. viros. C. vbi ſena.vel clariſ. Quinta datur ſo-
214 lutio, † ꝙ ille tex. loquitur in iniuria pro qua poterat imponi pęna capitalis, de qua in l.pe. C. de famo.lib. vel pœna deportationis, aut in crimine iniuriarum quod ex lege Cornelia proficiſcitur iuxta.l.iij §.fi.ff. ad l.Cor. de ſica.& l. antep.§.de iniu.nam in hiſce criminibus vbi maior pœna relegatione imponenda eſt, non poteſt conſtitui procurator regulariter. ſed conceditur ſpecialiter illuſtribus vt ad tale crimen proſequendum licet agatur de pœna capitali poſſit dari procurator. Sed hęc ſolutio nō placet Mod.tum quia diuinat, tam etiam quia videtur contra d. l. quæ generaliter,& indiſtincte loquitur,ergo debet generaliter & indiſtincte intelligi,dato ꝙ in vno caſu ſit maior ratio ꝓ in altero. Sed replicari pōt, ꝙ non eſt abſurdum vt iura iuribus cōcordentur. & vna lex per alteram dictinguatur gl.in l.ſcien-
215 dum. qui ſatisda. cog. Vltima † datur ſolutio per repetentes in d.c.veniens. & conſiderandum eſt ꝙ perſonæ illuſtres prohibentur per ſe litigare, ſed debent litigare per procuratorem.l. quicunque.C.de procu.&.§.j.in auc. vt ab illuſtr. & qui ſupra eos ſunt. Speciale tamen eſt in perſona illuſtri. vt in crimine iniuriarum poſſit conſtitui procurator in qua poteſt agi & ciuiliter & criminaliter licet ſecus ſit in alijs criminibus.vt i hoc. §.& ratio eſt quia non poteſt illuſtribus imponi pœna corporis afflictiua.licet ergo regulariter nō poſſint illuſtres agere de per ſe in cauſa ciuili,ſed cogantur conſtituere procuratorem,tamen in hac cauſa iniuriarum poſſunt conſtituere procuratorē, & ideo Imperator ibi vtitur verbo licere, & videtur ſenſus,ꝙ licet alias illuſtri non liceat per ſe litigare in cauſa ciuili, licet tamen in hac cauſa, quæ eſt mixta.Item licet in cauſa mere criminali non liceat procuratorem conſtituere.vt in hoc.§. tamen licitum eſt in cauſa iniuriarum.Sed iſte intellectus ex triplici capite non videtur tutus.Primo vt ſentiunt ipſi met repetentes. quia tex.in fi. vniuerſaliter dicit.ita tamen vt nullus alius ſibi audeat hoc vēdicare.nec eſt tuta reſponſio, ꝙ hoc alteri non conceditur a iure ſpeciali,ſed ſimpliciter a iure communi. quando venit imponenda pœna vſque ad relegationem.quia tex.vniuerſaliter dicit ita tamē vt nullus alius ſibi audeat hoc vendicare. ergo non debet reſtringi vt intelligatur, vbi venit imponenda pęna relegationis tantum,quandoquidem pro iniuria,vt ſupra dixi,poſſit imponi pœna vſque ad mortem. Non eſt etiam tuta alia ſolutio,dum dicitur,ꝙ nulli alij hoc conceditur in crimine iniuriarum ſcilicet,ꝙ ſimpliciter poſſint cauſam agere per procuratorē,ſed quo ad inferiores illuſtrium.vt ibi dicitur, mos iudiciorum qui hactenus obtinuit, in poſterum obſeruandus ſit, & videtur ſenſus,ꝙ vbi ſumus certi de pœna ꝙ tunc admittatur procurator,ſecus vbi ſumus incerti. ſed credo ꝙ illa verba habeant aliū ſenſum, videlicet, ꝙ ſi pro crimine iniuriarum agatur ciuiliter, admittatur procurator, ſecus ſi criminaliter. ſed hoc ſi ſpeciale in perſona illu-
216 ſtri,ergo ius cōmune eſt in cōtrarium,†ex alio etiam non videtur tuta conſideratio iſtorum,quæ fuit glo.in d.l.fi.& in l.fi.ver. per procuratorem.
217 C.vbi ſena.vel clariſ.quia†nō poteſt dari ratio diuerſitatis,quare magis liceat eis cōſtituere procuratorem in crimine iniuriarum ꝓ in alijs priuatis criminibus in quibus non licet.d.l.fi. veriſ. omne crimen publicum priuatiue C.vbi ſena.vel clar. Item ſi.l.fi.C.de iniur. veniret ad interpretationem.l.quicunque.C.de procu. non ſolum intelligeretur in illuſtribus, ſed etiam in ſpectabilibus & clariſsimis, quandoquidem in hiſce perſonis loquatur d.l.quicunq; & lex interpretans debet intelligi ſecundum terminos legis interpretatæ,eſt verum ꝙ hodie ſolum poſſunt illuſtres, & ſuper illuſtres agere per procuratorem,auct.quod ius C.de procur. Item l.fi.non poteſt venire quouiſmodo ad limitationem.d.l.quicunque, quandoquidem l.quicunque, loquatur in vxoribus & liberis dictarum perſonarum illuſtrium. ex alio ēt non poteſt conſiderari aliqua ſpetialitas in illo text.quia vult vnum quod eſt cōtra regulas iuris communis, ꝙ ipſe illuſtris non autem procurator debeat condēnari. Si velles ergo tueri cōem ſententiā,poteris tenere intellectum Rycar.de Saly. ſupra relatum. ſed in puncto iuris verior videtur opi. Vltramontanorum. in quam etiam inclinat Bar.hic & primo per text.in l.ij.ſupra de procu. a contrario ſenſu, ibi cum appellationes pecuniariæ per procuratorem exerceri poſſint. nec dicatur vt dicit Saly. ꝙ ibi, & in l. fin.fit mentio de cauſa pecuniaria ad differentiam cauſæ capitalis
218 ſtricte ſumptæ, quia † latine loquendo, omnis cauſa æſtimationis capitalis dicitur. l. hos accuſare.§.omnibus. de accuſa. quæ proprie loquitur de relegatione. niſi dicas tuendo communem, ꝙ relegatio & quælibet alia cauſa æſtimationis, improprie pertinet ad capitis periculum, vt eſt caſus in l. capitalium. verſic. cæteræ pœnæ. ff. de pœnis.ſed ille text.contra communem ſenten-
219 tiā retorqueri poteſt,† quādoquidem equiperet pœnam ictus fuſtium relegationi. ſed vbi agitur de pęna corporis afflictiua,non poteſt interuenire procurator. Sed dic ꝙ ibi illa æquiperatio fit ſecundum quid, non autem ſimpliciter. Secundo contra communem ſtringit iſte tex.qui generaliter dicit. ꝙ ad crimen publicum proſequendum procurator conſtitui non poteſt.ſed crimen publici iudicij eſt duplex.quoddā capitale,& quoddam
220 non capitale l.ij.ſupra eod.† ſed procurator ibi remouetur a genere, & ſic a quolibet crimine publici iudicii.ergo cēſetur remoueri a qualibet eius ſpecie ergo non poterit interuenire in caſu vbi agitur de pęna relegationis.Sed replicari pōt. ſecundum Saly.in d.l.reos.ꝙ illa regula, ꝙ vbi remouetur genus cenſeatur remota quęlibet eius ſpecies habet locum vbi ratio remotionis generis militat ēt in ſpecie, & ſic qñ genus remouetur rōne indifferenti. ſed vbi agitur de pęna relegationis, abñs pōt damnari. ergo debet poſſe cōparere per procuratorē.ſed iſta'rō vt ſupra dixi nō eſt tuta ꝗa ſtat ſimul, ꝙ abñs poſsit condēnari, & tamen non

poſsit

posſit comparere per procuratorem. Alio modo reſpondet Saly. ꝙ ratio prohibitiua cõſtitutionis procuratoris quæ militat vbi agitur de pœna capitali ſtricte ſumpta,id eſt,ne per procuratorẽ aliquod grande præiudicium fiat domino ceſſat, vbi agitur de pęna relegationis. ſed attenta ratione Saly.ſequeretur ꝙ ī crimine legis.Iulię de anno. & de ambitu in quo pęna pecuniaria imponitur. poſſet interuenire procurator contra generalitatẽ huiuſce.§.Veritas dependet ab his que Bart. hic dicit in.v.col. ver.quæro extra gl.an vbi pro publico iudicio imponitur pęna pecuniaria habeat
221 locum.§.noſter.& ibi reſeruo dicendũ.†Non eſt tamen recedendum a cõmuni ſententia, pro qua facit pulchra ratio.nam interuentus procuratoris ad neceſſariam defenſionem regulariter eſt permiſſus, cum ergo non cenſeantur prohibiti procuratores in cauſa relegationis, debent cenſeri permiſsi.& ſuadetur hæc cõmunis opin.quia vbi tractatur de odio dictio vſque, ſtat excluſiue. ſed cũ eſſet odioſum,non poſſe conſtituere procuratorem in cauſa relegationis debemus intelligere text.in
222 l.j.ꝙ ſtet excluſiue.iuxta not.per Saly.& alios in auct.quod ius.C.de procur.† Vere tamen d.l.j. an per alium cau.multũ ſtringit contra cõem ſubtiliter inducẽdo.nam ibi in ij.reſponſo principali dicitur, ꝙ in cauſis capitalibus vſque ad relegationem non interuenit procurator. in. iij. vero reſponſo ſubijcitur ꝙ in cauſis criminalibus vbi agitur de pęna pecuniaria procurator cõſtitui põt. ſed ſi dictio vſque,ſtaret excluſiue ad.ij.reſponſũ. tertius caſus,in quo erat maior dubitatio ꝙ in cã criminali,pro qua imponitur pęna pecuniaria,remaneret indeciſus ſaltem expreſſe.et caſus minus dubius expreſſe decideretur. videtur ergo ꝙ dictio vſque, ibi ſtet incluſiue. ſecundum eius propriam naturam. Retenta tñ hac concluſione ꝙ in cauſa relegationis poſsit conſtitui procurator,diſcutiendę ſunt aliquæ neceſſariæ dubitationes.

Prima erit dubitatio quam tangit hic Fran.de
223 Ranpo.& Bal.† an vbi in relegatione aſsignatur certus locus.ita ꝙ nõ poſsit in alio loco morã trahere.ſed teneatur morari in illo loco, an in tali cauſa conſtitui poſsit procurator,& concludunt ꝙ non.Communis enim opi.ſecundum iſtos procedit vbi quis relegatur vt poſsit vbique morari, dummodo non trahat moram hic Padue vel Venetiis vel in alio certo loco.nam in hac relegatione ferri poteſt ſententia in abſentem, & procurator conſtitui.ſecus tamen eſt ſecundum eos vbi fieret relegatio ad certũ locum.iuxta.l. relegatorũ. de inter.& relega.ita ꝙ relegatus ab illo loco recedere non poſſet & alio proficiſci,& iſto caſu nõ poterit interuenire procurator,quia negari nõ põt quin agatur hic de pęna corporis relegati afflictiua. ergo non poterit ferri ſententia in abſentẽ nec conſtitui procurator,probatur ī d.l.relegatorum. in fin.principij. vbi dicitur ꝙ vbi quis relegatur in certam inſulam anteq̃ aſsignetur inſula talis
224 relegatus militi tradendus eſt.ergo talis relegatio videtur habere inſtar deportationis. & maxime vbi fit in perpetuum.ſuadetur hæc opi.per locum a paritate rationis.†nam ratio quare nõ poſsit ferri ſententia in abſentẽ in criminalibus eſt illa, quia non poſſet in eum fieri executio quæ ratio concludit ẽt in eo qui in certum locum relegãdus venit: Imo.hic dicit ꝙ nõ eſſet malum tenere hãc opi. & idem dicunt Mod. Senen. in d.c.veniens. qui nihil addendo referunt vt plurimum verba formalia Imo. Contrarium tamen tenent cõiter
225 ſcribentes. tum † quia relegati omnia ſua iura retinent,& ſic nec ciuitatẽ nec bona perdunt.ſiue ad certum ſiue ad incertum locum relegentur. & ideo in relegato ſecundum Imo. poterit fieri executio in bonis,quæ executio non cadit in deportato,qui & bona & ciuitatem perdit.et ſi dicatur ꝙ immo poterit fieri executio cum cõminatione, ꝙ damnabitur in metallum, replicari poteſt. ſecundum Imo. ꝙ ſicut non timuit deportationem, non timebit ẽt damnationem in metallum,ſecus in relegato,qui bona non perdit.Item non tenet conſequentia.ſecundum Imo.non poteſt fieri executio ſententie,ergo non debet poſſe ferri ſententia contra abſentem.nam condemnatur ille,qui nihil habet.quia ſperatur ꝙ poſsit peruenire ad pinguiorem fortunam.l.ſi defunctus.C.arb. tute.Item cõdemnatur aliquis actione perſonali, qui non habet nec bona mobilia nec imobilia in loco.ſed
226 attenta ratione Imolæ.ex quo † deportatus non amittit ea,quæ ſunt iuriſgentium.quia poteſt contrahere,& in futurum acquirere,deberet poſſe ab ſens condemnari.facit l.ſi mandauero.§. is cuius. ff.mand. & ideo conſidera ꝙ licet relegatio poſsit fieri in certam inſulam,tamen principalis intẽtio relegantis eſt remouere ipſum relegatũ a loco in quo moram trahebat.vt probari videtur in d. l.relegatorum.§.interdicere.ibi,vñ cueniebat, vt qui relegatus eſſet ab ea prouincia,& in.§.his qui relegantur,ibi,excedereque debet intra eum diẽ. ergo videtur ꝙ intentio relegãtis ſpectari debeat. Sed replicari poteſt,ꝙ illa iura procedũt,vbi quis remouetur a loco domicilij & originis, ita ꝙ illa ſolum prouincia eidem interdicta cenſeatur. ſecus tamen videtur vbi quis in certam inſulam relegatur. vt eidem ab ea recedere non liceat,niſi dicas ꝙ hoc non conſideratur. quia id quod principaliter agitur ſpectari debet l.ſi quis nec cauſam.ff.ſi
227 cer.pet. † Non ob.rex. in d.l.relegatorum.ibi, militi tradendus eſt,quia ibi illud admittitur poſt latam ſententiam non ante.ne ſententia ſit eluſoria.nam ex forma ſententiæ ibi debebat ſtare relegationi in certam inſulam.& ideo cũ iudex non haberet inſulam ſub ſe, debet,expectari donec aſsignetur a principe,interim ergo non debet vagari.& ideo militi traditur quo ad inſula aſsignetur ſicut alias contingit in ſimili in l. legatũ ſupra de vſufru.leg.& l.legatam.cum ibi not.de admi. re-
228 rum ad ciui. pertinenti.† Item videmus alias.ꝙ quando ſuſpenditur executio ſententiæ in aliqua re ex aliqua cauſa,ſit illius rei ſequeſtratio & depoſitio. vt l. ab executione. C. quorum app.non recip. quæ allega.vt l.j.C.de prohib.ſequeſt. non eſt mirum ergo ſi id contingit in caſu iſto. Item non eſt bona argumentatio Franc.de Are.arguere
229 de deportatione ad relegationẽ † nam deportatio requirit formam actualem, vt ipſe deporta-

tus

tus per miniſtros conducatur ad locum & ad inſulam l.ferri.de verb.ſig.ſed relegatio requirit ſolam formam verbalem,ſcilicet vt per ſeipſum relegatus cum relegatione vadat, vt d.§.his qui. & ideo prima requirit præſentiam, ſecunda non.ſicut videmus in degradatione verbali, & actuali, in c.ij.extra de pœnis lib.vj. & hoc not. Imo. in c.veritatis.de do.& contu.& c.qualiter & quando.& d.Innoc.in c.ij.de ſen. excom.& ad hoc accedat quod not.in l.ij.§.ignominiæ. de his q not. infa. cogita. Secunda cadit dubitatio ſecundum
230 Bar.hic, † an in cauſa appellationis vbi imponitur pœna maior relegatione, poſsit talis cauſa per procuratorem agitari,& Bar.hic dicit ꝙ non admittatur procurator,licet ſententia in cauſa appellationis in abſentem ferri poſsit l.fi.§.illud.C.
231 de app. ſed non videtur verum † ꝙ in cauſa appellationis vbi agitur de crimine, ꝙ ferri poſsit ſententia in abſentem,vt probatur in d.l.j.ibi,ſed ipſum adeſſe auditorio.ff.an per alium cau. app. agi poſsit,& videtur caſus in l.abſentem.ff.de pœnis.& in l.abſentem.C.de accu. Item præſuppoſito vt Bartol.dicit ꝙ in cauſa appellationis poſſet procedi contra abſentem, nam ex quo ſententia quæ fuit lata in cauſa principali,ſtatim traxit ſecum executionem quo ad ea quæ ſunt iuris, & hoc caſu facilius poteſt in cauſa appellationis procedi contra abſentem. ſed replicari poteſt ſe-
232 cūdum Imo. hic † ꝙ per appellationem ſtatim fuit extinctum pronunciatum. l.j. in fin. ad turp. hinc eſt ꝙ ſi feratur ſententia in cauſa appellationis,ꝙ agitur ex ſecunda ſententia non autem ex prima l.ſi quis priore.in princ.ad Treb. & l. furti.in prin.de his qui not.infa. & cum hac opi. etiam tranſit d.Mar.de Senis.in c. veniens. colxxv.referendo Imo.hic formaliter. Sed tu conſidera.nam in caſu l.j.ff.an per alium.præſupponitur ꝙ fuit lata ſententia in cauſa principali,ergo fuit lata in præſentē,alias non valuiſſet l.ſi accuſatoribus.C.de accu.cum ergo condemnatus eſſet in carceribus detentus, ſi admittitur procurator
233 videtur procurator præſentis. † ſed dato ꝙ in cauſa appellationis poſſet ſententia ferri in cauſa criminali contra abſentem, iſtud inducitur in odium contumacis,& abſentis, ſed non debet induci in eius fauorem.ar.l.non ſolum.ff.de noxal. niſi dicas ad has duas rationes, & primo ad primam,ꝙ poteſt eſſe ꝙ condemnatus non retinebitur in carceribus,quia retineri ſolet ob inopiam idonei fideiuſſoris.l.eos.§. ſuper his.C. de appel. Secundæ rationi reſpōdetur,ꝙ ex quo vbi in abſentem poteſt ferri ſententia,regulariter poteſt interuenire procurator,non videtur abſurdum,ꝙ in conſequentiam odij veniat fauor.ar.l.cum ex oratione.de excuſ.tut.& ita in ſimili arguit Bald. in l.quod fauore. in vij. oppo.C.de legib. cogita.
Tertia cadit dubitatio,tu vidiſti ꝙ in cauſa iniuriarum, licet ſit priuatum delictum, poſſunt illu-
234 ſtres procuratores conſtituere. † dubitant modo Mod.in d.c.veniens. in col.xxiiij. an id quod dictum eſt ſupra in perſona illuſtris, procedat in epiſcopis & aliis prælatis, vt teneantur comparere per procuratorem, iuxta terminos.l.quicunq; de procu. & poſsint etiam in crimine priuato iniuriarum procuratores conſtituere, & ipſi valde dubitant per tex.in c.cum olim. de teſtib. vbi ſecundum eos apparet ꝙ epiſcopus comparet per ſe vel per procuratorem,ſed ad iſtum tex.reſponderi poteſt ꝙ ille tex.non probat,ſed ſolum dicit eſſe procedendum ad examen teſtium, ſi archiepiſcopus legitime citatus per ſe vel per procuratorem, comparere noluerit, & hoc ſimili ſermone vtitur tex.in c.fin.in verbo ſi per ſe vel per pro-
235 curatorem citatus fuerit, † nec quidpiam facit tex.in c.j.& fi.de poſtu.adductus per eos,quia ibi non dicitur ꝙ epiſcopus poſsit eſſe procurator, ſed loquuntur illa iura de aliis clericis, non autē de epiſcopo.& ideo verior videtur opi.glo.quam ipſi corrupte adducunt in c. quia epiſcopus. iij.q. iiij.quę vult ꝙ ſacerdotes non debeant per ſe litigare,niſi ſint pauperes.alleg.text.de illuſtri. & qui ſupra eos ſunt. Item & nonnullas alias rationes quas formaliter recenſuit idem. d.Mari.quarum prima eſt, quia non expedit ſeruos Dei litigioſos eſſe.c.j.de ſimo. Secunda eſt,ne cogantur a diuinis obſequiis recedere.iuxta tex. in l.omnes C.de epiſ.& cler.& quia lites dant materiam delinquendi. l. properandum. in princ.C. de iudic.
236 † & vere pro opi.gl. videtur caſus in d.c.quia epiſcopus, qui vult ꝙ epiſcopi & alij ſacerdotes teneantur conſtituere procuratorem. excipit tamen cauſas publici iudicij.ille tamen tex. non ſolum loquitur de epiſcopis, ſed de vniuerſis ſacerdotibus,quos nemo illuſtres appellat nec ille tex. fundat ſe ſuper illuſtri dignitate, ſed quia ſolent
237 conſtitui ad Dei laudem. † Secundo aduertendum eſt,quia non videntur recte quærere repetentes an diſpoſitio.l.fi.& l.quicunq;.C.de iniur.habeat locum non ſolum in epiſcopis. ſed etiam in inferioribus prælatis. quia text. in l.quicunque. hodie reſtringitur, vt ſolum procedat in illuſtribus & hiis qui ſupra eam dignitatem ſunt. &
238 † ideo in ſolo epiſcopo cadit dubitatio, qui ſecundum Iaſ.in l.j.vbi his dixi.de offi. eius.eſt illuſtris,vt etiā concludit Bologn.in conſi.lxxxv.
239 incip. quidam Ant.de Caſt. † & ideo tex.in c. fi.v.q.ij. vult epiſcopum in ſcriptis debere citari,ſicut illuſtres citantur l. quotiens. C. de digni.
240 lib.xij. † & text.in c.fin.de re iudi.lib.vj.vult ꝙ poſsint legere ſententiam per ſubſtitutum ad ſi
241 militudinem illuſtrium, † & ideo tu conſidera ꝙ aut quærimus an diſpoſitio.l.quicunq;. de procu.habeat locum in epiſcopis, & crederem ꝙ nō. quia illuſtri litiganti per ſe imponit pœnam amiſſionis cauſæ, & ipſi iudici libratum xx. auri & ideo illa lex non debet extendi ad epiſcopū,quia nullibi probatur ꝙ epiſcopus ſit proprie & ſimpliciter illuſtris, licet priuilegiis illuſtrium poti-
242 ri videatur † in his terminis loquitur text. in d.c.fi.ij.q.v.ſimpliciter tamen dicitur potius ſpectabilis, vt dicit Io.de Platea. in l.fi.C.de decur. lib.x.cum ſimilibus. de quibus ibi, dixi in d.l.j. de offic.eius. tam in prima q̄ in ſecunda lectura. Aut vero quærimus an debeant litigere per procuratores tam ipſi q̄ alij prælati inferiores,& in hiſce caſibus in quibus ſi ipſi litigaſſent, poſſent

diſtrahi

distrahi a diuinis officiis . concludendum est ꝙ sic,per tex.in d.c.quia episcopus.iij.q.iiij.vbi vero non possunt distrahi a diuinis officiis , vel citãtur a summo Pontifice, tunc possunt per se litigare, & in his terminis intelligantur iura adducta per Mod.in d.c.veniens. col.xxv. Si vero quærimus an in crimine priuato iniuriarum possint per procuratorem litigare , & ex quo istud videtur respicere fauorem illustrium , & tunc subdistinguendum est,aut enim prohibitio constitutionis procuratoris respicit fauorem ipsius domini, tum ratione grauis præiudicij,tum etiã quia ẽt in arduis causis ciuilibus non cogitur quisquam agere per procuratorem . vt tradit Card.noster Alexandrinus in ca.in criminalis. iij.q.v.si vero respicit fauorem ipsorum illustrium vt innuit text. in d.l.fin.in verbo licere,concludendum videtur ꝙ illa l.fin.habeat locum in episcopis, quia exequantur illustribus,& istud sentit Bal.in l.fin.C. vbi sena.vel clar.qui exemplificat illum text.in episcopis . Tertia colligitur conclusio ex hac
243 glo. † ꝙ vbi venit imponenda pœna,quæ est minor relegatione in tali causa potest interueuire procurator. vtputa quando agitur de pœna remotionis ab ordine l.ij. infra de iniur. vel vbi agitur de interdictione artis alicuius iuxta l.moris ff.de pœnis.& ideo vbi quis venit deponẽdus ab ordine , vel publicis honoribus priuandus aut simili pœna plectendus . non censetur prohibitus procuratorem constituere, vt probatur in d.l.j.§. j.versi.plane.ff.an per alium caus app.& in l. cognitionum.§. j. & hanc conclusionem sequuntur communiter interpretes relati per Imo. & Benedictum de Plumbino hic , & per Mod. in c.veniens . de accu. sed huic conclusioni obiicitur.
244 † nam pœna depositionis ab ordine potest cadere in absentem. c.veritatis. de dol.& contu. & tamen in casu d.c.veniens.vbi agebatur de depositione episcopi, quia afferebatur subiecisse ecclesiam seruituti principis secularis, nõ potest interuenire procurator.Imo.hic respondet ꝙ aliud est de iure canonico aliud de iure ciuili , & cũ in depositione ordinis episcopalis , aut præsbyteratus, diaconatus , vel subdiaconatus agatur de graui
245 præiudicio, † cum duntaxat ex grauissimis criminibus quis ab ordine deponatur. vt traditur in c.j.lxxxj.dist. & in c. Maximianus. & in cap.j.
246 xxxv.dist.non est mirũ,si in hisce causis † vbi agitur de depositione ab ordine fienda , & sic de graui præiudicio, non admittitur procurator , secus tamen est de iure ciuili,quo iure ordo capitur pro ordine cuiuscunq; corporis vniuersitatis vel collegij,vtputa doctorum,decurionum,lanificum, & cerdonum,quæ depositio non videtur tam grãdis,sicut illa quæ fit ab ordinibus sacris , quia vt
247 dicit glo.in summa dist. xxxij. † quatuor præcipue dicuntur ordines sacri a sanctitate, castitate,& continentia quam inducuntur . probatur in c.decernimus.xxviij.dist.non sic est , vbi agitur de remotione ab ordine alicuius corporis , collegij,vel vniuersitatis.iuxta tit.de decretis ab ordine faciẽ. & l.cognitionum . de var. & extraord. cog.& cum ista solutione transeunt Mod.simpliciter in d.c.veniens. xiij.q.& in xxviij. col. de acc.sed ista solutio non videtur tuta quia inducit differentiam inter ius ciuile & ius canonicum,at
248 tento maxime, quia † vbi quis prohibetur honoribus publicis fungi, vel ab aliquo ordine remouetur , fama ipsius remoti multum læditur , & causa vitæ & fame parificantur l.iusta. de manumis.vin.nisi dicas ꝙ ex quo de iure canonico pœna depositionis non imponitur , nisi ob aliquod graue delictum , non est mirum si talis causa per procuratorem agi non potest. facit tex. in c.sicut nostris . de iureiu.sed de iure ciuili facilius quis remouetur ab ordinr , q̃ de iure canonico . Non
249 obst.ꝙ dixi † quia l.iusta,non procedit in hoc casu.quia vbi pro causa criminali imponitur pœna pecuniaria , potest in ea interuenire procurator , licet ex tali causa sequatur infamia. d.l.j.ff. an per alium causa app. Item ex delicto publico ex quo quis infamatur,si pro eo imponatur confiscatio omnium bonorum , vel etiam partis bonorum , potest interuenire procurator . vt dicunt
250 Mod.in d.c.veniens.col.xiij.de accusa. & † tamen priuatio omnium bonorum causæ criminali parificari videtur.l.propter litem.ff.de excu.tut. &.§.item propter litem.instit.eo. & est glo.ordi. in l.j.C.de reis postu. lib.x. Vel potest alio modo responderi ad tex.in d.cap.veniens ex regula.l.
251 qui testamento.de testa.quæ habet † ꝙ in qualibet lege præsumitur ꝙ termini sint habiles . cum ergo in d.c.veniens,dicatur, ꝙ causa erat criminalis,& ꝙ procurator non erat admittendus, necessario dicendum videtur,ꝙ erat talis causa,ex qua non poterat constitui procurator,attento maxime ꝙ id quod statuitur in hoc.§.est etiam statutum.de iure canonico , ca.in criminibus. iij.q.v. ergo non debet induci differentia inter ius canonicum & ius ciuile . prout faciunt Imo. & Mod. Sed cõtra huiusmodi conclusionem obstat text.
252 in l.capitalium.§.j.ff. de pœnis. † vbi Iureconsultus parificat pœnas respicientes æstimationem hominis,pœnis fustiũ. sed in causa, in qua tenuiores homines fustibus subiici possunt,non potest interuenire procurator , cum non agatur de pœna pecuniaria,ergo a paritate rationis idem videtur dicendum , vbi agitur de remotione ab ordine,
253 † attento maxime eo quod habetur in l. cognitionum.§.minuitur. vbi expresse dicitur , minuitur æstimatio , vbi quis relegatur, vel ab ordine mouetur, vel cum prohibetur honoribus publicis fungi,vel cum plebeus fustibus ceditur,sicut ergo vbi agitur de ictu fustium procurator constitui nõ potest,ita non poterit & in aliis causis parificatis interuenire & si dicatur,ꝙ ibi fit parificatio quãtum ad hoc , vt ex dictis pœnis æstimatio minuatur,non autem quantum ad interuentum procuratoris:replicari potest , ꝙ regula l.nam hoc iure, de vulg.& pup. procedit etiam vbi datur diuersa ratio ipsorum determinabilium, vt probari videtur in ilio tex.& tradit moder. Decius.in l.in testamento.C.de testa.mili. & ideo considera, quia facile posset defendi hæc opin. contra communẽ. nam aut volumus dicere,ꝙ vbi agitur de subiiciẽdo plebeios ictibus fustium, non possit interuenire pro-

re procurator, vt dicunt Mod.quia agitur de pœna corporali,quæ est maior quacunq; pœna pecuniaria,nam dico, ꝙ illa regula nõ procedit in plebeis,vt Bart.dicit in l.j.de pœnis. cũ ergo de iure canonico videatur decisum, non cauillando literã, ꝙ vbi agitur de depositione ab ordine episcopali,vel ab alio ordine,non possit interuenire ,procurator. idem debemus dicere de iure ciuili. & maxime tenendo illam opin. ꝙ causa relegationis per alium agitari non possit. attento maxime,quia causa famæ & causa vitæ æquiperantur. attento etiam quia si d.l.j. an per alium causa appella. includit relegationem, debet etiam includere causas similes. Retenta tamen communi cõ
254 clusione, dubitari potest. Primo † an causa separationis thori per procuratorem agitari possit.& videtur tex.ꝙ sic in c. tuæ.de procur. ibi,si necessitas postulauerit, sustineri potest. & maxime quia ille tex.facit expressam differentiam,an agatur criminaliter.& hoc casu non potest interuenire procur.an vero agatur ad separationẽ thori,& hoc casu potest interuenire procurator , ita tenet hic Ang.& Imo. & idẽ Imo.in d.c.tuę.post
255 Io. And. Hosti.d. Ant.& alios.† sed certe verba text.in d.c.tuæ.ibi, si necessitas postulauerit, innuunt ꝙ regulariter non debet admitti.sed prefati Doc.subaudiunt verbũ maxime.vt in simili dicitur in c.pastoralis. de offi.ord. & in c.quod sedes.eo.tit.sed ista ,subauditio violat illũ tex.attẽ-
256 to maxime † quia separatio thori est multũ dolorosa.quia secundũ Bal. in d.c.tuæ. sapit exiliũ, exulat enim a viro suo , & est dura sicut mors,& perditur dos.ergo nõ deberet admitti procurator nisi subesset necessitas. vt text. expresse dicit. & hoc modo in illo tex. esset differentia inter agentẽ criminaliter, & agentem ad separationẽ thori. Vt primo nullo modo esset admittendus procurator. Secundo vero sic vbi necessitas subesset. vt cantat illa litera . quæ conditionaliter loquitur, quæ quidem conditio debet impleri in forma spe-
257 cifica.† & quæ formam importat.l.prætor ait, de colla.bonorũ.nisi dicas ꝙ ex quo in illo text. subiicitur ratio, ꝙ per procuratorẽ accusat. quia licet accusatio sit de crimine, tñ non est criminalis,ex qua ratione apparet ꝙ necesse est,ꝙ subaudiatur dictio maxime.nisi iterũ dicas ꝙ Papa ibi in fine videtur decidere ꝙ securius procedetur,si in præsentia personarũ hoc fiet, cogita.quia nul-
258 lus tãgit. Circa fi.gl.† dũ allegat l.sed & hę.§. j.de procur.aduerte,quia gl.sentit ꝙ reuocare seruum ingratũ in pristinã seruitutẽ sit causa minor relegatione,& tamen secundum Bar. & Imo.hoc est falsum,quia seruitus morti comparatur.l.quod attinet.ff.de reg.iur. Dic secundũ Bar. & Imo.ꝙ hæc causa ex parte domini continet interesse pecuniariũ applicandum parti.vt scilicet seruus ob ingratitudinẽ reducatur in seruitutẽ. Sed secundũ Bal.in d.l.sed & hæ.est quid mirum.ꝙ ibi agatur de priuando aliquẽ beneficio libertatis , & ꝙ cã non sit criminalis, immo videtur capitalis.§.maxime.insti.de capi.dimi. Attento maxime.secundũ Inno.in cap.qualiter & qñ.col.ij.de accu.quia
259 † de iure ciuili sunt septẽ genera pœnarũ.quartũ tres sunt capitales. Prima est mors quæ multis modis inferunt l.aut damnũ.§.vita.ff.de pœnis. Secunda pœna est morti proxima, vbi quis dãnatur in metallũ,qui grauiori vinculo premitur,si vero in opus metalli tunc leuiori, vtraq; tñ pœna & ciuitatẽ & libertatẽ aufert.vbi vero quis damnatur in misteriũ metallorum,si in perpetuũ & ciuitatẽ & libertatẽ amittit.si ad tempus solam ciuitatẽ. l. aut damnũ.§.est pœna,cum.§.sequentibus.ff.de pœnis. Sed nescio videre quare vbi agitur de pœna dãnandi aliquẽ in misterium metallorũ, id est, vt seruiat dãnatis in metallũ ad tempus,talis cã non possit agi per procuratorẽ,Est & tertia pœna deportationis,& in opus publicum damnationis.sed
260 resolutio est.quia in hisce pœnis non agitur de cõ modo pecuniario.vt dicunt Bar. & Imo. † Sed adhuc non quiescit animus.nam de iure canonico loco pœnę dãnationis in metallum, quæ non inuenitur in canonibus imposita, solet quis vendi vel redigi in seruitutem.de primo est casus in c.quidã clerici.lxxxj.dist.de secundo est tex.in cap.eas. xxxij.dist.& in c.statuimus.xj.q.j.& tñ licet hic agatur de cõmodo pecuniario , ista causa dicitur capitalis,nec põt agitari per procuratorem,& ta-
261 men hic agitur de seruitute. † Ang. hic dicit ꝙ licet ex parte accusatoris possit interuenire procurator.tñ ex parte rei qui procuratur in seruitutem,non potest.quia ex parte ipsius rei non agitur de commodo pecuniario.& idẽ potest dici de iure cano.in quo pœna seruitutis imponitur , vel melius dic ꝙ consideratio Ang.est contra tex. in d. l.sed & hæ.qui expresse vult ꝙ sicut patronus potest accusare libertum vti ingratum per procuratorẽ,ita & libertus ipse põt p procuratorẽ respondere.et ideo tu dic.ꝙ vbi quis dãnatur in opus metalli,vel de iure cano.in seruitutẽ redigitur. talis cã non põt agitari p procuratorẽ,ꝙa tendit ad vindictã publicã.sed adhuc consydera,quia contra p̃dicta vr̃ casus in c.si quãdo ij.q.vj.vbi dr̃ ꝙ in cã capitali, vel in cã status non p procuratorẽ sed p
262 ipsum agendũ est † Idẽ,pbatur in l.j.circa prin. de asser.toll.vbi dr̃ ꝙ si quis ,puocet aliquẽ in seruitutẽ ꝙ cessante assertoris difficultate, debet respondere per se, si vero reperiatur in quasi possessione libertatis, tũc põt agere per procuratorem, ergo hi duo tex.videntur cõtrariari his,quę Bar. Imo.& cæteri tradunt .Glos.in d.c.si quando,fatetur contrarium,ꝙ vbi dominus est in quasi possessione seruitutis,seruus põt est per se agere,vbi vero aliquis prouocatur aũ seruitutem,& ipse est in quasi possessione libertatis põt per procuratorem agere super isto contrario laborant Saly.Odofr. & cõiter antiqui in d.l.j.de asser.toll. Prima datur solutio ꝙ de iure antiquo ille cui mouebatur quæstio status poterat indistincte agere causam p procuratorẽ. hodie vero distinguitur an prouocatus in seruitutẽ sit in quasi possessione libertatis, & ẽt nunc põt, secus tamen si non sit in quasi possessione seruitutis.quia tunc secundũ Bal.Saly.et oẽs ibi nõ põt.Sed ista solutio tendit ad correctionẽ l.non solũ.§.status.allegatæ hic in gl.ff.de procur. Secunda datur respõsio per Io.& Azo.quam sequuntur ibi Odofr. & plerique antiqui.ꝙ iura

in con-

in contrarium allegata loquuntur, vbi seruus litigat principaliter de peculio suo, quæ solutio confunditur ex illis iuribus. Datur tertia solutio, ꝙ seruus post litem contestatam de iure digestorum potest constituere procuratorem. de iure vero nouo distinguitur, aut lis non est contestata, & vbi est in quasi possessione libertatis potest, alias secus. sed hæc differentia in hac materia est verbalis. vt infra dicemus. Ego autem arbitror posse sic dici, ꝙ post iura ffforum. fuit quædam media iuris prudentia, ꝙ prouocatus ad seruitutem deberet habere quendam assertorem, quæ cum assereret esse liberum aduersus dominum cum prouocantē in seruitutem. ista autem assertio fuit sublata per Iustinianum in d. l.j. vt hodie debeat seruus ipse comparere personaliter. secus si sit in quasi possessione libertatis. ex quo infertur ꝙ intellectus datus per Doc. communiter ad l. seruum quoq;. §. j. de procur. ꝙ ibi constituitur procurator, quia agitur de peculio & administratione aliarum rerum. in l. vero infra de asser. toll. agitur de periculo status & personæ, non est verus, quia in casu l. sed & hę. agebatur de periculo status & personæ, & tamen constituitur procurator. & etiam cōfunditur illa solutio per text. in l. non solum. §. si status. ff. eo. tit. de procu. vel melius dic ꝙ ex parte domini siue ille qui prouocatus est in seruitutem, sit in quasi possessione libertatis, siue non, causa per procuratorem agi potest. sed ex parte prouocati distinguitur eo modo quo dicit tex. in d. l. j. C. de asser. toll. Nec huic distinctioni repugnat text. in d. l. sed & hæ. in fin. quæ loquitur de liberto.

263 † Nec ẽt. l. non solum. §. status. quia ille. §. debet declarari & distingui per d. l. j. C. de asser. tollē.

264 Circa finem gl. † dum allegat tex. in l. nō solum. §. fin. vbi in causa suspecti tutoris interuenit procurator. ratio dicit glo. quia illa pœna est minor relegatione. sed ista solutio secundum Barto. Ang. Imo. & Benedictum de Plumbi. non est tuta, quia vbi ageretur vt tutor suspectus puniretur. iuxta l. j. cum l. seq. de suspe. tut. cum simil. de quibus hic per Bar. non posset constitui procurator, quia talis pœna esset supra relegationem. & esset quasi crimen publicum. l. iij §. consequēs. de susp. tut. tex. ergo ille loquitur, quando agitur ciuiliter ad commodum pupilli. vt tutor tanq̃ suspectus ab omni administratione bonorum remoueatur. Sed

265 tu aduerte: † quia nō videtur ꝙ possit agi principaliter ciuiliter quin in consequentiam possit resultare affectus pœnæ criminalis. vbi enim accusatur tutor de suspecto, vt remoueatur. si appareat ipsum dolose fuisse versatum circa res ipsius pupilli, ad præfectū vrbis vt puniatur remitti solet d. l. j. in fi. de susp. tut. & d. l. j. §. solent. de offic. præfect. vrb. attento maxime, quia vt dicit Bart. ꝙ accusatio suspecti tutoris est quasi publica. Imo. hic respondet. ꝙ ex quo principaliter agitur vt remoueatur suspectus tutor. licet in consequentiā ob eius dolum, & versuriam debet remoueri, debet tamen spectari id quod principaliter agitur. l.

265 si quis nec causam. si cer. pet. † Sed tu considera ꝙ tex. in d. l. non solum. dum dicit difficile est. potest intelligi id est nullo modo auditur procurator. iuxta tex. in l. j. §. fi. in verbo difficile, quādo appel. sit. & iuxta glo. in c. præsentiam. de testi. in verbo difficile, & ita considerant etiam Moder. in d. c. veniens. in xij. col. sed tex. non dicit prout ipsi præsupponunt, sed ita cātat, sed non fuisse per procuratorem suspectus accusabitur quoniam famæ causa est. & sic non vtitur verbo difficile. nec ibi potest intelligi, id est, nullo modo, propter verba sequentia. ibi, nisi constet ei a tutore nominatim mandatum. & sic illud verbum non facile videtur excludere procuratorem generalem, & ratio quare ibi requiratur speciale mandatum, est, quia agitur de magno præiudicio. Item text. ille vult, ꝙ vbi iudex erat processurus omnino contra absentem, ꝙ isto casu admittatur procurator

267 generalis, alias secus, † & ille tex. est multum menti tenendus. secundum Imo. hic, ꝙ vbi agitur de causa famæ & æstimationis requiritur speciale mandatum. & ex illo tex. confunditur vna ratio Bar. hic dicentis q̃ ad publicum iudicium, p̃sequēdum non potest interuenire procurator. quia vnusquisque per se fidelius agit causam suam. nā illa ratio cessat, vbi quis habet speciale mandatū, quia comparet tanquam picca & organum ipsius domini, nec posset fidelius agere q̃ mandatum

268 speciale in forma adimplere. † Nota etiam pro eo, quod dicit Imol. hic, ꝙ vbi quis principaliter accusatur, vt remoueatur tanquam suspectus, licet in consequentiam possit puniri, censetur tamen causa ciuilis, pro qua potest interuenire procura-

269 tor. † nam pro isto dicto facit gloss quam summe no. Ang. in d. l. non solum. §. si status. vbi dicit ꝙ qñ cā principaliter est famosa, dānatus p̃ procuratorē est infamis, secus si principaliter est pecu-

270 niaria, & in cōsequentiā est famosa. † sic intelligitur. l. furti. §. si qs alieno. de infami. & ratio est, quia ex quo principaliter cā est famæ, si p̃ interuentum procuratoris euitaretur infamia. iam sententia nullum operaretur effectum quod non contingit, vbi principaliter causa est pecuniaria. qa fit exactio saltem pecuniæ.

GLO. in verbo procurator, diuiditur in quinque partes principales. In prima parte declarat text. In secunda adducit concordantes ad hunc tex. In tertia format duas oppositiones contra tex. In quarta quærit an possit constitui procurator in causa criminali ad vnum articulū. In quinta format aliam oppositionem, & eam dupliciter soluit. Secunda ibi, & facit. Tertia ibi, itē contra. Quarta ibi, & est argumentū. Quinta ibi, item contra. Ex prima parte huiusce gl. colligitur conclusio, ꝙ sicut non potest constitui procurator ex parte actoris, ita non potest constitui ex parte rei, licet ex parte actoris dicatur propriè procurator, sed ex parte rei dicitur defen-

271 sor. † Sed iste terminus, procurator est latissimus. aliquando enim capitur pro præside prouinciæ. l. ij. C. de iure fff. lib. xij. aliqñ pro curatore. l. si in emptione. §. fi. de contrahen. emp. & pro tutore ẽt capitur procurator. l. in defendēte. prout est in lit-

272 tera procurator. ff. de autho. tut. † istud etiā verbum procurare, est latissimum, iuxta illud Appuleij: hūc enim equulū suū curiosè nimis procurātē inueni.

inueni.& alibi inquit Cato de re ruſt.eodem modo cæteras arbores procurato.& alibi inquit Hierony.cum Sathanas aliquem ſua arte deceperit,& proprium ei iugum impoſuerit. vltra ad vitiorum abundantiam non procurat, & ſic apud Catonem ſumitur hoc verbum procurare, pro ſuſtentare, apud vero Hieronimum pro ſtudioſe curare, ſeu inueſtigare, & non ab re Iureconſulti aliquando appellant negociorum geſtorem procuratorem,vt eſt caſus in l.ſi ego.de neg.geſt.& in l.Plautius.ff. de procur.cui ſententiæ aſtipulatur Cicero in lib. j.de natura Deorum. dum dicit ſunt enim philoſophi, & fuerunt qui omnino nullam habere cenſerent rerum humanarum procurationem Deos. proprie tamen & ſtricte dicitur procurator.ſecundum glo. hic qui aliena negocia mandato domini gerit.l.j.ff.de procura.

Secunda colligitur concluſio ex hac gloſ. ſe-
273 cundum Imo.hic† ꝙ procurator ex parte actoris non admittitur ſine mandato, bene admitteretur vbi eſſet dubium de mandato, præſtita tamen
274 cautione rati. iuxta no.in l.j.C.de procur. † & dicitur eſſe dubium de mandato. ſecundum Imo. vbi ille qui aſſerit ſe eſſe procuratorem venit de longinquo, & habet inſtrumenta domini facientia ad cauſam.iuxta not.per Bar.in l.iij.§.duę cauſe.ff.de carb.edic.& eſt tex.iuncta glo.in c.cor̃a. de officio.deleg.ibi, cum inſtrumentis eiuſdem eccleſiæ.ſed ille tex.allegatus.per Imo.non probat, ꝙ ille clericus qui habebat inſtrumenta eccleſiæ erat rector ipſius eccleſiæ.nimirum ſi admittitur ad agendum. Item ſtat ſimul, ꝙ aliquis habeat inſtrumenta ad cauſam, & tamen illa ſubtraxerit. attento quia videtur ſpeciale in caſu.l.ſi.vbi glo. de pac.conuen.vbi ſi marito ab vxore fuerũt tradita inſtrumenta bonorum paraphernalium præſumitur eidem conceſſa adminiſtratio.pro reſolutione.vide omnino Alex.in d.l.j.col.iij.de procu. qui dicit ꝙ communis opi.eſt cum Imo.hic, & in c.j.de proba.& reſpondet ad l.fin.C. de pac.conuen. ꝙ ibi ex illa traditione ſequitur ꝙ maritus poteſt agere etiam non præſtita cautione rati. Sed tu conſidera vltra alios ibi, & hic, quia id quod dicit Alex.poſt.Pet.& Cy.non videtur tutũ. quia glo.allegata hic per Imo.in d. c. coram. de offic. deleg. dicit ꝙ admittitur clericus, quia erat coniuncta perſona,& habebat inſtrumenta,& tamen vt ibi fatentur Doc. communiter fuit præſtita cautio rati. item ad quid ponderare traditionem inſtrumentorum vbi datur ſanguinis coniunctio inter agentem nomine alicuius & ipſum,cuius nomine agitur,quia hoc caſu ſufficit ꝙ ſit cõiunctus qui admittitur pro coniuncto.cum cautione rati.Communis tamen eſt opi.vt dixi,ꝙ habens inſtrumenta facientia ad cauſam principalem admittatur ad
275 agendum cum cautione rati, immo videtur,†ꝙ ſi poſſet probari inſtrumenta fuiſſe alicui a domino tradita ꝙ iſte poſſet agere etiam non præſtita cautione rati, quidquid ſentiat Imo.hic ac Alex. & cæteri in d.l.j.C.de procura. vbi enim quiſpiã inſtrumentum alicuius debiti mihi tradit, non eſt præſumendum ꝙ mihi tale debitum donare velit. arg.l.cum de indebito. de proba.& c. ſuper hoc. de renun. vt ergo illa traditio aliquid operetur, præſumendum eſt, ꝙ mihi mandatum de exigendo tale debitum ſit, vt illa traditio quidpiam operetur.arg.l.ſi qñ de leg.j.Cogita ſuper præmiſſis.
276 Circa † contrariam.l.iij.C. de accuſ. ac commodantur per ſcribentes q̃ plures ſolutiones. Prima fuit ſolutio Martini ꝙ in caſu d.l.iij. quæ incipit reos.erat lis conteſta. contra principalem: nimirum ſi procurator interuenire poteſt, hic vero.§.procedit ante lit. cõteſt.quo caſu procurator dari non poteſt.& ratio eſt quia poſt litem conteſtatam dominus & non procurator eſt condẽnatus l.ij.C.de accuſa.& l.fin.C.de iniur.ſed ſi admitteretur procurator ante litem conte. tam. lite conteſtata cũ ipſo procuratore non poſſet dãnari ipſe dominus,tamen ante litem conteſt.repellitur procurator, vt ad diffinitiuã perueniri poſſit ad quã non poſſet lite conteſtata cum procuratore.attento ꝙ dominus non poſſet damnari. Sed hanc ſolutionem improbant Saly. & Mod. communiter in d. l. reos. & Imo. ac cæteri hic. vt hic plura per eos. vltra quos videtur ꝙ potius ante lit. conteſt. deberet admitti procurator: vt declinatorias & dilatorias exceptiones poſſet proponere,quæ poſt litem conteſt.opponi non poſſunt,vt habetur in d. c.veniens.de accu.Secunda datur ſolutio ad tex. in d.l.reos.ꝙ ille tex.loquitur in procuratore qui allegat cauſas abſentiæ non autem cauſas cauſæ, & ita reſpondet gl.in d.l.reos.& Bar.hic, & iſta videtur melior ſolutio quæ dari poſſit. Tertia datur ſolutio ꝙ ille tex. debeat intelligi in illis caſibus in quibus abſens poteſt damnari etiam ꝙ agant de pœna capitali ſtricte ſumpta.vt in caſu l. lege Cornelia.§.conſtitutum.vet.ſed in ſeruos.ff. ad l.Corneliam.de ſicar.& in l.ne diu.C. de pœnis. et in extrauag. Henrici Imperatoris. ad repri.in his ergo caſibus poteſt intelligi.l. reos. & hanc ſolutionem tenuit Dyn.hic.& Ioan.And.in addi.ad Spec.& Innoc.in c.veniens.& hæc ſolutio placet Imo. hic qui ponderat tex. in l. ſeruum quoque.§.publice.ibi, quicuis debere admitti. qui tex.innuit ꝙ ſi quis cõpareat cum mandato tanq̃ procurator admittendus erit, ſi vero ſine mandato tanquã defenſor. ſed poſſet replicari vt ſupra
277 dixi ad iſtum tex. Secundo † mouetur Imo.per tex.in extrauag.ad repri.ibi dicitur perſonaliter vel legitime non comparuerit, quæ alternatiua vel,innuit ꝙ in crimine læſæ maieſtatis, vbi abſens damnari poteſt,poſsit quis perſonaliter comparere vel legitime, & ſic per procuratorem, & cum hac opi.tranſit Alexan. in conſi.cxvj.incip. Animaduerſis ſtatutis.in.j.col.vol.ij.poſt Cyn.in d.l.reos.in.iij.q.cum ſimil.de quibus per Hipp. tũ in ſua practica car. cij. & in conſil.ſuo.lx. col. j. vol.j. & pro veritate pro iſta opin. videtur caſus in d.extrauag. ad repri.cui non ſatisfacit ſolutio Bar.dicentis ꝙ ille text. dum dicit perſonaliter vel legitime, debet intelligi ꝙ compareat, ſi eſt ſingularis perſona ea quæ deliquit perſonaliter, ſi vniuerſitas compareat per procuratorem,iuxta l.tam collatores.C.de re mili. nam ſi hoc voluiſſet dicere Imperator facile expræſsiſſet. ſed repiçari poteſt,ꝙ ille text.neceſſario ita debet intelligi

telligi, ex quo supra dixi. ad hoc si qua communitas, corpus, vel collegium, vel aliquam quæuis
278 persona deliquerit, † quo casu non est absurdum q̃ verba sequentia si personaliter vel legitime cõparuerit recipiant interpretationem, & declarationem a verbis precedentibus. l. si seruus pluriũ. in fi. de leg. j. & l. vtrum. de peti. hęre. dicunt tamẽ Mod. Señ. relatis dictis Imo. hic formaliter. col. xxxj. in xiiij. q. q̃ opin. Imo. communiter recipitur. quæ tamen iudicio meo non probatur vt supra dixi in d. §. publice. nec in. d. extrauag. ad repri. nec dicant q̃ intelligendo illud extrauagans prout Imo. intelligit, q̃ illa verba personaliter vel legitime, videantur pariformiter referri tam ad personas singulares q̃ ad vniuersitates, quia dico q̃ ista ponderatio facit pro intellectu Bart. nam illud verbum personaliter comparuerit, referri non potest ad vniuersitatem, quæ non potest comparere personaliter & ideo non potest fieri pariformis determinatio, & regula l. nã hoc iure procedit vbi fieri potest pariformis determinatio,
279 alias secus l. ij. ff. de offi. procõ. † Et ideo verior videtur opi. Bar. q̃ in his casibus in quibus absens potest damnari in causis criminalibus, q̃ non possit interuenire procurator tanq̃ procurator, sed solum instructor seu informator ad allegandum causas absentiæ, & ad informandum seu instruendum ipsum iudicem. & hanc opi. sequitur Saly. in d. l. reos. & do. Ant. in d. c. veniens. & hanc opin. dicit esse communem illustris preceptor meus do. Iaſ. ī l. ij. C. qui testa. fac. pos. col. iij. vbi citat etiã Aretinum hanc opi. tenentem, quæ opi. inconuincibiliter probari videtur hoc text. qui loquitur etiam in casu in quo absens poterat damnari, cui non satisfacit solutio Imo. vt supra dixi & certe vbi crimen est graue accusatus vel inquisitus si potest capi solet in carcerem detrudi. l. pen. & fi. C. de accu. & l. j. ij. & iij. ff. de cust. reo. & tamen illo casu presena potest condemnari. & tex. noster simpliciter & absolute dicit q̃ procurator frustra interuenit in causa criminali. & idem dicitur in l. j. an per alium cau. Secundo facit secundum Bar. quia in causa tanti præiudicij, prout est causa cri-
280 minalis, † ex quo factum procuratoris solet obesse domino. l. non solum. in prin. ff. de procu. ergo debemus dicere q̃ debeat admitti tãq̃ instructor & defensor, quia prodesse possunt, nõ autem tanq̃ procurator, qui domino nocere potest. c. ij. de confes. Sed huic rationi enititur respondere Imo. hic in viij. col q̃ in causa tam grauis præiudicij non poterit nocere, nisi habeat specialissimum mandatum arguendo per locum a matrimonio ad ca-
281 sum nostrum. † nam in matrimonio requiritur specialissimum mandatum. c. fi. de procu. in vj. & l. generali. de sponsal. & sic non poterit talis procurator respondere positionibus secundum Imo.
282 nisi habeat specialissimum mandatum, † sicut etiam requiritur in præstatione iuramenti de calumnia. c. fi. de procur. in vj. & traditur in auct. & si principales. C. de iura. calum. Sed replicari põt q̃ licet ad ista requiratur specialissimum mandatum, potest dici ex mente Bar. q̃ propter hoc lex non vult q̃ ad tale crimen prosequendum nec generalis nec specialis procurator dari possit. quia non debet absenti obesse. Sed replicari potest secundum Imo. q̃ videtur vtilius ipsi absenti q̃ negligentia procuratoris eidem noceat, q̃ q̃ careat defensione, sicut in simili dicitur in l. non solum. in fi. ff. de procur. vbi quando prætor etiam absente tutore est cogniturus de causa suspecti tutoris, tũc debet admitti procurator etiam sine speciali mandato. quia melius est, & minus malum, q̃ aliquis admittatur, q̃ q̃ nullo admisso procedatur. nam verisimiliter melius veritas pateret. Sed replicari potest ex mente Bar. hic. q̃ iudex ex officio suo poterit ab ipso instructore seu defensore quærere
283 de innocentia rei. iuxta l. j. in fin. de quæstio † Itẽ vtilius erit etiam ipsi absenti q̃ admittatur defensor, qui tantum prodesse potest, non autem procurator. nam licet nõ possit constitui procurator ab homine qui solum prodesse possit, tamen a lege poterit dari aliquis defensor qui prodesse poterit, & non nocere. tex. est vltra alios in l. j. & ij. C. de tut. & cur. qui satis non dedit tradit Bar. in l. tutor
284 qui repertoriũ. in prin. de admi. tut. nam † tutor accusat nomine pupilli, & tamen nõ obligat eum ad pęnam talionis. l. ij. C. de accu. Non obst. text. in l. non solũ. §. fi. quia ibi non agitur de pœna corporis afflictiua sicut in casu nostro. & perfecto tu
285 considera † quia veritas dependet ab hoc, an q̃ possit ferri sententia contra absentem sit inductũ in fauorem vel in odium ipsorum absentium. ergo non debet posse admitti procurator, quia vt dicit Bart. in extrauagan. ad reprimen. statuta Italiæ permittunt absentem propter contumaciam condemnari. sed si posset comparere per procuratorẽ, non posset dici cõtumax. & ideo melius est vt rei publicæ satisfiat q̃ non agitetur causa criminalis per procuratorem, quia iudex ex inspectione in faciem et personam rei multa cognoscere poterit, videlicet qua trepidatione, quo colore loquitur vt l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstio. facit. l. iij. ff. de testi. & maxime ex verbis rei respondemus, vt in dictis iuribus. quæ comprehendere ex verbis procuratoris non potest, cum ipse innocens sit nec inspicitur rei præsentia ex quo non respõdet. arg. l. in lege. ff de contrahen. empt. & l. nec vlla §. quod si quis. ff. de peti. hære. & l. ij. §. furiosus. ff. de iure codicil.
286 Circa † fi. glo. habes conclusionem q̃ ad testes producendos, seu repetendos, vel ad alium articulum preterq̃ ad sententiam, potest constitui procurator. idem sentit glo. secundũ Imo. in l. cuiusdã. per illum tex. C. de accu. vbi dominus potest defẽdere seruum & interuenire pro seruo. & ad hoc etiam Bart. hic in ij. q. allegat gl. in c. liceat. de accus. voluit allegare in c. veniens. eo. tit. Bart. vero hic concludit q̃ vbi reus est incarceratus q̃ tũc ad hos articulos potest procurator constitui. et idẽ vult Bart. in l. non solum. de app. & idem secundũ Alex. hic tenent Guido de Suzar. & Odofr. quos citat Gandi. in tract. malefic. in rub. xxj. qui volunt q̃ pro carcerato possit constitui procurator præterq̃ ad lit. conte. sed difficultas consistit in eo quod dicit gl. an admittatur procurator ad producendum testes probatorios vel reprobatorios, &

communis

cōmunis reſolutio videtur eſſe ſecundum Imo. hic ꝙ in h s caſibus in quibus abſens nō pōt dānari tūc nō debet conſtitui ꝓcurator ad aliquē articulū concernentē merita cauſæ. Saly. vero in d.l. reos. indiſtincte tenet ꝙ nō poſſit admitti procurator nec ad producendū teſtes, nec ad reſpondendū in cauſa, nec ad aliquē articulū. quæ opi. probari vī in hoc tex. dū dicit ꝙ nec ad crimē publicū ꝓſequendū, nec ad defendendū reū pōt admitti procurator. cū ergo iſta oīa tendant ad perſecutionem criminis, & a quo remouetur genus, remouet quelibet eius ſpēs. vt dicit hic Bar. pl. j. §. j. de ſuis & legit. & l. ſi chorus. de leg. iij. & ſuadetur hęc opi. quia vī ſpeciale in caſu l. fi. de iniu. Ego ſum huiuſce ſententiæ quicquid ſentiant Mod. in d. c. veniens, poſt Imo. hic quem formaliter ſequuntur, ꝙ ſiue abſens poſsit damnari ſiue non. ꝙ nullo modo poſsit conſtitui procurator nec ad producendum teſtes probatorios vel reprobatorios. vt hic gloſ. loquitur, minus ad petendum. quia in hiſce articulis totum pondus cauſæ videtur conſiſtere. nec pro iſta facit tex. in l. ſi cuiuſdam. quia ibi admittitur dominus ad defenſionem ſerui pro ſuo intereſſe pecuniario. prout dicitur in l. ſeruus. & in l. ſciendum ſupra eod. & in l. Lucius. de app. & tradit Bartol. hic in iiij. col. in verſi. item oppono. & eodem modo poteſt interuenire abbas pro monacho, & pater pro filio. non videtur ergo tenenda diſtinctio Imo. & Mod. Senen. in d. cap. veniens. qui faciunt differentiam an abſens poſsit condemnari, & tunc poſsit interuenire procurator, ſecus ſi non poteſt. quia iſte text loquitur ēt vbi ſententia pōt ferri in abſentem. & text. in l. j. qñ cauſa per alium, videtur etiam loqui indiſtincte. et militat ſemper illa ratio potiſsima ꝙ prohibetur conſtitutio ꝓcuratoris ratione maximi præiudicij. attento maxime, quia videtur ſpeciale in caſum l. non tantum. de app. ꝙ admittatur procurator ad appellandum pro incarcerato. de quo tamen dic vt ſupra dixi. Poſſet tamen ſic ſubdiſtingui ꝙ in his caſibus in quibus abſens damnari poteſt, ſi permittatur procurator in his articulis in quibus non poteſt fieri magnum præiudicium ipſi principali, vt ad producendum capitula probatore, ſed non ad reſpondendum poſitionibus, nec ad ponendum. vt volunt Cyn. & Salye.

287 in d. l. reos. † quia ponens videtur fateri contenta in poſitionibus. ſecus eſt in illo qui articulat. cap. j. & ij. de confeſ. ſed non poterit interuenire nec ad litem conteſtandam, nec ad alios actus ſubſtantiales iudicij tangentes examinationem criminis. de quibus in l. ij. & in l. fina. C. de accu. Item poteſt interuenire procurator ad aliqua præparatoria quæ fiunt ante litem conteſtatam, de quibus in l. denunciaſſe. §. ſi per procuratorem. ff. de adult. & in l. etiam. §. plures. de manu. vin. & ratio eſt in dictis præparatorijs, quia non poſſunt multum obeſſe ipſi principali.

Circa primam quæſtionem Bartol. extra glo.

288 elici poſſunt duæ concluſiones. † Prima ſit cōcluſio. ꝙ pro homicidio poteſt imponi pœna pecuniaria. de qua concluſione vide plene Alex. in l. j. quod quiſque iur. vbi plura ſcripſi. & Barba. in cap. fin. in viij. colum. de conſue. Secun-

289 da ſit concluſio, † vbi pro homicidio imponitur pœna pecuniaria ꝙ poſsit interuenire procurator. & eſt aduertendum ſecundum Imo. colum. x. ꝙ vbi pro crimine venit imponenda pœna pecuniaria de iure communi, licet in ſubſidium poſsit imponi pœna corporalis. poteſt tamen interuenire ꝓcurator l. j. ff. an per alium cauſæ app. & l. ij. C. de procu. nec conſideratur ꝙ per accidens & in ſubſidium poſsit pœna pecuniaria in corporalem commutari. iuxta l. ſi quis id quod. §. in ſeruos. de iuriſdi. omn. iudi. & l. fina. de in ius voc. & cap. finem litibus. de do. & con-

290 tu. † quia debet conſiderari cauſa originalis, non autem accidentalis. l. iij. §. qui habet. ff. de tutel. & debet ſpectari id qđ principaliter agitur. l. ſi quis nec cām. ff. ſi cer. pe. ſed a primordio tituli poſterior formatur euentus, & hæc eſt communis omnium opinio. vt Mod. dicunt in d. c. veniens. col. x. & facit, ꝓ hac opinione. l. non ſolum. in fin. de procur. vt in cauſa ſuſpecti tutoris poteſt inter-

291 uenire procurator. Sed huic concluſioni † obſt. id, quod Bal. dicit in l. reos. ver. quæro quid in pœna arbitraria. C. de accu. vbi quando pro crimine imponitur pęna arbitraria ſiue a lege ſiue a ſtatuto, licet actu crimē ipſum non ſit capitale, ex quo tamen potentia poteſt effici capitale. iuxta glo. in §. in ſumma. inſt. de iniur. quæ vult ꝙ iudex pōt arbitrari vſque ad mortem, tale crimen cenſetur capitale, & non poteſt interuenire procurator, augetur difficultas. nam quia pro iniuria poteſt imponi pœna ſupra relegationem, tale crimen

292 cenſetur capitale l. ſi. ff. de iniu. † dic pro reſolutione ꝙ id quod dicitur, ꝙ ille qui non habet in ære luat in corpus, procedit in debitore. qui laborat inopia. Item in debitore eo inuito non poteſt cōmutari pœna pecuniaria in corporalem. ſecūdum Bal. & Alex. in l. ſi. de in ius voc. nec eſt prę ſumendum ꝙ velit eligere pœnam corporalem, & iſte malus euentus non debet conſiderari. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. de verb. oblig. & iſtud quod qui non habet in ære luat in corpus, eſt quodam ius extraordinarium, quod non debet haberi in conſideratione. l. Seio. §. medicus. de annuis leg. quia præſumptio non eſt ꝙ reus efficiatur nō ſoluendo. l. ſi defunctus. C. arbit. tut. Secundo eſt aduertendum ꝙ aliquando imponitur pœna pecuniaria ex delicto virtute ſtatuti, pro quo tamen a lege communi pœna pecuniaria imponebatur. & tunc dic prout ſupra dictum eſt.

293 Tertio † aduertendum eſt ſecundum Bart. hic, ꝙ vbi pro homicidio imponitur pœna pecuniaria ꝙ ex parte rei poteſt interuenire procurator, quia vbi venit imponenda pœna pecuniaria pro homicidio, ceſſat ratio prima prohibitiua conſtitutionis procuratoris, de qua hic per glo. ceſſat ēt alia ratio aſsignata per Bart. in extrauagan. ad repri. in verbo legitime. nam ſi procurator ad pœnam pecuniariam condemnabitur, illam repetet ꝙ non eſt vbi pœna corporis afflictiua poſſet imponi. Ceſſat & alia ratio aſsignata hic per Bar. ac fere omnes rationes quas ſupra dixi ceſſare vidē tur. & opi. Bar. hic eſt communiter recepta, hanc

tenent Bald. Saly.& cõiter cæteri in l.reos.C.de accu.& do. Anto.& communiter Cano.in d.c.veniens.eſt verũ ꝙ Guido de Suzar.in l. ſeruũ quoque §.publice, amplectitur ſententiam cõtra Bar. hic & dicit ſe vidiſſe iudicari pro & cõtra,& mouetur primo per hunc tex.qui generaliter loquitur,ꝙ in publico iudicio ,pcurator conſtitui non poſsit,ſed reſponſio colligitur per locũ a ceſſante rõne huiuſce §.ergo ceſſat eius diſpõ.l.adigere.§. quãuis.de iure pat.attẽto maxime vt ſupra diximus.quia ,p crimine publico pro quo pœna pecuniaria imponitur,non datur procurator. Secundo
294 mouetur Guid.de Suza.†nam licet pro homicidio imponatur pœna pecuniaria,origine tñ eſt delictũ publicũ.ergo ſpectanda eſt origo.l. iij. C. ad Maced.& l.ſi ,pcurator.ff.man.& ideo dicit tex. in l.clã poſsidere. vbi origo poſſeſsionis ſpectanda eſt vbi Iaſ.in vj.no..infert ad plures.q.ſuade-
295 tur ſecundum Guid.de Suzaria.†quia pœna ſuccedẽs in locũ alterius pœnæ debet ſapere eius naturam.l.ſi donator.§.ſi ſponſus.ff.de dona.inter virũ & vxo.ſed rñderi põt.ꝙ id qđ dicitur ꝙ origo ſpectanda eſt,procedit vbi accidens naturę nõ cõtradicit,alias attenditur accidens,non aũt originalis natura.vt Bar.dicit in l.j.§.remouet.ff. de poſtulã.& idem Bar.in l.iij.§.qui habet. de tutel. cum ſimi.de quibus per Alex.in l. ſi quis poſthumos.de lib.& poſthu.& tradunt Cy.Bal.& Paul. de Caſt. in l. ſi eadẽ,vbi dixi.ff.de offic. aſſeſſ. & ideo dicit Bar.in l.ij.§.hæc actio.ſi ꝙs teſta. liber
296 eſſe iuſ.fuerit.ꝙ†id qđ;dr ꝙ;ſubrogatũ ſtatĩ natura ſui principalis,procedit qñ ſubrogatũ nõ trãſeat in aliã rem alterius naturæ.facit l. cũ in fundo.§.ſi fundus.ff.de iure dot. melior eſt ſolutio ꝙ in ſubrogatione ceſſat ratio ,phibitiua conſtitutio
297 nis procuratoris.Sed huic†cõcluſioni aliud eſt qđ fortius obſt.nam vt Bar.dicit in l.j.ff.vi bono. rapt.p l.quoties.ff.de act.& obl.vbi a ſtatuto pro homicidio imponitur pœna pecuniaria,non vr̃ receſſum a pœna iuris cõis. & fuit opin. originalis Vber.de Bobio ĩ lib.cauillationũ.& Io. de Deo. quos citat Io.And.in addi.ad Spec.in rub. de fur. ad quã alleg.tex.in l.j.ij.& iij.ff.arborũ fur.ceſſ. Tu dic ꝙ cõtraria opinio eſt verior:ꝙ immo videatur receſſum a pœna iuris cõis quæ probari videtur in l.ij.ad l. Aquil.vbi late Flor.per illum tex.& ita tenent cõiter antiqui in l.ſepulchra.C. de ſepul. vio. quo caſu cũ non ſit ;in prãte iudicis imponere pœnam corporalem,aut pecuniariã. poterit interuenire procurator. ſed præſuppoſito ꝙ ſit in electione iudicis imponere aut pœnam corporalẽ aut pecuniariã.dico ꝙ ſpectãda erit forma libelli accuſatorij,& eius cõcluſio, quæ ſi concludat ad pœnam corporalem habebit locũ.§.noſter. ſecus ſi ad pecuniariam.in caſu vero dubio poteſt id dici quod dixi ſupra de actione iniuriarum.
298 Quarto†aduertendũ eſt inquantum Bar. concludit, ꝙ vbi pro delicto imponitur pœna pecuniaria ſi tale delictum eſt publicum, poteſt interuenire procurator ex parte accuſatoris ſecundum diſtinctionem l.ſi cui.ff.de verbo.ſigni. & l. licet. ff.de procur. & in l. in populari ff. de popul. act. nam ex quo iudicium publicum tendit ad vindictam publicam, & quilibet de populo poteſt agere, fruſtra ad crimen publicum perſequendum poteſt interuenire procurator, quia ipſe procurator conſtitutus eſt ita dominus accuſationis ſicut ipſe conſtituens.ideo lite conteſtata poteſt procuratorem conſtituere,& hoc eſt quod dicit tex.in l.qui
299 populari.ff.de popula.act. ꝙ † ille qui conueni tur actione populari ad defendendum,procuratorem dare poteſt. ſed agens non põt niſi poſt litem conteſtatã.Sed iſta opi.Bar.non videtur tuta ſim-
300 pliciter loquendo, quia † text. in d.l.licet.vult ꝙ vbi quis agit pro intereſſe ſuo,vel ſuam & ſuorum iniuriam proſequitur,ꝙ poſsit conſtituere ,pcuratorem etiam ante litem conteſtatam. Item in publicis iudiciis non põt,etiam poſt litẽ conteſtatam interuenire procurator. niſi dicas ꝙ illud eſt verum , vbi imponitur pœna corporis afflictiua. Secundo prædictis ob.& vr̃ ꝙ etiam ex parte accuſatoris poſsit interuenire procurator , ſicut ex parte rei. Primo quia in iudiciis eſt ſeruãda ęqualitas l.ſi.C.de fruct. & litis expen. & per regulã l.non debet actori.ff.de reg.iur.ſed datur ratio diuerſitatis quæ colligitur ex d.l.ꝙ populari actione.ff.de popul.actioni. Tertio ob.quia videtur
301 ꝙ † vbi ſtatutũ pro delicto publico imponit pœnam pecuniariam, ꝙ deſinat eſſe delictum publicum.vt probari videtur in l.ij.ff.de cõcuſſ.ſecundum vnum intellectum gl.quẽ ibi Bar.refert.Sed ad iſtũ tex.reſpondet Bar.in l.j.in iiij.col.in ver. ſed contra hoc. ſupra eo. tit. ꝙ aliquando ſtatutũ imponit nouum nomen ipſi delicto.vt quia falſitati imponit nomen concuſsionis. & iſto caſu dãnatus ex tali delicto,quod deſinit eſſe publicum non efficitur infamis, & in tali delicto pro quo imponitur pœna pecuniaria poteſt conſtitui ,pcurator, aliquando vero per ſtatutum vel legem nouam pœna publici iudicij tantummodo alteratur,remanẽte tamen nomine delicti . vt quia pro homicidio imponitur pœna pecuniaria.vt hic Bart. dicit.& iſto caſu non deſinit eſſe delictum publicum . & iſtud probatur ſecundum Bar. in d.l.ij. in iij.col. nam hodie alterata eſt pœna legis Iuliæ de adulteriis, & tamen non deſinit eſſe delictum publicũ l.quãuis.C.de adul.iuncta auc.ſed nouo iure.C.de adult.& idem probatur in l.ſi quis hoc genus.C. de epiſ.& cler.iuncta auct. ibi poſita.in caſu ergo Bar.hic licet pro homicidio imponatur pœna pecuniaria , tamen tale crimen non deſinit eſſe publicum,et iſto ſecundo caſu procedit id quod dicit Bar.hic.ꝙ vbi quis vult accuſare homicidam ex lege publicorum iudiciorum, non poteſt ante litẽ conteſtatam cõſtituere procuratorem , ſecus poſt, niſi proſequatur propriam iniuriam ratione proprij intereſſe. vt ſupra dixi , & cum Bart.tranſit do. Anton. in d.c. veniens. & communiter Scriben.& Fede.de Sen. in conſi.ccviij. Cogita ſuper præmiſsis .
302 Circa ſecundam quæſtionem Bar.† an vbi in defectum pœnæ pecuniariæ imponitur pœna corporalis,poſsit internenire procurator, vtputa ſtatutum dicit, ꝙ pro homicidio quis puniatur pœna centum librarum,quam ſi non ſoluerit infra menſem,afficiatur pœna capitis.& Bar.diſtinguit aliquos

quos caſus. Primus caſus eſt, vbi imponitur pœna capitalis ex eadem lege. & tunc non poterit interuenire procurator. quia pœna non ſoluta remanet caput in obligatione. l. j. §. item ſi ita. ff. ad l. falc. facit l. obligationum fere. §. fi. Secundus ca-
303 ſus eſt. ſecundum Bar. † qñ in defectum pœnæ pecuniariæ lex mandat per officium iudicis imponi pœnam capitalẽ, & tunc non eſt crimen capitale. & maxime qñ hoc exprimitur a lege. l. quicunque. C. de ſer. fug. Tertius caſus eſt. qñ pœna a lege impoſita augetur, & iſto caſu, vbi augetur pœna non ex illa lege quæ originaliter pœnam imponit, & tunc ſpectari debet illa prima pœna ad cognoſcendum an ſit capitalis, vel non capitalis. vt probari videtur in l. ſi quis iniuriam. ff. de iniur. & in l. j. de in litẽ iur. Quartus caſus eſt. vbi pœna primo loco impoſita non nouatur per ſecun
dam. ſicut in primo caſu. ſed ſtatutũ dicit facienti tale delictũ imponatur talis pœna, quam teneatur ſoluere infra x. dies, & ſi nõ ſoluerit infra x. dies puniatur in quarto pluris. nã ex quo ſtatutũ diſpo
ſitiue loquitur ꝙ condemnatus teneatur illã ſolue re infra x. dies. illud quartũ plus conſiderari non põt vt pœna delicti, ſed eſt pœna contumaciæ, ſi nõ ſoluat, ſecus tñ eſt vbi ſtatutum loquitur cõditionaliter. vt quia dicit, ſi quis commiſſerit falſum, puniatur tali pœna, quã ſi nõ ſoluerit infra x. dies puniatur in quarto pluri. nã illud quartũ plus cen
ſetur pœna delicti qualificati, quia ſi iſte condemnatus non ſoluat infra x. dies non dr̃ in aliqua con
304 tumacia. Circa † duos primos caſus aduerte ſecũdũ Io. de Imo. in d. l. ij. quia vr̃ ꝙ Bar. imponat legẽ verbis, & nõ rebus contra l. ij. C. cõia de leg. quia regula trita eſt, ꝙ nõ curamus de modo. dũmodo ſequatur effectus. ex quo. n. vtroq; caſu loco pœnę pecuniariæ ſubrogari vr̃ ipſa pœna capitalis. ergo debet iudicari crimen capitale, ex quo pœna capitalis ,p eo imponi põt. arg. l. ſufficit. de condi. & demõ. nec probant aliquid iura allegata
305 per Bar. † & primo tex. in l. j. de in litẽ iur. quia ibi ob contumaciã non reſtituentis augetur condemnatio. hoc. n. eſt qđ ibi dicit tex. non. n. pluris fit per hoc, ſed ex contumacia æſtimabitur vltra eius pretium. ſed in caſu nr̃o pœna capitalis ſiue imponatur a lege, ſiue ſit imponẽda a iudice. quia lex hoc expreſſe dicit vtr̃oq; caſu vr̃ ꝙ ex quo crimẽ põt eſſe capitale, ꝙ non debeat interuenire ,pcurator. nec aliquid faciũt l. quicũq;. & l. ſi quis iniuriã. quia ibi ſecundũ ordinatã & regulatã diſpoſitionem non erat imponenda pœna corporalis. ſed extra ordinẽ, & in ſubſidium, & talis malus euentus ſpectari non debet. Sed Imo. & Mod. in d. c. veniens. qui eum formaliter ſequuntur, nõ reſpondent rõni Bar. quia vbi imponitur pœna cẽtum librarum. & ſi non ſoluerit infra x. dies puniatur in capite illico ꝙ eſt contumax, talis obligatio cenſetur nouata, & transfuſa in pœnã capitis. l. obligationũ fere. §. fi. ſecus tñ eſt, vbi lex mã dat ſolui. & ſi non ſoluat imponit iudici ut ipſum delinquentem pœna capitis afficiat. quia iſto caſu non eſt facta nouatio ipſo iure, quandoquidem eſſet poſsibile, vt iudex ipſe illam pœnam non imponeret. nec eſt verum id quod dicunt Imo. & Mod. ꝙ iſte caſus vt quis efficiatur non ſoluendo vt luat in corpus, non debeat ſpectari. quia malus euentus ad prouidẽdum ne iudicium reddatur eluſorium ſpectandus videtur l. generaliter. §. ſi quis
306 ſeruo pignori dato. ff. de fideic. lib. † Pro reſolutione dictorum Bar. in d. l. ij. conſiderãdi ſunt aliqui caſus. Primus caſus eſt, vbi a ſtatuto venit imponenda pœna alternatiue pecuniaria vel capitalis tunc dicitur crimen capitale. vt Bart. dicit in d. l. ij. quia in diſpoſitione alternatiua vtrunq; eſt in obligatione. l. cũ illud. ff. qñ dies leg. & ideo vbi in vna parte alternatiuæ eſt res diuidua, & in altera indiuidua, tota obligatio cenſetur indiuidua. nec mihi placet id quod dicit Imo. hic dum dicit, ꝙ aut eſt electio iudicis, & tunc erit capitale. idem eſt qñ erit electio rei, anteꝙ eligat. quia dico ꝙ vbi imponitur pœna pecuniaria, vel alia corporalis. quæ quidẽ corporalis eſt valde diſproportionabilis. credo ꝙ non poterit eligi illa pœna corporalis, ſed tantum pecuniaria. arg. l. ſi de interpretatione. ff. de pœn. & regula in pœnis. de reg. iur. in vj. & per conſequens poterit interue-
307 nire procurator. Secundus caſus eſt. † vbi pro delicto pœna pecuniaria, et corporalis imponitur. ut quia ſtatutum dicit. ſi quis fecerit furtum puniatur pœna dupli, & fuſtigetur. nam iſto caſu nõ poterit interuenire procurator, & concludendum
308 eſt, ꝙ non. † quia illa qualitas quod fuſtibus cedatur. quæ nocet ſpectari debet l. cum vir. de vſucap. pro dona. et l. ſi quis in graui. §. fi. ad Syllani. & ita concludunt Mod. Senen. in d. c. veniẽs. col. xvij. & vltra eos facit pulcher tex. in l. pedius. §. j. de arbit. & in l. ij. §. ſi a pupillo. ff. de vſuca. pro empto. cum ſimi. de quibus per Fely. in c. j. col. fi. de except. & in c. j. col. v. de re iud. tu vero dic ꝙ hic attenditur pœna faſtigationis. non vt noceat prout dicunt Senen. ſed vt proſit, & ſic vt iudiciũ
309 valeat. † quo caſu quando concurrunt duæ cauſæ vna quæ nocet, & altera quæ ,pdeſt. ſi illa quæ prodeſt tendit ad validandum actum, illa ſpectanda eſt. ita tenet Iaſo. poſt glo. ibi in l. ſi mater. in iij. col. C. de inoff. teſta. in hoc caſu igitur attenditur cauſa quæ nocet. quia reſpicit validitatem iu-
310 dicij. Tertius caſus eſt, † vbi ſtatutum dicit ſi quis commiſſerit tale delictũ, plectatur pœna amputationis pedis. & ſi non ſoluat infra mẽſem centum. nam ex quo pœna amputationis pedis eſt in obligatione, & pœna centum eſt in facultate ſoluẽdi, ſine dubio non poterit in tali crimine conſtitui procurator. cum pœna corporalis ſit in obligatione, & pœna pecuniaria in facultate ſoluendi. Facit pulcher tex. ultra alios in l. ſi quis ſtipulatus fuerit decem in mille. ff. de fideiuſſ. Quartus caſus eſt, vbi ſtatutum dicit, ſi quis commiſſerit tale delictum puniatur pœna centum, & ſi non ſoluat infra menſem amputetur ſibi manus. & Bart. cum quo tranſeunt cæteri hic. & in d. l. iij. ſupra eodem concludit ꝙ non poterit interuenire procurator propter dubium, arbitrarer tamen ꝙ ſi accuſatus præſtaret fideiuſsionem de ſoluendo pœnam pecuniariam ꝙ poſſet interuenire procurator, eodem modo ſi aliquis procuratorio nomine interueniret, ſub conditione ſi condemna-

tas soluit pœnam pecuniariam alias habeatur pro non admisso.& ita dicunt præfati Moder. in d.cap. veniens. sed illa cautela mihi non placet propter fragilitatẽ cautionis,vt vtar verbis Pauli in l. qui ita §.j.ff. ad Trebel. mihi non placet etiam ꝙ admittantur sub conditione, ꝙ si imponatur pœna corporalis. ꝙ habeatur pro non admisso.arg.l.actus legitimi.ff.de regu. iur. attento etiam quia hoc modo iudicium posset reddi elusorium.quod non est dicendum.argumen.l.si prætor.ff.de iud.

Circa secundam quæstionem Bar. quid sit officiũ excusatoris.elici possunt plures conclusiones.Pri
311 ma sit conclusio. ꝙ† ad allegandum causas necessarias,quæ ipsum reum,velit nolit, impediunt venire,admittatur quilibet & sine mandato ac etiam sine satisdatione rati.quilibet ergo tam masculus,ꝙ fœmina maior siue minor potest comparere pro absente,ad allegandum ꝙ est infirmus, incarceratus, vel alio impedimento necessario impeditus. quia ista est allegatio meri facti. immo etiam infans admittitur vt hic per Bald. post Inno. in d.c.veniens. licet regulariter non possit esse in iudicio.l.quos prohibet.ff. de postulando. & facit l.non solum.ff.de procur.& cum Bart.hic transeunt Inno.Io. And.d. Ant. Abb.& Mod. in d.c.veniens. & idem Spec.in titu.de procur.ver. decimo.& in titu.de accu.versic.si autem. Amplia primo hanc conclusionem.vt etiam procedat quando reus est citatus, & quis defensorio nomine comparet, & allegat causas necessarias absentię admittitur etiam sine satisdatione, de præsentando ipsum absentem cessante impedimento necessario,ita tenent Guid.de Suzar. & Bal. in d.l. seruum quoque.§.publice. ff. de procur. mouetur per tex.in l.si constante.§.quoties.ff.sol matri. Et sequuntur Mode. in d. c. veniens. vt supra dixi.
312 ratio est, † quia allegans causas absentiæ non potest condemnari, nec contra eum fieri executio: & ideo non tenetur cauere de iudicatum soluendo, minus de præsentando ipsum reum l. liberto.in fin.de procur. Secundo ampliatur ista
313 conclusio, † vt etiam procedat, dato ꝙ statutum diceret, ꝙ lapso termino banni non recipiatur aliqua defensio. nam hoc casu etiam poterit allegari necessaria & probabilis causa absentiæ, ita dixit Bald. in d.§.publice. col. vij. subdit tamen ꝙ hoc nõ seruant assessores. quia statuta sunt multum præcisa ꝙ nulla defensio admittatur, & ꝙ talis positus in banno lapso termino habeatur pro confesso, & cum statutum fingat eum confessum, contra fictionem probari non potest. l. siue possidetis. C. de proba. Verum tamen quia,
314 † defensio est de iure naturali,& sicut non potest tolli per principem. clementi. pastoralis.§.fin.de re iud.multo minus debet posse tolli per statutum. facit l.iij.§.si ad diem.ff. de re mil.quo fit vt saltem ope restitutionis in integrum debeat admitti l.fin.ff.de in integ.resti. immo videtur ꝙ sine restitutione in integrum admittendus sit talis excusator, quandoquidem non possit dici contumax, attento ꝙ necessaria & probabili causa fuit impeditus comparere, & statutum denegans defensionem elapso termino banni videtur intelligendum de plena defensione non autem de ista per quam apparebit bannitum non fuisse contumacẽ.

Secunda colligitur conclusio ex dictis Bartol.
315 ꝙ † ad allegandum excusationes probabiles ꝙ reus non potest venire, quia in loco habet inimicitias,vel ꝙ itinera non sunt tuta. iuxta l.de ætate.ff.ad Treb. & l. sciendum.§.j. de legatio. non admittitur excusator sine mandato & est communis Doct.sententia. vt hic per Imo.& alios communiter,& in d.c.veniens. & potest etiam exemplificari ista conclusio non solum vbi accusatus vel inquisitus citantur ad locum non tutum, sed etiã vbi citantur eo tempore quo itinera non sunt tuta.vt tradit Old.in consi.xlvj.quod incip.quę
316 ritur † idem esset vbi citaretur ad locũ pestiferum.argu.text.in l.ij.§.pe.ibi,vel aliqua fortuita calamitas.ff.si quis cau. per quem tex. fuit excusatus Gregorius.xij.ꝙ ad concilium Pisanum nõ
317 accesserit,quia † locus ad quem quis citatur debet esse securus non solum pro reo, sed pro testibus,aduocatis,et aliis personis necessariis.xxiij. q.ij.c.Siue de coniugij. Idem esset vbi quis citaretur ad locum in quo timeret non posse consequi iustitiam propter potentiam aduersarij sui. vt declarat Ange.in disputa.quę incip.Bononiensis.in iiij. & v. dub. & facit tex. in c. statutum.§. cum autem.de rescrip.lib. vj. Ad vnum aduerte vltra
318 Ange. † ꝙ reus citatus non excusatur a contumacia propter hostilitatem quæ fit in territorio, vnde habet transire, si transeuntes per illa loca sunt soliti obtinere securitates. quia est in culpa ipse hoc idem non petendo: & pro ista conclusione facit text.in l.quibus diebus. in prin.vbi Bal. de condi. & demon.& in l.sed & si per prætorem,
319 §. ait prætor.ex quibus cau.maio.quæ dicit† ꝙ impedimentum, quod de facili potest remoueri, non est iustum impedimentum,& secundum Mod. in d.c.veniẽs.col.xxxvij. post Ang.in d.disputa. incip.Bononiensis.si accusatus vel inquisitus citatus ad locum non tutum, vbi haberet inimicitias
320 capitales excusaretur, non comparens, † eodem modo si concedens saluum conductum esset tyrannus, vel non soleret fidem datam obseruare, quia hisce principibus non est credendum.
321 Sed † ista conclusio ita declarata secundum Bald.& Imo. non videtur tuta, & videtur ꝙ immo possit quilibet etiam sine mandato adducere similes causas probabiles, ꝙ non est tutus accessus.quia negari non potest ꝙ huiusce modi causæ non sint nedum iustæ, sed etiam iustissimæ. vt dicũt iura per Bar.adducta in d.l.de ętate.ad Treb. & l. sciendum.§.j.ff. de legatio.attento maxime,
322 † quia non est præsumendum ꝙ citatus ad locum non tutum, vbi habet inimicos capitales, velit se committere capitalibus inimicitijs,etiam si haberet literas saluiconductus:vt probari videtur in c accedens.el.ij.vt lit.non conte. Suadetur etiam ista opi. vltra Bald.& Imo.per istum text. qui dicit, ꝙ excusationes absentium ex senatusconsulto iudicibus allegantur. & clarius per text. in d.§. publice. qui dicit publice interest absentem a quibuscunque defendi. facit l. reos,

C.de

C. de accuſa. quæ iura adducit Ang. in diſputa. ſua quæ incip. Bononienſis. in vij. dub. Pro qua etiam facit duplex ratio, nam vbi quis citatur ad locũ nõ tutũ vel peſtiferũ,& non cõparet,præſumptio eſt ꝙ nõ velit ſe cõmittere in manus inimicorum ſuorũ,non aũt ꝙ hoc faciat voluntarie.
323 attento ꝙ† contumacia ſonat in delictũ.vt gl. di
324 cit in l.ſi filius.de interro.act.†& delictũ nõ p̃ſumitur niſi ꝓbetur.l.quotiens.§.qui dolo.de proba. Vltimo ſuadetur hæc opi.cõtra Bar. & cõem
325 arguendo per locũ a veroſimili.†nam nullus eſt ita inſipidus qui nõ cupiat cruciatũ corporis vel mortis periculũ declinare.vbi ergo quis huiuſcemodi periculũ allegat,præſumendũ eſt, ꝙ citatus vtiliter geſtũ ratificabit.arg.l.ſi p̃.de dona. dum dr̃ merces.n.eximij laboris appellanda eſt, quod contemplatione ſaluris certo modo extimari non placuit.aut vero accuſatus veniens ratificabit geſtũ & factũ per hunc excuſatorẽ, & tunc ſatisfaciunt intẽtioni iudicis inquirentis, vel accuſatoris:ſi vero noluerit ratificare, poterit qñcũq; hiſce excuſationibus renunciare.& cũ Bal.& Imo. tranſeunt Mod.Senen.in d.c.veniẽs.col. xxviij. Et dicit Ang.in d.diſput.ꝙ ex præmiſsis cõfun-
326 ditur ẽt tertia cõcluſio Bart.dũ dicit ꝙ†quis nõ poſsit ſine mandato opponere exceptiones dilatorias & declinatorias.ſed hiſce rõnibus facile põt rũderi.nam rõ quare non debeat admitti talis defenſor ſine mãdato colligit ex l.in eo.§.nemo. de
327 reg.iur.& ī l.ſi ad defenſionẽ ſupra iud.ſol.† nã intereſt actoris cõtra quẽ huiuſcemodi excuſationes opponũtur,vt talis excuſator hẽat mandatũ. ne iudiciũ reddatur eluſorium.ſed tuẽdo opi. Bal. quæ mihi placet per text. in d.§.publice . dic ꝙ iſtud ꝙ reddatur iudiciũ eluſoriũ,non cõſideratur vbi allegantur exceptiones dilatoriæ ſeu declinatoriæ quæ proponũtur ante lit.conteſt.vt quia accuſans eſt infamis,aut excõicatus,vel alias inhabilis.ſi velles tñ tueri opin.Bar. volo ꝙ aduertas ad iſtũ tex.in quo ponitur regula, ꝙ ad crimẽ publici iudicij perſequendũ,vel ad ſe defendẽdũ,fruſtra procurator interuenit poſtea ſubijcitur: ſed excuſationes abſentiũ iudicibus allegantur : quæ exceptio vt ſit de regula,debet intelligi ꝙ requi-
328 ratur mandatum:& maxime†quia de natura illius aduerſatiue (ſed) eſt aduerſari his quæ ſunt eiuſdẽ generis.glo.in l.mariti.de adult. Si velles tñ tueri opi. Bald. Imo. & Mod. contra Bar. & cõem volo ꝙ habeas præoculis text.quẽ põderat
329 Are.in d.c.veniens,†in l.fi.ff. de requi. re. vbi dicit ꝙ ſi reus nõ cõparet poſt citationẽ infra annũ,vel nõ hẽat qui eum defendat in cauſa capitali poſt annũ,cõfiſcantur eius bona. ergo cum tex. non poſsit intelligi de cauſis innocentiæ,intelligi debet de cauſis abſentiæ in quibus admittit ſimplex defenſor ſine mandato. & ſi quiſpiã ſubtiliter diceret ille tex.debet ſuppleri vt intelligatur de defenſore cum mandato,replicari põt ꝙ talis non dr̃ proprie defenſor ſed procurator.l.reos.C. de accu.& iij.q.j.c.defenſor.ſed ẽt aliqñ defenſor capitur pro procuratore & pro tutore & curatore.l.j.ff.qui pet.tuto. Itẽ poteſt intelligi ille text. de defenſore cum cautione de iudicatum ſoluẽdo.
330 †nec eſt inconueniens ꝙ ibi procurator appelle tur defenſor, ſicut aliqñ etiam dicitur procurator qui non habet mandatum.l. iudicatum ſolui.§.ij. ff.iud.ſol. Secundo opi.Bar.& cõi refragari vr.
331 nam vera eſt iuris concluſio ꝙ†in criminalibus vbi abſens condemnari põt, admittitur defenſor ſine mandato ẽt ad allegandũ cãs innocentiæ ſeu cãs cauſæ.d.§.publice.ſecundum cõem intellectũ. ergo idẽ videtur dicendum in cauſis capitalibus vbi abſens cõdemnari nõ põt.probatur in d.§.publice,duplici rõne.Primo quia text. in primo & ſecundo reſponſo permittit allegari cãs innocẽtię in vno caſu,& cãs abſentiæ in cauſa capitali. ſecũda ratio.quia in cã capitali arguendo p locum a cõiter accidentibus,agi põt de grauiori præiudicio ſi nõ admittatur excuſator ad allegandum cãs abſentiæ,cp̃ ſi non admittatur ad allegandum
332 cãs innocentiæ in alio caſu.quia†abſens cõdemnari non põt.eius bona confiſcantur, poſt annum irreuocabiliter.d.l.fi.de requi.re.Si ergo ſuccurritur accuſato vel inquiſito abſenti,qui abſens cõdemnari poteſt.vt cauſæ ſuæ innocentiæ allegari poſsint,vbi forte non agetur de priuatione totius patrimonij, lõge magis & minus dubie debet ſuccurri abſenti , qui non poteſt condemnari. cuius omnia bona tñ publicari poſſunt, vt admittatur excuſator ſine mandato.Sed tuendo cõem reſponderi põt,ꝙ ſatis eſt,ꝙ ſuccuratur abſenti cuius bona publicari p̃nt.vt poſsit cõparere cũ mandato: & ſatis probatur iſta opi.in hoc tex.ꝙ requiratur mandatum.ponderando vt ſupra dixi. & clarius in d.c.veniens.de accu. Retenta igitur opi. Bart. hic quæ eſt cõis, & quã tenet etiam hic Benedic.
333 de Plumbi.col.x.ꝙ†ad proponendas exceptiones mere dilatorias admittatur excuſator cũ mãdato, limitatur vt non procedat ſecundum Are.in d.c.veniens. col. xij.vbi exceptio dilatoria ſeu declinatoria eſſet notoria.& idem dicit Are. vbi talis exceptio contingeret ipſum crimen. alleg. Ang.in l.ſi filius.ff.qui ſatiſd.cog. quia ſicut ipſe iudex ex officio ſuo tenetur defendere accuſatũ, ita debet permittere vt ab alio defendatur. facit l.qui cum maior.§.ſi libertus.de ho.liber. vbi iudex nemine petente debet abſoluere reum. Bart. tamen infra videtur velle ꝙ talis excuſator non ſit admittendus ſine mandato. Sed iuxtapræ-
334 dicta cadit dubitatio,†quid ſi iudex non admittat comparentem nomine abſentis, qui dicit ꝙ inquiſitus eſt in partibus longinquis, vel ꝙ eſt abſens, vel infirmus, & ſe offerat hoc probaturum per modo conſtat , & modo agatur , & iudex recuſat recipere has probationes,an proceſſus ſit nullus. & Bartol.in extrauag.ad repri. in verſi. neglexerit.tenet ꝙ proceſſus eſt nullus.quia ſtat per iudicem quominus certior fiat. allegat text. in c. interpoſita. de app. & ſubdit ꝙ ius ſit ſaluum parti petẽdi reſtitutionẽ in integrũ ob iuſtã abſentiã. iuxta l.fi.de reſt.in integ.& licet dictũ Bar.nõ ꝓbetur in d.c.interpoſita.vt in voce dixi, tamẽ ex
335 dicto Bartol.habes cautelam:†ꝙ ſtatim ꝙ quis commiſerit homicidium, vel delictum aliquod in quo non poteſt procurator conſtitui, vt horte is eum, vt ad partes remotas proficiſcatur. & mit-

tas aliquem ad allegandum cauſas abſentiæ ſuæ. qui per modo conſtat & modo agatur ſe probatu-
cū offerat. qui ſi non admittatur a iudice proceſſus erit nullus, etiam ꝙ ex forma ſtatuti contumax habeatur pro confeſſo. & hanc cautelam tradunt Mod. in d.c. veniens in x. car. in iiij. col. in ij. q. prin. Tertia colligitur concluſio ex dictis Bar.
336 †ꝙ exceptiones quæ licet opponantur ad proceſſum tangunt tamen crimen, non poſſunt opponi per procuratorem. exemplum eſt ſecundū Bar. vt ſupra cum opponat exceptionem rei iudicatæ. vtputa non poteſt procedi quia reus accuſatus iā fuit condemnatus, vel fuit abſolutus, vel non pōt accuſari. quia occiſus ex forma ſtatuti poterat occidi, ad has enim exceptiones proponendas procurator interuenire non poteſt. Primo per iſtum tex. qui generaliter dicit ꝙ ad crimen publici iudicij perſequūtur, ſed ex quo hæ exceptiones tāgunt crimen per eas fieri dicitur criminis executio. & iſta ſecundum Ioan. And. in addi. ad Spec. in tit. de accu. §. eſt. ver. quid ſi bannitus. fuit originalis opi. Iac. de Are. quē Bar. non citat, pro qua vt ipſe dicit, ita cōſuluit Piſis cum Franc. Tigrino. & opi. Bar. hic communiter recipitur vt Imo. hic dicit col. xviij. & Mod. qui referunt Bart. &
337 Imo. formaliter in d.c. veniens. † Sed iſta opin. communis non videtur tuta ſecundum Iac. But. et Imo. hic, quia exceptiones de quibus Bar. loquitur ſunt mixtæ, id eſt, habent vim dilatoriæ exceptionis & peremptoriæ. & ſic poſſunt opponi ad proceſſum et ad merita, & ideo dicūtur exceptiones litis finitæ, de quibus per glo. in c.j. de lit. conteſt. & in l. nā & poſtea. de iureiur. & tradit Bar. in l. quærebatur. ff. iud. ſol. vbi ergo procurator opponit non eſſe procedendum ad vlteriora. quia fuit iudicatum illum eſſe ponendum in banno. &
338 iſta eſt exceptio litis finitæ † & ideo ſecundum Imo. hic in omni diſpoſitione debet ſpectari id quod principaliter agitur l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. pet. & facit l. non ſolum. §. fi. de procur. cū ergo procurator non veniat ad publicum vel priuatum crimen perſequendum, ſed potius ad ipſam perſecutionem impediendam. videtur ꝙ ſit admittendus. quia finis debet conſiderari. l. & ſi nō ſint. §. perueniamus. ff. de auro & arg. leg. ſed replicari poteſt ex mente Are. in d.c. veniens. col. v. ꝙ licet huiuſcemodi actus opponendi exceptionem de ſe non tendat ad punitionem criminis, & ſic ad perſecutionem accuſationis porrectæ. ex quo tamen talis actus venit incidenter, vt pars iudicij criminalis. ſine dubio dicetur actus criminalis factus ſuper crimine, & hoc videtur ſufficere. vt ad hoc crimen procurator conſtitui non poſſit. ut in hoc tex. ergo ipſum iudicium criminale principaliter intentatum ſpectandum videtur. vt dignoſca-
339 tur quid poſſet fieri in ipſo iudicio. †nam principaliter vbi quis de delicto inquiritur vel accuſatur, ibi principaliter tractatur criminale & capitale iudicium. ergo non debet conſiderari illud incidens, ꝙ opponi poſſit exceptio declinatoria. immo tex. in l. non ſolum. §. fi. de procur. per Imo. adductus probat contra eum. nam ibi dicitur ꝙ quamuis cum agitur ciuiliter ad remouendum tutorem in conſequentiam tutor criminaliter puniri poſſet. l. j. §. itē ſolent. ff. de offic. præfec. vrbi tñ hoc quod in conſequentiam venit ſpectari non debet, Idem ergo dicendum videtur ꝙ ſi iudicium principale eſt criminalem, licet actus eidem iudicio incidens tendat ad effectum ciuilem, ſicut exceptio ad repellendum accuſatorem. tamen tale iudicium iudicabitur vt criminale. arg. l. quoties. C. de iudi. Sed tuondo opin. Imo. volo ꝙ ad-
340 uertas ꝙ † in omni diſpoſitione finis debet conſiderari. l. & ſi non ſint. §. perueniamus, de aur. & argen. leg. & tradit Bar. in l. ambitioſa, in. iiij. colum. et. ff. de decre. ab ord. fac. ſed ratio finalis quare in cauſa criminali non poſsit interuenire pro-
341 curator eſt. †quia talis cauſa videtur magni prę iudici. iſta ratio ceſſat vbi agitur de opponendo exceptionem declinatoriam, quando quidem agatur hic de faciendo ne iudicium criminale efficiatur eluſoriū, & vt litibus & expenſis obuietur, & ne fruſtra agatur criminaliter, & maxime quia tex. noſter dicit ꝙ ad perſequendum iudicium publicum fruſtra interuenit procurator, ſed ille qui opponit exceptionem declinatoriam, vult ꝙ a tali perſecutione deſiſtatur; & ſi quiſpiam diceret, aduerte quia tex. noſter dum loquitur de perſecutione videtur loqui in ipſo accuſatore, ſed in reo nō loquitur de perſecutione ſed de defenſione, & dicit ꝙ reus non poteſt cōſtituere procuratorem ad de-
342 fendendum, †ſed applicatione defenſionis venit exceptio declinatoria. l. ſed & ſi ſuſceperit. §. j. in verſi. alijs defenſionibus. ff. de iud. & tradit Bal. in l. quoniam Alexandrum. C. ad l. Iuli. de adulter. Sed tu aduerte, quia defenſio proprie eſt illa quæ crimen excludit. ſed illa quæ proceſſum retardat non eſt proprie defenſio, vt eſt declinatoria. ita Bal. in l. j. C. qui accuſa. non poſ. & glo. in c.j. in glo. iij. de lit. conte. lib. vj. & tradit Fely. in rub. de excep. & Albe. in ſuo dictio. in ver. defen-
343 ſio † non videtur tamen recedendum ab opin. Bar. hic quæ communiter recipitur. vt concludit Are. in d.ca. veniens. colum. vj. quia negari non poteſt. ꝙ ex parte accuſatoris cum petat ſe admitti ad perſequendum. ergo diſpoſitio facta ſuper perſecutione criminis habebit locum in caſu iſto. Idem videtur in reo. ſed dicat Are. quidquid velit, opin. Barto. non videtur tuta. quia in hiſce exceptionibus declinatoriis non agitur de punitione criminis. vt in ſimili dicit Barto. in l. ſolent. ff. de alimen. & cib. leg. Retenta tamen opin. Bartol. quæ eſt cōmunis, ꝙ exceptiones de quibus loquitur Barto. non poſsint opponi nec in vim peremptoriæ, nec etiam in vim dilatoriæ. declaratur ta-
344 men huiuſcemodi concluſio. Primo, † vt non procedat vbi talis exceptio eſſet notoria. quia ad eam opponendā procurator conſtitui poſſet, quandoquidem iudex etiam ex officio ſuo debet ſuperſedere in proceſſu, & libellum ipſum accuſatorium lacerare, ne litigetur ſuper inani proceſſu. iuxta gloſſ. in l. j. de off. aſſeſ. & facit gloſ. in l. qui cū maior. §. qui præſes. de bo. quæ lib. & hęc limitatio cōiter recipitur. vt Nel. dicit in trac. banni. in ij. parte. ij. tēpo. q. xiiij. Sed hęc limitatio ſcđm Imo. hic poſt do. Ant. & Saly. p eū relatos. nō vī

tuta.

tuta. q̃ hic tales exceptiones opponuntur in vim exceptionis peremptoriæ, non debet diſtingui an ſint notoriæ vel non, ſed ſolum debet diſtingui, an quis has exceptiones proponat vt ſimplex allegator, vel inſtructor. & iſto caſu admittendus eſt. an vero vt procurator, & iſto caſu eſt repellẽdus,
345 licet talis exceptio ſit notoria, quia† notorium non releuat ab onere proponendi, licet releuet ab onere probandi. vt Bar. dicit in l. ſi adulteriũ cũ inceſtu. §. idem pollioni. ff. de adul. cle. appellanti, de app. concludit ergo do. Ant. q̃ ex quo quis nõ poteſt legitimare perſonam ſuam in proponendis hiſce exceptionibus peremptorijs etiam notorijs, non eſt admittendus vt procurator. nec videtur tuta ratio Bar. hic q̃ ex quo iudex ex officio ſuo poteſt ipſum accuſatorem repellere, debet poſſe conſtitui procurator, quandoquidẽ huiuſcemodi ratio concludat q̃ debeat admitti allegator ſeu inſtructor, nõ aũt procurator. Itẽ non eſt tuta rõ Bar. hic
346 ex alio capite, vltra alios, †qa id q̃ iudex poſſit ſupplere defectũ partis in opponẽdo exceptionem notoriam. concludit vbi talis exceptio demõſtrat accuſatorem non potiri iure accuſandi vel agendi. Item procedit eo caſu vbi iudex ſi nõ ſuppleret vicem partis, cũ aliena iactura locupletaretur. vt Bart. dicit ſuper glo. ibi in ver. apponen-
347 do. † Si ergo in caſu noſtro opponeretur exceptio, q̃ bannitus non audiatur, vel q̃ eſt præſcriptum accuſationi porrectæ. talis exceptio non tolleret ius accuſandi ipſo iure, ſed illud potius elideret. & cum hoc caſu non poſſet iudex vices partium ſupplere, non poſſet quoq; talis exceptio per procuratorem proponi, & cum poſsit ergo hoc caſu per allegatorem & inſtructorem ſubueniri, non debet admitti procurator, cum ſolum poſsit perſonam ſuam legitimare: ſed ad hoc reſpõdet hic Io. de Imo. quem ſequuntur Senen. in d.c. veniens. q̃ ſpeciale eſt in notorio q̃ admittatur procurator.
348 licet eius perſona legitimari nõ poſsit. †quia in notorijs ordo eſt ordinem non ſeruare. Sed repli-
349 cari poteſt ex mente Are. in d.c. veniens. q̃ † ſicut delictum qualitercunq; & q̃ocunq; notorium non poteſt puniri per iudicẽ incompetentem. Bar. in l. magiſtratibus. ff. de iudi. ita nõ debet admitti procurator cuius perſona legitimari non põt. Sed replicari põt q̃ eſt magna ratio diuerſitatis inter iudicẽ & procuratorem. quia abſurdum eſt q̃ iudex incompetens, & qui prorſus caret iuriſditio-
350 ne iudicet: †quia exceptio incompetẽtiæ iudicis nunquã cenſetur excluſa cle. j. de ſeq. poſ. & fruc. non ſic eſt in exceptione non legitimi procuratoris. & ideo licet iudex ſine mandato nõ poſsit ſupplere vices partis in notorijs. debet tñ poſſe quis hoc facere vt procurator. vbi habet mandatũ. attẽto maxime: quia vbi exceptio eſt notoria, ceſſat finalis ratio prohibitiua. vt in criminalibus procurator interuenire non poſsit. Cogita ſuper prædictis. quia ſubtilia ſunt & male vt arbitror diſcuſſa per Scribẽ. Quarta colligitur cõcluſio ex di-
351 ctis Bart. q̃ † vbi exceptio eſt peremptoria, & opponitur in vim peremptoriæ nõ admittitur procurator: quia ſi non admittitur ad plenam defenſionẽ, & ſic remouetur genus a proſecutione crimi nis. ergo et ſpecies. iuxta l. j. in fi. ff. de ſuis & leg. & hæc concluſio ampliatur hic per Bar. vt proce
352 dat ſiue dubietas ſit in facto ſiue in iure: †quia ſicut vbi eſt dubium in facto non poteſt interuenire procurator, ita non poteſt interuenire vbi eſt dubium ſuper iure. l. cũ prolatis. ff. de re iud. & facit regula. §. quibus in j. conſti. C. & cũ Bar. hic tran-
353 ſeunt cõiter Scribẽ. † & ideo ſi aliquis compareat pro accuſato, & proponat q̃ accuſatus nõ interfecit illũ de quo accuſatur: quia ea die qua dicitur illũ fuiſſe interfectũ, ipſe nõ erat Paduę, ſed Mediolani, adeo q̃ impoſsibile fuiſſet accuſatum in illo loco fuiſſe, admitti non debet, eodem modo non põt conſtitui procurator ad proponendum illũ fuiſſe mortuũ longe anteriori tpe q̃ ea die, qua dicitur interfectus. iuxta gloſ. in l. is qui reus. de pub. iud. nec mirũ quia iſta exceptio eſt mere peremptoria Et idem, vt Bar. & Scriben. dicunt, eſt in exceptione mixta. vt ſupra dixi. ẽt vbi eſt du-
354 bietas in facto, vel in iure: †ideo non poteſt conſtirui procurator ad opponendũ q̃ interfectus erat bannitus: quia a pari procedunt, excludere crimẽ directe, vel aliquid deducere, per quod crimen in directe excludatur. Difficultas huiuſce caſus con
355 ſiſtit in videndo † an exceptio banni ſit declinatoria, an vero ſit peremptoria, ita q̃ poſsit opponi vtroq; modo, vt ſupra dixi. & Io. de Imo. hic dicit verba ſtatuti debere conſiderari: vbi. n. ſtatutũ dicit bannitus nõ audiatur, vel querela oppoſita pro bãnito occiſo nõ audiatur: & hoc caſu ſine dubio hæc exceptio habet vim declinatorię. vt ex dictis Bar. elici vł in l. nã poſtea in prin. ff. de iureiur. & in l. cũ lex. in fin. de fideiuſſ. Sed aduerte quia Bal. relatus per Aret. in c. veniens. vł velle, q̃ vbi ſtatutũ dicit, bannitus nõ audiatur, non pa-
356 ratur aliquo modo exceptio peremptoria: †quia exceptio quæ repellit agentẽ, & ſic reſpicit qualitatẽ perſonæ agentis, iudicanda eſt potius exceptio declinatoria q̃ peremptoria. vt Bal. dicit in l. filius. §. veterani. ad finẽ commenti. de procur. et tradunt cõiter interpretes in l. exceptionẽ. C. de except. & ideo Are. ſatis impertinenter tãgit plẽne illum articulum, an & quando exceptio inducitur per ſtatutum, cenſeatur denegatum ius agendi ipſo iure vel ope exceptionis. Sed tota difficul
357 tas conſiſtit, †qñ ſtatutum dicit q̃ bannito denegetur audiẽtia in criminalibus. & ſecundũ Bar. in d. l. nam poſtea. & in d. l. cum lex. vł q̃ ipſi bannito tollatur ius agendi ipſo iure, & per conſequẽs q̃ hoc caſu paretur exceptio mere perẽptoria. quę cum tangat crimen principaliter, nõ poterit proponi per procuratorem. ſed immo vł q̃ talis ex-
358 ceptio debeat dici declinatoria: †quia iſta verba non audiatur, videntur inducere declinatoriã
359 non peremptoriam. †cle. conſtitutionẽ. de elect. dicitur. n. in d. cle. conſtitutionem. q̃ licet ille qui non ſeruat diſpoſitionẽ. c. vt circa. de elect. lib. vj. nõ debeat audiri ad proſequendã cãm electionis, ſi tñ aduerſarius patiatur deducta, pbari, talis probatio valet, & ipſa electio cancellari debet. & tñ ſi per illa verba nõ audiatur pareretur exceptio peremptoria, non valeret probatio, minus eſſet caſſanda electio. & ſi dicatur prout ſentit Are. q̃

ſibi ius in iudicio deductum principaliter reſpicie bat eccleſiam. vnde non potuit parari exceptio quæ tolleret & perimeret ius ipſius eccleſię. ideo paratur exceptio quæ ipſam perſonã repellit, replicari põt. ꝙ conſtitutio illa non fundat ſe ſuper hoc, ꝙ ius deductum reſpiceret fauorem eccleſię: & ideo põt dici ad illam clem. ꝙ licet dicatur ꝙ non eſt poſtmodum in proſecutione negocij audiẽ dus. tñ vltra procedit papa ꝙ ſi fiat probatio per aduerſarij confeſsionem, vel alio modo legitime, papa mandat illam non infirmari: & ſic procedit papa declarando ꝙ per illud verbum non audiatur, non paretur exceptio peremptoria alias para. retur, niſi dicas tuendo ſol. Aret. ꝙ nulla alia ratione ibi papa hoc determinat niſi vt ipſi eccleſię faueat. Iuxta hanc cõcluſionẽ Bar. ſe offert pul-
360 chra dubitatio ſecundum Bal. hic, pone † ſtatuto cauetur ꝙ accuſatus, vel inquiſitus de crimine capitali non poſsit ꝓponere aliquam exceptionem vel defenſionem, niſi compareat perſonaliter, an iſto caſu erit aliquod remedium, ſi velit ꝓponere per procuratorẽ exceptionem banni vel aliã exceptionem quæ ſit notoris dic vt hic per eum.

Circa. q. Bar. de Rauagenſe Bononiẽſe habes
361 ex eius dictis ꝙ † in examinatione exceptionis, ꝙ quis non fuit rite cancellatus de banno, nõ poteſt interuenire procurator. & ideo cum eſſet occiſus do. Rauagenſis Bononienſis eius filij accuſauerunt occiſores, fuit exceptum ꝙ erat bannitus, & ꝙ quod poterat impune occidi, fuit replicatum ꝙ erat cacellatus de banno, ſed fuit iterum triplicatum ꝙ non erat rite cancellatus, dicit Bar. ꝙ conſultum fuit ꝙ in cauſa iſta nõ poterat interuenire procurator etiam ꝙ examinaretur coram alio iudice, & hęc fuit opi. Ia. de Bel. quia iſta examinatio ſit ad finem criminis excludendi, & ad ipſius criminis deciſionem. facit ſecnndum Bart. l. arbitro. & l. ſi ab arbitro. ff. qui ſatiſd. cog. & l. fin. ff. quibus. app. non li. & auc. ad hæc. C. de iudi. ſed iſta iura nõ bene ꝓbant opi. Iac. de Bel. & Bar. et maxime quia varijs modis intelliguntur. vt idẽ Bar dicit in l. in ambiguo. ff. de reb. du. & ideo ſe
362 cundum Bal. hic videtur tutior opi. Iac. But. † ꝙ immo quando exceptio venit examinanda ſeorſum a crimine ꝙ poſsit interuenire procurator ꝓ iura per eum adducta, & primo per l. ij. & l. pſes. C. ad l. fla. de plag. in quibus iuribus examinatio quæſtionis proprietatis tendebat ud excluſionem criminis plagij. & tamen poteſt in cauſa interuenire procurator. l. de fide. C. de fal. & l. ij. C. ad l. fla. de plagia. & facit text. vltra alios in. l. aduerſus. C. de fur. vbi in actione furti poteſt interuenire procurator. licet remedium tendat ad exclu-
363 ſionem iudicij criminalis. Sed poteſt dici ꝙ † in
364 d. l. ij. C. ad l. fla. de plag. cauſa rei vendicatæ. ſecũdum Imo. erat mere pecuniaria. † Idem in l. de
365 fide. vbi in accuſatione falſi ciuiliter porrecta admittitur procurator. † eodẽ modo in actione furti ciuiliter mota poteſt interuenire procurator. licet in. q. Bar. exceptio illa ꝙ fuerit rite bãnitus, vel non rite, vel cancellatus non videtur habere aliam naturam. niſi vt excludat vel includat delictum. Idem Io. de Imo. diſtinguit duos caſus. primus caſus eſt qñ quis agit principaliter rei vendicatione contra illũ qui dr ſeruũ adduxiſſe, & hoc caſu põt interuenire procurator: quia licet ex hoc caſu poſsit ſequi deciſio criminis: tñ non agitur principaliter ad hunc finẽ. ſed ad finẽ pecuniariũ: vt ipſe ſeruus reſtituatur, aut vero ſcdm Imo. q̃ſtio opponitur per viã exceptionis, vt in hoc exẽplo
366 † accuſo te de crimine plagij, ꝙ mihi furripuiſti ſeruum, tu excipis de dominio, & ſic ꝙ ſeruus eſt tuus, & ſic ꝙ non eſt cõmiſſum plagiũ. & iſto caſu põt ſaluari opi. Iac. de Bel. & primo caſu procedet opi. Iac. But. eſt verum ꝙ cum Iac. de Bel. & Bar. hic tranſit Saly. in d. l. reos. col. iij. & in d. l.
367 ij. C. ad l. fla. de plagia. † Sed tu cõſidera. ꝙa vr verior opi. But. ſimpliciter ꝑ tex. in d. l. de fide. C. de fal. & d. l. aduerſus. C. de fur. nã vbi agit ciuiliter pro falſo aut furto, talis cauſa licet ſit ſeparata a deciſione criminalis cauſę procurator admittit, tñ ꝑ illã cognitionẽ poteſt ſequi deciſio criminis l. ij. §. hoc edicto. ff. vi bon. rap. & l. inde Neratius. §. ſi dolo. ff. ad l. Aquil. vel ſaltẽ inferri ꝑiudiciũ iudicio publico l. interdũ. ff. eo. cũ ibi no. ergo vetior videtur opi. contra Bar. nõ recedo tñ a Bar.
368 † Circa vltimam q. Bar. habes concluſionẽ, ꝙ in cauſis criminalibus vbi non põt interuenire procurator, ſi interueniat. licet non opponatur, tñ proceſſus eſt nullus. & fuit opi. glo. in l. quãuis. C. de adul. & gl. Io. And. in c. j. de iudi. & ibi Io. de Fantu. idem dicit do. Abb. in c. veniens. de accu. & dicit Are. in d. c. veniens. col. pe. vnũ ſingulare verbum ꝙ iſta opi. eſt cõior. quam tenuerunt etiã Cy. & Saly. in l. quãuis C. de adult. & Bal. hic. & in l. ſeruum. §. publice. ff. eo. & in l. ij. C. qui accu. non poſ. & in l. reos. de accu. & hanc opi. dicit verior Alex. in l. ita demum. C. de procu. Pro iſta opi. ſtringit primo iſte tex. ſubtiliter inducendo & primo in prin. dum dicit ad crimen publicum
369 perſequendum. † nam perſequutio eſt perfecta ſequutio. arg. l. ædificia. §. prędixiſſe. de verb. ſig. & in l. vrbana prædia. §. pernoctare. ff. de ver. ſig. ergo datur intelligi procurator prohibetur vt in publicis iudiciis non poſsit intereſſe, nec in principio, nec in medio, nec in fine iudicij, ſuadetur,
370 quia tex. vtitur † dictione fruſtra, quæ ſignificat actum ipſo iure nullum, vt probari videtur nõ cauillando literam in l. verbis ciuilibus. de vulg. & pup. vbi Iaſ. pulchre, & in c. quia fruſtra. de vſu. et in l. ſi eo. et in l. cũ donationis. C. de trãſa. adeo ꝙ põderando iſtũ tex. in ver. ad crimen perſequẽdũ & in ver. vr ꝙ lex reſiſtat interuẽtui procuratoris. iuxta l. cũ lex, C. de fideiuſ. ergo vr ꝙ geſta per procuratorem ẽt ꝙ per partẽ nõ fuerit oppoſitum ſint ipſo iure nulla. & maxime ſecundũ Bar. hic quia militat illa potiſsima rõ: quia diligẽtius accuſans & accuſatus ſuas proſequuntur, & ideo lex requirit, ꝙ accuſans & accuſatus ſint præſentes coꝝ conſpectu ipſius iudicis. vt ex eorum ſermonibus, conſtãtia, & trepidatione poſsit veritas
371 criminis dignoſci & intelligi. † Suadetur iſta opi. alia rõne ſcdm Are. in c. veniẽs. circa fi. dr in d. c. veniens. ꝙ iudex nõ põt recipere procuratorem in cauſa criminali, & ſic per illam negatiuã poſitã ante verbũ põt, denegari videtur potentia

ipſi

ipſi iudici recipiendi procuratorem in cauſis criminalisbus faciunt not.per Bart.in l. cum lex. de fideiuſ.& in l.ſuus quoque.de hære.inſti.ergo neceſſario dicendum eſt ꝙ proceſſus ſit nullus. cum ergo lex non velit poſſe cognoſci de crimine ſiue de cauſa,vbi partes ſunt abſentes. ergo ſi proceſſum fuerit a procuratoribus vſque ad ſententiam ſine reorum prẽſentia, conſtat notorie non fuiſſe cognitum de cã:prout natura cauſę requirit et ſua
372 det. ergo huiuſcemodi proceſſus videtur agitatus ſine cauſæ cognitione. † ergo ſententia lata ſup
eo erit ipſo iure nulla. vt lata ſine cauſæ cognitione.iuxta l.ex ſtipulatione C.de ſen.et interlo.om. iud.& l.fi.C.cõmi.per epiſto.& pro iſta opi.videtur caſus in c.ſi qñ.ij.q.vj.iuncta l.j.in prin.de aſſer.toll.dicit enim lex.in c.ſi qñ.ꝙ cauſa criminalis & cã ſtatus prohibetur agi per procuratorẽ &
373 ſic pariſicat iſtas duas cauſas, † ſed in cã ſtatus tex.dicit in prin.l.j.ꝙ penitus prohibetur per procuratorem comparere ſeu litigare,ergo videtur ꝙ
374 iudicium ſit nullũ in vtroque caſu.† nam dictio (penitus)importat actum eſſe nullum ipſo iure,vt l.ſolutum.§.ſi in ſortẽ. in fi. ff.de pig.act.iuncta.l. ſi non ſortẽ.in prin.de condi.inde.bñ facit gl.not. in ver.penitns. in c.romana.in.§.in vniuerſitate.
375 de ſen.excõ. lib.vj. †Contrariã tñ opi. tenuit gl.Ber.quam ibi ſequuntur Inn.Hoſti.& Io.mo.ĩ d.c.j.de iudi.lib.vj.quã opi.ſecutus eſt ẽt Archid. in c.qui generaliter.de procura.in.vj.& ĩ.c.reos. iij.q.v.& Old.in conſi.cxxix. Ange.hic.& Io.de lig.& Cardi.in d.c.veniens.vbi ẽt Fely.hanc ſententiam amplectitur.& dicit Bar.in l.poſt mortem .§.fi.de adop.ꝙ ſi ea quæ non pñt fieri per procuratorem & fiant ſi non opponatur valent,allegat gl. in.§.ſi quis ergo.ver.ſit igitur licentia.in auc.quibus mo.nat.effi.leg.& illud dictum Bart.ſequitur Ro.in conſil.cclj.& iſti patres reſpondent ad iſtũ tex.& ad tex. in c.veniens.& ad alia iura.ſupra adducta ꝙ fruſtra interuenit procurator ſi oppona
376 tur exceptio.iuxta not.in l.vniuerſa C. de prẽci. impe.offe.& eodem modo põt reſponderi ad c.veniens.ponderatum per Are.ꝙ iudex non põt recipere procuratores parte ſcilicet opponente.et eodẽ modo põt reſponderi ad l.j.de aſſer. toll. Sed
377 non eſt recedendum a cõi opi.† quia licet aliqñ dictio fruſtra, non importet nullitatem ipſo iure, ſed ope exceptionis. vt eſt tex. vltra alios hic in l.ſi Titius,in fi.de fideiuſ.& in l.j.de non nu.pecu. tamen iſtud eſt verũ vbi ſubiecta materia hoc patitur.de proprietate tamẽ ſermonis dictio fruſtra, importat nullitatem ipſo iure.vt Doc.cõiter dicũt in d.c. veniens.& Iaſ. in d.l. verbis ciuilibus. &
378 ſemper ſtat firma illa potiſſima rõ,ꝙ† lex abhorret,ꝙ iudex cognoſcat de crie publico ſeu capitali in abſentia accuſatoris et accuſati.quo caſu cõfunduntur oẽs diſtinctiones Doc.in hac mã.quę
379 ſunt tot,quot ſunt capita hidræ.†quarum prima fuit Iac. Butr. ꝙ ſi ꝓcurator interueniat ex parte accuſatoris, valebit proceſſus,ex quo non fuit oppoſita exceptio, ſecus ſi interuenerat ex parte accuſati:quia non põt abſens damnari non poterit ẽt procurator pñs:quia nõ deliquit:niſi forte dicatur ſecũdũ Ia.But.ꝙ ex quo nõ fuit oppoſita exceptio añ lit.conteſt. ſequiẽ ꝙ abñs dãnari poterit: quia regula trita eſt,ꝙ dato vno inconuenienti ſequunt plura.l.ratas.C.de reſc.vẽ.& iſta prima diſtinctio
379 nõ eſt æqua:quia ſemper militat rõ.†ꝙ lex vult examinari cã capitalis in pñtia accuſatoris,& ac
380 cuſati. Secunda†fuit diſtinctio Bar.q̃ eius opi. reuocauit:quæ non differt ab opi.Ia. de Bel.ꝙ ex parte accuſatoris valet proceſſus: rõ quia pars,et iudex põt remittere accuſatori pænã calũniæ: & ſolum propter pęnã calũniæ introductũ eſt ꝙ non poſsit ꝙcurator iteruenire.ſed ipſe principalis admitti debeat:ſi vero ex parte rei,tunc põt interue
381 nire.niſi poſt cauſæ concluſionẽ. † & profecto Bar. recte mutauit opi.quia videtur ſecundũ Imo. inepte intellexiſſe tex.in l.ꝯuis.C.de adul.qui loquitur qñ interuenit procurator ex parte accuſato
382 ris non aũt ex parte accuſati. Secundo†male dicit.Bar.dum vult ꝙ iudex & pars poſsint remitte re pænã calũniæ:quia hęc remiſsio eſſet cõtra pu-
383 blicam vtilitatem,† q̃ ſuadet calumniã & male ficia puniri.l.ita vulneratus.ad l.aquil.& facit optime id qđ legitur et not.in l.diuus.ſupra ad Sylla. & in l.iuriſgentiũ.§.ſi paciſcar.ff.de pac.& l. ius
384 publicũ,& pro hoc ẽt facit:†quia licet nihil fuerit dictum in primo iudicio de calũnia, tñ poſtea de illa põt quæri per viam accuſationis vel inquiſitionis ẽt ex interuallo.vt plene not.in l.j §.j. ad Turp.& in l.j.& in l.quæ nõ probaſſe.C.de calũ. et in l.athletas.§.calumniator ſupra de infami.Et
385 † pro iſta opi.vltra alios facit tex.ĩ l.fallaciter. C.de calũ.vbi fallaciter & per calũniã accuſanti bus:non prodeſt nec publica abolitio nec priuata.
386 immo nec ſpãlis indulgentia principis:†ſi ergo non prodeſt nec ſpãlis indulgentia principis. neſcio quo poterit pars & iudex remittere calumniã accuſatori.facit tex.in l.abolitio.C.de abol. & ĩ l.fallaciter.eo.tit.Suadetur hæc opi.contra Bart.
387 †quia licet in crimine priuato poſsit quis remittere iniuriã quo ad actionem ciuilẽ: non tñ poteſt paciſci de nõ accuſando criminaliter.vt Bar.dicit in l.inter oẽs §.recte.de fur.faciunt not. per Fely. in c.j.col.vlti.extra de præſumpi.& per Iaſ.in l. fi.in.iiij.not.C.de furt. & tradit idẽ Bart.in l.j.§. vſque adeo.per illum tex.ff.de iniu.& ſentit Are. licet prædicta non adducat in dicto cap. veniens.
388 col.ãtepe. Tertia†fuit deciſio Dñorũ de Rota deciſ.ccl.quã refert hic Imo.& Alex.poſt.eũ ĩ d. l.ita demũ.q̃ dicunt ꝙ vbi nõ opponitur exceptio cõtra procuratorẽ,ꝙ tenet proceſſus,vbi abſoluto ria venit ferenda in fauorẽ abñtis, q̃ abñs fauori ſuo renunciare.põt.Sed iſta diſtinctio cũ qua ſimpliciter tranſit Io.de Imo.confundit ex ſupra di-
389 ctis,† quia calũnia.q̃ tendit ad vindictã publicã remitti nõ põt.facit tex.in l.q̃ cetu.§.vacãtẽ. ad l. Iul.de vi pub.Itẽ militat illa rõ.ꝙ crimẽ publicũ ſeu capitale debet diſcuti ĩ pñtia accuſatoris & accuſati,alis nõ põt valere ſnia.qa vr̃ lata ſiue cauſę
390 cognitione.† vt in ſiſi dicit Bar. in extrauag. ad repri.ĩ ỹ.ſummarie.vbi ſi iudex in iudicio plenario dicat ſe ſũmarie cognouiſſe de cã,et ferat ſẽtentiã, talis ſententia vti lata ſine cauſę cogniti-
391 ne eſt nulla. Quarta † fuit diſtinctio do. Ant. de But. in d,c.veniens.qui conſiderat duos caſus.

primus

primus casus est, vbi sententia non potest ferri contra absentem, prout non potest regulariter in causis capitalibus. & isto casu vult do. Anto. ꝙ si admittatur procurator ꝙ processus sit nullus. quia frustra intercessit. nec suppletur hic defectus ex litis contestatione, quia nō cessat causa prohibitiua constitutionis procuratoris. faciunt not. secundum eum. in l. qui stipendia. C. de procurat. & in capitu. in nostra. & in isto primo casu bene dicit domi. Anto. in d. cap. veniens. in antepenul. colum. Secundus casus est secundum eum, vbi potest procedi in absentem, & tunc videlicet iudicium, quia tunc non est defectus nisi solennitatis,
391 id est, cautionis non præstite, † quæ solennitas potest remitti. l. Pomponius §. rati. de procur. sed do. Ant. præsupponit secundum Imo. hic. ꝙ ratio quare ex parte rei non possit interuenire procurator sit illa quia procurator non potest legitimare personam suam præstando cautionem de iudicato soluendo, & tamen ista non est potissima, quare ex parte rei non possit interuenire procurator. Sed tuendo opi. do. Ant. tu dic ꝙ ex quo absens potest damnari, cessat illa principalis ratio prohibitiua constitutionis procuratoris, quę est, ꝙ in prȩsentia accusatoris & accusati causa agitari & discuti debeat, & si dicatur nonne ipsi melius defendent per se q̄ per alium. quia imputet sibi qui instituit procurotorem, & non venit ad se defendendum, et melius est ꝙ per aliquem defendatur q̄ per nullū ex quo deliberat absens esse, & sic potest defendi ista opi. contra Imo. & sequaces. Quinta fuit
393 † distinctio Io. de Imo. hic. quæ est longior. §. Calimachus. qui in effectu considerat duos casus, in quibus tenet & valet iudicium. primus est quando procurator ex parte accusatoris fuit admissus, & probauit plene crimen seu delictum contra accusatum præsentem. Secundus casus est quando procurator interuenit ex parte accusati, & plene probauit innocentiam ipsius rei accusati cōtra ipsum accusatorem præsentē, & in hisce duobus casibus iudicium non redditur nullum. ratio horum casuū est. quia licet hi procuratores a principio admitti non debuissent. quia tamen repulsi non fuere. per eos crimen liquidatum fuit. videtur ꝙ sit ferenda sententia, nec curandum sit, ꝙ alius diligentius & curiosius liquidare potuisset, quandoquidem sufficienter crimen sit liquidatū. arg. l. Gallus. §. si eius
394 de lib. & posth. quia † vndecunque crimina claresçant, puntēda sunt. c. in ecclesia. xxiiij. q. iij. et suadetur hæc opin. per no. per Bar. in l. posthumus. §. si quis ex his. de inoffi. testa. post Inno. in c. in nostra. de procur. & in c. causam quę. qui fil. sint
395 leg. vbi concludunt † ꝙ vbi sententia lata pro vno in causa in qua agens non petit sibi aliquid dari vel fieri, sed solum aliquid fieri a iudice, vel declarari, prodest omnibus, & sic si feratur sen-
396 tentia pro procuratore † accusantis proderit accusatori, & reipub. & omnibus. eodem modo lata in fauorem procuratoris accusati. Sed ista distinctio non placet Aret. in d. c. veniens colum. pen. quia licet in primo casu fuerit plene crimen liquidatum, vt condemnatoria sequi possit, & in secundo casu etiam constet de innocentia rei. vt absolui possit. tamen non videtur in primo casu, vbi procurator fuit admissus ex parte accusatoris contra reum præsentem, ꝙ possit plene cōstare de innocentia seu nocentia ipsius rei, quandoquidem si accusatus ipse præsens fuisset, ex eius sermone, & ex constantia, & trepidatione, facile potuisset
397 deprehendi de innocentia ipsius rei: † & confutari calumnia & fallacia ipsius accusatoris. eodē modo ex parte rei. Si reus fuisset præsens, ex constantia, & trepidatione potuisset crimen detegi: quod ob eius absentiam occultatum & celatū fuit & hoc saltem procederet quo ad sumendū aliquod indiciū, ob quod potuisset torqueri, et veritas erui. ergo stat semper firma illa potissima et singularis ratio, ꝙ lex abhorret, ꝙ in absentia accusatoris vel accusati crimina discutiātur. Sed tuendo opi. Imo. potest dici ꝙ principalis ratio quare in criminalibus non possit interuenire procurator, videtur illa potissimum, ne iudicium eluforium reddatur. quæ ratio in hisce duobus casibus per Imo. traditis cessare videtur. cessat enim in primo casu quando procurator accusatoris plene probauit crimen contra reum præsentem contra quem sententiam executioni mandari poterit, & etiam cessare videtur in secundo casu, quando ex parte procuratoris accusati. quia ex quo probatum est de innocentia ipsius accusanti, poterit accusans, qui est p̄-
398 sens condemnari de calumnia, † quam calumniā videtur cōmisisse eo ipso ꝙ non probauit l. j. C. de
399 calum. & profecto pro opi. Imo. † videtur esse casus, vt ipsemet dicit in l. quamuis. C. de adult. quem strictius induco. nam in princi. dicitur ꝙ oportet in crimine adulterij prȩsentiā accusatoris prȩcedere, tamen quia constabat Materiam vxorem viatoris adulterium cum Iuliano cōmisisse. mandat Imperator Diocletianus ipsam condemnari, ex quo constabat de delicto, nō obstante exceptione ꝙ citaretur viator eius maritus. ratio est quia constabat de delicto. & sic delictum erat liquidatum contra ipsam Materiam vxorem, & si dicatur aduerte quia tex. dicit non putamus viatorem deputatum ad excubias limitis reuocandum. et sic videtur ꝙ ibi potuerit condemnari Materia vxor viatoris. quia ipse viator erat absens causa reipublicæ. sed ista non est potissima ratio illius l. q̄uis. Sed quia erat liquidatum negocium ex p̄te procuratoris. Item constabat de confessione habita a Materia per tormenta, & erat conclusum in causa. & istis tribus concurrentibus valuit sententia lata contra dictam adulteram: mihi tamen magis placet opi. Are. ꝙ non possit dici liquidatū
400 crimen. & ꝙ requiratur p̄sentia vtriusque. † & ideo non videtur recedendum a communi sententia, ꝙ iudicium sit ipso iure nullum. Posset tñ saluari opi. Imo. in duobus casibus. Primo in casu. d. l. q̄uis. C. de adult. Item quando de crimine cōstaret per spontaneam confessionem rei ante quam nulla præcessissent tormenta, vel metus torturæ.
401 quia † illo casu etiam si totum iudicium esset nullum. tamen possem ferri sententia tanq̄ super notorio. vt not. Inno. in c. qualiter. & quādo. de accusa. & Bart. in l. si confessus. ff. de cust. reo. & pro hac limitatione videtur esse casus in l. ait prætor

§. per.

§.permittitur.de mino. quem tex.ſecundum Are. in d.c.veniens. dicit ſingularē Bal. in l.ij.in fi.C. 402 de re iudi. † nam confeſſus non poteſt opponere de ineptitudine libelli, nec de alio iuris ordine nō ſeruato & videtur caſus in c.piſanis.de reſti. ſpo. 403 ſed aduerte † quia cōtra Are. videtur caſus in d. l.quamuis. vbi etiam confeſſus per tormenta non poteſt opponere & non potuit interuenire procuratorem. ſed ibi vt ſupra dixi. concurrebant plura. Paduæ. M. D. xxxiiij. Die viij. Iulij.

TRACTATVS DE POTEſtate procuratoris & defenſoris in cauſis criminalibus, Secunda pars, & interpretatio in §.publice. l. ſeruum quoq;.ff. de procur. authore Ioanne Antonio Rubeo Alexandrino.

SVMMARIVM.

1 *Perſonaliter comparere quis non cogitur in cauſis pecuniariis, niſi ſubſiſtente iuſta cauſa.*
2 *Procurator conſtitui non poteſt in cauſis capitalibus, & numero 48. & an id ſit perpetuum. nume. 50.*
3 *Abſens damnari non poteſt in cauſa capitali, etiā poſt litem conteſtatam.*
4 *Actio ciuilis quàm criminalis intendi poteſt pro quolibet crimine capitali tam publico quàm priuato.*
5 *Pœna talionis ita militat in crimine priuato ſicut in publico.*
6 *Cauſa cenſetur criminalis, vbi pro crimine pœna venit applicanda fiſco.*
7 *Intellectus ad hunc §.publicè. & nume. 12. cum ſeq. vſque ad nu. 23.*
8 *Ratio dubitandi quare quis admitti non videbatur ad allegandum cauſas abſentiæ ſine mandato.*
9 *Cautio iudicatum ſolui ab eo præſtanda eſt, qui alium vult defendere, etiam ſi locupletiſſimus ſit.*
10 *Defenſor qui non ſatiſdat, condemnari non pōt.*
11 *Ratio decidendi, cur quis admittatur ad allegandum cauſas abſentiæ ſine mandato.*
12 *Iudex debet ex officio ſuo inquirere veritatem, etiam in cauſis in quibus lite non conteſtata proceditur ad diffinitiuam.*
19 *Intellectus ad l.reos, C. de accuſationi.*
20 *Procurator an poſſit interuenire, vt tantū proſit non etiam noceat.*
21 *Excuſator an & quatenus admittatur pro alio citra mandatum.*
23 *Reus abſens ex iuſta cauſa, poteſt a quibuſcunque defendi plenariè, & quis effectus ex tali defenſione reſultet. nu. 24.*
25 *Condemnari nemo poteſt, niſi termino prius ei dato ad ſe defendendum.*
26 *Terminus ad opponendum datur etiam ſponte confeſſis. Quod non procedit in crimine notorio. nu. 27.*
28 *Cogi quis non poteſt ad renuntiandum defenſionibus, etiam lapſo termino defenſionis.*
29 *Termino renunciari poteſt, ſed non defenſioni.*
30 *Verſi. nam & in capitalibus, concordat cum auct. multo magis, C. de ſacroſanct. eccle.*
31 *Ad allegandum cauſas abſentiæ facti. liberè cuilibet patet acceſſus, ſine ſatiſdatione.*
32 *Cauſæ abſentiæ iuris an a quolibet allegari poſſint & nu. 34.*
33 *Defenſor regulariter non admittitur ſine manda to. & vbi admittitur tenetur cauere de rato. & nu. 45.*
35 *Procurator pro abſente interuenire poteſt, vbi abſens damnari poteſt. Et an id obtineat in cauſis capitalibus indiſtinctè vide nume. 36. 37. 39. & 41.*
38 *Intellectus ad l.penul. §.ad crimen. ff. de public. iudic.*
40 *Sententia in cauſa appellationis poteſt ferri aduerſus reum criminis abſentem.*
42 *Iudex an poſſit repulſo procuratore dicere, quòd vult quòd principalis perſonaliter compareat. & nume. 43.*
44 *Publice intereſt aliquem defendi, & ibi declaratur quomodo procedat, & nu. 46.*
47 *Intereſſe reipublicæ in multis caſibus ſecundario conſiderari, in quibus principaliter conſideratur intereſſe priuatorum.*
49 *Inſcriptio ad pœnam talionis in quibus criminibus locum habeat.*
51 *Crimina publica habent quiddam ſpeciale, quod non habent crimina priuata, & ibi habes exempla aliquot in eam rem.*
52 *Mulier de crimine publico accuſare non poteſt.*
53 *Damnatus de crimine publico non poteſt accuſare.*
54 *Procurator quare non poſſit conſtitui ex parte accuſatoris.*
55 *Dominus an poſſit tanquam procurator defendere ſeruum accuſatum.*
56 *Seruus accuſatus qui a domino non defenditur,*

an poſ-

an poſſit per alium defendi. & nu. 57.

58 *Procurator interuenire poteſt in cauſa criminis pro quo venit imponenda pœna relegationis vel remotionis ab ordine.*

59 *Intellectus ad l.i. ff. an per alium cau. appellatio.*

60 *Vſq; dictio, an excludat vel includat.*

61 *Intellectus ad l. ſi ff. de iniur. & l. ſi. eo. tit.*

62 *Procurator interuenire non poteſt in cauſa iniuriarum, & quæ ſit huius ratio.*

QVANTAE Sit vtilitatis, & ſubtilitatis huiuſcemodi. §. elicitur ex dictis Pauli de Caſtr. hic in ij. col. & Bald. in fi. ſui commenti. Et aliorum quos citaui in l. pen. §. ad crimen. ff. de publ. iudi. & pro ipſius clariori intellectu eſt præmittendũ: † ꝙ principium huiuſce. §. loquitur de cauſis pecuniariis: in quibus quis non cogitur perſonaliter comparere, niſi ſubſiſtente cauſa l. fi. C. de procu. & c. j. de iudic. lib. vj. in quibus cauſis regulariter procurator admitti poteſt. l. ij. §. vſus. ſupra eo. in hiſce tamen cauſis aliquando quis cogitur per procuratorem comparere. l. pen. & auc. omnino. C. eo. titu.

1 † Verſiculus vero nam & in capitalibus loquitur in cauſis capitalibus de quibus in l. ij. & in l. capitalium. ff. de pœn. & in l. edicto. §. rei capitalis. ff. de bonorum poſſ. quarum capitalium quædam proueniunt ex iudicio publico, quædam ex iudicio priuato, & in hiſce cauſis capitalibus, procurator conſtitui non poteſt: ſiue proueniant ex iudicio publico de quo loquitur tex. in l. pen. §. ad crimen. ff. de publ. iud. & text. vltra alios in l. de fide. C. ad l. Corne. de fal. & tex. in l. tunc conuenit. C. de accuſ. & in l. reos. eo. titu. de cauſa vero capitali proueniente ex delicto priuato poſſet intelligi tex. in l. j. §. j. & ij. reſponſo. ff. quando cau. appel. per alium agi po. qui non diſtinguit inter cauſam capitalem proueniente ex iudicio publico vel priuato. & communis eſt ꝙ etiam in delictis priuatis vt in ra dicam procurator conſtitui

3 non poſsit: & eſt notandum † ꝙ in hiſce cauſis capitalibus, vbi agitur de pœna capitis abſens damnari non poteſt, etiam ꝙ lit lis conteſtata. l. j. C. & ff. de requi. reis. & l. abſentem. §. j. vbi Bart. ff. de pœnis. ſed vbi quis non comparet peruenitur ad annotationem bonorum, cuius formã tradit Bar. in d. l. j. de requiren. reis. Secundo præmittendũ

4 eſt, † ꝙ pro quolibet crimine capitali tam publico quam priuato poteſt agi tam ciuiliter q̃ᵗ criminaliter. l. qui nomine. & l. hodie. ff ad l. Corne. de

5 falſ. & l. fi. de priua. delic. & de furt. † & ſicut de iure in crimine publico requiritur inſcriptio ad pœnam talionis, ita requiritur in crimine priuato. l. fi. C. de iniu. & d. l. fi. de prin. deli. & ideo videbimus infra: ꝙ vbi pro crimine tam publico quam priuato pœna pecuniaria imponitur. ſiue

6 pœna ſit applicanda parti: ſiue fiſco, † quo caſu dicitur cauſa criminalis. l. iij. vbi gl. Bar. & cæteri. ff. de ſepul. viola. & tradunt Mod. in rub. C. de iud. Et extra eodẽ: ꝙ in hiſce cauſis iudicium per procuratorem agitari poteſt. Verſiculus vero tertius huiuſce. §. intelligitur in cauſis non capitalibus, vt in pœna relegationis, & remotionis ab ordine: & de aliis de quibus in l. cognitionum. de variis & extraord. cog. & in l. mortis. ff. de pœn. & ideo infra videbimus, an in iſto tertio genere includatur pœna corporis afflictiua. vt quãdo plebeus flagellis ceditur, vel fuſtibus ſubiicitur. iuxta l. capitalium. in prin. in ij. reſponſo. ff. de pœn. Quartum genus cauſarum addit gloſſ. in l. non ſolum. §. fin. infra eo. Quintum addit Albericus hic col. fi. de quo ſecundum eum loquitur tex. in l. ſed & hæ. §. & patronus. ff. eo. & in l. non ſolum. §. fi. infra ſeod. Sed tu dic, ꝙ iſtud quintum genus ſatis includitur in illo genere, quod æſtimationem lædit de quo loquitur tex. in l. pen. de var. & extra-

7 ordi. cog. Vltimo præmittendum eſt, ꝙ † text. noſter pluribus modis legitur. vt hic per Odofr. Alber. & alios pleroſq; antiquos: communiter tamen recipitur intellectus gl. ꝙ principium loquatur in cauſis pecuniariis. Secundum vero reſponſum in capitalibus. Tertium in cauſis non capitalibus in quibus ſententia contra abſentem ferri poteſt. Tu conſidera circa principium huiuſce.

8 §. intelligendo eum † ꝙ loquatur in allegante cauſas abſentiæ, quæ nam poterat eſſe ratio dubitandi: ad quod dic, ꝙ videbatur dicendum, ꝙ non deberet admitti quis ſine mãdato: ex quo in hiſce cauſis procurator conſtitui poteſt, & imputãdum videbatur abſenti, qui procuratorem non dimiſit. l. abſens. ſupra eo. vel ſaltem videbatur, ꝙ eſſet admittendus mediante cautione de iudicato ſol-

9 uendo, † quam etiam locupletiſsimus qui defendere vult præſtare tenetur. l. qui proprio. §. qui

10 alium. ff. eo. & l. minor etiam. eod. titu. † attento etiam quia defenſor qui non ſatiſdat condemnari non poteſt. l. liberto. in fi. de nego. geſt. Contra-

11 rium tamẽ hic deciditur, † ꝙ a quocunq; abſens defendi poteſt: nec mirum, quia iura prædicta loquuntur, vbi quis vult plene defendere, & ſuſcipere in ſe telam iudiciariam, ſed tex. noſter loquitur de illis tantummodo, qui allegant cauſas abſentiæ, ad quas paſsim etiam inhabiles admittuntur, vt hic dicit glo. magna ad finem. Circa ſecundum reſponſum faciebat dubium, & videba-

12 tur, † ꝙ ex quo in hiſce cauſis remouetur omnis procurator, et defenſor, qui plene defendere vult, debetur etiam remoueri quilibet alius defenſor, qui cauſam abſentiæ adducere intendit, per regulam quæ habet, ꝙ a quo remouetur genus, remouetur quælibet eius ſpecies l. chorus. ff. de leg. iij. & l. j. ff. de ſuis & legiti. Contrarium hic deciditur, & ratio decidendi eſt, quia in allegãte cauſas abſentiç ceſſant rationes prohibitiuæ conſtitutionis procuratoris, de quibus plene dixi in d. §. ad cri-

13 men. † Circa tertium reſponſum faciebat dubium, quia videbatur, ꝙ etiam in hiſce cauſis non capitalibus, ex quo per eas læditur hominis æſtimatio, non deberet poſſe cõſtitui procurator. arg. l. iuſta. ff. de manu. vindic. & l. Iulianus. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſta. & l. ſi iſti quidem. ff. quod metus cau. attento etiam quia tex. in l. j. in j. & ij. reſpõ-

ſo. ff.

ſo.ff.quando cau.app.per alium agi po.videtur ſolum velle, ꝙ in cauſa pecuniaria procurator conſtitui poſsit.vt patet ibi, ſinautem pecuniaria ſit. & ibi, ſed ſi ea cauſa ſit ex qua ſolet ſequi condemnatio vſque ad relegationem: intelligendo ꝙ dictio (vſque) ſtet incluſiue.vt Bartol.dicit infra.col.ij. Sed ratio decidendi colligitur ex vna ratione,quæ adducitur, ꝙ ideo in cauſis capitalibus procurator conſtitui nō poteſt.quia ſententia poſſet reddi eluſoria:contra l.ſi prętor.ff.de iudi.

14 † Sed iſte intellectus communis non videtur tutus per locum a ſufficienti partium numeratione. nam intelligendo hunc tex. in prin.in allegante cauſas abſentię: & eodem modo verſiculum(nam & in capitalibus) non video, quomodo poſsit intelligi tex.in ii .reſponſo.in allegante cauſas cauſæ: quia illa dictio (itaque) eſt continuatiua præ-

15 cedentium: † & ideo huic tex. accomodatur ſecundus intellectus per Marti. Syllima. Iacob.de Rauani.& Pet.de Bellaperti.quos citat hic Bar. & hunc intellectum ſequuntur Cyn.& Albe.in l. reos, C. de accu.ſed iſte intellectus non recipitur communiter ex duplici capite: & primo ſecundum Barto.quia verba tex.huic intellectui refragari videntur:quandoquidem allegare cauſas innocentiæ ſit plenarie defendere.l. is qui reus.ff. de pub.iud. Sed tuendo hunc intellectum dici poteſt:ꝙ ſatis dicitur excuſare innocētiam ille, qui excuſat abſentem a contumacia: quandoquidem contumax habeatur pro nocente ſeu delinquente.iuxta.l.omne delictum,in princip.de re mili. Secundo obiicitur huic intellectui,quia ſi iſte vltimus verſiculus intelligeretur de allegante cauſas abſentiæ,decideretur hic caſus minus dubius. Si enim quis admittitur in cauſis capitalibus ad allegandum cauſas abſentiæ: longe magis & minus dubie debet admitti in cauſis non capitalibus:in quibus abſens condemnari poteſt: Sed tuēdo hunc intellectum reſponderi poteſt: ꝙ videbatur dicendum: ꝙ ex quo in hiſce cauſis non capitalibus procurator conſtitui poteſt:ꝙ non deberet admitti quis ad allegandum cauſas abſentiæ.

16 † Tertius datur intellectus per Dyn. ꝙ iſte tex. intelligatur generaliter in quibuſcunque cauſis tam capitalibus quam non capitalibus. in quibus abſens condemnari poteſt:ideo ſecundum eum in terminis.l. lege Cornelia.§. conſtitutum . & l.ne diu.C.de pœn. & extrauag. ad repri. vbi abſens condemnari poteſt: admitti poteſt procurator:qui poteſt prodeſſe & nocere domino: & cum iſto intellectu tranſeunt nōnulli antiqui quos citat Imo. in l.pen.§.ad crimen.col.vlt.de pub.iud.& Mod. Senenſes.qui tranſcribunt dicta Imo.in c.veniēs. in xxviij. colum.de accu. ſed Barto. non recipit hunc ſenſum: vt per eum in d.§.ad crimen.in ſecunda colum.& in d.extrauag.ad repri.in verbo legitime:cuius tamen fundamentis reſpōdet Imo. in d.§.ad crimen. ſed dicam infra in vlti. nota.

17 † Quartus intellectus accommodatur per Bar. hic ꝙ iſte text.non loquatur in procuratore, ſed in defenſore ſine mandato,& in omni genere cauſarum de mundo, vt patet ibi,a quibuſcunque defendi,quaſi dicat,non curo cum mandato vel ſine, & vt patet ibi, quemuis verba pro eo facientē, quaſi dicat, non curo an habeat mandatum, vel ſit ſine mandato: & an ſit maſculus vel fœmina: quia admittitur vt excuſator innocentiæ: qui poteſt prodeſſe ipſi accuſato vel inquiſito & non no-

18 cere: † & pro iſto intellectu. facit ſecundū Bar. quia ſi iudex in cauſis,in quibus proceditur ad diffinitiuam etiam lite non conteſta. tenetur ipſe ex ſuo officio inquirere veritatē.auc.qui ſemel, ibi, perquiſita veritate, C.quomodo & quando iud.& idem eſt in cauſa appellationis, in qua non requiritur litis conteſtatio.l.ampliorem.C. de app. idē

19 in caſu iſto. † Et pro iſto intellectu pondero iſtū text. in verbo, æquum & ordinarium eſt. quaſi velit dicere,ꝙ licet procurator in cauſis capitalibus non poſsit conſtitui:tamen æquum & ordinarium eſt admittere quempiam excuſantem abſentem,qui condemnari poteſt:et hoc eſt quod voluit dicere tex.in l.reos.C.de accu.dum dicit leges publicorum iudiciorum non ſolum per defenſorem, ſed etiam per procuratorem defendi permittunt, vt tantum defendat, non autem vt noceat, attento maxime quia etiam in criminalibus, vbi quis eſt præſens,ac confeſſus,& condemnatus, tenetur iudex ex officio inquirere veritatem l.j.§. ſi quis vltro.ff.de quęſti. Ergo longe magis hoc dicendū videtur in abſente.l.ſi non defendantur.ff.de pœnis.& facit pulcher tex. vbi videtur eſſe caſus vltra alios in l.ſi.ff.ad l. Iuliam. de annona. vbi licet mulier non admittatur ad accuſandum lege Iulia de annona. admittitur tamen ad inſtruendum præfectum annonæ. facit tex. in l. amplius puto ibi,adire prætorem & indicare rem prout ſe habet.ff. de fideicom. lib. & hunc intellectum ſibi aſcribit Salyc. in l.reos. in xj.colum.C.de accu. & cum iſto intellectu hic tranſit Paul.de Caſt.qui dicit, ꝙ iſte talis ſolum admittitur ad excuſandum: nec ſubiicit ſe ſententiæ: & cum iſto intellectu tranſit etiam do. Anto.Roſel.in conſi.xlix. col.ij.inter conſilia Cępollæ, ſed huic intellectui cōtradicit Ang.hic. quia Bart.videtur ſentire,ꝙ non poſsit admitti quis vt procurator, & tamen in contrarium ob.iſte text. ibi,quemuis, & ibi,a quibuſcunq; defendi.qui videtur innuere, ꝙ etiā quis vt procurator poſsit admitti, ſed reſponderi poteſt,ꝙ Bar.etiam fatetur,procuratorem debere admitti ad informandum ipſum iudicem de innocentia accuſati,vel inquiſiti.Sed replicari poteſt, ꝙ tunc non poteſt dici, ꝙ admittatur vt procurator, ex quo in ſe non ſuſcipit telam iudiciariam. arg.cap.ſuper.de re iud.& l.ſi ſuſpecta.ff.de inof-

20 fic. teſta. Secundo mouetur Ang. † nam procurator non poteſt interuenire, vt tantum prodeſſe valeat,vt Inno. tradit in c. conſtitutus, extra eo. tit.ſed ad hoc reſpondet Aret.in c.veniens.de accu. ꝙ licet non poſsit talis procurator conſtitui ab homine,tamen poteſt a lege admitti: vt poſsit prodeſſe,& non nocere, vt in ſimili de tutore tradit Bartol.in l.tutor qui repertorium,ad fin.ff.de

21 admini.tuto. facit l.ij.C. de accu. Tu † conſidera aut pars aduerſa non contradicit huic excuſatori,& iſto caſu procedat opi. Bar. aut vero contradicit,& tūc videtur ꝙ teneatur cauere.iuxta l

qui

qui proprio. §. qui alium. & l. minor. ff. eo. tit. & facit tex. in l. ij §. penul. ff. ex quibus cau. in poſſ. ea. vbi non debet admitti procurator, per quem conditio aduerſarij efficiatur deterior: & hoc vltra alios. Eſt verum, ꝙ intellectui Bar. multum refragatur iſte text. dum dicit, quemlibet admitti: & ſic etiam procuratorem: facit regula. l. ſi is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. & ſic videtur, ꝙ ſi habeat mandatum, ꝙ debeat admitti tanquam defenſor: attento maxime, quia non videtur, ꝙ poſsit nocere domino. ſecundum Imo. niſi habeat ſpecialiſsimum mandatum: ſed dic, ꝙ non eſt inconueniens reſtringere iſtam dictionem (quicuis) vt non comprehendat procuratorem: cuius factū regulariter præiudicat domino: & ſi dicatur, contra Bartol. eſt caſus in extrauagan. ad repri. ibi, perſonaliter vel legitime non comparuerit: & nō dixit perſonaliter tantum. Nam ad hunc tex. reſpondet Bartol. ꝙ dum dicit (legitime) refertur ad vniuerſitatem, quæ in cauſa criminali per procuratorem comparere poteſt: ſed facile fuiſſet imperatori hoc, quod Bar. ſentit exprimere, ſed replicari poteſt, ꝙ non eſt inconueniens: ꝙ ex quo illud verbum (perſonaliter) nō poteſt referri niſi ad ſingulares perſonas: ꝙ illud verbum (legitime) referatur ad vniuerſitatem tātum. attento maxime, quia text. in l. inter accuſatorem. ff. de pub. iud. videtur innuere, ꝙ ſit ſuſcepta cognitio, ꝙ abſens poſsit condemnari: ſiue ſit reus, ſiue actor: & tamen vult, ꝙ ſola defenſio detur: & idem probatur in §. ad crimen. ad fi. ibi, & ſi iuſtam ratio-
22 nem habeant, ſententiam differant: † & ideo credo: ꝙ poſsit etiam accommodari nouus intellectus ad hunc tex. & conſiderandum eſt: ꝙ licet in cauſis capitalibus abſens pœna capitis damnari non poſsit. vt dicit tex. in l. abſentem, in princ. de pœnis. & in ver. verum ſi quid grauius irrogandum fuiſſet, tamen abſens qui citationi & edictis præſidum non obtemperat, condemnari oportet: dicit tex. in d. l. abſentem. nec iſta ſunt contraria: quia ſolum condemnatur ad pœnam, quæ æſtimationem lædit. dico ergo, ꝙ vbi abſens poteſt condemnari ſiue cauſa ſit capitalis, ſiue non capitalis, ſiue ciuilis, dummodo non agatur de pœna capitis. poteſt interuenire quis, & tanquam procurator, & tāquam inſtructor. & iſte intellectus differt ab intellectu Dyni qui voluit, ꝙ etiam vbi abſens poteſt condemnari pœna capitis, ꝙ poſsit interuenire procurator: & in hiſce terminis poſſet intelligi tex. in l. reos. C. de accu. Alius poteſt accommodari intellectus: & conſiderandum eſt: ꝙ per locum a ciuilibus ad criminalia arguitur vt probatur in d. l. abſentem. ibi, ſecundum morem priuatorum iudiciorum: ſed in cauſis ciuilibus poteſt reus aſſumere in ſe onus probandi: vt demonſtret actorem experiri ſine actione. l. ſi pupilli. §. Iulianus. de nego. geſt. dico: ergo ꝙ quilibet debet admitti ad excuſandam innocentiam rei, ꝙ accuſator vel inquiſitor non habet ius accuſandi vel inquirendi: nec iſto caſu videtur ꝙ iudex poſsit dicere ꝙ velit habere præſentiam accuſati vel inquiſiti, vt videat qua fronte, & quo animo loquatur: attento ꝙ proceditur ſolum ad excluſionem proceſſus: & quaſi per viam extraordinariam, & hoc eſt: ꝙ vult dicere tex. in c. veniens. de accuſ. vbi vult: ꝙ admittatur procurator ad excludendum accuſatorem: qui confeſſus fuerat ſe per calumniam accuſaſſe: magis tamen placet præcedēs
23 intellectus. Datur † alius intellectus ad hunc tex. per Ange. hic in quadam ſua repetitione: quē referunt quidam Moder. in c. veniens. de accu. & vult, ꝙ vbi reus eſt abſens. ex iuſta cauſa: ꝙ tunc poteſt interuenire procurator ad plenam defenſionem: quia publice vtile eſt abſentē a quibuſcunque defendi: ita loquitur tex. hic: ſed vbi quis eſt abſens ex iniuſta cauſa, & latitat: tunc non poteſt interuenire procurator: ita loquitur text. in §. ad crimen. in primo vero caſu loquitur etiam tex. in
24 l. reos. C. de acc. † Et ſi dicatur, ꝙ licet ſit abſens ex iuſta cauſa: ex quo non poteſt condemnari, videtur ꝙ non poſsit admitti procurator: ex quo ex tali interuentu nullus poteſt ſequi effectus: replicari poteſt. ꝙ euitabit annotationem bonorum: ſed tu dic, ꝙ iſte intellectus confunditur per tex. in §. ad crimen. in fi. qui vult, ꝙ poſsit ſubeſſe iuſta cā. quæ habeat euitare annotationem bonorum: & tamen generaliter dicit, ꝙ in crimine publico perſequendo non interuenit procurator. Notatur primo ex hoc tex. ibi, publice vtile eſt abſentes a
25 quibuſcunq; defendi: † ꝙ ex quo intereſt reipublicæ vt abſentes defendantur, nemo poteſt condemnari. ſecundum Ang. niſi ſibi detur terminus ad defenſam. l. iij. & l. deſerrorem §. ſi ad diem. ff. de re mil. & eſt tex. cum gl. in l. j. ff. de fur. balne. & tradunt Bar. & Imo. in l. cuſtodias. §. j. de pub.
26 iud. † & dicit Saly. in l. ij. de cuſt. reo. ꝙ pratica totius mundi eſt. vt ſponte confeſſus mittatur ad carceres: & aſsignetur ſibi terminus ad allegandum quicquid velit, ne condemnetur: & ſi nullam faciat defenſionem intra terminum, videtur
27 perſeuerare in illa confeſsione. Dixit † tamen ſingulariter Bald. in l. a procedente. C. de dila. ꝙ vbi delictum eſt notorium: ꝙ iudex poteſt denegare talem dilationē ac interloqui talem dilationem non eſſe dandam: & eum condemnare & mit
28 tere ad furcas. Et ſecundum Ang. hic † male faciunt aſſeſſores, qui faciunt inquiſitum vel accuſatum confiteri delictum, deinde præfigunt terminum octo dierum ad faciendum ſuas defenſiones, deinde faciunt eos renunciare hiſce defenſionibus: quia non poſſunt. iuxta glo. in l. pactum inter hæredem. ff. de pac. vbi plene Mod. facit l. non tātum. de app. vbi Bar. Ang. tamen de Aret. in trac. ſuo malefic. in verbo qui iudex ſtatuit terminum ad eorum defenſionem, poſt Ange. in l. cuſtodias. ff. de pub. iud. diſtinguit, ꝙ aut conſtat reum nullā habere defenſionem: vt quia forte eſt inſignis latro: & tunc pōt renunciare, ex quo ius defendēdi non habet: & nihil aliud fit: niſi ꝙ citius moritur: aut vero conſtat ipſum habere defenſionē: & tūc nō tenet renunciatio, et in hiſce terminis pōt intelligi tex. in l. addictos. C. de app. & in l. non tm. eo. tit. ibi enim cōſtat eū habere defenſiones, ex quo ducebatur ad patibulū infra tēpora data ad appellandū. in dubio tñ cōcludunt oēs, ꝙ ꝙs poſsit renūtiare ſuis defenſionibus. ꝑ gl. in l. j. de furi. balne. q̄

hoc

hoc mihi non probat: & videtur magna reſtrictio ad gl.in l.pactum inter hæredem. quæ indiſtincte dicit: ꝙ quis non poteſt renunciare ſuis defenſio-
39 nibus:† mihi placet id quod dicit ſingulariter Innoc.in. c. quoniam abbas. de offic. deleg. ꝙ quis poſſit renunciare termino non autem defenſioni.
40 † Notatur ſecundo: ibi,nam & in capitalibus: hic eſſe tex.pro illa regula,ꝙ ſi de quo minus videtur ineſſe & ineſt:ergo de quo magis: nam ſi in capitalibus cauſis defenſio datur,longe magis debet dari in cauſis pecuniarijs.facit auc.multo magis.C.de ſac.ſanc.eccle. Notantur tertio ex hoc
41 tex.ibi,defenſio datur† ꝙ ad allegandū cauſas abſentiæ facti:vt puta ꝙ accuſatus vel inquiſitus eſt detentus in vinculis: admittitur non ſolum procurator, ſed etiam defenſor quilibet, tam maſculus ꝙ̄ fœmina,etiam ſine aliqua ſatiſdatione:vt patet ibi a quibuſcunque defendi. Sed opponitur ſecundum Alberi.hic,& videtur:ꝙ illa dictio(a quibuſcunque) debeat reſtringi ad perſonas habiles. l.j.de ſac.ſanc.ecc.& l.vt gradatim.§.j.de munerib.& hono.ſed ipſe reſpondet ꝙ ad allegandum cauſam abſentiæ,& ad informandum ipſum iudicem de impedimento facti quilibet indiſtincte ad-
42 mittitur.† Sed difficultas conſiſtit.ſecundū Ang. poſt Inno.relatum per Bar.in.§.ad crimen.an admittatur quilibet ad allegandum cauſas abſentię iuris:vtputa ꝙ accuſatus vel inquiſitus non poteſt venire:quia locus non eſt tutus, & diſtinguendum eſt.ſecundum Ang.aut enim eauſæ iuris, quæ allegantur,apparent ex actis:& ſine dubio cum ſint notoriæ,adduci poſſunt: quia iudex ex officio ad hoc aſtringitur etiam parte non petente.vt gl. dicit in l.vbi pactum. de tranſa. Si vero cauſæ abſentiæ iuris non ſint notoriæ: non admittitur excuſator ſine mandato: vt ſi vellet dicere: (vt dixi) ꝙ locus non eſſet tutus accuſato: vel ꝙ iudex non eſſet competens ipſius accuſati, vel ꝙ eſſet excommunicatus:& ratio huius concluſionis eſt, ſecundū Ang.quia veroſimiliter poteſt quis ignorare,an accuſatus vel inquiſitus velit vti hiſce exceptionibus.Item vt Bart.dicit in.§.ad crimen.eſſet poſsibile, ꝙ impeditus impedimento loci non tuti,non obſt. hoc inpedimento cōpareret:& ideo videtur, ꝙ ad has allegationes nō debeat quiſpiā admitti ſine mandato. ſed ſecundū Imo.poſt Bal. in.d.§. ad crimen.iſta opi. Ang. hic non eſt tuta. Primo,quia non eſt veroſimile, ꝙ abſens velit ſe exponere periculo, licet poſsit: quia exponens ſe periculo etiam inuitus defendi poteſt.l.non tantū de app.& ideo vbi aliquis allegat iſtam exceptionem loci non tuti,vel incompetentiæ iudicis,non videtur,ꝙ illam alleget contra voluntatem abſentis:quia vbi abſens non comparet,preſumptio eſt, ꝙ velit illas exceptiones adduci poſſe,ne incidat in delictum contumaciæ.ergo ſatis preſumendum eſt, ꝙ non admittatur contra voluntatem citati. arg.l.liberto.§.fin.de neg.geſt.& ideo idem Ang. in quadam ſua diſputa. quæ incipit Bononienſis quidam,tenet, ꝙ immo quilibet excuſator admittatur etiam ad allegandum cauſas iuris, quæ non præiudicant ipſi accuſato:vel inquiſito: quia eas adducendo gerit negocium domini vtiliter.iuxta l. qui vtiliter.de neg. geſt. quo caſu aut dominus geſta per hunc excuſatorem ratificabit: & tunc conſtabit de voluntate domini.aut vero non habebit ratum:& ſic poterit quandocunque renunciare huic exceptioni declinatoriæ oppoſitæ per excuſatorem. Sed iſta conſideratio Ange. non videtur
43 vera:& conſiderandum eſt,ꝙ regulariter† defenſor ſine mādato nō admittitur.d.l.liberto.§.fi.et l. torius,vbi Bar.ff.eo.titu.et vbi admittitur tenetur cauere de iudicato ſoluendo: & ratio potiſsima huiuſce concluſionis eſt,ne iudicium reddatur eluſorium:quia intereſt eius, contra quem cauſæ abſentiæ iuris allegantur:vt allegans habeat manda-
44 tum: † mihi tamen placet.opi. contra Ange.hic primo per iſtum tex.qui vult,ꝙ vbi abſens poteſt condemnari:poſsit quis innocentiam ſuam excuſare:ergo longe magis debet quis admitti ad allegandū cauſas abſentiæ iuris in cauſis capitalibus: quia niſi reus excuſetur confiſcabuntur omnia eius bona poſt annum irreuocabiliter:ſi ergo ſuccurritur de equitate abſenti eo caſu,quo poteſt cōdemnari, vt eius innocentia poſsit excuſari, quo caſu ſæpenumero agitur de minori præiudicio,ꝙ̄ ſit confiſcatio omnium bonorum longe magis hic videtur ſuccurrendum.& iſta opi.ſecundum Ate. probari videtur in l.ſi.circa med.ff.de requi.reis. vbi tex.dicit, ꝙ ſi reus non comparet infra annū poſt citationem,vel nō habeat, qui eum defendat in cauſa capitali,poſt annum confiſcantur eius bona. Et ſi quiſpiam diceret,aduerte, quia ille tex. debet ſuppleri,ꝙ veniat cum mandato, replicari poteſt,ꝙ ſi haberet mandatum,non vocaretur ſimpliciter defenſor:cum ergo ille text.non poſsit intelligi de allegante cauſas cauſæ ſeu innocentiæ: debet intelligi de quibuſcunque cauſis tam iuris ꝙ̄ facti:& ita etiam intelligendus videtur tex. in .§.ad crimen. in fin. & tex.noſter hic. Notatur
45 quarto ex iſto tex.†ꝙ vbi abſens poteſt condēna-
46 ri: ibi poteſt interuenire procurator. † Et ideo ſecūdum Dy.relatū hic per Bar. & per Albe.col. x.vbi de iure cōmuni in cauſa capitali ſententia poteſt ferri contra abſentem, ibi poteſt interuenire procurator:& ſic in caſu.l.ne diu.C.de pæn.& extrauag.ad repri. & in caſu. l. lege Cornelia.§. conſtitutum.ad l.Corne. in quibus abſens damnari poteſt,poterit interuenire procurator.Idem eſt, ſi ex forma ſtatuti vel ex conſuetudine.ſecundum Dy.quis poſſet abſens condemnari:habereturque pro confeſſo & conuicto:& hanc opi. amplectitur Imo.in.d.§.ad crimen.qui dicit, ꝙ ita cōmuniter tenetur,& referūt Mod.in c.veniens,col.xxviij.
47 de accu. Sed contraria opin.†quæ videtur cōfebrior ſecundum Iaſ. in l.ij.qui teſta.fa.poſ. videtur etiam verior,ꝙ in cauſis capitalibus:vbi agitur de pæna maiore relegatione, dato ꝙ abſens poſsit condemnari,ſiue ex diſpoſitione iuris communis, ſiue ex forma ſtatuti, aut conſuetudinis, nullo modo poſsit interuenire procurator:quę qui dem opinio probari videtur lege, ratione, & authoritate.& primo per tex. in l.pen.§.ad crimen. de pub.iud.vbi dicitur ſimpliciter ad crimen publici iudicij perſequendum fruſtra interuenit pro-
48 curator † Sed huic tex.reſpondetur,ꝙ licet ſimpliciter

pliciter loquatur.debet tamen distingui,& declarari per alias leges.Sed replicari potest, ꝙ nullibi repellitur, ꝙ absens in causa capitali de iure fforum possit condemnari:nisi in casu.l.lege Cornelia.§.constitutum.qui tex.vult,ꝙ serui,qui spadonem interfecerunt, licet vltimo supplicio sint puniendi,absentes tamen condemnari possunt: cū ergo ille solus casus reperiatur,non est verosimile, ꝙ includatur in regula.§.nostri: Item potest dici ad illum tex. dū dicit de absentibus quoque, tanq̄ lege Cornelia teneantur, pronunciandū est: vt sit pronunciandum perinde,ac si essent præsentes vsque ad relegationem. vt ibi sentit glo. in secundo intellectu. Vel potest dici ꝙ ille tex.nō loquitur de absentibus,vt sint puniendi tanquam lege Cornelia teneantur. scilicet pœna corporali, sed sola pœna confiscationis bonorū: quia absens non potest deportari:minus est præsumendum ꝙ ista regula trahatur ad l.ne diu.C.de pœn.quiā nō potuit Iure consultus diuinare de illo tex. minus de extrauag.ad repri.in verbo, legitime. vt ibi
39 Bart.dicit. Secundo† obijcitur contra opi.Dy. per Bar.tex.in l. inter accusatorem, de pub.iud. vbi inter accusatorem & accusatum etiam suscepta cognitione,& sic lite cōtest.excusatio pro absente iustis rationibus admittitur:quia tex. generaliter loquitur & vult,ꝙ sola excusatio iustis rationibus admittatur: & tamen ille tex.videtur loqui,vbi absens potest condemnari:dum dicit, nec per triduum per singulos dies ter citatus condemnetur.ergo text.noster necessario debet intelligi: & idem probari videtur in d.l.pe.dum dicit, sed excusationes absentium ex senatusconsulto iudicibus allegantur.subdit tex.& si iustam rationem habeant, sententiam differunt: Et pro veritate. pro ista opi.contra Dy.videtur esse casus de causis capitalibus in d.c. veniens. & in c. super hic. de accu. vbi quando agitur de pœna depositionis ab ordine,non admittitur procurator: quia causa est criminalis. Sed ad istum tex. respondet Imo. ꝙ pœna depositionis ab ordine de iure cano. censetur pœna criminalis: & ratio est secundū Mod. in d.c.veniens.col. xxviij.in.xiij.q.quia depositio ab ordinibus ecclesiasticis est magna pœna: quia quis non deponitur ab ordine nisi ex grauissimo crimine.c.j.lxxxj.dist. sed ob hoc non tollitur cōtrarium: quia illa sententia depositionis ab ordinibus sacris in absentem ferri potest:& tamē non potest interuenire procurator: Suadetur hæc opi.contra Dy.secundum Bart.in d. extrauag.ad
40 repri.in verbo legitime,†nam in causa appellationis etiam in criminalibus ferri potest sententia in absentem.l.fi.§.illud.de temp.app. & tamen in causa appellationis non potest interuenire procurator.sed replicari potest secundum quosdā Mod. in d.c.veniens. ꝙ ille tex:loquitur, vbi in causa principali non poterat procedi contra absentem: nil mirum ergo si idem est in causa appellationis: quæ censetur eiusdem naturæ.sed si in causa principali potuisset procedi contra absentem etiam causa appellationis posset per alium agi: sed ille text.non patitur hunc sensum:quia solum facit differentiam inter causam pecuniariam & capitalē: & absolute dicit, ꝙ causa capitalis per alium agi non potest.nec distinguit inter absentiam & præsentiam:& late dicam de intellectu illius.l.j. Vl-
41 timo suadetur hæc opi.pulchra ratione.†nam videtur absurdum, ꝙ in causa capitali admittatur procurator, qui non solum potest prodesse, sed etiam nocere domino:Sed ad hoc respondet Imo. ꝙ per eius dictum non præiudicabitur domino, nisi habebat specialissimum mandatum, vt in simili dicitur in matrimonio,in quo requiritur mādatum indiuiduum. attento maxime ꝙ factū procuratoris tendens ad delictum domino non præiudicat. l. si procurator. de condi. inde. & erit magis vtile admittere procuratorem, licet possit in aliqua particula nocere: q̄ relinquere ipsum absentem indefensum:& maxime vbi iudex est omnino processurus contra absentem.arg. tex. in l. non solum.in fi.ff.de procur. vbi quādo iudex deliberat omnino procedere cōtra absentem:admittitur quis sine mandato ad remouendam causam suspecti tutoris. Sed replicari potest, ꝙ si ista ratio esset vera, deberet etiam admitti in causis capitalibus, in quibus absens condemnari non potest: quia melius esset eum defendere, licet in aliqua parte possit sibi nocere, q̄ eum indefensum relinquere. Item vt dicit Bart.melius est,ꝙ quilibet admittatur, qui possit tantum prodesse, non autem nocere.est verum,ꝙ pro opinione Dy.multum stringit tex. in d.extrauag.ad repri. dum dicit,personaliter vel legitime,cui tex.non satisfacit solutio Bar. secundum Imo.dicentis ꝙ ille dicitur comparere,qui personaliter comparet,si est singularis persona:vel per procuratorē,si est vniuersitas:quia illa verba personaliter vel legitime videntur pariformiter referri: tam ad singulares personas,q̄ ad vniuersitatē: sed replicari potest, ꝙ ex quo illa verba personaliter non possunt referri ad corpus collegium,vel ad vniuersitatem: necessario sunt referenda ad personas singulares: cum verbum (legitime)ad collegium vel vniuersitatem, vt Bar.sentit proprie referri possit:quia regula.l.nam hoc iure.de vul.& pup.procedit vbi fieri potest pariformis determinatio. cogita.

Notatur vltimo ex hoc text.ibi,æquum & ordinarium est admittere,hic esse tex.ꝙ iudex non potest dicere procuratori, ꝙ vult, ꝙ principalis personaliter compareat:quia melius nouerit veritatem:quia ꝙ quis posset comparere per procuratorem est ordinarium & æquum: contrarium tamen tenet Bar.hic reprobata opi.Iac.But.qui volebat, ꝙ si procurator haberet specificum mandatum:ad sic respondendum ꝙ iudex non posset desiderare, ꝙ principalis compareret.nam cōtra Iac.stringit iste tex.qui vult, ꝙ sit æquum & ordinarium admittere procuratorem:huic ergo æquitati.& iuris ordini non potest iudex derogare:sed vt supra dixi Bar.hic, & in l.fi. C.de procur. & in l.ij.§.defendi,ex quibus.cau.in pos.ea.tenet, ꝙ immo possit cogi principalis ad respondēdū: quia ob eius præsentiam veritas magis percipi poterit: quæ per tremorem,ruborem, palorem, & similia percipi solet.sed secundum Bal.distinguendum videtur inter iudicium criminale & ciuile: nam in

iudicio

iudicio criminali in quo torturę locus eſſe poteſt. poteſt cogi principalis comparere, & in hiſce terminis loquitur tex. in l.de minore.§.tormenta.ff. de quæſti. ſed vbi non eſſet locus torturæ,ex quo procurator habet ſpecificum mandatum,dominus videtur loqui per organum procuratoris.l.qui autem.in fin.ff. de conſtitu. pecu.ſiue cauſa ſit ciuilis ſiue criminalis. ita dicit Bald.hic,& iſta opinio. fuit de mente Barto.licet Bal.non dicat in l. qui bona.§.qui alieno. in vltim. colum.vbi facit differentiam inter iudicium criminale & ciuile: & vult, ꝙ in criminali teneatur comparere perſonaliter: quia ex aſpectu,voce,colore,& trepidatione poterit iudex melius ſe informare ab ipſo principali.& opin. Barto.in d.§.qui alieno,recipitur communiter.ſecundum Alexan.& Mod. in l.ſi.C.de procu.& probari videtur ex illo tex. vbi vnicuique permittitur per procuratorem reſpondere,niſi ſubſiſtente iuſta cauſa. & tradit Ra
43 pha. Fulg.in conſil.ccxliiij.† Mihi placet diſtinctio quam ſentit Bald. hic ꝙ ſiue cauſa ſit ciuilis ſiue criminalis dummodo non agatur de tortura non poſsit cogi principalis comparere per hunc text qui generaliter loquitur.& per text. in dicta l.fin.niſi ſubeſſet iuſta cauſa,vtputa,quia procurator eſſet infamis, vel rixoſus vt Mod.tradunt in
44 d.l.ſi. Circa gloſſ. † in verbo publice,colligitur concluſio, ꝙ intereſt reipublicæ quãplurimos ad defendendam ſuam cauſam admitti. Sed tu aduerte,quia iura allegata in gloſ.non probant hoc. nam tex.in l.in prouinciali.§.fin.cum l.ſeq.bene probat,ꝙ ſi ædificetur in publico, ꝙ omnes ciues nunciare poſſunt: quia intereſt reipublicæ cẽ plurimos ad ſuam cauſam admitti.ſed text.noſter nõ loquitur de intereſſe publico principaliter:ſed ipſius abſentis: ſicut etiam loquitur tex.in l.exigen
45 di C.de procu. † Item text. in l.j.in fin.ff. quod cuiuſque vniuer. loquitur de defenſore qui tenetur ſatiſdare de rato vel de iudicato ſoluendo.iuxta l.qui proprio.§.qui alium. & l. minor.ff.eo. ſed tex.noſter loquitur de defenſore allegãte cauſas abſentiæ, qui non tenetur ad aliquam ſatiſdationem:vt eſt gloſſ.ſing.in l. in eo.§.nemo.de reg. iur.ſed alii defenſores tenentur ſatiſdare, dato ꝙ ſint locupletiſsimi dicta l.minor. Sed tu conſidera quia gloſſ. in dicta l.in eo.§.nemo, loquitur in allegante cauſas abſentiæ in cauſa criminali.vbi agitur de vtili. publ.vt Bartol. dicit in l.vbi pactum. colum. penulti. de tranſac.ideo vide Dec. omnino in dicta l.in eo §.nemo.ff.de regul.iur.&
46 dic † ꝙ intereſt reipublicæ,hic ſecundario,principaliter tamen intereſt ipſius abſentis a quocunque defendi: alias ſi principaliter intereſſet reipublicæ: vt hic ſentit Ange.poſſet procurator inuitus conſtitui, & tamen non poteſt l.filiusfamilias.§. inuitus ſupra eo.& l inuitus.C.eo.& ideo officium procuratoris eſt priuatum authoritate et vtilitate: licet ſecus ſit in officio tutoris & curatoris: quod eſt publicum authoritate & vtilitate priuatum l.ſi quis magiſtratus.ff.de muner.& ho-
47 no.& inſtit.de excu.tut. † nec eſt inconueniens, ꝙ principaliter interſit priuatorum principaliter a quibuſcunque defendi, & ſecundario reipublicæ ſicut in ſimili dicitur, ꝙ intereſt principaliter ne quis re ſua male vtatur, ſecundario reipublicæ, vt ita onera reipublice ſubire poſsit.§.penulti.inſtitu.de his qui ſunt ſui vel alie. iur.& in §.eos.in auct.vt iudi.ſine quoquo ſuffr. ſic etiam principaliter intereſt mulierum dotes earum conſeruari, ſecundario reipublicæ. l j. & ij.de iur. dot.& l.j. ſolur.mat.

Gloſſ. in verbo, datur. poteſt diuidi in quinque partes principales. In prima parte opp.contra text. In ſecunda diſtinguendo tria genera cauſarum opp. reſoluit, & contra primum genus opponit tribus modis. In tertia diuidit ipſum text. In quarta format vnam quæſtionem. In quinta intelligit hunc text. quando quis poteſt plene defendere: ſed tantum vult allegare cauſas abſentiæ. Secunda ibi, ſed vt tollas. Tertia ibi; & ſecundum hoc. Quarta ibi, ſed in quem ſententia dabitur. Quinta & vltima ibi,vel ſi vis dicas. Ex hac gloſſ. colligitur prima conclu-
48 ſio: ꝙ † in cauſis capitalibus regulariter non poteſt conſtitui procurator.l.pen.§. ad crimen. de publ.iud.qui text. licet loquatur in publico iudicio capitali,tamen habet locum etiam in iudicio capitali priuato. vt probatur in l. prima an per alium cau. app. vbi non diſtinguitur crimen publicum a priuato,ſed ſolum qualitas pœnæ.& videtur eſſe caſus. ſecundum Imo.in dicto §.ad crimen.col.ij.in l.vnica.C.vt omnes iud.tam ciuil. ẽ milii.in ver.ꝙ ſi intra quinquaginta dierum numerum. nam in princ.illius l. fit mentio de furto vt patet ibi,ſuper furtis aut criminibus,querimoniam commouendi: & tamen in ver. accuſationem, dicit accuſationem vero ſuper criminibus
49 factam,debet ipſe officialis per ſe proſequi:†ſed reſponderi poteſt diſputatiue tamen:quia proprie inſcriptio ad pœnam talionis habet locum in criminibus publicis: in quibus eſt determinata pœna:& in quibus cadit proprie ſimilitudo ſupplicij.l.ſi cui.ff.de accu.& l.final.C. eod.titu.& ita tradit Albe.in l.in priuatis.ff.ad Turpil.& ſi dicatur, ꝙ etiam in priuatis delictis habet locum, & maxime in furto:vt probari videtur in l.fina. ff.de furt. dico, ꝙ ille text. reſpondet huic difficultati: dum dicit, ꝙ non fit inſcriptio quaſi in publicum iudic.ſed vt temeritas gentium extraordinaria pœna coherceatur: & ideo ibi non cadit propriæ pœna talionis. Idem probatur. ſecundum Imo.in l.tertia C.vbi ſena.vel clar.ibi, omne crimen publicum priuatumue: cui tamen non per procuratorem reſponderi liceat: ſed ad illum text. poteſt reſponderi, ꝙ non infertur ex hoc, ꝙ regulariter in priuatis delictis non poſsit conſtitui procurator, & ideo Angel. relatus per Imo. in dicto §. ad crimen. columna ſecunda vult, ꝙ in crimine publici iudicij etiam quando pro crimine eſt imponenda pœna pecuniaria, ſiue ſententia poſsit ferri in abſentem, ſiue non. non poſsit conſtitui procurator. primo per illum text.qui loquitur indiſtincte: & ideo ipſe intelligit text. noſtrum in crimine capitali priua-

to: vt in illo posit interuenire procurator; vt sententia posit ferri in absente, & ideo secundum eum, in crimine publico, siue posit ferri in absentem, siue non. vt probat tex. in dicto §. ad crimen. non potest constitui procurator: Item se-
50 cundum eum † in crimine priuato bene fit distinctio, an sit imponenda pœna maior relegatione, & non posit procurator constitui, an vero minor, & posit: sed in crimine publico, siue agatur de pœna capitali: siue de alia pœna relegationis, vel minores, vel etiam de pœna pecuniaria, prout agitur in plerisque delictis publicis, vt institu. de publ. iudic. §. finali & in l. prima ad l. Iul. de annona. & de residuis non potest constitui. Et pro opinio. Angel. pondero tres tex. vltra alios. primo text. in l. de fide. C. ad l. Cornel. de falsi. qui text. proprie loquitur in criminibus pu-
51 blicis, † habent enim huiusce modi crimina, nescio quid specialitatis: patet in l. qui crimen publicum. qui accusa. non poss. vbi proprie pœna talionis fuit introducta pro crimine publico, &
52 probatur in dicta l. final. de fur. † & ideo non permittitur mulieri accusare de crimine public.
53 l. de crimine. C. qui accusa. non pos. † & ideo damnatus de crimine public. non potest amplius accusare. l. qui publico iudicio. ff. de public. iud. & ex delicto publico damnatus, etiam efficitur infamis: non sic est in omnibus priuatis delictis l. infamem. ff. de public. iudic. & ideo non dicitur publicum iudicium: nisi expresse a lege cautum sit. l. tertia. ff. de præua. & pœna Turpilliani de qua ibi in. §. fina. solum habet locum in publicis iudiciis. ergo tamen credo, ꝙ opin. Angel. ita confirmata non sit vera, per text. in l. tunc conuenit. C. de accusa. & l. secunda C. qui accusa. non
54 poss. qui proprie vult ꝙ in ea causa non sit admittendus procurator, vbi est necessaria subscriptio in crimen: secus est vbi agitur de causa pecuniaria. facit text. in l. secunda C. qui accusa. non poss. † sed hic esset indaganda ratio, quare primo ex parte accusatoris non posit constitui procurator: & dicit hic Albe. colum. vij. post Barto. in. §. ad crimen. ꝙ ex parte accusatoris est, quia si non probat, punitur similitudine supplicij. dicta l. si cui. de accu. & l. final. eod. titu. & ideo debent detineri in pari custodia. l. secunda de custo. reo. sed ex quo hodie non seruatur de consuetudine. esset videndum, an correcta ratione. l. censeatur correcta lex, de quo plene dixi in dicto §. ad crimen. illa semper mihi visa fuit vera ratio tam ex parte actoris quam ex parte rei: quam assignat Iureconsultus in l. prima de requi. re. qui dicit, quod ratio non patitur, quod absens eo non audito damnetur: & ideo lex vult, quod non admittatur procurator: vt iudex accuratius posit indagare veritatem criminis inspiciendis accusatorem & reum in faciem: ac videndo quo colore, quo tremore, & palore loquatur: vt hic dicit Bald. columna penultima, & hæc ratio (vt dixi) probatur in dicta l. prima sed ista ratio non militat ex parte accusatoris: quia amplius non punitur pœna talionis: sed potest dici quod lex quantum potest videtur restringere facultatem accusandi l. si cui. de accus. & l. final. ibi, ne innocentiam feriamus: & ideo vult, quod ipsemet accuset, non autem per procuratorem & ideo in accusatore desistente habet locum pœna. de qua in l. tertia de præuari. de quo tamen plene scripsi in dicto §. ad crimen. vbi vltra alios posui. xxx. ampliationes ad hanc regulam & forte etiam. xxx. limitationes. Gloss. tamen hic
55 ponit tres. Prima est, vt † non procedat in casu l. Lucius. ff. de app. vbi pro seruo condemnato in causa capitali potest dominus appellare, & causam appellationis prosequi. & ratio est. dicit gloss. quia comparet pro suo interesse proprio. sed ista solutio non videtur tuta. per text. in l. si non defendantur. ff. de pœn. & in l. secunda. ff. de exhibend. reo. & ideo gloss. in l. si seruus, de stat. homi. dicit, quod dominus potest bene ministrare probationes ipsi seruo cum defendendo. sed iudicium est agitandum cum ipso seruo: & pro ista solutione facit text. in l. secunda C. de accus. ibi, vt posit pro eo competentes allegationes afferre: sed finis distinguitur secundum principium illius l. vt ibi declarat Salycet. vere ta-
56 men videtur, quod † pro seruo, si dominus citatus pro suo interesse non vult cum defendere, sed relinquere fortunam iudicio: poterit vel a seipso defendi, vel a quocunque dicta l. si non defendantur. & l. serui. ff. de appella. & ideo Imo. in dicta l. Lucius. dicit quod ideo ab alio potest defendi seruus: quia debet dicere causam in vinculis, dicta l. secunda de custo. re. sed ista solutio Imo. non videtur tuta, quia in casu l. prima quando cau. appel. vult, ꝙ in causa capitali non possit constitui procurator ad prosequendam appellationem: & tamen est necesse fateri, ꝙ ex quo fuit condemnatus in causa principali, ꝙ erat præsens, aliter in ipsum non potuisset ferri sententia dicta l. absentem. de pœnis, Imo. dicit, ꝙ
57 ibi arripuit fugam: † tu dic breuiter ꝙ ex quo seruus regulariter non potest esse in iudicio: nec in ciuili nec criminali, si non defendatur a domino potest seipsum defendere: & si seipsum non defendat potest ab alio defendi: istam tamen secundam solutionem quod in casu l. Lucius. possit interuenire procurator. quia erat incceratus. voluit Bartol. in dicta l. secunda sed non placet Bald. hic in secunda columna, quia semper in causa capitali dicit Bald. quis debet detineri dicta l. secunda de custo. reo. & tamen in dicta l. prima an per alium cau. app. dicitur, ꝙ non admittitur procurator, & ideo infert hic Bald. retenta solutione gloss. ꝙ stante statuto, ꝙ pater teneatur soluere condemnationem filij, ꝙ statutum, valet, licet sit iniquum: ꝙ pater pro suo interesse poterit interuenire pro filio in causa criminali: & idem dicunt Angel. & Imol. in dicta l. Lu-
58 cius. †Secunda colligitur conclusio ex hac gl. ꝙ vbi ex crimine publico vel priuato venit imponenda pœna relegationis, vel remotionis

ab ordine,

ab ordine, poteſt interuenire procurator, ratio eſt, quia abſens relegari poteſt: ergo & in tali cauſa procurator conſtitui. & hæc eſt com-
59 munis Doct.opin.† & probatur etiam in l. prima.ff.an per alium cau. appel.vbi dicitur, ſin autem cauſa ſit non pecuniaria, ſed capitalis, non poteſt per procu atorem agi: nam ibi appellatione pœnæ capitalis. ſecundum Bartol. hic intelligitur de pœna capitali ſtricte ſumpta. verſic. vero (ſed in ea) loquitur de pœna damnationis in metallum: & deportationis vſque ad relegationem, excludendo ipſam relegationem. & dato milies, ꝙ principium illius text. intelligeretur de pœna capitali large. ſecundum Ryc. & Barthol. de Salyce. ille text. poſſet intelligi de alijs pœnis: quæ ſunt mediæ inter pœnas capitales & relegationem ſicut pœna fuſtium, & flagellorum, & damnatio in opus publicum ad tempus: de quibus in l. capitalium. ff.de pœnis. ſed replicari poteſt, ꝙ ille pœnæ in dicta l. capitalium. ſecundum ordinem literæ poſtponuntur ipſi relegationi: vt patet ibi, veluti relegatio ad tempus vel in perpetuum. ergo pœna relegationis videtur reputari maior: & ideo videtur verior intellectus Bartol. ꝙ
60 † ibi illa dictio(vſque) ſtet incluſiue: quia hec eſt eius propria nam. ſecundum Bartol. in l. Sempronium. §. patrono. colum. vltima de leg. iij. & niſi ſtaret incluſiue in illo text. ſequeretur ꝙ caſus relegationis non tam clare decideretur: ſicut caſus vbi agitur de pœna capitali: vel agitur ad pœnam pecuniariam pro crimine: & tamen poterat magis dubitari de cauſa relegationis, quam de alijs cauſis: quia de capitalibus erat aperte deciſum: eodem modo de cauſis pecu. vt in hoc text. in princip. Ergo eſt neceſſe dicere, ꝙ dictio (vſque) ſtet incluſiue: prout eſt ſua propria natura: & ſuadetur hæc opin. ſecundum Bartol. quia pro iniuria imponi poteſt pœna relegationis. l. fina.ff.
61 de iniur. iuncta.l. fina. C. eodem titu. † ſed ad hunc text. dantur plures ſolutiones, quas retuli in dicto §.ad crimen. de pub. iud. mihi placet illa ſolutio quam tradit Cyn. in dicta l. fina.
62 C. de iniur. ꝙ † licet regulariter vbi agitur de imponendo pœnam relegationis ex crimine publico vel priuato poſsit conſtitui procurator non poteſt tamen in crimine iniuriarum: licet ſit priuatum delictum. argumen. l. prætor edixit. ff. de iniur. attento etiam ꝙ aliquando pro iniuria imponitur pœna capitalis. vt in dicta l. prætor.§.primo.de iniu.& in l. iij. in fin. ad leg. Cornel. de ſica. & in l. prima. C. de famo. lib. & ideo dicitur in l. qui iniuriarum. ꝙ aliquando imponitur pœna exilij, vel relegationis: nil mirum ſi non poteſt interuenire procurator, & ſi dicatur, aduerte: nam in caſu.l. tertia. in fin. de ſica.& l. lege Cornelia.§. fina. cum l. ſequen. de iniur. vbi pro iniuria imponitur pœna capitalis: cenſetur crimen publicum replicari poteſt,quod etiam grauiter animaduertitur pro crimine iniuriarum, etiam ꝙ ſit crimen priuatum: vt ſi quis faciem alicuius luto ſpurcauerit: vel aquas fiſtolas lacus: quidue aliud ad iniuriam publicam contaminauerit: poteſt etiam imponi pœna capitis pro crimine iniuriarum l. facularij. §. ſunt quidam,ſi velles tamen tueri opin. Iacob. de Aret. poſſes dicere: ꝙ non conſideratur qualitas delicti, ſed qualitas pœnæ. dicta l. prima. niſi replices: quod hic concurrit. & qualitas delicti, & etiam pœnæ: ſed hac ratione attenta idem eſſet in furto: vbi aliquando etiam imponitur pœna mortis l. capitalium §. famoſos. ff. de pœn. & tenendo hanc opinio. ad hunc text. iuncta l.abſentem poteſt reſponderi: quod non ſequitur abſens poteſt condemnari. ergo poteſt interuenire procurator patet in §.ad crimen. de publi. iudi. vbi poteſt ferri ſententia in abſentem: & tamen non interuenit procurator: nec dicatur, quod ille text. intelligitur de ſententia annotationis bonorum: quia hæc ſolutio diuinat: ſtat ergo ſimiliter, ꝙ abſens poſsit relegari, & tamen in cauſa relegationis non poſsit interuenire procurator, vt eſt caſus expreſſus in d. l. j. an per alium cau. app. Cætera dic, vt dixi in dicto §. ad crimen.

FINIS.

TRACTATVS DE CRIMINE læſę maieſtatis ſummi legum doctoris do. Martini Garrati Laudenſis.

De crimine læſæ maieſtatis. *Rub.*

Prima quæſtio.

INDVCIBVS & proceribus non habet locū vt delinquens contra eorum ſtatū puniatur ſecūdū formam l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. ſecundum Alber. de Roſa. in d. l. quiſquis. limita hoc verū niſi princeps non recognoſcat ſuperiorem, puta Imperatorem, quia tunc de eo vt de ſupremo iudice iudicandum eſt, arg. not. in l. hoſtes. ff. de cap. quia tūc habet locū pœna. d. l. quiſquis. ſecūdū Bal. in d. l. quiſquis. Aduertendū tñ eſt ꝙ in principe recognoſcēte ſuperiorē committitur crimē læſę maieſt. l. j. ff. ad l. Iul. maieſt. nō tamen pœna extēditur ad liberos ſecundum formam d. l. quiſquis. & de rebellibus vide Bar. in extrauag. ad repri. i verbo, rebelles.

Secunda quęſtio.

Qui mittūt literas vel nuntiū hoſtibus doloſe, incidūt in crimē læſę maieſtatis, & ēt nuntius ſciēter portans literas punitur. l. j. per Bal. ff. ad l. Iul. maie. & l. j. §. incidat. ff. ad Turpil. & quod not. Cy. in l. non ideo minus C. de accuſa. & Bar. in l. j. §. ne autem. C. de cadu. tollen.

Tertia quęſtio.

Licet pluribus modis committatur crimen læſę maieſta. l. j. cū ſeq. ff. ad l. Iul. maieſt. tñ proprie cō mittitur in perſona principis vel aſtantium corpori eius. Cy. in l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt.

Quarta quęſtio.

Mutuans vel donans pecuniam hoſtibus principis incidit in crimen læſę maieſtatis. l. cuiuſcunque. ff. ad l. Iul. maie.

Quinta quæſtio.

Rebellio ſubditorum nō priuat dominum poſſeſsione ciuitatis, niſi eum vel officiales ſuos expellerent de ciuitate, vel caperent, vel incarcerarent. l. j §. pen. ff. de vi & vi arma. & not. Bald. in repe. l. ſi aquam. C. de ſerui. & aqua. Nā ſi violenter expellitur, vel reuertens non admittatur, vel ſuſpicatur repelli dominus perdat poſſeſsionem ciuitatis. l. j. §. deijcitur. ff. de vi & vi arma. l. clam poſsidere. §. fi. ff. de acqui. poſ. Et aduertendum eſt ſi princeps timore inimicorum ſuorum vel hoſtium dimittat caſtrum vel ciuitatem non perdit poſſeſsionem. l. licet. ff. de acqui. poſ. dummodo hoſtes nō occupauerint caſtrum illud. l. clā poſsidere. §. fi. Item qui capitur ab hoſtibus perdit poſſeſsionem rerum ſuarum, & etiam non captus amittit poſſeſsionem rerum ſuarum captarum ab hoſtibus l. denique. ff. ex quib. cau. maio. & Inno. in c. ij. circa fin. de ope. no. nun. facit not. per Ioan. de Ligna. in c. dilecta. de capel. mo.

Sexta quæſtio.

Qui frangit ſcienter ſaluum conductum tenetur lege Iulia maieſt. Angel. in l. vtimur. ff. de ſepul. vio. & vide Bar. in l. iij. in. §. transfuga. ff. de ſica. & non debet dari ſaluus conductus cum alterius damno. l. ij § ſi quis a principe. ff. ne quis in loco pub. licet hoc male ſeruetur, & quis poſsit concedere ſaluū conductum. vide Ang. in d. l. vtimur.

Septima quæſtio.

Damnatus de crimine læſæ maieſtatis poteſt appellare. glo. in l. Pantonius. §. rei. ff. de acquiren. hæredi.

Octaua quæſtio.

Tractatus & conſpiratio contra principem poteſt probari per complices & ſocios criminis. Bal. in l. quoniam liberi. C. de teſta.

Nona quæſtio.

Facere conuenticulā de papatu viuente papa eſt crimen læſæ maieſta. no. in c. veniēs. de teſtib. & Bal. in l. quoniam liberi. C. de teſti. quod nota contra concilium non canonice congregatum.

Decima quæſtio.

Vbicunq; quis punitur vſque ad alterum gradum intelligitur de deſcendentibus a maſculis nō a fœminis. C. vbicunque. de pœn. lib. vj. & in crimine læſæ maieſtatis non puniuntur ita filiæ ſicut filij, quia mulieres nō ſunt ita audaces l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt.

Vndecima quæſtio.

Contra notorie tenentes ciuitates Eccleſiæ Romanæ ſine citatione peruenitur ad ſententiam ſecundum Bal. in prooem. feudorum.

Duodecima quæſtio.

Ille dicitur facere contra ſtatum principis, qui vult dirigere ſtatum ad aliud regimen. puta ad alium principem. Bald. in l. j. §. huius ſtudij. ff. de iuſti. & iure.

Decimatertia quæſtio.

Sola ſcientia punitur quādo maleficium eſt cōmittendum in perſonam eius, cuius eſt ſubditus,

puta in perſonam principis. Bar. in l. vtrum. ff. de parrici. quod no. pro principibus contra ſubditos ſcientes proditiones.

Decimaquarta quæſtio,

Propter publicam vtilitatem, puta ob bonum pacis reipublicæ, poteſt concedi vt bona rebelliũ empta reſtituantur, vidi opinio, magnorum Doctorũ allegantiũ Bar. in l. quæcunq;. C. de fide inſtru. & iur. haſte fiſ. li. x. facit l. Lucius. de euictio.

Decimaquinta quæſtio.

Pœna tranſiens in poſteros non comprehendit lineam fœmineam. Et licet in crimine læſæ maieſtatis confiſcantur omnia bona, tamen non confiſcantur bona feudalia. Io. And. in c. in quibuſdã. de pœnis. lib. vj.

Decimaſexta quæſtio.

Conſpiratio eſt confœderatio inter aliquos in præiudicium principis vel alterius. Ioan. And. in c. exhibita. de iud. & Io. de Imo. in c. petitio. de iureiur. Et dicuntur tyrãni qui propter partialitates ciuitatum faciunt ſe dominos l. nemo exterus. in fin. C. de iudi. & j. quæſt. j. incipiunt alias principatus.

Decimaſeptima quæſtio.

Filij rebelliũ ciuitatis vel principis concepti tpe rebellionis nõ ſunt ciues illius ciuitatis. Bal. in l. impera. la ij. ff. de ſtatu ho. & perdunt iura ciuilia. Bal. in l. j. C. de hære. inſtitu.

Decimaoctaua quæſtio.

In crimine læſæ maieſtatis etiam hodie non ſeruantur bona filijs aucten. Bona damnatorum. C. de bonis damnato.

Decimanona quæſtio.

Iuribus dicentibus ꝙ punitur affectus & ſi non ſequatur effectus, eſt derogatum per generalem cõ ſuetudinem, niſi in crimine læſę maieſtatis. & patriæ oppugnatæ. Ang. in l. fin. §. fin. ff. quod quiſque iuris.

Vigeſima quæſtio.

Pœna l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. habet locũ ẽt in filio naturali tm̃, quia facere cõtra Imperatorẽ vel Papã eſt cõtra ius quaſi naturale, qui Imperator & Papa eſt pater omniũ ſecũdum Alber. in l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur.

Vigeſimaprima quæſtio.

Priuata inimicitia non excuſat a pœna rebellionis. Inno. & Bal. in c. j. de offi. deleg. licet Bar. teneat contrarium. in l. hoſtes. ff. de capti. cuius ſententia videtur humanior.

Vigeſimaſecunda quæſtio.

Licet quis efficiatur ſubditus propter delictum l. j. C. vbi de cri. agi opor. non tamen taliter fit ſubditus vt committatur crimen læſę maieſt. ſecũdum Old. conſi. xlij.

Vigeſimatertia quæſtio.

Nullus priuilegiatus torquetur excep. in maieſtatis crimine. l. nullus. C. ad l. Iul. maieſt.

Vigeſimaquarta quæſtio.

In crimine læſæ maieſt. filius perdit legitimam ſecundum Fran. Zaba. in cle. paſtoralis de re iudi. qui alleg. Io. de Ligna. ita tenere.

Vigeſimaquinta quæſtio.

Omnes ciues ciuitatum ſubditarum principi nõ poſſunt dare alteri principi tex. & ibi Ia. de Belui. in auth. de defen. ciui. §. audiẽt. facit quod not. glo. in l. inuitus. ff. de fideicom. liber.

Vigeſimaſexta quæſtio.

Corrumpens imaginem quę fuit dicta ad infamiam alicuius proditoris principis, puta qui ſuſpenſus pedibus, vel ad decus publicum, punitur in quingentis aureis. l. ſi quis id quod. ff. de iuriſd. om. iudi. & ibi per Doct.

Vigeſimaſeptima quęſtio.

In crimine læſę maieſt. admittitur laicus contra clericum pro teſtificando. glo. in c. cum p. mãconella. de accuſa.

Vigeſimaoctaua quæſtio.

Rebellis & proditor eſt, qui reliquit principẽ ſuum & adhęret alteri. Bartol. in extrauag. quoniam nuper. in verbo, rebelles. & amittit iura ſui principis. l. amiſsione. §. qui deficiunt. ff. de capi. dimi.

Vigeſimanona quæſtio.

Sicut per rebellionem contra principem perdũtur priuilegia, ita cõſuetudines priuilegiatę. Bal. in extrauaganti de pace Conſtantiæ in verbo, habetis, & rebelles dicuntur eſſe qui ſunt in notoria inobedientia glo. in l. ſi certarum. ff. de mili. teſta. Ang. in l. ij §. ff. de iudi. Et rebellio ſubditorũ nõ priuat dominum poſſeſsione. Bal. in l. ſi aquã. C. de ſeruitu. in repet. & vide Bald. in l. j. & ibi ſcripſi. C. de ſer. fugi.

Trigeſima quæſtio.

Memoria damnatur poſt mortem in crimine læſæ maieſtatis. §. per contrarium. inſti. de hære. quæ ab inteſta. vbi glo.

Trigeſimaprima quæſtio.

Beneficium eccleſiaſticum filij non publicatur propter crimen lęſę maieſtatis commiſſum a patre. gl. lvj. d. c. ſatis peruerſum. & vide gl. in c. paſtoralis. de re iudicata.

Trigeſimaſecunda quęſtio.

Sententia non facit quem deſinere eſſe hęredẽ ipſo iure, fallit in damnato qui fecit contra rem publicam vel principem. gl. quę incipit. & not. in l. & ſi ſine. §. & ſi papinianus. ff. de mino.

Trigeſimatertia quęſtio.

Qui eſt proditor cõtra Imperatorem non amittit feudũ quod habet ab eccleſia niſi per ſententiam eccleſię. Bal. in l. j. ff. de re. diui. iiij. q.

Trigeſimaquarta quęſtio.

Licet crimẽ lęſę maieſtatis nõ cadat niſi in ſubdito. cle. paſtoralis, de re iu. tm̃ hoſtis ꝺr̃ de omni gẽte. Bal. in l. nihil. C. de manu. vindi. & qualiter proceditur in crimine lęſę maieſtatis. vide tex. & Bar. in extrauag. ad reprimendam.

Trigeſimaquinta quęſtio.

Licet decreto ducis vel regis caueatur ꝙ bona facientis contra ſtatum ſuum publicentur, tamen filia debet habere legitimam. l. quiſquis. §. ad filiam. C. ad l. Iul. maieſt. & conſuluit Ang. conſi. cccvij. quod eſt ſingulare verbum.

Trigeſimaſexta quęſtio.

Barones facientes cõtra ſtatũ principis habent magis puniri alij q̃ ciues. Bart. in l. j. C. de condi. lib. xj.

Trigesimaseptima quæstio.

Omnis proditor perdit feudum. Iaco. de Belui. in c.j.qui. mod.feud.amit.& ibi dixi.

Trigesimaoctaua quæstio.

Vassallus vel subditus principis qui inimicos permisit venire in territorio principis est proditor. Bald. in l.prima.ff.de re. diuis.in questio. xlij.

Trigesimanona quæstio.

Pater non potest exhæredare filium. quia sit proditor patriæ:quia non est de causis insertis in .§. causas. in authen. vt cum de appell. cogno. quem.§.vide, Aduerte tamen quia non successibilis est, quia est proditor patriæ l.j.C. de hære. instit.& not.in l.eius qui.ff.de testa. facit l. minime.ff.de reli.& l.veluti.ff.de iusti.& iur.l. fallaciter.C.de aboli.

Quadragesima quæstio.

Tenens castrum rebellatū contra rempublicā debet mori.Bal.per tex.in l.j.C. de seditiosis. no. bene & cadit etiam sub rub.de castellanis.

Quadragesima prima quæstio.

Arma eius qui nō potest stare in ciuitate propter proditionem patriæ debent destrui. Bar.in l. ij.ff.de ope.pub.

Quadragesimasecunda quæstio.

Speciale est in crimine hæresis & læsæ maiestatis,vt superueniente accusatore non sileat inquisito secundum Angel. in l. ea quidem. C. de accusa. not. ad limita. not. per Bart. in l.iij. ff. de adul.

Quadragesimatertia quæstio.

Proditor non potest esse testis secundum Bal. in c.licet vniuersis.de testibus.

Quadragesimaquarta quæstio.

Speciale est in crimine læsæ maiestatis, vt iudex cogat accusatorem suam accusationē prosequi.l.fallaciter.C.de aboli. secundum Angel. in l.accusa.de accusa.

Quadragesimaquinta quæstio.

Bona castri rebellis ciuitatis postea reconciliati,nō intelliguntur restituta per solam.reconciliationem secundum Ang.in l.filio quem.ff. de libe. & posthu.

Quadragesimasexta quæstio.

Si subditus principis cōturbauerit principē nō incidit in crimen læsæ maiestatis. sed aliter debet puniri. vide And.de Iser.in cap.j.§.j.qui. mo. feu. amit.

Quadragesimaseptima quæstio.

In crimine læsę maiest. pceditur summarie, de plano, sine strepitu & figura iudicij. vide text. in extrauag.ad reprimendā.quem Bar. glossauit.

Quadragesimaoctaua quæstio.

Aliud est quem esse rebellem imperij, aliud est quem esse in odium imperij. primum videlicet rebellio est mortale,nec potest remitti nisi ex gratia.secundum est medicinale quod remittitur purgata cōtumacia authen. item nulla communitas. C.de epis.& cle.de quo plene per Bart. in extrauag.ad repri.in verbo rebelles. vbi plene.

Quadragesimanona quæstio.

Reuelantes secreta in damnum principis hostibus,capite puniuntur,vt l.omnes delictū.§.exploratores.ff.de re mili.sed reuelantes amico principis ex qua reuelatione est factus inimicus tenentur crimine læsæ maiestatis. l. cum dolo.ff. ad l. Iul.maie.alijs casibus reuelans in damnum principis punitur.secundum.l.j.C.si quis Impera. maledixerit. vide And. de Iser. plene loquentem in c.j.quibus mo.feud.amit.

Quinquagesima quæstio.

Bona eorum qui expelluntur de ciuitate quando est dissensio inter ciues,puta ob partialitates, non debent publicari:quia nō hostes, neq; in crimine læsæ maiestatis inciderūt l.si quis ingenuā. .§.in ciuilibus.ff.de capti. sed reuersis debent restitui bona secūdum Odof.& Albe. in auth. bona damnatorum.C.de bonis dam.

Quinquagesimaprima quæstio.

Veneti vel alij si sint rebelles imperio possunt priuari libertate sua cum habeant eā, vel ex priuilegijs Imperatoris, vel per patientiam eius. secundum Bal.in c.sicut. de iureiur. forte habent a Papa.& tunc rebelles papæ possunt, priuari libertate sua ex ratione Bal.

Quinquagesimasecunda quæstio.

Faciens ligam contra Imperatorem incidit in crimen læsæ maiestatis.l.j. C. vt armorum vsus. lib.xj.secus si contra alium.tex.in l. non dubito. ff.de capti.& no.Bald.in l.conuentionum, in recollectis.ff.de pact.

Quinquagesimatertia quæstio.

Proditorem principis debemus manifestare.l. metrodorum.ff.de pœn. And. de Iser. in c.j. quæ fuit prima cau.benefi.amit.

Quinquagesimaquarta quæstio.

Banniti Papæ vel Imperatoris perdunt patriam potestatem, secus si ab inferiore secundum Angel. in l. si cum dotem §.si pater. ff. solu. matrimo.

Quinquagesimaquinta quæstio.

Iura quæ non transeunt nisi ad filios. non confiscantur l.insulam.in prin.vbi Bald.ff.solu.mat. Martinus Laudensis.

FINIS.

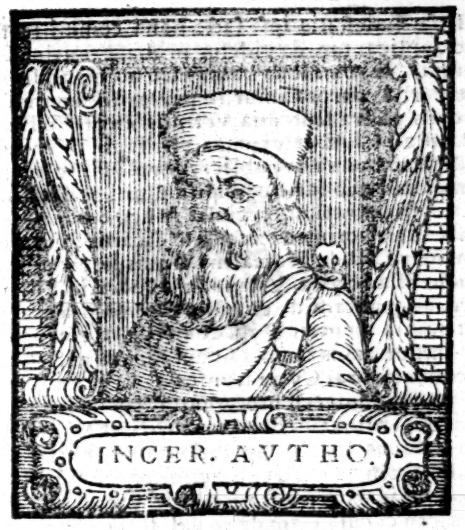

TRACTATVS DE CRIMINE læſę maieſta. xij. quæſtio, diſtinctus, per Incertum Authorem editus.

PRAEFATIO.

VM ſolito ſpeculationis gaudio mens occuparetur, interlegendū nuper in manus excidit tractatus in crimine lęſę maieſtatis nouiter editus qui duodecim quęſtionū concluditur examine. Hunc cum auidius vt nouitas faciebat altquantiſper lectitaſſem, primum opinni authoris atque veri iureconſulti prę ſe maieſtatem ferre videbatur, ſed dum exactius ſingula deguſtaſſem, viſum fuit illius concluſiones non parum a iuris veritate diſſonas, cuius cū ſuper omnia qui cenſuratum ſtudioſus eſt maxime tutorem atque defenſorem eſſe deceat. l. vna. C. de edi. liberta. tollen. quamq; ſuper omnia amāda legislator exclamat in l. cum ita. ff. de condi. & demon. & pulchre. Bal. in conſi. diuino ſchiſmatis. quod poſuit ſuper rubri. C. ſi quis aliquem teſtari. phibuerit. quid enim veritate ſanctius, quid diuinius? eſt enim omnibus rebus humanis anteferēda, nam qui veritatem ſequitur Deum ſequitur. vnde Auguſtinus ad Caſulanum. & habetur in cano. quiſquis. xj. q. iij. quiſquis metu cuiuslibet poteſtatis veritatem occultat, iram Dei ſuper ſe prouocat, melius eſt pro veritate pati ſupplicium, q̄ pro adulatione beneficium. Proinde ſuppreſſam veritatem maxima etiam lucubratione oſtentare, & illi aduerſantes concluſiones optimis cōfutare rationibus, nō parum boni viri officio conducere duxi. Verū enim vero hāc ſuſcipere prouinciam in tantumq; pelagus pedem referre maxime diſſuadebat, quod Marcum Anto. hominem quidem ingenioſum dicere ſolitum ferūt, ſe ideo nullam vnquam orationem ſcripſiſſe, vt aliquando opus eſſet quid a ſe non eſſe dictum, poſſet id ſe negare dixiſſe, quo fit vt maximo oneri ſe ſuppoſitum intelligat, qui dicta ſua ſcriptis demandat, cum infinitis cenſoribus ſe ſubmittat neceſſe ſit, ſed dum inter hæc alter caret veritatis amore victus, cenſorū non veritas ſententiam manum porrexi calamo pro clipeo, his qui male ſentient obiiciens q̄ Hieron. dicit in prologo ſuper Iob. ſi aut fiſcellam &c. & quod idem tradit in prologo ſuper Eſdram. pleriq; in publico detrahunt &c. & quæ traduntur in c. inter verba, in ſi. xj. q. iij. itaq; tractatum alium in materia in quo ſingulæ authoris quæſtiones ad vtranq; partē examinentur, & tandem ſuis confutatis argumentis, vera ſequatur concluſio, edere & editum in lucē mittere ſtatuti, in quo ſi quid perperam dictū fuerit, negare enim non poſſum quin pleraque dicam quæ iuſta reprehēſione digna videbuntur, vt verbis vtar Aug. in lib. retractationum, & recitantur in c. negare. ix. diſtin. correctorem beneuolum patienter ſuſtinebo, ſi vero aliquid ſubtiliter vel acute dictum reperiatur, id totum bonitati atque clementiæ domini noſtri Ieſu Chriſti atque eius virginis Matris attribuatur. Porro lectorem rogo ne prius iudicet q̄ totum perlegerit. nam in pleriſq; quæſtionibus leuiora præmittentur fundamenta quæ vero vrgentiora ſunt in calce ponentur.

SVMMARIVM.

1 *Bona rei in crimine læſæ maieſtatis ipſo iure an confiſcentur.*
2 *Synodus tota ſapientiæ legalis adeſſe dicebatur, cum Dynus aliquam deciderei quæſtionem.*
3 *Effectus conſurgit fortior diſpoſitione legis cum hominis concurrente contractu.*
4 *Feudum ea conceditur conditione, vt vaſſallo feloniam committente reſoluatur.*
5 *Statutum in vno æquiparatorum in altero locum habet.*
6 *Priuationis pœnam ſi ipſo iure impoſitam non conſtet, interpretatio fit vt in ea requiratur ſnīa. Cognitio cauſæ requiritur in feudi priuatione.*
7 *Reus læſæ maieſtatis bonorum dominium ipſo iure non perdit.*
8 *Feudum ob crimen læſæ maieſtatis ipſo iure non reuertitur ad dominum.*
Iudicare poteſt iudex contra communem opinionem, caſum legis non habentem.
9 *Feudum ipſo iure ob feloniam non reuertitur ad dominum, culpa per ſnīam nondum conuicta. Deus ex conuentione ſua obligari poſſet.*
10 *Contractus quidam in feudo eſſe cenſetur, ex quo vltro citroque obligatio naſcitur.*
11 *Conſuetudo in principem diſponens ipſo principe maior eſt.*

12 *Princeps ſupremus vaſallum feudo priuare nequit, niſi per ſententiam culpa conuicta.*

13 *Regulam pro ſe habens, intentionem fundatam habere dicitur.*

Regulis iuris tenaciter inhærendum.

14 *Interpretatio extenſiua nõ fit in æquiparatis, niſi æquiparatio per modum regulæ facta ſit.*

Extenſio paßiua æquiparatorum locum non habent in pœnis ipſo iure impoſitis.

15 *Ius vtrunque in ſuo debet obſeruari foro.*

16 *Authoritas dicentis non eſt attendenda, ſed ratio potius.*

Bartolus legiſtarum Idolum.

17 *Bona delinquentis vaſalli an applicentur fiſco ipſo iure, & hoc ſpecialiter.*

18 *Cauſæ duæ lucratiuæ in confiſcatione ob delictũ non poſſunt concurrere.*

19 *Dominium eiuſdẽ rei ex pluribus cauſis eodẽ uel diuerſis tẽporibus concurrẽtibus queri nõ põt.*

Pœna priuationis nunquam ipſo iure imponitur niſi in caſibus a iure expreßis.

20 *Dominus feudi qua lege obligetur ad non priuandum vaſallum feudo niſi culpa conuicta.*

21 *Extenſio in correctoriis nullo modo fienda, etiam ex identitate rationis.*

22 *Sententia requiritur ad feudi priuationem, etiam delicto exiſtente notorio.*

Notorium pro ſententia non habetur.

23 *Epiſcopus notorius homicida non deponitur abſq; ſententia.*

24 *Iudex de notorio crimine non poteſt condemnare, abſque præcedenti citatione.*

25 *Confeßio non ſufficit, vbi ſcientia requiritur in pœnis executionem ſecum trahentibus.*

Quæſtio. I.

1 TQVIDEM prima quęſtio quæ in hac materia ponitur eſt, num videlicet in crimine lęſę maieſtatis bona rei ipſo iure fiſco applicẽtur, vel an ſententia neceſſaria ſit. Et cõcluditur per authorem tractatus+ cp in crimine lęſę maieſta. ipſo iure bona confiſcãtur nec opus eſt altera ſentẽtia. Et allegat aliquos authores ita tenuiſſe. & vltra eos præmiſſam cõcluſionem firmant Archi. & Io. An. in nouel. in c. felicis, de pœnis, in vj. vbi dicunt bona committentis crimen læſæ maieſtatis effici ipſo facto fiſci, ſicut bona ingredientis religionem efficiuntur monaſterij. & idem etiam tenuit Saly. Bononien. in l. fin. C. de bon. proſcrip. vbi dicit cp in crimine læſæ maieſtatis ipſo facto bona committentis fiſco applicantur. & videtur probare tex. in d. l. quiſquis, ibi omnibus bonis fiſco noſtro additis, quæ verba cum ponantur in præterito, non videtur opus altera ſententia, vt tradit expreſſe Bart. in l. j. ff. ad l. Iuli. de vi priua. vbi facit differentiã an dicatur bona ſint publicata, vel publicẽtur, vt primo caſu ipſo facto committantur, & nimirum quia multa alia ſunt ſpecialia in hoc crimine, vt generaliter, crimen exceptum dicatur, vt tradit ſignanter Lud. de Roma. in l. ſi quis in graui. §. hi quoque. ff. ad Sylla. & quidam Moder. in l. de minore. ad princi. ff. de quæſtio. & cum præmiſſam ſententiam tenuerit Dyn. de Mugello quem allegat author. cuius quanta ſit authoritas pulchre de eo commemorat Cy. in l. vnica. C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt proferuntur. + cp quando Dy. decidebat aliquam quæſtionem dicebatur adeſſe tota ſynodus legalis ſapientiæ. tenuerit etiam Io. And. i duobus locis a cuius opinione tanq̃ a fundamento iuris non eſſe recedendũ belliſsime Bal. inquit in c. cum olim de re iud fuit enim temporibus ſuis lumen mundi, meruitque hac ſalutatione pontificali decorari, bene veneris qui lux mũdi cognominaris, vt refert Ant. de Prato veteri in præludijs ad reperto. Bar. tenuit Arch. Pau. de Caſt. & Saly. videtur hęc opinio communior quare amplectenda in cauſarum deciſionibus l. vna. ibi, ſane apud veteres crebior &c. ff. de offi. conſulis & in c. in canonicis ſcripturis. xix. diſtin. Bal. pulchre in l. fin. C. de pęna iud. qui male iudi. cum pleriſque ſimilibus vulgaribus & præſertim in feudo non videtur habere dubitationem, vt tenuit Bal. & Cardi. Alexan. in locis allegatis per tractatus. & ſequitur nouiſsime Franſciſcus Cur. in ſuo egregio opere feudo. in iiij. parte. in iij. regula. in iiij. dubitatione. Et ad confirmationem

2 huius opinionis vltra præmiſſa aduco+ cp vbi cõcurrit diſpoſitio legis & contractus hominis tunc fortior effectus reſultat. vt eo caſu etiam caſibus permiſsis, cp alias permitteretur prohibeatur & econtra vt probat tex. in. §. ſanctiſsimas. in auth. de alicna. & emphy. quẽ ponderat Ang. 1mo. Alexan. & Mod. in l filiusfa. §. diui. ff. de leg. j. Bal. in l. quoties. C. de fideicom. & in l. j. C. de pac. & ponderauit ante eos glo. in c. verum, de condi. appoſi. & in ſimili cp diſpoſitio hominis concurrens cum diſpoſitione legis fortiorem effectum reddat facit glo. in. §. oportet, in authen. de iud. colla. vj. & gl. quam ibi ſumme no. Ange. in authen. de exhib. & introducen. reis ad prin. colla. v. & glo. in l. ſi mulier. §. ſi quis rẽ. ff. de lega. iij. quod tradit Bar. in l. ij. §. fin. ff. de vſucap. pro empto. Bald. in l. ij. C. de vſucap. quæ pro liber. Panor. in c. paſtoralis. de appel. cum ſi. In quibus locis communiter concluditur ex concurſu diſpoſitionis legis & hominis fortiorem debere induci effectũ, & ſemper hominis diſpoſitionẽ aliquid vltra debere addere ad diſpoſitionẽ legis. Quia in propoſita quęſtione ſcilicet in feudo extat primũ diſpoſitio legis ciuilis, quę vult bona committentis in maieſtatẽ prin-

4 cipis confiſcari. + extat ſecundo lex contractus feudalis, & ſic diſpoſitio hominis, ex qua feudum

ſub

ſub hac conditione datum vī, ſi vaſallus fidelis ſit, vt ſequuta felonia fiat reſolutio, vt infra dicetur, ergo nimirum ſi illa lex contractus coniuncta cum l. ſcripta debeat operari, vt ipſo iure feudum eo caſu reuertatur. vbi alias ſnia eſſet neceſſaria. & cum Bal. qui hanc ſniam tenuit, non habeat cō tradicentem, non vī ab eius opinione in practica diſcedendum vt tradit Rapha. Fulg. conſil. xxvj. & dicit Alex. in l. ij. in prin. col. iiij. verſ. in practica tamen tene mēti. ff. de vulg. ℘ magna eſt authoritas Bal. vbi non habet contradicentem. fuit enim virtus iuris noſtri ſecundum Lud. de Ro. cō ſil. cccclxxx. incip. in caſu propoſito. & de eo in pleriſq; conſiliis mirabiliter exclamat eius germanus Ange. Et præſertim, quia vt dicit author tractatus, in crimine hæreſis, ℘ æquiparatur crimini læſæ maieſtatis, vt ipſe in ſequentibus pluribus comprobat fundamentis, ita per ius canonicū ſtatutum fuit, & in æquiparatis per legem antiquā habet locum interpretatio paſsiua. allegat duas gl. fatis vulgares, ſed in terminis melius facit gl. vulga. in c. ſi poſtquā. §. fi. de elec. lib. vj. gl. in l. ij. C. de cura. furio. & late tradit Alex. in l. Centu-
5 rio. ff. de vulg. vbi per glo. alleg. † & alia iura pro quadrata cōcluſione firmat, quod ſtatuitur in vno æquiparatorum habere locum in reliquo ēt ſi materia ſit exorbitans a regulari diſpoſitione, vt in præmiſſa qōne. et melius adhuc facit ſingulā. tex. in l. his ſolis de reuo. dona. vbi probatur punctuaſiter fieri extēſionem pœnæ priuationis ipſo iure de caſu ad caſum propter illorum æquiparationē quod procedere videtur etiam ſi lex eſſet odioſa et vteretur dictione excluſiua tantum. gl. ſing. qua ibi ſumme. Saly. no. in l. fi. C. de reuo. dona. Mod. Papien. in authen. non licet. C. de libe. præte. vel exhæreda. & no. Ang. in l. lege Corne. ff. de iniur. cum ſi. & facit ēt optime c. cum dilecta. de confir. vtili vel inuti. vbi probatur ℘ etiam in exceptis poteſt fieri extenſio propter æquiparationem. & ideo licet caſus. c. cum ſecundum, ſit exceptus a communi regula propter æquiparationem, poteſt extendi ad caſus ſimiles.

Sed hiſce omnibus nō obſtantibus in ſecreto & veritate iuris, contraria cō cluſio tenenda eſt, & pro eius fundamento adducū tur tres regulæ quadratæ iuris. prima generalis
6 † ℘ videlicet vbi non apparet expreſſe pœnā priuationis ipſo iure impoſitā, ſemper interpretatio fit, vt in ipſa priuationis pœna imponenda, requiratur ſnīa, & non fiat ipſo iure, vt tradit glo. in c. quicunq;, in verbo innodetur de hæreti. lib. vj. gl. in c. in pœnis. de reg. iur. eo. lib. et in c. cupiētes. §. ſi vero, in verbo, præuentus. de elec. eod. lib. late Moder. Cano. in c. ſi diligenti. de fo. cōpe. & formalius Bald. in authē. qui ſemel. C. qūo & qñ iud. vbi dicit ℘ lex in dubio nō dī damnare quē ipſo iure, ſed per ſniam iudicis l. j. §. calumniatores. ff. ad turpil. ſubiiciens & fortius ℘ vbi lex diſponit quem priuari cā cognita priuationis, ēt ſi lex diceret priuari ipſo iure. tñ ſemper requiritur priuatiua ſnia, arg. l. de qua re. ff. de iud. et ſine dubioin iſta priuatione feudi requiritur cauſę cognitio. c. j. de feudo ſine culpa non amit. cū ſi. & ſequitur in terminis propriis pater veritatis Alex. conſil. cxxiiij. incip. omiſsis ſuperfluis. col. ij. vol. j. et noniſsime Iaſ. in l. iij. §. pe. ff. ℘ quiſq; iuris in alium ſtatue. & in confiſcatione ℘ non fiat ipſo iure, ſed per ſniam traditur textualiter in l. aufertur. §. in reatu. ff. de iur. fiſ. cum ſuis concor. prout late deducunt Doc. in l. poſt contractum. ff. de dona.

7 Secunda, & ſpecialis regula eſt † ℘ in crimine læſæ maieſtatis ipſo iure reus non perdit dominium bonorum, licet ſtatim interdicatur ei a lege adminiſtratio, et ideo antequā bona ex eo delicto cenſeantur fiſco quæſita, opus eſt ſententia. tex. eſt rotundus in l. quæſitum. ff. qui & a quibus manumiſ. lib. qui non poteſt calumniari quia punctualiter loquitur, ℘ ante ſentē tiam reus perduellionis remanet dominus bonorum. Aduerte ℘ illa lex quæſitum dicit in ratione dubitationis qm̄ dominus eſt, tamē poſtea decidit dominum qui cōmiſit crimen læſæ maieſtatis non poſſe manumittere, quod poſſet ſi eſſet dominus, ſaltem fauore libertatis, quæ eſt valde fauoṙabilis. l. libertas. ff. de reg. iur. ideo ille tex. nō bene probat, nec eſt formalis vt dicit author. Immo habes ℘ poſt commiſſum crimen bona a fiſco vendicantur. l. eorum. & l. fi. ff. ad l. Iul. maieſta. Ideo fiſcus erat dominus etiam ante ſententiam, adeo ℘ habetur ratio fructuum a die cōmiſsi criminis. glo. ſing. in auth. de inceſt. nup. in verſ. imminere. colla. ii. quam Bal. ponderat in marga. in ver. priuatio. & vide Barba. conſi. lxx. vbi Chriſtus. col. xviij. & ſeq. in iiij volu. alia vide quæ addidi ad d. l. quiſquis. P. Rebuffus. Et per illum tex. firmat Bar. in locis allegatis per authorē. & idem Bart. in l. poſt contractum. ff. de donat. dum alle. dic. l. quæſtum, allegantur etiam alia iura. l. fi. C. ad l. Iuliam maieſta. in verbo. punitus, & ibi firmant formaliter Cy. & Bar. expreſſe in d. l. q̄ſquis. Ioā. de Imo. & alij in d. l. poſt cōtractum, et cōmuniter Doct. in l. ex iudiciorum. ff. de publi. iudiciis. Ange. Are. etiam prædictam concluſionem firmat in tractatu maleficiorum ſuper glo. tu hai tradito la tua patria. et idem ſentit Maria. de Senis. in conſ. xxij. in j. volumi. hanc concluſionem formaliter
8 & per literas groſſas firmat etiam in feudo † ℘ propter crimen læſæ maieſtatis ipſo iure non reuertatur. Cardi. Florenti. in conſilio cxxviij. incip. in quæſtione quæ vertitur inter Andræam. j. colum. ad fin. & ſequen. & eſt communior ſententia, licet præfatus author voluerit contrarium aſſerere, & licet non haberemus Docto. firmantem hanc opinionem. tamen tex. in d. l. quæſitum, eſt ineuitabilis. & ideo ſuperflua eſt diſputatio & omnis dubitatio ex quo habemus text. vt dicit Bald. in l. cum antiquioribus. C. de iure deliber. & facit l. ancillæ. C. de fur. & ꝓpterea alibi dicit idem Bald. in quodam ſuo conſi. incipien. prę-ponitur. in ij. volumi. ℘ in cauſarum deciſiōnibus non per varias opiniones ſcribentium, ſed per fillicatas vias textuum incedendum eſt, vnde idem Bald. in capitu. j. §. iudices. de pace iuramen. firman. admonet iudices ne in dubio a tex. & a regula recedant, & ideo etiam contra communem opinionem permiſſum eſt iudicare ſi illa non

habet

habet casum legis, ita Anton.de Butr.in cap.tua nos. colum. ij. de vsur.refert & sequitur Barba. consil.x.volu.ij.& cum per legem ciuilem ita decisum sit secundum illam feudalis materia cum contrarium per feudales consuetudines non reperiatur cautum regulari debet.tex.singularis.in c. j.in fi.de feu.cogni. Quia perquirantur omnes feudales constitutiones,non reperiretur tex.qui decidat contrarium ergo lege ciuili vtendum est, secundum quam,vt prædixi, in crimine læsæ maiestatis est expressum reum perduellionis ante sententiam bonorum suorum retinere dominium.

9 **Tertia regula** in materia feudali traditur † ꝙ videlicet feudum propter feloniam commissam non reuertitur ipso iure ad dominum nisi conuicta culpa per sententiam.c.j.in princ.&.§.si vasallus. si de feud.fuerit controuer.inter domi.& agnat.vasal. & in c.j.de feudo sine culpa non amitten. non enim potest diuestire vasallum suum etiam Imperator & Rex quicunque, nisi causa cognita & conuicta culpa, quia licet principi Deus subiecerit leges, & tributa, non tamen subiecit ei conuentiones & consuetudines feudales quibus ligatur.& ita pulchre Bal.inquit in c.j.de natu.feu.per tex. ibi.& idem Bald.in l. princeps.ff. de legi.& in c.j. de proba. nam & Deus ex conuentione obligaretur: vt idē Bal.inquit.in l.j.ff.de pact.et ideo Panor.in c.quę in ecclesiarum,de consti.dicit ꝙ nō creditur verbis principis attestantis feudatarium delictum fecisse propter quod priuandus est, quia si id diceremus facile posset euacuare omnem contractum cum eo firmatum. quod esset contra.l.Cæsar.ff.de
10 publi. † in feudo enim est quidam contractus in quo vltro citroq; nascitur obligatio.c.de forma. xxij.q.v.& l.liber homo.ff.de verb.obli.& quia de natura feudi est vt non auferatur nisi cum causæ cognitione d.c.j. de feudo sine culpa non amit. secundum Panor.in d.c.quæ in ecclesiarum, cum quo ibi Moder. transeunt. & idem tradit in apostillis suis in cle. pastoralis. de re iudic.in fin.& Lud.Roma.cons.ecclij.incip.quæritur primo,ad fi.ideo Bald.signanter dicit. in c.j. de natura feu. ꝙ princeps non potest infringere feuda quæ concessit nisi conuicta culpa, & ꝙ consuetudo in hoc dat naturam & eam assignat contractibus feudalibus.& ideo refert de Imperatore Federico j.qui fecerat commune Papię comitem in certis castris ꝙ nec ipse nec eius successor possunt diuestire vasallum nisi conuicta culpa,& ideo signanter dixit Bal.in auth. omnes peregrini.C. commu. de succes.ꝙ ex quo consuetudo feudorum dictat ꝙ princeps non possit priuare vasallos nisi prius per pares iudicentur indigni.certe non poterit Imperator statuere contrarium, & quasi abusiuas facere
11 dignitates. † quia consuetudo quæ disponit in ipsum principem maiōr est ipso principe.idem Bal. in c.j.§.j.versi. quæro nunquid, de noua forma fidel.vbi etiam dicit ꝙ consuetudo feudorum censetur ius naturale, & elegantius Bal.in c.j.§.quia vidimus.versi.quæro nunquid Imperator.in tit.q feu.dare poss.decidit post gl.ꝙ Imperator non potest diuestire vasallum nisi conuicta culpa; assignat rationem,quia bonæ, & naturales consuetudines ligant principes; quia potentius est ius naturale ꝙ principatus, & quia in ore principis firmior debet esse veritas,alleg.in lib.Esdrę.et quia non decet principem reuocare suum beneficium.
12 ex quibus resultat firma conclusio, ꝙ nec † princeps supremus in materia feudati commissa felonia potest vasallum feudo priuare nisi per sententiam conuicta culpa, & hoc propter legem contractus,qua ipse ligatur, & vltra traditur pro regula,ꝙ vbicunque in feudis fit mentio de amissione feudi propter feloniam, intelligitur culpa conuicta,& in iudiciario ordine,& non aliter.ita signanter Bald.in c.cæterū.de iudi.Idem Doc.in §.quicunq;,de pace tenen.per tex.ibi.refert & sequitur Ioan. Baptista de sancto Seue. in repe.c.j. de feu.cogniti.quod indubitanter procedit respectu agnatorum, quia illi nunquam priuantur nisi per sententiam probata & conuicta culpa. ita signanter Bal.dicit.in c.j.§.nulla . per quos fiat inuestit . vbi dicit vnum quod est magis singulare, quod ad priuationem feudi requiratur exautoratio de inuestiendo,vt si per annulum fuerit inuestitus, deannuletur; sicut in clerico antequam possit puniri per secularē iudicem,degradatio,& in milite exautoratio,quia opus est actu retro simili.al leg.l.ab emptione.ff. de pac. cum simi. quod expressius firmat & exclamat Ioan. Bapti. in suo commen.d.c.j.de feu.cogni.ex quo sequitur ꝙ antequam deinuestiatur vasallus non censetur feudū reuersum ad dominum.

Succedit nunc ꝙ cum habeamus tres regulas quadratas iuris prælibatas quę etiam loquuntur in Imperatore quando felonia contra eum commissa est, habemus intentionem fundatam.vt tradit gl.ordinaria in rub. de regul. iur.in vj.Bar.in l.quoties.ff.qui satisda cog.& in l.ij.col.ij.ad fi.ff.si quis in ius voc.non ierit.Bal. in c.j.col.iij.de alie.iud.mutan.cau.facta. Panor. in rub.extra vt lite non cont.& bene probat tex. in l.suus quoq;.ver.puto.ff.de hære.insti.& in c. venerabilibus.§.fi.vers.potest quoque.de senten. excom. lib. vj. quibus iuribus trita est doctrina
13 † ꝙ habens pro se regulam dicitur intentionē habere fundatam,adeo quod dicens aliquem casum excipi a regula teneretur præcise illum probare. & hoc est quod dicebat Spe.in tit.de offic.iudi.§. viij.versic.v.quod stare omnino debemus regulæ qñ casus aliter non reperitur exceptuatus,& propterea signanter dicit Ioan. An.in c.salubriter de vsu. ꝙ nunquam a regula textuali debet discedi per aliquam exceptionem nisi expresse ostendatur text.pro limitatione regulæ. & probatur formaliter in c.ij.de coniugio leproso.& in ca.sane. xv.q.iij.vnde regulæ tenaciter inhærendum est, sicut Bononienses adhærent carocio.ita gl.singularis licet vulga. in l. omnis diffinitio.ff.de regu. iur.& Bal.in c.j.§.iudices,de pace iuramē.firmā. admoneo inquit vos iudices ne in dubio a tex. et a regula recedatis.& idē Bal.in l.j.C.de sac.san. eccle. in versi.sed quęro quid in deportate. & in l.si tutor.C.de seruo pigno.dato manumisso. dicit ꝙ tenaciter regulis inhærere debemus, nisi aliquid

quid ſpecialiter & expreſſe inueniatur. & idem Salyc. in l. ſi hominem. ff. mandati. vbi inuehit cõtra dimittentes regulas. niſi pro limitatione habeant tex. & ideo cum Bal. voluerit ſine tex. formare exceptionem crimine læſæ maieſtatis, retorquendum eſt in eum, quod ipſe dicit de glo. in l. rei publicæ. ff. ex quibus cauſis maio. quod ipſe loquitur ex capite ſuo, quia ſine lege. & ideo Ant. de But. de Bald. dicit in c. conſultationibus. de iure patro. ꝙ plerunque dicta Bald. carent neruo rationis. & legis & ideo non eſt illis multum adhęrendum. præſertim cum ipſe dicat expreſſe contra tex. formales iuris, & etiam vt per præmiſſa patet, ꝙ aliter ſenſit in multis locis. & in effectu iſta eſt vera & indubitata concluſio, quidquid dixerit author tractatus, ſalua pace dixerimus. Nec obſtant fundamenta quę pro contraria parte fuerunt adducta. Et primo dum allegatur capitulum, cum
14 ſecundum de hæreticis. † Reſpondetur ꝙ anteq̃ in æquiparatis paſsiua extenſio locum habeat, requiritur ꝙ æquiparatio ſit facta per modum regulæ. ita tradit eleganter Matthæus de matheſi. in tractatu extenſionis, quem ſequitur Areti. in. §. ius ciuile, inſtitu. de iure naturali gentium vel ciui. Decius nouiſsime in c. translato. de conſti. Or vt infra dicetur crimen læſæ maieſtatis & hæreſis non æquiparantur per modum regule. Secundo reſpondetur & peremptorie ꝙ in pœnis quæ impo nuntur ipſo iure, illa extenſio paſsiua æquiparatorum non habet locum etiam propter identitatem rationis. ita ſignanter voluit Ioan. And. in regula odia, de reg. iur. in vj. firmat & ſequitur Bald. in l. de quibus. vj. col. ff. de leg. & expreſſe in crimine læſæ maieſtatis tradit Soci. conſ. cclxxv. incip. in cauſa fratrum ad fi. v. col. in ij. parte. Tertio reſpõdetur quod deberet eſſe æquiparatio facta per omnia, ita ꝙ omnino eadem militaret ratio, antequam fiat extenſio pœnę, ita glo. not. in c. j. in verbo. ſane, de voto in vj. & in c. conſtitutus, in verſ. prorogamus. de reg. eo. lib. & firmat expreſſe in hoc crimine Sozi. in conſil. allegan. ſed vt infra dicetur non eſt æquiparatio per omnia inter hæc duo crimina, ſed eſt longum diſcrimen. igitur &c.

Quarto & peremptorie quia ſpecialiter contrarium reperiiur deciſum per ius ciuile in d. l.
15 quæſitum, quæ loquitur in caſu indiuiduo. † & ſic vtrunq; ius debet obſeruari in foro ſuo, nec enim ius canonicum etiam expreſſe legem ciuilem corrigere poſſet, niſi in concernentibus forum animę, vt late traditur in c. fi. de præſcrip. per glo. in regula poſſeſſor. de reg. iur. in vj. glo. in c. ij. de arbi. in vj. Doct. communiter in c. cum eſſes, de teſtamẽ. Nec obſtat c. primum de noui ope. nunc. vbi traditur ꝙ ius ciuile dubium per ius canonicum declaratur, nam minor deficit, quia cum habeamus caſum legis rotundum, quæ non reperitur aliquatenus correcta per aliam legem nouam, non eſt dubium, & hoc eſt quod dicit glo. ſingularis in authen. de non eligendo ſecundo nubentes. §. j. col. ij. quæ dicit ꝙ ſuperuacuo dubitabat Imperator, cum eſſet caſus legis allega. l. ancillæ. C. de fur. quare ſublatum eſt fundamentum principale authoris in hac materia. Nec obſtat authoritas Io. And. et aliorum, quia dicendum eſt cum Augu. in cano. ego ſolis ix. diſtin. &c. Et cum text. in. §. ſed neque ex multitudine authorũ l. j. C. de vete.
16 iure enuclean. † & quia in dicente nõ authoritas ſed ratio ponderanda eſt. vt dicit Hiero. ſuper Hieremiam & probatur in cano. ſecundũ. xix. diſtin. vnde dicit Card. in conſil. lxxviij. ꝙ nunquã Io. And. voluit in opinione cedere niſi inquantum vrgebat ratio. & habemus contra eum autoritatem Barto. quæ non eſt minoris ponderis, immo longe maioris in foro Cæſa. in quo eius opinio vt idolũ ſolet adorari vt refert pulchre Bal. de eo. & Rap. Cuma. in authen. niſi breuiores. C. de ſentẽ. ex breuiculo recitandis. & dicit Ang. conſi. cciij. ꝙ tremens auderet dicere contra opinionem Bart. cum fuerit lucerna & ſpeculum iuris, & refert Ioan. Bapt. de ſancto Seuerino in tracta. de modo ſtudendi ꝙ opinio Bar. in foro deficientibus legibus obſeruatur pro textu, & multa de eo commemorat Fran. de Curte in conſi. lvj. col. iiij. quę opinio melius eſt fundata, quam etiam tenuit Bald. vt dixi, qui non eſt modicæ authoritatis; tenuerunt etiam plures alij Doct. legiſtæ ſupradicti, ita vt communior ſit, quibus magis ſtandum eſt in prato Cæſaris & in his qui ſunt iuris ciuilis argu. glo. ſingularis in cano. vt veterum ix. diſt. & expreſſe Philip. Dec. in c. j. de conſti. dicit per illam gloſſ. ꝙ magis opinioni Bart. in iure ciuili ſtandum eſt q̃ opinioni. Ioan. Andrę. & econtra. Ad ſecundum
17 fundamentum † quod videlicet in feudo ſit ſpeciale vt bona vaſalli committentis ipſo iure applicentur fiſco, eo, quia dupliciter principis perſona offenditur, & quia facilius aufertur dominiũ vtile q̃ directum, eo, ꝙ quælibet res facile ad primęuã naturam redeat, reſpondetur ꝙ iſtud fundamentũ eſt valde debile, primo, quia pro iſta limitatione non allegatur aliquis tex. expreſſus, nec in ſimili, quod tamen eſſet neceſſarium attento ꝙ habemus regulas in contrarium. Secundo dominus feudi eſt opus ꝙ deligat ex qua cauſa velit feudũ acquirere. nam reſpectu fiſci pœna dicitur cauſa lucratiua. pariter reuerſio feudi reſpectu domini feudalis, licet propter vltionem iniuriæ reuertatur ad dominum, quia nihil ſibi abeſt de pœna, quod dicatur eſſe cauſa lucratiua, probatur in l. multarum, ibi compendia de modo multarum. C. & ex ratione legis in ſumma. & l. quod placuit, de iure fiſci. ff. & in rub. C. de pœnis fiſcalibus creditores præferri. lib. x. & eſt text. in authen. de nup. §. ſi vero altera colla. iiij. in reuerſione autem feudi ad dominum licet non proprie cauſa lucratiua dicatur, dicitur tamen quaſi lucratiua, vt dicimus in actione noxali. l. apud. Celſum. §. ſi quis autẽ. ff. de dolo mali & metus exceptione quę omnino. vt ibi tra-
18 ditur. æquiparatur cauſæ lucratiuæ. † Quia ſuccedit in delictis duas cauſas lucratiuas in confiſcatione concurrere nõ poſſe, vt expreſſe tradit Bar. in l. Mæuius. §. duorum teſtamẽtis. de le. ij. & propterea licet duplex qualitas concurrens in perſona offenſa delictum aggrauare videatur, quod & ex lege feudi & ex lege ciuili puniri poteſt, tamẽ quia illa duplex qualitas non reponit delictum in diuerſis ſpeciebus, & vbi ita eſſet vna lege duntaxat,

taxat, cum ex vtraque executio quantum ad priuationem feudi fieri non possit, agendum est iuxta tradita in l. senatus. ff. de accusa. vbi Bart. & in l. nunq̃ plura. ff. de priua. delictis, & in l. si gemina. ff. arbo. fur. cesarum. Salyc. plene in l. qui de crimine. C. qui accu. non pos. Bal. in l. qui sepulchra. C. de sepul. viola. vbi dicit quod duplici lege pœna in executione imponi non potest. alleg. l. prætor edixit. §. j. ff. de iniurijs. & idem tradunt communiter scriben. in l. quicunque C. de ser. fugi. & coadiuuatur ex regula tradita in l. in numerationibus. ff. de solu. & in l. iij. §. ex pluribus. ff. de ac-
19 qui. pos. vbi traditur † q̃ ex pluribus causis eodẽ vel diuersis temporibus concurrentibus dominiũ eiusdem rei quæri non potest, & præsertim in causis lucratiuis quarum prohibitus est concursus l. inter stipulantẽ. §. pe. ff. de ver. obli. vbi late Doc. qui alleg. concor. & sic concluditur q̃ necesse est ex altera duntaxat & non ex vtraque coniuncta inferri debere ad perditionem & confiscationem bonorum feudalium. Or quælibet causa separata', vt dictum est, illud non operatur. igitur &c. immo & si vtraque concurrere posset, non reperitur iure cautũ, q̃ cõcursus duplicis causæ operetur priuationẽ dominij ipso iure, & pœna priuationis ipso iure nunquam imponitur nisi in casibus a iure expressis, ita text. formalis ad propositum in auth. de non eligendo secundo nubentes. §. cum igitur, ver. sin autem non valuerit, ibi, nec quælibet est lex aliquid tale dices. col. ij. quẽ ponderat Bal. in auth. ex testamento. C. de secun. nup. & bonus tex. in l. & si quis. §. diuus autẽ. ff. de religi. & sum. fune. glo. quam ibi Panor. dicit singularem in cap.
20 fi. de iure patro. † & multa congerunt Moder. in c. querelam, de iureiur. quæ videri possunt. immo placet retorquere fundamentum adductum per authorem cõ tra eum, nam dum ipse se fundat in lege contractus feudalis, illa (vt supra pluribus rationibus comprobatum est) operatur, vt dominus sit obligatus vasallo ad non difuestiendum, nisi culpa conuicta, & maiorem causæ cognitionem adhibere teneatur propter legem contractus feudalis cui subijcitur, & sic anteq̃ ad eam priuationem deueniat, ad causæ cognitionem adhibendam maioti vinculo est astrictus, vt supra late dictum fuit, etiam in Imperatore contra quem non est dubiũ, quin quis incurrat læsæ maiestatis crimen. Nec obstant iura quæ vltra authorem supra deduxi, q̃ videlicet in pœna priuationis fit extensio propter rationis identitatem, nam, vt supra dictum est, hoc non habet locum in pœna priuationis quę ipso iure imponitur. & iura allegata loquuntur in reuocatione donationis, quæ fit per viam actionis tum etiam quia non militat, vt in sequentibus dicetur, omnino eadem ratio in vtroque crimine, hæresis videlicet, & læsæ maiestatis, cum longe grauius sit diuina q̃ humanam offendere maiestatem, vt infra subijcietur, tum etiam quia inducetur correctio. l. quæsitum. & in correctorijs etiã
21 ex identitate rationis non debet † fieri extensio. glo. in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. late Doct. in l. si constante, ad princi. ff. soluto matrimo. & facit glo. in cap. cupientes. §. quod si per viginti. de electio. lib. vj. cum similibus. Non obstat pariter aliud fundamentum eiusdem authoris, dum dicit q̃ res de facili reuertitur &c. nam licet suam rationem comprobet Alexand. quem ipse non allegat in l. cum mulier. ff. solu. matrimo. vbi voluit q̃ in materia feudali in qua agitur de amissione dominij vtilis solum, facile fit extensio, quia facilis est reuersio &c. tamen salua pace tanti Docto. dixerim, confunditur ex doctrina singulari Bart. in l. ij. C. de fund. patrimo. lib. xj. vbi dicit q̃ ita dificilis est ablatio vel priuatio dominij vtilis sicut directi. & exclamant omnes in l. Gallus. §. quid si tantũ. ff. de lib. & posthu. & per illud dictum Bar. reprobat dictum Alexan. Iaf. de Mayno. in l. cum quidam. ad fi. iiij. col. ff. de libe. & posthu. ex quibus omnibus præmissis quadrata sequitur conclusio, q̃ etiam in crimine læsæ maiestatis commisso contra principem dominum feudi, feudum non reuertitur ad dominum feudi, ipso iure, sed requiritur sententia, quod præsertim respectu agnatorum, vt supra dixi allegando Bald. in. §. nulla. in fin. titu. per quos fiat inuestitura, non habet aliquod dubium, & ita intrepide tenendum puto quidquid dixerit author.

22 Ex quibus etiam correlarie infertur † q̃ cum requiratur sentẽtia ad priuationem feudi etiam si delictum esset notorium non poterat procedi ad executionem, licet enim dicat Inno. in c. ex parte. de verb. signi. q̃ in notorijs debet potius procedi exequendo q̃ condemnando, & Bald. in c. ad nostram, tertio, de iureiuran. dicit q̃ in notorijs ordo est ordinem non seruare, tamen antequam ad id deueniatur, & pœna censeatur imposita, requiritur q̃ super illo notorio interueniat sententia vsque adeo q̃ notorium non sufficit, vbi requiritur sententia maxime in materia priuationis, ita expresse in materia feudali tradit Bal. per tex. ibi in c. vnico. qualiter dominus feudi proprietate priuetur, vbi dicit formaliter notorium non haberi pro sententia, & in materia criminali q̃ requiratur sententia, nec sufficiat notorium expresse dicit Bal. in l. fi. per illum text. C. de male. Et ideo dicebat Bald. in l. si maritus. C. de do. inter vir. & vxo. & in l. nam ita diuus. ff. de adop. & in l. cum fratrem. C. de his qui
23 bus vt indig. q̃ † licet episcopus sit notorius homicida, non tamen debet deponi sine sententia & iuris ordine non seruato, & dicit Bal. in c. ad nostrã: in iij. col. de iureiuran. q̃ etiam in notorijs pars est citanda, & sententia est ferenda, q̃ in eis etiam requiritur talis qualis causæ cognitio, quia sententia debet ferri de facto, ad quod allegat, capit. cum sit romana. de appella. Et l. ea quidem. C. de accusa. Et pro hac opinione mea vltra prædicta adduco gloss. communiter approbatam in c. euidentia. de accusa. quæ expresse dicit q̃ super notorio sententia est ferenda, & idem dicit Bald. in l. cum fratrem, prælegata, & firmant Moder. in l. si vero. in. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satis. cogan. & Ang. multum not. in l. libertas. in. §. fin. ff. de sta. homi. vbi dixit q̃ si statutum dicit q̃ condemnatus de malefitio possit impune occidi quærit quid si non est condemnatus, sed cri-

men

men eſt notorium, an poterit impune occidi, & dicit videtur ꝙ ſic, quia notorium æquiparatur ſententiæ, vt in l. emptorē, in princ. ff. de act. emptio. vnde in notorijs proceditur executiue. id eſt potēſt incipi ab executione, vt in l. ictus fuſtium. ff. de his qui not. infamia. et no. Inno. in c. ſtatuimus. de offic. deleg. & in c. ex parte in Chriſto. de verbo. ſigni. veritas tamen eſt in contrariū, dicit ibi Ange. quia hoc notorium non æquiperatur ſententiæ, & dicit ꝙ pro hoc eſt caſus in l. quicunque. quæ eſt lex fina. C. de maleſi. & mathe. quod dicit eſſe notorium, pro quo facit quod voluit Bald. in l. presbyteri. 1a prima in iij. col. ibi ſecundo quæ-
24 ro. C. de epiſco. & cleri. † vbi dicit ꝙ licet iudici ſit notorium, tamen non procedit ad condemnationem, niſi citet, quod dictum refert Fely. in cap. cum olim. in viij. col. poſt me. de re iudi. & vltra adduco deciſionem Bar. in l. decem. ff. de verbo. oblig. Ludo. de Roma, & Iacob. in l. fina. ad prin. ff. ſi cer. peta. vbi dicunt quod licet non ſit opus diſcuſsione, vbi notorium eſt debitorem non eſſe ſoluendo, tamen requiritur ſententia, per q̄m declaretur ita eſſe, & adduco tex. ſingularem quem nullus Moder. allegat in c. cum dilectis. §. his igitur, de purga. cano. in verbo nimirum ſi crimen notorium exiſtebat, non erat illi indicenda purgatio, ſed in eum condemnationis ſententia promulgata. & ibi lucerna iuris canonici Ioan. And. dicit not. ꝙ hic eſt tex. ꝙ etiam in notorijs ferenda eſt ſententia diffinitiua. nec ſufficit ſolum præceptum iudicis, etiam ſi reus confiteatur ſtatim, ex quo deſtruitur altera concluſio authoris, dum dicebat ꝙ confeſsio operabatur effectum ſenten-
25 tiæ vt bona cenſerentur confiſcata ipſo iure. † nā & in pœnis ſecum trahentibus executionem, confeſsio non ſufficit, vbi requiritur ſententia, vt tradit glo. in c. ſuper eo, in princi. de teſt. & in c. denique, de excep. & probatur in l. iij. §. lege. ff. de teſti. & in l. qui ad ſtatum. ff. de pœnis. & in l. qui iudicio. ff. de bonis eorum qui mortem ſibi conſciuerunt. & in l. ſi confeſſus, vbi Barto. plene. ff. de cuſto. reo. & Spe. & Bal. quos allegat author, nūq̄m dixerunt illud ad quod ipſe eos allegat, ſed loquūtur duntaxat quod ratione confeſsionis pœna efficitur tranſitoria ad hæredes, ſed ꝙ propterea bona ipſo iure confiſcentur ſine ſententia, nunq̄m dixerunt aliquid & infideliter referuntur per authorem tractatus, ſalua ſua dixerimus honorificētia, vt verbis vtar text. in cano. neq; ix. diſtinctione.

SVMMARIVM.

1 *Feudum an dicatur nouum vel antiquum, ſi vaſallus feudo priuatus ipſum recuperet.*
Debita per propoſitionem reformata non amplius cenſenda ſunt hæreditaria.
2 *Res ſemel alienata & per hæredem recuperata, penes ipſum eſſe cenſetur ex noua cauſa.*
Aedificium radicitus deſtructum, ſi reædificetur, omnino nouum dicetur.
3 *Princeps rem ſuam infeudando de nouo, legem quam vult dicere poteſt.*
Feudum iuxta principis voluntatem regulari debet.
4 *verba quæ in conceſsionibus principum ponuntur, plenè intelligi debent.*
Reſtituere quid ſit.
5 *Reſtitutio quæ fit ad bona, eſt pleniſſime interpretanda.*
6 *Princeps facere poteſt vt factum pro non facto habeatur.*
7 *Feudum quod reſtituitur, ex quadam ſubrogatione antiquum eſſe cenſetur.*
8 *Feuda quo ad alienationem ad inſtar rerum patrimonialium ſunt redacta.*

Quæſtio. II.

1 SECVNDA quæſtio quæ ſe examinandam offert eſt, † num videlicet ſi vaſallus feudo priuatus fuerit, & poſtea reſtitutus, feudum recuperatum dicatur nouum vel antiquum. in qua quæſtione author tractatus allegat iura ad vtranq; partem. & ſatis plene tangit materiam. ſed ego conſiderandum puto, an videlicet feudum fuerit veraciter acquiſitum domino per realem apprehenſionem poſt ſententiam, latam etiam ex veris probationibus, & tunc ſi per viam gratiæ fieret reſtitutio cum alteratione qualitatum ſubſtantialium, & non conſtaret ex verbis ꝙ princeps velit iure feudi antiqui concedere, tunc ſine dubio procederet authoris concluſio per iura quæ ipſe adducit. vltra q̄ facit quod ſingulariter dicit Ang. in conſi. xxxj. incip. dom. Philippus, vbi pulchre dicit ꝙ debita reformata per compoſitionem non dicuntur amplius hæreditaria, quia renouata cauſa nō dicitur hæreditaria, & ſic primæua. allega. l. cum hæreditas. ff. ad Trebel. & idem tradit pulchre Aretinus in conſ. clxviij. inci. in quæſtione propoſita, col. pen. & facit bene text. in l. ſi a me. ff. ad l. falc. quam author ſequenti quæſtione ad aliud propoſitum allegat. vbi
2 probatur † ꝙ res ſemel alienata, recuperata per hæredem, dicitur eſſe penes eum ex noua cauſa, eo quod ſemel exiuiſſet dominiū ſuum & ibi Bar. & Alexan. inferunt ad quæſtionē de emphyteuta alienante & poſtea recuperante &c. & optime quadrant tradita per Bal. & alios in l. ab emptione. ff. de pactis. quam Ioan. Raynaldi pro hac opinione adduxit. vbi dicunt quod vbi eſt ſemel facta traditio & translatum dominiū, ſi poſt diſoluatur ille contractus, cenſetur eſſe nouus contractus, vt & noua gabella debeatur, & ita etiam tradit Bald. in l. ſi prædium. C. de ædiliti. actio, Bald. & Angel. in l. iuriſgētium. §. adeo. ff. de pactis. & idē Bal. & Saly. in l. ij. C. quando liceat ab emptione diſcedere cum ſimilibus. Et in ſimili ſolet dici ꝙ

quando

quando ædificium omnino deſtructum eſt, tunc dicetur, ſi reædificetur, omnino nouum ædificium, vt late tradit Iaſ. in l. ius ciuile. allegata per authorem. & latius in repetitione l. quominus. ff. de fluminibus. & præmiſſa ſine ſcrupulo procedunt, quando princeps non eſt vſus verbo, reſtituo. ſed ſi verbo reſtituo, vſusfuerit, tunc etiam poſt apprenſionem feudum dicitur antiquum. Ad hoc di-
3 cendum moueor primum † q̃ princeps infeudando rem etiam de nouo, poteſt dicere legem quam voluerit, & ſecundum eius voluntatem regulabitur natura feudi, vt pulchre Bal. inquit in conſi. inci. ſanctiſsima & illuſtriſsima regina, quod eſt poſitum inter conſilia Ang. conſi. cx. idem Bald. in c. j. de alienatione feudi paterni. & in c. j. in pe. col. an agnatus vel filius. Iacob. Albe. poſt Iacob. ardiſo. in c. j. de vaſallo decrepitæ ætatis. & in c. j. de gradibus ſuccedendi in feudo. tenuit etiã hãc opinionem Andrę. de Ieſer. in cap. primo de contro. feudi apud pares terminanda, eam etiam ſequitur Marti. Lauden. & Card. Mediolanen. in cap. j. de aliena. feudi paterni. Alex. conſil. xxx. incip. quoniam omne datum optimum. col. ij. vol. j. & conſil. lvj. incip. perſpectis. xiiij. col. in iiij. volu. & conſi. x. circa. x. colum. v. volu. Franc. de Aret. cõſil penu. in l. ſi mihi, & Titio. ff. de verbo. obliga. in quibus locis late concludunt, ſecundum principis voluntatem feudum regulari debere, vt etiam ſi ſit nouum ex voluntate principis poſsit haberi pro antiquo, nimirum, quia princeps poteſt immutare ſubſtantiam actus, vt dicit glo. ſing. in c. j. de capell. monacho. in vj. ad eam autem voluntatem principis colligendam, maxime verborum tenorem, & vim conſiderare debemus & ſecundum verba diſpoſitionem regulare, vt per multa fundamenta, quæ referre laborioſum eſſet, com probati Franciſ. de Curte conſi. xlviij. & conſil.
4 xlix. vbi pleniſsime loquitur. † & verba maxime in principium conceſsionis appoſita, debent plene intelligi l. ſi. de prep. agentium in rebus. lib. xij. l. ſi quando. de bonis vacantibus. lib. x. C. ſuccedit nunc q̃ verbum reſtituo. ex ſua propria ſignificatione ſignificat repoſitionem in priſtinum ſtatum omnino. textus quadratus in l. ſecunda. §. reſtitutus. ibi, reſtituere videtur qui in priſtinum ſtatum reducit, ff. ne quid in loco publico, & tex. aureus in l. videamus. §. in fauiana. ff. de vſuris dicit q̃ pleniſsimam ſignificationem habet verbũ, reſtituere, vt pro non facto actus reſtitutus habeatur, vt per reſtitutionem caſus pro non aduento reputari debeat, & facit vulga. l. qđ ſi minor. §. reſtitutio. ff. de mino. & tex. in l. prima in fi. C. de ſenten. paſ. & reſti. & in l. princeps. ff. de verbo. ſigni. et in. §. cum autem, ibi reſtituti fuerint, inſti. qui. modis ius patrie poteſta. ſoluitur. & in l. ſecunda ff. de natal. reſtituen. & in l. j. C. de iure aureorum annullorum, verbum enim reſtitutio, latiſsime patet. l. reſtituere. ff. de verborum ſignificatio. l. in condemnatione. §. primo. & l. cum prætor. §. j. eo. titu. & facit capitu. venerabili. in verbo, plena rie. de officio delega. & text. in capitu. piſanis. de reſtitutione ſpoliatorum & melior text. in l. Luci-
5 us. §. primo ff. de adminiſtra. tutorum, vbi † reſtitutio facta ad bona pleniſsime interpretatur, vt extendatur etiam ad actiones quæ nunqnam fuerunt in bonis, & tradit Bart. in l. fi. C. de ſen. paſ. vbi dicit q̃ pleniſsime debet. reſtitutio interpretari. Angel. & Moder. in l. fin ff. de conſtitu. principum. et pulchre Anto. de But. conſil. xx. colum. prima. Sique cum verba præmiſſa habeant plenã ſignificationem remittendi omnia in priſtinũ ſtatum, princeps illis vtendo nouiter non concedere, ſed priſtinam inueſtiturã ſuſcitare voluit, quia cum ſecundum verba prę ſumatur eius mens, conſtat q̃ de nouo voluit concedere, quod maxime procedit vbi ſunt appoſita verba, prout tui anteceſſores tenuerunt, quæ verba faciunt vt princeps iure feudi antiqui concedere voluerit, vt late deducunt ſcriben. in locis allega. & pro hac opinione eſt honus text. coniuncta glo. in l. filio quem pater. ff. de lib. & poſth. ibi, ſed antiqui redditus & ibi ponderant omnes Docto. & bonus tex. coniuncta glo. & ibi ponderat Paul. de Caſt. in l. peculium. §. ſi ære. ff. de peculio. & omnes poſt glo. in dicta l. qnod dicitur, allegata per authorem. ff. de impenſis in rebus dotalibus factis, & probatur in dicta l. filio, de liberis, & poſthumis, q̃ etiam vbi facta eſſet executio habeat locum maxima præmiſſa, nam ibi loquitur tex. de filio emancipato, qui reuera exiuerat patriam poteſtatem, & effectualiter, & tamen ſi arrogetur, dicit tex. q̃ non de nouo in patriam poteſtatẽ aſſumi, ſed antiquæ patrię poteſtati redditus videtur; & tamen non eſt dubium quin omnino ſemel exiuiſſe, et ita in propoſito eſto quod res feudales omnino per apprehẽſionem reuerſæ eſſent ad principem, tamen reſtituendo non de nouo dediſſe, ſed ablatum feudum reddidiſſe videtur, maxime quãdo vtitur verbo, reſtituo, quod habet hanc plenam ſignificationẽ. Nec obſtat l. ab emptione. ff. de pactis. in qua eſt fundata opinio Ioan. Raynaudi, quem allegat author contra, nam reſpondetur q̃ princeps poteſt hic facere & fingere in materia feudali etiam nouum feudum haberi pro antiquo, immo vt dictum eſt per verbum, reſtituo, videtur velle q̃ confiſca-
6 tio habeatur pro non facta, † & non eſt dubium quin princeps poſsit ẽt quantum ad effectus præteritos facere quod factum pro non facto habeatur. glo. ſingularis in clemen. j. in verbo, pro infectis. de immuuita. eccleſia. text. in cap. is qui. de ſponſali. & matrimo. & text. in clemen. prima de conceſsio. præben. in fi. quare concludendum puto q̃ quando princeps vtitur verbo, reſtituo quod pleniſsimam habet ſignificationem, vt infra latius dicetur in quarta quæſtione, adijciendo maxime hæc verba, prout tui anteceſſores. feudum reſtitutum etiam poſt apprehenſionem cenſendum eſſe feudum antiquum & non nouum, & maxime quando apprehenſio non fuit effectualis per incorporationem, nec aliquid facit reſeruatio quæ fieret per principem in aliquibus iuribus. quia licet ſpecialiter aliquid fuerit reſeruatum, non per hoc derogatum videtur alijs qualitatibus, quæ alio modo & alia via includuntur, vt not. dicit Saly. in l. de crimine. in ij. oppo. per illum tex. C. de accuſatio. facit tex. in l. prima. & quod ibi not. Bal.

C. de

C. de diuer. reſcript. vnde Doct. in reſtitutione lo-
7 quentes dicunt† quod feudum reſtitutum cenſetur eſſe antiquum ex quadam ſubrogatione. quia de iure quando vna res ſubrogatur in locum alterius, quamuis in aliquo diſcrepet, in alijs ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur. ita ſignanter tradit Paulus de Caſtro in conſilio. cxxix. incipiens placet mihi. circa principium ſecundæ colum. & vltra præmiſſa allegat deciſionem magis expreſſam, Sozi. in l. Gallus. §. etiam ſi parente. ff. de liber. & poſthumis. vbi formaliter dicit quod licet apponatur aliquod pactum contra naturam feudi in inueſtitura, tunc alteratur natura feudi conſecutiui pacti duntaxat, & non in alijs. & ibi alleg. optima iura. nec eſt verũ ꝙ verba appoſita in reſtitutione, pro te, ſucceſſoribus tuis, & habentibus cauſam a te, alterent feudi naturam, quia illa verba in nullo alterant naturam feudi, quippe cum ex conſuetudine generali Franciæ, de qua in ſequenti quæſtione late dice-
8 tur† feuda quantum ad alienationem ſint redacta ad inſtar rerum patrimonialium, expreſsio eius quod tacite inerat per conſuetudinem non alteřat naturam feudi, nec aliquid immutat l. fina. C. de fideiuſſoribus, not. in l. cum quo. ff. ſi certum peta. & late legitur & notatur. in l. tertia. ff. de lega. primo. & ita hac ratione in ſimili concludebant conſulendo de verbis pro ſe & deſcendentibus in infinitum &c. Iaſo. de Mayno, & Ambroſius de opizo. in cauſa illorum de Beccaria, prout eos refert conſuluiſſe. ita vt prædictum eſt collegium Bononien. in conſilio ſuo poſito inter conſi. Franciſ. de Curte. conſi. 1. ad principium ſextæ colum. vbi etiam approbat præmiſſam maximam, quare illa verba exprimentia quod ex natura rei inerat, non potuerunt naturam feudi alterare, immo remanſit reuera feudum antiquum. Nec obſt. arg. de adiectione qualitatis, quia vt ſupra dixi non operatur vltra conſequutiua pacti. nec impedit quo minus in alijs fortiatur naturam antiqui feudi. & ita concludo.

SVMMARIVM.

1 *Bona eius qui crimen læſæ maieſtatis commiſit ſubiecta reſtitutioni fideicommiſſi, an veniant in confiſcationem.*

2 *Alienare prohibitus, an poſſit delinquendo bona fideicommiſſo ſubiecta in fiſcum transferre.*

3 *Vaſallus ita teſtari poteſt de bonis feudalibus atque de allodialibus.*

4 *Vaſallus qui ſubinfeudauit alteri ſi felloniam committat, an feudum reuertatur ad dominum.*

5 *Delictum vaſalli commiſſum in perſonam domini quando agnatis præiudicet.*

6 *Vaſallus legem contractus feudalis euertere non poteſt.*

7 *Contractus feudalis eſt innominatus, à conſuetudine & non à iure ciuili inuentus.*

8 *Sententia contra condemnatum lata quando ſubſtitutis noceat, & aliis ius prætendentibus.*

Quæſtio. III.

1 ERTIA quæſtio quæ in hac materia proponitur eſt.† nam ſi bona committentis crimen læſæ maieſtatis ſint ſubiecta reſtitutioni fideicommiſſi, venient in confiſcationem. in qua queſtione tenuiſſe loquutus eſt author, ſalua ſua pace dixerim. primum adduxit in medium ꝙ in crimine læſæ maieſtatis quæ non poſſunt tranſire in hæredem extranenum, tranſeant in fiſcum, & allegat aliqua iura quæ faciunt formaliter in contrarium, nam eſt tex. formalis in l. eos. ad l. Iul. maieſt. ff. quæ non reperitur in hoc correcta, qui vult per literas groſſas iura patronatus quæ non tranſeunt in hæredem extranenum, non tranſire in fiſcum in crimine læſę maieſtatis, et eſt text. rotũdus in l. iura. ff. de iure patronatus. bene verũ eſt ꝙ dicte leges quæ dicebant iura patronatus reſeruari filijs, ſunt hodie correctæ, eo quia filij ſint effecti incapaces per l. quiſquis. & ita loquitur glo. in his legibus, & etiam Bart. ſed ꝙ tranſeant in fiſcum non eſt verum immo potius liberarentur liberti a iure patronatus, ita formaliter tradit Bal. quem ibi ſequitur Alexan. in apoſtilis, in illa l. j. C. de bo. liber. & ſequitur ibi Saly. quando videlicet tale ius patronatus non proueniebat ex perſona patris delinquẽtis, ſed ex ꝑſona anteceſſorũ. & eſt lata differẽtia inter illa iura patronatus q̃ nõ poſſunt filijs incapacibus acquiri, et inter ius fideicõmiſſi qđ debeť agnatis, q̃ nõ poſſunt effici incapaces ex deli-
2 cto agnati† vnde ,phibitus alienare expreſſe vel tacite non videtur delinquendo in fiſcum potuiſſe bona ſubiecta fideicommiſſo transferre text. formalis in l. Imperator. ff. de fideicommiſſa. liberta. vel ſaltẽ per iura quę author deduxit vñt debere tranſire cum onere ſuo, & traditur etiam in l. cum pater. §. hæreditatem. de leg. ij. expreſſe loquens in fideicommiſſo, illa ratione, ꝙ bona illi ſubiecta non poſſunt tranſire in hęredẽ extraneũ, quod non tranſeant in fiſcum per multa iura & authoritates quas allegat. concludit Alexã. in conſi. lxviij. incip. oportune conſideratis, ſecunda & tertia colum. volu. iij. rationes ſuas longum eſſet tranſcribeře, videri poſſunt, vltra illa iura facit quia quando fit translatio etiã in pœnã legati de vna perſonã in alterã illa ſemper fit cũ onere ſuo l. Caio. i prin. ff. de alimẽ. & cibarijs lega. vbi no. Bar. idem Bar. in l. legatum. ff. de adimen. lega. Confirmatur, & maxime quia in Gallia feuda ſunt redacta ad inſtar rerum patrimo-

nialium,

nialium, vt dicit Petrus Iacobi. in libellis ſuis in titu. de conditione ex moti, & voluit Ioã. Fab. in auth. ingreſsi. C. de ſac. ſanc. eccle. & hanc etiã conſuetudinem Franciæ generalem refert Iaſ. in
3 l. de quibus. ff. de legib. vbi dicit † q̃ vltra montes conſuetudine generali obſeruatur, q̃ poſsit quis de bonis feudalibus ita teſtari, ſicut de allodialibus, ſubijciens id per conſuetudinẽ introduci potuiſſe. allegat Bald. qui hoc dicit in cap. 1. ad fi. principij. quæſtio. pe. de ſucceſsione feudi. & idem not. Docto. in cap. ſignificauit ſecundo de reſcrip. cum ſimi. ſuccedit q̃ vbi vna res redigitur ad inſtar alterius, in ſe ſuſcipit qualitates & conditiones rei ad quam adæquatur ita probat tex. not. in l. j. §. j. ff. ſi quid in fraudem patron. & tex. in l. illud in princi. ff. de donatio. cauſa mortis. & late tradunt Doct. in l. j. ff. de leg. j. & pulchre Bald. in l. omnia. C. de epiſ. & cleri. quando enim vna res efficitur ad inſtar alterius, vt ſit bona ſimilitudo, neceſſe eſt qualitates quę inſunt vni ineſſe alteri tex. pulcher in l. in teſtamẽto. ff. de cõditio. & demon. Sicque videretur cõcludendũ q̃ ſicut in rebus allodialibus fideicõmiſſum non extinguitur per cõfiſcationem, ita nec in propoſito in bonis feudalibus quæ ad inſtar rerum allodialiũ, ſaltem quantũ ad alienationem redacta ſunt.

Confirmatur, & fortius ex eo qđ ſignanter tradit Ioan. Fab. in §. fi. inſti. de vſuf. & Io. Raynaud. in c. imperialem. §. illud. in ti. de prohibita feu
4 di aliena. & Fride. † Vbi quærunt de quæſtione ſi vaſallus ſub infeudauerit alteri, & poſtmodũ primus vaſallus committat feloniam an feudũ reuertatur ad dominum. & primo dicunt q̃ videtur q̃ ſic, quia reſolutio iure datoris &c. allegant l. lex vectigali fundo. ff. de pig. poſt. modum diſtinguẽdo, dicunt q̃ aut dominus cõſenſit aut non, ſi conſenſerit non eſt dubiũ q̃ non reuertitur, aut non conſenſit, & tunc reuertitur, niſi is qui habet ius a vaſallo, quæ cõmiſit feloniã ſit paratus ſeruire priori domino & ab eo feudum recognoſcere, ex quo ſequitur ī propoſito q̃ vbi agnati quibus feudum ex fideicommiſſo debetur, eſſent parati ſeruire priori domino, & ab eo recognoſcere feudũ, ipſe tenetur illos adimere, non obſtante felonia cõmiſſa per deciſionẽ alleg. quæ apponit gladiũ ad radicem, quam ſequitur Iacob. de ſancto Georgio in ſuo opere feudorum in verbo dictiq; vaſalli. ad fi. iij. col. & principio ſequẽtis, quod omnino ſine dubitatione procedit vbi vaſallus poſtmodum reſtituitur, quia tunc ſecundus vaſallus qui ius ſuũ amiſit in conſequentiam ex reſolutione iuris datoris, in conſequentiam recuperat ius amiſſum, modo non fuerit in alium translatum medio tempore. ita ſignanter tradit Iacob. de Bel. in capitu. primo. in titu. hic finitur lex contradi. deinde conſuetudines regni incipiunt, quem refert & ſequitur Iacob. de ſancto Georgio in loco allegato, & præſertim vbi non ſunt deſcendentes, quo caſu feudum debet applicari agnatis, & non reuerti ad dominum, etiam ſi felonia in eius per-
5 ſonam commiſſa fuerat, Et iura quæ dicunt † q̃ delictum directo in perſonam domini commiſſum præiudicat agnatis debent intelligi ſtantibus deſcendentibus. tunc enim quia deſcendentes qui titulo hæreditario deberent habere, capere non poſſunt, tamen quia proximiores ſunt & excludunt agnatos, & ipſi excluduntur a domino, nimirum ſi dominus excludat tunc agnatos, quia ſi vinco vincentem te. Secus vbi non ſunt deſcendentes, tunc enim agnati quibus iure hæreditario feudum non obuenit, et ſunt capaces, debent admitti excluſo domino, hanc opi. mediã tanquam per diſtinctionem, alias ad concordiam reducentem amplexus eſt. & in ea perſiſtit Iacob. Albe. in c. j. §. fina. in ij. concluſione in titul. quæ fuit prima cauſa beneficij amitten. et eſt æqua opinio, & tanquam media diſtinguens ſequenda l. adeo. §. cum quis. ff. de acquiren. rerum do. & ita eam firmat & ſequitur Franc. de Cur. in d. conſil. xlix. circa fin. conſilij dicens q̃ eſt æqua opinio, & ideo his caſibus concludendum eſt feudum non reuerti ad dominum. fateor q̃ vbi præmiſſa ceſſarent, verior videretur concluſio q̃ fideicommiſſum extingueretur, & ad id dicendum moueor primum quia teſtator duntaxat ſibi & hæredi ſuo legem imponere poteſt, & non domino feudi, vt videlicet feudum non euertatur felonia commiſſa per eum qui vaſallus erit pro tempore, non potuit enim teſtator niſi ſucceſſori ſuo legem imponere, ita Bald. in l. ij. C. de vſucapio. pro empto.

6 Confirmatur, quia non eſt in poteſtate † vaſalli legem contractus feudalis euertere, ex qua abinitio feudum ſub ea conditione datum videtur; vt ſi vaſallus fidelis ſit, vt ſi ingratitudo committatur, feudum ad ipſum dominum reuertatur, & hoc modo per concedentem conditionatum, & ideo nõ poſſunt alij agnati de hoc cum iuſtitia conqueri, quia traditioni rei ſuæ poteſt vnuſquiſque apponere legem quam vult. l. legem C. de pac. Iſta ergo eſt quædam lex tacite appoſita traditioni feudi. & iſtud eſt quod vult dicere tex. in d. c. j. §. fin. quæ fuerit prima cauſa benefi amittẽ. in illis verbis, vt habeat dominus hanc ſaltem ſuæ iniuriæ vltionem, ſubintelligitur enim in conceſsione feudi tacita conditio, ſi primus cui fit conceſsio, & omnes ab eo deſcendentes, erunt grati verſus dominum, argumen. l. cum quis. ff. de ſol. & l. ſtipulationem. ff. de iu. do. ergo quamprimum aliquis ex deſcendentibus primi inueſtiti committit ingratitudinem contra dominum, ceſſat tacita conditio, ſub qua feudum fuit conceſſum, ideo non eſt inconueniens q̃ feudum ad dominum reuertatur argu. l. primæ. C. de dona. quæ ſub modo. Et hanc rationem formaliter aſsignat Franc. de Cur. in ſuo opere feudorum, in quinta parte in principio, & eandem rationem aſsignat Salyc. in l. ij. C. de liber. & eorum libe. Bald. in l. le. xij. tabu. C. de legib. hęre. vbi dicit q̃ agnati priuantur propter legem contractus. & idem Bal. ſentit eandem rationem in dicto capit. j. §. fina. quæ fuerit prima cauſa benefic. amitten. vbi etiam dicit q̃ iſta reuerſio fit ex lege contractus. Et confirmatur & for
7 tius, † nam contractus feudalis eſt quidam innominatus contractus. eſt enim contractus inuentus a conſuetudine & nõ a iure ciuili, nunquam enim fuit cognitus ciuibus romanis, quia ſi cognouiſ-

ſent,

sent,habuissent illum exosum,quia quandam seruitutẽ sapit.ita Bal.in c.quæ in ecclesiarum.de cõstitu.Quia omnes cõtractus quos consuetudo inuenit,vt contractus feudi,quia nomen vsuale habet magis adherent contractui innominato q̃ nominato,ita Bald.in rub.C.de rerum permuta. Idem Bal.in l.fina.j.q.C.quando liceat ab empti.discedere. Idem Bal.in c.fin.col.fi.de causa possessio.& proprie.& sic videtur quidam contractus correspectiuus quales sunt contractus innominati, videlicet do feudum vt facias,idest vt sis fidelis.& ideo vbi ex parte vassalli non adimpletur contractus ex capite causæ non secutæ,repetitur res, succedit q̃ vbi ex lege prioris contractus introducitur illius resolutio,omnia onera medio tempore imposita tolluntur.tex.est quadratus in l.iij.ad princi.ff.quibus modis pignus vel hypothec.solui.tradit expresse Bart.in l.in diem.ff. de aqua plu. arcen.& in l.ij.ff.de in diem addictione. cum simi. Et iste rationes sunt longe magis vrgentes, quam quæ per authorẽ deducuntur,tñ,vt dixi,nõ procederent in casibus præmissis, debet ẽt temperari procedere hæc cõclusio, qñ sententia lata contra vassallũ fuit lata ex veris probationibus, secus si ex ficta confessione insurgente ex contumacia & § banno,†licet.n.sententia lata cõtra condemnatũ noceat substitutis vel alijs qui possunt prætendere ius in consequentiã,vt probatur in l.contractu. ff.de re iudi.& tradit Bart.in l. in diem. de aqua pluuia arcen.& sequuntur omnes in l. filiusfamilias §. diui. de leg.j. nec requiritur illorum citatio, per text. singularem in l. prima.§.denuntiare.ff. de ventre in possessionem mittendo. tamen moderatur quando ferretur sententia ex veris probationibus,secus si ex ficta confessione resultante propter contumaciam vel bannum. ita formaliter tenuit Bartol. in l. cum filius. ff. de verbo. obligatio. quem ibi communiter omnes sequuntur, & idem tenuerunt Dynus & Rayne-rius in l. prima per illum tex.ff.quando ex facto tuto.Bald.& Salyc. in l.j.C. ne filius pro patre. Alberi. de Rosate in opere statutorum quæstio. cclviij. Nellus de sancto Geminiano in tractatu bannitorũ in secunda parte q.xxxiiij. & probatur optime in l. qui repudiantis.ff. de inoffic. testamen.quem ad hoc deducunt Imo. & Alexand. in l.sepe. de re iudica. & multa congerit Felyn. in c. cum Bertoldus eod. titu. Secundo deberet temperari & intelligi vbi videlicet agnati. essent citati saltem per proclama generale, secus si nullo modo,quia tunc non præiudicaret. ita tradit Bar.in extraua[illegible]nti, ad reprimẽdum.in verbo,per edictum Bar[illegible] in l. si eo tempore.C. de remissio.pigno. Ang.in l. si perlusorio. ad princ.ff. de appel.Sozi.in d.l.cum filius, Moder. repeten. in d.§.diui.& est cõis conclusio quam in propria materia feudali firmat summus feudista Andre. de Iser.in c.si vasallus.in tit.si de feu.fue. controuer. inter dominum & agna. vas. vbi concludit. q̃ si feudum antiquum erat pœnes vnum de agnatione,sententia cõtra aliũ lata nõ nocet alijs agnatis nullo mõ citatis, & ita in hac quæstione cõclu do salua cuiuslibet rectius sentiẽtijs correctione.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum quòd semel per confiscationẽ extinguitur, an reuiuiscat si restitutio sequatur.*
2 *Iniuria pacto sublata,pacto subsequenti non potest reintegrari.*
3 *Beneficium ciuilitatis quòd per bellum aufertur, pace subsequuta belli remotiua redintegratum non censetur.*
4 *Restitutio sui natura in statum pristinum reponit omnia.*
5 *Ciuis quia restituitur semper ciuis retro fuisse fingitur.*
6 *Exhæredatio per patrem facta eo ipso extinguitur,& reuocatur cum causa illius inductiua remouetur.*
7 *Restitutio omnia in pristinum reponens statum ad personas extenditur quæ in principalis consequentiam puniuntur.*
8 *Restitutione sequuta actiones contra restitutum reuiuiscunt.*
9 *Filio capti ab hostibus ante patris reditum obeunte, fingitur pater reuersus retro filium habuisse in potestate.*
10 *Restitutio etiam in tertii præiudicium retrotrahitur in iure sibi quæsito.*
Mens concedentis colligitur qualis fuerit ex verbis supplicationis.
11 *Princeps in dubio præsumitur vsus iure communi,non gratia speciali.*
12 *Qualitas accidentalis quando magis attendatur quam naturalis.*
13 *Feudi natura alteratur per verba pro te & successoribus &c.*

Quæstio. IIII.

1 VARTA quęstio nũc se offert, an videlicet† fideicõmissum semel per cõfiscationẽ extinctum, secuta restitutione reuiuiscat, & hãc qõnem vltra deducta per authorẽ ad vtrãq; partẽ examinare statuti, & pro parte negatiua q̃ ius fideicõmissi extinctum nõ reuiuiscat,accedit primũ iuris conclusio, quæ habet q̃ subsequens dispositio ex intellectu non inducit repetitionem eorum quæ in prima dispositione sunt d.l.per retentionem.C.de vsucap.l.si tibi certam.ff.de adimen.leg.l.cum pater.§ patet certam.ff.de leg. ij. cum simi. Secundo quia si qualitates adiecte dispositioni primo duranti nõ possunt intelligi repetite in dubio in dispositione secunda, in quam illius primo tunc durantis facta est translatio.l.nouatione.ff. de noua.l.labeo. §.fi.ff.de arbi.l.si cum hermes.C. locati.l. valerianus.ff.de præto.stipul.cum.si. Consequens est,

vt multo minus qualitates oneroſe hmõi adiecte feudo quas ſuperueniens felonnia totaliter extinxit non intelligantur repetite in hac reſtitutione ſequenti. In quam non poteſt videri translata defuncti libertalitas inductiua fideicommiſsi omnino extincta per confiſcationem. Tertio probatur, quia id renouatum quod de per ſe non eſt causa fideicõmiſsi non poteſt inducere eiuſdem fideicommiſsi iam extincti renouationem. ad hoc tex. ad propoſitum valde notabilis licet vulgaris, in l. ſi vnus §. pactus ne peteret. ff. de pac. verſi. ſed ſi
2 pactum. † dicens iniuriam pacto ſublatam nõ poſſe pacto ſubſequenti reintegrari. & ſubijcit rationem formaliter ſic, non enim ex pacto iniuria naſcitur, ſed ex contumelia. ita igitur in propoſito noſtro ipſum fideicommiſſum quod non inducit principis beneficium, ſed voluntas defuncti, non debemus dicere reintegratum ex reſtitutione. Quarto qa eſt notiſsima iuris regula quod ſublatio cauſe præcedentis actus ſublatiue de per ſe ſolum actum iam ſublatum non reintegrat ſed opus eſt nouo contractu quãdoq; voluntario, quãdoq; coacto, prout ſunt caſuum diuerſitates, vt patet in l. ſi quis accepto. ff. de condi. ob cau. & in l. metum. §. ex hoc edicto. ff. quod met. cau. l. ob eũ. ff. de præſcriptis verbis. & in l. cum mota. ſecundum vnum intellectum. C. de tranſactioni. poſſet etiam ad id adduci materia. l. qui res. §. aream. ff. de ſolutio. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de verbo. obliga. l. deferre. §. fin. cum l. ſeq. ff. de iure fiſ. l. quod in rerum. §. fin. ff. de lega. j. cum ſi. Quinto adduco aliud fundamentum magis aſtringens in ſimili. quod punitur in l. ij. C. de libe. & eorum
3 liber. vbi probatur † q̃ beneficiũ ciuilitatis ablatum per bellum, ſubſecuta pace remotiua belli nõ cenſetur reintegratum, quam ita ponderat Ludo. de Roma. conſi. cccclix. incipien. in propoſita cõſultatione. & eſt bonus text. in l. cum ſeruus. ff. de alimen. lega. vbi legatum extinctum per alienationem factam de re legata, non reconualeſcit eadem re per teſtatorẽ recuperata, cui non obſtat q̃ ceſſante cauſa &c. nã ex quo extinctio ſemel operata eſt ſuum effectũ, non debet reconualeſcere fideicommiſſum, licet poſtmodum ceſſet cauſa extinctionis. tex. no. in l. fin. ff. vnde liber. per quem dicit Bart. in l. titia. §. imperator. ff. de leg. ij. q̃ donatio reuocata per ſuperuenientiam liberorum, non reconualeſcit, licet poſtmodum tollatur cauſa extinctiua, vt pote, quia filij ſuſpecti decedant ſuperſtite parente. Sexto & vltimo adduco deciſionem Ang. formatam in illa l. debitor. C. de ſen. paſſ. vbi dicit reſpondendo ad legem, qui res. §. aream. ff. de ſolutio. q̃ illa lex tertia intelligitur vbi bona tranſierunt in fiſcum cũ onere ſuo, quia tunc non cenſetur omnino extinctum debitum, & ideo nimirum ſi ad illa reſtitutus teneatur ad debita, a contrario ſentit q̃ vbi bona non trãſiſſent cum onere ſuo, q̃ tunc reſtitutus reincideret in priſtinam obligationem, & hęc ſunt quę re-
uera iudicio meo non parum aſtringunt.

Quibus tamen non obſtãtibus, quæ reuera non obſtant, cõtraria concluſio veſtior & tutior de iure videtur & accedit primum

4 † quod reſtitutio ſui natura omnia reponit in priſtinum ſtatum per iura quæ ſupra deduxi in ij. quæſtio. qua ratione fideicommiſſum extinctum per confiſcationem, ſuſcitari per reſtitutionem. decidit expreſſe Ludo. de Roma. qui non eſt leuis authoritatis, in conſi. ccxlvij. incipien. primo dicitur. ad prin. ij. col. / Secunda facit, quia reſtitutio æquiparatur fictioni poſtliminij, & retrotrahitur, & perinde haberi debet, ac ſi nunquam felonia eſſet commiſſa. tex. optimus ad propoſitum in l. ſi quis filio exhæredato. §. pen. ff. de iniuſto ru pro irrito facto teſta. & quod reſtitutio retrotrahatur. firmant expreſſe Angel. & Imo. in l. ſi alienũ. §. in extraneis. ff. de hæred. inſtit. & ibi clarius Pau. de Caſt. poſt Bal. vbi dicunt q̃ vbi reſtitutus bona recuperat ſimpliciter reſtitutio trahitur retro, niſi agatur de præiudicio tertij, licet Bar. contrarium ſenſerit in d. §. pẽ. l. ſi quis filio exhęredato, & hanc ſententiam q̃ omnino retrotrahatur firmat ſolennis doc. Caro. Ruinus in repe. §. & quid ſi tantum. l. gallus. de libe. & poſt. / Tertio adduco in ſimili deci. Rogerij de Peru. in conſi. incipien. punctus paulutius. poſito inter conſilia
5 Bald. conſil. lxiiij. in v. par. vbi dicit † q̃ reſtitutus ciuis ſemper fingitur fuiſſe retro ciuis, eo quod reſtitutio retrotrahatur, & idẽ ſequitur Frã. Tigri. in conſilio ſeq. pro quo allegat bo. text. in l. ariſto. ff. de manu. teſta. ita, & vaſſallus remiſſa felonia retro ſemper debet fingi fuiſſe fidelis. / Quarto facit, quia iura in alium translata quæ fuerunt ablata condemnato miniſterio iuris dum taxat ſecuta reſtitutione recuperantur, vt eſt tex. formalis, in l. ſiue patronus. in princi. ff. de iure patro. & tex. in l. fina. C. de ſenten. paſsis. & firmat Bald. in dicto. §. & quid ſi tantum idem Bal. in c. domino guerram. in titu. hic finitur lex corradi. & idem Bal. in tit. de pace conſtan. in verbo priuilegia, & omnes nemine diſcrepante in dicto. §. & quid ſi tantũ. & tamen eo caſu ius reſpectu condemnati erat omnino extinctum, & maxime in caſu l. fi. C. de ſen. paſ. vbi filius per deportationem patris omnino erat exutus a patria pote. & tamen illud ius iam extinctum in præiudicium tertij, quia duntaxat miniſterio legis ſine facto hominis per reſtitutionem ſuſcitatur. ſi igitur reſpectu condemnati reſtitui ſuſcitatio iurũ extinctorum locum habeat, a fortiori quantum ad alios. quippe fictio retroctatiua, quæ illud operatur, fundatur ſuper maxima æquitate, vt late declarat Bart. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſucap. ſed longe maior equitas verſatur reſpectu tertij qui non deliquit, & qui miſeratione digniſsimus eſt, quam reſpectu delinquentis. igitur &cęt. / Quinto facit q̃ ſingulariter tradit Bartol. in l. iiij. per tex. ibi. ff. de adimen. lega. vbi eleganter
6 inquit † q̃ exhæredatio facta per patrem eoipſo extinguitur & reuocatur q̃ cauſa illius inductiua tollitur & remouetur. ſic & in propoſito, ſublata per reſtitutionem principis felonia, cauſa inductiua extinctionis fideicommiſsi extinctio ceſſare debet, & fideicommiſſum ſuſcitari. Sexto & fortius q̃ reſtitutio trahatur ad omnes qui fuerunt puniti in conſequentiam, & quorum iura fuerunt

ra fuerunt resoluta resoluto iure vasalli committentis feloniam, deduco decisionem expressam Iac.de Belui.in c.j.in titu. hic finitur lex Corra. & Iacobini de sancto Geor. in suo opere feudo. quos allegaui in quæstione precedenti qui formaliter volunt ꝙ per restitutionem eorum iura fuscitentur quæ ex resolutione extincta fuerant, quæ decisio habet magnam æquitatem, & apponit securim ad radicem. Septimo adduco tex. formalem ad hoc a nemine ponderatum. in l.fi.ff.de sententi.pas.vbi tex. formaliter vult ꝙ restituto principaliter damnato, restituitur is qui in consequentiam punitus fuit, & ita intelligit ibi gl.fi. Octauo & vltimo adduco decisionē ad propositum singularem Saly. in l.castitati.j.col.C. ad l.Iuli. de
7 adul. vbi singulariter decidit, ꝙ eo † quod restitutio omnia reponat in pristinum statum, trahitur etiam ad personas, quæ in consequentiam principalis puniuntur, sicut in casu subiecto. & proprie tex. in d.l. si debitor.C. de sen.pas. quam author allega. decidit casum. Nec obstat ꝙ Ang. ibi dicere voluit ꝙ illa l. habet locum ubi bona transibāt in fiscum cum onere suo, nam reuera, salua pace tanti doctoris dixerim, non est verum. & ad eum confundendum ego adduco tex. singularem, quem nemo ponderat in l.ij.ff.de senten.pas. & restitutis, vbi vult tex. ꝙ licet simpliciter restitutus sine bonis non reincidat in pristinam obligationē, tamen si bona restituantur, reincidit, ita ꝙ si vellet dimittere bona, non posset se exuere obligationibus. ex quo formaliter infertur ꝙ obligatio personalis suscitatur, et tamen non principaliter ratione commitantiæ obligationis ad bona restitutus reincidit in pristinam obligationem, quia si duntaxat illa ratione dimittendo bona liberaretur ꝙ l.ij.ff.quod cum eo.cum simil.vulg.& ideo gl.ibi singulariter dicit quod illud est ideo ꝙ ille in pristinum statum reponitur & non alia, ergo sequitur ꝙ respectu rei non tenetur. nec illa est principalis ratio ꝙ bona transissent cum onere suo, sed eo ꝙ in pristinum statum omnino reponitur, quando recuperat bona, vnde ex quadam æquitate lex non vult ꝙ damnatus restitutus teneatur, nisi bona recuperet. nimirum quia bona intelligebantur deducto ere alieno, & vbi non transissent cum onere suo dico ꝙ remaneret obligatus damnatus, saltem naturaliter. sicut dicimus in seruo qui remanet obligatus naturaliter, sed quando creditores possunt habere regressum contra fiscum, nimirum si tunc liberetur condemnatus. in vltimis autem voluntatibus quin hæredes sint obligati ex quasi cōtractu acceptando hæreditatem nemo est qui dubitet, quia sunt iura vulgaria. Ad aliud fundamētum, dum dicitur ꝙ res semel extincta &c. Respondetur ꝙ fictio retrotractiua restitutionis istud operatur, quæ quantum ad effectum facit quod non censeatur extincta ab initio obligatio. ad hoc deduco text. singularem in l.iij.ff. de sen-
8 ten.pas. vbi vult tex. † ꝙ secuta restitutione actiones directæ contra restitutum reuiuiscunt, & tamen nisi fingendo nunquam fuisse extinctas non possunt suscitari directo, sed duntaxat vtiliter, vt not. Doctor. in dicta l. inter stipulantem. §. sacram. & sic consequens est vt restitutio quæ retro fingit, tollat omnino causam extinctiuam etiā quantum ad effectus præteritos, quod sine dubio princeps facere potest, vt dicit glo. sing. in clem. j. in verbo, pro infectis de immunita. ecclesiarū, & propterea Bal. in l. imperialis. §. j. C. de nupti. dicit per tex. ibi ꝙ restitutio purgat omnem maculam, eo ꝙ omnia reponat in pristinum statum.

Nec obstat si dicatur quod fictio retrotractiua non potest habere locum hoc casu, eo quod medio tēpore superuenerit inhabilitas propter omnimodam extinctionem fideicommis. nam respōdetur ꝙ inhabilitas quæ concernit consequentia & non principale, & non impedit fictionem translatiuam retrotractiuam, etiam quantum ad illa consequentia, cum multa concedantur in cōsequentiam, quæ principaliter non conceduntur l.j. in fin. princip. de authorita. tutor. l. quoties. C. de iudi. c. de prudentia. de donatio. inter virum & vxor. hæc limitatio probatur in l. si liber homo. §. si seruus. ff. ad legem Aquil. & in l. penulti. ff. de suis & legiti. hæredibus, vbi ha-
9 betur † quod si filius capti ab hostibus decesserit ante patris reditum demum pater reuertatur, fingitur retro filium habuisse in potestate, & ideo omnia bona filij applicantur ei iure peculij, & tamen tempore quo pater redijt extremum a quo non erat habile, cum filius esset mortuus & ratio est. quia illud extremum veniebat in consequentiam, & ideo illius inhabilitas non consideratur. & istam limitationem ponit Bartol. in l. fina. C. de senten. pasis. Ioan. de Imo. & Raphael Cuma. in d.l. si is qui pro emptore. sic intelligentes text. in l. sed & si quis stipuletur. §. j de vsufru. & ita resident.

Ad fundamenta quæ pro contraria conclusione per authorem tractatus adducuntur. & primo dum dicit ꝙ restitutus non videtur amplius possidere bona recuperata iure hæreditario, sed ex superuenienti restitutione, & beneficio principis, quodq; ex beneficio principis fideicommissum non inducitur &c. Respondetur ꝙ auctor falsum præsupponit, ꝙ videlicet bona recuperata non habeantur iure hæreditario; quia vt dictum est illa restitutio retrotrahitur, nec aliquid de nouo dat, sed omnia reponit in pristinum statum, ita vt reddita bona non nouiter concessa videantur. Nec obstat pariter aliud fundamentum in quo dicitur ꝙ res semel alienata perpetuo durat alienabilis, nec reincidit in pristinum fideicommissum, & allegatur principaliter tex. in l. pater. § quindecim. de leg. iij. Nam respondetur primo ꝙ ille text. non habet locum in materia feudali. vt est text. singu. quem ad hoc formaliter ponderat Bald. pro limitatione dicti. §. quindecim. in cap. j. de eo qui sibi & hæredi. suis masculis & fœmi. Secūdo respondetur quod ista prohibitio est realis, & ideo non procedit dispositio. §. quindecim, qui loquitur in prohibitione personali. ita formaliter Bar. in l. peto. §. a fratre. de lega. ij. & quod tradit idem Bar. in l. pater filium. §. fundum. de leg. iij.

Tertio respondetur ꝙ hic non fuit facta ali-

qua alienatio, licet enim per delictum videatur fieri alienatio, superueniens tamen restitutio, quę retrotrahitur, fingit nunquam delictum commissum, & in consequentiam alienationem nō fuisse factam, quare suum fundamentum non procedit quod maxime procedit, vbi restitutio esset facta per viam iustitiæ. tunc enim non est dubiū quod trahitur ad omnes in consequentiam. ita Inno. in c. auditis. de præscriptis. Doct. in l. j. C. si vnus ex pluribus. vnde & tunc eo ꝙ omnia reponuntur in pristinum statum. per l. quod si minor. §. Scæuola. ff. de mino. † restitutio trahitur retro etiā in præiudiciū tertii in iure sibi quæsito. ita tradit Rapha. Cu. quem sequuntur nouissimi in d. §. & quid si tantum. Nellus de sancto Gemi. in tracta. de bāni. in i. par. iij. temporis. q. xj. & potest dici fuisse factam restitutionem per viam iustitiæ, quādo in præfatione narratiua illius continetur restituendum condemnatum fuisse per contumaciam, quia ex verbis supplicationis qualis concedentis fuerit mēs colligitur, tex. not. in l. j. de diuer. reseri. C. & tex. in c. inter dilectos. §. cæterum, de fide instru. Ioan. de Imo. in l. iudex. ff. de re iudi. & in simili in absolutione tradit Panor. in c. cū pro causa. de senten. excommu. & quod idem tradit in c. ij. de treuga & pa. cum si. Et etiam potest colligi mens principis ex suis proœmiis & prefationibus l. fi. vbi no. Bal. & Imo. ff. de hære. isti. l. regula. §. licet. & ibi Bar. ff. de iur. & fac. igno. Bal. in c. cū terra. de elec. Alex. in cōsi. vij. incip. visis. & animaduersis. col. iii. vol. ij. † Et in dubio iure communi præsumitur princeps vsus & non gratia speciali. argu. l. in testamento. C. de test. mili. nam qñ factum superioris potest referri ad ius cōe, in dubio semper ita intelligitur, vt not. Bal. in l. bonorum. C. qui admitti. et est doctrina Inno. quam Io. And. Ant. de But. & oēs sequuntur in c. dudum. de decimis. & no. Pau. de Cast. in l. princeps. ff. de legi. cum si. vt tradit Alex. in l. quanquam. C. de testa. mili. et in simili cū dicimus quod in dubio princeps vī habere respectum ad ius cōe, vt tradit Inno. in c. innotuit. in princ. de elec. Ang. in l. bene a Zenone. C. de quadrien. præscri. Pau. de Cas. in l. si testamētum. C. de testa. Panor. in c. ad hęc. de reseri. cum si. & facit l. si qñ. ad prin. C. de inof. testa. & vbi vtraq; qualitas, iustitiæ videlicet, & gratiæ concurreret, qualitas iustitiæ deberet potius attendi duplici ratione. Primo quia magis fouetur iuri cōi, vt pulchre decidit Bald. in l. si quis decurio. C. de fal. Per. de Anch. in c. canonū statuta. de consti. & est decisio tex. in l. nam & miles. ff. de inin. rup. & irri. fac. testa. Secundo quia fauorabilior est, vt dicit Bar. in l. cum quis. in fi. §. si quis pro eo. ff. de solu. & sic magis attendenda. † quia licet alias qualitas naturalis magis q̄ accidentalis consideretur, tū vbi accidentalis est fauorabilior, illa est attendenda. tex. est peregrinus in l. hæreditatem. in prin. ff. de castrē. pec. ñ bene inducatur. Dum postremo author tractatus dedu cit ꝙ vbi sunt apposita ista verba & quibus dederis &c. vī concessa facultas alienandi, esset magna qō, quam ipse non intrauit, an intelligeretur permissa successio ab intestato, nam Bal. formaliter in c. feudum ea lege. si de feudo fuerit contro. dicit ꝙ per illa verba duntaxat conferetur data facultas alienandi, & sub eis solum comprehenditur vera & propria alienatio, & propterea infert ꝙ non comprehenditur illa quæ fieret ex delicto, quia non est propria alienatio l. si quis in tantam. C. vnde vi. ergo & in proposito videtur dicendum ꝙ non comprehendatur alienatio, quæ fit per successionē ab intestato, quia non dī defunctus, pprie alienasse, sed a lege defertur. l. lege obuenire dī. ff. de verb. sig. & l. iij. §. de illo. ff. ꝙ socio. et improprie ac ficte prouenit a defuncto. l. cōficiunt. & l. si quis cū nullū. ff. de iure codicillorū, er formaliter Bar. iuncto eo quod dicūt ibi Ang. & Alex. decidit in l. q rome. in §. duo fratres. ff. de verb. sig. ꝙ vbi datur facultas alienādi grauato per eū cui debet fieri restitutio fideicommis. ita demū ꝓiudicat licētia concedenti, si bona fuerint alienata, vsq; adeo ꝙ si nō fuerint alienata debēt peruenire ad concedentē licentiā prout alias peruentura erant, † vnde de illa verba, pro te & successoribus tuis & habētibus cām &c. Nō alterāt, vt dixi naturā feudi in Gallia, cū tacite insit ex consuetudine, scdm quā permissa est alienatio rerū feudalium sicut allodialium. Quia vt dixi in quæstione secunda, expresio eorum quę inherent nihil operatur, & est longum discrimen inter ista verba quibus dederis vel habētibus causam a te, quia per illa verba habentibus causam &c. non videtur esse data aliqua facultas nisi vbi alias illam haberet de iure, nec præsumitur p ista verba princeps iuri agnatorum derogare voluisse. per iura vulgaria quæ deducere piget, & ita concludendum puto, saluo semper saniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Pœna incapacitatis per legem, quisquis. inflicta filiis, an locum habeat in filiabus.*

2 *Dispositio odium irrationabile continens, nullatenus extendi debet.*

Statutum vni pro alio pœnam imponens, irrationabile dicitur, & iniquum.

3 *Constitutio quæ punit vnum pro alio est iuri naturæ & diuino contraria.*

4 *Statutum dictans filio rebellium de ciuitate expellendos, ad filias non est extendendum.*

5 *Filię nō cēsentē cōprehēse sub filiorū exheredatiōe. Priuatio nunq̄ inducit nisi specialiter exprimat.*

6 *Pœna incapacitatis filiorum quo ad extraneorū successiones, non debet ad filias extendi.*

Salycetus fuit excellentissimus doc. & præcipuus veritatis inuestigator, cuius opiniones plerumque medullam iuris continent.

7 *Verba quæ in dispositione odiosa opponuntur, ad alia non extenduntur.*

8 *Titulus institutionis respectu hæreditatis partium, est honorabilis.*

Hæresis

9 *Hæreſis in quo differat a crimine læſæ maieſt.*
10 *Nati ex reductis in priſtinam ſeruitutem propter ingratitudinem, ſerui ſunt.*
11 *Veritas ignoratur eius qđ multipliciter exponit.*
12 *Extenſio ex paritate rationis non fit in pœnis ipſo iure inflictis.*
13 *Diſpoſitio pœnalis reſpectu delinquentis eſt reipublice fauorabilis, reſpectu vero filiorum continet odium.*
14 *Filius eſt portio quædam corporis paterni, ſed & eadem caro dici poteſt.*
15 *Natus ex ſola muliere abſque virili ſemine, non eſt maculatus peccato originali, ſed quis ille, Chriſtus ſolus.*
16 *Maieſtatem diuinam longe grauius eſt offendere quam humanam.*
17 *Conſtitutio pœnalis emanans ad vitanda animarum pericula, extendi poteſt.*
18 *Pœna legis, quiſquis quo ad incapacitatẽ ſucceſſionis extraneorum, non trahitur ad filias.*

Quæſtio. V.

1 QVINTA quæſtio quæ proponitur in hac materia eſt, num † videlicet pœna incapacitatis filijs inflicta per l. quiſquis. habeat locum in filiabus. et breuiter quicquid dixerit author tractatus, vera cõcluſio eſt ꝙ pœna illius legis, quiſquis. non trahat ad filias niſi duntaxat inquantũ exprimitur, nec ſub nomine filiorũ quibus pœna incapacitatis, quantum ad omnem ſucceſsionem infligitur, filiæ poſſunt cenſeri comprehenſe. Pr mo iſta cõcluſio cõ probabitur autho. ſcribent. Secundo ꝺeducentur rationes. Tertio reſpondebitur ad argumenta deducta per authorem.

Et primo ꝙ in illa l. quiſquis. ſub filiorum appellatione nõ cõprehẽdantur filię dicit formaliter Bar. in l. j. ff. de verbo. ſigni. ſequuntur Bal. Ang. Saly. & Franc. de Aret. in l. quicunque. C. de ſer. fugit. Imo. in l. ſi ita ſcriptũ. de leg. ij. & ratio eſt ſecũdum eos, quia licet alias in materia pœnali fiat extẽſio de perſona ad perſonã, vt in l. ſi quis id quod. alleg. per authorẽ, & in multis alijs locis, habet locũ, niſi odiũ ſit irrationabile, quale dicũt eſſe in caſu dic. l. quiſquis.

2 ꝙ videlicet vnus puniatur pro alio. † et ideo quia irrationabile odiũ cõtinet, nõ debet aliquatenus fieri extẽſio, & ita ẽt pulchre cõſulendo concludit Phil. Deci. conſi. lxiiij. inci. et diligenter &c. col. ij. & idem expreſsius firmat Franc. de Are. conſi. xxxix. per totũ & quod cõtineat odiũ irrationabile adduco primũ quod Cy. dixiſſe ſignanter refert l. lege corn. ff. de vul. ꝙ ſtatuta & conſtitutiones quibus pater pro filio, vel econtra filius pro patre punitur, ſapiunt quandam tyrannidem. idẽ Bal. i l. dotis. C. de iure do. dicit ꝙ ſtatuta quę imponunt pœnam filijs pro patribus, ſunt valde dura & rigoroſa. & idẽ tradit Ang. in l. ſancimus. C. res inter alios acta. dicit ꝙ ſtatutũ imponẽs pœnã vni pro alio, licet ſit tolerabile, tñ non eſt laudabile, ſed valde iniquũ. & ideo idẽ Bal. in auth. ſi captiui. C. de epiſco. & cle. dicit ꝙ ſtatutum quo vnus tenetur pro alio, nunquam tanquam odioſiſſimum debet extendi maxime qñ pœna corporalis vel infamie, vt in propoſito imponitur. nam ẽt ſi expreſſe hoc vellet nõ valeret tanquã iniquiſſimum & irrationabile. dictat enim ratio naturalis quod geſta debeant ad authores ſuos reſtringi. & non extendi ad alios qui culpa carent, & ideo idem Bal. & Salyc. in d. rub. res inter alios acta.

3 † dicunt tales conſtitutiones eſſe contra ius nature & diuinũ. & dicit formaliter Soci. in l. cum filius. ff. de verb. ſig. ꝙ vbi reperitur talis conſtitutio, licet valeat, tñ non põt negari quin ſit valde dura & exhorbitans, eo quod tendat in præiudicium non delinquentis. & eſt bene notandum ꝙ Bal. & Saly. in d. rub. reſ inter alios acta. equiparant pœnã infamie pœnæ corporali, pro qua æqui paratione facit tex. formalis in l. iuſta. ff. de manumiſ. vindi. & quod Bal. ſingulariter tradit in l. j. C. manda. ex quibus firma reſultat concluſio, ꝙ conſtitutio dictans vt vnus puniatur pro alio, filius videlicet, p parte, eſt valde rigoroſa & exorbitans ab æquitate naturali & a iure diuino, quare ſtrictiſsime eſt interpretanda, nec debet fieri aliqua extenſio. Secundo adduco ꝙ videlicet vbi diuerſa ratio militat in filiabus ꝙ in filijs, nunc nunquam diſpoſitum in illis trahitur ad filias. ita ſingulariter Bal. tradit in l. feruus. C. cõia de ſucceſſ. ſed in caſu ſubiecto diuerſa ratio militat, quippe in filijs. l. quiſquis. dicit exempla criminis paterni metu, in filiabus dicit illas eſſe minus auſuras, nimirum quandoquidem filij ad bella ineunda proditiones faciendas habiles & apti eſſe poſſunt, filiabus vero arma deferre, proditiones conſpirare ſexus fragilitas non permittit. propterea Bald. in l. illa quicunq;. de ſer. fugi. dicit

4 † ꝙ ſi ſtatuto caueatur vt filij rebelliũ expellantur de ciuitate, non extẽditur ad filias, quia ceſſat ratio. nõ enim propter ſexus fragilitatem, ita auſuræ præſumuntur, vt docet experiẽtia naturalis. vnde prout eſt in textu verbum metuuntur, delictum præſumptum filiorum punitur, quæ præſumptio, vt dixi, ceſſat in illis, ergo ſub filiorum appellatione non potuerunt comprehendi, nec pœna filijs impoſita poteſt dici repetita in filiabus.

Tertio confirmatur præmiſſa, quia vbi cõſtitutio loquitur diſcretiue de filijs, & filiabus, tũc qđ dicitur in filijs nunquã extditur ad filius, ita ſingulariter tradit Bal. in l. in multis. ff. de ſta. homi. ſed in propoſito lex illa, quiſquis. loquitur diſcretiue de filijs & diſcretiue de filiabus, ergo non poſsint in diſpoſitione filiorum intelligi comprehenſe. Ex quo ẽt ſequitur ꝙ attento quod habent ſpecialem determinationem non debet fieri repetitio eius quod dicitur de vno in altero per text. ad hoc no. in ſimili in c. cum dilecti. de dona. quẽ ibi ad hoc ponderant Card. & Imo. Bald. in c. ſecundo

eundo requiris. de appell. & in l. j. in fi. C. de legi. hæred. Quarto & expreſsius deduco quod voluit glo. in l. ſi ita. in verbo, natus. ff. de iniuſto. rup. quam ibi ponderat & ſequitur Io. de Imo. quę
5 eleganter voluit. † quod ſub exhęredatione filiorum non cenſetur eſſe comprehenſe filie & ſic in propoſito, ſub excluſione filiorum ab hæreditatibus extraneorum, non debent cenſeri. eſſe comprehenſe filie, cum ſpecialiter excluſe non reperiantur. Quinto facit quia in materia excluſiua. punitiua & priuatiua, qualis eſt iſta, quod non eſt ſpecialiter expreſſum non inducit priuationē, vt pulchre tradit Bal. in l. chirographis. C. ſi cer. pet. ēt vbi maior verſaretur ratio. ita pulchre idē Bal. in auth. ex teſtamento. C. de ſecun. nup. per tex. in §. cum igitur in auth. de non eligen. ſecun. nuben. col. j. cum ſi. Sexto & vltimo confirmatur, nam cum quantum ad excluſionem illa. l. ſit valde odioſa, non debet fieri aliqua extenſio. vnde dicit ibi ſingulariter Ang. prout eum refert Soci. in conſi. cclxxv. quod habuit quæſtionem in Romandiola, in qua conſuluit quod filij non prohibeantur capere ex teſtamēto parentum, qui nō deliquerant, licet lex prohibeat illos capere ex teſtamento extraneorum, eo quod expreſſe non prohibeat ex teſtamenro parentum, & ēt quia val de odioſa ſit non debet fieri aliqua extenſio, qua
6 ratione motus Saly. tenuit † pœnam incapacitatis quantum ad ſucceſsiones extraneorum nō debere extendi ad filias, qui in hoc non habet contradicētem, & eſt magne authoritatis. de quo exclamat Pe. de Anch. in c. canonum ſtatuta. de conſti. dicens ꝙ Saly. fuit excellentiſsimus doctor, & præcipuus veritatis inueſtigator, & quod eius opiniones ſolent cōiter continere medullam iuris, quem etiam ſecutus eſt, vt refert author, Ang. Areti. & iſti duo non habēt aliquem contradicentem, quare in materia pœnali, vt infra latius dicetur, & ſequenda eſt eorum opinio. cum quibus tamen ſunt omnes doct. quos deduxi ſupra in princ.

Supereſt nunc ad argumenta in contrariū adducta reſpondere. Et primo adducitur ꝙ. §. ad filias loquitur limitatiue, & diſpē ſatiue, nam reſpondetur quod non eſt verum quod loquatur limitatiue. nam reſpondetur, immo eſt diſpoſitio ſeparato de per ſe quæ fit in filiabus & licet limitatiue loqueretur, non propterea ſequitur quod diſpoſitio §. præcedentis amplietur, in vi cō prehenſiua vltra ſuam ſignificationem, vt Bart. tradit in l. generali. §. vxori. per text. ibi. ff. de vſufr. lega. nec obſtat pariter & diſpenſatiue loquatur, quia immo vt dixi, eſt diſpoſitio ſeparata. & poſito ꝙ diſpenſatiue loqueretur, eſſet verum reſpectu hæreditatis materne, vt videlicet non obſtante quod imperator illas ab ea hæreditate excludat tamen reſeruat eis certam portionem. Non valet pariter argumentum ſumptum ex tex. in verbo, nec iure hæreditario. ad inferendum ꝙ filie ſint incapaces tituli hæreditarij, nam verum eſt reſpectu ſucceſsionis materne, ad quam
7 duntaxat verba illa referuntur. † quæ cum ſint appoſita in diſpoſitione odioſa, vt dictum eſt, & infra latius dicetur non debet extendi ad alias ſucceſsiones. Nec valet dum dicitur ꝙ ſi reſpectu ſucceſsionis materne incapaces ſint filiæ, quæ magis eis debetur, a fortiori reſpectu ſucceſsionis extraneorum. Nam reſpondetur ꝙ quando ratione alicuius in dignitatis inducitur incapacitas, magis ſolet induci reſpectu ſucceſsioni parentum ꝙ extraneorum, quibus eſſet quodammodo pœna non poſſe relinqueret, vt videmus in filijs ſpurijs, qui a parentum excluduntur ſucceſsione, & tamen non prohibentur ſuccedere extraneis vel cognatis &c. l. hac parte. ff. vnde cogna. cum ſimi. Secundo ſi argumentum de maiori ad minus non habeat locum in diſpenſationibus ſimpliciter odioſis, vt eſt dictum ſingulare Hoſtien. in c. poſtulaſti. de reſcrip. vbi ſequuntur omnes, a fortiori in hac materia quæ eſt maxime odioſa, pœnalis, & correctoria tale argumentum procedere
8 non poteſt, & minus valet dum dicitur † ꝙ titulus inſtitutionis eſt honorabilis. de quo potuiſſet allegare tex. formalem in l. filium. §. ſed ſi portio. coniuncta glo. in verbo. pleniore. ff. de lega. præſtan. nam illud proprie procedit reſpectu hęreditaris parentum. eſſet enim ſatis dedecorum ſi non nominaretur hæres patris, pręſumereturq; ingratus, quæ conſideratio nō cadit reſpectu extraneorum. reſpectu quorum ad paria iudicantur titulus inſtiturionis vel alius, quia ceſſat illa conſideratio particularis, vt not. doct. in l. ſi quis priore. ff. ad trebellia. nec pariter obſtat dū dicitur ꝙ tex. in ſui ratione voluit duntaxat per dictionem vt, quæ denotat cauſam finalem, ꝙ filiæ haberent ſolum mediocrem alimoniam, & nō integrum emolumentum, nam ratio ad diſpoſitionē ſuā adaptā da eſt, & ſic reſpectu ſucceſsionis materne noluit imperator quod haberent integrum emolumentum, ſed duntaxat mediocrem alimoniam. qnantum vero ad exterorum ſucceſsiones. lex nihil exprimit quare non debet fieri extenſio. vt ſupra dictum fuit. Nec pariter obſtat veriſculus, id quod de prædictis, vbi ſecūdum eum non repetitur verbum filiæ, ſed filij tantum. & ſic ibi ſub appellatione filiorū comprehenduntur filiæ, nam poſſe id negari, vel ſi de filiabus intelligatur, debet intelligi modo præmiſſo. Non obſtant pariter alia argumenta quæ extra textum per authorem addu cuntur, quod ſub appellatione filiorum continentur filiæ. & primum adduxit. c. vergentis. in fi. de hęreti. vbi tex. loquitur de excluſione filiorum a bonis patris delinquentis, & tamen nemo dubitat quin comprehendantur filie. nam reuera non poſſum non admirari ꝙ tam debile fundamētum in medium obtulerit. nam cum bona hęretici applicentur fiſco, nimirum ſi filia excludatur, quia de neceſsitate illud ſequitur. alle pariter l. manicheos. in verbo, filios. C. de hęreti. nam idem reſpondetur, vel aliter reſpōdendo dicimus ꝙ, vt
9 in ſequentibus latiſsime dicetur, † lata eſt differentia inter crimen hæreſis, & crimen læſæ maieſt. crimē quippe hæreſis principaliter animam inficit & animam concernit, & eadem ratio infectionis quantum ad animam quæ militat in prole maſculina, militat & in filia, quia quantum ad infectionem animæ non requiritur audacia, & fragilitas

gilitas ſexus nihil operatur. ſecus in crimine læſæ maie. in quo, vt dixi, diuerſa ratio militat, ex quo ẽt ſequitur ſolutio ad tex. iuris diuini allegatus per authorem. nam loquuntur de punitione delicti concernentis animam, & de punitione ſpirituali, nec eſt aliqua comparatio offenſe dei ad offenſam hominis, immo eſſet quaſi hæreticũ velle equiparare hominem deo, & dicere ita grauem eſſe offenſam quæ contra illum committitur, ſicut contra deum. vt infra latius dicemus. Non obſtat pariter tex. in authen. qui. mo. natu. effi. ſui. §. pen. nam adhuc iſtud fundamentum eſt debilius, quippe eadem ratio omnino quæ militat in filijs, militat & in filiabus, eo ꝙ ex damnato coitu nate ſint, quia infectio proueniens ex conceptione per legem damnata, equaliter concernit filios & filias, ſecus in caſu ſubiecto, vt prædixi. Minus obſtat tex. in l. ij. C. de libe. & eo. liber. nam de filiabus ꝙ comprehẽdantur, nec text. nec glo. nec doc. faciunt aliquam mentionem. & ſi comprehenderentur, alia ratio reformat pactum, nam vt ibi glo. intelligit in finali ſolutione, ille text. debet
10 intelligi † quod nati ex his qui ſunt redacti in priſtinam ſeruitutem propter ingratitudinem, ſunt ſerui, modo vterq; parentum vel ſaltem mater ſit ancilla, quia partus ſequitur ventrem, alioquin volunt ibi glo. & doct. ꝙ filij non eſſent ſerui, & ſi cum iſta ratio conceptionis in ſeruitute eque militaret in filiabus ſicut in filijs, nimirum ſi comprehenderetur. Nec obſtat pariter dum dicit author ꝙ ratio quæ habet locum in filijs quæ eſt, vt pater magis torqueatur propter punitionẽ filiorũ, militat & in filiabus. & ad hoc ponderat text. in d. l. quiſquis. in verbo, perire enim debet pater no ſupplicio. exponit idem ad paternum ſupplicium. nam ratio expreſſa in d. l. quiſquis. eſt, quia in filijs metuuntur exemplapaterni criminis. in filiabus dicitur minus auſuras confidimus. illa ratio eſt expreſſa & non altera, vt dicemus ſecundũ illam igitur duntaxat licet arguere, & nõ ſecundũ non expreſſam, vt late tradit Inno. in l. ſi vero. §. de viro. ff. ſolu. ma. Alex. late in l. ſi cõſtãte. ad prin. ff. eo. ti. bonus tex. in l. cũ pater. §. dulciſſimis. de leg. ij. & in l. pater. §. fundum. de leg. iij. Et dum dicit ꝙ immo altera ratio eſt expreſſa in tex. ibi paterno ſupplicio, id eſt ad paternũ ſupplicium. illa expoſitio, vt vulgo dicitur. eſt gl. Aurelianeñ. quæ corrũpit tex. nã tex. dicit ꝙ imperiali lenitate donatur vita filijs, qui debẽt perire paterno ſupplicio. & ibi gl. ſuper verbo, paterno. dicit qđ eſt interpoſitio, & ſic illa verba referuntur ad cauſam remiſſionis pœnæ capitalis, quæ fit filijs, & non pro ratione pœnæ incapacitatis prolata ſunt, & quia etiam illa verba poſſunt intelligi paterno ſupplicio perire debent, id eſt pœna et ſupplicium patris debet in eos redundare, & illa eſt vera expoſitio, neſcio vnde author ſuam traxerit. vnde cum ſaltem illa verba poſſint habe-
11 re plures expoſitiones † eius qđ multipliciter exponitur veritas ignoratur, ſecundum philoſophũ. vt refert Bal. in l. nec quicquam. §. vbi decretũ. ff. de offi. procon. & lega. & ſic non poteſt argui ex eo, vt deducit late Alexan. poſt Imo. in dicta l. ſi conſtante. & dum poſtmodum ſubiiciebat quod expreſſa ratio in textu militat in filiabus, non eſt verum, vt ſupra dictum fuit. Ex quo etiam ſequitur ſolutio ad alias rationes, quas ex aliis iuribus author tractatus trahit ad punitionem filiorum. nam reſpondetur quod ille rationes nõ ſunt expreſſe in d. l. quiſquis. ille pariter rationes ſunt diuerſe, & quando plures rationes aſsignari poſſunt, ex illis non poteſt fieri extenſio, vt late concludit Alex. in illa l. ſi conſtante. ad prin. ff. ſolu. matr. & vt inferius ſubiicietur in criminibus in quibus rationes ille exprimuntur, eſt longe diuerſa ratio. Et dum ex præmiſsis argumentis author uoluit concludere ꝙ appellatione filij fuerũt comprehenſæ filiæ, quodq; ex natura verbi, ſaltem ex larga ſignificatione, appellatione filiorũ cõprehenduntur filiæ, quo caſu vbi militat rationis idẽtitatis poteſt fieri extenſio, allegat aliqua iura, nam ad id multipliciter reſpoudetur. Primo illa regula non habet locum in hac materia odioſa in præiudicium tertij, vt expreſſe voluit Ioan. de Imol. in l. ſi vero. §. de viro. ff. ſol. mat. dum allegat. l. patri. ff. ad l. Iul. de adul. Idem Alex. in d. l. ſi conſtante. ad prin. Secundo maxima authoris non habet locum vbi ſimul pœnalis eſt diſpoſitio & correctoria. gloſſ. ſingu. in cle. vt hi qui de ætate & qualitate. quam firmant Imo. & Alexã. in locis alleg. ꝙ ſit pœnalis non eſt dubium, ꝙ ſit correctoria iuris antiqui, eſt tex. in l. eos. ff. ad legem Iul. maieſtatis. & in l. iura. ff. de iure patron. quibus expreſſe probatur ꝙ olim non puniebatur filii in crimine læſæ maieſtatis, immo iura patronatus eis ſeruabantur, & ſic. l. quiſquis in hoc corrigit d. l. eos, vt voluerunt gloſſ. in dictis legi-
12 bus. quare non debet fieri extenſio. † Tertio reſpondetur ꝙ illud non habet locum in pœnis inflictis ipſo iure, in quibus non fit extenſio ex paritate rationis, vt dixi ſupra in j. q. & in propriis terminis allegaui Sozin. ita tenentem in conſil. cclxxv. Quarto et peremptorie eſſet opus ꝙ militaret eadem ratio, vt ibi dixi, ſed eadem ratio in propoſito per omnia non militat, & igitur &c.

Non ob. pariter ꝙ materia eſt fauorabilis, quia intereſt reipublicæ &c. & allegat doctrinã Bar. nam illa doctrina Bar. ſalua pace tanti doctoris non videtur vſquequaque vera. cauſa enim imme diata imponendi pœnam, eſt odium delinquentiũ, remota vero eſt fauor publicus, ad cognoſcẽdum autem an diſpoſitio ſit fauorabilis vel odioſa, attendi debet cauſa proxima & non remota, ſecundum Bal. in l. ſi. C. de interdic. matrimo. quam rationem aſsignat Aret. cõtra dictum Bar. in l. Gallus. §. & quid ſi tantũ. de libe. & poſthu. et ẽt quidã Moder. repeten. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſuca. pro empto. vbi dicitur ꝙ alias ſequeretur ꝙ omnis exceptio eſſet fauorabilis, cum principaliter vel in conſequentiam cõſeruat fauorẽ. quod tamen eſt falſum l. qui exceptionem. ff. de condi. indebi. & facit bonus tex. pro hac opinione in l. ob id. ff. ad l. Aquil. quod tradit Bar. in l. ſi. C. vn-
13 de vi. † Secundo reſpondetur ꝙ diſpoſitio pœnalis eſt fauorabilis reipublicę reſpectu delinquentis, ſed quantum ad filios vt dixi, continet odium

irrationabile, & non debet aliquatenus extendi, immo ſapit quandam ſpeciem tyrannidis. quare nimirum ſi hoc caſu non ſit fauorabilis, & ſic non debet fieri extenſio. Non obſtat pariter dum ſubiicitur ꝙ etiam in materia pœnali appellatione filiorum cõprehenduntur filiæ. nam ſupra plene reſponſum eſt quod non habet locum in odio irrationabili, quale continetur in d.l. quiſquis. Nec obſtat gl. in d.l. quiſquis. quæ illam loquentem de patre extendit ad matrem. nam iuſta ratione reprehenditur a Salyc. & ab Ange. Aret. & ꝙ illa gl. male loquatur demonſtro aperta ratione, nam patet qui habet filios in poteſtate, nimirum ſi obliget filios ad pœnam, cum & illos vendere poſsit in neceſsitate l. ij. C. de patribus qui filios diſtraxe. quę vt ibi dicunt omnes Doct. & ſignanter Bald. & Salyc. non habet locum in matre, habebatq; olim pater ius vitæ & necis in filium, vt dicit text. in l. in ſuis. ff. de libe. & poſthu. ꝙ ius non concedebatur matri, vt ibi traditur. Secundo præſumptum crimen quod punitur in filiis ex præſumptione exẽpli, militat in patre & nõ in matre, quippe cũ pater tribuat formã in generatione, ab eo filij denominaẽ, & cũ eo dicunt eadẽ ſubſtãtia, nec dicunt diuerſi a patre. vnde vna & eadẽ caro cẽſentur, ſecundũ philoſophũ. et tradit text. formalis in §. hęc authoritas. xxxv. q̃ſtione vj. † & propterea dicitur filius eſſe portio corporis paterni, text. in l. cũ ſcimus. de agrico. & cenſi. lib. xj. vnaque & eadem perſona cum patre reputatur. l. fi. C. de impub. & alijs ſubſtitu. quę omnia non habent locum in matre. facit glo. ſingularis in l. ij. C. qui ætate vel profeſsione ſe excuſant. quæ ſignanter dicit iura quæ dicunt filium & patrem debere cenſeri eadem perſona non habere locum in eo qui non eſt in poteſtate. & gloſ. ſibi contraria in dicta l. quiſquis. dicit formaliter ꝙ filius emancipatus non punitur pœna illius legis, ergo reſpectu matris nunquam punitur, cum mater non habeat filios in poteſtate. Propterea tex. ſingularis in l. exemplo. de decurio. lib. x. C. vult, iura quæ dicunt filium a patre denominari debere, & non a matre. quæ iura late deducunt Moder. in c. Raynutius. de teſtamen. vſque adeo procedere. vt non valeat conſuetudo in contrarium, eo ꝙ iure quodam naturali, vt ibi dicunt Docto. illud procedat, qua ratione ſanctus Thomas in ſecunda ſecundæ q. lxxxij. de articulo non recordor, tenuit formaliter in ſimili

15 † ꝙ ſi contingeret aliquem naſci duntaxat ex muliere ſine femine viri, ille non eſſet conceptus in peccato originali, eo quia mater non tribuat formam ſed materiam, & multa alia deduci poſſent.

Non obſtat pariter dum dicit quod illa lex quã tum ad filios non continet odium irrationabile, nam in principio huius quæſtionis multis fundamentis demonſtraui contrarium, & allegaui maximos legũ vertices ita tenere, & dum dicit quod Deus qui miſericors eſt nonnunquam punit filios propter peccata parentum, nam miror quod iſte doctor velit os ponere in cœlum, & punitionem quæ fit occulto indicio Dei, vult comparare punitioni humanæ, cum nec in punitione nec in offenſa ſit aliqua comparatio, vt ſubijcietur. Demum deduxit text. in cap. ſtatutum. & in cap. vbicunque. de pœnis, vbi dicitur ꝙ iſtud eſt expreſſum in crimine hæreſis, ꝙ puniantur æqualiter filiæ ſicut filij, & quod crimen hæreſis, & crimen læſæ maieſtatis æquiparantur, per multa fundamenta, quæ deducit in quæſtione ſequenti nam reſponde-

16 tur † ꝙ videlicet longe grauius eſt diuinam q̃ humanam offendere maieſtatem l. auctẽ. gazaros, C. de hæreti. & text. in cap. vergentis. eo. titu. & text. met. in illa extrauag. Feder. quam ipſe allegat dum dicit, quanto magis, etiam vult arguere a maioritate rationis, quod argumentum procedit, ſed econtra nunquam. & ſic arguere econtra, videlicet de crimine hæreſis ad crimen læſæ maieſtatis, eſſet arguere de maiori ad minus. Secundo reſpondetur ꝙ in crimine hæreſis ꝙ pœna & eius punitio extendatur. aliæ rationes militant, quę non militant in crimine læſæ maieſtatis. Primo, quia illud tendit in fauorem fidei, tunc enim etiam in materia pœnali verba largo modo & improprie intelliguntur, & ſic fit extenſio. ita ſingulariter nota. Panor. poſt. Hoſtien. in c. ij. in fin. de diuor. Secunda ratio, quia ex offenſione diuina, ſi delicta grauiter non punirentur peſtes, terremotus, & alia infinita mala prouenire poſſent. in auth. vt non luxurientur homines contra naturam. colla. vj. Tertio quia tractatur de fauore animarum, tunc enim debet fieri extenſio etiam iuris pœnalis. per illud quod not. glo. in c. ſciant cuncti. & in cap. fina. de elect. in vj. & ita tenet do. Abbas in conſil. xxij. incip. in quæſtione mouenda inter Anto. circa fin. idem tenet Ioan. And. in c. ex tenore. qui filij ſint legi. et ibi Panor. reputat ſingulare, & non tradendum obliuioni

17 † ꝙ conſtitutio pœnalis debet extendi, & largo modo interpretari, quando emanauit, vt euitentur pericula animarum. idem tenet Geminia. in cap. j. §. fin. in j. col. de homi. in vj. & propterea Alexan. conſil. xlij. incip. ſuper. præmiſſo themate. col. fin. circa. fin. j. volumi. ſignanter dicit, ꝙ fauore fidei & animarum, etiam in materia correctoria fit extenſio. ſicut enim anima præfertur corpori. ita bona illius præferuntur bonis corporis. & ideo nimirum ſi quantum ad crimen hæreſis, quod eſt contagioſum, & multos inficere ſolet, vt periculum animarum euitetur, fuerit introductum, vt pœna extenderetur. & hęc eſt ſolutio cui Apollo non reſponderet Chriſto. vt verbis vtar Bald. in cap. quæ in eccleſiarum. de conſtitutio. poteſt etiam aliter reſponderi quod videlicet in illis iuribus comprehenduntur filię, quia expreſſum eſt. Item illa iura non loquuntur quantum ad pœnam incapaciratis reſpectu ſucceſsionis extraneorum, quare non militant, poſtremo author tractatus deduxit aliud fundamentum de extrauaganti Federici. vbi ponitur verbum, liberos. & de. l. fina. C. de bonis proſcripto. vbi ponitur verbum, poſteros. per quæ verba vult. l. quiſquis. quantum ad vim comprehenſiuam verborum filijs eſſe declaratam. nam quia primis onerata eſſet hæc quæſtio, reſpondebitur pluſquam peremptorie in quæſtio. ſequen. in qua eadem iura deduxit author pro fundamento ſuæ opinionis,

opinionis, & etiam reſpondebitur ad extenſionē paſsiuam, quam dicit habere locum in materia correctoria. ad quod etiam reſponſum fuit plene in prima quæſtione circa fin. Ex quibus remanent ſublata omnia fundamenta authoris. quibus ſe Herculis manu clamant abſtuliſſe putabat.

18 † eſtque conſequens concluſio ꝙ pœna l. quiſquis. quantum ad incapacitatem ſucceſsionis aliorum q̄ parentum non trahitur ad filias, & ita intrepide tenendum puto ſaluo ſemper ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Pœna legis, quiſquis, quæ loquitur in filiis ad nepotes an extendatur.*
2 *Nepos etiam venit appellatione filii.*
3 *Nepos in materia correctoria venit nomine filii.*
4 *Infectio criminis læſæ maieſtatis lepra quædam dicitur omnes inficiens.*
5 *Pœna in crimine hæreſis ad ſecundum gradum extenditur.*
6 *Nepotes verè non veniunt filiorum appellatione.*
7 *Nepos nō venit filii appellatione in materia odioſa etiam in legis diſpoſitione.*
8 *Priuilegium filiis conceſſum ſi ad nepotes non extendatur, nec odium.*
9 *Pœna incapacitatis ſpurii nō trahitur ad nepotes.*
10 *Nepotes non veniunt nomine filiorum in his in quibus interpretatio ſtricta fieri debet.*
11 *Auus nepotes ad pœnam obligare non poteſt.*
12 *Nepotes auo mortuo concepti ad eum nihil ſpectare dicuntur.*
13 *Nepotes filiorum appellatione continentur filio de medio ſublato.*
14 *Verba legiſlatoris enuntiatiua non diſponunt.*
15 *Relatiuū debet intelligi ſcḋm qualitates relati.*
16 *Error preſumitur quando aliud in referente quā in relato reperitur.*
17 *Collaterales non puniuntur ob crimen læſæ maieſtatis.*
18 *Pœnam in crimine læſæ maieſtatis ad poſteros tranſmitti qualiter intelligatur.*
19 *Conſtitutiones extraordinariæ ſunt apocriphæ, nec allegari merentur.*
20 *Leges Cæſaris non aliter recipiuntur in Galliis quam quod bonæ ſint.*
Rex Francorū legibus Cæſareis non ſubditur.
21 *Aſperitas dominorū tēperanda eſt, non imitāda.*
22 *Hæreſis æquiparari poteſt crimini læſæ maieſtatis, at non ècontrario.*
23 *Lex declaratoria pœnam imponens reſpectu pœnæ non trahitur ad præterita.*
24 *Punitionis ratio non æquè militat in nepotibus ſicut in filiis.*
Cauſa magis in propinquo operatur quàm in remoto.
25 *Nepos patris imago dicitur.*
26 *Filius & nepos eadem perſona cenſentur.*
27 *Delinquens in ſeipſo punitur, in filiis aut nepotibus puniri non debet.*
28 *Pœna incapacitatis & infamiæ quæ infligitur filiis non trahitur ad nepotes.*

Quæſtio. VI.

SEXTO quæritur, an pœna l. quiſquis loquentis in filiis trahatur ad nepotes. † pro parte affirmatiua ꝙ pœna l. quiſquis extendatur ad nepotes vltra allegata p̄ authorē tractatus facit, quia ſicut filius dicitur eſſe pars corporis paterni, ita & nepos dicitur pars corporis aui, vt eadem proximitas in vno videatur ſicut in altero. ita belliſsime Bal. inquit conſi. xiij. vol. iij. quātum enim ad naturam certum eſt ꝙ nepos eſt ex radice aui, & caro filij, caro patris, ſimiliter de nepote qui deriuatur ab auo naſcendi ordine, vnde generatio nepotis eſt ex genere aui, nec poſſet naturaliter aliud prouenire ſicut ſemē ex ſemine, & riuulus ex fonte. l. pronuntiatio. §. appellatur. ff. de verborum ſignificatio. ita belliſsime Bald. inquit in conſilio clxxvj. vol. v. vnde idem Bald. in l. iij. C. de ſuis & legitimis hæredibus. dicit ꝙ imago patris eſt nepos, & eandem affectionem quam habet quis in filium præſumitur gerere ad nepotem. textus ſingula. in l. cum auus. ff. de condi. & demonſtra-
1 2 tio. † & proprie appellatione filij dicitur venire nepos. d. l. liberorum. ff. de verborum ſignifica. immo de proprio ſignificato. nam proprius ſenſus vocabuli eſt ille quem lex ei dat, non quē vulgus imperitum aſsignat, totum ſignificat proprie quamlibet ſuam partem, ſed nepos eſt pars ipſius filij l. cum ſcimus. & l. cū ſatis, C. de agric. & cenſi. lib. xj. & reſpectu naturæ appellatione filiorum continentur nepotes l. tutelas. ff. de capitis diminu. & in dubio verba reſpectu naturæ proferri videntur l. fi. C. de his qui veniam ætatis impetrauerunt. Et quod proprie ex ſignificato naturali appellatione filj veniat nepos firmat Iacob. But. in quadam ſua diſputatio. quam late refert Barba. in conſilio cviij. incipien. Omnipotentem & immortalem Deum. colum. pen. quarto vol. dicens quod hoc procedit ex ſignificatione naturali proprie & vere, & ꝙ nihil eſt ita verum ſicut natura. & alleg. d. l. liberorum, in verbo, natura nos docet. eandem etiam diſputationē Iacob. Butri. refert Bald. in l. maximum vitium. C. de liberis præteri. vel exhæreda. & in l. Gallus. §. inſtituens. ff. de liberis & poſthumis. & tradit Petr. de Anchara. capitu. primo de conſtitutio.

ſtitutio. & in clemen. prima de baptiſmo. & multa congerit Barba. in conſilio x. volumi. ſecundo. Et ſaltem non poteſt inficiari quin ex lata ſignificatione vocabuli nepos veniat appellatione filij. & vbi vnum venit appellatione alterius, etiã ſub lata ſignificatione, modo ſit eadem ratio, diſpoſitum in vno trahitur ad alterum. ita gloſ. in cle. j. de reſcript. coniuncta glo. in cle. auditor. eod. titu. & gloſſ. in clemen. j de electio. ſed ratio expreſſa in d. l. quiſquis, in nepotibus militat, igitur &c. & hanc ſententiam fortius firmat Panormi. conſil.
3 lxxxvj. incipiente primo quæritur vbi dicit † ꝙ etiam in materia correctoria proprie appellatione filij venit nepos. Et hanc etiam concluſionem firmat late & ſequitur Barba. conſi. lv. & conſil. lxiij. volu. ij. vbi pleniſsime loquitur. ſicque videretur concludendũ hoc caſu nepotes eſſe comprehenſos ex proprietate ſermonis; quia in materia quantuncunque odioſa nunquam ea lata interpretatio excluditur, quæ ex verborum proprietate inſurgit. ita Ange. in l. fi. ff. de conſtitutio. principum. Pulchre Areti. in l. cum lege, per tex. ibi. ff. de teſtamen. Calde. conſi. j. ſub tit. de conſanguinitate & affinitate. Confirmatur, quia vt declarat Salyc. in d. l. quiſquis, prout in litera eſt verbum metuuntur præſumptum delictum filiorum punitur, qui præſumuntur imitatores morum paternorum, eo, ꝙ ex ſanguine infecto originem trahant, quæ ratio æque militat in nepotibus. nimirum
4 † quia quantum ad id infectio criminis læſæ maieſtatis dicitur quædam lepra quæ omnes inficit, & ita æquiparat ſingulariter Bal. in conſi. clviij. incipien. ſuper eo quod quæritur, ad finem ſecundæ colum. volumi. iij. Et altera ratio ſcilicet vt retrahatur pater a delicto æqualiter militare videtur, cum æqualis ſit ad filium & nepotem affectio & dilectio, vt ſentit Richar. Malumb. quem refert Bald. in l. cum acutiſsimi. C. de fideicommiſſi. & formaliter tradit Barba. alleg. conſi. lv. vol. ſecundo vbi alia deducit, & latius in allega. conſil. lxiij. eo. vol. vnde & nepos immediate dicitur naſci ex corpore aui. vt ſingulariter inquit Bald. in l. j. C. de condi. inſer. ſicq; ratio quæ militat in filio propter coniunctionem ex radice infecta originem trahente in exemplo hæreditarij criminis metuuntur, videtur æquo marte militare & in nepote, cum immediate dicatur ab auo deriuari.
5 Confirmatur. † nam cum in crimine hæreſis ſit declaratum pœnam extendi vſque ad ſecundum gradum, a fortiori locum habere debet in crimine læſæ maieſtatis. nam licet grauius ſit diuinam quam humanam offendere maieſtatem, tamen mitius in pœna videtur debere agi cum Deo, quam cum homine l. ij. §. fina. de pollicita. & eſt dictum ſingulare Inno. in c. ſicut dignum. de homici. & quod tradit glo. ſingu. in cap. fraternitas. xij. q. ij. cum ſi. Ex quibus videretur concludendum pœnam incapacitatis l. quiſquis, extendi ad nepotes, & iſta iudicio meo non parum aſtringunt, & forte magis ꝙ quæ in multiloquio per authorem adducuntur.

Sed tamen premiſsis non obſtantibus quę reuera non obſtant contraria concluſio eſt veriſsima, & in puncto iuris intrepi de tenenda, & pro fundamento veniat primum in
6 aciem communis in iure concluſio † ꝙ regulariter appellatione filiorum non comprehenduntur nepotes vt concludit gl. ordi. in l. filij. ff. de verb. ſigni. et gl. in cle. j. in verb. liberorũ. de baptiſmo. & ideo ex proprietate ſermonis ſub verbo filiorum non eſt vis comprehenſiua nepotum. vt notat Bar. in l. liberorum. ff. de verb. ſig. vbi alleg. Dy. in l. iuſta interpretatione. per illum tex. ff. de verbo. ſig. & idem ſequitur Bal. in l. maximum vitiũ. col. iiij. ver. ex præmiſsis C. de libe. præte. vel ex hære. & in l. Gallus. §. inſtituens. ff. de libe. & poſt. & in l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. & Pet. de Anch. in c. j. in xlj. col. de conſti. vnde in dubio ab ea communi regula & proprietate verborum non eſt recedendum, præſertim in materia odioſa l. j. §. is qui nauem. ff. de exercitoria, & propterea formaliter ad propoſitum dicit Ioã. An. in nouella. in c. ad extirpandas. de filijs preſbyte. ꝙ ſi in caſu c. ſtatutum. de hæreti. in vj. non fuiſſet expreſſum de nepotibus, ſub appellatione filiorum non fuiſſent comprehenſi, quod reuera apponit gladium ad radicem hæſitationis, & ibi
7 ſequitur But. idem Ioan. An. formaliter in cap. in quibuſdam, de pœnis. & non eſt dubium † ꝙ in materia odioſa etiam in diſpoſitione legis, appellatione filij non venit nepos, ita dicunt Docto. in duabus decre. alle. & idem expreſſe Bar. in l. ij. §. filius. ff. ad Tertul. Bald. in l. Titius. ff. de lib. & poſthu. in l. filius. C. ad Mace. & quod idẽ tradit in l. ſed & milites. ad princ. ff. de excu. tuto. vnde vbi agitur de onere ſiue odio filiorum nunquã ſub illorum appellatione nepotes comprehenduntur. ita expreſſe Pau. de Caſtr. conſi. clxx. inci. ne in propriis, col. ij. vbi dicit ꝙ appellatione filiorum non veniunt nepotes ex proprio ſignificato, nec ex interpretatione in quacunque diſpoſitione legis vel hominis, quando non tractatur de ipſorũ cõmodo ſed onere. & iſtud per literas groſſas voluit glo. ſing. in authen. de reſti. fidei. §. nos igitur. col. ix. quæ ſingulariter dicit prohibitionem alienationis factam filiis, quia oneroſa, eſt non trahi ad nepotes. & idẽ tradit Bar. in l. filiusfamilias. §. diui. de leg. j. Bar. in l. Lucius. §. Semproniæ. ff. de leg. iij. Alex. cõſi. lvj. incipien. Idrenandus. vnde Iureconſultus in l. iij. ff. de excu. tut. dicit ꝙ a ſignificatione ſumpta a voce non eſt idem eſſe filij & eſſe nepotis. idem traditur in l. quid ſi nepotes ff. de teſtamẽta. tur. & §. fi. inſti. qui dari tuto. poſ. vnde dicit ſingulariter Bal. in conſ. ij. vol. j. ad fi.
8 j. col, † ꝙ ſi priuilegium conceſſum filiis non extẽditur ad nepotes l. iubemus. C. ad Trebel. a fortiori nec odium, & ſequeretur ſecundum eum aliud inconueniens, ꝙ eadem ratione odium ad omnes extenderetur. vt ff. de poſtulan. l. j. ad fi. cũ ſequẽ. quod eſt falſum ſecũdum eum, et pulchre ſubiiciit ꝙ filius eſt prima perſona, nepos ſecunda. ſed ꝙ ſecunda perſona ſit prima, implicat impoſsibilitatẽ naturæ. & præmiſſa non habent dubium quando verbum filius, profertur cum adiuncto, vtpote, quia dr̃ filiis ſuis vel eius vt dicit l. quiſquis, in verbis eius filiis, quia tunc non comprehendũtur

aliquo

aliquo modo nepotes. ita elegãter optima ratione decidit ſubtilis Sozi.in d.l.Gallus.§.inſtituens.de libe.& poſthu.ad fin.ſecundæ col. Confirmatur & fortius quia in exhæredatione facta per verbũ filios, cenſentur duntaxat excluſi filij primi gradus ita ꝙ illa exhæredatio certa appellatur,eo ꝙ duntaxat liberi primi gradus contineantur l.Titius.ff.de liberis et poſth.& ibi formaliter notant omnes Doct.& bonus text.in l.ſi quis filio exhæredato in prin.ff.de iniuſto rupto &c. & in.§.poſthumorum.inſti. de exhæreda.lib. Et magis expreſſe in caſu ſubiecto deduco alia fundamenta, quibus facile reſponderi non poteſt. Et primo deduco glo.ſingularem in auth. quibus modis natu. effici.ſui.§.ſi. colla. vij.glo.in l. fina.C.de natur. libe.per quas Bald.in c.in præſentia.de proba.& in l. Gallus.§.quid ſi is.ff.de lib. & poſthu. quem
9 ibi omnes Moder.ſequuntur, firmat† ꝙ pœna incapacitatis filij ſpurij non trahetur ad nepotes, immo nepotes poſſunt capere a perſona vnde vitium originem trahit,videlicet ab auo,& tamen, non eſt dubium quin ex radice abominabili & damnata originem trahant. l. fina. C.de natura. libe. quod pulchra ratione eleganter Bald. confirmat conſil.cxlvj.in prima parte dicens,ꝙ licet pater ſit ſpurius, tamen nepos eſt habilis ad honores & ſucceſsiones & omnia, eo, quia in eo non poteſt dici macula, licet ex infecta radice natus videatur potius enim debet inſpici perſona immediate q̃ mediata, quia cauſa proxima magis cohæret cauſato q̃ remota.l.cũ tale.§.penul. de cõdi.et demonſtra.ff.& nota.in l.ſi mulier.ff.re.amota.& ſubijcit ꝙ non debet nepos odio paterno excludi nec inhabilitari. allegat.l. non tantum.§. ſi emancipatus.ff.de bono.poſſe.contra tab.quod dictum profecto apponit ſecurim ad radicem. Secundo deduco & ſpecialius deciſio.forma. Bal.& Salyc. in l.ij.C. de patri. qui filios diſtra. vbi in terminis dicunt ꝙ poteſtas conceſſa patri venendi filium in neceſsitate,non extenditur ad nepotẽ, quia materia ſubiecta, odioſa reſpectu filij.non patitur hanc interpretationem,vt ſub illius appellatione nepos contineatur; quia longe maior eſt poteſtas in filium perſonam immediatam, q̃ in nepotem perſonam mediatam.& ſic infertur ꝙ ſi per contractum patri conceſſa ſit facultas ſeruitutem inducendi in filios,nõ extenditur ad nepotes,nec per delictum id licebit, per tex.ad hoc optimum in l.Imperator.ff.de fideicommiſſa. liber. Tertio adduco deciſionem Bart.in l.libertorum.ff.de verbo. ſigni. quam ſequitur Petrus de Aancha.in cle.j.de baptiſmo.& Anto.de But.in c.in quibuſ-
10 dam.de pœnis.vbi dicunt † ꝙ in contractibus,in quibus debet fieri ſtricta interpretatio, ſub nomine filiorum non comprehenduntur nepotes.ergo a fortiori in hac materia continente odium irrationabile, in qua longe ſtrictior debet fieri interpretatio, ſub appellatione filiorum non poſſunt cenſeri comprehenſi nepotes,& quia bonum eſt argumentum de contractibus ad delicta l.omnem ff.de iudi.l.ij.ff.de cuſto.& exhibi.reo. Quarto adduco quod in ſimili tradit Andre.Barba.vt referunt quidam Moderni in l.fin.C.de primipilo.lib.xij. vbi dicit ꝙ licet ex contractu primipilari teneatur filius licet non ſit hæres,non trahitur ad nepotem.quia fuit inductum vt pater propter filium ſagacius adminiſtraret,timore ne filius cogatur ſoluere,quę ratio non habet locum in nepote,quia nõ præſumitur pater circa illum habere tantam affectionem quantam circa filium,& dicetur latius infra in reſponſione ad argumenta authoris. propter quam rationem etiam ſolet dici ꝙ lex.iij.C. de patria poteſtate.loquens in filio non habet locum in nepote,vt licet pater poſsit taxare pœnam filio imponendam, quia propter affectionem quã habet ad filium non præſumitur ꝙ graue de eo ſupplicium petat. ſed quia minorem affectionem ad nepotem gerere præſumitur, non habet locum diſpoſitio illius legis. Quinto adduco deciſionẽ formatam per Bart.in l. patri. per illum text. ff. ad legem Iul.de adult.vbi dicit formaliter per rationem illius text.ꝙ cũ l.quiſquis.contineat odiũ tertiæ perſonæ,apppellatione patris non comprehenditur auus, & ſic vult ꝙ licet pater obliget fi-
11 lios ad pœnam,† tamen ſecus eſt in auo, qui non poteſt obligare nepotes ad pęnam.& ideo gl.ſing. in d.l.patri,voluit ꝙ lex permittens patri occidere filiam adulteram in adulterio deprehenſam,nõ habet locum in auo, eo ꝙ concernat odium tertiæ perſonæ, & quia patri permittitur propter affectionem quam pręſumitur habere ad filiam,quam non præſumitur auus æqualem ad nepotem habere.& illã gl. pro ſingulari deduxit ad hoc propoſitum Ludo. de roma. in repeti.authen.ſimiliter. C.ad l.falcid. & reperio ꝙ in terminis conſulendo ſolẽnis doctor adhuc viuens Philippus Decius conſi.lxiiij.allegato in præcedenti quęſtione ita concludit in proprijs terminis. Ex quibus omnibus concludẽdum puto ꝙ pœna l.quiſquis, loquẽs in filijs nõ trahitur ad nepotes.quod maxime procedit vbi nepotes ſunt poſt mortem aui concepti. tunc enim non poſſunt cenſeri excluſi, nec effecti incapaces ex delicto aui, cum nihil tunc ei attinere dicantur l.ſi quis filio.§.primo de iniuſt.rup.et irri.fact.teſta.bonus text.in ļ. Titius.ff. de ſuis & legi.hære.& l.prima.§.ſi quis proximior.ff.vnde cognati.per quæ iura dicit Bald.in cap.primo ad princi.ſecundæ col.in titu.ſi vaſallus feudo priuetur.ꝙ inter nepotem conceptum poſt mortem aui & ipſum auum,nulla vnquam fuerunt iura conſan
12 guinitatis.† nepotes enim qui poſt aui mortẽ concipiuntur, non proprie ſed abuſiue nepotes dicuntur l.item prætor.§.ſi.ff.de gradi.affinit.per quam Bald.ita dicit conſi.clxxvj.volu.v. ſubijciens ꝙ nemo mortuus poteſt incipere eſſe auus.l.qui liber tinus.§.poſthumus,ibi, nec quiſquam.ff.de bonis liberto. & propterea dicimus in nepotibus poſt mortem aui conceptis,ciuilitatis & originis auitæ iura non ineſſe,nec ſuorum in hoc conditionem ſequi auorum.glo.in l.aſſumptio.§.j.ff.ad municipa.Cyn.in l.ij.C.de iuriſdic.omnium iudiciuũ.

Secundo procedit hæc concluſio ſine dubitatione vbi pœna habuit vel potuit habere locum ſemel in filijs, vbi enim appellatione filiorum in aliqua diſpoſitione comprehenduntur nepotes, ſi illa diſpoſitio habuerit vel potuerit habere effectũ

in per-

in perſona filij, etiam in fauorabilibus, non debet extendi ad nepotem. ita formaliter cõcludit Bar. in dicta l. liberorum. ff. de verbo. ſignifi. quem ſequitur Alexand. conſil. cv. col. ſecunda lib. j. incipien. perſpectis verbis. idem Alex. cõſi. xj. incip. ponderatis his. col. vj. lib. iij. & alibi ſæpe. & hoc eſt quod dicebat Iacob. Butr. in ſua diſpu. quem refert Bal. in d. l. Gallus. §. inſtituens. ff. de libe. et poſthu. Ioan. And. & Anto. de Butr. in d. c. ad extripandas. de filijs presbyte. & multi ſolennes docto. in eorum ſubſcriptionibus ad quoddam conſilium poſitum inter conſilia Soyci. conſi. vlti. pri-
13 mæ partis. † quibus locis voluerunt appellatione filiorum etiam ex diſpoſitione legis nepotes contineri quãdo filius eſt ſublatus de medio. vbi vero filius eſt in medio, tunc volunt ad nepotem diſpoſitionem non trahi, eo ꝙ filius ſit in medio in quo diſpoſitio locum habere poteſt & multa alia deducentur fundamenta in reſponſione ad argumenta deducta pro contraria concluſione.

Nunc deueniendum eſt ad ſolutionem argumentorum deductorum per autorem. Et potiſsimum fundamentum authoris in verbo liberos appoſito in extrauaganti Federici per quã dicit l. quiſquis, eſſe declaratum habere locum ẽt in nepotibus. & pro eadem declaratione deduxit tex. in l. fi. C. de bon. proſcrip. in verbo, poſteros. ad quę iura multipliciter reſponderi poteſt. Et primum eſto ꝙ extrauagans Federici eſſet approbata & recepta in regno, tamen ex illa non poteſt aſſumi fundamentum validum. Primo illa verba ſunt narratiua alterius conſtitutionis, & ex verbis narratiuis legis non eſt licitũ ſumere aliquod argumentum. ita gloſ. quæ ſolet dici ſingularis in l. vnã. C. quando non petentium partes. quam ita allegat Ludo. Roma. in authẽ. ſimiliter. C. ad leg. falcidiam. & in conſi. cxxxiiij. incip. pro declaratione primæ dubitationis. & idem voluit gl. in c. auditis. in ver. ex poſtfacto. in fin. de electio. & glo. in c. ij. in verb. non teneris. & ibi Geminia. ad hoc notat de dolo. & contu. in vj. gloſ. in c. j. in ver. collationem, de rerum permu. eod. lib. & pulchre Raph. Cuma. in l. ſi inſulam. ff. de verbo. ob.
14 & l. qui Romæ. §. Callimachus. eod. titu. † vnde hæc verba enuntiatiua prolata a legislatore non diſponunt, nec licitum eſt ex eis arguere ſecundũ Bar. in l. extat in vlt. col. ff. quod met. cauſa Saly. in l. accuſationem. C. de accuſa. & in l. qui ſe patris. in viij. col. vbi late Alex. C. vnde liberi. ſit & conſequens vt cum illa verba ſint enuntiatiua non poteſt ex eis aſſumi argumentum validũ. Nec obſtat dum dicitur ꝙ ex verbis enuntiatiuis poteſt inferri ad declarationem, nam reſpondetur et peremptorie ꝙ attento ꝙ hoc verbum filijs eius appoſitum in d. l. quiſquis, eſt verbum certum ſui natura duntaxat in materia in qua probatum fuit comprehenſiuum liberorum primi gradus. d. l. Titius. vbi not. omnes. ff. de libe. & poſtuhu. extendere vlterius non eſſet declarare, ſed tunc diceretur eſſe noua diſpoſitio. ita declarat Pau. de Caſt. in l. hęredes palam. §. ſed ſi poſt. ff. de teſta. idẽ Docto. in conſil. clvj. incip. viſo & examinato puncto. col. fi. & in ſimili tradit Pet. de Ancha. in conſil. cccxcix. incip. præmitto pro clariori deciſione col. fi. Or quod per illa verba enuntiatiua inducatur noua diſpoſitio vt præmiſſum fuit, non poteſt vlla rationi ſuſtineri, ergo nec ꝙ per illam extrauagantẽ ad nepotes fuerit facta extenſio. Con-
15 firmatur, † nã cũ illa extrauagãs referat alteram conſtitutionem, debet intelligi ſecundum qualitates relati, & ab eo debet recipere limitationem & reſtrictionem. tex. aureus in auth. de filijs natis ante dotalia inſtrumenta. §. fin. col. iij. quem Bald. ad hoc propoſitũ dicit ſingularem in rub. de reſcrip. facit. l. nihil. ff. de coniun. cum emancip. libe. & quod generaliter referens intelligatur ſecundum qualitates relati, & eo modo debet reſtringi. probatur in l. in teſtamento, & in l. ſi ita ſcriptum. ff. de condi. & demon. & in l. eſſe toto, ff. de hæreditu. tradit formaliter Bar. in l. j. ff. de receptatoribus. idem Bart. in l. j. ff. fur. nau. caupo. ſtabu. & idem in l. ſi quis ſeruum. §. fi. ff. de leg. ij. ſed l. quiſquis, relata per Imperatorem, quia non poteſt cenſeri relata altera conſtitutio loquitur in liberis primi gradus per verbum filijs, ergo & illa conſtitutio Federici referens ponendo verbũ liberos, debet intelligi de liberis primi gradus; vt a relata reſtrictionem recipiat. Et ad hanc maximam coadiuuandam accedit adhuc duplex iuris conclu-
16 ſio. prima † ꝙ vbi in referente aliud quam in relato continetur præſumeretur eſſe error. ita formaliter voluit Bal. in l. ij. C. de errore aduocatorum pulchre Alex. in conſi. ix. volu. v. Secunda noue conſtitutiones per antiquas declarantur & limitantur l. non eſt nouum. ff. de legi. gl. in auth. offeratur. C. de litis conteſta. & gloſ. in l. ſciendum. ff. qui ſatisdare cogan. cum ſimil. & ideo nimirum ſi illa conſtitutio Federici loquens per verbum, liberos, reſtringatur & limitetur per. l. quiſquis, anteriorem. in liberis primi gradus, magis enim præcedentia faciunt ad declarationem ſequentium ꝙ̃ econtra. Bar. in l. filium. ff. vt in poſſeſsio. leg. et in l. ſi a via. ff. de condi. & demõſtra. et in l. quiſquis. de lega. iij. & præſertim quia præcedens conſtitutio, videlicet illa l. quiſquis, quantum ad id eſt ſpecialis loquens in liberis primi gradus, altera vero generaliter nimirum ſi recipiat reſtrictionem a ſpeciali per iura allegata. Secundo reſpondemus & peremptorie tam ad verbum, liberos. poſitum in dicta extrauaganti, ꝙ̃ ad verbum, poſteros. poſitum in dicta l. fi. quod cum illa conſtitutio quantum ad filios ſit valde odioſa & irrationabilis, debet ſtrictiſsime interpretari vt reducatur ad terminos ſaltem l. quiſquis. Et pro iſta ratione adduco deciſionem ſingularem in terminis Ioan. An. in nouella in c. vbicunque, de pœnis. lib. vj. vbi dicit ꝙ Papa propter crimen læſæ maieſtatis condemnat Titium & cognationem ſuam, debemus ſecundum Gratiam, qui hanc quæſtionem
17 Bononiæ diſputauit, tria conſiderare. † Primum an debuerit propter crimen læſæ maieſtatis punire collaterales, & certum eſt ꝙ non. cano. ſi quis cum militibus. vj. quæſtio. j. c. fælicis. §. certum, de pœnis. Secundo an potuerit ex plenitudine poteſtatis, & vtique potuit, vt eſt caſus clarus teſtatis, & vtique potuit, vt eſt caſus clarus in dicto §. cæterum.

terum. Tertio an voluerit. & in hoc dicit conſulendum principem. & ſi id commode fieri nō poſſit, reſtrigendam eſſe ſententiam vt non comprehendat collaterales, ſed duntaxat eas perſonas, quæ de iure puniri poſſunt, qua ratione in ſimili concludit princeps Iureconſultorū Franc. de Aretio conſil. xxxix. q̄ in caſu in quo conſulebat in quo erat appoſitum verbum generale dubium filiorum, dicit q̄ non intelligebatur de filiabus in illo ſtatuto facto ſuper punitione rebellium, eo q̄ tale ſtatutum debebat recipere interpretationem ſecundum diſpoſitionem iuris communis, & quia quantum ad filios continebat odium irrationabile, non cenſebantur comprehenſæ filiæ. & in fin. conſil. aliud dicit quod bene facit ad propoſitum. q̄ interpretationem ſuam coadiuuabat in caſu in quo conſulebat, q̄ intentio populi non fuerat aliquid de nouo ſtatuere, tum quia vbi agitur de iuris iam conceſsione extenſione, reſtringitur vniuerſalis diſpoſitione quis indebite damnum incurrat, allegat Bald. in l. ſequens. in princip. C. de inofficio. teſtamen. Bartol. in l. prima. §. nuntiatio. ff. de ope. noui. nuntiatio. & in l. prima. C. de ſacroſan. eccle. & in l. terminato. C. de fructi. & litium expē. Ex quibus omnibus infertur ad propoſitum q̄ verba conſtitutionis Federici & illius l. fina. debent reſtringi & limitari ſecundum terminos. l. quiſquis. & iſtud eſt peremptorium & ſine replica. Reſpondemus vlterius ad legem fina. C. de bonis proſcrip. in verbo poſteros. q̄ dū
18 dicit † q̄ in crimine læſæ maieſtatis pœna ad poſteros tranſmittitur, loquitur quantum ad confiſcationem bonorum patris. nam in præcedentibus reſeruabantur filijs & filiabus bona patris in alijs delictis, in hoc autem crimine dicitur q̄ pœna ſcilicet confiſcationis bonorum patris tranſmittitur ad poſteros, & ſic nihil ad propoſitum quantum ad pœnam incapacitatis. dicimus vlterius q̄ illa extrauagans Federici non poteſt nec debet allegari in cauſarum deciſionibus. Primo illa non eſt inſertam in volumine authentico. & ſic non cenſetur de approbatis. glo. in c. ſi romanorum. & ibi ſumme not. Domi. xix. diſt. Anto. de But. in proœmio decretalium. late Felyn. in c. paſtoralis. de fide inſtru. & in c. j. de re iudic. facit glo. in l. eos. C. de offi. magiſ. mili. & quod tradit Bald. & omnes in l. ſcriniarios. C. de teſta. mili. vbi dicunt q̄ deſcripti in libro aliorum ſunt approbati, non deſcripti vero non ſunt approbati. Et propterea cum ſit extraordinaria conſtitutio quæ non reperitur in voluminibus iuris, non poteſt, & non debet pro lege allegari, vt in ſimili dicit gl. in titu. de prohibita feudi aliena. per totum & in ti. quot teſtes ſunt neceſſa. Bal. in c. j. de
19 gradi. fuc. in feu. † vbi dicit extraordinarias cō ſtitutiones eſſe apocriphas & non debere allegari. et expreſsius Ioan. Raynau. in §. quia vidimus qui feudum dare poſſunt dicit q̄ tales extraordinariæ conſtitutiones non debent allegari niſi fuerint practicatę. & ideo licet Galli leges ciuiles vt bonas receperint, vt in ſimili dicit Bal. in c. trāſlato. de conſtit. tamen illæ intelliguntur receptæ quæ ſunt in volumine aliarum & non aliæ, & ſic cum illa conſtitutio Federici nec expreſſe nec tacite recepta reperiatur, non ligat quantum ad pœnam nec debet obſeruari. glo. ſ. in c. j. de treuga & pace. Archi. in §. fi. iiij. diſtinct. Mathe. & Cardi. floren. in proœmio clementinarum. in. §. vniuerſitate. & pulchre Cepola Veronen. conſi. xiij. incipien. ſtante quodam decreto. colum. iij. & ſequenti. vnde maxime in hoc regno leges Imperatorum non nos ligant, niſi quatenus fuerint receptæ, vt ſentit gloſſ. ſingularis in verbo, Romanorum. inſtitu. de patria poteſtate. & propterea Bal. in l. nemo. C. de ſenten. & interlocu. omnium iu-
20 dic. dicit † q̄ Galli recipiunt leges Romanorum inquantum bonæ & non alias. & maxime in conſiſtorio principis leges Imperatorum pro ratione duntaxat debent allegari & non pro authoritate. Bald. in cap. j. §. iniuriam. de pace iura. firman. & propterea ſing. Oldr. dicit in conſ. lxix. col. iij. q̄ in Hiſpania eſt ſtatutum, vt quicunque in conſiſtorio principis allegauerit legem rigoroſam Imperatorum puniatur pœna capitali. quod maxime procedit in Illuſtriſsimo Rege noſtro Franciæ. Rex enim Francorum francus eſt a legibus Romanis, & dedignatur legibus ſubiici, & ſola ratione intellectus regitur & gubernatur. ita belliſsime Bald. inquit conſilio ccxxvij. in tertia parte. & in ſequen. conſi. dicit q̄ ſuper omnes reges mundi rex Franciæ obtinet coronam libertatis, Regis autem clementia debet rigoroſitatem legum temperare, quia beatiſsimus eſt ille rex qui ſedet ſuper cathedram æquitatis. Vnde proprium regis eſt diſpenſare ſuper lege rigoroſa.
21 † Nam & lex ciuilis dicit q̄ nimia aſperitas dominorum temperanda eſt non ſequenda. l. ij. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. ita ad propoſitū Bal. inquit in conſi. cccl xiiij. volu. iij. ſicque in regno hoc & leges quæ ſaperent quaſi tyrannidem non ſunt receptæ nec recipiendæ. cum & maxime temporis qualitas non requirat tantam exaſperationem. & ſi dicatur q̄ illa extraua. Federi. eſt approbata per ius canonicum in illo cap. inquiſitionis, de hære. tex. ibi formaliter dicit q̄ eſt approbata. inquantum punit crimen hæreſis, non quantum ad aliam. nam dicit formaliter text. leges quas olim Romanorum Imperatorem Federicum &c. Dei & eccleſiæ ſuæ ſanctæ honorem promouent & hæreticorum exterminium proſequuntur, et ſtatutis canonicis non obſiſtunt approbantes, & obſeruari volentes &c. & ſic quantum ad alia non approbatur. Supereſt nunc ad aliud fundamentum authoris reſpondere, quo ſublato remanebit firma concluſio quam ſupra deduximus, & adduxit in eo fundamento author tractatus text. in c. ſtatutum, de hæreticis. vbi dicit eſſe declaratum in crimine hæreſis, & q̄ iſta duo crimina æquiparantur. itaque lex noua ſuperueniēs in vno debet trahi ad alterum ego ad iſtud fundamentum ampliſsime in præcedenti quæſtione reſpondi. q̄ videlicet bene ſit ęquiparatio inter hęc
22 crimina, ſicut de minori ad maius, † videlicet crimen hæreſis æquiparatur crimini læſę maieſtatis, ſed non econtra; quia vt ibi late dictū fuit crimen hæreſis longe grauius eſt altero, & altera ratio

militat

militat in vno q̃ in alio,& q̃ etiã in æquiparatis non habet locum illa extensio in pœnis inflictis ipso iure. Secundo etiam non est æquiperatio per omnia facta per modum regulæ. Tertio vbi lex est pœnalis & correctoria simul vt in proposito. Quarto respondemus q̃ interpretatio passiua in æquiparatis non fit respectu pœnæ. ita eleganter tradit Ioan. And.in c.dispendia.de rescrip. in vj. idem Ioan. Andr.in cap.si forte. de elect.eo.lib. Et vtrobiq; firmat & sequitur Gemi. & Imo. in c.fin.de rescrip.Panor.in procem.decre.& in c.j. de locato. Ant.de But.in c.fi.de consue.& expresse in propriis terminis firmat Sozi. cõs.cclxxv. pro quo bene facit & formaliter ad propositum q̃ licet lex declaratoria trahatur ad præterita.§.j. in authen.de filiis ante dota.instr. na.Bal.in l.nõ
23 dubium.C.de legi.Cano.in c.fi.de consti. † tamẽ si talis lex declaratoria imponit pœnam respectu pœnæ non trahitur ad præterita.tex.in cle.j.cum gl.in verbo,de cætero. de vsur. quam glo.ad hoc ibi no.d. Abb.& ibi d.Card. Flor.in ij.col.reputat singularem.idem d. Abb.& alij in d.c.fi.de cõsti.& in c.cum tu.de vsur.idem no.d. Abb.in cap. causam.in vlti.not.per illum tex.de simo.& in c. j.per illum tex.ne præla.vi.suas glo.in c.j.§. qui vero.in verbo,receperit. & ibi Gemi.no.de cle. non residen.in vj.& in c.j.in ij.col.de his quæ vi met.ve cau.in vj.quicquid notet idem Gemi.in c. si cõpromissarius.in prin. q̃ gl.ibi in verbo ipso. de elec.in vj. Quinto ~~quia in materia~~ excluſiua, priuatiua,& punitiua, quod non est expressum in iure non inducit priuationem seu punitionem. de punitione pulchre loquitur Bal. in l.super chirographis.C.si cer.pet.per text.in §.quia vero leonis.in authen. de non alienã. & bene facit tex.in l.at si quis.§.diuus autem Marcus. ibi pœnam tamen in eum statutã non esse.ff.de relig.& sumpti. fune.quem ponderat Bal. in l.nemo.C.de sacrosc. eccle. de priuatione ẽt vbi versaretur maior ratio.pulchre not.Bal. in auth.ex testamento.C.de secun.nup.per tex.in authen.de nõ eligen. secun. nuben.§.cum igitur sim autem, ibi, nec quælibet est lex aliquid tale dicẽs.gl.in c.cum vos.de offi. ordi. Alex.consi.ciiij.xij.col.j.vol.sed in nepotibus in hoc crimine nõ reperitur expressum. nam & tex.in d.c.statutum. non loquitur de successione collateralium,prout ibi formaliter tenet Phil. Fran.ita firmat per literas grossas dicens q̃ nepotes per illam constitutionẽ non excluduntur a suc
24 cessione collateralium,igitur &c. † Non obstat pariter dum dicit author q̃ æque militat punitionis ratio in nepotibus sicut in filiis, salua sua pace dixerimus nõ est verum.nam si loquatur de ratione expressa in illa l.quisquis, secundum quam duntaxat licet facere extensionem, illa non æqualiter militat in nepotibus sicut in filijs,nam q̃ metuantur exempla criminis paterni in filijs est ex quadam imitatione naturæ quæ præsumitur inesse filio propter maximam coniunctionem quã habet cum patre, quę ratio non æqualiter militat in nepote propter enim personam filij inter mediam non potest dici eadem causari qualitas a delinquẽte in nepote sicut in filio; quia causa omnis magis operatur in propinquo q̃ in remoto, & magis cã immediata q̃ mediata considerari debet.l.si mulier.ff.ret.amo. Bal.in l.interpositas.C.de trãsa. & ideo non præsumitur æqualis morum imitatio in vno sicut in altero.& propterea Bald.dicebat
25 in l.iij.C.de suis & legi.hære. † q̃ nepos est imago patris.quasi non esset idem cum patre,& sicut imago secundum eum differt a suo representato, ita & differre vr̃ nepos a patre suo. & propterea Bald.in l.iij.§.si duo.ff.de legi. tuto. dicit q̃ licet nepos representet personam patris sui scilicet filij, & reputetur eadẽ persona cum eo illud est per fictionem,& non secundum veritatem. & probatur in auth.de hære.ab intesta.§. hoc vero priuilegium.col.ix.& in l.fi.in verbo, intelligitur.C. de impub. & aliis substi. verbum enim intelligitur,denotat fictionem. l.si is qui pro emptore. & ibi no.Bar.in xij.col.ff.de vsuc.& in l.si tibi homo.§.cũ seruus. de leg.j. et expresse tradit Alex. in propria materia in cons.ccvij.incip. cõsideratis verbis.ad fi. ij.col. vol.ij.succedit q̃ in materia pœnali etiam quę non contineret odium irrationabile per fictionem non potest fieri extensio text. formalis in l. ob id.ff.ad l. Aquil. & voluit Bar.in l.fi.C.vnde vi.firmant & sequitur Franc. de Are.& Caro.Roy.in d.§.& q̃d si tm̃.l.Gallus. ff.de libe.& posth.ex quo resoluuntur multa argu
26 mẽta quę deduxi supra pro parte affirmatiua † q̃ filius & nepos cẽsentur eadem persona.nam illud est per fictionem & non veraciter. Non obstat pariter altera ratio quę per authorẽ extra tex.allegatur q̃ videlicet puniuntur filij, vt pater eorũ timore magis retrahatur a delicto q̃ propter timorẽ propriæ pœnę.Nam respondemus q̃ illa ratio non militat æqualiter in nepotibus sicut in filiis,quippe qñ filij sunt in medio longe maiorẽ ad eos q̃ ad nepotes præsumitur pater gerere affectionẽ,quia propinqua causa magis agit q̃ remota, ita expresse probatur in l. si viua matre.C. de bo.mater. & hoc est quod volunt omnes Doct.in l.Gallus.§.quidam recte.ff.de libe.& posthu.vbi dicunt ordinem charitatis & affectionis cadere inter filium & nepotem, vt si æqualiter vocentur per copulatiuam, & resoluatur in disiunctam, vt ordine successiuo vnus post alium censeantur vocati, non nepos simul cum patre, quia non est eadem seu æqualis ad vtrunque affectio.pro hoc bene facit tex.cum ibi no.in l.publius.§.fi.ff.de cõdi.& demonstra. sicque æqualiter per omnia non militaret eadem ratio,igitur cum præsertim agatur de odio irrationabili nõ deber fieri extensio.

Confirmatur ex viua ratione,nã si pœna traheretur ad nepotes duplex incõueniens sequeretur.
27 † Primo ex parte delinquentis,qui puniretur in filiis & in nepotibus, & sic pœna traheretur vltra suos limites. Secundo & fortius ex parte filiorum qui sine culpa plectuntur punirentur dupli ci pœna. Primo pœna infamiæ & incapacitatis quãtum ad seipsos.Secundo punirentur altera pœna grauiori propter punitionem suorum filiorum iuxta rationem authoris, & sic pœnæ seueritas maxime temperanda in eo qui non deliquit extẽderetur,quod reuera esset contra omnem æquitatẽ

& iu-

& iuſtitiam & in talibus benignior aſſumenda eſt interpretatio. vulg.l.præſes.& l. interpretatione. ff.de pœnis.& propterea Bald.in l.moueor, C.de ſeruis exportan. dicit ℘ in talibus benignius debet eſſe iudicantis animus.et idem Bald.in l.præcibus. C. de impub. & alijs ſubſti. pulchre inquit quod pro liberatione iudicantis animus ſemper inclinari debet. & propterea ſingulariter voluit Barba.conſi.lx.in j. volu. quem refert Decius in c.j.fin.col. de conſtitu.quod in materia criminali eligenda eſt, & ſequenda opinio quæ liberationi faueat etiam ſi eſſet ſingularis. allegat in ſimili ſingulare dictum Hoſti.in c. ſi vir.de cogna.ſpiritua.tex.in.c.ſi.de re iud.cum ſi. & præſertim vbi pro illa opin. ſunt meliores rationes & fortiora fundamẽta.c.capellanus,ibi ſubtilioribus &c. de ferijs.l.j.§. ſed neq;. C.de vete.iur.enuclean.cum ſimilibus. Ex quibus omnibus elicio hanc con-
2 cluſionem † ℘ videlicet pœna in capacitatis & infamiæ inflicta filijs per l.quiſquis, non trahatur ad nepotes tanquam veriorem, & æquiorem in cauſarum deciſſionibus amplectendam, puto maxime in conſiſtorio principis in quo ſecundum æquitatem procedi debet.& non ſecundum legem ſcriptam rigoroſam,vt ſingulariter tradit Bart. in l. præſenti. C.de his qui ad eccleſi.confug. & Franciſ.de Aret.in l.ſi.ſeruum.§.ſequitur.ff. de verbo. obligat.et facit quod voluit Bal.in l.ſi.C.de legi. quod tradit idem Bart. in l.vna.C.vt quæ deſunt aduoca.cum pleriſq; ſimilibus quę congerit Fely. in c. ad petitionem.de accuſa.& alibi ſæpe Doct.

SVMMARIVM.

1 *Pœna legis, quiſquis, quæ infligitur filiis, an locum habeat in iam natis.*
2 *Delictum patris quo in ſeruitutem redigitur, filiis poſtea natis duntaxat nocere præſumitur.*
3 *Qualitas odioſa patri ſuperueniens, filiis antea natis non obeſt.*
4 *Natura rerum teſtis optimus.*
5 *Iura antiqua in filiorum ob delicta parentum punitione corriguntur per noua.*
6 *Crimen læſæ maieſtatis poteſt per mulieres denuntiari.*
7 *Interpretatio paſſiua reſtrictiua legis ciuilis per aliam legem ciuilem potius quàm per canones fieri debet.*
8 *Qualitas quæ naturaliter ineſt, difficilius tollitur quàm ea quæ accidentaliter.*

Quæſtio. VII.

1 SEPTIMA quæſtio que in hac materia proponitur eſt, † An videlicet pœna l.quiſquis. habeat locum in filijs iam natis.in qua quæſtione quidquid dixerit author tractatus breuiter concludendum puto quod pœna d.l.quiſquis. non habeat locum in filijs iam natis, & hęc opinio primo comprobabitur authoritate. Secundo ratione & authoritate, videlicet Pe.de Bellaper. doctoris citramontani excellentiſsimi.& Cyn.de Piſtorio qui fixo pede ita tenuerunt in d. l. quiſquis. quam etiam tenuit ibi ſumus practicus Ioan. Fabri.ſequitur etiam Ang.licet author illum alle gauerit in contrarium & male, & hanc concluſionem tanquam benigniorem, magis fauorabilem & æquiorem ſequitur, & dicit amplectandam optimæ conſcientię vir.Ioan.de Anania in c.vergentis, de hæreti. & in effectu videtur eſſe cõmunior concluſio:& huiuſce concluſionis ratio, & fundamentum aſſumitur primum per l.ij. quam allegat author.C. de libe. & eorum libe. vbi formaliter
2 dicitur † ℘ delictum patris propter quod ipſe in ſeruitutem redigitur nocet filijs duntaxat poſtea natis & non ante. ratio eſt ſecundum Bald. quia qui poſtea naſcuntur hi contrahunt originem a linea iam infecta.ita dicit ibi Bald.in j. col. iij.no. verſi.item not.ex quo ad propoſitum infertur ℘ cum filij delinquentis in crimine læſæ maieſtatis ea ratione puniuntur ℘ originem ex ſanguine infecto trahunt,qua ratione criminis paterni exempla in eis metuuntur : quam rationem formaliter aſsignat Cy.in l.ſancimus.C.de pœnis. Io. Andr. in regul.ſine culpa.de regu.iur.in ſexto, & Saly. in d.l.quiſquis.& formaliter Philippus Decius in ſępe allega.conſil.lxiiij. quam rationem in ſimili aſsignat text. in peccato primi parentis.in.§.ſed his exemplis.iiij.q.j.quod dũtaxat poſtea nati qui ex ſanguine infecto naſcuntur, & non antea puniuntur. Secundo facit, quia ſi regulariter dignitas patris non proſit filio antea nato, vt duntaxat hi ab ea qualitate paterna priuilegientur,qui poſt eam adeptam concepti ſunt vulga.lege emancipatum.§.fin.ff. de ſenato.& tradunt omnes poſt glo. in l.imperialis §.his illud.C.de nup.Bart.in l. ſenatores.de dignitati.lib.xij.& in l.quicunque. de princi.agen.in rebus.eo.lib.& in l.filium ſenato-
3 ris.ff. de ſenato.cum ſimil.a fortiori,† nec qualitas odioſa debet contrahi in antea natis.ſed duntaxat in naſcituris. Nec obſtat l. moris.§.fina.ff.de pœnis.l.ſpurij.§.j.ff.de decurio.quia ille leges loquuntur vt filij pœnam euitent, tunc enim comprehenduntur etiam antea nati, alias ſecus vt in iuribus allegat. Tertio pro hac concluſione facit l.j.§.ſi.ff.de bono. poſ.contratabu.l.ſi necẽ.§.ſi deportatur.ff. de bonis liber. quæ traduntur in l. diuo.C.de queſtioni. cum ſimilib. quibus iuribus cautum eſt caſum ſuperuenientem patri non debere obeſſe filijs antea ſuceptis,nec reddere illos incapaces ſucceſsionis, & eſt communis concluſio, ℘ in odioſis maxime ſuperueniens macula patri non ſolet nocere filijs antea natis,& ſic etiam naturaliter videmus ℘ vitium naturale patris non ſolet inficere filios antea natos, ſed duntaxat poſt natos quaſi ex conceptione infecta cõtrahatur vitium, ſic etiam in caſu d.l.quiſquis. ſumptum delictum imitationis morum paternorum prouenit ex infecta origine conceptionis in qua pater tribuit formam ratione cuius filij ab eo cenſentur omnino deriuari, & quantum ad declinationem

naturalem

naturalem ſimiles patri effici; ſed qualitas quæ ſuperuenit patri poſt natiuitatem filiorum non poteſt infundi in antea natis & conceptis qui recepe runt formam ante infectionem parentis ſecundum qualitatem, tunc in patre exiſtentem, & iſta eſt ratio naturalis ſecundum quam licet arguere. vt pulchre dicit Iure conſultus in l. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excuſa. tutor. & curat. in verbo, ex ipſa naturali iniuſtitia. & propterea dicit Bal. in l. teſtium. C. de teſti. in vij. col. † ꝙ non poſſumus habere meliorem teſtem q̃ rerum naturam, & propterea legem pedagogam naturæ appellat Angel. in conſilio cx. incipien. ſanctiſsima & illuſtriſsima regina, & propterea Bald. in l. vna in principio. C. de cadu. tollen. dicit ꝙ optimus legis clipeus eſt ratio naturalis. vnde idem Bald. in l. quoties. C. de ſuis & legit. hæredi. dicit ꝙ virtus legis eſt in ratione naturali, quia lex ſpeculatur in natura, & propterea Bald. in conſilio cccclxvij. incipiente circa quæſtionẽ in quinta parte. pulchre dicit ꝙ ratio naturalis quæ eſt ratio certa et indubia habetur pro lege ſcripta, & eſt idem ꝙ iuſtitia naturalis, & ideo præualent rationibus coniunctis, ſicque in propoſito cum vt dixi ſecundum naturam in antea natis non poſsit qualitas infectionis infundi, nimirum ſi delictum paternum eis non noceat; quia cum non ſint nati in vitio, non præſumuntur ita infecti. & licet illa l. quiſquis. loquatur indiſtincte, tamen debet recipere interpretationem & a natura ipſa, & a legibus antiquis loquentibus in ſimili materia, per quas leges nouæ limitantur & reſtringuntur. glo. vulga. in l. ſciendum. ff. qui ſatisdare cogan. & gloſ. in authẽ. offeratur. C. de litis conteſta. gloſ. in. §. ſed hodie, inſtitu. de ſatisda. & in. §. ſuſcepto. in authẽtica de exhiben. reis. colla. quinta Bart. in l. ſed & poſteriores. ff. de legibus, & in l. omnes populi. ff. de iuſtitia & iure, pulchre Ioannes de Imo. in l. ſi vero. §. de viro. ff. ſoluto matrimonio & Alexand. conſilio cvij. quinto vol. cum ſimilibus, † & præſertim vbi agitur de correctione iuris antiqui vt in propoſito, vt ſupra dixi, corriguntur iura antiqua in punitione filiorum, tunc enim etiam ſi in lege noua eſſet appoſita clauſula, non obſtantibus quibuſcunq; legibus, deberet illa lex noua declari per antiquam. vt voluit glo. valde ſingularis in authen. de hæredi, quæ ab inteſta. in prin. in verb. vacantibus. col. ix. & idem firmat Bart. in extrauag. ad reprimendam. in verbo, non obſtantibus. Ludo. de Ro. conſi. cccxxij. & alibi ſepe Doct. & cum præſertim hic agatur de odio irrationabili & præiudicio tertio inferendo ſine, culpa quo caſu ſumma debet fieri reſtrictione quis indebite damnum patiatur, per id quod dicit gloſſ. ſingul. quam ibi ſumme no. ſcriben. in l. fi. §. in computatione. C. de iure delibe. & tradit in propria materia Franc. de Are. conſ. xxxix. in fin. vbi allegat quotas alias, tum etiam quia eadem ratio limitationis, vt dixi, verſatur hic ſicut in alijs iuribus, vt etiam deduxit Ioan. de Ana. in d. c. vergẽtis. de hære. qui hanc opinionẽ expreſſe tenet & firmat.

Non obſtant fundamenta quę per authorem in contrarium adducuntur quæ ſunt in effectu quatuor. Primo dum dicitur quod neceſſe eſt. l. quiſquis. intelligi de antea natis, eo quia quaſi inutilis eſſet in poſtea natis, cum text. dicat pater gladio feriatur. & ſic non poteſt intelligi de poſtea natis, ex quo pater mortuus eſt, nam admiror, & non parum ꝙ tam leue fundamentum author adduxerit. † q uippe coniuratio in principem vel proditio patriæ poteſt longo tempore manere inulta, vel quia tales proditiones ſoleant occulte, et ſecrete fieri, qua ratione lex voluit vt per mulierem denuntiari poſſent l. in quæſtionibus. ff. ad l. Iuliam maieſtatis. vbi tex. ſingularis loquitur de Iulia muliere quæ detexit coniurationem Catilinæ. vel quia propter potentiam vel alias tales conſpiratores non poſſunt facile deprehendi, & per longum tempus nõ nunquam liberi a pœna relinquuntur, quo tempore non eſt dubium quin poſsint cõcipere liberos, licet poſtmodum puniantur capite. & ideo argumentum authoris non concludit; quia concluſio quã ſupra tenuimus loquitur in liberis natis ante crimen, et non poſt crimen ante ſententiam, & ſic nihil ad propoſitum. & eadem reſponſio ſatisfacit põderationi text. d. l. quiſquis. in ver. vxores. vbi loquitur de lucris applicandis filiis. Nam debet intelligi de filiis ſuſceptis poſt crimen cõmiſſum. & l. fi. de bonis proſcrip. in verbo, ad poſteros nihil. facit, quia loquitur in pœna cõfiſcationis quæ nimirum ſi tranſeat ad filios etiam antea natos vt ſupra diximus in præcedentibus quęſtionibus.

Secundo adducitur text. in c. ſtatutum. de hæreti. in vj. & in c. felicis. de pœnis. eo. li. cum quibuſdam alijs in quibus dicit author eſſe expreſſum in criminibus de quibus ibi crimini læſæ maieſtatis ſecundum cum equiparatis pœnam quæ imponitur filijs habere locum etiam in filijs ante crimen cõmiſſum natis. Nam eſto ꝙ illa iura per eum allegata de neceſsitate probarent, tamen non poteſt inferri ꝙ ita ſit in ꝓpoſito noſtro. † Primo quia vbi agitur de interpretatione reſtrictiua paſsiua legis ciuilis, illa debet potius fieri per alteram legem ciuilem, q̃ per ius canonicum, eo quia in habentibus ſymbolum, facilior eſt tranſitus. ita in ſimili eleganter concludit Petrus de Ancha. conſi. xciij. incipi. iſta domina. Idem Pet. de Anchar. in conſil. cccxxiiij. incipien. viſo puncto. col. fin. & idem tradit. Pau. de Caſtro in conſil. cxxx. incipien. dubitatur primo. col. v. vbi dicunt, ꝙ vbi agitur de interpretatione reſtrictiua vel declaratione alicuius legis municipalis, illa debet potius aſſumi ſi poſsit ex alia lege muncipalis q̃ ex lege ſcripta. eo quia in habentibus ſymbolum &c. et ſic ī propoſito infertur ꝙ declaratio. l. quiſquis. potius debet fieri ex alijs legibus ciuilibus q̃ ex decretalibus. Secundo reſpondetur ꝙ vt late dixtimus in quæſtione de filiabus longe diuerſa ratio militat in crimine hæreſis, q̃ in crimine læſæ maieſtatis. Tertio dicit ꝙ ratio l. quiſquis, magis militat in filijs antea natis q̃ in naſcituris, eo quod illi viderint mores paternos et potuerunt ex conuerſatione aſsidua magis paternorum morum imitatores effici, nam reſpondemus ꝙ illa conuerſatio ſalua ſua pace dixerimus, non eſt ita fortis

tis ſicut infuſio qualitatis quæ naturaliter imprimitur in conceptione, vt qui nati ſunt poſt infectam voluntatẽ patris eius imitatores preſumãtur, illa quidẽ q̃ ex conuerſatione prouenit, ſuperuenit accidentaliter, cuius effectus facile tollitur per punitionem paternam propter quam filij retrahuntur a delicto, vnde difficilius tollitur, vt patet de
8 per ſe† quod naturaliter ineſt vt in filijs poſtea natis, ꝯ quod accidentaliter ineſt ratione conuerſationis in filijs antea natis. Non ob. pariter dum dicit ꝙ alia ratio erat in l.ij.C. de libe. & eorum liber. ꝯ in d.l.quiſquis. quia grauius eſt crimen læſe maieſta. &c. nam licet iſtud crimen in ſe grauius ſit, tñ quantum ad pœnam filijs infligendam eadem ratio militat in vno ſicut in altero, eo ꝙ originem trahant a linea iam infecta. Quarto & poſtremo deduxit glo. in c. vt cõmiſſum. §. demũ. de hæreti. cum quibuſdam alijs glo. per quas vult inferre ꝙ in crimine læſæ maieſta. habente in punitione filiorum ſpecialem rationem nõ debet diſpoſitio noua. l. quiſquis limitari per alia iura. loquentia in alijs criminibus. nam vnico verbo reſpondemus ꝙ fundamentum ſuum procederet niſi vtroque caſu eadem ratio militaret ſicut in caſu ſubiecto eſſe ſupra apte demonſtrauimus. & ita formaliter reſpondet Ioan. de Ana. in d.c. vergentis. Ex quibus concludendum puto hanc opinionem tanquam æquiorem & benignio rem eſſe amplectendam in cauſarum deciſionibus per ea quæ diximus ſupra in fine præcedentis quæſtionis.

SVMMARIVM.

1 Princeps an poſſit filio reſtituti a pœna crimenis læſe maieſtatis gratiam concedere, vt delictum patris reincidentis ei non noceat.
2 Reſcriptum remittens pœnam ante delictum commiſſum eſt nullum.
3 Prohibitus vinum portare, cenſetur prohibitus portare legenam cauſa degustationis.
4 Statutum eſt nullum quòd pœna pecuniaria puniat homicidium.
5 Remiſſione pœnæ prohibita, prohiberi cenſetur eius diminutio.
6 Filius pro patre puniri non debet ſecundum legem naturæ.
7 Obligatio naturalis ex tacito cõſenſu delictis ineſt.
8 Pœna ante delictum commiſſum remitti poteſt, & qui ex alieno punitur delicto.
9 Filij legitimi efficiuntur per oblationem curiæ.
10 Princeps in his caſibus diſpenſare poteſt, in quibus & legem condere.
11 Homicidium quando & quali pecuniaria pœna puniri poſſit.
12 Dolus præſumptus futurus remitti poteſt, non autem verus.
13 Mens principis manifeſta eſt omnino obſeruanda.

Quæſtio. VIII.

1 OCTAVO quæritur † nunquid princeps poſſit filio eius qui alias incidit in crimen læſæ maieſtatis & fuit reſtitutus præſeruatiuam cõcedere gratiam, vt ſi pater reincidat (filio dummodo patri non præbuerit aſſenſum) delictum paternum non noceat, & in effectu eſt quærere an princeps ante commiſſum delictum poſſit remittere. nam quæ imponitur filio ex delicto paterno. & quia tenuiſſime in hac q. ſalua ſua pace dixerimus locutus eſt author examinabimus hanc q. ad vtranque partem. Et primo pro parte negatiua ꝙ princeps non poſſit facere talem gratiam adduco vltra allegata per authorem deciſionem ſingularem Bal. in l. eam quam. C. de fideicommiſ. col. xij. vbi puctualiter ad propoſitum dicit quod princeps non poteſt fingere circa impoſsibile, vt quia contra bonos mores, & infert ꝙ nõ poteſt legitimare ſpurium antequam naſcatur, eo quod patri ſpurij futurum dolum remittere videretur, & daret occaſionem delinquendi, ſubijciens ꝙ licet delicto commiſſo poſſit remitti, pœna tamen antea non, quia remitteretur pœna & reatus. propterea. Saly. poſt Iacob. But. in l. caſtitati. C. ad l. Iul. de adul. dice-
2 bat † ꝙ reſcriptum dans remiſsionem pœnæ infligendæ ante commiſſum delictum non valeat, quia inuitat ad delinquendum, & quia remiſsio fit pœnitenti, ſed pœnitere & operari ſimul ſtare non poſſunt, quæ ratio vltimo loco poſita militat & in filijs, in quibus ſecundum Saly. delictum preſumptum punitur, & ſic eis dolus futurus preſumptus remitti videtur, qui non videtur poſſe remitti ſicut nec verus dolus. vt ſingulariter dicit Pau. de Ca. in d.l. ſi vnus. §. illud. ff. de pac. Secundo confirmatur, quia princeps non poteſt aliquid turpe vel inhoneſtum facere; quia licet ſit dominus legum, non tamen eſt dominus morum. vt ſingulariter dicit Bald. in peculio ſuo ſuper Inno. & facit quod idem tradit in l.ij. C. de ſerui. & aqua. & in. §. vaſallus ſi feudum. in ti. ſi de feud. fue. contro. Quia omne quod tendit ad materiã delinquendi eſt turpe quibuſcunque verbis prolatis. vt ſingulariter dicit Bal. i l.j. in vj. col. C. de his qui pœnæ nomi. ſed in propoſito daretur occaſio delinquendi. ſaltem facilius cum pater magis amore filiorum ꝯ timore proprię pœnæ a delicto retrahi poſſit, vt deducit author. igitur talis remiſsio nõ videtur valida, vnde prohibita remiſsione pœnę principali delinquẽti ne tribuatur occaſio delinquendi videt prohibitũ omne preparatoriũ. propter quod facilius peruenireturad illud, arg. l. oratione. ff. de ſpõſa. quod tradit gl. i l. itẽ qa. §. fi. ff. de pac. vnde elegãter Bal. inquit in l.j. C. q̃ res vendi. prohibẽt.
3 † ꝙ prohibitus portare vinũ, phibetur portare amphorã degustationis gratia. idẽ Bal. in c. nã cõcupiſcentiã. de conſti. pulchre dicit ꝙ prohibitum in termino prohibetur & in via. ſed in patre in quo

pœna terminatur istud prohibetur, ergo & in filio per quem si impunis remaneret posset ad delictū via præparari, omnino. n. tollenda est occasio delinquendi. l. si a reo. §. itē quod vulgo. vbi Bar. ff. de fideiusso. l. conuenire. ff. de pac. dotalibus. l. j. cū glo. de eo qđ certo loco. l. in cōmodato. in prin. ff. cōmodati. glos. in l. scire. C. vt in poss. leg. & propterea eleganter. dicit Bar. in l. cū lex. ff. de leg. & in l. oēs populi. de iusti. & iur. ꝙ quando lex pœnam remittit, intelligitur pro præteritis casibus & non pro futuris, ne præstetur occasio delinquendi, & sequitur Alber. in vlti. parte statutorū. q. lvj. incip. similis quæstio. Ang. in consi. lxij. inci. ex themate. in ij. dubio. Salyc. in l. ij. per illum tex. C. de generali aboli. & alibi sæpe Docto. &
4 propterea dicunt Doct. ꝙ non valet† statutū imponens pœnam pecuniariam pro homicidio, eo ꝙ occasio delinquendi præstaretur. vt no. Hostiē. & Abb. Moder. in c. fina. de consuet. Albe. in ij. parte statutorum. q. cxxij. incip. item quæro. cum si. vt tradunt Ioan. de Ana. & Mod. in rubri. de homicidio, & propterea traditur pro firma conclusione ꝙ per legem vel statutū non pōt introduci, vt filij spurij succedāt eo ꝙ patres facilius delinquerent & allicerētur homines ad delictū. vt tradit Federi. de Senis in consi. cccxxx. ordine meo vbi ita consuluerunt Iaco. Butri. & Pau. de Leaza. sequ tur Bar. & ibi Ioan. de Imo. in l. testamēti factio. ff. de testa. Bald. in l. j. C. de iure aureorū annulorum. & late Ioan. And. vbi multa iura alle gat in additio. Spec. in titu. de succes. ab intesta. versi. quid si pater. circa finem. & Petr. de Anch. in c. j. q. xj. principali. de constitutio. Confirma-
5 tur† fortius quia vbi prohibetur remissio pœnæ, & illius diminutio videtur prohibita: quia etiam quando pœna consueta minuitur, occasio delinquendi præstari dicitur. licet in totum pœna non tollatur. ad hoc allego tex. singularem in l. in operis. C. de pœn. sicque cum in proposito diminueretur pœna patris ex remissione facta filio præstaretur occasio delinquendi, quare ex omni capite talis pœnæ remissio non videretur valida, & hęc sunt quæ longe magis astringunt q̄ quæ per authorem deducuntur salua sua honorificentia dixerimus. Quibus tamen non obstantibus contraria conclusio est verissima, & intrepide tenenda, ꝙ videlicet valeat tale rescriptū per quod pœna remittitur filijs, qui ex alieno non proprio puniuntur delicto, immo tale rescriptū est summæ æquitatis & iustitiæ. cum enim, vt supra diximus in quæst. de filiabus. l. illa quisquis, contineat odium irrationabile, & quandam tyrannidem sapiat respectu filiorum qui non deliquerunt, gratia in contrarium concessa valde fauorabilis (eo ꝙ per illam ad ius primeuum naturæ & ciuile antiquum
6 redeatur, † secundum quæ non debet filius pro patre puniri) censenda est, & ideo est valde ampliāda, per id quod dicit glo. singularis. in c. statutum. de præben. lib. vj. facit c. ab exordio. xxxv. distin. & vulga. l. si vnus. §. pactus. ff. de pactis. & ꝓpterea dicebat singulariter Panor. in c. veniens. de præscrip. col. vj. ꝙ licet alias prælatus nō possit iura ecclesiæ remittere, tñ si remittat tale ius ex cuius remissione redeatur ad primæuū ius & statum valebit & tenebit remissio. & multa congerit Fely. in c. cum accessissent. de consti. nemini dubiū ꝙ si pœna filiorum quæ est ex causa valde odiosa cū puniantur culpa aliena remittatur, redditur ad ius primeuum diuinum & ciuile antiquum vt præmissum fuit, ergo tale rescriptū, remissiuum illius pœnę. maxime validum & fauo-
7 rabile censendum est. Confirmatur, † nam regulariter in delictis dicimus inesse obligationem naturalem ex tacito consensu, qui videtur inesse in delinquendo, facto ipso futuræ pœnæ consentire videatur, eaq; ratione maxime ad pœnā obligatur, vt tradit glo. in l. j. §. fi. ff. de postulan. & glo. in l. si seruus. ff. de his qui not. infam. tex. singu. in l. Imperatores. ff. de iure fisci. in versi. tu huic pœnæ te subdisti. quæ obligatio nō potest dici inesse respectu filiorū quin nec expresse vel tacite facto ipso possunt censeri consensisse pœnæ, & sic in eis omnino cessat causa obligationis ad pœnam, quare nimirum si remissio eis facta valeat, & propterea lex dicit facile parcendum eis qui nō suo sed alieno morbo laborant. l. lege. C. de natur. libe. vnde licet testator possit de bonis suis disponere ad nutum, quia disponat testator & erit lex vulga. §. disponat. in authenti. de nupti. collatio. iiij. tamen non potest facere vt propter culpā vel negligentiam vnius ex hæredibus suis, alius qui non fuit in culpa puniatur in sua portione hæreditatis, tam exosum iura habēt, ꝙ vnus puniatur pro alio. tex. est sing. in l. pater. ff. de hære. insti. & ideo nimirum si lex continens talem punitionē censeantur valde rigorosa, quam princeps per suam gratiam moderare possit. Secundo expressius deduco ad propositum formalem decisionem Bal. in loco satis trito videlicet in l. rescri
8 pta. C. de preci. impe. † vbi dicit ꝙ licet principaliter delinquenti non possit remitti pœna ante cō missum delictum, tamen bene potest remitti ei qui ex alieno delicto punitur, quia tunc non videtur quantū ad illum remitti dolus futurus, sed dumtaxat pœna, alle. l. illud. ff. ad l. Aquil. & l. si familia. ff. de iurisdi. om. iudi. Tertio adduco decisionē magis expressam Fran. de Are. in l. iij. in fin. iij. col. ff. de testa. vbi eleganter dicit quod licet non valeat constitutio disponens aliquid ad fauorem delinquentis per quam datur materia delinquendi, quia non est honesta, & per consequens nulla, tñ si disponat principaliter ad fauorem alterius qui non est particeps delicti, licet aliqñ pœna imponatur vni, ꝓ altero. vt ipse ibi loquitur in filijs spurijs qui puniunt ex delicto paterno cōstitutio principaliter edita in eorū fauorē licet videat dare occasionē delinquēdi pri esset valida, & ꝓ hoc vī tex. quem ipse adduxit in auth. quib. mo. natu. effi. sui §. fi. ī verbo, nō vtēdo. vbi dicit tex. ꝙ Cō stātinus, ꝓmulgauerat quandā legem super spurijs nascituris in eorum fauorē, ad quā imperator non habet respectum, quia non vtendo perempta est. & sic datur intelligi ꝙ antequam tolleretur per non vsum erat valida. & hoc probatur in eodem
9 authen. primus modus. vbi imperator statuit † vt per oblationem curiæ filij efficiantur legitimi, &

succedant

ſuccedant parentibus,quæ lex videtur dare occa ſionem pariter delinquendi. & ſequeretur ꝙ non valeret.c.cum haberet,de eo qui duxit in matrimonium. vbi permittitur,immo de neceſsitate,pa ter tenetur alere filios ſpurios,quæ tamen permiſ ſio vī ampliare habenas concupiſcentiæ; ſed quia principaliter fit in fauorem filiorum qui puniun tur ex alieno delicto valet. debemus enim atten dere principalem intentionem, & quod principa liter agitur l.ſi quis nec cauſam.ff.ſi cer.pet.l.qui exceptionem.ff.de condi.inde. & ideo in princi pe.Bal.concludit in l.cunctos populos.C.de ſum. trini.& fide catholi.quod poſſet per legem permit tere vt relinqueretur filiis ſpuriis,& tñ non eſt du bium quin daretur occaſio delinquendi patri.igi tur a fortiori ſi poſſet legem condere & corrigere iura contrarium dicentia & omnino tollere.pote rit diſpẽſare in caſu particulari.vnde Maria.So zi.in c.ad audientiam. pen.char.de ho.in verſic. 10 quinto artic.dicit † ꝙ in omnibus caſibus in qui bus princeps pōt legem condere ipſe poteſt diſpẽ ſare,immo facilius, nam legatus non pōt contra leges ſtatuere, & tamen diſpenſare poteſt,vt tra dunt But.& Imo.in clemen.ij.de reſcrip.per glo. ibi,& ſequitur And.Sicu.in c.cum omnes.de con ſti.qui enim condere pōt & relaxare iuri. vulga. & cū princeps per legem generalem poſſet ſi vel let & de hoc non eſt dubium cum ſit mere ius po ſitum in totam legem quiſquis quantum ad pœnã filiorum abrogare, ergo a fortiori in aliquo caſu particulari poterit contra illam diſpenſare,et præ ſertim ibi non ex toto deletur pœna paterna,li cet enim ſtatuta quæ tribuerent remiſsionem fu turi delicti non valeant, tamen qñ diminuunt de pœna ſtatuta, quia adhuc remanet aliqua pœna propter quam pōt quis retrahi a delicto valent ta lia ſtatuta.ita ſingulariter tradit Nellus in prima parte ſecundi temporis in ſuo tractatu de bannitis quæſtione xj.vbi elegãtiſsime loquitur,refert & ſequitur Ioan. Baptiſta de ſancto Seuerino in repetitione l. omnes populi.ff.de iuſtitia & iure. ſed in propoſito non ex toto pœna patri remittitur, ſed duntaxat diminuitur, non principaliter, vt dixi ad fauorem filii non delinquentis. & hoc eſt quod dicebat Bald.in §.iniuria. de pace iura- 11 men.firman. vbi dicebat † quod licet communi ter concludatur non valere ſtatutum quod impo nit pœnam pecuniariam pro homicidio, & remit tit corporalem, tñ ſi illa pœna pecuniaria ſit ma gna,vt veriſimiliter propter illam quis poſsit re trahi a delicto valebit tale ſtatutum. & ſequitur Pontan.in ſuis ſingularibus. & allegat tex. nota. ad propoſitum in.§.pœna.inſtit.de iniur.ſed in pro poſito pœna,quæ vltra pœnam filiorum debet im poni patri, quæ eſt pœna mortis, longe grauior quacunq; pecuniaria, non eſt dubium quin poſsit patrẽ retrahere a delicto, ergo valet remiſsio pœ næ filiorum,non enim eſt dubium quin in talibus maior ſit poteſtas principis quam legis vel ſtatu ti.vt pulchre Bal. tradit in auth. hoc amplius.C. de fideicommiſ. & facit l. ſi diuina domus, cũ ibi not.C.de exacto.tributo.lib.x.cum ſimil. & huic fundamento reſpondeat author vel Apollo. Cõ- 12 firmatur & fortius, † nam licet dolus verus futu rus non poſsit remitti iuribus communibus, tñ do lus præſumptus futurus remitti pōt ita ſingulari ter dicunt Ioan. And.in nouel. & Anto.de But.in c.fraternitatis.de teſtibus. & idem voluit Bal.in l.j.in fi.C.de vſufruct.& facit gl.ſingula.in l. vbi extigitur.ff. de eden. quæ eleganter dicit ꝙ licet minor non reſtituatur aduerſus dolum verum, tñ reſtituitur aduerſus dolum præſumptum,ſed in ꝓ poſito prout d.l.quiſquis, eſt in verbo metuuntur. præſumptus dolus & malitia filiorum punitur qui præſumuntur imitatores morum paternorum. po tuit autem ille futurus dolus præſumptus remitti. ergo & pœna. Nec ob.ꝙ non ſit appoſita clauſula non obſtante &c. quia vbi conſtat omnino de mẽ te principis non eſt opus illa clauſula non obſtan te,vt voluit eleganter Bald, in l. reſcripta.C.de preci.impera.offe.ſi bene pōderentur eius verba. & propterea Anton.de But.in c.ex parte.de foro 13 compet.dicit † ꝙ vbi conſtat de mente principa lis illa omnino obſeruãda eſt quanuis dura. licet non ſit appoſita clauſula,non obſtante, nec debet referri ad ius cõe, & idem expreſsius tradit Do mi.in c.ſtatutum.in prin.col.iiij.in fi.de reſcri.li. vj.ſed hic conſtat oĩno de mẽte principis &c. Se cundo reſpondetur ꝙ vbi actus aliter nõ pōt vale re niſi de plenitudine poteſtatis,tunc princeps ita faciendo præſumitur velle illa vti.vt pulchre tra dit Pau.de Caſt.i l.ex imperfecto.C.de teſta. Mo der.in c.quæ in eccleſiarũ.vbi alleg.alias cottas. de conſti.ſed ſecundum mentem authoris tracta tus non videretur niſi ex plenitudine poteſtatis potuiſſe concedi hæc gratia præſeruatiua: ergo princeps ille præſumitur vſus cum aliter valere non poſſet eius conceſsio.Ex præmiſsis etiam pa tet facilis ſolutio ad argumenta in contrariũ ad ducta ꝙ videlicet daretur occaſio delinquendi.nã ex prædictis plene pōt reſpõderi,& propterea nõ inſiſto,ſed finaliter cõcludo talem præſeruatiuam gratiam optimo iure validam cenſeri debere.

SVMMARIVM.

1 *Literæ principis gratioſæ in curia præſidis non integratæ, an proſint ei, qui eas obtinuit.*

2 *Impetrans literas principis gratioſas, ante integrationem illis ſe iuuare poterit,ſi opus fuerit.*

3 *Gratiæ principum executionem ſecum trahentes, non indigent alia executione.*

Quæſtio. IX.

1 NONO quærit author,† An literæ hmõi ſi nõ fuerint integratę in cu ria præſidis vel alterius magiſtra tus poſsint & debeant prodeſſe ei qui illas obtinuit in qua cõne etiã multa deduci poſſent.ſed breuiter concludo ꝙ defectus integrationis in caſu ſubie cto,vbi non agebatur de præiudicio tertij, & ſic non erat opus cauſe cognitione in cõceſsione gra tiæ non impedit effectum literarũ, quippe in aliis

literis ẽt remissionũ. verum est q̃ requiritur integratio, quia ẽt literæ important causę cognitionẽ, cum agatur de præiudicio tertij, sed in proposito vbi agebatur de simplici dispensatione gratiosa, & de solo præiudicio concedentis, non erat opus aliqua causæ cognitione. Ita pulchre tradit Inno. in c. nisi cum pridem. in fi. de renũtia. Bal. in l. fi. C. quib. res iudi. non nocet. Panor. in c. cum olim. de re iudi. & ibi late Fely. & alibi ſæpe Doctor.

2 †Secundo respondemus & peremptorie, q̃ etiam vbi esset opus integratione ante illã poterit impetrans se tueri ex sua gratia. ad hoc adduco quod in simili tradit Pau. de Cast. in l. mulier. §. non est dubitandum. ff. ad Treb. & in l. si creditoris. C. de fideicom. vbi dicit q̃ si bannitus obtinuerit gratiã vt cancelletur a banno, poterit illa vti ẽt antequã realiter cancelletur, ita q̃ si ex statuto permittebatur impune offendi, nõ poterit tũc propter suã

3 gratiam, licet nõ fuerit executa offendi, † quia in gratijs principum, maxime quæ secũ trahunt exe cutionẽ, vt in remissione de qua in proposito, non est opus altera executione, quia per se operantur effectum, vt in simili in priuilegijs tradit Bald. in c. ad audientiam. de præscrip. & faciũt multa quę congerunt Mod. Papien. in l. quoties. C. de rei vẽ di. quare concludo quod in proposito nõ erat opus aliqua executione quam secum literę trahebant, cum non ageretur de alterius præiudicio, nisi solius concedentis. & ita debet intelligi & limitari stylus qui allegatur per authorem.

SVMMARIVM.

1 *Filius cui princeps concesſit, ut nõ obstante paterno delicto succedere posſit in omnibus iuribus &c. an posſit extraneis succedere.*
Legitimatio quæ fit respectu bonorũ paternorũ, non extẽditur ad successiones collateralium.

2 *Pœnæ ob delictum paternum remissio facta filio ampliſſime extendi debet.*

3 *Argumentum a maiori in materia quantumcunque odiosa est valida.*

4 *Extensio & si prohibita sit, si tamen ratio expreſſa sit in lege, fieri potest.*

5 *Dispensationes odiosæ non sunt ampliandæ, licet bene fauorabiles.*

6 *Ius quærendum facilius abdicatur, quam id quod iam quæsitum est.*

Quæstio. X.

1 DECIMO queritur, An † si per tales literas princeps concesserit filio, vt non obstante delicto paterno posit ipse succedere in omnibus iuribus, & bonis paternis, an videatur rehabilitatus, quantum ad successiones aliorum videlicet agnatorũ vel cognatorum. & concludit author tractatus q̃ illa gratia videtur esse quædam dispensatio odiosa, quæ non debet extẽdi. allegat in simili. c. primũ. de filijs presbytero. in vj. allegat ẽt decisionem Ant. de But. in c. per venerabilẽ, qui fil. sunt legi. q̃ legitimatio facta respectu bonorum paternorũ nõ trahitur ad successiones collateralium. & idẽ tradit Ang. & fortius quem ipse non allegat cõsi. xvij. vbi dicit q̃ antequã valeat legitimatio quãtum ad successiones collateralium, requiritur q̃ interueniat illorum consensus, alioquin non valet secundum eum.

Sed hiſce minime refragantibus q̃ reuera nõ obstãt in proposito, cõtrarium verius de iure vr. & ad id dicendũ moueor. Primũ † q̃ videlicet illa remisio pœnę quæ fit filio

2 sit amplissime extendẽda, eo q̃ per talẽ remissionẽ ad ius primæuũ redeamus secundũ q̃ in crimine lęsę maiesta. non puniebãtur filij ex delicto paterno, quo casu ẽt lex alias correctoria quæ non debet extendi, deberet amplissime interpretari. glo. sing. alleg. in q. præce. in c. statutũ, in verbo, numerandũ, de præb. in vj. Ant. de But. in c. olim tibi. de verb. sig. Alex. in l. si constante. ad princ. ff. sol. ma. Iaſ. ĩ auth. quas actiones. C. de sac. san. eccle. cum simi. sicque cũ princeps remiserit pœnam futuram & habilitauerit quantũ ad bona paterna, debet trahi ad successiones aliorũ, cũ vt di-

3 xi sit valde fauorabilis. † Cõfirmatur qa in materia quantũcunq; odiosa bonũ est argumentum a maiori. l. nec in ea. vbi Bart. ff. de adult. l. in suis. in fi. ff. de lib. & posthu. & per glo. in c. in literis. de resti. spol. & facit tex. in c. cum illorum. de sen ten. excõi. & in cano. miramur. xxiij. q. j. & in l. qui indignus. ff. de senato. & in l. si cui ex facto. ff. de seruis exportã. & in l. relegatorũ. §. solet. ff. de inter. & releg. & in terminis in simili est tex. forma. in c. per venerabilẽ. qui filij sint legitimi. Si igitur princeps voluerit vt delictũ paternum nõ noceret filio in bonis & iuribus patris, quibus magis debebat priuari q̃ successione collateraliũ. a fortiori vr voluisse remmittere ẽt quantum ad successionẽ collateraliũ, qd maxime sine dubitatione procedit, vbi princeps assignat rationem generalẽ, vt pote si forte dicat q̃ non vult q̃ filij sine culpa puniantur propter delicta paterna. tũc enim licet postmodũ dũtaxat de iuribus & bonis patris faciat mentionẽ, extenditur talis gratia ad oẽs successiones, eo quia ratio quæ fuit motus cõcedens tẽdit ad sublationem effectualem radicis, propter quam rationem licet extendere ẽt dispensationes odiosas ad non expreſſa, vt formaliter voluit Abbas. moder. in cap. at si clerici. §. de adulterijs. de iudi. & licet Fely. in c. postulasti. de rescrip. voluerit in hoc reprehendere Abb. tamẽ cõiter omnes illum sequuntur. vt refert Deci. in

4 d. §. de adulterijs. & assignatur ratio, † quia licet alias extensio prohibeatur, tamen si ratio sit expreſſa in lege fieri potest, quia tali casu extensio non vr. sed dispositio legis immediate reputatur. & ita in materia correctoria quæ est valde odiosa. dicit Bal. in auth. quas actiones, col. j. in fi. ver. sed ego dico. C. de sacrosan. eccle. per tex. in l. his solis. C. de reuo. dona. vbi ẽt Bald. in j. no. & idem Bal. in l. si quis seruo persuaserit. col. ij. ver. & ad-

de. C.

de.C.de furtis.& not. Alex.per illum tex.in l.cũ mulier.in v.not.ff.solu.matri.Nã quãdo in pluribus casibus vna & eadem ratio decidit oẽs casus, quia sicut genus comprehendit species, ita ratio generalis diuersas species casuum complectitur. vt not.tradit Pau.de Cast.consi.cccxxxiiij.præsens casus.col.ij. Alex.in cõsi.lxxv.videtur. col. j.lib.v.& idem Bal.in auth. post fratres. ver. itẽ frater.C.de legit.hære.& idem dicit in c.secundo requiris.in prin.de appel. Non obstat ꝙ licet eadẽ ratio si tñ videtur extensio quia illud non est verũ data identitate rõnis, sed haberet locum si arguatur a similitudine rationis,vt declarat Pau. de Cast.in consi.præalleg. Confirmatur,quia iu
5 ra quæ dicunt † ꝙ dispensationes non sunt ampliandæ, intelliguntur de dispensationibus odiosis ad beneficia propter ambitionem restringendã c.quamuis de rescrip.lib.vj. vbi vero essemus in alia materia in qua posset fauor inesse, tũc debet extendi & latissime interpretari sicut alia beneficia principum, ita pulchre Panor. & ibi oẽs Moder.in illo.§.de adulterijs, idem Panor. in c. ad aures,de rescrip. sed in proposito non põt esse magis fauorabilis gratia q̃ ista. vt supra dixi, ergo latissime debet extendi.quibus casibus duobus præmissis non procedit dictum Hostien. vulga.in c.postulasti.vt ibi tradũt Moder.& in alijs iuri.allega.potest autẽ vt diximus. in præcedentibus quæstionibus collegi mens & intentio finalis principis,& ratio qua motus fuit, secundũ quã oportet regulare suã cõcessionem ex suis præfationibus & verbis proœmialibus l. fina. vbi expresse no. Bal.& Ang. & Imol.ff. de hęred.instit.
9 Confirmatur † vlterius quia si per restitutionẽ quæ post delictum commissum conceditur recuperentur iura cognationis,vt est text. optimus in l.j.§.qui mortis.ff.ad Tertul. & probatur etiã in l.j.in fi.ff.de bono.pos. contra tabu. & ibi declarat Bar.& pariter recuperantur iura fideicõmissi,cuius nondum dies cessit.l.arist.ff.de manu.vindicta.& l. ex facto.§.fi. vbi late oẽs. ff. de vulga. maxime secundum iura hodierna. vt tradit Bal. in l. cunctos populos.C. de summa trini. & plenissime Sozi.in l.si cognatis.ff. de rebus dubijs. vbi plenissime tangit,a fortiori ista remissio quę fit ante delictum commissum debet illud operari, quia multa impediuntur fienda &c.l.patre furioso.ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & facilius abdicatur ius quærendum quam ius quæsitũ l.qui aũt in prin.ff.de his quę in frau.credi.Innoc.in c. admonet.de renuntia.Fed.de senis.consi.ix.Cas. & Imo.in c.j.de locato.Panor.in c. potuit.eod.ti. Alex. consi.xiiij.ij. vol. sed ante delictum commissum non erat alijs agnatis vel collateralibus quæsitum aliquod ius exclusiuum filiorum,ex habilitate a successione. sed duntaxat erat quærendũ vel vt ipsi alij succederent vel ꝙ eis non succederetur;quæ fuit ratio motiua Ant.de Butr.igitur tale ius facile auferri potuit. Ex quibus concludo ꝙ in casu subiecto concurrentibus præmissis gratia præseruatiua ab incursu futuræ pœnæ extenderetur generaliter ad oẽs successiones,nec restringeretur propter expressionem bonorũ paternorũ, maxime vbi dicitur in iuribus & prærogatiuis &c. quia iura, & prærogatiuæ patris, maxime qui est comes vel dux,sunt vt ipse sit habilis ad omnes successiones, & honores &c. Ex quibus præmissis sunt resoluta fundamenta in cõtrariũ adducta per authorem,& ideo non est opus amplius insistere circa illorum solutionem.

SVMMARIVM.

1 *Gratia carere debet impetrata qui contrauenit contentis in ea.*

2 *Contractus principis quando habeat vim legis*

3 *Sententia declaratoria requiritur in pœnis quæ sine executione infliguntur ipso iure.*

4 *Probationes liquidissimæ requiruntur antequam pœna priuationis incurratur.*

5 *Delictum maius a paruo dignoscitur ex pœnæ qualitate.*

Petitio veniæ non est sufficiens probatio delicti.

6 *Actus sequens ad præcedentis actus declaratorium tendens quando suum sortiatur effectum.*

Quæstio. XI.

VNDECIMO quęritur si princeps i cõcessione gratię pręseruatiuę appposuerit clausulã ꝙ si filius cui fiebat gratia cõsentiret patri in ꝓpositione, vel cõspiratione cõtra principem vel faceret seu cõsentiret aliquid ꝙ posset redũdare in prędictum principis esset priuatus eo ipso cõmodo suæ gr̃æ, an si filius tale ꝗd postmodũ fecisse reperiatur,ipso iure priuetur cõmodo gratiæ,in qua q̃one & si possemus multa allegare contra autherẽ, breui tñ perstringemus stylo,& supposito ꝓ vera cõclusione † ꝙ ex cõtrauentione ipso iure priuetur effectu
1 gr̃æ,vt tradũt late Doc. Moder.i d.§.pactus ne peteret l.si vnus.ff.de pac.post Bart. quẽ author alleg.& idẽ Bar.in l.tale pactũ §.qui ꝓuocauit.eo. ti.& latissime disputat in fi.Phi.Dec.cõs.cxliiij. cuius fundamẽta referre pigeret, tñ põderãda est, rõ,in qua Bar.se fundat & cęteri Doct. quę est, ꝙ qñ talis clausula apponitur ab habẽte potestatem legis cõdẽdę,cũ eius cõtractus pro lege habeatur, nimirũ si actio ex delicto quę semel extincta pacto priuatorũ suscitari non põt, ex dispositione tñ legis bene põt suscitari,cuius, vim cõtractus prin cipis obtinet ex illo suscitet,& illa est ratio præ-
2 cisa scribentium.sed ego reperio † ꝙ ita demũ cõtractus principis habẽti prãtem legis cõdendę habet vim legis qñ in ipso cõtractu exprimitur, vt singulariter colligit fuisse de mente Bar.in consi. qd incipit ex facto ꝓponitur ꝙ nobiles viri, ꝓput eũ refert & sequitur maximus Doct. Io.Bap.de S. Seuerino in repeti.l.oẽs populi.ff.de iusti.& iure. vbi ẽt dicit ꝙ repetit istud dictũ relatũ a quibusdã Moder.in l.prima.ff.de consti.princ.ideo ita deberet tẽperari cõclusio authoris quando esset expressum ꝙ haberet vim legis,alioquin talis clau-

sola videretur regulanda vt pactum priuatorum, sed circa id insisto, sed dico, quod vbi talis clausula operaretur superueniente reincidentia ipso iure priuationem cõmodi gratiæ requireretur ꝙ liquidissime constaret aliquid tale esse cõmissum ex quo pœna priuationis gratiæ incurrebatur, vt probat text. singula. in l. in testamento. in prin. ff. de condi. & demonstra. quem ita ad propositum Bald. alleg. in c. j. qualiter dominus feudi proprie ta. priue. & alibi sæpe. & facta liquidatione esset opus ꝙ ita declaretur per sententiam, videlicet vasallum contrauenisse promissioni suæ. & ex hoc priuatum fuisse. nã per multa concludit Sozi. in consi. inci. sępenumero animo reuolui &c. quod edidit pro Florentinis, & est positum inter cõsilia Fran. de curte consil. xx. col. xj. in fi. & duodecima per totum. † ꝙ etiam in pœnis quæ infliguntur ipso iure fine executione requiritur sententia declaratoria, quidquid dixerit Fely. in c. Rodulphus, de rescrip. & in c. cum nõ ab homine, de iud. Vnde quando reperitur aliqua sententia lata contra vasallum cui fuit gratia præseruatiua concessa, nisi exprimeretur causa rebellionis cõtra personam principis, non censeretur ex illa condemnatus. sed ex alia leuiori. vt probat tex. in l. præses. ff. de pœnis. quem ad hoc alleg. Panor. in c. aduersario. de excepti. & hinc dicit glo. sing. in l. hę enim. ff. de suspec. tuto. ꝙ sententia quę potest censeri lata ex causa irrogante infamiam. vel ex causa quæ non irrogat, ex ea causa tanꝯ leuiori lata præsumitur adduco etiam alteram gl. singularem in c. si confirmationem, de elec. in vj. quæ elegan-ter dicit ꝙ si non apparet quare fuerit cassata electio, in dubio præsumitur potius cassata ex defectu formæ quam ex vitio electi tanquam ex leuiori causa & minus nociua. & idem in simili tradit Rota decisio. xiiij. in antiquis. Spe. etiam in alio casu simili. in titu. de offi. iudi. §. definit. ver. quid si reus. vbi allegat. d. l. hęc enim, & in effectu est communis conclusio quæ maxime in questione proposita procedit, eo † quod ad incurrendam pœnam priuationis, vt dixi, requiruntur liquidissime probationes super facto ex quo illa incurrenda est; nec est verum quod sola incarceratio sit sufficiens ad probationem delicti huiusmodi, immo est valde insulsum id dicere, quia in carceratio potuit fieri ex alia causa etiam graui ꝙꝯ ex causa delicti commissi contra principem, tum quia incarceratio non præsupponit plenam probationem delicti, quia potest fieri ex solis indicijs, vt sunt iura tritissima minus valet dum dicit ꝙ condemnatio ad petendum veniam satis demonstrat delictum fuisse commissum contra personam principis, nam placet retorquere suum fundamentum contra eum, nam pœna & delictum sibi ad inuicem corespondẽt Bald. & Alexan. in l. j. ff. ne quis eum, & in l. decuriones. C. ex quibus caus. infa. irroga. & pulchre Anto. de prato veteri in quodam consilio. posito in fine primæ partis consiliorum Barba. propterea Barbatius consil. xlviij. incipien. præclare scribitur primo Regum. in antepen. cap. ij. parte. dicit † ꝙ ex qualitate pœne cognoscitur maius delictum a paruo. pœna enim debet cõmensurari delicto: vt per multa iura comprobat Bald. in cap. primo in j. not. de vasal. qui contra consti. Lotha. sicque est consequens ꝙ ex pœna imposita arguitur quale fuerit delictum, se pœna petitionis veniæ, vel quod iterato præstetur iuramentum fidelitatis &c. non est pœna quæ solet, & debet imponi ex factione, vel conspiratione contra principem, quæ longe grauior est, igitur non præsumitur fuisse tale delictum, & de iure petitio veniæ non est sufficiens probatio delicti. glo. singu. in c. exhibita, de homicidio. quam exclamat & sequitur Ludoui. de Roma in l. prima. §. nuntiatio. ff. de noui operis nuntiatio. & potius præsumendum est vasallum fuisse condemnatum ad petendum veniam, ad placandum principis animum, forte motum ex relatione maliuolorum, qui & plerumque solent incolere principum curias, quam ex alia causa graui contra principem, quia tunc verisimilius est ꝙ maior fuisset imposita pœna. & istud maxime sine dubitatione procedit quando postmodum per principem & pares curiæ fuit declaratum talem vasallum fuisse immunem a delictis ei impositis: tunc enim est dubium quin sententia huiusmodi probet efficaciter vasallum esse immunem a delicto. & vbi in vim declarationis non valeret, operaretur de nouo effectum suum restitutorum, vt in simili traditur in l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauerit. ff. de acquiren. hæredita. & in l. iij. in princip. ff. de acquir. poss. vbi traditur pro firma conclusione† ꝙ vbi actus subsequens tendens ad præcedentis actus declarationem vel cõfirmationem non possit id operari, operabitur suũ effectum de nouo quando is dependet a sola voluntate facientis, vt proposito veniebat a sola voluntate principis declarantis concedere gratiam restitutoriam, & facere ꝙ etiam delicta haberentur pro non commissis, etiam quantum ad effectus præteritos, per glo. singularem in clem. j. in verbo pro infectis. de immuni. eccl. & non est dubium quin talis sententia principis faciat ius apud omnes per late lecta, & no. in cap. in causis, de re iudi. & ideo stante tali sententia declaratoria non esset dubium.

SVMMARIVM.

1 *Princeps inhabilem ex delicto paterno tractans vt fidelem vasallum, an censeatur eum rehabilitasse.*

2 *Princeps vasallum post feloniam commissam vt suæ curiæ parem vocans, an censeatur ei culpam remisisse.*

3 *Mens deliberata principis colligitur ex actibus frequenter iteratis.*

4 *Patientia longi temporis nonnunquam obligationem, quandoque remissionem & aliquando alios actus inducit.*

5 *Feudo ad dominum ex mora vasalli reuerso, si dominus*

minus eum recipiat ad iuramentum fidelitatis, præsumitur more ingratitudinem remisisse.

Quæstio. XII.

DVODECIMO & vltimo quæritur † nunquid si princeps illum 1
qui erat inhabilis ex delicto paterno vocauerit, & admiserit atq; tractauerit vt fidelem vasallum, amicum & consiliarium, an eo ipso videatur eum rehabilitasse, & author tractatus dicit ꝙ ista quæstio non habet dubium de iure. & verum dicit pro contraria conclusione ꝙ videlicet ex tali admissione & tractatione vasalli, videtur purgata inhabilitas. pro quo est text. formalis peregrinus in iure in l. sed si accepto vsu togę. ff. de iure fisci. vbi formaliter probatur ꝙ obsides qui recepto vsu togæ fuerunt reputati, & habiti veluti ciues Romani efficiuntur capaces successionum act ue & passiue, vbi alias essent omnino incapaces. & propterea dicimus ꝙ pater qui tractat aliquem vt filium videtur eum talem approbare c. per tuas. de proba. c. ex tenore. qui filij sint leg. & formalius Bal. ad propositum in l. imperialis. §. illud. C. de nupt. vbi dicit † ꝙ si princeps vasallum commissa felo- 2
nia vt parem suæ curiæ vocauerit & admiserit, videtur eo ipso omnem maculam abstersisse. non est enim dubium ꝙ actus superioris, videlicet principis qui est in agere & non pati, vt pote quia tractat vt fidelem recipit ab eo iuramentum fidelitatis & facit similia, operetur effectum rehabilitationis, vt colligitur & not. per Innoc. & Butr. in cap. veniens. de filijs præsby. communiter per omnes Doc. in cap. fraternitatis. de schismat. & communiter Doc. maxime Alexan. in l. quidam consulebant. ff. de re iudic. & in l. idem Vlpianus. §. fina. de excusa. tut. & maxime quando ita reiteratur tractatus & receptio ad iuramen- 3
tum fidelitatis. † Nam ex talibus actibus reiteratis, magis colligitur deliberata mens principis per id quod dicit glos. in cap. si quis iratus, iij. quæstio. j. Bald. consi. diuino schismatis. quod posuit super rub. C. si quis aliquem testari prohibuerit. vnde ex factis ipsis melius quam verbis voluntas principis colligi potest l. ei qui. §. si tamẽ. ff. de ędil. edic. facit l. reprehendenda. C. de institu. & substi. cap. secundi requiris, de appella. l. pro hære. §. fi. de acquir. hæredi. cum simi. Nec obstat illa cle. si romanus. & cap. si papa, quia loquitur in simplici nominatione quæ adhuc fiebat ignoranter, hic vero in quæstione præmissa, non solum reiterata nominatio sed tractatio, commissio, & receptio diutina interuenit. ex quibus non potest inficiari quin mens & voluntas principis cui inhabilitas notissima erat fuerit rehabilitare. Et possent pro confirmatione huius opinionis adduci multa fundamenta, quæ elicerentur ex dictis scribentium in l. sciendum. ff. de verbo. oblig. & in l. si certis annis. C. de pac. & in l. qui in aliena. §. primo. ff. de acquir. hæredi. in quibus locis multas adducunt decisiones ad probandũ, quod † patientia longi temporis inducit nonnun- 4
quam obligationem, nonnunquam remissionem, & multos alios effectus operatur quos ibi Moder. deducunt. Et vltra facit quod tradunt Doc. in l. ij. post glo. C. de iure emphy. & Cano. in cap. potuit. de locato vbi dicunt ꝙ si vasallus qui cõmiserat feloniam fuerit receptus ad fidelitatem per dominum videtur felonia remissa. Et idem in simili tradit Bald. in cap. j. quo tempore miles inuestituram feudi petere debeat. & idem Docto. in cap. quæ in ecclesiarum. de consti. vbi dicit ꝙ † vbi feudum est reuersum ad dominum ex mo- 5
ra vasalli, si dominus recipiat eum ad iuramentum fidelitatis videtur remisisse ingratitudinem moræ, propter quam priuatus erat. Et infinita alia deduci possent, quæ breuitatis causa prætermitto. ex quibus præmissis concludo ꝙ dominus diutine tractans vasallum vt fidelem amicum & consiliarium, & passim illum admittens ad honores, & alia vt parem suæ curiæ, eo ipso videtur omnem abstersisse maculam, & eũ rehabilitasse.

Hisce finem dicendis impono, & si longior fuerim quã deceret, mouit maxime, ꝙ quę abundant non solent vitiare scripturas, sed intelligentium implere cisternas vt pulchre Bal. inquit in l. fin. in fi. C. de iur. emphy. fateor ꝙ pleraque & pene innumera ad propositum deduci potuissent, sed locus & tempus non patiebantur plenius deliberandi consilium, vt inquit iureconsult. in l. j. ad fin. princ. ff. de exercito. opusq; quasi raptim ex ingenti occupatione excerptum fuit. vt & tẽpus labor suppleuerit.

FINIS.

PRECLARVS, ET ELEGANS TRACTATVS

DE SEDITIOSIS, OMNIBVS, CIVITATVM, VILLARVM, & Caſtrorum, dominis Scabinis ſeu conſulibus, ac cæteris reipublicæ adminiſtratoribus vtilis, quotidianus ac neceſſarius, per clariſſimum virum domi. Nicolaum Boerii. I. V. interpretem, de Montepeſſulano, Chriſtianiſſimi domini noſtri Francorum principis in ſuo excelſo conſiſtorio conſiliarium ordinarium, nouiter æditus.

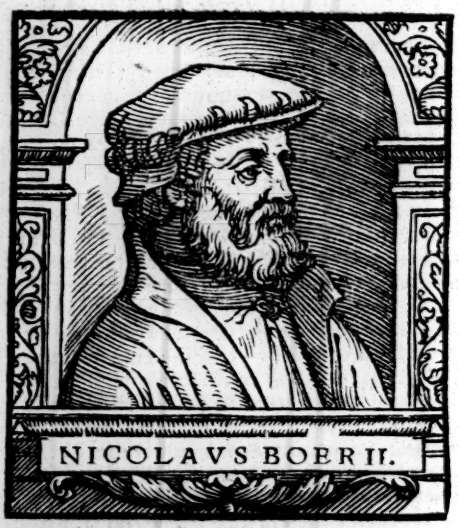

I SVMMO ingenio paritque fretus ſcientia, officium ſcribendi facile me implere poſſe credere, tamen tam arduum hoc opus ingredi ſine magno difficultatis timore nõ poſſum. Scribendum tamen eſt. Cum temporibus decurſus ſæpe ortæ ſint nunc indies oriantur de ciuitatibus, villis, & Caſtris huius Chriſtianiſſimi Francorum regni ſeditiones, tumultus, ſeu populorum commotiones, aduerſus illuſtriſſimum ac Chriſtianiſſimum principem dominum meum ſuprem̃m vel eius officiarios, conſules, ac adminiſtratores ciuitatum & locrum regni ſui. Necnon alios terrarum dominos, & quod peius & ægre ferendum eſt in eccleſias, & miniſtros Dei. Cum longe grauius ſit ęternã quam temporalem offendere maieſtatem. Quæritur qua pœna tales ſeditioſis veniant de iure plectendi. Ideo IESV Chriſt benedicti ac intemerate, & glorioſæ virginis eius genitricis prius nomina inuoco, vt ipſe piiſſimus Ieſus media eius matre Maria veritatem ponat in ore meo, ipſe enim ad Moyſen dicit. Ero ſemper in ore tuo & docebo te quid loquaris. Et ad ſuos glorioſos Apoſtolos ait. Dum ſteteritis ante reges &c. dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini, cum veritas ſuper omnia amanda ſit l. cum ita legatum. ff. de condi. & demon. tutores veritatis eſſe debemus l. j. C. de lati. lib. tol. quoniam omnia vera conſonant, vt ait Ariſto. iiij. Ethic. ac etiam victoriam contra mihi emulos (quam eius gratia huc vſque tribuit) Iuxta virtutem mei nominis Nicolai (qui populi victor dicitur) concedere dignetur ſignantes nos ſigno ſacro ſanctæ crucis. †. ad omnẽ enim actum, ad omnem inceſſum manus pingat crucem. vt inquit Hiero. in iij. parte. Epiſtola. xlj. c. xv. de contemplatione, oratione, & lectione. col. ij. & tex. cum glo. in c. poſtea ſignatur. de cõſecra. diſt. iiij. vbi glo. refert illud quod dicit Diabolus de iudæo qui ſupra ſe fecerat ſignum crucis. Inueni vas vacuum ſed ſignatum. & in Epiſtola. xvij. eo. lib. col. xij. dicit crebro ſignaculo crucis munias frontem tuam, ne exterminator egypti in te locũ reperiat. accedat rubr. nigrum. Nemini licere ſignum ſaluato. Chriſti. &c. Idcirco illud in medio afferam Bal. quod venit in mentem in commento l. precibus. C. de impube. & alijs ſubſtit. col. xiij. ea inquit q̃ ſunt a magiſtris tradita recito, & poſt terga metenſium quaſi ſpicas colligendo vado. vt Ruth. ij. c. tãti doctoris fretus authoritate id ſequar & breuius quã res tanta dici poſſit. Ad cuius euidentiã aliqua puto eſſe p̃mittenda & p̃ſupponẽda.

SVMMARIVM.

1 *Seditio generatur per proprii commodi procurationem.*
2 *Mores nouos ad vitæ rectitudinem non neceſſarios inducere, eſt diſcordiam inducere.*
3 *Seditio, & diſcordia generatur ſi aliis alleuiatis, alii nimis in collectis grauentur.*
4 *Seditio facilius oritur ſi delicta non puniantur.*
5 *Iuſtitia dicitur anima ciuitatis.*
6 *Iudex toto conatu ſeditionibus obuiare debet. Officium irenarchæ, quale.*
7 *Clericos arcens à ſeditione, non incidit in canonem, ſi quis ſuadente Diabolo.*
8 *Impotentia ſeu difficultas puniendi, excuſat iudicem à puniendis delictis.*
9 *Iudici non imputatur, ſi aduerſus ſeditioſos potentiores non proceſſerit.*
10 *Fatuitas maxima ex ſeditione oritur. Crudelitas nimia deſcendit ex partialitate, & ſeditione.*

Crudelitas

11 *Crudelitas Adonibeſech regis Iebus, hic memoratur.*
12 *Libertas ſumma eſt ſub domino iuſto degere.*
13 *Seditiones fugere qui debeant.*
Crimina quę ex partialium ſeditionibus oriãtur.
14 *Seditio Lucii Catilinæ olim Romani qualis.*
15 *Seditionum cruentarum exempla hic recenſenť.*
16 *Seditio. C. Marii & aliorum Romanorum militum qualis fuerit.*
17 *Mutius Sceuola quid aduerſus Porſenam regẽ tentauerit.*
18 *Fortitudo quando virtus dici poſsit.*
19 *Seditio qualis a Tyberio Graccho Aphricano excitata fuerit.*
20 *Gaius Gracchus qualem olim excitauerit tragediam.*
21 *Seditio Liuii Druſi et aliorum Romanorum qualis fuerit.*
22 *Lemouicenſes in ſeditione Marcum exactorum tributorum tempore Chilperici regis interemerunt.*
Scholares Pariſienſes qualem aduerſus ciues tempore diui Ludouici regis mouerint ſeditionem.
Paſtoreli in Francia qui fuerint, & qualem fecerint ſeditionem.
23 *Paſtores francigenæ Syriam profecturi prope Carcaſſonam ab incolis ſunt interfecti.*
Monetę variatio tempore Philippi pulchri Pariſiis fuit in cauſa ſeditionis.
24 *Stephanus Barbetus ciuis Pariſienſis quid ſuo tempore fecerit.*
25 *Authores ſeditionis ſunt illaqueandi furcis.*
Domum delicatam habere noſtra non intereſt, ne ob id a forenſibus vexari nos oporteat.
26 *Aedificare volentes domos quid facere debeant.*
Seditio qualis & ob quam rem apud Attrebatum orta fuerit temporibus Ioannis regis.
27 *Seditio ob monetæ mutationem Pariſiis orta fuit Ioannis regis tempore.*
28 *Predones Conſtanſienſes & Ebroicenſes agrum Pariſiorum populati ſunt.*
29 *Seditio quanta fuerit Lutetiæ aduerſus Carolum regem Ioannis regis primogenitum.*
30 *Seditio qualis in Montepeſſulano fuerit tempore Caroli quinti Francorum Regis.*
31 *Pariſienſes aduerſus Carolum ſextum ob nimiam vectigalium exactionem grandem mouerunt ſeditionem.*
32 *Onera plurima ſubeunt qui populo præſunt.*
33 *Gandenſes qualem ob nimiam pecuniarum exactionem aduerſus Ludouicum Flandrenſium comitem excitarint excetram.*
34 *Lutetiani quantam ſeditionem fecerint tempore Caroli ſexti 35. 36.*
37 *Aruerni etiã aliquãdo ſeditionis fuere authores, ducem ſibi Petrum Bruerium conſtituentes.*
Gandenſes Caroli ſeptimi tempeſtate a ſuo Philippo Burgundorum duce deſciuerunt.
38 *Ianuenſes populares aduerſus nobiles ſeditionem fecerunt aliquando.*
Agenenſes ob ſubſidium ſuper rebus venalibus ſeditionem qualiter excitarint & nu. ſeq.
42 *Trecenſes aliquando a ſeditione non fuerunt immunes.*

Et primo tria ſunt quæ generant ſeditionem & diſcordiam in ciuitatibus & villis ſecundum beatum Anto. Archiepiſ. Florentinum in ij. parte ſummę ſuæ. tit. iiij. c. viij.
1 §. iij. † Primo proprii commodi procuratio inordinata, quando aliquis nimis intendit ſuæ vtilitati & alij inde grauantur, & modicam cum eo poſſunt habere concordiam. vnde ait Senec. in prouer. principium diſcordiæ eſt aliquid ex communi ſuum facere. Turpiuſq; nihil eſt quam cum illo bellum gerere cum quo familiariter vixeris, propter quod dicitur in c. erit autem lex. iiij. diſt. ꝙ lex quæ ligat homines ſubditos ad ſui obſeruãtiam, ligat in concordia & pace quod nullo priuato cõmodo, ſed pro communi ciuium vtilitate debet eſſe ſcripta. Exemplum de Roboam qui nimis voluit prouidere burſę ſuę vt poſſet facere expeñ. ſuperfluas in curia ſua vt pater eius Salomon. Et diminuere noluit exactionem tributorum ſeu talliarum, ex hoc tanta eſt orta diſcordia inter tribũ Iuda & tribus Iſrael, ꝙ nunquam tollit potuit, & amiſit magnã partem dominij ſui, vt habetur iij.
2 Rex. xij. † Inducere enim nouos mores non neceſſarios ad rectitudinem vitæ inducit diſcordiã & indecre. dicitur diſcordiam parit præſumptio nouitatum, vel ſecundum Per. Iaco. in titu. de refectio. murorum. ver. modo quæritur an principes &c. Quod propter monetæ ſeu pecuniæ mutationem & deteriorationem quæ fit plerunque quæſito colore adinuento, vt ex illo lucro a Deo & hominibus maledicto princeps poſsit guerram ſuſtinere. Ideo deſcendunt machinationes & maledictiones populi, intellige, quando tributa ſine cauſa imponit & grauat ſubditos, ſecus ſi propter iuſtam defenſionem ſtatus ſecundum Inno. in ca. quod ſuper. de voto. & Bal. in c. cum ab eccleſiarum. de offi. or. quia tunc poteſt ſuperindicta ponere l. j. & per totum. C. de ſuperindi. lib. x. & tenet Mar. Laudeñ. in tract. de prin. §. vij. tamen ſi ſine cauſa opprimeret non debent in eũ conſpirare vt ſing. voluit d. Stepha. Buynardus. in repe. l. quiſquis. in j. not. C. ad l. Iul. maieſtatis. licet ſit permiſſum in finibus defenſionis ſtare vt ibi per eũ

qui

qui extendit & corroborat prędicta per plures ra
3 tiones & dicta &c.† Secundum generans diſcor-
diam et ſeditionem eſt quando aliqui nimis vexã
tur in collectis,& in aliis laboribus.& alij nimis
alleuiantur,vel cum honores & officia aliquibus
copioſe conferuntur.aliis vero parum aut nihil l.
quis tam inueniri.C.de decu.lib.x.vnde genera-
tur diſcordia inter eos,vel ẽt quando rectores &
adminiſtratores reipu.nimis grauãt ſubditos pro-
ptẽr quod ſubditi minus diligunt eos.tex.eſt cele-
bris & mẽte tenendus in auth.de man.prin.§.dein
de conueniens eſt. col.iij.ibi,vt nulli populi ciui
tatum alterutris ſeditionem faciant, ſed omnem
pacem dei eſſe ciuitatibus , dum æquitas etiã hic
noſtris ſubiectis ſeruatur,& neq; lucri neque paſ-
ſionis alicuius cauſa ad aliquam partium declina
tur.vnde dicit Greg.in cap. ad hæc.lxxxix.diſt.
dum reuerentiam minores potentioribus exhi-
bent,& potentiores minoribus dilectionem impẽ
dunt, vera concordia ſit,& ex diuerſitate conte-
xtio.& recte officiorum adminiſtratio geritur ſin
gulorum.& dixi in tractat.de authoritate magni
conſilij & parlamentorum regni poſt princ.ij.po-
4 ſtil. † Tertium eſt per quod ſequitur ſeditio &
diſcordia non punire delicta . Nam per hoc da-
tur audacia malis ad lædendum alios,ex quo ſedi
tiones, diſcordiæ & inimicitiæ ſequuntur . Et ſi
puniantur aliqui impotentes & non alij potentes
& maiores oriuntur indignationes & murmura-
tiones . exemplum de tribu Beniamin qui noluit
punire ſcelus commiſſum ab hominibus ciuitatis
Gabaa qui erant in tribu ſua inde orta eſt diſcor-
dia inter eos & alias tribus, & propter hoc mo-
uentes bellum contra eos pene totam gladio pe-
remerunt . & hoc in caſu erant claues iuſtitiæ,vt
dicit gloſſ. in l.ad ſplendidioris.C.de diuerſis of-
fic.lib. xij.quando delicta potentum celantur, &
non puniuntur, de quo dixi de auto. magni conſi-
5 lij & parlamentorum regni.fol.xiij. † Nam iuſti
tia eſt anima ciuitatis ſecundum Alb. de Roſa.in
l.iuſtitia.ff.de iuſti.& iure.Multum ergo ſecundũ
beatum Ant.vbi ſupra caueri debet diſcordia ma
xime quia vt ait Hiero.poſt Salluſt.in iugurtino.
Concordia parue res creſcunt,diſcordia maximę
dilabuntur; quia ſicut virtus vnita eſt magis infi
nita,id eſt fortior,ita quãto magis eſt diuiſa tan
to debilitatur & demum deficit, quoniam omne
regnum in ſe diuiſum deſolabitur . & idem dicit
Luc.de Pen.in l.vnica.in verbo. concordiam.C.
de irenarch.li.xj. Et de prædictis cõquerebantur
Agenenſes contra Conſules & iuratos ciuitatis
vt infra dicam.& maxime q̃ honores conſulares
continuantur in illos qui erant eiuſdem domus
& familiæ,vt de patre in filium,vel generum,aut
in nepotem,vel alios conſanguineos & in ſeipſos
quod fieri non debet l.j.C. de mu. & hon. lib.x.
niſi aliis idoneis deficientibus l. honor.§ pen.&
fi.ff.eo.ti. Nulli autem magis commaculant cõ
munitatem diſcordiis quam ſeditioſi & partiales
6 † ideo q̃primum iudex videt prouiſiones,& ma
teriam diſpoſitam ad ſeditiones , monopolia,ri-
xas,tumultus,ac delicta committenda totis cona-
tibus debet obuiare,vt dicit text. in d.authen,de
manda.prin.§.deinde conueniens eſt. & ibi gloſſ.
& Iacob.de Beluſo. colla. iij. quia ad eius offi-
ciũ ſpectat ne veniatur ad rixas & arma.l.equiſ-
ſimum.ff.de vſufr. & Luc.de Pena.in l.j.col.xv.
poſt prin.verſi.ſecundum ius romanorum.&c.C.
pub.letitiæ.lib.xij.et in d.l.vnica.de irenarch.et
officium irenarchæ erat qui ad prouinciarum tu-
telam quietis & pacis per ſinguia territoria facie
bat ſtare concordiam.& ibi glo. ſuper rub.& Io.
de pla. & Iaco.rebuf. & tenet Paris de Puteo in
trac.ſyndica.in verbo.iudices.verſi.vbi fiunt ,p-
uiſiones, & in verbo officialis. verſi. ſi duo ſunt
&c.quoniam ſcriptum eſt Lucæ.xxj. cum autem
audieritis prælia & ſeditiones nolite terreri &c.
&.t.ad Corinth.6.c. In multa patientia,in tribu-
lationibus, in neceſsitatibus , in anguſtiis,in pla-
7 gis,in carceribus,in ſeditionibus &c.† Quin im-
mo etiam clericos arcere a tali turba & ſeditio-
ne nec incidunt in canonem ſi quis ſuadente dia-
bolo.xvij.q.iiij.vt tenet ibi gl. in verbo,violen-
tas. alias ſi non occurrant debent priuari officio
vt not.Cyn.in l.ſeruus.C.de noxa.actio. Bart.&
Bald.in l.j.ff.de offic. præfe. vrb. Et Bald.in l.
nullus.C.de ſum.tri.& Paris de Puteo in d.tract.
tit.de offic. ſyndi.§. ſyndicantur etiam officiales
qui violentas manus &c. Et etiam incurrunt ſen-
tentiam excommunicationis c.fœlicis.§.fi.& ibi
Philip.franc.in c.j.not.de pœnis.lib.vj. Et hoc ſi
poſſunt ſine grandi periculo obuiare,vt d.c.fœli-
cis.§.fin.ibi & facultas ei affuerit &c.& ibi Phi.
8 fran.in v. nota. † dicit q̃ a pœna quæ imponitur
ratione negligentiæ excuſat impotentia ſeu diffi-
cultas,ſi delictum puniri non poteſt propter poten
tiam facientis,vel multitudinem delinquentium,
vel graue ſcandalum:vt quia armis ſe defendunt,
vel loci difficultate ſe protegunt ſecundum Ar-
chi.& Ioan. And. ibi quod facit ad q. ſecundum
Philip. de villa. vel iudice obligato capere ma-
lefactorem , vt excuſetur ſi capere non poteſt ſu-
pradictis interuenientibus. de quo per Bartol.
in l.j.§.occiſorum.ff. ad ſil. quia vt dicit Bald. in
trac.ſciſma.col.iij.verſi. porro. multitudo modũ
non ſeruat. & nemo eſt qui furentis populi rumo-
rẽ non pauear,pro hoc adducit tex.in c. ſtatutũ.§.
cum vero.ibi,niſi actor eandẽ ciuitatem,vel dioce-
ſim intrare non audens:aut ſui aduerſarij peten
tiam merito perhorreſcens &c. de reſcriptis lib.
vj.vbi gloſſ.in verbo,non audens. dicit forte erat
Gibellinus & ibi regunt Guelphi , vel econuer-
9 ſo. † Ideo non poteſt imputari ordinario & ma-
iori. iudicibus Aggenenſium qui non fecerant in-
formationes nec proceſſerant ad captionem ſe-
ditioſorum ad aduentum vſque domini in fratris
mei domini Bertrãdi de chaſſaignes iurium pro-
feſſoris ac in ſupremi Burdegale parlamenti con
ſiliarij optimi ac boni & recti iudicis per dictam
curiam ad contra ipſos ſeditioſos procedendum
commiſſi & deputati,cui poſtea fui collega adiũ-
ctus,vt infra dicam. cum ob metum ſeditioſæ cõ-
munitatis Agenenſis auſi non fuerint , vt ex in-
fra dicendis apparebit: quia in huiuſmodi ſedi-
tionibus & partialitatibus reperiuntur & de-
ſcendunt tria magna mala ſecundum beatum

Anto.

10 Anton. vbi ſpra † Prima magna fatuitas, quia non videtur ſub cœlo eſſe ſtultior gens q̃ partiales qui ex appetitu & deſiderio mali, dum partiali tatem & diuiſionem affectant, ponentes in periculo ſubſtantiam temporalem, corpus, filios, conſanguineos, amicos & eorum bona. Quid enim boni ex partialitate lucrentur non videtur, niſi hæc pericula experiri, Et huiuſmodi partiales ſimiles ſunt frenetico qui gaudes exponit ſe magnis periculis nil reputans ea, & hoc quia ratione caret.

Secundū malum eſt nimia crudelitas, non enim inuenitur tanta crudelitas in aliquo genere hominum quāta in partialibus & ſeditioſis, ratio enim eſt ſecūdum eum quia habitum odij ſemper habēt contra homines contrariæ partis tam notos quam ignotos præſentes, præteritos. & futuros aduerſus infantes, & ſenes, Aliquando aduerſus conſanguineos et affines & coutra eos qui aliquando ſibi in multis ſeruierunt, & eorum omnium quibus odiū gerunt, & in mente homicidæ dici poſſunt. Qui enim odit fratrem ſuum homicida eſt j. Io. iij. Sed vltra odium cordiale quis exprimere valeat ſeueras & immanes crudelitates quas contra aliam partem exercent non parcunt ætati, non ſexui, nō conſanguinitati, non amicitiæ, non fidei, non religioni, non ſanctitati, ſed vſque ad deuorationem
11 humanæ carnis perueniunt. † Sed iſtis iuſto Dei iudicio frequenter euenit quod accidit crudeliſſimo Adonibeſech regis Iebus ſeu Hieruſalem cui capto fuerunt abſciſi pedes et manus et poſitus fuit ſub menſa comedērium ſicut canis, qui memorans ſuæ exercitæ crudelitatis, ait, reddidit mihi Deus quod feci. Septuaginta enim reges abſciſi manuū & pedū ſummitatibus colligebant ſub menſa mea reliquias ciborum, ſicut feci, ſic mihi factum eſt. Iudicium j. ca. Et quod etiam accidit crudeli Tyro regi Perſarum qui ex crudelitate delectabatur effundere ſanguinem humanum, ſed hunc captum regina Tamaris, cuius filium occiderat, decapitari fecit, & caput eius in ollam ſeu vtrem ſanguine plenum demergi dices. ſanguinem ſitiſti, ſan-
12 guinem bibe. † Sub iuſto enim domino viuere ſumma libertas eſt ſecundum Ange. in l. j. in fi. ff. de ſeruit. vrba, prædio, quia alleg. Senecam. Quid Bartholomeo de Salyceto iurium profeſſori propter iſtas partialitates accidit, expulſus relegatuſque & confinatus ad ciuitatem Paduanam extitit vt refert Andr. Barba. in repeti. Ioannina. c. raynaldus. char. xvj. col. iij. verſi. pro certo ſe valde commendat de teſta. & in c. rodulphus. et ibi Fely. col. ii. de reſcrip. Tertium malum eſt magna in eo diuturnitas. Nam ſemper morantur in huiuſmodi diuiſionibus & partialitatibus. Et multum difficile eſt dimittere partialitatem in qua inueterati ſunt & firmiter habituati. vnde ſecundum beatum Anto. vbi ſupra de talibus ſeditionibus & diſcordijs quæ fiunt in ciuitatibus & caſtris, dici poteſt illud quod Pſal. præclariſsimus diuino cantauit ore, vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate, tota die circundabant eam ſuper muros eius iniquitas, & labor in medio eius & iniuſtitia, quod exponit ipſe ſingulariter ibi. Qualem ciuitatis ſtatum deſcribit Vergi. Ac veluti magno in populo conrta eſt ſeditio, ſeuitque animis ignobile vulgus. Iamque faces, & ſaxa volant, furor ar-
13 ma miniſtrat † Ideo homines honeſti ſagaces ac præcipue iuriſperiti iſtas ſeditiones, diſcordias, & partialitates fugere & præcauere debent, nec ſibi aſſumere nomen Guelphi, vel Gebellini, aut communitatis, vel ſectæ ſeditioſæ, vt no. Bar. in tracta. de Guelph. in iij. q. prin. in fi. arg. l. facta. §. in danda. ff. ad Trebelli. & Martin. Lauden. in tractatu de prin. §. cliij. dicit, q̃ iſta nomina ſunt diabolica quæ non poſſunt eſſe ad bonum publicum, immo ad conſumptionem reipub. vt experientia docet. Multa enim profecto crimina ex' maleuolentia partialium & ſeditioſorum oriuntur. Hinc homicidia, hinc adulteria, illinc meretricia, raptus, fornications, monialium violationes, rapinæ, furta, incendia, ſacrilegia, alij fame moriuntur, alij igne cōburūtur, alij, decapitāt, alij mēbris detruncātur, manibus lingua, & alijs mēbris ēt quod verecundum eſt dicere pudentibus &c. In clericis continentia, in religioſis deficit vita regularis, vt apparet claris exemplis infra dicēdis. Poſtquam enim vt inquit beatus Anto. in ciuitate Romana conqueſito dominio orbis ingreſſæ ſunt vrbem partialitatum & ſeditionum diſcordiæ, agente Mario contra Syllam. Et econtra Catilina contra Sertorium, & Ciceronem. Cæſare contra Pompeium innumerę cedes ciuium ſecutæ ſunt, ſanguis humanus ſupra modum effuſus vt infra dicam. Et ſi tempore Octauiani imperium pacificum fuerit, hoc ſummo Deo ob natiuitatem Chriſti operante euenit, demum paulatim ad nihilum deductum eſt. & orta eſt ſeditio in Ephraim & Iepte, & occidūtur Ephraim cogniti in prolatione cuiuſdam verbi, vt Iudicum xij. Item alia aduerſus reges, vt primi Eſdræ iiij. & etiam apud Machabeos alia
14 ſeditio. vt ij. Machabeorum xiiij. ca. † Et illam Catilinę coniurationem quam Salluſtius deſcribit ſciunt omnes. & de ſupplicio agentibus Cæſar parcendum dignitati. Cato animaduertendum pro ſcelere cenſebat, quam ſententiam ſecutis omnibus in carcere paricidæ ſtrangulatur', et quanuis parte coniurationis oppreſſa, tamen ab incepto Catilina nō deſtitit. ſed infeſtis ab Ethruria ſignis patriam petens obuio Antonij. exercitu opprimitur, q̃ atrociter dimicatum ſit exitus docuit, & idem Iuſtinus in Lucij flori epithome lib. iiij. Et Vale. Maximus lib. ix. c. vij. titu. de vi & ſeditione, & de populo Ro. tam violentiæ, & ſeditionis togatę q̃ etiam armate facta refert & primo Togatorum L. Equituum, qui ſe Gracchi filium ſimulabat, tribunatumque aduerſus leges cum L. Saturnino petebat a Mario quintum conſulatum gerente in publicam cuſtodiam ductū, populus clauſtris carceris conuulſis raptum humeris ſuis per
15 ſummam animorum alacritatem portauit. † Idemque Q. Metellum cenſorem q̃ ab eo tanquam Gracchi filio cenſum recipere nolebat, lapidibus proſternere conatus eſt affirmante tantummodo tres filios. T. Graccho fuiſſe. E quibus vnum in Sardinia ſtipendia merentem. Alterum infantem Præneſte. Tertium poſt patris mortem natum Romæ diceſsiſſe, nec oportere clariſsimæ familiæ

ignotas

ignotas sordes inseri, cum interim improuida cõcitate multitudinis teneritas pro imprudentia & audacia aduersus consulatum & censuram tetẽdi, principesque suos omni petulantie genere vexauit, vesana hæc tantummodo illa etiam cruenta seditio, populus enim Minuium competitorẽ Sarurnini nomen iam creatis tribunis vnoque loco candidatis duobus restante vi prius in ædes priuatas compulit. extractum deinde interemit, vt cede integerrimi ciuis facultas adipiscendæ potestatis terrimo ciui daretur. Prẽterea creditorum quorum consternatio aduersus Sempronij assellonis prætoris vrbani caput intolerabili modo exarsit, quem quia causam debito susceperat. concitati a L. Cassio Tr. Pl. pro æde concordię sacrificium facientem ab ipsis altaribus fugere extra forum coactum. Inque tabernacula latitantem prætexta tum discerpserunt detestanda fori conditio. Nunc
16 de seditiosis militibus refert. † Et primo ꝙ cum C. Mario lege suplicia prouincia Asia vt aduersus Mithridatem bellum gereret priuato decreta esset missum ab eo Gratidium legatum L. Syllam consulem accipiendarum legionum causa milites trucidarunt, proculdubio indignati ꝙ a summo Imperio ad eum qui nullo in honore versaretur transire cogerentur. Sed quis ferat militem scita plebis exitio legati corrigẽtem pro consule istud tam violenter exercitus illud aduersus consulem. Item Q. Pomponium Syllę collegã senatus iussu ad exercitum Cn. Pom. quem aliquandiu inuicta ciuitate obtinebat contendere ausum ambitiosi ducis illecebris corrupti milites sacrificare incipientem adorti in modum hostiæ mactauerunt, tantumque scelus curia castris cedere se confessa inultum habuit. Tum ꝙ ille quoque exercitus nepharie violentus qui C. Carbonem fratrem Carbonis ter consulis propter ciuilia dissolutam disciplinam militarem præfactius et regidius astringere conatum priuauit vita, fatiusque duxit maximo scelere coinquinari q̃ prauos ac tetros mores mutare. Reperio præterea Cornelium nepotem alias Plinium aut Sueto. appellatum de gestis Ro.
17 referentem in c. duodecimo † quod cum Porsena rex vrbem obsideret Mutius Scevola Cordes vir Romanæ constantiæ senatum adijt. Et veniam transfugiendi petijt, necem regis repromittens. accepta potestate in castra Porsenæ venit. Ibiq; purpuratum scribam pro rege deceptus occidit. Apprehensus ad regem pertractatus dexteram aris imposuit, hoc supplicij area exigens quod in cede peccasset. Vnde cum misericordia regis distraheret quasi beneficium referens ait trecentos aduersus eum similes coniurasse. qua re ille territus bellum acceptis obsidibus deposuit. Mutio prata trans Tyberim data ab eo Mutia appellata, statuaque ei honoris gratia constituta est. Idẽ refert de eodem Mutio Titius Liuius, in secundo lib. decadis, tamen videtur propter illius manus comburationem voluntarie factam, necem quam quis sibi iactationis causa conscisit vt fecit Empedocles l. si quis filio. §. eius. ff. de iniusto rupto testamen. actum non esse virtuosum: quia secundum Barto. ibi hoc faciunt vt ostendant se fortes, & de
18 nulla re timere: sed non est actus virtuosus; † quia ad hoc vt fortitudo sit virtus requiritur ꝙ tendat ad debitum finem, quia attentare magna pericula non est magnanimitas, sed temeritas, vt voluit Ioan. de Plate. in l. in his. in sexto notabi. C. de prædic. nauicu. lib. xj. alleg. illud Senecæ in libro de quatuor virtutibus. Eris magnanimus si pericula non appetas &c. Idemque Cornelius cap. xix. refert de C. Neomancio qui captis Cariolis vrbe Volscorum Coriolanus dictus, ob egregia militię facinora a Postumio optionem munerum accipiens, equum tantum & hospitem sumpsit virtutis, & pietatis exemplum. hic consul graui annona aduentum e Sicilia frumentum magno pretio populo dandum curauit, vt hac iniuria plebs agros non seditione coleret. Ergo a Tr. Pl. decio dicta die ad Volscos concesit, eosque duce Actio Tullio aduersum Romanos concitauit, & ad quartum lapidem ab vrbe castra posuit. Cumque nullis ciuium legationibus flecteretur a Veturia matre & Volumnia vxore matronarum numero comitata motus omisso vt proditor occisus est. Ibi templum fortunæ muliebri cõstitutum. hoc idem refert Titus Liuius eodem libro. Sic accidit Holoferni, cui Iudith. caput amputauit. vt Iudith. xiij. c. & dixi in tract. de custo. cla. porta. ciuit. in vlti. præsuppositione.
19 † Item refert idem Cornelius nepos de Tyberio Graccho Aphricano, qui ex filia nepos quæstos Mancino in Hispania fœdus eius flagitiosum probauit periculum deditionis eloquentię gratia effugit. Tr. Pl. legem tulit, ne quis plus mille agri iugera haberet. Octauio collega intercedente nouo exemplo magistratu abrogauit. deinde tulit vt ea familia, que de Attali hereditate erat, ageretur & populo diuideretur. Deinde eum prorogare sibi potestatem vellet aduersus auspicia in publicũ processit, statimque capitolium petijt, manum ad caput referens qua salutem suam populo commendabat. hoc nobilitas ita accepit, quasi Diadema posceretur. Segniterque cessante Mutio consule. Scipio Nasica sequi se iussit, qui saluam rempubli. vellent. Gracchum in capitolio persecutus op pressit. cuius corpus Lucretij ædilis manu in Tyberim missum vnde ille Vespillo dictus Nasica vt inuidiæ subtraheretur per speciem legationis in Asiam ablegatus est huius Tyberij Gracchi seditionem refert etiam Iustinus in iij. Epithema.
20 Lucij, flori. † necnon aliam causam Gracchi, fratris Tiberij mortui seditionem & etiam Cornelius idem. Nam cum statim & mortis & legum fratris sui vindex nõ minore impetu incaluit ipse Caius, qui cum pari tumultu atq; terrore plebem in auitos agros arcesseret, & recentem Attali hæreditatem in alimenta populo polliceretur. Iamq; nimius & potens altero tribunatu secunda plebs volitaret, abrogare auso legibus suis Municio tribuno fretus comitum manu fatale familiæ suæ capitolium inuasit. Inde proximorum cede depulsus. cum se in auentinum recepisset. Inde quoque obuia senatus manu ab optimo consule oppressus est infulatum quoque reliquis illud caput tribuni plebis percussoribus auro pensatum est. Nihilominus

minus Apulius Saturninus, vt ait Iustinus Gracchanas asserere leges non destitit, tantum animorum. viro marius dabat qui nobilitari inimicus consulatu præterea cõsus occiso palam comicus animo competitore tribunatus subrogare conatus in eius locum Caium Gracchum hominem sine tribu, sine nomine, sed subito titulo in familiã ipse se adoptabat, cum tot tantisq; ludibriis exultaret impune rogandis Graccheorum legibus, ita vehementer incubuit, vt senatumque cogeret in verba iurare cum annuctibus aqua & igni interdicturum seminaretur, vnus tamẽ extitit qui mallet exilium igitur post Metelli fuga in omni nobilitate percussa, iam cum tertium annum dominaretur eo vesaniæ progressus est, vt consularia quoque comitia noua cede turbaret quippe vt satellitem furoris sui Glauciam consulem faceret Caium Memmium cõpetitorem interfici iussit. Et in eo tumultu regem ex Satellitibus suis appellatum lictus accepit. Tum vero iam conspiratione senatus ipso quoque iam Mario consule, quia tueri non poterat aduerso directe in foro acies, repulsus inde capitolium inuasit, sed cum abruptis fistulis obsideretur, senatusque per legatos pœnitentiæ fidem faceret ab arce digressus cum ducibus factionis receptus in curiã est, ibi in eũ facta irruptione populus fustibus saxisq; coopertũ, in
21 ipsa quoq; morte lacerauit. † Item de Liuio Druso seditionem adduxit ibi Iustinus, eo. lib. Denique idem Titus Liuius lib. iij. in prin. refert seditiones alias fuisse Romæ ob legem de Agrariis. T. Emylio consule cum Quinto Fabio. latam, & atrox certamen aderat, nisi Fabius cõsilio neutri partium acerbo rem expedisset. Eodemq; libro plures magnas discordias & seditiones ibi fuisse propter creandos decem tribunos qui summæ rei præessent, militariq; honore illos tribunos militũ appellari aduersus quos S. P. oppius senatui præsidem. Nihil aspere quippe agi voluit, ne ipsis seditionis esset locus. sed mittuntur tres legati consulares C. Iulius. P. Sulpitius. Sp. Tarpeius qui quærerent senatus vrbis cuius iussu castra deseruissent, aut quid sibi vellent. & tandem plebs decem creari tribunos obtinuit. & tempore etiam Martini papæ quarti fuit Romæ seditio, ex eo ꝙ Carolo Siciliæ regi senatoriam dignitatem, qua a Nicolao papa tertius priuatus fuerat restituit. ꝙ non ita ab omnibus probatum est maxime ab Vrsinis & Hannibalibus, vt refert Platina in dicti Martini quarti chronica. Non omitto illas vesperas Siculas siue Sicilianas contra Gallos, qui nullo sexus discrimine habito cesi sint, sunt qua in re adeo certe seruitum est, vt etiam mulieres gallico compressu prægnantes cesæ dicantur,
22 vt ibi per Platinam. † Sed in regno nostro Frãciæ maiores numero seditiones fuisse factas comperio. Tempore enim Chiliperici regis qui in singulos imposuit, qui vineas, vel possiderent, vel colerent pendere quotannis vini vrceolum, id est amphoram. Cui tributo legendo Marcus quidã apud Aquitanos exactor positus dum pensionem superbe contumelioseque exegit, a lemouicensibus occiditur, vt patet in chronica eiusdem per Gaguinũ edita fol. xij. Alia insuper tẽpore diui Ludouici inter scholares, & ciues Parisiẽses, ita vt nonnullis vtrinque occisis, cum sibi de iniuriis illatis satis non esse factum scholastici dicerent, eo indignati de vniuersitate transferenda, quos rex Anglus Francorum perpetuus & impla cabilis hostis clandestinis nuntiis vt id facerent sollicitabat vt in eiusdem diui Ludouici apparet chronica. fol. lix. Item suo etiam tempore Pastorelorum fuit seditio, qui Parisios Aurelianosque & Bituriges profecti, cum non furto, non adulterus abstinerent a Bituriges, non longe a vico, qui mortuum mare dicitur, quo ad nouam villam iter est perempti sunt. Hi enim pastorelos se nominari volebant. de quibus hoc distichon scriptum recitat Gaguinus. fol. lxj. verso. N. semel. & bis. c. li. coniunge dice. Duxit pa
23 storum seua megera chorum. † Alia pastorum seditio fuit tempore Philippi longi qui admoniti cœlesti, vt ipsi dicebant, oraculo in Syriam religionis Christianæ causa profecturos se iactabant. qui postquam magno numero aucti sunt, latrunculis non dissimiles cum prędas agerent Carcassonam vsque progressi ab incolis dissipati aufugerunt pluribus interfectis, & paribulo strangulatis. Præterea fuit alia tempore Philippi pulchri bellouacorum in eorum episcopum nomine Symonem seditio facta quæ eo processerat, vt ciuitate extorris præsul nobilium quorundã manu collecta ciues quosdam ex insidiis cęperit suburbiis igne consumptis. Eodem tempore a Parisiis ob monetæ vsum alia fuit non modica seditio. diuites enim qui suas inquilinis & variorum ministeriorum opificibus domos locauerant, minoris pretii monetam accipere annuę pensionis loco recusabant, alteram quæ iustioris ponderis erat exigentes. Cuius inuenti author Stephanus Bar-
24 betus habebatur. † Et hic Stephanus in delitiis habebat hortos a suo nomine barbetos appellatos cum præclaris ædibus in eo loco, cui barbeti porta nomen postea mansit, populus furens in barbeti possessiones delatus quidquid in ædibus & hortis fuit vastat, atque incendit, mox inde mouentes ad viam sancti Martini vt ipse barbetus incolebat se conferunt, fustibus clauisque & verubus vt cui arma furor ministrabat instructi: Effractis barbeti portis domum suppellectilemq; omnem diripiunt. erat per hos dies Philippus pulcher apud templarios quem nihil periculi expectantem seditiosi in templo confestim obsident. Nec quicquam ad eum inferri substinebant quod non, vel raperent, vel coeuo interficerent. tam repentino populi motu attonitus rex, misso ad seditiosos Parisiano cum quibusque aulicis præposito, dicere illis imperat, si quid in illos a quopiam commissum esset. aut iniuria illata se regem esse qui eos tueri possit, petant modo si quid a rege optent. Et domum abeant se protinus curaturum vt populo melius consultum sit, his pro tempore simulatis, leuis populus a furore temperãs cũ domũ
25 quisq; petiisset † nihil cũctatus ipse lex Philippus seditionis authores ad octo & viginti correctos furtis ad quatuor vrbis celebriores portas erec-

tis

ctis illaqueari, & ſtrangulari mandat. Nec multum poſt monetam ad legitimum æris valorẽ cudit: vt in eius chronica fol.lxix.cum ſeq. No.q̃ non intereſt noſtra habere domum delicatam ita & habilem vt eius intuitu a forenſibus vexemur immenſe,& tenet Ang.in l.j.per gl. ibi in verſic. non licere ibi, quia plures homines veniebant a me.ff.de ſerui.vrb.prꝙd.dicentes tene mẽti tu qui in viridariis delectas,quia præmeris ſumptu continuo. Et hoc faciunt nonnulli qui eorum nomen perpetuare cupiunt cũ ex magnitudine ædificiorũ præſumatur quis magnanimus, tex.in l.in his. in fi.ibi per induſtriam hominis animoſi acceſsit C.de prædi.nauicu.lib.xj.vbi Bar.dicit q̃ ex illo tex.habemus vnum modum probandi hominẽ ingenioſum et magnanimum.et idem ibi Ioan.de Pla.in vj.no.& Luc.de Pen.colum.ij.ibi dicit q̃ ſunt nonnulli qui in laborioſe ætatis initio quæſtu omiſſo,& agricultura & delitiis in eorum vita ſumunt auſpicia, decorem domus excogitant, eam tandem laborioſe conſtructam vacuam habitare coguntur.contra quos adduxit illud Prouer-
26 bio.xxiiij. † Præpara foris opus tuum, exerce diligenter agrum tuum, vt poſtea ædifices tibi domum. Item Bernar.ad quendam nobilem ait. Si vis ædificare domum inducat te neceſsitas,nõ voluntas. Cupiditas ædificandi ædificando non tollitur,nimia & inordinata ædificãdi cupiditas expectat ædificiorum venditionem. Turris completa & Archa euacuata faciunt tarde hominem ſapientem.vt ibi per eum qui plura adduxit. Nam qui altam facit domum ſuam quærit ruinam.Prouerb.xvij.Non omittit illud Tullij.j.offi.ornanda eſt dignitas domo, non ex domo tota quærenda,nec domo dominus ſed domus domino honeſtanda eſt,& vti in cunctis habenda ratio non ſua ſolum ſed etiam aliorum. Fuit deniq; alia tempore Ioannis regis apud ciuitatem Attrebatenſem ſeditio, Cuius ſeditionis ipſorum plebeiorum aduerſum primores ciuitatis cauſa fuit impoſiti ad belli vſum cenſus exactio, plebs enim in opulentos inſurgens aliquot interfectis reipublicæ regimen vſurpauit. Ad quos miſſus a rege Arnulphus dangregus feneſcallus cẽtum ſupplicio affecit, vt
27 fol.lxxx.per Gagui. † Et eodem tempore fuit alia Pariſius ob monetæ mutationem quam non bono animo Pariſienſes ferentes Andegauorum comitem vicarium, a Carolo Normaniq̃ duce qui Ioãnis regis ab Anglis capiti primogenitus erat, relictum plurimo populo comitante conueniunt, vt monetæ vſum inhibeat.quod comes, dum Carolus ab Imperatore rediret, concedit Carolo ab Imperatore reuerſo mercatorum præpoſitum ad ſanctũ Germanum Altiſsiodorenſem per archiepiſcopum Senonen.vocat. Quem cum ingenti armatæ plebis multitudine venientem archiepiſcopis monet nõ aduerſari legi quam de moneta Carolus tulerat. Sed plebis frequentia fretus prꝙpoſitus pernegat id ſe facturum,neque præmiſſurum eam monetam in vſum venire,atque ita loquutus domum diſceſsit,moxque quoſq; opifices ab opere ceſſare & in armis eſſe paratos iubet. Crepidatum eſt ne quod a plebe inſigne flagitium patrare tur. Exa[illegible] nocte Carolus ſub initium lucis palacium petiit, quo idem mercatorum præpoſitus ſe confert. Quem Carolus alloquens dicit ego præpoſite bona animo fero quod a conciuibus tuis cõ miſſum eſt. Et ſi quid culpę eſt illam tibi remitto, nec impedio conuentum procerum habere eoſq; ab officiis ſemouere placet,qui ſub patre poteſtatem geſſere. Monetę vero conſiderationem atque vſum ad arbitrium eorũ deferre placet, qui a publico conuentu delegabuntur.Caroli verba præpoſitus libens excepit,petit de ipſis chyrographũ ab ipſo conſcribi,quod Carolus facile admiſit.& tandem contionem ad parlamentum Carolus vocat. Et obtinent Pariſienſes in petitis ſine alia pu
28 nitione.† Eodem tempore non pauci ex Conſtancienſi atque Ebroicenſi territorio prędones agrũ Pariſiorum incurſantes cuncta populabantur. Et licet in eos cum copiis miſſus eſſet Petrus villarius præfectus vigilum nullos graſſatores damno affecit. Ea propter occaſione ſumpta Carolus copias contrahit ſiue,vt prędonibus vt ipſe dicebat occurreret, ſiue, vt pleriq; ſentiebant, Pariſio & vicinis oppidis præſidium collocaret, idque metuentes pariſiaci Carolum admonent ne id faciat declarando ſe in vrbem milites non admiſſuros. Et ob id veriti pariſienſes ne aperto bello arma circunferrentur ſignum ſibi ciuilis concordiæ accommodant capuciola rubri & blaui coloris cõſuunt,quæ quiq; ferant, hæc ad diſſenſionem ſpectare aduertens Carolus ad forum quem halas vocant vbi Pariſienſes conuenire frequenter ſoliti eſſent prodire conſtituit,& ad illos orationem habuit vt ibi.fol.lxxxiij.Et paulopoſt monetæ pretium mutatum eſt.Nam mutonus,id enim monetę aureæ nomen erat. q̃ arietis effigiem quem mutonem Franci dicunt ſculptam haberet,ſolidis turonen.triginta æſtimatus eſt vnde Perrinus Marcus campſoris cuiuſdam inſtitor Ioan.Bailletum Caroli præfati theſaurarium incautum a tergo occidit,quem in ædem diui Mederici latẽtem Carolus inde euelli iubet,& manu qua Bailletũ peremerat abſciſſa homicidam paribulo ſtrangulari.
29 † Poſtridie contracto Pariſius in æde diui Eligij magno populi cetu, ceſe prius Reginaldo dauoy dum a palatio domum petit, mercatorum præpoſitus Stephanus Marcellus cubiculum Caroli ingreſſus.Nihil,inquit ſerene princeps interea quę geſturi ſumus contriſteris. & ſimul hæc dicens Conflauum campanum mareſcallum Carolo conſpiciente necant. Robertumq; clarimontenſem inde fugientem in penetrali interimunt. Quibus ſedibus perterritus Carolus atque a ſuis deſertus & ait illi. tu præpoſite libera Carolum & ſerua. Securus eſto præpoſitus reſpondit, & hoc tuo capiti capuciolum impone. id enim veſtimenti genus erat quod ſibi populus ad diuerſæ partis diſcrimen deſumpſerat. Carolus igitur commutato cum præpoſito capucio,per omnẽ diem illam,populari inſigni vſus ſuum præpoſito capucium ferre permiſit. Cęſorum cadauera trahi a ſatellibus & ad menſam marmoream quæ in atrio ad gradus palatij eſt proiici inſpiciente Carolo præpoſitus iubet,vbi ad populi ſpectaculum ad veſperam

vſque

vſque relicta iacuere. Itaque eo ſuperbiæ proceſſit populi furor, vt præpoſitus tyranno perſimilis abuteretur magiſtratu. Et laneos Carolo pannos bicolores miſit. Ex quibus capuciola ſuis aulicis conficeret, futura munimenta aduerſus ſeditioſos. Id quoque Carolus non recuſauit. Conuocatis præterea in Auguſtinenſium cenobio permultis qui per eos dies in communi Franciæ conuentu agebant, cedem a ſe factam præpoſitus, adnitente maxime Roberto Corbio, laudari probarique imperat. Carolum deinde in ſenatu parlamenti, ius dicentem cum pleriſque armatis conueniens petit ea omnia illibata ſeruari quæ ad trium ſtatutum de legatis inſtituta decretaque eſſent, neque impediret aliquot ex ſuis magiſtrat. ammoueri, ſed ſineret eos rempublicam moderari a quibus regendā eſſe populus decreuerat. Reciperetq; in ſuum conſilium tris, aut ad ſummum quatuor Pariſianos ciues quos populus deſignaret. Poſtulata Carolus admiſit. Cumque Nauarro rege donationibus ab ipſo Carolo factis placato. Pariſiani conſiderantes ne per principum beniuolentiam male cum eis ageretur. Et peſsimorum facinorum pœnas luerent ad alias ciuitates & regni primiores literas dant ſuadentes ſuam ſocietatem profiteri, & capuciolum Pariſien. fœderis atque communis amicitiæ præ ſe ferre, quod iam Carolus ipſe & Nauarrus rex Philippus præterea Aurelianus Francię regis frater, & comes Stampenſis aſſumpſiſſent literis acceptis pauci aſſumpſere. Inter tot reipublicæ damna Carolus conſilium cæpit, non ſe regis vicarium & locum tenentem, vt ſolitus erat, ſed regentem appellare plus authoritatis in ea appellatione eſſe ratus. Et ipſo Carolo apud Compendium exiſtente Pariſiani arcem luparam occupārunt, & præſidio impoſito machinas inde belli ad ædes publicas vrbis tranſduxerunt. Itaque parum abfuit quin ad priorem aduerſitatem nouæ factiones accederent. nam abeunte Pariſio Carolo nemo nobilium Pariſios inuiſebat Carolum ſequentes. Et aliquot ciuitates cum Pariſijs ſentiebant, ſed longe plures Caroli partes tuebantur & infinite ſeditiones ſecutæ fuere, vt ibi fol. lxxxiij. cum
30 ſeq. † Fuit præterea eodē Carolo tunc rege quinto exiſtente, cædes apud Montempeſſulanum nonobile caſtrum, in quo originem ſumpſi, a ciuibus truculenter occiſis octoginta viris ingenuis atque nobilibus inter quos fuere Guilielmus Poncellus, eques Andegauorum ducis cancellarius Guido deſſerus, & Arnoldus eiuſdem loci prætor. cædis cauſa hæc fuiſſe memoratur ſecundum Guaguinū in chronica eiuſdē Caroli erat in prouincia Narbonenſi,, cui linguæ Occitanæ nunc nomen eſt. Ludouicus Andegauus Caroli frater poſitus a rege gubernator, cuius nomine cum ob bellum quod in ea regione gerebatur penſum magiſtratus exigerent ſeditione facta ſanguinarij ciues eos trucidarunt deiectis in alios puteos cadaueribus occiſorum. tam deteſtabile flagitium non præterierunt impune, nam armatis inſtructus dux apud Montempeſſula. cū aduenisſet omnis populus fletu merore lachrimiſque confectus vrbe egreſſus, & loci cōſules funes ex canabe collo tanquam morti obnoxi geſtantes per vias proſtrati duci obuiam pergunt miſerabili clamore ignoſci ſibi flagitantes. Aſsiſtebant duci, cardinales Aruerniæ, cum pontificis clementis oratoribus qui eo placandi ducis cauſa conuenirent, poſtridie aduentus ducis in villam ipſe in tabulatum quod ei in foro edictū erat, cum pluribus præcipua dignitate viris comitatus conſcendit. Ex quo ab omni plebe conſpectus cum grauem admodum in ciues ſententiā tuliſſet. ſublato rurſus clamore populus veniam frequenter repetebat, quorum fletibus votis cardinales oratoreſque pontificis accedentes animum tandem ducis inflexerunt, ſententiæ ſeueritatem rigoremque moderantes quod ipſorum miſertus fuit, habuit igitur locum miſeratio. Nam cum ſexcenti necis iudicium excepiſſent ſoli cędis authores, & qui operam ſceleri dederant regis arbitrio reſeruati ſunt. cumque omnium incolarum bona fiſco deputata forent dimidium remiſſum eſt, armis omnibus quæ apud illos extant deditis penſata inſuper ad plenum impenſa quam dux ob huiuſmodi
31 cædem ſuſtinuiſſet, vt ibi vide. fol. xcj. † Item etiam tempori Caroli ſexti, quædam ex Pariſianis plebecula, nouis furijs acta eſt, videns ſe vectigalium magnitudine præmi, itaque Præpoſitum mercatorum aggrediens ad contionem venire hominem cogit, vbi vnus ex plebe audentior, vice multitudinis petit penſiones & vectigalia tolli. Quod qñq; quidam olim poſtulaſſent, nec fuiſſent exauditi, iam adeſſe tempus, cum ſatis illis factū eſſe oporteat, Concitatæ multitudini plerique ſobrie obſiſtere cupientes, rati ſi res in craſtinam deferretur, compeſci furorem poſſe, in poſteram diem negotium remittebant. quod intelligens quidam veterum calceorum ſutor temere exurgens, pompa, inquit, aulicorum & faſtus, in humeros populi recidunt, & quæ ab illis per luxum profunduntur, dāna noſtra & calamitates ſunt. Hanc vilis opificis temeritatem arguere auſus eſt Ioannes Dormanus, regius cancellarius, obtinuitque in alteram diem poſtulata tranſferri. Non reſtrinxit mora furorem. Enimuero redijt poſtridie cōcitatior plebs, & petita, ex regis primorumque eius ſententia, reportauit. Et vt ſedatior domum plebs repeteret ad illam adhuc furentem concionari Ioannem Mareſium Carolus imperat, atque cauſas memorare, quamobrem cenſus, & vectiga-
32 lia reipubli. moderatoribus pendantur. † Oportere eos qui præſunt multa onera ſubire, bella plurima a Carolo patre geſta. Et item a filio gerenda eſſe, quæ ſine populari ope bene procedere non poſſunt, Regios prouentus & fiſcum Anglorum iniquitate imminutos eſſe, Regem publicæ libertati, & populi tutorem, populum coadiutorem eſſe, debere, æquo animo ferre, ſi quid nonnunquam durius per neceſsitatem imperetur. nihilominus tamen gratum nunc regi eſſe vectigalia tolli, dicendo abirent. Abeant ipſi domum, & quieſcant tumultuari. Et cum ad hanc Ioannis orationem ſedata turba eſſe ſperaretur, ſublato clamore, volumus inquiunt, iudæos vrbe expelli. Quibus reſpondente Ioanne de re ipſa ad regem relaturum ſe, procurrens confeſtim quique plebeius publica-

norum

norum ædes aggrediuntur, atque effractis pixidibus vbi repoſita de vectigalibus pecunia erat, nũmos in vias diſpergit, libelloſque rationum miniſtris interfectis carpit & laniat, Iudæorum domos aliquot & bona diripit. Quæ tametſi reddit reſtituique rex iuſſiſſet, nequaquam tamen obtempera tum eſt, vt vide in chronica eiuſdem. fol. xcij.
33 verſo. in fi. cum ſeq. †Item eo tempore alia fuit apud Flamingos & Gandenſes ſeditio, ob nouam pecunię a Ludouico Flandrenſi comite exactionem. Qui nam ſiue egens, ſiue pecuniæ auidus a Gandenſibus, qui propter oppidi magnitudinem & populi frequentiam primi inter Flandrenſes habentur, grandem pecuuiam arrogantiſsime petens, cum ea ſibi conſtanter negaretur, loco diſcedens, & ego, inquit, huic populo me principem & dominum exhibebo. Et Halſo militi attributis copijs, & Anglorum manu, mandat Gandenſibus bellum inferrere, qui mox Gandenſem agrũ quotidianis incurſionibus vexat. Ibant nihilominus Gandenſes armis inſtructi, ſeque viriliter tuebantur in commodis multis hoſtem afficientes. Recordati tamen debitę ſuo comiti ſubiectionis, petunt ab illo ſe audiri. Admiſit eos comes. Quorũ hæc breuis oratio fuit. Tui, inquiunt, comes. ſumus. Tu nobis es princeps & comes. Tibi cum oratione parere nos decet, tu nos tueri debes. ſi quid in te peccauimus quod tibi moleſtum ſit, id nobis condonari ſuppliciter flagitamus. Tãtum ne libertatem tollas, quam a maioribus acceptam, Gandenſis populus tueri inſtituit. Cogi ſe vectigalibus neſcit. Si rebus tuis per aliquam neceſsitatem opus eſt pecuniarium ſubſidium, id tibi non coactione, ſed ſua ſe ſponte daturum liber populus offert. His comitem verbis placaſſe rati, ab aulicis imprudentibus, & per ætatem rerum imperitis, iniurias acceperunt, iactantibus comitis poteſtate eſſe illorum obſtinatam rebellionem flectere calcaribus perinde ac ſtimulis aſellum illos agi oportere, & omnimodo iugum imponere. Quo accepto conuitio Gandenſes abiere. Comes vero magnopere ſtudebat illos rerum & comeatus penuria afflictari, vt egentes, poteſtati eius ſe crederent. At Gandenſes animo erecti, vim propulſare bello conſtituunt, q̃ fugam comes dederit, vt in præfati Caroli ſexti chronica vide fol. xciiij.
34 †Fuit denique alia apud Pariſianos eiuſdem Caroli vj. tempore & duce Andegauo Franciæ regente ſeditio. Andegauus enim durum, alij item principes & regij plerique conſultores. qui rebus gerendis præerant, nouũ tributi genus inſtituere cõtẽdunt. Habitis aliquot cõtionibus, nunc, blãdis nũc amicorũ interuentu, adducere nõ paucos in ſuã ſententiam ſtudebant. Obſiſtebat tamen populus, nec Petro dilerio, nec Ioanni Mareſio qui maxime populares erant, aures accommodabat, tametſi dicerent ex ea pertinacia regem irritatum iri. Et hunc periculum grauioris alicuius pœnæ impendere, Itaque diſcedens a principibus populus arma capit, decanos quadragenarioſque & quinquagenarios per ciuitatem ponens. Cathenas quæ ad compita viarum intra vrbem erant prætendebat, poſitis contra nocturnas inſidias, ex cubis cuſtodibus præterea ad portas ordinatis, Idque facere incipientibus Pariſianis reliquæ fere regni vrbes ſequuntur. Itaque ducenti ex Rothomagenſibus plebei homines hoc exemplum imitati, quẽdam obeſum ciuem ob craſſam corpulẽtiam Craſſus vocabatur, alioquin renitentem ſibi regem præficiunt, curruique impoſitum per vrbem circunferentes, tandem in rerum venalium foro conſtitutum de abolendis vectigalibus legem ferre, & eam promulgare compelliunt a cæde non abſtinentes. Seuitum enim eſt in vectigalium quæſtores. & expilatum diui Audoeni cenobium. Propterea quod in eo priuilegia quædam repoſita eſſe audierant, quæ libertati ciuitatis nõ congruerunt. Arcem quoque oppugnare adorti, inde a præſidio repulſi ſunt aliquot interemptis. dum hæc Rothomagi geruntur, Andegauus dux regens poſt quartum menſem cum Pariſianæ plebis ſeditionem ſedatam eſſe putat, legem de vectigalibus exigendis tulit, & in foro iudiciali apud Caſtelletum promulgare iuber, inſtitutis miniſtris qui legendi ve-
35 ctigalis officium exequerentur. † Ad Calendas Martias cum eius officij cauſa quæſtor ad mercatum apud hallas aduenisſet, obolumque pro naſtũrtio a muliercula, cui Perota morela nomen erat, exigeret, quæſta & vociferans anus, mercatores aliquot in quæſtorem excitauit, qui hominem multis vulneribus confoſſum trucidauerunt eius facinoris fama vbi per ciuitatem vulgata eſt, protinus vilium artium miniſtri arma cupiunt, perque ciuitatis vias circuncurſant ad cędem perpetrandũ animati quibus cum perditi plerique & nullius æſtimationis homines facile accedebant. & inermibus arma nõ deſſent publicas ædes adoriuntur, vbi emotis eiuſdiſque poſtibus communia arma rapiunt, & ea inducuntur fuere ex prudentioribus nonnulli, & inter illos Pariſianus antiſtes, qui tot malis inſurgentibus coactas clam fortunas ſuas ciuitate exportarent, tutiore ſe loco committentes. Inter arma quæ furibunda plebs deſumpſerat, erant plumbei mallei quibus obuios quouſq; ſubſidij pecuniarij exactores trucidabant, domos eorum fortunis omnibus ſpoliantes, nec ad eccleſiam profugientibus immunitas præſtabatur, vnũ enim in diui Iacobi hoſpitalis æde diuæ Mariæ ſimulachrum amplexantem, protinus necauerunt. ſimile ad diuum Germanum de Pratis, quo nonnulli confugerent, cum facere molirentur, defendentibus ſe incolis, inanes in vrbem reuerſi. Caſtelleti item & epiſcopi carcere recluſo, captiuos omnes & Hugonem Aubriotum ſoluerunt, hunc ſibi ducem præficientes, Sed conſcius quid penſi furijs incitata plebs haberet, noctu ſe ex vrbe proripuit, quo in ſequente luce domi non inuento, fæuius furere omnes cæperunt. cõſtitueruntq; Charentonum pontem petere. & proſternere. Sed deſtiterunt a Ioanne Mareſio admoniti. Tumque frigeſcere illis cæpit heſternus furor et mentis in-
36 ſania. †Pariſiana ſeditione ad Carolum perlata, authores ſupplicio grauiſsimo plectere conſtituit. Sed regis indignationem quidam ex ciuibus, & ſchola Pariſienſi delicti ſapientes mitigauerunt. de his tantum pœna ſumpta eſt qui caſtelletum

vi olauerunt

violauerũt,ſubſidio pecuniario abrogato. de quo poſtea contentio fuit non modica,vt ibi vide,fol. xcvj. Nam incurtraci publicis ædibus literæ repertæ ſunt Pariſiacæ factionis, quas illis de ſeditione Pariſienſes dediſſe ſubſcriptio annotabat. Id Carolus egerrime admodum tulit,atque ſupra modum,furia correptus, pleriſque mortem minatur.& ipſi regi per ciuitatem pergenti. Præpoſitus magna ciuium multitudine ſtipulatus, humilis,pronuſq; occurrens,cum loqui cepiſſet,rex audire noluit. Præpoſitiq; preces omnino aſpernatus eſt,iubetq; eũ a conſpectu procerum diſcedere, ſed præteriens, ad diuæ Mariæ templum profectus,ſupplicatione abſoluta Palaciũ rediit. Erant per compita & diuerſoria vrbis diſpoſiti ad cuſtodiam milites,prohibiti ne populo,& ne militi populus iniuriã faceret.& dicti tñ cõtemptores duo ex plebe fuere,qui mox comprehenſi a ſuis feneſtris illaqueati ſtrangulatiq; perpenderunt,& ſic contumaciæ & ſuperbiæ pœnas dederunt. Inceſſerunt eo die per vrbem Biturigum & Burgundię duces,magna armatorum manu vallati, & ſeditionis inſigniores authores trecentum in vinculũ primum coniectos,paulopoſt carnifex capite mulctauit,inter quos fuerunt Guillermus Cenomanẽſis, Ioannes filiolus,& Martinus doublus,& paucis interiectis diebus. Nicolaus flamingus, ſupplicio eorũ expleto,cathenæ oẽs ex cõpitis euulſæ in arcem vicenarum arma per quaſq; domos inuenta,partim in Luparam,partim in Palatium deportata ſunt.Et Ioannes Marſius, homo populo gratus,delatus q̃ inter ſeditioſos furẽti plebei fauiſſet,& cum eo duodecim capite puniti, prius ſcabinis,& Præpoſito mercatorum ab eorum offi cijs priuatis. Inter hæc ad gradus Palatinos, vbi Philippi pulchri ſimulachrum viſitur, extructo throno, Carolus patruelibus & aulicorum nobilitate circunfeſſus. Petrum Diogemontem cancellarium affari,qui conuenerat populum, iubet. Qui a Carolo quinto ad præſentia tempora orationem deducens,præteritas ſeditiones & populi flagitia,regis præterea geſta,& ex Flamingis habitas victorias,prolixa oratione memorauit.Hęc poſtquam loquutus eſt cancellarius, ad Carolum cõuerſus,Hæc ne ſunt inquit,ſereniſſime rex, quę mihi dicenda commiſeras. Aſſentiente rege, Patrueles eius ad genua Caroli procliues, populo indulgeri orant,nobilitate quoque atque fortunis inſignes fœminæ, paſsis crinibus lachrymantes, procumbente humi populo, regis miſerationem expectabant. Mouit regem miſerabilis clamor, & mortis ſupplicium pecuniaria multa commutauit. Nam dimidiam fortunarum omnium partem,reus quique redimendi ſui cauſa pendit, quæ
37 militi ad ſtipendium diſtributa eſt. † Eadem quoque tempeſtate Aruerni, adiunctis Lemouicenſibus atque Pictauis,grauiſsimam ſeditionem excitauerunt,ducem ſibi quendam Petrum Bruerium inſtituentes atque ita per nequiſsimam licentiam graſſantes, nobilem quemque clerum, item & alicuius penſi hominem ſibi obuium, ſine miſeratione obtruncabant.Nam deprehẽſi forte per viam ſcori equitis capiti initium caſsidem imponunt, Sacerdoti amputatis digitis, capitis verticem deglubunt, deinde cremant. Religioſum hoſpitalis ordinis per allas procere arbori appenſum,ſagitis teliſque confoſſum necant.Nec modus illis erat vllus ſeuiendi. Pluris inter illos habebatur qui diriora flagitia cõmiteret,huius tã deteſtandæ inhumanitatis nuntio accepto. Biturigum dux qui Auenionem ſalutandi pontificis cauſa petebat, delecto nobilium exercitu in ſeditioſos mouet quos nõ difficili prælio, multis occiſis multiſq; laqueo ſtrãgulatis ſuperauit. Itẽ tẽpore Caroli vij. Gãdenſes a Philippo Burgundiorum duce diſcerere, ob ſalis tributum quod illis annuum imponere conabatur. Hinc bello excitato, magna pars regionis cæde atque incendio vaſtatur. Redierunt tandem in ducis beneuolentiam Gandenſes, rebellionis pœnas magno ære luentes. Et apud Pariſios tempore Ludouici xj. qui ad principes regni Ludouico ob bonum publicum aduertentes oratores miſiſſent proſcriptionis pœnam Ludouicus in oratores quĩ ad coniuratos legati fuerant pronuntiauit, vt ibi vide, fo. cxlij. Præterea apud Bituriges eodem tempore, obtributum in aliquod ſuper rebus impoſitum,fuit populi eleuatio aduerſum ipſius tributi receptorem, quem trucidarunt, cuius mortis pœnam non euaſere. Nam rex ipſe Ludouicus armatos miſit milites, & in eorum ſtillicidijs decem & tris ex fautoribus laqueo ſtrangulari præcepit, & alios plures eiuſdem ciuitatis primiores priſonarios ſupra currum per aliquot
38 menſes ſequi quocunque ibat loco iuſsit. † Item apud Ianuenſes communis populus aduerſus nobiles irruit, & tandem aduerſus dominum noſtrum ſupremum regem Ludouicum xij. cuius animam poſsideat paradiſus. Et hac noſtra tempeſtate anno præſenti. ccccxiij. ſupra mille in ciuitate Agenenſi propter ſubſidium ſuper rebus venundandis imponendum, ad refectionem ſiue reparationem pontis ciuitatis ſupra fluuium Garonem exiſten. conuertendum, ac propterea alia grandia quæ ſibi communitas dicebat non iure fuiſſe, ſed contra ipſius ciuitatis priuilegia, conſuetudines & ſtatuta impoſita. Quorum etiam denariorum ſiue reipu. reddituum ſibi a conſulibus, & conſiliarijs, quos vulgus iuratos vocat, rationem reddi poſtulabat. Necnon ob electionem conſularis dignitatis, quæ quotannis eſt fieri ſolita, deligendo vno ex prudentioribus cuiuslibet ſtatus ſiue guyethi non celebratam, ſed veteres conſules ſuos parentes affines & amicos contra ciuitatis morem ex quadam, vt ipſi dicebant, inter eos firmata pactione eligebant. Aduerſus quos, communitas die quo ſubſidium deliberatum fuit, quæ ſecunda Iulij erat, circa ſolis occaſum inſurrexit. Inter quos authores erant Petrus de la ſarre, dictus Clerguet. Andre. de la Broſſe, vocatus broſſet, Guyrandus de Podio veteri, in vulgari Vaſconio dictus. de peylo viet, & plures alij ad numerum mille & vltra, ſed non æque principales authores erant, vt infra in ſententia inſerta continetur, qui per vias

eiuitatis publicas paucis armatis circumcurſant, ad iniurias,& cedem,vt aliqui dicebant,conſulibus & iuratis ac alijs Regijs officiarijs inferendũ & perpetrandũ animati quibus perditi pleriq; & nullius ęſtimationis homines & pueri accedebant vociferãtes,vbi ſunt nũc iſti latrones conſules vectigal nouum, quod ipſi rhenant appellant, imponere volentes,trucidare.n.eos oporter,& altum cõis plateæ puteum ex cadaueribus ipſorum repleri, clamantes;; more Tuſcorum & Apulorũ,viuat,viuat rex & cõitas. quæ tandem in cõi platea ſe contulerunt, manum a circunſtantibus leuare præcipiunt,eoſque & eorum partem ſequi
39 aſtringentes.†Et ne conſules iuratiq; conſiliarij ac olij officiarij a ciuitate nocte illa vel ſequenti luce fugam arripere poſſent, ad clauium portarũ ciuitatis cuſtodes ſeu clauigeros acceſſerunt,eiſq; claues quas pluribus noctibus ſeruandas quibuſdam ex ipſis tradiderunt,inter quos fuere præfatus Petrus de peylo viet. Petrus darque, Ioannes baſtardus,dictus trompeta,& Petrus de domo noua remouerunt.Et exacta nocte ſequẽti die lunæ, quæ tertia Iulij erat, poſt initium lucis, in diuæ Mariæ carmelitarum conuentu, & pradello eiuſdẽ in numero duorum millium ad campanarum eccleſiarum eiuſdem conuentus ſanctorum Hylarij,Fidis,& Capraſij ſonum ſeu pulſationem,quæ ad hominum vocationem ignis extinguẽdi cauſa fieri ſolet,ſe congregauerunt. Ad quos eo in loco nobilis Petrus Gaillardus, dominus de Buſconio ciuis plebi gratus , cauſa placandi & pacis inter eos componendæ ſe contulit. Boſque hortatus eſt, vt ex ipſis aliquot magis honeſtiores,ad ipſis conſulibus ſua prætenſa grauamina demonſtranda eligerent. Id quoque facere furibunda plebs recuſat,declaranſq; omnem plebem intereſſe velle. Et ſubito ad communem ſeu publicam domũ acceſſerunt,per vias publicas cridando,vbi ſunt latrones conſules,& virgas more bidellorum vniuerſitatum ante ſe deferri facientes . Sed cum illic conſules ac cæteros ciuitatis conſiliarios non inueniſſent,centum ex ipſis peiores ad ipſam cõmunem domum inuitos conſules adducendum de-
40 legerunt.†Qui eoſdẽ conſules ad domos eorum, & vias publicas ac ædes ſacras circũquerentes, duos quibus nomẽ erat Raynaldus, alius Ioannes Theobalbus Iuriſperitus & integrę famę vir, & Petrus abbrecombus in diui Stephani ęde miſſam audientes, violenter diuina perturbantes officia extra ad domum communem adduxerunt. Alium autem qui ad diui Dominici pinnaculum quo confugerat nomine Armaniacum,ſutorem qui eos de ſed itione increpuerat , eripiunt. Quendam alium nomine Ioannem de broha, publicum ſcribam in vicini domo abſconſum,per crines extrahi iubẽt, qui præ timore mortis in ſuas caligas ſe extercorauit,quo i deriſum poſtea extercorator ſeu iuxta eorum vulgare, Cacator vocatus fuit. Eoſdemq; ac plures alios ciues priſonarios conſtituerunt, Claues archiuorum a manibus conſulũ,propterea q in eis priuilegia quædam repoſita eſſe dicebãt, quæ libertati ciuitatis congruerent,ac pariter ſe-
ras Archiuorum ferreis inſtrumentis per vnum ex fabris euelli conati ſunt. Statutoſumq; libros & rationum in numero quinque e domo communi exportari per Antonium Rinhacum fecerunt: alias inſuper ſeditiones & congregationes tam de die quam de nocte,quamuis ter a iudice maiore, ne ipſas ſub mortis pœna & bonorum confiſcatione facerent,admoniti fuiſſent , peregerunt, Itaque eo ſuperbie proceſsit populi furor, vt om-
41 nes primores ſe mortuos eſſe crederent.† Cumq; Agenenſes conſiderantes ne per iuſtitiam male cum eis ageretur,& peſsimorum facinorum pœnas luerent , ad aliarum ciuitatum & caſtrorum primores literas dant, ſuadentes ſuam ſocietatem profiteri , & eorum fœderis ac communis amicitiæ eſſe . Quorum literis habitatores caſtrorum ſancti Clari de podio mugio acquieuerunt,idem in eorum locis committens . Itaque q cæteras Vaſconiæ ciuitates exemplo eorum. maxime in caſtro de Logmaine , in comitatu Armaniacij exiſtente, contra conſules ac proprios dominos , & officiarios regios,niſi quod hanc Agenenſium ſeditionem ad chriſtianiſsimũ principem dominum noſtrum ſuppremum perlatam, ac annullos commiſſarios per ipſum ad ſeditioſos puniendos deputatos intellexiſſent moneri & ſe leuari omnes aiebant . Poſtque per compita & diuerſoria vrbis Agenij diſpoſiti fuere ad cuſtodiam, præter cuſtodes ad portas ordinatos, ducentum & plus armati homines , ne noctu in eorum lectis priſonarij ad Burdegalenſem curiam vbi adornati fuerant ducerentur . Sed hanc Agenenſium ſeditionem rex Ludoui . dominus noſter ſupremus cuius anima requieſcat in bona pace egerrime ad modum ferens illorum punitionem clariſsimo viro & illuſtri domino Bertrando de ſtiſſaco,æquiti domino eiuſdem loci ac Petragoricenſis ſeneſcalco conſiliarioque & ipſius regis chambellano , & nobili ac ſpectabili viro iurium profeſſori,domi. Bertrando de chaſſaignes, domino loci Stanfortis. etiam in ſuprema Burdegale curia conſiliario , & mihi Nico. Boherij, inter cæteros ſui ſacri regali conſiſtorij conſiliarios minimo per patentes literas commiſit & deputauit, de quorum punitione apparet per ſententias per nos commiſſarios ante dictos
42 in fine huius operis inſertas . † Præterea nobis apud Agenenſes ſic exiſtentibus , ſimilis populi commotio facta in Campania apud Trecenſes, ad quos puniendos potens dominus de aura valle, eiuſdem campaniæ gubernator , & nobilis,ac clariſsimus vir.domi. Petrus de la verande , Iurium profeſſor & æques , conſiliariuſque, & magiſter requeſtarum regalis hoſpitij ordinarius miſsi fuere . qui per eorum ſententiam duos principales ſeditionis authores ad mortem in patibulo ſubeundam,alioſque in emendam retinentes condemnauerunt,quorum ſententia quæ appellatione ſuſpenſa fuerat per arreſtum fuit confirmata, ac etiam profecto hoc anno apud Pannoniæ ſeu Vngariæ regnum fuit magna aduerſus eorum principẽ populi ſeditio', qui ſeuere puniri fecit eoſdem,vt in exemplo & hiſtoria impreſſa patet.

SVM

SVMMARIVM.

1 ☞ *Seditio dicitur perturbatio quietis ſeu pacis publicæ.*
2 *Seditioſus dicitur qui animarum diſſentiones facit & diſcordias gignit.*
3 *Seditio proprie ſit inter partes multitudinis inter ſe diſſentientes.*
Bellum & rixa differunt a ſeditione.
4 *Seditio quid ſit, & in quibus locum habeat.*
5 *Congregatio multis nominibus vocatur.*

1 Secundo præſuppono quid ſit ſeditio, † & eſt quietis publicæ perturbatio. l. j.& ij.C.de ſedi. vnde ſecundum glo. ibi ſeditio dicitur quaſi ſeorſum itio, quia in diuerſum vadunt, alioſque trahunt, vel dicitur a ſedo as. per contrarium, quia plerunque populo diſcordante itur ad manus, & apud græcos dicitur pharatrea. c.coniurationum.xj.q.j.vbi glo. exponit a Phares quod eſt diuiſio, inde Phariſei c. ſeditionarios.xlvj.diſt.& ſeditio ſecundum beatũ Ant. Archiepi.Floren.in ij.par.ſuæ ſum. ti.iiij.c. viij.§.j. importat diſcordiã, non quancunq;, ſed inter partes alicuius multitudinis, quia diſcordia eſt ſexta filia inanis gloriæ, ſub qua continetur ſeditio ſecundum bea. Tho.ij.ij.q.xlvij. arg. j. Ideo Iſido.
2 in lib. Etymo.dicit † q̃ ſeditioſus eſt, qui diſſenſiones animorum facit, & ſi diſcordias gignit. Conuenit autem ſecundum diuum Tho.vbi ſupra in aliquo cũ ſchiſmate, rixa, & bello, & in aliquo differt. Conuenit in hoc, quia importat quandam contradictionem, ſicut illa. Differt aut ſchiſmate, quia ſchiſma opponitur vnitati ſpirituali ſcilicet multitudinis ciuitatis. Differt autem a bello, & rixa, quia bellum eſt contra extraneos hoſtes, quaſi multitudinem. Rixa vero eſt vnus ad vnũ, vel paucorum ad paucos vt per Bartol.& Ang.in l.ſi in rixa.ff.de iſc. & l. quoniã multa facinora.
3 C.de vi pub. † Sed ſeditio proprie eſt inter partes vnius multitudinis inter ſe diſſentientes, puta cum vna pars ciuitatis excitatur in tumultum cõtra aliã, vt colligi poteſt ex d.ll. de ſedi. & tenet Card. Alexan. in d.c.ſeditionarios. poſt Arch.& idem Ang. de claua. in ſua ſum. in verbo, ſeditio. Secundo etiam bellum & rixa in hoc differunt a ſeditione, quia bellum & rixa important impugnationem in actu, ſed ſeditio dici poteſt ſiue ſit huiuſmodi impugnatio in actu ſiue fiat præparatio ad impugnationem huiuſmodi, vt infra dicam in ſolutione q. princi. qua pœna puniantur ſeditioſi, vnde glo. dicit.ij. ad Cor. xij. q̃ ſe-
4 ditiones ſunt † tumultus ad pugnam ſcilicet quibus ſe præparant & intentant pugnare, vt dicitur Iudicium.xij. ideo ſeditio habet locum in exercitu, in claſſe, in campo, in ſchola, & vbicunque multitudo eſt hominum. Ideo ſecundum Bonifa.de vitalli. in d.ſuo tract.criminum.tit.de ſeditio. ſeditioſus dicitur ille qui ſeditionem, vel proditionem tractat de aliqua ciuitate vel caſtro habendo vel dando, cauſa faciendi guerram contra publicam vtilitatem, vel tractat facere nouitatem in ciuitate vel bonum publicum ſtatum ipſius, vel tractat ſe fieri dominum terræ vel alterius loci. & ad præmiſſa facit illud quod tradit Bal.in conſi.cxxx. inci.decretum domi.vol.j.q̃ verbum congregationis eſt genus generaliſsimũ l.j.§.conuentionis.ff.de pac.ibi dum dicit in vnũ locum congregantur & veniunt &c.& prædicatur de cõuentione nuda in qua aliqui. pactionibus non firmantur, ſicut eſt congregatio ad audiendã aliquam prędicationẽ vel harengam, vel aliquod
5 parlamentum. † Item ẽt de congregatione in qua aliquid pactionibus vel ſtatutis firmatur quæ habent diuerſa nomina ſecundum q̃ cõgregati ei nomen imponunt, vel ſecundum q̃ ius imponit, nam aliquando vocatur vnio, aliquando cõfœderatio, aliquando ſecta, aliquando conuẽticula, aliquãdo coniuratio, id eſt ſimul iuratio, aliquando conſpiratio, id eſt ſimul vel idem ſpiratio, & de vtroque eſt text. cum ſua glo.in c.conſtitutionem.§.j.cum ſeq.de verb.ſig.lib.vj. vbi licet coniuratio capiatur pro conſpiratione, & conſpiratio pro coniuratione, ſecundum doc.Fely.in c.fi. de teſti. cog. & in c.exhibita.col.ij.verſic. non limitationem. de iud.& Cæpo.Veroneñ.in conſil.iiij.colũ.iij.cum ſeq.& Luc.de Penna in l. magiſtros. col.vlti.C. de profeſ.lib.x. & Archi.in d.c.coniurationum. xj.q.j. Aliquando mutinatio, & inde mutini in Francia vocantur, quæ omnia fere coliguntur ex l.j.& ij.ff.ad l.Iul.maieſt. Aliqñ monopolium, vt C.de monopo. Aliquando conſilium, vt d.l.j. & paſsione dominica dicitur, M.xxvj. Tunc congregati ſunt principes ſacerdotum, qui dicebatur Cayphas, & conſilium fecerunt, vt Ieſum dolo tenerent & occiderent.dicebant autem, non in die feſto.Ne forte tumultus fieret.& idẽ Marci.xiij.et Lucæ xxiij.Nã hæc omnia, ſecundum Bald.in d. conſi.ſignificant quendã conſenſum inter ſe fidei interpoſitione firmata, quibus homines ad ſeditionẽ & tumultũ contra rempu. vel tertium prouocãtur, vt no.Fely.in d.c.fi.de teſti.cogen. & in alijs iuribus.in iiij.præſuppo.alleg.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Homines quatuor gentem conſtituunt.*
2 *Multitudo an poſsit in quatuor conſiſtere.*
3 *Populus ex decem hominibus conſtitui poteſt.*

1 Tertio præmitto quot † homines faciãt congregationẽ, et Bar.in l.ij.ff.vi bo.rap.& in l.j.ff.de probatio. dicit, q̃ quatuor homines faciunt gentem. & pro eius opi.eſt tex.in Lombar.in l.j.de aggre.in vico facta, quę eſt canonizata.xij.q.ij.cum deuotiſſimam. ibi ſi quis manu armata vſque ad quatuor homines in vicum alterius &c. & in l.ij.de ſedi. contra iudicem vel ciuitatem leuata eo. lib.& c. j.& ibi per omnes.& in c.cõgregato. de elec. Sed Bal.in l.j.§.fi.ff.de iuſti.et iur.& in cõſ.clxxxvj. in fi.vol.j.tenet contrarium, quia d.l.j.hoc nõ di-

eit, quia ibi ponitur genus pro geniculo, non pro collectione multitudinis, maxime in statutis & decretis seu ordinationibus punientibus facientes congregationem, vt l.ij. ibi Bald. in ver. colle
2 gerit. C. de sedi. de quo statim dicam † & q quatuor homines non dicantur multitudo, adducit tex. in l. fin. C. de testamen. ideo secundum ipsum quatuor, aut quinque congregantes se ad malefactores puniendos non incidunt in pœnam statuti congregationes prohibentis, ideo Bituriges qui pastorellos de quibus dictum est supra occiderunt non tenentur, licet sine auctoritate principis se cõgregauerint. faciunt not. in l. si barsatoram. C. de fideiuss. & quæ dixi in §. xix. de iur. omn. iud. & idem secundum Bal. in d. consi. clxxxvj. si conuocauerint amicos beneuolos ad extirpãdas istas bestias condẽnatas quę regioni nocent vt not. in l. iij. §. cum igitur. ff. de vi & vi arma. sicut enim ad tuitionem rerum licet congregare amicos, vt ibi cum not. in l. j. C. vnde vi. multo magis ad tuitionem publicam, & idem tenet Bar. in suo tract. de Guelphis & Gibellinis. in iij. princi. q. & dico q debet relinqui arbitrio iudicantis, quot homines faciant congregationem secundum gl. & doc. in c. latores. de cleri. excom. ministran. & in c. disciplina. xlv. distin. et Fely. in c. dilectus. in ij. col.
3 in fi. de simo. † Sed decem homines bene faciũt populum, vt no. in d. c. j. & alijs iuribus supra alleg. gl. & Io. Fab. in §. si grex. insti. de leg. & Bal. in d. l. j. §. huius. col. iij. vbi dicit q facile fit turba coadunata, id est, decem hominibus vel pluribus ad idem flagitium cõmittendum. nam turba a turbo dicta est ex genere tumultus l. prætor. vi bo. rap. sicut dicitur tempus turbatum, quando est inuolutum, & aer cõmixtus. & turbare idem est q confundere, vel inquietare, vel imbrigare l. j. §. fi. ff. de ser. corrup. & per Bar. in ti. qui sint rebelles. in verbo, rebellis, & in verbo tenere.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas personarum in delictis puniendis attendi debet.*

2 *Qualitas causæ in puniendis delictis debet considerari.*

3 *Inimicitia priuata excusat a rebellionis pœna.*

4 *Amicos & cognatos conuocare quando sit licitum.*

Quarto iuxta prædicta præmitto q in talibus congregationibus puniendis vel remissius plectendis, debet considerari qualitas personarum & causæ l. aut facta. §. causa. &. §. persona & ibi per Doct. ff. de
1 pœn. † & de qualitate personæ patet, quia ex personis hominum dicta pensamus l. j. C. si quis Imperato. maledi. & l. famosi. §. j. ff. ad l. Iul. maie. & l. si. ff. de act. & obli. & l. si quis aliquid. §. authores. ibi pro qualitate dignitatis. ff. de pœ. ideo si prolata fuerint aliqua verba contra principem tempore seditionis furore durante, veluti q se alteri regi. scilicet Angliæ vel Aragoñ. reddderent, si vellet rex noster eos subsidijs opprimere, vel contra consules & consiliarios ciuitatum. dicendo q eos occidere oportebat, & pureum corporibus eorum repleri totum, vt aliqui Ageñ. dicebant, veniunt in consideratione, quia lubricũ linguę ad pœnam facile non trahendum d. l. j. & l. famosi. §. j. & olim Præpositi laborum corrigebant eos qui male loquebantur de principe, vt no. glo. super rub. C. de præpo. labo. lib. xij tamen si nobiles Burgenses & alij diuites hæc dicerent contra principem, magis essent puniẽdi q̃ ciues plebei & pauperes, vt voluit Mar. Lauden. in d. tract. de cri. lęsæ maiest. §. xxxvj. alleg. Bal. infra. l. j. C. de conducto. & procura. lib. xj. tamen genus istud maledicendi sub crimine læsæ maiesta. non comprehenditur vt d. l. iuris. & tenet d. Stepha. Buynardus in d. l. quis
2 quis. in j. no. versi. secundo dictum notabile. † De secundo scilicet de qualitate causæ patet per tex. in l. mulier. ff. rerum amota. & d. l. ij. ff. vi. bo. rap. tex. in l. Pomponius. in ij. ff. de neg. gest. & Old. in terminis in consi. cccxv. in fi. ver. ex præmissis itaque apparet & hoc probatur Numeri. xx. c. in prin. q cum populus aqua indigeret, conuenerunt aduersus Moysen & Aron. & ver. in seditione dixerunt. Quare nos fecistis ascendere de Egypto, & eduxistis in locum istum pessimum, qui seri nõ potest, nec gignit, nec vineas nec malogranata, insuper & aquã nõ habet. & tunc Moyses, & Aaron orauerunt pro populo, & exaudiuit dominus clamorem populi, vel secundum Bal. quando est inimicitia priuata. non præsumitur talia fieri contra principem vel rempulicam, sed solũmodo vt priuatus a priuato se defendat. tex. est celebris in l. si quis ingenuam. §. in ciuibus. ff. de ca. licet ipse idẽ Bald. teneat contrarium post Innocen. in ca. j. de
3 offi. deleg. sed Bart. † tenet primum q priuata inimicitia excusat a pœna rebellionis, in l. hostes. de cap. cuius sententia videtur humanior, secundum Marti. Lauden. in tracta. de crimine læsæ maiest. §. xxj. & hoc fere natura inductũ est. Quia, vt ait Aristo. congregat separatissimos cõmunis timor, vnde secundum Bald. in d. consi. cxxx. hęc cõsueuit, vt de pace iur. fi. §. cõuenticulas. cum ibi no. quia si quis vult diuidere aliquam cognationem, debet ei resisti saltem consulendo l. possessionum. C. cõmunia vtriusque iudi. Nam qua mente aliquid fiat, animaduerti cõuenit. alle. tex. in l. ex charitate amicitię. ff. ad exhiben. quam nõ inueni ibi, quia amicus amico vult bona l. offic. C. de nego. gest. & d. l. iij. §. cum igitur, de vi et vi arma. & Heiter. v. vbi Aman reuersus ad domũ, cõuocauit ad se amicos, ex eo q Mardocheus sedens ei non assurgit. & etiam habetur Lucæ. xv. vbi dominus qui ouem perdiderat, & inueniens cõuocauit amicos & vicinos et ij. Machabe. vij. c. vbi Iudas machabeus & qui cum illo erant conuocauerunt cognatos & amicos &c. & idem tenet. Car. Alex. in d. §. cõuenticulas. col. ij. ver. vnde si aliquis &c. de pace iura. firm. & per prædicta & alia per ipsum
4 Bal. adducta in d. cõsi. cxxx. decidit † q stante cõstitutione & decreto domini, disponente q nullus audeat vel præsumat palã vel secrete directe vel

indirecte

indirecte vel aliquo quæſito colore cõtrahere & fabricare, nec modo aliquo celebrare adinuicem aliquam ligam, vnionem, confederationem, ſectam vel conuenticulam, nec vllam conuerſationem vel conſpirationem ſub pœna æris & perſonæ, eiuſdem domini arbitrio imponenda &c. ꝙ ſi aliqui ne eorum amici de ſtirpe domus diuidãtur inter ſe ad inſtantiam quorundam, acceſſerint ad quendam locum, vbi plurimos conuocauerint & congregauerint, qui inter eos hæc verba habuerunt & potulerunt. Amici vos cognoſcitis & nos cognoſcimus inſtigationes & aſturias illorum de Gambarinis qui volunt vos diuidere, & quia virtus vnita fortior eſt ipſa diſperſa rogamus vos vt eis nõ credatis, nec aliqualiter adhærere velitis, Quinimmo veſtro ſolito more ĩ defenſionibus et offenſionibus vbi offendi vobis velint eſſe debeatis in idẽ, alias in finalẽ conſumptionẽ facilitter ĩcurrere poteritis &c. ꝙ nõ debeãt puniri, ſed corũ pœna eſt ipſi principi reſeruata, q pro motu animi ſui ſit declaraturus, cui nihil põt aliud ꝙ perſuaderi, ꝙ imponat pœnam pro motu & pietate animi iuxta modicitatem non enormem.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Populus quando licite poſſit ſe congregare ſine ſuperioris aut ſuorum iudicum authoritate.*
2 *Monachi an poſſint licite iurare ſe defenſuros aduerſus quemlibet monaſterii bona diripientem.*
3 *Congregationes laicorum an ſint licitæ.*
4 *Congregatio licita cenſetur cuius finis licitus reperitur.*
5 *Guelphis, ſua permittuntur ſtatuta, & Gibellinis ſua.*
6 *Seditioſi non dicuntur qui regimen tyrannicum perturbare nituntur.*
7 *Tyrannus in populo ſibi ſubiecto ſeditioſus eſt, & ideo expellendus.*

1 Quinto iuxta præmiſſa † præmitto an populo licitum ſit ſe congregare ſine ſuperioris aut ſuorum iudicum authoritate, & videtur ꝙ non, vt probatur j. Mach. xiij. ante fi. ibi ne liceat vlli ex populo & ex ſacerdotibus irritum facere aliquid horum, & contradicere his quæ ab eo dicuntur, aut conuocare conuentum in regione ſine ipſo & veſtiri purpura. ſic & etiam Pſal. xv. non congregabo conuenticulam eorum, & in auth. de mand. prin. §. deinde conueniens. & §. deinde competens. colla. iij. & in l. denuntiamus. C. de his qui ad eccle. confu. & tenet Abb. poſt Hoſt. in d. c. fin. de teſti. cogen. & Doct. per illum tex. in l. conuenticulã. C. de epiſ. & cle. & in d. §. conuenticulas, & Car. Alex. in c. illud. col. v. & xxiij. & ita habetur in ſtylo & libro conſue. & ibi per Aufreri. in tit. quorum cognitio pertinet ad regem. & tenet Ioan. Fab. in l. addictos. C. de epi. aud. & in l. j. de offi. mili. iudi. & Innoc. in c. ſignificaſti, & ibi per Doc. inſuper Fely. de offi. deleg. & bo. tex. in auth. vt neque miles neq; fœdera. colla. viij. & in c. j. & iij. xxiij. q. iij. in contrariũ ꝙ poſſit ſe congregare, vt voluit glo. in d. §. conuenticulas, vbi dicit ꝙ de conſue. ciuitates faciunt iuratas cõfederationes maxime in Italia, & in ciuitatibus expreſsis in pace Conſtantiæ, & pręcipue ſi fiat ſuper licito tangente cõ munitatẽ, vt puta, vt clerici nõ permittant epiſcopo res eccleſiæ alienare, vt tenent Archi. Pet. de Anch. & Phili. Fran. in d. c. cõſtitutionem. de ver. 2 ſig. lib. vj. in illa q. an † monachi qui videntes ſuũ monaſterium in tẽporalibus labi ex dilapidatione abbatis, iurauerunt in ſimul ſe iuuare & defendere pro poſſe, tam contra abbatẽ, ꝙ̃ contra quãcunque aliam perſonam monaſterium deſtruentẽ, dicantur cõiuratores a iure reprobati, vbi concludunt ꝙ ſi ex cauſa de præſenti & cõi contra prælatũ & ſuperiorẽ, quia iam dilapidabat & male tractabat perſonas & bona monaſterij, ꝙ poſſit fieri prædicta cõuentio, ſed ſi contra ſuperiorẽ nihil apparet de præſenti iniuſtũ vel præſumptum, ꝙ tunc non licet ſubdito cõiurare vel conſpirare contra prælatum per d. c. conſtitutionẽ, quia iſtæ conuentiones alliciunt ſubditos ad peccandum & ad iurgia, quæ licet per ſe non ſint mala, tamen quia malum ex eis ſequi poteſt reprobantur a iure vt not. in c. ſi Chriſtus. de iureiur. & tenet Luc. de Penna ĩ l. magiſtros. col. vlt. de profeſ. & med. lib. x. & Io. Fab. C. dẽ monop. & And. de Iſern. et Card. Alex. in d. §. conueniculas. & Doc. in l. per iniquum. C. de iur. om. iud. & Bart. in l. fin. ff. de colle. illic. & Hoſt. in ſum. de iureiur. §. ſed an ſit 3 licitum. & Bal. in d. conſi. cxxx. † & ideo iſtę fraternitates quæ fiunt per laicos, ſiue mares, ſiue mulieres ad bonum, ſunt licitæ, de quo per Archi. in c. ſiquis deſpicit. xlj. diſt. & Felyn. poſt Abb. ſicu. in c. accedentes. col. j. & ij. de præſcrip. vbi Fely. ponit ſigna cognoſcendi collegia licita, tñ requiritur ꝙ iſtæ conuenticulæ mercatorum ſint authoritate ſuperioris approbatæ vel confirmatæ, vt not. Bar. in l. fi. de colleg. illic. & in l. j. §. j. ſub prætextu. de extraor. crimi. vbi etiam dicit quod ſuperior poteſt mandare collegijs, vt portent ſibi ſtatuta collegiorum ſuorum, de quo plene per Cardi. Alexan. in d. §. conuenticulas. colum. ij. vbi ponit regulam ꝙ omnia collegia, congregationes & ſodalitates ſunt prohibita l. j. in princi. ff. de 4 colleg. illic. † vnde ſecundum eum per finem licitum, licita cognoſcitur congregatio, & econtra, per finem illicitum ꝙ ſit illicita l. ſi a reo. §. fina. ff. de fideiuſ. & per Angel. in conſi. cccl xxvj. colum. j. & Ludo. de Ro. in conſi. xxxvij. & huiuſmodi confratriæ ſolent de ſtilo Franciæ per ipſum Principem approbari. & ita tenet Bonifa. de viralinis, in tracta. maleſi. titu. de colle. illic. vel ſecundum Bart. in tract. de Guelphis & Gibelli. in iij. quæſt. princi. quando congregationes tendunt principaliter ad bonum publicum, vt ciuitas recte & quiete gubernetur, licet tamen non poſsint aduerſarijs reſiſtere, niſi ſub vno partialitatis nomine, vt Guelphorum vel Gibellinorum, aut communitatis, tunc licitũ eſt cõi ſe congrega-

re. Et ideo dicit Bald. in l.ij §.deinde cum esset. ff. de ori. iur. ꝙ plebei possunt sibi facere legē de
5 per se. Et magnates de per se. † & sic secundū eū Guelphi possunt habere sua statuta, & Gibellini sua, & idem dicit Bal. in consi. clx. in prin. vol. j. & dixi in trac. de custo. clauiū porta. fo. viij. col. ij. Sed quando vna pars nō solū vult resistere, sed vult ponere in administratione & regimine alios regentes & istud est simpliciter illicitum, vt d. l. j. de sedi. & ibi no. per gl. de eo q volebat deponere ptātem, vt dicā infra in solu. q. prin. nisi secundū Bar. tales regētes quos volunt deponere, essent tyranni, tunc duobus cōcurrētibus licitū & permissum est deponere. Primo si habendo recursum ad superiorē non possit tyrannides deponi sine magna difficultate. Secundo ꝙ ipsi hoc faciant propter vtilitatem publicam vt status ciuitatis restauretur, secus si hoc facerent, vt alijs expulsis, nouā tyrannidem innouarent, vt ipse hoc probat iuribus & dictis Sanctorum Doc. vt ibi per eum, tamen istis duobus interuenientibus, si peruenerint ad actū, ita ꝙ rumor vel tumultus irrepserat in ciuitate non incidunt in l. j. C. de sedi. alleg. Beatū Tho. ij. ij. q. xlij. arti. ij. & idē Marti. Lauden. in tract. de prin. §. cxj. & Angel. de clau. in sua summa, in verbo, seditio in vlti. q. & etiā diuus Ant. in d. sua sum. ij. parte tit. iiij. c. viij. §. j. vbi volunt
6 †ꝙ cum regimen tyrrannicum non sit iustū, quia non ordinatur ad bonum commune, sed ad bonum priuatum regentis, vt dicitur. iij. Politi. Ideo perturbatio hmōi regiminis non habet rōnem seditionis, nisi forte qñ sic perturbatur inordinate tiranni regimen, ꝙ multitudo subiecta maius detrimentum patitur ex perturbatione sequenti, quam
7 tyranni regimine. † Magis autem tyrannus seditiosus est in populo sibi subdito seditiones & discordias nutrit, vt diutius dominari possit & tenet Bart. in tract. de tyran. & in l. decernimus, & ibi Moder. C. de fac. sanct. eccle. & Mar. de Lau. in tract. de confedera. pace & conuentiōn. prin §. xiiij. Vnde Ioiada summus sacerdos, qui cum multitudine armata abstulit regnum Iuda ab Athalia, quod sibi iniuste vsurpauerat, non fuit seditiosus, sed virtuosus. iiij. regū. xj. Similiter Aioth & Gedeon | auferentes dominia ab oppressoribus suis. vt in lib. Iudicum habetur.

SVMMARIVM.

1 *Oppugnans vel prodens propriam ciuitatem, vel aliū principem ab Imperatore inferiorē, an incidat crimen læsæ maiestatis.*

2 *Monetam & imaginem Cæsaris falsificans crimē læsæ maiestatis incurrit.*

3 *Forensis licet conspirationem a populo factam sciuerit non tamen punitur.*

Clericus an possit cōmittere crimē maiestatis læsæ.

4 *Marchio Ferrariensis iura de crimen læsæ maiesta. loquentia contra suos subditos exercet.*

5 *Ciuitas Florentiæ ex priuilegio sibi indulto regalia habet.*

6 *Crimen læsæ maiestatis etiam aduersus dominum ciuitatis committi potest.*

7 *Crimen læsæ maiestatis incurrunt qui cardinales, clericos, vel religiosos insultant.*

8 *Ciuitates quæ ius fisci habere dicantur.*

9 *Crimen læsæ maiesta. committere dicuntur, qui in principem, vel eos qui ad latus eius sunt, moliuntur.*

10 *Conatus in quibus puniatur criminibus.*

11 *Maiestas duplex est diuina scilicet & humana, & postrema hæc triplex reperitur.*

12 *Filii non puniuntur ob crimen læsæ maiesta. a parentibus commissum.*

13 *Oppugnans ciuitatem imperatori subiectam & obedientem in perduellionis crimen incidit.*

Inimicos principis sui in terram intrare permittens, læsæ maiestatis crimen incurrit.

14 *Ciues mittentes literas rebellibus ciuitatis, aut aliquod signum dantes criminis læsæ maiesta. rei efficiuntur.*

15 *Nuncium vel literas hostibus mittens aut aliud signum faciens quo possint ciuitatem & eius dominium occupari, crimeo incurrit maiestatis læsæ.*

Crimen læsæ maiesta. quis proprie dicatur committere.

Perduelles qui dicantur.

16 *Crimen læsæ maiesta. non committitur vbi substractio non fit a iurisditione principis.*

17 *Maiestas Papæ est maior Imperiali maiestate: Rex Francorum de iure superiorem non recognoscit.*

Ciuitatem regi Francorum subditam oppugnans reus est maiestatis læsæ.

18 *Laicus iuramentum violando prophanans quod regi & domino suo iurat, & peruerse & dolose regnum eius tractat, & in mortem ipsius insidiatur crimine maiesta læsæ irretitur.*

19 *Maiestas dicitur maior stās siue maior potestas.*

20 *Crimen maiesta. læsæ an extinguatur morte.*

21 *Confiscatio quælibet bonorum ad ipsum regem deuenire debet.*

22 *Rex Francorum solus in regno suo gratiam seu remissionem concedere potest.*

23 *Crimen læsæ maiesta locum habet contra regē Franciæ, tamen filii eius qui crimen commisit non sunt infames.*

24 *Princeps occupatori violento ciuitatis vel prouinciæ non potest ipsam concedere.*

Præsuppono

1 Præſuppono etiã ſexto† an oppugnans vel rebellans aut prodens propriam ciuitatẽ vel alium principẽ ab imperatore inferiorem recognoſcentem vel non recognoſcentem ſuperiorem, incidat in crimen læſæ maieſta. ita ꝙ habeat locum l. quiſquis. C. ad l. Iul. maie. Vel dicatur ſeditionem cõmittere, quæ non ſolum contra principem committitur l. j. C. de ſedi. ſed etiam contra ciuitates, caſtra, & alia oppida ac loca, vt l. ij. in prin. de ſedi. dum dicit, in nonnullis locis aut ciuitatibus &c. & l. denuntiamus. ibi collecta multitudine in qualibet parte ciuitatis vel vici vel cuiuslibet loci &c. C. de his qui ad ec. confu. & l. j. ibi, loca ve occupantur et l. iij. ff. ad l. Iul. maie. & circa hanc qõ. glo. & doc. ſunt varij. Nam glo. in l. fallaciter. §. fi. in verbo, prodita. quam ibi ſequitur Bald. C. de abol. tenet ꝙ committit crimen læſæ maie. & Bald. ibi not. illum tex. in ver. oppugnata. ad duo. Primo contra venientes cũ vexillis eleuatis haſtiliter contra ciuitatẽ. Secundo cõtra proditores populi, qui incidunt in crimẽ læſæ maie. & idem tenent Bal.
2 in l. ſi quis nummos. C. de falſa mone.† qui dicit ꝙ qui falſificat monetã & imaginem Cæſaris in derogationem ſuæ maieſtatis, committit crimẽ læſæ maie. & idem dicit in ciuitate iſta, loquẽdo de ciuitate Peruſij, ſi quis ſubditus eiuſdem ciuitatis falſaret monetam ipſius, alleg. Pau. de Leaza. in cle. paſtoralis. de re iudi. bene dicit Bald. ꝙ qui vult prodere populum, incidit in crimen læſæ maieſtatis. quod dicit eſſe verum in ſubdito, ſecus in nõ ſubdito, per tex. ibi, quia nõ committit crimen læſæ maie. glo. in d. clem. paſtoralis. in verbo. innuit. quã ibi ſequũtur Doc. idem tenet Aegid. Bellamera in conſi. xv. in ij. q. Steph. Buynar. in d. l. quiſquis. in j. not. ver. vj. addendo prędictis. & Io. Fab. in l. meminiſſe. C. ad l. Iul. maie. & Bal. in l. ij. ad fin. C. de vindi. manu. Et ideo dicit Ang. in
3 l. frater. ff. de parric. in fi. †ꝙ forenſis qui non eſt de populo. & ſic ius populi non debet tueri, licet ſciat conſpirationem, tamen non debet puniri ex hoc ꝙ non reuelauit. & ſingula. Oldra. in conſi. xliij. col. ij. verſicu. circa. vj. & Marti. Laud. in tract. de crimi. læſæ maieſt. §. xxij. & ſic videtur ꝙ clericus non dicitur committere crimen læſæ maie. nec habeat locum in eo. l. quiſquis. ad l. Iul. maieſta. vt voluit And. Barba. in conſi. xxj. vol. iij. de quo per Bar. Sozi. in conſi. xij. in iij. & iiij. quæſt. volu. j. Abb. ſic. in cap. at ſi clerici. in prin. in fin. de iudi. & tex. in cap. ſiquis laicus. xxij. q. v. de quo dicam infra circa fin. q. prin. & ſingulariter Hiero. de tortis in ſuo eleganti conſi. in fauorem Florentinorum, qui archiepiſcopum ſeditioſum ſuſpenderunt, ædito, quod reperitur inter conſilia do. Anto. de But. vltimum. & per Bald. in conſi. xxiiij. volumi. iiij. incipien. quidam plebanus, & Steph. Buynar. in d. l. quiſquis in j. not. ver. v. declaratur. & hãc Bal. opi. ſequitur Cæpola in conſi. xvij. col. iij. ver. cum ergo caſus noſter dicens in iiij. col. ver. præterea licet &c. ꝙ in Italia eſt talis cõſuetudo inter principes ẽt recogno-
4 ſcentes ſuperiorem eccleſiam Romanam † vt eſt marchio Ferrarien. qui publicat bona & exercet iura loquentia de crimi. læſe mãie. cõtra ſubditos ſuos ſibi rebelles & proditores & idem And. Bar. conſuluit pro prædicto marchione Ferrariẽ. in conſi. lxx. inci. vbi Chriſtus col. xij. cum ſeq. ver. capio primũ. vol. iiij. vbi hanc tenet partem multũ ſingulariter, et pro ipſa adduxit tex. in d. c. ſi quis laicus. xxij. q. v. per quẽ tex. probat ꝙ crimen læſæ maie. cõmittit, qui offendit regem aut dñm terræ. & idẽ tenet Ang. in conſi. cccl vij. inc. Dominus Greg. pagnocij &c. Gregorius fuit ob cãm turbationis ſtatus cõdẽnatus ad mortẽ. & oĩa eius bona cõfiſcata cõitati Florentiæ, & talis ſnĩa
5 tenuit de iure, ſcdm eum,† eo ꝙ ciuitas Florentiæ habet regalia ex priuilegio ſibi indulto per Cæſarem, q̃ ſint regalię c. j. alias eſſet nulla publicatio, tanq̃ facta a iudice iuriſdictione carente l. j. C. de bo. vac. lib. x. & pariter Odofr. in d. l. ij. C. de ſedi. per tex. in d. l. j. ad l. Iul. maie. & etiam Ang. in trac. maleff. in gl. che hai tradito la patria tua. in j. q. in ciuitatibus ſuperiorem non recognoſcentibus, quia tales ciuitates æquiparantur ciuitati Romanæ vel principi, vt no. Bar. in l. hoſtes. circa fi. ff. de capti. Et habebit locũ hoc crimen quocunq; modo aliquid contra ius fiat, ſicut ſi fieret contra ciuitatẽ Romanã d. l. j. ij. iij. & iiij. & idem tenet ipſe Ang. Are. in §. per contrarium, quem legit cũ §. interdum. inſti. de hære. quæ ab inteſta. deferuntur. & idem Pau. de Caſt. in l. iij. per illum tex. C. de epiſ. aud. & hoc qñ per ſeipſas ſe regunt, vt Peruſia et Bononia, etiam ſi ſint alicui ſubditæ. et ita dicit ſeruari de facto, quidquid ſit de iure, dicens ꝙ in hac. q. Bal. & Ang. fratres, fuerunt in conſulendo contrarij. & idem tenet Bar. brixieñ. in re-
6 perto. in verbo, maieſtas,† dicens ꝙ nedũ aduerſus reges, ſed etiam aduerſus dominum ciuitatis committitur crimen læſæ maieſta. alleg. d. l. iij. & in hanc partem videtur inclinare Fely. in c. cum non liceat. col. vj. de præſcri. & Archi. in c. fœlicis. & ibi Pet. de Ancha. in iiij. net. de pœnis. lib. vj. et Fran. de Zaba. in d. clemen. paſtoralis. in v. q. & ibi Ioan. And. & Io. de Imo. & Ioan. Fab. in prooemio. inſti. per tex. in l. non dubito. ff. de cap. & idem tenuit Odof. in iiij. nota. C. de iure reipu. lib. x. vbi dicit ꝙ reſpu. Romanorum & aliarum ciuitatum in hoc parificantur, quia pariter puniũtur ſeditioſi contra Roma. vel aliam ciuitatem d. l. j. ad l. Iul. maieſta. & d. l. fallaciter. & iſtam partem tenet Marti. Lauden. tract. de crimin. læſæ ma. in prin. ſi non recognoſcat ſuperiorem, ſed ſi recognoſcat committitur crimen læſæ maieſta. l. j. ad l. Iul. maieſta. non tamen pœna extenditur ad liberos, ſecundum d. l. quiſquis. & idem tenet
7 Ludo. Bolog. in conſi. lxxv. volens † quod etiam habeat locum contra inſultantes vel delinquẽtes aduerſus epiſcopos, Cardinales & clericos vel religioſos familiares Papæ & Cardinalium, de quo per Ioan. de Ana. in conſ. lxxv. & prædictam ſententiam tenuit Aegid. Bellame. in d. conſil. xv. in j. quæſtio. ſi ex priuilegio vel permiſſu Imperatoris aut de conſuetudine tanti temporis, de cuius initio non eſſet memoria, vnus rex haberet ſupremum dominium. & ſic ab eo appellari non poſſit, tunc contra talem principem crimen læſæ maie.

committitur, & ibi ita consuluit pro Ludo. rege Hierusalem & Siciliæ aç comite prouincię a quo non appellatur, & est supremus licet recognoscat Imperatorem, secundū eum, & ego vidi in Archiuis ciuitatis Aquensis comitatus Prouinciæ iuramentum fidelitatis sub sigillo aureo; & in comitatibus Prouinciæ & Folcalcherij habet comes iura imperialia ex priuilegio, vt dicit Albe. de Rosa. in prima parte statu. q. clxv. & istam partē te-
8 net ipse in iij. parte statu. q. xix. †vbi dicit quod licet de stricto iure ciuitates & regna ius fisci nō habeant, fallit in ciuitatibus Lombardiæ quibus per pacem Constantiæ concessum fuit merum & mixtum imperium & regalia. & idem credit in alijs dominis & ciuitatibus habentibus merū imperium ab Imperatore. & idem in regno Franciæ & alijs regnis, tamen secundum Bal. in rub. ff. de rerum diui. ciuitas vel dominus non recognoscens superiorem habet de consuetudine regalia, & iura fiscalia, & etiam Marti. Lauden. in d. tract. de prin §. cxxij. & clxxxviij. ꝙ idem tenet Guido Papæ in qō. cccxliiij. volens ꝙ habeat locum in Delphino & duce Burgundiæ & ēt Duce Sabaudiæ, licet recognoscat in superiorem Imperatorem, & ita dicit fuisse iudicatum, & in Delphino duce comite consanguineis regiis, et in paribus Franciæ respectu ad principem, & per quandam consequentiam, & non respectu ad eos. tenet Stepha. Buy. in d. l. quisquis. in iij. no. sed secundum Aegid. in d. cons. contra aliquem ducem, comitem, vel Baronem regni Franciæ, sed solum contra ipsum regē, qui supremus est dīs in regno, crimen læsæ maie. infra regnum committi potest, quia nullus alius q̄ rex supremus dominus in regno dici potest, ille enim a quo appellatur, supremus dici non pōt, vt etiam dixi in tract. de custo. clauium portarum, & hoc tenet Ioan. Barberij in viatorio iuris. ti. de crimine lęsę maie. in ij. mēb. Sed contrarium tenet gl. in d. l. j. ad l. Iul. maiest.
9 †quia illi dicuntur cōmittere crimen læsę maiestatis qui contra principem vel contra eos qui iuxta latus suum sunt, aut contra rempublicā Romanorum moliuntur vt ibi. d. l. quisquis. Non aūt illi qui contra alias ciuitates moliuntur, vt proba tur in d. l. fallaciter. in fin. vbi crimen læsæ maie. & crimen patriæ oppugnate ponuntur vt species differentes. ciuitates enim aliæ ab vrbe Romæ funguntur iure priuatorum. l. eum qui vectigal. ff. de verb. sig. & Bald. in consil. xlix. in princ. vol. ij. & secundum hanc opi. consuluit Bald. prout refert & sequ tur Nellus de S. Gemi in tracta. bānito. in j. parte, vbi dicit ita vidisse per viros magnæ authoritatis consultum, ꝙ pluries in ciuitate Floren. obseruatum fuit. Et hanc similiter tenent Aug. Arimi. & Bernar. Land. in addi. Ang. Aret. tract. de maleū. in glo che hai tradito. Nam secundum ipsos titulus talis criminis est seditionis, non perduellionis, vel maiesta. alleg. tex. in d. l. j. de sedi. & ideo Augu. Arimi. dicit gl. in d. l. fallaciter esse falsam per tex. ibi in quo ponuntur casus separati, scilicet demolitio contra patriam, & crimen læsæ maiestatis, vt dictum est. l. allega. Bal. in d. consil. inci. Quanquam allegata sint multa et plura &c. quod non potui inuenire, & Ang. Pau. de Ca. Alex. & Ias. in l. j. §. fina. ff. quod quisque
10 iur. dum volunt † ꝙ conatus non puniatur, nisi in crimine læsæ maie. & in crimine patriç expugnatæ vel turbationis status, & Ange. in l. vj. ad l. Iul. maie. vbi dicit ꝙ est solum pœna capitalis, per tex. in d. l. j. de sedi. vbi idē tenet per tex. in auth. de manda. prin. §. fin. & in l. capitalium. §. solent quidem. ff. de pœn. vbi glo. ponit exemplum in Ioseph. decurione Bononiensi & Bergollo Pisano qui aduersus quietem ciuitatum suarū sæpe conuenerunt, et populum concitauerunt, & facit secundū eum. Ecc. xxvj. c. circa prin. dum dicit delecturā ciuitatis & collectionem populi &c. & idem vult Bald. in d. l. j. de seditio. dum dicit ꝙ tenens castrū rebellatum contra principem debet mori et Ang. in l. lex. xij. tab. in fina. ad l. Iul. & Angel in addi. ad Bart. in d. l. j. ad l. Iul. maie. & dixi in q.
11 de cust. claui. † Nam certum est ꝙ duplex est maiestas diuina & humana. auc. gazaros. C. de hære. & dicam infra circa fi. q. princ. Et est humana triplex scilicet Imperatoris, vt in prooe. insti. ibi Imperatoriam maiestatem, & etiam regia. l. j. C. vt nemo pri. ibi. regiæ maiestatis &c. itē populi Romani d. l. j. ad l. Iul. maie. dicitur enim maiestas, cum, loco priuatorum habeantur, vt dictum est, ita tenuit Cy. in d. l. quisquis. quem ibi sequuntur Ange. & Saly. in j. oppo. vbi dicit Ange. ꝙ hodie de consuetudine in filiorum & filiarū personis nō habet locum idem dicit ī d. l. fallaciter. et in l. vna. col. ij. C. ne ex. delic. defun. & tuba veritatis Bar. in d. l. j. in fin. ad l. Iul. ma. vbi dicit ꝙ tenetur solum lege Iulia de vi pub. & Iatius ī extrauag. qui sint rebelles, & in verbo, rebellādo. post prin. ver. Sed an hæc constitutio habeat locum &c. & hoc per tex. in d. l. si quis ingenuā. §. in ciuilibus. ff. de cap. & Ang. in d. l. frater. de parric. & Hippo. de Marsil. in suo fin. clxiiij. ante fin. & Io. de Pla. in d. §. j. insti. de pup. iud. & Pet. de Ancha. in d. cle. pastoralis. versi. octauo no. & Cald. in consil. viti. ti. de accu. & singulariter Ang. in consil. ccxxiij. inci. casus talis est forti guerra &c. maxime vt filij non puniantur, secundum d. l. quisquis. & idem
12 Io. Fab. in §. publica. de pub. iud. † vbi dicit ꝙ filij tantum puniuntur in terminis. d. l. quisquis, licet alias posset dici crimen læsæ maie. tamen filij non puniuntur, et pulchre & amplissime tenet hāc partem Illustris Doc. Barth. Sozi. in cōsi. ccxxv. inci. in causa fratris Andræ. vol. ij. qui dicit hanc esse communem, & respondet singulariter ad iura in j. parte adducta, volens illud habere locum, etiam si tales princeps non recognoscant superiorem, ex priuilegio vel ex consuetudine præscripta, aut ex concessione superioris, quæ singula membra separatim examinat. Idem tenuit Anto. de Bu. in consi. lxj. in princ. Quid dicēdū, Saly. in d. l. fallaciter. concordat istas opinio. videlicet. aut patria proditur vel oppugnat, vt principi vel populo Romano auferatur, & tūc procedit opi. gl. in d. l. fallaciter supra primo loco relata, ꝙ tunc crimen læsæ maiestatis cōmittatur quia maiestas cui debent obedire offenditur, vt d. l. quisquis, et l. pe. ad l. Iul. maie. Aut oppugnatur vel proditur patria

tria aut ciuitas, ſed non ad finem vt principi auferatur, tunc non committitur crimen læſæ maieſta. & ita loquitur gl. in d.l.j.ff.ad l.Iul. maieſta. ſupra ſecundo loco adducta, & ſic Saly. tenet ꝙ in dubio vel indiſtincte non eſt crimen læſæ maieſt. quod committitur contra inferiorem a principe. Et iſta diſtinctio eſt valde ſingularis, quam ſequitur Ioan.de Pla.in d.§.j.in vlti.q.inſtit. de publi. iudic.& Illuſtris doc.Barth. Sozi.in conſi.xxij. col.ij.verſi.ſed hic aduertendum.cum ſeq.volu.j. quia ſecundū eū aut loquimur de his qui oppugnāt per partialitatem, expellendo vnā partem aut factionem, eo ꝙ ſunt de alia parte ſeu factione, & introducendo partem ſuā, non tū occupando dñium ipſius ciuitatis, & tunc non dicitur crimen læſæ maieſta. committi. & ita loquuntur iura ſecundo loco allegata, quia ſecundum eum Gibellinæ & Guelphæ partes ſunt duæ ſectæ ſolum approbatæ pro locis in quibus ſunt.allega. Bar.in l.ſi quis a filio §.ſi princip.ſed non vbi.& Ioan. Andr.in c. ſtatutum §.cum vero.in verbo, non audens. de referip.lib.vj. & idem Cardi. Alex.in d.§.conuenti culas.col.iij.verſi.quæro quid in parte Gibellina & Guelpha.& dixi ſupra in proxi.præſuppoſitio
13 ne. † Aut oppugnat ciuitatem Imperio ſubiectā & Imperatori obedientem, illius dominium & iuriſdictionem mixtum & merum imperium occupando, talis indubitanter dicitur crimen lęſę maieſta. incurrere, quia qui contra principem arma ſumunt, eum tangere totum videntur l. vulgaris. in princ.ff.de fur. & ita loquuntur iura ſuperius in j.parte adducta, quia ille dicitur facere contra ſtatum principis, qui vult dirigere ſtatū ad aliud regimen, puta regem, vt voluit Bal.in l.j.§.huius ſtudij.col.ij.in fi.ver.& dicitur ſtatus a ſto ſtas.ff. de iuſti.& iure & Martinus Laud. in d. tract. de crimine lęſę maieſta.§.xij. vel etiam ſi inimicos principis permitteret intrare in territorio vel regno principis.text. celebris in l. ſi quis barbaris ſcelerata factione.C.de re mili.li.xij.vbi gl.ponit exemplum de poteſtate caſtri Franci qui permiſit venire Mutinenſes corruptus ab eis. tenet Bal.in l.j.q. xlij.ff.de rerum diuiſio. & Martin. Laud.vbi ſupra §.xxxviij. quia qui non tenetur ponere fortilicium in manibus inimicorū, tenetur curare ne per inimicos occupetur quantum poteſt, vt eleganter dicit Ange. in l.non eſt impoſſibile.in fi.ff.de pac. & Marti. de Laud.in tract. de caſtel. & caſtris §.xxxj. & xxxiij. pro quo adduco bo.tex.in l.dolo. in prin.ff. ſi ven. nomi. in poſ.& ibi gl.ſingu.& dixi in tract.de cuſto.cla. ui. in iij. præſuppoſitione.& pro hac parte faeit
14 quod dicit Ang.in d.l.j.ad l.Iul.maieſta. †Nota vt curent & aduertant ciues, vt rebellibus ciuitatis non mittant literas, neque aliquod ſignum præbeant eis, per quod ipſi poſsint ſe iuuare cōtra ciuitatem. Nam contrarium facientes incidunt in maieſtatem, per illum tex. accipiēdo maieſtatem large, vt ipſe dicit, quod dictum adducit Barba. in d.conſi.lxxx.contra Saly.& ego pro Saly.quia Ange.ibi in prin.ſequitur gl.quod non habeat locum in aliis ciuitatibus & dominis inferioribus a principe, & ſic nō eſt veriſimile quod in fi.per dictum ſupra alleg.voluerit contrarium, quia dictā docto.debet intelligi ſecūdum l. quam allegat vt dicit Bar.in l.non ſolum.§.ſi liberationis.ff. de libe.leg.& dixi in addi.ad mandago. de electio.in l.addi.ſed dictum Ang. in d.l.j.ad l. Iul.maieſta. & etiam opin.Saly.probatur per text.ibi, quive hoſtibus populi Romani nuncium literasve miſerit, ſignumve dederit, fecerit ve dolo malo quo hoſtes populi Romani conſilio iuuentur aduerſus
15 rempub.qui tex.clare vult † ꝙ mittens nuncium vel literas, aut ſignum faciens hoſtibus, quo poſſint occupare ciuitatem, & dominium illius vſurpare, committit crimen lęſę maieſtatis, ergo ſequitur, ſi ad hunc finem non fecerit, nō incidit in crimē lęſę maie. ita tenet Marti.de Laud.in d.tract. de crimine læſæ maieſt §.ij.vbi dicit quod doloſe mittat.& Ludo.de Ro.in conſi.cccixv. in fin. & Cępo.in d.conſi.xvij.col. vij.in prin.& Old. in d.conſi. xliij.in vj.q.vbi dicit ꝙ ille proprie dicitur crimen læſæ maieſtatis committere, qui iuriſdictioni & poteſtati imperij ſuppoſitus, ab obedientia ſe realiter ſubtrahens, hoſtis animum aſſumit, & ſe domino ſuo aduerſarium parat. & ideo tales perduelles vocantur, id eſt, perfecte ad duellum ſiue bellum clandeſtinum vel publicum parati & accincti. vnde & tale crimen vocatum eſt crimen perduellionis.l.donationes.§.fin.ff. de dona.&.§. per contratium.inſti. de hære.quæ ab inteſta.defe.& l.cum filius.§.reis.ff. de leg.ij.idē tenuit Barto.in titu.qui ſint rebelles. in verſi.tenore.& Martin.Laud.vbi ſupra.§.xxvj. facit l.
16 amiſsione.§.deficiunt.ff.de capi. dimi. † vbi ergo non eſt ſubſtratio a iuriſdictione principis non eſt crimen læſæ maieſtatis, ſecundum eum. In hoc articulo ego, ſaluo ſemper ſaniore iudicio, hanc vltimam partem tanquam in iure veriſsimam, in conſulendo & in iudicando firmiter tenendam cenſeo & ſequor, ꝙ contra rebellem & proditorem Ducum, Marchionum, Comitum & aliorum dominorum temporalium ac ciuitatum ſuperiorum recognoſcentium pœna l. quiſquis. ad l.Iul. maieſta. non habet locum quo ad bona & perſonas liberorum, ſed ſolum pœna erit capitalis, per dicta l.j.de ſeditio. niſi proditio fieret cum armis, tunc propter vim publicam bona veniunt publicanda, vt infra dicam in ſolutione.q.qua pę na puniantur ſeditioſi, iſto in caſu filij non erunt incapaces nec ſecundum. d.l.quiſquis. quia indicens taliter bellum, non dicitur committere crimen læſæ maieſta. l.hoſtes.ff. de capti. vt voluit Oldr.in dicto conſi.xliij.in vj.quæſ.& iſtam partem tenet Alberi.de Roſa.in d.l.quiſquis. Secus vero eſt quando fit rebellio contra propriam per
17 ſonam ipſius Imperatoris d.l.quiſquis. † Idem ſi conſpiretur contra Papam.c.in primis. in fi.ij.q. j. Cuius maieſtas maior eſt Imperiali.c.ſolitæ.de maio.& obedien.aut rebellio fiat in perſonam ſupremi domini noſtri regis, qui de iure non recognoſcit ſuperiorem.c. per venerabilē.§. inſuper. qui filij ſint legitimi,& ibi per Inno. & Mode. & dixi de auth.magni conſilij et parlamentorum regni. Aut etiam contra eos qui iuxta latus eorū ſunt, vel ſi oppugnatur aliqua ciuitas eis ſubdita

ad fidem

ad fidem vt eis auferatur, & tunc habet locum pena, dictæ l.quisquis. vt tenet ibi Cyn.& Stepha. Buynar.in iij.notabi. & idem dicit si contra Augustum committeretur,per illum tex. & semel vidi in magno consilio, scilicet anno quingentesimooctauo supra mille, processum in crimine læsæ maiest.per summum pontificem Iulium secundũ, motum contra illos de Bentiuoille, ex eo ꝙ præfati de Bentiuoille,dominium ciuitatis Bononiæ sibi occupabant,qui tandem fuit per consilium remissus perficiendus & determinandus coram certis non suspectis iudicibus per ipsum Papam deputandis.& hanc conclusionem probo per tex.in d. c.si quis laicus.xxij.q.v.de quo fecit festum Barba.in dicto consi.lxx.supra in prima parte alleg.

18 Nam tex.dicit. † Si quis laicus iuramentum violando prophanat,quod Regi & domino suo iurat, & postea peruerse & dolose eius Regnum tractauerit, & in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatur &c. & sic copulatiue loquitur, non solum quando prodit Regnum,sed in mortem ipsius Regis insidiatus est. Non enim videtur habere locum in alio domino terræ a Principe inferiore, nec est sub correctione mens illius literæ. & ita tenet Oldra.in dicto consil. xliij.in vj.quæst.vbi

19 vult † quod maiestas dicitur maior stans siue maior potestas, arguendo ab ethymologia vocabuli.l. decernimus. C.de episcopis & clericis.& l.tugurij.ff.de verbor.signific.l.j.ff. de acquiren. possessio.l.fin.ff.ad municip.& omnes post Bart. in l.j.ff.soluto matrimo.sed crimen læsę maiesta. non committitur nisi cum lædituꝛ maior potestas sed in inferiore nulla est potestas in læso respectu lædentis,loquendo de potestate,prout accipit lex, potestatis.ff.de verbo.significa. Posito etiam ꝙ talis rebellis teneat ab eodem inferiore domino feudum, quia secundum Oldra. illud non dat domino imperium in suum vasallum. Est enim quidam contractus in quo quis alteri obligatur, vt de noua forma fidelita. cum aliis enim alleg. vbi consuluit pro quodam rege qui auxilium prębuerat aliquibus contra Imperatorem concludendo ꝙ ille Rex non commisit crimen læsę maiestã.vt ibi per eum. Et istud tenet Bal.in consil.lx.volu. ij.incipiẽ.punctus seu facti narratio &c. vbi vult

20 † quod crimen læsę maiestatis contra principem vel rempublicam Roma.commissum, morte non extinguatur, sed bene contra alios principes & ciuitates commissum per mortem extinguatur.al leg.l.fin.ff.ad l.Iuli.maiesta. idem tenet gl. in d. l.meminisse.C.eodem titu.Et ista est vera & communi opi.& etiam in non recognoscentibus superiorem de facto, ex priuilegio vel consuetudine præscripta,vt patet per Sozi.in d.cons.cccl.xxv. Quia in delictis mitior & benignior pœna est accipienda l. interpretatione.ff. de pœn. Et in hoc regno Francię ita obseruatur in istis dominis & principibus ab ipso rege inferioribus, & ipsum recognoscentibus, secundum Alberi.de Rosat.in dicta quęstio.xix.in singu.per Aegidi. de Bellamera in d.consil.xv. & ita reperi in grandi consuetudinario Francię nouiter in vulgari impresso.titul.de iuribus rega. col.vj.versi. Item la ou vne ville ne obeist au Roy.&c.quia ad eum solũ spectat cognoscere de crimine læsæ maiestatis, prout in dicto lib.consuetu.eodem titu.fol.v.versicu. Item au Roy nostro syre &c. quod de facto

21 fuit iudicatum contra regem Nauarræ. † Et ibi etiam dicitur ꝙ omnis confiscatio bonorum spectat ad ipsum regem,& nõ ad alium, etiam alium iustitiarium de quo vltimo an bona publicata spectent ad ipsum principem vel ad dominum immediatum,vide Aegidium in d.consil. xv. in ij.q.& Guido papæ in q.cccxlj.& Aufrerium in q.capel lę Tolosæ.q.cccxcv.& plene per Bart. & omnes Mod. in l.si finita.§. de vectigalibus.ff. de damn. infe.& Albe.de Rosa.in iij.parte. q.vij.& Ioan. Fab.in auth. bona damnatorum.C. de bon. dam. & Spe.tit.de feu.ver.xl.& quid de bo.cleri.vide quæ dixi in.§.x.de iurisdi.om.iudi. & Fely.in cap. excommunicamus. in princ. de hęre. & Stepha. Buynar.in d.l.quisquis.in iiij.no.versi.iij.procedit.cum ver. seq.quia in hoc regno solum contra ipsum regẽ,& non contra alios principes sibi subditos.crimen lęsę maie.committitur, vt supra dictum est. Pręterea habet solus cognitionem quo ad portum armorum,si fiat publice cum multitudine gentium, vel in itineribus publicis, quia ipse solus prohibet vsum armorum,ideo solus offenditur,vt vide in stylo parlamenti,in j.parte.titu. de

22 iurib.regal. & ibi per Aufrerium. † & pariter nullus princeps pręter ipsum in toto regno potest gratiam & remissionem criminosis facere, cum solum ad supremum dominum illud spectet l.iij. C.de episc.audi.& l.cum indulgentia.& l.fi.C.de sen.paff.& l.fi.C.de genera.obli.& tenet Signo. de Homodeis in consi.clv.col.ij.ver.prętera nõ est nouum quod princeps &c. & etiam reappellare deportatos ad ciuitatem.l. relegati.in fin.ff.de pœ.nisi inferior ex causa faceret l.is qui reus.pęr glo.& Bar.ff.de pub.iud. & Ange.in l.si decesserit.ff.qui satis.cogan. & in l.j.§.non fuit.ff.de dolo.faciunt no.per Bal. in l.j.C. de iure aureo. annu.qui possit reseruata principi.sed hic nullo modo possunt etiam ex causa.& per Felyn.in sermone,hodie mecum eris &c. & istam partem tenuit d.Guili.do.Accusarij in quadã q. per eum disput. incipien.quidam Albertus Armixij &c.secundũ Albe.de Rosa.in dicta q. xix.quę de iure commu

23 ni,& etiam diuino procedit vt ibi. † Et licet in hoc regno habeat locum crimen lęsę maiesta.contra principem nostrum supremum, vt dictum est, tamen pœna d.l.quisquis. quo ad filios incapacitatem seu in habilitatem ipsorum non habet locũ quin possint succedere,& capere eis relicta in testamento suorum parentum aliorum, & etiam ab intestato,nec efficiuntur infames, sed ad honores possunt promoueri,sed habet locum quo ad pœnã corporalem & cõfiscationem bonorum omnium, quia consuetudo est generalis in hoc secundum Ang.in d.l.quisquis,vt supra dictum.Si alij domini & principes contrariam habeant consuetudinem ego me remitto consuetudini, & conscientię eorum & suorum consiliariorum. & etiam de iure.d.l.quisquis. loquitur in filiis in potestate constitutis & nõ in emancipatis vt voluit Augu. Ari.

in addi.ad Ange. Are. in trac.malefi.in glo. che hai tradito.verſi & aduertendum eſt, in aditione incip. tu autem in ac materia, adde ꝙ videtur ꝙ gloſſ. per gloſſ. in cap. ſi quis. vj. q. j. quam non inueni. volens plus Augu. ibi quod pœna d. l. quiſquis. non habeat locum ſi filij ſint clerici. per glo.in cap. fatis peruerſum.lvj. diſt. non priuantur beneficijs,& tenet Marti.de crimine læſę maie.§.xxxj. de quo plene dixi in addi.ad Dyn. in regu.non debet aliquis alterius odio pregraua-
24 ri. de regu.iur.lib.vj. † & no.quod violento occupatori ciuitatis vel prouinciæ, princeps non poteſt concedere ciuitatem vel prouinciam violẽter occupatã l.meminerint.C.vnde vi.& ibi Bar. niſi ex cauſa vera & iuſta princeps faceret conceſsionem,non obſtante dicta violentia.l.Lucius. ff.de euictio.& tenet Mart.Lauden.in d.tracta.de princ.§.xij.

SVMMARIVM.

1 *Seditio eſt crimen graue & enorme.*
2 *Appellatio & ſi per iudicem a quo non admittatur, tamen executio differri debet.*
3 *Iudex vnius ciuitatis non poteſt cognoſcere de ſeditione facta in alia.*
Delictum vniuerſitatis niſi notorium et famoſum eſſe poteſt.
4 *Delictum per x. homines commiſſum poteſt dici notorium.*
5 *Conſultor non tenetur ſi per viam iuſtitie procedatur.*
6 *Vniuerſitas vel populus ſeditionem vel tumultũ faciens qualiter puniri debeat.*
Vniuerſitas delinquere poteſt in omittendo.
7 *Vniuerſitas qualiter in committendo delinquere poſsit.*
8 *Syndicus vniuerſitatis quando legitime cenſeatur ordinatus.*
9 *Deliberatio conſilii non requiritur in delicto conſiſtente in omittendo.*
Ciuitas ſine deliberatione delictum continuatum committere poteſt.
10 *Voluntas & intentio potius factis quam verbis demonſtratur.*
11 *Vniuerſitati quando poſsit ꝑiudicare pars maior.*
12 *Vniuerſitas ex conſilii deliberatione delictum cõmittentes an cenſeatur delinquere.*
13 *Ciuitas an teneatur de delicto conſulum.*
14 *Vniuerſitas non dicitur delinquere in eo quod à quolibet priuato committi poteſt.*
15 *Vniuerſitas quæ in faciendo deliquit an poſsit criminaliter puniri.*
16 *Pœna quæ infligi poſsit pro delicto vniuerſitatis.*
17 *Ciuitas priuatur priuilegio epiſcopali ob delictum homicidii.*
18 *Inquiſito facilius ſit contra vniuerſitatem quàm contra perſona ſingulares.*
19 *Ciuitas tota ob hæreſis crimen poteſt comburi.*
20 *Punitio temporalis vni quandoque infligitur ob delictum alterius, ſcilicet non ſpiritualis ſeu eterna.*
Ciues omnes puniuntur ob iudicis delictum.
21 *Vniuerſitas decapitari non poteſt.*
22 *Vniuerſitas nil aliud eſt ab hominibus ipſam repreſentantibus.*
23 *Vniuerſitas verè dicitur deliquiſſe, in his qui reperiuntur conſenſiſſe delicto.*
24 *Multitudo delinquentium eſt cauſa rigoris iuris relaxandi.*
Papa non poteſt omnes clericos vel epiſcopos priuare.
25 *Multitudini in ſeptem caſibus non parcitur.*
Multitudini in ſeptem caſibus non parcitur. nec etiam multitudini religioſorum.
26 *Multitudini non parcitur in delicto committendo, licet bene in commiſſo.*
27 *Vniuerſitas illa puniri poteſt ob delictum in qua infantes aut perſonæ ſimiles non reperiuntur.*
28 *Seditioſis quæ ſint pœna afficiendi.*
29 *Seditioſi ædes alienas expilãtes capite plectũtur.*
30 *Bona damnatorum hodie non ſunt publicanda, niſi in crimine læſæ maieſtatis.*
Deportatio nil aliud eſt quàm omnium bonorum publicatio.
31 *Bona damnatorum non cenſentur confiſcata niſi hoc expreſſe in ſententia dicatur.*
32 *Seditioſi derobatores puniuntur per l. ſi quando. C vnde vi.*
33 *Violentia præambula non confunditur propter delictum ſecutum, ad cuius factum tendebat:*
34 *Seditioſis ex propoſito, dolo, & conſpiratione machinata mouentes, pro dignitatis qualitate ſunt puniendi.*
35 *Dictio ſtudioſe, in delictis malum animum ſignificat.*
Seditioſi mori debent ſi ſeditio inualuit cruenta. & factio prærupta.
36 *Offendere perſonam publicam grauius eſt quam priuatam.*
37 *Delictum coram iudice pro tribunali ſedente commiſſum, nullam probationem aliam exigit.*
38 *Authores ſeditionis ſunt capite puniendi.*
39 *Præparamenta ad aliquid faciendum ſufficere*

dicuntur

dicuntur vt ipsum factum censeatur.

40 *Procedere in delicto quid sit, & quid ipsum consummare.*

41 *Tractatus solus etiam in attrocissimis non est puniendus.*

42 *Conatus solus in quibus criminibus puniatur, nullo etiam effectu sequuto.*

43 *Turba non punitur, sed bene quòd in turba perpetratur.*

44 *Seditio Iustitiæ opponitur & communi bono.*

45 *Seditio Chore qualis fuerit et qualiter perierint qui in seditione fuerunt.*

46 *Plaga in Israel cessauit Moyse & Aaron pro populo orantibus.*

47 *Sedioſis toto conatu resistere licet etiam eos occidendo.*

Consulatum sibi propter suam nobilitatem vsurpare volentes sunt fustigandi, & postulantis priuandi.

49 *Agenenses seditiosi de quibus arguantur.*

50 *Personæ honestæ non sunt fustigandæ, sed viles bene.*

51 *Lapidem iaciens ex lasciuia, si aliquem interfecerit, mitius puniri debet.*

52 *Tumultu per accidens incidente, pœna pecuniaria locum habet, & non corporalis.*

53 *Aurelianenses clamantes aduersus scholares, moriantur, vel occidantur, pecuniaria pœna mulctati sunt.*

54 *Malitia crescente debet etiam pœna augeri.*

55 *Seditioſi vt cunque sunt excusandi si magistratus aut consulum authoritate seditionem fecerint.*

56 *Clerici in episcopum proprium seditioſi, depoſiti traduntur curiæ seculari.*

Extrahentes aliquem de ecclesia crimen læsæ maiestatis incurrunt.

57 *Maiestatem cælestem offendentes grauius puniuntur quàm qui temporalem.*

58 *Pœna extrahentium aliquem de ecclesia qualis sit hodie de iure canonico.*

59 *Mulieres tempore guerræ possunt ciuitatem tueri & defendere.*

Carcassona ciuitas à Carcassa vetula dicta est, quod sola eam ciuitatem defenderit.

60 *Mulieres possunt crimen læsæ maie. incurrere.*

61 *Milites ex proposito & doloſe seditionem facientes in exercitu belli debent capite plecti.*

62 *Patrem velle filium mori non est verosimile.*

63 *Miles qui per lasciuiam aliquibus rixantibus seditionem fecerit militiæ gradu priuari debet.*

64 *Pugillum fortitudo clamoribus incitatus, & sermo imperatoris paratas ad prælium acies acutoſque mucrones accendit.*

Septimo & vltimo

præsuppono qualiter contra seditioſos & conspiratores & similes sit procedẽdum, Et quomodo probetur rebellio & seditio, vide Ang. Are. in d. tracta. maleſt. in glo. che hai tradito in princ. † vbi dicit q; quamuis istud crimen sit enorme & graue, vt probatur in passione domi nica. Luc. xxiij. vbi iudei accusabãt Iesum Christum benedictum dicentes. Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram &c. & ibi sequitur at illi inualescebant dicentes, commouit populum, docens per vniuersam Iudeam, incipiens a Galilea vsque huc, &c. Sic etiam diuum Paulum vt Actuum xxiiij. Inuenimus hunc hominem pestiferum & concitantem seditiones omnibus Iudeis in vniuerso orbe, & authorem seditionis sectæ Nazarenorum &c. ita quod appellari non potest l. constitutiones. & ibi Bar, Ang. Are. & Mod. ff. de appel. & Alexan. in addi. ad Bart. in d. l. si quis a filio. §. hi autem. de iniu. rup. testa. & in l. Pantonius. §. rei per duellionis. ff. de acqui. hære. & Io. An. Arch. & sequa. in c. fœlicis. de pœ. li. vi. † licet secundum Bar. in l. j. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. appellatio per iudicem tenet Alex. in d. §. hi autẽ. & Mart. Laud. in d. tract. de crimi. lesę maie. §. vij. tamen procedi non potest ad torturam, nisi præcedentibus indicijs & alijs præsumptionibus per tex. glo. Cyn. Bar. Bald. Ang. & Salyc. in l. si quis alicui. C. ad l. Iul. maie. & ipsis præcedentibus omnis potest torqueri nullo priuilegio obstãte, siue sit miles armatæ vel cælestis militię, siue doctor. c. j. de deposito. & Barb. in consi. xliij. col. iiij. versi. & si quispiam. lib. j. & tex. in l. nullus. et ibi omnes. C. ad l. Iul. maie. & contra seditioſos proceditur per viam inquisitionis, vt in auth. de mand. princi. §. fi. & ibi Ange. pro hac alle. l. j. in fi. C. de abol. & aduertendum est secundum Ange. ibi † quod de hoc crimine seditionis vnius ciuitatis, puta Perusij, non potest cognoscere iudex Florentiæ, per text. ibi; quia de seditione cõmissa in ciuitate Constantinopoli non potest præses prouinciæ cognoscere, sed debet inquirere & inuestigare diligenter contra facientes seditionem, & ipsos ad ciuitatem remittere, quod est singulare, quia regulariter delictum alibi commissum potest hic puniri, vt volunt Doc. in l. j. C. vbi de cri. agi. opor. & per Bart. in l. si cui. §. cum sacrilegium. ff. de accu. & dixi in. §. xxiiij. in glo. j. de iurisd. omn. iud. li. consue. Biturig. Sed facilius inquiritur cõtra vniuersitatem, q; contra singulares personas, quia delictum magnæ vniuersitatis non potest esse nisi notorium & famosum l. iustissimos. C. de offi. rec. prouin. & tenet Alex. in addi. ad Bar. in l. aut facta. §. non nunquam. de pœ. Et hoc verum secundum Bar. ibi, si vniuersitas delinquit vt vniuersitas; quia proposito & deliberato consilio, hoc fecit, vt infra dicam, secus si non proposito, & deliberato consilio, quia tunc debet inquiri contra

tra ſingulos atque ſingula. Paul. de Caſt. in d. conſil. cccxv. col. vj. verſi. ſecunda pars verborum. vol. antiq. vbi conſuluit pro communitate Ianuēſium, qui tunc tranſtulerit dominium ciuitatis Ianuæ in regem Franciæ, vt ipſe refert ibi, col. vij. ver. nunc ad propoſitū. & idem tenet Paul. de Caſ. in conſi. cv. incip. in cauſa ſforcij vel nouo. Ideo dicit Bal. in l. j. §. ſi. ff. de iuſti. & iur. † q̄ delictum quod fit per decē homines, vel ſupra eſt notoriū, vnde ſecūdum Bar. in ſuo trac. de Guelph. in iiij. princ. q. quis poteſt probari eſſe de affectione Gibellinorum vel Guelphorum, vel illis adhærere, quando expreſſe dicit ſe eſſe illius factionis, quod ſufficit, nemo enim videtur dicere quod mente nō agitauerit l. Labeo. ff. de ſuppelle. lega. vel quia illi parti fauebat in conſiliis, & in armis, ac in aliis factis. Et hoc intelligit in factis voluntariis. prout faciebat nobilis vir, & eques veteranus Bertrandus de forces. eiuſdem loci dominus, qui in conſiliis & aliis fauebat communitati ſeditioſe Agenenſi, & pro ipſa vniuerſitate fuit erga Chriſtianiſſimum regem noſtrum, et pro hoc tex. in d. l. j. de ſeditio. ibi publicam diſciplinam defendere fortaſſe tentauerint &c. q̄ exponit Ioan. Fab. ibi de facto & non de iure, vt infra dicam.

† Quia vbi proceditur per viam Iuſtitiæ, aduocatus conſulendo iure aut plebiſcitando, nō tenetur, ideo d. Nic. Bertrandi iuris vtriuſq; doc. qui fuit aduocatus pro dicta communitate coram nobis commiſſariis antedictis teneri non poteſt de conſilio. & etiam ſtatim dimiſit illos. Ideo eſt intelligēdum de conſilio fraudulento circa ſeditionem faciendam, aut poſt factam & commiſſam, defendendo verbo & facto l. conſilij non fraudulenti. ff. de re iudi. & in regula nullus ex cōſ. & ibi dixi poſt Dyn. eo. lib. vj. bo. eſt tex. in l. aut facta. in princ. ibi cōſilia vt coniurationes &c. ff. de pœn. & Collec. in c. nuper. & ibi per do. Celſum Hugo. in addit. de ſen. excom. & in c. ſane. de renun. & tractatus & conſpiratio per complices & ſocios criminis poteſt probari, vt no. Bal. in l. quoniam liberi. C. de teſti. maxime quæ fit contra principem, tenet Martin. Lauden. in d. tracta. de crimine læſæ maieſta. §. viij. volens ibi in §. xj. quod contra notorie tenentes ciuitates eccleſiæ Roma. ſine citatione proceditur ad ſentētiam alleg. Bal. in phe. feudo. Et laicus contra clericum in crimine læſæ maieſta. poteſt teſtificari, vt tenet glo. in c. cum p. manconella. de accuſa. & Martin. vbi ſupra. §. xxvij. de quo per omnes in d. c. cum p. manconella. His præſuppoſitis venio ad ſolutionē q. † qua pœna de iure puniatur populus, collegium, capitulum, vel vniuerſitas ſeditionem, rebellionem, & tumultum faciens, aut aliud delictum committēs, circa quam Doc. infra allegandi mouent plures quæſtiones, quas omnes per vnam claram diſtinctionem & breuem, omniſsis argumētis cōprehēdam. Ideo aut agitur de ſeditione facta in ciuitate aut in acie bello. Si in ciuitate, tunc aut vniuerſitas delictum committit in omnittendo, aut in faciendo. Si in ommittendo, & tunc vniuerſitas poteſt vere & proprie delinquere, vt tenet Cy. in l. ſi quis in tantam, col. iij. verſi. ſed pone, iuxta hoc C. vnde vi. vbi mouet iſtam quæſtio. & etiam Bar. in l. aut facta §. nonnunquam. ff. de pœnis. & Saly. in dicta l. j. C. de ſedi. in j. q. ij. & Anto. de But. & Abb. Sicu. in c. dilectus. ij. col. pen. & ibi Ioan. de Ana. col. iij. de ſimo. & ſecundum ipſos punitur totum collegium ſeu vniuerſitas, licet ſecundum Saly. nulla conuocatio & conſilij deliberatio fuerit facta, vt l. iubemus nullam nauem. C. de ſacroſan. eccleſi. & ratio eſt, quia licet negligentia regentium vniuerſitatem hoc contingat, tamē ipſa vniuerſitas dicitur negligere, vt dicta l. iubemus. & negligentia illorum quibus mandatur nō excuſat mandantem. l. procurator. §. tutores. in fi. ff. manda. † Si vero in faciendo et committendo, & tunc aut per modum vniuerſi, vt quia populus & vniuerſitas conuocata extitit per ſonum campanæ vel tubæ, vel alio ſimili ſigno more ſolito. l. ij. iuncta glo. C. de decurio. lib. x. & conſilio deliberato ad hoc delictum committendum proceſſit, dicitur delictum committere, alias vniuerſitas ipſa nō dicitur committere, ſed ſingulariter ſingtex. eſt celebris in l. ſemper. §. ſi in ſepulchro. ff. quod vi aut clam. & hoc eſt quod vult glo. in l. ſi ex dolo §. j. ff. de dolo. & expreſſe in l. aliud. §. auſertur. ff. de regul. iur. & in l. ſicut. ff. quod cuiuſq; vniuer. & Saly. in d. l. j. in iiij. q. de ſedi. & Bart. in dicta l. aut facta. §. nonnunquam. verſicu. vlterius quæro. & Angel. in l. metum. §. animaduertendum. ff. quod met. cauſa. & ſingu. Oldr. in conſil. cccxv. & gloſſ. in prag. ſanc. in titul. de numero cardin. in verbo ibi, collegialiter, & etiam in titul. de interdic. in princ. in verbo, locorum. & Paul. de Caſtr. in conſi. cv. incip. in cauſa ſforcij, ver. nouorum. & Dyn. in regula delictum perſonæ, & quæ ibi dixi. in addi. & poſt me. d. Celſus Hug. de regu. iur. lib. vj. & Colle. in cap. plerunq; in pen. quæſt. & ibi d. Celſus de reſcrip. & ample Hier. de Tortis in dicto conſi. in fauorem florentinorum edito. colum. ij. in princ. vbi refert Ioan. de Ligna. in cle. j. de pœ. ita dixiſſe corā ſummo pontific. & cardinalibus in ciuitate Bononienſi. facit tex. & quod no. ibi Barto. in l. actuarios. C. de numera. & cartul. lib. xij. † q̄ ſyndicus creatus non congregata vniuerſitate ad ſonum campanæ, vel alio ſigno, vel non congregata in loco vbi alias conſueta fuerat congregari, vel non congregata de mandato ſuperioris, prout conſueuerat, non dicitur legitime ordinatus, & ita dicit de facto ſe obtinuiſſe, & idem Anto. Corſe. in ſingul. conſuetudo. Ita etiam quod ſi omnes ciues velo eleuato & vexillo erecto, & pulſata prius campana iuiſſent ad hoc faciendum, non dicetur vniuerſitas delinquere, ſi deliberatio non præceſſerit. Et iſto caſu illi qui cōuocauerunt, & eleuauerunt vexillum, & campanam pulſauerunt, dicuntur incitatores perſonarum & tenentur tanq̄ ſeditioſi, ſecundum Bartol. in dicto. §. nonnunq̄. & Saly. in dicta l. j. in iij. quæſtio. de ſedi. & Abb. Sicu. in d. c. dilectus. in q. pe. & ibi Ioan. de Ana. col. v. q. iij. & col. ſeq. verſic. dicit etiam per no. in c. cum oēs, de conſti. & idē Fely. in d. c. dilectus. col. vlti. verſ. ſexto inquantum & omnes &c. vbi hoc limitat tribus modis. † Primo vt habeat locū in delicto quod

do quod consistit in faciendo secus in omittendo, in quo non requiritur consilij deliberatio, ut supra in j.memb. dixi. Secundo consistit verum in delicto quod non habet tractum successiuum,si cut est homicidium, & similia, secus si esset delictum continuatum,vt rebellio,guerra,tolerantia præsidis erga subditos opprimentes, vnde in istis credit q̃ sine deliberatione,& pulsatione campanæ,& congregatione solenni,si fuerit ab vna vniuersitate perpetrata, vel si fuerit vna ciuitas passa per subditos perpetrari aliquo tempore, q̃ vere illud dicatur delictum vniuersitatis, post q̃ totus populus concurrit, secundum Pet. de Anch.in cõs.clviij.incip.ex narratis in facto apparet &c.

10 & in cle.j.post Cardin. ibi.iiij.q. de pœ. † Satis enim, secundum eum, factis ipsis declaratur intẽtio vniuersitatis,& euidentius declaratur voluntas hominis factis quam verbis c. dilecti filij. de ap.& l.reprehendenda tu magis es.C. de insti. & substitu.quod etiam sequitur Io.de Ana.in d.c.dilectus.col.v.ver. & circa prædicta an & quando eccleſia &c.Et sic videtur fecisse cõmunitas Agenensis,quæ die Lunæ tertia Iulij continuando tumultum & seditionem nocte præcedente inchoatam,pulsare fecit campanas ecclesiarum, & virgas tanq̃ vexillum anteferri faciebat ad conuentum Carmelitanum, vsq; vbi se congregauit. Ad requisitionem tamen domini Dubuscon volentis sedare tumultum, & communicato cum eodẽ Dubuscon qui nihil potuit proficere,velo eleuato accessit ipsa communitas ad domum ciuitatis communem,& postea continuauit per mensem & vltra faciendo quietum armis,& alia peregit,prout supra narratum est, vt in sententia per dominos mihi collegas lata ad longum inserta continetur. Sed per hoc dicitur vniuersitas Agenensis deliquisset. Tum quia totus populus non occurrit nec hoc fecit,quod requirebatur, vt volunt Doct.supra alle.licet essent mille & plus de plebeis rusti

11 cis & miserabilibus personis. † Tũ quia ad hoc vt maior pars possit præiudicare vniuersitati,secundum legem quod maior pars.ff. ad munic.requiritur q̃ illa tendant ad vtilitatem, vel saltem non tendant ad damnum. Sed quando tendunt ad damnum & delictum,requiritur q̃ omnes concordent,alias contradictio vnius faceret ne videatur gestum ab ipsa vniuersitate, vt tenet Guil.de Cu: in d.l.iubemus. quem ibi sequitur Paul. de Cast. col.ij.& Feli.in d.c.cum omnes. col.ix.versic.in eadem glo.ibi,si sint plures, de consti.& Alex.in d.l.quod maior pars.vbi in fi.dicit quod illa lex, non habet locum in criminalibus.alleg.glo.in c. milites.lvj.distin.Et tenet Bal.in l.metum,§.animaduertendum.vbi dicit,q̃ si maior pars canonicorum delinquit, non videntur propterea omnes delinquere l.j.in prin.ff.de magi.conue. quod no. quia videtur restringere dictum omnium Docto.

12 † volentium vniuersitatem delinquere si ex consilij deliberatione commiserit delictum, sed non facit. Nam istud intelligitur quando maior pars delinquit sine conuocatione & deliberatione præcedente, quia vniuersitas tunc non dicitur delinquere,vt supra dictum est. faciunt no.per Abb.in cap.auditis.de elec.& c.j.de his quæ fi.a maio.& ideo nos processimus tanq̃ contra singulares & particulares, vt supra dictum est. Tertio nisi per coniecturas & actus sequentes detegatur voluntas populi,forte non puniunt, nec in exilium ponunt delinquentes. ita colligitur secundum Felyn.ex

13 verbis Cardi.in d.cle.j.in iiij.q.de pœ. † Et prædicta conclusio procedit,etiam si consules & officiarij ciuitatis delictum ipsum commiserint, vt voluit Bart.in d.§.nonnunq̃. & Io de Ana. in d. c.dilectus.col.vj.versicu.quarto principaliter. & Cyn.in d.l.iubemus.teneat contrarium,sed opin. Bart.est verior.quã tenet Old.in d. cons.cccxv. & quod nullo modo dicatur vniuersitas delinquere,nisi fecerit deliberationem, vt dictum est, & hoc casu vera est conclusio, quando delictum est commissum circa id quod a sola vniuersitate fieri potuit,puta statuta illicita condendo, vel collectas imponendo, & tunc secundum Barto.in d.§. nonnunquam.cum priuatis hoc facere non possit, ipsa vniuersitas dicitur vere proprie facere, in qua hoc ius residet l.omnes populi.ff. de iusti. & iur.& auth. cassa & irrita. de sacrosan.eccle. & auth.item nulla communitas.C. de episc.& cleri. & istud tenet Saly.in l.j.in iiij.q.de sedi.& Abb. sicu.in d.c.dilectus,col.pen.& ibi Io.de Ana.col. iiij.in fi.qui ambo post Ant.ibi alleg. tex. in d.c. grauem.et in cap.nouerit.de senten.excom.Idem

14 Maria.Sozi.in d.cap.dilectus. † Si vero est cõmissum circa id quod a quolibet priuato fieri potest, vt est crimen homicidij, rapinæ vel violentiæ,aut doli,& tunc secundum Barto.vniuersitas proprie non dicitur illud committere; quia non cadit in vniuersitatem, & ad eorum commixtionem & perpetrationem vera persona exigitur,et pro hoc alleg.d.l.sed si ex dolo.§.j. de dolo. & l. j.§.fin.ff.de acquiren.pos. sed vniuersitas non est vera persona sed ficta l.mortuo.ff.de fideiuſ.ideo ficte & non vere delinquit,vt ipse probat, & ipsum sequitur Io.Barbe.in suo viatorio, eo tacito. & tenuit Specu.titu.de accu. in fi.& Abb.sicu.in d.c.dilectus.colum. pen. & ibi Ioan. de Ana.col. iiij.post prin. Sed Saly. in d.l.j. de sedi. in ij.& iiij.quæstio.tenet contrarium circa hoc vltimum q̃ vniuersitas vt persona representata dicitur vere facere, quia vniuersitas nihil aliud est q̃ homines vniuersitatis,sed homines vniuersitatis vere fecerunt, ergo & vniuersitas vere fecit quod homines. Pro hoc alleg. text. in d.l.semper.§.in sepulchro.& in l.si familia.ff.de iurisdi.omnium iudicum & hoc dicit esse verum, quando homines vniuersitatis ad hoc faciendum conuenerunt, vt vniuersi, vt dictum est, alias si vt singuli conuenerunt sine deliberatione vniuersitatis, tunc vere dicit Bartol. & istam partem tenuit Alber. de Gandino in tracta.malefi. titu.de homi. versi. quæstio talis est, & sæpe de facto contingit com-

15 mune seu vniuersitas &c. † Sed in modo puniendi ipsam vniuersitatem quæ delinquit in faciendo,quod puniatur criminaliter est altercatio non modica. Nam Cyn. in d.l. si quis in tantum. versicu. sed pone quod facit homicidium &c.varias refert opiniones, & finaliter concludit q̃ teneatur

teneatur criminaliter, sed alte habitur pœna propter multitudinem, secundum glo. in d §, nonunq̃, quia fieret magna hominum strages, & idem tenet Ang. ī dicta l. si familia, i prima fallētia, sed Inno. in d.c. dilectus et ī d.c. grauē. de senten. excō. tenet contrarium, ꝙ vniuersitas non puniatur, ne innocentes, vt pupilli, furiosi, & similes personæ, quæ non possunt delinquere, puniantur, sed pœna transmutetur in pœnam pecuniariam, nisi ex delicto aliquid peruenerit ad ipsam vniuersitatem tunc tenetur d. l. si ex dolo. §. j. et hoc tenent omnes tex. in cap. sæpe. de resti. spo. & in c. quia. v. de iudi. et Pau. de Cast. consil. ccccxv. col. ij. vel tertio videdum est &c. vsque ad fi. ꝙ est sing. inci. quia scio ꝙ super isto volu. antiq. Sed Bart. in d. §. nonunquam reassumit illas opi. & tandem distinguit.

16 † Aut delicti pœna est realis, aut personalis. primo casu, aut non æque cadit illa pœna in singulos de vniuersitate sicut in ipsa vniuersitate. exēplū, publicatur res ex delicto si illa res est vniuersitatis ipsa vniuersitas punitur. d. l. iubemus. de sac. san. eccle. & in hoc conueniunt omnes scriben. in locis supra alleg. & Abb. & Ioann. de Ana. in d.c. dilectus. de off. ord. Aut pœna æque cadit in singulos, vt pœna certæ pecuniæ vel quantitatis, & tūc dicit. Aut collegium est paruum, vt est collegium ancianorum, vel capitulum canonicorum, vel collegium doctorum. Aut magnum, vt puta ciuitas aut castrum. Primo casu ꝙ non puniatur collegium, sed tantum hi qui consenserunt, per tex. in l. j. in princi. ff. de magist. conuen. Secundo vero casu ꝙ puniatur vniuersitas, vt d. auth. item nulla communitas. & §. j. de pace. iura. firman. Ratio diuersitatis secundum Bart. est, quia in collegio amplo. & diffuso, non ita de facili cognoscuntur dissentientes a consentientibus, seu delinquentes a non delinquentibus, sicut in collegio paruo. & idem tenet Abb. sicu. et Io. de Ana. in d.c. dilectus. post Anto.

17 qui ambo alleg. tex. in c. ita nos. xxv. q. ij. † vbi ciuitas priuatur dignitate episcopali propter delictum homicidij, quod proprie non cadit in vniuersitatem, sed tenetur ex eo quod mandauit, vel ratum habuit pro quo etiam alleg. cap. vbi periculum. §. ciuitas, de ele. lib. vj. accedat similis tex. in d.c. fœlicis. §. fi. & ibi Francus in vltimo nota. Sed Saly. in d. l. j. de sedi. dicit ꝙ est truffa, quia infantes, furiosi, mulieres, ac multi alij possent discerni, ergo non est bona ratio in casu certi, vt ipsemet Bart. secundum Saly. videtur fateri, dum ducit, ꝙ si pro pœna soluenda debet collecta imponi, ꝙ non consentientes non tenentur ad contributionem, per d. l. j. in prin. de magist. conuen. & ideo non placet sibi distinctio collegij parui,

18 vel diffusi, vt infra dicam. † Item etiam quia facilius inquiritur contra vniuersitatem, q̃ contra singulares personas; quia delictum magnæ vniuersitatis non potest esse nisi notorium, vt dixi in vltima præsuppositione supra. Sed quando pœna est personalis & tunc secundum Bar. Aut tale est crimen quod afficit filium propter patrem, vt crimen læsæ ma. l. quisquis. C. ad l. Iul. ma. vel crimē hæresis. c. statutum, de hære. lib. vj. & c. fœlicis. de pœ. eod. lib. & tunc vniuersitas vel communitas criminaliter punitur, vt factum fuit de Carthagine, quæ passa fuit aratrum l. si vsusfructus ciuitati. ff. qui. mo. vsuf. amit. vbi gl. idem dicit de Troia. vnde Bart. refert se vidisse quandam sententiam diffinitiuam Imperatoris Henri. quam dedit contra ciuitatem Brixiæ, quæ fuerat sibi rebellis, in qua dicebat illam ciuitatem esse subijciendam aratro, quam pœnam ex misericordia relaxauit. Et etiam dicit Bonifacium papam ita fecisse propter hæresim quorundam templariorum, quod totum collegium destruere fecit. vnde Fely. in d.ca. dilectus. col. penul. versi. secundo inquantū dicunt

19 &c. alleg. text. in ca. si audieris. xxiij. q. v. † vbi propter hæresim tota ciuitas potest comburi. & idem tenet Pet. de Anchara. in cap. romana. §. vniuersitatem. de senten. excommunica. lib. vj. Et sic bona in communi existentia publicantur, & idem voluit Bart. in titu. qui sint rebelles in verbo rebellando, col. vltima, & Abba. sicul. in d. cap. dilectus. col. pen. Ioan. de Ana. col. iiij. dicentes ꝙ ciuitas Bononiæ etiam fuit prorsus destructa & passa aratrum ex sententia Imperatoris, sed post ex indulgentia fuit reædificata, vt legitur in legenda Sancti Ambrosij, vt refert Bar. in prœmio. ff. §. hæc tria. Sic etiam secundum eos. Deus deleuit funditus Sodomam & Gomoram & tres finitimas seu vicinas ciuitates, & tamen ibi erant multi in-

20 fantes & furiosi qui nō poterant delinquere. † Ex atrocitate ergo delicti sępe vnus punitur pro alio temporaliter non autem spiritualiter. pro quo vide bonam glo. xxiiij. quæstio. iij. in summa. & in §. ecclesia l. quæstio. iiij. & sic, secundum ipsos, in huiusmodi delictis cessant rationes Innoc. Et opi. eius videtur seruari in hoc regno secundum ꝙ reperi scriptum in magno consuetudinario Franci. & titu. de iuribus rega. fo. vj. versi. Item Ia ou vue ville ne obeist au Roy, elle doibt estre rasee. Et ꝓ hac opi. facit tex. in l. iudices. C. de naui. li. xj. vbi propter delictum iudicis puniuntur omnes ciues. quem rex. inducit Bart. ibi ꝙ propter denegatam iustitiam a iudice vel rectore loci, conceduntur repræsaliæ contra omnes ciuitatis tex. cum glos. in cap. dominus noster. xxiij. quæstio. secunda, idem Anto. corf. in singulari iudex, immo secundū Innoc. in cap. cum ex iniuncto. de noui ope. nuncia. ciuitas potest mori, si princeps eam damnat ad aratrum, & tenet Mart. Laudē. in tract. de prin. §. cij. Aut crimen est tale ꝙ non affligatur alius quā committens, vt est homicidium, violentia vel ra-

21 pina. & secundum Bar. † cum vniuersitas non habeat caput, sed fictum, decapitari non potest; sed pœna illa cōmutabitur in pecuniariam, vt l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infa. & l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accu. & isto casu habebit locum opi. Inno. ne innocentes pro nocentibus puniantur, & ipsum Bar. sequitur Abb. sic. in d.c. dilectus, col. vlt. ver. sed in modo puniendi. & etiam Io. de Ana. col. iiij. Sed prædictam distinctionem reprehendit Saly. in d. l. j. de seditio. dicens, ꝙ siue collegium sit vniuersale, siue particulare, magnum & diffusum, siue paruum, ꝙ solum puniantur qui consenserunt, per d. l. j. in princi. de magistra. conuen. Et illius legis fuit ratio, quia

præsu-

præſentes qui fuerunt maior pars totius, totam vniuerſitatem repreſentant. l. quod maior pars. ff. ad munic. Ergo per eos repræſentata vere facit,
22 vt ſupradictum eſt. † Cum vniuerſitas nihil aliud ſit, quam homines ipſam ræpreſentantes, merito lex ipſos ſolum puniri voluit & dicetur vniuerſitas punita taliter, qualiter fuit præſentata. Et idē ſecundum eum, vbi pœna eſt perſonalis eadem ratione, tam in homicidio q̄ in crimine læſæ maieſtatis, in quo ex patris delicto filij puniuntur, & non alij de genere ſuo. Ideo ciuitas non ſubijcietur aratro ſine principis conſcientia, vt voluit ipſemet Bart. in extraua. qui ſint rebel. in verbo, rebellando. quaſi ad fi. Et iſtam opi. tenuit Gandi. in d. titu. de homici. vbi dicit q̄ authores & participes homicidij, ſi appareant, puniri debent, per tex. in l. quoniam. C. ad l. Iul. de vi pub. Si vero non appareant, tunc pecuniariter. Sed in hæreſi, bene dicit Bar. ſecundum Saly. quia ſinguli de collegio dicuntur peccare, merito puniuntur. Sed ſi opi. Saly. eſſet vera, fruſtra quæritur an vniuerſitas tractatu præcedente & concilio deliberato deliquerit, ſi ſolum ſinguli conſentientes tenentur quemadmodum ſi ſine conſilij deliberatione deliquiſſent vt dictum eſt. & ipſemet voluit in d.
23 l. j. de ſedi. in iij. q. † Sed poteſt reſponderi, q̄ vniuerſitas tunc vere delinquit, & etiam punitur in illis qui reperientur conſenſiſſe & culpabiles ipſā vniuerſitatem repræſentantes, cum per deliberationem cōſilij vniuerſitas ipſa deliquerit. Et eius opi. eſt æqua, & multum mihi placet, vt ſtatim dicam, tamen ſecundum Saly, in eo caſu ſi collegiū eſſet magnum, ita q̄ ex preſentium pœna ſequeretur magna ſtrages, tunc principalioribus punitio, pœna aliorum in pecuniariam vel aliam commutari debet. ar. l. qui cædē. ff. de ſica. & hoc eſt quod vult dicere glo. in d. l. aut iuſta. §. nonnunquam. et facit tex. in l. ſi quis aliquid. §. authores. ff. de pœn. & in d. c. dilectus. de ſimo. & in l. ſi familia ff. ſi fami. fur. & cap. vt conſtituerētur. l. di. ibi, ſed populorum plurimorum ſtrages iacet. detrahendum eſt aliquid ſeueritati &c. & Albe. de Roſa. in l. a procedente. C. de dila. & Marti. Laudē. in dicto tracta. de prin. §. cxij. & in §. ccxxxv. & no. in c. ſane. de tempo. ordi. & ſentit Bar. in ſuo tracta. de Guelphis & Gibeli. ī iiij. princi. q. ver. quid enim
24 ſi vna pars erat extra ciuitatem. &c. † quia multitudo inducit iudicem ad diſpenſandum contra iuris rigorem; cum ob populum multum crimen petranſeat inultum v. diſt. iurib. & ca. non poteſt. xxiij. q. iiij. Et etiam propter ſcandalum euitandum, quia ſcandaloſum eſſet totum populū vnius ciuitatis interficere, & depopulare vrbem in detrimentum reipub. cuius intereſt amplam habere ſobolem, ad replendas ciuitates liberis hominibus l. j. ff. ſolu. matri. vnde interrogatus Homerus quod maximum eſſet ornamentum ciuitatis, pueri (inquit) & turres per pueros numeroſitatem ſignificans, de quo per Sozi. in conſi. cxxxix. colum. vj. ver. vltra oſtenditur. lib. q. & dixi in §. j. de conſue. iuri. ſtat. perſona quoniam in lata gente, gloria principis, & diminutione populi, cōtritio principis, denotatur. j. q. iiij. c. eccleſia. §. item Dauid & ideo dicit glo. in c. ſi. ix. quæſtio. vlti. q̄ papa non poteſt priuare omnes clericos, vel omnes epiſcopos, quia vniuerſalem ſtatum eccleſiæ turba-
25 ret. † Et licet multitudini parcatur, vt d. iurib. hoc fallit in ſeptem caſibus, ſecundū Io. de Ana. & Fely. in d. c. dilectus. col. j. Primo niſi multitudo defenderet ex quādā authoritate delictum ſuum, vt tenet glo. in c. cōmeſſationes. xliiij. diſt. prout feciſſe videntur ſeditioſi Agenenſes, qui per plures noctes ibāt per portas ciuitatis faciendo guyetum, dicētes q̄ nullū cōmiſſariū authoritate curię ſupremæ Burdegaleñ. deputatum intraciuitatem intreire ſinerent. Quinnimo eundē in quādā parua nauicula vocata in eorum vulgari. gabarrot, ſine aliquo remo ſupra Garonā ponerent, poſteaque ei dicerent, venitis de Burdegale reuertimini Burdegale & ab excluſis molendinorū præcaueatis, & plura verba de quibus in ſententia inſerta ſit aliqua mentio, ratione cuius proceſsimus magis rigoroſe, quia ex quo quis perſeuerat in malitia, grauius puniendus eſt q̄ alius xj. quæſtio. iij. cap. præcipue. & ij. q. iiij. c. quanto. & dixi in §. xxij. de iuriſ. om. iud. Secundo niſi eſſet delictum maximum, vt voluit Archid in cap. denique. iiij. diſtin. facit ſecunda quęſtio. j. multi. Tertio, niſi eſſet multitudo religioſorum. vt tenet Hoſtien. in c. eaquæ, de ſtatu mona. Quarto niſi loquamur in pœna eter-
26 na glo. in d. c. denique. † Quinto, niſi eſſet delictū non commiſſum ſed cōmittendum, vt voluit Bar. in d. §. nonnunquam Sexto, niſi ceſſaret ſcandalū, quia illo ceſſante poteſt puniri. gloſ. in c. latores. de cler. exc. mini. Septimo, niſi in multitudine eſſent aliqui principaliores, quia illi poterunt puniri, ſecundum glo. in d. c. latores. vt ſupra proxi. dixi. Et iſtas limitationes ponit Domini, poſt Arch. in d. c. denique. & d. c. vt conſtitueretur l. diſt. & omnes iſti caſus fallen. reincidunt cū di. Bart. Et quamuis opi. Bart. ſit communis, tamen mihi magis placet opi. Saly. q̄ ſolum conſentientes teneantur non alij, nec tota ciuitas qui non delinquerunt, qui forte erunt maior pars totius quia in ipſis congregationibus conſilij populorum, non ſunt ſenſu carentes vt mulieres, infantes, furioſi, ebetes, & huiuſmodi ſimiles vocati, nec vocari conſueuerunt, ſecundum Angel. inconſil. lxiij. in fin. & in dicto §. animaduertendum. & dixi. in §. x. in glo. j. ante fin. de conſue. iur. ſtat. perſo. licet tales perſonæ ſequantur alios, qui tamen ignorāt quo pacto & animo, aut iure res agatur & fiat l. prima C. de ſal mone. l. diuus. ff. de off. prę ſi. & l. omnes. C. de pœn. quia peccatum vnius alios prouocat ad peccandum ſecunda quæſtio. vij. Paulus, in j. & c. magnæ. §. primo, de voto ergo iniquum eſſet q̄ tales perſonæ, quæ non conſenſerunt propter delictū aliorum punirētur hoc voluit Barth. brixi. in c. epiſcopus qui mancip. xij. q. ij. dum di-
27 cit, † q̄ illa vniuerſitas poterit criminaliter puniri, in qua non ſunt infantes & ſimiles perſonæ. Et in pœnis minor pœna eſt amplectenda l. præſes. ff. de pœn. & in regula, in pœnis de re. iu. & quæ ibi dixi poſt Dyn. & ſupra in vj. præſuppoſitione. Et profecto Cyn. Inno. & eorum ſequaces videntur habuiſſe bonam & æquam rationem &

ipſos

ipsos sequitur Albe.de Rosa.in d.l.aliud.§.refertur.qui alleg.Gandi.in d.ti. de homi. alias sequeretur cp appellatione personæ in odiosis comprehenderetur vniuersitas quod not. vt voluit Ioan. And.in c.cum in illis,circa fi.de præben. lib. vj. Secus in fauorabilibus,vt ibi per eum & Cardi. Alex.in d.§.conuenticulas.in primo no.de pa. tenen.vbi vide.& istam opi.tenet Paul. de Cast. in d.consi.cv.& Ang.in l.qui cędem.ff.de sic.qui alleg. Inno.in d.c.grauem.& sentit Albe.in ij. parte statu. quæst. lxxj. & quæstio. lxxvij. & facit ecc.xxvj.vbi dicitur. A tribus timuit cor meum & in quarto,facies mea metuit. Delaturum ciuitatis & collectionem populi &c.& in istam partē inclinat Bonifa.de vitali.in d.tract.& ti. de seditio.in fi.& in titu.ad l.Iul.maie. Si vero per modum particularium & tanquam singulares fiat seditio,& tunc pœna sequitur suos authores l. sancimus.C.de pen.& in c.quæsiuit. de his quæ fi. a
28 præla.† Quia aut cum seditione occurrit,& commissum est aliud delictum aut non. Si non occidit aliud delictum,aut est facta in ciuitate Romana, & tunc tales committunt crimen læsæ maiestatis, in qua specie sunt hi qui fecerunt homines armari cum telis & lapidibus, conuenerunt ve vt homines ad seditionem conuocentur aduersus rempublicam, aut quo quis magistratus qui Imperiū habet,occidatur,& alijs casibus not. in l. j. ij. & iij.cum seq.ff.ad l.Iul.maie.& per Ioan.Fab. Angel. Are.& Io.de Pla.in.§.j. insti. de pub. iud. & hoc tenet Car. Alex.in d. c. seditionarios. xlvj. dist.in alijs vero ciuitatibus,qui turbæ,seditionis ve faciendæ consilium interunt, & gentem cū armis congregauerunt , vim publicam committunt l.j.& iij.in prin.& l.qui dolo.ver. hac l. tenetur. ff.ad leg.Iul.de vi publi.& l.fi.C.eod. & ista fuit opi.Bar.& vera in dicta l.j. ad leg. Iul. maiesta. vt supra dixi in vj.præsuppositione. Quorum pœna est mortis.l.j.C. de seditio. saltem deportatio cum publicatione bonorum omnium . institu. de publi.iud .§.item lex Iulia. de vi. & ibi Ang. & Doct.supra allega.& l.j.& ij.C.de vi publi. Et tenet Bonifa.de vitali.in tract.de malefi.titu. de colle.illic.ver.vnde notandum est, & titu. ad l. Iul.
29 de vi publi.† Et si in tali turba & seditione ędes alienas, aut villas expillauerint,effregerint,expugnauerint cum armis, tunc capite puniuntur l. si qui ædes alienas.ff. de vi publi.& Alex.in consi.cxj.colum.iiij.versi.nec prædictis obstat. vol. j.quod fecerunt Agenenses, accipiendo per vim ex archiuis statuta & alia ciuitatis documenta, illaque ad eorum domum importantes. & idem Guido papæ in decisi. ccccxxij. vbi tenet quod qui extrahunt aliquem per vim cum armis de domo sua(in qua debebat esse tutus.)l.j.C.de præto. lib.xij.& l.plerique.cum l.seq. ff. de in ius voc. & l.nemo de domo sua.ff.de reg.iur. & constituerint prisonarium quod committunt tria delicta. Primo iniuriam per dicta iura. Secundo crimen capitale triplici modo,vt ibi per eū. Tertio vim
30 publicam per iura supra alleg.† tamen in hoc casu secundum ipsum hodie non publicantur bona, sed deferuntur ascendentibus & descendentibus, nisi in crimine læsæ maie.auth.bona damnatorū. C.de bo.dam.ex quo perdit vitā,aut ciuitatē, vel statū,non perdit bona,vt tenet ibi Bal. & Angel. sed sub correctione.d.auth. bona damnatorū. nō corrigit iura antiqua in illis casibus in quibus imponunt pœnam ad emptionis bonorū expresse & per se,& non in consequentiam alterius pœnę, vt tenet Pet.de Bella pertica, quem sequitur Cy. in d.auth.bona.& Bart.in l.j.ff.de bon. dam. vbi istam dicit esse cōem.sed pœna legis Iuliæ de vi publi.est deportatio.d.l.qui dolo.§.fi. cum sua gl. & d.§.item lex Iul. sed deportatio nihil aliud est quam omniū bonorū publicatio.l.j.§.fin.ff.de fal. & in.§.Item lex Cornelia.in verbo , deportatio. insti.de publi.iudi.Tum etiam non habet locum d.auth.bona damnatorum . quando expresse per sententiam bona publicantur & fisco applicantur:vt tenet Ang. Are.in tracta.malefi. in glo. &
31 eius bona publicamus. in prin.† alias secundum eum bona regulariter non intelliguntur confiscata quamuis quis sit damnatus ad mortem naturalē vel ciuilem. Idem tenet Alber.de Gandi.in tit. de bo.malefac.in j.q. ideo iudex debet esse cautus,cp in sententia confiscet & publicet bona deportati,propter opi. euitandas , prout fecimus in sententia per nos contra seditiosos Agenenses lata,vt infra,per tenorem eius apparebit. & sic se habet stylus curiarum Franciæ,tamen in aliquibus ciuitatibus & locis sunt consuetudines & statuta circa publicationē bonorum,vt apud Bituriges,apud quos bona delinquentium pro quocunq; crimine,etiam læsæ maiestatis, vel hæresis , non confiscantur,sed remanent eorum parentibus, vt
32 dixi plene in.§.x.& xij.de iurisomn. iudi. † Et not.cp contra tales seditiosos derobatores habet locum dispositio l.si quando.C.vnde vi.& c. fin. quod met.cau.vt tenet Ioā.de Imo.in consi. ij. & etiam ad omnia resarciendum damna tenentur, secundum Bal.in c.j.§.iniuria. quem ibi sequitur Car. Alex.in fi.de pace iura. fir. Si vero sine armis,tunc non perdunt omnia bona, sed tertiā partem,vt d.§.itē lex Iul.de vi.Et si forte banniātur ad tempus,debent ipsis reseruari, & reuersis restitui bona dimissa,secundū Odof. & Albe. de Ros. in d.authen.bona damnatorum refert & sequitur Marti.de Laude,in tract.de crimi.læsæ maiest.§. quinquagesimo.vel etiam si homicidum commissum fuerint in seditione , quod pariter teneantur de homicidio,vt tenet gl.in l.quoniam multa facinora.C.de vi pub.& pro hoc tex.in d.l.qui dolo.ver.hac lege tenentur & qui conuocatis hominibus vim fecerint quo quis verberetur & pulsetur,& si neque homo occisus sit &c.& legitur in passione dominica,Marci.xiij. & Lucæ. xxiij. de Barraba qui cū seditiosis erat vinctus propter seditionem quandam factam in ciuitate & homicidium &c.& ita iudicatum fuit per Carolum v. contra primum Marcum seditiosum , qui a tergo occiderat Ioan.Bailletum eiusdem Caroli thesaurariū in ciuitate Parisiensi, vt supra in exemplis
33 ostensum est,† quia violentia præambula non cōfunditur propter delictum secutum , ad cuius factum tendebat lege si confidis. & ibi ita tenet

Ang.C.de vi. pub.Et ideo circa iſtum arti. concluditur ꝙ ſi contra Principem Ro.aut vrbē Romanam vel regem Franciæ committatur, quod teneātur crimine læſæ maieſta. vt dictum eſt ſupra in vj.præſuppoſitione, & ſupra probatum eſt in exemplis in prima præſuppoſitione poſitis, tempore regis Philippi pulchri, tunc in ciuitate Pariſien.apud templarios exiſtētis. Si vero ſimplex ſeditio fiat contra rempu. aliarum ciuitatum aut dominorum,& tunc ſecundum Bart. in l. capitalium.§.ſolent quidam qui ſe vulgo iuuenes appellant.ver.nonnunquam.ff.de pœ. aut fit per laſciuiam & inſolentiam populi,aut ex dolo & propoſito ac malitia l.reſpiciendum.§.delinquunt.ff. de
34 pœnis.† Si ex propoſito,dolo & machinata conſpiratione; vt quia ſecundum Bar. acclamauerūt fortiter,ꝙ moriantur conſules,qui regunt,vel incitauerunt & congregauerunt populum per campanarum pulſationem & vexilli delationem; vt ſupradictum eſt in princi.huius quæſtio.in vj.præſuppoſitione, & tunc debent tales authores ſeditionis pro qualitate dignitatis puniri.iuxta formā tex.in l.ſi quis aliquid.§.authores.ff.de pœ. quia aut furcha tolluntur, aut beſtijs ſubijciuntur, aut in inſulam deportantur.& hoc vī velle etiā tex. in dicto.§.ſolent.ibi, qui ſi nihil amplius admiſerint &c.& in l.j.& ij.cum ſua glo.de ſedi.vbi gl. dicit quod volebant deponere poteſtatem & aliū facere.& idē tenet Bar.in d.ſuo tract.de Guelph. in iij.q.principali.quando ſecundum eum poſſunt habere recurſum ad ſuperiorem, hoc facere non debent, etiam ad vtilitatem reipub. ideo debent puniri dictis pœnis.& tenet Bald. in d.l. fallaciter.§.fina.de aboli. & in l.denuntiamus.ff. de his qui ad ecc.confug.& tenet Ang.in d.l.j.ad l. Iul. maie.& in d.l.ij.de ſedi. vbi dicit quod requiritur quod ſtudioſi rumorem concitauerint & ad fi-
35 nem tumultus, †quia in delictis verbum ſtudioſe,ſignificat malum animum,id eſt doloſum,ſed in actibus bonis ſignificat actum meritorium, ſecundum Bal.in l.j.§.huius ſtudij,col.j.ff.de iuſti.& iure. vbi adducit ad. q. de ſtatuto puniente aliquid ſtudioſe factum.& idem not.col.ij. verſic. item ſi ſtatutum eſt factum contra turbantes. & quod ſic debeāt puniri,tenet Bar.in l.ſi in rixa.ff.ad l.Iul. de ſica.& Io.de Pla.in.§.j.in fi.inſti. de pub. iud. & Ioan. And. Anto.de But.Abb.ſicu.& Fely.in d.c.fin.de teſtib.cog.& Alex.in d.conſi.cxj. col. iiij.ver.nec prædictis obſtat,vol.j.& Car. Alex. in d.c.ſeditionarios. vbicunque enim inualuit ſeditio cruenta & prærupta factio, debent tunc tales ſeditioſi mori.l. ſi quis filio exhæredato.§.hi autem omnes,ibi ſeditio prærupta factioq; cruenta &c.ff.de iniuſt.rup.teſta. Et exemplificant ibi Bal.& Imo.præruptam factionem & ſeditionem cruentam,quando ſeditioſi interficiunt magiſtratum, aut patricium ciuitatis, uel conſulem, vel aliquem de maioribus.idem tenet Hiero. de tortis in d.ſuo conſi. colum. ix. verſi. ſed ipſa occi-
36 ſio fuit facta &c. † Nam grauius eſt offendere perſonam publicam quam priuatam: ideo grauior pœna eſt imponenda, ſecundum Alexan. in d.l. ſi familia, per illum text. de iuriſd. omnium iud.allego bo.text.in l.aut facta.§. in magiſtratu vel in priuatum.ff.de pœn.& in l.prætor.§.fin.ff. de iniur.quia iudices & magiſtratus dicuntur habere maieſtatem,vt voluit Ioā.Fab. in procemio inſti.in prin.& Aegid.Bellamera.in d.conſi. xv. non dico quod habeat locum crimen læſæ maieſta.vt dixi ſupra in vj.præſuppoſitione. licet Cy. in l.ſi non conuitij.in iiij.q. C.de iniur. videatur ſentire cum Pet.de Bella pertica.ibi ꝙ omnis iniuria illata officiali regis actu gerenti officium, intelligitur facta regi.& idem Luc.de pen.in l.j. col.v.in prin.C.de coarta.& prin.lib.xij.& Stephan.Buynardus.in d.l.quiſquis.in ij. no. ante ff. ver.per quos tex.quando in contemptum regis dicunt ſe non curari de Rege, nulla quoq; allegata cauſa,ſecus ſi cum cauſa in contemptum præſidis vel odiū partis aduerſæ,vel indebite ſe grauatū ex priuilegio prætendit. & ibi exemplificat de
37 Normanis,& de Burgundis. † Vnum circa hoc not.ꝙ delictum commiſſum in conſpectu iudicis adhuc ſedentis pro tribunali,non exigit aliā probationem;quia de eo conſtat,vt iudici.ita not. gl. in c.Deus omnipotens.§.quando autem crimē, in verbo,ſedentis.ij.q.j.quam reputauit ſing. Albe. de Roſa.in l.illicitas.§.veritas.ff.de offi. præſid. & Anto.Corſeti in ſingulari, delictum. Et ſic videtur ꝙ poſſit cognoſcere & eſſe iudex de quo in clem. j. de pœn. & plene dixi in.§.xxj. de iuriſdict.omnium iudic.Expedit enim reipubli. tales ſeditionum concilatores & duces factionū occidere l.conſtitutiones.ff.de appellatio. & l.iij.§. qui author ſeditionis.ff.de ſica.ita vt multis craſſantibus opus ſit exemplo mortis acerbiſsime l. aut facta §.fi.& l.capitalium.§.famoſos.ff.de pœnis.& l.j.C.ad leg. Iuliam repetund. Et idem ſe-
38 cundum legem longobardam† vt qui authores in capite fuerint, capite puniantur, & cæteri qui in ſeditionem cucurrerunt, in emendam condemnetur.l.ſi pro quacunque cauſa.& l. pen. de aggreſ. in vico facta. & in l.j. de ſeditione contra iudicē vel ciuitatem leuata. Authores enim magis ſunt puniendi,vt probatur per id quod dicit Dominica veritas Pontio Pilato Ioan. xviij. Propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet, bonus tex in d.c.latores.ibi,eos quos magis cauſam delicti eſſe conſtiterit &c.Et idem ſecundum Ioā. Fabri.in d.l.prima & ij.de ſeditio.quando plebs de facto, & per potentiam ſe defendit ſecus ſi de iure ſe opponere. Et non ſolum ſi ſe defendat de facto,ſed etiam ſi tentauerit ſe defendere, propter verbum ibi poſitum tentauerit.& in dicta l.denūtiamus.& tenet Angel.in l. eadem cauſa.ff.de vi public. quod tenens homines armatos in domo, vel qui ineunt conſilium cauſa ſeditionis, licet ad nullum alium actum peruenerint. tenentur eadem
39 lege,& ratio reddi poteſt.† quia per ſola præparamenta dicitur res quaſi peracta l. ſi partem.ff. quemadmodum ſeruitu.amit. cum nota.in l.is qui cum telo.C.de ſica.& idem tenet Ang. in d. authen. de mandatis principum.§. fina. per illum text.ibi, qui populum in turbas ſollicitare tentant &cæt. vbi dicit nota contra tentantes pacificum ſtatum ciuitatis Pariſij, vt puniantur.

Et voluit

Et voluit Bald.in conſilio xxiiij.vol.iij. vbi ponit quid ſit attentare,tractare,procedere,& conſumare. Quia attentare idem eſt quod ad aliquem actum procedere l.ſi quis non dicam rapere. & ibi per omnes.C.de epiſcopis & clericis.& in authen.habita,ne filius pro patre & cap.quamuis de offi.ordina.lib.vj.Tractare eſt colloquium habere, qualiter quid geri queat c.cum olim.de arbitris.c.dudum.de rebus ecc.non alienandis. lib.vj.
40 l.pompo.cum ſua glo.ff.de negotijs geſtis.† Procedere eſt proſequi inchoata & maliuolum actum animi & propoſitum conari producere ad finem l.poſſeſsio.ff.de vſucapio. Conſummare delictum eſt id facere quod ceſſet eſſe delictum.vnde aliqui dicunt delictum eſſe conſummatum quando lex punit conſilium principaliter nõ ſucceſſorie l.prima.§.perſuadere.ff. de ſeruo corupto.¶Et quædam non conſummata in opere ſunt conſummata in crimine quia factioſam voluntatem notant.& multo fortius factioſam factionem l.quæſitum.ff.qui & a quibus.& tales ordientes ſecundum eum lex cenſet eſſe reos, quia poſtfactum non haberent iudicẽ punitorem. debet enim factum habere vitorem.d. l.quiſquis.ad leg.Iuliam maieſta.& §.per contrarium.inſtitu.de hæredita.quæ abinteſta.deferunt. ſed propter ſolum conatũ ſine aliquo actu ex propoſito celebrato,videtur durum quod debeant ſuſpendi,vt in ſequenti membro dicam: quia ſecundum Bald.in l.non ideo minus.in vj.quæſtio.C.de
41 accuſa. † ſolus tractatus ſola ordinatio non punitur, etiam in atrociſsimis, niſi ſit proceſſum ad aliquem actum ordinatum de præſenti ad ipſum factum:quia vbi lex punit affectum ac ſi delictum eſſet conſummatum,iudex poteſt ex poteſtate ſibi a lege conceſſa mitigare pœnam,ſed non tenetur. ita dicebat Bald.in voce,prout refert Saly. in d. l.is qui cum telo.per text.ſingula. & optimum in l.aut facta.§.euentus.ff.de pœn. quod eſt cordi tenendum,ſecundũ Saly.& etiam Fely.in tracta.de conat.in ſi.ver.vltimo ſcias,quem poſuit poſt tit. de appellatio.ideo dicit Speculato. in titu. de accuſato.§.primo.verſi.Quid ſi in primo actum fuerit &c.eſſe omnibus legibus volentibus conatum puniri derogatum per contrariam conſuetu. quæ verba multum commendant Angel. & Paul. de Caſt.in dicta l.prima.§.fin.quod quiſque iuris. & Felyn. in dicto tracta.col. iij. verſic. & ideo dicit Bart. &c.quod intelligunt verum Angel. & Pau.
42 †præterquam in crimi.læſæ maieſta.& crimine oppugnantæ patriæ in quibus non ſeparatur euentus,ſed ſufficit ſimplex conatus,quia ſero pararetur vindicta crimine conſummato;vt ſi quis faceret tractatum contra ſtatum ciuitatis, & ipſos ſequitur Alexan.ibi.& Iaſ.& Mart. Lauden.in d. tracta.de crimine læſæ maie.§.xix.& iſta eſt communis in iſtis duobus caſibus & in ſimonia & in volente intoxicare aliquem veneno, de quo per Fely.in d.tract.ver.quinto fallit.cum verſi.ſeq.& intelligo quando conati ſunt prodere & expugnare patriam vel ciuitatem,& ad aliquem proceſſerunt actum, vt tenet Bal.vt d.conſi.xxiiij.& Bonifa. de vitali.in d.tracta. de criminibus. titu.de ſeditio.verſicu.vt dixi perueniendo ad actum &c. ſed in alijs delictis non punitur conatus de conſuetu.nec l.is qui cum telo,habet locum in patria conſuetudinaria,vt not. Aufrer.in ſtilo parlamenti. iiij. parte.§.cxxxvj.licet Bart. in l. prima.§. Diuus.ff.de ſica. reprobet illud Specula. dictum,
43 vt ibi vide. † Quia lex dicit non punitur turba, ſed factum in turba.l. prætor.ff. vi bonorum raptorum & dicta l.metum poſt, princi.quod metus cau.& uoluit Bald. in dicto conſilio cxxx. volu. primo Præterea Alber. de Roſa. iudicio ſuo in verbo ſeditio, dicit quod facere ſeditionem eſt graue peccatum, vnde Apoſtolus numerat ſeditiones inter alia peccata ad Gal.v.etiã Iuriſc. in dicta l.conſtitutiones.de app.& in alijs iuribus ſupra alleg.& eſt ſpeciale peccatum, quia habet ſbeciale bonum (cui opponitur)ſcilicet vnitatem & pacem multitudinis.Et ratio eſt ſecundum beatum. Tho. ij. ſecundæ quæſtio.xl. articu. ſecundo. & etiam diuum Anto.in ſua ſumma. in ſecunda parte titu.iiij. capi.viij.& Angel.de Claua.in ſua ſumma in verſicu. ſeditio. in prima quæſtio. & ſecunda quia ſeditio opponitur vnitati multitudinis populi ciuitatis vel regni. Et dicit Aug. xxj.de ciuita. Dei quod populum determinant ſapientes, non omnem cetum multitudinis, ſed cetum iuris conſenſu & vtilitatis communione ſociatum, vnde manifeſtum eſt vnitatem cui opponitur ſeditio eſſe vnitatem iuris & communis vti-
44 litatis.† Ex quo patet quod opponitur Iuſtitię et bono communi, ideo ex genere ſuo eſt mortale, & tanto grauius quantum bonum commune quod impugnatur per ſeditionem eſt maius quam bonũ priuatum quod impugnatur per rixam. Et delictũ huiuſmodi ſecundum ipſos primo quidem & principaliter pertinet ad eos qui ſeditionem procurarunt qui prauiſsime peccant ſicut filius Boeri quĩ clamans coram omni populo Iſrael. non eſt tibi pars in Dauid &c. fecit ſeditionem, faciens tribus Iſrael recedere a regimine Dauid, ſed Ioab procedens contra eum fecit eum decapitare, vt habetur.ij.Reg.xx.Secundo pertinet ad illos qui ſequuntur eos perturbantes bonum commune, ſicut illa multitudo quæ ſecuta eſt Abſalonem in coniuratione contra patrem ſuum Dauid & ſuos adhærentes & ſequaces, ſed puniri ſunt quando ex peſte mortui ſunt lxx.millia virorum.ij.Reg. xxij. non enim ſolum propter peccatum Dauid ſed propter coniurationem populi occiſi ſunt ſecundum Tho.Et Dauid tamen Iuxit Abſalonem tribus diebus & tribus noctibus, vt not. Cyn.in l. propter inſidias.C.qui accu. non poſ.& Tho.Ter
45 raciſ. in cautel. xxxv. ante ſi. † Item legitur Chore filijs Eſau, filijs Cahat. filijs Dathan, atque Abiron, de filijs Eliab, Hon quoque filio Pheleph. & de filijs Ruben qui ſurrexerunt contra Moyſen & Aaron dicentes quare ſe eleuabant ſupra populum domini &c. Et iratus Moyſes valde ait ad dominum.ne reſpicias ſacrificia eorum &c. loquenſque dominus ad Moyſen, & Aaron, ſeparamini de medio congregationis huius, vt eos repente diſperdam, & ſeparatis Chore, & Datam, & Abiron cum vxoribus & liberis ac bonis, confeſtim dirupta eſt terra ſub pe-

dibus eorum & aperiens os suum deuorauit illos, descenderuntque viui in infernum, & perierunt de medio multitudinis, vt habetur numeri. xvj. & ibi sequitur. cunque oriretur seditio, & tumultus increscceret, Moyses & Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis, quod postquam ingressi sunt operuit nubes, & apparuit gloria domini, dixitque ad Moysen. Recedite de medio huius
46 multitudinis etiam nunc delebo eos. † Cunque iacerent in terra dicit Moyses ad Aaron. Tolle thuribulum & hausto igne de altari mitte incensum desuper pergens cito ad populum, vt roges pro eis. iam enim ingressa est ira a domino & plaga desciit. quod cum fecisset Aaron, & cum cucurrisset ad mediam multitudinem quam vastabat incendium, obtulit thymiama, & stans inter mortuos & viuentes pro populo deprecatus est & plaga cessauit, fuerunt autem qui percussi sunt xiiij. milia hominum septigenti, absque his qui perierant in seditione Chore. illi vero qui bonum commune defendunt eis resistentes non sunt dicendi seditiosi. sicut nec illi qui defendunt se cum inuaduntur ab alijs, dicendi sunt, vt contingit domino du Buscon, vt supra dictum est, sic factum fuisse legitur in actibus Apostolorum per quẽdam nomine, Iasonem qui Thessalonicã pro diuo Paulo Apostolo seditionem commouentibus turbis semetipsum dederit, vt Apostolo dicendi faceret libertatem, vt refert diuus Hier. in epistola. lxxxij. scribens super epistolam ad Roma. quæ incipit, Paulus seruus Iesu Christi. lib. j. & dixi
47 supra in tertia præsuppositione, † immo licitum est eisdem toto conatu resistere etiam eos occidendo vt singulariter voluit Hiero. de tortis in d. suo consili. si vero per lasciuiam, tunc debet procedi secundum Bar. eo ordine & forma per illum. §. solent tradita, quia aut non est peruentũ ad actũ, sed solum est statum & remansum in terminis insolentiæ & acclamationis, vt quia secundum Bartol. in d. §. solent. acclamauerunt vt turbarent populares dum falso clamant foras vel ad arma. & gl. ibi exemplificat in Bergollo Pisano & non de Ioseph decurione Bono. credo ꝙ voluit dicere de Ioseph ab arimathia nobili decurione qui non
48 acclamabat sicut cæteri iudæi quod Christus crucifigeretur quoniam ipse discipulus Iesu erat, occultus autem ꝓpter metum iudæorum, & debet esse loco Bon. bonus & iustus, vt Lucæ. xxiij. in fin. pro hoc bonus tex. in l. iij. §. si intra vociferationem aut leuem querelam seditio mota est. &c. ff. de re mil. vel secundum glos. in d. l. ij. C. de sedi. † volebant esse consules propter suam nobilitatem. & non processerunt vltra, tales debent de rigore fustigari per text. in d. §. solent. & carere debent effectu postulatorum d. l. ij. de sedit. & illam gloss. multum commendat ibi Angel. in fin. contra facientes rumorem in palatio, vt ad officia assumantur, Et est in Tuscia multum in vsu, vt ipse dicit. quia contentiosis verbis non est strependum cap. in loco benedictionis v. q. iiij. ibi nullus debet, aut indiscretis vocibus perstrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbare, nullis etiã fabulis vanis vel risibus agi. Et (quod est deterius) obstinatis disceptationibus tumultuosas voces effundere. Et ne vndique cachinis & vocibus aer resonet & audientiam aures præstrepitu terreantur, vt dicit Hiero. in epistola xiiij. cap. vij. lib. iij. Sed cum omni modestia stantes vno loquente cæteri sileant. Nec alter alterum ex auiditate loquendi interrumpat & præbeat impedimenta loquenti. Secus si acclamatio per populum fieret propter letitiam dicendo, viuat talis, tunc non debent in aliquo puniri. Glo. & Doct. insuper Ludo. Bologni. in secundis interpre. in l. j. C. de quæst. lib. xij. vbi Laud. allebo. text. in l. iustissimos. ibi publicis acclamationibus collaudandi damus omnibus potestatem, vt honoris eius authores proferamus. C. de off. rect.
49 prouin. † sed si fiat secundum eum propter seditionem, tunc debent puniri quem admodum Agenenses fecerunt qui per vias & vicos ciuitatis acclamabant, viuat Rex & communitas faciendo deferri ensem & virgas ante eos congregando populum & dicendo, vbi sunt isti fures consules & alia plura, vt supradictum est, et sic etiam fecit quidam plebanus de prouincia romandiolæ, vt refert Bal. in d. consi. xxiiij. volum. iiij. qui clamauit postq̃ ingressus fuit portam ciuitatis quam prodere intendebat viuat viuat nobilis antedictus, vt ibi vide. & non solum propter talem vociferationem seditiosam quis tenetur, sed etiam profecto quando quis concitauit alios ad vociferationem, vel qui submisit vt vociferaretur l. apud Labeonem. §. fecisse conuicium. ff. de iniu. faciunt quæ dixi consi. j. inci. si quis animo iniuriandi, posito in fin. lib. consue. Biturig. vbi posui de scholare vociferante contra doctorem legentem, & etiã quod dicit Bald. in d. tract. schismatis de Romanis acclamantibus tempore electionis papæ Vrbani ante conclaue cardinalium Romanolo volemo Italiano lo volemo, vt dixi in addi. ad man-
50 dag. in tract. de elect. cap. liij. † Et intellige ꝙ fustigari debent si sint viles personæ: quia nobiles & honestæ persone non patiuntur illas viles pœnas. vt tenet Bartol. in §. ferui cesi, qui. §. dependet ex d. §. solent. & Cæpo. in consi. xl. colum. iij. versicu. quantum ad mortem. &c. dixi in tract. de custo. claui. fol. vj. colum. iij. sed debent alias in emendam condemnari secundum facultates eorũ, quia causa & personæ considerari debent l. vna. C. si quis Impe. maledi. vt dixi supra in iiij. præsuppositione. et isto modo debet ꝓcedi ad punitionem talium seditiosorum, nisi ad proditionem ciuitatis vel patriæ, aut dem nij ipsius per aliquem actum processissent, vt supradictum est, alias oporteret destruere text. in dicto §. Solent. Glos. & Doct. hic alle. & mens & intellectus Angel. & sequac. est iste. & pro hac conclusione facit quod nota. Paul. de Cast. in l. prima. C. vbi sena. vel cla-
51 ri. † ꝙ quando noctis tempore quod potius ex lasciuia quam dolo præsumitur aliquis proiecit lapidem & percussit vnum qui mortuus est, ipse consuluit quod debet mitius puniri, scilicet pecuniariter, vel forte sibi dare bannum pro aliquo tempore. & idem Cæpo. in l. j. colum. viij. versicu. ex quo refert. C. de ser. fug. dicens esse

bene

bene notandum ad aliud indum pueros & homines ludentes per lasciuiam ad lapides sicut ludant Veronæ secundum ipsum. & Per. de Anch. in consi. cclxxxiij. incip. iure scripto & consuetudine. et dixi in §. xxiiij. in addi. iij. de iurisd. om. iud. vel ludunt ad niuem vel ad poma auricentia: vt in Montepessulano et Auenione tempore carnispriuij. sicut etiam fit in multis alijs locis, & aliquis in eo ludo occidatur per iactum lapidis vel niuis aut aureicentium pomorum, ꝙ occidens non debet puniri pena mortis vel corporali, facit l. itē si obstetrix §. sed si per lasciuiam. cum §. sequen. & l. sequen. ff. ad l. Aquil. vbi Bald. in §. quemadmodum, no. illam tex. contra istos qui faciunt seditiones & in l. omne delictum §. pen. ibi,
52 per vinum aut lasciuiam. ff. de re mili. † Quia ēt quandoq; per accidens tumultus inciderit quod debeant pœna pecuniaria condemnari voluit Ang. in d. l. ij. de seditio. quoniam non fuit mota controuersia in exitum reipubl. l. si quis ingenuam. §. in ciuilibus. de cap. & ibi Alexan. in addi. per quem tex. dicit ibi Bart. quod propter dissentiones ciuiles res publica lædit̃r. & Fely. in d. c. fin. de testi. cogen. vbi aliega. Bal. in l. j. §. fi. ff. de iustitia & iu. quod si statutum puniat morte turbātem statum ciuitatis, debet intelligi si principaliter hoc agit. non autem si venit in consequentiam alterius delicti, & est ratio, quia debet attendi qd principaliter agitur. l. si quis. nec causam valde remotam. ff. si cer. pet. quod intelligit Fely. quando occasionaliter & per causam valde remotam contingit turbatio status. secus si immediate & ex actibus proximis est deuentum ad concitationem & rumorem populi allegando Bald. in d. consi. ex insultu. & idem tenet Ang. in d. l. metum. §. animaduertendum. vbi dicit ꝙ si populus cogat per legem, subditum ad aliquid faciendum non potest conqueri de populo. & ideo ne res trāseat in exēplum malum debent remissius puniri. d. l. si quis aliqui d. §. qui abortionis. & tenet Bal. in d. consi. cxxx. in fi. Et Agenenses ab initio bene fecerant se opponendo & contradicendo ne subsidium & rhena pro ponte reficiendo imponeretur. Sed malo freti consilio se postea congregauerunt modo & forma quibus supradictum est, & ita secundum istam conclusionem fuit iudicatum per arrestum
53 supremæ curiæ Parisiensi † pro vniuersitate Aurelianensi, contra quosdā particulares ciues eiusdem ciuitatis qui fuerant in emendam condemnati, ex eo quod clamauerant contra scholares a mort a mort, vt refert do. Stepha. Aufrerij in stylo parlamēti in quarta parte de arrestis. §. lxxvj. & idem Io. Galli. in q. cxxj. in fi. sequendo de verbo ad verbum ipsum Aufrerium licet alio stylo. scilicet per modum quæstionum. Si vero tales acclamantes fuerant prius admoniti & prohibiti a iudice ne talia facerent, tunc grauius puniuntur propter contemptum iudicis, vt dicit tex. iuncta glo. in d. §. solent. ibi nec ante sint a præside admoniti &c. prout fuerunt Agenenses qui per iudicem maiorē fuerant prohibiti, tam in iudicio quā extra per vocē præconis igitur &c. pro hoc facit tex in c. si quis clericorum authoritate interdicente. xj. q. j. vbi Doc. dicunt ꝙ si interdicit authoritas superioris etiam ad bonum est prohibita coniuratio licet alias authoritate non intercedente valeat, vt per glo. ibi & dixi supra in v. præsuppositione. Si vero semel fustigati & correcti secundo acclamauerint, tunc debent mitti in exilium per d. §. solent. Sinautem sepius seditiose & turbulenter se gesserint in eadem temeritate propositi perseuerauerint, tunc capite plectendi
54 sunt vt dicit tex. in d. §. solent. † Quia crescente malitia crescere debet & pœna. l. si diutino tempore. & ibi gl. ff. de pœ. & dixi in §. xxij. in prin. de iurisd. om. iud. Et intelligo sepius qui ter seditiose se habuerit ꝑ d. §. solēt. & tex. in l. seruos §. seruos ibi viles aūt infames; pœnæ, et hi qui bis aut sepius violentiam. &c. C. de vi publi. prout fecerat dictus Clerget. qui author trium fuerat seditionum. videlicet duarum præcedentium, vt spō te coram nobis confessus est, & huiusmodi vltimę quæ fuit grandis & continuata seditio duorū mensium spatio ex qua solum debebat suspendi, tamē misericorditer cum eo & alijs complicibus suis procedēdo fuit & plures alij in sentētia nominati fustigati, nam ipsi Agenenses soliti sunt seditiones facere, qm̄ archidiaconum maioris ecclesiæ intra Garone fluuium violenter ab ecclesia extractum submerserunt, vt a fide dignis ibi tunc intellexi.
55 † Si vero seditio fiat ex mandato & instigatione iudicum seu magistratuum, aut consulum quod cō mittentes sunt excusandi, sed non in totum, quia iussu magistratus & suæ ciuitatis, villæ, vel castri voluntate id fecerunt l. quenquā. ff. de aqua plu. arcen. & l. non videtur. §. qui iussu. ff. de reg. iur. & quæ no. Dyn. in regula, ꝙ quisq; mandato. iudicis. & ibi dixi in addi. eo. tit. lib. vj. & hoc tenet Alber. de Gandi. tit. de homi. vbi dicit hac ratione motum fuisse Imperatorem Federicum, ad parcendū ambasiatoribus Lombardiæ, qui missi fuerant contra eū in Alamania pro discordia concitanda inter eū, & filium eius Henricum, quia iuerant præcepto eorum ciuium & magistratuū. Sed de iure canonico, seditiosi si sint clerici puniuntur pro simplici seditione; quia promoueri ad sacros ordines prohibentur d. c. seditionarios. xlvj. dist. & iam promoueri priuantur honore quo vtebantur. c. coniuratorum. & c. seq. xj. q. j. de quo vi-
56 de quod dictū est supra in vj. p̄suppositione. † Et si fiat contra proprium episcopum & sint incorrigibiles debent deponi & tradi curiæ seculari, vt tenet Glo. Abb. & Doct. in d. c. fi. de testi. cog. Si vero laici excommunicantur, & vna libra auri sunt condemnandi d. §. conuenticulas. &. §. episcopus. de pace tenē. Aut seditio fit in ecclesia, & ꝙ laicos tūc vltimo supplicio debēt plecti. d. l. denūciamus. & ibi Odof. & doc. de his q̄ ad eccl. cōfu. & gl. i. c. j. §. phibeant. ēt ne diuina officia tumultuosi quorūq; ꝙ ecclesiā etc. i ver. prurbēt. de his q̄ tpe diuinorū off. vag. per ecclē. in pragma. sanc. & Alex. in d. consi. cxj. col. iiij. ver. nec prędictis obstat volu. j. & nō immerito, quia tales extrahētes de ecclesia ad quam propter deuotionē accesserant, aut seditionem & tumultum euitandum cō fugerant, tenetur crimine læsæ maiesta. ac si illud

crimen cõmisissent.l.ij.C.de his qui ad ec.confu. vbi Odof. dicit quod est priuilegium ecclesiarũ, pręcipue Gallicorũ, quia in eis confugientes sunt securi. Idem tenet Lucas de Pen.in l.j.de palatiis
57 & domib.domini.li.xj.†Nam sicut tenentur crimine læsæ maie. qui offendunt terrestrem.l.quisquis.crebro allega.multofortius qui offendunt cę lestẽ.l.si quenquam.ver.cũ sane.& l.si quis in hoc genus sacrilegij.C. de epis. & cle. canonizata.ij. q.j.c.in primis.§.si quis in hoc genus. & ibi gl.& auth.gazaros.C.de hæreti.& vnde sumitur de statu.& cõsue.cõtra lib.§.gazaros.& in c.vergẽtis. de hęre.Et tenet Steph.Buynar.ĩ d.l.quisquis.in iij.nota.Et non solum qui ab ecclesia de facto abduxerũt.sed qui conati sunt abducere,vt tenet gl. fi.per illum tex.in d.l.ij.quam ibi sequitur Saly. propter verbum ibi tentauerit positum, vt supra dixi. Et aliquando tales seditiosi extractos ab ecclesia carceribus mancipãt & intrudunt,quod est aliud crimen capitale.l.j.de coarta. & prin.libro xij.immo censetur esse crimen læsę maiestatis.l. j.C.de priua.carce.de quo ibi per Doct. & Bart. in l.capite quinto.ff.de adult.& Lucas de Penna in d.l.j.col.ij. versic. quid ergo si quis capiat. de coarta.quod est notan. quia sæpe contingit vt supra visum.Sic fecisse videntur Agenenses,qui cõsules & iuratos villæ per quos ciuitas regebatur. c.fi.de procu.ac etiam alios qui eorum ligam non sequebantur,vel qui eos de factione repræhendebant a maiori, & Iacobitarum ecclesijs extraxerunt.necnon a domo propria & intra carceres domus cõis induxerunt. Per quos ẽt actus videntur regem dominum eorum possessione ciuitatis priuasse l.j.§.pen.ff.de vi & vi arma.not. Bal.in repeti.l.si aquam.C.de serui.& aqua. & Martin.de Laude.in d.tract de crimine læsæ maiest.§.v.in-
58 ci.rebellio subditorum &c. † Sed hodie est alia pœna de iure canonico,secundum Ioan.Fab.in d. l.ij.de his qui ad eccl.confugiun. contra tales tumultuosos extrahentes homines de ecclesia, videlicet,ꝙ vltra excommunicationem debent cõdemnari in summa triginta librarum argenti, & ad damnorum restitutionem.xvij.q.iiij. qui sępe c.nullus.& c.si quis contumax. ea. causa.& quæstio.& in c.si quis in consil.xj.q.iij.de quo per gl. Archid.& sequa.in d.c.cõstitutionem.§.j. & ij.de verb.signi.lib.vj. Et not.ꝙ non solum viri, sed etiam mulieres possunt facere seditionem & insultum vt supra visum est in exemplis de Perota morela Parisiensi. Quem plerunque & pro maiori parte ex consilio et persuasione maritorum cõmittunt vt in Lombarda. de aggres. in vico facta.l. relatum est nobis. secundum quam illæ mulieres tonsæ capillis debent fustigari per ciuitatem. Et ego vidi in prouincia prouincię mulieres cuiusdã castri quę pręsentibus maritis se irruerunt in porcos eorum domini temporalis & illos occiderunt vt dixi in d.l.relatum,in annotationibus nostris,
59 † quia mulieres possunt delinquere,& tueri ciuitatẽ tempore guertę vt no. Lucas de Pẽna in l.est verũ.C.de incol.lib.x.& dixi in quęstio.de cust. clauiũ. Et apud Valeriũ Maxi.li.iiij.tit.de amore coniugali.Legitur de Hypsicratea vxore Mithridatis quę tonsis capillis equo se et armis assuefecit. Et in Franciã de Ioanna puella quę tẽpore Caroli vij. Francorũ regis purgauit Franciã Anglis vt dixi in §.vij.de consue. feud.col.pe.& facit tex.in l.j.de vxo.mil. tñ sine licẽtia principis vxor nõ debet ire ad maritum militem in exercitio armorum existentem l.quicunq;, & ibi Io.de Pla.Iac.Rebuf.& Luc.de Penna.C.de re mil.li. xij.& Martin.Lauden.in tract. de milite.§.xj.& xl. Et communiter dr̃ de quadã bauci. & vetula Carcassa quę sola defendit ciuitatem Carcassone, & inde ciuitas illa Carcassona a prædicta vetula Carcassa nomen assumpsit.Et agenti per informationes cõperimus ꝙ quędam Guilardina de colũber vidua fecit de nocte durante seditione pulsare campanam ecclesiæ de capella. & ideo dicebat Verg.ij.Eneidos.Notum quod furens quid fœmi-
60 na possit. † Et licet lex eas minus ausuras quã viros pręsumat d.l.quisquis.ad l.Iul. maiestat.et l. optimã.C.de contrahen.et cõmit.stipula.tñ secundum gl.in l.quisquis.in verbo,ausuras.crimen læsæ maiest.cõmittere possunt, & idem tenet Ange. Areti.in d.tract.malefi.in gl.che hai tradito. vlt. col.versi.et aduertendũ est.de quo ibi per August. Arimi.et Bernar.Lãdri.in addit.& Frãc.de Are. in xxxix. & facit l.si quis in tantã.C.vñ vi.vbi gl.extendit illã l.pœnalẽ loquentẽ in viro ad mulierẽ.& Pau.de Cast.in l.si quis id qȝ.ff. de iurisd. omniũ iudic.& Doc.in l.si quis maior.C. de trãs. de quo ibi per Tho.Parpilli.in sua repeti. col.j. Sed in pœnis eisdem infligẽdis,vel euitãdis, sufficit mulieribus paruus seu modicus error, secdm
61 Oldra. cõsi.ccxcj.ante fi.† Aut vero seditio fit in acie seu exercitu belli per ipsos milites ex ꝓposito & dolo,tunc capite plecti debẽt.l.iij.§.qui seditionẽ.ff.de re mil.vbi gl.ponit exemplũ, primo in eo qui incitauit milites in aliquẽ & non in hostẽ. Secũdo qñ quis retraxit seu remouit milites seuientes in hostes ab illo ꝓposito.Tertio qñ incitauit ẽt in hostem,sed non ex præcepto ducis belli,vt d.l.iij.§.in bello.vt fecit T. Manlius, filius T.Manlij Torquati consulis,qui contra edictum consulũ pugnauit aduersus latinos, quamuis prospere pugnasset,pater ad se vocari iussit. Quando quidẽ inquit tu T.Manlij neq; imperiũ consulare,neq; maiestatẽ patriam veritus aduersus edictũ nostrũ extra ordinẽ hostem pugnasti.Et quantum in te fuit disciplina militarem, qua stetit ad hanc diem Romana res,soluisti, neq; in eam necessitatẽ adduxisti,vt aut reipu. mihi, aut mei meorũq; obliuiscendũ sit, nos potius nostro debito plectemur,quã respubli.tanto suo damno nostra peccata luat.Triste exẽplũ,sed in posterũ salubre iuuenterimus.Me quidẽ cũ ingenita caritas liberum, tñ specimen istud virtutis deceptum vana imagine decoris in te monet, sed cum aut morte tua saucianda sint consulum imperia,aut impunitate imperpetuũ abroganda,nec te quidẽ si quid in te nostri sanguinis est recusare censeam,quin disciplinã militarẽ tua culpa prolapsam pœna restituas, itaq; velut emerso ab admiratione animo cũ silẽtio defixi steterent, repente posteaquam ceruice cesa visus est cruor. Tum libero conquestu co-

erte

orte voces ſunt, vt neq; lamentis, neque execrationibus parceretur, ſpoliſque contectum iuuenis corpus, quantum militaribus ſtudijs funus vllum concelebrari poteſt ſtructo extra vallū rogo concremaretur. Manlia nanq; imperia non impreſentia modo horrenda ſed exempli ẽt triſtis impoſterum eſſent, fecit tamen atrocitas pœnæ obedientem duci militem. ita refert Titus Li-
62 uius octauo decadis. † non enim veriſimile eſt patrem velle mori filium l. qui vno. §. qui filium. & l. milites agrum. §. deſertorem. ff. de re mil. per quem tex. dicunt Doc. cp ſi pater filiū qui commiſit aliquod delictum, puta crimẽ læſæ maieſta. offerat & exhibeat iudici, quod filius nõ debet mori, nec eſt ita puniendus de quo per Cæpo. in ſua prima cautela. & Bald. in l. fin. in fi. C. de vſu. rei iud. et laſ. in l. de quibus. col. xv. ante fi. ff. de legi. & de ſeueritate & indulgentia parentum in liberos, vide Valeri. in v. circa fin. & Cy. & Doc. in d. l. propter inſidias, qui accu. non poſ. & in iſtis tribus caſibus debent pœna capitali puniri. & te-
63 net Mar. de Laude. in trac. de mili. §. xlix. † Sed ſi per laſciuiam aliquibus rixantibus, vel vociferantibus, aut leuem querelam habentibus miles fecerit ſeditionem. debet militiæ gradu priuari d. l. iij. §. ſi intra vociferationem & in. §. fina. in auth. de man. prin. vnde Iuſtinus lib. xij. gran de narrat iudicium factum per Alex. Magnum qui dimiſsis veteranis exercitum ex minoribus ſupplet, ſed recẽtem veteranorum diſceſſum egre ferentes, miſsionem & ipſi flagitabant, nec annos ſed ſtipendia ſua numerari iubebant, pariter in militia lectos pariter ſacramento ſolui equum cẽſentes. Nec iam precibus ſed cognitio agebant, iubentes eum ſolum cum patre ſuo Hammone finire bella vt milites ſuos faſtidiat contra, ille nunc caſtigare milites nunc lenibus verbis monere ne gloriam militiæ ſeditionibus infuſcarent, at poſtremum cum nihil proficeret verbis ad corripiendos ſeditionis authores e tribunali in conditionem armatam inermis ipſe deſilijt, & nemine prohibente xiij. correptos manu ſua ipſe ad ſupplicia duxit, tantam vel illis moriendi patientiã metus regis vel hinc exigendi ſupplicia conſtantiam diſciplina militaris dabat, & diuus Hiero.
64 in xvij. Epiſt. in iij. parte dicit, † pugillum fortitudo clamoribus incitatur paratas ad prælium acies, acutoſq; mucrones ſermo imperatoris accendit. & de pluribus alijs militaribus ſeditionibus viſum eſt ſupra in exemplis enarratis ſecundum Valerium & alios ſupra alle. Vnũ non omitto in hac ſeditionum materia ſingulare, quod qũ aliquis expulſus de ciuitate propter ſeditionem & proditionem, vbicũque arma eius ſunt depicta in ſui honorem, debent deſtrui, vt not. Bart. in l. eorum, per illum tex. ſing. ff. de pœ. & vbi ad infamiã talis proditoris eſt depicta imago, vt quia ſuſpenſus pedibus, vel aliquod aliud, cp corrumpens vel radens talem imaginem punitur in quingentis aureis. l. ſi quis id quod. ff. de iuriſdi. omn. iudi. & ibi per Doc. ita tenet Mar. Lau. in d. trac. de crimi. læſæ maie. §. xxvj.

FINIS.

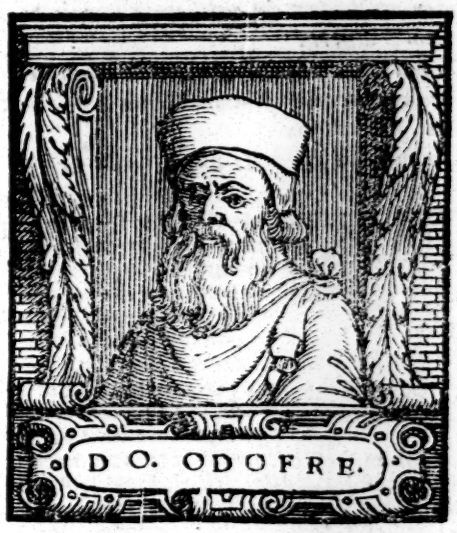

PERVTILIS TRActatus de percuſsionibus per dominum Odofred.

SVMMARIVM.

1 *Percuſſus cum armis in rixa, ſi moriatur, an ex vulnere periiſſe dicatur, & nu. 5. & 6.*
Diſtingue, vt ibi.

2 *Vulnus ſemper cenſetur cauſa mortis, eo quòd nihil intereſt an quis occidat, vel cauſam mortis præbeat.*

3 *Cauſa vicina præcedens inſpicitur, quæ ſequitur in forma præſumitur.*

4 *Iudicantem oportet cuncta rimari, & quid debeat iudex ſeruare in caſu vulneris ibi.*

7 *Quid ſi durante vulnere ſuperueniat alia infirmitas, & moriatur, an ex vulnere præſumatur mortuus.*
Diſtingue vt ibi.

8 *Quid ſi poſt ſolidatum vulnus, ſtimulus vulneris affligat, refluentibus aliis humoribus moriatur, nunquid occaſione primi vulneris præſumatur mortuus.*
Diſtingue vt ibi. & nu. 12.

9 *Quid de percuſſo cum modico lapide, vel bacculo, ſi ſuperueniente febri moriatur & nu. 13.*

10 *Voluntas & propoſitum diſtinguunt maleficium.*

11 *Pœna non debet vlterius progredi quam delictum.*

14 *Delicti æſtimatio non debet ex poſt facto creſcere.*

15 *Inter occidentem & occaſionem mortis preben tem, differt.*

16 *Damni cauſam dans, videtur damnum dediſſe.*

17 *Occiſum accipere debemus ferro, vel modica re, ſiue magna.*

18 *Limitatio ad prædicta nu.* 15. 16. *&* 17.

1 SVPER hoc frequenter propter duplicitatem ambiguũ in materia emerſit. Ecce †ab aliquo cum armis aliquis fuit in rixa percuſſus, et moritur an præſumitur ex vulnere perijſſe,& ſuper hoc vt veritas liqueat,dic diſtinguendum eſſe,aut certum eſt ꝙ mortifere fuit percuſſus, aut dubium,ſi eſt certum ꝙ vulnus ſit mortale & tunc non eſt locus dubitationi. ff. ad l. Aquil. ait lex.§. quod ſi mortifere. & l. ita vulneratus. in prin.eod.ti.ff.de verbo. obli. continuus.§.cũ ita, aut eſt dubium an ſit mortale vel non.& lex videtur innuere ꝙ ſi poſt huiuſmodi vulnus deceſſit,ꝙ tunc ex eo vulnere mortuus apparet.ff. ad l. Aquil.l.huic ſcripturæ.§.ſi ſeruus.verſi. ſi manumiſſus.in fi. Non ob. ꝙ in principio illius.§. dicitur mortifere, quia expone vt putabatur,non tamen erat mortale, alias eſt contra prædicta l. ita vulneratus, alias legis præſumptione occaſione
2 vulneris mortuus præſumitur,† quia ſemper vulnus cauſa mortis cenſetur,pro eo ꝙ nihil intereſt an quis occidat,vel cauſam mortis præbeat.ff. ad l.Cor.de ſica.l.nihil intereſt.ff. ad l. Aquili.l.qui occidit.§.pe.et l.qua actione.§.Celſus.& l.ita vulneratus, in princi.extra de homici. c. preſbyterum,&c.de cætero.& c.audientiam. Ad hoc eſt valde bonum arg.ff.de dam. infe.l. damni.§.Sabinus. iudicatur præſumptio facti præcedentis per ſubſequẽs.C.de adul.l.ſi qui.ff.quib. mo. pig. vel hyp.ſol.l.ſicut.§.ſuperuacuum.ff. de accu.l.ſi
3 qui.§.eiuſdem,& hæc eſt regula,† ꝙ vicina cauſa quæ præceſſit inſpicitur,& conſideratur, quæ ſequitur in forma præſumitur. ff.mand.l.ſi procurator.in princi.ff.depoſi.l.j.§.quod ſi tibi vt.§.ſi
4 ſeruus in fi.verum quia† oportet iudicantem cuncta rimari.C.de iudi.l.iudices. & iiij. q. v. Iudicantem iudex qui habet iudicare ſuper facti quęſtione aduocet & habet peritos aſſeſſores, qui ſecundum artem conſiderata qualitate,quãtitate,et loco vulneris exponant & referant ſi vulnus fuit mortale,vel occaſione vulneris mortis cauſa preceſſit.C.de re mili.l.ſemel lib.x.de vent.inſpi.l. j.extra de homici.ſignificaſti. Sed vt circa hanc
5 materiam nihil de contingentibus omittatur, † ſi poſt vulnus dubium intercedente temporis interuallo modico vel magno vulneratus deceſſit, an ſemper ex vulnere vel occaſione vulneris mortuus preſumatur, & circa hunc articulum leges & canones varie videntur, & vario modo loquuntur, & dicunt quidam ꝙ præſumitur mortuus ex vulnere ſi fuit mortuus infra tres dies, vt infra dicitur ſi qua fœmina.et alibi dicitur,& aliquando diu vixit,& non dicit quantum, vt extra de homici.ad audientiam.alibi dicitur infra paucos dies, & non dicit quot dies, vt eod.titu.cap.
6 præsbyterum, alibi dicitur, ꝙ † ſi moritur poſt octo menſes propter temporis prolixitatem non preſumitur ex vulnere mori, extra de cle. percuſ. cap. ij. Sed argumento contrario ſumpto ex hoc proœmio.cap.videtur expreſſe concedi,ꝙ ſi infra octo menſes moriatur, ꝙ ex vulnere mori præſumatur.ff.de offi.eius cui mand.eſt iuriſ.l.j.§.huius rei. quia contrariorum eadem eſt diſciplina l. j. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Item in lombarda, ſi moriatur infra annum poſt vulnus præſumitur ex eo vulnere mori,vt in titu.de plagis,hoc in omnibus plagis vel feritis, Sed in hac varietate modicum tempus, aut magnum tempus arbitrio iudicis eſt relinquendum, vel committendum l.j. C.de iure deli. de effracto.l. ij.§.j. vel ꝙ modicum ex dictis ſententijs arbitretur.ff. ſi parhære.peta.l.antiqui.& in prædictis iuribus rationes ſpeciales non aſsignantur, quibus magis ad vnam ex his q̃ ad aliam animum applicemus.l. Neſennius.ff. de nego. geſto. & hæc ſunt vera, ſi vulnus non ſanatum durauit vſque ad mortem.ff. quod cuiuſque vni. nomi. Item eorum.§. quod ſi actor.& de in rem ver. l. ſi pater.§.verſum. Sed
7 † quid ſi durante vulnere eodem ſuperuenit infirmitas alia,et mortuus eſt,nunquid ex vulnere preſumitur mortuus. dic ꝙ ſic, quia ſemper vulnus ad alia accidentia videtur cauſam dediſſe. cap. presbyterum. & cap.ad audientiam de homici. & cap.de cætero.ff.ad l.Cornel.de ſica.l.nihil.ff. ad l. Aqui.l.qua actione.§.Celſus. Sed hæc vera ſunt ſi imperitia vel negligentia medicantium, vel incuria ſeu culpa vel in cautela percuſsi non interceſsit. ff. ad l. Aquil. l.qui occidit.§. vlt. & l. quas actiones.§.vlti. extra de homi. tua nos. &
8 cap.exhibita. Item † quid ſi poſt vulnus ſanatum & conſolidatum languor & ſtimulus eiuſdem vulneris, ſicut ſæpe accidit, redundauit & affligit & refluentibus alijs humoribus moritur, nunquid occaſione primi vulneris præſumatur mortuus, dic ꝙ ſic, quia ſemper prima cauſa perſeuerare videtur, & cauſam dediſſe præſumitur, licet ad tempus vacantem. extra de homic. ad naturam. & cap.ſi quis ſemel de pœniten. diſtin.ij. & arg. ff.de ædil.edi.l.qui tertiana.C.de cur. furio.cum ex his. explorato ſuper hoc ſemper conſilio Medicorum, & præuiſa temporum quantitate vnde infirmitas cauſetur, vt ſupra dictum eſt. Si ergo mortifere vulneratus negligentia perijt,licet mortuus ſit propter vulnus,nõ tamen de occiſo agitur, vt ſupra in ver.Sed quid ſi durante.in fi. idem eſt ſi mortifere, & ab alio ſit occiſus, vel ruina aut naufragio perijt.ff.ad l.Aquil.l.huic ſcripturæ.§.
9 j.Quid†ſi non mortifere,vt puta cum bacculo vel modico lapide vel clauo percuſſus eſt, ita ꝙ omnes Medici dicunt, ꝙ propter vulnus non morietur, & ſuperuenit febris, quæ eum tenuit vſq; ad mortem,& Medici confitentur,& dicunt, ꝙ de eo vulnere non fuiſſet mortuus,niſi fuiſſet febris,quæ ſuperuenit,nunquid percuſſor, de vulnerato,

ſato, aut de occiſo tenebitur. & certe videtur ꝙ de vulnere teneatur, argu. l. qui occidit. & l. huic ſcripturæ. in fin. & l. ita vulneratus ad l. Aquil. Item quia iniuria ex effectu facientis tantum. ff.
10 de iniur. l. illud. & † voluntas ac propoſitum diſtinguunt maleficia. ff. de furt. qui iniuriæ. non enim delictum committitur niſi voluntas nocendi interueniat. C. de ſicari. l. prima non enim eſt veriſimile quod occidere voluerit, qui calce vel gleba, vel lapide paruo percuſsit. ff. ad l. Cornel. de ſica. l. prima. §. diuus. Præterea dicit lex, quod ſi inferatur alicui modicum vulnus, quod res iſta non habet in ſe delictum. ff. de ædil. edic. l. j §. ij.
11 † non enim debet vlterius progredi pœna quam delictum. C. de pœnis. l. ſancimus. ff. de vulgar. & pupilla. ſubſtitu. l. ex facto. §. final. & §. Iulio largius. † Præterea credi debet Medicis qui de egritudine teſtificantur C. de re mili. l. ſemel. libr. xij. in authenti. de non alienan §. quod autem.
13 Præterea † ex quo mortuus eſt ex febre, non debet qui percuſsit condemnari de occiſo, ſicut ſi ab alio fuiſſet occiſus, vel alio caſu mortuus, licet enim primo mortifere vulneraſſet eum, & alius ſecundario interfeciſſet, primus de occiſo non teneretur. ff. ad leg. Aquil. l. item Mela §. Celſus. & l. huic ſcripturæ. §. primo. Præterea
14 † non debet ex poſt facto creſcere præteriti delicti æſtimatio. ff. de regul. iur. l. omnis hæreditas. §. nunquam. cum ergo non fuerit mortiferum vulnus, licet ex poſt facto & a caſu febricitauerit, nec occaſione vulneris fuerit mors ſequuta, non tenetur de occiſo, nec debet pœna creſcere eius delicti, vt de occiſo teneatur, vt not. dicta l. omnis hæreditas. §. nunquam. Nec obſtat ꝙ ex percuſsione vel vulneris occaſione, ſeu percuſsione febris ſuperuenerit, & mors ſe-
15 quuta eſt, quia † inter eum qui occidit, & qui occaſionem mortis præbet differentia eſt. ff. ad l. Aquil. l. qua actione. §. Celſus. econtra vero videtur ꝙ de occiſo agi poſsit & teneatur, quia occaſione vulneris febris ſuperuenit, & ipſum inua-
16 ſit ex qua mors eſt ſequuta. & † qui occaſionem damni dat damnum dediſſe videtur. ff. vi bono. raptor. l. pluribus. §. cum autem, in fin. ff. ad l. Cornel. de ſicar. l. nihil, extra de iureiuran. capitulo vltimo, quinquageſima diſtinctio. ſtudeat. Nec ob. ꝙ leue fuit vulnus, moritur enim quandoque quis ex leui vulnere de quo alius non moreretur dicta l. qua actione. §. ſi quis ſeruum egrum. Nec obſtat quod gleba terræ, vel mo-
17 dico lapide, vel fuſte eum percuſsit, quia † occiſum accipere debemus vel ferro, vel alia re modica vel magna dicta l. qua actione. §. primo. Item argu. ad hoc quod legitur de minore & muliere, quod occaſione prioris actus incidunt in iacturam. ff. de iureiuran. l. tertia. §. ſecundo. C. ad velleia. l. mulier perfectæ ætatis. Quid plura? videtur enim lex quaſi expreſſa, vt videatur eum occidiſſe quum vulnerauit licet poſt mortuus fuerit vt in eodem titulo l. ait lex. & l. huic ſcripturæ. §. primo. Ad idem facit l. ſi vulnerato ſeruo. eodem titulo. Nec obſtat quod alibi dicitur differt quod, quis occiderit vel cauſam mortis dederit vel præbuerit dicta l. qua actione. §. Celſus. quia verum eſt quod differt quo ad modum agendi ciuiliter, vel quantum ad actionem, quia quum occidit agitur actione. l. Aquiliæ directa, quum vero cauſam mortis præbet agitur actione in factum. Idem eſt vtrobique quum agitur de homicidio licet diuerſis actionibus. & tandem conſequitur actione legis Aquiliæ vtili vel in factum ſubſidiaria contra illum qui occidit, vt argu. de nego. geſto. l. antepenulti. & de ſeruo corrup. l. et tantum. & ſi quis cau. eum qui. §. qui iniuriarum. & not. ad l. Aquil. Item Mela. §. ſi alius. Ad quæ forte eſt diſtinguendum, aut animo occidendi percuſsit, aut non & hoc perpenditur ex factis aut dictis præcedentibus, vel ſequentibus, aut ex qualitate ictus vel percuſsionis & gladij cum quo percuſsit. ff. de ſicar. l. prima. §. diuus & l. lege. §. cum quædam, & argumen. de legat. primo ſi ſeruus plurium. §. fina. & de legat. tertio. l. minus. primo caſu tenebitur de occiſo. C. ad l. Cornel. de ſicar. l. is qui cum telo. ff. de ſicar. l. ita. cum ſimilibus vel dic quod ſemper tenebitur de occiſo, ſed tamen mitigabitur pœna, ex quo non animo occidendi fecit vel percuſsit, vt legibus prædictis. & ff. ad l. Cornel. de ſicar. l. j. §. diuus. & l. lege. §. cum quidam. Deo gratias.

FINIS.

TRACTATVS SVBTILIS ET ELEGANS DE LAMIIS ET EXCELLENTIA VTRIVSQVE IVRIS, CVM nonnullis concluſionibus ad materiam hæreſis in practica vtilibus, ſpectabilis & egregii Iuris vtriuſque doctoris domini Ioan. Franciſci Ponzinibii Placentini.

Illuſtri & excelſo Iuriſconſulto d. Iaſredo Caroli Reuerendiſsimi, ac ampliſsimi ſenatus Regij Mediolani præſidi meritiſsimo Ioan. Franciſcus Ponzinibius doctor Placentinus Salutem.

SCIO tibi multorum ingenia ludere & varias doctorum lucubrationes nomini tuo dicari, ita vt poſsis leuiora hæc & minuta opuſcula faſtidire. Veruntamen eam in te noui manſuetudinem ac facilitatē vt cum ſublimiora inſpexeris, humilioribus etiam pariter benigne aditum præbeas. Quam vt literatorum omnium fautor humaniſsimus habearis, & ad te veluti ameniſsimum diuerſorium omnes liberalium artium ſtudioſi libenter confugiant, & veluti communem patronum atq; aſſertorem amplectantur & obſeruant. verſabatur ſuperioribus diebus animus meus in materiam Lamiarum, quarum perfectiones in hac vrbe Placentina valde frequentari cepere, & cogitabam quæ occurrebant, & vera, ac vtilia mihi videbantur in ipſa eadem materia, in qua plurimæ quęſtiones exortæ ſunt ſcriptis demandare. Et cum id faciens inciderit vt arguendo dicerem ius noſtrum ſcientiā nequaquam logicorum more dici poſſe, & ad id lōgius progrediens excellentiam eius explicauerim, ita vt libellum de Lamiis ac iuris ciuilis laudibus cōtextim confecerim, eū tibi ſapientiſsime Preſes ac nomini tuo conſecraui. Et potiſsimum ratione cp tibi iucundiſsimum fore exiſtimaui illius ſapientiæ laudes intueri, cui impenſam ipſe operam a iuuentute nauaſti. Quam adeo familiarem longis vigiliis ac vehementi animi applicatione feciſti, vt illam Serui Sulpitij tanquam delectabilem filiolam amplectaris, cui excellentem illam dignitatem & maximos honores quos comparaſti ſoles aſcribere. Nec iniuria ſi quidē eius beneficio factus es Chriſtianiſsimo Francorū regi chariſsimus, qui eū te ſanctiſsimo ſenatorio ordini in toto Mediolanenſi imperio prefecerit, facile ſignificauit qualem de tua moderatione. caſtitate, ſanitate, opinionem habeat. Cuius ſis apud illum authoritatis, & cū vt ſolet dici magiſtratus virum oſtēdit in hac prouincia, quāpluribus iam annis ſecunda fama gubernaſti, tanta ingenij magnitudine, tanta es integritate verſatus, vt inter doctiſsimos iuſtiſsimū, & inter iuſtiſsimos doctiſsimum poſsimus appellare. Accipe igitur libellum hunc exiguę quidem facultatis ac tenuis ingenij, quem tuæ dominationi propenſa voluntate offero. Et iube tuis felicibus auſpiciis prodire in publicum, ac tuo fretum patrocinio delicatiorum cenſuram non reformidare. Vale.

Anto. Maria Merula ad lectorem.

Intima Franciſcus quod Regnatoris olympi.
Iunxerit humanis legibus ore ſacro.
Ne mirere, virum hunc peperit Venus aurea mater.
Gratia ſic illi eſt matris ab vberibus.
Quod cecinit ſagam fine mole accingier artes,
Hoc ab Atlantiade quo fatus eſt decidit.
Iure ergo emunctus cui conceſſere viciſsim,
Eloquium genitrix, & pater ingenium.

SVMMARIVM.

1 *Lamiæ mulieres ad ludum demonis deferuntur per ipſum demonem.*
2 *Theologorum eſt ſacras tractare ſcripturas.*
3 *Princeps non debet ſe rebus immiſcere ſpiritualibus.*
4 *Theologia eſt omnium ſcientiarum digniſſima. Ius canonicum vel ciuile non eſt ſcientia.*
5 *Leges ſimplicitatem amplectuntur & ſubtilitatem reſpuunt.*

Lex

Lex est volontaria, opinatiua non passim necessaria &c.

6 Lex est localis, non omnibus prouidens casibus.

7 Perito cuique de pertinentibus ad artem suam creditur.

8 Dubia in spectantibus ad fidem sunt ad papam referenda.

Canones allegari possunt sicut & leges.

9 Subiectum legalis scientiæ nedum circa mores, sed est etiam circa fidem.

10 Leges a Deo per ora prudentum & Imperatorũ promulgatæ sunt.

11 Legibus subdi debet omnis homo.

12 Leges in quibus allegari possint.

13 Scripturæ sacræ adiuuari debent & declarari per alias inferiores scientias.

14 Ius ars boni & æqui dicitur.

15 Leges rationem & causam habere censentur.

16 Ius ciuile est scientia practica & speculatiua.

17 Negotia plura sunt numero quam vocabula.

18 Scientia iuris est certißima, nobilis & omni honore digna.

19 Doctores iuris priuilegiati sunt in multis.

20 Contennentes iuris doctores detestandi sunt velut pecudes.

21 Doctores iuris ciuilis circa quæ versari dicãtur.

22 Scientia iuris ciuilis nobilißima est, nobilißimos reddens suos professores.

23 Scientia iuris ciuilis sapientia est & res sanctißima.

24 Regere seipsum summa sapientia est.

25 Scientia iuris ciuilis est omnium sapientũ dogma. Legistæ & canonistæ qualem modum habeant arguendi.

26 Scientia quælibet suas proprias imaginationes, rationes & disputationes habet.

27 Facundia oratorum quale habeat officium.

28 Ratio legis ipsius anima dicitur.

29 Leges respuere subtilitates qualiter intelligatur.

30 Lex non dicitur voluntaria, cum etiam principis voluntas legẽ condens ratione regulari debeat.

31 Principis proprium est iustitiam exercere.

32 Rescriptum principis non est cum alterius iniuria exequendum.

33 Principis studium esse debet vt populus sibi subditus bene viuat.

34 Lex rationabilis dicitur eo ipso quòd prohibita non reperitur.

35 Respondere per verbum dubitatiuum est philosophicum.

36 Lex an sit variabilis seu mutabilis.

37 Lex an sit omnibus casibus prouidens.

38 Iuris periti in dubiis sunt adeundi.

39 Lamiæ ad ludum demonum realiter & verè deferuntur, & non tantum imaginariè.

40 Demon potest hominem de loco ad locum portare.

41 Deus per artem demonis multa contingere permittit. Negatiua est non ens, & ideo improbabilis.

42 Diabolus quoad potest fidei nostræ resistere nititur & eam impugnare.

43 Solennitas eadem requiritur in soluendo quæ in ligando.

44 Præcedentia declarãtur per sequentia et è cõtra.

45 Factũ aliquid esse non præsumitur nisi probetur.

46 Experimenta sermonum verorum cum rebus sensatis concordare debent

47 Facta per artem Diaboli non vera censentur sed fantastica.

48 Iura de aliquibus loquentia locum habent in non expreßis in quibus eadem militat ratio.

49 Mulieres super quasdam bestias de nocte equitare & in momento multa terrarum spacia pertransire falsum est.

50 Lamiis dicentibus se delatas ad ludum demonum, & multa se fecisse asserentibus, non creditur.

51 Argumentum de similibus ad similia est licitum.

52 Confessio lamiarum est erronea & respuenda eo quod illusæ sint. Cõfessioni rei ĩ criminalibus regulariter nõ statur.

53 Testes probare non possunt quæ tantum in spiritu fiunt.

54 Antecedens destructum censetur si consequens destruatur.

55 Loquentis virtus stat in hoc si bene distinguat.

56 Lex fit tãtum de his quæ vt plurimum accidunt.

57 Posse non dicitur qui sine adiutorio non potest.

58 Argumentum inefficax censetur quod instantiam. seu retorquutionem patitur.

59 Argumentum à separatis in iure est nullius valoris.

60 Probatio non admittitur contra præsumptionem iuris & de iure.

61 Baptismus ad sui essentiam non requirit personarum præsentiam.

62 Occasio capi debet quæ benignius respõsum p̃bet. Lamias portare corpus Christi ad ludum demonũ. & illud demoni offerere est falsissimum.

63 Lamias noctu domos ingressas sanguinem sugere parvulorum est erroneum.

Paruuli qualiter possint stricari.

64 *Demones, qui aliquem ad peccatum induxerunt contra naturam, abominantes fugere est credendum.*

65 *Participes & conscii criminis non admittuntur in casu delationis ad ludum demonum.*

Inquisitores fidei cogere debent ad abiurandum quod eatur ad ludum demonum.

66 *Doctores iuris ciuilis vocari debent ad processus & examinationes inquisitorum.*

67 *Probationes in crimine hæreseos debent luce meridiana esse clariores.*

68 *Hæreticus censetur qui leui argumento à fide catholica deuiat.*

Testes verisimilia deponere debent.

69 *Infamia attendi nō debet quæ à personis suspectis ortum habet.*

Cogitatio in solo hæreseos crimine punitur, licet effectus nullus sequatur.

70 *Confessio rei ad condemnationem sufficit in sola hæresi.*

71 *Confessio ad condemnationem sufficiens debet esse verisimilis & non æquiuoca.*

72 *Confessus se alias iudicio hæresim abiecisse in manu alterius inquisitoris, non censetur ex noua confessione relapsus.*

Confessio facta in pœnitentiæ foro non sufficit ad condemnationem.

73 *Testes noui super iisdem examinari possunt capitulis in solo crimine hæresis.*

74 *Publicatio testium non fit in crimine hæresis si inquisitorum timeatur potentia.*

Hæreticus inquiri potest à pluribus.

75 *Occultans hæreticum scienter, tanquam hæreticus puniri debet.*

Hæreticus post mortem inquiri potest & damnari.

76 *Bona hæreticorum ipso facto capiuntur velut publicata.*

77 *Hæreticus non auditur etiam in valde fauorabilibus.*

78 *Aduocatus, an possit pro bannito aduocare.*

79 *Inquisitores cognoscere non possunt, an sua sit iurisdictio.*

80 *Iudici per inquisitionem procedenti & se informatum de fama dicenti non fiatur.*

81 *Iudex ratione notorii non debet procedere, nisi prius constet de notorii qualitate.*

82 *Demones inuocare & ab eis responsa petere, an sit hæreticum.*

83 *Hæresim sapientibus quando detrahendum sit.*

84 *Testes in crimine hæresis cogi possunt ad testificandum.*

Dicto vltimo testis statur in crimine hæresis.

Examinatio testium in crimine hæresis potest alteri committi.

Testes excommunicati & criminis socii admittuntur in inquirenda hæresi.

85 *Crimen speciem hæresis sapiens puniri debet.*

Prælatus suam sed non ecclesiæ iniuriam remittere potest.

86 *Blasphemans Deum non includitur in statuto de pace habita cum offenso.*

87 *Dolus in quibus criminibus culpæ præponderet.*

88 *Suspicione sola in crimine hæresis ad inquisitionem proceditur.*

89 *Coniecturæ quæ in crimine hæresis sufficientes dicantur arbitrio iudicis committitur.*

Scriptura requiritur in eo qui ab hæresi reuertitur.

90 *Interpretatio confessionis in foro conscientiæ ad salutem animæ in partem fieri debet deteriorē.*

Malum semper præsumitur de malo homine & malo verbo quod ab eo profertur.

AMIARVM materiam, quas vulgus striges appellat, silentibus in istis natalitijs festis, iudiciorum strepitibus, tractaturus assumo quod scribitur Matt. iiij. ca. Assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem & statuit eum supra pinaculum templi. & infra. Assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde. † Ex hoc arguunt multi, & asserunt mulieres istas ad ludum demonis, & per ipsum demonē deferri posse quoniam si de quo magis ineſſe videtur & ineſt, ergo de quo minus asth. multo magis. C. de epis. & cle. l. quanto magis. ff. de iureiran. c. cum in cunctis, extra de electio. immo stante hac possibilitate, & secundum eos concedenda, inferunt credendum esse fore eas ad ipsum ludum omnino portari vere, quoniam quod est possibile est admissibile. Verum quoniam ego contrariā sententiam fauore fidei semper existimaui benigniorem, non per modum conclusionis, quoniam prudentiorum iudicio me subijcio, decreui in oppositum, inuocato Dei omnipotētis auxilio, nōnullas breuissimas rationes afferre. Verum quia videtur theologorum materia; quia de fide agitur, ne possit mihi obijci quod scriptum est vj. q. iij. c. scriptum. vbi dicitur in alienam messem manum non apponas. Censui in primis aliam dubitationem excitare, videlicet. Nunquid canones legesue adduci ac allegari possint ad interpretationem diuinarum scripturarum ac seu ad declarationem vel decisionem theologicarum quæstionum. Nam

hoc

hoc pacto ceſſabit obiectum, cognoſcetur q; maxi
m:m eſſe canonum ac legum poteſtatem, & pro
pterea leges omni veneratione dignas. Aſt, quia
ſicut aromatum ſolet eſſe natura, vt longe magis
contrita redoleant, ſic & veritas quanto magis
conteritur & oppugnatur, tanto clarior, expul
ſis nebulis, luce progreditur. Notando enim & di
ſputando bene & optima ratione decreuit Mode
ſtinus, dicit tex. in l. ſi §. mixta. ff. de mu. & ho. &
ſecundum Aug. xxiij. qõ. vj. c. vides, ratio vincit
per diſputationis pugnam. Arguendo ad partes,
videtur, in primis leges ipſas vel canones nullo
2 pacto ſic fore admittendas. † Et primo, quia ta
lis interpretatio videtur tãtummodo ſpectare ad
theologos, quoniam ipſi ſunt, vt habetur. xx. diſt.
c. j. illi qui dicuntur tractatores diuinarum ſcri
pturarum, & propterea, vt ibi dicitur in expoſi
tionibus earum. ſummis pontificibus præponun
tur, licet in cauſis diffiniendis, ſecundum locum
poſt eos mereantur, vana ergo videtur hęc diſpu
tatio legum ſic adducendarum; quia nemo debet
ſe intromittere circa pertinentia ad alium l. con
ſulta diualia. C. de teſt. Culpa enim eſt ſe immi
ſcere rei ad alium pertinenti. dixi text. in l. cul
pa. ff. de regul. iur. & bonus tex. x. diſtin. c. quo
niam. qui dicit, pontifices ſe non immiſceant ne
gotiis ſecularibus, quibus eſt prępoſitus princeps,
& princeps ſe non immiſceat diuinis rebus, qui
3 bus eſt ſummus pontifex præpoſitus. † Et pro
pterea infertur q; ſi princeps, qui eſt ſupra leges,
inhibetur ſe immiſcere ſpiritualibus rebus, vt
ibi, ergo fortius hoc inhibetur ſubditis eius. Vel
ſic, ſi pontifices pro curſu temporalium tantũmo
do rerum imperialibus, debent legibus vti, ergo
fortius ſeculares, quibus eſt denegatũ ſe immiſce
re ſpiritualibus rebus, debent poſſe ad allegandas
ipſas leges, niſi pro temporalibus rebus admitti.
Et facit ead. diſtin. c. imperialium. vbi dicitur,
imperium ſuis publicæ rei quotidianis admini
ſtrationibus debet eſſe contentum, non vſurpare
quę ſacerdotibus domini ſolum conueniunt. & bo
nus tex. in auth. quomodo opor. epiſ. in prin. ibi,
illud quidem diuinis miniſtrans: hoc autem hu
manis preſidens ac diligen iam adhibens. Et
ideo gl. in verbo cõferens. not. quod nec Papa in
temporalibus, nec Imperator in ſpiritualibus ſe
debent immiſcere. Et glo. in d. c. quoniam. per il
lum text. dicit q; non licet allegare leges vbi eſt
4 canon. † Secundo, quia theologia eſt ſcientia ſu
perior & magis digna, vt habetur x. diſt. c. lege,
verſi. item lex, lex imperialis non eſt ſupra legẽ
Dei, ſed ſubtus, vt ea. diſt. c. certum. & c. ſuſcipi
tis. Et probatur quia ſcientia legalis ſubijcitur
Ethicę, vt per gloſſ. in prooe. decreti. quæ Ethi
ca eſt longe minus digna quam ſit theologia. ergo
non expedit eam interpretari per ſcientiam lon
ge inferiorem & minus ſcientificam, ac etiã plus
religioſis interdictam c. non magno. & cap. ſuper
ſpecula. extra ne cleri. vel mona. Tertio, quia
ius ciuile vel canonicum non eſt ſcientia: quia le
giſtæ vel canoniſtæ (vt inquiunt logici) non ha
bent modum arguendi, nec cognoſcunt per cau
ſas, ſed nituntur tantummodo authoritate legis
vel canonis, quia dicunt, ita lex dicit, ita canon
loquitur, ſed qui per cauſam non cognoſcit, non
ſcit, qa ſcire eſt rẽ per cauſam cognoſcere. xxiij.
q. viij. occidit, de teſtibus. cum cauſam. & habe
tur primo Poſteriorum, & ſecundo Metaphiſicę.
per Ioan. Andr. in prooe. ſexti in l. pupillus. vbi
Bart. & Bald. ff. de acqui. hære. per Ang. in l. qui
Romæ. §. duo fratres. xiiij. col. ff. de verbo. oblig.
5 † Et facit, quia leges dicuntur amare ſimplici
tatem, non autem ſubtilitatem, vt l. ſicut circa fi.
verſi. ſi debitori. ibi, hæ autem ſubtilitates a iudi
cibus non admittuntur ff. quib. mod. pig. vel hy
po. ſolu. l. j. C. vt actio. ab hære. et contra hęre. in
cip. ibi, nec propter nimiam ſubtilitatem. & in c.
dilecti filij, in ver. prouideatis attẽtis, ne ita ſub
tiliter, ſed ſimpliciter & pure, extra de iudi.

Præterea lex eſt voluntaria, vt per Ariſtote. in
primo de cœlo & mundo. & not. gl. inſtit. de vſu
cap. dum dicit q; ſufficit pro ratione voluntas. &
probatur in l. proſpexit. ibi, quia ita verba faciũt
ff. qui & a quibus. ff. de leg. iij. l. non aliter. ff. de
exer. l. j. §. ſi is qui. Nam quod principi placuit le
gis habet vigorem. dicit text. inſti. de iure natu.
gen. vel ciui. & non omnium quæ a maioribus no
ſtris conſtituta ſunt, ratio reddi poteſt. d. l. non
omnium. ff. de legi. ſubiungens. l. ſeq. quæ incip. et
ideo. Et ideo rationes eorum quæ conſtituuntur
inquiri non oportet alioquin multa ex his quæ
certa ſunt ſubuertuntur. & facit l. benignius. ff.
eo. vbi dicitur benignius leges interpretandæ
ſunt, quo voluntas earum conſeruetur. Eſt etiã
opinatiua & formidine permixta, vt videtur
probari in §. reſponſa prudentum. in verbo, opi
niones. inſti. de iur. natu. gen. vel ciui. et in l. ſi me
& Titium in verbo. ſubſiſto. ff. ſi cert. pet. & in
l. ſeruum quoque. in princ. in verbo, ſubſiſtimus.
ff. de procu. Item non paſsim neceſſaria, quia
vt habetur in cap. licet. de regu. quæ ſpiritu Dei
aguntur, ſub lege non ſunt. & quod not. Inno. in
c. paſtoralis, de offi. ordi. vbi habetur q; homines
poſſunt cum tanta ratione regi, q; non ſubiiceren
tur exercitio legis. & no. do. Abb. in c. rex paci
ficus. & bo. tex. in authen. de nup. §. ſi vero. col
la. iiij. eſt etiam variabilis. cap. j. de conſti. lib. vj.
& ff. de leg. l. non eſt nouum. cum ibi notatis.
6 † Item localis, quia non obſeruatur vbiq;, vt
in c. ſuper ſpecula. ibi quia tamen in Francia &
nonnullis prouinciis, laici romanorum imperato
rum legibus non vtuntur. extra de priui. & facit
quod dicit Comen. in ſuo conſi. xiiij. ad fin. qui di
cit q; Veneti non vtuntur iure communi, ſed iu
ſtitia naturali. Ad idem quia vt videmus, fere
omnes ciuitates habent ſua ſtatuta & ſuos ordi
nes, legibus communibus diffórmes & repugnan
tes. Viuimus etiam conſuetudinibus. ff. de legi. l.
de quibus. §. ex non ſcripto. inſtit. de inre. natu.
gen. vel ciui. Item non omnibus caſibus proui
dens, quia non omnes caſus poſſunt ſub lege com
prehendi, vt dicit text. in l. neque. ff. de leg.
ergo talis cognitio vel notitia non poteſt dici
ſcientifica, quia ſcientia debet eſſe de immu
tabilibus, æternis & determinatis, vt per Ariſto
tel. v. Ethico. & lex debet poni vniuerſaliter,

& non particulariter, vt per eundem in loco prȩal legato; quia particularia sunt infinita, quæ a nobis cognosci non possunt, sed cum sit de actibus humanis, impossibile est vniuersaliter verum dicere, quia est vtile, in aliquo casu particulari oppositum legis obseruari, & de quo multa exempla poni possunt & patet ex not. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. per Barto. in vj. quæstio. & per id ꝙ not. Innocen. & Docto. in cap. j. de consti. dum dicunt, ꝙ licet aliquando leges transgredi ex magna causa, ergo ad scientes theologos videtur relinquenda talis declaratio ac interpretatio, quia cæcus, nescius quo vadit, in foueam cadit c. quæ ipsis, xx. dist. & ignorantia est cunctorum errorum mater. c. ignorantia. ea. dist. † Quarto quia 7 peritis est standum cap. fraternitatis. de frigi. & malefi. c. significasti. el ij. extra de homi. l. i. circa princ. ff. de ventre inspi. l. semel. C. de re mili. lib. xij. ergo theologis peritis tantum in talibus est standum, vt etiam per Alexan. in consi. j. & consi. cvij. volu. ij. post Petr. de Ancha. in q. incip. antiquis & modernis temporibus. Quinto per text. in c. de quibus. xx. dist. qui ponens ad quos sit recurrendum cum sacrosantæ scripturæ authoritas non occurrit, inquit. De quibus causis nulla soluendi ligandiq; authoritas in libris veteris & noui testamenti, & quatuor euangeliorum cum totis scriptis appareat, ad diuina recurri te scripta grȩca, si nec in illis ad catholicæ ecclesiæ historias catholicas scriptas manum mittite. si nec in illis, sanctorum exempla perspicaciter recordamini, ꝙ si in omnibus his inspectis huius quæstionis qualitas non lucide inuestigatur, seniores prouinciæ congregate, & eos inuestigare, ergo ad has personas tantummodo est recurrendum, & non ad doctores legum, cum sint omissi. Contraria opinio tamen de iure videtur verior. Primo per text. in c. relatum. xxxvij. distin. vbi formaliter dicitur. Absurdum non est, si aliquid etiam ex eruditione communi ac liberalibus studiis, quæ forte etiam in pueritia attingit. Ad assertionem veri dogmatis conferat. Ad idem ea. di. c. turbat. vbi dicitur ꝙ etiam literæ seculares addisci, ac legi permittuntur, vt errores gentilium legendo detestentur, ac vtilia quæ in eis inueniuntur, ad vsum sacræ eruditionis vertant. ergo nihil habet 8 obstare, quin & multo magis leges, canonesve sic adduci possint. † Secundo, quia etiam Papa ad quem spectat decisio dubiorum circa fidem d. c. j. xx. dist. cle. j. §. porro. de sum. tri. & fi. catho. glo. in cap. sicut vnire, de excess. præla. alleg. leges & sequitur eas, vt habetur in c. cum a nobis. in prin. ibi, & canonica & ciuilia iura sequentes districtius inhibemus, de testibus, & alibi sæpe. Tertio quia etiam canones possunt sic allegari. xx. dist. c. de libellis, & c. seq. & hoc non est dubium; ergo etiam leges, ratione connexitatis, & inuitationis c. j. extra de ope. no. nun. vbi leges non dedignantur imitari canones, & econuerso. Connexorum enim est idem iudicium c. translato. extra de consti. not. glo. per illum text. in cap. quo iure. viij. distin. sed leges & canones fraternizant, ac quandã connexitatẽ habent adinuicem, ergo &c.

& facit tex. in authen. de non alienan. aut permu tan. §. cum autem. & in authen. de trien. & semis. in princip. vbi idem dicitur de imperio & sacerdotio, quia non multum differunt, immo fraternizant. † Quarto quia subiectum legalis scien- 9 tiæ non est tantum circa mores, sed etiam circa fidem, quia nedum subiicitur ethicę, sed etiam theologię, cum in ea etiam tractetur de anima & fide, & in ea habeamus multos titulos, qui nos dirigũt in deum, & tendunt ad fidem. Et propterea glo. in l. iustitia. ff. de iusti. & iur. & insti. eod. titu. in princip. dicit ꝙ non expedit nobis legere theologiam, quia omnia pertinentia ad fidem & ad diuini iuris scientiam, reperiuntur in corpore iuris, non est ergo spernenda iuris scientia cum lex sit sanctio sancta. Et cum dicat Imperator in l. cunctos populos. C. de summa trinita. & fide catho. Cunctos populos, quos clementiæ nostrę regit imperium, volumus in tali religione versari, quam diuinum Petrum Apostolum tradidisse romanis, religio adhuc ab ipso insinuata declarat, hoc est secundum apostolicam doctrinam, euãgelicamq; disciplinam, patris & filij & spiritus sancti, vna deitate, sub pari maiestate, & sub vna trinitate credamus & in authen. quomodo opor. epis. §. nos igitur dicit. Nos igitur maximam habemus solicitudinem circa vera dei dogmata, & circa sacerdotum honestatem, quam illis obtinentibus, credimus: quia per eam nobis maxima dona dabuntur a deo; & ea quæ sunt firma habebimus, & quæ nondum hactenus venerunt, acquiremus. bene autem vniuersa geruntur & competenter, si rei principium fiat decens & amabile deo. & hoc autem futurum esse credimus, si sacrarum regularum obseruatio custodiatur, quam nisi laudandi, et adorandi inspectores, & ministri dei verbo tradiderunt apostoli, & sancti patres custodie- 10 runt & explanauerunt. † Præterea dicuntur leges a deo, ex ore prudẽtum, & imperatorum promulgatæ l. fin. & ibi glo. in ver. diuino. C. de prescrip. lõgi temp. §. quia igitur imperium. in auth. de instru. caut. & fide. viij. distin. c. quo iure. ibi, quia ipsa iura humana, per imperatores & reges seculi, deus distribuit humano generi, vt vj. q. iij. c. fin. Nam lex cepit a deo in paradiso, & ideo dicitur domum dei, & dogma prudentum, vt l. j. ff. de legi. vnde Panor. in c. j. de iura. calum. dicit ꝙ sicut lex canonica potest dici partim positiua & partim diuina, quia in parte subiicitur ethicæ & partim theologiæ. Idem dici debet de legibus ciuilibus, habito respectu ad causam efficientem immediatam, licet respectu causæ immediate efficiẽtis dicantur diuinitus per ora principum promulgatæ d. capi. quo in re. & dicta l. fina. ergo saltem intuitu causę a qua sic emanarunt, debent allega- 11 ri posse. † Quinto quia hoc etiam videtur peruile, quia cum omnis homo sit subditus legibus, ergo adducta lege quisquis facilius obtemperabit veritati, & hoc propter timorem pœnæ, quoniam legi standum est c. de capitulis. cum quatuor capitulis seq. x. dist. Et hoc etiam in foro conscientiæ, vt no. Bald. & Docto. in c. quæ in ecclesiarũ. extra de constitu. do. Abb. in procę. decre. Petr. de Anch.

de Anch. in consi. xxj. incip. videtur prima facie dicendum. per Ioan. An. in c. ij. de verbo. signific. in vj. per beatum Tho. ij. ij. xcvj. q. & per Bal. in c. in omni. de testi. vbi eleganter dicit q̄ ideo in foro conscientiæ leges sunt seruandæ, quia alias sequeretur q̄ omnis legum forma & subtilitas duceret ad inferos, & scientia legum esset magis dānata quam maleficium. Et pulcherrime per Fede. de senis, consil. suo xxj. vbi etiam multis rationibus comprobat q̄ quis tenetur magis sequi dispositionem legis quam conscientiam cius. pro quo vltimo bene faciunt etiā quæ not. in l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. præsi. & per Pau. de Cast. consi. ccxcvj. in j. parte nouorum. & dicit glo. in cle. ad nostram. in verbo, ieiunare. de hære. & ibi do. Card. & Imo. in rubr. de consti. col. vj. Abb. in c. solitæ. in ij. colum. de maio. & obe. & in c. omnis anima. de cens. q̄ non est aliquis adeo bonus vel
12 perfectus, qui non subsit legi. † Et sic ex hac conclusione, quæ fundatur super vtili, debent leges sic posse allegari. & pro qua optime facit text. in c. vt commissi, circa fi. de hære. in vj. vbi iubetur Iurisperitos debere ab inquisitoribus auocari, vt eorum processibus assistant. & recte factum, quia legistæ sunt tractatores maleficiorum, & leges ēt tractant de maleficiis, vt C. de malefi. & mathe. per totum. & C. de pag. & eorum temp. & sacrifi. & C. de thesau. l. j. lib. x. & alibi sæpe. Et sic patet, contraria non habere obstare. Et maxime primum argumentum, dum dicitur, vanam esse hanc allegationem legum, quia immo patet q̄ est vtilis & non vana. Nec obst. text. in d. c. quoniam cum concor. quia illa iura loquuntur in casu diuerso, quoniam aliud est quærere, nunquid Imperator possit se intromittere in causis spiritualibus prout loquuntur illa iura, aliud, nunquid leges possint induci in theologicis quæstionibus, & diuinis, prout dicit quæstio nostra. Et propterea do. Abb. in c. inter illa. in primo no. de immu. eccle. quicquid dixerit glo. in d. c. quoniam dicit q̄ etiam vbi non deficit canon, potest lex allegari, per illum tex. & probat bonus tex. x. dist. c. j. vbi dicitur leges imperatorum non esse omnino eruēdas, cum eis sæpe ecclesia vtitur contra hæreticos, & sæpe contra tyrannos, & per eas contra quoscunque prauos defenditur. concor. ea. dist. cap. si in adiutorium. vbi dicitur, & sunt verba Augu. si in adiutorium vestrum terreni imperij leges assumendas putatis, non reprehendimus. Nam fecit hoc Pau. & concor. text. vbi gloss. in c. j. extra de ope. no. nunc. & xxxix. dist. c. j. in verſicu. vt eorum cautela ecclesiæ seruentur indemnes, & sic videmus q̄ etiam prædicatores in prædicationibus, & Theologi in suis scripris allegant leges,
13 & bene. † Non ob. secundum, quia vt etiam est dictum, per alias scientias inferiores potest ius sacrarum scripturarum adiuuari & declarari, ergo tanto magis per leges quarum scientia est sublimior. Et facit quia etiam Christus, cuius actio est nostra instructio, de conse. dist. j. sollennitates per exempla rerum humanarum & terrestrium, declarabat altissima, & quæ de sursum sunt, vt in euangelijs. Præterea, vt dicit Philosophus. j. Physicorum. innata est nobis in via cognoscendi ab imperfectioribus. Nec ob. quod dicitur de. c. non magno. & c. super specula. quia hæc scientia, vt ibidem notatur, non est omnino religiosis interdicta, sed causatiue, scilicet vt magis theologiæ studium amplectentur, vt dilatato sui tentorij loco, funiculos suos faciat longiores, attamen cū licentia leges addiscunt, & quas dedicerunt possunt docere, & allegare, & sic fit. Non ob. tertiū, quia immo ius ciuile vel canonicum est scientia, patet ex pluribus. Et primo per text. in proœ. ff. circa princ. in verbo, professores legitimæ scientiæ constitutos, & ibi, prima vestigia cuiusque scientię mediocriter tradentes. & in iiij. col. ibi, & hi qui rudes adhuc legitimæ scientiæ capescendę aspirant. & in pen. colum. ibi, nihil legitimæ scientiæ eius deerit. & ibi, hæc sola scientia finē
14 habet mirabilem. † Secundo per tex. in l. j. ff. de iusti. & iur. §. j. ibi, ius est ars boni & æqui. & ibi, æqui & iniqui notitiam profitemur, & ibi, æquum ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernentes. Nam si ius est ars. vt ibi, & concordat tex. in proœ. ff. col. pen. ibi, nulla euenit arte, ergo est cognitio quia vt dicit Philosophus. j. Posteriorum. omnis ar. & doctrina fit ex præexistēti cognitione sicut contingit in iure, cum in eo distinguamus æquum ab iniquo, sed distinctio non potest fieri sine cognitione. Nec hic potest capi ars pro habitu factiuo, si prædicta considerentur, quinimmo dicta verba ostendunt, vt accipiatur pro habitu scientifico, & per demonstrationes acquisito. Ostenditur etiam, quia leges habent rationem & causam vt subijciam. Et potest adduci tex. cum glo. in l. j. C. de stud. lib. xj. dum iurisperiti & medici dicuntur esse Philosophi, & vi-
15 ri profundioris scientiæ & doctrinæ. † Tertio quia leges habent rationem & causam, & ideo eam doctores, & præsertim legentes, semper inuestigant quærentes de ratione dubitandi, item de ratione decidendi, de ratione dubitandi, quia lex non fit nisi in casu dubio. l. labeo. ff. de carbo. edi. l. antiquæ. C. de furt. In claris enim non est opus laborare. ff. de verbo. oblig. l. continuus. §. illud. Item quia de singulis dubitare non est inutile, vt in prædicamentis Aristo. & per glo. in l. iij. C. de sum. tri. & fid. catho. de ratione decidendi, vt intelligatur quod est cum ratione facta, sicuti esse debet. iiij. dist. c. erit autem lex. & sic multis alijs omissis, ex his constat ius ciuile esse scientiam, & veram ex rationibus & demonstrationibus.
16 † Constat etiam quia non solum est scientia practica sed etiam speculatiua, quoniam oportet prudentem iure soluere nodos, quæstiones & controuersias, quæ nunquam etiam contingerunt, quod non potest fieri nisi per subtiles indagationes, & per speculationem. Quo fit vt quia subtiliter indagandum est & procedendum per argumenta, rationes, & similia, & alijs varijs modis, secundū regulas iuris, quas decet habere notas, quod detestandi sunt illi qui tantummodo, (vt sunt multi,) qui vtuntur temeritate pro scientia contra text. in l. quisquis. C. de postu. vel qui tantummodo vadunt per repertoria, & qui nihil volētes a seipsis excogitare,

excogitare, timent conſulere vel pronuntiare, quoniam id a doctoribus non reperiunt factum, & hoc licet adſit bona ratio vel bonum ſimile ſed male, quia vt etiam inquit Paul. de Caſt. in l. clodius. ff. de acqui. hære. pernitioſus eſt talis timor, & in miſerrimus eſt talis intellectus, qualiter enim ſcientia legalis fuiſſet augmentata, ſi ita feciſſent antiqui. quia noluiſſent conſulere, niſi vbi repertum eſſet ita a doctoribus determinatũ. & concordat ꝙ dicit Boetius de diſciplina ſcholaſtica, vbi etiam ipſe dicit. miſerrimi ingenij eſt, nolle niſi inuentis vti. Et propterea rationibus innitendum eſt, quoniam vt dicit text. in l. j. §. ſed quia. C. de vete. iure enucle. & in proœ. ſexti natura ſemper nouas deproperat ædere formas, & quę de nouo emergunt nouo indigent auxilio. l. diuus.
37 ff. de reſtitu. in integ. † Item quia cum plura ſint negotia quam vocabula, vt l. natura. ff. de prę ſcri. verb. nõ poſſunt omnes articuli ſigillatim decidi, ſed debet procedi per rationes & ſimilia, vt l. non poſſunt. ff. de leg. Et ſic patet etiam non habere obſtare, quod habetur per Philoſophum in j. Metaphiſice. vbi dicit, ꝙ ſcientes, quorum ſcientie non ſunt ad vſum, ſunt nobiliores illis, quorũ ſcientie ſunt ad vſum, quoniam illud dictum non debet intelligi de tali ſcientia quæ eſt ſpeculatiua, & practica. Aliter diceremus etiam theologiam vel medicinã quas theologi et medici ſumme extollunt, non eſſe ſcientias nobiliores, cum ſint etiam ad vſum, vt patet. Accedat quia eſt etiam ſcientia, quæ nedum verſatur circa mores, ſed etiam circa ea quæ ſunt ad diuini iuris vſum,
38 vt ſupra eſt tactum, & etiam dicam infra. † Eſt etiam certiſsima ſcientia, quia habet finem quem non habent alie ſcientiæ, vt in proœ. ff. cõl. pen. habetq; certiſsimas rationes, cauſas et demonſtrationes, vt peritis notum eſt, ſed vt dicit Philoſophus in proœmio de anima, vna ſcientia dicitur nobilior altera, vel ſubiecto nobiliori, vel quia eſt certior, vel propter vtrunque ſimul. Eſt ergo ſcientia nobilis & honore digna, quod ab effectu etiam demonſtratur, quia per eam homines fiunt nobiles, vt habetur in l. ij §. fina. ff. de excuſa. tut. l. prouidendum. C. de poſtu. per Bar. Bal. & Doct. in proœ. C. per Bart. in j. conſti. ff. col. iij. & in j. cõſti. C. §. hæc quoque. per do. Alex. conſi. xv. col. pe. & conſi. xviij. col. fi. in fi. in j. volum. & conſi. xciiij. col. ij. ver. ſed ita. eo. volu. & per Fely. in c. quanto. de magi. Et propterea, vt per Doct. ibi infamis & iudæus non poſſunt doctorari, & bonus tex. in l. fin. in verſi, qui ve magiſteriæ, poteſtatis ſudoribus clarus factus eſt. C. vbi ſena. vel clariſ.
39 † Item qui a Doctores iuris priuilegiãtur in multis, vt per Doct. in varijs locis, & no. do. Alex. in l. centurio. circa prin. ff. de vulga. & pupi. et per domi. And. Siculum in conſi. lvij. incipi. ſcribitur apud Iob. in ij. parte & per domi. Paridẽ Puteum, in tractatu ſuo ſyndicatus. in §. doctor. & ſeq. & in §. mandauit rex. nam in eis verſatur publica vtilitas, vt l. j. & ibi gloſſ. C. de ſtud. lib. vr. Barto. & alij in l. j. ff. ſol. mat. & per Cyn. in l. j. C. de iur. & fact. ignoran. Probatur etiã quia vt dicit do. Azo. in proœ. inſtitu. ſcientia ciuilis facit profeſſores eius in orbem terrarum ſolenniter principari, & ſedere in aula imperiali. Et propterea refert Angel. de Peruſio, in l. cum ſalutatus. C. de ſenten. paſ. ꝙ licet Papa recipiat omnes ad oſculum pedis. tamen Vrbanus Papa recipit eum ad oſculum
40 pacis. † Vnde ex iſtis & multis alijs quæ adduci poſſent, merito iure inferri poteſt, ꝙ tanꝯ pecudes deteſtandi ſunt qui de facili & lubrico lingue doctores iuris contemnunt; & ꝙ ſimiliter peſsime faciunt, qui volentes violare priuilegia doctorum (prout ſępe iſtis temporibus fieri conatum eſt) faciunt hoſpitia militum in domibus eorum, quia hoc cædit dedecori tante dignitatis. et contra tex. expreſſum in l. ij. vbi etiam glo. C. de mune. patri. lib. x. Item etiam contra conſuetum, & cum leſione publicæ vtilitatis. & propterea dicit Paris de puteo, in dicto. §. doctor. quod officialis faciẽs hoc meretur ſyndicari. & ita dicit factum contra quendam poteſtatem de Theano, qui voluit milites hoſpitari in domibus cuiuſdam doctoris. ſuper hoc tamen eſt prouiſum per Illuſtres præſides, & re-
41 gios ſenatores. † Demonſtratur etiam ratione exercitij, quia verſantur doctores circa diuina, circa commune, & circa ea quæ ſtudet ciuitas & princeps, & circa alia optima. vnde Magnifici viri appellari debent, quia & ſic verſantes Magnificos viros appellat Philoſophus, quarto Ethico. & ita etiam eos appellat text. j. conſti. C. & in proœ. inſtitu. ſunt enim doctores iuris, optimi iuſtitiæ & rei publicæ miniſtri inquit text. in l. prima. §. diſcipuli. & §. fina. ff. de origi. iur. & dicit tex. in l. aduocati. C. de aduoca. diuer. iudi. hi qui dirimunt ambigua facta cauſarum, fuæque defenſionis iuribus in rebus ſæpe publicis ac priuatis lapſa erigunt, fatigata reparant, non minus prouident humano generi, quam ſi prælijs ac vulneribus, patriam parentesque ſaluarent. Nec enim ſolos, noſtro imperio militare credimus, illos qui gladijs ac toracibus nituntur, ſed etiam aduocati militant. Nam patroni cauſarum, qui glorioſæ vocis confiſi munimine, laborantium ſpem vitam &
42 poſteros defendũt. † Eſt ergo ſcientia nobiliſsima, iuris ciuilis ſcientia, cum & ex ea fiant nobiliſsimi eius profeſſores, vt ſupra. & quia nemo dat quod non habet j. q. vij. c. daibertum. de iure patronatus, quod autem. inſti. de libe. in prin. per gloſſ. Immo eſt admirabilis & diuina, quum dicat tex. in l. ij. circa princip. C. de vete. iure enucle. Nihil in legibus neque contrarium neque idem, neque ſimile inuenitur, vt ne geminæ leges pro ſingulis rebus poſitæ appareant, quod quidem cœleſtis prouidentiæ peculiare fuit & humanæ imbecillitati nullo modo poſsibile. & probatur, quia eſt diuinarum atque humanarum rerum notitia, iuſti atque iniuſti ſcientia, authore Chryſippo, vt l. iuſtitia. ff. de iuſti. & iur. & inſti. eod. titu. in princi. Et a diffinitione non eſt recedendum, quia ſecundum Philoſophum. vij. Metaphi. diffinitio eſt ſermo indicãs quid eſt eſſe rei per eſſentialia. & ſecundum Bal. in rub. C. qui. admitti. allegantem Boetiũ, diffinitio eſſentiam rei claudit, & alluſio ſiue Ethimologia intelligentiam rei. Et propterea Bal. in l. nõ ſine, C. de bo. quæ libe. dicit ꝙ illud dicitur. in eſſe

quod

23 quod conſtat ex ſuo diffinito. † Quinimmo eſt ſapientia ſecundū Iuriſconſultum in l.j.§.proinde.ff.de varijs & extraor.cog.qui dicit q̄ ſanctiſſima res eſt ciuilis ſapientia. & facit quia ſecundum beatum Tho.ij.ij.q.j.arti. ij. de dono ſcientiæ cognitio diuinarum rerum vocatur ſapientia, cognitio vero humanarum rerum vocatur ſcientia,ſed cognitio legalis eſt huiuſmodi per iura allegata,& ho.tex.in l.j.C.de vete.iure enu.vbi dicit text. Nihil tam ſtudioſum in omnibus rebus inuenitur,quam legum authoritas, quæ & diuinas & humanas res bene diſponit,& omnem iniquitatem expellit.& ſic ſapientia,quoniam vt dicit glo.in d.§.proinde.ciuilis ſcientia eſt ſanctiſſima quo ad animam,& firmiſsima quo ad mundum. Et dicit Philoſophus ad Alexandrum ſapiētia eſt cōſeruatiua animæ,ſicut ſanitas corporis, ſed hæc ſcientia eſt huiuſmodi, quia facit homines virtuoſos, dirigens eos in Deum, tollens lites,rixas,controuerſias,& talia ex quibus ſolent ſequi homicidia & omnia alia mala,ergo eſt conſeruatiua animæ & corporis, & ſic ſanctiſsima quo ad animam, & firmiſsima quo ad mundum,
24 & ſic conſequenter eſt ſapientia. † Corroboratur, quia ſeipſum regere eſt ſumma ſapientia, vt per Philoſophum.de regi.princ.ſed hæc ſcientia nedum docet ſeipſum regere, ſed etiam ciuitates, pronuncias,& omnem orbem terrarum; vt patet, & dicit tex,in auth.vt omnes obe.iudi.prouin.ſine ea nihil factum eſt. & eſt præcipua aliarum, quum per eam reguntur omnia.Et probatur,quia decet iure conſultum habere docendi peritiam. dicendi facundiam,differendi copiā, interpretandi ſubtilitatem,ſolertiam,fidem,bonos mores, & laudabilem vitam.C.de profeſ.qui. in vrbe conſtan.l.j.li.xij.l.magiſtros.C.de profeſ.& med. li. x.& in proœmio inſti.§.cunq;. quinimmo debet etiam alios præcellere moribus & ſcientia. vt in illa.l.magiſtros.nec immerito,quia doctores ſunt ad aliorum eruditiones c.ſuper ſpecula. de magi. et dicit tex.in c.glorioſus in ſanctis ſuis.de reliq. & vene.ſanc. q̄ ſunt luminoſæ candelæ ardentes ſuper candelabrum poſitæ,quæ in vniuerſum corpus orbis terrarum tenebris profugatis, veluti ſidus irradiat matutinum.& text.in d.c. ſuper ſpecula.dicit q̄ fulgent veluti ſplendor firmamenti, & veluti ſtellæ ſunt in æternitates perpetuas permanſuræ.& tex.in c.multi.de pœni.diſt.ij.q̄ ſunt radij ſolis.& probat tex.in l.ſi arborem.§.ſi communem in verbo,locus opacus, quoniam ſole cœpit eſſe plenus.ff. de ſer. vrb. prædi. cum ibi not.
25 per Ang. †Ad idem quia eſt dogma omnium ſapientum vt dicit text. in l.ij.ff. de leg. & vera Philoſophia & non ſimulata, vt l.j. ff. de iuſt. & iure.ergo eſt ſapientia,& ita dici deber,quoniam peritis in arte eſt ſtandum,vt dixi ſupra & eſt bona glo.ix.diſt.c.veterum.& facit tex.in.§.reſponſa prudentum.inſti.de iure natu. gen. vel ciui. & quia etiam leges,& ſic ipſorum Iuriſconſultorum verba,a romana eccleſia,cui,vt dicitur xxij. diſtin.c.j.iura terreni & cœleſtis imperij ſunt commiſſa,ſunt approbata. Non ob. quod legiſtæ vel canoniſtæ non habent modum arguendi quia eſt falſum,& patet,quia ēt eſto quod non habeant eū modum quem habent dialectici vel aliarum ſcientiarū profeſſores,hoc non expedit dummodo habeant modum ſcientificū & concludentem, ſicut habent,quia ſecundum Spe.in tit. de aduo.§.nunc de exordijs.ver.quid ſi aliter. quælibet ſcientia habet diuerſa genera loquendi intantum q̄ proprius modus loquendi in vna ſcientia, eſt abſurdus in alia, & ſunt verba Augu. in cap. locutio. xxxviij.diſt.et dicit Philoſophus primo poſterio
26 rū,† vnaqueq; ſciētia habet ſuas proprias imaginationes,rōnes,ac diſputationes,& bene, quia locutiones habent eſſe ſecundū ſubiectā materiā l.ſi vno.C.loc.& ſecundū Philoſophū.1.Ethyco. tūc perfectæ enunciamus,cum ſcḋm ſubiectam materiā loquimur.de quo ēt per Bal.in l. data opera. circa medium.C.qui accu.non poſ. Et ideo indigne dicitur legiſtam vel canoniſtam non habere modum arguendi,licet nō logice loquatur, vel ſecundum aliū modū.Nā vt inquit tex.in c. indignum.& in c.eccleſiaſtica.xviij.diſt. canones nō ſunt reſtringendi ſub regulis donati, nec ēt ociosis Philoſophorum ſcholis. & facit quia legiſtæ ſunt reales locutores,& rebus & non verbis intēdentes,quia non verbis ſed rebus leges imponuntur l.ij.C.com.de leg.c.commiſſi.de elec. lib. vj. & ideo Bal.in l. veteris.C.de contrahē. & cōmit. ſtipu.dicit q̄ leges ſunt veræ philoſophiæ legales & non dialecticæ,& ponderat ad hoc illum text. & cōcordant verba Io.An.in regula, infamibus. de reg.iur.in vj.qui dicit, abſit q̄ per ſophiſticationes verborum naturā immutemus,& ideo ſecū dum eū in c.j.de confeſ.in vj. ex mente Dydimi
27 ad Alexandrū.†Non artem bene loquendi diſcimus,nec facūdiæ oratorum rhetorūq; operam damus,cuius officiū eſt falſitatis ſermonibus figmentare mendacia,& innocentiæ fidē conferre crimi nibus,ac parricidij reos aſsignare piiſsimos, qui dum putant ſe alienę laudis fructum per iniquam victoriam rapuiſſe,neſciunt munimentum ſuæ cōſcientiæ perdidiſſe.pro quo facit tex.in c.ſedulo. xviij.diſt.qui prę clariſsime ad propoſitum loquē do dicit.Cordi caſto linguam exercitatā conferre non audeāt & putent prę ponendas eſſe verbis ſententias,ſicut præponitur animus corpori, debetq; veriores q̄ diſſertiores audire ſermones,ſicut prudentiores q̄ formoſiores amicos habere.

Similiter non obſt. q̄ legiſtæ vel canoniſtæ nō cognoſcunt per cauſas, quia ēt ex ſupradictis op-
28 poſitū probatum eſt. † Quinimmo ratio legis dr anima legis l. quod dictum.ff.de pac. & ſtrictius eſt obſeruantia quā ipſa lex,ſecundum Bald.in l. quicunq;.C.de fer. fugi.& in l.non dubium.in v. col.C.de leg.& per eundem in l. ſi quis ſeruo.C. de fur.vbi dicit q̄ ratio eſt ſicut anima, & verba ſunt ſicut ſuperficies.& in d. l. non dubium. dicit quod eſt ſpiritus viuificans legem, omne dictum & factum faciens ratum & firmum. & habetur per do. Abba.in conſi.j.in j.volu.Et dicit Bald.in l.nemo.in prin.C.de ſenten. & interlo. omn. iud. quod ideo Francigenæ tantummodo allegant rationem, & dicunt ſic eſt ratio legis, non autem dicunt, ſic eſt lex, vel lex ſic dicit. Sed con-

ceſſo etiam ꝙ ſimpliciter allegetur lex, vel dicatur ſic lex dicit, prout ſit, quid ad rem, cum talis allegatio non eſt ſine ratione, cum lex contineat rationem, & ſit ratione facta quo ſit ꝙ allegata lege, etiam ratio legis habetur pro allegata. Nam & idem ſit de dictis philoſophi, quia eius dictis ſimpliciter adductis philoſophantes acquieſcunt, quod non eſt, niſi quod continent rationem vel cauſam. Sicut etiam de dictis Pythagoræ refert Boetius in princ. ſuæ arithmeticæ. qui inquit, ꝙ ſufficiebat dici ſic Pythagoras dicit. & ad propoſitum etiam dicit Bal. in c. ad hæc. in vj. col. de pace iur. firm. ꝙ leges non allegantur in curijs regum pro authoritate, ſed pro ratione. Breuitatis cauſa etiam hoc fit, quoniam gaudent breuitate moderni, vt inquit gl. in l. j. ff. ꝙ met. cau. et facit tex. in l. ampliorem. §. in refutatorijs. C. de appel.

29 † Non obſtat ꝙ leges non amant ſubtilitates, quia non eſt verum, inquantum tractatur de interpretatione iurium, vel de enucleatione quæſtionum, & ad veritatem eliciendam, ſed ne ſubtilitatibus fiant deceptiones, peruertantur vera & recta iudicia, iniquitates æquitati præferentes, in quo genere boni & æqui, vt inquit tex. in l. ſi ſeruũ. §. de illo. ff. de verb. obl. plerunq; ſub authoritate iuris ſcientię pernitioſe erratur, ſecus, & hoc eſt de quo proprie loquuntur iura contraria, & id quod dicunt leges ſubtilitates nõ amare, quia eſt verum eas non amare, inquantum tendunt ad decipiendum, vt ẽt declarat Pau. in c. dilecti filij. in ij. col. de iu. vbi latius per eum, quæ ſubtilitates ſint attendendę & quæ non. & aliquid per Ro. cõſil. ccj. inci. omnipotentis Dei poſtulato ſuffragio, in propoſita conſultatione. Et probat tex. in c. ſi cupis. xvj. q. j. qui dicit habeo ſimplicitatẽ colũbę, ne cuiquam machineris dolos, ſerpentis aſtu-

30 tiã, ne aliorum ſupplanteris inſidijs. † Non ob. ꝙ lex ſit voluntaria, quia eſt falſũm, vt ex prædictis conſtat. Nec ẽt ſola voluntas principis facit legem, quia immo debet eſſe regulata ratione. Nã & volũtas eius ſubiacet regulę rationis, eſt enim animal politicum, ratione & mortale ſecundum Bal. in l. ij. C. de ſerui. & aqua. & ideo non poteſt iniquum ſtatuere, vt inquiunt d. Abb. & ſcribẽtes de conſti. c. j. & per beatum Tho. ij. ij. q. ix. arti. vj. & ſecundum Ang. in conſi. ſuo c. incip. ſanctiſſima. in iiij. col. opinioni eius non eſt ſtandum, ſi contraria ſententia eſt rationibus melioribus cõprobata. alleg. text. in l. Aemilius. ff. de mino. & multa dicit Par. de Puteo in tract. ſuo ſyndica. in c. j. & ij. ꝙ non licet principibus nec regibus in aliquo excedere, nec quicq̃ facere, quod non conueniat probatiſsimo ac ſapientiſsimo viro, & ſi alitẽ faciunt, non ſunt principes nec reges, & eis obediendum non eſt, vt ibi latiſsime per eum, de quo etiam per Ioan. And. in c. j. de homic. lib. vj.

31 poſt Hoſt. ibidem, vbi dicunt † ꝙ proprium principis eſt iuſtitiam exercere, & ſi deficit in hoc. auferretur ei nomen boni & religioſi principis, et ſi carebit nomine, carebit & re. C. de ferijs l. a nullo. C. de nup. l. imperialis. §. j. & de verb. ſig. c. nã & ego. Et concordat, quia rex dr̃ a gerendo. vnde debet regere, & non regi. ff. de leg. l. ſi. alias nõ eſt rex ſecundũ Bal. in l. non ambigitur. poſt Cy. ff. de legi. & in l. poſt ſuſceptum. ff. de excuſ. tuto. & idem de Imperatore, per Bal. in tit. de pace conſtan. in fin. & per And. de Iſer. in tit. qui. mo. feu. amit. §. ſimiliter ſi dãm, vbi expreſſe dicit, quod male verſantes in regno ſunt priuandi regno. Et propterea non eſt dicendum, ꝙ ſola voluntas principis faciat legẽ, quia immo decernit ſecundũ rationem et regulas legis & rationis. Pro quo facit, quia & ipſe atteſtatur ſe velle legibus viuere l. digna vox. C. de legib. l. ex imperfecto. C. de teſt. cũ

32 concor. † & ordinatum eſt, eius voluntatem vel reſcriptum cum iniuria alterius non eſſe exequẽdum, immo eſſe nullum & irritum. C. de preci. imp. offe. l. quoties. & l. nec dãnoſa. C. vnde vi. l. authoritatem. & ff. ne quid in loco publi. l. j. §. merito. & C. de emanci. lib. nec auus. cum concor. & facit tex. in cle. paſto. de re iudi. vbi ſentẽtia principis, quia contra ius fuerunt caſſatæ, & annullatæ, & merito, quia vt inquit Pau. de Caſt. in cõſi. lxx. inci. In Chriſti nomine, quia fruſtra diſputaretur. in ij. parte, ſecundum ſtampam nouam. vbi etiam conſuluit contra quandam ſententiã principis, quia conſtitutio regni & monarchia eſt de iure gentium, ergo non debet contra illud poſſe, & ſic debet eſſe eius lex omnino communis, rationabilis, & honeſta, vt in d. c. erit autem lex. et xxiij. q. iiij. c. ſi eccleſia. in fi. & concordat tex. in auth. de inſtru. cautela & fide. ibi, quia igitur imperiũ propterea Deus de cœlo conſtituit, vt difficilibus imponat quæ apud eum ſunt bona, & leges aptet ſecundum naturæ varietatem. & Paulo inferius. & dare in commune ſubiectis quos Deus nobis tradidit prius, et paulatim ſemper adijciet. et tex. in auth. vt non luxurientur contra naturã in prin.

33 ibi, † quia omne nobis eſt ſtudium & oratio, vt & crediti nobis a domino Deo, bene viuant, & eius inueniant placationem, & tex. in auth. de priui. dotis in prin. vbi dicit, vnam nobis eſſe in omni noſtræ reipubli. & imperij vita, in Deo ſpem credimus, ſcientes quia hæc nobis & animæ & imperij dat ſalutem, vnde & legislationes noſtras inde pendere competit, & in eam reſpicere, & hoc eis principium eſſe & medium & terminum. Nec habet obſtare allegata. l. proſpexit. ff. qui & a quibus. quia ſecundum Bald. in d. l. ſi quis ſeruo. Immo lex illa quo ad Vlpianum conditorem eius, dicitur habere rationem, & eã Bal. aperit ibi, & idem Bal. in l. j. C. quæ ſit longa conſue. refert & commemorat Fely. in c. ſi quando. in vij. col. de reſcrip. in ver. circa rationem legis. Et poteſt adduci quod dicit idem Bald. in rub. de

34 conſti. col. ij. vbi dicit † ꝙ lex ſatis poteſt dici rationabilis eo ipſo ꝙ non reperitur prohibita, licet non poſsit demonſtrari ratio eius, per gloſ. ſing. in l. j. §. initium, in verbo, ratus. ff. de poſtulã, & per ea quæ not. Archidia. viij. diſt. fruſtra. vbi dicit idem de conſuetudine, vt poſsit dici rationabilis, ex quo nõ obuiat canonicis inſtitutis. de quo vltimo habetur etiam per Bal. in c. cum veniſſent. de eo qui mit. in poſ. col. iij. vbi ſecundum eum, conſuetudo in dubio debet præſumi laudabilis, & bona, ex quo non reperitur prohibita, &

& placet ciuibus, quia quod eis placet, generat cõ cordiam, quæ eſt ciuitatibus vtiliſsima. Non ob. quod ſit formidine permixta quia immo eſt firma & certa, cum ſit ratione facta, quæ vt eſt dictum facit omne dictum ratum & firmum, vt per Bal. in l. non dubium. C. de legi. & probatur in l. ſolam. C. de teſti. cum ibi no. in auth. de hære. & fal. §. ſi vero. col. j. in auth. de ſanctiſ. epiſ. §. j. & in
35 authẽ. de teſti. §. & licet. cum concor. † præterea philoſophicum eſt reſpondere per verbum dubitatiuum. vt per verbum forte, vt inquit gloſ. in l. cum res. § ſed ſi ſtichum. ff. de leg. j. Præterea leges quibus vtimur ſunt approbatæ, quia quæ viſę ſunt rationabiles vel bonæ fuerunt approbatæ, ergo verborum qualitas non habet vitiare ſiue nocere. Illud autẽ ꝙ non ſint leges paſsim neceſſariæ, & ꝙ vbiq; non ſeruantur, ſimiliter non habet obſtare, quia non ſequitur, ergo nõ ſunt ſciẽtificæ & bonæ. Nam & aliæ ſcientiæ cꝙuis non ſeruentur vbique, tamen ex hoc non ſunt minus veræ bonæ ac perfectæ. Nec attenditur id quod fit, ſed id ꝙ fieri debet l. ſed licet. ff. de offi. præſi. ſed leges deberent vbique ſeruari. l. leges ſacratiſsimæ. de legi. & no. glo. in d. c. ſuper ſpecula: omnis enim anima eſt ſubmiſſa Imperatori, quia eſt dominus totius mundi. l. deprecatio. ff. ad leg. rho. de iactu. & vij. q. j. in apibus, ergo &c. & facit, quia vt dicit gloſ. in cle. ad noſtram. in verſi. ieiunare. de hære. omnis etiam quantumcunque iuſtus ſubeſt legi, licet non exercitio eius. & not. d. Abba. in c. omnis anima. de cenſi. & in d. c. rex pacificus. & ſentit Philoſophus. x. Ethicorũ, qui dicit ꝙ non tantum propter iuuenes ſed etiam pro
36 pter ſenes facta eſt lex. † Nec ob. quod ſit variabilis ſiue mutabilis, quia hoc etiam ſimpliciter dictum eſt falſum. Nam quãtum attinet ad ius naturale vel gentium, hoc patet inſti. de iur. natu. gen. vel ciui. ver. ſed naturalia. quia illud eſt immutabile. quantum autem ad ius diuinum, idem, vt ibi, & in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur. quantum vero ad ius, quia ius noſtrum eſt tripartite collectum, vt in. §. fina. inſti. eo. dicitur quod licet immutetur aliqua conſtitutio, non tamen ſcientia iuris immutatur, quum talis immutatio fiat ſecundum regulas iuris, quæ volunt ſic fieri, neceſsitate vel vtilitate ſic exigente. c. non debet. de conſan. & affi. lex enim debet deſeruire tẽpori xxxiiij. diſtin. c. fr̃ernitatis. & iiij. diſt. c. erit autem lex & quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio. l. de ætate. §. cauſa. ff. de interro. act. & ideo etiam Deus omnipotens ex his quæ in teſtamento veteri ſtatuerat, nonnulla mutauit, vt d. c. non debet: ob quod d. Panor. in d. c. non debet, etiam ipſe dicit ꝙ licet ſcientiam ſit de incorruptibilibus, & impoſsibilibus aliter ſe habere, vt habetur primo poſteriorum, non tamen expedit vt detrahatur ſcientiæ iuris, quaſi non ſit ſcientia, ex eo ꝙ immutetur in aliquo, quia omnino eſt ſcientia, rationibus de quibus ibi per eum. Pro quo faciunt etiam quæ no. per eundem in c. ij. in pen. colũ. in ver. ſed reducendo ad concordiam. extra de proba. & per eundem in c. fi. in v. col. de conſue. vbi ſecũdũ eũ ex cauſa põt induci cõſuetudo antiqua damnata, & ẽt fieri ſtatutũ cõtra canonẽ, quia hoc fit ex mente legis, quæ eſt ipſa lex. Et facit, quia ſecundũ veritatẽ temporũ & locorũ, ẽt remedia et canones medicorum expedit immutari, & tamen immutatio eorũ, quia ſit canonibus medicinæ ſic dictantibus, non arguit defectum, ſed potius boni-tatem & ſcientiam; ergo idẽ in iure noſtro dicẽdũ eſt, quia quod medicamenta morbis, hoc exhibẽt iura negotijs, vt in auth. hæc conſtitutio innouat
37 conſtitutionem in prin. † Non obſtat ſimiliter ꝙ non ſit omnibus caſibus prouidens, quoniam ẽtã hoc eſt falſum, quia immo lege, ratione legis, vel ſimili poſſunt omnia decidi, vt dixi ſupra & facit tex. in l. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excu. tuto. et in c. ſecundo requiris. in fin. de appel. & vbi ſub authoritate legis poteſt etiam allegari ratio naturalis, ratione legis vel ſimili deficiẽte. & not. gl. in c. conſuetudo. j. diſtin. & facit optime tex. in d. c. de quibus. xx. diſt. vbi ponens ad quos ſit recurrendum cum ſacroſanctæ ſcripturæ authoritas nõ occurrit, dicit etiam ad exempla eſſe recurrendum. Et quia ita ſit ſeu fieri poteſt, igitur dixi ſcientiam iſtam eſſe ſpeculatiuã ſcientiam, & habere ſuos modos, & rationes arguendi & decidẽdi. & ſic conſtat ꝙ non eſt ẽt verum, ꝙ ſit impoſsibile, ꝙ lex vniuerſaliter verum dicat, cũ ſit vtile, oppoſitum legis in aliquo caſu obſeruari, qm̃ immo in tali caſu oppoſiti, lex quantumcunq; generalis recipit reſtrictionem, vel iure vtilitatis, vel neceſsitatis, vel congruentiæ, vel veriſimilitudinis, vel honeſtatis, vel alijs de cauſis, prout expedit, & hoc omnino ex præcepto legum quæ mandant ſic fieri reſtrictionem, vt l. cunctos popu los. cum ibi plene no. C. de ſum. tri. & fid. catho. in l. oẽs populi. ff. de iuſti. & iur. l. vt gradatim. ff. de mune. & hono. in l. fi. §. in compu. C. de iure deli. in l. ſerui noſtri. C. de noxali. in l. nec anus. ff. de eman. liber. in l. ij. §. merito. ff. ne quid i loco pub.
38 cum alijs concor. & in locis alijs notis. † Ad alia duo, vltimo loco obiecta, reſpondeo ꝙ immo etiam ad peritos iuris debet haberi recurſus, vt patet in d. c. vt commiſsi. de hęre. in vj. & c. fi. eo. ti. Præterea vt dicit gl. in d. c. de quibus. ſeniores dicuntur ſapientes. viij. diſt. c. porro. ſed doctores ſunt ſapientes, vt ſupra probatum eſt ergo &c.

Et ſic his contingenter dictis, remanet hæc j. q. abſoluta, licet taliter qualiter, ſed omnia ſint dicta ad honorem Dei, a quo profluunt ipſe leges. Ad cuius laudem accedo nunc ad aliam quæſtionem, in qua conſimilem ordinem obſeruans, dico ex multis videri in prima conſideratione dicendum dictas mulieres deferri ad dictum ludum realiter ac vere, non autem imaginarie, vel per illu-
39 ſionem. † Et primo per confeſsionem earũ quę confeſsio in crimine hæreſis videtur attendenda, ſecundum Bal. in l. non dicam rapere. in j. colũ. C. de epiſ. & cleri. & in confeſſum nullæ partes ſunt iudicis niſi in condemnando l. proinde. ff. ad l. Aquil. & dixit Magiſter veritatis dominus Ieſus, tu dixiſti & dicit Ouidius. Non eſt confeſsi cauſa tuenda rei. Secundo quia experiẽtia, quæ (vt habetur j. Metaph.) eſt rerum magiſtra. ac ſin gularium cognitio. & no. in c. cꝙ ſit. de elec. & fa-

eit c. cupientes. in prin. eo. ti. in vj. & c. statutum. de rescrip. hoc multis sic asserentibus fuit visum & cognitum, ergo sic credendum est c. in nomine domini. de testi. & in l. vbi numerus. eo. tit. Et faciunt quæ habentur in c. cum oporteat. de accu. & in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst. vbi fama
40 publica facit fidem. †Tertio quia hoc non est impossibile demoni, cum etiam portauerit creatorem in pinaculo templi, & super montem. ergo non debet ei cui quod plus est licet, ꝙ minus est non licere, vt in regula, non debet. de regul. iur. immo concessa hac posibilitate, & quæ videtur concedenda, quum etiam alias personas portasse vr, quia vt dicit Philosophus in j. de anima. & Bal. in l. conuenticula. col. fi. C. de epis. & cle. Accidentia magnam partem conferunt ad cognoscẽdum quod quid est. Videtur etiam concedendus actus istius delationis, & maxime coniuncta eorum confessione iurata. Quarto per argumentũ a verosimili, quia si diabolus nititur adorari, vt Deus, cum etiã voluerit adorari a creatore, Matthæi iiij. cap. & hr̃ in c. nec mirũ. xxvj. q. v. col. iiij. versi. ad hæc. n. contingatq; ea quę inhærent personis, per quas fallere nititur. vt ibidẽ. Et iste mulieres dicunt se ire ad talem ludum delectationis gratia, & se ibidem adorare demonem, ergo verisimiliter credendum est ipsum demonem eas portare ad ipsum ludum vere & realiter, vt etiã vere & realiter adoretur. Nam & a Saule Rege voluit adorari in vigilijs, vt dicit tex. in d. c. nec mirum. & idem a creatore. Item quia nititur facere vt Deus, argumentum enim a verisimili est bonum tex. est in l. si extraneus. ff. de condit. ob cau. & in l. Lucius. §. Titio. ff. de libe. & posthum. in
41 l. fin. C. de hære. insti. †Quinto ex similitudine rationis, quia si Deus etiam multa alia permittit contingere ob artem demonis, vt probentur audientes quali deuotione & fide sunt erga eum, vt habetur in d. c. nec mirum. circa fi. ergo eadem ratione credendum est ꝙ etiam permittat talẽ declarationem, vt sic etiam per hoc non probentur hæc audientes, quali deuotione & fide sunt erga eum. quod non contingeret si talis delatio non esset realis sed illusoria, quoniam nullius tentatus ire ad talem ludum verisimiliter consentiret se ad illum duci vel deferri, quinimmo quę de eo dicuntur, veluti falsa spernerentur. Sexto quia hęc opinio videtur probabilior, cum sit affirmatiua. quoniam dicere oppositum est negare, & qui negat nihil ponit. Negatiua enim est non ens & sic improbabilis: quia non potest directo sensui subiacere. Entium enim sunt sensus, non autem nõ entium, secundum Philosophum secundo de anima, & Bald. in l. secunda in fin. C. de erro. aduoc. & ideo dicit glos. in l. diem proferre. ff. de arbi. ꝙ creditur magis duobus affirmantibus q̃ decem negantibus. Septimo quia præsumitur potius veritas quam fictio. l. tertia. §. hęc verba. ff. de negotijs gestis.

42 †Octauo quia Diabolus cõtradicit honori Dei & fidei nostrę plusquam potest, ergo debet præsumi vel dici ꝙ magis realiter deferantur q̃ fantastice, & per illusionem, vt sic vere etiam concul-
cent crucem, & vere adorent ipsum demonem, & similiter vere omnia alia faciant quę facere confitentur. quia si vere fiunt, tendunt ad maiorem cõtemptum Dei & fidei nostræ, q̃ si in somnijs ea fierent, vel per imaginationem. maior enim præsumptio tollit minorẽ l. diuus. C. de in integ. resti. mi. & habetur per Bald. in l. siue pos. C. de proba.

Nono ratione contrariorum, quia sicut realiter & expresse ac in præsentia personarum abrenuntiatur in baptismo demoni & pompis eius, ergo debet dici ꝙ ipse demon velit realiter & in præsentia personarum se adorari contrariorum enim est eadẽ disciplina xxxij. dist. hospitiolũ. in fi. & instit. de his qui sunt sui vel alie. iur. in prin. Et
43 per Philosophum ix. metap. †Item quia eadem solẽnitas debet interuenire in dissoluendo quę interuenit in cõfitendo. Quodlibet em̃ debet dissolui eo modo quo colligatum est. dicit text. in l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. Decimo per remotionem. tex. in c. episcopi. xxvj. q. v. qui videtur huic parti multum repugnare. quia non habet obstare, quia videtur loqui in alia secta, quia mulieres de quibus ibi, & credentes eis dãnantur, quia ea quæ dicebant & credebant sunt impossibilia, qm̃ aliquid diuinitatis aut humanitatis extra vnũ Deum arbitrabantur. Credebantq; aliquã creaturam fieri posse, aut in aliam speciem transmutari ab alio quam a summo creatore; quod est impossibile, vt patet in versi. & cum aliquid. & in versic. quisquis ergo. Nam cum dicebant se equitare super quasdam bestias, credebant illas bestias fieri ab alio q̃ a creatore, vt in illo ver. quisquis ergo. per quem versiculũ ita videtur dici & debere intelligi illas mulieres sic tenere, & dicere licet tex. in ver. sciendum. in princi. referat simpliciter illas mulieres dicere se equitare super quasdam
44 bestias nocturnis horis, † quia præcedentia declarantur per sequentia, & econuerso. sequentia per præcedentia l. qui filiabus. & l. si seruus plurium. in prin. ff. de leg. j. sed hæc cessant in istis mulieribus, quia licet ẽt ipsæ dicãt se portari super hircis nocturnis honoris, tñ credunt eos esse demones sic transformatos. Cõfitentur similiter se patere dominę ludi, veluti demoni. sed talis assumptio formę non est impossibilis demoni. cum ẽt se transfiguret in Angelum lucis, ergo de istis non loquitur ille tex. nec cõprehenduntur in eo, cessante eius ratione l. quod dictũ. ff. de pac. per gl. & Bar. in l. j. ĩ ver. prudentia. ff. de leg. tuto. per Inno. in cap. post translationẽ. in xix. col. extra de renunc. & in c. nõ miramur. de seruis non ordi. iuncto tex. in c. de multa. de æta. & quali. & per Inno. in c. plerig; in fi. col. de immu. eccl. Et ideo ẽt credere ꝙ tales mulieres vadant ad ludũ in corpore, nõ potest dici ꝙ taliter credentes incidant in errorẽ, de quo in illo tex. & sic in errorẽ paganorũ, tanquã credant similia illis q̃ credebant personæ de quibus in illo tex. quia similia dicũtur esse illa, in quibus est omnimoda ratio. l. nõ possũt. ff. de legi. l. iij. ff. de offi. p̃si. l. j. C. de lib. prete p Pe. de Anc. cõsi. ccci. inci. in christi nomine, in prædicta consideratione, vel quorũ qualitas est vna scãm Philosophũ vj. Metaphisicę. quẽ alle. Cy. ĩ d. l. nõ possũt, et sic ille tex.

in versi.

in ver. & his similia non habet obstare, quia hęc non sunt similia. Contraria tñ sententia videtur
45 verior. † Primo quia facta non præsumuntur nisi probentur l. in bello. §. captæ. ff. de cap. & postli. reuer. l. quicunque. ff. de publica. l. consilio. §. fina. ff. de cura. fur. sed de hoc non constat nec probatur. vt infra dicam. Secundo per glo. in c. iuuenis. de spon. & in c. j. de scrutinio. in clemen. exiui. de verb. sig. vbi in dubijs debet amplecti pars fauens animabus, etiam si sit durior. Sed ista secunda pars videtur magis tutior & fauens animabus, quia ea prædicata vera, remouentur homines malis desiderijs, quæ forte appeterentur cõcessa altera parte contraria vera, vt etiam ostendam infra, ergo videtur magis fauorabilis, et amplectenda. Nam & in quauis materia, in dubijs benigniora præferantur. ff. de reg. iur. l. semper. cum concor. & facit quia dicit tex. in c. vlti. xix. dist. benigniora sunt imitatione, quæ sunt excellẽtiora pietate. Tertio per argu. a minus verisimili, quia dicere ꝙ talis delatio sit vera, & ꝙ tã subito tales personæ pertranseant per tot terrarũ spacia, & ꝙ faciant talia tam in ipso ludo q̃m in eundo & redeundo quæ dicuntur facere, est longe a verisimili, ergo reputanda falsa, quia vt dicebat Auerrois, vt refert Bal. in l. j. C. de fer. fugi.
46 † experimenta verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis & not. idem Bald. in tract. schismatis, quem posuit in rub. C. si quis aliquem testa. prohibue. & in l. fina. C. de edi. diui Adri. tollen. & in l. testium. C. de testib. Et propterea in d. l. j. dicit ꝙ in regno Franciæ fuit cassata quædam inquisitio, quia non poterat verificari, secundum communem opinionem fruentium intellectu: quia quod est longe a verisimili, est quædam falsitatis imago, & bo. text. in c. quia verisimile non est, de præsump. cum ibi not. & tex. in l. si ita quis. in fi. ibi, nemo sanus probauerint. ff. de euic. tex. in l. milites. §. oportet. C. de quæst. & dicit Bal. in l. testium. in pen. colum. C. de testi. quod magis creditur duobus testibus verisimilia dicentibus, quam centum non verisimilia, immo vero. in d. c. quia verisimile. tales testes non verisimilia deponentes, sunt suspecti de falso, & non creditur eis. Quarto ab authoritate tex. in d. c. nec mirem. xxvj. quæstio. v. vbi videtur concluderi
47 ꝙ omnia quæ fiunt ob artem demonis, siue fiant arte magica, siue necromantica, siue hydromantica, vel alia simili arte dicuntur fantastica & non vera, vnde in versicu. ex his ergo dicitur. His ergo portentis per diabolorum fallaciam illuditur curiositas hominum quando appetunt id scire, quod nulla ratione conuenit eis inuestigare subiungens in versicu. semper, ergo diabolus sub velamine latens prodit se, dum ea confingit quæ inhiberent personis per quas fallere nititur, ergo authoritate illius text. videtur dicendũ ꝙ etiam isti mulieres sint illusæ. & hoc ex generalitate illius tex. l. de pretio. ff. de pub. l. j. §. & generaliter. ff. de leg. præstan. immo & multomagis, cum sint mulieres, & si qui sunt homines, sunt rustici, & personę faciles ad decipiendum. l. cum mulier. C. de donatio. inter vir. & vxo. & ignorãtia dicitur cãctorum errorum mater, vnde mulieribus & rusticis iura subueniunt, vt not. in l. j. C. de iur. & fact. igno. & in l. bonorũ. C. qui admitti. Præterea oẽs sunt personæ reprobatæ, & corruptæ circa fidem, circa bonos mores, & appetentes non appetenda, ergo idem in istis, quod in illis dicitur, dici debet. l. illud. ff. ad leg. Aquil. C. ad leg. fal. l. fi. l. a Titio in fi. ff. de verb. oblig. §. idẽque.
48 insti. quib. ex cau. ma. pos. † Iura enim loquentia de aliquibus personis habent etiam locum in nõ expressis, in quibus militat eadem ratio, vt habetur per Pan. in c. nihil, de electio. in c. fi. de rescri. in procæ. decre. & in cap. translato. de consti. per Doc. in l. si vero. §. de viro. ff. sol. ma. per Glo. & Doct. in cle. j. de electio. in cle. auditor. in ver. beneficio. de rescri. in gl. in auth. vt hi q obliga. res. in ver. ad curationem. & gl. in auth. minoris debitor. C. qui tuto. da. possunt. Quinto per text. in d. c. episcopi. qui si recte intueatur, videtur ꝓprie emanasse ad tollendum hunc errorem. scilicet vt non credatur talia fieri in corpore, sed in spiritu tantum quod patet ex distinctione & recitatione
49 eius, quia postq̃m fecit mentionem † quod illę mulieres testarentur se equitare super quasdam bestias nocturnis horis, & se multarum terrarũ spacia intempeste noctis silentio pertransire, recitaueritq; innumeram multitudinem hac falsa opinione deceptam, cum arbitraretur aliquid diuinitatis aut numinis esse extra vnum Deum. Man dat vt patet in ver. qua propter. ea omnia reputari falsa, & non a diuino spiritu, sed a maligno talia fantasmata mentibus fidelium irrogari, & reddens rationem in ver. si quidem, quia ipse Sathanas qui transfigurat se in angelum lucis, cum mẽtem cuiusque mulieris cœperit, & hanc per infidelitatẽ sibi subiugauerit, illico se transformat in diuersarum species personarum atq; similitudines, & mentem quam captiuam tenet in somnijs deludens modo leta, modo tristia. modo cognitas, modo incognitas personas ostendens, per queque deuia deducit. Subiungit postea quod hoc solus spiritus patitur, & quod infidelis hoc non in animo sed in corpore euenire opinatur. & adducit exemplum de Ezechiele propheta, qui visiones domini in spiritu, non in corpore, vidit. & quod Paulus non audet dicere se raptum in corpore, ergo vidit. & ꝙ venit ad determinandum non solũ talia fieri a spiritu maligno, & non diuino, sed etiam ea & illis similia fieri in spiritu & non in
50 corpore. Et propterea sequitur † quod etiam in casu nostro, licet videantur hæ personæ dicere se portari a demonibus sub hircorum forma, & similiter dicant se credere dominam ludi in cathedra honorifice modo sedentem esse demonem sic transformatum, quod tamen debet dici hęc & alia quæ se facere confitentur fantastice in spiritu sibi obuenire non autem vere nec in corpore. Qui tex. & si posset dici ꝙ loquatur in alia secta. Attamẽ hoc nihil esset, quia & si illa secta fuisset diuersa ab ista aliquo respectu, vt quia dicatur quod forte ille videbantur credere ea fieri a diuino spiritu, quod non videntur credere istæ, cum dicant illos hircos a quibus dicunt se portari

esse demones,& dominam illam ludi esse demonem,non autem personam diuinam, tamen omnino videntur similes in hoc; quia ita credebant illæ ea fieri in corpore sicut etiam credunt istæ. & hoc sufficit ꝙ sit similitudo in casu de quo quæritur. vt not. in c. cum dilecta. extra de confir. vti. vel inuti.& l. si creditor.ff. de ope. no. nunc. Et propterea cum ille tex.non solum damnet vt est dictum ea de quibus ibi, inquantum dicebantur fieri diuinitus,sed etiam inquantum fiunt a spiritu maligno,quia etiã inquantum fiũt a spiritu maligno damnat ea fieri in corpore, nec vult ea credi debere nec credi sic ea contingere. certe conse quenter etiam ex eodem tex. debent damnari credentes ea,quæ dicunt istæ esse vera, quia ista videntur similia illis de quibus ibi. Quum etiam istæ dicant se ire ad ludum noctis tempore, & qđ subito multa pertranseunt terrarum spacia, & ꝙ ibi conuenit in numera multitudo personarum vtriusq; sexus,& quod multas delectationes eden do,bibendo,& coeundo,& alijs varijs modis con
51 sequuntur.† A similibus enim ad similia licita est argumentatio.l.non possunt.ff.de leg.l.ij.ff. de offi.præsi.l.j.C.de libe.præte.c.in cautis.de re iudi. & maxime vbi in lege est apposita clausula, idẽ in similibus.sicut est in illo tex.in fi.ibi,& his similia,secundum Bal.in l.de quibus.in ij. colum. ff.de leg. vbi inquit, ꝙ talis lex tunc est etiam latissime extendenda.& habetur per Io. de Lig. in c.fi.de consti.vbi etiam d. Ant. col. xij. & per Imo.in l.si vero.§.de viro.ff.fol.ma.& hoc etiam non obstante quod adsit aliqua dissimilitudo, secundum Panor.in c.translato. de consti. & in c. quemadmodum.de iureiurã.per illum tex. & per d. Anto. in c. non debet.de consan.& affi. Et sic stante huiusmodi tex.dispositione a qua per subtilitates sophisticas nec argumenta licet recedere.xvj.q.j.c.institutiones.vij.dist.c.non decet. & seq.xix. dist. cap. enimuero. & sequen. xvij. q. iiij.c.si quis.§.qui autem.cum concor. videtur ꝙ non habeant obstare, arg. contraria, quia vt dicit tex.in c.quidem.xxiiij.q.iij. in fi. quicunque aliter scripturam sacrosanctam intelligit quam sensus spiritus sancti flagitat a quo conscripta est,licet de ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest & ea,quæstio.& causa.c. hæresis. Quibus tamen etiam sigillatim ac particulariter respondens. vt sic hæc pars quam puto veriorem,nisi melior sententia refragetur per responsiones particulares perstringatur, quia valet plus quod specialiter fit vel dicitur, quam quod generaliter.extra de hære. c. si aduersus. extra de confir.vtili vel inuti.c.bonæ.xxiij.dist.c.quãquam.ff. de iniur. l. item apud Labeonem.§.hoc edictum.cum concor.de quibus in glo. ibi, & per glo. in rub.C.de ser.& aqua.dico ea ex infrascri-
52 ptis non obstare. † Et primo non obstat primũ, quia cum tales personæ sunt illusæ,vt est dictum, ergo debet dici quod etiam earũ confessio est erronea nec admittenda.l.error.& l.cum post.C. de iur.& fac.igno.no.in l.de ætate.§.fi.ff.de interroga.actio.cõfessio.n.debet continere verũ & possibile,vt per Gl.Bal.& alios in l.j.C. de confes. & per Glo.in c.fi.de confes.in vj.ff.ad l. Aquil.l. inde Neratius.§.fi.sed ista respuunt ius & natura, ergo non sequitur.istę mulieres sic cõfitentur, ergo sic est.nam confessio longe distat ab actu, & quidquid est contra naturã, deficit in suis principijs,ergo naturaliter est impossibile. Præterea in criminalibus regulariter non statur soli confessioni rei,vt per Bal.& Ang.in l.j.C.de confess.& dicam infra in ij.no. Nec habet obstare quod dicit Bal.in d.l.si quis non dicam rapere, quia eius dictum procedit in hæresi, inquantum perficitur in sola mente ex cogitatione, quo casu bene, vt inquit ipse,quia cogitatio mentis quã solus Deus nosci,non potest aliter probari q̃ per confessionẽ,ideo statur soli confessioni, sed confessio, de qua in casu nostro continet actum ab extra, & minus possibilem de iure & natura,ac ẽt minus verisimilẽ.& ideo potest dici ꝙ licet quo ad ea quæ credunt sit standum confessioni earum,quo ad punitionem,quia talis credulitas pendet ab animo & voluntate,non tamen quo ad hoc, vt quia sic
53 sit vel sic fiat,sicut asserunt. †Non ob.secũdum, quia cum hæc fiant tantummodo in spiritu, non potest de eis per testes de visu deponens haberi vera scientia. & sic non potest dici constare per experimenta, quia non apparentium siue non entium nulla est qualitas .l.fi.ff.pro suo.l.eius qui in prouincia.circa fi.ff.si cer. peta. Non constat ẽt de aliquibus, qui ea realiter fieri viderint. & si essent aliqui, qui ita vellent attestari, crederem ꝙ si subtiliter interrogarentur,vel non concludẽter deponerent,quia ea de nocte fieri dicuntur, & in loco solitario,& præter naturam,vel potius et ipsi dicerentur illusi. Non obstat tertium,quia talis consequentia quæ fit de dicta confessione, est falsa,ergo arg.quod fit de ea est fallax et nullum,
54 †quia destructo consequenti,in quo stat ratio antecedentis,destruitur etiam antecedens.C.de fur. l.apud antiquos.ff.de publ.l.si ego.§.si partem. & per Bal.in l.conuenticula.C.de episc.& cle. Itẽ quia nõ probat hoc esse ꝙ ab hoc contingat abesse.l. non hoc.C. vnde cog.l.neque natales. C. de proba.cum simi. Per quæ iura potest etiam dici ꝙ non sequitur, diabolus portauit creatorem, & aliquos alios, ergo etiam portat has mulieres.

Quinimmo videtur posse attentari & negari talis possibilitas per alle.tex.in d.c.episcopi.qui ex quo negat talem delationem & prædicta alia fieri in corpore,vẽ consequenter negare istũ actũ possibilitatis,quoniam quod est possibile, est admissibile.& tamen cum hoc non obstante nõ admittat talia fieri in corpore, & negando factum præcipiat ẽt quod non credatur,illud certe videtur dicendũ ea ratione,quod sentiat nec ista a maligno spiritu fieri posse,nisi in spiritu,et illusorie. nam si hæc possent fieri etiam in corpore,non est credendum ꝙ ita simpliciter & absolute dixisset,talia euenire tantummodo in spiritu, & nõ in corpore, quia sicut quæ rerum natura prohibentur,nulla lege confirmata sunt l.vbi repugnantia. ff. de regul. iur. ita ea quæ a natura conceduntur, a lege tanquam possibilia admittuntur.
55 † Item quia loquentis virtus est distinguere,si distinctio

ſtinctio dari poteſt, quia vt inquit Seneca, quem refert Saly. in l. filiæ meæ. C. fami. erci. qui bene diſtinguit, eſt proximus veritati, & indiſtincte loquens, reprehenditur tanq̃ imperfecte loquẽs, gl. in l. ſi vehenda. per tex. ibi in §. j. & ſi. ff. ad l. rho. de iac. & ideo diſtinguentis opinio ſemper dicitur melior l. rogaſti. ff. ſi cert. peta. bonus text. in l. adeo §. cum quis. ff. de acquir. re. domi. tex. in c. literas. de reſti. ſpol. & ideo cum ille tex. in quo defectus præſumi non debet, cum ſit ſpiritu ſancto dictante factus, non diſtinguat, ſed præcipiat non credi ea fieri in corpore, ergo nec nos diſtinguere debemus. l. j. §. generaliter. ff. de lega. præſt. l. de pretio. ff. de publi. cum cõcor. ſuadet etiam ratio, quia non eſt credendum q̃ conditores illius tex. non recordati fuerint vel de Chriſto, vel de alijs qui dicuntur aliquando fuiſſe portati de loco ad locum, & tamen cum eis non attentis dixerint illa non fieri in corpore, & referant exempla Ezechielis prophetæ et Pauli, quorum aliter vidit viſiones domini in ſpiritu, & alter non audet dicere ſe raptum in corpore, ergo dicendum eſt q̃ noluerint exempla illa de Chriſto & alijs portatis de loco ad locum in aliquo conſiderari. nam & exẽplis non eſt iudicandum. l. nemo. C. de ſent.

56 † Item quia ex his quæ raro accidunt, non fit lex nec regula ff. de regu. iur. l. ea quæ raro. & l. iura. cum duabus ll. ſequen. ff. de legi. & not. per gl. in l. ex his. ff. eodem quæ dicit q̃ ex eo q̃ Lazarus reſuſcitatus fuit a mortuis, non propterea debuit fieri lex de reſurgentibus a mortuis. & facit tex. qui concordat in auth. vt ſine prohi. mul. deb §. quia vero. & quod habetur per beatũ Tho. in ij. ſentẽ. diſtin. xj. art. iij. in corpore quæſtionis & ſolutio. arga. & per Ray. in ſua ſumma in titu. de Angelis. vbi dicunt q̃ etiam Antichriſtus habebit Angelum bonum in ſua cuſtodia, ne lex cõmunis immutetur propter vnum. Facit etiam, q̃a vt dicit gl. in c. ſi enim, in verbo, a morte domini. & in verbo, ad inferna. de pœn. diſt. ij. col. penul. per mortem dei, diabolo eſt adempta poteſtas mũdi, et relegatus eſt in inferno, vbi erit ligatus vſq; ad tempus Antichriſti, quo tempore tunc non ſolutus a pœnis ſed a vinculis, vt exerceat vires ſuas in malos. & propterea vt tollatur obiectum de Chriſto, & qui fuit portatus ab ipſo diabolo ſine aſſumptus ex permiſſu eius, poteſt inferri & dici q̃ ſi non conſtat de permiſſu Dei, quod nullo modo poſſit vel debeat concedi talis delatio.

57 † Nam & de iure dicitur quem non poſſe, qui ſine adiuncto non poteſt, vt in c. j. de rebus eccleſi. non alie. vbi dicitur prælatum non poſſe alienare, quia ſolus ſine conſenſu capituli non poteſt. ſicut etiam dicitur de minore, quia ſine decreto iudicis non poteſt. C. de prædi. min. l. non ſolum. C. de admini. ſtuto. l. ſi quidem. et l. lex quæ tutores. Poſſet etiam per modum obiectus dici, ſi diabolus ſic poteſt, cur in paucis & abiectis perſonis tantum hoc facit, cum ſit indifferens & tentator vniuerſalis mundi. Et iterum ſi id facit in iſtis tantum, a quibus habebimus teſtimonium fidele & indubitatum, cum talium perſonarum non admittatur teſtimonium, vt ex illo tex. in cap. epiſcopi. & facit l. iij. ff. de teſtib. qui dicit teſtium fides diligenter examinanda eſt, ideoq; in perſona eorũ exploranda erunt in primis conditio cuiuſque, vtrum quis decurio an plebeius ſit, & an honeſtę & inculpatæ vitæ, an vero quis notatus & reprehenſibilis, an locuples vel egens ſit, an lucri cauſa quid facile admittat, an amicus vel inimicus. & concor. text. in cap. qualiter & quando, el ſecundo & in cap. cum oporteat. de accuſa. vbi fama debet habere ortum a perſonis fidedignis & honeſtis. Ab alijs autem facile haberi non poſſet, nec veriſimiliter, rationibus ſupra adductis

58 in reſponſione ſecundi argumenti. † Argumentum ergo de Chriſto patitur retorquutionem, ergo inefficax cap. ſi romana. cum glo. in verbo, ſuffragari. xviij. diſtin. Et ſic etiam non mirum ſi in d. c. epiſcopi. dicatur tales delationes eſſe illuſiones, & credentes eas eſſe infideles & illuſas. Quidquid tamẽ ſit de hac demonis poteſtate principalis concluſio videtur vera. Non ob. quartũ, quia non ſequitur, diabolus nititur adorari, ergo etiam defert tales perſonas vere & realiter ad locum ludi deſtinatum, vt ipſe inquiunt, vt ibi etiã realiter adoretur, cum in domibus earum poſsit adorari realiter & vere, ſicut etiam multæ ex eis ſunt quæ dixerunt ſe ita in domibus earum, & tẽpore noctis adorare. Præterea nititur adorari eo modo quo poteſt. Nam & a Saule rege non fuit adoratus niſi in forma imaginaria Samuelis & ſatis eſt ei q̃ etiam adoretur mentaliter. Nam & Deus omnipotens reſpicit ad cor. ſufficit enim ei, ſcilicet demoni hominis mentem habere captiua-

59 tam, vt ſi poſsit homo decipi & illudi. † Ad quintum reſpondetur ſimiliter q̃ non ſequitur, Deus permittit multa mala fieri, ergo permittit etiam hanc delationem realiter fieri, quia eſt arguere a ſeparatis, quod lex non admittit l. naturaliter. §. in cõmune. ff. de acquir. poſ. l. Papinianus exuli. ff. de mino. facit c. non exemplo. xxvj. q. j. Tollitur etiam hæc argumẽtatio per ea quæ dicta ſunt ſupra in reſponſione tertij argumenti. Præterea etiam eſto q̃ fiant hæc per illuſionem, tamen ſatis probantur homines quali fide & deuotione ſint erga Deum, quia non credere ac odio habere dicta, & aſſeuerata per iſtas mulieres, quia ſunt abominabilia probantur audientes eſſe deuotos & fideles. Ad ſextum apparet reſponſio, cum hæc pars appareat magis rationabilis & vera, per no. in d. l. diem proferre. nec in criminalibus minus creditur negantibus quam affirmantibus, vt ibi-

60 dem. † Præterea iſta pars habet præſumptionẽ iuris, immo iuris & de iure, vt probatur in d. cap. epiſcopi. ideo non admittit probationem in contrarium, vt no. in auth. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nup. Item negatiua probatur etiam eoipſo q̃ non probatur contrarium, per Bald. in l. ij. C. de erro. aduo. per Bar. in l. iam hoc iure. ff. de ver. obli. Non ob. ſeptimum, quia non videtur quid vrgere, propter quod poſsint dici hæc magis vera q̃ ficta, licet in oppoſitum vrgeat, q̃m procedunt a diabolo mendace deceptore, & qui multos nocendi modos habet, vt in d. c. nec mirũ. & xvj. q. ij. c. viſus. & ideo tex. in d. c. epiſcopi. dicit illa

de quibus ibi,& illis similia esse omnino falsa,cũ a spiritu maligno procedant.Octauo patet respon sio ex his quæ relata sunt supra in responsione ad quartum argumentum,quia vt ibi est dictum,diabolus potest facere se adorari ĩ domibus proprijs, & ibi etiam facere conculcari crucem. Ad nonum potest responderi per id quod solet dici,non curamus de modo,dummodo habeamus effectum, & seu ꝙ non refert,quomodo quid sit factum, dummodo sit factum,vt habetur per Bart. & doc.in l. gallus.§.& quid si tantum.ff.de liber. & posthu. quod maxime procedit in obligationibus spiritualibus,quia in illis non attenditur forma,vt habetur per Pan.in c.fin.de regul.& ideo dummodo diabolus habeat interitum hominis & sic intentum eius,debet dici ꝙ non curet de modo nec de
61 forma.†Præterea ad substantiam baptismi non requiritur præsentia personarum, vt probatur in c.dudum.de baptismo. insuper non omne destruitur eo modo quo colligatur, vt no.in d.l. nihil tã naturale.ff.de reg.iur.in glo. nec eijcitur quis a communione fidelium eo modo quo recipitur. patet per comparationem baptismi ad anathema. sic etiã aliquando facilius quid adimitur quam cõcedatur l.non statim.ff.de peculio . Argumentum ergo remanet sublatum,quia ad tollendum argumentum sufficit dare instantiam.j.q.iiij.cap.sicut vrgeri.& per philosophũ.ix.Bthico. optima instantiarum est dicere quare non sic, vt refert glo. in d.c.sicut. alias instantias etiam tradit glos. in d.c.j.extra de regulari. Vltimo colligitur responsio ex narratis circa intellectum.c. episcopi. qui videtur magis amicus literæ ac rationabilior et magis fauere animabus,quia vt dixi,si pars cõtraria esset vera, inuitarentur homines quodammodo ad malos appetitus,a quibus remouebuntur prædicata illa falsa. Et propter hoc forte etiam emanauit dispositio illius tex.qm̃ vt dicit text.in
62 l.capienda occasio.ff.de regu.iur. † capienda est occasio quæ præbet benignus responsum concor. text.in l. ea quæ.§.j. ff.eo. quæ dicit, in re dubia benigniorem interpretationem sequi non minus iustius est quam tutius.& concordat l.quoties.et l. in ambiguis.eo tit. Potest etiam dici ꝙ istæ mulieres tribuant aliquid diuinitatis aut numinis ipsi demoni.nam adorant eum,vt fertur, ideo credendum est ꝙ etiã firmiter teneant eum posse aliquid operari in virtute eius , quia & ipsum quoque in dominum accipiunt. Et sic ex his,reiectis argumentationibus contrarijs , attenta hac parte pro vera,multę conclusiones eliciuntur. Prima quod non sit verum quod tales personæ portent sacratissimum corpus Christi ad ipsum ludum , & ipsum offerant demoni,& faciant ibidem alia quę facere (vt dicitur) asserunt,quæ reuerentiæ gratia nõ scribenda puto , sed in processibus inquisitorum
63 continentur. †Secunda ꝙ non sit verũ ꝙ de nocte ingrediantur domos paruulorum & eos stricent , sanguinem eis sugendo , quod etiam non videtur verisimile ea ratione, quoniam scriptum est,ꝙ Deus iustus non patitur quẽquam iniuste nocere d.c. secundum apostolicã. Item quia cuilibet datus est angelus bonus,ita ꝙ ẽt existenti in vtero matris datus est,& hoc vt resistat angelo malo,& sagaciter ac potenter cohibeat potestatẽ eius a nocẽdo,vt per beatum Tho.ij.sen.dist.xij.q.ij. arti. v. in corpore quæstionis & fol. agumenti. & per Ray.in sua sum.in ti.de angeli.c.vj.& c.ix.Item quia vt dixi potestas demonis est adẽpta per aduẽtum saluatoris.Item quia alias vita & mors hominis videretur esse in potestate demonis & malarũ personarũ medio eius quod non est dicendũ. Nec habet refragari opinio hominum,quæ videtur cõmunis , quæ est ꝙ paruuli stricantur , & sæpe hoc experientia docente.quoniam potest respõderi,ꝙ non stricantur per ingressum domorũ de nocte & modo prædicto,sed aliter et alio modo scilicet per incantationem & maleficia,per ea quæ habentur toto tit.de frig.& malefi. vel vt dicit Archiepiscopus Flo.in ij.parte suæ summæ.in tit.de infidelitate c.j.versi.sed naturaliter oculo vrenti ac infecto propter animam infectã quod est ẽt de mente.Petri de Tarantasia,vt refert idẽ d. Archiepiscopus. & facit illud Vergilij.Nescio quis teneros oculis
64 mihi fascinat agnos. †Tertia ꝙ stet firma & vera illa sententia,quæ habetur in cõpendio theologiæ,quã refert & sequitur Archiepiscopus Flo. in ij.parte suę sum.in ti.de luxuria c.iiij.ver.quãtum ad secundum,quæ est,ꝙ postẽ; diabolus tentauit homines de vitio cõtra naturã, & eos induxit ad peccandum fugit abominans ex nobilitate suæ naturæ tale & tantum scelus.qui altera parte cõcessa,confunderetur.quoniam iste miserrimæ asserunt ab amasijs eorum,quos demones esse dicunt, licet in forma virorum.ab vtraque parte cum mẽbro bifurcato cognosci. Incidenter tñ huic sententiæ.d. Archiepiscopi videtur posse obijci,& dici,quomodo põt hoc procedere,cũ diabolus sit tentator malorum ac nephandissimus operator,& sic quo ergo est dicendum ꝙ sic fugiat. sed potest responderi ꝙ ideo fugit,quia videt homines ex magno calore incensos omnino peccaturos, vt sic tũc fugit propter nobilitatem suæ naturæ tale,& tan-
65 tum scelus,vt inquit do. Archiepiscopus. †Quarta & si fauore fidei admittuntur ad testimoniũ conscij & participes criminis,vt in c. fidei. de hęre. in vj. quod tñ non habet locum in casu talis delationis & aliorum quę dicuntur fieri in dicto ludo, cum sint tales mulieres illusę in eis & deceptę.Et propterea contra alios non facient fidẽ nec indicium,ẽt ad inquirendum,licet aliter videatur obseruatũ,& vt arbitror male,cum dicta taliũ personarum procedant ab his, qui per deceptos homines,alios decipere quotidie gestium.xxv.quęstio. ij.qui sine saluatore,& dicto c.nec mirum.& quia hoc modo demone illudente possent boni & iusti accusari , cum demon se transferat in diuersarum personarum species, & eas ostendit se immiscendo per imaginaria vasa dicto cap.episcopi. Quinta ꝙ inquisitiores debet facere abiurare illam opinionem , ꝙ eatur ad ipsum ludum , & seu ꝙ portentur personę de loco ad locum in corpore & vere , cum talis opinio sit reprobata. quod puto
66 notandum licet nouum,& non obseruetur. †Sexta ꝙ postquam scientia nostra est scientia conferens ad disputationes theologales , maxime

vbi

vbi agitur de executione iuſtitiæ, ꝙ doctores ſunt vocandi,& aſsiſtant proceſsibus inquiſitorũ ac examinibus & quęſtionibus;ipſi enim ſunt tractatores criminalium, & non poſt perfectum proceſſum differatur eorum vocatio,& ſic obſeruari debent conſtitutiones capituli, vt commiſſa.& c. fi.de hære.in vj. cum concor. Quibus & ſi Deo concedente poſſet dici hæc quæſtio abſoluta, & ſecundum ſtylum legalem & canonicum,& ſalua meliori ſententia,nihilominus ad corroborationem aliquorum ex prædictis,& vt authoritate illuſtris doctoris fulciantur,ſubijcio quinq; concluſiones,quę colliguntur ex not.per Oldr.in conſil.
67 cc. alias poſtea ſuperaddendo. † Prima ꝙ in hoc crimine hæretico debent probationes eſſe lucæ meridiana clariores,quia ſi in alijs criminibus hoc requiritur,vt C.de proba.l.ſciant. & de procu.l.qui ſententiam.multomagis in hoc crimine,in quo ſimul quis & criminaliter condemnatur, & ciuiliter punitur,& eius poſteritas propterea notatur infamia, ſola poſteris vita quadam leuitate relicta, & in quo breuiter videntur concurrere omnia cognitionum genera, de quibus legitur.ff.de var.& extraordina. cog.l. cognitionum genera.& vbi maius periculum vertitur, ibi cautius eſt agendum.ff.de carb.edi.l.j.l. addictos ſupplicio.§. ſed & ſi quis.C.de app. & quia ſi ex ſuſpicione quamuis vehementi non debet quis condemnari.extra de præſum.c.literas. & ff.de pęn. l.abſentem,ergo et de hoc,cum ſit tantum crimen debet ſpecialiter dici, & hoc propter pœnas quæ ſequuntur,vt eſt dictum, & probatur extra de hęre.c.vergentis.& c.quicunque.§.hæreticis.eo.ti.
68 in vj. † Secunda ꝙ licet qui leui argumento a fide catholica deuiat, hæreticus cenſendus ſit,vt C.de hære.l.ij.tamẽ talem deuiationem plene ,probari oportet per indicia,& quæ indicia plene per teſtes probari debent,vt C.fa.ercif.l.fi.vbi nota. glo.in verbo, indicijs. Tertia ꝙ etiam in hoc crimine teſtis non debet officium teſtis excedere, & ſic non interpretari nec iudicare. vt C.de ero. mil.anno.l.per hanc.xxx.quæſtio.v.iudicantem iij.qõ.ix.pura et ſimplex.ff.de teſti.l.ob carmen. Quarta ꝙ teſtes debent deponere veriſimilia. ff.de teſti.l.ob carmen.nec per eundem præmeditatumque ſermonem, nec aſtute & malitioſe,ſed legibus amica ſimplicitate vtentes. ff. de teſti.l. iij.§.pe.& in auth.de teſti.§.ſi vero aſtu.coll.vij.
69 † Quinta quod etiam infamia quę non habet ortum a perſonis non ſuſpectis non eſt attendenda.extra de accu.c.cum oporteat.& c.inquiſitionis.hæc Old. Quibus adduntur aliæ & ſecundum ordinem.Sexta eſt ꝙ licet regulariter cogitatio non puniatur, ſi ſtat in meris eius terminis vltra non progrediens, vt l. cogitationis.ff. de pœnis. ff.de verb.ſig.l.ſi fugitiuus.& l.ſæpe.in fin.eo.ti. l.inficiendo.in prin.ff.de fur.& no. in l.ſi quis nõ dicam rapere. C. de epiſco. & cle.per Albe.in ij. parte ſtatutorum.qõ. clxviij.inci. quærit. & per Bal.in l.non ideo minus enim,vj.col.ver.vj.quęritur.C. de acc. Tamẽ fallit in hoc crimine hæreſis,quia eſt delictum quod ſola voluntate, & in mente cõmittitur.c.excõmunicamus.§. credẽtes. de hære.ſecundum Bal.in d.l.ſi quis non dicã.Io. de Ana.in c.ſi quis epiſcopus.iij. col.de hære. & in c.conſuluit.iij.col.de vſur.& per Fely.in trac.
70 ſuo de conatu.col.ij.ver.quis caſus. † Septima ꝙ licet ex ſola confeſsione quis damnari nõ poſſit.niſi aliter cõſtet de delicto,vt l.j.§. item illud. & ibi Bar.ff.ad Sylle.Are. in trac. maleſi.in gl. in verbo,& veſtem cœleſtem abſtulit. verſi.quid ſi aliquis confitetur.per Ang.in l.j.C.de confeſ.p Bal.in authen. ſed nouo iure.C. de ſer.fug. Paul. de Caſt.in l.quoties.§.ſi quis nomen. ff. de hære. inſti.Fely.in c.auditis. in xvj.col. extra de præſcri. Tamen in hoc crimine ſola confeſsio ſufficit,quoniam de ea aliter liquere non poteſt,cum ſolus Deus,ſit ſcrutator mentis.ſecundum Bald. in d.l.ſi quis non dicam rapere.& ſenſit Fely.vbi ſupra. Declaratur tamen dummodo talis confeſsio ſit veriſimilis vel vera,per no.per Bald.& Ange.poſt glo.in d.l.j.Bal. in l. ſi quis in hoc.C. de epiſco.& cleri. per Cæpol. conſil. xxxiij. & per Alexand.in conſil.cxvj. in iiij.volumi. vbi conſuluit, quædam mulier fuerat confeſſa ſe dediſſe venenum viro ſuo ad bibendum,& quod ob id mortuus erat,nihilominus, quia iudicio medicorum, tale venenum non erat efficax ad mortem,conſuluit ex tali confeſsione non poſſe mulierem condemnari, & faciunt not. per Aret.in lib. malefic. in verbo, comparent inquiſiti in termino defenſionis.colum.ſi.in fin.& per Paridem in tractatu ſuo ſyndicatus.charta xxv. in verbo,cõfeſsio. Et propterea dicunt Doct. ꝙ iudex debet inquirere de veritate confeſsionis, quia aliquando aliqui confeſsi ſunt delictum & poſtea reperti ſunt non deliquiſſe, & ſic ergo ꝙ non debet ſubito ex confeſsione reum condemnare, alias po-
71 neret ſe in periculo. † Secundo declaratur dummodo non ſit æquiuoca, per ea quæ habentur per Bald. in d. authenti. ſed nouo iure.C. de ſer. fug. vbi dicit ꝙ per illa verba per quæ quis confitetur ſe feciſſe multa furta eodem loco diuerſis temporibus, quia ſunt obſcura, quia poſſunt intelligi de diuerſis temporibus continuatis,non poterit condemnari tanquam commiſiſſet plura furta, niſi in inquiſitione eſſet dictum cum temporis interuallo, refert & ſequitur Angel.in d. tracta. in gloſſ. in verbo, & veſtem cœleſtem abſtulit. verſi.quid ſi quis confitetur.& per Cæpo.in conſil.lxxvij.vbi dicit ꝙ ſi inquiſitio confeſſata poteſt interpretari in diuerſos ſenſus, præſumitur in benigniorem partem pro confitente.ff. de iudi.l. ſi quis intentione ambigua, & quod no.extra de accu.cum dilecti.& extra de ſpon.c. ex literis.& Cæpol.in conſ.j.col.ij.in prin.& in conſi.xxiiij. in x.col.ver. duodecima ratio & vlti. & faciunt quæ conſuluit Roma.in conſi.ccccl v.& Alexan. in conſil.clxxxiij. colum.ij. verſicul. tamen ad omne dubium tollendum. & Pau.de Caſt.in conſil.cclxxiiij.in ij.parte nouorum. vbi de confeſsione indiſcreta & quę poteſt comprehendere plu
72 res eiuſdem nominis. † Ex quibus infero ꝙ cum licet quædam mulier confeſſa eſſet ſe alias in iudicio abiuraſſe hæreſim in manibus alterius inquiſitoris, ꝙ tamen ex noua confeſsione &

relapſu

relapſu non poterat dici plene relapſa,& quia vocatus ab inquiſitore ad illud examen,ita dixi in contingentia facti,adduco rationem, quoniam poterat eſſe ꝙ abiurauerat hæreſim , ſed tamen non propter vehementem ſuſpitionem ſed leuem. & ideo quia nõ poteſt quis ex abiuratione facta ex leui præſumptione damnari,vt relapſus c.accuſatus. de hæreti. in vj.non conſtito ex qua præſumptione proceſsiſſet talis abiuratio,dicebam ꝙ nõ poterat ex tali confeſsione vti relapſa condemnari,quia debet fieri interpretatio in benigniorem partem. Concurrebat etiam , quia non apparebat de tali abiuratione,nec de perſona vel nomine inquiſitoris,in cuius manibus eſſet facta. Et ita fuit concluſum,licet inquiſitor inclinaret prima fronte in partem contrariam,et vellet eã vti relapſam condemnare. Tertio dummodo talis confeſsio ſit iudicialis,& non facta in foro pœnitentiæ,per tex.in c.ſi ſacerdos,cum ibi no.per Panor.extra de off.or.& per not.per Bald.in l.archigerontes. C.de epiſco.aud.faciunt not.per Arch.in c.vtilẽ. xxij.q.ij. vbi refert Alexãdrum papam tertium, qui cum non poſſet condemnare quendam epiſcopum qui ei reuelauerat ſimoniam commiſiſſe, induxit illum epiſcopum ſub promiſsione impunitatis,vt crimen ſuum confiteretur coram cardinalibus, quo facto,poſtea ex tali confeſsione priuauit eum.& dicit Archid. ꝙ fuit laudatus,quia do
73 lum bonum commiſsit. † Octaua ꝙ etiam poſt didicita teſtificata poſſunt in hoc crimine de nouo examinari teſtes ſuper hiſdem capitulis . ita Ang.in l.per hanc.C.de temp. app.col.viij.alle. c.fin.de hær.in vj.Domi.in cap.officium. in.§.verum,eod.ti.& li.Bal. in l.eos.§.ſi quid.C.de app. Fely.in c.fraternitatis. colum.x. verſic. item limita in cauſa hæreſis. extra de teſti.& hoc dummodo iudex faciat ex mero & puro eius officio, ſicut etiam dicitur in alij criminibus,vt habetur per Doct.in c.cum clamor.extra de teſti.per tex. in l.ij §.ſi publico.ff.de adult.ſecundum Aret.in d.c.cum clamor. Arch.et Io.And.in cap.per hoc. de hær.in vj.& Io. And.in c.vt officium.eo.ti.& lib. Quæ reſtrictio tamen videtur mirabilis , attento ꝙ etiam in iſto crimine admittuntur teſtes, in quibus etiam cadit ratio ſuſpitionis , ſicut etiã ſuſpecti teſtes habentur propter timorem ſubornationis , vbi examinantur publicatis atteſtationibus . Item quia vbi agitur de periculo animarum , tamen attenditur rigoroſa ſubtilitas publicationis teſtium, vt habetur per domi. Anto.in c. atteſtationes.col.iij.ver.obuiat.de deſpon.impu. Panor.in c.iurauit.de proba.& per Felyn.in d.c. fraternitatis. ergo videretur dicendum indiſtincte teſtes ſuper hiſdem capitulis publicatis atteſtationibus poſſe examinari, & ſic etiam ad inſtan-
74 tiam partis. † Nona ꝙ in hoc crimine etiã nõ fit publicatio teſtium,vbi teſtibus propter potentiam perſonarum contra quas inquiritur immineret graue periculum, licet in aliis criminibus ſecus.in c.fi.de hære.in vj.& ibi Ioan. An.aſsignat rationes multas ſpecialitatis , ſed non concludũt.

Decima ꝙ poteſt hęreticis etiam a pluribus inquiri d.c.per hoc & cle.j.eo.ti.quod eſt contra regulam l.vbi cœptum.ff.de iudi.vbi etiam Ange. ita dicit & no. Felyn.in c.ex tenore.in verſ.fallit octauo.extra de reſcri. Bal.& Ang.in l.ſi pluribus.ad ſi.ff.de leg.j. vbi traditur poſt Bar. materia præuentionis. ſententia tñ illius pręualet,qui prius formauit inquiſitionem , licet alius prius puenerit ad ſententiã ꝙ eſt verum, ſecundũ Alex. ibi.qñ inquiſitores ſunt diuerſorũ locorum. alias ſeruabitur quod traditur in d.c.per hoc . & ſic in caſu diſcordiæ recurretur ad papam. Data autem contumacia rei in alijs criminibus ẽt poterit reus conuentus ab vtroque iudice condẽnari. Ita Bar. in l.ſepulchri.ff.de ſepul. vio.et Bal. in l.ſenatus. ad ſi.C.qui accu.non poſ. Præuentio tñ procurata non haberet prodeſſe reo ita Bar. & Doct.in d.§.
75 ſi qs ante.& no.Cæp.in cautela ſua xix. † Vndecima ꝙ occultans hæreticũ ſcienter,põt puniri ſicut hęreticus, ſecundum Bal. in l.j.C.de his qui latro.vbi idem de occultante latronem. Et facit, quia vt dicit gl.rubricæ ibi,qui occultat alienum delictum facit illud ſuum.eſt bonus text. in l.pen. C.ad leg.Iul.de vi publ. Duodecima ꝙ hæreticus,ẽt poſt mortem,poteſt inquiri, & damnari.c. ij.de præſcri.in vj.xxiiij.qõ.ij.in ſum. & c.vlti. xxiij.diſt.c.quorundam.de hære.c.ſi quis epiſcopus.& l.hæreticos.C.de hęre. licet in alijs crimi nibus regulariter ſit ſecus, ſecundum Bal.Saly.& Doc.in l.ij.C.qui teſta.face.poſſ.per Fely.in d.c. ſi quis epiſcopus.& per Paridem in tract.ſuo ſyndicatus.cart.liij.in verbo , mortuus & per beatũ Thomam.ij.ij.q. xl.c.j. vbi idem dicit de occiſis in duello.& faciunt quę no.per Io. An.in c.in fidei.de hære.in vj. vbi dicit quod licet concilium poſsit damnare papam viuentem de hæreſi. xl.diſtin.c.ſi papa ad fi.tamen papa erit iudex competens cauſæ ſui prędeceſſoris , ſi accuſetur de hoc
76 crimine.xxiiij.qõ.j.c.admittantur. † Decimatertia ꝙ bona hæreticorum tanq̃ publicata ipſo facto capiuntur.c. ij.de pręſcri.in vj.& habetur in c.vergentis.de hære.& faciuut quę not.Bar.in l. eius qui delatorem.ff.de iu.fiſ. quod procedit etiã lapſo quinquẽnio,quidquid dixerit Bar.in l.ij.C. de apo.ſecundum Pan.vbi Fely.in c. cum nobis. extra de pręſcri.et per Doct.in d.c.ij. vbi eſt tex. & dicit Panor.ꝙ licet dictum Bar.poſsit procedere in iuribus fiſci vel principis,habita diſtinctione inter bona fiſco incorporata & bona delata nondum incorporata , vt ſic in bonis nondum incorporatis ſufficiat præſcriptio quinq; annorum, vt d.l.ij. tamen reſpectu eccleſiarum inferiorum requiritur præſcriptio.xl.anno. reſpectu vero eccleſię Romane centũ annorum ; vt ibi latius per
77 eum . † Decimaquarta ꝙ hæretico denegatur audientia,etiam in multum fauorabilibus , ita ꝙ nec ſpoliatus petens vt reſtituatur,auditur, nec ſi dicat illũ a quo fuit percuſſus,quia clericus,quod eſt excommunicatus. Dom.in c. in nomine domini. xxiij.diſt. Roma. in l.j.§.ſublata.ff. ad Tre. Fely.in cap.ad abolendam. de hære.c.in eo.ver. ſi vero quaſi in fi.de ſen.excom. Car.in cle.vt romani.§.cæterũ.de ele. & Fely.in c.abſolutionis, eo.ti.de ſen.excom. Et ampliatur, quia nedum ipſe non auditur , ſed nec etiam alius aduocando

pro

pro eo.cap.ſi aduerſus.de hære.Quod tamen dicit Fely.ibi verum,niſi eſſet dubiũ de hoc,quia obiecta non ſaperent hæreſim manifeſtã all.Old.cõſi. ſuo.cxx.vbi ita dicit ſe defendiſſe quẽdam quia obiecta non ſapiebant hæreſim manifeſtam,& poſſunt adduci quæ no.per Doct.in tract.maleſi.in gl. in verbo, Andræam auxiliatorem verſi. ſi autem diceret ſtatutũ in additio.& per Albe. in iiij.parte ſtatutorum q. xxxij.quæ incip. ipſe Gandinus
78 in rub.de bannitis.verſi.item pone. † vbi dicunt ℘ illa opinio quæ eſt ℘ poſsit aduocari pro bannito, eſt æquior.quia officium allegandi eſt publicæ vtilitatis,vt ff.& C.de poſtu.ff.de procu.l.ſeruum quoque §.publice, ergo quis aduocando pœnam non meretur. Et dicit Old. ℘ ipſe exiſtens Romæ pro dominis Vicecomitibus qui damnati fuerant de hæreſi per Ioan.Papam, xxij.& iniuſte, petijt proceſſus annulari, quia non eſt fauere hæreticis, qui coram ſuperiore defendit, & dicit etiam obtinuiſſe Pergami. Et poſſunt adduci quæ not.per Bar.in l.ſi cõfeſſus.ff.de cuſt.& exhi.reo. vbi dicit ℘ iudex ſecularis cui per inquiſitorem fuit traditus condennatus,& ℘ nõ vult inquiſitionem facere. de quo etiam per eundem in l. magiſtratibus.ff.de iuriſdi.om.iudi.vbi etiam alij Doct.& per Innoc.in cap.paſtoralis.col. fin.extra de off.dele.& in c.cum in iure peritus, eo: tit.vbi dicit ℘ iudex ſecularis quando ſic videt condemnationem iniuſtam, non debet illam exequi.ſed debet ad ſuperiorem reſcribere. Refert & ſequitur.d.o.Ioan.Puteus in d.l.magiſtratibus.& adducit rationem, quia & ipſemet iudex qui tulit ſententiam, ſi poſtea ex aliquo accidenti, ſibi videretur iniuſta, quamuis tranſiuiſſet in rem iudicatam,haberet neceſſe ſuperſedere,& ad principem reſcribere.l.j.§.ſi quis vitro.&.§.ſequen.ff.de qõ.
79 † Decimaquinta ℘ licet in caſu dubio iudex cognoſcat regulariter an ſua ſit iuriſdictio. l. ſi quis ex aliena.ff.de iud.tamen inquiſitores qui ſe non intromittunt niſi in his quæ ſapiunt hæreſim manifeſte,vt cap. accuſatus.§.ſane.de hære.in vj. non poſſunt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio,ſecũdum glo,in d.§.ſane,facit in ſimi.tex.in c.cæterũ, de iudi. vbi negata qualitate iuriſdictionem tribuente,iudex non cognoſcit de iuriſdictione, nec per no.in c.j.de offi.deleg.in vj.ſtaretur aſſertioni ipſorum inquiſitorum, ſi ad fundandam eorum iuriſdictionem dicerent notorie ſapere crimen hereticum.& dicit Fed.de Sen.in conſi.clvij. in vlt. reſponſione ℘ nec hanc probationem manifeſti poſſunt inquiſitores recipere in forma probationis, quia non eſt adhuc iudex, licet in forma inſtructionis & informationis extraiudicialis & ex mero eius officio ſic.Et faciunt quæ habentur per Aretin.in cap.quoniam contra.in iij.col.extra de proba.vbi alleg. Spe.in tit.de inquiſitione.§.nunc tractemus.ver.hoc autem notandum.& Panor. in
80 cap.cum oporteat.de accuſa.vbi dicit † ℘ iudici procedenti per inquiſitionem, & dicenti ſe informatum de fama,non ſtatur, ſi eſt iudex delegatus, ſi vero eſt ordinarius ſic, niſi appelletur. Et hanc concluſionem etiam ſequitur & tenet Felyn. in c. ſi clericus. de foro competen.poſt Domi.ibi quid-

quid dicit Pan. ibi, vbi dicit ℘ licet inquiſitores non poſſunt cognoſcere an ſapiant hæreſim, tamẽ ſi velint cognoſcere an ſapiant manifeſte ſic.quod etiam tenuit idem Pan. in c.j. de ſortile. quem tñ non alle.Felyn.ibi, & ita dicit Pan.ſe intelligere tex.in c.j.& ſi.de offi. dele.in vj.quæ iura videntur contrariari deciſioni glo.in d.§.ſane.& in c.j. de offi. deleg. vbi etiam tenet idem.cum quo etiã videtur tenere idem Fely.ſibi contrarius in c. ſuper literis.xxj.col.ver.fallit decimo.extra de reſcri. Are.tamen in d. c. quoniam contra. videtur tenere primã opinionem quam ſimpliciter refert.

Et ad hoc etiam videnda ſunt pulchra not. per Are. in conſi. ſuo.clxv.in vj.col. & ſequitur vbi
81 latiſsime concludit. † ℘ debet prius conſtare de qualitate notorij, antequam iudex ipſius notorij ratione poſsit procedere,& ℘ non creditur iudici aſſerenti ipſum notorium, licet ei credatur ad formandam inquiſitionem de fama præcedente,quia talis aſſertio eſt leuis præiudicij, quod non eſt aſſertio notorij, vt ibi latiſsime per eum,dicentem etiam,℘ ad probationem notorij debent recipi teſtes parte citata. Videnda etiam ſunt no.per gl. in d.c.j. de offic.delega.quæ declarant quomodo accipiatur manifeſtum.Et de quibus præterquam in prædictis caſibus, cognoſcant inquiſitores.no. per Aret.in conſi.lxxxiij.vbi refert Bald.& Io. Mo.& dicit quod cognoſcunt etiam de alio crimine ex hæreſi oriente,& pulchre per Oldr.in cõſi. xxxv. quod incipit. in fine articuli. vbi dicit ℘ non cognoſcunt de his quæ tendunt tantummodo ad contemptum vel opprobrium fidei, vt eſt crucifigere animal,de quo etiam per Cald. in titu.de iudeis.conſi.ij.& conſi.xj. vbi idem dicit de pertinentibus ad ignominiam Dei, quia de illis non cognoſcit,vt habetur per Pet.de Ancha.cõſi.xij. alias xv.incip.ſpiritualiter.Fely.in c. poſtulaſti. de iudeis. Decimaſexta ℘ licet glo.in d.§.ſane.
82 in ver.ſaperent,dicat† ℘ licet dæmones inuocare,& ab eis reſponſa expoſcere,dicatur ſapere hæreſim manifeſte. xxvj.q.iiij. igitur diuinationes. tamen hoc non eſt indiſtincte verum,quia vt dicit Old.in conſi.ſuo.ccx. cum actus morales reſultãt ex fine intento,quoniam actus & voluntas diſtinguunt maleficia.ff.ad l.Cor.de ſicar.l.diuus.& ff. de furt.l.verum multum refert,vtrum inuocentur demonia & eorum reſponſa expoſcantur ad ſciendum futura.an vero ad id quod conuenit ipſi demoni, vt eſt ad tentandum pudicitiã mulieris vel ſimilia. Quia primo caſu licet ſaperent hæreſim manifeſte, vt inquit illa gl.quia attribuitur creaturæ id quod venit attribuendum creatori, iuxta illud Eſaiæ.xl.c. Annuntiate quæ futura ſunt & ſcimus ℘ dij eſtis vos.ſecundo tamen caſu,ſi id fit per modum imperij,& non adorationis, licet ſit fœudum & mortale peccatum, ſecus quod etiam tenet Io. An.in rub.extra de ſorti.in addi.Specu. & Pan.in c.j.eo.titu.de quo etiam per And. Sicu. in conſi.lv.inci.in nomine Ieſu,caſus eſt talis,quidam pro inueniendo furto, vel ſciendo aliqua ſecreta,accipiunt fialam cum aqua communi.in pe. col.in j.vol.vbi etiam per eum late per totũ illud conſilium.an & quando ſortilegium, vel diuinationes

tiones dicantur ſapere hæreſim manifeſtam ita ꝙ talia facientes vel procurantes poſsint puniri per
83 inquiſitorem. † Decimaſeptima ſecundum Old. vbi ſupra ꝙ ẽt his q̃ non ſunt formaliter hęretica, licet hæreſi ſapiant, detrahendum eſt propter muliebrem ſimplicitatem. C. de iu. & fac. igno. l. j. de iure deli. l. vult. §. vlt. & de his qui ſibi aſcrib. inte ſta. l. pe. & eod. modo propter furorem, ẽt ſi prouenit ex mulieris amore, qm̃ ſcriptum eſt ꝙ nihil furore amoris eſt vehementius. in authen qui. mo. na. eff. leg. §. illud quoq;. & qa dicit Philoſophus. vij. Ethi. coire enim & concupiſcentię veneſeorũ, & quædam talium manifeſte corpus tranſmutant, quibuſdam aũt inſanias faciunt. Nam in quocũq; crimine furioſo parcitur. ad l. Cor. de ſica. l. ifans. & hoc ẽt in crimine læſæ maieſt. l. famoſi. Quod videtur notandum, ẽt propter muliebrem & ruſticanam ſimplicitatem, quia ẽt eis ſubuenitur propter eorum ignorantiam, vt eſt dictum ſupra. ff. de iuris & fac. igno. l. iij. & C. q̃ admitti. l. iuris ignorantia. in l. ſi quis id quod. ff. de iuriſdi. om. iudi. ꝑ Bar. & Doc. vbi plene, an error iuris naturalis excuſet a dolo vero, & maxime propter ætatem vel ſexum muliebrem, & an a præſumpto concludentes primo caſu ꝙ non, ſecundo vero caſu ſic, & habetur per Alexan. conſi. ſuo. ciij. in j. volu. vbi. idem dicit de ruſtico & milite & per Cæpo. cõſi. xxj. col. vij. & conſi. xxiiij. col. ij. & per Bal. in l. error. C. de iuris & facti igno. & faciunt quæ habentur per Bald. in rub. C. de ſumma trini. & fide catholi. vbi dicit idiotas & ruſticos excuſari, ſi errant in aliquo articulo fidei, dummodo habeant fidem implicitã, quia credunt ꝙ ſancta credit mater eccleſia, nec pertinaciter errorem ſuum defen-
84 dunt. † Decimaoctaua ꝙ indiſtincte in hoc crimine poſſunt compelli teſtes ad teſtificandum, vt per Pan. in c. dilectorum. extra de teſtib. cog. licet in alijs criminibus ſint opiniones. Decimanona ꝙ in hoc crimine ſtatur vltimo dicto teſtis, licet primo dixerit aliquem eſſe innocentem, & ſic cõtrarium eius ꝙ vltimo dixit, licet vtrunque dictũ ſit iudiciale. c. accuſatus. §. licet. de hære. i vj. licet ĩ alijs criminibus ſtetur primo dicto, vt per Mod. de vtroq; in c. cum in tua. extra de teſtib. Vige ſima ꝙ in hoc crimine poteſt committi examina tio teſtium alteri. c. inter officiorum. §. vero. de hæ re. in vj. in alijs vero criminibus, ſecus per Abb. in c. cum cauſam, de teſti, Vigeſimaprima ꝙ admittuntur teſtes excommunicati, et ſocij criminis. c. in fidei. de hęre. in vj. cum limitatione & ſeu de claratione, tñ de qua ibi, videlicet dummodo ex veriſimilibus conjecturis, & ex numero teſtiũ aut perſonarum tam deponentium q̃ eorũ cõtra quos deponitur, qualitatem ac alijs circũſtantijs ſic teſtificantes falſa non dicere præſumantur. Ob quod ergo fit, vt debeant dici, ꝙ perſonis de quibus ſupra, non ſit credendum, cum ſint illuſæ, & rationi-
85 bus prætactis. † Vigeſimaſecunda ꝙ ẽt crimen ſapiens ſpeciem hæreſis, vt eſt iurare per membra Chriſti pudibunda, ẽt per laſciuiam & ebrietatẽ, eſt punibile, licet non tantum ſicut quando iurat indurato animo ſecundum Bal. in l. accuſttionis. col. iij. qui accu. non poſ. C. vbi ẽt dicit ꝙ non eſt veniæ locus, cum maieſtas diuina tam deteſtabiliter vilipenditur, vt C. ſi quis imper. maledi. l. j. & ꝙ epiſcopus ſi vult non poteſt facere pacem de tali maledictione Dei per not. xxiij. q. vj. vt pridem, in gl. arg. ff. quod vi aut clam. l. prohibere. §. plane. ff. de pac. l. contra iur. ff. mand. l. ſi hominẽ. de verb. obl. l. qui Romę. §. callimachus. C. de epi. & cle. l. ſi quis genus. Prælatus enim ſuam, & nõ eccleſiæ, iniuriam poteſt remittere, vt not. xxiij. q iiij. inter querelas, & c. ſi is. in glo. immo. & c. ſi illic. Concordant no. per eundem in l j. C. de rap. virg. vbi de raptu monialis non põt fieri concordia, quia principaliter Deus eſt offenſus, intantum ꝙ nec Papa poteſt remittere talem offenſam quo ad mundum. Et faciunt quę not. per Bar. in ſuo cõſil. clxvij. inci. miniſter fratrum de pœnitentia. & Ioan. de Ana. in c. ij. in xiiij. col. extra de maledi.
86 vbi dicunt † ꝙ in ſtatuto de pace habita cũ offenſo, nõ cõprehenditur qui blaſphemat Deũ niſi agat pœnitenntiam, quia offenſus eſt Deus, habetur per Fely. in c. de his. in ij. col. ver. fallit primo. extra de accuſ. Quę multum ſunt notanda pro iudicibus qui modico ære accepto indulgẽt blaſphemantibus, & blaſphemias audire diſſimulant, & peſsime; quia vt dicit tex. in c. nonnullis. extra de iudæ. diſſimulare nõ debemus opprobriũ eius qui probra noſtra deleuit. Et dicit Paris de Puteo, in tractatu ſuo ſyndicatus. in c. an poteſtas. col. ij. ꝙ blaſphemanti Deum nulla defenſio competit.

Quod dictum tñ videtur intelligendum cum diſtinctione, an procedat ex calore iracundię, vel non, & an talis calor procedat ex iuſta cauſa, & ſit calor maximus, vt quia fuit prouocatus, aut ex iniuſta cauſa, puta ex ludo, per not. per Pano. in c. ij. de maledictis. Et ita arbitror intelligẽda eſſe no. per Alex. in conſi. xv. in iij. parte. & Felyn. in c. auditis. in antepe. col. circa fi. extra de prę ſcri. vbi dicunt ꝙ licuit blaſphemanti prouocato ſe in conſequenti corrigere, quia in illo caſu, ille non dabat operam rei illicitæ, ſed ſecus videretur dicendum. vbi quis blaſphemaret, puta in ludo vel aliter ex opera illicita, quia talis correctio nõ videretur excuſabilis. cum calor iracundię tunc nõ excuſat, per Panor. vbi ſupra, videnda tamen ſunt
87 ẽt quę dicam in verſi. vlti. pro nunc. † Vigeſima tertia licet regulariter dolus pręponderet culpę, tamen in hęreſi cõmiſſa ẽt lubrico ignorantię, propter nobilitatem ſubiecti culpa prępondérat dolo commiſſo in alio crimine, puta in hæretico, qa eſt delictum grauius quam ſit homicidium. Nã hęreticus ponit os in cœlum, & blaſphemat Deum, vnde propter nobilitatem eius quem offendit eſt grauius. ita Bal. qui alleg. Ang. in l. j. in xj. col. ad fi. C. qui accuſ. non poſ. Quod dictum tñ puto intelligendum ſecundum no. per Old. in conſi. ccx. & relatum ſupra in xvj. conclu. videlicet niſi in non ſapientibus hęreſim non manifeſte, quia ex lubri-
88 co ignorantię eis detrahitur. † Vigeſimaquarta quod in hoc crimine ex ſola ſuſpitione procedi tur ad inquiſitionẽ, quamuis diffamatio non prędat quę in alijs criminibus debet prędedere. ſecũdum do. Ant. Inno. & Doct. in c. cum oporteat. de accu. vbi ẽt Are. col. vij. per tex. in c. vt officium.

de hęre.

de hære. in vj. quod ẽt licet Spe. in tit. de inquiſitione. §. j. ver. verũ. & in addi. Ang. in lib. maleſi. in gl. in verbo, hęc eſt quædã inquiſitio per Doct. Quinimmo ſcdm Bal. in conſi. lxxix. inci. regula iuris. in iij. vol. in hoc crimine ẽt ex ſola ſuſpitione habente oꝛtum ex coniecturis proxima veris, vt ex confeſsione ſocij criminis, põt procedi ad torturã, licet in alijs criminibus infamia & indicia debeant præcedere. ff. de q̃ſtionib. l. maritus. & confeſsio ſocij criminis non ꝓbet aliqualiter, nec ẽt alias probationes coadiuuet, p̃terquam ad inquirendũ, quia talis eſt infamis, facinoroſus, vilis perſona & ſuſpecta, vnde ei non creditur l. fin. C. de accu. poterit tũ, ſcdm eum ibidẽ, reus ſe purgare. per no. in c. at ſi clerici. extra de iud. dicens quod ẽt inquiſito debent dari capitula & dicta teſtiũ c. ꝓ tuas. el grande. §. nos vero. extra de ſimo. & c. licet hely. eo. tit. & c. qualiter & q̃n, el ij. §. debet. de accu. niſi forte hoc fiat ꝑ ſubterfugia & contra facti notorietatẽ, & publice interſit potius ad pœnã procedere q̃ꝫ differre. C. de fer. l. prouin-
89 ciarũ. alias incipit, p̃ſides. † Et dicit ꝙ cõiecturę ſufficientes in hoc crimine cõmittuntur arbitrio iudicis. per not. per Bar. in l. ſi. ff. de q̃ſtio. & ꝙ cõ uerſatio cũ hęretico eſt magna p̃ſumptio, quia mores formantur a coniuncto. C. de coartalibus l. ſi. coartalis. lib. xij. ff. de re mili. l. nõ oẽs. §. a barba ris. & de p̃ſump. c. literas. Nã quis bonus vel malus p̃ſumitur propter patrẽ. Item ex conuerſione. Itẽ ex magiſtro quẽ quis habet bonũ vel malũ. ij. q. vij peruenit ad nos. xxviij. q. j. c. ſępe. de ædil. ædi. l. ędiles. §. pedius. vbi gl. alle. illud. ſapientis, cũ bonis ambula. Vigeſimaquinta ꝙ in redeun te ab hæreſi requiritur ſcriptura c. ſaluberrimũ. j. q. vij. & not. gl. in c. j. de cenſi. in vj. licet regulariter ad probationẽ actus non requiratur ſcriptura, vt in illa gl. q̃ enumerat alios caſus ſpeciales.
90 † Vltimo pro nunc quia dixi ſupra in vij. cõclu. ꝙ confeſsio non debet eſſe æquiuoca, alias fieret interpretatio pro reo. Adde not. per Fely. in c. audiuis. col. antepe. ver. limita ſecundo. extra de p̃ſcrip. vbi dicit ꝙ immo fauore animæ ad ſalutẽ, & in foro conſcientiæ, ſemper eſt fienda interpretatio in deteriorẽ partem, per no. per Pet. de Ancha. in cõſi. clxxix. inci. prima facie. cum multis aliis cõcor. Et adducit Hoſt. in ſumma. de iudę. §. & in quibus. ad fi. vbi refert Hoſt. quod ſi aliqua verba aliquo modo eſſent excuſabilia, ꝙ tñ debent potius capi in malã partem, ſi ſunt prolata a malo homine. & ita dicit ſe feciſſe condemnare quendã iudæũ in quingẽtis ſolidis regaliũ, qui cũ redderet corã eo cõputum, & leuaſſet manum verſus crucẽ dicens, mallem eſſe ſuſpenſus ſicut ille q ibi pendet quã reddere amplius cõputum coram vobis, & ſe excuſaret quod intellexerat de quodam latrone ſuſpenſo in furca, qui pendebat verſus ſeptentrionem ſicut crucifixus. tñ dicit Hoſt. quod de malo verbo & de malo homine non debet præſumi, niſi malum, ideo &c. vt etiã cęteris imponeretur terror, interpretatus fuit illa verba in malum. Ad laudem Ieſu Dei. Amen.

FINIS.

TRACTATVS DE IRREGVLARITATE domi. Nico. Plouij.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas quid propriè dicatur.*
Impedimentum canonicum dicitur quod a iure canonico ortum habet.

2 *Irregularitas perſonæ dicitur vbi generaliter ordinari quilibet prohibetur.*
Irregularis cenſetur qui ab ordinibus ſuſceptis remanere prohibetur.
Furioſus, ebrioſus, illiteratus & ſimiles ſunt irregulares.

3 *Accuſans vel deferens aliquem coram iudice irregularis efficitur, ſi mors vel mutilatio ſequatur.*
Percutiens aliquem quando efficiatur irregularis & quando non.

4 *Iudex, actor, vel procurator & notarius irregulares ſunt, ſi in membris mutilatio ſequatur.*
Clericus qui ex ſola curioſitate vel leuitate interfeſt vindictæ ſanguinis non efficitur irregularis.

5 *Iudex vel officialis ſeu aduocatus cauſam ſanguinis tractantes efficiuntur irregulares, etiã ſi effuſio ſanguinis non ſequatur.*
Chirurgus irregularis efficitur, ſi ob eius imperitiam mors ſequatur.

6 *Clericus chirurgus irregularis efficitur, ſi ſub eius cura aliquis moritur.*

Cuſtos

Custos infirmi si potum immodicum ei dederit, efficitur irregularis si mors sequatur.

7 *Consulēs aliquid vnde sequatur homicidium efficitur irregularis.*

8 *Mandans aliquem verberari efficitur irregularis, si mandatarius occiderit.*

9 *Mandator an efficiatur irregularis si mandatarius occidatur ab eo quem occidere mandatus erat.*

Consulens alicui vt pro patria aut iure suo se exponat an sit irregularis, si ibi moriatur.

10 *Homicidium casualiter perpetratus non efficitur irregularis, si debitam adhibuerit diligentiam.*

11 *Irregularis est is, cuius percussione contracta infirmitate mortuus est percussus.*

Occidens aliquem se defendendo incurrit irregularitatem, si euitare aliter potuit.

12 *Infans furiosus aliquem occidens efficitur irregularis.*

Irregularis est, qui a morte non liberat quem liberare poterat.

13 *Irregularitatem incurrit qui a proposito liberandi aliquem a morte retrahit.*

Percutiens latronē animo occidendi, si latro obierit ex vulnere inflicto efficitur irregularis.

14 *Clericus cum socio ligans latronem, si postea timens ne a latrone occidatur eum occiderit, irregularitatem incurrit.*

Clericus furem tradens iudici seu officiali an efficiatur irregularis si fur morti condemnetur.

15 *Furem indicans iudici seu officiali an efficiatur irregularis, si fur morti condemnetur.*

16 *Clericus qui ad res suas recuperandas egit, si ex postfacto ratum habet latronis suspendium, an sit irregularis.*

17 *Mandans capi unum de tribus clericis incedentibus, & alios duos non grauari an sit excommunicatus si mandatarius fines excedens mandati alios duos cœperit.*

Irregularitatem nemo incurrit propter homicidium nisi voluntate vel culpa præcedente.

18 *Rixa si facta sit a pluribus et mortuus sit aliquis in ea, an sint omnes irregulares, si nesciatur a quo fuerit occisus.*

Irregularis non est is cuius amici ipso inuito iniuriantem sibi occiderent.

19 *Consentiens homicidio in corde suo an sit irregularis si ab extra nullam operam ad hoc dederit.*

Clericus irregularis est qui ministrauit arma pugnantibus, quibus aliquis interfectus fuit.

Iudex ecclesiast. brachium seculare hortari potest ad hæreticos vel paganos expellendos.

20 *Clericus qui bello interest irregularis est.*

Clericus se vel suos defendēs nō est irregularis si aliquis ex defendentibus fuerit interfectus.

21 *Abortiuum procurans vel faciens ne mulier concipiat aut pariat irregularis est.*

Clericus irregularitatem contrahit qui ob suarum rerum defensionem occidit.

22 *Clericus occidere potest ne occidatur.*

Necessitas inuitabilis occidendi alium quæ dicat.

23 *Prælatus ecclesiasticus iurisditionem temporalē habens qualiter iustitiam executioni mandare debeat.*

24 *Consulens iudici vt aliquem puniat ad mortem, irregularitatem incurrit.*

25 *Suspensus ab officio sit irregul. si celebrauerit.*

26 *Fornicator notorius a iure suspensus celebrando, non contrahit irregularitatem.*

27 *Suspensus a canone quando efficiatur irregularis celebrans.*

28 *Suspensus a canone propter defectum non incurrit irregularitatem si celebret.*

29 *Suspensus ab audiendis confessionibus non efficitur irregularis si ante reconciliationem celebrauerit.*

Recipiens beneficiū in irregularitate absolutione impetrata an indigeat alia dispensatione.

30 *Homicida non est ipso iure beneficio priuatus.*

31 *Presbyter excommunicatus vel simpliciter suspē sus ab ordinibus suis efficitur irregularis si in acolythatu ministrauerit.*

Clericus in minoribus constitutus excōmunicatus ministrans sacerdoti non efficitur irregularis.

Episcopus a pontificalibus suspensus irregularitatem non incurrit, si in eis celebrauit.

32 *Suspensus ab ingressu ecclesiæ irregularis est, si in ea celebrauerit.*

Excommunicatus, vel suspensus baptizans solemniter & publice efficitur irregularis.

Irregularis est omnis qui nec promoueri nec eligi potest.

33 *Falsarius literarum papæ non potest ad ordines promoueri.*

Ordinari qui nequeant.

34 *Excommunicatus celebrans irregularis est, & deponendus.*

35 *Suspensus a iudice irregularis erit si celebrauerit.*

36 *Suſpenſus per canonem ob officio propter crimen irregularis efficitur celebrando.*
Occupans & diſtrahens bona eccleſiarum vacantium ſuſpenſus eſt ab officiis, & beneficiis.
37 *Infamia cum peccato deletur in baptiſmo.*
Peccatum cum ſua ſequela in baptiſmo deletur.

AD HABENDAM aliquã notitiam de irregularitate, no tandæ ſunt aliquæ regulæ, prius præmiſſa breui deſcri-
1 ptione irregularitatis. †Scien dum igitur eſt ꝙ irregularitas eſt nota id eſt infamia, vel im pedimentum canonicũ ex vi tio ſeu defectu proueniẽs, qua quis prohibetur ad eccleſiaſticos ordines promo ueri, & in eisdem miniſtrare. Ita diffinit Guil. Duran. in Spec. tit. de diſpenſa. §. iuxta propoſitio nis. Dicitur autem canonicum impedimentũ quia ortum habet a iure canonico, licet inceperit a veteri teſtamento quo ad aliqua, & dictum eſt Dauid non ædificabis mihi templum, quia vir ſan guinis es. j. Para. xxviii. c. & ĩ cano. xlix. di hinc etenim, vbi habetur ꝙ in Leui. etiam multi a ſa cerdotio repellebantur propter defectus naturales ſicut propter ſcabiem, & gibboſitatem &c. Et di citur irregularitas ab in quod eſt ſine, & regula, quaſi contra regulam eccleſiæ natus, ſiue propter factum, vel defectum extra eccleſiam poſitus. Su mitur autem tripliciter. Primo pro defectibus qui ſunt in homine ſine peccato, quia qui eſt bigamus, vel maritus viduæ, vel illegitimus, & huiſmodi,
2 vt de renun. niſi cum pridẽ. §. perſonæ. †Secun do dicitur irregularitas perſonæ vbi generaliter prohibetur quilibet ordinari vel celebrare in or dine iam ſuſcepto ſine diſpenſatione domini papę, ne patiatur defectum &c. de quibus infra patebit.

Tertio dicuntur irregulares omnes illi qui non poſſunt remanere in ſuſceptis ordinibus, nec ad maiores promoueri etiam poſt actam pœnitentiã ſine diſpenſatione domini papæ & aliorum præla torũ, de quo dantur regulæ. Prima regula. Om nis furioſus, ebrioſus, illiteratus, impudicus, per cuſſor, litigioſus, neophytus, & generaliter quili bet in membris naturalibus defectuoſus, irregula ris eſt ad ſacros ordines ſuſcipiendos, patet hoc in decre. late incipiẽdo a xxvj. diſt. vſq; ad xlix.
3 per totum. vbi iſta ſingulatim probantur. †Se cunda regula. Accuſans vel deferens aliquem de crimine coram iudice pro quo pœna capitis debe tur vel truncatio membri, irregularis eſt. v. q. vj. delatori. & vj. q. j. in ſumma de accu. accuſati.

Tertia regula. Percutiens aliquem ſiue in pro pria perſona, ſiue per alium eius mandato, ſi ſe quatur inde homicidium vel membri mutilatio, ſi hoc facit abſque ineuitabili neceſsitate, irregula ris eſt, de homi. presbyteri. & c. petrus. l. diſtin. mitor. Quarta regula. Percutiens abſque mor tis periculo, vel ſanguinis effuſione, vel trunca tione, habens ad hoc poteſtatem non eſt irregu laris, vt de rap. in archiepiſcopatu. xxiij. queſt. viij. ſæpe.

4 Quinta regula. † Iudex, actor, vel procura tor, notarius, ſiue dictator, vel pro mulgator ſi in membris ſecura eſt mutilatio, irre gularis eſt. l. di. ſi quis, ne cler. vel. mo. ſententiam, de homi. poſtulaſtis. l. di. c. j. Et generaliter purga tionem vulgarem quæ fit in torneamẽtis, vel alio modo, & cuicunque vindictæ ſanguinis cui autho ritatem, benedictionem, ſeu patientiam ſui exhi bentes, irregulares ſunt de exceſ. prę la. ex literis.

Sexta regula. Licet clericus non debeat intereſſe vindictæ ſanguinis, ſi tamen ex ſola curioſi tate vel leuitate interfuerit vbi latro ſuſpẽditur, vel vbi quis in duello occiditur, licet peccet grauiter, non tamen fit irregularis, ſi nec auxilium nec conſilium vel authoritatem præſtiterit ſecun dum Guil. in Spe. tit. de diſpen. §. iuxta propoſitio
5 nis. †Septima regula. Iudex, vel officialis, ſeu aduocatus qui tractauerunt cauſam criminis dan tes operam vt ſanguis effunderetur, licet nec mors nec ſanguinis effuſio fuerit ſubſecuta, irregulares ſunt: poteſt tamen in talibus per epiſcopum diſpẽ ſari ſecundum Guil. Similiter cum illo qui nõ ex officio ſuo, ſed ex odio dedit operam, et fecit quod potuit vt occideretur, non tamen occiditur vel mutilatur. indiget enim talis diſpenſatione, ſecun dum Guil. Octaua regula. Exercens artem chi rugię, ſi propter imperitiam & negligentiam eius ſit mors ſubſecuta ab inciſione, aduſtione, vel po tione quam dedit infirmo, irregularis eſt, vt de homi. tua. §. j. ver. ſi tamen peritus exiſtens phlebo tomat ſanguinem, vel ſecat, adhibens omnem dili gentiam, non eſt irregularis etiam ſi mors fuerit ſubſecuta, quia potius præſumitur caſu, & culpa patientis euenisſe. xxiij. q. v. de occidendis. Secus
6 ſi per eius negligentiam, ſecundum Guil. †No na regula Licet laicus exercens artẽ chirurgię, non ſit irregularis ſi nõ propter eius incuriã mul ti obierunt, clericus tamen ſi ſub eius cura aliqui etiam præter eius culpam obierunt, irregularis eſt ſecundum Inn. qui hoc notauit in c. tua. de homi. ne cle. vel mona. ſententiam.

Decima regula. Extrahens ſagittã vel te lum vel gladium infixum corpori alicuius, ſi ppter hæc vulneratus citius moritur, irregularis eſt. de homi. tua Vndecima regula. Cuſtodiens infirmum, & dans ei bibere imperite, vel aliquid' aliud contra conſilium medicorũ fa ciens, propter quod mors ſit ſubſecuta, irregula ris ſit propter imperitiam, & negligentiam diſſo lutam. Si tamen quis facit bona fide circa egrotũ, non debet eſſe facilis ad faciendam conſcientiam ſcrupuloſam, quanuis in aliquo ſit erratum, ſi ibi non ſit lata culpa cum negligentia diſſoluta, quæ prope dolum, & huiuſmodi ſcrupulum de facilĩ deponere debet ad conſilium ſapientis. Si tamen tanta culpa fuerit vel negligẽtia diſſoluta, & cer tum eſt ꝙ mors inde fuit ſubſecuta, irregularitas contrahitur. Si vero non ſit certum tunc diſtin gueudum eſt, aut enim dubitatur probabiliter ſe cundum iudicium medicorum, & tunc abſtinendũ eſt ab officio, ſi autem non dubitatur, tunc depoſita

ertonea conſcientia peterit adminiſtrare et etiam promoueri, alias non ſecundum Ray. l.di.qui arborem. & c. ſæpe.& ſecundum quoſdam ſolus papa, cum talibus diſpenſat. Duodecima regula.
7 † Conſulens aliquid vnde ſequitur homicidium, irregularis eſt vt ſi ſuaſit iactum balliſtæ. machine, vel lapidis, vel ꝙ iret ad capiendum caſtrum quod capi non poteſt ſine hominis morte, ſi inde ſequitur mors ex illo conſilio irregularis eſt,ſecũdum Guil. Item ſi facit vel conſuluit furtiue vel proditionaliter capi caſtrum,ſi mors inde ſequitur irregularis eſt,quia debuit verisimiliter prẽſumere hoc euenire poſſe. In talibus enim punitur qui remotam cauſam homicidio dedit, ſicut qui propinquam, vt notatur de homi. presbyteris De-
8 cimatertia regula.† Mandans aliquem verberari, ſi verberans occidit verberatũ irregularis eſt qui mandauit,niſi expreſsiſſet ne occideretur, de homi.ſignificaſti hodie.de homi.is qui mandauit. lib.vj.in fi.vlti. gl. Secus tamen de illo qui conſuluit aliquem capi, vt puta malefactorem, quia tunc non fit conſulens irregularis etiam ſi capiẽs occidit illum,quia hæc non conſuluit,ar.de homi. c. fi. Abſit enim vt ea quæ propter bonum facimus,ſi præter voluntatem noſtram quicquam mali acciderit,nobis debeat imputari.xxiij.q.vj. de occidẽ. ſemper tamen ſit irregularis dans directe conſilium in mortem alterius, vt ne cler.vel mo. ſententiam. Nec intereſt ſiue is cui datum eſt conſilium ſtatim fecerit homicidiũ,vel etiandiu poſt, niſi prius conſilium recuperauerit, & contrarium ſuaſerit,vt de homi.petrus.immo ſi firmiter et probabiliter credat ꝙ poſt reuocationem conſilij nõ reuocetur is cui datum eſt conſiljum a propoſito occidendi, neceſſe eſt vt denunciet illi de cuius morte tractatum eſt, ꝙ caueat ſibi. In eo autem qui mandauit per ſe fieri homicidium,videtur ſufficere ſi conſilium mandat tantum. de regu. iur. omnis res, vel ſi ſciente eo, is cui mandatum eſt, iuit ad eum occidendum. vt xxij.q.j.omne quod, vel parentelam vel acmicitiam cum eo cõtrahat, licet ei hoc non ſignificauerit,quia qui eſt certus, certiorari non debet, de electio. inter vniuerſas.
9 Decimaquarta regula. † Conſulens alicui vt occidat aliquem ſi ipſe cui conſultum eſt occidere,occidatur ab illo occidendo,ſecundum opinio. mitiorem non iudicatur ille conſulens irregularis. Ratio quia fines cõſilij exceſsit,ex quo egreſſus eſt ad occidendum,nec ſibi bene cauit,niſi excitaret eum ad occidendum alium,forte in tali caſu vbi periculum eſſe poſſet, tunc eſſet irregularis etiam ſi is cui conſuluit occidatur ſecũdum Guil. vbi ſupra ſecundum rigorẽ tamen iuris hodie talis conſulens irregularis eſt. Per Ioan. And. in nouel. de homi. is qui mandauit. lib. vj.

Decimaquinta regula. Si quis ſuadet alicui ꝙ pro patria,vel pro proximo ſuo,vel pro iure ſuo vel pro iure eccleſiæ ſuę periculoſe ſe exponat,non ob hęc ſit irregularis etiam ſi ibi moriatur xxiij. q. iij. pro membris & c.ſequen. Si tamen ſciret vel crederet eum ibi moriturum. tunc videtur ꝙ fiat irregularis, ſecundum Guil, Si autem conſulat ꝙ indubitate morti ſe expenat pro honore Chriſti vel fide vel ſtatu eccleſiæ,non ſit irregularis,etiam ſi mors inde ſequatur xxj.q.j. ſunt quidam.xj.q.iij. non ſolũ.hac ratione excuſantur inquiſitores hæreticæ prauitatis,ſcientes ꝙ ſtatim poſt quam aliquem pronuntiauerint hæreticum eſſe ille morti tradetur hæc etiam alias multipliciter procurando. Ad hoc etiam accedit.xxiij.q.viij.legi.& ea. cau.q.v.ſi audieris. Illi tamen clerici qui portauerunt ligna cauſa indulgentiarum ad hæreticos cõburendos,irregulares ſunt, nec cum eis diſpenſa-
10 tur niſi per papam. Decimaſexta regula.† Dans operan rei licitæ, vt puta ædificando eccleſiam, vel domum adhibita omni diligentia quam potuit habere,ſi occidit aliquem cauſaliter,non efficitur irregularis. Si tamen dat operam rei licitæ nec adhibuit omnem diligentiam quam debuit,fit irregularis, vt de homi.lator.& c.ex literis.& c. ſicut dignum.& c.presbyterum.& c.continebatur. & c.ad audientiam. Hinc eſt ꝙ medico operanti ſecundum regulas artis ſuæ non computatur ei ſi quis ſub eo moritur,ſed ſi negligentiam cõmiſit, conſulitur ſibi vt non promoueatur ad ordines de quali.ordi.ad aures. Sed quid de illo medico qui vertit infirmum ad alius latus vt citius moriatur. Reſpondeo ꝙ irregularis eſt tam ipſe qui fecit ꝙ ipſe qui conſuluit,ſi ex hoc mors fuerit ſubſecuta, quia forte via anhelitus præcluditur. vel apoſtema rumpitur ex violentia motus, vel ſuffocatur. Si autem non citius moritur ex hac cauſa non ſit irregularis, ſed pœnitere debet de facto. Deci-
11 maſeptima regula. † Non ſolum eſt irregularis quis ſi ex eius percuſsione eſt mortuus aliquis,ſed etiam ſi ex hac percuſsione infirmitatem contraxit vnde mortuus eſt,vt de homi.presbyterum.& c.ad audientiã.& lj. di. ſtudeat. Decimaoctaua regula. Defendens ſe in caſu euitabili, & occidens aliquem.irregularis eſt.l.di.ſi quis viduam, & talis ad ſuperiora non aſcendat,& in ſuſceptis non facile diſpenſatur,Sed ſi neceſsitas fuit inculpabilis, datur conſilium ei vt non miniſtret.l.di. de his clericis,non tamen propter hoc deponitur, immo in ſuo ordine adminiſtrans toleratur de iure communi abſque diſpenſatione, ſecũdum Lan. l.diſtinctio.quia tua ſi loquitur de homici.cap.ij. prout proſequitur ibi Hoſtien. & quidam dicunt epiſcopum poſſe in tali caſu diſpenſare, licet hoc non poſsit ſecundum Ioan. de Deo, qui dicit ſolũ papam hoc poſſe.hodie dicitur ſimpliciter irregularitatem nullam incurrere ille qui perſonam ſuã defendendo in caſu inculpabili occidit, de homic.
12 ſi furioſus.in clemen. Decimanona regula.† Infans furioſus committens homicidium, non eſt irregularis vt in cle. ſi furioſus. de homi. Idem eſt de dormiente, ſi aliquem occidat,quia tamen non habuit propoſitum occidendi eum.

Vigeſima regula. Potens hominem liberare a morte, & non faciens irregularis eſt,qnia qui poteſt defendere & non defendit occidit,de homici.ſicut dignum,quod intelige ſecundum gl.in c.iiij.de ſenten.excõmunica. de illo ad quem ex poteſtate,ex officio vel dignitate pertinet realiter defendere, & non ſimplici-

ter

tē de quocunque. Vnde dicit ibidem glo. ꝙ ſi ego non habeo aliquam poteſtatem, & video ꝙ aliquis vult verberare clericū ſine auxilio meo, aut conſilio, non credo ꝙ ſim excommunicatus ſi non prohibeo illum licet alias forte peccem, quia non defendo cum poſſem. Vigeſimaprima
13 regula. † Retrahens a propoſito liberandi hominem a morte, irregularis eſt, quia quodammodo indirecte homicidium commiſit l. diſtin. ſi quis viduam & de pœ. diſt. j. periculoſe. Vigeſimaſecunda regula. Percutiens animo occidendi latronem ſi ex aliquorum vulneribus latro obijt, irregularis eſt, vt colligitur de homicid. ſignificaſti. primo reſpon. Idem etiam ſi non percuſsit, ſed aliquid operis impendit ad mortē eius, puta quia latronem detinuit, vel cōtra eum clamauit, alias autem ſi clamaſſet contra eum non in mortē eius, ſed quod caperetur, vel detinuit eum, vel ſe leuē extendit, irregularis non eſt de morte eius, vel etiam ſit in neglectu, alias ſi malitia eius perpetretur homicidium, & idem ſi negligentia eius cōmittatur l. diſt. hi qui. & ideo ſi clamat contra latronem, ſiue eum capiat, ſi alias quocunque modo potuit intelligere, et ex clamore ſuo vel alio actu homicidium ſequitur, irregularis eſt, niſi forte faciat propter periculum corporis ſui, vt ſi videt ꝙ aliquis eum occidere vult, tunc enim poteſt bene inuocare, & clamare pro auxilio, quia non intendit in aliorum mortem, ſed in ſuam liberationē. Secus ſi hoc faciat propter periculum rerum ſuarum, & ſi fugæ præſidio euadere poteſt. de homi.
14 ſuſcepimus. Vigeſimatertia regula. † Clericus ligans cum ſocio latronem, ſi poſtea timens ne occidatur a latrone, ipſe potius occidit, irregularis eſt, de homi. vbi ſupra. Vigeſimaquarta regula. Si clericus nō valens aliter recuperare res ſuas, tenet furem ne cum rebus fugiat, donec eum exhibeat iudici, vel eius auxilium inuocet ad res ſuas recuperandas, non eſt irregularis, licet poſtea fur a iudice puniatur, dum intentio eius non ſit corrupta intendendo ad furis mortem, vel mutilationem &c. Idem dicendum eſt ſi clericus credit, vel tradit ſeculari poteſtati latronem petens ꝙ eum puniat citra ſanguinis effuſionem, vel petens rem ſubtractam ſibi reſtitui, ſi poteſtas in latronem animaduertat, id eſt, puniat eum morte, nō propter hoc clericus erit irregularis, vt de homi. delatoris. lib. vj. nec ēt nocet illi ſi ad conuincendum latronem tradidit inſignia. & idem ſi ſimpliciter deponit querelam de iniuriantibus ſibi et eccleſiæ ſuæ. quamuis tales vix abſque ſanguinis effuſione valeant coarctari. de homi. tua nos. §. vlt. & c. poſtulaſti. xxiij. q. iij. maximianus. & q. v. c. v. & c. vnum. & c. pœna. & hæc vera ſunt qñ non intendit ad mortem, nec hoc in animo gerit, ſed proteſtatur publice quod citra ſanguinis effuſionem caſtigetur, non eſt ergo irregularis curialiter agens contra furem, non criminaliter ad mortem vel ſanguinem, licet eum iudex cauſa probabili ſuſpendat ab officio ſuo, vt de homi. poſtulaſti. Ex quo vlterius patet ꝙ nullus notam irregularitatis incurrit qui per extortores ſiue exactores alicuius curiæ curauit aliquem capi propter delictum tale, propter quod nec mori nec mutilari, poſſet, licet iudex inueniens eum alia commiſiſſe propterea ſuſpendit eum, ſi tamē nec ille crediderit, nec cogitauit illud contingere poſſe.

15 **Vigeſimaquinta** regula. † Si iudex officialis in ſequitur furem fugientem & quærit a me vtrum videri illum & ego ſciens quod fur ille ad mortem quæritur, inſtruo eum ſi per meam reſponſionem fur inuentus eſt, & occiſus, ſum irregularis. Secus ſi nec ſciui, nec ſuſpicatus ſum quod ad mortem, vel pœnam ſanguinis quæritur. Vnde conſuluitur in caſu hoc cum aliquis ſcit aliquem ad mortem quæſitum tugere non poſſe niſi per alteram de duabus vijs, non debet dicere, per hanc non fugit, quia ſic prodere eum per alteram fugientem, ſed aut taceat aut quærentem curialiter euadat, dicendo nunquid ego cuſtos illius ſum, vel alio
16 modo. † Vigeſimaſexta regula. Si clericus qui egit ad res ſuas recuperandas, ex poſtfacto ratum habet ꝙ ſuſpenſus latro eſt, & hoc ſibi placet, ſi talis nullum conſenſum habuit in mortem illius, nec quicquam cooperatus eſt, non eſt irregularis, ſecundum Guil. & hæc ſi gaudet ꝙ maleficium eſt punitum, non autem perſona, cum ſecundum ipſum irregularitas ex homicidio ſolo non contrahatur, niſi culpa vel voluntas præcedat, vel ſcandalum ſequatur, vt not. l. diſt. hi quī. & de homi. ex literis. & c. veruntamen. hodie vero iure cautum eſt, ꝙ ſi quis abſque mandato meo manus violentas iniecit in clericum meo nomine, ſi hęc ratum habeo, excommunicationis canonem incurro, & hoc propter ratihabitionem quæ retrotrahitur, & mandato comparatur. Si autem hoc meo nomine non eſſet factum, licet ratum haberem, peccarem, ſed non incurrerem excōicationē vt dr̄ expreſſe in c. cum quis. de ſenten. excom. li. vj. Vt hæc intelligas, pono tibi caſum. Aliquis amicus vel ſeruitor tuus ſciens aliquem clericum tibi feciſſe iniuriam verbalem vel realem, percuſsit eum quem tu poſtea receptando magis amicum habuiſti, vel gauiſus es, & hoc factum commendaſti vel laudaſti, tu es excommunicatus propter ratihabitionem ac ſi mandaſſet. Sed ſi vnus extraneus percuſsit clericum, & tu audiens gratum habes, & gratularis de hoc, licet, non es excommunicatus tamen peccas ad minus venialiter, ſecundum Ioan. And. in nouel. ſupradicti c.
17 cum quis. lib. vj. † Vigeſimaſeptima regula. Si quis mandat capi vnum clericum de tribus ſimul incedentibus, & alios duos non grauari, ſed mandatarius excedit fines mandati, & alios duos capiendo, iſte mandans non erit excommunicatus, ſecundum Ioan. de deo. lib. iij. ſuarum quæſtionum. q. xiiij. & ratio eſt, quia captio contra voluntatem eius eſt facta. Petrus tamen de Sampraña alias Sonſana, putat quod de damno tenetur quod illi paſsi ſunt. de iniurijs. c. ſi. xxiij. q. viij. propterea. ex hoc infertur per ſimile de irregularitate, quod irregularitas ratione homicidij non contrahitur ſola voluntate, niſi homo actu occidatur, de homi. ſicut dignum. §. primo. vbi de

hoc in glo.ex corde.xv.quęſt.j.ſi quis non iratus. Sed nec fit quis irregularis propter ſolum homicidium,niſi culpa vel volũtas præcedat,vel alias ſequatur ſcandalum,vt notatur.l.diſt.hi qui prioris de homi.ex literis,de clerico ægrotan.tua.ex hoc dicto ſoluitur quæſtio qua quæritur an̄ clericus qui volebat interficere hominem, ſed non potuit quia inuenit eum iam mortuum,ſed volens nihilominus ſatisfacere ire ſuæ, ampurauit caput mortui,ſit irregularis. Dicendum ꝙ licet voluntas occidendi fuit,tamen non eſt irregularis, ſecũ dũ Arch.xv.q.j.ſi quis,Ratio, quia ad hoc ꝙ homicidium committatur, requiritur ꝙ homo animatus occidatur,de homici.ſicut dignum. xxxij. q.ij. Moyſes,vbi abortus fetus inanimati nõ imputatur ad homicidium,ſicut ẽt not. Inno.& Ber.
18 de homi.ſi aliquis. †Vigeſimaoctaua regula. Si quis in rixa mortuus eſt & neſcitur tñ quis illum interfecit, licet ſecundum quoſdam.ſ. Ioan.omnes irregulares ſunt quo ad promotionem ad ordines propter incertitudinem.vt xxiij.q.vlti.c.ſi. tamẽ probabilius eſt ꝙ in tali caſu cuilibet ſuæ conſciẽtiæ ſit relinquendus,ſecundum Guil.in ſpeculo.et Hoſt.in ſum.de homi.§.qua pœna. Vigeſimanona regula. Si amici mei occidunt aliquem mihi iniuriantem me inuito,& contra meam prohibitionem,mihi non nocet vt de homi.Petrus j. q.iij. quia præſulatos. Idem ſi me ignorãte,de ſimo. nobis.& c.de regularibus. Sed ſi turbata cõſcientia ſit, puta quia expreſſe conſenſi nec contradixi, imputabitur.ar.de ſimo.Matthęus. Immo ẽt dicũt quidã quod ſi ſciens contractũ de morte habitum non reuelaui, non ſum irregularis, quia homicidiũ non commiſi facto,mandato,cõſilio,vel defenſione.l. diſt. ſi quis viduam. & de homi. Petrus. Alij dicunt contra,ſi credidi ꝙ non obſtante. mea prohibitione mei intuitu interficeretur. & hoc eſt tenendum.Nã in tali caſu tenebar reuelare illi cõtra quem contractum eſt. Trigeſima regula.
19 †Si aliquis vadit ad interficiendum aliquem,& tu ei ſcienter conſentias, non tamen eum incitas ad homicidium perpetrandum, nec cum eo ſuper hæc aliqua verba habuiſti,vel ſi habuiſti,ſemper ex animo hęc ei diſſuaſiſti,ſed cum nollet tibi acquieſcere,timens de ipſo eum aſſocians eo propoſito vt ſi forte eum quis inquireret, defendas, & tunc homicidium perpetrat,vere irregularis es, ſecundum Hoſti. ad quod facit de homi. ſicut dignum.§.illi qui. Trigeſimaprima regula. Clericus miniſtrans arma pugnantibus, ſi aliquis interficitur irregularis eſt ar.xxiij.q.j.niſi bella c. ſi.nomine aũt armorũ intelligũtur fuſtes, lapides, ligna &c. Trigeſimaſecunda regula.Iudex eccleſiaſticus põt hortari brachium ſeculare cõtra violentos,& hæreticos,vel paganos, nõ vt occidat vel mutilet,ſed vt de terris fidelium expellantur, nec ẽt eſt irregularis ſi aliqui hincinde ſunt occiſi.xxiij.q.v.de occidendis.& xxiij.q.iij.maximianus,immo ſecũdum Inno. de homi. petitio, licet aliquis in bello iuſto aliquos percuſſerit, ſi tamen inde nullus eſt mortuus,non fit ex hoc irregularis. Idem ſi quis accedit ad bellũ iuſtum cauſa pacificãdi,vel ex alia iuſta cauſa, licet ex eius præſentia aliquod robur accreſcit ſuis, vel timor incuriatur aduerſarijs, non eſt ſibi imputandum, dummodo dolus, & etiam lata negligentia abſit
20 omnino ſecundum Guil. †Trigeſimatertia regula. Clericus qui intereſt iuſto, vel iniuſto bello in armis vel ſine armis, ſi aliqui ſunt hincinde interfecti, irregularis eſt, licet ipſe non occidat l.diſt.ſi quis.xxiij.q.vlt.quicunque.j.q.j. c.fin. c. petitio & ibi Inno.de homici. Trigeſimaquarta regula.Clericus defendens ſe vel ſuos, licet tunc ex defendentibus aliquis interfectus eſt ex aliqua parte,non eſt irregularis, vt illi qui nõ interfecerunt,nec interfectores adiuuabant, non ſunt irregulares, licet voluntatem occidendi habuiſſent,quia lex promotionis factum requirit.xv.q. j.ſi quis non iratus.

Trigeſimaquinta regula. Clericus in bello iuſto ꝙ non ad occidendum,ſed ad defendendum geritur, miniſtrans ſagittam balliſtario ſuo ad ſui defenſionem,ſi ille balliſtarius aliquem interfecerit, ſed ille clericus nõ intendebat ꝙ ipſe aliquem interficeret, ſed ꝙ illos detinuiſſet, & ſua defendiſſet aut recuperaſſet,nõ eſt irregularis,ſecundũ Guil. Idem dicit de illo qui in bello iuſto præpoſitus fuit exercitui,& ſumptus facit, & cuncta diſponit,ſi forte eũ contingat lanceas, vel ſagittas eme re & miniſtrare,& ad exercitum, vel ad cuſtodiã caſtri mittere, vel ſi hortatur ad currendum poſt hoſtes,vt eis præda hominum, vel animalium auferatur,& tunc fortæ aliquis interficeretur, dummodo ſolum intendit ad recuperationem prædæ, non ad vindictam, talis enim cauſa remota non
21 nocent. †Trigeſimaſexta regula. Qui mulieri facit ne concipere,vel generare, vel poſt conceptum parere poſsit,& qui prægnantem mulierem percutit,ita quod facit abortiuum, ſi fetus iã fuit viuificatus,irregularis eſt.Sed ſi nondũ fuit viuificatus,ſolum mortaliter peccat.de homici.ſi aliqui.ij.q.v.conſueuit. vel ſi probabiliter dubitat, vel credit an ſit mortuus vel viuus fetus ex illa p̃cuſsione,vel vtrũ cõceptus fuit aĩatus vel non, in tali dubio debet a ꝓmotione, & a miniſterio abſtinere,nec periculo ſe cõmittere. Si vero leuẽ vel temerariã habet opi. deponat eã ſi põt. & ſic poterit ꝓmoueri,& adminiſtrare,alias non,ar.de ſentẽ.excõ.inquiſitio.et de ſimo.p tuas.ij. Trigeſimaſeptima regula. Licet clericus aliquẽ occidẽs ꝓ defenſione rerũ ſuarũ irregularis eſt, de homi. ſuſcepimus.vbi dr̃,poſt tunicã relinquendũ eſt pallium,& melius eſt rerũ iacturã pati q̃ pro ſeruandis vilibus rebus, ac tranſitorijs acriter in alios exardeſcere,clericus tñ perſonam propriã defendendo,neceſsitate ineuitabilli repellẽs vim vi,cũ moderamine inculpate tutelæ percutiens aliquẽ, ſi inde mors ſequitur,non imputatur ei,vt not. de homici.ſignificaſti.ij.& iij.et c.interf cifti.vnde
22 dicit Archi. xxiij.q. iij.c. j. †ꝙ clericus etiam interficere põt, vt non interficiatur. ar. de fur. c. iij.dum tñ faciat pro perſona propria. hodie expreſſe in cle.ſi furioſus.de homi. & dico perſonã propriam,nam ſecus eſt ſecundum Ioan. And. in nouella ſuper cle.ſi furioſus,de homi.ſi non valẽs

euitare

euitare mutilationem, licet mortem posit euitare, mutilauit vel occidit aliquem inuasorem, & idem si aliter non valens saluare res suas, cum occiderit qui deportare volebat, secus ēt secundum glo.d.cle.super verbo suo.de illo qui occidit illū qui occidere volebat patrem, filium, coniugem, vel personam coniunctam, quem aliter iuuare nō potuit. Quod putat Ioan.And.quasi casus ille non includatur sub necessitate ineuitabili. Intelligitur autem necessitas ineuitabilis secundum Ioā. And.ibidem super versi.non valens, vt quia inangulatus erat vel sic arctatus quod fugere non poterat, nec clamore iuuari. Intelligitur autem cū moderamine inculpatæ tutelæ si fiat ex incontinenti, non ex interuallo, & causa defensionis, non vltionis, & si æqualiter se defendat sicut infestatur, vt si gladio percutitur, et ipse gladio percutit, vel si ligneo baculo, & ipse econuerso baculo ligneo, aut ferreo baculo percutitur, & ipse econuerso ne amplius percutiatur ad mortem. Si autem percutiatur pruo ligneo baculo, a quo non timeatur mors, vel depilatur, vel per vestē trahitur, & ipse repercutiens ferro occidit suum inuasorē ex quo ab eo non credebat se occidi, vnde excessit in moderatione, quia pro vna percussione non le tali occidit. Hęc omnia colliguntur in gloss.c.si-
23 gnificasti.ij. de homic. † Trigesimaoctaua regula. Prælatus spiritualis habens iurisdictionem temporalem in suo dominio, si fur vel latro deprehensus in furto, vel maleficijs adducitur ad presentiam eius, & petitur puniri iuxta condignū sui excessus, non debet ipse personaliter de hoc cognoscere, iudicare, aut sententiare, se debet hoc committere suo procuratori dicēdo ista verba fiat iustitia, generaliter, non descendendo specialiter qua morte sit moriturus. ne cle. vel mona. c. vlti. lib. vj. Nec per hæc etiam est irregularis si sequatur sanguinis pœna, vnde potest fieri specialis cōmissio super tali casu, sed non expressa pœna, secundum Goff. Idem tenet Nouellator in d.c. vlti. lib. vj. Dicit tamen nouellator in nouella ibidē. ꝙ si episcopus, vel prælatus mandat notario suo vt in tali casu scribat commissionem procuratori, episcopi vt super his faciat iustitiam, talis notarius est irregularis, quod probat ex eo, quia talis non habet facere quicquam ex officio suæ iurisditionis, quod requirit illa decretalis. Sit ergo episcopus cautus vt non eijciat laqueum clerico, vnde committat istam iurisditionem laico per seipsum immediate, & per alium laicum, non aūt per clericum. & scias ꝙ hoc non solum veritatē habet in prælato habente iurisditionem temporalem ratione beneficij sed ēt ratione patrimonij, secundum Nouellatorem ibidem, et quod plus est, dicit idem ꝙ ex quo clerici tales causas sine metu irregularitatis possunt alijs delegare, satis videt ꝙ si laicus talem iurisditionem habens, sed probabilem, causas sanguinis terminat, poterit hoc non obstante ordinari, quia non fit irregularis ex ratione. caueat ergo prælatus cum interrogatus fuerit a iudice, ne respōdeat, malum est si ille malefactor remanserit impunitus, nam tunc esset ir-
24 regularis, vt de excess.prela.ex literis. † Trigesimanona regula. Si iudex habens latronem captum quærit de aliquo perito quid debeat fieri de tali, & ille respondet talem esse morte puniendū, vel simile, iudex autem secutus eius cōsilium, latronem punit ad mortem, irregularis est consulens, quia fuit in culpa in casu cui de facto non erat respondendum, vt de excess.prelat.ex literis. si tamen non est casus de facto, sed iudex quærit simpliciter qualiter tales sint puniendi, & clericus respondet ꝙ ad mortem vel ad sanguinem, si respondens respondet quod ad mortem vel ad sanguinem, secundum veram iuris sententiam vt expertus iuris consultus, non est irregularis, & maxime si extra iudicium, vt dicit glo. in d.c.ex literis. Si autem errans in iure dixit, cū tamen aliter iura disponant, irregularis est, vt colligitur per Guil. in Spec.tit.ij.§.iuxta propositionis. Si autem qui non reputatur Iurisconsultus, interrogatus respondet non vt iurisconsultus, sed simpliciter dicit quid de talibus sentiat, nec præsumit ꝙ iudex eius sequatur responsionem, non est irregularis, ex quo non respondent ad casum qui fit de facto. Nam si consuleret ad casum de facto, irregularis esset, secundum Ray.

25 Quadragesima regula. † Suspensus ab officio, celebrando fit irregularis. vt xj.q.iij. si quis damnatus. & cap. si episcopus in concilio. & licet illi canones loquantur de excommunicato scienter & in contemptū clauium celebrante, hodie tamen idem irregularis est in suspensione a diuinis, vt de re iudi. c. cū æterni. & de senten. excommunica. cum medicinalis. lib. vj. & in hoc casu solus Papa dispensat, vt notauit Guil. in Specu. tit. ij. §. nunc de episcoporum. ver. est inquam. Suspensus autem a beneficio tantum, non fit celebrando irregularis, quia hoc nullo iure cauetur, secundum Innocen. de electio. cum in cunctis. §. clerici. & c. statuimus. de concess. præben. quia diuersitatem. Minori quoq; excommunicatione propter participationem excommunicati in locutione vel similibus ligatus, licet celebrando grauiter peccet, non tamen efficitur irregularis, quia hoc nullo iure cauetur, secundum Inno. immo si medio tēpore postquā communicat excommunicato, celebrauerit, bene potest pœnitentia peracta sine Papæ dispensatione celebrare. vt de cleri. excommu. ministri. c. fin. xj.q. iij. si quis presbyter. Inno. tamen & Hostien. dicunt quod tales non propter suspensionem a iure celebrare prohibentur, cum non sint suspensi a iure, nec suspendendi, sed solum propter peccatum prohibentur cum fuerint suspēsi quo ad Deū a sacramentis & a promotione. si enim a iure suspensi essent, celebrando fierent irregulares per capi. cum æterni. de re iudica. lib. vj. & de senten. excommunica. cum medicinalis. eodem lib. vj. Ex quibus omnibus secundum Abba. in dictio-

nibus ſuis. & c.ſi celebret &c.de cleri.excommunica.miniſt.q̃ celebrans in mortali peccato non incurrit irregularitatem poſt penitentiam & reconciliationem obtentam ſuper peccato mortali, vel excommunicatione minori ex quibus celebrans poterit ſine aliqua diſpenſatione ſuperioris celebrare,nec obſtant noua iura ſcilicet.cap. cum æterni.de re iudica.lib.vj.& c. cum medicinalis.de ſen.excommunic.eo.lib.vj.quæ loquuntur de illis qui ſunt ingreſſu eccleſiæ priuati, & a diuinis ſuſpenſi,quod non eſt in iſtis, cum iſti nec ingreſſu eccleſiæ ſint priuati, nec ſetiam a collatione ſacramentorum, ſed ſolum a perceptione ſunt ſuſpenſi.

26 Quadrageſima Prima regula. † Notorius fornicator a iure ſuſpenſus celebrans non fit irregularis, ſecundum Guil. in Specula. titu. ij.§.iuxta propoſitionis. Nec obſtat q̃ quidam dicunt quod quodlibet peccatum notorium facit hominem irregularem, vt de temporib. ordinan. cap. quæſitum. hoc enim verum eſt ſi ibi non intelligitur irregularitas quæ requirit papæ diſpenſationem. vnde dicit Abb. vbi ſupra quod in illa irregularitate quam quis incurrit ex notoria fornicatione, ſi in tali celebrat,poteſt epiſcopus diſpenſare poſt pœnitentiã, per capit.ac ſi de lit. conteſtatio.& ita hodie ſeruatur. Et quanuis quidã nimis rigidi,vt Hoſtien. et Inno.dicant contrarium,tamen non ſunt audiendi,quia qui nimis emungit, elicit ſanguinem. iiij. diſtinctio. denique. nec aduertas rationem illam quam dicunt. Omnis ſuſpenſus ab officio per canonem,celebrando fit irregularis, vt dicitur in cap.cum clerici. de re iudica. & capitu. cum medicinalis. de ſenten. excommunicatio. libro ſexto. ſed talis eſt fornicator notorius, vt patet in capit. quæſitum . de cohabita. cleri. & mu. & xxxiiij.diſtinctio. propter hoc. ergo efficitur irregularis celebrando. Ad hoc reſponde audacter ſecundum Franciſ. de Zaba.in c. veſtra. &
27 cap.quæſitum. de cohabi. cleri. † quod ſuſpenſus a canone celebrans, tunc ſolumincurrit irregularitatem.quando per modum ſententię ſit a canone ſupenſus,vt in d.c.cũ æterni de re iudica.li. vj. Sic autem non eſt in fornicatore notorio & ſimoniaco, quia non per modum ſententiæ, ſed enunciatiue dicitur a canone quod ſint ſuſpenſi. vt patet in cap.quæſitum.de cohabi cleri.ergo celebrando non fiunt irregulares cap.j. de ſen. excommu.lib.vj.Tene ergo ſecundum Franc.q̃ ſi in canone pœnã imponente dicitur q̃ talis ſit ſuſpenſus ab officio, vel dicitur , ſuſpendimus talem ab officio , ſi hoc fecerit, tunc taliter ſuſpenſus celebrans fit irregularis , vt in d.c.cum ęterni. Sed ſi dicitur a canone pœnam approbante vel enunciãte , ſeu recitante aliquem eſſe ſuſpenſum. ſicut dicitur de fornicatore notorio in cap.quæſitum.vbi tamen recitat notorium fornicatorem eſſe ſuſpenſum,talis celebrando non fit irregularis. Pro iſto dicto eſt famoſiſsimus ille doctor Guido de Bayſio, Archidiaconus nuncupatus xxxij.diſt.ad hæc vero.vbi ipſe no.in fin.glo. quæ incipit, iſtud intelligit , q̃ notorius fornicator non eſt principaliter ſuſpenſus a canone, ſed a deo , quod patet ex eo quia q̃ cito pœnitet , licite celebrat. de cohacle.cap.vlti. licet in odium criminis per canones aliquid ſit additum , quoad vtilitatem eorum,vt ſcilicet non audiantur ab eis diuina.vt in cap.veſtra,& in cap.tua.de coha.cle.xxxij.diſt. nulla. & cap. pręter hæc. & hoc ſecundum Innoc. licet Hoſti. notauerit contrarium in Specu. titu. ij.§. iuxta propoſitionis. &.§. nunc de epiſcoporum. verſi.xxvj.& hanc viam tanquam mitiorem puto complectendam .

28 Quadrageſima Secunda regula. † Suſpenſus a canone non propter crimen , ſed propter aliquem defectum , vtputa illegitime nati & corpore vitiati, non incurrunt nouam irregularitatem ſi ante obtentam diſpenſationem celebrent,ſecundũ Guil.in Spec. titu.ij.§.iuxta propoſitionis.verſic.porro.& idem no.per Archi.lvj.diſt. apoſtolica. in prin.& hoc ſeruat curia , quia quando dipenſat cum talibus, ſimpliciter diſpenſat ſuper defectu.nulla facta mẽtione de irregularitate, quia nullã incurrunt lvj. diſt. apoſtolica & cap. Cenomanenſem. de filijs presbyterorum.veniens.Ideo dicit intelligendum eſſe Speculatorem de illis qui propter infamiam ſuſpenſi ſunt a canone , ſicut ſunt illi,quorum crimina ſunt notoria, & qui etiam poſt peractam pęnitentiam celebrare propter ſcandalum & infamiam prohibentur , vt in cap.ſi.de cohabi.cleri. & mu.& de ho.ex literis.cap.ſi.& tamen ante diſpenſationem celebrando.nouam irregularitatem non incurrunt, quia hoc non inuenitur iure cautũ ſecundum Guil.in Specu.vbi ſupra & Archi.lvj.
29 diſtin.apoſtolica.&c. † Quadrageſimatertia regula. Suſpenſus a confeſsionibus audiendis, celebrans ante reconciliationem non efficitur irregularis.ſecundum Guil.quia hoc non inuenitur iure cautum xj.q.iij.§.euidenter. De hac ſuſpenſione habetur.xxvj.q.j.& v.q.vj.per totum. Quadrageſimaquarta regula .Recipiens beneficium in irregularitate , impetrata abſolutione ſuper irregularitate , non indiget alia diſpenſatione ſupet beneficio obtento,ſecundum Ray.et Guil.in Spe. Caueat tamen quilibet ne in peccato mortali,vel ſuſpenſione beneficium recipiat. vnde ſecurius eſt vt talis confiteatur ante receptionem ; ne collatio ſit vitioſa , ſecundum Guil.in c.ſi celebret. de cleri.excom.mini.Licet hoc ſit perdurũ, eſt tamẽ verum propter rationem ibi poſitam , quia ſcilicet eligi non poteſt in peccato mortali ad illa a quorum perceptione a ſanctis patribus eſt priuatus. Veruntamen Abb.ibi moderatur hoc, dicens quod ſi cui exiſtenti in occulto collatum ſit, ſed ipſe recipit illud poſt peractam pœnitentiam, poterit retinere.allegat de temp.ordi. quæſitum.de ſen.excom.c.vlti.Sed propter peccatum enorme, vtputa propter homicidium , ipſo iure perdit beneficium, vt not.per Archi.l.diſt.ſtudeat.quæ incipit in gl.hic diſpenſat. vbi dicit glo.quia de iure debet eo carere. quod exponit Archi. per ſen-
30 tentiam, non ipſo iure. † Nam homicidium non inducit ipſo iure priuationem beneficij,ſecundum Bernar. Compoſt. qui ita notauit de electione,

quod

quod ſicut.in glo.j.§.ſi veto. verſicu. alia autem. Et idem ſentit Inno. dicens quod in homicidijs irregularibus cadere poteſt ius cuiuslibet dignitatis,quia ēt iuſte habent eam ſi cū eis fuerit diſpenſatum.Et etiam ſine diſpenſatione iuſte tenēt prædicti dignitates ſuas quouſque renuncient,vel deponant,ſecundum Inno.qui ita noluit de exceſſibus prælatorum.c.cum in prin.Contra tamē iſtud dictum faciunt multa iura,vt de clerico.pugnante in duello.c.henricus. in fin. Item lv. diſt. ſi euangeliſta.ver.in loco.cum diſpenſatio requiratur vt homicida beneficium recipiat, videtur ſecus de iure cōi. Item cum homicida miniſtrare non poteſt ēt poſt pœnitentiam ſine diſpenſatione.de tempo. ordi. quia ſuſpenſus eſt a beneficio quod datur propter officium.& ſic etiam accedit. lxxxj.diſt.eos.& notatur de conſue. cum dilectus in gl.ſuſpenſus enim.Tu dic breuiter q̄ hic nulla eſt contrarietas. Nam Bernar.& Innoc. intelligunt quod homicida iuſte tenet & recipit beneficium quouſque deponitur per ſententiam. Iura autem in contrarium inducta dicunt q̄ debet carere & priuari beneficio de iure, quia de iuris rigore eſt inhabilis ad illud. Non tamen hoc negat quin hoc fiat per ſententiam, & ſic idem ſentiūt.

31 Quadrageſima Quinta regula. † Preſbyter excommunicatus,vel ſuſpēſus ſimpliciter ab ordinibus ſuis adminiſtrans in ordine Acolythatus, efficitur irregularis,ſecundum Guil.l. Secus ſi tantum a miſſarum celebratione fuerit ſuſpenſus. Quadrageſimaſexta regula. Clericus in minoribus conſtitutus excommunicatus miniſtrans ſacerdoti ad altare portando aquam,lumen & alia ſimilia, non eſt irregularis, ſecundū Guil. Idem putat de presbytero diacono & ſubdiacono. Ratio quia iſta nulli ordini ſunt annexa,cum & per laicos literatos expediantur. Quadrageſimaſeptima regula. Epiſcopus ſuſpenſus a pontificalibus, celebrando in eis non fit irregularis, quia pontifica-
32 lia non ſunt de ſubſtantia,ſecūdum Guil. † Quadrageſimaoctaua regula,ſuſpenſus ab ingreſſu eccleſiæ ſi in ea celebrat,irregularis eſt, & ſi in tali ſuſpenſione decedit, non ſepelitur in cœmiterio, vt de ſententia excommunicationis.is cui.lib.vj. Notat tā Nouellator in nouella q̄ poteſt in eccleſia audire diuina ſine metu irregularitatis, ſed nō ſine peccato,licet Hugo & Ray.aliud notauerint, quorum opinio refutatur per Modernos. Quadrageſimanona regula. Excommunicatus vel ſuſpenſus baptizans ſolenniter in ſuper pellicio & ſtola publice,irregularis efficitur, ſecundum Guil. Secus ſi aliter ſcilicet ſimpliciter baptizat,& maxime in neceſsitate.

Quinquageſima regula, quicunque non pōt promoueri ad ordines ſine diſpenſatione, nec ēt ad honores, & quicunque eſt intelligibilis, irregularis eſt ſecundum Guil. Idem intellige de omnibus caſibus qui impediunt promouendos,vel deijciunt iā promotos,vel qui pœnā depoſitionis merentur. Vnde regulare eſt q̄ quicunque poſt peractam pœnitentiam non habent ordinis executionem,irregulares ſint, ſicut homicidæ. l. diſt.§.j. extra de ſimo. tanta. Item excōicatus, interdictus , ſuſpenſus, in contemptum clauium ſe faciens ordinare de ſen. excom.cum illorum. Item ſi ēt præſumit celebrare.xj.q.iij.ſi quis,de vi.& ho.cle.vt clericorū.§. ſi quis igitur. Itē violans interdictū. de exceſsib.
33 præla.tanta. † Itē falſarius literarum Papæ. de cri.fal.ad falſariorū.§.j.talis tñ ſecundum Innoc. ſi occultus eſt,poſt abſolutionem, & pœnitentiam pōt ordinari quia nullo iure cauetur q̄ ſit infamis ipſo iure. Itē hæreticus de purg.cañ.inter ſollicitudines, Vel exhibentes hæreticis ſacramenta,de hære.excō.§.ſi vero. Itē ſodomita. de exceſſib.præla.clerici. Itē presbyter denudās cōfeſsionē de pe.& re. omnis circa finē. Itē incorrigibilis in contumacia perſeuerās.de do.& cōtu.veritas.§.ſi. Itē notoriū crimē de iure vel facto.de tēpor.c.ſi. Itē vtens officio aſſaſsinorū,vel defendēs, ſeceptans,occultans eos, licet mors non ſequatur inde.de ho.pro humani.li.vj. Itē apoſtata.de apoſta.c.ſi. Itē ſchiſmaticus de ſchiſma.c.j. Itē intruſus per ptātem ſecularē.viij.q.j.factus.de ele.quis. Item omne crimē q̄ ipſo facto inducit infamiā ciuilem.ij.q.vij.§.porro. Item infamia deſcendens ex delicto p ſententiam declarato, quia pœna pōt demi culpa permanente. ij. q. iij.§.hic colligitur. Infamis.n.eſt irregularis,ſiue infamia ſit iuris,ſiue facti,vt de accuſatio.omnipotens.de teſti. teſti
34 moniū. †Quinquageſimaprima regula.Excōicatus maiori excōicatione ſiue ab homine ſiue a iure,ſcienter durāte excōicatione celebrās ſemp fit irregularis,& eſt deponēdus.de cle.ex. mi. latrones.Secus ſi ignoranter,vt eo.tit.c. apoſtolicę. Si aūt dubitaret ,pbabiliter de ſententia excom. præſertim qñ conſcius eſt de culpa ſua propter q̄ iuſte potuit excōicari , neſcius tñ exponit ſe diſcrimini,et celebrat cū ſit excōicatus,irregularis eſt,& indiget diſpenſatione Papæ.ſecundū Guil. vt in d.c.apoſtolicæ.Craſſa aūt ignorātia in talibus iudicatur, vt ſi citatus peremptorie nec iuit nec miſit ad terminum,& ſic celebrat, licet nihil de excommunicatione ſciat.

35 Circa præmiſſa ſciendū,† q̄ ſuſpenſus a iudice ſiue ad certam diem,ſiue perpetuo,ſiue quouſque pœniteat, ſemper ſi celebrat, eſt irregularis, quia talis non deberet celebrare niſi prius ſententialiter abſoluatur,ſicut ſententia ſuſpenditur. In vltimo tamen caſu quidam contradicunt , vt ij. quæſtio. v. presbyteris. vbi dicitur quod talis ad arbitrium ſuſpendentis facere debet, & ſi ante abſolutionē celebrat,irregularis eſt,& idem de re iudica. dilectus. de exceſsi. præla. apoſtolice. Suſpenſi vero a Deo, vt ſunt omnes peccatores celebrantes in peccatis, non fiunt irregulares, licet peccent, niſi celebrent in criminalibus, vt homicidio, in ſimonia, & ſimilibus, & in quibus etiam acta pœnitentia executio interdicitur,
35 vt ſupra dictum eſt. † Suſpenſi autem ab officio a canone propter crimen, ſi celebrant, irregulares ſunt. Et hoc intellige ſi ſuſpenduntur a canone pœnam imponente, non autem ap-

probante, vt in c. cum æterni. de re iudica. lib. vj. quia etiam in minori excommunicatione existẽs suspensi sunt a canone non imponente pœnam. sed approbante, & quam cito pœnitent, possunt celebrare, de senten. excom. nuper. vnde potius dicitur suspensio Dei quam canonis, secundum Guil. Et not. secundum Ioan. And. in clemen. j. de decimis, in glo. super verbo, donec. quod cum aliquis suspenditur donec satisfecerit, sufficit iudicis declaratio super satisfatione sine alia absolutione. In excommunicatis vero est necessaria absolutio post satisfactionem. Concordat ad hoc glo. Ioan. And. in c. quia sæpe de elect. lib. vj. super ver. donec, plene vbi dicitur quod illi qui occupant bona ecclesiarum vacantium & ea distrahunt, tandiu sunt a beneficijs, & officijs suspensi, donec ea plene restituerint, ipsis autem restituentibus ipso iure sine alia sententia restituti erunt, vt notauit Ioan. And. lxxxj. distinctio. si qui. Præterea sciẽdum est ꝙ secundum glo. xxvj. distin. deinde, infamia & irregularitas contracta ante baptismum tollitur post baptismum, & hoc si prouenit ex proprio delicto, quia dona baptismi sunt sine omni pœnitentia & satisfactione, vt de consecratione distinctione quarta. sine. Si enim peccatum nõ deletur quantum ad infamiam, adhuc post baptismum obesset, quod negat Ambrosius. xxvj. distin. j. vnde si aliquis occidit mille homines ante baptismum, omnis infamia, & irregularitas tollitur, vt quinquagesimaprima distinctio, si quis post acceptum. vt patet de Paulo, qui ante baptismum fuit homicida, & tamen postea factus est apostolus, vt l. distin. §. econtra. Huic tamen dicto aduersantur Doctores. nam Archidia. in d. c.
37 deinde. dicit † quod bene infamia ex quo non descendit nisi ex peccato, deletur in baptismo, sicut & peccatum, sed non irregularitas quæ non fundatur super peccato. vnde ita irregularis est qui occidit cum peccato, sicut qui occidit sine peccato, vt iudex. ne clerici, vel monachi. c. sentẽtiam. & bigami & corpore vitiati. & ita ipse Innocen. notauit de homi. presbyterum quod homicidium ante baptismum, siue ex officio, siue ex voluntate fecerit homicidium non est baptismum irregularis quia omnis sequela peccati deleta est. Sed Goffre. de conuersione infidelium c. j. notauit quod peccatum & sequela peccati bene delentur in baptismo, sed non defectus, siue impedimentum. Prima via communiter approbatur. Specu. tamen in tit. de dispensationibus. §. iij. versi. is autem. videtur declinare &c.

FINIS.

DE SORTILEGIIS

TRACTATVS PAVLI Ghirlandi Iurisconsulti clarissi.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegiũ quid sit in suo sumptum genere.*
2 *Sortilegi proprie qui dicantur.*
3 *Sortilegia vt plurimum sub religionis falsæ.*
4 *Sortilegus qui dicatur largo sumpto vocabulo.*
5 *Sortilegorum duplex est professio.*
Sortilegium vnde dicatur.
Sors pro fortuna quandoque capitur.
6 *Sortilegia per quos fuerint prius adinuenta.*

1 PRIMO quæro quid † sit Sortilegium generaliter sumpto vocabulo pro omni specie superstitionis. Respond. Sortilegium est superstitio quædam illusoria & summe noxia, qua vtitur homo demonis ministerio: vt habetur xxvj. quæstione quinta. i sum. & xxvj. quæstio. secunda qui sine saluatore. vbi de hoc l. nemo. & l. multi. C. de malefi. & mathema. & sanctum Thom. in secunda secundæ quæstione xcv. articu. quarto. in titulo de superstitio. & not. in cap. j. & ij. de sortileg. & ideo sortilegi diuinatores & malefici huius diabolicæ religionis professi dicuntur hostes humanæ salutis & humani generis inimici. l. & si excepta. & l. fina. C. eod. titu. Quæro nunc quis dicitur ꝓprie sortilegus text. enim xxvj. quæstione prima. cap. sortilegi. dicit quod.

† Sortilegi

2 † Sortilegi proprie hi ſunt qui ſub nomine fictæ religionis per quaſdam quas ſanctorum ſeu apoſtolorum vocant ſortes diuinationis ſciẽtiam profitentur . aut quarundam ſcripturarum inſpectione futura promittunt , ex quo tex. not. quod iſti ſortilegi & incantatores ſub falſo quodam & ficto religionis nomine ſanctorum vel apoſtolorum ſua conficiunt ſortilegia, & hinc eſt ꝙ iſti incantatores , & maxime mulieres in ſuis ſortilegijs & incantationibus , vt vulgariter dicitur ſepius dicere iubẽt per maleficiatum aut infirmum Aue mariam, vel Pater noſtrum , aut alias ſimiles orationes ad deuotionem alicuius Sancti Apoſtoli vel martyris , vt ſub illorum Sanctorum Apoſtolorum vel martyrum deuotione ac præſidio opus quod conficiunt videatur miniſtrari, nihilominus omnia illa ſunt falſa & ficta, & non ad veram deuotionem ſeu interceſsionem illius ſancti apoſtoli vel martyris dicuntur ſeu vouen-
3 tur, † ſed ſub illa falſa religionis demonſtratione omnia opera prædicta arte & præſidio dęmonis conficiunt & ſub illius deuotione vouent de quibus tum latius infra dicemus quæſtione quinta & vj.tex.tamen in dicto cap. ſortilegi videtur ponere ſolum diffinitionem iſtius verbi ſortilegi ſtricto ſumpto vocabulo , quod denotat duntaxat ſpeciem diuinandi , & ſic ſortilegia diuinatoria . Ego autem large ſummo hoc verbum, ſortilegum , ſiue ſortilegium pro omni ſpecie ſuperſtitioſa ſiue malefica, ſiue amatoria, ſiue diuinatoria ſit . vt ſupra dixi in princip. q. quoniam ſunt tot diuerſa nomina ritus & ſpecies iſtius diabolicæ religionis ꝙ nimis longum eſſet velle cuiuſque ſuam ponere diffinitionem . & ideo ſub hoc nomine ſortilegij ſiue ſortilegi omnium maleficorum & diuinatorum ſectas comprehenſas habere volo,tanquam ſub vno genere comprehẽdens ſub ſe omnes & ſingulas ſpecies ipſorum maleficiorum in ſubſtantia differentes, prout requiritur de eſſentia veræ diffinitionis , ſecundum Bartol.in l.prima.ff.de teſtamen. & diximus in tracta. de hæretic.in princip. illa enim diffinitio eſt bona reſpectu illius ſortilegij ſpecialis de quo ibi, ſcilicet diuinatiui , ſed volendo ponere diffinitionem ſortilegi quę comprehendat omnes profeſſos cuiuſcunque ſint ſpeciei ſub eadem generali diabolica religione dicendum eſt ſic ꝙ .

4 † Sortilegus large is eſt qui diabolicam religionem profeſſus eſt & noxia queque ſuperſtitioſa aut eluſoria dæmonis inſtructione componit, & ſecundum hanc diffinitionem omnes ſpecies ſortilegiorum continentur ſub verbo,noxia,continetur ſpecies amatoria & venefica, vt infra latius dicetur ſub verbo, eluſoria, continetur diuinatoria ſpecies. ſub verbo, ſuperſtitioſa, ſortilegia quæ fiunt ad ſanandum maleficiatos , vt l.nemo & l.multi.& l.eorum.C.de maleſi.& Matth. capit.ſecundo.de ſortileg.xxvj.quæſtione quinta
5 ſortes. & capi. ſecundo † Iſtorum autem profeſſio duplex eſt. vna tacita,altera vero expreſſa de quibus ad plenum dicetur infra eo. in iij. quæſtio.& vide in ſum.confe. in titu.de ſortileg.quęſtio, ſecunda & per totum. Sortilegium autem dicitur a ſorte quæ in hac materia accipitur pro arte diuinandi . xxvj. quæſtio. quinta ſortes. eadem cauſa.quæſtio.iiij.c. fina. Sors igitur hoc nomen accipitur quandoque pro fortuna, vt in authenti, vt omnes obed.iudic. prouinc.§.arripiant circa finem. ſumitur etiam pro conditione humana & pluribus alijs modis de quibus per gloſſ. in prooemio clemen.in verſicul. ſortis. & l.milites. in verſi.ſortem.C.de teſta.milita.& habetur in l. ij.C.communia de lega. & in l. ſed cum ambo.ff. de iudi.vide do.Fede.de ſen.in conſi. cclxxxiiij. quod incipit,domine reuerende. vbi plene exami-
6 nauit quid ſit ſors. † Quæri poſſet etiam a quibus fuerunt inuenta hæc ſortilegia & qui fuerunt primi qui illa introduxerunt inter omnes . dic ꝙ populi Perſi cæteris curioſiores noſcere ea quæ natura humana per ſeipſam facere nec docere poteſt.xxvj.q.iiij.c.igitur genus.& quid ſit ſortilegium.& quid ſint ſortilegi vide Archid. in c.accuſatus.§.fane.de hæreti.lib.vj.& in ſumma confe.in titu.de ſortileg.q.ij.& iij.Hoſtien.& Rayn. in ſumma eod.tit.& ſanctum Tho.ſecunda ſecundæ.quæſtio.xcv.in titu.de ſuperſti.verſi.ad quartum dicendum.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegiorum diuerſæ ſunt ſpecies.*
Sortilegii prima ſpecies eſt diuinatiua.
2 *Sortilegii ſpecies ſecunda quæ ſit.*
3 *Sortilegiorum ſpecies tertia eſt venefica ſeu malefica.*
4 *Maleficiatum curare hominem nemo poteſt niſi eiuſdem artis ſit peritus.*
Ars nulla hominem maleficiatum à maleficio liberare poteſt.
5 *Egritudines quæ rebus proueniunt naturalibus ex contrariis,hoc eſt per contrarias res curari poſſunt.*
Remedia contra maleficia aut alios languores de iure ciuili non ſunt reprobata.
6 *Sortilegi & negromantici ſuis ſuperſtitionibus volentes fidem adhiberi aliqua futura prænuntiant .*
Diuinationum quatuor ſunt ſpecies , geomantia ſcilicet , hydromantia , pyromantia , & aerimantia.
Diuini quare ſic dicti.
7 *Incantatores qui cenſendi ſint.*
Arioli qui ſint,qui aruſpices,qui augures,& qui phitoniſſæ.
8 *Aſtrologi qui dicantur, qui genethliaci , qui ſalitores & negromantici.*
9 *Negromantia vnde ſit dicta.*
Dæmones ſanguinem amare dicuntur .

10 *Ius ciuile magiſtros in ſecunda & tertia ſpecie ſortilegiorum ſolet æquiparare.*

1 ECVNDO quæro quot ſunt ſortilegiorum ſpecies. †Reſpō. ꝙ multæ ſunt ac diuerſæ ſecundū diuerſas hominum profeſsiones & formas quibus illa conficiunt. principaliores vero & magiſtrales ſunt tres, ſcilicet diuinatiua, amatoria, & venefica. Prima itaque dicitur diuinatiua per quam iſti ſortilegi vſurparunt ſibi nomen diuinatoris per quam futura quædam præſentia vel præterita nobis ignota vaticinari conantur. xxvj. q. v. non oportet. & l. nemo. C. eo. ti. de maleſi. & c. ibi diuinandi curioſitas &c. & ſecundum hanc ſpeciem ſortilegium proprie & ſtrictiſsime ſumitur, quia dicitur a ſorte quæ in hac materia ſumitur pro arte diuinandi, vt ſupra dictum eſt. & hoc modo ſumpſit tex. hoc verbum in cap. ſortilegi. xxvj. q. j. At Io. lec. in ſum. confe. in tit. de ſortileg. & diuina. q. ij. in fin. dicit quod triplex eſt genus diuinationis, quorum primum eſt quod fit per manifeſtam demonum inuocationem quod pertinet ad negromanticos. Secundum autem eſt quod fit per ſolam conſiderationem diſpoſitionis vel motus alterius rei quod p̄tinet ad augures. Tertium eſt dum facimus aliquid, vt nobis manifeſtetur aliquod occultum quod pertinet ad ſortes, & iſta duo vltima fiunt per taciram demonum inuocationem, vt ibi dicitur, ſub quolibet vero iſtorum generum diuerſæ ſunt ſpecies, vt ibi not. & dicetur infra hac q. colum. ij. verſi.
2 redeo nunc &c. †Secunda vero ſpecies ſortilegiorum ea eſt quæ dicitur amatoria, quia fit propter amorem libidinoſum, & vt plurimum ad flectendum pudicos animos ad libidinem, tam mulierum q̄ virorum, ſed frequentius mulierum l. eorum. in prin. C. eo. titu. & l. iij. §. hæc adiectio. ff. ad leg. Cor. de ſica. l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. vbi fit mentio de poculo amatorio de quo latius dicemus infra. eod. tit. xij. q. & quid ſi ex poculo huiuſmodi forſan male compoſito vel indiſpoſite ſumpto fuerit ſecuta mors abſorbentis, qua pœna miniſtrator ille qui exhibuit potandum puniatur, de hoc latius dicetur ibi. & etiam videbimus qua pœna puniatur quando non fuit ſubſecuta mors, ſed alius turpis effectus de
3 quo infra, q. xj. †Tertia ſorti legiorum ſpecies eſt illa quæ dicitur venefica ſiue maleſica, & iſta eſt cæteris perniciosior & magis odioſa per quam multa mala proueniunt et diuerſæ fabricantur infirmitates, morbi, & calamitates in humanis ac brutorum corporibus, ex quibus mors ſæpius cauſatur. quidam enim hac ſpecie maleficia polluti cito pereunt. & hoc euenit quotieſcunque compoſitio illa maleſica eſt valde atrox & plurimū veneni habet in ſe, quod qualiter fiat infra dicetur. quandoque vero non tam cito mors prouenit, ſed poſt longas luctuoſas querelas, & lachrymabiles fletus perſonæ maleficiatæ corpus paulatim conteritur virtus debilitatur, id quod demum perit; et propterea ſpecies iſta ſolet dici maleſica, quia ſemper tendit ad malū l. eorum. in princ. l. multi. C. eo. titu. & ideo non immerito lex vocat iſtos humani generis inimicos, quia ſemper quaſi tendunt ad hominū necem & deſtructionem, & quandoque ſola carminis potentia interimunt abſque vllo veneni hauſtu, vt dicit S. Auguſt. in li. x. de ciui. Dei, cuis dictū inſertum eſt. xxvj. q. v. c. nec mirum. §. magi. l. ſi excepta. in prin. C. eod. titu. & alibi appellantur hoſtes communis ſalutis l. fin. in prin. eod. titu. Quidam vero reperiuntur qui eadem profeſsione muniti & maleſica arte eruditi ſupradictas infirmitates & maleficas pollutiones ex languentibus corporibus auferunt & corpora ita grauiter turbata breui tempore ſanant, quibus vero medelis & remedijs ipſorum curas conficiunt & maleficas illas pollutiones remouens
4 referre nephas eſt, †nec putes quod curę huiuſmodi fieri ſoleant abſque ſcientia maleficę artis & demonis inſtructione; quia maleficæ illæ pollutiones deſtrui non ſolent niſi per eiuſdem artis magiſtros vel qui ſint diabolicæ profeſsionis bene inſtructi, aut quoquo modo participes; quia maleficia ipſa abſque demonis miniſterio & ſuffragio tam rebus ipſis q̄ verbis communiter inferi non ſolent in corporibus pariter nec tolli & hoc eſt quod dicit Sanct. Auguſti. in lib. de ciuita. Dei, prout refertur. xxvj. q. v. nec mirum in fin. quod huiuſmodi remedia & medelas ars non cōmendat medicorum, quippe, quia illa non nouit medicina enim naturalis & omnium phyſicorū & chirurgicorum ars tota communiter non ſufficeret ad ſanandum corpora ipſa & remouendum dictas pollutiones quę demonis opera, & ingenio in dicto corpore fuerunt inſertæ. eadem igitur artis peritia et ſuffragio ęquum eſt vt tollatur, quia cuius eſt condere eiuſdem eſt ſoluere, cuius eſt condemnandi facultas eiuſdem eſt & abſoluendi libertas l. condemnare. ff. de re iudi. & l. nemo qui condemnare. ff. de reg. iur. Et nihil tam naturale eſt q̄ eodem genere quodque diſolui quo colligatum eſſe
5 reperitur. l. nihil tā naturale. ff. de regu. iur. †Non nego tamen ꝙ ſi egritudines ipſæ ex rebus duntaxat naturalibus cauſantur, puta veneni ꝙ ex rebus etiam naturalibus contrarijs tolli non poſſint abſque demonis operatione ſi homines per ſe aut naturali ſcientia hęc ſcire poſſent, & naturalium virtutes & potentias ita ſubtiliter cognoſcerēt ſicut demon. quia ea quę mediantibus naturalibus proueniunt, mediantibus etiam contrarijs naturalibus tolli neceſſe eſt, per ea quæ proxime diximus, ſed quia iſtorum naturalium virtutes & potentiæ homini & plurimum ſunt ignotæ tam in ſpecie quam in genere in arte medicinæ, & demon qui ſubtiliſsimus eſt & perfectiſsimus naturalium virtutum cognitor, melius cæteris omnia iſta nouit, nec vult illa poſſe cognoſci, niſi per illos qui ſub ſua fide diabolicam religionem profitentur. & propterea vulgariter dicimus quod maleficia, & egritudines huiuſmodi non poſſunt communiter tolli per medicos naturalis medicinæ peritos, ſed ſolum per iſtos magos & incantantores qui ſub eadem profeſsione moran-

ne morantur, & qui maleficia ipsa facere solent & possunt illimet eadem destruere & tollere possunt arte & instructione dæmonis vt supra. & habetur per sanctum Thomam in secunda.ij.qō. xcv.arti.vj.& l.eorum §.fin.C.eod.titu. Sed nota quod de iure ciuili remedia ista non sunt damnanda & hi qui dicta remedia faciunt & sanant languores prædictos nulla pœna puniuntur de iure ciuili licet id agant arte malefica & damnabili disciplina, vt est tex.in d.l.eorum.§.fi.C.eod.tit.tamen de iure canonico non licet aliquo modo hominem maleficiatum contrarijs maleficijs libera re.xxvj.quæstio. vlti. ad nonean. de quo tamen latius dicemus infra quæst.xv. Sequitur modo, vt videamus de alijs speciebus sortilegiorum quę sunt quodammodo species subalternæ ad illas de quibus supra quæ in veritate potius videntur respicere finem & effectum ipsorum sortilegiorum quam principium, infrascripte vero respiciunt finem, principium, & medium, & iste diuersis nominibus nuncupantur secundum diuersos modos & formas quibus conficiuntur & eisdem nominibus appellantur eorum magistri ab ipsa eorum arte cognominati. Redeo nunc ad primam speciem quæ est diuinatiua quæ inter cæteras obtinet principatum in qua plures homines communiter decipiuntur atque incidunt q̄ in alijs, quia natura humana & illorum, maxime qui sunt curiosi naturaliter appetit scire quæ maiora sunt naturali scientia & humano intellectui occulta ni-
6 mis. † Et ideo videmus q̄ communiter isti sortilegi, necromantici, magi, & similes quotiescunque volunt operibus & superstitionibus suis fidē adhiberi, licet extranei sint & pœnitus ignoti, aliqua quæ ex præterito alicui acciderant eidem ad vnguem, prout euenerant referre solent quorum relatione, quia stupiunt veritatem afficiunt hominum mentes ad credendum sibi etiam ea quę falsa sunt omnino. ista fuit sententia S. Augustini in lib.x.de ciuita. Dei relata per sacros Canones in cap.nec mirum.§. nullum suffragium.xxvj.q.v.sub hac enim specie plures militant magistri, et omnes fere malefici profitentur artem prædictā.

Pro cuius euidentia sciendum est q̄ diuinationum quatuor sunt genera siue species, sicut quatuor sunt elementa. Primum videlicet geomantia quæ fit in elemento terrę, a geos quod est terra, & manchos, id est, diuinatio. Hydromātia quę fit in aqua ab hydro, quod est aqua. Pyromantia quæ fit in igne a pyr, quod est ignis & Aerimantia quæ fit in aere. Hinc dicti sunt Geomanti, Pyromanti, & Aerimanti, qui artes ipsas profitentur, vt exponit tex.xxvj.q.iiij.c. igitur genus in prin.quæ verba fuerunt assumpta ex dictis sancti Augu.ti. in lib. de natura dęmonum. Hostien. in sum.eod.titu.in princ. Quorum quidam ex ipsis professoribus appellātur diuini, sic dicti quasi deo pleni. isti enim diuinitate se esse plenos simulant & astutia quadam fraudulenta hominibus futura
7 coniectant. † Alij incantatores & hi sunt qui artem verbis tantum peragunt, & est quandoq; tanta istorum potentia carminis vt verbis suis absq; aliquo veneni haustu occidunt, vt habetur.xxvj. quæstio.v. d.capit.nec mirum in princip. Quidam alij sunt Arioli sic dicti, quia circa aras idolorum nepharias preces emittunt, & funesta sacrificia offerunt, quibus celebritatibus dęmonum responsa suscipiunt. Alij dicuntur Aruspices quasi horarum inspectatores. hi enim obseruant tempora, dies, horas & momenta ex quorum obseruantia bona vel mala futura prædicunt. hi etiā intestina pecudum suscipiunt & ex his futura pnosticant. Alij sunt Augures qui volatus auium & voces intendunt inde dicitur augurium quasi auium garium. Alij dicuntur Phitonissæ qui quadam religione diabolicam professionem sectantur a Phitone, id est Apolline dicti qui author
8 fuit artis diuinandi, † Alij sunt astrologi qui in astris vaticinantur, an vero sit hodie permissa vaticinatio per astrologiam dicetur infra quęstione seq. Alij dicuntur Genethliaci sic vocati, pter nataliciorum considerationes. isti enim capiunt diem natalis & horam alicuius & per xij. cœli signa syderumq; cursus calculantur & prædicunt fœlices, & infœlices futuros eūctus & mortem quandoq;. Alij demum sunt Salitores sic dicti, quia dum cuiquam membri aliqua pars salierit aliquid exinde sibi prosperum, aut infęlicē significari prædicunt. hæc omnia declarantur per tex.in c.igitur genus, quæ tamen non pro doctis viris. sed pro iunioribus & rudibus referre placuit quibus superaddo. Necromanticos qui per necromātiam vaticinantur quia videntur eorum incantationibus & coniurationibus resuscitari mortui quibus per dictos necromanticos fiunt interrogationes, & illi ad eorum interrogata re-
9 spondere † sic dicti a necros siue necron græce, quod latine dicitur mortuus & mantia, id est diuinatio, & vt plurimum quando hæc fiunt ipsi magistri adiiciunt sanguinem cadaueri, quia dæmones dicuntur amare sanguinem. & propterea quotiescunque fit necromantia cruor aqua miscetur vt dæmones colore sanguinis facilius prouocentur. hæc habentur in c. nec mirum.xxvj.q.v. in.§. necromantici quæ pro tyronibus similiter adiuncta fuere. Videndum est modo qui sunt pfessores, siue magistri qui in secunda & tertia specie sortilegiorum militare solent. & breuiter dicas q̄ hi qui sunt professores artis amatorię & in illa sortilegiorum specie militant iidem in venefica specie profitentur & isti appellantur magi scilicet qui artem magicam profitentur, vt dicit tex.in l.eorum, in princ.C.eo.titu.& d.c. nec mirum.§.magi. & isti sunt qui vocantur etiam malefici ob facinorum magnitudinem, vt dicit text.
10 in d.§.magi. Ius enim ciuile † istos vtriusque artis magistros æquiparauit, tam in factura quam in pœnis scilicet illū qui conficit sortilegia amatoria, & sortilegia venefica, & vtrunque pariter eadem pœna puniri iubet, vt d.l.eorum.in princ. & l.si quis aliquid.§.qui abortionis.ff.de pœn.an idē sit de iure canonico quod eadem sit in vtroq; pœna statuta aut diuersa dicemus infra eodem titu.x.quæst. Sunt quidam qui dicuntur incantatores qui sola potentia carminis perstringunt hominum vitas, isti solent vtplurimum in ter-

tia

tia militare, et quidam alij qui supra in prima specie expressi sunt, in hac tertia sepius se exercent, vt sunt Arioli qui in eorum sacrificijs & immolationibus adiungunt quandoque imagines ceræ vel cretæ recentis, & illas iuxta feruentissimum ignem opponunt, vel acubus earum capita vel latera perforant, baptizant, & quamplura alia turpia faciunt, quę conueniunt tertię speciei, vt latius infra dicetur in sequen. quæstione. & Necromantici similiter sæpius solent in tertia specie laborare, de quibus similiter dicetur infra in d. quęstio. sequen.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegiorum professio duplex, expressa, scilicet & tacita.*
Professio tacita quæ sit & quæ expressa sortilegii.
2 *Dæmones ratas habent submissiones sibi factas in manibus ministrorum suorum.*
3 *Professio expressa cum dæmone facta duplex esse potest.*
4 *Professio cum dæmone fit cum abnegatione nominis Christi in baptismate.*
5 *Professionem expressam dæmoni facientes, expressum & adorationis cultum impendunt.*
6 *Diabolus summopere ab hominibus adorari cupit, atque vt adoretur nullum non mouet lapidem.*
7 *Dæmones euocati veniunt, certis temporibus, signis, carminibus, & ritibus obseruatis.*
8 *Astronomi imaginibus quas ad dæmones euocandos faciunt astronomatas vocant.*
9 *Infirmitates in humanis corporibus ex sola imaginum obseruantia absque maleficio oriri non possunt.*
10 *Dæmones responsa præbere solent maleficis seu sortilegis.*
11 *Diabolus an sit futurorum præscius.*
12 *Thesauri absconditi an possint arte dæmonum inueniri.*
13 *Astrologi, chiromantici & similes ex signis cælestibus & astrorum cursibus prædicentes an peccatum incurrant.*
14 *Chiromantia an possit absq; peccato exerceri.*
15 *Sortilegia amatoria & venefica & in corpore et extra corpus fieri possunt.*
16 *Sortilegi sacramenta ecclesiæ quandoque permiscent suis sortilegiis.*
17 *Amor an vere oriatur ex maleficiis amatoriis quæ fiunt ad amorem prouocandum.*
18 *Amare nemo cogitur inuitus.*
19 *Sortilegi hostia consecrata vtuntur quandoque in sortilegiis amatoriis.*
20 *Hostia scripta literis sanguineis vtuntur sortilegi ad amorem prouocandum.*
21 *Sacramenta ecclesiæ sortilegiis commixta, an possint mouere animum maleficiati ad amandum maleficiantem.*
22 *Dæmon quare sortilegis suadeat sacramentorum abusus effectus aliquos mirabiles parere.*
23 *Dæmones per artes magicas aduocati comparere coguntur inuiti.*
24 *Amoris effectus an possint produci per rerum mixturas a sortilegiis factas.*
25 *Sortilegiorum tertia species maleficia dicitur, quę nullius causa boni esse censetur.*
Venena non mala quæ dicantur.
26 *Venena mala propinans, conficiens, aut vendens punitur.*
27 *Verborum sola potentia hominem interimere posse credunt quidam.*
28 *Species quas maleficiati euomunt vnde ortum habeant, & an sint in rei veritate.*
29 *Malefici qualiter per vnctiones maleficia sua perpetrent.*
30 *Maleficia qualiter extra corpus maleficiati censeantur fieri.*
31 *Verba quædam maleficæ in omnibus sortilegiis admiscentur.*

1 TERTIO quæro quot modis fiũt sortilegia loquendo de omni specie, vt supra Respon. multis, ac variis modis fieri posse. † Pro cuius intelligentia sciendum est ꝙ duplex est sortilegiorum professio, tacita scilicet & expressa intelligendo de professis cuiuscunque speciei. Tacita enim professio est promissio quædam quamuis facit alteri professo de obseruando quæ sibi mandauerit sub promissione, quod grandia faciet, & mirabilia in vita sua cognoscet futura, & multa alia his similia, dummodo fidem catholicam abiiciat, & omnia ecclesiastica sacramenta pessundet, & totis eius viribus adhærebit cultui & obedientiæ sui magistri & illum tanquam verum principem adorabit cultum vetę adorationis sub idolorum forma sibi præstando, & alia huiusmodi turpiora pacta, & cuncta opera per ipsum facienda sub illius nomine & deuotione conficiet. & ista dicitur tacita professio, quia non fit proprie cum dæmone, sed cum ministro dæmonis, & in qua nullæ interueniunt solennitates extrinsecæ, quæ interuenire solent in expressa professione; sicut est solennis stipulatio, fides præstita per iuramentum de obseruantia promissorum, item homagium & fidelitatis

tis promiſsio erga dæmonem vna cum poſtergatione & omnimoda diuiſione fidei chriſtianæ, & aliis quæ in ea requiruntur, vt in cap. qui ſine ſaluatore. xxvj. q. ij. & vide ſum. confeſ. eo. titu. q. iij. & vj. vbi fit mentio de vtraq; profeſsione & pacto habito cum dæmone ſcilicet tacito & expreſ-
2 ſo, & eo. ti. q. x. in fi. † quam ſubmiſsionem ipſe demon poſtea ratam habet, & reddit ſe facilem in obſequendo voluntati & appetitui illius ſicut aliorum: quo facto omnia ſortilegia ſicut expreſſe profeſsi fabricare incipiunt, vt ibi nota. & notatur ēt per quendam Modernum theologum in quodam ſuo tractatu. de ſtrigi. mag. demon. mirand. lib. j. c. iiij. & l. eorum. in prin. C. eo. titu. & in c. ij. de ſortileg. vbi dicitur de illo qui aſpiciebat in aſtrolabio pro inueniendis furtis, & de hac tacita profeſsione videtur etiam meminiſſe tex. ſi bene conſiderentur verba ſua in d. c. nec mirum. §. negromantici. ver. ad hæc omnia, vbi poſt narrationem certorum remediorum quæ fiunt erga maleficiatum pro ſalute corporis, ſubiungit textus hæc omnia fieri arte demonum ex quadam peſtifera ſocietate
3 hominum & angelorum malorum exorta. † Altera vero dicitur profeſsio expreſſa, et eſt illa quę fit expreſſe cū proprio demone, & iſta eſt duplex. vna quæ dicitur ſolēnis ſiue publica, altera quæ dicitur priuata. Solennis enim & publica eſt illa quæ fit cum dæmone dum publice reſidet in ſolio maieſtatis more principis, quando fiunt vniuerſales congregationes omnium ſtrigarum & maleficiorum negromantium cuiuſcunque generis profeſſorum certis nocturnis horis, locis & temporibus dæmonis arbitrio conſtitutis vbi vniuerſitas aſtantibus fit iſta profeſsio. Priuata vero eſt illa quæ fit cum ipſo dæmone pacto expreſſo cum iuramento, vt infra, citra tamen ſolennitates & hominum multitudinem, vnde contra iſtos dicitur. Eſa. xxviij. cap. dixiſtis, percuſsimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. & de hac fit mentio in ſum. confeſ. eo. tit. q. iiij. in princi. & q. vj. et vij. fiunt quandoque eiſdem ſolennitatibus, quibus fieri ſolent veri & ſolennes profeſsiones monachorum in Chriſti religione dum profitentur regulam monaſticam relinquentes mundum
4 † Illi vero faciunt contrarium, quia relinquunt primo Deum ſaluatorem ab negātes illius nomen & baptiſmum, & poſtea reliqua ſacramenta eccleſie, deinde adhærent demoni eidemque perpetuam obedientiam ſpontanea voluntate promittunt, ſuperaddentes etiam ſacramentum & homagium indubitatum, adeo ꝙ penitus efficiuntur demoni ſubiecti & pluſquam vaſſalli. & ex tunc cōtrahitur inter hominem & demonem amicitia quædam & peſtifera ſocietas ex qua multa mala & turpiſsima opera conficiunt, & quædam alia turpiora faciunt quæ referre nō audeo vide illum Modernum theologum in d. tract. de ſtrig. demon. miran. li. j. in iiij. c. vbi latius omnia iſta ponit, &
5 in ſumma confeſ. eo. titu. c. iij. in prin. † Iſti vero qui expreſſam profeſsionem fecerunt, reddunt ēt expreſſum cultum adorationis demoni per ſolennia ſacrificia quæ ipſi faciunt diabolo, imitantes in omnibus, diuinum cultum cum paramentis luminaribus & alijs huiuſmodi ac precibus quibuſdam & orationibus quibus inſtructi ſunt, adeo ipſum adorant & collaudant continue ſicut nos verum creatorem adoramus. xxvj. q. v. contra idolorum. & eſt gloſ. in c. accuſatus §. fine. de hæreti. lib. vj. & in ſumma confeſ. eodem titu. quæſtione. ij. & iij. & xxvj. q. vj. non obſeruetis. & eadē cauſa & quæſtio. ij. qui ſine ſaluatore. vbi eſt bonus tex. in quibus autem locis & quibus temporibus hæc faciunt dicetur infra. q. ſeq. Et hoc procedit, quia diabolus ſummopere deſiderat ab homine adorari & Deum ipſum creatorem in hac adoratione imitari, quod prouenit ex illo peccato ſuperbiæ, quo ipſe Sathanas voluit ſe facere æqualem deo, & pariter ſicut ipſe adorari quod peccatum adhuc ī ſe retinet, vt dicit. S. Tho. in ij. ij. q. xcv. art. v. & ſanctus Auguſtinus in libr. x. de ciuitate Dei, cuius dicta tradita ſunt. xxvj. q. v. nec mirum. §. auguria. verſic. ſed hoc quoſdam fallit. &
6 verſi. ad hoc. vbi dicitur ꝙ † Sathanas ad hoc valde nititur vt adoretur quaſi deus & propterea illi qui interueniunt in dictis ſacrificijs & expreſſe ipſum Sathanam adorant ipſi ſunt ſibi cęteris præ dilectiores nihil petunt quin exaudiantur ab eo ex his quæ ipſe facere poteſt, & ſi petuntur ea quæ ipſe facere non poteſt fingit illa facere poſſe, & per multas illuſiones decipit ſuos profeſſos, & propterea dicunt quidam ꝙ ſortilegia & maleficia quæ fiunt per iſtos ſunt cæteris atrociora & grauiora quippe, quia diabolus ſummopere cupit iſtis complacere a quibus maius præmium recipit, & iſti ſunt qui ſolent quandoq; ſtruere imagines ceræ, vel crete, ſeu alicuius mixturæ gummarum & ſimilium. & dicit ſanctus Auguſt. in lib. xxj. de ciuitate Dei, hæc verba not. quod demones alliciūtur his rebus characteribus ſignis & carminibus magicorum non tanquam animal cibis, ſed quaſi ſpiritus ſignis, quia enim homines inſignum ſubiectionis eis offerunt ſolemnia ſacrificia, & proſtrationes faciunt, gaudent ſummopere huiuſmodi reuerentiæ ſigna ſibi exhiberi. alliciuntur autem diuerſis ſignis, ſecundum ꝙ diuerſis vitijs ipſorum magis conueniunt. verba ſunt ſancti Auguſt. relata per ſanctum Thomam, in tract. qq. diſp. j. partis in ti. de miracu. q. x. verſi. reſpondeo. in fi. vbi
7 dicit † ꝙ demones certis temporibus obſeruatis & determinatis carminibus & ſignis, ritibus & imaginibus conſecratis vel potius execratis euocati adueniunt, quas imagines iſti malefici portare ſolent ad loca ſacrificiorum deputata quibus completis compoſito ingenti igne dictas imagines primo baptizant in nomine Beelzebub, principe demoniorum ſeu Sathanæ, & quibuſdam alijs turpioribus verbis quę referre non audeo, quibus ſic peractis imagines prædictas igni adhærent & ibi petunt quę mala & infirmitates volūt in vera naturali perſona illius quem vel cui ipſa repreſentat imago inferri & quibus doloribus & tormentis cruciari, quandoque enim acubus vel alijs ferribus acutis perforant ſibi capita coſtas femora pectus ventrem, aut aliam corporis partem in qua cupiunt exoriri infirmitatem in perſonam maleficiati de quibus imaginibus fit mentio in ſum,

confeſſ.

8 confeſſ.in tit.de ſortile.q.xij. vbi dicit† ꝙ hi qui faciunt dictas imagines dicuntur aſtronomi & illas vocant aſtronomatas, quę omnia opere demonum habent effectum cuius ſignũ euidens eſt, quia in eis neceſſe eſt ſcribi quoſdam caracteres qui naturaliter intelligi non poſſunt & ad nihilũ operantur, niſi ad opera demonum execranda,& illinc ad modicum tempus auditur perſona illa cõtra quam ſortilegia & maleficia prædicta facta fuerunt ꝙ grauiter dolet & lamentatur de maximo cordis viſcerum ventris femoris ſtomachi aut capitis dolor,dicens graui quadam infirmitate repentina cruciari quam nullus medicorum cognoſcere nec curare poteſt,& hæc eſt illa quam ſortilegus demonis arte malefica ſibi impoſuit interueniẽte poſtea ſortilegio formali,vt infra dicam, & iſta eſt veritas cui nec ſacri canones,nec ſacrorum theologorum ſchola repugnat, vt in d.c.nec mirum.§.ſi autem quilibet opponit, circa finem. vbi ad hoc ſpeciale quæſitum reſpondet ſanctus Augu.& fatetur & demones poſſunt in ſanis corporibus chriſtianorum immittere egritudinẽ mediante miniſterio ſortilegi & malefici, ſed reprehendit illos qui credunt in eis propter periculum animæ, quia qui in illis credunt recedunt a fide chriſtiana in totum, aut dubitant ſiue vacillant in ea,argu.c.j.extra de hæret.& diximus ſupra tit.

9 j.q.ij. †Nõ tamen tibi perſuades ꝙ ex ſola illa imaginum obſeruantia tactu & cerimonijs abſq; alia factura & maleficio poſſint huiuſmodi infirmitates in dictis humanis corporibus exoriri, qa hoc eſſet ridiculum credere,ſed fiunt poſtea venenorum compoſitiones & cõficiunt mixturas maleficij,quod præſtant maleficiando, aut in corpore,aut extra corpus in corpore ſcilicet per pulueres venenorum commixtos in cibo, aut puto perſonæ maleficiendæ, aut per varias vnctiones factas in aliqua corporis parte, in qua egritudinem cupiunt exoriri, extra corpus vero fiunt,quando ipſe facturæ ſiue maleficia ſic in vnum compoſita abſconduntur in lecto perſonę maleficiandę ſuper quo iactura ſit.aut ſub limine oſtij cameræ,vel alterius oſtij ſuper quo perſona ipſa maleficianda tranſitura ſit, illaque pedibus calcare continget, de quibus latius infra dicetur in vj. q. Et extimet expreſſe profeſsi peractis ſacrificijs huiuſmodi ſepius conſueuerunt. interrogare Sathanam in forma idoli ſuper altare exiſtentem, vt futurorum, aut præteritorum,ſiue præſentium occultorum no

10 titiam ſibi demonſtret.† qui Sathanas ſub idolorum forma illis reſponſa reſtituit de præſentibus & futuris,valde occultis & remotis verum & certum conſueuit præſtare reſponſum ex quo ipſe qui eſt ſpiritus liber, ſubtilis, & eleuatus nulloque premitur pondere carnis, ſicut homo videt & expreſſe cognoſcit omnia quæ fiunt & facta ſunt in vniuerſo orbe terrarum,quę omnia facile homini indicare poteſt, ſed quæ futura ſunt minime,quia illa ſolus deus nouit eſſe vera,prout ſunt vel erunt in ſuo eſſe, quia apud ipſum vt dicunt Theologi, nulla datur tẽporis determinatio præſentis præteriti vel futuri,quia omnia ſunt illi præſentia in ſpeculo diuinæ maieſtatis,eo igitur excepto nulla creaturarum habet certam notitiam futuorum vt latius infra dicemus.q.x.& habetur per Eſaiã xlj.cap.annuntiatenobis quę futura erunt, & dicemus ꝙ dij eſtis vos, & ideo dicitur qui eſt Dei creatura,vt habetur Gene.j.non poteſt cognoſcere futura ex certa ſcientia, ſed per quaſdam coniecturas, vt latius infra dicetur in x. q. quoticſcunq; igitur fit interrogatio de præteritis,aut præſentis occultis,vel de his quæ fiunt in longinquis partibus redditur prompta reſponſio, ſicut ab eo qui habet certam ſcientiam, vt not.in dicto capitulo nec mirum.xxvj.quæſtio. quinta, & notant Canoniſt.in capit.ſecundo.de ſortileg.& l.multi.

11 C.eodem titu.† quotieſcunque vero quæritur notitia futurorum, tunc non venit tam prompta reſpõſio,ſed tardior dubia & implicita,quippe quia illorum in veritate ipſe eſt ignarus,quorum certa notitia ad ſolum deum ſpectat,& ad illum duntaxat cui deus voluit reuelare, vt habetur Iſaiæ dicto xlj.cap.& dixi ſupra proxime, & habetur Act.apoſtolo.j.c.vbi dicitur. non eſt veſtrum noſcere tempora vel momenta quæ pater poſuit in ſua poteſtate. & per ſanctũ Tho. in ij.ij.q. xxvj. arti.vj. & dixi infra eo.q.vj.hi vero qui tacitam habent profeſsionem cum demone, licet ipſi quoque ſua execrant maleficia demonis miniſterio & ſuffragio et corpora faucia ab huiuſmodi languoribus ſanant,nihilominus non habent eandem vim & poteſtatem, ſicut hi qui ſunt expreſſe profeſsi & ſunt reſpectu illorum, vt ita dixerim tanquam fratres nouitij,aut fratres tertij ordinis reſpectu profeſſorum cum ipſi tam in eorum profeſſionibus ꝙꝫ in cultu imitantur diuinum & mores noſtrę religionis ſecundum diuerſitatẽ profeſsionis & cerimoniarum.omnia tamen ad eundem effectum tendentia,vt dicit tex.in c.excommunicamus.el ij.in prin.extra de hæreti.vbi dicitur, facies quidem habentes diuerſas caudas vero adin-

12 uicem colligatas &c. †Inter quas non omittam illas qui arte huiuſmodi iactant ſe poſſe inuenire theſauros in locis valde remotis & ſubterraneis abſconditos: & quandoque inducunt homines ad talem inſaniam vt foueas ꝙꝫ ingentes conficiunt prõ inueniendis theſauris huiuſmodi,& iſta videtur mihi ꝙ ſit vna ex turpioribus illuſionibus, quas demon homini faciat, quia in rei veritate nunquam legi,vidi, nec audiui, quenquam ex necromanticis,magicis,aut ſortilegis huiuſmodi aliquos vnquam inueniſſe theſauros,aut alias aurum vel argentum,ſed quamplures vidi huic operi incumbentes qui mirabiliter conati ſunt velle experiri poſt multos labores & diabolicas obſeruantias demum nihil viderunt, nec inuenerunt, niſi terram,& ratio eſt, quia deus non permittit, nec vult demonẽ poſſe theſaurizare,quia alias ſequeretur ꝙ iſti magici,necromantici,ac cęteri diabolice fidei profeſſores eſſent cęteris chriſti fidelibus ditiores ac pręſtantiores,& quam plures reperirentur ex ipſis chriſti fidelibus qui animo ditãdi proſequerentur illos,nec curarent chriſtianam ipſam poſtergare fidem vt magno theſauro abundarent & venerarentur ab omnibus. Quinimmo videmus hodie totum oppoſitum ꝙ iſti ſortilegi,

magi,

magi,necromãtici, et ſimiles ſunt cæteris chriſti fidelibus pauperiores,ſordidiores, & viliores,& in hoc modo deo permittente calamitoſam vitã cõiter peragũt,demũ vero infelici morte pereũt, & ęterni ignis incendio cruciantur,vt in c.firmiſ ſime.extra de hæreti.& xxvj.q.v.nec mirum,& ea quæ dęmon arguit illos decipit eadem & ſimi libus promiſsionibus ipſi nos decipere ſtudẽt, ſed non capiunt, niſi aliquos qui ſunt ſimplicis cogni tionis,& carent intellectu & ratione,vel qui ſunt nimirum crudeli & curioſi qui auiditate quadam impudenter appetunt ſcire ea quæ nulla ratione aut honeſta cauſa cõpetit ſibi inueſtigare d.c.nec
13 mirum.§.auguria.verſi. portentis. † Sed quęro nunc an aſtrologi,chiromãtici, & ſimiles qui ex ſignis cœleſtibus & aſtrorum curſibus futura præ dicunt incidunt in peccatum, & videtur dicendũ ꝙ ſic,quia iſtorum notitia ad ſolum Deum creato rem pertinet,vt ſupra proxime diximus & habe tur Eſaiæ xlj.c.annuntiate nobis &c.Tu dic aut iſti Aſtrologi, & alij prænominati volunt futura ipſa prædicere ex certa ſcientia, & non licet eis, quia ſigna illa cœleſtia ſunt ſigna rerum non cau ſæ rerum ſcilicet cauſæ finales, & licet inclinent naturam humanam ad aliquid faciendum, non coartant nec imponunt neceſsitatem alias nulla eſſet in nobis liberi arbitrij poteſtas a deo tribu ta ſi cogeremur cõtra voluntatem noſtram pecca re.vt dicit S.Thom.in ij.ij.q.xxvj. articu.vj.& not.per Abb.in c.ij.de fortileg.aut prædicunt illa per modum demonſtrationis,ſeu inclinationis, & bene dicunt dummodo non demonſtrent neceſ ſitatem præciſam neq; cauſatiuam in eo ꝙ ratio ne liberi arbitrij prudenter homo euitare poteſt, vt dixi & iſto modo non peccat nuntiando.

14 † Iterũ quæri poteſt quid de chiromantia,quæ eſt diuinatio quædam quæ fit per lineamenta ma nus,an liceat fieri ſine peccato vel ſine pœna, dic ꝙ eodem modo aut quis narrat præterita quę eue nerunt illi cuius manus intuetur,& non eſt pecca tum,nec prohibitum,aut quis prædicit futura,& iſto caſu ſit eadem diſtinctio de qua ſupra,aut quis vult prædicere neceſsitatiue & certo modo, aut inclinatiue,primo caſu diuinatio ipſa ſapit hæreſim per ea quæ ſupra proxime diximus, ſecundo vero caſu non ſapit hæreſim,nec meretur pœnam qui illa prædicit,quia vaticinium iſtius chiromã tiæ fit, vt plurimum per regulas aſtrologiæ, vt no.iſti ſummiſtæ,maxime Ioan.lec.in ſumma cõ feſſ. eodem titu. q. ij. iij. & v. & ſanctus Tho.d. diſtin.xcv.artic.v. Aut nos loquimur de ſecun da ſpecie quæ dicitur amatoria,& hæc ſortilegia fieri poſſunt per vtrunq; profeſſum, ſcilicet tacitæ & expreſſæ profeſsionis ſicut illa diuinatiua,
15 † ſed aduerte ꝙ hæc ſortilegia & ea quæ ſequun tur tertiæ ſpeciei fieri poſſunt dupliciter ſcilicet & in corpore,& extra corpus perſonę malefician dæ,vt l.eorum.in prin.& l.multi.C.eo.titu.& l.ſi quis aliquid.§.qui abortionis.ff.de pœn.et l.iij.§. hæc adiectio.ff.ad l. Cornel. de ſicar. & habetur in d.c.nec mirum.§. nullum ſuffragium. in verſi. ſed hoc quoſdam fallit &c. in corpore enim fieri dicuntur per cibum vel potum regulariter.vt d.§. qui abortionis. &.§. hæc adiectio. extra corpus autem hoc eſt extra inteſtina fiunt per aliquas mixturas compoſitas ex herbarum foliis vel ra dicibus,metallis,reptilibus terræ,auium plumis, vel membris, ſeu inteſtinis earundem auium ani malium,vel piſcium,aliarumque ſimilium rerum naturalium,illaq; quandoque confuunt in clamy de perſonæ maleficiandæ ad amorem,vel ſub ca pite lecti ſuper quo perſona ipſa dormit abſcon dunt,aut ſub limine oſtij cameræ, aut alterius ſu per quo ipſe maleficiandus vir,aut mulier tranſi tura ſit. Quidam ſolent apponere imaginem ce ræ,iuxta ignem ardẽtem completis ſacrificijs, de quibus ſupra, & adhibere quaſdam preces nepha rias & turpia verba,vt quemadmodum imago il la igne conſumitur & liqueſcit, eodem modo cor mulieris amoris calore talis viri feruenter ar-
16 deat &c. † In iſtis etiam ſortilegijs ad amorẽ, vt plurimum admiſcentur ſacramenta eccleſia rum,ſicut eſt hoſtia conſecrata.vt no.glo.in c.ac cuſatus.§.ſane. de hæreti.lib.vj. vel nondum ſa crata,ſed circunſcripta notis & literis ſanguineis ſuper qua dici curant,quandoq; vnam,duas,tres, quinq; pluresve miſſas,quibus celebratis tradunt hoſtiam ipſam non integram,prout eſt, ſed in pul uerem redactam valde ſubtiliter perſonæ malefi ciãdę quam aſſumere faciunt in cibo,ſicut in me neſtra vel in potu; eodem modo faciunt cum ca lamita immixta aliis ſpeciebus & tradita, vt ſu pra in cibo, vel potu perſonæ maleficiandæ ex quo dicunt illam eſſe naturæ attractiuæ, & ꝙ po terit cor & voluntatem abſorbentis attrahere ad amorem perſonæ tradentis, ſed omnes ſunt nugę, & demonis fallaciæ quæ raro vel nunq̃ fortiun tur effectum ſtante liberi arbitrij poteſtate. nimi rum quid eſſet ꝙ mulier caſta & honeſta violen ter traheretur ad peccãdum & ad amandum illũ quem natura ipſa ſuę conditionis nõ patitur, quia nemo,vt ſupra proxime dixi inuitus compellitur ad peccandum, niſi qui curioſe & ſponte accedit ad peccatum,d.c.nec mirum.§.auguria.verſi.his ergo portentis non negatur,tamen ꝙ demon aſtu tia & ſolicitudine ſua non poſsit tam grauiter & ſolicite mulierem ipſam tentare & illi perſuade re,adeo ꝙ incidat in peccatnm & incipiat ama-
17 re virum illum quem prius nunq̃ nouerat. †Et ideo dixerunt quidam magni theologi, ꝙ ſi ali quis maleficiatus aut maleficiata reperitur qui deuenerit ad effectus quos tendunt maleficia prę dicta id profecto non prouenit virtute & poten tia maleficij vel ſortilegij, rationibus prædictis, propter liberi arbitrij poteſtatem,ſed deuenit vir tute diabolicæ tentationis,qui demon, vt creden tium animas facilius decipiat, ita ꝙ firmiter cre dant ꝙ illa ſortilegia faciunt miracula & vera ſint eorum opera, ipſemet adeo vehementer & ſolicite infeſtat mulierem ipſam tentationibus & perſuaſionibus die noctęq;, adeo ꝙ nunquam ſinit ipſum vel ipſam aliquo momento quieſcere, nec in ſomnijs,nec in vigilia, adeo quod multo ties accedente,maxime opera, & miniſterio ex trinſeco ſortilegi q̃ extrinſecus cooperat,& lite ris amatorijs et precibus pollicitationibuſq; ver-

balibus,

balibus, adeo ꝙ fragilis sexus sæpe illaqueatur, & cadit in peccatum, & hoc non prouenit virtute, & potentia fortilegij, sed dæmonis tentationibus & opera hominis extrinsecus cooperantis, vt dixi, qui insectantur mulierem ipsam tanquam venatores feram, aut aucupatores auem, & necesse est ꝙ post aliquod bellum reddat se victam in manibus hostis, & cedat propter suam debilem naturam, & imbecilles vires quas habet ad resistendum diabolo, immo per quam facilis est credula, & quæ noua sunt tam bona q̄ mala libenter appetit, vt not. Genes. iij. & c. forus. de verbo. sig. nec dici potest hoc violenter fieri, sed sponte, quia mulier ipsa spōte incipit incalescere in amorem illius viri & voluntarie illum desiderat, & hoc euenit ex natura sua, & voluntate non violentia fortilegiorum. & hæc est facilior via ad flectendum pudicos animos & libidinem quam alia, & maxime si quando hæc tentatio fit, mittuntur nuntij. Epistolæ amatoriæ, & similia ad mulierem. his vel similibus modis videntur facilius flecti q̄ vi ipsius malefici. Et nota vnum valde singulare ꝙ Sathanas videns se minus potentem in hac specie sortilegiorum amatoria, in qua non potest hominem inuitum trahere ad amādum, sicut in tertia specie, in qua etiam viro vel muliere inuita in eius corpore ægritudines intromittit, vt infra latius dicemus in specie illa, & habetur in dicto cap. nec mirum. circa finem. in ver
18 sicu. sed hoc quosdam fallit &c. † Effectus enim istius sortilegij requirit puram & liberam voluntatem, quia nemo amat inuitus: & licet isti vulgares fateri soleant se inuitos amare, & propter poculum assumptum compelli ad amandum, hoc est falsissimum si volumus intelligere de necessitate præcisa, & compellatur homo ratione & voluntate, quia hoc non permittit Deus ne tollatur liberi arbitrij potestas, quam habet homo: si tu dices compellitur homo persuasionibus dæmonis, tunc dico ꝙ non compellitur in ratione, sed in cō cupiscentia carnis, quia fragilis est, & nisi fortiter & deliberate resistat vel fugiat incidit in laqueum vt latius infra dicam in hac. q. & hactenus nunquam vidi, nec legi potest maleficiorum ordinationibus siue potius machinationibus ab istis maleficis sacra misceri, nisi in his quæ fiunt ad
19 amorem & in hac specie. † Hoc bis aut ter habui in facto sortilegos, qui huic sortilegio siue maleficio incumbentes hostiam commiscuerāt, vnū videlicet clericum religiosum qui hostiam ipsam sacratissimam accipiebat cuius partem ipse scelleratissimus qui cupiebat amari assumpserat dicendo quædam verba satis turpia atque nephanda, quæ hic referre non expedit, reliquam vero partem hostiæ miserat ad ipsam mulierem nō in forma hostiæ, sed minutatim contritam aut in pulue rem redactam sumendam in cibo aut potu. Iterū habui alium qui hostiam ipsam nondum sacratā acceperat, & super illa circumcirca cum sanguine annullaris digiti nonnulla verba satis turpia descripserat, deinde ipsam hostiam super altari imposuerat hoc est super nudo lapide sacrato sub linteamine tamen altaris absconditam, & a quodam sacerdote rotundæ conscientiæ super illa quinque missas celebrari fecerat certis orationibus ad eius propositum superadditis, deinde hostiam ipsam sumpserat, quæ tamen non erat expresse consecrata cuius partem pro se assumpserat alteram vero partem personæ maleficiandæ tradiderat redactam in puluerē, vt proxime dixi asserentes vterque ipsorum qui hostiam ipsam assumpserat indissolubili amoris vinculo adinuicē colligari nihilominus nullum effectum apparen-
20 tem vidi nec percepi. † Nec sunt adhuc anni duo elapsi, ꝙ alium similem casum audiui Romæ accidisse de quadam impudica muliere in cuius cofanis repertæ fuere duæ hostię super quibus ambabus erant deserita verba quędā sanguinea &c. quas ipsa tenebat vt asseruit ad effectum tradendi cuidam alteri mulieri ad instantiam viri qui eiusdem mulieris amorem concupiscebat. Alias quoque nondum est annus elapsus, ꝙ duæ impudicæ mulieres Romæ quas vidi & audiui ab excellentissimo viro Reuerendo domino Locumtenente Reuer. D. Vicarij Papæ, qui illas captiuatas habuerat & examinauerat, quæ acceperant oleū baptismatis quo inunxerant sibi labia dicentes hæc verba, fides abrenuntio tibi, & cum labiis illis sic inunctis deosculatæ fuerant viros quosdam causa captandi amorem ab ipsis, vt ipse asserebant nihilominus demum omne experimentum fallax & suorum excessuum cōdignas vidi luere pœnas. Aliud exemplum, a triennio & citra in eadem vrbe contigerat ꝙ quædam turpissima mulier acceperat particulam cutis illius qua infans indutus egreditur de vtero matris quamprimum venit in lucem, illamq; similiter super nudo lapide sacrato latuerat & super illa plures missas numero quinq; celebrari fecerat, cutimq; prædictam postmodum assumpserat & baptizauerat sub nomine personę maleficiandę cū aqua baptismatis & cærimoniis consuetis, deinde eandem in puluerem redegit ad effectum tradendi personæ maleficiandæ, tamen interim capta fuit, nec perficere potuit fortileginm, sed congruas sceleris sui
21 luit pœnas. † Redeundo igitur ad propositum dico ꝙ isti fortilegi sępius requirunt remedia sacramentorum ecclesiasticorum in istis fortilegijs amatorijs videntes forsan ꝙ diaboli auxilium nō est sibi satis putantes secundum dæmonis persuasiones, ꝙ sacramenta huiusmodi summopere commoueant animos hominum ad amandum terrena & illorum concupiscentias naturales, sed in hoc iudicio meo summopere decipiuntur putantes tantum immensum Eucharistiæ sacramentum mundanis lasciuijs & peccatis pręstare suffragiū, quia in sacrificijs nullū aliud est maius per quod omnia tolluntur peccata, & anima christiani per ipsum vnitur Deo, de consec. distin. ij. cum omne crimen. & c. nihil in sacrificijs. & in cle. j. de reliq. & vene. sanct. & ibi no. d. Card. & similiter cætera sacramenta, quæ ad exclusionem spiritus maligni & purificandum animam a peccatis, & ad confirmandum vnionem fidei christianę adinuenta fuerunt, prout est oleum sanctum baptismatis, chrismatis, & extremę vnctionis. j. quæstio. j. detrahe.

detrahe.& c. firmiſsime.de hæreti.& de cõſecra. diſt.iiij.in prin. & eadem diſt.c. præsbyteri.cap. nullus miniſtrorum.& tetigi ſupra in tract.de hæreti. in ij.q.in prin.fatuum eſſet dicere quod iſtos
22 contrarius effectus operarentur. †Sed ego credo ꝙ Sathanas ſub hac ſpecie uehementer decipit iſtos ſortilegos perſuadendo illis ꝙ iſtorum ſacramentorum abuſus parit mirabiles effectus quo ad amorẽ, ſed hoc ipſe facit in vilipendium chriſtianæ fidei, & vt grauius offendat diuinam maieſtatem, quinimmo quandoque reperiuntur quidam ſacerdotes qui ſunt adeo proteruę & reprobę conſcientiæ, qui audent in ipſo ſacrificio miſſæ ſcienter dicere nonnullas prauas orationes & nepharias preces,et maleficiandam perſonam nominare, & apprehenſis ſortilegijs ſuper altari manibus proprijs illa immolari Deo non verentur exorantes ꝙ ſuſcipiantur exaudiendæ preces, vt illum ad quem deſtinata ſunt ſortiantur effectum, ex quibus apparet ꝙ Sathanas adeo ſubtiliter operatur ꝙ ab hominibus & ſacerdotibus Dei miniſtris apud altare ſacratum cultum adorationis extorquet in maximum dedecus eccleſiæ & diuinę maieſtatis offenſam illos decipit, prout vidimus ſupra proxime de theſauro. Quidam alij capiunt cutim virgineã aut infantis de quo ſupra diximus, aut alterius quadrupedis nondum nati, hoc eſt quãdo naſcitur abortiuum, quam redigunt in membranam, quam appellant chartam virginem, & tenent quandoq; in forma quadrata,quãdoque vero in forma rotunda,ſicut hoſtia vel parum minus & ſuper illis deſcribunt aut ſcribere faciunt verba incantatiua & coniuratiua ſpirituũ quibus immiſcent certos characteres & ſigna quædam extranea quibus demonum inuocatio conti-
23 netur,vt latius infra dicet qõ. viij.† qui demones magicis artibus aduocati,mediantibus iſtis ſortilegijs characteribus & ſignis coacti adueniunt certis temporibus obſeruatis & determinatis carminibus, ritibus & imaginibus conſecratis vel potius execratis,vt dicit ſ. Tho.i tract.qq.j. partis. q.x.verſi.nonum.in ti.de miracu.vbi etiam dicit ꝙ per iſta vel ſimilia nomina dęmones vocati coguntur venire ſi magus illos aduocat,& licet inſint, & appareant aliqua nomina Dei, nihilominus illorũ finis, & vltimus effectus ſemper tendit ad iſtud, ſed ideo illa Dei nomina apponunt, vt facilius legentes decipiantur, & credant per illorum nominum expreſsionem rem ipſam ſanctã atque deuotam eſſe. Et ex iſtis ꝙ plurimas vidi & abſtuli de manibus maleficorum, & inter alia ſepius vidi iſta verba inſerta, agios, otheos, agios iſchyros, agios athanatos, hoc eſt Deus acharon,Deus immortalis,& clarum eſt ꝙ hoc nomen acharon,eſt nomen Sathanæ, ſiue Beelzebub, vt no.iiij.Regum.dum Elias diuino nomine inſpiratus reprehendit Ochoſiã regem qui dereliꝛto diuino cultu deos extraneos adorabat dicens.Nunquid nõ eſt vobis Deus veſter Deus Iſrael, vt eatis ad conſulendum Beelzebub Deum Acharon. de lecto quem aſcendiſti non reſurges &c. Quidã alij admiſcẽt in ipſis ſortilegijs amatorijs partem aliquam clamydis aut camiſiæ filum ſi habere poſ ſunt perſonæ maleficiandæ, & cum illis & alijs mixturis componunt facturas ſuas, quidam vero capiunt auium aut brutorum inteſtina vel mẽbra ſeu alia corporis vel membri particulam, prout quidam cepere iecur vulpis,oculos lupi,aut illius caput,cor cerui,noctuæ inteſtina,aut bubonis,lin-
24 guam milui aut philomenæ & ſimilium. †Nec putes ꝙ ſola iſtarum rerum mixtura ſufficiat ad cauſandum prędictos amoris effectus niſi adeſſent verba diabolica exorcizantia & ſortilegi mens & intentio prædicta omnia Sathanæ vouentis & veluti ſacrificia immolantis ad huiuſmodi turpes effectus.quemadmodum enim per verum ſacerdotem immolatur hoſtia quæ Deo creatori cum deuotione offertur.ita per iſtos maleficos & ſortilegos verum diuinum cultum imitantes violanteſq; hæc eorum reproba ſacrificia immolantur, quibus oblatis & emiſsis precibus ſtatim efficiuntur a demone conſacrata,ſeu potius execrata.per no. in d.c.nec mirum.§.ſed hoc quoſdam &c. & ſanctus Auguſt.in lib.x.& xxj. de ciui. Dei idem teſtatur vide.S.Thom.in tract.qq.diſpu.q.x.verſi. nonnum, primæ partis in titu.de mira.& in verę reſpondeo, in fine.alioqui ſequeretur ꝙ quilibet alius Chriſtianus extra illorum profeſsionem ſi haberet notitiam illorum verborum poſſet eadem conficere ſortilegia & eoſdem effectus concipere; quod nõ eſt dicendum per ea quæ ſupra dicta ſunt, & per ea quæ habentur in d.c.nec mirum.§.necro
25 mantici.verſi. ad hæc omnia. †Tertia ſuccedit ſpecies ſortilegiorum quæ malefica dicitur, & merito,nam ex illa nullum bonum,ſed omnia mala proueniunt, diuerſæ egritudines ex ipſis ſortilegijs in humanis aut brutorum corporibus exoriuntur, & mors quandoque ſuccedit citius, vel tardius,ſecundum venenorum atrociratem,aut lenitate:& iſta ſimiliter dupliciter fiunt,aut in corpore,aut extra corpus;ſicut amatoria, excepto ꝙ fiunt diuerſæ compoſitiones, ſcilicet ex diuerſis ſpeciebus & mixturis, quia in ſpecie illa præcedente,vt plurimum interueniunt res dulces,callidæ,& amenæ humanæ naturæ placabiles coadiuuantes naturalem calorem & potentiam luxuriandi, & ideo lex appellat illa bona vel nõ mala venena, quia non ſunt facta hominis necandi cauſa,vt l.iij.§.hæc adiectio.ff.ad l.Cor. de ſica. In hac vero vltima ſpecie quæ dicitur malefica, & propter odium vel indignationem, vt plurimũ fit ad vindictã & vltionem alicuius iniuriæ,fiunt diuerſa, immo contraria ſortilegia & maleficia in quibus mala venena ſcilicet ea quę facta ſunt hominis necandi cauſa vt plurimum commiſcentur quandoque plus, quandoque minus ſecundum ꝙ iſti malefici grauiorem vel leuiorem quærunt inferre iacturam,& iſta pocula venefica ſunt cõmuniter frigida,amara & noxia,& naturæ humanæ hominumque ſaluti contraria vt dicit text.in l.& ſi excepta.& l.ſi.in prin.C.eo.titu. de maleſi.
26 †& ideo lex appellat iſta mala venena, & non ſolum punitur ille qui ipſa potanda tradit,verum etiam qui illa conficit ſeu componitur, tenet & vendit d.l.iij.§. hæc adiectio. ex his enim variæ ac diuerſæ proueniunt in humanis aut brutorum

in cor-

in corporibus infirmitates & egritudines insanabiles exoriuntur scilicet febris,tussis,prisis, frenesis,dementia, dilucida interualla,intestinorum corrosio, cordis dolor intensus, vel capitis, ventris mugitus, morbus sonticus, membri debilitatio.nerui alicuius attractio, vel alia similis calamitas ex qua corpus paulatim cõsumitur,et absq; remedio medicorum tendit ad necem.Quandoque vero introducitur virilis membri languendo & debilitas renum in viro,in muliere vero vuluę arctatio,aut matricis frigiditas, & indignatio talis ex qua vir redditur omnino impotens ad generãdum, mulier vero incapax & vndique reproba ad recipiendum sperma in coitu & ad concipiendum, ita ꝙ redditur inutilis pro matrimonio, & fit quandoque separatio non dico thori, sed ipsius matrimonij,& datur facultas iterum nubendi illi qui perijt dissolutionem,& ego vidi semel in facto casum huiusmodi, vbi mulier conquerebatur de viri impotentia quę ex maleficio huiusmodi prouenerat, quæ durauerat per triennium,prout iura requirunt, adhibita postea septima manu propinquorum fuit facta dissolutio matrimonij secundum quod habetur in c.j.& c.literæ.de frig.& malefi.& no.Doct.in c.fraternitatis.eo.ti.quas compositiones & mixturas isti malefici ex pluribus speciebus venenorum componunt quædam ex herbarum folijs festucis aut radicibus, piscibus,animalibus,aut reptilibus venenosis, lapidibus, atque metallis.vide S.Tho.in tract.qq.x.j. partis in ti. de miracu.vers. sextum quorum tamen quædam in liquoribus, quędam vero in pulueribus resoluta tenent,& cum ipsis sortilegia sua fabricare stu-
27 dent. †Quidam vero sunt qui sola verborũ potentia hominem aut brutum interimunt aut egrotare permittunt & alia quædam miranda faciunt, vt habetur in c.igitur genus.xxvj.q.iiij.& diximus supra hac q.in princi.et tetigi infra eo.q.seq. quę omnia demonis instructione & doctrinę nouerunt & hęc sunt in veritate quę reddunt humana corpora languentia vel moribunda sæpe licet in ipsorum maleficiorum,siue facturarum resolutionibus species & materię quędam multũ extraneę appareãt,prout alias vidi pluries ꝙ prædicti maleficiati postquam habuerunt remedium liberationis sępius ex pectore proijciunt aut ex ore euomunt,vel inferius per secessum emittunt acus, capillos.ferramenta,clauos,plumas, sulphur, lapides & res demum tales quas impossibile erat dictum maleficiatum potuisse comedere non solum integras, sed nec fractas vel minutatim in frustra concisas.vnde videtur quid mirandum, sed dic vt quidam dixerunt,quod Sathanas ad maiorem hominum deceptionem facit apparere dictas extraneas species in resolutione facturę vt res magis miranda videatur quandoquidem inspiciuntur,& considerantur ea esse talis naturę,formæ,& qualitatis, ꝙ impossibile erat illa potuisse ingredi in corpore maleficiati per aliquam partem naturaliter,sed in rei veritate non sunt verę species naturales,& ꝙ sit verum apparet,quia illa emittuntur per vomitum vel stercus, & sic inter illas materias liquidas apparent a principio cum primum exeunt de corpore, sed si seruates materias illas biduotriduo,aut quinque dierũ spacio.prout alias ego studiose seruari feci videres omnia ea liquefacta pœnitus & ipsarum formas perijsse totas ꝙ si naturalia essent profecto in sua priori siue primeua forma remanerent nec possent per aliquos liquores aut humiditates corrumpi, maxime ferrum & lapides propter eius naturalem duritiem,
28 vt manifestum est omnibus. † Quidam alij dixerunt ꝙ demones vt res miranda videatur,tunc tẽporis quando maleficiatus prouocat ad vomitum, vel ad opus ventris, velocissime, & inuisibiliter afferunt ibi species illas,siue materias, de quibus supra,veras et naturales,quas aliunde acceperant & attulerant ibi.Sed nota ꝙ licet demon sui potẽtia naturali hoc facere posset & tam dextro modo illas inferere in vomitu vel stercore maleficiati ꝙ nullus hominum aduerteret, tamen prior opin. mihi magis placet ꝙ sint apparentes species sub illis formis non uaturales, quod sit verum apparet ratione prędicta,quia communiter non durant sub illa forma, sed breui tempore resoluuntur in illis liquoribus cum quibus mixta aduenerant, prout ego pluries vidi,& manibus proprijs tetigi, quę a principio vt dixi apparebant verę & naturales & retinebant in se nescio quid duri, tamen breui tempore vt prędixi resoluuntur & pereunt. Quandoque vere istæ mulieres maleficæ siue malefici media nocte ingrediuntur thalamum personæ maleficiandæ (in quibus quomodo & qualiter ingredi possunt,maxime quando ostia & fenestræ sunt omnia clausa,& fortissimis seris & clauibus
29 cõclusa,dicetur infra eo.q.viij.)†& maleficiandum ipsum siue masculus sit,siue fœmina dormientem suis liquoribus, aquis,oleis, aut pinguedine, siue alijs similibus vnctionibus plura & diuersa venena continentibus in vngunt quandoq; fęmora,quandoque autem ventrem, aut caput, guttur, pectus vel costas, seu aliam partem corporis personæ maleficiandæ,quæ sic dormiens nihil sentit, & est tanta vis & potentia illius vnctionis ꝙ paulatim durante calore ipsius dormientis ingreditur intus carnes,& vadit ad penetralia cordis viscerũ maleficiati,vnde paulopost causantur igẽtes dolores in corpore maleficiati,cum primũ scilicet maleficium vel factura,vt dicunt,tangit intestina maleficiati, illinc succedunt maximi vlulatus & lamentationes quam crebre,& hoc vno modo sortilegia venefica fiunt in corpore,quia maleficium siue factura tangit intestina. Alio modo fiunt similiter in corpore,per cibum aut potum,quia illa eorum venena & maleficas mixturas in pulueręm, vt plurimum redactas in vino vel ferculis intromiscent,& isto modo tradunt mala fercula & pestiferos potus ignaris,& his qui bona fide cum eis comedunt vel bibunt:& ideo consulo omnibus vt quam maxime pręcaueant ne comedant vel bibant cum eis qui dicuntur malefici aut cum mulieribus maleficis sed fugiant eorum vel earum conuersationem, & merito constituit Imperator ꝙ istorum conuersationem et amicitiam quanuis verus sit vnusquisque omnino fugiat .l. nullus. C. de mal.& mathh. quia sunt inimici humani gene-

ris

ris & hoſtes communis ſalutis, vt dicit text. in l. & ſi excepta. in prin. & l. fi. C. eo. tit. ſemperq; ita dent inferre aliqua mala in humanis corporibus vel in bonis & hoc faciunt demone inſtigante, vt ſemper operentur malum cõtra aliquem ex Chriſti fidelibus, & neceſſe eſt q̃ hoc faciant imperante Sathana poſtquam illius imperio ſe ſubiecerũt & promiſerunt obedientiam vt latius diximus ſupra ead. q. in prin. in ſecunda ſpecie. † Alio modo fiunt hęc maleficia ſcilicet extra corpus quod eſt q̃ iſti malefici abſcondunt in capite lecti vel in alia parte ſuper qua maleficiandus iacere debet ipſa venefica ſortilegia aut ſub limine oſtij camerę abſcondunt eadem dummodo perſona maleficianda ſuper illis tranſitura ſit et illa pedibus calcare contingat, quia ſtatim facta calcatione quãdo ſunt in limine vel facta iacentis corporis q̃ fiũt in lecto factura ipſa ſortitur effectum, & recipiunt q̃q; certa venena adeo atrocia & furibunda quibus pedibus calcatis ſtatim perit qui illa calcauerit, quædam alia ſunt quę non ſtatim occidunt, ſed ſpacio duorũ trium vel viij. aut x. dierũ plus vel minus ſecundum q̃ voluerint ipſi malefici, quia ſciunt illa temperare, ſicut ex pluribus cõfeſſionibus reorum iſtius criminis accepi qui ſimiliter faſsi ſunt ex quibus rebus conficiuntur & qualiter fiat illorum temperatio et quę effectũ operãtur ſingula quæ hic referre non licet, ſufficiat tibi ſcire q̃ hæc fieri poſſunt arte & induſtria demonis ex rebus naturalibus miniſterio & opera ſortilegi interueniente, vt fatetur S. Aug. in lib. x. de ciui. Dei. & habetur. xxvj. q. v. c. nec mirũ. circa fi. & l. multi. & l. eorum. in prin. cum pluribus alijs ll. C. eo. ti. Et no. vnum quod in omnibus ſortilegijs cuiuſcunq; ſint ſpeciei ſemper interueniunt verba quædam malefica, opus illud quodcunque ſit demoni conſecrantia, & eius auxilium ad id faciendum ſiue potius machinandũ inuocantia. Cõcludo igitur in hac materia q̃ in quolibet ſortilegio tria concurrere debent perſona malefica. ſ. profeſſa. verba cõſecratiua, et materia conſecrata. & ad illum effectum compoſita, excepto maleficio incantationis quod verbis tantum perficitur, vt habetur. xxvj. quæſt. iiij. igitur genus. & q. v. nec mirum. & ſupra diximus hac ea q. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia in quibus locis & tempore fieri ſoleant.*
2 *Lux veritatis Chriſtus vniuerſum mundum illuminans.*
3 *Sortilegia quare potius de nocte quàm de die fiãt.*

1 VARTO quæro quibus locis & temporibus hæc ſortilegia fabricantur, & vbi ipſi ſortilegi & alij ſimiles conuenire ſolent. † Reſpondeo q̃ vt plurimum in locis foreſtibus, occultis, ſubterraneis, & ab hominum conuerſatione remotis, & peregrinis, ruinoſis atque deſertis, & ſemper de nocte fiunt, vt no. in c. epiſcopi. xxvj. q. v. ratio poteſt eſſe duplex. prima, quia demon poſt caſum ex paradiſo effectus fuit obſcurus, & tenebroſus, vt concludunt cõiter theologi & maxime S. Tho. in trac. qq. quæſtio. xvj. artic. j. & vj. in ti. de demon. conſequens eſt q̃ omnia opera quæ ipſe facit fiãt in obſcuro & tenebroſo loco & tempore, eo maxime ẽt quia opera ipſa ſunt peccata quæ cõiter dicuntur nigra & oppoſita luci veritatis virtutis & iuſtitię merito conficienda ſunt tempore nigro & obſcuro iuxta illud cõe dictum. qui male agit odit lucem. xviij. q. ij. perniciosam. & de pœnitẽ-
2 tia diſt. j. item ſi ante. † Lux enim veritatis eſt illa quæ illuminat oẽm hominem venientem in hunc mundum, quæ eſt Chriſtus, vt habetur Ioan. j. iij. v. & viij. c. 50. inter claras. in prin. C. de ſum. trini. & eſt lux interna quæ clarificat animam & intellectum hominis. de conſecra. diſt. iiij. in prin. Sathanas. u. virtutibus, bonis operibus, & veritati quantum poteſt aduerſatur, ex quo ipſe mẽdax eſt & tenebroſus, vt ſupra diximus, nimirum ſi loca ſordida, obſcura, & tenebroſa ſibi elegit ad ſimilitudinem ſui, vt not. Ioan. iij. c. & lxxxj. diſt.
3 valent interdum. † Secunda redditur ratio quare potius de nocte q̃ de die hæc opera fiunt, quia ſi de die fierent poſſent videri ab aliquo & facilius diſcooperirentur eorum maleficia & deuenirent ad notitiam curiæ & iniuſtitiæ, facilius caperentur punirenturq;, ne igitur tam facile detegantur & impediantur eorum opera fieri & ſacrificia celebrari, faciunt de nocte in locis prędictis, vt a nemine habeant impedimentum per ea quæ ſupra dicta ſunt. & no. in d. c. epiſcopi. xxvj. q. v. & c. nec mirum. ea. q.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quibus rebus aut inſtrumentis in ſuorum fabricatione facinorum vtantur.*
Futurorum reſponſa vt plurimum ſunt dubia.
2 *Sortilegia facta per homines tacitæ profeſſionis per quæ fiant inſtrumenta.*
Inſtrumenta ſortilegii amatorii quæ ſint.
3 *Sortilegia extra corpus qnibus fiãt inſtrumentis.*
4 *Homo abſque Dei gratia diabolo tentanti reſiſtere non poteſt.*
Diabolus plus timet ſignum crucis quam cæterea omnia quæ in mundo ſunt.
Diabolus ante Chriſti aduentum duas manus habere dicebatur.
5 *Chriſtus per paſſionem ſuam è diaboli manibus in ſe credentes eripuit.*
Mulier ex ſe pudica quandoque ad libidinem diaboli opera prouocatur.
6 *Sexus muliebris res admodum fragilis, facile decipi poteſt.*

Inſtrumenta tertiæ ſpeciei ſortilegiorum quæ venefica dicitur, quæ ſint.

7 *Venena mala propriè quæ dicantur, et quæ bona.*

8 *Sortilegia quæ dam ſiunt ex particula cadaueris hominis.*

9 *Imagines de cera fiunt quandoque à ſortilegis ad maleficiendos homines.*

10 *Imagines quare in ſortilegiis, fieri ſoleant, cum nihil operentur.*

11 *Diabolus ſub diuerſis inſtrumentis & figuris docet ſortilegos diuerſa committere flagitia.*

1 VINTO quæro quibus rebus, †mixturis & inſtrumentis vtũtur iſti ſortilegi ad hęc ſua ſortilegia fabricãdũ. Reſpõdeo ꝙ varijsatq; diuerſis, quorũ pars maior declarata. fuit ſupra eodẽ. q. iij. nihilominus ad maiorem expreſsionem, quia materia iſta non eſt minus cõfuſa ꝙ̃ diffuſa, dicam aliqua vltra ea quæ ibi dixi ideo dic ꝙ. Aut loquimur de prima ſpecie quæ eſt diuinatiua, in qua quandoque verſantur ſortilegi qui ſunt profeſsionis expreſſæ, aliquando vero hi qui tacitæ ſunt profeſsionis. Primo caſu dic ꝙ quotieſcunque ſunt in celebratione ſacrificiorũ omnibus fere & eiſdem inſtrumentis vtuntur ad ſacrificandum, quibus vtuntur noſtri ſacerdotes chriſtianę religionis, & cum illa reuerentia cultum dæmonis ſub idolorum forma celebrare ſolent, & offerre præces, qua & quibus veri ſacerdotes chriſtiane religionis verum diuinum cultum venerãtur, vt no. Io. lec. in ſum. conſ. in tit. de ſortileg. c. j. & ij. & no. in c. nec mirum. xxvj. q. v. & in c. contra idolorum. xxvj. q. iiij. & not. glo. in c. accuſatus. §. fane. de hæreti. lib. vj. & ibi d. Archi. Geminia. & alij vbi expreſſa fit mentio de iſtis ſacrificijs: In locis enim quæ ſupra proxime diximus quæ ipſi retinent loco tẽplorũ ſolent ſępius cõſtruere aras, & ſuper eiſdẽ ponere idola, & alias diuerſas imagines, quibus in ipſis ſacrificijs & precibus offerre ſolent thura & alios diuerſos profumos, deferunt ẽt tunicas quaſdam loco camiſi, cottæ, tunicelę, planetę, vel piuialis, & cum illis celebrant ſacrificia: habentque inter ipſos quoſdam qui melius cęteris ſunt diſpoſiti ad illas cærimonias exercendũ, quos illis pręponunt & appellant ſacerdotes, ſicut apud veteres dicebantur ſacerdotes Cybelis, ſacerdotes Apollinis, & ſimiles & nunc idem obſeruant iudęi inter ſe. iſti. n. ſunt qui ſacrificia ipſa manibus proprijs celebrant & miniſtrant, & maximo reuerẽtię cultu diabolum venerantur, ac ſi vere eſſet illorum Deus, & hoc eſt in quo diabolus ſummopere delectatur, vt adoretur. d. c. nec mirum. & per S. Tho. in ſum. queſtio. xcv. arti. iij. in tit. de ſuperſti. & hr̃ Matth. iiij. c. quibus cõpletis ſacrificijs, ipſi ſortilegi ſuas proponũt interrogationes de his qui noſcere cupiũt, & ab ipſis idolis voce diabolica reſponſa ſuſcipiunt de futuris, ac de prẽſentibus occultis; ſecundum ꝙ ipſi magis ſcire cupiunt, licet futurorum reſponſa ſint vt plurimum dubia, & ad plures ſenſus accomodanda; quoniam futurorũ ipſe dæmon eſt ignarus quatenus vellet illa prædicere ex certa ſcientia, prout ſunt in ſuo eſſe: de quo latius dicam infra q. ſeq. 2 †Secundo vero caſu quando ipſa ſortilegia fiunt per homines qui ſunt tacitæ profeſsionis, & tunc diuerſa interueniunt inſtrumenta, quandoque illa faciunt in aqua per hydromantiã, quandoq; in igne per pyromantiam, quãdoq; in terra per geomantiam, quandoq; vero vtũtur aere, quando faciunt per aerimontiam. vt late ponit & declarat iſta d. Hoſt. in ſum. de ſortileg. §. ij. quandoq; faciunt illa ex inſpectione inteſtinorũ auium, animalium, aut per eorundem voces garritum occurſum, & ſimilia, vt late diximus ſupra eo. q. ij. & hr̃ in c. igitur genus. xxvj. q. iiij. et q. v. nec mirum. & Ioan. lec. in ſum. conſ. in tit. de ſortile. q. ij. ver. diuinatio, alij reſpiciunt in aſtrolabio, vel i clauicula Salomonis, vt in c. ij. extra eo. tit. Si vero loquimur de ſecunda ſpecie ſortilegiorũ amatoria diſtingue. Aut ipſa ſortilegia fiunt in corpore, aut fiũt extra corpus hæc. n. diſtinctio non conuenit priori ſpeciei, in corpore. n. cõiter fieri ſolẽt per cibũ vel potũ, vt l. iij. §. adiectio autem. ff. ad leg. Corn. de ſica. & l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. & l. eorũ. i prin. & l. multi. C. de male. & matthe. & in quibus poculis & mixturis cõmeſtibilibus commiſcentur multa quæ late diximus ſupra eo. q. iij. quas non 3 expedit iterato repetere vide ibi. †Si vero fiũt extra corpus, & tunc interueniunt quædam ligaturæ, quas ipſi magiſtri conſuunt in clamide maleficiandi, aut in alia parte latenter abſcondunt, ſicut in lecto inter plumas vel materatia, aut ſub limine oſtij. vel alio loco ſuper quo perſona male ficianda trãſitura, aut iacitura ſit, & vltra ea quę diximus ibi in iij. q. adde ꝙ ipſi ſortilegi admiſcent ſæpius in iſtis amatorijs aquam benedictam ſcilicet fontis baptiſmatis, aut cõis amphorę exiſtentis in eccleſia, aut oleum ſanctum baptiſmatis, chriſmatis, aut extremæ vnctionis, ramos oliuarũ benedictarũ; frondes palmarũ: candelas benedictas; ſacros agnuſdeos; thura benedicta: cerei paſchalis, & his ſimilia. Quandoq; aũt capiunt aliqua ex reliquis ſanctorũ martyrũ ſi habere poſſunt. ſ. particulas oſsiũ, capillorum, vel veſtium; Alij autẽ capiunt fruſtula quędam indumentorum ſacerdotaliũ, aliorũq; pānniculorum benedictorũ quibus ſacra miſteria venerantur, celebranturq;: ſicut camiſi, corporalis purificatorij, tunicellę, manipuli, amitti, ſtolæ candidę. lapidis ſacrati, mapæ altaris, platenæ, ſudarij, calicis, & ſimiliũ, & iſta omnia vel eorũ partem admiſcere ſolẽt in ipſis ſortilegijs amatorijs, adhibitis eorũ nephãdiſſimis precibus, & diabolicis verbis ad turpes libidinis actus, tot ſacramentorũ & aliorum ſacrorum perpetrantes abuſum, Nec omittã vnũ quod quidam ex his qui ſunt expreſſę profeſsionis deferunt quandoq; imagines quaſdã ad loca ſacrificiorũ terra vel cera aut gummarũ. ſeu alia quauis mixtura confectas, illaſque baptizant prius nomine perſonę maleficiandæ ſub deuotione & invocatione

inuocatione diaboli,cũ eiſdem cęrimonijs,quibus
vti ſolent noſtri ſacerdotes in vero baptiſmate.
& adijciunt quædam verba valde turpia & ne-
phanda,quæ hic inſerere non placet, ne quenquã
fortaſſe nimis curioſum ad illorũ experientiã cõ-
citarem,quamuis alius extra profeſsionẽ effectus
hmõi efficere non poſſet,vt latius diximus ſupra
in ſ.iij.q.quibus imaginibus quandoque aperiũt
pectora & ipſarũ corda ingẽti calore ignita red-
dunt,aut tm̃ detinent ꝙ liqueſiant,putantes ꝙ eo-
dẽ modo cor hominis maleficiandi vel mulieris
ſimili amoris ardore aduret ſeu mollificetur, &
obediens reddatur ad votum ſortilegi vel aman-
tis;ſed ſtulti nõ aduertunt ꝙ dęmonis fallacia ve
hementer decipiuntur,vt alias diximus ſupra in
d.iij.q.ſi tm̃ poſtea appareat ꝙ mulier flecti videa
tur & amari incipiat id non prouenit virtute &
potentia ſortilegij,ſed diabolicę tẽtationis & ope
ra extrinſeca alicuius hominis qui ipſam ſollici
tat & perſuadet, vt diximus ſupra d.iij. quæſtio.
4 †Pro cuius corroboratione adde ꝙ dixit S. Bo-
nauentu. in ij.ſeq.diſt.xxviij.nu.39. vbi dicit ꝙ
tanta eſt vis diabolicę tentationis, ꝙ homo iſti
abſq; diuina gratia reſiſtere nõ põt, nõ ꝙ hominẽ
prędiſe cõpellat ad peccandũ propter liberi arbi
trij poteſtatẽ & gratiã paſsionis dñi noſtri Ieſu
Chriſti, ſed tanta eſt quãdoq; ad malũ hominis in-
clinatio & voluntatis promtas, ꝙ niſi eſſet aliud
ſuſtentans ꝓneceſſe haberet homo quandoq; motu
voluntatis in malũ incidere. Diabolus.n.nihil
eſt ꝙ magis timeat & vehemẽter abhoreat quam
ſignum, ſiue figuram crucis,& memoriam paſsio-
nis dñi noſtri Ieſu Chriſti,& ratio eſt, quia ante
aduentum Chriſti & illius paſsionẽ diabolus ha-
bebat mirabilẽ poteſtatẽ ſuper oẽs homines viuẽ-
tes.habebat.n.duplicẽ manũ. vna qua dicebatur
manus attrahẽs ,altera quę dicebatur manus com
pellens.manus.n.attrahens erat illa ptãs qua ipſe
ſathanas trahebat ad limbũ omnes iuſtos & ſan-
ctos viros. Manus vero compellens erat illa po-
teſtas prędipitandi hominẽ in malũ,vel per falla-
ciã,vel per violentiã, quia tũc tentabat vt Dra-
co,tẽtabat vt Leo,oẽs.n.homines vel per fraudu
lentiã, vel per violentiã ſuperabat. quæ magna
ipſius poteſtas debilitata fuit per paſsionem dñi
noſtri Ieſu Chriſti,per quem apparuit lumen ve
ritatis;& interius per diuinam inſpirationem; &
exterius per humanam inſtructionem, ita ꝙ nos
omnes a manibus illius liberauit. & propterea
5 diabolus tam fortiter abhorret† memoriam paſ-
ſionis prędictæ, per quã eius potentia debilitata
fuit,& nobis liberi arbitrij vires,& poteſtas grã-
dius reſtituta eſt:nihilominus remanſit ſibi illa
generalis tentandi facultas ꝙ̃ poteſt contra oẽs
indifferenter exercere deo permittente,immo cõ
tra ipſummet Ieſum illam experiri voluit,vt ha-
betur Matth.iiij.c.non tamen habet nunc illã per
modum violentiæ,ſed perſuaſionis & fraudulen-
tiæ quorum tot & tantas ipſe habet,vt vix homo
illis reſiſtere poſsit. iſta ſunt verba not. S. Bona-
uenturæ in iij.ſenten.diſtin.xix.quæſt. iij. nume.
xxij.& xxiij. Redeundo nunc ad propoſitum
dico non eſſe mirum ſi mulier pudica ex ſe,
quandoq; flectitur ad libidinẽ,& dirigit cor ſuum
ad amãdum illum, quem prius nullo modo cogno
uerat,quod ſolum prouenit ex illa feſtina & inſa
tiabili dæmonis tentatione,quę intrinſeca eſt,ſol
licitans animã accedente poſtea ſortilegi extrin-
ſeca operatione ſermonis ambaſiatæ literarum
amatoriarum, & alijs ſimilibus extrinſecis ſolli-
citationibus , quæ proprie ſunt cauſa immediata
6 lapſus ipſius mulieris, vt incidat in laqueum.†&
quia muliebris ſexus fragilis eſt,facile decipitur.
flectitur & apprehenditur vt habetur in c.forus.
de verbo.ſigni.& no.glo.in c.j.de cland. deſpon.
xxiij.q.vij.quod propoſuiſti.& q.v.c. Adam. &
c.muli.r.& dixi infra eo.q.vj.in fi.Sortilegia ve
ro ipſa qualiacunq; et quotcunq; ſint non ſunt cau
ſa immediata flectendi pudicum animum &c.ſed
dicuntur cauſa mediata & remota propter quę dę
mon magis deliberate ſtudet illam tentare & ca
pere in laqueum poſtq̃ per turpem abuſum illum
ſacramentorum in grauem offenſam diuinæ maie
ſtatis obtinuit diuinum cultum proſterni , & ipſe
vt Deus adorari, & hoc eſt quod ipſe magis deſi-
derat quam aliud,vt alias diximus ſupra q.prece
denti.& latius dicam infra.in fi.huius qõ. Ter-
tiæ ſpeciei inſtrumẽta ſimiliter plurima ſunt,quo-
rum partem vidiſtis ſupra iij.q.quibus aliqua ſup
peraddam,ideo dico ꝙ aut fiunt in corpore per ci
bum vel potum, aut extra corpus aliquo ex mo-
dis p̃dictis.primo caſu nota vnum breuiter & ge-
neraliter ꝙ oĩa per ſortilegia ſiue maleficia,vene
ficia,quæ fiunt in corpore,nõ fiunt abſq; veneno,
ſed omnes illæ mixturæ compoſitiones & pocula
ſunt mixta veneno aliqua mitiori, vt minus offi-
ciat,aliqua vero atrociori,vt citius vulnerẽt vel
occidant,quæ vt dixi,ex diuerſis rebus conficiun
tur:Quædam ex herbarum folijs, feſtucis,aut ra-
dicibus,quædam ex venenis ſerpentum, quædam
ex reptilibus terræ animalibus,vel piſcibus ve-
neno ſis,lapidibus ſulphurę gummis ære, plumbo,
argento viuo,quod ipſi mercuriũ appellãt, alijſq;
diuerſis metallis in puluerẽ redactis,ſeu alio mo-
do combuſtis,& ſic ex rebus naturalibus illa cõ-
ponunt dæmonis inſtructione docente.& hęc ſunt
quæ in veritate diuerſas inducunt ægritudines in
7 humanis corporibus . † & propterea lex vocat
iſta mala venena , quæ ſunt facta hominis necãdi
aut ægrotandi cauſa.l.iij.§.adiectio autem.ff.ad l.
Cor.de ſica. & l.ſi quis aliquid.§. qui abortionis.
ff.de ꝓœ.bona ſiue non,mala venena dicuntur ea,
quæ non ſunt compoſita ad nocendum , nec facta
hominis necandi cauſa,vt ſunt illa amatoria quę
in poculis amatorijs cõiter commiſceri ſolent d.
l.iij §,adiectio autem,& d.§.qui abortionis.et ibi
Bar. Aut illa fiunt extra corpus,ſcilicet extra
cibum, vel potum et diuerſas ſimiliter vnctionum
mixturas & venenorum compoſitiones accipiũt
quibus maleficiandorum corpora do mientium li
nire & perſtringere ſolent,& quam primum ipſa
vnctura ad præcordia penetrauerit quæ facile pe
netrat ſtante calore dormientis ſtatim audiuntur
gemitus,& maximi vlulatus inſurgunt,quos per-
ſona maleficiata dolore quam graui ſuſtinere nõ
poteſt. Quidam alij ſortilegia huiuſmodi ſub

alia forma composita consuunt latenter in chlamyde, aut abscondunt in lecto ipsius maleficiandi, seu in aliquo loco subterraneo fouea facta, aut sub limine ostij, super quo destruendus transiturus sit, & pedibus illa calcare contingat. Quidam autem capiunt residua quædam ex corpore personæ maleficiādæ, scilicet capillos, dentes, vngues, pilos, siue setas corporis, sanguinem si habere possunt, aut particulam pelliculæ manus, vel pedum.

Alij vero capiunt particulas vestium earundē personarum, caligarum, solearum, siue planellarum, calciamentorum, camisiæ, disploidis, birreti, scuffiæ aut veli muliebris, cinguli siue zonæ,
8 stringarum & similium. † Quidam etiam capiunt particulam corporis alicuius cadaueris eorum, scilicet qui iam sepulti fuerunt, & vt plurimum quærunt illorum cadauera qui furca suspensi, aut alia turpi morte periere, & illorum vngues quandoque aut dentes, capillos, aures, oculos, barbam, manum, pedem, vel digitum, aut aliquod ex eorum intestinis, scilicet cor, iecur, epatem, siue pulmonem, militiam rete ventris partem, aut intestinorum pinguedinem, neruos, ossa, vel carnem, & cum istis alijs & similibus turpissima componunt sortilegia: Quidam alij capiunt particulas quasdam vestium ipsorum cadauerum cum quibus humati fuerunt, Quidam alij capiunt chordā siue capistrum viri laqueo suspensi, aut illius camisiam, & cum illis similiter quamplura mala turpissime execrantur, nec verentur nocturnis temporibus cadauera ipsa exhumare, aut ipsimet in sepulchris ipsorum intrare & hæc pluries habui in facto Romæ, & ab ipsis reis in eorum examine per plures spontaneas, confessiones accepi, quę quidem omnia fuerunt per demonstrationem ad oculum verificata. Quidam vero ceperunt auium aut ferrarum intestina, membra, ossa, plumas, vel retas, Quid de oculis aut capite vel dentibus lupi, Quid de iecore vulpis, pedibus, vel cornibus cerui, capite vel lingua milui, pedibus vel vnguibus castoris. quid de ore vel beccho aquilæ, quid de galli crista & testiculis, & alijs quam pluribus.
9 † Quidam sunt qui imagines ceræ, vel alterius mixturæ conficiunt illasque portant ad loca sacrificiorum, quibus completis, imagines ipsas sub nomine personæ maleficiandæ certis adhibitis cærimonijs baptizāt. omnia opera ipsorum cum deuotione Sathanæ offerentes; quibus sic oblatis & execratis imaginibus ignem ingētem apud ipsas confouent, illasque spinis, acubus, clauis, vel alijs rebus acutis, quandoque in capite, quandoque in vultu, in gutture, in renibus, pectore, femore, costibus aut ventre, vel similibus locis perforant & cruciant deprecantes continue vt verum corpus maleficiandi easdem patiatur puncturas & pœnas, & eisdem doloribus crucietur, ac si eius corpus his instrumentis vere perforari contingere, & licet sæpius persona maleficiata in eadem corporis parte similes dolores intolerabiles patiatur, nihilominus non proueniunt virtute, vel potentia dictarum imaginum, vel sacrificiorū, sed potius ex vnctionibus. & alijs mixturis veneficis quas adhærent corpori ipsorum maleficiatorum, vt supra
10 dictum est in iij. q. Sed quęro † nunc si dictæ imagines nihil prosunt nec operantur effectum in sortilegio, quare fiunt? Respon. q licet ex istarū imaginum immolationibus non subsequantur immediate effectus de quibus supra, tamen ex lōginquo & mediate sequuntur; quia demon inter alia desideria sua hoc maius habet, vt adoretur ab homine ad similitudinem Dei vt supra proxime dixi, sed vt promptius & facilius adorationem ipsam consequatur & augeat, docuit sortilegos suos hæc sortilegia per imagines fabricare, illasque primo & ante omnia baptizare, & cum illis preces more sacerdotali offerre, ad hoc vt cultus suæ adorationis amplificetur, & latius extendatur, & sub isto colore captandi amorem, inferendi egritudinem, inueniendi thesaurum, vel alio simili modo, decipit istos ignaros, nihilominus opus maleficij perficitur venenis, quæ sunt proprie causa immediata egritudinum: istæ vero imagines dīr causa remota & mediata propter quam demon subtilius & diligentius fatagit ad instructionem venenorum & illorum exhibitionem, ita q persona maleficiata audiat quod habet in corpore, & ideo ista dicitur causa remota & mediata ad maleficiū mixtura autem poculi aut vnctionis est causa immedia-
11 ta, vt no. in c. nec mirum. xxvj. q. v. † Ex quibus vides q Sathanas sub diuersis signis, instrumentis, mixturis, compositionibus, ligaturis, charecteribus atque figuris instruit sortilegos ad conficiendum diuersa maleficia, secundum diuersas hominum opiniones, quas prosequi intendunt, & vt facilius demon simplicis credentium animos fallacijs suis apprehendat sæpius sortilegia ipsa sub aliquo tegmine sanctitatis abscondit, aut culte veræ deuotionis obumbrat, vt res videatur honesta & sanctitatis deuotione foueri, et ideo istę mulierculæ, vel similes in dissolutione dictorum sortilegorum semper quasi iubent dicere angelicam salutationem siue dominicam orationem hoc est Aue mariam, vel Pater nostrum, ad deuotionem alicuius sancti Apostoli, vel Martyris seu sanctarū virginum: Ad deuotionē vero Dei & beatæ passionis seu virginis Marię nunq̄. nec reperies etiā q faciāt vnquam dicere symbolum fidei, scilicet credo in vnum Deum &c. & hoc est quod diabolus vehementer abhorret, vt alias diximus supra ea. qō. quia per illud fidei christianæ obseruantia & dæmonis excluſio demonstratur, ipsæ vero mulieres aut viri remedia hmōi vt plurimum faciunt instructione et suffragio diaboli, & ideo dīr super stitiosa & reproba, vt latius dicemus infra in seq. q. vbi plenius examinabimus istū articulum an et quando liceat maleficiatum, contrario maleficio liberare, & quomodo, & qualiter cognoscatur, an remedia ista sint superstitiosa & reproba, vel non; & casu quo sint dannata, qua pœna puniatur qui illa scienter exercet ibi dicetur.

SVMMARIVM.

1 *Effectus sortilegiorum qualiter causari possint in corporibus humanis mediantibus rebus siue mixtis siue simplicibus.*

Diabolus

2 *Diabolus rerum naturalium & ſecretorum naturæ maiorem habet cognitionem quam omnes ſimul homines.*

3 *Diabolus qualis in ſua conditione fuerit & qualis poſt lapſum.*

4 *Intellectus an fuerit poſt peccatum obtenebratus in demonibus.*

5 *Diabolus præteritorum aut præſentium occultorũ homini incognitorum optimus eſt interpres.*

Diabolus furta, adulteria, & cætera quæq; vitia quanquam occultiſſima cognoſcit.

6 *Futura dupliciter cognoſci poſſunt.*

Diabolus rerum principia cognoſcit, cui magis nota eſt virtus cauſarum naturalium quam hominibus.

7 *Diabolus quare quandoque futura prædicit ex certa ſcientia quam non habet ipſe.*

8 *Arte magica ſciri poſſunt quæ in locis diſtantibus ſeu remotis fiunt.*

9 *Diabolus imbutis artibus magicis reuelat, alias cognitu impoßibilia.*

10 *Diabolus nulla capitur obliuione aut ignorantia rerum naturalium aut ſecretorum naturæ.*

Demones elementorum, metallorum, lapidum, herbarum, plantarum, reptilium, auium, piſcium, & motuum cæli notitiam habent.

11 *Diabolus in omnibus artibus liberalibus omnium hominum eſt longè doctiſſimus.*

Diabolus ex quibus rebus mixturas aut compoſitiones faciat.

12 *Diabolus quædam in puluerem & quædã in pinguedinẽ redigere docet ad faciẽda ſortilegia.*

13 *Pocula abortionis dicuntur, quæ dantur alicui vt fœtum ædat immaturum.*

Virtus generatiua quandoque impeditur per ſortilegia.

14 *Matrimonium quandoque per eccleſiam ſeparari mandatur ob impotentiam coeundi.*

15 *Maleficiatus quidam ne cum vxore computaretur qualiter fuerit liberatus.*

16 *Liberandus à maleficio iubetur ſignum crucis omittere.*

17 *Malefici ſeu ſortilegi an & qualiter pluuias, grãdines, & fulgura inducere poßint.*

18 *Egritudines ſeu morbi quos inferunt malefici, non ex imaginibus, aut cæremoniis proueniunt, ſed ex mixturis & rebus naturalibus applicatis.*

19 *Diabolus quare a Deo pmittatur adeo inhoneſtè res diuinas et ſuæ adorationis cultũ deturpare.*

20 *Sortilegum ſeu maleficum an liceat impune conſulere ad tollendum maleficium.*

21 *Ius ciuile pro ſoluendis maleficiis permittit recurſum ad maleficos, ſed non ius canonicum.*

Infirmitates an poßint licitè ſanari per quædam verba ſuperſtitioſa, quibus vt plurimum vtuntur mulierculæ.

22 *Remedia ſanatiua qualiter cognoſcantur ſuperſtitioſa, vel non.*

23 *Nomina hebraica Dei & angelorum ab aliquibus conficta, an deferantur licitè pro remedio ſanitatis.*

1 SEXTO quęro † qñ põt eſſe ꝙ ex præmiſsis rebus ſimplicibus aut mixtis effectus ſortilegiorum hmõi & tot accidentia in humanis corporibus ita fortiter cauſentur ſeu ẽt tollant aut futurorũ occultorum vt reuelationes tã clare ſuccedere poſſunt. nã quibuſdã ridiculũ potius q̃ credibile eſſe videbat ꝙ ex tactu vnius imaginis cerę, cretæ aut alterius mixturæ ſi tãgatur in aliqua parte ſui corporis per maleficũ, in eadem parte corporis perſonæ maleficiandæ ſtatim exoriatur infirmitas & cauſentur dolores intenſi aut amoris cupiditas, & vehemẽs libido pręparet incendia cordi, & ſic de ſingulis alijs ſortilegiorũ ſpeciebus. hæc. n. vũr eſſe ſatis remota a credulitate recti iudicij, & tũ in rei veritate effectus & accidentia hmõi negari non põt ꝙ veniunt atque recedunt opera & miniſterio dictorum ſortilegorum. Et ideo ꝓ faciliori ſolutione iſtius dubij. Videndum eſt primo de virtute & potentia dæmonis quæ & qualis ſit, & quam poteſtatem habet ſuper homine, qua cognita facilis reddetur
2 ſolutio iſtius dubij. †Sciẽdum eſt. n. ꝙ Angelus ſathanæ qui eſt proprie diabolus mirabilẽ habet virtutẽ & poteſtatẽ cognitiuã circa naturalia & ſecreta naturæ. plus. n. de his ipſe ſolus eſt inſtructus & bene informatus, quã omnes homines de mũdo ſimul. ita dicunt Theologi, & maxime S. Tho. in trac. qq. q. xvj. arti. vj. in titu. de demon. & S. Aug. lib. x. de ciui. Dei & habetur in c. nec mirũ. xxvj. q. v. ex quo. n. ipſe Angelus eſt ſubſtãtia ſpũalis. & pura intelligẽtia habet oẽs virtutes intellectiuas et oĩa ſecreta naturę, quę naturaliter ſpectant ad angelũ ſiue bonũ ſiue malũ, de quibus latius per eundẽ Tho. in d. li. qq. q. xvj. art. j. ij. & vj. & ꝓ totũ de dęmoni. & q. vj. arti. iiij. & vj. in tit. de mira. Deus. n. dũ a principio creauit naturã angelicã in paradiſo, eandẽ virtutẽ & prãtem dedit angelo ſathanę quã dedit angelo lucis, quia a principio oẽs lucidos & præclaros creauit. ita dicunt omnes Theologi, & hr̃ Eze. xxviij. c. dum loquitur diabolo figuratiue in perſonã regis Tyri
3 dicens. Tu ſignaculũ ſimilitudinis, †plenus ſapiẽtia, & perfectus decore, in delitijs paradiſi Dei fuiſti, omnis lapis precioſus operimẽtũ tuũ, ſardius, topazius &cæt. tu cherubim extentus & ꝓtegens,

gens,posui te in monte sancto Dei,in medio lapidum ignitorum ambulasti perfectus in vijs tuis a die conditionis tuæ,donec inuenta est iniquitas in te.Peccasti & eieci te de mõte sancto Dei,& perdi te,o cherubin,hæc dicit Dñs Deus. habetur ẽt de hoc de conse.dist.j.hi duo.& not.xxvj. quæst. v.nec mirum.§.sed hoc quosdã &c.vbi S. Augst. loquens de acutissima intelligentia diaboli dicit,quanto magis põt diabolus cognoscere ægritudinem esse mortalem,vel non, si hæc eadem cognoscit homo per quasdam coniecturas & signa, multo magis illa cognoscit diabolus quem angelica potestate sublimem prophetica oracula fuisse testantur. idem dicit Tho. d. q. xvj. de demon. Quam primum igitur Sathanas qui tunc propter illius summam pulchritudinem & splendorẽ Lucifer vocabatur incidit in peccatũ superbiæ contra suum creatorem,volens se facere æqualẽ deo, credens posse exercere vires suas in cœlo,& alijs prædominari,præter & contra Dei voluntatem, statim ipse cum sequacibus suis de cœlo expulsus fuit,& pro sua ęterna habitatione statutus fuit infernus locus teterrimus, & tenebrosus,& propterea perdidit omnem beatitudinem , sedem cœlestem,diuinæque maiestatis speculationem, & lux
4 cœlestis cãdoris cõuersa fuit in tenebris. †Hinc quæri posset an intellectus diaboli post peccatũ fuerit obtenebratus, ita ꝙ non habeat lucem illã intellectus cognitiuam ita subtilem & claram sicut prius habebat,de quo vide S. Thom. in d. q. xvj.arti.vj. de demon.vbi concludit in effectu ꝙ Diabolus peccando proprietatem naturæ suæ angelicæ non amisit,sed naturalia in eis adhuc integra remanẽt & splendidissima.idem sentit Dyo. in lib.de diui.no.c.iiij.& not. in d. c. nec mirum xxvj.q.d.§.sed hoc quosdam fallit &c. Quo ad ea vero quæ sint diuinæ cognitionis , prout est scientia futurorum ex certa ratione secreta cordis hominum & similia, ista enim omnis intellectus angelicus etiam angeli boni est incapax ex se ad cognoscendum & comprehẽdendum,& propterea indiget quodam superiori lumine illustrari ad ipsa cognoscenda , quod lumen est diuinæ gratiæ & ad hoc non perueniunt nisi angeli boni per gratiam. angelus autem sathanæ est indignus & incapax istius gratiæ propter peccatum,de con se.distin.j.hi duo.& ideo non potest veraciter futura prædicere. In his vero quæ naturalia sunt, vterque angelus habet mirabilem virtutem & potestatem cognitiuam longe supra humanum intellectum,adeo ꝙ ea quæ sunt hominis scientię quo dammodo impossibilia,ipse Diabolus videt omnia & expresse cognoscit,quippe quia ipse est spiritus liber & eleuatus,& dicitur substantia spiritualis & incorporea.ita appellatur ab omnibus Theologis nulloq; p̃mitur põdere carnis seu alia corporea ponderositate,ex quibus possit eius velocitas intellectus quoquo modo offuscari aut impediri quo minus videat & expresse cognoscat omnia quæ conueniunt naturæ angelicæ vt supra
3 dixi. †Et ideo aut nos loquimur de scientia prę teritorum aut præsentium occultorũ quæ homini sunt ignota penitus,et istorum ipse est optimus interpres & cognitor, ita dicit S.Tho. in d. quæst. xvj.arti.vj.& S.Augu. in lib. x. de ciui. Dei. & not.in c. nec mirum.xxvj.q.v. Hinc est ꝙ Diabolus cognoscit atque videt omnia furta etiam latentissima,& eorum fures,& alia huiusmodi crimina licet occultissima sint, vt sunt coniurationes tractatus, incendia,assasinia , homicidia occulta,falsitates, sacrilegia,stupra,adulteria,& his similia , non solum quæ fiunt inter præsentes verum etiam & inter absentes , & in partibus multum longinquis atque remotis, ex quo ipse omnibus his ictu oculi præsentialiter adesse potest , & de illis notitiam haud dubiam nobis exhibere potest,vt patebit infra in eadem quæstio. in quibusdam exemplis,exceptis tamen ꝓhominum cogitationibus in mente retentis quæ licet sint de præsenti,tamen Diabolus illa ignorat, maxime quãdo nondum fuerunt deductæ ad cognitionem alterius per aliquẽ actum extrinsecũ aut signũ. istorũ enim solus Deus est cognitor, & verus interpres, vt habetur Matthei.xxij.c.& Marc.xij. & dicemus infra eo.q.x. Futurorum quoque diabolus est incapax,sed si deuenerit ad cognitionem quandã coniecturalem,& demonstratiuam siue inclinatiuam,quia hanc habet ex consideratione corporũ cœlestium & motus astrorum sicut astrologus,sed ista dicitur dubia & incerta notitia. quia potest abesse a veritate vt not.in c.episcopi.xxvj. q. v.
6 c.fortes.c.auguria eadem causa.q.iiij. †Et ideo dicit S.Tho.d.q.xvj.articu.vij. quod futurorum duplex est cognitio vno modo cognoscuntur futura quantum est in se ipsis & natura sui & ꝓhæc cognitio pertinet ad solum Deum, nulla.n. creatura habet istam facultatem nisi ex diuina gratia specialiter fuerit sibi reuelatũ,sicut fuit sanctis Prophetis:& ideo bene dixit.Esaie.xlj.cap.annuntiãte nobis quæ ventura sunt & dicemus quia dij estis vos. Alio modo cognosci possunt futura in suis causis , scilicet quantum ad causas suas actiuas,vel secundum potentiam causarum.& hęc est illa cognitio coniecturalis & demonstratiua de qua supra proxime dixi.& de hac Diabolus participare potest,quippe quia ipse cognoscit principia rerum, & est illi magis nota virtus causarũ naturalium quam hominibus, nam per scientiam astrologiæ,vel per alia signa & coniecturas facilius & certius cognoscit diabolus futura q̃ homo,quia subtilius cognoscit causas ipsarum rerũ naturales,& quæ antecedunt rem ipsam essentialiter, quæ nos vocamus indicia & signa rerum ; quia sunt principia quædam futurarum rerũ quæ præcedunt operationes naturales postmodum successuras,siue euentus rerum futurarum: & per ista fuit inuenta pronosticatio per astrologiam quæ fit iuxta demonstrationes & indicia astrorum & corporum cœlestium, is igitur qui per scientiã & notitiam ipsam futura coniecturaliter & inclinatiue prædicere quærit non peccat , si dixerit ꝙ sic astra minantur siue demonstrant ; sed dicendo affirmatiue & certitudinaliter prout res sunt,vel erunt in esse suo peccat grauiter vide Abba. & alios Cano.in cap.ij.extra eod.titu. & ideo diabolus vt videatur habere maiorem potestatem

& se

et se esse ęqualem Deo, non veretur futurorũ quorũcunq; velle clare certam notitiam necessariam demonstrare, & rem futurã quæ adhuc non est in rerum natura certo modo futurã prout erit in suo esse demonstrare qñ venerit in lucem & erit certa in rerum natura, sed in hoc mendax est & decipit hominem, quia istius notitiæ ipse diabolus est omnino incapax, vt concludit S. Tho. in d.qõ. xvj. arti. vij. de demon. & hoc idem cæteri Theo
7 logi concludunt & tenent. † Et propterea ipse diabolus, vt facilius hominem decipiat, quotiescũ quæ contingit de ipsis futuris interrogari, semper respondere solet verbis implicitis dubijs & incertis quæ ad vtrumque sensum accomodari possunt affirmatiuum, scilicet & negatiuum, vt patet exẽplo vaticinij strenuissimi Ducis armorum domini Brachij senioris Perusini qui paulo antequam cũ hostibus concurreret & bellũ iniret consuluit demonem quendam quem astrictum tenebat, nunquid futuri belli victoriam, vel suam aut suorum stragem reportaret, & an ipse incolumis euaderet, vel periret, cui responsum dedit per ista verba, videlicet ibis redibis non morieris in bello; & aliud quod græcis prænuntiasse legitur, videlicet dico te Aiacidem Bnonẽ vincere posse, quæ verba media sunt adeo cõposita quæ adaptari possunt ad vtrunq; sensum affirmatiuum, scilicet & negatiuum, hoc est victorię & succumbentiæ siue mortis, & hoc modo decipere solet simplices credẽtium animos & quoties rei euentus p̃ter aut cõtra spem cõsulentis succedit, tunc diabolus se optime saluat in contraria opinione redarguendo ipsum consulentem de ignorãtia sua, aut mala intelligentia verborũ suorum, aut contraria interpretatione. Et quia diximus supra ꝙ diabolus habet notitiam oĩum p̃teritorum & præsentiũ quę iam facta sunt, vel fiunt tam inter p̃sentes quam inter absentes licet nobis occultissima sint.

8 † Subdam exemplũ clarũ diebus nostris exortum in ciuitate Perusina vt referri audiui a quodam religiosissimo viro & honesto sacerdote maturæ ætatis qui retulit mihi cognouisse quendam presbyterum Iacobum Perusinum qui magicę artis erat multum eruditus, & sæpius experiebatur p̃dictam, quadam die dum ipse presbyter Iacobus celebraret missam in ecclesia Cathedrali sancti Laurentij illius ciuitatis, dum esset circa medium missæ veteretq; faciem ad populum, ad dicẽdum verba illa quę dici solent parum ante consecrationem Eucharistię, videlicet, Orate fratres &c. loco illorum verborũ dixit. orate pro castris ecclesiæ quia laborant in extremis. & illo tunc eodemq; momento Dux militum ecclesiæ vna cum toto exercitu ab hostibus cum quibus paulo ante concurrerant succũbebant & exercitus ipse ruebat et scindebatur in diuersis partibus & nihilominus distabant exercitus huiusmodi ab vrbe Perusina spatio quinquaginta miliariorum, vel circa adeo ꝙ impossibile erat ꝙ per hominem ẽt currendo staffettam, siue per postas potuisset tãcito tale factum nuntiari. Deinde interrogatus presbyter ille ab aliquibus ex circunstatibus qui præconium ipsum audierant, quidnam sonarent verba illa & ad quem effectum in illo ministerio misse loco solitorum verborum orate &c. promulgata fuissent, qui presbyter respondit ex tempore ꝙ ita dixerat, quia verum est ꝙ illo tunc milites & exercitus ecclesiæ qui cum hostibus concurrerant succumbebant atq; peribant, & quia auxilio indigebãt ipse sacerdos orabat et intercedebat p illis, interrogatus quis dixerat, vel reuelauerat sibi ꝙ milites & exercitus ipsi tunc succumberẽt; qui respondit ꝙ spiritu sancto sibi tunc eadem reuelante populo manifestauerat, & cum ista respõ
9 sione illos quietos dimisit, † nihilominus in rei veritate diabolus fuit qui illa dicto presbytero manifestauerat, de quibus sępius interrogabat, cum de ipsis militibus & exercitu concursu atq; victoria, & habita reuelatione a diabolo illam populo manifestauerat eo modo quo supra. & licet ea quæ in castris ipsis tunc contingerant propter loci distantiam impossibile esset ꝙ tam cito hominibus ipsis innotescerent, tamen diabolus qui est spiritus liber, & incorporeus potuit illa videre & præsentialiter interuenire, & ictu oculi se transferre Perusium, & ea omnia dicto presbytero auido illa scire manifestare & aperire totam seriem facti sub breui verborum compendio, & ipse populo, prout fecit, aperuit, ex quibus apparet ꝙ dæmon habet notitiam omnium præsentiũ & præteritorum tam eorum quæ fiunt inter præsentes quam eorum quæ fiunt inter absentes quæcunque sit absentia longa vel breuis. Aut nos loquimur de notitia rerum naturalium creatarũ ab ipso deo siue natura aut hominum operationes & circa ista similiter habet mirabilem virtutem cognitiuam, quia omnia quæ a deo creata sunt immundo ipse cognoscit vna cum viribus & virtutibus suis, ipse enim nota habet omnium herbarum nomina & vires suas quas habent in folijs festucis atque radicibus, item omnia animalia terrestria, & eorum naturas & qualitates, omnes aues & volatilia cœli, item omnes pisces & animalia aquatilia omnium metallorum sulphurisq; vires omnium lignorum lapidumque & eorũ virtutes & potentias naturales habet in promptu.
10 † Et breuiter dicas ꝙ circa ista naturalia & secreta nature in ipso dæmone nulla cadit obliuio nec ignorantia, quia cuncta notissima tenet ante oculos. ita dicit S. Tho. in d. trac. qq. qõ. xvj. ar. vj. in ver. respondeo & quia peccando &c. &. ꝧ. ad primum ver. ad vij. de dæmon. Idem concludit ille Priefias in d. suo tract. &c. lib. j. c. xiij. & lib. ij. c. vij. vbi recitat ꝙ dæmon quicunque etiã minimus nouit omnia cum suis viribus et proprietatibus. Primo enim nouit omnia elementa. Secundo omnia metalla. Tertio omnes lapides. Quarto omnes herbas. Quinto oẽs plantas. Sexto omnia reptilia terre. Septimo omnes aues. Octauo omnes pisces. Nono omnes orbes & motus cœlorum. Decimo omnes & singulas stellas figuras & signa cœlestia ac eorum influxus & omnium prædictorum virtutes & potentias naturales ex quibus infinita quodammodo fumuntur venena quorum quædam sunt ad nocendum occidendumque, quædam vero orta sunt

ad ſanandum quæ dicuntur bona venena ex quo natura illa procreauit ad medelã l.iij.§. adiectio aũt.ff.ad l.Corne.de ſica. Cum itaque diabolus habeat nota omnium ſupradictorum nomina vires,virtutes atque potẽtias naturales,ſicut melior medicus quam reperiri poſsit in vniuerſo orbe
11 terrarum,& propterea dicunt† Theologi q̃ iſte diabolus eſt optimus Philoſophus, theologus, arithmeticus,matematicus, dialecticus, logicus, grammaticus,muſicus, & medicus excellentiſsimus qui modica experientia quoſcunque viros ẽt excellentiſsimos & practicos dictarum artium et peritiæ mirabiliter ſuperaret. & ideo ex eorum ſiue earum mixturis ipſe diabolus facit, vel facere inſtruit ſuos & ſortilegos quomodo & qualiter agere debeant vt componant venena illa ad formandum ſortilegium ſiue facturam & diuerſas inducere ægritudines in humanis corporibus. Quorum venenorum & maleficiorum. Quædã componunt ex herbarum folijs feſtucis aut radicibus quę ſunt mirabilis virtutis & potentię, & quędam ſunt quę non oriuntur in partibus noſtris ſed illas affert dęmon ex Egypto aut partibus orientalibus,ſeu alijs,vbi naſcuntur & habẽt meliores vires vt alias a quibuſdã magicis per me examinatis referri audiui. Quędam vero ex lignis. Quędam ex lapidibus. Quędam ex metallis,ſcilicet ex plumbo,ere,ſtanno,argento viuo quod appellant mercurium. Quędam ex reptilibus terrę venenoſis. Quędam ex proprio ſerpentum veneno. Quędam ex auium aut animalium,ſiue piſcium venenoſorum membris, vel inteſtinis,quę habent diuerſas proprietates a natura, in quibus inſunt diuerſa venena & virtutes, ſeu potentię naturales, quę diuerſas operationes inducunt. vide.S. Augu.lib.iiij.q.xxiij. de ciui. Dei.& ſanct. Tho.in d.trac.qq.q.vj.arti.x.in ti. de mirac.et Prier.in ſuo trac.de ſtrig.mag.lib.ij.
12 c.vij. † Quędam enim redigunt in pulueręm, & hęc vtplurimum miſcentur in ferculis, vel potu ex quibus fiunt diuerſa pocula,de quibus dicemus infra eod.quęſtio.xj.quędam vero redigunt in pinguedinem,cum quibus faciunt diuerſas vnctiones,nec verentur quandoque in ipſis pulueribus ſiue mixturis commiſcere pinguedinem ſiue axungiam quam ſumunt ex proprio corpore chriſtiani,aut infantis defunctis ſine baptiſmo & hanc ipſi appellant pinguedinem pagani, quam dicunt habere mirabilem virtutem,& cum ipſis & dictis pulueribus aliſque rebus adiunctis diuerſas componunt vnctiones maleficas ex quarum tactu aut aliorum cibo, vel potu in humanis aut brutorum corporibus infinitæ cauſantur egritudines et morbi intrinſeci,quandoq; ex his prouenit lucis priuatio,quandoque vero membri debilitatio,neruorum attractio,dolor capitis,dentium,pectoris,ſtomachi, vẽtris,cordis,& iſte ſepius cęteris euenit quandoq; renum dolor intenſiuus aut alterius mẽbri & partis corporis. Quandoq; vero prouenit febris,tuſsis,& demẽtia,ptiſis,hydropiſis,aut aliqua tumefactio carnis in corpore ſiue apoſtema extrinſecus apparens,quandoque vero intrinſece apud inteſtina aliquod apoſtema fit adeo terribile & incurabile q̃ nulla ars medicorum id ſanare & remouere poteſt niſi accedat alius maleficus ſiue ſortilegus qui contrarijs medelis & remedijs egritudinem ipſam maleficam tollat quam facile & breui tẽpore remouere poteſt, cæteri vero medici qui artem ipſius medicinę profitentur nihil valent & neſciunt afferre remedium, & hoc eſt quod dixit ſanctus Auguſti.in lib.x.de ciui.Dei. & no.in c.nec mirum.§.ad hæc autem.xxvj.q.v. vbi dicitur quod iſta remedia quæ fiunt ad tollendum iſtas maleficas egritudines nulla ars cõmendat medicorum. & ideo ſunt valde prohibita de iure canoni.& eccleſia multũ reprobat illa.xxvj. queſ.vij.admoneant,& latius dicemus infra ea.q. loco ſuo.Si igitur remedia huiuſmodi non adſint corpus ipſum maleficiatum paulatim conſumitur vſque quo deuenit ad extremum vitæ,quandoque vero velocius occidunt quãdo volunt inferre mortem abſque remedio adhibent venena atrociora
13 quæ vitam ipſam citius perimunt. †Quædam ẽt faciunt vt inducant abortiuum pręgnantis mulieris & hæc dicuntur pocula abortionis, de quibus habetur in l.ſi quis aliquid.§.qui abortionis.ff.de pœ.& l.iij.§.adiectio autem.ff. ad legem Cornel. de ſica.l.diuus.ff.de extraordi.crimi. vbi eſt glo. no.l.Cicero.& l.prægnantem.ff.de pœ. de quibus diffuſius dicemus infra eo.titu.q.xiij. Quandoq; vero inducitur deſiccatio lactis in nutrice.Quædã fiunt ad deſiccandum totum lac vnius gregis, vel fecũdi armenti vaccarum, adeo q̃ nihil caſei penitus reddant,quamuis antea in maxima abundãtia reddidiſſent,& ſimiliter abortiones totius gregis,vel armenti inducere poſſunt,prout alias vidi & habui in facto Romæ,q̃ duę maleficę mulieres cum iſtis maleficijs perire fecerant abortãdo multos pecudum fœtus & latem matrum deſiccaueręt penitus. Quidam vero cum eiſdem compoſitionibus & venenis impediunt in maſculo vel fœmina virtutẽ generatiuã emittendi ſperma. Quandoq; vero in maſculo membri languedinẽ & omnimodam impotentiam coeundi,in muliere vero vulvę arctationem ſiue matricis indignationem talẽ quę ſummopere abhorret concubitũ & viri acceſſum ad coeundum, & pati non poteſt aliquo modo co-
14 pulam carnis.vnde euenit † quandoq; q̃ durante huiuſmodi maleficio et impedimẽto eccleſia mandat matrimoniũ ipſum ſeparari & impartiri licẽtiam alteri coniugum qui,vel quæ non patitur impedimentũ ad alias nuptias cõuolare,ſed hoc procedit qñ impedimẽtũ ipſum durauit triẽnio,deinde alter, vel vterq; coniugũ fatetur impotentiam ſuã tũc adhibita ſeptima manu ,ppinquorũ aut vicinorũ fit ſeparatio ipſius matrimonij p eccleſiã, vt habetur in c.j.& c.fin.de frigi.& malefi.& ibi Pa.et ideo dixit Hoſtiẽ.in sũma eo.ti.de ſorti.§.ſi ĩ ſi.q̃ iſto caſu eccleſia credit ſortilegijs et illorũ effectibus de quibus habetur.xxxiij.q.j.ſi per ſortiarias.& pro clariori huius rei intelligentia exẽplum facti exhibeo. In agro Sabienẽſi in quo hęc maleficarũ ſecta plurimũ inualuit, & de præſenti
15 quoq; magna ipſarum copia reperitur.† Quidam vir egregius literatus & illeſæ conditionis & famæ qui in vno ex oppidis illis ortũ habuit, licet

modo

modo sit senex quadam die a quinquennio citra mihi retulit ꝙ ipse dum erat in flore iuuentutis suæ tempore quo sponsum duxit ad matrimonium consumandum opera & ingenio cuiusdã maleficę mulieris, quam mihi nomine proprio declarauit maleficiatus fuit,& adeo fortiter apprehẽsus fuerat dicto maleficio, ꝙ cum vxore ea nocte & postea per multos dies nullum penitus debitum reddere potuit, ex quo habebat maximam verecundiam,& nunc̃ cessabat admirari, consyderans ꝙ prius erat per c̃ validus in simili actu carnalis copulæ,ex quo maximam solitus erat habere delectationem, tunc vero contra adeo ꝙ sua misera vxor eiusq; parentes reclamare ceperunt, primo priuatim putantes postmodum durante impedimẽto deuenire ad matrimonij separationem, adeo ꝙ iste sponsus pro dolore & verecundia quasi demens & desperatus euaserat,& multos ac multos medicos conuocauit vt liberaretur ab ipsa infirmitate & impedimento, & nihil ponderant sibi, demum quidam senex ipsum cõsuluit vt mitteret in quibusdam montibus altis pro quodam magno & solemni magistro qui vocabatur magister magnæ experientiæ,qui in veritate erat solẽnis magus & maleficus,qui c̃ primum vidit ipsum spõsum cognouit illius infirmitatem & breui tẽpore illum liberare spopondit vna nocte tm̃ , & iussit ꝙ dormiet illa nocte cũ vxore,& prius exhibuit
16 quoddam poculum dum volebat ire dormitũ† & præmonuit ipsum eiusq; vxorẽ ne illa nocte munirent se signo crucis neq; timerent aliquo pacto si aliquid ea nocte viderent,vel audirent,quia nõ poterant sibi nocere; qui maleficiatus cupiẽs multum ab ipso maleficio liberari , omnia ad vnguẽ seruauit, quinta autẽ noctis hora , vel circa cepit audire maximos tonitus,pluuias tempestuosas & fulgura c̃ maxima,deinde terremotus adeo terribiles ꝙ tota domus quassabatur a ventis terremotus velut arbor quæ quassaretur a ventis , deinde audiuit voce humana quosdam magnos vlulatus & clamores.& auertẽs oculos vidit in eius camera plus c̃ mille vt apparebat adinuicem certantes,& vnguibus,pugnis & calcibus crudeliter pugnantes & lacerantes alterius facies & vestimẽta tota, inter quos vidit mulierem quandam quæ erat alterius oppidi vicini & dicebatur ꝙ erat malefica de qua ipse sponsus multum suspicabatur ne ab ea pollutus fuisset; quæ vltra oẽs maioribus gemitibus & vlulatibus cruciabatur, & crines faciemq; suam totam vnguibus lacerauerat, propter quæ ipse maleficiatus dixit ꝙ aliquantulum pertimuit a principio dubitans ne quid mali sibi accideret , deinde recordatus de monitionibus magistri reassumpsit vires,vxorem vero semper tenuit sub pannis absc̃oditam ne ista videret, post c̃ vero ita certauerant per mediam horã,vel circa,ingressus fuit magister in camera prędicta, & erat tunc circa mediã noctem,ad cuius ingressum omnes illi pugnantes vna cum muliere ipsa statim disparuerunt & abierunt penitus. ipse autem magister accessit ad ipsum maleficiatum & illius humeros tetigit manu perfricando aliquantulum dicendo ꝙ nõ dubitaret amplius quia iam liberatus erat ; & illinc discessit , post cuius recessum dictus maleficiatus sentit paulatim calorẽ quendam in renibus & lumbis , ita ꝙ membrum virile cepit erigere vultum et subito salijt & ipse apprehensa vxore reddidit debitum satis pingue cum maxima dulcedine & delectatione, & deinde prosecutus fuit vsque ad senectutem & suscepit optimam prolem vtriusque sexus , & ego quosdam ex suis filijs cognoui & allocutus fui cũ eius vxore tunc verula quæ omnia prædicta ingenue fassa est,dicens ꝙ nunc̃ diebus suis grauiori fuit pulsata timore c̃ nocte illa de qua supra. Alia etiam plura exempla de hoc referri possent quæ causa breuitatis omitto . vide illum Prier.in d.suo trac.de strigima. demon. &c.lib.ij.c.ij. vbi in iij.puncto.refert exemplum cuiusdam ditissimi Comitis dioc.argentin.qui huiusmodi maleficio steterat biennio impeditus ꝙ nunc̃ potuit vxoris comitisse virginitatem deflorare quæ pulche-
17 rima erat,vide ipsum. †Post hæc quæro an isti malefici & magi possint eorum arte & demonis suffragio inducere pluuias,grandines,& fulgura, aut magna tonitrua & etiam an possit quando illa venerint remouere & facere vt cessent , & videretur dicendum ꝙ non quia ea quæ de cœlo veniunt & ad nos descendunt diuina dispositione proueniunt a corporibus cœlestibus, vel ab aere mediante ordine quodam naturali dictorum corporum et illorum coniunctionum secundum ꝙ clare demonstrant astrologi, tamen dicas ꝙ isti possunt demonis industria inducere hymbres grandines & fulgura, & alia de quibus supra & econuerso ea sic irruentia remouere & ratio est, quia demones possunt elementa concutere & inducere ventos , pluuias , fulgura , & grandines inducere & hoc est quod dicit text.in l.multi.C.de malefi. & math.l.eorum,in fin.eod.titul.in dicta l.multi. dicitur ꝙ multi sunt qui magicis artibus manibus accincti elementa concutiunt &c. per quæ omnia supradicta proueniunt in dicta l. eorum dicitur ipsi malefici possunt tempestates ipsas remouere & id operari ne segetibus aut terræ nascentibus officiant,& propterea iura ciuilia nolunt ꝙ isto casu maleficus siue malefica puniatur quando illorum effectus tendunt ad bonum & vtilitatem: istarum enim maleficiarum vna componit maleficiũ altera tollit,vna instruit, altera destruit,vna polluit,altera sanat,vna impedit,altera soluit impedimentum,& sic vna illudit alteram, diabolus vero vtraque & vt plurimum ea quæ destruit maleficium indicat alteram maleficam siue maleficium qui vel quæ maleficium fecerat non tamen verbis expresis sed quibusdam signis, & coniecturis ex quibus facile comprehenditur qui fuerit, & hoc prouenit astutia & fallacia demonis qui delectatur in fraudibus & scandalis hominũ vt dicunt Theologi in locis supra no.& habetur in cap.episcopi. & c. ne mirum.xxvj. quæst.v.
18 †Cum itaque egritudines , mortes & accidentia,de quibus supra,proueniunt ex prædictis mixturis & rebus naturalibus , non est dicendum ꝙ procedant ex illis cærimonijs, & imaginibus & seu illarũ tactibus & sacrificijs , & alijs turpibus

obsce-

obſeruantijs de quibus ſupra, ſed ideo cęrimonias illas obſeruant & baptizant imagines & alia huſuſmodi faciunt, quia diabolus vt alias diximus ſupra ſummopere delectatur in ſacrificijs illis; quia cupit adorari & vt facilius ipſi ſortilegi & malefici ad illa deueniant, diabolus perſuadet illis quod ex huiuſmodi obſeruantijs & ſolennitatibus effectus de quibus ſupra proueniunt, ſed valde mentitur, quia proueniunt ex naturalibus rebus vt ſupra vidiſtis: eodem modo dicendum eſt de ſortilegio ſiue maleficio amatorio in quo ſæpius demon inſtruit & mandat commiſceri ſacramenta eccleſię, vel ſanctorũ martirum reliquias, hoſtiam ſacratam, & ſimilia de quibus ſupra iij. q. in ij. ſpecie: tamen effectus amoris & flexibilitatis pudici animi ad libidinem non prouenit virtute illius ſortilegij ſiue maleficij, ſed virtute diabolicæ tentationis & vtriuſq; ſolicitationis & perſuaſionis intrinſecę & extrinſecę, vt ibi dixi, ſed hoc ideo facit diabolus vt facilius adoretur & turpius diuinum cultum tractet & diſsipet & illius deſtructionem quærat. † Sed quæri poſſet quare Deus permittit diabolo ꝙ tam turpiter res diuinas & cultum ſuæ adorationis deturpet & deſtruat, quodammodo cum facile poſſet illi reſiſtendo omnia iſta prohibere ne fierent; ſicut alias nõ permittendo impedit dæmon ne poſsit quædam alia facere, quæ alias de ſui natura facere poſſet: vt dicemus infra q. ſequen. Reſpon. ſecundum cõmunem Theologorum cõcluſionem, ꝙ ideo Deus non prohibet hominẽ hæc facere ne videatur ſibi velle auferre liberi arbitrij poteſtatem quam a principio ſibi dedit vt poſsit operari bonũ & malum ad libitum ſuum, et impediendo ne incidat in malum, videretur ſibi auferre illam libertatem, et velle illum omnino fieri bonum; ne igitur rumpat aut violet legem quam a principio ipſe conſtituit vt ſequatur ordo naturæ, ſicut a principio ordinatum fuit ideo non impedit hominem ꝙ non faciat iſta, & quæcunq; alia mala quãdo vult operare malum; alioquin quis dubitat ꝙ Deo renitẽte hæc fieri minime poſſent. Sed hanc poteſtatem liberi arbitrij homini dedit vt poſſet operare bonum & malum quodcunq; velit ad libitum ſuum; ſi bonum fecerit conſequetur gloriam, ſi vero malum perpetuam damnationem. Deditq; diabolo facultatem tentandi vt poſſet poteſtatẽ ipſam contra quoſcunq; indifferẽter exercere vt no. Gene. iij. & Matth. iiij. c. vbi contra ipſummet Ieſum Chriſtum poteſtatẽ illam tentandi expertus fuit, vt habetur etiam Marc. j. & Lucę iiij. c. in princ.

Sed anteq̃ ad vlteriora deueniam. Quero aliqua de remediis iſtis quę fiunt erga maleficiatum ad tollendum maleficium & liberandum maleficiatum. † Et primo quæro an liceat impune conſulere ſortilegium ſiue maleficum vt diſſoluat facturas et liberet ægrotum a maleficio, & ſimiliter an liceat incantare & coniurare hymbres, grandines, & fulgura ne noceant fructibus arboribus aut plantis. Et dic breuiter aut nos loquimur de iure ciuili, aut de iure canonico, primo caſu licet impune conſulere & adhibere ſortilegum ſiue maleficum ad faciendum opera quæ vertuntur in bonum & proſunt; & non debet quis pro bono opere cruciari l. eorum. §. fi. & ibi Bart. hoc no. expreſſe. C. de malef. & mathi. & hoc eſt clarum de iure ciuili, ſed de iure canonico non licet aliquo modo etiam pro recuperanda corporis ſanitate quærere remedia diabolica & ſuperſtitioſa, licet aliter ſanitas ipſa recuperari non poſſet, niſi per remedia prædicta, ita dicit tex. ad literã in c. admoneant. xxvj. q. vij. & tangit verbũ Panor. in c. ij. de ſorti. vbi potius ſanctiſsimi Pontifices patiuntur bona eccleſiarum furto ſubtracta penitus perdi q̃ ꝙ quærantur per remedia & artem huiuſmodi, & hinc eſt ꝙ eccleſia potius tolerat diſſolutionem matrimonij & tanti vinculi ſacramentalis fracturam, q̃ permittere & concedere maleficiatum contrarij maleficijs liberari. text. xxxiij. q. j. ſi per ſortiarias. & de frigi. & malef. c. fi. & ratio huius eſt quia magis expedit pati in corpore q̃ in anima: quia minor eſt corporis iactura q̃ animæ d. c. admoneant & c. fi. de fortile. arg. c. ſolitæ. de maior. & obedien. & ibi Panor. & omnes ſcribentes ad quod ius ciuile non conſiderauit quod principaliter tendit ad conſeruationem temporalium. d. c. ſolitæ. & no. Doct. in d. c. admoneant. & no. etiam in c. nec mirum. §. ad hęc xxvj. q. v. quod tene menti. † Idem dicendum eſt de remedijs ſuperſtitioſis ligaturis & appendiculis, quæ fiunt per ipſos ſortilegos ſiue maleficos ad ſanandum alias egritudines non maleficiales, vt eſt febris, dolor capitis, ventris, et ſimiles, quas amouere non licet huiuſmodi remedijs, & hoc eſt quod vult dicere tex. in d. c. nec mirum. §. ad hæc omnia &c. vbi dicit ꝙ ad hæc pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quas ars non commẽdat medicorum: quibus autem pœnis puniuntur qui præmiſſa faciunt, vel conſulunt facientes dicetur infra eo. tit. quæſt. xj. Præterea non prætermittam hunc notabilem caſum qui ſepiſsime occurrit in facto, maxime apud ruſticos, Reperitur quidam egrotus aliqua egritudine non maleficiali, loco medicorum, quorum vt plurimum habent penuriam, adducitur mulier quæ quibuſdam verbis & remedijs aſſerit velle egrotum breuiſsimo tempore liberare, egrotus vero qui eſt puræ conſcientiæ dicit caue, quia nolo curari per remedia ſuperſtitioſa, & ab eccleſia reprobata, quia magis expedit vt patiatur corpus q̃ anima, vt ſupra proxime diximus, & illa reſpondet ꝙ nullatenus dubitandum eſt de hoc, quia ipſa cum ſanctiſsimis precibus et orationibus, ac remediis eccleſiaſticis vult ipſum liberare & incipit facere ligaturã & dicere egroto, ꝙ dicat cum deuotione ſalutationem angelicam aut orationem dominicã, ſcilicet Aue Mariam, vel Pater noſtrũ, & ipſa quoq; magiſtra aliquas preces alta voce promulgat deinde duo vel tria verba dicit ſubmiſſa voce quæ nullum ſapiunt diuini cultus odorem, & licet per illa verba expreſſe non conſtet ꝙ fiat demonis inuocatio, tamen non poſſunt congrue adaptari ad ſenſum præcedentium verborum, quippe, quia quo ad illa longe extranea ſunt, quæritur an dicta remedia ſint reproba et ſuperſtitioſa. et quilibet diceret ꝙ non ex quo non conſtat aliquid

expreſſe

expreſſe de malo, ſed de bono patet expreſſe.

Solu. tu dic ſecundum q̃ ſcribit S. Tho. in ſum.q.xcvj.arti.ij. in ti.de ſuperſtitio. & do. Io. lec.in ſum. confe. eo.titu.de ſortileg.cap.xj.q̃ in
22 iſtis remedijs plura ſunt conſideranda. † Et primo conſiderandum eſt, vtrum remedia illa naturaliter tales effectus ſanitatis cauſare poſsint, quod facile iudicabitur conſilio medicorum. quod ſi tales effectus naturaliter concipere poſſunt, nõ erunt iudicanda ſuperſtitioſa, ſed vera & naturalia, ex quo medicinæ profeſsio approbat illa, ſi vero tales effectus naturaliter parere nõ poſſunt, ſunt omnino illicita & damnata, quia neceſſe eſt q̃ pertineant ad quædam tacita pacta cum demonibus inita. vt no. S. Auguſt. in lib. xxj. de ciui. Dei et habetur in d.c.nec mirum. §. ad hæc omnia. xxvj. q. v. Hoc enim ſpecialiter apparet & cognoſcitur ſecundum ipſos quotieſcunqne adhibentur aliqui characteres ſeu nomina ignota aut aliæ quecunq; obſeruationes quæ manifeſtum eſt q̃ naturaliter efficaciam ſanitatis & expulſionis egritudinis illius habere non poſſunt talia ſemper iudicãda ſunt ſuperſtitioſa & illicita & iſta ſit regula firma per quam facile iudicari poterit an remedia ipſa ſint honeſta, vel illicita & ſuperſtitioſa, & hæc nota, quia ſunt valde vtilia in foro conſcientiæ. & multum conferunt ſacerdotibus, his maxime qui laicorum confeſsionibus incumbunt. quæ enim dicta ſunt de verbis, eadem dicenda ſunt de breuibus et ſchedulis, quas ſæpius faciunt iſti incantatores vt ſuſpenſæ deferantur ad collum ſiue in ſinu ipſius egroti, vbi ſi vltra nomina Dei alias orationes & preces reperiũtur aliqui characteres aut nomina ignota, vel male ſonantia ad præcedentia iudicanda ſunt omnino ſuperſtitioſa, quia ſicut dicit San.
23 Chryſoſtomus † multi configunt aliqua nomina hebraica Dei & angelorum & alligant quæ non intelligentibus metuenda eſſe videntur. cauendũ eſt etiam ne aliquid falſitatis contineant, quia impoſsibile eſſet q̃ effectus dictorum operum poſsit expectari a Deo qui non eſt author neque teſtis falſitatis, ſed puræ veritatis, vt habetur Io. primo. plenum g ratię, & veritatis; illa etiam breuia reprobata ſunt in quibus apparent nomina quædam ignota ineffabilia & inuſitata, vel ſub hac conditione traduntur q̃ quicunque portauerit breuia huiuſmodi apud ſe nullos timeat hoſtiũ incurſus, aut inſultus, vel quod ſibi aliquid boni continget, inuenier, vel conſequetur aut aliquid aliud ſimile omnia iſta ſunt ab eccleſia reprobata, merito damnabilia, & punienda, vide d. Ioan. le. in ſum. confeſ. xiii. c.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegæ ſeu lamiæ an deferantur vere & realiter per demones ad ludos & congregationes nocturnas.*

2 *Demon mente mulieris per infidelitatem captæ, in diuerſa perſonarum ſpecies ſe transformat coram illa.*

3 *Demones deferre homines corporaliter de loco ad locum motu veloci eſt impoſsibile, quod ſi verum eſſet non modica nec pauca ſequerentur inconuenientia.*

4 *Sortilegi opera adiuti demonum non poſſunt liberare incarceratum.*

5 *Demones apparentias & nullæ rerum ſpecies intellectui humano repreſentare poſſunt.*
Febris qualis morbus ſit, & vnde proueniat.

6 *Strigæ ſeu lamiæ non deferuntur corporaliter à demone, ſed in ſpiritu deluduntur.*

7 *Corpora lamiarum ſeu ſtrigarum ad ludum deferri demonum quibus rationibus aſſeri poſſit.*

8 *Strigæ omnes & maleficæ extra gremium & protectionem ſunt eccleſiæ.*

9 *Diabolus hoc vnum maxime optat, vt ab hominibus adoretur.*

10 *Angelus tam bonus quam malus dicitur ſubſtantia quædam ſpiritualis intellectiua, mobilis & incorporea.*
Corpora per demones aſſumpta non ſunt vere & naturalia, ſed quaſi naturalia & ſimilitudinaria.

11 *Corpora per demones eſſumpta, ex qua componatur materia.*
Angelus bonus in corpore aſſumpto, virtutem generatiuam non habet, angelus autem malus ſic.

12 *Sperma ex puriſſima cibi optime digeſti ſubſtantia oritur.*
Operationes naturales corporibus per demones aſſumptis non conueniunt.

13 *Infans natus ex coitu cum demone habito cuius cenſeatur filius.*

14 *Demones ſecundum ipſorum naturalem virtutem multa facere poſſunt, quæ non faciunt diuina eos reprimente prouidentia.*

15 *Angeli boni & homines per Dei gratiam & fidem miracula facere poſſunt, demones autẽ nõ.*
Miraculum quid proprie dicatur.

16 *Demones per virtutem ſuam adeo vehementem & acutam operantur quædam quæ à nobis miracula putantur, & non ſunt.*
Demones in nobis dupliciter operari poſſunt.
Demones permittente Deo in forma corporali aſſumpta, poſſunt hominem verè & realiter de loco ad locum transferre.

17 *Ordo rerum & ſecundum ipſarum naturas, & ſecundum motus attendi debet, in virtutum actiuarum actionibus.*

18 *Diabolus Chriſtum aſſumptum detulit in ſanctam*

Eam ciuitatem, ſtatuens eum ſupra pinnaculum templi.

19 *Statuere verbum, idem eſt quòd ponere ſiue conſtituere.*

20 *Anima humana corpus humanum quo vult mouet, quare non idem poſſit diabolus qui eſt ſpiritualis ſubſtantia, libera & nullo preſſa pondere.*

21 *Rei ſuæ quilibet bonus moderator & arbiter exiſtimatur.*

22 *Diabolus virgas ligneas in veros dracones conuertit.*

23 *Canis loqui poteſt per artem demonis.*

24 *Aſina Balaam quomodo ipſum alloqui potuerit.*

25 *Simulachrum forſunæ quondam marmoreum ad matronas romanas locutum.*

26 *Mulier quædam virum ſuum ad ludum demonũ duxit, qui ibidem Deo laudes referens, repertus eſt ſolus in loco à domo diſtante per centum miliaria.*

27 *Puella quædam virgo qualiter ad ludum demonum abducta fuerit, & ob nomen Chriſti nominatum ibidem dimiſſa.*

28 *Strigæ ſiue lamiæ in primis in manu diaboli baptiſmum & omnia chriſtianæ fidei documenta abnegant.*

29 *Reuerentia qua forma per ſtrigas ſiue lamias exhibeatur demoni ipſarum principi.*

30 *Diabolus reducens ſtrigas à ludis demonum, ſi ſonum campanæ pro aue maria audierit, cogitur eas in eodem loco dimittere.*

31 *Sortilegæ verè & corporaliter per demones ad ſuos ludos deferuntur, nedum in ſpiritu tantũ. Mulieres quare in maiore numero eant ad ludum demonum quàm viri.*

32 *Lex quælibet à ratione ſua interpretationem recipit.*

33 *Mulieres quædam ſub falſis illuſionibus cum Diana & Herodiade fatentur ſe ire nocturno tempore.*

34 *Ratio determinata legis dictum reſtringere cenſetur.*

35 *Sortilege & ſtrigimagæ in quo differant ab illis de quibus in capi. epiſcopi. Apoſtatarum duæ ſunt ſpecies.*

36 *Strigæ ſeu lamiæ profeſſionem expreſſam faciunt in manu dæmonis, non autem illæ, de quibus in c. epiſcopi.*

37 *Sortilegi & lamiæ à parochiis expelli debent per epiſcopos & curatos.*

38 *Demones in nobis mirabiliter operari poſſunt dupliciter.*

39 *Demones contra iuſtitiam humanam vires ſuas nequeunt extendere.*

40 *Creatura nulla poteſt mortuum ſuſcitare abſque Dei potentia & gratia.*

1

SEPTIMO quæro † an iſti ſortilegi & ſtrigimagę ſiue lamię vere corporaliter deferantur a demone, maxime quando accedunt ad ludos, & congregationes nocturnas de quibus aliqua tetigi ſupra eo. q. iij. in princ. vel ſolum in ſpiritu patiantur diabolicas illuſiones. Rñ. q. iſta eſt multum ardua et famoſa. doctores vtriuſq; facultatis pro maiori parte tenent ꝙ non defertantur in corpore, ſed duntaxat deluduntur in ſpiritu per tex. in c. epiſcopi. xxvj. q. v. ex quo tex. videtur firmiter probari iſta opin. Theologi vero tenent contrarium ꝙ demon poteſt deferre corporaliter hominem viuentem de loco ad locum vero motu locali, & per conſequens ꝙ defert iſtas lamias ſiue ſtrigas corporaliter vt ſupra quam opinionem rationibus authoritatibus & exemplis prędare demonſtrant, ego vero vtranque referã, demum ſuperaddam opinionem meam. Fundamentum, vt dixi, prioris opinionis eſt tex. in d. c. epiſcopi. vbi dicitur ꝙ quędam ſceleratæ mulieres retro poſt Sathanam conuerſæ demonum illuſionibus & fantaſmatibus tam grauiter ſeducię ſunt, ꝙ credunt ſe & profitentur cum Diana dea paganorum nocturnis horis, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias & multarum terrarum ſpatia intempeſte noctis ſilentio pertranſire, eiuſque iuſſionibus obedire velut dominæ & cærtis noctibus

2 ad eius ſeruitium euocari, & in fine dicitur † ꝙ demon ꝙ primum mentem cuiuſcunque mulieris ceperit & illam per infidelitatem ſubiugauerit illico transformat ſe in diuerſas ſpecies perſonarũ & mente quam captiuatam tenet in ſomnijs deludens per queque deuia deducit, & cum ſolus ſpiritus hæc patitur infidelis hæc nõ in ſpiritu ſiue anima, ſed in corpore euenire opiniantur, deinde ſubiungitur ratio. Quis enim in ſomnijs & nocturnis viſionibus non extra ſeipſum deducitur. & multa videt dormiendo quæ nunquam vigilando viderat, quis vero tam ſtultus, et hebes ſit qui hæc omnia quæ in ſolo ſpiritu fiunt etiam in corpore accidere arbritretur? Hæc ſunt quæ in effectu dicũtur in d. c. epiſcopi. per quem text. dicunt manifeſte probari ꝙ iſtæ mulieres ſtrigę, ſiue ſtrigimagę, & ſtrigones, vt vulgariter loquar & cæteri qui ſunt maleficæ profeſſionis non in corpore, ſed in ſpiritu duntaxat deferuntur, hoc eſt quia in ſomnijs deluduntur a demone, & omnia quæ ipſi, vel ipſæ aſſerunt corporaliter vidiſſe, tetigiſſe, feciſſe & præſentialiter interfuiſſe omnes ſunt illuſiones demonum præſtigioſe, & figurę apparentes occulis intellectus & mentis iam captiuatæ ipſorũ virorum,

forum, siue mulierum quas figuras & apparentia signa ac operationes illas diabolus tam subtiliter & diligenter accommodat ꝙ vnusquisq; qui illa videt in somnijs oculo mentis vere & corporaliter vidisse non dubitet, immo teneat & firmiter credat more somniantis & tamen vere corpus nō
3 mutatur de loco. † Præterea dicunt ipsi si esset verum ꝙ demon deferret hominem corporaliter de loco ad locum tam veloci motu ad remotissimas partes sequerentur plura inconuenientia, & maxime hoc, quia posset ad libitum suum trahere quoscunq; etiam inuitos & illos deferre ad extranea & deserta loca. & compellere illos ad peccandum aut male tractaret eosdem, vel etiam quoscunq; cupidos perficere longum iter breuissimo tempore posset illos apprehendere et per aerem corporaliter ictu oculi deferre vsque ad locum ipsum, ad quem peruenire desiderant, & sæpius hoc faceret quoniam ex his multi reperiuntur qui vellent euolare si possent. hi maxime qui magnorum Principum secreta & ardua negotia tractant. immo posset etiam trahere hominem ad infernum, & sequeretur diuinæ legis destructio. quia data possibilitate in vno quo ad materiam corporalis delationis sequitur in omnibus alijs qui sunt eiusdem ponderis & qualitatis, vt dicit sanctus Thom. in tractatu quæstio. primæ partis. quæstio. v. in titu. de mirac. & q. xvj. articu. ix. et x. titu. de demon. cū potestatem licet Sathanas haberet tempore legis antiquæ ante Christi incarnationem et passionem, tamen per mysterium mirabilis passionis, illa potentia quam habebat Sathanas illius duplicis manus attrahentis & compellentis partim fuit totaliter abscissa & remota; partim vero debilitata siue angustata, vt alias diximus supra q. præcedenti, adeo ꝙ hodie non potest ista miracula facere nec hominem deferre aut compellere ad malum secundum quod concludit S. Bonauen. in iij. senten. distin. xix. quæst. iij.
4 nume. 22. & 23. Item sequeretur aliud, † ꝙ quotiescunque isti sortilegi & malefici vellent aliquem incarceratum crimine capitali a furca, vel vltimo supplicio liberare, possent vtique ad ipsorum libitum hoc facere. si demones possent aliquem corporaliter deferre. quia isti magi mandarent demoni, vt dictum incarceratum apprehenderet, & extra carceres incolumen deferret, quod esset valde mirabile si esset verum, quia isti essent domini dominantium. quinimmo ipsimet, dum capiuntur pro ipsis criminibus sortilegiorum, si possent a demone corporaliter deferri semper facerent se deferre extra carceres, & euitarent pœnas corporales, adeo ꝙ rarissimi aut nulli ipsorum perirent, & tamen videmus contrarium ꝙ ipsi malefici tota die capiuntur cruciantur mille tormentis, suspenduntur laqueo, concremantur igne, & multis alijs supplicijs afficiuntur absque aliquo impedimento, vnde sequitur ꝙ ipsorum corpora non sunt in demonis potestate, sed animæ solum. Nec est mirandum si ea quę iste strigimagæ, & alij similes ea quæ vident oculo mentis in apparentia siue in imaginatiua intellectus dormiendo asserunt vere & naturaliter vidisse & corporaliter interfuisse; quia sæpe videmus ꝙ somniantes adeo verisimilia putant ea quæ prius viderant esse in somnijs, vt pro veris quandoque illa promulgare non dubitent adeo firmi-
5 ter insistunt in illa opinione. † Si enim vapores & fumositates ciborum ex stomacho insurgentes ad cerebrum similes effectus & somnia causare possunt vt medici testantur, quanto magis demon potest apparentias ipsas humano intellectui repræsentare, & demonstrare mille rerum species quæ nullæ sunt, hoc enim negat nemo. Præterea si febris quæ est morbus naturalis & ex indispositione elementorum corporeorum vt plurimum causatur & est calor mutuatus in igneum, vt inquit, Gale. in j. parte aphoris. vj. c. qui aggrediens quandoque partes illas cerebri intellectiuas siue imaginatiuas adeo illa vehementer apprehendit & præoccupat ꝙ inducit frenesim, ita ꝙ egrotus vigilando & loquendo in meridie efficitur freneticus & ex sano intellectu efficitur insanus, demens, furiosus, & dum plures ad sunt non veretur fatua quædam & extranea loqui & affirmare pro veris, Item videre multa quæ nulla sunt in veritate si enim accidentia huiusmodi inanimata permutant hominis intellectum ita tenaciter & verisimiliter, quanto magis diabolus qui est substantia spiritualis & creatura Dei animata, sensibilis, & ingeniosa potest istas imaginationes & apparentias demonstrare humano intellectui, quia cum sit incorporeus potest partes illas imaginatiuas humani intellectus præoccupare & demonstrare per appatentiam aliqua esse quæ in veritate nulla sunt naturaliter & adeo verisimiliter ꝙ quis putet etiam medio iureiurando affirmare vera esse & interuenisse quæ nulla sunt vera neque naturalia, vt dicto capitulo episcopi.
6 † Sit ergo conclusio istius opinionis, ꝙ istę mulieres strigæ nuncupatæ, aut viri eiusdem professionis non deferuntur a demone in corpore aliquo pacto, sed duntaxat deluduntur in spiritu. Quæ opinio exemplo etiam comprobatur. Quidam maritus ex oppido quodam agri Sabinen. habens vxorem maleficam siue strigam, vt vulgariter dicunt. de quo tamen crimine maritus non habebat certam notitiam, sed suspicabatur satis de ipsa, interrogata quandoque ab ipso nunquid esset verum ꝙ ipsa esset talis professionis & sectę, semper mulier ipsa audacter negauit, deinde paulatim crescente fama contra ipsam de isto crimine, quam maritus ex plurium virorum fide dignorum testimonio & relatione perceperat, ꝙ dicta vxor multum stricte conuersabatur cum quibusdam alijs mulieribus quæ erant strigæ & maleficæ publicæ, & ꝙ interueniebat cum eis ad multa turpia maleficia, & ad cōgregationes ēt nocturnas, vnde maritus decreuit velle animū suū declarare & ipsam in flagranti apprehendere, & cepit inuigilare pluribus noctibus magna cū diligētia & attētione, et ita stetit vigil p duodecim noctes, vel circa, vt videret si ipsa de nocte ibat ad ludū demonū, vel ad faciēdū aliquod maleficiū & singulis noctibus obseruabat inquirēdo lectū postquā vxor venerat dormitum si reperiebat ipsam

penes

penes ſe aut locum vacuum & ſemper illam adin uenit. & manibus palpauit quæ apud ipſum iacebat, deinde mulier ipſa poſt paucos dies vna cum quibuſdam alijs mulieribus ſtrigis, & maleficis capta & incarcerata fuit, quæ vna cum alijs examinata demum confeſſa eſt veniſſe ad ludum vna cum alijs mulieribus incarceratis eius ſocijs tali die vndecima menſis &c. & tali nocte hora tali &c. idem e conuerſo fatebantur aliæ. Maritus vero volens vxorem defendere aſſerebat ſub grauiſſimo iuramento ꝙ illa nocte de qua dicebatur & illa hora maxime vxor ſua erat in lecto apud ipſum iacens, & ꝙ illam ſtudioſe tetigit non ſemel tantum, ſed iterum & pluries & allocutus fuit cum ea, ergo ſequitur ꝙ corpus non patitur neq; mouetur a demone, ſed ſolus ſpiritus hæc patitur
7 per dictas illuſiones. † Contrariam tamen opinionem quamplures excellentiſsimi viri tenuerunt ꝙ immo vere & naturaliter deferantur in corpore, & hanc opinionem omnes ferre Theologi ſequuntur. ſanctus Bonauentu. in iij. ſenten. diſt. xix. quæſt. iij. ſanctus Augu. in lib. x. & xxj. de ciui. Dei. S. Tho. in ſumma. ij. ij. q. xcv. arti. v. in tit. de ſuperſti. & idem Tho. in trac. qq. j. partis. q. viij. in tit. de mira. & q. xvj. artic. v. & vj. in tit. de demon. & quidam Modernus Theo. magiſter Silueſt. prier. in quodam tractatu quem nuper eddit de ſtrigi. demon. mira. lib. j. c. penul. & lib. ij. ca. j. vbi tenet expreſſe ꝙ poſſunt corporaliter deferri atque deferuntur a demone, ea maxime ratione: quia demon natura ſua & ſecundum eius vires potentiam naturalem poteſt mouere, & portare corpus longe etiam magis pōderoſum q̄ꝫ corpus hominis de loco ad locum motu locali, deo tamen permittente, & non aliter, & ſatis iſto caſu Deus videtur permittere, quando demoni non reſiſtit in iſtis operibus. ꝙ non reſiſtat ſed permittat patet, quia et viri et mulieres qui fecerunt hāc profeſsionem ſaltem expreſſam, vt faciunt communiter omnes iſtæ ſtrigæ & maleficæ quæ om-
8 nes ſunt † extra gremium eccleſiæ, & a communione fidelium penitus alienæ, de quibus Deus & eccleſia nullam penitus curam gerit, & habentur ſiue reputātur pro creaturis diaboli. vt no. xxvj. q. ij. q̄ ſine ſaluatore. & q. v. d. c. epiſcopi. in prin. & pluribus alijs rationibus & auctoritatibus de quibus latius per eos in locis prædictis, concludētes in effectu demonem deferre poſſe hominem de loco ad locum motu locali vere & corporaliter reſpondent ad dictum c. epiſcopi. quorum reſponſio hoc concludit in effectu quod ille tex. loquitur de alia ſecta mulierum longe diuerſa ab iſta.

Ego autem omnino adhærebam priori opinioni per tex. in d. c. epiſcopi. nihilominus poſtea ex longa rerum experientia & cauſarum huiuſmodi multitudine, propter multas ac varias earum operationes & exempla, quorum aliqua vidi, aliqua vero a fide dignis accepi, ſum modo iſtius ſecundæ opinionis ꝙ deferātur in corpore. Pro cuius declaratione præſupponam. Primo aliqua euidentialia. Secundo fundamenta quædam declaratiua. Tertio nonnulla exempla ſubijciā pro corroboratione. Quarto reſpondebo ad ea quę dicuntur ſupra pro priori opinione & maxime ad d. c. epiſcopi. Quinto & vltimo deducam inconuenientia quædam quæ ſequerentur tenendo
9 priorem opinionem. † Primo igitur pro euidentia præſuppono vnū quod eſt tritum apud omnes Theologos & Canoniſtas ꝙ diabolus inter alia deſideria quæ ipſe habet, hoc vnum tenet, ꝙ ſummopere deſiderat ab homine adorari, & ſicut Deus maxima cum veneratione cultum habere, & in hoc vehementer ſatagit vt chriſtianos a vero diuino cultu auertat, & illos obedientes atque deuotos ſuæ poteſtati ſubijciat, vt ab eis cultum ipſum recipiat, ita dicit. S. Auguſt. lib. x. de ciui. Dei. relatus per ſacros canones in c. nec mirū. §. magi. & ſequen. xxvj. quæſt. v. & S. Bonauen. in iij. ſenten. diſtin. xix. q. iij. S. Tho. in ſum. ij. ij. q. xcv. artic. v. in titu. de ſuperſti. in quo quidem cultu eundem ferre ritum & ordinem tenet quem in vero cultu diuino obſeruat eccleſia, & non ſolum circa res & myſteria, verum etiam quo ad perſonas: ſicut enim eccleſia & chriſtiana religio admittit plures viros diuerſę congregationis, habitus et nominis, ſicut eſt congregatio & religio ſancti Benedicti, quæ eſt monachorum, Item S. Auguſt. Dominici, atque Franciſci & aliorum, qui licet ſint diuerſi nominis & habitus, & circa modū viuendi diuerſas regulas obſeruent, tamē quo ad diuinum officium, ſcilicet horas ordinatas & miſſarum celebrationum & alia pia opera omnes tēdunt ad eundem effectum, ſcilicet laudandi Deum & orandi pro animæ ſuæ ſalute & proximi, eodē modo Sathanas ſub ſua diabolica religione recipit plures profeſſos diuerſæ profeſsionis habitus & nominis qui habent diuerſos ritus & mores. tamen in effectu omnes tendunt ad idem, ſcilicet ad laudandum et venerandum diabolum infernalem & illi bonam fidelitatem & homagium continuā dum, & hoc eſt quod dicit tex. in cap. excommunicamus in prin. Et primum & ſecundum de hæreti. facies quidem habentes diuerſas caudas autem adinuicem colligatas, quia de veritate omnes conueniunt in idipſum: de quibus quidem diuerſis nominibus, ac diuerſorum ordinum profeſſoribus ſub eadem religione conſtitutis diximus
10 ſupra latius eo. tit. q. ij. † Secundo euidentialiter præſuppono ꝙ Angeli, tam boni quam mali ſecundum Philoſophum & communiter Theologos ſunt ſubſtantiæ quędam ſpirituales, intellectiuę, mobiles arbitrio, & incorporeę, quæ nō dependent a corpore, nec quo ad ſui principium, nec quo ad finem, & non habent corpora naturaliter ſibi vnita. ita dicit S. Tho. in tract. qq. diſpu. in prima parte titu. de mirac. q. vj. & licet non habeant corpora naturaliter ſibi vnita, poſſunt tamen quandocunque volunt aſſumere diuerſas corporeas formas, & cum illis diuerſimode hominibus apparere, & multas naturales operationes in aſſumptis corporibus huiuſmodi efficere, vt idem Tho. teſtatur eod. titu. q. vij. & S. Augu. in iij. de Trini. & idem Auguſt. xij. c. ſuper Geneſi.

Sed dubitabatur an corpora hmōi ſic aſſumpta ſint vera et naturalia corpora vel fantaſtica et apparentia. Sol. dic ꝙ non ſunt vera et naturalia ex

carne

carne oſsibus & neruis formata, ſed ſunt quaſi naturalia & ſimilitudinaria: & licet habeãt in ſe aliquas operationes naturales, ſicut eſt motus localis, locutio, delatio, commeſtio, potus, quamuis iſta duo vltima ſint naturalia quo ad principium tantum non quo ad finem, quia cibi & potus aſſumpti ſic ſit naturalis in eis, ſicut in homine, digeſtio vero nulla fit, quia ſubſtantia cibi & potus nõ conuertitur in nutrimentum talis aſſumpti corporis; & licet plures habeant ex ipſis operationibus naturalibus, non tamen omnes habent, ſicut eſt creſcere, pingueſcere, nutriri, mactari, dormire, audire, generare & ſimilia, iſta nõ habent, nec alia quę mutant formam dicti aſſumpti corporis, ſicut eſſet etiam egrotari, palleſcere, & ſimilia; quæ quidem corpora non dicuntur eſſe perpetuo & naturaliter vnita dictæ ſubſtantiæ ſpirituali: ſicut eſt vnio animæ ad corpus humanũ; ſed eſt qualis qualis vnio & adhærentia quædam, ſicut motoris ad mobile,
11 vel figurati ad figuram. †Deinde videndum eſt ex qua materia corpora ipſa dicuntur eſſe compoſita ſeu fabricata, an ex aliqua materia elementari ſimplici vel compoſita, aut ex alia ſubſtantia ſeparata. dic ꝙ ex quolibet elemento confici poſſunt, nihilominus magis cõmuniter fiunt ex aere, quem ipſi Angeli poſſunt facilius inſpiſſare & ingroſſare, & corpus ipſum formare; deinde in eorũ reſolutione dum a ſpiritu ſeparantur ſimiliter fit facilior reſolutio; quia reſoluuntur in fumum & vapores, vt idem Tho. comprobat eo. titu. q. vij. in fi. Et quod dixi corpora huiuſmodi non habere virtutem generatiuam, eſt verum in Angelo bono vtroque modo, ex quo nullam habet operationem generandi, nec quo ad potentiam, neque quo ad actum, quia hoc non conuenit naturæ Angelicę, quæ coitum ipſum & omne aliud peccatum penitus abhorret, cuius eſt quodam modo incapax. Demones vero bene poſſunt in aſſumptis corporibus generare, quippe, quia in coitu carnali, ſicut in alijs peccatis ſummopere delectantur, ſi qua tamen generatio ex illorum coitu ſuccederet, illa non prouenit ex ſemine illius aſſumpti corporis, quod nullum habet in ſe, quia ex quo non habet virtutem digeſtiuam, non habet etiam virtutẽ
12 generatiuam, quia caret ſanguine, †Nam ſperma oritur ex puriſsima ſubſtantia cibi iam bene digeſti, vt inquit Auic. fen. xx. in tracta. j. c. iij. vbi dicit. ꝙ ſperma eſt ſuperfluitas digeſtionis quartę quæ fit cum cibus diſpartitur in membris reſudãdo a venis, tertia digeſtione iam completa & eſt de ſumma humiditatis proximę coagulationis ex qua nutriuntur mẽbra dura & vena arteriæ. Iſtæ enim operationes naturales non conueniunt corporibus aſſumptis per dæmonem, quia nõ ſunt naturalia, ideo non faciunt ſperma, nec poſſunt per ſe ipſa virtute propria generare, Diabolus igitur in coitu ipſo generat ex ſpermate alieno, ſcilicet alicuius viri in ſomnijs polluti, aut etiam in vigilia quotieſcunq; dęmon in forma ſuccubi ſe transformat, ideſt, in forma mulieris, & habet coitum cum viro, tunc recipit formam viri, & quanto citius velociſsime accedit ad mulierem in forma incubi ſcilicet viri & aſſumens coitum cum ea intromittit dictum ſperma in natura, & matrice mulieris, & inde ſequitur prægnantia mulieris infantis & generatio, ac ſi mulier cum naturali viro
13 coitum habuiſſet. † Tamen infans ipſe ſi oriatur non dicetur eſſe filius dæmonis, ſed illius cuius erat ſperma. ita firmant cõmuniter Theologi S. Auguſt. in iij. de trini. & xxj. de ciui. Dei. & S. Tho. in d. tract. qq. in prima parte titu. de miracu. q. viij. verſicu. ad primum, Concluſiue igitur dico in hoc ſecundo euidentiali ꝙ Angelus tum bonus cum malus in aſſumpto corpore regulariter retinet & operatur omnes illas operationes naturales per quas non alteratur forma aſſumpti corporis, ſed remanet in eſſe ſuo, & in eadem proportione figuræ & formæ. omnes vero operationes per quos alteratur forma ſiue figura corporis prædicti, de quibus ſupra diximus, ſunt illis prohibitæ ratione prædicta. ita firmant ipſi Theologi in locis prædictis, ſed deferre corpus aut aliud pondus de loco ad locum, motu locali nõ immutat formam dicti aſſumpti corporis, ergo ſunt capaces
14 iſtius operationis. † Tertio præſuppono ꝙ Angeli mali id eſt. Dęmones multa facere poſſent ſecundum eorum naturalem virtutem & poteſtatem, quæ tamen facere non poſſunt, diuina prouidentia ipſos reprimente, & eorum operibus reſiſtente, & ſic maiora poſſunt in habitu & potentia quam in actu. ita idem Thom. in tract. qq. q. v. tit. de mirac. & Aug. in iij. de Trini. vbi dicit ꝙ Angeli mali quædam facere poſſunt eorum virtute & potentia naturali ſi permitterentur a Deo quæ ideo facere non poſſunt, quia non permittuntur, impediuntur itaque quandoque ab illis agendis ad quæ eorum naturalis virtus ſe extendere poteſt, idem etiam comprobat. S. Bonauen. in ij. ſen. lib. ij. diſtinctio. vij. vbi late diſputat de virtute et potentia dęmonum, quam habent reſpectu creaturarum, quid poſsint, qualiter & quantum poſſunt, & quantum eis permittitur a Deo, vbi enumerat plures operationes naturales quas dæmon facere poteſt, tam in aſſumpto corpore, quam ſine eo.
15 †Quarto & vltimo præſuppono ꝙ licet Angeli boni & homines quandoq; per fidem & diuinam gratiam operentur miracula, & faciãt aliqua quæ ſunt vltra eorum naturalem virtutem & poteſtatem. vt dicit. S. Aug. in iij. de Tri. Demones tamẽ miracula aliqua operari non poſſunt, vt ſint vera miracula: quoniam miracula ipſa fiunt per gratiam & donum Dei, quia eſt diuina virtus in effectu, quæ miracula facit mediante perſona & inſtrumento Angelico ſiue humano ſicut gratia prophetandi tradita fuit ſanctis prophetis ſimplicibus & ignaris vt refert S. Grego. in ij. dialogo. & idem Greg. in prima Omeſ. ſuper Ezechi. Miraculum enim ſiue operatio miraculoſa eſt quoddã diuinum teſtimonium indicatiuum diuinę, virtutis & veritatis, vt dicit San. Tho. in d. tract. prima parte. q. v. de miracu. verſic. reſpondeo quod ſi dęmonibus, quorum eſt tota voluntas ad malũ, poteſtas hæc daretur a Deo faciendi miracula Deus ipſe falſitatis eorum teſtis exiſteret, quod diuinæ bonitati penitus incongruit. Concludendum eſt igitur ꝙ dæmones non faciunt niſi ea ad

quæ

quæ eorum naturalis virtus se extendit diuina voluntas non refragatur, sed permittit, vt idem
16 Thom. hec eadem testatur ibi. † Virtus enim Dæmonis est adeo vehemens & acuta, ꝙ multa opera quæ ipsę facit eius virtute & industria, & ex rebus naturalibus adeo bene componit & velociter exequitur, ꝙ homines qui illa vident dicunt esse miracula, licet in veritate non sint.

Possunt ergo dæmones mirabiliter in nobis dupliciter operari. Vno modo per veram corporis transmutationem, quando fit vera mutatio corporis. Alio modo per quandam illusionem sensuũ ex aliqua imutatione imaginationis; neutra tamẽ operatio est miraculosa sed per modũ artis & naturæ composita, vt ibi vide in quæstio. v. Quibus sic præsuppositis dico ꝙ dæmones Deo permittente possunt in assumpta corporali forma hominem deferre vere & naturaliter de loco ad locum motu locali, & per consequens illas strigimagas, & sortilegos professos deferunt ad nutum in naturali forma ad quæcunque loca: quod dictum probatur primo ratione per ea quæ no. S. Thom. in tract. qq. in prima parte. quæstio. xvj. arti. x. vbi
17 dicit. † Quod in actionibus virtutum actiuarum considerandus est ordo rerum, qui non solum attenditur secundum naturas ipsarum rerum, sed ẽt secundum earum motus. Habent enim & ipsi motus quendam ordinem adinuicem, qui dupliciter consideratur. vno modo secundum propriam rationem, & secundum hoc motus localis ad alios motus duplicem habet comparationem. Prima est qua ipse motus est primus motuũ, secundo quia per motũ localem minima variatio fit circa mobile. nam cum per alios motus varietur aliquid quod est intrinsecum rei, puta qualitas, quantitas. accidens aut forma substantialis per motum istum localem variatur solum corpus secundum aliquid extrinsecum, quod est ipse locus, per cuius mutationem non mutatur nec alteratur res in substantia, vel in accedenti, aut alia qualibet eius qualitate intrinseca, & quantum ad hæc secundum prædicta competit ꝙ corpora moueantur a substantijs spiritualibus motu locali facilius & immediatus quam alijs motibus. Alio modo consideratur ordo motuum secundum ordinem mobilium, sicut enim motus cœli est prior motu corporis elementarijs, ita motus corporum cælestium est prior motu corporum inferiorum respectu ordinis & secũdum hoc competit superioribus substantijs spiritualibus mouere superiora corpora cœlestia, ita etiam inferiorus substantię spirituales quæ sunt dæmones respectu peccati & priuationis gratię conuenit quod mouere possint, & moueãt corpora inferiora siue humana sint siue alia, quia data possibilitate in vno per consequens datur in omnibus alijs his maxime quę sunt eiusdẽ ponderis vel magnitudinis, vt dicit idem Thom. in d. titu. de demon. q. xvj. arti. x. in fin. & habetur per sanct. August. in iij. de Trini. vbi dicit ꝙ dęmones colligunt quędã semina ex quibus formant species quasdam siue animalia viuentia quæ fieri non possunt absque corpore mobili, ergo mouere possunt corpora inferiora de loco ad locum motu
18 locali. † Secundo probatur hæc opinio authoritate sacri Euangelij, Matth. iiij. capit. vbi diabolus in assumpta humana forma tentando Iesum in deserto, adduxit illum in sanctam ciuitatem, et statuit ipsum supra pinaculum templi, quod est locus quidam excelsus, eleuatus, super quo doctores antiquæ legis prædicabãt & doctrinam legis prædictæ publicæ populosque docebant vt dicit S. Thom. in glo. super d. cap. iiij. in versi. diabolus autem &c. vbi dicit nota ꝙ omnia opera illius tentationis corpereis sensibus completa fuerunt, quia diabolus tunc apparuit Christo in forma humana, & licet duæ sint opinio. Theologorum super illo puncto qualiter Christus statutus fuerit super illo pinnaculo an per delationem dęmonis vel quod ipsemet pedibus proprijs ascenderit mediantibus diabolicis persuasionibus, verior tamen opinio est illa ꝙ fuerit portatus, a dæmone scilicet eleuatus de terra & vnico ictu siue
19 momento fuerit portatus in loco prædicto. † & hæc intelligentia magis conuenit literę Euangelij dum dicit, statuit, quod idem est sicut posuit siue constituit. si enim pedibus proprijs Christus ascendisset ad dæmonis persuasiones. text. dixisset adduxit, sicut dixerat supra quando illum adduxit in sanctam ciuitatem, vide sanctum Thom. in d. glo. & Alberi. mag. super d. c. iiij. & sanct. Bonauen. in ij. senten lib. ij. distin. vij. per totum. quod manifestius demonstratur ꝙ Christus delatus fuit a dęmone ex eo ꝙ omnes theologi firmiter ibi concludunt, ꝙ Christus dum statueretur super dicto pinaculo reddidit se inuisibilem circunstantibus qui ibi aderant ne insurgerent clamores in populo putantes miraculose Christũ ascendisse locum, qui si proprijs pedibus naturaliter ascendisset non erat opus quod se inuisibilem redderet, ex quo nil mirandum fecisset. fatendum est igitur ꝙ diabolus ipsum assumpsit de terra et raptim vni co ictu statuit illum super dicto pinnaculo. Cum itaque dæmon portauerit Christum in vero corpore qui erat Deus. & homo, & verum corpus humanum habebat, ipsumque mouit de loco ad locũ etiam sursum quod difficilius est motu locali deo permittente nulla ratio diuersitatis redditur quare non possit etiam deo permittente portare homines istos ipsoque mouere motu locali ad nutum de loco, ad locum, eo maxime accedente hominis voluntate, secundum ea quæ diximus supra in iij.
20 euidentia. † Tertio prbatur sic, si humanus spiritus qui est anima, quę est inclusa in isto carcere terreno corporis humani, habet vires mouendi corpus ipsum de loco ad locum, ascendendi, descẽdendi, currendi, saltandi, sistendi, & aliud quoque corpus supra suum portandi ad omnem eius libitum est, minus potens natura angelica, vt dicit sanctus August. in iij. de trini. & sanct. Thom. dicta quæstione xvj. articu. x. quanto magis dæmon, qui est substantia spiritualis libera, & soluta nulloque præmitur pondere carnis, quis neget quod similes operationes naturales et longe maiores in assumpta corporali forma diuina potentia non reprimente operari non possit, certe nemo, & ꝙ ipse dæmon sit longe maioris roboris quam homo

immo

immo pluribus hominibus ſimul habetur per S. Aug. in lib. x. de ciui. Dei, relatum. xxvj. q. nec mirum. §. ſuper hoc. non eſt igitur mirandum ſi dęmon corpus humanum per ethera portare poſſit & quam velociſsime, dummodo diuina voluntas ſibi non repugnet, ad quę faciunt ea quę dixi mus ſupra in iij. euidentiali & quę dicemus infra
21 in ſequen. memb. † Quarto dico quod vnuſquiſque eorum quę ſua ſunt eſt bonus moderator & arbiter. l. in re mandata. C. man. & de rebus proprijs quiſque poteſt ad libitum ſuum diſponere, immo ab ipſo domino auferri non poteſt abſq; eius libito voluntatis l. id quod noſtrum eſt. ff. de reg. iur. l. fina. ff. de pac. & per Bart. in l. iuris gentium. ff. eod. tit. Iſte enim ſtrigimagę magi & ſortilegi per illam profeſsionem effecti ſunt dęmonis creaturę, eo ꝙ ſponte ſua ſub illius imperio & poteſtate ſe ſubiecerũt vt latius ſupradiximus in ij. & iij. quęſt. ergo ſequitur ꝙ dęmon de ipſis ſiue in anima ſiue in corpore ad eius libitum quicquid vult diſponere poteſt, Deo permittente, qui in hoc dęmoni nullum pręſtat impedimentum ſed relaxat ſibi arbitrium & libertatem virium ſuarum in iſtos dico profeſsos non autem in alios ſecundum ꝙ dicit S. Aug. in lib. x. de ciuita. Dei. & in iij. de Trini. & S. Tho. d. q. xvj. artic. ix. & x. habetur in d. c. epiſcopi. ibi mentem quam diabolus captiuatam tenet per queque deuia ad eius libitum deducit &c. Ex quo enim ipſi ſemel Deum relinquerunt, abnegantes fidem catholicam, & totum chriſtianę religionis cultum, non eſt dicendum ꝙ Deus amplius ipſos protegat, vel de his curam aliquam habere velit, ſed illos dimittit penitus ſub poteſtate & arbitrio Sathanæ, poſtquã illi ſponte ſub eius imperio ſe ſubiecerunt, & eum principem habere voluerunt. cum ſint igitur extra communionem fidelium, nõ ſunt amplius oues Chriſti, quæ fuerunt traditæ in cuſtodiam Petro, ſed ſunt oues externæ ſcilicet diaboli; vt habetur in c. firmiſsime. & in c. excommunicamus, in princi. extra de hære. & d. c. nec mirum xxvj. q. v. & eadem cauſa. q. ij. qui ſine ſaluatore, nimirũ ergo ſi dæmones illos deferunt etiam in corpore. primo, quia reſpectu ſubſtantiæ ſpiritualis adeſt potentia naturalis. ſecundo quia reſpectu diuinæ maieſtatis nullum præſtatur impedimentum, vt
22 cõcludũt theologi in locis ſupra notatis. †Quinto probatur hæc concluſio a maiori per ea quę habentur Exod. vij. c. vbi dicitur quod magi Pharaonis arte dæmonum conuerterunt virgas in dracones & fuerunt veri dracones non autem ſuperſtitioſi nec illuſorij, vt dicit S. Aug. ſuper glo. ibi dicens, ꝙ dęmones hoc facere potuerunt eorum virtute naturali per aliquas potentias naturales, ſeu per quædam ſemina collecta, quæ habet vim putrefaciendi ligneas virgas & conuertẽdi in lubricem draconis ſpeciem, ſecundum ꝙ dicit S. Aug. in iij. de Trini. quem refert & ſequitur S. Tho. in d. tract. qq. q. v. verſi. ad octauum in tit. de mira. vbi dicit ꝙ licet iſta apud nos videantur eſſe miracula, quia humana virtus iſta non capit nec ſe extendit ad illa, tamen quo ad ſecreta naturæ, & dæmonis intelligentiam non ſunt miracula immo opera ipſius naturæ dæmonis indu-
23 ſtria fabricata. †Item nota aliud mirabile dæmonis arte factum: Legitur in ſacris literis ꝙ Simon magus arte dęmonum canes loqui faciebat, nec dum eſt annus elapſus ꝙ caſus iſte euenit in facto Romæ, vbi mulier quædam magica vetula quæ Franciſca Seneñ. dicebatur artis diabolicæ plurimum perita, canem quendam magnæ ſtaturæ nigrum totum ſecum ducebat, quem poſt nonnullas preces reuerenter emiſſas loqui admodum faciebat. & voce quadam velut humana verba articulata proferebat quæ audita fuerunt a pluribus, & maxime a quodam ſacerdote presbytero qui rem ipſam propalauit domino almæ vrbis Senatori qui de mandato S. D. Papæ adiuncto ſibi Reueren. D. Locum tenente Vicarij ſui vna cum quibuſdam alijs viris maximæ doctrinæ & experientiæ mulierem ipſam ſolenniter examinarunt & comperto facinore flammis publice conſumpſerunt ipſam quæ canis loquela duplici modo fieri potuit ſecundum Tho. d. c. v. de mira. aut ꝙ dæmon aſſumpſerit corpus in forma canis omnibus partibus ſuis bene proportionatum, & locutus fuerit, aut ꝙ eſſet canis verus & naturalis, & dæmon per impulſum aeris motu locali ſonum quendam formauerit ſimilitudinem literatę
24 & articulatæ vocis habentem. † & hoc modo etiam dicitur quod Aſina Balaam allocuta fuit ipſum duabus vicibus, vt habetur nu. xxij. c. vbi Aſina ipſa quæ portabat Balaam ibat ad regem Balac qui miſerat pro eo, videns aſina Angelum reſiſtentem in via & ſe opponentem Balaã Aſina declinauit a recto tramite & iuit per agros, Balaã percutiebat illã volẽs, qđ iret per viã, illa recuſabat, et adeo vehemẽter pcuſsit illã ꝙ cecidit, & tunc dominus aperuit os Aſinæ & locuta eſt ad Balaã dicendo, quid feci tibi cur percutis me? at Balaã dixit, quia cõmeruiſti & illuſiſti mihi, vtinam haberem gladium vt te percuterem, cui Aſina iterum reſpondit? Nonne animal tuum ſum, cui ſemper cedere conſueuiſti vſque in præſentẽ diẽ, dic quid ſimile vnquam fecerim tibi, At ille ait, nunquã, quę verba adeo bene & articulate ab ipſa aſina prolata fuerunt ꝙ ab homine dicta viderentur, ſed hoc factum fuit ab Angelo ex diuina voluntate, vt ibi dicitur. & dicit ſanct. Thom. in dicta quęſtio. v. ad tertium ꝙ Angelus mouit linguam Aſinæ prędictę & per crebram aeris repercuſsionem protulit articulata verba de quibus ibi naturalium verborum ſimilitudinem habentia. text. autem ibi dicit quod dominus aperuit os Aſinę non Ang. vide Tho. in d.
25 q. v. & vj. in tit. de miracu. † Vltimo non omittã illud quod dixi Valer. Max. ꝙ olim Romę Fortunę ſimulachrũ quoddã marmoreũ quod poſitũ erat in via latina dicitur locutũ fuiſſe infraſcripta verba ad Matronas illas Romanas videlicet, rite me matronę vidiſtis, riteq; dedicaſtis nec putes iſta fuiſſe Poetarum figmenta, quia ſi talia eſſent, profecto ſacri Theologi in ſuis diuinis literis non inſererent approbando prout fit per S. Tho. in d. q. v. in iiij. not. & eſt glo. not. in c. moyſes. in verſi. habitare. xxxij. quęſt. ij. quæ dicit ꝙ

Angeli tam boni q̄ mali habitant in ſiccis corporibus ſcilicet in ſtatuis lapideis, æneis & marmoreis, in cadaueribus defunctorum, in auibus in quibus ipſi dæmones dant reſponſum, & refert exemplum Saulis qui adorauit diabolum, & alias dixi ſupra q̄ dæmon ſub ydolorū forma peractis ſacrificijs & precibus ſortilegorum ſiue magorū ipſis interrogantibus & ſcire quærentibus quæ occulta ſunt, reſpondet ad propoſitum, voce quadam ſonanti articulata verba, ac ſi ex ore hominis procederent, nihilominus neque vox, neque verba naturalia ſunt ſicut humana, ſed ex crebra aeris repercuſione per dæmonem concitata verba illa prolata fuerunt, vt ſupra dictum eſt. Si igitur hęc fieri poſſunt arte & virtute dęmonis, quæ longe maiora ſunt intellectui humano, minus capacia & difficiliora quod canis aut aliud animal brutū ſeu ſtatua marmorea verba articulata protulerint, quanto magis credendum eſt q̄ dæmon poſsit corporaliter deferre motu locali aut brutum quod minus eſt q̄ animal de nouo creare, vel vnam ſpeciem in alteram transformare, prout diximus ſupra de virga conuerſa in draconem.

25 †Demum vt res ipſa cunctis clarius innoteſcat ſubdam exemplo. Annis citra. xx. in agro Sabineñ. vicino vrbi Romę in quodam oppido quidam Ruſticus habens vxorem quæ erat de expreſſa dæmonis profeſsione, & pluries ab eo interrogata ſi erat de dicta profeſsione, ſemper audaciſsime negauerat, qui maritus ex quibuſdam ſignis quæ viderat maior ſuſpitio animum eius apprehendit, vnde decreuit velle videre ſi verū erat q̄ de nocte ipſa exiret extra domum, & quot ſum tenderet, & pluribus noctibus ſummopere inuigilauit, vt videret quod ipſa faceret, quę ſemper volebat poſt maritum ire dormitum, & diu poſtq̄ ipſe intrauerat in lecto multoties vigilabat, demum nocte quadā hora quinta vel circa, qua ipſa citata ire tenebatur ad ludum, ipſe maritus iacebat quaſi dormiens & ipſa venit ad illum ad perſcrutandum ſi dormibat, quod videns maritus ſtatim confinxit altius dormire & grauiori ſomno teneri, ipſa viſo dormiente retroceſſit ſtatim, & pedetentim ibat lento gradu, tunc maritus magis argute inuigilat, atque obſeruat cum diligentia cuncta quę vxor ipſa faciebat, demum vidit q̄ acceſsit ad quendam angulum domus, & eleuata quadam ciſta aſſumpſit pixidem ſeu ollulam quandam quæ ſuberat, deinde exutis veſtibus cœpit inungi cum certo vnguento in dicta ollula exiſtente apud ignem calefacto, poſtea pixidem ſeu ollulam prędictam ad priſtinum eius locum repoſuit, deinde vidit illā velociter exeuntem de domo, ac ſi pedibus non tangeret terram. poſt cuius diſceſſum maritus aſſurgens acceſsit ad oſtium, quod clauſum optime vidit, etiam cū peſſulo ſiue ſtanga interius de quo magis obſtupuit, deinde acceſsit ad angulum ex quo illa vnguentum aſſumpſerat, & reperta ollula illam accepit, & alibi abſcondit & reuerſus fuit in lecto, perfecitq; ſomnum vſque ad mane. die vero ſequenti reuerſa vxore maritus illam interrogauit quo nā proficiſceretur nocte illa quando ex domo receſsit media nocte ſola, quæ a principio fortiter negabat ſalua fronte. tunc maritus ſumpto ligno cœpit illam acriter verberare, vt haberet veritatem, ipſa adhuc indurato corde ſiſtebat, demū maritus ſumpto pixide ſine ollula, ecce dixit mulier maledicta, vide ſi credis q̄ nouerim ſcelera tua, & grauiter ſibi comminabatur aut quod mortem ſubiret, aut illum doceret quomodo facit illas vnctiones & diſceſſus quia volebat omnino accedere ad congregationes illas quas intendebat omnino videre, & quæ fierent in eis tunc mulier ipſa confuſa dum vidit pixidem vnctionis faſſa eſt ingenue errorem ſuum implorando ſuppliciter veniam ab ipſo viro, qui libenti animo ſub fide promiſit ei indulgeri dummodo ipſum adduceret ſe cum vna nocte ad congregationes prædictas; ipſa tunc aperiens os ſuum cœpit vera loqui & cuncta dictæ profeſsionis capitula recenſuit, & oſtendit voluptates, illecebras, & gaudia immēſa quæ inde aſſumebant, & de amenitate & delectatione ludorum, magnificentia chorearum, opulentia cō uiuiorum, principis illius liberalitate, & de vltimi effectus dulcedine cuncta narrauit, ex quo indulgentiā admiſſorum a marito ipſo impetrauerat, qui maritus curioſus iſta videre, & intereſſe præcepit vxori vt quam primum ad dictam congregationem acceſſura erat ipſum euocaret quæ mulier promiſit illū adducere & impetrata prius licentia a domino Sathana de adducende maritū ad ipſam congregationem, adueniente hora adhibitis vnctionibus vnuſquiſq; ipſorum ſuper ſuo hirco æquitando quam velociſsime peruenerint ad locum ipſius congregationis, & anteq̄ diſcederent de domo vir ipſe diligenter præmonitus fuit ab vxore vt ſummopere præcaueret ne in itinere eundo, vel redeundo, aut in loco congregationis ſigno crucis ſe muniret, aut illius nomen nec Dei, vel Ieſu Chriſti quouis modo commemoraret, maxime in laudando vel adorando: qui ſic facere promiſit in loco ſiſtentes vxor dimiſit maritum in certa parte monendo ipſum, vt illam expectaret donec reuerteretur a præſtando obedientiam earum principi Sathanę quemadmodum vnuſquiſq; aliorum tenebatur, qui maritus videns tam innumeram virorum ac mulierum multitudinem illic adeſſe vehementer obſtupuit, finita obediētia fiūt tripudia & choreæ q̄ celeberrimæ cum maxima cymbalorum, tympanorum, aliorumq; inſtrumentorum dulcedine, & tripudiantium numeroſitate ordine quodam retro grado contra morem, naturam & ordinem chorearum quibus nos vtimur, quibus peractis præparantur menſæ q̄ ampliſsimæ, cum maxima æpularum & conuiuantium copia & optimis ferculis, vxor illa ex indulgentia principis introducit maritum ad menſam comedere incipiunt, maritus deguſtās epulas inſipidas petijt ſalē qui nullus aderat in omnibus menſis, nec dum veniens quiſquam cum ſale iterum petijt atq; rogauit procedente mora, iterum atque iterū terque quaterq; ſalem ipſum ſupplicando petijt, & toties replicauit quod demon quidam ſalem ipſum attulit, vnde maritus videns ſalem ſummopere gauiſus eſt, & prægaudio magno dixit

hæc

hęc verba.hor laudato ſia Dio,puſe venne queſto ſale, quo verbo prælato poſtquã auditum fuit nomen Dei laudatum vnico momento cuncta periere & omnes vndique ſtatim diſceſſerunt menſæ epulæque omnes conſumptæ ſunt, luminaria cuncta quæ multa erant illico extincta ſunt, adeo ꝙ maritus ipſe reperitur ſolus & nudus in loco ipſo in medio tenebrarum ſtetitque ſub illa frigidiſſima nuce beneuentana per totam noctem vſque ad mane cum maximo frigore & periculo,die vero ſequenti videns paſtores qui paſcebat greges circa loca vicina ab ipſis perijt,vbi nam eſſet ipſe quæ regio illa dicebatur,cui reſponſum fuit quod erat beneuentana,quæ diſtabat a patria ipſius viri centum miliarijs vel circa, ipſe vero erat nudus ſicut alij qui vadunt ad choreas demonum, multum male ſe habuit in partibus illis adeo quod ſubſtulit periculum mortis, & quia valde ignotus erat in ea regione, & ſine pecunijs, coactus fuit mendicare oſtiatim amore Dei adeo ꝙ inuenit tunicellam quandam ſatis contritam, vt poſſet ſe tueri a frigore quod tunc vigebat, & ſic paulatim quærendo victum in itinere amore Dei tantum ambulauit ꝙ peruenit ad patriam ſpacio octo dierum vel circa, & erat adeo deformatus & macilentus quod a paucis recognoſcebatur, & accedens ad curiam principis illius caſtri detulit querelam contra eius vxorem & quaſdam alias mulieres eiuſdem profeſsionis eius ſocias, quæ omnes fuerunt incarceratæ & dum a principio negarent, inſtante viro prædicto teſtimonium verum de viſu ferente tandem omnes faſſæ ſunt, & ardentiſsimis flammis combuſtæ.

27 †Nec dum decem lapſi ſunt vel circiter anni quod mulier quædam iuuencula infra xvj. annum ætatis exiſtens adhuc virgo eiuſdem Sabinen. dioceſis ex altero tamen oppido oriunda a quadam alia maleficia ſtriga ſeducta vt religionem diabolicam profiteretur, ad ludum adducta fuit & pręmonita ne ſigno crucis ſe muniret,aut Deum Ieſum vel Chriſtum collaudando meminerent,poſtquam ad locum congregationis acceſſerunt iunior ipſa videns tam maximam mulierum virorumque multitudinem & principem ipſum Sathanam in ſolio maieſtatis tam ſuperbe ſedentem,& tot auratis ornamentis & purpureis veſtibus decoratum, vehementer obſtupuit, & quę ſimplex erat virgo incauta primę monitionis oblita ob rerum magnificentiam & maximum ſtuporem quo apprehenſa erat ſe ſigno crucis muniuit dicendo. Ieſu benedetto che coſa e queſta? nec dum verba prędicta perfecerat ꝙ ſtatim cuncta euanuere, & omnibus luminaribus penitus extinctis ſola hęc miſera inter maximas tenebras valde meſta reperitur & quam maximus pauor vehementer illam apprehendit, ex quo pene mortua eſt,ſed recordata de nomine Ieſu & beatę virginis Marię deuotiſsimis precibus ſe illis cõmendauit,vouitq; caſtitatem perpetuam ſi incolumis inde euaderet, & diuino auxilio illuſtrata,tanta ſolitudinis periculũ mox euaſit,quia ſenex ruſticus vna cum filio & aſello trãſibat prope locum prædictum vbi erat iſta puella quæ plurimum lamentabatur de ſorte ſua,qui ſenex audito gemitu acceſsit ad illam dicens,filia mea quid facis iſtic ſola iſto tempore nocturno, quam cum nudam videret magis obſtupuit quæ ſimplex virgo maxima erubeſcentia ducta, quæ nihil habebat vnde pudibunda pertegeret poſt multas lachrymas, gemitus,& ſuſpiria, huic viro ꝙ plurimum ſe commendauit vt illam ſecum adduceret ad domũ ſuam,qui ſenex accepit pallium ſuum & poſuit ſuper humeris puellæ & illam ſecum ad domum ſuam, quæ non multum diſtabat, adduxit;& in itinere totam ſeriem facti ſibi narrauit,qui ſenex ſtupore & pietate plurimum afficiebatur,audiuitq; ex qua patria quibuſve parentibus orta eſſet, & decreuit ſenex omnino hæc eius parentibus enuntiare,et puellam ipſam eiſdẽ reſtituere. ingreſsi ſunt domum vxor ſenis quæ erat multum pia perꝙ blande virginem recepit, & apud ſe in lectum retinuit, & deinde per duos vel tres dies maxima charitate materna pietate tractauit eandem veſtibus ſuis induit, & poſt triduum maritus accepit aſellũ et comite filio puellam ipſam æquitantem ad patriam ſuam illęſam reduxit, proprijſq; parentibus eandem reſtituit, qui dudum fleuerant perditionem filiæ putãtes ne aliquis miles aut alius necꝙ vir nocturno tempore rapuiſſet eandem, qui ſenex maxima veneratione & amoris dulcedine a parentibus puellæ amplexus eſt, receptiſq; muneribus pro ſe & filio dimiſſa puella ad domum ſuam reuerſus fuit: quę quidem puella poſtꝙ dono Dei & gratia beatæ Mariæ virginis tam graue periculum euaſerat,decreuit omnino votum iam factum adimplere et ingreſſa fuit monaſterium S.Frã.aſſumptoq; habitu ſolenniter profeſſa fuit, & caſtiſsime vixit,cuius parentes liberum præſtitere conſenſum illam vero maledictam ſtrigam quæ filiam ſuam adduxerat ad illum locum denuntiarunt curiæ & recomperta publice fuit igne cõbuſta. Hęc enim quæ audiui retuli,modo referam quæ ipſe vidi & in foro habui quæ plura ſunt, tamen duo tantum quæ recẽtiora ſunt referã. Anno dñi. M.d.xxiiij. menſe Septembris dum eſſem in quoddam Caſtro Monaſterij S. Pauli de vrbe apud regionem Sabinen. vt mea quædam illic expedirem, & mox ad vrbem reuerterer, ſummis ſui precibus rogatus a Reueren.P.domino Abbate illius monaſterij qui eſt dominus in temporalibus dictorum Caſtrorum,vt accederem ad aliud Caſtrum eiuſdem monaſterij ibi vicinum quod Nazarenum appellant ad examinandum tres mulieres maleficas ſiue ſtrigas, vt dicebant. quæ in arce ipſius Caſtri aliquandiu incluſæ remanſerant, & quę ex earum dictis acciperem, ſibi referrem, atq; conſulerem quid mihi in re illa agendum eſſe videretur. Ego enim qui meis prępeditus eram,licet non potuerim abſque magno meo incommodo illuc accedere,& huic rei vacare, nihilominus vt morem gererem tanto viro, quem alias in meis valde gratum & benignum repẽri, non potui euitare quin eius preces mihi mandata ſeruarem. Acceſique ad illas quarum vnam quę mihi facilior videbatur examinare cœpi, & pluribus

exhortationibus, vt veritatem aperiret, perſuaderi, quę demum poſt aliqualem hæſitationem cœpit vera loqui, & rem ipſam totam fateri qualiter ipſa erat de ſecta illa ſtrigimagarum expreſſe profeſſa, in qua profeſsione inſteterat per annos quatuordecim continuos, quibus continuum commercium habuerat cum dęmone, & nominauit alteram mulierem maleficam quę fuerat eius magiſtra, & ipſam ad profeſsionem adduxerat, & ꝙ iſto tempore plurima maleficia ſiue veneficia fecerat, & contra hominum perſonas, & contra iumenta ex quibus homines tres perierant, iumenta autem quatuor, & ꝙ agrorum plurium ſegetes immaturas ventis, grandinibus & tempeſtatibus ſtrauerat & penitus deuaſtauerat, & multa alia his ſimilia obſcena machinata fuerat arte illa malefica ad vlciſcendum iniurias ſuas. Quam ego ſubtilius interrogans vt clarius haberem quę ſunt iſtius diabolicę religionis ſeu profeſsionis ſecreta. Primo enim perſcrutatus fui quid eſt illa profeſsio quam mulieres ipſæ faciunt cum demone, & quibus modo & ordine ad illam accedunt, & quibus cerimonijs & ſolennitatibus vtuntur in ea. Ad quid ſe obligãt demoni. Sub qua forma verborum fit obligatio ipſa, item poſtea quæ ſunt ab eis ſeruanda, & ad quæ tenentur. Similiter quæ præmia habent, & quæ habere ſperant ab earum principe demone, & ex quibus rebus ſimplicibus vel mixtis componunt vnguẽta, quibus liniunt corpora ſua, dum vadunt ad ludos, & cum quibus etiam rebus faciunt alia venefica maleficia. Item quem ordinem tenent quando acceſſuræ ſunt ad ludos prædictos, & ſi eſt verum ꝙ vadunt corporaliter vel illa ſit illuſio ſiue viſio quædam in apparentia, in mente, & intellectu, & caſu quo accedant corporaliter an ambulent pedibus proprijs, vel aliter deferantur, & quomodo & per quem. Item quomodo & qualiter celebrant ſacrificia, offerunt preces & munera demoni. Item quæ ſunt illis prę cipua in obſeruantia in dicta profeſsione, & alia quædam quæ nunc non recordor, quæ quidẽ mulier ſub ſpe venite cuncta a principio vſque ad finem recenſuit quæ profeſsio. ipſa requirit expri-
28 mendo omnia ſingula illius capitula. † Primum enim dixit, ꝙ quando aducta fuit per illam eius magiſtram ante tribunal principis earum qui eſt diabolus in forma regis præſidens in ſolio maieſtatis, inſtructa prius a magiſtra quid factura erat, venit & oportuit primo abnegare baptiſmum & omnia chriſtianæ fidei documenta relinquere; deinde eccleſiaſtica ſacramenta cuncta proiicere pedibuſque propijs conculcare crucem & imagines beatæ Mariæ virginis & aliorum ſanctorum, q̃uis hæc vltima non fiunt coram eo, ſed alibi; poſtea ſatis eſt ꝙ iſta promittant ſe facturas quam primum cedet occaſio, deinde fecit obligationem per ſolennem ſtipulationẽ in manibus ipſius Principis, qua vouint et promiſit ꝙ perpetuo erit illi fidelis & obediens & omnibus eius mandatis parebit. Deinde medio iureiurando tactis ſcripturis ſuper quodam magno libro obſcuras paginas cõtinente, præſtitit homagium ſiue perpetuum vaſſallagium, & quod nunq̃ redibit ad fidem Chriſti, nec diuina præcepta ſeruabit, ſed ſolum ea quæ per ipſum principem erunt decernenda, & ꝙ perpetuis futuris temporibus erit obediens illi, & veniet continue cum vocata fuerit ad ludos & congregationes nocturnas, & quæ in eis per alias mulieres fiunt ipſa faciet, & ꝙ etiam aderit ſacrificijs illorum nocturnis, & ſolitas preces & cultum adorationis pręſtabit; vota quęcunque quæ ipſa præſtare contingerit pro viribus adimplebit, & quoſcunque poterit alios ad eandem profeſsionem adducet. Econuerſo autem ipſe princeps ægregia fronte promiſit eidẽ mulieri ſic præſenti præſtare perpetuam fœlicitatem, gaudia immenſa & voluptates quaſcuaque in hoc mundo habere deſideraſſet, & demum poſt hanc vitam longe maiora munera cõſequetur. Quo facto ſtatim vnũ dęmonem conſtituit ad cuſtodiam ipſius mulieris quam nunq̃ relinquere debeat, ſed illi inſeruire in omnibus quæ ipſa cupiet & quotieſcunque contigerit ad ludos accedere hoc ipſe intimabit mulieri; & illam deferret et inſtruet vt ſupra qui quidem demon aſſociatur ei tanquam maritus vxori, inſuper dixit ꝙ ſæpius accedunt ad congregationes illas vbi maxima mulierum numeroſitas congregatur, & non vident illa in mẽte & intellectu in apparentia, ſed in vera & naturali forma accedunt ad loca prędicta hoc modo & ordine, vide licet quia primo per vnum vel duos dies antequã fiat cõgregatio intimatur ſibi per dęmonem illũ, qui eſt ad ipſarum cuſtodiam conſtitutus, qualiter nocte tali & tali hora ſe præparet ad veniendum ad ludum, quę mulier ſi haberet iuſtam cauſam impedimenti deducit, & auditur dummodo ſit cauſa vera, et excuſabilis, quę legitime excuſare poſſet, alioquin ſi fingeret habere cauſam quę nulla eſſet vt non accederet non deferebatur inuita, ſed remanebat in domo ſua, nihilominus pro pęnam ſui mendacij adeo fortiter cruciabatur a dæmone vt in mente & in corpore maximis & continuis doloribus & ęgritudine intrinſeca, vel extrinſeca, tam fortiter vexabatur, ꝙ die noctuque nil penitus quietis haberet, ſed ſemper tribularetur et oĩa quæ ipſa ageret euaneſcerent & perirent in fieri adeo ꝙ neceſſe fuit, vt tot mala ceſſarent, ꝙ pecca tũ ſuum fateretur, & promitteret ẽt medio iureiurando ꝙ amplius non recuſabit accedere, & hoc modo euaſit ab illis malis. Cum vero promitteret acceſſuram ſtatim adueniente nocte & hora euocabatur voce quadam velut humana ab ipſo dęmone, quem non vocant dæmonem, ſed magiſterulum, aliæ magiſtrum Martinettum ſiue Martinellum hoc nomine diminutiuo, quæ ſic euocata mox ſumebat pixidem vnctionis & liniebat corpus ſuum in quibuſdam partibus & membris, quo linito exibat ex domo, & inueniebat ſemper magiſterulum ſuum in forma hirci illam expectantem apud oſtium, ſuper quo mulier ipſa dixit quod equitabat & applicare ſolebat forriter manus ad crines & ſtatim hircus ille aſcendebat per aerem, & breuiſsimo tempore deferebat mulierem ipſam vſque ad nucem beneuentanam, & ibi illam ſuauiter deponebat,

ponebat,vbi innumera mulierum virorũq; multitudo coram Principe illo vndiq; confluebat.
29 †Primum aũt qđ faciendum erat per ipſas mulieres erat ſignum obedientię & reuerentię quæ fiebat corã principe ordine quodã retrogrado in oppoſitũ directo illi reuerentię quã nos præſtare ſolemus. nos.n. inclinamus caput & humeros flectimus genu crure retro curuato voluentes vultũ ad principem ſiue ad alium quem veneramur,ipſi vero faciunt contra, quia terga voluunt verſus principem & caput curuant verſus humeros adeo vt mentum cœlũ reſpiciat. crura vero nõ curuant retro vt nos facimus, ſed eleuant ſurſum a terra a parte anteriori,& ita ſeruatur ibi. peracta igitur reuerentia,princeps mandat ꝙ oẽs tripudiẽt, ſaltentq; cum letitia & gaudio ſumentes vnaqueque voluptates ſuas & vnuſquiſque demonũ accipit mulierem ſuam ad cuius cuſtodiam deputatus eſt,& cum ea gerit ſaltationes illas magna letitia atq; dulcedine & interim præparantur mense cum lautiſsimis ferculis abundantiſsime ornatæ & celebratis choreis veniunt ad cõuiuia, quibus completis & cibatis omnibus extinguntur luminaria omnia & quiſque demon in forma incubi ſcilicet viri ſuam capit mulierem , ſi qui vero ſunt viri habent demonem ſuũ in forma ſuccubi ſcilicet mulieris & ſic adinuicem oẽs adimplent coitum carnis & cũ maxima voluptate. quo officio completo reuertuntur ad domũ omnes equitantes ſuper illis hircis, ſacrificia vero cum fiũt fieri ſolent ſtatim poſt peractum reuerẽtiæ ſignũ fit adoratio,qua expleta deueniunt ad tripudia & alia de quibus ſupra;quamuis ſacrificia ipſa celebrare ſolent ẽt in alijs locis extra locum congregationis,puta in domo priuata, vel in quibuſdam locis occultis vt late diximus ſupra eodẽ.q.iij. & v. Sed aduerte ad duo ꝙ ipſa dixit. vnũ eſt quia demones feſtinant reportare illas ad domum antequam labat nox & antequam pulſetur campana pro Auemaria de mane , quæ pulſari ſolet in aurora vel parum ante, qm̃ ſi forte pulſaret campana tempore quo deferuntur ad domum neceſſe habet illarum magiſter in eodem loco vbi audit ſonum prædictum deponere mulierem , aut virũ, nec poteſt amplius ipſum vel ipſam tangere, ſed neceſſe eſt ꝙ reſiduum illud itineris pedibus proprijs ambulet, quod perraro quidem euenire ſolet,quia ita velociter ipſas reportant ꝙ non impediuntur a ſomno. Secundum eſt quod retulit ꝙ quotieſcunque interfuerat ludis ita feſſa reuertebatur ad domũ propter illas choreas & crebras ſaltationes, quia erat debilis cõplexionis vt apparebat ꝙ per tres vel quatuor dies male ſe habebat in corpore propter magnos labores quos ſuſtinuerat quę ſimiliter cũ demone ſuo dum eſſet in forma incubi ſæpiſsime fuiſſe carnaliter cognitã maxima cũ delectatione teſtata fuit,hæc illa ibi.
30 †Aliud breuius exẽplum ſuperaddã, alia quoque mulier eiuſdẽ profeſsionis quæ vna cum præcedenti erat incarcerata dum deferretur a demone ſuo,reuertẽdo a ludis prædictis itinere antequã peruenirent ad domum,dum eſſet vicina oppido Patriæ ſuæ audiuit pulſare cãpanam de mane pro Aue maria. Vnde demon neceſſe habuit illã deponere & diſcedere quam depoſuit ſtatim & dimiſit in quoddam agro iuxta quãdam ripam vbi erant ſpineta quædam, & in dicto loco ipſa miſera mulier neceſſe habuit expectare vſque ad mane,quo lux clara appareret , ſed fortuna profuit ſibi , quia illa die in aurora , & in diluculo quidam inuenis illius oppidi ibat ad alium locum ibi vicinum, quem ipſa videns tranſeuntem cognouit atque uocauit nomine proprio , quod audiens iuuenis prima facie timuit aliquantulũ, ſed videns poſtea mulierẽ ipſam quæ ſeminuda erat a femoribus ſupra & crinibus ſparſis ſcapillata tota magis obſtupuit,nec audebat ad ipſam accedere, nihilominus illa adeo benigne & humiliter ipſum rogauit vt accederet ad illam , quod venit & interrogauit eandem poſtquam illam recognouit cur illic ita ſola moraretur in ea forma,cui illa dixit quod tota nocte aſellum ſuum quem perdiderat perquiſierat & nunquam potuit illum inuenire , cui iuuenis ſubridens minuſque credens dixit , hoc enim aliud ſibi quærit quam aſelli inquiſitio qui quærit aſellum vadit cum ſocio,& non ſola ſic ſeminuda & ſcapillata. aliud eſt quod querebas dixit ipſe , dicas mihi veritatem ſi vis ꝙ adiuuem te. vnde venis , vbi fuiſti, quid facis hic ſola , quis te adduxit , dicas mihi omnia ſi vis habere ſuffragium.& ero tibi ſecretus & fidus. Tunc mulier ipſa Lucretia nuncupata quæ erat ſatis pinguis, pulchra licet ſatis timeret ſeuitiam viri & ſuorum conſanguineorum, tamen confiſa eſt de iuuene illo rogando ipſum prius ſummis precibus ne cuiquam reuelaret factum illud ſed taceret,quia ipſa volebat pinguiora munera ſibi elargiri, cui iuuenis ſub fide promiſit ꝙ abſque dubio cuncta referret,& ille futurus erit ſibi ſecretiſsimus,tunc ipſa faſſa eſt ꝙ reuertebatur ea nocte a ludis beneuentanis,& dum eſſet in itinere deferreturque per aerem a magiſterculo ſuo audito ſono campanæ quæ pulſatur de mane pro Aue maria,fuit ſibi neceſſe quod illam deponeret in terram in eodem loco in quo reperiebatur,quando audiuit ſonum prædictum, & hoc modo ipſa ſic ſola reperiebatur ibi;quia iuuenis acceſsit ad illam & præſtitit ſibi opem in reueſtiendo & recaptãdo ſe, deinde aſſociauit illam vſq; ad domũ abſq; eo ꝙ aliquis factũ illud aduerteret pro cuius laboribus,et fide mulier ipſa donauit dicto iuueni vnũ par caligarum, vnum birretum & camiſiam vnam,& certas petias caſei,rogando eum iterum atque iterum vt taceret, & ita promiſit & tacuit rem ipſam plures menſes,deinde neſcitur quo ſpiritu aut indignatione vel lapſu iuuentutis ductus rem ipſam ſecreto modo cum vno , deinde cum altero propalauit , adeo quod paulatim res deuenit ad notitiam curiæ, vnde mulier ipſa capta & cum alijs incarcerata fuit,et iuuenis ille vt teſtis omnia hęc medio iuramẽto depoſuit,adeo quod ipſa quoque poſt multa facinus ſuum diutius tergiuerſare non potuit,ego tamẽ illarum ſententijs intereſſe non potui , quia neceſſe mihi fuit ad vrbem reuerti illaſque dimiſit earum iudici ordinario vt iuſtitiam faceret,ſed cũ-

ta retuli prędicto domino Abbati prout inuenerã qui mandauit ſuo Locumtenenti vt de ipſis iuſtitiam faceret,& inde ad paucos dies retulerũt mihi quod vitam ſuam finierunt flammis. Iſtarum vnguenta vidi atq; tetigi, & quoſdã alias maleficas mixturas,quibus grauiſsimas ęgritudines in humanis corporibus inferebant. & illud ẽt vidi quo hominem ad earum libitum in furorem & inſaniam inducebant,quæ omnia mandaui igne cõ-
31 buri. †Ex quibus manifeſte deprehendi poteſt ꝙ vere & corporaliter deferuntur, non autem in ſpiritu illuduntur,ad quid enim opus erat ꝙ illa prior cõquereretur de laxitudine corporis et mẽbrorum poſtq̃ reuerſa erat a ludis; vbi dixit ꝙ per tres vel quatuor dies ſe male habebat in corpore propter magnos labores dictarum chorearũ, ſi in ſpiritu duntaxat fuiſſet apprehenſa illuſione illa, non erat opus ꝙ cõquereretur de corpore & nimio labore; quia corpus non laborat in ſomnijs,ſed animus duntaxat,vt d.c.epiſcopi. Altera etiam mulier de qua in vltimo exemplo non fuiſſet comperta ſola in illo loco niſi iuiſſet in corpore, vt ex prędictis. Sed quæro nunc quare eſt quod in iſta ſecta vt plurimum ſunt mulieres,viri autem rari ſunt.Rñ.plures reddũtur rationes per Doc.prima eſt,ꝙ mulier tanquam debilior et fragilior facilius decipitur a diabolo, & credit omnia quæ ſibi perſuadentur.c.forus.de verb.ſigni. c.j.de cland.deſpon.& habetur Gene.iij.cap.vbi diabolus ſerpens prius decepit mulierem q̃ virũ, eo quia magis credula fuit. alia poteſt eſſe ratio: quod faciunt propter explendam libidinem carnis quam alio modo non poſſent abſq; ignominia ſatiare,iſto enim modo capiunt delectationẽ cum demone,& complent deſiderium ſuum, abſque eo ꝙ contra ipſas inſurgat infamia, vt ex plurium ipſarum mulierum confeſsionibus accepi dũ iſta ſubtiliter indagarer.Quidam alij dixerunt ꝙ mulier eſt magis vana & curioſa & magis familiaris diabolo q̃ ſit vir, & quæ minus timet tranſgreſsionem præcepti ſuperioris q̃ vir, quaſi ꝙ magis regitur voluntate,appetitu, & ſenſualitate q̃ ratione,vt habetur. xxiij.qõ.vij.quod propoſuiſti.& q.v. Adam & c.mulier,& per glo.in d.c. j.de clande. deſpon.& d.c. iij. ſuper Gene. & ibi per ſacros Doc. Ex prædictis itaque concludo concluſionem ipſam eſſe ſufficienter probatam, cui non habent obſtare quædam quæ ſuperius in contrarium adducebantur. Et primo non obſtat tex.in d.c.epiſcopi.ſuper quo tenentes contrariũ ſe omnes fundant,cui licet per alios Docto. antiquos & Moder. fuerint datæ plures reſponſiones ad vnum tamen tendentes.ſcilicet ꝙ ille tex.non loquitur de ſecta iſta ſtrigarum, ſed de alia longe diuerſa ab iſta. Ego tamen idem comprobando alio modo reſpondebo ad illum text. declarando literam et mentem illius concilij,& antequam ad
32 vlteriora procedam pręmitto † quod omnis lex recipit interpretationem a ratione ſua, maxime quando ratio in lege reperitur expreſſa quæ magis attendenda eſt q̃ dictum legis. l. adigere.§. quamuis.ff.de iurepa. l. cum pater.§.dulciſsimis. ff.de leg. ij. l. milites prohibentur. & l. milites agrum.in princi.ff. de re mili.l. nomen. in fin.ff. de leg.iij. & Bart. in l.ij.§.videndum.ff. ad Tertul.idem Bart.in l. omnes populi, in vij. quęſtio. princ.ff.de iuſt.& iur.Bartol.in l. ſi conſtante.in v.col.in vij.& ix.q.ff.ſolu.ma. & in l.ſi vero.§. de viro.eo.ti.& in l.j.C. quæ ſit lon. conſu. & j. diſt. conſuetudo,per Gemi.in c.vbi periculum,in ij.no.de elec.lib.vj.& eſt glo.not.in clemen.j. de elec.in ver.eligatur.& glo. in d. c. conſuetudo.j. diſt. Ideo dicunt Doc.ꝙ cui non conuenit ratio legis minus conuenit ipſa lex.d.l.cum pater.§.dulciſsimis.& d.l.nomen. in fi.& d.l. milites. la prima,& la.ij.ff.de re mili. Quibus præmiſsis dico ꝙ ratio princip alis illius. c. & intentio concilij Aquiren. non fuit velle impugnare & habere pro impoſsibili ꝙ demon Deo permittente non poſsit hominem corporaliter deferre de loco ad locum motu locali, quia ſi fuiſſet iſtius intentionis dixiſſet contra communem omnium Theologorum & canoniſtarum ſententiam, immo contra text. proprium ſacri euangelij Matth. iiij. Luc.iiij.& Marc.j.c.in prin. vbi apparet ꝙ diabolus tentando Chriſtum,qui erat Deus & homo naturalis, detulit ipſum corporaliter ſuper pinnaculum templi, & in montem excelſum, vt latius infra dicemus, intentio igitur finalis illius concilij in illo ver.Illud etiam non eſt omittendum &c. fuit,velle improbare & damnare errorem illum in quo erant mulieres illę ſceleratę de quibus ibi,quæ erant hæreticæ, & in ſua obſtinata opinione damnatæ,& quæ fuit ratio principalis atq; finalis quare concilium illud declarauit mulieres illas eſſe hęreticas & damnatas. Ratio dico principalis fuit illa quam ponit ibi text. videlicet.Cum aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deum arbitrantur,hęc eſt ratio principalis quæ facit illas eſſe damnatas, quod melius declaro ſic.Concilium illud in prin. exponit generale edictum quo mandat omnibus epiſcopis,et clericis vt ſummo ſtudio elaborent pernitioſam, fortilegam,& magicam artem ex parochijs ſuis penitus eradicare. & ſic primo improbat artem, deinde deuenit ad ſpeciem. ſ. ad homines illius artis peritos dum dicit, ꝙ ſi aliquem virum aut mulierem huiuſmodi ſceleris ſectatorẽ inueniant turpiter dehoneſtatum, ex parochijs ſuis deijciant:quia ſubuerſus eſt,& is etiam qui ſimilis eſt ſibi ſubuerſi ſunt omnes & a diabolo captiui tenentur qui relicto creatore ſuo diaboli ſuffragia quærunt, & ideo a tali peſte debet mundari ſancta eccleſia. hic enim remanet completa oratio primæ partis capituli,vbi concilium mandat extirpari hanc reprobam artem magicam & fortilegam,& illius profeſſos turpiter dehoneſtatos, & externos a fide catholica ex omnibus parochijs ſuis expelli,ad hoc vt ſancta eccleſia a tali peſte liberetur. Deinde incipit ſecunda pars ibi, Illud etiam non eſt ommittendum ꝙ quædam ſceleratæ mulieres retro poſt Sathanam conuerſæ &c.vbi concilium prædictum mutauit ſermonem & poſuit alium caſum diuerſum a prędenti,ꝙ patet ibi dum dicit, Illud non eſt omittendũ ꝙ quędã ſceleratę mulieres &c.tex.ibi in princ.

locutus

locutus fuit de mulieribus, quę autem magicã & ſortilegã profitẽtur ibi, dũ dicit ſi aliquẽ virum aut mulierẽ huiuſcemodi ſceleris &c. ſi.n. concilĩ prędictum in illa ſecunda parte voluiſſet intelligere de eiſdem mulieribus de quibus fuerat facta mẽtio in prin.tex.non dixiſſet per iſta verba quędam ſceleratę mulieres &c. ſed dixiſſet per aliqua verba repetitiua earundẽ perſonarum & qualitatum, videlicet, eędem ipſę dictę vel prędictę, vel per alia ſimilia verba, ex quo enim text. in d.ij.parte non fuit locutus per verba repetitiua, ſed per diuerſa & diuerſum ſenſum, & caſum demonſtrantia, fatendum eſt de neceſsitate ꝙ ille ſit diuerſus caſus a præcedenti, & ſic diuerſa ſpecies perſonarum. & ꝙ ſit verum clarius demõſtra
33 bitur infra. † Concilium igitur deueniendo ad ſecundam partẽ exponit iſtarũ mulierũ profeſsionẽ, & qualiter ſub falſis illuſionibus & fantaſmatibus illudun'u·a demone, deinde enumerat quaſdã operationes quas mulieres illę profitentur facere cũ Diana vel Herodiade deabus ſuis, quarũ iuſsionibus ad illarum ſeruitium euocantur, & nocturnis horis accedere profit·ntur; ſed vtinam hę ſolæ in ſua perfidia perijſſent & non multas alias ad illarũ interitũ pertraxiſſent, deinde ponit modũ infidelitatis, & errorẽ exprimit quo principaliter deducuntur in hæreſim dum dicit, nam innumera multitudo hac falſa opinione decepta, hæc vera eſſe credunt. ſcilicet quia putãt Dianam & Herodiadẽ eſſe veras deas, & poſſe illa opera de quibus ibi perficere & credẽdo a recta fide deuiãt & errore paganorũ inuoluuntur. Ratio finalis & principalis omniũ ſupradictorũ operũ & damnatę credulitatis ex qua dicuntur hęreticæ nunc ponitur dum dicitur. Cũ aliquid diuinitatis aut numinis extra vnũ Deũ arbitrantur, & huc vſq; perficitur ſecũda oratio, & dictum illius ſecũdę partis, deinde ſequitur improbatio illarũ falſę opinionis & erroris prædicti. Ratio igitur finalis eſt illa quam proxime dixi, ex qua oẽs alij errores & illuſiones ſucceſsiue dependent cũ credunt illas Dianã, et Herodiadẽ, eſſe veras deas & in eis multum diuinitatis & numinis eſſe, & iſte eſt verus intellectus illius capituli, ſi bene conſideretur in verbis & in mente. Stante igitur ratione prædicta expreſſa ſecundum illam verba ipſius legis ſunt interpretanda, & vbi ratio ipſa non conuenit lex quoque omnino ceſſat dicta l.cum pater. §. dulciſsimis. ff. de legat.ij. l. hæc ratio. & ibi Bartol. ff. de calum. l. is qui animo. ff. de acquirenda poſſeſsio. Ratio autem prædicta non conuenit neque verificari poteſt in hac ſecta ſtrigarum & maleficorum quippe quia ipſi vel ipſe non de·iuntur iſta falſa opinione putantes inſeruire deabus iſtis & extra vnum Deum aliquid numinis eſſe, ſed ipſæ vident cognoſcunt & apprehendunt expreſſe quod illarum Princeps cui inſeruiũt & quẽ obediunt & adorãt eſt diabolus inferni inferior Deo, & inimicus Dei. ſed illi inſeruiunt relicto creatore propter mundi vanitates ad explendas illarum libidines dicto cap. epiſcopi. in princi. & cap. ſi quis epiſcopus. eadem q. v. ſi enim ratio ipſa de qua ſupra iſtis ſtrigimagis non conuenit verba legis & illius diſpoſitio minus conuenire debet per ea quæ
34 proxime dicta ſunt. eo maxime. † Quia ratio legis determinata reſtringit dictum legis, vt illa duntaxat lex ipſa comprehendat ad quæ ratio illa naturaliter adaptari põt, & non vltra. d.l. cum pater. §. dulciſsimis. & l. hæc actio. & ibi Bar. ff. de calumnia. & l. qui animo. ff. de acqui. poſ. & j. diſt. conſuetudo, & not. gl. in cle. j. de elect. & per Geminia. in c. vbi periculum in prin. eo. ti. lib. vi. Cum aũt iſte ſint excluſe a ratione dicuntur eſſe excluſe a legis diſpoſitione per ea quæ ſupra diximus, nec obſtant exempla & authoritates quas tex. inferius deducit de Paulo & Ezechiele, quia illa omnia referuntur ad ſectam illam, de qua ibi. non aũt ad ſtrigas ſiue maleficas, de quibus hic. Fateor tamen quod ſtrige iſte & malefice in quibuſdam conueniunt cum mulieribus illis de quibus in d.c. epiſcopi. in ij. parte in hoc ſcilicet cõueniunt quia vtraque ſecta inſeruit diabolo, etiã illius imperio gubernatur, ſed vna ſcienter altera ignoranter, vna decipitur, altera decipit.

Conueniunt & in alio, quia quo ad effectũ ęternæ damnationis ita ſunt damnate ille ſicut iſte, ita demones habent imperium ſuper illis ſicut ſuper iſtis & eodem modo ille ſunt eliminandę & deijciendę extra parochias ſicut iſte ſtrigimage, quia omnes ſunt damnate, non tñ ſequitur ſi in aliquibus conueniunt & æquiparantur, ergo in omnibus debent eſſe ęquiparate quia data diuerſitate rationis datur ẽt diuerſitas iuris, vt ſupra diximus, & dicemus ẽt infra eo. ti. q. xij. dum declarabitur materia poculorum ſiue venenorum, & vt dixi extra communionem fidelium poſite ſunt ille ſicut iſte & oẽs tanquam oues morboſe ſunt penitus a Chriſti fidelibus euitandæ ne ſanas oues morbo illo inficiant. l. ij. C. de ſum. tri. & l. hi qui ſanctã. C. de apoſt. quia omnes ſunt eiuſdẽ diabolicę religionis, ſed diuerſe profeſsionis & habitus dico animi non corporis & ordinis profeſſe ſi cut monachi, & moniales chriſtianæ religionis diuerſos ordines profeſsionis accipiunt ad vnum tamen diuinum cultum omnes tendentes, ita iſti damnati diuerſos ordines & ritus accipiũt & ſub diuerſis ordinibus & moribus diabolo inſeruiunt & diuerſis quoq; nominibus nuncupantur quidã ſunt hæretici quidam manichei alij vero apoſtate, alij ſciſmatici donatiſte, & ſimiles de quibus in l. manicheos. C. de hæretic. & l. j. & l. hi qui ſanctam. C. de apoſta. & habetur per gl. Abb. & alios doct. in rub. & in c. j. de apoſta. & de ſciſma. & hoc eſt quod in effectu voluit dicere tex. in c. excommunicamus lo j. & lo ij. in princip. extra de hære. vbi dixit. faciens quidem habentes diuerſas caudas autem adinuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipſum. per facies dico diuerſas intellexit de diuerſis ordinibus hæreticorum ſiue ſortilegorum, per caudas adinuicem colligatas intellexit de vnico cultu eiuſdem diabolicæ religionis, quia omnia eorum opera tendunt ad cultum Sathanæ ſiue in mente & intellectu ſiue in corpore fiant. ad hoc vide quæ dixi ſu-
35 pra in primo euidentiali huius. q. † Illæ igitur

mulieres de quibus in d.c.episcopi,dicuntur proprie hæreticæ ex quo persistunt in illo errore,putantes aliquid numinis esse in illis deabus,et illas esse veras deas relicto Deo saluatore nostro,vt in c.j.de sum.trini.& xxj.q.ij. qui sine saluatore.& c.firmissime.de hæret. Istæ vero strigimagæ magi & sortilegi qui scienter & ex propria malitia peccant relinquentes diuinum cultum & Christi fidem,& scienter adherentes diabolo, quem sciũt & cognoscunt esse diabolum infernalem & inimicum Dei. non dicuntur proprie stricte hæreticæ,quia nullo dicuntur errore seductæ,sed potius apostatæ perfidiæ ; quia scienter propria temeritate recesserunt a fide Christi,quanuis ista earum apostasia longo tempore indurata & pertinaciter defensata transit in hęresim:vt diximus supra ti.j.q.ij.& dicunt Glos. & Doct.in rubr.extra de apostat. & habetur per Imperatorem in l.j. & hi qui sanctam.C.eo.tit.vbi apostate proprie dicuntur qui scientes & propria authoritate siue potius temeritate retrocedunt a fide christiana,vt habetur in d.l.j.& in glo.rub.& in c.j.extra eo.tit. & per S.Tho.in ij.ij.q.xcv.arti.v. & vj.in titu. de superstit.ad quæ faciunt quæ diximus supra in primo euidentiali,& supra etiam.q.ij. Et not. vnũ valde singulare,q̃ istorum apostatarum duæ sunt species,vna est quæ simpliciter retrocedit a fide & sequitur cultum & obedientiam demonis , & altera est quę postquã Christi fidem abnegãdo postergauit & deiecit ex corde suo,iterũ se baptizat expresse in nomine diaboli, & aliud nomen sibi superimponit, licet vtraque species sit damnata, prior tamen si peccatum suum reuocat admittitur ad pœnitentiam & euitat pœnas corporales sicut hæretici,vt l.manicheos.C.de hære. secunda vero species nũquam admittitur ad pœnitentiam in foro iudiciali ex qua possit euitare pœnas corporales ẽt si milies abiuraret professionem illam & vellet ad Christi fidem reuerti non auditur quo ad istum effectum,& iste est tex.valde no. ad hoc in d.l.hi qui sanctam,& ibi glo.C. de apostat. eodem modo irremisibiliter puniuntur qui abnegato babtismate christiano iudęi effecti sunt , & inter iudęos commorantur,vt l.j.C.de apostat.quo ad animam vero in foro conscientiæ admittitur pœnitentia istorum ab ecclesia & aliorum quorũcunque,vt no.in d.l.manicheos.per Doc.& habetur in c.ad abolendam.& c. firmissime,de hære. per glo.in c.excommunicamus.el ij. eo.ti.& c.super,eo.tit.lib. vj. & diximus supra ti.j.q.v. circa fi.& ista sit prima differentia quæ reperitur inter istas quo ad nomen & ordinem professionis .

36 Secundo differunt in modo profitendi,quia illæ de quibus in d. c.episcopi.non faciunt professionẽ expressam cum demone sicut istæ, nec credunt inseruire demoni,sed deluduntur sub specie boni: & propterea dicit tex.ibi q̃ diabolus postquam illarum mentem captiuatam tenet , transformat se in diuersas species personarum. Tertio differunt , quia illæ nulla conficiunt sortilegia nec maleficia in humanis aut brutorum corporibus , & nemini nocent , nisi sibi ipsis & propterea non dicuntur maleficæ , seu hæreticæ , istæ vero sunt deterioris conditionis, quia nocent multis per diuersa maleficia , vt latius supra vidistis in ij. & iij. quæstio. Quarto disconueniunt in hoc quia non reperitur q̃ illæ aliquem maleficiatum curauerint. & ipsam maleficia contrarijs maleficijs abstulerunt,istæ vero publice incumbunt curæ & medelis maleficiorum,& postquam aliquem dicto morbo curauerint, sæpius indicant maleficiãtem saltem aliquibus indicijs , vt habetur per Sanct. Augu. in lib.x.de ciui.Dei.& in iij.de Trini. & S. Thom.in d. q. v. primæ partis,tract.q.in titu. de mira. & habetur xxvj. q. v. nec mirum.§.necromanti. versic. ad hæc omnia. Quinto quia illæ licet inseruiant demoni virtualiter tamen inseruiunt sub forma dearum bonorum numinum, iste vero proprie demoni sedenti in solio maiestatis cui, vt vero & vnico Principi reddunt obedientiam vt supra latius diximus in ij.& iij.q.

Sexto quia non apparet q̃ illæ de quibus in d. cap.episcopi,accedant ad ludos, & exerceant ibi choreas & saltationes & demum coitum carnalem habeant cum sicut istę per ea quæ supra latius in hac quæstio.conclusimus,& per S. Tho.d.q.v.

Septimo discordant in hoc, quia illæ nulla celebrant sacrificia , nullasque imagines offerunt, neque baptizant , aut responsa petunt , istæ vero cuncta opera huiusmodi faciunt vt supra late vidistis in ij & iij.quæstio. & in hac etiam in primo & ij. fundamento. Et q̃ sint diuersi ordinis specie differentes , apparet ex diuersitate tractatuum & capitulorum,et etiam authorum.ea enim quæ disponuntur in d.cap.episcopi decreta fuerũt in concilio Aquiren. dispositio autem.c.nec mirũ sumpta fuit ex doctrina textualium scilicet Aug. in lib.x.de ciui.Dei cum igitur ex diuersis auctoribus temporibus & causis decreta ipsa statuta fuerint , superflua fuisset alterius decisio,si vtrunque eundem casum comprehenderet vel decideret contra no.in.§.quibus , in prima constitu. C. & in cap.si papa,de priuileg.lib.vj.ne igitur istud inconueniens superfluitatis succedat , dicamus q̃ cap.episcopi loquatur de diuersa specie mulierum ab ista & ab illa de qua in d. cap. nec mirum , maxime cum in veritate plures reperiuntur species & diuersæ professorum sub hac diabolica religione , vt supra dictum est in primo euidentiali.

37 † Sed contra prædicta oppo. & dico quod immo d. cap.episcopi , loquitur de istis strigi magis masculis , & fœminis & de omnibus sortilegis vt apparet in princi. ipsius cap. dum dicitur quod episcopi & eorum ministri curam habeant sortilegam et magicam artem a zabulo inuentam extirpare : & si aliquem virum aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorem inuenerint ex parochis suis omni studio eliminare , & deijcere curent . Solu. verum est quod omnes illi qui sunt diabolicæ religionis & sub illius obedientia debent a limine Ecclesiarum & a Christi fidelium communionem repelli siue sint hæretici siue scismatici , siue apostatæ , magi , necromanti , sortilegi cuiuscunque sint ordinis , & gradus , aut quocunque nomine nuncupentur , quo ad hoc vt a fidelium Christi consortio separen-

tur

tur omnes æquiparantur ex quo omnes damnati ſunt & dicuntur veluti oues morboſæ & ab ouili Chriſti fidelium penitus externæ & merito ſunt igitur ab ipſorum conſortio ſeparandæ, vt l.ij.C.de ſum.trin.& l. hi qui ſanctã.C.de apoſta.c.firmiſsime.& c.ad abolendam, extra de hære.& in clemen.j.eo.tit.& d.c.epiſcopi, in princ. licet enim quo ad hoc ſint æquiparati, non ſequitur ergo ꝙ quo ad omnia cenſeantur eſſe æquiparati,vt not.in c.excommunicamus,in prin.el j.et Io ij.de hæreti.licet enim iuris lator in prin.d.c. fecerit mentionem de hac ſecta, nihilominus poſtea dũ loquitur de illis mulieribus in ſpecie mutauit caſum in facto in verſi. ibi illud etiam non eſt ommittendum ꝙ, quædam ſceleratæ mulieres retro poſt Sathanam conuerſæ &c. qui eſt diuerſus a præcedenti vt patet ex his quæ tradit S.
38 Tho.in d.q.v.j. partis tract.qq.tit.de mira.† vbi dicit ꝙ demones poſſunt mirabiliter in nobis operari dupliciter, vno modo per veram corporis tranſmutationem et per veros effectus corporeos. Alio modo per apparẽtiam & illuſionem ſenſuũ, ex aliqua immutatione imaginationis per quæ verba voluit intelligere de vtraq; mulierũ ſecta ſubiungẽs ẽt ꝙ neutra tñ ipſarum operatio eſt miraculoſa,ſed ex rebus naturalibus,& per modum artis demonis ſubtilitate inuenta,& hæc ſufficiãt quo ad ſolutionem oppoſitionis factæ de d.c.epi.

Ad illud ſecundum dico dum adducitur illud inconueniens ꝙ demon portare poſſet &c.ſol.col ligitur ex his quæ dicit S. Tho. in d.v.verſi.reſpondeo in ti.de mirac. vbi dicit ꝙ demones multa poſſent facere quæ nobis viderentur eſſe miracula,tamen ea facerent eorum naturali virtute et ex rebus naturalibus ſi a Deo facere permitterẽtur: ſed quia non permittuntur ideo ea facere non poſſunt,quæ quidem facultas fuit illis adempta p paſsionem Domini noſtri Ieſu Chriſti vide ibi, vt ſingulariter dixit S.Bonauen.in iij.ſen.diſtin. xix.q.iij.& diximus ſupra q.præcedenti,nec eſt mirandum ſi demon ſtrigimagas & alios ſuos profeſſos defert corporaliter,quia id facere poteſt Deo permittẽte,ex quos ſunt oues gregis diabolici,vt latius diximus ſupra ea.q.in iiij.fundamen.iſtius vlti.opi.& tetigit etiam ſupra in vltimo fundamen. eiuſdẽ poſt ſeptimam differentiam inter d.c.epiſcopi,& ſectam ſtrigarum. Pro quo optime facit dictum illud S. Bonauen. in iij.ſen. diſt. xix.q.iij.nu.xxij. & xxiij. de quo diximus ſupra qõ.proxima a contrario ſenſu. ſi enim diaboli potentia fuit depreſſa & debilitata per paſſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, a quo fuit manus attrahens penitus abſciſſa,manus vero compellens debilirata & eius vires coanguſtatæ fuere,illud eſt verum reſpectu chriſtianorũ pro quibus effuſus fuit ille ſanguis pretioſus,illi vero qui ſunt extra baptiſmum & abnegarunt fidem Chriſti ſicut pagani ſunt reputandi & ſunt extra omnem gratiam & beneficium ſalutis, vt d.c.firmiſsime. de hæret.& l. hi qui ſanctam.C. de apoſta. ergo ſequitur ꝙ diaboli potentia quo ad iſtos remanet illeſa,& per conſequens ipſos deferre poteſt ad libitum accedente maxime ipſarum mu-
39 lierum voluntate & conſenſu. † Ad tertium dico ꝙ demones non poſſunt extẽdere eorum vires contra iuſtitiam humanam & eripere captiuos de manibus publicæ iuſtitiæ,quia Deus non permittit,vt dicit S.Auguſt.in lib.x. de ciui. Dei.& S. Tho.d.q.v.in ti. de mira. alias ſequeretur ꝙ demonis potentia eſſet ſupra diuinam, & ꝙ iuſtitia omnino periret & iura oĩa ſubuerterentur, quod Deus nullo modo patitur. vt dicit Tho. ibi vide quæ dixi ſupra eo. q.v. Ad quartum non negatur immo conceditur ꝙ demones poſſunt mirabilia operari in imaginatiua & humano intellectu, quæ veriſimilia ſunt, & vera vndiq; eſſe videntur, ex hoc tñ non ſequitur ꝙ non poſſunt aliquas operationes naturales efficere & mouere corpora inferiora,vt late diximus ſupra in primo fundamento, & ẽt in ſecundo huius concluſionis S. Tho.in d.q.v.verſi.reſpondeo.vbi dicit ꝙ demones poſſunt mirabiliter in bonis operari dupliciter,vno modo per veram corporis tranſmutationem.alio modo per præſtigioſam mentis illuſionem & formas apparentes,vt habetur in d.c.epiſcopi in ij. parte. Ad quintũ dum datur de illo exemplo. reſpõdeo ꝙ demones facile poſſunt homines decipere dũ capiunt mulieres ad ludos predictos & illorum ſacrificia celebrãda neceſſe eſt ꝙ habeant mulieres in corpore & earum naturali forma ſi ea quæ cupiunt perfici volunt. & propterea ne ſequatur ſcandalum aut periculum contra ipſas,Sathanas mittit alium demonem in forma ſuccubui qui iacet ad latus mariti loco vxoris, & quoties contingit omnia vxoris officia in thoro coniugali etiã coitus ſubire nõ denegat,ſed libenter appetit, & adeo ſe bene accomodat ꝙ quemꝙ eo ſapientiſsimum falleret.vide S.Tho. in d.q.v.& dixi ſupra late in primo fundamento concluſionis & in ij.euidentiali.dum dixi de operationibus incuborum & ſuccuborũ. Nempe vellem ꝙ hi qui tenent aliam opi. ꝙ deferuntur ſolum in ſpiritu reducerent mihi intellectum illum ad practicam. Aut enim volunt ꝙ nemo capiat partem ſpiritus,ſcilicet animę quia ſpiritus hominis idẽ eſt quod anima, vt no. declarat Archi.in c.Moyſes. xxxij.q.ij. & hoc facere non poteſt, quia anima eſt vnica in ſubſtantia et indiuiſibilis & nullam recepit diuiſionem in quantitate nec in qualitate vt dicit Philoſo.in.i.de Anima, & eſt gl.no.& ibi Abb.in c.j. de ſum.trini.in ver.ſimplex.& Bar.in l.ſtipulationes non diuiduntur.ff. de ver.obli.in iij. opp. vbi dicit quod anima eſt indiuiſibilis,& eſt tota in toto et tota in qualibet parte corporis,aut volunt quod demon capiat totũ ſpiritum,ſiue totam animam, & neceſſe eſſet ꝙ remaneret hominis cadauer,& ſic mortuũ abſente anima,& ſequeretur maius inconueniens,quia eſſet in poteſtate demonis auferre vitam homini & illi defuncto reſtituere, & ſic mortuum ſuſcitare, quod eſt impoſsibile, quia ſolus Deus hoc
40 facere poteſt, † & nulla creatura neque Angelica, neque humana habet hanc facultatem ſuſcitandi mortuum, vt dicam infra in x.q.vnde non video quomodo illorũ opinio poſsit ſaluari intelligendo de ſtrigis & magis, & ſi tu diceres non

dico

dico ꝙ demon aufefat totam nec partem animæ, ſed deludit dormientem per illa ſigna præſtigioſa formata in intellectu, ſine intellectui præſentata per immutationem imaginationis, quod facere poteſt demon, tunc reſpondeo ꝙ eſt impoſsibile vt tot naturale operationes quæ fiunt per iſtam ſectam ſtrigimagarum, maleficorum, & aliorum ſimilium, fieri poſſunt in ſpiritu ſolo, quin interueniat corpus & membra naturalia; quomodo enim poſſent in congregationibus & ludis prædictis tot choreas, reuerentias, & retrogradas ſaltationes efficere, niſi corpus adeſſet quomodo poſſent coitum carnis implere, quem faciunt in ſingulis congregationibus ludis completis, niſi corporaliter intereſſent, nec dicendum eſt ꝙ ſit pollutio ſomnitaris; quia demones poſſunt vere & corporaliter cum mulieribus coitum perficere & illas quandoque reddere prægnantes in aſſumptis corporibus, ſecundum ea quæ ſupra diximus in ij. euidentiali iſtius. q. ergo ſequitur neceſſario ꝙ corporaliter perficiunt, non nego tamen ꝙ etiam non poſſint in ſomnijs pollui diabolo operante. Quomodo etiã poſſent illorum ſacrificia & cærimonias celebrare, & imagines illis imponere, ſi in ſolo ſpiritu hæc fierent: quarum imaginum olim vnã vidi Romæ & manibus palpaui. & erat vera ſpecies materialis habens materiam & formam & formata erat ex quibuſdam mixturis mihi ignotis, quomodo etiam poſſent tot maleficia, & ſortilegia contra humana corpora fabricare, niſi corporaliter intereſſent. in ſpiritu enim & in ſomnijs nemini vnq̃ vidi iniuriã fieri nec occidi quemq̃. Cum igitur operationes iſtæ & aliæ huiuſmodi quæ ſunt naturales & corporeæ non poſſunt fieri, niſi per corpus & membra, ergo ſequitur ꝙ ſtrigimagæ & alij ſimiles deferũtur & inter ſunt corporaliter & non in ſpiritu ſolo, & per iſta ſum expeditus de iſta ſeptima difficili. q.

SVMMARIVM.

1 *Demon maleficis ſiue ſortilegis vtitur tanquam inſtrumentis ad nocendum corporibus humanis.*

2 *Demon non poteſt hominem in aliam transformare ſpeciem.*

3 *Maleficium quandoque abſque veneno, & ſola carminis & verborum potentia perficitur.*

1 OCTAVO quæro. Si demon per † ſe non poteſt nocere corporibus chriſtianorum, qui non ſunt de ſua religione, quia Deus id non permittit, vnde fit ꝙ ſæpius infantes ad latus parentum & in proprijs gremijs matrum reperiuntur quãdoque ſuppreſsi. & eorum corpuſcula conſciſa & mutilata aut aliqua alia intrinſeca egritudine polluta, ex qua ſepius moriuntur. Sol. dic ꝙ licet demon per ſeipſum corporibus chriſtianorum nocere non poſsit, ad illos maleficiandum vtitur inſtrumento maleficæ, ſiue magi qui vel quæ cũ vnctionibus, pulueribus, cæteriſq; mixturis maleficis, & venenis prædictis infantibus & alijs in occulto noctis ſilentio dum dormiunt parẽtes & omnes quieſcunt, ipſe demon aperit oſtia, etiam ſi fortiſſimis ſeris clauſa eſſent, & illas maleficas intromittit per oſtium dico, aut quandoque per feneſtras in domo maleficiandi, quos ſic intromiſſos inſtruit quomodo facere debeant & ne lux candelæ aut lucernę impediant maleficum ne diſcooperiatur, aut cognoſcatur a maleficiando, ipſe demon in aſſumpta forma felis ſiue gattæ lucernã, lampadem ſine candelã, quam lucentẽ reperit illico extinguit: vt maleficus ipſe commodius poſſit maleficia ſua perficere, quibus per actis maleficus turus abit. demon vero vt facilius illinc recedere poſsit aperit oſtia, deinde reclaudit, prout ante illa reperierat, nec putes, (vt quidam ignari vulgares aſſerunt,) ꝙ ipſe ſtringæ ſeu malefici transforment ſe in ſpeciem gattæ, aut alterius ani-
2 malis bruti, † quia hoc eſt impoſsibile demoni ꝙ poſsint hominem transformare in alteram ſpeciem, vt diximus ſupra. q. prꝫceden. & dicemus infra eo. q. x. bene verum eſt ꝙ ipſemet demon aſſumit illas varias formas, & facit operationes illas de quibus. ſupra ſecundum ꝙ declarat. S. Augu. in lib. x. de ciui. Dei. & in iij. de Trini. &. S. Tho. d. q. v. primæ partis. qq. diſpu. in ti. de mira. & S. Bonauen. ſuper iij. ſen. q. iij. & in c. epiſcopi, xxvj. q. v. & vt facilius & ſine periculo ipſi malefici poſsit perficere dicta eorum maleficia, demon eſt illi præuius, & tanquam dux in tenebris illis quos ducit ad lectum maleficiandi diſcoperit pannos & oſtendit omnia quæ facienda ſunt dormiẽtibus omnibus quibus ipſe demon imponere poteſt iuxta caput ſemina quædam aut pulueres ex quibus introducitur profundus ſomnus, quibus ſic dormiẽtibus introducit maleficum & omnia perficit, & hoc ego alias deferri audiui a duabus mulieribus maleficis quas pro maleficijs huiuſmodi præ manibus examinandus accepi: & eſt veriſimile, ꝙ ita ſit, quia nunq̃ reperi nec audiui ꝙ aliquis maleficus ſiue malefica fuerit vnquam apprehenſus in flagranti crimine. & videtur quodammodo impoſsibile ꝙ euntes in domos alienas, & per ſecreta domus nocturno tempore clauſis oſtijs atque feneſtris poſſent ita tute in obſcuris tenebris ingredi & euadere abſque aliquo rumore vel ſcandalo niſi haberent ducem demonem qui illas in operibus ipſis ſaluas redderet.

3 † Quandoque nullo veneni hauſtu vel mixtura in corpore vel extra corpus adiecta, ſed ſola potentia carminis, & verborum perficitur maleficium, vt habetur in dicto c. nec mirum. §. magi. xxvj. q. v. vbi text. refert dictũ Lucani Mens hauſti nulla ſanie polluta veneni &c. Et ego alias vidi Romę quendam magum excellentiſsimum græcum tempore Adriani vj. anteq̃ peruenire ad vrbem Ponti. ipſe qui ſolis verbis compreſſerat vires cuiuſdam ferociſsimi tauri exiſtentis in armento in loco ſylueſtri quem ſic affixum, vt ita dixerim & humiliatum apprehẽdidit

per

per cornua & chordula quadam ſatis debili arte tamen magica fabricata taurum ipſum ligatum quo voluit adduxit media nocte circiter quatuor aut quinque miliaribus, & hæc notoria ſunt quæ viſa fuerunt per ducentos & vltra viros, quem poſtea habui in carceribus capitolinis examinandũ & omnia iſta & maiora quoq; ingenue fatebatur verborum potẽtia efficere poſſe, qui tamen poſtea euaſit imperfecto examine fauoribus populi Ro. & quorundam magnatum.

SVMMARIVM.

1 *Maleficæ in manibus publicæ iuſtitiæ exiſtentes quare non faciant ſe deferri per demones ad mortem euitandam.*

2 *Diabolus eorum mortẽ quos habet ſubiectos optat, quo plene prædam eorum habeat tutam.*

3 *Strigæ ſeu lamiæ qualiter cognoſcantur vere pœnitere.*

4 *Malefici in carcerati euadere non poſſunt, eo quòd Deus non permittit hoc caſu demones ſuam potentiam exercere.*

1 NONO quero quare eſt ꝙ † poſtquã iſti malefici & ſtrigimagæ ſunt in manibus publicæ iuſtitiæ incarcerati, non faciunt ſe corporaliter deferri a demonibus ex his carceribus, in quibus iacent, vt poſſint ſaluare vitam & euadere pœnas corporales, quod quidam iudices curioſi quandoq; tentauerunt experientiam rei videre, & tamen nihil fecerunt, quia poſt multa viderunt ex eorũ ſortilegijs nullũ penitus effectum ſortiri huiuſmodi corporalis delationis, & propterea multi tenuerunt ꝙ ipſi malefici & ſtrigimagæ corporaliter deferri non poſſunt a demone. pro ſolutione iſtius. q. duę reddũtur rationes per ſacros Theologos & Canoniſtas in c. nec mirum. xxvj. q. v. prima eſt, ꝙ demon qui nil amãdius cupit q̃ animas multas lucrari, ad tenebras inferni multifariam fraudibus homines protrahere, q̃ primum videt hominem ipſum apprehenſum & illius anima ſub ſua poteſtate ſubiectam nil aliud quærit, niſi vt ſeparetur a corpore, vt quam adhuc ſub conditione retinet, certam lucretur, quæ poſſet per pœnitentiam illius imperiũ ſubterfugere, & ſe reunire cum chriſti fidelibus.

2 † ad hoc igitur vt certam eius præcum poſsideat ſemper quærit illius mortẽ & diſſolutionem animæ a corpore, quia nonnulli quandoque reperti ſunt qui reuocauerunt errorem ſuum & grauem ſuſceperunt ex commiſſo crimine pœnitentiam, & reſiduum vitæ ſuæ ſanctiſsime duxerunt, et propterea dicũt ꝙ tunc diabolus nil aliud ſatagit nec laborat in alio, niſi in perſuadendo ipſi maleficò vt perſiſtat in eius opinione & profeſsionẽ ipſam nullatenus reuocet, ſed in ea perſeueret vſque ad finem vitæ, quia licet adducatur ad furcas & ſuper imponatur igni demon ſtatim illum arripiet corporaliter & liberabit a laqueo & flãmis, adeo ꝙ nullum penitus dolorem patietur, & caſu quo mori contingeret tranſibit ſine pœna ſupplicij, & liberabit ſe a tot periculis huius mundi, & longe maioribus gaudijs in alio ſeculo fruetur cum eo, his igitur illuſionibus & falſis perſuaſionibus ab eo præmunitus ſæpius tenaciter perſeuerat in eius opinione nec curat quoquo modo errorem ſuum reuocare, & pœnitentiam agere, ſed obſtinatus premittit potius vltimo ſupplicio perimi. Quædam vero ex ipſis maleficis mulieribus reperiuntur quæ erroris ſui mirabiliter pœnitere videtur, & maximis fletibus agere pœnitentiam, quæ omnia ficte peragunt nullamque gerunt in corde meſtitiam aut vere pœnitentiæ amaritudinẽ. † Ad

3 cognoſcendum autem an vere vel ficte pœniteant maxime mulieres quæ habent faciles lachrimas aduertendum eſt ad oculos ipſarum an in fletu & gemitu huiuſmodi emittunt lachrimas, quas ſi nõ emittunt nulla adeſt cordis contritio, ſed omnia ſimulate fiunt, & alias audiui a quodam excellentiſsimo canoniſta qui erat etiam optimus theologus quod regula iſta eſt veriſsima, maxime in mulieribus quæ non laborant multum in lachrymis, & dixit mihi ꝙ lachrymæ ipſe ſunt ſigna manifeſta veræ, & internæ pœnitentie, & adduxit mihi text. de pœn. diſt. j. c. Petrus. & c. lachrymæ. vbi dicitur ꝙ lachrymę lauant delictum quod pudor eſt confiteri, & habetur Luc. iij. c. & ego illas habui in facto nondum tærtius eſt elapſus annus Romę, in agro Sabinenſi. dum quandam vetulam maleficam examinarem quæ iam xx. ann. in ipſa profeſsione compleuerat et infinita quodammodo ſortilegia venefica ſuis mixturis fabrtcauerat & magnum chriſtianorum numerum diuerſis ægritudinibus pollutum reddiderat, quoſdam vero occiderat, raros vel nullos ſanauerat, quæ poſt quam confeſſa fuit crimen, dum ego proſequerer illius examinationem per horas duas & vltra, quam maxime videbatur condolere de ſuis commiſsis exceſsibus, & continuos fletus, & ſuſpiria conficiebat, aſſerens velle profeſsionem illam omnino relinquere, & ad veram orthodoxe fidei religionem reuerti, veruntamen in tanta fletus et ſuſpitiorum copia nullã vnquam etiam minimam lachrymam emittere potuit, ad quod ego alias inſtructus plurimum aduerti & viſum fuit quid valde mirabile quod mulier fleret ſine lachrymis, & niſi vidiſſem fortaſſe non credidiſſem, licet in viro non ſit mirandum ex quo ipſi duriores ſunt in lachrymis. non tamen nego quin mulieres poſsint in multis configere lachrimas, vt alias dixit Cato. inſtruit inſidias lachrymis dum fœmina plorat. in actu tamen pœnitentię videtur quid mirandum, ſed dici poteſt ꝙ diuina iuſtitia hoc agit fauore pœnitentiæ.

4 † Secunda ratio redditur quare nõ poſſunt euadere, quando ſunt incarcerati, quia diuina iuſtitia tunc non permittit dæmonem poſſe ſuam naturalem potentiam exercere in illos ne aliqui iudices & officiales curioſi forſan videntes aliqua ſigna manifeſta liberationis eorum inuitarẽtur ad

pro-

profequendum illorum profeſsionem. & hoc eſt quod dicit Augu. in lib. iij. de Tri. in x. de ciui. Dei. & S. Tho. in tract. q. j. partis. q. v. in titu. de mira. & Canoniſtæ in cap. nec mirum. xxvj. q. v. ℭ Deus impedit potentiam dæmonis in quibuſdã pro conſeruatione chriſtianæ fidei, vt late diximus ſupra eo. titu. vij. q. quia alias fides ipſa chriſtiana paulatim tota ſubuerteretur maioremque poteſtatẽ videretur habere diabolus quam Deus & iudex qui eſt miniſter Dei. xj. qõ. iij. nemo cõtemnat. &c. ſeq. & ideo tunc Deus reſiſtit dæmoni & illius vires comprimit per ea quæ no. S. Aug. in li. x. de ciuit. Dei. & refert & ſequitur S. Tho. in d. tract. qq. d. q. v. & dixi ſupra eo. q. vij.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia & alia maleficorum opera quando hæreſim manifeſte dicantur ſapere.*
Deo ſoli reſeruata quæ ſint, nec vlli permiſſa creature.
2 *Secreta cordis humani ſolus Deus poteſt rimari.*
3 *Dæmon quæ & qualia in cognitione habeat à naturali potentia.*
4 *Maleficorum ſeu ſortilegorum duplex profeſſio, tacita videlicet, & expreſſa.*
5 *Sortilegia quomodocunque facta per eum qui eſt expreſſæ profeſſionis diabolicæ hæreſim cenſetur ſapere.*
6 *Maleficia facta per eos qui ſunt de tacita profeſſione diabolica quando hæreſim ſapiant, & quando non.*
7 *Sortilegium factum cum hoſtia conſecrata, vel cum ſanguine Chriſti an manifeſte ſapiat hæreſim.*
8 *Sorttilegia facta ad calefaciendum cor frigidum, hæreſim ſapere non videntur.*
9 *Auxilium diuinum non poteſt implorari per ſortilegia per commixtionem ſacramentorũ facta.*
Imagines facere ad amorem mulieris prouocandum potius ſuperſtitioſum eſt quam hæriticũ.
10 *Inuocatio dæmonis quando hæreſim ſapere dicatur.*
Imploratio auxilii dæmonum ad ſciendum futura ſapit hæreſim.
11 *Inuocatio dæmonum per modum orationis eſt prope hæreſis.*
Aduocati debent in poſitionibus formandis eſſe cauti.
12 *Sacerdotes pro viuis miſſam defunctorum cælebrantes in odium ipſorum, an ſint hæretici.*
Imagines calcare aut alias contennere, an ſit hæreticum.
13 *Sacerdos in celebratione non conſecrans, an ſit hæreticus reputandus.*
14 *Sortilegia in quibus immiſcentur reliquiæ ſanctorum, an ſapiant hæreſim.*
15 *Sortilegia quæ fiunt cum permixtione chriſmatis, aut aquæ baptiſmatis, an ſapiant hæreſim.*
16 *Sacramenta poſita in ſortilegiis amatoris nullos producunt effectus.*
17 *Sortilegia quæ fiunt cum rebus in eccleſia benedictis, an & quando hæreſim ſapiant.*
18 *Hæreſis quibus caſibus cõmittatur in ſortilegiis.*
Sortilegium factum cum rebaptizatione alicuius hæreſim ſapit.
19 *Dæmonis ſuffragium inuocare ad ſciendum vel faciendum ea quæ ſoli Deo competunt eſt hæreticum.*

1 DECIMO videndũ eſt an & quando huiuſmodi ſortilegia, † & opera maleficorum ſapiunt hæreſim manifeſte, ita ℭ ipſorum rei, & machinatores iudicis eccleſiaſtici inquiſitoris hæreticæ prauitatis examini ſubijciantur & hęreticorum pœnis puniantur. Reſpondeo in hoc deueniendum eſſe ad diſtinctiones. Sed antequam ad vlteriora procedam pro euidentia. Præſuppono primo quod quædam ſunt quæ ad ſolum Deum creatorem pertinent, ex quo illa reſeruauit ſibi in priuilegium, nullique creaturæ etiam angelicæ illa conceſsit.

Prout eſt hominem verum naturalem creare, vt habetur Gene. ij. & S. Tho. in j. parte tract. qq. in titu. de poten. generan. & de creatio. q. ij. art. vj. & q. iij. art. j. & ij. & iiij. Vel iam creatum in melius aut deterius reformare, aut in alteram ſpeciẽ commutare, vt ibi dicitur. Item mortuum ſuſcitare, ita vt vere & naturaliter viuat ſicut reſuſcitatus fuit Lazarus qui iam quatriduanus erat, vt habetur Io. xj. et quando etiam filium illius viduę dum deferretur ad ſepulturam ex feretro ſuſcitauit & ſurgere iuſſit, vt habetur Mat. xviij. Item futura ſcire ex vera & perfecta ſcientia ad ſolum Deum pertinet. vt dicitur Eſa. xlj. cap. annuntiate nobis quæ futura erunt & dicemus, quia dij eſtis vos. Item cœli motum ſiſtere ab eius vnica voluntate dependet, vt inquit S. Tho. in trac. qq. in j.
2 parte q. j. art. iij. & vj. † Item ſecreta cordis humani quæ in animo ſunt occulta nec dum ad aliquem actum extrinſecum deuenerunt ſolus Deus eſt ſcrutator & verus cognitor, vt habet Matth. xxij. c. vbi Chriſtus optime cognouit ſecreta cordis Phariſeorum qui cupiebant ipſum calũniari apud Cæſarem ex eo ℭ vocabat ſe regem Iudæorum, & propterea interrogarunt ipſum cui nam deberent offerre tributum ipſi vel Cæſari, tunc Ieſus petijt ab eis vt oſtẽderent ſibi monetã aliq̃ ſi habebant, & vnus ipſorum exhibuit numiſma quod Ieſus videns interrogauit cuiuſnã eſſet illa imago in numiſmate ſculpta, at illi reſponderunt, eſt Cæſaris imago, tunc Ieſus reſtituens illis numiſma

miſma dixit. Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cęſari,& quæ ſunt Dei Deo, demonſtrans ꝙ Deus non querit theſaurum pecuniarum, ſed corda fidelium,& opera charitatis, de pœni. diſt.j.ecce. & c.ſeq.& diſt.ij.c.radicata.& c.ſeq.& not.in c. a nobis.de ſent. excom. & in c.j.qui cle. vel vouent. Et iſta ac his ſimilia nullus dæmonum nec angelorum facere aut cognoſcere poteſt, ſed ſolus Deus, vt dixi.& habetur.ij.q.iiij.c. conſuluiſti.

3 †Quædam vero ſunt ſub cognitione & naturali potentia dæmonis,& quæ dęmon ipſe permiſſu diuinę clementię facere poteſt, quia ſibi nõ reprimit,& hęc multa ſunt, inter quæ eſt tentandi facultas,& flectendi pudicos animos ad libidinem, & ad alia peccata, vt habetur in Apoca.ij. ecce miſſurus eſt diabolus aliquos ex vobis in carcerem vt tentemini, vt habeatis tribulationem diebus decem, nolite timere &c. S. Augu. lib x.de ciui.Dei,& S. Tho.in ij.ij.diſtin.xcv.q.ij.in tit. de ſuperſtit. & habetur Gene. iij. & Matth.iiij. Marc.j. Luc. iiij. vbi diabolus auſus fuit tentare Chriſtum: & diximus ſupra eo.q.vj. Item omnium naturalium & virtutum creatarum cognitio, tã ſuperiorum q̃ inferiorum: ex quibus quidem rebus naturalibus inferioribus multa fiunt veneficia, ex quibus diuerſe & quamplurimę cauſant infirmitates in humanis corporibus, ſciuntq; dictas ægritudines ſic ex accidenti expoſitas contrariis remediis curare quam quidem ſcientiam naturalium dæmones poſſunt homines docere & inſtruere quomodo facere debeant ad ſauciãdum ſanandumve corpora huiuſmodi, vt proxime diximus ſupra eo.tit.in vj.q.& alia huiuſmodi quã plura facere poſſunt eorum natura & permiſſu Dei, vt dicit S. Tho.in tract.qq.prima parte q.v. de mira.& eo.lib.q.xvj.articu.vij. de demon.

Quibus ſic præſuppoſitis nunc diſtingue, Aut
4 †ſortilegus, malefica, ſiue magus ſunt de expreſſa profeſsione diabolica, quod eſt quando expreſſe abnegarunt Chriſti fidem & iterum ſe baptizarunt in nomine Beelzebub, vt plene diximus ſupra eo.d.q.vj.& q.iij.& habetur in l.hi qui ſanctam. C.de apoſta.& malefici huiuſmodi ſunt tacitę profeſsionis, quod eſt quando nondum ſe remouerunt pœnitus a diuino cultu & a fidei chriſtianæ religione, nec celebrant expreſſum dæmonis cultum per ſacrificia diabolica, nihilominus habent quandam tacitam & occultam amicitiam ſeu familiaritatem cum dæmone & alijs maleficis propter quam quædam conficiunt ſortilegia & operationes ſuperſtitioſas, quæ non poſſunt abſque dæmonis ſuffragio & inſtructione compleri ſeu effectum ſortiri, vt ſunt ligaturæ execrabilium remediorum & incantationes quas faciunt iſtæ mulierculę, vt plurimum cum ſchedulis omnibus aut alijs mixturis ſiue ligaturis ſuſpendendis aut ligandis ad collum, maxime quando ſtudet ſanare perſonam maleficiatam,& hoc eſt quod dicit tex.in c.nec mirum. in princip.in ver. ad hæc omnia.xxvj. quæſt.v.& S. Auguſti. lib.x. de ciui. Dei. vbi dicit ꝙ in iſtis omnibus ars dęmonum eſt ex quadam peſtifera ſocietate
5 hominum & angelorum malorum exorta. †Primo caſu dic, ꝙ qualitercunque fiunt ipſa ſortilegia per illum qui eſt expreſſę profeſsionis ſemper dicuntur ſapere hæreſim manifeſte ſi non reſpectu operis ſaltem reſpectu operantis, qui eſt vere & proprie hęreticus, ex quo relicto Deo proprio creatore adorat dæmonem tanquam vnicum Deum, & propterea dicitur hęreticus, quia contrauenit primo diuinorum præcepto. Vnum cole Deum &c. Item primo ex articulis chriſtiane fidei. Credo in vnum deum &c. Idem dicendum eſt de eo qui non eſt hæreticus, tñ in ipſis ſortilegijs fabricandis aſſociat ſibi hęreticũ, vel puerum rebaptizat &c. vt dicit gl.in d.c.accuſatus.§.ſane.de hæreti.lib.vj. Et licet quędam ex his quę faciunt ſint de his quę demõ facere poteſt naturaliter, quæ regulariter non deberent ſapere hęreſim manifeſte, tamen in iſto caſu dici poſſunt hęretica non reſpectu rei, ſed reſpectu operantis & hoc eſt quod voluit dicere glo. in d.c.accuſatus.§.ſane, quę exemplificat plures caſus in quibus ipſa ſortilegia ſapiunt hęreſim manifeſte inter quos ponit iſtos, ſcilicet quando ſortilegi ad ipſa ſortilegia conficienda aſſociant ſibi hęreticum aut puerum rebaptizãt &c. quędam alia his
6 ſimilia faciunt. †Secundo autem caſu quando hęc fiunt ab his qui ſunt tacitę profeſsionis,& tũc diſtingue ſecundum ꝙ facit Oldr. in conſi.ccx. quod incipit, regularis habet traditio &c. vbi dicit ꝙ aut imploratur auxilium dęmonis ad ea faciendum, aut cognoſcendum quæ ipſe dęmon ſua naturali virtute & poteſtate facere poteſt diuina virtute non reprimente, ſicut eſt hominem tentare ad peccandum aut flectere pudicos animos ad libidinẽ & ſimilia facere, vt dictum eſt ſupra late in iij.et vj.q.& iſto caſu non ſapiunt hęreſim manifeſte, vt dicit gl.& not. Archid. Gemi.& cæteri Doct.in d.c.accuſatus.§.ſane. idẽ eſſet ſi eius virtus inuocetur ad reuelandum furta vel alia occulta præſentia vel præterita, ad præparandum docendumq; medelas, ad ſanandum maleficiatum: iſta licet fieri omnino prohibeantur dæmonis auxilio de iure canonico, vt habetur in cap. ij.de ſortile.vbi copioſe per Panor.& xxvj.q.vltima.c.admoneant.tamen nõ ſapiunt hęreſim manifeſte, quod patet ex genere pœnę, vt in d.c.ij.de ſortile. & per Old.in d.conſi.ccx. Aut imploratur auxilium dęmonis ad cognoſcendum vel faciendum ea, quæ de ſui natura ſcire aut facere nõ poteſt, quia ſunt de his quę pertinet ad ipſum creatorem, vt ſupra late diximus, & tunc ſi quis putat dæmonem poſſe facere per ſeipſum illa quę ad ſolum Deum pertinent eſt hæreticus & pagano deterior.d.c.epiſcopi.§.quiſquis.in fin.& d.c.qui
7 ſine ſaluatore. † Sed quæro quid ſi aliquis aſſumeret hoſtiam ſacratam in ſortilegijs ipſis quæ fiunt maxime ad amorem, in quibus ſępius iſta ſacra miſcentur, vt diximus ſupra in ij. & iij.q. an iſta ſapiunt hæreſim manifeſte quando in eis nullus hæreticus interuenit, diſtingue aut illa fiũt ad effectum cognoſcendi animum mulieris vel viri ſi amat illum aut illam, qui vel quæ ſortilegia facit, vt ſæpius faciunt iſti amantes, qui ſunt dementes, aut fiunt ad effectum inducendi amorem erga

ſorti-

ſortilegum aut ſortilegam in corde illius amatæ perſonæ quæ nullum vel minimum habet amorẽ. Primo caſu non videtur ꝙ ſapiant hæreſim manifeſte, ex quo in hoc ſortilegio imploratur auxilium illius ſacramenti ad ea quæ ſunt propria diuinæ virtutis, ſcilicet ad reuelandum ſecreta cordis hominum ſecundum quod concludit Oldr. in d. conſi. ccx. de quo ſupra proxime diximus, hæreticum potius eſſet ſi pro notitia occultorum prædictorum quis inuocaret auxilium dæmonis, putãs dæmonem poſſe ipſa reuelare ex certa ſcientia ſecundum ꝙ dicit idem Old. in d. conſi. & diximus ſupra. Et ſecundum hoc not. quod multi hodie incidunt in hanc ſpeciem hæreſis; quia plures ſunt ex iſtis amantibus fatuis qui facere ſtudent hæc eorum ſortilegia, cum alijs diuerſis rebus, vt ſciant animum amaſiæ, ſiue amaſij, an teneat dilectionem ſui. & hi qui in hac opinione perſiſtunt firmiter id credentes ſunt hæretici, alias non.

8 † Secundo vero caſu quando fiunt ad effectum calefaciendi cor frigidum, et iſta ſimiliter non videntur ꝙ ſapiant hæreſim manifeſte, quoniam inuocatur ſuffragium illius ſacramenti ad diligendum, ſed dilectio in ſe non eſt peccatum, immo videtur eſſe meritum apud Deum, vt habetur in diuinis præceptis. Diliges proximum tuum ſicut teipſum. et nota. Matth. xxij. c. & dixit Paul. Apoſto. ſi omnes virtutes habuero charitatem autem non habeam nihil ſum, & not. in c. firmiſsime. de hære. glo. tamen in d. §. fine. c. accuſatus de hæreti. lib. vj. videtur tenetur contrarium ꝙ ſortilegia in quibus interuenit hoſtia conſecrata ſapiunt hæreſim manifeſte, dum ponit plura exempla in quibus ſortilegia ipſa ſapiunt hæreſim manifeſte, ponit etiam iſtud de per ſe quando interuenit hoſtia conſecrata, nec ſpecifice ponit ad quem effectum illa fierent, vnde intelligi poteſt ad omnem turpẽ effectum, maxime vbi vertitur materia peccati: & ab iſta opinione quæ fauorabilis eſt pro fide non diſcederem, vt dicit tex. in d. cap. accuſatus. maxima enim temeritas eſt illius chriſtiani qui in rebus vanis & laſciuis tanti ſacramenti abuſum audet miniſtrare; Et ad ea quæ ſupra in contrariũ adducebantur. Reſpondeo, nec nego ꝙ diuina virtus precibus implorata ad reuelandum ea quæ ſecretiſsima ſunt in corde hominum hoc facere poſſet, quia hæc ſunt ſub eius arbitrio & poteſtate, non autem dæmonis, qui eſt creatura. hoc eſt verum quotieſcunq; conſultatio ipſa fieret debito modo iuxta ritum veri diuini cultus & chriſtianæ religionis, & per modum ſacrificiorũ quæ in eccleſia celebrantur per bonos ſacerdotes, non autẽ iſto modo ſuperſtitioſo & retrogrado, iuxta not. in c. nihil in ſacrificijs. de conſecra. diſt. j. & not. in c. cum marthæ. de celebra. miſ. vide domi. Ioan. lec. in ſum. confeſ. in titu. de ſortile. q. xix.

9 & q. vlti. † per iſta enim ſortilegia non implorat ur auxilium ſacramẽti mixti in factura aut ipſa diuina virtus ad reuelandum iſta, ſed potius dæmonis ſuffragium vt illa reuelet per abuſum iſtorum ſacramentorum cui omnia huiuſmodi opera ſortilegia immolantur per illam amicitiam quã ibi malefici habent cum dæmone ſecundum pacta inter eos inita. xxvj. q. v. c. nec mirũ. ver. ad hęc omnia. & Ioan. lec. in ſum. confeſ. eo ti. c. ij. et hoc faciunt in opprobriũ diuinæ maieſtatis, & ſi qua reſponſa reuelationis inde ſequantur, illa profecto ſunt diabolica et non diuina, ſed iſtum tam turpem abuſum ſacramentorum diabolus inſtruit hominem facere vt ſub eo ipſe facilius adoretur ab homine in dedecus diuinæ bonitatis, & hoc modo hominem decipit, vt dicunt Canoniſtæ & ſacri Theologi in locis ſupra nota. in vj. & vij. q. & habetur in d. c. epiſcopi. Ad ſecundum dum dicebatur ꝙ diligere in ſe non eſt peccatum, eſt verum quando dilectio eſt ipſa in charitate fundata, tunc enim eſt opus meritorium Deo, quia charitas eſt recta voluntas ab omnibus terrenis, ac præſentibus penitus aduerſa iuncta vero Deo inſeparabiliter vnita igne quodam ſpiritus, omnis extraneę corruptionis neſcia, nulli vitio mutabilitatis obnoxia, ſupra omnia quæ carnaliter diliguntur excelſa, & in effectu conclude ꝙ illa eſt dilectio maxima circa diuina et eccleſiam vel erga proximum propter Deum quæ reſpicit animę beatitudinem non hæc mundana fragilia. vide tex. pręclarum de pœni. diſtin. ij. c. charitas eſt, vbi plura ſingularia de charitate narrantur, hęc enim eſt illa charitas & dilectio quę habet meritum regni cœleſtis, hęc eſt illa de qua locutus fuit Paulus Apoſtolus & Matth. xxij. c. & de qua loquitur diuinum præceptum. & text. in d. cap. firmiſsime. & ibi gloſ. ceteræ vero dilectiones carnis quæ terrenæ ſunt potius habent annexum peccatum cum meritum reſpectu vltimi effectus qui eſt carnalis coitus, & propterea ille qui putat ſacramentum Euchariſtię operari ea quæ ſunt mediate vel immediate peccatum, eſt in maximo errore, nec caret manifeſtę hæreſis ſuſpitione, nihilominus in iſtis ſemper me refero ad communem Theologorum opi. & rectum iudicium ſanctę matris eccleſiæ. Oldradus autem in hac materia in conſ. ſuo. ccx. quod incipit regularis habet traditio &c. ſic diſtinguit dicens ꝙ ſortilegia ſimplicia, item pocula amatoria, vel aſſumere hoſtiã non ſacratam iſta non inducunt hæreſim. vt in cap. primo de ſortileg. & in rub. eo. titu. l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœni. et c. de homine. de celebratio. miſſ. Imagines vero facere ad amorem mulieris prouocandum dicit ipſe ꝙ magis videtur eſſe ſuperſtitioſum quam hęreticum. Sed circa hoc duo ſunt conſideranda. Primum eſt modus inuocationis, quomodo inuocatur dæmonis ſuffragium. Secundũ eſt conſiderandum circa

10 rem quę expetitur. † Primo igitur caſu aut inuocatur auxilium dęmonis per modum imperij et ſuffragij, aut per modum adorationis & cultus latrię, primo caſu aut imploratur ad tentandum & flectẽdum pudicos animos mulierum ad libidinẽ, vel his ſimilia, quę ſunt de propria dęmonis natura, & non ſapiunt hęreſim, vt habetur in Apoc. ij. c. ecce miſſurus eſt diabolus aliquem ex vobis in cacerem vt tentemini &c. & habetur Matth. iiij. Marc. j. & Luc. iiij. hoc enim eſt proprium dęmonis tentare hominem ad peccandum, vt ibi dicitur & diximus ſupra ea. q. in princip. Aut

imploratur eius auxilium ad ſciendum futura, vel ad aliquid aliud faciendum, quod ſoli Deo creatori competit, & tunc ſapiunt hęreſim manifeſte, quia vult attribuere creaturæ quod eſt proprium creatoris, vt cap. accuſatus. §. ſane, de hæreti. lib.
11 vj. & ibi not. Doct. † Secundo vero caſu principali quando inuocatio illa fit per modum adorationis & cultus latrie adorando diabolum, abſq; dubio illud ſapit hæreſim, immo eſt proprie hæreſis adorare diabolum. ſi enim adorare hæreticū eſt hæreſis non propter perſonam, ſed propter vitium in quo eſt graue peccatum, vt dicit Old. ibi. & Gemi. in d. cap. accuſatus. §. ſane. ita & multo fortius adorare diabolum eſt opus hæreticū, quod enim maius & deteſtabilius vitium eſt q̄ adorare diabolum? & hic non ponderatur perſona, ſed vitium quod committetur in illa adoratione.

Et ideo diligenter eſt aduertendum ad modum et formam, quibus dęmonis ſuffragium inuocatur, quia ſi per modum imperij & gratificationis, & petuntur ea quæ diabolus facere poteſt nō ſapiunt hæreſim, ſi vero per modum certæ adorationis, tunc ſapiunt hæreſim expreſſe per ea quæ proxime diximus quæ fuit ſingularis doctrina Old. in d. conſi. ccx. Ex qua not. ſingularem cautelam in practica pro aduocatis vt ſint cauti in formando poſitiones & interrogationes q̄ per modū imperij ſeu gratificationis quis inuocauit auxilium dæmonis & iſto modo euitabitur labes hæreſis, ſi vero ponat q̄ per modum adorationis & veri cultus latriæ quis incidit proprie in hæreſim, per ea
12 quæ ſupra diximus. Poſt hæc videndū eſt † quid de ſacerdotibus qui cauſa doloris ſpoliant altaria & celebrant miſſas veſte lugubri in liuorem & odium alicuius inimici, vel celebrant miſſas defunctorum pro ipſis viuentibus, & ſumunt præces vt citius moriantur, vel incurrant mortis periculum, nunquid iſta ſapiunt hæreſim manifeſte? dic q̄ non, quod apparet reſpectu pœnæ quę imponitur pro iſto crimine. xxvj. q. v. quicunque, & clarius dicetur infra eo. quæſtio. ſeq. vbi tradetur de pœnis iſtorum. Deinde quæro quid ſi clerici vel laici crucem aut imaginem beatę Mariæ virginis, ſeu aliorum ſanctorum irreuerenti auſu proiecerunt in terram & ſpinis, vel vrticis ſuppoſuerunt, aut pedibus forſan calcauerint, an iſta ſapiant hęreſim manifeſte, vel dicantur proprie opera hęretica, & ſimiliter dicas q̄ non, licet grauiſsimum ſit peccatum in ſe. ca. ſi canonici. §. ſina.
13 de offic. ordi. lib. vj. Vlterius † quęro quid ſi ſacerdos celebrat vnam aut plures miſſas ſuper hoſtia quam nunquam ſacrauit, ſi poſtea communicat ſe cum illa an incidat in hęreſim. vel dicatur hęreticus ex eo, ſimiliter ſi aliquis acceperit hoſtiam ſuper qua celebratę fuiſſent vna aut plures miſſę, non tamen fuit ſacrata & illam immiſcuerit in ſortilegijs, maxime his quę fiunt ad amorem, an incidat in hęreſim ſacerdos qui miſſas illas ſcienter celebrauit, & ille qui hoſtiam commiſcuit in ſortilegijs, dic q̄ neuter committit hæreſim quamuis grauiter peccat vterque. c. de homine. de celeb. miſ. & per Old. in d. conſil. ccx. in iij. colum. & diximus vnum verbum ſupra ea, q. in princi. & habetur per d. Ioan. lect. in ſumma confeſ. eodem titu. q. xij. & vj. Nec omittam eos qui in ſortilegijs ſuis apponunt imagines illaſque baptizant ſub nomine perſonę maleficiādæ vt affigant in eo vel ea illud accidens quod ipſi vel ipſæ deſiderant an iſta ſapiunt hæreſim manifeſte, dic q̄ conſiderandum eſt ad quem effectum imagines illæ fuerunt fabricatæ, & ad quem effectum tendunt ſortilegia, & ad quid imploratur auxilium dæmonis, aut ad ea quæ facere poteſt virtute ſua naturali, aut ad ea quæ ſpectant ad creatorem, item ſub quo modo & forma imploratur dæmonis ſuffragium, aut per modum imperij & gratificationis, vel per modum adorationis & cultus latriæ, de quibus omnibus diximus ſupra eadem. q. ideo non inſiſto vlterius in declaratione, vide
14 do. Io. lec. in ſum. confeſ. eo. ti. q. xij. † Quid de his qui in ipſis ſortilegijs immiſcent reliquias ſanctorum martyrum ſcilicet particulas oſsium carnis aut neruorum capillorum vnguium & ſimiliū, vel particulas aliquas veſtium eorundem, vel domini noſtri Ieſu Chriſti beatę virginis Marię ſeu aliorum ſanctorum aut ſanctarum, an ſortilegia ipſa dicantur eſſe hæretica vel ſapere hæreſim manifeſte, præſuppoſito q̄ immixta fuerint in ſortilegio amatorio, vt ſæpius fieri ſolet, dic q̄ non ſunt hæretica nec ſapiunt hæreſim manifeſte, quā uis negari non poteſt q̄ ſunt valde ſuperſtitioſa damnanda, quod eſt verum quando fierent ipſa ſortilegia ad flectendum pudicos animos ad libidinem, vel ad alios effectus qui fieri poſſunt per dęmonem, & non interuenit cultus adorationis. ſi vero interueniret cultus adorationis, & fierent ad ſciendum illa quæ pertinent ad Deum ſemper ſapiunt hæreſim manifeſte, vt late diximus ſupra proxime. vide S. Thom. in ſumma ij. ij. diſt. xcv. arti. iij. verſi. dicendū. in titu. de ſuperſti. vbi hoc idem tenet. idem etiam Io. lec. in ſumma confeſ.
15 eo. ti. q. xvj. Modo † quæro quid de his qui ſacramenta eccleſiarum vt eſt oleum ſanctum baptiſmatis, criſmatis, vel extremæ vnctionis, aut aquam fontis baptiſmatis in dictis ſortilegijs cōmiſcuerint an ſapiant hæreſim. vt ſupra, & breuiter dicas q̄ non, quod patet ex diuerſitate pœnarum indictarum pro huiuſmodi maleficijs, quæ ſunt diuerſæ a pœnis hæreticorum, de quibus in cap. ad abolendam, & c. vergentis. extra de hæretic. & late diximus intra de hæreti. q. vj. Quod tamen eſt verum quando per ipſa ſortilegia non imploratur auxilium dæmonis, niſi ad ea quæ de ſui natura facere poteſt, de quibu alias diximus ſupra ead. q. & q. vj. & vij. ſi vero inuocatur ad ea quæ non ad ipſum, ſed ad Deum creatorem ſpectant ſine dubio tunc ſaperent hæreſim manifeſte, vel ſi dæmonis ſuffragium inuocatur per modum adorationis & cultus latriæ; quia ipſi ſortilegi & eos conſulentes adorarent cum deuotione diabolum, tunc illorum opera eſſent hęretica, alias ſi per modum imperij vel gratificationis, dicas q̄ non, vt ſupra proxime diximus, & per Old. in d. cōſi. ccx. Et ideo dic q̄ ſi quis in ipſis ſortilegijs quęreret auxilio dæmonis ſcire ſi mulier in corde ſuo amat ipſum amantem, vel econuerſo quando mu

lier

liet fortilegat erga virum isto casu fortilegia sapiunt hæresim manifeste. quia secreta cordis hominum nemo scit, nisi solus Deus, & cui ipse voluit reuelare, & habetur. ij. q. iiij. cap. consuluisti.
16 & late diximus supra ead. q. in princip. † Sed quæro quãdo ipsa sacramenta posita in amatorijs fortilegijs ad flectendum, vt supra an operentur effectum vt ex potentia illius sacramenti flectatur animus illius ad amandum &c. dic ꝙ nõ, quia illis non vtuntur debito modo nec ad honestum, sed ad turpem effectum, quod vt plurimum tendit in peccatum ad quæ opera diuina gratia vel sacramenta ecclesiarum se non extendunt, vt alias diximus supra eo. q. vj. & ideo communiter appellari solet iste abusus quidam sacramentorum, & fortilegium. xvij. q. iiij. sacrilegium. & cap. si quis contumax. §. j. Nec dum est annus elapsus ꝙ vidi Romæ casum iustum euenire in facto, vbi duæ mulieres impudicæ cum oleo sancto baptismatis & crismatis, quo inunxerunt sibi labia dicentes quædam turpia verba ad formãdum fortilegium. deinde deosculabantur viros a quibus amari cupiebant, asserentes quod illud fortilegium & obseruantia operabatur maximum effectum quo ad iniungendam dilectionem in corde vacuo, nihilominus vidi ambas fustigari per vrbem & mitriatas in loco quodam publico notissimo turpiter dehonestari secundum quod dicit Panormi. in d.
17 cap. ij. de fortileg. † Idem dicendum est de his qui in huiusmodi fortilegijs amatorijs immiscent aquam benedictam sumptam ex amphora cõmuni quæ patet in ecclesia, candelas benedictas, frondes palmarum, ramos oliuarum benedictarum, sacros agnusdeos, & similia, iste dicitur potius abusus quidam sacramentorum, vt supra proxime diximus, quam hæresis expressa, Idem dicendum est de his qui aliquas reliquias vestium sanctorum apostolorum martyrum, aut aliorum sanctorũ vel qui particulam lapidis sacrati, purificatorij super quo immolatur hostia. item calicis vel alterius rei benedictæ siue sacratæ commiscuerint in ipsis fortilegijs amatorijs dicuntur abuti sacramentis huiusmodi & grauissime peccant citra tamen hæresis labem, vt notatur per Old. in d. consil. ccx. & Panor. in d. cap. ij. de fortileg. vbi expresse dicit. ꝙ quotiescunque non interueniunt ea, de quibus per gl. in d. c. accusatus. §. quamuis innocentur dæmones, vt promoueant animum mulieris ad impudicitiam, licet istud sit grauissimum peccatum in se, tamen non sapit hæresim, quia proprium est dæmonis tentare creaturam, vt habetur in Apoc. ij. cap. & xvj. q. ij. visis. vide. S. Tho. in sum. ij. ij. dist. xcv. arti. iij. dicendum. in titu. de supersti. & Io. lec. in summa in tit. de fortileg. q. xxv. adulteram qui omnes tenent ꝙ per ista quis non incidit
18 in hæresim dum tamen fiãt modo prædicto. † Quę omnia prædicta limitanda sunt pluribus modis, & primo vt non procedant quotiescunq; in ipsis fortilegijs celebrarentur solennia sacrificia interpositis aris, idolis, & alijs de quibus supra in iij. & vj. qq. & diabolus adoretur, quia isto casu committitur hæresis, vt sępius supra proxime diximus, ita tenet expresse Oldra. in d. consi. & Gemi. & alij Doct. in d. §. sane, dicentes ꝙ peius est adorare diabolum ꝙ̃ hęreticum. Secundo limitanttur vt non procedant in sacramento eucharistiæ corporis vel sanguinis domini nostri Iesu Christi, quia tunc committitur hęresis. ita dicit expresse glo. in d. §. sane. Tertio limitantur quãdo interueniret rebaptizatio pueri in ipsis fortilegijs, quia etiam saperent isto casu hęresim manifestam. vt per d. gloss. in d. §. sane. Quarto limitantur, nisi in ipsis fortilegijs ministrandis hęreticus interue
19 nerit, vt per d. gloss. † Quinto & vltimo limitanda sunt quotiescunque dęmonis suffragium inuocatur ad habendum notitiam eorum vel faciendum ea quę soli Deo creatori competunt in priuilegium de quibus plenius diximus supra eadem q. in prin. & per ista sit expedita hęc decima vtilis quęstio quę omnia bene nota, quia istorum scientia est maxime importantię, tam respectu examinis, quam pœnarum de quibus dicemus infra q. proxima.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quibus pœnis sint afficiendi.*
2 *Sortilegia quæ fiunt ad habendam notitiam occultorum aut distantium non sapiunt hæresim, & ideò non puniuntur.*
Sortilegi qua pœna puniri debeant in foro conscientiæ.
3 *Pœna sortilegorum in foro iudiciali canonico quæ sit.*
4 *Laici & viles personæ sortilegia exercentes qualiter puniantur.*
5 *Sortilegus & qui eum consulit puniuntur pœna capitis.*
6 *Sortilegia amatoria qualiter in foro conscientie puniantur, & qualiter in foro iudiciali canonico.*
7 *Sortilegia amatoria in iure ciuili capite plectunt.*
Pœna sortilegiis imponenda est arbitraria.
8 *Clericus sortilegus potest officiis & beneficiis priuari.*
Ignorãtia aut simplicitas in sortilegiis nõ excusat.
9 *Sortilegi venefici qua sint pœna afficiendi.*
10 *Clericus qui sortilegium veneficum exercuit qualiter puniantur in foro iudiciali canonico, & qualiter laicus.*
11 *Malefici qua mulctentur pœna de iure ciuili.*
Sortilegus ad domum alterius accedens ad perpetranda maleficia qua sit afficiendus pœna.
12 *Consulens aut vocans maleficos ad maleficia facienda, punitur capitis pœna.*
13 *Torqueri potest quilibet cuiusuis conditionis pro crimine sortilegii.*
Sortilegus quo casu tradatur bestiis vorandus.

Artem

Artem ſortilegam ſeu magicam docens & diſcẽs pari pœna plectuntur.

14 *Sortilegi membri virilis languedinẽ inducentes, aut alias vim generatiuam impedientes, vltimo afficiuntur ſupplicio.*

Sortilegia ad bonum finem exercens an ſit puniendus.

15 *Maleficiatos curans per ſortilegia non punitur de iure ciuili, ſed de iure canonico ſic.*

16 *Aſtrologi & chiromantici ſecundum aſtrorum curſum aut ſigna manuum futura pronoſticantes an ſint puniendi.*

17 *Sacerdos cauſa doloris aras ſpolians aut luminaria conſueta extinguens, qua afficiatur pœna.*

18 *Clericus vel etiam laicus imaginem crucis vel alicuius ſanctorum conculcans, qualiter puniri debeat.*

19 *Iudæus ſuper crucem immunditias proiiciẽs quæ pœna mulctandus.*

Sacerdos qui ſcienter miſſas celebrauit ſuper hoſtia non conſecrata pro ſortilegis faciẽdis qualiter puniatur.

20 *Prohibitum aliquid facere aut efficere aliquod antecedens neceſſarium ad illud, paria ſunt.*

21 *Imagines baptizantes ad ſortilegia facienda, qua ſint afficiendi pœna.*

Reliquias ſanctorum aut eccleſiæ ſacramenta ſortilegiis immiſcentes pari pœna puniuntur.

22 *Aſtrologi futura prædicentes qua ſint pœna mulctandi.*

Sortes in euangeliis quærentes librum aperiendo vel alias, debent puniri.

23 *Sortilegus in opere ſanatiuo multas orationes dicens ſed aliqua verba ſecrete adiiciens non ſatis congruentia aut ſit puniendus.*

24 *Breuia aut ligaturas ad collum maleficiati ſuſpẽdendas facientes, quæ continent aliquid extrinſecum, an & qualiter ſint puniendi.*

Deus Acheron, in breuibus adiicit ſolitum, an ſit verbum diabolicum.

25 *Deo Mammonæ ſacrificantes vt fiant diuites qualiter puniri debeant.*

26 *Sacramenta aut alias res ſacras aut benedictas eccleſiæ ſortilegiis admiſcentes pari pœna puniuntur.*

27 *Sortilegia de iure ciuili vltimo puniuntur ſupplicio, his demptis quæ fiunt ad liberationem maleficiatorum.*

Diuinatio quæ fit per ſomniorum interpretationem an ſit prohibita.

28 *Incantationes quæ fiunt contra ſerpentes quando ſint punibiles.*

VNDECIMO poſt præmiſſa vi-
1 dẽdum eſt † quibus pœnis iſti ſortilegi puniuntur in qua. q. ſimilis diſtinctio de qua ſupra repetenda eſt, aut ſapiunt hæreſim manifeſte, aut non primo caſu pœnę ipſorum declaratæ fuerũt in tract. de hæreti. q. iiij. vbi copioſe diximus, quibus pœnis puniuntur hæretici. ſecundo vero caſu quando non ſapiunt hæreſim expreſſam diſtingue, aut ſumus in prima ſpecie ſortilegiorum diuinatiua aut in ſecunda quæ eſt amatoria, aut in tertia quæ dicitur malefica de quibus alias diximus ſupra eod. titu. quæſt. ij. Primo caſu aut fiunt ad habendum notitiam futurorum aut eorum quæ in corde ſunt hominis & iſta quia ſapiunt hæreſim manifeſte vt ſupra proxime diximus puniuntur pœnis hæreticorum de quibus ſupra. Idem eſt ſi in illis commiſcerent hoſtiam ſacratam aut alia de quibus per glo. in dicto cap. accuſatus. §. ſane. de hære. lib. vj. quia tunc ſortilegia ipſa ſaperent hæreſim manifeſte & hæreticorum pœnis eſſent puniendi qui præmiſſa faciunt, ita dicit Oldra. in dicto. conſi. ccx. Panormi. in cap. ij. extra eod. titu. & diximus ſupra proxima. quæſtio. circa
2 fin. † Aut fiunt ad habendum notitiam præſentium occultorum, prout ſunt furta, rapinæ, incendia, tractatus, adulteria, homicidia occulta, & his ſimilia facinora, aut eorum quæ iam facta ſunt de præterito ſeu eorum quæ in longinquis partibus fiunt & ſimilium, quia tunc non ſapiunt hæreſim manifeſte alijs pœnis puniũtur, quia ſi eſt clericus de iure cano. ſiue diuino in foro conſcientię ſubijcitur pœnitentiæ. xl. dierum extra collegiũ eccleſiæ ſiue communionem fidelium, quæ imponitur per ſacerdotem, qua ſubijciuntur etiam laici, vt eſt tex. in c. j. de ſortileg. & ibi Panor. & alij quĩ ita declarant tex. illum, licet glo. ſi. videatur aliter ſentire, ſed ipſa loquitur de pœnis iudicialibus imponendis a iudice eccleſiaſtico in foro contentioſo ſecundum iura quæ glo. ipſa alleg. vt in-
3 fra proxime dicam. † Aut ſumus in foro contentioſo iudiciali canonico poſtquam delictum innotuit curiæ, & tunc pro eodẽ crimine imponuntur grauiores pœnę, quia clericus erit ſuſpenſus a diuinis & ab altaris miniſterio per annũ, & vltra ad arbitrium iudicis ſecundum facti qualitatem aut turpitudinem, & perſonarum conditionẽ, quo termino elapſo clericus ipſe ſtatim ipſo iure reuertitur ad priſtina ſua, ita dicit tex. in c. ij. eo. tit. & ibi per do. Abb. quem vide. & Felyn. & alios. laicus vero regulariter excommunicatur. xxvj. q. v. non oportet. Sed hoc eſt verum quotieſcũque ex ſimplicitate & bono zelo clericus peccaſſet ſecundum terminos. d. c. ij. alias grauius punietur, quia deponitur ab omni ordine ſacro & priuatur omnibus beneficijs & intruditur in monaſterium ad agendum perpetuam pœnitẽtiam, vt ha-

betur.xxvj.q.v.ſi quis epiſcopus.& ibi glo.idem tenet Panor.in d.c.ij.& not.q vltra pœnas prædictas poterit iudex eccleſiaſticus exercere etiã
4 alias pœnas †contra laicos huiuſmodi ſortilegia exercentes,quia ſi ſerui ſunt & viles perſonę poterunt mitriari,& fuſtigari,& alijs ſimilibus modis dehoneſtari,digniores vero poterũt relegari vel ad perpetuos carceres condemnari,vt in cap. cõtra idolorum. xxvj.q.v.quod eſt verum.& procedunt illæ vltimæ pœnę quotieſcunque alias moniti laici ab ipſis ſortilegijs noluerint ſe abſtinere,& ſic de his qui pluries inciderunt in crimen. vide Panor. in d. c.j. de ſortileg.in glo.fina. vbi ſubiungendo dicit.not.q licet iſtud ſit crimen eccleſiaſticum, tamen non eſt mere eccleſiaſticum, quia iudex ẽt ſecularis poteſt de hoc crimine cognoſcere pariterq; punire, licet reos ipſos pœnis
5 grauioribus proſequatur. †De iure autem ciuili punitur pœna capitis,tam ille ſortilegus,& magus,q̃ ille qui conſulit ipſos & ſortilegia ipſa cõfici mandat.& iſte eſt tex.in l.nemo.C.de maleſi. & matthe. Iſti enim diuinatores ſunt multũ Deo abhominabiles & exoſi,ratio eſt, quia volunt ſe facere æquales Deo, dum diuinam poteſtatẽ quæ vertitur in cognitione futurorum ſibi vſurpare contendunt,& eſſe ſimiles Deo,& dicit do. Ioan. de Turre cre.in c.contra idolorum.xxvj. qõ. v. quod quemadmodum Lucifer & primi noſtri parentes voluerunt eſſe ſimiles Deo in altitudine, & pulchritudine,in cognitione & ſcientia boni, & mali,ideo omnes de cœlo deiecti fuerunt, quorũ quidam in profundum inferni,quidam vero in hoc varĩarũ calamitatum mũdo peruenerunt, ita dicendum eſt de iſtis diuinatoribus qui in cognitione futurorum volunt eſſe æquales Deo. de eccleſia Dei quę pro cœlo figuratur omnino expellendi ſunt,& a Chriſti fidelium gratijs repellẽdi.
6 †Aut ſumus in ſecunda ſpecie quæ dicitur amatoria, & ſi in ea interueniunt ea quæ narrantur per glo. in d.c. accuſatus.§.ſane. dicendum eſt q̃ ſapiunt hæreſim manifeſte & puniuntur pœnis hęreticorum,vt ſupra proxime diximus. Idem dicit Abb.in d.c.j.de ſortileg.aut illa non interueniũt & non ſapiunt hæreſim, & dic aut ſumus in foro conſcientiæ & eadem.xl.dierum pœnitẽtia ſubijciuntur tam clerici q̃ laici ſicut alij de quibus ſupra d.c.j.de ſortil.qui tex.loquitur indiſtincte, & generaliter de quibuſcunque perſonis, & de hac etiam ſpecie ſortilegiorum in qua viget eadem ratio intelligi poteſt.arg.tex. in c. ſi quis epiſcopus.xxvj.q.v.vbi loquitur de omni ſpecie, ex quo etiam non datur diuerſa ratio inter caſum & caſum.arg.l.illud.ff. ad legem Aquil. cum ſimi. & ita tenent Doct.ibi. Si vero ſumus in foro iudiciali de iure canonico & eiſdem pœnis puniuntur clerici atque laici tam prima q̃ ſecunda vice, prout ſupra proxime diximus in præcedenti ſpecie.xxvj.q.v.c.non oportet.c.ſi quis epiſcopus.c. aliquanti.c.contra idolorum. & c. angurijs, quæ omnia iura maxime.c.non oportet.& c. aliquanti loquuntur de pluribus ſpeciebus ſortilegiorum,
7 & de iſta quoque loquuntur. †De iure ciuili ſimiliter eadem pœna capitis puniuntur.d.l.nemo. C.eo.titu. quæ omnes ſortilegorum profeſsiones ac ſortilegiorum ſpecies complectitur: vide text. ibi,& glo.& l.eorum.in prin.eo.ti.vbi tex. videtur æquiparare quo ad pœnas illos maleficos qui flectunt pudicos animos ad libidinem,& illos qui cõtra ſalutem hominum moliti ſunt, omnes enim ſeueriſsimis pęnis ſunt puniendi, quæ non denotant niſi vltimum ſupplicium,vt not.gl.in d.l.eorum.in princi.& l.multi. Et circa præmiſſa nota vnum ſingulare,q̃ dixit Abb.in d.c.ij. de ſortileg.q̃ pœna imponenda iſtis ſortilegis vel eos conſulentibus eſt arbitraria,poteſtq; iudex illam aggrauare,ſeu grauiorem aut leuiorem imponere,ſecundum qualitatem facti, conditionem perſonarum,& animum delinquentis, & ſecundũ ipſas qualitates & accidentia pœnas ipſas moderari,arg.l.hodie. & l.aut facta.ff.de pœn. & l. quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his q̃ not.infa. xxiiij. q.j.non afferamus. Hoc tamen procedit de iure canonico in foro eccleſiaſtico, de iure tamen ciuili,
8 ſecus eſt,vt ſupra proxime dixi. †Et nota etiã aliud quod dicit Abb.ibi.q̃ clericus per huiuſmodi ſortilegia de quibus ibi,potuiſſet officijs & beneficijs eccleſiaſticis priuari.arg.tex.xxvj.q. v. c.aliquanti, ſed ibi ideo clericus ille fuit dignus miſericordia, vt illa minori ſuſpenſionis pœna puniretur,quia ex ſimplicitate peccauit,& bono zelo pro inueniendis bonis eccleſiæ quæ fuerãt furto ſubtracta,vt dicitur in d.c.ij.alias grauius fuiſſet punitus,quæ nota pro limitatione eorũ quę ſupra dixi. Et nota etiam hoc aliud q̃ in iſtis criminibus non parcitur ſimplicitati nec ignorãtię, quia licet ſortilegia ipſa facta fuerint bono zelo & ad bonum effectum ſcilicet reperiẽdi res eccleſiæ furto ſubtractas, nihilominus puniuntur qui illa conficiunt aut conſulunt facientes. d. c. ij. de ſortileg.& ibi Panor.vbi dicit q̃ iſto caſu mitius puniuntur ex quo tex.iuncta hac doctrina apparet deciſio illius caſus an liceat hęc ſortilegia fieri ad ſanandum corpora maleficiata,et ſi quis maleficis remedijs & arte prædicta aliquos ſanauerit an puniatur & qua pœna, de quibus habetur xxvj.q.vlt.admoneãt & dicemus ea.q.loco ſuo.
9 †Aut ſumus in tertia ſpecie principali quę dicitur venefica, & ſi in ea interueniunt aliqua de his quę narrat glo.in d.c.accuſatus.§.ſane. dicendum eſt q̃ ſapiunt hæreſim manifeſte, & pœnis hęreticorum ſunt puniendi vt alias diximus ſupra, ſi vero ea non interueniunt vel alia his ſimilia, & tunc aliter puniuntur, quia aut ſumus in foro conſcientiæ & punitur fabricans & ille qui conſulit pœnitentia exilij.xl.dierum extra gremium eccleſiæ & fidelium communionem.d.c.j. de ſortilegi.iuncto c.ſi quis epiſcopus.xxvj.q.v. & licet tex.in d.c.j.loqui videatur de alia ſpecie ſcilicet diuinatoria,tamen cap. ſi quis epiſcopus.loquitur generaliter de omnibus & in fine vna & eadem pœna omnes punit, qua pœna tam clerici q̃ laici ſubijciuntur,quia tex.in d.c.j.loquitur generaliter & indiſtincte.l.de precio.ff.de publi.& xxvj. q.v.aliquanti.& cum hac ſolu.videntur tranſire Doct. in d.c.j. nullam facientes differentiam de
10 aliqua ſpecie ſortilegiorum aut perſonis. †Aut

ſumus

ſumus in foro canonico cõtentioſo, & ſic in foro fori, ſi laicus hoc crimine peccauit prima vice erit excommunicatus & ab eccleſia remouendus erit xxvj. quæſtio. quinta. ſi quis epiſcopus. & cap. aliquanti. ſi vero ſemel monitus adhuc in eodem propoſito perſeuerando iterum commiſit idem delictum, & tunc ſi eſt vilis perſona debet fuſtibus cedi ſiue fuſtigari publice per vrbem mitriari & publice tanquam infamis dehoneſtari, dignores vero relegantur in carceribus ſiue ad perpetuos carceres condemnantur xxvj.q.v.contra idolorum. Clerici vero efficiuntur infames & omnibus officijs atque beneficijs eccleſiaſticis priuantur. & nihilominus ipſi quoque intruduntur in carceribus aut in monaſterium ad agendum perpetuam pœnitentiam xxvj.q.v.ſi quis epiſcopus.& c. aliquanti. & ſequen.in hoc tamen nõ recederem ab opi. Abb.de qua.in d.c.ij.de ſortileg.ꝙ ſit conſideranda conditio perſonæ,qualitas facti,& animus delinquentis,& ſecundum qualitates illas pœnas ipſorum, quandoque augere,quãdoque vero minuere, iuxta
11 ſanum iudicis arbitrium. †De iure autẽ ciuili hęc ſortilegia grauius puniuntur, quia iura ipſa multum abhorrent artem maleficam,vt in toto titu.C. de maleſi. & mathema. & ideo omnes iſti malefici puniuntur vltimo ſupplicio.l. nemo. l.multi.l.& ſi excepta.& l.eorum.in princ.C. eo. tit.& ideo lex vocat illos humani generis inimicos,ex quo vtplurimum quærunt innocentũ corpora illis veneficijs labefactare dicta l. multi. & l.& ſi excepta,vbi etiam appellantur hoſtes communis ſaluris dicta l.multi,& naturæ humanę inimici.l.fina eo.ritu. Regulariter igitur puniuntur pœna captis tam ipſi magiſtri quam hi qui illos conſulunt & hæc fieri mandant. d. l. nemo. in fin. & l. multi. ſi quis vero magiſter ad alterius domum acceſſerit exercendi maleficij cauſa igne concrematur, is vero qui illum præmijs & ſuaſionibus euocauerit & aſſociauerit,omnia eius bona publicantur & in inſulã deportatur. Sed cõ-
12 tra hoc eſt tex.in l.nemo.C.eo. ti. vbi dr̃ †ꝙ ille qui cõſulit & vocat iſtos magiſtros punitur pœna capitis. Solu.gl.in d.l.nemo.refert vtranq; pęnã, ſed nõ ſoluit cõtrariũ,quidam dixerunt ꝙ in d. l. nullus,licet ille magiſter fuerit adductus ad domũ alterius cauſa faciẽdi ſortilegia ipſa tñ nõ fuerũt facta in d.l.nemo facta fuerant,hæc ſoluti. nõ placet, quia ſapit diuinationem, quia ſi non apparet ꝙ in d.l.nulla fuerint facta ſortilegia,minus etiã apparet in d.l. nemo. ꝙ facta vel non facta fuerint,niſi diceres ꝙ ille qui conſuluit interuenit in eis & credit his quæ fiunt eſſe vera, propterea grauius punitur, vt d.l. nemo. is vero qui adducit maleficum ſiue ſortilegum ad domum alterius poteſt eſſe ꝙ ſit ignarus, puta famulus vel alius qui non interuenit vel non credit in eis, ideo mitius punitur, tamen in hoc cogita. Et nota ꝙ iſtorum amicitiam & conuerſationem quamuis vetus beneuolentia fuerit,debemus relinquere,et eos omnino euitari,qui vero cõtrafecerint omnibus eorum bonis publicatis in inſulam deportan-
13 di ſunt dicta l.nullus. † Et nota ꝙ pro iſto crimine omnes poterunt in diſtincte torqueri, non obſtante quocunq; priuilegio dignitatis,quod eſt ſpeciale in iſto crimine,& ex hoc nota limitationem ad l.miles. C. de quæſtio.l. decuriones. & l. diuo marco.eod.titu. Si quis autem de hoc crimine teſtibus conuictus fuerit, & nihilominus obſtinato corde inſtiterit in negando,ẽt pręſentibus teſtibus qui illius detegerunt facinus,traditur viuus beſtiis vorandus ac dentibus & vngulis lacerandus,ita dicit tex.in d.l.& ſi excepta.in fine. Et nota ẽt ꝙ eadem pœna capitis punitur ille qui docet artem prædictam, & ille qui ipſam addiſcit l.culpa. & ibi gl.C.eo.ti. quod vr̃ eſſe ſpeciale in iſto crimine, in crimine hæreſis eſt contra.l.quicunq;.§.eos vero. C.de hęreti. vbi minori pœna, ſcilicet pecuniaria puniuntur ſcholares,magiſtri
14 vero pœna capitis. † Eadem pœna vltimi ſupplicij puniuntur, qui eiſdem maleficijs inducunt membri languedinem,& virtutem viri aut mulieris generatiuam impediunt, aut lactem nutricis deſiccant,vel quouis alio modo ipſa ſortilegia et maleficia conficiunt ſiue in corpore per cibũ vel potum, ſiue extra corpus aliquo ex modis quibus diximus ſupra in ij. & iij. qõ. Sed quæro nunc quid ſi aliquis ſortilegus ſortilegia exercet ad bonum finem, ſcilicet ad ſanandum egrotos maleficiatos & ſoluendum aliorum facturas, an hoc liceat impune fieri, & videtur dicendum ꝙ ſic, ex quo facto nemini nocent, ſed alicui proſunt, non ſunt ergo digni punitione aliqua, et de hoc eſt tex.in l.eorum.§.j.C.eo.ti.vbi ille qui fecit ſortilegia ad incantandum hymbres ne noceant ſegetibus vel plantis nulla pœna punitur,et ideo Bar. ibi, per illum text. decidit hanc quæſtio.dicens,
15 †ꝙ non debet qui curat iſtos infirmos maleficiatos aliqua pœna puniri, hoc tamen eſt verum de iure ciuili,vt ibi,ſecus autem eſt de iure canonico; quia eccleſia ſummopere abhorret iſta remedia ſortilega, etiam ſi fiant ad effectum recuperandæ ſanitatis, non vult fieri poſſe. hac ratione, quia non licet inuocare auxilium dęmonis etiam pro mille corporum ſanitatibus recuperandis;qa minus malum eſt ꝙ pareat corpus, quam anima, cuius maius eſſet detrimentum, vide text.in cap. admoneant.xxvj.q.vij. & ſi quis hęc facere pręſumpſerit, ſi clericus eſt degradetur, & omni officio ac beneficio eccleſiaſtico priuandus erit laicus autem excommunicandus. pro quo facit etiã tex.in c.nec mirum.§.ad hæc autem.xxvj.quęſt. v.vbi omnes iſtæ ligaturæ & ſuperſtitioſa incantationum remedia ſunt omnino damnata,quia hęc fieri non poſſunt abſque dęmonis opera & ſuffragio,& ideo dicit S. Auguſti.libr.x.de ciuit. Dei, cuius verba relata ſunt in d. capit. nec mirum,ꝙ hæc ſunt talia remedia quæ ars non commendat medicorum, & ab eccleſia omnino reprobata, merito ſunt a chriſti fidelibus euitanda, vide S. Thom.in ſum.ij.ij.diſt.xcv.arti.iij.in verſ.dicendum.ti.de ſuperſtitio.& Ioan.lec.in ſumma confe.eodem tit.q.ij.xj.xiij. Vltra ea quæ diximus ſupra in prima ſpecie diuinatiua addenda ſunt
16 hæc. † quid dicendum ſit de aſtrologis & chiromanticis qui ſecundũ curſum aſtrorũ & ſigna cœ-

leſtia futura pronoſticant, an liceat hoc facere, vel ſint puniendi ſicut augures & aruſpices aut alio modo. Reſpon. aut hæc futura prædicent ex certa ſcientia imponentes futuris contingentibus rebus neceſsitatem quandam, quam dicunt cauſari ex motu corporum cœleſtium, & iſto modo ſunt hæretici & puniuntur vt hæretici, vt latè diximus ſupra hac quæſtio. in princ. & quæſtio. præcedenti. Ratio eſt, quia ſigna non ſunt cauſæ rerum finales imponentes neceſsitatem humanis rebus agendis aut homini, ſed ſunt ſigna quædam inclinatiua, ſiue indicatiua rerum futurarum ſecundum communiter accidẽtia per regulas quaſdam, & naturas corporum cœleſtium quæ multoties fallunt, quibus non ſubijcitur neceſſario natura humana, quin poſsit illa euitare, & vti liberi arbitrij poteſtate, vide Abba. in dicto c. ſecundo. eodem titu. & Ioan. lec. in ſumma confeſſ. eodem titu. quæſtio. v. aut illa prædicunt demonſtratiue, præſumptiue, ſiue inclinatiue afferentes ꝙ ex motu corporum cœleſtium tale quid inclinatiue demonſtratur ſiue figuratur in actibus hominum inferioribus, & hoc modo nõ eſt peccatum ex quo nullam imponunt neceſsitatem, ſed inclinationẽ quandã quã quis libere euitari poterit ſi velit vti prudentia & ſui liberi arbitrij poteſtate, vt latius dicemus infra & habetur per Abba. in dicto cap. ſecundo. eodem titu. Pro faciliori intelligentia præmiſſorum ſubijciam infraſcriptas quæſtiones ſpeciales declarando pœnas criminis cuiuſque.

17 †Et primo quæro quid de ſacerdotibus qui cauſa doloris ſpoliant aras aut extingunt luminaria conſueta qua pœna puniuntur, dic ꝙ clericus honore & dignitate priuatur, & ſic effici ur infamis, vt in cap. quicunque. in primo reſponſo. xxvj. q. v. & Ioan. lec. in ſumma confeſſ. eodem titu. qõ. xviij. & hoc niſi ſponte de præmiſsis coram epiſcopo vel metropolitano ſe culpabiles detulerint, & de ipſis condignam peregerint pœnitentiam d. cap. quicunque. Alij ſacerdotes reperiuntur qui ſumpta veſte lugubri miſſas defunctorum celebrant pro viuentibus cauſa inimicitiæ, vt is pro quo ſacrificiũ ipſum offerunt moriatur, an incurrat mortis periculum, qua pœna ſine puniẽdi, dic iſto caſu quod ſacerdos vel clericus qui ſcienter iſta fecerit a proprij ordinis gradu priuatur, & perpetui exilij ergaſtulo vna cum eo qui ipſum ſacerdotem conſulit aut præmiſſa fieri ordinauit ſiue mandauit relegatur, vt eſt text. in dicto c. quicunq;, in fi. xxvj. q. v. & Ioan. lec. in ſumma

18 confeſſ. eod. tit. q. xx. Deinde quæro † quid de clericis vel laicis qui imaginẽ Crucis aut beatæ Mariæ virginis ſeu aliorum ſanctorum proiecerunt in terram illaſque vrticis, ſpinis, vel pedibus conculcarunt, qua pœna puniendi ſunt, caſus iſte ponitur per text. in c. ſi canonici. §. fina. de offic. ordina. lib. vj. vbi dicit ꝙ vltrix ſic procedat dura ſententia contra eos per quam alij id facinus patrare pertimeſcant glo. vero declarando text. primo dicit ꝙ erunt priuandi loci ſui dignitate atque honore niſi clerici ſatisfactione coram metropolitano ſe ſufficienter purgauerint demũ deſcendit ad aliam pgnam dicens ꝙ ſtatur arbitrio iudicis, concludens in effectu ꝙ ſit pœna arbitraria, pro prima allegat text. in d. cap. quicunque. xxvj. q. v. & l. j. ff. de iur. delib. cum qua gl. tranſit Gemi. ibi Archid. autem dicit ꝙ poterunt temporaliter puniri ꝙ in vinculis publicis conuinciantur, vt l. j. C. de his qui ad ſtatu. confu. & ff. de pẽ. l. capitalium. §. qui ad ſtatuas, vel quod moriãtur, vt no. in l. j. C. ne lice. ſign. ſaluat. &c. & hæc vltima pœna infertur de rigore iuris ciuilis, vt d. l. j. aliæ vero ſuperiores inferri poſſunt per iudicem eccleſiaſticum, vt dicunt Doct. in d. c. ſi cano-

19 nici. §. fi. † Videndum eſſet etiã quid de iudẽo qui ſuper crucem dum deferretur publice per vrbem proiecit immunditias qua pœna puniatur, iſtum caſum decidit Pet. de Ancha. in conſi. xv. quod incipit, ſpiritualis iudex in prouincia Romandiolę, vbi dicit ꝙ iudẽus ipſe poterit per vtrunque iudicem caſtigari eccleſiaſticum, & laicum, & ſeueris pœnis puniri. Quęro quid dicẽdum ſit de his qui in fortilegijs commiſcuerunt hoſtiam non ſacratam ſuper qua tamen celebrata fuit vna aut plures miſſæ, qua pœna puniatur ſacerdos qui ſcienter ſuper hoſtia illa celebrauit miſſas, vel qui celebrando non conſecrat aliquid, ſed capit panem & vinum apud altare ſine ſacramento & omnes ac ſingulas cęrimonias & ſolennitates fecit apud altare excepta conſecratione, qua pœna puniatur caſus iſte ponitur in c. homine. de celebra. miſ. vbi tex. nullam ponit pœnam temporalem, ſed credo ꝙ ſit pœna arbitraria in eo qui celebrat miſſam & ſine conſecratione accipit hoſtiam & vinum, quam iudex eccleſiaſticus ſibi iniunget loco pœnitentię, is vero qui ſciẽter celebrat ſuper hoſtia aut alia re cum qua fieri debent ſortilegia grauius puniẽdus eſt, ſicut is qui

20 ſortilegia ipſa conficeret † quia paria ſunt, aliquid prohibitum facere vel efficere aliquod neceſſarium antecedens per quod peruenit ad illud, vt l. oratio. ff. de ſponſa. vide text. in d. c. ſi quis epiſcopus. xxvj. q. v. qui loquitur generaliter de omnibus ſortilegijs, ille enim qui habuit animum delinquendi & deuenit ad actum proximum delicto, habetur ac ſi feciſſet & conſummaſſet delictum, non ſolum de iure canonico, vt in c. ſicut dignum, de homicid. cum multis ſimilibus, ſed etiam de iure ciuili, vt l. is qui cum telo C. ad l. Corn. de ſica. & l. j. §. diuus, & ibi Bart. ff. eod. titu. & habetur per Panor. in d. cap. ij. de ſortileg. & Ioan. lec. in ſum. conſ. eod. titu. q. xxiiij. & Oldra. in d. conſi. ccx. in iij. colum. laicus vero excommunicatur et relegatur de iure canonico in foro iudiciali. cap. aliquanti. xxvj. q. v. ſed ſi ſemel monitus iterum ſe immiſceat in prædictis, ſi eſt nobilis intruditur in carcerem, ignobilis fuſtigatur, mitriatur, & publice dehoneſtatur dicto. c. ſi quis epiſcopus. c. ali-

21 quanti. & c. ſortes. cum alijs ſeq. † Quid dicendum de his qui imagines conficiunt atque baptizant. & cum illis conficiunt ſortilegia, dic aut ſortilegia ipſa fiunt ad aliquem effectum qui demoni non conuenit, ſed ſoli Deo & ſapiunt hæreſim manifeſte, vt ſupra diximus. q. præcedenti, & ideo puniendi ſunt vt hęretici, vt ſupra diximus ti. j. q. iij. ſalua tñ doctrina gl. de qua in dicto. c. accuſa-

tus.

tus.§.sanè.de hæreti.li.vj.& saluis etiam limitationibus de quibus infra in fi.dico illos esse puniẽ dos eisdem pœnis quibus alijs in superioribus casibus, vide Oldra.in d.consi.ccx.vbi de hoc facit mentionem expressam,& Ioan.lec.in sum. conf. eo.titu. q.xij. Idem dicendum est de his qui in ipsis sortilegijs immiscent sacras reliquias sanctorum martyrum scilicet ex membris vel ossibus,aut de vestibus eorundem d. c. si quis episcopus,& c.aliquanti.& Panor.in d.c.ij.& Ioã. lec. in d.tit.in summa.q. xvj. Idem etiam iudicandum est de his qui sacramenta ecclesiarũ scilicet oleum sanctum baptismatis,crismatis, aut extremæ vnctionis,seu aquam fontis baptismatis,& similia.d.c.ij.& ibi Abb.& d.c. si quis episcopus, cum alijs sequen. Idem quoque censendum est de his qui in eisdem sortilegijs admiscent aquã benedictam,candelas benedictas, sacros agnusdeos, ramos oliuarũ,aut frondes palmarum , & similia de quibus habetur per Ioan. lec. in dicta summa
22 eo.ti.q.vlti. †Iuxta prædicta videndũ est quid de astrologis qui futura prædicunt an puniantur & qua pœna,dic aut illa prędicunt ex certa scientia,quasi signa illa per quę futura coniecturantur sint causę rerum imponentes futuris rebus necessitatem inesse,ꝙ sic erunt vel sic omnino, & istud est hæreticũ & puniri debẽt vt hæretici , quia futurorũ notitia certa , prout est inesse rei est solius Dei,vt habetur Matth.xxij.c.& ij. quæstio. iiij. consuluisti.& xxvj.quæst.iij.sciendum,& late diximus supra quęstione prędecenti, aut illa prædicunt coniecturaliter demonstratiue siue inclinatiue,& isto modo non errant nec puniuntur aliqua pœna,quia verum est ꝙ corpora cœlestia habent quędam motiua, & inclinationes ad corpora inferiora,& operationes humanas, secundum quas multoties sic fieri contingunt, quamuis euitari possunt,& propterea dicitur ꝙ illa sunt signa rerum,non autem causæ rerum , de quibus vide Panor. in d. cap.ij.extra eod. titu. tertia colum.

Quid enim dicendum sit de his qui sortes quærunt in euangelijs aperiendo librum & fortificando in illis,dic ꝙ prohibitum est,& puniuntur qui prędicta faciunt modo quo supra xxvj. quæstio. ij.hi qui. Et quia diximus supra ꝙ sunt prohibita remedia sortilegiorum quæ fiunt ad sanandũ corpus maleficiatum de iure canonico , licet de iure ciuili permissa sint vt supra diximus eadem quę-
23 stione. †Quæro nunc quid si aliquis in opere sanatiuo dixit plura verba honesta,& sanctas,ac deuotas orationes Dei beatæq; virginis Mariæ, & aliorum sanctorum,& illa eadem fecerit dicere per ipsum maleficiatum ad deuotionem beatæ virginis Mariæ,aut alicuius sancti martyris, nihilominus postea magister siue magistra sortilegiorum aliqua verba extranea dixerit publice vel secrete,quę non videntur congruere illi operi religioso & sanitatis,an ista dicãtur esse superstitiosa & punienda,dic ꝙ sic, quia quotiescũque cum rebus aut verbis religiosis siue ecclesiasticis miscentur aliqua verba extranea,& quę naturaliter non tendunt ad opus illud sanitatis nec possunt naturaliter talem effectum operari necessario,tunc dicũtur esse superstitiosa & faciunt totũ opus superstitiosum & damnabile,quod est maxime quotiescunque adiunguntur nomina quædam ignota,aut characteres,seu aliæ diuersæ obseruationes quas manifestum est naturaliter efficatiam ad sanitatem habere non posse, illa non fiunt sine superstitione & dęmonis ministerio,vt dicit S. Tho.in summa ij.ij.q.xcv.arti.ij.ver.dicendum. in ti.de superstitio.& Ioã. lec.in summa cõfe. eo. tit.q.xj.Et propterea sunt punienda de iure canonico:quia si clericus est qui talia fecit deponitur, laicus vero excõicatur pro prima vice. xxvj.q. vij.admoneant , sed si monitus spreta monitione iterum se ingesserit in eisdem,si est nobilis vir & honestæ familiæ incarceratur,aut relegatur,ignobilis vero cum vituperio fustibus ceditur. xxvj. q.v.c.si quis episcopus.c.aliquanti.c.sortes. & c. seq.per Abb.in d.c.ij.de sortileg.vbi dicit ꝙ pœna istorum est arbitraria,& hoc puto verius secũdum qualitatem facti,cõditionem personarum,& animum delinquentis,arg.l.aut facta. & l. respiciendum.§.delinquunt.ff.de pœ.& l. quid ergo.§. pœna grauior.ff.de his qui not.infami.c. sicut dignum,in princ.de homi. De iure autem ciuili remedia ista non puniuntur dummodo fiant ad finẽ. d.l.eorum.§.fi.& ibi Bar.C.de male.et alias dixi
24 mus supra eo.q.vj. †Idem dicendum est de his qui faciunt schedulas, aut breuia, & ligaturas suspendendas,& deferendas ad collum maleficiati, cum continent aliquid extrinsecum siue extraneum signum character aut nomẽ quod naturaliter non tendit ad conclusionẽ & intellectũ aliorũ verborũ, vel ad opus sanitatis, tunc iudicatur illud esse superstitiosum & punibile , quia fieri non potest absq; suffragio & instructione diaboli , vt dicunt supradicti Doct.in locis prædictis,& habetur in c.nec mirum.§.ad hæc omnia &c.xxvj. q. v.& per S. Aug.in lib.xxj.de ciui. Dei, & ideo puniuntur his pœnis quas supra diximus hac eadem q.in membris proxime relatis. Quid si inter alia verba vel nomina Dei quæ iste maleficę sępius describere faciunt in earum schedulis vel breuibus apposuerint hoc verbũ,Deus Acharon. an sit verbũ superstitiosum & diabolicum, dic ꝙ sic,quia illud est nomen Beelzebub principis dęmoniorũ,vt habetur iiij.Regum j.cap.dum Elias monitus ab Angelo reprehendit Ochosiam regẽ sub his verbis , nunquid non est vobis Deus in Israel vt eatis ad consulendum Beelzebub Deum acharon,ideo de lectulo super quem ascendisti nõ descendens sed mortem morieris,quod bene nota, quia sæpius istis schedulis & breuibus hoc nomẽ scilicet Deus Acharon reperies expressum , vide do.Ioan.de Tur.crema.in c.cõtra idol. rũ.xxvj. q.v.& d.Ioan.lec.in sum.conf.eo.tit.q.xj.et xiij.
25 †Quid dicendum de his qui sacrificant Mamonæ deo nummorum vt diuites efficiantur,qua pœna sunt puniendi, dic ꝙ si est priuatus ipso iure omni officio,beneficio, honore & dignitate, siue occultum sit crimen siue publicum , & ideo necessario indiget dispensatione si vult amplius celebrare, quidam alij dixerunt ꝙ quando crimẽ est occultum possunt agere pœnitentiam confiten-

do peccatum ſuum & non incurrunt pœnam illam priuationis,& ideo non indigent neceſſario diſpẽ ſatione,ſi vero crimẽ eſſet publicum aut notoriũ, tunc incurrit irregularitatem, & priuationẽ ipſo iure & indiget diſpenſatione, nihilominus præcedens opinio videtur eſſe magis tuta in foro conſcientię vt quis petat diſpenſationem etiam quãdo crimen eſſet occultum,vide d.Ioan.lec.in ſum
36 ma confe.eo.ti.q.vlti. †Vbi iſtis æquiparat ẽt ſacerdotes qui in ſortilegijs immiſcent ſacramenta eccleſiaſtica ſcilicet oleum ſanctum criſmatis, baptiſmi,vel extremę vnctionis, aut aquam fontis baptiſmatis eiſdem pœnis puniuntur de quibus alias diximus ſupra ea.qõ.laici vero de iure canonico prima vice ſunt excõicati,& ſunt a limine eccleſię repellendi,ſed ſi poſt primam monitionem iterum ſe ingeſſerint in eiſdem, ſi nobilis eſt,condemnatur ad perpetuos carceres.ignobilis vero fuſtigatur publice cum maximo dedecore, deinde in exilium condemnatur, ſecundum quod habetur xxvj.q.v.ſi quis epiſcopus.c. aliquanti. cum alijs ſeq.Abb.tamen dixit in d.c.ij. de ſortileg. ꝙ iſtorum pœnę erunt arbitrarię mitigandę alterandę neque leuiandę ſecundum facti qualitatem,aut turpitudinem, ſeu ſcandalum quod inde poſſet oriri,aut exortum iam eſſet, item perſonarum conditionem,& animum delinquentis,aut ex ſimplicitate dicitur lapſus in illud, & ad aliquẽ bonum effectum,vt habetur in d. c. ij. extra eod. tit.vel ſi ex propria malitia animo aliquem decipiendi & ſimilia,vt ibi per Abb.Iatius dicitur & diximus ſupra proxime,vide text. in c. ſicut di-
37 gnum.in princi. de homi. †De iure vero ciuili pro omnibus ſortilegijs huiuſmodi eſt pœna vltimi ſupplicij.l.eorum.in prin.l.nemo.l.multi.& l. & ſi exceptæ.C.eo.ti. Exceptis ſortilegijs quę fiunt ad ſanandum maleficiatum vel liberandum aliquem ab alia infirmitate.aut incantandũ hymbres,grandines,& fulgura ne noceant ſegetibus, arboribus & plantis, aut animalibus & feribus eorum:omnia iſta quę proſunt & nõ nocent rebus temporalibus,aut perſonis permiſſa ſunt de iure ciuili,& nullam pœnam merentur,vt d.l. eorum. ff. ſi.& ibi Bar.C.eo.tit.& alias diximus ſupra. Videndum quoq; eſſet quid de diuinationibus quę fiunt per ſomnia ſecundum illorum interpretationem, prout habetur in ſomnijs Danielis, & per do. Albumaſar in lib. quem fecit de interpretatio.ſomnio. de quibus late vide do. Ioan. lec. in ſum. confe.eod.tit.q.vj. & quid dicendum ſit de incantationibus ſerpentum illas videlicet quę
38 fiunt contra ſerpentes. † vbi dicas ꝙ aut in illis præcantationibus imploratur duntaxat auxilium Dei ſimpliciter cum deuotione abſq; aliqua machinatione intrinſeca vel extrinſeca,& nõ erunt reprobandę,immo commendandę,aut in illis imploratur diaboli ſuffragium vt ſorciantur effectũ ſiue tacite ſiue expreſſe, & erunt illicitę penitus & damnabiles, ſed qualiter cognoſci poterit an ſint licitę vel illicitę,& an, & quando in eis imploratur auxilium demonis tacite, vel expreſſe, vel ſolius Dei,dic ꝙ eſt diligenter aduertendũ ad verba ipſa,itẽ ad modũ,ritũ & ordinẽ ipſius incãtationis,quia ſi in eis inſunt aliqua verba extranea vel ignota nomina aut characteres, ſiue verba quædam extranea quæ non congruunt concluſioni, nec naturæ verborum ſupradictorum, nec poſſunt ſecundum eorum naturam aliquid operari circa effectũ de quo agitur, tunc opera ipſa dici non poſſunt, niſi ſuperſtitioſa & diabolica, in quibus diabolus plurimũ operatur, & illius ſuffragium,ſaltẽ tacite inuocatur, ſecundum ꝙ concludit.Io.lec.in ſum.confeſ.eo.tit.q.xv. & diximus ſupra ea.q.in illo arti. de remedijs quę fiunt contra maleficiatum,& ideo iſto caſu puniendi erunt de iure canonico pœnis ſupra proxime dictis. De iure vero ciuili nulla pœna erunt puniendi ex quo dictę incantationes fiũt, vt profint ſcilicet ne hominibus noceant ſerpentes. Verum quia in iſtis ſortilegijs amatorijs, maxime & veneficijs quæ dicuntur fieri in corpore ſępius interueniunt pocula quędam quę traduntur potanda perſonæ maleficiandæ quæ cõiter appellari ſolent pocula amatoria aut venefica,ex quorum potu qñq; præter ſpem & intentionem tradentis mors abſorbẽtis ſuccedit, quandoque vero non, ideo aliqua de ipſis poculis ſpecialiter videamus.

SVMMARIVM.

1 *Poculum amatorium miniſtrans qua ſit pœna afficiendus.*

2 *Poculum amatorium qui miniſtrat punitur, ſi inde mors ſequatur.*

3 *Pœna vltimi ſupplicii punitur quis quandoque pro homicidio ſine dolo commiſſo.*

4 *Venenorum plures ſunt ſpecies,quædam enim bona ſunt & quædam mala.*
Venenum dictio,medica eſt ſiue promiſcua.

5 *Venena non ſemper hominis necandi cauſa fiunt.*
Pœna legis Corneliæ,de ſicariis,eſt hodie de pœna capitis.

6 *Fato non noxæ imputantur, quæ abſque fraude caſu improuiſo accidunt.*
Percutiens non occidendi animo mitius punitur.

7 *Venenum amatorium vel ſanatiuum ſeu conceptionis non animo occidendi propinans, non punitur lege Cornelia de ſicariis, ſi mors ſequuta fuerit.*

8 *Venenum conceptionis bono animo propinans relegatur,ſi ea quæ illud aſſumpſit moriatur.*
Venenum amatorium ſanatiuum,& conceptionis an & quo ad quid æquiparentur.

9 *Determinans ad plura determinabilia relatum pariformiter illa determinare debet. & nume. 16.*

10 *Poculum amatorium miniſtrans cauſa occidendi infantem*

di infantem in vtero & cauſa fornicandi, homicida eſt.

11 *Poculum amatorium ſi ab aliquo propinetur quæ in illo conſiderentur.*

12 *Pœna poculi amatorii quæ ſit, ſi mors ſequatur abſorbentis.*

13 *Venenum amatorium arte malefica confectum propinans, morte punitur, ſi mors ſorbentis ſequatur.*

14 *Venena amatoria, & ſanatiua non facta arte malefica, nec ad malum finem propinans, non punitur morte.*

15 *Pocula amatoria propinans quando puniatur & quando non.*

17 *Opera facta arte malefica valde ſunt deteſtanda.*

18 *Medicus dans venenum ſanatiuum egroto an puniatur ſi egrotus ex illo moriatur.*

Poculum abortionis ſeu amatorium miniſtrans punitur ſi ſumens inde moriatur.

19 *Venenum conceptionis propinans relegatur, ſi ea quæ ſumpſit ex hoc moriatur.*

20 *Venenum ſanatiuum cauſa ſanitatis immixtum medelis propinans non punitur, etiam ſi mors ſorbentis ſequatur.*

21 *Venenum miniſtrans ſterilitatis, tanquam homicida puniendus erit.*

2 DVODECIMO igitur nunc quæro † Si quis miniſtrauerit vel dederit poculum amatorium mulieri ad flectendum eius pudicum animum ad libidinem, & calefaciendum eius cor ad amandum virum prędictum, vel econtra; quid ſi mulier dederit poculum viro, vt amet ipſam licet hoc rarius contingat, qua pœna puniatur, qui poculum ipſum dederit. Reſpondeo ꝙ de iure ciuili humiliores in metallum damnantur, honeſtiores vero in inſulam, dimidia parte bonorum ſuorum confiſcata, relegantur, ita dicit tex. in l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. Clerici vero de iure canonico ſunt priuandi. xxvj. qõ. v. c. ſi quis epiſcopus. & per Abb. in d. c. ſecundo. de ſortilegijs.

2 † Sed quid ſi ex poculi huiuſmodi aſſumptione mors abſorbentis ſuccedat, eo quod forſan male compoſitum fuerat, & non erat bene temperatum, vel in mala ſorbentis diſpoſitione ſumptum fuerit, qua pœna punietur qui dederat, & videtur dicendum quod aliqua pœna extraordinaria relegationis vel ſimili, ex quo homicidium illud non fuit commiſſum cum dolo, nec cum propoſito occidendi, ideo non debet puniri pœna vltimi ſupplicij. l. j. §. diuus. l. diuus. ff. ad l. Corne. de ſica. tamẽ contrariũ dicit text. in d. l. ſi quis aliquid. d. §. qui abortionis, quod ſi caſu moriatur qui vel quæ poculum prædictum abſorbuit qui tradidit vltimo ſupplicio puniendus eſt, licet dolo non dederit, ſed bono zelo, & hoc eſt, quia

3 res ipſa eſt mali exempli. Ex quo † nota caſum ſingularem in quo quis punitur pœna vltimi ſupplicij pro homicidio commiſſo ſine dolo & intentione aliqua occidendi cuius cõtrarium diſponit regula iuris communis de qua in d. l. in lege Cor. & l. diuus. & l. j §. diuus. ff. ad l. Cor. de ſica. & l. is qui cum telo C. eo. ti. quæ habet ꝙ nunquã infertur pœna mortis pro homicidio cõmiſſo ſine dolo & propoſito occidendi, immo in caſu prædicto lata culpa non æquiparatur dolo. vt no. dicit Bar. in d. l. in l. Cornelia. ff. de ſica. hic enim nulla ratio neq; pręſumptio viget contra ipſum qui dedit poculum amatorium ex qua coniecturari poſſit ꝙ habuerit animum occidendi, immo in parte nulla offendendi. dicta l. in lege. &. §. diuus ff. eod. titu. Contra prædicta oppono. de l. iij. §. hæc adiectio. ff. ad leg. Cornel. de ſicar. vbi videtur eſſe tex. valde contrarius dicto. §. qui abortio

4 nis, ibi enim dicitur ꝙ venenorum † plura ſunt genera ſiue plures ſpecies quorum quædam dicuntur mala venena, ea ſcilicet, quæ facta ſunt hominis necandi cauſa, quædam ſunt alia quæ dicuntur bona ſiue non mala, & ea ſunt quæ facta fuerunt ad ſanandum corpus egrotum. item ea quæ fiunt ad concipiendum, & illud quod amatorium appellatur. vel aliud quodcunq; factum ad alium effectum dummodo non ad occidendum, & propterea ſubiungit tex. in verſi. adiectio ꝙ adiectio illa mali veneni opportune poſita fuit in illa lege, quoniam ex illa qualitate mala adiuncta demonſtratur quædam eſſe venena non mala. Ergo nomen hoc venenum medium eſt ſiue promiſcuum & adaptatur ad vtranque partem, reſpectu vero adiunctæ qualitatis tam illud quod ad ſanandum, quam illud quod ad occidendum paratum eſt continet, ſed & id quod amatorium appellatur, vel quod ad conceptionem traditur continet, omnia iſta comprehendendi poſſunt ſub nomine iſto veneni. ſolum enim in ea lege notatur quod homi-

5 nis necandi cauſa fit. † Ergo cætera venena quę non ſunt facta hominis necandi cauſa, prout ſunt venena ſanatiua, amatoria, & ea quæ fiunt ad cõcipiendum, non continentur ſub lege illa, nec pœna illius legis plectuntur qui illa tradunt, & propterea tex. ibi in fine exemplificat regulam iſtã ponendo caſum cum ſua deciſione, videlicet ꝙ ex Senatuſconſulto iuſſa eſt relegari mulier illa quæ non malo quidem animo, ſed malo exemplo medicamentum ad conceptionem dedit, ex quo ea mulier quæ illud acceperat deceſſerit, ex qua deciſione probatur ꝙ omnia venena quæ non ſunt facta hominis necandi cauſa dicuntur non mala venena, & ideo ſi ex illorum potu quiſquam perierit, qui tradidit non tenetur pœna illius legis Corneliæ de ſicarijs, quę hodie eſt pœna capitis, licet olim eſſet perpetua deportatio, & omnium bonorũ publicatio. l. iij. §. legis. ff. ad l. Corne. de ſicar. & in. §. item lex Cornelia. inſti. de publi. iudi. ſed alia minori pœna punietur, ſcilicet relegationis, vt d. l. iij. §. adiectio. in fi. ratione prædicta,

quia defuit animus occidendi tam in compoſitione quam in traditione, pro quo facit tex. not. in l.
6 j. §. fi. C. eo. tit. de ſica. † vbi dicitur q̃ ea quæ ex improuiſo caſu potius quam fraude accidunt, fato plerunque noxiæ ſiue culpæ imputantur, & per conſequens mitius puniuntur, vt d. l. j. §. fi. & l. j. §. diuus. ff. eo. tit. vbi ſi quis in rixa alium cucuma vel claua percuſſerit ex quo non occidendi animo illum percuſsit leuiandam eſſe pœnam huic percuſſori Inriſconſultus conſtituit, idem ſit in caſu noſtro, & licet tex. in d. l. iij. §. j. in deciſione loquatur de veneno conceptionis non autem amatorio, ratio tamen præcedens quam dedit Iuriſconſultus eſt generalis comprehendens omnia illa venena quæ facta non fuerunt hominis necandi cauſa, ſed ad alium effectum, prout eſt iſte xij. Quotieſcunque aũt ratio eſt generalis & indeterminate poſita in lege, comprehendit omnem determinationem quæ ad illam poteſt adaptari, & vbicunque ſe extendit ratio extẽditur ẽt ipſa lex, & illius diſpoſitio. l. metum autem. §. animaduertendum. ff. quod met. cau. & ibi Bar. in j. not. l. nomen. §. fi. ff. de leg. iij. illa igitur ratio quę multum in ea lege notatur, ſcilicet q̃ venena facta non ſit hominis necandi &c. comprehendit generaliter omnia venena quæ facta ſunt abſq; illa qualitate. tria enim venena de quibus Iuriſconſultus fecit mentionem in d. l. iij. illa expreſsit tanquam
7 exempla regulæ, vt ſit ſenſus. † quicunq; venenum amatorium, ſanatiuum vel conceptionis ſeu quodcunq; aliud venenum non factũ hominis necandi cauſa cuiquam tradiderit, non animo occidendi, ex cuius potu ille qui aſſumpſit perijt, qui dedit poculum puniri non debet pœna illius legis Cornelię. cuius deciſionis rationem duplicem conſideraui, pr̃ima eſt, quia lex Cornelia. de ſica. vt proxime dixi capite quinto non comprehendit iſta venena de quibus ſupra in d. l. iij. in prin. & ibi Barto. ſecunda eſt quia quotieſcunq; mors prouenit facto alicuius abſq; animo & propoſito occidendi nunquam ille punitur pœna illius legis Corneliæ, & ſic pœna mortis, ſed alia mitiori pœna, iuxta modum culpę. d. l. j. §. fi. C. ad l. Cornel. de ſica. vbi dicitur quod ea quę ex improuiſo caſu abſque fraude accidunt fato potius q̃ noxæ imputantur, ideo excuſantur a pœna ipſius legis, Idem diſponitur in d. l. j. §. diuus. & l. diuus. & l. in lege Cornelia. & ibi Bar. ff. eo. tit. Idem Bar. in l. abſentem. & in l. aut facta. ff. de pę. & in c. ſicut dignum. in princ. & ibi per Canoniſtas de homicid.
8 †Cum itaque in poculo ſiue veneno conceptionis dolus & animus occidendi omnino defuerit tã in compoſitione q̃ in traditione, videbatur dicendum q̃ nulla pœna puniri deberet tamen Iuriſlator dicit q̃ propter malum exemplum iuſſa eſt relegari ea quæ non quidem malo animo, ſed malo exemplo medicamenta ad cõceptionem dedit, ex quibus illa quæ biberat perijt. Hęc autem tria venena ſunt æquiparata, primo quo ad compoſitionem, quia ſunt facta abſque cauſa hominis necãdi, ſecundo quo ad traditionẽ, quia omnia traduntur abſq; animo & propoſito occidendi, quare nõ eſt dicendum q̃ etiam in deciſione & pœnę impoſitione ſint ſimiliter æquiparata, cum factum id? eſſe videtur, & eadem ratio in omnibus militat, vt ſupra dixi, ergo deberet in omnibus eſſe eadẽ iuris diſpoſitio. l. illud. ff. ad leg. Aquil. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. l. hæc actio. & ibi Bart. ff. de calũ. et eſt gl. in cle. auditor. in ver. romana. de reſcrip. & in clemen. j. in verſi. eligatur. de electio. maxime, quia alia ratio mali exempli, quæ eſt poſita pro ratione decidendi in dicto. §. adiectio. & d. §. qui abortionis, ita militat in vno ſicut in alio caſu, ergo deberet eſſe eadem pœna in vtroq; caſu ſtatuta de qua in dicto. §. adiectio. attenta caſuum conformitate & ęqualitate in facto deberet etiam eſſe conformitas iuris per ea quæ not. voluit. Bar. in l. omnes populi. in iiij. q. principali. ff. de iuſti. & iur. & domi. Alex. in l. peregre. §. quibus. in ij. col. ff. de acquirend. poſſeſ. Pro quo facit etiam
9 regula illa † q̃ vnum determinabile relatum ad plura determinabilia debet illa pariformiter determinare. l. nam hoc iure. ff. de vulga. & pupilla. & Bart. in l. centurio. in viij. col. in verſi. pro alia. eo titu. ſed ratio compoſitionis traditionis atque deciſionis vnica videtur eſſe in omnibus. hoc eſt q̃ ea quæ ponitur in vno caſu, militat etiã in alio caſu, ergo deberet eſſe vtriuſque pariformis pœne deciſio. d. l. iam hoc iure. cũ alijs prędictis. Quid dicendum in hac ambiguitate: contrarium profecto eſt valde vrgẽs. iſta enim opinio poteſt ſuſtineri per regulas & rationes prędictas, et magis ęqua videtur, q̃ illa de qua in d. §. qui abortionis. quæ eſt nimis rigida & contra omnes regulas iuris cõmunis. Bart. enim in dicto. §. qui abortionis. nihil dicit ſed remittit ſe ad dictum. §. adiectio. vbi mouet iſtud contrarium ad dictum. §. qui abortionis, tamen ſoluit multum ſimpliciter, nec tangit difficultatẽ poculi amatorij. dicit enim q̃ in d. §. adiectio. text. loquitur in poculo conceptionis, & ſic in re licita ibi vero in §. qui abortionis. text. loquitur in poculo ipſius abortionis, & ſic de eo qui incumbebat rei illicitæ & prohibitę, ideo traditur diuerſa pœna in vno q̃ in alio. de poculo autem amatorio de quo in vtraque lege mentio fit nullũ
10 verbum fecit. Bart. † Ego enim poſt aliquas meditationes conſideraui contrariũ iſtud ita ſolui poſſe, q̃ in d. §. qui abortionis. vterque habebat animum occidendi. vnus occidendi infantẽ in vtero matris, & ſic eſt homicida corporalis. vt l. prę-gnantem & l. Cicero. de pœnis. alter autẽ qui dedit poculum amatorium, ex quo illud dedit cauſa fornicandi & peccandi cum ea, dicitur homicida ſpiritualis, quia illo peccato mortali occidit animam. de conſecra. diſt. iiij. quæris. de pœniten. diſt. j. noli. & xxij. q. v. ille. & c. ſi aliquis. extra de homicid. Ex quo igitur vterque eſt homicid. tam in ſpſa traditione quam in propoſito, ergo pari pœna puniendi ſunt. ſed iſta ſolutio parum valet, quia non reperio cautum de iure ciuili q̃ pro vno peccato mortali quis incurret pœnam mortis ſicut pro homicidio doloſe commiſsio, niſi in caſibus a iure expreſsis. Ideo deueniendum eſt ad aliam ſolutionem, & antequam ad vlteriora procedam, ſciendum eſt q̃ in hac materia poculorum

lorum duo sunt principaliter considerandaque p-
11 cedunt casum mortis. † Primũ est q̃ considerari debet compositio, secundum vero traditio, in compositione vero considerãda est causa propter quã venenũ ipsum componitur & fit. aut enim fit causa occidendi hominem aut non. primo casu sit locus pœnæ d. legis Corneliæ de siccariis, secundo vero non, vt d. l. iij. in prin. & §. adiectio. in traditione vero duo alia sunt considerãda, scilicet cã proxima & immediata quæ respicit principium, id est principalis intentio ipsius tradentis. Itẽ causa mediata & finalis quæ respicit finem actus ad quem tendit animus illius qui tradidit, si enim ,proxima causa & principalis intentio tradentis tendebat ad occidendum, nulli dubium est q̃ tradens tenetur pœna illius legis Corneliæ de siccariis, vt l. j §. diuus. & l. iij. in prin. & l. in lege Cornelia, ff. eo. ti. etiam q̃ mors secuta non fuerit l. j. in prin. & l. is qui cum telo. C. eo. tit. Si vero non habuit animum occidendi, tunc considerãda est illa causa remota & finalis intentio, siue vltimus effectus rei ad quem traduntur ipsa pocula. Aut enim traduntur ad bonum & honestum finem, scilicet conceptionis vel sanctitatis & iudicantur bona & honesta, & tunc quis excusatur a pœna capitali morte secuta, sed alia mitiori pœna punit̃,
12 vt d. l. iij. §. adiectio. in fi. et supra diximus. † Aut finalis intentio et vltimus eius effectus tẽdebat ad turpe & illicitũ, sicut est ī poculo amatorio, cuius effectus est libidinis apprehensio, & illicitus mulieris cõcubitus, vt alias diximus supra. & habetur in l. eorum, in prin. C. de malefi. & matth. & isto casu nõ excusatur p̃opter principalẽ eius intentionem siue causam proximam, scilicet q̃ non habuerit animum occidendi, sed attẽditur magis illa causa finalis & vltimus effectus ad quem venena tendebant, & ideo indubitanter punitur pœna vltimi supplicij. d. l. si quis aliquid. §. abortionis. vbi est casus. ff. de pœn. & ratio decisionis est, quia dabat operam rei illicitæ. ideo non videtur excusandus: quia dicitur esse in culpa, & ideo tenetur ẽt in casu fortuito, qui præter spem & intentionẽ inopinate prouenit, vt est casus in c. fi. de homi. lib. vj. & facit tex. in arg. in c. sicut dignum, eo. ti. in anti. l. si mulier. ff. quod me. cau. l. qui occidit. §. in hac. ff. ad leg. Aqui. Ex quibus patet q̃ illorum venenorum de quibus in d. l. iij. §. adiectio. non est omnimodo similitudo quo ad oĩa, sed solũ quo ad primas causas respectu compositionis et traditionis, in eo q̃ in vtroq; deficit animus occidẽdi quo ad ista sunt similia & æquiparata. sed quo ad vltimum effectum & causam finalẽ ipsius traditionis sunt dissimilia, vt supra diximus. ꝙa ea quæ fiunt ad sanandum & concipiendũ habent honestũ & laudabilẽ finẽ l. eorum. §. fi. C. de mal. & matt. & d. l. iij. in prin. & habetur Gene. ij. c. ea vero quę fiunt ad amandum & flectendum &c. habent turpem & illicitum finem d. l. eorũ. in prin. & diximus supra. In istis igitur disconueniunt et sunt dissimilia. ideo faciunt diuersificare pœnas, quia licet a principio neuter haberet animum occidendi, tñ vnus dabat operam rei licitæ & honestæ, alter vero dabat operã rei illicitę, turpi, &
13 reprobæ. vt ꝓxime diximus. † Post hęc alio modo consideraui responderi posse ad istud contrariũ q̃ in d. §. q abortionis, ideo punitur pœna mortis ille qui dedit, quia venenum illud fuerat compositum arte malefica per sortilegum siue malefi cum, qui illud dęmonis instructione & suffragio interueniente cõposuerat secundum ea quæ diximus supra in iij. & vj. qq. in. §. autem adiectio. cõpositũ fuit arte & scientia naturali, scilicet medicorũ peritia nulla interueniẽte superstitione. Ars enim ipsa malefica & mathematica est valde reprobata & vndiq; damnata. & per cõsequens oĩa opera quę ipsi malefici faciunt siue ad amorẽ, siue ad occisionem, vel egritudinẽ, sunt damnata, nec minori pœna puniuntur q̃ pœna mortis. d. l. eorum. in prin. vbi ponitur vterq; casus, et vnica est vtriusq; decisio & pœna, ea enim quę dicuntur in d. §. qui abortionis. debent intelligi & interpretari, secundũ terminos. d. l. eorum. in prin. ideo atrocius puniuntur ibi quam in d. §. adiectio, propter superstitionem illius damnatissime artis, & secũdum istam declarationẽ ille tex. in d. §. qui abortionis non videtur esse ita exorbitans a iure communi. immo secundum ius commune regulatur.

Ad text. autem in d. §. adiectio, potest dupliciter responderi. primo, quia decisio illius text. & pœna de qua ibi non adiungitur pro poculo amatorio, sed conceptionis quæ sunt diuersa. quo ad vltimum effectum, vt supra diximus, ergo debent diuerso iure censeri l. Papinianus exuli. ff. de mino. si aliter enim euenit casus q̃ ipse opinabatur sibi imputetur, qui dedit poculum amatorium per modum superstitiosum, quia ex quo a principio dabat operam rei illicitę. ex hoc enim non caret culpa. ideo tenetur etiam de casu fortuito, vt in d. c. fi. de homi. lib. vj. vbi si dominus mandauit seruo q̃ acciperet baculum & percuteret Titiũ citra mortem tamen, & q̃ diligenter caueret ne ipsum occideret, quia nolebat eum interficere, si tamen famulus tam grauiter Titium percusserit q̃ ipsum occiderit, ille dominus mandans nõ excusatur propterea a pœna homicidij, licet nunquã habuerit animum occidendi illum: & ratio est illa de qua supra proxime. pro quo facit tex. in c. sicut dignum, in prin. extra eo. tit. in antiqui. l. si mulier. ff. quod met. cau. & l. qui occidit. §. in hac
14 ff. ad leg. Aquil. † venena igitur de quibus loquitur tex. in d. §. adiectio. non fuerunt facta per sortilegum siue maleficũ per modum superstitiosum, sed arte naturali hominis & peritia medicorum, sicut fiunt & componuntur venena sanatiua medicinarum, quod patet, quia in vtroque titulo fit mẽtio de venenis, scilicet in tit. legis Cor. de sicarijs ff. & C. & in tit. de malefi. & matth. C. sed in tit. legis Corn. fit mentio & tractatur de venenis naturalibus q̃ hominis ingenio & peritia medicorũ fiunt absq; aliqua superstitione siue dęmonis inuocatione tacita vel expressa, prout est venenũ sanatiuum quod miscetur in medelis ad sanandũ corpora ęgrotantium d. l. j. & l. iij. in prin. ff. ad leg. Cor. de sica. Venena vero de quibus loquitur titulus & iura. C. de malefi. & matth. sunt illa quæ fiunt per sortilegos, magos, maleficos, aut negromanticos

manticos & similes ope & suffragio dæmonis ad quæ illius inuocatio diuersis precibus tacite vel expresse semper interuenit, & habetur, & dicit Ioan.lec.in sum.conf.eo.titul.quæstio.xj.& xiij.
15 & l.multi.l.& si excepta.C.eo.titu. † Ex hac igitur declaratione colligitur ista distinctio q̃ aut venena siue pocula amatoria fuerunt composita per sortilegum siue maleficum modo superstitioso & per inuocationem dæmonis tacitam vel expressam, & tunc si ex illorum potu causatur mors potantis tradens ille punitur pœna vltimi supplicij de qua in dicto.§.qui abortionis, aut nõ fuerunt facta per sortilegum, nec eo modo superstitioso,sed humana industria aut medicorum peritia,& isto casu morte secuta non punietur pœna mortis ille qui tradidit, sed alia mitiori pœna de qua in dicta l.iij.§.adiectio.an autem & quando remedia & pocula ipsa dicuntur esse superstitiosa,& qualiter cognoscatur,vide quæ diximus supra eod.q.præcedenti.in materia remediorum quæ fiunt ad sanandum. Cogita tamen super præmissis,quia Docto.non declarant. & ego hactenus non reperij magis congruam responsionẽ. Et tenendo istam opinionem pro solutione dictę oppo.non obstante ea quę superius in contrarium adducebantur, & primo q̃ illa vnica ratio de qua in dicta l. iij. in princ.&.§.j.viget pariter in omnibus venenis quæ non sunt facta hominis necandi &c. quia fateor q̃ quo ad compositionem respectu primę causæ, & quo ad traditionem respectu vnius qualitatis,scilicet carentię animi occidendi æquiparantur omnia ista, non tamen sequitur q̃ ad alia quæ sequuntur,& sic in omnibus dicantur esse æquiparata, quia quo ad vltimum effectum siue finalem intentionem sunt longe diuersa,vt latius supra diximus. non mirum igitur si fit diuersa decisio in vno q̃ in alio, & diuersæ
16 pœnæ statutæ sunt, † & ex hoc potest etiam solui aliud quod vnum determinabile relatum &c. quia illud est verum & procedit quando illa determinabilia sunt in omnibus æquiparata,& vnica ratio in omnibus viget æqualiter. sed quando inter ipsa militat diuersa ratio, tunc non possunt pariformiter determinari sed difformiter, secundum quod militat diuersitas rationis.l. Lucius.et ibi Doct.ff.de vulga.& pupil. & Bartol.in l. Titia.ff. de leg.ij. Sozin. in l. cum auus. in xxvij. colum.ff. de conditio. & demonst. Non obstat etiã illud quod dicebatur de malo exemplo quod exprimitur in vtraque lege, quia tenendo secundam solutionem dico q̃ in casu d.l.iij.§.adiectio. viget duntaxat illud malum exemplum de quo ibi.intentio tamen tradentis & effectus ad quem tendebant pocula erat iniustus & honestus, sed in casu dicti.§.qui abortionis. nedum viget malum exemplum verum etiam mala intentio & turpis effectus, propter quem pocula prædicta facta & tradita fuerunt scilicet explendę libidinis per stuprum vel adulterium, vt alias supra diximus. cum igitur tendant ad diuersum effectum, merito vt diuersa inter se debeant diuerso iure censeri, dicta l.Papinianus exuli. Et quod similiter diximus supra,idem videtur sentire Bartolus in dicta l.iij.§.adiectio. in solutione oppo.quam fecit de dicto.§.qui abortionis, sed secundum vltimam solutionem dico q̃ non solum dicuntur esse diuersa quo ad istum vltimum effectum de quo supra. verum etiam quo ad primas causas,& sic quo ad ipsam compositionem: quia illa de quibus in d.§.adiectio, fiunt industria hominis naturali, & secundum naturalem peritiam medicorum, sicut alia venena sanativa medelarum, vt alias supra diximus, illa vero de quibus in dicto.§.qui abortionis, fiunt per modum superstitiosum arte diabolica, & per inuocationem dæmonum tacitam vel expressam, vt alias diximus & habetur in summa confessio.per Ioan. lec. eodem titul.quæstione secunda. & xj.& xiij.per totum. nimirum
17 igitur si grauius puniuntur † quia omnia opera quę fiunt arte malefica sunt plurimum detestanda & grauius punienda, vt dicta l.nullus.& l.nemo. C.de malefi.& mathema. Et licet ista vltima solut. prima facie videatur subtilis, & concludenter soluere nodum inter ipsas duas leges præcedens tamen solutio mihi magis placet, & est magis iuridica, & hanc videtur tenere Barto.in dicto.§.adiectio, vt supra dixi hęc enim vltima in veritate sapit diuinationem, quia dicere q̃ pocula illa de quibus in dicto.§.qui abortionis fuerunt facta per sortilegum siue maleficum diaboli instructione,de hoc nullum verbum fit in d.l. nec ex aliquo iudicio vel coniectura hoc deduci põt. Pręterea video q̃ pocula quæ fiunt arte magica & traduntur mulieri ad flectendum pudicum animum ad libidinem,licet mulier ipsa moriatur ex poculi assumptione, tamen maleficus & ille qui ipsum consulit,vel qui scienter dedit poculum puniuntur omnes vltimo supplicio, vt l.eorum, in princip.l.nemo.& l.multi.C.de malefi.& mathe. vbi hæc expresse probantur, & tamen in d.§.qui abortionis. ex traditione illius poculi amatorij quando mulier quę assumpsit non moritur,non infertur pœna vltimi supplicij; sed humiliores in metallum damnantur, honestiores vero in insulã relegantur confiscata dimidia parte omnium bonorum suorum, vt ibi dicitur. ergo non est dicendum q̃ illa sint pocula facta arte magica, sed naturali,prout sunt ea de quibus in d.§.adiectio. sed ideo diuersis pœnis puniuntur,quia tendunt ad diuersum effectum, vt alias supra diximus, & hoc
18 est de mẽte Bar.in d.§.adiectio. † Ponamus enim q̃ quis dedit venenum sanatiuũ ægroto vt recuperet sanitatem & liberetur ab illa infirmitate. ex cuius tñ assumptione fuit liberatus a vita,quia mortuus est: erit ne dicendum q̃ talis medicus vel alius qui dedit venenum in medela sit puniẽdus pœna mortis vel relegationis aut alia simili, certe non,immo erit immunis ab omni pœna dũmodo non interuenerit dolus aut lata culpa,vt d. l.iij.§.alio senatusconsulto.ff. de sica. quia in isto veneno defuit dolus & animus occidendi, deficit etiam malum exemplum & turpitudo finalis intentionis, quia omnia sunt bona & cum bona intentione facta, ideo euadit impunis, ergo sunt omnino diuersa quo ad effectum. Postremo vt me expediam de ista qõ. sic distingue, aut nos

loquimur

loquimur de poculo abortionis ſeu amatorio, & tunc aut ex illius aſſumptione ille qui aſſumpſit perijt, aut non, priori caſu ille qui dedit, & ſi dolo non dederit punitur vltimo ſupplicio propter malum exemplum. Suppleas tu & turpitudinem finalis intentionis, & ita intelligitur text. in d. §. qui abortionis, vbi eſt caſus. Aut non fuit mors ſecuta et iſto caſu humiliores in metallum perpetuo danantur, honeſtiores vero propter malum exemplum confiſcata dimidia parte bonorum ſuorum in inſulam perpetuo relegantur ſecundum ꝙ dicit
19 tex. cum glo. in d. §. qui abortionis. † Aut nos loquimur in veneno conceptionis, & tunc aut ex illius aſſumptione quis perijt & ille qui tradidit punitur pœna relegationis duntaxat propter malum exemplum, ex quo in ipſo tradente erat bona & iuſta intentio ſua finalis, quæ tendebat ad ſuſcipiendam prolem quod eſt fauorabile, vt ſupradiximus. Si enim iſta eſt fauorabilis in quo igitur conſiſtit iſtud malum exemplum de quo loquitur tex. in dicto. §. adiectio. in fin. Reſpon. quia mulier illa videtur quodammodo voluiſſe violentare naturam, & voluiſſe imponere fecunditatem in vtero in quo Deus & natura impoſuerunt ſterilitatem. propter hoc videtur eſſe malum exemplum, quia fuit nimium audax. nam prohibitum eſt velle ſubuertere ordinem nature c. ſi aliquis. de homi. in antiq. Aut non fuit ſecuta mors illius abſorbentis, & nulla pœna punit ex quo caret dolus & culpa dummodo aliquod ſcandalum ſubſecutum non fuerit & ita videtur ſentire glo. in
20 d. §. adiectio. † Aut nos loquimur de veneno ſanatiuo quod fit cauſa ſanitatis & miſcetur in medelis, & iſto caſu ſiue ſequatur mors abſorbentis ſiue liberatio ab illa egritudine ſiue non, in omnẽ euentum qui tradidit vel compoſuit erit immunis ab omni pœna dummodo non adſit dolus vel culpa d. l. iij. §. alto, a contrario ſenſu, & ſupra proxi. diximus, & per hæc ſum expeditus de iſta ardua & nobili. q. Sed antequam ad vlteriora procedam quæro in hac materia, quid ſi aliquis cauſa libidinis aut odij aliquid potandum dederit mulieri, vt parere vel concipere non poſsit. quod dicitur venenum ſiue potum ſterilitatis, quod eſt cõtrarium veneno conceptionis, de quo ſupra proxime dixi, qua pœna ille qui tradidit puniatur.
21 † Reſpon. quod de iure canonico quaſi homicida puniendus erit, ita dicit text. vbi eſt caſus iſte in cap. ſi aliquis. de homicid. ſed glo. ibi dicit quod debet intelligi de pœna ſpirituali ſcilicet excommunicationis quæ infertur tam in clericum quam in laicum, non tamen clericus propter hoc efficitur irregularis ac ſi verum hominẽ viuentem occidiſſet niſi probaretur infantẽ animatum & viuentem occidiſſe, vide glo. in d. c. ſi aliquis. & ibi Abba. Si vero loquimur de iure ciuili fit eadem diſtinctio, aut infans in vtero matris adhuc nullus erat homo, quia adhuc formatus non fuerat nec animatus & tradens poculum punitur pœna extraordinaria ſiue relegationis d. §. qui abortionis l. diuus. ff. de extraor. crimi. & l. Cicero. §. fin. ff. de pœn. aut erat iam animatus & viuens & punitur de homicidio, quia hominem dicitur occidiſſe, vt l. j. ff. ad leg. pomp. de parici. & melius in l. penul. C. ad leg. Cor. de ſica. & l. j. in prin. ff. eo. tit. & per gl. in d. l. diuus. ff. de extraord. crimi. & infra latius dicam. in ſeq. q.

SVMMARIVM.

1 Poculum tradens abortionis, vt fœtum edat immaturum, qualiter puniatur.
2 Mulier prægnans poculum abortionis ſcienter ſumens qualiter puniri debeat, & nu. 6.
Mulier prægnans pecunia accepta partum ſuum abigens, pœna capitis plectitur.
3 Anima in ſanguine dicitur habitare, hinc eſt quòd plerique vltramon. fortiter bibunt, ne anima in ſicco morari contingat.
Fœtus in vtero matris intra quantum tempus formari cenſeatur.
Planetæ ſinguli menſe ſingulo operari dicuntur in formatione infantis in vtero.
4 Saturnus vitæ humanæ inimicus menſe primo fœtus formandi regnare putatur.
Iupiter humanis amicus, ſecundo menſe formando fœtui cenſetur præeſſe, tertio Mars, Venus quarto ſexto Sol. Luna ſeptimo.
5 Infans natus menſe ſeptimo ideo viuere poſſe dicitur, quod ſub Luna naſcatur.
7 Mulier de iure canonico excommunicatur quæ poculum ſumit vt fœtus immaturus ædatur.
8 Poculum amatorium dans mulieri prægnanti ex quo moritur an puniatur.
9 Clericus miniſtrans poculum amatorium non efficitur irregularis niſi effectualiter viuentem hominem occiderit.
Excommunicatus efficitur qui amatorium poculum propinat ex quo ſequitur abortium.
10 Poculum miniſtrans cum ſortilegiis factum nedum punitur, ſed & qui illud confecit puniri debet.

1 DECIMO tertio proſequendo materiam poculorum quæro, † quid ſi aliquis miniſtrauerit poculum mulieri prægnanti ad effectum vt faceret abortium, quod poſtea effectualiter ſubſecutũ fuerit, qua pœna puniatur, nec putes. q. iſtam eſſe eandem de qua in d. §. qui abortionis, quia ibi non fit mentio abortu ſecuto, vel de infante occiſo, ſed diſponitur ibi quando poculũ ipſum nocuit matri. Ad propoſitum igitur Reſpon. ꝙ in hac quæſtio. repetenda eſt diſtinctio illa quam ſupra proxime in fin. præcedentis quæſtio. dedimus, ꝙ aut infans in vtero matris erat iam animatus, et viuens aut nõ,

primo

primo casu qui dedit poculum nulli dubium est ꝙ secuto abortu tenetur de homicidio. l. pen. C. ad leg.Corn.de sica.l.j.in prin.ff.eo.titu.l.Cicero.in prin.ff.de pęn. & not.per.glo.in l.diuus.ff.de extraordi.crimi.gl.est in c.si aliquis.de homi. & ij. q.iiij. consuluisti, quia isto casu dicitur occidisse hominem & sumus proprie in terminis legis Corneliæ de sicarijs.capite quinto,vt l.iij.in princip. ff.eo.ti. & ista dicuntur esse mala venena quæ facta sunt homines necādi causa,dicta l.iij.in princip. Secundo vero casu quando partus siue infans nondū erat animatus neq; formatus secuto aborsu non tenetur de sicarijs, sed alia pœna extraordinaria relegationis vel simili ad arbitrium iudicis secundum qualitatem facti,& personarum conditionem d.l.diuus.& l. Cicero.§.fin.& l.prægnantem.ff.de pęn.& l.si mulierem viscеribus.ff.ad l.
2 Cor.de sica. †Mulier autem quæ scienter poculum ipsum assumpsit vt faceret abortiuum, si inde sit secutus aborsus & infans iam animatus,& completus erat tenetur pœna legis Pompeiæ de paricidis, quia est matricida,vt l.j.in versi.mater.ff. ad leg.Pomp.de paricidi.& ibi Bart.& Bald.in d.l.diuus idē tenet ꝙ si mulier in ipsa adhuc prægnans recepta pœcunia partum suum abegerit tenetur pœna capitis indistincte, siue partus erat iam animatus siue non, & hoc propter turpitudinem illam receptionis pecuniarum, quia dicitur assassinium,vt l.Cicero.in princip.ff.de pęn.vide Bart. in d.l.diuus. Sed quia fit illa distinctio ꝙ aut partus erat animatus aut nō,in materia abortionis quæro quanto tempore partus siue infans in vtero matris dicitur esse animatus a die cōceptionis. Respōd.cum primum formatus fuerit infans, & completus corpore tunc anima ingreditur in ipso corpore quæ infunditur a Deo,illo tunc corpus reperit formatus.xxxij.q.ij.quod vero.& c. Moyses.non enim conuenit ꝙ anima prius infundatur in corpore illo anteq̄ habeat perfectam formam omnibus partibus & membris suis,quia non est cōueniens ꝙ habitare debeat in corpore sicco hoc est rudi & informi,debet enim habere sedem siue domum suam perfectā in qua habitare possit, vt dicit glo.in d.c.quod vero,& cap.Moyses.quę glo. in versi. sicco. dicit ꝙ secundum quorundam
3 opinionem † anima dicitur habitare in sanguine. & propterea dicit ꝙ Normanni, Anglici, & Poloni fortiter bibunt ne contingat animam habitare in sicco. Rursus quæritur quo tempore vel infra quantum tempus infans dicitur esse formatus in vtero matris.glo.in d.l.diuus,videtur tenere ꝙ in quadraginta diebus.Bart.ibi dicit esse verum in masculo, in fœmina vero post.lx. dies demum hoc declarandum reliquit naturalibus. dominus autem Conciliat. in suis differentijs Physi.differ. xlix.dicit ꝙ xxx. aut xxxv. die ad plus partus siue infans in vtero matris dicitur esse formatus.

Deinde ponit notabilem & pulchram doctrinā circa partus genituram formationem & augumētum, & de illius ortu, dicit enim ꝙ vnusquisque infans a principio suæ creationis, dum primo incipit generari, vsque ad diem sui ortus, recipit fomentum & influentiam ab omnibus septem planetis, quorum vnusquisq; singulo mense sui syderis gratiam naturaliter operatur in ipso infante in vtero matris iacente, secūdum quam paulatim infans recipit augumentum, ita ꝙ deuenit ad per-
4 fectionē suam & venit in lucem. † Primo enim mense regnat Saturnus qui est frigidus, & siccus, inimicus vitæ humanæ, quæ consistit in calido & humido,vt per gl.prædictam in d.c.quod vero.& d.c.Moyses,istius planetæ seu syderis natura est sperma viri de recenti efluxum in ventre matris qnod adhuc liquidum est vna cum spermate mulieris insimul coagulare, & inspissare, ita quod possit recipere formam & adeo fortiter illud perstringit coagulando, ꝙ reducit illud tanquam in massam paste, quo sic in vnum coagulato fit paulatim extensio, & formatur primo caput deinde alia membra adeo quod xxx.die completo communiter,infans solet habere formam suam perfectam. Secundo mense venit Iupiter qui est calidus, & humidus amicus vitæ humanæ,& inimicus mortis,& infantem ipsum quem formatum reperijt extendit, & auget, quos vero inuenit nondum esse bene formatos illorum formas complet mirabili gratia, & fortuna quod euenire solet, quandoq; propter debilitatem matris, & hinc est quod mulieres istæ cōmuniter solent secundo mense sentire infantem in vtero cōmoueri. Tertio mense Mars succedit qui est calidus & siccus vt ignis.& iste similiter fert opem augumēto partus illas humiditates quas reperit ex residuis sideris Iouis deficcat & incumbit augumento pueri.

Quarto deinde mense venit Venus quæ est frigida & humida vt aqua, & ipsa similiter temperat superfluas caliditates ignitas præcedentis syderis. Quinto succedit Mercurius. Sexto Sol. Septimo Luna.et vnumquodq; sydus procedit proportionabiliter,secundum eius naturam in augumētum ipsius infantis.completo igitur septimo mense cursus iste sydereus reuertitur iterum ad primum quod est Saturnus qui regnat & operatur octauo, mense. Deinde ad Iouem qui venit nono mense,postea ad Martē qui decimo,& sic de sin-
5 gulis successiue.† Et hinc est quod infans qui nascitur septimo mense viuit,eo quia nascitur sub sydere lunę vitæ humanæ compatibili,& quia tunc infans dicitur esse perfectus, ex quo participauit de natura & qualitatibus omnium septem syderū siue planetarum,si nascitur illo septimo mense dū Luna dominatur, viuit, & quamplures reperiuntur qui nati sunt septimo mense & viuant.Si vero octauo mense veniret in lucem perraro vel nunquam viuit,ratio est quia venit sub sydere Saturni maligno & multum contrario vitæ hominis, ex quo vt dixi est frigidus & siccus,habet conformitatem cum morte,illi igitur qui sub isto sydere veniunt in lucē adeo grauiter vulnerantur & prę-muntur istius syderis malignitate, & frigiditate. ꝙ necesse est vt pereant. Hi vero qui nono mense veniunt in lucem,prout maior pars venit, omnes communiter viuunt, & crescunt ex quo sub Ioue cæteris benigniore sydere, & humanæ vitæ conseruatore oriuntur, de quo magis q̄ de alijs natura letatur, hæc licet sint aliquantulum extra ma-

teriam

teriam noſtram, tamen qui ſunt delectabilis intelligentiæ, ſaltem pro iunioribus hic inſerere placuit. Redeamus nunc ad materiam noſtram qua quærebamus quanto tempore infans in vtero matris dicitur eſſe formatus, & concludendum eſt ſecundum opinio. dicti Doct. ꝙ communiter. xxx. & quandoq;. xxxv. die ad plus a die ipſius conceptionis. quidam alij dixerunt ꝙ maſculus poſt. xl. fœmina vero poſt. lxxx. dies habet perfectam formam. ita dicit glo. v. diſt. in prin. in ver ſic. xl. quã refert & ſequitur Abb. in c. ſi aliquis. in fin. de homi. tamen de iure ciuili non eſt diſcedendum ab opi. glo. in d. l. diuus. quæ eſt commu-
6 niter approbata. † Si igitur poſt dictum tempus mulier acceperit poculum abortionis ſcienter tenetur vt matricida, & legis Pompeiæ de parricidis pœna punienda eſt vt d. l. j. §. mater. ff. ad leg. Pompe. de parricid. ſi autem alius ſcienter dederit poculum prædictum quod ipſa mulier ignoranter accepit, ille qui tradidit punitur pœna legis Corneliæ de ſicariis, vt l. j. in prin. & l. iij. ff. eo. tit. de ſica. Si vero poculum prædictum aſſumptũ fuerit ante tempus prędictũ, ſcilicet anteq̃ puerperium eſſet formatũ in vtero, & tunc aut mulier accepit pecuniam pro bibendo poculũ vt faceret abortiuum, & iſto caſu ſemper mulier punitur pœna capitis, ſiue infans erat iam formatus ſiue non d. l. Cicero. in prin. & ibi Bar. & idem Bar. in d. l. diuus. ff. de extra. crimi. ſi vero mulier pecuniã non accepit non punitur pœna mortis quando ante tempus formationis & vitæ ipſius infantis aſſumpſit poculum, ſed alia pœna extraordinaria relegationis d. l. diuus. & ibi glo. & Bar. in l. pręgnantem. & l. Cicero. §. fin. ff. de pœn. et l. ſi mulierem viſceribus. ff. ad leg. Cor. de ſica. quod verũ
7 eſt de iure ciuili per iura prædicta. † De iure aũt canonico infertur pœna ſpiritualis, ſcilicet excõmunicationis quocunq; tempore fuerint data dicta pocula, etiã ſi eſſent data mulieri nihil adhuc habenti in vtero, ad effectum ne concipiat, eadẽ pœna puniuntur velut homicidæ. c. ſi aliquis. de homic. in antiquis, & diximus ſupra proxima. q. in fin. Prædicta omnia tamen procedunt quando fuit ſecutus effectus ꝙ mulier fecit abortiuum partum. Sed quid ſi non obſtante poculo mulier peperit filium viuentem & qui durauit in vita, an qui dedit poculum vel ipſa mulier puniatur, & qua pœna, vide do. And. Barba. in conſi. xxiij. in ij. volu. vbi dicit ꝙ non debet puniri pœna mortis ex quo non fuit ſecutus effectus, quia hodie in maleficijs potius ſpectatur euentus quam ſolus animus delinquentis ſine effectu, nihilominus non euadet impunis ille qui ſcienter tradidit vel qui ſcienter aſſumpſit, quia poterit relegari per ea quæ habentur in d. l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. Quandoque vero ex poculo huiuſmodi ſumpto mulier ipſa perijt, & tunc ille qui tradidit punitur pœna vltimi ſupplicij, licet non dederit doloſe contra ipſam, quia res mali exempli eſt. & iſte eſt proprie caſus in d. §. qui
8 abortionis. in fi. † Quid ſi aliquis dederit poculũ amatoriũ mulieri prægnanti, vt flecteret eius animum ad amandum ipſum tradentem, ex quo poculo mulier ipſa periit, qua pœna puniatur tradẽs. dic ꝙ eadem pœna vltimi ſupplicij quamuis animum occidendi non habuerit & dolum non fecerit, vt d. §. qui abortionis, qui decidit vtrunque caſum in terminis, hæc tamen quæ ſupra diximus procedunt de iure ciuili & inter laicos. De iure autem canonico vltra ea quæ diximus ſupra clarius hic diſtingue, ꝙ aut loquimur de iure antiquo ſecundum legem Moyſi, aut de iure nouo ſecundum conſtitutiones pontificum. Primo caſu ſi infans iam formatus & animatus erat ꝙ qualiter & quando tempore dicatur eſſe formatus & animatus diximus ſupra ea. q. quia tunc det animam pro anima. Et ſic punitur pœna mortis qui dedit poculum abortionis, quo necauit infantem viuentem, vt in cap. Moyſes. xxxij. quæſtione ſecunda in princ. aut partus nondum erat completus in forma nec animatus, & tradens poculum huiuſmodi mulctatur pecunia arbitrio iudicis d. cap. Moyſes. Ratio eſt, quia non poteſt dici exanimatum illud ꝙ caret anima quam non habet adhuc.
9 † Secundo vero caſu quando loquimur de iure pontificio, aut loquimur de pœna irregularitatis vel degradationis, & iſta non infertur niſi clericus effectualiter hominem viuentem occiderit, vel ꝙ ſit natus, vel adhuc in vtero matris non refert. & in cap. j. et cap. ſicut dignum. §. j. de homic. & per glo. in d. c. Moyſes. c. ſi aliquis. in glo. eo. titu. & glo. in c. conſuluiſti. ij. q. iiij. idem ſequitur Panor. in d. c. ſi aliquis. aut loquimur de pęna excommunicationis, & iſta infertur pro quocunque abortiuo ſecuto ſiue puerperium erat animatum ſiue non, et iura ipſa appellant iſtud homicidium, ſed antequam infans ſit plene formatus, & animatus non poteſt dici proprie homicidium. quia non poteſt corpus exanimari quod adhuc caret anima, vt ſupra proxi. diximus, iſto caſu igitur improprie dicitur homicidium, vide tex. in d. cap. ſi aliquis. & ibi do. Abba. immo hac pœna punitur etiam ſi aliquis libidine aut odio daret mulieri quæ nondum concepit venena ſiue pocula ſterilitatis adhoc ne coeundo concipere poſſit, vt d. c. ſi aliquis. vbi eſt caſus valde not. ꝙ non ſolum quis tenetur de homicidio pro abortiuo iam facto, ſed pro fiendo vel pro impedimento præſtito ad con-
10 cipiendum. † Et not. etiam hoc vnum in tota materia poculorum, ꝙ non ſolum punitur qui ſciẽter tradidit poculum, verumetiam ille qui ſcienter fecit & compoſuit, ita expreſſe not. Panor. in d. capit. ſi aliquis. in princ. & no. in l. j. in princ. & in l. iij. in princ. ff. ad leg. Cor. de ſicar. & hoc idem ſeruatur in quibuſcunque aliis ſortilegiis, vt not. Archid. xxvj. qõ. v. quicunque. & j. diſt. ſi quis viduam. xxiij. quæſt. vlti. peſsimam. ff. ad leg. Iul. maieſta. l. j. & ff. de iniur. l. item apud Labeonem. §. adduxiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes ſuper rebus prophanis ad ſortilegia aptis celebrantes, qualiter debeant puniri.*

2 *Sacerdos miſſam defunctorum pro viuentibus*

celebrans

celebrans vt citius moriantur, aut periculum incurrant, qualiter puniatur.

3 *Clericus qui ſacramento abutitur pœna arbitraria punitur.*

1 DECIMO quarto quæro vltra † ea quę diximus ſupra in xj. q. videndum eſt quid de ſacerdotibus qui ſuper rebus prophanis, & aptis ad faciendum ſortilegia & ad illud duntaxat effectum oblatis, vnam aut plures miſſas ſcienter celebrãt adhibitis nephariis, & inhoneſtis precibus, & verbis ſuperſtitioſis, quibus pœnis puniuntur. Res vero ſuper quibus ſolent miſſas ipſas celebrare ſunt vt plurimum iſtę, panis crudus ſiue paſta, aut coctus, vt placenta, item calamita qñq; cutim indumenti pueri naſcentis, quã appellant pelliculã virginẽ, & alia his ſimilia ſimplicia, aut mixta impoſita ſuper altari illis modis de quibus ſupra diximus in tertia qõne pro iſto facinore, dic ꝙ de iure canonum clericus oino deponitur, vt in c. ſi quis epi
2 ſcopus. xxvj. q. v. † ſi enim pro ſola celebratione miſſæ defunctorum dicta pro viuentibus, vt citius moriantur aut periculum mortis incurrant, ſacerdos perpetuo priuatur officio, beneficio, ordine, gradu atq; dignitate & in perpetui exilij ergaſtulo, vna cum conſulente vel id fieri procurante relegatur, vt in c. quicunq;. xxvj. q. v. et diximus ſupra xj. q. verſi. pro faciliori. quantomagis deberet iſte ſacerdos deponi, et relegari qui in miſſarũ ſuarum celebratione illa prophana & immunda turpiter commiſcuit illaq; vel Deo aut potius dæmoni vouere turpibus, & ſuperſtitioſis precibus non veretur. certe non video cur minori pœna puniri poſsit, maxime quando ſcienter iſta patrauit d. cap. quicunque, in ij. parte circa finem. pro quo facit in argu. tex. de conſecrat. diſtinctio. ij. cum omne crimen. in fi. vbi grauiter punitur clericus depoſitione, qui abutitur ordine ſacramenti, licet id non faciat ad effectum ſortilegiandi, aut per modum ſuperſtitioſum, vt latius infra di-
3 cam. † Quidam vero dixerunt ꝙ pro huiuſmodi facinore ſit pœna arbitraria, iuxta doctrinam domi. Abb. in dicto cap. ij. extra eod. titu. hoc tamen tolerari poſſet quotieſcunque factum non eſſet valde turpe vel perſona ſacerdotis eſſet adeo ſimplex, & debilis ingenij ꝙ de facili quis cognoſcere poſſet quod bona fide ductus fuerit circunuentus putans bene facere et non peccare, vt in d. c. ij. & eſt tex. & ibi Bar. in l. ſi adulterium cũ inceſtu. in ver. idẽ Pollioni. ff. ad leg. Iul. de adulte.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes debito modo & ordine ſacrificandi abeuntes, quam pœnam dare debeant.*

2 *Sacerdos qui forma debita, aut etiam materia ſacramenti non ſeruata celebrat, omni ordine & gradu ad tempus priuari debet.*

1 DECIMO quinto quæro quid † de ſacerdotibus qui abutuntur debito modo & ordine ſacrificandi, vt quia non ponunt vinum cũ aqua ſimul in calice, ſed vinum tãtum, aut aquam ſolam vel botrum vuarum comprimunt in calice aut panniculum muſto intinctum, & diu conſeruatum aqua ablauant & illam lauaturam ponunt in calice loco vini aqua commixti, aut panem ſacramenti intinctum in vino calicis ſacrato tradunt laicis pro communione ſiue euchariſtiæ ſacramento quibus pœnis puniuntur omnia iſta narrantur in tex. in cap. cum omne crimen. de conſecra. diſt. ij. & concluditur
2 in fine † ꝙ ſacerdos pro iſto facinore debet priuari ad tempus omni ordine & gradu arbitrio iudicis, & tandiu ſic priuatus exiſtere donec iudici viſum fuerit illum congruam pœnitentiam peregiſſe, vt poſtea purgatus ad omnia ſua priſtina reſtituatur, vt ibi dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos vel quiuis alius res ſacras aut ſacratas ad vſus prophanos conuertens, qualiter puniri debeat.*

2 *Baldaſſar rex Babylonis interfectus quod vaſa ſacra templi in prophanos conuerterit vſus.*

3 *Diaconus rebus ſacris abutens & in vſus prophanos eas conuertens, quanto tempore excommunicatus ab altaris miniſterio ſit ſuſpenſus.*

4 *Abutẽs rebus ſacris i ſortilegiis ſacrilegii reus ẽ.*

1 DECIMO ſexto quęro qua † pœna punitur ſacerdos vel laicus qui vaſa eccleſiaſtica ſacrata vel veſtes ſacras aut benedictas vt eſt altaris palla, calix, patena, purificatorium, tabernaculum ſacramenti euchariſtiæ, aut aliquarum reliquiarum, item lapidem ſacratum totum aut partẽ, ſiue corporale, manipulum, ſtolam, camiſum, planetã, item vela quæ ſunt in ſanctuario, aut iuxta imaginem crucis, aut beatæ Mariç virg. & alia his ſimilia acceperit et ad prophanos vſus irreuerenter conuerterit aut damnabilius in ſortilegiis commiſcuerit. Dic ꝙ primo caſu quando quis abutitur illis in prophanis domeſticis vſibus circa ſortilegia de iure antiquo ſecundum legem Moyſi vltione diuina percutiebantur, & ſepius morte, & totius ſtatus ſubuerſione, ſi erant reges vel alij princi-
2 pes, vt habetur Daniel. v. † Vbi rex Baldaſſar filius Nabuchodonoſor poſtquam cępit erga Deũ, & res ſactas irreuerenter ſe habere, & ꝙ ſacrata vel benedicta vaſa aurea, & argentea ex ſacro templo domini in Hieruſalem abſtulerat, & cum illis ipſe rex Baldaſſar vna cum principibus & primatibus ſuis vxoribus atque concubinis in conuiuiis ſuis vinum biberant, iratus eſt valde Deus de tanta eorum inſolentia, & primo monuit regem Baldaſſarem quodam præconio literarum

miracu-

miraculoſe ſcriptarum in albo pariete aulæ regiæ quas nemo ſapientum ipſius regis Baldaſſaris, ſed ſolus Daniel interpretatus eſt & comminatus fuit futurum malum iudiciũ contra ipſum, adeo vt illa nocte ipſe rex Baldaſſar ab inimicis ſuis interfectus eſt, & regnum ſuum ad extraneas manus deuenit vide in d.v. c. Daniel. de quo fit mentio de conſe.diſt.j.c.veſtimenta.& c. in ſancta. vnde cõcludi poteſt ꝙ de iure antiquo pro huiuſmodi rapina & abuſu ſit pœna mortis, & bonorum ſuorum
3 publicatio aut mala ſucceſsio. † De iure vero Põtificio Diaconus pro iſto crimine tribus annis & ſex menſibus excõmunicatus exiſtit, & ab altaris miniſterio omnino ſuſpenſus habetur. Preſbyter vero decem annis, & ſex menſibus remanet excommunicatus, vt habetur de conſe.diſtin.j.nemo per ignorantiã. Si vero bona prædicta ipſi immiſcuerunt in ſortilegijs aut alijs tradiderunt vt immiſcerent grauius puniuntur, quia clericus debet deponi & omnibus ſuis officijs atq; beneficijs ordine gradu & dignitate priuari, & in perpetuũ carcerẽ intrudi, aut in exiliũ perpetuũ mitti. vt d.c.ſi quis epiſcopus. & c.quicũq; in ſi.xxvj.q.v. vel dic ſecũdũ Abb.in d.c.ij.extra eo.ti.ꝙ erit pœna arbitraria ſecundum arbitrium iudicis moderanda attenta qualitate facti, & perſonarũ conditione vt alias diximus ſupra eod.per dicta iura quæ amplius non refero vt capiam breuitatem.

4 † Et no.vnum in tota materia ſortilegiorum ꝙ ille qui abutitur rebus ſacris vel benedictis, & eccleſiaſticis ſemel dedicatis, non ſolum tenetur pœnis de quibus ſupra verum ẽt tenetur pœna ſacrilegij; quia in veritate per ſimilem contrectationẽ rerum ſacrarum committitur ſacrilegium vt habetur xvij.q.iiij.ſacrilegium. & c. ſi quis contumax.§.j.& d.Ioan.leg.in ſum.in tit.de ſacrile.q.iij.& S.Tho.in ſum.ij.ij.q.xcix.arti.iij.verſi.dicendum, & de pœna ipſorum, vide in d.c. ſi quis contumax. Immo dicit Archi.in c.fœlicis de pœ. lib.vj. in princi. ꝙ ſacrilegium cõmittit quilibet de ordinibus clericorũ qui ariolos, incantatores, auruſpices, & ſimiles conſuluit vel ſimilia facit intelligens in effectu ꝙ omnis ſortilegus poteſt dici ſacrilegus et de ſacrilegio puniri, vide tamen quæ latius dicam infra titu.ſeq.q.j.& no.etiam ꝙ pro iſto criminẽ ſubtractionis vaſorum ſacrorum de eccleſia imponuntur grauiores pœnæ de quibus habetur.xij.q.ij.de viro.vide ibi.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos in miſſarum celebrationibus præces nepharias, & turpes admiſcens, & ad malum finem, qnaliter ſit puniendus.*

2 *Sacerdos Hiſpanus decretorum doctor etiam quadrageſimumquintum egreſſum annum in inſaniam & furorem vertitur ob nephandum amorem monialium.*

3 *Sacerdos præces aut oblationes nepharias in miſſarum ſolemniis offerens officio & beneficio, gradu, & ordine eſt priuandus.*

4 *Pœnæ ſecundum facti qualitatem, turpitudinẽ, aut ſcãdalum ſunt aggrauãdæ aut molliendæ.*

5 *Animus maximẽ in oĩbus criminibus eſt attẽdendus.*

1 DECIMO ſeptimo quæro † quid de his ſacerdotibus qui in miſſarum ſuarum celebrationibus huiuſmodi aliquas põces nefandas, & turpes abſq; alicuius rei immixtione protulerint illa aut Deo aut demoni vouẽdo, nõ abſq; magna ſuperſtitione dicauerint. quæro qua pœna puniantur, & vt facilius res iſta apprehendi poſsit ſubdã exemplo prout habui ſemel in facto Romæ.

2 † Quidam vir Hiſpanus clericus in ſacris beneficiatus, et decretorum doctor ætatis anno.xlv. vel circa captus erat amore quarundam monialium iuuenum quæ erant plurimũ forma venuſtæ, quas iſte ſæpius ad monaſterium viſitabat, & blandis verbis atque muneribus multoties blandiebatur eis, adeo ꝙ propter illarum pulchritudinẽ, & venerabilem venuſtatem ille Hiſpanus paulatim cepit ardeſcere, & frequentius illarum monaſterij limina viſitare & in tam magnam deuenit inſaniam & cecitatem ꝙ die nocteq; tam in ſomnis q̃ in vigilia nil aliud niſi illarum amplexus, & concubitus meditabat corde, verbo, geſtis, aut ſignis. Et in tam graui dementia adductus fuit ꝙ aſſerebat expreſſe, ex quo ipſe erat clericus, eſſe ſponſum eccleſiæ, & moniales illas ſimiliter eſſe ſponſas eccleſiæ, nã quia dicebantur eſſe ſponſæ Chriſti qui repræſentatur per eccleſiam concludebat ꝙ ſponſi & ſponſæ ſpirituales, hoc eſt, ſacerdotes, & moniales poterant adinuicem carnaliter copulari ſine peccato, & ꝙ ita Deus præordinauerat, putans ſummum bonum in ſolo coitu conſiſtere. et ꝙ turpius eſt, ipſe ſæpius hoc põdicabat illis iuuenculis adeo ꝙ ipſe ceperunt illũ euitare, vnde ipſe clericus poſtea deuenit in maiorem inſaniã, quia quotidie cum eſſet literatus componebat aliquas orationes et preces nefarias quibus orabat Deum & alios ſanctos vt præſtarent ſibi robur maximũ in renibus, in lumbis vero calorem talem quo poſſet facilime in magna abundantia luxuriari & coitum carnis ſepiſsime complere, & quia illarũ monialium quædam vocabatur Cecilia, altera Vrſula, alia vero Magdalena, & Clara, in ipſis ſuis orationibus, quas quotidie de nouo formabat ſummis precibus deprecabatur virgines illas ſanctas, & beatas poſt Dei inuocationem, vt ex dono gratiæ ſpecialis in mentibus, & cordibus ipſarum monialium hanc meditationem & firmam opinionem infunderent, ita ꝙ ipſæ moniales firmiter putarent et crederent nullum aliud magis meritoriũ opus Deo fieri poſſe q̃ coire, & carnaliter cõmiſceri, creſcere et multiplicare, nulla adhibita perſonarum diſtinctione, ſit ſacra vel prophana, ſit coniugata vel ſoluta, ſit conſanguinea vel extranea, & ſimilia, & ꝙ ex coitu hmõi putarent votũ caſtitatis nullatenus infringi poſſe, ſed magis hoc Deo placere q̃ holocauſtum ſiue ſacrificium, & vltra hoc ꝙ ardentius illarum corda incaleſceret

ad

ad amandum & vehementer diligendum virum ipsum sacerdotē qui erat sponsus ecclesiæ, & eius vota carnalia firmiter maxima cum humilitate adimplere, eiusq; mandatis. vt veri patris parere asserens ꝙ illo modo consumandum erat matri monium spirituale inter religiosos viros & mulieres quemadmodum matrimonium carnale consumatur per veram vtriusq; coniugum carnalē copulam, vt in c. continebatur, primo responso. de despon. impub. & in c. tua nos. de sponsa. Quas qui dem schedulas ipse clericus portabat quotidie ad quoddam monasterium vbi morabantur quidam boni & purissimi sacerdotes mēdicantes, qui potius simplicitate & bonitate q̄ doctrina religionē suam profitebantur, & die qualibet ad ecclesiam illius monasterij accedebat ad missam & singulis diebus vnam ex ipsis schedulis dabat sacerdoti, & dabat ēt iulium vnum pro eleemosina ad hoc vt in celebratione misse scilicet in memento, prēces illas Deo, & sanctis virginibus prædictis offerret cum deuotione orando Deum et sanctas virgines prędictas vt pia vota ipsius orantis exaudirent. & hoc modo decepit vnū vel duos ex simplicioribus & rudioribus illorū monachorum. & interim ipse quoq; intererat missæ, & totidē easdēq; prēces ipse cum deuotione recitabat, & prosequē do vlterius ī hac sua superstitione quotidie nouas orationes cōponēs deuenit tādē ad manus cuiusdā monachi qui erat cęteris magis doctus atq; expertus qui sumpta schedula duplicata vna cū eleemosina accessit ad altare & perlegens quæ intus erāt verba valde obstupuit, & ne misse sacrificiū perturbaret dimisit schedulā illā in angulo altaris, et prosecutus fuit missam. demū ea cōpleta ipse monachus multū reprehendit ipsum clericum Hispanum dicens ꝙ verba illa erant valde turpia, & superstitiosa, nec merebātur per aliquē sacerdotē in tanto missæ mysterio memorari, at ille subrisit deridens monachi illius simplicitatem & ignorātiam, cepitq; secum velle disputare, quia argutus erat quasdā interpretationes diuinæ scripturæ lōge erroneas attribuens, adeo ꝙ nō transibat absq; scrupulo et labe hæreticæ prauitatis, vt alias dixi mus in tract. de hæreti. q. j. & ij. Videns itaq; monachus ille ipsum clericū tā graui errore apprehensū sumptis pluribus ex illis suis schedulis quas adinuenit de p̄missis omnibus consulit quā primū Reuer. D. Vicarium Papæ cuius tūc ego auditor aderā mihiq; mandauit vt rē hanc cognoscerē & ipsum clericū pro modo culpæ corriperē, qui statim incarceratus, & examinatus omnia ad vnguē confessus est, immo a principio instabat pertinax in illa sua erronea opinione, volens defendere falsas quasdā & nouas interpretationes quas diuinę scripturæ attribuerat, qui q̄ primū vidit me præparari ad declarandū illum hæreticū et pœnis hęreticorū subijciendū, nisi errorē ipsum reuocaret, incontinenti omnia reuocauit & errorē suum solemniter abiurauit, adeo ꝙ pro hæresis suspitione meruit veniam, & reuocauit omnes illas suas interpretationes quas dederat diuinæ scripturæ, & reliquas omnes insanias suas quas supra narrauimus; nihilominus vt cautius in futurum procederet de mandato. S. D. N. Papæ fuit relegatus ab
3 vrbe ad certum tempus. † Ad propositum nunc quæstionis nostrę redeundo quęro si reperitur aliquis sacerdos qui scienter preces huiusmodi aut similes quæ non tendunt ad verum diuinū cultum & salutem animæ, sed potius vertuntur in peccatū & rem damnabilem in missæ solemni sacrificio celebrauerit seu alio quouis mō vouerit aut obtulerit, qua pœna puniatur. dic ꝙ isto casu putarem esse priuandū omni ordine & gradu officijs atque beneficijs ecclesiasticis, & ēt relegandū esse tam ipsum sacerdotem q̄ illum qui ipsum consuluit & præmissa fieri mandat. arg. eorum quæ habentur in d. c. quicunq; ī fi. xxvj. q. v. vbi si sacerdos pro viuētibus celebrat missam defunctorū vt illi pro quibus missa celebratur citius moriātur aut mortis periculum incurrant, sacerdos ipse puniatur pęnis prædictis, & nihilominus ibi non apparet de aliqua superstitiosa oratione aut cęrimonijs, sed solum de turpi celebrantis intentione, quanto magis in casu nostro ille deberet hac pœna puniri qui preces istas obscenas diuino culti admodū cōtrarias & quę omnes tendunt ad peccatum & totius christianę fidei læsionem, dum querit per sacrificium missæ præbere materiā peccādi & malefaciendi per quam & eius holocauustum solent peccata dimitti de confe. di. ij. cum omne crimen, & eadem dis. nihil in sacrificijs, & diximus in tracta. de hæreti. q. ij. in prin. nihilominus isto casu non discederem ab opinione Abb. de qua in d.
4 c. ij. extra eo. titu. scilicet. † ꝙ pœnæ huiusmodi sint aggrauandæ vel minuendę iuxta qualitatem facti aut turpitudinem siue scandalū ꝙ inde exoritur & personarum conditionē, in quibus omnibus plurimum vertitur arbitrium iudicis. Ponamus enim ꝙ esset aliquis simplex humilis sacerdotis idiota qui sit alias bonæ conditionis & famæ puræ conscientiæ, qui ad preces, & mādata alicuius magni principis, baronis, aut viri magnæ cōditionis similes p̄ces emiserit, erit ne dicendū ꝙ sit puniendus ille sicut alius versutus malitiosus, & qui in istis turpitudinibus delectatur, certe nō & propterea bene & sancte disposuit tex. ī c. sicut dignū, in princi. de homici. & in l. respiciendū. & l. aut facta. ff. de pœ. & l. quid ergo. & ibi Bar. ff. de his q̄ no. infami. & Bar. Bal. & alij. in l. j. §. diuus. & il. diuus. & l. in l. Cor. ff. ad l. Cor. de fica. vbi dicunt
5 † ꝙ ī omnibus criminibus attēditur principaliter animus & intētio delinquentis an ex simplicitate quadā vel ignorātia, aut dolo & malitia inductus fuerit ad peccādū vt his attētis fiat variatio pęnę ꝓ quo bene facit textus & qd ibi no. gl. & Pa. in d. c. ij. extra eo. ti. Prēterea ponamus ꝙ aliqs ꝓpria det sacerdoti ꝙ voueat et offerat ꝓ eo p̄ces quasdam ī missa q̄ expresse nō apparebāt nec cognoscebant saltē ꝓ virū rudū & inexpertū ꝙ essent superstitiosa, vt qa ī ipsis apparebāt a principio verba quędā honesta et religiosa, deinde vero superstitiosa et diabolica, federāt ꝓ nomina q̄dam adeo ignota ipsi sacerdoti ꝙ putabat omnia esse bona et nullā in se habere superstitionē, isto casu similiter putarē dictū sacerdotē esse lōge mitius puniendū per ea q̄ supra diximus. & d. c. ij. & ibi gl. extra. eo. tit.

FINIS.

DO. IOANNIS NICOLAI ARELATANI IVR. VTRIVSQVE DOC.

TRACTATVS DE HAERETICIS,

quinquaginta notabilia in hac hæreticorum materia, præter ea, quæ in tractatu ſuperiore ſcripta ſunt, è varijs ſcribentium locis decerpta continens.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus ante omnia reſtituendus eſt.*
2 *Hæreticus ſpoliatus non reſtituitur, & quare.*
3 *Excommunicato obſtat exceptio excommunicationis ne ſpoliatus reſtituatur.*
4 *Excommunicatus agit ad vxoris reſtitutionem, hæreticus nequaquam.*
5 *Proprietatis exceptio quoties concludit agentem non poſsidere, tunc obſtat agenti poſſeſſorio recuperandæ.*

NOTABILE I.

1 NVM in primi menti mandãdum ſuadeo, vulgata apud vtriuſque cenſuræ profeſſores extat regula, † ſpoliarum eſſe ante omnia reſtituendũ, vſque adeo vt aduerſus eum nulla poſsit obijci proprietatis exceptio. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad l. Iul. de vi publi. cap. j. & cap. literis, & vbique ſcriben. extra de reſtitu. ſpol. Latiſsime Bart. & cæteri poſt eum in l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acquir. poſſeſ. Hanc tamen regulam re-
2 ſtringe † vt non procedat in ſpoliato, cui agenti poſſeſſorio recuperandæ obſtat exceptio hęreſis, ita vult glo. no. in c. quo iure. vbi Præpoſi. Alex. viij. diſt. Ratio traditur a quibuſdam recentioribus. in d. §. nihil cõe. quia hęreticus ipſo facto excommunicatus eſt c. excõicamus. de hęreti. excõ-
3 municato † aũt obſtat excõicationis exceptio, ita vt ſpoliatus nõ reſtituatur. gl. in c. j. xxiiij. diſt. in verbo, audiẽtia. & in c. ex inſinuatione, in verbo, aliud canonicum. extra de procura. Pan. in c. a nobis, de excep. & in c. fi. colũ. pen. de ordine cogni. Ergo hæretico vtpote excommunicato obſtare debet except. hæreſis, ne reſtituatur. Sed
4 hæc ratio nequaquam ſatisfacit † qm̃ eadem quoque ratione dicendum foret hæreticum ad vxoris reſtitutionem agere poſſe, cũ excõicatus poſſit ſecundum glo. in cap. quoniam multos. in verbo vxores. xj. quæſtio. iij. & Panormi. in dicto cap. fina. qui refert Hoſtien. in ſum. titu. de reſtitutio. ſpolia. §. facienda. verſicu. quid ſi vir petat, ſed falſum eſt hæretico licere vxorem petitam conſequi. cap. iiij. de diuor. cap. inter. de purga. cano. & abunde ſcriptum eſt ſupra in tracta. quæſtio. xv. nume. 10. igitur &c. Alia ergo quęrenda eſt ratio, verior igitur erit ratio hoc ideo eſſe quia exceptio hæreſis etiam concludit in poſſeſſorio, quoniam hæreticus nihil poſsidere poteſt. cap. j. & ij. xxiij. quæſtio. vij. dictum fuit ſupra in tract. qõ. xv. nu. 3. cum igitur exceptio hæreſis etiam concludat in poſſeſſorio hæretico remedijs poſſeſſorijs agenti obſtare de-
5 bet. Nam † quoties proprietatis exceptio oppoſita concludit agentem non poſsidere, tũc talis exceptio obſtat agenti recuperande poſſeſsionis auxilio, ita Alex. in d. §. nihil commune. coll. vj. & ſequen. maxime in vij. fallen. ad regulam d. l. ſi quis ad ſe fundum, & Bal. in tit. de pace conſtan. in verbo, reſtituitur. alias eſt verſi. ſub. §. omnes. idem Bal. in l. j. C. ſi. de momenta. poſſeſsio. & in l. ij. vbi etiã Ang. C. de edic. diui adri. toll. Aug. in l. dolo. ff. de doli exce.

SVMMARIVM.

1 *Condemnandus nemo eſt ex ſola confeſsione quando aliter de delicto non conſtat.*
2 *Confeſsio ſola ſufficit ad condemnationem in crimine*

mine hæreſis,& quare.

3 *Confeſsio facta in foro pœnitentiæ non probat.*

NOTABILE II.

1 COmmenda† memoriæ ꝙ quamuis ex confeſsione ſola nemo damnari debeat, qñ aliter non conſtat de delicto l.j.§.item illud.vbi Bar.ff.ad Senatuſcon.Syle.Bal. in auth.ſed nouo iure.C.de ſer.fugi.Ang.in l.j.C. de confeſ.Areti.in trac.maleſi.in verbo,& veſtẽ cœleſtem abſtulit.verſi.quid ſi aliquis confitetur ſe plura furta,col.xij. laſ.melius ꝙ alibi.in l.error.col.iij.C.de iur.& fac.ignoran.Pau.in l.quoties.§.ſi quis nomen.ff. de hæred. inſti. cum aliis ample traditis per Hippoly.Marſilium in practica criminali in prin.& Fed.latiſsime in c. audi-
2 tis.col.xv.& ſeq.extra de præſcrip.† In crimine tñ hęreſis ſola confeſsio ſufficit ad condemnationem,qm̃ aliter de delicto conſtare non poteſt quã per ſolam confeſsionem, ſolus etenim Deus ſcrutator eſt cordium.ita no.Bal.in l.ſi quis non dicã rapere. C.de epiſ.& cle.ſequuntur Fely.in d.c.au-
3 ditis. Intellige† ſane,modo talis confeſsio ſit iudicialis & non facta in foro pœnitentiæ, quia tunc nihil probaret.tex.in c.ſacerdos. vbi Pan. extra de offic.ordi.no.Bal. in d.l. archigerontes.C. de epiſ.audien.faciunt no.per Arch. in cap. vtilem. xxij. quæſtio.ij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iudex in caſu dubio cognoſcit an ſua ſit iuriſditio.*

2 *Iuquiſitores non cognoſcunt an ſua ſit iuriſdictio; quia non intromittunt ſe niſi in his quæ ſapiunt hæreſim manifeſtam.*

3 *Iudici vbi non datur poteſtas cognoſcendi niſi de manifeſtis,ſi reuocatur in dubium in illo caſu,non poteſt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio. Limitatur & reſtringitur.nu.4.*

NOTABILE III.

1 HOc quoque infige pectori, non te fugit vt arbitror† iudicem in caſu dubio cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio,& an conuentus declinans forum ſit ſuæ iuriſdicti.l.ij. cum ample traditis ibi per ſcriben. ſi quis in ius voc. non ierit.l. ſi quis ex aliena. ff. de iudi.

2 Nota† tamen ꝙ inquiſitores quia ſe non intromittunt niſi in his quæ ſapiunt hæreſim manifeſtam.c.accuſatus.§.ſane.de hæret.in vj. non poſſunt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio, ita vult notabi.in gloſ. in d.§.ſane. Archid. & Ioan. And. Vnde not.ibi Domi.de ſancto.Gemi. regulã memoriæ mandandam† ꝙ vbi iudici non datur po-
3 teſtas cognoſcendi niſi de manifeſtis, ſi reuocatur in dubium in illo caſu non poteſt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio,ſequitur illam glo.Fely. in c. ſi clericus laicum.de fo.competen.ſubijciens ꝙ iudex non habẽs iuriſdictionem niſi ſuper cauſa notoria,occurrente caſu,de cuius notorietate ſit dubium,non poteſt cognoſcere an ſit caſus notorius, alleg.prædictam glo.§.ſane,& aſsignat rationem ſubtilẽ, quia ſi nullo modo eſt iudex niſi caſu exiſtente notorio, quomodo cognoſcet de notorietate?nam cognoſcendo vt iudex non eſt iudex non exiſtente fundamento iuriſdictionis. Adijcit† ta-
4 men hoc eſſe verum quando vellet cognoſcere & pronuntiare tanquam iudex, ſecus ſi extra iudicialiter non vt iudex vellet ſe informare an caſus ſit notorius vel manifeſtus,& inuenta notorietate cauſam aggredi velit.Et ita intelligatur glo. in cap.j.de offi.delega.in vj.quæ videtur contraria glo.in d.§.ſane.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Mandantis morte re integra finitur mandatum.*

2 *Inquiſitoris officium etiam re integra non expirat morte mandantis.*

3 *Limita niſi fuiſſet inquiſitor datus cum clauſula ad beneplacitum.*

4 *Clauſula ad beneplacitum appoſita in conceſsione officii quid operatur.*

NOTABILE IIII.

1 ADuerte quæſo ad hæc quæ pulchra tibi videbuntur, habes tritiſsimam in iure regulam ꝙ† morte mandantis finitur mandatum re integra,& morte delegantis re integra expirat delegati officium. l. & quia. vbi Bart.& Doct.ff.de iuriſdi.om.iudi.not.tamen qd
2 fauore fidei introductum eſt† vt inquiſitoris officium alicui mandatum nõ extinguatur morte illius qui mandauit etiã re adhuc integra ita Pau. & Alexan.in d.l.& quia. allegantes expreſſum tex.in cap.ne aliqui. de hære. in vj. vbi Philip. Fran.ampliat illum tex. loquentem in inquiſitore deputato a Papa vt etiam procedat in inquiſitore deputato a quocunque alio ꝙ a papa,& com probat plurib.vt per eum,quidquid teneat Dom.
3 ibi. †Limita nunc ſingulariter & declara prædicta vt procedant in officio ſimpliciter dato,ſecus ſi eſſet datum cum clauſula ad beneplacitum, tunc enim ſeruaretur quod habetur in c. ſi gratioſę.de reſcrip.in vj.vbi dicitur† quod officium cõceſſum cum clauſula ad beneplacitum noſtrũ,expirat morte concedentis, ſecus ſi dicatur ad beneplacitum ſedis apo.ita not.limitat Ioã. And. in c. ne aliqui de hære.in vj.in nouel.

SVMMARIVM.

1 ☞ *In hæreſim incidit quis nedum verbo, ſed facto.*

Credentes

2 *Credentes hæreticorum facto qui dicantur.*
3 *Animus declaratur ex factis, quinimo plus est factis aliquid declarare quam verbis.*
4 *Vsurarius si inhumaniter tractat eos quibus mutuat, & grauiter diffamatus sit, poterit contra eum procedi de hæresi.*

NOTABILE V.

1 NOta perpetuo ꝙ † in hęresim quis dr̃ incidere non solũ verbo, sed ẽt facto, ita Lapus, But. & Ioã. de Imo. in cle. vnica. §. fane de vsu. facit tex. in c. estimãt. & c. nõ solum. xj. q. iij. & c. violatores. vbi bo. tex. xxv. q. j. faciunt quæ expresse volunt Archi. & Ioan. And. in c. ij. de hęret. lib. vj. varijs iuribus cõprobãtes ꝙ † factis sicut dictis aliqui possunt dici credentes hęreticorum, vtputa si eos adorauerunt, reuerentiam suo more exhibuerunt, consolationem, vel cõsionem ab hæreticis receperunt, vel cõsimilia pertractarunt, quæ ad eorum ritum pertinent.
3 Comprobatur. † nam ex factis declaratur animus l. dolum. ff. de dolo. c. sicut enim. & c. qui viderit mulierẽ. xxxij. q. v. quinimmo plus est factis aliquid demonstrare ꝙ̃ verbis, vt no. in c. dilecti. de appel. Ideo inferunt Lapus, But. & Imo. vbi supra † ꝙ si aliquis verbis non asserat exercere vsuras non esse peccatum, sed factis hoc asserat, puta inhumaniter tractando eos quibus mutuauit, vel simile quid agendo, tunc si ex hoc ita grauata sit eius opi. ꝙ possit dici diffamatus, poterit ꝓcedi contra eũ de hæresi. & illud refert ibi Card. Zaba. q. vj. quamuis tandem videatur ab hoc dicto dissentire.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Hæreticus post pœnitentiam traditus carceri perpetuo, si inde fugiat, dicitur relapsus.*

NOTABILE VI.

1 NOn recedant a memoria quæ nunc subijciam, † ꝙ hęreticus qui post abiurationẽ & pœnitentiã fuit traditus perpetuo carceri iuxta tex. in c. excõicamus. ij. de hęre. & late supra in tract. qõ. xx. & xxj. si postea aufugiat a carceribus ex hoc solo dicitur relapso est deneganda audientia, & iudici seculari vt puniatur tradendus est, iuxta c. ad abolendam. de hære. ita Fely. in d. c. excommunicatus. post Ioan. And. in c. vt commissi, § pe. eo. ti. in vj.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iudæorum collegio quãuis legari non possit, potest tamen vni de iudæorum collegio legari.*
2 *Hæreticorum collegio nec cuiquam de collegio legari potest.*
Cur diuersum inter iudæos & hæreticos.
3 *Collegio vniuersali & cuilibet de collegio quando dicatur prohibitum relinquere, quãdo vero collegio vniuerso relinqui prohibeatur, non etiam vni de collegio.*
4 *Iudæorum collegiũ hodie reprobatur rõne sectæ.*

NOTABILE VII.

1 QVam sit nephandũ crimen hæresis, ex eo apparet, † ꝙ ꝙ̃uis collegio iudæorum, phibitum sit relinquere. l. j. C. de iudæ. non tñ prohibitum est relinquere vni de collegio iudæorũ. gl. est nota. in l. j. vbi Bar. C. de iudę. Cy. Bart. & Saly. in l. j. C. de sa. san. eccl. & sentit glo. ibi. Idẽ expresius voluit Bar. in l. dum senatus p illũ
2 tex. ff. de reb. dub. † Collegio ãt hęreticorũ nihil relinqui põr, nec cui quã de collegio eorum. l. manicheos. C. de hære. c. si eps. c. in eos. c. vergentis. de hære. extra bo. text. in c. sane. xxiiij. q. ij. ita not. Cyn. Bar. & Sal. in locis prędal. & Sozi. post Bar. in d. l. cum senatus. Rõ diuersitatis est scdm
3 prędictos, quia † tunc est prohibitũ collegio vniuersali vel cuipiam de collegio in particulari relinquere, qñ collegiũ reprobatũ est rõne sectę, vt est collegium hęreticorum, ita proceda tex. in l. collegium. C. de hęre. insti. si aũt collegiũ non sit reprobatum rõne sectæ, sed ideo reprobatum sit, quia non reperitur expresse approbatũ, iuxta l. j. C. de colle. illic. tunc licet nõ possit relinqui vniuerso collegio, poterit tñ relinqui vni de collegio d. l. senatus. gl. in d. l. j. C. de sac. san. eccl. sed scdm Cy. Bar. Sal. & alios in locis prędal. Collegium iudęorum non est reprobatũ rõne sectæ, sed sustinetur, vt toto ti. de iudæ. & patet in l. spadonẽ. §. iam aũt. ff. de excus. tuto. & in l. circumciderc. ff. ad l.
4 Cor. de sica. ergo &c. † Et si dicatur ꝙ collegiũ iudæorum videatur hodie reprobatum ratione sectæ. arg. l. fi. C. de iudæ. vbi ab omni officio & administratione remouendi sunt iudæi. Item patet ex toto ti. de iudæ. maxime iure Canonum, quo iure secta Iudæorum est hodie improbata. Respõdetur secundum Saly. in d. l. j. ꝙ aut collegium est reprobatũ perpetuo & secundum oẽs. & procedat quod dictum est nihil posse relinqui collegio. nec cuipiam de collegio aut collegium non est reprobatum perpetuo nec secũdum oẽs, & tunc vni de collegio relinqui põt ẽt si hodie secta collegii improbetur. Sed clarũ est collegium iudęorum olim habuisse legem & ortum a Deo. & fuisse gentem electam, & sic non fuisse ppetuo, & secundum oẽs improbatum, ergo &c. Vide tamen Fely. in c. iudæi. el ij. extra de iudæ. qui tenet aliquibus medicis contra prædicta & concludentem iudæo nihil relinqui posse. Sozi. tamen in d. l. senatus. sustinendo Bar. & sequaces respondet fundamentis quæ pro contrario adducuntur.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Transigere licet super capitali crimine pœnam sanguinis irrogante.*

Fallit super crimine hæresis, & quare.

2 *Episcopus remittere non potest offensam illatam maiestati Dei, ideo cum hæretico transigere non potest.*

Dispositio l. transigere. C. de transac. non procedit in delictis commissis aduersus Dei maiestatem.

NOTABILE VIII.

1 OPinor neminem latere † licitam esse trãsactionem super crimine capitali pœnam sanguinis irrogãte. l. transigere vel paciſci. cũ materia. C. de transac. aduerte tamen ꝙ super crimine hæreſeos (quamuis capitale sit, & sanguinis pœnam irroget. l. arriani. C. de hæreti. c. ad abolendam. extra eod. tit.) nequaquam transigere vel paciſci licebit. Quoniam talem offensam nemo niſi ſolus Deus remittere
2 posſit, vſq; adeo, vt † nec etiam epiſcopus talem iniuriam remittendi poteſtatem habeat. ita Bald. no. in l. accuſationem. collat. ij. in fin. C. qui accu. non poſ. motus iuribus vt per eum refert & ſequitur magnificus. d. Purpu. in d. l. transigere. vbi per ſupradicta limitat regulam. d. l. transigere, vt ſcilicet procedat in delictis aduersus proximum cõmiſsis, ſecus in cõmiſsis aduersus maieſtatẽ Dei.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Cogitationis pœna nulla est.*
Fallit in crimine hæresis.

2 *hæresis sola voluntate committitur.*

NOTABILE XI.

1 NOtiſsima apud Iurecõſultos extat ſentẽtia † cogitationis pœnam nullam esſe, ſi cogitatio ſtat in eius meris terminis nec vltra progrediatur. l. cogitationis. ff. de pœ. & ibi Bar. glo. & Doc. in l. ſi quis non dicam. C. de epiſ. & cler. Aret. in. §. ſed ſi credat. inſti. de obli. ex delic. Bal. in l. non ideo minus. C. de accu. verſi. vj. quæritur. Hæc tamen vulgata regula nõ
2 procedit in crimine hæreſis, quia † tale crimen ſola voluntate committitur, merito igitur ſola voluntas & cogitatiõ punitur. gl. eſt multum not. in cle. j. §. verum. in verbo (eoipſo.) de hære. & Bal. pulchre in d. l. ſi quis non dicam. Ioan. de Ana. in c. ſi epiſcopus, col. iij. de hære. & in c. conſuluit. de vſuris. Fely. in tract. de conatu. col. ij. verſi. quartus caſus eſt, & ibi allegat concordantes, quem tractatum reperies immediate poſt lect. ſuas in calce tit. de ſenten. excõmu. ita ẽt dicit Zaba. in cle. j. §. ſane. de vſur. & in d. clemen. j. §. verũ. q. vj. & vij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Inimicus capitalis remouetur ab accusatione iure canonico.*

2 *Inimicus inimicum hæreticum accuſare poteſt, & quare.*

3 *Hæreticum accuſans dicitur ſuam ſuorumque iniuriam proſequi.*

NOTABILE X.

1 NON ignoras † inimicum capitalem repelli ab accuſatione, maxime iure canonum etiam ſi crimen notorium ſit. c. repellantur, & c. cum P. de accuſatio. l. qui accuſare. ff. eo. tit. & late Fely. in d. c. repellantur. Angel. & Imo. in l. is qui reus. ff. de publi. iudic.
2 Hoc † verum niſi in crimine hæreſeos in quo inimicus inimicum accuſare poteſt. Ratio eſt. Nam tunc inimicus dicitur accuſare vt perſequatur ſuã vel ſuorum iniuriam, quo caſu apertiſsimi iuris eſt inimicum admitti ad accuſandum, vt iurĩb. &
3 locis prælleg. † Quod autem dicatur ſuam vel ſuorum iniuriam proſequi probatur, nam quæ cõmittuntur in religionem diuinam omnium iniuriam reſpiciunt. l. manicheos. C. de hæret. iſta notabiliter tradit And. de Iſer. ſummus. feudiſta in auth. gazaros de ſtatu contra lib. ecc. collatio. x. in verbo, diuina quam humana, cuius contrarium attente Viladiego ſupra quæſtio. xiij. nu. xiij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Mutuans in refectionem domus habet priuilegium tacitæ hypotecæ, & in ea prefertur creditoribus cæteris.*
Fallit in mutuante hæretico.

2 *Hæretica mulier perdit priuilegium hypothecæ & prælationis.*

NOTABILE XI.

1 LIga digito quæ ſequuntur, ꝙ quamuis † mutuans in refectionem domus habeat priuilegium tacitæ hypothecæ, & in ea præferatur cæteris creditoribus. l. creditor. j. et ibi Doct. ff. ſi certum petatur. l. interdum. vbi glo. & Bar. declarant. ff. qui potio. in pigno. Fallit hoc tñ in mutuante pecuniam hæretico in refectionem domus, ita tradit notabiliter, do. Iaſ. in dicta l. creditor, qui alleg. text. in autenti. item priuilegium.
2 C. de hære. † vbi mulier hæretica perdit priuilegium tacitę hypothecæ, & prællationis, de quo in l. aſsiduis. C. qui potio. in pigno.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Papa existens in notorio crimine, si incorrigibilis sit, ita quod scandalizet ecclesiam an accusari, & deponi possit intellige. nume. 3.*

2 *Papa notorie incorrigibilis vbi scandalizauit*

ecclę-

tur ecclesia, habetur pro hæretico.

3 *Papa deponi potest pro hæresi.*

NOTABILE XII.

1 SI Papa † est in crimine notorio vel per facti euidentiam, vel per confessionem suam, & admonitus est incorrigibilis, ita vt scandalizet ecclesiam, potest Papa de tali crimine accusari, quia tũc pro hæretico habetur, ita vult notanda glo. in c. si papa. xl. dist. sequitur Pan. latissime in aureo trac. de concilio Basilien. in secũdo princi. ver. iij. dixi ꝙ põt comprobari. col. x. qui tractatus statim subijcitur post cõsilia vbi cõprobat hanc sententiam pluribus fundamentis. idem Pan. in sua dispu. inci. episcopus, col. xiiij. ver. tertius casus, vbi dicit ꝙ totus mundus approbat d. gl. idem tenet do. Francis. Zaba. in trac. de scismate. ver. quintus modus. in fin. idem ẽt tenet per multa Lud. Ro. consi. ccccxxiij. q. discutienda, quem omnino videndum suadeo, quia multa
2 egregia pro hac sententia accumulat † cum igitur Papa ob notoriam incorrigibilitatẽ & inobediẽtiam vbi scandalizatur ecclesia pro hæretico habeatur, bene sequitur ꝙ & accusari & papam denudari poterit, cũ pro hæresi & accusari, & deponi possit d. c. si papa. cum vulgaris, & hr in c. fidei de hære. in vj. ista sequitur Bellame. in d. c. si pa-
3 pa, prout eum refert Præpos. ibi, Restringens † tñ præmissa vt sane procedant si crimẽ illud de quo accusatur Papa attingat fidem, quia causat scandalum circa fidem, puta quia papa notorie cõmittente simoniam in ordinibus, & vendente beneficia inualescit scandalum in ecclesia, quia alij inferiores credunt hoc esse licitum, & ideo ipũ talia committunt, tunc enim poterit Papa accusari & deponi, alias secus. Contrariam vero sententiam ꝙ Papa ẽt pro notorio quouis crimine, quãtũcunque incorrigibilis sit, accusari & deponi nõ possit nisi pro solo hæreseos crimine, tenent aliqui relati per Præpos. vbi supra moti pluribus fundamentis vt per Præpo. qui tandem vr cũ eis residere, asserens ita esse cõem Theologorum sententiam, vide tñ Lud. Ro. & Pan. in locis præalleg. & patebit responsio ad ea quæ in contrarium adduci possunt, non tamen diffiteor quin ꝙ sit dubitabilis, & anceps propter opinionum varietatem, & stringentia fundamenta quæ pro vtraque adducuntur.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Testis si vnum in iudicio dixerit, & postea aliud in eodem iudicio statur primo dicto.*

2 *Fallit in crimine hæresis statur. n. vltimo dicto.*

NOTABILE XIII.

1 VOLO aduertas ad vtile verbum, nosti ꝙ † si testis dixerit vnũ in iudicio, & postea ex intervallo dixerit aliud in eodem iudicio, statur primo dicto, & nõ secundo. gl. Anto. Imo. Abb. & latissi. Fely. in c. cum in tua. de testi. tex. & ibi omnes scrib. in c. præter ea. de testi. cogen. vbi Felyn. multas allegat authoritates. † In crimine tamen hæresis speciale est fidei
2 fauore vt stetur vltimo dicto, vnde quamuis testis primo dixerit aliquem esse innocentem, si postea dicat eũ hæreticum, statur vltimo dicto, quamuis vtrunque fuerit iudiciale, text. est notabilis in c. accusatus. §. licet iuncta glo. in verbo postmodum, de hæreti. in vj.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Filii hæreticorũ liberãtur à patria potestate.*

2 *Hæreticus non potest substituere pupillariter impuberi filio.*

3 *Hæreticus intestabilis est.*

NOTABILE XIIII.

1 HAereticorũ † filij eximuntur a patria potestate, & efficiũtur sui iuris, adeo ꝙ emancipatio filiorum facta postq̃ quis incidit in hæresim non valet, tanq̃ facta de his qui iam erant sui iuris, tex. est & ibi oẽs scriben.
2 in c. quicunque. de hære. lib. vj. † ex hoc infero ꝙ hæreticus non potest filio impuberi pupillariter substituere, nam inter cætera requisita in pupillari substitutione illud quoque præcipuum est, vt scilicet testator impuberem in potestate habeat l. ij. ff. de vul. & pupil. Quod ex eo maxime procedit ꝙ nemo pupillariter substituere potest nisi prius sibi testamentum fecerit d. l. ij. §. j. sed notis-
3 simi iuris est † hæreticum intestabilem esse protinus vbi in hæresim incidit, cum omnia bona ipso facto applicentur fisco. c. cum secundum, cũ vulgatis. de hære. in vj. l. iiij. C. eo. tit. & supra traditum extitit per Viladiego. ergo liquido patet eũ non posse pupillariter substituere.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Hæreticus non dicitur qui in dubiis vnam opinionem quamuis falsam eligit.*

NOTABILE XV.

1 ADnotato † ꝙ ĩ dubijs articulis super quibus est disceptatio inter maiores, eligẽs vnam viam seu opinionem quamuis falsam, non debet dici hæreticus, ita notabiliter Innoc. in c. ne imitaris. de constitutionibus, quem sequitur Bal. in l. captatorias. ver. vnũ scias quod tabellio. C. de testa. milit. sequitur Felyn. in c. j. de hære.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Hæreticus non est, qui semel tantum audiuit conciones hæreticorum.*

NOTABILE XVI.

1 ADijce prædictis aliud notabile dictum, ℣† audientes sermones siue conciones hæreticorum non dicuntur hæretici. si semel tantum audierint,& post ea reuertantur si non sint,cū nō videantur approbare quod postmodum euitarunt. argu.l.qui cōtra.C. de incest. nup.& c.constat.j.q.j.& c. ex studijs. de præsum. Ita notabiliter Ioan. And. in c. ij. de hære. in vj. vbi etiam Archi.& domi,de S.Gemi.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Accidens ad hæreticum causa discendi eius doctrinam qualiter puniatur.*

NOTABILE XVII.

1 ADde† simile & proximo vicinum notabile, quod ille qui accessit ad hæreticū causa discendi eius doctrinam, si tamen a fide catholica non recesserit non debet puniri vt hæreticus, & sic pœna vltimi supplicij,punietur tamen propter suam curiositatem pœna decem librarum auri, vt inquit text. in l. quicunq;.§.eos vero qui discendi.C.de hære. quē allegat glo.& Bar.in l.j.C.de summa trini.& ibi magnificus dom.Purpu.col.xiij.nu. xcvj.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Beneficium velleiani denegantur mulieri hæreticæ.*

2 *Beneficium senatusconsulti macedoniani non denegatur hæretico.*

NOTABILE XVIII.

1 ATtende ad singulare dictum Vincentij in cap. si aduersus,de hære. †℣ mulieri hæretice denegatur velleiani beneficiū cum fuerit mulierum fauore introductū & hæretici perdunt omnia priuilegia fauore alicuius personæ introducta. l.j.& auth.seq.C. de hære.Sed† beneficium senatusconsulti macedoniani nō denegatur hæretico, quia illud beneficiū non fuit introductum in fauorem debitoris, sed principaliter in odium creditoris. l. qui exceptionem.ff. de condi.inde.Ista refert & sequitur do.Io.Lupi. vulgo dictus Palatios ruuios, in repeti. rub. de don.inter vir.& vxo.extra fol.xix.col.j.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Hæreticus dici potest cuius errorem inquisitores correxerunt,ipse autem obedire noluit.*

2 *Inquisitori aliquid asserenti non credens, potest vt hæreticus damnari.*

NOTABILE XIX.

1 NOn obliuiscaris quæ immediate subijciam ℣† si inquisitores hæreticæ prauitatis alicuius errorem declarent & corrigant,ille autem nolit obedire, vel obtēperare,certe is dici potest hæreticus pertinax, & pertinaciter resistere, & tanquam pertinax cō demnari poterit,iste est singu.tex.ibi per Bar.ad hoc ponderatus in l.tutor.§.tutores.ff. de susp. tu-
2 to.vbi dicit Bar. per illum tex. ℣† qui inquisitori aliquid asserenti non credit,potest tanquam hæreticus pertinax damnari. Sequitur Fely. in rub. de hæreticis, extra,& septem modos quibus quis dicatur pertinaciter resistere,vide per glo.notab. in extrauaganti Ioan.xxij. incipiente, quum inter nonnullos.de verb.sig.in glo.super verbo pertinaciter,le premier.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Pertinacia in dubio non præsumitur nisi de illa appareat.*

NOTABILE XX.

1 ANimaduerte tamen†℣ pertinacia in dubio non præsumitur nisi de illa appareat,ita Ioan. And. in cap. cum contumacia.de hæret. in vj. vbi etiam Domi. de Sanct.Gemi.allegantes text. in cle.j.§.porro. de summa Tri.& in cle.ex graui.§.sane. de vsuris.Ita etiam tradit Ioan. de Ana.in cap.excommunicamus.§. qui autem colum. secunda in fin. extra eo. tit. & Cald. cōsi. iij. in tit. de hæreti.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Reus non tenetur edere actori ad fundandā intentionem.*

2 *Hæreticus tenetur edere ad fundandam accusatoris intentionem.*

3 *Vsurarii tenentur edere actori quancunque scripturam ad fundandam ipsius actoris petitionē.*

NOTABILE XXI.

1 MAgnificus Purpuratus in l. fina. C. de eden.colum,iij.nu.xx.notabiliter voluit,℣† quamuis reus non teneatur edere contra se ad fundandam intentionē actoris.l.j.l.qui accusare.l.fina. cum ibi not. per
2 glo.& Docto.C. de eden. Fallit hoc tamen † in hæretico,qui si quid habeat ad fundandam intentionem accusatoris, illud tenetur edere, allegat notata per Ang. in l.per hanc C. de tempo. app. comprobatur vt per eum, poterat allegare glo. quam ad hoc ibi notat Philip.Fran.in c. vt commissi in verbo quibusliber. de hæreti. in vj. de quo valde miror quod non allegarit. Benefacit,

nam

3 nam † fenetatores ſiue vſurarij tenentur edere quamlibet ſcripturam ad fundandum actoris petitionem, tex. vbi doctores in cle. j. §. cæterum. de vſur. Bar. & Docto. in l. prætor. §. is etiam. ff. de æden. & Doct. in d. l. fina.

SVMMARIVM.

1 *Fratri carnali hæretico an potius ſubueniendum ſit quam extraneo catholico.*

NOTABILE XXII.

1 SI fortaſsis quiſpiam a te ſciſcitaretur † cui potius ſubueniendum ſit an fratri carnali hæretico an extraneo catholico. Breuiter reſpondeto communem ſententiam eſſe vt fratri carnali hæretico ſubueniendum potius ſit, ita dicit Pan. in c. ſi quis. de hæreti. qui allegat glo. no. quæ hoc vult per groſſas literas in cap. j. xxx. diſt. vbi Præpo. Alexan. copioſe confirmat hanc ſententiam authoritatibus, & fundamentis, ad quem te remitto ne chartas ocupem.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus vſucapere non poteſt titulo pro harede.*

2 *Hæreticus incapax eſt poſſeſſionis.*

NOTABILE XXIII.

1 COmmenda memoriæ ꝙ † hæreticus non poteſt vſucapere tit. pro hærede, ita vult Bart. in l. conſtat. ff. pro hærede. Ratio
2 eſſe poteſt, quia † hæreticus incapax eſt poſſeſſionis. c. j. & ij. xxiij. q. vij. & dixi ſupra in j. notab. ar ſiue poſſeſsione non procedit præſcriptio. regula ſine poſſeſsione, de reg. iur. ergo &c.

SVMMARIVM.

1 *Scripta hæreticorum reiicienda ſunt, & quare.*

NOTABILE XXIIII.

1 HAereticorum † ſcripta vſque adeo reijcienda ſunt, vt etiam ſi quid boni in eis reperiatur nihilomagis recipi debeant, tex. habes vbi Prepoſi. ī c. canones. xvj. diſt. Ratio poteſt eſſe duplex. Prima, ne videantur approbari. Secunda ne quum ſana eorum doctrina ab his qui neſciunt inter verum & falſum cognoſcere pro veris falſa recipiant.

SVMMARIVM.

1 *Iudæis ſynagogas vbi eorū cæremonias exercere habere licet, hæreticis nequaquam.*

2 *Iudæi nituntur veritatis primordio.*

3 *Iudæi cur hodie à Chriſtianorum eccleſia ſuſtineantur.*

Reliquiæ alicuius antiqui iuris multum operantur in iure.

NOTABILE XXV.

1 HAeretici deteſtioris conditionis ſunt quã iudæi quod ex eo patet, † nam iudæis licitum eſt habere ſynagogas, & ibi conuenire et eorum religionem, & ceremonias iudaicas exercere. l. iij. & l. die ſabbati. C. de iudæis. c. iij. extra eodem titu. Hæretici autem non poſſunt ſynagogas nec habere loca in quibus conuenire poſsint vt ibi improbato illorum more ſacra celebrent, tex. eſt in l. iij. C. de hære. elegantior tex. in l. ij. C. de ſum. tri. vbi glo. aſsignat rationem diuerſitatis inter hæreticos & iudæos, qa iudæi habuerunt legem a Domino, non autem Hę
2 retici. & dicit Cy. ibi & Bal. poſt eum ꝙ † iudæi nituntur primordio veritatis, habuit enim lex iudæorum principium veritatis, vnde in totum falſum nõ dicitur quod nititur veritatis primordio, allegatur text. in l. cum filius. §. hĩs. ff. de leg. ij.
3 Nec ob. † ꝙ hodie iudæi lege noua ſunt reprobati, nam propter legis antiquæ olim approbatæ reliquias, ſuſtinentur etiam ab eccleſia Chriſtianorum, hoc enim operantur reliquiæ antiquæ legis, multum enim iure operantur reliquiæ, vt patet in l. patre furioſo. ff. de his, qui ſunt ſui vel alieni. iur. & l. vero. ff. de ſolu. cum aliis allegatis, per Cyn. vbi ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Probationes clariſſime requiruntur in criminalibus.*

Suſpicio ſola de hæreſi ſufficit ad indicendam purgationem ſuſpecto.

2 *Suſpicio vrgens non ſufficit ad condemnandum quem de hæreſi.*

3 *Inquiritur contra eum qui diſcedit a communi vſu fidelium, tanquam contra hæreticum, etiã ſi non præcedat diffamatio.*

NOTABILE XXVI.

1 ET ſi † in criminibus requirantur probationes luce meridiana clariores. l. fi. C. de probat. nec conſuetum ſit procedere ad inquiſitionem niſi præcedat diffamatio, vt per Doc. in c. cum oporteat, de accuſ. tamẽ in crimine hæreſis ſola ſuſpicio ſufficit ad indicendam purgationem ſuſpecto etiam ꝙ nulla præcedat in-
2 famia, quamuis † ad condemnandũ de hæreſi non ſufficiat ẽt vrgens ſuſpicio c. literas, de præſum. ita notabiliter vult Innoc. & Ana. in c. ſicut, le primier. de ſimonia. Idem Inno. in c. ex parte, de off. ord. Ant. in c. per tuas, de coha. cler. & mulie.

Inno.in c.pę.de purg.cano.Archi. in c.omnibus. iij.q.v.& eſt text.in cap.inter ſollicitudines, ibi, vehementem ſuſpicionem,de purg.can. Ana.poſt Card.in c.excommunicamus.§.adijcimus,de hæ-
3 retic.vbi dicunt per illum tex.cp† ex hoc cp quis diſcedit a communi vſu & conuerſatione fideliũ, inquiritur contra ipſum tanquam hæreticum,etiã non præcedente infamia.

SVMMARIVM.

1 *Suſpicio de hæreſi oriri poteſt & ex leuis ſignis & indiciis, quæ plene probari debent.*

NOTABILE XXVII.

2 SVSPITIO† autẽ de hęreſi oriri poteſt etiam ex leuibus ſignis,& indicijs,illa tamẽ ſigna plene probari debent ſecundum Inno. in cap.ſicut, le premier, de ſimonia. Io. An. in c.vt officiũ.§.j.de hære. in vj. notabiliter Oldra.conſi.ccx.regularis habet traditio &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis in quam quis lubrico ignroantie incidit eſt grauius delictum quã homicidium dolo ſe commiſſum.*

NOTABILE XXVIII.

1 AVDI elegans verbum Bald.in l.j.col. x.nu.xlv.C.qui accuſa.non poſ.†.cp hæreſis in quam quis incidit lubrico ignorantiæ, eſt grauius delictum cp homicidium doloſe commiſſum.Quamuis enim maius ſit maleficium dolo patratum, quam culpa aut ignorantia l. in lege.ff.ad l.Cor.de ſica. l. ſi mora. ff. ſolu.mat.tamen ratione ſubiecti valde aggrauatur delictum vſque adeo vt faciat cp culpa ſit maior dolo.Igitur cum hæreticus ponat os in cœlum,& Deum Blaſphemat, propter nobilitatem ſubiecti quod offenditur, grauius delinquit cp occidens hominem etiam doloſe. Bald.allega. Auguſt. non tamen citat locum,dic vt per eum.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticum amicum ſi quis admoneat vt fugiat aut non veniat an debeat puniri.*

NOTABILE XXIX.

2 SI quis† amore profequebatur hæreticũ, non quia hæreticus,ſed quia amicus & familiaris,& ſciens cp iudex volebat facere capere hęreticum,vt carceri traderetur,vnde eũ admonuit vt non veniret, vel vt aufugeret, certe talis admonens tenetur de tali admonitione & conſilio arg.tex.in l.iiij.ff.ad l.Iul.maieſt.qui loquitur in læſa maieſtate principis, fortius ergo procedet in læſa maieſtate Dei, & ſic in crimine hæreſis.Ita not.And.de Iſer. ſummus feudiſta in auth.gazaros,in verbo,diffidamus,colum.iiij.de ſtatut.contra libe.eccle.collat.x. Quod maxime procedit(ſecundum eum) ſi ex tali admonitione hæreticus mone factus aufugerit, vel non venerit,& ſic fuerit ſecutus conſilium admonentis. Si autem non fuerit ſecutus conſilium,& ſic admonitio non fortita fuerit effectũ,an veniat puniendus admonens, diſputat Iſernia vbi ſupra dic vt per eum.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſim abiurans ſi non impleuerit iniunctã pœnitentiam,habetur pro relapſo.*

NOTABILE XXX.

1 INter cætera quę ſuperius tradita ſunt hoc quoque adijciendum duxi, videlicet cp† abiurans hæreſim, cui fuit adiuncta pœnitentia per inquiſitorem, (vt ſupra dictum eſt in tracta. de hęre.q.xx.)ſi non impleuerit pœnitentiam ei iunctam, habetur pro relapſo in hæreſim, & pœna relapſi puniri poteſt,ita Zẽzel. Matheſi.& Io.de Imo.in cle.iij.in gl. ſuper verb.pro pagine.de hære. Ioan.Cald.in c.literas,de præſump.& Fede.de Sen.conſil.clvj. Alexan.epiſcopus.

SVMMARIVM.

1 *Occultans hæreticum ex certa ſcientia punitur de hæreſi.*

NOTABILE XXXI.

1 ADnotato cp † occultans hæreticum ex certa ſcientia, poteſt puniri de hæreſi tanquam ſi eſſet hæreticus, ita notabiliter Bal. in l.j.C.de his qui latro.vel alicrimi.reos occul. Occultans enim alienum delictum facit ſuum glo.in rub.præallegata.

SVMMARIVM.

1 *Bene agere ex certa obſtinatione recuſans habetur pro hæretico.*

NOTABILE XXXII.

1 VOlo † notes bonum text. in c.nullus epiſcopus, & ibi Præpoſi. Alexan.expreſſe no.xxxviij.diſt.cp etiam ille poteſt dici hæreticus qui ex quadam animi obſtinatione recuſat bene agere.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus & erraticus quid differant.*

NOTA

NOTABILE XXXIII.

1 PRo declaratione terminorum nota differẽtiam † inter hæreticum & erraticũ. Erraticus enim his dr̃ qui in fide errat, ignorãtia quadã potius q̃ pertinacia, seu animo discẽdi a vera fide catholica, vt sunt rustici, & simplices idiotę. Hæretici aut dicuntur qui animo discedendi a fide catholica, potius quã ignorantia aliquid asseuerãt fidei catholice contrariũ. Ita Bal. in c. firmiter. de summa Trinitate & fide catho.

SVMMARIVM.

1 *Sacramenta ecclesiæ nõ sunt conferenda ab hæretico, nec collata imprimunt virtutis effectũ. Fallit in sacramento baptismi, & cur diuersum.*

2 *Sacramentum baptismi est omnium sacramentorum ianua.*

3 *Morituro prius succurritur in baptismate quam in communione Dominici corporis.*

NOTABILE XXXIIII.

1 NOta quæso † q̃ quãuis sacramenta ecclesiæ nõ sint recipienda ab hæreticis, vtpote præscisis ab ecclesia, nec collata a talibus virtutis effectum imprimant, vt est tex. not. in §. verum. xxxij. dist. hoc verum regulariter in omnibus sacramentis excepto sacramẽto baptismi. quod si fuerit collatum ab hæretico imprimit effectum verum duntamẽ fiat in forma ecclesię. iste est tex. in d. §. verum. ver. hæc de malis. Ratio diuersitatis inter sacramentum baptismi &c. sacramenta, traditur ibi in fi. tex. quia homo saluari potest sine aliis sacramẽtis & nõ sine
2 sacramento baptism. quod ex eo patet. nam † sacramentũ baptismi cæteris sacramentis prius est, omnium sacramentorum ianua. c. si quis confugit j. q. j. cum reliquis iuribus allegatis per gl. in d. §. verum, ver. hęc de malis, & faciunt quæ abunde tradit Præpo. ibi. col. ij. nu. viij. Item dicit egre-
3 gie tex. ibidem q̃ † morituro prius in baptismate quã domini corporis cõmunione consulitur vnde sanctius est ab hæretico baptismi sacramentũ sumere quam in æternũ perire. an aũt quod dictum est sacramenta non esse recipienda ab hæretico procedat in quocunque hęretico, vide per præpositum Alex. ibi.

SVMMARIVM.

1 *Testium examinatio in criminalibus committi non potest.*

2 *Fallit in crimine hæresis, nu. 2.*

NOTABILE XXXV.

1 REceptissima est sentẽtia † doctorũ examinationem testiũ in cã criminali alteri cõmitti non posse. Cy. Bal. & Saly. in auth. apud eloquẽtissimũ, per illum tex. C. de fid. instr. & gl. in cle. j. in verbo ciuili, vbi bo. tex. de offi. deleg. tex. cum gl. in c. ij. in verbo prohibente. de iud. in vj. & bo. tex. in l. iij. §. diuus ibi, nam ipsos interrogare soleo. ff. de test. gl. in c. j. in gl. fi. extra de testib. cogen. & in c. constitutus. j. gl. pe. de fideiuss. & gl. in c. at si clerici. de iud. Inno. in c. si qui testium, de testib. & Panor. ample. in c. cũ cau
2 sam. col. pen. & fin. eo. tit. Fallit † hoc in crimine hæresis, in quo testium examinatio committi potest per iudicẽ tex. est in c. vt officium. §. verũ. de hæreti. in vj. & hanc fallentiam tradidit notabiliter Felyn. in d. c. cum causam. col. antepen. ver. fallit tertio.

SVMMARIVM.

1 *Notarium sufficit in principio officii iurare fideliter exercere officium.*

2 *Notarius inquisitoris tenetur iterum iurare dum assumitur in causa inquisitionis.*

NOTABILE XXXVI.

1 NOta q̃ † q̃uis sufficiat notariũ in princ. sui officij iurare officium suum fideliter exercere. c. ad audientiã, de præscri. gl. solẽnis in l. quædam. §. nummularios. ff. de eden. nec teneatur vlterius iurare cõstante officio, cũ sat sit semel iuratũ fuisse, vt cõprobat Bal. post gl. in c. pręterea, vbi ẽt Felyn. expresse col. j. extra de testib. cogen. & p Spe. in ti. de instr. edi.
2 §. restat. ver. sed quęro. Aduerte tñ q̃ † notarius inquisitoris tenetur iterũ iurare, dũ assumitur in cã inquisitionis, tex. est in cle. j. §. porro corã. ver. & quia vbi gl. in verbo iurabunt, expresse not. et ibi Pau. Ancha. & Ioan. de Imo. de hæreti. Quod speciale est (secundum gl. & prędictos) propter delicti magnitudinem & atrocitatem.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi non possunt tabellionatus officium exercere.*

Fallit in crimine hæresis.

NOTABILE XXXVII.

1 NON te latet † religiosos & clericos in sacris existentes non posse exercere officium tabellionatus, quamuis antea exercuerint etiam in causis vertentibus coram iudicibus ecclesiasticis. c. sicut, vbi scribentes extra. ne clerici vel monachi, fallit hoc tamen in crimine hęresis, in quo prædictæ personę possunt tale officium exercere, tex. est expressus in c. vt officium. §. ad conscribendas, vbi glo. Ioan. And. Domi. & cæteri. de hęre. in vj. Pet. de Anch. et Ioã. de Imo. Post gl. in c. j. §. sane. ver. & quia in gl. notarij. eo. titu. in cle. Host. in c. sicut, præallegato.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus præciſus eſt ab eccleſia, & eſt ſicut ramus præciſus ab arbore ſiue ſtipite qui ſtatim areſcet.*

NOTABILE XXXVIII.

1 HAereticus † præciſus eſt ab eccleſia, & eſt ſicut ramus præciſus ab arbore ſine ſtipite qui ſtatim areſcit. xxiiij. quæſtio. j. cap. loquitur, & eſt ille de quo Ioannis decimo quinto. ſi quis non manſerit in me, mittetur foras & areſcet.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus reuerſus ad fidem non eſt iterum baptizandus.*
Baptiſmatis ſacramentum non eſt reiterabile.
Ordinatus ab hæretico ſi ipſe quoque hæreticus ſit, iterum eſt ordinandus ſi ad fidem reuertatur.

NOTABILE XXXIX.

1 NOta ꝙ † hæreticus ad fidem reuerſus nõ eſt iterum baptizãdus, ita Bal. in l. nihil C. de vindic. liber. aſsignans rationem quia ſacramentum baptiſmatis non eſt reiterabile vt dicit glo. in d.l. nihil. quæ allegat plura iura. ordinatus tamen, vel conſecratus ab hæretico ſi ipſe quoque hæreticus ſit, & ad fidem reuertatur, iterum conſecrandus eſt c. daibertum j. q. vij. hæc tradit Bertachi. in tracta. de epiſc. in ij. parte tertiæ partis princip.

SVMMARIVM.

1 *Tyrannus ſi quid dignitatis nomine faciat illud non valet.*
Tyrannus legitimè exercere poteſt iuriſdictionem in crimine hæreſis.

NOTABILE XL.

1 QVamuis † tyrannus (id eſt qui iuriſdictionem de facto et non de iure occupat) ſi quid nomine dignitatis faciat illud non valeat vt not. in c. fundamenta. §. quod ſi ſecus iuxta medium, per illũ tex. de elec. in vj. & in l. decernimus. C. de ſac. ſan. eccle. hoc tamen fallit in crimine hæreſis, in quo poteſt tyrannus legitime iuriſdictionem exercere. tex. eſt expreſſus vbi Philip. Franc. expreſſe not. de hæreti. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ex quacunque cauſa etiam ciuili perſiſtens per annum in excommunicatione, habetur ſuſpectus de hæreſi.*
2 *Excommunicatus per annum præſumitur male ſentire de articulis fidei.*

NOTABILE XLI.

1 NOta † perpetuo ꝙ excommunicatus pro quacunque cauſa etiam ciuili perſiſtens per annum in excommunicatione habetur ſuſpectus de hæreſi. ita not. Ioã. And. & Panor. poſt alios communiter in c. fina. de pœn. quæ ſuſpicio licet non ſufficiat ad condemnationem vt per Innocen. & Panor. vbi ſupra ſufficit tamen vt poſſit inquiri contra excommunicatum de hæreſi & ſibi indici purgatio, in qua ſi defecerit habetur pro conuicto. c. inter. in fi. de purga. cano. Ratio autem prædictorum eſt ſecundum Panor. vbi ſupra. & Phil. Franc. in cap. cum contumacia, de
2 hæreti. in vj. † quia talis præſumitur male ſentire de ſacramentis eccleſiæ, & de poteſtate clauiũ ex quo tanto tempore in excommunicatione remanſit, videtur enim non curare immo contemnere excommunicationem, quod vtpote notandum & ſingulare menti tenendum hortantur præfati, & hæc adiicias ad ſcripta per Viladiego. quæſt. ix. nume. 2.

SVMMARIVM.

1 *Suſpectus de hereſi ſi poſt canonicam purgationem, deprehenſus fuerit in expreſſa hæreſi, an habeatur pro relapſo, an vero admittẽdus ſit ad pœnitentiam.*
2 *Probatio non admittitur contra præſumptionem iuris & de iure.*

NOTABILE XLII.

1 REuocabis fortaſſe in dubium, finge † Titium habitum ſuſpectum de hæreſi, & facta canonica purgatione iudicis arbitrio hæreſim abiuraſſe, deinde poſt aliquod tempus in expreſſa hæreſi deprehenſum fuiſſe, an habeatur Titius pro relapſo & vt relapſus puniendus ſit iuxta no. in cap. ad abolendam, de hæreti. extra. an vero ſit admittendus ad pœnitentiam & defenſiones ac ſi nunquam habitus fuiſſet pro ſuſpecto, vt d. cap. ad abolendam. in princip. Reſponde vt per text. in c. accuſatus. de hære. in vj. diſtinguẽdo, aut ſuſpicio propter quam Titius abiurauit hæreſim erat grauis & vrgens, vt quia inſurrexerat ex grauioribus & vrgentiſsimis indiciis, & hoc caſu vt relapſus puniendus eſt d. c. accuſatus. Ratio eſſe poteſt, quia per hanc ſecundam deprehenſionem expreſſam declaratur animus illius, ꝙ prius fuerit in mala opinione contra fidem, in qua ſemper præſumitur continuaſſe vſq; ad ſecundã deprehenſionẽ. d. c. accuſatus, ibi,
2 quadam iuris fictione cẽſetur relapſus, quę † quidem

dem præſumptio eſt iuris & de iure contra quam nulla admittitur probatio in contrarium l. fin. C. arbit. tutel. l. antiquæ. C. ad velle, no. in c. afferte, de præſump. & in l. non eſt veriſimile. ff. quod met. ca. & in l. filiũ. ff. de. his qui ſunt ſui vel alie. Si vero ſuſpicio pro qua prius abiurauit & ſe canonice purgauit erat leuis & parua, tunc non habetur vt relapſus, ſed eſt ac ſi nunc tantum peccaſſet, ideo ſibi eſt danda defenſio & audientia, & ab iurationis beneficium d. c. accuſatus.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio l. is cui bonis. ff. de verb. ob. non procedit in hæretico, qui etiam contrahendo non poteſt ſuam conditionem meliorem facere.*
2 *Hæretico interdictum eſt bonis.*
3 *Hæreticus obligatur in ſui odium, licet non in fiſci præiudicium.*

NOTABILE XLIII.

1 SIngulariter † nota quod diſpõ. l. is cui bonis. ff. de verb. obli. volentis eum cui bonis interdictum eſt poſſe ſuam conditionem meliorem facere non deteriorem in tantum quod etiam naturaliter non obligetur, alios tamen ſi-
2 bi obliget, non procedit in hæretico, † cui etiam bonis interdictum eſt. l. manicheos, & l. fi. C. de hære. c. cum ſecundum, eo. ti. in vj. ita notabiliter limitant illum tex. in d. l. is cui, Pau. & Doc. ibi dicentes illum tex. procedere in eo cui interdictum eſt bonis in ſui fauorẽ, (vt puta in prodigo) non autem in odium, & in pœnam, patet iſtud ex illo text. qui vult eum cui bonis interdictum eſt nõ obligari naturaliter, & tamen exploratum eſt
3 † hæreticos obligari in ſui odium, licet obligatio non teneat in præiudicium fiſci, auth. credentes, ver. nullus, ibi, alijs reſpondere cogãtur C. de hære. patet igitur ſatis dictam l. is cui, non procedere in hæretico.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtatæ peiores ſunt hæreticis.*
2 *Hæretico pœnitenti parcitur, apoſtatæ nequaquam.*
3 L. *hi qui ſancta. C. de apoſtatis, an ſit correcta iure canoni.*
4 *Legum correctio fugienda.*
Differentia inducenda non eſt inter ius canonicũ & ciuile niſi expreſſo tex. reperiatur.
5 *Iuri ciuili ſtandum eſt, vbi eo iure aliquid deciſum reperitur cuius contrarium non reperitur deciſum iure canonico, modo deciſio ciuilis non ſit peccati inductiua.*

NOTABILE XLIIII.

1 VOLO mandes memoriæ. Traditũ fuit ſupra in tractatu Villadiego. q. v. † apoſtatas (id eſt qui deſerta religione Chriſtiana ad iudaiſmum confugerunt) peiores eſſe & deterioris conditionis quam hæretici loquendo de his qui ſum proprie hæretici, de quibus in j. q. & duabus ſequen. Corroboratur vltra
2 ibi dicta † nam hæretico pœnitenti parcitur. l. manicheos. C. de hære. c. accuſatus. eo. titu. in vj. cum vulgaribus. Apoſtatis autem nequaquam etiam ſi pœniteant parcendum eſt, ſed irremiſſibiles vltimo ſupplicio damnantur. l. hi qui ſancta. C. de apoſtatis, quamuis Villadiego ſupra in tracta. q.
3 xx. expreſſe dicat contrarium dicens † quod d. l. hi qui, non procedit iure Canonum, nec admittenda eſt illo pacto, immo abolenda, cum diſponat de materia mere ſpirituali, ſcilicet hæreſis ſeu apoſtaſiæ, quæ eſt mere eccleſiaſtica, ideo Imperator non potuit illam legem cõdere, & ſic vult illã legem correctam de iure cano. cui ſtandum eſt in materia conſcientiæ, vt per Bar. in l. priuilegia. C. de ſacro. ſan. eccl. cum concor. traditis ibi per Alex. & cæteros addi. & doct. in c. j. de noui, ope.
4 nunc. † Sed fugiendum puto legum correctionem. l. præcipimus. C. de appel. l. j. C. de inoffic. dot. c. cum expediat. de elec. in vj. ideo non eſt inducenda differentia ſeu diſcrepantia inter ius canonicum & ciuile, niſi reperiatur expreſſa diſcordantia & ſic niſi reperiatur text. de iure cano. expreſſe contrarius iuri ciuili. Sed nec vbi in põtificio iure ſcriptum expreſſe reperitur apoſtatis pœnitentibus parcendum eſſe vt mortem corporalem euitent. Ergo ſtandum eſt deciſioni iuris ciuilis expreſſe diſponentis non eſſe parcendum
5 apoſtatis etiam in foro ſpirituali per regulam † vbi aliquid reperitur expreſſe deciſum iure ciuili, nec reperitur contrarium deciſum iure cano. ſtandum eſt iure ciuili etiam in foro eccleſiaſtico, modo deciſio iuris ciuilis non ſit peccati inductiua vt traditur per Glo. & Doc. in c. j. de no. ope. nun. & Doct. in varijs locis remiſſiue per Alexã. And. de Pomate & cæteros in addi. Ad Bart. in d. l. priuilegia. Nec obſtant aliqua iura adducta per Villadiego (quia vt in ciuilib. vel mediocriter docto patere poteſt) non probant id ad quod allegantur minus obſtant fundamenta, quibus vtpote non concludentibus facilis vltro ſe offert ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Defenſor nec fautor hæretici dicitur, illum defendens ne lædatur à priuato, vel qui illi in iudicio patrocinatur, credens iuſtam cauſam habere.*

NOTABILE XLV.

1 DEfendens hæreticum † ne lædatur a priuato, vel qui patrocinatur illi in iudicio credens illum habere iuſtam cauſam non dicitur defenſor nec fautor, etiam ſi poſtea

ſtea appareat q̃ non erat iuſta cauſa, ratio, quia hæc eſt iuſta defenſio quæ talib. reſeruatur, ſecus dicendum eſt ſi contra conſcientiam ei patrocinatur, quia tunc dicitur defenſor ſecundum Car. in clemen. j. de pœn. & d. Sylueſtr. in ſua ſumma in verbo hæreſis. j. in vij. q.

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio hæreſis eſt duplex.*
Reuocatio hæreſis quæ fit ſolum ad ſalutem animæ poteſt indiſtincte quandocunque fieri vſq; ad vitæ exitum.
2 *Sacramenta eccleſiæ non ſunt deneganda hæretico oſtendenti manifeſta ſigna pœnitentiæ.*
3 *Reuocatio hæreſis quæ fit tam ad ſalutem animæ quã corporis debet fieri congruo loco & tẽpore.*

NOTABILE XLVI.

1 ADNOTATO in materia reuocationis hæreſis, q̃ † duplex eſt reuocatio ſeu pœnitentia, altera quę fit ad ſalutem animæ duntaxat in foro conſcientiæ, altera vero quæ fit ad vtriuſque ſalutem, ſcilicet animæ & corporis. Prima indiſtincte fieri poteſt quandocunque a quocunque & in quouis crimine, & loco quolibet, vſque ad vitæ exitum vt habetur in ca. firmiſsime, extra de hære. dummodo facta ſit puro corde & ſpontanea voluntate, vt de pœniten. diſtin. iij. perfecta, & c. j. & ij. qui cleri. vel vouen.
2 & c. ſuper eo. de hæret. in vj. vbi nota tex. † quod hæretico etiam relapſo in hæreſim (qui abſque vlla ſpe venię debet morti tradi) ſi emiſerit mani feſta pœnitentiæ ſigna non denegantur eccleſiaſti ca ſacramenta vtputa confeſsio, pœnitentia, & euchariſtia, quibus humiliter ab eo petitis non
3 erunt deneganda. Secunda † vero reuocatio, ſeu pœnitentia quæ fit gratia vtriuſque ſcilicet tam anime q̃ corporis non eſt tam generalis ſicut prima, ſed ſpecialis, & reſtringitur vt congruo tempore & loco fiat, vt abunde ſupra in trac. q. xx. & hæc nec nunquam competit relapſo. c. ad abolẽdam. de hæreti. extra, & c. accuſatus. eo. ti. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Correlatiuorum idem ius eſt.*
Correlatiuorum regula non procedit in hæretico in caſu ibi tradito.
Hæretico ſemiplene probanti contra chriſtianum non defertur iuramentum in ſupplementum probationis, econtra autem chriſtiano ſemiplene probanti contra hæreticum ſic.
Ratio diuerſitatis ibidem traditur.

NOTABILE XLVII.

1 MEMORIAE commenda, habes vulgatam regulam q̃ † diſpoſita in vno de correlatiuis cenſetur diſpoſita in alio. l. fin. vbi. Doc. C. de indic. vidui. toll. l. fin. vbi Bart. de accepti. ff. l. j. cum vulgatis, de cupre. lib. xj. C. fallit hæc regula in hæretico vel infideli in caſu notabili. Tu ſcis quod ſemiplene probanti defertur iuramentum neceſſarium in ſuplementum probationis. l. admonendi. ff. de iureiuran. l. in bonæfidei.
2 C. de reb. credi. nota † tamen q̃ hęretico vel infideli ſemiplene probanti contra catholicum, & chriſtianum nõ defertur iuramentum in ſupplemẽtum ſemiplenæ probationis, & tamen econtra chriſtiano catholico contra iudæum, hæreticum, vel infidelem defertur tale iuramentum, arg. notatorum per Bald. in l. qui accuſare. C. de eden. & per Ludo. Rom. in d. l. admonendi, & Canoni. in c. fina. de iureiuran. Ratio autem ex prædictorum doctrina colligitur, nam tale iuramentum nõ cuiuis indiſtincte dandum eſt, ſed perſonæ legalitas, æquitas, & fidelitas inſpicienda eſt, quæ a præfatis hęreticis, abeſſe exploratum eſt. Ita etiam expreſſe do. Bapti. de ſancto Bla. in tract. correlatiuorum, in. §. venio ad quintum, verſ. xxviij. fallit.

SVMMARIVM.

1 *Moderator rei ſuæ quilibet eſt vt de ea ad libitum diſponat.*
2 *Renunciare iuri ſibi competenti quilibet poteſt. Fallit in hæretico in caſu tradito nu. 2.*
3 *Iuri introducto in fauorem partis licet contrahentibus renuntiare, iuri vero introducto in odium alicuius nequaquam.*

NOTABILE XLVIII.

1 NOVIT vel mediocriter in iure † doctus, quemlibet de re ſua ad libitũ diſponere poſſe, & ſibi debitum debitori remittere, et alio modo quolibet ſuper ſuo in alterius vtilitatem, & ſui præiudicium paciſci, & iuri ſibi competenti renunciare, modo ętatis ſit legitimæ, nec aliam patiatur inhabilitatem ratione cuius ei bonis interdictum ſit. l. in re mandata. C. manda. l. j. & l. ſi quis in conſcribendo. C. de pac. cum ibi notatis latiſ. per Doc. & per Bart. in l. ſi quis pro eo. ff. de
2 fideiuſſ. nota tamen caſum in † quo pactum vel remiſsio ſuper ſibi debito nullo modo valet, tex. habes notabilem in cle. ij. ibi, nullis pactis, vel remiſsionibus ſuper hoc valituris. de hęreti. vbi ſi inquiſitores prætextu officij aliquid indebite extorſerint ab inculpatis de hæreſi, illud reſtituere tenentur, & ſi inculpati illis inquiſitoribus extorta remiſerint & quietauerint, non valet talis remiſsio, & ſic contra diſpoſitionem d. l. ſi quis in conſcribendo & l. j. §. & poſt operis. ff. de nc.
3 oper. nuncia. Ratio ſiquidem eſt † quoniam omnia illa iura procedunt quando fauore partiũ aliquid introductum eſt tunc enim contrahentiũ pacto remitti poteſt. Sed quando in odium alicuius (puta indebite extorquentis) aliquid inſtitutum fuit, nequaquam poteſt illud contrahentium pacto tolli, vt patet in macedoniano. l. j. ff. ad Macedo.

& in

& in l.fi.C.de pac.pign.cum ſimi.traditis per gl. & Docto.in d.l.ſi quis in conſcribendo. & Bar. melius quam alibi in dicta l.ſi quis pro eo.& gl. in c.ſi diligenti,de foro compe.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus eſt qui credit eccleſiam habere duo capita.*

NOTABILE XLIX.

1 ADnotato † eum qui crederet vniuerſalem eccleſiam poſſe habere duo capita, hęreticum eſſe, eſt enim tantum vnum caput, vnus paſtor, & ouile vnum, ita dicit notabilis gloſ. in cap. non autem,in fin. glo. magnæ.vij.quæſtio.j.glo.plenior in clem. ad noſtram,in verbo,eccleſię,de hæreti.ſequitur Abb. in capitu. at ſi clerici. colum.xix. verſicu. aut enim quis credit eccleſiam , extra de iudic. & in capitu.primo de parochiis , Cardina. in clemen. prima.§.porro. in ſecunda quæſtio.de iureiur.

Ideo Archid. in dicto capit.non autem , refert Auguſti. dicentem quod neſciebat iure prohibitum ℘ duo habere poſſent epiſcopatum , quia ſi ſciuiſſet,non acceptaſſet ſuum, & vult Fely.in c. iij.de hæreti.vbi aſsignat rationem.quia hoc repugnat articulo fidei, ſcilicet vnam ſanctam catholicam eccleſiam.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegum an liceat conſulere vt liberet egrotum a maleficio & an liceat adiurare imbres , fulgura , & tempeſtates, ne noceant fructibus .*

2 *Matrimonii fracturam eccleſia citius patitur, quam quod maleficiatus contrariis maleficii liberetur .*

3 *Corporis iactura minor eſt quam animæ , ideo potius in corpore quam in anima pati expediat .*

Quinquageſimum, & vltimum notabile.

1 REuocabit † in dubium quiſpiam, num impune liceat conſulere ſortilegum ſiue maleficum , vt diſſoluat facturas maleficij, aut ſi mauis , liberet ægrotum maleficiatum a maleficio ? & ſimiliter an liceat adiurare imbres, fulgura , & grandines ne noceant fructibus , arboribus , & plantis . Reſponde diſtinguendo , aut loquimur de iure ciuili, aut de iure cano. Primo caſu licet impune conſulere & adhibere ſortilegum ad faciendum ea opera quæ vertuntur in bonum , & proſunt, quoniam pro bono opere quis cruciari non debet l.eorum.§.fin. vbi expreſſe no.Barto.C.de malefic.& mathe.Secundo caſu ſcilicet de iure canonico non licet aliquo modo (etiam pro recuperanda corporis ſanitate) quærere remedia diabolica , & ſuperſtitioſa , licet aliter ſanitas ipſa recuperari non poſsit, tex. ad literam in cap. admoneant. xxvj.quęſtio.vij. Barto.vbi ſupra Panor.in cap.ij. per illum text. extra de ſortileg. vbi Romanus pontifex potius patitur bona eccleſiarum furto ablata perdi, c̄p
2 ℘ quærantur per remedia huiuſmodi . † Hinc eſt quod eccleſia potius tollerat diſſolutionem matrimonij, & tanti vinculi ſacramentalis fracturam , quam permittat maleficiatum contrarijs maleficiis liberari. cap.ſi per ſortiarias. xxxiij. quæſt.j.& cap.j.de frigi. & male. Ratio horum
3 eſt , † quia magis expediat in corpore c̄p in anima , minor enim eſt corporis iactura quam animæ. dicto cap. admoneant. & c.fina.de ſortileg. argu.cap.ſolitæ.de maiori. & obedi.vbi Panor. & Doc.ad quod non conſiderauit ius ciuile,quod quidem principaliter ad temporalium conſeruationem tendit dicto cap.ſolitæ. notatur in cap. nec mirum.§.ad hæc xxvj.quæſtio. vj. Quæ omnia notato.

Habes tandem lector candide, abſolutum de hæreticis librum, quem non aure quidem popularis captandę cauſa edidimus , nec intus nobis cauentes , ſed vt communi orthodoxorum vtilitati conſuleremus , quare hoc noſtro labore lector fruere , interea tamen mordaci linguæ frenum adhibeto.

FINIS.

TRACTATVS DE HAERETICIS, ET EORVM POENIS, PAVLI GHIRLANDI

Caſtellionis Iuriſconſulti Florentini. Criminalium cauſarum Auditoris R. P. D. Andreæ de Iacobaciis S. D. N. Papæ Almæq; vrbis Vicariis generalis.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis eſt crimen grauius cæteris, & deteſtabilius, eo quod contra creatorem committatur.*
Hæreſis eſt crimen læſæ maieſtatis diuinæ.
2 *Maieſtatem eternam lædere grauius eſt quam temporalem.*

1 INTER crimina q̃ animaduerſione digna ſunt hęreſis † eſt grauius, & cæteris deteſtabilius eo q̃ directo contra ipſum creatorem Deum omnipotentem patratur, eius omnipotentię derrahendo, negandoq; illius ḋiuinitatem, vt habetur in cap. j. de ſum. Trini. & fide catho. & l. j. C. eod. tit. & c. ad abolendam, de hęre. non immerito igitur appellati poteſt crimen læſę diuinæ maieſtatis, ex quo directo tendit in leſionem, & prędiudicium diuinę poteſtatis, vt proxime diximus d. c. ad abolen-
2 dam, & c. vergentis. eod. ti. † Longe enim grauius eſt eternam q̃ temporalem lædere maieſtatẽ xxiiij. q. j. non afferamus. Et habetur in d. c. vergentis. Ideo tractaturus de criminibus, de eo prius tanquam grauiori ęquum viſum fuit eſſe dicendum iuxta notata in rub. & in l. j. C. ad l. Iul. maieſt. & in l. j. ff. eo. ti. & d. c. nõ afferamus. no. ẽt in c. excõicamus el j. §. credentes. de hęre.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio bona a diffinitione proficiſci debet.*
2 *Hæreſis quid ſit in ſuo genere ſumpta.*
3 *Hæreſis proprie ſumpta non cadit in iudeo aut ſarraceno.*
4 *Hæreſis ab electione dicitur.*
5 *Eremita quis & vnde dicatur.*
6 *Hæreſis duo habet extrema ſubſtantialia.*
7 *Hæreſis differt ab apoſtaſia & ſchiſmate.*

Quæſtio I.

1 VÆRO nunc primo, quid eſt hęreſis. † Nam quelibet bona declaratio ab ipſa diffinitione proficiſcitur, vt inquit Cicero in j. Officc. & dicit glo. referens Boetium in l. omnis diffinitio. ff. de regul. iur. q̃ ipſa diffinitio ſubſtãtiam cuiuſq; rei prout eſt ſignificat, & habetur per Bar. in l. ſi is qui pro emptore, in j. q. ff. de vſuc. & in l. j §. dolum. ff. de dolo. & idẽ Bar. in l. j. §. mutui. ff. ſi cert. pet. & in l. j. ff. de teſta. Vbi dicit q̃ omnis diffinitio debet ponere ſubſtantialia rei diffinitę ſaltem in genere illius differentias continentia. Vnde dico q̃
2 † Hęreſis in genere ſumpta eſt error quidã pertinax corrumpens Chriſti fidem, vt colligitur ex doctrina Sancti Thomę in ij. ij. q. xj. arti. ij. verſi. ſed peſtifera. xxiiij. q. iij. hęreticus. vbi introducitur ſententia Sancti Augu. Qui Thomas ſubiungit q̃ hęreſis eſſe non poteſt, niſi ſit error circa ea quæ ſunt fidei, ſicut circa propriam materiam: & propterea nõ dicitur hæreſis ſi quis erraret in falſa opinione circa alia quę non ſunt fidei, ſicut eſt ingeometralibus, vel aliis huiuſmodi, ita dicit ipſe quæ appellatur ẽt labes & prauitas vt in cle. j. §. verum eod. tit. alibi quoq; appellatur peſtis vt habetur in c. accuſatus. §. fane. eo. tit. lib. vj. & qui crimine illo pollutus exiſtit, peſtilẽtioſus dicitur vt in c. excommunicamus. el. j. §. credentes ver. ſa-
3 ne. extra eo. ti. † Iſta enim eſt ſpecies infidelitatis quę pertinet ſolum ad eos qui Chriſti fidem profitentur, et illius dogmata corrumpunt; & propterea iſtud crimen non cadit proprie in iudęo, et ſaraceno, mahumetano, & aliis huiuſmodi extranei iuris hominibus ſecundum quod no. concludit San. Tho. in ij. ij. q. xj. arti. j. Quod peccatũ vt plurimũ oritur ex ſuperbia, vel cõcupiſcentia cõmodi tẽporalis vt no. San. Aug. in lib. de vtilita. creden. & idem Tho. in ij. ij. queſt. ij. arti. ij. & iij.

ſed

ſed quidam arguentes tenebant cõtra iſtud dictũ, q; ſi hæreſis oritur ex ſuperbia & propter concupiſcentiam &c. ergo non eſt ſpecies infidelitatis quia fides & infidelitas conſiſtit in credere, & in mente, non autem in actu extrinſeco. & hoc idem communiter tenent Theologi. Et propterea idem Tho. in d.q.xj. & xij.arti.j. declarando illud dictum dicit q; finis proximus ſiue cauſa proxima hæreſis eſt adhærere falſæ ſententiæ ſeu opinioni animo pertinaci, & ex hoc dicitur eſſe ſpecies infidelitatis, ſed cauſa eius remota, & finalis eſt cõcupiſcentia commodi temporalis, ex quo ſequitur q; dicitur oriri ex ſuperbia & cupiditate. & not.
4 xxiiij. q.iij.c.hæreſis. & ſeq.† Et appellatur hæreſis vt quidam dixerunt ab electione. xxiiij.q. iij.hæreſis quę ſunt verba ſancti Hierony. ad Gala. quia omnis hæreticus eligit ſibi nouas et extraneas opiniones contra fidem Chriſti & eccleſiæ inſtituta vt dicit Hoſt. in ſum. eo.ti. & Azo. ſimiliter. eo.ti. in ſum. §.j.ver. vlti. & per Fely. in rub. extra eo. ti. Arch. aũt in d.cano. hæreſis. xxiiij. q.iij. ponit plures expoſitiones. dicit enim q; hæreſis dicitur ab electione, vel ab errando, quia nõ eſt hæreticus niſi ille qui errat. Quidam dixerunt q; hoc nomen hæreſis deſcendit a verbo græco. hęre. q; latine dicitur virtus, id eſt, & theſis loquutio, vnde hæreſis quaſi virtus locutionis, & hęreticus, id eſt. virtuoſus in locutione & ſermone & quia communiter iſti hæretici in ſermonibus & diſputationibus ſuis confidunt & non in virtute ſpirituſſancti, vel dicas dicit ipſe q; hæreſis diuiſio interpretatur. Ex quo ergo per fidem catholicam prima fit fidelium adunatio. Diuiſio igitur quę ſpecialiter fit a communione prędicta, ſiue a communi fide hæreſis appellatur, vel dicitur ab iſto verbo hercifcor, ris, quod idem eſt q; diuido, ſecundum quod dicit glo. in rub. ff. fami. erci. Inde dicitur iudicium ſiue actio familie erciſcundę, hoc eſt diuidendæ hæreditatis. quoniam ipſi hæretici per illas eorum eroneas opiniones diuidunt
5 ſe ab vnione eccleſię, & Chriſti fidelium.† Inde dicitur etiam eremita quaſi ſeparatus ab hominũ conſortio, vt per Hoſti. in d.ſum. & Arch. in cano. hęreticus. xxiiij. q. iij. Et dicuntur etiam.

Hæreſes leges, id eſt, leges. diuidentes ciuitate a ciuitate, vt l.ſi duas. §.eſt autem. ff. de excu. tu. & ibi no. gl. j. igitur interpretatio recidit in ſecundã, quia quicunque eligit nouas opiniones extra fidẽ communem recidit ab illa communione & congregatione fidelium per quem receſſum fit diuiſio inter ipſum hæreticum & communionem prędictam ſecundum Archi. in d.ca. hæreſis. vide Azo Hoſt. & Goſ. in ſum. eo. tit. & Archi. in c. ad apoſtolicæ. §.ij. de ſen. & re. iudi. lib. vj. Cardi. in rub. & in cle. j. eo. tit. do. Fely. in rub. extra eod. tit. &
6 S. Tho. in ij.ij.q.xj.artic.j. & ij. † Quod quidẽ crimen habet duo extrema ſubſtantialia ſine quibus id eſt non poteſt, primum eſt q; reſpicit hęreſis initium & hoc eſt error in ratione, ſuppleas tu q; ſit error circa quæ ſunt fidei non circa alia vt cõcluſum fuit ſupra ex doctrina S. Tho. Secundum vero extremum eſt quod reſpicit complementum qđ eſt pertinacia in volũtate, vt habetur. xxxiiij. q.iij.c.dixit. & Arch. in d.c. hæreſis. quotieſcunque igitur aliquis erat circa fidem prædictam & in eius errore non inſtat pertinaciter, ſed variat vel reuocat non dicitur hæreticus nec ſubijcitur pœnis hæreticorum de quibus infra maxime ſi ſit paratus ſuſcipere correctionem ſui erroris d.cap. dixit Apoſtolus. & c.accuſatus. in prin. eo.ti. lib. vj.c. ad abolendã. c.firmiſsime. in prin. & c. vergentis. extra eo.titu. & no. Abb. & doct. in c.j. extra eo. & propterea congrue dictum fuit in diffinitione error pertinax ad differentiam illorum qui
7 reuocant & non perſiſtunt in dicto errore. † Et nota q; hæreſis, Apoſtaſis, & Schiſma ſunt diuerſa crimina ſicut diuerſa ſunt nomina & quid contineat in ſe vnumquodque iſtorum. & an quodlibet ſit ſpecies infidelitatis de iſtorum natura & differentijs dicetur infra proxima q. vbi declarabitur quis proprie ſit hæreticus, quis apoſtata, & quis ſchiſmaticus.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Hæreticus quis proprie dicatur.*
2 *Errans in ſacramento Euchariſtiæ hæreticus eſt.*
3 *Dogma falſum & à fide extraneum defendens, hæreticus eſt.*
Potentiam Dei atribuens creaturæ hæreticus eſt cenſendus.
4 *Secreta cordis rimari non eſt hominis.*
5 *Hæreticus quis dici poteſt tribus concurrentibus.*
Scripturam ſacram ad ſenſum incongruum interpretans eſt hæreticus.
Hæreticus eſt qui ſedis apoſtolicæ præcepta contemnit.
6 *Apoſtata & ſchiſmaticus an ſint ꝓprie hæretici.*
Schiſmaticus quis ꝓprie dicatur, et vnde ſchiſma.
7 *Hæreticus eſt ſemper ſchiſmaticus ſed non è contrario.*
8 *Apoſtaſia quid proprie dicatur & quotuplex.*
9 *Apoſtatæ hæreticis ſunt deteriores.*
Hæretici omnes apoſtatæ ſunt.
10 *Opera bona facta per hæreticum, & ſchiſmaticũ aut apoſtatam, an ſint eis vtilia.*
11 *Opera bona prius facta an proſint peccatori converſo.*

Quæſtio. II.

1 SECVNDO quæro† quis ſit hæreticus. Reſpon. Hęreticus duobus modis dicitur, proprie & improprie, ſiue large & ſtricte. Proprie enim & ſtricte hæreticus dicitur ille qui contra fidem Chriſti, vel aliquem eius articulum ſeu aliquod ex ſeptẽ eccleſiæ ſacramentis ab errat, vt eſt baptiſmum

quod

quod est prima porta salutis, qua profitemur Christianam fidem ideo dicit S. August. ꝙ nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, & qui non baptizatus fuerit, erit extra ecclesiam & salutis eternæ particeps esse nō poterit, quod firmissimæ teneas, & nullatenus dubites. j. q. j. detrahe. & c. firmissime. & de consecra. dist. iiij. in prin. vbi dicitur per quam necessariam esse aquæ visibilis in corpore ablutionē per quam spiritus intellectus, & anima quę est inuisibilis ex inuisibili fidei sacramento & doctrina purificatur ad salutē. Itē qui aberrat in chrismate quod dicitur fidei comprobatio de consecrat. distin. iiij. presbyteri. & c. nullus ministrorum, vel in cōfessione quæ est peccatorum remissio, dumtamen fiat debito modo & cum contritione de pœ. dist. iij. nihil & c. perfecta pœnitentia. & de consecr. dist. v. nihil. & dist. iiij.
2 omnis, & in c. j. qui cle. vel vouen. †Item qui errat in ipsius eucharistiæ pretiosissimo sacramento scilicet ī trāsubstātiatione seu alia quauis eius particula substantiali per quod anima Christiani vnitur Deo. de conse. di. ij. cum omne & c. nihil in sacrificijs. & in cle. j. de reliq. & vener. san. & ibi per do. Cardin. & sic de alijs huiusmodi sacramētis, qui contra illa seu aliquod ipsorum totum, vel aliquod eius membrum substantiale nouā opinionem, vel adinuenit & sequitur, vel iam inuentam tenaciter prosequitur proculdubio hæreticus est, vt habetur in c. ad abolendam. extra eo. tit. & l. manicheos. C. eo. & c. j. de sum. tri. in antiq. & in vj. & in cle. j. eo. tit. & ibi per scribentes antiquos & mod. & in l. j. & ibi Bald. C. de sum. tri. Item dubius infide, is videlicet qui in illa dubietate pertinaciter insistit. c. j. & ibi Abb. & Doc. extra eo.
3 tit. & d. c. dicat aliquis xxiiij. q. iij. † Item qui falsum dogma, vel extraneum sensum circa substantialia fidei, diuinę scripturæ attribuit, & sic tributum sensum pertinaciter defendit, vel qui nouas, et falsas opiniones gignit, vel sequitur. xxiiij. quæstio. iij. hæreticus. Item qui firmiter credit licere Christiano posse exercere vsuras sine peccato vt in cle. j. de vsur. & ibi do. Card. Item qui potentiam diuinæ maiestatis quæ soli deo, competit in priuilegium suæ vnicæ potentię omnia creātis vult attribuere angelicę vtrique, vel humanæ creaturæ hoc est quod credat, & firmiter teneat per angelum lucis, demonem vel hominem posse fieri ea quę soli Deo competunt in priuilegium, sicut est infundere animam in infante postquam in vtero matris formatus est, vt habetur ī c. Moyses. xxxij. quęstio. ij. aut mortuum suscitare seu humanam creaturam in melius vel deterius reformare, aut in alteram speciem commutare: futura per veram scientiam reuelare vt no. Esaiæ lxj. c. dicite mihi quæ futura sunt & dicam ꝙ dij estis.
4 †Item hominis secreta cordis indicare dicitur Matth. xxij. c. vbi Christus cognouit mentes Phariseorum aduersus ipsum deprauatus, & ꝙ dum ipsum interrogabant quærebant eum capere in verbis quando ipsum interrogauerunt cui deberēt reddere censum ex quo ipse Christus vocabat se regem Iudæorum an deberent sibi dare censum, vel Cæsari, at ille viso numismate, & Cæsaris imagine respondit, Reddite quæ sunt Cęsaris Cęsari, & quę sunt Dei Deo. De his enim & quibusdam alij quæ competunt siue pertinent ad solum Deum vide latius infra tit. seq. in x. q. vbi plene tradit an & quando sortilegia sapiunt hęresim manifeste, vel non, & habetur etiam xxvj. q. ij. qui sine saluatore, & xxvj. q. v. episcopi. & ca. seq. & Oldra. in consi. ccx. quod incipit, regularis habet traditio. & S. Thom. in ij. ij. in sępe. d. q. xj. ar. v. Host. in sum. Goffre. & Azo. in sum. eod. titu. Et dicit sanctus August. in lib. de vtili. creden. c. j. ꝙ hęreticus est qui alicuius temporalis commodi, & maxime glorię principatusq; sui gratia falsas ac nouas opiniones contra Christi fidem vel gignit vel sequitur, & iste ꝓprie dicitur hæreticus. cuius dictum translatū fuit. xxiiij. q. iij. in c. hæreticus.
5 †Dominus Alex. de Alex. in ij. ij. tit. de hęresi, dicit ꝙ ad hoc vt quis proprie dicatur hęreticus, & subiaceat excomunicationis, & aliis pęnis contra hæreticos statutis tria requiruntur. Primum scilicet falsa credulitas in rationali vt not. glo. xxiiij. q. iij. c. qui aliorum. Secundum ꝙ requiritur est peruersa voluntas in concupiscibili.

Tertium impugnationis pertinacitas ex parte irascibili, vt postquam se implicuit in errorem in eo pertinaciter instet, alias si non instaret sed reuocaret, non diceretur hæreticus. xxiiij. q. iij. dixit Apostolus. Improprie vero & largo modo hæreticus dicitur is qui sacram scripturam male & erronee intelligit seu interpretatur, scilicet aliter quā sensus spirituſſancti flagitat. xxiiij. q. iij. hęreses. Item is qui conatur velle auferre priuilegia ecclesię a Deo vel Romanis Pontificibus concessa. xxij. dist. omnes. Item qui præcepta apostolicę sedis transgreditur. xix. dist. nulli, & quibusdam alijs modis, de quibus latius vide per glo. in c. firmissime. extra eo. ti. & glo. in c. inter. hęresim. xxiiij. q. iij. Felyn. in rub. extra. eo. ti. per Card. in cle. j. eo. tit. Bal. in rub. C. eod. tit. & per supradictos summistas in locis pręallegatis, & isti diuersis pœnis puniuntur ab illis qui sunt proprie hęretici. de quibus infra, titu. sequen. xj. q.
6 †Sed quęro an Apostata, & Schismaticus contineantur sub ista specie hęresis, vel sub eius genęris. Respon. ꝙ proprie & stricte loquendo aliud est esse apostata aliud esse hęreticus, et aliud schismaticus. de hęretico vidistis supra. Scismaticus enim a principio maxime non est hæreticus, quia schismaticus proprie est ille qui non vult obedire veræ & antiquæ ecclesię suæ, sed facit aliam ecclesiam prælatum, vel clericos, qui faciunt alium papam relictam prioris papæ obedientia. Schisma vero dicitur a schissura, quia schismaticus per denegatione obedientie scindit se ab ecclesia eo maxime dum querit facere ecclesiā, vel alios clericos modo suo constituere reiectis propriis, & venit a scindo, dis. xxiiij. q. j. scissura. & xxiiij. qō. iij. inter hęresim. & c. schisma. sed quotiescunque schismaticus perseuerat pertinaciter in illa sua opinione diuisa efficitur hæreticus diuidendo ecclesiam, quia venit contra illum articulum fidei & vnam sanctam ecclesiam &c. Et propterea
7 dicunt Doc. † ꝙ omnis hæreticus est schismaticus,

ticus, quia omnis hæreticus ſcindit vnionẽ eccleſiæ diuidendo ſe ab illius vnione, ſed non ecõuerſo omnis ſchiſmaticus eſt hæreticus ſaltẽ ſtricto modo, quia tunc dico incipit eſſe hæreticus quotieſcunque perſeuerat in illa eius diuiſione, & in ea pertinaciter inſiſtit ſequendo ſciſſuram rei indiuiduæ ſcilicet eccleſię. Et iſti quoq; ſunt duplices ſpeciei proprij & improprij. proprie & ſtricte loquendo ſchiſmatici ſunt hi de quibus ſupra.

Improprie vero & largo modo ſchiſmatici dicũtur oẽs qui recuſant obedirẽ mãdatis eccleſiæ vt ſunt excõicati & ſimiles pertinaces qui largo modo dicuntur ſchiſmatici. vide no. doctrinam Abb. in rub. & in c.j. de ſchiſma. & xxiiij.q. iiij. ſchiſmaticus. & c. inter hæreſim. Hoſt. Azo. & Gof. in ſum. eo. ti. de ſchiſ. & per S. Tho. in ij.ij. q.xj. art.j. & ij. Apoſtata vero differt ab hæretico et ſchiſma. in ſpecie licet in genere quodammodo idem ſunt in hoc videlicet ꝙ ſunt extra ec-
8 cleſiã & cõionẽ fideliũ. †Apoſtaſia enim proprie eſt quædam retroceſsio a ſua debita ordinatione & iſta eſt triplex ſecundum glo. in cap.j. de apoſt. Prima eſt apoſtaſia perfidiæ per quã quis recidit a fide. xj.q. vij. nõ põt. Secunda eſt inobediẽtię, quod eſt qñ quis tranſgreditur præceptũ vt in c. ſi quis venerit. & c. illud. de maio. & obe.

Tertia eſt apoſtaſia irregularitatis vt cũ quis recedit a regũla & habitu ſuæ aſſumptæ religionis vt d.c.j. de aposta. & 50. diſt. c. ſi. & dr̃ apoſtata id eſt retro ſtans ſiue retrocedens aut retro adiens. xxvj.q. vlt. nõ obſeruetis. Et iſti qñq; ſe rebaptizant, & retrocedẽtes a veteri noie, & ordinatione ſuæ vitæ aliã nouã ſuſpiciunt, ſed qñ recedunt a fide Chriſti, & nouam ſuſpiciunt ſunt hæretici maxime qñ perſiſtunt in dicta noua profeſsione & illam credunt eſſe verã, & hoc modo
9 etiã apoſtataæ dicuntur eſſe hæretici. †Sed nota ꝙ iſti apoſtataæ ſic rebaptizati de iure ciuili ſunt deterioris conditionis q̃ hæretici, loquendo de his qui ſunt proprie hæretici, vt ſupra: quia hæretico pœnitenti parcitur l. manicheos. C. eo. ti. iſtis vero nũquã parcitur, ſed irremiſsibiliter vltimo ſupplicio puniũtur l. hi qui ſanctam. C. de aposta. & propterea dicendo ꝙ oẽs hæretici ſunt apoſtataæ, conſequẽtia eſt vera, ſed nõ econuerſo, niſi data pertinacia & oĩmoda receſsione a fide catholica vt dicunt Cano. in d. c.j. de apoſt. & Hoſt. in ſum. eo. ti. & S. Tho. in ij.ij. q.xj. ar.j. & ij. & eſt gl. no. & ibi Abb. in c. firmiſsime. de hære. Sed quero nũc de hac no. q. ſatis proficua in foro conſcientię, dicit tex. in c. firmiſsime, in fin. extra de hær. ꝙ homini qui nõ tenet vnitatem eccleſię catholicę neq; baptiſmus, neq; eleemoſina, nec alia quelibet maxima opera charitatis, ĩmo nec mors
10 nomine Chriſti ſuſcepta proficit ad ſalutẽ. †Modo quero quidã exiſtẽs laqueo hęreſis ſchiſmatis vel apoſtatis perfidię innodatus, fecit q̃ plurima charitatis opera, videlicet eleemoſinas, diſciplinas, ieiunia, penitẽtias, peregrinationes, orationes, & multa ãlia diuina officia miſſas, & ſimilia pro aię ſuę ſalute, certũ eſt ꝙ dum ille eſt in pecca to incredulitatis illa nihil ſibi proſunt ad ſalutẽ. d, c. firmiſsime. in fi. dicendum ne erit ꝙ tot bona opera oĩno perdãtur, adeo ꝙ nullũ fructũ afferãt benefactori, dic ſcdm glo. in d. c. firmiſsime. ꝙ dicta pia opa non perduntur aliquo modo, & licet illi nõ proſint ad ſalutẽ pp peccatum infidelitatis, tñ prodeſſe illi poterunt ad tria. Hoſt. in ſum. in ti. de pœ. & remiſ. in §. & an ficte. diſtinguit me
11 lius aut queritur †an pia opera facta ante peccatũ reuiuiſcãt ad ſalutẽ poſt conuerſionẽ peccatoris, & dicendũ eſt ꝙ ſic: quia opera illa per peccatum erant mortificata, ideo reſurgunt vna cũ ſuo authore, aut fuerunt facta in peccato, tunc aut peccator habebat contritionẽ in corde & animũ conſitendi, & reducendi ſe ad penitentiã, dum daretur occaſio, & eodẽ modo iſta reuiuiſcunt & proſunt ad ſalutẽ ſicut priora, vt eſt glo. no. in cle. j. de reliq. & ven. ſanc. in prin. & gl. in c.j. & c. magna pietas. de pœ. diſt. j. & tenet Fely. in d.c. firmiſsime. in fi. aut fuerunt facta in ipſo peccato nulla exiſtente cõtritione ſeu animo cõuertendi, & iſta nunquã reſurgunt, neq; proſunt ad ſalutẽ & ſunt mortua penitus, quia nunq̃ ſpiritum vitæ gratiæ Dei habuerunt, reſuſcitare non poſſunt ad ſalutẽ. Sed alia proſunt ſcilicet ad quinq; ſecundũ Hoſt. ibi. Primo quia diabolus in tali homine nõ vtitur tanta potentia ſicut prius. Secũdo, quia valent ad aſſuefactionem bonorũ operũ. Tertio ad minus ſupplicium ſuſtinẽdũ. Quarto ad corporalem proſperitatẽ, & ad augmentũ bonorũ temporaliũ. Quinto & vltimo ad illuminationem intellectus vt citius diuina gratia illuſtretur ad conuerſionẽ & pœnitentiã & per conſequens ad ſalutẽ, vt hr̃. de pœ. diſt. iij. quid ergo turbantur, q̃uis S. Aug. dicit ꝙ pium eſt credere, & fides noſtra hoc expoſtulat, vt cum gratia Chriſti in homine deſtruxit mala priora per pœnitẽtiã ẽt remuneret bona, nã cũ deſtruxit ꝙ ſuum non inuenit, amet & diligat quod in peccante plãtauit, vt habetur de pœ. diſt. iij. pium cum tribus. cc. ſeq. & Hoſt. vbi ſupra. Et hæc ſufficiant pro aliquali notitia iſtius crimi nis hæreſis vt facilius cognoſcamus qui ſunt puniendi pœnis hæreticorũ, & qui alijs pœnis. Qui vero quęrit habere ſubtiliorem notitiã iſtius criminis videat ſacros Theologos, & maxime S. Tho. in ij.ij. q.xj. arti.j. & ij. & iij. & per totam illam. q. & in ij.ij. q.ij. & ſanctum Aug. in lib. quem edidit de vtili. creden. per totũ, & Sãctum Bonauen. in iiij. ſen. diſt. xiij. ar. iiij. qui incipit, determinat incidenter quę faciũt &c. Alex. de Alex. in ij. par. q. clxxxj. in primo membro. Vbi ipſe, & alijs omnes in effectu concludunt idem quod S. Aug. vbi ſupra ad quorum dicta & rectam doctrinã latius me remitto & dicta mea limitãda ac corrigenda ſi opus fuerit ſubijcio, proſequar nũc materiam noſtram.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Hæretici quibus pœnis plectendi.*
2 *Hæretico confitenti quæ debeat pœna imponi in foro ſcilicet conſcientiæ.*
3 *Mors vltimum terribiliũ à iure ciuili appellatur*

vltimum ſupplicium.

4 *Filii hereticorum puniuntur ob delicta parentũ.*

5 *Filii ex coitu damnato nati omnis ſucceſſionis ſunt incapaces.*

Quæſtio. III.

1 ERTIO quęro †quibus pœnis puniuntur hæretici, intelligendo de illis qui ſunt proprie hæretici, dic ꝙ quatuor pœnis puniuntur de iure canonico ſecundum Archi.xxvj.q.v.hæreticus,in fi.vbi dicit ꝙ puniuntur excommunicatione,de poſitione,rerum omnium ablatione, militari percuſsione.frater Ang.vero de Clau.in ſum. ſua in verſi. hæreticus.dicit ꝙ xiiij. pœnis puniuntur, ſed illas non connumerat nec declarat,declaratio,quã facit Archi. fuit prius Gof.in ſum. ſua in titu. de hære.§.punitur hæreticus &c.vt refert idem Archi.tamẽ declaratio illa ſolum videtur concernere clericos,& non laicos dum loquitur de depoſitione,quia laici non patiuntur depoſitionem, ſed ſtatim comperto crimine ſi nolunt pœnitere facta declaratione per iudicem eccleſiaſticum traduntur in manibus curiæ ſecularis puniendi &c. clerici vero non, niſi ſecuta actuali degradatione,vt in c.ad abolendam.§.j.et ſequitur extra eo. titu. 2 †Et ideo putaui aliter diſtinguendum pro faciliori intelligentia ꝙ,Aut ſumus in foro conſcientia coram ſacerdote dum adhuc crimen eſt occultum & eſt pœna excõicationis,vt in d.c. ad abolendam.in princi. ibi vinculo perpetui anathematis innodamus, & facit text. in c. firmiſsime,eod.tit.& xxiij.q.v.non vos.xxiiij. q.j. quæ dignior domus.vbi referuntur verba Apoſtoli dicentis hæreticum hominem poſt primam monitionem de vita, ꝙ eſt quando eſt excõicatus, & hac pœna tam clerici ꝙ laici puniuntur vt ibi dicitur,& facit in arg.text. in c. ſi quis epiſcopus. xxvj.q.v. Aut ſumus in foro contentioſo canonico poſtquam ſunt deprehenſi in hæreſi & delictum iam innotuit curiæ, & ſi clericus eſt primo priuandus eſt & deponendus ab omni ordine ac officijs, & beneficijs eccleſiaſticis quibuſcunque ac omnibus quoq; bonis patrimonialibus,& alijs ſi quæ ſunt confiſcatis perpetua notatur infamia, deinde degradatus traditur curiæ ſeculari ſeueriſsimis pœnis corporalibus puniendus,laicus vero breui manu comperto crimine cõdemnatur ad perpetuam infamiam,& bonorum omnium confiſcationẽ deinde traditur in manibus curiæ ſecularis ſeueriſsimis pœnis puniendus,vt not.in d.c. ad abolendam.§.j.& ij.et in c.vergentis,& c.excommunicamus.el j.in prin.extra eo.ti.& c. cum ſecundum leges.eo.ti.lib.vj.& ibi Archid.& cæteri Mod. Sed quæ ſunt iſtæ ſeueriſsimæ pœnæ quæ imponũtur de iure ciuili.reſpon.ꝙ ſi qua pœna atrocior morte reperiret illa ,pculdubio puniretur ꝓp criminis atrocitatẽ & horreſcentiam ꝙa,vbi maior eſt culpa ibi grauior debet eſſe vindicta c.excõicamus.§.credentes.verſi.ſane.extra eo.ti. 3 †Sed ꝙa mors eſt vltimũ terribiliũ,vt inquit Ariſt.in iiij.Ethi. & eſt extrema pœnarum xiij. q.ij. quæſitũ. quã ius ciuile appellat vltimũ ſuppliciũ.l.ſi quis aliquid.§.qui abortionis. ff. de pœn.& l.vltimum.& l.capitaliũ.in prin.& l.qui vltimo.ff.eo.ti.hac mortis pœna puniuntur & ſolent communiter igne cõburi l.arriani. in princ. C.de hære. & perpetua notantur infamia & oĩa eorũ bona publicantur elementis proprijs fieret iniuria ſi aliquid ex bonis ſibi vel eius poſteris relinqueretur. dicit tex.in d.l.arriani. in prin.& .§.j.C.eo. tit.quibus pœnis tã clerici quam laici ſubijciuntur facta prius tamen degradatione clericorum apud proprium iudicẽ eccleſiaſticũ. d.c. ad abolendam.in fin.extra eo.tit. c. accuſatus.§. fi.eo.ti.lib.vj.& d. l.arriani. & l. manicheos. C. eo.ti .& c.vergentis.extra eo.nec poterũt eius filij ſeu alij deſcendentes vſq; in ſecundã generationẽ obtinere aliqua officia aut beneficia eccleſiaſtica tanquam illorum incapaces.c. ij.§.hære. 4 eo.ti.lib.vj. †Ex quo nota iſtum caſum ſpecialẽ in quo filij etiam innoxi puniuntur ex delicto patris,& ſic alterius crimine puniuntur,vt ibi,& in d.c.vergentis .extra eo.ti. cuius contrariũ diſponit regula iuris cõis.l. ſancimus.C. de pæ. & ff.eod.ti.l.ſi pœna.& l.crimen.& ff. ad ſil. l. fin. vbi dr ꝙ pœna debet proſequi criminis authores,& nõ ſe extẽdere vlterius ad filios, familiares,agnatos, vel amicos, ſed ratio ſpecialitatis eſt odium delinquẽtis ꝓp turpitudinem, & abominationem tanti criminis,vt dicit tex.in d.c. vergentis,ſicut alias videmus in crimine læſæ maieſtatis, ꝙ filij puniuntur ex delicto patris in ſucceſsione bonorum l.quiſquis.C.ad leg.Iul. maie. mulromagis dicendũ erit iſto caſu filios puniri ex delicto patris ex quo grauius deliquit pater,quia longe grauius eſt æternam quam temporalem le- 5 dere maieſtatẽ d.c.vergentis. †Secundo habes aliũ caſum in quo filij puniuntur ex delicto patris in authen.qui.mo.na.effi.ſui.§.ſiquis aũt. ſumpta in auth.ex cõplexu.C.de inceſt.nup. vbi filij nati ex nepharios, & damnato coitu ſunt incapaces omnis ſucceſsionis paternæ, nec a patre alendi ſunt, nec filij dici poſſunt. hoc enim non accidit culpa filiorũ,quia ipſi nõ peccarunt, ſed in odiũ ſceleris paterni & illius turpitudinis d. authẽ. ex cõplexu. Eſt & tertius caſus in quo pœna primi authoris extẽditur ad filios,& agnatos illius ſucceſſores vſq; ad quartam generationem c. in quibuſdam.de pœn. Quartus reperitur caſus in c. cum multæ.xv.qõ. viij.& j.qõ.iiij.Item peccato 6 Iſraelitarũ. †Quintũ reperio caſum in c.j.& ij. de fil.presb.vide gl.in d.c.vergẽtis.eo.tit. de hære.alias quoque pœnas & ſupplicia patiuntur iſti hæretici non tamen corporalia de quibus latius per Hoſt.in ſumma de hæreti.& Archid in c. hæreticus.xxiiij.q.iij.

SVMMARIVM.

1 *Filii hæreticorum catholici, & orthodoxi non poſsint parentibus ſuccedere.*

Ius

Ius ciuile nõ tollit ea quæ sunt iuris naturæ.

2 *Filii hæreticorũ ne in denario qdẽ succedere pñt.*

Quæstio. IIII.

1 VARTO quæro, † quid si filij ipsius hæretici sint boni & fideles christiani & delicti paterni pœnitus ignari, an poterũt succedere in bonis paternis saltẽ in legitima eis debita iure naturę, vt ex illa possint habere alimẽta, & videbat dicendũ ꝙ sic, quia ius ciuile non tollit ea quę sunt de iure naturę ex quo sunt immutabilia. l. ex hoc iure gentiũ, & ibi not. gl. ff. de iusti. & iure. & institu. de iur. natu. gen. & ciui. §. sed naturalia. successio aũt filiorũ in bonis parẽtũ est de iure naturę, & l. cũ ratio. ff. de bon. dam. i auth. vt cũ de ap. cog. §. aliud quoq; capitulũ. l. fi. C. de instit. & substi. l. precibus. C. de impub. & l. nã & si parẽtibus. ff. de inof-
2 fi. testa. cũ si. Sed in cõtrariũ est veritas quia † ipsi filij effecti sunt a iure adeo inhabiles & incapaces paternæ successionis ꝙ illi ẽt in vno denario succedere nõ possunt immo debẽt semper in miseria & egestate sordescere, sicut filij reorum criminis lęsę maiest. adeo ꝙ nihil aliud eis relinquendũ est nisi sola vita quę ex misericordia elargit. Et tales esse debent in hoc mundo quibus vita sit supplicium & mors solatium, vide tex. in d. c. vergentis & in l. quisquis. C. ad leg. Iul. maie.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus errorem suum corrigere paratus an possit veniam obtinere.*

2 *Pœnitentiam locum non habet in criminibus atrocioribus.*

Reuocatio hæresis an debeat fieri statim post deprehensionem.

3 *Aduerbia temporalia cõtinuo, illico, incontinẽti, & similia celeritatem postulant de sui natura.*

4 *Reuocatio erroris quando sponte & vero corde fieri dicatur.*

5 *Reus in quacunque iudicii parte potest errorem reuocare.*

6 *Concessum vni pluriũ cæteris censetur denegatũ.*

7 *Bona hæreticorũ non sunt ipso iure publicanda.*

8 *Donatio facta per hæreticum ante damnationem an valeat, & an possit reuocari.*

9 *Reuocatione erroris facta hæresis caret altero ex substantialibus extremis.*

10 *Hæretici per iudicem ecclesiasticum condemnati nedum curiæ seculari traditi possunt ad pœnitentiam admitti.*

11 *Continuo verbũ, de sui natura actum immediatum denotat.*

12 *Reuocatio erroris non admittitur nisi secundum iudicis arbitrium.*

13 *Peccatoris mortem non optat Deus, sed quod viuat & conuertatur potius.*

14 *Pœnitentibus veniam damus, est propositio indefinita vniuersali æquipollens.*

15 *Reuocatio erroris post latam sententiã admittit.*

16 *Dictiones continuo, mox, & similes quandoque spatium temporis admittunt.*

17 *Iura generaliter loquentia generaliter sunt intelligenda.*

Nunquam dictio, est exclusiua loci et temporis, et eiusdem alterius subiecti.

18 *Probationes in criminalibus luce clariores esse debent.*

19 *Cõtractus stipulationis vnico debet fieri cõtextu.*

20 *Redeuntes ad gratiam sponte qui dicantur.*

21 *Reuocatio & pœnitentia duplex esse potest.*

22 *Hæretico relapso non datur, venia, conferri tamen possunt sacramenta, si pœnitentiæ appareant signa.*

Quæstio. V.

1 VINTO quæro † quid si aliquis deprehensus in hęresi, sit paratus tamen errorem suum reuocare & abiurare hæresim an poterit veniam obtinere & euitare pœnas corporales de quibus supra, & videtur dicendum ꝙ non. Quia in criminibus regulariter maxime in atrocioribus, non est locus pœnitentiæ. etiam ꝙ fur vltra pœnitẽtiam ipsam restituisset bona furto subtracta propriis dominis, non tamen parcitur sibi l. qui ea mente. & ibi Bartol. ff. de furt. tu dic ꝙ isto casu admittitur pœnitentia per quam euitantur pœnæ corporales, vt in d. cap. ad abolendam, in princ. in ver. ibi, nisi continuo &c. de hæreti. & l. manicheos. C. eo. tit.

Ex quo nota casum specialem in quo in grauioribus criminibus admittitur pœnitentia ex parte rei qua euitantur pœne corporales, & maxime pœna vltimi supplicij. d. c. ad abolendam. Nam in contrarium est regula iuris communis. dicta l.
2 qui ea mente. Sed nunc insurgit dubium † nunquid ista pœnitentia & reuocatio hæresis fieri debeat incontinenti ꝙ primum fuit deprehensus in hæresi, vel ex postfacto in quacunque parte iudicij vsque ad sententiam, vel eius executionem, quidam dixerunt ꝙ incontinenti fienda sit absque vlla mora & sponte, alias si fieret postea non admitteretur: pro qua opin. allegant text. in dicto cap. ad abolendam. §. j. in ver. ibi, nisi continuo &c. vbi text. duo principaliter ponderare videtur ad hoc vt ista reuocatio admittatur, primum est ꝙ fiat incontinenti post deprehensionem erroris. Itẽ ꝙ fiat sponte & non coacte. hoc aperit tex. in d. c. ad abolenda. verli. nisi continuo pa-

tefacto crimine ad vnionẽ fidei christianæ ſponte redierit &c. Ex quibus verbis manifeſte apparet dictã reuocationẽ fieri debere ſponte & incontinenti ſine tẽporis interuallo ſecundũ ꝙ de-
3 clarat ibi Panor. quia dictio iſta † continuo incõtinenti, illico et ſimiles ſunt aduerbia temporalia quę de ſui natura deſiderant celeritatẽ abſq; tẽporis interuallo. l. pe. C. depoſi. & ibi Bar. & Bal. et Mod. in l. lecta. ver. dicebã. ff. ſi cer. pet. l. hæredes palam §. fi. ff. de teſta. l. j. §. fi. ff. de pe. leg. l. ꝙ ait lex. §. fi. ff. de adulte. & per do. Alex. in l. fructus. ff. ſol. mat. et xxxij. q. vlt. apud miſericordẽ. vide tex. optimũ in l. cõtinuus. in prin. ff. de verb. obli. & hanc opin. vr tenere Pan. Ant. de But. & Fely. in d. c. ad abolẽdam. vide Abb. ibi in v. no. et in gl. in ver. ſponte. Pro quo facit iſta ratio euitandæ abſurditatis. nam ſi aliter diceremus, ſcilicet ꝙ iſta reuocatio q̃cunq; admitteretur, ſequeretur hoc ꝙ nulli, vel rariſſimi hæretici puniren-
// tur pœnis corporalibus, quia quotieſcunq; viderent iudicẽ paratũ ad exequendum vltionem pœnæ corporalis ſemper dicerent vt euitarent vltimum ſupplicium ſe velle corrigere & reuocare errorẽ ſuum, & ſic eluderent iudicium, iudicem atque iuſtitia contra ea que habentur in l. j. & l. diuus. & ibi Bar. ff. de cuſto. reo. eo maxime, quia
// non eſt præſumendum ꝙ tunc libera voluntate & ſponte dictum errorem reuocent, ſed potius timore pœnæ inſtantis ſeu imminentis ſupplicij. ita videtur ſentire d. Fely. in dict. cap. ad abolendam. & idem etiam Abb. ibi in v. no. faciunt notata per
// 4 Bart. in l. j. ff. ꝙ met. cau. † illa enim reuocatio fieri dicitur ſponte & vero corde quæ ſit a principio quando non adeſt & adhuc metus vrgens inſtantis periculi, & quę ſit animo & intentione amplius non reuertendi ad errorem prædictum, de pẽni. diſt. iij. in princi. cap. pœnitentia, peniten-
// tia, illa eſt quæ fit corde contrito oris confeſsione & operis ſatisfactione, alias nulla eſt pœnitentia. de pœniten. diſt. iij. nihil. de conſec. diſt. v. nihil. ij q. iij. cap. fin. §. deſtitiſſe. vbi dicitur deſtitiſſe eum accipimus qui totum animum agendi depoſuit. Lex enim veniam indulget his qui ſponte & citò ad pœnitentiam recurrunt. l. manicheos. C. de hære. l. hi qui ſanctam. C. de apoſt. & cum iſta opi. videntur tranſire communiter Doct. Cano. in d. l. ad abolendam. quam Abb. in d. cap. excommunicamus. el. j. ĩ glo. fi. dicit comprobari ex doctrina domini Archi. in cap. vt commiſſi. eo. ti. lib. vj. vbi dicit ꝙ tunc reus dicitur ſponte
// & incontinenti redire ad fidem, ſcilicet antequam neget & anteq̃ recipiantur teſtes & crimen probatum fuerit, & iudicium ad vlteriora proſequatur. Idem etiam ſentri Ioã. de Ligna. in cle. ad noſtrã. eo. ti. Contrarium tamen opinionem quam plures
5 non leuis authoritatis Doct. tenuerunt ꝙ † immo reus admittitur ad pœnitentiam ipſam & erroris reuocationem in quacunque parte iudicij etiam poſt ſententiam vſque ad executionem excluſiue in qua opi. fuit Abb. prędictus in d. c. excommunicamus. el. j. extra eo tit. vbi poſt lecturam illius. cap. extra glo. format hanc quæſtionem in ſpecie & demum concludit quod reus admittitur ad pœnitentiam iſtam, & põt errorem ſuum reuocare in quacunq; parte iudicij, ẽt poſt ſententiã iudicis eccleſiaſtici ante tamen illius executionẽ: vt latius infra dicam, dummodo non ſit traditus curiæ ſeculari quia poſtq̃ illi traditus reperiretur nõ eſt amplius ſub poteſtate iudicis eccleſiaſtici, & iſtã opi. dicit ipſe eſſe mitiorem, & ideo tenendã: pro cuius comprobatione adducit doctrinã Ioã. And. in d. c. excommunicamus. el j. in quadã apoſtilla vbi dicit ꝙ illi tradendi ſunt curiæ ſeculari qui conuicti & condemnati ſunt, & nolunt ad fidẽ reuerti. illi ergo qui volũt ad fidem reuerti licet in eo ſtatu ſint in quo tradendi ſunt curiæ ſeculari, ꝙ eſt poſt ſententiam iudicis eccleſiaſtici admittendi ſunt omnino ad pœnitentiam, quod tenet & ſequitur etiam glo. in c. pe. in glo. fi. extra eo. titu. quæ expreſſe vult ꝙ volentibus etiam poſt latam ſententiam ad fidem Chriſti reuerti & agere pœnitentiam, corporalis pœna remittitur, pro quo facit etiam tex. in l. manicheos. C. eo. tit. vbi Imperator dicit pœnitentibus veniam damus, & non limitat neque reſtringit tempus ipſius pœnitentiæ, pro qua etiam opin. Abb. adducit doctrinam
// Archi. in cap. vt commiſsi. de hære. lib. vj. vbi dicit ꝙ relapſis duntaxat nõ parcitur & denegatur audientia, ergo alijs qui nondum relapſi ſunt, non
6 denegabitur audientia, nec eorum ſpernetur pœnitentia. † Quia regula eſt quod vni denegatur cęteris conceſſum eſſe videtur l. cũ prætor. ff. de iud. l. qui teſtamẽto. §. eum qui. ver. mulier. ff. de teſta. cap. cum ſit generale. & ibi glo. de foro competen. Bal. et Doct. in authen. diaconiſſam. C. de epiſc. & cle. quamuis. Abb. in fi. fatetur ꝙ hęc eius opi. expreſſo iure non probatur, immo potius poſſet defendi contrarium in via iuris, quia illud cap. excommunicatus, in damnatis nullam dat indulgentiam. & tex. in d. c. ad abolendam, loquitur de redeuntibus ſtatim. Ego autem vltra ea quę adducta fuerunt per Abb. pro iſta ſua opi. ſuperaddo tex. in c. firmiſsime. extra eo. ti. vbi dicitur ꝙ omnis hæreticus & ſchiſmaticus cum diabolo & angelis eius æterni ignis incendio. Participabit niſi ante finem vitæ catholicę fuerit incorporatus, & reintegratus eccleſiæ. ex quo tex. probatur ꝙ pœnitentia ipſa admittitur & exauditur vſque ad extremum vitæ. Secundo pro eadem opi. adduco tex. in d. cap. vergentis. in ver. niſi, iuncta glo. vbi reperio ꝙ hæretico reuerſo reſtituuntur bona ex miſericordia & pietate canonica. ſed clarum eſt
7 † ꝙ bona hæreticorum effectualiter non publicantur niſi per ſententiam iudicis eccleſiaſtici, ſicut fit in crimine leſę maieſta. vbi prius fertur ſententia & declaratur pœna, deinde capiuntur bona. l. quiſque & l. fin. in princ. C. ad leg. Iul. maieſta. & in auth. vt nulli iud. §. fina. facit l. j. & ij. & l. fi. C. de ſent. paſ. & reſt. & l. arriani. C. de hære. Quibus ſuperaddo bonum tex. qui mihi nuper occurrit in cap. cum ſecundum leges. in fi. eo titu. lib. vj. vbi in effectu concluditur ꝙ licet bona hæreticorum a die cõmiſsi criminis cenſeantur ipſo iure confiſcata, ſicut bona reorum criminis leæſæ maieſtatis, vt l. fina. C. eod. titu. tamen vere & effectualiter nõ dicũt eſſe publicata nec actualiter

appre-

apprehendi possunt, nisi demum secuta sententia judicis ecclesiastici, vt dicit ibi text. in fin. super quo Archi. dicit ꝙ licet omnes contractus alienationum facti per hæreticum post diem commissi criminis retractari possint, est verum post latam sententiam, quæ retro trahit effectum suum ad diem commissi criminis, ex illa die videtur sibi interdicta alienatio ad instar minoris vel furiosi, vide ipsum, in d.c.cum secundum in fi. in ver. & est ratio, quia non habuit ius vendendi, vbi expresse dicit ꝙ licet donatio facta per hæreticum ante damnationem ea demum secuta revocari possit, tamen dominia bonorum hæreticorum non pertinent ad fiscum, nec ad ecclesiam, nisi ea demum damnatione secuta super crimine qua fert iudex ecclesiasticus, cuius cõdemnationis effectus trahitur retro ad diem commissi criminis, vt proxime dixi alias sequeretur ꝙ fiscus siue inquisitores vel episcopo posset ad libitũ suũ bona ipsa vendicare, & alienare post diem commissi criminis ante sententiam, quod fieri non potest vt dicit ipse d.c.cum secundum. in fi. ergo sequitur ꝙ illa confiscatio quæ fit ipso iure nullum videtur habere effectum, nisi demum secuta sentẽtia. & vr ꝙ ante sentẽtiam potius habeat vim, prohibitionis alienandi ꝙ dominium trãsferendi in fiscũ. vt sonant verba tex. in l. fi. C. ad leg. Iul. maiestatis super qua & quibusdam alijs legibus vr esse fundata decisio. d.c.cum secundum. & hoc ẽt ex mente Archi. ibi dum allegat tex. in l. in causæ. la. j. §. fi. ff. de mino. quod patet ratione, quia si totum dominium translatum fuisset in fiscum a die commissi criminis, ipse hæreticus vel eius hæredes tenerentur fisco ad restitutionem fructuũ omnium bonorum prædictorum a die commissi criminis vsque ad diem sententiæ, quod nullibi cautum reperio, sed potius contrarium scilicet ꝙ habent vim prohibitionis alienandi, & ꝙ ipse hæreticus in hoc equiparetur minori, prodigo, vel furioso quibus est interdicta administratio & alienatio bonorum suorum d.l. in causę §. fi. & l. consilio, ff. de cura. furio. & ibi Bar. concludo igitur in hoc puncto ꝙ vera & effectualis cõfiscatio per quam dominiũ trãsfertur in fiscum fit statim post latam sententiam & non ante. Vnde sequitur ꝙ restitutio bonorũ quæ petitur per ipsum hæreticũ reuertentem præsupponit sententiã fuisse latam per ea quæ supra dicta sunt quæ quidẽ sententia fingitur fuisse lata die commissi criminis. † Tertio pro eadem opi. facit ista ratio, quia statim ꝙ fit revocatio deficit alterum ex duobus extremis substantialibus ipsius hæresis, quod est pertinacia in volũtate, vt not. xxiiij. qꝰ. iij. dixit Apostolus. põt dici ꝙ ẽt aliud extremũ deficit, qd est error in ratione, quia revocando errorem deuenit in lucem veritatis, & lucis ingressus est erroris exclusio. c. cum ex iniuncto. §. j. extra. eo. titu. & in d.c. ad abolendam. §. j. deficientibus igitur & sublatis pertinacia & errore quæ tolluntur per ipsam reuocationem destruitur hæresis substantialiter, vt late diximus supra eod. titu. in j. q. iuxta diffinitionem hæresis, & probatur hoc per tex. in d.c. ad abolendam. & c. vergentis. vbi exposita regula reorum istius criminis & pœnarũ quibus ipsi cruciantur subiungitur immediate exceptio nisi hæresim ipsam reuocauerint: ex quibus manifeste constat ꝙ per reuocationem ipsam tollitur hæresis omnino: quod tamẽ est verum in eo qui semel tantum incidit in crimen non autem in relapso qui absque vlla spe veniæ sublata sibi omni audientia postquam fuerit secunda vice deprehensus traditur statim curiæ seculari vltimo supplicio puniendus. d.c. ad abolendam, in fin. & ratio potest esse, ꝙ istius reuocatio recusatur, & nullatenus admittitur, quia præsumitur ficta & falsa ad effectum duntaxat euitandi pœnas corporales, animo potius decipiendi iudicem, & iterũ reuertendi ad vomitum, vt canis, qꝫ vere pœnitendi c. excommunicamus. el j. §. qui aut inuenti, extra eo. tit. & dicemus infra eod. titu. & in viij. q. ex quo text. probatur illa pũsumptio ꝙ ex quo alias quis fuit habitus suspectus de hæresi vehemẽti suspicione, si iterum postea deprehẽdatur in ea, præsumitur ꝙ semper fuerit in ea, & perseuerauerit in eius peruersa intentione hæretica, vt d. c. excõmunicamus. §. qui autem & c. ad abolẽdam. in fi. licet in foro conscientiæ si vero corde pœniteat quoad Deum, pœnitentia illa est sibi satis proficua ad salutem animæ non autẽ corporis, vt not. in c. super eo §. fina. eod. lib. vj. & infra hac eod. quæst. rangam verbum in fi. Demum Abb. in d. c. excõicamus. respondendo eo modo quo potuit † to ad tex. in d.c. ad abolendam † dicit quod aut isti hæretici fuerunt condemnati per iudicem ecclesiasticum nondum tamen traditi fuerunt curiæ seculari, & isto casu potuerunt admitti ad pœnitentiam reuocando, quia satis dicuntur incontinenti dictum errorem reuocasse, si illum reuocauerunt antequam tradãtur in manibus iudicis secularis, & ita procedit dispositio illius c. aut volunt reuocare postquam traditi fuerunt curiæ seculari, & non poterunt amplius audiri; quia tunc dicuntur esse priuati omni priuilegio ecclesiastico propter degradationem, et ideo non erit amplius locus pœnitentiæ. Aduerte quia ista solutio Abb. nõ videtur esse multum tuta de iure nec sustentabilis, et licet æqua sit in veritate. Tamen caret iuris fundamẽto, quia nulla lege neque ratione roboratur contra l. illam. C. de colla. & in authen. de trien. & semis. §. consideremus. Item quia non est generalis hæc sua distinctio, quia non comprehendit nisi clericos, dum dicit quod postquam sunt traditi curiæ seculari amiserunt omne priuilegiũ per degradationem, sed laici non degradantur merito &c. & ideo melior solutio mihi videtur ista, tenendo illius opinionem, quod ex quo iudex ecclesiasticus per sententiam suam qua declarauit reum esse verum hæreticum & tradendum esse curiæ seculari, vt puniatur pœnis corporalibus illa fuit sententia diffinitiua, vt in c. excommunicamus el j. § primo extra eo. titu. & c. cum secundum. §. fina. eod. titu. lib. vj. siue igitur bene pronuntiauerit siue male, semel functus est officio suo cap. in literis. & cap. venerabilis. de offic. deleg. & l. iudex postquã. ff. de re iudi. & ideo non poterit amplius ipsam sententiam reuocare, &

reum ipsum ad eius manus retrahere, per notata per Inno. in d.c. in literis. de offic. deleg. & multominus hæc reuocatio fieri potest postquam sententia sortita fuit executionem suam per illam actualem traditionem quæ proprie executio est l. a diuo Pio. in princi. ff. de re iudi. & d.c. in literis. Res igitur adhuc apparet dubia, quia ex dictis Abb. non datur congrua & concludens responsio ad text. in d. c. ad abolendam. in d. versi.
11 continuo, † q̃ verbum continuo siue continuus, de sui natura denotat actum immediatum absque aliquo temporis interuallo, sicut cũ dicitur quid fieri vnico contextu. Vnico contextu intelligitur scilicet antequam quis diuertat ad extraneos actus l. hæredes palam, & ibi Bart. ff. de testa. & hoc probat tex. in l. continuus. in prin. ff. de verbo. oblig. vbi dicitur q̃ continuus actus dicitur ille, qui continuatim perficitur, vt post interrogationem sequatur responsio antequam respondens diuertat ad alia negotia, ad quæ si diuerterit licet respondeat eadem die vitiatur actus, ex quo tex. probatur q̃ illa dictio, non admittit dilationem vnius diei. Quid dicendum casus profecto videtur esse satis dubius, ex vna parte vertitur rigor iuris, ex altera vero suadet æquitas, quã ius canonicum recusare non solet. c. j. qui cle. vel mona. de pœn. dist. iij. pœnitentia. & c. perfecta, & est magni effectus ista resolutio ex quo hic agitur de vita hominis. Ego vero sum istius opinionis sal
12 uo tamen meliori iudicio, †q̃ hæc pœnitentia & reuocationis admissio sit arbitraria, et in mero iudicis arbitrio consistat, donec reus reperitur in manibus ipsius iudicis ecclesiastici, licet neminẽ adhuc inuenerim qui illam ponat, iudex igitur ecclesiasticus poterit illam admittere, aut in principio iudicij id est incontinenti, postquam quis fuit deprehensus in hæresi, aut in medio vel in fine iudicij, antequam tamen tradatur curiæ seculari citius, vel tardius, breuius, aut longius secundum personarum conditionem, & qualitatem facti, vt l. respiciendum. in fi. principij. ff. de pœn. ibi in grauioribus pœnis legum seueritatem cum aliquo temperamento benignitatis suscipiant, dicit Iureconsultus loquendo iudicibus & in leuioribus proniores ad lenitatem, vide tex. in l. aut facta. in prin. &. §. j. eo. tit. vbi dicit plura esse consideranda in pœnis iniungendis, & maxime personarum conditiones, pro quo facit tex. in l. nõ omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. Pro cuius euidentia sciendum est q̃ hæresis est crimen mere ecclesiasticum d. c. ad abolendam. §. pen. extra eo. titu. & in c. vt inquisitionis. §. pe. eo. titu. lib. vj. ita q̃ illius cognitio atque decisio ad solum iudicem ecclesiasticum pertinet, de quo iura plurimum consi dunt, & maxime in hac materia in qua multa cõsulerunt eius arbitrio terminanda, prout est modus & forma abiurandi hæresim d. c. ad abolendam, ver. nisi ad arbitrium episcopi &c. Itẽ bonorũ confiscatorum restitutio d. c. vergentis, & quędã alia sicut est traditio in manibus iudicis secularis. iuxta no. in c. super eo. de hęre. lib. vj. quare et non est dicendum q̃ tempus admittendi istã reuocationẽ sit arbitrariũ, & in ipsius iudicis arbitrio mere consistat, attento maxime q̃ ista reuocatio habet instar & similitudinem quandam pœnitentiæ spiritualis fauore fidei, qui est vt error istius hæresis penitus extinguatur, & q̃ christiani omnes sub vna fide catholica religiose vi-
13 uant. †Quia Deus non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat, vt habetur Ezec. xviij. c. & l. distin. ponderet. xxiij. q. j. si Petrus. & no. in c. accusatus. §. licet, eodem titu. lib. vj. & in c. j. & ij. qui cle. vel vouen. vbi admissio pœnitentiæ & reuocationis a malo post perpetratum scelus tota mandatur arbitrio iudicis in d. c. j. disponitur q̃ quidam diaconus alium vulnerauerat in sabbato, & postea quandam mulierem duxit in vxorem & matrimonium de facto contraxerat. dicit ibi Pontifex q̃ si ille diaconus vxore relicta humiliato corde ad pœnitentiam deueniens veniam postulauerit, sibi parcendum erit, & si iudici videbitur restituendus erit ad officium suum in ecclesia, & vlterius quoque ad presbyteratus ordinem iudice arbitrante poterit promoueri, cũ ibi sint duo grauia crimina, nihilominus si interuenit pœnitentia & iudici æquum videbitur, non solum parcitur delinquenti, & ad pristina officia restituitur, verumetiam ad maiora extollitur, eo maxime quando iudex cognoscit ipsum reũ fuisse alias hominem honestæ conditionis & bonæ conuersationis, vt dicit glo. in d. c. de quo verisimile sit q̃ debeat se corrigere, ita dicamus in casu nostro quotiescunque iudex viderit aliquẽ hoc crimine notatum iuuenem simplicem aut mulierem, vel qui alias erat vir bonæ conditionis & famæ, & honestis conuersationibus solitus participare, non est dicendum q̃ non debeat admitti ad reuocationem vsque ad sententiam, maxime qũ spes adest q̃ in futurum erit melioris vitæ. d. c. j. & ij. qui cle. vel vo. & arg. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mi. l. quis sit fugitiuus. ff. de ędi. edi. sed si esset vir malæ conditionis, & alias criminosus in alijs vel in hmõi crimine multum longeuus, aut alias habitus suspectus de hæresi, non dico graui, sed leui suspitione notatus fuerit, vt in c. accusatus. in prin. eo. tit. lib. vj. de quo spes non sit q̃ in futurum debeat se corrigere, isto casu non admittatur pœnitentia fero, nisi incontinẽti &c. & ex hmõi circũstantijs & qualitatibus iudex poterit quandoque citius quandoque tardius admittere illos ad reuocationem, argu. d. l. aut facta, & l. respiciendum. in prin. ff. de pœn. & l. j. ff. de cust. reo. & ibi Bart. quod & probari videtur per tex. in l. manicheos. C. eo. ti. vbi Imperator simplici-
14 ter dicit † pœnitentibus veniam damus, & non restringit se ad tempora vel momẽta, ergo debet intelligi in quacunque parte iudicij, quia illa indefinita æquipollet vniuersali. l. si plures. ff. de leg. iij. & per do. Alex. in rub. ff. fol. matri. ergo ius ciuile quod est rigorosius admittit simpliciter hanc reuocationem & pœnitentiam, quare volumus dicere quod ius canonicum ad quod magis spectat prosequi æquitatem, debeat tam duro modo & arcte procedere contra ipsos reos, & maxime illos qui publice pœnitentes volunt reuerti ad fidem catholicam, hoc esset nimis crudele, impiũ,

& damnabile

& damnabile potius quam religioſum & contra morem eccleſiæ, quæ nemini pœnitenti & redeũti gremium ſuum claudit. d. l. fin. §. æquum. C. de ſum. Trini. l. diſtin. ponderetur. xxiiij. q. j. ſi petrus. & not. in c. ſuper eo. eo. titu. & de conſe. diſt. iiij. omnis. quod potiſsime probari videtur per iura & rationes illas quas ſupra adduximus, p corroboratione opin. Abb. videlicet de reſtitutione bonorum quæ ſit hæretico conuerſo de qua in dicto cap. vergentis. quæ reſtitutio fieri non poſſet niſi bona prædicta fuiſſent prius effectualiter publicata & per fiſcum apprehenſa, quæ quidem apprehenſio fieri non poteſt per fiſcum niſi demum lata ſententia per iudicem eccleſiaſticum dicto cap. cum ſecundum. §. fina. in fin. eod. titu. lib. vj. nec minus vrgere videtur aliud fundamentum quod in pœnitente tolluntur illa duo extrema ſubſtantialia hæreſis ſcilicet error rationis & pertinacia voluntatis, quibus deficientibus deſtruitur omnis hæreſis in ſubſtantia ſua. xxiiij. q. iij. dixit apoſtolus, cap. hęreſis. & cap. hæreticus. eadem cauſa, & q. j. cum igitur deficiat crimẽ fruſtra tractatur de pœna l. abſentem. ff. de pœn. & l. ſancimus. C. eodem titu. † Pro quo facit etiam gloſ. in cap. excommunicamus. el i. extra eod. titu. in verſi. deprehenſi. quæ vult expreſſe q̃ poſt latam ſententiam admittitur reuocatio. text. enim ibi admittit reuocationem poſtquam hæretici prædicti in errore fuerint deprehenſi. glo. ſuper illo verſicu. dicit publice ita quod ſit notorium, vel ſint condemnati. pro quo facit in argu. tex. in cap. accuſatus, eo. titu. lib. vj. ſecundum Panormi. vbi relapſis duntaxat non parcitur, ergo alijs qui non ſunt relapſi parcendum erit. Et tenendo iſtam opinio. quam veriſimã eſſe puto, non obſt. text. in dicto cap. ad abolendam. in illo verbo continuo &c. quia dictio iſta ciuili modo debet intelligi cum facultate alicuius honeſtæ & competentis dilationis, non tam repentino modo, quod non poſsit animam aſpirare. nam iſtud verbum continuo, & alia ſimilia aduerbta temporalia, ſicut eſt continuo, illico, incontinenti, mox, & ſimilia aliquam dilationem de ſui propria natura recipiunt, quandoque vnius, quandoque duorum, trium, quinque, decem, vel vltra dictum terminum, & plus vel minus arbitrio iudicis, & ſecundum ſubiectam materiam: ſecundum quod eleganter concludit Bald. in l. ij. C. de edic. diui adria. tollen. nec minus propterea dicitur incontinenti, vel continuo, aut illico dictum id quod factum eſt poſt modicum interuallum vt ſupra dictum eſt, vt habetur per Bartol. in l. penul. C. depoſi. & per domi. Alexan. in l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cau. & l. ſi debitori. & ibi Bartol. ff. de iudi. & l. cum ſpeciali. C. eodem titu. cap. fina. de verbo. ſignifi. lib. vj. & ibi Ioan. And. & Archid. & l. vnica. C. de his qui ſe deferunt &c. libr. x. & de conſecra. diſtinctio. v. nunquam. vbi continuo quid dicitur eſſe factum, licet factum ſi poſt temporis inter-
16 uallum. vide Bald. in dicta l. ij. † vbi plus dicit quod dictiones iſtæ recipiunt quandoque ſpatium temporis duorum, vel trium menſium, & propterea ille text. in d. cap. ad abolendam, non probat neceſſario & concludenter, q̃ per illam dictionem, continuo, cenſeatur excluſa omnis mora ſiue temporis interuallũ, ex quo de ſui natura patitur moram alicuius temporis, arg. l. non hoc. C. vnde cogna. faciunt notata per Bal. in l. neq; natales. C. de proba. & ideo opportune ſuccedit regula illa de qua in l. j. in fi. ff. de iure delib. videlicet q̃ vbicunq; ſumus in materia quæ deſignat tempus incertum, illa incertitudo remittitur arbitrio iudicis declaranda. ita dicit tex. ibi, ſed hic ſumus in eiſdem terminis ex quo dictio iſta continuo, eſt incerta ratione temporis, quia quãdoq; nullam recipit dilationem, quandoq; aliquam recipit, ſed paruam, quandoque longam, vt ex ſuperius dictis apparet merito dicamus q̃ ſuccedit arbitrium iudicis per quod declarabitur illa incertitudo. d. l. j. §. fin. Pro qua opin. facit etiam iſta ratio, quia de iſta pœnitentia, & reuocatione fit mentio in pluribus locis in iure canonico, & etiã in iure ciuili. & in d. c. ad abolendam. in c. vergẽtis. extra eo. tit. & c. accuſatus. §. licet &. §. porro. eod. titu. lib. vj. & l. manicheos. C. de hæreti. l. hĩ qui ſanctam. C. de apoſta. & tamen nullibi reperio q̃ iura velint ſic ſtatim poſt apprehenſionem erroris dictam reuocationem fieri debere, niſi in d. c. ad abolendam, qui tex. vt proxime dixi, loquitur per verba dubia apta ſui natura comprehẽdere dilationem, vt ſupra vidiſtis. cætera vero iura de hac reuocatione mentionem facientia, videlicet tex. in c. vergentis. extra eo. tit. in c. accuſatus. eo. tit. lib. vj. l. manicheos. C. eod. titu. & l. fi. §. æquum. C. de ſum. trini. omnia loquuntur indefinite, & indiſtincte, clarum enim eſt q̃ ſi reuocatio ipſa fienda eſſet tam cito, de celeritate huiuſmodi in aliqua alia. l. ſiue. c. expreſsiof mentio
17 facta fuiſſet, † cum igitur generaliter & indiſtincte loquãtur iura prædicta generaliter & indiſtincte ſunt intelligenda l. de pretio. ff. de pub. & gl. in cle. j. de iudi. & glo. in clemen. j. de re iudic. & alia glo. in capit. ne romani, de elec. & hoc videtur clare expreſſum in d. l. fi. §. æquum. C. de ſum. trinit. vbi dicitur q̃ redeuntibus nunquam gremium ſuum claudit eccleſia, quæ dictio nunquã. eſt excluſiua vniuerſaliter loci & temporis, & cuiuſcunque alterius ſubiecti, iuxta quem apponitur, maxime quando ſimpliciter profertur ſine limitatione l. nunquam actiones. ff. de actio. & obli. & ea. l. nunquam actiones. ff. de regul. iur. cuius legis ſententia ſumpta in ſenſu affirmatiuo nil aliud ſignificat, niſi q̃ eccleſia redeuntibus ex bono propoſito, puro corde, & fide non ficta, ſemper tenet gremium apertum, & ſalutiferos oſtendit amplexus; pro quo facit text. in cap. ponderet. l. diſtin. & xxiiij. quæſtio. prima ſi Petrus. Pro qua opi. facit etiam tex. in d. c. accuſatus. §. licet. eod. tit. lib. vj. hoc modo inductus. ſi enim fauore fidei catholicę diſponitur ibi q̃ ſtandum ſit aſſertioni & dicto periuri, non ſolum contra ſeipſum deponentis, verum etiam contra alios criminis ſocios, et faciat fidem contra omnes, dũmodo non liuore nec odio, ſed zelo orthodoxæ fidei, proceſſerit, cuius contrarium regulariter in

iure disponitur, ꝙ confessio socij criminis non facit fidem regulariter contra criminis sociū, immo nec indicium, vt l.j §.diuus Anto. & §.cum quis latrones.ff.de quæstio. & l. quoniam liberi. & ibi Bartol.& Salyce. C.de testi. & iiij. quæst. iij.si testes.in fin. versi.item liberi.& Specula. in titu. de testi.§.primo. versicu. item quod est socius. quod est verum maxime quando agitur ad
18 pœnam criminis, †quia in criminalibus debent esse probationes luce clariores ad condemnandum l.sciant cuncti.C.de proba. ij. q. viij. quisquis & c.sciant licet enim reuocatio prioris dicti facta fuerit ex interuallo, vt dicit glo. in d.§. licet,multomagis dicendum est quod eadem reuocatio debeat ex interuallo admitti in eodem crimine,quando agitur de absolutione & conuersione peccatoris dummodo facta sit bono zelo &c. maxime,quia per istam interpretationem reuertimur ad regulam iuris communis, qua cauetur quod materia absolutionis est fauorabilis,vt not. Docto.in dicta l.sciant.& in l.absentem.ff.de pœnis. Et tenendo istam opinio.cessat illud absurdum de quo supra diximus,in principio primę cōclusionis,videlicet ꝙ si reuocatio ista indistincte admitteretur fari vel nulli reperirentur hęretici qui pœnis corporalibus vltimi supplicii punirentur, quia quotiescunque reus videret iudicem paratum &c. nam secundum istam opinio.hęc facultas reuocandi est penitus sublata reo, postquam est traditus in manibus iudicis secularis,vt supra latius dictū fuit.ideo cessat ratio illa,quia tunc nō est amplius in facultate rei velle reuocare,vt diximus supra,nec etiam est in facultate sua quādo velit reuocare dum remanet apud iudicem ecclesiasticum.nisi reuocet incontinenti, sed est in facultate iudicis ecclesiastici, quando velit admittere suam reuocationem,& pœnitentiam,arg.eorum quæ habentur in d.cap. vergentis. ibi, nisi eis ad cor reuertentibus, & abnegantibus hæretici corum consortium,misereri aliquis voluerit &c. & c.j.& ij.qui cle.vel vouen. Non obstat etiam
19 tex.in d.l.continuus,in prin.† quia ibi sumus in contractu stipulationis qui perfici debet vnico cō textu,& de sui natura non recipit dilationē,alias non diceretur factus vnico contextu,si partes anteqū perficerent recederent ad extraneos actus d. l.hæredes palam.§.fi.ff.de test.l.lecta.§.dicebam. & quæ no. ibi Doct.ff. si cer. peta. & hoc est de substantia ipsius contractus ꝙ responsio fiat in cōtinenti a præsente presenti l.j.§.qui presens.ff.de verbo.obli. Et ideo dico ꝙ aut aduerbia ista tēporalia sicut est continuo,incontinenti,mox,illico,& similia apponuntur super actu momentaneo qui fieri debet vnico contextu,nulla interuenien te dilatione, neque actus extranei interceſsione, & significat tempus immediatum,& nullam recipit dilationem, saltem quæ præoccupet extraneū actum, & hoc modo intelligitur d.l.continuus.in prin.& l.hæredes palam.§.fina.ff.de testa. Aut apponuntur super actu successiuo vel termino reiterabili qui requirit quandoque terminum ad deliberandum vt est aditio hæreditatis, vt l.cum antiquioribus. C. de iur. deliberan. & tunc recipiunt semper aliquam dilationem & interuallum temporis, quandoque plus,quandoque minus, secundum subiectam materiam.d.l.penul.C.depos. & l. cum speciali. C. de iudi. & l.si debitori.ff. eod.titu. & l. & si post tres.ff.si quis caut. & ibi per D. Alexan. & per Bald.in d. l. ij. C. de edi. diui. Adri. tollen. & quotiescunque esset incertitudo temporis, quia non esset limitatum nec specifice declaratum in iure, statu arbitrio iudicis & illius declarationi.dicta l.j.§.fina.ff.de iur. delibe. Quibus non obstat etiam illud quod dicit Archi. in cap. vt commissi. eod. titu. lib. vj. dum declarat qui dicuntur sponte ad gratiam re-
20 dire, vbi concludit † ꝙ illi dicuntur sponte redire qui veniunt intra tempus gratiæ scilicet ante quam personaliter fuerint requisiti, & probationes contra eos nundum receptæ fuerint. si enim postea compareat inquisitus dicitur venire post tempus gratię, auditur in suis defensionibus. sed volens errorem suum reuocare & veniam obtinere non admittitur ad gratia, tamen idem Archi. in fin. declarat dictum suum, ꝙ text. ibi non loquitur de talibus obedientibus; quia si essent tales non deberent post reuocationem incarcerari, & sic videtur esse intentionis, ꝙ postquam isti incarcerantur post reuocationem ꝙ reuocatio illa admittenda sit etiam post negationem, & receptionem attestationum ex quo incarcerantur post reuocationem loco pœnitentiæ, & sic non videntur habere liberam indulgentiam in omnibus, vide Hostien in sum. eod. titu.§.qualiter. ver. aduerte
21 tamen.ex quibus remanet firma cōclusio. †Vltimo pro complemento istius materiæ reuocationis hæresis dicas ꝙ duplex est reuocatio & pœnitentia. altera, quæ fit ad salutem animæ duntaxat in foro conscientiæ, altera vero quę fit ad vtriusque salutem scilicet animæ & corporis.

Prima indistincte fieri potest per quācunque personam super quocunque crimine & quocunque loco & tempore vsque ad finem vitæ hominis viuentis vt l. habetur in cap.firmissime. extra eod. titu.dummodo facta sit puro corde, & spontanea voluntate. de pœni. dist. iij. perfecta pœnitentia. & cap.j.& ij. qui cle.vel vo.cap. super eo.de hæreti.lib.vj.ex quo infero ꝙ ista pœnitentia & reuocatio est generalis non solum ratione personarum & criminis, sed etiam ratione loci & tempo-
22 ris dicto cap. super eod. in fi. † vbi nota casum mirabilem ꝙ hæretico etiam relapso in hęresim qui debet igne vitam suam absque vlla spe venię finire, si emiserit pœnitentiæ signa manifesta non denegantur sibi ecclesiastica sacramenta sicut cōfessio & eucharistia, quibus humiliter ab ipso reo petitis nullatenus erunt sibi deneganda, licet corpus sit omnino periturus. ita est text. expressus.in d.cap.super eo.in fin. Secundo vero casu quando est pœnitentia & reuocatio quę fit gratia vtriusque scilicet animæ & corporis & pro vtriusque salute, & ista non est adeo generalis sed specialis & restringitur ad loca & tempora de quibus supra, & ista nunc̄ competit relapso. d. cap. ad abolendam.& cap.accusatus. extra eod.tit.in antiq.& in vj.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 Hæreticus qui pœnitens bonorum ſuorum reſtitutionem obtinuit, an poſſit recuperare illa à fiſco occupata.
2 Sententia reſtitutionis tantum reſtituit quantum ſententia condemnationis ademit.
3 Ius canonicum de ſalute animæ curans, de bonis temporalibus raro diſponit.
4 Reſtitutus contra quem recurſum habebit, bona ſua per fiſcum alienata ſint.
5 Poſſidens in pari cauſa prioris eſt conditionis.
6 Peccatori conuerſo pro bonis recuperandis, quo ſubueniatur remedio.

Quæſtio VI.

SEXTO videndum eſt ex quo diximus ſupra q̃ bona hæreticorum confiſcantur, quæro † quid ſi hæreticus qui abiurauit hæreſim & obtinuit reſtitutionem bonorum ſuorum, tamen reperiit bona ſua fuiſſe per fiſcum occupata, an illa poterit a fiſco recuperare, dic q̃ ſic, ſi iudici videbitur, vt in d.c. vergentis, in ver. his tñ &c. extra eo. tit. ex quo no. q̃ reſtitutio bonorum quę fit reo poſt quam habuit gratiam criminis & pœnę eſt arbitraria de iure cano. quod ſecus eſt de iure ciuili, vt infra proxime dicam. Contra hoc oppo. de l.j. & ij. C. de ſen. paſ. & reſti. nam in reſtitutione bonorum quæ fit reo qui habuit gratiam criminis & pœnæ ſunt multum attendenda verba reſcripti gratioſi, Aut enim gratia fuit elargita a principe per modum indulgentiæ, & ſic per verbum indulgeo, aut per modum reſtitutionis, & per verbum reſtitutio. Primo caſu reus non dicitur reſtitutus niſi ad vitam duntaxat, bonis & fama apud fiſcum remanentibus. d.l.ij. C. de ſen. paſ.

1

Secundo vero caſu qñ per modum reſtitutionis ad ea cenſetur reſtitutus, ſcilicet ad vitã & bona & famã. d.l.j. & l.fi. C. de ſen. paſ. † quia quantum

2 condemnationis ſententia ademit, tantundẽ reſtitutionis ſententia tribuit & reſtituit d.l.fi. §. fi. & ibi Bar. & ij. q. iij. ſi quem. Solu. dixerunt quidã q̃ in d.c. vergentis, reſtitutio fit a lege, ſed in d.l. j. & ij. reſtitutio fit a principe viuente, & ſic ab homine, et mitius agitur cum lege q̃ cum homine. l. Celſus. ff. de arbi. iſta ſol. parum valet, quia reſtitutio de qua in d.c. vergẽtis. fit ab homine qui ab ipſa lege habet arbitrium, non autem ab ipſa lege principaliter & immediate, & ideo aliter dicas q̃ in reſtitutione illa quæ fit de iure cano. vt d. c. vergentis. conſideratur principaliter fauor animæ, & fidei, & in ea plurimum attenditur mẽtis ſinceritas, & conſtantia in obſeruatione & perſeuerantia fidei catholicę d. cap. vergentis. in ver. ibi niſi eis ad cor reuertentibus, & abnegantibus hæreticorum conſortium &c. & d.c.j. & ij. qui cle. vel vo. In alia vero quę fit de iur. ciui. vigore d.l.j. & ij. non attenditur fauor animę vel fidei, ſed fauor, largitas, & gratia ipſius principis

3 & commodum temporale. † Et ideo ius canonicum quod principaliter attenditur ad ſalutem animæ parum curauit de bonis temporalibus, ſed diligẽter attẽdit ad id quod erat maius periculũ. c. vbi periculum. de elec. lib. vj. & propterea nõ curauit quicquam certum diſponere de ipſorum bonorum reſtitutione, ſed illam totam iudicis arbitrio demandauit, nec in ea curauit vel attendit ſubtilitates verborum iuris ciuilis, an reſtitutio iſtorum bonorum fuerit facta vel conceſſa, per verbũ conſtituo, aut per verbũ indulgeo, ſed qualitercunq; facta fuerit gratia ipſorum bonorũ reſtitutio ſemper ſtatim arbitrio iudicis d.c. vergentis. c. ſi pater. de teſtam. & c. licet mulieres. de iureiu. lib. vj. Ponamus enim q̃ ipſe reus omnia bona ſua, vel ſaltem maiorem partem ipſorum lucratus fuerat ex fenore, quia dum erat ſub praua hæretica profeſsione exercebat magnas vſuras ex quibus maiorem partem ſuæ ſubſtantiæ compoſuerat, dicendum ne erit iſto caſu q̃ iudex eccleſiaſticus debeat reſtituere bona dicto conuerſo, dico q̃ non, vt no. Card. in d.cle.j. de vſur. & per Dy. in regu. peccatum de regu. iur. lib. vj. Cũ ergo iſtæ duæ rationes ſint diuerſæ & ex diuerſis cauſis fiant, merito debent diuerſo iure cenſeri. l. Papinianus exuli. ff. de mino. l. pen. ff. de calum. cum ſi. Sed quæro retentis eiſdẽ terminis,

4 † quid ſi fiſcus bona iſta iam alienauerat, & in priuatos vſus cõuerterat in totum vel in partem, contra quem habebit recurſum iſte reſtitutus, & an poterit dicta bona ab ipſis poſſeſſoribus vendicare. Reſpon. diſtingue, aut fiſcus bona prædicta alienauerat titulo lucratiuo, ſcilicet donationis, aut legati, vel titulo oneroſo, ſcilicet venditionis, locationis, emphyteuſis, & ſimilibus. Primo caſu, aut bona illa fuerant acquiſita ex fœnore, vel alio iniuſto titulo, & non datur repetitio dicto reuerſo ad fidem per not. doctrinam Car. in d.cle.j. de vſur. et Dy. in reg. peccatum. de reg. iur. lib. vj.

Aut fuerunt iuſto titulo acquiſita. & proculdubio poterit illa vendicare. d.l.ij. & quæ no. ibi Bar. in iiij. col. C. de ſen. paſ. et reſti. ratio eſt, quia iſte tractat de damno euitando. illi vero poſſeſſores de lucro captando merito iſte præferendus eſt illis. l. fi. C. de codi. & in auth. de imponen. lucra. deſcrip. in prin. Secundo vero caſu quando ex ti. oneroſo illa vẽdicare nõ poterit ratio eſt vna, quia iſto caſu vterq; tractat de damno euitando

5 & ſunt partes in cauſa, & regula eſt q̃ † in parĩ cã potior eſt cõditio poſsidentis. c. in pari. de reg. iuris li. vj. alia ratio viget & melior, quia cũ iſti poſſeſſores emerint a fiſco, qui erat verus dominus dictorum bonorum. l. quiſquis. & in l. fi. C. ad l. Iul. maie. & l. ariani. C. de hęre. c. ad abolendã, in fi. & c. vergentis. extra eo. titu. & c. cum ſecundum. ll. eo. tit. lib. vj. merito fuit in eiſdem emptoribus translatũ verũ dominium ipſorũ bonorũ & poſſeſ. adeo quod iudex eccleſiaſticus, aut ſuperior reſtituendo bona iſti conuerſo non poteſt reſtituere, niſi illa quæ ſunt apud fiſcum, quorum

adhuc

adhuc eſt dominus, alia vero quę fuerunt alienata non poteſt amplius reſtituere abſq; conſenſu dominorum & poſſeſſorum. l. id quod noſtrum eſt. ff. de reg. iur. fiſcus enim ſuccedit in bonis ipſius rei tanquam hęres, vt l. tutor. C. ad l. Iul. de vi pub. et propterea potuit in eos verum transferre dominum. l. ſed & ſi lege §. item ſi rem. ff. de peti. hæreditatis. & Bar. in d. l. ij. in iij. col. verſicu. pro declaratione. & propterea rei vendicatio non datur iſti conuerſo, quia illa non datur cõtra dominum qui poſsidet. l. mater. l. cum a matre. & l. a poſsidenti
6 bus. C. de rei vẽdi. † quomodo igitur poterit ſubueniri calamitati iſtius peccatoris conuerſi, erit ne dicendum quod omnino perdat ſuũ, dic ꝙ non, ſed ſibi ſubuenitur hoc modo, quia datur ſibi conditio ex lege contra fiſcum ad recuperandum pecunias illas quas ex venditione dictorum bonorum acceperat, ſi extant, ſi vero non extant nulla datur repetitio, & ideo diſtingue ſic, ſecundum Barto. in d. l. ij. ꝙ aut fiſcus ex pecuniis quas accepit ex venditionibus ſeu alienationibus dictorũ bonorum fuit effectus locupletior, quia verſę fuerunt furto ſubtractæ, aut alio caſu deperditæ. primo caſu fiſcus tenetur ad illarum reſtitutionem; ſecundo vero non tenetur, ſecundum ꝙ decidit Bartol. in dicta l. ij. quem vide, qui latius exponit & declarat ibi hanc materiam per plures quæſtiones.

SVMMARIVM.

1 *Hæretico conuerſo & veniam obtinenti an ſit pœna loco pœnitentiæ iniungenda.*
Clericus in carcerem perpetuum detrudendus debet degradari prius.
2 *Pœna perpetui carceris ex diſpenſatione poteſt commutari hodie.*

Quæſtio VII.

1 SEPTIMO quæro an hæretico † prædicto poſt reuocationem hæreſis ſit iniungenda aliqua pœna loco pœnitentię, poſtquam habuerit indulgentiam vitæ, dic ꝙ ſic, quia intruditur in perpetuum carcerem ad agẽdum perpetuam pœnitentiam. c. excommunicamus. el ij. & ibi gl. extra eo. ti. & c. j. eo. ti. lib. vj. Et no. ꝙ clericus qui intruditur in iſtum carcerẽ debebit prius degradari, et deinde in ipſo carcere mutari. ita dicit tex. in d. c. j. ibi perpetuo murandus &c. quod videtur quid mirabile, vt poſtquã eccleſia admiſit illum ad pœnitentiam & reuocauit hęreſim publice medio iureiuran. debeat poſtea degradari, vel ſi degradatus erat remanere in eodẽ ſtatu priuatus dignitate eccleſiaſtica, factis ordinibus, ac officiis & beneficiis eccleſiaſticis, & degradatus dicitur inhabilis & incapax ad obtinendum officia, & beneficia eccleſiaſtica. c. degradatio. in ſi. de pœn. lib. vj. no. per d. Felyn. in c. non poteſt. de re iudi. & hoc modo videtur eſſe melioris conditionis laicus ꝙ̃ clericus, quia laico reſtituuntur bona quandoq;, vt d. c. vergentis. eo. ti. & ſupra late dixi proxima q. cogita tamen, quia videtur ſatis durum ꝙ clericus per inſignem pœnitentiam non conſequitur aliud ꝙ̃ ſolius vitę beneficium quam vitam miſeram ducet in perpetuis carceribus, licet per quam durũ ſit, tamen lex ita ſcripta eſt. d. cap. penul. & cap. j. eod. titu. in anti. & in vj. ideo ſeruanda eſt. l. proſpexit. ff. qui & a quib. ideo dicit Abb. in d. cap. pen. ꝙ ſatis eſt ſibi ſi eadunt pœnam mortis per ipſam reuocationem, cũ regulariter non ſoleat tolli pœna corporalis per pœnitentiam. d. l qui ea mente, & ſupra dictum fuit in princ. prædecentis quæſt. nihilominus di-
2 cit Abb. in d. cap. pen. † ꝙ pœna iſtius perpetui carceris poterit hodie permutari ex diſpenſatione, & in alteram ſpeciem conuerti arbitrio ſuperioris, vt eſt text. in cap. vt commiſſi. §. necnon. eo. lib. vj. quia ex eo datur facultas iudici permutandi pœnam ipſius perpetui carceris. & not. quod eſt ius nouum Bonifacij octaui qui mitigauit rigorem iuris antiqui. Archi. tamen in d. c. vt commiſſi. in fin. dicit ꝙ clericus beneficiatus qui eſt paratus corrigi, & corde non ficto reuerti ad vnitatem chriſtianę fidei, deponi non debet, & per conſequens retinebit omnia beneficia, & allegat gl. quę videtur bene hoc probare in c. nunc autem. xxj. diſtinctio. in verſic. Marcellus. in fin. tamen credo ꝙ dictum Archi. & glo. procedat quando ſponte & a principio quis reuocauit errorem prędictum, non autem quando poſt negationem aut ſententiam, quia diceret contra tex. in d. c. j. eo. tit. lib. vj. & glo. in d. c. excommunicamus. el ij. §. fi. quæ iura volunt clericũ poſt reuocationẽ debere immutari, & ideo limitantur vt ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Deprehenſus in aliqua hæreſis ſuſpicione qua ſit pœna plectendus.*
2 *Damnari poteſt quis ex ſuſpicione ſolæ in criminibus atrociſſimis.*
3 *Bona rei per annum contumacis in non comparendo annotata fiſco applicantur.*
4 *Excommunicationem per annum ſuſtinens, an poſſit vt hæreticus condemnari.*

Quæſtio VIII.

1 OCTAVO quęro quid ſi aliquis fuit † deprehenſus non in hæreſi expreſſa, ſed in aliqua ſuſpicione hæreſis an ſit puniendus & qua pœna. Reſpon. ꝙ iura non imprimunt contra iſtum aliquam pœnã ſaltẽ a principio ſed mandant illũ debere ſe ſufficienter purgare aduerſus notã illam & congrue docere de innocentia ſua & bona fama, quæ habetur

betur inter fideles Christianos & viros catholicos, & ecclesiasticos, ex quibus indicis & probationibus purgatur omnis macula istius peccati. quæ contra ipsum fuerat obiecta, quæ quidem purgatio quandoque maior, quandoque minor. siue leuior requiritur secundum grauitatem, vel leuitatem suspicionis & conditionem personæ, quam purgationem si ipse suspectus facere neglexerit postquam monitus fuerit ad illam faciendam erit excommunicandus, a qua quidem excommunicatione nisi se legitime purgando intra annum exemerit, anno elapso vt verus hæreticus condemnãdus erit, & eisdem pœnis hæreticorum puniendus, ita ad literam dicit text. in d.c. excõmunicamus.
2 el j.§.qui autem inuenit. extra eo.tit. † Ex quo not. casum istum valde specialem ꝙ quis ex sola suspicione damnatur in atrocissimis criminibus contra regulam ordinariam iuris communis, quæ habet ꝙ in causis criminalibus debent esse probationes luce clariores. l. sciant cuncti. C. de proba. c. pia. de excep. lib. vj. & ij. quæst. viij. quisquis. & c. sciant. sed tu dic ꝙ suspicio ista continuata in cõtumatia & in excommunicatione per annum est effecta adeo vehemens et velocissima ex qua dici potest ꝙ si orta præsumptio iuris indubitata, & per consequens euidens probatio, vt not. Bart. & Doc. in l. si adulterium cum incest. in princ. & in l. quod ait lex. ff. de adul. & Bald. in l. neque natales. C. de prob. per Albe. Gandi. in suo tracta. malefic. in titu. de præsum. & indicijs indubi. & Ange. de Are. et quamplures alios modernos quos breuitatis causa non refereo hic, dicam aliqua infra glos. igitur in d.c. excõmunicamus. §. qui autẽ. quam Abb. ibi multum commendat & sequitur, dicit ꝙ iste non dicitur ex leui præsumptione dãnari, sed ex violentissima, quæ facit indicium indubitatum, & præsumptionem iuris expressam, quæ vt dixi recipit incrementum ex pertinacia illius qui steterit in excommunicatione per annum & illius contumacia, ꝙ tamen contrarium appa-
3 ret de iure ciuili † vbi si reus steterit per annum contumax in non comparendo, eius bona annotantur, & fisco applicantur, qui reus si intra annũ prædictũ redierit comparens recuperat bona sua & admittitur ad se defendendum. l. j. et l. annus. ff. de requi. re. post annum vero rediens non recuperat amplius bona, sed si vult se defendere admittitur ad eius defensiones, & non cõdemnatur absens d. l. j. l. annus. & l. fi. ff. de requi. reis. & l. absentẽ. ff. de pœn. vide. gl. in d.c. excommunicamus. §. qui autem. quę est valde notabilis quæ in fi. ponit aliũ
4 casum non minus superiore notabilem. † Quid si aliquis ex alio crimine quam hæresis propter eius contumaciam fuerit excommunicatus, in qua excommunicatione per annum induratus insteterit, an poterit vt hæreticus condemnari, eo quia sustinuit excommunicationem per annum, & cõcludit ꝙ de hæresi condemnari non poterit, sed bene poterit condemnari de illo crimine pro quo fuerant excõmunicatus, quia illa excõmunicatio retẽta per annũ indurato corde in illa cõtumacia facit illum haberi pro cõfesso. vide. Abb. qui hoc idem tenet in dicto c. excõmunicamus, in ij. col.

SVMMARIVM.

1 *Receptatores & fautores hæreticorum quibus sint pœnis afficiendi.*
2 *Receptatio hæreticorum est omnino interdicta. Hæreticis nec inter viuos nec in vltima voluntate relinqui potest.*
3 *Credentes hæreticis pari sunt pœna plectendi.*

Quæstio. IX.

1 NONO videndum est de receptatoribus † credentibus & fauoribus hæreticorum quibus pœnis puniẽdi sunt, & breuiter dicas ꝙ quam primum de ipsorum crimine constat declarandi sunt excõicati, in qua quidẽ excõicatione si p annũ indurato corde insteterint, nec se corrigere curauerint post annũ efficiunt infames vtraq; infamia ipso iure notãt, ita ꝙ si laici sunt erunt omnibus actis iuridicis incapaces, & vt mortui reputantur, clerici vero hisdem criminibus notati, si per annum, vt supra, in excõmunicatione insteterint. post annum omni officio & beneficio ecclesiastico sunt priuãdi, nec mirandum est si grauioribus pœnis clerici puniuntur ꝙ̃ laici, quia vbi maior est culpa ibi grauior debet esse vindicta, ita dicit tex. ad literam in d. c. excommunicamus. el j. §. credentes. extra eo.ti.

Ex quo tex. not. ꝙ pro eodem crimine grauius puniũtur clerici ꝙ̃ laici de iure cano. ratione prędicta. †Nota etiam ꝙ est omnino interdicta receptatio hęreticorum, etiam si essent parentes, filij, ftatres, & similes, nec quis excusari potest ratione sanguinis, vt dicit gl. in dc. excõmunicamus. §. credentes. Quinimmo nemini licet etiam inter viuos, aut in vltima voluntate quicunque relinquere de bonis suis proprijs, & in euentum in quem post mortem alicuius inuentum fuerit ꝙ is in vita sua vel causa mortis aliquid ex bonis suis prędictis hæreticis reliquerit vel donauerit, vt hæreticus damnandus, & declarandus erit etiam post mortem cuius cadauer & ossa si in loco sacro sepulta reperiuntur exhumanda sunt, & in prophanis locis proijcienda, nec cuiq; parcitur licet esset episcopus, vt in c. ij. quod incipit, si quis episcopus. extra eod. tit. Contra prędicta oppo.dum
3 dicitur credentem debere excõmunicari d. §. credentes, nam text. in c. pę. §. fi. eo. tit. dicit † ꝙ credentes debent eisdem pœnis sicut hæretici puniri, gl. in c. accusatus. §. si vero. eo. tit. lib. vj. mouet istã q. & tangit difficultatem quam Abb. in d. cap. excommuicamus, el j. §. credentes. extra gl. reassumit, & tandem reddunt hanc solutionem quod in §. credentes. el primo. illi receptãtes erant ignari de illorum praua & damnabile intentione, sed putabant illos esse bonos & catholicos viros, nec debent illorum erroribus. in d. auten. §. credentes. & c. excommunicamus. el ij. eo. ti. quod est penul. sciebant illos esse hæreticos, & credebant ad vnguem illorum erroneis opinionibus, & propterea

cum

cum essent eadem labe polluti, ideo vt hæretici proprie sunt iudicandi. Vel dicas q̃ dictio illa credentes, in d.ca. excommunicamus. el j. improprie ponitur hoc est scientes, quia illi sciẽter receptabant hæreticos, non tamen credebant eorum erroribus, & ideo puniuntur leuioribus pœnis q̃ hæretici in d. vero. §. credentes. el ij. ponitur proprie de credentibus id est illis qui sciunt receptatos esse hæreticos, & etiam quia eorum falsis opinionibus firmiter credunt, ideo puniuntur vt hæretici. vide apost. d. Zacha. super Abb. in d. §. credentes. qui aliter exponit illud verbum, sed mihi non placet.

SVMMARIVM.

2 *Suspectus de hæresi post factam abiurationem in hæresi expressa deprehensus, an possit damnari tanquam relapsus.*

2 *Supplicium vltimum infligitur ex fictis probationibus in atrocioribus criminibus.*

3 *Reuocatio erroris non admittitur, nisi statim fiat post deprehensionem.*

Relapsus in hæresim quando quis dicatur.

Quæstio X.

1 DECIMO & vltimo quæro, Quidam † fuit habitus suspectus de hæresi, & facta canonica purgatione arbitr o episcopi hæresim abiurauit, deinde post tempus aliquod deprehẽsus fuit in expressa hæresi, quæritur an iste habeatur pro relapso & puniendus sit vt relapsus. iuxta not. in d. c. ad abolendã. in fi. vel sit admittendus ad defensiones, & pœnitentiã, ac si nunquam fuisset habitus pro suspecto. vt d. cap. ad abolendam, in principio. Respon. text. in d. ca. ad abolendam. in fin. videtur velle q̃ indistincte puniatur, vt relapsus. text. autem in c. accusatus. in prin. eo. tit. lib. vj. aliter dicit distinguẽdo, & melius, q̃ aut suspicio propter quam ille abiurauerat hæresim erat grauius & vrgens, vt quia insurrexerat ex grauioribus, & vrgentibus indicijs & verisimilibus, & isto casu iudicatur vt relapsus, & eisdem pœnis punitur absque vlla defensione. ita dicit text. in d. accusatur. in prin. & ratio est quia per hanc secundam deprehensionem expressam declaratur animus illius q̃ prima vice fuerit in mala opinione contra fidem Christi, in qua semper præsumitur continuasse vsque ad secundam deprehensionem, ita dicit text. in d. ca. accusatus. in prin. ibi, quidam iuris fictione censetur esse relapsus quæ, quidem fictio siue præsumptio est iuris & de iure contra quam non admittitur probatio in contrarium, vt no. Doct. in cap. afferte. de præsum. & l. quod ait lex. & l. si adulterium cum incestu. & ibi Bart. ff. de adul. & l. filium cũ dissimus. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. l. nõ est verisimile. ff. quod met. cau. & per Bal. 2 in l. neque natales. C. de probatio. † Ex quo nota casum valde singularem q̃ in criminibus atrocioribus quis punitur vltimo supplicio propter fictas probationes contra regulam. l. sciant cuncti. C. de probati. & ij. q. viij. quisquis. & cap. sciant, & vide quæ supra dixi. q. viij. ita colligitur ex text. & glo. in d. cap. accusatus. in prin. idem sentit Abb. in cap. excommunicamus, el j. in glos. in versic. condemnentur, extra eod. ti. quia alias potuisset per pœnitentiam euitare pœnam, sed tu dic q̃ nõ punitur ibi propter fictas probationes, immo propter veras & expressas ex quo fuit deprehensus in hæresi, & propterea punitur vltimo supplicio, sed illa prior suspicio hoc operatur quod præsumitur siue fingitur esse relapsus ex qua fictione siue præsumptione denegatur sibi facultas reuocandi & abiurandi hęresim, & hoc est quod in effectu operatur illa suspicio. Si vero suspicio pro qua prius abiurauerat hęresim erat leuis, & parua, tunc non habetur vt relapsus, sed est, ac si nunc prima vice peccasset, nec denegatur sibi reuocatio & abiurationis beneficium, vt possit pę- 3 nas mortis euitare vt d. cap. accusatus. §. j. † Et no. q̃ isto casu teneo q̃ istius reuocatio non fit admittenda nisi incontinenti fiat postquam fuit deprehensus in hæresi, propter illam priorem suspicionem, quia caret suspicione relapsi. & in hoc vertitur satis arbitrium iudicis quando velit reuocationem ipsum admittere de quo dixi supra eo. q. v. in fi. vbi etiam tetigi verbum de hoc, quod not. pro declaratione eorum quæ dixi. ibi pro quo facit quod habetur in l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mil. & l. quis sit fugitiuus. ff. de ædil. edi. & hoc est quod dicit tex. in d. cap. accusatus. §. j

Et not. vnum in hac materia relapsionis quod non solum quis dicitur relapsus in hæresim si in eadem specie hęresis bis peccauerit, verum etiam si in diuersis speciebus inciderit, quia in hac materia non attenditur modus siue species peccandi, sed consideratur effectus violationis fidei ad quã omnes species hæresis tendunt. vide text. in cap. pe. in prin. extra. eo. tit. & ibi Abb.

FINIS.

TRACTATVS CONTRA HÆRETICAM PRAVITATEM per Gundiſſaluum de Villadiego Sacri Palatij Apoſtolici auditorem editus, incipit feliciter.

IVRECONSVLTORVM CONſultiſſimo do. Bartholomeo Chaſſaneo, regii Senatus apud prouinciarum Prouinciam ſupremo præſidi integerrimo, Ioannes Nicolaus Arelatanus S.

CVM doctorum virorum conſuetudine, & frequentia Lugduni nonnunquam fruar (ampliſsime præſes) fortuito oblatus eſt elegãs de hæreticis Tractatus, antiquus quidem ſucciq; plenus, ordinato ſtilo tantum ad eius rei enucleationem faciens quantum obſcuris prolixiſq; voluminibus cæteri iureconſulti. verum is vſq; adeo veterum in curia corruptiſsime editus extitit, vt facile dixiſſes authorem non pœnituiſſe, ſi opus ſuum iterum & ex interuallo reguſtaſſe proprius, atq; recognouiſſe fata ſuiſſent. Dolui profecto, dolui multiiuge eruditionis monumenta orthodoxis admodum profuctura tineis corrodi, & inter antiquitatis rudera cariem ſitumq; ab omnibus pœnę negligi, ac tam ſpectabilis viri ſudores nunquam non latere, quo fit vt non intus mihi canens, ſed communi ſtudioſorum vtilitati conſulens; huiuſce libelli recognoſcendi curã ſubire minime ſim veritus. Opus igitur qua valui ſolertia repurgaui compendiariis ſummariis prænotaui, ac deniq; elementario indice exornaui, vt hic poſsint ſtudioſi deprome re quod in rem ſuam futurum putant, idq; citra laborem aſſequantur. Ad hęc ſecundum de hæreticis confeci tractatum, quinquaginta pronuntiatis ex immenſo iuris pelago decerptis (præter eaquę in Gundiſſalui tractatu ſcripta ſunt) refertũ. ac tandem emunctis nitidiſq; caracteribus omnia in lucem prodire curauimus, quibus ſane peragendis eo equius atq; intentius operam meam exhibui, quo huic noſtræ etati in tanta hęreticorum audacia non parum adiumenti ſint allatura, vt qui alio telo Lutheranę factionis conſcios confodere nequeo, hoc ſaltem dimicandi genere ſuppri mendos, ac funditus euellendos doctrinis compro bem. Verum dum huic feturę meæ patronum de more diſquirerem, qui eius tutelam ſuſciperet, & a zoilorum obtrectationibus caninaq; facundia protegeret, nullum mediusfidius te præſtantiorem concipere valui, cui primitias meas tutendas reponerem, quando quidem quantis perluceas virtutibus, cum eminens dignitatis culmen, ad quod animi tui egregiis dotibus euectus es, tum omni æuo celebranda commentaria in conſuetudines Burgundię, reſponſa, vel Affricano Iureconſulto digna, gloriæ mundi catalogus, alia deniq; innumera tui ingenij monumenta aperito ſunt in documento. Subuerebar, ita me dij bene ament, tibi viro omni ex parte abſolutiſsimo tam leuiuſcula nuncupare, ni tua clementia, integritas, atque religio mihi calcaria adhibuiſſent. Commodum ſi quidem fuit & rationi conſonum, vt integerrimo, ac chriſtiano præſidi hęreticorumq; expugnatori imperterito hæc de hęreticis ſcripta dicarentur. Quare præſes Illuſtriſsime hanc ingenioli mei feturam æquo animo ſuſcipe. in quibus ſane ſi quippiam auribus tuis repurgatiſsimis frigidũ, atque ieiunum occurrerit, id tuæ ſubmitto cenſurę. noſti, enim ꝙ arduum ſit vetuſtis nouitatem dare, nouis authoritatem abſoletis nitorem, faſtiditis gratiam, & obſcuris lucem, ad hęc in omnibus bene dicere & in nullo peccare, teſte Iuſtiniano, potius diuinum quam humanum eſt.

Vale felix.

DOMINVS noſter olim in Euangelio prędixerat, Circa finem ſeculi pſeudo Chriſtos & pſeudo Prophetas ſurgere, & multos ſeducere, & fideles ſuos multas in mundo habituros præſſuras. Sed tamen portas inferi non pręualituras. Proinde vt dicit Apoſtolus, Oportet hæreſes eſſe vt qui probati ſunt manifeſti fiant. Quapropter oportet nos cum propheta ex aduerſo cõſurgere & murum opponere pro domo Iſrael, et Euãgelici meminiſſe mandati, quo ab ipſa veritate præcipitur, quod ſi nos oculus, aut pes, aut dextera ſcandalizauerit manus a compage corporis auferatur, cum melius ſit his carere membris. Nam ſuperfluo extra eccleſiam poſitis reſiſtimus, ſi ab his qui intus ſunt in eis quos decipiunt vulneramur. Hi enim nec vt infideles, diſcedunt, neq; permanent, vt fideles, ſed myſteriorum præcepta

notitia

notitia & fidei noſtræ ſecretioribus perſcrutatis, conuerſi poſtmodum impugnat nos & contradictionibus ſuis corda noſtra diſrumpunt conculcantes verbi dominici margaritas & ornamenta fidei maculantes. Ex quibus nouiſsime diebus iſtis multi in prouincijs,& regnis tuæ dictioni ſuppoſitis in lucem prodierunt qui ante in antris latebant legem veterem ſuſcitantes quę ab olim ſepulta iacet,ac in paſsione Chriſti cõſumata eſt, iuxta ipſius vocem inter crucefixores emiſſam, quando etiam velum quod ipſius ſecreta tegebat ſciſſum eſt in duas partes a ſummo vſq; deorſum, vt releuata facie myſteria Ieſu conſpiceremus, quique emulatores Moyſi ſe iactant, cum reuera ipſius capitales exiſtant inimici, vt pote doctrinã eius vt falſam reſpuentes. Si enim, vt veritas inquit, Moyſi crederent vtique & Chriſto crederẽt. De illo enim ipſe ſcripſit. Vnde & illud Hieronimi, Proh dolor prouinciæ tuæ competere ſatis video, ibi enim ceſpite terra ſecundo dominici ſeminis puritatem centeno fructu olim referebat. Nunc autem ſulfis obrupta frumenta in oliũ auenaſque degenerat, ibi quodam ſol iuſtiæ Chriſtus oriebatur. Nunc autem Lucifer ille qui ceciderat ſupra ſidera poſuit thronum ſuum. Cum itaq; ſceptrũ regni de manu altiſsimi ſuſceperis & pro tanti honoris faſtigio talionem ei iuxta vires tua celſitudo impendere teneatur. Aſſurge obſecro viriliter & veſtigia redemptoris amplectere & vbi mulieres Hieruſalẽ eum plangebant et lamẽtabantur, cum baiulans ſibi crucem exiret in caluarium, tu qui iam exanimatum in cruce & poſtea reſurgentẽ adoras fontem apertum lachrymarum vbi rurſus manibus huiuſmodi ſceleratorum hominum illum expui, blaſphemari,crucifigi, & lancea perforari dietim vides. Nam iuxta illud Heſter, Quis nouit vtrum idcirco veneris? vt in tali tempore parareris? ꝙ vbi tua mateſtas vt dignum eſt peregerit vniuerſi ditioni tuæ ſubiecti clamabunt,teque benedicent dicentes, Tu gloria Hieruſalem, tu letitia Iſrael, tu honorificentia populi noſtri, quia feciſti viriliter, & poſtremo poſt temporale regnũ quod obtinens ęterni regni gloriam conſequeris. Et quo magis iuridice iſta peragi queant preſentem tractatum agere inſtitui, & materiam proſequi ordine ſubſequenti.

SVMMARIVM.

1 Hæreticus quis dicatur, & ex quibus cenſendus ſit hæreticus.
2 Directe & principaliter quæ dicantur ad fidem pertinere, & quæ indirecte ſeu ſecundario.
3 Simonia large dicitur hæreſis.
Excommunicatus impropriè & largo ſumpto vocabulo hæreticus dici poteſt.
4 Ad hæc contumax, & infidelis.
5 Fides principaliter in corde, & ſecundario in ore conſiſtit. idem dicito in hæreſi. numero. 6.
7 Puniri debeat an qui aliqua contra fidem protulit quæ iocoſe non ſerio protuliſſe aſſeuerat.
8 Verba iniurioſa & improba ſerio non loco prolata extitiſſe, in dubio præſumuntur.

Quæſtio. I.

1 PRIMO quęro † quid faciat hæreticum, et quis ſit hæreticus. Ad hoc reſpondet magiſter quarto ſententiarum diſtinctione xiij. inducendo varias ſanctorum ſententias. Ait enim Hilarius, Extiterunt plures qui cœleſtium verborum ſimpliciratem non veritatis ipſius abſolutionem ſuſciperent aliter interpretantes quod dictorum virtus poſtularet. De intelligentia enim hæreſis non de ſcriptura eſt, & ſenſus non ſermo fit crimen. Idem intelligentiæ ſenſus in crimine eſt. Hieronymus dicit ꝙ ex verbis inordinate prolatis incurritur hæreſis. Auguſtinus diffiniens quid ſit hæreticus ait, hæreticus eſt qui pro alicuius temporalis commodi & maximæ gloriæ principatuſque ſui gratia falſas,ac nouas opiniones,vel gignit, vel ſequitur. Gregorius ſuper Ezechielem, qui in expoſitione ſacri eloquij, vt auditoribus placeat aliquid fingit ſua verba loquitur non Dei. Qui autem in verbis dominicis aliter quam is qui protulit ſenſerit, & ſi ſub alio intellectu tamen ad ædificationem charitatis tendit domini ſunt verba quæ dicit,hæc ille. Inter iſtas autem diffinitiones illa Auguſtini videtur eſſe prçſtantior,& hanc ſequutus eſt Gratianus. xxiij. q. iij. c. hæreticus. & gloſſ. in clemen. vnica. de vſuris, Sanctus Thomas quarto ſententia. diſtin. xiij. articulo tertio. dicit ꝙ hæreticus dicitur qui a fide diuiſus eſt. & hoc facit ex quadam electione. ad cuius euidentiam conſiderandum eſt ſecundum eum, ꝙ in fide ſunt aliqua ad quæ explicite cognoſcenda omnis homo tenetur, vt ſunt articuli fidei. Vnde ſi in his aliquis errat infidelis reputatur & hereticus ſi pertinaciã adiungat. Si autem circa illa ad quæ explicite credenda homo non tenetur errat non iudicatur hæreticus, vt ſi aliquis ſimplex credat Iacob patrem fuiſſe Abrahæ quod eſt contra veritatem ſcripturæ,quam fides profitetur, quouſque ſibi innoteſcat ꝙ fides eccleſiæ contrarium habet quia non diſcedit per ſe loquendo a fide eccleſiæ, niſi ille qui ſcit hoc a quo recedit de fide eccleſię eſſe. Et quia quædam ſunt quæ in fide eccleſiæ implicite continentur, vt cõcluſiones in principijs,ideo in his diuerſæ opiniones quouſque per eccleſiam determinetur quod aliquid eorum eſt contra fidẽ eccleſiæ, quia ex eo ſequitur aliquid contrarium fidei directe. Idem ſequitur præfatus doctor ſecunda ſecundæ quęſtione xj. articu. ij. vbi ſubiungit
2 ꝙ † aliqua dicuntur pertinere ad fidem dupliciter. Vno modo directe & principaliter ſicut articuli fidei,alio modo idirecte ſecũdario ſicut ea ex quibus ſequit corruptio alicuius articuli,& circa vtraq; poteſt eſſe hæreſis eo modo quo & fides.

Idem

Idem tenet in prima parte qõ. xxxij. articulo iij. & inde eſt ꝙ nedum eſt hæreticus qui male ſentit de articulis fidei, ſed etiam ille qui non tenet rectam fidem erga ſacramenta eccleſiæ, de hæreti. ad abolendam, in prin. Ex quibus ſequitur ꝙ ſi extra predictos caſus reperiatur alius in quo quis dicatur hęreticus illud erit large & impro-
3 prie † per quem modum debet intelligi id quod dicitur quod ſimonia eſt hæreſis. j. q. j. eos. de ſimon. c. quoties. Item & quilibet excommunicatus, & qui priuilegiũ Romanæ eccleſiæ infringit, & qui
4 eius pręcepta tranſgreditur. † Item contumax & quilibet infidelis & plures alii modi qui no. p glo. xxiiij. q. iij. illi qui. & per Innocen. de hęre. firmiſsime. per Hoſtien. in ſum. de hęre. §. j. & c. ſi papa. xl. diſtinctio. ita tenet Cald. conſi. iiij. ti. de hęre. Confirmatur etiam iſtud per id quod dicit S. Tho. iij. ſent. vbi ſupra dicit qđ ſimoniaci dicũtur hęretici per ſimilitudinẽ, quia ſicut hęreticus contra fidẽ ſentit. ita ſimoniacus operatur, ac ſi contra fidem ſentiret dum pretio ſacra vult adipiſci, & per eundem modũ intelliges alios modos improprie hæreſis de quibus prædictum eſt, &
5 quia fides † principaliter conſiſtit in corde, & etiam ſecundario, in ore autem confeſsio fit ad ſa-
6 lutem. † Similiter hæreſis principaliter conſiſtit in corde ſecundũ quod Hilarius dicit. Intelligentiæ ſenſus in crimine eſt, ſed ſecundario in ore. Vnde Hieronymus dicit, ꝙ ex verbis inordinate prolatis incurrit hæreſis, nõ quia hæreſis per ſe in his conſiſtat, ſed quia ſunt occaſio & cauſa erroris vt Thomas dicit ibi. Adde etiam ꝙ verba ſunt ſigna earum quæ in anima ſunt paſsionum ut philoſophus dicit. Non enim præſumitur quis dicere quæ ante animo non cogitauit de libe. lega.
7 labeo. † Sed quæro iuxta hoc, Pone quod ille qui dixit aliquid contra fidem dicit ſe non ſerioſe nec ex animo, ſed potius per lubricum linguę, aut ioco illud dixiſſe an ſit puniendus. Lappus & do. Card. in d. cle. vnica. §. ſane. de vſur. Dicũt ꝙ extraordinarie punietur arbitrio iudicis, & imponetur ei aliqua leuis pœnitentia ſalutaris xvij. diſt. nec licuit. xxiiij. queſt. j. hæc eſt fides. Augerem tamen ergo pœnam ex qualitate perſonæ & ex qualitate loci & perſonarum aſtantium & ſcandali exinde inſurgentis quę omnia & etiã alia in puniendis delictis ſunt attenden. da, de homi. ſicut dignum. in prin. ff. de pœn. aut facta. talis enim iocus non eſt permittendus, per quem venitur ad crimina. ff. ad l. Aquiliam, nam ludus. de homi. continebatur, & ibi in glo. Item quando per lubricum lingue, ſi fuit in culpa, vt hęc lubri-
8 citas in eo cauſaretur punietur, alias non. † Præſumerem tamen ego verba ſerioſe fuiſſe dicta & ex malo animo proceſsiſſe per iura prædicta, & etiam quia omne male factum praue pręſumitur factum, vt in l. ſi non conuitij. C. de iniur. & de pręſum. c. j. niſi ex aliis coniecturis contrarium appareret. Eo tamen caſu quo huiuſmodi verba non ſaperent hæreſim, ſed excuſarentur loco vel lubrico linguę non poſſet pœnam infligere inquiſitio. argu. c. accuſatus. §. ſane. de hære. lib. vj. ſed ordinarius illud faceret.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis vnde dicatur.*

2 *Iudæus & ſarracenus hæretici nequaquam dici queunt.*

3 *Hæreticus vocitandus non eſt qui errans aliquid fieri contrarium aſſerit modo corrigi & emendari paratus ſit, vbi ſeſe cognoſceret errore lapſum.*

Hæreticus dicitur qui falſam ſententiam & fidei contrariam pertinaciter defendit.

4 *Hæreſis pertinaciam requirit.*

Quæſtio. II.

1 ECVNDO quæro vnde dicatur hęreſis. † Ad quod dicendum ſecundum Iſidorum ꝙ hęreſis eſt nomen grecum, & idem quod diuiſionem importat. Vnde & hęretica diuiſiua dicuntur. Hieronymus tamen in epiſtola ad Galatas. & habetur tranſumptiue. xxiiij. q. iij. hæreſis, dicit ꝙ hæreſis græce ab electione dicitur ꝙ ſcilicet eam ſibi quiſq; eligat diſciplinam quam putat eſſe meliorem, & vtrunq; iſtorum dicitur conuenienter. Ex hoc enim quis efficitur hęreticus quod eligit ſingularem opinionem tenere diuiſam & diſtinctam a communi eccleſiæ catholi-
2 cę dogmate & determinatione. † Vnde ſi quis nunquam fuiſſet in vnitate eccleſiæ vtpote Iudęus vel Sarracenus etiam ſi teneat contraria fidei noſtræ non eſt iudicandus hęreticus. non enim poteſt dici diuiſus ab vnitate eccleſiæ qui nunquam in ea fuit, vt dicit gloſſ. in cle. vnica de vſur.

3 † Similiter etiam ſi quis catholicus teneret cõtrarium aliquid fidei, non tamen eligens, ſed per errorem credens illud etiam per catholicam eccleſiam teneri paratus corrigi, vbi in errorem ſe lapſum cognoſceret, non eſſet hæreticus. Pro quo eſt optimus tex. xxiiij. q. iij. Dixit Apoſtolus, ibi cum dicit. Sed qui ſententiam ſuam quamuis falſam atq; peruerſam pertinaci animoſitate defendunt, pręſertim quam non audacia ſuæ præſumptionis pepererint, ſed a ſeductis, atq; in errorem lapſis parentibus acceperunt: quęrunt autem cauta ſolicitudine veritatem corrigi parati cum inuenerunt; nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi. Competit autem et latine hoc nomen eidẽ. Nam poteſt dici hæreſis ab hętendo quia ſuę opinioni vehementer inhæret per electionem, vt prędiximus, & ex prædictis iuſtificari poteſt quod not. Innocen. de ſumma Trinita. cap. firmiter, dicens ꝙ ſi aliquis habet fidem catholicam implicite, quia credit quidquid eccleſia credit, ſed falſo opinatur naturali ratione motus, ꝙ pater maior vel prior ſit filio, ꝙ tres perſonæ ſunt tres res a ſe inuicem diſtinctæ & ſeparatæ & diſtantes, ꝙ non eſt hæreticus, dummodo hunc errorem ſuum non defendat, & hoc ipſum credit, quia credit ſic

eccleſiam

ecclesiam credere & suam opinionem fidei ecclesię supponi paratus se submittere iudicio ecclesię, vbi ecclesiam sciret contrarium sentire. hæresis
4 † enim requirit pertinaciam, vt de sum. Trini. clemen. vnica. §. porro. & dicta clemen. vnica. §. penulti. de vsuris. Licet tamen ego excusarem huiusmodi hominem ab hæresi. Non tamen excusarem illum a peccato, si errauit in his quæ scire tenebatur de pertinentibus ad fidem. De quibus per sanctū Thom. ij. ij. q. ij. articu. v. quia & ipsa ignorantia est peccatum in his quę scire quis tenetur. xxxviij. distinctio qui ea. & per Philosophum tertio Ethico. & per Magistrum secundo senten. distinctione xxij.

SVMMARIVM.

1 *Schisma & hæresis in quibus discrepent.*
2 *Schismaticus dici meretur qui superbè & contumaciter papæ subiici non vult.*
3 *Hæreticus dicitur qui ideo ab obedientia papæ recedit quia eum non credit habere canonis condendi potestatem, aut quod ecclesiæ potestas nō residet penes eum.*

Quæstio III.

1 TERTIO quæro an† schismatici sint iudicandi hæretici. Ad quod respondet Hieronymus in epistola ad Galatas, & habetur transumpti ue. xxiiij. quæstio. iij. inter hæresim & schisma hoc interest, ꝙ hæresis peruersum dogma habeat. schisma vero post episcopalem discessionem ab ecclesia separat. Quod quidem in principio aliqua ex parte intelligi potest diuersum. Cæterum nullum schisma est nisi sibi aliquam hæresim confingant, vt recte ab ecclesia recessisse videatur. Et ad clariorem intellectum huiusmodi considera, ꝙ hęresis & schisma distinguitur secundum ea quibus vtrumque per se directe opponitur. Nam hæresis per se opponitur fidei. Schisma autem opponitur vnitati ecclesiasticæ charitatis. Et ideo sicut fides & charitas sunt diuersæ virtutes, quamuis quicunque careat fide careat charitate. Ita ꝛt schisma & hæresis sunt diuersa vitia. quāuis quicunque est hæreticus sit etiam schismaticus, sed nō conuertitur. Verum est tamen ꝙ sicut amissio charitatis est via ad amittendum fidem, iuxta illud j. Thimo. j. A quibus quidam aberrantes scilicet a charitate & alijs huiusmodi conuersi sunt in vaniloquium &c. Ita etiam schisma est via ad hæresim. Et sic innuit Hieronymus in authoritate preinducta, ita declarat sanctus Thomas secunde. q. xxxix. ar. j. & propter hoc dicit glosa. xxiiij. q. j. didicimus. quod schisma inueteratū sapit hęresim, quasi velit ꝙ si non esset hæreticus nō perduraret tandiu in schismate. Ex quibus infer-
2 tur quod † si quis recederet ab obedientia Papæ. qui vices Christi tenet, qui est caput ecclesiæ, nolens superbe & contumaciter & in contemptum
3 ei subijci esset schismaticus tantum. † Vbi tamen ideo recederet ab ipsius obedientia, quia crederet ꝙ ille non habet potestatem condendi canones, aut ꝙ potestas suprema ecclesię non residet penes ipsum tanquam qui vicem gerit eius qui est caput ecclesiæ qui est Christus, iuxta illud Apostoli ad Colo. ij. & ad Ephe. primo qui dedit ipsum caput supra omnem ecclesiam, iste hæreticus iudicādus foret vt dicit glo. xix. dist. cap. nulli. et in cap. generali. de elec. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Hæresis species quot sint.*
2 *Scripturam sacram quis exponere aliter dicatur quam spiritus sanctus flagitat.*
3 *Hæresis prima post Christi aduentum quę fuerit.*
4 *Hæreses cur hodie maiores quā olim suboriātur.*
5 *Deus cur sinat tot hæreses esse, & tantorum hæreticorum animas in infernum mergi.*
6 *Secreta Dei (vt pote quæ nobis altiora sunt) minimè inquirere debemus.*

Quæstio IIII.

1 QVARTO quæro, † Quot sunt species hęresis. Hoc determinat Isidorus. viij. lib. Ethimo. c. v. & habetur trāsumptiue. xxiiij. q. iij. c. quidam, vbi multæ enumerantur, quibus sic enumeratis magister Gratianus subinfert aliam hæresim dicens. Sed quicunque aliter sanctam scripturam intelligit quam sensu spiritus sancti flagitat a quo scripta est, licet de ecclesia non recesserit tamen hæreticus iudicari potest. Et habuit hoc a Hieronimo, vt supra diximus in primo membro. Et intellige
2 † ꝙ ille dicitur aliter exponere sanctam scripturam q̄ spiritus sanctus flagitat, qui ad hoc sanctam scripturam retorquet ꝙ contrariatur ei quod per spiritum sanctum est reuelatum. Ita dicit Thomas ij. ij. q. xj. arti. ij. Ex quo sequitur ꝙ si quis daret aliquem intellectum sacræ scripturæ qui non esset cōtra veritatem reuelatam per spiritum sanctum, sed præter illam, non ad corruptionem fidei, sed ædificationem fidelium non esset hæreticus iudicandus. Et hoc satis aperte innuit Gregorius super Ezechielem: vt patet in authoritate inducta supra in primo mēbro. Augustinus etiam in libro de Hæresibus, commemorat aliquos catholicos tractatores qui de hæresibus scripserunt diuersas earum species enumerantes, ipse etiam ibidem
3 nominatim plures exprimit. † Inter omnes autem hęreses post Christi aduentum prima fuit illa quā quidem discipuli incurrerunt de sacramento altaris, de qua scribitur Ioannes. vj. Cum enim Christus prædixisset, nisi manducaueritis carnem filij hominis,

hominis,& biberitis eius ſanguinem non habebitis vitam in vobis. Et ſubiunxiſſet quędam alia iuxta hoc,illi perditi homines dixerũt, durus eſt hic ſermo & quis poterit eum audire, & ex illa die abierunt retro. Et vt dicit ibi Nicolaus. Non eſt intelligendum hoc de duodecim Apoſtolis vel de ſeptuaginta duobus diſcipulis,quia iſti Chriſto adhæſerunt,ſecundum quod patet ex diſcurſu euã gelioꝝ, ſed multi alij ſequebantur ipſum ad audiendum eius doctrinam, & de iſtis multi retro ceſſerunt,& ꝙ iſta fuerit prima hæreſis patet de conſec. diſt.i. prima hæreſis & poſtq̃ illi ſancti patres de quibus prædiximus prædictas hæreſes conſcripſerunt, multæ aliæ ſubortæ ſunt, & nouiter & dietim ſuboriuntur. Et iuxta verbum ſaluatoris noſtri. De quo in primo themate præmiſimus,† quo magis fini ſæculi appropinquat, eo magis hæreſes ſubcreſcent, quod partim ex prælatorum negligentia prouenire conſpicuum eſt, dormientibus enim hominibus, vt ſaluator inquit. Inimicus homo ſuperſeminauit Zizania. Ex alio etiam prouenit quoniam poſt illa tempora, quo illi ſancti doctores ſcripſerunt multi articuli fuerunt per eccleſiam determinati ꝙ ſint contra fidem, Vnde ſi quis modo pertinaciter contrariũ affirmaret,hæreticus cenſeretur quod minime cõtigiſſet ante determinationem eccleſiæ, vt dicit Thom.j.parte.q.xxxij. arti. ij. & prodeſt ſcire huiuſmodi hæreſim ſpecies,vt ex illis poſsit cognoſci quis ſit hæreticus,vel quid faciat hæreticum,de quo in j.dubio tactum eſt,ꝙ non ſine difficultate cognoſcitur in aliquibus articulis, vt dicit Aug.in lib. de hæreſibus. Illud tamen indubitatum exiſtat ꝙ cum malum infinitum ſit vt Pithagorici dicunt teſte Philoſopho.ij.ethic. & per conſequens infiniti errores poſſent occurrere contra fidem,conſequenter poſſent hæreſes in infinitum multiplicari. Sed iuxta prædicta quęreret aliquis curioſus de ſchola eorum qui volunt ſapere plus q̃ oportet ſapere contra doctrinam apoſtoli.† Cur Deus permittit tot hæreſes eſſe totque eorum ſectatores in inferno demergi. Ad hoc reſpondet Auguſt.& habetur in c.ſi. xxxiiij. q. iij. Ideo diuina prouidentia multos diuerſi erroris hæreticos eſſe permittit,vt cum interrogant nos ea quæ neſcimus,ſic diſcutiamus pigritiam & diuinas ſcripturas cupiamus. Ideo enim Apoſtolus ait. Oportet hæreſes eſſe vt qui probati ſunt manifeſti fiant. Hi enim Deo probati ſunt, qui bene poſſunt docere. Et quanquam iſte intellectus Auguſtini ſit bonus ad illam authoritatem apoſtoli, ſuperficies tamẽ literæ magis capit hunc ſenſum, vt ideo Deus permittat hæreſes eſſe, vt conſtãtia fidelium comprobetur,ſed vtrumque recte dictũ ex ar,vel dicas†ꝙ iſta quæ in ſecretis Dei conſiſunt non ſunt a nobis inquirenda,iuxta illud eccle.iij. altiora ne ſcrutatus fueris, & in pluribus operibus eius ne fueris curioſus, & poſtea ſubditur. Multos enim ſupplantauit ſuſpicio illorum, & in vanitate detinuit ſenſus eorũ. & Eccleſia. vij. quid neceſſe eſt homini maiora ſe quærere, cum ignoret quid cõducat ſibi in vita ſua, & poſt pauca. Neque plus ſapias quam neceſſe eſt, ne obſtupeſcas. Habemus etiam exemplum Apoſtoli,qui cũ de prædeſtinatione verba ageret,& peruenisſet ad illud,quare quoſdam eligat, alios autẽ reprobet. Iuxta illud, Iacob dilexi, Eſau autẽ odio habui ſapientiſsime intulit, O altitudo diuitiarũ ſapientiæ & ſcientiæ Dei quã incõprehenſibilia ſunt iudicia eius,& inueſtigabiles viç eius, & de eodem Auguſt. ſuper Ioan. in illo verbo, Nemo põt venire ad me niſi pater qui miſit me traxerit eum. Dicit quare hunc trahat & quare illum non trahat noli inueſtigare ſi non vis errare. Per id reſpondet magiſter ſecundo ſenten. diſt. xxiij. his qui querunt, cur Deus permiſerit primũ hominem peccare cum poſſet eius voluntatẽ vertere in bonũ,quia omnipotẽs eſt. Poſſet inquit ille reuera,cur non fecit. quia noluit. Cur noluit, ipſe nouit. Non debemus plus ſapere quam oportet ſapere, hoc vnũ in hmõi debet nobis abunde ſufficere,ꝙ vt dicit Auguſt. in Enchiridion. Deus omnipotens, cui rerum eſt ſumma poteſtas, cum ſumme bonus ſit,nullo modo ſineret aliquid mali eſſe in operibus ſuis,niſi vſq; adeo eſſet omnipotens,& bonus vt bene faceret ẽt de malo.qũo aũt illud intelligatur,& qualiter ex malis Deus eliciat bona,latiſsime proſequitur magiſter. j. ſent. diſt. xlvj.& per prædicta etiam ſufficienter ad id quod multi petunt. Quare Deus permittat legem Machometi in tantum prævalere.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici quibus infidelibus aſsimilentur, et qui infidelium inuicem inter ſe æquiparentur.*

2 *Renitentis ſuſceptæ fidei grauius eſt delictũ, quã eius qui nunquam ſuſceptæ renititur.*

4 *Hæreticorum infidelitas maior eſt quam iudæorum, intellige ſane nu. 3.*

Hæretici an ſint idolatris coequandi.

5 *Hæretici qui fide chriſtiana derelicta iterum ad Moſaicã legẽ reuertũtur, peiores ſunt cæteris.*

Apoſtatam eum dicimus qui deſerta chriſtiana religione ad Iudaiſmũ confugit, & apoſtaſia improbitatis deteſtatio. & nu. 6.

7 *Iudæus ſectam ſaracenorum adiens an plectendus ſit.*

8 *Apoſtatæ iudæorum legem repetentes, multo peiores ſunt, quam ſi ad ſarracenorum ſectam ſeſe conferrent.*

9 *Iudæi cæteriſque id genus infideles cur ab eccleſia tolerentur, & quare potius Iudæi quã alii.*

Quæſtio. V.

1 QVINTO quæro † de comparatione hæreticorum ad alios infideles, & infidelium inter ſe inuicem. Ad quod dicendum ſecundum Thomam

ſecunda ij.q.x.arti. vj. ꝙ in infidelitate duo poſſunt conſiderari quorum vnū eſt comparatio eius
2 ad fidem,†& ex hac parte grauius peccat contra fidem qui renuitur fidei ſuſceptæ. Sicut grauius peccat qui non implet quod promiſit, quam qui quod nunquam promiſit,& ſecundum hoc infidelitas hæreticorum qui profitentur fidem Euangelij & ei renituntur eam corrumpentes grauior eſt ꝙ̄ Iudeorum & aliorum infidelium qui nunquam fidem euangelij ſuſceperunt:ſed quia iudæi ſuſceperunt figuram euangelij in veteri lege quam male interpretantes corrumpunt. Ideo etiam eorum infidelitas eſt grauius peccatum quam infidelitas gentilium qui nunquam fidem euangelij ſuſce
3 perunt.† Aliud quod in infidelitate conſideratur eſt corruptio eorum quæ ad fidem pertinent, & ſecundum hoc cum in pluribus erant gentiles ꝙ̄ iudæi,& iudæi quam hæretici. grauior eſt infidelitas gentilium quam iudæorum, & iudæorū quā hæreticorum,niſi forte quorundam, puta Manichęorum qui etiam circa credibilia plus errant quam gentiles. Harum tamen duarum grauitatū prima præponderat ſecundæ quantum ad rationem culpæ: quia infidelitas habet magis rationē culpæ,ex hoc quod renititur fidei quam ex hoc quod non habet ea quæ ſunt fidei. hoc enim vltimum videtur magis ad rationem pœne pertinere. Vnde ſimpliciter loquendo infidelitas hæreticorum eſt peſsima. Si autem quæras ex quo inter infideles peiores ſunt hæretici vt proxime di-
4 ximus. †Quid ſi cōparemus eos ad idolatras? ad hoc dicendum ſecundum Thomam ſecunda ij.q.xciiij.arti. iij. quod grauitas alicuius peccati attendi poteſt dupliciter. Vno modo ex parte ipſius peccati, & ſic peccatum idolatriæ eſt grauiſsimum. Sicut enim in terrena republica grauiſsimum eſſe videtur ꝙ aliquis honorem regium alteri impendat quam vero regi,quia quātum in ſe eſt totum reipublicæ perturbat ordinē. Ita in peccatis quæ contra Deum committuntur, quæ tamen ſunt maxima, grauiſsimum eſſe videtur ꝙ aliquis honorem diuinum creaturæ impendat, quia quantum in ſe eſt facit alium Deum in mundo minuens principatum diuinum. Alio modo poteſt attendi granitas ipſius peccati ex parte ipſius peccantis, ſicut dicitur grauius peccatū eius qui peccat ſcienter, quam eius qui peccat ignoranter,& ſecundum hoc nihil prohibet grauius peccare hæreticos qui ſcienter corrumpūt, quam idolatras ignoranter peccantes. Ex his tu
5 clare poteris inferre ꝙ†cum iſti hæretici qui no uiter in Hiſpania detecti ſunt,potius apoſtatæ quā ſimplices hæretici ſint iudicandi,cum non in parte tantum de fide Ieſu Chriſti male ſentiant, ſed in totum eam abijciant,ad legem Moyſi iam diu ſepultam reuerſi peiores quam alij hæretici ſunt iudicandi, quia in pluribus,immo in totum aberrant. Vnde ſuper illud Apoſtoli a Galatas quarto. Quomodo conuertimini iterum ad egena & infirma elementa, dicit glo. Hieronymi. Legis obſeruantia cui tunc dediti erant, erat peccatum pœnæ par ſeruituti idolorum cui ante conuerſionem vacauerant, & ſic apparet quod eſt crimen pœnæ,par idolatriæ,& nedum propter atrocitatem delicti quin etiam propter periculum proditionis deberent principes eos a ſuo conſortio in torum expellere, præſertim ne participes fierent conſiliorum ſuorum,aut eorum quæ ſtatum regiū concernunt ꝙ aperte dicit Concilium Toletanē. De quo habetur.ij.qō.vij.c.non poteſt. cuius verba ſunt.Non poteſt erga homines eſſe fidelis, qui Deo extiterit infidelis. Vnde ſubiungit de quibuſdam iudæis qui dudum Chriſtiani facti & demum in Chriſti fide ſunt præuaricati, vt a teſtimonio repellantur. Non eſt enim eis credendum, qui fidei veritatem a ſe abiecerūt,& iſtud ſtat in aperto,qui enim fidem Chriſti ſuſceptam ad quam ſtrictiſsime tenetur fefellit, quomodo fidem quā principi tereno debet,firmam tenere poterit? Ad quod etiam facit quod ſcribitur prouerbiorum. vj.
6 †Homo apoſtata,vir inutilis gradiens ore peruerſo, annuit oculis, terit pede,digito loquitur, prauo corde machinatur malum, & in omni tempore iurgia ſeminat. habet etiam aliud malum huiuſmodi apoſtaſia, ꝙ qui eam incurrit vix poteſt ad bonum reparari, vt dicit Apoſtolus ad Hebreos vj. Impoſsibile eſt eos qui ſemel illuminati ſunt,& poſt pauca & prolapſi ſunt, ſcilicet per apoſtaſiam, rurſus renouari ad pœnitentiam, & accipitur ibi impoſsibile pro difficili. Hic eſt.n. vnus modus impoſsibilitatis vt habetur.v. Metha. quod potiſsimum in iſtis de quibus paulo ante præmiſimus locum habet, qui a parentibus iudæis perfidiam legis veteris cum ſanguine trahunt. Et ex his inferri poteſt ad quæſtionē quam
7 poſuit Oldradus conſi.lj. † An iudæus tranſiens ad ſectam Sarracenorum ſit puniendus, & tādem poſt multa concluſit quod nō, & inter cætera motiua ſua eſt illud quod deterior eſt infidelitas iudæorum quam Sarracenorum aut gentilium vt ſuperius diximus. Pro quo etiam eſt tex. apertus.j. q.j.nonne .cum ergo de peiori tranſeat ad minus malam,non eſt ob hoc puniendus. Ex quo etiam
8 ſequitur quod†iſti apoſtatæ qui in legem iudæorum recidunt,peiores ſunt ꝙ̄ ſi eſſent apoſtatæ legem Sarracenorum amplectentes, vel aliam huiuſcemodi. Vnum tamen non omittam quod licet omnes infideles tam Iudæi quam alij ſint mali & iniqui vtpote infideles, †tolerantur tamen
9 per eccleſiam in infidelitate ſua,vt vel ſic tolerati finaliter conuertantur ad fidem,vt de multis iā vidimus,vt in c.qui ſincera.xlv.diſtin. & capit. ſicut iudæi.de iudæ. Magis tamen ſunt tolerabiles ritus iudæorum quam aliorum infidelium, licet iudęi ſint peiores vt diximus.Cuius ratio,eſt quia cum in eis olim prefigurabatur veritas fidei quam tenemus prouenit hoc bonum quod teſtimoniū fidei noſtræ habemus ab hoſtibus & quaſi ī figura repreſentatur nobis quod credimus, quod in alijs infidelibus non contingit, vt dicit Thomas in ſecunda ſecundę.q.x.articu.xj.& hac cōſideratione,licet iure non ſit expreſſa, iura prohibent ne Sarraceni publice faciant cęrimonias ſuas inuocando publice nomen Machometi, vel ſimilia faciendo vt in clementina vnica. de iudę. Hoc tamen non reperitur prohibitum in iudæis,

& hoc

& hoc tenent Matthę. & do. Cardi. & Ioannes de Imola in d. clemen.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Hæretici an tolerandi ſint.*
2 *Perniciosius populo, e medio tollendus eſt, ne eius contagione cæteri quoque corrumpantur.*
3 *Hæreſis, inſtar cancri ſerpere dicitur, & idcirco eradicanda, ne totum corrodat corpus.*
4 *Crimen proximi ita demum celandum eſt ſi in totius populi corporalem ſpiritualemque perniciem non vergat.*

Quæſtio. VI.

1 SEXTO quęro † an hęretici ſint tolerandi? Et diſtinguendum eſt; quia aut occurit caſus in quo nõ poſſent puniri hęretici quin ſimul puniantur & boni. Vel quia latẽt inter bonos. Vel qui habent multos ſequaces, ita ꝙ ſine catholicorũ periculo interfici non poſſunt, & tali caſu hęretici ſunt tolerandi, & hoc aperte dominus oſtendit Matthęi xiij. vbi in parabola prohibuit colligi Zizania, ne forte eradicantes Zizania, eradicarent ſimul & triticum. Quando vero ex occaſione hęreticorum non imminet periculum bonis, ſed magis tutela & ſalus, tunc licite poſſunt occidi, vt dicit Auguſtinus contra Parmenianum. Sic enim ſi ſaluti totius corporis humani expediat pręciſio alicuius membri, puta cum eſt putridum vel corruptiuum aliorum membrorum, laudabiliter & ſalubriter abſcinditur. Ita cum quęlibet perſona ſingularis comparetur ad totam communitatem
2 ſicut pars ad totam. † Si aliquis homo ſit periculoſus communitati & correptiuus ipſius propter aliquod peccatum, laudabiliter & ſalubriter occiditur, vt bonum commune conſeruetur, modicũ enim fermentum totam maſſam corrumpit. vt prima ad Corinthios. v. Ad hęc adaptari poſſunt no. per Thomam ij. ij. q. lxiiij. articu. ij. & ſi hoc in aliis enormibus criminibus locum habet, fortius in crimine hęreſis, quod ſua grauitate flagitioſiſſimum eſt, vt in prędictis patet eo maxime, quia inxta Apoſtolum ſecunda ad Thimo. ij.
3 † hęreſis vt cancer dicitur ſerpere. Vnde reſecanda eſt a principio, ne paulatim intima cordis corrodat, & ſpiritualem vitam adimat, reſecande ſiquidem ſunt putridę carnes & ſcabioſa ouis a caulis repellenda, ne tota domus maſſa, corpus, ardeat, corrumpatur, putreſcat, intereat. Arrius in Alexandria vna ſcintilla fuit, ſed quoniam non ſtatim oppreſſus eſt, totum orbem eius flamma eſt populata. xxiiij. queſt. iij. reſecande. Ioannes quoque Apoſtolus in canonica ſua. Si quis inquit venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, nec aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi aue, communicat operibus illius malis. Hæc Ioannes quę de ſchiſmaticis ſiue hęreticis vitandis verbis docuit etiam factis exhibuit. Narrat enim de illo auditor eius vir ſanctiſsimus Policarpus, ꝙ tempore quodam cum apud Epheſum balneas lauandi gratia fuiſſet ingreſſus & vidiſſet ibi Cherintum, exiliit cõtinuo & diſceſsit non lotus dicẽs, Fugiamus hinc ne & ipſe balneæ corruant in quibus Cherintus lauatur inimicus veritatis. de quo eſt tex. xxiiij. qõ. j. c. omnis qui. Adde pulchrum tex. ea cauſa et
4 q. quæ dignior. † Vnde & ſi in aliis criminibus occultis teneatur quis crimen proximi celare, ꝓpter caritatem vt in cap. ſi ſacerdos. de offi. ordina. & j. queſtio. j. Chriſtus. hoc tamen fallit in crimine quod pertinet ad corruptionem communitatis ſpiritualem vel corporalem. Hoc enim caſu tenetur quis illud propalare teſtificando, vel denuntiando, vt dicit Thomas ſecunda ij. q. lxx. arti. j. Idem ſentit Innoc. de teſti. cogen. cap. j. & ponit exemplum in hæreſi quod vt patet ex pręmiſsis ſpirituale detrimentum inferre communitati eſt aptiſsimum; prodeſt etiam hæc punitio criminũ reipublicæ vt cæteri metu pœnæ arceantur a ſimilibus committendis. xxiij. qõ. v. non eſt innocentiæ. de vita & honeſt. clerico. vt clericorum. et inde eſt quod vt magis iſta in plurimorum exẽplum veniant publicę debent malefactores puniri. l. capitalium. §. famoſos. ff. de pœnis. vij. qõ. j. denique. ver. thuribula quoq;.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iudicare de hæreſi cuius ſit.*
2 *Papæ determinationi ſubiiciuntur quæ Chriſtianam fidem reſpiciunt.*
3 *Pontifici Romano optimũ eſſet ſi quid ſuper fide dubii ſuboriretur, id generali concilio decidere.*
4 *Pontifex Romanus conſultius ageret ſi arduæ quæque conuocato concilio decideret.*
5 *Angelum poſſet Pontifex Romanus excommunicare, & iudicio damnare, ſi fieri poſſet, vt ille malè de fide ſentiret.*
6 *Pontifex errans in iis quæ fidei ſunt damnari a concilio poteſt.*
7 *Papa quamuis in iis quę fidei ſunt errare poſſit, concilium tamen non poteſt, & cur diuerſum.*
8 *Legatus apoſtolicæ ſedis hæreticorum iudex eſt competens, ſuper iam per eccleſiam deciſis.*
Item epiſcopus & capitulum vacante ſede, ad hęc & inquiſitor fidei.
9 *Iudicibus ordinariis ſuper hæreſi procedendi nequaquã adempta facultas videtur, quamuis papa ſuper hæretica prauitate inquiſitores deputarit.*
Delegato ad vniuerſitatem cauſarum poteſtate cõceſſa, non videtur etiam in illis cauſis abdicata poteſtas ordinarii.

Limita & declara vt nu. 11.

10 *Officiali facto in ciuitate super damnis datis vel super abundantia, non idcirco tollitur iurisdictio ordinarii.*

12 *delegatus ab episcopo aut capitulo sede vacante potest de hæresi cognoscere, modo quadragenarius sit.*

13 *Inquisitor an possis vices suas committere.*

14 *Vicarius generalis episcopi aut capituli vacante sede, an cognoscere possit de crimine hæresis.*

15 *Inquisitores aduersum episcopos minimè procedere possunt, nisi expressim illis committatur, intellige sanè vt ibi.*

16 *Ordinario an liceat contra episcopum in ipsius ordinarii territorio delinquentem procedere.*

17 *Episcopus an valeat in hæreticum inquisitorem procedere.*

18 *Episcopi, & qui inquisitioni præfecti sunt, districte aduersus suspectos de hæresi procedant, nemini fraudulose falso hoc crimen imponant, nihil deniq; gratia, odio aut lucri causa agant. Qua pœna plectantur inquisitores si his contrauenerint.*

19 *Episcopus hæreses expurgare negligens qua pœna puniatur.*

20 *Officiales temporales an hæreticæ prauitatis cognitionem habeant.*

Quæstio. VII.

1 SEPTIMO quero. † Ad quem spectet iudicare de hæresi. In hoc distinguerem, quia aut agitur de articulo nondum decisō per ecclesiam. Aut de articulo iam decisō. Primo casu iudicium spectat ad Papam vt probat tex. xxiiij. q. j. quoties. & c. hęc est fides. & c. j. de iuramen. calum. & c. maiores. de bap. quod etiam sacrę scripturę authoritate ostenditur. Nam & Saluator Petro dixit, quem summum pontificem constituit, Ego pro te rogaui Petre vt non deficiat fides tua, & tu aliquando cō uersus confirma fratres tuos, Lucę. xxij. Et vbi Christus discipulos interrogauerat, vos autem quem me esse dicitis? Petrus respondit, Tu es Christus filius Dei viui. Matthei. xvj. Hoc etiam tenet S. Thomas ij. ij. q. j. arti. x. & huius ratio est quia vna fides debet esse totius ecclesię, secūdum illūd. j. ad Corinth. j. Id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, quod seruari nō posset, nisi quęstio de fide exorta determinaretur per eum qui toti ecclesiæ præest, vt sic eius sententia a tota ecclesia firmiter teneatur. Illud idem sequitur Aug. de Anchona in summa sua de potestate ecclesiæ. q. x. articu. j. & ij. Et hoc satis figuratum est exo. xviij. vbi dictum est Moysi qui fuit rector Iudeorum, sicut Papa rector est omnium Christianorum. Esto tu populo in his quæ ad deum pertinent, vt ostendas ei cærimonias & ritum colendi Deum. Sicut ergo omnes quęstiones emergentes de lege & de cultu Dei, reseruabantur Moysi determinandæ. 2 † Sic omnia quæ sunt fidei Christianæ spectant ad determinationem Papæ. Vnde dicit Cyrillus in libro thesau. vt membra maneamus in capite in nostro Apostolico throno Romano Pontifice maneamus, a quo nostrum est quærere quid credere, quid tenere debemus. & Maximus in epistola orientalibus missa, dicit omnes fines orbis terræ qui dominum sincere receperunt, et vbiq; terrarum catholici veram fidem cōfitentes, in Pontificem Romanorum tanquam in solem respiciunt, & ex ipso lumine catholicæ & apostolicæ fidei recipiunt veritatem, licet enim apud alios forte posset esse profundior scientia ad ista decidentia quam in Romanum ponti. deest tamen eis potestas de his iudicandi & statuendi, quæ in solo Romano Pontifice residet vt prædiximus 3 † Caute tamen ageret Papa si cum de istis dubius articulus occurrit concilium generale faceret cōgregari. vt cum eius consilio decideret quod esset tenendum & credendum. Sicut Apostoli fecerunt actu. cap. xv. quando insurrexit hæresis illorum qui dicebant legem Moysi simul cum euangelio obseruandam. Conuenerunt enim Hierosolymis videre de verbo hoc. Simile fuit cap. firmiter. de summa Trini. & c. damnamus. eo. tit. & c. vnico. 4 eo. tit. lib. vj. & cle. vnica. eo. tit. † Et hoc idem in omnibus arduis consulte esset agendum, vt apparet quinquagesima distinctio. de eo. xcvj. distinctio. bene quidem. xxxv. quæstio. quinta ad fedē. xxxv. quæstione ix. ꝙ quis, in ægrum est enim iudicium, ꝙ plurimorum sententijs confirmatur, de officio delega. prudentiam, in princi. xx. distin. de quibus. C. de fideicō. l. fi. est enim tanta in hoc Pa 5 pæ potestas † ꝙ si possibile foret ꝙ angelus de cœlo aliquid contra fidem doceret aut sentiret, per papam iudicari & excommunicari posset vt probatur ad Galatas j. cap. Sed licet nos aut angelus de cœlo euangelizauerit vobis, præterquam 6 quod euangelizauimus vobis, anathema sit. † Si tamen contingeret papam errare in his quæ sunt fidei, tunc damnari posset per concilium generale, vt in c. si papa. xl. dist. cum glo. & per glo. xv. dist. sicut. et xix. dist. Anastasius. & Innoc. in c. ex parte. de verb. signi. & per Doc. in c. in fidei fauorem, de hęre. li. vj. Nec per hoc dicimus inferiorē dicere ius in superiorem cum Papa sit maior concilio generali, vt in cap. significasti. de electio. & cap. aliorum. & cap. nemo. ix. q. iij. quoniam cum Papa incurrit hæresim, desinit esse papa, cū non sit de corpore ecclesiæ, pro quo est glos. xxiiij. quęst. j. Acatius. ergo et multo minus potest dici gerere vices eius qui est caput ecclesiæ. & huic sententiæ generalis consilij stari debet, vt pote quæ veritatem continent indubitatam.

7 † Nam & si Papa possit errare in his quæ sunt fidei. Nam & legimus aliquos Romanos pontifices hæresim incurrisse, vt patet in d. cap. Anastasius.

xix.diſtinctio.c.nunc autem.xxj.diſt. Tamen cō cilium generale in tangentibus fidem errare non poteſt,& de hoc vere intelligitur prędicta authoritas Lucæ. Ego pro te rogaui Petre,vt non deficiat fides tua. Dictum enim eſt ei in perſona totius eccleſiæ, cui ēt conſonat illud verbum Saluatoris noſtri. Matthæi. xxviij. Ego enim vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi. Non ſiquidem tantum Petro nec duodecim apoſtolis dictum intelligitur,cum morte finierit dies ſuos,nec vſque in finē ſeculi perſeuerauerint, ſed potius vniuerſali eccleſiæ quæ in finem eſt duratura quæ in generali concilio repreſentatur,& tantæ authoritatis eſt concilij determinatio in huiuſmodi, quod Euangelium ille nominatur. vt patet ad Gala.ij.quando Paulus dixit ꝙ Petrus non ambulabat ad veritatem Euangelij. Id tamen in quo Paulus reprehendebat Petrum erat ꝙ ipſe ſubtrahebat ſe a gentibus nolēs manducare de cibis eorum, ſed obſeruabat ritus Iudæorum in cibis propter timorem Iudæorum qui ſuperuenerant a Hieroſolymis, hoc tamen nō erat contra aliquod de quatuor Euangelijs, ſed erat contra determinationem concilij generalis, quod ab apoſtolis fuerat celebratum ſuper huiuſmodi legalibus non ſeruandis, Actuum decimoquinto. Ad quod etiam oſtendendum ſola vniuerſalis ſynodus loquitur ſub nomine Spiritus Sancti vt ibi patet. Nam cum in eodem concilio fieret diffinitio, dictum fuit. placuit Spiritui Sancto & nobis,& iſtis verbis poſtmodum vſa fuerūt generalia concilia quæ in eccleſia vniuerſali fuerunt congregata. vbi ergo talis aſſeſſor accedit, locus errandi non poteſt occurrere. Et ſi contrarium diceremus nil certum eſſet in fide. Vnuſquiſque enim ſequeretur opinionem ſuam & fluctuaremus omni vento doctrinæ ſicut paruuli.cōtra Apoſtolum ad Epheſios.iiij. vbi ait ꝙ Chriſtus dedit in eccleſia quoſdam Apoſtolos, alios Prophetas, alios vero Paſtores & Doctores ad conſummationem ſanctorum in ædificationē corporis Chriſti,donec occuramus omnes in vnitatem fidei,& paulo poſt,& iam non ſimus paruuli fluctuantes,& circunferamur omni vento doctrinæ in nequitia & aſtutia hominum ad circunuentionem erroris, quaſi velit quod cū fuerimus in fide iſtorum qui fidem eccleſiæ repreſentant non fluctuabimus in doctrina fidei tanquam paruuli. Sed prædictis videtur obſtare cap. tria. iuncto cap.placuit.xxxvj. quæſtio. ſecunda & cap. fina.de rapto.vbi apparet quod illud ꝙ circa matrimonium non contrahendum inter raptorem & raptam fuerat erronee per concilium ſtatutum, fuit poſtea emendatum. Ad hoc tamen ſtat reſpō ſio,quod illud non eſt de ſpectantibus ad fidem in quibus obtinet quod prædiximus. Vel aliter dicendum ꝙ illud non fuerit erronee ſtatutum, licet eſſet contra teſtimonia veteris legis,vt voluit glo.& male in d.c.tria. Nam cum illud eſſet præceptum iudiciale non obligabat in lege noua, ſed fuit correctum;quia pro hoc tempore ſic fuit viſum legislatori,ſiue quia ſibi placuit quod ſufficit vt §. ſed quod princi.inſti.de iure natu. & per Philoſophum. v. Ethico. Hæc dixi ſubmittens me determinationi ſanctæ matris eccleſiæ.

S †Aut quærimus circa ea quæ iam ſunt per eccleſiam deciſa,& tunc legatus ſedis apoſtolicę eſt competens iudex vt c.vt commiſſi.de hære. lib. vj. Item epiſcopus poterit iudicare de quæſtione fidei & contra hæreticos procedere, & etiam capitulum ſede vacante in cap.ad abolendam.de hære. in princi.& etiam inquiſitores per ſedem apoſtolicam deputati in cap. per hoc. & cap.vt inquiſitionis.de hære. lib.vj.& clemen.j.eo. titu.

9 †Per hoc enim quod Papa deputat inquiſitores ſuper hæretica prauitate non videtur facultatem ſuper his procedendi ordinarijs tollere vt in d.c. per hoc.Ex quo infertur quod per poteſtatem data tam delegato ad vniuerſitatem cauſarum non videtur etiam in illis cauſis abdicata poteſtas ab ordinario.hoc colligitur ex illo text. iuncta glo. quæ vult quod inquiſitor hæreticæ prauitatis dicitur eſſe delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, ex quo habes optimam limitationem ad c. ſtuduiſti.de offi.lega.vt non habeat locum in delegato ad vniuerſitatem cauſarum, pro quo eſt glo. in d.cap.per hoc. facit in ſimili quod not.Bart.in l.prima.C. de offic. præfec. vrb. vbi tenet quod

10 †licet in ciuitate fiat vnus officialis ſuper damnis datis vel ſuper abundantia, non tamen propter hoc tollitur iuriſdictio quam habet poteſtas qui habet vniuerſalem iuriſdictionē, pro quo bene facit tex.in d.l.j.& in l.fi. iuncta gloſſ.C.de iuriſd.omn.iudi.& glo.in cap. in galliarum. xxv.

11 qō.ij. †Hoc tamen limita verum eſſe quoties vna iuriſdictio ſubalternatur alteri vt in exemplo prædicto. Si tamen ille ſpecialis iudex eſſet ſuperior generali,vtputa iudex deputatus per ſtatutum ſuper cauſis appellationum & nullitatum, tunc generalis iudex non ſe intromittit de ſpecialibus. Idem etiam ſi non ſe habet tanquam ſuperior ſed tanquam differens ſpecie, vt eſt iudex infinuationū.C.de teſt.conſulta diualia, ita determi-

12 nat Bal.in l.vnica.ff.de offi.conſu. † Poterit tamen cognoſcere de crimine hæreſis delegatus ab epiſcopo deputatus. aut a capitulo ſede vacante vt in cle.j.§.j.& in clemen.ij. de hære. Debet tamen talis inquiſitor, ac etiam delegatus annum quadrageſimum attingere,vt eſt tex.in d.clemen. ij.in princi.cum glo.ex quo limitatur. c. cum viceſimum.de offic. delega. Idem ſi ſit delegatis a Papa cum text. dictæ clemen.generaliter loqua-

13 tur. †Sed an inquiſitor poſſit committere vices ſuas,ſolutio glo.in d.cle.ij.arguit pro & contra.finaliter tenet quod ſic per illum text. & per tex.in clemen.j.§.porro. eodem titu.& hanc opi-

14 nionem tenent communiter Doc. †Sed dubiū eſt de vicario generali epiſcopi, aut capituli ſede vacante, & dicendum eſt ſecundum Lapum & Ioan. de Imol. in d.clemen.j. de hære. quod non poterit ſine ſpeciali commiſſione epiſcopi de hoc crimine cognoſcere per text. in c. licet. de offic.vica.lib.vj.Eſt autem tam lata epiſcoporum poteſtas ꝙ contra quoſcunque etiam quantūcunque exemptos poterunt procedere & eos de hoc crimine condemnare, non obſtante quocun-

que priuilegio exemptionis vt in c. ad abolendã.
15 .§.fi.de hære.† Fallit tamen hoc in epiſcopis cõ tra quos procedere non poſſunt inquiſitores, niſi expreſſe hoc ſibi committatur, vt in c. inquiſitores.eo.tit.lib.vj.debent tamen nuntiare Romano pontifici ſi illi de hoc crimine infamati ſiue ſuſpecti exiſtant,vt dicit ibi tex.crederem tamẽ ꝙ vbi eſſent ſuſpecti de fuga,carcerari poſſent,vt ad Papam remitterentur,vt in.§.audien. in authen. de defenſo. ciui. colla. iij. ad quod faciunt not. per Bartol. in l. magiſtratibus. ff. de iuriſdictio.
16 omnium iudicum. Sed quæro iuxta hoc † an ille tex. procedat tantum in inquiſitoribus, an ẽt locum ſibi vendicet in ordinarijs de hoc crimine inquirentibus. Ego putarem quod tantum in inquiſitoribus locum habeat, non enim debet extendi ad epiſcopum aut ad capitulum ſede vacante cum de ipſis non loquatur, nec per hoc quod ſint epiſcopi qui hæreſim incurrunt effugiunt iuriſdictionem epiſcopi, in cuius territorio delinquunt. Pro quo eſt glo.in cap.ibi enim. iij. quæſtio.vj.& in cap. j. de rapto. & per Inno.in c.cũ inferior.de maiori.& obedien. Vlterius iuxta
17 idem quæritur, † an epiſcopus poſsit procedere contra inquiſitorem, ſi hæreſim incurrat. Lapus Abb. in dicto cap. inquiſitores. dicit ꝙ non durante officio, niſi crimen eſſet adeo notorium ꝙ non requireretur cauſæ cognitio. de fil. presby. quoniam. Idem ſequitur ibi Domi. hæc opinio poſſet etiam iuſtificari per ea quæ not. Bar. in l. fi. ff.de rerum diui.vbi tenet quod ſi duo ſint domini inſolidum alicuius caſtri, & vnus delinquat,non poterit puniri a cõtomino, quia non habet in eum iuriſditionem. Nam par in parem non habet imperium. de electio. innotuit. Sed hoc non obſtante ego crederem indiſtincte poſſe dici quod poſsit contra eum ſuper huiuſmodi crimine procedere, cum iſtud ſit delictum per quod perditur iuriſdictio ipſo iure. Pro quo faciũt no. in prædicta materia per Bar.in l.qui iuriſdictioni.ff.de iuriſdiction.iudi.in addit. & ponit exemplum in crimine læſæ maieſta.C.de digni.l.ſi gradatim.& l.quoties.lib.xij.C.de offi. recto. puin. l.ij.vbi videtur glo.co ẽt caſu quo delinqueret in male procedendo in officio, indubie poſſet eum punire, cum ordinarius delegatum apoſtolicum male ſe gerentem in cauſa ſibi commiſſa punire poſsit,ſic tñ vt ex hoc iuriſdictio eius non impediatur,iuxta not.per Doct.in c.fi. de reſcrip. & per Cynum & legiſtas in auth. qua in prouincia.
18 C.vbi de crimine agi oportet. †In proceſſu aũt ſuper hoc crimine faciendo epiſcopi & inquiſitores apoſtolicę ſedis habent exortationem a iure in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione maledictionis ęternę, vt contra ſuſpectos vel diffamatos de huiuſmodi prauitate diſtricte & prõpte procedant,ſic tñ ꝙ malitioſe & fraudulenter hoc nefandum crimen falſo alicui non imponant,ꝙ ſi odij gratiæ vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu,contra iuſtitiam & conſcientiam ſuam omiſerint contra quemquam procedere vbi fuerit procedendum, ſuper huiuſmodi prauitate,aut obtentu eodem prauitatem ipſam alicui impoſuerint, ac eũ ſuper hoc præſumſerint quoquomodo vexare,præter alias pœnas ,p qualitate culpæ eis imponẽdas, Epiſcopus aut ſuperior ſuſpenſionis ab officio per triennium, alij vero excõicationis ſentẽtiã eoipſo incurrant, a qua quidẽ excõicationis ſententia qui eã incurrerint non ipſi per ſummum põtificem poterunt (præterquam in mortis articulo,& tunc ſatisfactione prę miſſa)abſolutionis beneficiũ obtinere,nullo i hac parte priuilegio ſuffragante, de quo eſt text. in
19 cle.j.§.verum.de hære. Inſuper † ſi quis epiſcopus in expurgando hæreſes de ſua dioceſi negligens fuerit,vel remiſſus, cũ id certis indicijs apparuerit,deponendus eſt ab officio epiſcopali, & in locum ipſius alter ſubſtituẽdus eſt, qui velit & poſsit hæreticam confundere prauitatem, de hære.excõicatus.in ti. Ex quo manifeſte apparet ꝙ damnabiliter & cũ quanto animarum ſuarũ periculo epiſcopi & alij, ad quos huiuſmodi inquiſitio ſpectat tam deteſtandum facinus perſequi ac punire omittant. Inferiores aũt prælati de hoc crimine ſe intromittere nequeunt, cum ſuperioribus præfatis ſit reſeruatum vt prædiximus. Poteſta-
20 tes autem† ſiue domini temporales,ac eorum officiales de hoc crimine cum ſit mere eccleſiaſticum ſe intromittere nequeunt,vt de eo cognoſcant,aut iudicent,aut incarceratos ab epiſcopo & inquiſitore a carcere liberent,executionem tamẽ ſuper hoc crimine fiendam ſibi a iudicibus eccleſiaſticis predictis iniunctam adimplere nõ detractent, aut eorum iudicium ſeu ſententiam directe vel indirecte impedire quoquomodo non præſumant. Si quis vero de præfatis ſecularibus iudicibus cõtra prædicta fecerit, aut præfatis epiſcopo & inquiſitoribus in prædicto fidei negotio ſe oppoſuerit,ſiue illud quouis modo impediuerit,& qui ſciẽter in prædictis dederint auxilium,conſilium,vel fauorem, excommunicationis ſententiam incurrat ipſo iure,quam ſi per annum animo ſuſtinuerit indurato,ex tunc velut hæreticus condemnetur.c.vt inquiſitionis.§.fi.de hære.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Ordo quis à iudicibus & inquiſitoribus ſeruari debeat in hæreticorum proceſſu.*
2 *Hæreticus bis generaliter monendus eſt vt ab erroribus deſiſtat, antequam ad ſpecialem procedatur inquiſitionem.*
3 *Epiſcopus ſi poſsit inquirere ſolus ſine inquiſitore, & viceuerſa, quid inquiſitor abſque epiſcopo.*
4 *Epiſcopo ſine inquiſitore non licet contra hæreticum diffinitiuam proferre ſententiam, nec eum diro carceri mancipare, nec tormẽtis ſubiicere. Limita & declara vt ibi.*
5 *Inquiſitoribus aliiſque hæreticæ prauitatis cognitoribus interdicitur ne modis illicitis ab aliquibus pecunias extorqueant, alioqui pœna ibi tradita plectentur.*

Pœnæ

6 *Pœnæ pecuniarie an quando, & ad quid hæreticis imponi poſſint.*

7 *Inquiſitioni præfecti hæreticis conuerſis pœnas commutare & minuere poſſunt.*

8 *Inquiſitores an poſſint eſculenta & proculenta mera liberalitate oblata recipere.*
Iudicibus an liceat eſculenta & poculenta recipere.

9 *Delegatus iudex licite poteſt eſculenta & poculenta accipere.*

10 *Hæreticus in quo territorio conueniendus ſit.*

Quæſtio. VIII.

1 OCTAVO quæro de † ordine qui debet teneri per iudices in procedendo cõtra hæreticos. Ad quod dicendũ ꝙ in primis clerum & populum conuocabunt exponendo eis inquiſitionẽ quam facere intẽdunt, auxilium quoque & conſilium & fauorem ab ipſis petent. c. vt commiſſi. in. §. j. de hære. lib. vj. & ſolent inquiſitores primo ire ad epiſcopum loci vel vicarium, & oſtendere eis facultatem & authoritatem ſuam, & rogare ꝙ congreget clerum, quo congregato oſtendunt eis literas et facultatem prædictas ſermonem faciunt, & eorum auxilium & fauorem poſtulant. Poſtea ſimile faciunt cum poteſtate ſiue correctore ciuitatis & cõcilio ſiue (vt hiſpanice loquamur) conſiſtorio. demum conuocant totam concionẽ populi, & habito ſermone ad populum idem faciunt vt prædiximus. Poſtea interpolatim inquiſitor facit ſermo-
2 nes ad populum de fide. Et conueniens eſt † ꝙ ad minus due munitiones præmittantur contra omnes hæreticos, vt relictis erroribus ſuis ad fidem catholicam reuertantur, & ad eccleſiæ gremium redeant, quæ tanquam pia mater non claudit gremium redeunti, vt c. ſuper eo. de hære. lib. vj. Et pro his monitionibus ſatisfacit authoritas Apoſtoli ad Titum. iij. vbi dicit hæreticum hominem poſt vnam & ſecundum admonitionem deuita, ad idem xxiiij. q. j. quæ dignior, & q. iij. dicit apoſtolus. Inquiſitores etiam ex abundanti conſueuerũt addere tertiam monitionẽ vt magis proceſſu ſuos videãtur iuſtificare. In quibus monitionibus quatum ſingulæ decem dies continent monent eos ad conuerſionem, & reuertentibus promittunt benignam miſericordiam. Quibus peractis proceden dum eſt ad inquiſitionẽ, recipiendo in vnaquaque parochia iuramentum a rectore parochiali, & ab alijs probis & honeſtis viris, & ſi illi deponant aliquos de parochia fore hæreticos, aut diffamatos ſiue ſuſpectos, conſueuerunt ſecreto eos coram ſe vocare, & ſecreto ad conuerſionem monere, & vbi nec ſic voluerint, proceditur contra eos ſecundum formam iuris, qui proceſſus determinatur aperte per text. in cle. j. §. j. de hære. vbi text. dicit quod procedendum eſt per dioceſanos epiſcopos, & per inquiſitores a ſede apoſtoli-
3 ca deputatos ſimul conuenientes. † Sunt tñ quędã quæ poſſunt vnus ſine alio agere vtpote citare, arreſtare, ſeu capere, ac carceri mancipare, et ponẽ do in compedibus vel manicis ferreis, prout ſecũ dum eum viderit expedire. Poterit et inquirere quiſque prædictorum ſine altero contra illos de
4 quibus viderit inquirendum, † diro tamen carceri mancipare ſiue arcto, qui magis ad pœnam quam ad cuſtodiam videatur, aut tormentis ſupponere eos contra quos proceditur, aut diffinitiuã ſententiam ferre contra eos non poterit epiſcopus ſine inquiſitore, aut inquiſitor ſine epiſcopo, aut eius vel capituli ſede vacante ſuper hoc delegato, quod tamen intellige dummodo adinuicem copiam habere valeant infra octo dierum ſpatium poſtq̃ inuicem ſe requiſierint. Si autem conuenire non potuerunt propter premiſſa, tunc inquiſitor ordinario vel econtra ordinarius inquiſitori poterit ſuper præmiſſis committere vices ſuas, vel per literas ſignificare eidem ſuum conſilium, vel aſſenſum, vt dicit ibi tex. & vt cum maiori puri-
5 tate & integritate res agatur. † Inhibitum eſt inquiſitoribus & tam ipſorum quam epiſcoporũ ac capitulorum ſede vacante delegatis ſine commiſſariis, ne prætextu inquiſitionis officij quibuſuis modis illicitis ab aliquibus pecuniã extorqueãt, & ſi ſecus fecerint eoipſo ſententiam excommunicationis incurrunt, a qua non poſſunt abſolui præterquam in mortis articulo, donec plenariam ſatisfactionem fecerint his a quibus extorſerunt, a qua ſatisfactione nullis pactis aut priuilegiis aut remiſsionibus poterunt liberari. & ne hoc latere poſsit, notarij & officiales dicti officij necnõ fratres & ſocij inquiſitorum ipſorum & cõmiſſariorum (qui dictos inquiſitores aut commiſſarios ſecrete prædicta nouerint commiſsiſſe) ſi indignationem dei et ſedis apoſtolice offenſam voluerint euitare, grauiter ipſos arguere & corrigere ſtudeant in ſecreto, ꝙ ſi taliter ea ſciuerint vt probare valeant prælatis inquiſitorum et commiſſariorum eorundem ſtudeant nuntiare, vt in cle. ij. eo. ti. Pondera tñ illum tex. qui non loquitur de epiſcopis, vnde licet ipſi ab his debeãt abſtinere nõ tñ pœna prędicta haberet locũ in illis, cum nõ ſit expreſſum, voluit enim dignitati eorum deferre, vt in c. ſane. lo ij. de offi. deleg. & in c. ij. eod. tit. lib. vj. ita tenet gl. in d. cle. ij. quam ſequuntur ibi communiter Docto. Epiſcopus tñ non debet aliquid habere propter inquiſitionem, nec partẽ aliquam de deputatis inquiſitionis officio, vt patet in extrauag. Boni. ex eo. §. penul. ita tenet Ioan. Andr. in c. fi. §. j. de hęre. lib. vj. Conſidera etiã cir
6 ca idem ꝙ tex. † ille prohibet illicitas extorſiones, nõ tamẽ per hoc tollit pœnas pecuniarias applicandas officio imponi & exigi. ſecundum glo. ibi, circa quod dicit Matthę. ꝙ bene poſſunt inculpatis de hoc crimine imponi penitẽtia in pecunia pro pauperibus vel aliis piis operibus vt c. accuſatus. §. de queſtionibus, &. §. ſi vero, de hęre. lib. vj. Refert et fratrẽ Aluarum Hiſpanũ tenuiſſe ꝙ hanc multam pecuniariam inquiſitores imponunt quoties aliqui proferunt verba hæretica, aut ludẽdo, aut ex ira, aut ex fatua ſimplicitate et

ignorantia, quæ tñ excuſationem non habet. Et his caſibus & ſimilibus poſſunt pecuniariter puniri. Nam & eccleſia hoc facit. xxiij. diſt. cp̃ cp̃. de iudæ. ad liberandam, de rapto. in archiepiſcopatu. Item † inquiſitores poſſunt hæreticis conuerſis pœnas commutare vel minorare, in c. vt commiſſi. de hęre. li. vj. Nam & alias iudex ex certis cauſis minorat pœnam. ff. de pœ. aut facta. §. fi. Itẽ pro hoc facit litera d. cle. ij. a contrario, per hoc enim cp dicit cp modis illicitis non poſſunt extorquere pecuniam, ergo licitis ſic, de præſumpt. nonne. xxv. diſt. qualis. ff. de iudi. cum prętor. Item quia d. cle. ponit verbum extorqueant, quod ſonat in vitium violentiæ, vel fraudis, ergo ſecus ſi iuſte condemnent; ſed caueant ſecundum eum ne imburſent, quia reputaretur extorſio, ſed dent pauperibus, vel applicent officio inquiſitionis. in cle. ſtatutum. de elect. de præſumptio. literas. de offi. ordi. dilectus. Idem per omnia ſequitur do. Car. in d. cle. ij. & in cle. ad noſtrum. in fin. eod. tit. Sed
8 quæro iuxta prædicta, † vtrum inquiſitores poſſint recipere modica exennia quæ conſiſtunt in eſculentis et poculentis mera liberalitate oblatis, quę paucis poſſunt cõſumi diebus. & veritas huius quæſtionis pendet ab illa, An alij iudices poſsint iſta recipere. in quo fuit varietas inter Doc. nam gloſ. in l. plebiſcito. ff. de offi. præſi. tenuit cp licet olim illud licitum eſſet per d. l. & per l. ſolent. ff. de offi. procon. tamen hodie illud eſt immutatum per iura noua & correctum. Sed Bart. in d. l. plebiſcitio. poſt Guil. tenet opinionem contrariã. Sed in authẽ. vt iudic. ſine quoquo ſuffra. §. reſcriptum tenet opi. d. glo. quod etiam tenet gl. in d. §. & dicit cp lex plebiſcito. & alia iura que innuunt contrarium poſſent habere locum in defectum ſui ſalarij, & tunc etiam mediocriter, & a ſponte dantibus, vt innuit tex in d. §. & glo. in d. l. plebiſcito.
9 Prędicta dicit fore vera in iudice ordinario, † ſed iudex delegatus indiſtincte poteſt ſecundum eum accipere eſculentum & poculentum quod paucis cõſumi poſsit diebus, dummodo mera liberalitate ſit oblatum. vt c. ſtatutũ. §. inſuper. de reſcri. li. vj. et iſtam opinionem ſequitur Bal. in d. l. ſolent, ſi licet non ita plene diſtinguat, & opi. iſtorum doctorum ſatis eſt cõformis legibus ord. Hiſpaniæ, quæ indiſtincte prohibent iudicibus ne aliquid a partibus recipiant. Adiungit tamen Bald. ibi cp pro quibuſdam minimis nõ offenditur lex, vt pro vno pari faſianorum vel pro duabus fialis maluaſię. ff. de condi. & demon. l. quanuis, quia pro tam paruo iudicis animus non flectitur. Ad quod etiam ego induco tex. ca. & ſi quæſtiones. de ſimoni. vbi pro modico voluntarie oblato in collatione rei ſpiritualis non committitur ſimonia, licet in ſpiritualibus omnis traditio & promiſsio ceſſare debeat. Adde glo. not. xj. q. iij. non licet. Ex quibus infertur ad deciſionem quæſtionis propoſite, cp cum inquiſitoribus et commiſſarijs ſint deputati redditus officij, & ſic in eis militet ea ratio quę in ordinario, præſertim quia cũ ſint delegati ad vniuerſi tatẽ cauſarum vt not. in c. per hoc. de hære. lib. vj. naturam ordinariam ſapiunt. ſecundum glo. de appel. cum cauſam. Idem in eis quod in ordina-
10 rijs erit dicendum. † Vltetius quæro circa prę miſſa in quo territorio ſit hęreticus de hoc crimine conueniendus. Ad hoc reſpondetur per tex. in c. vt commiſsi. §. j. de hęret. lib. vj. cp in loco vbi hęreſim incurrit etiam ſi ad aliam iuriſdictionem ſe conferat. Sed an in loco illo ad quem ſe tranſtulit poterit conueniri. Dic cp ſic, vt dicit ibi gl. cum etiam ibidem cenſeatur delinquere hęreſim illam retinendo. facit in ſimili quod not. Bart. in l. ſi dominium. ff. de fur. & l. ſi abducta. C. eod. & l. ſed nec legatarius. ff. de conditi. furti. vbi tenet cp ſi aliquis fecit furtum Florentię & reperitur Perugij cum re ſubtracta, poterit ibi conueniri ſcilicet Peruſij. Nam ſicut mutatione dominij naſcitur noua actio furti ad pœnam applicandã parti, ſic mutatione territorij & iuriſdictionis noua naſcitur actio ſiue accuſatio furti ad vindictã publicam per d. l. ſi dominium.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis crimen aduerſus quos intẽtari poſſit.*
2 *Vſuram exercere non eſſe peccatum contendentes, hæretici cenſendi ſunt.*
Contumax in hæreſis cauſa, ſi anno in excommunicatione perſiſtat, vtpote hæreticus condemnãdus eſt.
3 *Sortilegi & diuinationis crimen non eſt coram inquiſitore pertractandum. latiſſime nu. 6.*
4 *Profeſſo religionem deſerente & ad nuptias conuolante, an huius criminis cognitio inquiſitori conceſſa ſit.*
5 *Nuptias binas ſi quis contraxerit an huius rei cognitionem habeat inquiſitor.*
6 *Diuinationes & ſortilegia quando dicantur ſapere hæreſim manifeſtam, & quando non. & numero. 10.*
7 *Prænoſcere & pronuntiare de futuris quando liceat & quando non.*
8 *Demonum diuinationes & reſponſa euitanda ſunt etiam ſi vera prædicent.*
9 *Deus quandoque quæ à demonibus prædicuntur euenire ſinit, vt hominum religionem erga illum tentet ac experiatur.*
11 *Inquiſitoribus an liceat contra iudæos procedere, qui Chriſtianos in eorum ritus inducunt.*

Quæſtio. IX.

1 NONO † quæro contra quos poſſit procedi obtentu huius criminis. Dicendum eſt cp contra hæreticos, credentes, fautores, & receptatores eorum vt in ca. officium. in princ. & c. vt inquiſitionis, in prin-

prin.de hære.lib.vj. Qui autem dicantur hæretici,determinat text.in c.ad abolendam. in princ. eod.tit.in volumine. De quo tamen vide quę late
2 ſcripſi ſupra in j.membro. † Inter cæteros autem ille qui diceret pertinaciter ꝙ exercere vſuras non eſt peccatum hæreticus iudicaretur in cle. vnica §.pe.de vſur. Item qui propter contumaciã in cauſa hæreſis excommunicatur ſi per annum in excõmunicatione perſiſtat,eſt velut hæreticus condemnandus.in c.cum contumacia. de hæreti. lib.vj. Et nedum cõtra hæreticos procedi poteſt, verumetiam contra ſuſpectos & infamatos de hęreſi,vt in d.c.vt officium.in princ.& de huiuſmodi ſuſpicione eſt exemplum in caſu.c.fi.de pœ.cõtra illum qui diu in excommunicatione etiã pro qualicunq; cauſa inflicta perſeuerauit, & ſimili-
3 bus. † De ſortilegiis vero & diuinationibus non ſe poterunt inquiſitores intromittere, niſi hæreſim ſapiant manifeſte,vt c.accuſatus.§.ſane.de hęre.li. vj.Ex his infertur ad qõnem. Quidam fra-
4 ter † profeſſus exiuit ordinem & accepit vxorem, an inquiſitor hæreticę prauitatis poſsit de hoc cognoſcere.But.in l.iij.C.de ſum.trini.diſtinguebat,quia aut accepit eam clam & præſumitur doloſe hoc feciſſe & non per errorem,& ſic contra eum non poterit procedere. Aut accepit palã, & eo caſu non præſumitur in dolo ſed erronee hoc feciſſe, putans ſibi licere, & ꝙ erret in fide, & ſic cognitio pertinebit ad inquiſitorem. Idem ſequitur Panor.in c.cum quidam.de iureiuran.et in ſuo conſil.lxviij. infertur etiam ad aliam qõ.
5 An † inquiſitor hæreticæ prauitatis poſsit procedere contra illum qui binas nuptias contraxit, itaq; viuente prima vxore duxit ſecundam, & Lapus Abbas in d.§.ſane. dicit ꝙ fuit conſultum ꝙ ſic,quia videtur committere contra vnum de ſacramentis eccleſiæ, & per conſequens hæreticus eſt habendus.de hære.ad abolendam,in prin. Idem ſequitur ibi Dominicus. Sed ego diſtinguerem vt ſupra proxima q. an ſcilicet clam vel palam illud fecerit, & per hoc poteris ad multa ſimilia reſpondere. Vlterius quæro circa prędmiſſa
6 an † inquiſitores præfati procedere poſsint contra diuinatores & ſortilegos. Ad hoc dicendũ eſt ꝙ non niſi hæreſim ſapiant manifeſtam,vt prædiximus qñ autem dicantur ſapere hæreſim,eſt ſatis difficile diffinire. Sed Oldr.conſi.ccx.volens hoc determinare dicit, ꝙ ſi quis per inuocationẽ demonis vult aliquod futurum ſcire,hoc hæreſim ſapit manifeſte, qa vult demoni attribuere quod ſoli Deo eſt reſeruatum, iuxta illud Eſaiæ xlj. annuntiate nobis quæ futura ſunt, & dicemus qa dij eſtis vos. Idem tenet Ioan. Andr. in addi. ad Spe.ti.de ſortileg.& hoc caſu põt intelligi text. xxvj.q.v.epiſcopi.in princ.vbi prædictos appellat hæreticos. Non tñ ego crederem hoc eſſe verũ ſic ſimpliciter loquẽdo. Sed pro veritate huius conſiderandum eſt, quia futura dupliciter cognoſci poſſunt. Vno quidem modo in ſuis cauſis,alio modo in ſeipſis. Cauſæ aũt futurorũ tripliciter ſe
7 habent.Quædam † enim producunt ex neceſsitate,& ſemper ſuos effectus & hmõi effectus futuri per certitudinem prędnoſci & prędnuntiari poſſunt ex conſideratione ſuarum cauſarum,ſicut Aſtrologi prænuntiant eclipſes futuras. Quædam vero cauſę producunt ſuos effectus non ex neceſsitate, et ſemper,ſed vt in pluribus,raro tamen deficiũt, & per hmõi cauſas poſſunt præcognoſci effectus futuri,non quidem per certitudinem,ſed per quandam coniecturam, ſicut aſtrologi per conſiderationem ſtellarum quædam prędnoſcere & pronuntiare poſſunt de pluuiis & ſiccitatibus, & medici de ſanitate vel morte. Quædam vero cauſæ ſunt quę ſi ſecundum ſe conſiderarentur habent ſe ad vtrumlibet, ꝙ prędcipue videtur de potentiis rationabilibus quę ſe habent ad oppoſita ſecundum philoſophum, & tales effectus vel etiam ſi quis effectus vt in paucioribus caſu accidunt ex naturalibus cauſis per conſiderationem cauſarum prędnoſci non poſſunt, niſi in ſeipſis conſiderentur. homines autem huiuſmodi effectus in ſeipſos ſolum conſiderare poſſunt dum ſunt præſentes,ſicut cum homo videt fortem currere vel ambulare. Sed conſiderare huiuſmodi antequam fiant eſt ꝓprium Dei, qui ſolus in ſua æternitate videt ea quæ futura ſunt tanquam prędſentia, & de hoc intelligitur prędinducta authoritas Eſaię. Annuntiate nobis &c. Si quis vero huiuſmodi futura prędnoſcere aut prænuntiare quoquo modo prędſumpſerit, niſi Deo reuelante, manifeſte vſurpat ſibi quod Dei eſt. Hæc ponit S.Tho.ij.ij.q.xcv.arti. j.de quo etiam vide eundem ij.ij.q.clxxij. arti.j. cum agit de prophetia.& in ſumma contra gentiles lib.iij.c.cliiij. vbi ſubiungit ꝙ maligni ſpiritus veritatem fidei corrumpere molientes, ſicut abutuntur operationem miraculorum vt errorem inducant hominibus, & argumentum veræ fidei debilitent,non tamen vere miracula faciẽdo, ſed ea quę hominibus miraculoſa apparent,ita etiam abutuntur prophetica prędnuntiatione, non quidẽ vere prophetando, ſed prænuntiando aliqua ſecundum ordinem cauſarum huiuſmodi occultarum, vt videantur futura prænoſcere in ſeipſis quod hominibus perſuadent qui occultas rerum cauſas non cognoſcunt. Prædicti ſiquidem ſpiritus ſubtilitate intellectus ſui magis poſſunt cognoſcere quã homines quomodo et qualiter effectus naturalium cauſarum impediri poteſt, & cauſas effectus aliquos occulte producentes, & ideo in prænuntiando futura mirabiliores et veraciores apparent ꝙm homines quantumcunq; ſcientes,hęc ille.pro quibus allego bonum tex. xxvj.quæſtio. v. ſciendum, vnde quidam aſtrologi qui homines diuinos ſe gentibus oſtentare volunt, cum videant quod principia illius ſcientiæ de futuris actibus hominum qui ex arbitrij libertate procedunt aliquod certum ſeu firmum determinare non valent, cum enim intellectus aut ratio non eſt corpus nec actus organi corporei,& per conſequens nec voluntas quæ eſt in ratione vt patet per Philoſophum tertio de anima. Nullum autem corpus poteſt imprimere in rem incorpoream ex quo ſequitur quod impoſsibile eſt corpora cœleſtia directe imprimere in intellectum & voluntatatem, ſed tantum indirecte in quibuſdam beſtialibus hominibus qui rationem & intel

lectum

lectum ſubiiciunt appetitui ſenſitiuo, huiuſmodi vani homines & inſani recurrunt ad demones, a quibus per quædam occulta pacta multa de futuris intelligunt. Vnde Auguſti. ſecundo ſuper Gene. ad literam dicit fatendum eſt quo a Mathematicis vera dicuntur inſtinctu quodam occultiſſimo dici ꝙ neſcientes humanæ mentes patiuntur, quod tñ ad decipiendos homines fit ſpirituum immundorum, & ſeductorum operatione, qui quędã vera de temporalibus rebus noſſe permittuntur. Vnde concludit. Quapropter bono Chriſtiano ſiue Mathematici ſiue quilibet impie diuinantes (& maxime dicentes vera) cauendi ſunt ne conſortio demoniorum, animam deceptã pacto quodam ſocietatis irretiant, & põdera illud quod Auguſti. dicit † illos diuinantes qui vera dicunt, maxime fore vitandos. Demon enim qui intendit perditionẽ hominum, & iuxta apoſtoli Petri vocem. Tanquã Leo rugiens circuit quęrens quem deuoret, Sepiſsime in ſuis reſponſis vera dicit, vt homines aſſuefaciat ad hoc vt ei credatur. Vnde Athanaſius exponẽs illud quod habetur Luc. iiij. Increpauit illum dicens Obmutesce dicit quãuis vera fateretur demon. compeſcebat tamen Chriſtus eius ſermonem, ne ſimul cum veritate ẽt ſuam iniquitatem promulget, vt nos etiam aſſuefaciat ne curemus de talibus, ẽt ſi vera loqui videantur.

Nefas enim eſt vt cum aſsit nobis ſcriptura diuina a diabolo inſtruamur. Interdum † ẽt Deus remittit ea quæ a demonibus prædicuntur euenire, vt ipſi qui hoc audiunt & vident probentur, & appareat quali fide ſunt vel deuotione erga Deũ, ſicut in Deute. legitur. Moyſes, ex præcepto dñi populo præcepiſſe dicens, Si ſurrexit in medio tui Propheta, aut qui dicat ſomnium ſe vidiſſe, & prędixerit ſignum atq; portentũ, & venerit quod locutus eſt, nõ audies verba Prophetæ aut ſomnia toris, quia tentat vos Dñs Deus veſter, vt palam fiat vtrum diligatis eum an non. in c. nec mirum. xxvj. q. v. qui eſt tex. Auguſtini. Similiter quoq; demones ſe habent in operationibus. Operantur enim quędam ſecũdum ordinem naturalem, cum propter ſubtilitatem ingenij ſui, naturas rerũ occultas ſciant, quæ hominibus propter groſsitiem ingenij miraculoſa videtur, eo quod illorum cauſas non attingunt, non tamen demones præter naturæ ordinem quicquam efficere poſſunt, de quo optimus tex. Auguſtini in d. c. nec mirum. † Quibus præmiſsis quo ad qõ. propoſitam videtur dicendum, ꝙ ſi quis inuocans demones vel ſortilegia aut diuinationes exercens, credit demones aliqua de futuris ſcire, ad quorum cognitionem non pertingunt, aut in operabilibus credit eorum virtutem ad aliqua ſe extendere, ad quæ ſecundum rei veritatem ſe non extendit, huiuſmodi error cum pertinacia hæreſim induceret, Et ſic intelligo tex. in d. c. epiſcopi. ad quod etiam bonus tex. ea. cauſa. q. vij. non obſcruetis. quod ſatis aperte dñs inſinuare voluit Deuter. xviij. vbi inter abominationes gentilium prędicta maleficia & ſortilegia connumerauit. Si vero iſta credulitas falſa ceſſaret, licet res ſit valde illicita, non tamen hęreſim ſaperet, cum diſceſſum a fide nõ haberet, in quo ratio hæreſis conſiſtit, vt ex ſuperioribus patet. Ex quibus manifeſte deprehenditur quã magnum inſtet periculum his qui ad has vnitates & inſanias falſas ſe conuertunt. Ex hmõi etiã damnanda cum demonibus ſocietate deteſtabile idolatriæ ſcelus ſepiſsime incurritur. Demon enim ſuperbiæ caput, ſummopere ab hominibus adorari deſiderat. vt patet Matthæi iiij. Vnde quibuſdam auidiſsime his vanitatibus deditis taliter perſuadet, et talibus modis eos allicit, vt ſacrificium vel reuerentiam ei exhibeant. Contra quos dicitur Eſaiæ xxviij. Dixiſtis percuſsimus fœdus cum morte & cum inferno fecimus pactum, & in ſumma qui talibus ſociis ſe immiſcet non valet illeſus euadere. Vlterius, quæro, † an inquiſitores prędicti poſsint procedere contra Iudæos, qui inducunt chriſtianos ad eorum ritum, aut eos defendunt, occultant & fouent in dictis erroribus, & dicendum eſt ꝙ ſic, ſecundum Eldrad. conſilio xxxvj. Idem tenet Ioan. And. in c. contra chriſtianos. de hære. lib. vj. in nouel. quod dicit ex extrauag. Grego. & clemen. clare patere. quæ quidem extrauag. reſeruatæ ſunt in ſuo vigore per c. fi. in prin. eo. tit. & lib.

SVMMARIVM.

1 *Quibus viis & modis ad hæreticorum punitionem procedatur.*
2 *Accuſatio inſtituenda eſt ex iuſtitiæ & caritatis zelo, non cauſa vindictæ.*
3 *Laicus clericum regulariter accuſare non poteſt, fallit in crimine hæreſis.*
4 *Accuſatorem quanuis in publicum prodire accuſationi inſcribere deceat, in crimine tamen hæreſis ſi ob accuſati potentiam periculum immineat epiſcopi eſt prouidere ne accuſantis nomen publicetur.*
5 *Inquiſitionis aduerſus hæreticum quæ forma ſit.*
6 *Denuntiationis aduerſum hæreticos quæ forma ſit.*
7 *Denuntiatio nequaquam fieri debet ſi crimen ita occultum ſit vt probari nequeat, & epiſcopo contrarium mandanti minimè obediendum eſt. & nu. 8.*
9 *Monitiones generales in eccleſiis fieri ſolitæ, vt ſub excõicationis pœna ſcientes aliqua delicta ea propolare habeant an et quatenus ſtringãt.*

Quæſtio. X.

1 DECIMO quæro, quibus † modis procedi poſsit contra hæreticos ad puniendum eos de hæreſi. Ad quod dicendum ꝙ tribus modis, ſcilicet accuſando, inquirendo, et denuntiãdo, adde & quartum ſcilicet per viam notorij. De primis

primis tribus eſt tex.de accuſa.ſuper his.in prin. & c.licet hely.de ſimo. De vltimo eſt text.in d.c. licet hely.Pro euidentia primi aduerte q̃ & ſi accuſationis genus illaudabilis intentionis eſſe dicatur. vt c. ſi quis epiſcopus.ij.q.vij. de quo per gl. ij. q.vj.c.decreto.Illud tamē debet ītelligi quo ad vulgi opinionem,alias enim præſumitur quis bono zelo accuſare.de dolo & contu.veritatis.† Ex
2 caritate enim debet accuſatio prouenire. de accuſa. ſi quis epiſcopus. & non zelo vindictę priuatę aut odij perſonalis.eo.titu. accuſaſti. & qui accuſat, publicę ſalutis cuſtodiam gerit.C.de famo.libel.l.vna.Pro quo vide bonam gl.in d.c. ſi quis epiſcopus.ij.q.vij. & ſi in omni crimine hoc procedat, a fortiori in huiuſmodi crimine hæreſis,quod grauiſsimum eſt, vt ex ſuperioribus patet, cum etiam in opprobrium Dei cedat,cuius opprobria diſsimulare non debemus, quia ipſe no-
3 ſtra deleuit. vt in c.in nōnullis. de iudæ.† Et licet regulariter laicus clericum accuſare non poſsit, vt in cap.j.& ij.& quaſi per totum.ij.q.vij. & de accuſa.c.cum.p. Tamen fallit hoc in crimine hæreſis vt voluit glo.ij.q.vij. in ſum. Eſt & aliud ſpeciale in hoc q̃ regulariter non poteſt recedi ab obedientia prælati inſtituta accuſatione aut iudicio contra illum.viij.q.iiij.nonne. Fallit tamen in hoc crimine, nam etiam ante inſtitutam accuſationem recedi poteſt a prælato hæretico, iuxta gl.c.ſacerdotes. ij.q.vij.& cap.cum non liceat.de
4 preſcrip.† Eſt etiam & aliud,q̃ quanquā in alijs criminibus accuſatur in publicum prodire debeat.iij.q.ix.c.nō oportet.& c. habetur.& inſcriptionem facere.vt l.libellorum.ff. de accu. & l. qui crimen.C.qui accuſ. non poſ.& l.pe.C. de accu.& cap.ſuper his.eo.ti. & c. licet heli. de ſimo. & ſimilem carceris cuſtodiam ſubire. C. eo.l. fi. ſpeciale tamen eſt in hoc crimine q̃ vbi propter potentiam perſonarum contra quas proceditur,videant epiſcopus,vel inquiſitores graue periculum imminere,ſi contingat fieri publicationem nominum eorum qui accuſant procedi poterit eorum nominibus ſub ſecreto ſeruatis,vt in c.fin.§.iubemus.de hære.lib.vj.ſeruata forma illius.c. Adde etiam q̃ hæreticus hæreticum accuſare poteſt.ij. q.vij.ſi hęreticus.& per gl.xxiij.queſtio.iiij. ipſa pietas.q̃ in hoc crimine ſpeciale eſt,cum alias regulariter criminoſus criminoſum accuſare non poſsit iij.q.vij.c. qui ſiue. & cap.paſtoralis.& de
5 accuſa.c.j.Quo autem ad † inquiſitionis ordinem ſi ſpecialiter contra aliquem infamatum de hoc crimine ,procedatur. procedēdum eſt iuxta formā. cap.qualiter.lo.ij.§.debet.de accu.Si autem generalis inquiſitio fiat in ciuitate,vel diœceſi,tunc ex teſtibus in illa generali inquiſitione examinatis etiam ſi ſufficienter contra aliquem deponant,nō poterit ille condennari,ſed oportet q̃ eo nominatim vocato & data ſibi copia defenſionis contra eum procedatur, & iterum probationes ſufficientes fiant voluit Innoc.de electio.bonæ. lo primo, & Specu.in titu. de no.cri.in princi. immo ex talibus probationibus in generali inquiſitione habitis,adhuc ad torturam non poſſet procedi,iuxta
6 doctrinam Bar.in l.fina.ff.de quæſtio.† Quantum autem ad denuntiationem dicendum eſt q̃ præcedere debet euangelica monitio, iuxta illud euangelij. Si peccauerit in te frater tuus &c.ij.q.j. ſi peccauerit,de iudi.nouit.& qui hanc monitionem non præmitteret,a dēnuntiatione repelleretur. de accuſa.cap.ij.& c.qualiter.lo ſecundo & c. ſuper his.eo.tit. hoc tamen limita verum cum peccatū eſſet occultum, ſecus autem ſi publicum. Nam eo caſu præmonitio non requiritur, ſecundum illud Apoſtoli.j.ad Timo.v. Peccantē coram omnibus argue,vt cæteri timorem habeant.quod intelligitur de peccatis publicis,vt dicit Auguſt.in lib.de verbis domini.Item in hęreſi occulta vbi poſſet imminere periculum in dilatione.vt quia eſt aliquis hęreticus occultus, qui priuatim homines a fide auertit. Aut fit tractatus occultus quomodo ciuitas tradatur hoſtibus, quod etiam celerimum exoptat remedium. His caſibus alio etiam nō expectato ſtatim procedendū eſt ad denuntiationem, niſi forte aliquis firmiter æſtimaret quod ſtatim per ſecretam admonitionem huiuſmodi mala poſſet impedire vt dicit ſanctus Thom.ſecunda ſecūdæ q.xxxiij.articu.vij.& iiij.ſenten.diſtin.xix.
7 † Generale tamen eſt in omnibus denuntiationibus,q̃ ſi crimen eſt adeo occultiſsimū q̃ nequeat probari,non habet locum huius denuntiatio.intātum q̃ etiam ſi prælatus contrarium mandaret nō eſſet ſibi in hoc obediendum, cum ſit contra præceptum domini,qui delicta fratrum occulta noluit reuelari,immo eo caſu peccaret præcipiēs et obediens.Obedire enim oportet Deo magis quam hominibus,iuxta illud Actuum quinto, & ſi generaliter prælatus præciperet vt ſibi dicatur q̃ quis ſciuerit corrigēdum, intelligendum eſt ſane illud præceptum,ſcilicet ſaluo ordine iuris,& fraternę correctionis ; quia tamen medius corporalis ſanitatem egroto confert ſi poteſt ſine alicuius membri abſciſsione.Si autem non poteſt,abſcindit mē-brum minus neceſſarium, vt vita totius conſeruetur.Sic & medicus ſpiritualis agere debet,ſi enim poteſt emendare fratrem quantum ad conſcientiā ſalua fama & illeſa, illud faciat vt prędictum eſt, ſi tamen hoc non poteſt,tunc quia conſcientia prę ferenda eſt famæ,voluit dominus vt etiam cum diſpendio famæ conſcientia fratris per publicam denuntiationem a peccato liberetur,vbi tamen de occultis aliqua indicia apparerent,puta per infamiam vel per alias ſuſpitiones,poſſet prælatus prę cipere iſta ſibi reuelari eo modo ſicut & iudex inquirit contra infamatum, quia iam illud non eſt omnino occultum, nec ab hoc deuiat id quod in capitulis religioſorum fit, vbi etiam ſine aliqua præambula monitione denuntiantur ſecreta proximi delicta. Nam illa ſunt de aliquibus leuibus, quæ famæ nō derogāt,& ſi eſſent talia de quibus frater infamaretur contra præceptum domini faceret, qui per hunc modum peccatum fratris publicaret, quod eſt intelligendum modo prædicto. Iſta ſunt de mente ſancti Thomæ ſecunda ſecundę q.xxxiij.arti.vij. & iiij. ſententia. diſtinct.xix. tenet & idem dicens etiam in peccato omnino occulto regulam euangelij.locum habere,& inducit quod Auguſt.in regula dicit.Innocentes non eſtis

ſi fra-

ſtfratres veſtros quos iudicãdo corrigere poteſtis tacendo perire permitatis. nec ex hoc aliquis efficitur proditor criminis, quia non manifeſtat crimen ad infamandũ ſed ad corrigendum. Sed Ioã.
8 Andræ. in c. nouit. de iudi. tenet ꝙ in † peccato omnino occulto taliter ꝙ probari non poteſt, non habeat locum hęc denõtiatio. talia enim omnino occulta diuino iuditio ſunt relinquenda vj.q.j. ſi omnia. & hoc videtur voluiſſe gl. in d.c. ſi peccauerit. Sed Panor. ibi dicit ꝙ ſtante hoc ſecreto, licet in publicum non debeat res produci, pro quo videtur mihi bonus tex. in d.c. ſi peccauerit. et ibi glo. debet tamen fieri diligens exhortatio & fraterna admonitio erga ipſum in ſecreto vt ſe emendet, vt dicit ibi tex. et adhuc ſi opportuerit poterit hoc ſignificare presbytero ſuo aut pręlato in ſecreto, qui monendo & orando poterit prodeſſe & nõ obeſſe. Pro quo bonus tex. xxij. quęſtio. v hoc videtur. Et quia S. Thom. tenuit contrarium vbi ſupra. Ad motiua ſua ſtat reſponſio ꝙ debent intelligi modo prædicto. & ad prædicta multum facit tex. in clem. ij. de hære. vbi probatur ꝙ delictum quod probari nõ poteſt non debet iudici denuntiari. Ad idem induco etiam tex. in c. qualiter Io j. de accuſa. in fi. vbi iudex qui generaliter inquirit ſuper ſtatu eccleſię nõ debet ad occulta reuelanda aſtringere teſtes in inquiſitione deponentes. Pertinet enim ad debitum caritatis crimen fratris celare, de offi. ordi. ſi ſacerdos. j. q.j. Chriſtus quid fecit, eo pręcipue, quia cum res eo modo eſt occultiſsima, iudicialis authoritas nil prodeſſe poteſt, cum nec probationibus iſte conuici queat, nec ſubijci torturæ, vt inuitus confiteatur. Ex quo
9 indicia non præcedunt. † Et ex his infertur ad iſtas generales monitiones quæ fiunt in eccleſijs a iudicibus ſub pœna excommunicationis, vt ſcientes furta vel alia delicta huiuſmodi debeant reuelare. ¶ per prædicta enim colligere poteris qualiter illæ ſint intelligendæ, & quomodo, & ad quid aſtringant.

SVMMARIVM.

1 *Citatio hæreticorum qualiter, quando, quæ, & à quibus fiat.*
Defenſio eſt de iure naturali & nemini deneganda quantuncunque excõmunicato et criminoſe.
2 *Relapſus ſeculari iudici protinus nulla audientia ei præſtita tradendus eſt.*
Relapſus quis dicatur.
3 *Diſpoſitio exceptionum excluſiua ſuper certa qualitate fundata, exceptiones illi qualitati detrahentes nequaquam excludere videtur.*
4 *Capitali crimine impetitus regulariter ad corpus capi & carceri mancipari poteſt, & qua forma ad capturam procedatur.*
5 *Mulieres cum maſculis in eodem carcere trudi minime debent, ſed ſeparatim incarcerãdi ſunt.*
6 *Dominus caſtria præfectis inquiſitioni requiſitus, an cogatur hæreticum in ſuo territorio manentem verbaliter citatum & illis tradere.*
7 *Quid in aliis criminibus.*
8 *Hæreticus cuius expenſis ad inquiſitores remittendus ſit.*
9 *Delegatus ab epiſcopo vel capitulo vacante ſede aut etiam ab inquiſitore an poſſit hæreticum perſonaliter capere latiſ.*
10 *Carcerum quatuor ſpecies hic recitantur.*
11 *Cuſtodibus carcerum hæreticorum quis impenſas ſubminiſtret.*
12 *Iudex in carceribus quempiam iniuſtè detinens, in id quod carcerati intereſt obnoxius ſit.*
13 *Carceratis ob hæreſim quis alimenta ſuppeditare debeat.*
14 *Hæreticus reſiſtens miniſtro eum iudicis iuſſu incarcerare volenti, impunè occidi poteſt in tali conflictu reſiſtentiæ.*
15 *Hæreticus ad eccleſiam confugiens an gaudeat immunitate.*
16 *Epiſcopo an liceat armatos miniſtros habere pro ſuæ iuriſdictionis executione.*
17 *Brachii ſecularis auxilium ab epiſcopo pro iuſtitiæ executione implorari poteſt.*
18 *Gladii temporalis exercitium eccleſiæ denegatum eſſe, quomodo intelligatur.*

Quæſtio. XI.

1 VNDECIMO quæro de † citatione hæreticorum. Et pro huius euidentia eſt diſtinguendum, quia aut querimus de citatione verbali. Aut de citatione reali. Primo caſu citandus eſt qui de hoc crimine impeditur quacunq; via procedatur contra eum, vt habeat copiam ſe defendendi, cum enim defenſio ſit de iure naturali. vt in cle. paſtoralis. §. cæterum. de re iudi. nemini. deneganda eſt quantuncunque excommunicato & criminoſo. de excep.
2 cum inter. & c. fi. † Si tamen eſſet hæreticus relapſus ſine aliqua audientia eſſet iudicio ſeculari relinquendus. de hæreti. ad abolendam. §. illos. & c. ſuper eo. eod. tit. lib. vj. Quis aũt dicatur relapſus vide pulchrum tex. c. accuſatus. eo. titu. & li. Ego tamen putarem ꝙ licet relapſus nõ debeat audiri ſuper crimine, vt in dictis iuribus, ſi tamen vult excuſare ſe relapſum fore bene eſſet audiendus.
3 Nam † cum diſpoſitio excludens exceptiones fundatur ſuper certa qualitate, nõ videtur excludere exceptiones detrahentes illi qualitati, vt voluit gloſ. cap. cupientes. §. quod ſi per xx. de elect. lib. vj. & cle. vnica. de ſequeſt. po. & fruc. & Bart. in l. j. §. parui refert. quod vi aut clam. Sic in propoſito eſt dicendum vt cum illa iura ſe fundent ſuper relapſu,

relapſu, non videantur tollere defenſionem, quo ad hoc ꝙ iſte poſſet dicere ſe non relapſum, & hanc citationem poterunt. epiſcopi & inquiſitores nedum per ſe ſed per alios facere vt in c. commiſsi. in prin. de hære. lib. vj. Aut quærimus de citatione reali hoc eſt per capturam perſonę, et ſimiliter illam facere poſſunt, & tam verbalē ꝙ hanc realem citationem epiſcopus ſiue inquiſitore & inquiſitor ſine epiſcopo facere poterit. de hæreti.
4 cle. j. §. j. † Regulare enim eſt ꝙ conuentus ſuper crimine capi poteſt perſonaliter, & incarcerari, & præſertim quando delictum eſt maximū, ſicut hæreſis. de qua materia. vide late per Barr. in l. fi. ff. ad l. Iul. pecu. et in l. j. ff. de cuſto. reorum & in hac captura ſeruatur de more iſta practica; ꝙ informatione prębabita per iudicem de maleficio, & malefactore, ſine alia citatione verbali præcedente, mittunt ad capiendum reum ſi crimen ſit enorme, cuiuſmodi eſt iſtud: & hoc ne fugam arripiat conſcius de crimine. ita dicit Saly. in l. ij. C. de exhi. & intro. re. quod dicit probari per illum tex. præſertim iuncta glo. & licet iſta moleſtia incarcerando ſit ſeruanda, vt nemo ſit de domo ſua trahendus ad carcerem. vt l. nemo de domo. ff. de re. iud. & l. plerique. ff. de in ius voc. Hoc tamen procedit in ciuili, non tamen in cri-
5 minali, iuxta gloſſ. in dicta l. nemo. † Seruandum tamen eſt ꝙ mulieres nō ponantur in eodem carcere cum maſculis, ſed ad partem in alio carcere, quia periculoſa eſt ſexuum cōmixtio, vt in l. quoniam. & auc. nouo iure. C. de cuſto. reo. & in auth. vt nulli iudi. §. ſi vero. colla. ix. quod procedit nedum in carcere deputato ad cuſtodiam, ſed ēt deputato ad pœnam iuxta formam cap. pen. de hære. & c. quamuis. de pœnis. lib. vj. ita tenet gl.
6 in d. c. quamuis. † Et de forma quæ debet teneri in huiuſmodi carceribus hæreticalibus, & de cuſtodibus adhibendis, & ſubſtituris ab eis, & de iuramento quod per eos præſtandum eſt, & qualiter diuerſas claues debeant carceri adhibere, & modo miniſtrandi neceſſaria carceratis, vide tex. not. in d. clemen. j. §. j. de hæreti. Sed pone
7 ꝙ † in caſtro ſiue territorio alicuius domini temporalis hæreticus manet, & citatus verbaliter p inquiſitores non vult coram eis comparere, an dominus caſtri teneatur eum in manibus inquiſitorum ponere ſi ſit ab eis requiſitus. Ad hoc dicas ꝙ ſic, pro quo eſt tex. apertus in c. vt inquiſitionis in princ. de hære. lib. vj. Quid autem ſit in aliis criminibus. vide Bal. in vſi. feu. ti. de pace tenen. §. ſi iudex. vbi dicit ꝙ ſi eſt ſuus ſubditus nō tenetur eum tradere, ſecus autem ſi alienus eſt ſubditus, in quo tamen examinando non inſiſto,
8 quia non eſt prętentis ſpeculationis. † Sed cuius expenſis erit remittendus. Bal. vbi ſupra tenet ꝙ ſi aliquis priuatus pro ſuo intereſſe hoc petit, fiet expenſis petentis. vt l. cum ſæpe. C. de ero. mili. anno. lib. x. Si autem iudex ex officio hoc petat, tunc expenſis publicis illius terræ ad quam fit remiſsio. argu. l. mulier in opus. ff. de capti. & poſtlimi. reuer. Ego tamen putarem ꝙ in crimine hæreſis ſi officium ſufficeret ex redditibus illius eſſent fiendæ. Sed iuxta prædicta quæro,
9 † an delegatus ab epiſcopo, vel capitulo ſede vacante aut ab inquiſitore poſsit hanc perſonalem captur im facere, & videretur ꝙ non, quia delegatus nō poteſt citare perſonaliter, vt voluit gloſſ. in l. conſentaneum. C. quomodo & quando iudex. Sed gloſſ. in l. ij. ff. de iuriſdi. omn. iudic. dicebat ꝙ delegatus principis hoc poteſt, ſecus autem in delegato inferioris a principe. qui hoc nō poteſt ante lit. conteſtat. ſed bene carcerare poteſt poſt lit. conteſta. Sed Barto. ibi. & in d. l. plerique. tenet delegatum inferioris a principe nequaquam hoc facere poſſe, per text. in authen. de teſti. § ſi vero. ignoti. vbi delegatus non poteſt cohærcere teſtes & eos torquere. Non obſtat ſecundum eum. text. in authen. de exhiben. rei §. ſi vero etiā, vbi dicitur quod delegatus non poteſt aliquid facere, quia lis non eſt conteſta. quaſi innuat ꝙ poſt litem conteſta. poſſet, quia nō vult hoc dicere, ſed debet intelligi ꝙ ſi lis eſſet conteſtata poſſet deuenri ad ſententiam etiā abſente reo, & ſic poſſet aliquid facere, per quæ videretur ꝙ cum delegati prędicti, de quibus in quęſtione propoſita, ſint inferiores a principe, nō poſſent huiuſmodi capturam perſonalem facere. contrarium tamen ego teneo. pro quo inducto text. expreſſum in d. clemen. j. §. j. de hære. vbi aperte hoc probatur, hoc etiam probari poteſt quia ea ratione qua iſtud venit in generali delegatione facta per principem, vt patet in præcedentibus, ſcilicet quia princeps poteſt iſta committere quæ ſunt meri imperij, & videtur commiſiſſe tanquā ſine quibus illuſoria videretur iuriſd. delegati, videtur idem dicendum in prædictis inferioribus de iure canonico. ſecundum ꝙ ea quæ ſunt meri imperij ſunt delegabilia. de offic. ordi. quod ſedem. & de rapto. in archiepiſcopatu. cum ſimil. Et ex dicta clemen. probatur ꝙ ille qui habet iuriſdictionem in crimine, poteſt carcerem conſtituere pro cuſtodiendo criminoſos. Sed pro veri-
10 tate huius eſt aduertendum ꝙ † quadruplex eſt carcer. Primus eſt perpetuæ pœnæ, & huiuſmodi carceratio eſt meri imperij; quia illa pœna æquiparatur morti. vt not. Innocen. de accu. qualiter. ij. Secundus carcer eſt modicæ cohęrtionis, vt cum iudex facit poni nuntios in cippis, & iſte carcer eſt meri imperi, ſed minimi, de quo poteſt intelligi. l. ij. C. de ſportu. quia iſte carcer adhibetur, quia forte nuntius contempſi iuriſdictionē iudicis. Tertius eſt carcer cuſtodię, & eſt eiuſdē ſpeciei cuius eſt cauſa principalis, ſecūdum Guil. & Bald. in l. imperium. ff. de iuriſdi. omn. iudic. vnde ſi cauſa eſt pecuniaria, eſt iuriſdictionis ſi ſit criminalis, eſt meri imperij. Quartus eſt carcer domeſticus, qui non eſt licitus niſi in caſibus expreſsis in iure. ff. de offic. præſid. l. diuus. & iſte carcer non eſt ſub aliqua ſpecie iuriſdictionis, quia competit priuato, vt voluit Bald. in dicta l. imperium, ex quibus concludi poteſt ꝙ ille qui licite poteſt carcerare (quod quomodo ſit ex prædictis colligitur) poterit carcerem conſtituere, & per contrarium qui non poteſt carcerare non poterit conſtituere carceres. & de hac materia multiplicis carceris vide eundem Bald. in

auth.

auth. ſi captiui. C. de epiſ. & cle. Vlterius quæ-
11 ro † quis prouidebit de expenſis cuſtodibus carcerum prædictorũ. Solutio. hoc determinatur per text. dictæ clemen. j. §. ſane ſcilicet ꝙ epiſcopus prouidebit cuſtodi deputato per ipſum, & intellige de ſuis redditibus non de parte prouentum inquiſitionis officio deputata, vt in extrauag. Benedicti ex eo. §. verum, ita tenet glo. in d. clemen. et inquiſitor ſimiliter prouidebit illi quem ipſe deputabit, ſcilicet de prouentibus deputatis officio, vt in d. gloſſ. ex quo patet ſecundum Zenonẽ ibi, quod carceratus non prouidebit cuſtodibus, quod dicit non eſſe dubium in deputatis ad perpetuos carceres, quia tales ſunt priuati bonis. facit lex cum ſæpe. C. de eroga. milita. annone. lib. xij.
Idem tenet ibi Matheſila. tu dicas in cauſa hæreſis nullum fore dubium per iſtum text. in aliis autem dicunt Matheſila. & Io. de Imol. ſeruandam eſſe conſuetudinem, qua ceſſante, glo. in d. l. cum ſæpe. dicit quod ſeruari debet expenſis eius qui illum facit cuſtodiri. illas tamen poſtea reſarciet cuſtoditus, & ſic ſeruatur. Hoc ego limitarem vbi iſti cuſtodes non eſſent ſalariati de publico. Nam tunc nihil poſſent a partibus petere. pro quo facit tex. optimus in arg. in l. archiatris. C. de profeſſo
12 ri. & medi. lib. x. & no. in ſimili per Innocentium. in c. j. de poſtula. † & vbi aliquis carceraretur iniuſte iudex qui iniuſte fecit eum detineri tenetur ei ad intereſſe, iuxta doctrinã glo. & Bal.
13 in l. ij. §. fi. ff. ſi quis cautio. †Quis autem prouidebit carceratis, & circa crimen hæreſis dicas ꝙ epiſcopus & inquiſitor debent ordinare vnde eis prouideatur, vt probat text. in d. clementi. §. porro. in aliis vero gloſſ. in cap. diffiniuit. xvij. q. iiij. tenet ꝙ cuſtos carceris prouidebit carceratis tisſed non intelligas ꝙ habeat prouidere de ſuo. ſed de eleemoſynis deſtinatis ad vſum pauperũ, hoc poterit facere. vt l. iudices. C. de epiſco. audientia. vbi autem iſta ceſſarent conſuetudo habet ꝙ is ad cuius petitionem fuit carceratus prouideat carcerato, poſtea autem carceratus ſatisfa
14 ciet eidem de prædictis. † Sed pone ꝙ cum de mandato prædictorum volunt incarcerare eoſdẽ hæreticos ipſi ſe defendunt. Dicas quod inuadi poſſunt cum armis per miniſtros iuſtitiæ & ſi in illa defenſione occiderentur. cum ſit illicita, nullam pœnam incurrerent occiſores. vt probat tex. optimus in l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccleſiam confugiunt. Non enim permittitur iuſte inuaſo ſe defendere. iuxta not. per Bartol. in l. vt vim. ff. de iuſtitia & iure. & per dominum Cardinal. in
15 clementi. ſi furioſus. de homici. † An autem hęreticus ad eccleſiam confugiens gaudeat immunitate, ita vt de eccleſia extrahi non poſsis & capi. & dicas ꝙ non gaudet, pro quo eſt glo. in authen. de manda. principum. §. neque autem, collatio. iij. facit ad idem text. in l. j. C. de his qui ad eccleſiam confugiunt. Et quoniam ad hanc incarcerationem faciendam neceſſarij ſunt officiales armati, habent inquiſitores facultatem a iure, vt poſsint habere officiales armatos ad hoc exequẽdum, ſecundum text. in clemen. ij. §. final. de hæ-
16 ret. Ex quo infertur ad quæſtione, nunquid † epiſcopus qui iuriſdictionem ordinariam habet poſſit habere officiales armatos pro executione iuriſdictionis ſuæ. Panor. mouet hanc quæſtionem in c. ſignificaſti. de offic. delega. & dicit ſe fuiſſe interrogatum de hoc a quodam epiſcopo, cui refert ſe reſpondiſſe ꝙ non, niſi haberet temporalem iuriſdictionem in loco; ad quod primo indu-
17 cit iura quæ dicunt † epiſcopum in executione iuſtitiæ debere implorare auxilium brachij ſecularis: vt c. adminiſtratores. & c principes. xxiij. quæſtio. v. Item alibi cauetur ꝙ ſicut pro ſpiritualibus, debent principes recurrere ad eccleſiam. ita in temporalibus debent prælati recurrere ad principes ſeculares, vt cap. cum ad verum, & ca. ſi Imperator. xcvj. diſtin. nec promiſcuis actibus ſunt eorum officia turbanda, vt l. cõſulta diualia. C. de teſtamen. Item eccleſiæ fuit interdicta exe cutio gladij temporalis dicente domino Petro cõ uerte gladium tuum in locum ſuum, vt leg. & not. in cap. nouit. de iudi. Item arma clericorum ſunt lachrymæ, & orationes, vt in c. conuenior. xxiij. quæſtio. viij. ſed vide Bal. in l. nam ſalutẽ. §. fina. ff. de offic. præfec. vig. qui contrarium tenet cum ipſe habeat imperium in ſua dioceſi. nullum aliud inducens fundamentum ad hoc. & hæc opinio mihi placet. & eam obſeruat communis vſus, & pro huius fundamento facit tex. in d. clemen. vbi papa conceſsit facultatem inquiſitoribus vt poſſint armatos officiales habere. Ex quo innuitur ꝙ penes papam eſt poteſtas habendi armatos & mouendi arma in huiuſmodi criminibus ad eccleſiaſticum forum ſpectantibus, alias non potuiſſet eam inquiſitoribus concedere. non ergo de neceſſitate ad laicos in his eſt recurrendum vt contraria opinio pręſupponit. Prętera fundatur & aliter ex eadem clemen. vbi Papa per conceſsionem ſpecialem dedit hanc facultatem inquiſitoribus, non autem epiſcopis qui in prędicta inquiſitione cum eis concurrunt oſtendens aperte ꝙ epiſcopis non erat neceſſario conferenda, quia de iure eis licebat, alias ſicut inquiſitoribus conceſsit ſic & epiſcopis conceſsiſſet. Confirmatur etiã, quia epiſcopus per iuriſdictionem ſuam poteſt ẽt laicos in certis criminibus capere, & corporaliter cohęrcere. vt eſt tex. cum gl. xxvj. quęſtio. v. contra idolorum. & xvj. qõ. iiij. attendendum. & de adulte. c. ſecundo, ꝙ nemo dubitat egere miniſtris armatis. Nec obſtant fundamenta in contra-
18 rium inducta, videlicet ꝙ † eccleſia non habeat exercitium gladij materialis. Nã illud eſt ad inferendum alicui mortem vel membri mutilationẽ, & hoc caſu intelliguntur iura pro contraria parte inducta. Secus autem ad exequendum iuſtitiã ſibi competentem vt probatur per prędicta. Simi ter ad illud quod dicitur ꝙ eccleſia implorat auxilium brachij ſæcularis dici poteſt ꝙ inde non concluditur intentum opinionis contrariæ. Nam inter ipſoſmet ſeculares iudices idẽ obſeruatur, ꝙ vnus implorat auxilium alterius, vbi vires ipſius non ſufficiunt ad exequendum quod ſibi incumbit, vt eſt textus in l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſcopis & clericis, & etiam iudices ſeculares inuocant in ſubſidium auxilium eccleſiæ vbi

per

per ſe non poſſunt ſuos ſubditos domare, vt not. Inno. in. c. licet ex ſuſcepto. de foro competen. & hæc notabis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Ordo iudiciarius in crimine hæreſeos quis ſit. Simpliciter & de plano in crimi. hæreſis proceden dum eſt regulariter tamen contra. infertur ad ægregia aliquod dicta. 2.*

3 *Hæreticus contumaciter abſens excommunicandus eſt qui ſi anno obduratus in excommunicatione perſiſtat vt hæreticus damnatur. Limita & declara. 4.*

Hæreticus ob contumaciam damnatus ſi vere hæreticus non ſit an pœna in eum inflicta teneat.

Quæſtio XII.

1 DVODECIMO quęro † de ordine procedendi contra hęreticos quo ad telam iudiciariam ordinandam. Dicas ꝙ licet in alijs criminibus pleniſsimo iuris ordine ſeruato debeat procedi. de quo vide text. in l. abſentem. ff. de pęn. & in l. j. C. de requiren. re. & per gloſ. iij. q. ix. in ſumma. & per Bar. in d. l. abſentem. & per Saly. in l. abſentem. C. de accu. vbi plene. & per Doct. in cap. veritatis. de dolo & contu. tamen. in hoc crimine hæreſis eſt ſpeciale, quia procedi poteſt ſuper eo ſimpliciter & de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij. vt in c.

2 fin. in prin. eod. titu. lib. vj. † Ex quo infertur ꝙ in accuſatione non erit neceſſaria ſolennitas requiſita per l. libellorũ. ff. de accuſa. & in l. in cauſis. C. eo. pro quo eſt tex. ĩ clemen. ſæpe. de verbo. ſigniſi. Infertur etiam ꝙ concluſio in cauſa non eſt neceſſaria per gloſ. ibi. immo quomodocunque reus ſe defendere voluerit admittetur. Ad quod faciunt not. per Bart. in extraua. ad reprimendam.

3 in verſi. ſequentia. & † vbi is contra quem in hoc delicto proceditur contumaciter ſe abſentat, prouiſum eſt de remedio, vt debeat excommunicari. & ſi per annum in excommunicatione perſiſtat, velut hæreticus eſt puniendus. de hæret. cum contumacia. lib. vj. Sed pone ꝙ ſecundum veritatem iſte non eſt hæreticus, nunquid huiuſmodi pœna a iure in eum inflicta propter contumaciam teneat, & dicendum eſt ꝙ ſic; quia contumax fuit ſecundum rei veritatem, venire enim tenebatur ad iudicem vt l. ſi quis ex aliena. ff. de iudi. ff. de iuriſdict. omnium iudicum. l. ij. vbi hoc tenet Bal. Sed Bar. in d. l. abſentem, dicit ꝙ iſtis caſibus quibus proceditur cõtra abſentem & habetur pro cõfeſſo propter contumaciam, ſi poſtea conſtaret iudici de innocentia contumacis, vt ſi viderit viuum hominem quem abſens dicitur occidiſſe, non poterit ad punitionem criminis procedere. Nam ex, vera confeſsione talem condẽnaret. ff. ad l. Aquil. inde

netatius §. ſi. cum l. ſeq. quanto magis ex ficta hoc tamen in crimine hæreſis non poteſt practicari, quia cum ſit crimen quod in mẽte intrinſecus latet, non poſſet in aperto liquere iudici de alicuius innocentia erga illud, vt mihi videtur, pondera tamen tex. cum glo. in d. c. cum contumacia, loquitur enim † quando citatio fuit decreta contra illũ

4 qui ſuſpectus erat in fide. Nam tunc ad primam ſuſpicionem additur alia ex contumacia. & ſic prima ſimplex præſumptio tranſit in violentam vt innuit ille tex. Secus ergo vbi citatio emanaret contra non ſuſpectum. Item pondera in alio, nam loquitur de eo, qui animo pertinaci perduraret per annum in excõmunicatione, ſecus ergo ſi non daretur pertinacia, vt pote, quia aliquo impedimento prętermiſit contumaciam prædictam purgare, vbi tamen per hunc modum puniendi contumaciam non procederetur poſſent recipi teſtes contra abſentem legitime citatum & ad diffinitiuam procedi conſtito de crimine ex quo lit. conteſta. non requiritur vt prædiximus.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Probatio in crimine hæreſis per quæcunque probationum genera fieri poteſt.*

2 *Indicia indubitata ad cõdemnationem ſufficiunt, quæ ſi dubitata ſint ad torturam ſolum ſunt idonea.*

3 *Indicia indubitata quæ dicantur, & quæ dubitata arbitrio iudicis committitur.*

4 *Probatio indiciorum vt quis quæſtioni ſubiiciatur, qualia eſſe debeant.*

5 *Teſtes in generali inquiſitione examinati idonei cenſendi non ſunt vt quis torqueri poſſit, quia citata parte examinati non fuerunt.*

6 *Pauor trepidatio, variatio, & id genus ſimilia, quæ coram iudice fiunt ſunt probatiſſima indicia ad torturam.*

7 *Ieiunii indictio tormenti genus eſt.*

8 *Confeſſio in tortura facta perſeuerantiã requirit.*

9 *Teſtes quot ad condemnationem requirantur in crimine hæreſis.*

10 *Teſtes non idonei & alias à iure imprahati admittuntur in hoc crimine hæreſis ex quo plurę corolariè inferuntur.*

11 *Crimina abdita (vt hæreſis crimen) aptius à familiaribus & domeſticis noſcuntur, quam ab aliis, idcirco tunc teſtificari coguntur.*

12 *Periuris an & quando in hæreſeos crimine teſtari liceat.*

13 *Inimicorum & conſpiratorum teſtimonium in crimine hæreſis nequaquam idoneum cenſetur.*

14 *Teſtes inhabiles pro hæreticis minimè admittuntur, aduerſum autẽ hæreticos admitẽdi ſunt.*

Teſtibus

15 *Teſtibus ſuſpectis ac inhabilibus an in caſibus quibus admittendi ſunt adhibeatur fides ſine quæſtione.*

16 *Teſtes inhabiles an admittãtur in hæreſis crimine, vbi accuſationis aut exceptionis via proceſſum extitit.*

17 *Extenſio ex identitate rationis etiam in pœnalibus licita eſt, vbi in lege ratio expreſſa eſt.*

18 *Examinationis teſtium contra hæreticos duæ religioſæ perſonæ, item publicus tabellio adhiberi debent.*

19 *Hæreſis an per inſtrumenta probetur, & qũo. Libri improbatæ lectionis reperti penes aliquem an eum hæreticum probent.*

20 *Delicta an inſtrumentis probari poſſint.*

21 *Præſumptionibus euidentiſsimis hæreſis probatur, non etiam leuibus.*

22 *Pręſumptione vbi iudicatur, moderãda eſt pœna.*

Quæſtio XIII.

1 DECIMOTERTIO quæro † de probatione fienda in crimine hęreſis. Ad quod dicas ꝙ fieri poteſt per diuerſas ſpecies probationis, poteſt enim probari per confeſsionem propriam, cum illa inter omnes probationis ſpecies obtineat principatum, & ad eruendam illam poterit procedi ad torturam eius qui de hoc crimine impetitur, requiritur tamen ꝙ præcedant indicia, alias non eſt quis torturę ſubiiciendus. vt l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtio. & c. cum in contemplatione. de re. iu. etiam ſi de grauiſsimo crimine agatur.

2 C. ad l. Iul. maieſt. l. iij. † Alia tamen ſunt indicia ex quibus iudex põt iudicare diffinitiue in cauſa vt in l. indicia. C. de rei ven. & etiam in criminali. C. de proba. l. ſciant cuncti, & iſta debent eſſe ita vehementia ꝙ ſint indubitata, vbi autem eſſent dubitata ſufficerent ad torturam. ita tenet Io. And in. addi. ad ſpe. tit de proba. in fi. & in ti. de noto. cri. Quæ † autem ſint illa, multi multa dixerunt, ſed concluſio vera eſt ꝙ de hoc non poteſt dari certa doctrina. ſed relinquitur arbitrio iudicis l. iij. §. eiuſdem quoq;. ff. de teſti. hoc tenet Bar. in l. fin. ff. de queſtio. vbi ad inſtruendum iudicem ex quibus animum ſuum debeat mouere, ponit certa exempla, ſubiungens eiuſdem iudicis arbitrio committi an plura indica requirantur, aut vnum tantum ſufficiat. Adde tamen ꝙ eo magis debet augeri tortura quo maior ſuſpicio eſt contra delinquentem. vt notat Bal. in vſi. feu. tit. de controuer. inueſti. c. j. §. item ſi vaſallus † Qualis autem probatio ſufficiat ſuper his indicijs ad ſubijciendum quẽ torture, dicit requiri duos teſtes vbi illi deponunt de indicio tantum. iuncta glo. fi. C. fam. ercif. vbi tamen ſuper delicto vnus tantum ſufficeret ad torturam. vt voluit glo. in d. l. iij. C. ad leg. Iul. maieſta. Et addit Bart. vbi ſupra ꝙ † ex eo ꝙ dari debet defenſionis copia parti anteq̃ ſubijcia tur torturę, non ſufficerent teſtes qui in generali inquſitione fuerunt examinati contra reum, quia non fuerunt examinati ipſo citato & exiſtente contradictore. Conſidera inſuper ꝙ † etiam vbi alia indicia extrinſeca non procedunt ex eo ꝙ reus facit coram iudice, puta loquendo trepide, pauendo & variando, poteſt habere indicia ſufficientia ad torturam, ſecundum Bar. in d. §. tormẽta, Et inter cæteſa tormenta ſolent inquiſitores præfati criminis † indicere ieiunia ad veritatem eruendam, quæ etiam queſtionis nomine intelliguntur. quod etiam patet per etymologiam. Nam tormentum dicitur quaſi torquens mẽtem. nemini tamen dubium ꝙ per ieiunium aſperum torqueatur quis, pro quo eſt glo. in d. cle. j. de hære. in ver. tormentis † In hac tamen confeſsione per tormenta extorta requiritur perſeuerantia. in l. j. §. diuus. ff. de quæſtio. oportet enim ſecundum Bart. ibi vt ille qui fuit confeſſus in tormentis reducatur in loco publico iudicij, & ibi coram teſtibus & notario confiteatur ſeu ratificet confeſsionem primam, & ita obſeruatur de conſuetudine, & quoniam in ſupponendo reum torturæ de grauiſsimo præiudicio agitur, obſeruat communis conſuetudo ꝙ prius debebeat ſolẽnis aduocatorum diſputatio corã Iudice fieri ſuper hoc, an ſit torquendus, vbi aduocatus rei debebit admitti vt pro eo alleget. vt l. ſi poſtulauerit §. quæſtioni. de adulte. & per gloſ. l. legis virtus. ff. de legi. ſed ipſi queſtioni & examinationi non debent intereſſe. ita tenet glo. in authen. de teſti. §. quia vero in glo. ſuper verſi. aduocatorum. & glo. videtur idem velle in l. ij. circa princi. C. de iuramen. calum. ita determinat Bart. in l. cuſtodias. ff. de publi. iudi. & in d. l. legis virtus. & propter grauitatem præiudicij eſt inductum, ꝙ in hęreſi nec inquiſitor ſine ordinario nec ordinarius ſine inquiſitore procedat ad faciẽdum reum torqueri, ſed ambo ſimul, vt eſt tex. in d. clemẽ. j. §. j. Poteſt etiam fieri probatio per teſtes, † Sed dubitatur, quot teſtes debeant interuenire. Quidam dixerunt ad effectũ condemnationis non ſufficere duos teſtes pro qua allegant. c. excõmunicamus. §. adducimus de hęreti. & hoc not. Hoſtien. in ſumma. eod. titu. §. qualiter. vbi ſubiungit quod iniquum videbatur ꝙ de tanto crimine damnaretur ex dicto duorum teſtium, ſed in contrariũ facit cap. vt officium. §. verum, eodem titu. lib. vj. Ioãnes de Ligna. in dicta clementina. j. in fi. dicit non eſſe dubium ꝙ per vnum teſtem, & famam quis non poteſt damnari de tanto crimine, vt not. de teſtib. tam literis. & idem tenet Mathe. eodem tit. clemen. ij. allegat not. per glo. de teſtibus. veniens, & ſimiliter nec ex pręſumptione. de pręſumptio. literas. tamen videtur ꝙ per duos teſtes poſſit damnari, ad hoc quod not. Innocẽ. de ſimonia: ſicut. vbi dicit ꝙ licet in alijs criminibus requirantur probationes luce meridiana clariores, tamen in crimine hæreſis ſufficiunt minores. C. de hęreti. l. ij. & ſecundum eum leuia ſigna ſufficiunt ad conuincendum quem de hæreſi. de pręſumptio. literas. ſed hoc dictum Innocentij debet intelligi

ſecundum

ſecundum not.in d.l.ij.& ſic tranſit Io.de Ligna. in dicta clemen.prima.Idem tenet do. Cardi. ibi propter regulam generalem, quæ habet ꝙ ſufficiant duo teſtes ad probandum crimen, niſi vbi contrarium reperitur, vt in c. licet vniuerſis. & cap.in omni negotio.de teſtibus. Idem tenet Ioannes And. & Docto.cap. vt officium.§.verum. de hæreti.lib. vj. & hæc opinio mihi videtur vera. Pro qua etiam facit glo. not. in ſimili ij. quæſtio. iiij.præſul. nec obſtat text. in dicto.§.adijcimus. quia non requiritur ille numerus teſtium ad conuincendum vnum hæreticum, ſed ad conuincendum plures.& inde eſt quod ille textus remittit hoc arbitrio iudicis, vt ſi videat expedire pro multitudine hæreticorum nedum tres, ſed etiam plures, & adhuc totam vicinam poſsit ad teſtificandum cogere. † Eſt tamen ſpeciale in hoc crimine, quod teſtes qui alias a iure repelluntur admittuntur in hoc caſu in fidei fauorem, vt pote Iudæi, vt cap. contra Chriſtianos. de hæreti. libr. vj. idem dicerem de alijs infidelibus,quia illi ſolum repelluntur a teſtimonio contra fideles. capit. pagani. ſecunda quæſtio. vij. & cap. iudæi. & capit. licet vniuerſis. de teſtibus de quorum numero iſti hæretici non exiſtunt. Item quia non apparet ratio ſpecialitatis in Iudæis, vt illi magis admittantur cum ſint peſsimi infideles, vt prima quæſtio.prima nonne. de quo ſuperius dictum eſt. Admittuntur etiam excommunicati & participes, & ſocij criminis in teſtimonium, præſertim in defectum aliorum teſtium,& ſic hæreticus contra hæreticum admittitur, vt dicit text. in cap. in fidei fauorem. de hæreti. lib. vj. & per illum textum dicit Panormi.in c. literas. de præſumptionibus. etiam fratrem eſſe cogendum contra fratrem ſuper prædicto crimine ferre teſtimonium. † Admitterem etiam domeſticos & familiares eorum, quoniam cum iſtud crimen ſecretum ſit,melius & aptius per familiares,quam per alios probari poterit, vt l. conſenſu.C.de repud.quinimmo etiam ſerui contra dominos cum tormentis admittendi forent,quia admittuntur in crimine læſæ maieſtatis. C. ad legem Iuliam maieſtatis l. fina. ergo a fortiori in crimine hæreſis, quum longe grauius ſit æternam quam temporalem lædere maieſtatem. & hanc argumentationem facit textus in ſimili. in capitu. vergentis. de hæreti. Ad idem text. cum gloſ. xij. quæſtio. ſecunda quæſtionem. † periuri etiam admittuntur dummodo contra ſe & contra alios in hoc crimine atteſtentur, dum tamen ex manifeſtis apparuerit indicijs tales non animi leuitate aut odij fomite ſeu corruptione pecuniæ, ſed zelo fidei orthodoxæ velle deponere, aut dictum ſuum quod ante in forma teſtimonij depoſuerant emendare,& corrigere, ac quæ prius tacuerant reuelare,& hoc in fauorem fidei ſpecialiter conceditur, vt cap. accuſatus.§.licet,de hæreti.lib.vj. ex quibus limitabis textum in cap.præterea.de teſtibus cogendis, quatenus de corrigendo dictum teſtis loquitur & not.per Bartol.in l.eos.ff.de fal. Aduerte tamen iuxta hoc quod quum iſti inhabiles admittuntur, ita demum eorum dictis fides adhibetur,ſi ex veriſimilibus coniecturis,& ex numero teſtium, & ex qualitate tam deponentium ꝙ eorum contra quos deponitur,ac alijs circunſtantijs ſic teſtificãtes non falſa dicere præſumantur,vt in dicto cap. in fidei fauorem. † conſpiratores tamen & inimici non admittentur ſicut nec in alijs exceptis criminibus. Pro quo optimus tex.de ſimonia. per tuas.lo primo.& not. hoc, quia valet generaliter ad omnes caſus in quibus minus idonei teſtes admittuntur. Quid autem conſiderari debeat in alijs exceptis criminibus circa teſtes criminoſos vt admittantur vide gloſ. prima queſtione prima. ſi quis epiſcopus. & ſecunda quæſtione prima. Deus omnipotens.& per Doctores in dicto capit. per tuas. de ſimonia. Intellige tamen † prædictos inhabiles teſtes in hoc crimine admittendos fore contra hæreticos, credentes fautores & receptatores, & defenſores eorum, non tamen ſic eſſet ſi pro eorum parte induceren ur ad hoc quod de hoc crimine ſe purgarent, eo enim caſu requirerentur teſtes omnino integri ſine aliqua ſuſpitione & catholicæ fidei zelatores. eodem titu.capit.filij.in fine. † An autem huiuſmodi ſuſpecti teſtes quum examinantur, ſint tormentis ſubijciendi,vide glo.xv. quæſtione vj. in ſumma quæ dicit quod ſic, ſi eſt ſeruus vel vilis perſona,vel ſi ſit liber,& ſit criminoſus & infamis vel obſcurus vel ignotus. Tales enim ſine tormentis non admittuntur. torquetur etiam quælibet libera perſona, licet non ſit vilis, dum tamen vacillet in teſtimonio. de materia tamen vide Bartol. in l. ex libero. ff. de quæſtio. Sed quæro iuxta prædicta.an† id quod dictum eſt de minus idoneis teſtibus admittendis in crimine hæreſis,habeat tantum locum quando proceditur per viam inquiſitionis, aut etiam idem ſit quum proceditur per viam accuſationis vel exceptionis.Et videtur ꝙ ſic, quia eadem eſt ratio ſcilicet fidei fauor & odium criminis, ergo idem ius. de reſcriptis, inter cæteras. cum ſi. Contrarium tamen concludit glo.in d. cap. fidei. quia ab illo iure regulatur,quo cauetur tales perſonas ad teſtimonium admitti non debere non eſt recedendum niſi inquãtum reperiatur a iure permiſſum. Qui ergo accuſat, vel excipit habeat probationes idoneas, nec eſt accuſatio fauorabilis vt inquiſitio,ad hoc ij.q.vij.ſi quis epiſcopus, & verbum iſtud inquiſitionis debet aliquid operari, alias quare fuiſſet expreſſum. de decimis. ad audientiam. cum concord. & ſic tranſit prædicta glo. Sed contrarium tenet Archidiac.in d. cap. in fidei.& allegat.ij.q.vij.c.hæreticus. Sed Ioã. And.tenet glo.in nouel.& ad ca.ſi hæreticus. reſpondet ꝙ non tenet,vt ibi dicit glo.& hoc. idem probat tex. in d.c.in fidei quia ſi illie tex. teneret non eſſet neceſſaria dicta decr. & ſic tranſit ibi Domi. ſimpliciter recitando prædictos Doctores.Ego tamen potius tenerem opin. Archidia. pro quo facit, quia eadem ratio eſt vtrobique ſcilicet fauor fidei, † ex qua ratione etiam in pœnalibus (attento quod expreſſa eſt in lege) argui poteſt ad ſimilia. vt eſt text. inſtitu.

de legi.patro.tutel.in princi.& glo. in clemen.j. de electio.& cap.j.de tempo.ordinan.lib.vj.Præterea diſpoſitio prædicta non eſt odioſa,immo fauorabilis,cum non in odium hæreticorum principaliter,ſed in fauorem fidei ſit inducta. vt text. ibi innuit in princi. Vnde illud eſt conſiderandum & non odium hæreticorum quod venit in conſequentiam. iuxta gloſ. cap. ſciant cuncti, de electione lib.vj.& l.qui exceptionem.ff. de conditio.indebi.Nec eſt ſimile de accuſatione in alijs criminibus intentata, & de accuſatione facta in crimine hæreſis. Nam & ſi in alijs criminibus accuſatio dicatur genus illaudabilis intentionis iuxta moderationem prædictam, non tamen ſic eſt in crimine hæreſis, vt in ſuperioribus diximus. Poſſet etiam dici ꝙ ille text.non ſe reſtringit ad proceſſum inquiſitionis,quia non dicit cum proceditur per viam inquiſitionis, ſed dicit,in fidei fauorem concedimus, vt in negotio inquiſitionis hæreticæ prauitatis, & loquitur Papa inquiſitoribus, vt patet in ſupraſcriptione, de quibus certum eſt ꝙ licet per viam accuſationis poſſunt procedere, appellantur tamen inquiſitores, & eodem modo ex eorum nomine appellatur negotium inquiſitionis,licet per viam accuſationis, vel exceptionis cognoſcant, & per hoc fundata manet ſatis iſta pars, & reſponſum reſtat ad motiua contraria,& quia in tanto crimine cum mul
18 ta oportet cautela procedi,† in examinatione teſtium ꝙ recipi ſuper crimine predicto contigerit, debent adhiberi duæ religioſæ & diſcretæ perſonæ,in quarum præſentia per publicam. ſi poteſt haberi perſonam,aut per duos viros idoneos fideliter eorundem teſtium depoſitiones conſcribantur. per tex.in cap. vt officium.§.verum. de hære. lib.vj. & pondera illum text. qui requirit interuentum prædictarum perſonarum nedum in examinatione teſtium, ſed etiam in deſcribendo eorum depoſitiones.& prædicta practica examinandi teſtes poteſt & iuſte debet obſeruari in omnibus arduis cauſis,vt ſine omni ſuſpitione res procedat.ita tenet Panormi.de electio. quia propter & c.cum cauſam,de teſti.& quo liberior ſit facultas in his procedendi datur facultas a iure religioſis, qui antequam eſſent in ſeculo erant notarij,ac etiam clericis qui ante clericatus ordinem notariatus officio fungebantur,vt in hac examinatione, & in alijs huic officio incumbentibus, officium prædictum notariatus exerceant,vt d.c.
19 vt officium.§.ad conſcribenda.† Probatur etiam hoc crimen per inſtrumenta,vtpote, ſi apud aliquem reperiantur libri improbatæ lectionis,ſecũdum Archi.& Ioan. And.in d.c.filij. Sed ego crederem vltra hoc requiri alias cõiecturas, ex quibus iudex informet animum ſuum, poterat enim eſſe quod erant in domo ſua eo neſciente,aut ꝙ habebat illos libros,vt deprehenderet errores hæreticorum,non ad illos ſequendum & imitandum, ſed potius ad confundendum, & impugnandum, iuxta textum in cap. qui de menſa. & in.§. ſed
20 econtra.xxxvij.diſt. † An autem alias delictũ probari poſsit per inſtrumentum, remitto ad glo. & cum in eccleſijs.de maio. & obedien. & c. cum in poſitionibus.de iureiur.lib.vj. & per Io. And. in regula,ſemel malus,de reg.iur.lib. vj. in mercu.& per Bartol.in l.ſenatus.ff. ad Turpi. & per Bald.in l. contra negantem. C. ad leg. Aquiliã,
21 & Saly.in l.fi.C.de probationi. † Probari etiam poteſt crimen hæreſis per præſumptiones, ſed propter grauitatem præiudicij requirerentur euidentiſsimæ coniecturæ. Nam etiam ſi quodlibet crimen probari quæat per indicia,vt in d.l.fi.C. de probatio.et late per Ioan. And. in additio.ad Specu.titu.de probatio. circa finem, ſed quo magis crimen eſt graue maiores præſumptiones & euidentiora indicia requiruntur.ſic probat tex. not. cum glo.in d.c.literas de præſum.& ibi tenet Pa
22 nor.†quando tamen ex præſumptionibus iudicatur temperare debet iudex pœnam aliquantulũ. vt not. Innoc.de præſumptio. quia veriſimile.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio teſtium hoc in crimine qualiter fiat.*

Teſtium publicatio in hoc crimine hæreſeos publicẽ fienda non eſt quando delati potentia reformidatur, qua autem forma tunc procedatur ibidem,& an idem in quibuſuis criminibus dicendum ſit nu. 2.

3 *Caſus à cõibus regulis excepti, extendi minime debent, niſi per omnia eadem ſubeſſet ratio.*

Quæſtio. XIIII.

1 DECIMOQVARTO quæro† de publicatione teſtium fienda in hoc crimine. Ad quod dicas ꝙ fieri debet ſicut & in alijs cauſis,vt reus habeat facultatẽ ſe defendendi. Si tamen propter potentiam perſonarum contra quos deponunt graue periculum imminere ſperaretur ex publicatione nominum prædictorum,tunc non publice ſed ſecreto coram dioceſano,vel ipſo abſente coram eius vicario, vbi inquiſitores procedunt,quando vero procedit epiſcopus,corã inquiſitoribus, & vtroq; caſu coram alijs perſonis prouidis,et honeſtis iuriſque peritis huiuſmodi publicatio eſt fienda, & vt efficacius huiuſmodi periculis occurratur,epiſcopus vel inquiſitores præfati poterunt ſuper his ſecretum indicere illis quibus hanc publicationẽ facient, & in eos ſi arcana conſilij ſeu proceſſus patefecerint excommunicationis ſententiam, quã ex ſecreti violatione ipſo facto incurrant, poterunt promulgare.pro quo eſt tex.in c.fi.§.pen. de
2 hære.lib.vj.† Sed occurrit dubitatio,an vbi ſimile periculum occurreret etiã in alijs criminibus poſsit huiuſmodi publicatio omitti. & do. Anto. in c.præterea.de ſponſa.lo.ij.tenet ꝙ in materia peccati eſſet duntaxat hoc admittẽdum. pro quo inducit tex.ibi. Sed Panor.ibi dicit ꝙ pro & cõtra facit tex.ĩ d.c.fi. cõtra facit,inducẽdo per locum

eũ a ſpeciali, pro facit, inducẽdo generaliter, ſed ipſe ſtat in primo dicto. Ego tũ tenerem q̃ cũ diſpoſitio illius c. ſit exorbitans a iure exceptio a cõi regula iuris non habebit locum niſi in illo caſu expreſſo, & vbi ſimilis caſus occurret, quod vix poſſet contingere attenta grauitate huius de-
3 licti. † Nam caſus excepti a communibus iuris regulis non extenduntur, niſi vbi eſt per omnia eadem ratio: vt tenet glo. in l. j. C. de cond. indeb. & in l. illud. C. de ſacroſan. eccle. & tex. c. cum dilecta. de confirma. vel inuti. nec dictum do. Anto. placet indiſtincte, qm̃ ille tex. c. præterea, loquitur qñ agitur de modico præiudicio, vt pote de ſponſalibus de futuro, immo fundatur contrarium ex eo inquantum probat q̃ ſi ſponſalia eſſent iurata, illud non foret admittendum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia in hæreſeos crimine ferenda. quo ordine quoue modo pronunciande ſit.*
2 *Hæreticis quæ pœna per eccleſiaſticos iudices, & quæ per Laicos infligatur. & nu. 4.*
3 *Hæreticorum bona qualiter diuidantur.*
4 *Hæreticus an ſit incendio tradendus, ſiue vinus igne abſumendus.*
5 *Vaſalli aliique hæretici fidelitatis debito aſtricti, à nexu illo liberi fiunt.*
6 *Condenati hæretici bona, in alio territorio quã vbi condemnatus fuit exiſtẽtia, cui applicanda ſint.*
7 *Forum etiam quis ſortitur ratione perſonæ ſuper rebus alibi ſitis.*
8 *Feudalia & emphyteutica bona, an damnato hæretico veniant fiſco applicanda.*
9 *Dos an fiſco applicetur ob vxoris hæreſim.*
10 *Vir vxorem hæreticam, & verſa vice vxor virum deſerere poteſt, intellige ſane.*
11 *Purgatio canonica quo pacto à ſuſpecto de hæreſi fienda ſit.*
12 *Pœnitentia ſuſpecto de hæreſi iniungenda eſt, iuratoria ſcilicet cautione, aliaue ſecuritate adimplendæ pœnitentiæ poſtmodum exactæ, necnon certa pœna adiiciendo ſi non impleuerit.*
13 *Suſpecti de hæreſi ſucceſſores, ſuſpecto adiunctã pœnitentiam implere coguntur, quam ſuſpectus viuens non impleuit.*
Delinquentis bona an fiſco tacite pro delicto hypotecata ſint.

Quæſtio XV.

DECIMO QVINTO quæro †de ſententia ferẽda in crimine hęreſis, & de pœna huius delicti. Modus autem qui debet obſeruari eſt, quod antequam ſentẽtia feratur inquiſitores ptęfati, & epiſcopus faciant ſecum conuenire viros ſapientes & doctos, Deum timẽtes, cum quorum conſilio procedere habẽt ad ſententiam ferendam, vt in c. vt commiſſi. de hære. lib. vj. & ſi videatur eos iudicandos fore hæreticos, tunc eis citatis debet ſententia declaratoria ferri contra eos, per quam declarentur hæretici, & ſeculari curiæ tradendi, ac bona eorum occupãda fore per eos ad quos ſpectat, vt cap. Cum ſecundum leges. eo. ti. & lib. quia idem ſeruatur vbicũque pœna ipſo iure imponitur, vt no. gl. c. commiſſa. de elect. eodem lib. & per Ioan. And. & Domi.
2 c. pro humani. de homic. eod. lib. † Pœna autem hęreticorum eſt. q̃ ſunt excõmunicati ipſo iure. & poſtquam per iudicem eccleſiaſticũ fuerint de hoc crimine damnati, tradi debent iudici ſeculari animaduerſione debita puniẽdi, clericis a ſuis ordinibus degradatis; bona autem hæreticorum ſi fuerint clerici applicantur eccleſiis in quibus fuerant beneficiati, ſi vero laici extiterint, fiſco ſeculari in c. excommunicamus. lo j. de hære. in prin. & de hoc vltimo eſt tex. eo. ti. vergentis. &
3 c. cum ſecundum leges. eod. tit. lib. vj. † Hodie tñ bona hæreticorum in tres partes diuiduntur. quarũ vna aſsignatur domino tẽporali, alia officialibus inquiſitionis, tertia vero ipſi officio. vt in extrauagan. Clemen. ſed illa tñ loquitur de inquiſitoribus Italiæ. & ſic ad alias prouincias non extenderetur. iuxta notata per Inno. & Io. And. in ſimili. in c. j. de loca. Lex ẽt Friderici Imperatoris quæ eſt tertia, & incipit patarenorum, diffidat & bannit hæreticos credẽtes fautores & recepta tores eorum ac perpetuæ infamię eos ſubiicit, & iſtæ leges Friderici ſunt approbatæ. c. vt inquiſi-
4 tionis. in prin. de hære. lib. vj. † Sed iuxta præmiſſa quęro, qua pœna debent puniri per iudices ſeculares quorum poteſtati relinquuntur. Glo. tangit qõnem in c. excommunicamus. lo ij. eo. tit. & dicit q̃ pœna vltimi ſupplicij. Hoſti. & Ioã. And. in c. ad abolendam. eo. titu. tenent q̃ pœna ignis, debent ergo cremari ſecundum euangelium Ioã. xv. c. ſi quis in me non manſerit, mittetur foras ſicut palmes & arefcet, & colligent eum & in ignem mittent, & ardet. Et ius ciuile punit hęreti cum pœna mortis, vt l. Arriani. C. de hęret. iũcta l. vltimum ſupplicium. ff. de pœn. & ſic tranſit recitando prædictos doc. Panor. in d. c. ad abolendam, idem tenet in c. excommunicamus. lo ij. eo. ti. ſed iſta fundamenta non probant. Nam illa authoritas euangelij non intelligitur de hæreticis tm̃, ſed etiam de his qui recedunt a Deo per defectum charitatis, nec loquitur de igne materiali. ſed de igne infernali. Leges etiam ciuiles ſuperius inductę loquuntur de pœna mortis, non tamẽ per ignem infligenda, quod vbi iura volunt exprimunt tanquam ſeueriſsimam & atrocem pœnam, vt patet in multis caſibus quos enumerant Saly. in l. vnica. C. de nili agge. nõ rumpen. inter quos non enumerat iſtum. Vnde crederem ignem ipſis dari potius ex conſuetudine, quę eſt optima legũ interpres, q̃ ex aliqua expreſſa iuris diſpo-
5 ſitione. † Vaſalli autem & alij quicunq; tenebantur eis aſtricti debito fidelitatis vel dominij

aut alicuius obſequij. ipſo iure ab omni huiuſmodi obligatione ſunt liberi. vt eſt tex. de hereticis. cap. fina. Quo ad pœnam autem confiſcationis bonorum, quero de queſtione no. ſuppoſito q̃ bona hæreticorum confiſcata debent diuidi in tres
6 partes vt dictum eſt. † Pone q̃ habens immobilia Ferrariæ per inquiſitorem Florẽtinum ſit Florentię legitime condemnatus de hæreſi, ad quos illa bona pertineant. Ioan. Cald. diſputauit iſtam queſtionem, et arguit primo, q̃ illa bona licet ſint ſita Ferrariæ pertineant ad officiales & commune Florentię poſtquam ibi fuit de hæreſi condemnatus. nam bona veniunt acceſſorie & in conſequentiam ad perſonam quæ condemnata eſt Florentiæ. arg. regulę acceſſorium. de reg. iur. lib. vj. & c. de prudentia. de donatio. inter virum & vxorem. ff. de auro & argento lega. cum aurum. in fine. faciant ad idem notata per gloſſ. in c. quod ad te. de cleri. coniuga. & C. de exac. tributo. l. fin. lib. x. vbi in publicandis bonis attenditur locus perſone quę deliquit. Secundo ſic dicit lex, vbi quis iniuſtitiam fecerit ibi pœnas ſubeat delictorum, vt non alius tale quicquam agere præſumat ad exemplum reſpiciens, vt in auth. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. §. ſi quis autem. col. ij. & canon dicit. ibi vindicetur iniuria, vbi plectibilis eſt orta præſumpt. xxiij. q. iiij. ſi illic. Item officiales Florentini laborauerunt in procedendo & condemnando hæreticum, ergo bona videntur eis debita ratione laboris, & officialibus Ferrarien. dicendum eſt, qui non laborat non manducet. de cenſi. procurationes. & no. ff. de damno infecto. quãuis.
7 †Tertio ratione perſonæ ſortitur quis forum etiam ſuper rebus alibi ſitis. c. ſane. de foro competen. C. vbi in rem actio. l. vltima. & ibi not.

Quarto pro hoc facit c. cum ſecundum leges, de hære. lib. vj. debet enim intelligi ille text. de domino temporali illius loci cuius erat epiſcopus qui tulit ſententiam; ad hoc optime. l. Titium. §. tutores. ff. de adminiſtratio. tuto. In contrarium videtur q̃ ad officiales officij inquiſitionis Ferrariæ & commune illius ciuitatis pertineant bona ibi ſita, licet alibi ſit facta condemnatio. Primo quia diſpoſitio ſuper rebus concepta debet referri ad ſuperiorem loci vbi res ſita eſt vbicunq; fuerit dominus dictæ rei: patet hoc in iuriſditione vt d. c. ſane. & c. ex parte. & c. fi. eo. titu. Idem in ſuppletione negligentię. x. q. ij. caſelas. et cle. quia regulares. de ſupplen. negli. prælato. Item cum bona hęreticorũ ſint confiſcata, vt prędictum eſt. et occupatio ſit fienda per procuratorem in prouincia deputatum. vbi ſunt illa bona. C. de bonis vacan. l. ſi quando lib. x. ergo ad Florentinos prædictos pertinere non poterunt. Ad idem facit c. poſtulaſti. de foro compe. & l. cum vnus ff. de bo. auth. iudi. poſſit. & c. romana. §. contrahentes. de foro compet. lib. vj. & de hære. vt officium. & c. per hoc. eo. li. & pro iſta ſecunda parte concludit. & hanc firmat per iura pro hac parte inducta, & ne detur confuſio iuriſdictionum. Tertia vero parte inquiſitorum dicit q̃ debeatur illis de Florentia ratione laboris quem ſuſtinuerunt, & cum his ſe expedit de iſta quæſtione Petrus de Anchar. in repeti. cap. acceſſorium. de regul. iur. lib. vj. & iſta concluſio mihi placet, cum iura quæ de confiſcatione prędicta loquuntur ad bona referantur, & in rem ſint concepta. Ad quod facit doctri. Barto. in l. cunctos populos. C. de ſum. trini. An autem in hac confiſcatione veniant bona quæ hæreticus tenebat in feudum, vel emphyteuſim ab aliis. vide late per Specu. tit. de feud. §. j. verſi. xl. & per Bar. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de damno. infecto. & per Egi. de bella.
8 deciſi. dcexxv. †Quid autẽ ſi vir ſit hæreticus, an propter hoc dos vxoris ſit confiſcata. Dicas q̃ non, niſi vxor ſciens a principio eum eſſet talem, ipſum in maritum acceperit, vt c. decreuit. de hęreti. lib. vj. ex quo habes vnum caſum in quo dos
9 confiſcatur. †An autem propter vxoris hæreſim confiſcetur dos. videretur q̃ non per l. quinque legibus. ff. de bo. damn. quia iſte caſus non eſt de illis. Sed ego dicerem contrarium. Nam ex quo in crimine læſæ maieſtatis illud habet locum vt ibi, ergo a fortiori in crimine hæreſis, ſic arguit
10 tex. de hære. vergentis. †vbi tamen vir vel vxor in hæreſim laberetur qui fideles eorum manet, poſſet propria authoritate ab alio recedere. Si tamen ille hęreſim abiuraret, cogeretur ad eum redire, quod intellige ſi ſine iudicio eccleſiæ ab eo receſſerat, ſecus ſi iudicio eccleſiæ. Fit tamen iſta ſeparatio quoad cohabitationem, non quo ad vinculum, probatur hoc in c. de illa. de diuor. et eo caſu quo fidelis recederet, totam dotem aut donationem propter nuptias recuperare debere de donatio. inter virum & vxorem. ca. j. & conſultum eſt coniugi catholico ab hęretico ſeparari, ne ſeducatur ab eo, & in errorem labatur, & propterea dominus pręcepit Deuterono. ſeptimo dicens. Filiã tuam non dabis filio eius, neque filiam illius accipies filio tuo, quia ſeducet filium tuum, ne ſequatur me, & vt magis ſeruiat dijs alienis. Iraſceturque furor domini & delebit te cito. Si autẽ
11 † non conuincantur de hęreſi ſufficienter hi contra quos proceditur, ſed alias de hoc crimine inueniantur ſuſpecti, tunc iuxta conſiderationem ſuſpicionis qualitatumque, perſonæ debent canonice ſe purgare, quod ſi renuerint excommunicandi ſunt vſque ad ſatisfactionem cõdignam; & ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, ſunt velut hæretici condemnandi, vt in d. cap. excommunicamus. lo primo in. §. primo. vbi vero ſuſciperet purgationem & in ea deficeret tãquam de crimine conuictus haberi debet, quod in omni crimine eſt generale, vt c. inter ſolicitudines, de purgatio. canon. & c. tua. de cohabita.
12 clericorum & mulierum, † Eſt & alius modus procedendi contra ſuſpectos prædictos, vt iuxta quantitatem ſuſpicionis, & alijs debitis circunſtantijs conſideratis, ſi diſcreta pęnitentia eis injungatur atque præter iuratoriam cautionem, ab ipſis ſufficiens exigatur ſecuritas, ſcilicet de certa pœna ſoluenda ſi pęnitentiam non impleuerit, vt ſaltem pœnæ temporalis timore debeant coerceri. pro quo eſt textus in cap. literas. de præ-
13 ſumptio. in fina. † & vbi ipſi in vita non impleſſent hanc pœnitentiam iniunctam, compellendi

lendi ſunt eorum hæredes eam adimplere, per tex.in cap.parochiano.de ſepultu.& c.in literis. de rapto.& cap.a nobis.1o ſecundo de ſenten. excommunicatio. Secus autem ſi pœnitentia non iniuncta illi deceſsiſſet.vt cap.accuſatus.§.porro. de hæreti.lib.vj.Et vbi prædictus ſit ſpectus obligaſſet bona ſua pro huiuſmodi pœnitẽtia iam iniuncta adimplenda tranſirent bona huiuſmodi in quemcunque etiam particularem ſucceſſorem dictorũ bonorũ cum predicto onere,vt probat idem tex.in.§.ſi vero.qui tex.ſatis aperte terminat il-
14 la difficultatem,†an pro delicto bona delinquẽtis ſint tacite obligata fiſco, de quo per gloſ. in l. reſcriptum.ff.de pactis.& in l. aufertur.§.fiſcus. ff.de iur.fiſ.& per Bar. vtrobique.& etiam per eum in l.poſt contractum.ff.de donati. Et per illũ tex.dicti capit.accuſatus.§.ſi vero.videtur fundari ꝙ non inducatur illa tacita hypotheca ſecũdũ Per.de Ancha.ibi,ſed ego dicerem ꝙ ille text. non facit ad propoſitum, loquitur enim de pœnitentia iniuncta ſuſpectis de hæreſi, non autem de bonorum confiſcatione quæ fit ipſo iure contra conuictos de hæreſi.hoc tamen indubie probat ille text.ꝙ pro pœnitentia alicui iniuncta non ſunt bona illius tacite hypothecata, cum ibi expreſſa fuerit facta bonorum hypotheca.Quo ad queſtionem autem principalem Bart.in d.l. reſcriptum. tenet quod ſint tacite hypothecata fiſco, ſed non tali hypotheca quæ faciat præferri creditoribus ipſum fiſcum, ſed in d.l. aufertur.§.fiſcus. & in d. l. poſt contractum. indiſtincte tenuit tacitam hypothecã illo caſu ceſſare,ſed quia de hoc principaliter hic non agitur,remitto ad no. plene,per Bal.in d.l.reſcriptum.vbi videbis longam diſtinctionem,quæ euacuat iſtã materiã ſatis adlongũ.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Hæreticorum fautores & receptatores qua pœna plectantur.*
2 *Auxilium hæretico præſtare ex quibus actibus quis dicatur.*
3 *Miſericordiam pro delinquente quamuis regulariter implorare liceat, pro hæretico tamen non licet.*

Quæſtio. XVI.

1 DECIMOSEXTO quæro †de pœna imponenda contra credentes fautores & receptatores hæreticorum hoc determinatur per tex.in d. c. excõmunicamus. .§.credentes.de hære.vbi tex. decernit tales excommunicationi ſubiacere, & ſi taliter excommunicatione nodatus ſatisfacere neglexerit intra annum extũc efficitur infamis, & excluditur ab officijs publicis & conſilijs,nec ad eligendos alios publicos officiales, nec in teſtem admittitur,& efficitur inteſtabilis actiue, & paſsiue,& aliæ multæ pœnæ contra tales ibidem imponuntur quæ cauſa breuitatis omittantur. Prædicta vera ſunt quatenus de credentibus loquuntur in his qui credunt hæreticos fore bonos & catholicos viros & fauent eis. Si tamen crederent eorum erroribus, eo caſu eſſent hæretici iudicandi tanquam a fide deuiantes,vt in c.pe.§.fi.
2 eo.ti.Sed iuxta hoc quero†ex quibus actibus dicatur quis præſtare auxilium ſiue opem aut fauorem hæreticis. Arch.& Io.An.in c.quicunq;. eo. tit.lib.vj.late proſequuntur hanc materiam. Sed tu dicas ꝙ interdum præſtatur auxilium de iure, vt puta exercendo officium aduocationis ſiue ,procurationis pro eis, ad quod faciunt notata per Hoſt.in cap.propoſuit.de cler.excom. miniſt. & text.in c.ſi aduerſus.de hæreti. Quandoque non per viam iuris,ſed veniæ ſiue miſericordiæ obti-
3 nendæ.& † licet illud regulariter licitum ſit vt l.ſi fuerit.ff.de rebus dubi.& l.in metallum. & l. diuus.ff.de pœnis.tenet Bart. in l. in furti.§.ope. ff.de furtis. In foro tamen conſcientię dicerem, ꝙ vbi non eſſet ſpes de correctione illud eſſet illicitum,& videretur impendi fauor delinquẽtis. Ad quod induco glo.xxiij.q.v. reos. Sed in crimine hæreſis generaliter dico non licere, etiam vbi ſpes eſſet de correctione. Nam ſi hoc obtinet.in crimine læſæ maieſtatis,vt non liceat pro criminoſo illo crimine ſupplicare, vt l. quiſquis. C.ad legem Iul.maieſta.a fortiori in crimine hæreſis locum habere debet, cum longe grauius ſit eternam quam temporalem ledere maieſtatem de hæreti. vergentis.ad quod facit glo.vj.q.j.ſi quis cum militibus.Quandoque præſtatur fauor. alias extra iudicium, & tunc proſequere materiam vt late proſequitur glo.in cle.j.de pœni.& in c.j.de officio delegat.& in c.notum.ij.q.j. & per Innocen.de homi.ſicut dignum. & per Bartol. in d.§. ope.& per Saly.in l.non eo minus. C. de accuſa. Et licet alias receptatores delinquentium ſi eorũ ſunt conſanguinei mitius puniantur, vt in l. ij. ff. de recepta .Hoc tamen non putarem in hoc crimine hæreſis locum habere, quum & pro delicto patris filij puniantur propter tanti criminis atrocitatem,vt d.l.quiſquis.& dictum c.vergẽtis. & c.quicunque.§.filij.eo.tit.lib.vj. licet ipſi non deliquerint. quantomagis non eſſet eis habenda miſericordia vbi tales flagioſiſsimos receptarẽt, eorum delictis quodammodo per hoc communicãtes,ſed in hoc vltimo cogita.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iudicibus an liceat,hæreticis à iure impoſitam pœnam minuere vel augere.*
2 *Pœnas delictorum minuendi augendive quæ iuſtæ cauſæ cenſeantur.& nu.4.*
3 *Hæreticorum ſi adſit copia qua via procedatur.*
5 *Pœnæ augmentũ aut diminutio in crimine hæreſis etiam poſt ſententiam fieri poteſt,in cæteris*

vero delictis in ipſa ſententia fieri debet, non etiam poſt. intellige ſane.

6 *Alteratio pœnæ, & in ſententia & poſt fieri poteſt.*

Quæſtio XVII.

1 DECIMOSEPTIMO quæro † an pœnam inflictam a iure cõtra hæreticos poſsint iudices qui de hæreſi iudicant minuere, vel ẽt ex cauſa augere aut mutare. Reſpondeo ꝙ ſic. Nam hoc eſt generale in omnibus criminibus, vt in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui notantur infa. & l. & ſi ſeuerior. & l. ſi poſsidonium. C. ex quibus cau. infa. irroge. Vnde cum hæc regula non reperiatur violata in crimine hæreſis, debet idem
2 in eo quod in alijs iudicari. †Quæ autem ſint iuſtæ cauſæ minuendi pœnas delictorum. ad hoc reſpondet glo. in d. §. pœna grauior. dicens multas fore cauſas. Poteſt enim minui pœna ratione ſenectutis, vel iuuentutis, vt l. auxiliũ. §. in delictis. ff. de minoribus, vel quia ſine dolo deliquit. ff. de pœnis. l. ſi quis aliquid. §. inſtrumenta. & l. abſentem. §. fin. & l. reſpiciendum. §. delinquunt. eo. tit.
3 Augeri autem poſſunt pœnæ quando † multitudo eſt in delicto, quia multis craſſantibus opus eſt exemplo. ff. de pœnis. l. aut facta. §. fin. Sed iſtud vltimum limita verum vbi multitudo illa patienter & ſine ſcandalo pœnam ſuſtineret. ſi tamẽ ſcandalum timeretur de punitione multitudinis, detrahendum eſſet propter multitudinem ſeueritati & rigori, ita tenet gloſ. not. in c. commeſſationes. xliiij. diſt. & in ca. latores. de cleri. excõ. mini. At vbi multitudo vellet errorem ſuum pertinaciter defendere, ſeuere eſſent puniendi, vt voluit glo. in d. c. commeſſationes. & in c. quoties. loij. j. qõ. vij. vel ſi confidentes in multitudine vſum peccandi ſibi feciſſent, vt in c. j. de pœniten. diſt. vj. Si tamen iſta ceſſarent & parati eſſent illi multi corrigi, & de eorũ correctione eſſet ſpes, ex miſericordia mitius eſſet cum eis agẽdũ. quin quageſima diſt. vt conſtitueretur. & c. ſi. de tranſ. & d. cap. commeſſationes. cum multis ſimilibus. Quot autem dicantur multi, vide glo. in d. c. latores. De modo autem extirpandi vitium a multitudine. vide tex. notab. in d. c. commeſſationes, & de modo puniendi multitudinem delinquentem,
4 vide omnino tex. in d. c. latores. †Quæ autem ſint conſideranda in augendis ſiue diminuendis pœnis. vide tex. in l. reſpiciendum. & l. aut facta. ff. de pœn. & in l. ij. ff. de termi. mo. et gl. ij. q. iij. §. notãdum. Reperitur tamen vnum ſpeciale iuxta
5 hoc in crimine hæreſis, † ꝙ licet ſit regulare in alijs criminibus, ꝙ vbi pœna venit ex cauſa augẽda vel diminu. illud debet iudex facere, in ſententia, nõ aũt põt poſt ſententiã, vt voluit gl. in d. §. pœna grauior, & d. l. et ſi ſeuerior. in tm vt ẽt ſi de innocẽtia condemnati poſt ſniam conſtet, id tñ ꝙ ſententiatũ eſt ſine principis licẽtiã immutari nõ põt, vt in l. j. §. ſi. ff. de qõnibus. & l. diui. ff. de pœ. tamẽ in hoc crimine eſt ſpeciale vt ẽt poſt ſniam poſsit pœna mitigari vel murari. quũ viſum fuerit iudicibus expedire, vt eſt notab. tex. in c. vt cõmiſsi. §. necnon. de hære. li. vj. Sed illum tex. ego intelligerem ſtricte in terminis in quibus loquitur quum exorbitet a iure communi, videlicet qñ redeuntibus ab hæreſi vel alias ſuſpectis eſt impoſita pœna carceris vel alia huiuſmodi. Secus autem vbi quis eſſet tanquam hæreticus cõdemnatus, quod. n. non mutatur quare ſtare prohibetur. C. de teſtamentis, ſancimus. & de appel. l. præ
6 cipimus. † Vnum tamen non omittam ꝙ alteratio pœnæ quæ eſt neceſſaria nedum poteſt fieri in ſententia, ſed etiam poſt ſententiam. Vnde ſi condemnatus in pecunia propter crimen non poteſt ſoluere, iudex ex interuallo poterit pœnam corporalem permutare, & hoc obtinet in quocunque crimine pro hoc. ff. de in ius vocan. l. fi. & de iuriſdict. omn. iudi. l. ſi quis id quod. §. ſeruos. Cautius tñ faciet iudex ſi formet ſententiam bimembrem. hoc modo videlicet, condemno te in pecunia, & niſi ſolueris intra talem terminum mando ꝙ patiaris talem pœnam corporalem. ita not. Bal. in d. l. & ſi ſeuerior. faciunt not. in ſimili per eum in l. cum iudex. C. de ſenten.

SVMMARIVM.

1 *Appellare an liceat hæretico.*

2 *Appellatione à diffinitiua lege vel ſtatuto ſublata nequaquam ſublata cenſetur ab interlocutoria appellandi facultas.*

3 *Appellatione lege, vel ſtatuto prohibita, non etiã interdicta cenſetur appellandi facultas, vbi aut dolo iudicis, aut etiam partis ſententia lata extitit, ex quibus autem dolus colligatur, ibi traditur.*

Quæſtio. XVIII.

1 DECIMOOCTAVO quæro. † An in cauſa hæreſis liceat appellare. & diſtingue, quia aut eſt lata diffinitiua, & ab ea non licet appellare, vt ĩ c. vt inquiſitionis. §. j. de hære. lib. vj. ibi cum dicit condemnatos. aut grauamen contingit in proceſſu cauſæ. & tunc poteſt appellari ſecundum Archi. ibi. Nam nulli eſt neganda legitima defenſio. de exceptio. cum inter. & ne innocens grauetur permiſſum eſt omnibus oppreſsis appellare. ij. q. vj. c. ij. & iij. nec obſtat ille tex. in d. c. vt inquiſitionis. ſecundum eum, immo facit pro, quia loquitur de illis de quibus iam conſtabat per ſententiam latam fore hæreticos, ſic etiam conſtitutio Innocentij. iiij. de qua hic fit mentio dicit. Item appellationes & proclamationes hmõi perſonarũ &c. & alia conſtitutio quæ incipit. Cõmiſsi nobis celitus. ſic dicit, igitur proclamationis, & appellationis beneficiũ ab hæreticis receptatoribus & fautoribus

fautoribus eorum penitus amouemus. Ex quibus verbis apparet ꝙ de his quos hæreticos eſſe conſtat, prædicta iura loquuntur. Idem ſequitur ibi Io. And. Hi enim quos conſtat eſſe tales nullo iuris beneficio gaudere debent, vt in auc. de priuil. doct. circa medium. & in tam graui crimine cum multa debet cautela procedi. de hęre. vt officiũ. §. verum lib. vj. Idem Gen. idem ſequitur Domi. qui
2 ex prædictis infert † ꝙ vbi lex vel ſtatutum tollit remedium appellandi a diffinitiua, non videtur tollere ab interlocutoria, quod eſt notandum, & pro hoc ego induco doctrinam Inno. in c. ſignificauerunt. de teſt. & in c. pen. de no. ope. nuntia. vbi tenet ꝙ & ſi in iudicio poſſeſſorio non admittatur appellatio, vt in l. vnica. C. ſi ad momẽ. po. Illud tamen eſt verũ in diffinitiua quo caſu iura loquuntur ſecus autem in interlocutoria, de qua non diſponunt tollendo remedium appellandi ab ea. quod etiã iuſtificari poſſet, quia eo magis admittenda eſt in hoc caſu appellatio ab interlocutoria, quia grauamen non eſt reparabile per appellationem a diffinitiua, per ea quæ no. in l. ante ſententiam. ff. de appella. nõ reci. & in l. ante ſententiæ. C. quo. appel. non reci. & per glo. cle. j. de hære. in ver. ipſo iure, quæ optime facit ad hoc.
3 † Aduerte tamẽ iuxta hoc ꝙ quantuncunque lex vel ſtatutum tollat appellationem, non tamẽ tollitur facultas appellandi, vbi propter dolum iudicis, vel aduerſarij eſſet ſententiatum, & præſumitur dolus in iudice ſi erat capitalis inimicus eius contra quem pronuntiat. vt ff. de arbitris. l. non diſtinguemus. §. cum quidam. probatur autem prędicta concluſio ex tex. l. diem proferre. §. ſtari. iũcta. l. ita demum. ff. de arbi. & l. iij. C. eod. Dolus autem aduerſarij, colligitur ex his quæ dicit tex. in d. l. ita demum videlicet ſi corrupit iudicem, vel ambitione, vel pecunia, vel aduocatum, aut procuratorem partis aduerſæ generaliter ſi in lite doloſe verſatus eſt, & hanc concluſionem fitmat Bal. in c. paſtoralis. §. fi. de offi. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Executio aduerſum damnatos hæreticos qualiter fiat.*

2 *Degradatio clerici qualiter fiat, & an degradari debeat qui perpetuo carceri mancipandus traditur nu. 3.*

4 *Sententia criminalis an mox executioni mandetur an vero decẽdio ad appellandũ expectato. Officiales ſeculares hæreticos punire nolentes, qua pœna plectantur.*

5 *Magiſtratus ſeculares exequi & conſeruare cõſtitutiones aduerſus hæreticos latas iurare debent, quod ſi facere recuſent, puniuntur, vt ibi.*

6 *Iudici ſeculari petenti an hæretici damnati a iudice eccleſiaſtico ſit exhibẽdus proceſſus, vt nũquid recte condemnatus fuerit videre poſſit.*

7 *Exceptio nullitatis ſententiæ executionẽ impedit.*

8 *Iudex laicus iniquam eccleſiaſtici iudicis ſententiam executioni mandare non debet.*

9 *Iudex ſecularis ad eccleſiaſticum & eccleſiaſticus ad ſecularem vbi opus eſt, recurrere poteſt. vna etenim poteſtas alterius opera iuuatur.*

10 *Iudex vnus ſecularis, alterius iudicis ſecularis auxilium implorare poteſt.*

11 *Cauſa ſi fuerit commiſſa epiſcopo (puta Paduano) & duo ſunt electi vnus canonice, & alter non, intelligitur commiſſa exiſtenti in canonica poſſeſſione.*

Quæſtio. XIX.

1 DECIMONONO quęro † de executione fienda contra condemnatos. de hoc crimine, In quo eſt dicendum ꝙ ſi ſunt eccleſiaſtici viri tunc per inquiſitores, & ordinarios fiet executio in bonis eorum. vbi vero ſeculari iudici ſunt tradendi, debẽt prius a ſuis ordinibus degradari, quod generale eſt in omni crimine. vt in c. cum non ab homine. de iudi. & in c. nouimus. de verbo. ſig. vbi tex. dicit ꝙ cum maxima clementia per eccleſiaſticum iudicẽ ſunt tradendi precibus interpoſitis apud eum, ne ad mortem vel membri mutilationem procedat. Secularis tamen poteſtas faciet executionem corporalem, prout iura volunt. Illud enim conuenit iudici eccleſiaſtico propter ſuam modeſtiã & eccleſiæ clementiam, & hoc incumbit ſeculari iudici propter rigorem diſciplinę & iuſtum conſeruã
2 dum. † In degradatione autem prædictorum reperitur ſpecialiter in hoc crimine ſtatutum, vt nõ requiratur numerus epiſcoporum de quo in c. degradatio. de pœn. lib. vj. immo quia tantus epiſcoporum numerus faciliter conuenire non poteſt, ſolus epiſcopus conuocatis Abbatibus aliiſq; prælatis, & religioſis perſonis ac literatis ſuę diœciſis (de quibus ſibi expedire videtur) poterit eos degradare. vt in cap. j. de hære. lib. vj. & licet ille tex. dicat ꝙ illæ perſonæ conuocatę debeant eſſe de diœceſi, vbi tamen ibi non reperirentur recurrendum eſſet ad aliam diœceſim. vt dicit ibi Ioã. And. in nouel. Sed occurrit iuxta hoc dubitatio.
3 † An iſta degradatio debeat fieri tantum vbi clericus traditur curiæ ſeculari mortis ſupplicio deputandus. An etiam ſit idem quando debet perpetuo carceri mancipari, iuxta formam. capit. excommunicamus, lo ij. eod. titul. Panor. mouet ibi quæſtionem. & tandem concludit etiam in ſecundo caſu, ſcilicet perpetui carceris habere locum prædictam degradationem. pro quo facit ſecundum eum aperte text. in dicto cap. j. ibi quum dicit, aut perpetuo immutandus &c. Si vero laici fuerint de hoc crimine condemnati, ſtatim ſine alio adminiculo ſeculari ſunt relinquendi iudicio, animaduerſione debita puniendi. Poteſtates autem ſiue iudices & alij domini temporales. officiales, ſiue eorum nuntij taliter ſibi relictos ſta

ſim recipiant & ſine dilatione debita animaduer
ſione puniant, non obſtantibus appellationibus p
eos interpoſitis, aut interponendis, quum tam ſe
cundum ius canonicum, quam etiam ſecundum le
gem imperialem, appellationis remedium ſit hę
reticis fautoribus, ac eorum receptatoribus et de
fenſoribus interdictum. vt in ca. vt inquiſitionis.
de hæreti. lib. vj. & ex illo tex. infert ibi gloſſ. q
4 † ſententia lata in cauſa criminali debet ſtatim
mandari executioni, non expectato lapſu decen
dij. ſed ille tex. iudicio meo probat contrarium,
quum ibi permittatur fieri executionem incontinenti, ex eo q in crimine hæreſis non admittitur
appellatio, vt dicit ibi tex. ergo ibi appellatio nō
excluderetur (quod eſt regulare in omnibus cri
minibus, intantum q in eis nedum condemnato,
ſed etiam tertio permittitur appellare. ff. de ap
pel. non tantum) eſſet differenda executio, nec ſta
tim eſſet fienda, de materia tamen quia nō eſt prę
ſentis ſpeculationis remitto ad not. per Bart. in d.
l. non tantum. & latius per eum l. qui vltimo. ff. de
pęn. & per Bal. in l. addictos. C. de epiſc. aud. & in
l. vnica. C. ne ex delic. defun. Conſuetudo tamen
habet quod in quocunque crimine non expectato
decendio ad appellandum mandatur incontinenti
ſententia executioni quo ad pœnam corporalem
quod intellige vbi non eſſet appellarum, de quo re
mitto ad notata per Doct. in locis prædictis. & per
Cano. in ca. ij. de re iudi. & quo magis ſint aſtricti
huiuſmodi ſeculares poteſtates, & officiales con
5 tra hęreticos huiuſmodi executiones facere † ſta
tutum eſt, q ad requiſitionem dioœceſanorum ſeu
officialium ſuorum aut inquiſitorum hæreticæ pra
uitatis iurent præciſe attendere atque inuiolabili
ter obſeruare, & facere a ſuis ſubditis obſeruari
toto tempore ſui regiminis in terris ſuæ iuriſdi
ctioni ſubiectis conſtitutiones edictas contra hęre
ticos credentes, fautores & receptatores, atque
defenſores eorum ipſorumque filios, & nepotes, et
qui iurare id noluerint & ſeruare, velut hæretici,
ac de fide ſuſpecti et infames officio & honore ſui
regiminis ſpolientur, & ſunt inhabiles ad officia
publica de cętero conſequenda, vt in cap. vt offi
cium. §. ſi. de hęre. li. vj. & vltra hoc prędicti om
nes ſi exequutionem ſibi iniunctam contra hereti
cos præfatos delatam prompte prout ad ſuum ſpe
ctat officium facere ſeu adimplere detractent, aut
alias ſententiam vel proceſſum iudicium, qui ſu
per hoc crimine procedunt directe, vel indirecte
impedire preſumpſerint, & qui ſcienter in predi
ctis dederint conſilium, auxilium, & fauorem, ex
communicationis ſentętiam ipſo facto incurrunt,
quam ſi per annum animo fuſtinuerint indurato,
extunc velut hæretici ſunt condemnandi, vt in d.
c. vt inquiſitioni. §. prohibemus. Ex quibus aper
te monſtratur quā ſoliciti & attenti debeant eſſe
ſeculares poteſtates, & officiales circa ea quæ ſu
per hoc crimine eis incumbunt peragenda. Hor
rendumque eſt q poteſtates & domini tęporales
qui eos debite modo prædicto non puniunt, immo
& qui deterius committentes eis fauent, illud dñi
iudicium per eos prophetæ prolatum incurrant.
Quia dimiſiſti virum dignum morte de manu tua,
erit anima tua pro anima eius, & populus tuus
pro populo eius, vt habetur. iij. Regū. xx. Mul
ta ęt flagella diuinæ vltionis quæ in populo pro
pter hoc deteſtandum crimen ſeuire quotidie de
cernimus habita de eis vindicta miſericorditer
tolleretur. vt contingit in ſimili caſu iij. Regū.
xviij. Ex prędictis infertur ad qō. quæ in hac ma
6 teria eſt ſatis neceſſaria. † Pone q iudex eccle
ſiaſticus tradit cōdemnatū de hæreſi iudici ſecula
ri, vt ipſū puniat. An iudex ſecularis poſsit petere
a iudice eccleſiaſtico vt cōmunicet ſibi proceſſum
quem fecit contra condemnatum, vt ſic videat an
iuſte fuerit proceſſum contra eum, vel non, vt in
euentum procedat ad exequendum ſententiā con
tra ipſum vel non. Bart. in l. diuus. ff. de cuſto. &
exhib. reo. tenuit q non tenebitur ad executionē
faciendam procedere, niſi proceſſus ſibi exhibea
tur. & idem tenet in l. magiſtratibus. ff. de iuriſd.
omn. iudic. ad quod allegat text. in d. l. diuus. ad
idem inducit quod habetur in authen. de ſanctiſsi
mis epiſc. §. ſi vero. Sed Panormi. in c. j. de offic.
ordina. reprehendit in hoc Bar. & dicit cōtra ip
ſum eſſe text. expreſſum in dicto ca. vt inquiſitio
nis. §. prohibemus, vbi dicitur q de crimine hæ
reſis quum ſit mere eccleſiaſticū neq; directe neq;
indirecte poteſt iudex ſecularis cognoſcere, ſed
pura & nuda executio ad eum pertinet ad requi
ſitionem iudicis eccleſiaſtici. Et hec opinio ſatis
placet, quia fundatur aperte per d. §. prohibemus.
Sed ego limitarem hoc procedere vbi daretur de
iniuſtia contra ſententiā ad impediendum execu
tionem. ad quod ęt faciūt notata per Inno. in d. c.
j. de offi. ord. & in c. cum in iure, de offi. deleg. &
per Archi. xxiij. q. v. adminiſtratores. vbi tū dice
retur eam fuiſſe nullā, & de hoc exciperetur ad
impediendam executionē, tunc admittenda foret
hęc exceptio per iudicem ſecularem exequętem,
dummodo in breui poſſet de ea conſtare, nec requi
reret altiorem indaginem, iuxta notata per Bar.
7 in l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudic. † Nam
nullitatis exceptio impedit executionem ſnīæ, vt
in d. §. condemnatum. & l. ſi cum nulla. eo. ti. & c.
de cætero. de re iudi. & per glo. in c. paſtoralis. §.
quia vero. de offi. deleg. & per Inno. in ca. cum in
iure, eo. ti. Nec ob. tex. in d. c. vt inquiſitionis. §.
j. in fi. vbi dicit quod iudex ſecularis ſtatim reci
piat condemnatos de hæreſi. & immediate ſnīam
exequatur contra eos. Nam ille text. loquitur de
condemnatis de crimine p̄dicto. Conſtat aūt cōtra
quē ſnīa lata eſt nulla nō eſſe cōdemnatū, vt clare
dicit tex. in d. §. cōdemnatū. Similiter nec obſt.
tex. in d. §. prohibemus. eiuſdē c. qa hic nō cogno
ſcit iudex ſecularis de crimine hęreſis, qđ ibi in
terdicitur, ſed tm̄ de nullitate ſnię qđ ibidē mini
me ꝓhibetur. Et ꝓ hac cōcluſione multū faciunt
ea quę no. Ang. cōſ. cclxxv. addo ęt aliā limitatio
8 nē ad p̄dicta, q † vbi iuduci ſeculari alias cōſtaret
ſententiam fore iniuſtam, non deberet ad eius
executionem procedere, ne animam ſuam dam
naret. iuxta notata per Inno. in d. §. quia vero. c.
paſtoralis. & ſi cogeretur per iudicem eccleſia
ſticum per cenſuras et alias iuris pœnas potius de
bet iſta humiliter tolerare quā mortem iniuſtam
alicui

alicui infertę. argu. c. inquiſitioni. de ſen. excom. neque per hoc dici poteſt ꝙ ſe intromittit de hoc crimine cõtra diſpoſitionem d. §. prohibemus. qm̃ non ſe intromittit cognitionem ſuper prędicto crimine aſſumendo, ꝙ ille tex. prohibet, ſed ex conſcientia priuata quam habet crimen homicidij declinando quod quemlibet virum catholicũ decet. & eſt aliud ſpeciale in hoc crimine ꝙ pro executionibus faciendis, & auxilio impendendo contra hæreticos poterunt eccleſiaſtici iudices recurſum habere ad poteſtates, & iudices ſeculares excommunicatos, & de facto & non de iure officia illa & dignitates poſſidentes, dummodo ſine periculo moræ ad ſuperiores eorum legitime prę
9 ſidentes recurſus nequeat haberi, vt probat tex. c. præſidentes, de hære. lib. vj. ex quo tex. per locum a ſpeciali dicemus contrarium in aliis caſibus vt ad tales non recurratur. † Ex quo poteris aſſumere nota. limitationem & intellectum ad omnia iura quę dicunt ꝙ iudex eccleſiaſticus debet recurrere ad auxilium iudicis ſecularis qm̃ opus eſt. xcvj. diſt. cum ad verum. & xxiiij. q. v. principes de offi. ordi. c. j. et econtra ſecularis ad eccleſiaſticum. nam vna poteſtas per aliam iuuatur. x. diſt. c. qm̃. ad quod etiam faciunt not. per Inno. in c. licet ex ſuſcepto. de foro compet. & in d. c. j. de offi. ordi. & per idem intelliges no. per Bart. in l. vnica. in princ. ff. ſi quis ius dicen. non
10 obtem. Vbi dicit ꝙ † ẽt inter ſeculares iudices põt vnus implorare auxiliũ alterius potentioris. C. de his qui latro. oc. l. ij. omnia enim iſta debẽt intelligi modo prædicto. & per eundẽ modum limitabis etiam no. per Vincen. & Ioan. And. in c. per venerabilem. §. rationibus qui filij ſint legi.
11 vbi per illum tex. dicunt ꝙ † ſi cauſa committitur epiſcopo Paduano & duo ſunt electi, alter canonice, & alter non, ꝙ intelligitur commiſſa exiſtenti in canonica poſſeſſione. & idem tenet Archi. xj. q. j. ſi quiſquam. debet enim intelligi de illo qui bona fide eſſet in poſſeſſione, ſecus aũt ſi de facto tantum eſſet intruſus per prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Recedentes ab hæreſi, & abiurantes an indiſtinctè ſint recipiendi, & pœnas criminis euitent, & vſque ad quod tempus admittatur abiuratio, latè traditur & variæ Doctorum ſententiæ referuntur.*

2 *Quod deciditur de recedentibus & abiurantibus ab hæreſi, procedit etiam in apoſtaſia, declaratamen & limita vt nu. 4.*

3 *Materia ſiue cauſa merè eccleſiaſtica non cadit ſub iudicio laicorum, maximè vbi Ius Canonicum contrariatur ciuili.*

4 *Relapſus quis dicatur.*

5 *Hæreticus ſuper aliquo articulo ſi abiurauerit, & demum teneat contra articulum an dicatur relapſus.*

6 *Hæreticus ſuper aliquo articulo ſi abiurauerit, & demum teneat contra articulum an dicatur relapſus.*

7 *Forma abiurandi hæreſim quæ ſit.*

8 *Iudex in ſententiis ferendis vel pœnis iniungendis contra abiurantes qualiter pronuntiare debeat.*

9 *Forma ſententiæ contra abiurantes.*

10 *Inquiſitores an poſſint abſoluere hæreticum ab excommunicatione quam papa die Iouis ſancta promulgat contra hæreticos.*

11 *Pœna quæ infligatur abiurationibus hæreſim. & nume. ſequen.*

12 *Patronus eccleſiæ abiurans hæreſim an recuperet ius patronatus amiſſum per hæreſim.*

Quæſtio XX.

1 VIGESIMO quæro † An redeuntes ab hæreſi indifferenter ſint admittendi, & an euadant per hoc pœnas criminis. Archidia. in c. vt commiſſi. §. necnon, de hære. lib. vj. dicit ꝙ illi qui veniunt intra tempus gratiæ admittendi ſunt, licet enim fuerunt moniti, non tamen ſunt coacti ex quo a nemine ſunt præuenti. bene facit. ff. ad Tertul. l. j. §. mater. cum ſequen. Sed ipſe tenet ꝙ etiam poſt tempus gratiæ admittendi ſunt re integra. vtpote quia aliquis non fuit perſonaliter requiſitus, nec contra eum probationes ſunt receptæ, ad hoc de præben. cap. ſi tibi abſenti. lib. vj. Qui tamen poſt prædicta tempora venerit indignus eſt venia licet errorem detegat. & remittit ad not. in l. j. C. de his qui latro. occul. & ſic recitando ipſum tranſeunt Ioan. Andr. & Domi. ibi. & id quod iſti dicunt de tẽpore gratiæ innititur conſuetudini quã ſolent ſeruare inquiſitores hæreticę prauitatis. qui vt prędiximus in principio inquiſitionis præmittunt ſermones ad populum, vbi habent inquirere de fide catholica differentes, atq; admonent oẽs hæreticos, vt recognoſcentes errorem ſuum ad fidem catholicã conuertantur, quæ tanquã benigna mater quę nulli claudit gremiũ redeunti, eos benigne recipiet; & ſolent præfigere certum terminum intra quem iſti debeant venire, & iſtud appellatur tempus gratiæ. Sed Hoſtien. in ſumma titu. de hære. ſentit aperte ꝙ antequã ſit conuictus de hęreſi quandocunq; admittitur confitens errorem ſuum, & volens reconciliari, etiã ſi timore probationum confiteatur, dummodo iudex videat ipſum contriſtum & ſperet de conuerſione ſua. Ioan. And. in c. excommunicamus. lo j. § damnati. eo. tit. in quadam apoſtil. ſentit ꝙ nedum anteq̃ ſint conuicti, immo etiam poſtquam ſunt condemnati per ſententiam poſſunt redire & euadere pœnam mortis. & idem ſentit glo. not. in c. penul. eo. tit. In cõtrarium tñ facit tex. in c. ad abolẽdam. §. j. eo. tit. vbi tex. videtur requirere ꝙ incontinenti redeãt & ſponte. Nam poſt damnationem videtur hoc facere timore pœnę imponendę, & poſt probationes videntur facere timore probationum, innuit enim ille tex. ꝙ ad hoc vt redeũtibus ad fidẽ

remittatur

remittatur pœna mortis iſta requiruntur ſcilicet q̃ ſponte abiurent,& q̃ incontinenti. Si ergo qs expectauit probationes contra eum fieri, & per eas conuinci, & poſtea vult conuerti, nec hoc facit incontinenti nec ſponte, quia videtur timore ꝓbationum feciſſe Zen. & d.Cardin.in cle. ad noſtrum.§.pe.eod.tit. tenent quod ſi poſt quam negauerunt, ſunt conuicti,non admittantur ad huiuſmodi reuocationem erroris, ad finem euidendi pœnam corporalem, ſed Panor.in d.cap.excõmunicamus §. damnati. ſequitur opinionem quã Ioan.And.ibi tenuit in apoſtilla de qua prædixi. & pro ea adducit.tex.in c.accuſatus.de hęre.lib. vj.vbi relapſis duntaxat non parcitur. ſemel ergo lapſis licet ſint condemnati,parcendum eſt,ex quo volunt ad fidem redire. Dicit tamẽ q̃ iſta opinio aperte non probatur iure, immo potius poſſet defendi contrarium,quia d.§.damnati.nullam indulgentiam dat damnatis. & c.ad abolendã, vult q̃ ſtatim redeant & ſponte, vt dictum eſt, & cap. penul.eod.titu. loquitur de deprehenſis in hæreſi, & non de condemnatis. ſed dicit quod alia opinio tanq̃ mitior eſt ſequenda arg.regulæ odia.et regulæ in pœnis.de reg. iur.lib.vj.& ad c.ad abolendam ſatis colorate poſſet reſpõderi,quod ſatis incontinenti dicitur redire ſi nullã dilationẽ expectat, nec pœnæ impoſitionem.l.diſt.ponderet. Vel poteſt dici ſecundum eum,quod aut ſunt condemnati de hæreſi ſed adhuc non ſunt traditi curiæ ſęculari,& habet locum pœnitentia. Aut ſunt traditi curię ſæculari,& tunc non ſit locus pœnitentiæ.Nã tunc proprie non dicuntur venire ſponte nec incontinenti. Sed in hac opinio. varietate ego dicerem,q̃ vbi ad ſententiam eſſet proceſſum contra hæreticum, nullo modo eius conuerſio eſſet admittenda ad effectum euadendi pœnam mortis,& pro hoc induco tex.in d.c.pen.de hæreticis in.§.damnatis. iuncto.§.ſi qui autem. in paragra. damnati diſponitur de damnatis per ſententiam, vt tradantur curiæ ſeculari, ſequitur ſtatim.§.ſi qui autem. vbi tex. loquitur de deprehenſis in hęreſi, non tamen de condemnatis, qui ſi redire voluerint, euadunt pœnam mortis, tamen perpetuo carceri ſunt mancipandi. hoc etiam probatur per textum in cap.vt commiſſi, eod. titu.lib.vj. vbi ſolum conceditur facultas mitigãdi pœnam, vel mutandi his qui mandatis inquiſitorum obedientes fuerunt, propter quod in carcere vel muro fuerunt recluſi. ſecus ergo in eis qui in pertinacia perdurarunt quouſque de crimine fuerunt condemnati. Prꝛterea vt ſuperius diximus quum regula iuris ſit q̃ pœnam iam illatam per ſententiam nullus poſsit ſine principis authoritate relaxare, & in hoc caſu hæc regula non reperiatur violata, excepto caſu prædicto dicti cap.vt commiſſi, non debemus hoc extendere ad non expreſſum, vbi tamen ad condemnationem non eſſet proceſſum. etiam ſi eſſet per teſtes,vel alias probationes de hæreſi cõuictus,ſatis crederem reuertentem admitti debere. Pro quo facit tex.in d.c. accuſatus.in principio.et apertius in.§.ille quoq;. Nec obſtat tex.in d.cap.ad abolendam.quem ſupra induximus, quia debet ſuppleri per textum in d.cap.accuſatus. & hoc non eſt nouum q̃ priores leges trahantur ad poſteriores vt l.non eſt nouum.ff.de legibus. Prouidendum tamen eſt caute quando iſti volunt redire, ne ſimulata conuerſione, redeant fraudulenter, & ſub agni ſpecie gerant lupum,vt capitu. vt officium.§. prouiſo.eod.

2 titu.lib.vj. Et aduertendum † q̃ ea quæ prædiximus circa admittendos hæreticos ad reconciliationem & gremium eccleſiæ atq; erroris abiurationem locum etiam ſibi vendicant in his qui redeunt ab apoſtaſia quum illa non conſtituat diuerſam ſpeciem ab hæreſi, ſed tantum addat quandã circunſtantiam aggrauantem, vt dicit Thomas ſecunda ij.quęſtio.xij.arti. primo in ſolutione ad tertium, iuxta illud ſecundæ Petri.ij.melius erat eis viam domini non agnoſcere, q̃ poſt agnitam retroire, quum ergo iura prænducta generaliter admittant hæreticos non relapſos ad abiurationem, & apoſtaſia non conſtituat diuerſam ſpeciẽ ab hęreſi, vt diximus iure igitur apoſtatę erunt admittẽdi.nec obſtat textus in l.hi qui. C. de apoſta. vbi textus in fine dicit eos reuertentes non fore admittendos. Nam illa lex non eſt admittenda quum diſponat de materia mere ſpirituali,ſci-

3 licet hæreſis, quæ eſt mere eccleſiaſtica. † nec ſub laicorum iudicio poteſt cadere, vt in cap. vt inquiſitionis.§.prohibemus.de hæreti.lib.vj.Nõ ergo Imperator legem illam condere potuit. ad quod facit.c.bene quidem.xcvj.diſtinct.& capit. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitutionibus. cum multis ſimilibus.præſertim hoc caſu quo ius Canonicum ſpecifice contrarium diſponit. pro quo induco tex.in c. quidam. de apoſta. vbi compelli iubentur apoſtatæ per prꝛlatos ſuos,vt fidẽ quam promiſerunt teneant,ac ritus Iudaicos dimittant. Si igitur compellendi ſunt per eccleſiam ad id ergo a fortiori voluntarie & ſpontanee venientes debent admitti, quod caute eſt conſiderandum. Prædicta vera ſunt in hæreticis non relapſis.

Si enim eſſent relapſi ſine aliqua audientia eſſent ſæculari iudicio relinquendi,vt dicto cap.ad abolendam.§.illos quoque. & d.cap. accuſatus.

4 † Sed intellige q̃ eorum conuerſio non eſt admittenda ad hoc vt pœnam mortis euadant nequaquam tamen ſunt eis humiliter petita ſacramenta pœnitentię ac euchariſtię denegãda,vt in c. ſuper eo.eodem tit. lib.vj. Et idem dicas eadẽ ratione vbi ſuperius dixi iſtorum conuerſionem nõ debere admitti.debet enim intelligi iuxta de-

5 terminationem d.c. ſuper eo. Sed quæro † quis dicatur relapſus. Hoc determinat tex. in d.c.accuſatus.in prin.& in.§.j.& ij.& nota q̃ nedum ille qui poſt abiuratam hęreſim recidit in eandem, relapſus cenſetur.iuxta tamẽ diſtinctionem illius tex. Sed etiam ille cui propter ſuſpicionem hęreſis fuit inducta purgatio, & ſe purgauit, relapſus dicitur ſi in eam poſt abiurationẽ eſt relapſus. vt probat tex.in d.c.ad abolendam.§.illos quoque. quia tamen inter cætera diſponit text. in d. cap. accuſatus.§.eum vero. q̃ ille qui in vna hæreſis ſpecie vel ſecta,aut in vno fidei articulo,vel eccleſiæ ſacramento commiſit, & poſtmodum hæreſim abiurauit ſimpliciter vel generaliter. ſi

poſtea

postea in alia specie siue articulo cõmittat, debet vt relapsus in hęresim iudicari. Iuxta hoc oc-
6 currit dubitatio.† Pone ꝙ non sic simpliciter abiurauit, sed tantum in illo articulo, postea labitur in alio, an dicatur relapsus. & glo. ibi dicit ꝙ non licet Archidia. contrarium ibi teneat. tamen Io. And. in nouella. sequitur illam glo. quum verba debeant aliquid operari, de priuilegijs. si Papa. & quia in pœnis benignior interpretatio est facienda. Subiungit tamen ꝙ raro practicabitur iste casus, quia consuetudo habet ꝙ omnis relapsus ēt in vno articulo generaliter abiuret hæresim. Sed Domini. tenet contrarium propter connexitatem quã habent hęreses inter se, quia de vanitate cõueniunt in idipsum. de hęreticis. excommunicamus. Io primo, & secundo. & ex hoc fundamento tollit motiua Ioan. And. & pro hac opinione Domi. ego induco ea quę sanctus Thomas dicit secũda secundę quæstione. v. artic. iij. vbi tenet ꝙ in hæretico discredente vnum articulũ fieri non manet fides formata nec informis in alijs articulis, cuius ratio est quia species cuiuslibet habitus rerum dependet ex formali ratione obiecti, qua sublata species habitus remanere non potest. Formale autem obiectũ fidei est veritas prima secundum ꝙ manifestatur in scripturis sanctis, et doctrina ecclesiæ quæ procedit ex veritate prima. Vnde quicunque non inhæret sicut infallibili & diuinæ regulæ doctrinæ ecclesiæ quæ procedit ex veritate prima in scripturis sanctis manifestata, ille non habet habitum fidei, sed ea quę sunt fidei alio modo tenet quam per fidem. Sicut si aliquis teneat in mente aliquam conclusionem nõ cognoscens medium illius demonstrationis, manifestum est ꝙ non habet eius scientiam, sed opinionem solum. Vnde ille qui de his quę ecclesia docet, que vult tenet, & quę non vult non tenet. iam non inhæret ecclesię doctrinę tanquã infallibili regulę, sed potius propriæ voluntati. ex quo sequitur ꝙ hæreticus est simpliciter qui pertinaciter discredit vnum articulum fidei. Non enim est paratus in omnibus sequi doctrinam ecclesiæ. Si enim non pertinaciter iam non esset hæreticus, sed errans. Vnde manifestum est ꝙ talis hęreticus circa vnũ articulum fidei non habet de alijs articulis, sed opinionem quandam secundum propriam voluntatem. quia non credit ex habitu fidei, sed quia
7 sic placet sibi. †Forma autē abiurandi hæresim traditur per text. in cap. ego Berengarius, de consecratio. distinct. ij. & debet scriptura fieri de hac abiuratione, & subscribi manu propria ipsius abiurantis. pro quo est gl. prima quæstio. viij. conuenientibus, & vbi talis persona fuisset ex cuius hęresi multæ ecclesiæ fuissent scandalizatæ, debet copia illius abiurationis ad omnes illas transmitti, vt quæ malæ fuerunt ędificatę de peruerso, gaudeant & ædificentur de conuerso, vt ibi dicit tex-
8 tus in fine. † Sed qualiter debet iudex pronuntiare in sententijs ferendis, vel pœnis iniungendis redeũtibus ad fidem, & hæresim abiurantibus. Solu. dicas ꝙ non debet eos pronuntiare hæreticos, quia non sunt. xxiiij. quæstio. prima hæc est fides. vbi de hoc. & quęstio. vlti. dicit Aposto. & c. qui ī ecclesia. nec pronuntiabit eos tales fuisse. quia modus iste non est datus a iure. sed dicet sic.
9 †quia te inuenimus per tuam confessionem vel probationes legitimas hæreticum vel hęreticos adorasse, nunc aũt saniori vsus consilio, vis prout asseris ad vnitatem ecclesiæ corde puro & fide nõ ficta redire. idcirco te in primis abiurata omni hęretica prauitate iuxta formãm ecclesiæ ab excõmunicationis vinculis quibus tenebaris astrictus absoluimus. Si tamen ad eandem ex corde redieris, & iniuncta tibi mandata seruaueris, & quia in Deum & sanctam ecclesiam modis prædictis deliquisti, ad peragendam pęnitentiam condignam, & in perpetuum carcerē detrudi volumus, & pręcipimus ibidem perpetuo remanere, nec miretur quis quia dictum est sic sub conditione. nam causa delendæ quæstionis expedit sic dici, vt si quod ei imponitur non seruasset non censeatur absolutus. & hanc formã ponit Archi. in d. ca. vt cõmissi. §. necnon. quem sequitur Ioan. And. in nouel. dicens quod quicquid dicat Archi. tamen inquisitores nostri temporis bene pronuntiant illum fuisse hæreticum, nec apparet quid obstet secundum eum.
Sed quoniam in hac forma pręinserta fit mentio de absolutione quæ sibi impēditur a sententia excõmunicationis quam incurrit propter incursum
10 hæresis. Quęro†an inquisitores possint absoluere hęreticum etiam a sententijs quas Papa die Iouis sancta promulgat contra tales. Archidia. in dicto cap. vt officium. in princip. tenet ꝙ sic per illum text. qui generaliter permittit eis absolutionem. & idem sequuntur ibi Ioan. And. & Domini. & vlterius in eadem forma absolutionis ponitur per modum conditionis, si iniuncta mandata seruaueris &c. hoc est satis iuri consonum. nam tales reuertentes errorem suum ad arbitriũ episcopi debent abiurare & satisfactionem idoneam exhibere. vt dicit text. in dicto capitu. ad abolendam. §. præsenti. Iuxta id vero quod in huius principalis quæstionis themate deducebatur. Quæro
11 † quæ pœna sit imponenda his qui ab hæresi reuertuntur, & dicendum ꝙ hoc residet in arbitrio episcopi & inquisitorum, qui in crimine hæresis inquirunt, vt secundum ꝙ eis visum fuerit satisfactionem iniungant tali conuerso & pœnitenti. vt probat tex. in d. §. præsenti. Bona tamen quę propter hęresim fuerant iudici seculari applicata nõ resistuuntur eis, nisi ex misericordia secus fiat. vt in cap. vergentis. de hæte. Sed quęro iuxta hæc
12 † quid si patronus ecclesię labitur in hęresim, an reuersus recuperet ius patronatus quod prius habebat. hanc quæstionē tangit gl. j. q. vij. maximũ. & tenet ꝙ sic. nisi esset lata sententia super amissione iurispatronatus. Sed Panor. in c. quia diligentia. de electio. tenet indistincte illum non recuperare huiusmodi ius patronatus. argu. c. vergentis. iuncto. c. penulti. de hęre. & l. commissa. ff. de publi. & vecti. nisi ex gratia sibi restitueretur. Ad quod ego induco not. per Inno. in cap. fi. de hęre. In hac etiam pœnitentia imponēda debet haberi discretio, vt si a principio conuertantur, & sponte mitius cum eis agatur. Si autem vlterius distulerint conuersionem, vt pote quousque sint con-

uicti,

uicti, vel notorium ſit eorum crimen, quia in eo fuerunt deprehenſi, augenda erit pœna, & ſi opus fuerit vſque ad perpetuum carcerem, vt in d.ca. pen.§.ſi qui autem.eod.tit.diſcretio itaque iudicãtis in his debitam moderationem adhibebit attentis prędictis, & etiam coniectura quam habet de conuerſione, & potentia & dolore huius conuerſi. In caſu tamen ipſo iure reuerſus recuperat primum ſtatum, videlicet ſi mulier aliqua catholica incidit in hęreſim propter quod perdit priuilegia quę catholicę mulieres habent in dote. ſi illa poſtea conuertatur, recuperat ipſo iure omnia prędicta priuilegia quę amiſerat, vt in authen. de priuileg.dot.§.quia enim in fin.col.vij.

SVMMARIVM.

1 *Diſputandum an ſit cum hæreticis volentibus publicè diſputare perſiſtendo, & confirmando errores ſuos.*
Et an cum iudæis, & aliis infidelibus diſputare volentibus.
Diſputare publicè de fide quando liceat, latiſſimè, vbi etiam quæ in tali diſputatione ſeruari oporteat traditur.
2 *Laici publicè de fide diſputantes puniendi ſunt.*
3 *Authoritatibus quibus vtendum ſit in publicis de fide diſputationibus, & an authoritatibus poetarum & philoſophorum.*
4 *Diſputandum non eſſe cum negantibus principia quomodo intelligatur, & in quibus procedat.*
5 *Errant qui fidem Chriſti humanis rationibus fundare nituntur.*
6 *Miracula (cum diuina virtute fiant) arguunt Dei ac fidei noſtræ veritatem infallibilem.*
7 *Chriſti fides circa ardua, difficilia, vera, & laborioſa conſiſtit, lex autem Machometi circa luxus, voluptates, facilia, & falſa verſatur.*

Quæſtio. XXI.

1 VIGESIMO primo quæro, † An ſi hæretici in errore perſiſtunt & volunt publice diſputare confirmantes errores ſuos, ſit cũ eis diſputandum. Et idem quæro circa quoſcunque alios infideles. Et dicendum eſt q̃ in diſputatione fidei duo ſunt conſideranda. vnum quidem ex parte diſputantis, aliud autem ex parte audientium. Ex parte quidem diſputantis eſt conſideranda intenſio. Si enim diſputet tanquam de fide dubitans, & veritatem fidei pro certo non ſupponens. ſed argumentis experiri intendens, procul dubio peccat tanquam dubius in fide & infidelis. & pr hoc induco glo. xcvj. diſt. nos ad fidẽ. & in l.iij.C. de ſum. Trini. Si aũt q̃s diſputet de fide ad confutandos errores, vel etiam ad exercitium, vt faciunt Theologi illud eſt laudabile, ex parte vero audientium conſiderandum eſt vtrum illi qui diſputationem audiunt ſint inſtructi, & firmi in fide, aut ſimplices & in fide titubantes, nam coram ſapiẽtibus in fide firmis nullum periculum eſt diſputare de fide. Sed circa ſimplices eſt diſtinguendum, quia aut ſumus ſolicitati, & inuitati ab infidelibus, puta Iudæis, hæreticis, ſiue paganis nitentibus corrumpere fidem noſtram. Aut non ſumus ſic ſolicitati. Primo caſu neceſſarium eſt publice diſputare de fide, dummodo reperiantur ad hoc ſufficientes, & idonei qui errores poſſint confutare. pro quo facit glo. in d.l.iij. & cap. cum quibus. xxxiiij.q.iij. & crederem ego q̃ vbi infideles, & hæretici non vellent ad fidei diſputationem venire zelo redeundi ad fidem veritati comperta. Sed potius ad quandam inanem oſtentationem cautum eſſet eos prudenter eludere, verbaque ad aliam materiam conuertere, dummodo ſimplices qui adſtant non ſentirẽt. et hoc ne ſecreta fidei noſtræ indignis pandamus, & contra doctrinam Chriſti margaritas ſeminemus ante porcos. nam nihil omnino eis reſpondere auditorũ cauſa vtile non videtur, ne forte ſimplices exiſtiment nos reſponſionis penuria declinare certamen, & fides eorum lædatur ex hoc. p̃ quo tex. cum glo. xliij. diſtin. in mandatis, & eadem diſtin.§.j. in glo. Quando autem liceat ſecreta fidei occultare. vide glo. notabi. xxvij.q.ij inuenta. Vnde Gregorius in paſtorali. ſicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiſcretum ſilentium eos qui eruditi poterant in errorem derelinqui. vbi tamen iſta neceſsitas ceſſaret periculoſum eſt diſputare de fide coram ſimplicibus; quia eorum fides ex hoc eſt firmior q̃ nihil diuerſum audierunt ab eo quod credunt. vt determinat Sanctus
2 Thomas. ij.ij. quæſtio. x. arti. vij. † hanc autem diſputationem nõ permittitur laicis facere. immo excommunicandi ſunt ſi publice de fide diſputauerint, vt probat text. in c. quicunque. §. inhibemus. de hære. lib. vj. Diſcretio aũt maxima adhi-
3 benda eſt in huiuſmodi diſputatione. † vt in his quæ ſunt fidei principaliter quis innitatur authoritatibus noui, & veteris teſtamenti; quia illæ ſunt diuinitus reuelatæ. & theologiæ principia & fidei noſtræ, non humana ſed diuina reuelatione quæ cõſtant nobis per ſacras ſcripturas fuerunt nobis tradita. iſtis tñ præſuppoſitis cum gratia nõ tollat naturam, ſed perficiat, oportet q̃ naturalis ratio ſubſeruiat fidei, ſicut & naturalis inclinatio voluntatis ſubſeruit charitati. Vnde apoſtolus dicit j. Corinth. x. In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti, & per hunc modum authoritatibus philoſophorum interdũ ſacra doctrina vtitur, vbi per rationem naturalem veritatem cognoſcere potuerunt. ſicut Paulus Actuũ. xvij. inducit verbum Arati, dicens, Sicut quidam poetarum veſtrorum dixerunt, genus Dei ſumus, & idem fecit. ij. ad Titum j. cap. in fine, vbi induxit illud Epimenidis poetæ. Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri, & in prima epiſtola ad Corinthios. illud Terentij. Sepe

bonos

bonos mores corrumpunt colloquia praua : de quo vide bonam gloſſ. xxxvij. diſtin. cap. turbat, ſed tamen ſacra doctrina his vtitur quaſi extraneis argumentis, & probabilibus, authoritatibus vero ſacræ ſcripturæ prædictis tanquam ex neceſsitate argumentãdo concludentibus, & ſi quis aduerſarius nihil crederet eorum quę diuinitus inſpirantur, & per ſacram ſcripturam habentur non remaneret cum eo iam vlterius via ad probandum articulos fidei per rationem, ſicut & in
4 aliis ſcientiis, † contra negantes principia non eſt argumentandum, licet ſit in hoc differentia, quia aliæ ſcientię philoſophicæ, licet non poſsint probare ſua principia, & ideo contra ea negantem non diſputent, ſed relinquunt ſuperiori ſcientię, ſuprema vero inter eas, ſcilicet methaphiſica diſputat contra negantem ſua principia ſi aduerſarius aliquid concedat. Si autem nihil concedit, non poteſt cum eo diſputare. Poteſt tamen ſoluere rationes ipſius, Sacra tamen ſcriptura quum non habeat doctrinam ſuperiorem, diſputat cõtra negantem ſua principia, argumentando quidem ſi aduerſarius aliquid concedat eorum quæ per diuinam reuelationem traditam in ſacris ſcripturis habentur. Si vero aduerſarius de prędictis nil credat, non manet amplius via ad probandum articulos fidei per rationem. poterunt tamen ſolui rationes quæ in contrarium inducuntur contra fidem. cum enim fides infallibili veritati innitatur. impoſsibile autem ſit ꝙ vero demonſtretur contrarium, quoniam vero omnia conſonant, vt philoſophus dicit primo Ethicorum. concluditur manifeſte ꝙ probationes quę contra fidem inducuntur non ſunt demonſtrationes ſed ſolubilia argumenta. ita dicit S. Tho. prima parte. q. j. artic. viij, hoc etiam confirmatur. nam ſi fides noſtra ratione humana poſſet oſtendi, præter hoc quod derogaretur dignitati ſuæ tolleretur & meritum fidei. nam fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. & ſecundum prædicta debet intelligi illud quod Apoſtolus Petrus ait. Parati reddere rationem omni poſcenti
5 vos de ea quæ in vobis eſt fide & ſpe. j. Petri. iij. Ex quibus patet † quam pernicioſe conuincuntur errare quidam qui ſciolos ſe eſſe iactant fidē noſtram humanis rationibus nitentes fundare, quæ tamen diuina veritate & reuelatione conſtitit. derogant enim dignitati eiuſdem, vt prædiximus, & inducunt infideles in deriſionem fidei. credunt enim ꝙ huiuſmodi rationibus innitamur, & ꝓpter eas credamus. Ex hoc etiam patet ſumme reprehendendos eos, qui quod ratione attingere non poſſunt admittere in fide catholica nolunt. cum enim illa excedant omnem rationis humanæ ſublimitatem, ſatis temerarium eſt ea velle ratione inueſtigare. nam vt philoſophus dicit. ij. metha. Intellectus noſter ſic ſe habet ad prima entia quæ ſunt manifeſtiſsima in natura, ſicut oculus veſpertilionis ad ſolem, & Iob. xj. Forſitã veſtigia Dei comprehendens & omnipoten. iam vſque ad perfectum reperies, quaſi dicat non. & xxxvj. ecce Deus magnus vincens ſcientiã noſtram. & j. Corin. xiiij. ex parte enim cognoſcimus, eo maxime quoniam ex defectu intellectus noſtri etiã de rebus ſenſibilibus quæ noſtrę cognitioni ſubiacent plurima ignoramus, quãto magis ea quæ intellectum noſtrũ infinitũ excedunt comprehendere non valebimus. vnde in his cõſultum eſt humiliari Deo, nec de ſe quicq̃ prę-ſumere. humilitas enim ad ſapientiam diſponit. vt dicitur prouer. xj. vbi humilitas, ibi & ſapientia. valde etiam admirandum eſt de iſtis hæreticis qui ſuperſtitionē Iudaicam ſequuntur, ꝙ cum in lege Moſaica multa credenda ꝓponantur, quę ratione humana comprehendendi nequeunt, illis toto corde inhęrent. & fidem noſtram abhorrent, propterea ꝙ credenda aliqua prędicant quæ per Dei potentiam poſsibilia ſunt. ſicut & illa quę in
6 lege veteri continentur. † oſtenditur etiam veritas fidei noſtrę ex miraculis in ea factis, et adhuc dietim videmus, ſicut & ego vidi miraculum de ſacramento altaris ad quod oēs infideles conuincendum ſufficeret. Cum enim miracula ſolũ fiant virtute diuina, iuxta illud pſal. qui facis mirabilia ſolus. & Deus non poteſt eſſe teſtis falſitatis, relinquitur ꝙ miracula quę ſunt facta ad confirmationem fidei noſtræ arguunt ipſius infallibilē veritatem. Item ex alio confirmatur quod eſt mirabiliſsimum vt inquit Auguſt. ꝙ inter perſecutorum potentiſsimorũ tyrannidem (qui fidem Chriſti impedire, immo extinguere ſunt conati) innumerabilis turba nedũ ſimpliciũ ſed ſapientiſsimorũ ad fidē Chriſti per vniuerſas ꝓuincias conuolauit. in qua omnē humanum intellectũ excedentia prædicantur, voluptates carnis cohibētur, et oīa quę in mundo ſunt contēni docētur. quibus animos mortaliũ aſſentire maximũ eſt miraculorũ & excellentiſsimum diuinę inſpirationis opus vt contēptis viſibilibus ſola inuiſibilia cupiantur. adeo vt ꝙ contēpta ēt corporali vita per crudeliſsima tormentorũ genera, multi pro Chriſti fide vitã finierint, quod non aliter q̃ diuina inſpiratione fieri exploratũ exiſtit. Si aũt dicatur ꝙ ſine miraculis fides Chriſti fuerit recepta hoc oībus ſignis eſſet mirabilius, ſi ad credendũ tam ardua, ad operandũ tã difficilia, & ad ſperandũ tã alta, mundus abſq; mirabilibus ſignis motus fuiſſet, & prę-ſertim a ſimplicibus & ignobilibus, & hominibus quales apoſtoli fuerunt qui Chriſti eccleſiam plantauerunt, & ſi arguatur contrariũ de lege machometi quę falſa eſt. & tñ a multis eſt
7 recepta. † Dicendũ ꝙ non eſt ſimile, qm̃ Chriſti fides habet oēs difficultates, de qbus prędiximus, & cũ eis a principio ſumpſit exordium, atq; cum martirij acerbitate tanquã granum frumēti, ꝙ in terra mortuum eſt multum fructum attulit. Lex aũt machometi proceſsit via contraria. nã promiſit voluptates carnales eius ſectatoribus ad quarum deſiderium carnalis concupiſcentia inſtigat, præcepta etiam tradidit prædictis promiſsis conformia voluptati carnali, habenas relaxans in quibus promptum eſt etiam carnalibus hominibus obediri. documenta inſuper veritatis nō attulit niſi quæ de facili a quolibet mediocriter ſapiente naturali ingenio cognoſci poſſunt, quin potius vera quę docuit, multis fabulis & falſiſsimis

doctrinis

doctrinis immiſcuit. ſigna etiam non adhibuit ſupernaturaliter facta, quibus ſolis diuinæ inſpirationi teſtimonium conueniens adhiberetur,dū operatio viſibilis quę non poteſt eſſe niſi diuina, oſtendit doctorem veritatis inuiſibiliter inſpiratum.ſed dixit ſe in armorum potentia miſſum.quę ſigna & latronibus,& tyrannis non deſunt,ei ēt a principio non credidērunt aliqui ſapientes in rebus diuinis,& humanis exercitati, ſed homines beſtiales in deſertis morantes omnis doctrinę diuinæ & humanæ prorſus ignāri. per quorū multitudinem alios armorum violentia in ſuam legē coegit. Nulla etiam diuina oracula præcedentium Prophetarum ei teſtimoniū perhibent,quin potius quaſi omnia veteris & noui teſtamenti documenta fabuloſa narratione deprauat. vt patet legem eius inſpicienti,vnde aſtuto conſilio libros veteris & noui teſtamenti ſuis ſequacibus non reliquit legendos, ne per eos falſitatis argueretur. Adhuc etiam pro vlteriori prædictorum confirmatione non pigebit in medium afferre quod Lactan. in v.ſui operis libro deducit ſic inquiens. Quis eſt tam excors tamq; cæcus qui non videat in martiribus fuiſſe ſapientiam, licet eorum perſecutores malitia & furore excecati ſtultos eſſe arbitrantur.qui cum haberēt in ſua poteſtate ſupplicia vitare,cruciari tamen et mori maluerunt, ſed poſſent ipſi ex eo videre non eſſe ſtultitiam in qua tanta hominum millia per orbem totum vna. & pari mente conſentiunt,ſi enim fœminæ ſexus infirmitate labunt viri certe ſapiūt, ſi pueri,ſi adoleſcētes improuidi ſunt per ætatē,maturi certe ac ſenes habent ſtabile iudicium,ſi vna ciuitas deſipit, certe vtique innumerabiles ſtultæ eſſe non poſſunt, ſi vna prouincia vna natio prudentia caret.cæteras omnes habere intelligentiā recte neceſſe eſt cum vero ab ortu ſolis vſq; ad occaſum lex diuina ſuſcepta ſit. & omnis ſexus, omnis ætas, & gens, & regio, & natio, vnis, ac paribus animis Deo ſeruiant, eadem ſit, vbique patientia,idem contemptus mortis,intelligere debuerant aliquid in ea re eſſe rationis, quod non ſine cauſa vſque ad mortem defendatur, aliquid fundamenti & ſoliditatis ꝙ eam religionem non tantum iniuriis & vexatione, non ſoluat,ſed augeat ſemper, & facit firmiorem, debuerant præterea exiſtimare cum videant dilacerari homines variis tormentorum generibus, & inter fatigatos carnifices inuictam tenere patientiam conſenſum tam multorum, & perſeuerantiam moriētium non vanam eſſe, neq; ipſam patientiam ſine Deo tātos cruciatus poſſe ſuperare,latrones enim robuſti corporis viri eiuſmodi lacerationes perferre non queunt, exclamant, & gemitus edunt vincuntur enim dolore, quia deeſt eis inſpirata patientia,noſtri autem(vt de viris taceam)pueri, & mulierculæ torturam ſuas tacite vincunt, & exprimere illis gemitum nec ignis poteſt. Ecce ſexus infirmus & fragilis ætas, dilacerari ſe toto corpore vtique patitur, non neceſsitate, licet vitare ſi velint,ſed voluntate, quia confidunt in Deo, hæc ille. Iure igitur concludere poſſumus verba Maximi epiſcopi in quodam ſermone in medium proferrentis.Nouerimus inquit,quia nō ſine magno diſcrimine de religionis veritate diſputamus ꝙ tantorum ſanguine confirmatum videmus,magni periculi res eſt ſi poſt prophetarum oracula, poſt Apoſtolorum teſtimonia,poſt Martyrum vulnera, veterem fidem quaſi nouellam diſcutere præſumas, & poſt tam manifeſtos duces in errore permaneas & poſt morientium ſudores ocioſa diſputatione contendas.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio hæretici an poſſit eo mortuo inſtitui.*

2 *Hæres hæretici an eius innocentiam purgare poſſit, & an admittatur illius excuſatio.*

3 *Præſcriptio aduerſus hæretici accuſationem an & quanto tempore procedat.*

4 *Capitalis pœnæ executio in mortum fieri non poteſt, alioquin iudex iudicandus veniet, intellige niſi & delicti atrocitas & patriæ conſuetudo aliud ſuaderent.5.*

6 *Hæreticus etiam poſt obitum excommunicationis ſententia innodari poteſt.*

7 *Hæreticorum corporibus eccleſiaſtica ſepultura deneganda eſt, & qui ea eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ auſus fuerit, iure ipſo excommunicationis pœnam incurrit.*

8 *Accuſatio poſt mortem aduerſus hæreticorum fautores nequaquam inſtituitur, eis tamen denegatur eccleſiaſtica ſepultura.*

9 *Accuſatio vbi aduerſus mortuum inſtitui poteſt, an mortui defenſionem ſubire volens, audiendus ſit.*

10 *Probationi alicui quoties ſtare neceſſe eſt, ita ꝙ contraria probatio prohibetur, nequaquam tamen prohibita cenſetur probatio concludens talem probationem minimè legitimam eſſe.*

11 *Accuſans mortuum qua pœna flectēdus veniat, ſi in accuſatione ſuccumbat.*

Quæſtio XXII.

1 VIGESIMOSECVNDO quero† An de hæreſi poſsit qs accuſari poſt mortem. & dicendum ꝙ ſic. vt xxiiij.q.iij.c.fi.& in c. filij.de hære.lib.vj.de quo eſt bona glo.xxiiij.q.ij.'in ſum.hoc tñ limitat gl.xxiiij.q.iiij.c.ipſi pietas.niſi illi dum viuerent eſſent bonę famæ.per c.in primis.ij.q.j. ſed intellige eam in caſu in quo loquitur,ſcilicet qñ ille q̄ accuſat eſſet hæreticus vel alias inhabilis,& ſic ēt loquitur tex.in d.cap.in primis.alias aūt crederem ꝙ huiuſmodi accuſatio ēt cōtra nō infamatum eſſet poſt mortem admittenda & hoc iudicio

iudicio meo probat ſatis apeſte.tex.in d.c. filij. conuincitur autem in hoc caſu mortuus de crimine ſi poſt quam erat accuſatus ſeipſum occidit. nã tunc conſcientia criminis ſe videtur occidiſſe.pro quo eſt glo.not.in l.fina.C.de iur.fiſ. lib.x.& ibi
2 tenet Bart. Iſtud † tamen limita niſi hęres vellet innocentiam purgare defuncti, vel id ꝙ pro innocentia reputatur, vt eſt quęlibet iuſta defenſio vt puta preſcriptio, vel ꝙ fecit ad ſuam defenſionẽ & ſimilia, nam qui habet iuſtam defenſionem innocenti par eſt. nam eius factum poteſt defendi, ꝙuis omnino excuſari nõ poſsit.ff.ad l.iul.repe. l.lege Iul.§.fi.ita tenet Bald.in l.ij.C.qui teſt. fa. po. ſed in crimine hæreſis. difficilime innocentia poſſet probari, cum in animo conſiſtat hęreſis, niſi eſſet caſus vbi ex aliquo particulari facto vel dicto illa concluderetur. & adhuc eo caſu ſi illi in vita de hoc crimine fuiſſent infamati vel ſuſpecti prędicta accuſatio non admitteretur. vt in cap. filij.de hære.lib.vj.quod tamen intellige iuxta ea quæ inferius dicam in eodem membro, præſcriptio etiam in hoc crimine viuente hæretico non
3 procedit, † ſed eo mortuo admittitur ſola quadragenaria ad tuendũ hæredes ſuos, quo ad bona quæ habuerunt ab hæreticis. dummodo illi dum viuerent catholici putarentur. alias ſecus. totum hoc probat text.not.in c.ij.de prędſcrip.li.vj.per quem tex.declaratur.l.apoſtatarum. C. de apoſta. Formam autem pronuntiandi hoc caſu & ſimilibus contra mortuum vide per gloſ.not.in.§.per contrarium.inſti. de hære. quę ab inteſt.defe. Conſidera tamen quod iſta accuſatio admittitur in finẽ occupandi bona illius quem in vita conſtat hæreticum fuiſſe.nõ autem vt aliqua pœna alia puniatur. vt voluit gloſ.in dicta ſumma.& ne mirandũ
4 de hoc, † cum etiam ſi contra viuentem eſſet accuſatio inſtituta, ſi tamen antequam pœna ſibi inferetur mortuus extitiſſet non eſſet in eius corpus aliqua iuſtitię exequutio poſt mortem fienda per textum notabilem in l.defuncto. ff. de publi. iud. ex quo manifeſte conuincuntur errare aſſeſſores, ſeu iudices maleficiorum, qui in defunctos faciunt exequutionem pœnę capitalis.& hoc tenet Ange. in d.l.defuncto.& faciunt ad idem not.per Cyn.in l.ij.C. qui teſtamen.facere poſſunt. caueant igitur ab hoc, alias tempore ſyndicatus conueniri poſſent, tanquam inferentes iniuriam cadaueri. in l.
j.§.quoties.ff.de iniur.dicit tamen Ioan.de Imo.in
5 d.l.defuncto, quod quandoque † de facto ſeruatur contrarium præſertim in grauibus delictis.& vbi eſſet talis conſuetudo tolleranda eſſet, in odium & deteſtationem eorum et propter facti memoriã. argumen.eius quod habetur.xv.q.j.c.mulier.vbi etiam animal irrationale punitur propter facti memoriam.& argumen.eius quod habetur in ca. cuum ad monaſterium, de ſtatu regu.vbi monachus qui in morte non reſignauit pecuniam quã tenebat tanquam propriam ſine conſenſu abbatis, iubetur ſepeliri extra cœmiterium cum pecu-
6 nia in ſterquilinio, in ſignum perditionis.† Pœna tamen excommunicationis aſtringi poteſt hæreticus poſt mortem. xxiiij.quæſtio.iij.ſane.& per glo.ea.cauſſa.& quæſtione in ſumma, & idem tenet glo.in cap.ſi quis epiſcopus.eo.tit.& talis excommunicatio non ideo fertur vt ille amplius ligetur, quia ille iam æternaliter eſt damnatus, ſcilicet in criminis deteſtationem, vt cæteri hoc iudicium terribile eccleſiæ audientes, ſimilia committere contremiſcant, ſecundum Archidiaco.in dicta ſumma, hodie tamen non eſſet neceſſe in eos ferri ſententiam, quum a iure ſint excommunicati, de hæreticis, excommunicamus.lo primo.non tamen tollitur propterea quin poſſent etiam ab homine excommunicari, iuxta notata per Gloſſ.& docto.in cap. ita quorundam.de Iudæis. Infertur
7 † etiam ipſis alia pœna poſt mortem, quoniam eorum corpora non debent habere eccleſiaſticam ſepulturam, immo quicunq; eos præſumpſerit eccleſiaſticæ ſepulturę tradere ipſo facto ſentẽtiam excommunicationis incurrant vſque ad ſatisfactionem condignam, a qua abſolui non debent niſi proprijs manibus publicę extumulent,& pijciant huiuſmodi corpora damnatorum, & vltra hoc locus ille perpetua debet carere ſepultura. vt in c.quicunque, in princi.de hęreti.lib.vj.& pondera illum text.qui requirit ꝙ ſuis manibus extumulent. & ſic non ſatis eſſet ſi per alium facerent, vt dicit ibi glo.requirit etiam tex.quod ex-
8 tumulent publice. Conſidera tamen ꝙ † iſta accuſatio poſt mortem habet loco tãtum in hæreticis, non autem in credentibus, fautoribus, & receptatoribus eorum qui non ſunt hæretici, quia morte eorum huiuſmodi crimina extinguuntur, vt probat tex.in cap.accuſatus.§.porro, eo.ti.lib.vj. & huius ratio eſt, quia iſtorum bona ſunt ipſo iure confiſcata, vt in eod.ca.§.ſi vero.& hanc concluſionem tenet Archi.Io.Imo.& Io.Andr.in d.§. ſi vero.quo ad carentiam tamen ſepulturæ eo iure quo hæretici cenſentur, vt in d.cap. quicunque in
9 prin. Sed iuxta prędicta † quæro eo caſu quo proceditur contra mortuum, an ſi aliquis voluerit eũ defendere admittatur.gl.tangit quęſtionẽ.xxiiij. quęſtio.ij.c.dãnationis.& tenet ꝙ ſic.ff.de procu. ſeruum quoq;.§.publicę.& maxime cum in cauſa criminali pro inuito qs poſsit appellare.ff.de appellat.nõ tantũ.ſed opponit glo.quomodo admittet cũ nõ poſsit cauere de rato, ad qđ reſpondet ꝙ ſatis videtur habere ratũ, ex quo nõ opponit obicem cõtrarię voluntatis.de conſecra.diſt.iiij.quę ris.ſed ego limitarem hoc eo caſu quo illi in vita non erant diffamati de hæreſi vel ſuſpecti. nam tunc non eſſent aliqui etiam filij vel hæredes ad eorum defenſionem admittendi, pro quo iudicio meo eſt tex.apertus in d.c.filij. Sed illo caſu aduertendum eſt ꝙ etiam ſi non admittuntur defenſores ad excuſandum delictum, vel ad opponendũ ſe contra probationes.& contrarium probandum
10 admittendi † tamen ſunt ad probandum corruptionem vel falſitatem illius probationis, ita ꝙ concludant illam non eſſe legitimã probationem, quia ſolummodo a iure excluduntur ad probandũ contrarium directum eius quod probatum fuerat, ſecus autem per hunc modum indirectum, ſic determinat Ioan.An. in nouel. in d. cap.filij.quem ſequitur ibi Domi.& per hoc habes no.intellectum ad omnia iura quæ volunt ſtare alicui probatio-

ni,&

ni, & non admittunt contrariam probationem. debent enim intelligi modo prædicto. facit in ſimili quod no.gl.& Bar.in l.iuriſgentium.§. quod fere.ff.de pac.limitarem etiam & ſecundo illum tex.vt intelligatur tantum in filijs vel hęredibus. mortui hæretici, qui ſunt admittendi illo caſu,ſecus autem in alijs extraneis. arguendo ex illo tex. per locum a ſpeciali ſicut & multa alia ſpecialia propter deteſtationem tanti criminis reperiuntur ſtatuta,ad quod etiam ſeruit ratio glo. ibi poſitę quæ dicit ꝙ aliorum non intereſt ſe opponere huic defenſioni, & defenſio quæ admittitur ex fauore publico per quęcunque pręſtita, vt in d.§.publice, excluditur propter eundem fauorem publicum, cuius maxime intereſt tam nephandū crimen indilate puniri, & inde eſt ꝙ etiam ſi in alijs criminibus nedum condēnato,ſed etiam tertio permittatur in fauorem condemnati appellare, vt l. non tantum.ff.de appella. in hoc tamen crimine etiam ipſi condemnato appellationis remedium interdicitur,vt late ſuperius diximus,& hoc propter criminis enormitatem.† Sed quæro cui pœnę ſubijcietur iſte qui mortuum accuſauit ſi ſuccumbat in accuſatione.gl.in d.c.ſane, dicit ꝙ ei cui ſupponeretur accuſatus ſi viueret & non ei cui modo ſupponitur. nec mirum cum grauius ſit peccare in mortuum, ꝙ in viuum.vt C.de ſepul. vio.l.qui ſepulchra,ſed ego dubito an illud ſit verum, cum accuſator ſuccumbens puniatur ſimilitudine ſupplicij.C.de accuſa.l.ſi.immo ab hac pœna in multis caſibus accuſatur,de quibus per gl. not. in athletas.§.calumniator.ff. de his qui notantur infa.

SVMMARIVM.

1 *Filiis hæreticorum quæ pœna irroganda ſit & quæ filiis fautorum, & receptorum.*
2 *Filius hæretici an ipſo facto perdat eccleſiaſticum beneficium.*
3 *Pœnæ quæ filiis hæreticorum à iure infliguntur, an ad baſtardos aut ſi mauis illegittimos extendantur.*
4 *Filii ſimplex appellatio in caſu rationabilis odii, etiam naturalem comprehendit.*
5 *Pœna quæ filiis hæreticorum irrogatur an etiam ad liberos ante paternam hæreſim natos extendatur.*
6 *Inquiſitores prauitatis hæreticæ an poſſint ſtatuta aduerſum hæreticos condere, & quid in delegatis ad vniuerſitatem cauſarum.*

Quæſtio. XXIII.

1 VIGESIMOTERTIO quæro,† de pœna filijs hæreticorum infligenda. Ad quod eſt dicendum, ꝙ puniuntur in ſucceſsione paterna,nā in bonis paternis minime ſuccedūt, immo illa fiſco applicantur. Si enim in crimine læſæ maieſtatis hoc eſt inſtitutum, a fortiori in crimine hęreſis locum ſibi debet vendicare, cum longe magis ſit eternam ꝙ temporalem lædere maieſtatem.ſic dicit tex.de hęreti.cap,vergentis. Puniuntur etiam alia pœna; quia filij hæreticorū & receptatorum vſq; ad ſecundam generationem ad nullum eccleſiaſticum beneficium ſeu officium publicum admitti debent,& ſi ſecus actum fuerit eſt illud irritum,& inane.vt c.quicunque §.hęre. eo.tit.lib.vj.quod intellige de ſecundo gradu deſcendentium per lineam maſculinam. In deſcendentibus autem per lineam maſculinam ad primū gradum duntaxat extenditur, vt in c.ſtatutum,lo ij.eo.titu.& lib. Item illud intellige de illis quorum progenitores iuxta prædictam diſtinctionem fuerunt hæretici vel deceſſerunt hæretici. nō aūt illorum quos emendatos eſſe conſiterit, & reincorporatus eccleſiæ vnitati, & pro culpa huiuſmodi ad mandatum eccleſiæ pœnitentiam recepiſſe,quam ipſi vel iam perfecerunt vel humiliter proſequuntur, vel ſunt parati ad recipiendum eandem.vt in d.c.ſtatutum.§.fin. †Sed iuxta prædicta dubitatur, nunquid filius hęretici ipſo facto perdat beneficium eccleſiaſticum quod habet gl. in cap.ſatis peruerſum.lvj.diſtin.concludit ꝙ nō, & ſic tanſit Panor.in d.ca.vergentis. remittens. ad gloſ.in d.cap.quicunque,ſed aduerte quia glo. in dict. capitu. ſatis peruerſum, non loquitur in crimine hęreſis, ſed in crimine læſæ maieſtatis. & glo.in d.ca.quicunque ad quam remittit nil dicit de hac materia.Io.An. in nouel.& Domi. in c.vt commiſsi.§.priuandi.eo.ti.& li.tenent ꝙ tales ipſo iure ſint priuati beneficijs, nec eſt fienda diſtinctio fuerint talia beneficia collata filijs,vel nepotibus ante delictum parentum, vel poſt, ſed ſimpliciter eſt dicendum quod prędiximus, pro quo facit tex.in d.§.priuandi. qui ſimpliciter loquitur,& text.in cap.felicis.§.quod ſi quis de pœ. lib.vj.Nec ob.ſi dicatur ꝙ ille.§.loquitur in alio caſu, quia ſecundum eos illud eſt longe minus delictum ꝙ iſtud,ad quod etiam facit d.cap.ſtatum, ſed ſalua meliori deliberatione ego crederem eſſe fiendam illam diſtinctionem, quia aut beneficia fuerunt collata ante delictum parentum, & filij non ſunt illis ipſo iure priuati, aut fuerunt poſtea collata,& ſunt priuati, & pro hac diſtinctione facit text, in cap.quicunque.§.hæreti.iuncto d.cap. ſtatutum, vbi inhabilitantur ad beneficia obtinēda filii hæreticorum &c. & ſic iura prædicta loquuntur tantum de obtinendis poſt hæreſim parētum,non tamen ante.nec obſt. tex.in.d. cap. felicis.§.qnod ſi quis, quia loquitur in alio crimine ꝙ hæreſis, nec eſt fienda extenſio cum ſit ius pœnale. per iura vulgaria,& ſi illud eſſet verum oēs pœnę contentę in d.c.felicis.haberent locum cōtra hæreticos per fundamentum iſtorum, de quo ſupra,quod eſt abſurdum,præſertim quia interdū, pro minori delicto imponuntur maiores pœnæ.& ſic ratio argumentationis eorum non procedit. ꝓ quo eſt text.in d.cap admonere.xxxiij.q.ij. vbi maior pœna imponitur occidenti vxorem ꝙ occidenti matrem, cum tamen conſtet longe grauius

delictum

delictum esse matrem occidere ℭ vxorem. Restat respondere ad d.c. vt commissi. §. priuandi. quod satis videtur vrgere. & dicas quod ille text. est intelligendus secundum iura prædicta, non enim inducit nouum ius quo ad hanc priuationem, nam ille tex. principaliter emanauit ad declarandum in quibus inquisitores fine diœcesano possent procedere. Vnde quod de priuatione beneficiorum dicitur enunciatiue narratur, & per consequens dispositionem non facit, iuxta text. in c. si Papa. de priuileg. lib. vi. & vbi velles quod dispositionem induceret, debet intelligi de beneficiis postquam parentes hæresim incurrerunt, filiis collatis per ea quæ superius diximus, vt iura iuribus
3 concorderntur. †Viterius quæro an pœna quæ imponitur filiis hæreticorum extendatur etiam ad bastardos. glo. in d. cap. statutum. tangit hanc q. & arguit pro, & contra, & finaliter tenet quod extendatur ad eos ne plus habeat luxuria ℭ castitas, & idem tenet ibi Archi. & sequitur Ioan. And. in nouel. qui dicit, se sic cõsuluisse cum quibusdam doctoribus cum illegitimus sit de sanguine respectu generis, & in ipso etiam timeatur crimen paternum. C. ad leg. Iul. maie. l. quisquis. Itẽ si puniuntur filii illegitimi a fortiori bastardi, qui sunt odibiles legi. argu. de præben. eum qui lib. vi. cum suis concor. Item quia iura generaliter loquuntur, bene facit ad hoc. ff. de in ius voc. l. fin. verumtamen secundum doctrinam Cyn. in d. l. quisquis, illud esset intelligendum de bastardo qui patrem certum posset nominare, secus aũt esset in vulgo quæsitis natis ex incerto coitu, qui certum patrem demonstrare nequeunt, quia tunc cessat in eis ratio cum non constet illum esse patrem eorum, & idem sequitur Ioan. And. in d. c. statutum. Subdit tamen ibi Domi. ℭ vbi communis vsus alicuius ciuitatis vel loci reputaret illos de domo secundum ℭ dicit seruari Florentie & Perusii, vbi deferunt arma illius agnationis de qua esse putantur, tũc ad eos huiusmodi pœnę extenderentur, & dicit fuisse hoc de mente Bart. in l. pronunciatio. ff. de verb. sig. & in l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. Confirmo etiam am-
4 plius hanc partem. †Nam in casu odij rationabilis simplex appellatio filii comprehendit etiam naturalem, vt in l. libertinum, coniuncta rub. C. de interdic. ma. inter pup. & tut. hoc autem odiũ rationabile est. nam cum in crimine læsę maie. filii dicantur digni paterno supplicio, vt in d. l. quisquis. §. filii vero. a fortiori in crimine hęresis per d. c. vergentis. ad idem facit quod no. Bar. in l. ii. ff. de accu. & in l. tutelas. ff. de cap. dimi. & in l fin. C. de ver. sig. vbi tenet ℭ si ius siue dispositio loquitur per verba naturalia, vtpote filii vel nepotes, cõprehenduntur etiã naturales & bastardi, quia secundum naturam si trahunt naturam a patribus sicut legitimi sic est autem in proposito ℭ iura superius inducta loquuntur de filiis hæreticorum per verba naturalia scilicet filii & nepotes &c. & præsumuntur imitatores delicti paterni sicut & naturales, immo multofortius cum ex talibus complexibus sepenumero degenere vi
ri, & scelerati nasci consueuerunt vt dicit text.
5 lvi. dist. si gens anglorum. † Sed quæro, an pœnæ prædictæ se extendant etiam ad filios qui nati sunt antequam eorum patres hæresim incurrissent? Cald. mouet hanc q. in consilijs suis in tit. de hære. consi. iij. & arguit pro & contra, finaliter tamẽ concludit ℭ non se extendãt ad eos per l. emancipatũ. ff. de fena. cum materia sua. Item facit quia filius ante natus ex superueniente dignitate in persona patris non consequitur priuilegium vel honorem, vt l. senator. C. de digni. lib. xij. & l. filij. §. senatores. ff. ad muni. & per consequens si non honorem, ergo nec pœnam vel onus, vt l. ex qua persona. ff. de regu. iur. ad idem l. j. §. fi. ff. de bono. poss. contrab. & l. si necesse §. si deportatus. ff. de bo. liberto. per quæ iura filij iã nati propter superuenientem casum in personam patris non repelluntur a successione, & pro hoc ẽt inducit l. diuo Marco. C. de cõ. vbi dicit esse casum expressum. in l. ij. C. de lib. & eo. lib. Ad cuius confirmationem potest induci, quod in simili not. Cyn. in d. l. quisquis, circa filios illius qui cõmisit crimen læsæ maiest. sed in contrarium facit quod not. ibi Saly. qui tenet illam pœnam ẽt habere locum in ante natis, cum non minus in eis hæreditarij criminis exempla sint metuenda, & quia iura generaliter loquuntur, Nec obstant iura in contrarium inducta secundum eum, propter grauitatem enim criminis læsæ maiesta. contrarium in eo statuitur, & per easdem rationes idem ego dicerem in crimine hæresis, cum sit longe maius, vt in d. c. vergentis. ad hoc etiam facit tex. apertus in d. c. statutum. §. fin. de hære. ibi cũ dicit, vel tales etiam decessisse probantur, ex quo innuit sufficere ℭ patres eorum in morte fuissent hæretici. nec potest dari conueniens solutio ad illum text. ad idem facit d. c. filij. eod. ritu. quod loquitur de illis qui ostenderunt signa hæresis, cum decumberent in lecto propter infirmitatem de qua decesserunt, et contraria tolluntur per ea quę diximus ℭ sit in hoc crimine speciale propter
6 eius grauitatem. †Sed an inquisitores hæreticæ prauitatis poterunt facere statuta vtpote augendo pœnam contra hæreticos, vel alias circa hoc crimen disponendo & dicendum est secundũ Lapum in cap. ij. §. statuto. de consti. lib. vj. quod nõ: quia sunt delegati. vt c. per hoc. & c. ne aliqui. de hære. libr. vj. ex quo infertur ℭ etiam delegatus ad vniuersitatẽ causarum non potest facere statuta, quia a iure nõ reperitur sibi cõcessum. Isti. n. sunt delegati ad vniuersitatem causarum, vt not. glo. in d. c. per hoc. & conclusionem istam sequitur etiam Domi. in d. §. statuto.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas in qua aliqui insunt hæretici an tota possit igne exuri, aut alias destrui, latissime vsque ad quæstionis finem.*

2 *Ciuitas quando dicatur hæresim committere vt vniuersa destrui possit.*

3 *Vniuerſitate punita de hæreſi, an ſinguli quoque puniti videantur, ita vt amplius puniri nõ poſſint.*

Quæſtio XXIIII.

1 VIGESIMOQVARTO quæro, † an ſi aliqui hæretici ſunt in vna ciuitate poſsit tota ciuitas exuri ſiue alias deſtrui, & glo. in ver. omnes. in c. ſi audieris. xxiij. q. v. arguit, quod ſic per illum tex. & videntur ibi velle Ioan. & Laur. ꝙ quilibet poſsit hoc facere, ſed in contrarium inducitur. ea. q. ſi non licet. ver. quaſdam. & verſi. his igitur. & quæſt. iiij. verſi. non ergo. & q. vlt. quodcunque & quod not xxxiij. q. ij. inter hæc. in j. glo. Archid. in c. præſidentes. de hære. lib. vj. dicit quod eccleſia concedit generalem authoritatem exterminãdi hæreticos. xxiij. qõ. v. ſi vos. & c. ſi audieris. quæ non tantum diriguntur principibus. & facit eadem cauſa. quæſt. viij. legi. & de hæreti. communicamus. §. catholici. vbi etiam ad eos exterminandos, conceditur cruce ſignatis indulgentia vltramarina, tamen occiſio & ſpoliatio talium tutum eſt quod fiat ex edicto principis vel eccleſiæ. c. cum ſecundum leges. eo. tit. lib. vj. ne ex cupiditate vel vltione potius ꝙ ex iuſtitia vel obedientia pugnare videantur. xxiij. quæſt. j. quid culpatur. & quæſt. ij. c. j. & q. iij. ſex differentię, quod etiam tenuit Rayne. in ſumma. eod. titu. verſicu. ſed nunquid. & Goffre. in ſumma. eod. titu. §. ſed nunquid catholici. & Hoſtien. in ſumma eodem titu. qualiter euitentur, verſi. ſed nunquid catholici. Idem ſequitur Ioan. And. in nouel. in d. cap. præſidentes. & Domi. qui ſubiungit oportere neceſſario præcedere iudicis declarationem ſuper crimine hæreſis ad hoc vt iſta executio fieret, per d. c. cum ſecundum leges. ſed iſta videntur mihi cum ſupportatione nimis crude & indigeſte dicta & in tanta quæſtione, vbi de tantorum periculo agitur, & præſertim vbi innocentes pro nocentibus puniuntur grauius & profundius ſcribendum & calamus magis temperandus fuiſſet, quapropter ego dicerem ꝙ etiam ſi aliqui de ciuitate ſint hæretici, dummodo ciuitas ipſa hæreſim non incurrerit, adeo quod delictum iſtud vniuerſitatis ciuitati aſcribi poſsit, non propterea ciuitas poſsit exuri aut alias deſtrui. nullo enim iure hoc reperitur cautum, immo iura clamant in contrarium ſcilicet ꝙ peccata ſuos debent tenere authores. C. de pœ. ſancimus. de his quæ fiunt a maiori parte capitu. quæſiuit. Ad iura quæ in contrarium inducuntur ſtat reſponſio. ad c. ſi audieris. per quod gloſ. præfacta ſe fundat, dici poteſt multipliciter. Primo quod illud erat præceptum legis veteris, & iudiciale, vt patet clare. nam habetur originaliter Deutero. xiij. & talia in lege noua ceſſauerunt, niſi de nouo fuiſſent inſtituta, nec legitur noua inſtitutio. Nam Cyprianus cui inſcribitur ille tex. in decretis non habuit facultatem iura generalia concedendi, cum non fuerit Ro. ponti. eo maxime, vbi de incendio, & morte inferendis diſponitur, vt patet in illo text. quæ pœnæ ab eccleſia non imponuntur. ne cleri. vel mona. ſententiam ſanguinis, & eod. titu. eod. lib. vj. & de exceſ. prælatorum, ex literis, vel aliter dicas ꝙ ille tex. non loquitur de hære. ſed de idolatris, & iſta crimina ſunt diuerſa, vt ex ſuperioribus patet. Aliter etiam poteſt dici ꝙ loquitur q̃ſi omnes de ciuitate inficerentur illo crimine, & ſi non omnes, illud tamen tempore illo licite fiebat, ſtante præcepto Dei qui dominus eſt vitæ, & mortis pro quo bonus text. in dicto cap. ſi non licet. & in cap. gaudemus. de diuor. vbi de homicidio Sanſonis fit mentio. Ad alia vero iura quæ inducit Archidia. videlicet. c. legi, reſpondetur ꝙ authoritate Dei illa facta fuerunt qui interius authoritatem occidendi inſpirabat, vt in d. c. ſi non licet, ad c. ſi vos, dicendum eſt ꝙ loquitur quando authoritate iudicis illa fiunt, vt patet in fine eiuſdem tex. vbi dicit diligẽtiſsimi rectores &c. ad c. excommunicamus. §. catholici. dicas ꝙ intelligitur quando in caſu licito bellum contra eos moueretur, & accedente authoritate ſuperioris qui hanc concedere poſſet, alias autem ſequeretur abſurdum, quod p o actu illicito, & reprobato Papa concederet indulgentias, quæ tamẽ pro opere charitatis ſunt indulgendæ, iuxta not. per doctores c. quod autem, de pœni. & remiſsionibus. Pro quo eſt tex. eod. titu. cum ex eodem tenet S. Tho. iiij. ſententiarum diſtin. xx. Stabit in hoc concluſio ꝙ ciuitas labatur in hæreſim, tunc demum poſsit exuri, & deſtrui, & non aliter. Hãc ſententiam firmat Bart. in l. aut facta. §. nonnunquam. ff. de pœn. in crimine hæreſis, & in crimine læſæ maieſtatis, & alias vbicunque filius punitur propter delictum patris, & ſic fuit factum de Carthagine, quæ propter rebellionem paſſa eſt aratrum, vt ff. quibus mod. vſufruc. amit. l. ſi vſusfructus. Dicit etiam ſe vidiſſe ſententiam diffinitiuam Imperatoris Henrici quam dedit contra ciuitatem Brixiæ quæ fuit ſibi rebellis, in qua dicebat illam ciuitatem eſſe ſubijciendam aratro, quam pœnam poſtea ex miſericordia relaxauit, quæ ſententia diffinitiua eſt lex, vt l. ij. ff. de legi. & in l. ſi. C. eo. & de re iudica. c. in cauſis. & ita fecit Papa Bonifacius qui propter delicta quorundam templariorum totum ordinem eorum deſtruxit, quia erant hæretici. Hanc autem ſententiam nullus inferior a principe ferre poterit, nec ſine principis authoritate hoc fieri poteſt ſecundum quod late proſequitur Bartol. in extrauag. quoniam. & idem ſenſit vno verbo. Sal. in l. j. C. de ſedi. in fine. † Sed quando dicemus ciuitatẽ committere hæreſim, vt modo præmiſſo puniatur, dicas ꝙ ſi omnes eſſent hæretici, vel maior pars, vt in l. quod maior. ff. ad municipa. & hoc tenet Bar. in d. extrauagan. quoniam in ſimili materia, & requiritur quod conueniant, vt vniuerſitas ad hoc faciendum vt pote communicato conſilio, alias dicerentur ſinguli facere, & non vniuerſitas.

2

nersitas. iuxta not. per glo. l. sed si ex dolo. §. j. ff. de dolo. & l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iur. neque per hoc credas quod pœna corporali puniantur innocentes pro nocentibus quod manifeste patet per ea quæ Bart. no. in d. §. nõnunquam. & Saly. in d. l. j. C. de sedi.† Sed iuxta prædicta quæro an punita vniuersitate de hæresi modo præmisso censeantur singulares puniti ad hoc, vt amplius puniri nequeant. Ad hoc respondeo q̃ singulares non eo minus puniri poterunt si culpabiles in hoc delicto reperiantur, quia quod debet vniuersitas non debent singuli, & econtra. ff. quod cuiusque vniuer. l. sicut §. j ff. de reg. iur. aliud. §. refertur. facit. ff. quod vi aut clam. l. semper. §. si in sepulchro. Ad hanc decisionem, faciunt not. per Ioan. Mo. & Io. And. in c. felicis. de pœn. li. vj. in fin. & per Bart. in d. l. aut facta. §. nonnunquam.

SVMMARIVM.

1 *Cogẽdus an sit quis ad Christi veritatẽ amplectendam & an solũ sit verbo agendum, disputatione pugnandum, & ratione vincendũ.*

Quæstio. XXV.

VIGESIMO QVINTO superest nõnullis hæreticorũ prædictorũ obiectionibus, et calũniis respõdere.† Dicunt. n. neminẽ ad Christi veritatẽ esse cogẽdũ, verbo esse agẽdum, disputatione pugnandum, ratione vicendum, ne fictos catholicos ecclesia habeat, & huius opinionis fatetur Augusti. se fuisse cũ cecitate infidelitatis primitus tenebatur, postmodum vero cum faciem suam ad veritatis lucem conuertit, cognouit nedum verbis, & authoritatibus hanc confutari & confundi sententiam, quinimmo & exemplis. Nã & ciuitas sua cũ primo tota esset in partes Donati, ad vnitatem tandem catholicam legũ imperialium timore conuersa est, quam tempore suo vidit ita perniciem prefactam detestari vt in ea nunquam fuisse crederetur. Itẽ & aliæ multæ ciuitates sibi nominatim cõmemorabantur, vt in ipsis rebus agnosceret, ẽt in hac causa recte intelligi posse quod scriptum est. da sapienti occasionẽ & sapientior erit hæc ille in epistola ad Vincentium Donatistam. et haben. ur trãsumptiue. xxiij. q. vj. vides, vt opinior, qualiter autem & sacræ scripturæ testimonio hoc idem probetur considera patremfamilias seruis suis præcepisse cum ad inuitandum ad nuptias in vias & sæpe omnes destinasset, quoscunque inueneritis (inquit) bonos & malos compellite intrare, legimus quoque. Primo Saulum postea Paulum ad veritatem cognoscendam & tenendam magna violentiæ Christi cogentis esse compulsum, quin potius quod mirum est ille qui pœna corporis ad euangelium coactus intrauit plus illis omnibus qui verba tantum vocati sunt in euangelio laborauit, & quem maior timor compulit ad charitatem, eius perfecta charitas foras mittit timorem. Sed & circa idem aduersarij prædicti obiiciant Deum dedisse liberum arbitrium, & ideo non debere hominem cogi ac bonum, quod & donatus Augusti obiiciebat, cui & ipse respondet. attende & considera, q̃ non ideo voluntas bona misericorditer impendi tur, vt mala voluntas hominis diligatur. Nã quis nesciat nec damnari hominem nisi merito malæ voluntatis. nec liberari, nisi bonam habuerit voluntatem, nõ tamen ideo qui diliguntur male. suę voluntati impune crudeliter permittẽdi sunt, sed vbi potestas datur & malo prohibendi, & ad bonum cogendi sunt. Nam si voluntas mala semper sua permittenda esset libertati, quare Israelitę recusantes et murmurantes tam duris flagellis a malo prohibeantur & ad terram promissionis compellebantur. vbi & subiungit multa alia noui & veteris testamenti euidentia testimonia, habẽtur transumptiue xxii. q. iij. displicet hoc etiam philosophorum schola apertissime docet. qui enim nec natura ad virtutem inclinantur, nec ingenuos habẽt animos vt verbosũ doctrina duci queãt (qũ præcipue his, contingit qui assuetudine longa malum habitum induerunt.) necesse est quasi beluas quasdam sub iugo ponere & legum austeritate cohercendos fore, vt philosophus docet decimo Ethicorum, & per hunc modum coacti recta operantes virtutum actibus assuefaciendo, tandem in bonos viros euadunt, vt ipse dicit secundo Ethicorum, ex eo enim quod multoties agitur secundum rationem, imprimitur forma rationis in vi appetitiua, quæ quidem impressio nil aliud est q̃ virtus moralis vt Thomas ibidem dicit, ad prædicta etiam facit tex. xxiij. q. vj. §. fina. Adhuc instant Apostolos in sui fauorem inducentes, quos non legimus violentia aliquos ad fidem compulisse, nec a regibus terræ ad hęc auxilia petiisse, sed qui talia dicunt vt inquit August. ad Bonifacium comitem non considerant aliud tunc fuisse, & omnia suis conuenire temporibus quis enim tunc in Christum crediderat Imperator? quis pro pietate contra impietatem legis ferendo seruiret, tunc enim adhuc illuc prophetice implebatur. Quare fremuerunt gẽtes, & populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terræ principes conuenerunt in vnum aduersus dominum & aduersus Christum eius. nõdum enim agebatur quod paulopost in eodem Psalmo dicitur. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore xxiij. qõ. iiij. si ecclesia. Posset etiam aliter eorum obiectio confutari, aliter enim cum his qui nunq̃ fidei sacramentum susceperunt est agendum, qui non vi sed proprii arbitrii voluntate suadẽdi sunt, vt ad fidem conuertantur, vt c. qui sincera. & c. de iudeis. xlv. distin. & aliter cum eis qui semel sacramẽtum baptismi adepti sunt, qui etiam si metu ad christianitatem coacti fuissent a principis, sicut factum est tẽporibus religiosissimi principis Siseburi quia iam constat eos sacramentis diuinis associatos, & baptismi sacramentum suscepisse &

chriſmates vnctos eſſe, & corporis domini extitiſſe participes, oportet vt fidem quam etiam vi vel neceſsitate ſuceperunt, tenere cogantur, ne nomen domini blaſphemetur, & fides quam ſuſceperunt vilis, & contemptibilis habeatur. vt in d.c.de iudeis, quod tamen diximus de conuerſis per vim, debet diſtingui iuxta tex.i c.maiores.§. Item queritur. de baptiſmo. Poſt hęc autem obijciunt q̄ principes res eorum concupiſcunt & vt auferant in eos ſeuiunt. Sed iſti peſsimi iudaica ſuperſtitione obcecati. ſuper quorum oculos, vt ait Apoſtolus, vſque hodie uelamen illud Moyſi appoſitum manet; vt oculos habentes non videant. nō attendunt q̄ſ ſint cōtraria veritati quæ loquuntur. Si enim principes præfati eorū vellent bona, nequaquam miſericordiam pollicentes eos inuitarent ad pœnitentiam. Sed quia eorum ſalutem ex viſceribus ſitiunt, etiam q̄ fiſco ſuo competebat dum tamen conuertantur liberaliſsime ipſis, relaxant, nec erubeſcunt hæretici ſua dicere, qui in huiuſmodi errorem lapſi in ſuo dominio retinent, vt in c.quo iure. viij.diſt. & ca.quod autem. xxiij.q.vij. Clamant inſuper dicentes ſeuam crudelitatem in eos exerceri. Sed his reſpondetur per illud Hieronymi ſuper Eſaiam, non eſt crudelis qui crudeles iugulat, ſed crudelis patiētibus eſſe videtur. Nam latro ſuſpenſus patibulo, crudelē iudicem putat xxiij.q.v. non eſt crudelis. Deus enim qui miſerator & miſericos eſt patiēs & multum miſericors, non ideo crudelis, & rigidus & cruentus reputatur, q̄ diluuio genus humanum deleuit. & Sodomam & Gomorram ignem & ſulphur pluit. Egiptios ſubmerſit in fluctibus. Iſraelitarum cadauera proſtrauit in eremo. Dicunt poſtremo q̄ reuerſi ad pœnitentiam non recipiuntur, cum eccleſia pia mater gremium non claudat redeunti. Quibus reſpondetur per id quod ſcripſimus ſupra q.xx. vbi latiſsime pertractauimus, quomodo & qualiter reuerſi ab hæreſi, admittendi ſunt. Friuolis igitur ipſorum peſsimorum hominum ſpretis querelis iuris cenſura ī eos eſt exercenda. Aliter enim Rex ſeruit Deo, quia rex eſt, aliter quia homo eſt, ſeruit viuendo fideliter, quia, rex eſt, ſeruit leges condendo, iuſta præcipientes, & contraria prohibentes, ac vigorem iuris in ſceleratos exercendos. Et cum his breuiter finem facio. Ad laudem & gloriam Ieſu Chriſti domini noſtri, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum Amen.

FINIS.

TRACTATVS DE

hæreticis ſequitur ex text. ibi mathematicorū cum ſupra & infra dicetur aremathematicus dicatur hęreticus, & matheſis hæreſis ſit, ſumpta occaſione de hęreſi differemus ad ſolatiū.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis quid ſit & quis dicatur hæreticus.*
2 *Qui ioco profert verba hæretica, quia dicat ſe habiturū vxorē in alio ſeculo, an ſit hæreticus.*
3 *An & quando ex ſola voluntate vt hæreticus condemnari poteſt.*
4 *Pertinax hæreticus quis dicatur.*
5 *Hæreſis vnde dicatur.*
6 *Hæreſis quot modis contrahitur proſequere & primo quando deuiat à fide Chriſti, & religione Chriſtiana etiam leuiter aduerſando, etiam non defendendo.*
7 *Hæreſis contrahitur adhærendo opinionibus illorum qui damnati ſunt ab eccleſia, de quibus in c.quidam.xxiiii.q.iii.*
8 *Dubius in fide hæreticus eſt quod declara & limita quinque modis.*
9 *An hæreticum eſt tenere vſuras eſſe permiſſas & an inter iudæos, vel inter iudæos & chriſtianos, nume. 10. & an papa poſſit diſpenſare circa vſuras.*
11 *An ſit hæreticum nolle iurare putans iuramentum eſſe illicitum.*
12 *An aſſerendo vſum paupertatis non includi ſub voto religionis hæreticum ſit.*

An hæ-

13 An hæreticum sit si dicatur non posse pœnitere eũ qui vixit vsque ad senium in peccatis.
14 An asserendo papam non habere potestatem dimittendi peccata.
15 An si dicat Imperatorem non esse monarcham & dominum totius mundi.
16 An per nouum sensum, & opinionem hæresis contrahatur & quando.
17 An asserendo fornicationem non esse peccatum.
18 An recusans se purgari in causa hæresis sit hæreticus.
19 An defendens hæreticum, vel aduocans pro hæretico hæreticus sit.
20 An credendo hæreticis sit hæreticus.
21 An si steterit in excommunicatione per annũ aut biennium hæreticus sit.
22 An si per annum steterit & non receperit communionem sit hæreticus.
23 An per inuocationem demonum, & sortilegia dicatur hæreticus.
24 An idolis sacrificando hæreticus est.
25 An qui dicit incedere noctis tempore cum Herodiade, vel Diana hæreticus sit.
26 An blasphemando hæreticus sit.
27 An oppugnando priuilegia ecclesiæ.
28 An contemnendo canones, & statuta ecclesiæ, asserendo Papam non habere potestatem condendi canones.
29 An asserendo posse esse in ecclesia duos vicarios Christi.
30 An asserendo Papam in temporalibus non habere potestatem sicut in spiritualibus.
31 An per simoniam hæresis contrahatur, vt si credat sacramentum vendi posse.
32 An per schisma hæresis contrahatur.
33 An auferendo priuilegia ecclesiæ.
34 An asserendo peccata non dimitti nisi à solo Deo.
35 Si officialis distulit præstare auxilium contra hæreticos an sit hæreticus.
36 An negando infernum & paradisum, & asserendo animam esse mortalem.
37 An asserendo decimas non deberi clericis.
38 An si professus recedat à religione & publice cõtrahat matrimonium.
39 An non consecrando & celebrando cum hostia non consecrata.
40 An negando ex latere Christi sanguinem, & aquam exisse.
41 An tenendo animam esse sanguinem & ex præiacenti materia generatam.
42 An contemnendo historias in biblia.
43 An per contumaciam contrahatur hæresis.
44 An pfistẽdo ĩ notorio crimine & sit incorrigibilis.
45 An recusans iurare ad purgationem.
46 An hæreticis credendo.
47 An episcopus instituẽs hæredẽ consanguineum.
48 An fauendo hæreticis.
49 An frangendo imagines crucifixi & sanctorum.
50 An inuocando demonem ad actum luxuriæ.
51 An per apostasiam contrahatur hæresis.
52 An hærendo opinionibus reprobatorum.
53 An asserendo Christum non esse aliquid secundũ quòd homo.
54 An si abiurasset in iudicio prius, deinde reincidat in hæresim.
55 Officialis recusans iurare obseruare statuta ecclesiæ.
56 An asserendo animam rationalem non esse formam humani corporis.
57 An credendo erroribus illorum de Alamania.
58 An potẽs reuocare ab hæresi aliquẽ nõ reuocãdo.
59 An faciendo nouam sectam contra fidem.
60 Hæreticus tandem est qui contra fidem Christi & articulos fidei, & contra præcepta & dogmata ecclesiæ credit.
61 De processu hæreticorum prosequere & primo ad quẽ spectet cognitio hæresis ad ecclesiasticũ an ad secularem, & an sit mere ecclesiasticum.
62 Ecclesia quã pœnam imponit, & an sanguinis.
63 An tradendo seculari conuictum de hæresi cognoscat secularis de processu hæretici, & an nouas pœnas imponere possit nu. 64.
65 Qui iudices cognoscere possunt de hæresi, et quis sit iudex ordinarius an episcopus, & quis sede vacante. 66.
67 Qui dicantur iudices delegati in hoc crimine.
68 Inquisitor hæretice prauitatis quis esse potest, & an minor xl. annis.
69 An inquisitores hæreticæ prauitatis habeant iurisdictionem insolidum si plures sint.
70 An delegati inquisitores in diœcesi episcopi habeant priuatiue iurisdictionem an cumulatiue, & quis præferatur citantibus ambobus, nume. 71. & an vterque procedat incitando, torquendo, procedendo, & sententiando, nu. 72. & an absoluendo.
73 Qualiter se habere debent inquisitores, & eorum officiales circa officii executionem.
74 An inquisitores procedere possunt contra episcopos de hæretica prauitate.

75 *An possunt cognoscere de sortilegiis.*
76 *An posśint cognoscere super crimine vsurarum.*
77 *An posśint carcerare, tormentare, & condemnare absque interuentu episcopi, et quot monitiones requirantur, & an vnica sufficiat. nu. 78.*
79 *An inquisitores posśint hæreticis pœnas pecuniarias imponere.*
80 *An inquisitor posśit procedere ex sola suśpicione contra diffamatum tantum.*
81 *Inquisitor an teneatur ad pretium melioramentorum quando bona alienata reuocantur, & pretium rerum venditarum.*
82 *An posśit tollere inquisitor defensiones & exceptiones reo competentes.*
83 *An generalis inquisitor posśit procedere contra quem à Papa śpecialis datus est inquisitor.*
84 *Contra quas personas potest inquisitor procedere, & an contra laicas, & contra exemptas, & an diœcesano non requisito, nu. 85.*
86 *An cõtra vsurarios procedere posśit vt restituãt.*
87 *An potest procedere contra prohibentem baptizari iudæum.*
88 *An potest concedere vsum armorum, & punire turbatorem.*
89 *An procedat contra iudæum receptantem christianum apostatam.*
90 *An posśit recipere testes facta publicatione.*
91 *An posśit subdelegare.*
92 *An procedere posśit mortuo delegante.*
93 *An posśint cogere secularem ad concedendũ auxilium & brachium, & an puniri impedientes suum officium, & tollere statuta, & consuetudines impedientes officium, & an inquirere post quinquennium, & an cogere hæredes inquisiti ad pœnitentiam, & an contra blaśphemantes, & an cum testibus excommunicatis, et an absoluere & liberare infamatos tali crimine, & an excommunicare, & priuare prædicatores officio prædicandi, & an prosequi hæreticum confugientẽ ad alienã prouincia, & an põt procedere śimpliciter, śummarie, & de plano, & an testibus nõ publicatis, et an testibus piuris.*
94 *An śi śint plures inquisitores habeãt iurisdictionem inśolidum.*
95 *Qua pœna puniantur śi male śe gerant in eorum officio, & qualiter puniantur.*
96 *Quando delegantur ab episcopo tales inquisitores quam habent potestatem.*
97 *Contra quos potest procedere, & qui de hæresi inquiri possint an episcopus, & personæ exemptæ an Papa an Imperator, & per quem & an deponi potest ex hoc, nu. 98. & 99. & à quo Papa & Imperator, & an potest facere śtatutum, vt Papa de hæresi non teneatur, nu. 100 & an requiritur incorrigibilitas.*
101 *An iudæi accusari posśint de hæresi.*
102 *De processu hæreticorum prosequere, & quòd æquiparatur hæresis crimini læsæ maiestatis in procedendo, & quòd per inquisitionem procedi śoleat & per exceptionem, nu. 104. & per accusationem. nu. 105.*
103 *An inquisitor ordinẽ iudiciorũ seruare debeat.*
106 *An quilibet accusare potest de hæresi, & an publicum śit, & omnes personæ etiam prohibitæ accusare possint, nu. 107. & qui prohibentur, & an excommunicatus, & an minor, infans, & doli capax, & an inimicus.*
108 *An in crimine hæresis requiratur personæ legitimatio in accuśando.*
109 *An requirantur śolemnitates etiam śubśtantiales, & quid śi accusatio śit inepta, & an locus apponi debet.*
110 *An diffamatio requiratur in inquisitione de hæresi, & an lit. conteśta. nu. 111.*
112 *An contra citatum contumacem procedi potest, & fieri potest processus.*
113 *An procurator admitti potest, et an aduocatus, nume. 114.*
115 *An śtatim quòd comparet carcerari debet inquisitus, & an episcopus interuenire.*
116 *An śufficiant leues śuśpiciones in hoc crimine.*
117 *An absque indiciis ad torturam procedatur in tali crimine, & an personæ priuilegiatæ torqueantur, & an requirantur indicia alia sicut in aliis, & an testis de iure admittatur, licet non omni exceptione maior, nu. 118. & quid śi extent śuśpiciones in eo vt torqueatur quid faciendum, & an purgatio indicenda, & an præśumptiones śufficiant & quæ.*
119 *An śtantibus præśumptionibus non tamen legitimis duellus indicendum śit & locum habeat.*
120 *An quando per accusationem hæresis probari debet per duos testes habiles.*
121 *An testes probent pàrte tum citata contra śuśpectum de hæresi.*
122 *An testes publicandi śunt & quando.*
123 *An requiratur ꝓbatio quãdo publice prædicat.*
124 *An post publicatas atteśtationes testes recipi possint etiam ad offensam.*
125 *Et an śit probatum crimen śi libri hæresis reperiantur*

riantur pœnes inquiſitum.

126 An probetur hæreſis ex leuibus ſuſpicionibus.

127 An tranſigi poſsit in tali crimine.

128 An in ferenda ſententia requiratur citatio inquiſiti, & an appellari poſsit, & an quãdo per accuſationem proceditur epiſcopus, & inquiſitor in ſententia adeſſe debet ſicut quando per inquiſitionem.

129 An appellari poſsit, & an habere recurſum, nume. 130. vbi an prohibitus appellare poſſet habere recurſum.

131 An in hoc crimine admittantur defenſiones, & an renunciare poteſt defenſionibus.

132 Quæ ſint pœnæ hæreticorum ordinariæ & extraordinariæ, & an pœna ignis iure canonum & regni, & an priuilegium perſonæ operetur, & an ſecularis cogi poteſt ad imponendam talẽ pœnã, & an requiratur incorrigibilitas vt degradari poſsit, nu. 133. & per quos degradari debent, nu. 134. & ibi de forma degradationis.

135 An in hoc crimine damnatur memoria defunctꝰ & bona publicãtur, & cui bona applicãtur, et quid in terris baronũ, & cui feudũ, aut emphyteuſis applicatur & reuertatur, & quæ bona veniant publicãda & an inſcriptio requiratur in accuſatione ne memoria damnetur, et an bona ipſo iure publicentur, an ſententia requiritur & quæ nu. 136. & an declaratio.

137 An alienatio bonorum hæreticorũ ſit prohibita, & facta an reuocari poſsit, & an pretium reſtitui, & quid ſi bona alienaſſet, et fundaſſet hoſpitale an reuocãda ſint, nu. 138 et n. 139.

140 Si hæreticus habeat filios orthodoxos an bona reſeruẽtur filiis & an priuentur beneficiis, & officiis, nu. 141. & an ẽt obtẽtis, & qui filii cõtineantur, & an in hoc differrãt hoc crimẽ, & læſæ maieſt. & an dotes vxorũ conſeruentur, & an filiarum, & an filii hæretici contrahant matrimonium cum fidelibus.

142 Infra quantum tempus peti poteſt publicatio bonorum & an præſcribi poſſunt, & infra.

143 Hæreticus an ſit ifamis, et excludãta teſtimonio.

144 Hæreticus an ſit excommunicatus.

145 Hæreticus an priuetur omni beneficio.

146 Filii hæreticiſque ad quam generationem priuẽtur à dignitate obtinenda.

147 Hæreticus an careat ſepultura.

148 Hæreticus an à quocunque occidi poſsit.

149 Mulier hãtica an teneãt dotare filiã orthodoxã.

150 Mulier hæretica an gaudeat priuilegiis mulierum.

151 Hæreticus an teſtari poſſit, an contrahere, an aduocare, an iudicare, an eſſe notarius, & an geſta per eum ſi notarius ſit valeant, & an ei legari in teſtamento etiam miliis.

152 An hæreticus cogatur ad obſeruãtiã iuramẽti.

153 Hæreticus an petere poſſet reſtitutionem bonorum, & rerum eccleſiaſticarum, et an poſſit habere ſeruum chriſtianum, & an habere ſinagogas, & an vbique puniri poteſt, & an expelli a ciuitate.

154 Hæreticus reuerſus an ordinari poſſit, & an agere ſi hæres inſtitutus ſit, & an cum eo conuerſare, an reſcriptum impetrare.

155 Papa licet promoueri & eligi non poteſt ſi hæreticus tamen ſi eligatur valet electio.

156 Euntes ad terminum hæreticorum conſequuntur indulgentias.

157 Matrimonium cum hæretico contractum non tenet. Item punitur aliis pœnis extraordinariis, vt nu. 158 cum ſeq.

159 Qualiter euadantur pœnę ordinariæ, et extraordinariæ, & primo ſi abiurauerit hæreſim & redierit ad fidem, & ſi noluerit iurare an ſtatim habeatur pro hæretico, & ibi quæ ſit pœna & elapſis, & an bona recuperet.

160 Forma iuramenti abiurationis, & forma abſolutionis ponitur.

161 An & quando redeundo bona recuperet, & an alienata, & an ad alia proſequere, & an ad formam vt teſtis eſſe poſſit, & an ad dignitatẽ, vt promoueri poſſit.

162 Relapſus in hæreſim qualiter puniatur.

163 Qualiter puniantur receptatores fautores receptatorũ et credẽtes, et q̃ ſint pœnæ introductę, & qd ſi occultat tm̃ qualiter puniatur. 164.

165 An pœnæ contra receptatores fautores et credẽtes concurrant cumulatiue ex quo diuerſæ ſecũdum diuerſas leges, an nouas tantum, & quando diuerſæ pœnæ ſint impoſitæ a iure ciuili, & canonum an omnes imponi poſſunt.

166 An ſicut hodie in crimine læſæ maieſt. receptator rebellis ſuſpenditur cum publicatione bonorum, ita & in receptante hæreticum.

167 An liceat receptare hæreticum cõſanguineum.

168 Hoſpes an excuſetur ſi dederit potum bannito tranſeunti.

169 An liceat vxori receptare virum hæreticum.

170 Ignoranter receptans, non punitur idem ſi

coacte. numero 171.

172 *An amicitia inueterata excuſet.*

173 *An ſi gerit receptator pœnitentiam, & abiurauerit euitet pœnas.*

174 *De receptatoribus aliorum malefactorum.*

175 *Alias pœnas proſequere uſq; ad finem contra receptatores, & fautores hæreticorum.*

DE HÆRESI itaque verba facturi tanquam de grauiſſimo crimine xxij. qō. ij. c. j. & xxxiij. q. vij. cap. quid in omnibus. Primo quid ſit hæreſis, & qui dicatur hæreticus, & vndę dicemus. Secundo quot modis contrahatur hæreſis ſubnectemus. Tertio de proceſſu hæreticorum tractabimus. Quarto de pœnis hæreticorum, & eorū fautoribus, credentibus, & receptatoribus ſubiiciemus. Tractari itaq; de hæreſi vt ſciamur quid ſit id de quo diſputaturi ſumus ab eiuſdem definitione proficiſci neceſſe eſt, Ciceronem in officiis imitantes, & in reg. omnis diffinitio. ff. de reg. iur.

1 Primo videamus quid ſit hæreſis. †Hæreſis igitur eſt deuiatio a fide Chriſti, & catholica religione cum pertinacia: vt probari videtur in l. omnes. C. de hæreti. iunctis cle. j. §. porro. de ſum. Tri. & fid. catho. et ibi dictis per Cardi. in princi. ij. q. text. in c. dixit Apoſtolus. xxiiij. q. iij. tex. in cle. j. §. fin. de vſur. Panor. in rub. de ſum. Tri. et fi. ca. Iſer. in. c. j. §. quocunque licet nomine. de ſtat. & conſue. contra liber. eccle. & per Paul. Ghir. in tract. de hæreti. in prin. in quibus dicitur hæreticum eſſe eum qui non firmiter credit & pertinaciter inſiſtit, debet ergo eſſe pertinax in opinione deuiante a fide alias enim ſi diſputando dixerit contra fidem non affirmando, non dicitur hęreticus, nec vt hæreticus puniri pōt vt dicit gloſ. in d. l. omnes. & alij in locis ſupra. & Card. in d. clem. j. in fi. facit conſti. reg. inconſutilem. circa fi. ibi in erroris concepti conſtantia perſeueret, & Panor. in d. rub. & tex. in d. cap. Apoſtolus. &

2 c. qui in eccleſia. xxiiij. q. iij. †Ideo ſi gioco aut ludo verba hæretica proferantur non dicitur hæreticus, nec vt hæreticus punitur vt dixit. Card. in d. cle. j. in fi. & Iſer. in d. c. j. §. ſatisfactionem. col. fin. de ſta. contra lib. eccle. Quod limita niſi cum pertinacia aſſeueret: vt ſi dicat ſe habiturum vxorem in alio ſeculo: vt per Card. in d. cle. j. §.

3 nos, de ſum. Trini. †Et dixit Fely. in rubr. de hæreti. qp hęreticus non eſſet niſi ſuus error habuerit principium, & complementum ad hoc vt puniatur, alias ex ſola voluntate occulta, vt hæreticus puniri non poteſt: nam cum non conſtet eccleſia militans non habet eum pro hæretico, ita dixit Bald. in l. ſi quis non dicam rapere, prima col. C. de Epiſcopo. & cle. & Felyn. in tracta. de cona. iij. fallen. & in cap. ad abolendam. prima colum. de hære, niſi forte inquiſitori, hęreticę prauitatis liqueat de tali voluntate per confeſſionem hæretici, cum talis mentis cogitatio probari non poſsit. Ana. in cap. ſi quis epiſcopus. ij. col. de hære. & in c. conſuluit. iij. col. de vſu. & per Franc. Ponzi. in tract. de lami. verſi. vj. & in verſic. vij. & ibi declara quando confeſsio fuiſſet veriſimilis & non equiuoca. licet quo ad Deum ſola voluntas ſufficiat. cap. excommunicamus. §. credentes. de hære. gloſ. in cap. primo xxiiij. quęſtio. j. Cardin. in clem. j. in prin. iij. q. de vſu. Mar. in l. qui falſam. ij. col. iiij. caſu. ff. de fal. requiritur ergo principium & complementum expreſſum patens vt puniatur: facit l. cogitationis.

4 ff. de pœnis. †Pertinax autem hæreticus dr, qui dat pecuniam ſecreto inquiſitoribus ne punia tur Bar. in l. tutores. ff. de ſuſpe. tuto. eodem modo pertinax dicitur ſi epiſcopo inquiſitori aut theologo non credit. dum eum corrigunt Bar. & Nic. de Neap. in l. iij. §. tutores. ff. de ſuſpe. tu. per glo. ibi, dicentem pertinacē dici iudici non obedientem. Compoſt. in cle. j. §. fina. de vſu. & not. glo. in clem. j. in verſi. pertinaciter, de ſum. Trini. licet alias pertinacia relinquatur iudicis arbitrio: vt per Ioan. And. in c. ſi diligenti. de foro cōpeten. Fely. in d. rub. de hære. & in c. qualiter & qñ. iij. col. de accuſ. et dicit glo. in d. cle. j. §. ſane. de vſur. ij. c. dixit. xxij. q. pe. qp talis pertinacia debet eſſe obſtinata vel cū perſiſtentia incorrigibili: facit d. conſti. inconſutilem. ideo error hæretici debet habere complementum vt ſupra: quot autem moniti ones requirātur ad conſtituendum in pertinacia per Matthæ. in d. conſti. inconſutilem. in gl. com-

5 moniti. & glo. in d. c. dixit Apoſtolus. †Hæreſis autem dicitur ab electione. erroris cap. hæreſis. xxiiij. quæſtio. iij. vel ab erro erras, vel ab adhæreo: quia adhæret opinioni eorū: vel ab erciſco. quod idem eſt qp diuiduo: quia ab vnitate eccleſiæ ſunt diuiſi: ſic. ff. fami. erciſcundæ id eſt, diuidundę: vt in rubri. not. & hæc conuenit vt dicitur in d. conſtitutio. inconſutilem. in princ. ibi, vocabuli vicio ſeruientes. quod ſignificationem diuiſionis enunciat: & ibi gloſ. Hoſtien. in ſumma eo. titu. §. j. Archidia. in cap. ij. eod. titu. facit c. inter hæreſim, ibi, pariter ſeparari. xxiiij. quæſtio. iij. probatur in l. ſi duas. in princip. ibi, hæreſes leges. id eſt, diuidentes. ff. de excuſa. tuto. Hoſtien. in ſum. eod. titu. in princip. Iſer. in cap. j. §. pactarenos. de ſtatutis contra libertatem eccleſię. & Matthæ. in d. conſtitutione inconſutilem. ij. not. &

6 Paulus Ghirlan. in dict. tract. de hæreti. †Circa ſecundum, hæreſis multis modis contrahitur. & primo quando deuiatur a fide Chriſti & religione catholica, & miſteriis ſacroſanctæ, Romanę eccleſię abnegando, aut impugnando quidquid continetur in l. nos reddentes. poſt epiſtolam inter claras. C. de ſum. Trini. & fi. cat. & in cap. primo & in cap. damnamus. eod. titu. & in cap. primo eo. in vj. & in clem. prima eo. & vigeſima quarta quæſtio. prima. cap. hæc eſt fides. Panormita. in rubri. de ſumma Trinitate poſt gloſ. vbi de articulis fidei, & Boni. in titu. de hære. & quicquid cōtinetur in ſymbolo Apoſtolorum, & Athanaſij, in quibus principaliter conſiſtit fides Chriſti, & religio catholica, & per Panor.

nor.in dicto capitu.damnamus. & per Felyn.in d. rub.de hære.vel ſacramenta,& miſteria eccleſiæ impugnando, de quibus in c.ad abolendam.de hęreti.& no.in cap.veniens.de tranſa. & per Ioan. And.ſuper rub.de ſacra.non reiter. Dec.in conſi. clj.ij.col. Panor.in d.cap.ad abolendam.j.not.& Felyn.ibi.j.no.& in rubr. de ſum. Tri. Bald. poſt Azo.in rub.C.eo.& Matthę.in d.conſti.inconſutilem.iiij.no. & de his duobus per Pan.poſt Hoſtien.in c.firmiſsime.de hære.& Dec.in d.conſt. clj. Amplia ẽt, leuiter prædictis aduerſando leui argumento,d.l.omnes.in fin.Iſer.in d.c.j §.diffidamus.iij.col.ver.ſed an omnis.& in.§.quocunq; nomine.poſt Hoſtien.in ſum.eo.& publice diſputãdo,vt in c.ij.§.j.de hære.in vj.Iſer. in d.c.j.§.ſatisfactionem . & dicendo contra fidem xxiiij.q. j.c.hęc eſt fides. Amplia ẽt tacendo & non defendendo in fauorem fidei,vt in c.ij.de hæret. & no. gl.in c.j.ver.aſſerere.de ſum.Tri.in vj.& prędicando,vt per Iſer.in d.§.ſatisfactionem. in fin.ij.
7 col.& dicendo.xxiiij.q.j.c.hæc eſt fides. †Idẽ hæreticus eſt adhærẽdo opinionibus illorum qui habentur in c.quidam,xxiiij.q iij.& in l. Arriani.& in l.quicunq;.C.de hære. & mathem.quorũ opiniones deuiant a fide Chriſti,& miſteriis & ſacramentis eccleſiæ;vt in c.hęreticus eſt.xxiiij.q. iij.not.gloſ.in l.quicunque in gloſſ.Eutycetis. C. de hære. idem etiam defendendo eorum opiniones.vt in c.hęreticas. xxiiij.q.iii. & c.qui in eccleſia.& c.qui aliorum ea.q.Panor.in c.damnamus.in fi.iij.col.de ſum. Trin.Iſer.in d.c.j.§.quocunque poſt Hoſt.eo.& de hære.in c. excommuni
8 camus. in fin.& c.ſicut.eo. †Amplia prædicta nedum locum habere quando expreſſe impugnat aſſerens contra prædicta & non credens,ſed etiã ſi in his dubitat:nam dubius in fide hęreticus eſt: vt habetur in c.j.de hære.& ibi per Panor.Hoſt. in ſum.eo.Iſer.in dicto cap.primo.§.ſatisfactionẽ. col.ſi.Pau.Ghir.in d.tracta.de hæreti.q.ij. Quod tamen declara & limita quatuor modis vt ibidẽ per Fely.in d.cap.primo.de hęreti. & primo, vt locum habeat in dubitatione habente in ſe firmitatem animi & quandam impeſtinentiam vt qa perſeuerat in dubitatione illa,ſecus tamen in ſimplici dubitatione & dubietate proueniente ex primis motibus, quibus non aſsiſtat, ſed potius reſiſtat affirmando fidem catholicam, tunc enim non dicitur hæreticus, ſed potius meretur quam demereatur,cum primi motus non ſint in poſſe hominum,vt philoſophus ait.vj. diſtinctio. cap.ſed penſandum.de pœniten.diſt.ij.c.j.& c.ſciendum. & cap.tentatio.ita Ioan.Andr.& Panor.in dicto cap.j.Limita ſecundo, niſi quis expreſſe erraret dubitando de fide tamen paratus eſſet ſe corrigere ſi aliud eccleſia teneret : nam referendo ſe ad fidem eccleſię hæc eſt fides ſua & nõ alia,vt not. in c.ij.de ſum. Tri.& in d.c. hęc eſt fides.xxiiij. qõ.j.& in d.l.nos reddentes. & ſeq.C.de ſumma Trini.Panor.in d.c.j.facit gloſſ.in c. ſi papa.xl. diſtinctio.& xx.diſtinctio.§.nunc autem. & in c. dixit apoſtolus.xxiij.qõ.iij.& in cap. ſchiſma. xxiiij.quæſtio.prima.Iſer.in d.§.ſatisfactionem. col.final. Tertio limita, niſi quis eſſet dubius & erraret per ſimplicitatem : vt quia crederet patrem maiorẽ filio:vt dicit Bald.in rub.C.de ſum. Trini.& Panor. in rubr.eo.poſt Innocen.& per Cardi.in clemen.j.ix.col.& in clemen.fi.de vſu. & oppo. Quarto limita,niſi quis dubitaret vel teneret aliquid in his quæ ad ſalutem non attinent tex.& glo.in cap.in quibus.xxij.quæſtio.ij.vȝ ſi teneat aut dubitaret an planetę moueantur contra firmamentum, an cum eo quod ad ſalutem nõ attinet. Quinto limita,niſi eſſent opiniones inter Doctores eccleſię & theologos, nam eligens vnã opinionem magis q̃ aliam non eſt hæreticus: ſecundum Inno.in cap.ne innitaris.de conſtit.Bal. in l.captatorias.x.col.ver.ideo conſulo.C.de teſta.mi.Quod tamen intellige.vt per Ioan.de Fãtu.poſt Archidia.in capitu.hæreſis.xxiiij.qõ.iij. niſi alia opinio eſſet circa pertinentia ad fidem. & prædictis modis duobus quando contra fidem & miſteria eccleſię proprie,& ſtricte contrahi dicitur hæreſis in cæteris & ſequentibus large vt per Panormi.in dicto capit.firmiſsime. in prima glo.& ibi per Fely.de hęreti. allegat glo.in.§.ea vero.xxiiij.q.iij.Card. in d.clemen.j.ix.colum. de ſumma Trini.§.porro pulchre Iſern. in dicto cap.primo.§.diffidamus.iij.col.verſic.ſed an omnis hęreticus de ſtatu.contra lib. eccleſ.vbi quis proprie & ſtricte videtur hęreticus poſt Hoſtien.
9 in ſumma eod. † Item hæreſis contrahitur affirmando & tenẽdo pertinaciter vſuras eſſe permiſſas nec eas exercere peccatum eſſe, cum hoc ſit contra doctrinam euangelicam, & dogma eccleſiaſticum.cap.iij.& capit. cum inter.de vſur. Paul.in cap.mandato.de ſimo. & in cap. quia in omnibus. de vſur. & in conſtitu. regni vſurariorum.& ibi Matthę.in conſti. ſtatuimus in j. not. hoc eſt quod dicit tex.in clemen.j.verſi.ſane. de vſur. Paul.grillan. in d. tractatu de hęreti.qõ.lj. col.ij.p quo facit c.hęreticus.& c.inter ſchiſma. quæſtio iii. hęreticus enim eſt qui peruerſum dogma, vel falſas, aut nouas tenet & gignit opiniones,aut ſequitur, vt no.glo.in d.clemen.i. in ver.hęreticum,cum ergo hoc ſit contra dogma eccleſię,merito hęreticus eſt. & in hæreſim incidit hoc affirmans circa vſuras, intellige tamen vt ibi per Cardi.in fin.quando pertinaciter hoc affirmaſſet,non aũt ſi in lubricu et lapſu linguæ aut gioco,tunc enim non punitur vt hęreticus ſed extraord.vt per eum Bald.in l.ij.in auth.ad hæc.ii. col.C.de vſur.Iaſ. inſti.de actio.§. fuerat col.iii. verſi.an autem valeat ſtatuto. & in repeti.l.cunctos populos.C.de ſum.tri.Matth.in d.conſti.vſurariorum.xvi.not.i.q.Amplia ẽt in vno nummo ſi affirmaret peccatum non eſſet : vt inquit Bald. in d.authen.ad hæc.ii.col.& Iaſ.in d §.fuerat,immo vt ibi dicit Bal.omnes conſuetudines & ſtatuta caſſantur etiam in vno nummo, vt dicit d.clemen.i.Pau.de Caſt.in conſi.cccIxxvii.Angel.in conſ.xc.Anncha.in conſi.cccxliii.Ludo.And.in tract.de vſur.q.clviii. Et papa in hoc diſpenſare non poſſet ex quo contra.ius diuinum,vetus & nouum teſtamentum.c.ſuper eo.de vſur.Felyn.in c.
10 quæ in eccleſiarum. de conſtitu. † Limita tamen & declara inter chriſtianos tunc enim hæc affirmare

affirmare hæresis est,& ita intelligitur d.cle.j.se cus tamen inter iudæos aut inter iudæos & christianos:nam hæresis nō est & ita intelligit. d.cle. j.Iaso.in d.l.cunctos populos,in ij.lectu.nam inter iudæos & cum christianis licet iudeis exercere vsuras ex Papæ dispensatione vt plene prosequitur Iaso.in d.l.cunctos populos,in vtraque lectura & Matth.in d.consti. vsurariorum.xij.not. vbi plene an Papa possit dispensare, & an rex in regno suo posset permittere.de quo ibi in d.clem.j.per Card.xv.q.& Alexan. in consil.lvij.j.vol. & in consi.j.& consi.cvij.ij.volu. Anto.de Pra. in vete.inter consilia Alex.in consi.xlix.iiij.volumi. Archi.tamen in c.hac ratione. xxxj.q.j.declarat quando aliter sine scandalo vitari nō possit de quo per Iaso.in d.l.j.& Matthę.in d.consti. vsurariorum.xij.not.& per Ioan.de Arn.in sollo.xxxij.& limita in hoste. nam hosti ad hostem licet fœnerari vt per Ioan.de Arno.in proble.v. tempera nisi iudæus hoc dixerit & tenuerit inter christianos ita Card.in d.clemen prima.§.ſi.xix. quæstio.post glo.clxj.de vsu.alias iudæo licet errare in fide & sacramentis ecclesię.Limita secundo de vsura nisi quis affirmaret vsuras posse exigi ab hoste inimico fidei,& quē nocere possumus vt dicit tex.in capit.ab illo xiiij.quæstio iiij.iuncta glosſ. Ana.in cap.primo penulti. col.de vsur. Ludo.Roma.in l.ſi vero.§.de viro.xv. fall.ff.solut. mat. Marsil.in l.j.§.præterea.x.col.versicu. alius est effectus inimicitiæ.ff.de quæstio.Limita etiam in aliis casibus a iure permissis, vt c.conquestus.et c.salubriter. de vsur.Iaſ. in d.§.fuerat. & in d.l.cunctos populos. & Matth.in d.constit. vsurariorum.& per Docto.in l.ſi insulam.§.vsuras.ff.sol.mat.Lud.de vrbe.in consi.ccccclxxiij. Ancha.in consi.cxxxviij. Bald.iuni.in tracta.de dot.vij.part.ij.priuilegio.Campe.eo.tract.de dot. in j.aucto.ij.par.Matthæ. in decisi.cclxxxiiij.& decisio.ccxcj.& casus enumerat Sozin. in tract. fallen.in verſ.accipere vltra sortem.& per Doc.
11 in d.§.vsuras. † Item hæresis est & contrahitur ſi quis nolucrit iurare putans iuramentum habere in se malum,vt per Panor.post Hostiē.in c.
12 excommunicamus. in fin. de hæret. † Item contrahitur hæresis hodie asserendo vsum paupertatis non includi sub voto euangelicæ paupertatis, quod dicere hodie hæreticum est, & temerarium iudicatur: vt habetur in clem.exiui de paradiſo.
13 versicu.dicere autem de verbo.sign. † Item hęresis contrahitur, ſi dicatur non posse pœnitere eum qui vſq; ad senium vixit in peccatis,nec saluari posse, cum dicatur in cap. is qui.xxvj.quæstio. vj. ꝙ quandocunque conuersus ingemuerit saluus erit, ita Oldra.in consi.cclxxj.& Dee.in consi.cxxxvij.ij.colum.& Felyn.in cap.excom-
14 municamus el.ij.de hęre. † Item hæresis contrahitur asserendo Papam non habere potestatē dimittendi peccata. cum Petro dixit Saluator quodcunque ligaueris super terram ligatum erit et in cœlis,quodcunq; absolueris super terrā absolutum erit & in cœlis.xxiiij. quæst.j.c.manet.& c.quodcunque.xj.distin.& l. distin.c.considerandum, not.in c.significasti. de electio. Matth.xvj. c.cum vices Dei gerat in terris.c.vnico.§.porro. extra vt ecclesiasti.bene.& in c.licet de transla. episco. Oldra.in consi.cclxxj.& Deci.in d.cōsi. cxxxvij.ij.col.Felyn. in d.c.excommunicamus. Iſer.in d.cap.j.§ satisfactionem.in prin.vlti.col.
15 † Item contrahitur hæresis ſi dicatur Imperatorem non esse dominum et monarcham totius orbis cum dicatur in euangelio Lucæ ij.c. exiit edictum a Cæsare Augusto vt describeretur vniuersus orbis,& Christus recognouit Cæsarem Imperatorem, vt dicitur in Euangelio reddite quod Dei Deo,& quod Cæsaris Cæsari, Pau.ad Rom. xiij.c.in extrauag.ad reprimendum.in princ. & ibi gl.de transla.epi.c.apostolicæ.§ nos.de re iudi.cle.j.de magistris.& cle.j.de senten.excommuni.in prin.& ibi per Card.& per Bar.in l.hostes. ij.col.ff.de cap.& post.reuer.facit.l.cum deprecatio.ff.ad l.rod.de iactu.& l.bene a Zenone.C.de quadr.præscrip.loquitur tamen Bar.per verbum forte, cum Apostolus narret facti contingentiam vide plene per Iaſ.in d.repe.l.cunctos populos.ij. colum.C.de sum.Trin.vbi dicit ꝙ Bal.in c.solitæ.de maio.& obed.tenet contra Bar.& Panor.
16 in c.nouit.de iudi.in fin.& gl. † Item contrahitur hæresis per nouum sensum & opinionem in sacra scriptura aliter intelligendo cꝫ sensus spiritus sancti flagitat.c.dixit. & seq.xxiiij.qō.iij.& c.quidam.in fin.& c.hæresis,& seq. ea.q.text.in cle.j.§.porro.de sum. Tri.Iſer.in d.c.j.§.diffidamus.versi.sed an omnis hæreticus.& in.§.quocūque nomine.Matthę.in consti.inconsutilem.xvj.
17 no.vj.q. † Item hæresis contrahitur asserendo fornicationem non esse peccatum mortale,sed licere fornicari.cum dicat Apostolus ad Gal.v.& ad Ephesios.vt non licere fornicari.Ioan.Andr. in mercur.in reg.sine culpa. xxxij.qō.iiij.c.nemo.not.glo.in cle.ad nostram.ver.vij. vbi text. in hoc,& glo.refert Thomam ita tenere de hęre. facit nomine mechię cōtinetur fornicatio.xxxij. q.iiij.c.meretrices.sed in supradictis dicitur non mechaberis,ergo cum ecclesia prohibeat fornicationem,nedum cum non soluta,sed etiā cū soluta, ex prædictis ergo contrarium affirmans ſi se non corrigat hæreticus est. ca.qui in ecclesia. xxiiij. q.iij.ita Matthę.in d.constitu.inconsutilem.xvj. nota.v.q.Iſer.in d.c.j.§. satisfactionem. vlti.col.
18 ver. ſi quis autē. † Item contrahitur hæresis, ſi contra hæreticum seu accusatum de hęresi nō sint plenę probationes sed indicia taliter ꝙ necessaria esset purgatio & petatur purgatio, & accusatus recuſet,talis vt hęreticus punitur,vt no.gl.in d.c.excōicamus.§.adiicimus.de hęre.in c.ad abolendam.§.qui vero.eo.tit.per Matthæ.in d.constitu.inconsutilem.xviij.notab.verſi.quid autem. Fely.i d.c. excōicamus.ij.col.ver.not.in.§.excō
19 municamus. † Item hæresis contrahitur ſi quis defenderit hæresim, & pro hæretico aduocaret animo hęresim defendendi.nolens hęreticū ita cōtra fidem & sacramenta sentientē puniri.aut forte ipsum liberauit et fecit ꝙ non perueniat in manus iudicū,tūc enim hæreticus talis est,arg.l.iiij. ff.ad l.Iul.maie.nā tali crimine tenetur q fecit ut hostis nō pueniat in manus populi romani vel regis,

gis, ſecus tñ ſi ſimplicitet perſtitiſſet patrociniũ, & aduocationem: vt quia defendebat non quia hęreticus, ſed ob aliam cauſam. vt ſeuitiorum: tunc licet puniatur ex quo in cauſa hęreſis patrocinatur & defendit. vt in conſti. inconſutilem. in fi. nõ tamen hæreticus eſt nec vt hęreticus punitur. ita Iſer. in d.c.j.§.diffidamus. verſi. quid ſi munias hęreticum vt non veniat ad locum vbi eſt iudex vt puniat eum. & in §. ſatisfactionem. ij. col. & per Matthæ. in d. conſti. inconſutilem. xxv. no. & de aduocatione traditur per Ange. in gl. And. auxi-
20 lia. & in aposti. per Auguſt. & alios. †Item hęreſis contrahitur credendo hæreticis, nam tunc hæreticus eſt, & punitur pœna. d. conſtitu. inconſutilem. ſecus tamen ſi credat hæreticis, ſed dicat ſe credere quod credit ſancta mater eccleſia; tunc enim hæreticus non eſt, nec punitur vt hæreticus: ſecundum Inno. & Panor. in c.j. de ſum. Trin. ſed punitur pœna conſti. pactarenorũ. ita ibi Matthę. in princi. facit ca. damnamus. in fi. & c. hęc eſt fides. xxiiij. quęſtio. ij. et l. nos reddentes. C. de ſumma tri. Panor. in fi. rub. eo. titu. & vide in c. accuſatus. §. ille. de hære. Ioan. And. in rubri. de ſorti-
21 leg. † Item contrahitur hęreſis ſi quis ſteterit per annum in excõmunicatione aut per bienniũ. vt no. in c. fi. de pęn. habetur in c. vt inquiſitionis. in fi. de hære. in vj. Spe. in titu. de hære. verſi. eodem modo. Panor. in c. ab excommunicato. in fi. de reſcri. & in c. inſinuatum. in gloſ. fin. de ſimo. & in authẽ. Gazaros. eo. ti. de hæret. & in corpo. vnde ſumi. gl. ĩ c. ad apoſtolicę. in §. de hęreſi ĩ. gl. de hęreſi de re iudica. ĩ vj. & p Bar. in l. credẽtes. C. de hære. & in l. quæramus. & poſt eum Alexã. ff. de teſtamen. & per Matthę. in dicta conſtitu. inconſutilem. in fi. xviij. no. ver. quid autem. facit quod not. in c. cum contumacia. de hęret. in vj. & in c. rurſus. in c. quicunq;. xj. q. iij. & in c. j. de iud. Panor. in c. grauem. de pœn. quod eſt fi. iij. no. & in glo. hęrętice prauitatis poſt Hoſti. ibi et alios vbi vide diſtinctionem q̃ aut eſt excommunicatus pro cõtumacia in cauſa hęreſis, & tunc elapſo anno eſt verus hæreticus. & vt hęreticus punitur d. c. cum contumacia. aut pro contumacia in alia cauſa, & tunc inducitur ſuſpicio de hæreſi, quæ tñ purgari poteſt vt ibi in d. glo. & per Fely. in d.c. firmiſsime. j. col. & in d.c. excommunicamus. ij. col. de hęre. & per Panor. ibi poſt Hoſtien. ij. col. verſi. in ea. & in iij. col. verſic. item quęrit. & ibi qualiter procedatur ad ſententiam contra iſtam contumacem, & q̃ not citationes requirantur, & per Pau. Ghir. in d. tract. de hære. in viij. q. Boni. in d. titu. de hęre. & vide per eum d.c.j.§. poſt annum. de ſtat. contra. lib. eccleſ. vbi de pœna & vt de c. reg. incip. ſi quis in excõmunicatione a canone lata aut ab homine. & c. reg. item ſtatuimus. q̃ ſi contingat, per quę ſi quis duxauerit in excommunicatione per annum punitur vt hęreticus. nec aperit quando pro caſu hęreſis ſit excommunicatus. ſed etiam aliunde, & per Matthæ. in conſti. pactarenorum. in j. glo. & intellige, & declara q̃ſi eſt excõmunicatus ex cauſa criminali licet alia q̃ hęreſi non ex cauſa ciuili, & ideo quando pro cauſa criminali clericus priuatur beneficijs pro cauſa vero ciuili etiam ſi ſtaret per mille annos non priuatur beneficijs, ita dixit Ioan. de Arno. in ſolilo. vlti. quod eſt 100. poſt Ludo. in ſingula.
22 cccliij. alias cccvij. incip. de hoc heri fui. †Item contrahitur hæreſis ſi elapſo anno non receperit communionem, vt per Fely. in dicta rub. de hære. & in c. ad abolendam. j. col. eo. tit. allegat Oldra. in conſi. xx. & text. in authen. de pu. dom. hære. qui tamen tex. hoc dicere non videtur, ſed glo. dicit eum hæreticum eſſe qui non eſt membrum eccleſiæ, ſed excõmunicatus eſt extra membrum eccleſiæ, cum dicatur extra communionem eccleſię. xj. q. iij. c. audi. & ſingulo anno non confitens nec ſumens communionem eſt excommunicatus, vt dicitur in c. omnis vtriuſq; ſexus. de pęnitẽ. & in c. & ſi frequẽtius. ij. diſt. de conſecra. ergo faciunt rationes traditę per Panor. poſt. Hoſtien. in d. cap. grauem. de excommunica. per annum remanente in excommunicatione: nam ideo hęreticus præſumitur ex quo præſumitur male ſentire de ſacramentis eccleſię cum non faciat ad quod tenetur quilibet fidelis. allegat. d.c. omnis vtriuſq; ſexus. Item præſumitur male ſentire de poteſtate eccleſiæ. iſtæ ergo rationes faciunt contra non ſumentẽ per annum communionem vt hæreticus præſumatur ſicut quando ſtat per annum in excommunicatione. & ſecundum prędicta quilibet excommunicatus dicitur hæreticus ex quo eſt extra communionem, & ex hoc dicitur large hæreticus not. gloſ. in c. ij. iiij. q. xj. & per Panor. in d.ca. firmiſſime. & glo. de hæreti. & xxiiij. q. iij. c. illi qui. §. quia vero. ſic & iudæi dicuntur large hæretici cũ extra communionem ſint vt ibi per Panor. †Itẽ
23 contrahitur hæreſis per inuocationem demonum, & per ſortilegia, dummodo fiat talis inuocatio vt indicarent futura: ex quo tunc tollitur quod Dei proprium eſt, & creaturę attribuitur. iuxta illud Iſaię. c. xvj. annunciate nobis quę futura ſunt in futurum, & ſciemus quia dij veſtis: & iuxta illud Euangeli. non veſtrum eſt noſce tempora, vel momenta cum pater poſuerit in voluntate ſua idem ad ea demona adoranda cum proprium ſit Dei, & non creaturæ, iuxta illud. Ego dominus zelotes ſum, & iuxta illud euange. Dominum deũ tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies, aut circa idola preces fundere, & demones conſulere vt ab eis reſponſa habeantur. xxvj. q. ij. c. hij. qui & xxvj. quęſtio. iiij. c. igitur, & aliter vt exemplificatur. & not. in c. accuſatus. §. ſane. de hære. in vj. aliter vero ſi ad præterita ſcienda & ad amorem irritandas mulieres, licet peccet, non tamen incidit in hęreſim: cum proprium demonis ſit tentare homines contra pudicitias & ad animarum periclitationem Matthę. iiij. ca. & Lu. iiij. in princip. ita dixit Ioan. And. plene & late in rubr. de ſortileg. in Specula. & in dicto. c. accuſatus. §. ſane. & ibi Geminia. & per Oldra. in conſi. ccx. quod incipit regularis habetur traditio, & per Felyn. in rubri. de hæreti. Matthæ. plene in conſtitutio. inconſutilem. xvj. notab. j. quęſtio. voluntate hoc diſtinguitur crimen in hoc capitulo cum ex voluntate. de ſenten. excommunicatio. voluntas enim & pro poſitum diſtinguunt maleficia. l. j. §. diuus. ff. de ſi-

car.

car. Albe. ī rubri. C. de hęret. vidēdus est Thom. ij. ij. q. xciij. cum tribus sequen. & vide Panor. in c. j. in fi. de sortileg. vbi idem si rebaptizando, aut cū hostia cōsecrata fiāt tales incantationes post gl. in dicto §. sane. & vide plene per. Dec. in con. clj. ij. & v. col. vbi an clericus sortilegus, & dans pocula amatoria, & nō celebrās cū hostia consecrata dicatur hæreticus, & an & quādo per sortilegium inducatur hæresis, & an & qū fit cum hostia cōsecrata, et qd si nō cū hostia cōsecrata sed absq; cōsecratione plene vide per Paul. Ghir. in tract. de sortileg. x. q. & maxime in fi. vbi ponit quæ requirant vt dicatur ex hts hæreticus. & in q. xj,
24 vide per eum & Deci. vbi supra. † Item contrahitur hęresis idolis sacrificando. c. cōcilia. §. hinc etiam. xvij. dist. et c. nunc autem. xxj. distin. Deci. in d. consil. clj. & Paul. Ghirl. in d. tra. de sorti. ij. q. Nota tamen ꝙ tunc inquisitor hęreticæ prauitatis non potest se impedire casu quo sapuerit hæresim talis inuocatio, nisi manifeste & notorie apparuerit sapere hæresim: vt dicitur in d. §. sane. in dubio autem non potest cognoscere an sapiat hæresim. ita vel non, cum tantum iurisdictio fuerit sibi tributa illa existēte qualitate notorietatis et manifestitudinis, alias ea nō existente nō cognoscet, licet bene posset cognoscere an manifeste sapiat, & sic de qualitate interueniente an nō vt per
25 glos. in d. §. sane. & Panor. in d. cap. j. in fi. † Et vide in præmissis ꝙ qui credit aut dicit mulieres aut homines (vt quidam vulgares dicunt) noctis tempore incedere cum Diana dea paganorum, aut cum Hærodiade transformantes species suas, hæreticus est & in fidelis, et paganis deterior cum ab alio ista fieri non possint q̄ a creatore omnium. c. episcopi. xxvj. q. v. Matth. in d. consti, inconsutilem. xvj. not. j. q. & sic alio modo contrahitur hæresis credendo & affirmando alium posse facere mutare & transformare creaturas q̄ ipse Deus vt ibidem, & de intellectu. d. c. episcopi. & an accedant illę mulieres corporaliter, an præstrigialiter plene tradit Paul. Ghirl. in d. tracta. de sortileg. vij. q. & Fran. ponz. in tract. de lami. verſic. & sic ex his contingent, et dictis. vbi ꝙ corporaliter.
26 † Item contrahitur hæresis per blasfemiam blasfemando Deum & sanctos, et monitus est incorrigibilis. xxiiij. q. iij. ca. qui in ecclesia & per Matthæ. in constit. inconsutilem. in glo. in verbo.
27 diuinę maiestatis. † Item contrahitur hæresis oppugnando priuilegia Romanæ ecclesiæ. c. omnes. xxij. distin. per Dec. in d. consi. clj. vj. col. in
28 fi. j. dub. † Item contrahitur hæresis contemnendo statuta mandata & canones ecclesię, & papæ asserendo papam, & ecclesiam non habere potestatem condendi canones, tunc enim vt hæreticus punitur. xix. distinct. ca. nulli fas. nota. gloss. xxiiij. q. iij. c. illi qui. §. quia vero, not. gloss. in c. generali. de elect. in vj. Pan. in c. j. glos. de aposta. & in c. cum non liceat. ij. col. ver. posset tamen intelligi, de præscrip. declara & dic vt per Fely. in cap. j. iij. col. de constit. vbi plene de talibus transgressoribus & pena & de requisitis Mat. in, pœ. consti. in glo. in verbo. mortalitate not. gloss. in d. cap. nulli fas. & in cap. violatores. xxv. quæst. j.
29 † In quibus fit distinctio ꝙ aut simpliciter contrauenit, & tunc punitur non hæreticus sed alia pœna, quia deponendus & eiiciendus ab ecclesia intereuenientibus requisitis vt per Fely. in d. c. j. de consti. & in d. c. violatores, & in c. generali. et xxv. q. ij. c. si dogmata, aut contrauenit asserendo ecclesiam & Papam talem potestatem non habere, & tunc vt hęreticus punitur d. c. nulli fas. cum not. in d. c. violatores, & per Felyn. in c. firmissime. j. col. de hęre. limitat tamen prædicta vt per
30 Felyn. plene in d. c. j. in j. glo. vbi vide. † Item contrahitur hęresis asserendo duos posse esse vicarios Christi, & ecclesiam vniuersalem posse habere duo capita, talis enim hæreticus iudicatur. vt per multas authoritates sacræ paginæ tradit Boni. viij. in extrauagan. de maior. et obed. incip. vnam sanctam ecclesiam. plene glo. in cle. ad nostrum, verſic. ecclesiæ, de hæreti. glo. in c. non aūt. vij. q. j. Fely. in c. quę ī ecclesiarum, in princ. pen. col. ver. hanc declarationem, & in c. firmissime, de hære. Pan. in c. j. ij. col. de paroch. plenissime in c. nouit in ij. glo. de iud. Cardi. cle. j. §. porro. ij. q. de iure iu. Item contrahitur hæresis asserendo Papam in temporalibus non habere potestatem, sicut in spiritualibus, et negando Imperatorem ab ecclesia habere Imperium et iurisditionem. vt declaratum apparet per d. extrauagātem Boni. vnā sanctam, glo. in d. clemen. ad nostrum, in versi. ecclesię, plenissime disputat ad partes Panor. in d. c. nouit, in ij. glo. de iudi. & ibi Fely. & per eundē in d. c. firmissime, in j. glo. de hære. Alex. in cons. ij. iiij. col. j. vol. Panor. in c. causam. & in cap. per venerabilem, qui filij sint legiti. Doc. in j. consti. C. Oldr. in cons. clxxx. Prępos. in c. innouo. xxi. distin. Bald. in l. rescrip. C. de preci. Imp. offe. vbi dicit secundum quid & non simpliciter. & xcvj. distin. cap. fin. Imperator. & c. duo sunt, vbi glos. sicut sol præ est lunæ ita & Papa Imperatori not. gloss. in c. ex transmissa, de foro compe. Panor. in c. cum Ioannes, de fide instru. Philip. Fran. in c. si duobus §. denique, de appella. Bald. in proę. ff. vj. col. Alex. in l. j. §. j. post Bar. ff. de requi. reis recurre. ad disputationem Panor. in d. cap. nouit. vide Matthæ. in prooe. consti. xiiii. not. post. glo. & in versi. gladii, & in consti. vsurariorum, in glos. in versi. diuinæ. no. glo. in c. si. de hære. Bal. in c. bonę. lo. ij. de postu. præla. dicit ꝙ sicut sol prefulget inter planetas, & est primus, ita & Papa inter cæteros. Alde Iser. in c. Imperialem. §. preterea, in add. rex. vel Imperator de prob. feu. ali. per Fed. vbi dici Papam non habere superiorem, & im-
31 perium a Papa procedere. † Item contrahitur hæresis per simoniam iuxta c. quisquis. j. q. j. glos. in c. eos qui. §. quia vero. xxiiij. q. iij. in c. presbyter, in c. studeat. et c. benedictio. & c. cum liqueat, & c. ferrur. j. q. j. & c. per de hæret. intelligitur tn secundum Inno. in c. quoties, de simon. videlicet quando quis crederet & affirmare sacramentum vendi posse, alias large diceretur hęreticus, sicut excommunicatus & iudæus, & alij vt in d. gloss. in §. quia vero, & per Panor. in d. c. firmissime. & vide Fely. in c. j. circa fi. de simo. & Panor. in c. quoties. de simo. sentit Fely. in rub. co. et Panor.

in c.

c.cum veniſſet.de iudic. Iſer.in c.j.§.diffidamus. iiii.col.de ſta.contra lib.eccl.& iii.col. verſi.ſed an omnis: vide gl.in d.c.firmiſsime.& per Deci.
32 in d.conſi.clj.ii.col.verſi. contumacia. † Item contrahitur hæreſis per ſchiſmam. nam ſchiſma hæreſis eſt.xxiiii.q.iii.c.inter hæreſim.& in c.firmiſsime, vbi Panor.de hære.& in c.quia diligentia.i.col.de elect.& in rubr. de ſchiſma. Oldr.in conſi.lxii. & conſi.lxv. Deci.d.conſi.clj. ii.col. quod tñ intellige & declara vt per Panor.in d.rubri.de ſchiſ.& in c.firmiſsime, de hære.vt in ꝓprio ſchiſmate, vt in diuiſione vnitatis eccleſiæ & quia conſtituat quis ſibi ſacerdotes et alios clericos cum pertinacia: cum proprie ſchiſma dicatur,id eſt,diuiſio, cum ab vnitate eccleſiæ diuidatur conſtituendo ſibi propriam cum : tunc veniat contra ſymbolũ Apoſtolorum & vnã ſanctam eccleſiam,& ſic non plures c.inter hæreſim. & c.loquitur.xxiiii.q.i.ſecus tñ ſi non conſtituat aliam eccleſiam nec ſe diuidant ab vnitate eccleſiæ Roma. ſed credat apud ſe eſſe vnitatem eccleſiæ. vt quia duo aut plures contendant de papatu nec impugnant Romanã eccleſiam,nã iſti dicuntur ſchiſmatici & non hæretici. vt dicit gl.ii.xxiiii.q.i. c.i.& in c.i.eo.tit. de ſchiſma.& c.i. eo. in vi.& c.deniq;.xvij.q.j.& c.licet.de electio.& ꝑ Bald. in conſilio ſchiſmatis ſuper rub.C.ſi quis ali.teſt. prohi.vt fuit tempore Vrbani Papæ vt ibi & ita loquitur tex.in c.j.eo.tit.in vj.& vide c.in nomine domini.xxiij.diſt.& vide Panor.in d.c.licet. in gl.exceptione,de elect.et in c.ſi quis pecunia. lxxix.diſtin.& tunc quid differat hæreſis a ſchiſmate dic vt ꝑ Pan.in d.rub.de ſchiſma.& in c.j. eo.& in c.licet.de elect.& in c.clericis.ne cleri. vel mona.vlt.col.Barba.in c.ſi diligenti.de foro compe. & Felyn. plene.in c.Rodulphus. xiij.& xxviij.col.de reſcript.Panor.in c.cũ in cũctis.§. ſi.vlt.col.de elect.dic vt per eos, ꝙ aut iuncta eſt cum hæreſi, & tunc ſunt excõicati,aut non,& tũc ſecundũ quoſdã non ſunt excõicati,ſecundũ alios ſic ꝑ d.c.licet.& Panor.in d.rub. & c.j.de ſchiſma.limita niſi vbi nullus caderet error probabilis,ſecus tñ ſi eſſet dubiũ an eſſet ſchiſmaticus an nõ propter factũ intricatum; vt in Vrbano Papa de quo per Bal.in d.conſi.ſchiſma.& per Panor. in rub. & c.j.eo.ꝙ tunc non ſunt excõicati : in d. rub.de eijciente epiſcopum de ſede epiſcopali & occupante ſibi presbyteros ſuos,an ſit excommunicatus, & ſecundum prędictam diſtinctionem an ſchimaticus ſit hæreticus, & qñ & quis dicatur ſchiſmaticus & vnde dicatur ſchiſma & proprie & improprie dic etiã vt Pau.Ghir.in trac. de hę
33 re.ij.q. † Item contrahitur hæreſis per ablationem priuilegij eccleſiæ vniuerſalis: qui ergo ꝓpriuilegiũ eccleſiæ auferre tentauerit hæreticus eſt. xxij.diſt.c.oẽs.vbi tex.clarus glo.xxiiij.q.iij.c.
34 illi qui §. quia vero. † Item contrahitur hæreſis aſſerendo peccata dimitti a ſolo Deo abſque miſterio clauium eccleſiæ cõtra de pœnis diſt.j.per tot.& per Fely.in c.excõmunicamus. lo ij.de hę
35 re.] † Item contrahitur hæreſis ſi poteſtas aut alius officialis requiſitus a diœceſano & eius vicario diſtulerit auxilium præſtare contra hæreticos & eorum receptatores & fautores quãdo vt ſuſpectus de hęreſi punitur.vt dicitur in c.vt offi-
36 cium.§.ſtatuimus.de hęre.in vj. † Item contrahitur hæreſis aſſerendo non eſſe infernũ,nec paradiſum,ſed animã eſſe mortalem,& non immortalem,ſed mortuo corpore anima quoq; mortua ſit, talis ita aſſerens manifeſtus reputatur hęreticus: ita conſuluit Fede. de Senis in conſi.ccxlv.inci. reuerendo in Chriſto patri Matthæ. in d.conſti.
37 inconſutilem.xvj.no.iij.q. † Item contrahitur hęreſis aſſerendo pertinaciter decimas non deberi clericis & prælato : ita tenuit Ancha.in cle.j. §.ſane. de vſur.per glo.ibi & Pau.de Bleaza.aſſerentes ne dum hęreticum eſſe qui male ſentit de articulis fidei, ſed ẽt qui errat in documentis eccleſiæ,& falſas gignit opiniones contra eccleſiã, et ita alias dixit Ancha.fuiſſe determinatum per Theologos contra quendam prædicatorem. vide Matthæ.in d.conſti.inconſutilem.xvj.no.v.q.de cimę enim permiſſæ ſunt in veteri teſtamento & nouo.vt plene proſequitur Matthę.in conſti. quãto cæteris.iij.not.j.ij.& iij.q.& in rub.eo.de decimis & ibi an ꝙ hodie ſoluantur decimæ integræ ſit iure diuino an poſitiuo & per Panor.in c.parochianos. de decimis & in c.ſtatuimus. de tranſa. & in c.adhibita.de rer.permu.qui enim nõ ſoluit decimas trãſgreſſor eſt præcepti eccleſię.c.reuertimini. xvj.q.j. ſic ex conſtitutione eccleſiaſtica debentur & qui contra pręcepta & dogmata eccleſiaſtica operatur is hęreticus eſt,vt ſupra dictũ fuit : in regno ẽt præcipitur ſoluendas eſſe decimas,vt in conſti.quanto & ibi per Matthæum et in c.reg.ad audientiam noſtram. & in c.item ſtatuimus quod cõiter barones & feuda tenentes,& prag.extat qualiter autem compellantur iure canonico ad ſoluendum per Cardi. in cle.ij.col.ij. de iudi.& in clemen.ſi.§.j.in ſi. de pœnis Panor. in c.peruenit.de deci.ſed tex.in d.clemen.ſi.contra incipit cupientes de pœnis non dicit Theologos hoc dicentes hæreticos eſſe ſed excommunicatos & alias pœnas incurrere vt ibi & vide no. in c.j.de decimis in ſexto vbi gl.diſputat an debeantur,& per Panor.in c.tuæ de decimis niſi in
38 proprie dicatur hæreticus ex quo excommunicatus vt ſupra. † Item contrahitur hæreſis, ſi ꝓfeſſus recedat a religione & contrahat matrimonium publice & notorie & non clandeſtine,nam tunc ſi publice vt hæreticus punitur,cum ſit contra c.j.de voto in vj.& contra clemen.eos qui,de conſangui.& affi.vbi etiam not. ita dixit Iacob. Butr.quem ſequitur Saly. in l.nemo.C.de ſumma Trinita.Panor.in c.de homine.de celeb.miſſ. in gl.in verſi.verbis. & Matthę.in dicta conſtit.inconſutilem.vi.notab.vij.q.idem dixit Bald.in d. l.nemo.circa fi.ſi duxerit duas vxores, Gemini. in c.accuſatus.§.ſane.de hęreti.in vj.per Fely.in
39 c.ad abolendã.j.col. de hære. † Item contrahitur hæreſis per perceptionem, & celebrationem cũ hoſtia non conſecrata. vt dicit Ana. in d.c.ad abolendam.Calder.tamen in conſi.iiij.tenet contrarium ꝙ non dicitur hæreticus accipiens hoſtiã non conſecratam, nec clericus cum ea celebrans, & hanc tenet Oldra. in conſil. ſuperius allegato incip.

incip.regularis habet traditio,& Fely.in rubr.de hæreti.habetur in d.c.de homine. de celeb.miſſ. Card. autem in d.cap.de homine. refert beatum Thomam in ſuo quolibet.vj.qō.ſacerdotem dantem hoſtiam non cōſecratam puniri vt idolatrā, & per Matthæ.in dicta conſtitu.inconſutilē.xvj. no.viij.quæſt.intellige tamen vt per Felyn.in d. c.ad abolendam.j. col. ſi perſeuerauerit in erro-
40 re. vbi refert conſi.Calder.iiij. allegando rationes & intelligendo ſi perſeuerat in errore.

† Item contrahitur hæreſis negando id quod traditur in clemen.j. de ſumma Trinit. videlicet ꝙ mortuo Chriſto non exiuit ſanguis & aqua vt
41 ibi per glo.j.verſi.aperuit. † Item cōtrahitur. hæreſis tenendo opiniones illorum ꝙ anima eſt ſanguis & generatur ex præiacenti materia, & extraducē & alias vt no.in c.quod veto.& in c. Moyſes,in glo.nec animatum.xxxij.q.ij.faciunt dicta per Fely.in c.ſicut,lo ſecundo de homicidio & Doct.in l.quod dicitur.ff.de liber.& poſthu.et Barto.in l.diuus.ff.de extraordi. cr mi.no.in clemen.j.de ſumma Trini.in verſi.vnitas v delicet de corpore animato in tempus ibi ſtatutum quod limitatur in Chriſto, aliter ſenties hæreticus eſt
42 vt ibi. † Item contrahitur hæreſis aſſerendo pertinaciter hiſtorias in biblia contentas eſſe falſas: tunc talis hereticus cenſetur.ita tenet Aſten. in ſumma lib.xij.in titu.lviij.vbi dicit fidem extendi ad hiſtorias contentas in biblia,& qui aſſerit aliquam hiſtoriam bibliæ falſam eſſe hæreticus eſt & per Matthę.in dicta conſtitu.inconſutilem.xvj. no.ix.q. † Item contrahitur hæreſis per contumaciam,cum contumax hæreticus dicatur.lxxxj.diſt.§.ſi qui ſunt presbyteri. xxxviij. diſti.c.nullus contumax.dico tamen in non faciē do quod iubeat eccleſia poteſtate Dei,& eccleſiæ quæ a Deo eſt reſiſtendo, aut contumax ſit non veniendo,uilipendo tamen iudicem in obprobriū fidei, credens aut aſſerens non eſſe poteſtatem a Deo. vt dicit Apoſt. ad Rom.iij. & xxiiij.qō.j. cap.& qui culpatur. ſpernendo claues eccleſiæ et Romanam eccleſiam & eius miniſtros & prælatos qui ab ea ſunt.xxij.diſt.c.omnes.non habere a Deo poteſtatem:de hoc per Iſer.in c.j.§.diffidamus.iiij.col.verſi.item contumax de ſtatu contra liber.eccle.in aliis contumax hęreticus non eſt, ne ordo iuris peruerterctur:vide per Fely.in cap. excommunicamus.ij.col. de hære. & Deci.in d. conſil.clj.ij.col.verſi.& mouentur ratione & no.
44 xl. diſtin.c.ſi papa. † Item contrahitur hęreſis perſiſtendo in notorio crimine & nolendo ſe corrigi ſatis ſuſpectus eſt de hęreſi.xxxviij.diſt. c.fin.lxxxj.diſtin.c.ſi qui ſunt.c.fi.de pœn.Deci. in d.conſi.clj.in fi.iij.col.no.in d.c.ſi papa,& per
45 Panor.in c.ſignificaſti. de electi. † Item contrahitur hęreſis recuſando pertinaciter iurare ad purgationem hęreſis,talis ita recuſans pro hæretico habetur vt not.in c.excommunicamus,et ibi Fely.poſt Hoſtien. pen.col.ver.no.ibi oſtentationem,de hęre. quod limita ibi ſecundum Hoſtien. niſi forte ex ſubtilitate conſcientiæ recuſet,& limita vt per Matthę.in d. conſtitu. inconſutilem.
46 xvj.not.verſi.quid autem. † Item contrahitur hæreſis credendo hæreticis vt in d.c.excommunicamus,& in d.conſtitu.inconſutilem,& in cap. ij.de hære.in vj.qualiter dicatur, & intelligatur credere dic vt per Fely.in d.c.excommunicamus iij.col.verſi.vlti.circa.§.iſtum. poſt Hoſtien.in d.
47 c.ſecundo. † Item contrahitur hæreſis ſi epiſcopus aut alius inſtituat conſanguineum aut extraneum aut paganum hæredem vt in c. ſi quis iuncto ſummario Panor.de hære.& in ſequen.c.iun-
48 cto ſummario Fely. † Item contrahitur hęreſis per receptionem,fauorem,& defenſionem hęretcorū vt in c.ij.c.accuſatus.de hęre.in vj.& Card.
49 in cle.j.§.verum.eo.ti. † Item contrahitur hæreſis frangendo immaginem crucifixi,virginis et ſanctorum,dum tū hoc faciat quis putando ea eſſe ſimulacra, & ꝙ fuerit peccatum illa adorare, vz ꝙ per immagines repreſentatur tunc enim hæreticus eſſet, alias ſi non hoc animo ſed aliter frangendo alia pœna duriſsima plectēdus eſſet de qua in c.ſi canonici in fi.& ibi glo.de offi.ordi.in vj. in verſi.vltrix.& vide in l.j.C.ne liceat ſing.ita per Hoſtiē.in ſumma eo.§ qua pœna.& Matthę. in d.conſt.incōſutilē.xvj.nota.iiij.q.& in proœ. conſti.in prin.penulti. col.verſi. ſecunda concluſio & in conſti. multę leges, in primo lib.& per Iſer.in d.c.j.§ diffidamus, vlti. col. vbi dicit ita teneri & fuiſſe deciſum in magna curia vicariæ
50 contra Bar.pro canoniſtis. † Item contrahitur hæreſis ſi quis in vocaſſet demonem ad actum luxuriæ,vel alium actum,& veniens dixiſſet in vocanti ꝙ ſpueret crucem & ille ad obſequendum demoni in crucem ſpuiſſet abſque cordis pœnitentia:tunc hereticus eſſet,ſed ſi timore demonis hoc feciſſet, non tamen totaliter a fide recedendo,ſed male contemptus,& cum dolore cordis, tunc non eſſet hęreticus.licet grauiter peccaret:ita per Innocen.in c.j.de apoſta.in princip. & firmat Tho. ſecunda ſecundæ quæſtio. xij.& q.xxiij.habetur in ſum.Piſane.in verſi.apoſtaſia.& per Matthæ. in dicta conſtitu.inconſutilem.xvj. notab.ij.quæ-
51 ſtio. † Item contrahitur hæreſis per apoſtaſiam perfidam a fide recedendo, & perfide abnegando & oppugnando, talis enim dicitur apoſtata perfidię & vt hæreticus punitur. Panor. poſt Hoſtien. in c.primo j.gloſſ.de apoſta. immo talis apoſtata maior eſt hęretico & maius peccat cum is in totū a fide recedit, at hæreticus non in totum vt per Matthę.in rubr.de apoſta. in conſti.reg. & vide quotuplex ſit apoſtaſia per Matthę.in dicta rub. & in conſtitu.apoſtatantes, & plene per Glo. & Doc.in d.c.eo.& p Boni.in tit. de apoſta.vbi de pœnis contra eos.& per Pau.Ghirlan.in tract.de hęret.q.ij.& ibi ꝙ apoſtatantes nouæ ſectæ quandoq; ſe rebaptizant,et iſti tales rebaptizati maiori pœna plectuntur:nā hæretico pœnitēti parcitur rebaptizato vero nūquā et in remiſsibiliter l.manicheos.C.de hæreti. & l.hi q ſanctā.C.de apoſt.
52 vide ibi per eum. † Item contrahitur hæreſis p modos vt per gl.in c.illi qui.§.quia vero.xxiiij. q.iij.& per gl.in c.firmiſsime,de hære.et hærēdo opinionibus illorum qui traduntur in c.quidam.
53 xxiiij.quæſtio.iiij. † Item hæreſis contrahitur aſſerendo Chriſtum non eſſe aliquid ſecundum

quod

quod homo vt traditur in c.cum Chriſtus.de hę-
54 re.& ibi no.& in c.hęc eſt fides.xxiiij.q.j. †Itē
hereſis contrahitur ſi accuſatus de hæreſi abiu-
raſſet in iudicio,licet contra eum plenę probatio
nes non fuerint,tamen ſi poſtea committit in ipſa
hæreſi,habetur pro vero hęretico,vt per Archid.
in c.accuſatus,de hęre.in vj.& p̄ Matthę.in d.cō
ſti inconſutilem,in fi.xviij.nota.& in glo.nolunt
ignoſcere,Idem ſi inculpatus in vna ſpecie quam
adiurauit, ſi in aliam commiſit hæreticus eſt. Idē
ſi poſt abiurationem receptet,viſitet,aut aſſocier,
& dona dederit hæreticis,pro vero hæretico ha-
betur,& talis relapſus in hæreſim nuncupatur.de
quo in dicto c.accuſatus.& in c. ad abolendam §.
55 quia vero. de hære. † Item hæreſis contrahi-
tur,ſi officialis quicunque requiſitus ab inquiſito-
re hæreticę prauitatis, vt iuret obſeruare ſtatuta
& canones promulgatos & approbatos ab eccle-
ſia contra hęreticos,& eorum fautores credentes
& receptatores noluerit iurare, tunc talis vt de
fide ſuſpectus tanq̄ hęreticus punitur:ita habetur
56 in c. contra chriſtianos de hære.in vj. † Item
hereſis contrahitur aſſerendo pertinaciter animę
rationalis ſeu intellectiuæ ſubſtantiam non eſſe
formam per ſe humani corporis vere : vt dicitur
clemen.j.§.porro.de ſumma Trini.vide ibi gloſ.
57 plene. hoc diſcutientem. † Item hæreſis con-
trahitur tenendo & approbando ea quę tradun-
tur in clem.ad noſtrum.de hære.videlicet errores
illorum de Alamania:et vide ibi per gl.de erro-
ribus illis canonibus ſacra ſcriptura vt omnibus
53 reprobantem errores illos. † Item contrahitur
hæreſis, ſi quis poteſt errantem in fide catholica
ab errore reuocare & non reuocat.de hæret.c.qui
59 alios.& ij.q.vij. c.negligere cum poſsis. †Item
contrahitur ſi.nouam quis facit ſectam contra fi-
dem vel factam defendat vt xxiiii.quęſtio j.c.hęc
eſt fides. Et licet multis alijs modis hæreſis con-
trahi poſsit, tamen ex præmiſsis locis ſuperius
allegatis complecti poſſet, nos autem contenti eri
mus predictis modis ita exceptis & hinc inde di-
ſperſis breui compendio in vnū coadunaris;ſi quis
vero alios ſtudioſius velit perquirere ad ſupradi-
ctos locos canones & doctrinas allegatas conuo-
let & ad no.per gl.in c.firmiſsime, eo.tit.& in c.
inter hęreſim.xxiiij.q.iij.per Bald.in rub. eo. &
Car. in cle.j.eo.& per ſummiſtas eo.& per Boni.
in opere male.in eo.ti.& per Felyn.in rub.eo. &
60 per Pau.Ghirlan.in d.trac.de hære. †Et tan-
dem hęreticus proprie dicitur qui contra fidem
Chriſti, & articulos fidei, & contra pręcepta &
dogmata eccleſiæ,& conſiliorum eiuſdem , perti-
naciter aſpirat falſum dogma,& extraneum ſen-
ſum gignendo aliter q̄ Spiritus Sanctus dictet iu-
xta c.hæreticus.xxiiij.q.iij & c.quędam,in fi.vbi
glo.ea.q.& gl. in l.ij. C.eo.& qui ſint hęretici,&
quot ſint eorum ſectæ dic vt per Gratianum in c.
illi qui §.quia ſermo. cum ſeq. xxiiij.q.iij. cum
ibi no.& C.eo.l.Arriani.& in auth. Gazaros, &
alia vide vt per prędictos Docto. vbi ſupra de
his hactenus.

Viſo itaque quot modis hęreſis contrahatur
adiacenti proinde proceſſu eiuſdem erit videndū
61 & qualiter in ea punienda procedatur. †Circa
itaque tertium de proceſsu hęreticorum primo vi
dendum de iuriſdictione & poteſtate cognoſcen-
tis:ſecundo quis inquiri aut accuſari poſsit,& qui
non.tertio de modo procedendi & probationibus
faciendis. Circa primum ad quem ſpectat huius
criminis cognitio,videlicet an ad iudicem eccle-
ſiaſticum,an vero ad ſecularem , an vero vterque
poſsit cognoſcere: in hoc dicēdum erit q̄ crimen
hęreſis eſt crimen mere eccleſiaſticum: vt not.gl.
in c.ij.iiij.q.iij.adeo q̄ ad iudicem eccleſiaſticum
ſpectat cognitio & deciſio,non autem ad iudicem
laicum. niſi tantum executio ſententię latæ per
iudicem eccleſiaſticum , alias ſi iudex ſecularis
intromittat ſe i cognitione et deciſione ſuper tali
crimine, aut executionem latæ ſententiæ per ec-
cleſiaſticum differat facere,ipſo iure excommuni
catus redditur, & ſi per annum in tali excommu-
nicatione perdurauerit: vt hęreticus condemnan-
dus eſt ita dicit nouiter tex.in ca. vt inquiſitionis
negocium.§.prohibemus.de hęre.in vj.& in c. cū
ſecundum leges,in fi.eod.tit.in vj.& in c. ad abo-
lendam de hęre. & per Mar. in l.j. C. de rapto.
virg.col.xxxiiij.in verſic.no.etiam ex hac lege
quod rapto.executio autem ideo ſeculari permit
titur cum pro hæreſi ponatur pœna corporalis &
62 ſanguinis vt infra dicetur ſuo loco. † Eccleſia
vero corporales pœnas & ſanguinis non infligit,
ideo ſeculari committitur executio: vt in c.in ar-
chiepiſcopatu.de rapto. ſed perpetui carceris pœ-
nam imponit:vt in c.quamuis,de pœn.in vj. Ana.
in conſilio.j.per Iaſ. in l.tranſigere. C. de tranſa.
& per Bart.& alios in l.ſecunda.ff.de publ.iudi.
& habetur in ca.j.de hære.in vj. & in clem.j.§.j.
eo.titu.c.pe.de apoſt.c.nouimus.de verbo.ſignifi.
Spe.in titu.de. hære. in princ.Matthæ. in procē.
conſtit. in prin. pen.col.verſic.ſecunda concluſio
Panor.in d.c. excōmunicamus.lo.ij.ij.no.de hæ-
re.& quod ad ſecularem non ſpectet cognitio cum
ſit mere eccleſiaſticum per Ioan. Andr.in Spe. in
tit.de hęre.in addi.ſed dicit Iſer.in d.conſtitutio.
inconſutilem & in cap.j.in verſic.contrahentium
inceſtas nup.in titu.quæ ſint rega. & Matthæ. in
d.conſti.inconſutilem.decimo.no.& Panor.in d.
c.ad abolendam.eo.titu.ij.col.verſi.vlterius , &
plene in c. cum ſit generale.viij.col.verſic. alius
caſus , & col.fi.de foro compet.vbi plene tractat
de criminibus eccleſiaſticis, & ad quem eorum
ſpectet cognitio,et quando ad iudicem ſecularem,
& quando, non poſt glo.ibi magiſtraliter,& in c.
ea quę, de ſtatu mona. & in c.j.in glo. publicum
de offic.ordi.& per Stepha. Aufre. in repe.cle.j.
de offic.ordi.v.q.& vide authen.ſi clericus.C. de
epiſcop. & cler. & vnde ſumitur & per Panor.in
d.c.j.in d.glo.publicum inuehitur contra Bar. in
63 l.diuus.ff.de cuſt.reo. †quatenus dicit ſi eccleſia-
ſticus tradit conuitum de hæreſi puniendū iudici
laico & temporali, quod non tenetur punire niſi
videat proceſſum nec tenetur ſtare dictæ ſenten-
tiæ,ſed de nouo formare poteſt proceſſum, dicit
ibi Panor.fore contra tex.in d.cap.vt inquiſitio-
nis.§. prohibemus. de hære. in vj. vbi nec etiam
indirecte poteſt cognoſcere.Et no.q̄ licet ibi hoc

teneat

teneat Bar.& ī l.magiſtratibus.ff.de iuriſ.omni. iud.ſequendo Guil.de Cu.ibi per tex.in.§.ſi vero crimen,idem tamen tenent ibi Alberi. & Bald. & Angel.Fulgo. & Paul. de Caſt.& quaſi legiſtę omnes hoc tenent pro communi vt dici. Imo.in c. j.de offi.ordi.Canoniſtæ vero tenent contrarium per tex.illum expreſſum.in d.§.prohibemus. & Bal.in d.authen. clericus & Ang.in d.l.diuus. & in l.j.C.de exhib.rei.Salyce.i l. ea quidem.viij. col.C.qui accuſ.non poſ. qui reſpondet ad d.§. ſi vero crimen,quod ibi erat condemnandus, ſecus quando puniendus condemnatus traditur & per Anchara.in cap.at ſi clerici.de iudi. & ibi etiam Deci.in fi.j.gl.ij.concluſ.& in d.c.j.qui reſpondēt ad d.§.quod loquatur in alio crimine quam mere eccleſiaſtico & Alex.in d.l.magiſtratibus, & ibi Iaſ.& cæteri omnes hoc tenent contra Bar.plene & per Fely.in d.c.ad abolendam.in fi. vbi plene & Oldr. in conſi.lxxxix. & Alexan. & Barba. poſt Bart. in d.l.diuus.& in d. l. magiſtratibus. Et ſic amplia vt ſecularis non poſsit cognoſcere etiam indirecte poſt condemnationem faciam per eccleſiaſticum in executione dictæ ſententię licet ſeculari tradatur puniendus: iuxta.c.præſidentes, de hæret.in vj.d.§.prohibemus.et d.c.ad abolen-
64 dam.& c.j.de hæreti.in vj. †Limita tamen niſi addendo laico nouas pœnas,poteſt enim ſecularis iudex nouas pœnas addere laico licet hæreſis declaratio ſpectet ad ſolum eccleſiaſticum:ita Anto.de Butri.in c.cum ſit generale.de foro compe. de quo tamen Panor.ibi dubitat cum talę crimen ſit mere eccleſiaſticum , & ad eum ſpectet cognitio , & non ad laicum, nec valebit ſtatutum alias pœnas imponens per no.in c.ij.de conſti.in vj.& in l. fi.ff.de iuriſ.om.iudi.facit.c.ſtatutum,de hære.in vj.& tanto magis ex quo eadem pœna imponitur a iure canonico quę a iure ciuili & conſuetudinario:vt dicit Panor.in d.c.ad abolendam,in gl.audientia poſt Hoſtien.& Ioan. And.videlicet pœna ignis & concremationis auth. Ioannis.xv. c.& dicetur infra ſuo loco & patet in cōſtitu.reg. inconſutilem in fi.& per Felyn.in d.c.ad abolendam,in fi. merito alias pœnas forte ſtatutarias nō poſſet imponere:pro prædicto tamen Anto.videtur facere glo.in cle.ne romana, in verſi.tolli de electione. vbi licet per pœnæ adiectionem lex ſuperioris tolli non poſsit,tamen adiuuari poteſt, per pœnæ impoſitionem , & no.in c.ſi propter,de reſti.in integr.in vj.Ioan. And.in cap.fin.de offic. archi.Panor.in c. prudentiam vlt.no. in prin. de offi.deleg.Deci.in conſi.xj.vij.col.ver. nō obſtat ſtatutum , licet ergo non poſſet iudex laicus nouas pœnas imponere in præiudicium iuris eccleſiaſtici, tamen poteſt addere laico nouas pœnas , dummodo non recedat a pœnis eccleſiaſticis ſed eaſdem imponatur : aliud enim eſt facere contra legem aliud præter legem vt not.Bart. in l. cum lex.ff.de fideiu. & in l.ſtipulatio iſta.§.alteri. ff. de verb.oblig.& not.q licet conſti.reg. inconſutilem , dicter officiales ſeculares poſſe procedere & pœnam ignis imponere,tamen,illa conſtitu.fuit ante d.c. vt inquiſitionis.§.prohibemus. cum ibi fiat mentio de conditore.d.conſtitu. Frideri. Impera. de ſtat.contra libr. eccleſ.§.Gazaros , cum ſeq.licet ergo forte ante d.c.iudex ſecularis potuiſſet procedere & punire tamen hodie non poteſt per d.§.prohibemus.& etiā per c.reg. incip. item ſtatuimus quod officiales ſeculares,edictum in planitię ſancti Martii.per regem Carol.primū prohibentur iudices ſeculares intromitti in crimine eccleſiaſtico:de quo etiam per Matthæ.in cōſtit. maieſtati noſtri.ij. nor. vel intellige vt per Matthæ.in d.conſti.inconſutilem in gloſ. per officiales.quod no.ad ea quę traduntur poſt glo.per Panor.in d.c.cum ſit generale,de criminibus eccleſiaſticis:vt pro illis puniendis non ſe intromittat iudex ſecularis per d.c.& per cōſti.maieſtati noſtrę nullo tamen caſu,& in conſtitu.multæ leges no. Cumque huius criminis cognitio ad eccleſiaſticum ſpectet horum alii ordinarij dicuntur alij delegati, horum autem alij a ſede apoſtolica
65 alij ab ordinario dicuntur delegati. †Ordinarij dicuntur epiſcopi diœceſani vt in clementi. j.§.j.de hæret.& ibi per Card.& per hoc, eo.tit. in vj.& in cap.ad abolendam.eo.& in c.excommunicamus, in fi.eo. vbi Fely.pe.col.verſi.no.ex fi.et hoc tam contra clericos q̄ contra laicos, & etiam contra exemptos, cōtra quos epiſcopus dicitur ordinarius ſecundum Hoſti.in in d.c.ad abolendam , & hoc quia habet generalem iuriſdictionem, & morte delegantis aut delegati non extinguitur talis iuriſditio,ſicut in delegata c.gratum. de offi.deleg.Ioan.Andr.vero in d.c.tenet contra Hoſt.q̄ contra exemptos dicatur epiſcopus delegatus nō ordinarius vt ibi dicit text.& licet morte alterutrius non extinguatur iuriſditio , tamen illud eſt,quia delegatio ibi non dicitur fieri a papa,ſed a ſede apoſtolica , quæ nunquam moritur. c.ſi gratioſe,de reſcrip.in vj.item non fit perſonę ſed dignitati,quæ nunquam moritur cap.quoniam abbas, de offic.delega.ideo in ſucceſſorem trāſit, & ideo infert q̄ ſi contingerit appellari a tali epiſcopo ad Papam appellaretur: & etiam ita tenet Panor.in d.c.in glo.fin.& Felyn.ibi.ij.col.verſi. no.q̄ procedetur.& idem ſentire videtur gloſ. in
66 d.c.per hoc.in ver.delegata. †Sede autem vacante aut quaſi,vt dicit gloſ. in cle.j.§.j.de hæret. cap.dicitur ordinarius iudex & de hæreſi cognoſcet: vt dicit tex.in d.cap.ad abolendam.& in d. clem.j §.j.eo. non autem cognoſcet capitulum de hæreſi contra exemptos de quibus in d.c.cum epiſcopo concedatur talis cognitio iure ſpeciali,et in tali iure non ſuccedit capitulum: vt no.in c.verū, de foro compet.& Fely. in c.cum omnes.iiij. col. de conſtitu.& Panor.in c.cum omni de maior. & obed.& in c.ſcriptum , de electio.& in c.at ſi clerici.§.de adulterijs.de iudi.Ioan.tamen Monach. tenet oppoſitum. Panor. autem in d.c. ad abolendam,in fi.tenet cum Ioan. And.per.d.c.verum,intellige tamen q̄ epiſcopus & capitulum poſſunt cognoſcere tanquam ordinarij quando crimen hęreſis & factum clarum eſt, & determinatum a iure.ſecus tamen vbi dubium eſſet;tunc in dubia hæreſi non cognoſcit epiſcopus nec capitulum,ſed ad Papam quæſtio remittitur decidenda. xxiiij.q.j. c.quoties.& c.maiores de pactis, & vide Panor.

in d.

67 in d.c.ad abolendam.ij.no. †Delegati vero dicuntur aut a iure, aut a ſede apoſtolica, aut ab epiſcopo, delegantia iure dicuntur epiſcopi cõtra exemptos ab eorum iuriſdictione, qui priuilegium habent a ſede apoſtolica ne cognoſcatur ab alij q̃ ab eadem ſede, tunc tale priuilegium non habebit locum in crimine hæreſis: nam tales exẽpti ab epiſcopo cognoſci poſſunt, non obſtante priuilegio: & tunc epiſcopi dicuntur delegati a iure vt dicitur in d.c.ad abolendam, in fi. ubi tanquam a ſede apoſtolica delegatis, ſic & in c.in refragabili §.cæterum.de offi.ordi. vide glo.in d.cap. ad abolendam.in verſi.delegatis & in c. pro hoc. in ver.delegata, de hære.in vj. & ſic not. caſum in quo propter criminis immanitatem ammittitur priuilegium; & ibi glo.in d.ver. delegatis, ponit q̃ propter delictum priuilegium ammittatur, vide tamen in c.j.de priuile.in vj.& in c.fi.de foro compe.vbi per Panor.& Bal. & alios in authen. qua prouincia.C.vbi de crim. agi opor. delegati vero ab homine & a ſede apoſtolica, quando delegantur epiſcopi: vt habetur in d.cap.per hoc, vꝫ q̃ Papa expreſſe committit cauſam & delegat epiſcopo non tamen monendo ad ſuum officium exercendum, cum tunc delegare non diceretur. c.licet, & c.graue.de offi.delega.not.glo. in d.c. per hoc, in ver.delegata.& operabitur talis delegatio q̃ non impeditur exercitium talis iuriſditionis, quia epiſcopus procedere poſſet per generalem delegationem factam alij ab apoſtolica ſede: ſed vterque procedere poteſt diuiſim aut communiter, & proceſſus communicandi ſunt, & per vtroſque ſimul ſententia proferenda eſt ſi conuenerint, alias apoſtolicæ ſedi remittenda erit quæſtio & proceſſus ita tamen q̃ ipſe delegatus epiſcopus obſeruet modum procedendi, quem & hæreticæ prauitatis inquiſitores obſeruare debent per iura communia & ſpeciales conceſſiones & ordinationes pontificis: ita dicitur in d. cap. per hoc, dic tamen vt in extrauagan. Boni.incip. ex eo q̃ quædam nouella. Quando delegantur alij non dicœſani generaliter in prouincia aliqua, ciuitate, vel dicœſi talis dicitur inquiſitor hæreticæ prauitatis de cuius officio & poteſtate diſſe
68 rendum eſt. †Et primo q̃ inquiſitor iſte hæreticæ prauitatis non poteſt eſſe minor xl.annis vt in cle.ij.in princi.de hære.qui tamen annus ſufficit eſſe inceptus licet non completus: vt ibi per Card.& glo.& ſi detur minor non vꝫ, & dans punitur vt ibi in fi.per glo.& Card.in ver.commitii.& tunc talis inquiſitor delegatam dicitur habere iuriſdictionem non ordinariam ſicut epiſcopus, immo ſpecialem & limitatam: vt plene proſequitur Deci.in conſi.cxxxvij.iij.col.ver. ſecũdo principaliter.dicitur delegatus ad vniuerſitatẽ cauſarũ ſiue in prouincia, ſiue ĩ ciuitate ſiue in dicœſi & caſtro ordinetur & hoc p tex. & Ioã. And.in d.c.per hoc, de hære. in vj. & probatur arguẽdo a ſpeciali de c.ne aliqui. de hære. in vj. iuncto c.ij.de offi.deleg.in vj.& per gl. in cle.ij. ver. ipſorum cõmiſſarijs, de hære. & hoc tenet Panor.in c.cum i.& a.ij.col.in glo.iij. de re iud. & in c.fi.pe.col.ver.venio ad ſecũdã eo.ti. de re iudi.& in c.excõicamus.in fi.de hære.ij.Card.in
69 cle.j.in ij.oppo.de hære.& in §.quia.ij.q. †Et dicit Panor.in d.c.fi.q̃ fauore fidei tales inquiſitores habent iuriſdictionem inſolidum, & ſupara tim procedere poſſunt, quando plures ſunt, licet in alijs ſit ſecus: vt ibi proſequitur. & vide Panor.in d.c.cauſam.j.col. de reſti. ſpolia. tales.n. inquiſitores inuenti ſunt ad augmentum fidei & extirpationem errorum: vt in cle. j. & ibi Card. in prin.de hære.ideo ſpecialia eis conceſſa ſunt.
70 †Notandum eſt ẽt q̃ licet iſti talem habeant iuriſditionem ẽt in dicœſi alicuius ordinarij & epiſcopi, tamẽ tales inquiſitores non dicuntur habere iuriſdictionẽ priuatiue: quia etiam epiſcopi procedere poſſunt aut capitulum ſede vacante: iuxta d.cle.j.& d.c.ad abolendam, de hære. ſed dicũtur habere iuriſditionẽ cumulatiue: vt habeẽ in d.c.per hoc, de hære.in vj.& per Fely.in d.c. ad abolendam.j.col.ver. no. epiſcopos dummodo proceſſus inuicem communicentur & vtroq; voto ſentẽtia proferatur: in procedẽdo tñ locus erit præuentioni vt ibi dicitur in d.c.per hoc. & vide cle. j.§.eo. vbi quilibet ſine altero dummodo q̃ ambo interueniant in ſententiando & condem-
71 nando, alias nulla erit condemnatio vt ibi. †Cũ tantibus tñ ambobus inquiſitor præponendus eſt, ex quo delegatus c.ſane.el ij.de offi.deleg.et c.ſtuduiſti.eo.ſic & c.vt commiſsi.de hære. in vj. niſi & ipſe epiſcopus vt delegatus citaret iuxta d.c. ad abolendam, in fi.q̃ contra exẽptos & ex hoc infert Ana.in d.c.excõicamus, q̃ ſi vltra ordinariũ ſint alij officiales in certo genere cauſæ, q̃ ordinariæ poteſtati non præiudicarent: de quo per Bald. in auth.habita.C.ne fili.pro pa.& in l. j.§.vbi autem.C.de cadu.tol.Saly.in l.fi.C.de iuriſ.om.iudi.Panor.in c.cæterum.ij.colũ. de iudi. Areti.in conſi.x.per Fely.in d.c.excõicamus, pe. col.ver.no.ex fin.epiſcopum eſſe, ſecus tamẽ ſi in aliqua cauſa ſpecialiter fuiſſet delegatus qs tunc præiudicaret ordinarię poteſtati vt p gl. j.in d.c.p
72 hoc. †In p̃miſsis aũt quærendũ eſt ex quo p d.c. p hoc.et per d.cle.j.§.j.de hære.ſtatuitur q̃ vterq; procedere poſsit ad inquirendũ citandũ realiter & perſonaliter, dũ tñ q̃ vterq; interueniat in condemnatione fiẽda cõtra hæreticũ alias nulla redditur ſnia, idẽ in tormẽtis inferẽdis, & inquiſitionibus & incarcere artãdo, & alias vt in d.cle.j. q̃ quã aliquid vltra d.c.per hoc ſtatuitur, vꝫ circa interuentũ perſonarũ in prædictis cõdemnatione & tortura cũ per illud c. vterq;, ſolus & de per ſe poterat condemnare, licet debebãt ad inuicem proceſſus cõicare, & id quod dr̃ de epiſcopo & de capitulo ſede vacãte, intelligitur vt in d.cle j. dr̃. An ergo ex quo vterque in cõdemnando interuenire debet, ita ẽt in abſoluendo, an vero vterque ſolus poſsit abſoluere: quæſtio eſt diſputabilis, & gl. in d.cle.j.in ver.contra eos tenet quemlibet ſolũ poſſe abſoluere cũ a iure veteri non receditur niſi quatenus expreſſe cautũ reperitur. l. præcipimus. C. de appel. l. ſancimus. C. de teſtam. ſed olim & hodie vterque poterat ſolus inquirere per d. cle. j. & de iure veteri per d.c.per hoc, ſolus cognoſcebat & ſolus pronunciabat, licet communi-

care tenebatur processum, vt dicit glo. in d. clem. versi. ad sententiam, & hodie immutatum reperi tur tantum in condemnando; ergo in absoluendo cum expresse non dicatur solus pronunciat: cum ius antiquum non immutetur, facit c. statutum de elec. in vj. & no. in c. preceptis. xij. dist. ij. iij. q. vj. c. accusatus, videndus tex. in c. inferior. xxj. dist. & l. iij. ff. de re iudi. & l. nemo. ff. de reg. iur. & c. cū inferior. de maio. & obed. concessa enim po testate condemnandi, & absoluendi potestas non denegatur, cum ergo tale ius non immutetur, ergo stare non prohibetur, quo minus non possit absol uere: quæstio ista plene disputatur per Ciuilistas in rub. ff. de acquiren. poss. in materia connexitatis contrariorum & correlatiuorum magis vide tur opinio cōis glo. in d. clem. quam ibi sequuntur Paul. de Eleaza. Lapus Cardi. Imo. & Panor. mo uentur potissime, ex quo non semper ad paria iudicantur absolutio, & condemnatio, cū quandoq; absolui possit licet nō cōdemnari, vt ibi per eos. nonnullas alias rationes assignat Iaso. in d. rub. qui plene tradit disputando in l. iij. ff. de re iudi. & concludit cum d. glos. & sequacibus & Deci. etiam late prosequitur, & tādem residet cum opi. d. glo. in l. nemo. ff. de reg. iuris. contra tamen dictum gl. tenent ibi Stepha. Verce. & Pet. de Ancha. in d. cle. j. moti potissime, quia etiam in correctorijs locum habet regula correlatiuorum, maxime stante identitate rationis vt per Ias. in l. fi. C. de indict. vidui. tollen. cum tunc passiua dicatur extensio quæ ēt in exorbitantibus & correctorijs admitti solet, vt plene per Areti. Sozi. & nouissime per Herma. in d. rub. qui videntur sequi opi. Pe. contra d. glo. & etiam eam sequi videtur Fely. in c. iij. de re iudi. dicens, parem rationem esse in materia d. cle. condemnare & absolue re cum fauorem fidei respiciat: & ideo ex hac ratione refert vidisse Ioan. And. in d. cle. j. in quadam apostilla tenere contra. d. glos. & contra se ipsum allegatur potissime. l. solet. ff. de offi. proconsul. inducta vt per Sozi. in dicta rub. ex qua colligi videtur quod ex quo legatus, ille non habebat potestatem condemnandi, ꝙ nec etiam habet absoluendi, & si condemnandi habuisset potestatem, & absoluendi habuisset, & sic absolutio ab ipsa condemnatione deponere videtur, & tanquam quid connexum condemnationi, vbi ergo datur hæc, & illa datur, & econtra, vbi prohibetur, & illa prohibita censetur. allegatur etiā ratio, nam in correctorijs arguitur de reo ad actorē, vt no. videtur per glo. in clemen. sæpe. versi. voluit. de verb. sig. sed condemnatio ad actorem spectat, absolutio vero ad reum, & de vno infertur ad aliū ēt in correctorijs: ergo statutum in d. cle. j. circa cōdemnationē, statutum censetur circa absolutionem, allegatur ēt alia ratio, nam in materia odiosa procedit argumentum de condemnatione ad absolutionem, & ideo præscripta potesta te condemnandi, & absoluendi præscripta censetur: secundū Inno. in c. dilecto. de offi. Archi. Bal. & alios in l. Imperium. ff. de iurisd. omn. iudi. iunctis dictis Bar. in l. j. §. si qs hoc. ff. de itin. act. pri. strictior. n. fit interpretatio in præscriptione iuris ꝙ in statutis, & licet Herma. conetur in d. rub. ostendere nouis rationibus, tamen ad idem tendunt rationes illæ cum alijs per Areti. & Sozi. adductis cum dicant illud esse ex identitate rationis fauore fidei, quæ ita militant in condemnā do sicut in absoluendo, & licet dicat ēt absolutionē venire ex quadam consequentia, & indiuiduitate iuxta doctrinā Bart. in l. græce. §. illud. ff. de fideiusso. tñ non benedicit nec se confert talis ratio. cū Bar. consideret dependentiam per principa le, & accessorium ad idem principale, & eo respectu dici indiuiduū, absolutio autem ad condem nationem huiusmodi non consideratur, sed potius ex vi et ex propria significatione et natura correlatiuorum, vt vno præsuppositio, & ad aliud præsupponi censeatur ex quadam necessitate l. j. C. de cupressis. & d. l fin. C. de indic. vidui. tol. sicut de patre & filio dicitur, nam filius non esset nisi fuerit pater, & ecōtra vxor & vir, actor & reus, emptio & venditio, & similia, ideo magis stringit cæterorum ratio in natura correlatiui fundata, quam circa dependentiā: conati sunt per alia verba idem & eidem adducere rationes, Aret. & Sozi. tenendum tamen puto cōem canonistarū opinionem, & gl. in d. cle. j. vt in absoluendo non extendatur d. cle. j. vltra rationes modernorum ab identitate rationis cessante, cum fauorabilior sit absolutio quam condemnatio, & per redditum ad ius antiquum & cōseruationem eiusdem per not. in cap. statutum. de præben. in vj. cum allega. per Moder. in d. l. iij. & in d. l. nemo. & in d. rub. & per d. l. fi. §. adeo. C. vbi sena. vel clari. vbi absolutio non denegatur licet condemnatio denegetur quo ad illas personas, per quem text. alias etiam dicebat Mari. de Cara. in consti. vt vniuersis. j. lib. ꝙ licet barones & milites regni condemnandi essent per pares & non per iustitiarios, tamen per eos absolui possunt absque parium consilio et interuētu, postquam glo. Martini fuit introductum quoddam capitulum reg. per regem Caro. primū quod incip. item statuimus, ꝙ siue condemnentur siue absoluantur pares adesse debent per quod nō cadit exitatio quo ad eos, potest tamen assignari ratio, ꝙ absolui possit inquisitus ab alterutro iux ta cōem sententiam, nam dispositio d. clem. emanauit duplici ratione & causa, vt ex ea collegi vī, prima propter excessus, & grauamina solita inferri per tales inquisitores in subditos & fideles: vt colligi vī ex præambulo & principio d. cle. j. ibi, multorum querela sedis apostolicę pulsauit auditū, & ibi, dum sub pietatis specie grauā tur innoxij cedat infidelium detrimētum, ex quibus verbis deprehendi videtur emanatam esse ad compescendos excessus ipsorum inquisitorum cō tra fideles fortasse odio, prece, aut corruptione aliorū nōnulli fideles grauabantur & condemnabantur, aut aliæ fiebant extorsiones, vt dicit cle. nolentes de hære. tam circa videlicet condemnationes ꝙ circa torturas & carcerationes, ideo fuit per sedem apostolicā prouisum, ꝙ circa istos actus vt irreparabiles artioris carceris tormētorū illationis & sententiæ cōdemnatorię probationis interueniat diœcesanus, & econtra inquisitor,

vt metu

vt metu & interuentu vtriuſque, ſubditi non grauentur: vt dī etiam in fin. §. verum quia d. cle. & ideo ſequitur in §. j. propter quod ad Dei, & ſequētia, ex quo ſequitur q̄ d. cle. vī emanata quodammodo potius in fauorem inquiſiti vt interueniat vterq; iudicum, merito cum ceſſat ratio dubitationis in abſolutione & ratio grauaminis, & potius inducta in eius fauorem videatur, in ſui odium retorqueri non debet. l. quod fauore. C. de legi. & ſentire vī Bald. in d. l. fi. C. vbi ſena. vel clar. ceſſante ergo ratione d. cle. ceſſare videtur. & rationes in contrarium oppugnantes. Mod. in d. locis. & rub. Secūda ratio ſummi vī ex eadem cle. j §. j. ibi, pp quod ad Dei gloriā & augmentū fidei, ex quo colligitur ēt d. cle. j. emanatā eſſe ad augmentum fidei, quod tī augmentum ceſſare vī in abſoluendo, nam fides nō ita augeri vī abſoluē do ſicut condemnando & procedendo, nam condemnando pœna infligitur contra fidem ſentientē & cæteris tranſit in exēplum, & terror cęteris inducitur fidelibus: vt a fide non diſcedant, argu. l. aut facta. §. fi. ff. de pœnis. l. j. C. ad l. Iul. repe. l. j. C. de preci. Impe. offer. no. gl. in extrauag. qm̄, qui ſint reb. in ver. exemplum. nec aliquid contra eā aſſeuerent ex quo augmentum fidei clare ſcit qđ ceſſare videtur in abſoluendo, cum ergo ceſſet ratio identitas, & diuerſitas vigeat, ſequitur q̄ et legis diſpoſitio ceſſare videatur l. quamuis. §. adigere. ff. de iure pa. l. generaliter. C. de epiſ. & cle. c. ceſſante. de appel. ex quibus vnico verbo patet ad obiecta reſponſio. vt procedant ſtante identitate rationis quæ ceſſat in terminis dictæ clem. j. & glo. & ad l. ſolent. & d. l. nemo. reſpondendum eſt vt Moderni reſpondent in d. l. iij. & Panor. in d. cle. j. vt procedant in caſu defectus iuriſditionis & poteſtatis a iure prohibitæ & non conceſſę tī capitulo ſi non datur cōdemnatio nec abſolutio: at in caſu d. cle. non negabatur iuriſdictio & poteſtas penitus condemnandi, ſed cum illa qualitate negabatur, videlicet nō cū interuentu vtriuſq; eo vero interueniente concedebatur, merito non arguendum erit ex totali defectu iuriſdictionis ad qualificatam, & limitatam vt in d. clemen. vel aliter intelligendo verbum accuſari in d. l. ſolēt. videlicet q̄ ſtet proprie vt glo. ibi ſentire videtur in verſicu. liberet contra inductionem Sozi. in d. rubri. intelligentis accuſationem effectualem fecuta videlicet condemnatione, licet fortaſſe quo ad rationes ſuperius inductas in intellectu d. cle. ici poſſet quod illæ rationes ex quibus emanauit d. clemen. non ſint finales rationes, ſed potius impulſiuæ, ex quibus arguere non licet vt plene Ias. in dicta l. fina. C. de ind. vid. tol. & in authen. quas actiones. C. de ſacroſa n. eccle. in materia extenſionis, cogitandum tamen eſt circa præmiſſa ex quo Ioan. And. in d. clemen. j. vt refert Fely. in d. c. iij. de re iud. in apoſt. ſentit & tenet contra d. glo. in d. cle. conſiderando identitatem & paritatem rationis, v3 fauoris fidei, qui ita cōplectitur in abſoluendo ſicut in condemnando, & deprehendi videtur ex dicta cle. j. §. j. ibi, negocium huiuſmodi eo proſperetur felicius, & in §. fin. ibi, procedere commiſſerunt vbi fuerit procedendū, ex quibus ſumi vī fauore fidei emanatā, maxima tī eſt authoritas ipſius Ioan. And. in materia iuris canonici de cuius autho. Cardi. plene in proœ. clem. & pleniſsime Cur. in conſi. j. & ex fonte iuris eius opiniones emanaſſe referunt doctores & miram ingenij grauitatem fouiſſe.

73 Ad inquiſitoris officium reuertamur. † Qualiter igitur ſe habere debet ipſe & eius officiales circa officij executionem, dic vt in d. cle. j. & ij. de hære. & in c. vt officium. & in c. vt inquiſitionis. de hære. in vj. & c. vt commiſſi. eo. vbi de pœnis extorſionum & grauaminum per eoſdem inquiſitores, & de pœna impedientium officium inquiſitoris. & de famulo inquiſitoris offenſo, & cōceſſione portationis armorum, & de iuramento præſtando per notarium actorum, et an habere debet ſalarium per Card. in d. cle. j §. notarij. & in

74 d. cle. ij. §. notarij. eo. † Prohibentur autem tales inquiſitores procedere contra epiſcopos de hęretica prauitate, non obſtante q̄ commiſsio data a papa fuerit generalis quantuncunq;, nam in tali generali commiſsione nō comprehenduntur epiſcopi niſi ſpecialiter in tali commiſsione exprimantur, & hoc ex prærogatiua talium epiſcoporum: vt in c. quia periculoſum. de ſen. excō. in vj. bene tamen ipſi inquiſitores ſi viderint aut intellexerint epiſcopos tali crimine diffamatos denūciare & referre debent ſedi apoſtolicæ, ita traditur & dicitur in c. inquiſitores. de hære. in vj. & per Panor. in c. excommunicamus. in fi. de hære. In ſimili facit d. c. quia periculoſum. vbi nō poſſunt excommunicari nec ſupponi interdicto &

75 excommunicationi. † Item prohibentur cognoſcere de ſortilegiis, niſi manifeſtam ſaperent hæreſim, alias ſi non ita manifeſte, non cognoſcunt ipſi nec cognoſcere poſſunt an ſapiant hæreſim, licet poſsint an ſapiant manifeſte vt not. in c. fi. de offi. deleg. in vj. ita habetur in c. accuſatus. §. ſane de hæret. in vj. & Panor. in c. j. in fin. de ſortileg. Matthę. in d. conſti. inconſutilem xvj. no. j. q. &

76 ſupra fuit dictum. † Item prohibentur cognoſcere ſuper crimine vſurarum vel in foro pœnitentiali, cogēdo vſurarium ad earum reſtitutionem. dic vt per Felyn. in d. c. excommunicamus. in prin. iiij. col. verſi. vtrum autē de crimine vſurarum. de hęre. Bald. in c. j. §. ad hoc. ij. col. de pa. iur. fir. & in c. j. §. ſimiliter. j. col. de controuer. in ueſt. Sozi. in conſi. ccxix. ver. confirmatur etiam

77 ij. vol. † Item prohibentur carcerare, acriter tormentare, & pronunciare hæreticum abſq; interuentu epiſcopi, aut ſede vacante capituli: vt traditur in d. cle. j. requiſito tamen vtroque infra octo dies, & ibi vide per Cardi. in xvj. & ſeq. q. & ibi quid ſi diſcordent & vide in d. c. per hoc. de hære. in vj. & per Fely. in c. cum non ab homine. ij. col. verſi. tertio. de iudi. & in d. c. excommu-

78 nicamus. in fi. † Et quot monitiones tunc requirantur in interuētu vtriuſq;, & an vnica ſufficiat, dic vt per gl. in d. cle. i. & Card. ibi in xviii. q. et per quē debet fieri iſta monitio, et an ſufficiat per

79 nunciū aut epiſtolā per Card. ibi. xx. q. † Item prohibentur pœnas pecuniarias imponere hæreticis. ex quo hęreticorum bona ipſo iure in eccle-

fiam sunt confiscata, vt in c.cum secundum leges. de hære in.vj.glo.& Cardi.in cle.ij.§.j.de hære. & in clemen.fi.§.fi.eo.& in c. vergentis.de hęre. & in dicta constit.inconsutilem.& in d.c.excommunicamus.eo.& vide in clem.fi.§.fin. per Card. & ibi in fin.q̃ possunt dummodo pœnam pecuniariam distribuant in pauperes non sibi nec officio suo applicando,nisi ex causa necessitatis, & illud faciant in pœnitentiam inquisiti redeuntis non autem pertinacis, An autem inquisitores habeant iurisdictionem in alio crimine procedente ex hę-
80 resi.dic vt per Are.in consilio lxxxiij. †Item prohibetur inquisitor procedere contra diffamatũ ex sola diffamatione si aliter non constat saltem per vnum testem Cardi.in clemn.j.§.pen.& clem. ij.§.fi.ij.q.& in fi.q.eo.Cõtrarium tamen dicitur in cap.vt officium. in princ.eo.in vj. Limitaj nisi prius abiurasset hęresim,nam postea ex leui suspicione punitur grauiter.vt in c.accusatur.in pfinc.
81 de hæreticis in vj. † Item prohibetur retinere melioramenta emptoribus bonorum hæreticorũ alienatorum quando reuocat alienata vt per Bal. in l.fi.§.fi.C.com.de lega.cum restituere emptoribus teneatur. Item non potest retinere pretiũ ab emptoribus sed eis tenetur restituere dummodo fuerit conuersum in vtilitatem venditoris,& non aliter per Bar.in.l.iij.ff.de his que in fra.cred.et in l.chirografis.§.fi.ff.de admini.tuto.Cyn.in.l.fi. C.ad.l.Iul.maiesta. Ias. plene in.§.item si quis in fraudem.insti.de actio.col.xxij.in versi.glos.magna,& ibi an teneatur ipse inquisitor soluere pre-
82 tium venditori rei alicuius ipsi hęretico. † Itẽ prohibetur inquisitor tollere defensiones inquisito de hæresi & exceptiones ei competentes: cum eas admittere debet nec potest tollere,dic vt per Docto.post Ancha.in.c.exibita.de iud.Item prohibetur procedere contra abiurantem heresim,nõ obstante q̃ pœnitentiam non ægerit,vt per Card. in consi.ij.de hære.Dec.plene in consil.cxxxvij.
83 in princi.ij. & iij.col. † Item non potest procedere inquisitor generalis contra eum contra quem processit specialis inquisitor datus a summo Pontifice, vt dicit Deci.in. d. consil.ij. col. versic.non obstat.cum papa causam committendo videtur ad se aduocare, & inferioribus potestas procedendi est interdicta cap. ad nostrum.de appella.& per cap.studuisti.de offi.deleg.& glos.in cap.per hoc de hære.in vj.cũ allegatis per Deci.
84 ibi.iij.col. † Versa autem vice inquisitor potest procedere & inquirere de omnibus speciebus hæresis, de quibus supra, prętęr in casibus supra proxime, & in dicta clem.fi.in fi.vbi super illis erroribus cognoscit, & per Bald. in.l.nemo. in
85 fi.C.de sum.Tri. † Item potest procedere contra quascunque personas laicas & ecclesiasticas etiam exemptas,& priuilegiatas, ita dicit textus in cap.vt nostrum.§.denique de hæretic.in sexto & in dicto cap. ad abolendam, in fine & ibidem per Felyn.j.col.versicu.vltimo no.vide in ca. accusatus, in fi.de hære.in vi. vbi contra religiosos prætęrquam contra episcopum vt in.cap. in-
86 quisitores.eo.in vi. †Item inquisitor potest procedere, & inquirere etiam diœcesano,& episcopo non requisito,citare & etiam carcerare potest, dummodo non arctiores carceres & ad tormenta procedatur, dicitur in d.c.per hoc, eod.in vj. &
87 in.d.clemen.j.§.j.& ibi per Card. eod. † Item prædictas personas punire potest etiam ex solamentis cogitatione,licet signa hæresis non probentur confessione tamen ipsarum, vt dicit Bald. in l.si quis non dicam rapere.ij.& vij.col.C.de epis.
88 & cler. † Item procedere potest contra vsurarios vt eos cogat ad rei restitutionem tantum, nõ contra eos puniendos: vt per Bald.in cap.j.§. ad hæc, de pa. iur.fir.ij.col.Ioan.Mona. in c.accusatus,de hære.in vj.Fely.in c. excõmunicamus.iij. col.de hære.item potest bona per hæreticum alienata reuocare restituto tamen pretio vt supra di-
89 ctum est. †Item potest procedere contra impedientem iudęum baptizari, & contra Christianũ si fiat iudęus, & contra iudęum baptizatum reuersum ad iudaismum,& contra iudæum inducentem Christianum ad iudaismum.dic vt per Card. in d.clemen.ij.§.j.de hæret. & vide text.in cap. contra Christianos,de hęre.in vj.& in const.reg. apostantes,de aposta.Item punire potest dicentem aliquid contra fidem licet iocose, dum tamen nõ vt hęreticum puniat, nisi in dicto presistat, vt si dixerit se habiturum vxorem in alio seculo, & alia verba proferat iocose.vt per Card.in d.cle.
90 j.§.nos, de sum.Tri. † Item potest concedere vsum & portationem armorum, vt si dominus tẽporalis impedierit eum punire vt turbatorẽ Car; in clem.ij.§.porro.de hęre.dum tamen non exce-
91 dat metan.d.§.porro. †Item proceditur contra iudæum receptantem Christianum apostatam,vel iudæum purum christianum ementem, & circuncidentem,vel christianam accipiat et faciat eam iudaizare, & eam accipiat in vxorem, vel contra ementem Christianum & reuendentem cõtra. l.j.C.ne christia.man.vel contra iudæos crucifigẽtes Agnum in die veneris sancta de quibus per Old.in consi.xxxvj.plene. Item recipere potest testes etiam facta publicatione in causa, vt per Marsilium in practica in .§.sequens quæstio. & etiam non citata parte, vt in.l.de vnoquoque.ff. de re.iudicata. vbi per Marsilium: & infra dice-
92 tur. †Item inquisitor potest subdelegare, vt in clem.j.§. verum de hæretic. & clemen.ii..§.j.eo. & ibi per Card.post glo.& per eundem in cle.j.§. & quia.ii.quęstio. Alex.in l.more.j.col.vers. itẽ not.ff.de iurisdictione omnium iudicum, & etiã in fine.dic.l.q̃ potest vicarium cõstituere, & vide glo.in dicta gl.j.in ver.ipsorum commissariis: Item procedere potest ẽt mortuo constituente speciale crimen vt mortuo mandãte iurisdictio non finiatur fauore fidei: vt expressum est in c.ne aliqui.de hæret.in sexto.Angel. Paul. Alex. Iason. & alii in dicta.l.more. que iuncta legitur cum.l.
93 & quia.ff.de iurisdi.omni.iudi. † Item possunt cogere officiales laicos ad auxilium,& brachium præstandũ seculare imparciendum sub pœna: vt in cap.vt inquisitionis.& cap.vt cõmissi. de hæreticis.in sexto & in c. præsidentes, & in capit. accusantes.§.denique eod.& in clemen.ij.eod. & in capitu.ad abolendam, & in.cap. excommuni-

camus

eamus,eo.& ibi per Panor.& Fely. & per Mat. in proœmio conſtitutionum regn. in princ. Et poteſt puniri impedientes officium inquiſitionis,ca. vt officium,& cap. vt commiſsi.eodem in ſexto. Item poteſt tollere omnia ſtatuta, & conſuetudines impedientes officium inquiſitoris, vt in cap. ſtatutum.de hæreti. in vj. Item poteſt inquirere poſt quinquennium a morte hæretici vt eius memoria damnetur.de quo per glo.in d.cap.accuſatus eod.in vj.& in cap.ij.de præſcrip. in vj. Panorm.& Fely.in cap.cum a nobis, de præſcrip. & dicetur infra. Item poteſt cogere hæredes inquiſiti de receptatione & fauore præſtitis hæretico,qui promiſit ſub obligatione bonorum inquiſitori agere pœnitentiam, tamen ante peractam mortuus ſit accipere a dictis hæredibus bona & penitentiam exequi,vt dicit tex.in d. cap. accuſatus.§.ſi vero pro his,de hære.in vj. Item procedere poſſunt contra blasfemantes Deum & ſanctos dummodo moniti ſint effecti incorrigibiles Martin.in conſtitu.inconſutilem.in gloſ. in verſi. diuine maieſtatis. Item procedere poſſunt cũ teſtibus excommunicatis,ſociis, & particibus criminis,& aliis defenſus habentibus,vt traditur in cap.ſi quis fauorem,de hære.in vj. Item abſoluere & liberare poſſunt tales infamatos,aut de hæreſi conuictos,vt dicitur in cap.ſuper eo. & in c. vt officium §.j.de hære.in vj.in cap. ad abolendam.eo.& in conſtitutio.inconſutilem & in cap. accuſatus.eo.in vj. Item poteſt excommunicare & priuare officio prædicationis impediẽtes prædictores congregationem circa inquiſitionem, vt in d.cap. accuſatus.§.compeſcendi. Item poteſt proſequi hæreticum confugientem in alia prouincia vel venientem de alia prouincia in prouinciam inquiſitores, & etiam pœnam cõmutare & priuare promotos a diœceſano beneficijs cum interuentu diœceſanorum, & etiam accipiendi libros,& proceſſus inquiſitionum per alios forte factos de quibus in tex.& glo. dicti capit. vt commiſsi vobis. Item procedere poſſunt ſimpliciter, ſummarie,& de plano.ſine ſtrepitu & figura iudicij,& etiam teſtibus non publicatis timore exiſtente,& periculo in teſtium perſona, adhibitis tamen doctoribus peritis & religioſis, vt dicitur in cap.fina.de hæreti.in vj. Item procedunt contra relapſos in hæreſi poſt ab iuratam hæreſim per quatuor illos modos de quibus in d.cap. accuſatus. & in d.cap.ad abolendam. Item procedere poſſunt teſtibus periuris vt in d. cap. accuſatus.§.

94 licet,vbi not.fauore fidei vt ibi dicit glo. †Et not.de iſtis inquiſitoribus q̃ ſi ſunt plures in vna prouincia habent inſolidum iuriſdictionem,& dicuntur delegati ad vniuerſitatem cauſarũ, vt not. in c.per hoc.& in c.nec aliqui.de hære.in vj. Io. And.in c.ſi.de re iudica.in vj. non tamen vt ab omnibus hæreticus puniatur ſed ab vno, vt per Ang.in l.ſi pluribus.in prin.col.j.ver. propterea dixit Bald.ff. de leg.j. poſt Guid. de ſuza. in l. ſi

95 vj. †Not.tamen q̃ ſi iſti inquiſitores male verſentur in eorum officio corrumpendo ſe & alia grauamina inferendo,poſſunt ab officio remoueri a prælatis tamen prouincialibus, licet ab eis non habeant iuriſdictionem,eis vero negligentibus ordinarij deferre debent ſedi apoſtolicę,non tamen amouere poſſunt,ita dicit text.in clem.nolentes.§.notarij de hæreti.& ibi per glo. & Cardi.in clemen.ii.ix.q.de reſcrip.& ibi in ſi.d.§.notarij.dicit q̃ licet prælati hos amouere poſsint, tamen non poſſunt eos corrigere, vt ibi gloſ. in verſicu.teneantur.& de pœnis iſtorum, vt in cle. j.§.ſi.de hæreti.& d.§.notarii, & vltra illas pœnas criminaliter etiã puniri poſſunt vt per Bald. in l.ſciuerint.de excuſa.tut.& poſt eum habetur

96 per apoſtil. dum allegat dicit clemen.j. †Quãdoque vero iſti inquiſitores delegantur ab epiſcopo & ſede vacante capitulo, & dicuntur eorum delegati,& etiam poſſunt inquirere & procedere contra hæreticos ſicut & alij inquiſitores, vt habetur in d.clem.j.§.j.&.§.verum,ibi eius,& in c.fina.§.iubemus,ibi eo abſente eius vicario, de hære.in vi.& vide glo.in d.clem. in verſi. con-

97 ſenſum. † Viſo qui inquirere & procedere poſſunt & de eorum officio,& poteſtate,modo cõtra quos inquiri & procedi poſsit videamus, & ſic de ſecundo. Circa igitur ſecundum dicendum eſt q̃ quilibet de hæreſi inquiri & accuſari poteſt etiam religioſæ perſonę,& ſacerdotes.c. ad abolendam.de hære.& c.accuſatus.in ſi.eo. in vi. & etiam exemptæ perſonę & priuilegiatę.c.vt officium inquiſitionis.§.denique.de hære.in vi. & c. excõicamus.eod.etiam epiſcopus, vt in c. inquiſitores.de hæreti.in vi.& ibi no.glo.in ver. apoſtolicę,quando ſpecialiter cõmittitur inquiſitoribus in eorum literis,immo tales acrius et grauius puniendi ſunt,vt dicit text.in d.c.accuſatus in ſi.

98 †Etiam Imperator de hæreſi puniri poteſt & deponi vt dicitur de Friderico Imperatore qui fuit ob hæreſim,& alia crimina depoſitus vt traditur in c.ad apoſtolicę.in verſicu.de hæreſi.& ibi glo.eo verbo,de re iudic.in vj.& in c. vt inquiſitionis,negocium.ibi,tunc in deuotionem romanę eccleſię perſiſtentem,& ibi in glo.in verſi.tunc, de hære.in vi.& gloſ.in cap.ſi Papa.xl. diſt. dic & intellige vt per Bart.& Bald.in l.ſi. C. de legi.q̃ deponi poteſt per ſolum Papam, & non per alium.xv.quæſt.vi.c.alius.not.glo.in d.c. ad apoſtolicę.& cle.j.§.ſi & ibi Cardi. de iureiuran. in ſi.Alex.poſt Bar.in l.j.§.j. ff. de requi. reis. licet glo.& Bal.in c.j.vlti.col.ſi inter do.& vaſſal.lis ori.& Bar.& Guil.in l.non ambigitur.ff.de leg. & in l.ſed & reprobari.in prin.ff.de excuſ. tuto. dicant deponi poſſe a populo romano a quo habuit imperium.l.j. ff.de conſti. princi. tamen in d.l.fina.concludit Bart.& Bald.ibi q̃ a ſolo Papa per d.cap.ad apoſtolicę,vide Barba.& Alex. poſt Bartol. & Bald.in d.l.ſi.& vide de Friderico Imperatore per Matth.in prelud.conſti.j.q.q̃ fuit depoſitus per Papam, & Iſernia in prelud. feud.& in proœ.conſtitu.vide per Cardi. in cle-

99 men.ij.§.certum de elec. †Sed an Papa teneatur de hæreſi vt deponi poſsit a Papatu,& per quẽ er it deponendus,in quo dicas quod etiam deponi poteſt propter hæreſim non a ſe ſed ab alio, vt a concilio. hic eſt text. in d. cap.ſi Papa.xl. di-

ſtin. et ibi per glo. vbi ponit de quibus tenetur Papa, vt ex eis deponi poſsit, admodum enim periculoſum eſſet ſi vera fides quæ in toto populo Chriſtiano requiritur in capite non reperiatur: vt dicitur in c. miramur. lxj. diſt. ideo dixit gloſ. in c. acarius. xxiiij. q. j. verſi. hæreſim, papam hæreticum minorem eſſe quolibet catholico & de veritate d. glo. an pro notorio crimine ſi eſt incorrigibilis deponi poſsit per Deci. pleniſsime pluſquam alius in conſi. clj. per totum. vbi multas refert opiniones theologorum, & canoniſtarum, & late diſputat in hoc, & vide Panor. in c. quoties. de ſimo. & in c. quia diligētia. j. col. de elect. & in c. cum veniſſent. & ibi Deci. iij. col. de iudic. & in repertorio. c. extirpandæ. §. qui vero. de præbē. & in c. propoſuit. de conceſ. præben. vbi ab alio non a ſe ipſo deponendus, & in c. ſignificaſti. j. colum. de electio. & in c. quanto. de translat. epiſ. vbi per concilium deponēdus eſt ob hæreſim per Ioan. de Lig. in tracta. de ſenten. excom. in fin. j. par. & per Boni. in rub. de hære. verſi. item not. vbi de Papa & Imperatore Cardi. in cle. ij. cæterum de hære. & in §. nuncij. in fin. vbi per concilium aut ſucceſſorem ſi congregari non poteſt cōcilium, & in c. licet. de elect. Archi. in c. fidei. de hære. in vj. & vide xvij. diſtin. §. hinc etiam. & ij. q. vij. §. item cum Balaam. & dixit Hoſtien. & Ioan. And. in c. propoſuit. de conceſ. præbē. & Flo ria. in l. ſed & loci. §. j. fini. regū. cp ſi Papa mandat aliquid quod ſapiat hæreſim turbat ſtatum ec-
100 cleſiæ & obediri non debet. †Et in tātum de hæreſi puniri poteſt Papa, cp non licet nec poteſt facere ſtatutum cp Papa de hæreſi non teneatur, ex quo periclitaret tota eccleſia quod non licet. xxv. q. j. c. ſunt quidam. ita glo. in d. c. ſi Papa. in ver. a fide. Intellige tamen ſi eſſet incorrigibilis, ſed ſi paratus eſſet ſe corregi, nec accuſari, nec deponi poſſet, vt in c. aperte. & in c. j. xxiij. q. j. & c. dixit Apoſtolus. xxiiij. quæſt. iij. gloſ. in d. c. ſi Papa. in verſi. a fide. tamen intelligendum erit in crimine notorio. & hæreſi large, ſecus in propria hæreſi: nam etiam ſi eſſet occulta accuſari, & deponi poſſet, vt ſentit gloſ. in d. c. ſi Papa. & Deci. in d. conſi. clj. vj. colum. in princ. in verſi.
101 non eſſet verum. †Iudæi vero non poſſunt accuſari de hæreſi, cum in eis non cadat hæreſis, gl. in clem. j. §. j. de vſur. Dec. in d. c. ex epiſtolæ. col. xij. in q. de edictio. ver. cōfirmatur hoc. de proba.

Viſo igitur de perſonis quæ teneri & puniri poſsint de hæreſi, nunc de proceſſu hæreticorum
102 videndum eſt. † Circa igitur tertium dicendum eſt cp læſæ diuinæ maieſtatis crimen humanæ læſæ maieſtatis crimini equiparatur, vt dicitur in c. ſtatutum. el ij. de hære. in vj. not. gloſ. & Saly. in l. ij. C. ad l. Iul. maieſta. immo longe grauius eſt æternam offendere maieſtatem quam temporalē, vt in authen. gazaros. C. de hære. c. vergentis. eo. titu. c. j. §. gazaros. de ſtatu. contra liber. eccle. gl. & tex. in conſti. reg. inconſutilem. vbi grauius crimen cenſendum erit diuina nanque gratia humanis debet præualere legibus. §. hinc autem, in authen. de mona. ideo in modo procedendi in hoc crimine quod in alio humanæ lęſæ maieſtatis crimine ſtatuitur, & hic ſtatui videtur vt dicit text. ibi per omnia volumus obſeruari & Ang. in glo. che hai tradito la tua patria, verſi. quæro an ſacerdos, & præceden. col. vbi ſtatutum in vno & in alio ſtatutum cenſetur, & per Matthę. in conſi. j. & per gloſ. in d. conſti. inconſutilem. & ideo ſicut in illo proceditur ita & in iſto, & ideo ſicut in illo crimine procedi ſolet per inquiſitionem, denunciationem & accuſationē ſimpliciter, ſummarie, & de plano, abſque ſtrepitu & figura iudicij: vt habetur in extrauag. ad reprimendam, ita & in iſto crimine: vt traditur in c. fin. de hære. in vj. in prin. & in conſti. inconſutilem. & ibi per Matth. in xxix. no. cp per inquiſitionem procedi poſsit conſtat ex c. in fidei fauorem, iuncta glo. in ver. inquiſitionis & in ca. vt officium inquiſitionis, & in c. inquiſitores. & in c. vt inquiſitionis negocium. & in c. fin. & in c. ne aliqui. & c. præſidētes, & c. per hoc, de hære. in vj. & in clem. j. & ij. eo. in quibus modus traditur procedendi in inquiſitione tex. in l. apoſtatarum. C. de apoſta. & in l. nemo. C. de iudæ. & in reg. dictat d. conſti. inconſutilem, ibi nemine etiam deferente & ibi per officiales inquiri hæreticum vltra tradita in dictis capit. & in cle. j. & ij. per Card. in cle. j. §. fina. de vſur. & in d. cle. j. & ij. de hære. & ne dum in hoc crimine ſed etiam quando iniuria facta eſt eccleſiæ, epiſcopo, & alij perſonæ eccleſiaſticæ & religioſæ: nam tunc ex officio procedi poteſt Bar. & Bal. in l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſ. & cle. gl. & Matthæ. in d. conſt i. inconſutilem. in ver. diuinæ maieſt. & in regno extat. c. ſuper iniurijs illatis eccleſiæ, & perſonis eccleſiaſticis: vt ex officio procedi poſsit per iuſtitiarium prouinciæ.
103 †Et an ordinem iudiciorum ſeruare debet inquiſitor: dic vt per Canoniſtas poſt Inno. in c. exhibita. de iudi. & Bald. in ſua marga. in verſi. inquiſitio, & dic vt ibi in c. fi. & c. per hoc. in fin. de hære. in vj. cumula. in loco & materia inquiſitionis, de qua per Ang. in l. ſi vacantia. C. de bo. vacan. lib. xj. & Ang. in glo. hæc eſt quædam inquiſitio, & per Bar. in d. conſti. ad reprimen. in verſi. per inquiſitionem & Mar. in pra. in. §. conſtante, formam autem inquiſitionis vide per Spec. in tit. de teſte. §. vij. ver. porro de denunciatione, dic vt in d. conſti. inconſutilem, ibi etiam nemine deferente, & d. l. apoſtatarum & per Matth. in d. conſti. inconſutilem. xix. not. arguitur ex d. extrauag. ad reprimen. ibi per denunciationem de qua ibi per Bar. & Ang. in glo. necnon ad denuncia-
104 tionem. †Procedi etiam poteſt in hoc crimine per exceptionem, vt ſentire videtur gloſ. in d. c. in fidei fauorem, in ver. inquiſitionis de hæret. in vj. ſpeciale tamen de quo in d. ca. in fidei cp teſtes excōicati & participes & alij inhabiles admittantur fauore fidei, non habet locum quando per exceptionem aut accuſationem procedetur, ſed quando per inquiſitionem: vt dicit ibi gloſ. in ver. inquiſitionis cum in plus ſe habeat inquiſitio & fauorabilior ſit exceptione & accuſatione. ij. q. vij. c. ſi quis epiſcopus. & vide per Matthæ. in conſti. vt vniuerſis. iij. not. in fi. vbi in cauſa hæreſis ſtatutum faciens mentionem de accuſatione

non

105 non extenditur ad inquisitionem. † De accusatione vero patet in c. accusatus.& in cap.fin. in versi.accusatoribus,de hære.in vj.& not. in d.c. infidei fauorem.ver.inquisitionis.& in d.l.apostatarum.& dicitur in d.consti.inconsutilem.& per Matthæ.ibi.xix.not. & in d. extrauag.ad repri.

106 ibi per accusationem. †Circa quam accusatio nē sciendum est,hoc hæresis crimen publicū esse, & ad quemlibet ius accusandi spectare: vt dicit tex.in l.manicheos.C.de hæreti.& in d.l.apostatarum,& dicitur in d.consti.inconsutilem,ibi inter cætera publica crimina numerentur, Ang.in glo.necnon ad querelam.iiij.col Bald. in rub.C. qui accusa.pos.ij.col.& in l.reos.ij.col. C. de accus.immo crimen etiam publicum est vbi iniuria fit ecclesię aut personę ecclesiasticę: vt dicitur in l.si quis in hoc genus,vbi Bart.C.de epis. & cle. & in l.j §.huius studij.ff.de iusti.& iur. Alexand. post Bartol.in l.j.ff.de publi.iud.glo.in d.consti. inconsutilem.in ver.diuinę. & ibi per Matth. in xv.no.& licet ritus magnę curię in regno.incip. item q̄ nullus laicus admittatur tanquam vnus de populo,dicat nullum admitti ad denunciandum de aliquo crimine, tāquam vnus de populo, nisi suam vel suorum prosequatur iniuriā ex quo dici videatur in regno non habere locum titu.ff. de publi.iudi.vt quilibet de crimine publico accusare possit, tamen speciale est in hoc crimine, sicut i crimine lesę maiesta.humanę, iuxta doctrinam Bar.in d.l.j.ff.de publ.iudi.Immo etiam iste ritus locum habet in his duobus casibus, nam iniuria facta diuinę & humanę maiestati, & religioni,omnibus facta videtur, vt dicit text. in d.l. manicheos.& in d.l.apostatarum. & in authen. quomodo.opor.epis.§.licentiam.& glo.in d. consti. inconsutilem in ver.diuinę maiest.cum ergo omnibus facta censeatur iniuria quilibet propria nō aliā prosequi vī iniuriam, merito & in his locū habet.d.ritus.idē qñ fit ecclesię aut episcopo & p̄sonę ecclesiasticę per d.l.siquis in hoc genus, vbi Bar.& Bal.& Matth.in d.consti.incōsutilē in d. gl.diuinę sub ea rōne, q̄ omnibus facta censeatur iniuria his personis illata,& licet in exorbitātibus exāmio nō soleat fieri in casu ficto,vt est in talibus delictis et iniurijs,vt plene tradit Ias.i auth. quas actiones.C. de sacrosan.eccle.& Moder. in rub.ff.de acq.pos. in extōsione cle.j.de hære.tñ fauore publico vt in premissis casibus p d.l. si quis in hoc genus,& xvij.q.iiij. c. si quis deinceps & xxiij.q.iij.c.quis quis et Mar.sentit in cōst.incō sutilē,in gl.diuinę,ver.in ea. admittitur talis exāmio vt p Bely.plene in c.nōnulli,in prin.xxiiij. col.de rescrip.Bar.in l.si cōstāte in prin.xix.oppo.ff.de sol.ma.gl.in l.illud.C.de sacros.eccle.& plene Marsi.in consi.liiij.circa finē & cōsi.lvij. & cōsi.xciiij.& p Matth.in constitutione si quis aliquem,& Angelum in glo. necnon ad querelā.

107 †Et no.q̄ licet aliquę p̄sonę prohibitę videantur accusare de quibus in l.qui accusare.C.qui accusare po.vt infames,mulieres,serui,& cęteri de quibus ibi.& p Bal.in rub.C.qui accusa.nō po.et Gandy.in ii.rub.& Ang.in d.gl.necnon ad querelā,& Spec.in titu.de accusa.§.j.tū in hoc crimine admittuntur omnes,sicut in crimine lęsę maie.humana. traditur in l.famosi,& in l.se.ff. ad leg.Iul. maie.Bar.in d.extrauag.ad reprimendā,in vers. per accusationē Gand.in d.rub.ij.habetur in hoc crimine in d.l.apostatarum,& in gl.in d.consti. inconsutilē,in ver.diuinæ Ang.in d.gl.necnon ad querelam.v.& vj.col.versi.x.repellitur,et in gl. che hai tradi.la tua par.ij.col.ver.quero quis possit accusare,& licet ita generaliter & in distinctę diximus contentos et mentionatos in locis supra admitti ad hæc crimina accusanda, tñ ibidem cōtinentur nonnullę personę quę ēt in dictis casibus non admittuntur, vt in illis qui repelluntur ex defectu naturali aut diuino defectu naturali,vt infantes & pupilli doli non capaces, & furiosi, muti,& surdi a natura: nam isti tales ex defectu naturali non admittuntur, per id quod dixit Bal.in rub.qui accu.non po.iij.col.vers.quæro si statutū, vbi dixit si per statutū dicatur quēlibet admitti ad accusandum in aliquo crimine, quod tales nō admittitur licet ex defectu ciuili prohibiti,eo casu admittantur,intellige tamen in pupillo non doli capace,& in furioso, & mente capto perpetuo secus in habente lucida interualla & in muto & surdo a natura,non aūt insurdastro, aut per accidens,cū vtrunq; defectū nō habeat vt per Bal.in d.rub.& per Ang.in d.gl.nec non ad querelā, in fi.vij.& in prin.viij.col. vbi de minore & ita ibi declarat. Defectu aūt diuino, vt in excōicato,nā prohibetur pp periculū participationis vt in c. pia,de excep.Bal.in d.rub.iij.col.vers.quæritur, & Ang.in d.gl.necnon ad querelam.vj.col. ver. vij.excōicatus,& Specul.in tit.de accus.§.j.ver. item q̄ est anathematizatus & excōicatus. idem dico de hæretico,cū sit excōicatus nō admittitur. c.excōicamus,de hære.Specu.in d.§.j.versi.item excipitur q̄ est hęreticus.ij. qō.vij.c.pagani hæretici & iiij.qō.j.c.j.& seq. & licet secundum ius ciuile admittatur contra hæreticum.d.qō.vij.c.si hæreticus,tñ vt vbi tradit glo.j.secus est secundū Canones vt ibi in fi.vel vt ibi dicit gl. intelligitur in hæreticō minore, & large sumpto, non in proprio hære.a fide catho.deuiante: & ibi gl.etiā sentire videtur,q̄ excommunicatus non admittatur ad accusandum,& d.cap.j.iiij.q.j.cum saltem large hæreticus dicatur,vt ibi dicit gloss.in c.ij. quarta quæstio.j.& glo.in d.c.si hæreticus,in fin. quilibet prædictorum modo de quibus supra excluditur ab accusando,etiam in his criminibus secundum canones, licet forte secundum ius ciuile non procederet,vt ibi dicit gloss.in d.c.si hęreticus,videlicet in casu illo tantum quando accusat de hæresi hæreticus in odium immanitatis criminis idem in crimine lęsę maie.humanæ cum vt supra parificentur. Quod autem dictum est in infante & doli non capace, secus est in impubere doli capace,adulto, & minore:nam isti in talibus criminibus admittuntur cum tutoris aut curatoris auctoritate.sicut in aliis ita Specula. in d.titu.de accusa.§.j.vers.item excipitur quod est pupillus, vbi in crimine lęsæ maiestatis admittitur cum tutoris auctoritate Gandyn.in dicta rubrica.secunda colum.& erit speciale, ex quo in cæteris non

admittitur niſi ſuam vel ſuorum proſequatur iniu riam.l.ij.ff.de accuſatio. Bal.in dicta rubrica.ij. colum.verſicul.quidam propter ætatem, & vide per Marſil.in conſil.j. vbi ponit quis de crimine læſæ maie.poteſt accuſare & teſtificari,& de pupillo. Item a prædictis excluditur inimicus, nam etiam in his caſibus exceptuatis excluditur dummodo ſit inimicus capitalis,vt dicit no. Specula. in d.titu.de accuſa.§.j.in fin. Auguſti. poſt Ange. in d.gloſſ.necnon ad querelam verſi.vigeſimo repellitur inimicus. vbi de inimico Marſil.in conſil.xij.verſi.ij.non probant ratione inimicitiæ et in l.j.§.præterea,prima col.ff.de qõ.& vide Specula.in d.titul.§.j. vbi ponit quæ perſonæ repelluntur ab accuſando : & tandem circa fin.verſic. in ſumma dicit q illæ perſonæ quę prohibentur admittuntur tñ in aliquibus caſibus,vt in crim.læ ſæ maie.hęreſis,ſimoniæ ſacrilegij,& aliis de q bus ibi:tñ inimici non admittuntur:et vide p Iſer niam.in c.j.§.diuina quoq;,& humana,de ſtatutis contra libertatẽ.eccleſ.vbi arguit pro & contra, tandẽ diſtinguit in propria hæreſi, & perfida,& 108 in large ſumpta vt ibi. †Sed an requiratur p ſonę accuſatoris legitimatio,ut ſi accuſet filiusſa. requiratur patris cõſenſus, pro vt magis communiter tenetur in l.fin.§.neceſsitate.C. de bon.quæ lib.& per Ang.et Augu.in gl.necnon ad querelã, ver.quid ſi filiusfam.Gandy.in ru.de filiofam.accuſatore,et in rub.de var.qõ.in male.vj.col.Bel. in pra.in rub. de cau. crimi. iij.col. vel ſi accuſet pupillus,adultus,aut minor,qui non poſſunt accuſare niſi cum tutoris auctoritate , aut curatoris vt dñit.d. Doc.et Mar.in prac.in.§.expedita,et in.§. ſequens quęſtio , in quibus ẽt dicitur q ſi eſt minor & in patris poteſtate q ambo interuenire debent,& autorare,ad eo q pater vt pater, & curator vt curator,alias nullus redditur proceſſus vt ibi dicunt.& Spec.in tit.de acto. verſi.item q eſt filius fam.vr̃ dicere q ẽt in his caſibus abſq; tali legitimatione valeat iudicium , nam cum in his caſibus procedatur ſummarie & de plano, ſine figura iudicij.cap.fi.de hęre.in vj.& in extrauag. ad reprimendam , ſequitur q ordo iuris etiam in ſubſtantialibus non requiratur , per tex.in clem. ſæpe,de ver.ſig.& ibi tradita per Ioan.And.Geor.na.et Lanf.in fi.rep.et per tradita per Bar.in d.extrauag.ad reprimendam,& Cano.in.c.olim, de accuſat.et doct.Bar.et Bal.in.l.nec quicquã.§. de plano.ff.de offi.proconſ.Card.in clẽ. ij.de iud. &q Par.ĩ tract.ſyndi.car.xcix.ſeq.& ſeq.Spec. in ti.de inquiſi.§.nũc tractemus, ver.qui igitur et Ioan.Andr.in.d.c.fin.de hære.in vj.in gloſ. figura & per Mat.in conſti.pacis cultum.v.not.verſ. itẽ requiritur ordo iuris,cũ in ijs.criminibus ſummarie & de plano procedatur per.d.c.fi.ergo.non requiritur legitimatio perſonę,cum ordo iuris ẽt ſubſtãtialis nõ requiratur in contrariũ:nam licet ita procedat & ſubſtantialia iudicij & ordo iuris nõ requirat,tñ nõ tolluntur ea q̃ ſunt iuris naturalis,vt citationes,defenſiones neceſſarię vt per eos tradit in d.locis & p Bar.in.d.extrauag.ad reprimẽdã,ĩ ver.figura.& Par.vbi ſupra,ſed legitimatio pſonę vt ingt Bar. in d.ver.figura,reſpicit ius naturale & defenſionẽ: ideo legitimatio perſonę requiritur:idem dicit Bart. in l.nequicquam.§.de plano.ff.de offi.procon.& Par.in d. tract. cardi. xcix.& ſeq.& cart.lxxxviii.iiii.col.requiritur ergo legitimatio perſonę, alias proceſſus nullus redditur,quod verum crederem in pupillo & impubere,non aũt in filio fam. cũ plerique concludant in criminibus publicis non requiri conſenſum patris:ſed ad cautelam concludunt interuenire debere , ſed deficientibus aliis ſubſtantialibus & ordine non ſeruato licet ſeruari debeat,nõ tamẽ per hoc annullatur proceſſus : vt dicitur in d.cle.ſępe & Specu. in d.§.nunc tractemus,verſi. 109 quid igitur. †Sed quid accuſatio fuerit inepta & non rite facta,an ex quo ita proceditur ex ſubſtententur Bart.in extrauagan.ad reprimẽ. in ver.accuſ.in ver.inquiſitio.videtur tenere q ex quo proceditur per accuſationem vt procedi poſſit ſecundum formam illius legis,q accuſatio debet eſſe valida & recta,maxime in appoſitione loci & temporis ſecundum.l.libellorũ.ff. de accuſa.tertia quęſtio.vii.c.libellorum,cum talis appoſitio concurrat defenſionem rei vt melius poſsit ſe defendere vt dicit Bald.in l.cum fratrem,& l. j.ff.de his quib.vt ind.& in l.in cauſis.ff.de accuſatio.& in l.mora.ff.ſolu.matri.& in l.prima.C. vbi de poſſ.& in l.ius ciuile.ff.de iuſti.& iur. & Bartol.& Ang.in d.l.libellorum & per Marſi. in conſi.xlix.in fi.in addi.circa quas defenſiones non ſuppletur beneficio.d.extrauag.ad reprimendã & per tradita per Par.in d.trac.car. 100. vbique per c.deteſtantes , non ſuppletur defectus d.l.libellorum,nec per clem.ſępe, dic q licet interuenire debeat & apponi in accuſatione , non tñ per hoc redditur nullus proceſſus ſi non apponantur,vt condemnari non poſsit conſtito de prędictis criminibus , cum crimina qualitercunque clarueriut punienda ſunt,vt inquit Iſer.in conſti. ſi damna clandeſtina,& in cõſti. iuriſgentium & iii.q.iiii .c.ecce & tanto magis in crimine hęte. quod loco non circũſcribitur, cum ſit delictum in genere , ita Bald.in l.j. C. qui accuſa.non po. & Ang.in d.l.libellorũ,& in authen.qũo.opor.epiſ. §.fi.vbi dixit quod contra comittentes delictum contra maieſtatem diuinam, tenet proceſſus ſine ſolemnitate.l.libellorum Augu.poſt Ang.in. glo. hæc eſt quædam inquiſi.vij. col. in add. locus & tempus & quod dictum eſt de accuſatione. Idem de inquiſitione vt talis ſolennitas non requiratur, vt per Bar.in d.etrauag.in verſi.inquiſitionem.& in hoc crimine , vt per Parid. in d. cha.100. iiij. col.in fi.in ver.an per d.c.& Auguſti.in d.glo. in addit.locus & tempus & Bald.in d.l.j.C.qui ac- 110 cuſa.non poſſ.& in l.edicta.C.de eden. † Item no.q licet in alijs criminibus procedi nõ poſsit p inquiſitionẽ abſq; diffamatione , vt in c. qualiter & quando,de accuſa.& per Ang.in repeti.l.ſi vacantia C.de bo.vac.& Ang.in gl.hæc eſt quedam inquiſitio.& Mar.in.§.conſtante nu.16.cum ſeq. in practi.tñ in his criminibus procedit inquiſitio abſque diffamatione , ita Bar. in d.extrauag. in d.ver.inquiſitione, & p Card. in cle.j.§.pe. & in cle.ij.q.ij.de hære. Auguſt.poſt Ange.in d.gl.hęe

eſt

eſt quædam inquiſitio.in addit. mero officio. & ibi dicit tex.allieg.per Card.in c.excommunicamus §.adiicientes.de hæreti.non probare.tamen voluit inducere Card.vt inducit Bar.in extraua. qñ, qui ſint rebelles ibi publice aut occulte, & ſic ſi occulte ergo diffamario non requiſitur in illo caſu,ſic ẽt dr in d.§.adiicientes.ibi,aliqua occulta conuenticula celebrantes,tamen ibi dicitur
111 fama fuerit. †Aduertendum tamen eſt ꝙ ſi facta & forma accuſatione, aut inquiſitione citatus compareat,ꝙ tunc lis erit conteſtanda,& reſpondendum ſuper accuſatione aut inquiſitione,vt dicitur in d.extrauagan.ibi vel is foret legitime cõteſtata, ex quo verſi.innuitur ꝙ ſi præſens eſſet deberet lis conteſtari,& ſentit in hæreſi.cap.cum contumacia.de hære. in vj.ibi, vt de fide reſpondeat, non tamen ſi non appareat,ex hoc proceſſus ſit nullus,ſed vigore dictæ extrauag. validaretur ſi de maleficio conſtet per d.cle.ſæpe.in fi.eo.maxime,ex quo quælibet oppoſitio & actus ſequens haberet vim litis conteſtationis,vt inquit.Inſ.in l.nulli. C. de procur. & Par. in d. tracta. char.
112 xcviii.et ſeq.in cõment.c.deteſtantes. †Sinautem citatus non comparet, tunc in eius contumaciam procedi poteſt. d. extrauagan. ad repri. in prædictis criminibus. & hoc eſt in his ſpeciale. cum regulariter in capitalibus parte abſente ad diffinitiuã ſententiam non procedatur. l.abſentẽ. ff.de pœn.Bar.in d.extrauag.in verſi.conteſtata. & poſſent teſtes recipi ea non conteſtata, vt per glo.i.in c.quoniam frequenter. vt lit. non cõteſt.
113 †Et ex hoc ſequitur ſecundum Dy.in l.pen.§. ad crimen. ff.de publi. iudi. ꝙ in iſtis caſibus admitteretur procurator licet in capitalibus regulariter non admittatur.d §.ad crimen. Bart.tamen in d.extrauag.in ver.legitime,tenet contra Dy. ꝙ procurator interuenire non poſſet bene tamen defenſor,& quilibet admittitur ad oſtendendam eius innocentiam, & plene per Mar.in pract. in §.ſequitur.v.colum.ver.item poteſt etiam. & in l.lege Cornelia.§.fi.ff.de ſica. in hæreſi autem nõ ſtatim ꝙ eſt contumax condemnatur,ſed per annum expectatur, qui ſi non comparet infra annũ, tunc condemnatur vt hæreticus elapſo anno, ita dicitur in d.cap.cum contumacia.de hære. in vj. an autem in crimine hęreſis admittatur procurator:dic ꝙ ſi in cæteris capitalibus,& non ita gra uioribus procurator non admittitur multo magis in his admitti non debet, tamen reo exiſtente abſente poteſt de innocentia docere non vt procurator ſed vt quilibet:vt dicit Bar.in d.extraua gã.Mar.vbi ſupra. et intelligo ſupradicta dubia quando dubium eſſet an ſit hæreticus alias enim ſi conſtat hæreticum eſſe nullo modo admittitur, alias eſſet procurator excommunicatus per cap. ſi aduerſus.de hære.vt ſi eſſet ſuſpectus quis de hęreſi citatus vt reſpondeat,& effectus ſi contumax tunc infra annum iuxta.d.c.cum cõtumacia.poſſet comparere quis,non vt procurator ſed vt qui
114 libet ad oſtendendum ſuam innocentiam. †Sed an aduocatus admittatur an vero aduocando eſſet excommunicatus: videtur ꝙ in prædictis aduocatum & quemlibet defenſorem non admitti ſed fore excommunicatum, vt dicit tex.in cap.ſi aduerſus.de hære. vbi expreſſe aduocatis interdicitur aduocationis officium in tali crimine,& in c.fi.ibi,abſq; aduocatorũ ſtrepitu, de hęre.in vj. facit tex.in c.excommunicamus §. credentes.& in c.ſicut.de hære.& in c.ij.& c.accuſatus.§.ſi vero & c.vt inquiſitionis officium.in prin. & c.contra chriſtianos.& c.vt inquiſitionis negocium.de hære.in vj.& in authen. credentes.C.eo. & in c. j §.credentes.de ſtat.contra lib.eccle. tex.in conſti.inconſutilem.in fi.& ibi plus dicit gl. ꝙ in hęreſi & crimine læſæ maie. non tenet reſcriptum pro eo impetratum per l.ij.C.de ſum. Tri.l.arriani.C.de hære.l.ij.C.de offi.vica. & in crimi.læſę maieſ.in l.qſquis.§.deniq;.C.ad leg. Iul.maie. in quibus iuribus dicitur puniri defenſores & auxiliatores hæreticorum, & committentium crimen læſæ maie.ſed clarum eſt ꝙ vbi prohibetur auxilium pręſtari ꝙ tunc etiam aduocari prohibetur,vt dicit Ang.in gl. And.auxil.Gand.in tit. de banni.in prin.vj.col. verſi. Item.pone in ſtatutis.Bar.in l.poſt legatum §.ſunt qui & §. his vero.ff.de his quib.vt indi. Alber.in trac.ſtatu.iiij. par.q.xxxij.Nel.in trac. banni.tij.par.ij.tẽp.q. xxvj.& Bar.in d §.deniq;. in contrariũ videtur, nam aduocationis officium eſt publicum, & cuilibet licet aduocare. ff. & C. de poſtu.l. ſeruum quoq;.§.publice.ff.de procurat. nec verum eſt ꝙ aduocando præſtari videtur auxilium & defenſio, ſed aliter intelligitur de auxilio & defenſione pꝛoprie,& ita tenet Bar. in l.furti.§.ope.ff.de fur.& Alber.in d.trac.iiij.par.q.xxxiij. vbi dicit ſe defendiſſe inculpatos de hæreſi in conſiſtorio publico annullando proceſſum factum contra communitates per Papam Ioannẽ.xj.et obtinuit. vide Augu.poſt Ang.in d.glo. And.auxi.in ver. aduocando non obſtat tex.in d.c.ſi aduerſus.nam non loquitur quando quis de hęreſi inculpatur an tunc liceat pro eo aduocare, ſed loquitur quando alibi agunt aut conueniuntur in aliis cauſis, tunc nõ licet eis præſtare patrocinium,ita ẽt prohibet notarios pro eis conficere inſtrumentum,non autem loquitur ꝙ non liceat ipſos defendere allegãdo eos non eſſe hæreticos, vel ſecundum Panor. loquitur in hæretico ponente qui per eccleſiam puniri non poteſt. Hoſtien.vero dicit loqui in vero hæretico ſecus ſi velit ad fidem reuerti,nam licet pro eo aduocare. Ana. dicit in d.c.quando qs negat hæreticum eſſe, & vult oſtendere ſe nõ hęreticum admittitur, ſed Gemi.in d.c.fin.in prin. de hęre.in vj.dicit admitti debere per illum tex. vbi dicitur ſine ſtrepitu aduocatorum, non ergo prohibetur aduocare, ſed ſtrepitus ,phibetur aduocatorum,& negando ſtrepitum & illam qualitatem concedit ſine illa qualitate. Ioan.de Lig. in d.cap.ſi aduerſus. refert Hoſtien. dicere aut hæreſis eſt defenſibilis, vt quia protulit verbum giocoſe hęreticum. & tunc admittitur & in hoc conſuluit.Oldra.in conſil.cxx. vbi allegabat ꝙ obiecta hæreſim non ſaperent & Deci. conſuluit in conſi.ccxxxvij. quaſi ꝙ illa mulier non poterat inquietari per inquiſitorẽ de hæreſi.& Alber. in d.q.xxxij. ex quibus diſtinguẽdum videtur ꝙ

aut

aut constat illum hæreticum esse, vel declaratus est hæreticus ex claris probationibus,& tunc nõ licet aduocare per generalitatem.d.c.si aduersus. & per text.in d.consti. inconsutilem,in fi.qui loquitur postquã est declaratus.& nollit reuerti ad fidẽ,& tex.in d.§.deniq;.aut res est dubia an verba saperent hæresim , aut non constat hęreticum esse aut hæresis est defensibilis & tunc aduocare potest pro eo & defendere hęreticum non esse nec in hæresim incidisse : cautius tamen est ex licentia inquisitoris vide Mat.in d.consti.inconsutilẽ. xxv.not.Fely.in d.c.si aduersus.in fin.Iser.in d. cap.j.§.satisfactionem.ij.col.ver.si vero, de stat. contra lib.vbi simpliciter prohibet,& ita etiam dici posset de procuratore admittendo , vel non: tamen maius dubium esset de procuratore cum
115 in capitalibus non admittatur. † An autẽ statim ꝙ citati comparent aut capiuntur carcerandi sunt & macerandi in carcere,an vero relaxari debent fideiussoribus de stando iuri,iuxta reg. constit.humanitatem. & alia.c.reg. dic ꝙ statim potest carcerari iuxta tenorẽ cle.j.§.j.&.§. sane. de hæret. seruata forma d.cle. nec relaxatur dicit fideiussoribus Arg.d.constitu.humanitatẽ.vbi excipitur crimine læsæ maie.humanę, ergo multo magis in diuina lęsa per d.constitu. inconsutilem.vbi maior ratio habetur vt ibi dicitur & in authen.gazaros.C.de hęreti. & in authen. vnde sumitur & in c.vergentis. eo. Circa vero torturã inferendam & arctiorem carcerem infligendum, interuenire debet episcopus,iuxta cle.j.§ j.de hæreticis.& vide ibi in gl.tormentis , an in ieiuniis imponendis quę vim tormentorum habent interuenire debet & limita,vt per glo.cap.fi.dei.de hęreti.in vj.vbi per inquisitionem proceditur secus si per accusationem,aut exceptionem tunc alteruter sufficit & non vterq; requiritur vt supra fuit
116 dictum. † Et no. ꝙ licet alias leui suspitioni non stetur.l.iij.§.j.in fi.ff.de mino.Bal.in l.fin.in fin.C. de probatio. Gemi. in cap. habuisse.j.not. xxxiij. dist. tamen in hoc crimine statur tali suspicioni vt dicitur in d.authen. gazaros. ibi leui suspicioni,& in l.ij.& ibi glo.C. de hære.in d.cõstit.inconsutilem.ibi etiam si leuis suspitio, & ibi glo.& glo.in c.literas.ver.vehementem.de præsumpt.& in c.j.de hære.intellige tamen non ad effectum condemnandi & puniendi cum etiam ex vehementibus suspicionibus non condemnetur hereticus,sed ex duobus testibus,vt concludit Oldra.in consi. ccix.sed ex tali suspicione peruenitur ad fidei examinationem & disputationem vt veritas appareat , & si deuius a fide vt puniatur nisi abiurauerit,sinautem non deuius sed orthodoxus liberatur,vt dicitur in d.iuribus, ita per glo. in d.constitu.inconsutilem.ver. etiam.& si leuis. & ibi Matthę. iuncta glosſ.bene tamen si prædictæ suspiciones erunt sufficiẽtes ad torturam procedetur ad torturam ipsam quã solus inquisitor, aut solus ordinarius inferre nõ põt sed vterq; vt dicitur in d.cle.j.§.j. & vide ibidem per Card.§. pen.& plene in cle.j.§.fi.vlti.q.de vsu.vbi de mo
117 do ꝓcedendi & tortura inferenda. †Sed an in vtroq; crimine procedi possit ad torturã absq; dictis suspicionibus,& indiciis sufficientibus,dic ꝙ sicut in cæteris criminibus procedi non potest absque indiciis , ita & in his in criminibus læsę maiest.humanę glo.Cy. Bal.& Saly.in l.si quis. C.ad l.Iul.maie. Ang.in gl.che hai tra. la tua patria.in prin.Matthę.in constit.monarchiam.iiij. not.post glo.ibi licet Azo.contra in summa eod. tit.cuius opinio non tenetur Bru. in tra. indi. ix. char.ij.col.Marsi.in consi.xiiij.nu.xx.& consil. xviij.nu.vij.& cõs.xlvj.& consi.cxx.nu.xxxv. & in pract.in.§.cõstãre.et.§.diligẽter.col.xxviij. nu.clxxv.& in l.j.in princ. & in l.de minore.in prin.ff.de qõ.Ancha.in consi.ccccxxix.Cæpo.in consi.xl. & in d. locis per Marsi. ẽt in casibus in quibus datur arbitrium procedendi requiruntur indicia,vt in d.extrauagan. ad reprimendã. ibi, prout videbitur ita Marsi.in dictis locis & cõsi. viij.& consi.v.& consi.xv.& consi.xx.& consi. xx.& consil.xxvij.& consil.xxxiiij.& consil. xlij.& consi.xlvj.& consi.xlix.& consi.lij.& cõsil.lxij. & consil. lxix. cum ergo ambo crimina æquiparentur,vt in d.consti.inconsutilẽ. ibi, per eãa,statutũ in vno,& in alio statutum censetur p dicta per Ang.in d.gl. che hai tra. la tua patria. ver.quæro an sacerdos. Et ex hoc ẽt sicut in tali crimine non attenditur qualitas , & priuilegium personę siue miles fuerit,siue doctor,siue decurio, siue clericus,& alij de quibus plene per Bru.in d. trac.indi.ij.par.& Ang.in gl.fama publ.& Marsi.plene in pra.in.§.ex ꝓdicta. & in d.l.j.in prin. & in l.statu.liber.ff.de qõ.Gandi.in rubr.de qõ. & probatur in.l.nullus.C.ad l.Iulia.maie.et in l. milites.C.de qõ.& not.in c.j.de depos.& Ang.in d.gl.che hai tra.in prin.& in gl. fama pub.vers. vj.quæritur.& Mar.ĩ l.editũ. in fi.& in d.§.diligẽter.ita & in hæresi vt dicunt dicti doctor.in d. locis ꝙ in his duobus criminibus nullum attenda tur priuilegium allegant gl. in d l.nullus. vbi de simonia loquitur intelligẽtes.de hæresi.& ex hoc etiam erit dicendum sicut qñ proceditur per accusationem in crimine læsæ maie.humanæ accusator torquetur vna cum accusato , vbi non sunt indicia,vt dicitur in l.si quis.C.ad l.Iul.maie.ita & in hæresi qñ proceditur per accusationem.
118 † An autẽ indicia quæ debent concurrere in tortura inferenda in his criminibus debeant esse talia qualia in aliis criminibus, vt quid si probetur aliquod istorum per vnum testem de visu an debeat esse omni exceptione maior,an vero admittatur qui non sit huiusmodi , quid enim si esset infamis,aut aliter non integre an faciant indiciũ videtur ꝙ non,cum in talibus criminibus etiam infames & inhabiles admittantur,vt in l.famosi. ff.ad legem Iuliam maiestatis. & in capitulo in fidei fauorem.de hæreticis.in vj.no.glo.in l.iij.§. lege Iulia.ff.de testibus c.licet hely. el primo. de simoni.& c.per tuas.& ibi Doctor. & c.fauorabiles.de simon.Sozi.in tractatu fallentiarum.in regula quatringentesimadecimaquinta.j.fallen.Panor.in capitu.veniens.j.glosſ. vers. oppo.de test. Doc.in cap.per tuas.eo.Specu.in titu.de accus.§. j.Fely.in c.testimonium. de testi.Iaso.in l.j.C.de sum. Tri.& in l.fi.C.de his qui.vt indi.Lanfran.

in repe.

in repe.c.quoniam contra.in ver. teſtium depoſitio.ver.quæro an infames.de proba.facit nam qui repellitur ab accuſando repellitur a teſtificando. c.teſtes.iiij.q.j.ſed inhabiles alias ad accuſandum admittuntur in his criminibus, ergo & ad teſtificandum, cum ſi ſufficiant ad condemnandum multo magis ad torquendum. In contrarium concluditur, nam licet admittantur tamen negari nō poteſt quin non ſint inhabiles.d.c. per tuas. ergo non facit indicium vt not.in l.iij §.lege Cornel. ff.de teſti.& ita tenet Alex. in conſil.xj.ij. col.j. vol. vbi dicit etiam in talibus criminibus non facit indicium Marſi.in pra.in d.§.diligenter.ij. colum.& in conſi.cj.nu.16.verſi.& pro hac parte facit.& in conſi.cij.verſic.ſed contra dictum leonellum. Sed quid ſi tales nō faciunt indicium ad torquendum contra inculpatum de hereſi,quid fiē dum, dic cp debet ſe purgare & ſi recuſauerit purgationem vt hereticus puniretur.c.excommunicamus.§.adij imus & c. ad abolendam.§.qui vero. de here.authen.gazaros.C.eo.& d. conſti. inconſutilem& ſi vocatus non comparuerit & effectus fuerit contumax, & per annum duraverit elapſo anno vt hereticus punitur vt d.cap.cum in contumacia.de here.in vj.& d.auth.gazaros.aut attendet inquiſitor vel ordinarius qualitatem ſuſpicionis & ſi ita leuis fuerit condemnare & punire debet ad conſtruēdum aliquem pium locum, vel eccleſiam dotare, ita dicit Archi.in c.accuſatus.§. ſi vero. de here.in vj.vide Matthæ.in d.conſtitu. inconſutilem.xviij.not.verſi. quid autem.& vide per Paul.Ghirlan. in d.tra. de hære.viij.q. x. & vlti.vbi no. cp licet alias ex preſumptionibus & ſuſpicionibus non damnatur, tamen fallit cauſa hæreſis in qua dicitur violentiſsima preſumptio indubitatam & euidens probatio quod tamen intelligas in caſu.d.cap.in cæteris, in quibus tacite contrahitur hæreſis, & quando eſt relapſus vt d. c.accuſatus. & ca.ad abolendam.§.illos.& Matthę.in d.conſti. inconſutilem in glo.nolunt agnoſcere,nam de præſenti preſumitur,niſi probet cōtrarium,& fuerit emēdatus ſaltem per tres annos Dyn.in l.ſi conſtante.§.ſi bona.in apoſt.ff.ſo.ma. Bald.in l.non ignorabit. C.ad exhiben.& in c.j. de feu.da. in vi.leg.commi. Barba.in c. teſtimonium.de teſti. Corſe. in ſing.in ver. præſumptio. non tamen de præſenti preſumitur in futurum vt ibi,alias extra hos caſus ſola præſumptio non ſufficeret,idem dic in ſimonia,vt in c.ex literis.cap. illud. & c.tertio loco.de ſimo.Marſ. in rub.C.de proba.char.xiiij.in fin.verſi.modo venio ad alia, vbi de probatione preſumptionis ibi fatendum tñ eſt,cum hereſi æquiparetur,vt dicit Ang.in gloſ. che hai tradi. la tua pat. & ibi per dictum Paul. Ghir.de præſumptionibus vbi diſtingue inter le-
119 uem & grauē ſuſpicionem & de relapſo.† Sed quid ſi nulla ſunt indicia neque præſumptiones & ſuſpiciones aliquę etiam leues & proceditur p accuſationem,an accuſator poſſet indicere duellū accuſato,& per duellum probare vult tale crimē, ſicut in crimine læſæ maieſta.humanę poſſet vt per conſtitu.monarchiam videtur dicendum admitti, nam ſicut in crimine læſæ maie. humanæ. admittitur vt in d.conſti.monarchiam,ergo & in hereſi,vt ſtatutum in vno ex parificatis,& in alio ſtatutum cenſeatur.vt ſupra dictū eſt,& per Iaſ.in l.tranſigere.C.de tranſa. Item duellum ex conſuetudine ſolet permitti vt dicit Bald. in l. ne quis. C.depoſi.& in l.j.C.de lati.liber.toll.& in l.ſi.C. de prob. Alexan.poſt. Bar.& Iaſ.in l.ex hoc iure.contrarium tamen ſtatuitur iure canonico nam eo iure duella prohibita ſunt c. j. de cle. pugn. in due.& in c.monomachiam.ij.q.iiij.Iaſ. plene & in d.l.ex hoc iure.et iure etiam ciuili prohibētur. l. j.C. de digladia.libr.xj.& licet permittatur in tali crimine per d.conſti.monarchiam.tamen hodie non obſeruatur vt ibi per Iſer. & Luc.de Pe. in d.l.j. & Matthæ. in d.conſti.j.no. facit dictum Bald.in d.l.ſi.C.de proba.eſſet enim damnare ex præſumptione quod non licet,vt ibi etiam in tali crimine,& ſic nō probatur crimē hereſis ex præſumptione,& per Matthę.in d.conſti.inconſutilē. in glo.leuis.ſuſpicionis, niſi vt ſupra.ſed probari debet per duos teſtes etiam infames, & alias d.c. in fauorem fidei,de here.in vj. Marſi.in d.conſil. j.& Alexan.d.xj.conſi.facit dictum Panor.in ca. veniens.vlt. no.de teſti. vbi crimen ſimonię eſt probandum plene,ſed hæreſis illi æquiparatur vt
120 o ſupra,ergo. †Intellige tamen & limita vt per glo.ibi in veſic.inquiſitionis, quando per inquiſitionem procederetur, ſed ſi per accuſationem aut exceptionem locum non habet,nam teſtes debent eſſe habiles & idonei, quod tamen ſi verum eſſet magna eſſet limitatio & reſtrictio, cum illud inductum ſit fauore fidei,qui conſideratur quomodo fuerit proceſſum,licet inquiſitio magis ſit fauorabilis & accuſatio odioſa.ij.q.vij.cap. ſi quis epiſcopus,vt dicit ibi gl.& in odioſis & exorbitantibus licita ſit extenſio ex identitate rationis,maxime cum ratio in lege ſcripta reperiatur: vt in d.c.per ea quæ ſupradicta ſunt, immo admittitur ſocius criminis, & etiam periurus nedum contra ſeipſum ſed contra alios, dummodo non odio aut liuore vt in ca.accuſatus §.licet.de hæreti. in vj. & per Paul.Ghir.in trac.de hære.in v.q.ver.pro
121 qua opinione. † Sed an teſtes probent contra ſuſpectum de hæreſi parte non citata, videtur cp non per l.ſi quando.C.de teſti.& Bar.in l.ſi.ff.de quæſtio. Mat.in deci.cccxcj.nu.4.& 5. Ange. in glo.fama publica.iij.col.verſi.& aduertas Bru.in tra.indi.in.j.q.j. par.Mar.in l.j. in princ.col. ij. verſ. & aduertas ne erres.ff.de quæſtio. Rom. in ſing.ccclxvj. Marſi. in conſi.ij.vij.col. & conſil. viij.& conſil.xij.& conſil.vx.& conſil.xviij. & conſil.xxix. & conſil. xxxv. & conſil. xlvj. & conſi.lj.& ſeq.& conſil.lix.& conſi.xcv.& conſil.cj.& conſi.cxx.& cōſi.cxxiij.& conſi.cxxx. & in pra.in.§.expedita.& §.nunc videndum in quibus, cp nec etiam faciunt indicium. In contrarium eſt tex. in c. fi. de hære.in vj. per quem ita limitat prędictam regulam Ro.in d.ſing.ccclxvj. & Maſil.in l.de vnoquoque,in fi.xij.col. v. ver. item limitat etiam Lud.Ro.vbi ſupra.ff.de re iu. & plene in conſil.viij.verſ.non obſtat illud quod allegabatur per partem aduerſam, facit quod dicitur in d.deciſi.cccxcj. & quod dicit Mar. in d.

l.de

l.de vnoquoque in 50.casu vbi dicit in enormissimis partem non citari alle. Arch.in c.j.de homi. in vj.Fely.in c.quoniam frequenter, in prin.pen. col.vt lite non contesta.sed tale crimen huiusmodi est ergo,quod intellige vt per Mar.in d.consil. viij.secundum terminos d.c.fi.de hære.in vj.quãdo inquisitus esset persona potens & licetur loquatur in publicatione testium, tamen idem est in ci-
122 tatione ex identitate rationis & timoris. †Sed an attestationes testium publicandæ sunt & processus publicandus videtur ꝙ non vt dicitur & in d.c.fi.de hære.in vj.& nõnulli tradunt ꝙ publicatio processus non est de substantialibus, ideo eius commissio non viciat: vt traditur in l.prolatam. C.de sen. plene Alex.in consil.cxx.vij.vol.Ang. in glo.dictum processꝰ, publica.Matthæ.in consti. pacis cultum.v.no.Par.tract.syndi.in commento. c.detestantes Lanfran.in clemen.sæpe.de verbo. signifi.In contrarium colligitur ex text.in d.c.fi. de hære.in vj.versic.cæterum vbi publicatio attestationum in hæresis crimine fieri debet,& in d. extrauag.ad reprimen.ibi eorum publicationem, etiam in causis in quibus proceditur sumarie & de plano vt per Bartol. in d.extrauag. in versic. figura,& alij in locis supra:nam talis publicatio concernit defensionem vt possit testes de falso redarguere & aliter se defendere vt dicit Bart. ibi & glos. in d.c.fin.in versic.indicijs, quę defensio tolli non potest quomodocunque procedatur vt in c.ad apostolicæ.de re iudic. in vj. & dicitur in d. extrauaga.& Par.in d.commento & Lanfran.in dicta clemen.dic vt distinguitur in d.c.fin. ꝙ aut est persona potens & timetur de offensione testiũ, & tunc publicandi non sunt, aut non est potens, & tunc publicãdi sunt: vt possit se defendere: bene tamen si non sunt publicati non propterea processus erit nullus per d.clementi.sępe,in fin.& ita glo.in d.c.fi.in d.versic.indicijs.& Alexan.in d. consil.cxx.& Matthæ. in d.constitu.pacis cultũ.
123 v.not. qui allegan gl. prædictam. †Sed no.ꝙ si publice prędicat hęresim, tunc non requiritur examinatio testium, nec accusatio, nec publicatio, sed statim punitur vt dicit Iser. in d.c.j.§.de-
124 prehensi, de sta.contra libe.eccles. † Sed an post publicatas attestationes testes examinari possunt in hoc crimine contra accusatum aut inquisitum, videtur ꝙ non per id quod dicit Bar. in d. extrauagan.ad reprimen.in vers.figura,& alij in d.cle.sæpe, nam licet procedatur summarie & de plano, tamen non possunt recipi testes post publicatas attestationes,dic ꝙ licet in alijs criminibus magis communiter concludatur, ꝙ post publicatas attestationes non possunt produci alij testes super eisdem capitulis ad offensam per accusatorẽ, aut iudicem,licet in hoc Bar.contrarium dixerit in l.vnius.§.j.ff.de quæstio. quem sequitur Ang. in gl.& d.processꝰ publi.& Marsi.in cons.cxxvij. & Par.in tract.syndi.char.lx.j.col.& alij vt etiã per Mar. in pra.in §.sequens quæstio.& in d.l. vnius.§.cogniturum tamen communiter tenetur ꝙ testes ad offensam recipi non possunt etiam ex officio iudicis licet ad defensam etiam post conclusionem possunt, vt per Ang.in glos.compa.in qui.& tot.neg.ver.quæro post publicationem processus & Mar. in d.§.sequens. & in sing.xc. vbi etiam limitat nisi super nouis ita Saly. in l.fi. C. de quęstio.tamẽ licet hoc sit in alijs criminibus, in crimine hæresis indistincte possunt produci testes post publicatas attestationes ita Angel. in l. per hanc.C.de tempor.appel.alleg.d.c.fi.de hære.in vj.idem Gemi.in c.vt officium.§.verum.de hęret.in vj. & per Marsi.in d.§.sequens.j.col. & Bal.in l.eos.§.si quid,in fi.C.de appel. Fely.in c. fraternitatis. vij. col.versi. item limita in causa
125 hęresis. † Et no.ꝙ hoc crimen probatur si libri hæresis reperiãtur penes inquisitum Ana.in c. si quis episcopus.iij.col.de hære. Ioan.de Fantu. in c.sane profertur.xxiiij.q.ij.vbi allegat rationẽ quare secus est in vsurario,vt ibi dicit gl.& Matthæ.in d.constit.inconsutilem.xvj.no.x.q. Arch. in d.c.sane.Ro.in sing.cccxxij.allegãt pro casu. c.si forte.xxij.q.iiij.Mar.in l.qui falsã.in princ. antepen. col.versi.circa quam quæstionem.ff. de fal.in pract.in.§.diligenter.xvj.col.versic.quæro vlterius si res furtiua, & in consti.lij.versic.restat modo, Archi.in c.quicunq;. de hære.in vj.ij.col. vbi dicit nisi dictos libros combusserit, nam tunc vt hęreticus non punitur idem vt eos confuter,vt per Ioan.de Arneno,in problema.x.& vide tex. in l. quicunque in fi. & in l. Manicheos. & in l. mathematicos.C.de hęre.vbi comburendi sunt,et per Marth.in d.constit.inconsutilem, in gloss.pe. vlt. col. & ibi an liceat in domo retinere libros
126 Dantis qui fuit damnatus vt hæreticus. †Item probatur hæresis ex signis etiam leuibus vt dixit Paris in tract.syndi.char.cxx.ij.col.contra id qđ supra fuit dictum ꝙ non ex præsumptionibus,nisi dicamus vt per signa torqueatur non vt condemne-
127 tur: v. supra,& per Mar.in consi.j. † An aũt in talibus criminibus transigi possit.videtur ꝙ sic per text.in l.transigere. C.de transa.nam ibi fallit in crimine adulterij,licet pœna sanguinis ingeratur. in cæteris autem licet transigere.excepto firmat regulam in non exceptuatis.l.quod liquide. ff.de penu.lega.l.in his.ff.de legib.ergo, In contrarium facit id quod dicit Cy.& nonnulli alij in d.l.transigere,& anto.in c.j. de collu.deteg. nam ex maiori ratione rationis, quod de adulterio dicitur extenditur ad raptum & alia crimina grauiora, ergo multomagis in his in quibus dantur multæ specialitates,& Cy.& Anto. vbi furpa hoc tenẽt per istas rationes dic secundum Alexan. ibi quod in his etiã licet transigere,cum communiter concludatur dicta l.non extendi ad grauiora adulterio,contra Cyn.& ratio adulterij quã ibi tradunt Doct.in his cessat dico quando per accusationem proceditur,non quando per inquisitionem, iuxta no.in c.in fidei fauorem,de hæret. in vj. & supra
128 fuit dictum. † Inferenda tamen sententia requiritur citatio licet non peremptoria, alias sententia non valeret c.ad apostolicæ. de re iudic.in vj. & in extrauagan.ad reprimendam, & in d. cle.sæpe,quod intellige quando constat de hęresi & proceditur ad sententiam, secus autem quando proceditur contra contumacem,nam tunc duę requiruntur citationes si per annum steterit: vt per

Archi.

Archi.in c.cum contumacia,de hære.in vj.et per Fely.in d.c.excommunicamus. ij.col. verſ. nota in §.quidē & Pau.Ghir.in d.tract. de hære. viij. q.ad quam ſententiam procedetur ſecundum formam cle.j.eo.titu.quod vterq; concurrat inquiſitor,& ordinarius,licet ante quilibet per ſe poterat proferre ſententiam & cōdemnare, per c.per hoc.de hæreti. in vj. ſed an quando proceditur p accuſationem requiratur vterq;,dictum eſt ſupra
129 per gloſ.in d.c.in fidei fauore. †Sed an a tali ſententia appellabitur,videtur q̄ ſic,nam æquiparantur iſta duo crimina,ſed in crimine læſæ maieſta.humanę videtur gl.tenere q̄ admittitur appellatio,vt in l.Pantonius.§. rei perduellionis.ff.de acqui.hære.& videtur tenere Auguſt. poſt Ang. in glo.preſente Caio,& appellante.iij.col.in addi.grauius,niſi in his caſibus læſæ maieſta.in quibus expreſſe cautum reperitur q̄ nō admittatur, vt in l.j.C de fal.mone. & in crimine perduellionis,vt ibi & in aliis tenet admitti ſi nō prohibeatur, Ange.tamen tenet ibi oppoſitum, q̄ non admittitur,vide tñ in tali crimine in d.§.rei perduellionis.& Ang.in d.gl.in crimine autem hæreſis clare & expreſſe ſtatutum reperitur. c. vt inquiſitionis officium. de hęre. in vj. vbi refertur q̄ ēt per conſti. Friderici erat cautum. Idem dic de relapſo in hæreſim, vt dicitur in c.ad abolendam. verſi.illos.de hære. Spe.in tit.de appel §.j. verſi. xxxj.caſu, Archid.& Ioan. Andr.in c.felicis,de pœn.in vj. Matthę. in conſti. inconſutilem.xxij. nota.& Fely.in c.ad abolendam.ij.col.verſi.ſed aduerte incidenter. vbi limitat admitti ante diffinitiuam ſentēriam ſecundum Archidiaconum in
130 d.c.vt inquiſitionis. †Limita etiam niſi per recurſum,nam ſuperior cognito de iuſtitia poſſet inhibere ſecundum Panor. in c.paſtoralis. in fi. prin.de appel.not.in c.romana.§.ſi autem. de appel.in vj.hoc pendet ab illa q.an remota appellatione cenſeatur remota ſupplicatio, & recurſus: de quo per Par.in tract.ſyndi. char. xix. & ſeq. ver.appellatio.et verſ.an ſi ſtatuto. Iaſ.poſt alios in auth. quæ ſupplicatio.C.de preci. Imper.offe. Cano.in d.c.paſtoralis.& Ro.in rubr.ff.de arbi. Spe.in ti.de appel.& ibi Bal.verſi. qd operetur. Lanfran.in c. qm̄ contra. in.§.appellationes. de probat. Ang.in l.eos.in prin.C.de appel. Mar.in ſing.cclxxxvij.text.tñ in d.c. vt officium. dicit ſtatim ſententiam exequendam dilatione aliqua poſtpoſita, adeo q̄ omne remediū tollere vī, dic tñ quo ad iudicē a quo: vt nō teneatur admittere, vt dicit Fely.in d.c.ad abolendā,ſuperior aūt bene poterit inhibere tex.tñ in d.c.vt inquiſitionis officium tollere vī ēt recurſum ad ſuperiores in eo quod dicit ſeu proclamationibus,& ſic diuerſum ab appellatione,& dicit tex. & gl.in d.conſti.inconſutilem,in fi. ſicut in crimine læſæ maieſta.humanæ,vt in l.quiſque.C.ad l.Iul.maieſt.et
131 ibi dicit glo. †Sed an defenſiones dandæ ſunt inquiſitis de hæreſi,an ſtatim fit executio non datis nec permiſsis defenſionibus, ſicut dicitur non admitti appellationem contra l. addictos. C.de epiſc.audi. Et an renunciare poſsit defenſionibus, vī q̄ non per plene tradita per Marſil. in practi. in §.examinanda. & in conſi.cxiiij.in fi. Par.in tract.ſyndic.char.xxix.iiij. col.& char. xxxiiij.iij.& iiij.col.& char. ſeq.j.col.& Ang. in gl.qui iudex ſtatuit term. Fely.in c.ſi diligenti.de foro compe. & in c.paſtoralis.§.quia vero. de offi.delega.facit nam defenſio nec per principem nec per ſtatutum tolli poteſt vt per Mar.in conſi.xxv.verſic.quinimmo dicta defenſio,& in cōſi.xxxj.verſ.defenſio enim,& in cōſ.xxxvii. verſi.quinimmo talis, & conſi.lxxxj.verſi.quinimmo,et in tali crimine ſentit tex.in c.fi.iuncta gl.indiciis,de hære.in vj.ver.cæterum,vbi publicatio fieri debet vt poſsit ſe defendere, ergo defenſio pmittitur.& faciunt dicta Bar.in d.extrauag.ad reprimen.in verſi.figura, vbi ea quę ſunt iuris naturalis & concernunt defenſionem tolli non poſſunt,licet procedatur ſummarie & de plano,& ſine figura iudicij.In cōtrarium vī,nam in tali crimine vt dicitur in d.c.vt officium, tollitur remedium appellationis & tñ appellatio eſt defenſio,vt per Matthæ.in rub.conſti.appellationum tempora. Item Ang.in d.glo. Par. vbi ſupra & Mar.in pra.in.§.examinanda,dicuut in famoſo latrone & aſſaſsino,ex quo occidi poſſunt tanquā hoſtes.c.j.de homi. in vj.denegari pōt defenſio,& per eos renunciari,ergo idem in hoc crimine cum longe grauius ſit & occidi poſſunt. c.j.§. diffidamus.de ſtatu.contra libe.eccle.& in c.excommunicamus. de hære. & in auth.gazaros.C. eo.Card.in cle.ij.§.cæterum.de electio.facit l.,pditores.ff.de re mili. & l.iij.§.fi.ff.de ſica.Boni. tamen in tit.de hære.tenet nō licere priuatū occidere propria authoritate hæreticum,ſed per iudicem ſecularem,contra tamen d.§.diffidamus. dic q̄ aut tale crimen eſt defenſibile,vt ſi protuliſſet aliquod verbum iocoſe,vel diſputādo, vel aliter vt ſupra dictum eſt. & tunc admittitur defenſio. aut non eſt defenſibile & crimen eſt notorium:vt quia publice affirmet contra articulos fidei, aut aliter plene conſtet,& conuincitur,& apparet hę reticus, & tunc nulla competit defenſio per d.c. vt officium,ibi,in delata animaduerſione, faciūt dicta de aduocato & procuratore. & facit cap. ſecundum leges,eo.in vj.& ex his ſi poteſt renunciare ſecundum dictam diſtinctionem.

Expedito proceſſu hæreticorum, de eorundem pœnis, & earum executione dicendum eſt,Circa igitur quartum de pœnis hæreticorum,primo videndum erit de pœnis ordinariis. ſecundo de pœ-
132 nis extraordiuariis hæreticorum. †Circa primum dicendum eſt q̄ de iure diuino imponi pœna videtur,& ſtatui pœna ignis & concremationis,vt dicitur in Ioan.xv. cap. ſi quis in me non manſerit mittetur foras, ſicut palmes areſcet, & colligent eum, & in ignem mittetur, ſecundum Hoſtien. Ioan. Andr. & Panor.in d.cap.ad abolendam.iii.col.in gloſſ.audientia. & in c.excommunicamus.lo ii.de hæreti. iure autem ciuili imponitur pœna vltimi ſupplicii, vt in l. atriani. ver.manicheis.& l.ſeq.C. de hęre.vltimum autē ſupplicium mors naturalis intelligitur l. vltimū ſupplicium.ff.de pœn.& ibi vide alias pœnas mitiores exilij,& publicationis bonorū d.l.arriani in prin.

in prin.& d.l.quicunque.verſi. hęrentibus & deportatio. verſic. nemo. & diſtingue aut hæretici ſunt quia hęreſim docent,& tunc puniuntur pœna vltimi ſupplicij d.c.quicunq;.circa fi.verſi.vltimo ſupplicio.diſcentes vero puniuntur,pœna decem librarum auri,ſeruantes vero dogmata hæreticorum deportantur,vt dicit gl.in d.l.quicunq;. verſi.damnentur etiam ſi adiſcant ab inſtructore Papę ſecundum Card. in clementi.j.§.fi.de vſur. & vide glo.in c.penul.de hære. & glo. in conſti. reg.inconſutilem.in verſi. pœnas.& intellige de adiſcente vt ibi dicit gloſſ.quando nondum ad actum adiſcendi peruenerunt, ſed gratia adiſcendi ad hæreticos peruenerunt,& ita intelligitur d. l.quicunq;. ſecus autem ſi didiciſſet,tunc eadem pœna puniuntur ſicut ſi docuiſſent per l.culpa.C. de mathema.conſuetudine autem introductum eſt vltimum ſupplicium imponi, vz pœna ignis, vt comburantur hæretici,& ita declarat conſuetudo in hoc delicto vltimum ſupplicium, vt dicit Panor.in d.c.ad abolędam.& plene per Pau.Ghir. in d.tracta. de hære.iij.q.vbi ponit pœnas inductas a iure canonico & ciuili contra perſonas eccleſiaſticas & laicos & per Areti.in l.j.iij.no.C. de ſum.tri.& fid.catho.& Iaſ.ibi.iure autem nouiſſimo in regno talis pœna ignis eſt approbata, vt per d.conſti.inconſutilem.in fin. vt in conſpectu populi viui comburantur hæretici.& ibi glo. pen.in verſi.pœnam videtur demonſtrare, q̃ etiã iure cõi imponatur pœna ignis. cum aruſpes & ſacrilegus pœna concremationis puniantur.l.nullus.C.de maleſi.& mathe.in l.ſacrilegij.C.de ſacrileg. qui etiam dici poſſunt hæretici cum ſeparati ſint a communione eccleſiæ.& licet dicantur large hæretici, tamen ſi in eis locum habet talis pœna,ergo multo magis in hæretico ſtricte & ꝓprie ſumpto,tamen gloſſ.concludit aliam pœnam introductam fore de iure ciuili & Fely.ſentire videtur in d.c. ad abolendam.j.col.verſi.no.pœnitentiam.q̃ pœna ignis imponatur,allegat d.l.arriani. alia etiam pœna imponitur, vt in authen. gazaros.C.de hære.& in corpo.vnde ſumitur vz banno & diffidatione.Et no.q̃ talis pœna infligẽda erit nulla conſiderata qualitate perſonę,& priuilegio,ſiue ſint milites l.arriani.in fi.facit l.nullus.C.ad l.Iul.maieſta.ſiue clerici, ſacerdotes & religioſi,vt in d.c.ad abolendam.& d.c.excommunicamus.laici tñ ſtatim condemnati traduntur curię ſeculari plectendi,clerici vero prius degradantur,& poſtea traduntur curię ſeculari,vt d.c. ad abolendam.& d.c.excõmunicamus.& c.j.eo. in vj.& Pau.Ghirlan.in dicto tract.iij.q.An aũt ſecularis cogi poſsit per epiſcopum aut inquiſitorem vt morti traderet ex quo ſi mors ſequatur excõmunicari poteſt dic,vt per Fely.in c.vergentis.j.col.j.no.de hæret.& vide c.nouimus.de verbo. ſignica. vbi epiſcopus rogat & non cogit. & Matthæ.in dicta conſtitu.inconſutilem.xviij.no.

133 † An autem requiratur incorrigibilitas,vt ex tali crimine poſsit degradari in hoc nonnulli dicunt q̃ licet alias in grauioribus delictis, & requiratur degradatio, & poſtea tradi curiæ ſeculari,tñ requiritur incorrigibilitas,alias nõ ſunt tradendi.fallit tñ in nonnullis caſibus,vt in hoc crimine hęreſis,& in aliis traditis per glo.in d.c.ad abolendam.& in d.c.excõicamus. & ibidem per Doct.& in c.cum non ab homine.& in c.at ſi clerici.vbi Panor.poſt alios de iudi. Ang.in gl.et caput a ſpatulis.verſi.quid autem ſi clericus.Specu. in ti.de compe.in d.addi.§.j.verſi.ij. Anto.tamen & Panor.in d.c.ad abolendam.& d.c.at ſi clerici.& d.c.cum non ab homine. Ange.in dicta gl. dicunt hoc verum non eſſe,nam etiam in tali crimine requiritur incorrigibilitas,nam ſi velit redire ad fidem,curiæ ſeculari non traditur,ſed ad agendam pœnitentiam in carcere detruditur perpetuo,vt in c.pe.de hære.bene tñ inquiſitores poterunt talẽ pœnam perpetui carceris commutare, vt dicitur in c.vt commiſsi.de hæreti.in vj.fallit tamen qñ abiuraſſet, & poſtea incideret in aliam aut eandẽ hęreſim:tũc enim relapſus ſtatim abſq; aliqua audientia traditur curiæ ſeculari, vt dicitur in c.ſuper eo.& in c.accuſatus.de hære.in vj. et traditur in d.c.ad abolendam.& in d.c.excõicamus, in tali caſu poſſet habere locum opinio prędictorum,& glo.in d.c.ad abolendam. & d.c. excommunicamus,et per Panor.in d.c.at ſi cleri

134 ci.in princ.verſic.ad tertium.quæ ſunt. † Per quos autem degradandi ſunt,dic q̃ licet alias requiratur in degradatione q̃ interueniant ſex epiſcopi,ſi degradandus eſt presbyter, & tres ſi diaconus,vt traditur per Panor.& Fely.in c. non poteſt.de re iudic.& in c.ſi quis presbyter.de cler. excõmu. Spe.in tit. de accuſ.§ ij.§.iiij. tñ in hoc crimine ſi interuenire non poſſunt tot epiſcopi ſolus epiſcopus conuocatis abbatibus aut aliis religioſis poterit degradare:vt traditur in c.j.de hære.in vj.Panor.in d.c.ad abolendam.verſic.item no.xxiij.Matthę.in d.conſti.inconſutilẽ.xviij. no.vide Deci.in d.c.at ſi clerici.xxiij.col.verſ. venio ad tertium. de iudi. Formam aũt degradationis ponunt Iaco.But.& Bal. in auth.presbyteri.C.de epiſ.& cle.& Spe.in tit.de accuſ.et Doc. in c.ij.de pœ.in vj. Ang. in glo.& caput a ſpatu.

135 verſi.nunc reſtat. † Inſuper & in hoc crimine ſicut in lęſę maieſt.humanę memoria defuncti dãnatur,& bona publicantur vt in l.pe. & fin.& l. quiſquis.C.ad l.Iui.maieſt.l.fi.ff.eo.inſti.de pub. iudi.§.item lex Iulia.not. in l. ex indiciorum.ff. de accu.inſti.de ſucceſ.quę ab inteſt.defe.§.interdum traditur in conſti.contingit interdum, & in c.reg.bona proditorum.& in c.nuper apud Tranum parimodo,& in hoc crimine memoria defuncti dãnatur tam iure ciuili antiquo l. manicheos, & l.cognouimus. C. de hære. q̃ nouiſsimo vt in authẽ.gazaros.& in corpo. vnde ſum.vt in c.j.§. gazaros.de ſtatu.contra liber. eccle. no.gloſſ. in ver.per omnia.in conſti.inconſutilem,tam etiam iure reg.per d. conſti.inconſutilem,q̃ etiam iure canonico antiquo.xxij. q. vij. per totum ibi per gl.in ſumma viij.diſtin.c.iure.& in c.vergentis. et in c.excommunicamus.lo.j.de hære.& in c.cũ a nobis.de pręſcrip.& iure moderno vt in c.cum ſecundum leges.de hęre.in vj.Mar.in l.qui ſine. vij.col.verſic. item hæreticus mortuus.ff.de quęſtio.glo.xxiiij.q.ij.in ſumma. ita tñ q̃ bona laicorum

eorum fiſcum imperij applicantur nõ tamen ante declarationem per epiſcopum aut inquiſitorem factam, ſed poſt ſententiam: vt dicit text. in d.c. cum ſecundum leges. Sed quid in terris baronum cui applicabuntur bona hæreticorum, barono an fiſco? dic vt per Guid. Papæ. in deciſio. lxxvj. & ibi an requiratur ſententia. Bona vero clericorũ aut laicorum ſubiectorum eccleſię fiſco eccleſię applicantur etiam patrimonialia, vt dicitur in d. c. excommunicamus. & ibi Panor. & alij & feudalia eccleſię vt ibidem & per Matth. in d. cõſti. inconſutilem. xviij. no. & per Panor. in cap. ij. de ſucceſ. ab inteſt. Ioan. And. in d. c. cum ſecundum. de hære. in vj. & ibi per Philip. Fran. niſi clericus recognoſceret indirectum dominum ratione feudi aut emphiteuſis laicum, tunc fiſco eccleſiæ non applicantur ſed ad directum dominum reuertitur, de quibus per Docto. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de dam. infe. Alex. in conſi. xxiij. j. vol. & conſil. xxviij. iij. vol. Are. in conſi. x. Sozi. in cõſil. clxvj. Ang. in glo. publicamus bona. Matthæ. in conſti. ſequens. v. no. & in conſti. poſt mortem. j. not. & in col. fin. verſ. in gloſ. iiij. & in deciſi. cclxxx. ij. dub. in quibus quando feudum aut emphiteuſis reuertitur per rebellionem ad dominum directum, & quando ad fiſcum. fiſcum autem eccleſię intelligas ſi ab eccleſia habuerit ſtipendia eius cameram. ſi non epiſcopi cameram vt per Felyn. in d. c. excommunicamus. & in d. c. vergentis. & cæteros vt per Panor. Ana. & Sozi. in d. c. excommunicamus, aſsignant rationem, nam quoties per ſona cui actio acquiritur non eſt expreſſa in pertinentibus ad eccleſiam, epiſcopo loci actio competit, allegant gloſ. in cap. de viduis. xxvij. q. j. in fin. Inno. in c. cum olim. el. ij. de priuil. & alios de quibus ibi per Felyn. Limita tamen vt confiſcato bonorum clerici non fiat. de bonis eccleſię cui ſeruiuit clericus, ſed de alijs patrimonialibus aut aliter quęſtis vt per Card. in conſi. j. titu. de hære. & Fede. in conſi. cxxxvii. & ibidem per Fely. & gl. in d. c. cum ſecundum. allegat clemen. volentes. poſt prin. vbi vide. Quæ autem bona veniant publicanda. dic vt per Panor. in d. cap. vergentis. & Ang. in d. gl. & eius bona publicamus. & Doct. in d. §. ſi de vectigalibus. intellige tamen prędicta nõ in omni genere hęreſis de quo ſupra, ſed in ſtricta, & propria hęreſi de qua per Iſern. in c. j. §. diffida mus. iij. col. verſi. ſed an omnis hęreticus perdat bona, de ſta. contra lib. eccle. Et not. q̃ accuſans memoriam debet ſe inſcribere & ducere & probare q̃ ſcienter erat hæreticus, vt per Fely. in c. ſi quis epiſcopus. de hęre. Marſi. in l. qui falſam. §.
136 accuſatio. ff. de fal. †Sed in ipſo iure bona ſunt publicata, an veniunt publicanda: dic q̃ iure veteri non ipſo iure, ſed erant per ſententiam publicanda; vt dicitur in d. c. excõmunicamus. vbi per Panor. hodie vero per d. c. cum ſecundum leges, ipſo iure bona ſunt publicata, & proceſſus & ſententia non requiritur quo ad publicationem. c. ij. de reſcrip. in vj. Panormi. in d. c. vergentis. ij. not. Bart. in l. Imperator. ff. de iure fiſ. Ange. in d. gl. che hai trad. la tua pat. iij. col. Requiritur tamen declaratio propter adminiſtrationem & fructus medij temporis: vt firmat Ancha. in d. c. cum ſecundum leges. ij. not. Oldra. conſil. cclxxxj. & Marſi. in pra. in. §. aggredior. xvj. col. & conſi. x. nu. 18. & 19. cum ſeq. Deci. in c. peruenit, lo j. de app. Matthæ. in conſti. pactarenorum. iiij. no. ſic & in crimine lęſæ maie. huma. ipſo iure in regno ſunt publicata per c. reg. nuper apud Tranum. & ibi per gloſ. & per c. reg. bona proditorum, tamen declaratio requiritur antequam fiat executio vt per Matthæ. in conſtitu. contingit interdum. vij. no. & vide per Capit. in deciſ. ſa. conſil. cxxx. plene. & vide per Iaſ. in l. ij. C. de iure emph. in illa q. an propter canonem non ſolutum ipſo iure res cadat in commiſſum. vbi ſimilia: & q̃ declaratoria requiritur, & per Iſer. in c. j. in ver. cõtrah. inceſtas nup. in addi. in tit. quæ ſint rega. ſeu com-
137 mitten. cri. †Ex quo ſequitur q̃ alienatio bonorum hære. per eos eſt prohibita, & ſi fiat reuocari poteſt per inquiſitorem, aut epiſcopum. Bar. in l. iij. ff. de his quæ in fra. cre. & in l. chirographis. §. fi. ff. de admi. tut. Cyn. in l. fi. C. ad l. Iul. maie. & in l. j. C. de preſcri. xxx. anno. Bald. in l. fi. §. fi. C. cõm. deleg. Iaſ. inſti. de actio. §. itẽ ſi quis in fraudem. xxiij. col. verſ. limitate tamen, & facit. l. quis qs. §. emãcipationes. C. ad l. Iul. maieſt. Angel. in glo. che hai tra. la tua pa. iij. col. Matthæ. in d. conſti. pactarenorum. iiij. no. & per Pau. Ghirl. in tract. de hęre. iiij. q. vbi an requiritur
138 ſententia, & an alienatio prohibeatur. †Sed an teneatur pretium reſtituere, dic q̃ ſic, vt per doc. in dictis locis. & ibi maxime Iaſ. quid ſi hæreticus emit bona & pretium non ſoluat, an teneatur inquiſitor, vbi dicit q̃ ſic, per text. in l. in ven
139 dicatione. ff. de actio. emp. †Et quid ſi hęreticus ante hæreſim fundaſſet hoſpitale & bona dicaſſet an talia bona ſint epiſcopo confiſcata, et vide Cardi. in cle. j. §. fane. q. vij. de hære. & Ioan. And. in Specul. in titu. de hære. & in d. c. cum ſecundum, de habente domicilium alibi ab origine,
140 ad quem ſpectent bona originis. †Sed quid ſi hæreticus habeat filios orthodoxos an bona perueniant ad eos, an penitus excludantur, & fiſco applicẽtur, ſicut in lęſę maie. crimine, l. quiſquis. C. ad l. Iul. maie. dic q̃ iure veteri ciuili, ad filios orthodoxos ſucceſsio ſpectabat, et eis non exiſtentibus agnatis orthodoxis. l. manicheos. & l. cognoſcimus. C. de hære. iure vero canonico penitus excluduntur filij, vt in d. c. vergentis. vbi glo. in verſ. exhęredatio, & glo. in verſi. per omnia in conſti. inconſutilem. & approbatur per d. authen. gazaros. & in corpore vnde ſumitur. & hoc teſtatur communiter, vt per Panor. in d. c. vergentis. & tenet gl. xxiij. vij. in ſum. vbi Archi. & Cyn. in d. l. quiſquis, & Hoſtien. in ſum. eo. ti. §. qua pęna. licet Ioannes And. diſtinxerit in terris eccleſiæ & in terris Imperij tam, idem in terris Imperij per d. authen. gazaros. per quam arguitur a maioritate rationis, vt ſicut in humana filij etiam fideles excluduntur per d. l. quiſquis. multo magis in diuina, & ſic etiam ſi fuerint orthodoxi vide glo. in d. §. interdum, inſti. de ſucceſ. ab inteſta. & in l. ex iudiciorum. ff. de accuſa. & glo. in c. ij. de hære. in vj. & in c. ſecundum leges. eo. tit. in vj. Iſer. in d. c. j. §.

c.j.§.itaque filij. de ſtat.contra liber. & Boni. in tit.de hęre.vbi refert Goffre.diſtinguere in terris Imperij non priuentur.limita,& vide vt per Felyn.in d.c.vergentis.in fi.vbi de filiis ponit qua-
141 tuor fallentias. † Qui filij etiam excluduntur penitus a quocunque beneficio eccleſiaſtico & officio & dignitate,vt dicitur in c.ij.adhæc.de hęre.in vj. & per Matthæ.in conſti. in conſutilem. xviij.no.& vide per Pau.Chir.in trac.de hære. iij.q.& in iiij.q.& ibi quid ſi ſint fideles filij, limita niſi pater fuerit emendatus & egerit pęnitentiam:vt in c.ſtatutum, de hęre.in vj.vbi declaratur.d.ij.decretalis.& Angel.in gl.che hai tra. la tua pat.iij.col.& vide in c. filij.eo.in. vj. Intelligas tamen prędicta de beneficiis. vt locũ habeat in obtinendis non tamen in iam obtentis, vt no. gl.in.c.ſatis peruerſum.1vj.diſtinct. & per Pano. in d.c.vergentis verſ. ſed circa prædicta. Et qui filij contineantur, an exiſtentes in poteſtate, an vero emancipati,an adoptiui, an legitimati, an naturales tantum,an nepotes ex vtroq; parente, & qualiter, & an fœmina,& quando; dic vt per gloſ.& alios in.d.c.ſtatutum per Doc.in d.l.quiſ quis.& Ange.in d.glo.che hai tra. la tua pat.iij. col.& quæ poſt eum ibidem habentur per apoſti. & per.Fely.in d.c.vergentis.in fi.an differat crimen hæreſis a crimine læſæ maieſta.quo ad filios puniendos, & vide Matthæ.in d.conſti.pactarenorum.in gl.ipſorum filij,vbi etiam ponit in quibus filius tenetur ex delicto patris, & an econtra ex delicto filij, & ibi quid ſi filius eſt hæreticus, an pater teneatur. & ibi quid ſi filius eſt emancipatus,an ex delicto patris teneatur,& quid ſi mater eſt hęretica,an excludatur etiam ab extraneorum ſucceſsione,& quando poſt Angel.in d.gloſ. Quid autem de dotibus mulierum licet lſer. multa dicat in d.§.diffidamus,maxime in dote confeſſata, tamen expreſſum reperitur in.c.decreuit.de hęre. in vj. per q̃ ſtatutum dotes vxorum orthodoxorum illeſas eſſe niſi ſciuerint virum hęreticum a principio fuiſſe,nõ ex poſt facto:vt ibi per glo.& per Alex.in l. ſi conſtante, in princi. iiij. car.ff.ſol. mat. ſic & in crimine læſæ maieſta. vt in d.l.quiſquis.§.vxores,& in conſtitu.pęna carere volentes,& ibi per Matth.in cap.reg.item ſtatuimus,ſi forte contingat aliquos damnari,& per Par.in tractatu ſyndic.in verbo bonorum publicatio.Puniuntur quoque filij,nam ſi patres fuerint banniti ex cauſa hæreſis,q̃ non poſſunt contrahere matrimonium ſine regis aſſenſu, & mandato, cum fidelibus feuda tenentibus:vt dicitur in cap.
142 reg.humanitatem quoq; ſectantes † Sed infra quantum tempus peti poteſt publicatio bonorum & memoria defuncti damnari, & an filii & proximiores pręſcribere poſſunt dicta bona, & per quantum tempus,gloſ.j.l.manichæos.C.de hære. per tex.in l.ſi quis.C.de apoſta. vbi etiam Bart. tenent q̃ per quinquennium in vtroq; crimine diuinæ & humanæ maieſtatis lęſę & dictam glo.ſequitur Alexan. poſt Barto.in l.fin.ff. de ſicar.& per Roma.in ſingu.cccxxxvj.& Ang. in d.glo. che hai trad.la tua patria, in princ.iiij.col.gloſſ. tamen in cap.ii.de præſcrip.in vi.& in c.accuſatus de hęre.in vi.in ver.poſt moꝛtem, & gloſſ.in ſum.xxiiij.q.ij.dicunt per xl.annos præſcribi,& infra tantum tempus peti poteſt publicatio, & memoria defuncti damnari,& ſequi videtur in d.gl. che hai tra.la tua pa.Ange. & Albe. in l.j.C.de apo.Mat.in rub.de apoſt.Pan.vero,& Fely.in c. a nobis,col.ij.verſ.ſecundum prædicta, de pręſc. ſaluant ambas gloſſ.vt iuris ciui.gloſſ.locum habeat in fiſco imperij,& glo.iuris cano.in fiſco eccle.eo modo vt ſupra, tamen eſt remittendum ad tradita per Doct.in d.c.cum a nobis,ſed Mar.videtur ſentire in l.qui falſam.§. accuſatio.j.col.ff. de falſ.ſemper accuſari poſſe,& pręſcribi non poſſe,ſed non recte loquitur ſimpliciter. vt ex prædictis patet.in crimi. vero læſę maie. in regno proditores nec filii,& alii deſcendentes aliquo tempore poſſunt pręſcribere, ſed quandocunq; vendicari poſſunt bona per fiſcum, vt dicitur in c. reg. bona proditorum,in fin.

143 † Nunc de pœnis extraordinariis dicamus, deinde qualiter ordinarię & extraordinariæ euadantur,poſtremo de pœnis receptatorum,& fautorum:punitur ergo hęreticus q̃ infamis ſit.l.j.in fi. C.de ſum. Tri.& ibi Bar.& in l. Caſsius.ff.de ſena. & ideo teſtis eſſe non poteſt in iudicio, licet poſsit in contractibus l.quoniam.C.de hęre.Bar. in d.l.Caſsius & in d.l.j.Bal.in marg.in verſ.crimen.verſi.hæreſis.Specul.in titu.de teſte.§.final. verſic.quid de portantibus, & ver.item q̃ eſt iudęus,& de offi.om.in d.§.iiii. vide diſtinctionem d.l.quoniam,vt contra orthodoxum et chriſtianũ non poſsit,pro eo vero ſic,ſed intereſſe non prohibentur.facit nam hæreticus eſt excommunicatus. c.excommunicamus.de hęret.ſed excommunicatus excluditur a teſtificando, vt traditur in.c.veniens,de teſti.vbi Felyn. in cap. Rodulfus. de reſcri. Alex.poſt Bar.in l.iij.§.lege Iulia.ff.de teſt. Spec.in tit.de teſt.§.j.ver.item q̃ eſt excommunicatus. Item facit nam qui prohibentur accuſare, prohibentur teſtificari cap.teſtes.iiij.q.iij.Bar.in rub.C.qui accuſa.po. Ange.in gl.nec non ad querelam:ſed hęreticus accuſare non poteſt orthodoxum,vt ſupra, & habetur.iiij.q.j.ca.diffinimus. Spec.in titu.de accuſa.§.j.verſic. item excipitur. q̃ eſt hæreticus, ergo nec teſtificari:vide tex.in d.c.excommunicamus.§.credentes,& in auc.credentes eo.C.& vnde ſumitur, & ſic punitur etiam vt non poſsit accuſare orthodoxum per d.ca.diſ-
144 finimus. † Item punitur q̃ ſit excommunicatus.d.§.credẽtes,& ibi per Panor.j.no. et xxiiij. q.iij.cap.notandum, & c.dixit apoſtolus.& c.ad abolendam, extende etiam in hęretico occulto gloſ.& Card.in cle.j.§.pen.de hære. & in cle.j.§. fina.de vſu.vide glo.xxiiij.q.j.c.j.& per Mat.in
145 conſti.inconſutilem.iiij.no. † Item hæreticus priuatur omni beneficio & officio & dignitate.d. c.ad abolendam.c.ſi papa.xl.di.xxiiij.q.j.c.qui contra pacem, & c.ſtatutum, de hære.in vj.l.j.C. de hær.& in auth.credentes.C.eo. & vnde ſumitur,& vide in c.j.de ſchiſma.in vj.extende etiam
146 in hæretico occulto vt ſupra proxime. † Item punitur hæreticus, quia eius filij vſque ad ſecundam generationem excludantur ab officio & dignitate,

gnitate, iuxta.c.ij.& c.ſtatutum, de hære. in vj.c. vergentis, eo. & in d. authen. gazaros. & alibi vſque ad quartam generationem. d. c.j. de ſchiſma. in vj.& vide cū glo. de nepotibus in d.c. ſtatutum eo. in vj.& per Pau. Ghirl. in d. trac. de hær.

147 iij.& iiij.q. †Item punitur quia caret ſepultura. d.c.ij. de hære. in vj.& in c. licet eo. ibi vide Fely. an corpus mortuum & quando puniri poſſit,& in c. ſi quis epiſcopus, eo.& in cap. in eod. de

148 ſenten. excommunica. †Item punitur, nam poteſt a quocunque impune occidi & percuti. d. aut. gazaros, ibi diffidamus etiam ſi ſit clericus, vt per Cardi. in d. clem. ij. §. cæterum, de electio. & Fely. in cap. fi. de hærer. glo. in c. ſi quis deinceps. xvij. q. iiij. & ſic amittit priuilegium c. ſi quis ſuadente, nam cum percuti poteſt, non eſt excōica

149 tus percutiens. † Itē punitur mulier hæretica, nam tenetur filiam orthodoxā dotare licet alias ſi non eſſet hæretica teneatur: vt per glo. in l. neque mater. C. de iure do. Doct. in l.j. ff. ſol. matri. Alex. poſt Bal. in l. ij. C. com. de leg. Ang. in d. l.

150 neque. †Item mulier hæretica infidelis non gaudet priuilegijs conceſsis dotatis mulieribus, de quibus in d. l.j.& in l. aſſiduis. C. qui potio. in pign. habe. vt dicitur in l.j.& in authen. itē priuilegium,& in corpore vnde ſumitur. C. de hære. & Bal. iunior in trac. de dot. xj. par. in iij. mēbro. xxj. differentia, niſi fuerit conuerſa ad fidem quoniam ea recuperat vt ibidem & vide Bal. in rub. C. de priuile. do. Arch. iiij. q.j. cap.j. & per Cam pe. in tract. de do.j. par. Item caret beneficio velleyani vt dicit Arch. in d.c.j. iiij. q.j. & filiusfa-

151 milias beneficio Macedoniani vt ibidem. †Itē hæreticus non poteſt teſtari: vt in conſti. apoſtantes, etiam ad pias cauſas: vt per Fely. in c. ſi quis epiſcopus, de hæreti. nec ſuccedere, non contrahere, nec quocunque alio modo alienare, nec iudex eſſe, alias nulla redditur ſententia, & proceſſus, nec aduocatus, nec tabellio, alias inſtrumenta & acta nulla redduntur de quibus in l. manichæos et in d. auth. credentes de hære. & vnde ſumitur & cap. ſi aduerſus, & c. excommunicamus. §. credentes, de hæret. vbi agere non poteſt ſed bene conuenitur & per Iſer. in cap.j. §. credentes, de ſtat. contra lib. eccle. & in prati. Papien. in libello de rei vendica. ver. veris & legitimis, & per Bart. in i. conſi. de tabellione, & Specu. in titu. de offi. omn. in d. §. iiij. & in titu. de inſtru. edi §. viij. ver. quid ſi cōfectum ſit. §. xij. ver. prohibetur. & ver. iij. oppono. et per Mar. in pra. in. §. aggredior, vbi an geſta & acta facta per occultum hæreticum teneant, nec aliquid hæretico relinqui poteſt per Bart. in l. cum ſenatus. ff. de reb. dub. Bald. in l. ij. C. qui teſta. po. etiam in teſtamento militis nihil habere poteſt, nec legatum, nec fideicommiſſum, nec hæreditatem: vt in l. ſi. C. de hære. etiam ſi eſſet filius vt per Felyn. in d.c. ſi quis epiſcopus, de hære. immo tunc fiſcus vendicat l. iij. C. de hære. & l.ij. eo. vide Bar. in l.j. ff. de iure fiſci. per Areti. in l.j. ff. de hæred. inſti. iiij. col. & limita vt per Panor. in d. cap. ſi quis epiſcopus ſeq. eo. & vide in auct. idē eſt deneſtorianis. C. de hære. & ibi q occidens ſeipſum hæreticus non habet hæredem.

Itē nec vſucap. pro hærede: vt per Batt. in l. con-

152 ſtat. ff. de vſu. pro her. †Item hæreticus cogitur ad obſeruantiam iuramenti, licet aliter q̄ orthodoxus iuret, Card. in clem. j. §. j. de iureiur. ſic & iudæus vt per Mar. in conſt. eos qui ſcienter. iij. lib. ix. q.& in conſt. ſi quis impoſterum. vj. no. iij. q. Docto. in c. fi. de iudæi. Iaſ. in proœ. ff. veteris Bart. in l. ait pretor. §. iurari. ff. de iureiur. & ibi Alex. vbi hæreticus cogitur ad obſeruantiam iuramenti etiam ſi aliter iuraret quam deberet.

Item hæreticus petere non poteſt reſtitutionem rerum eccleſiaſticarum, de quibus fuerit ſpoliatus, vt per Inno. in cap. ex parte de reſti. ſpol.

153 †Item hæreticus non poteſt habere chriſtianū ſeruū l. Deo nobis. §. ſi. vbi Bar. C. de epiſ. & cle. ſic & iudęus c. fi. deinde, & in l.j. ne chriſtia. Alan. hære. vel inde. Item hæretici non poſſunt habere ſinagogas ſicut iudęi: vt in c. iudæus lo.j. deinde xxiiij. q. iij. c. clericus cum ſeq. Cy. in l. ij. in fi. C. de ſum. Tri. poſt glo. ibi alias locus publicatur. l. quicunque. §. vniuerſi. C. de hær. l. conuenticulam. C. de epiſ. & cler. Matth. in rub. in cōſti. inconſutilem, & in rub. conſtit. paci. Itē quia hæreticus vbique peccat, vbique puniri poteſt de hæreſi. Card. in Clem. ij. §. denique. ix. quæſtio. de re iudi. & vide tex. & glo. in ca. vt commiſſi. eo. in vj. Item hæreticus expelli poteſt a ciuitate ne alios inficiat Bald. in l. nullus. C. de ſacroſan. eccle. gl. in auth. ſi vero domini. C. de hære. & Mat.

154 in d. rub. †Item hæreticus etiam reuerſus ad fidem non ordinatur, Fely. in c. cum te, de reſcrip. verſi. infidelitas præcedens, niſi fuerit reuerſus et abiurauerit iuxta c. ſaluo. j. q. vij. per quod glo. in c. j. de cenſi. in vj. dicit abiurationem probari per ſcripturam. Item hæres ab hæretico inſtitutus in teſtamento, agere non poteſt ex eo ad hæreditatē l. cognouimus. C. de hæret. c. vergentis, & c. ſi quis epiſcopus, eo. Specu. in tit. de actore, ver. itē q̄ eſt ab hæretico inſtitutus. Itē facta monitione non licet cum eo conuerſare c. dixit Apoſtolus. xxiiij. q. iij. & xxiiij. q. j. c. que dignior, & c. omnis qui cum ſeq. ea. q. Itē hæreticus nō pōt reſcriptum aliquod impetrare, vt per Spec. in tit. de reſcrip. §. v. ver. Itē q̄ eſt imperator. l. ij. C. de ſum. tri. Mat. in cōſti. inconſutilē. xxv. no. Itē ordinatus ab hæretico deponēdus eſt, & ordinatio nulla redditur c. ordinationes. ix. qō. j. c. j. & ij. de ſchiſma, iunctis

155 dictis per Panor. in rub. eod. †Et nor. q̄ licet Papa accuſari poſsit vt priuet ſi hæreticus ſit, tñ ſi eligatur ei nō obſtat exceptio hęreſis Card. in cle. ij. §. certum, de elect. vide glo. & Doct. in c. licet, de electio. ibi, nulla exceptio, & ibi p Panor. de veritate, & in cap. ad probandum de re iudi.

156 †Itē puniuntur hæretici, nam catholici euntes ad hęreticorū exterminium conſequuntur indulgentias, & alia, vt in dicto cap. excōmunicamus. §. catholici Spec. eo. titu. in fin. vbi vide de bene

157 ficiorum fructibus. †Item punitur quia matrimonium contractum ſcienter cum hæretico nō tenet Specu. in titu. de diuor. verſi. eodem modo, vide c. decreuit, eo. in vj. ſed ſuperueniens hæreſis ſeperat quo ad torum per Spec. in d. titu. de diuor. verſicu. item fit ſed rebellio non ſeparat Iſern. &

Matth.in consti.pœna carere,& in consti. pacta.
158 renorum.ij.no.ij.q. †Item punitur nam si fieret alienatio prædiorum hæretico habentiũ oratoria orthodoxa a fisco vendicantur vt dicitur in l.si qui orthodoxæ.C.eo. Itẽ puniuntur hæretici vt in l.quicunque.& in l.curiales,& in l. arriani, cum seq.C. eod. Item puniuntur in anima, vt sit æternaliter damnatus nec ei prosit suffragia mortuorum vt in c.firmissime,eo.& c.odi.xxiiij.q.j. & Panor.in d.c.firmissime,in fi. de sacramentis perceptis per hæreticum an teneant & per Pau. Ghirlan.in d.tra.de hæret.& q.ij.ibi, quid si obtinet an prosint & an priuetur iure patro. dic vt per Gemi.in c.j.in prin.de iure patro.in vj. Item punitur vt in c.fraternitatis, & in c. si quis episcopus,cum seq.eo.& in c.fin.eod. vbi liberatur obligatus hæretico cum iuramento. Sed an recuperat bona obligata & pristinam obligationẽ si reuertitur ad fidem,dic vt ibi per Panor. Item punitur, nam officiales etiam excommunicati possunt contra hæreticum ad requisitionem ordinarij,aut delegati procedere, nec sententia erit nulla, & processus ratione excommunicationis vt traditur in c.præsidentes,de hæreti.in vj. Item punitur vt in c.sicut & ibi Panor.vt excludatur ab omni commercio & negociatione fidelium, eod.titu. Item punitur, nam ei indicitur publica pœnitentia per crucis impositionem vt alij terreantur,vt in c.j.de pœnis & ij.q.j. cap. si peccauerit . Item punitur vt familia & filij ipso iure sunt effecti sui iuris & liberatur a patria potestate,& emancipatio facta post hæresim est nulla ipso iure,cum fuerit ipso iure sui iuris,vt dicitur in cap.quicunque de hære.in vj. Panor.in cap. fina. eo. Item hæreticus filius potest a patre exhæredari Panormi.in cap.quintauallis prima colum. de iureiuran. Item punitur vt in xxiiij. quæstio. j.per totam:nam non potest alium excommunicare nec priuare officio aut beneficio nisi alium hæreticum cap.quis quis ea.qõ.& cap.seq.& glo.in sum.d.qõ. Et ammittunt spiritum sanctum & eius dona,vt ea q.c.hæreticus,& c.loquitur, & alias vt per totam illam.q.& punitur vt supra in processu formato,& vide per Boni.in titu. de hære. & in titu. de apostа. ex quibus iuribus & authoritatibus eligere põt alias pœnas curiosus lector.
159 †Modo qualiter prædictę pœnę tã ordinariæ q̃ extraordinarię euadantur subnectamus. Euitãtur aũt dictę pœnę si hereticus abiurauerit hæresim prædictam,& ad catholicam & orthodoxam ecclesiam redierit veraciter,& non fallaciter: vt dicit tex.in c.vt officium.in prin.de hære.in vj. cum tamen distinctione iurium c. ad abolendam, & c.excommunicamus,de hære.l.cognouimus et l.manichæos,& in authen.credentes,& auth.gazaros.C.eo.& in corpore vnde sumitur & in l.ij. C.de sum. Tri.& in c.accusatus,& c.super eo.& d.c.vt officium,de hære.in vj.& xxiiij.q.iij.c.dixit apostolus,& c.hæc est fides.xxiiij.q.j.in quibus no.& in const.reg.inconsutilem cum allegatis in d.c.distinguendo, aut leuiter constat de hæresi,& tunc facta ei monitione vt per gl.in d.consti. & ibidem per Matth. aut citatione si steterit per annum & non reddiderit pro vero hæretico condemnatur.d.c.ad abolendam,& d.c.excõicamus.& d.auth.gazaros.& c. cum contumaciam. eo.in vj.Sed an tunc statim q̃ recusat iurare vt hæreticus puniatur,dic vt per Panor.in d. c. excommunicamus.& Matth. in consti. pactarenofum,in j.glos. & ibi an ex alia causa contumax sit excõicatus,& an amittat beneficia talis excõmunicatus per Doct.in c.j.de iudi.& in c. veritatis,& c. contingit.de dolo & cõtumacia, & Inno. in c.cum bonę,de æta.& quali.si vero comparuerit & se purgauerit cum satisfactione & pœnitentia salutari euitat pœnas prædictas,& si relapsus fuerit nõ punitur vt vere relapsus licet aliter graiter vt dicitur in d.c.accusatus.§.post glo.in d.c. cum contumacia & per Matth.in d.consti. inconsutilem.xviij.no.post Arch.& Ancha.in d.c. accusatus,& ibi de tali satisfactione & purgatione qualis esse debet puta ad construendum aliquem pium locum vt supra fuit dictum , aut plene constat de hæresi vt quia publice prædicat contra fidem,aut per confessionem,aut per testes quos repulsare non potest: vt per Iser.in c.j.§.depræhensi de statu.contra lib.eccle.& tunc aut non sunt cõdemnati nec lata est contra eos sententia,& tunc si abiurauerit dictam hæresim vere & non fallaciter,vt supra,iniuncta pœnitentia salutari euitat pœnas prædictas,maxime ignis: vt dicitur. in d. c.ad abolendam.& in d.c.excõicamus.& in d.cõstitu. inconsutilem, adhibitis quatuor de quibus per Panor.in d.c.ad abolendam.iiij.not.aut lata est sententia & condemnatus est hereticus,& tũc sunt opiniones hinc inde, nam quidam tenent q̃ non sit locus pœnitentiæ per d.c. ad abolendam, ibi,confestim & sponte, & sic ante sententiam & non post,cum metu pœnæ ignis glo.in cap.pen.de hære.tenet contrarium & Joan.And.in apost. in d.c.ad abolendam,nam semper ante pœnã ignis potest pœnitere,& pœnã euadere: & hanc sequuntur oẽs tanquã æquiorem & mitiorem,cum eccle sia nunquam claudat gremium redeuntibus nisi tñ relapsis in hæresim:nam eis denegatur audientia quo ad pœnam corporalem euitandam tantũ, conceduntur sacramenta si manifesta sunt signa pœnitentiæ vt dicitur in c.super eo.de hæreti. in vj.& in d.c. ad abolendam. vbi Felyn. & Paul. Ghirl. in d.tract.de hære.v.q.in fi.& Marsi.in l. j.§.quæstioni.ff.de quæstio.& in sing.cccl.xxviij. incip.geminatio,& traditur in d.c.accusatus, bene tamen talibus(non dico relapsis)imponitur pœna perpetui carceris.c.excõicamus. lo ij. de hære.c.pen. eo.vide Iser. in d.c.j.§.quocunque nomine &.§.satisfactionem post Host. in sum.eo.§.qua pœna.& .§.qualiter.& Panor.in d.c. ad abolendam.& Matth.d.consti.inconsutilem.xx. not.& alios de quibus in dictis locis potest tñ cõmutari dicta pœna c.vt commissi,eo.in vj.Felyn. in d.c. pen.& ibi Panor.& Matth. in d.consti. xx. not. Card.in cle.j §.fi.de vsur.vit.qõ. & dic plene vt per Pau.Ghir.in d.tract.in vij.q.quo ad clericos & ibi an recuperat beneficia si pœna cõmutat,& quando,vbi q̃ aut statim paratus est se corrigere, corde non ficto & recuperat secundum Arch. in

d.c.

d.c.vt commissi col.fi.ver.tñ clericus.aut post negationem & sententiam & non recuperat, sed an tunc clericus sit deponendus antequam immuretur & perpetuo carceri mancipetur iuxta c. j. de hære.in vj.& iuxta d.c. pen. vt per Panor. ibid. & in d.cle.j.§.fi.vlt.q.& per Fely. in d.cap.pen. Panor.tamen resident q aut traditus est curię secu lari & non expectatur nisi ignis pœna & executio,& tunc non auditur,aut nõ est traditus, & tũc admittitur pœnitentia, cum incontinenti dicatur redire, & non ex interuallo, & si ex interuallo non auditur nisi Papa cõsulto,vt dicit Iser. in d. c.§.quocunque nomine.argu.d.c. excommunicamus §.sane.& Host.in d.§.qñ & qualiter.& an in omni parte iudicij admittenda sit pœnitentia, & an lata sententia vt euitet pœnas & bona recuperet.dic q Hostien. in d.§.quando & qualiter. & de opinione Panormi.an sit vera dic vt per Pau. Ghir.in d.tract.de hære.in v.qõ.plene et qualiter esse debet talis pœnitentia vt admittatur dic vt
162 per eum per totam quæstionem. † Formam autẽ iuramenti reddeontis ponit Specu. in titu. de iureiuran.post medium & habetur de consecra.dist. ij.c.ego Berringarius.& no.gl.remissiue in ver. forma.& in c.vt officium.in prin.de hære. in vj. Et formam absolutionis cum pœnitentia ponit Matthę.in d. constitu.incensurilem.xx. not. post
161 alios vt per eum. † An autem bona recuperet indistincte:dic q gl.ita tenet xxiij.q.vij.in sum. vbi dicit ẽt episcopatum recuperare.text. in d.c. vergentis,sentit ex quadam misericordia & gratia restituenda,& ideo si nõ dicatur q restituitur ad bona,ea nõ recuperat,facit l.ij.& iij.C.de abo li.l.insulam.& l.fi.C.de senten.pass.resti.facit di cum Bal.in l.si ademptio.C.de senten.pass.& Sa ly.in l.fi.C.eo.plene dic vt per Card.in clem.j.§. sane.j.q.& in cle.ij §.j.vj.q.de hære.& in cle.ij. §.j.vlt.quæst.de vsur.& Fely.plene in d.cap.ver gentis,& ibi quid si fiscus alienauerit dicta bona an reuersus,& restitutus possit ea recuperare,dic vt per eum,& apostil.post eum.& plene per Paul. Ghirlan.in d.tract.de hære.vj.q.per totam quando bona recuperat & quę.& vide tradita per Fely.in c.quia.de maior.& obed.in c.de hac, in fi. de accus.& in c.ex literis,de consti.iiij. col. Docto.in l.fi.C.de re mili. Hercula.& Moder. in l. si marito.ff.solu.mat.& in l. Gallus.§. & quid si tñ.ff.de lib.& post.cum cæteris allega. & per Fely.in d.locis.& Doct.in l.sed si huc.§. liberos.ff. de in ius vo.& an recuperat ius patronatus per Fely.in d.c.vergentis,in ver.no.casum.& Do.in c. quia,de electio gl.j.q.vij.qui maximũ & per Gemi.in c.j.in prin.de iur.patr.in vj. An restituatur ad bona quæ erant alienata tempore confiscationis,vide Bal.in l.pen.C. de cap. & postli. reuer. & Pau.Ghir.in d.vj.q.vbi distinguitur an aliena ta sint tit.lucratiuo,an oneroso, vt secũdo casu nõ recuperet. Et an ad bona sua per alium possessa, vide Bar.ĩ l.si qua.§.j.ex qui.cau.maio. Et an ad fructus bonorum,& vide Ang. in auth. de hære. & fal.in prin.ij.col.& Bal.in l.fina.C.de senten. pa.Alex.in d.§.& quis si tantum.xv.col. ver.prędictis adde. An ad ius fideicõ. sit restitutus vide per Doctor.in l.ex facto.§.Iulius Longinus.ff.de vulg.& pup. An ad sententias latas contra ipsum ex debitis ciuilibus per Bald.in tit.de pa.constã. §.sententiæ quoq; in prin.an ad feuda Bald.in c. j.vlt.co.versic.ponere hic fini.lex corra. & Floria.in l. loci.§.sient.ff.si ser.vend. Et an ad officium & dignitatem Bald.in l.cum fratrem.C. de his qui.vt indi. Et an ad reconualescentiam testam.Bart.in l.si quis filio.§. quatenus.ff.de iniu.rup.test. An aũt ad famam,vt possit esse capax officiorũ,& dignitatis,a qbus infamis excluditur, maxime ad testimonium, vñ q nam cessante cã infamiæ infamia non tollitur vt no. in c.constituit.xvij.qõ.j.cũ aliis multis alleg.per Mar.in sing.cvij.& in sing.cclxxiij.vbi dixit post multa similia q iudæus etiam baptizatus, & conuersus ad fidem non est idoneus testis propter infamiã & extat decis.fac.consi. sed hæreticus est infamis ergo conuersus non desinit esse infamis,dic q ẽt restitutus censetur ad honores & dignitates, & testimoniũ per tex.in l.j.C.de sent.pass.& l.fi. eo.in quibus Bart.& Bal.nam restitutus per gratiam censetur ad hæc restitutus vt dicitur in d.l. sed hæreticus conuersus restituitur ex gratia vt dĩ in d.c.vergen.ergo & ad hæc restitutus censetur,nisi contrarium statuatur in sententia:vt dicit Bar.in d.l.j.& vide Alex.in consil.cxij. ij.vol. incip.ommissis argumentis nec ob.iudæo,nam ei nulla facta consideratur restitutio, ex quo nihil ammiserat,ideo remanet cum sua causa & ex his ẽt ad pœnas extraordinarias restitutus censetur. Not.tñ q licet reuertatur non ordinatur nec recipitur in aliquam dignitatem, nisi dispensetur,nec dignitate & officio ab hæreticis percepto fungi potest,vt legitur in §.q.vij. ex princ.vsq; ad c.requisitis,& in fi.c.præceden.§.ex hac autem.Not. tñ q licet hæretico pœnitenti indulgendum sit,vt supra,tñ accusanti hæreticũ non indulgetur videlicet accusatori desistenti vt per Mar.in l.qui fal sam,in fi.prin.ff.de fals.Panor.post Ioan.And.in c.excommunicamus, lo ij.de hæret. De relapso vero in hæresim qualiter puniatur, dic vt in d.c. ad ab.in fi.& an admittatur ad pœnitentiã & defensiones,dic vt ibi per Panor.& Fely.in c.accusatus. in princ.de hære. in vj.& plene per Paul. Ghir.in trac.de hære.in x.& vlt.q.distinguendo de leui suspicione & graui vt primo admittatur nisi fuerit relapsus,per d.c.accusatus,secundo vero non admittitur, bene tamẽ si admittatur debet incontinenti fieri reuocatio,& ibi dicit q relapsus dicitur ne dum quando in eadem specie hęresis. sed etiam si in alia vt in c.fi.vbi Panor.de hęreti.licet supra dictum sit. & an relapsi puniendi sunt per Boni.in rub.de hęre.

162 † Nunc de receptatoribus & fautoribus aliqua perstringamus.in quo notandum est.q puniũ tur credentes receptatores & fautores hæreticorum tamen diuersimode, nam credentes hæreticis sunt hæretici vt dicit text. in c.pen. de hære.& p consequens vt hæretici puniuntur, tamen fautores, & receptatores non puniuntur eadem pœna sed alia vt infra, & tamen promiscue traditur de credentibus,receptatoribus, & fautoribus,vt in

c.excommunicamus.§.credentes,de hęretic.et in auc. credentes.C.eo.& vnde ſumitur. dicendum tamen eſt dicit Inn.in c.j.de ſum.tri. & Matthę. in conſtitut.pactarenorum in prin.ꝙ ſint hæretici,& vt hęretici puniantur credentes,intelligitur quando hęreticis credunt contra ſacroſanctam ecclesiam romanam & fidem Chriſtianam, & per Pau.Ghirlan.in d.trac.de hære.ix.q. ſed vt puniantur veluti receptatores locum habet in hęreticis ſimpliciter credentibus,tenentibus tamen illud quod tenet ſancta mater eccleſia, per talē ſimplicem credulitatem puniuntur,vt fautores & nō hær.& ita erit intelligenda gloſſ. in c.accuſatus. ver.hæreticos, de hære.in vj. vbi dicit aliud eſſe in credentibus.& aliud in fautoribus: vt intelligatur de credentibus hæreticis contra fidem:& ita intelligenda eſt etiam gloſſ. in d.§.credentes cum alleget tex.in cap.pen.in fi.eo. vbi loquitur de credente non illa gloſſ.intelligitur de credente ſimpliciter fautore & receptatore & ita intelligitur dictū Cardi. in clem.j.§. verum de hæret. inquantum dicit tales & hæretici idem ſunt, & ideo de prædictis, & eorum pœnis videamus. Et notandum eſt ꝙ in his credentibus fautoribus & receptatoribus diuerſæ pœnæ ſtatute videntur iure canonico,ciuili, authenticorum,& regni: nam iure communi veteri pœna publicationis domus vbi recipiebantur & conueniebant imponebatur,vt patet in l.cuncti hæretici.& in l.quicunq; cum ſua diſtinctione C.de hære. & in l. ij. C. de ſum.Trin.l.conuenticulam.C.de epiſco.& cle.& nouiter in auct.de interd.colleg.hære.Fridericus vero primus in d.cap.j.§.credentes.de ſtat.contra liber.eccle.addidit alias pęnas vt ibi & in authē. credentes C.eo.videlicet ꝙ ſit excommunicatus vt etiam dicitur in d.authen.de inter.coll. hære. in fi.& ſi neglexerint ſatisfacere eccleſiæ & per ſiſterint per annum in excommunicatione infames efficiuntur, & excluduntur ab omnibus actibus ciuilibus.inteſtabiles efficiuntur,& ab omnibus publicis officijs & honoribus excludebantur;vt ibi dicitur. Iure autem canonum eadem pęna ſtatuta reperitur vt in cap.ſi aduerſus, & in d. cap. excommunicamus.§ credentes. de hæreticis.Iuſe vero nouiſsimo addita extitit vltra priuationem prædictam, & excluſionem a talibus, & officijs publicis alia pœna, videlicet ꝙ filij talium ſicut hæreticorum excluduntur ab omnibus officijs, & beneficijs, & alijs actibus vſque ad tertiam generationem excluſiue ex paterna linea & ad ſecundam in materna, vt traditur in cap.ij.& in cap.filij, & in cap. ſtatutum fœlicis, de hęret. in vj. niſi tales parentes fuerint emendati & ſatisfecerint eccleſiæ vt dicitur in d.cap. ſtatutum.Nouiſsime vero in regno Imperator Fridericus ſecundus conſiderans grauius iſtos fautores delinquere cum ſine talibus defenſoribus hęretici diu manere non poſſent,& ēt aliorum errores defendere videntur vt dicit gl. in d.§.credentes,nouam pœnam addidit per nouā conſti.incip. pactarenorum receptatores, per quam imponitur pœna relegationis perpetuæ cū publicatione bonorum,et filij eorum tanq̄ infames ſunt repellendi a quibuſcunque actibus officijs & honoribus publicis,nec etiam ad teſtimonium, niſi & ipſi filij detexerint tales hæreticos per patres receptatos & conſtito per eos tales hæreticos eſſe, tūc ex gratia & benignitate ad priſtinam famam reſtituuntur,vt dicitur.in d. conſti. & prædictas pœnas incurrit receptator & fautor ſi laicus ſit:ſi clericus vltra prędictas pœnas deponitur ab officio & beneficio,vt dicitur in d.c.excommunicamus. Hoſt.in ſum.eod.§.qua pœna.& per Pau.Ghir.in d.tra.de hære.ix.q.vbi ꝙ non licet eis relinquere aliquid nec in vltima voluntate nec inter viuos,& per Boni.in titu.de hære.vbi vide de credentibus,receptatoribus,& fautoribus,& pœnis.

164 †Sed quid ſi non fauet nec receptat ſed tantū occultat hæreticos an pœnis prædictis puniatur, vt quia ſcit hæreticum eſſe in aliquo loco & non denunciat,non tamen dico ꝙ ipſe occultet vt euadat ſciens eſſe hæreticum:nam tunc vt receptator puniretur,ſed ſi tātum ſcit eſſe in aliquo loco nec iudici denūciat dic ꝙ licet teneatur eum indicare, nam ſi tenetur indicare proditorem regis, vt dicitur in cap.reg.nuper apud Tranum,per quod tenetur alta voce clamare ecce proditor regis ſuccurrite vt capiamus cum multo fortius. & in hæretico, nam grauius eſt diuinam q̄ humanam lædere maieſtatem authen. gazaros. C. de hære. & dictum eſt ſupra.& in d.conſtit. inconſutilem. in omnibus eſt æquata conditio & ibi dicitur per omnia.& per Iſer.in d.c.j.§.diuinam quam humanam,ſed in humana denunciare debet.ergo, & in diuina.Iſernia in d.c.j.§.ſatisfactionem.dicit mitius puniri debet quam receptator fautor nam ſaltem ad tempus relegabitur contra l.j.C.de his qui latro.occul. vbi occultatore eadem pœna puniri dic vt ibi per Iſer. aſsignantem rationem quare

165 ſecus in hoc crimine. †Sed an ex quo diuerſæ pœnę imponuntur iure canonico & iure regni dicantur dictæ pœnæ concurre cumulatiue an vero per nouas receſſum intelligatur a veteribus.gloſ. in d.conſtitu.tenet ꝙ ambæ concurrant, nec vna per aliā tollatur: nā qñ ſtatutū imponit nouā pęnam prout imponit d.conſti.pactarenorū cū dicat ſtatutū regni, vt tradit Mar.in rubri.cōſti.ſi dāna clandeſtina. per talem nouam pœnam non cenſetur receſſum a pœna iuris communis per l. qui ſepulcra C. de ſepul. viol. de quo tamen plene per Saly.& Albe.in d.l.qui ſepulcra. & Bar.in l.ſanctio legum.ff.de pœn. Alexand.poſt Bar.& Dyn. in l.j.ff.vi bon.rap.Math.plene in d.conſti.pactareno. in prima gloſſ. ver.in eadem vbi ponit poſt prædictos decem limitat. ad regulam, & dixit gloſ. in cap.j.de emp. & vend.& Bald.in l.j. vj. col.C.de ſum.Tri.& in l.placet.in authen.clericus C.de epiſcop. & cle.cum cæteris allega. per Math.in d.conſti.ꝙ ſi pro vno delicto ius canonicum imponit vnam pęnam, & pro eodem delicto ius ciuile imponit aliam, & delictum eſt mixtum & vtriq; fori,ꝙ tunc ambe pœnæ concurrunt, & vna per aliā nō tollitur.& traditur per Canoni.in c.cū ſit gñale.de fo.cōp.& p Mar.in conſti.multæ leges.j.li.& in cōſti.ſtatuimus.j.li.& in cōſti.maieſtati noſtrę.iij.lib.pęna ergo iducta a iure canonum

num de receptatoribus per d.conſti.non eſt ſublata,ſed ambæ concurrunt.opponitur contra predictam conſt.& c.de receptatoribus,nam iure communi eadem pœna imponitur receptatori quæ & principali l.j.& ij.ff.de rece. & l.j.C. de his qui latro.occul.cum alijs per glo.ibi ſed hic imponitur maior pœna,& tamen maius eſt delictum hæreſis quam alia crimina vt patet ex ſupradictis, ergo eadem pœna deberent puniri Mat.in d. conſti.pactarenorum.j.col. dicit ꝙ fallit in hoc crimine,ſicut in alijs criminibus vt per eum ibi, licet regulariter contra. rationem fallentiæ non aſſignat. Bart.autem in d.l.j.ff.de recep. dicit licet puniatur receptator ſicut delinquens,non tamen punitur eadem pœna,vel ſaltē tanta, & ideo dictio ſicuti, non refertur ad pœnæ identitatem, vide per Matth.in d.conſti.ij.no.v.fal.& ij.q. & d.l.j.C.de his qui la. & videtur habere locum in aſſociante vt fugiat & occultante reum, non autē in ſimplici receptatore,adeo ꝙ maior pœna puniendus eſt quam ſimplex receptator. vel dic ſecundum Iſer.in d.conſti.pactarenorum.& in d.c. j §.ſatisfactionem. ꝙ legislatoribus non fuit viſum ꝙ eadem pœna puniatur receptator vt tradatur ſeculari cum publicatione bonorum & igni immittatur,habendo ſolum reſpectum ad criminis immanitatem, cum mitior pœna eſſet etiam in receptante rebellem,vt dicitur in l. metodorū.

166 ff.de pœnis. †Sed an ſicut hodie receptans rebellem ſuſpenditur cum publicatione bonorum, vt in d.c.reg.nuper apud Tranum,& per Iſer.in c.j §.præterea,quæ ſit cauſa bene. amit. in c.j.§. de receptatoribus.de pa.iur. fir. ſic etiam erit in receptante hæreticum, cum per omnia adæquata ſunt crimina vt ſupra videtur ꝙ ſic, ſtante adæquatione,vt ſtatutum in vno & in alio ſtatutū cenſetur. in contrarium facit, nam extenſio fit ex quadam coniectura & tacita mente ſtatuentis per not.in l. apud antiquos.C.de fur. quæ tamen non ſummitur vbi daretur legum correctio per tradita per Docto. in l.j.§.huius ſtudij.ff. de iuſtitia & iure,& traditur per Mod.in auth. quas actiones. C.de ſacroſ.eccle.ſed ſi daretur talis extenſio d. c.daretur correctio d. conſt. pactarenorum. cum non veniret pœna imponenda cumulatiue cū maior pœna imponeretur per d.c.per ea quæ tradi. late Mar.in l.j.§.præterea.ff. de qō. & in conſi. ci.& cōſi.lxj.cū allegatis per eum.& pœna. d.c. eſſet imponenda,videlicet c.nuper apud Tranum non d.conſti.qñ talis fieret extenſio & ſic veniret priuatiue,& correctiue quæ non permittitur extē

167 ſio vt ſupra. †An aūt liceat receptare cōſanguineum & affinem hæreticum,aut ei bene facere,glo.in d.§.credentes,dicit ꝙ non per tex. in c. ſi quis epiſcopus.cum ſeq.eo.glo.vero.xxx.diſt. c.j.& Panor.poſt eam in d.c.ſi quis epiſcopus. & in ſeq.ꝙ potius eſt ſubueniēdū fratri & patri carnali hæretico in caſu tamen neceſſitatis q̄ extraneo catholico.glo.in c.accuſatus.in ver.non poſſit.de hære.in vj.dicit ꝙ ratione neceſſitatis famis poteſt,et per Tho.ij.ſecundę.q.xxxj.arti.iij. Spec.in tit.qui filij ſint legi.§.j.ver.quid ſi pater. Zaba. in c.cū haberet.de eo qui dux.in ma. & in c.cum ſit.de iudi.vbi Ana. Hoſt.in ſum. in tit.de tempo. ordi.§.ſed pone ꝙ pater tuus. & Ioan. de Fant. in c.quieſcamus.xlij.diſt.& in c.non ſatis. lxxxvj.diſt.& in c.ſicut in fin.el j.ij. quæſtio.ij.

168 †Pro hoc facit, nā hoſpes excuſatur ſi dederit cibum & potum hoſtio tranſeunti vt per Bart. in l.oēs.la ſecūda.ver.& hoc eſt vtile.C.de agri. & cenſ.lib.xj.& in l.j.C.de colo.ille. eo. lib. & in l.Seiæ.§.idē quæſiijt.ff.de fun. inſtru. & Mat. in d.conſtitu.pactarenorum.ij.no.vij.fallen.nam perdationem cibi.& poti non dicitur receptare. l.j.§.quod autem.ff.de ſer.corr. Sed per occultationem & receptionem mercedis vel cohabitationem,vt per Bar.in l.j.§.j.ff.de recepta. & in l. qui vas.§.qui furem.ff.de fur. Ang. & Saly. in l. j.C.de his qui latr. Bald.in c. ſi clericus. in prin. j.not.de pac. ten.aliter conſanguineum non licet receptare impune per d.cap.ſi quis epiſcopus.ex quo vī ſublata agnatio, & cognatio per tale crimen cum relegetur in perpetuum.inſti. de his qui ſunt ſui vel alie.iur.ſic & in violatore pacis, vt dī in d.c.j.§.de receptatoribus.& ibi Iſer.& Bal. & in c.j.§.conuenticulas.v.not.de pa.ten.niſi iurauerit ſe ignoraſſe Rota in deci. ccccxv. & per Matthæ.in d.conſti.pactarenorum.ij.not.ij.q. Limita ergo niſi ratione euidentis neceſſitatis fa-

169 mis per glo.in d.cap.accuſatus. † An autem liceat vxori, receptare & ſubuenire impune de dotibus earum?dic ꝙ non, ſicut in viro rebelle vt dicit Iſer.& Matthæ.in conſti. pœna carere. & in d.conſti.pactarenorum.vbi Iſer.in tali crimine hæreſis,& in alijs locis per Matthæ.ibi. ij. not.ij.q.nam dotes non publicantur ex hoc niſi & ipſa commiſerit rebellionem ſic & in hæreſi cum parificentur,& traditur in c.decreuit. de he-

170 re.in vj. †Limita etiam niſi ignoranter receptauerit hæreticum,nam tunc probabilis ignorātia excuſat glo.in d.c.accuſatus.in ver. non poſſet.in c.quicunque.in verſi. ſcienter. de hære. in vj. quæ probatur per iuramentum receptatoris, vt dicit Bal.in d §.conuenticulas. & Rota in d. deciſ.ccccxv.niſi eſſet famoſus & notorius hæreticus vel pronunciatus tunc præſumitur ſcientia & non ignorantia,vt per Bar.poſt gloſ.in l.j.§.j. ff.de recept.Bal.no.vbi ſupra.& Marſi. in conſi. cvij.ideo dixit glo.in d.c.quicunque.ꝙ probabilis ignorantia excuſat: quæ tamen non diceretur probabilis ſi fuiſſet notorius aut pronunciatus hęreticus:bene tamen ſi occultus vide alleg.in alijs criminibus,vt per Marſi.in l.j.C.de rap.virg.& Matthæ.in d.conſti.vj.fallen.& not.ꝙ accuſator debet articulare & probare de ſcientia alias ſuccumbet,vt plene Deci.in c.a nobis.de excep. & Fely.in d.cap.ſi quis epiſcopus. Roma. in conſi.

171 ccccl xxj. †Limita ēt niſi per vim & coacte receptaſſet hæreticum,per tradita per Bald. in l. in delictis.ff.de noxa.cū multis alleg.p Mar.ī d. l.j.C.de rap.virg.et Mat.ī d.cōſti.pacta.ij.no.iij. q.& Mar.ī l.j.xj.co.ff.de ſic.ī prin.& in.§.diuus. & in l.eiuſdē.§.itē is cuius.ff.eo.& cōſ.25.et cōſ. xcix. ſed qd ſi ſemel tm̄ receptauerit an puniat. Arch.in d.c.quicūq; tenet ꝙ ſic dummodo ſcienter p c.fœlicis.de pęn.in vj.& vide Mat.in d.cō-

ſtitu.xlij.no.iiij.q.& vide Io.de Arn.in commẽ.
172 xlj.de ſcient. †An autem excuſet in veterata amicitia,dic ꝙ non:vt per Saly.in l.nullus.C. de male.Ana.in c.j.pen.col.de male. Matthæ. in ij. no.vj.q.facit nam conſanguinitas:non excuſat,et ſic cauſa naturalis,vt per gl.in d.§.credentes, ergo minus cauſa accidentalis vt amicitia arg. not.
173 in fi.C.de his qui ven.eta.impe. †Quid autẽ ſi hæreticus receptatus, penituerit, & hæreſim abiurauerit, an per hanc pœnitentiam euitabit pœnam ipſe receptator, Andræ. & Matth. in d. conſti.in viij.q.tenet ꝙ non cum illa pœnitentia non extendatur ad aliam perſonam q̃ propriam
174 vt ibi per ſimilia. †De receptatoribus autem malefactorum ex alia cauſa quam hæreſis plene per Matth.in d. conſtitu. pactarenorum. vbi ponit regu.& fallent.& in conſtitu. pœnam eorum. per Saly.& Marſi.in l.j.C.de rap.virgin. & in l. is qui cum telo.C.de ſicar.& per Saly.& Ang.in l.j.C.de his qui latro.Bar.& poſt eum Alex.in l. j.& ij.ff.de receptat. Ang. in glo. veſtem cęleſtẽ, & in glo.& dicto male.ſemper aſti. & Gand. in rubr. de fur.iiij.& vj. col. & de pœ. ſtat. in reg. per c.& prag.reg. per Matthæ.in d. j. not. & in
175 rubr.dictæ conſti.pactarenorum. †Et ex quo ponitur pœna relegationis per d. conſtitu. pactarenorum.talibus receptatoribus & fautoribus an per totum regnum erunt & cenſentur relegati ſi fuerint a iuſtitiario prouinciæ relegati. dic vt ibi per Matthæ.v.nota. & ex quo filij ſunt infames excludendi ab omnibus actibus ciuilibus & honoribus vt ſupra.& per Matthæ.ibi. v. not. & a teſtimonio ferendo excluditur vt ibi per Matth. ponentem alios caſus in quibus infamis admittitur ad teſtimonium vt in viij.not.an per emendationem vitæ tollatur talis macula infamiæ,dic ꝙ non vt not.glo.in c.teſtimonium.de teſti.cum cæteris vt per Matthæ.ibi. vij. not. Punitur etiam receptator quia caret ſepultura,& ſi quis eum tradiderit ſepulturæ excommunicatus eſt, niſi proprijs manibus exhumauerit, quando tamen eius oſſa ab aliorum oſsis diſtingui poſſent, vt dicitur in d.c.quicunque.& ibi glo.verſi.extumulem.Punitur etiam vt ibidem nam ſi quis ad præces receptatoris obtinuerit ſcienter aliquod beneficium eccleſiaſticum,ipſo iure talis obtinens priuatur, & inhabilis efficitur quo ad obtinenda,quãdo tamen ſcienter & ibi vide gloſ. an pontificalis dignitas includatur. Item punitur ſi quis credens hæreticis dum eſſet in lecto peteret hæreticos cõſolatos iuxta prauam eorum conſuetudinem niſi per filios eius probetur qualiter non erat ſanę mẽtis,& hoc per teſtes idoneos non domeſticos & familiares,priuantur filij ſucceſsione iuxta.c. filij. vel hæredes.de hære.in vj.puniuntur etiam vt in c.in fidei.eo.in vj.& puniuntur vt in d.c.accuſatus.§.ſi vero.& ſeq.eo.in vj.& puniuntur vt in d. c.ne aliqui.eod.in vj. Punitur etiam & fautor & defenſor officialis,vt in c.vt officium, in fin. eodem in vj.punitur etiã vt in capitulo contra chriſtianos,& vt in c.fi.eo.in vj.& in c.ſicut. de hæreti & in c.excommunicamus.§.credentes. & in c.j.§.credentes.de ſtatu.contra lib.eccle.& in authen.credentes.C.de hære.Punitur etiam quia ei imponitur publica pœnitentia per Specu. in titu. de teſte.§.j.verſi.quid de portantibus.Item punitur extra ordinem arbitrio ſuperioris, vt dicitur in l.manicheos.C.de hæreti.§.in eos.ibi auctoritatis noſtræ aculei.Item punitur dum temporalis requiſitus vt terram ſuam purget hæreſi, & noluerit facere poſt annum vt eius terra occupari poſſit a fidelibus ipſo tanquam defenſore excluſo. ſaluo iure directi dominij domini, vt dicitur in authen.ſi vero dominus & vide vnde ſumitur.C. de hære. & punitur vt in l.cuncti. & in l. manicheos.& in l.arriani.l.quicunque & l. ſi quis.C. eo.vt loci poſſeſsiones, & domus publicentur domino ſciente,& permittente. Et nota ꝙ tales receptatores fautores, & credentes non puniuntur alijs pœnis in iure non expreſsis,nec pœnis hæreticorum præterquam credentes hæreticis contra fidem,vt dicunt glo.in d.§.credentes. & in d. c.accuſatus.in verſi.hæreticos, de hære. in vj.ſi quis velit videre rationes quare filij talium puniantur tali pœna ex delicto paterno, dic vt per glo.& Matthæ.in d. conſtitu. pactarenorum. vbi etiam ponit quando filius pro patre & econtra teneatur.vbi dicit patrem non puniri licet filius ſit hæreticus,credens,fautor vel receptator,ſicut contra. vbi rationem aſsignat. de fugiẽte autem ad hoſtes fidei & de conſultore hæreticorum remiſsiue dic vt per Matthæ.in d.conſtitu.pactare. in fi.Cætera curioſus lector perquirat.de hæreticis hactenus permiſſa tamen proteſtatione finem facio huic libello,vt ſi quid apte dictum non fuerit,aut perperam dictum locutus affero iuxta formam.c.damnamus.in ſi.de ſumma Tri. & fide catho.vt ſimiliter teſtatur Bald.in conſi. ſciſmatis in prin.conſi.quod ponit in rub.C. ſi quis ali. teſta.prohi.licet potius relator,& aliqualis ſubordinator.& compilator potius viderim q̃ ex noſtro marte dictum apparet,cum dicta authoritatibus comprobentur, iudicio tamen & correctioni eccleſiæ ſubmittendo & in aliquo ab ea non diſcrepando ad laudem & gloriam Redemptoris noſtri & ſuæ piæ & immaculate virginis Matris & omnium Sanctorum. Amen. Valete.

FINIS.

SOLEMNIS AC PERVTILIS TRActatus de modo procedendi contra Apostatas Incerti Authoris.

SVMMARIVM.

1 Apostata quomodo citari debeat.
2 Procuratorem quilibet tenetur dimittere, postquam semel citatus est, alias procederetur in contumaciam.
3 Præconia vox paucis innotescit.
4 Citatus docens se iusta de causa abfuisse restituitur.
5 Citatus postquam venerit debet admoneri trina admonitione, vt iuri pareat ante sententiam.
6 Iudex non debet ad sententiam festinare excommunicationis.
7 Casus in quibus apostatæ perdunt priuilegiũ clericale, & quibus non perdunt.
8 Renunciare iuri suo voluntarie, & eo spoliari a canone differunt.
9 Excommunicationis sententia quomodo ferri debeat, & nu. 13. Et quid seruandum per excõmunicatorem, posti latam sententiam si requiratur ab excommunicato exemplum.
10 Quid si excommunicator nolit hunc ordinem seruare.
11 A sententia excommunicationis contra apostatam non appellatur, nisi iudex excedat modum incorrigendo.
12 In sententiis excommunicationis & interdicti quid seruandum.
14 Induciæ a lege concessæ an possint per iudicem abbreuiari.
15 Annus licet a iure concedatur & ex causa biennium ad prosequendum appellationem, tamen si iudici videbitur expedire poterit reciſius tẽpus moderari, & nu. 20.
16 Decem dies dantur fauore iurium ad appellandum, infra quos si non appelletur sententia transit in iudicatum.
17 Quatuor annorum tempus quod datur ad petendum restit. in integ. non potest augeri, vel minui.
18 Homines subsunt iudicibus ratione iuris, sed ius est supra iudices; & idco in his quæ statum hominum dicunt, possunt iudices inspecta veritate, & vtilitate mutare, sed quæ tangunt statum iuris mutare nequeunt.
19 Princeps legibus non ligatur.
21 Limitatio ad supradicta. nu. 15. & 20.
22 Terminus ad arripiendum iter statutus a iudice, vicem habet peremptorii.

1 VIA frequenter prælati religiosorum propter incorrigibiles Apostatas necesse habent contra ipsos procedere, & sententiam excommu. ferre, ideo breuem & vtilem tractatum huic nostro opusculo subiiciam de modo contra prædictos procedendi. † Primo ergo citandus est Apostata, vt veniat iuri pariturus, citabitur autem tribus edictis siue denunciationibus, vel vno peremptorie pro omnibus, vt in tali termino veniat pariturus iuri, vt xxiiii. qõ. iii. de illicita. & l. ad peremptorium. & l. nonnunquam. ff. de iudi. & semper citandus est reus si inueniatur, vt iiii. quæstio. v. capitu. quisquis. & capitu. primo qui ma. accusa. poss. & capitulo venerabilis. de dolo & contuma. Si autem non inuenitur citandus est procurator, si quem dimi-
2 sit, † quem tenetur quilibet dimittere, postquam semel citatus est, alias procederetur contra ipsum tanquam contra contumacem factis denunciationibus ad domum suam, vel ad ecclesiam, vt capitu. causam quę, & capitulo venerabilis. de dolo & contuma. & capitulo si aduersarius. de eo qui mi. in posse. & talis citatio dicitur legitima vt dicto capitulo causam quæ, & perpetuat iurisdictionem capitu. gratum. de offic. delega. maxime si delegatus non sit certus de morte & obitu delegantis. vt ibi dicitur, alias si esset certus contrarium obtineret, quia tunc non procederet,

deret, vt l. eius qui. ſi cert. peta. Si autem non eſſet certus, poſſet procedere, vt. §. recte. Inſti. manda. Si ergo reus ſic citatus non venerit in termino ſtatuto contumax reputabitur, & procedi poterit contra reum, niſi forte iudice ſedente pro tribunali venerit, tunc enim non habebitur contumax, præſumitur enim q̃ parum vocem prę
3 conis audierit, vt l. diuus. de in integ. reſti. † vox enim præconia paucis innoteſcit, vt authen. qui ſemel. C quomodo & quando iud. & propter hoc æquitate ſuadente poterit iudex expectare citatum in alterum diem, vt capitulo conſuluit. de offic. deleg. nam in iudiciis & compromiſſis mora purgatur l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cau. & l. ſancimus. C. de fideiuſſ. & ideo ſi contingat in hoc ca-
4 ſu procedit contra abſentem, † ſi poſtea doceat ſe abfuiſſe iuſta de cauſa reſtituitur citatus. capit. cum Bertholdus. extra de re iudic. & ex quibus
5 cau. maio. per totum. † Secundo poſtquam venerit debet moneri, vt iuri pareat, trina autem admonitione ſemper eſt admonendus ante ſententiam excommunicationis, vt xvj. quæſtio. vij. capitulo omnes decimæ. & xvij. quæſt. iiij. de preſbyterorum, & de ſenten. excommuni. contingit, & admonitio appellatur a iure competens, vt capitulo ſacro. de ſenten. excommunicatio. capitulo reprehenſibilis, de appella. poterit enim vna ſola admonitione pro tribus moneri peremptorie, aſſignato ſibi ſpatio competenti a iudice ſicut dictum eſt de citatione. vt xxiiij. quæſtio. iij. de illicita. & committitur arbitrio diſcreti iudicis peremptorium maturare, ſiue temperare ſecundum quod ſibi videbitur expedire, vt capitulo
6 primo de offic. delega. † non enim debet iudex ad ſententiam feſtinare, cum dicat lex, q̃ prætor non debet feſtinare ad determinandum, vt iubeat poſſidere, vt l. ſi finita. § ſed ſi forte, de damno infect. †
7 nec perdit apoſtata priuilegium clericale ante dictam trinam admonitionem, vt capitulo in audientia. de ſenten. excommunicatio. quamuis contrarium notari videatur in capitulo cum non ab homine. & capitulo perpendimus. de ſenten. excommunicati: vbi dicitur q̃ occiſores clericorum apoſtatorum non plectuntur canone latæ ſententiæ; & ideo non ſunt ad ſedem apoſtolicam mittendi pro abſſolutione, ſed in hoc diſtinguas q̃ inter apoſtatas quidam viuunt tantum ſeculariter ad modum laicorum, & iſti non perdunt priuilegium clericale ante trinam admonitionem, vt dictum eſt. Alij vero qui non ſolum ſeculariter viuunt admodum laicorum, ſed etiam enormiter ſe immiſcent tyrannidi, & ſeditioni guerrarum cum armis, & huiuſmodi, & tales ipſo facto perdunt priuilegium clericale, vt dicunt iura in contrarium allegata. Nec obſtat q̃ dicitur clericus non poteſt renunciare priuilegio clericali, vt cap. contingit. de ſenten. excom-
8 municatio. † quia aliud eſt renunciare iure ſuo voluntarie, & aliud eſt ſpoliari iure ſuo a canone, & merito facinorum ſuorum, ſicut fit in hoc caſu. Tertio ſi poſt trinam admonitionem noluerit iuri
9 parere poterit excommunicari, debet † autem ſententia excommunicationis in ſcriptis ferri & cauſa excommunicationis conſcribi, vt appareat propter quam cauſam excommunicatur, vt ſit iuſta, vel iniuſta, & ſi excommunicatus petit exemplum tenetur excommunicator ei tradere illud. & de huiuſmodi requiſitione debet confici publicum inſtrumentum, vt cap. cum medicinalis, ex-
10 tra de ſenten. excommunicatio. † Si autem excommunicator hunc ordinem non ſeruauerit per vnum menſem ſuſpenſus eſt ab ingreſſu eccleſiæ, ita tamen quod ſi durante huiuſmodi ſuſpenſione ingeſſerit ſe diuinis irregularis efficitur a qua non poterit niſi per Papam liberari, vt in dicto capit. cum medicinalis in fine. Eodem modo ſi quis iudex ferat ſententiam excommunicationis ante trinam admonitionem, eſt ſuſpenſus ab ingreſſu eccleſiæ. c. ſacro. de ſenten. excommunicatio. hoc enim eſt generale in alijs ſentẽtijs diffinitiuis, vt in ſcriptis ferantur, quæ ſi non ferantur in ſcriptis non tenent, nec ſententiæ nomen merentur habere, vt ij. q. j. in primis, in fine & cap. ſtatutis. In alijs tamen non eſt neceſſe cauſam exprimere in ſententia, quæ mouet iudicem ad ſententiandum. cap. ſicut, de re iudica. Sententia vero excommunicationis bene tenet, licet dictus ordo non ſeruetur, ſed proferens ſuſpenſus eſt
11 ipſo iure, vt dictum eſt. † Si autem appelletur ante ſententiam excommunicationis latam in talem apoſtatam vel incorrigibilem, non valet appellatio, & tenet ſententia; quia contra diſciplinam regularem ſiue canonicam, non tenet appellatio, vt cap. licet. de officio ordina. & ca. ad noſtram. de appellatio. & capitu. reprehenſibilis, & capit. cum ſpeciali. in fine, niſi iudex modum excedat incorrigendo, tunc enim tenet appellatio vt c. de priore de appella. & c. ſuper quæſtionum.
12 §. nos aũt de officio delega. † Idem ẽt ſeruandũ eſt de ſententijs interdicti et excommunicationis, quia quãtum ad hoc pari paſſu incedunt iſtæ tres ſententiæ, vt capit. cum medicinalis de ſenten.
13 excommunicatio. libr. vj. † Sic autem contra apoſtatas formabitur ſententia, vel incorrigibiles. quoniam iure cauetur quod ſint ſoliciti prælati fugitiuos. & ineptos de ordinibus ad regularem diſciplinam ſalubriter reuocare, & inobedientes per ſententiam excommunicationis punire, vt capitu. ne religioſi. de regula. & tu talis & tales qui fuiſti vel fuiſtis in noſtro ordine, mundum miſerabiliter euagaſtis in vituperium regularis, & eccleſiaſticæ diſciplinæ, & honeſtatis monemus te, vt ad tuum ordinem reuertaris, aut aliam religionem ingrediaris tuæ ſaluti idoneam, ac tibi conceſſam ſecundum noſtri ordinis inſtituta tibi prefixo ſpatio trium dierum, in quos noſtram admonitionem, tam fideliter quam efficaciter exequaris, quem terminum tibi pro primo & ſecundo, & tertio peremptorium aſſignamus, quod ſi non feceris ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc inſcriptis te ipſum ſententiæ excommunicationis ſubiacere decernimus, vel excommunicationis,
14 vinculo te innodamus. † Quarto videndum eſt

an iudex

an iudex poſsit abbreuiare inducias a lege conceſſas, & videtur ꝙ ſic, vt cap. cum ſit, & cap. oblatæ. de appellatio. & cap. ad conſultationem. de re iudica. & l. ſecunda. ff. de re iudica. & tertia quæſtione tertia. de iudiciis. &. §. ſparium, & vigeſima diſtinctio. de his in lege tertia. §. ſi quis condemnatus, de re iudica. Ad hoc notandum eſt, ꝙ tempora ſtatuta ſunt de rebus & cauſis humanis al quando fauore hominum, aliquando fauore iurium, & quia fauore hominum dantur inducíæ temporis citato, vt veniat ad iudicium pariturus iuri, & quamuis tria debeant eſſe edicta, quorum quolibet debet continere triginta dies, vt in authenti. de legiti. §. omne. iudex tamen moderabit ordinem edictorum & compendium, prout viderit experire, penſata qualitate perſonæ & temporis, & negotij ſiue cauſæ, vt l. nonnunquam. de iudic. & ideo ſi iudex nimis breuem terminum dederit, citatus non reputabitur contumax ſi non venerit in termino ſtatuto, & ſic poſt appellationem hac de cauſa factam proceſſerit in cauſa grauando citatum irritum reuocabitur, vt capit. primo de dilatio. Et idem puto in aliis quæ in fauorem hominum ſunt inducte,
15 † vt quo ad proſequendum appellationem indulgetur annus a iure & ex iuſta cauſa biennium, vt in dicto capitu. cum ſit, tunc enim ſi iudex viderit expedire poterit reciſius tempus moderari, vt dicunt iura primo allegata: ſic etiam puto in tempore dando ei qui iuſta cauſa ab eccleſia ſe abſentauit, cui ad reuertendum iura diuerſa tempora ſtatuunt, ſicut habitum eſt in prima parte ſum-
16 mæ, † Fauore autem iurium dantur decem dies ei contra quem lata eſt ſententia diffinitiua vt appelletur, infra quos ſi non appellauerit, tranſit
17 in rem iudicatam, † & tempus quatuor annorum quod datur petenti in integrum reſtitutionem, & talia & ſimilia, augeri vel minui non poſſunt, de quibus habetur. ij. quæſtio. vj. cap. anteriorum. & capit. finali de in integrum reſtitu. Sed quæ eſt
18 ratio diuerſitatis? dicendum eſt † ꝙ homines ſubſunt iudicibus ratione iuris, ſed ius eſt ſupra iudices, & ideo in his quæ ſtatum hominum dicunt, poſſunt iudices inſpecta veritate & vtilitate mutare, vt capitu. licet, de feriis. in his vero quæ tangunt ſtatum iuris mutare non poſſunt, quia iudices iuri ſubiiciuntur, excepto principe
19 † qui legibus non ligatur, vt l. princeps, de legi. quamuis legibus viuere clementer profiteatur, vt l. digna vox. C. de legib. Alibi tamen dicitur ꝙ iura grauius inſurgunt contra contemptores iudicis ꝙm contra contemptores iuris. argu. l. Celſus, de arbitr. & l. ſicut dies. §. finali, & l. ſi quis
20 ſciens. ff. de contrahenda emptio. † Sed an iudex poterit abbreuiare tempus appellationis, vt ante annum, vel poſt biennium quod ex iuſta cauſa datur, teneatur appellans finire cauſam appellationis? Ad hoc dixerunt quidam, ꝙ ſic, quantum ad hoc ꝙ non ſit negligens in exequendo ſiue agendo, vt cauſam finiat, ſi commode ante annum vel biennium non poteſt terminari, ne appellans videatur ſubterfugere proceſſum negotij principalis, & ſic aduerſarium ſuum grauare, & non iuſtitiam proſequi videatur, ſi tamen non poſſet cauſam terminare, non eſſet ſibi imputandum, argu. capitu. ex inſinuatione. de appella. ij. quæſtio. vj. anteriorum. §. ad hoc. & ſic intelligitur quod dicit canon, niſi forte iudex certum tempus fuerit moderatus, infra quod terminet cauſam ſuam, vt cap. cum ſit. de appellatio. Alij dicunt, ꝙ iudex non poteſt tempus appellationis abbreuiare, niſi appellans teneatur cauſam finire ante tempus ſtatutum a canone, vel a lege, immo habebit ſemper appellans annum integrum vel biennium ex iuſta cauſa, infra quem terminum finiat cauſam ſuam, quo elapſo firma manet & rata ſententia, vt dicto capit. cum ſit. & l. fina. C. de tempo. appella.
21 † Sed pro tanto dicitur ꝙ iudex poteſt reciſius tempus moderari, quia poteſt terminum ſtatuere appellanti infra quem teneatur coram iudice ſuperiore comparere ad quem appellatum eſt, vel infra quem arripiat iter ad proſequendum appellationem. quod ſi non fecerit, poterit iudex a quo appellatum eſt ſententiam latam executioni mandare, quia ſtatim tenet ac ſi non fuiſſet appellatum, vel ſi appellatum fuit ante ſententiam poteſt poſtea procedere in cauſa. & ratio huius eſt,
22 † quia talis terminus vicem obtinet perentorij vt cap. ſæpe. & cap. peruenit. el ij. de appellatio. ſi vero nullum terminum ſtatuat appellanti, tunc appellans habet terminus vnius anni a lege præfixum, & tunc per totum alium annum non poteſt iudex procedere ad exequendum ſententiam, vel ſuper principali. Sed anno elapſo, poteſt, ſicut dictum eſt, cum tempus ſtatuitur, vt cap. reprehenſibilis. & capitu. conſuluit. in fine de appellatio. cum ſimilibus. Laus Deo.

FINIS.

TRACTATVS DO. IOANNIS THIERRY Lingonen. Iuris vtriusque doctoris totam materiam fugæ laconice complectens.

SVMMARIVM.

1 Fuga ſerui eius præſcriptionem impedit, ſicut animalis fuga.

2 Fuga facit ſemiplenam probationem, tamen non totam ſi aliter ſtatuto diſponeretur, licet quem in mala fide conſtituat.

3 Fuga eſt triplex ſcilicet voluntaria, cauſaria, et ignominioſa.

4 Fuga an proprie dicatur, quando quis latitat vt fugiat, ſed non comprehenditur.

5 Fugiens in domum propriam an poſſit in ea capi, & per officialem pro debito ciuili extrahi.

6 Fugiens ad eccleſias an ſit tutus.

7 Debito ciuili ſi quis ducatur per eccleſiam, non gaudebit eccleſiæ immunitate.

8 Titius homicida ſi non potuit fugere ad eccleſiã, ſed inuenit quendam ſacerdotem deferentem corpus Chriſti aufugit ad ipſum & eum accepit, an eccleſiæ immunitate gaudere debeat.

9 Fures eccleſiæ an iſtud priuilegium habeant.

10 Fugiens de vno territorio in aliud, an per poteſtatis familiam vel præpoſiti, capi poſſit.

11 Fuga poſt accuſationem an ſuſpicionem faciat.

12 Fugiens cum gladio de domo in qua homo mortuus reperitur, an occidiſſe præſumatur.

13 Debitor fugitiuus, an creditoris propria authoritate capi poſſit.

14 Fuga ſola an faciat ſuſpicionem.

15 Fugitiuus qui ad aliam patriam vadit an per loci iudicem citari poterit in quo deliquit, ſine illius iudicis requiſitione, cum hic criminis ratione forum ſortiatur.

VIVS temporis conditionem proſpiciens, quia plurimi cum deliquerunt, aufugiunt, ideo in præſenti Tractatu Fugæ materiam inſerere auſus ſum. Et primitus
1 eſt notandum, † ℘ fuga ſerui impedit eius præſcriptionem, ſicut fuga animalis. l. j. & ibi Bal. C. de ſer. fugi. Fuga enim reddit quem ſuſpectum l. impuberibus. §. præterea & ibi Bart. ff. de ſuſpe. tut. & ſi exiſtat leue indicium ad tortu
ram. Bal. in l. non hoc. C. vnde cogna. Spe. in tit.
2 de proba. §. fi. verſi. vlti. no. vbi † dicit ℘ fuga facit ſemiplenam probationem, tamen non totam, ſi aliter ſtatuto diſponeretur, licet conſtituat quẽ in mala fide. l. mala fide. & ibi Bald. C. de long.
3 temp. præſcrip. quæ pro lib. op. † Vnde eſt aduertendum, ℘ fuga eſt triplex, ſcilicet voluntaria, cauſaria, & ignominioſa. Bal. in l. j. C. de ędi.
4 act. Ideo quæritur, † Fuga an proprie dicatur, quando quis latitat vt fugiat, ſed non comprehenditur, vide Bald. in l. j. iij. col. C. de ædi. act. & in l. j. C. de ſer. fugi. vbi dicit ℘ fugiens dicitur latitare. Alexan. de Imo. in l. pen. de cuſto. reo. & fugiens de carcere quod inuenit apertum non facit indicium contra ſe. Bald. in l. ſuccurritur. C. ex quib. cau. maio. Pet. de Sun. in l. bonæ fidei. C. de iureiuran. tamen ſi reuertitur non dicitur fugere nec tenetur pœna ſtatuti de fugiente de carcere. Bald. in l. j. vij. colum. C. de ſer. fugi. & in l.
5 j. C. de ædil. act. † Sed fugiens in domum propriam an poſsit in ea capi, & extrahi per officialem pro debito ciuili. Bald. & Alexan. in l. plerique. de in ius vocan. contra Bald. in l. prima C. de ſumma Trinita. qui tamen loquitur, quando fuit captus extra domum, ſed euaſit, & in domum aufugit, quia poteſt de domo incontinenti extrahi. ita Alexand. in l. quod ait. de adul.
6 † Item quæritur an fugiens ad eccleſias ſit tutus. pro hoc vide text. in tit. de his qui ad eccle. confu. Barto. in conſil. incipiente ſtatuto ciuitatis Tuderti. Cldr. in conſil. iiij. quod eſt notandum
7 etiã † ℘ ſi quis pro debito ducatur per eccleſiã, nõ gaudebat immunitate eccleſiæ. ita Archi. xvij. q. iiij. cap. antiquitus. ex quo oritur alia queſtio.
8 † Titius homicida non potuit fugere ad eccleſiam, ſed inuenit, quendam ſacerdotem deferentẽ corpus Chriſti, aufugit ad ipſum, & eum accepit an gaudere debeat immunitate eccleſiæ, & primo videtur ℘ ſic per text. in l. vna. C. de his qui ad eccle. confu. Nam ℘ aliquis in eccleſia tuetur eſt introductum in fauorem Dei, ergo multo-

fortius

fortius ſi fugiat ad ipſum. arg. l. capitalium. §. ad ſtatuas. ff. de pœn. & de ædil. edic. l. quis ſit fugitiuus. §. idem Iulianus. nã teſte Ariſtotele propter
9 vnumquodque tale & ipſum magis. † Sed quid de furibus eccleſię an habeant iſtud priuilegium. & dicendum ꝙ ſic. in l. præſenti. §. quod ſi in finibus. C. de his qui ad eccleſiam confug. text. in c. ſicut. de immunitate eccleſiarum quod poteſt intelligi ſecundum Iaco. de Bel. de furibus neceſſarijs ſecus autem in alijs, arg. de relig. & ſump. fune. §. ſi. & ff. de contrahẽ. emp. l. ede ſacra. §. j. et C. de relig. l. ſi ſepulchrum. & ibi Bald. Vnde qñ quis in eccleſia deliquit, tunc iudex ſecularis nõ poteſt eum extrahere de eccleſia, ſed epiſcopus loci, & eum tradet iudici ſeculari ſi ſit laicus. C.
10 ad leg. Iul. de adul. auth. ſi quis ei. † Propterea quæritur an fugiens de vna territorio in aliud per familiam poteſtatis, vel præpoſiti poſsit cap. & eſt dicendum ꝙ non, ita Bal. in addi. ad Spe. de cõpe. iudi. adi. verſicu. ſed pone ꝙ malefactor. Bald. & Flori. de ſan. Pet. in l. ſicuti. §. Ariſto. ff. ſi ſer. ven. Saly. in. l. ij. C. de exhib. re. Ange. de Are. in trac. maleſi. verſi. quod fama facit. quod eſt contra dictum Bart. in l. quod ait. §. quod ait. & ibi Alex.
11 de adul. Bal. in l. quicunque. C. de ſer. fugi. † Sed quęritur an fuga poſt accuſationem ſuſpicionem faciat. Bal. in l. j. ff. de reb. eorum tenet ꝙ nõ, quod eſt modo limitandum ſecundum Sozi. niſi quis coram iudice fuiſſet minatus de accuſando, licet adhuc non accuſauerit, quia tunc videtur, ꝙ fuga ſecuta faciat ſuſpicionem. propter quod ex hoc reſultat in multis caſibus idem effectus, qui reſultarent ex libello accuſatorio vt eſt tex. ſingularis, in l. miles. §. ſocer. de adulte. Secundo niſi alias fruſtra ſuſpicio laboraret contra fugientem poſt accuſationem tunc enim maximam inducit ſuſpicionem, arg. eius quod dicitur in l. fin. quib. mod. tut. & ibi Doc. Tertio niſi poſt accuſationem accuſatus aufugiat de carceribus, quia tunc contra eum proceditur tanquam cõtra confeſſum de crimine, tex. in l. eos. in fi. ff. de cuſto. reo. & ibi gloſ. no. quę ad hoc ſæpe allegatur. Quando ergo accuſatus eſt captus, & aufugit, non habet locum dictum Bar. cum ſtatim poſsit condemnari tanquam confeſſus, quod intelligendum eſt. ſi aufugerit, de carcere clauſo. ſecus ſi de aperto, ſicut de aula palatij, vbi iudex eum ſtare præcepit, quo caſu ſi incarceratus fugiat, oſtio dimiſſo aperto per negligentiam cuſtodum, tunc aufugiens non haberur pro confeſſo. ita tenet ſingulariter Bald. in l. ſuccurritur. ff. ex quib. cau. ma. & fuit dictum originale Guil. de Cun. quod ſolemnizant Ludo. de Rod. in l. admonendi. ff. de iur. Quarto limitatur, niſi carcer fuiſſet fractus per tertiam perſonam, non data opera incarceratorum, quia tunc eſt eadem ratio, quæ eſt in oſtio dimiſſo aperto. ita tenet Lanfran. de Oria. in l. fugitiui. C. de ſer. fugi. glo. in. §. ſi vero quidam, in authen. de exhi.
12 reis † Finaliter quæro, an fugiens cum gladio de modo in qua reperitur homo mortuus, præſumitur occidiſſe. & Doc. & Bald. in l. ſi. C. de proba. & in l. neque natales. eo. ti. dicunt ꝙ ſic. ita Ang. in tract. maleſi. verſi. quod fama. Ang. & Alexan.
13 poſt Bal. in l. ij. ff. de fur. qđ vidi in praxi. † Sed quæritur, an fugitiuus debitor poſsit capi authoritate creditoris. Spe. in tit. de renun. ver. Item eſt beneficium. tenet ꝙ ſic, quod eſt verum, & ſic intellige, vt iudici præſententur, non vt occidatur
14 ita in titu. de accu. §. j. ver. hoc tamen. † Ad hęc quęritur, an fuga facit ſolam ſuſpicionem. Bart. in l. admonendi, de iureiur. et ibi gl. tenet ꝙ faciat ſemiplenam probationem, quod eſt limitandum ſecundum Sozi. niſi quis timore familiæ rectoris aufugiat, & poſtea citatus a iudice cõpareat, tunc enim purgatur omnis ſuſpicio. text. in l. quis ſit fugitiuus. §. j. ff. de edil. edic. Item fallit niſi aliqua cauſa excuſet fugientem, puta tenere partialitatem in ciuitate, vel quid aliud. d. l. quis ſit fugitiuus. §. apud Labeo. Item limitandum eſt dictũ Bart. ſecundum Sozi. ꝙ fuga iudicium facit, vt dicitur in dicta l. admonendi. & clarius in l. lege Cornelia. ff. ad Senatuſconſul. Syllania. videlicet quando aufugit ante accuſationem de ſe factã, ſecus ſi poſt, quia tunc licuit ſibi ſanguinem redimere, in l. prima in fin. de bon. eorum. vbi Bart. tenet per illum tex. quod eſt intelligendum quando delictum erat capitale. ex quo aut debebat occidi aut membris mutilari. ſecus ſi eſſet imponenda pecuniaria pœna. Tamen eſt notandum, ꝙ in caſu ſpeciali fuga plene probata. l. conſiliarios. &
15 ibi Docto. C. de aſſeſ. † Finaliter quæritur, fugitiuus qui vadit ad aliam patriam, an poterit citari per iudicem loci in quo deliquit ſine iudicis requiſitione illius loci, cum hic forum ſortiatur ratione criminis, vt C. vbi de cri. agi opor. auth. qua in prouincia. Aliqui dicunt ꝙ ſic. & allegatur pro hoc text. in l. omnis. §. ſi vero apparitor. C. de epiſc. & cleri. & in l. fina. ff. de offi. præfec. vrb. nec obſt. l. fi. ff. de iuriſ. om. iud. tamen contrarium ſeruatur de facto, vnde aut commiſit in illa iuriſdictione extranea, aut non. Si in illa commiſit, tunc debet iudex qui eum captum detinet primo ipſum punire, ſi crimen ibi commiſſum ſit tale, ꝙ non impediat executionem alterius iuriſdictionis; vtputa ſi crimen ſi tale, quod mortem non exigat, & aliud primo commiſſum mortem exigeret: quia tunc primo de minori pęna deinde, de maioris eſſet tractandũ. ff. de accuſato. l. ſi cui. §. fina. & ſic in loco captionis poteſt manum, vel aurem amittere, & deinde eſt remittendus ad aliã iuriſdictionem, in qua maius, vel ęquale crimen commiſit; & ſic executio vna aliam impedire nõ debet ita Bartol. in d. l. ſi cui. §. finali ſupra allegato.

FINIS.

TRACTATVS DE BANNITIS, PER DOMI. Iacobum de Arena, editus.

SVMMARIVM.

1 Bănitus quis dici possit & cui æquiparetur.
Deportatio vel relegato totus mũdus interdicitur.
2 Bannitus vbique stare potest, nisi in ciuitate ex qua bannitus est.
3 Bannitus filios in potestate retinet.
4 Curator filio banniti datur vti filio eius qui apud hostes est.
5 Bannire aliquem faciens curare debet quòd bannum sit certum, alias non valet.
6 Bannum an valeat, si ita dicatur, bannimus hæredes titii.
7 Bannum tenet, si citatio facta reperitur quòd quicunque est hæres talis compareat ad se excussandum.
8 Citatio requiritur vt quis in banno ponatur.
Modus citandi qualis sit.
9 Citatio de mandato iudicis fieri debet limit. vt ibi.
10 Citatio debet fieri in tali loco quòd ille se sentiat citatum.
11 Bannum ipso iure non valet, si banniti citatos esse negant.
12 Citatio de consuetudine ad domum fit, citatio ad domum subsidiaria est.
13 Præconi soli an credatur si dicat se citasse.
Metu pœnæ homines à delicto arcentur.
14 Notoria multa dicuntur, quæ non sunt.
Notorium id dicitur, quod nulla tergiuersatione celari potest.
Notorium quod non est, per iudicem pro notorio haberi non debet.
15 In ius vocari nemo debet sine iudiciali præcepto.
16 Banniti an impunè offendi possint, & numero sequen.
17 Statuta permittentia bannitum occidi de iuris subtilitate non valent.
18 Banniti conuenti in suis defensionibus, an audiantur.
Iudex mitior lege esse non debet.
19 Mens legis & non eius verba attendi debet.
20 Bannito agenti omnis audientia denegatur. quid si ab aliis conueniatur.
21 Hæreticus non agit, sed conuentus se defendere potest.
Excommunicatus non agit, sed se defendere potest.
22 Bannitus si contra alium bannitum agit, an conuentus banni exceptione vti possit.
23 Bănitus procuratorio nomine agens an audiatur.
24 Bannito quòd denegetur audientia, in honorem prætoris factum dicitur.
25 Bannitus si succedat cuidam non bannito si hæreditario nomine agat, an băni exceptio ei obstet.
26 Bannitus si bannito succedat, an si hæreditario nomine agat, ei banni exceptio obstet.
27 Banni pœna vti personalis ad hæredes nõ transit.
28 Bannitus si non agit sed alius eius nomine, audiri non debet.
29 Bannitus si iura sua alteri cesserit, an cessionarius agere possit. & infra nume. 34.
30 Leges ludibres esse nõ debẽt nec verbis impositæ.
31 Filius si in magistratu ius iniquũ statuit, ob quod ei obst. exceptio, patri tamen non obstabit.
32 Dolus vel factum cedentis cessionario obesse non debet.
Exceptio banni personæ cohæret, & illam non egreditur.
Actio mutata videtur persona actoris mutata.
33 Exceptio quæ obstat cedenti, an cessionario obstet.
35 Bannitus an ad officium eligi possit, stante statuto quòd bannitus consul esse non possit.
36 Præceptum in lege magnum est, obedientiam magistratibus per subditos præstari.
37 Bannum est quædam multa.
38 Respublica per magistratum repræsentatur.
39 Dispositio. quæ ab initio inutilis est confirmari non potest.

Clausula

40 *Clauſula ſtatuti ſequens per præcedentia declaratur.*
41 *Maritus qui eſſe prohibetur, licitè ſponſus ſit.*
42 *Veniens contra factum ſuum audiri non debet.*
43 *Probatum ſemel, improbari non debet.*
44 *Contractus & diſpoſitio deducta ad cauſam à qua incipere potuit, conualeſcit.*
45 *Tria in quolibet officiali concurrere debent.*
46 *Statutum vel conſuetudo eſt quaſi lex.*
47 *Lex ordinariam iuriſdictionem dat.*
48 *Iure ſuo ſine culpa quis priuari non debet.*
49 *Delegatus vice delegantis fungitur.*
50 *Quod quis ſua culpa non habet, perinde eſt ac ſi non haberet.*

VONIAM bannitorum materia vtilis & quotidiana eſt, et circa eam plurima ſunt aduertenda. Ideo circa illã plures quæſtiones ſubiiciam, † & primo quis poſſit bannitus dici, & cui bannitus æquiparetur, an deportato, an relegato, de quo tãgitur inſtit. quib. mod. ius patr. poteſtat. ſoluit. §. relegati. in gl. Sed tex. in l. qui cum matre. §. his demum ff. de bon. libe. hoc expreſſe determinat. Verum quidam dicunt & non male, ꝙ illa gl. non eſt vera, quia maxima diſſonantia eſt inter eos quia deportato vel relegato totus mundus interdicitur, excepta inſula in quam deportatur vel relegatur, ſed in bannito eſt
2 contra. † quia vbique poteſt ſtare & habitare excepta ciuitate ex qua exbannitur: vt in authẽ.
3 qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi opor. † itẽ bannitus filios in poteſtate retinet, quia certi ſunt modi, quibus patria poteſtas ſoluitur, inter quos bannum non numeratur. ergo &c. argu. l. pater furioſo. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. & l. obligationum fere. §. placet. ff. de actio. & obliga.
4 † & filio talis banniti dabitur curator, tanquam filio eius qui ab hoſtibus capitur, vt l. muto. §. ei cuius. ff. de tutel. Item ſicut aduentitia non quæruntur patri, niſi quo ad vſumfructum, vt in authen. vt licet. mat. & auiæ in princ. & §. tam is. in fitu. quibus mod. ius patr. poteſt. ſoluit. & l. fi. C. de ſenten. paſſ. ita & ei qui in banno ponitur & deſcribitur. de ſpeciali. & nominatim ponitur, nec ſufficit quod generaliter fiat. ſicut dicitur in exhæredato vt in. §. nominatim. inſtitu. de exhęreda. lib. & l. fi. §. j. de libe. & poſthu. ſicut etiam dicitur in excommunicatione, vt in c. ij. de offi.
5 ordina. † Vnde ponens, vel poni faciens aliquem in banno, debet curare vt bannum ſit certum, & banni ſententia, alias non valet, vt in. §. curare. inſtitu. de actio. & C. de ſententia quæ ſine cert. quanti. per totum. Et l. tutor. & lege duo ſunt Titi. de teſtam. tute. & l. interpres. de hęredi. inſtit. & l. quid tamen. §. Pompo. de arbitr. & l. j. de iure
6 do. Sed ſi ita ſit factum † Bannimus hęredes, an valeat quidam dicunt ꝙ ſic, ſi nominatim ſit factũ argu. §. maſculos. inſtit. de exhęred. liber. & l. Titius, de liber. & poſthu. & l. iij. §. nominatim, de iniuſt. teſtamen. & l. certum. ff. ſi cer. pet. & l. nominatim. de condi. & demonſt. Alij quod non valeat, quia in genere, & confuſe factum, cum non ſit deſignata certa perſona. hic poteſt diſtingui, quia aut per acta conſtat qui ſint hæredes, & tũc valet bannum, & eius effectus locum habet, aut non conſtat ex actis, & tunc ſecus. arg. l. in ſumma. de re iudi. et d. §. Pomponius, maxime ſi tanq̃ ipſe, & proprio nomine experiatur, & ſic non facit tanquam hæres, argu. l. ſi pater. de adoptio. et l. Item eorũ ff. quod cuiuſque vniuer. nomi. & §. quia vero. in authenti. vt nulli iudi. & c. aduerſus. de immunita. eccleſ. † Sed pone, inuenitur
7 facta citatio. ꝙ quicunque eſt hæres talis compareat ad ſe excuſandum, & ita fuit in loco hæreditatis publice proclamatum, an teneat bannum,
8 dico ꝙ ſic, & ita ſeruat conſuetudo. † Ad hoc autem vt quis ponatur in banno, debet legitime citari, alias non poſſet legitime banniri. Modus autem citandi erit ſecundum locorum diuerſas conſuetudines, argu. l. venditor. §. ſi conſtat. ff. cõmu. prædio. vel deficiente conſuetudine, ſecundũ ius commune, & ſecundum ea quæ habes l. & ad peremptorium. ff. de iudic. cum ſeq. & l. ij. & l. conſentaneum. & authenti. qui ſemel. C. quomodo. & quan. iud. & l. qui crimen. qui accuſa. non poſſ. & l. contumacia. de re iudica. & l. abſentem. de pœn. † Item citatio debet fieri de mandato iudicis, quia nullus debet exhiberi, niſi quẽ
9 iudex mandauerit exhiberi l. fin. C. de exhib. re. & l. quicunque. qui accuſa. non poſſ. fallit in caſibus qui ponuntur in titu. quan. lice. ſine iudi. vindi. & l. j. de rap. virgi. & l. interdum. §. qui furem. de fur. & l. ait prætor. §. ſi debitorẽ. quæ in fraud.
10 credit. † Item debet fieri in tali loco ꝙ ille ſentiat ſe citatum, vel per eum ſtet quominus ſciat, vel ad eius notitiam perueniat, vt quia fecit oſtia claudi. argu. l. vim facit. quod vi aut clam. & l. ſi dictum. de euictio. nam ſine cauſa non fuit ſtatutum vt literæ tranſmittantur ad magiſtratum illius loci vbi citatus degit, niſi ad hoc vt eidem citatio innoteſcat, vt l. j. de requir. re. alias ſufficeret ad domum facta citatio, vt l. iiij. §. abeſſe. de damn. infect. & §. prætor. & l. ſcire oportet. de
11 excu. tuto. vt l. vt perfectius. C. de ann. excep. & l. ſed neq;. ff. quę ſent. ſine appella. re. † Et ſi tales banniti negant ſe citatos, bannum ipſo iure non valet niſi de citatione probetur, arg. l. ea quæ. C. quomodo, & quan. iud. & l. de vnoquoque. & l. contumacia. §. contumax. de re iudica. & l. j. §. Itẽ cum ex dicto. quæ ſenten. ſine appellare &. §. quandoque. §. j. de public. & c. quoniam contra. de probatio. & l. j. de relat. C. & l. nec cauſam. de appella. & §. illud. in authenti. de his qui ingredi. ad appella. Afferenti enim &c. vt l. actor. & l. ei
12 qui. & l. aſſeueratio. de non numera. pecu. † Sed conſuetudo indiſtincte ſeruat. vt ad domum cum citari ſufficiat, & non mirum, argu. l. lex cenſoria, de verbo. ſignificatio. eſt enim ſubſidiaria

ad do-

ad domum facta citatio.l.iij.de libe. agno.& ca. causam.& dolo,et contumac.& l.de ea.§.ſi.quib.
13 mod.in poſſeſſ.eat. † Sed an in talibus citationibus credatur ſoli præconi dicenti ſe citaſſe,quidam dicunt ꝙ ſic,quia ipſi iurant, ſuum officium bene,& legaliter exercere,& facere,vnde imme mores non præſumuntur &c. l.fina. C. ad legem Iul.repetund.& c.ad audientiam. de præſcriptio. imminet enim pœna falſę relationis. l.j.§.ſi quis, &.§.fin. ff.de fal. Item promouerentur ab ordine l.ij.C. de ſportul. & l.diuus, de exhib. re. metu enim pœnę homines arcentur a delicto.l.j. de iu. & iur.& l.j.C.ad legem Iuli.repetunda.& maxime apparitores.l.apparitores. C.de exact. tribu. Item quod eis credatur . videtur expreſſum in l. magis puto.§.ne tamen.ff.de reb.eorum. & l.j.de præfec.vrb.ſolu.dic ꝙ ei non creditur, quia vox vnica reputatur,& vox vnius &c.l. iuſiurādi.C. de teſtib. Item quia nec ipſi iudici crederetur. vt l.ne in arbitris. C. de arbit. & de accuſ.l.ea que C.de decur.lib.xij. l.j.& l.diuus.de cuſtod. reor. Alij tamen dicunt eis eſſe credendum , ſed non ſimpliciter, ſed dicunt , ꝙ aut refert notoria , & tunc ei creditur , aut non refert , & tunc ei non creditur, argumen.l.ea quidem,de accuſatio , & l.ſi vero §.qui pro rei. qui ſatiſda.cogan.& cap. euidentia. de accuſa. Et per hoc poſſunt concor-
14 dari prædictę opiniones. † Nam multa dicuntur notoria,quæ non ſunt , ſi allegetur , quia notoriū eſſe dicitur illud quod probari poteſt argumen.l. ciues.C.de appella.& capit.conſuluit. de preca. Verum tamen illud proprie eſt notorium, quod nulla poteſt tergiuerſatione celari.cap.fi.de cohabita. cleric. iudex ergo præcaueat ne quod non eſt notorium pro notorio habeat , & ſecundum hoc intellige d.l. ea quæ. & l. qui ſepulchra. de ſepul.viol. Alij dicūt,qđ ex qualitate,& cōditione pſonæ ipſius referēdis, ei credit vel nō credit. arg.l.diui.de libe.leg.& l.legitimas. de legit.tut. et l.fi.de accuſa.& l.teſtam.de teſtamen.tut. Alij dicunt melius, quod aut refert de facto partis, vt talem deliquiſſe , aut de facto proprio ſcilicet ſe citaſſe. Primo caſu non creditur . ſecundo ſic d. l.Diuus, & l.qui ſepulchra. & l. ea quæ , præallegatis. & ratio,quia in illis probatio liquida requiritur.l.fina.C. de probatio. & l.vbi de falſo. niſi perſonę qualitas aliud ſuadeat , & in ſecundo etiam non creditur,argumen.l. ſi cui , de accuſat.& l.tutor.§.quando. de ſuſp.tut.Sed ad hoc procedat quod not.in l.ſecunda.C.de ſuſpect.Sed
15 eo iure non habebitur pro citato, † quia ſine prę-cepto iudiciali nemo debet in ius vocari.l.prima de requiren.in aucten. de quæſto. circa medium. tamen ſi reus velit probare contrarium , optime audietur ſecundum formam.l.optimam.C.de contrahend.ſtipulati. de quo in cap.cum paratus. de
16 appella. †Sed nunquid banniti poſsint impune offendi. & quum in cauſis ciuilibus , vel criminalibus conueniunt. an debeant audiri . dico vt plurimum per leges municipales permiſſum quod impune poſsint offendi , & quod eis ius non reddatur,ſed omnino audientia denegetur. & ita ſolent dicere ſtatuta . De iure vero dico bannitum offendi non poſſe, quia ſiue comparentur relegatis,ſiue etiam deportatis impune non poterunt offendi, quia relegatos vel deportatos non licet occidere, cum non ſit de illis caſibus , in quibus qui poſſunt impune occidi, vt l.prima & ſecunda.C. quan.lice.ſi.iudi.vin.& C.de deferto.per totum. immo & quicquid in illis reperitur non debet ad bannitos trahi,argumen.l. cum quidam. de libe. & poſthu.immo fauorabiliter eſt interpretādum, vt l.interpretatio.de pœn.& l. quotiens. de reb. dub. & talis interpretatio eſſet ambitioſa , quia homines vita priuaret , & aliis materiam delin-
17 quendi daret. † Immo,quod plus eſt,talia ſtatuta hoc expreſſe permittentia non valent de iuris ſubtilitate.l.iiij. de decret. ab ordin. facien.& l. decernimus. de epiſco. & cleric. Alij tamen dicunt & male , quod bannitos licet impune occidere, quaſi ſint apoſtatæ , argumen.l.quidam. de pœn.& l.prima.§.his quibus.de legat. & apoſtata idem eſt ſine ciuitate , & iuriſdictione , quaſi ciuilia ſint eis denegata , & ita conſuluit Guido de Suza. & male vt dixi . Verum tamen ſtatuta & conſuetudines vt plurimum continent ex-
18 preſſe prædicta . † Et poſito ꝙ expreſſe contineant , videamus an conuenti in ſuis defenſionibus audiantur , ſi conueniantur. & quidam ꝙ nō, quia lex dura eſt ſeruanda.l. proſpexit.ff. qui & a quib.& l.quod conſtitutum.de milita.teſta.nam iudex non debet eſſe mitior lege , in authenti. de iudi.§.oportet. & l.ſeruos.C.ad legem Iul. de vi. Item quia talis lex municipalis ſimpliciter ei negat defenſionem,& non diſtinguit. ergo &c.
19 † In contrarium videtur , quia non verba legis dura , ſed eius mens debet attendi , argumen. l. quamuis.de in ius vocan.et l.adigere.§.quamuis. de iure patrona,& l. ſcire.§.aliud.de excuſat.tuto. & non eſt de mente legis municipalis , quod ſaltem in ſuis defenſionibus non audiantur . odia enim ſunt reſtringenda. l. cum quidam. de liber.
20 & poſthu. † Dico ergo quod bannito agenti, & litem mouenti, omnis audientia denegatur.& ita debet intelligi ſtatutum . ſed ſi ipſe ab alio conueniatur vel moleſtetur per viam . & tunc in omnibus ſuis defenſionibus audiatur. ſic & alias prohibitus agere , tamen conuentus poteſt ſe defendere. l.libertus,de in ius vocan. & l. ſeruum. de appellatio. & l. ſi non defendantur.de pœn.
21 † Sic etiam dicitur de hæretico , quod ipſe non agit , tamen conuentus poteſt defendere in authen. ſtatuimus.§. credentes . C. de hæreti. & in excommunicato , qui licet non agat tamen poteſt ſe defendere per alium , ne quis in periculum animæ ſuæ communicare ei cogatur,vt cap. intelleximus.de iudic.& capit. cum inter.de ex-
22 ceptio. † Sed pone bannitus agit contra alium bannitum an poterit vti banni exceptione,& videtur quod non, argumen.l. auxilium . de mino. & l.nemo.de epiſcopa. audien.& l.ſi quis maior. C. de tranſactio.& capitu. quoniam fruſtra . de vſur. Item quia nil doloſus doloſo.l.quoniam,de hæretic.& l.ſi duo de iure iuran.& l. viro, ſolut. matrimo. & contra videtur quod ſic, quia bannito agenti denegatur actio & conuento excep-

ptio,

ptio, & iſti ſimiliter replicatio. l. apud Celſum. §. Marcellus. de exceptio. & l. ij. ff. ne quis eum. & l. ſi ob turpem. de condit. ob turpen. cauſ. & l. ſi ſeruum. §. ſequitur. de verbo. obligatio. & eſt expreſſum in cap. dilecti. de exceptio. & iſta eſt veri
23 tas. † Quid ſi bannitus agat procuratorio nomine, an admittatur. videtur ꝙ ſic, vt in §. fina. inſtit. de exceptio. non enim ſibi ſed domino ſuo dicitur dari audientia. l. denique. §. fina. quod vi aut clam. & C. de his per quos agi poſſ. & l. ij. de adminiſtr. tut. & l. ita autem §. geſsiſſe, eo. titu. Hinc eſt quod qui non poſſet ſuo nomine niſi petita venia agere, alieno tamen nomine poſſet agere, vt l. ſed ſi hac. §. fin. & l. quæſitum. de in ius vocan. & l. ſi procur. de doli exceptio. niſi forte litis cauſa datum eſſet ſibi damnum per l. primam §. ij. ff. ſi quis iuriſdic. tunc enim non audietur, niſi primo de banno exiret, vt. l. apud Celſum. §. quæſitum. & l. ſi procurator. ij. reſponſo. de exceptio. maxime cum ſtatutum ſit odioſum, & ideo arctandum. l. cũ quidam. de libe. & poſthu. & l. ſeruus. de ſer. exporta, quod quidam ſequuntur. Alij ꝙ non dicentes per omnia idem in bannito quod in excommunicato, & ideo &c. capitu. poſt ceſsionem. de exceptio. Item quia ſtatutum ſimpliciter denegat bannito audientiam, argumen. l. fina. C. de hæredi. vendi. & l. ſi ſeruitus. ff. de ſeruit.
24 † Item quod bannito audientia denegetur, videtur quod ſit factum in honorem prætoris, ſic & alias. l. prima & per totum titu. ff. de poſtulan. & l. ſed et ſi per prætorem. §. actio. ex quibus cauſis manumit. Vnde ſicut in prohibitis per illud dictum non conceditur, ſic nec bannito. d. l. j. §. ij. & iij. ff. de poſtulan. & l. nemo, de procurator. Nec obſtat ſimilitudo inducta de patrono ad libertum, quia hoc eſt ius commune in bannito, & in eius perſona, vt omnium teſtium ei audientia denegetur, et ibi eſt ius ſpeciale et priuilegium patroni, & ideo illud eſt reſtringendum, argumen. l. quod non alie. §. quia vero. ff. de milita. teſtamen. & l. moris. cum ibi notatis, de pœnis. Sed quod intereſſe poſsit, videtur de facto obtineri per d. l. nõ alie. §. quia vero. & non ipſe, ſed eius dominus
25 agere videtur, per d. l. moris. † Sed pone bannitus ſuccedit cuidam non bannito, & agit hæreditario nomine, an obſtet exceptio banni. videtur ꝙ non, vt ſic habeatur per alium &c. argumẽ. l. ſi communem. ff. quemadmod. ſerui. ami. & l. Ariſto. quę res pigno. obliga. poſſ. & l. j. §. j. ad leg. Iuli. de fal. & l. decurio. de decurion. In contrarium videtur, quod obſtet ei exceptio etiam in iure ſucceſsionis, vel alio, licet poſtea quæſito, argumen. l. ſi non fortẽ. §. ſi filius. de cõdi. indebi. & l. ſed Iul. ad Macedonia. & l. & ideo. rerum
26 amo. & l. j. de dolo. † Sed quid econtra, ſi non bannitus ſuccedit bannito, an ſi agat hęreditario nomine, obſtet ei banni exceptio. videtur ꝙ ſic, vt l. vitia. de acqui. poſſeſſ. & l. cũ hæres. de diuer. & temp. prę ſcri. & l. ſi ego. §. ij. de publicia. l. fin. de pœn. & l. ij. de verbo. obligatio. Alij dicunt, ꝙ nõ, quia bannum eſt contumacia patris, & in contumace tantum durat, & eo mortuo finietur, nec ad hæredes eius tranſit, argum. l. j. de priua. deli. & l. ſi pœnam. de pœn. & l. j. §. fi. de requi. re. & l. j. &
27 ij. ne ex de. defunc. † Cum ergo pœna banni ſit perſonalis, nõ tranſit contra hęredes. l. priuilegia de regul. iuris. & l. quod dictum. de pœnis. & l. pe-
28 coris. de ſeruitu. ruſtico. prædio. † Sed pone quod bannitus ipſe non agit, ſed alius eius nomine, an ille audietur. dico ꝙ non argumen. l. ij. de admi. re. ad ciuita. pertin. & l. nec apud de hæredib. inſtit. & l. non idcirco. §. ſeruus. de iudic. Item quia quod vna via prohibetur, alia via concedi non debet. l. cum hi. §. ſi cum his de tranſact. & l. ſcire oportet. de tutor. & curato. dat. ab his. et l. idemq;.
29 ff. pro ſocio. & l. oratio. de ſponſa. † Sed pone ꝙ bannitus ceſsit alicui iura ſua, ille ceſsionarius vult agere, an poſsit. videtur ꝙ non, qa quę obſtãt authori, obſtãt & ſucceſſori, arg. l. ĩ hoc iudiciũ. §. ſi conueniat. ff. cõmu. diuidun. & l. a Titio. de rei vendicatio. Item ne alia via ad prohibita perueniatur, vt ſupra proxime dixi, quod eſſet ſi admitteretur quod bannitus ſtatim cederet iura ſua alij. & ille ageret, & ſic fraudaretur lex quæ prohibet
30 & ius reddi, quod eſſe non debet. † quia leges nõ debent eſſe ludibres. l. ſi prætor. de iudic. l. fi. §. penulti. de bonis quę libe. Nec impoſitæ verbis tantum l. ij. C. commu. delega. Item pro hoc. l. j. §. ſi factum. & §. ſi duobus. ff. de collatio. bono. et l. poſthumo. C. eo. & l. filiæ, eo. titu. vbi qui repellitur ab agendo propter contumaciam conferendi non poteſt alij cedere. Item pro hoc quia nemo plus iuris &c. l. traditio. de acquir. re. domin. & l. ne-
31 mo. de regu. iuris. † In contrarium videtur quod ſic quia ſi filius in magiſtratu ius iniquum ſtatuit, vel impetrauit, propter quod ei obſtet exceptio, tamen patri non obſtat, vt l. j §. j. & l. iij §. ſi filius. ff. quod quiſque iur. ſic a ſimili nec agenti ex iure ceſſo donationis, vel in ſolutum dationis, cum habeat vtilem ſuo nomine, vt l. ſi in ſolutum. C. de action. & obligation. & l. emptore. de hęred. vendit. per quam vtilem etiam domino in directa prę fertur, vt l. in cauſæ. & l. ſi procurator. ff. de procu
32 rato. † Item quia dolus, vel factum cedentis, non debet huic, ſcilicet ceſsionario, qui bonam fidem habet nocere, vt l. qui a debitore, quæ in fraud. credito. Item quia exceptio banni cohęret perſonæ, & illa non egreditur, argu. l. exceptiones. de exceptio. &. §. plane. inſti. de iure natu. genti. et ciui. & l. j. de conſtitu. pecun. Item quia mutata perſona actoris, ipſa actio videtur mutata, argum. l. j. de impo. luc. deſcrip. lib. x. & l. cum quis de ſolutio. Solutio, dicunt Rainer. Oldra. & quãplures moderni, quod aut ceſsio eſt facta ex cauſa lucratiua, & tunc obſtat ei exceptio per iura primo allega. aut ex cauſa oneroſa, & tunc non per ſecundo allegata, & per l. apud Celſum. §. de authoris. cum ſequen. & l. pure. §. fina. de doli exceptio. & argumen. l. ſi donaturus. de conditio. ob
33 cauſ. & l. neſennius. de re iudica. † Nec ob quod dicitur, quod exceptio quę obſtat &c. quia illud eſt verum in exceptionibus realibus, & rei cohærentibus. Item non obſtat quod dicitur de nõ conferente, quia illi ipſo iure denegantur actiones, & banniso non ipſo iure ſed ope exceptionis. quę eſt perſonalis & nõ realis. Alij indiſtincte dicunt

obſtare

obstare exceptionē banni huic cessionario, quia ipse semper vtitur iure & adminiculo sui authoris, & ideo cum sua causa suisque vitijs &c. lege Pomponius.§.cum quis. de acquiren possess. Nec curatur an fiat cessio ex causa lucratiua,vel one-
34 rosa.† Et secundum istos dices,q̄ aut agit ex iure cessso,& tunc indistin.quamcunque causam habet, obstat ei exceptio banni. aut agitur ex proprio iure,& actione,vt delegationis,& tunc serua quod dictum est indistincte,scilicet an habeat causam lucratiuā vel non.et ita procedet prima opinio,&.§.de authoris.et l.pure.§.fin.& l.cum quis. de solutio. & est ratio. quia agens ex iure cesso. semper vtitur iure authoris sui,quod erat vitio affectum, & agens ex iure per delationem quæsito proprio iure & propria actione agit,& quod dixi cessionario obstare semper exceptionem banni, intellige sane, nisi ante bannum fuerat attendenda obligatio, argu.l.ex hoc edicto.§.fina.de alie. iudi.mutan.cau.tac.vel nisi cessio fieret creditori ipsius banniti,cui ante bannum fuerat oppositum. & maxime si habebat bona banniti obligata. q̄a tunc haberet vtilem ex sua propria persona, & ante bannum, vt l. si conuenerit. de pignorati. actio.et l.nomē.C.quę res pigno.obliga.poss.& l. græce.de pignor.per quod vtilis nō pro fuit propter factum vel bannum ipsius debitoris,vt d.l.j. de alien. iudic. & l.debitorem. de pigno.nec potest actio transferri.sed cedi,vel addi,argumen.l. siue.§. Item si seruus.de exceptio. Et ista opinio videtur iuridica. Alij tamen dicunt quod aut ipse bannitus cessit bona fide, & tunc non obstat exceptio ipsi cessionario, aut in fraudem, & tunc sic, argum l. quæ a debitore.ff.que in fraud.credito.
35 † Quæro si statutum est in ciuitate,quod bānitus non possit esse consul, & quum dantur breuia pro eligendis officijs, Titius elegit Seium bannitum in consulem,qui Seius de banno exiuit, & coram iudice se præsentauit,offerens se paratum intrare officium, cui obijcit Titius illam electionem non tenuisse, & se alium eligere velle, an dictus Seius electus admittatur ad dictum officium. Secundo posito q̄ non sit admittendus, an dictus Titius possit alium eligere,non obstante prima electione. Ad primum dico, q̄ illi electo obstant istæ rationes, delicti ratio.reipub.offensio, præteriti delicti manens annotatio,legis municipalis dispositio, inutilis principij præstatio, & suo congruo tempore facta obiectio, seu contradictio.Primum
36 dico,delicti ratio.† Nam constat magnum esse in lege præceptum obedientiam & reuerentiam præstari magistratibus per subditos, vt l. veluti. de iusti.& iu. & l.ij. si quis in ius voca. & l. si quis ex aliena.de iudic.& l.non videtur.§.qui iussu.de regul.iur.& in authen.vt om.obed.iudi. Idem est de iure canonico. Ait enim apostolus.Estote subditi &c. cap.foliræ.de maiorita.& obedien.& in lib.Regum. si quis non obedierit principi &c. c. ij.qui ergo hæc legis præcepta diuina transgreditur delinquens mēte iudicatur.l.sanctio legum. de pœnis.xj.quæstio.iij.qui resistit.& cap. impe. & ideo multari potest argumen.l.j. si quis in ius voc. & l.ij.si quis iusdic.non obtempe. & l. si familia. & l. si quis id q̄, de iurisd.om.iudic.& l. de ætate.§. qui tacuit.de interrogato, actio quæ multa est extraordinaria delictorum cohęrtio, vt l.aliud,de verbo. signif. quum ergo vt probatum est deliquerit. ratio delicti fecit eum alienum ab honore & dignitate l.ne quis.C. de dignita.libro xij.immo, quod plus est, etiam iam quęsito honore, & dignitate priuaretur.propter inobedientiā, vt l.ij.C.de sportul.ergo multo fortius prohibetur a dignitate quęrenda.argum.l.qui furere.de statu. homi.et l.j.§.casum.de postul.et l.patre.de his qui sunt sui vel alie. iur. ex quo reperitur bannitus.
37 † nam bannum est quædam multa, vt l.j.§.quid ergo.de ven.inspici.ex quo sic meruit contraxisse existimat quum ita exprimitur iudicialis sententia.l.metum.§.quod ait.quod met.cau.& l.dedi.§.si liber.de condi.ob.cau.& cap.in nostra. de renunci.& l.ingennā de statu homi.& l.res iudic. de re iudi.Secundo obstat reipublicæ offensio.nā.
38 † per magistratum ipsa respublica repræsentatur. l.j.§.ius publicum. de iusti.& iu.& l.ij.§.post originem.de origi.iur.& l.municipium.ad municip. & l.municipalibus.de conditio.& demōstra. Sed constat, q̄ non faciendo, id est non parendo ipsi magistratui, videtur contra eum facere & offendere,arg.l.q̄ non facit.de reg.iur. & cōtra faciendo videtur eum offendere, ergo & ipsam rempubli.offendit,argumen.l.restituendę.C.de aduoca. diuerso.iud.& l.si quis in hoc.de episco.& cleri. & l si familia, de iurisdi.omni.iudic. & l.omne delictum.§.qui propositum.de re milita. At offendens rempublicam, ab illa honorem adipisci non debet,argumen.l. nemo. de episcop. audien. & l. auxilium. de minor. & l. sed si per prætorem.§. actionem, ex quib.caus.manumit. & l.cum quidam.de legat.ij.& l.cum pater.§.libertis.de legatiij. Item propter hanc offensam fit debitor respublicæ, argu.l.si cui.de verborum significatio, ergo in illa sortiri honorem non debet. argumen. l.iij.in pr n. de mune. & hono. & l.rescriptum.§. debitores,eo.titu. Tertio obstat præteriti delicti annotatio,quia licet sit a banno absolutus.tamen reliquię prioris delicti remanet, argumen.l.quis sit fugitiuus.ff. de ædil. edict. & l. palam. de ritu nuptia.§.quę in adulterio.& l. qui ea mente, de furt. & l. indulgentia.C.de abolit. igitur honorē sortiri prohibetur.xj.distin.nos consuetudinem. Quarto obstat legis municipalis dispositio.quum enim prohibeat bannitum esse consulem ergo & eligi cum per electionem ad illud peruenitur.argumen.l.oratio.de spons.& l.si quis tutor.de ritu nupti. & rotum illud quum quid prohibetur &c. l.cum lex.de fideiuss.& l. ff.§.fi.de vsur.rei.iudi. immo ipsa electio expresse videtur prohibita q̄a per illam fit consul,argumen.l.j.de magistra.municipa.& l. quidam.§.ij. de administ. tuto. & l.si decem, de solutio. & l. si quis magistratus, de mune.& hono.& not.in l.priuatorum.C.de iurisd. omn. iudi. ergo ipsa electio quasi contra legem municipalem & per illam prohibita ipso iure nō tenebit l. non dubium C.de legi. maxime cum in talibus statuta valeant & sint seruanda,argum.l. item eorum, quod cuiusque vniuersi. nomi. & l.

omnes

omnes populi.de iuſti.& iur.& l. non tantum, de
39 decurio. Quinto inutilis principij &c.†nã diſpoſitio quæ ab initio eſt inutilis,nõ põt cõfirmari l. j.ff.cõmoda.& l.ſi ſtipuler.& l.inter ſtipulantem .§.ſacram rẽ de ver.ob.&.§.in extraneis.inſtitu. de hęred.qualita.& differen.& l. cũ filius.§. ſeruus.de leg.ij.& tamẽ eſt ſimile de inſtituto,ad electũ,quum tria tẽpora in vtroq; attendantur,vt dictis legibus.& l.publius.de conditio.& demõſtratio. Idem in matrimonio, vt l. filiam, de ſenator. & l.generali.§.fin.de ritu. nuptia. & l. præſens. C.de int.matrimo.Nec legatum,vt l.ſeruis.C. de leg.&.§.an ſeruo.inſti.de hæredib.inſtit.l.cætera de leg.j.& l.j.de regu.catoni. Idem eſt in electione,vt l.honores.§.is quib.cum ſeq. de decurio. & .§.ſed neque.& .§.ſi quis.auth.de ſanct.epiſ. & c. dudum.& c.venerabilem.§.hunc autem. de elect. & c.poſt ceſsionem.de probatio.& l.quod ab initio.de regu.iur. Sexto,congruo tẽpore facta obiectio,nam ante iuramentum officij, & confirmationem factam.debet fieri exceptio contra electũ, vt.§.ſi quis, autem. quomodo opor. epiſc. & .§.ſi quis,autem.de ſanct.epiſ.& ipſe idem poteſt contradicere & excipere,cum factum fuerit cõtra legem,& ipſo iure nullum,vt l.iubemus.§. ſane. de ſacroſanct.eccle.& l.non dubium.de legi. & l. j. de liber.cau.& l. quemadmodum. de agrico. & cenſi.& inſtitu.quibus alie.licet in princi. & maxime ratione publicæ vtilitatis,vt l. iuriſgentiũ. .§.ſi paciſcar.ff.de pac. Econtra pro electo faciũt infraſcriptæ rationes. Primo ſtatuti conſiderata inſpectio. Secundo in ipſo principio ceſſans contradictio. Tertio denegata proprij actus immutato.Quarto inutilis principij permiſſa cõfirmatio. Primo ſtatuti conſiderata inſpectio. nam per ſtatutum & eius mentem non prohibetur electio ſed ipſa adminiſtratio officij,cuius verba & mens vt iacet eſt ſeruanda l.j.§.remouet. de poſtulan. & l. ij.§.fin.de infami.& l.j.§.ſi is qui nauem, de exercit.ar eſſe conſulem,eſt ex officio debito municipibus,vt l.ij.§.exactis.de origi.iur. quod quis facit officio ingreſſo & incoato,vt l.obſeruare.§.ſi.
40 de offi.proconſu.†quod etiã declaratur per clauſulam ſtatuti ſubſequentem.per quam declarãtur præcedentia, ſi obſcura fuiſſent, vt l. ſed vtrum. de petitione hæreditа.cũ ergo prohibeat bannitũ fieri officialem,non autẽ eligi,non poteſt dici, cõtra ſtatuta facta electio, nec protendenda pœna ſtatuti.arg.l.generaliter.§.j. de decurioni. & l.
41 interpretatione.de pœnis.†nam qui eſſe maritus prohibetur,licite fit ſponſus l.ſolet.§.j. de his qui notan.infami.& l.qui officij.& l.minorem. de ritu nuptia.& l.in ſponſalibus.de ſponſ.ſic a ſimili iſte potuit eligi.& ſi inueniatur ſcriptus tempore quo debet aſſumere officium competens illud aſſumet & exercebit.Secundo in ipſo principio ceſſans contradictio,vt l.obligari.§.pen.de authori. tut.& l.quid ergo.de his qui notan.infami.& l.ſi maritus.§.præſcriptio.de adulte.& l.fina.de excuſa.tut.& viij.quæſtio.j.licet l iij.diſtinctio.nulli non enim fuit in ipſo tempore electionis facta
42 contradictio quod fieri debuit,vt dictis.ll. Tertio denegata proprij actus immutatio† nãque audiri non debet veniens contra factum ſuum & ſi de iure non tenuerit,vt l.poſt mortem.de adopti. & l. per fundum.de ſeruitu.ruſtico. prædio.& l.ſi creditoribus.C.de ſeruo pigno.da.& l. filios quæ in fraud.credito.& l.cum confiteris.de reuo. donat.
43 †Nam ſemel a ſe approbatum, non debet improbare,vt l.pomponius.de nego.geſt. & l. cum mulier.ſoluto matrimo.& l.ſi vxor.§. fin. de adulte. viij.quæſtio.j.dilectus. recte ergo dicetur, quod cum non exiſtat de legitimis contradictionibus honoribus fungi non eſt prohibendus l. reſcripto. .§.ſi quis.de mune. & honori.& l.fin.de edi. diui adria.tollen.quantum enim ad iſtum liberas ędes habeo argum.l.licet competit.ff. ſi ſeruus vendi.
44 Quarto inutilis principij &c.†Nam contractus & diſpoſitio optime conualeſcit deducta ad caſum a quo potuit incipere, vt C.ſi ma. fac. & l. iij. in princip.de contra.iudi. & etiam inſtitutio. vt in .§.generaliter.in authent.vt cũ de appella. cogn. item datio libertatis vt l. prima.C. de his qui ad liberta.perue.non poſſunt & l.fratres. de pœnis. Item legatum l.fin.de leg.iij.& l. nõ intelligitur. .§.quando autem.de iure fiſ.& l.ſi cognatus.de rebus dubi. Item datio tutoris.l.furioſus.de tut. inſti .qui tuto.da.poſſ.in fin. Item datio iudicis l.cũ furioſus.de iudi. Item electio ad honores.l.reſcripto.§.debitores.de mune.& honori.& l.lege. de
45 decur.& l.quod ita.de ædili.edic.† Quinto dico ꝙ cum in quolibet officiali tria oporteat concurrere, vt ſit, & vires habeat, ſcilicet ꝙ ſumat ex ipſa electione vires,& ꝙ habeat effectum ex ipſa confirmatione,& quod agat ex ingreſſu officij,vt l.j.de officio præſid. & l. obſeruare.§. poſt hæc.eo.tit.& l.publius.de conditio.& demõſtra. ſicut dicitur in hærede,vt in.§.extraneis. inſtitu. de hæred.quali.& differentia.inteſta.defer. & l. ſi alienum.§.in extraneis.de hæred. inſtituen. & l.caius.§.primo. de legat. ij. Nam ſtatutum dicit ꝙ non poſsit eſſe conſul,quod eſſet de electione vt probatur in l.j.& ij.de officio proconſul. vbi proconſul Romam egreſſus, & antequam aduenerit prouinciam,quam debet regere, poteſt exercere ea quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis; ex quo ſequitur, ꝙ iuriſdictionẽ habuit per electionem; & ſic conſul factus eſt, & ſic electio quaſi inhibita per ſtatutum,fuit ipſo iure nulla, nec ex poſt facto confirmatur,licet poſtea electus fiat habilis et impedimentum ceſſet l.fina. C.qui mili. non poſ. & dictum eſt, & per hoc patet ꝙ non obſtant poſtea allegata pro electo,quia quo ad actum dicitur conſul qui ex officio debito conſulit, verum antequam hoc faciat licet non actu, tamen nomen habet conſulis, dictum eſt. Non obſtant ſecundo allegata,quia procedunt quando is qui eligitur eſt habilis,in quo obſeruatur illud, quod ſi vult, & poteſt ſe excuſare debet illud facere ab initio, ita loquitur tertia quæſtio. prima. licet. Sed ſi eſt inhabilis, poteſt quandocunque obijci, & reclamare, vt l. prima. C. ſi liber aut ſer. ad decu. Non obſtant tertio allegat. quia illa obtinent quando illud quod fit tenet ipſo iure ſaltem naturali, quod hic non eſt, quia fuit contra ſtatutum' ergo &cæt. l. non dubium. C.

De legib. & l. cum lex. de fideiussor. Nec obstat quarta ratio, qa casus contractuũ, legatorum, libertatum & similes sunt speciales contra regulã illã quod ab initio &c. & ideo non sunt trahendi ad consequentiam. Itẽ leges quæ loquuntur in datione tutorum & iudicum loquuntur in oneribus, non aũt in honoribus, quibus non debent perfrui indigni l. eum qui. C. de decurionibus. Item illæ leges quæ loquuntur de electione locum habent in eo qui erat habilis, quod non est in bannito, vt dictum est. Super secunda quæstione faciunt ista, eligendi a lege data concessio. Secundo effectus cessantis inspectio. Tertio eligentis cessans inculpatio. Quarto inutilis actus vlla prepeditio. Quinto sine iniuria permissa variatio. Primo eligendi
46 data concessio &c. †Nam statutum seu consuetudo quasi est lex, & concedit habenti breue eligẽdi facultatem, quod concedi potest per talem legem efficaciter, vt l. nulla. & lege item eorũ. ff. qd cuiusq; vniuersita. nomi. & l. non tantũ. de decu-
47 rion. †Itẽ quia lex dat ordinariã iurisdictio. l. j. C. de emãcipatio. liber. & l. & quia & ibi not. de iurisd. omn. iud. & in ordinariam iurisdictionem habentibus hoc seruatur, vt deficiente prima electione, iterũ possint eligere, vt l. si præses. C. qũo & qñ iudex. & l. j. de senten. & l. iij. de accus. & c. cũ in cunctis. de electio. Secundo effectus cessantis inspectio, quia cũ lege cautũ sit vt habẽs breue eligat, intelligitur cũ effectu, vt ita eligat, qd electionis fructum consequatur, & sic expiret eius potestas si electio sua valeat & non aliter, arg. l. benignius. ff. de legib. & l. fin. de cõsti. princi. & l. ij §. hæc verba. ff. quod quisq; iur. & l. iiij. §. condemnatũ. de regu. iuris & l. ſi. §. fi. de vsur. rei iudica. Tertio eligantis cessans inculpatio: quia in nulla fuit culpa, quum potuerit probabiliter ignorare dãmnũ, arg. l. quia difficile. de contrahen. emptio.
48 & auth. qui semel. C. qũo & qñ iudex. † & sine culpa aõ debet quis suo iure priuari, vt l. tutorẽ. §. fin. de his quib. vt indig. & l. si cũ dotẽ. §. si maritus. soluto matrimonio. & l. Titia. §. qui in vita. ff. de leg. ij. & c. ij. de constitutioni. Quarto inutilis actus &c. arg. l. quid tñ. & l. labeo. de arbitrato. & l. qui per salutẽ. de iureiur. & l. quod indebitũ. de condi. indeb. & l. dotis. de iure dot. & l. hæc conditio. de conditio. & demonstratio. & l. sed & si pupillus. §. si institoria. de instito. actio. & l. j. si mens. falſ. mod. dixe. & l. ij. de optio. lega. Quinto sine iniuria permissa variatio, arg. l. si conuenerit. de iurisdict. omn. iudi. & l. ij. §. fi. soluto matrimo. & l. si cum dotem. §. eo aũt tẽpore. eod. tit. & l. diuus. §. licet. de iura. cal. & l. cũ hic status. §. penitus. de donatio. inter vir. & vxor. l. nemo. de reg. iur. nã qd nulli nocet &c. l. ĩ creditore. de euictio. & l. ij §. apud. de aqua plu. arcen. & C. de precib. Imperato. offeren. l. rescripta. Econtra qp nõ possit iterũ eligere, faciunt ista. Primo alterius vice permissa electio. Secũdo eligẽtis culpę cõmissio. Tertio officij semel habita functio. Quarto per electionem semel facta præcluſa variatio. Primo vice alterius &c. quia vr electus nõ ab eo sed ab ordine qui eligendi potestatẽ dedit. arg. not. in l. itẽ eorum. §. si decurionis. quod cuiusq; vniuersita. nomi. et in l. vnũ ex familia. in princi. de legat. ij. & l. apertissimi. C. de iudic. & l. ita autẽ. §. gessit. se. de administra. tut. per quod patet qd operatur iudici delegato cuius actus attribuitur deleganti
49 d. l. apertissimi. & l. fi. C. qui & apud quos. †Nã delegatus vice delegantis fungitur, & non sua l. j. de offi. eius. & l. solet. de iurisdict. omn. iud. Sed si est similis delegato, nõ potest iterum eligere sicut nec delegatus pronũciare, ẽt vbi sententia prima fuit nulla. l. si vt proponis. & l. præses. C. qũo & qñ iudex & l. iiij. de accus. & c. venerabilis. de electione. Secũdo eligẽtis culpæ cõmissio, nam in culpa fuit male eligẽdo lege nã et seruius. de negeſt. §. fi. & l. eum qui. §. fi. cũ seq. ff. commoda. & l. cũ mandato. de minor. & l. procuratoris. §. item parui. ff. de tributo. actio. cuius pœna est, vt propter culpam perdat potestatem eligendi, cum in eo culpabili fiat. l. eum qui. C. de procurato. & l.
50 fi. de admini. tut. & l. quod quis de reg. iur. †nam quod quis sua culpa nõ habet, perinde est ac si haberet, vt auth. quod locum. C. de collatio. vnde in casu nostro ex quo per culpam efficaciter non eligit, perinde est ac si bene elegisset, arg. l. iure ciuili. de condi. & demonstra. Quod aũt fuerit in culpa, patet, quia de facili potuit scire illius conditionem. l. regula. C. de iuris & facti ignoran. Tertio post electionem præcluſa variatio arg. l. si ab arbitro. qui satisd. cog. & authen. offeratur. de lit. conteſta. & l. procuratores. §. j. & l. quod in hæredem. §. eligere. de tributo. actio. & l. huiusmodi. §. stichum. de leg. j. & l. statuliber. & l. si hæres. de legi. vbi ẽt propter errorẽ non vtuntur eligendi facultate. Solutio, dic qp cum in eligendo, iste alterius vice fungatur, vt dictum est, præsens & momentaneum habuit officium, arg. l. pecuniæ. de alimen. & cib. lega. & ad eligendum ministrum videtur deputatus, arg. l. vnum ex familia, in princip. de leg. iij. Vnde si in personam electi non cadit electio, nec apud ministrum supereſt ius eligẽdi, sed apud ipſos decuriones l. si quis Titio. de leg. ij. maxime quia de prima tantum electione cogitatum videtur, non de secunda, arg. l. dotis, de iure dotium & l. cum pater §. pater. de leg. ij. & l. boues. §. hoc sermone. de verbo. signifi. cum incontinenti debuit eligere. l, cum quidam. de leg. ij. Ex his ergo dico, hunc eligentem incontinenti potuisse eligere, & post tempus non licere, arg. l. statuliberum. de lega. ij. & l. obligati. §. fina. de auctori. tuto.

Solennis Tractatus bannitorum do. Iacob. de Arena.

FINIS.

TRACTATVS INSIGNIS ac præclariſsimus æditus ab excellẽtiſs. Iuriſconſulto do. Nello de Sancto Geminiano, ciue Florentino, ac aduocato ſumme practico ſuper vtili & neceſſaria, quotidiana, ac practicabili materia de Bannitis.

Præludium cum diuiſione operis.

IN CIVITATIBVS Italiæ communiter reperiuntur ſtatuta ædita contra bannitos pro maleficio, crimine, vel delicto, diſponentia interdum ꝙ non audiantur interdũ ꝙ poſsint impune offendi, interdum exprimitur ꝙ poſsint occidi. interdum quod poſsint offendi certo offenſionis genere, interdum etiam offendentibus ſiue capientibus eos prȩmia ſtatuũtur, interdum ſolum ab honoribus vel officijs repelluntur. interdum etiam contrahere prohibentur. Quandoque etiam in ipſorum fauorem aliqua ſtatuuntur, propter quæ ſtatuta & alia ordinamenta ſæpiſsime vt notiſsimum eſt, ortæ fuerunt, & quotidie oriuntur variæ & diuerſæ ſubtilitates & ponderoſæ quæſtiones, quarum multæ ſparſim in commentis & extra commenta doctorum iuris canonici & ciuilis, interdum bene ordinate, interdum corrupte, & aliquando non perfecte, quandoque in argumentis adductæ reperiuntur, aliquando etiam occurrunt. Occurruntque a nemine aut tactæ aut examinatæ. Et quia ex ſæpius agitatis frequentatiſque ſolet maior vtilitas & publica & priuata reſurgere, & tanto maior quanto facilius in occurrentibus neceſſaria noſtris oculis apponuntur, Ego Nellus de ſancto Geminiano Florentinus ciuis, & ſolo nomine legum doctor. Ad propriam & aliorum qui non multa viderint vtilitatem decreui ea quę ſparſim noui in vnum breue volumen redigere, non per modum pleni tractatus, quia ab aliis plene rectęque digeſta quam breuius (vtilitate tamẽ non obiecta) fieri poterit, concluſiue concipiam, neque per modum ſimplicis repertorij, quia etiã aliqua addam, & in repertis ab aliiſque tractatis & in his quæ occurrunt occurrentque, dũ hoc opuſculum compilatione ſubiacebit. & aliqua inueſtigando veritatis cauſa conabor adiungere. Illæ deciſiones quæ mihi verę videbuntur addendo, non vt pertinaciter aſſerã ea ſic eſſe quę ſcripſero, ſed vt facilius ego & alij egentes poſsimus in occurrentibus neceſſaria reperire, et vt rectius ſubtiliuſque intuentibus aperiatur materia emendandi, ſupplendi, interpretandi, & corrigendi.

Et vt huius materia opuſculi clarius dignoſcatur, præmittendum putaui plures eſſe ſpecies bannitorum, hoc nomine generaliter aſſumpto de ꝙbus tangam quæ occurrunt non omnia iura & loca in quibus habentur inſerendo, ſed aliqua potiora, ex quibus alia inueniri poterũt applicabo.

Quidam enim non propter maleficium, crimen vel delictum, ſed propter morbum ne cæteros cõtagione inficiant banniuntur. de his habetur. C. de mendican. vali. libro decimo.

Quidam de iure cõmuni pro maleficio aliquo diffinitiue condemnantur & in banno ponuntur, ſiue in exilium mittuntur, quandoq; perpetuum, quandoque temporale, vt habetur. C. de his qui in exi. dã. l. j. & ij. libro decimo.

Quidam etiam aliter banniuntur, vt in auth. item nulla communitas. in authen. item quęcunq; C. de epiſc. & cle. & ff. de pœn. l. capitalium. §. in exulibus. & l. Cicero. & de inter. & relega. l. relegati. de ſica. l. j. transfugas de capi. dimi. l. amiſſione. & de capti. l. hoſtes. cum ſi. et per Guil. Spe. de accu. §. ſequitur. per Bal. C. de hęredi. inſtitu. l. j. & per Bartol. in diſputatione ſua quæ incipit, Lucanæ ciuitatis &c. Quidam etiam pro maleficio non diffinitiue ſed cõtumaces ad notatis eorum verbis ponuntur in banno, de quibus & ipſius banni virtute habetur. ff. de accuſ. l. abſentem & l. j. de requir. reis. & ibi per Cyn. & alios in l. j. C. eo. titu. et per Guil. in prælleg. §. ſequitur, in princ. Quandoq; propter inobedientiam ſiue moram in ciuilibus cauſis ponuntur in banno, & interdum traditur forma a ſtatutis, quandoque ſolum proceditur de iure communi, vt habetur. ff. de ven. inſpic. l. j. §. ex hoc reſcripto. de admini. tut. l. j. de vſi. feud. c. j. hic finit lex Cornelia. incipit conſuetudo regni. col. x. C. qui bo. ce. poſ. l. j. ff. ſi quis ius di. non obtemp. l. j. in fi. ff. ad leg. Iul. pecu. l. cum eo autem. C. quomodo & quan. iudex l. conſentaneum. per Bar. in l. j. §. et poſt operis. ff. de nou. ope. nun. per Guil. in Spe. de primo decreto. §. ij. ad fi. per Ioan. Andr. in addi. eiuſdem operis ſuper rub. de ceſsio. actio. Quandoque diffinitiue ponuntur in banno ex forma ſtatutorum quibus cauetur ꝙ in criminalibus contra abſentes contumaces poſsit ad diffinitiuam ſententiam

peruenirí, & ꝙ citati certo modo non comparen tes habeantur pro confeſsis, & imponatur ea pœ na ſiue in banno ponantur pro illa pœna quæ de beret imponi contra præſentes, & quod talia ban na contra illos qui poſtea capti fuerunt debeant intra breue tempus executioni mandari. De pri mis quidem quatuor ſpeciebus in preſenti opuſcu lo non tractabitur, niſi quatenus opus fuerit ad de ciſionem eorum de quibus agitur, & ad diſcernen dam ſeparationis rationem. Sed interpoſitis ali quibus de quinta ſpecie, licet paucis vt infra pate bit de his vltimis bannitis qui dicuntur banniti noſtri temporis erit huius tractatus materia prin cipalis aſumpta ex dictis Iac.de Arena. qui bre uem tractatum compilauit, & plures quæſtiones diſputauit Cy. qui ſuper eo fundatus aliqua tracta uit in d.l.j.C.de hæred.inſti. Bar. in lectura, & in ſua diſputatione, de qua ſupra Alber.de Gand. in opere ſuo de maleficiis. Alber. de Roſat. in vlti. parte ſui operis ſuper materia ſtatutorum, & etiã aliqualiter in aliis partibus, & Ioan. An. in pluri bus locis, & maxime in addi. ſuper d.§. ſequitur in tit.de accu.ver.quid ſi quis. & aliorum de quibus omnibus inferius, vt occurſunt mentio ſuis debitis locis non occultabitur, vt ſic quæ forte ratione viua non placerent, ſaltem placeant authoritate, & etiam quę ſine authoritate aliorum dicentur fa cilius audaciuſq; poſsint corrigi, & emendationẽ ſuppleri. Ad hoc aũt tractandum præmitto tale ſtatutum de quo vltimo loco mentio facta eſt, ſcili cet quod contumax habeatur pro confeſſo &c. de iure valere per l. omnes populi.de iuſt. & iu. cum ibi no.C.de aſſer.tol.l.iij. & per infinita iura quæ alle.per Guil.in d.§.ſequitur.in princi. in quibus contumax de iure cõmuni habetur pro confeſſo. quod ẽt tenet Ioan. And.in ca.veriatis.de dolo & contu. & Bal.in vſi.feu.in ti.de pace iur.fir.§.iniu ria, ad quod in l.Gallus.§. & quid ſi tantũ.de lib. & poſthu. & allega.glo.quam dicit non eſſe alibi. in l.locorum.C.de omni agro deſer.lib.xj.vbi gl. dicit ꝙ talis contumacia eſt ficta probatio. An autem alia ſtatuta de quibus ſupra mẽtio facta eſt valeant, vel non, dicetur ſuis locis dum de illorũ effectu tractabitur. Et vt ex diuiſione iuxta Iuriſ conſulti doctrinam materia clarius dignoſcatur. Hic tractatus diuidit ĩ tres partes principales. qa.

Primo tractabitur de tempore vſque quo dica tur quis bannitus. Adeo ꝙ contra bãnum nullum reſtet iuſtitiæ remedium, in quo tempore exami nabuntur quæſtiones illi tempori congruentes.

In ſecunda parte tractatus continebitur tempus poſt perfectum bannum, & quouſque durabit cum quæſtionibus circa. illud.

Tertia pars principalis erit de tempore poſt finem banni & quæſtionibus, circa illud. Et vnũ quodque tempus diuidetur in plures partes. Quia primum in quatuor. Secundum in tres. Tertium in duas vt in eis patebit.

A primo igitur tempore exordium ſumenti de bet occurrere examen ſignificatus huius nominis bannum ſiue bannitus, ſiue huius verbi bannire, vel nominis verbalis bannitio, & vnde dicatur ſecundum doctrinam. l.j. ff.de iuſti. & iur. & l.j. ſi cer.peta. Sed quia in eius examine veniunt tan genda plura ſecundo tempori congruentia, & ma xime dum tractabitur de his quę tales banniti per dant illi parti talis examinatio reſeruatur. Et pri mum tempus expediam hoc modo, quia poſtq̃ in tractatu & ſic in domo bannitorum verſamur, in qua nemo eorum maior eſt. l. apud. ff. de manu. vin. ſumam principium ab eis.

Diuido ergo primum vt prædixi in quatuor partes & erit prima.

De his qui poſſunt banniri, ſiue in banno poni.

Secunda de his qui bannire poſſunt.

Tertia de ſolemnitatibus in banniendo re quiſitis.

Quarto an tali banno liceat querelare.

Et circa dicta tempora examinabuntur ſtatuta ſupra in principio relata cum ſuis quęſtionibus quas vt facilius contingat reperiri, vnicuique par ticulæ præmittam diſtinctim titulos ſuarum quæ ſtionum. Sunt igitur vt ad rem veniam primæ partis primi temporis ſcilicet de his qui poſſunt banniri, ſiue in banno poni tituli quęſtionum ſiue rubricę infraſcripti.

SVMMARIVM.

1 *Primo traditur regula generalis.*
2 *Quæritur an exceptio ex conditione perſonæ inquiſiti vel accuſati reſultans, poſſit ante litis conteſta. opponi ad impediendum banni prolationem, & inferitur etiam de exceptione propter defenſionem vel vindictam ex forma ſtatuti competenti.*
3 *An ſemel bannitus poßit iterum banniri.*
4 *An bannitus delinquens in loco à quo eſt bannitus poßit conueniri in loco in quo moratur.*
5 *An vniuerſitas poßit in banno poni.*
6 *An formato proceſſu contra filios Titii non expreſſis nominibus propriis poßint iidem filii eodem modo in banno poni.*
7 *An vna pars expulſa de ciuitate puta Ghibellinorum, poßit ex contumacia banniri ab ea quæ in ciuitate remanſit.*
8 *An ex banno dato contra aliquem, puta Titium poßint affici filii deſcendentes, & ſi poſſent, qui in tali banno comprehendantur.*
9 *Quid ſi banniatur ſtirps vel latus Titii.*
10 *Qui filii & alii comprehendantur, an nati tantum, an naſcituri tantum, an omnes.*

Prima pars primi temporis.

1 PRIMO igitur quæro, † qui ſunt illi q̃ poſſunt virtute dicti ſtatuti qđ dixi valere ĩ bãno poni. Et quidem hoc primũ faciliter expedit omnes enim illi q̃ poſsũt ex delicto pſentes

diffinitiua

diffinitiua ſententia condemnari, poterunt abſentes citati ſecundum formam ſtatuti non comparentes tanquam confeſsi banniri. Et ſic ſecũdum regulã l.j.ff.de præto.ſtipu. ſequitur quod omnes illi qui præſentes non poſſent condemnari nõ poterunt banniri. Et ideo qui ex delicto non tenentur ſiue qui tenerentur, ſed de iuriſditione inquirẽti vel aliter procedentis non exiſtunt ſiue exẽpti ſunt, non poterunt in banno poni, vt habetur. ff.de furt.l.infans.de fal.l.impuberẽ.ad l. Aquil. l.ſi putator.C.de fal.mo.l.ij. & ſi aduer. delic.l. j.& ij.cum ſi quod ſine dubio verum eſt, ſi iudici conſtat illos eſſe tales ſecundum no.ff.de re iudic. l.quæſitum.& l.furioſo.& quod habetur per Inno.in c.præterea.de dila.& per Doct.in l.ex qua cunque.ff.ſi quis in ius voc. non ie. per Cyn. in l. generaliter.C.de epiſ.& cle.per Bart.ff.de iudi. l.non videtur.& ff.de iuriſd.omn.iud.l.cum quẽdam puella. Si autem ei non conſtaret illos eſſe tales, procederet quandoque iudicium vt dictis iuribus.& ff.fami.ercis. l. cum putarem iunctis.ff. de pœn.l.abſentem.& de iudic.l.omnem. In quo examinandum eſſet an minor poſsit in banno poni.de quo Alber.prælegatus poſsuit vbi ſupra in lxxix.q.referens opi. omnium quæ habentur in l.clarum.C.de auct.præſtan.& in l.cum & minores & vos C.ſi aduer. rem iudic. & in l. non eo minus.C.de procur.& in l.ſi tutor.C.in qui. cau. inte.reſtit.non eſt ne. Nam aut habet curatorem & interuenit, aut non, vel non habet, vt ibi plene per Doc.in quo non inſto.quia vt prædixi a Docto.ibi plene traditur. Vnum tamẽ nolo omittere ꝙ interlocutoriam quam facit ſtatum vt quod contumax habeatur pro confeſſo patiuntur minores, vt habetur in d.l.cum & minores & eſt nota.dictum Bart.in l.fina. eod.titu.ſi aduer.rem iud.per quod tam obtinui valere iudicium vſque ad fictam litis conteſtationem quę inducitur ex forma ſtatuti elapſis quique diebus vtilibus a die primæ citationis licet pro pupillo non comparuerit tutor cum illam iuris interlocutoriam patiantur minores etiam indefenſi vt dictis iuribus. Eſt tamen cautius ꝙ iudices ſcientes inquiſitum vel accuſatum eſſe minorem vt ei curatorem conſtituant.inſti.de cura.§.item iquiti. vt ſic eo comparente teneat iudicium ſecundum Albe. vbi ſupra. Sed tunc ceſſabit bannum, quia illud datur in contumacem. Et ideo cum vt dixi valeat citatio & proceſſus iudice ignorante & inducatur a ſtatuto interlocutoria per quam habetur pro cõfeſſo, forte verior eſt ſententia quæ habet tale bannum valere, licet ſubiaceat beneficio reſtitutionis in integrum, ſecundum not. tamen in l. ſi minor. xxv. annis, omiſſam. & l. auxilium.§.in delictis.ff. de mi. & per Bart.in l.j.§.nunciatio.de no.ope.nũc. Et ad ſuppletionem & declarationem huius primæ generalis quæſtionis, vide in addi. Spec.ĩ tit. de primo decreto.§.ſequitur.ver.ſed pone.& ſeq. & quæ dicam infra in j.quæſt.ij.partis huius primi temporis.

2 Secundo quæro †Formata inquiſitione vel accuſatione de crimine contra aliquem taliter ꝙ ex ſui figura procedat inquiſitio vel accuſatio, an ille inquiſitus vel accuſatus poſsit defendi ante litem conteſtatam excipiendo quod etiam ſi vera eſſent contenta in proceſſu procedi non poſſet, quia ille contra quem proceditur erat infans vel furioſus, vel faciet ad ſui defenſionem, vel ad vindictam ex forma ſtatuti, vel qui aduerſarius potuit impune offendi virtute ſtatuti, puta quia malpagus vel bannitus? Et videtur diceñ. ꝙ non, quia tales exceptiones tangunt merita cauſæ, ergo non poſſunt ante litem conteſtatam examinari. C. de proba. l.exceptionem. Sed non inſiſtẽdo in verbis, cõtrarium credo & ita pluries ſeruari vidi. Vbicũque enim per exceptionem propoſitam in vim dilatoriæ oſtenditur accuſantem ſiue inquirentem non habere ius accuſandi vel inquirendi, vel illud quod eſt propoſitum non eſſe delictum ſemper poteſt non ad effectum abſolutionis diffinitiuæ, ſed ad impediendum proceſſum proponi & probari. Talis enim exceptio conteſtationem impedit. C. de his qui ad eccle. confu. l. ſi ſeruus. & ne quis vere.l.ij. & l. Item apud labeonem.§.quod ait.ff. de iniur.& de adul.l. ſi marit us.§.præſcriptiones. ſecundum Iaco. de Arena. & ff. de nego. geſt.l.ſi pupilli.§.videamus, ſecundum Bar. in l. eleganter.§ ſi quis poſt.de condi.indebi. & de iureiu.l.nam poſtea.in prin.& in l.abſentem. in ff. ff.de pœn. quod etiam ſequitur Bald.in d.l. exceptionem. & ſic poterit per hanc viam bannum impediri,& etiam per procuratorem ſine dubio in criminibus in quibus poteſt interuenire. In alijs autem reſtat diſputatio de qua per Docto. in l.reos. C.de accuſa.& in l.j.ad leg.fa. de plag. & in l.ſeruum quoque.§.publice.de procura. & plene per Bar. alios referentem in l.pen.§.ad crimẽ. de publi. iudi. quod tanquam extra propoſitum ad præſens non proſequor, ſed dicam infra in ij. parte ſecundi temporis quæſtione xiiij, vbi melius cadit.

Si autem de themate quæſtionis plenius videre velis, vide in xxxvij.qõ. Alberici prædicti vbi poſt relationes opin. concludit exceptionem prædictam poſſe ante lit.conteſt.opponi. Vnum tamen nota ꝙ non ſemper annullatur proceſſus, licet tali exceptione repulſa iudex procedat ad bãnidationem facta pronunciatione ꝙ talia debeãt poſt lit.conteſt.reſeruari,& factis citationibus ſecundum formam ſtatuti: vt habetur in d. l. exceptionem.& C.de dilatio.l. a procedente. cum ſi. De quo tamen in ij.q.ij.partis huius temporis alia vtilia tangentur in iij.parte. Si autem inquiſitus compareat confitetur ſe occidiſſe Titiũ bannitum. An dicatur excipere,& ſic exiſtente vero non debeat condemnari. Vide Bal.qui tenet quod ſi per acta archiui publici conſtat de banno, talis ſic confiters debeat abſolui, vt in l. j. C. de confeſsis.in xvj.col.verſi. iuxta hoc pone dicit ſtatutum quod bannitus &c.

3 Tertio quæro †An ille qui ſemel poſitus fuit in banno poſsit iterũ banniri? Et videtur ꝙ non, quia ſemel infamatus iterum infamari non poteſt. l. aut damnum.§.ſeruos,& ibi no.ff.de pœn.& in l. ſecũda.

C.vt intra cer.temp.cri.quæſt.iij.& ff.de his qui no.infa.l.iiij.§,ait prætor. Item quia cum ſit ſemel ciuitate priuatus,amplius priuari non poteſt. ff.de verb.obl.l.decem. Item quia cum non ſit in ciuitate citari non poteſt, & ſic contumax effici non poteſt,& ideo non ſuccedit diſpoſitio ſtatuti. ff.ſi quis cautio.l. ſed actio. & l. ſeq. & extra de conſtitu.c.ij. Sed Doc.cõiter determinant contrarium quia excõicatus iterũ excõicari poteſt. xlvij.diſt.c.quantumlibet.in fi. & extra de ſen. excom.c.cum pro cauſa.& c.officij. de quo in c. ita quorundam.de iudæis.Itẽ quia non debet quis pro pœna præmium reportare. ff. de interdi. & releg.l.relegatorum.§.ſi.& de neg.geſt.l.ſiue hæreditaria.Et ita determinauit Guil. in prælleg. .§.ſequitur.de accu.ver.quid ſi quis. ita etiam vr ſenſiſſe Dy.in d.l.ij.& ita Bar.in d.§. ſeruus. Ita etiam Albe.prædictus in xxvj.q.dicens Dyn. ita tenuiſſe niſi ſit bannitus taliter qui domicilium perdiderit per l.eius.§.fin.ff.ad muni. Et ad argumenta contraria non reſpondet. Sed nõ obſtat primo quia infamatus vno genere infamiæ.ſ. iuris non poteſt iterum infamari eodem genere infamiæ,vt dictis iuribus,ſed bene poteſt infamari diuerſo genere,puta infamatus infamia facti poteſt iterum infamari infamia iuris.ff. de ritu nupt. l. palam quæſtum.§.quæ in adulterio.& l. fin.ff. de requi.re.ſecundum Ray.in d.l. ij. quod etiam ſequitur ibi Bal. Non ob. quod amplius priuari nõ poſsit ciuitate &c.quia aliquando imponitur pœna priuatiua ſupra quam eſt reperire maiorẽ priuationem,vt in ſententia excõicationis quæ continet priuationem ad tempus,& poteſt alia priuatio adijci,ita in propoſito,quia prima priuatio nõ extinxit habitum ſecundum Bald.in d.l.ij. Sed in hoc clarius dicendum eſt qꝑ aut primum bannum fuit pecuniarium,vel ad aliquod membrum, & tunc nihil nocet quin poſsit iterum in pecunia vel alio membro,vel ad mortem banniri. Sed ſi fuit bãnitus ad mortem etiam iterum banniri poteſt. Pluribus enim modis & cauſis poteſt mors inferri.Eſt tamen verum qꝑ in pœna non reiterabili,vt in morte executio facta ex vno extinguit omnia alia banna,vt inſti.quib.mod.tol.oblig.in princi.&.§.j. In pœna vero reiterabili non eſt ita,& ideo condemnatus in membri abſciſsione ex duabus cauſis, duabus vicibus paſſus eſt executionem vnius membri ex vno banno poterit peti executionem alterius ex alio, etiam ſi opus ſit banni alterationem, vt d.l.ij. & quod ibi per Doc.facit.ff.de iniur.l. filius iniuriam. Vltima vero ratio quæ eſt qꝑ non videtur poſſe in contumacia conſtitui non obſtat pro cuius determinatione clariori quam ſit illa quæ ponitur per Ioã. And.in addi.ad dictum verſi.quid ſi quis. & tangit Alber.vbi ſupra. Aduertendum qꝑ aut quæſtio ſe habet,an poſsit iterum banniri in eodem loco in quo bannitus fuit,& dicendum eſt qꝑ non l. licet.§.pe.ff.nau.caup.ſta.niſi in caſu quo nõ fuiſſet bannitus in pœna debita,quo caſu an computetur prima pœna in ſecunda,vel ſi prima fuiſſet ſoluta repeti poſsit. Vide not.dictum Bald. qui dixit quod non,in l.ſi.C.de fideicom. libe. per glo. ibi poſitam & per aliam in l. ſi vſufructus legatus.§.ſi.ff.de vſufruc.ad quod not. etiam per eum in l.j.& ij.C.de ſpor.vel niſi ſecundum materiam l.ſenatus.ff.de accuſ.& quod habetur in l. quid ergo.§.pœna grauior.de his qui notan.infa.ſcilicet an poſsit iterum cognoſci propter adiectionẽ nouæ qualitatis.Quo caſu etiam vide an primum bannum computetur ſecundo.Bald. in l. qꝑ diximus.ff. quod met. cauſa. Aut an poſsit in alio loco,puta quia fuit bannitus in loco maleficij,puta Bononiæ.inquiritur nunc in loco originis, puta Florentiæ,vel econtra, & iterum banniri poteſt. In primo enim loco non fuit punitus effectiue,& ideo non obſtat dicta regula quod ſemel fuerit cognitum per d.l.ſenatus.Faciunt no.per Bar. in l. non ſolum.§.ſi mãdato.ff.de iniur. & in l.ſed ſi amici.de adul.Et de iſto caſu defectu citationis non poteſt obſtare.Poteſt enim ibi citari & conueniri.l.j.& ij.C.vbi de cri.agi opor.Et ita diſputando terminauit Iac.de Bel. quam poſuit ſupet d.l.j.proxime alle. & eius effectum refert & ſequitur Io. And.in addi.Specu. in titu. de compe. iud.adi.§.j.ver.quid ſi venit.Et de verbo ad verbum poſuit,& ſequitur Albe.vbi ſupra.q.lxxvj. quam hic cauſa breuitatis non infero. idem tenet Bar.in l.ſepulchri.ff.de ſepul.vio.vbi dicit ſe ita pluries iudicaſſe & conſuluiſſe. & ibi vide. Si vero quæritur an pro crimine poſsit iterum banniri.Dicendum puto qꝑ aut commiſerat illud crimen de quo nunc proceditur antequam fuerit bãnitus,& idem poteſt etiam citari, & ibi conueniri,vt in dictis iuribus.& l.j.in fine.& ibi p Bart. ff.de requir.re. Si vero commiſit poſtea, tunc aut illud commiſit in loco a quo bannitus erat,& idem quia ſiue ſit locus originis,ſiue alius ratione delicti ibi ſortitur forum,& poterit conueniri, vt d.l.j.Nec prædictis obſtat quod cum inde ſit bannitus non citetur ad locum ſibi tutum & per conſequens non videatur artari a citatione, vt no.ff. ad treb.l.de ætate.Et eſt caſus in l.ij.§. pen. in fi. ff.ſi quis cau.& quod not.per Iaco.de Are. qui dicit exititios terræ non arctari ad comparendum ibi citatos in l.fulcinius.§.quid ſit latitare.& l.ad cognitionem.qui.ex cau.in poſ.ea . & quod not. per glo.in c.ſtatutum.de reſcri.lib. vj. & in l. ij. ff.ſi quis in ius vo.non ie.& ne quis eum qui in ius voc.eſt vi eximat.l.ſed eximendi in ſi. ſicque cum citatio ſit nulla non poſsit parere effectus cõtumacię.C.ne de ſta.defun.l.ſi pater.& quod not. per Bald.in l.j.C. ne ex deli. defun. quia aut ſibi imputare debet,quia ſe propter delictum ſuum in illa neceſsitate poſuit:& ſic eſt non ſuccurrendũ. l.ſi fideiuſſor.§.ſi neceſſaria.ff.qui ſatisda. cogan. & qui.ex cau.maio.l.qui data.cum ſi. Aut ſi hæc ſolutio non procedit quaſi ſatis punitus videatur propter primum bannum,vt dixit Ioã. And. in d. ver.quid ſi bannitus.cum poſsit contra talem ſuſpitionem prouideri non poteſt talis cauſa allegari. Aut enim cauſa ob quam citatus eſt, eſt talis in qua poteſt procurator interuenire & poteſt illum mittere.ff. de mino. l. papi. exul. & ſic non obſt.c.veniẽs.de accu.per Io. And. vbi ſupra proxime allegat. Aut eſt talis cauſa in qua non poteſt

teſt interuenire procurator, & poteſt ſecuritatem & ſaluum conductum petere qui ſibi a iudice dari debet, vt plene per Bar. in l. is qui reus. de publi. iudi. per illum tex. cum glo. & per Bald. in l. j. C. de hære. inſti. & dicam infra in ij. tem. parte ij. q. xv. quæ fidantia & ſecuritas regulariter tollit ſuſpicionem. Fateor tñ ꝙ ſi talis ſecuritas eſſet fragilis, vt ibi dicam vel propter conditionem iudicis qui ſolitus eſt tales fidantias non ſeruare l. non oēs. §. a barbaris. ff. de re milit. vel ex alia cauſa, vt tangit Ioan. And. in d. ver. quid ſi quis. Tunc poſſet habere locum dubitatio de qua ibi per c. accedens. vel lite non conte. & l. & qui ita. §. j. ad treb. Securius tamen credo tenendum fore quod talis exceptio locum non habeat cum a ſua culpa perfecte non punita procedat, quicquid dicat Ioan. And. Quouſque enim pœna nō ſit perfecte impoſita punitus non dicitur l. j. & ij. C. de ſpon. & d. l. j. ſenatus. & per Bart. in d. l. ſepulchri. Communiter tamen huic dubio ſubuenitur per ſtatuta quæ diſponunt quid ſeruandum ſit cum proceditur contra bannitos. Si autem fuit bannitus in loco domicilij ratione originis vel incolatus, & alibi nunc delinquit, & contra eum proceditur non in loco deliĉi, ſed in loco originis vel incolatus maior eſt dubitatio, vt patet ex his quæ breuiſsime refert & non decidit Ioan. And. vbi ſupra. Dicendum tamen eſt ꝙ ſi ex primo bā no non perdit domicilium illius loci a quo bannitus eſt, ibi poterit conueniri vt ſupra dictum eſt, & habetur per Bartol. in l. adulter. in prin. ff. de adul. An autem perdat ex ipſo banno domiciliū vel non. dicetur infra in ij. tempo. parte j. q. v. dū tractabitur quæ perdant banniti, & in q. xlv. per quæ ſuppleas hæc vltimo dicta.

4 Quarto quæritur †etiam circa prædicta. An bannitus delinquens in loco a quo eſt bannitus poſſit conueniri in loco in quo moratur, puta Florentinus bannitus de Luca offendit Lucanum in diſtrictu Lucano, reperitur Senis. Quæritur nunquid ibi poſſit accuſari, & conueniri & exinde bannirir? dixit Guil. quod ſic, cum non ſit ſpes quod Lucam reuertatur vt ipſe ponit in Spec. de compe. iudi. adi. §. primo ad finem. verſicu. ſed pone quidam. Vbi vide quod etiam tenuit Bart. in l. relegatorum. §. interdicere. ff. de inter. & rele. per illum text.

5 Quinto quæro †an vniuerſitas poſſit poni in banno, ſiue collegium aliquod. Hæc quæſtio fuit antiquitus multum examinata ſcilicet an poſſit delinquere & puniri & qualiter. Et finaliter concluditur quod poteſt & delinquere & condemnari, vt habetur in l. metum. §. animaduertendum. ff. quod metus cau. & l. ſed ex dolo. §. primo. ff. de dolo. pleniſsime per Bartol. alias referentem in l. aut facta. §. fina. de pœn. Quæ vitandæ ſuperfluitatis cauſa hic non inſeruntur.

Aduertendum tamen quod vbi banniri poteſt nō debet ſeruari forma in citationibus quæ traditur per eūdem Bar. in extrauag. ad reprimendā ſuper verbo, citati. Quibus citationibus factis vt ipſe dicit, vniuerſitas cōtumax conſtituitur, quod debet intelligi. ſ. poſtquam poſt citationem potuit congregari. Ante enim non potuit contumax reputari. ar. ff. de lib. vni. l. j. in fin. Et ideo caueant iudices, vt congruum terminum in citatione aſsignent. Poteſt etiam iudex talem vniuerſitatē contra quam procedit cogere ad creandum ſyndicum qui eam defendat, & ex cuius citatione facilius poſsit contumacia conſtitui ſecundū Iac. de Are. in l. iij. ff. de fideicom. lib. & Inno. in c. romana. de ſen. excō. quod ſecundum Bald. intelligitur ꝙ poſsit cogi ad creandum ſyndicum ad litem tantum, vt ipſe no. in l. j. in fi. ff. ꝙ cuiuſq; vni. nomi.

Et aduerte an ex contumacia talis defenſor poſsit an banno poni ad ea quæ habentur in authen. item nulla. & in auth. iubemus. de ſac. ſan. eccle. & in l. j. §. ſi procurator. ff. ſi quis ius di. non obtem. & ibi plene per Doct.

1 Sexto quæro †an formato proceſſu cōtra filios Titij nō expreſſis nominibus poſsint iidem filij in banno poni. Et differentia huius quæſtionis a præcedenti eſt manifeſta, qa ibi conueniuntur plures vt vniuerſi, hic vt ſinguli. Hæc quæſtio ponitur per Albe. vbi ſupra ſcilicet in opere ſtatutorum parte vlti. qō. xlviij. & ibi primo allegat ad negatiuam, quia quis debet nominatim exhæredari. ff. de libe. & poſthu. l. ij. & nominatim debet quis excommunicari, extra de offi. ordi. c. ij. & ibi in glo. & xj. q. iij. c. excellentiſsimus. ergo & banniri, alias ſententia banni vī inualida tanquam incerta. C. de ſen. quę ſine cer. quan. per totum. In contrariū ꝙ immo valeat. ff. de iniu. l. iiij. §. nominatim. & de liber. & poſtu. l. tirius. & l. nominatim. & ff. ſi cer. pet. l. certum. Concludit ꝙ aut in aliqua parte actorum continetur qui ſint filij ſiue hęredes, et vꝫ bannum, alias non. ff. de re iudic. l. in ſumma. & l. ait prætor. §. j. & C. de ſen. quæ ſine cer. quan. l. ij. & l. hac cōſultiſsima. C. qui te. fa. poſ. & quod ibi not. Et ſubdit, ꝙ ſi bannitur quis vt hæres quod ei agenti nomine proprio obſtat banni exceptio, de quo dicam infra in j. parte ſecundi temporis. qō. lxxj. Ad propoſitum autem puto ꝙ ſic ex tenore accuſationis vel inquiſitionis apparet de quibus filiis, ſiue de quibus hæredibus intelligitur, & ſic etiam in citatione ne reddatur incerta. l. aut qui aliter. §. j. ff. ꝙ vi aut clam. valeat proceſſus & bannum per dicta iura. Faciunt not. in l. demonſtratio. de condi. & demonſtr. Et vide quæ dicam infra in iij. parte huius primi temporis quæſtio. vlti.

7 Septimo quæro †an vna pars expulſa de ciuitate, puta pars Ghibellinorum poſsit bāniri ab alia quæ in ciuitate remanſit? Hæc quæſtio formato themate ꝙ pars intrinſeca elegit poteſtatem poſt expulſionem alterius ponitur per Alber. vbi ſupra q. lxxviij. Et primo arguit ꝙ poſsit in banno poni, quia omnis vocatus ad iudice venire tenetur. l. j. ſi quis ius di. non obtem. Item quia contumax eſt in dolo. l. non poteſt. de regul. iur. ergo puniri

poteſt.ff.de pœn.l. abſentem. In cõtrarium arguit, quia iuſto metu abſunt,& ſic reſtituerentur. ff.quib.ex cau.ma.l.j.ij.& iij.ergo fortius eis datur exceptio.l.inuitus.§.cui damus.de reg.iur. Itẽ ꝙa poteſtas nõ eſt poteſtas extrinſecorũ, ꝙa ꝑ eos non fuit electus ergo &c.C.de ſum. Trin. & fid. cath.l.j.& ſi a non compe.iudi. per totum. Item quia poteſtas non fuit legitime electus cum non conſenſerint extrinſeci,in auth. de defen. ciui.§. ſed interim.Item quia ſaltem debuerant inter eſſe electioni duæ partes.l.nulli.& l.plane, quod cuiuſque vni.no.ergo.&c.Tenet hanc ſecundã partem ſi pars extrinſeca fuit expulſa dolo vel culpa intrinſecorum, alias tenet primam per iura & rationes ſupra alleg.& adducit quod not. in l. ſi quis ingenuam.§.in ciuilibus.ff.de capti.Sed hæc quæſtio aliter eſt inueſtiganda. Nam aut poteſtas qui contra expulſos procedit fuit electus ante expulſionem eorum & tunc cum proponatur eũ eſſe iudicem illoſque tempore delicti inquiſitione ſiue accuſatione narrati fuiſſe ſibi ſubditos, reſtat ꝙ contra eos poteſt procedere quemadmodum contra ſingulos delinquentes. Sed an conſtituantur in contumacia propter hoc, quia ad locum ſibi non tutum citati dicantur. Recurre ad ea quę dixi ſupra q.iij.& quæ dicam ſtatim ſequenti mẽbro. Si autem fuit electus poſt expulſionem dictæ partis. tunc aut fuit electus poſt electionarios antea factos vel virtute ſtatuti antea facti, & eius ordine ſeruato,& idem, quia eadem ratione eorũ eſt poteſtas ſicut extrinſecorum. Si vero fuit electus virtute noui ordinamenti facti a parte intrinſeca, tunc recurrendum eſt ad quęſtionem illam quæ habetur in l.omnes populi.de iuſt.& iure.videlicet an pars prędicta intrinſeca poſsit condere ſtatuta. In qua q.Bart.in d.l.omnes populi.in ij.q. ij.q.prin.ver.ſed quæro dixi,diſtinxit hoc modo. quod ſi aliqui abſunt de ciuitate voluntarie, & tunc remanet omnis poteſtas in præſentes.argu.ff. de tu.et cu.dat.ab his.l.vbi abſunt.& C.de decur. l.nominationum.libro x. Si vero ſunt expulſi,aut ad eos expulſos competebat ius condendi ſtatuta, aut non. Si non competebat v.g.quia expulſi non erant de conſilio, & tunc non ob.illorum expulſorum abſentia, quia illi qui remanſerunt in ciuitate potuerunt ſtatuta facere.ff.de orig.iur.l.ij.§. deinde cum eſſent. vbi dicitur ꝙ ad remanentes in ciuitate remanſit poteſtas condendi leges. Si vero competebant, vt quia erant de conſilio, & tunc aut ſunt expulſi ex iuſta cauſa, & adhuc ad remanentes remanet poteſtas condendi ſtatuta, quia cum illi non obedierint ciuitati ſuæ perdiderunt omnia iura propria ſuæ ciuitatis, de capi. dimi.l.amiſsione.& ſic perdiderunt ius condendi ſtatuta. & ſic poteſtas remanſit apud præſentes. Si vero fuerunt expulſi ſine iuſta cauſa forte per inuidiam,& tunc licet ſtatuta facta per remanentes ſeruentur forte quantum ad eos per l.per fundum.ff.de ſer.vrb.præ.tamen in præiudicium expulſorum non valent ne ex ſua negligentia beneficium conſequantur.ff.de fur.l. itaque fullo. Et hanc diſtinctionem ſequitur ibi Rai.in repe.quã fecit poſt repetitionem Bar,inducens pro confirmatione eius quod dicitur quando expulſi fuerunt eorum culpa perdere iura ciuitatis, ꝙ cenſentur rebelles ſuæ ciuitatis vt C.de deferto. & occul.l.ij.lib.xij.& ſic perdunt ius condendi ſtatuta.l.fi.ff.de legatio. Dicit etiam vltimum dictũ eſſe verum, quo dicitur non valere in præiudiciũ expulſorum, etiã ſi pars expulſa de ciuitate erat minor pars, cum maioris partis violentia ei nocere non debet, niſi quo ad poſſeſsionem perdendam.ff.de acqui.poſ.l.clam poſsidere.§.fi.cum l. ſeq. concludens illud ſtatutum factum a parte intrinſeca non tenere etiam quo ad præſentes in iure totius populi,ſed in iure proprio eorum condẽtium ſic vt d.l.per fundum. ar.ff.de ma. conue.l. j.§.j.& ad l.qui maior.ff.ad mu cum ſimilib. Reſpondet ꝙ illa locum non habet quando minor pars impeditur facto maioris. argumen. de regu. iur.l.non debet alteri.& de dolo l.j.§.non fuit. & quod vi aut clam.l.j.§.ſed Ariſto.Et ex his infertur ꝙ ſi fuerint iuſte expulſi poſſunt in banno poni,nec poſſunt allegare ſe citati ad locum non tutum per ea quæ dixi ſupra in q.iij.Si autem iniuſte fuerunt expulſi, non poſſunt de iure banniri. Sed dubitatur qualiter poſſunt obuiare banno,dic ꝙ hoc caſu ſine dubio poterunt ſyndicum conſtituere ad eorum iuſtitiam conſequendam l.j.§.j. quod cuiuſque vni. nomi. & l. ſi quis a filio.§.ſi parti ſecundum Lau. de Ramp.& Bart.ff.de leg. licet Dy.ibi aliter dixerit.Et ibi habes per Bar. ꝙ pars expulſa & pars intrinſeca etiam ſeparatim poſſunt ſubmittere ciuitatem, quod ibi Bald. intelligit verum, niſi quo ad ſuperioris præiudicium per not.per Innoc.in c. cum ex iniuncto de no.oper.nun. Ad quod adde quod habetur per Hoſti.in cap.ij.de maio.& obe.

§ Octauo quæro † Formatus eſt proceſſus per viam accuſationis vel inquiſitionis contra Titiũ & Sempronium ex eo ꝙ fecerunt ſeditionem in populo & factis citationibus de Titio & Sempronio ſecundũ formam ſtatutorum ſupra relati iudex poſuit in banno Titium & Sempronium & eorum filios & deſcendentes, eoſque priuauit officiis & honoribus ciuitatis. Quęritur an valeat tale bannum Hæc quæſtio requireret examinationem an committens ſeditionem in populo &c. dicatur committere crimen læſæ maie.vt ſic in eo & filijs locum habeat.l. quiſquis.C. ad l. Iul. maie. de qua quæſtione dicam infra in ſuo loco parte.j.ſecundi tẽp.q.xvj.Et præſuppoſito ꝙ non,videndũ reſtat an dictus iudex potuerit dictos filios ſic condemnare,& quia vt dixi ſupra q.vj.ex defectu nominorum propriorum ſententia non ꝑt dici nulla.

Reſtat videndum an ex alijs capitibus.Et certe dicendum eſt primo,ꝙ tale bãnum eſt iniquũ & contra diuinam legem, quæ ſe habet vt filius patris nõ portet iniquitatem.Item contra humanam quæ ſe habet ꝙ delicta ſuos authores teneant,nec vlterius progrediantur.C.de pœn.l.ſancimus. & ibi concor. in gloſ. Ac etiam qui etiam vbi aliquis ex alterius delicto punitur,non tenetur quando contra principalem ob contumaciam fertur ſententia, ff. de euict.l. ſi ideo, cum concor.

C.de

C.de pig.l.preſes.& ibi gl.per Dy.in l.j.ff. quando ex fac.tu.& per Bar. in ſua diſpu.de qua in l. cum filius.in prin.de verb.obli.& ꝙ dicam infra in j.parte ſecundi temporis.q.xxxiij. Secundo dicendum eſt ꝙ eſt nullum ipſo propter plura. Primo quia nullus eſt formatus proceſſus contra tales filios & deſcendentes. Et ſic reſtat ꝙ bannum & ſententia eſſent nulla ſi daretur.C. de ſen.l.,platam,& de pœ.l.qui ſententiam.ff.de pub.iud.l. inter accuſatorem.& l.abſentem,de pœ.& de iudi.l.oẽm. Secunda ratione eſſet nullum,quia non fuerunt citati explicite nec implicite l. nam ita diuus.de adop.ff.de re iudic.l.de vno quoq;, cũ ſi. qui defectus eſt talis ꝙ ẽt ſi ex forma ſtatuti prohiberetur ſententias latas pro maleficio dici nullas aliqua ratione vel cauſa, talis nullitas non diceretur excluſa cum enim ſit de iure naturali a defenſione procedens non intelligitur a ſtatuto excluſa quantuncunque generalibus verbis nullitatem excludat.habetur in cle.paſtoralis. de re iudi.& per Bar.plene in extrauag.ad reprimendũ, & dicam infra in ij.temp.parte ij.qõ.xxxiiij.ſicut nec intelligitur excluſa nullitas a carentia iuriſdictionis procedens vt not.in cle.j. de ſequeſt. poſ.& fruc.& in l. non erit.§. dato.ff.de iureiur. Et hoc quantum ad j. partem qõ. ex qua patet ꝙ titulus.ij.quæſtionis eſt ſuperfluus. Sed ſi forte diceretur ex aliquo ſtatuto talem ſententiam valere videndum arbitror etiam ſuper eo. Et primo videtur dicendum ꝙ a tali ſententia omnes filij & deſcendentes afficiantur. Filij enim in legali diſpoſitione etiam ad vlteriores extenduntur.ff. de verb.ſig.l.filij.& plene.eo.ti.l.liberorum. Et fortius hoc verum eſt propter verbum deſcendentes, in themate poſitum quod vſque ad decimum gradum in lege videtur extendi.l.fi.C.de ſuis & legi.& quod ibi no. & quod habetur in authẽ.de teſti.fide.§.codicillum.&.§.ſeq.col.ix.ſi in lege. ergo in ſententia, quia poteſtas vnius ad aliam adæquatur,vt no.per gl.no.iñ.l.cũ quaſi.§.ſi plures.ff.de fideicom.li.Sed quia ſine dubio talis diſpoſitio eſt odioſa & contra naturalem & ciuilẽ rationem vt eſt dictum,ſine dubio reſtringẽda eſt. Et ideo non puto vltra nepotes extendi ſecundũ ea quæ habentur per Cyn.in l.voluntas.in vlti. q.C.de fideicom.Et quia in voluminibus habentur,vt præmiſi aliter non inſiſto.

9 Nono ergo quæro † ſtãte ſtatuto ꝙ valeat tale bannum & prolatum ſit contra latus & ſtirpem Titij qui comprehendãtur in dicto banno? Ad cuius determinationem pr̃emitto, ꝙ quandoq; lex ſiue ſentẽtia,vel homo,vtitur verbo,familiæ. Et tunc quos & quot comprehendat & vſq; ad quem gradum habetur in auth.de teſtib.§.codicillum.&.§. ſeq.& C.de ver.ſig.& l.fi.& ff.de verb. ſig.l.,pnuntiatio.§.familiæ. Aliquando nomine filiorũ. & de hoc habetur vbi proxima quæſtio.dictum eſt, & per Cyn. etiam in l. libertinum.C. de interdi.ma.per Barto. & alios in l.Gallus.§. inſtituens.de libe. & poſthu. Interdum nomine ſobolis.de hoc habetur in l.fi.C.de bo.dam. & ff.ſol. mat,l.j. Quandoq; nominatur proles, de hoc.C. de epiſc.& cleri.l.officiales.& l. ne diutius.C.de agri.& cenſib.lib.xj. Quandoq; appellat progeniem.C.de eman.lib.l.pe. interdum proſapiã. de hoc habetur in l. ſi quis ex corporeo. C. de mu-ril.li.xj. Aliquando gentem.ff.de proba.l.ij. Aliquando vtitur nomine liberorum.de quo in l.cognoſcere.§.liberorum.& l.liberorum.ff.de verb. ſig.interdum nomine poſterorũ.ff. de iure immu. l.j.& iiij.& ff.de vac.mu.l.vacatio. Quandoque nomine deſcendentium.de hoc in l.fi.C.de ſuis et le.& d.auth.de reſti. fide. Quandoq; promiſcue immiſcentur nomina ſupra dicta ſimpliciter . de hoc habetur in l. quod his verbis.§.fin. de lega. iij. Si vero adiiciatur perpetuo vel in perpetuũ, tunc nullatenus fit reſtrictio,vt habetur in c.felicis.de pœ.& in c.j.de ſchiſma.lib.vj. & habetur per Iac.de Bel.in prȩalle.auth.de reſti.fidei.Quãdoq; fit mentio ſtirpis & tunc eodem modo vꝫ deſcendentibus debere intelligi,ar.iurium prædictorum,quaſi idem ſit ſtirps,et proles,proſapia, ſoboles , ſiue progenies , quod credo verum propter pronomen ſuam vel meam vel tuam: Collaterales enim non ſunt ſtirps eius, ſed aſcendentes . licet omnes ſint de ſtirpe illius aſcendentis. Et ꝙ tunc de deſcendentibus intelligatur eſt tex.& ibi per Bal.in l.ſi quis in ſuo.in princ.C. de inoffic.teſta. De genere autem & generatione vide extra de hære.c. ſtatutum. & c.vt commiſſi. li.vj.& de pœ.c.vbicunq;.& Bal.in l.cum acutiſſimi. C. de fideicom. Et nota ꝙ ſi banniuntur omnes homines de tali progenie non comprehenduntur exiſtentes in ventre,ar.l.cum inter.& ibi Bal.C.de fideicom.libe.cui etiam adde quod ipſe not.C.de lib.cau.vbi dicit ꝙ bãnita muliere pr̃ęgnante natus poſtea non eſt bannitus . licet ille tex.facit in contrarium ſed dic vt ibi . Qui autem veniant in illis verbis . & totum latus Titij eſt dubitandum , quia fratres ſunt de eodem latere, hinc eſt ꝙ dicuntur collaterales.ff. de gradi. l.Iuriſconſultus.§.ſunt ex lateribus. Sed quia frater licet ſit de latere patris, non tamen eſt de latere fratris,immo vnuſquiſq; facit ſuum latus,ſicut & ſuam lineam,vt patet ad oculum. Sic ergo ſicut conjuncti nobis ex latere non ſunt ex noſtra linea.ff.de gradi.l.j.& inſti.eo.in princ.licet ſint ex linea aui,& proaui.vt C.de bon.mat.l.etiam, ſecundum Bar.in conſi.quod incipit, quia factum &c.ita non ſunt de noſtro latere,licet ſint de latere patris vel aui noſtri,quia nulla eſt ratio diuerſitatis. Et ſic in dicta condemnatione nõ cõprehenduntur collaterales aui ex eis nati . Quod etiam oſtenditur ratione.Negari non poteſt ſi diceretur per aliquos ꝙ collaterales eſſent de latere Titij, ꝙ non poſsit intelligi duobus modis. Vno vt intelligantur condemnati omnes qui ſint de eodem latere,de quo eſt ipſe Titius,et ſic omnes a patre, ſiue auo deſcendentes. Alio modo vt intelligantur ſolummodo condemnati illi qui ſunt de ſuo latere poſſeſsiue,hoc eſt de eo ꝙ ipſe facit,& ſic ſolum de ſuo non autem de latere aſcendentis , ſed in dubio ſemper debet intelligi condemnatio in minori ſignificatu. l. interpretatione . & l. præſes, ff,de pœn, ſaltem in odioſis in quibus etiam

sententia non extenditur. l. si patronus. §. si quis cum esset. de bo. liber.

10 Decimo quæritur † an in tali condemnatione filii cet filiorum lateris vel stirpis veniant solũmodo nati, an solũmodo nascituri, an oẽs tam nati q̃ nascituri. In hac. q. breuiter me expediam. Nã aut talis sententia fertur super crimine posito in l. qsquis. C. ad l. Iul. maiest. & dic vt ibi per Doct. tenet enim Cyn. post Pet. q̃ compræhendentur solũ nati postea & non ante. Aliqui tenent q̃ omnes propter specialitatem illius legis quod forte verius. Sed prius dicendum sapit æquitatem. si vero fertur propter aliud crimen. Tunc aut ex processu formato contra Titium & filios eo, & habenter filios de quo dixi supra vj. qõ. & tunc sine dubio solum ad tunc natos porrigitur. l. si quis in suo. §. legis. C. de inoffic. testa. Processus enim nõ intelligitur formatus, nisi contra eos qui in rerũ natura sunt & illi intelliguntur citati & nõ alij. l. in summa. §. fi. ff. de re iudi. & ff. q̃ senten. sine ap. re. l. pe. Si vero fertur ex processu solummodo formato contra Titium aut nullos tunc habebat filios, & de necessitate debet intelligi de nascituris, vt sententia aliquid operetur in casu in quo valeat talis sententia. de leg. j. l. si q̃s cum si. Si vero tunc filios habebat, dicendum est & ita pluries vna cum recolendę memoriæ iuris consului, q̃ ad tunc natos tantum talis sententia porrigatur; quia verba sententiæ regulariter ad tempus præsens porriguntur, argu. l. si ita. ff. de au. & ar. leg. & ibi no. per Bart. facit. l. si tibi man. §. is cuius bona. ff. man. pro quo vide quod dicam infra in ij. tem. parte. j. q. xviij. An publicatio bonorum banniti porrigatur ad postea quęsita. & ad hanc decisionem faciunt quæ dixi supra qõ. viij. Nec prædictę conclusioni obstat quod no. in l. placet. ff. de lib. et posthu. quia ibi loquitur in his quę fauorem continent, scilicet fauorem testamenti conseruandi, vt ibi not. Item non obst. ff. de accu. l. ij. §. in filiis. & de pœ. l. moris. §. iste ferre. quia loquuntur in his quę a patribus in filios descendunt, quę non possunt descendere in natos post illorum priuationem, pro quo facit quod habetur in l. diuo Marco. C. de quæstio. & ff. de iure pa. l. diui fratres.

Rubrica de his qui possunt banniri.

EXPEDITA prima parte primi temporis, venio ad secũdam quę est, de his qui possunt banniri. In qua cõtinentur quæstiones infrascriptæ, quia.

SVMMARIVM.

1 *Primo ponitur doctrina generalis.*

2 *An iudex procedens possit factis citationibus bannire exemptum à sua iurisdictione, si nullus cõparet exemptionem allegans.*

3 *An potestas vel alius officialis possit delinquentem ante tempus suę cognitionis inquisitum vel accusatum bănire si maleficium fuit occultum.*

4 *Si cauetur statuto quòd de robaria commissa per annum ante non possit cognosci, an potestas possit bănire eum qui incepit derobare per annum ante, & postea continuauit robariam.*

5 *An potestas possit bannire forensem alibi forẽsem alibi furantem sed portantem in locum iurisditionis portantis.*

6 *An formato processu pro pluribus maleficiis quorum aliqua sunt punibilia, aliqua non, puta quia iurisdictionem non habet possit iudex aggrauare pœnam banni.*

7 *Capitaneus cognouit contra occisores, potestas vult procedere contra mandante, quæritur an illum non comparentem possit bannire stante statuto quòd de eodem maleficio siue negotio de quo vnus rector possit cognoscere, alius non possit se intromittere.*

8 *Qui iudex possit bannire existentem in territorio Florentino, & balistantem in territorio Bonienſi & ibi hominem occidentem.*

9 *An officialis possit ponere quem in banno pro iniuria facta sibi vel suæ familię.*

10 *An potestas possit bannire aliquem alium officialem in officio delinquentem officio durante.*

11 *Quæritur si sunt duo officiales quorum vnus est generalis, alius specialis an generalis possit bannire illum qui fuit attribntus speciali.*

Secunda pars primi temporis.

1 PRIMO ergo † generaliter quęritur qui possunt aliquem bannire. Ad hoc respondetur q̃ de iure communi essent omnes illi qui possunt deportare seu relegare l. j. §. deportatos. ff. de legat. iij. & no. plene per gl. insti. qui. mo. ius pa. pote. fol. §. relegati. &. §. cum autẽ. & plenius p Guil. in l. imperium. ff. de iurisdi. omn. iudic. Sed quia rectores ciuitatum licet æquiparentur præsidibus prouinciarum in aliquibus, vt habetur in l. fi. C. de prescri. lon. tem. nullam aliam habent potestatem q̃ illam quam tribuunt eis statuta locorum vel suę electiones secundum Iac. Bu. in l. assiduis. C. qui pot. in pig. ha. & ĩ authen. statuimus, C. de epis. & cle. & Bal. ĩ auth. cassa, C. de sacrosan. eccle. & Ioã. And. in addi. Spec. super rub. de syndico. breuiter me expediẽs. Dico q̃ oẽs illi rectores, quibus specifice p statutum concessum est, vel ex eo q̃ sit concessum merum & mixtum imperium. poterunt illi loco subditos ratione domicilij vbique delinquentes & quoscunque etiam non subditos alias infra suos limites delinquẽtes bannire

bannite ſeruata forma ſtatuti. Et iſtud generale ſufficiat pro hac prima.

1 Sed † quęro ſecundo ſtatuto cauetur ꝙ poteſtas habeat arbitrium inquirendi &c. merum & mixtum imperium & omnem gladij poteſtatẽ, ſaluo ꝙ non poſsit ſe intromittere de maleficijs commiſsis contra aliquem qui ſit de loco, vnde eſt ipſe poteſtas talis a ſua iuriſdictione exemptus inquiritur a poteſtate & citatur ſecundum formã ſtatuti diſponentis generaliter de modo procedẽdi, ipſe citatus vel alius proclamatus ſecundum formam ſtatuti, poteſtas vult eum bannire, quęritur ſi facit an potuerit, & ſic an valeat bannũ. An vero poſsit per viam officij iudicis nullum declarari & cancellari, non obſtante alio ſtatuto quo cauetur ꝙ contra banna lata per poteſtatem non poſsit aliquid etiam de nullitate dici, obijci, vel opponi. Et ſic non dicatur bannitus, & per conſequens in eo ſtatutum locũ non habeat iuxta l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iudic. Hæc quęſtio ſubtilis eſt & habet plures articulos in quibus poſſent multa dici, ſed ne prolixior ſim ꝙ̃ promiſerim, dico dictum de quo quæritur non potuiſſe de iure banniri ex defectu poteſtatis bannientis, qđ ſic oſtendo dictum ſtatutum dicit ꝙ poteſtas non poſsit &c. ſed dictio non, iuncta cum verbo poteſt. denotat effectum ſuum importari ipſo iure, non autẽ ope exceptionis. ff.de tranſa. l. de his & ibi per Bart. ff.de iudi. l. ſolemus. §. latrunculator, per Ioan. And. in c.j.de reg. iur. lib.vj. Ergo ipſo iure in caſu prędicto poteſtatem reddit iuriſdictione carentem. Quod etiam alia ratione oſtenditur. Statutum prædictum iuriſdictionem modificans eſt illud idem quod iuriſdictionem tribuit. Ergo etiam ſine decreto id, eſt, ſine eo ꝙ ipſum ſtatutum annullet in contrarium geſta acta per eum contra modificationẽ nulla ſunt ipſo iure, de elect. c. prouida. li.vj. Ita firmat in ſi. glo. no. in c.j.de iurepa. in clc. in gl. ſuper verbo, inhibentes erat ergo ille qui fuit bannitus ipſo iure a ſua poteſtate exemtus. Sed conſtat ꝙ vbi iudex citat ipſo iure exemptum a ſua iuriſdictione generali exemptus non tenetur comparere etiam in caſu in quo ſit dubiũ eum eſſe de iuriſdictione, ita determinauit no. Bal. in d.l. generaliter. C.de epiſ. & cle. licet Cyn. ibi aliter dixerit. Præterea quando quis eſt exẽptus ope exceptionis non fit prorogatio, nec iudex cõpetens efficitur niſi iudex pronunciet ſe iudicem competentem, ſecundum Bar. in l. ij.ff.ſi quis in ius voc. non ier. immo plus dicit ibi Iaco. But. ꝙ non ſufficit pronunciatio, niſi fiat poſt exceptionem propoſitam. iudex enim non poteſt auferre parti exceptionem non opoſitam & in iudicium non deductam. l. duobus. ff.de exce. rei iudi. Hęc autem deciſio in dubio vera eſt ſi in proceſſu narrantur talia ex quibus appareat poteſtatem iuriſdictionem non habuiſſe, vt habetur in c. prętea. de dilatio. per Innoc. per Doct. in d.l.ij.ſi quis in ius. voc. non ie. Si vero talia non narrantur, quæſtio eſt magis dubitabilis. tamen idem eſt rationibus ſupraſcriptis. Ac etiam quia cum in veritate iuriſdictionem non habuerit ex contumacia, etiam ſi fuiſſet prorogari non poterat: præſertim ſi per viam inquiſitionis proceſsit, quibus caſibus iuriſdictio nunc ꝙ̃ prorogatur, vt colligitur recte inuenti in l.ij.ff.de indic. de quo ſecũdo per Inno. in c.ad petitionem. de accu. Et de vtroq; per Bal. in l.j.C. vbi de cri. agi opor. Nec ob. l.ij. ſi qs in ius vo. non ie. per quam Cy. in d.l. generaliter. * contrarium dicere videtur, quia licet verum eſſe ꝙ teneatur comparere ¡& ſuam exceptionem allegare. Non tamen poteſt in meritis cauſæ damnari, ſed ſolummodo tanc ꝙ̃ inobediens in non veniendo multari per. l.j.ſi quis ius di. non obtẽ. Et ita in terminis proprie reſpondet & determinat Bart. in l. non videtur. quæ eſt. l. iij.ff.de iudi. vbi not. loquitur. Poterit ergo dictum bãnum nullum declarari non obſtante ſtatuto nullitatis propoſitionem excludente. tum quia non intelligitur tollere illam quæ venit ab alijs ſtatutis l. ita nobis pudor. & ibi per Doc. C.de adul. l.j.§.denique & ibi plene per Bart. ff. quod vi aut clam, tum ẽt quia non tollit illam quæ procedit ex defectu iuriſdictionis ſecundum gloſ. quæ reputatur ſingularis in cle.j.de ſeq.poſ. & fruc. ſed habet concor. ſi recte intueatur. text. cum gloſſ. in l. non erit. §. dato. ff.de iure iuran.

3 Tertio † quæro ſtantibus prædictis viget ẽt aliud ſtatutũ quo cauetur ꝙ poteſtas poſsit cognoſcere de criminibus commiſsis per annum retro a die introitus ſui officij tantũ. Quidam commiſsit maleficium dudum ante, ſed fuit occultum maleficium contra ipſum, procedit poteſtas. Quæritur nunquid eum non comparentem poſsit bannire, & ſi in banno poſuit talem bannũ poſsit nullum declarari. Dicent multi hanc quæſtionem pendere a deciſione eorum quæ habentur. ff. ſi quis teſt. li. eſ. iuſ. fu. l. pe. & per ea quæ ibi dicuntur per Doct. & in. l. ſemper. §. hoc interdictum. ff. quod vi aut clam. vbi dicere videtur ꝙ in maleficijs occultis nõ habeat locum præſcriptio. Sed id dicentes nõ recte ſentiunt, quia vt dixi ſupra & dicam ſtatim dictum ſtatutum concedit iuriſdictionẽ limitatam. Et ſic clarum eſt ꝙ de illo maleficio cognitionem non habet. ff.mandati. l. diligenter. iuncta. l. & quia. ff.de iur. om. iud. Et quia neceſſe eſt in proceſſu apponi tempus maleficij, vt l. libellorum de accuſ. & inſti. de pub. iudi. in prin. per Dyn. & Iacob. But. Clarum eſt ꝙ comparere non tenetur, vt in iuribus ſupra proxima. q. alleg. quod autem contineat iuriſdictionem limitatam, patet quia nullã habent tales rectores. niſi eis a ſtatutis attributam, adeo ꝙ ius commune eis nihil opitulatur; vt dixi ſupra in.j. quæſti. Sed dictum ſtatutum concedit iuriſdictionem de commiſsis per annum retro tantũ. ergo &c. quinimmo ſine dictione, tantum, videtur de alijs iuriſdictionem excludere ff.de iudi. l. cum prætor. de leg. ij. l. ſtatu liberum. §. ſtichum. C.de procu. l. maritus, etiam ſi alias de iure communi diceretur iuriſdictionem habuiſſe. vt d.l. maritus. ſecundum verã lec. & in concor. ibi in glo. alleg. Non eſt ergo de præſcriptione tractandum, & ſic illa iura nihil faciunt. Si autem dicatur non concedi iuriſdictionem limitatam, ſed ſolummodo de præſcriptione tractandum eſſet idem etiam eſt dicendum, nam

ſtatutum

ſtatutum introduceret annalem præſcriptionem ſed illa ſuccederet in locum præſcriptionis.xx. anno. per l. quære.C. de fal. ergo illius naturam aſſumit.l.ſi eum.§.qui iniur.ff.ſi quis cau.illa aũt currit etiam ignoranti.l. ſicut.& l. omnes. C. de præſcrip.xxx.an.& l.ſi quis emptionis.in fi.iuncta.l.abſentem.ff.de pœ.ergo & hæc annalis curret etiam ignoranti. Et pro iſta parte videtur caſus in d.l.pe.quod ibi tenuit Angel. quia ab ipſo initio tempore commiſſi maleficij ortum fuit ius & actio,licet propter ignorantiam in iudicium nõ fuerit deductum quod non nocet in initio curſus ipſius præſcriptionis l. ſi fundum.§. ſi partem.ff. quemadmo.ſer.amit. Et eſt ratio ſecundum eum, quia præſcriptio currit abſque aliquo facto ipſius præſcribentis, & eſt præſcriptio fauorabilis, ſic etiam dicitur in.l.ſequitur.§. ſi viam.ff. de vſuc. hoc idem tenere videtur Guil.in.l. ſi cum exceptionem.§.ſatis clementer.ff.quod me.cauſa. vbi concludit q vbicunque agitur de odio finiendo, omne tempus eſt continuum,vnde omnis actio ad vindictam,& omnis accuſatio habet tempus continuum ſi aliud nõ dicatur.Et ſic currit ignoranti ſecundum Bald.qui quidẽ hoc firmat in l.genero. ff.de his qui nota. infa.& idem tenet in l.ſi.C. de dolo.per illam.l.& ad præal.§.interdictũ reſpondet q loquitur in actione quę datur ad rem familiarem non ad vindictam, & ſic tempus eſt vtile non continuum.Et ita pluries obtinui et conſului, & iudicari vidi,licet etiam quandoque contrariũ viderim obſeruari ob imanitatem criminis et prę textu baliæ, ſiue auctoritatis large ipſi officiali ita ſeruanti conceſſe,licet in veritatem ad id non extenderetur. Sed prædictis opponitur, quia licet ipſo iure non poſsit cognoſcere, tamen poterit virtute reſtitutionis in integrum quæ conceditur ob iuſtam ignorantiam propter clauſulam generalem.l.j.in fi.ff.quib.ex cau.maio.vt habetur in.l. cum filius.§.in hac.de verbo.obli.per gl.& Bart. in l.j.§. ſi quis propter.de itine. actuque priua. & in l.ab hoſtibus.§.ſed q ſimpliciter.qui. ex cauſ. maio.& q cum fal.tu. auct.l.ſi falſo. de mino.l. Aemilius.C.ſi aduer.ven.pigno.l.ij.& per Dyn. in regula ſi quis in ius.lib.vj.Sed hoc non obſtat, quia illud in pœnarum executoribus locum non habet.ff.de mino.l. auxilium.§.in delictis. & ita reſpondet Angel.in. d.l. pe. & ſic concluditur q dictus poteſtas prædictum etiam alias ſibi ſubditum bannire non poteſt.& ſi bannierit per viam nullitatis ex carentia iuriſditionis poterit & debebit cancellari quicquid dixerit Bar.in ſuo conſilio c. quod incipit a domino Cyn. contra quem etiam multi alij, tunc conſuluerunt. Fugimus autem has opin. ſi vt dictum eſt tenemus de præſcriptione non eſſe tractandum.

4 Quarto † retento eodem ſtatuto quidam dum ante annum cœpit robariam exercere, & continuauit illam in tempus cognitionis,quæritur an poteſtas poſsit illum in banno ponere, ſtante etiam ſtatuto q de robaria commiſſa per annum ante non poſsit cognoſci.In hac. q. Albe.vbi ſupra.q.xcj.expediuit ſe breuiter dicens q poſsit talem in banno ponere, quia inſpicitur finis & non initium per gloſ.quam dicit ſingularem in l.mariti.§.ſex menſium in fi.glo.ff.de adul.cui tamen glo.videtur contradicere gloſ.in. l.vulgariter.ff.de fur. quæ dicit pro continuato adulterio vnicam debere pœnam imponi. & ſic videtur concludere q vnicum ſi adulterium. & ſic videtur debere inſpici initium & non finis,vt ibi,& quod habetur in l.ei qui,& l.inficiando.§. infans.eodem tiru. dicendum eſt tamen quantum ad propoſitum q dicta determinatio. Albe. vera eſt.& gloſ. d.§.ſex menſum.non enim eſt vnicum delictum cõtinuatum, ſed tot delicta quot ſunt vices adulterij cõmiſsi,vel quot ſunt robariæ, maxime ſi ſint facte contra diuerſas perſonas.& ideo non dicitur cognoſci de eodem maleficio, ſed de alio & hoc ſufficiat ad propoſitum. Vbi autem eſſet vnicum delictum continuatum, & non poſſet cognoſci inſpecto initio,an poſsit cognoſci inſpecto fine vt in eo qui tenet appenſum,qui tenet poſſeſſionẽ quam occupauit, & in ſimilibus exẽplis, dic vt habetur per Bar.in l.cum qui.§.in popularibus.ff.de iureiur. & in l.inficiando.§.infans.ff. de fur.Et vide Iacob.But in l.iij.C.ſi reus vel ac. mor. fu. Nec prædictis obſtat gloſ.in l.vulgaris. quia verum eſt q pro adulterio continuato pluribus temporibus imponitur vna pœna,non quia ſit vnum delictum ſed quia pœna non eſt reiterabilis cum ſit pœna mortis,vt ibi per Bar.& ideo ſi ex forma ſtatuti imponeretur pœna reiterabilis, puta pecuniaria gloſ.illa non procederet, vt ibi per Bartol.

5 Quinto † quęritur. Poteſtas Florentinus habet arbitrium contra fures. Quidã non ſibi ſubditus furatus eſt aliquid in ciuitate Bononię, & id portauit in territorium.floren. Quęritur an poteſtas poſsit illum inquirere, & non cõparentem bannire. Hæc quęſtio reſidet in veritate vel falſitate opin. Bar.quam poſuit in l.ſi dominium.ff.de fur.ibi enim concludit q ſic,quia ſicut mutatione dominij noua naſcitur actio furti, vt ibi,ſic mutatione territorij, & iuriſditionis noua naſcitur actio ſiue accuſatio furti ad vindictam publicam, ar.ff.de ſta.ho.l.qui furem. Hoc idem ſecutus fuit ibidem Fran.de Are.dicens eſſe casũ in l.inficiando.§.infans.eod.tit. ſumpto argumẽto de tempore ad locum ſecundum not. in l. vinum. ff.ſi cer.pet.cum concor. ac etiam quia ex contrectatione nona in noua iuriſditione facta reſpublica illius loci læditur ei accuſatio naſcitur.l. licitatio.§.quod illicite.ff.de publica.& iſtam partem vt plurimũ ſequuntur aſſeſſores dicentes hanc opinionem ſanctam. Pro qua videtur caſus in.l.j. C.de noxa.hoc modo in loco in quo commiſit furtum ſcilicet Bono. non poteſt puniri. Ergo debet poſſe puniri in loco mutatæ iuriſditionis,ſicut ibi cum non poſsit puniri vna contrectatio punitur alia.ſed contra hanc opin.opponitur, quia ſi per mutationem territorij & contrectationem continuatam committeretur nouum furtum ex mutatione locorum,variari poſſet etiam furti qualitas,& ſic ratione vnius loci ſi ibi eſſet deprehenſus eſſet fur manifeſtus contra.l.iij.§.ſi. cum ſeq. ff. de fu. ſecundum Angel.in d.l.ſi dominium, vbi nititur

ſaluare

ſaluare Bart. in certis caſibus in quibus nihil alleg. & ideo referre non curo. Secundo ꝙ opin. Bar. de iure non procedat, ſic videtur probari, ad hoc vt ex contrectatione naſcatur actio furti, neceſſe eſt vt cõtrectetur inuito domino l. inter oẽs §. recte. ff. de fur. ſed in nouo territorio nõ poteſt fieri contrectatio, niſi inuito illo cui prius furtum fecit in alio territorio, ſed illi ex prima contrectatione nata fuit actio, ergo non poteſt naſci ex ſecunda. ff. de fur. l. ei qui. Item diſpoſitio. l. ſi dominium, eſt facta contra regulam. d. l. ei qui. ergo ſolum in ſuo caſu ſeruanda eſt, nec ad conſequentias trahi debet, vt l. quod vero. de legi. & l. in his. & l. ius ſingulare. Præterea vt dictum eſt ex noua contrectione non datur parti actio furti; ergo nec reipu. officium aliquod per ea quæ habentur in l. non ſolum. §. ꝯꝯ. ff. de iniur. & in l. cum lex. de fideiuſ. & in l. j. §. ꝙ autem de aleato. & quod dicam infra in iij. parte ij. temporis. q. j. Item ſecundum Bal. in l. ſi adducta. C. de fur. dictũ Bartol. non videtur verum aliquibus rationibus. Primo quia ſi id eſſet verum quod Bar. dicit. remiſsio furti non deberet fieri ad locum criminis primo perpetrati cum æque & pari ratione vnus eſſet iudex, ſicut alius, ſed lex dicit delinquẽtem debere remitti ad primitiuum delicti locum, vt in authen. vt nulli iudi. §. ſi vero quis comprehenſorum, ergo &c. Secundo ſi licitum eſt argui de dominio ad iuriſdictionem, ratio Bart. retorquetur contra eum, quia ſicut ex nouo dominio non oritur condictio furtiua, vt l. ſed nec legatarius. ff. de condi. fur. & habetur in d. l. ſi adducta. Ergo ex mutatione iuriſdictionis non datur noua accuſatio ſiue noua via extra ordinem procedendi. Tertio, maleficium debet trahi ad ſuũ principiũ. Et illud eſt inſpiciendum potiuſꝯ continuatio, vt not. in l. eum qui §. in popularem. de iureiur. Præterea ex dicto Bar. ſequeretur ꝙ quot fierent commutationes tot oriẽtur accuſationes, quia ex diuerſis commutationibus inſurgunt diuerſa facta c. abbate. de re iudi. lib. vj. Et ſi per totum mũdum vagaret cum re furtiua, poſſet de toto mũdo bãniri, & tot locis haberet ſe repreſentare ſi vellet ſe defendere, quod eſſet abſurdum. argu. ff. de iudi. l. hæres abſens. Reſidet tamen Bald. ibidem ꝙ prædictis non obſtantibus ſibi videtur æquitatẽ ſatis conſonum ꝙ fur puniatur vbi deprehenditur cum furto vel ad principalem locum delicti remittatur, maxime, quia ſic diſcurrens videtur vagabundus, vt C. vbi de crimi. agi opor. l. j. & ij. Item quia ſecum rem exportando prorogare videtur iuriſdictionem de loco ad locum, & eſt prorogatio iuris & de iure, vnde non habet locum pœnitentia. Ad l. qui furem. reſpondet ꝙ iuriſdictio equiparatur dominio vniuerſali nõ ſingulari. C. vbi & apud quem l. fina. Sed in titu. de pace iura. firman. §. iniuria, dicit eum puniri per generalem diſpoſitionem l. congruit. de offi. præſi. Mihi aũt licet videantur æqua prædicta, ſuadeo tñ contrariam ſententiam de iure procedere. ſcilicet ꝙ non poſsit vigore nouę contrectationis ibi conueniri, non ea ratione quæ de remiſſione tractat, quia illa locum habet ſi petatur, & quando ex eodẽ delicto cognoſcitur, vt in. §. ſi vero quis comprehenſorum, & in authen. qua in prouincia. & in l. ſi cui. de accu. In propoſito aũt non ex primo furto, ſed ex ſecundo cognitio emanaret, & ſic remiſsioni locus non foret, ſed ex aliis rationibus ſupra relatis. & maxime, quia domino non oritur actio ex noua contrectatione, ſed nec reipublicæ. Ad rationes in contrarium factas reſpõdeo. Primo ad l. ſi dominiũ, quod aliud eſt dicere ei ad quem tranſit dominiũ ex nouo cõtrectatione naſci furti actionẽ. illa enim ante non habebat, & ſic non obſtat lex ei qui. Et aliud eſt dicere contra illum qui mutat iuriſdictionẽ dari furti actionem ei qui ante non habebat, vnde argumentum eſt de acquirente ad patientem, ſiue de actore ad reum. & ſic a diſparibus. Lex qui furem, non obſtat etiam alia ratione, quia loquitur in iure retinendo, & ſi in fauorabili diſpoſitione, ergo non eſt licita argumentatio ad ius de nouo quærendum, et maxime penale quod eſt odioſum. Lex etiam prima C. de noxa. non aduerſatur, qa ibi ex prima contrectatione nõ fuerat orta actio, hic ſecus. §. infans, nihil facit, quia licet teneatur ad valorem hodiernum, non tamen tenetur ex noua contrectatione, ſed ex antiqua quia vnum furtum eſt. & ſic potius facit in contrarium. Illud qđ oſtenditur per Bald. de vagabundo etiam non procedit per ea quę habentur in l. eius qui. ad muni. Fateor tñ ꝙ ſi ille qui diceretur vagabundus ſecundum iura. ſupra alleg. ſubtraheret rem Bononiæ, & accederet Florẽtiam, ſiue cum re, ſiue ſine re, poſſet Florentiæ puniri non ex noua contrectatione, ſed ex antiqua, vt vagabundus per no. in dictis. ll. j. & ij. vbi de cri. agi. opor. de iudi. l. hæres abſens. ad munici. l. eius qui. ff. de dam. infec. l. iiij. §. j. vbi optima glo. Cum ergo ſint diſtinctæ iuriſdictiones concludo ibi banniri non poſſe, & ſi fuerit bannitus bannum non tenere ex carentia iuriſdictionis. Et ſic patet ꝙ aſſeſſores contrarium facientes de iure non recte ſe fundant, defenduntur aũt ex varietate opi. per no. in l. cum prolatis. ff. de re iu. & forte ex conſuetudine, l. nemine ff. de le. & l. ſi interpretatione.

6 Sed † quæritur ſexto. An ex maleficiis de quibus obſtante curſu temporis, vel diuerſitate loci cognoſci non poteſt, poſsit iudex alia maleficia de quibus cognoſcere põt aggrauare et in maiori parte bannire? Communiter dr ꝙ ſic ꝙ Dy. & alios in l. ſi cui. §. fi. ff. de accuſa. l. iij. circa fi. C. de epi. audi. & l. ſeruos C. ad l. Iul. de vi. & l. j. de iure patro. Et ita cõiter ſeruatur per aſſeſſores quos Ioan. An. vocat iudices feroces in Spec. ſuper rubrica de furtis. vbi non firmat aliquam opi. ſed ſolum refert: Bal. tamen in authen. ſed nouo iure. C. de ſer. fugit. firmat ꝙ dixi. Sed quicquid ſit de iure ſtatuto aliter non prouidente, ſi ſtatutum diceret, vt in hac ciuitate, ꝙ de talibus maleficiis ante tempus vel in alio loco commiſsis non poſsit firmari proceſſus. Et quicquid in contrarium fiat ſit ipſo iure nullum, tunc talia maleficia ad aggrauandum non poſſent allegari, quia eorum narratio et pro illis proceſſus formatus nullum producunt effectum l. ſi pater. ff. ne de ſta.

de ſta.defunc.& l.accuſaturus.de adul.cum ſi.Rectores tamen communiter ſeruant contrarium et in eorum animarum perniciem,& contra ipſorũ iuramentum de obſeruando ſtatuta.

7 Septimo quæro †Stantibus ſupraſcrìptis ſtatutis duo ſunt rectores in ciuitate habentes eandem auctoritatem,vt poteſtas & capitaneus.Et eſt aliud ſtatutũ quo canetur de eodem maleficio ſiue negotio, de quo vnus rector cœpit cognoſcere mittendo copiã inquiſitionis ad cameram, alius non poſsit ſe intromittere etiam cum adiectione nouę qualitatis, & quicquid in contrarium fiat ſit ipſo iure nullũ; ſtantibus iſtis,Titius mandauit Seio, vt interficeret Caium, qui Seius eum interfecit, propter quod poteſtas inquiſiuit de homicidio,copiam miſit ad cameram contra Seium & facto proceſſu eũ in banno poſuit.Capitaneus deinde format inquiſitionem contra Titium de mandato. Titius non comparet.quæritur nunquid poſsit eum bannire, & ſi banniat an valeat bannum, an vero ſit nullum? Hæc quæſtio fuit hic Florentię de facto & poſt multa fuit determinatum ꝙ non potuerit banniri & ꝙ bannum eſſet nullum inter alias tribus rationibus. Prima quia quicquid dixerit Bald. in.§.iniuria.de pace iur. fir. mandans tenetur ex homicidio propter mandatum nõ ex mandato ff. de iniur.l.qui ſeruo.§.fi.de fur. vbi allegat iura, & per Docto.in l.non ideo.C.de accuſ.& ſic cauſa inquiſitionis formatæ contra Titium mandantem verſatur principaliter ſuper homicidio. l.eo tpe.in prin.ff.de pecu.l.j.C.ſi ſeruus ex.vbipatet ꝙ dictio ex, denotat cauſam proximã, & dictio, pp,denotat cãm remotã,& ibi concor.ſicq; de eo dẽ maleficio incepit cognoſcere de quo iã cognoſcere cœpit poteſtas,ſicq; obſtat ſtatutum. Secunda quia delictum mãdantis & mandatarij eſt vnũ & idem ſpecie & numero ſufficiat allegare Cyn. & eius iura in l.j.C.ſi reus vel accu.mor.fu.et ibi refert ita conſuluiſſe Dy. Idem ſequitur ibi Ray. in addi.ſuper Cy. allegans l.athletas ff.de falſis. Idem tenet Bar.ff.de accu.l.hos accuſare.§. lege Iul.per iura allega.per Cy.& clarius in ſuo cõſi. ꝙ incipit, Bernardus de tuderto. Idem etiam tenuit Iaco.But.in l.obſeruare.§.j.ff.de offi.procõ. & le.& Bal latius in d.l.non ideo. Tertia ratio fuit ſine qua etiam prædicta locum haberent, quia ſtatutum vtitur etiam nomine negotij. Conſtat autẽ ſine dubio ꝙ etiam ſi non eſſet idem delictum cuius contrarium dictum eſt. tamen idem eſſet negotium, probatur extra de verb.ſign.c.forus.C.de ſenten.l.cum papinianus. de nego.geſt. l.Pomponius.in negotiis. cum ibi not.C.ad l.Iul. de vi.l.quoniam multa.& eſt bonus caſus.ff.de in rem ver.l.filius.

8 Octauo quæritur †Sempronius exiſtens in confinibus territorij Florentini baliſtauit contra Caium qui erat in territorio Senen.& eum interfecit,quęritur quis poſsit eum bannire. Iſta quæſtio eſt antiqua. & quia in voluminibus habetur faciliter pertrãſeam. Cõmuniter enim arguitur ꝙ vterq; iudex ſcilicet. Florentinus & Senenſis poſſunt Sempronius bannire l. Iuriſperitos.§.cum oriundus.ff.de excuſ.tuto. & quod ibi not. per gloſſ.& habetur in.§.quia plautianum.ff.de libe.agnoſcẽ. in l.ſui Contra.Pro iudice florentino facit, quia licitum eſt argui de tempore ad locum.l. vinum. ſi cer.pet.ſed dies mortis refertur ad diem vulneris.ff.ad l.Aqui.l.ait lex, & ff.de damn.infect.l. damni.§.ſabini. ergo & locus mortis trahitur ad locum ex quo ſecuta fuit. Pro iudice Senenſi facit ꝙ inſpiciatur locus in quo ſecutus fuit effectus l.j.§.item ſciendum, el ij.ff.de aqua plu. arcen.& vbi per Ray.Primam opin. ꝙ vnuſquiſque poſsit bannire, tenet Alber.vbi ſupra.q.lxxviij.& dicit ꝙ eſt communis opi.remittens ad no. per Cy. in authen.qua in prouincia, & ibi nihil dixit. Et ad Ioan.An.in cap.in obſcuris.lib.vj. Sed ſecundam opinio. videtur tenere Cyn.poſt Petr.in l j. C.vbi de poſ.agi.opor.per rationem prædictam. Sed Ray. ibi tenet vltimam per dictum.§. item ſciendum.cum ſi. Ad rationem Pet. reſpondet ꝙ diuerſitas rationis inter locum et tempus tollit argumenta; quia in præcedenti ante mortem verum fuit eum fuiſſe mortifere vulneratum, ſed in loco inchoati delicti nullum fuit vulnus illatum. Ex quo dicit ꝙ ſi aliquod vulnus fuiſſet illatum in loco territorij florentini. & finaliter fuiſſet mortuus ab eo in territorio ſenenſi, poſſet dici veram eſſe opin.Pe. Pro ipſa tamen allegat.l. prætor.§. penul.ff. de eden. opin. Ray.tenet Bald.in dicta l.prima vbi de poſ. agi opor. dicens ꝙ magis debet inſpici locus in quo eſt patiens quam locus in quo eſt agens. l. palam queſtum, de rit. nup. Ad rationem Petr.effectiue reſpondet vt Ray. quicquid ſit in propoſita quæſtione quæ locum habet ſi ſagittans ratione originis domicilij, vel incolatus non eſt dictis locis ſubditus, ſed ſolum ratione delicti de iure ſtricto attentis opin. Putarem ratione dnbij a quocunque banniretur bannum valere per ea quæ habentur in l. ſecunda.ff. ſi quis in ius voc.non ie.& in l.ſi putas.C. de peti.hære.ſecundum vnam lect. & ita videtur tenere de iure Ioan.And. in addi.Spe.in titu. de rap. vir.ſed pone. licet dicat de æquitate iudicis debere inter ſe conuenire,vel ſorti mittere de quo ibi vide ſi libet. Si autem loca ſunt in eadem iuriſdictione, ſed magis punitur delinquens in vno quam in alio. tunc ad impoſitionem pœnæ, & ſic banni inſpiciuntur verba ſtatuti. Nam aut puniunt ſagittantem,& inſpicietur in quo ſiat vulneratus ſecundum Bar.in l.libellorum. ff.de accuſa.quod etiam ſentit Bal.in d.l.j.Sed reſtat dubium ſi ſunt ſtatuta quorum vnum punit ſagittantem cum baliſta verſus hominẽ. Aliud punit vulnerãtem hominem generaliter cum quacunq; re. An tunc poſsit pro vtroque banniri. Et ſi ſunt iuriſdictiones diſtinctæ ſatis dici poſſet ꝙ vnuſquiſque iudex imponat pœnã pro actu facto in ſuo territorio. Si vero ſunt eiuſdem iuriſdictionis loca ſtat dubium an ſagittatio confundatur in vulnere ſicut dicimus in inſultu, de quo in l. nunq̃ plura, ſed de his duobus vltimis dicam infra in ij. tempore parte.ij.quęſtio.liiij.& ad quæſtionem principalem

cipalem pro formatione proceſſus recurre ad no. per Bart. in d.l.libellorum. & habent locum prædicta quando vtrunque eſt illicitum ſcilicet initium, & finis. Si vero initium eſſet licitum vide per Bartol. in l.quod ait. §.j. in fi. ff. de adul. Si aũt ſtatutum diceret ꝙ iudex non poſſet cognoſcere niſi de maleficijs ſuo tempore vel infra ſuam iuriſdictionem perpetratis, & in vno loco eſt factũ vulnus in alio eſt mortuus. & ſic de tempore dixit. Bald. ꝙ nullus poterit cognoſci per. l. vrba. §. pernoctare. de verbo. ſignifica. vt ipſe ſcripſit in l. ſed milites. §. ſed ignominia. ff. de excu. tuto. quod tanquam principalem materiam aliter non proſequor.

9 Nono quæro † an poteſtas poſsit bannire aliquem iniuriantem ſibi vel ſuæ familie. Iſtam quæſtionem diſputauit Ioc. de Are. & eam refert Cy. in l. vna. C. ne quis in ſua cauſ. & Bart ſequitur ff. de pœnis. l. ſi quis forte. §. ſi quos comitum. Et in effectu ita concludunt, ꝙ aut delictum eſt notorium, & poteſt cognoſcere; quia non reſtat niſi pœnę impoſitio. & propterea ceſſat ſuſpicio argument. l. ab. executione C. quorum appel. non reci. Si vero non eſt notorium, tunc aut offenditur principaliter dignitas ſiue officium, vt quia offenditur officium exercẽdo. Et tunc poteſt cognoſcere & punire. l. nullum C. de teſti. cum ſimi. Si vero offenditur principaliter perſona, vt quia alias ꝙ in executione officij, & tunc non poteſt cognoſcere. dicta. l. vna, &. l. ſenatus. ff. de offic. præfid. vbi etiam de materia. & cum hac diſtinctione pertranſit etiam Bald. in d. l. vna. Hæc eorum diſtinctio vera eſt in iudicibus recognoſcentibus ſuperiorem. In his autem qui non recognoſcunt ſuperiorem indiſtincte dicendum eſt poſſe eos cognoſcere, & punire. l. & hæc Tiberius. ff. de hęredi. inſtitu. & in cap. j. de ſchiſmat. li. vj. & eſt. ratio ſecundum Oldra. in conſil. cclxix. quia ita diligunt ſingulos ſicut fiſcum. C. de ca. tol. l. vna. §. fi. & ſic ceſſat ſuſpitio. l. non ſolum. §. primo. ff. de rit. nu. Item in vniuerſitate habente cognitionem delictorũ, quia in cauſa propria poteſt iudicare propter ceſſantem ſuſpicionem, quia communiter negliguntur quæ a pluribus poſsidentur. C. quando & quibus quar. pars d. leg. ij. libro. decimo, & extra de reſtitu. ſpolia. cap. cum veniſſet ac etiam, quia vniuerſitas non iudicat vt vniuerſitas; quia eſt quid incorporale. & ſic ei huius actus exercitium non conuenit, argumen. extra de ſenten. cap. ſi ciuitas. et quod not. per Inno. de offic. ordi. cap. irrefragabili. ſecundũ Oldrad. in conſilio. clxxiiij. Sed Bart. in dicta. l. vna. et in. l. eſt receptum. ff. de iuriſdictio. omnium iudi. intelligit illud in vniuerſitate non recognoſcente ſupuriorem. De quo per Innocen. in ca. ex parte. in decimo. de verbo. ſigni. Item illud quod dicunt quando delictum eſt notorium poſſe quemlibet officialem punire. Intelligo verum ſi ex forma iuris communis vel ſtatuti eſt impoſita certa pœna, tunc enim ceſſat omnis ſuſpicio. Si vero nõ eſt impoſita certa pœna, ſed reſtaret in eius arbitrio, non videtur mihi ꝙ ceſſet ratio ſuſpicionis. & ideo tunc non poſſet cognoſcere, niſi tale arbitrium eſſet declaratum a conſuetudine, quam ſeruare tenetur, vt habetur in l. athletas. §. calumniator. & l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infa. & l. iij. ff. de præua. & de pœ. l. hodie. Generaliter autem pro materia quando quis poſsit in ſua cauſa cognoſcere, vide quod habetur in d. l. vna. in c. noſti. de elec. & in ca. cum veniſſet. de iudi. ſecundum Bar. Sed plenius in Spec. de acto. ver. item ꝙ in re propria authoratur, vbi enumerantur xix. caſus in quibus quis in re propria cognoſcit.

10 Decimo quæritur † Officialis commiſit exiſtẽs in officio aliquod maleficium, poteſtas inquirit contra illum, vel accuſatur coram eo dum eſt in officio. Quæritur an non comparens conſtituatur in contumacia, vt ſic poſsit banniri. De hac quæſtio. habetur in multis iuribus, vt patebit ſtatim. Sed ex dictis omnium quos vidi ſic cõcludo, ꝙ aut habet officium ſine adminiſtratione hoc eſt dignitatem, & conueniri & banniri poteſt de quibuſcunq; ſiue ante dignitatem ſiue in dignitate commiſsis. C. vbi ſena. vel cla. l. ij. Si vero habet officium cum adminiſtrarione, tunc aut habet officium perpetuum. & idem arg. eorum quę habentur in l. principalibus. & l. preſes. ff. ſi cer. peta. & ita tenuit Azo in ſum. de actio. §. regulariter. verſi. quid ergo. Idem ſi habet officium ad beneplacitum concedentis, quia cenſetur perpetuus l. Iuriſperitos. ff. de excu. tut. & l. ſufficit. de condi. inde. Si aut habet officium temporale, aut conuenitur ex delicto commiſſo in officio, & poteſt quodcunque habeat officium duntamen accuſetur coram eo qui ſit ſuperior. C. ad l. Iul. repe. l. iubemus. in auth. vt diffe. iudi. §. ſi tamen, & vt iudic. ſine quoquo ſuffra. §. illud, & ff. de arbi. l. nam magiſtratus, cum ſi. Si vero conuenitur ex delicto commiſſo ante officium. & tunc aut eſt de iudicibus maioribus, quia habet merum & mixtum imperium, & non poteſt regulariter conueniri l. ij. ff. de in ius voc. l. hos accuſare. de accu. de iudici. l. pars literarũ, vt habetur etiã in l. ſenatus. ff. de offi. præſi. Fallit in adulterio in quo poteſt citari, & tenetur cauere de iudicio iſti finito officio l. ſi adulterium cum inceſtu. §. fi. ff. de adul. Si vero eſt de minoribus. vt ſunt regulariter poteſtates comitatus habentes ſolummmodo iuriſdictionem, et tunc poſſunt de quibuſcunque cõueniri. ff. de iniu. l. nec magiſtratus. ad l. aquiliam. l. quemadmodum. §. municipales. cum ſi. et no. per gl. in. l. ſi præſens. C. de epiſ. audi. & per Guil. in Spe. de accu. verſi. ſed quid de minore, vbi allegat concor. & ibi vide de materia. & in verſ. præcedenti. vbi etiam remittit, & per Iaco. de Are. in d. l. ſi præſens. Sed dubitari vidi ex eo ꝙ in ciuitate eſt ordinamentum ꝙ non poſſint diſcedere de poteſtaria ſub magna pœna. An tunc poſsit in contumacia conſtitui, & determinatum fuit ꝙ ſic, quia aut conuenitur ex delicto cõmiſſo in officio & illud allegare non poteſt. C. de iudæ. l. iudæi. & l. nullus. Aut ex commiſſo ante, & idem, quia intelligitur ſine cauſa & ſuperioris præcepto. l. quid ergo. §. ſi hæres. de leg. j. l. qui ſeruum. de verb. obli. l. fi. qui ſatiſ. cog. cum ſi. Si aũt

eſt

eſt tale crimen quo poſsit per procuratorem reſpondere, dicebat quidam non excuſari a pœna. Sed forte id verum niſi in actibus magni præiudicij, arg. eius quod habetur in cap. querelam. de procur. de minori. l. papi. exuli. & quod habetur in. §. ad crimen.

11 Vndecimo quæritur †Poteſtas habet arbitrium generale contra omnes delinquentes propter aliquam cauſam. creatur Barigellus & datur ei arbitrium, & vt quæſtio reddatur vtilior, dicitur ꝙ ipſe ſolus vel duntaxat cognoſcat. Quæritur an poteſtas virtute generalis arbitrij poſsit procedere contra Titium, qui poſt officium Barigelli deliquit contra ſtatum, & ſi non comparet poſsit eum bannire. Hæc quæſtio eſt multum vtilis, quotidie occurrens in ciuilibus etiam, & tractatur in multis iuribus quorum vt in principio tractatus dixi omnium mentionem non faciam, ſed ex illis quæ infra dicentur omnia poterunt reperiri. & primo videtur ꝙ poteſtas non poſsit cognoſcere, quia iuriſdictio conceſſa vni iudici alteri denegari videtur. Caſus videtur in l. dominicis colon. C. vbi de cauſa fiſ. Et videtur tenuiſſe in propoſito Iaco. de Are. in l. quod in rerũ §. ſi quid poſt. ff. de leg. j. & ibi tangit Bart. In contrarium ꝙ immo poſsit quia per iuriſdictionem conceſſam iudici ſpeciali non intelligitur ſublata in illo caſu iuriſdictio iudici generali. C. de offic. præfect. vrb. l. j. & ibi tangit Bar. & videtur caſus cum gl. etiam ſi eſt dictio taxatiua in l. fi. iuncta l. cum aliquis. C. vbi cau. fiſ. & ita not. glo. in d. l. fi. Super quo multi multa dixerunt. dixit enim Bart. inter alia quæ ommitto, ꝙ vbi apponitur dictio taxatiua excluditur iuriſdictio ordinaria quæ cõpetit ex conſuetudine, vt ipſe not. in l. viros. C. de diuer. offi. lib. xij. quod dictum eſſet multum not. ſi eſſet verum. Sed mihi videtur ꝙ ſit contra dicta duo iura ſupra proxi. allega. Alij vero aliter dixerunt. vt patet ex no. per Guil. in l. fi. C. de iuriſ. om. iudi. per Ioann. And. in c. per hoc. de hære. li. vj. per Bald. in l. pluribus. ff. de procu. & in l. precedenti. & in auth. habita. C. ne. fil. pro pa. vbi, aliter loquitur. Circa quod ommiſsis ſuperfluis ſub correctione omnium mihi videtur ſic dicendum. Quod aut iuriſdictio ſiue imperium diuiditur, vt quia tempore creationis officij alicuius ſiue etiã tempore acquiſitionis territorij in quo nouiter diſponitur, dicitur de talibus cauſis cognoſcat poteſtas puta prati; & ſic de alijs, & de talibus cognoſcat poteſtas ciuitatis Florentiæ. & iſto caſu ſiue ſit dictio taxatiua ſiue non, nullus poteſt de iuriſdictione alteri conceſſa ſe intromittere l. conſulta diualia. C. de teſt. l. ex facto. §. item quæro. ff. de vulg. & pup. et ibi per Bal. Ang. in l. cũ prætor. ff. de iudic. Si vero nõ diuidit iuriſdictio, ſed creant ſeparatim vnus officialis, vniuerſalis, alius particularis, tunc aut particularis creat, vt ſuperior, vt puta iudex appellationũ. Et tunc intelligitur derogatum iudici generali in his quę illi maiori iudici generali in his quæ illi maiori iudici conceduntur, arg. C. de accuſ. l. abſentem, & ita not. per Bald. in l. ſi quis cũ procuratorio. §. ſi. ff. de procu. Si vero non creatur vt ſuperior, tunc aut iudex ſpecialis ordinatur principaliter fauore publicæ vtilitatis. & tunc regulariter alius non cognoſcit. C. vbi quis de curia. vel coat. l. ij. verſi. exceptis. de quo in l. magiſteriæ. & l. fi. de iuriſd. om. iudic. & ex hoc videtur ꝙ ſi Barigellus fuit creatus ſuper eo tantum fauore reipubli. poteſtas de eo cognoſcere non poſsit, quia ſi eſt fauor reipublicæ ꝙ ille ſolus cognoſcat. ſequitur ꝙ lex ſiue ordinatio illius officij. ſic debet intelligi. ff. de hære. inſtit. l. fi. de iudi. l. cum prætor. ff. de legi. l. cũ lex cũ ſim. Pone. n. ꝙ Bartgello eſt data poteſtas ẽt de facto, & ſine aliqua ſolemnitate tales condemnandi & puniendi, vt acrius terreantur in delinquendo. Poteſtas habet ſeruare ſtatuta & ſolemnitates, certe tunc videtur in caſu illo iuriſdictionem ademptã poteſtati. Si vero creatur nouus officialis priuilegio perſonarum contra quas attribuitur iuriſdictio, tunc aut priuilegium non eſt clauſum in corpore ſtatutorum & non tollitur iuriſdictio generalis, vt in auth. qua in prouincia. & ibi no. vbi de cri. agi opor. Aut clauditur in corpore ſtatutorum id priuilegium, & tunc aut eſt facta conceſsio in cauſis publicis, aut priuatis. Primo caſu non tollitur iuriſdictio ordinaria poteſtati niſi illud ex primatur. C. in quib. cau. mil. l. j. & vbi cau. ſta. lib. ij. Secundo caſu tale priuilegium generale derogat iuriſdictioni, vt no. in d. authen. quia in prouincia. Si autem creatur particulariter. officialis ratione cauſæ vel loci vel collegij ſiue corporis, & tunc in dubio generali iuriſdictioni non derogatur niſi aliud dicatur. C. vbi cau. fi. l. fi. l. cum aliquis. & d. l. dominicis. & l. j. de offi. præfe. vrb.

Ad prædicta examinanda ſi hæc diſtinctio non placeret, videre potes. ff. de admi. tut. l. iij. §. fi. et l. ſi duo. de auth. tut. l. pluribus. Guil. in l. nemo. C. de iuriſdi. om. iudi. Iaco. de Bel. in d. l. fi. vbi cau. & Bal. in d. auth. habita. text. in authen. de defen. ciui. §. nullam. C. de proxi. ſacr. ſcri. l. in ſacris. & quod ibi per Bar. Bal. ſuper rub. de vſi. feu. & C. de execu. & appari. l. ij. lib. xij. Io. Mona. & Archi. in c. cum epiſcopus. de offi. ordi. Lap. i c. quia contingit. de reli. do. Ioan. And. in c. paſtoralis, de offi. or. & in Spe. eo. ti. §. j. verſi. prætermiſsis.

Rub. quæ ſolemnitates requirantur in banniendo.

SEQVITVR videre de tertia parte primi temporis, quę ſolemnitates requirantur in banniendo. et in ea examinantur infraſcripti tituli quæſtionum.

SVMMARIVM.

1 *Primo generalis quæſtio quæ ſolemnitates in genere requirantur.*
2 *An citatio inualida ſufficiat ad dationem banni.*
3 *An ſufficiat citatio ad domum.*
4 *An requiratur citatio ſi ex forma ſtatuti cauetur*

tur quòd notorie infamatus de crimine poſsit de facto puniri, condemnari, & banniri.

5 *An debeat audiri allegans cauſas abſentiæ, & ſi non audiatur an valeat bannum.*

6 *An teſtis qui depoſuit contra magnatem & fuit accuſatus de falſo, de quo ex forma ſtatuti nõ poteſt redargui poſsit citatus non comparens in banno poni, an vero iudex à ſeipſo nemine opponente debeat accuſationem reiicere.*

7 *Ex forma ſtatuti debet poſt certũ proclama quod dicitur bannum in proceſſu requiſitũ poſt quod inquiſitus vel accuſatus in contumacia & pro confeſſo conſtituitur, ſolui per comparẽtem reũ certa diriƈtura ſiue gabella, alias non debet audiri. comparuit reus poſt dictum bannum negauit & gabellam non ſoluit quæritur an debeat procedi contra eum tanquam contra cõtumacem.*

8 *Quid ſi ſeruauit omnia requiſita comparens poſt contumaciam an ei incũbat onus probandi rem aliter ſe habere.*

9 *Si cauetur ſtatuto quòd nullus poſsit banniri niſi fiat proclama, ſi quis velit defendere vel adeſſe cauſæ &c. fuit factum proclama ſi quis velit defendere & non fuit dictum vel adeſſe cauſæ. An poſsit in banno poni.*

10 *An tranſacto termino citationis vel banni quod facit citatus haberi pro confeſſo requiratur pro nunciatio vel contumaciæ accuſatio.*

11 *Si iudici conſtat intra terminum in citatione appoſitum citatum abſque probabili cauſa nõ eſſe venturum intra terminum poſsit eum bannire tanquam habitum pro confeſſo.*

12 *Quid iuris ſi inquiſitus & bannitus fuit Petrus Ioannis de populo ſancti Laurentii, & in illo populo nõ erat Petrus Ioãnis, ſed Petrus Martini, vel erant duo Petri Ioannis.*

Tertia pars primi temporis.

1 PRIMO ergo quæro generaliter quæ ſolemnitates in talibus bannis debeant obſeruari. Bal. in hac q. mixtim tractauit quoruncunq; bannitorum materiam in l. j. C. de hære. inſti. Sed ad propoſitum noſtrum dico ƈ in talibus debent ſeruari ſolemnitates traditæ a ſtatuto vel cõſuetudine ſi traditę vel cõſuetę ſunt ſeruari. ff. de leg. l. de quibus, & ff. de teſti. l. iij. in fi. Si vero non eſt data forma a ſtatuto aliquo, ſed ſolum viget ſtatũ de quo dixi ſupra. ſ. ƈ citatus certo modo habeatur pro confeſſo illa ſolemnitate ſeruata, in cæteris ſeruari debet iuris communis diſpoſitio l. ſancimus. C. de teſta. de ap. l. præcipimus. cũ ſim. & de iu. l. iudices. Nã vbi non ſit ƈ ex forma ſtatuti generaliter per inquiſitionem procedi poſsit, opus erit ƈ procedatur vel per viam accuſationis in omnibus & per omnia ſecundũ formã l. in cauſis. C. de accu. & ff. eo. ti. l. libellorũ, vel per viam inquiſitionibus in caſibus in quibus permittitur ſecundum no. per Docto. in l. ea quidem. C. de accu. per Bar. in l. ij. §. ſi publico. ff. de adult. nouiſſime per Angel. in l. ſi vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. & ſeruentur ſolemnitates in inquiſitionibus requiſitæ. de quibus per Iacob. But. inſtitu. de publi. iudi. in prin. excepto eo ƈ contumacia facit citatum haberi pro confeſſo, quod ẽt eſt de iure cõi in caſibus in quibus contra abſentem ad diffinitiuam ſententiã peruenitur. Illa enim contumacia litis conteſtationem inducit l. ij. C. vbi in rem ac. & per Bart. in extrauag. ad reprimen. ſuper verbo, conteſta. & illis ſeruatis poterit diffinitiue banniri. In qua ſententia debent ſeruari ſolemnitates alias de iure requiſitæ. C. de ſen. ex breuic. reci. l. j. & ij. & quod not. per Bartol. in d. extrauag. ſuper verbo, ſuper dicto crimine. Et circa hanc primam generalem q. poſſet quæri. An quando proceditur contra forenſem delinquentẽ in territorio, vel contra ſubditum alibi delinquẽtem. debent & in procedendo & in condemnando ſeruari ſtatuta iudicis procedentis, an vero inquiſiti vel accuſati, & ſic delinquentis vel loci delicti: in quibus quia ſunt notiſsimæ me aliter non impedio, remittens ad not. quaſi per oẽs in l. cunctos populos. de ſum. Trini. & in l. fi. ff. de iuriſdi. om. iud. per Ioan. And. in addi. Spe. in titu. de cõpe. iudi. adi. §. j. ver. quid ſi conuenitur ſuper aliquo. & per Ang. in d. l. ſi vacantia. Cõmuniter tamen obſeruantur conſuetudines locorum iudicũ procedentium, & quia ſtatuta etiam prouidẽt regulariter huic articulo finem facio.

2 Secundo ergo quæro † an citatio inualida inducat contumaciam, & ſic poſsit tanquam confeſſus banniri & ſic inualide citatus. Ad hoƈ reſpondeo ƈ non, immo inualiditas citationis reddit bannum nullum ſecundum Bald. in l. prima. in fi. ff. ſi quis ius di. non obtẽ. vbi allegat. l. vir bonus. ff. iud. ſol. Facit etiam ff. de adulte. l. accuſaturus. & l. ſi pater. C. ne de ſtatu. defun. & quod per ipſum Bal. generaliter dicitur in l. j. C. ne ex delic. defunc. vbi generaliter declarat actus iudiciales qui nulli ſunt nullum effectum producere. Et ideo ſiue citatio non ſit facta ſiue ſit & non legitime, vel etiam incerta nullum erit bannum l. aut qui aliter. § primo. in princip. & l. pen. in fi. ff. quod vi aut clam, & ibi per Bart. & erit adeo nullum ƈ non obſtante ſtatuto excludente nullitatem, nihilominus talis nullitas poterit allegari cum a iure deſcendat. & ſic ſublata non videtur, vt in clemen. paſtoralis. de re iudi. cum ibi not. in cle. ſæpe. de verb. ſigni. & per Bald. in l. j. ff. de mil. teſta. in l. filiusfamilias in princ. de dona. & in extrauag. ad reprimen. ſuper verbo, ſine figura.

3 Tertio quæro † An sufficiat citatio facta ad domum? Hæc quæstio fuit Gan. et eam refert etiam Albe. vbi supra l.q. & primo arguit quod sufficiat. l.j. ff. de libe. agno. & quod vi aut clam. l. aut qui aliter. §. ij. In contrarium ꝙ non, quia istud bannum est pœna contumaciæ, argu. de ven. insp. l.j. §. quid ergo. & de admin. tut. l.j. & l.j. si quis ius di. non obtem. cum si. sed ignorans non potest dici contumax. Ioa. l. si ignorans. de act. & obl. l. ex maleficijs, & videtur expressum. ff. quæ sen. sine ap. re. l.j. §. itē cum ex edicto. Dicit de cōsuetudine obseruari ꝙ sufficiat citatio ad domum, intelligendo domum in qua habitat cum familia. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infec. & d.l.j. de liber. agno. & de verb. sig. l. in l. censoria. dummodo ipsius personæ præcesserit diligens inquisitio & reperta non fuerit, quia citatio ad domū est subsidiaria, vt dictis iuribus, & in c. causam quæ, de dol. & contu. & de eo qui mit. in pos. rei seruan. causa. c. fi. & ibi per Inno. Ad quod alle. C. de anna. excep. l. vt perfectius. Dyn. autem tenebat indistincte sufficere citationem ad domum per text. in l. scire oportet. §. oportet. ff. de excu. tut. quod non est verum, quia ille tex. qui loquitur alternatiue debet intelligi secundum iura prædicta scilicet non inuento citato personaliter, & ita tenet Bart. in d. §. toties. Si vero fuerit in iudicio puta quia opposuit dilatorias indistincte sufficit citatio ad domum, vt in auth. qui semel. C. quomo. & qñ iud. & dictum est supra domus intelligitur etiam conducta. l. lex cornelia. §. domum. de iniurijs & d.l.j. & si habitat in diuersis locis vel in diuersis parochijs. Vide glos. in cle. causam. de electio. & Dyn. & Bart. in l. quod si dubitet. ff. de acqui. hær. & d.l. iiij. §. prætor. Ad apothecam autem non potest fieri citatio vt dicatur ad domum facta, vt d. §. domum & ibi plene per Bar. Nec dicat quis prædicta iura loquuntur in ciuilibua, quia regulariter pariter proceditur in criminalibus. l. absentem. ff. de pœn. & l. inter accusatorem. ff. de pub. iud. Hæc disputatio est vtilis vbi non sunt statuta quæ sic, vel aliter prouideant. & vide Bal. in l.j. ff. de legi. vbi arguit qd citatio ad domum non sufficiat nisi aliter disponatur a statuto. allega. C. de decu. l. decurionibus. & quod not. l.j §. aduersus. de oper. no. nuncia. Et istud ꝙuius licet primum de iure verius secundū iuris regulam supradictam.

4 Sed quæro quarto, † statuto cauetur ꝙ notorie infamatus de falsitate possit de facto puniri, condemnari, & banniri nulla iuris solemnitate seruata. An tunc in datione bānniri requiratur citatio? Et videtur ꝙ non, quia vt dixi supra proxima q. in fin. in criminalibus proceditur eo modo quo in ciuilibus; sed in ciuilibus verbum de facto tollit citationem, vt habetur in l. verum. §. ex facto. ff. de minor. ergo idem in criminalibus, & videtur notari in l. ictus fustium. ff. de his qui notan. infami. & hoc videtur voluisse Bart. in quodam suo cōsilio quod incipit, punctus quæstionis. In contrarium videtur, quia per verba quantumcunque lata non videtur tolli defensio quæ est de iure naturali, immo regulariter tolli non potest. l. vt vim ff. de iusti. & iur. C. de iure fisc. l. defensionis facultas. lib. decimo. quinimmo in brutis conceditur. l. j. §. cum arietes. ff. si qua. pau. fe. dic. Sed per citationem datur parti copia defensionis, ergo illa non tollitur. Citauit enim Deus Adam, & tamen potuisset eum de facto punire. Pro solutione huius quæstionis aduertendum puto ꝙ quandoque verbum de facto regulat capturam tantum, & tunc fateor quod non requiritur citatio. Non enim tunc tollitur citatio, sed loco verbalis, fit citatio personalis, quæ in multis casibus de iure permittitur l. neque. ff. de in ius voc. Et l. ait prætor. §. si debitorem. de his quæ in frau. credi. per Bar. in l. consentaneū. C. quomo. & quando iudex. Non enim tunc tollitur defensio, sed peruertitur; quia vbi alias potuisset se defendere ante capturam, nunc cogetur captus se defendere, & sic non obstant in contrarium allegata. Quandoque verbum de facto regulat cognitionem, vt quia dicitur in statuto ꝙ possit de facto cognosci, & tunc puto ꝙ requiratur citatio per iura & rationes pro hac parte allegatas, ac etiam quia cognitio non potest fieri nisi partium assertione. l. fin. C. de fruc. & li. expen. Non ob. glo. §. ex facto. quia verum est quod tolluntur iuris solemnitates, non autem tollitur defensio vt in alijs iurib. allega. quod etiam patet, quia vbicunque potest contra absentem procedi, iudex a seipso debet defensiones partis assumere. l.j. in fi. ff. de quæst. l. si non defendā tur. ff. de pœ. Quandoque dicta verba regulant executionem, vt quia dicitur ꝙ possit de facto puniri. Et tunc aut adijciuntur post omnino liquidatum crimen, & credo ꝙ tunc non requiratur citatio. constat enim quod nullas defensiones habet, & ita potest verificari gl. in d.l. ictus fustium. quæ loquitur cōtra captum in flagranti crimine. Et facit quod not. per glo. in l.ij. de furtis Bald. Si vero non est omnino liquidum, sed solum iuris præsumptione, quia statutum dicat ꝙ bannitus propter contumaciam captus de facto debeat puniri, tunc puto ꝙ ēt ei sit assignandus aliquis terminus, licet possit esse breuis si aliquam defensionē haberet l. iij. §. si ad diem. & quod ibi per Iaco. de Are. ff. de remili. & facit d.l.j. in fi. de quæst. & quod habetur in l. fi. C. depos. Et ideo in proposito puto ꝙ licet quis notorie diffametur de falsitate, nihilominus iudex debeat eum saltem semel citare antequam possit eum in banno ponere. Ad quod faciūt quæ no. in l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præsi. Satis enim de facto fit si illud ꝙ alias fieret. in xx. diebus fit in duobus vel tribus, & sic sine solennitate & temporis dilatione, vt not. in d. §. ex facto. & ita seruari feci de iure consultus dictante statuto, ꝙ proconsul notariorum statim ꝙ sibi præsentetur condemnatio facta de falsitate alicuius notarij, debeat ipsum de facto abradere de matricula. debet enim citari antequam abradatur, vt in d. §. si ad diem. & per Iacob. de Aret. In proposita vero. q. si iudex ad probationem notorij secūdum ea quæ habentur in l.j. C. qui & aduer. quos. & in l. ciues. C. de app. & de accu. euidentia. cum

concor.

concor. feciſſet citari infamatum cum in termina tione deponendo in banno, & ille nõ comparuiſ ſet, forte tunc facta probatione alia citatio non requireretur per not. in l. de pupillo. §. nuntiatio. ff. de no. ope. nun. & in l. ij. C. de epiſ. audi. quaſi tunc omnino dicatur crimen liquidatum, vt dixi ſupra.

5 Quinto quæro †Poteſtas inquirit contra Titium vel aliter procedit, facit eum citari debita format, Titius non comparet, ſed infra terminum citationis cõparet eius amicus allegans cauſas abſentiæ, puta legitimum impedimentum, morbum, vel quid ſimile, quem iudex debet audire ſecundum not. in l. ſeruum quoque. §. publice. ff. de procur. etiam ſine aliqua cautione de rato, vt ſentit gloſ. in l. exigendi. C. de procu. & apertius in l. in eo. §. nemo. de regu. iur. quæritur an teneatur eum admittere, adeo quod ſi eum non admittit, ſed ad vlteriora procedi valeat, vel nõ valeat bannum. In hac quæſt. dixit Bartol. in extra. ad repri. ſuper verbo neglexerit, quod ſi ille amicus obtulit ſe probaturum impedimentum, & iudex eum contempſit, proceſſus eſt nullus quaſi per eum ſtet quominus certus fiat, alias dicit tenere proceſſum allegat de appel. cap. interpoſita. Et idem ſed non ſic clare dicit. C. quomodo & quando iudex. l. cum non eo. die. dicit tamen quod parti remanet ſaluum ius petendi reſtitutionem ex cauſa iuſtæ abſentiæ. C. quomo. & quan. iud. l. ab eo. & ff. de in integ. reſti. l. fi. & quod ibi not. Et ſic in queſtione ſit concluſio quod ſi talis comparens non offert ſe paratum probare, tenet proceſſus & admitti non debeat. Si vero ſe offert probaturum, tunc non poſſit ad vlteriora procedi, & ſi proceditur proceſſus eſt nullus. Et ſic bannum nullum quod eſt no. Quod eſt verum duobus concurrentibus, vno q̃ alleget cauſas abſentiæ conſiſtentes in facto vt morbum, carcerem, vel aliam cauſam abſentiæ facti. Si vero allegat cauſas conſiſtentes in iure puta aliquod priuilegium, tunc non auditur ſine mandato ſufficienti, aut ſine cautione de rato. Ita tenuit Inno. in c. veniens, de accu. & ſequitur Bald. in d. l. exigendi. & in. §. publice. de proc. Si autem iudex vellet q̃ ſatisdaret de repr̃ ſentando reum finita cauſa impedimenti non cogitur defenſor talem ſatisdationem præſtare ſecũdum not. per Ioan. And. in addi. Spe. ſuper rubrica. de defenſore. & ideo ſi tunc ad vlteriora procederet bannum nullum eſſet, ſed tunc opponitur. Et videtur q̃ non propterea bannum reddatur nullum, ſed poſsit reſcindi per beneficium reſtitutionis, vt videtur caſus in l. ij. C. quib. ex cau. ma. & ibi per Docto. Sed poteſt reſponderi q̃ illa lex loquitur q̃n iudici non conſiſtit citatum eſſe carceratum vel per eum non ſtetit quominus ſibi conſtaret, tunc enim proceſſus valet, vt ibi. Si vero ſciuit vel per eum ſtetit quominus sciret proceſſus nullus eſt vt dictum eſt. Ad quod. ff. de re iudica. l. quæſitum & l. furioſo. cum ibi not. Requiritur ſecunda q̃ defenſor obtulerit ſe paratum probare per veras probationes. l. iij §. ſi ad diem, l. qui commeatus. ff. de re mili. ſecundum Iac. de Are. Non autem ſtatuto aliter non diſponente ſufficeret iuramentum niſi ſecundum conditio. & qualitatem cauſæ & perſonæ comparentis. & ita intelligo quod not. per Guil. in Spec. de appel. §. breuiter. verſi. quid ergo vbi alleg. l. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excu. tut. Et probatur per l. quoties. C. de nau. lib. xj. C. de repu. auth. hodie, & l. non omnes. §. a Barbaris. de re milit. & ita concordo Guil. & Bar. qui varie loquuntur in l. ij. §. ſi quis in iudicio. ff. ſi quis cau. Vnũ non omittens quod ibi ſcripſit Bald. q̃ qui ſemel admiſſus fuit ad probandum per iuramentum, iterum non admittitur per iuramentum, arg. in l. fi. C. de bo. n. autho. iud. poſ. ſecundum intellectum Iac. de Are, quem ibi ſequitur Bart.

6 Sexto ſtatuto †cauetur q̃ teſtis qui depoſuit contra magnatem non poteſt redargui de falſo. Titius qui depoſuit contra magnatem fuit de falſo accuſatus & citatus non comparuit, quæritur vtrum dicatur contumax & ſic debeat banniri, an vero iudex habeat a ſeipſo exceptionem opponere & eum non bannire, Hæc. q. formatur per Bar. in l. abſentem. ff. de pœ. & ſuper ipſo conſuluit, vt patet in conſi. c. quod incipit, A domino Cyn. in ver. ſuper quarto. Et quod communiter habetur & ſcripſit in l. abſentem, ac etiam quia aliqua eſt variatio, quia in l. abſentem. ponit ſimpliciter contra teſtem fuiſſe proceſſum. In conſilio vero dicit q̃ iudex formauit inquiſitionem, vt videmus an aliqua ſit diuerſitas, eius conſilium miſeram de verbo ad verbũ. Formata itaque inquiſitione oſtenditur primo q̃ valeat proceſſus, & ſic poſsit condemnari, licet. n. agens omni exceptione careat tamen proceſſu valet in ſe, quod patet, quia ex eo poteſt ſequi condẽnatio licet indebite. C. de condi. inde. l. j. ff. mã. l. ſi fideiuſſor. §. in omnibus. & text. dicit expreſſe in c. abbate ſane. verſi. quoniam. de re iudi. li. vj.

Præterea licet ſit præſumptio iuris & de iure q̃ non dixerit falſum, tamen admittitur probatio in contrarium per confeſsionem. in auth. de æquali. do. §. aliud & ibi no. gl. ſuper ver. ſinautem. ſcribitur per Azo. in ſum. de do. ante nup. & per Cyn. C. de do. ante nup. in authen. ſed iam neceſſe. Teſtis autem patiendo ſe poni in banno videtur confiteri, ergo &c. Præterea quando primo tempore fuit actio licet aliquo caſu ſit extincta poteſt pati quis conueniri, & condemnari de facto. ff. de exhib. l. hoc ſi quis. §. quantum. & de rei ven. l. ſi poſt acceptum. Sed ipſe teſtis non comparendo videtur pati ſe conueniri & condemnari &c. & per hoc ſolluntur omnes rationes quæ dicunt quod lapſum eſt tempus inquirendi. Et contrarium videtur q̃ non poſsit condemnari, quia iudex etiam parte non opponente, ſed expreſſe conſtitente maleficium poteſt, & debet defenſionem eius quærere. Caſus eſt no. ff. de quæſtio. l. j. in fi. & ff. de pœn. l. ſi non defendantur. in fi. ibi dum dicit, & qui cognoſcit, debebit de innocentia eorum quærere. Facit. ff. de appella. l. non tantum. C. de epiſc. aud. l. additos. vbi inuita parte quis alle. & eam defendit. Ad idem quandocunque abſente parte poteſt ferri diffinitiua ſenten-

tia iudex pro eo ex suo officio perquirit veritatem. C. quo. & quando iud. authē. semel. ibi, perquisita veritate. & C. de appell. l. ampliorem. in princ. & ibi no. per glo. licet ibi dicat q̄ sit speciale, tamen generale est, etiam in principali non potest ferri sententia diffinitiua. l. properandō. §. & si quidem §. seq. C. de iud. Quid ergo dicemus, dico sic, quandoque liquet iudici euidenter non esse culpabilem vel nullum delictum commisisse, & tunc licet sit contumax & habeatur pro confesso, non tamen potest condemnari per iura supra alleg. proxime. Quid enim si elapso termino banni iudex viuum videt quem contumax dicitur interfecisse. certe non poterit condēnari ne plus operetur ficta confessio q̄ vera l. inde neratius, in fi. cum l. seq. & ad l. aquil. Quandoque non constat iudicem non esse reum culpabilem, tamen constat per hanc fictam confessionem de maleficio. Sed constat q̄ reus de crimine non potest redargui, quia habebat pro se præsumptionem iuris & de iure, tunc credo q̄ possit & debeat eum condemnare, quia per confessionem poterat probari contra eum, & tunc constat & est probatum per illam fictam confessionem, vt supra probatum est. Et per hoc apparet, q̄ ipse citatus debet comparere quia iudicium poterat habere effectum. Non ob. q̄ dicatur q̄ tempora sunt elapsa, quia etiam tunc dico talis inquisitus poterat contumacia condemnari, quia ipse accusationem non tollit ipso iure, sed parat exceptionem. l. si maritus. §. præscriptiones. ff. de adulte. & C. eo. titu. l. adulter. quam exceptionem potest simpliciter ommittere & non opponere & sequitur contumacia, vt in d §. præscriptiones. Præterea potest pati se in banno poni de facto, vt dictum est. Hæc in consilio. In l. absentem in fi. concludit sic. Concludo ergo ex omnibus prędictis q̄ contra absentem qui habetur pro confesso non potest procedi ad condemnationem, quando iudici liquet aliquid propter quod apparet illud non esse maleficium, secus si ei appareret aliquid propter quod ille poterat se tueri, maleficium tamen est commissum. Vides ergo omnibus suis coniunctis q̄ ita permittat iudicem inquirere sicut partem accusare quæ videntur in se habere differentiam. Nam si iudex videt antequam formet inquisitionem q̄ testis non potest redargui nisi præsumptione iuris, & de iure & non esse maleficium illud de quo inquirit, & sic videt sibi non competere ius inquirendi propter quod difficile videtur q̄ dicit, possit inquisitionem tenere, licet forte secus sit in accusatione in qua iudex tantum non potest, quid tamen eius authoritas magna est, & quia a potentia accusandi iudicatur etiam potentia inquirendi, vt l. non solum. §. quanquam. ff. de iniur. Non audeo ab eius doctrina discedere præsertim si ex tenore processus non constat q̄ ille popularis testificatus fuit contrà magnatem licet in veritate sic fuerit. Tunc enim tenet citatio, & per consequens inducitur confessio. l. ex quocunque ff. si quis in ius voc. non ier. Quod credo verum nisi statutum talem testem a iurisdictione iudicis eximeret pro testificatione prædicta. Tunc enim non teneretur comparere, & sic non inducetetur ficta confessio. & idem si statutum annullaret actum qui fieret in contrarium per ea quæ dixi supra parte proxi. q. ij. & ad illud quod de præscriptione. dixit Bartol. vide quæ dicam infra tempore ij. par. ij. q. v.

7 Septimo quæritur †ex forma statuti cauetur q̄ in criminalibus quis debeat personaliter vel ad domū bis citari, deinde si non comparuit debet citari per proclama siue hannum præconis cum termino trium dierum quo termino elapso habeatur pro confesso. Si tamen vult comparere ante bannum siue ante sententiam diffi. possit dum tamen ante q̄ compareat soluat certam quantitatem pecuniæ, puta solidos x. alias non audiatur dictante statuto hoc modo videlicet & si intra vel post terminum sibi datum in tali banno comparuerit ante condēnationem factam. & soluerit, tunc quando post terminum venerit soluerit communi gabellę nomine solidos x. pro tali banno eximatur de ipso banno nihil vlterius soluendo. Et si dictos solidos x. non soluerit, nō intelligatur esse exemptus, sed contra eum tanquam contra contumacem procedi debeat &c. Eo vero comparente dat certum modum procedendi. Titius accusatus vel inquisitus positus fuit in banno & post terminum assignatum comparuit, negauit, & satisfecit, quia sic patiebatur natura delicti, sed gabellam non soluit. Quæritur an iudex possit eum tanquam contumacem condemnare siue bannire. Et quid si post aliquot dies soluit, & solutio in iudicio producta fuit, Cum hæc quæstio esset de facto dicebam sic. Primo videtur quod non possit banniri tanquam contumax, quia sufficit q̄ fiat solutio postea quandocunque. l. vniuersa. C. de preci. Impe. offe. Sed aduertendum q̄ aliquando aliquid debet fieri ante actum vel ī ipso actu. & tunc si non fit, actus est nullus. l. in vniuersis. C. qui da. tut. pos. l. si quis mihi bona. §. iussum. de acquiren. hæredit. l. obligari. §. tutor. de auth. tuto. Aliquando debet fieri post actum, & tunc loquitur lex vniuersa. & ibi not. per Bartol. & Bald. videndum est ergo in proposito an requiratur solutio gabellæ ante comparationem an post. Et certe dicendum est quod requiritur ante comparationem, quod esse verum dicebam, ostendi ex pluribus verbis statuti. Primo ex natura verbi soluerit, quod licet posset adaptari ad præteritum & futurum. l. si iam facta. & l. solemus. ff. de conditio. & demonstra. Tamen quando ex aliquo adiuncto declaratur, intelligitur de præterito vel futuro secundum declarationem, vt no. per Bart. in l. omnes populi. & in l. j. de his quę pœ. no. & l. non aliter. de leg. iij. Sed ex dictione, tunc, quæ denotat extremitatem, vt l. iiij. de conditione. & demon. & l. lecta. ff. si cer. pe. vbi ad initium temporis refertur. Item ex dictione venerit quæ intelligitur in futurum, patet q̄ requiritur q̄ soluerit antequam venerit. dicit enim si quis venerit post terminum banni, & tunc soluerit &c. & ita intelligi debent ipsa verba, ex quibus liquet q̄ præ dixi. Et probatur in simili. in authen. de nup. §.

si vero

ſi vero incertum,& ibi no.ſuper verbo,quinquennium. Secundo hoc eſſe verum patet,quia acceptando eius comparitionem eum de banno eximit,procedit enim tanquam contra præſentem, ſed non debet eximi niſi ſoluerit, & non intelligitur exẽptus ergo loquitur de ante facta ſolutione; quia alias illa verba non poſſent verificari. Præterea vbicunque verbũ quod habet ſignificatũ tẽporis præſentis & futuri ſi intelligitur futurũ inducitur abſurdum,ſemper intelligitur in præteritum d.l.j.de his quæ pœnæ no. ſed ſi dicamus ꝙ ſufficiat poſtea ſoluendo poterit poſt negationẽ differre quouſque videat dicta teſtium. Et ſi viderit non probare ſoluet,ſi viderit probare non ſoluet, & ſic datio fideiuſſoris non valebit, eritque tunc iudicium eluſorium, quod eſſe non debet.ff. de iudi.l.ſi prætor. Et quod habetur in.§.publice. Vt igitur hoc abſurdum non contingat, & ſic detur poteſtas reo eludendi iudicem, intelligatur in ſignificatu præterito non in futuro. Pro iſta determinatione facit quod not.per Bart. in l.j.§.fin.ff. ne quis eum qui in ius voc.eſt vi exi.& l.ſi tutor. C.in quib.cau.in integ.reſti. non eſt neceſſa. vbi determinatur ꝙ quando ſolutio decimæ,vel alia ſolemnitas requiritur ante actum, quicquid fit illo ante nõ obſeruato,nullum eſt ipſo iure. Et ideo in propoſito debet contra ipſum procedere, tanquam contra contumacem quod eſt verum eo bis citato. Si aũt ſemel fuiſſet citatus,non teneret bãnum cum fuerit peccatum in forma ſtatuti ſecundum Iac.de Are.per l.non ſunt liberi. in princ.ff. de ſtatu homi.quod ſequitur ibi Ray.& alle.l.Iulianus.§.ſed & ſi quis.ff.ad exhi. & l. prolatam. & quod ibi no.C.de ſenten.

3 Octauo quæro †dictus reus poſt contumaciam, & ſic poſtquã fuerat habitus pro confeſſo gabellam ſoluit, comparuit & negauit. Quæritur cui incumbit onus probandi. An ſibi, an accuſanti vel inquirenti? Dicendum arbitror in hac q. ꝙ ſi proceſſus fiat ex ſtatuto relato ſupra proxi.q.tranſit res ſine dubio,quia facta ſolutione exemptus intelligitur a banno,ergo & a contumacia & confeſsione quæ ex illo reſultat.l.fi.C.de ſenten.paſ. cum ibi not. & in l.j.in fi.ff.de quæſt.& ita ſemper hic practicatur. Si vero proceſſus fiat ex vi alterius ſtatuti ꝙ introducat ex contumacia confeſsionem, & de comparente poſt bannum ante ſenten. nihil dicat reſtat aliqualis dubitatio,ſi enim contumacia cõfeſsionem introducit,ſequi videtur illam reuocanti incumbere onus probandi illam erroneam fuiſſe ſecundum not.in l.error. C. de iur. & fac. igno.per glo.& Doc.in l.non fatetur. ff. de confeſ.& per Guil.in Spe.de confeſ.§.fi.ad fi. verſi. cætera.& in c.fi.de confeſ.Cum ficta cõfeſsio ſpõtaneæ & veræ confeſsioni æquiparetur per ſtatutum,et ſic idem in vna ꝙ in reliqua.de leg.j.quod etiam voluit Bar.in l.abſentem.de pœ. & in alio caſu,vt dixi ſupra q.vj.hac eadem parte.Sed prædictis non obſtanti.veritas eſt in cõtrarium ꝙ ad præſens breuiter oſtenditur ſic.cõtumacia & mora iudicialis idem ſunt l.& ſi poſt tres.ſi quis ca. ſed mora iudicialis poteſt purgari vſque ad ſententiam l. ſi cum exceptione.§.hæc autem actio ff.quod met.cau.ergo & talis contumacia. Purgata autẽ contumacia non poteſt obijci confeſsio quæ ex illa reſultat,quia ceſſante ſubſtantia ceſſat qualitas.ff.de vſufr.leg.l.j. Secũdo quia nedũ effectus priuationis ipſius defenſionis inducius a contumacia tollatur per comparitionẽ ante ſen. quinimmo tollitur per cõparitionẽ factã poſt ſen. iudice tñ adhuc ſedẽte ꝓ tribunali.ff.de in integ. reſti.l.diuus. Ibi enim qui alias non admitteretur ad appellandũ obſtante vera cõtumacia admittitur ſi comparet iudice adhuc pro tribunali ſedente. Ita in propoſito,quia non admitteretur ad negandum poſt ſen.admittatur ſi ante illam compareret contumacia non obſtan. & vide quæ dicam infra ſtatim.q.x.& infra hoc eo.temp.parte vlt. q.ij.ex quibus roboratur deciſio ſupradicta.

9 Nono ſtatuto † aliquo cauetur ꝙ antequam quis banniatur,debeat per loca publica per proclama aſsignari terminus trium dierũ intra quẽ quilibet qui velit defendere reum, vel adeſſe cauſę poſsit comparere,alias nullus poſsit bãniri. Iudex procedẽs contra Titiũ fecit fieri proclama.per loca publica ꝙ quicunque veller defendere Titiũ cõpareret intra terminũ triũ dierũ,& nihil dixit de eo qui vellet adeſſe cauſæ. Quæritur an Titius poſsit banniri,hanc q. poſuit Ia.Bu.in l.hi qui.ff.de poſtu. Concludens ꝙ non põt bãniri,& ſi detur bannũ ꝙ nõ valeat,quia nõ oĩa ſolennia ſeruata ſunt, nã aliud eſt defendere, & aliud adeſſe cauſæ,vt ibi.& ſic cũ vtrũque debuit exprimere ſi vnũ omiſit ſolẽnia nõ ſeruauit. Idem tenuit Alb.vbi ſupra q.xcviij.alle.l. fi. de in inte.reſti.& de itine.actuq; pri.l.j.§ hoc interdictũ. Facit.ff.de tranſ.l.cum hi.§.ſi prætor.& de procu.l.paulus.& qđ dixerũt Hoſt.Inno.& Ioan. And.in c.ij.de conſue.vꝫ ꝙ ſolennitas ſiue forma data actui debet fieri & dicendo exprimi, alias actus eſt nullus.& ad hoc Bal.in auth. qui ſemel. C.quo.& qñ iud.alle.gl.in c.j.de mili.vaſ.qui cõtu.eſt, pro hoc qđ dixi ſupra in fin.vij.q. & p hoc dixi in l.paulus,ꝙ ſi cauetur ſtatuto ꝙ iudex non poſsit p inquiſitionẽ ꝓcedere,niſi prius requiſito iniuriã paſſo an velit accuſare.denũciare vel notificare,quodcũq;.n.ommittat nõ tenet ꝓceſſus p iura prędicta. Aliud eſſet ſi diceretur qđ debeat citari vt cõpareat ipſe vel alius ꝓ eo,qa tũc licet omittat illud vel alius ꝓ eo.nihilominus poterit in bãno poni,qa illud a iure intelligitur,vt l.fi.C. de ꝓcu.& no.in l.ſi minor.de bon. auc. iud. poſ. & ideo illa expreſſo nihil operatur.l.iij. de legi. ſecundũ Iac.Bu.& Bal.in d.l.fi.de procur. Dic tñ ꝙ intelligitur vt legitime compareat, vt l. ſed ſi vnus §.ſi procuratorẽ.ff.de iniur. Ratio diuerſitatis ideo eſt quia in primo caſu ſtatutum requirit quid diuerſum,in ſecũdo idẽ. aduerte quia qñ aliquid exprimitur pro forma ẽt ſi ſit tacitum, illud debet ſeruari,& dicẽdo exprimi ſecundum Hoſt. Inno.& Ioan. And.in c.ij de conſue.& in c.j. de bap.& ideo dixit Cld.cõſulendo ꝙ licet in domino ſufficiat tacita reuocatio procuratoris, vt in cap.ſi quem.de procu. libr. vj. Non tamen ſufficit in procuratore conſtituto cum potentia

substituendi & reuocandi, & ideo est quia domino a lege vel ab homine nulla forma tradita est, ipsi autē procuratori forma tradita est, ergo illa & factis & verbis seruanda est, vt in c. cum dilecta. de rescrip. vt ipse rescripsit in consi. cxxxiij. Aduerte etiam ꝙ tacitum expressum ab eo qui poterat aliter ordinare operatur, vt ammodo tacitū locum non habeat, vt l. talis de lega. j. Item & si non possit tacitum tollere, tamen illud expressum operatur in fauorem eius pro quo disponitur l. Titia. ff. ad l. fal. & l. iiij. §. si quis condemnatus. ff. de re iudi. & sic concluditur quod dictum Iacob. & Bald. non procedit & ꝙ nisi illud exprimatur in proclamatione non poterit in banno per no. per Bart. in d. l. iij. de leg. j.

10 Decimo quæritur † an post lapsum termini qui facit reum contumacem haberi pro confesso, requiratur ꝙ accusetur contumacia vel fiat pronunciatio eum haberi pro confesso antequam perueniat ad bannum diffinitiuum. In primo dixit Bartol. ꝙ non, quia licet in ciuilibus talis accusatio contumaciæ requiratur l. properandum. §. j. C. de iudi. Tamen in criminalibus non est ita siue procedatur per inquisitionem siue per accusationem, quia accusatore defuncto vel desistente potest iudex ad vlteriora procedere. C. de aboli. l. ij. ff. de pub. iudi. l. penult. in princi. ita dixit in extrauag. ad repri. super verbo, neglexerit. Cautius tamen est quod contumacia accusetur, vel quod per accusatorem ab initio detur iudici potentia procedendi vsque ad fi. &c. vbi etiam sentit Bar. Super secūdo videtur dicendum quod requiratur pronunciatio quia vbicunque contumacia inducit fictam cōfessionem. requiritur iudicis pronunciatio, vt habetur in l. ij §. quod si actor. C. de iur. calum. in c. ij. de confes. lib. vj. & in l. eius qui delatorem. ff. de iur. fis. per Bald. in cap. vasallus. si de feu. fue. contro. vbi tradit ad propositum notabilem doctrinam, videlicet quod vbicunque aliquid pendet a motu iudicis semper requiritur pronunciatio. Facit quod habetur in authen. hoc amplius. C. de fideius. Posset tamen dici, vt supra quod illa iura loquantur in ciuilibus non in criminalibus. Tutius tamen est tenere quod requiratur pronunciatio per regulam l. inter accusatorem. de publi. iud. & de pœn. l. absentē. Pōt tñ hæc pronūciatio fieri vna cum diffinitiua. l. eius qui delatorē. & præalle. & ꝙ ibi per Bart. Hinc est quod cōmuniter in omnibus bannis dī habita dicti accusati vel inquisiti eius contumacia pro vera & legitima confessione quæ satis includunt dictā interlocutoriam l. cum clericis, & quod ibi not. C. de epis. & cleri. Crederem tamen etiam sine vlla expressione bannum valere, quia tacite videretur pronuntiare sicut dicimus in l. j. C. de ord. iud. & l. pe. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & in l. quod in diem. §. si rationem. de comp. cum si.

11 Vndecimo quæro † Stante statuto prædicto iudici notum est ꝙ citatus est in loco ex quo non potest in termino in citatione appositio comparere. Et vt omnis cesset dubitatio est ibi ex causa vōluntaria. quæritur an iudex habeat necesse expectare lapsum termini, an vero possit statim eum bannire, & fiscus virtute statuti bona occupare. Hanc quæstionem mouit Bal. in l. ij. C. si pen. ap. mors inter. & arguit primo ꝙ possit dari bannū non expectato termino, quia de necessario contingentibus idem est ꝙ de præsentibus. ff. de verbo. oblig. l. cum stipulatus sim mihi a proculo. de noua. l. si pupillus. §. j. Determinauit tamen contrarium tribus rationibus. Prima quia verba legis requirunt tempus consumatum, vt no. in c. vbi periculum. de electio. lib. vj. Secundo quia haberi pro confesso est pœna a conditione incipiēs; quia præcedens interlocutoria de citando nō obligat: vnde non incipit a præcedenti obligatione. Et ideo expectandum est vltimum momentum. l. in illa stipulatione. §. si calendæ. de verb. oblig. Tertia quia hec pœna trahit secum executionem. & ideo requiritur factum consummatum, vt in cap. perpetuę. de elec. lib. vj. in nouel. Ista determinatio placet. vbi enim de pœna legali tractatur, qualis est ficta confessio a statuto inducta propter cōtumaciam, ibi non sufficit esse certum, nisi vltimus terminus aduenerit, & sic ante agi non potest. casus est de verbo. obliga. l. insulam. Præter ea vbi notatur condemnatio non sufficit confessio etiam vera & facta in iudicio, vt habetur ff. de his qui no. infa. l. ictus fustium. per glo. Bal. & alios, licet secus sit vbi nota. factum vt no. eo. ti. l. quoniam. quæ ita saluatur. Præterea loquitur in ciuili vbi confessus habetur pro condemnato, quod non est in criminali, vt ibi per Bar. Non ergo potest iudex ante terminum bannire, vt in rationibus tactis ante versic. præterea, nec fiscus ante bannum bona incorporare. licet alia solennitas obseruetur in banno dato de iure communi quando annotantur bona, in l. j. ij. & iij. C. si pen. ap. & in conc. ibi alleg.

12 Duodecimo quæro † Iudex formauit inquisitionem vel ex accusatione processit contra Petrum Ioannis de populo sancti Laurentij, & in illo populo non erat Petrus Ioannis, sed Petrus Martini, vel erant duo Petri Ioannis, & sic fecit citationes & bannum dedit. Quæritur an dare potuerit, & si dedit an valeat, Bart. in l. demonstratio falsa. in princ. in vj. q. ff. de cond. & demon. tenet ꝙ valeat, & executio fieri possit, si constat ꝙ ille erat homo qui de maleficio fuerat inculpatus. & propterea dicit ꝙ cauti rectores faciunt illum captum recognoscere se esse illum qui de maleficio fuit inculpatus. Et ita etiam dicit in l. inter stip. §. j. de verb. obli. & de custo. reo. l. diuus.

Credo Bar. intellexisse quando citatio fuit facta personaliter vel ad domum, & constat ꝙ captus est ille qui fuit citatus personaliter, vel qui habitauit in domo citationis. Tunc enim citatio non fuit inualida. aut ratione erroris, aut incertitudinis p ibi notata, cū de corpore citati constaret, & per cōsequens requisiti, vt in iuribus ibi alleg. & l. si qs in fundi vocabulo. de leg. j. Sed si citatio fuisset facta p loca publica, vel ad ecclesiā

princi-

principalẽ, vel ianuã Palatij rectoris; vt interdũ permittunt statuta: tunc puto bannum non tenere vno casu propter errorẽ, quia citatur Petrus Ioã. qui non est, & de corpore nõ cõstat ex aliqua circumstantia. Alio casu qui non est ratione incertitudinis, vt in l. duo sunt Titij. de test. tur. & quod hĩ in l. si quis seruum. §. si inter duos. de leg. ij. Cõiter tamen rectores obseruant contrarium. Faciũt enim captum confiteri se esse illum qui deliquit, vt in sententia, continetur, & qui citatus fuit & bannũ exequuntur. Et ita dicit Bald. in d. §. si inter duos fuisse seruatum Florentie, quia ille qui deliquit debuit cogitasse se citari, & quia talis citatio declaratur ex adiuncto. Quod põt de iure esse verum si incitatione exprimitur causa, scilicet delictum. Sed si simpliciter dr̃ quod compareat ad defendẽdum se a quadam inquisitione &c. Tale bannimentũ de iure nõ procederet. Vidi tamen secundum dictum Bal. practicari, & ita seruatur per assessores, qui si non detrahunt veritati fauori publico deseruiunt ne in talibus fraudes cõmittantur. & maleficia remaneant impunita. Et adde quæ dicam infra in secundo tempore parte ij. q. xxvj. vbi tractabo an occidens illum quem putabat bannitum cum non esset excusetur a pœna.

Rub. an a tali banno possit appellari. & de concernentibus hunc articulum, & quando quis dicatur bannitus.

SVPEREST vt quarta particula huius primi temporis expediatur, quæ fuit an a tali banno possit appellari, & in alijs particulis processum est sic procedam in ista.

Primus ergo quęstionum titulus est prædictus.

SVMMARIVM.

1 *An à tali banno appellari possit.*
2 *Quæritur vbi licet appellare cui incumbat onus probandi. An ipsi qui fuit habitus pro confesso. An inquirenti vel accusanti.*
3 *An pendente tempore ad appellãdum intelligatur sic bannitus, taliter bannitus quod in eo locum habeant statuta de bannitis loquentia.*
4 *An possit dici bannitus appellatione interposita pendente.*
5 *An pendente causa nullitatis dicitur bannitus.*
6 *An pendente causa restitutionis in integrum per viam iustitiæ.*
7 *An pendente causa supplicationis.*
8 *Quid iuris si nondum est bannitus, sed notorium est eum commisisse crimen.*
9 *Quid iuris si cauetur statuto quòd certo modo delinquens ipso facto bannitus intelligatur.*

Quarta pars primi temporis.

PRIMO ergo quæro, An a talí banno † liceat appellari. in hac q. in locis in quibus est statutum ꝙ in criminalibus non possit appellari, hæc quæstio. est sopita, sed re stat in locis in quibus statuta nihil disponunt aliud quã supra dictum est, in qua. q. vidi quædam breuissime scripta ĩ quibus sic dicitur. Primo videtur ꝙ nõ possit appellari, quia contumax non appellat. l. properandum. §. finautem reus. C. de iudi. sed certe dicendum est ꝙ appellari potest vt dicitur manifeste. C. si pen. appel. mors inter. l. iij. & dic vt ibi not. & in l. properandum. §. illo. & §. finautẽ reus. Certe quisquis fuerit scribens nimis breuiter se expediuit. Dixi enim supra in procemio qđ aliud erat bannum. de quo in d. l. iij. dicitur. & aliud de quo agimus, & ideo quicquid sit in banno annotationis bonorum &c. ad propositum nostrũ arguo primo ꝙ non possit appellari, quia sententia banni continet pœnam criminis ergo nõ appellatur, quia nec a pœna. ff. de verb. signi. l. si qua pœna.

Secundo cum ex forma statuti talis contumax habeatur pro confesso, quod non est in eo cuius bona annotantur, vt d. l. iij. & l. ij. eod. tit. ergo nõ potest appellare semper ei obstante sua confessione quæ detegit appella. fruſtratoriam. C. quorum appel. non recip. l. ij. & argu. de fal. l. satis aperte. & C. si ex fal. instru. l. fina. cum ibi not. Tertio quia verus contumax non appellat, vt in d. titu. quorum appell. l. j. & d. l. properandum & l. ad peremptorium, cum simi. Quarto secundũ Bal. in quodam suo consilio. Lex statuit certum terminũ ad purgandum moram, scilicet vsque ad sententiam l. si cum exceptiones. §. hæc autem actio. ff. quod met. causa appellationis vero non videtur posse purgari. ff. de optio. lega. l. mancipiorum. de accu. l. titia cum concor. In contrarium quod possit appellari sic probatur. Bannum est multa, vt not. glo. in l. j §. ex hoc rescripto. ff. de ven. inspi. ergo potest appellari. l. & in multis. C. de appel. Præterea a sententia diffinitiua lata in criminalibus potest appellari. l. addictos. C. de epis. aud. & l. addictos. de appella. & ff. eod. titu. l. non tantum. ergo & ab isto banno quod ex forma statuti vim habet sententiæ diffinitiuę. ff. de leg. j. cum simi. Tertio regula generalis est permissiua, in maiore enim & in minore licitum est appellari, nisi quis reperiatur prohibitus. l. & in maiori. C. de appel. & not. in l. qui restituere. ff. de rei vend. & in l. creditor. §. iussus. de appel. Sed statutũ hoc non prohibet, ergo per dictam regulam poterit appellari. Quarto pro hac parte vr̃ casus in l. generaliter. §. j. C. de rebus credi. & facit l. cũ apud. ff. de iudi. sol. vbi stipulatio ob rem nõ defensam, & sic ob cõtumaciam potest purgari in causa appellationis. Pro huius q. solutione distinguendum puto, ꝙ aut statutum dicit cõtumacem haberi pro confesso & conuicto, & tunc non puto posse appellari per dictam l. ij. C. quo. appe. non recip. Et non obstant in contrarium allegata, quia est ca-

ſus ſpecialis in quo appellatio eſt prohibita. Si vero ſtatutum dictat tantum eum haberi pro confeſſo. Tunc aut eſt verus contumax ſecundum ea quæ habentur, quæ hic non repeto in iuribus ſuperius allegatis, ſcilicet in l. properandum. & l. j. quo appel. in l. ad peremptorium. ff. de iudi. & in l. ex conſenſu. in fi. de appel. in cle. ſi ante. de dol. & contu. & plene per Bart. in l. fi. ff. de in integ. reſti. & non poteſt appellari non ex vi confeſſionis inductæ, ſed ex natura veræ contumaciæ. Fallit hoc in duobus caſibus. Primus eſt ſi venerit adhuc iudice pro tribunali ſedente. ff. de in integ. reſt. l. diuus. Secundus ſi ex forma ſtatuti reſeruatur etiam poſt latam ſententiam aliquod tempus ad purgandum moram ſine contumaciam, vt d. l. ij. C. ſi pen. appel. mors interue. ſecundum vnum intellectum, & ibi tangit Bal. quod eſt not. pro limitatione iurium prædictorum. Si autem non eſt verus contumax, vt regulariter eſt non citatus perſonaliter, & tunc aut iudex etiam vltra contumaciam examinauit teſtes & tanquam confeſſus & conuictus non appellat, vt d. l. ij. C. quo. ap. Aut ex ſola contumacia condemnauit & poterit appellare non ea ratione quod ſit multa, quia nõ eſt ſimpliciter verum, vt dicam infra in ſecundo tempore. q. Quæ perdant banniti, quæ eſt. v. vel in q. iij. ſed aliis rationibus ſupra tactis, & arg. d. l. iij. ſi pen. ap. ſecundum aliam lect. Non obſt. ꝙ eius contumacia habeatur pro confeſsione, quia illam poteſt reuocare ratione erroris in cauſa appellationis, vt habetur in ſimili in l. creditor. §. iuſſus. de ap. & no. per gloſ. in l. ij. §. ꝙ ſi actor. de iur. cal. & per Bart. in l. obſeruare. C. quo. appel. non reci. per Doc. in l. error. C. de iur. & fac. ign. & in l. ij. de erro. aduo. Dixit tamen Ioan. And. in c. romana. §. ſin autem. de appel. lib. vj. ꝙ quando ſolum confeſſus appellat debet in appellatione exprimere cauſam, quia aſſerat ſe erraſſe, & confeſsionem reuocet alias non auditur, quod eſt not. In appellatione enim a diffinitiua regulariter cauſa non eſt inferenda de appel. l. j. in fin. Non ob. l. ſi qua pœna, quia hic non appellatur a pœna, ſed a iudicis iniquitate, quia non debeat appellantem condemnare. Aliquando enim pœna eſt certa & a iure limitata, & ab illa non appellatur quando conſtat aliquem illam incurriſſe. Eſt enim tunc ſententia legis, & ita loquitur l. illa. & quod no. per Guil. in Specu. de recuſa. §. fin. in fi. ver. hic not. quandoq; eſt pœna repoſita in iudicis arbitrio, & tamen poteſt appellari. Ita not. in c. ſuper his. de accu. in gloſ. ſuper verſicu. arbitrium & in cap. quia nos. de appella. in vlti. glo. & idem ſi a iure imponitur certa pœna. ſed ſi certum eſt aliquem nõ incurriſſe vel dubitatur propter quod requiritur iudicis ſententia, & poteſt appellari, vt l. & in maioribus. & ita not. Archi. & Io. Andr. in cap. cupientes, de elec. lib. vj. & idem Archi. in v. q. quia ſuſpecti, habet etiam. d. l. ſi qua pœna. alium intellectum vt ibi not. ſecundum quem nihil facit ad propoſitum. Non obſt. vltima ratio, quia non eſt vera, poteſt enim in cauſa appellationis mora purgari vt not. in l. j. circa prin. de act. emp. An aũt a diſpoſitione ſtatuti ſiue conſtitutionis poſsit appellari. dic vt per Bart. in l. omnes populi. et in l. fi. de appel. reci. & vide Io. And. in c. cũ oẽs. de conſti. qui dicit ꝙ ſufficit contradicere.

2 Secundo quæro † In caſibus in quibus licet appellare cui incumbat onus probandi, an ipſi iudici inquirenti, vel parti accuſanti, an ipſi bannito appellanti contra quem eſt ficta confeſsio inducta ex contumacia? Reſpon. conſultum vidiſſe onus probandi incumbere iudici vel accuſatori, prout ante incũbebat ſi comparuiſſet primo, quia extinguitur pronuntiatum. l. j. in fi. ad Turp. cum ſimi. Et ſi non ſtat præſumptio ſententiæ quæ onus probandi transferat. Secundo quia contumacia eſt purgata quę poteſt purgari et lata ſententia, vt dictum eſt ſupra. Item ex quo non denegatur appellatio, ergo nec defenſio denegata videtur quæ ſuccedit ſtatim appellatione præmiſſa. Quarto per regulam generalem quæ habetur in l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. & habetur in §. illud. in authen. de his qui ingre. ad. appel. dixit tamen Bald. poſt confirmationem prædictorũ conſiliorum ꝙ ſi contra appellantem eſſent alia indicia facilius conuinceretur propter bannum, quia illud fecit eum ſuſpectum. C. de aſſeſ. l. conſiliarios. quod non procederet ſi probaret ſe fuiſſe impeditum, ſiue ſe habuiſſe iuſtam cauſam in principali cauſa non comparendi, argu. eo. quę habent maxime per Bart. in l. fi. ff. de in integ. reſti. Pro deciſione prædicta vide quæ dixi ſupra per te proxi. q. viij. Eſt enim neceſſe quod dicatur aliud in vera confeſsione per not. in iuribus ibi alleg. & aliud in ea quæ ex contumacia introducitur, vt patet manifeſte ex his quæ ibi dixi. Licet. n. in aliquibus æquiparẽtur non tamen in omnibus. Statutum enim ſolum dicit quod poſsit banniri in ea pœna qua poſſet condemnari ſi cõfeſſus fuiſſet, vel dicit ꝙ habeatur pro confeſſo, quod cum ſit facti non habet eundem effectum ꝙ eſſe confeſſum, dico quo ad omnia. ff. de verb. obli. l. mercis. & quod ibi not. quod eſt indubitanter verum ſi ante diffinitiuam non fuit pronuntiatum eum haberi pro confeſſo: ſecundum ea quæ dixi ſupra parte proxi. q. x. cum enim appellando a diffinitiua intelligatur etiã ab illa interlocutoria appellatum; ſtat regula ꝙ in eo ſtatu eſt in quo erat illa interlocutoria non facta. Et ſic non dici fuiſſe cõfeſſus l. ij. ff. de appel. recip. cum ſimi. ſi autem fuiſſet ante diffinitiuam interlocutorie pronũtiatum eum haberi pro confeſſo, maius eſſet dubium, ſed putarem dicendum ꝙ aut ex forma ſtatuti non poterat ab interlocutoria appellari, quia reſeruatur in appellatione a diffinitiua. & idem. Si vero poterat appellari, & ille non appellauit tranſacto tempore antequam daretur diffinitiua, vel antequam a diffinitiua appellaretur, putarem ſecus eſſe, quia illa pronunciatio non eſt reuocata per appellationem a diffinitiua l. intra vtile. ff. de minor. cum concor. Et ſic remanet ꝙ habet contra ſe virtutem confeſsionis. Et ſic licet concedi poſsit quod illa poſsit tanquam erronea reuocari, tamen ei incumbit onus probandi errorem, & ſic tem aliter ſe habere, vt in l. error. C. de iur. & fac. igno, & alijs iuribus allegatis in præallegata.

legata. q. viij. niſi per iuſtam cauſam quam probaret, cõcederetur ſibi reſtitutio in integrum aduerſus illam pronunciationem per no. in l. diuus. et l. fi. ff. de in integ. reſti.

3 Tertio quæritur † viſo quod aliquando poteſt appellari, an tunc lata ſententia antequam labantur decem dies infra quos poteſt appellari quis dicatur bannitus taliter, ꝙ in eo locum habeant ſtatuta de bãnitis loquentia. Et primo vī dicendum ꝙ non, ſicut enim non poteſt innouari aliquid appellatione pendente. ff. nil nouari appellatione pendente. l. j. & C. de appel. l. ita nec pendente tempore ad appellandum, vt not. in d. l. j. Secundo probatur, quia idem eſt effectus ſi moritur condemnatus pendente tempore dato ad appellandum. qui pendente tempore appellationis, vt not. per glo. in l. ex iudiciorum. ff. de accuſ. quæ reputatur ſingularis, ſed habet concor. in l. ſi quis poſt. ff. de teſta. Sed pendente tempore appellationis quis non dicitur bannitus l. furti. in princip. ff. de his qui not. infa. & l. j. in fin. ff. ad Turp. Ergo nec pendente tempore ad appellandum. In hac queſtione eſt aduertendum quod omnis effectus iuris qui ꝓducuntur a ſententia non requirentes facti executionem ſtatim lata ſententia ſunt producti. l. furti. in prin. ff. de his qui no. inf. & l. ſi quis filio. §. qui autem omnes. ff. de iniuſto. teſta. & per Inn. in cap. qualiter, & quando. de accu. Illi autem effectus qui requirunt factum hominis non producuntur, niſi lapſo tempore ad appellandum. & ſic poſtq̃ ſententia tranſiuit in rem iudicatam. vt C. de exe. rei iud. per totum quod in ciuilibus verum eſt ſine dubio, vt in iuribus ſupra allegatis et de appel. l. conſtitutiones. & de appel. c. non ſolũ. lib. vj. Sed & in criminalibus per regulam. l. abſentem. de pœni. & de iudi. ff. l. omnem. et propter maioritatem periculi, licet in contrarium faciãt l. non tantum. de appel. ead. l. addictos. C. eodem titu. & de epiſco. audi. l. addictos. Sed reſpondetur ꝙ ibi de facto fiebat executio, vt ibidem per Doct. Ex quo infertur ꝙ ad effectus priuatiuos iurium ipſius banniti ſtatim lato banno intelligitur bannitus. Et ſic poſt decem dies eſſet infamis, eſſet inteſtabilis, eſſet inhabilis ad certos actus de quibus dicetur infra in ſecũdo tempore, ſtatim erit affectus ipſis qualitatis, non autem poterit interim offendi, quia illud factum hominis requirit. Ex quo patet quod male dixit Gand. qui indiſtincte dixit eum poſſe offendi in rubri. de bannitis. in ij. col. quem ſecutus fuit Albe. vbi ſupra. q. xxiiij. dicens ita tenuiſſe Pet. in d. l. j. ſi pen. ap. per iura ſecundo loco allegata quæ ad alium effectum loquuntur vt prædixi. Nec prędictæ concluſioni obſtat glo. l. ex iudiciorum. & l. ſi quis poſt, quas ſequitur Dyn. quia non procedunt quo ad priuationẽ bonorum. Illa enim ſtatim ipſo iure fit. ff. de iur. fiſ. l. j. §. an bona. Verum enim eſt quod eſt li. conteſt. & condemnatus. Et ſic ſunt producti effectus ab illis actibus reſultantes ſecũdum Iaco. de Are. qui alle. dictam l. ſi quis filio. §. irritus. ſiue. §. ꝙ ſi quis. quẽ ſequitur Cy. in l. iij. C. ſi pẽd. ap. mors inter. & Bar. in d. l. ex iudiciorum, licet Bald. aliter dixiſſe videatur in d. l. iij. mortuo bannito intra dictos. x. dies de quo bãno dicetur infra in vltimo tempore parte ij. q. vij.

4 Quarto quæritur † an poſtquam interpoſita eſt appellatio dicatur quis bannitus adeo ꝙ interim poſsit offendi, habeantq; locum alia ſtatuta de bannitis loquentia, an non. In præcedenti q̃. patet non eſſe inſiſtendum in hac ex ibi dictis. Conſtat enim ꝙ aut appellatio pronunciatum extinguit ſaltem ratione præſentis ſtatus, aut ſuſpẽdit ratione futuri, vt habetur in l. furti. in prin. ff. de his qui notan. infa. & l. tale pactum. §. qui prouocauit. de pact. et in d. l. j. in fi. ad Turpil. cum ſimi. & quicquid ex prædictis operetur appellatio ſequitur quod interim nõ dicitur bannitus. ſi enim extinguit pronunciatum clarum eſt ſi ſuſpendit idem, quia ex conditionali diſpoſitione interim pendente conditione ius non oritur. l. pecuniam. ſi cer. peta. de verb. obli. l. quoties, cum ſimili. maxime in ſentẽtia quæ venit reſoluenda, illa enim iudicatur potius conditionalis ab initio quam pura reſoluenda, vt habetur per Barto. in l. centeſimis. §. fi. de verb. oblig. & quod habetur in l. ij. ff. de in di. addi. et in l. quibus diebus. §. quidam Titio. ff. de conditio. & demon. ſaltem in legalibus diſpoſitionibus quæ potius æquiparantur vltimis voluntatibus q̃ contractibus, vt not. in l. j. ff. de his quib. vt indi. & per Bartol. in l. tranſlatio. ff. de adimen. legã. & ad ſilla. l. in cognitione. & plenius in l. ita ſtipulatus. ff. de verborum obligatio. Et vide quæ dicam in ſecundo tempore parte vltima quæſtio. lxxix. Interim ergo non cenſetur bannitus. & propterea non habebunt in eo locum ordinamenta de bannitis loquentia. Et ita determinauit Dyn. & poſt eum Bartol. in l. qui a latronibus. §. j. ff. de teſta. & probat text. ſecundum Dyn. & Bartol. in l. iij. §. ſi ſeruus. ff. de acquiren. poſſeſ. & in d. l. j. ff. nil noua. appella. penibi. Neq; vllam aliam iniuriam &c. licet tamen bannum ſit extinctum, aut ſuſpenſum, & ſic ceſſent effectus banni, non tamen ceſſant effectus reſultantes ex pendentia proceſſus, de quibus habetur. ff. de ſolu. l. reo. & de muneri. et not. l. reus delatus. & in concor.

5 Quinto quæro † an bannitus agẽs cauſam nullitatis banni, & ſic petens ſe cancellari, poſsit pendente dicta cauſa virtute ſtatuti tacti in principio procemij offendi. Dy. in hac quæſtione dixit ꝙ ſic in l. iij. §. ſi ſeruus. ff. de acquir. poſſeſsio. per illum text. vbi dicitur, ꝙ licet ſeruus ſit paratus ſubire iudicium libertatis, nihilominus interim ſeruus eſt. pro quo facit. ff. de lib. cauſa. l. ſi cui. §. licet. & l. ordinata. & ita etiam tenuit Gandi. & Albe. ſequitur vbi ſupra queſtio. xxiij. licet non bene ſe firmet. Bar. vero in d. §. ſi ſeruus, tenet contrariũ. alleg. l. cum vero. ff. de fideicom. libe. vbi ille cui debetur libertas ex fideicommiſſo propter ſpem dicitur eſſe in quaſi poſſeſsione libertatis, ita bannitus litigans hoc modo. Itẽ quia de hoc videtur caſus in l. ſi quis filio. §. quod ſi quis. ff. de iniuſt. teſta. vbi ſententia nulla non facit damnatum inteſtabilem, tertio quia ſtatutum loquitur de

bannito,

bannito, ergo debet intelligi de rite bānito. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iud. quod intellige verū in eo qui scit causam nullitatis agitari. In ignorā te vero remittit ad no. per se in l. vlti. ff. de adul. Sed certe lex cum vero. non facit, quia ibi loqui tur quando certum erat deberi libertatem. in ca su autem nostro dubitatur. l. quod, de pecu. & ideo potius debet præsumi pro sententia, vt l. Herennius. §. Caia. ff. de eui. & voluit Bal. in l. fin. C. qui ad liber. procla. non licet, vbi reprobat dictum Iaco. de Are. qui dixit bannitum admitti ad dicē dum de iniustitia banni præstita satisdatione in l. statu liber. rationem. ff. de statu lib. §. autē. quod si quis, loquitur in effectu concernente solum per sonam ipsius banniti, & sic non facit ad casum in quo tractatur de iure concernente personam alte rius. Et ad. §. condemnatum, respondetur q̄ loqui tur quando de nullitate cōstat propter quod Bal. in authen. quæ supplicatio. C. de preci. imp. offerend. dixit considerari veritatem, scilicet an in se bannum sit nullum, & tunc non possit offendi alias sic. Ego vero aliter dicendū puto vt enim sæpius dicetur infra in secundo tempore quilibet videtur constitutus publicus officialis, vt l. ij. C. quando lice. sine iud. vindi. & ideo sicut pendente causa nullitatis officialis non possit exequi, vt ostendam, ergo nec alius eum repræsentans, quod autem pendente tali causa non posset fieri executio. probatur, quia vbicunq; executio est irretractabilis ibi siue cognitio nullitatis requirat altiorem indaginem siue non, semper retardatur executio. alias enim non posset dicenti nullum prouideri. ita nota. per Paul. de Leaza. & alios post eum in clemen. j. de re iudi. & per Bal. in l. si feriatis. ff. de feriis. Siue igitur ad mortem siue aliter in personam offenderetur locum haberet pœna l. si quis prouocatione. C. de appel. & est ve rum in scienti causa agitari, quod intellige, nisi causa nullitatis habeat calumniam euidētem per nota. in l. satis aperte. C. de fal. & per Bal. in l. ab executione. C. quo. appel. non reci. & in l. prima C. ne in vna eademq; causa lic. ter. prouoc. Tunc enim excusaretur occidens, & ita potest saluari dictum Dyn. & quod notauit Bald. in l. liber tas. ff. de stat. homin. licet ibi aliter dixerit. Quod dictum examinabo infra tertio tempore parte prima quæstione secunda vbi tractabo omnes que stiones in quibus occiditur ille qui apparet bannitus licet effectiue non sit, vt quia soluit, quia cle ricus, quia rebannitus & non cancellatus, vt ibi patebit.

6 Sexto quæritur † Titius fuit bannitus taliter q̄ de iuris rigore bannitus dicitur, petiit ex iusta causa restitutio nem in integrum aduersus dictum bannum per viam iustitiæ, quod sibi ex multis causis beneficium dari potest. l. prima in fin. ex quibus cau. maio. et l. ij. quasi per totum. si quis cau. C. ex qui. cau. maio. l. ij. Et dictum fuit supra in pluribus quæstionibus, & maxime supra hac parte quęstio ne ij. An pendente dicta causa restitutionis inte rim possit offendi. Si verum est quod dixit Gui liel. in Specu. de restitutione in integrum. §. viden dum in principio. Clarum est q̄ interim a scien te causam agitari offendi non potest, quia semper impeditur executio. Tamen quia illud non est semper verum, recurrendum est ad id quod supra proxima quæstione est dictum, scilicet quod quia executio est irretractabilis eadem ratione impe diatur cum agitur per viam restitutionis qua im peditur cum agitur per viam nullitatis. extra de restitutio. in integrum. capitulo auditis. & de au ctoritate tutorum. l. defendente. & quod ibi per Bartolum et C. de restitutione in integrum l. vna. quod Bald. dixit esse verum etiam si stante statu to quo cauetur quod querelæ bannitorum non au diantur. Non enim videtur bannitus qui habet integram restitutionem. ff. de in integrum restitu tio. l. non videtur. Nec obstat quod non debet au diri, quia non intelligitur excluſus quin possit pe tere se a banno eximi. l. j. §. de qua. ff. de postulan do per Cyn. & dicit esse simile in excommunica to cuius querela non auditur, nisi proponatur con tra ipsam excommunicationem, vt in capitu. pri mo de rescriptis. libro sexto, vt ipse notat in l. ij. C. si reus vel accusa. mor. fue. De quo etiam di cam infra secundo tempore parte vltima quæ stione lxvij.

Septimo quæritur an idem

7 † sit si pendeat causa per viam supplicationis, vi delicet quod interim non possit offendi? Ad hoc dicendum est q̄ non idem, quia illa non retardat executionem, vt notatur in dicta l. prima. ff. nil noua. appella. penden. Quod credo verum nisi sup plicatio in locum appellationis succederet, vt ha betur in authenti. quæ supplicatio. C. de preci. im perato. offerend. Pro quo facit quod dixi in dua bus præcedentibus quæstionibus, scilicet de exe cutione irretractabili. argumen. ff. de arb. l. non distinguemus. §. cum quidam.

8 Octauo quæro † quis puta Titius non est bannitus, sed noto rium est eum commisisse maleficium pro quo im ponitur pœna, pro qua bannitus potest impune offendi. An habetur pro bannito, videtur q̄ sic, quia notorium & sententia æquiparantur. l. em ptorem. ff. de action. empti. Sed dic q̄ non, quia quo ad hoc extraordinarium effectum notorium & sententia non æquiparantur. l. quicunq;. C. de malefi. & ita etiam videtur probari in l. ictus fu stium. ff. de his qui notan. infa. & ita determina uit Bal. in l. libertas. ff. de sta. ha.

9 Nono statuto cauetur † quod percutiēs aliquem cum certo genere armorum, puta falcione, vel quadralecto quæ arma solebant es se in vsu & multum exosa, ipso facto bannitus sit in banno. Quidam percussit cum falcio ne, & antequam banniretur per sententiam fuit occisus, quæritur an potuerit impune oc cidi tanquam bannitus. Alber. vbi supra quæ stione xciiij. dicit se obtinuisse q̄nod sic. per l. cum quasi. §. si plures. ff. de fideicommiss. liber.

libet. vbi tantum operatur ſententia facta a lege, quantum operatur lata ab homine. Item per decretales quæ loquuntur de canone latę ſentętię. xvij. quæſt. iiij. c. ſi quis ſuadente. Quod tamen debeat expectari ſentętia ſiue iudicis declaratio allegat. l. j. C. vbi cau. fiſc. & quod ibi dixit, & de hæreticis. ca. cum ſecundum. l. & plus non dicit. Pro hac ſecunda parte facit ꝙ ſtatutum permittens offendi bannitum non habeat locum in eo qui bannitus repreſentatur a lege. l. ij. C. de his qui ve. æta. impe. cum ibi no. maxime cum tanquam odium, vt l. qui excep. de condi. inde. debeat reſtringi non ampliari. Pro prima parte facit ꝙ illa verba ipſo facto, important canonem latę ſententiæ, quia ex his demonſtratur ꝙ non requiritur ſententia, quo caſu dicitur latę ſententiæ canon, vt no. in c. cum eſſes, de ſta. & in c. relatum, de iure patro. per Io. Andr. in c. j. de ſagitta. & in c. j. de eo. qui fur. or. ſuſcepit. per Archi. lxiij. diſtinct. Salonitanæ. Putarem aduertendum ad ſtatutorum verba. l. ſemper. §. legem de iur. immuni. Nam ſi ſtatutum quod permittit occidi bānitum ſimpliciter ſic loquitur, cum debet habere etiam in eo, quia ſtatuto ſit bannitus propter verba generalia. l. j. §. & generaliter. de leg. præſtan. l. j. §. lex falci. ff. ad legē. fal. cum ſimili. Et videtur caſus cum gloſ. quæ ſecundum Bald. forte de iure ciuili non eſt alibi in l. amiſsione §. qui deficiunt. ff. de capi. diminutio. Si vero ſtatutum diceret ꝙ bannitus deſcriptus & regiſtratus poſſet impune offendi. Tunc non verificaretur in eo qui ipſo facto intelligeretur, vel eſſet bannitus, quia licet efficiatur bannitus non tamen efficitur regiſtratus. & ſic non verificantur verba ſtatuti duo requirentia lege hos accuſare. §. fina. de accuſat. cum ſimilib. Facit quod habetur in cap. fina. de electio. libro ſexto, vbi licet præſentia ſuppleat citationem, nō tamen ſupplet aliā ſolennitatem quæ requiritur. & ideo actus nō valet. Si tamen tunc ſtatutum quod facit eum bannitum ipſo facto procederet vlterius, quia diceret cum etiam intelligi regiſtratum, maius eſſet dubium. Putarem tamen ſi ſtatutum diceret ſit ipſo facto bānitus & regiſtratus poſſe impune offendi? Si vero diceret ſit ipſo facto bannitus & pro regiſtrato habeatur, ſecus eſſet per no. in l. mercis. de verborum ſignificatione, & in l. ſi maritus. §. primo. de adulter. per Bart. & Iatius. in lege ſi is qui pro empt. Et ideo in iſta ciuitate additum fuit ſtatuto ꝙ bāniti et regiſtrati poſsint impune offendi.

De occurentibus poſt perfectum bannum ipſi bannito.

SEQVITVR videre. de ſecundo tempore, ſcilicet de occurrentibus poſt perfectum bannum ipſo banno durante, quod tēpus vt dixi in proœmio diuiditur in tres partes. Prima enim erit de his quæ banniti in ſeipſis patiantur, & agant cum eorum appenditijs. Secunda erit de his quæ per alios fiunt in eorum prejudicium. Tertia erit de his quæ fiunt in eorum fauorem, quæ ideo poſtponitur, quia multę queſtiones erant prœambulum ad vltimum tempus. Et cuilibet particulæ præmittuntur, vt ſupra in primo tempore factum fuit, rubricę ſuarum quæſtionum. Sunt ergo rubrice j. partis infraſcriptæ.

SVMMARIVM.

1 An *valeat ſtatutum quod cauetur bannitum poſſe impunè occidi. Et in ea de ſtatuto quòd facit dominum.*

2 An *valeat ſtatutum aliud quo cauetur quærelas bannitorum non debere audiri.*

3 *Quid ſit bannum & vnde dicatur.*

4 *Quibus æquiparentur banniti de quibus agimus.*

5 *Quæ perdant tales banniti.*

6 An *bannitus vulnerans aliquem animo occidendi, debeat puniri pœna ſtatuti, an verò pœna iuris communis.*

7 *Si aliquis fuit bannitus in quinquaginta pro vno crimine, in ſexaginta pro alio, & ex alio proceſſu, An dicatur bannitus à centum libris ſupra.*

8 *Quid iuris ſi ex eodem proceſſu pœnis tamen diſtinctis fuit bannitus.*

9 *Quid ex eodem proceſſu pro pluribus criminibus in vna ſumma nulla facta ſummarum verbali diſtributione bannitus.*

10 An *bannitus tantum intelligatur in ſtatuto loquente de bannito, & condemnato.*

11 *An banniti prædicti perdant eorum bona virtute banni.*

12 *Si bannum fuit pecuniarium, an fiſcus poſſit accipere inſolutum de bonis banniti.*

13 *Si cauetur ſtatuto quòd bona delinquentis ſint obligata pro pœna, an tunc bannum pecuniariū poſſit mitti executioni contra fideiuſſorem datū antequam eſſet contumax & bannitus.*

14 An *bannum pecuniarium poſſit mitti executioni contra fideiuſſorem, antequam eſſet contumax & bannitus.*

15 An *fideiuſſor ſit liberatus, ſi bannitus captus à iudice aufugit.*

16 An *bannitus ex eo quod fecit contra ſtatutum dicatur bannitus ob crimen læſæ maieſtatis. & ſic perdat bona.*

17 *An quando bannitus perdit bona perdat etiam ea quæ ſunt ſita in alterius territorio.*

18 *An perdat ſolum præſentia, an etiam futura ſiue poſtea quæſita.*

19 An *in caſibus in quibus banniti non perdunt bona eis exiſtentibus in banno currit præſcriptio.*

20 An *bāniti perdāt poteſtatē quam habēt in filios.*

An

21 *An perdant potentiam faciendi ſtatuta vnà cum aliis ciuibus.*

22 *An bannito domino vaſallus liberetur a ſeruitio feudi.*

23 *An vaſallo bannito feudum veniat in confiſcatione bonorum.*

24 *An emphytheuſis banniti veniat in confiſcatione bonorum.*

25 *An bannito filiofamiliàs veniat in confiſcatione peculium.*

26 *An in confiſcatione bonorum bãniti veniat vſusfructus rei ĩ qua bãnitus erat vſufructuarius.*

27 *An bannito patrefamiliàs veniat in confiſcatione bonorum peculium filii.*

28 *An mulier bannita perdat dotem in caſibus in quibus bona confiſcantur.*

29 *An mulier bãnita ob adulterium poſſit vir ad dotem conueniri.*

30 *An in confiſcatione bonorum bãniti veniat hæreditas ei tempore banni delata, ſed nondũ adita.*

31 *An in cofiſcatione bonorum banniti veniat conditionale debitum ipſi bannito.*

32 *An in tali confiſcatione veniant iura patronatus.*

33 *An bannito filio & bonis publicatis, pater teneatur aſsignare fiſco legitimam.*

34 *An dicta ſtatuto patrem teneri aſsignare legitimam filio delinquenti, poſsit pater cogi aſsignare bannito filio per contumaciam.*

35 *Poſito quòd teneatur, an in tali aſsignatione inſpiciatur tẽpus delicti, an accuſationis an bãni.*

36 *An pater banniti teneatur dare fiſco alimenta filio debita.*

37 *An bannitus perdat iura ſuccedendi ab inteſtato.*

38 *An bannitus perdat ius ſuccedendi ex teſtamento.*

39 *An bannito poſſit fiſcus auferre, vt ab indigno illa quæ quærunntur bannito & in confiſcatione non veniunt.*

40 *An bannitus deſinat eſſe tutor.*

41 *An deſinat eſſe executor teſtamenti.*

42 *An deſinat eſſe arbitrator.*

43 *An poſsit de nouo eligi arbiter.*

44 *An bannitus dicatur effectus non ſoluendo, vel in tali ſtatu quòd vxor poſsit ad dotem agere.*

45 *An bannitus deſinat eſſe ciuis ciuitatis à qua bãnitus eſt.*

46 *An bannito poſſint imponi collecta.*

47 *An bannitus poſſit capi pro repreſaliis.*

48 *An bannitus poſsit petere alimenta ab illis à quibus ante bannum poterat impetere.*

49 *An bãniatus p viã accuſationis efficiatur ĩfamis.*

50 *An efficiatur infamis ſi bannitur per viam inquiſitionis.*

51 *An notarius bannitus pro crimine famoſo poſsit, inſtrumenta conficere.*

52 *An bannitus poſsit facere teſtamentum.*

53 *Dicta ſtatuto quòd ſententia banni habeatur perinde, ac ſi lata eſſet contra præſentem, An tunc teſtari poſsit.*

54 *An vbi teſtari poteſt eius teſtamentum habeat effectum ſi capitur & occiditur pro executione banni.*

55 *Stante ſtatuto quòd bannitus ex teſtamento capere non poſſit, An bannitus ſub conditione ſi intra certum tempus non ſoluerit poſsit hærdditatem adire, & valeat aditio eo poſtea non ſoluente intra terminum.*

56 *An bannitus de ciuitate & comitatu intelligatur bannitus de comitatu poſtea acquiſito.*

57 *An bannitus in vna ex ciuitatibus regni ſiue comitatus, intelligatur bannitus a toto comitatu ſiue regno, & ibi datur remiſsio pro locis confœderatis.*

58 *An bannitus qui non poteſt habitare vel ſtare in territorio poſsit per illud tranſire ſine metu bani. Et eſt duplex, ſcilicet an locum habeat in futurum.*

59 *An exceptio banni ſuperuenientis excludit bannitum a iudicio per eum antea inchoato.*

60 *Si bannitur filius, an talis exceptio excludat patrem qui accuſauerat de iniuria facta filio.*

61 *An talis exceptio excludat tertium qui accuſauerat de conſenſu eius qui poſtea eſt bannitus.*

62 *An ſtante ſtatuto quod querelæ bannitorum non audiantur bannitus poſsit ſe defendere.*

63 *An bannitus conuentus à bannito poſsit excipere quòd bannitus non debet audiri ex forma dicti ſtatuti.*

64 *An ſtante dicto ſtatuto bannitus poſſit petere reuocationem tenutæ.*

65 *An patiatur ſecundum decretum.*

66 *An poſsit compenſationem opponere.*

67 *An in caſu in quo ipſe non poſsit, poſsit illam opponere eius fideiuſſor.*

68 *Stante dicto ſtatuto quod querelæ bannitorum nõ audiantur, de quibus querelis intelligatur. Et an poſſit appellare à ſententia lata contra eum.*

69 *An poſsit petere reſtitutionem in integrum.*

70 *An poſsit de falſo accuſare teſtes examinatos contra eum aſſecuturum.*

71 *An poſsit agere contra iudicem in ſyndicatu qui*

contra

contra talem bannitum ſecuratum tulit iniquã ſententiam.

72 *An ſtante dicto ſtatuto, bannitus ſub nomine hæreditario poſſit agere nomine proprio.*

73 *An bannitus retinens bona vel poſtea acquirens poſſit agere per procuratorem, ſtante ſtatuto prædicto.*

74 *An bannitus poſſit cedere iura ſua, vt ſic ceſſionarius poſſit agere pro alio vt procurator.*

75 *Quid ſi ante bannum ceſſerat.*

76 *An bannitus poſſit agere pro alio vt procurator.*

77 *An bannitus non banniti hæres repellatur agens iure hæreditario.*

78 *Quid ſi cauetur ſtatuto quòd bannitus non poſſit ſua bona in alium transferre, an poſſit facere inſtrumentum ſi ante bannum promiſit illud facere.*

79 *Egit creditor banniti contra eum qui bannitus poteſt ſe defendere, & fecit citare bannitum qui comparuit, quo viſo creditor vult deſiſtere, bannitus vero vult quòd procedat. Quæritur an bannitus audiatur.*

Et eſt duplex.

80 *An bannitus qui perdit iura ſuę ciuitatis, perdat etiam illa pro contractibus iam firmatis, quando non perdit bona vt beneficium guarentigiæ vel ſtatuti dantis laudi executionem.*

Prima pars ſecundi temporis.

1 PRIMO ergo quæro, an valeat ſtatutũ † quo cauetur bannitum p̃ maleficio poſſe impune occidi. Hæc quæſtio eſt multum nota & trita, & propterea in ea non inſtabo. Concludens q̃ cum tale ſtatutum fiat ad publicam vtilitatem, tum vt homines a delinquendo terreantur. ſcientes ſe poſtea poſſe impune occidi, tum vt maleficia non remaneant impunita. l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. & de ſen. excom. vt fame, dicendum eſt tale ſtatutũ valere. Ita diſputando determinauit Iaco. de Are. et tenet Ioan. And. in addi. Spe. in tit. de cõſti. iuxta fi. et ibi vide. Hoc autem indiſtincte tenuit Albe. vbi ſupra q. xvij. late referens rationes diſputationis hinc inde. Et Gand. q. j. in materia bannitorum & alleg. l. vnica. §. ſin autem. C. de rap. vir. Item Bar. in l. vt vim. ff. de iuſti. & iur. & l. oẽs populi. in iij. q. prin. & alle. pro caſu l. iij. ff. ad l. Cornel. de ſica. iuncta l. amiſsione. de cap. dimi. Idem etiam dixit in l. ij. C. quando vni. lice. ſine iudi. vin. quæ allegatur pro caſu quod etiam ibi tenet Bal. et licet alias dixerim iſtud intelligi verum qñ bannitus fuerat ex cauſa ex qua ei capto debeat irrogari mors quod ẽt tenuit Ray. in repeti. l. omnes populi. Tñ nunc dico indiſtincte valere. Non enim ſolum hoc ſtatuitur propter delictũ ob quod bannitus fuit, ſed ẽt propter eius cõtumaciã & inobedientiam factam ſuo principi. d. l. omnes populi, & ſic ſi ei mors irrogatur non fit contra ius vt in c. ij. de maio. & obe. cum ſi. Ad rationes in contrarium factas reſponde vbi ſupra, & adde quæ dicam infra in ij. parte huius temporis. q. xlix. in qua tractabitur an bannitus offenſus poſsit ſe defendere et eadem parte. q. ij. Dixit etiam Bal. quod valet ſtatutum quo cauetur quod capiens bannitum efficiatur dominus bãniti per tex. in l. dilationum. C. qui ad lib. procla. non li. vt ibi per eum. Ad quod facit l. ſeruitutem. de iur. iu. iunctis quæ ſuperius dicta ſunt.

2 Secundo quæro † an valeat illud ſtatutũ quo cauetur querelas bannitorum audiri nõ debere. Hæc quęſtio ſtatuto ita dictante facilis eſt. Expeditur enim in breuibus tale ſtatutum valere. Concordat enim cum legum diſpoſitione, quæ multoties contumaces taliter puniunt l. ſed & ſi per prætorem. §. ait prætor. ff. qui. ex cau. ma. & ibi Bar. & Bald. hoc dicunt. facit C. de remiſ. pigno. l. ſi eo tempore. cũ concor. & de re iudi. l. cõtumacia. & idem firmat Bar. in l. cum mulier. ſolu. mat. per dicta iura. facit l. ſancimus. C. de iudi. & ſi vis ad ſaturitatem videre iura denegantia audientiam cõtumaci vide in Spe. de actore. verſi. itẽ quod fuit cõtumax, & ibi in addi. & vide de hæreticis. c. ſuper eo. lib. vj. ff. ſi quid in fraud. pa. l. j. &. §. & alias, et de his quæ in frau. cre. pupillus, & de iure deliberã. l. ſi extraneus. Si vero ſtatutum diceret quod non fiat ei iuſtitia, dixit Inno. tale ſtatutum non valere, quia directo diſponit contra ius diuinum de cõſti. c. quæ in eccleſiarum, quod etiã ſequitur Ang. in l. iiij. C. pro emp. Sed ſi diceret q̃ ei ius nõ redditur puto valere ſtatutũ, quia ſiue iuſte ſiue iniuſte dicitur ius reddi. & ſic potius denegatur factũ quam iuſtitia. l. pen. ff. de iuſti. & iure & l. j. de iuriſd. omn. iud. Si autem diceret non audiatur etiã defendendo dicam vbi ſupra remiſi in fin. proxime quæſtio.

3 Tertio viſa validitate † dictorum ſtatutorum quæritur quid ſit bannum & vnde dicatur. Iſtam quæſtionem ponit Albe. vbi ſupra quæſtione prima. & multa dicit. Ego autem breuitet me expediam ſupra enim in proœmio dixi multiplices eſſe ſpecies bannitorum. & ideo non de omnibus eſt inculcandum, vt fecerunt illi de quibus ibi dixi. Quantum ergo ad propoſitum attinet ſto cum dicto Nicolai de Mat. de quo facit mentionem Alberic. vbi proxime dixi. Quod bannum de quo agimus eſt quædam iudicialis ſententia pœnalis lata in abſentem contumacem virtute ſtatuti. Quod vt ſupra dixi in proœmio valet et fieri poteſt. Quantum autem ad alios effectus bannum quandoq; aliter diffinitur. Dicitur enim quandoq; multa vt dixi ſupra in j. q. vltimæ partis primi temporis. quandoq; dicitur bannitum, id eſt, proclama ſiue cõminatia vt

quando

quando dicitur ꝙ certum quid fiat, vel nõ fiat publice bãnitur ſub certa pœna. C.cõ.vel epiſt.per totũ.& habetur in l.iiij.ff.de cuſt.reo. Quandoq; dicitur ſententia annotationis bonorum & banni.quod qualiter intelligatur habetur in l.abſentem.de pœ.& in l.j.de requi.reis. & in concordan.quæ non ſequor ne extra propoſitum euagari contingat. Vnum tñ nolo omittere quod dixit Alber.vbi ſupra,ꝙ ſi proclamatur aliquid nõ debere fieri ſub pœna banni. & alia quantitas non exprimitur in banno,ſi per ſtatutum, vel conſuetudinem aliter non declaratur ꝙ intelligetur pœna ſolidorum lx.per tex.cum gl.in lombar.in titu. de exercitalibus lib.j.l. quicunq;. quod eſſet no.ſi eſſet verum.Sed non credo, niſi forte in caſu quo banniretur vnumquemque debere ire in exercitum, vel contra inimicos ſub pœna banni vt ibi & eodem volumine lib.iij. & in tit.de his qui ad patriam defendendam ire neglexerint. l.j. & ij. In aliis proclamationibus, comminationibus, ſiue bannis non exprimentibus certam quantitatem puto dicendum ſi aliter declarari non poteſt intelligi ſecundum arbitrium proclamari facientis.ff.ſi quis ius dicen.nõ obtem.l.j.& de pę. l.hodie.cum ſi.Et vide quæ dicam infra parte ſequenti huius tẽporis q.lxiij.& hoc de prima parte qõnis videlicet quod ſit bannum. Vnde autẽ dicatur bannum,bannire,ſiue bannitio multi multa dixere. Sciendum tamen ꝙ in antiquis legibus iſtud vocabulum non inuenitur.Sed gloſa et iura nouiſsima allegata in proœmio de eo faciũt mentionem. & dicitur ſecundum Nicolaum de Mat.Bannum a banderia, id eſt, paruo vexillo, quod eſt publicum militare ſignum. ex quo dicit ꝙ bannum eſt publica dictio,id eſt,interdictio ab honoribus & officiis & ſtatutis ciuitatis. Vnde ſecundum eum dicitur bannio Titium id eſt, contra Titium publice procedo. Sed iſtud poteſt verificari in bannimentis in quibus aſsignantur termini ad comparendum non autem in diffinitiuis, quia illa ſine vexillo & bannimento publice ,proferuntur. & ideo dicunt alij vt colligitur ex no. per Dyn.in l.reos. C.de accuſa. per Bald. in l.j. de hæredi. inſtituen. quod cum ſit adinuentum ad ſimilitudinem excommunicationis per quam in foro eccleſiaſtico quis eiicitur extra communionem eccleſiæ, & inde dicitur excommunicatus.et vocatur acrimonia,id eſt,a gremio eccleſię ſeparatio,vt C.de ſacroſanct.eccle.l.placet.in fi. ita per bannum in foro ciuili extra communionẽ ſecularium beneficiorum quis ponitur. Ad quam ſimilitudinem allegauerunt in vſib.feud.hic finit lex corta. & incipiunt conſuetu. re.§.primo. ex quo ſecundum Cy.idem eſt bannire, id eſt, extra beneficia bannientis ponere. Sed iſtud etiam generaliter non eſt verum,quia ex ſolo banno non ſemper ponitur quis extra beneficia, vt patebit ex his quæ inferius dicentur & maxime qõ. ſequen.& ſeq.Et ideo,quia diſputatio nominum eſt pertinacibus relinquenda vt l.ij.C.de conſtitu.pecu. In hoc non amplius inſiſto, maxime quia talia ad beneplacitum fuerint adinuenta. Bannum enim quandoq; ſignificat,proclamationem id eſt, citationem cum aſsignatione termini ad comparendum in iudicio. Quãdoq; ſignificat pœnã quę appoſita eſt in proclamate contra aliquid facientibus vel non facientibus vt dicta l. lombardia. Quandoq; ſignificat ipſam ſententiam diffinitiuam ſiue quando fit ex forma iuris communis. Quandoq; fit ex forma ſtatutorum vt in iuribus ſupra in proœmio allegatis. Quandoq; nõ ſignificat pœnã ſed præmium,vt quia mittitur bannum quod quicunq; inierit exercitum habeat.xx. ſolidos pro die,vel quid aliud.& tunc non poteſt dici de bono itur ad malũ, immo de bono ad bonũ. in ſuperfluis itaq; & paruæ aut forte nullius vtilitatis non inſiſtens cũ talibus vulgi opinio.omni ſignificatui præferatur.l.cum de lanionis.§.aſinã. ff.de fundo inſtruc.l.librorum.§.quid ergo.verſi. quod tamen caſsius.de legat.iij.de ſuppelle.lega. l.Labeo. cum ſimili. Concludo ꝙ non poteſt in genere recte dici vnde dicatur,& quid ſit bannũ. Quantum autem ad propoſitum attinet dico vt ſupra dixi.Et ita ſe habet communis vſus loquendi.Quando enim quis petit,vel habet ſententiam prædictam,dicit da mihi,vel ego habeo bannum Titij. Et ſic ſtat vera diffinitio ſupra dicta quod etiam confirmabitur ex his quæ ſtatim dicam in ſequen.quæſtione. Si aliter videre velis recurre ad loca ſuperius allegata. Et quod dixit Angel. in ſua diſputatione, quæ incipit Duo fecerunt, &cet.

4 Quarto quæro † quibus æquiparantur banniti,de quibus agimus? Iſta fuit quæſtio gloſſ.in.§.relegati.inſtitu. quibus modis ius pat. pot. ſolu. & demum per multos agitata vt habetur per Cyn. in l.j. de hæredi.inſtituen.per Ioan. And.in addi.Spec.titu. de ceſsio.actio.§.j. ver. illud etiam quæritur per Albe.vbi ſupra qõ.xiij.per Bal. in d.l.j.per Angel.in diſputatione ſua de qua dixi in fine proximæ quæſtionis & ante eum fuerat diſputata per Bart.vt patet in vulgari eius diſputatione quę incipit,Statuto Lucanæ ciuitatis &c.Quæ quia cõmuniter habentur hic non repetam,ſed ſuccincte tangam,quæ meo iudicio ſunt ad noſtrum propoſitum neceſſaria. Concludit enim Bartol. poſt multa ꝙ non æquiparantur deportatis, non relegatis, non excommunicatis in omnibus, licet in aliquibus cuilibet æquiparentur.& ſic de vno ad alium non eſt licita argumentatio. l.fin.ff. de calum. ſed dicit eos eſſe hoſtes & transfugas ſuę ciuitatis, quod oſtendit primo ab effectu. Illi enim ſunt transfugæ qui ab his ſub quorum imperio ſunt deſiſtunt & in numero hoſtium ſe conferunt.l.amiſsione.§.qui deficiunt.ff.de capi dimi. Sed ex bannitus ideo ponitur in banno,quia inobediens eſt his ſub quorum iuriſdictione fuit hucuſq; eſt, & ſic confert ſe in numero aliorum bannitorum,id eſt, hoſtium ciuitatis ſuæ,ergo poteſt proprie dici transfuga. Sed iſta prima ratio non eſt vera. Non enim bannitur propter inobedientiã, ſed propter contemptionem reſultantem ex contumacia & ſic propter delictum, vt ipſe idem Bartol. dicit in l. omne. ff. de re mili. Et dicam infra in ſecunda parte huius temporis quæſtione

lix.

lix. Item quia neceſſe eſſet quod conferret ſe ad alios bannitos, vt dicitur in transfuga, quod non eſt verum. Secundo probat ipſe etiam ab effectu licitum eſt impune occidi transfugam. ff. ad legē Corneli. de ſiccar. l. tertia. §. final. et ſic bannitum, ergo &c. Iſta etiam ratio non eſt vniformis. Ad ſubſtantiam enim & eſſe banniti nō requiritur ꝙ poſsit impune occidi, quia non ſequitur quis eſt bannitus ergo poteſt occidi, niſi alio ſtatuto diſponatur vt dicetur infra in pluribus quæſtionibus, & maxime in fine huius, & infra in ſequenti parte quæſtione 1v. & habetur per Docto. in locis ſupradictis. vbi ergo hęc non diſponit ſtatuium, hęc ratio nihil valet. Probat ipſe tertio quælibet ciuitas poteſt habere ſuos hoſtes ſi eis bellum indixit. l. ſi quis ingenuam. §. fin. de cap. & not. eodem titu. l. hoſtes. Sed talibus bannitis ciuitas bellum indixit permittendo eos occidi impune, ergo ſunt hoſtes ciuitatis. Hæc etiam ratio non eſt vniformis vt prædixi. Addit ipſe aliam rationem, qa quando ſubditus repugnat domino poteſt dici hoſtis. l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccleſi. confug. ſed bannitus rebellat ſe ergo poteſt dici hoſtis. Iſta ratio etiam non procedit. Nam ſequeretur ꝙ omnis delinquens eſſet hoſtis, repugnat enim legibus ſuæ ciuitatis, et tamen non iudicatur hoſtis, immo quandoque acriter, quandoque leniter, quandoque miſsime punitur, & non vt hoſtis. l. aut facta per totum. ff. de pœnis. l. abſentem. in fin. ff. eodem tit.

Sicque non concluditur ꝙ banniti de quibus agitur poſsint vniuerſaliter hoſtibus æquiparari. Poſſunt enim quandoq; impune offendi, & quandoque non. Et tamen ſunt banniti. Præterea pone ꝙ ſtatuto caueatur offendentem bannitum puniri in medietate pœnæ, erit ne tuno hoſtis? certe non, etiam ſecundum Bart. & tamen bānitus erit. Nulli ergo prędictorum æquiparantur, quod etiā tenuit Bald. in dicta lege prima. de hęred. inſtitu. vbi multos refert. vbi vide ſi amplius videre cupis. & ideo reſtat quod ſit quoddam genus de per ſe ſub nomine bannitorum, & ita vt dixi ſupra quæſtione proxima vulgaritet appellantur. & eſt tale genus ſtricti iuris, adeo ꝙ quicquid expreſſe in ſtatutis quorum virtute banniti ſunt non dicitur, illud intelligatur omiſſum. l. quicquid aſtringendæ, de verb. obli. ſecundum Bal. de quo tamen infra in ſequentibus quæſtionibus aliqua tractabuntur. Vbi ergo ſit ſolum ſtatutum ꝙ contumax habeatur pro confeſſo & poſsit in banno poni pro ea pœna quæ imponeretur prędicto bannitus tunc nec exulibus ſiue bannitis de iure communi, nec deportatis, relegatis, excommunicatis, aut hoſtibus poterit compaſari. Si vero ſint alia ſtatuta de quibus ſupra maxime in proemio dictum eſt, facile tollerabiliter dici poſſet eos hoſtibus comparari, de quo dicam infra dum tractabo de receptatione bannitorum parte tertia huiūs temporis, & ſic patet ꝙ d. gloſ. §. relegati non eſt vera. Dicit tamen Ang. vbi ſupra quędā verba quæ quia pulchra ſunt hic placet inſerere. Quod quidam ſunt banniti imperialis culminis, vel apoſtolicæ ſanctitatis, & quia perdunt ea quæ ſunt iuris ciuilis & per conſequens bona, poſſunt æquiparari deportatis. Et de iſto genere bannitorum loquitur tex. C. de epiſ. & cle. auth. item nulla cōmunitas. & authen. item quecunque. & iura quæ ibi allegantur. quidam vero ſunt banniti ab inferiore nō habente poteſtatem deportandi, nec priuandi ſubditos beneficio iuris ciuilis, quoniam talia non ſunt imperii eorum, & tunc ſi bona eorum publicantur, bellum tamen eis non inducitur, equiparantur vere deportatis, quia ſicut deportati perdunt ea quæ ſunt iuris ciuilis, nec tamen eis bellū inducitur. ff. de re iudi. l. ſi victum, & de pro non ſcrip. l. ſi in metallum, & in cor. de inceſ. nu. circa prin. Sed banniti tales perdunt bona & beneficia ciuitatis ſuæ, & tamen non poſſunt offendi. Sed hoc non procedit ꝙ equiparentur deportatis quia deportatis interdicitur omnis locus excepta inſula in qua deportatus eſt, bannitus autem talis poteſt ſtare in omni loco excepto loco a quo eſt bānitus. Si autem haberent poteſtatem deportandi, dicit tunc bannitos tales vere equiparari deportatis, & teſtari non poſſe & patriam perdere, vt ibi per eum. Quod eſt multum periculoſum inter ris quæ habent ex conceſsione iure vicariatus, vel Imperij & habent inſulas, ideo non credo verum ſi eos in bānno ponit ſeruata forma ſtatuti. Et ſic virtute ſtatutorum non virtute iuris communis quod etiam patebit ex his quæ inferius dicentur in particularibus quęſtionibus. Iſta tamen diſputatio parui eſt effectus, vt infra patebit. Et ideo in ea amplius non inſiſto.

5 Quinto quæro † quæ generaliter perdant banniti noſtri temporis. In hoc multi multa dixerunt inculcando leges de aliis bannitis loquentes, vt refert Bald. in d. l. j. de hære. inſtituen. Bar. autem in dicta diſputatione referens Iac. de Are. in l. ex facto. ff. ad Trebel. concludit eos perdere omnia iura ſuæ ciuitatis pro ſuo commodo facientia. Ea autem quæ ſuum incommodum concernunt, nullatenus ei relaxantur, pro quo facit quia non debent de pœna præmium reportare. Iura autem gentium & iura communia minime perdunt rationibus & iur. ibi per eum allegatis. Bal. tamen in d. l. j. dixit ꝙ ſi eſt bannitus ex tali delicto ex quo de iure communi deberet deportari tunc perdit in territorio ſuæ ciuitatis non ſolum illius ciuitatis iura, ſed etiam iura ciuilia, & nihil allegat, niſi quod hoc ideo eſt quia, pœna adiecta in bāno ſuccedit loco deporiationis. Ego autem ſto cum opi. Bar. quę eſt communis ꝙ in territorio ſuæ ciuitatis nō perdat iuris communis diſpoſitionem, ad quod facit dictum Cyn. in l. reos. de accuſ. de quo dixi ſupra in iij. q. huius partis, quia bannire nil aliud eſt niſi extra beneficia bannitos ponere. Ac etiā quia non ſecundum ius commune punitur, ſed ſecūdum formam ſtatuti. Item quia non eſt verum ꝙ illa pœna ſuccedat loco deportationis, vt patet ex not. in l. j. §. deportatos. de le. iij. & l. ſi quis filio exhæredato. §. hi autem. &. §. irritum. de iniuſto teſtamen. Ergo eſt per ſe alia pœna loco pœnæ extinctę. Et ſic ſuum aſſumunt vigorem non autē antiquum. l. qui id quod. ff. de don. cau. mor. & qd habetur in l. ſi eum. §. qui iniuriarū ff. ſi quis cau.

Dico

Dico etiam ꝙ perdit diſpoſitionem iuris communis in ſui fauorem, ſi illius loci ſtatuta aduerſarẽtur: ſunt enim legibus prævalentia. vt l. omnes populi, & ſic in ſui odium diſponentia, ergo illa nõ perdit vt dictum eſt ſupra. Retinente ergo iura gentium. l. ſi tibi mandauero. §. is cuius bona. ff. man. Item iura ciuilia romanorum ſiue in ſui odium, & hoc indiſtincte, ſiue in ſui fauorem diſponant, nili hoc ſecundo caſu a ſtatuto iura communia ſint correcta. Tunc enim in territorio ſuę ciuitatis ius illud commune in ſui fauorem allegare non poterit. Item ligatur ſtatutis ſuæ ciuitatis in ſui odium diſponentibus ſicut ligaretur nõ bannitus ſecundum ea quæ habentur in l. cunctos populos de ſumma Tri. & ideo omnia ſtatuta priuatiua porrigentia effectum ſuum extra territorium ſecundum ibi no. per Doct. locum habebunt in talibus bannitis quocunq; vadant, fauorabilia autem ſtatuta, nec ibi, nec alibi poterant allegare, quia illa omnino perdiderunt, vt in iuribus ſupra alle. & vide. l. amiſsione. §. qui deficiunt. & l. tutelas. ff. de ca. dimi. ex hoc ſummo multæ termi nantur quæſtiones, vt infra patebit.

6 Sexto quæro † de iure cõmuni pro vulnere eſt pœna mortis. C. ad leg. Corne. de ſicar. l. is qui cum telo. ff. eo. l. j. ex forma ſtatuti pœna eſt pecuniaria. Bannitus in ciuitate, vel territorio a quo eſt bannitus vulnerauit aliquem animo occidendi & non occidit, quęritur qua pœna debeat puniri. & videtur ꝙ pœna corporali quia perdit iura ſtatutorum vt ſupra ſic quantum ad eum remanet iuris communis diſpoſitio. Contrarium determinat Bald. ff. ſolut. matrimo. l. cum mulier. quia ſtatutum receſsit a pœna iuris communis, & pœna ſtatuti eſt loco illius. l. qui cum vno. §. qui poſt. ff. de re mili. nec dicitur hoc ſtatutum eſſe beneficium ſiue ſtatutũ ꝙ pœnæ minorationem vel alterationem inducat arg. C. de his qui not. infa. l. & verior. cum ſimi. In pœnis ergo maioribus includuntur banniti ſecundum eum ſicut alij non eorum fauore, ſed natura legis quæ eſt generalis, & qualiter omnes ligat hoc poteſt eſſe verum ſi proceſſus eſt ſimpliciter formatus. Tunc enim ſecundum illius tenorem debet formari ſententia. l. cum fundus. ff. communi diui. de accuſa. l. ſenatus cum ſua materia. Si vero eſt formatus tanq; contra bannitũ, forte non procedit dictum Bald. quia in veritate ſtatutum ei non opitulatur, ſed ſecundum ius commune tractari debet vt ſupra. Ipſe enim ab ipſo ſtatuto exemptus eſt, vt. §. qui deficiunt. Sed pro Bal. facit quia & forenſis ſecundum ſtatutum puniretur, & non ſecundum ius commune. Sed reſpondetur quod ille forẽſis nunquam perdidit ſtatutum, ſed bannitus illud perdidit. Ideo forte verum eſt quod dixi, quia tamen proceſſus communiter formatur ſimpliciter omiſſa banni quatitate Bal. opi. eſt in vſu.

7 Septimo quæro † ſtatuta prædicta dicunt ꝙ bannitus a cẽtum libris ſupra poſsit offendi &c. Titius pro furto fuit bannitus in quinquaginta, deinde, pro vulnere vel alio maleficio ex alio proceſſu fuit bannitus in octuaginta, quod fieri poteſt, vt dixi ſupra in tempore. j. parte. qõ. iij. An in eo habebunt locum ſtatuta prædicta. Bar. dicit ꝙ nõ, quia quinquaginta & octuaginta non ſunt centum triginta. l. vbi fideiuſſor. ff. de ſolu. & ibi per eum. & in l. ij §. j. de con. inſti. & quod habetur in l. quoties in ſtipulationibus. ff. de verb. obli. & ſic non eſt bannitus a centum libris ſupra. Ita etiam tenuit Bal. & dicit fuiſſe conſultum per Ioan. Pagla. in. §. hęc autem tria in proœmio ſtorum.

8 Octauo quæritur † Titius fuit in eodem proceſſu inquiſitus diſtincte pro pluribus percuſsionibus, & demum fuit bannitus hoc modo in libris. cc. videlicet in quinquaginta pro percuſsione in brachio. In vigintiquinq; pro percuſsione in pectore. & in lx. pro percuſsione in facie. An dicetur comprehendi in ſtatuto prædicto. Bart. in l. Lucius. §. quę habebat. ff. ad Trebel. dixit ꝙ nõ, quia perinde habetur ac ſi ab initio ſummas ſeparatim exceſsiſſet per l. ædiles. §. fi. cum gloſſ. ſua. ff. de ædi. edic. & d. §. quæ habebat. Et idem dicit per dicta iura in dicta l. vbi. & facit. ff. de iuriſd. om. iud. l. ſi idem cum eodem, in princip. In contrarium tamen facit. ff. de appella. l. ſi qui ſeparatim. §. j. et ibi tangit Bar. & non reſpondet vbi dicitur ꝙ plures ſummæ diuerſarum ſpecierum eadem actione petitę cumulatę conſiderantur. Dicunt quidam ꝙ dictum Bar. procedit, quando illę ſummæ imponuntur pro maleficijs quibus agitur diuerſis actionibus numero, alias locum habet lex ſi qui ſeparatim. Et ideo ſecundum eos ſi dictæ pœnæ imponerentur ex eodem ſtatuto locum non habet dictũ Bart. quia fit cumulatio vt ibi, ſecus ſi imponantur per diuerſa ſtatuta. Tunc enim debentur diuerſis actionibus numero, & ideo non fieret cumulatio. Sed credo ſimpliciter dictum Bar. verius per iura prædicta ſiue imponantur ex eodem ſtatuto ſiue ex diuerſis. Ad inducendum enim odiũ nunquam fit cumulatio, vt d. l. ſi idem, non obſtat lex ſi qui ſeparatim, quia ibi inducitur cumulatio ad fauorem, vt ibi patet. Intelligo autem verum eſſe quod dixi quando imponuntur pœnæ pro maleficijs ſeparatis. Secus ſi imponantur pro vno maleficio habente plures qualitates. l. nunquam plura. ff. de priua. deli. l. qui de crimine. C. de accu. de quo dic vt ibi infra. q. proxima.

9 Circa idem quæro nono. † Formato proceſſu de pluribus ſeparatis maleficijs pro quorum quolibet eſt ex forma ſtatuti pœna minor centum libris. Iudex in ſimul & ſemel nulla facta diſtributione condemnat in tota ſumma, puta in ducentis, vel trecentis. Quæritur an intelligentur plura banna, an vnum tantũ. Hæc quæſtio eſt ſubtilis & pendet a notatis in l. ſcire debemus. ff. de verb. obli. & in l. cum eiuſdẽ. & l. ædiles. aiunt. in fin. de ędil. edic. & l. quod ſi vno. de actio. emp. Mihi tamen ſic videtur dicendum ꝙ aut maleficia ſunt ſeparata. ideſt diuerſis temporibus facta. Et tunc cum cumulatio fiat reſpectu diuerſorum & ad diuerſos fines, ſcilicet

pro

pro vnoquoq; fiat ſolutio dicentur tot cõdẽnationes & tot bãna quot ſunt pcuſsiones. l. ſcire debemus. p̃alle. & l. falſa in fi. & de cõd. & demõ. maxime qñ in inquiſitione eſt appoſita illa clauſula, ſup quibus omnibus ſingulis &c. Quia tñ poſſunt etiam ad voluntatem agentis vnite conſiderari, vt not. in l. & ſi vno. & in l. in commodato. §. duabus. ff. commo. poterit talem bannitum offendens ad ſui beneficium & excuſationem allegare, & vnicum dicetur bannum vt ibi. Si vero ſunt facta eodem tempore, tunc ſine dubio vnica eſt condẽnatio, vt l. quoniam multa. C. ad legem Iul. de vi. & ff. de adul. l. denunciaſſe. §. quid tamen. cum ibi not. & per Bartol. in l. hos accuſare. §. lege Iul. de accuſat. Communiter tenetur quod ſaltem ad excuſationem offendentis qui videt vnam ſummam excedentem centum dicatur vnum bannum. Quo autem ad alios effectus, ſcilicet an debeat audiri in iudicio, vel non, & ſic de ſimilibus poteſt eſſe dubitatio ſupra dicta quæ nullo modo eſſe poterit ſi pro percuſsione pœna eſt arbitraria. l. j. C. ſi plures vna ſen. cum ibi not.

10 Decimo quæro †ſtatutum loquitur de bannito & condemnato ꝙ poſsit impune offendi. Habebit ne locum in bannito tantum, vel condemnato tantum. Dicit Bal. ꝙ non, quia requiritur vtrunque copulatiue. ff. de condi. inſti. l. ſi hæredi plures, cum ſimi. ita no. in l. qui duos. ff. de in ius vocan. Quod credo verum, niſi probaretur ꝙ tempore ſtatuti cõfecti communis vſus loquendi fuerit quod bannum vocaretur potius condemnatio, quia tunc illa dictio, & videtur potius adiecta ex plenitudine locutionis quam vt denotaret vtriuſque concurſum ſecũdum no. in l. eos. de condi. & demon. & quod habetur in l. prima. de iuſti. & iur. Facit quod habetur in l. j. de infami. & vide quod habetur in l. legatis. de leg. iij. & per Dyn. in c. generi. de regu. iur. libr. vj.

11 Vndecimo quæro †viſo in quibus bannitis locũ habeant ſtatuta. An bannitus in perſonam perdat bona vt ſic dicantur confiſcata, & loquor de bonis quæ tunc habebat. In hac qõ. Guil. in Spec. de inſtru. edi. §. compendioſe. ver. quid de bannito, videtur concludere ꝙ non ſi eſt ꝑbannitus ex leui cauſa, ſecus ſi ex graui. Tunc enim æquiparatur deportatio, & ideo perdit bona. Facit ſecundum eum. ff. de his qui notan. infa. l. quid ergo. §. fi. & alleg. not. in. §. relegati. inſti. quib. mod. ius pa. pot. ſol. Sed ibi glo. loquitur de eo cui expreſſe bona ſunt adempta. Meo iudicio quæſtio hæc requirit altiorem indaginem. Primo enim videndum eſt an de iure communi damnati ad mortem perdant eorum bona. In quo non intendo diſputare, de hoc habetur in authen. bona damnatorũ. C. de bon. damnato. & ibi per gl. & Cy. & per gloſ. & Bartol. ff. eo. titu. l. prima. Et concluditur ꝙ in caſibus in quibus de iure antiquo expreſſe diſponebatur de adẽptione bonorum & per ſe principaliter nõ in cõſequẽtiã alterius pœnæ. iura antiqua nõ corrigantur, ſed bona etiam tũc publicentur, vbi vero tacite veniebãt in publicatione, & in conſequentiã alterius pœnæ iura antiqua non corrigantur, ſed bona etiam tunc publicentur. Vbi vero tacite veniebant in publicatione & in conſequentiam alterius pœnæ iura antiqua corrigantur, quia tunc bona nõ publicãtur excepto crimine læſæ maieſta. vt in d. authẽ. bona. & C. ad leg. Iul. maieſt. l. quiſquis. & de crimine hęreſis, vt in auth. gazaros. C. de hæreticis. Nunc ad propoſitũ qñ quis bannitur ex forma ſtatuti nõ loquor de eo cuius bona fuerint adnotata de quo habetur in l. j. de requiren. re. cũ cõcordã. Aut per ſtatutũ diſponitur aliquid circa bona, & illud ſeruandũ eſt, aut nihil diſponitur. Et tũc aut bannitur ex crimine propter quod de iure cõi bona non auferebantur, & illa non perdit. Nec obſtat quod ſuperuiuat quia hoc eſt de facto non ex vi ſentẽtiæ, damnatur enim ad mortẽ, adeo ꝙ ſi caperetur nõ ſuperuiueret, & propterea quantũ ad bona idẽ eſt ac ſi mortuus eſſet quia illa fiſcus occupare non poteſt dicta authen. bona. Si vero bannitur ex cauſa propter quam bona de iure auferebantur, & tunc illa perdit per eandem rationẽ & auth. Quod eſt verũ ſi illud in ſentẽtia banni exprimitur, alias non, ſunt enim ſtricti iuris, & ideo non extenduntur banna. l. quicquid. de verb. ob. & l. ſi patronus teſta. §. ſi quis cum effet. de bon. liber. Ita firmat Bald. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. & poſth. & in c. j. de pace tenen. collatio. x. & ita ẽt conſultum fuit & obſeruatum in hac ciuitate in magnis cauſis, propter quod ordinatũ eſt quod rectores bannientes & condemnãtes debeant ſub pœna expreſſe confiſcare bona. Perdũt ergo banniti bona ſi in eorum bannis fiat mentio alias non niſi in l. quiſquis. & l. fina. ad l. Iul. maieſta. & vide qnæ dicam infra vltimo tempore parte ij. q. ix.

12 Duodecimo antequam †veniã ad examinationẽ effectus talis bonorũ adẽptionis quæro aliqua. Titius ex maleficio fuit bãnitus in mille de quo non debeat eximi, niſi in condemnationẽ ſoluerit. Titius non ſoluit, ſed exulat & ſic capi non poteſt, An fiſcus poſsit de ſuis bonis accipere in ſolutum vſque ad concurrentem quantitatem. Et videtur primo ꝙ ſic, quia cum ſit lata ſententia & valida, ergo meretur executionem, & poterit mãdari executioni officio iudicis maleficiorũ, quia idem iudex qui pronuntiauit debet exequi. C. de bon. dam. l. ſi quis intra. In contrarium videtur quia hic videtur eſſe debitor alternatiuus, videlicet quod aut ſtet in banno, aut condemnationem ſoluat. Et certum eſt quod in alternatiuis eſt electio debitoris. ff. de eo quod cert. loc. l. iij. Præterea cum paret banno ſatisfacere videtur, ſatisfactio enim hic in non ſatisfaciendo contingit, ergo ſi ſatisfacere videtur, non poteſt ad aliud compelli. ff. de condi. ob cau. l. dedi. in prin. ex hoc ſequitur ꝙ ſi moreretur in banno, executio non poſſet fieri contra hæredes. Verba ſunt Bald. in dicta authenti. bona damnatorum. Sed meo iudicio non ſic leuiter eſt agen-

dum, quia hæc quæstio pendet ab eo. An bona delinquentis sint tacite obligata pro delicto ipsi fisco, quod videtur, licet pro illa obligatione credi toribus non præferatur. C. de pen. fisca. credi. præ di. l. j. & ibi not. & in l. rescriptum. in princi. ff. de pac. licet vt plurimum in contrarium allegetur & male. & istud tenuit Dyn. in l. quod placuit. ff. de iure fis. Sed Bar. eod. tit. in l. aufertur. §. fiscus, tenet fiscum non habere tantam hypothecã alias enim indistincte reuocarentur alienata post delictum, quod est falsum. l. si quis posthac. C. de bon. dam. & post contractum. de dona. pro hoc fa cit quia ante sententiam pœna non debetur iure obligationis vt ipse idem dixit in lege in fraudẽ. in princi. ff. de iure fisci. & in l. fina. de iniur. ergo bona non possunt esse obligata & istud credo ve rum quod sic ostendo. Obligatio realis præsupponit personalem. l. fideiussor. obliga. in princip. de fideiusso. Sed pro delicto quis non est personaliter obligatus ante sententiam de iniur. l. non so lum. §. j. & probatur institu. de pu. iudi. in princi. & §. penulti. ergo &c. Non obstat. l. prima. §. bestias. & quod ibi not. ff. de postulan. & in l. rescri ptum. ff. de pact. vbi glo. videntur velle, q̃ delinquens se obliget ex consensu ad pœnam. Quia aduertendum est quod quatenus delinquens potest ciuiliter conueniri dicitur large obligatus, non tamen ciuiliter, sed naturaliter tantum, & ideo non potest agi contra eum vt habetur in dicta l. non solum, cum similibus. Quatenus autem criminaliter agitur, id est, ad pœnam applicandam fisco, nullo modo est obligatus, & ita determinat Bartol. in extrauagan. ad reprimen. super verbo, meretur. Post sententiam autem condemnatoriã diffinitiuam, non dico banni, bene potest agi contra ipsum tanquam contra debitorẽ propter quasi contractum factum in iudicio. l. iij. §. idem scribit. ff. de pecu. secundum Bartol. in consi. quod incipit, statuto communis Tuderit, de quo dicam hoc eodem tempore parte vltima quæstio, xvij. licet tamen sit per sententiam obligatus non tamen eius bona sunt obligata, quia iure cautum nõ reperitur. Sic itaque concluditur quod tale bannũ non potest in bonis executioni mandari. Sententiam autem condemnatoriam secundum Bald. bene poterit executioni mandari, vt ipse not. in l. cunctos populos. vlti. quæstio. C. de sum. Trin. & fi. catho. Cuius dicta sic debent intelligi alias sibi inuicem contraria videfentur.

13 Sed quæro tertiodecimo †pone q̃ statuto cauetur q̃ bona sint obligata pro maleficio & pro certis maleficijs imponatur pœna pecuniaria. An tunc bannum poterit mitti executioni in bonis. Dic, q̃ aut bona detinebantur per tertium ante bannum, & non poterit mitti executioni in talibus bonis, quia sententia lata per contumaciam non præiudicat tertio, cui alias præiudicaret lata contra præsentem vt habetur. ff. de euictio. l. si ideo. & C. de pignor. l. si præses, & quod ibi not. per Bartol. in l. si superatus. ff. de pignor. vbi omnino vide, facit quod habetur in l. ij. C. quando ex fact. tuto. & plene per Bart. in l. cum filius. in princi. de verbo. oblig. Si aut cœpit possidere post latum bannum, tunc poterit contra ipsum mitti bannum executioni, vt dictis iuribus. & l. præses. & l. si superatus. & l. si mater. §. fi. de excep. rei iudi. cum simi. & in simili cõ suluit Dyn. in quinto consi. quod refert & ampliat Ioan. And. in addi. Specu. in titu. de teste. §. nunc tractemus in addi. magna. vbi omnino vide quia not. loquitur. & intellige secundum notata per Bart. in l. a diuo pio. §. si super rebus de re iudi. & in l. iij. C. de pigno. vbi declaratur quod tangit Cyn. in l. vna. C. de alie. iudi. mu. cau. fac. Si autem possidentur ab eo, tunc dic vt habetur in l. a diuo pio. §. primo. de re iudi. cum ibi not.

14 Quartodecimo circa idem bannum †pecuniarium etiam quæro, Inquisitus de delicto ex quo pœna pecuniaria veniebat imponenda, & sic in accusato, promisit ante lit. contest. se repræsentare potesta ti ad omnem eis requisitionem, & dedit fideiussorem qui promisit eum repræsentare, aut condemnationem soluere, deinde iudex principalem con tumacem in banno posuit secundum formam statuti in pœna pecuniaria a statuto disposita. Quæritur an tale bannum possit contra fideiussorem executioni mandari. Dices tu hæc quæstio formatur in multis locis. Sed quia diuersimode repe ritur formata omissis superfluis per viam distinctionum partim dicendo, partim remittendo, hũc articulum declarabo. Quandoque enim fideiussor promisit simpliciter de iudicio sisti. Et tunc qualiter teneatur habetur in l. græce. §. & post litem. ff. de fideiuss. & in l. fancimus. C. eod. titu. & dic vt ibi & eod. titu. l. pen. Quandoque promittit repræsentare reum, & tunc aut sub certa pœna vt habetur in l. ij. in fin. ff. qui satisda. cogan. & si non repræsentat potest ad illam pœnam extra ordinem conueniri, ideſt iudicis officio contra ipsum procedi vt not. in l. si quis reum. ff. de custo. reo. Si vero promittit soluere iudicatum, tunc potest executiue conueniri vt habetur per Bart. in l. fina. C. de vsu. rei iudi. & in l. j. ff. iudi. sol. per Iacob. But. & Bald. in l. ij. §. j. ff. qui satisda. cogan. & habetur in Specu. de excu. sen. §. sequitur. versic. quid si sententia. Et ideo in pro posita quæstione tenetur eum præsentare, & si nõ repræsentat, cogitur soluere quod in banno continetur per iura prædicta. Idem determinat Bar. in l. si quis reum. præalleg. Et clarius in bannito determinat Guil. in Spec. de accu. §. sequitur. ver. item quæritur ecce. vbi omnino vide. si autem simpliciter promisit repræsentare ad voluntatem iudicis. Tunc tenetur etiam post sententiam non ad condemnationem; quia illam non promisit, sed ad pœnam extraordinariam quam iudex ei imponere vellet propter inobedientiam, vt d. l. si quis reum, & ita firmat Guil. in d. §. sequitur. ver. porro. An autem excusetur propter bannum vide in l. si decesserit. ff. qui satisda. cog. Et plene in dicto. §. item quæritur. Et vnum not. quod quando post condemnationem quis simpliciter fideiubet, non videtur fideiubere de repræsentando, sed soluendo.

uendo. Et ideo ſine dubio tunc per cauſam ſuperuenientem in perſonam condemnati ab obligatione non exoneratur, vt l. ſi vero, in princ. ff. qui fatisda. cogan. quod principium ſic intelligo, vt ibi plene dixi.

15 Quintodecimo quæro † Bannitus p quo fideiuſſor erat obligatus peruenit in fortiam iudicis deinde aufugit. Quæritur an fideiuſſor amplius teneatur. Ioan. And. in verſi. item quæritur allegato ſupra in fine proxi. quæſt. concludit q̃ amplius non teneatur. Et ibi allegat plura iura. quod in d. l. ſi quis reum. ff. de cuſto. reo. intelligit amplius verum eſſe, niſi promiſiſſet repræſentare eum toties quoties iudici placuerit. Tunc enim dicit per primam præſentationem non liberari, ſed per ſecundam. ff. de leg. iij. l. fideicommiſſa. §. ſi quis decem. & ad l. veluti. §. hæc vox. ff. de eden. reſpondet quod ideo intelligitur toties quoties opus eſt quia per nouam editionem non inducitur nouum grauamen. At in propoſito per reiteratam repræſentationem ſemper inducitur grauamen nouum ideo liberatur per ſecundam vt in. §. ſi quis decem. Credo quod dictum Ang. poſsit procedere poſt ſententiam interueniente fideiuſſore de repræſentando. Sed ſi promiſiſſet ante latã ſententiam dicta verba importent toties quoties opus erit, quia ſic eſt de natura iudicij, & ſic debent intelligi. l. ſi vno. ff. loca. & l. ſi ſtipulatus. de vſu. & l. damni infecti quidam, in prin. ff. de dam. infe. cum ſi. & ideo vſque ad ſententiam ſemper tenetur vt d. l. veluti. §. hæc vox. Sed poſt ſententiam ſemper facta repræſentatione, vel eo ſemel capto fideiuſſor amplius non tenetur per iura per Ioan. And. allegata. Nec obſtãt verba toties quoties, quia intelliguntur vt dixi. & quia verbum placuerit importat arbitrium boni viri l. thais. §. ſorore. ff. de fideicom. lib. qui nunquam arbitratur ex culpa ſiue negligentia iudicis fideiuſſorẽ prægrauari. l. ſancimus. C. de pecu. An autẽ talis fideiuſſor mortuo bannito liberetur infra in vltimo tempore parte ſecunda quæſtio. vj. dicetur.

Viſis prædictis conferẽtibus ad caſum in quo bannitus nõ perdunt bona, rediens ad caſum in quo perdunt de
16 quo dictum fuit ſupra qõ. xl. Quæro. xvj. † An tunc verum ſi quod illa procedat ſi fuit bannitus ex eo quod tractauit contra partem Guelfam, vel contra ſtatum ciuitatis, ſiue quia patriam oppugnauit, vt dicatur commiſiſſe crimen læſæ maieſtatis. & propterea perdat ipſo iure, vt l. quiſquis. & l. fina. C. ad leg. Iul. maieſta. & dixi vbi ſupra proxime in fin. quæſtionis. & primo videtur q̃ ſic. quia oppugnans patriam, vel contra illã tractans committit crimen læſæ maieſtatis, vt dicit tex. cum gloſſ. in l. fallaciter. C. de aboli. Secundo etiam videtur probari per text. in l. j. ff. ad leg. Iul. maieſta. Tertio conſcius turbationis ciuitatis ſuæ, vel alterius delicti commiſsi in ciuitatem ſuam punitur vt particeps ex ſola ſciẽtia l. vtrum. ff. ad l. pompo. de parrici. & quod ibi no. per Doct. ſicut ſi cõtra principem ſciret quid moliri. C. ad leg. Iul. maieſt. d. l. quiſquis. & ſicut damnati illo crimine perdunt bona ita & iſto dãnati. Pro hac parte faciunt. ff. de captiuis. l. nõ dubito. & C. de epiſ. aud. l. iij. In contrarium tamẽ eſt veritas, quia illi dicuntur committere crimen læſæ maieſt. qui contra principem, vel contra eos qui iuxta eius latus ſunt, vel contra rem publicã Romanorum moliuntur vt d. l. quiſquis. & l. iiij. in fin. ff. ad legem Iul. pecu. & non quia contra alias ciuitates moliuntur, probatur in dicta l. fallaciter, in fine vbi crimen læſæ maieſta. & crimen oppugnatæ patriæ ponuntur vt ſpecies differentes. & eſt gloſſ. ordinaria quæ hoc tenet in l. j. ff. ad leg. Iul. maieſta. præalleg. Et hoc modo intelliguntur iura in contrarium allegata quæ per modnm a ſpeciali faciunt pro hac parte. Ciuitates enim aliæ ab vrbe iure priuatorum funguntur l. eum qui vectigal. ff. de verbo. ſignifi. & iſtud maxime verum eſt quando non de ſubuertenda patria tractatur, ſed de mutuis diſſentionibus & partialitatibus l. j. §. hiſdem temporibus. ff. de orig. iur. & l. ſi quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de capt. & ſic vidi permagnę authoritatis viros conſultum qui in contrarium allegatis reſpondebant vt dicam infra. quod etiam tenuit tũc Bal. conſulendo ex eo quia titulus talis criminis eſt ſeditionis non perduellionis, vel maieſtatis q̃d ſic probauit. Duplex eſt maieſtas, diuina, et humana. C. de hære. authen. gazaros. Item humana eſt triplex, ſcilicet Imperatoris vt inſti. in prooemio ſcilicet imperatoriam maieſtatem &c. Regis. C. vt nemo priuatus. T. regie maieſt. &c. Item populi romani. vt d. l. j. ad leg. Iul. maieſta. Dicitur enim maieſtas prætoris. ff. de iuſt. & iure. l. penul. & de iuriſd. omniũ iudi. l. ſi familia. Partis enim Guelfæ, vel Gebellinæ, nulla dicitur eſſe maieſtas. Hæ enim ſunt duę ſectæ ſolum approbatę pro locis in quibus ſunt vt no. per Bart. in l. ſi quis a filio. §. ſi patri, de lega. j. & per Ioan. And. in c. ſtatutum. §. j. de reſcrip. lib. vj. Hæc nanq; nomina ab iniuria, inuidia, & diſcordiis orta non illuſtrãtur ſupremo nomine maieſtatis. Ciuitates ẽt quãquam maxime non gaudent tanto nomine, cũ redigantur ad inſtar priuatorum: vt d. l. eũ qui vectigal. quod probatur ſecundum eum in d. gloſſ. l. j. & in. §. in ciuilibus. & hoc tenet expreſſe Barto. in extrauaganti Henri. qui ſint rebelles ſuper verbo. rebellando. Non obſtant contraria. & primo non obſtat. l. fallaciter, in fine, vbi gloſſ. dicit q̃ oppugnare patriam armis eſt ſpecies criminis læſæ maieſtatis, quia illud non eſt niſi de patria principaliter, & immediate populo romano, vel principi ſubdita. Tunc enim contra principem arma ſumuntur, qui enim auriculum tangit &c. l. vulgare. ff. de furt. vel aliter illa glo. in tellexit de communi patria, ſcilicet Romanorũ, vel quando quis contra propriam patriam molitur vt ſubtrahatur de manibus ſeu poteſtate principis ſeu roipublicę Romanorum. & ita videtur ſentire gloſſ. inſpectis iuribus quæ alleg. Nec obſtat q̃ propter ſolam ſcientiam puniantur, quia non propterea vt criminoſi læſæ maieſtatis vt dictum eſt, eſt igitur ſeditionis crimen, vt patet ex

titulorũ diuersitate.C.de sedi.& ad l.Iul. maiest. C.de codicillis.l.si idem.& ita intelliguntur iura superius allegata. lex enim tertia de episco.aud. loquitur de domino ideſt principe,& lex non dubito,licet dicat quod populus habeat maiestatem, non tamen sequitur quod committens contra illũ populum incidat in crimen legis Iuliæ maiest. & ita in hac ciuitate pluries fuit obseruatum. Non obstan.etiam alia statuta quibus cauetur populum huius ciuitatis habere in omnibus iura fisci, quia aliud est fiscus & aliud res publica romanorum vt habetur in l.j.C.de iur.fisc.libr.x. Puto tamen ꝙ si principales officiales ciuitatis puta priores, vel antiani & similes qui essent a principe constituti vicarij eius in omnibus & per omnia & tunc nõ haberent locum prædicta per dictã l.quisquis. Contra eos enim qui ad latus principis esse censentur fit molitio & arma sumuntur. & ideo non sic de facili & leuiter, sed acriter puniuntur qui contra statum sacro sanctęs catholicę partis Guelfæ moliuntur, cum enim a summo pontifice nominetur. Et ideo sancta & catholica nuncupatur, eius debet gaudere præsidijs, Nec minus maiestatis habere dici debet quam ipse prætor, pro quo vide quæ habentur per. Bartol.in dicta glos. super verbo,rebellando, vbi tractat de committentibus contra ecclesiam & statum eius.

17 Decimoseptimo quæro† an quãdo banniti perdunt bona perdant solummodo ea quæ habent in territorio bannientis. An etiam ea quæ alibi extra illud territoriũ sita sunt. Hæc quæstio in condẽnato habetur tractata per multos.& quia est subtilis & magnę vtilitatis, libet in ea forte præter promissum in principio aliqualiter insistere.& primo Iaco.de Are.mouit eam in l.fina.§.j. ff.de publica.& ibi arguit per illum text. ꝙ non veniãt in confiscatione existentia in alterius territorio. & ad idem allegat.l.cum vnus.§.fina. ff. de bon.auct.iudi. pos. & de inter.& rele.l.prima. .§.j. & sequen. In contrarium ꝙ omnia veniant allegat, quia in loco in quo quis sortitur forum conuenitur idem pro rebus etiam alibi sitis,argu. C.de præscrip.x.vel xx.an. l. fin. & vbi in rem ac.l.vlti.& nihil amplius dicit.& sic videtur cõcludere ꝙ omnia perdant secundum doctrinã glo. in l.qui filium.§.Sabinus.ff.ad Treb. Idem tenuit Ric.Malum. Dicens omnia queri ciuitati publicanti vt refert Ioan. Andræ. eius disputationem abbreuiando in cap.cum secundum de hæreti.lib. vj. Ad idẽ,scilicet ꝙ omnia perdant.Guil. de Cu. in l.fina. ff. de capi. dimi.&in l. procurator.§. si plures.ff.de tribu.allegat primo,quia ille qui cõdemnat habet onus, ergo debet habere emolumentum de regu.iur. l. secundum naturam. & ad hoc allegat plura iura. Secundo quia debet inspici persona & illam sequuntur bona.l.fideicommissum.§. tractatum.ff.de iudi. Ad idem allegat. l.j.§. si ex fundo. de hęredi.institu. Non enim fit ibi bonorum diuisio, sed omnia habet solus nominatus, ita & locus in publicatione bonorum nominatus solus habeat omnia facit. ff. de rebus eo.l. magis puto.§. illud. Concludit tamen vtrobique quod vnaqueque ciuitas habebit bona in suo comitatu existentia:habet enim talis damnatio quasi naturam successionis abintestato, in qua omnes pares in gradu sunt admittendi in authenti.de hære.ab intesta.§.pen. fiat ergo diuisio secundum territoria.arg.ff.de tu.& cu.da.ab his. l.pupillo.Sic etiam diuiditur peculium.ff.de pec. l.hinc quæritur.§ fin.& de tribu. l. procurator.§. sed si duos.Pro hoc quod de milite dicitur, scilicet ꝙ habet diuersos successores,quia habet diuersa patrimonia.ff.de mili.test.l.j.ita & hic:quia licet quo ad condemnationem sit vnum patrimonium,tamen quantum ad confiscationem diuersa patrimonia iudicantur,ar.C.de exac. tribu. l. diuina domus.& ff.de censi.l.forma.§.si quis agrũ. Pro hoc.C.de bo. vacan.l. iij. & de inoffic. test. l.posthumus §.si quis ex his & l.si non mortis.§. fi.& in d.§.si plures.respondet ad contraria quia non debet habere bona neque personam,nisi quatenus sunt sub iurisdictione sua arg.ff. de acquir. re.do.l.inter eos. Ad regulam secundum naturam respondet quod lucrum non debet esse intentio,sed vt delinquẽtes terreantur vt in authen.bona damnatorum. Tertia fuit opi.Nico.de Mata. in sua disputatione quæ incipit. Quidam inculpatus quã ponit quasi de verbo ad verbum, & sequitur Alber.in quæstionibus statutorum parte secunda.q. ccxxxiiij. & quam etiam refert Ioan. Andr. in addi. Specu. in titu.de accusa.§.sequitur.versicu. quid si aliquis suarum additionum.ver.fœlicis.& ibi post multas allegationes ad partem quod non perdant bona alibi sita distinguit, quod aut ille qui iudicat habet iurisdictionem a iure communi, & secundum ipsum ius commune & eius ordinem pœnam imponit, & tunc publicatio bonorum & omnis not. quæ personam sequitur secundum iuris ordinem, extenditur etiam extra territorium. Incorporatio autem fiet per officiales illius territorij in quo sunt bona per l. a diuo pio.§.primo.ff. de re iudic.et l.cum vnus.§.penul. de bon. aucto. iu. pos. Inducit de admini. tut. l. tutores.§.hæres de bon.vacan.l. si quando, inducendo eam vt ibi declaratur propter quod Ioan. And. remittit ad notata per se in dicto cap. cum secundum.Si vero publicatio fit virtute iuris municipalis quod iurisdictionem dat vel pœnam statuit vel facit vtrumque. & tunc publicatio non extenditur extra illa bona quæ sunt de iurisdictione & potestate illius legis municipalis. per l. iij. ff. de offi. præsi. & de tuto.& cura. da ab his. l.antepe.& ibi concor.& de offi. præfe.vrb.l. fi. cum si. & C.qui da. tuto. pos.l.neque. Quarta fuit opi.Bart.in l.cunctos populos.in vltima quæstio. vbi post relationem verborum dicti Nicola. de Mat. concludit primo quod ciuitas non potest sibi publicare bona de iure communi propter delictum vt l. prima C.de bon. vacan.lib.x. & ibi not. Item quod ciuitas de iure communi non habet merum imperium & cognitionem delictorum grauiorum. C. de defen.ciuita.l.defensor.Ciuitates itaque Italiæ illam iurisdictionem exercentes, & quæ bona delinquentium sibi publicant hoc faciunt vel ex priuilegio sibi concesso per prin-

principem, vel ex conſuetudine antiqua, quæ vim habet priuilegij conſtituti. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æſti. & l. j. in fi. de aqua plu. arcen. Et ita dicit glo. in authen. de defenſo. ciui. §. iuſiurandum in fin. magnæ gloſ. & ſic qui habent hodie iura fiſcalia poſſunt dici procuratores in rem ſuam. Nam iuribus fiſcalibus vtuntur ad ſuam vtilitatem ex conceſſione tacita vel expreſſa, vt dictũ eſt. Et hoc præmiſſo ad quæſtionem propoſitam concludendo dico ꝙ aut iuriſdictiones ſunt ſepaꝛatæ, ſed burſa fiſcalis eſt vna in effectu in vtroque loco & tunc aut publicatio fit de iure communi, & bona vtriuſque loci erunt publicata, vt l. ſi quando. C. de bon. vacan. & fiet executio per officialem illius loci in quo ſunt bona, vt dicta l. a diuo pio. §. j. cum alijs iuribus allegatis ſupra & ponit exemplum in homine damnato habente bona in Ducatu & Marchia Anconitana. Si vero publicatio fit ſecundũ cõſtitutiones ſpeciales, vel ſtatuta ſpecialia. Tũc aut illa iura ſpecialia ſunt in vtroque loco vbi ſunt omnia bona, exemplum plures iudices ſunt deputati ab vno rege per diuerſa territoria ſui regni, vnus eorum publicat bona ſecundum regalẽ conſtitutionem, & tunc omnia bona quæ eſſent in regno eſſent publicata eadem ratione & per eadem iura. Si vero dicta iura ſpecialia ſunt diuerſa, & non communia ad vtrunque locum, exemplum in Marchia ſunt quædam conſtitutiones quæ non ſunt in ducatu, & tunc talis publicatio non extenditur ad bona quæ ſunt extra locum ad quem extenditur conſtitutio. l. fi. de iuriſd. omn. iudi. de conſtitu. cap. vt animarum lib. vj. & l. neque. C. qui da. tu. po. cum ſimi. ſi vero & iuriſdictiones ſunt diſtinctæ & etiam burſæ fiſcales. & tunc aut publicatio fit de iure ſpeciali, & non extenditur ad bona alibi ſita. Si vero publicatio fit de iure communi, & tunc extenditur ad bona etiã alibi ſita. Quælibet tamen ciuitas habebit bona in ſuo territorio ſita vt dicebat Guliel. de Cug. quod ſic probat. Quælibet ciuitas dicitur procuratrix fiſci, vt dictum eſt, ſed ſi eſſet procura. fiſci. & ad fiſci vtilitatem, & ad eius officium ſpectaret acceptio, & incorporatio dictorum bonorum in fiſcum, ergo nunc ad eum pertinet & ad eius vtilitatẽ allegat caſum. l. fina. ff. de aucto. tuto. & extra de ſo. compe. c. poſtulaſti. nec placet ſibi diſtinctio. An iudex habeat iuriſdictionem a lege municipali, quia non curat vnde iuriſdictionem habeat, ſed attenditur ſolum, an pronunciet ſuper eo quod de iure communi diſpoſitum eſt. An vero de nouo diſponat remittens ad notata per ſe in ſeptima. q. in ea. lege. Hæc quæſtio fuit de facto tẽpore quo in ciuitate Ianuæ erat regius gubernator qui fecit decapitari dominum Gabrielẽ Mariam olim dominum ciuitatis Piſarum et eius bona publicauit. Volebat enim ꝙ in publicatione venirent certa bona dicti dñi Gabrielis, quæ dicebantur eſſe in hac ciuita. e Florentiæ, & cum pro ea excutienda eſſem in ciuitate Ianuæ ad partem negatiuam plura dicebam, & vt eorum huius deciſionis veritas clarius dignoſcatur membra diuiſionis Bart. particulariter reaſſumo. Et quidẽ primum membrum & ſecundum vſque ad verſi. Si vero dicta iura ſpecialia excluſiue. In quibus duobus concludit omnia bona in publicatione venire puto veriſima ſicut enim in confiſcatione de iure cõi omnia quæruntur fiſco generali, ita eadẽ ratione omnia poſita in dominio ſuperioris illius iudicis confiſcantis quæri debent ſuperiori, arg. de adminiſtra. tuto. l. ſi duo cũ ſimi. & iſta duo membra non poterant ad propoſitum allegari qua omnino erant, & ſunt diſtincta dominia & fiſcales burſæ. Tertium etiam membrum poſitum in dicto verſi. Siue dicta vſque ad illum verſi. Si vero & interdictiones. & eſt verũ. Actus enim agentium non operantur vltra agentium intentionem. l. non omnis, ſi cert. peta. & ſic iudex qui fundat ſe ſuper conſtitutione ſuæ iuriſdictionis non intendit progredi vltra quam ipſa conſtitutio extendatur. ff. ad municipales. l. libertus. §. pen. cum ſimili. & ſimiliter hoc non faciebat pro gubernatore regio, ſed contra eũ. Quartum mẽbrum quando iuriſdictiones & burſę fiſcales ſunt diſtinctæ & publicatio fit de iure ſpeciali, etiam verum eſt ſcilicet ꝙ non extenditur ad bona alibi ſita. non enim ſpecialium fit extenſio l. ius ſingulare. & l. quod vero contra. ff. de legi. Quod etiam tenuit Ray. quia ſtatutum quod loquitur de publicatione bonorum non intelligitur, niſi de bonis in ſuo territorio ſitis. C. de ædifi. priua. l. an in totum cum ſi. vt ipſe Ray. ſcripſit in d. l. cunctos populos, in fi. vbi formauit ſolũ quæſtionẽ quando ex forma ſtatuti publicãtur bona, & hoc membrum ſimiliter contra gubernatorem regium faciebat. Vltimũ vero mẽbrũ dũ cõcludit omnia bona publicari, ſed vnamquãq; ciuitatẽ habere bona in ſuo territorio ſita, non videtur mihi per omnia verum. Aduerte tamen, communiter in materia cõfiſcationis apponi ſolent verba ſonantia in cameram fiſcalem eius qui condemnat ſiue illius cuius officialis eſt. Quomodo ergo ex hac ſententia poterit ſe fundare ciuitas alias habens cameram diuerſam, non enim poterit extendere verba ſententiæ ad ſuam camerã. Tum quia id non dicit femẽtia. l. quicquid aſtringendæ, de verb. oblig. Tum quia extendi nõ poſſunt l. ſi patronus teſtamento. §. ſi quis cũ eſſet. ff. de ope. liber. & ſi dicatur prædicta locum habent quando ſimpliciter confiſcauit bona quo caſu intelligitur ſecundum quod iura volunt vt d. l. libertus. §. pen. reſpondetur ꝙ alteri per alterũ quęri nõ poteſt. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. de ver. oblig. neque iſte eſt caſus ſpecialis in quo poſſit vt de ſe patet. Et ideo ex his & alijs quæ infra patebunt in hoc vlt. art. ſic diſtinguo. Quod quãdoque licet ciuitatum ſint diſtinctæ iuriſdictiones & cameræ, tamen ſententia confiſcationis fertur ab illo qui habet iuriſdictionem a ſuperiore vtriuſq; ciuitatis non in temporalibus, quia dictum eſt ſupra, ſed in ſpiritualibus, vt in inquiſitore hæreticæ prauitatis confiſcante bona hæretici, & de hoc vide Ioan. Andræ. in d. cap. cum ſecundum. & adde quod dicitur per Gui. in l. fi. C. de hæredi. decu. vbi ponit cui applicentur bona clerici damnati per epiſcopum de crimine de quo lai-

ous perderet bona.& etiam vide quod no. Ioan. And. in addi. Spe. in titu. de feudo. §. pen. ad fin. in magna additione, vbi tractat. q. cui applicentur bona feudalia quæ clericus condemnatus ab epiſcopo tenebat a laico in diœceſi epiſcopi. Vide multa pulchra circa materiam confiſcationis bonorum quæ habuit licet decurtauerit ab Oldra. vt patet in ſuis quæſtionibus. q. xvij. vbi ſi vis ſatiari plene de hoc articulo omnino vide. Quãdo fertur ab illo qui habet iuriſdictionem ſolam a ciuitate a qua eſt officialis conſtitutus vel a domino illius ciuitatis,& ponit in banno hominem habentem ibi bona,& in alijs ciuitatibus, & tũc quantum ſpectat ad ciuitatem condemnantem ſiue loquamur in condemnato, ſiue in bannito, nunquam ciuitas illa poteſt habere bona ſita in alterius ciuitatis territorio,quoniam confeſsio iuriſdictionis extra illud non extenditur vt in iur. ſupra allegatis pro hac parte. Quantum vero ſpectat ad ciuitatem aliam quæ non condemnauit Bald. in d.l.cunctos populos,in vlti. q. meo iudicio ſatis notabiliter loquitur,ſed non plene,dicit enim ꝙ ſi ſtatus perſonæ mutatur, adeo ꝙ non poteſt habere proprietatem bonorum. Et tunc ciuitas quæ non condemnauit occupat bona non iure confiſcationis ſibi factæ,quia facta non eſt ſed vt vacantia vt d.l.cum vnus. §. pen. & quod not. Inno. in d.c.poſtulaſti. Si vero ſtatus non mutatur, ſed remanet talis quod adhuc poteſt habere bona. & tunc illa retinebat damnatus. Poteſt enim ſecundum eum diuidi effectus ſententiæ confiſcationis l.ſi cum militi. §.j. qui ex ma. & ad l. fal. l. in ratione. §. cum quidam. ſed non eſt verum ꝙ diuidatur,immo,vt dixi ſupra non intelligitur confiſcare,niſi exiſtentia in ſuo territorio & ſuæ cameræ,aut per expreſsionem, aut per tacitum intellectum,licet ipſe Bald. arguendo aliter tetigerit in l. propter litem. §. licet. ff. de excu. tuto. & ideo dico latius aperiendo veritatem huius vltimi articuli ꝙ aut loquitur in condemnato facta executione, & ſine dubio ciuitas quæ non condemnauit,non poterit habere bona ſuo territorio ſita iure confiſcationis, qualitercunque lata ſit ſententia, per ea quæ dixi ſupra, ſed quia ille fuit effectus ſeruus pœnæ. vt l. qui vltimo, de pœ. & ſic non poterit habere hæredem, occupare poterit vt vacantia, & ſic verificatur quod dixit Bal. Si vero loquimur in bannito,tunc quia concluſum eſt ſupra ꝙ non perdat ea quæ ſunt de iure ciuili & gentium, & ſic poteſt retinere bona vt etiam infra dicetur diſtinguendum eſt,ꝙ aut talis banuitus erat oriundus ciuitatis confiſcantis, & ibi deliquit,tunc ciuitas alia habens bona in ſuo territorio ei auferre aliquo iure non poterit, & ita verificatur ſecundum dictum Bald. & not. Nullo enim iure poteſt ſe fundare vt patet ex iã dictis. Si vero in ciuitate in qua fuit bannitus nullum aliud habebat domicilium,ſed ſolum fuit forsitus forum propter delictum, ſed erat oriundus vel incola alterius ciuitatis,in qua ẽt habebat bona. Et tunc ciuitas illa nõ ex vi ſentẽtię alterius ciuitatis,ſed iure ſuo poterit contra illũ procedere & bona ſui territorij ſuæ cameræ confiſcare per not. in l.j. C. vbi de cri. agi opor. & in l.ij. & ff. de inter. & rele. l. legatorum. §. interdicere. & ex his patet ꝙ dictus Regius gubernator non poterat conſequi dicta bona. & ſic finaliter eo de ciuitate Ianuæ expulſo fuit poſtea per Ianuenſes terminatum.

18 Decimooctauo quæritur † quando bãnitorum bona publicantur. An veniant in tali publicatione bona præſentia tantum an etiam futura. Iſtam quæſtionem tetigit glo. in l.j. ff. de bo. dam. in fin. glo. magnæ, & non deciſit,ſed eam videtur decidere in l. non ad ea. ff. de condi. & demon. ſcilicet ꝙ non veniãt futura. Idem tenuerunt Dy. Guil. & Old. in l. ſi qua pœna. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. & idẽ tenuit diſputando Nico. Mata. quem refert & ſequitur Io. And. de accu. in præallega. §. ſequitur. verſicu. quid ſi aliquis. in ſuis addi. alias allegato ver. fœlicis. & in titu. de accu. & ibi allegat iura quæ videre potes. & præſertim allegat pro caſu. l. ſi tibi mandauero. §. is cuius bona. ff. man. quod intellige ſecundum vnam lecturam. Idem etiam tenuit Alberi. vbi ſupra q. xiij. Tenuit etiã Bartol. in l. certa forma. C. de iure. fiſ. lib. x. vbi reſpondet ad l. arriani. C. de hære. In quo quia eſt commune aliter non proſequor. Sufficere. n. debet tex §. is cuius. & glo. dictæ l. non ad ea.

19 Decimonono † Viſo quod non perdũt bona immo & quando perdunt non perdunt poſtea quæſita. Quæritur an eis exiſtentibus in banno currat pro retentis vel acquiſitis præſcriptio. Iſte articulus eſt diſputabilis,tamen ne exeam propoſitum videtur mihi breuiter concludendum ꝙ aut ex forma ſtatuti nihil diſponitur,ꝙ audiri non debeant. Aut diſponitur vt ſæpius tactum eſt. Primo caſu, aut non potuit procuratorem dimittere et dimiſit,ſed mortuus eſt,& non currit præſcriptio Aut potuit dimittere & non dimiſit, & currit præſcriptio, vt hæc probantur ex not. in l. prima. C. de reſti. mili. in. l. papinianus exuli. ff. de mino. & quod p Inno. in cap. querelam de procu. Secundo caſu videtur dicendum præſcriptionem non currere. C. de anna. excep. l.j. in fin. cum concor. quod forte verum eſt niſi ſit bãnitus pecuniariter,& aliud ſoluere poſsit, ſed contumax exiſtat ff. de in integ. reſtitu. l. non videtur. & de regu. iur. l. qui poteſt, cum ſimi. Nec prædictis obſtat quod ſeipſum videatur in tali caſu poſuiſſe l. ſi fideiuſſor. §. ſi neceſſaria. ff. qui ſatiſ. cog. quia illud non fuit ad hoc ordinatum, ſicut dicimus in muliere prẽgnante ex adulterio in l. ſecunda. §. ſi quis non propter. ff. ſi quis cau. & quod dicam infra parte proxima. q. xlv.

20 Vigeſimo quæro † Titius habebat filios in poteſtate fuit bãnitus ad mortem. Quæritur an filij efficiantur ſui iuris, & ſic perdant patriam poteſtatem. Hæc quæſtio facilis eſt. Cum enim dictum ſit ſupra in quarta quæſtio. huius partis ꝙ non perdunt ea quæ ſunt iuris ciuilis per ſtatuta ſui loci non correcti patet ꝙ talem poteſtatem non perdũt. Eſt enim de iure

Romano

Romano.l.nam ciuium. ff.de his qui ſunt ſui vel alie. iur.& ideo dixit Bald.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.& d.l.prima.C.de hære.inſti. q̃ filio talis banniti non datur tutor, ſed datur curator ad inſtar eius cuius pater eſt in hoſtium poteſtate.l. muto.§.ei cuius.ff.de tute.licet de hoc ipſe idem dubitauerit in authen.inceſtas. C. de inceſt. nup. Item eadem ratione q̃ licet filius talis banniti ſit legitimæ ætatis, tamen teſtari non poterit impediente patria poteſtate. l. qui in poteſtate. ff. de teſta.& alleg. Iac.de Are.in ſuo tracta.& in l. ex facto ad trebel.Nec prædictis obſtat authen. de inceſt.nup.§.ſi vero contigerit, vbi filij exeũt poteſtatem patris banniti, quia loquitur de exulibus ſiue bannitis de iure communi qui perdunt ea quæ ſunt iuris ciuilis,de quibus in hoc tracta tu non dicitur vt dixi ſupra in proœ.licet ibi Angel. a communi opin. diſcedens aliter dixerit & bene.

21 Vigeſimoprimo quæro† an tales banniti perdant poteſtatem conficiendi ſtatuta vna cum alijs ciuibus. Aduertendũ tñ quod Bart. in l. omnes populi. in vij.q.primæ qõnis principalis ad propoſitũ loquitur hoc modo. Septimo quæro.nunquid excõicati & interdicti poſsint facere ſtatuta,& dico q̃ non vt extra de immu.eccl. c. aduerſus.§.quia vero, nec facta reconualeſcunt impedimento ceſſante ſine noua confirmatione,vt eod.titu.c.j.& argu. ff. de lega.iij.l.prima.§.ſi filius. & de bono. poſſeſ. ſecundum tabu.l.qui ex liberis.§.reſtitutio.Idem credo de bannitis imperij,vt x. collatio.de ſtatu. contra liberta.eccle.§.primo, cum enim nõ obediunt principi perdunt ea quæ iuris ciuilis ſunt de capi.dimi.l.amiſsione. Sed ſtatutum condere eſt iuris ciuilis vt in l.omnes populi.ergo ex his verbis patet q̃ Bartol.ſenſit eos non perdere potentiam conficiendi ſtatuta, maxime quia in ſua diſputatione dixit eos non æquiparati excommunicatis,ſed Ray.ibi dixit idem eſſe de bannitis de propria patria,æquiparans eos excommunicatis,remittens ad plene notata per ſe in l. j. C, de hæredi.inſtituen. Quod communiter non tenetur, & ego non tenui ſupra hac parte quæſtione quarta.Et ideo dicendum puto quod in hac quæſtione debeat conſiderari, an deſinat eſſe ciuis, an non. Primo caſu non poſsit facere ſtatuta. Secundo caſu vero ſic per ea quæ dicta ſunt ſupra. An autem deſinat eſſe ciuis dicam hac eadẽ parte.quæſt.xliiij.

22 Vigeſimoſecundo quæritur† an bãnito domino vaſallus liberetur a ſeruitio feudi.Hæc quæſtio mouetur per glo. in c.j.in princi.in vſib.feud. hic finit lex cor.& incip.cõſue. regni. & ibi etiã per Bal.& determinat ibi gloſ. poſt plures allegationes quod vaſallus non liberetur, & q̃ non ſit extincta fidelitas, ſed ſuſpenſa inter quæ longa eſt differentia,vt not.ff.de verb.oblig.l.ij.§. ex his. & l. inter ſtipu.§.ſacram. Bald.autem ibi dicit quod gloſ. non eſt vera quia bannum habet vim diffinitiuę.& ideo nõ attenditur quod poſsit reſtitui quin illud a ſolo principe poteſt fieri. l. apud Iul.§.fi.de lega.primo & de fideicom.liber.l.ergo.§.ſi is.Pro hoc.C.de ſenten.paſ.l.fi. Credo q̃ aut bannum eſt pecuniarium,et quia quouſque differat ſoluere durat & non vltra. & ſolutio poteſt ſeparari.l. cura.§.deficientium.ff.de mune.& ho. & C.arbi.tut.l.ſi defunctus dicatur potius ſuſpẽſa fidelitas quam extincta.& ideo non poſsit alienare interim licet tunc non teneatur ei præſtare ſeruitium cum hoſtis reputetur. Si vero bannum eſt perſonale tunc aut eſt bannitus de loco vel ex cauſa,in quo vel ex qua ſolitum eſt rebanniri bãnitos in integrumque reſtitui.& tunc idem quia illud quod ſolitum eſt fieri, licet a ſolo principe bene poteſt conſiderari vt colligitur ex not. in l. fi.C.de ſent.paſ.& eſt text. in dictæ l.apud Iul.§. j.ſi vero non eſt ſolitum aliquem rebanniri tunc verum credo quod dixit Bal. quia cenſetur eſſe perpetuum & non attenditur quod a ſolo principe fieri poteſt,& non eſt ſolitum fieri,vt l.ſeruus. C.de pœ.& d.§.fin.

23 Vigeſimotertio quæritur † vaſallus fuit bannitus taliter q̃ eius bona veniunt confiſcanda. An feudum veniat in confiſcatione. An vero ad dominũ reuertatur.Guil.in Spec. de feu.§.qm̃. ver. quadrageſimo,multum late examinauit hunc articulum. & finaliter concluſit feudum confiſcari, non ad dominum reuerti per iura ibi per eum alleg. & ita tenuit Gand.& etiam Alberi.vt patet in ſuis quæſtionibus ſtatutorum parte ij.q.ccl.Sed Bar.in l. ſi finita,§.ſi de vectigalibus.de dam.infec. tenuit contrarium,videlicet quod ad dominum reuertatur, vel ad agnatos.alleg. x.colla.ſi vaſ.feu.c.j.et ſi de feu.fue.contro.c.ſi vaſallus culpam,& de eo qui inter.fra.domini ſui. c.j. & de prohib. feud. alie.c.imperialẽ.§. illud, Ad l.ſi quis in tantam. C.vnde vi.& quod ibi per Ray. & Cyn.reſpondet q̃ verum eſt feudatarium priuari non tamen applicari offenſo, ſed ad dominum reuertitur, & ibi per eum plene vide. Idem etiam ſed in alio caſu, ſcilicet quando epiſcopus publicauit bona clerici qui tenebat feudum a laico de quo tetigi ſupra xvij. q.tenuit Oldr.vt patet in ſuis quæſtionibus.q.xvij.quę omnia refert Io. And.in dicto ver.qm̃ & habentur per Albe.vbi ſupra proxime.q.cclj.Sed quia ibi ſiunt multæ rationes huic quæſtioni generali non congruentes non inſiſto. Sed omiſsis multis quæ in prædictis locis videre potes concludo aliter q̃ prædicti cõcluſerint qui ſimpliciter formauerunt quæſtionem in vaſallo condemnato & bonis publicatis. Non autem loquimur in feudo de ſui natura in hęredem extraneum non tranſmiſsibili & ſine dubio quæſtio nõ procedit.Ea enim quę non tranſeunt in hæredem extraneũ in publicatione nõ veniunt.l.j. & quod ibi not.per gl. & Doct.C.de bo.lib.Bal.indiſtincte dixit feudũ non venire in publicatione bonorum.& idem dixit in præalleg. c.imperialem in ſuis concluſionibus.Item ad hoc vt procedat quę ſtio eſt neceſſe poni q̃ vaſallus ſuperuiuat condemnatus. Si enim eſſet mortuus cum tale ius morte extingueretur non fiſcus.vt l.vxor patrui.

C. de leg. cum ſimi. ſed agnatus non iure ſucceſſionis, ſed ſanguinis admitteretur ſufficiat allegari not. per Doctor. in l. liberti libertæque. C. de ope. lib. & per Bartol. ff. eo. titu. l. iur. iu. §. ſi liberi. vbi ergo feudum vel ex conſuetudine vel ex ipſius conſtitutione eſt tranſitorum in hæredē extraneum poſſet quæſtio procedere, & tunc putarem non admitti fiſcum per iura in locis prędictis allegatis. Sed aut admittit dominum aut illos qui admitti debent tali feudatario excluſo de quibus in l. eum. ff. de inter. & releg. Puto tamen aduertendum ꝙ ſi feudum erat extra locum a quo bannitus eſt illud in publicatione certe nō veniat vt dictum eſt ſupra. qō. xvij. Si tamen ſeruitium ſit præſtandum in loco a quo eſt bannitus, tunc non virtute confiſcationis, ſed propter non præſtitum ſeruitium vaſallus admitteret, vt in ti. quib. mod. feu. amit. Si vero feudum eſt in loco a quo eſt bannitus ſeruitium autem alibi eſt præſtandum, tunc vaſallus bannitus non perdit feudum quia ſeruitium preſtare poteſt. & ſi præſtat ſeruitium, fiſcus non ius feudi, ſed commoditatem, quę inde percipitur durante feudo forte poterit occupare argum. ff. de peri. & commo. rei. vendi. l. neceſſario. §. ſi. & ſolu. mat. l. vſufructua. cum ſimi.

24 Vigeſimoquarto quæritur † bannitus cuius bona ſunt cōfiſcata, habebat fundum in emphyteuſim. An tale ius emphyteu. perdat, & veniat in confiſcatione. Guil. vbi ſupra proxi. q. ſcilicet in tit. de feud. §. quoniam. verſic. xl. dixit idem quod in feudo. Sed Bartol. in d. §. ſi de vectigalibus, concludit aliter videlicet ꝙ aut talis tenebat emphyteuſim ab eccleſia, & eccleſia poteſt a fiſco indubitanter repetere in authen. de alie. & emphy. §. j. colla. ix. Si vero tenebat a priuato, & tunc ſi erat talis emphyteuſis ſiue forte ex natura conuentionis tranſiret in extraneum hæredem. et tunc tranſiret in fiſcum qui habetur vt hæres. l. iij. C. ad. l. Iul. de vi. Si vero ad extraneum hęredem non tranſiret, tunc non tranſiret in fiſcum, vt ff. de bo. dam. l. j. vbi dicit eſſe gloſ. not. de hoc. Dominus autem illam repetet tanquam indebite alienatam. & hanc differentiam emphy. eccleſie et priuati ponit Cyn. in l. fi. C. de iure emphy. & eſt gloſ. in l. j. C. de fun. pa. lib. xj. Mihi autem videtur hæc verba Bartol. in vltimo membro contrarietatem implicare. Si enim non tranſit in fiſcum, ergo dominus non habet fundamentum propter quod poſsit vt indebite alienatam reuocare, & ideo forte dici poteſt ꝙ poſtquam bannnitus viuit, & emphyteuſis non tranſit in fiſcum dominus nullatenus poſsit ad ſe iure directi dominij tanquam alienatam indebite reducere, quia nullo modo alienata eſt, poſsit tamen fiſcus quouſq; bannitus viuit cōmoditatem talis vtilis dominij percipere & habere facta ſolutione debiti canonis, quia abinde ſupra commoditas, & fructus dicitur. ff. fami. erciſcun. l. fundus, ſolu. matrimo. l. fructus, per dicta l. vſufructu, & alia allegata ſupra proxi. quæſtio. Mortuo autem deinde bannito ad dominum reuertitur. l. lex vectigal. ff. de pigno. & ita poteſt intelligi quod nota. Bald. in l. prima. C. de bo. lib. vbi dixit ſolummodo de emphyteuſi eccleſiæ non confiſcanda.

25 Vigeſimoquinto quæritur, † an bannito filio familias & bonis publicatis veniat in publicatione peculium quod habebat. In hac quæſtione dixit Bart. quod non, in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. de damno infec. ſiue ſit profectitium ſiue caſtrenſe ſiue aduentitium lege ſi filius. C. de bonis proſcrip. & not. per gloſſ. in l. prima. ff. eod. titu. Et ad rationes ibi factas in contrarium reſpondet. Sed meo iudicio eius deciſio vera eſt in peculio profectitio. Illud enim non eſt filij ſed patris. l. certum. C. fami. erciſcun. & ideo non venit in confiſcatione bonorum filij. Item eſt vera in peculio aduentitio. Illud enim non eſt proprie & vere filij cum illius non habeat adminiſtrationē l. fina. §. filijs autem. C. de bonis quæ libe. & ideo ſicut non poteſt alienare contrahendo, minus poteſt delinquendo. & ad dictum Cyn. poſt Iacob. de Aret. in l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. & ad iura. & ad rationes factas in contrarium. Reſpondē vt per Bartolum vbi ſupra nec obſt. quod not. per Guiliel. in Specula. de ſtatu. monaco. verſicu. quinto quęritur, quia ſi illud dictum verum eſt, loquitur in eo qui intrauit religionem non autem in condemnato. Pro quo etiam vide quod not. Bald. in l. iij. C. qui bon. ced. poſ. Sed in peculio caſtrenſi meo iudicio eius deciſio nō procedit. Eſt enim illud filij & in eo habet plenam adminiſtrationem & paterfamil. reputatur. ff. ad maced. l. ij. ergo nihil obſt. quin in publicatione bonorum ſuorum contineatur. non obſt. l. ſi filius, quia loquitur ſecundum ſua tempora ſecundum quæ peculium illud non tranſibat in hæredem. ſed pater occupabat iure peculij, & ideo in publicatione non veniebat. l. j. C. de bo. lib. Hodie vero in illo filius habet patrem hæredem, & ſic iure hæreditario poteſt in alium tranſire, vt habetur in l. ſi infanti. C. de iur. delib. & in authē. de hære. quæ ab inteſt. defe. & ſic ſublata eſt ratio propter quam non veniebat in confiſcatione. & ſic non ob. ratio Bart. nec etiam obſt. quod propter delictum filiæ pater non perdat dotem. C. de repu. authen. contra ſi filij. Et not. eod. titul. l. conſenſu. & per Dyn. in l. ij. §. quod ſi in patris. ff. ſolut. mat. quia licet in ea habet hæredem vt l. auus. de pac. dot. & plene per eundem in l. poſt dotem. & l. nupta. ff. ſolut. matrimo. non tamen eſt filię ſicut filij eſt caſtrenſe peculium. Eſt enim dotis actio communis patri, & filiæ, quæ poteſt etiam in parte conſolidari, vt eod. titu. l. ij. §. j. & §. voluntate & ibi plene. Præterea in auth. contra ſi filij. non tractatur de publicatione dotis. Sed an illam perdat propter eius adulterium vt ſic remaneat pœnes virum, & ſic non facit ad propoſitum. Sit ergo concluſio quod caſtrenſe peculium veniat in publicatione bonorum filij. & ita reperio tenuiſſe Ang. in l. ſi filius. ff. de damn. infect. & addit rationem quod alias confiſcatio bonorum filij nihil operaretur, quod eſſe non debet. l. ſi quando. ff. de leg. j.

26 Econuerſo. xxvj. queritur † an bannito patre & bonis eius publicatis veniat in publicatione peculium quod habebat filius: circa hoc vide Bar. in prælleg. §. ſi de vectigalibus, qui expedit ſe vnico verbo videlicet loquendo in condẽnato ꝙ non publicetur peculiũ, alleg. ff. de mino. l. iij. §. ſed vtrũ. Certe peculium caſtrenſe nullatenus debet intelligi publicatum ſiue loquamur in patre condẽnato ſiue in bannito, quia illud filij eſt, & a ſe habet non a patre vt dictum eſt ſupra proxi. q. & ideo delictum patris ei nocere non debet. C. ne fil. pro pat. per totũ. & ff. de iure patro. l. diui fratres. cum ſimi. Peculium vero profectitium. licet ſit paternũ, tamen ex benignitate conſtitutionis diui pij non publicatur. vt in §. ſed vtrum, Ad l. j. §. merito. ff. quan. ac. de pecu. eſt anna. Reſpondeo. vt per Bar. in d. §. ſi de vectigalibus. Quæ reſponſio eſt clara, videlicet ꝙ licet fiſcus teneatur vt ſucceſſor patris, tñ recuperat id quod ſoluit a filio pœnes quẽ remanet peculium. ſed Bal. intelligit ꝙ ibi loquitur quando ex condemnatione ſiue banno filius efficitur ſui iuris, quia tunc deſinit eſſe peculium, & ideo publicatur vt ipſe not. in l. diximus. §. ſi pater. ff. de excu. tut. Sed primum verius per d. §. ſed vtrum. Fortius ergo non debet publicari aduentitium licet pater in illo habeat vſumfructum quia filij eſt ipſum peculium. l. dum oportet. C. de bo. quæ lib. Et ſi loquimur in patre condemnato, taliter ꝙ vſufructus extinguatur, certum eſt. Si vero non extinguitur vt in bannito, qui vt dixi ſupra, non perdit patriam poteſtatem, maius eſt dubium per d. l. vſufructu. ſolut. mat. cum concor. de quo dicam ſtatim in ſeq. q.

27 Quæro ergo xxvij. † Titius inter alia habebat vſumfructũ in fundo, fuit bannitus, & eius bona fuerunt confiſcata. An dictus vſusfructus veniat in bonorum publicatione. Istam quæſtio. mouet Barto. in l. ſi poſtulauerit. §. iubet. ff. de adul. & ſe non firmat, ſed remittit ad no. per ſe in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de dam. infect. vbi in eo nihil dicit de vſufructu in l. ſi quis in tãtam. C. vnde vi, videtur in ſimili dicere ꝙ publicetur cõmoditas per l. vſufructu. ff. ſolut. mat. Vidi in quodam Barto. in l. ſi quis poſthac. C. de bo. dam. ꝙ ipſe dicit ſe vidiſſe ſeruari vt publicetur per dictum §. iubet. verſic. ſed ſi vſusfructus. alleg. etiam l. ſtatius. §. final. de iure fiſc. cui concordat. l. cum pater. §. hæreditatem, de lega. ij. Ang. in l. eorum. ff. de dam. infect. tenet commoditatem publicari & ipſam durare viuente patre. l. lex vectigali. de pig. Bald. in l. j. C. de bo. libe. dixit vſumfructum non venire in publicatione bonorum ſed perire. vt l. corruptionem. C. de vſu. Bartholomeus de Salyc. in d. l. ſi quis poſt hac. verſic. ſi quid etiam in vſufru. pecu lij aduentitij dicit ꝙ aut publicatio bonorum facta eſt ex cauſa propter quam patria poteſtas eſt deperdita, & tunc vſusfructus redit ad proprietatem, quia ceſſat cauſa propter quam patri conceditur ſcilicet patria poteſtas & adminiſtratio legitima, vt C. de bon. quæ libe. l. cum oportet. §. cum autem, & per hoc quod nota. gloſſ. quarta in fin. in l. final. C. de ſenten. paſ. & ibi per Cyn. in vj. quæſtione, aut patria poteſtas & adminiſtratio legitima durat, & tunc videtur ꝙ publicetur, quaſi nondum venerit tempus conſolidandi. Per prædicta iura dicit ipſe in contrarium facit ꝙ conſolidetur, & ad filium reuertatur quia ſi filio conceditur peculium profectitium vt eſt dictum quod eſt plus, quia dominium erat penes patrem quanto magis vſufructus rei cuius proprietas eſt filij. argu. de ſacr. ſanct. eccle. auc. multo magis. Item quia hunc vſumfructum ſiue eius proprietatem pater habet a lege vſque ad tempus, ſed commoditates conceſſæ ad tempus ex legali diſpoſitione ei cuius bona publicantur non vult lex ad fiſcum ſpectare. vt in dicta l. ſi quis poſt hac. in verſicu. dos etiam. Non ob. contraria quia in eis delatio & commoditas proceſsit ab homine non a lege, & ſic alia eſt differentia inter dilationem datam ab homine vel a lege. ff. de compenſa. l. ſi cum militi, ſubdit tamen ibi cogitandum eſſe. Et ad prædicta reſponderi poſſe ꝙ peculium profectitium non erat in adminiſtratione patris, & quod lex ſi quis poſt hac, loquitur in ciuiliter mortuo, & ſic filij ſunt a poteſtate liberati. Videtur ergo etiã ipſe concludere vſumfruc. publicari eo modo quod dictum eſt ſupra.

Sed mihi videtur dicendum ꝙ in mortuo locũ habet quod dixit Bald. in d. l. j. de bo. lib. In bannito autem aut loquimur in fructuario regulari, & publicatus intelligatur vſusfructus, id eſt, commoditas per dicta iura. Aut in patre qui habet vſumfructum a lege propter patriam poteſtatem. & tunc aut ei remiſerat vſumfructum ſecundum formam legis cum oportet. §. ſinautem. de bo. quę lib. & fiſcus nihil poſsit petere, ſicut nec poſſunt hæredes quorum locum fiſcus tenet. vt l. iij. ad l. Iul. de vi., Si vero ei non remiſit tunc aut bannitur taliter ꝙ non perdit patriam poteſtatem, & tunc omnis commoditas tranſeat in fiſcum per iura prædicta. Aut perdit patriam poteſtatem, quod quando ſit dixi ſupra in xx. q. & tunc eatenus tranſeat ad fiſcum quatenus remaneret penes patrem filio patriam poteſtatem exeunt, ſcilicet medietas. vt in d. l. cum oportet. §. cum autem, ex quibus omnia prædicta ad conſonantiam reducuntur.

Vigeſimooctauo quæritur,

28 † vxor Titij fuit bannita, & eius bona confiſcata fuerunt. An intelligetur dos quam dederãt Titio publicata. Quæſtio hæc habetur in l. quinque legibus. ff. de bon. dam. & ibi eſt contentio inter gl. & Dy. dixit enim Dy. Quod aut maritus fecit pactum de lucranda dote, aut non. Primo caſu nõ publicatur dos damnatæ mulieris niſi in quinq; caſibus ibi poſitis, ſcilicet qñ damnatur pro crimine læſæ maieſta. vel per l. Iul. de vi pub. vel propter parricidium, vel propter veneficium, uel p l. corne. de ſica. Secũdo caſu dixit indiſtincte publicari. ff. ſol. mat. l. ſi conſtante. §. ſi. gl. autem tenuit dotem indiſtincte nõ publicari niſi in dictis quinque caſibus. Et hoc tenet Iac. de Are. in d. l. quq;

legibus,

legibus. Quod est verum quando damnatur constantie matrimonio tunc vbicunq; publicãtur bona,ẽt dos eius intelligitur publicata,vt d.l.si constante.§.fi.& ita communiter tenetur.

Sed quæro vigesimonono.

29 † An si vxor Titij banniatur ob adulterium maritus siue eius hæredes eo post bannum præmortuo vxori possent per illam ad dotem conueniri. Hęc qõ est valde dubitabilis,cum tñ fuerim de facto consultus cõsideraui hãc q. pẽdere a duobus.

Primo an vxor ,ppter adulteriũ perdat dotem.

Secundo si perdit hæres viri possit obiicere de adulterio. Et quidem circa primum dicendum est ꝙ sic vt probatur in authenti. vt lic. mat. & auiæ.§.quia vero.& no.C.de rei vxo.ac.§.taceat licet gl.notet contrarium,& non bene in l.rei iudicatæ.§.j.ff.sol.matri. & hoc indubitanter verũ est quando non solum committit adulterium, sed ẽt a viro discedit fornicationis causa,vt extra de do.inter vir.& vxo.c.plerunq;. Sed circa secundum maius est dubium. Videtur enim communis opi.ꝙ licet vir possit obiicere de adulterio, non tñ possit hoc facere hæres eius l.fi.C. de adul.& per Bar.& Bald.in d.§.j. & per Guil.in Spec.de excep.supra d.vers.Itẽ quęritur,& de dona.inter vi.& vxo.§.j.ver.quid si mulier & vtrobiq; Ioã. An.vr firmare opi.in gl.in.§.taceat.quam sequũtur alij vt iam dixi.& pro hac opi. vr casus in l. fi.C.de re.don.in ratione sui.& ff.qui & a qui.l. sed & si maritus.in fi.secundum Ray.in l.j.§.fi.ff. ad silla. Dixi tamen tunc in casu de quo querebatur contrariam sententiam veram fore, sic distinguens. Quod aut adulterium est incognitum viro, & tunc sicut vir potuisset obiicere vxori, quando sciisset, ita & possit hæres.ff.de reg.iur. l.hæredem.et l.hæreditas.Pro hoc quod habetur in l.sororem.C.de his qui.vt indig. & de fideicõ. l.fideicommissum. Necesse tamen est ꝙ accuset & probet vt in d.§. quia vero prælleg. secundũ Bartol.in l.miles.§.socer.ff. de adul. Bal. tamen dicit non esse necesse accusari, sed potest excipiẽdo,vel ciuiliter agendo consequi lucrum dotis,vt scripsit in l.cum mulier solut. matri.vbi vide.

Si vero adulterium vxoris est notum viro, tũc aut vir eum accusauit, & hæres prosequi potest causam saltem quo ad effectum perdendæ dotis. C.si reus vel accu.mor.fu.per totum. Idem si non accusauit sed accusare instituit vel non fuit tantum tempus inter scientiam adulterij, & mortem ꝙ accusare potuerit. Cum enim hæres repelatur ex eo quod vir videatur remisisse iniuriam vt in iuribus prædictis maxime in l. fin.de adulte. In casibus prædictis cessat talis ratio. Ergo stat regula,ꝙ ius competens viro transit in hæredem. Si vero nec accusauit nec accusare potuit, tunc aut retinuit vxorem post scientiã sicut prius. & tunc vera sit opin.glo.& Doctor.de quibus supra. Cum enim ipse mores approbauerit, hæres reprobare non potest,sicut nec ipse.quod intellexit Io.esse verum si agere velit contra vxorem, secus si velit excipere,vt ipse not. xxxij.q.vj.c. j.& tenuit Bal. vbi supra quod ego non firmo ꝙ nunc. Si vero ipsam in domo non tenuit,tunc aut eiecit eam propria authoritate.& dic vt habetur in l.cõsensu.C.de repu.& plene per Host.in sum. de adul.§.qua pœna.versi.sed nunquid hoc fieri.

Si autem eam non expulit sed ipsa a viro discesit fornicationis causa. Tunc aut crimen notorium, & idem quod supra, aut crimen est notorium,& tunc cum nulla requiratur sententia ipso iure virtute notorij dotem amisit, vt firmat gl.in c.fi.extra de adul.& Io.xxx.q.v. nosse in gl.vlti.xxviij.q.j idolatria. Quod alibi intelligit esse verum in casu quo cũ adultero publice moretur. xxix.q.ij.c.cuius rei cau. & xxij.qõ.j.c.j.& ex his patet quando vxor bannita propter adulterium perdat dotem.In casibus autẽ in quibus non perderet, an obstante alio statuto ꝙ banniti non audiantur possit per se vel per alium recuperare,dicam infra in q.lxxiij.dum tractabo an possit iura cedere.

30 Trigesimo quæro

† bannito cuius bona confiscãtur erat tempore banni delata hæreditas quam nondum adiuerat.Quid erit de hęreditate illa veniat ne in confiscatione.Istam quæstionem vidi de facto in qua fuit determinatum ꝙ non veniret in cõfiscatione,& inter alias rationibus infrascriptis. Primo, quia licet ex confiscatione, omnia bona & iura quęsita in fiscum transeant ipso iure vt in successorem per l.iij.C.ad leg.Iul.de vi.ff.de iur. fis.l.j.§.an bona. Non tamen reperitur ꝙ transeant iura quærendi,immo potius debet dici non quęri sicut dicimus in patre et domino.C.de hęre. insti.l.cum proponas.& de acqui.hære.l.his qui hæres. Secundo per ea quæ scribit Bart. in l.is potest.ff.eo. tit.in vlti.oppo. ante ver. expediti. vbi sic loquitur. & per hoc dico quod istud ius adeundi non quæritur alteri, vt supra dixi de filio,seruo,& monacho.& ideo dicunt iura ꝙ regulariter hæreditas non adita non transmittitur l. vna.§.in nouissimo.C.de cad.tol.hæc Bart. Si igitur in hæredem saltem extraneum tale ius nõ transit,ergo nec in fiscum bonis publicatis,vt no. per glo.& Docto.in l.j.C.de bo. libe. Tertio sic probatur, ius adendi non est proprie ius sed quædam facultas.ff.ad leg.falci.l.pretia rerum,& habetur in l.licet.de iur.delib.ergo non venit in publicatione bonorum, maxime quia si esset ius nõ censetur ius in bonis sed extra bona, vt d.l.pretia rerum,ergo in generali suorum bonorũ translatione non venit, & ita in simili determinauit Bal.in l.j.C.qui admt. ad bo. pos.po.in ver. quo ad vltimum. Vbi etiam assignat plures alias rationes quæ faciunt ad propositum, & istud puto verius quã id quod scripsit Cyn.in l.si quis mihi, bona.§.si quis plene.ff.de acqui.hęre.Vbi distinguit an bannitus sit intra tempus iuris deliberandi,an post,quod ẽt ibi tenuerant Petr. & Iaco.de Rauen. Illa enim distinctio non põt cadere in fisco qui est simplex bonorum successor, nõ hęres, tam quia bannitus viuens hæredem habere non potest.l.ij.de hęre.vel ac.ven.tum quia nec mortuus,quia fuerat effectus seruus pœnæ.l. qui vltimo,de pœ.licet in quibusdã specialiter dispositio

talis

talis ſucceſsio ad inſtar hæredis tractetur.l.ij. ad l.ſul.de vi.& no.per glo.& Bart.in l.inter eos.§. fi.de fideiuſ.Item illa diſtinctio non caderet in bānito qui etiam poſt annum adire poteſt. Item nec in ſuo in quo ceſſant.l.quoniā.& l. ſi auia.de iur. delib. & ideo vera eſt concluſio prædicta ꝙ talis hæreditas nullo caſu fiſco quæratur,quod in d.§.ſi quis plane.tenuit gl.& ea ſequitur ibi Ray.repro bans Ia.de Ra. & id tenuit ibi Nic. de Nea. nec prędictis ob.quod poſtea adeundo fingitur hęres a die mortis defuncti,& ſic tempore confiſcationis, vt l.hæres.quandoque.ff.de acqui.hære.quia talis fictio hoc caſu non attenditur vt patet ex his quæ ibi no.per glo.& Bar.Cautela tamen datur ꝙ talis bannitus repudiet in concordia cum illo ad quem eo repudiante deuoluitur de quo fiſcus conquęri non poteſt,vt l.qui autem in prin.de his quę in fraud.credi.

31 Trigeſimo primo † Bannito debeba tur aliquid ex con tractu vel ex vltima voluntate ſub cōditione quę poſt bannum, & publicationem bonorum purificata eſt, quæritur an illud ius tranſeat in fiſcum. Iſta q.meo iudicio non reperitur bene determinata.text.enim in l.ſi conſtante.§.fi.ff.ſolu.mat. ſecundum vnum intellectum facit quod ſic. Ad id fortius de pac.dot.l.inter ſocerum.§.fi. In contrarium facit l. quoties.in fi.ff. de noua. Et iſtam partem ꝙ non veniat in confiſcatione, tenet Alb. in materia ſtatutorum q.cclxv.loquēs in ſubſtitutione.& alleg.l.ſubſtitutio.ff.de acqui.re.do.Bar. in d.l.ſi conſtante.in fi.arguit pro & contra. in l. quoties.de noua. videtur tenere ꝙ in confiſcatione non veniat.& ibi Ang. clarius idem tenet dicens ibi eſſe caſum ꝙ in confiſcatione bonorum non veniant iura conditionalia,& idem firmat in l.tutoris.C.ad l.Iul.de vi. & allegat glo.quæ hoc dicit in l. non ad ea.ff.de condit. & demon.Bald. in l.j.C.de bo.liber.ſe non firmat ſed alleg.pro et contra dicta iura. Mihi autem videtur ꝙ dicta iura loquuntur in diuerſis caſibus. Nam l. quoties,loquitur in damnato qui veniebat ſub conditione obligandus,& ideo cum tempore obligationis non reperietur perſona habilis ad obligandū ſe, ſaltem ex contractu iuris ciuilis non fuit purificata obligatio, & ſic fiſcus ex perſona damnati teneri non potuit. Et vide iura quæ allegabo infra in vlti.tempore parte ij.quæſtio.vj.lex autem inter ſocerum.§.fi.loquitur econtrario quādo perſona fuit damnata cui debebat quæri & ideo ibi videtur caſus ꝙ iura conditionalia veniāt in publicatione bonorum. Sed puto contrarium per gloſ.in d.l.non ad ea,& per ea quæ dixi ſupra q. proxi.& q.xviij.ad l.inter ſocerum.§.fi. reſpon. quod ibi ius fuit natum paſsiue contra virum, & ſic illa actio erat in rerum natura. Aut ergo ille patet fuerat deportatus,& licet ei quæſita fuiſſet, tamen fiſcus eo poſtea naturaliter mortuo ageret, vt l.ij.C.de bo.dam. Aut ſtatim fuit mortuus & fiſcus aget non iure confiſcationis ſed iure occupationis bonorum vacantium quicquid ibi dicat gloſ.& iſtud non poteſt habere locum in bannito, qui vt infra dicetur hac eadem parte q.j. poteſt habere hæredem in poſtea quæſitis.

32 Trigeſimo ſecundo quæro † an banniti prędicti quorum bona publicantur perdant iura patronatus. hæc quęſtio. bimembris eſt, & ideo dico aut loquimur in iure patronatus libertorum de quo ff.de iur.patron.per totū.et tunc ſerua quod dicitur in l.j. C. de bo. lib. In his enim quæ tranſeunt in hæredem extraneum priuatur bānitus & tranſeunt in fiſcum. In alijs autem remanet patronus, vt ibi, Si vero loquimur in iure patronatus eccleſiarum ſciendum quod glo.mouet & nō determinat.xj.q.vij.filius.Sed glo.in clemen.paſtoralis. de re iudi.ſuper verbo ſubiecte, videtur tenere ꝙ tale ius in fiſcum non tranſeat.& hoc tenet Archi.in d. c. filijs.& eſt verum. Nam licet tranſeat in hæredem extraneum, vt not. in cle. ſi plures de iure pa.& xvj.q.vij.conſiderandum tamen quia illud jus laicus habet ab eccleſia ſtatutū ſine ſententia confiſcantis ille non poteſt auferre de iure patro. c. j. & iij. & iſtud indiſtincte tenet Bal.in d.l.j.de bo.liber.& hæc pars placuit Ant. de But.in d. cle.paſtoralis reprobata opi. Bartol. Brixien.in d.cap. filijs.vt in d.cle.plene per eum quod intelligit verū ſiue principaliter veniat publicatio bonorum ſiue acceſſorie ad delictū, quia ſuper ſpiritualibus nec principaliter nec ſecundario iudicat laicus extra de ordi.cogni.c.tuam. Dixit tamen ibi no.ꝙ hoc eſt verum quando publicatio fit virtute ſtatuti. Tunc enim hoc nō poteſt facere ſtatutum de conſtitu.c.eccleſia ſanctæ Mariæ, ſed ſi publicatio fieret de iure communi dicit ꝙ licet ex confiſcatione facta per iudicem ſecularem non perderet ius patronatus, poſſet tamen epiſcopus declarare delictum & illud ius cōfiſcare fiſco eccleſiæ. Et erit effectus ꝙ ius patronatus extinguetur, & illa eccleſia remanebit libera ſub epiſcopi poteſtate. Allegat quod not. Archi.in d.c.conſiderandum. Quod vltimum videtur mihi non tolerabile. Non enim habet epiſcopus cognitionem criminum ciuilium in laicū. Item cum ſemel in illo loco ſit cognitum amplius cognoſci non poteſt.l.licet.§.pe.ff.nau. cau. ſtab. & ideo hoc vltimum maxime canoniſtis relinquatur.

33 Trigeſimotertio quæritur † an bannito filiosfamilias.& bonis eius publicatus patet teneatur tradere fiſco legitimam. Reſpondeo ꝙ non, quia viuo patre filius vere nullum ius habet in legitima vt habetur.ff.de lib.leg. l. poſt emancipationem, & per Bart. in l.fi.ff.de lib.agno.& in l.fi.C.de pac.& habetur in auth.ſi qua mulier. C.de ſac.ſan.eccl.Et ſi diceretur illa iura loquuntur in alijs quibus non debetur de neceſsitate legitima,ſed legitima eſt debita, vt l.cum ratio de bonis damna.& quod no.in l.ſecunda.C.de iuris & fact.ignoran.Reſpondetur ꝙ etiam non obſtaret quia deberetur ſub conditione ſi præmoriatur pater. & ideo in publicatione non venit, vt dixi ſupra quæſtione xxix.& xxx. Pro hoc videtur caſus in lege & ſi condemnatus.ff.de noxali. quæ ad hoc allegatur. Facit etiam l, ſi qua pœna. de

his

his qui ſunt ſui vel alie. iur. & ita determinat Guil.vbi refet opi.in Spe.de ſen.execu.§.ſequitur verſic.ſi filiusſa.vbi vide per Ray. in d.l. ſi qua. licet tamen ita ſit de iure,ſunt in aliquibus partibus Italię ſtatuta contra hoc diſponentia quę ſuis locis ſeruanda ſun, vt l. omnes populi. de iuſti. & iur.

34 Trigeſimoquarto quæro †Stante ſtatuto ꝙ pater teneatur aſsignare fiſco legitimam pro filio delinquente, filius fuit ex contumacia bannitus, & eius bona fuerunt publicata, quæritur an pater teneatur fiſco legitimam dicti filij aſsignare,Dyn.& Ray.dixerunt ꝙ non.l.j.ff.quando ex fac.tu.per illum tex.ad idem.l.j.C.de iur. fiſ. ſecundum ſecundam lecturam. & idem tenuit Alber.in quæſtio.ſtatutor.q.cclvij.& alleg.l.j.de in li.iur.cum concor. Idem tenuit Bar. diſputando & effectum diſputationis poſuit in lec.in l.cum filius.in prin.de ver.obli. & allegat vltra prædicta primo.l.eius qui delatorem.ff.de iur.fiſ.vbi ficta confeſsio ex contumacia introducta non egreditur perſonam contumacis. Allegat etiam.l.qui repudiantis in fi de inoffic.teſtamē.l.de euict.l. ſi ideo.C.de pigno. l. præſes. In quibus habetur ꝙ vbi alias ſententia lata contra vnum prędicat alteri non habet locum quando fertur ex contumacia etiam illo ſciente. Allegat etiam not. per Cy.in ſimili in l.ſi quando.C.vnde vi.de qua ibi plene vide vbi examinat quando ſtatutum aliter loqueretur, quæ cum per eum plene declarentur aliter non proſequor. Vnum no.ꝙ dictum ſtatutum loquens in patre non habet locum in auo ſecundum Dy.& Ray.in l. lege Iulia.§. hoc capite per illum tex.ff.de rit.nup.

35 Trigeſimoquinto quęritur † pone ꝙ ſtatutum taliter loquatur ꝙ pater etiam pro filio bannito nedū aliter conuicto & condemnato teneatur aſsignare fiſco legitimam, Contingit ꝙ filius deliquit in chalen. Ianuar. Accuſatur in chalen. Martij bannitur in chal. Auguſti, interim augetur & minuitur legitima quęritur quod tempus debeat inſpici. An delicti. An accuſationis. An ſententiæ,quæſtio eſt ſubtilis,& fuit ab olim diſputata per la. Vicētinum vt refert Albe.in quęſtionibus ſtatutorum cclix.q.& ibi arguit ad vtranque partem multum diffuſe,ſed tangam aliqua, & breuiter. Primo arguit ꝙ inſpiciatur tempus delicti.l.j.in fi. ff.de pœ. Secundo quia executio debetur iure obligationis ergo inſpicitur tempus delicti quo inſurgit obligatio.l.fundum cor.de noua.iuncta.l.omnem. de iudi. Tertio quia patrimonium habebat certam formam a tempore delicti,ergo illud tempus inſpicitur.l.ij. in fin.ad l. Aquil.C.de impo.lucr. deſcri.l.j.in fi.cum ſimi.Ad idem adducit.l. iniuriarum æſtimatio, de iniur.de ſer.cor.l.doli.§.fi. de iudi.l.ſi filius. Secundo arguit ꝙ inſpiciatur tempus accuſationis. Primo ad obligandum patrem requiritur ſcriptura, quia ante non tenetur quam ſit conuictus filius.l.libertus.§.j.ad munici. C.de decur.l.j.lib.x.ſed in ea requiritur ſcriptura.C.de accuſa.l.in cauſis.& ff. eo.ti.l.libellorū, ergo illud tempus inſpicitur. C.de fi. inſtr.l.contractus. Secuudo ad idem pater tenetur vt fideiuſſor filij.l.cum filius.in prin.de verb.obli. con cōcor.ſed mora principalis nocet fideiuſſori,& tempus moræ inſpicitur.l.mora.de verb.obli. ſi cer. pe.l.vinum quæ mora contrahitur per interpellationem.ff.de vſu. mora. ergo, &c. Tertio quia adminiſtrationem bonorum perdit ille qui propter delictum tenetur accuſatione porrecta nō ante.l.aufertur.§.in reatu.ff.de iur.fiſ.& ff.de bono. dam.l.cum ratio.et ſic patet ꝙ ante accuſationem non debet inſpici æſtimatio ſed accuſationis tempore & ita videtur tenuiſſe gloſ.ſecundum eum in l.chyrographis.in fi.ff.de admi.tu.licet videatur tenere contrarium in l. ex iudiciorum de accuſ. Tertio principaliter arguit ꝙ inſpiciatur tempus ſententiæ.Probat primo.ff. de rei ven.l. ſi hominem.§.Iulianus. de eden.l.vbi, de triti.l.pen. & l.iij.§.in hac.ff.commo. Secundo probat a natura contrarium.l.fi.in fi.de leg.iij.Sed ſi bona tempore ſententiæ reperiantur ſine culpa diminuta illorum nō fiet æſtimatio,quia pater tenetur reſpectu certorum bonorū.l. ſi ex legati cauſa de verb. obli.C.de iur.emphy.l.j.& de leg.j.l.titiæ texto. res cum ſi. Tertio quia obligatio alicuius ex mora alterius non creſcit de in lit.iur.l.j. cum cōcor.licet ergo æſtimatio fuerit maior ante ſententiam illud non attenditur in patris præiudicium qui in nulla fuit mora ante ſententiam.l. lecta ſi cer.pe.& pro hac parte allegat caſum. in l. poſt contractum.ff.de dona.& C.de bo.dam.l. ſi quis poſt hac.Finaliter ſoluendo determinat quod aut bona patris tempore ſententiæ reperiuntur aucta aut diminuta primo caſu ſententię tempus eſt inſpiciendum quaſi illud augmentum non bonis patris ſed filij aduenerit.l.in ſuis.de lib.& poſth.& quaſi a filio in fiſcū deueniant occultato vno actu de dona.inter vir. & vxo.l.iij.in fi. & quia tempore ſententiæ cenſetur mortuus quo caſu ſuccedit fiſcus in omne ius ſuum.C.ad l. Iul.de vi.l.iij. pro ſo.l.verum.§.fi.cum ſi. Pro iſta parte allegat caſum.ff.de teſt.l.eius qui.§.j.ad argumenta in cōtrarium facta reſpondet.Primo ad primum,ꝙ inſpiciatur tempus delicti reſpondet,illud verum in re certa & ſpeciali non in patrimonio quod eſt vniuerſitas. allegat de peti hære.l.iiii. & l. ſi quo caſu.de pecu.l.quæſitum.& l.quories.non ob.ſecūdum quod a primordio &c.quia quædam eſt forma naturalis,& in illa loquuntur iura in contrarium allegata. Quędam eſt forma accidentalis,et in illa inſpicitur tempus ſententiæ, vt d.l.quęſitum.Non ob.tertium argumentum quia omnia illa iura loquuntur quando tractatur de æſtimatione rei in qua delictum eſt commiſſum, & ſic non faciunt ad propoſitum.Non ob.quartum quia non ex ſcriptura pater obligatur, immo ex delicto filij quod declaratur per ſententiam vnde ſententia non de nouo obligat ſed abſolutionem declarat.l. adeo.§.cum quis.de acqui.re.do. cum ſi. Prēterea argumētum non concludit quia vbi obligatio ex ſcriptura oritur, non oritur antequam illa ſit perfecta & conſummata, vt d.l.contractus, ergo in propoſito

propoſito requiritur ſententia antequã res non dicitur perfecta, vt l.j.de re iudi. Non ob.quintum quia hic nullã eſt dare morã ante ſententiã quo ad bona,quia ante illam a nullo petuntur. Non ob.vltimum ꝙ ſit interdicta adminiſtratio, quia illud non impedit augmentum. Secundo caſu ꝙſi bona ſunt diminuta concludit ꝙ aut præter factũ patris, aut propter factum eius. Primo caſu puta quia caſu fortuito mortua ſunt animalia, & tunc ſaltem ope exceptionis liberatur, ar.d.l.j. C.de iu.emphy.& in authen.de æqua.do.§. quia vero. Secundo caſu concludit patrem nõ teneri niſi ad bona quæ erant tempore ſententię, quia cum ſit dominus rerum ſuarum, adminiſtrationem non perdit,nec ab ea culpa eſt exigenda licet propter delictum filius ad certam pœnam teneatur.l.etiã §.j.ſolut.mat.& qui & a qui.l. quæſitum. Quod dicit verũ niſi fuerit in lata culpa,quia illa æquiparatur dolo.ff. depoſi.l. quod nerua, non autem fuit in lata culpa ſi ſcienter alienauit & in cauſam neceſſariam puta in alimentis &c. ff. famil. er.l.alienationes. de in rem ver. l.j.§.j. de ſol.l. reo. In dubio autem aut alienauit tempore quo potuit ſuſpicari de fiſco. Et tunc videtur dolo facere alias non.ff.de pecu.l. ſumma cum ratione, qui & a qui.l.ſi maritus. in fin. cum ſi. Ad l.poſt contractum reſpondet vt ibi per Iaco. de Are. & alios. Credo deciſionem veram maxima qñ ſtatutum obligat patrem pro filio condẽnato, quia expreſſe ad illud ſe refert.l.ſi ita.ff.de aut.& ar. leg.Et ex prędictis patet ꝙ ſi tempore delicti pater habebat quatuor filios, tempore ſententiæ habet quinq; legitima erit ſemis. Et e contra ſi habebat quinq; et tempore ſententiæ vnus erat mortuus, legitima erit tertia ſecundum not. in l.cum quæritur,& auth.nouiſsima.C.de inoffi.teſt.

36 Vidi ſupra quæſtione. xxxiij.ꝙ † patet nullo exiſtente ſtatuto non tenetur dare fiſco legitimam filij banniti. Quæro xxxvj. An ſaltem teneatur ei dare illud quod tenetur dare filio pro alimentis. Iſta quæſtio videtur magis dubitabilis,quia iſtud eſt filio debitũ. l.ſi quis a liberis,per totum.ff.de libe.agno.Sed dic ꝙ non ſecundum Guiliel.in Specu.de execu. ſen.§.ſequitur ver.quid ſi filius vbi plene vide. Probatur etiam ex his quæ dixi ſupra in quęſt. xviij.vbi etiam vide.

Trigeſimoſeptimo quæritur

37 † an bannitus perdat ius ſuccedẽdi ab inteſtato. In hoc cõiter dicitur, ꝙ aut vult ſuccedere de iure cõi, & poteſt,quia iura ciuilia non perdit vt dictum eſt ſupra in v.qõ. Aut vult ſuccedere de ſpeciali iure ſtatutorum ciuitatis a qua eſt bannitus, puta quia ſtatutum dicit ꝙ agnati pręferantur cognatis vel maſculus fœminæ & non poteſt, quia perdit iura ſuæ ciuitatis vt ibidem dictum eſt.Et in hoc concordant oẽs vno excepto ex his quos viderã.ſ.Batho. de Saly. in ſua diſputatione vbi non probat id quod dicit,& ideo ſequor communem opi.Bar.in d.diſputatio. Guil.Dy.& Cy.& aliorum in l.ſi qua pœna.ff. de his qui ſunt ſui vel ali.iur.& Bal. in l.j.C.de hære.inſti.Primum autem mẽbrum verum eſt qñ ius cõe ſecundũ quod vellet ſuccedere non eſt correctum a ſtatutis ſuæ ciuitatis a qua bannitus eſt, puta,quia eſt cognatus proximior vult excludere agnatum vlteriorem ex forma iuris communis, dico ꝙ nõ poteſt, quia vt dictum eſt in q. præallegata ſtatuta in ſui odium diſponentia non tolluntur per bannũ ſed ſolum diſponentia in ſui fauorem, & ideo ſi ipſe eſt agnatus, & ex forma ſtatuti vult excludere proximiorem cognatum vel ſororem a ſucceſsione fratris vel patris non poteſt per prædicta. De quo etiã per Bar.in l.iij.§.filium.ff.de contratab. & in l.j.§. ſi pater.ff.de coniun. cum eman. lib. eius.& in l.ij.in fi.ad Tertul.

38 Trigeſimooctauo quæro † an poſsit ſuccedere ex teſtamento omiſsis ſuperfluis. Hæc qõ pendet a præmiſsis, & maxime in dicta q.v. tractatur.per Cy.in l.j.de hære.inſtit.& habetur in l.j.C.de requi.re.Sed concluſio Bar.in d.diſputa.quem ſequuntur oẽs, quod aut teſtamentum eſt validum de iure ciuili nullo ſtatutorum auxilio requiſito,& poteſt hæres inſtitui, & hęreditatem adibit,& fiſco non quæretur, quia non perdit ea quę ſunt de iure ciuili vt dictum eſt. Si vero teſtamentum non tenet de iure ciuili ſed ſolum ex forma ſtatuti vt puta quia factum coram duobus teſtibus vt Venetiis,vel per filiumfa. ex forma ſtatuti, tunc ipſo iure capere non poterit,ſed remanebit venientibus ab inteſtato coniunctis vel ſubſtitutis.C.de cadu. tollen.l.j.§.j. & ij.& habetur in d.l.j. C.de hæredi.inſtitu.

39 Poſtquam vidimus † ꝙ bannitus etiam cuius bona publicantur poteſt acquirere bona,& quod in publicatione non veniunt.xxxix.quęro. An ſaltem poſsit fiſcus ei talia bona auferre vt ab indigno per regulam.l.Lucius.ff.de iur.fiſ.Bar. ſub dubio forte in l.j.de hæredi.inſti.dixit ꝙ ſic, ſed ibi dicit Bal.ꝙ non, quia nemo eſt indignus niſi in caſibus expreſsis a iure.Et ꝙ quis ſit in tali caſu debet probari per allegãtem. ff. de proba.l.ab ea parte,quod eſt verum, niſi a ſtatuto aliud diſponatur. Poteſt enim aggrauare pœnas & contumaciam.l.ſed ſi per prætorem.§. ſed ſi dũ.ff.qui. ex cau.ma.& ff.de pœ.l.relegati.cum ſimi.

40 Vlterius & ſic xl.quæritur † bãnitus erat tutor cuiuſdam pupilli,aut legitimus, aut datiuus,aut teſtamentarius, quæritur an perdat tutelam. Bar.in l.ſi ſine hærede.§.fin.ff.de admi.tuto. videtur dicere ꝙ aut perdit bona,& tunc perdat tutelam,alias non per no.in d.§.relegati. Alb.autem vbi ſupra.ſ.in parte vlti.q.xiiij. dixit ꝙ aut perdit ciuitatem, & tunc deſinat eſſe tutor. Aut non,& tunc tutor remaneat. Ad primum allegat, inſtit. qui. mo.tu.fin.§.ſed & capitis.C.qui.pe.tut.l.in locum quando tu.ha.l.licet. & quod ibi not. & quod not.per Azo.in ſum.eo. ti.§.quid ſi deceſſerit,& quia talis bannitus videtur reputari pro mortuo. l. ſi necem.§.ſi deportata. ff. de bon. lib. & de tutel.l. ſi quis author. &

quod

quod ibi no. Ad ſecundum allegat de condit.& demon.l.interdicit.& quod ibi no. Puto dicendum ꝙ ſi ei nõ erat decreta adminiſtratio ad modo ei decernenda non ſit,etiam ſi eſſet teſtamentarius.ff.de confir.tut.l.in confirmando. cum ibi no. Si autem erat ei decreta cũ ad ſui odium remaneat tutor, vt dicam infra xliiij.q.non finitur tutela quin teneatur actione tutelæ etiam pro contingentibus poſt bannum per ea quæ ibi dicam. Poterit tñ a tutela remoueri,arg.ff de ſolu.l.ſi cũ corne.& l.cum quis.ff.de tut.& rat. diſtra.l.ſi tutor repu.Quę intelligo ſi eſt bãnitus a loco in quo habet tutelam gerere. Si autem banniatur ab alio loco tunc putarem poſſe ſuſtineri diſtinctionem Bart.an perdat bona , an non & an habeat bona aliqua in loco in quo tutelam gerat quæ in confiſcatione non veniant de quo dixi ſupra qõ. xvij. Vbi autem dixi tutelam non perdere non obſtat quod efficiatur infamis interdum ex banno vt dicam infra in q.xlviij.quia propter infamiam nõ repellitur a tutela l.j.§. ſed eſt æquiſsimum.&.§. fi.ff.de poſtu.& per Azo.in ſum.de infa.ex prędictis patet ꝙ vbi tutela finitur deuenitur ad legitimum, vbi non finitur ſed remouetur vt ſuſpectus peruenitur ad datiuum . Et idem ſi eſſet bannitus ad tempus vt hæc probantur in d. l.licet , in l.j. & ij.ff.de legi. tut.& in l. ſi quis ſub conditione. cum ibi not.ff.de teſta.tut.

Quadrageſimo primo quæro

41 † an deſinat eſſe executor teſtamenti.dixit Ray. ꝙ non,quia illud eſt merum factum, vt ipſe no.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ff.ad Trebe. quod intelligit Bal. verum quantum ad actus nudi miniſterij.ſ.ad electionem vel declarationem aliquã faciẽdam,vt ipſe no. in l.id quod pauperibus.C. de epiſ.& cle.& idẽ quod Ray. dicit Alber.vbi ſupra.ſ.in parte bannitorum q.cj.& allegat no.in l.ſi victum. ff. de re iudic. Hoc ẽt videtur ſentire Bar.in l.cum pater.§.hæreditatem. de leg.ij.vbi dicitur ꝙ excõicatus poteſt eligere. Aduertendũ tamen puto ꝙ ſi in executione deberent aliqui citari ſecundum ea quæ habẽtur in l.ſi quis arbitratu.de verb.oblig.& in l.Theopompus.de do.prę lega. & ille non moraretur in loco in quo debet fieri citatio,& executio, non poſſet executionem facere l.ſi dies.§.ſi cum arbiter,cum ibi no.ff. de arbi. & ſic licet de iure executor eſſe non deſinat , tamen ſi ad locum non accederet effectiue executione priuaretur. Si autem nulla citatio requiritur credo vera eſſe quæ dicta ſunt ſupra per Rayn.& Bal.

Quadrageſimo ſecũdo quæro

42 † an deſinat eſſe arbitrator . Bar. ꝙ non in d.§. hæreditatem.& l.cum pater. de leg.ij.per eadem iura. Idem Alber. vbi ſupra remiſi proxima q. allegat l.iudæi.C.de iudæ. licet in contrarium allegat l.verba.& l.quod attinet.de reg.iur.& nõ reſpondet,ſed dic ꝙ non obſt.vt patet ex his quæ dicta ſunt ſupra q.v.

Quadrageſimotertio quæro,

43 † an poſsit eſſe arbiter Guil. in Spec.de arb.§. differt.verſi.quid de bannito dixit ꝙ ſic , ſi bona eius publicata non ſunt ar.ff. de teſti. l.j.alias ſecus per no.in §.relegati. & in l. ſine hærede.§.ff. ff.de admi.tut.& idem Guid. de Suza.in l.pedius ff.de arbi. Tu dic ꝙ quia nunquam æquiparatur deportato ſiue perdat bona ſiue non vt dixi ſupra qõ.iiij.ſemper poterit eligi in arbitrium etiam ſi ſit infamis,vt d.l.pedius.Quod Ang.in ſua diſputatione de qua ibi in v.qõ.mentionem feci. dixit eſſe verum niſi qñ compromiſſum fieret in eum ſecundum formam ſtatuti ſuæ ciuitatis per ea quæ dixi vbi plene vide in dicta v.quæſtio.

Quadrageſimoquarto quęro

44 † Titius ſatis diues ſumpſit vxorem & ab ea re cepit dotem cum promiſsionibus conſuetis, deinde bannitus eſt . Quæritur an vxor poſsit petere ſibi dotem conſignari per l.ſi conſtante.vel per l. vbi ad hæc.ff.ſolu.mat.& C.de iur.do.vel per.§. illud.in authẽ.de æqua.do. col.vij.in hac qõ.poſt aliquas alle. circa id cui æquiparetur bannitus Bar.in l.ſi conſtante, in v.q.j.qõnis concludit ꝙ ſi omnia bona publicantur ,nulla eſt dubitatio. Poteſt enim tunc petere per remedium l.ſi conſtãte. Idem etiam dicit ſi pars bonorum eſt publicata l.ſi marito.eodem titu. Si vero retinet omnia bona ſed exulare cogitur,tunc quia cepit vti male ſubſtãtia ſua poteſt petere conſignationem per dictum.§.illud , quod etiam videtur tenere Guil. in Spec.de dona.inter vir. & vxo.§.vlti. verſic. quid ſi vir.& gl.& Bal.in l.ij.ff.ſol.mat.in prin. Sed hoc vltimum intelligo in bannito perſonaliter vel in tanta quantitate quod dici poſsit eum male cepiſſe.l.propter litem.de excu.tut.Si vero ſit bannitus in parua quãtitate,puta in cc.libris, & habet magnam ſubſtantiam,tunc licet non ſoluat vel quia nõ vult,vel quia eſt abſens ignorat, non puto tale quid conſiderandum, argumẽ.ff.de in integ.reſti.l.ſcio. cum ibi no.In his enim quæ ſunt contra regularem diſpoſitionem de minimis non curamus, vt ibi plene habetur. Dic tamen ꝙ vbi petat cõſignationem tenetur virum alere ex fructibus dotalibus vt habetur vbi ſupra . Sed tunc dubitatur an ipſa vxor cogatur eum ſequi ſi vult ꝙ ipſa vadat cum eo quo vadit . In quo Albe.cum Odof.diſputando tenuit ꝙ non,argumen. ff.de annu.leg.l.Meuia.§.fina.& ſequitur Bal.in l.ſi cum dotem.§.ſi maritus.ff.ſolu. matri. Quod intelligo verum niſi poſsit ita honeſte viuere cũ eo quo vult eam ducere ſicut in priori loco, per ea quæ habentur in.§.tranſgrediamur. in l.ſi cum dotem.de oper.liber.l.ſicut.& in l.ſecunda. ff.de rit.nupti.

Quadrageſimoquinto quæri

45 tur † an bãnitus talis deſinat eſſe ciuis ſuę ciuitatis a qua bannitus eſt.Bar.in l.ſi.ff.de leg.per illũ tex.dicit ꝙ ſic , ſi eſt talis ex bãnitus ꝙ poſsit offendi impune,et dr̃ hoſtis ſuę ciuitatis,vt l.amiſſione.

ſione.§.qui deficiunt.ff.de capi. dimi. & idē dicit ſi eſt talis qui ſit prohibitus receptari argumen. eius quod dicitur de eo cui eſt interdictū aquę & igni.& Et ideo dixit Bald.in l. ſed & milites.§. ſed ignominia.ff.de excuſatio.tuto. ꝙ ſi fit proclama ꝙ quilibet teneatur ire ad exercitum ſub certa pœna, non comprehenditur bannitus, quia non eſt ciuis; quæ non eſt bona ratio, vt infra dicetur. Dictum tamen in ſe verum eſt, quia non intelligitur de hoſtibus. Sed pro declaratione huius quæſtionis eſt ſciendum ꝙ Vgolinus de Fōtana Parmenſis diſputauit quęſtionem in his terminis. Quidam Mediolanenſis fuit bannitus de Mediolano, iuit ad habitandum in ciuitate Vercellis vbi erat ſtatutum ꝙ offendens Mediolanenſem puniretur in centum. Quidam combuſsit domum huius banniti de Mediolano quam habebat Vercellis.quæſiuit an talis offendens dicatur offendiſſe Mediolanenſem, vt ſic non pœna incendiarij de iure communi de qua in l.data opera.C. qui accu.non poſ.ſed centum librarum virtute dicti ſtatuti tantum veniat puniendus,& eam retulit Alb.vbi ſupra q.lxvj.Et quia inſtat plurimum in eo cui equiparetur bannitus de quo fuit ſupra q. iiij. Non inſtabo in ſuis allegationibus, & concludit ꝙ offendens non poſsit vti beneficio dicti ſtatuti, quia ad hoc vt dicatur Mediolanenſis non ſufficit ſola origo,ſed requiritur ꝙ ſibi non ſit interdictum domicilium alleg.de ver. ſig. l.prouinciales & reprobat gloſ. ibi poſitam quæ incipit duntaxat,quia ſecundum eam nulla fuiſſet dubitatio illius l. per l.ij. & l. incola. ff.ad muni.quam dicit determinare quæſtionem intelligendo ipſam prout iacet. Pro hoc allegat.eo.tit.l.municeps.& l.murius.in fi. ff.de ver.ſig.de adop.l.in adptionē. & de inco.l.ciues.lib.x. & ſic in effectu concor. cum Bar.in aliquo,in alio autem tenet contrariū. Sufficit enim ad effectum perdendi ciuilitatem ꝙ ibi ſtare non poſsit. Putto in hac q. generali an perdat ciuilitatem dicendum vt dictum eſt ſupra in q.v.maxime videlicet,ꝙ quantum pertinet ad ſui fauorem perdat ciuilitatem, quantum vero ad ſui odium illā non perdit, maxime ſi eſt ciuis origine, ſunt enim de iure gentium diſtinctę gentes & ſic ciuilitates ordinatę. ff. de iureiur.l.ex hoc iure, quod ius ſupra concluſum eſt talis bannitus non perdere. Et ideo puto in propoſita ſpeciali quæſtione tenendum ꝙ ſi talis Mediolanenſis bannitus erat effectus incola Vercellis, vera ſit deciſio ſupradicta, quia ſtatutum odioſum non habet locum in caſu mixto.per no.in l.ij.de verb. obli. Si autem nō erat incola Vercellis,puto talem offendentem potuiſſe vti beneficio dicti ſtatuti,quia ille ſui odio remanſit Mediolanenſis, licet nō ſui fauore vt in iuribus in cōtrariū allegatis. Et vide quæ dicam in duabus proximis quæſtionibus.

Viſo quod ad ſui odium bānitus remanet ciuis. Quæro quadrageſimo ſexto.

46 † An poſsit in loco a quo eſt bannitus collectari,vt ſic ad munera teneatur. Videtur enim ꝙ ſic, poſtquam ſubditus remanet.l.reſcripto.§.fi. ff. de mu.& ho.cum ſi. Sed dic ſecundum Bar. & alios in l.inter quos.§.damni.ff.de dam.infe.ꝙ aut perdit bona, quia in fiſcum tranſierunt, & tunc non poteſt collectari.Habet enim fiſcus res pro quibus imponebatur collecta, ergo ſoluere non tenetur, ſicut nec emphyteuta cogitur ſoluere canonem ſi res emphytheutica ad dominum peruenit l. ij. C. de iur.emphy.Si vero in fiſcum bona non peruenerunt cum ſit capax obligationis paſsiue l.tutelas.circa fi.ff.de capi.dimi.poteſt collectari,licet fructus ex ſuis rebus ſua culpa non percipiat, ar. eius quod habetur in l.j.C.de natu.lib.& l. damnum quod quis.de reg.iur.facit.ff.ad munic.l.incola. Iam primum membrum debet intelligi, & ita credendum eſt doctores intellexiſſe pro bonis quæ habebat tempore banni. Pro bonis autem quæ poſtea quæſiſſet ſine dubio collectari poſſet, quia vt dictum eſt ſupra proxi.q.ciuis ſiue incola remanet, ergo &c. vt d.l.reſcripto.in fi. Et hoc eſt verum ſi illa bona nouiter acquiſita ſunt in territorio ſuæ ciuitatis a qua bannitus eſt.Si autē alibi ſita ſunt dubium eſt ꝙ generaliter in aliis non bannitis examinatur, videlicet an in loco domicilij poſsit quis collectari pro bonis alibi ſitis,de quo per Bar.in l.j.C.de mulie.& in quo loco.& in d.l.reſcripto.in fi.in quo communiter dicitur ꝙ ſic etiam ſi alibi domicilium acquiſierit, vt habetur in addi.Spec.in ti. de cenſi.§.nunc dicendum.ver.ſed pone regimen.vbi Ioan.And.refert deciſionem quam habuit ab Old.licet eū non nominet, vt patet in eius conſiliis.conſi.clxxj.licet autem teneatur ad onera patrimonialia,ad perſonalia non tenetur,vt in.§.qui deficiunt ſecundū Bal.in l.ſed & milites.§.ſed ignominia.ff.de excu.tu.ꝙ etiam eadem ratione verum erit in muneribus mixtis, vt ſi dicatur ꝙ quilibet vadat cū equo. Vide ſupra in prin.j.q.

47 Quadrageſimo ſeptimo quæro † an talis bannitus poſsit capi pro repreſaliis conceſsis contra ciuitatem ſuam & ei ciues.

Iſta q.multa requireret que huic tractatui non conueniunt. Et ideo ac etiam,quia habetur tractatus Bar.qui cōmuniter habetur,breuiter me expediens,& addēs aliqua his quæ in hac queſtio.dixit Bar.in l.prouinciales.ff.de verb.ſig.vbi concluſit capi nō poſſe rationibus & iuribus allegatis.Concludo ꝙ aut erat bannitus tempore quo iuſtitia fuit denegata. Et ſic tempore quo fuit commiſſa cauſa concedendi repreſalias & capi non poteſt,vt ibi per Barto. quod intelligo ſi bona perdidit & munera non ſubibat. Si autem munera ſubibat,tunc puto idem ꝙ in ſequenti membro per ea quæ no.Bar.in tracta. repreſaliarum. in vj.q.principali.q.ij. Si autem tunc non erat bānitus contra ipſum poterunt exerceri,quia ciuis eſt ad ſui odium,vt dictum fuit ſupra proximis quæſtionibus,& quia non debet ex pœna pręmium reportare.l.ſiue hæreditaria.ff. de nego. geſt.Cætera vide vbi ſupra & per Ioan. And.in c.j.de iniur.& dam.da.li.vj.& in mercurialibus,in c.non debet.de regu.iur.eod.lib.

48 Quadrageſimo octauo quęro. † an bannitus poſsit petere alimenta

menta ab illis a quibus ante bānum ali debebat, & an illi alere teneantur. tex. videntur quod sic, in l. mutus. §. manente. ff. de iur. do. Et ita tenet Bar. in vxore q̄ debeat alere virum bannitum in leg e si constante. in princ. ff. sol. ma. & in filio q̄ debeat alere patrem bannitum in l. si quis a liberis. §. j. ff. de lib. agno. alle. in auth. de incest. nup. §. si vero contigerit. & ibi not. in glo. quæ dicit q̄ alet eum mittendo sibi necessaria, in auth. vt cum de appel. cog. §. si vero vnum de prædictis, et idem tenet Ray. in patre q̄ teneatur alere filium banni tum per d. §. si vero, & vt ipse not. in l. si quis a liberis. versi. vtrum. In contrarium facit, quia cum sit hostis ciuitatis licitum est cuiq; etiam filio eum occidere. ff. de relig. l. minime, ergo potest ei alimenta denegare. ff. de lib. agno. l. necare. & ad l. Cor. de sica. l. nihil. Præterea contra prædicta, & pro hac parte, videtur hodie casus in x. colla. de pac. tenen. & eius viola. c. j. vbi Bald. dicit filium nō debere alere patrem bannitum, & hoc ibi esse introductum de nono. & idem dicit Ange. in bannito qui sit effectus hostis ciuitatis suæ. alias dicit primam partem veram in præalle. §. si vero. de in cest. nup. vnde sumitur authen. incestas. C. de ince. nup. Sed ego sto in prima opi. licet enim bannitus sit, nihilominus pater est, vt dicit text. in d. §. si vero, pro hoc. ff. de cap. dimi. l. eas oblationes. & l. legatum, & de his quę pro non scrip. ha. l. si in metallum. cum si. Non obst. l. minime. quia lex illa loquitur in patre contra patriam veniente, & sic in faciendo contra ipsam delinquente, licet ergo alias deliquerit & venire neglexerit, propter q̄d patria eum hostem iudicauerit, non tamen licet filio eum interficere si contra patriam non venit, de quo dicam infra parte proxi. huius temporis. q. x. Non ob. c. j. de pace tenen. quia ibi ponitur casus specialis qui ad consequentias trahi non debet. l. ius singulare. & l. quod vero contra. ff. de legi. Pro hoc quia filius tenetur alere patrem excommunicatum, vt habetur in capitu. sacris. de sen. excom. īmo etiam hæreticum. vt not. lxxxvj. distinctio. non satis, & ibi firmat Archidia. & Hostien. in sum. de tempo. ord. & pro hoc facit quod habetur in l. qui cum vno. §. fina. ff. de re mili. & ibi Ray. dixit per illum text. quod filio existente in religione licet illam exire pro alendo patrem, ad quod etiam allegat Thomam de Aqui. vt ipse dicit in d. ver. vtrum.

49 Quadragesimonono quæritur. † An tales banniti perdant famam, & sic an efficiantur infames. Et hæc quæstio in genere sic formata consistit in pluribus. Primo in causa. s. ex qua causa sit damnatus. Si enim est damnatus extra causas famosas, de quibus habetur in l. j. de infa. sine dubio non erit infamis, & ideo si damnatur propter delictum a statuto introductum qualitercunque sit processum siue per accusationem siue per inquisitionem non erit infamis. Et est ratio quia condemnatus est per conditionem ex statuto, vt l. j. de condi. ex lege ergo non est infamis. ff. de act. & obli. l. cessat. & ita refert Bar. consuluisse Dyn. in consi. quod incipit. Set Ioannes de castro de rute. Quod est verum si delictum a statuto introductum non efficitur publicum. Si autem fieret publicum secundum not. per eum in l. j. ff. de publi. iudi. cum tunc esset damnatus publico iudicio per viam accusationis infamis erit, vt d. l. j. ff. de his qui no. in fa. secundum eundem Barto. in l. infamē. de publi. iud. Secundo si consistit in modo procedendi. s. an processum fuerit contra eum pro crimine de iure communi infamiam irrogante per viam accusationis, an per viam inquisitionis, & quia si verum esset quod bannitus per viam accusationis non esset infamis non esset necesse an per viam inquisitionis bānitus sit infamis examinari, & ideo incipiam ab hoc, an bannitus pro crimine de iure communi famoso ex processu facto per viam accusationis sit infamis, et primo videtur q̄ nō, quia damnatus per contumaciam non est infamis, vt not. glo. in l. j. C. de mo. multan. per quam quidem Doctores antiqui sic dixerunt, vt refert Guilel. in Spe. de sen. & his quę ipsam se. §. j. versic. quid de istis. & Bartol. in l. ictus fustium. ff. de his qui not. infa. & adducit quod grauantur vltra legem, cum ex sola contumacia habeantur pro confessis, dicatur cum infamia dispensatum, vt in. §. pœna grauior. Iacob. autem Butri. vt refert. Bart. in d. l. ictus. disputando tenuit contrarium, quia cum ex forma statuti habeatur pro confesso. Ergo omnes leges loquenetes de confessione vera trahuntur ad hanc fictam, argu. l. primæ. C. de rei vxo. ac. & ff. ad l. falci. l. prima. §. lex falcidia. sed vere confessus esset infamis, vt not. glos. in d. l. ictus. Ergo & ficte confessus. sed Bar. ibi tenet contrariū Primo quia ex sola confessione quis non infamatur, quia verba edicti non loquuntur de confessione, sed de condemnato, vt l. j. eo. titu. & nō habent locum in confesso in criminalibus, & confessus non habeatur pro condemnato. ff. de custo. reo. l. si cōfessus. Secundo quia ille qui damnatur per mediā personam procuratoris non est infamis, vt l. furti. §. qui alieno. eo. ti. & tamen confessio procuratoris fingitur confessio domini. Pro hoc quia grauatur vltra legem, vt supradictum est nec huic rationi obstat, si dicatur ipse grauatur solum in processu, ergo intelligitur cum infamia dispensatum. vt habetur in l. ictus fustium. quia immo secūdum eum grauatur circa probationes. ergo in cōdemnatione. Quod intelligit esse verum nisi sit facta executio, & talis que ex genere pœnæ irroget infamiam, vt in d. l. iæus fustium, & ita etiam consuluit. Addens quod talis bannitus dicatur potius damnatus ex contumacia q̄ ex eo q̄ deliquerit. l. qui repudiantis. in fi. & l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testa. & sic non sit infamis, vt patet in eius consilio quod incipit. Quæritur & in dubium reuocatur an franchinus &c. Et hanc partem tenuit Bal. in l. j. C. de hære. insti. & assignat debilem rationem, de qua non curo, maxime cum aliquid in contrarium faciens non respōdeat, & quia alibi, vt dicam infra tenet contrarium. Aduertendum q̄ super eodem facto super quo Bar. consuluit, consuluerunt contrarium magnę scientiæ viri Io. Cal. de Bononia, & Nico. de Neapo. Primo premmittentes quod vbi quis condemnatus

demnatus est ex contumacia pro crimine famoso sine dubio infamis est infamia facti, vt not. in l.fina.C.de requi.re.& per Azo.in summa eo.ti. quæ infamia repellit a dignitatibus officijs & honoribus.C.de digni.l. ij.lib.xij.ff. de sena.l. cassius.xxxiij. distin. laici. lxxxj. dist. tantis Daniel.de accu.c.omnipotens.de testi.cap.præterea. cum si.quæ loquuntur de infamia facti & quod not.Dyn.in regula pe.lib.vj.omiserunt allegare glo.ff.de infa.l.j.& C.eo.ti.l.nulla. Quod autem etiam sit infamis infamia iuris sic ostendunt. Statutum prædictum quod facit contumacem haberi pro confesso alterat formam procedendi contra contumacem,& nouam formam probationis contra delinquentem inducit,quia vult contumacem haberi pro confesso,nullo ergo alio statuto cauetur quod condemnatus modo & forma prædictis sit infamis,ergo restat ꝙ damnatus est de crimine famoso,& sic infamis,quia sic verba prætoris loquuntur in d.l.j.nec obst.quod contra contumacem noua forma iudicatur cum de iure bona deberent annotari l.prima.ff.de requi. re. quia respondetur quod nouus modus procedendi effectū insurgentem ex condemnatione non alterat.ff. de publi.iudi.l.ordo, quod esse verum probauerunt etiam per deductionem ad absurdum. Cum enim quasi omnes modi procedendi sint alterati, vt patet per l.j.& ij.C.vt intra cer.tem.& per l. fina.C.de accu.& C. qui accu.non pos.l. qui crimen.si diceretur propter alterationem processus & ordinis cessare infamiam,nunquam aliquo publico iudicio damnatus esset infamis quod esset absurdum.Nō obst.ꝙ grauetur in probationibus quia grauatur in processu non in sententia. Hanc etiā partē tenet Alb.Pap. vt refert Guil. in præalleg.ver.quid de istis.vbi allegat rōnem absurditatis prædictam.& ad l.j.C.de mo.mult.respondet ꝙ loquitur in illis qui damnatur ex crimine non famoso.& non ordinarie,sed extra ordinem imponitur multa applicanda fisco:hanc etiā partem tenet Bald. referens disputationem Iaco. de But.in repe.l.cum mulier.ff.solu.ma. & ibi vltra prædicta alle.l.fin.vbi pu.edu.de. vbi secundum eum dicitur ꝙ sententia lata contra absentē infamat.Et hanc partem veram credo non ex vi confessionis,quia confessus non est infamis,nisi confiteatur transigendo,vt l.qm̄,de infa.& nisi fuerit cōfessus in iudicio aliquid quod a seipso sine sententia infamat,vt hr̄ in d.l.j.de his qui not. infa. quod non desert Bart.in d.l.infamē de publi.iudi. facit l.furti §.j.ff.de his qui notan.infa.quæ intelligo de infamia iuris,Infamiam.n.facti incurrit quis ex sola confessione secundum Inno.in c.per inquisitionem.de elec.sed ex vi sententiæ, est.n. damnatus famoso crimine ergo &c. vt d. l. j. & est casus in d.l.ordo. Hoc esse verum sic ostendo de iure cōi ēt vbi pœna imponitur vltra relegationem,sunt certi casus in quibus damnatur absentes, & in eos contumaces fertur sentētia l. in lege corn.ver.& quid de hoc,ad leg.Corn.de sic. C.de pœnis l.ne diu & in extraua.qui sint rebelles.Dicemus ne illis in casibus absentes damnatos nō esse infames,Certe nō per generalē regulā, dictę l.j.de his qui not.infa.ad rōnes Bar.ex prædictis patet responsum præterquā ad rōnem factam per.§.qui alieno,quę nihil facit,nam l.j.eo. tit.in speciebus de quibus loquitur.§ qui alieno. loquitur in eo ꝙ condemnatur suo nomine, sed procurator est ille qui condemnatur. & non est dominus,ergo dominus non est infamis.Procurator ēt non infamatur,quia non suo nomine damnatur. Ibi ergo licet confessio procuratoris dicatur confessio domini, non tamen damnatur dñs, vt l.j.de senten.In proposita autē quæstione damnatur ipse accusatus,ergo verificatis in eo verbis legis idest infamis est vt d.l.j.§.lex falci. cum simi. Bannitus ergo per viā accusationis infamis est etiam infamia iuris, si bannitus est ex causa de iure famosa. Et si aliud diceretur facilior esset via fugiendi infamiā non comparendo, & postea condemnatus siue bannum soluendo quā illa via quæ datur in l.si reus.de procu. Ad l.primam. C.de modo mulc.& ad suam gl.respōdet vt supra. Vel respondē quod ibi loquitur de bannitis secūdum l.j.de requi.re.qui nō habentur pro confessis & non sunt diffinitiue damnati, sed interlocutorie,& sic non infamantur.l. quid ergo.§.quantum.ff.de infa.& ita intelligebat illam Oldra.vt refert Ray.C.de suspe.tu.l.si.in addi.super Cyn. ad rationem vltimam Bartol.per l.qui repudiantis respondē quod illud est verum quantū ad præiudicium tertij.Quantom vero ad suum idē operatur ficta confessio per contumaciam introducta quod operetur vera.sed Bartol.met qui in suo consi.c.quod incipit,a domino Cyn. de Bononia, dixit ꝙ talis ficta confessio ita validat inordinatum processum sicut vera per l.si confessus.ff. de custo.reo.& adde quæ dicam infra in q.liij.

50 Sed iuxta prædicta quinquagesimo quæritur.† An idem sit si bannitur per viam inquisitionis. In hoc primo glos.in l. iij.§. præterea.ff.de suspe.tut. tenet quud damnatus ex inquisitione non est infamis, quod etiam tenuit ibi Dyn. & ita etiam consuluit per l. prima.C. si tut.non ges.idem etiam not.per glo.in l.fin. C.de suspe.tut.& Cyn.ibi,idem tenet Guil.in prædicto versicu. quid de istis allega. supra proxi. quæstio. refert opinio. & licet non videatur eligere tamen ex ordine referendi videtur tenere contrarium. Nam si diceremus non infamari, sequeretur quod nullus hodie esset infamis. Cum ordo sit muratus, vt ff. de pœn. l. hodie. & dicta l. ordo. de publi. iudi. quæ fuit opin. Alberi. Papien. Idem etiam tenuerunt Oldra. & An. de pisis. Primo eadem ratione. Secundo, quia debet attendi causa propter quam fit remotio. & ideo sequitur quod aliquando infamatur. ff. de suspe. tuto. l. hæc enim. Item & tertio per l. ictus. de his qui notan.infam.vbi proceditur extra ordinem, & tamen infamatur. Quarto quia mitius agitur cum homine non ministro legis, quam cum ministro legis, vt l.Celsus.ff.de arbi. sed accusator non est minister. Et tamen quis infamatur per accusationem, damnatus ergo fortius si damnatur per iuquisitionem, & sic per causam agitatam cum legis ministro. Et sic tene-

bat gloss. prædictum esse veram quando remotio fit ex causa non infamatoria. Ad l.j.C.si tutor nõ gess. Respondet quod ibi non fuerat remotus, sed alius adiũctus. Ray. autem in d.§. præterea in suis reportationibus tenet glo. & idem in l.fi. & in.§. præterea. dicit se consuluisse notarium damnatũ de falso ex inquisitione non esse infamem sequẽdo Dyn. in l.cessat. ff. de actio. & obliga. Sed ad contraria non respondet. In additionibus autem super Cyn. in d.l. vlti. primo refert rationem Oldra. & deinde respondet. Ad l. hæc enim respondet q̃ ibi non infamat sententia, sed genus pœnç. Ad l. ordo, respondet quod ibi non mutatur substantia, quia remanet accusatio, sed mutantur certæ qualitates, quod secus est quando per inquisitionem proceditur. Ad rationem respondet, q̃ vtrobique inspicitur sentẽtia ex quo debet infamia irrogari. l. athletas. §. fina. de his qui notan. infa. Et concludit glos. prædictam saluari posse, dixit tamen se consuluisse secundum opin. Oldra. cuius contrarium dixit in dicto. §. præterea. vbi in vltimis reportationibus dixit expresse nõ esse infamem ex inquisitione damnatum, fundamentũ faciens, quia iudex qui inquirit fundat se ex statuto, & sic conditione ex lege, ergo non est infamis, vt d.l. cessat, quæ ratio etiam si vera esset nõ est vniuersalis per not. in l. secunda. §. si publico. ff. de adulte. Bald. in dicta l. fina. de suspec. tuto. simpliciter refert glo. Bartol. not. in l. infamem. & concludit quod vbi iudex inquirit virtute arbitrij sibi concessi aliter q̃ ex vi publici iudicij. Exemplum in l. nullum. C. de testi. & tunc damnatus non sit infamis. Damnauit enim quia aures iudicis offendit non lege cornelia, de falsis. Non ergo damnatur publico iudicio nec aliquo crimine de contentis in l.j. ergo non est infamia, vt dicta lege infamem. Si vero inquirit directo super publico iudicio, & sic inquisitio succedit in locum directæ accusationis & tunc damnatus est infamis alleg. l. athletas. §. calumniator. vbi est speciale in parte quod non infamatur, ergo in alijs inducitur infamia. Item quia ei conueniunt verba dictæ legis. Est enim damnatus famoso iudicio, ergo &c. maxime quia inquisitio succedit in locum accusationis. l.ij. §. si publico. de adult. & idem sequitur ibi Ang. hanc partem credo de iure veriorem, tum quia cum statutum deferat potentiam inquirendi per verba ad iudicem relata non oritur conditio ex statuto, sed iudicis officiũ nobile per not. in l. soror. C. de colla. & per Doc. maxime Bart. in l.j. de condi. ex lege. At etiam quia in omnibus præterquam inscriptione inquisitio succedit in locum accusationis, hinc est quod dicitur postquam inquisitio est effecta remedium ordinarium non tollitur per superuenientem accusatio. vt habetur per Bart. in. §. si publico. & in l. si maritus. §.j. eod. titu. Sit ergo conclusio quod damnatus ex crimine famoso siue per viam accusationis etiam ex contumacia quæ habetur pro confessione bannitus efficitur infamis infamia iuris, quod etiam tenuerunt Ioan. Calde. & Nico. de Neapo. de quibus dixi supra prima quæstione respondentes ad l.j. si tutor nõ gess. duobus modis. Vno quod speciale est in patrono. Alio quod loquatur quando iudex inquirit ex eo quod tutor coram eo deliquit. Et sic aures suas offendit, arg. d.l. nullum. & sic effectiue in hoc concordauerunt cum Bartol.

51 Quinquagesimoprimo queritur. † Titius notarius fuit bannitus pro famoso crimine an posset instrumenta conficere. Si teneretur opin. Bartol. quod bannitus nõ esset infamis hæc quæstio esset sopita. Nulla enim ratione videretur dicendum q̃ non posset, cum viuens notarius ex officio non ex authoritate remaneret. Sed quia supra dixi eum esse infamen, restat quæstio quam in condemnato format Bartol. in l. eadem. §. hac l. ff. ad leg. Iul. repetun. In quo etiam consuluit, vt patet in consi. clxxiiij. quod incipit, Ser Ioannes de Castro, de Rute. Cuius verba quia sunt latiora quam ea quæ posuit in l. eadem hic inferere curaui. Dicit enim quod tali infamia iure officium notarij non est interdictum. immo potest instrumenta conficere. Probatur primo per l. si aliquid. C. de suscep. & Archidia. lib. x. vbi expresse dicitur q̃ non potest exercere officium illud in quo deliquit. Aliud autem officium exercere non reperitur prohibitum. Secundo probatur per l. si quis ex argen. §. primo. de eden. vbi ille qui est alias humilis et deploratus edit rationes & fidem faciunt. Et glo. quæ est ibi, quæ non dicit notario non credi &c. loquitur quando deliquit in officio quod fuit in proposito, ergo &c. Tertio probatur. Certum est q̃ hæretici sunt infames ipso iure vt C. de hæreti. authen. gazaros, & not. C. de sum. Trinita. l.j. in fin. Sed constat q̃ officium tabellionatus interdicitur hæretico, demum cum per annum steterit in excommunicatione, vt C. de hæreti. authen. credentes. Ex quo colligitur quod infamis potest conficere instrumenta, vt in hæretico ante annum. Item speciale est in hæretico post annum, ergo &c. Et illud ideo quia licet sit infamis non tamen deliquit in officio. Quarto probatur per similitudinem iudicis ordinarij. Nam licet sit infamis, tamen gesta coram eo valent, nec contra eum potest opponi talis exceptio, nisi forte in officio deliquerit, & proprerea fuit eo priuatus. ff. de senato. l. ij. de iudi. l. cum prætor. ad leg. Iul. repetun. l. eadem. §. hac lege. Et hoc not. expresse per Innoc. in c. cum super abbatia, in glo. magna. in versi. in ordinarijs vero, de offic. ordi. ita in proposito licet sit infamis non tamen est ex delicto commisso in officio, & ab officio non est remotus. Et sic valent gesta per eum. Plus etiam tenet Specu. quod etiam si falsum instrumentum fecerit non vitiantur alia instrumenta per eum facta nisi per sententiam ab officio sit remotus de instrumen. edic. §. restat. versicu. quid si tabellio. Quinto restat vt respõdeatur quibusdam oppositionibus ex quibus ista decisio apparebit clarior. Primo, infamis non potest esse testis, ergo nec instrumenta facere l. domitius. de testamen. Respõdeo quod hoc argumentum non procedit. Nam quidam repelluntur a testimonio qui non repellunt a confectione

fectione inſtrumenti, vt in patre & filio emancipato qui non poſſunt inuicem teſtificari. C. de teſti. l. parentes. Tamen pater pro eo filio & econuerſo poteſt publicum inſtrumentum conficere. l. impuberem. ff. de fal. & not. per Dyn. in l. quod dicimus. de autho. tuto. Et eſt ratio, quia inſtrumentum non nititur ſola authoritate notarij, ſed ibi ſunt etiam teſtes. Teſtimonium autem nititur ſola authoritate teſtis. Facit quod not. in dicta l. parentes Præterea hic notarius iurauit primo officium cum eſſet infamis & poſtea fuit rogatus, ſed ſi teſtis prius iurauit, & poſtea efficitur infamis deinde deponit forte valet eius dictum, quia tempus iuramenti debet inſpici vt l. ſi quãdo. C. de teſtib. Facit quod not. in ſpec. de teſte. §. j. ver. quid ſi teſtis. ergo in propoſito debet valere inſtrumentum. Item poſſet obijci quod infamia repellit a dignitate. C. de dignita. l. ij. & l. quoties, & ibi not. quod ipſo iure repellit, ergo hic ab officio notariæ. Sed reſpondeo quod hoc officium notariæ non eſt dignitas, ſed munus quoddam ita nota. C. qui milita. non poſ. l. fina. in prima gloſſ. lib. x. Facit eodem lib. de decurio. l. vniuerſis. & quod ibi not. & eodem lib. ſi ſeruus aut liber ad decurio. offi. aſpi. l. ij. fateor tamen quod ſunt quidam notarij qui habent dignitatem, vt notarius ſacri palatij. C. de manda. princip. l. prima. Si non eſt dignitas ergo infamia non repellit inſtitu. de exceptio. §. fina. & ſic partes ſua ſponte poſſunt eum aſſumere in notarium, ſicut in arbitrum. ff. de arbi. l. pedius. præterea non eſt verum quod infamia repellat a dignitate ipſo iure niſi in quibuſdam grauibus delictis, vt not. per Innocen. de exceſ. prælato. cap. inter dilectos. & de illis debet intelligi gloſ. in dicta l. quoties. Hæc in d. conſi. Bart. Sed in dicta l. eadem dicit hoc eſſe verum, maxime quando officium notariæ publice exercuit per tempora poſito quod eſſet infamis per l. Barbarius. & per id quod not. in Specu. de iudi. deleg. §. excipitur. verſicu. item quod eſt periurus & infamis, quod in dicto conſi. dixit not. per glo. in authen. de tabel. §. penulti. in glo. quæ incipit, hic eſt argu. in fin. glo. & per Guil. in præallega. ver. quid ſi tabellio. in. §. reſtat. de inſtru. edi. dicit etiam in dicta l. eadẽ, idẽ eſſe ſiue deliquerit in officio tabellionatus ſiue extra per dictas rationes, licet Inno. dixerit cõtrarium in cap. fraternitatis de hære. ſecundum eum. Eſt ergo concluſio ſua quod notarius infamis non perdat officium notariæ niſi illud officium habeat dignitatem, vel niſi ſit publicũ officium, puta notarij ad bancum iuris, ipſe addidit in l. eadem. per not. in l. iij. §. miles. de his qui notan. infa. Hæc quæſtio eſt mihi valde dubia. paris enim potentiæ ſunt inſtrumentum & teſtes. l. in exercendis. de fide inſtru. Sed teſtimonio teſtis infamis non creditur, ergo inſtrumento quod eſt teſtimonium notarij infamis credi non debet. Nec valet reſponſio quod teſtis teſtificetur altera parte inuita. & notarius vero a partibus aſſumatur, quia illud verum quando aliter conſtaret eũ fuiſſe a partibus aſſumptum. Si autem non cõſtat aliunde niſi ex ipſius inſtrumenti inſpectione, vt quia dixit publicaui, vel rogatus fui, ſecundum Bartol. in l. ſciendum. de verbor. obligatio. vbi allegat iura. Non eſt alia ratio quam ſit in teſte. Præterea negari non poteſt tabellionatum eſſe officium publicum, vt l. generali. C. de tabel. ergo a tali officio debet remoueri, quia infamibus publica officia interdicuntur, vt d. l. miles. Huic tamen rationi ſupra reſponſum eſt, licet tamen ſit dubitabilis adeo q̃ tutius ſit alium adhibere ad confectionem inſtrumentorum, tamen authoritatibus prædictorum, & aliorum de quibus infra dicetur inhærens concludo q̃ aut notarius eſt damnatus ſiue bannitus ex crimine extra officium notariæ commiſſo, & valent ab eo inſtrumenta confecta tam vetera quam noua per rationes ſupra tactas Officia autem notarius extra publicationem inſtrumentorum pertinentia ſi ſunt habentia dignitatem, vel ſunt publica exercere non poteſt. Si vero eſt damnatus vel bannitus ex delicto commiſſo in officio notariæ, puta quia fecit inſtrumentum falſum. Tunc quicquid dixerit Barto. in dicta l. ſi aliquid. & Bald. in l. ſi quis ex argentariis. §. j. aut eſt ſimpliciter damnatus & valent inſtrumenta per eum poſtea confecta, argu. l. iij. §. quæſitum. ff. de ſuſpec. tuto. donec exautoratus ſiue priuatus non fuerit, vt dicta l. ff aliquid. Et ita loquitur dictum Innocen. in capit. fraternitatis. & tenet Odofr. in d. l. ſi quis ex argentariis. §. j. & ita reperitur alia vice Bart. conſuluiſſe. Intelligitur autem exautorari ſi illud expreſſe dicitur in ſententia. Si autem pronuntiatur q̃ debeat abradi de matricula, tunc non dicitur exautoratus donec abradatur ſecundũ Bar. in dicto §. miles, quod intelligo niſi in ſententia dictum fuerit q̃ ex tunc habeatur pro raſo ſecundum no. per eundem in l. emptor. §. Lucius. ff. de pac. Duo tamen notanda ſunt, q̃ etiam raſus de matricula & priuatus pro inſtrumentis antea cõfectis ſubditus eſt ei cui ante raſuram ſubditus erat. ff. de eden. l. prætor. §. is etiam, & ibi per Bald. qui allegat no. in l. hæ demum. ff. de ope. libe. Secundum quod ſi talis priuatio eſt' incognita valent eius inſtrumenta poſtea confecta per dictam gloſſ. notabil. in authenti. de tabel. §. penulti. & ex prædictis patet q̃ vbicunque infamia eum repellit vbicunque ſit talis bannitus, talis infamia ſuum operatur effectum, licet quo ad alia non ſemper priuatus virtute banni in omni loco priuatus intelligatur, de quo dic vt habetur in additio. Specu. in ſæpius. alleg. §. ſequitur. verſicul. quid ſi quis de accuſatio. in ſuarum additio. prælleg. verſicul. felicis. & aliqua dicta fuerunt ſupra hac eadem parte quæſtione xvij. & adde quod not. Bald. in l. ſecunda. C. de manumiſ. vin.

Viſo an poſsit inſtrumenta

52 conficere. Quæritur quinquageſimo ſecundo † an bannitus poſsit facere teſtamentum. & ſic an ex banno perdat teſtamenti factionem quam ante habebat. In hac quæſtione Alber. Galioti in titul. de teſtamen. verſicul. poſſe quod bannitus dixit q̃ aut erat bannitus ex cauſa ob quam debe-

bat deportari, aut ob aliam. Primo casu non posſit testari. Secundo sic, argu.ff.de his qui notan. infa.l.quid ergo.§.fina.iuncta gloss. l.j.C.de crimi. stel. Et idē tenet Guil.in Spec.de instru.edi. §.compendiose. versicul. quid de bannito. Dyn. vero vt refert Bartol.in l.eius qui.ff.de testa. dixit q̄ aut perdebat bona, aut non, vt primo casu non posset testari, secundo sic per not. in sæpissime alleg.§.relegati. ipse autem Barto. ibi & in disputatione sua sæpius allegata, concluſit, q̄ aut vult testari, secundum statuta suę ciuitatis a qua bannitus est, & non potest, quia illa iura perdidit, vt supra dictum est.aut secundum ius commune, & testari potest, quia ius illud non perdidit. Allegat etiam Iaco.de Are.in l.ex facto.§.ex facto,ad Trebel.& ita communiter tenetur, & vide etiam Bald. in l. prima de hæredi. instit. & adde quæ dicam in duabus sequentibus quæstionibus.

Sed circa idem quæro quin-

53 quagesimotertio loco. † Statuto cauetur q̄ contumax habeatur pro confesso,& possit condemnari ac si esset præsens & confessus, & sententia in eo lata habeatur perinde ac si lata esset in prēsentē. An tunc talis bannitus poterit testari. & videtur quod non, quando bannitur ad mortem. Si enim esset lata in prēsentem statim efficeretur seruus pœnæ. l. qui vltimo.ff. de pœnis.& l. si quis filio exheredato.§.irritum.&.§.sequen.ff.de iniust. testamen.Et sic non posset testari vt ibi etiam si aufugeret,vt habetur per Bart.in l.cunctos populos. C.de summa Trini.& per Bald.in l.j.de hæredi. instituen. Ergo nec nunc tali equiparatione facta a statuto l.j.de lega.j. Sed Bald. in dicta l. prima de hęre.instituen.iuxta finem in versic.sed quid si statutum,determinat contrarium,quia talis dispositio non operatur nisi respectu eorum quæ continentur in condemnatione siue banno. Nam cum contumacia sit causa confessionis, & sic ex vno supposito inferatur aliud valde diuersum ab ipso. ergo hęc est fictio quæ non operatur nisi effectus expressos a lege introducente fictionem, vt C. de fide instrumen.l.ij.& l. fin.& ff.de iur.fis. l. ij.§. diuus. & l. eius qui delaterem. restringitur ergo confessio ficta solum quo ad effectum contumacię de cuius natura est non pertinere nisi quatenus lex perimit vel iudex disponit, vt not.ff. si quis ius dicen.non obtemp.l.prima.§.fi. sed eius salua pace dicta iura nihil faciunt. Loquuntur enim quando lex specialiter disponit contumaciam puniendo, tunc enim vltra pœnam in l. expressam contumacia grauari non potest, at in proposito statutum prædictum disponit vlterius,scilicet generaliter statuendo quod sententia habeatur perinde ac si lata esset contra præsentem. ergo perinde est ac si particulariter omnes effectus sententiæ latæ in præsentem exprimeret. l.omnes.C.de prescriptio.triginta anno. l. si duo de administra.tuto,cum similibus. & d. l. prima de lega. primo. Erit ergo tunc bannitus seruus pœnæ, quia sic esset præsentialiter condemnatus. Regulariter enim dictio perinde, ad omnes qualitates refertur l. a filio.§. pater. de alimen. lega.nisi esset aliud statutum quod talem generaliratem restringeret,vt l.sacrilegij.§.is autem.& ibi concordat.ff.ad legem.Iul.pecul. & ita in simili concludit Bart.in l.j.in princi. ff. de recep. quod maxime verum est quia in his quæ sunt iuris,vt quem esse ciuem quem esse seruum, & similibus, verbum habeatur, a statuto introductum inducit veritatem non fictionem secundum notat.in l.maritus.§.legis.ff.de adulter. & latius in l. si is qui pro emptore. Intelligitur ergo tunc seruus pœnæ,& sic testari non poterit. Aut ergo statutum simpliciter disponit quod possit cōdemnari & in banno poni ac si per confessionem de maleficio constaret & non efficitur seruus pœnę. Nec obstat si dicatur lex qui vltimo loquitur in damnato ad mortem. Ergo & bannitus qui ad mortem damnatus est erit seruus pœnæ, quia in eo verificantur verba legis sicut dixi supra in quæstione xlviij. circa verificationem verborum.l.primæ de his qui notan. infami. quia non est ita. Bannitus enim non est damnatus ad mortem nisi peruenerit infortiam communis. & ideo ex solo banno non verificatur dispositio legis qui vltimo. Si vero statutum æquiparat sententiam banni sententiæ latæ in præsentem dicendum est vt supra effici seruum pœnæ. Pro qua decisione facit quod etiam secundum Bal. dicam statim in sequenti quæstione.

Quinquagesimoquarto circaidē quæro.

54 † An in casu q̄ bannitus potest testari quod si moritur antequam capiatur a iudice & fiat executio habet effectum testamentum. Si capiatur & bannum mittitur executioni quia interficitur,an tunc testamentum irritetur. Si dicimus ex sententia non effici seruum,sine dubio ipsa executio seruum non faciat,cum enim ipsa executio non dicatur facta, nisi eo mortuo, ergo liber mortuus est per not. in l.fina. C. de condtio. instit. & de manumiss.testamen.l.qui duos. Non enim fcio iure cautum quod ipsa executio effectum seruitutis inducat, sed ipsa condemnatio, vt dicta l. qui vltimo, cum concordantijs. & l. si quis filio exhæredato.§. pen. ibi non cum assumptus est &c. ff.de iniusto testamen. Contrarium tamen determinat Bald.in l.eius qui. ff. de testamen.per not. in lege prima.§.exigit.ff. de bono. possessio. secundum tabul.& latius in l.prima. C. de hæredi. instituen.in versicu. sed nunquid isti exbanniti, quia eo ipso quod capiuntur serui efficiuntur, & efficientur serui pœnæ non capientium.ff.de cap. l. mulier inops. Quod credo verum. & est ratio, quia tunc verificantur verba conditionis appositæ in sententia, quia in fortiam peruenit, & sic tunc dicitur damnatus ad mortem. & per consequens verificantur verba.l.qui vltimo, prælegata. & facit clementina pastoralis. de re iudicata. vbi ponitur talis forma, & quod not. per Iacob. de Belui.in disputatione quam posuit in l. prima. C.vbi de crimi.agi oportet.

Quinqua-

Quinquageſimoquinto quę-

55 ro.† Statuto etiam vltra prædicta cauetur, quod bannitus in perſona non poſsit capere hæreditatem ex teſtamento vel abinteſtato. Titius fuit bannitus in mille. Et ſic quo tempore in fortiam communis peruenerit, & dicta mille intra decem dies tunc proxime ſequentes non ſoluerit, extunc debeat decapitari, fuit dictus Titius interim inſtitutus & hæreditatem adiuit. Quæritur in genere an tenuer. t dicta additio an nō, & ſic deueniat ad coniunctos ſubſtitutos vel ab inteſtato venientes teſtatori. In hac quæſtione Bald. in l. prima. de hæred. inſtituen. ſic dicit, & videtur quod non tenuerit aditio cum ei ſit implicitus ſtatus condemnationis perſonalis. ff. ſi ex noxali cauſ. agatur l. fina. In contrarium videtur, quia in his quę ex tempore initium ſumunt ſecundum illud tempus iudicamus. ff. de teſtamen. mili. l. titius. & pe. l. prima. & de noxa. l. in delictis. §. ſi extraneus. Solu. videtur dicendum, quod ex euentu pendeat. Nam aut non venit fortiam communis, vel venit & ſoluit, & tunc cum effectu reſidebat hæres. Aut venit, & non ſoluit, ſic decapitatus eſt, & tūc retro fingatur non ſucceſsiſſe, quia conditiones quæ implentur per negationem eſſe finguntur retro, argumen. ff. de mamiſ. teſtamen. l. neratius, ſed verius videtur quod valeat medio tempore factum inſpecta eius conditione, tunc vigenti, argumen. not. ff. de his qui notan. infam. l. furti. §. primo. & de ſtatu libe. l. ſtatu liberi a cæteris. in princi. Hanc deciſio. credo veram. Non enim erat damnatus in perſona ante capturam, vt dictum eſt, ergo non vendicauit ſibi locum ſtatutum tempore delatæ hæreditatis: pro hoc, quia conditio conditionem non recipit. l. eum qui. §. fina. ff. de acquiren. hæredi. Facit. ff. de ſtip. ſeruo. l. vſufru. & l. ſi minor. de ſef. expor. & quod pro illarum ſolutione habetur in l. ſi filius. in princi. ff. de verbo. obliga.

Quinquageſimoſexto quæ-

56 ritur† Sempronius fuit bannitus de ciuitate Florentiæ, & eius comitatu. Et eo tempore ciuitas Piſarum non erat florentinorum, & ideo ibi habitabat, ciuitas illa fuit effecta de comitatu Florentiæ. Quæritur an ibi poſsit habitare. An vero dicatur etiam ab illa ciuitate bannitus. Et quod poſsit ibi habitare facit quod dictū eſt ſupra quæſtio. xviij. ſcilicet an in confiſcatione bonorum veniant futura, vbi dictum fuit quod non. Item facit, quia ſententia intelligitur lata de eo comitatu præſenti non de futuro. l. ſi ita. ff. de auro & argen. legat. Verba enim ſententiæ non extendūtur l. ſi patronus teſtamento. §. ſi quis cum eſſet. ff. de bonis liber. In contrarium facit, quia augmentum aſſumit naturam eius quod adiungitur, & illius iuris fit, lege etiam. C. de iure dotium, & ita referente Cyn. in dicta l. etiam determinauit Ricar. Malum. pro quo adducit. l. pupillus. §. territorium. de verbo. ſignificatio. & l. quoties. §. fina. de adminiſtra. tuto. cum multis ſimi. Finaliter diſtinguit remittens ad Guil. in l. ſi conuenerit. §. ſi nuda. ff. de pigno. act. quod aut locus adiūctus eſt ita vnitus vt ſub vna conſuetudine ſit, & tunc non poſsit ibi ſtare. Aut non eſt ita adiunctus, vt vna conſuetudine viuat. Et tunc poſsit ibi habitare. l. Seio. §. tyrannæ. ff. de fun. inſtru. Et quia res tranſit cum ſua cauſa, vt d. §. ſi nuda. Certe ſi recte intueatur quęſtio Cyn. ſe habet, an ſtatuto dictante quod bannitus non poſsit ſtare poſtea in loco poſt bannum effecto de diſtrictu. Quæ quæſtio meo iudicio parum habet dubitationis, quia ſupponitur locum eſſe effectum de diſtrictu, & ideo cum ſtatutum ſemper loquatur ibi habitare non poterit. l. arriani. C. de hæret. Eſt enim bannitus, & ille locus eſt de diſtrictu, & ſic conueniunt verba, ergo eius diſpoſitio locum habet, cum mens in nullo diſcrepet. l. j. §. ſi is qui nauem. ff. de exerc. cum ſi, Sed difficultas eſt in dignoſcendo quando locus ſit factus de diſtrictu, vt ſic ſub ſtatuto comprehendatur. In quo ſciendum eſt q̄ territoria diuerſimode iudicantur & nominantur. Quandoque enim appellantur prouincia, vt Tuſcia Lombardia & ſi C. de offic. rec. prouin. per totum. & ff. de offi. p̄ æſi. l. iij. & l. illicitas. §. qui vniuerſas. ff. de offic. præſi. Et iſte poſſunt vniri & diuidi. Quo caſu videndum eſſet, an bannitus in vna facta vnione eſſet bannitus ex alia. Et tunc crederem inſpicienda eſſe vnionis verba. Et de his vnione & ſeparatione habetur in l. ſi ea. ff. de aſſeſſo. & extra in c. j. ne ſede vacan. & C. de metropo. beri. l. j. & ibi per Bartol. Quandoque vero non dicitur prouincia, ſed territorium alicuius. Et iſtud nomen poteſt plures prouincias continere, vbicunque enim poteſt terrere, territorium eius dicitur l. pupillus. §. territorium. ff. de verbo. ſigni. & tunc ſi ſtatutum loquitur q̄ non poſsit ſtare in territorio, licet non ſit locus eiuſdem prouinciæ ſi tamen ibi dominus vel ciuitas ſtatuens hābet ius terrendi, ibi ſtare non poterit, vt ſupra. Quādoque territoriū vnius non diſtinguitur ſimpliciter per nomen territorij, ſed per alia nomina ſignificatur in ſtatuto. Interdum enim dicitur q̄ non poſsit ſtare intra terminos de hoc dic, vt l. curiales. C. de decu. lib. x. Interdum quod non poſsit ſtare intra pertinentias, & tunc quæ contineantur, vide extra de reſtit. ſpolia. cap. cum ad ſedem. & de fide inſtrumen. c. inter dilectos. Quandoque appellatur curia, & tunc multis modis ſumitur. Aliquādo enim ſumitur pro loco in quo ius redditur. l. penulti. ff. de iuſti. & iur. Quandoque pro parte ciuitatis, vt l. ij. in princi. ff. de orig. iur. Quandoque ſumitur pro perſonis, vt in curia romana. Eſt enim ſecundum Oldra. conſi. ccxij. corpus repræſentatū & multorum maiorum congregatione collectum. ff. de fideiuſ. l. mortuo, ibi ſicut municipalis curia. qui. ex cau. maio. l. ergo. in fin. de quo corpore loquitur. l. rerum mixtura. ff. de vſuca. & de iudic. l. proponebatur, ſecundum eum. Quandoque pro territorio ſiue comitatu alicuius ciuitatis vel caſtri, vt in c. j. de capi. qui cur. vendi. collatio. x. & tunc ſimiliter inſpici debet diſpoſitio ſuper qua tale verbum profertur. Bannitus enim de

curia iudicis non intelligeretur bannitus nisi de loco in quo ius redditur. & eodem modo si ciuitas esset distincta per curias, vt dicta l.ij. de orig. iur. bānitus ab vnius curiæ iudicæ, vt non posset stare in curia sua non intelligeretur bannitus ab alijs curijs. Aliquando vero appellatur diœcesis, & de hoc in c. significante. & c. rodulphus. de rescrip. Quandoque nominatur comitatus. & hoc habetur. C. quando imper. inter pu. & vi. l. j. in authen. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi opor. & xxiij. q. viij. c. si vobis. Interdum dicitur districtus. x. colla. quib. mo. feu. amit. c. j. in clem. ne romani. de elect. insti. de actio. §. rursus. & not. per glo. xciiij. dist. cap. prouinciæ. & in cap. vt animarum. de cōstit. lib. vj. & C. vbi de pos. agi oportet. l. j. & differunt hæc duo vltima nomina secundum Bald. quia comitatus dicitur quando non habet separatum iudicatum, districtus quando habet separatum iudicatum: sicut dicimus in colonijs quæ non erant sub præside, licet essent de prouincia, sed habebant diuersum iudicem, ita dicit ipse in l. j. §. cum vrbem. ff. de offic. præfe. vrb. Cuius contrarium videtur tenere glo. in l. prima. ff. de censi. vbi dicitur Coloniam & comitatū idē esse. & allegat. l. eius. §. si quis. ff. ad municipa. Sed male dicit illa glo. Nam secundum quod ibi not. Iaco. de Aret. & bene Colonia erat indicata per se non subiacens præsidi vel proconsuli in cuius prouincia erat, sed habebat proprium iudicē, vt correctorem vel comitem de quibus fit mentio in l. ex omnibus. ff. de offic. præsid. & in authen. vt iudi. fine quoquo suffrag. §. hæc autem. colum. ij. est ergo diuersi significatus districtus a comitatu, lege si idē. C. de codicil. & magis subiacet comiratus quam districtus secundum Bald. licet gloss. aliter dixerit in d. cap. prouinciæ, & ideo qui ex forma statuti siue banni non poterit stare in comitatu poterit stare in districtu, sed nō econuerso, arg. ff. de interdic. & relega. l. relegatorum. §. fin. cum simi. Sed aduertendum est quod ista nomina apposita territorio ponuntur ad bene placitum. Interdum namque efficitur territorium certum de comitatu, & tamen regitur diuersis legibus & iudicibus, interdum regitur eisdem legibus, sed diuersis iudicibus. Quandoque etiam eisdem legibus & iudicibus, & propterea in proposita quæstione debemus inspicere cōem vsum loquendi in loco statutū. l. Labeo. de supellecti. lega. l. libforum. §. quid ergo. de lega. iij. l. tugurij. de verbo. signifi. cum simi. Si igitur statutum loquitur quod bannitus non possit stare in comitatu, & ciuitas Pisarum sit effecta de comitatu ex forma statutorum florentinorum licet reseruata sint sua statuta, banniti de ciuitate Florentiæ & eius comitatu ibi habitare non poterunt per d. l. arriani. Ad quod faciunt not. per Ioan. And. in additio. Spe. de treg. & pace super rub. Non obstant in contrarium allegata, quia illa iura loquūtur in verbis sententiæ quæ non trahuntur ad futura. Sed quæstio nostra loquitur in statuto quod semper loquitur, vt ibi, & habetur in l. j. ff. de conditio. & leg. per Doct. Si vero statutū nihil diceret, sed bannum tantum banniret eum a ciuitate & comitatu, crederem non intelligi nisi de comitatu qui tūc erat prædicta iura. & l. iij. de offi. præsi. & l. fi. de iurisdi. omn. iudi. Et quod notatur. per Bar. in l. certa forma. C. de iure fis. lib. x. & per id q̄ dictum fuit supra hac eadem parte. xviij. q. Et ex his patet q̄ non expedit examinari articulum illum an locus acquisitus in dubio regatur legibus loci acquirentis an suis proprijs. Sed de eo vide in d. §. si nuda. per Guil. & Bar. & per Guil. & Cyn. in l. de quibus. ff. de legib. Quibus adde quæ dixit Bar. i tract. tiberiadis in ij. lib. dū exponit verbum nullius.

57 Quinquagesimoseptimo quęritᵉ † An bannitus in vna ex ciuitatibus regni siue ciuitatis intelligatur bannitus a toto comitatu siue regno. Istam quæstionem mouet glos. in x. colla. hic finit lex cornelia, & incipit cōsuetudo regni. in princip. in glo. j. in fine. Et videtur inclinare in opi. q̄ non, quia inferior non potest dicere legē superiori. Sed Alber. vbi supra q. lxxxv. allegat eam ad partem contrariam. & ibi dicit per illam glo. quod bannitus intelligitur a toto comitatu. sed Bal. ibi illud intelligit si qualitas delicti illud patitur secuudum glo. in. §. relegati. institu. qui. modis ius patriæ potest. solui. Sed tu dic & melius secundum And. de Iser. ibidem, quod aut ille qui banniuit habebat imperium a superiore, & tunc dicatur bannitus a superiore. l. j. §. omnia. C. de vete. iur. enuclean. & ff. de offic. præsi. l. j. in fin. An habebat imperium aliunde, & tunc secus. l. nam magistratus. ff. de arbi. ad trebellia. l. illea quo. §. tempestiuum. Exemplum pone, Si locus a quo est bannitus in submissione reseruauit sibi sua statuta secundum not. in l. si conuenerit. §. si nuda. ff. de pignorari. actio. quod est verū nisi vel ex forma submissionis vel ex ordinatione superioris aliud actum sit, vt l. omnes populi. Ad quod facit quod dicam in ciuitatibus confederatis infra parte proxima q. xxxvj.

58 Quinquagesimooctauo quęritur. † Pacto vel statuto cauetur q̄ bannitus nō possit habitare vel stare in certo loco, alias possit ibi capi & decapitari & q̄ puniantur vicini qui eum ibi stare vel habitare permiserint, quidā postea bannitus transiens per prædictum locum volens ad alium locum non prohibitum accedere bibens & comedens in quadam caupona captus fuit a familia. Quæritur an possit decapitari. & an vicini veniant puniendi? Hæc q. habet duas dubitationes. Vna est quantum ad id q̄ tangitur de pacto, an in eo comprehendatur prædictus qui fuit postea bannitus. Circa quod possent multa dici. maxima per not. per Bart. in l. si ita. ff. de auro & argen. leg. per Cyn. in l. non modus. C. de serui. & aqua. & per not. in l. si seruitus. ff. de serui. vrb. prædi. Omissa tamen superfluitate, attenta opinio. Pet. & Cyn. in d. l. si ita. Concludo conuentionem prædictam si non est vicissitudinaria non habere locum in postea bannitis. Non enim potuit ab initio cogitari numerus bā-

nitorum

nitorum in futurum, ergo de illis non intelligitur, vt d.l.non modus. & l.damni.§.ſi is qui.ff. de dam.infec.& ſic non obſtat. d. l. ſi ſeruitus. quæ facit in contrarium, quia aut ibi poterat cogitari de quantitate futurarum feneſtrarum. aut poſtea factæ ſubrogãtur loco priorum ſecundũ Iac. de Are. quorum nullum locum habet in propoſito. Nec obſtat quod not.per Ioan. Andræ. in addi tio. Spe. ſuper rubri. de treuga & pace. vbi dicit q̃ facta pax pro ſe & ſubditis intelligitur etiam pro poſtea effectis per dictam l.ſi ſeruitus. & l. ſi quis filiabus.ff.de teſtamen. tuto. & de priuileg. c.quia circa.& cap.cum capella. tum quia loquitur in fauorabilibus & ſic extendendis, quæſtio noſtra in odioſis & munientibus libertatem loci conuentionati, & ſic reſtringendis, vt in regula odia,de reg.iur.lib.vj. tum etiam quia ibi conuẽ tio erat viciſsitudinaria & reciproca. Hic autem vt prædixi erat ex vna parte tantum. Si autem talis conuentio erat reciproca,puto etiam ad futu ros bannitos. trahi. argu. not.in l.j,C.de pact.& de tranſanctio.l.fideicommiſſo. & quod habetur per Bar.in proœ.codicis.& in l.ambitioſa.ff. de decret.ab ordi.facien.In quæſtione illa de ſtatuto cogente partes ad cõpromiſſum. Sint ergo cau ti talia paciſcentes vt aut per nomina vniuerſa lia contrahant,quo caſu etiam de futuris videtur intelligi.ff.de fun.inſtru.l.penulti. & de lega. ij. l.peculium.cum ſi. Aut expreſſe de futuris diſpo nant ſi eorum intentionis eſt velle q̃ ad futuros conuentio extendatur. Alia dubitatio eſt,an cõ prehenſus in conuentione dicatur ibi ſtare vel ha bitare ad effectus de quibus quæritur. In qua etiã poſſent multa dici vt patet in quęſtionibus Guil. de Suza.quem etiam refert Gan.in opere. ſuo in parte qua tractat de bannitis. Sed concludendum eſt q̃ non, quia ſic tranſiens non dicitur habita re.l.hæres abſens.§.primo.cũ ibi not.ff. de iudi. C.vbi de crimi.agi opor.l.ij.ff.ad municip.l.eius qui.§.j.cum ibi not. Item non dicitur ibi ſtare.C. de verbo.ſigni.l.j.& ij.de lega.iij.l. quæſitum.§. j.de hæredi.inſtituen.l.ex facto.§.rerum. Faciunt not.per Pet.& Bar. C.vbi in rem actio.l.fin. Fa cit etiam.ff.de re milit.l.iij.§.emanſor.& l. fina. & quod not.in cap.ſi poſtquam. de elec. in gloſſ. & ita punitur. Et vide caſus.in l.ſi quis poſt hac. cum glo.ſua.C.de ædifi.priua.& ita ſentit Odof. in l.penulti.ff.de ſerui.exportan.& dictum Guil. vbi ſupra ſub litera.S.& allegat.l.titius. de ſer ui.exportan. Ita etiam tenuit Albe. vbi ſupra de bannitis.quæſtio.viij. vbi allegat iura. & ita iam de facto ſeruare vidi. Non ergo poterit de capitari,ſed debet relaxari, & ſic vicini puniri non poſſunt.

59 Quinquageſimonono ſequens † materiã eorũ quæ banniti de quibus agimus perdant & quæ non,ſtantibus ſtatutis de quibus ſupra & maxime ſtatuto q̃ banniti non audiantur in ciui li vel criminali Quæro Titius accuſauit Semp̃onium de quodam maleficio, & eum fecit citari, pendente hoc proceſſu. Titius fuit ban nitus ob maleficium, & ideo Sempronius ab eo ante accuſatus opponit exceptionem quod ob ſtante banno non debet audiri.quæritur an obſtet exceptio vt ſic perdat potentiam proſequendi iu dicium quod iam inchoauerat? Hęc quidem quæ ſtio tangitur per Dyn.& Barto.qui eum non be ne refert in l. vrannius.ff. de fideiuſ. ſed melius eum refert Ioan. Andræ.in addi. Spe. ſuper rub. de accuſa.in vlti.q.& quia opi. ſunt contrariæ & antiquorum & modernorum. vt patet etiam ex no.per Bald.in l.j.& l.neganda.C.qui accuſa.nõ poſ. & in l.cum mulier.ff. ſolut. matri. vbi dicit Cyn. conſuluiſſe non obſtare exceptionem per l. is qui reus. de publi.iudic.ſine repetitione omniũ quæ ſcripta ſunt vidi, concludo q̃ aliquando ſtatutum dicit q̃ bannitus non admittatur ad ac cuſandum. Et tunc poteſt proſequi accuſationem datam ante bannum. Damnati enim non prohi bentur inchoatas proſequi accuſationes.ff.de pu blĩ.iudi. prę allega.l.is qui reus. & d.l. neganda, & ita tenuit Dyn. in dicta l. vrannius. & Barto. ibidem latius qui reſpondet ad contraria licet re ferat ſtatutum in alia forma. & ibi vide.& Ioan. Andr.vbi ſupra eſt enim certum q̃ hodie non ac cuſat, ſed proſequitur accuſationem.et ideo in eo verba dicti ſtatuti non verificantur. l. hos accu ſare.§.fina.ff.de accuſat.& ideo dicit Dyn.in di cta l.vrannius. & poſt eum Ioan. Andrę.vbi ſu pra q̃ debet ſibi dari ſecuritas vt poſsit accuſa tionem proſequi.

Quandoque ſtatutum dicat q̃ querelæ bannitorum non recipiantur,& ideo meo iudicio,quia ſtatutum nota. receptionem querelæ. Querela autem recepta erat ante,ergo ſtatutum ſibi locũ non vendicat. Proſequitur ergo iudex ad petitionem eius q̃ querimoniam iam receptam non autem nouam recipit.l.in delictis.§.ſi extraneus.ff. de noxal.cum ſimilibus & per iura ſuperius allegata tenet Dyn. licet in hoc contrarium dixerit & non bene in l.poſt finitam.de ſuſpect.tutor. per l.illam.& per l. vrannius. & per l.iij.§. quia plautianum.de libe.agno. quibus reſpõde.vt per Barto.in dicta l.vrannius. Loquuntur enim quan do ſuperuenit defectus in cauſa fin. quo caſu lo cum habet regula.l.quia in eum.ff.ad leg. Aquil. non autem quando ſuperuenit in perſona defectus de nouo faciendi, & his duobus caſibus loquitur Dyn. qui vt dixi contrarius reperitur. Quandoque dicat ſtatutum q̃ querelæ bannito rum non audiantur. Et idem ſecundum Barto. in dicta l.vrannius. per dicta iura. quod credo ve rum, quia querela ſiue querimonia ſumitur pro accuſatione.l.querela. C. de fal. Et ideo licet po ſtea a iudice petat procedi contra accuſatum non tamen de eo conqueritur cum iam conqueſtus ſit. Et ſic nouam querimoniam ſiue querelam non facit. & ideo verba ſtatuti non conueniunt. Aliquando autem dicat ſtatutum q̃ bannitus non audiatur vel q̃ non fiat ei ius. & hoc caſu deci ſiones prædictæ non procedunt. Certum eſt enim q̃ in quacunque parte iudicij dicitur accuſator audiri & eius fieri.ff.ſi quis ius dicen.non obtem pe.l.prima.§.primo. cum ſimilibus, & ideo cum reperiatur bannitus quando petit citari reum,

vel quando vult inducere teſtes vel alios actus facere, debet ei audientia denegari, & ius nõ fieri, quia qualitas impeditiua, tunc adeſt. ff. de ſtatu homi. l. et ſeruorum. §. primo. de pecu. l. quoties. §. penultimo quod iuſſu. l. ſecunda in fin. de mili. teſtam. l. titius. & d. §. ſi extraneus. Hæc enim exceptio tu non debes audiri, tibi non debet ius fieri, poteſt etiam poſt litem conteſtatam opponi ſecundum Iacob. Butr. in l. adulteram. C. de adulte. & dicam infra parte tertia huius temporis. quæſtio. iiij. Non obſtat l. is qui reus. & l. neganda, quia ibi verba non ſunt concepta ad impediendum audientiam aut iuris redditionem, ſed ipſam accuſationem, vt patet in dicta l. is qui reus, & quia hoc eſt ſatis clarum & commune aliter non inſiſto. Concludens ꝙ hoc caſu etiam iudex ex officio procedere non poterit. l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccleſi. confu. l. prima. §. quod autem. ff. de alea. per Iaco. de Are. in l. prima ad trebellia. & alijs iuribus de quo dicam infra in tertia parte huius temporis. q. j. & ibi etiam vide aliqua circa quæſtionem præmiſſam. & ex his habes an & quando obſtet exceptio banni ſuperuenientis, & quando non. & adde quæ dicam ſtatim quæſtione lxj.

Sexageſimo quæro prædicta

60 locum habent † quando ſuperuenit bannum in perſona accuſatoris. Sed pone, pater accuſabat de iniuria facta filio, pendente proceſſu filius fuit ex aliquo maleficio bannitus. An in his caſibus in quibus exceptio banni obſtaret filio accuſanti ſecundum dicta ſupra obſtet etiam patri. Alber. vbi ſupra quæſtio. xlij. refert Iacob. Butr. tenuiſſe filio ante accuſationem bannito patrem non excludi per l. iij. §. ſi filius. ff. quod quiſque iur. ſed ipſe Alber. tenet contrarium eo caſu per l. lex Cornelia. de iniu. de quo dicetur infra hoc eodem tempore. parte ſecunda quæſtio. xlvij. & tangam ſtatim in propoſita quæſtione, fuit determinatum ꝙ patri obſtet exceptio banni ſuperuenientis in perſona filij pluribus rationibus. Prima quia quod filius per ſe non poteſt, non poteſt etiam per alium. l. ſi deportati ſeruo. de leg. iij. & quod no. in l. antiſtius. ff. de acqui. hære. Secunda quia pater proſequitur principaliter iniuriam filij ſecundario ſuam. Sicut ergo repelleretur filius, & ſic debet repelli pater. l. Labeo. de vſu. l. ſi is qui duos. de libe. legat. Tertia quia inſpicitur quod principaliter agitur non quod per cõſequentiam. ff. de authori. tuto. l. prima. de donatio. inter virũ & vxor. l. iij. Facit. ff. de his quib. vt indig. l. poſt legatum §. filius, cum ſua gloſ. ad idem per rationem econuerſo lex diui fratres. cum ibi not. ff. de iure patro. Quinto inducebatur lex procu. ad exhiben. §. primo. ff. rem rat. habe. iuncto. ff. de iniu. l. ſed ſi vnius. §. prætor ait, quia pœnæ impoſitio eſt iniuriæ ſatisfactio, ergo pater agens pro ſatisfactione iniuriæ filij repellitur ne filio ſatisfaciat. Allegabatur. Sexto filium eſſe hoſtem ciuitatis, vt in §. qui deficiunt. & quod ſupra dictum eſt hac parte quæſtione quarta, & ideo ſicut chriſtianus non poteſt interuenire in iudicio pro hæretico vel Iudæo contra Chriſtianum, vt in authenti. credentes. C. de hæreti. Item nec ciuis pro hoſte contra ciuem. Ad quod allegabatur pro ſingulari text. l. poſtliminium. §. filius. ff. de cap. vbi dicitur quod ſicut hoſtis perdit patriam, ita perdit patrem, de hoc tamen dicetur infra parte ſecunda huius temporis quæſtio. x. Pro hac parte facit, quia illi dicitur ius reddi ad cuius commodum redditur. l. prima. §. in propria. ff. quando appe. Sed pater agit ad commodum filij ergo &c. Hanc deciſionem credo veram ſi pater accuſauit de iniuria facta filio. Si autem ex forma accuſationis appareret eum accuſaſſe de iniuria facta ſibi patri per perſonam filij. per legem primam. §. vſque adeo. ff. de iniuri. & per not. per Bartol. in l. ambitioſa. ff. de decre. ab ordi. fa. tunc non procederet deciſio prædicta. ex libello enim qui attenditur, vt l. cum quædam puella, de iuriſdictio. omnium iudicum. apparet ꝙ de ſua non de filij iniuria ſatisfactionem quærit; cuius iniuriæ actio fuit ſibi orta tali tempore ꝙ agere poterat, quia filius bannitus non erat. & ſic ei poſtea filius auferre non potuit. ff. de iniur. l. ſi quis ſeruum. l. contrarium §. ſi filius. ff. de pact. & d. §. ſi filius, quod quiſque iur. Quod declara per ea quę dicam infra tertia parte huius tem. q. xlvij. dum tractabo an bannito ob iniuriam factam filio ſufficiat pax habita a parte vbi declarabuntur hic dicta. vide etiam quod dicam in ſequen. particula, vbi ſupra remiſi.

Sexageſimo primo circa idem

61 quęro. † Statuto cauetur ꝙ etiam de publico crimine nullus poſsit accuſare ſine conſenſu eius contra quem delictum commiſſum eſt, vel eius proximioris conſanguinei. Contingit ꝙ Titius vulnerauit Seium, Sempronius de conſenſu Seij accuſauit Titium, deinde ante lit. conteſta. Seius fuit ob maleficium bannitus. Quæritur an Sempronio obſtet exceptio banni? Hæc quæſtio fuit olim diſputata per Lamber. de Rap. cuius verba omnia refert Alber. vbi ſupra quæſt. lxxxij. & eius effectum ponit Ioan. Andr. in addi. Spe. ſuper rubri. de accuſa. & omnes concludunt ꝙ non obſtet exceptio rationibus ibi per eos allegatis, præſertim per l. is qui reus. de publi. iud. & quia de iure communi cum maleficium eſſet publicum, & ſic quilibet ſuo iure remanſit legitimus accuſator, & ideo poſtea per factum Seij, tale ius ſibi tolli non potuit, vt in regula quod noſtrum, & in l. ſed & ſi in conditione. §. ſolemus. ff. de hæred. inſtitu. Ad l. ſi cum dotem. §. eo autem tempore. ff. ſolut. matrimo. quæ ibi in contrarium fortiter allegabatur, reſpondet quod non, ideo ibi excluditur pater, quia filia patiatur capitis diminutionem, ſed ideo, quia in eam ius conſolidatur, & a parte remouetur quod non eſt in propoſito. Conſidera quod iſtud ius accuſandi non diceretur auferri per factum Seij banniti, ſed propter diſpoſitionem ſtatuti, quod poteſt generaliter ſtatuendo ſine dubio auferre alteri ius quæſitum, vt habetur in l. antiochenſium

chenſium. ff. de priui. cred. & plene in l. toties ff. de polli. & ſic ceſſat potiſsima ratio deciſionis prædictæ q. Lex is qui reus, non aliter facit quam ſupra dictum fuerit in lix. qõ. & ideo forte dicendum eſt, vt ibi dixi. Licet enim de iure cõmuni tale maleficium ſit publicum, tamen a ſtatuto eſt qualificatum. & ideo puto in terminis Lãber. qui propoſuit ſtatuto caueri, quod querimoniæ bannitorum non audiantur, & damna eis illata non emendentur veram eſſe deciſionem prædictam. Tempore enim quo fuit illata iniuria nõ erat bannitus. Et ſic non verificantur verba ſtatuti, vt l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxa. cũ ſimi. vbi ſupra alle. Præterea tempore quo fuit audita querimonia ſimiliter bannitus non erat. Sed ſi ſtatutum diceret ſimpliciter q̃ bannitus nõ audiatur. forte ſecus eſſet per ea quæ dixi ſupra, maxime ſi ſtatutũ aliud diceret. nullus accuſans audiatur ſine conſenſu offenſi. Tunc enim cum offenſus per ſe non poſſet, ergo non poſſet alteri conſentire. vt dixi ſupra quæſtio. proxi. ſaltem quia non repellitur offenſus ex eo quod de iure non habeat perfectum ius, ſed ſui odio quia bannitus ab illius iuris exercitio excluditur. & ſic ſtat regula l. ſi fundus. ff. de pig. & quod no. per Barto. ibi. & in l. fina. C. de pact. Finaliter licet paſſus ſit dubius. Cum lex excludens bannitum ſit facta in fauorem reipubli. vt l. ij. C. quando licet. ſine iu. vin. & ſic ſit extendenda, vt l. hoc modo. ff. de conditio. & demon. puto ſub correctione cuiuſq; dicendum q̃ vbi ipſe bannitus admittere tur non obſtante exceptione banni ſuperuenientis, admittatur eius conſenſu accuſans alias non. Pro quo vide quod dixi in dicta lix. qõ. Vnum ſubdo q̃ in dicta q. non tangitur, q̃ ſi accuſaſſet cum conſenſu proximioris conſanguinei ſuperuenientẽ bãno in perſona vulnerati non obſtaret l. exceptio. l. ſi pater. in fin. de manu. vin.

Sexageſimoſecũdo quæritur.

62 † An ſtante ſtatuto prædicto quo cauetur querelas bannitorum audiri non debere, bannitus in iudicio vocatus vt reus poſsit ſe defendere, quidã cuius nomen ignoratur, arguit primo q̃ non poſſit ſe defendere, quia in exceptionibus & defenſionibus quis eſt actor. ff. de excep. l. prima. C. eo. titu. l. ſi quidem. ff. de proba. l. quoties. §. qui dolum. Sed certum eſt exbannitum non poſſe agere, ergo nec excipere & ſe tueri. Ad idem Albe. vbi ſupra quæſtio. lj. allegat q̃ ſtatutum indiſtincte loquitur, ergo indiſtincte ſeruandum etiam quanuis durum ſit. ff. de publi. l. de pretio. ff. qui et a quib. l. proſpexit. de teſta. mili. l. quod conſtitutus, & quia iudex non debet eſſe maior lege, in authent. de iudi §. oportet. C. ne ſanc. bap. rei. l. fin. ad l. Iuli. de vi. l. ſeruus vterq; tamen prædictorum determinat contrarium. Primus quia qui non poteſt agere ergo nec excipere, quia multa conſequuntur aliqui excipiendo quæ agendo cõſequi non poſſunt. C. etiam ob chy. pe. l. j. ff. de pig. l. j. in princip. ad l. falci. l. j. §. id quod. Adducit etiam ſimile in minore qui non poteſt agere communi diui. tamen ſi conuenitur poteſt ſe defendere, & prædiorum ſit diuiſio. C. de prædi. mi. l. inter omnes. Et hoc ideo, quia iudicium redditur in inuitum. ff. de verbo. oblig. l. inter. §. j. Et adducit pro hac opin. caſum in authenti. credentes. C. de hæret. Secundus alle. etiam l. ſi non defendantur. ff. de pœn. & ff. de noxa. l. quoties. ff. de in ius vocan. l. libertas. & extra de iudi. c. intelleximus. & de excep. cap. cum inter. vbi excommunicato non denegatur defenſio. Hinc eſt ſecundum eum q̃ dicitur diabolo non denegari defenſionem. & ſic concludit potius inſpici mentem ſtatuti quam verba. ff. de iure patro. l. adigere. §. quamuis. Dixit tamen primus quod licet poſsit ſe defendere, non tamen poterit ſuum actorem reconuenire per no. in d. cap. cum inter. Prædicta quæſtio procedit ſtatuto ſimpliciter dicente, vt ſupra & eſt vera deciſio prædicta, excipiens enim non proprie, ſed improprie actor eſt, vt not. in l. in exceptionibus. ff. de proba. Licet igitur ex tali ſtatuto intelligatur prohibitus ab agendo. de quo dictum fuit. ſupra in ij. qõ. huius partis. non tamen intelliget prohibitus ab excipiendo & ſe defendendo. & ita refert Bald. in l. j. C. de hæred. inſti. tenuiſſe Iaco. de Are. in l. ex facto. §. ex facto. ad Treb. & alleg. Bal. vltra prædicta. ff. qui. ex cau. ma. l. ſi cum militi. & cle. paſtoralis. de re iudi. vbi videtur caſus. Primus tamen de quo ſupra dicebat tutius eſſe q̃ per procuratorem ſe defenderet per d. c. intelleximus. Sed Bal. in d. l. j. dicit id verum et neceſſarium ſi eſt cauſa in qua procurator admittitur, alias ſibi dabitur ſecuritas, vt l. papinianus exuli. ff. de mino. & ff. de iudi. l. is qui reus. Et aduertendum q̃ prædicta procedunt quando fundat ſuam defenſionem a iure communi. Si autem fundat ipſam a ſtatuto, dicunt quidam eum non admitti, quia illius ſtatuti perdidit beneficium, vt refert Bald. in l. ſi libertus a patrono. ff. de in ius voc. Quod puto verum ſi conuenitur pro geſtis poſt bannum per ea quæ dicta ſunt ſupra hac eadem parte queſtione. v. Si autem conueniatur pro antea geſtis dic vt dicam in vlti mo tempore parte vlti. quæſtio. xv. & plenius infra hac parte. quæſtio. penulti. Quando autem ſtatutum vlterius procederet etiam tollendo defenſionem quid iuris ſit, dicam in ſequenti parte huius temporis quæſtio. ij.

Sexageſimotertio

63 † Stante dicto ſtatuto ſimpliciter loquente, vt ſupra bannitus agit contra bannitũ, bannitus conuentus excipit q̃ non debet audiri. Queſtio hęc non eſt multum dubia. bannitus enim excipiens ſe defendit. Igitur eum non comprehendit ſtatutũ, vt dictũ eſt ſupra proxi. q. Nec ob. ſi dicatur nil poteſt obiicere iudęus iudęo &c. vt in l. arena. C. de inof. teſta. & quod no. in l. iij. §. idẽ diuus. ff. de teſti. ergo nec bannitus bannito, quia illud procedere poſſet qñ ex ſolo banno qualitas allegata induceretur. Nullus enim tunc poſſet alteri impingere, puta infamiã, ſed hęc qualitas q̃ bannitus non audiatur non ex vi banni, ſed ex vi ſtatuti, quod comprehendit agentem tantum non excipientem vt dictum eſt ſupra, & hæc tenuit per alias rationes Iaco. de Are. vt refert Barto.

in l.

in l.cum mulier.ff.solut.matri.& Alb.vbi supra q.v.dixit enim ꝙ bannito datur defensio non autem alterius impugnatio.ff.de accusa.l.seruos.,p quo Bar.dicit uideri casum in c.dilecti.de excep. & licet excipiens certet de lucro, quo casu exceptio doli tolli solet replicatione doli. l. apud Celsum.§.Marcellus.ff. de do. excep. & l.viro. sol.mat. & d.l.cum mulier. Tñ id non procedit qñ exceptio non opponitur ad merita causæ , sed ad personam ea ratione saltem,quia eo ipso ꝙ bã nitus citat bannitum ad iudicium facit eum habilem, sed ipse citatus non habilitat actorem secũ dum Inno. in c.cum inter.de excep.& vide plenius per Bar.in d.l.cum mulier.dixerunt tñ quidam vt refert Bald. in l.libertus a patrono.de in ius vocan.prædicta procedere vbi bannitus excipiens fundat exceptionem de iure cõi, secus si de iure municipali,quia illud perdidit.Ipse tñ ibi tenet no.per Iaco.de Are.in d.l.cum mulier.& seruos,& in l.quoniam Alexandrum. C.de adul.& sic tenent ꝙ possit excipere quod est verum,vt dictum est. Quia statutum intelligitur reseruare defensionem a quocunq; iure procedat , dum tamen ante non sit sublatum beneficium , vt sic non obstet quod dixi supra proxi.qõ. Pro hoc etiam facit,quia in pari causa potior est conditio excipiẽtis.ff. de condi.ob tur.cau.l.j. & de reg. iur.l.fauorabiliores. Id autem quod dictum est supra ex citatione ab actore facta legitimari persona rei procedit quando citatur nominatim & simpliciter. Si autem citaretur limitate vt veniret ad contradicendum quicquid de iure posset,non intelligeretur in omnibus legitimata persona,vt dicam vbi statim remittam. Item si citaretur vt veniret ad contradicendum si sua putauerit interesse vel fuerit facta citatio generalis de omnibus qui sua putauerint interesse non videtur tunc legitimata persona. argu.capitu.veniens. de testi. secundum Bal. vbi supra qui pro his citandi formis remittit ad no.per Inno.in d.cap.dilecti. Hoc vltimum de citatione generali puto verisimum, sed aliud dictum si sua putauerit &c. est mihi dubitabile. Et potius inclino in partem Inno. quia illa condi tio si sua putauerit interesse non ad qualitatem personæ refertur, sed ad causæ qualitatem secundum no. in cap.super his. de accus. & in l.nisi.ff. de pact.& ideo personæ legitimitatem non qualificat.l.in delictis.§.si extraneus. ff. de noxa.cum si.Redditur autem quæstio magis dubia qñ statutum tolleret defensionem de qua dicam in seq. parte huius temporis.q.vj.

64 Sexagesimoquarto quæritur † an data tenuta ali cui in bonis banniti,stante dicto statuto, quod vt dictum est supra proximis quæstionibus,defensionem non tollit,dictus bannitus possit petere dictę tenutæ reuocationem. Pro huius quæstionis expeditione præmittendum est,ꝙ quandoq; cõceditur tenuta de iure communi parte citata secundum not.in l. properandum.§.finautem reus. C.de iudi.in l. si quis emp.§.ij.C. de præscri.xxx.ann. l.consentaneum.C.quomo.& quando iud.& plene in l.cum ꝓponas. & in auth. ibi posita.C.de bo. autho.iudi.pos. & in l.si finita.§. Iulianus.ff. de dam.infec.& isto casu sine dubio intra tempora sibi data ad reuocationem positionis dicitur reus,sicut primo, vt dictis iuribus . & propterea dicitur se defendere sicq; sibi non ob. statutum prædictum,sed ad reuocationem admittitur.quandoque conceditur tenuta ex forma statuti parte non citata,vt quia ipsi instrumento aut sententiæ traditur virtus executionis de facto sine citatione,de cuius statuti virtute generaliter dictum fuit supra primo tempore parte.iij.q.iiij. & isto casu remanet dubitatio an talem tenutam petens reuocari dicatur actor vel reus quod examinatur in excommunicato in cap. cum inter. de excep. & etiam in eo & bannito per Docto. in l. de pupillo.§. qui remissionem . &.§. si procur.ff. de noui oper. nun. In quo multi plura dixerunt quæ in voluminibus reperiuntur , sed omissis superfluis sciendum ꝙ quandoque etiam ex forma statuti proceditur vlterius virtute dictæ tenutæ , quia sit præceptum tenentibus quod euacuent & disgomberent bona iuxta tenorem statuti Florẽtini, vel eriam si de iure communi sine statuto peteretur secundum decretum siue insolutum datio de quo dicam in seq.q. Quandoque vlterius non proceditur,sed immissus in tenutam illa vtitur.& quandoq; lucratur fructus & habet alia beneficia quæ habentur vel in statutis , vel simpliciter de iure communi per not. in l.iij.§. verba . &.§. si quis omissum. ne ius fiat ei. & in l. prætor.§.quod de fructibus . de bo. autho.iudi. pos. & ideo ad propositum dicendum est , ꝙ aut comparet ad reuocationem tenutæ postquam nihil factum est, & maxime quando incipit ab eius nullitate , & dicitur actor non reus.l.de pupillo.§.qui opus.ff.de no.oper.nun.per Bar. in.§.si procurator. per Innocen.licet confuse loquatur in c. sane. de offic. deleg. & firmat Bald.in cap.j. de rescri.lib.vj.si alias bene percepi illum transcurrens . Non obstat huic. d.l.non cogendum.§.fina.ff. de procur. quia ibi solummodo quo ad vnum effectum dicitur reus , quo ad omnia alia dicitur actor & ibi not.in gloss.& ideo hoc casu cum veniat non prouocatus,et sic actor non audietur statuto ei obstante. Si vero post tenutam aliud actum est. Puta prę ceptum de euacuando, & tunc cum veniat prouocatus, & principaliter occasione præcepti , dicitur reus . & sic se defendere & audiri debet non obstante statuto, vt habetur in d.§.qui pro remis. &.§.si procurator ex notabili doctrina Barto.& quod not.per Bald. in l.diffamari.C. de inge. & ma. Debent ergo illi qui ex aliqua causa non admittuntur agentes,caute comparere vt non principaliter compareant occasione tenutę, aut principaliter illam nullam dicant , vel reuocari petant,sed principaliter cõpareãt occasione citationis vel prẽcepti,& sic comprehendantur esse rei non actores. Sunt tñ quædam iudicia in quibus quilibet est actor & reus , vt l.in his tribus.ff. de iudi.& in illis inspicietur ct qui fuerit prouocator,vt ibi, & l. inter omnes.C.de præd. mino . Prouocator enim principaliter actor est, & ideo non admittetur,licet secundario sit reus,& econuerso,

uerſo, prouocatus eſt reus, principaliter, licet ſecũdario ſit actor, & ſic inſpecto q̃ principaliter agitur non repellitur.

Sexageſimoquinto quæritur

65 † an contra bannitum poſsit peruentri ad ſecundum decretum? Iſta quæſtio tangitur per glo. quę videtur velle q̃ non, in l. ad cognitionem. ff. qui. ex cau. in poſſeſſ., & ibi idem concludit Bar. ſcilicet q̃ non poſsit, niſi finito banno. Nec ob. quod pœna non ſolet tribuere immunitatem. ff. de negeſt. l. ſiue hæreditaria, quia illud verum directo, ſed per quandam conſequentiam ſic. ff. de ſuſpe. tut. l. decreto. Sed Iaco. de Are. dixit immo q̃ poſſit peruenire ad ſecundum decretum quia cum poſſit ſe defendere per procuratorem, ſi non facit dicitur eſſe in contumacia, vt l. Papinianus exuli. de mino. Aduerte q̃ de iure communi, ſecundum veram opi. vt poſsit ad ſecundum decretum peruenire requiritur latitatio. l. Fulcinius. §. ij. ff. qui. ex cau. in poſſeſſ. & quod habetur per ipſum Iac. de Are. in l. ignorare. C. de reſti. mi. & ideo videtur verior opin. Bart. quia licet poſsit procuratorem mittere, nõ tamen dicitur latitare ſi non facit, niſi dicas q̃ quia non ſperatur rebanniri ſit iuſta cauſa propter quam ex ſola contumacia detur ſecundum decretum, vt l. ſi minor. de bo. autho. iudi. poſſ. ſecundum Iaco. de Are. Sed dic q̃ aut iam ante bannum latitauerat, & ſic fundatum erat iudiciũ, licet poſtea banniatur nihilominus poterit contra eum dari ſecundum decretum per ea quæ no. in l. pluribus §. & ſi placeat, de verbo. obli. & l. patre furioſo. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Si vero fuit ante bannitus, tunc aut ſtatutum eſt in loco q̃ ſecundum decretum dari poſsit ex ſola contumacia, & clarum eſt quod tunc poterit ad illud peruenire contra bannitum per prædicta, & iſtud eſt quod ſenſit Bart. in d. l. ad cognitionem. vbi dicit q̃ in talibus hodie prouiſum eſt per ſtatuta. Si vero ſtatutum nihil diſponit, tunc ſatis dici poteſt verum eſſe dictum Iaco. de Are. per d. l. ſi minor. niſi ex qualitate banni & conditione perſonæ, aliud præſumeretur, puta ſi quantitas eſſet parua & bãnitus abſens eſſet diues. arg. ff. de iudi. l. ſi longus. Tutius tamen eſt eo caſu quo non ſperatur exire de banno q̃ detur curator bonis per l. ab hoſtibus, & quod ibi no. quib. ex cau. ma. Et peruenitur ad diffinitiuam & ad eius executionem ſecundum doctrinam. l. a diuo pio. ff. de re iudi. quaſi per totum.

Sexageſimoſexto quæritur

66 † Titius bannitus conuenitur a ſuo creditore, opponit ei exceptionem compenſationis, an poſsit. hanc quæſtionem diſputauit Iaco. de Are. ſ. ſtante dicto ſtatuto de quo proximis quæſtionibus dictũ eſt, & eam de verbo ad verbum refert Albet. vbi ſupra q. xcij. & primo arguit ad negatiuam, compenſatio eſt eius quod inuicem debetur contributio. l. j. de compen. ſed ſi bannito aliquid deberetur, ſi ageret obſtaret exceptio. extra de iudi. c. intelleximus, & in vſi. feu. hic finit lex Cor. & incipit conſue. re. c. j. & arg. ff. qui. ex cau. ma. l. ſed & ſi per prætorem. §. ſed & ſi dum. ergo & nunc cum vult ſibi debitum allegare & per conſequens contribuere repelli debet exceptione quæ cum poſsit eſſe temporalis & perpetua cẽſenda eſt perpetua. ff. de condi. inde. l. ſufficit. Secundo ille qui poteſt exceptione ſubmoueri non dicitur creditor. ff. de verbo. ſig. l. creditores. & de regu. iur. l. nihil intereſt. Cum igitur poſsit banni exceptione repelli, ergo creditor dici non debet. ff. de compen. l. quicunq;. ſol. mat. l. inſulam. §. pe. Tertio licet bannitus reſpondere teneatur, tamen eius petitioni nullus tenetur reſpondere. C. de hær. auth. credentes, de iudi. c. intelleximus. de exce. c. cum inter. ſed in compenſatione verſatur petitio. ff. rem ra. hab. ergo &c. Quarto quia illud q̃ directo prohibetur, per obliquum concedi non debet. ff. de tranſa. & l. cum hi. §. ſi cum lis. & de tut. & cur. da. ab his. l. ſcire oportet. in contrarium arguit q̃ poſsit compenſare. Primo quia ſibi cõceditur eſſe in iudicio per modum rei, vt in iuribus ſupra alle. ergo omnia que reis permiſſa ſunt ſibi conceſſa videntur. de iuriſ. om. iud. l. ij. & ſic ſe defendendo poteſt cõpenſare quod facere poteſt quicunq; reus. de compen. per totum. Princeps. n. ei concedendo q̃ tanquam reus poſsit eſſe in iudicio, omnia quæ reo competunt permiſiſſe videtur. l. quidam conſulebat. de re iud. iuncta l. defenſionis facultas. C. de iur. fiſ. lib. x. Secundo quia compenſatio ab homine oppoſita ipſo iure fit per legem. C. de compenſ. l. fi. & l. ſi conſtat. & inſti. de act. §. in bonæ fidei. ergo compenſando non petit, ſed per l. facta compenſatione parata vtitur defenſione, arg. ff. de acquir. re. do. l. adeo. §. cum quis. Tertio licet bannitus petere non poſsit, tamen naturaliter ſaltem ſibi debetur. ff. de condi. inde. l. ſi pœnæ cauſa. licet ergo debitum non naturale peti non poſsit. ff. de pac. l. j. & l. iuriſgen. §. ſed cum nulla. tamen poteſt compẽſari. ff. de compen. l. etiam. & de don. l. hoc iure. §. pe. cum ſi. Sępe. n. quis conſequitur compenſando, quod non conſequeretur agendo. ff. ſo. ma. l. ſi filio. & de compen. l. ſi cum filio. Quarto ille qui compenſat ſoluit. ff. qui po. in pig. ha. l. ſi debitor. & ff. de ſta. lib. l. ſi peculiũ §. de illo. Si ergo vult ſoluere compenſando audiri debet. Quinto prouocato permittitur id quod alias non permitteretur. ff. de bon. lib. l. qui cum maior. §. ſi libertus. de in ius vocan. l. libertus. de iudi. l. qui non coguntur. & l. ij. §. ſed ſi agant. & C. de ſenten. l. cum papinianus. Finaliter ſoluendo tenuit primam partem ſcilicet bannitum compenſare non poſſe per ſupra allegata, & per no. in c. cum inter. Subdens dupliciter eſſe defenſionem. Vna eſt quæ habet metam ſolius defenſionis ſiue excluſionis. Et hæc conceditur bannito, vt l. ſeruos. ff. de accu. cum ſi. alia quæ habet naturam actionis & impugnationis, vt compenſatio, & hæc ei denegatur, vt in d. c. cum inter. Et idem effectiue in excommunicato concludit Bar. in d. l. amplius. Credo hanc deciſionem veram niſi bannitus probaret ſe ante bannum etiam extra iudicium compenſaſſe. tunc enim cum ipſo iure debitum fuerit ſublatum ſecundum not. in d. l. ſi conſtat. & ff. eod. tit. l. ſi quid a fideiuſſore, per

Bar.

Bart. & gl. non dicitur impugnare, sed ostendere agenti ius non competere quod ei non est interdictum, vt supra & dicam infra parte seq. q. ij. Aut ergo de nouo compensationem opponitur. Et non admittitur, quia dicitur petere vel agere. Aut alias oppositam allegat, & tunc admittitur, quia dicitur excluſiue. Aduerte tamen quia si alias oppo suisset ī iudicio haberet necesse probare, quod in dex illam approbauerit. l. quod in diem. §. si rationem. ff. eo. ti. secundum Iac. de But. in d. l. si quid, quod non habet necesse docere si allegabat oppositum extra iudicium secundum Bart. eo. tit. super rubri. & probatut. eod. tit. l. verum. & ibi dixi.

Iuxta prædicta quæritur sexagesimo septimo † si conuenitur fideiussor banniti an possit opponere exceptionem compensationis eius quod agens debet ipsi bannito, sicut alias posset si non esset bannitus vt d. l. si quid a fideiussore. de compen. Iac. de Are. disputauit hanc q. et eius verba refert Albe. vbi supra proxi. q. dictum est. f. in q. xcij. secunda parte. Et primo arguit ꝙ non possit pluribus rationibus. Primo ꝙ repræsentat personam principalis. insti. de publi. §. fin. ergo. iij dem rationibus repellitur quibus principalis, vt in regula, si quis ī ius. lib. vj. & l. nemo plus iuris. ff. dereg. iur. Secundo quia. fideiussor dicitur rei defensor, de pac. l. heredi. §. nos autē. & l. cum filius. de verbo. obli. ergo vicē eius subire dicitur & sic quod obstat reo obstabat sibi de procu. l. sed & hę. §. defendere. Tertio quia id ꝙ noceret reo nocet fideiuss. vt est in patre & filio qui sunt reus & fide ius vt. l. j. de decu. & l. cum filius de verbo. oblig. Quarto quia ratio quare fideiussor opponit compensationem ex persona rei est quia qđ a fideiussore petitur a reo petitur. & ideo sicut male petitur a reo, ergo & male petitur a fideiussore. l. verum. ff. de compen. Sed ista ratio cessat in proposito, quia reus non opponeret. & sic bene peteretur, ergo &c. l. quod dictum. ff. de pac. Quinto quia iam reus consequeretur per fideiuss. quod per se non potest quod lex non vult. ff. de contrahen. emp. l. non licet. & C. de hæred. insti. l. neque per se. Sexto quia non potest prouideri per compensationem fideiussori quin prouideatur reo. & ideo ratione medietatis prohibetur. ff. si quis cau. l. si duo. de dam. infec. l. si finita. §. ex hoc edicto cū si.

Septimo quia pars vitiosa trahit ad se non vitiosam. l. pedius. ff. de arb. de aqua quoti. & ęsti. l. j. §. item quæritur. Octauo quia vbi est quod prodest, & quod nocet inspicitur, quod nocet. ff. ad Sylla. l. iij. §. fi. Nono quia mora rei nocet fideiussori. ff. de verb. obli. l. mora. In contrarium quod immo compensare possit, arguit primo per iura inducta pro parte principalis supra proxi. q.

Secundo per regulam. l. eius. C. de compē. et ff. eo. tit. l. si quis fideiuss. Tertio quia illud quod fideiussor habet apud se de bonis debitoris, id soluere potest & liberatur, de peti. hæredit. l. si quid sponsor. §. j. de pecu. hinc quæritur. §. fina. & l. quoties. §. vlt. Quarto quia quæcunque defensio cōpetit fideiussori ex quocunque facto rei etiam ex quo reo non competit. ff. de pac. l. fi. si quis cau. l. sed & si quis. vbi licet reus remiserit exceptionē pacti, & sic ipse opponere nō possit, tamen poterit opponere fideiussor. de ędil. ædi. l. quęritur. §. si vē ditor. & de pac. l. cum in eo. Quinto quia quod vni est in vtile alteri prodest. ff. de fideiuss. lege cū is. cum similib. Sexto quia ratio quare fideiussoria durat principali non existente, vt l. ij. de lui. pigno. est quia principalis ipso iure non est extincta, sed ratio quare bannitus compensationem non opponit, non perimit ipso iure debitum, sed quia ei banni replicatio opponitur. & ideo cum facultas opponendi compensationem non sit extincta durabit in persona fideiussoris sibi personali principalis exceptione non obstante. Septimo quia quandoque quis per alium consequitur quod per se non potest. l. & per iusiur. §. si fideiussori. ff. de accept. & C. de tempo, in integ. resti. l. petendæ. Octauo quia ratione conexitatis vtile trahit ad se inutile. ff. de sta. homi. l. Imperator. ff. de pęn. l. prę gnantis & de libe. lega. l. quis duos. cum simi

Nono quia pœna rei non debet ad fideiussorem transire. C. de pœnis l. fancimus. & solu. mat. l. si maritus. nec obst. ff. quod quisque iur. l. iij. §. si is. vt ibi not. Vel quia ibi est speciale, vt fideiussori adimatur facultas excipiendi in pęnā illius edicti quod alias non posset effectum sortiri. Cum reus in sua persona non posset de facili conueniri. Et ideo saltem per medium fideiussorem conuenitur sed in casu nostro pœnis alijs subiacent banniti quæ possent eis irrogari, vel quia illud edictum afficit ius agendi & excipiēdi, ideo omnibus nocet l. ea lege. §. hoc autem. sed bannum afficit solam bāniti personam. Vltimo quia fideiussor certat de damno vitando, ideo ei fauendum est. C. de codicil. l. fi. cum simi. Soluit primo dici posse ꝙ aut principalis est soluendo, & non possit opponere compensationem alias sic. arg. ff. si mens. fal. mo. dixe. l. iij. §. j. de admi. tuto. l. fi. C. ad velleia. authen. siue tunc. & de leg. j. l. si cui. in fi. Finaliter concludit indistincte dictum fideiussorem posse opponere exceptionē cōpensationis debiti cōpē sibi lis nō obstāte bāno ipsius principalis, quia ipsi fideiussori est ꝓmissū a iure qđ possit soluere de bonis principalis. ff. man. l. si procurator. §. si ignorātes. sed qui cōpensat soluit, vt dictū est supra ergo &c. Exceptio autem banni non obstat fideiussori onerosam causam habenti. de do. excep. l. apud Celsum. §. si cum legitima. Nec obstat ꝙ videatur ad principalem reuerti, ea. l. §. apud. Iul. quia vt dictū est supra magis fideiussori quam reo succurritur & apud eum remanere intelligitur. Pro qua materia finaliter Alberi. remittit ad no. per Dyn. in regula, si quis in ius. lib. vj. Hæc decisio vera est. Cui adde quæ dixi supra proxi. quæstio. in si.

Sexagesimo octauo † stante dicto statuto, ꝙ querele bannitorum non audiantur. quæritur de quibus querelis intelligatur. & si est lata sententia cōtra bannitum, an audiatur appellans. Albe. vbi supra q. xxj. & q. cxiij. refert quosdam tenuisse, ꝙ intelligatur de querelis extraordinarijs & quæ per indicis officium explicantur. de iure patro. l. j. & ibi sic videtur tenere Ray. & l. diui. §. mandatis. & de

his

his qui sunt sui vel alie. iur. l. ij. & de offic. præfec. vrb. l. j. §. cum patronus. & ibi etiam tangit Ray. Sed ipse Albe. determinat ꝙ immo intelligitur de omnibus etiam si expediantur per libellum. C. vt omnes tam ciui. quam cri. accu. l. j. circa princ. de anna. excep. l. vt perfectius. C. de fal. l. querela. extra de elec. c. quorundam. & de insti tu. c. ex frequentibus. & verum dicit. Libellus enim appellatur etiam querela, vt colligitur ex glo. c. quia præsulatus j. q. iiij. Ad secundã partem quæstionis, an possit appellare. arguit primo ꝙ non, quia appellatio est querela, ergo non debet audiri, ꝙ sit querela probatur ex text. cum glo. in l. si ab arbitro. ff. qui satisda. cog. determinat contrarium, quia appellatio est species defensionis, & defensio non denegatur bannito. vt in c. cum inter. de excep. & dicit esse expressum. in c. j. de rescrip. libr. vj. Fateor hanc decisionem veram si in causa in qua fuit contra eum lata sententia erat reus se defendens. Tunc enim cum sit reus in causa appellationis sicut in causa principali secundum veram opin. de qua in l. hi qui ad ciuilia. C. de appella. Iisdem rationibus auditur in causa appellationis quibus in prima, de quibus dixi supra lxij. quæstio. Si autem erat actor in prima cum nunc sit actor sicut prius residet quæstio in hoc an possit talis exceptio ex banno resultans opponi in causa appellationis. De qua quæstione vide quæ dicam infra parte tertia huius temporis. quæstio. iij. & quæstio. iiij. vbi concludam ꝙ possit opponi. & sic tunc appellans non deberet audiri. Si tamen interim eximeretur a banno audiri deberet secundum Bal. in l. per hãc C. de tempo. appella. in viij. col. & pro primo mẽbro huius solutionis vide quę dicam in seq. & se. quæstionibus.

Nono & sexagesimo quæro

69 † stante dicto statuto, an bannitus petens restitutionem in integrum audiatur. Albe. vbi supra q. xlj. se in breuibus expedit dicens videri primo quod audiatur, quasi restitutio sit species defensionis. & quasi remissionem petere videatur, & sic dicatur fungi partibus defensoris & non actoris. ff. de no. oper. nuntia. l. de pupillo. §. qui remissionem. Sed dicit tenendum contrarium, quia petens restitutionem sequitur forum aduersarij. C. vbi & apud quem l. ij. & remittit ad ibi not. per se. Aduertendum puto ꝙ aliquando restitutio petitur aduersus bannum. & de hac dic vt dixi supra tempore primo, parte vlti. qõ. vj. Aliquando petitur principaliter per viam officij iudicis, & quia agere dicitur puto veram esse decisionẽ prædictam l. j. in princ. ff. de eden. cum ibi not. Si vero petitur incidenter per viam exceptionis, tunc cum reus sit audiri debet sicut in suis aliis defensionibus audiretur quod examina vt habetur in i. nam & postea §. si minor. ff. de iureiur. Aliquando vero petitur restitutio aduersus sententiam, & tunc aut erat actor, & habuit sententiam contra se & non debet audiri. Aut erat reus, & tunc aut petit se restitui ad appellandum secundum quod habetur in l. diuus. & l. fi. ff. de in integ. resti. & puto eum debere audiri. l. ad rem mobilem. & l. delegatum. ff. de procura. iunctis quæ dixi supra proxi. q. si vero petit restitutionẽ aduersus totam causam non puto audiri debere, quia in veritate actor est non reus. Nec mihi placet ratio Albe. quia ẽt petens restitutionem põt illam petere coram suo iudice, puta si esset ille qui sententiã quę petitur rescindi executioni demandaret. & probatur in d. l. ij. per quã iudicari viri ꝙ si laudum fuit latũ inter clericũ & laicũ & contra laicũ laicus volens dicere laudũ nullum, debet adire iudicem secularẽ, tum quia est superior eius qui tulit, tum quia esset iudex executionis. C. de arbi. l. cũ antea. Ad quod faciunt not. per Guil. in l. cũ hi. §. vult igitur omnino. de transac. & per Bar. ea. l. §. eam transactionem. & in. §. arbitrorum.

Septuagesimo

70 † viso ꝙ non obstante dicto statuto potest se defendere, vt maxime dictum fuit supra quæst. lxij. Quæro bannitus fuit accusatus, fuit a iudice securatus, comparuit & negauit maleficium, testes fuerunt examinati contra eum & probauerunt, accusat testes de falso, an ei obstet bãni exceptio. Hanc quæstionem refert Ioan. And. in addition. Spec. in tit. de accusa. §. sequitur in sua addi tione magna. iuxta fi. in ver. gradum septimũ. dicens fuisse disputatum per Francis. de Mara. & ibi post allegat ad vtranque partem. cõcludit soluendo, ꝙ aut accusat aduersarium. ꝙ corrupit & produxit testes falsos, & admitteretur ad talem accusationem, quia hoc proprie est defendere. ff. de excep. rei iudi. l. diuus. C. si ex fal. instr. per totũ. & C. qui accus. nõ pos. l. j. Si autem accusat testes vel alios testium corruptores dicit non admitti, quia iste non defendit, sed accusat. Ergo stant verba statuti prohibentis l. quicquid astringendę. de verb. obli. Item quia accusatus pendente sua accusatione non accusat. l. neganda. C. qui accusa. non pos. & l. is qui reus. de publi. iudi. Subdit tñ ipse Ioan. And. quod prædictę. ll. secundũ cũ non probant ad id quod allegantur, non enim loquuntur de illo qui impune potest offendi. & cuius querelę non audiuntur, dicens ꝙ canon se expediret per decre. cum inter. de except. videlicet ꝙ excipiẽs de falso audiretur & hoc est proprie defendere accusans non, quia illud est querelari vel agere, nec perit iustitia. quia intentum suum cõsequitur per exceptionem & sine onere. de proba. c. licet, de excep. cap. cum venerabilis. Et remittit ad not. per se eodem opere in titu. de iudi. delega. §. restat. versicu. quid si in statuto. & ibi tractat, an accusatio falsorum testium tantum prosit sibi in causa suæ accusationis, quasi dicere velit si prodesset accusatio diceretur defensio alias non, de quo articulo ibi vide, & in l. j. qui accusa. nõ pos. Albe. aũt vbi supra q. lxxxviij. refert quæstionẽ prędictam fuisse disputatam per quẽdam docto. de Mezabarbis, quem dicit concluſisse talem bãni tum admitti siue per viam exceptionis opponat de falso, siue per viam accusationis dicẽs statutũ prædictum permittens offendi nõ intelligi in tali offensione quę fiat in forma iudicij, argu. ff. de trã sac. l. qui cum tutore, & etiam tanquam odiosum

debere

debeſe reſtringi & quod non debet excludere viam accuſandi falſarios cõtra quos omnia iura clamant. de appella. c. cordi. in fi. lib. vj. ſubdit ꝙ origo cauſæ inſpici deberet. ff. de donatio. l. qui id quod. & quod cum eo. l. ſi filius. Origo autem in propoſito eſt, ꝙ bannitus eſt reus ergo &c. vt in l. de pupillo. §. qui remiſsionem. de ope. no. nun tia. & ſic concludit etiam ipſe Alberi. ꝙ etiam per viam accuſationis contra teſtes audiatur. Credo ꝙ vbi poſsit ſibi prouidere, alias quã per accuſationem teſtium vera ſit prima opin. dicitur enim tunc potius impugnator. facit. ff. de probatio. l. circa. & quod ibi not. Si autem ſibi alias prouidere non poſſet, quia ex forma ſtatuti non poſſet de falſo cognoſci, niſi per viam accuſationis, puto eum admitti etiam ad accuſandum ipſos teſtes. Videtur enim ſibi permiſſum eſſe illud ſine quo ad ſui defenſionem peruenire non poſſet l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. de procu. & hoc puto verum ſi non poteſt accuſare in doctorem, vt quia eſt talis qui accuſari non poteſt, vel quia eſt iudex qui inquirit. Satis enim aperte patet ꝙ ſuã defenſionem proſequitur. non autem principaliter alterius offenſionem. Ad quod bene facit quod habetur per Bald. in l. diffamari. C. de inge. manu. vbi concludit quod ille diffamatus dicitur reus, licet prius veniat ad iudicium. Si autem ſtatutum diceret ꝙ non audiatur etiam defendendo dicam vbi remiſi ſupra lxij. quæſtio. in fi.

Retento themate in proxima quæſtio. formato iudex contra talem bannitum tulit iniquam ſententiam. Queritur Septuageſimoprimo. † an durãte banno bannitus poſsit contra dictum iudicẽ agere in ſyndicatu. Quæſtio hæc etiam tractatur in d. verſi. gradum ſeptimum. allegato ſupra proxi. q. in prin. & ibi pro parte negatiua allegatur, vt ſententia conueniat verbis ſtatu. de flumi. l. j. §. nõ aũt. l. ita aũt. in prin. ff. de admi. tut. cum enim talis offendi potuerit & ei ius ſiue ratio reddi non debuerit legis authoritate factum damnum ſiue iniuria dici non poteſt C. qñ lic. ſine iud. vindi. l. j. & ij. & de adul. l. Gracchus. et fortius ꝙ licebat in perſonam, licet in rem. cum quælibet minima pœna perſonalis ſit maior quacunq; reali l. in ſeruorum. ff. de pœn. Nec data ſecuritas reſpicit hũc caſum, ſed illũ ſolum propter quem erat bãnitus. Et id tm̃ habetur pro expreſſo. ff. ſi cer. pe. l. cum quid. & l. ſeruitutes. de ſerui. & generalitas ſecuritatis reſtringitur ad cogitata. ff. de tranſa. l. cum aquil. & l. qui cum tutoribus. facit l. non eſt veriſimile. ff. quod met. cauſ. & de præſcrip. c. quia veriſimile, & imputet ſibi qui non appellauit, quia ſententię conſenſiſſe videtur. de re iudi. c. quod ad conſultationem. & C. de appell. l. hi qui ad ciui. His non obſtantibus ſoluit contrarium, ſecuritas enim ſuſpendit effectum banni, & ſi hoc eſt quo ad ſententiam datam fortius ad dandam ſed non bannitus iuſte ageret. ff. de iudi. l. ſi filius. & l. Iul. ergo & iſte ſecuratus, vt ſic fauorabile ſecuritatis, verbum non reſtringatur. & quod ſit fauorabile. facit ff. de ſtatu homi. l. ij. §. j. & inſtitu. eo. §. ff. & quod ſit extendendum patet. ff. de conſti. prin. l. ij. & C. de bon. vacan. l. ij. et generalis ſecuritas generaliter intelligenda. ff. de publi. l. de pretio. & extra de priuil. c. quia circa. Item ſi contra eũ poſſet ferri iniqua ſentẽtia ad quid citaretur vel ſecuraretur, certe ſuperuacue contra l. ſi prætor. ff. de iudi. contra l. j. ad munici. et l. j. C. de theſau. & ad quid grauaretur in expenſis veniendi, & litis, & aduocatorum, & in aliis contingentibus, propter quæ expediebat potius non ſecurari. ff. de leg. ij. & l. qui ſolidum. §. etiam, iudica. ſol. l. iam tamen. §. in hac. & quia beneficio iuuari debuit non decipi. extra de commo. c. j. ff. eodem. l. in cõmodato. §. ſicut. in fi. Nec obſtabit tempus ſecuritatis eſſe decurſum, cum beneficium debeat eſſe perpetuum & nulli diminutioni ſubiectum. in authen. conſtit. quæ de dig. §. illud. ad quod facit lex neceſſarios. §. primo. ad Syllania. C. de his quibus vt indig. l. minoribus. Finaliter pro aliis rationibus & pro reſponſionibus ad contraria remittit ad authorem qui fuit do. Nicolaus Capoccij de vrbe, qui ſic ſoluebat cõtraria. Primo quod verba ſtatuti locum habent ſecuritate non data, alias non, vt patet in l. conuentionum. ff. de pac. de lega. l. fina. ff. de dolo. l. prima. §. non fuit. quæ leges volunt hoſti ſecuritatem dari, & datam ſeruari, & non ſeruantem puniri. & per hoc reſpondet aliis rationibus. Ad rationem ꝙ videatur conſenſiſſe non appellando reſpondet, ꝙ ibi non eſt verus conſenſus, ſed fictus argumen. de verbor. obligatio. l. inter ſtipulantem. §. primo. Præterea etiam dato ꝙ eſſet verus, eſſet cum parte, ergo ſibi non præiudicat cum iudice. l. ſi vnus §. ante omnia. ff. de pactis. Nec obſtet ꝙ negligentia in vno præiudicat ſibi in alio quando agitur de eo. C. de his qui a non domi. ma. l. final. ff. de pec. l. quæſitum. §. ſi annua. & de ſolu. l. ſichũ. & ſic cum propter negligentiam commiſſam contra partem repelleretur ab agendo contra partem, vt C. de appella. authen. hodie. ergo & contra iudicem agendo repellatur, quia illa regula ſecundum eum vera eſt, cum ſunt duo remedia, quorum vnum eſt principale aliud acceſſorium. Tunc enim negligentia circa principale extenditur ad acceſſorium, ſed in propoſito erant duo remedia principaliter competentia, quo caſu negligentia in vno non præiudicat in alio. l. idem ſi res. ff. de aliena. iudi. mutan. cauſa fac. & l. ſi emãcipata. C. qui admit. ad bono. poſſeſsio. po. iuncta l. prima. C. de ſuis et legit. & pro iſta parte iuncta præcedenti ratione. facit optime dictus. §. ſi annua. vult enim ꝙ exceptio competens contra vnum non obſtet contra alium ſi exceptionis ratio ad alium non extenditur. Hæc deciſio ſapit æquitatem & habet iuris rationem, quia cum iudex teneatur eum conſeruare indemnem, vt dicam infra, patet ꝙ non dicitur effectiue agere, ſed ſe defendere, & ſic non debet repelli, vt ſupra proxima quæſtione dictum eſt. & eſt etiam not. maxime propter tria. Primo propter id quod dicitur ſecuritatem datam durare etiam tempore ſyndicatus.

In hoc tamen aduertendum quod poteſt eſſe verum ſi fuerit data pro eo tempore quo durabit

quæſtio

quæstio siue causa. Tunc enim non intelligetur finita donec syndicatus duraret, tenetur enim iudex ad omne interesse &c. l. si iudex. de var. & extraor.cogni. & sic ad soluendum condemnationem pro eo,& propterea quousque hoc sit expeditum causa durare dicitur. Si autem concessio fuisset temporalis nõ haberet locum quod dictum est. Posset tamen tunc procuratorem mittere si causa pateretur, alias nouam securitatem petere, vt dictum fuit in primo tempore parte.j.q.iij. Secundo notanda est propter id quod dixit Hostien. esse securitatem dandam,& datam seruari debere. De hoc dicam in seq.parte huius temporis.q.xv. Tertio propter id quod voluit excluſum ab appellando excludi a potentia agendi contra iudicem in syndicatu. facit quod habetur in l.j.§.j.ff.qđ quisque iur.de quo aliquid ibi per Bar.& in d.l. item si reus. & plenius in disputatione sua quæ incipit, iudex propter imprudentiam, vbi etiam tractat, an iudex possit conueniri appellatione pendente, & ibi determinat ꝙ non cum certis limitationibus ibi positis per eum. Bald.tamen in l. si filius. ff.de iudi.eo. casu dixit ꝙ licet non possit agi ad totale interesse,tamen potest agi, vt condemnetur ad conseruationem indennitatis. argu.ff. de statu liber. l. statu libero rationem.& l.athenis.§.j.de aqua plu.arcen. Pro quo.etiam vide quod ipse no. in l.nouissime.ff.quod fal. tut. auto. est etiam no. pro so.dictarum.ll.C.de his qui a non do.ma.l. fi. & l. item si res. vbi tractatur an negligentia in vno præiudicet in alio, de quo dic vt ibi. & in l. iij.ff.vi bo.rap. per Bartol. & vide C. quod met. cau.l.iij.

71 Septuagesimosecundo quæritur †Dictum fuit supra parte prima.j.temporis q.vj.ꝙ quis potest banniri sub nomine hæreditario, an tunc stante dicto statuto ꝙ querellæ bannitorum nõ audiãtur. si bannitus sub nomine hæreditario agat nomine proprio repellatur ab agendo dicti statuti virtute. In hac q. Albe.vbi supra q.xlviij. primo arguit ꝙ non.ff.de adop.l. si pater.§.qui duos. & C.de dol.l.j. In contrarium dixit esse casum in c.aduersus.§.fi.de immu.eccl.sed certe.c.illud nõ multum facit.dicit enim sententia excommunicationis lata contra iudicem ligat etiam in officio successorem. At in proposito agens nomine proprio censetur alius ab hærede. igitur non videtur ꝙ sibi præiudicet.argu.ff. de his quib. vt indi. l. tutorem.ibi discreta sunt enim iura,quamuis plura in eandem pesonã deuenerint. Puto tamen decisionem veram per not. in l.fi. C. de euict. licet enim quis teneatur de euictione vt hæres principalis venditoris, tamen agens nomine proprio repellitur, licet secus sit quando teneretur vt hæres fideiussoris,vt ibi,quæ lex non est alibi. Et ideo ad propositum subtilius considerando Aut quis est bannitus sub nomine hæreditario,ex delicto tamẽ vel causa per eum commissa, vel commissa, sed forte ex ignorantia proprij nominis, ita latum est bannum,& tunc sine dubio agens nomine proprio repellitur, argu. l. si quis in fundi vocabulo. de lega.j.cum alijs allega, vbi supra. Aut forte ex forma statuti fuit bannitus ob causam defuncti, puta ob debitum non solutum, & taliter quod in statuto prædicto comprehendatur, & tunc potest habere locum distinctio.d.l.fi.quia aut erat hæres fideiussoris, aut principalis vt ibi. Quid autem ecõuerso, vide quæ dicam infra q.lxxvij. in hac eadem parte. Ad l.tutorem.patet responsio, quia loquitur qñ nulla representatio cadit in seipsum, vt ibi.& l.polla.C.de his quib.vt indig.

Septuagesimotertio quæritur

73† An bannitus qui vigore dicti statuti repellitur ab agendo, possit saltem per procuratorem agere & videtur ꝙ sic, quia quod per me non possum per alium possum,arg.ff.de in ius voc.l.quæsitum. de priui.cre.l.j.§.si quis.de transac.l. & post rem .§.fi.& melius in l. Antistius.in fi.ff.de acqui. hæ. contrarium vidi determinatum, quia licet possit procuratorem relinquere.l.Papinianus.de mino. non tamen poterit per illum agere,quia ipse idem ex bannitus agere videtur l.ita autem.§. gessisse, ff.de admi.tu. Item quia fraus fieret legi de persona ad personam.ff. de leg. l. contra legem. & ad Mace.l.sed Iulia,& ita etiam refert Albe.vbi supra q.lxij. tenuisse Iaco.de Are.ad quod alleg.et de admi.re.ad ci.perti,l.j.§.ij.de spon.l.oratio.& de tu.& cur.da, ab his l. scire oportet. cum si Et hoc est clarum alias frustratoria esset denegatio iuris vel audientiæ.l.j.§.vsus.de procura.nõ ergo potest per se vel alium agere stante statuto prædicto, & ita verificatur ꝙ dixit Guil. in Spec. de procu.§.ratione quoque constituentis.versic.j.vbi autem esset solummodo bannitus bonis non confiscatis,& dictis statutis non vrgentibus non prohiberetur procuratorem cõstituere, vt in iure supra in contrarium alleg. secundum Ioann. Andr. in addi.Specu. in titu.de cessio.actio.§.j. versicu. illud etiam.

Viso quod bannitus non potest agere per procuratorem, quæro septua-
74 gesimoquarto, † an possit iura sua alteri cedere, & sic cessionarius non repellatur. Hæc quæstio a multis tractata reperitur, & quia quotidiana est libet aliquantulum insistere. Primo enim Iacob. de Are.ff.de noua.in l.doli mali.tenuit indistincte ꝙ non. & sic exceptio banni cessionario obstare l.in his.§.nõ debeo.& l.quod ipsis.de reg.iur. Ad dictam l.doli.respondet quod loquitur in delegatione. Ad contrarium allegabat Dyn.l.si cum dotem.§.si patri.ff.solu.mat.vbi pro patre deportato agit filia, sed ille text.nihil facit, quia ibi agit filia,iure suo & nomine suo, non iure vel nomine patris,vt eo.tit.l.ij.§.j.& l.voluntate.Ipse tamen Dyn.in d.l.doli.& in regula si quis in ius, distinxit. An fiat cessio ex causa lucratiua et obstet exceptio, an ex causa onerosa & non obstet.l.apud Celsum.§.de authoris.&.§.si quis autem.§.si cum legitima.ff. de doli excep. Alberi.de Gand.dicebat ꝙ aut retinet bona & valet cessio. Aut publicantur & non valet cessio.ff. de cap.di.l.ij. & l. actione.§.publicatione.ff. pro soc.cũ simi. Aliqui vt refert Guil.in Spec.de cess.actio.§.j.ver. illud

etiam

etiã quæritur. dicebant indistincte obstare excep. ff. ad velleia. l. fin. Alij vt ibidem refert dicebant ꝙ aut fit cessio ex causa necessaria, & non obstet exceptio. aut ex causa voluntaria & obstat. Hæc enim non ambulant paribus passibus. ff. de dam. infec. l. cum postulassem. de re. eorum qui sub tu. vel cu. l. iij. §. j. de re iudic. l. fi. & refert Ioã. And. ibi, in addi. magna. Fede. de Scal. disputando tenuisse cessionem indistincte valere & cessionariũ etiam ex causa voluntaria & lucratiua agere posse. Ipse autem Ioan. And. ibi remittit ad notata per se in c. j. de iure patro. lib. vj. & super gl. pen. & ibi relatis opi. tactis. in Specu. vbi supra tenet indistincte agenti non obstare exceptionem si cessionarius banniti cum bona publicata non erant agi suo nomine per iura ibi alleg. in glos. quę probant ꝙ vitium personale ad successorem non trãsit. ff. de diuer. & temp. prescrip. l. an vitium. & C. de acqu. possess. l. vitia. & extra qui mat. accu. poss. c. cum in tua. dicens considerandum esse, an vitium insit personæ & rei, & in re furtiua quando possideretur a fure. An rei tantum vt quando possideretur a bonæfidei possessore. & tunc transit vitium in singularẽ successorem. instit. de vsuc. §. furtiuæ. An tangit actionem & personam, vt quando dolus interuenit in contractu. & tunc dicit procedere distinctionem causæ lucratiuæ, & non lucratiuę, vt in. §. de auc. & §. si cum legitima. Vbi autem tangit personam tantum vt in casu nostro tunc ad successorem non transit, vt supra Ad l. iij. §. quod autem. ff. quod quisque iur. & de colla. bo. l. cum emancipati. Respondet ꝙ ibi elisio erat inflicta actioni, non autem persone tantũ, vt in casu nostro subdens etiam de successore vniuersali, vt dicam infra in vlti. temp. Bartol. autem in d. §. si cum legitima. tenet opi. Dyn. per illa iura. & idem videtur dicere in d. l. doli. tangens aliqua de narratis supra in distinct. Io. And. Sed Bald. in l. iij. §. si filius. ff. ꝙ quisque iur. dicit ꝙ aut bannum sequitur cessionem. & nõ obst. exceptio de quo dicam statim in q. sequen. aut præcedit cessionem, & tunc aut ex persona statui potest opponi exceptio actioni, aut personæ. Primo casu excluditur cessionarius. Secundo casu distinguitur an habeat causam lucratiuam, & repellitur, an onerosam & non repellitur. Et sic ibi effectiue loquitur opi. Dyn. Sed in l. per diuersas. C. man. dicit ꝙ aut est bannito interdictus forus, & valet cessio. Aut est sibi interdictum agere idest interdictus, ipse actus agendi, & tunc aut cedit ex causa lucratiua & non v; , aut ex onerosa, & valet cessio, dum tamen cessionarius agat vtili. Si vero bona essent confiscata, ideo non valeret cessio, qa cederet iura fisci non sua. ff. de cap. diminu. l. tutelas. Item si poneres ꝙ esset ei sola mansio interdicta, tunc non est dubium ꝙ potest cedere, vt l. Papinia. exuli. & ideo ibi dicit quod exititij de terris suis possũt iura cedere & aliena re, quia est eis interdicta mansio, sed secus esset si expresse eis interdicta esset alienatio. allegat pro singulari tex. in l. de pollicitationibus. ff. de polli. Idem tamen Bald. altius hanc materiam tractans in quadam sua disputatione quæ incipit. Statuto cauetur ꝙ fenerator, dicit ꝙ aliquando iniquitas inest actioni & agenti, aliquando agenti & non actioni, aliquando neutri. De primo ponit exemplum in eo qui inducit aliquem per dolum, vt sibi promitteret, & deinde actionem cessit. Et isto casu dicit repelli cessionarium nulla facta distinctione, quia actio elisa cessa est. Nec potest tunc dici. ꝙ vitium purgetur per cessionem. Exceptio enim reo competens sibi inuito auferri nõ potest, vt not. in d. §. si cum legitima. et arg. ff. de pac. l. f. & mand. l. si mandauero tibi. in prin. Exceptio ergo doli commissi circa actionem cessam ob. cessionario ex quacunq; cau. d. l. in his. §. non debeo. & l. ꝙ ipsis. ꝙ intelligit verum quando actio est infecta propter dolum proximum & immediatũ, secus si esset vitium in quodam præambulo. exẽplum dolo induxi scriptum hæredem ad recipiendum hereditatem quam ego ab intestato adiui & cessi actionem hæreditariam in qua nullum erat vitium. Et ideo non ob. cessionario exceptio, vt d. §. sed cum legitima. &. §. seq. Secundo casu quando inest vitium agenti & non actioni, vt in excõmunicato & bannito. Primo videtur tenere opi. Ioan. prædictam ꝙ vbi cessio non sit simulata indistincte non ob. exceptio cessionario nõ sequens distinctionem. Dyn. & Bar. quia statutum videtur suspendere actionem ad tempus, id est, donec duret bannum vel excommunicatio. & idem debet operari temporalis suspensio pendente tempore, quod operatur exclusio perpetua. de condi. inde. l. sufficit. & d. l. si tibi manda. in prin. & hęc ratio ita cõcluderet contra agentem ex causa onerosa, sicut contra agentem ex causa lucratiua. Finaliter tamen videtur tenere opi. Dyn. & Bart. quia causa onerosa est fauorabilior lucratiua. ff. de his quę in frau. cre. l. fin. §. j. & no. instit. de actio. §. si quis in fraudem quod dicit esse verum, nisi illa cessio ex causa lucratiua fiat ex necessitate, vt qa hęres excõmunicatus vel bãnitus cessit legatario actionẽ legati nominis. Sed isto casu nõ est dubiũ, qa legatarius ẽt sine cessione ageret. l. ex legato nominis. C. de leg. Sit ergo in hac materia conclusio ꝙ aut bona sunt publicata, & non valet cessio iurium antiquorum. Aut non sunt publicata vel sunt sed ce untur iura postea quæsita. & tunc aut bannitus cesserat ante bannum & dicam in sc. ꝙ. Aut cedi post bannum. Tunc aut cedit ex necessitate, vt quia cedit fidei. ffori. quia ei soluit vel ex alia causa necessaria, & tunc similiter non obstat exceptio per ea quæ allegata sunt supra in prin. q. si autem fit cessio voluntaria, aut fit ex causa lucratiua. & ob exceptio aut ex causa onerosa, & nõ obst. agendo vtili actione nomine suo, nisi probetur in fraudem factam C. man. l. pe. cũ si. Si autem ageret directa nomine cedentis obstaret exceptio per ea quæ hic dicta sunt, & supra proxi. q. Prædicta autem locum habent in cessione iurium. In cessione vero siue in trãslatione dominij dicit Bald. d. l. si cum dotem. §. si pater. ꝙ non repellitur, quia immediata causa agendi. s. dominum est sine vitio. glos. est ordinaria secundum eum in d. l. si cum legitima, non intelligas quando simpliciter ceditur rei vendicatio, quia tunc erit idem ꝙ

supra

ſupra ſecundum not.in tit.de ceſsio.ac.§.ex præmiſsis.ver.Item quid ſi mihi.vbi videtur maxime in addi.Io.An.quid operetur ceſsio rei venditæ quibus adde.l. ſi eius. & quod ibi not. ff. ad Trebel.

75 Succeſsiue ſeptuageſimoquinto q̃ro† quid iuris q̃ ceſsio præceſsit bannũ,an tũc ceſsionario agenti poſt bannum obſtet exceptio.Bald. in l.iij.§.ſi filius.ff. quod quiſque iur.dicit ꝙ non ob.exceptio,quod quidam dicunt procedere,ſcdm diſt. quæ hr̃ in l. poſt contractũ. ff.de dona.quod eſſet verũ in caſu in quo ex forma ſtatuti alienatio & ceſsio redderetur nulla ipſo iure,quia tũc ceſsionarius repelleretur quaſi agens ſine actione.l.ſi pupilli.§.videamus. de nego.geſt.& l.non putauit.§.nõ queuis.ff. de cõtrahen.& idẽ ſi ex alia cauſa eſſet ceſsio nulla ſecũdum not.in l.ab Anaſtaſio. & l.per diuerſas.C. manda.& l.fin. C. ne li. po. Si aũt ceſsio habet ſua ſubſtantialia & ſtatutum non annulat eam cũ neceſſaria ſit reuocatoria q̃ facta eſſet in fraudẽ ceſsionarius nõ poſſet repelli a debitore opponẽte de iure fiſci.l.his conſequenter.§.j.famil.ercif. & l.ij.ſi ager vectig.& quod ibi not. & l. ſi cum ſeruum.per Cy.C.de ſer.fugi.per Bar. in l.j.ff.de excep.rei iudi.non ergo obſtat exceptio banni ſuperuenientis quod eſt certum ſi agat vtili.Sed dubium eſſet an ſibi obſtaret agenti directe ratione cedentis,per l.qui ſtipendia. cum ibi not. de procura.& per ea quæ dicta ſunt ſupra lxxiij.q. Puto tñ quod ẽt tunc non ob.exceptio, talis quia directe exercitium tranſit ſine aliquo vitio, arg.ff. de ſer.expor.l.ſi minor.& quod no.in l.pluribus. .§.& ſi placeat.per Dyn. & Bar.de verb.obliga. & hoc ideo quia agit in rem ſuam ceſsionarius. Facit.C.de dona.l.illam.& quod habetur in l. ſi quidem.per Doct.C.de act.& oblig.

76 Septuageſimoſexto quæritur† Viſo ꝙ per aliũ aliquando agere poteſt & aliquando non,an poſſit pro alio procuratorio nomine agere. Puta Titius fuit factus procurator Sempronio non bannito,an repellatur virtute dicti ſtatuti ꝙ banniti nõ audiantur.hæc quæſtio examinatur per Alberi. vbi ſupra q.lxij. Cuius verba libet hic inſerere propter quæſtionis vtilitatem & aliqua pulchra dicta. Dicit enim primo videtur ꝙ audiatur & non obſtet exceptio.ar.inſtitu.de excep.§.fi.Item quia non dicitur hic audientia dari vel ius fieri, ſed ei cuius eſt procurator, quia dicitut dominus agere per procuratorem. ff. quod vi aut clam. l. denique.§.fin.& l.ſeq.& ff.de procur.l.j. & ſecũdum hanc determinationem intelligitur.l. non ſolum.§.pe.ff.de iniur.& ad hoc. arg.ff. de do. excep.l.ſi procurator.in princ. niſi occaſione ipſius litis datum foret ſibi bannum quod fieri poteſt de iure,vt ff.ſi quis ius di.non ob.l.iij.§.ij.tunc enim non audiretur niſi primo exiret de banno, vt ff. de dol.excep.l.apud Celſum §.quæſitũ.& l.ſi procurator.ij.reſpon. Et quod alias admitti debeat, & ſtatutũ reſtringi debeat ſolũ ad eos qui ſuo nomine agũt, Facit quia ſtatutũ eſt odioſum, & ideo reſtringendum,vt ff.de lib.& poſth.l.cum quidã. & ita in hac q.quidam ſentiunt.& pro hoc. ff. de in ius voc.l.quæſitum. Alij dicunt bannitum etiã pro alio non admitti ad inſtar excõicati,vt extra de proba.c.poſt ceſsionem. Item quia ſtatutũ indiſtincte dicit non dari audientiam bannito,nec diſtinguitur an agat proprio nomine vel alieno,ergo indiſtincte intelligi debet.ff. de ſeru. vrb. l. ſi ſeruitus.cum concor. Item quia ꝙ ei nõ detur audientia inductum eſt in honorem prætoris ſicut et edictum de poſtulando quod prohibet certas perſonas poſtulare.ff.de poſt.l.j.qui.ex cau.ma.l.ſed & ſi per prætorem.§.ſed & ſi dum. ideo ſicut nullo modo conceditur poſtulare ei cui ab edicto denegatur,ita & hic. Item bannitus qui pro ſe non admittitur multominus admittitur pro alio. nec obſt.ſimilitudo.ff.de poſtu.l.j.§.j.& ij.& C.eo. ti. l.nemo.nec obſt.ꝙ arguitur de patrono ad bannitũ, quia ꝙ bannitus non audiatur eſt de iure municipali quod eſt commune ius ipſius ciuitatis, ꝙ autem libertus non vocet in ius patronum ſine venia eſt priuilegium ipſius patroni.in auth. de non alie.§.ſi vero de teſta.mili. l. eius. & pro iſta parte bene facit.ff. de pœ.l.mors. circa prin. De facto obtinuit ꝙ pro alio audiatur, maxime per l.quæſitum.de in ius vocan. & quia alterius odio alius grauari non debet.C.de inoffi. teſt. l.ſi quis in ſuo,& quia bannitus non videtur agere vel audire, ſed dominus qui per alium agere videtur, vt in dicta l.mors.not.Iaco.de Are. & iſtam partem puto veram. Ad quod facit vltra prædicta,quia filiusfam.in iudicio eſſe nõ põt & intelligitur ſuo noĩe vt l.ſi.§.neceſsitate.ff.de bon.quę lib.poteſt.n.eſſe procurator.de procura. c. ꝙa generaliter.lib.vj.licet glo.aliter dixerit in d.§.ne ceſsitate.Non obſt.c.poſt ceſsionẽ.de proba.quia loquitur in excõicato qui perdit perceptionẽ ſacramentorum & communionem fidelium. de excep.c.ij.de ſenten.excommunica.c.pe. quæ bannitus non perdit, vt certum eſt. & ſic de vno ad alium non arguitur ſecundum Bart.in ſua diſputatione,in verſi.v.eſt videndum,& dictum fuit ſupra hac eadem parte.q.iiij. Aduertendum tamen quod hoc eſt verum quando agit nomine alieno & ad alterius vtilitatem. Si autem ageret nomine alieno & ad ſui vtilitatem, ſecus eſſet, vt puta,quia eſſet procurator in rem ſuam.l.j.§.in propria.ff.quando appel.non ſit.& C.de procu.l. qui ſtipendia. Si autem ſtatutum diceret ꝙ non audiatur in aliquo ſuo iure non haberet quæſtio dubitationem l.j.§.vſus.C.de procu.l.nihil. & l.neque & l. ꝙ quis. Prædicta vera ſi fuit factus procurator poſt bannum,ſi aũt fuiſſet antea cõſtitutus repelleretur nõ virtute ſtatuti, ſed quia præſumeretur reuocatus pp mutationem ſtatus, vt l. ſi cum Cornelius.& l.cum quis.ff. de ſolu. cum ibi not.& per Bar.in l.poſt litem.ff.de procu.

Dictum fuit ſupra hac eadem parte.q. xxxvij. ꝙ bannitus poteſt ab inteſtato ſuccedere de iure communi. Modo
77 ſeptuageſimoſeptimo quęrit,† bannitus ſuccedit Titio non bannito ſtante dicto ſtatuto quod banniti non audiantur. dictus bannitus adit hæredi-

tatem, & vt hæres Titij agit contra Sempronĩ an ei obstet exceptio banni. Alb. vbi supra quęst. xlix. arguit primo ꝙ non ob. exceptio, vt consequatur ex persona alterius quod per se habere nõ posset. ff. quæ res pig. ob. l. Aristo. & de fal. l. j. §. j. & determinat contrarium, & ita dicit fuisse obtentum, vt sic sibi obstet exceptio in iure postea quæsito. ff. de condi. inde. l. si non sortem. §. si filius. ad Maced. l. sed Iulia. §. j. re. amo. l. & ideo. & C. de bon. ma. l. j. in contrarium facit. ff. de excep. l. Modestinus. vbi habetur ꝙ agenti iure hæreditario non opponitur exceptio ex persona propria & idem probatur in l. quidam cum filium. versi. quare. ff. de verbo. obliga. Puto tamen dictum Alb. verum: quia exceptio banni est exceptio, quæ resp icit personam & in illa tantum verificatur si pro suo iure agit, vt supra q. proxi. qualitercunque ergo ius suum sit, & ex quacunq; causa verificantur verba statuti. Et ideo etiam ex iure hæreditario agens repellitur cum vnicum sit effectum patrimonium. ff. de priui. cre. l. pater. & de vulga. & pupil. l. sed & si plures. §. si filio. l. Modestinus. & l. quidam cum filium. loquũtur in exceptione reali. s. rei iudicatæ in qua inspicitur non solum persona, sed causa l. cum quæritur. & l. si mater. §. eandem. & l. & an eandem. ff. de excep. rei iudi. Et ideo licet ille qui nomine proprio succubuit, postea vt hæres alterius agat, & sic ex diuersa causa, cessat regula illius excep. quia licet dici possit eadem persona, in authen. de iure iur. a mo. præsti. §. j. non tamen concurrit identitas causæ. Et sic sibi non obst. exceptio. Quod est verum nisi veniendo iure hæreditario veniret ad impugnationẽ sui facti proprij & a se facti. Tunc enim si agat iure hęreditario obstat sibi exceptio ex persona propria, vt d. §. si filius. & d. l. sed Iul. §. j. de quo tamen articulo scilicet in genere an agenti iure hæreditario obst. exceptio ex persona propria, vide in d. l. Modestinus. per Bart. & quod ibi not. in l. post legatum. §. si is. de his quib. vt indig. & vide quod not. in Specu. de sen. & his quæ ipsam se. § fina. versi. quid si procurator, vide etiam quod habetur in l. fina. C. de euic. Econuerso vero agenti iure proprio ob. exceptio ex persona eius cuius est hæres etiam banni examinabitur infra in vltimo tempore parte secunda. quæstio. iiij.

78 Septuagesimooctauo q̃ritur † Bãnitus ex forma statuti non potest sua bona in alium transferre. Quidam vendidit vel aliter alienauit quædam sua bona & promisit exinde ad voluntatẽ emptoris facere instrumentum cum clausulis consuetis, deinde antequam faceret instrumentum bannitus fuit & taliter quod in statuto continetur. Quęritur an possit facere instrumentum prædictum & valeat, non obstantibus banno & statuto: pro huius quæstionis decisione sciendum est ꝙ Richar. de Saly. disputauit quæstionem in terminis infrascriptis, Lege prohibetur partialitatis causa relegatũ aliquid trãsferre vel alienare de suo. Relegatus dicta causa ante relegationem dederat & locauerat pro decẽ annis rem ad francandum in quinquennio pro quingentis, hoc acto ꝙ sub pœna teneatur locator & dator in termino prædicto francanti facere instrumentum venditionis. Quæritur quid iuris de perfectione contractus & pœna, & post multas prolixas rationes primo ad affirmatiuam, secundo ad negatiuam, soluit hoc modo. Pro parte affirmatiua ꝙ possit facere instrumentum, & si non facit pœna comittatur. Primo propter verbum dederat, de cuius natura, & significatione est dominium transferre. ff. de condi. ob cau. l. ff. de verb. obli. l. vbi autem. §. fin. insti. de actio. §. sic itaque. Secundo propter copulã, & dum subijcit thema & locauerat, de cuius copulæ natura & significatu est ponere diuersa & augere præcedentia. ff. de leg. iij. l. ea tamen adiectio. & not. super rub. ff. de iur. & fac. igno. Tertio per l. sub conditione. ff. de solu. vbi rei vel pecuniæ date transit dominium immediate. Quarto per propriam significationem huius dictionis, ad quæ est vt inducat modum, sed rei datę sub modo ab initio transit dominium. l. necessario. §. quod si pendente. de pericu. & commo. rei vendi. & not. C. eo. tit. l. j. Quinto per l. sicut. §. interdum. & l. cũ venderem. ff. loca. Sexto quia res fuit æstimata, ergo vr̃ tunc transisse dñium. ff. loca. l. in naue. & locatio suos notissimos terminos excedere arg. ff. depositi. l. Iucius. Nec obstat quod rei suæ non teneat conductio. ff. locati. l. qui rem. & l. ad probationem. & ff. depos. l. qui rem. & de regu. iur. l. neque pignus in fin. cum si. quia illud verum est ab ignorante vel c̃t sciente respectu dominij. Sed a sciente respectu positionis quæ non est sua sic, vt patet expresse. ff. de acquiren. possessio. l. si rẽ aliquam, sed possessio rei sic locatæ non transierat. C. de præscrip. xxx. anno. l. male agitur, ergo a sciente eius respectu conductio tenebat, dominium autem sine positione bene potuit trãsire per l. si fundum. de fund. vel potest dici ꝙ conductio rei pleno iure proprie non tenet, sed hic non est pleno iure propria conducentis, argu. a simili. ff. quod metus causa l. metum. §. volenti. C. de donatio. quæ sub modo. l. j. C. quod metus cau. l. iij. cũ simi. Septimo per verbum ad francandum, de cuius significatione oportet esse francare, idest liberare, quasi dicat ꝙ transtulit dominium, sed non francum. Pro parte autem negatiua etiam pro solutione adducitur ne videatur laicis quædã iniquitas, vt in fi. not. glo. C. de transactio. l. si maior. Secundo quia hoc esset duplex improprietas. scilicet quod rei locatæ transierit dominium contra naturam locationis. ff. loca. l. non solet. & quod eodem momento rei propriæ teneret locatio contra l. neque pignus. cum similibus supra allegatis. sed duplex improprietas in eo admitti non debet. C. de dotis promiss. l. j. cum simi. ff. manda. l. si vero non re. secundo vel tertio responso. ff. de condi. & demonstra. l. si mulieri & titio. Tertio quia vnum de copulatis transit ad naturam alterius. ff. de fun. instr. l. Seiæ. §. Caio. Sed hæc copula, &, copulat dederat & locauerat, ergo datio trahitur ad naturã locationis, vt sic dominium non transeat, vt est clarum. ff. loca. l. iiij. vbi vr̃ casus ibi dedisset locasset ve, & arg. eo. titu. l. si vno. in prin.

prin. Quarto quia si aliud sumeretur, esset contrarietas & incõpatibilitas cõtra. l. titij. ff. de condi. instit. Quinto quia quod duplici iure põt sumi in dubio debet intelligi, prout caret vitio. ff. de legib. l. in ambiguo. & pro socio. l. merito. vbi prę sumitur quis facere iure licito & non illico, sed vbi ex tẽpore locationis transisset dominium nõ posset dari pensio proprie a modo nisi de pretio quod ad terminũ est soluẽdum, & sic induceretur in contractum vsurarum illicitũ & reprobatum, vt habetur. C. de vsur. auth. ad hoc. & in auth. de eccle. tit. §. j. & solet not. C. de sum. Trini. l. j. nisi diceres ꝙ venirent ratione fructuum & interesse, sed certe hoc non posset, cum ille sit in mora ratione dilationis sibi datæ, vt l. lecta. si certum pet. & fructus inde percipiat quia dominium non trã siuit. Sexto per l. quæro. §. fi. ff. loca. vbi rei æstimatæ locatę non transit dominium si est species, sed periculum transit & non est emptio, sed quasi emptio. Nec obst. l. in naue. quia ibi loquitur de conductore operarum qui potest transferre dominium rei in qua opera debẽt præstari si detur ad pondus vel numerum vt reddatur nõ idem in specie, sed in genere, quod cum datio recipiat functionem vel aliter, vt ibi no. quod non est in proposito, & videtur æquior & verior per d. §. fi. Finaliter soluendo dicisiue dicit ego vtor tali distin. ꝙ aut constat ꝙ ab initio transferre voluit, aut ꝙ noluit, quia in contractibus inspicitur magis voluntas q̃ verba. l. ẽt. C. de iure do. cum si. Aut est dubium, & tunc aut vendebat, sed pactum apponitur, vt donec prẽtũ soluat certa mercede conductum habeat, & obtineat prima pars scilicet affirmatiua per d. l. sicut. & l. cum venderem. Aut ab initio locabat, sed cum pacto ꝙ francari deberet, vt in casu nostro, & tunc obtinet alia pars scilicet negatiua quasi translatio vel alienatio facta non fuerit ab initio, sed debeat fieri demum cum erit facta francatio. sed tunc venit ad inhabilitatem ergo si recte videtur fuisse in casu nostro. Non ob. l. sub conditione, quia ibi solutio fiebat pure, sed effectui & cessioni in solutũ adijciebatur conditio. hic autem locatio fuit pura, & eius natura non erat translatabilis dominij, vt supra ibi ergo transit dominium, hic non, sed ius locationis, vt ibi. Vides ergo ꝙ vbi ab initio ex vi contractus transijt dominium non obstante statuto poterit instrumentum facere, & si non facit in pœnam incidit. Vbi autem non transijt dominium, secus est, obstante statuto. Nec ob. ꝙ illa videatur alienatio necessaria & sic statuto nõ cõprehendatur. de contrahen. empt. l. fistulas. §. j. de re. eo. l. magis puto. §. sed si tempore. & C. quando decr. op. non est l. j. quia hic res ex forma statuti est reducta ad impossibilitatem. ff. ad l. rhod. de iact. l. si vehenda. §. idem iur. & loca. l. insulam. Secundum ergo distin. prædictam in terminis in princi. q. propositis. Aut fuerat translatum dominium, vt quia vendens receperat pretium vel fidem de eo. ff. de contrahen. emp. l. ꝙ vendidi. C. de re. ven. l. in ciuile. & ꝙ vtrobique habetur, & in l. procurator. §. sed si mercem. ff. de trib. & l. quidam fundum. ff. de in rem ver, & sine dubio non obstante statuto poterit instrumentum facere, quia tunc non alienat, & sic non habent locum verba statuti. si vero dominium non fuit translatum, secus esset. Sed hæc pars secunda est mihi dubia cum sit alienatio necessaria per dicta iura, & l. alienationis. ff. fam. er. nisi dicas ꝙ illa promissio præsumatur in fraudem statuti facta ꝙ est verum concurrentibus his quæ habentur in l. post contractum. ff. de do. in l. si ventri §. fin. de pri. cre. & C. de bo. dam. l. si quis post hac. Tenet autem hæc decisio conferat ad materiam, tamen magis placet per ea quæ dicta sunt supra circa cognitionem contractus. an sit venditio an locatio, & quid importent illa verba ad francandum. Pro qua tamen materia recurrẽdum est ad latius & clarius no. per Bart. o. in dispu. sua quæ incipit, publicanus. quæ saltem in effectum habetur in l. cotem. §. qui maximos. ff. de publ. Sunt & not. supra dicta pro materia. l. qui rem. C. loca. & l. si rem aliquam. ff. de acquirend. posses. de quo ibi per Bartol.

79 Septuagesimonono † Stante dicto statuto ꝙ bannitus non audiatur in aliquo suo iure quod ostensum est non tollere defensionem vt hac ea. parte q. lxij. Quæritur Titius agit contra Sẽpronium bannitum, dat libellum, & facit eum citari. Sempronius bannitus comparuit et suas exceptiones opposuit, quibus visis Titius agens vult a lite tantum desistere. sed Sempronius vult ꝙ procedat per authen. qui semel. C. quo. & quan. iud. & per not. in l. edita. C. de eden. An audiatur bannitus quasi videatur defendere. An vero non audiatur quasi videatur impugnare & agere. Dixit Iacob. de Ra. in l. si libertus. ff. de in ius vocan. ꝙ bannitus auditur. quia dicitur se defendere. Albe. vbi supra qõ. lx. idem sequitur dicens melius probari. eod. titu. de in ius voc. l. libertus a patrono. & extra de rescrip. c. j. lib. vj. Certe meo iudicio hæc q. paruam habet dubitationem. secundũ enim no. ex d. ll. edita. & auth. qui semel. sem per conuentus actore negligente reus est. & ideo siue differat aduersarius vt l. properandum. §. & si quidem. de iudic. siue renuntiet taliter ꝙ sibi non noceat secundũ no. in dictis iuribus & in l. post q̃ liti. C. de pact. semper bannitus vt reus audiendus est. Faciunt ea quę dicta sunt supra hac parte qõ. lxviij. lxix. & lxx. Si autem bannitus illo non agente vellet ꝙ iudex pronuntiaret exceptionẽ sibi competere per no. in l. si finita. §. eleganter. ff. de dam. infec. ff. de fideius. l. contendat. de lib. lega. l. Aurelius. §. centum. & C. qui bo. ce. pos. l. iij. forte non audiretur. tum quia prouocatus est non prouocatus, vt dictum fuit supra q. lxiiij. tum quia implorando officium iudicis interuenit in iudicio, vt dictis iuribus, non autem excipiendo, & sic tenetur libellum offerre, & per consequens actor est. habetur in l. j. ff. de eden. & per Bar. ff. de iurisdom. iud. l. ...

80 Circa eandem materiam lxxx. quæritur † ſtãte statuto ꝙ laudum habeat executionem paratam, & simili-

ter instrumentum guarentigiæ habens certũ terminum. Titius habens instrumentũ guarentigiæ vel laudum contra Semproniũ habẽtis executionem ante illam factam bannitus est, bonis eius nõ publicatis. dictum fuit q. v. ꝙ perdit beneficia statutorum suæ ciuitatis. An nullo modo disponẽte bannitum audiri non debere poterit, pone per ꝓcuratorẽ virtute dictorum iuriũ incipere ab executione secundũ formam dictorũ statutorum. Hæc qõ est disputabilis, sed omissa disputatione ne prolixior sim ꝗ promiserim succincte me expediã. Præmittens primo ꝙ de iure cõi talia non habẽt paratam executionẽ. C. de execu. rei ju. l. j. ff. de suspec. tu. l. iij. §. tutores. sed a iure statutorum tale traditur beneficium, vt habetur in laudo. in l. j. C. de arbit. et quod ibi per Doc. in guarẽtigia habetur per Iac. de Are. in l. cũ quasi. §. si plures. ff. de fideic. lib. vbi glo. fi. secundum eum dicit ꝙ illud ꝙ facit sententia facit legis potestas, ex quo ipse ibi dicit ꝙ sicut sententia habet executionẽ, ita instrm guarẽtigię hoc ẽt sequitur Cy. in l. vna. de confes. Bartol. tangit in l. proinde. in fi. ad l. aquil. in l. j. de edẽ. in l. j. iu. fol. & in l. ij. C. de sen. quæ sine cer. quanti. beneficium ergo executionis traditum guarentigiæ non est de iure communi, sed de iure statuario. Item præmitte ꝙ non est beneficiũ ꝙ de necessitate tradatur illi instrumento ex quo natum est, sed potest ẽt sine illo beneficio in exercitium alias iudicium deduci. l. intra dies. cum ibi not. ff. de re iudi. & in c. fi. de iudi. Res. n. iudicata habens executionem a re communi per no. in l. a diuo pio. per totũ. & C. de exec. rei. iudi. potest per viam actionis ẽt in iudicium deduci, l. 3 possit per officium iudicis etiam intentari. C. de arbi. l. cum antea. C. de reb. credi. l. actori. l. miles. §. iudicati. ff. de re iudi. cum not. per Bart. in d. l. intra dies. Sic ergo est in instro guarẽtigiæ & laudo: vt ẽt patet ex no. in l. plane. per Bart. ff. quod cum fal. tut. auth. vbi patet per præscriptionem remanere ipsum ius ordinarie agẽdi. Prę̃mitto ẽt ꝙ donec illud instrm fuerit executioni mandatũ nõ dicitur facta executio, vt habetur plene & no. per Bar. in l. is qui. ff. qui. ex cau. ma. Ex his infertur ꝙ cũ res reducta sit ad casum a quo non põt incipere, & simus in re non perfecta vitiatur ipse contractus, vt l. quia in eũ. ff. ad l. aquil. et de fideiuss. l. vrãnius. & per Dy. & Bart. in l. pluribus. §. si placeat. de verb. obli. Pro qua decisione facit quod in his quæ respiciunt ordinẽ iudicij inspicitur iudicij locus, vt habetur in l. ij. C. quẽ. test. ap. & plene per Doc. in l. cunctos populos. de sum. Tri. ergo & tempus iudicij. arg. l. vinum. si certum pe. et ff. de trit. l. in hac. Ex hoc satis colligitur ex not. per Bar. in extraua. qui sint rebelles. super verbo, rebellando. Si aũt executio fuisset ante bannũ facta ẽt secundum ꝙ Bar. intelligit factã esse in d. l. is qui nullatenus. propter bannũ vitiaretur, vt d. §. & si placeat. Item si instrm esset factum taliter qd̃ valeret de iure statutario, & nõ de iure cõi nõ vitiaretur ex bãno superuenienti, quia iam perfectũ erat, & quia quo ad solemnitatem actus inspicitur tempus ipsius actus confecti sicut locus, vt in iuribus prædictis, sicut etiam in fi. no. per Bal. in d. l. cunctos populos. iuxta fi. dum tractat de solennitate probatoria ipsius actus. licet autem in prædictis ipse bannitus perdat beneficium statutorum, non tamen idem debet esse in hærede. de quo dicam infra in vlti. tempore parte ij. q. xv.

Rubrica de his quę per alios fiunt in præiudicium bannitorum.

SVPEREST expedita prima parte huius secundi temporis, vt ad secundam perueniatur, quæ vt ex diuisione in prin. huius temporis posita patet, tractare debet de his quæ per alios fiunt in præiudicium bannitorum, & vt ordine præmisso procedatur. Præmitto primo rubricas siue titulos quæstionum quæ in hac parte examinare continget.

SVMMARIVM.

1 *An subripiens rem bannito posit ab eo ad restitutionem rei conueniri.*

2 *An valeat statutum quod excludit bannitum etiam à defensione.*

3 *Si bannitus non potest opponere exceptionẽ præscriptionis, an illã possit eius fideiussor opponere.*

4 *An conreus debendi conuentus à creditore post terminum præscriptio. repellatur ab excipiendo de præscriptione ex eo quòd intra terminũ præscriptionis bannitus fuit eius conreus. Et sic sit interrupta præscriptio etiam contra non bannitum. Et sic in hac examinatur an valeat statutum minuens tempus præscriptionis & materiam. l. fi. C. de duo reis.*

5 *An si agatur contra bannitum qui non potest se defendere & taliter quòd ex narratis appareat præscriptionem esse decursam iudex à seipso possit de præscriptione obicere & agentem repellere, & in hac latissime examinatur virtus præscriptionis.*

6 *An stante dicto statuto bannitus agens contra bãnitum possit cõtra exceptionem ꝙ nõ debeat audiri replicare quòd ille non potest excipere.*

7 *An stante statuto quod bannitus possit impunè offendi, possit impunè occidi.*

8 *An bannitus nondum registratus dum registrabatur potuerit offendi dicto stante statuto bannitum & registratum posse impunè offendi.*

9 *Si fuit registratus & fuit sumptum bannum legitime deinde causaliter registrum fuit combustum, an possit impune offendi ostenso sumpto.*

10 *An bannitus qui potest impunè occidi possit occidi*

impune

impune a filio, vasallo, seruo, vel liberto.

11 An occidens bannitum authoritate statuti peccet in foro conscientiæ.

12 An excusetur occidens bannitum ad instantiam inimicorum eius & pro pecunia.

13 Quid iuris si volens occidere bannitum intrauit per muros ciuitatis & eum occidit.

14 Si accusatur occidens bannitū an possit p procuratorem opponere q occi ius erat bannitus.

15 An bannitus possit impune occidi perdente securitate sibi data libere veniendi &c. Et inea plene tractatur de materia securitatis.

16 An bannitus qui pendente securitate non potest offendi perdat illud beneficiū si committit grauе maleficium & sic possit impune occidi.

17 Si cauetur statuto q capiens bannitum habeat centum à communi, an debeat habere si ille captus habeat securitatem.

18 An præmium quod datur capienti bannitū debeat diuidi inter eum & fiscum.

19 An capiens bannitū debeat habere expensas quas fecit in capiendo.

20 Si sunt plures capientes bannitum an debeatur vnicum præmium inter omnes an plura.

21 Stante statuto q dat quinquaginta capienti bănitū in pecunia, & centū capienti bannitum in persona, bannitus in mile, quæ si non soluerit intra mensem intelligebatur bannitus in persona fuit intra mensem captus & præsentatus, deinde elapsus est mensis & non soluit. Quæritur quod præmium debeatur capienti.

22 An potestas qui ignoranter cepit ex bannitum debeat habere præmium quod datur bannitum capienti.

23 Vno statuto cauetur q capiens exbannitum habeat centum, alio statuto cauetur quòd homines de villa teneantur trahere ad rumorem, & capere malefactores & exbannitos. Quidā iuit ad capiendum Titium sciens eum bannitum, & cum Titius fugeret eleuauit rumorē propter quòd homines de villa insecuti sunt eum, & illum ceperunt quæritur an alicui præmium debeatur.

24 Stante eodem statuto Titius sciens Caium bannitum ignorans tamen statutum cepit Caium & potestati præsentauit quæritur an debeat habere præmium.

25 An sit necesse probare q occidens bannitum sciebat illum esse bannitum.

26 An occidens vnum quem credebat esse Titiū Ioā nis bannitum, & erat alius homo, excusetur propter statutū vel non, et qualiter puniatur.

27 An vniuersitate bannita quilibet de vniuersitate offendi possit.

28 An liceat occidere bannitum captum à familia potestatis.

29 An priuatus accipiens bannitum in alterius territorio præmietur virtute vnius statuti an vero puniatur virtute alterius statuti.

30 Quid in officiali capiente bannitum extra territorium an possit executionem facere, an vero teneatur eum relaxare.

31 Quid si talis bannitus indebite captus à priuato vel a familia in manibus capientis occidatur.

32 An quis possit occidere bannitum in manibus priuati qui eum licite cœperat virtute statuti eū præmiantis.

33 An captus in confinio territorii duarum ciuitatum ita quòd dubium sit in quo territorio captus sit poterit iuste capi vel non siue à priuato siue ab officiali.

34 An contra bannitum licite captum possit fieri executio sine nouo processu.

35 Quid si vno statuto cauetur quòd antequam bannum detur debeat quis citari certo modo. alio statuto vel eodem in fin. cauetur quòd banniti pro homicidio capti statim fiat executio, etiam si solennitas statuti non sit seruata, an non facta citatione dicto modo debeat bannum executioni mandari.

36 An bannitus ex vna ciuitate captus in alia illi confederata possit sibi iustificari secundum tenorem banni.

37 An iudex laicus debeat tractare tanquam bannitum laicum bannitum ab episcopo.

38 An retinens bannitum in priuato carcere excusetur à pœna virtute statuti permittētis offendi bannitum.

39 An statutum prædictum quod permittit occidi bannitum habeat locum in fœmina bannita.

40 Si cauetur statuto q viri bannitarum debeant expelli de ciuitate an econtrario vxor banniti sit expellenda.

41 Cauetur statuto q familia banniti expellatur de ciuitate an sit expellenda vxor.

42 An statutum disponens quod filii bannitorū expellantur de ciuitate comprehendat filias.

43 An stante tali statuto cōprehēdātur nō legitimi.

44 An tale statutum locum habeat in filiis matris bannitæ.

45 *An interficiens bannitam prægnantem sit excusatus virtute statuti permittentis occidi bannitum.*

46 *An committens adulterium vel stuprum cum bannita per vim veniat puniendus, & quid si voluntarie.*

47 *An in vxorem banniti non bannitam possit virtute dicti statuti licite committi adulterium, & sic non possit accusari vel inquiri.*

48 *An repertus cum armis prohibitis reddiens ab occidendo bannitum puniatur virtute statuti prohibentis talia arma portari.*

49 *An volens occidere bannitum possit bannito aliter euadere non valente impune occidi.*

50 *An bānitus pro homicidio propter q̄ insurrexit rumor in ciuitate cōtra honorē & statū ciuitatis possit offendi virtute statuti acrius permittētis offendi bannitum qui fecit cōtra honorē & statum ciuitatis quàm alios bannitos.*

51 *Dictante statuto q̄ bannitus pro amputatione mēbri possit occidi. An bannitus pro amputatione digiti comprehendatur in dicto statuto, & ibi de aliis membris. & de membro arido.*

52 *Quādo quis dicatur bannitus pro cicatrice vt sic statutum de eo loquens verificetur.*

53 *Quando quis dicatur bannitus pro percussione sanguinolenta.*

54 *An bannitus pro eo q̄ insultauit & percussit possit offendi tanquam bannitus pro insultu & etiam pro percussione. Et examinatur an insultus confundatur in percussione.*

55 *An bannitus prædictus possit impune in rebus offendi. puta si comburitur eius domus.*

56 *An Bononiensis occidens Florentiæ bannitum de Florentia, possit pro tali occisione Bononiæ cōueniri, & in ea etiam examinari.*

57 *Quod vbicunque offenditur bannitus de Florentia offendens non potest Florētiæ cōueniri.*

58 *An Bonienſis occidens in ecclesia cōmitatus Florentiæ florentinum bannitum de Florentia possit puniri Bononiæ, ac si illum occidisset extra territorium Florentinum.*

59 *An citatus in causa ciuili nō cōparens, & propter inobedientiam condemnatur & bannitus fisco, dicitur bannitur pro maleficio vt sic in eo locū habeāt statuta prædicta & possit offendi, & ibi inseritur quid iuris si iudex in tali banno adiecit q̄ possit impune offendi.*

60 *An condemnatus in contumaciam pro crimine dicatur pro maleficio bannitus.*

61 *An bannitus in ære & persona captus a iudice possit decapitari.*

62 *Si quis fuit simpliciter bannitus in amputatione membri, de quo membro intelligatur.*

63 *Quid iuris si fuit simpliciter positus in banno.*

64 *An bannitus captus post xxx. annos à die lati banni possit tradi executioni.*

65 *Stante statuto quòd damna data à bannitis debeant emendari per vicinos, vel proximiorem communitatem, vel villam, cuius dicatur vicinus, & quæ villa dicatur proximior.*

66 *Bannitus fuit quis in mille quas si soluere non poterit intelligatur bannitus in personam. Quæritur quando dicatur non posse soluere, & in ea de significatu verbi potest, & de natura termini cuiuscunque, multum plene tractabitur.*

Secunda pars secundi temporis.

1 PRIMO igitur quæro † Titius abstulit rem aliquam bannito stā te statuto q̄ bannitus non audiatur, an possit a bannito ad restitutionem illius rei conueniri. & videtur q̄ sic, nam & relegatus bona sua retinet. ff. de interdi. & relega. l. j. de bo. eo. qui mor. sibi consci. l. ij. in fi. sic & bannitus quando non publicātur, ergo videtur q̄ agere possit. Facit ad hoc. ff. de bon poss. l. edicto. §. rei capitalis. C. si pen. ap. mors inter. l. ij. pro hoc quia appellatione bonorum continentur iura. l. bonorum. & l. subsignatum. §. bona. de ver. sig. Si ergo retinet bona, ergo & iura. & sic actiones, & per consequens earum exercitij, alias frustratoria esset iuris illius reseruatio siue retentio. Sed contrarium est verum ad instar excommunicati qui agere non potest. de offic. ordi. c. ij. de iudi. c. intelleximus. Quod quidam dixerunt esse verum ēt de iure communi circunscripto statuto prędicto, de quo tangam infra hac eadem parte. q. lv. quod ego non credo per rationes prędictas. & per text. in l. si tibi. §. is cuius. ff. man. Statutum ergo est illud quod licet non tollat actionem, tamen tollit illius exercitium, & si dicit q̄ non audiatur quousque fuerit in banno clarum est quid iuris. Si vero dicit indistincte, dicam infra in iij. temp. parte ij. q. viij. Sed & si sit aliud statutū quod dicet bannitum prædictum posse a quocūque offendi impune, res clara est, quo casu quid iuris sit dicam infra in iij. parte huius temporis dum tractabo an de tali subtractione iudex possit inquirere. quæstio. j.

2 Secundo quia dictum † est supra parte prox. q. lxij. q̄ statutum simpliciter denegans audiētiam non excludit defensionem. Quæro si in statuto dicatur q̄ non audiatur in aliquo suo iure etiā defendendo, an valeat tale statutum, & videtur q̄ non, quia leges debent esse iustæ. l. iij. ff. de leg.

sed

ſed iniuſtum eſt, quod quis non poſsit ſe defendere. l. vt vim. de iuſti. & iur. Præterea defenſio eſt de iure naturali. l. prima. §. cum arietes. ff. ſi qua. paup. fe. dic. quod ius tolli non poteſt. dicta l. vt vim. & not. in l. pactum. ff. de pac. in glo. ma. & eſt tex. in clem. paſtoralis. de re iudica. In contrarium ꝙ immo valeat & tolli poſsit videtur probari, primo quia contumaci poteſt audientia denegari. l. ſed & ſi per prætorem. §. ſed & ſi dum. ff. qui. ex cau. ma. & ratione contumaciæ claditur reo iudicij aditus. C. de iudi. l. ſancimus, C. de iure fiſci. l. defenſionis facultas. lib. x. hinc eſt quod ille qui fuit contumax in ſe defendendo non auditur poſt terminum. in l. vlti. ff. de fer. & ita tenet Dyn. in l. fina. ff. de cuſto. reo. & ideo cum bannum detur propter contumaciam videtur valere ſtatutum, & ſic aliud eſt in bannito ℈ in excommunicato. Nec mirum quia deteriori loco ſunt banniti qui poſſunt impune offendi. Bart. in hoc arg. in l. cum mulier. ſol. matri. tenuit primam partem diſtinguendo ꝙ quædam eſt defenſio voluntaria, vt quando quis vult comparere ad defendendum aliquem, & illa poteſt tolli per ſtatutum. Quædam eſt defenſio neceſſaria, vt quando quis ad iudicium citatur, iſta non poteſt tolli allegat not. per Inno. in cap. cum inter. de except. & idē dicit in l. facultas. ibi tamen limitat prædicta vera in defenſione iuris. In defenſione vero facti dicit valere ſtatutum, de qua facti defenſione dicam infra hac eadem parte. q. xlix. dum tractabo an bannitus offenſus poſsit ſe defendere. Sed Bald. in d. l. cum mulier. concludit ꝙ quædam eſt defenſio in qua bannitus nihil ponit ſed ſimpliciter negat, & illa non poteſt auferri. C. de eden. l. qui accuſare. Quinimmo nec de iure intelligitur quia non eſt proprie defenſio. l. ſi quidem. C. de excep. & ibi per eum quædam eſt in qua aliquid ponit ad meram defenſionem, et tunc aut talis exceptio eſt, de iure gentium vt ſi excipiat ſe feciſſe ad ſuam defenſionem, & talis exceptio non poteſt reſpui. l. vt vim. de iuſti. & iur. Si vero exceptio oritur de iure ciuili, vt exceptio præſcrip. rei iu. & ſi. Et tunc ſtante tali ſtatuto bannitus non debet audiri. quia ciuilis ratio ciuilia iura tollere poteſt, naturalia non. vt in §. ſed naturalia iura. inſtit. de iure nat. gen. & ciui. & in l. eas. ff. de cap. dimi. Quandoque id ꝙ ponit non tendit ad meram detenſionem, ſed ad impugnationem. & iſta poteſt tolli per ſtatutum. l. quoniam Alexandrum. C. de adulte. & l. ſeruos. C. de accu. Simile in doloſo cui non datur beneficium ceſſionis, ſed bene datur beneficium diuiſionis, quia tenditur mere ad defenſionem. l. j. §. nunc tractemus. ff. de tute. & ratio. diſtra. equidem hæc verba pulchra ſunt, ſed credo indiſtincte valere tale ſtatutum per l. omnes populi. non obſt. ꝙ defenſio ſit de iure naturali, quia verum eſt, & licet ſine iuſta cauſa tolli non poſsit, vt in iuribus ſupra alle. tñ ex cauſa tolli poteſt. C. de bo. dam. per totum, & ita firmat Inno. in c. quę in eccleſiarū. de cōſti. & ſentit gl. in l. j. ff. de cōſti. princ. nec video rationē diuerſitatis inter defenſionem facti & iuris, cum defenſio iuris ſit minoris præiudicij quam facti, vt l. in ſeruorum. de pœn. & tamen defenſio facti tolli poteſt ex caſu ſecundum Bart. in l. facultas. per l. j. & ij. C. quando lic. ſine iudi. vin. ex quo ſequitur ꝙ non procedat illud quod Bal. dicit per l. vt vim. dicam tamen vbi ſupra remiſi. Siue ergo ſit defenſio iuris, ſiue facti quæ tollitur per ſtatutum cum ex cauſa iuſta fiat ſcilicet in pœnā mulieri & inobedientiæ per talem ſtatutum ſublata eſt ipſi bannito. Illud autem quod dixit Bald. defenſionem conſiſtentem in mera negatione non tolli verum puto. quia cum proceditur contra eū & citatur vt litem conteſtetur, illa autem fit negādo aut confitendo, vt l. ij. C. de iur. calum. immo regulariter negando, & ſic cum habilis fiat ex tenore ipſius citationis, quæ eſt vt veniat ad ſe excuſandum præſertim in criminalibus, a dictæ citationis authoritate decipi non debet. l. ij. C. de his qui ve. æta. & idem quod Bal. tenuerat Iacob. Butri. in l. vbi pactum. C. de tranſaction. & Albe. vbi ſupra quæſt. xl. repetam aliqua circa hoc infra in quæſtione v.

3 Tertio quæro bannitus † erat debitor Titij et fideiuſſorem dederat, creditor differt petere tanto tempore ꝙ lapſa eſt præſcriptio, ſi agit contra bannitum ſtāte ſupradicto ſtatuto bannitus non poterit excipere per not. ſupra proxi. q. & in d. l. vbi pactū agit contra fideiuſſorem. poterit ne fideiuſſor de præſcriptione opponere? hanc quæſtionem diſputauit Iaco. de Are. vt refert Bald. in l. cum mulier. ſolut. matrimo. & ibi ſic loquitur. Primo videtur ꝙ fideiuſſor non poſsit opponere. l. iij. §. ſi is pro quo. ff. quod quiſque iur. vbi principali excluſo a potentia excipiendi propter impetra. iniqui iuris a ſe factam, excluditur etiam fideiuſſor, dicit contrarium fuiſſe determinatum per Iacob. de Are. prædictum. In hac enim exceptione, & omni alia quam non poteſt opponere reus opponit fideiuſſor etiam naſcentem ex perſona rei, quia fideiuſſor non habet cauſam detractiuam. & ideo dolus principalis ei non ob. l. apud Celſum. §. de auctoris. de do. excepti. Item ſicut exceptio perſonalis quæ iuuat non tranſit ad fideiuſſorem. vt l. niſi de pact. ita contra odium perſonale tranſire non debet l. prima de conſtitu. princip. & ſic non capit per capacem l. ſi is qui dnos de libe. lega. Ad. §. ſi is pro quo. reſpondet ꝙ ibi dolus naſcentem exceptionem reddebat inualidam, hic vero reddebat inhabilem perſonam excipientis, & ſic concludebat ꝙ interdum eſt vitium in materia propter perſonam. primo caſu vitium eſt reale, ſecundo perſonale. Interdum eſt vitium perſonale propter perſonam & locum quod dictum eſt ſupra. In hac quæſtio. conſiderandum arbitror quod ſi ante bannum decurſa erat præſcriptio, deciſio prædicta vera ſit. Non enim potuit principalis ex facto ſuo auferre fideiuſſori exceptionem iam quæſitam. l. fina. ff. de pact. quod forte verum eſt niſi probaretur fideiuſſorem delicto conſenſiſſe vel fuiſſe participem ibi, & in dicto. §. ſi is pro quo, quod intelligo ſi fundaret ſuam exceptionem ex perſona rei, vt ibi,

alias non, vt ſtatim dicam. Si vero præſcriptio eſt decurſa poſt bannum conſideranda ſunt plura. Primum an præſcriptio dicatur decurſa ex forma ſtatuti quod abbreuiet iuris communis præſcriptionem, puto quia reducit trigennalem ad decennalem vel quinquennalem. de quo dicam ſtatim in ſeq. qō. Et hoc caſu quia vt dictum eſt ſupra parte proxima quæſtio. v. Banniti perdunt beneficia ſtatutorum ſuæ ciuitatis. conſiderari oportet ꝙ contra eum eſt interrupta ſicut contra fideiuſſorem. Quam q. formauit Ioan. Andr. in addi. Specul. ſuper rubrica de fideiuſſ. in fin. & ibi videtur concludere ꝙ ſic, dum dicit tenendū ꝙ habetur in l. fina. C. de duo. re. quæ vult ꝙ interruptio facta cōtra vnum ex duobus reis proſit contra alium. Sed id non eſt verum, quia præſcriptio interrupta contra principalem non interrumpitur contra fideiuſſorem. Tex. eſt ſecundum vnam lectu. in l. cum quis. §. ſi quis pro reo. ff. de ſolu. & ibi per Barto. & per Cyn. in dicta l. fin. licet glo. contrarium dixerit & non bene in l. j. §. fina. ff. de eo per quem fa. erit. & in l. fideiuſſor. §. fi. ff. man. Iſto ergo caſu licet principalis ſit bannitus & per eum non ſit actioni prȩſcriptum, tamen erit præſcriptum per fideiuſſorem. In eo enim remanet illeſa diſpoſitio ſtatuti loquentis de debitore, quia eius appellatione continentur ſecū dum no. per Barto. in l. j. ſi cer. peta. Nec prodeſſe poteſt hic curſus præſcriptionis ipſi principali etiam ſi ei audientia de defenſione reſtitueretur, puta quia ſolueret, ſi dicimus, vt ſupra quo ad eū fuiſſe interruptam ptȩſcriptionem. de quo dicetur in ſeq. q. vel etiam ſi rebanniretur. ff. de pact. l. fideiuſſores. & d. §. ſi quis pro reo. Si vero præſcriptio eſt decurſa poſt bannum de iure communi tunc poteſt habere locum opin. Iac. de qua dictum eſt. Cum enim ille bannitus notorie ſi abſens exceptio ordinis a fideiuſſore non poteſt opponi. l. ſi. ſi cer. peta. & in l. decem. de verb. obli. & C. de fideiuſ. auth. præſente. & ſic neceſſe eſt deuenire ad exceptionem præſcriptionis, & ſic vera eſt deciſio, prædicta. Opponit enim fideiuſſor exceptionem præſciptionis ex perſona ſua non ex perſona principalis banniti. & ideo non poteſt contra ipſum ex illius perſona aliquid replicari, quod ſecus eſt in d. §. ſi is pro quo. Ibi enim opponebat fideiuſſor exceptionem ex perſona ipſius principalis. Et ideo ſi poſt bānum fuiſſet quæſita exceptio ipſi bannito puta pacti de non petendo. & ex eius perſona tranſiſſet in fideiuſſorem ſecundū ea quæ habentur in l. ij. de excep. forte non poſſet illam opponere fideiuſſor, quia nata fuit cum illo obſtaculo replicationis audientię denegate etiam in defendendo. & ſic cum illa qualitate tranſiuit in fideiuſſorem, vt d. §. ſi is pro quo. ſicut dicimus in exceptione compenſationis quę opponitur cōtra procuratorē in rem ſuam ſecundū veram deciſionē Doc. in l. eius. C. de cōpē. & ī l. ſi qs in rem. ff. de procu. & Dy. in regula, ſi quis in ius. lib. vj.

Sed iuxta prædicta, quarto

4 quæritur † quod in conreo banniti. Statuto pone cauet ꝙ cuilibet debito prȩſcribat ſpatio quinq; annorum. pēdente quinquēnio vnus exconreis debendi propter ſuum delictum eſt bannitus. lapſo quinquennio agit creditor contra alium non bannitum, opponit reus conuctionem de præſcriptione ſtatutaria, replicat creditor quod propter bannum illa fuit interrupta in conreo. quia perdidit beneficium ſtatuti, ergo intelligitur interrupta contra alium conreum per l. fina. C. de duo. reis. Hæc quæſtio habet duos articulos. Vnus eſt an valeat tale ſtatutum. Alius eſt poſito ꝙ valeat, de qua interruptione loquatur. l. fina. prȩalleg. Circa primum quia parum habetur in voluminibus libet ſub breuitate referri ſententiam Bald. qui hunc articulum diſputauit & incipit quæſtio. Statuto cauetur ꝙ fenerator &c. & ibi primo arguit ꝙ non valeat ſtatutum, dicitur quædam ſententia ſiue decretum. C. de legi. l. fina. ff. quod cuiuſque vni. no. l. item eorum. §. ſi decuriones. & de decre. ab or. fa. l. ambitioſa. Sed ſententia cōtinens ne quis ſoluat quod debet non valet, quia in ſe habet vitium intollerabile. ff. de excu. tut. l. qui teſtamento, ergo idem in ſtatuto. Secundo ſtatutum non poteſt facere ꝙ malefidei poſſeſſor præſcribat in malæfidei poſſeſſore. de regu. iur. lib. vj. Sed qui recipit mutuum vel aliter ſe fecit debitorem ſcit ſe debere, ergo eſt malæfidei, ſicut ille qui tenet reliqua ex adminiſtratione. ff. de nego. geſt. l. Pomponius. la ij. antepe. reſponſo. & ff. man. l. dolus. ergo non præſcribit. Tertio ꝓbatur ex mutuo naturali, naturalis oritur obligatio, ſed naturalis obligatio non poteſt tolli per ſtatutum cum ſit de iure ciui. & illa de iure naturali. inſtitu. de iur. natura. gen. & ciui. §. ſed naturalia. ff. quod quiſque iur. l. iij. §. penulti. de neg. geſto. l. at qui natura. in princi. & idem in omni contractu qui ſit ex conſenſu. l. prima de pac. & de regul. iur. l. cum amplius. §. is natura debet. Si ergo eſt naturalis obligatio, ergo non ſoluens peccat, ergo non debet valere ſtatutum cum inducat peccatum perfidiam & malam fidem, quod patet per ſuum contrarium. ff. man. l. ſi fideiuſſor. §. fina. & depo. l. bonafides. Quarto diſpoſitio præſcriptionis ideo valet quia continet iuſtitiam poſitiuam vt no. ff. de poſtulan. l. j. §. pueritiam. Sed iſtud ſtatutum videtur continere apertam iniquitatem, & nullam habet cauſam. ergo non valet. de conſtitu. cap. quæ in eccleſiarum. l. fi. C. ſi contra ius vel vti. pub. & ibi per Cyn. per Hoſtien. & Ioan. An. in c. cum p. tabellio. de fide inſtru. & ideo contra excipientem ex tali ſtatuto debet obſtare replicatio doli. ff. de doli exceptio. l. j. in fine. Quinto ſtatuta auferentia ius & actionē alteri. ex nulla iuxta cauſa non valent, quia ſunt contra iuſtitiam naturalem. Certum enim eſt illā iuſtitiam naturalem debere ſeruari. ff. de excu. tuto. l. ſcire oportet. §. ſufficit. & ad eam tanquam ad legem naturæ recurri debet vt ibi patet & confirmatur quia non tenet ſcriptum principalis. C. de pre. impe. offe. l. quoties. ergo nec ſtatutum inferioris, & ita videtur tenere Bartol. in l. omnes. populi. in iij. q. prin. circa prin. Ad partem vero contrariam arguit lex ratione moræ poteſt morioſo audientiam denegare. C. de iudic. l. ſancimus.

cimus. Item poſſet conſtingere tempus ad agendum.et ſine dubio valet,quia ſi id poteſt iudex.C. qui accu. non poſ.l.ſi ea.ff.de accu.l.cum in tua. ff.qui fa.co.l.de die,ſecundum Iaco.Bu.ibi, ergo multofortius ipſa lex.nam aſsignatio termini ad agendum mouet creditorem vt agat intra terminum, ſicut terminus aſsignatus ad ſoluendum mouet debitorem , vt ſoluat intra terminum. C. de contra. & com.ſtipu.l.magnam. Per lapſum ergo termini peremptorij, quia omnis terminus a lege præfixus eſt peremptorius,præcluſa eſt agẽdi copia.ff.de excu.tuto.l.ſcire. oportet.§.conſequens. Vnde ſi ſtatutum diceret, monemus omnes creditores ꝙ agant intra quinquennium ſcientes ꝙ de cætero non audirentur , valeret ſtatutum. Ita ergo valeat ſi ſimpliciter dicit ꝙ poſt quinquennium non audiantur,quia terminus includit monitionem. Facit quod no. Innoc.extra de præben.c.extirpandæ. Nec poteſt ob hoc eccleſia audiri, cum debeat ſeruare inter laicos eorum ſtatuta no.ff.de poſt.l.ex ea. Præterea qui contra ſe præſcribi patitur renuntiare videtur.ff.de nego. geſt.l.ſi ego.de dam.infec.l.prætor. in prin.C.de præſcrip.long.tempo.auth. malæfidei . Secundo idem ſic probatur. Sicut ius commune ſe habet generaliter,ita ſe habet ius municipale localiter, vt l.omnes populi.& l.de quibus.Sed ius commune inuenit præſcrip. & valet etiam ſi ratio reddi non poſsit.vt in l. non omnium. ff.de legi. Immo adeo valet vt ſecundum quoſdam actionem tollit ipſo iure, vel ſaltem tollere poſsit ſi velit.C. de præſcrip. tri.anno. l. omnes. & l.ſicut.& etiã poſsit tollere naturalem obligationem ſi velit ſicut & dominium.ff.rem rat.habe.l.ſi. Tertio ſtatutum habet vim pacti. vt not.ff. de legi.l.ſed in ea.& C. de decre.decur. ſuper rubr.ff. de pac.l. non impoſsibile.& de regu. iur. l. nec ex prætorio,ſed per actum poteſt præfigi meta agendi,ergo &c. Accedit.ff.de verb.obli.l.obligationum. fere.§.placet.de ſolu.l.cum mihi decem. & quod not.de leg.j.l.nemo poteſt.Quarto ſtatutum diſponit reſpectu iudicij quod patet dum dicit,non audiatur.ff.de procu.l.mutus.§. pœna . Omnia autem iudicia ſunt de iure ciui.vt no.inſti.de obli. in princip.ergo &c. Ex prædictis tenet hanc partem ꝙ valet ſtatutum , & ibi tractat multa notabilia in materia.c.nouit. de iudi. circa debitum præſcriptum quæ ſi libet ibi vide , hic vero non infero quia non faciunt ad materiam noſtram.In fine autem reſpondet ad argumenta facta in contrarium hoc modo quia primo non ob. prima ratio,quia plus poteſt ſtatutum q̃ ſententia ſimplex. vt not.in l.j.§.pen. ff. de fer. Non ob. ſecundum argumentum, quia debitor non dicitur in dolo cũ poſsideat quod ſuum eſt. l.ij.§. appellata. ſi cert. peta.& no.de immu. eccleſ.c.quia pleriq; . Item quia præſcriptio fingit retro & omnia purgat. C. de vſu.l.eos.in princ.& dicit Bart.dixiſſe ꝙ non requiritur bona fides, niſi vbi requiritur poſſeſſio præſcribentis de vſuc.l.ſequitur.§.ſi viam. ꝙ ſibi dicit non placere, in quo nõ inſto quia extra propoſitum, & quia etiam ipſe Bal. ſibiipſi contradicit, Non ob.tertium quia fatendum eſt ꝙ nõ tollitur naturalis , ſed effectus eius eliditur. ff.de compenſa.l.quęcunq;. Non ob.quartum,quia ſtatutum hoc non debet dici iniquum cum in ſe habeat cauſam motiuã quę ſolet probari ex prœmio.ff.ad Mace.l.j.§.ſi.de hęred. inſti.per Bart. in l.ambitioſa.Non ob.quintum arg.quia non eſt contra iuſtitiam naturalem . Et ideo certum eſt ꝙ ſtatutum in ſuis beneficiis quę adinuenit poteſt præſcriptionem præfingere etiam pupillis & eccleſiis,extra de teſtib.c.conſtitutus . Valet ergo ſtatutum prędictum,quod etiam tenuit idem Bal. in d.§.pueritiam. & in d.c.ſi quis per triginta. ſi de feu.fue.contro.& prędictionem inducit etiã ſi per alia verba loqueretur , puta quia diceret. lapſo quinquennio creditor non auditur,vt ibidẽ ſcilicet in prędicta q.concludit.alleg.l.properandum.C.de iudi. iuncta l.mariti lenociniũ.§.quinquennium.& l.miles.§.ſexaginta,& l.ſi maritus. §.prędictionis.ff.de a iul.C.de inoffic.teſta.l.ſi qs filium.§.ſi.cum ſi.& iſtud eſt verius q̃ id quod dixit Bar.in l.omnes populi. vt patet ex prędictis.

Et ideo reſtat ſecũdum dubium in quo videtur dicendum ꝙ conreus illam exceptionem nõ poſsit opponere. Interruptio enim facta eſt in perſona conrei banniti ergo iuuat creditorem contra alium conreum.vt d.l.ſi.C.de duo.reis. quę generaliter loquitur in omni modo interruptionis. Mihi tamen videtur durum quod lex illa locum habeat hoc caſu.nam loquitur de interruptione p l.illam cogitatis. vt patet in fin. illius l.ergo ad iſtum non extenditur.vt l.iubemus. in fi.ad Trebel.Intelligo igitur l.illam interruptione prędictionis prędecedente per modos inductos a iure ciui.& in qua factum creditoris vel debitoris ad id principaliter ordinatum interuenerit ſuper ipſo credito, vel debito. non aũt intelligam illam habere locum in interruptione a ſtatuto introducta ſimpliciter aliquo prędictorũ nõ interueniẽte, ne in exorbitantibus a iure cõi fiat extenſio. ff. de legi.l.quod non contra. Poſſum etiam dicere ꝙ hoc caſu non ſit prędictionis interrupta , licet decurſa ſit,quia in debitore qui non eſt bannitus locum habet ſtatutum.l.j.§. ſi is qui nauẽ. ff. de exceptio. ac etiam virtute alterius conrei qui non eſt bannitus in totum decurſa dicatur,vt ſic inca pax capiat per capacam l. ſi is qui duos.ff. de libe.lega.facit l. qui cõem.ff. quemadmodum ſer. amit. Licet aũt ſit decurſa prædictionis, & poſsit per conreum non bannitum opponi , non tamen opponi per bannitum non ex defectu prędictionis curſus , ſed ex vitio ſuæ perſonę quæ ad eam proponendam audiri non debet ex forma ſtatuti l.qui ex libe.§.teſtamento.ff.de ſecun.tab.

Quinto circa idem ſtatutum

5 quæro. † Agit creditor contra bannitum,& proponit in libello tempus contracti debiti & taliter ꝙ iudex videt prędictionem eſſe decurſam. An poſsit a ſeipſo agentem repellere. Dicet quis, hæc quęſtio eſt ſopita per Iaco.de Bur.& Barto. qui tenuerunt ꝙ vbi parti non competit ius agendi,iudex ex officio non poſsit cognoſcere l.nõ ſolũ.§.quanquam.ff. de iniur. & in aliis iuribus dẽ

quibus

quibus infra parte iij.huius tēp.q.j.ergo e conuer ſo vbi pars non pōt excipere,nō poſsit iudex ex officio repellere. ff. de excepti.l.j.ſed certe illa deciſio de qua dicam,ſupra non adaptatur ad pro poſitum,loquitur enim in criminali, ac etiam qñ iudex vult aſſumere locū actoris, & ſic impugnatoris, hic autem vult aſſumere locum rei & defenſoris. cui magis fauetur l. Arrianus. de actio. & obligatio. & ideo pro huius articuli deciſione. Primo videndum eſt an præſcriptio tollat ipſo iure actionem,& ex eo peruenitur ad propoſitam quæſtionem.Circa quod ſciendum eſt ꝙ gl. in l.ſi eum.§. qui iniuriarum.ff.ſi quis cau.dicit ꝙ præſcriptio inducit liberationem ope exceptionis.vt ea.l.ſi eum, in princip. non autem ipſo iure.ex qua videtur ꝙ non tollatur actio ſed paretur exceptio. Item gloſſ.vbiq; dicit ꝙ præſcriptio non tollit naturalem obligationem, vt l. at qui natura.in princip.de nego.geſt.l.ſi quis poſtquam.ff. de fideiuſſo. & eodem titu.l. vbicunque, de ſolu.l.cum quis.§.ſi quis pro eo.C.de præſcri. xxx.anno.l.cum notiſsimi,in princ.& ff.rem ra. habe.l.fina. Dyn. vero in d.l.fina. dixit ꝙ licet non tollatur naturalis, tamen tollitur omnis effectus, quod ſequitur Cyn. in l. cum quis. de iur. & fac.igno.in vij. quæſtio. ſed Guiliel. de Cun. in l.iij.§.fina. ff.quod quiſq; iu. dicit ꝙ immo remanet naturalis cum ſuis effectibus, & ſic ſolutum repeti non poſsit,vbi per illum tex.principaliter mouetur. Guil.autem in Spe.de præſcrip.§. j.ver.j.refert opiniones & nihil firmat. At Bar.in d.l.ſi.rem ra.ha.concludit ꝙ quando quis liberatur tempore ex conuentione, vt quia voluit eſſe obligatus vſque ad certum tempus & non vltra, & tunc tollitur naturalis ex vi pacti. l. eum qui ita.§.qui ita,de verb.ob.ſed remanet ciuilis,ſicut remanet quādo per pactum expreſſum tollitur naturalis l.ſi vnus.§. pactus.ff. de pac. Quandoque quis liberatur tempore quia tenetur actione temporali,& tollitur tunc ciuilis tantum & remanet naturalis d.l.at qui natura, in princ. & quod ibi not.Quandoq; vero quis tenetur actione perſonali perpetua licet liberatur præſcriptione. xxx. vel xl.anno.tunc dicit liberari a ciuili & remanere naturalem quam ius ciuile tollere nō poteſt, vt in.§.ſed naturalia, tollitur tamen omnis effectus ipſius obligationis.l.ſicut.l.omnes. & l.cum notiſsimi. de præſcrip.xxx. anno. Ad l. ſi quis poſtquam,reſpondet vt ibi per eum.quod ēt tenuerunt vltramonta.vt refert Cyn.in l.fina.C. quib. ex cau.maio.Cuius membra per ordinem videamus. & primum eius dictum communiter tenent omnes ſcilicet ꝙ ex conuentione obligatus ad tēpus, poſt tempus liberatur a naturali non ciuili, quod eſt verum niſi mora præceſſerit,vt per Bal. in d.l. at qui natura, nullo enim modo liberatur ille,ergo qui non eſt in mora poſt tempus conuentione appoſitum tenetur ciuiliter tantum non naturaliter,quod Ange. in d.l.ſi.ſub dubio forte limitabat dicens non habere locum in ſtipulationibus prætoriis per l. ſi fideiuſſor. C. de fideiuſſ. ſumpto argu.a tex.ibi qui dicit,liberari quod nō habet rationem. Non ob.ille text. quia intelligitur ſecūdum l. obligationum fere.§. placet de act. & obli. ſcilicet vt liberetur ope exceptionis & probari videtur tex.in d.l.ſi eum,in princ.& per glo.in.§.qui iniuriarum. Puto tamen hoc primum membrum non habere locum in obligato per ſententiam, puta quia iudex condemnauit Titium ad ſoluendum certum quid vſque ad certum tempus,hoc enim caſu poſt illud tempus ex ſententia nulla remanet obligatio.Cum enim ſententia ſit actus ciuilis tacite concludens poſt tempus non teneri.ff.de poſtulan.l.imperator,tolli debet omnis obligatio,quia per illum actum fuerat introducta. vt in.§.pactus ne peteret. & quod habetur in l.Iulianus verum debitorem.ff.de condi. indebi. & ſi dicatur hoc nihil releuat, quia remanet obligatio primitiua.l.nepoti.ff. de fun.inſtru.l.j. C. de iudi.& ibi not. Reſpondetur ꝙ immo vtile eſſe poteſt quando primitiua obligatio,aut non ꝓbatur,aut non probari poteſt, vt quia teſtes mortui ſunt & perditæ ſunt depoſitiones antiquæ.Cōcluditur ergo circa hoc ꝙ præſcriptio conuentionalis non præcedente mora tollit naturalem obligationem remanente ciuili, ſecus ſi præcedat mora, puta quia promiſit tibi dare Strichum volens teneri vſque ad paſcha. ſi enim ante paſcha fui in mora ſine dubio adueniente paſcha non liberor iure aliquo ſicut nec liberaret morte l.ſi ex legati cauſa. & l.quod te, ſi certum peta. obligatus autem ex ſententia vſque ad tempus finito tempore penitus liberatur,& ideo in primo caſu nō tollitur actio ipſo iure quia poteſt cum ciuili remanere,vt habetur in d.§.pactus ne peteret,in ſecundo ſic,vt habetur in d.l.Iulianus. Circa ſecūdum quando quis tenetur actione de ſui natura temporali quod eſt vbicunque lex aduenies actionem illi actioni tempus ponit communiter tenetur qđ dixit Bar.ſ.ꝙ remaneat naturalis et tollatur ciuilis.vt d.l.at qui natura.licet Bal. in l.omnes. de præſcrip. xxx. anno. tenuerit idem quod in ſeq. membro quod lege non probat. & reſpōſio quam ibi facit ad l. at qui natura nihil valet vt ibi patet,& ideo referre non curo. Credo tamen in hoc ſecundo dicendum,ꝙ aut illa actio inuenitur a lege propter contractum vt redhibitoria & quanto minoris, & vera ſit deciſio prædicta ꝙ remaneat naturalis,ineſt enim tunc ipſa naturalis procedens a conſenſu partium, quia cōtrahendo partes videntur velle ſe ſubiicere illius contractus diſpoſitioni etiam extra id quod expreſſe agunt l.ſi is qui.ff.cōmo. & de eo quod cer. loc. l.in bonæfide.& inſtitu. de oblig. quæ ex con.§.j.quam naturalem ius ciuile non tollit. & iſto caſu verū ſit remanere actionem ſed obſtare exceptionem per d.l.ſi eum.in princ. & quod not.gl. in d.§.qui iniuriarum. Aut datur a lege propter delictum,& tunc finito tempore quo illa actio durat ipſo iure liberatur & actio tollitur, probatur in actione iniuriarum in l.ſi non conuitij. in fi.de iniur. vbi tex. dicit finito anno conueniri non potes, quæ verba ſecundum omnes important effectum ſuum ipſo iure l.de his. & ibi per Bartol.ff.de tranſa. per Ioan. Andræ.in regu.j.libr.vj. & ita intelligo quod dixit Bald.in d.l.at qui natura, ſcilicet

odioſam

odiosam actionem tempotalem tolli ipso iure. & allegat text. in l. vnus. §. sed si ante. ff. de iniur. licet ibi Ang. dicat q̃ tollatur ope exceptionis per §. placet quid debet intelligi. vt dixi supra & ad. de quæ dixi supra parte j. huius temporis q. xj. & hoc de secundo. Quo autem ad tertium, scilicet quando actio est sui natura perpetua. vt l. ij. de cõsti. pec. & præscribitur ei per spatium xxx. vel xl. anno. per. ll. sicut cum notissimi. & omnes. Credo verum esse quod dixit Bart. scilicet q̃ tollatur omnis effectus illius naturalis quæ remanet, licet Angel. in dicta l. si. tenuerit opi. Guil. impropriãs tex. in dictis iuribus. s. vt dum dicunt sit plenissima munitione securus, intelligatur scilicet ope exceptionis, quod non est bene dictum, illa enim est plena securitas non plenissima. sicut in simili dicimus in l. ait prætor. §. permittitur. ff. de mino. & C. si aduer. solu. l. j. sicut ergo solutione cui simi lis est præscriptio tollitur actio, vt institu. quib. mod. tol. obliga. §. j. ita & hac præscriptione tolla tur. Nec obst. d. l. si eum. in prin. & alia iura digestorum, quæ videntur velle q̃ nunquam tempore tollatur actio ipso iure, quia in hac præscriptione non loquuntur. Talis enim præscriptio illis temporibus fuit incognita vt ff. quib. ex cau. maio. l. Iul. ad l. aquil. l. ita vulneratus. Et in cor. auc. vt ecclesia Roma. in prin. & licet hoc sit verum in præscriptione legali. xxx. vel xl. anno. quod etiã tenuit Bald. in l. omnes, tamen in præscriptione statutaria illam abbreuiante aduertendum est ad verba statuti qualiter sint concepta. Nam si sunt concepta q̃ actioni præscribatur certo tempore, vel q̃ lapso tẽpore creditor sit priuatus iure suo. & tunc locum habet quod supra dictum est. Si autem statutum diceret elapso decennio vel alio tẽpore creditor non audiatur, tunc nulla tolleretur obligatio, sed præcluderetur via agendi. & hoc casu licet non audiretur in foro ciuili, tamen audiretur in foro ecclesiastico per viam denuntiationis ecclesiasticæ secũdum Inno. in c. noluit. de iudi. & Bar. in l. sequitur. §. si viam de vsu. & Bald. in c. si qs per triginta. si de feu. fue. cõtro. vbi dicit q̃ illud verum nisi in statuto allegaretur aliqua causa propter quam audientiam denegaret per c. quod clericis de foro compe. dicit etiam ibi q̃ si statutum diceret q̃ elapso certo tempore creditor intelligatur feciſſe pactum de non petendo vel per acceptilationem liberasse, tunc tolletur naturalis saltem in effectu. Si vero statutum diceret q̃ elapso certo tempore omnis obligatio & actio sit extincta, dixit idem Bald. tolli actionem ipso iure per l. bene a zenone. C. de præscripti. & ibi vide, quod an sit verum examino, nisi a reo petatur declaratio temporis. & procedat libellus & iudicium adeo q̃ etiam si non probetur de tempore debiti, si tamen probatur debitum actor obtineret secundum nota. in l. si ex multis. C. de annal. except. l. ob carmen. in fin. de testi. extra de fide instru. cap. cum Ioannes. de pig. l. cum tabernam. dum tamen probetur ante lit. conte. debitum sub fuisse quod debet intelligi secundum not. in l. non potest. ff. de iudi. & ff. de pig. actio. l. si rem. §. fina. & aut̃ reus petet declarationem vt sciat an velit cedere vel contendere, tunc erit necesse exprimere, argumẽ. eius quod not. in l. si in rem. in fin. ff. de rei vendi. & d. l. fi. de anna. exceptio. Vbi igitur non est expressum tempus obligationis in libello, vera est opin. Bart. sine dubio statur enim libellanti quo ad iudicij processum cum quædam puella. ff. de iurisdi. om. iudic. Sed si est expressum tempus. aut actor est in casu in quo præscriptio tollit ei ipso iure actionem, & tunc iudex nedum possit immo debet ipsum a iure repellere, sicut in simi. dicitur per glo. in §. pactus ne peteret. & in l. vbi pactum. C. de transact. & vtrobiq; per Bar. & alios, & per ipsum in l. eũ qui ita. §. q ita. de verb. ob. Facit quod no. in l. j. de asses. Et isto casu sit vera opi. Bald. Si vero tollit ipso iure actionem sed parat exceptionem quod quando sit, dictum est supra, & tunc non possit iudex a seipso illam opponere. Non enim potest regulariter de facto supplere. ff. de damno infec. l. iiij. §. hoc autem. & de offic. præsid. l. illicitas §. veritas. cum similib. ex prædictis igitur liquido ad expeditionem in principio propositæ quæstionis infertur. quod aut in libello agentis contra bannitum non narratur eũ esse bannitum, locum habeat sine dubio distinctio supradicta. Si vero narratur illum esse bannitũ, tunc est magis dubium per ea quę dicta sunt supra, in principio quæstionis. Vbi enim parti ius non competit, iudex a seipso non impartitur officium etiam in excipiendo. l. Pomponius. §. rati. & l. ita demum. C. de procur. Puto tamen iudicem posse talem libellum reiicere, & lacerare siue ipsum nõ admittere per iura supra allegat. & ff. de bon. lib. l. qui cũ maior. §. si patris. & quod scripsit Rayne. proprie in bannito in. l. si extraneus. ff. de iur. domi. & in d. l. si seruus. C. de his qui ad eccle. confug. per illum text. Nec tunc dicitur partes rei assumere, sed suum, officium facere. Tunc enim dicitur assumere partem rei quando ius actoris est fundatum sed elidi potest ab exceptione fundata in persona rei. l. militis codicillis. §. j. de mi. te. l. qui ex liberis. §. testamento. de secũdum tabulas. Quando autem ius actoris non est fundatum, vt qa apparet illi ipso iure actionem non competere, nõ dicitur partes rei assumere illum a iudicij limine repellendo. l. j. §. j. ff. si pars hæredita. peta. & l. si pupilli. §. videamus. de nego. gest. Nec prædictis obst. quod dicitur etiam in præscriptione triginta annorum obstare exceptionem præscriptionis, quia non est proprie exceptio, immo dicitur facti vel intentionis sicut alibi dicitur in l. si vnus. §. & generaliter. ff. de pac. & ita dixit Bal. in l. omnes. Puto autem prædictam decisionem procedere quando ex libello apparet ex præscriptione iuris communis actionem non competere. Si autem illud apparet ex præscriptione statutaria, tunc aut apparet illam fuisse decursam ante bannum, & idem quia iam ius fuerat fundatum & actio fuerat extincta. & sic præscriptio suum operata fuerat effectum, sicque non reuiuiscit ex banno. l. qui res. §. aream. ff. de sol. & l. inter stipulantem. §. sacram. de verbo. obli. & quod habetur eo. tit. l. pluribus. §. & si placeat. & qd dixi supra parte proxi. q. vlt. Sed si apparet decursam esse post bannum

num tunc non posit illam opponere, quia aut ex banno fuit interrupta præscriptio vt in quæstionibus præcedentibus tactum est & clarum, aut non fuit intefrupta,& illud beneficium bannitus non habet vt superius dictũ est & maxime parte proxima quæstione quinta. Et sic non constat iudici agentem non habere actionem.

Tertia etiam circa idem sta-

6 tutum † quod bannitus non audiatur agendo vel defendendo, bannitus agit contra bannitum. excipitur reus bannitus ꝙ actor est bannitus & agere non potest, replicat actor ꝙ ille non potest excipere, quia bannitus. Quæritur quid iuris &c. hanc quæstio. disputauit Iacob. But. & finaliter determinauit ꝙ reus bannitus non potest excipere, & iudex de facto non potest suppellere & sic procedat iudicium, & ita refert Bart. in l. cum mulier. ff. sol. mat. & etiam Alberi. vbi supra q. v. instat tamen Bart. in l. cum mulier, contra decisionem prę dictã hoc modo loquit' qa sicut denegatũ est reo excipere, ita denegatũ ẽ actori replicare. vnde sicut videtur denegatũ reo ne excludat actionem, ergo ea ratione qua dicis ꝙ procedit actio, quia denegatur exceptio, dici debet ꝙ procedat exceptio, quia denegatur replicatio. Sed respondet ꝙ non valet replicatio, quia non venit ad excludendum sed ad detegnedum ꝙ exceptio sit nulla vel persona excipiẽs inhabilis, sed certe idem dicit reus. Nam exceptio venit ad declarandum inhabilitatem actoris, vnde videtur ꝙ iudex semel reperiat ꝙ nec reus possit excipere nec actor agere, cũ non debeat concedere plus actori q̃ reo, vt in regula non debet. & sic non procedit iudicium. hæc Bar. qui vt vides leuiter pertransit. Qua propter Bal. ibidem latius examinauit & finaliter tenuit opi. Iaco. de But. quia actio est ius. instit. de actio. in princip. & istud ius non est sublatum agenti ij; ergo ex forma statuti impediatur iuris exercitium, non tamen impeditur ipsa actionis existentia. Habet ergo suum ius fundatum quod non est in excipiente. facit de excu. tuto. l. cum ostendimus. secundum eum. & sic concludit ꝙ sicut interdum vincit actor solum, quia non habet actum legitimum contradictorem. de manu. te. l. æqui habebat. §. fi. & extra de exceptio. c. cum ecclesiæ. ita hic bãnitus actor vincat, quia excipiens non est legitimus excipiens. Pro ista opinione facit ꝙ actor tractat de damno, reus de lucro. & sic potius fauetur actori quam reo. l. apud Celsum. §. Marcellus. de doli exceptio. & quod habetur in. d. l. cum mulier. & in l. viro. eo. tit. hoc esse verum sic subtiliter ostenditur, dictum statutum ꝙ dictat bannitum non debere audiri, nullam tollit obligationem, vt dictũ est supra proxima. q. sed exceptionẽ parat aduersario, vnde quousque illa non opponitur procedit iudicium. de quo dicam infra in iij. parte huius temporis. q. iij. dum tractabo an valeat sententia lata pro bannito. Bannitus ergo postea veniens reperit ius actoris fundatum, & sic reperit se inhabilem ad excipiendum ex forma statuti, ergo repellitur. Nec obstat quod ex eius citatione dicatur eius ꝑsona legitimata, vt dixi supra parte proxima. quæstio. lxiij. per not. per Iaco. de Are. in dicta l. cum mulier. & per Innocen. in cap. cum inter, de excep. quia forte id verũ est quo ad alias exceptiones si simpliciter ad opponendum citare tur, non autem quo ad exceptionem banni, quia legitimatio rei non debet intelligi facta ex citatione actoris vt eius personam illegitimet. facit. C. de sol. l. inquisitio. cũ si. Stemus ergo & sic multum sic indubitabilis hæc decisio cum determinatione Iacob. But. ꝙ procedit iudicium. Pro quo facit. ff. de verb. obliga. l. si Titius in ratione sui. Clarius autem procederet decisio si citare ur ad contradicendum quicquid posset vt dixi in quæstione prędicta. Intelligit tamen Bald. decisionem prædictam in dicta l. cum mulier. fore veram nisi statutum vlterius procederet, puta quia denegaret iudici iurisdictionem in causis bannitorum. Tunc enim ex defectu iurisdictionis iudicis non posset iudicium subiri. l. filius. §. si quis ex his. ff. de inoffic. testamen. cum simili. secundum eum ibi. sed in l. si creditoribus. C. de seruo pign. da. ma. tenet partem rei. Sed tene quod dictum est supra licet sine dubio non pertranseat. Pro qua decisione facit quod in principio fauetur actori. vt not. in ca. cum ad sedem. de resti. spo.

7 Examinatis quæstionibus †concernẽ tibus statutum quod bãnitus non audiatur &c. defendo ad examen quæstionum cõcernentiũ hanc secundam partem huius temporis quo ad aliud statutum quod permittit bannitos offendi. Et quæro ex ordine statuto. Stante statuto quod bãnitus pro maleficio a centum libris supra posit impune offendi. Titius. B. taliter bannitum interficit. quæritur an excuset, an vero veniat puniẽdus. Arg. d. de Foscara. antiquitus disputando tenuit quod veniat puniendus, quia illa verba, ꝙ possit offendi ad modicã offensam referuntur. arg. ff de seruitu. rusti. prædi. l. duas. &. C. de inofficio. testa. l. cum te ex filia in orbitate. Sed Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de constitu. ad finem, dicit Mar. de Fran. disputasse hanc. q. & soluisse ꝙ de æquitate bannitum ex delicto ex quo veniebat imponenda minor pena q̃ mortis. non posse impune occidi, alias sic. ff. de bo. dam. l. j. & ij. &. lv. dif. c. j. &. ij. De rigore autem quia communis interpretatio a qua discedere debemus vt. l. si de interpretatione. est in contrarium. Dicit indistincte tenendum. B. impune occidi potuisse. verbum enim offendi. etiam occisionem includit. & sic propter contumaciam non capitale sit capitale, & venit plus in executionem quam in sententia principali. l. capitaliũ. §. in exulibus. ff. de capt. & facit secundum eum extra de excess. præla. c. ex literis, in fi. & idem tenet Gan. in fi. sui operis. Sed Ray. in. l. iij. §. fi. de ali. lega. tenet ꝙ si erat bannitus ad mortem potuerit impune offendi. l. fi. de bo. eorum qui mor. Alberi. vbi supra refert Odo. indistincte tenuisse impune occidi potuisse, & ita fuisse seruatum Bononiæ & Erixię in curia domini Fride. de Scal. & in xviij. q. refert opinionem & fundatur super iuribus prædictis, & quia auctoritate publica sit id quod publice creditur posse fieri, ergo excu-

satur.

ſatur.l.ij.C.de his qui veni.æta. impe. Bartol.in d.§.fin.dicit indiſtincte.B. occidi potuiſſe per illũ tex.& per c.fi.de homi.lib.vj.& per l.teſtamento centurio.ff.de manu.teſta. Et idem tenet conſulendo vt patet in eius conſilio quod incipit.Statuto Caſtriplebis cauetur &c. & addit.l.filia in orbitate. quæ fuerat vt ſupra in contrarium allegata.C.de inoffic.teſt. & eod.titu.l.ſi maritus. hæc quęſtio eſt ponderoſa.& ideo aliqualiter inſtabo, & arguo primo ꝙ non potuerit impune occidi, patiens offendi, ita ſe habet ad offendere volentẽ ſicut creditor generis ad creditorem, ſed tunc nõ duriſsimum ſed leuiſsimum eſt in obligatione de pig.l.obligatione generali. & man.l. fideiuſſorẽ, & ſic non ad mortẽ, ſed leuiter offendi poterit.

Secundo poteſtas gladij ademptiua vitæ non venit in generali conceſsione.l.fi.C.de male.& mate.& ff.de offi.eius cui mand. eſt iuriſdi.l.j. Tertio quia non debet eſſe maior pœna q̃ culpa. inſti.de iniur.§.pœna. & notatur in.§.pœna grauior.Quarto quia qui occiditur non dicitur offendi, ſed extingui. Aliud enim eſt luminibus nocere,aliud totum obſcurare ſiue excecare.ff. de ſerui. vrba. præd.l.binas. Quinto poſſe offendi eſt pœna ſine dubio,Sed cum iſta pœna ſit generalis & indeterminata relinquitur arbitrio boni viri l.j.§.effractores. ff. de effracto. & ibi habetur ꝙ non debet arbitrari ad mortem. In contrarium ſtatutum permittit offenſionem cum vulnere, & hoc non debet negari, ſed vulnus non poteſt ſic temperari vt mortem non inferat. c. vltimo. de homi.lib.vj.ergo &c. Secundo permiſſo antecedenti permittitur conſequens.l.ij. de iuriſdi.omnium iudi. Hinc eſt quod patri cui permittebatur filium vulnerare permittebatur occidere. l.in ſuis,de liber.& poſthumis. Tertio impeditus ad mortem poteſt alium morti tradere lege permittente l.j.§.ſi appetitus.ff.ad fylle.& ad leg.aquil. l.ſed ſi quemcunq; de verb. obligatio.l. qui ſeruũ l.quid ergo.§. hęres de legat.primo. Et hoc ideo eſt quia offenſo licitum eſt offendere. l. vt vim. de iuſtitia & iur. & ſic talis regula trahitur etiã ad mortem. Quarto tale ſtatutum eſt factum ob publicam vtilitatem. C. quando licet ſine iudic. vendi.l.prima,ergo large interpretandum de cõdit.& demonſtratio.l.hoc modo, facit.C.ad leg. Iul.repetun l.prima, & de aleato. l.j.§.quod autem. Et iſta pars communiter tenetur,& ita ſeruatur. Contraria autem loquuntur in his quibus proceditur ordine iuris non autem in his quæ extra ordinem fiunt in quibus licet augere pœnã l.decurionum.C. de pœnis. Nec eſt verum quod mortuus non dicatur offenſus, immo dicitur grauiſsima iniuria affectus l.prima.C. de eunuch.& ibi not.& in l.j. C. de ſeditioſis. & ita conſuluit Bal.& ita ſeruatur.

Octauo quæritur dictat ſta-

8 tutum † quod bannitus & regiſtratus in certo libro poſsit impune offendi. Titius fuit bannitus & dum regiſtrabatur in dicto libro fuit ab aliquo interfectus, an interficiens veniat puniendus. Alb.vbi ſupra, quæſtio.cj. dicit ſic & videtur ꝙ dictus bannitus patiatur pœnas bannitorum per legem.ff.de iuriſdi. om.iudic.l.ſi quis id quod.§. quod ſi dum præponitur. Sed recte intuenti poteſt adduci in contrarium. Ibi enim dicitur hoc non eſſe ex verbis edicti ſed ex mente. In ſtatutis autem non eſt recedendum a verbis,ergo &c.Dicit pendere a quæſtione illa,an in ſtatutis habeat locum interpretatio, quæ quæſtio eſt notiſsima & tractata in l.omnes populi. Mihi autem videtur ꝙ dictus occidens veniat puniendus. Illud enim verbale regiſtratus denotat rem perfectam. Quouſque ergo non fuerit perfecte regiſtratus non habet locum ſtatutum per illum text. & per l.j. in fi.ff.quod quiſque iuris.& quod habetur in l.verbum erit.ff.de verbo.ſignific.facit. C.ad ſylla.l. cum ſyllanianum. vbi dicitur ꝙ nihil videtur actum donec aliquid reſtat agendum. Et hanc partem tenuit Iac. But.in d.l.ſi quis id quod.Pro hoc etiam quia de contractibus ad delicta licita eſt argumentatio.leg.omnem de iudiciis, ſed qui contrahit cum alio debet ſe de conditionibus illius informare.l.qui cum alio, de regu. iuris. ergo & qui in alium delinquit.nec dicta l.ſi id quod facit in contrarium, quia paria ſunt tollere factũ & impedire quod id non fiat l. in iure ciui. de reg.iur.Et ergo verum quod cum non eſſet regiſtratus non habet locum ſtatutum.

9 Nono pone quòd † fuit regiſtratus in dicto libro & ex eodem libro fuit extractum exemplũ & ſumptum bannum,deinde ex caſu regiſtrum fuit conſumptum, puta quia archiuus eſt. combuſtus. Titius habens ſumptum interfecit talem bannitum. Quæritur an veniat puniendus. In hac quęſtione quæ meo tempore de facto occurrit ex eo quia combuſta fuit camera actorum ciuitatis Piſarum tempore expulſionis Gabrieliſmariæ,multa allegata fuerunt maxime circa materiam auctẽ. ſi quis in aliquo documento. C. de eden. ſi quis vellet poſſet totã ſumpti tractare materiam. Sed concluſiue procedam,dicens ꝙ aut ſumptum fuit factum cum ſolennitatibus requiſitis, & taliter ꝙ probet in ea contenta ſecundum not. in dicta authen.ſi quis in aliquo.& in l.ſicut.& l.emãcipatione.C.de fid.inſtru.& tunc potuerit impune offendi. Habetur enim tunc plena fides ꝙ ille fuerit regiſtratus & ſic ꝙ in eo verificabantur verba ſtatuti. Item dictum ſumptum habetur loco ipſius primi regiſtri, vt in dictis iuribus & leg.ſi donatæ.§.j.ff.de dona.inter virum & vxorem.cum concor.facit.ff.de leg.ij.l. cum filius.§. hęres.& C. quando & qui.iiij. pars deb.l.ij. Si vero ſumptum non habebat ſolennitates tales ex quibus ei daretur fides in iudicio. Tunc aut ille qui offendit faciebãt archiuum & regiſtrum eſſe combuſtum, & tunc non excuſatur niſi aliter probet veritatem ſecundum not.in dictis.ll.ſicut. & l.emancipatione. Si vero ignorabat excuſatur. vt dicetur infra in vltimo tempore, parte prima quæſtio.ſecunda vbi tractabitur, an occidens bannitum rebannitum & non cancellatum excuſetur.

Decimo

Decimo viso quod bannitus

10 † vt supra poterit impune occidi. Quæritur an pater bannitus possit occidi a filio. dominus a seruo, vasallo vel liberto. Dy. in filio dicebat ꝙ non in l. si adulterium cũ incestu. §. liberto. ff. de adul. & ad idem alleg. in auth. de incestis nupt. §. j. de obsequiis. l. penul. ad quam partem etiam allegabat Bar. ff. de iur. do. l. mutus §. manente. Et hanc partem tenuit Albe. in vj. q. vbi supra etiam in liberto & seruo dicit Bar. in d. §. liberto. fuisse determinatum contrarium. & dicit esse verum, quia pater taliter bannitus efficitur hostis, & sic etiã perdit filiationem l. postliminium. §. filius. ff. de capti. & dicit esse casum in l. minime. ff. de religio. sed Albe. ad illam respondet quod est speciale in patre veniẽte contra patriam, Iacob. autem de Are. in d. §. liberto. dixit quod decisio Bartoli fuit potius humana quam iuridica, ex eo quia filius captus erat. Non enim perdit pater ea quæ sunt de iure communi vt dictum fuit supra parte prẽcedenti. qõ. v. & ideo non perdit filiationem. Pro hac parte facit quod dicam infra parte seq. q. liij. vbi dicitur ꝙ hęc indefinita ꝙ possit offendi non comprehendit fratrem. Faciunt etiam ea quę dixi supra parte proxima. q. xlvij. An filius cogatur alere patrem bãnitum. Puto tamen in patre dicendum ꝙ aut veniebat contra bannum in territorio, & sic contra patriam, & tunc posset occidi per d. l. minime, aut non, & tunc non potuerit occidi per alia iura. In seruo et liberto forte alia decisio vera est quia non habent locum rationes de quibus in aliis quęstionibus allegatis continetur, quę quęstio locum habet in seruo quando non fuerit publicatus. In vasallo autem vide quę dixi supra parte proxi. q. xxij.

Vndecimo quæro An occi-

11 dens † bannitum impune ex forma statuti peccet in foro conscientiæ. Alberi. vbi supra quęstio. xix. dicit sic. Ioan. tenet ꝙ sic. xxxij. quæstio. c. inter hæc. Dicit tamen se audiuisse dici a religiosis, communiter teneri contrarium quia talis occidens facit authoritate legis, & sicut legis minister, & executor. vnde sicut iudex puniendo & occidendo malefactorem secundum formam legis non peccat, immo meretur. vt xxiij. quæstio. v. quasi per totam. & maxime capi. reos. ita & iste qui facit authoritate legis & ob vindictam & vtilitatem publicam. & subdit quod credit hanc opinio. veriorem si solus zelus vindictæ & publicæ vtilitatis eum mouisset. Secus id faceret liuore & delectatione effundendi sanguinem humanũ tunc enim peccaret mortaliter. Pro quo remittit ad summam Ray. di. vltra principio. & versic. sequen. & dicit ꝙ quatuor modis potest intelligi dicta causa. xxiij. quæstio. capitu. vltimo. facit quod dicetur infra hoc eodem tempore & hac parte. quæstio. xlviij. Hoc tamen relinquo dominis Theologis.

12 Duodecimo quæritur † aliqui occiderũt B. bannitum fuerunt capti, & contra eos probatum fuit ꝙ occiderunt eum ad instantiam inimicorum ipsius volẽtium facere priuatam vindictam, & ꝙ ex hoc ab ipsis inimicis banniti habuerunt florenos centum vt eum occiderent, nunquid erũt impuniti. & videtur ꝙ non nam sicut legis minister occidendo malefactorem licite facit si facit non odiose nec malo zelo, sed cum compassione vigesimatertia quæstio. iiij. cap. vindictam, & per totam ipsam quæstionem. Cum ergo isti nõ fecerint zelo iustitiæ sed priuate vindictæ, non possunt dici legis ministri, sed vltores alienæ vindictæ. & per consequens non sunt excusati per statutum. Item per leges quæ delicta puniunt non debet delictis via aperiri. C. de indi. vid. l. secunda, ne vnde iura nascuntur, inde nascantur iniuriæ. C. vnde vi. l. meminerint. Sed si intelligeremus statutum in casu proposito nonne ex statuto aperietur via quod est contra iura. C. de iudæ. l. nullus. & xxiij. quæstio. quarta per totam. Item aperiretur via ad trucidandum homines per pecuniam quod est detestabile crimen, vt extra de homi. capitul. j. libr. vj. ergo tales non excusantur per statutum, nec est verisimile statutarios sic intellexisse. Item videtur probari tali ratione, illud quod fit licite si fit gratis, efficitur illicitum & videtur esse delictum si fiat recepta pecunia. ff. de recepta. l. j. in fin. & ad legem Iul. repetun. per totum, & maxime in l. final. §. fina. ibi. Qui enim ob hominem &c. Sic erit in proposito. & pro hoc facit illud generale, ꝙ multa gratis licent, quæ non licent pecunia accepta. l. j. cum simili. pro hoc. ff. de bo. liber. si necem. §. si quis, & ꝙ not. de nego. gest. l. si pupilli. §. si titij. & de conditio. ob turpem causam. l. iiij. §. si tibi iudicium, licet forte ista opinio. non sit mala de stricto iure, tamen quia verba statuti sunt indistincta & generalia, & generaliter concedẽtia bannitum quomodocunq; interfici. Vidi seruari & statutum intelligi & interpretari, ꝙ qualitercunq; sit interfectus bannitus etiam per pecuniam excusentur occisores virtute statuti, licet non excusentur a peccato, vt dixi supra proxi. quęstio. verba sunt Albe. vbi supra qõ. xx. Credo decisionem veram, licet enim ille qui tenetur facere gratis, accipiendo pecuniam pro illo turpiter faciat, vt in iuribus prędictis, non tamen punitur pro eo ꝙ facit illud quod facere tenebatur, sed solum ex eo ꝙ pecuniam recipit vt patet in iudice, non enim punitur ex eo quod iuste iudicauit, sed quia pecuniam accepit, vt habetur C. de pena iu. qui ma. iu. per totum. Itẽ aliud est ꝙ quis teneatur aliquid facere gratis, & tunc accipiendo pecuniam turpiter facit vt dictis iuribus. Et aliud quod quis possit facere si vult, non tamen teneatur, vt in proposito, tunc enim non turpiter accipit pro faciendo illud quod gratis facere poterat, vt patet in dicto §. si tibi iudicium. Et ideo credo etiam de stricto iure decisionem prędictam veram esse. ff. qui & a qui. ma. lib. non fi. l. prospexit. cum similibus. Puto tamen hoc verũ si illi qui mandauerint, poterant illud per seipsos licite facere. Si autem ipsi non potuissent tunc

puto

puto illos non excusari cum non iure suo, sed mandato aliorum fecerint l. multum, cum ibi not. C. si quis ali. vel sibi, & in materiam l. non ideo. C. de accusa. Exemplum, quidam erat bannitus de Florentia. Florentinus vbicunq; eum occidat Florentiæ excusatur a statuto, de mandato Bononiensis interficit Florentinum illum bannitum Bononiæ. Dico ꝙ forte poterit Florentiæ conueniri per ea quæ dicta sunt, quia non fecit iure licito sed illicito, facit. ff. de fur. l. si quis in seruitute. ad quod possent multa iura allegari. Pro quo vltimo dicto vide quod dicam infra hac eadem parte. quæstio. lv. & lvj.

Sed circa idem decimotertio

13 † quæro. Quidam volens interficere bannitum existentem in castro non intrauit per portam sed per muros & illum occidit. An veniat puniendus. Et si venit puniendus de quo puniatur. Et primo videtur ꝙ puniatur ex eo ꝙ per muros intrauit propter præcisam dispositionem. l. vlti. ff. de re. diui. & maxime quia licet ei liceret interficere bannitum, non tamen illud erat necessarium præambulum propter quod id videatur fuisse permissum. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. ff. de procu. cum sim. Poterat enim per portas ingredi, & sic licito modo eum offendere. & sic non videtur facere ad propositum decisio do. Tho. de Azo. de qua dicam infra hac eadem parte. q. xlvij. In contrarium tamen facere videtur quia fortasse per portas ingrediendo id facere non potuisset vt quia illæ præsensisset, & sibi cauisset. Item quia interest reipubl. vt malefici vulnerentur l. ita vulneratus. ad l. aqui. Et sic per omnem modum videtur fuisse permissum. Facit. ff. de aur. & arg. leg. l. & si non sit. §. peruenimus, cum si. facit etiã quia consideratur illud propter quod aliquid fit, non illud quod fit. ff. ad l. aquil. l. illud. ff. de fur. l. verum. cum sim. & ad l. vlti. de rerum diui. respondeatur eam loqui nisi ex aliqua alia licita causa id permissum esse videatur qua si omnis lex quamquam præcisa sit ab alia distinguatur. l. vtrum. ff. de peti. hære. & l. non est nouum. de legi. cum ibi nota. & quod habetur. ff. de in ius vocan. l. quanuis, maxime quando illius occisio intrando per portas fieri non potuisset. l. j. C. de oper. libe. ff. de offic. consu. l. j. facit C. de pœ. l. decurionum & qñ ibi no. Hæc quęstio est mihi dubitabilis multum quia introitus per muros non est necessarium argumentum ad inferendum mortem bannito. Et ideo puto dicendum ꝙ non de occisione banniti sed de ascensione per muros veniat puniendus, nõ tamen de maleficio doloso. Cum enim daret operam rei licitę, non debet de dolo sed culpa puniri, sicut dicimus in l. si adulterium cum incestu. §. j. de adulte. de iniur. l. item apud Labeonem. §. si quis virgines, & eod. titu. l. si cum seruo. faciunt not. per Cy. in l. j. ff. quod quisque iur. per Bal. & alios in l. diuus. ff. de fica. & quæ dicam infra hac eadem parte quęstio. xlviij. & sic remaneat in arbitrio iudicis, sicut etiam alias dicit Cyn. in d. l. fi. de rer. diui. pœnam illius. l. esse arbitrariam quæ ad mortem non debebit arbitrari vt habetur in l. prima. §. effractores. ff. de effracto.

Decimoquarto viso

Quod bãnitus virtute dicti

14 † statuti potest impune occidi. Accusatur occidens. Quæro an exceptio ꝙ interfectus erat bannitus possit per procuratorem allegari. Quæstio hæc habetur in voluminibus in c. veniens. de accusa. C. eod. titu. l. reos. ff. de pu. iudi. in l. pe. §. ad crimen. Et ideo in ea parum instabo. Sciendum tamen ꝙ Iaco. But. disputando tenuit ꝙ vbicunq; exceptio venit examinanda seorsum a crimine semper admittitur procurator ad illius propositionem. l. j. & l. præses. C. ad l. falci. de plagia. & per multa alia iura. Sed Iaco. de Bel. disputando detet minat contrarium ratione præiudicij quod fieret ipsi causæ criminali in qua procurator non interuenit, vt in. §. ad crimen. Ad iura Iaco. de Bu. respondit ꝙ ibi vnum iudicium non parabat alteri præiudicium. Cyn. autem in dicta l. res, sequens. Iacob. de Are. concludit ꝙ aut bannum est notorium, adeo ꝙ non requirit extrinsecas probationes sed solum producto banno apparet talem exceptionem obstare, & tunc admittitur procurator. arg. l. j. C. qui & aduer. quos. Si autem non est notorium obstare exceptionem prædictam sed est dubium, tunc non admittitur procurator. & hanc conclusionem per diuersa verba sequitur Bart. in d. §. ad crimen. Bald. in l. reos post longam examinationem & relationom omnium opi. concludit ꝙ aut statutum loquitur taliter ꝙ exceptio põt opponi iurisdictioni. & tunc admittitur procurator, alias non per d. §. ad crimen. & per l. j. an per alium cau. ap. Communiter tenemus ꝙ talis exceptio notoria possit opponi per procuratorem, per iura supra allegata, & quod apposita litis contestationem impediat, de quo per Ioan. And. in addi. Spec. in titu. de accusa. §. sequitur. versicu. quid si bannitus. vbi refert disputationem Iaco. de Are. de qua per Cyn. & Bald. in d. l. reos. Immo plus dicimus ꝙ sine aliquo mandato tertius admittitur ad producendum bannũ. Quo producto iudex vltrius non potest procedere. est enim hoc fauor publicus contra bannitos. & iudici constat illud de quo procedebat non esse delictum. Ita firmant Bar. in l. vbi pactum. C. de transact. & Bald. ibi et allegat. l. j. §. j. ne quis eum qui in ius vocan. &c. vbi etiam tangit. Si vero bannum non sit notorium, puta quia non cõcordant qualitates siue demonstrationes mortui in processu nominati cum demonstrationibus banni, & sic est necesse fieri probationes de identitate, tunc procurator non admittitur secundum Iacob. de Bel. sepissime seruari viderim contrarium per rationes Iacob. de Butr. quod puto verius producto enim banno habente aliquam concordantiam cum demonstrationibus mortui non disputatur de delicto, sed de liquidatione notorij. & ideo admitti debet argumẽto C. qui & aduer. quos. l. j. & l. ad rem mobilem. & ad lega. ff. de procurat. pro hoc facit quia iudex qui ex inspectione banni iam producti in suspitione innocentiæ adducitur, debet a seipso ipsã innocentiam liquidare. l. si non defendantur. ff. de pœn. cum concordan. Fateor tamen ꝙ si demonstrationes

ſtrationes eſſent multum variæ quod tunc non adductus in dubitationem, ſed potius in oppoſitum procuratorem poſſet repellere & quemcunq; cõparentem excepto ipſo occiſore, argumen. l. ſcias aperte. C. de fal. cum ſim. Et hæc puto veriora ꝙ ea quæ dixit Bald. in l. j. C. quomo. & quan. iud. vbi vide ſi libet.

Decimoquinto quæritur an

15 † bannitus cui erat conceſſa licentia libere veniendi &c. Quæ vulgariter appellatur bulletinus ſiue ſaluus conductus, poſſit durante tali ſecuritate interim occidi impune. In hac quęſtione primo videndum eſt in genere de huius ſecuritatis materia. & primo an dari poſſit. Secundo a quo. Tertio an data ſit ſeruanda. & in his quia non eſt huius tractatus materia principalis breuiter et concluſiue procedam. & circa primũ dico ꝙ dari poteſt vt patet in omnibus iuribus in quibus de tali ſecuritate tractatur, in authen. de man. princ §. ſed neque homi. vbi glo. aliter dixit, ſed infra reſpondebo. l. in conuentionum. ff. de pact. in l. papinianus exuli, de mino. in l. is qui reus. de publica. iudi. ad l. Iul. maieſta. l. j. de ſepul. vio. l. vtimur, cum alijs iuribus quę infra allegabuntur. Ad ſecundum reſpondeo ꝙ aut loquimur de ſecuritate perpetua, & illa non poteſt dari niſi a principe, vel habente in loco ius principis. l. relegati. ff. de pœnis. Si vero loquimur de temporali, & illa dari poteſt non ſolum a principe vel lege, vt l. fi. ff. de leg. ſed etiam a duce belli, vt d. l. mentionũ. de pac. & ibi no. Item poteſt dari a iudice ſed cauſa cognita, alias non; vt dictis iuribus habetur. Itẽ ab alijs quibus ex forma ſtatuti tacite vel expreſſe conceditur per Bar. ff. de decre. ab or. fa. l. fi.

Quo ad tertium eſt aduertendum ꝙ aut ſecuritas fuit data hoſti priuato & illam ſeruare non cogitur l. prima. §. non fuit. ff. de dolo. aut fuit data a perſona publica. & tunc ſecundum Guili. in dicto §. non fuit debet ſeruari fides, & ſecuritas, niſi ſit data homicidis & alijs qui de eccleſia & loco exempto retrahi poſſunt vt d. §. ſed neque & quod ibi not. Cyn. vero poſt Pet. in l. præſenti. C. de his qui ad eccleſ. confu. tenet indiſtincte tales ſecuritates ſeruari debere. ſed Bald. in dicto §. non fuit concludit ſecuritatem datam a ſuperiore ſeruandam eſſe indiſtincte. Si vero eſt data a iudice, aut cauſa cognita, & idem per no. in l. is qui reus. de publi. iudi. Si vero ſine cauſæ cognitione tunc dicit etiam non valere per l. relegati. & ſic ſeruari non debere. & ita apparet debere intelligi quod dicitur per Ioan. And. in tit. de accuſa. §. ſequitur, in ſepiſsime allegato verſic. quid ſi quis bãnitos, in ſuarum addit. ij. quęſtio. Nec prædictis ob. §. ſed neque, quia non loquitur de ſecuritate differente, ſed de ſecuritate immunitatẽ præſtante vt ibi patet. Si quis autem plenius de hac ſecuritate videre velit, recurrat ad nota. per ſcribentes in d. §. ſed neque & per Bartol. in l. j. ad l. Iul. ma. & latiſsime per Albe. vbi ſupra quæſtio. xlviij. vbi refert ad literam verba Old. in diſputatione quæ incipit, Poteſtas Pauduæ. Secundo principaliter ad propoſitam quęſtio, videndum eſt quid talis ſecuritas contineat. Aut enim continet ꝙ libere & ſecure omni & quocunq; impedimento ceſſante poſſit venire &c. Aut ſimpliciter ꝙ poſsit venire & ſtare omni officialium publicorum impedimento ceſſante. Primo enim modo non poteſt concedi niſi a principe, vel eum repreſentante. Secundo modo poteſt concedi etiam ab inferioribus vt patet ex prædictis. Nunc ad propoſitam q. Aut ſecuritas fuit conceſſa ſecundo modo & ſine dubio occidens bannitum taliter ſecuratum non tenetur. ſecuratio enim non comprehendit licet publica authoritate faciat, vt dicetur infra quæſtionibus xlv. & lxviij. Non enim facit vt perſona publica licet ſecuratus authoritate ſed vt priuatus & ſic in ſecuritate non comprehenditur. Item quia talis publica intelligitur ſecundum communem vſum loquendi l. cum de lanionis. §. aſinam. ff. de fun. inſtru. l. librorum. §. ꝙ tamen. de leg. iij. cum ſi. Conſtat autem ſecundum communem opi. ꝙ etiam ſi faceret, vt publica perſona, non tamen officialis publicus appellatur. non ergo pro eo intelligitur conceſſa ſecuritas. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pact. & de verbo. obliga. l. ſtipulatio iſta. in prin. & l. quicquid aſtringendæ. cum ſi. Si vero fuit cõceſſa primo modo, & ſic a principe vel eum repræſentante. Et tunc aut interficiens ignorabat ſecuritatem prædictam. Et dic vt dicam in tertio tempore parte j. q. ij. vbi tractabitur de occidente rebannito non cancellato. Si vero ſciebat ſecuritatem prædictam, tunc puto cum puniri poſſe. Talis enim ſuſpenſio ad tempus idem debet operari ꝙ liberatio in perpetuum. Dico quo ad illud tempus. l. ſufficit. de conditio. indeb. & l. ſi tibi mandauero, in prin. ff. mand. Item idem debet operari ꝙ appellatio. argu. l. non poſſunt. ff. de legi. & quod no. Inno. in cap. ad hoc. de appel. Non ob. l. j. §. merito. & §. ſi quis a principe. ff. ne quid in loc. pub. vbi conceſsio facta a principe non tollit ius priuato quæſitum, quia illud verum in dubio vbi verba ad illud ſe expreſſe non extẽdunt, vbi autem verba ſunt ita prægnantia ꝙ ad illud ius extendantur. illud etiam tollunt ſaltem quando non eſt ex facto illius priuati quęſitum vt habetur in c. in noſtra. de iniu. & dam. da. Pro quo vide quæ dicam in iij. parte huius temporis quæſtio. lxxvj. Communiter tamen cum quia tales ſecuritates non dantur a principe ſed ab inferioribus. Item quia ſunt limitatæ et referuntur ad perſonas officialium dicimus ꝙ talis ſecuratus etiam ſciẽs ſecuritatem poſsit impune occidi. & ita pluries ſeruari vidi.

16 Decimoſexto quæro †ꝙ talis bannitus taliter ſecuratus ꝙ impune occidi non poteſt, & eum capiens præmium aliquod non conſequitur, vt dicã in ſeq. q. commiſit pendente ſecuritate aliquod graue maleficium, pura aliquem vulnerauit vel interfecit, an perdat beneficium ſecuritatis. Iſta quæſtio eſt diſputabilis, tamen in breuibus me expediam, & videtur ꝙ non, quia delinquens punitur in eo in quo deliquit & non vltra ff. ad l. falci. l. Paulus. & l. beneficio. & ff. de his qui. vt indi. l. reſcriptum, vbi circa rem ſubtractã tantũ

perditur

perditur falcidia non quo ad alia. Præterea ſecuritas nullam habet conditionem ſed eſt temporalis & pura. ergo nullo caſu poteſt effici conditionalis l. quicquid aſtringendæ. de verbo. oblig. Pro hoc ff. com. l. in commodato. §. ſicut. Sed puto de iure cõtrarium verum eſſe. Certum eſt q̃ ſine ſecuritate in loco in quo deliquit licite eſſe non potuiſſet. Ergo ibidem delinquendo ſuo abutitur priuilegio, ergo illo priuatus eſt. C. de iudæ. l. iudæos. & l. nullus. & lxiiij. diſtin. vbi cum concordan. Nec verum eſt q̃ ſaluus conductus ſiue ſecuritas ſit pura, immo habet tacitam conditionẽ ſcilicet ſi concedenti illam non inferatur offenſio. l. qui ſeruum. de verbo. oblig. l. quid ergo. §. ſi hæres. de leg. j. Et eſt caſus in l. quæro. §. inter locatorem. ff. de loc. Intelligitur ergo quod nõ poſſit offendi niſi ipſe offenſionis cauſam præbeat. facit. ff. de verbo. obligatio. l. quidam cum filiũ. & quod ibi per Docto. Conſtat autem rempublicã & ipſum concedentem lædi offendique ſi aliquis offendatur l. ſi quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de captiuis. & l. ita vulneratus. ad l. aquil. Et ſic intelligitur reuocata ſecuritas. facit ff. de ſolu. l. ſi cum Cornelius. & l. cum quis. cum ſimi. Nec obſtat prędictis. l. Paulus. l. beneficio. & l. reſcriptũ. quia hic qui deliquit non ſolum deliquit in illum quem offendit ſed ẽt in ipſum concedentem ſecuritatem, & ſic non punitur vltra q̃ deliquerit. Præterea hodie illa iura ſunt correcta vt in auth. de hæredi. & fal. §. ſancimus. ſecundum Ray. & Bar. in d. l. reſcriptum. Concludendo ergo q̃ poterit impune offendi, & illum capiens habebit præmium a ſtatuto ordinatum, q̃ maxime verum eſt ſi nulla cauſa interueniente de nouo tale maleficium parũ poſt ſecuritatẽ conceſſam cõmiſit, præſumitur enim doloſe illam ſecuritatem impetraſſe. l. ſi ventri. §. fi. ff. de priuileg. credi. & ſic ei iuuare non debet. ff. ad macedo. l. ſed Iul. §. proinde. cum ſimi. Prædicta vera niſi ad ſui defenſionem fecerit. tunc enim ſiue facere potuerit ſiue non, de quo dicam infra q. xlviij. non intelligitur ſaluum conductum rupiſſe. ff. de fur. l. verum. Et licet tũc non excuſetur quin puniatur pœna ordinata ex delicto per eum commiſſo, non tamen poterit ex primo banno detineri quia contra ſecuritatẽ cum fuerit prouocatus feciſſe non intelligitur. Facit quod habetur. C. de calumniato. l. ij. cum concor.

17 Decimoſeptimo †etiam circa bannitum ſecuratũ ſtatuto cauetur q̃ capiens bannitum debeat habere centum a communi. Quidam cœpit bannitum habentem ſecuritatem temporalem, quæritur an debeat habere centum. Hanc q. diſputauit antiquitus do. Tho. de Azogui. & incipit. q. præſuppoſito q̃ banniti, & vt queſtio ſubtilior redderetur addidit themati, alio ſtatuto caueri q̃ verba ſtatuti debeant intelligi ſecundum propriam ſignificationem abſq; aliquo extrinſeco intellectu. Ad affirmatiuam arguit q̃ bannum non tollitur per affidationem per regulã l. prout quiſque. de ſolu. Secundo a iuſto errore capientis. l. fin. ff. pro ſoc. cum ſimi. Tertio quia temporalis mutatio rei naturam non alterat l. ex facto. §. rerum. ff. de hęredi. inſtituen. cum concordan. Quarto a certitudine temporalis in ſecuratione adiecti. Tale enim obligationem non ſuſpendit l. cedere diem. de verbo. ſignifi. cum ſimi. ergo nec bannum. & ſic nec extinctio nec ſuſpenſio præmium denegant. Quinto arguit a fidantia nun effectiua vel plena, ſed temporali, & ſic non perfecta ſecuratione, & propterea nullum debet effectum parere l. quinta. §. fin. de verbo. obliga. cum ſimi. Soluit pro parte negatiua primo æquiparando fidantiã appellationi per l. non poſſunt. ff. de leg. Secundo quia non eſt bannitus cum effectu ſecundum q̃ debent verba intelligi l. j. in fin. ff. quod quiſque iur. cum concordan. Tertio per regulam, cũ principalis, & regulam acceſſorium. Securitas enim operatur circa perſonam affidati. ergo intelligitur operari circa præmium capientis quod eſt acceſſorium. Quarto ratione ceſſante quæ fuit vt malefactores puniantur. l. ita vulneratus. ff. ad l. aquil. ſed iſte captus propter fidantiam puniri nõ poterit, igitur ceſſat præmium l. adigere. §. quanuis. de iure patro. C. de epiſco. & cler. l. generaliter. Quinto ab incompaſsibili, quia non poteſt eodem tempore & loco dici bannitus & non bannitus. C. de fur. & l. prima cum ſimili. Sed ſi darẽtur centum huic capienti iudicaretur vt de bannito quod nõ eſt verum, quia affidatus igitur &c. ſed iſta ratio non concludit, quia per bannitus eſt licet bannitus affidatus. Non enim ex hoc intelligitur ad tempus rebannitus per not. in l. fina. C. de ſenten. paſ. Subdit quod quia debitor eſt ille a quo inuito poteſt extorqueri de verbo. ſignifica. l. debitor. & ille proprie dicitur debitor. & ideo bannitus ſecuratus quia interim inuitus non poteſt exigi non proprie dicitur bannitus, ergo ſtatutum ſibi non locum vendicat, quia verba debent proprie intelligi. licet autem prædictæ rationes ſint perſuaſiuæ illi tamen quæ facta eſt a ratione ceſſante inhæret. Et ad contraria reſpondet quod verum eſt eum interim eſſe bannitum ſed non cum effectu. Ac etiam propter ceſſantem rationem dicit non eſſe illum de quo loquitur ſtatutum, & verum dicit etiam ignorante vt dicam infra hoc eodem tempore & parte quæſtio. xxiij. & duabus ſeq. & in tertio tempo. parte j. queſt. iij. poterit tamen tunc repetere expenſas quas feciſſet in capiendo l. mulier inops. de cap. & quod dicam infra hac eadem parte q. xix.

18 Decimooctauo quæritur† vtrum pręmium quod datur capienti bannitum debeat diuidi inter eum & fiſcum, & videtur quod ſic, & videtur probari. ff. ad Sylle. lege cornelia. in fin. ibi tangit Rayn. poſt Dynum. In contrarium eſt veritas vt notã in l. ſi quis id quod in princip. ff. de iuriſdict. om. iudi. & ad l. corne. in fin. reſpondet quod ibi eſt ſpeciale quod etiam tenuit Iaco. de Are. inſti. de ac. §. pœnales. & idem breuiſsime referrendo tantũmodo Dy. dixit Alber. vbi ſupra q. xlvij. Hęc deciſio debet intelligi quando ſtatuto cauetur q̃ præmiũ detur capienti de bonis banniti. Si enim diceret ſtatutũ q̃ detur de bonis cõis fruſtatoria

esset quæstio, an fisco debeatur dimidia. ff. de sol. l. qui sic. esset enim potius nugatio quædam vt l. si quis a filio. & quod ibi not. delegat. j. Si ergo statutum dicat ꝙ capiens bannitum debet habere centum de bonis bāniti. nihil debebit dare fisco, quia intelligitur quod totum applicetur. Ita enim dicat statutum a quo decipi non debet. l. ij. C. de his qui ve. æta. imp. Nec illa iura aliquid faciunt. Loquuntur enim de pœna quæ debetur a contrafaciente, & dubitatur an debeatur agenti, an fisco de quo dic vt dictis iur. & plenius in l. agraria. ff. de termi. mo. quæ limita nisi pœna imponatur, p interesse læsi. Tunc enim ei in totum applicatur quocunque iure agatur l. in eum iuncta. l. quique. ff. de in ius voc. Facit. C. de leg. l. pen. Quæstio autem prædicta loquitur de præmio quod datur facienti id ꝙ a statuto permittitur, & ideo tanquā a separatis non est licita argumentatio. l. fina. de calum. cum simi.

19 Decimonono quæritur † Titius in capiēdo Caium bannitum fecit expensas, An debet illas repetere a cōi. Dixit Bald. ꝙ sic per l. mulier inops. ff. de captiuis, vt ipse not. in c. j. in prin. hic finit lex cornelia & incipit consue. re. ꝙ sine dubio verum est qñ ex forma statuti nihil datur capienti. Si autem aliquid datur tunc dubium est, an illud in expensis imputetur. In quo puto dicendū ꝙ aut datur pro præmio aut simpliciter. Si pro præmio potest ēr petere expensas arg. ff. de cōdi. & demon. l. quibus diebus §. dominus. Si simpliciter tunc non possit expensas petere nisi excederent quantitatem datam a statuto. Tunc. n. posset id residuum petere. facit quod habetur. ff. vi bon. rap. l. j. cum ibi notatis de cōdi. inde. l. elegāter. §. si quis post. de transact. l. & post rem cum simi.

20 Vigesimo † pone statuto cauetur qđ qui cœperit & præsentauerit bannitum protestati debeat habere centum a communi, plures cœperunt bannitum, & illum captum communi præsentauerunt, quæritur an debeat habere quilibet centum, an omnes vnica centum, & videtur ꝙ quilibet debeat habere centum per l. qui filiabus. §. si quis ita. de le. j. & insti. de libe. agno. succes. §. si plures. Dicit Albe. vbi supra q. ēi ij. quod hæc quæst. potest decidi sicut deciditur quæstio de pluribus intrantibus simul castrum, & remittit ad not. ad. § discipuli, in procmio. ff. Illa quæstio ponitur per Bart. in l. hoc articulo. ff. de hære. insti. Et determinat ꝙ inspicienda sunt verba statuti an loquatur per verbum vniuersale siue collectiuum an per distributiuum. Primo casu omnes habeant vna centum. Secundo quilibet habeat centum per d. l. qui filiabus. in fin. Credo ꝙ hoc sit verum. si tamen appareret factam fuisse fraudem vt quia multi cœperunt vnum ad quem capiendum sufficiebant pauci, non puto omnibus deberi, sed solum illis principalibus in capiendo. Nec enim verisimile est ꝙ fiscus voluerit iactare pecunias. l. cum de indebito. §. j. de proba. & se in infinitum obligasse. l. qui bona. §. vlti. de dam. infe. Et ita in pluribus ponentibus vexillum &c. terminauit Pet. & post eum Rayn. in d. §. discipuli. Pro qua determinatione facit text. in dicta l. qui filiabus. §. j. in fin. Quæ autem sint dictiones collectiuæ & quæ distributiuæ. vide in dicta l. hoc articulo.

21 Vigesimoprimo quæritur † Statuto cauetur ꝙ qui cœperit bannitum, in pecunia debeat habere quinquaginta. Qui autem cœperit bannitum in persona debeat habere centum. Titius bannitur in mille, & si non soluerit intra mensem, intelligeretur bannitus in persona, fuit intra mensem captus & præsentatus, & deinde elapsus est mensis & non soluit. Quæritur quod præmium debeatur capienti. Quæstionē istam sub terminis ꝙ bannitus erat in centum & si caperetur & intra mensem a die quo in fortiam communis venerit nō soluerit deberet decapitari. disputauit Odofre. vt refert Albe. vt supra q. lxxvj. & multum copiose allegat. Primo ꝙ debeat habere centum a communi publica vtilitate ad l. aquil. ita vulneratus. de male. & ma. l. fi. quæ fortius insurgit quanto ad maius pretium inuitabuntur homines ad capiendum de leg. ij. l. cum pater. §. j. ad fin. de annu. leg. l. scio. in fi. j. responso. Secundo a consideratione effectus consecuti qui in iure attenditur. l. j. in fin. quod quisque iuris. sed effectus est secutus quia condēnatio pecuniaria conuersa est in personalem. ff. quod met. cau. l. si cum exceptione. §. hæc autem actio. Ergo iste effectus debet considerari. ff. de actio. emp. l. j. & C. eo. l. si traditio. Tertio a dupli citate rationum. duæ enim rationes scilicet transfusio sententiæ pecuniariæ in corporalem & ipsa executio vincunt vnam scilicet verbalem condi tionalem in pecunia. C. de edic. diui Adri. tol. l. fi. & extra de treu. & pac. c. licet. Quarto a purificatione conditionis quæ retro trahitur. l. potior. in princ. qui pot. in pig. hab. Et sic purificata condemnatione personali retro dicetur captus bannitus in pſona. ff. de vsufruc. l. sed & si aliquid. §. interdum. de solu. l. j. cum simi. Quinto a parafica tione præsentationis capti ad iudicem. de fur. l. interdum. §. qui fi. de conditio. ob cau. l. pen. sed ipsi iudici sufficeret in quacunque parte. iudicij ius superueniret. l. non potest de iud. & l. si rem. §. fi. de pig. actio. de pecu. l. quæsitum, cum simi. ergo & ipsi præsentatori sufficere debet. Sexto a natura trāsfusionis quæ est ab initio facta postea trāsfusione vnicus actus censeatur. ff. quando dies lege. l. si cum præfinitione. l. si pœnam. & l. j. ff. qñ di. le. ce. l. j. §. item si ita. ad l. falci. ad l. aquil. l. si vulnerato seruo, cum si. Arguit secundo ꝙ vtrūq; præmium consequi debeat. Primo quia tale præmium cum sit beneficium debet latissime interpretari de consti. prin. l. fi. Secundo a similitudine periculorū quæ versantur in capiēdo. l. si seruus. de his qui ad eccl. confu. C. ad l. Iul. de vi. l. quoniam. ad legem acqui. l. quemadmodum in fin. Et sic debet esse multitudo præmiorum. de iureiur. l. semper. §. negotiatores. Tertio quia cū sit dubiū quod præmium debeatur, debet fieri interpretatio contra fiscum. ff. de iur. fi. l. non puto. Quarto a pluralitate condemnationū. pendente enim con

ditione

ditione vtroq; modo condemnatus erat. l. j.§.biduum.ff.quando ap.ſit ergo etiam debet eſſe pluralitas præmiorum de ap.cum in vna, ad turpil. l.j.§.ſi plura.de ope.no.nun.l.de pupillo.§.ſi pluribus. Tertio principaliter arguit ꝙ debeat habere ſolũmodo quinquaginta. Prima quia vbi obligatio pendet ex pluribus conditionibus a prima purificatur & amplius non committitur iudi. ſol.l.cum quærebatur.de verb.oblig.l. ſi ita quis ſtipulatus. Sed obligatio ad primum pendet a preſentatione banniti pecuniariter vel perſonaliter, ergo purificatur a prima preſentatione quæ erat pecuniaria. Secundo quia præmium debetur ipſi actui preſentationis, ergo illud tempus attenditur non inſpecto ꝙ poſtea aliunde deueniat vt d. l. ſi penum.de rei ven.l.non ideo.& l.ſi quis hac lege.ad Syll.l.j.§.j.cum multis ſi. Tertio quando facto alicuius aliquid conſequendum eſt non ſufficit id fieri facto ſtultitia vel negligentia. l.ij.ff.de condi. & demon.de bo.poſ.l.j.§. ſemel. cum multis concor. Quod autem preſentatus puniatur perſonaliter contingit ſua culpa & negligentia, quia non ſoluit.ff.de fideicom.lib.l.ſi quis in ſua.ad fi. de rei vendi. l.ex diuerſo.§.petitor.cum ſimi. Et ſic fiſci obligationem non auget de fideicom.l. ſi. cum ſi. Quarto quia ſicut ꝙ ſemel meum eſt amplius meum fieri non poteſt. l. iij §.ex plurimis. de acqui.poſ.inſti.de le.§.ſi cui, cum ſi. Ita ſemel preſentatus amplius preſentari non intelligitur, ſicut nec ex aſsidua contrectatione non naſcitur nouum furtum. de fur.l.ei qui. Et ſic attenta preſentatione prima qua fuit condemnatus pecuniariter non attenditur alia, nec id quod poſtea occaſionaliter venit.de pecu.l.eo tempore. Quinto cõmune cui fit preſentatio vnicum bannum recipit de pac.l.reſcriptum.§.ſi pacto. cũ ſi. Ergo vnicum præmium debet de condi.& demon.l.plautius. ſed in dubijs debetur minimum de reg.iur. ſemper in obſcuris,& l.ſemper.ff.de verbo.oblig. ergo &c. Sexto qa ab initio pecuniaria obligatio ex quaſi contractu orta eſt.l.iij.§.idem ſcripſit.ff.de pecu. & de tute.& ra.dif.l defenſor. Item deinde nõ ſoluta pecunia etiam ex quaſi cõtractu orta eſt obligatio ad perſonam ipſdem iur. ergo prima non eſt nouata.l.ſi.C.de noua. ſecundum veram opin. Et ſic eſt in electione fiſci pro qua obligatione ſolue re velit.l.ſi quis a ſocio pro ſocio cum ſi. Vltimo quia a primordio tituli fit denominatio. C. de teſta.manu.l. fin. Et ideo a prima condemnatione debet ipſa preſentatio conſiderari. Et ſic debet habere pro præmio quinquaginta tantum. Finaliter dixit ſoluendo quoſdam tenuiſſe & ita fuiſſe quãdoque iudicatum ꝙ preſentans debeat conſequi maius præmium per allegata ſupra pro illa parte. Dixit tamen verius eſſe quinquaginta tantũ deberi per iura pro iſta parte allegata, pro qua deciſione adducit de leg.ij.l. Sempronius proculo, de le.j. plane.§.ſed ſi non corpus, de probatio. l. quinquaginta. Vbi in dubio detur vnum & minus. Ad contraria reſpondet. Ad primum ꝙ etiam alias quam præmijs quis debet inuitari ad fauorem patriæ de ventre in poſſeſ. mitten. l.j.§. ſi ea. cum ſi. Ad ſecundum ꝙ in ipſa preſentatione dicitur factum conſummatum. Ad tertium quod due rationes hic non currunt circa idem. vt ſecunda ratione pro hac parte facta. Ad quartum reſpondet ꝙ quia ſoluere & non ſoluere eſt conditio poteſtatiua retro non trahitur vt l.j.qui potio. in pign.habeã. licet ſecus ſit in caſualibus vt l.potior.eo.ti. Ad quintũ reſpondet ꝙ præſentario debet vnico iure cenſeri. l.cum qui ædes, de vſucapio. Ad ſextum reſpondet quod illa iura loquuntur in legato quod pendet a mera voluntate teſtatoris. Et ideo quomodocunq; appareat deberi ſe cũdũ habetur perinde ac ſi illud tm̃ fuiſſet legatũ quia ſic de eius voluntate apparet. Sed in caſu noſtro iudex poſt ſententiam habet poteſtatem. ff. de regul.iur.l.iudex. & ſic vna non transfunditur in aliam. ſed in vtraque perſeuerat licet vtriuſq; commodum conſequi non poſsit. Si hæc videre extenſe velis, vide vbi ſupra vbi ſcribit hoc per ſex columnas. Pro iſta parte faciunt duo. Primum ꝙ condemnatio pecuniaria nõ transfunditur in perſonalem, nec illius fit nouatio ſecundum notata per Bart. in l.ij.ff.de publi. iudic. per Bald. in l.magnam, in fi.C.de contrahenda & cõmit.ſtipulatio. licet ipſe Barto. aliter tetigerit arguendo in l.cũ duobus.§.idem reſpondet.ff.pro ſocio. Secundo quia qualitas adiecta verbo, ſemper intelligitur ſecundum tempus verbi. l.in delictis. §.ſi extraneus.ff.de noxa. Et ſi cum tempore preſentationis in vtroq; themate reperitur bannitus in pecunia non in perſona verbum bannitum intelligitur ſecundum tempus verbi ceperit ſiue præſentauerit. Et ſic debẽtur ſolummodo quinquaginta. Faciunt not. per Bar. in l.ex facto, in prin.de vul.& pupil. Et ideo vt ſubditur vbi ſupra in fi. Si bannum conuerteretur quia bannitus eſſet in perſona ſaluo ꝙ ſi intra menſem a die capturæ ſolueret mille illum capiens deberet habere centum, quia tempore præſentationis bannitus erat in perſonam. Ad quod alle. idem Odofr. de verb.obl.l.ita ſtipulatus.de reg.iur.l.miles.§. decem.& d.l.ſi pec.ij.reſpon. & l.j.§. item ſi ita ad l.fal. Et iſta deciſio videtur facilior prima. ga cum ſolutio pecuniæ ſit in hoc caſu in conditione non eſt in obligatione vt l.ſi quis ſub conditione ff.ſi quis omiſ.cau.teſt. Et ideo tanquam conditio poteſtatiue voluntaria retro non trahitur. Sed in præcedenti videbatur neceſſaria, quia erat in cõditione, & ideo retro trahi videbatur conditio licet eſſet poteſtatiua. vt l.j.qui pot. in pig.habe. & l.titius, quæ res pig.ob. poſ. ſed reſponde quod ſolummodo ſolutio eſſet illa quæ retrotrahitur quæ in obligatione non erat. & ſic non obſtat deciſioni ſuprascriptę. Et nota bene titulum quæſtionis quia hic terminus non currebat a lata ſententia ſed captura. Et ſic patet ꝙ iudex volebat eum intelligi interim bannitum & ſic non ſunt hæc contraria his quæ dicam hoc eodem tempore parte vlt.q.lxxix. vbi vide.

22 Vigeſimoſecundo †ſtante ſtatuto ꝙ qui cœperit bannitum debeat habere certum præmium, poteſtas illius loci cœpit quendam vt malefactorem quẽ ignorabat eſſe bannitum, cum poſt capturam re-

periat eum esse bannitum. vult præmium a communi, quæritur an debeat illud habere. Hanc quę stionem formauit Bar. in l.iij.§.vtrum.ff.ad syll. et determinauit quod non debeat habere. & idem Bald.tenuit ibi, et in l.genero.ff.de his qui no.infa. Et mouentur pluribus rationibus. Prima quia potestas suo salario debet esse contentus, quia illud habet pro exercitio sui officij in authen. iusiu.ꝙ præ.ab his & in authen. scriptū exēplar.§. sicut. Secundo quia ipse potestas non cępit sponte sed ex necessitate sui officij, quod est purgare prouinciam malis hominibus.l.congruit.ff.de offic.præsi. ergo præmium consequi non debet, vt d.§.vtrum.& de acqui.re.do.l.iij.§.si seruus. Tertio, quia illud gratis facere tenetur ergo prędmiū capiendo turpiter faceret.l.j.de cōdi.ob tur.cau. bene facit tex.in l.qui sine.ff.de nego.gest. Quarto, quia cœpit eum non vt exbannitum & sic statuti conditionem nō adimpleuit, ignorabat enim eum bannitum, ergo &c. l.ij.de conditio. & demonstra.& d.§.vtrum. Adde quæ dicam in duabus qō.post sequentem.

23 Vigesimotertio † Stante dicto statuto viget aliud statutum quo cauetur quod homines de villa teneantur trahere ad rumorem & capere malefactores, & exbannitos. Quidam iuit ad capiendum exbannitum, & cum exbannitus fugeret, eleuauit rumorem propter quod homines de villa insecuti sunt eum, & illum cæperunt. Quæritur an alicui præmium debeatur Bar.in l.iij §.vtrum.ad Syll. dicit ꝙ non. Primo non homines de villa, quia incitati non sponte sed coacti illum cæperunt vt ibi. Ille etiam qui insecutus fuit habere nō debet, quia' ipsum non cæpit. facit quod habetur in l. si barsatoram.C.de fideiu. cum concor. facit. ff. de acqui.re.do.l.laqueum.

24 Vigesimoquarto † Stante eodem statuto Seius sciens Titium bannitum. ignorans autem statutum prędictum præmians capientem cæpit Titium & postestati eum præsentauit. quæritur an possit petere præmium. Dices tu ex dictis supra proximis. q.hæc.q.est decisa ꝙ non, quia ad impediendum lucrum sua ignorantia potest contra eum allegari, vt dict.l. si is.§. si seruus.de acqui. re. do. sed non est sic.aliud enim est ignorare illum esse bannitum, & aliud est ignorare statutum præmians capientem. Primo casu locum habent quæ dicta sunt supra secundo casu talis ignorantia non nocet. Commodum enim a statuto datum quæritur etiam ignoranti statutum argu. C. de decur.l. penul.libro decimo & ita determinauit Bar.in l. omnes populi. de iustit. & iur.in quęstio.v. principali in principio.

25 Vigesimoquinto † dictum est supra ꝙ occidens bannitum qui potest impune offendi pœnam non meretur. Quæritur an sit necesse quod probetur occidentem sciuisse illum fuisse bannitum. Bartol. in l.genero.ff.de his qui. not. infa. & in l. inter omnes.§.recte.de fur. dicit ꝙ non, quia quantum ad incommodum ignorantis talis ignorantia alteri non prodest, sed stare debeat veritati vt d.l.genero.& d.§.recte.de cri.expil.hęredi.l.fi.insti.de oblig. quę ex delic.na.§.placuit & ita communiter tenetur.

26 Vigesimosexto † Caius sciebat Titium Ioannis esse bannitum, videns alium quem putabat esse Titium Ioannis & in veritate non erat occidit illum. Quęritur an statuto permittente occidi bannitū excusetur. Istam quęstionem formauit Francis. de Aret.in l.si cum seruo.ff.de iniur. & arguit qđ excusetur & in nullo puniatur arg.d.l. si cum seruo.& eo.titu.l.illud.§.fi-Non enim cogitauit delinquere, sed putauit se licite agere. dicit enim nō teneri de dolo, sed puniri potest secundum modū culpę.argu.l.scientiam.§.qui cum alitet. ad leg. aquil. Aduertendum ꝙ aut habuit iustam causam sic credendi, puta quia sic publice tenebatur ꝙ ille esset Titius Io. & tunc in nullo punitur arg. ff. ad Macedo.l.iij.& C.eo.l.zenodorus. cum si. si autem non tenebatur publice, sed ex aliqua causa; motus fuit ad sic credendum, & tunc non sit in dolo non potest cornelia de sicarijs conueniri. l. in lege.ff.ad l. Cor. de sica. Sed vt dictum est pro modo culpæ aut latę aut leuius poterit puniri vt supra. Quę autem sint tales culpæ habetur in l. qđ nerua. ff. depos. An autem hoc casu plenissima culpa puniri possit cum dabat operam ex aspectu rei licitę recurre ad no.ad l.aut facta.§.delinquūt ff.de pœn.& in l.j.ff.de legi.per Docto.

27 Vigesimoseptimo † quæro super dicto statuto ꝙ bannitus possit impune offendi. Quædam vniuersitas fuit bannita de quo dixi supra in primo tempore parte.j.q.v. An quilibet de illa vniuersitate poterit impune offendi. non insistendo in verbis dicendum est ꝙ non, quia nullus singulariter vt ipse est bannitus vt habetur in l. in tantum.§.qui in vniuersitatis.ff.de re.di.& de in ius voc. l. sed si hac. §. qui manumittitur.& quod habetur per Bar. in l.iiij.ff.de re iudi.

28 Vigesimooctauo † Bannitus captus erat a familia potestatis. Titius illum videns in manibus familiæ interfecit. Quæritur an potuerit impune facere. Istam q.formauit Dy. in l.laqueum.ff.de acqu.re do.& ibi etiam ponit Bar.sed latius ponit in l.iij. §. transfugas.ff.ad l.Corn. de sica.& refert Iac. de Are.etiam disputasse quod etiam dicit Ioann. Andræ. eius determinationem effectiue referens in addi.Spe.in ti.de accu.§.sequitur versi.quid si quis bānitus circa princi.magne additio. Et ideo posset cum sola decisione transire remittendo etiā ad not. per Alberi. vbi supra q. lxvj. quia tamen aliqua pulchra dicuntur per Iacob. de Are. & alias eius disputatione latius quam referat Ioan. Andræ. Tamen quam breuius potero his subijciam etiam cum aliorum dictis. Arguit enim primo ad affirmatiuam ꝙ poterit impune occidere. Primo a verbis legis, quæ et si dura sint seruanda sunt l.prospexit.ff.qui & a qui.& l. quod constitutum.

tutum.de mili.testa. Secundo quia lex non distinguit bannitum captum a non capto, ergo &c.ff. de publi.l.de pretio. Tertio quia cum adhuc duret bannū debet durare effectus.C.de infe. pe.celi.l.j.de ferri.l.a nullo.addebat Dyn.quia captio non facit desinere eum esse bannitum,ar.ad hoc. C.de decu. l. ij. Quarto propter incertitudinem, quia licet captus esset non tamen certum erat ꝙ pœnam pateretur.poterat enim fugere. l. si apparitor.C.de appari.lib.xij. & de ac.re. do.l. iij.§. illud.& de incendi.rui.nau. lege pedius. Quinto deprehensum in facinore licet occidere ei, cui alias non liceret.C.de sicar.lege is qui.ff.de verbo.oblig.l. qui seruum. de legat. j. quid ergo.§.si hæres.ergo fortius istum deprehensum quem ante licebat occidere,sic ꝙ cum sit factum lege permittente pœnam non meretur l.Grachus. C. de adul. Adduxi etiam Dyn.ad hanc partem.l.in laqueum,de acquir.re.do.vbi dicitur ꝙ feram illaqueatam possum apprehendere, quia multa possunt accidere propter quæ a laqueo euadat. Ad hanc partem etiam adducit Bald.in l.libertas.ff. de stat.ho.ꝙ non interest reipublicæ a quo occidatur dummodo occidatur.l.cū seruus.ff.de verb. oblig. Item quia cum quilibet a statuto habeat potestatem occidendi, non habet necesse a iudice impetrare.l.quæ sub conditione.§.fi. de condi. insti. In contrarium alleg. Dyn.l. carceri. & l. fi.in.§.fina.de custo.reo.vbi dicitur ꝙ capite punitur qui carceratum interficit, captus autem dicitur carceratus vt l.qui neque.ff.de verbo.signi. Dicebat tamen illis.ll.responderi posse, quia hic erat certum bannitum illum debere mori,ibi nō. sed subdebat ꝙ alia ratione dici potest talem interficientem puniri,quia non licet alicui prouincialium aliquem e manibus officialium eripere in authen. vt omnes obe. iu. prouin.§. eripiant. Iaco. vero ad hanc partem adducebat statutum intelligi debere in eo cui per iudicem pœna imponi non potest arg.C.de iudi.l.nullus.sed hic captus erat in potestate iudicis argu. ff. de do.l. qui saxum.& sic puniri poterat.Item quia alias licet authoritate legis occidere resistentē,cui non resistentem a contrario non licet occidere. C. de his qui ad eccle.confug.l.si seruus. ita & hic non licet bannitū non resistentem, immo iudici obedientem interficere. Præterea hic erat in custodia reipub. ergo debet reseruari vt torqueatur.C. de episco.audien. l. raptores. & vt saluus sit debito supplicio.ff.de quæstio. l. quæstionis. & de cust. reo.l.j.de male.& ma.l.fi.alle.Bald.pro hac parte l.addictos.C.de episco. audien. vbi dicitur ꝙ priuatus non potest impedire iudicis executionē. Item addebat rationem,iudex est executor ordinarius, iste priuatus extraordinarius executor. Sed vbi locum habet remedium ordinariū cessat extraordinarium.ff.de mino.l.in causæ. Soluit Iac.quæstionem pro hac parte per iura prædicta ac etiam quia lex permittit hostem occidi.l. iij §.fina.ff.de sica.Et tamen postquam captus est occidi non potest vt instit. de iure perso.§.j. de statu homi.l.iij.§.serui.Et facit.ff.ad l.aquil.l.sed & si quæcunque, Item quia causa propter quam poterat a quolibet occidi,scilicet defectus publicæ vindictæ cessat in proposito ergo &c. l. quod dictum.ff.de pac. Ad contraria respondet. Primo ad verba statuti, quia intelliguntur alio non interueniente quod impediat. Similiter tutor & legatarius possunt esse testes hoc intelligitur nisi aliud impediat.ff.de testamen. l. qui testamento, in prin.& de obsequijs.l. titius. sic & alias in l. non erit §.dato.de iureiuran.& l.tutor. Item quia vbi vna lex non distinguit.l.vna.C.de inof. donat.Facit lex vt gradatim.§.sed & si lege,de mune.& hono.Non ergo factum est lege permittēte, immo vetante,& sic quasi omnia argumenta tolluntur. Addit etiam si quis dixerit hoc ius occidē di competere reipubli.& cuilibet alij insolidum, sicut alias dicitur in lege si cui.§.ijsdem. de accusa.locum habuit præoccupatio. ff. de procurato. l.pluribus. Plus dicit & notabiliter. quod si eodē tempore concurreret respublica & priuatus debe ret respublica præferri.aut tanquam ille cuius di recto cōpetit.C.de nouati.l.iij. Aut quia eius voluntas æquior est,quia continet viam iuris & iustitiæ ordinariam ar.ff.de re iudi. l. inter pares. & C.qui bo.ce.pos.l.fina. Addit rationem ꝙ potentia offensionis procedit propter contumaciam quæ eius pœnam aggrauat vt l.relegati.ff.de pœ. illa autem contumacia est finita postquam est in manibus familiæ.s.quo ad hunc effectū vt a quocunque possit occidi. Remanet ergo solum pœna primi delicti ob quod bannitus est. Adducit simile de feris bestijs, quæ licet a quocūque capi possint,non tamen possunt capi cum sunt in manibus alicuius.ff.de acqui.re.do.l.iij.in fi. Et hāc partē tenet Cy.in d.l.libertas.& Bar.in d.§.trāsfugas, addens ꝙ illi qui veniunt de necessitate ad ciuitatem dicuntur habere securitatem a lege. l.ij.§. legatis.ff.de iudi.& ff.de leg.l.fi. Sic etiam dicimus in testibus vt ea.l.ij.§.si quis. & sic cōcludit ꝙ ille qui ducitur a familia de necessitate venit. & sic dicitur habere securitatem a lege. Ideo illū occidens incidit in l.Iul.ma.ar.ff.ad l.Iul.ma. l.j.& ibi ēt hoc sequitur Ang.Credo quod verum est eū non potuisse occidi in manibus familiæ. & quod illū occidens teneatur pœna legis Cornelię de sica.per d.§.trāsfugas. Sed nō puto quod teneatur pœna legis iulie maie.tum quia iure nō cauetur de securitate legis nisi in certis casibus inter quos iste non reperitur. Tum etiā quia pœnę non debent extendi.ff.de pœ.l.interpretatione.& l.si præses,ac etiam quia in ciuitatibus alijs ab vrbe tali pœnæ locus non est vt dictum fuit supra parte prima huius temporis.q.xv.& hæc locum habent quando iuste captus erat,si vero iniuste,vide infra quæst.xxxj.

29 **Vigesimo nono** † Statuto cauetur ꝙ capiēs bannitum debeat habere centum a cōmuni,altero punitur vadens in alterius territorium ad aliquem capiendum. Titius bannitus de Florentia vbi est statutū erat in territorio Florentino. Sempronius voluit eum ibi capere.ille vero aufugit in territorium Bononiense & ibi a dicto Sempronio eū insequentem captus fuit.Quæritur an potuerit capi. & sic

Sempronius debeat puniri virtute alterius ſtatuti l. an. And.in d.titu.de accu.§.ſequitur.verſicu. quid ſi quis in ſuarum additi.verſi. elegans Old. qõ refert Old.diſputando terminaſſe Titiũ capi nõ potuiſſe.& ſic Sẽproniũ puniendũ. Allegat primo pro caſu. l. qs ſit fugitiuus.§.idẽ Cecilius.ff. de ædil. edi. Et ibi declarat qualiter inducatur ponendo ibi caſum, ſed nimis prolixe, quia in gloſſ.ſatis appꝛet. & confirmat hoc dictũ quod ex iure loci non debebat alium locum ingredi. Allegat.ff.ad Mace.l.ſi filius.§ fina. Adducit etiã l. qui cum maior, primo reſponſo de bonis lib. Item quia conditio exiſtentis in fuga poteſt ad eius commodum variari.l.ſi quis in ſeruitute, de fur. Sic ergo cum intrauit territorium Boñ. factus eſt liber.deducit etiam not.in l. talis ſcriptura de leg.j.in vlti.glo.& ꝙ verba ſecundi ſtatuti ſunt clara ergo ſeruanda l.non aliter, de leg. iij. & quia limitatio locorum eſt certa & ſic nulla re ſtat iuris.q.l.ancillę.C.de fur. Et dicit non prodeſſe licitum principium, quia propter mixturam inſpicitur id quod nocet vt no.de reg.cato. l.j. & ibi concor. Ac etiam quia effectus ſecutus eſt in loco prohibito. Et ideo a prin. licito legem non aſſumit. Allegat.ff.ſi ſerui.veu. l. ſicuti.§. Ariſto. et ad l.aquil. l.quemadmodum.in prin.Et ſic ceſſat perceptio rei altero prius illam apprehendẽte.ff.de acqui.re.do.l.in laqueum. & l. naturalẽ. §.illud. Item quia pacificantur exceſſus in loco & exceſſus in modo. inſti. de act.§.huic autem. ſed exceſſus in modo punitur vt l.j.C.vn de vi,ergo & exceſſus in loco facit.ff.de adul.l. ſi adulterium cum inceſtu.§.Imperatore, vbi punitur qui plus fecit quam debuerit.Et ſic concludit talẽ capientem puniri.Quod etiam ſentit Bartol.in d.§. idem Cecilius. Hanc diſputationem ſi integram videre velis recurre ad Alb.vbi ſupra q.lxxvij. Vnum nolo omittere quod ipſe Old. dixit ꝙ cũ alicui conceditur facultas limitata, ille qui excedit limites,non facit ſibi conceſſum, ſed aliud.ff. ad Trebel. l. ſed ſi ante. quemadmodum ſerui. amit.ſi communem §.j.manda.l.diligenter.de re. eorum qui ſub tut.vel cur.l.ſi pupillorum.§.ſi prę tor. Sed ad capiendum bannitum ſunt limites limitati per ſtatutum. ſ. intra territorium. Qui ergo excedit,aliud facit,& ſic prohibitum. & ideo quantumcunque bonus effectus ſecutus ſit nihilominus punitur.C.de nego.geſt.l. fi. Et ideo venit a prẽmio repellendus: quia eadem non poteſt eſſe cauſa pœnæ & præmij de nego.geſt.l. ſiue hæreditaria. ex hoc vltimo colligo ꝙ quo ad præmium aſsignatum capienti bãnitum generale ſtatutum reſtringitur ad hoc locum ſtatuentis licet quo ad euitationem pœnæ talis reſtrictio non fiat vt dicam infra quæſtio.xlvj. & ratio poteſt eſſe diuerſitas lucri & damni argumen. l. fina. C.de codicil.

30 Trigeſimo †Pone ſupra proxime dictum eſt de priuato capiente extra territoriũ. Officialis florẽtinus puta vicarius alpium cẽpit bannitũ de Florentia in territorio Bononienſi. Quæro an poſsit contra illum executionem facere an vero teneatur eum relaxare & priſtinæ libertati reſtituere. Hæc quæſtio videtur fortior præcedẽti;quia nullum præſupponitur ſtatutum diſponens contrarium, ſed eadem nihilominus debet eſſe deciſio. Et ſi ponis ꝙ bannitus a principio non eſſet in territorio Florentino ſed in Bononienſi,& inde extractus fuerit, res eſt clarior, non enim fregit fines banni, & per conſequens capi non potuit, ita dicit Iaco.But. in auth. iudex.C.de epiſ.audi. Et ita etiam determinauit Fran.de Aret.in l.quis ſit fugitiuus.§.idem cecilius.per illum tex.& per not.in l.a diuo Pio.§.j. de re iud. & in l. addictos. C. de epiſ. aud.per l. extra territorium.de iur.om. iud. Eſt enim tunc officialis exiſtens in alterius territorio ad inſtar priuati.l.ij.ff.de offic.proc.& le.ſecundum Bald. in d.l.addictos. & ex his patet ꝙ tanquam ſpoliatus ſua libertate ante omnia reſtituendus eſt l. ſi quis ad ſe fundum.C. ad l. Iul. de vi. ſi per vim vel alio modo.l.ij.Et videtur expreſſe caſus in l. ſi quis liberum.ff.de proba.& facit de liber. cau. l.liberis.§.fin.& de acqui.re.do. l. nemo. probatur etiam per l.plerique.ff.de in ius vocan.probatur etiam ex vi verborum ſententiæ banni quæ regulariter ſe habent ſi venerit in fortiam &c. Ille autem qui in fortiam hoc eſt in locum ſubditum violenter ducitur non dicitur venire vt l. qui neque.ff.de verb. ſign.ſecundum iij.lec.debet igitur relaxari & priſtinæ libertati reſtitui, etiã ſi fuerit ab initio in loco Florentinorum, & deinde fugiens captus fuerit in territorio Bononienſi vt in themate dictum eſt per iura & rationes ſupra in proxima q.

31 Trigeſimoprimo †quæritur. Viſum eſt ſupra proximis qõ. ꝙ nec a priuato nec ab officiali publico bannitus poteſt capi extra territorium. An talis ſic indebite captus in manibus detinentis poſsit impune occidi. Dices tu ꝙ hęc qõ eſt ſuperflua.quia ſupra xxviij.q.determinatum eſt captum nõ poſſe occidi.& inter alias rationes fuit allegata ratio prævenientis per l.pluribus, de procu. quę videtur habere locum in omni caſu. Item cum ſit in manibus familiæ,ſiue iuſte,ſiue,iniuſte, eripi non debet.in authen.vt omnes obed. iu. prouin.§.eripiãt.Qui tex. generaliter loquitur. Sed pro clariori deciſione ſeparãdi ſunt termini quæſtionis. & ideo primo quęro an captus indebite a familia poſsit impune eripi de manibus eius.Bar.in l.ſed eximendi.§.j. ne quis eum qui in ius voc. eſt vi exi.non determinat ſed arguit ꝙ ſemper eximẽs puniatur.C.de male.l.fi.de his qui latro.l.j. & d. §.eripiant Ang.vero eo.titu.l.j. not. dicit ꝙ aut captura non tenet ex defectu iuriſdictionis, vel quia nullam habet iuriſdictionem, vel quia ſuæ iuriſdictionis terminos excęſit,& tunc licite eximitur de manibus familiæ. Alle.l. prohibitũ.C. de iur.fiſ.lib.x.Si aũt iuriſdictionem habebat licet iniuſte eum ceperit,tunc reſtitutio non eſt fiẽda de facto ſed iuris ordine per remedium appellationis ſecundum Inno.de offi.dele.c. ſi quando. Ad quod etiam alleg.d.l.fina. de male. & l. quoties.de exacto.tribu.lib.x. Item vbi captura eſſet iniuſta reſpectu ritus & ordinis eximens etiã

debet

debet puniri vt d.l. sed eximendi.§.j. & l. si per alium.§.j.eo.ti. Ex hac decisione infertur ꝙ in casu proposito tolluntur omnes rationes factæ in dicta xxviij.q.pro ea parte quæ occidi non potuerit. Et restant factæ in contrarium ꝙ occidi potuerit.non.n.habet locū ꝙ sit in carcere,vel ꝙ sit facta præuentio, vel ꝙ debeat res publica præferri, quia omnia iura ibi allegata intelliguntur in actu qui de iure valeat. Alij enim actus.ſ.de iure nulli quantum ad effectus prædictos nullum possunt effectum inducere.l.si pater. C. ne de sta. defun.l.accusaturus.ff.de adul.de re iud. l. iiij.§. condemnatū.Facit quod habetur in l.si pecuniā.§. pe.ff.de condi.ob causam.vbi ille qui est in actu relaxationis nō reputatur carceratus. Ex his patet ꝙ minus deberet puniri qui interfecit bannitū in manibus eius qui cœpit eum extra territoriū contra formam & tenorem statuti. Fortius enim est actus factus contra legem quam ille qui est factus præter legem.l.si non sortem.in princi.ff. de condi.inde.& l.cū lex.de fideiuſ.& ibi per Bart. & per Doct.in l.non dubium.C.de legi. Intelligo aūt decisionē prędictā fore veram si ille qui interfecit occidisset eum impune ēt in loco a quo extractus est.Si autem ibi non occidisset impune secundum ea quæ dicam infra lv.& lvj.q.non dicetur cū licite occidisse quia præsumitur mortuus in loco a quo inuitus iniuste extractus est vt l. qui neque.de verb.sig.supra q.prox. alleg. Et ideo licet tunc non puniatur in loco in quo occidit tamen puniretur in loco a quo contractus fuit si ibi ratione domicilij conueniri posset vt l.j. & ij.C. vbi de cri.agi.opor.

32 Trigesimosecundo †quæro. quidā in loco licito virtute statuti præmiantis capientem bannitum cœperat Titium bannitum,& ad potestatem ducebat. Sempronium eum in suis manibus interemit,quæritur an impune facere potuerit. Dicet quis hæc quæstio est terminata per not. supra q. xxviij.scilicet ꝙ non est enim minister legis vt l.ij.C.quando lic.sine iud. vin. & sic locum habet præuentio licet aliquæ rationes ibi factæ non adaptentur. Sed in contrarium arguitur & videtur quod immo potuerit occidi periura & rationes ibi pro hac parte allegata, ac etiam quia vnumquodque remedium est extraordinarium scilicet captura & occisio de facto facta, nullus enim iure ordinario iurisdictionis facit sed extra ordinē,ergo vnū nō excludit aliū l.si cū exceptione.§.cū qui.ff.qd me.cau.no.l.fi.C.si mi.se maiorē dixerit.& in l.j.C.de alie.iudi. quinimo cū remediū occisionis plenius subueniet rei publicæ quā captura illud præferri debet vt hī in l.fi.C. si aduer.rem iud. & in l. in causæ.ff. de mino. & plene.in l.in prouinciali.ff.de no.ope.nunc.Nec obstat præuentionis ratio per l.pluribus. de procu.cum sīmt.quia illud verum quādo circa idem fit præuentio.Operatur enim circa idē non circa diuersa vt l.si pluribus de leg.j.capiens.n.prędi cauit ius capiēdi,& ducendi,& sic præmium consequendi. Ergo non intelligitur abstuliſſe viam alteri illum occidendi sine præmio quia sunt diuersa. Et sic de vno ad aliud non infertur ff.de calum.l.fi.Si quis teneret istam partē per l. naturalem.§.illud & in l.laqueum.ff. de acqui.re.do. Respondet ad id quod diceretur eum non potuisse auferre ius quæsitum, vel quærendum illi capienti in casu quo repręsentasset per l.stichum.§.si de nouo cum si. ꝙ licet teneretur ei cui exemit ad suum interesse scilicet ad quantitatem quam consequi debebat per l.sed eximendi.§.j.ne quis eum qui in ius voc.per l.iij.C.de exac. trib. & quod dixit Bal.in l.abditos.C.de epiſ.aud.Non tamen lege cornelia teneretur. Et ista pars est æquior. Certum enim est eum occidisse bannitum qui non erat captus a familia, vel in publico carcere. Nec certum erat de manibus eius qui cœperat nō euasurum.Et sic fauorabilius sit reipu. esse in casu certi quam in casu dubij. Sufficit enim reipu. ꝙ ille moriatur.l.Gallus.§. si eius de libe. & posthu.Si autem non erat bannitus ad mortem, vel ad membrum sed in pecunia,non solum teneretur capienti, sed etiam rei pub. vt d. l. iij. de exac. trib. & aliis iur. superius alle. prædicta quidem non procederent quo ad obligationem occidentis.si ille bannitus erat in manibus eius qui cœperat euasurus si ille nō occidisset. Tunc enim in nullo tenetur quia captus dici non potest.ff. de in integ.festi.l.non videtur cum si.

33 Trigesimotertio † Circa prædicta instās quęro. Quidam cœpit bannitum in confinibus duarum ciuitatum, adeo ꝙ est dubium an cœperit in confinio ciuitatis a qua bannitus erat, quod multis modis potest contingere, quæritur an fuerit iuste captus siue a priuato siue a familia.Credo ꝙ hęc quęstio debeat terminari sicut terminatur quo ad cognitionem. Dicitur enim ꝙ si in tali loco committitur maleficium vtraque ciuitas habet cognitionem ergo executionem l. a diuo Pio cum ibi notatis.ff.de re iud.Quod autem vtraq; ciuitas habeat cognitionem probatur per tex. in l.iuris peritos.§.cum oriundus.ff.de excu.tut. & l.siue contra.§.quia plaucianum de libe.agno. & quod dictum fuit supra parte ij.primo tempo. q.viij. Pro hoc quia cum sint duo quorum vnum prodest & aliud nocet,nec apparet ꝙ id ꝙ prodest sit potentius altero.inspicitur id quod nocet.ff.ad Syll.l.si quis in grauī.§.fi.cum cōcor. Et idem puto si oertum esset in quo loco captus fuisset.puta quia vnū pedem tenebat in vno territorio, alium in alio, vel sedebat super lapide posito pro confinio. Est enim locus cōis.Et sic intelligitur captus in proprio territorio ad Syll.l.j.§.domini.cum si. quod maxime verū est qñ pars capitis,id est ipsum caput existeret in parte capiētis l. cū in diuersis.ff. de reli.et de fur.l.vulgare.cum si.Si aūt dormiendo totius esset in territorio a quo non est ex bāni tus.& sic dormiēdo caderet vel peruenirēt in territorium a quo bannitus est,non vī ꝙ capi potuerit.nisi experrectus ibi permanserit argu. ff.ad l. aqui.si seruus seruum.§.si fornicatius,ꝙ intellige vt ibi nisi potuerit verisimiliter casum illum cogitare. Facit.ff.locati.l.si quis domum.§.j. & ad l.aquil.l.item mela.in prin.

34 Trigesimoquarto † officialis licite quocunque respectu cœpit bannitum de quo agimus. Vult facere executionem sine nouo processu, quæritur an possit. Istã q. ponit Guil. in Spe. in sæpissime alle. §. sequitur. versi. sed pone in tit. de accu. Et ibi dicit ꝙ non potest de iure communi. Et idem ibi sequitur Io. An. referens disputationẽ Guido de Suza. qui idem de iure tenuit licet cõsuetudine dixerit seruari contrarium. Idem dixit Dy. de iure & dixit esse casum qui alibi non reperitur in l. diuus. ff. de custo. reo. Idem dicit Cyn. in l. impuberibus. §. item si quis. ff. de suspe. tut. per eãdem l. diuus. vbi Bar. idem dicit in bannitis secundum formã l. j. de requi. re. Sed in bannitis de quibus agimus qui condemnatur ex eo ꝙ habentur pro confessis dicit statim ꝙ capiuntur sine nouo processu posse fieri executionem secundum formam banni. pro quo est glo. in l. pe. eo. ti. quæ vult, ꝙ ficta confessio æquiparetur veræ. Hoc idem tenuit Odof. secundum Albe. vbi supra qõ. liij. vbi refert alias opiniones. Et quia loquuntur in bannitis alijs q̃ de quibus agimus nõ refero, si libet ibi vide quia plene refert. Est ergo verum ꝙ bannum prædictũ potest sine nouo processu executioni mandari, qđ est verum, siue capiatur ab illo officiali qui tulit sententiam vel eius successore qui idem censetur. siue ab alio ęqualem iurisdictionem habente, puta quia capitaneus capit bãnitũ a potestate, vel econuerso secundum Bart. in l. a diuo Pio. §. j. ff. de re iudi. vbi vide. Et vide quæ dicã statim in xxxvj. q. Dicit tamen idem Bart. ꝙ iudices anteq̃ exequantur, faciunt ꝙ talis bannitus recognoscit se esse illum, qui fuit bannitus, de quo supra in primo tempore parte iij. q. vlti. Prouidetur tamen cõmuniter per statuta circa talem executionẽ. Et ideo id seruandum vt l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. Vbi vero non essent statuta permittentia eum condemnari vt confessum, & bãnitus fuisset tanq̃ habitus a iudice propter eius fugã & contumaciam pro confesso, posset captus suam innocentiam probare. Et ẽt aduersarius suus crimen per l. petende. C. de tem. in integrum resti. Etiã si tempus cognitionis esset elapsũ vt not. dicit Io. And. in prealle. ver. Sed pone ꝙ ex causa prædicta nõ prosequor. Intelligo tamen id verum ꝙ possit probare innocentiam in omni casu in quo fuga non haberetur pro plena probatione. Tunc autem quando haberetur pro plena probatione secus esset. Et ita intelligo quod not. p Ray. in d. l. diuus. de quo ẽt dixit Odof. secundum Albe. vbi supra. Quãdo aũt fuga faciat. probationem vide per Doc. in l. impuberibus. ff. de suspec. tut. per Bart. in l. lege Cornelia. ff. ad Syllan. & in leg. admonendi, de iureiurando.

35 Trigesimoquinto † pone statuto caueꝙ licet habeatur pro confesso, tamen anteq̃ bannũ detur debeat accusatus, vel inquisitus certo modo citari. Alio statuto, vel eodem simili cauetur ꝙ banniti pro homicidio capti statim fiat executio etiam si solẽnitas non sit seruata, quæritur an non facta citatione dicto modo debeat bannum executioni mandari. Ista quæstio fuit antiquitus disputata vt refert Alb. vbi supra q. lxxj. vbi latissime arguit sed succincte referam. Et primo ꝙ debeat fieri executio. Statutum quod de executione dicit allegat casum vt maleficia non remaneant impunita, ergo videtur derogari principio statuti. ff. de test. tut. l. si hęreditas. §. j. & l. testamento, & quia vltima derogant prioribus in vltimis voluntatibus de leg. j. l. si mihi & tibi. §. in lega. cũ si. Et in pactis vt l. pacta nouissima. C. de pac. ergo idem in statutis. Item quia pro solennitate banni pręsumitur de verb. obli. l. sciendum, de proba. cap. in præsentia. & ideo sententia non est ventilanda, sed exequenda. C. de execu. rei iudi. per totum. Item quia si tollitur a statuto solẽnitas ipsius bãni quod est maius ergo tollitur solennitas citationis quæ est minus arg. ff. de publi. l. si ergo. §. idem agit. In contrarium allegat quia finis statuti directo videtur contradicere, vnde ergo neutrum seruandum de reg. iur. l. vbi repugnantia. et C. de fide instru. l. scripturæ. Et sic debet stari iuri communi secundum quod bãnum est nullum. C. & ff. de requi. re. quo. & quando iu. l. ij. & l. tres denuntiationes. de senten. l. prolatam. Item quia prima pars statuti continet iustitiam & concordat cum iure communi. ff. de in ius vo. per totum. C. de anna. excep. l. vt perfectius. & de dam. infec. ff. l. iiij. §. toties. Vltima vero pars quę loquitur de executione est cõtra ius, & ideo principium debet seruari & non finis argu. ff. de libe. & posthu. l. cum quidam. nec potest dici ꝙ finis corrigat principium, quia hoc non est in statutis, cum eodem tẽpore vires sumãt secundum opi. multorum. C. de testa. tute. l. ij. magis ergo finis iniquus restringitur ab æquo principio. Item recte intellecto statuto finis non contradicit principio, quia principiũ loquitur de solennitate seruanda in modo citandi bannum & sententiam, & sic principium statuti seruandum. Et ita determinat bannum non tenuisse & executioni mandari non debere obstante nullitate, maxime per vltimam rationem supra factam & per fauorem qui in dubio debetur reo vt in regula fauorabiliores. Vt vides disputator locutus est in casu quo idem sit statutum qui est minus dubitabilis. non enim est verisimile quod statuentes voluerint statim se corrigere l. non ad ea. ff. de conditio. & demonstra. Item cum possit ad diuersam solennitatem referri finis vt supra, non debet intelligi referri finis ad supra dictam solennitatem illam corrigendo l. talis scriptura. in fin. ff. de leg. j. & quod ibi not. Item quia clausula præcedens est fortioris naturæ ad determinationem sequentium q̃ sit sequens ad determinationẽ præcedentium l. filium. ff. quando di. le. ce. Et not. in l. quisquis. de lega. iij. sic itaque licet si in probatione banni non fuerit seruata solennitas, puta quia non fuit lectũ, vel quia non sedendo fuit prolatum vt l. ij. C. de sen. ex breui. reci. Si tamen citatio de qua supra fuerit secundũ modum a statuto traditum facta tale bannum executioni mittetur secundum finem statuti. Si autem omnia solennia fuerint obseruata in probatione banni, sed non

fuit

fuit facta illa citatio ſecundum modum ſtatuti, minime mittetur executioni ſecundum ipſius ſtatuti principium. Si autem tempora cognitionum largiantur poterit de nouo cognoſci. l. ſi vt proponis C. quomodo & quando iu. ff. de accu. l. libellorum. §. ſed ſi aliud. Si vero tempora nõ largiantur debebit libere relaxari. l. accuſaturus. ff. de adul. Si autem diuerſis ſtatutis talia diſponantur res videtur habere maiorem dubitationem. Si tamẽ ſunt diuerſa ſtatuta in eodem volumine et eodem tempore approbata, quaſi omnia præallegata locum habent. Et idem eſt quod ſupra dictum eſt per no. in d. l. ij. de teſta. tut. per Cyn. & plene per Barto. in l. omnes populi, dum tractat de ſtatutis contrariis. Sed & ſi poſt primum ſtatutum fit noua reformatio idem erit, tum quia legum correctio eſt vitanda ſi ſine correctione lex noua poteſt aliquid operari. l. ſi quando. C. de inof. teſt. & de appel. l. præcipimus. cum ſi. & vnius cum alia concordatio facta. C. de inof. do. l. vna de petitio. hære. l. vtrum. cum ſimi. tum quia noua generalis & trunca reſtringitur & declaratur ab antiqua, lege non eſt nouum. & l. nam & poſteriores. ff. de legi. & quod habetur in l. ſciendum. ff. qui ſatiſ. cog. & in authen. offeratur. C. de litis conteſta. et vtrobique per gl. & Doct. tum etiam quia ſolenni tas illius citationis intelligitur in ſecunda l. repetita. ff. de coniun. cum emanci. libe. eius l. nihil. & plene per Roffre. in xlv. q. j. Barto. in l. prætor. §. eritq; differentia. ff. vi bo. rap. & per Ioan. And. antiquã prædictã diſputationẽ referẽtem in addi. Spe. in ti. de ſen. exec. §. poſtremo. verſi. xvj. Quę quia in voluminibus habentur hic non infero.

36 Sexto & trigeſimo † Duę ciuitates erant confœderatæ, puta Florentina ciuitas cum ciuitate Senarum, Titius fuit bannitus de Florentia. dum habitaret Senis fuit ibi captus per poteſtatem qui volebat eum decapitare ſecundum Banni tenorem. Quæritur an poſſet. Dicebant quidam q̃ ſic, per tex. l. non dubito. ff. de cap. Bar. autem ibi determinat legem illam hoc non dicere. Sed q̃ poteſt ita ſtatutum fieri in vna ciuitate ex confederatis, q̃ delinquens in alia poſſet ibi puniri. ſ. in altera quæ ſtatuit. Et ideo in propoſito ſi ex forma confœderationis quæ poteſt fieri cum pactis paribus & maioribus, & minoribus cum libertate tamen populorum vt in d. l. non dubito, quod quando ſit habetur per Bar. in l. ſi. ff. de colle. illicitis. Illud diceretur vel in ciuitate Senarum eſſet ſtatutum, vel etiam in ciuitate Florentiæ, forte eadem ratione per generalitatem illius legis poſſet ibi talis capti fieri executio. de quo etiam per eum & Bal. in l. cunctos populos. C. de ſum. tri. & ita debet intelligi quod ſenſit in l. a diuo. §. j. de re iudi. alleg. l. non dubito. Pro quo etiam vide dictum Bar. in extraua. qui ſint trebel. ſuper ver. rebellã do. in ver. ſed an ſint rebel. vſque ad ver. de pœna autem. Vbi dicit q̃ in dubio talis confœderatio videtur fieri æquali fœdere per d. l. non dubito. Et ideo ſi actum eſt q̃ inuicem ſe tractent vt ciues in ciuilibus & criminalibus intelligitur vt vna contra aliam leges graviores non imponat q̃ tunc eſſent quia in ſocietate inſpicitur tempus ſociorum tempore initæ ſocietatis. ff. pro ſocio. l. ſocius ſocio. & fami. ercis. l. hæredes. §. non tm.

37 Trigeſimoſeptimo †pone q̃ epiſcopus ſecundũ formam ſuæ conſtitutionis pro crimine ſpirituali in quo habet iuriſdictionem inter alia contra laicũ vt in c. fi. de foro compe. lib. vj. & de iudi. c. decernimus, poſuit Titium in banno. Quæritur an iudex ſecularis debeat illum tanq̃ bannitum tractare & eius ſententiã executioni mandare. Bar. in l. diuus. ff. de cuſto. reo. in condemnato ab inquiſitore tenet q̃ non, ſed q̃ poteſt de nouo proceſſum facere & de delicto cognoſcere. Alle. in auth. de ſan. epiſ. §. ſi vero crimẽ. col. ix. & Guil. in l. magiſtratibus ff. de iur. om. iudi. Quia iſta q. eſt de materia canonica, eis eſt relinquenda. l. conſulta diualia. C. de teſt. Quantum tamen attinet ad qõ. propoſitam de bannito ab epiſcopo, videtur caſus in contrarium in c. j. de offic. ordi. de quo dic vt ibi maxime per Inno. Quantum vero ad ſentẽtiam latam ab inquiſitore videtur etiam eſſe contrarium eius quod ipſe Bar. dicit vt habetur in cap. vt inquiſitionis officium, de hæretic. lib. vj. Lex vero diuus non facit quia loquitur in damnatis ab illis qui iuriſdictionem non habebant. Si autem habuiſſent iuriſdictionem aliud eſſet vt l. non dubium eo. tit. Secundum ergo prædicta apparet regulariter tenẽdum q̃ bãnitus ab eccleſia debeat tractari vt bannitus etiam a priuatis ſiue laicis de quo in d. c. j. Et ideo forte verum eſt q̃ ſtante ſimpliciter ſtatuto in vtilitatem interficientis, bannitus occidens talem bannitum non debet puniri. Conſideranda tamen eſſent & conſtitutio epiſcopi, verba banni, & etiam ipſius ſtatuti. ff. de iur. immu. l. ſemper.

38 Iuxta prædicta trigeſimooctauo † quęritur. Quidam cœpit bannitum et eum ad iudicem non duxit ſed in priuato carcere tenuit, quia in ſua domo recluſit, an veniat puniendus. de prẽmio nõ eſt dubium, quia illud non conſequitur niſi iudici repręſentet etiã ſi ſtatutum ſimpliciter præmiat capientem l. iij. iiij. & l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. & C. de rap. vir. l. vna, ſed dubium eſt, an incidat in pœnã priuati carceris. ad cuius q. determinationem aduertẽdum puto q̃ ſcdm Bar. in l. capite quinto. ff. de adul. quidã priuati ſunt qui habent ius capiendi & detinendi vt dñs ſeruum & pater filium. l. j. & ij. de pa. pote. ff. de lib. ho. ex hi. l. iij. §. j. & ij. Et iſti ſine dubio pœnam priuati carceris carcerando filios, vel ſeruos. non incurrunt, tangitur in d. l. j. de priua. car. Quidam ſunt qui nullum habẽt ius capiendi neq; detinẽdi. Et in iſtis eſt aduertẽdum ob quam cauſam aliquem capiunt. Si enim capiunt, vulnerant, & occidunt, in continẽti inſpici debet ſolum illud delictum propter quod capiebant. ff. ad l. aquil. l. illud. Sed ſi ex interuallo occiderent. tunc tenerentur de vtroq; & de priuato carcere & de occiſo. l. nunq̃ plura. ff. de priua. delic. Et iſte non eſt caſus noſter. Quidam ſunt qui habent

habent ius capiendi. & isti ita demum videntur committere in pœnã priuati carceris si vltra xx. horas captum detineant vt d.l. capite quinto. Et ideo dixit ibi Bar. ꝙ si quis capit falsatorem monetæ per l.j.C.de fal.mon.vel furem secundũ formam l.itaq;.ff.ad l.aquil. & l.si quis in seruitute,circa finem.ff.de fur. vel debitorem suum fugientẽ per l.ait prætor.§.si debitorem.ff. de his q̃ in frau.credi. Et idem in quolibet qui põt capi ꝓpria authoritate de quibus vide Spec. de accusatore.§.j.circa prin. & detinerent vltra.xx.horas incideret in pœnam priuati carceris. Ex quibus videretur concludi ꝙ postq̃ est data licentia capiendi bannitum, si eum captum detinuerit vltra xx.horas incidat in pœnam priuati carceris per d.l.capite quinto. Pater enim potest adulterum occidere sicut quilibet bannitum l.patri.eo.ti.Et tamẽ si eum detinet per.xx.horas punitur. Ergo & capiens bannitum et sic detinens. Sed aduertendum est ꝙ marito, vel patri non licet indistincte occidere adulterum sed cum distinctione & incontinenti vt eo.ti.l.quod ait.& l.marito.Et ideo succedit dispositio.d.l. capite quinto. Bannitum aũt quis põt indistincte offendere & occidere. ergo lex illa nihil facit.Et sic in nullam pœnam videtur incidere is de quo quæritur.maxime quia quẽ potest occidere fortius potest contumeliis afficere l.nec in eam eo.ti.quod etiam ostendi videtur, quia talis detentio est offensio etiam in personam secundum Inno.in c.nuper.de senten.excom.Ergo est licita ex forma statuti permittentis eum impune offendi.Et ita tenuit Albe.vbi supra qõ. xcv. Id aũt quod dicitur in d. l. capite quinto de xx. horis debet intelligi ibi & vbicunq; illa dispositio locum haberet nisi ex aliqua causa iudicialiter videatur arg. ff. si quis cau.l.ij.quasi per totum.Si autem eum postea dimittit vide quę dicam infra parte proxi.qõ.xxviij.in fi.

39 Trigesimonono † stante statuto præ dicto ꝙ bãnitus possit impune offendi. Titius occidit Bertam bannitam.quæritur an excusetur a pœna virtute statuti.Guido de Su.in quæstionibus statutorum sub litera.P.format quæstionem.Et arguit pro & contra finaliter determinat ꝙ sic,quia in dispositionibus legalibus siue odiosis siue fauorabilibus prolatio masculini comprehendit fœmininum. ff.de verbo.sig.l.j. & in concor.ibi positis, & ad iura in cõtrarium facientia respondet ꝙ loquuntur in dispositione hominis siue testatoris. Et satis bene loquitur in materia. Hæc decisio vera est per notata per Cyn.in l.quicunque. C. de fer. fu.& l. si quis in tantam, C.vnde vi. Illi enim nomini bannitus conuenit terminus communis mari & fœminæ,scilicet homo.Et ita si in plurali loquitur statutum & ideo locum habet etiam in fœmina maxime existente eadem ratione secundum ibi not. Et per Dy.in l.j.ff.de verb.sig.& ibi ẽt per Bar. sed latius in l.j.§.verba. ff.de pecu.

40 Quadragesimo quæritur † Alio statuto cauetur ꝙ viri bannitarũ debẽt expelli de ciuitate. An e cõuerso vxor banniti erit expellẽda. Hanc q.formauit Bal.in l.quicunque. C.de fer.fugi.& determinauit ꝙ non, quia odiũ irrationabile non debet extendi.C.de secun.nup.l.fi.ff. de cõtratabu.l.iij.§. si emancipatus. Aduerte quia decisio præsentis quęstionis non habet cum ista communicationẽ, hic enim non aptatur terminus cõis,sed homo.Itẽ fœmininum non dominatur ab eodem nomine, sed diuerso,quia masculinum dicitur vir,fœminum dicitur vxor. Sed contra prædictam decisionem vĩ,quia dispositio in vno ex correlatiuis sicut sunt vir & vxor traditur ad alium,vt l.fi.ff. de acceptila.cum concord. & C.de cupres.ex lu. damascen.l.j.lib.x.& C.de indi.vidui.l.j.& ibi per Bar.Sed respondeo ꝙ illud verum ex eodem actu non ex diuerso. & ideo licet ex banno vxoris expellatur vir, non tamen ex banno viri debet expelli vxor saltem quia diuersa ratio est. Non enim potest vxor detinere virum a delinquendo sicut vir vxorem l.j.§. quæ onerandę. ff. qua rerum actio non da. & quod not. in l.si vxorem.de condi.insert.cum simi.

41 Circa idem cauetur statuto latius † ꝙ familia banniti debeat expelli de ciuitate.Quęritur c.xlj. An per hoc erit expellẽda vxor. Albe.vbi supra cx.q.dicit Old. tenuisse ꝙ non, quia nulla lege cauetur ꝙ vxor sit de familia viri, & remittit ad not. per se in l. pronuntiatio.§.familiæ.de verbo.sign.Sed est in hac.q.aliter considerandum. Dictum enim statutum posset duobus modis intelligi. Vno modo ꝙ familia viri sumatur pro tota eius agnatione sicut dicimus in l.j.ad sylla.& d.l.pronuntiatio. Alio modo vt intelligatur pro simplici familia ipsius viri,cuius ipse est caput, vt eadem l. & in l.fi.C. de verbo.sig.Et quia statutum est odiosum & cõtra naturalem rationem quod vnus prẽmatur delictis alterius,debet sine dubio intelligi in mitiorem & sic in secundam partem. ff. de pœnis. l. si præses. Et quod dictum fuit supra in primo tempore parte j.viij.& ix.qõ. Et ideo videndum est an dicatur de talis viri familia.& videtur ꝙ sic per tex.in d.l.pronuntiatio.§.familiæ.vbi Dy.dixit ad literam contrarium eius quod dicit Albe. dixit enim ꝙ si banniatur vir et familia sua intelligatur bannita vxor. Pro hoc quia qualitatem conditionis viri vxor trahit ab eo.ff.de senato.l. fœminæ. hinc est ꝙ dicitur popularis nupta magnati efficitur magnas. & econuerso magnas nupta populari dicitur popularis secundum Bal. in d.l.fœminæ. & Franci.de Are.in d.l.fin.C.de verb.sig.Pro hoc videtur tex.in d.l.j.ad fin.iuncto.§.si vir qualitercunque. in princi. exponatur nomen domus. ibi enim dicitur ꝙ viri & vxoris vna est domus. Pro hoc l.fi. C. de incolis.& l. mulieres.C. de dig. & ꝙ vir & vxor dicũtur vna caro, & sit inter eos communicatio diuini & humani iuris.ff. de ritu nuptia.l.ij. Et hoc videtur velle Bald.in d.l.fœminæ.vbi concludit ꝙ vxor dicitur proprie de familia viri. In contrarium facit quod scripsit Barto.in d.l. fin.C.de verb.sign. vbi dixit ꝙ vxor non dicitur proprie de familia viri sed improprie & largo modo. &

ideo

ideo non continetur in ſtatuto licet prima pars pro qua allegaui de iure ſit verior, quia non ſolū vxor quæ aſtringitur tot vinculis ipſi viro, quinimmo & ſerui de eius familia ſunt. Tamen ex benigna interpretatione debet intelligi ꝙ vxor non intelligitur quantum ad hoc eius familia. In pœnis enim ſemper fit benigna interpretatio, vt l. interpretatione & d.l. ſi præſes. de pœnis. Quod intelligo verum, niſi ex communi vulgi opinione vigenti ſtatuti confecti tempore vel ex interpretatione poſtea debite facta aliud probaretur l. Labeo. ff. de ſuppel. & l. cū de lanionis. §. aſinam. de fun. inſtru. cum ſimi. & ff. de legi. de quibus. & l. ſi de interpretatione. Et ita in ſimili determinauit Cy. in l. qui in adoptionem. ff. de adop.

Quadrageſimoſecūdo quæ-

42 ritur. † An ſtatuto dictante quod filij bannitorum expellantur de ciuitate comprehendantur filiæ. Albe. vbi ſupra q. lxv. refert Iaco. de Aret. tenuiſſe ꝙ non in l. j. §. j. ff. de ven. in poſ. mitten. voluit allegare. §. toties. vbi patet ꝙ exhæredato filio qui naſceretur, quia poteſt naſci filia mittitur venter in poſeſionem. Ex quo infertur ꝙ filia nō intelligitur exhæredata. alias enim venter in poſſeſsione non mitteretur per illum titulum vt ibi. & ibi proprie Ia. inducit propoſitum & hoc ideo quia ſicut ibi odium eſt irrationabile, vt l. ſi quis in ſuo. §. legis. C. de inoffi. teſtamen. ideo non comprehenditur filia. Ita & in filijs bannitorum, quia irrationabile eſt ꝙ ex delicto patris præmantur filij, vt l. ſancimus. C. de pœnis. cum concor. & ita ſequitur ipſe Albe. ſed per alia verba. Bartol. ibi aliter videtur dicere per not. in l. ſi quis in tantā. C. vnde vi ſed ibi poſt nomen ſiquis cadit terminus communis. vt dixi ſupra. xxxix. & xl. quæſt. Notandum ergo eſt ꝙ vbi de odio irrationabili tractatur diſpoſitio facta de filijs non comprehendit filias, in quo non inſto, quia eſt fauorabilis deciſio. Pro quo vide in remiſsionibus quas dedi, vbi ſupra. Subdit etiam ibi Alb. ꝙ ſi tempore ſtatuti pater bannitus erat mortus, ꝙ etiam maſculi eius filij non expellantur, quia non ſunt filij banniti allegat ff. de ſenato. l. emancipatum. §. item Labeo. qui tex. facit in contrariū. vide quæ dicā infra in vltimo tempore, parte ſecunda quæſtione decimatertia & decimaquarta.

Quadrageſimotertio quæri-

43 tur. † Stante dicto ſtatuto de expellendis filijs bannitorum, an comprehendantur filij non legitimi. Hæc quæſtio poteſt in ſe habere duo capita. Primum an contineantur filij naturales qui nati ſunt ex concubina legitima, quibus proprie conuenit nuncupatio baſtardorū vt not. ff. de cōcubi. ſuper rub. de regu. iur. l. quoties idem ſermo. & in l. fin. C. de natu. li. in authen. inceſtas. C. de incenup. Secūdum an contineantur alij illegitimi nati qui diuerſis nominibus nuncupantur, vt habetur in c. niſi cum pridem. de renun. ſed cōmuniter dicuntur ſpurij. ſ. ex quocunque damnato coitu nati, in authen. qui. mo. na. effi. ſui. §. fin. Quo ad primū videtur primo dicendum ꝙ ſic. ff. de in ius voc. l. parentes. & quod nota. in cle. j. de baptiſ. In contrarium C. de adulter. l. iij. & l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Dixit. Gui. quod aut ſtatutum fundatur ſuper ratione naturali, & continentur naturales, vt in primis iuribus, aut ſuper ciuili & non continentur, ita ſoluit contrarium in d. l. parentes. Sed Bar. ibi ſoluit aliter. Quod aut tractatur de fauore & habet locum lex parentes, aut de odio, & habet locum contrarium. Cyn. vero ſoluit ſecundum Guil. ſed addit in ij. mēbro ꝙ aut ſtatutum continet odium, & verum dicit Guil. aut fauorem, & continetur in ſtatuo quantumcunque ſubdetur ſuper ciuili ratione, vt ipſe no. in l. quiſquis. C. ad l. Iul. ma. & in l. libertinum. C. inter. ma. Secundum hęc videretur dicendum ꝙ naturales filij in tali ſtatuto non comprehendantur, tum propter ſo. Bar. tum propter dictum Cy. Sed conſidera ꝙ diſpoſitio legis parentes, videtur odioſa ſaltem quo ad filios. ff. de in ius voc. l. quinque. §. prętor ait. Ergo videtur quod ſaltē pro illa parte deberet reſtringi, vt not. in l. ij. C. de in ius voc. & ibi per Bal. etiam in ſtatutis. Sed reſponde quod cum ſit in materia correlatiuorum non poſſet reſtringi ex parte filiorum quin reſtringeretur ex parte parentum. Et ideo fauor eorum pro quo illa diſpoſitio fuit facta prævalet vt extendatur l. qui exceptionem. ff. de condi. indeb. Remaneat ergo concluſio, ꝙ vbi lex mouetur naturali ratione, contineantur naturales. Vbi ciuili aut tractatur de odio & non comprehendantur, aut de fauore & cōprehendantur. Et ideo in propoſito cum contra rationem naturalem, immo et diuinam ſit ꝙ filius propter patris iniquitatem pręmatur, non poteſt dici ſtatutum naturali ratione confectum. Et ideo reſtat quod tanquam odioſum naturales non contineat, quod etiam poſt diſputationem tenuit Bald. in d. l. quiſquis, vbi vide. Et ex iſta deciſione patet ꝙ examinatio ſecundi eſt ſuperflua. ſ. an veniant ſpurij qui filiorum appellatione non continentur in auth. qui. mo. natu. effi. ſui. §. fin. Et eſt text. expreſſus. ff. de ritu nup. l. lege Iul. §. nec diſtinguitur. & ibi etiam per Cyn. in fi. in addit. Et ideo non inſiſto. licet glo. quæ inquantum hoc dicat non tenetur, videatur dixiſſe, ꝙ licet non cōtineantur appellatione filiorum in ſui fauorem, tamen cōtinentur in ſui odium in cle. j. de baptiſ. Non ergo in tali ſtatuto comprehenduntur niſi legitimi filij & naturales. Niſi ex communi vſu loquendi aliud diceretur, vt in l. Labeo. de ſuppel. le. cum concor. Et propterea communiter prouident ſtatuta ꝙ etiam tales interdum comprehendantur. An aūt comprehendantur legitimi tantum non examino, maxime quia illi non ſunt in vſu vide ad materiam quod habetur per Bart. in l. ſi ita quis. §. j. de leg. j. & per Doc. in l. generaliter. §. cum autem. de inſti. & ſubſti. & in d. l. filiū. de his qui ſunt ſui vel alie iur.

44 Quadrageſimoquarto †queritur.

dictum fuit ſupra quæſtio. xxxix. quod in tali ſtatuto pręmente bannitos continetur etiam bannita. Sed quæritur an ſtante dicto ſtatuto ꝙ filij bannitorum expellantur

pellantur debeant expelli filij mulieris bannitæ, dicitur ꝙ glo. in l. quisquis ad l. Iul. maiesta. determinat quod sic. Et ita post reprobationem eorum qui reprehendunt glos. tenet ibi. Pet. & sequitur Bald. licet dicat ꝙ in statutis odiosis appellatione patris comprehendatur mater. Ibi enim dicitur quisquis &c. Et sic ponitur terminus communis. Et idoe in proposito cum dictum sit in d. qō. xxxix. ꝙ istud nomen bannitorum adiungitur cum termino communi. & sic comprehendit fœminam. Sequitur consequutiue ꝙ in tali statuto contineantur etiam earum filij. Et istud apud me supposito prius est satis clarum. Si aliter videre cupis ibi vide.

Viso quòd in statutis editis

contra bannitos continentur fœminæ. quæritur
45 quadragesimoquinto, †an bannita prꝙgnans possit virtute statuti impune occidi. Ista quæstio est subtilis. & ideo arguo. Et primo ad negatiuam. Et sic ꝙ occidens debeat puniri. Statuta patiūtur interpretationem passiue restrictiuā a iure communi. l. si serui vestri. C. de noxa. l. fi. §. in computatione. de iure deli. in gl. Modo sic ex forma statuti permittentis bannitum posse impune occidi, quilibet videtur quodammodo constitutus officialis publicus. l. j. & ij. C. quando li. sine iudi. vin. Bart. in l. a diuo Pio. §. j. de re iudi. Bal. in l. amissione. §, qui deficiunt. ff. de capi. dimi. Frā. de Are. in l. quis sit fugitiuus. §. idem Cecilius. de ædili. edic. Colligitur etiam ex no. per glos. & Bald. in l. accusationis. C. quod me. cau. sed publicus officialis in mulierem prægnantem non potest facere executionem. ff. de pœnis. l. prꝙgnantis. & in l. Imperator Adrianus. ff. de statu homi. Ergo nec priuatus qui authoritate pnblica facit. Secundo hoc probatur licet mulier sit bannita, tamen partus qui est in vtero non est bannitus l. & seruorum. §. j. de sta. homi. & ibi per Bald. Sed occidendo matrem occiditur etiam partus, vt plurimum & regulariter. Ergo occidens non debet esse immunis a pœna, quia quando de permisso necessario peruenitur ad prohibitum non potest fieri id quod alias permissum erat, ne per vnam viam concedatur quod per aliā prohibetur l. scire oportet. §, oportet de legi. tuto. l. j. in fi. de autho. tut. Tertio si quis occidit duos. quorum vnus erat bannitus alter non. licet pro morte banniti non puniatur, tamen debet puniri pro morte nō banniti. Et istud est clarum per l. j. ad l. Corne. de sica. Sed quātum ad fauorem sui partus habetur pro nato, vt l. qui in vtero. ff. de sta. homi. Suus autem fauor est vt mater viuat, vt sic educari possit. Ergo censebitur occidisse natum & sic bannitum & non bannitum. Ergo punitur Quarto quando duo sunt quorum vnus est capax alius incapax. Incapax capit propter capacem. l. si is qui duos. ff. de libe. lega. Ergo hic mater incapax securitatis est capax propter partum capacem. facit ff. quemad. ser. amit. l. si communem. In contrarium quod immo occidens puniri non debeat. probatur primo sic. Quando permissum & prohibitum non possunt separari. permissum trahit ad se prohibitum, vt d. l. si is qui duos. Ergo & hic hoc permissum scilicet occisio matris tanquam potentius trahere debet ad se prohibitum. Secundo pater potest occidere filiam in adulterio deprehēsam. ff. de adulte. l. ꝙ ait. & si facit non punitur, nec distinguitur an sit prægnans vel non. Ergo ita in proposito. Sicut enim ibi pater facit de facto iuris authoritate, ita & hic priuatus. Statutum enim non distinguit sicut nec lex, ergo nec nos distinguimus. de publi. l. de pretio. Nec ob. l. si serui vestri. iuncta l. prægnantis, quia illa loquitur in iudice qui cum deliberate debet iudicare, & iuris ordine seruato ad differentiam astringitur, hic autem de facto facere potest, ergo iuris ordo non attenditur. ff. de conditi. & demonstra. l. Meuius. & de his qui not. infa. l. quid ergo. §. sicut autem. & ita in patre determinauerunt Guil. & Cyn. post eum, in dicta l. Imperator. ergo eodem modo idem dicimus in eo cui licet bannitum occidere. Hanc etiam partem tenuit ibi Bal. sed dixit ibi cogita, an sit verum. Si consideramus vnam rationem Guili. ꝙ ideo pater possit, quia irraro animo parci debet. vt in l. quod ait. hoc cessaret in proposito, nisi diceres occidentem fuisse primo offensum vel eius patrē vel filium, & quod dictæ mulieri obuiasset, & sic ex proposito non fecisset, sed dolore, & ita motus ad talem actum deuenisset. Hæc decisio Bald. non est mihi tuta, licet pro eo faciat ꝙ prægnans capta seruatur in carceribus. & sic est verisimile ꝙ pœnam debito tempore luet. In casu autem nostro non est sic cum vagari possit. Puto tamen in hac q. sic posse distingui ꝙ aut dicta mulier erat manifeste prægnans, & tunc aut occisor qui occidit eā erit talis ad quem secundum mundum spectabat vindicta offensionis propter quam bānita fuerat, licet alias sibi a statuto permissa non esset. aut non erit talis. Primo casu aut occidit eam, non ex proposito, sed quia ei fortuito obuiauit, & locum habeat decisio prædicta per iura & rationes Guili. non enim potuit instum temperare dolorem, & sic virtute banni & statuti veniat excusandus. Secundo casu non possit ipsam occidere per rationes supra factas. Non obst. ꝙ de facto fiat & non iuris ordine, quia etiam in his in quibus extraordinarie proceditur aliqualis ordinis dispositio seruāda est, vt habetur in cle. sæpe. de verbo. signi. & per Bart. in extrauagān. ad reprimendam. Scit enim vel scire debet ꝙ non solum bannitam, sed etiam non bannitam creaturam interficit, & sic puniri debet per iura prædicta. Si vero manifeste prægnans non apparebat, tunc aut probatur occidentem sciuisse prægnantem & punitur alias non. l. penul. ff. de adule. & quod no. plenę per Io. And. in regula quod quisq; lib. vj. & dicā infrā in vlti. tempore. parte j. q. ij. Quæ aūt dicta sunt in fauorē prægnantis, intellige locum habere siue sit nupta vel prægnans ex viro, vt habetur in l. miles. §, quapropter. ff. de adul. siue sit prægnans ex adulterio vel alio illicito coitu, vt habetur in fin. per Guil. Iaco. de Bel. Cy. Bar. & Bald. in l. ij. §. si non propter. ff. si quis cau.

Postquam de

muliere bānita aliqua diximus prosequendo materiam

46 riam eandem. Quadrageſimoſexto quæro. † Titius Bertam bannitam non prægnantem non occidit, ſed cum ea adulterium vel ſtuprum inuita vel volente cõmiſit, an veniat puniendus. Si dicimus eã fuiſſe libere volentẽ, nulla ei violentia ſine offenſio facta eſt, vt C. de tranſa. l. cum donationis. ff. de iniur. l. iij. & l. j. §. vſque adeo. quod qualiter intelligatur examinant ibi Dy. & Barto. & Dy. in regula ſcienti. lib. vj. Si violenter ei iniuria & offenſio facta eſt. & ſic in primo caſu debet poſſe puniri de adulterio, quia in bannitam licita eſt offenſio. Alia autem quæ in offenſione non cadunt ſuæ determinationi relinquuntur l. ſi cum dotem. ff. ſolu. mat. cum ſi. Iuris autem determinatio eſt ꝙ adulterium etiam conſentiente marito commiſſum punitur. l. ij. §. j. & l. fin. §. ſi publico. ff. de adul. Secundo caſu non videtur poſſe puniri, quia quem licet occidere, licet contumeliis afficere l. nec in ea. ff. de adulte. Et ideo ſi ipſa accuſaret nõ audiretur virtute dicti ſtatuti. Nec mirum ꝙ magis puniatur qui minus delinquit contra l. quod ſeruus. ff. quod vi aut clam, quia vno caſu offendi bannitum & ſic habet beneficium ſtatuti alio non, & ſic verba ſtatuti non verificantur l. ſi quis in ſeruitute. ff. de furt. & de lega. iij. l. non aliter. cum ſimi. Prædicta quidem vera ſi habeatur conſideratio ſolummodo ad iniuriam ſiue ad offenſam factam marito vel patri, propter quã cuilibet iure ſuo licitum eſt accuſare. ff. de iniur. l. j. §. vſque adeo, de adulte. l. ij. §. marito. & §. ſi ſi mul. cum ſe. & C. de adul. l. iure mariti. maius eſſet dubium. Puto tamen ꝙ poſtquam in eo qui principaliter offenditur ipſum ſtatutum non reputat offenſam, quinimmo nec delictum vt dicam infra proxima parte. q. j. & ſic nõ reperitur principalis offenſio, nõ reperiatur etiam ſecundaria. Requiritur enim ſubiectum ſcilicet ipſa iniuria quæ hic virtute ſtatuti eſſe non dicitur ergo agi non poteſt, aut p̃ patrem, aut p̃ maritum. Nec obſtat dictus. §. vſque adeo. &. §. fina. vbi dicitur, quod licet filia agere non poſsit tamen egit pater vel maritus, quia ibi loquitur quando filia vel vxor voluntate ſua excluſit ſe a ſuo iure quæ non poteſt patri vel marito præiudicare, nec vlterius extenditur excluſio l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pac. & l. ſi quis ſeruum. de iureiur. & ibi concor. hic autem non ipſa filia vel vxor a tali iure ſe excluſit, ſed ipſum ſtatutum quod fortius operatur. Multa enim per legem fieri poſſunt, quæ non poſſunt fieri per pactum ſiue per partes, vt habetur in l. ius publicum. ff. de pactis. Nec obſtat, quod dicitur ꝙ poteſt per legem fieri poteſt etiam per pactum, vt no. in rubr. C. de decre. dec. lib. x. quia illud verum quando pactum fit ab illis qui poterant legem facere, tunc enim talia conuertuntur, vt ibi, & habetur in l. ciuitas. ff. ſi cer. pet. Non autem habet locum in illis qui non poſſunt legem facere, vt d. l. ius publicum. & not. in l. non impoſsibile. eo. titu. per Doct. Et ꝙ hæc deciſio procedat, probatur ex quocunque maleficio facto contra vnum læditur tota cognatio. l. lex Cornelia. ff. de iniur. Et tamen pro morte bãniti vel alia offenſione facta ſibi qui iura cognationis non perdidit, vt l. iura ſanguinis. de regu. iur. Et dictum fuit ſupra in parte præcedenti. qõ. iiij. nullus agit vt dicã, vbi ſupra ergo nec nunc. Concludatur itaq; quod ſi bannita voluntarie carnali cognitioni cõſentit, poterit pater & maritus de adulterio vel ſtupro accuſare. Statutum enim hoc caſu ſibi locum non vendicat. Si autem per vim cognita eſt, nullus agere poteſt, quia ſibi locum vendicat ſtatutum quod permittit impune offendi poſſe, Nec ob. ꝙ dixi ſupra in parte præcedenti huius temporis. q. lx. quia ibi loquitur quãdo ab initio tempore offenſionis filius non erat bannitus, & ibi tetigi. Nec ob. l. iij. §. ſi filius. ff. quod quiſque iur. quia loquitur quãdo oritur ius, ſed ob. excep. vt ea. l. fi. hic autem nullum ius oritur, vt dicam in d. qõ. j. Et ſic non eſt vera deciſio Iaco. But. quam refert Albe. vbi ſupra q. xlij. Et iſta deciſio de ſtricto iure verior eſt meo viſu quã deciſio Bal. qui in l. fin. C. ſi contra ius vel vtili. pu. tenuit contrarium per c. & ſi Chriſtus. de iureiuran. quia illud c. potius facit contra eum cum pariter diſponat de homicidio furto & adulterio. Duo autem proprie ſecundum ipſum ibidem permittuntur contra bannitum talem ergo & tertiũ, quia ſi permittitur homicidium quod eſt maius delictum adulterio. xxxiij. q. ij. ſi quod verius. ergo & ipſum adulterium quod eſt minus. C. de ſacroſan. eccl. auth. multomagis. cum ſi. Non obſtat ratio ſua videlicet ꝙ homicidium & furtum quãdoq; permittuntur in cle. j. de homic. & de fur. c. iij. Adulterium vero nũquam, quia aliud eſt a ſtatuto fieri actum licitum, quo caſu militaret dictũ ſuum, & aliud eſt pœnam remitti actu remanente illicito, vt patet ex no. in hac eadem parte. qõ. xlix. ſecundum Ioan. de Lign. quo caſu locũ habet quod dixi. Statutum enim pœnam remittit & agit & agere intelligitur quantum poteſt & vt poteſt etiã diuerſimode, vt no. in l. ſi quis maior. C. de tranſac. Pœna autem adulterij quo ad huius fori legibus ſubdita eſt. l. ſi adulterium cum inceſtu. §. j. ff. ad l. Iul. de adulte. facit quod habetur in l. j. ff. de iuſti. & iur. ergo et ſtatutis, vt l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. Nec mirum quia etiam aliquando iure canonum adulterium non punitur licet remaneat illicitum iure poli, vt d. c. ſi quod verius. & ibi no. Facit xxiij. qõ. ij. c. tolerandi. Et hoc caſu non habet locum. q. xj. hac eadem parte quia ſopita eſt in d. canone, ꝙ peccat iure poli. facit lex ſi quis in ſeruitute. de fur. Tu autem lector tene ꝙ placet. An autem ex tali violenta cognitione reſultet regulariter accuſatio adulterij vel non examino, quia non conuenit ad propoſitum remittens ad l. ſi vxor. §. ſi quis plane. & l. vim paſſam. in princ. ff. de adul. & l. j. §. remanet. ff. de poſtul.

47 Quadrageſimoſeptimo † pone e cõuerſo vir erat bannitus vxor non bannita, ipſa commiſit adulterium. Quæritur an de tali adulterio poſsit fieri accuſatio vel inquiſitio, quia vbi ſupra proxima quæſtio. remiſi ad primam quęſtio. partis ſequentis, tractabitur. plene quãdo iudex poſsit vel non poſsit inquirere, vbi pars nõ

poteſt

poteſt accuſare. hic breuiter de hac qõ.me expediam. Et dico aduertendum ꝙ aut maritus accuſat iure mariti, vel iudex reſpectu illius iuris inquirit. Puta eo tẽpore quo nullus accuſare poteſt præter maritum, vt l.iure mariti. C. de adult. cum concor. Et tunc non poſsit per ea quæ dicam vbi ſupra. Si autẽ accuſat alius puta pater vel extraneus iure communi. Et tunc poſsit cognoſci. Adulterium enim lege humana eſt prohibitum. ff. de adulte. l.j. immo & diuina iuxta illud Leui. cap. xviij. Non mechaberis &c. Adeo quod licet maritus conſentiat, & ſibi nulla fiat iniuria. tamẽ cognitio adulterij competit. l.ij. §. lenocinij. &. §. ſi publico. ff. de adult. Licet igitur maritus repellatur, non tamen repelluntur alij vt ibi, ergo nec iudex qui iure aliorum inquirit. De ſeparatis enim habentibus diuerſam rationem non fit illatio. l. ſi. ff. de calumnia. & l. ſi maritus. §. ſi negauerit. ff. de adulte. cum ſi. Et ideo in hac ciuitate in qua eſt ſtatutum ꝙ iudex non poſsit inquirere, niſi inquiſito prius iniuriam paſſo an velit accuſare denuntiare vel notificare. Et ſi requiſitus dixerit ꝙ nõ, tunc poſsit inquirere. debet iudex bene aduertere. Si enim inquirit bannitum maritum. Et eo reſpondente ꝙ non vult accuſare &c. iudex inquirit non procedit inquiſitio. iure enim mariti cognoſcit quod non poteſt. facit regula ſi quis in ius. lib. vj. cum no. inſtit. de publ. iudi. in prin. Requirat ergo patrem vel alios ſibi proximos. & tunc poterit inquirere. Excluſus enim iure vno non intelligitur excluſus ab alio. l. filius. de inoffi. teſta. l. ſi filius. de ope. lib. l.j. §. nunc videndum. de ſucceſſ. edic. cum ſimi. quæ deciſio vtilis eſt ad multa. Ad quam vide Io. And. in mercu. ſuper regula fruſtra. in iij. quæſtio.

48 Quadrageſimooctauo †pone ſtãte ſtatuto cauetur ꝙ bannitus poſsit impune offendi. extat aliud ſtatutum quo cauetur ꝙ nullus poſsit portare arma offendibilia. Et repertus cum illis puniatur certa pœna. Quidam cum armis portari prohibitis interfecit bannitum, & rediens domum fuit inuentus cum armis prædictis. Quæritur de duobus, primo an puniatur pœna homicidij, ſecundo an ſaltem incidat in pœnam portantis arma prohibita. Sed quia ex deciſione ſecundi clare infertur ad deciſionem primi, circa illud primum non inſtabo. Et eſt ſciendum ꝙ do. Thomas de azoguidis de Bono. diſputauit hanc q. multum prolixe. Sed ꝗ breuius potero decurtabo ſuam referens intentionem. Et primo ad affirmatiuam quod puniatur arguit multis modis. Primo a ratione ſeparatorum, quia de vno ad reliquum non arguit l. Papinianus exuli. de mino. delatio autem armorum eſt ſeparata ab homicidio. Ergo licet homicidium ſit licitum, non eſt licita armorum delatio. Secundo in his quæ facti ſunt, vno poſito non ſequitur aliud. l. non hoc. C. vnde cogna. Sed occidere & arma deferre ſunt diuerſa & facti. ergo licet permittatur occiſio, nõ infertur ad permiſsionem alterius. Tertio quia facile fuiſſet concedenti vtrunque ſtatutum illud imprimere in ſtatuto de inuento cum armis. Ergo ſi non expreſsit, intelligitur vt iacet, vt in l. vnica. §. ne autem. C. de caduc. tollen. Quarto vbi eadem ratio idem ius. l. a Titio. de verbo. obliga. ſed cauſa & ratio ſtatuti prohibentis arma portari eſt ne committantur maleficia. Ergo locum habet in propoſito, quia cum ipſis poterat maleficia committere. Quinto a verbis & mente ſtatuti quibus ſtari conuenit. l. non aliter. de lega. iij. & l.j. §. ſi is qui nauem. de exerci. Sed verba & mens ſtatuti ſunt vt occidens bannitũ excuſetur, portare arma prohibita inuentus condemnetur, ergo &c. Sexto quia in generali conceſsione non veniunt ea, quæ quis non eſſet ſpecialiter conceſſurus. l. generali. ff. depig. Sed quia ex delatione armorum oriuntur lites. C. vt vſus armorum inſcio &c. non eſt verisimile quod princeps vel ſtatuens in ſpecie cõceſsiſſet portationem armorum, l. æquiſsimum, de vſufruc. Ergo non venit in generali permiſsione bannitum offendi poſſe. Septimo contrariorum eadem eſt diſciplina. l. & ſi contra. de vul. & pup. l. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. ſed ſi de prædictis fuiſſet inuentus ante occiſionem banniti cum armis prohibitis veniret puniendus, vt patet ex ſtatuto, ergo & in eius contrario caſu cum redit ab occidendo. Octauo conceſsio larga intelligitur, dum tamen aliis ſtatutis quam minus poteſt offendatur. C. de inoffi. teſta. l. ſi quando. ergo conceſsio offenſionis ſiue occiſionis banniti, debet intelligi ſaluo alio ſtatuto de inuento prohibita arma portare. Nono in his quæ ſunt de genere permiſſorum vt in matrimoniis habet locum limitatio dum tamen fiat ſecundum ordinem aliorum iurium, vt patet in matrimonio quod generaliter eſt permiſſum. l.j. de iuſti. & iur. & tamen intelligitur modo alias non prohibito. C. de inter. ma. per totum. Permiſſio ergo huius homicidij debet intelligi alias ꝗ cum armis portari prohibitis. Decimo arguitur a defectu ſeruatæ formæ, & alle. multa iura & inter alia. l. quod ait. de adult. ad l. aquil. l. Itaq; ad l. Cornel. de ſica. l. furem. Vndecimo probat quia ſtatutum non punit portantem arma, ſed inuentum cum illis. Sed iſte eſt inuẽtus cum armis, ergo licet eſſe permiſſum illa portare vt bannitum occideret, non tamen eximeret ſe a pœna inuentionis, quæ omnino ſunt diuerſa. Arguit etiam aliter a generalibus, ſed non curo, determinat contrarium ſcilicet ꝙ veniat puniendus pro delatione armorum. Ex quo etiam determinat ꝙ nec propter occaſionem, & allegat multas rationes. Ego autem aſſumam illas quæ mihi videtur ad cauſam facere & alias omittam & ſuccincte concludam. Primo ergo probat ſuam deciſionem vno permiſſo omnia videntur permiſſa ex quibus facilius perueniatur ad permiſſum, ar. ff. de acqui. hære. l. nec his. & l. illud. ſed cum armis poteſt occidi bannitus facilius. quod eſt permiſſum, ergo videtur permiſſum illa ob id poſſe portari. Secundo ad remotionem generis remouetur, quælibet eius ſpecies. de fun. inſtru. l. fundi. & C. ne ſi. rem quam ven. l.j. & ij. Sed occidens bannitũ remouetur generaliter a pœna ergo & a quo cunq; ſpeciali. Si ergo puniretur pœna delationis

armorum

armorum non esset a pœna remotus. Tertio propter naturam cõtrariorum. vno prohibito prohibetur omne illud quod venit ex eo vel ob id.l.nõ dubium.C.de legi.ergo econuerso vno permisso, permittitur omne illud quod venit ex eo, vel ob id,sed occiso bannito sequitur reportatio armorũ, ergo id videtur esse permissum. Quarto a maiori, quia permittitur occisio quod est maius,ergo delatio armorum ob illam causam, quod est minus.lege nec in ea.ff.de adulte. Quinta quia beneficium principis debet late interpretari.l.fi.de cõsti.principip. Et sic cum reddatur immunis ab homicidio. ergo & a quolibet eius parte, & sic a delatione armorum. Sexto quia sicut vna lex declarat aliã. l.non est nouum & l.nã & posteriores.ff. de legi. & quod no.in l.sciendum.ff.qui satisda.cogan.ita vnum statutum debet aliud declarare.l.omnes populi.& l.ius ciuile.ff.de iusti.& iur.& ideo statutum quod non permittit arma portari determinatur per aliud quod permittit bannitũ occidi,scilicet vt intelligatur nisi portarentur causa occidẽdi bannitum. Septimo a natura accessorij ad principale, quia permissa est occisio quod est principale, ergo & delatio armorum quod est accessorium, maxime quia interest reipulicę vt malefactores puniantur, & sic per omnem modum l. ita vulneratus.ff.ad l.aquili.inducit.l.et si non sint.§. perueniamus.ff.de auro & argen.lega.cum si. Vltimo inducit.l.illud.§.fi. cum si.ff.ad l. aquil.s.vt considereretur ipsum propter quod fit aliquid nõ ipsum quod,fit.Et ista est melior ratio q̃ fecerit vna cum illa q̃ vnum statutum declaratur ab alio. Si enim quis caperet arma,& occideret hominem & caperetur nõ puniretur nisi de occiso,quia in illo confunditur omne præambulum,vt l.nunquã plura.ita & in proposito, quia homicidium quod est permissum trahit ad se delationem armorum.Sit ergo conclusio q̃ quia statutũ de inuento cum armis generale restringitur & declaratur ab alio, vt dictis iuribus.& authen. offẽratur. C. de litis contesta.vnum confunditur in alio,vt dictus inuẽtus cum armis puniri non debeat. faciunt pro hoc no.per Bar.in l.quęlitum.§.pe.ff.de fun.instru. Et hanc decisionem intelligo verã si non est magnũ interuallum inter occisionem banniti & inuentionem cum armis, argu.l.cõtractus.C.de fide instr. cum si. Hoc autem an sit longum interuallum vel non secundum locorum distantiam & facti qualitatem iudicis arbitrio relinquatur, ar.l.j.in fi.de iure deli.cum si.Ex quibus etiam patet q̃ id quod dicitur de inuento in reditu haberet locum etiam in eo qui repertus esset in eundo ad illum occidẽdum si iudici de eo constaret.per easdem rationes. Vnum tamen nota q̃ dictante statuto vt supra nõ sufficeret ad pœnam exigendã sola inuentio nisi fuisset etiam apprehensus, vt l.si barsatoram.C. de fideiuss.& ibi per Bar.& in l.j.ff.de acqui.poss. per Cyn.C.eo.titu.l.licet.

49 Nono & quadragesimo. † Sẽpronius volens interficere Titium bannitum eum fuit insultatus, Titius aliter mortem vitare non valens occidit Sempronium, Quæritur an illud licite facere potuerit cũ fecerit se defendendo per l.vt vim.ff.de iusti.& iur. & ad l.aquil. l. scientiam.§. qui cum aliter.& C.vnde vi.l.j.Quia hæc q.tangitur per Doct.in d.l.vt vim.possem cum eorum determinatione sentire. Sed vt determinatio reddatur vtiliore arguam breuibus rationibus ad partes, deinde decidam.Primo ergo ad affirmatiuam arguo.banniti de quibus agimus non perdunt naturalia siue gentium iura,vt dictum fuit supra parte proxi.q. v. Sed de iure naturali est talis defensio permissa vt dictis iuribus.et l.j.§. cum arietes.ff. si qua.pau.fe.di.ergo id facere licuit. Secundo licet statuto dicatur q̃ non audiatur agendo vel defendendo illud intelligitur in iudicio,q̃ autem de facto non possit se defendere illud statutum non dicit,nec etiam aliud dictans quod possit impune offendi. ergo vltra id quod in eis contineatur nõ deberet extendi.ff.ad munici.l. constitutionibus. & l.quicquid astringendæ.de verbo.obliga. Tertio dicta defensio est naturalis, & cum præsupponatur eum aliter mortem vitiare non potuisse est necessaria,ergo tolli non potuit.immo non intelligitur tolli per statutum, vt in cle.pastoral. de re iudi.& quod non.Inno.in ca.cum inter. de exec. Quarto pater & maritus possunt occidere adulterum,vt l.patri.& l.quod ait.ff.de adulte.& l.nec timorẽ.quod met.cau. tamen adulter propter metum talis mortis aliquid promittendo potest agere actione quod met.cau.vt d.l.nec timorem.ergo patet quod poterat se defendere, si enim non potuisset se defendere omnis promissio deberet esse licita, quia non posset dici iniustus metus illatus.eod.titu.l.similiter.in prin.iuncta.l.qui in carcerem. Quinto lex generaliter dicit,q̃ quicunq; licitum est redimere sanguinẽ suum.l.j.ff. de bo. eo.qui mor. & not.in l.transigere.de transact.C. & qualitercunq; .& si generaliter loquitur in personis et in modo,ergo etiam istum comprehendit. l.j.§.& generaliter.ff.de leg.prestan.Pro hac parte possent multa dici, sed pro nunc hæc sufficiant. In contrarium q̃ immo veniat puniendus & sic ad negatiuam arguitur. Primo quando alicui infertur iusta iniuria,tunc non licet illam propulsare, vt not.in l.vt vim.præall. tunc enim non dicitur iniuria.instit.de iniurijs in prin. Sed volens occidere bannitum licite faciebat virtute statuti, ergo non fuit licita offensio contra eum. Et pro ista ratione alle.Bar.ff.ad l.aqui.l. iij. Secundo videtur casus in l.ij.C.quando lic. sine iu. vin. & ibi sentit glo.secundum Bar.qui determinat.in d. l.vt vim. Tertio allegatur etiam pro casu l.si seruus.C.de his qui ad eccle.confu.Quarto probatur ratione, sic, virtute dicti statuti priuatus agit authoritate publica, & videtur constitutus publicus officialis, vt dixi supra in hac parte.q.xlv.ergo ei non potest fieri resistentia.C.de iur.fisci.l. prohibitum.lib.x.& l.decuorum.de metha. eo.lib.& ff.de rei ven.l. qui restituere.cum enim succedat loco iudicis, sequitur q̃ talis resistentia non est iusta.xxiiij.q.v.c.non est nostrum. Pro hac parte facit decisio domini Thome de azogui. in publica disputatione in qua per multas rationes,& maxime ne offendens vel volens offendere,siue occi

dere

dere legis authoritate decipiatur.l.ij.C.de his qui ve.æta. impe. & per iura prædicta determinauit patrem volentem occidere adulterum inuentum cum filia non potuisse impune occidi ab adultero aliter mortem vitare non valente. ad quod vltra prædicta alle.j.C.de exac trib.& C.de defer.l.ij. lib.xij.& l.quoniam.C.ad l.Iul.de vi. & incipit eius disputatio. Pater adulterum inuentum cum filia. vt tamen ipse ibi dicit, ille casus est magis dubitabilis,quia patri non permittitur indistincte occidere adulterum, sed tunc demum si etiam filiam occidit.l.quod ait.& l.patri.& ideo cum nō constet,an iure licite faciat magis est dubitandū. ad quod facit.d.l.nec timorem, licet tamen ipse non dicat si iam pater filiam occidisset minus esset quæstio dubitabilis, quia amplius de licito iure dubitari non posset. Sit ergo conclusio ꝙ talis bannitus non potuit impune facere, & sic debeat puniri. Qualiter autem puniri debeat dicā infra postquam responsum fuerit rationibus supra scriptis in contrarium factis. Quibus sic respondetur: nō ob.prima ratio,quia illud quod dicitur bannitum non perdere iura gentium vel naturalia est verum nisi a statuto aliud expresse vel tacite disponatur, vt d.l.ij.quando lic. sine iu. vin. iuncta.l.omnes populi. & dixi supra hac eadem parte.q.ij.vbi.dixi defensionem facti tolli posse, & iuris causa subsistente. Non obstat quod statutum non extendatur,quia ipsum extendit lex virtute necessariæ consequentiæ.l.si ita stipulatus fuero per test. de verbo. obligatio.l. lex Iul. de fun. dot.& plene per Doct.in l.omnes populi. Si enim offensio fit per statura licita,ergo sequitur necessario ꝙ defensio est illicita,& sic illud statutum disponere intelligitur. Et sic responsum est ad tria priora. Ad quartum argumentum respondetur tribus modis.Primo ꝙ intelligitur illa quando illicite poterat occidi, vt quia non incontinenti vel sine filia, alias secus vt l. accusationis. C. quod met.cau. Secundo ꝙ licet posset occidere non tamen potuit propter id aliquid recipere. de condi. ob tur.cau.l.ij. Tertio quia ibi loquitur in eo qui non est effectus hostis reipublicæ, & ideo non vt ministro legis erat permissum,sed vt priuato vbi nota.Priores tamen sunt generaliores, & melius faciunt ad propositum propter determinationem domini Thomæ præfati. Sed illa iura non multū faciunt ad nostrum propositum, quia hic indistincte permittitur occidi, & sic semper constat quod est iusta offensio ibi non sic,& sic non proceditur a pari. Vltimum ar.non ob.quia licitum est redimere sanguinem, non tamen alium offendendo, aut enim eius sanguis iniuste effundi volebat, & tunc omnimodo ly redimere, vt in l. vt vim. Aut iuste & sine alterius sanguinis effusione redimere volebat,& idem vt in iuribus in contrarium alle. aut cum alterius effusione, & dicendum. est ꝙ nō, vt d.c.non est nostrum facit tex. in ratione sui in l.assiduis.C.qui po. in pig. ha. cum enim in hoc conflictu de conseruatione sanguinum agatur,magis fauetur sanguini iuste agentis ꝙ eius qui iniuste egit. Ioan.autem de Lig.in tract. de bello in iiij.art.versi.viij.concludit ꝙ aliquando lex permittit aliquid, quia nullo iure prohibetur.xxxj. q.j.hac ratione,aliquando permittit aliquid contra constitutiones humanas vt contrahere olim in quinto gradu.xxxv.q.iij. c. quodam. Aliquando & sic tertio modo permittit actum tolerando,non quia alias illicitum faciat licitum, sed actum non punit, vt dicit tex.iiij.di.c.denique.& xxxiij.q. j. si quid verius. Ex quibus infert ꝙ si statutum permitteret tolerando & pœnam remittendo actu remanēte illicito, tunc liceat bannito se defendere. Si vero permittit positiue faciendo de actu illicito licitum,tunc non posit se defendere;quia legis ministerio offenditur quę iurisdictionem tribuit.l.& quia.de iurisd. om. iud. & sic cum effectu concludit eum in proposito puniendum.Licet aūt dictus bannitus aggressorem occidens veniat puniēdus ex tali homicidio propter quod posset iterum banniri vt dixi in primo tempore parte.j. q. iij.Non tamen ēt secundum prædictum do. Tho. debebit puniri de homicidio doloso, sed culposo tantum.ar.C.ad l.Cor.de sicar.l.j. cum ibi no.ff. ad l.aquil.l.si putator.& insti.eo.titu.§.item si putator.et ita etiam in eo qui excesit modum defensionis.tenuit Ioan. Andr. in addi. Spe.in rubri. de homi.per legem.l.Corne.de sicar.& d.l.j.alle. ēt c.olim.de resti.spo.& ita dicit fuisse seruatum.ita etiam dicit Bald.in c.si quis sua.x.col.de pa.iur. firman.& alle. Ioan. And.in c.significauit.de pę. & remis. & ita in hac ciuitate iudicatum fuit in eo qui vt defenderet siue vindicaret fratrem secūdum formam statuti iam percussum cum lapide illum qui percusit interfecit.Fuit enim punitus de excessu non de homicidio non enim incontinenti expirauit, sed ex postfacto.& sic non contradicit ei quod dicam in ſ. proxi.q. Sed aduertendum quia illo casu ꝙ in casu Ioan. And.licita erat defensio vel offensio ad vindictam, vt dixi,sed cum moderamine. & sic dabat operam rei licitæ. In casu autem nostro dabat operam rei illicitæ,quia verberatio aliqua causa defensionis, non erat licita.& sic videtur fuisse in dolo per no. Cy. in l. j.ff.quod quisque iur. & per Bartol. & alios in l. diuus .ff. ad l. Corne.de sicar. Et ideo forte hoc casu non habebit locum decisio vltimo dicta, sed puniri debebit lege Cornelia cum sciret se impune offendi posse.Pro quo videtur casus in d.l.ij.C. quando lic.sine iudi.vindica. Pro quo vide quod habetur in c.sicut dignum.de homicidio.

50 Quinquagesimo loco †quia vt supra dictum fuit in proœmio in hac materia statuta diuersimode loquuntur mutatis in aliquibus terminis statutorum. Ponitur statuto caueri ꝙ bannitus pro eo quod fecit contra statutum ciuitatis possit impune occidi,bannitus vero pro membri abscisione vel procicatrice vel pro percussione sanguinolenta possit excepta morte qualitercunq; offendi in duplum. Bannitus autem pro insultu non possit, nisi manibus vacuis offendi.Ex hoc statuto oriuntur varij & diuersi tituli quæstionum & ideo incipiendo a prima parte. Quæro Titius fuit bannitus ad mortem ex eo, & pro eo ꝙ super platea communis interfecit hominem propter quod insurrexit

ſurrexit rumor, quæ omnia fuerunt contra honorem & ſtatum communis Florentiæ, vt in banno dicebatur, demum fuit a Sempronio interfectus, an impune occidi potuerit. Hæc q. ſubtilis eſt, & habet duos paſſus. Primus eſt an dicatur bannitus ex eo ꝙ fecerat contra ſtatum. Et videtur ꝙ ſic, quia verba inquiſitionis ſiue proceſſus ita ſe habent, & illud continent, ergo eis ſtari oportet l. cum quædam puella. de iuriſd. omn. iudi. præſertim quia omnia in inquiſitione contenta intelligitur fuiſſe confeſſus, & ſic confeſsioni ſtandum l. in eos. & l. ſi. ff. de cuſto. reo. Sed non inſiſtendo in ſuperfluitate verborum veritas eſt in cõtrariũ. debẽt enim verba dicti ſtatuti intelligi de eo qui principaliter fecerit contra ſtatum, non autem de eo qui ſecundario. proprius enim ſignificatus eſt in his quæ per prius ſignificantur non in his quæ per poſterius l. quid liberis. §. hæc verba. ff. de vul. & pup. ſubſti. Et ſic debet intelligi in ſtatutis hoc eſſe verum, patet ex regula generali quæ eſt, vt ſtatuta recipiant paſsiuam interpretationem iuris communis l. ij. C. de noxa. & no. in l. iuſiurandum, & ad pecunias. §. fin. ff. de iureiur. & C. de iur. deli. l. fi. §. in compurationẽ. Sed diſpoſitio iuris cõis ſuper aliquo ſimpliciter facta intelligitur quando illud principaliter fit, non quando ſecundario vt oſtendam, ergo & ita in ſtatutis qđ debeat intelligi principaliter probatur in multis iuribus in l. j. §. huius ſtudij. ff. de iuſti. & iu. & ibi tangit Iac. Bu. ff. de in integ. reſti. l. non ſolum in fi. & quod ibi no. per glo. & Guil. ſi cert. pet. l. ſi quis nec cauſam. & quod ibi per Iac. Bu. De quo dicam infra parte proxi. qõ. vj. Et pro hac deciſione eſt tex. optimus in l. j. §. merito. ff. depoſi. & ibi per Bal. deciditur hæc qõ per illum tex. probatur etiam in l. ſi quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de capti. & optime facit text. in l. famoſi. ff. ad l. Iul. maie. in. §. hoc tamen crimẽ. Ex quibus ita ſepiſsime extitit iudicatum. Non ob. narrario facta in accuſatione ſiue inquiſitione, quia aut intelligitur non principaliter, ſed ſecundario, vt ſic cõformet ſe cum iuris communis diſpoſitione l. Lucius §. pe. ff. ad muni. cum ſim. & non habet obſtare. Aut aliter intelligitur, & illud nihil relẽuat, aut accuſatorem, aut iudicem. l. j. §. accuſationem. ff. ad turp. & C. de ſen. l. ſi ex ſtipulatione, quinimmo nec confeſsio. l. confeſsionibus. ff. de iur. acta. & l. ornamentorum. ff. de aur. & ar. leg. Sed contra prædicta videntur facere no. per Bar. in l. ambitioſa. ff. de decre. ab ordi. fa. vbi dicit ꝙ ſecundum ordinem intellectus vterque læditur principaliter. ſ. priuatus & reſpublica. Sed non ob. quia aut illud loquitur in fauorabilibus diſpoſitionibus & non in odioſis, vt in regula odia. lib. vj. Aut ſi verum eſt ꝙ lædatur, vt dicit non tamẽ lẽditur circa ſtatum alias diceremus eſſe omne maleficium circa ſtatũ reipubli. Offenditur enim illa, & ideo eius intereſt, vt maleficia puniantur l. ita vulneratus. ff. ad l. aquil. & tñ certiſsimum eſt ꝙ regulariter non dicuntur committere cõtra ſtatum ciuitatis regularia maleficia committentes, vt furta, homicidia, & ſimilia, & eſt tex. i d. §. hoc tñ crimẽ. Non ergo defenditur Sempronius a prima parte ſtatuti. Et ideo reſtat ſecũdus paſſus ſiue articulus. ſ. an defendatur ex interpretatione ſiue extenſione. Et primo vr̃ dicẽdum ꝙ ſic, quia tale ſtatutũ quod banniti poſsint impune offendi eſt factũ fauore reipub. ergo debet extendi. l. ij. §. exercitium. & ibi gl. ff. de his qui no. infa. Idem ſi non ſit mere fauorabile reipublicæ, ſed partim odioſum ipſi bannito, iuxta no. in l. ij. C. de in ius vocan. Idem ſi ſit penitus odioſum, quia etiam in pœnalibus proceditur de ſimilibus ad ſimilia vt no. in l. ſi pignore §. ſi poſt diſtractã. ff. de pig. act. & in l. athletas. §. calumniator. ff. de infa. & eo. titu. l. quid ergo. §. pœna grauior. In contrarium ꝙ immo non eximantur a pœna homicidij per dictũ ſtatutũ. Nam aut ipſum ſtatutũ dr̃ in totũ odioſum & pœnale, & nõ debet extendi, vt not. glo. in l. pe. ff. de in ius voc. & l. furti. §. fi. de his qui not. infa. & in regula odia. Aut dr̃ partim fauorabile & partim odioſum; & quatenus continet odiũ. ſ. reſpectu bãnitorum nõ extenditur, ſed reſtringetur, vt habetur in d. l. ij. C. de in ius voc. & ff. eod. ti. l. ſed ſi hac. §. patronũ. & quod hr̃ in l. cũ hi. §. qui tranſigit. de trãſa. & in l. iij. C. quod me. cau. Circa hunc articulũ multa dici poſſent. Sed quia eſſent extra propoſitũ me in breuibus expediam. Concludens dictũ ſtatutum exorbitans a iure cõi non extendi, niſi quatenus abſurditatẽ contineret ſi non extenderetur. ff. de pe. hær. l. ſi a domino. §. ſi prædo. de excu. tut, l. ſcire oportet. §. oportet. cũ ſi. & hoc per regulam generalem, quæ habetur in auth. quas actiones. C. de ſa. ſan. eccle. & plene in l. oẽs populi. Statutũ ergo præmiſſum eximit a pœna offendentem etiã ad mortem bannitum pro eo qđ fecerit contra ſtatum. Iſte non erat de illis, ergo non continetur in ſtatuto. Ei enim non conueniunt verba ergo nec diſpoſitio legis hos accuſare. §. fi. ff. de accu. cum ſi. Item eximit offendentẽ bannitos pro cicatrice &c. & certo modo. De bãnitis aũt pro homicidio nihil dicit, ergo remanẽt in iuris communis diſpoſitione l. commodiſsime. ff. de lib. & poſthu. l. ſi cum dotem. ff. ſolu. matri. Sicque impune occidi non poſſunt. Quia tñ abſurdum eſſet ꝙ banniti pro minori delicto poſſent offendi, & banniti pro maiori non. contra l. non ſolũ. ff. de noxa. Puto dicendum ꝙ tales banniti poſſent offendi, prout poſſunt banniti pro cicatrice & debilitatione &c. argu. eorum quæ not. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pac. & quod not. in auth. de colla. §. vt prohibemus. vbi perditio membri æquiparatur perditioni vitæ. habetur etiam in l. imperium de iuriſ. om. iu. per Bart. in l. ij. de pub. iud. per Bal. in l. reos. C. de accu. Et erit vtile in propoſito, quia cum ipſum poſſet excepta morte qualitercunque offendere non punietur de homicidio ſimpliciter ſed de exceſſu, vt dictum fuit ſupra proxi. q. quod intelligo verum ſi ex verberationibus vel vulneribus non ſtatim expiraſſet. Tunc enim non præſumitur illum voluiſſe occidere, ſed quatenus ſibi permittebatur offendere. Si autem animoſe ei tot vulnera intuliſſet quod eum ſtatim fecerat expirari, volens de eius morte certificari, tunc non puto eum modo aliquo defendi ab homicidij pœna, apparet enim quod

aliud q̄ quod sibi permittebatur facere voluit, extra de homi. c. significasti. ad l. Cor. de sica. l. j. & ideo non tanq̄ modum excedens, sed tanquam omnino aliud permisso faciens punietur l. diligē ter. ff. mand. In incertis enim non certis locus est coniecturis l. continuus. §. cum ita. de verb. obl.

Circa idem statutum alia insurgit quæstio. Et ideo quinquagesimo primo quæro. † An bannitus pro amputatione membri vt sicut ille possit offendi. ita, bannitus pro amputatione digiti. Hæc. q. est vulgaris, & in multis iuribus tractatur. Primo enim text. cum glo. & ibi Docto. communiter in l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. tenet q̄ digitus non sit membrum, sed officium membri, & ita dicit ibi Bar. se consuluisse. alle. l. idem Ofilius. ff. de ædi. edic. ad idē alle. Rich. de Saly. eo. tit. l. quæritur. §. si quis igitur. ad l. aquil. l. inde Neratius. §. idem Iul. & de leg. ij. l. peculium. §. quadrigæ. & C. de ser. fug. authen. sed nouo iure. Nec ob. quod videatur abscindere partem membri. & sic sit idem ius quod in toto membro, vt l. quæ de tota. ff. de rei ven. quia illud verbum vbi est eadem ratio. arg. in d. l. imperium. & quod ibi habetur, sed hic non est eadē ratio, quia statutum ponderat facti atrocitatem, vt ex se patet, ita dicit Bald. in d. l. non sunt liberi. Barto. vero in l. ij. ff. de pub. iu. multum no. dicit q̄ proprie loquendo digitus non est membrū, proprie enim est corporis pars. Membrum enim dicitur a metior metiris. largo autem modo dicitur membrum quælibet particula corporis, sicut in domo quilibet lapis dicitur pars domus, vt not. in l. eum qui ædes. ff. de vsucap. licet habeat proprie suas partes per distinctionem officiorum seu ministeriorū, vt salam, camerā, coquinā &c. l. si finita. §. ex hoc edicto. ff. de damn. infect. & ideo cum statutum debeat proprie intelligi, talis non dicitur bannitus pro membri abscisione seu amputatione, & sic non continetur in statuto quod dicit esse verum, nisi ex verbis statuti aliud colligatur. Puta si dicit si quis abscinderit alicui membrum ei simile membrum abscindatur. Si enim abscinderit alicui digitum similis digitus ei abscindetur per relationem qualitatis ar. l. nonnunquā. ff. ad Tre. & idem refert & sequitur Bald. in d. authen. sed nouo iure. Et addit q̄ si extrahet dē tem. dabit alium dentem, sicut dicimus in pœna talionis. & alleg. quod not. insti. de iniur. §. pœna. Subdens quod ea quæ non proprie dicuntur membra possunt diminuto vocabulo appellari membrula; quia non est aliquis digitus in manu qui officium proprium non habeat, vt docet experientia. Ipse tamen Bald. in l. reos. C. de accu. in ij. colum. dicit quod omne id quod habet in corpore nostro propriam & distinctam operationem est membrum, vnde oculus cuius proprium est videre, auris cuius proprium est audire, nasus cuius proprium est odorare, lingua cuius propria est operatio gustare, manus cuius propria operatio est tangere, pes cuius propria operatio est ambulare, sine dubio membra sunt per se potentia habentia proprias & distinctas operationes. & alle. partem iurū superius alle. extra de corpo. viti. per totum. & ex prædictis patere dicit q̄ membra generationis sunt membra quæ habent proprias, & distinctas operationes, immo secundum eum dicuntur esse membra valde nobilia, & per quæ saluatur species humana dicens q̄ mutilans illa punitur tanquam inimicus naturæ eo modo quæ puniretur si occiderit l. iij. ff. ad l. Corne. de sica. & subdit ibi, q̄ quia barba est pars formalis corporis amputans barbam dicitur amputare membrum. argu. l. in rem. §. primo. ff. de rei vē. quod not. & adde quæ ipse not. in l. data opera. C. qui accu. non pos. vbi dicit q̄ mammillæ mulierum sunt membra, sed non mamillæ hominis, & nihil allega. Prædicta quidem intelligenda sunt in membro habente suam virtutem siue operationem, si autem esset aridum dubitatur an veniat appellatione membri. Guil. & Ray. in l. sed & si pupillus. §. proscribere. ff. de instito. tenent per illum text. q̄ sic, & alleg. l. iij. §. ij. ff. ar. fur. ce. Bald. in d. l. non sunt liberi. dicit contrarium, alleg. not. in l. vitem. ff. arbo. fur. ce. vbi tangit Iacob. de Aret. & hoc verius puto si statutum dicit. si quis debilitauerit membrum siue manū &c. Ea enim quæ non habent sensum siue vigorem debilitari non possunt l. decem, de verbo. obliga. cum simi. Si autem statutum non referret se ad sensum aut officium ipsius membri & tunc credo veram decisionem Guil. & Ray. vt puta quia statutum dicit si quis offenderit alicui oculum, licet enim obscuratus sit siue obcecatus, sit tamen ita cecatus cum corpore est vnitus & ideo patitur effoditionem, & idem si statutum diceret si quis amputauerit alicui manum, & ita videtur tex. in d. l. vitem. quæ est lex iij. §. i. versicu. ideo facit l. amissæ nauis. cum ibi not. ff. ad l. rhod. de iac. Quod forte potest dici esse verum si manus vel oculus a casu aridi facti sunt. Si autem a natura sic producti fuissent tunc secus esse videtur. Cum non habuerint primordium veritatis, vt d. l. vitem. §. si quis ex seminario. facit l. cum filius. §. hæres. de leg. ij. & fateor prædicta procedere in statutis quæ intelliguntur, vt iacent, si autem in sententia contineretur quod alicui deberet amputari manus, tunc non videtur satisfieri sententiæ, nisi amputetur virens & non arida. Illa enim intelligitur vt pœnam afferat. ff. de pœn. & C. per totum, quæ non esset si verificaretur in manu arida, & ita intelligatur q̄ dici solet in d. authen. sed nouo iure. C. de ser. fug. Contrarium tamen fuisse determinatum refert, & sequitur Ioan. And. in regula in pœnis lib. vj. in mercu. dicit enim illud esse verum membrum & valere ad decorem j. q. j. c. sicut vrgeri. & sic pœnā continet pro quo facit l. si de interpretatione. & l. præses. ff. de pœn. Quę decisio potius fundatur in equitate q̄ iuris rigore vt ibi patet. Quę equitas cessaret si pp delictū cū manu valida commissum sic damnatus existeret. tunc enim ex collatione processus declaretur sententiam debere intelligi de manuq̄ delinquit, & sic valida. ar. ff. ad Treb. l. nonnunquam. & qd dictum fuit supra circa princi. q. Bald. vero in l. j. C. qui accu. nō pos. in fin. tenet simpliciter q̄ manus non habens aliquod officium nō dicatur mē-

brum.

brum.alle.Aristotelem in j.de anima. & in iiij. Metha.ad fi. Ex his colligitur ad propositam q. An bannitus pro amputatione digiti dicatur bānitus pro amputatione membri.& dicitur ꝙ non. quod intellige nisi ex vulgi opinione aliud diceretur l.Labeo.de suppel.le.de verbo.sign.l. Alfenus.cum si. Item colligitur quando quis dicatur bannitus pro amputatione membri. Sed incidẽter quæritur an saltem dicatur membrum debilitare ille qui amputat digitum, Bal.in d.l.nõ sunt liberi,dixit ꝙ sic,& patere dixit in effectu, læsa enim est membri operatio.Et idem videtur velle Bar.in d.l.ij.de publi.iud. dicens ꝙ tunc videtur debilitatum mẽbrum qñ eius officium aliqualiter impeditur,alle.d.l.idem Ofilius. & idem Ia.Bu. dicens considerandum esse quis digitus sit amputatus, vt ipse scripsit in d.l.non sunt liberi. quod Franc.de Are.in l.et quantum.de ædil.edic.intelligit verum dumtamen ad minima officia non trahatur per l.j.§.sed sciendum,eo.titu.Probatur decisio prædicta, quia illud quod est debilitatum non est sanum,vt ibi, & eo.tit.l.Idem Ofilius.& ideo vbicunq; dicitur ꝙ propter id quo quis caret non est infirmus,& sic remanet sanus,sequitur ꝙ non est debilitatus per locum a consequenti de structo.Et ideo dicitur ꝙ qui caret dente vel testiculo non dicitur debilitatus nec membro mutilatus l.Pomponius.& l.cui dens.eo.ti.debet etiam intelligi hoc in debilitatione perpetuo remansura,vt dicã infra proxi.q.Et ex his prædictis puto quod hoc an sit debilitatum membrũ vel non remaneat in arbitrio iudicantis,qui debet cõmitte re iudicio peritorum, vt in iuribus infra proxi. q.alle.nisi ex facti euidentia appareat notoria debilitatio l.si irruptione.fini.reg.Quid enim sivni scriptori,vni pictori,vni presbytero, videt in totum amputatum policem qui reponi non potest. certe videt illius manus officium fore priuatum nedum debilitatum. Et ideo tunc re existente clara medicis commissionem non faciet. Facit de cle.egro.c.presbyterum. & de cor. viti.c.j.ij.& iij. & d.l. & quantum. & quod not.l. inde Neratius.§.idem Iul.ff.ad l. aquil.si autem digitus non est penitus remotus,sed os est fractum vel inclusum, sed non taliter ꝙ secundum peritiam medicorum curari non possit, recurrendum erit tunc ad commissionem secundum quod dicam infra proxi.q. Sed si videt modicam scissuram factam esse,tunc a seipso iudicabit imponendam esse pœnam simplicis vulneris,vt d.§.sed sciendum,vt l. vulneris.ff.de iniur.

Stante eodem statuto supra quinquagesima q.descripto. Sequitur quinquagesimosecundo † videre quando quis dicatur bannitus pro cicatrice, vt sic excepta morte qualitercunque offendi possit. Iste articulus est subtilis & pulcher, & quotidie versatur in practica. & propterea deberet late examinari,vt tamen non aliter q̃ promiserim euagari contingat quam breuius potero quæ per alios & per me inuestigari vidi his subiiciam, vt habeatur notitia veritatis. Aut saltem ad illa inuestigãda detur materia iuxta posse. Ad cuius articuli doctrinam sciendum est, ꝙ quibuscunque statutis exaggregantibus siue aggrauantibus pœnas, vt in proposito punientibus,actius facientes, vulnera cum cicatricibus q̃ sine non intelligitur hoc nomen,ita ruditer vt iacere videtur.Cicatrix.n. est corporis deformatio,ita dicit tex.in l. locũ.§. j.ff.de vsufru.ibi. Nec corpus cicatricibus deformetur.Sed intelligitur de tali deformatione quæ sit in apparenti parte corporis, sitque ibi perpetuo remansura,sic enim in exaggeratiuis talia cõsiderantur, vt probatur. ff. de iniur. l. prætor.§. atrox.& l.vulneris magnitudo.ff. de pœ.l. aut facta.per totam probatur apertius in l.fi §.quoties. ff.de ædil.edic.& extra de cor. viti. c.ij. vbi in his quæ non sunt leuis effectus perpetuitatis morbi consideratur.eius enim morbi quod est in via salutis nõ habetur consideratio l. quæritur.§.idẽ ait.eo.ti.& dicitur esse in via salutis quando propter diligentem curam Casus enim eueniens ex defectu curationis morbi malitiæ non ascribitur, sed egri culpæ vel ignauiæ l. qui occidit.§.fin.ff. ad l.aquil.& quod habetur.C.de emen. propin.l. j.& per Bart.in l.fin.ff.de sica. Et ad sic intelligendum statutum astringit nos viua ratio. Ante namque perfectam curam ex quolibet vulnere in facie illato vituperatur facies & deformatur. Item in consolidato vulnere semper certo tempore remanet quoddam vestigium siue quædam effigies quæ demonstrat fuisse vulnus de illa enim non intelligitur statutum alias superfluum foret, cum vt dixi ex quolibet vulnere id sequatur. Intelligitur ergo statutum de cicatrice perpetuo remansura. Pro qua determinatione facit ꝙ verba legis sine temporis determinatione prolata ad tempus perpetuum intelliguntur.ff. de condi. inde.l.sufficit.l. iurisperitos.ff.de excusa. tut.C. de pœ.l.seruus.ff.de bo.aut.iud.pos.l.in venditione. .§.j.Item de ea deformatione intelligitur per quã corpus deformatur in apparenti loco corporis qđ etiam probatur,quia potest esse effigies deformãs corpus & tamen non diceretur cicatrix. probatur in d.l.quæritur.§.fi.de ædi.edic.& in l.fin. ff. de his qui deiec. vel eff. vbi ponitur disiunctiua inter cicatricem & deformationem. & sic patet ꝙ non omnis deformitas dicitur cicatrix. per illas enim interdum dignoscitur homo.l.stigmata. C.de fabri.lib.xj.vbi vide not. dictum Bartol.l. j.in fin.ff. de ser.fugi.vbi tex.not. facit differentiam inter notam & cicatricem. Licet enim appellatione notę contineatur cicatrix. non tamen econuerso appellatione cicatricis continetur nota, vt ibi patet. intetelligi etiam debet statutum de ea cicatrice,quæ ex vulnere perpetuo remansura sit habita diligenti cura, quia semper verba maxime statuti debent intelligi vt inspiciatur causa proxima & non remota.ff.quod met.cau.l. metum.§.sed licet verum,quia talis cognitio non pertinet ad iudicem iuristarum quando casus occurrit, debet fieri cõmissio medicis qui iurati referant an ex vulnere sit perpetuo remansura cicatrix.l.semel.C.de re mili.l.xij.l. j.§.j.ff. de ven. inspi.& in proœmio ffor̃u.§.j.de stat. ho. l. septimo mense.extra de homi.c.significasti.cum simi

Si ergo facta commiſsione ſeruata forma medici iurati referunt ex vulnere remanſuram perpetuo cicatricem, & ſequitur condemnatio, tunc dicetur quis pro cicatrice damnatus. Si autem inquiſitus vel accuſatus non comparuit, & propterea ſeruata forma ſtatuti nulla facta commiſſione contumax fuit habitus pro confeſſo, & deinde damnatus ſiue in banno poſitus eſt aduertendum. Nam aut accuſatio ſiue inquiſitio ſimpliciter dixit vulnus fuiſſe factum cum cicatrice. Aut adiecit verba perpetuo remanſura. Primo caſu non dicetur bannitus pro cicatrice, prout requirit ſtatutum, quia cum poſsit intelligi de temporali & perpetua in dubio intelligitur de temporali. ff. de pœn. l. ſi præſes. Vide tamen quod dicam infra ad fin. quæſtio. vbi declarabitur hoc dictum. Secundo caſu aut narratur vulnus fuiſſe in apparenti parte corporis, & intelligetur condemnatus ſiue bannitus pro cicatrice. nullus enim apparet error, & ideo confeſsioni ſtatur l. in eos. & l. fin. de cuſto. reo. Aut in parte occulta, & non habebit locum ſtatutum, vt patet ex præmiſsis. Puto tamen q̃ cum hæc ſubtilis inueſtigatio non cadat in mente ſiue diſcretione idiotarum, ſicut dicitur in ſimili in l. quid ſi nepotes. ff. de teſta. tut. q̃ offendens bannitum pro vulnere cum cicatrice, aut eſt immunis, vt ſupra aut mitius propter talem errorem puniri debet l. ſi adulterium cum inceſtu. §. j. ff. de adul.

Vnum etiam circa prædicta notandum eſt q̃ non ſemper ſtatur relationi medicorum, ſed poteſt per facti euidentiam probari contrarium ſecundum quod dixit Gui. de Suza. in d. proœmio fforum. & refert & ſequitur Ioan. And. in addi. Specu. in titu. de homi. ver. j. vbi de tali commiſsione aliqua dicuntur. Et quia hæc materia vt dixi ſupra pertinet magis ad iudicium medicorum q̃ legiſtarum. Hic inſeram Tractatellum quendam quem ſuper materia occurrente compoſuit eximius artium & medicine doctor magiſter Chriſtoforus Georgij de Florentia mihi pater reuerendus, cuius tenor hic ſequitur. Quia iudicium de cicatricibus & veſtigijs penes inexpertos in ſciẽtia medicinæ a recto tramite veritatis multum eſt diſſonans. Idcirco me ipſum cupiens ac etiam eos aliqualiter declarare hanc breuem ſummulam connotatam ex authoritatibus Hypocratis, Galleni, & Auicennæ, ſic ſuperficie tenus compilaui. Reſecans igitur verba ſuperflua. Sciendũ eſt q̃ prefati authores per cicatricem intelligunt concauam ſuperficiem & calloſam ex conſolidatis vulceribus vel vulneribus de relictam, a quibus alicuius ſenſibilis partis ſpermatici membri deperditio facta fuit, cuius concauitatis cauſa eſt deperditio ſola maxime autem cutis groſſæ vel oſsis. Sunt autem ſpermatica membra, quibus in principio generationis pro materia ſemen ſubijcitur & ſibi in colore ſimulantur, ſicut ſunt oſſa, nerui, venæ, paniculi, chartilagines, & cutis groſſa. Hæc autem membra ſi ab eis aliquid ſenſibile deperdatur per viam primæ intentionis conſolidari non poſſunt ſicut carniformia membra, quæ vera vnione poſſunt abſque vlla concauitate coniungi. Supradictorum verborum ſententia maxime contrahitur ex dictis Hypocratis ac commentatoris eiuſdem ſexta particula aphoriſmorum dicit. Vulnera quæcunque annua ſiunt aut longum tempus habent eſt neceſſe os emitti, & cicatricem concauam remanere. Idem expreſſe ponunt eadem particula illo aphoriſmo. Quando inciſum fuerit os, aut cartilago, aut neruus, nec creſcit nec conglutinatur ſubaudi ſicut primo erat. Enucleatur etiam ſimilis intellectus pluribus authoritatibus Galieni in tertio de ingenio ſanitatis ij. c. ſic dicentis. Vnde quædam aliquando harum intentionum monſtrat aliquid incurabile fore ſicut concauum vulnus quod non ſolum carnem amiſit ſed etiam oſſa. Impoſsibile enim eſt hanc concauitatem oportune repleri, vulnus tamen poterit conſolidari &c. & in eo. lib. c. iiij. ſic dicit. Concaua enim carne vice eius quod amiſerunt replenda ſunt, Carnis autem materia ſanguis eſt. Ea vero quibus nihil carnis deeſt neceſſe eſt conſolidari & ſanari cutis tamen eius cauſa extitit. Carne quidẽ & pinguedine amiſſa, poſſumus ea reſtaurare ſicut ea quæ amputata fuerant, cutim autem reddere non poſſumus, vnde ingeniandum eſt q̃ vice cutis faciendum ſit quod carnis tegmen exiſtat. cutim enim reſtaurare impoſsibile eſt. Supple & ſimiliter alia ſpermatica membra reſtaurari eſt impoſsibile, cum aliquid ſenſibile deperditur, maxime in ætate perfecta, ſed loco partis deperditæ aliquid reapponitur incomplete quod a præexiſtentibus diuerſificatur in genere. Non autem ſic euenit carniformibus membris. ſupradictæ igitur impoſsibilitatis reſtaurationis in ſpermaticis membris triplex eſt cauſa. Prima ipſorum durities, vnde extendi non poſſunt. Secunda humiditatis & roris paucitas quæ loco partis deperditæ debet ſubito reapponi ſeu partes diſiunctiuas coniungere. Tertia virtutis generatiuæ ſed aſsimulatiuæ debilitas quæ multum in eis deficit per reſpectum ad carniformia membra oſſa difficilius ſolidantur cum inter ea ſint duriora debiliora ac etiam minus de humiditate participent. Supradictis ſententijs etiam eſt conforme quod ponitur ab Auicenna lib. j. fen. iiij. cap. de medicationibus ſolutionis continuatis cum dicit. Impoſsibile enim eſt vt reſtauretur os & proprie in corporibus conſiſtentium niſi ſecundum hunc modum, quoniam nullo modo redibit ad continuitatem &c. & ſtatim in eo. cap. ſubdit. Si vero illud quod perditum eſt tantum fuerit cutis neceſſe erit vt cicatricem inducat &c. Conſonat etiam quod ipſemet Auicenna ponit lib. iiij. fen. x. tract. primo & cap. primo cum dicit. Dico ergo q̃ nos conamur in quibuſdam membris quorum continuitas eſt ſolura, vt redeat eorum continuitas ſicut fuit & illud ſicut in carne, & conamur in quibuſdam eorum, vt remanet contractus eorum cum conſeruatione, licet non redeat ipſorum continuitas, & illud in oſsibus &c. ſupple & in aliis membris ſpermaticis. Ex quibus clare patet q̃ tunc remanet vera cicatrix cum aliqua pars ſenſibilis ſpermatici membri deperditur, maxime cutis vel oſsis.

Poteſt

Poteſt autem tam parua quantitas ipſorum deperdi ꝙ non ſequetur exinde cicatrix. Nunc autē de veſtigio aduertendum ꝙ nihil aliud eſt veſtigium, niſi ſignum ex carniformibus conſolidatis vulneribus derelictum a quibus nihil ſenſibile ſpermatici membri fuit amiſſum. dicuntur autem talia vulnera per viam primæ intentionis vniri etiam ſi ſint magna. ſicuti clare ponit Auicenna. lib. iiij. fen. iiij. tracta. j. c. de cura vniuerſali carniformium vulnerum, cum dicit, & ſi fuerit. ſ. ſolutio continuitatis, ita vt ne concurrant extremitates eius quoniam ſunt rotundæ elogatæ, aut diuerſæ figuræ, aut iam deſtructa eſt ex eo caro pauca non plurima, tunc eius cura eſt futura, & phibitio aggregationis humiditatis in ea. & ſtatim poſt ſubdit. Et ſi fuerit profunda, ſcilicet ſolutio contiguitatis & magna, tunc ſtrictura etiam facit eam adhærere multoties poſt quā adhærentiam ſiue conſolidationem completam non remanet cicatrix, ſed ſupradictum veſtigium de quo veſtigio maxime mentionem facit Auic. lib. iiij. fen. iiij. trac. j. c. de medicinis conſolidantiū & ſigillatiuis dum dicit. Quod ſi non auferatur illud ſcilicet quod de carne ſuperfluit proculdubio ſit veſtigium vlceris ſuperius cute. Poteſt autem eſſe veſtigium ſi in apparenti membro fuerit ipſum manifeſte vituperans ſicut quamplurimum euenit poſt conſolidata vulnera quæ ſolum in carne fuerunt, quibus vt coniungerentur neceſſaria fuit futura, ac etiam ligatura. De iſtis autem veſtigijs facit Auic. capitulum. lib. iiij. fen. iiij. vlti. trac. & c. & ſic dicit rub. capituli. Eradicatio. i. modus curationis veſtigium vlcerum & vulnerū. Simili modo etiam ipſemet Auic. fen. vij. quarti. Cum de decoratione loquitur ſeu vituperatarum partium correptione facit appropriatum capitulum veſtigijs vlcerum & variolarū. & dicit eius capituli. rubri. de veſti. vlce. & vario. Ex quibus ſatis patet ꝙ veſtigium poteſt eſſe vituperans, ac etiam quomodo aliquod magnum veſtigium exiſtens in mēbro patenti plus ipſum vituperabit q̄ aliqua parua cicatrix in eodem exiſtens, ſicut de facto euenit in vulnere magno in facie facto a quo nulla ſit deperditio ſpermatici membri, tamen propter eius magnitudinem & labiorum diſtantiam indiguit futura & ligatura, vt labia cōiungerentur, vnde remanet apparens veſtigium ipſam faciem manifeſte vituperans, quæ vituperatio non ſequetur in aliquo paruo vulnere etiam in facie facto a quo facta erit abſciſio cutis, vel alterius partis ſpermatici membri. Ex quibus cōcludendo colligitur ꝙ quandoque verū eſt dicere facies eſt vituperata per apparens veſtigium, & tamen vituperata non eſt per cicatricem, & quāplurimum etiam euenit econuerſo. Similimodo c̄t eſſe p̄ōt ꝙ nec erit vituperata ex vno paruo veſtigio nec c̄t ex vna parua cicatrice. vnde ad hoc vt facies, ſeu aliquod membrum apparens vituperatum exiſtat requiritur, vt tanta ſit facta læſio in ſuperficie dictorum mēbrorum ſeu diminutio in ipſorum quantitate qnod oculo corporali videatur a longo talis concauitas ſeu veſtigium derelictum. Ac etiam eſt neceſſe ꝙ in illiſmet partibus ſit vera ægritudo difformans faciem in ſuperficie ſeu in quantitate vel etiam in figura ſecundū iudicium peritorum in ſcientia medicinæ. Quando autem vituperatio ſit ex veſtigio aut cicatrice non bene poteſt a longe diſcerni, ſed ex propinquo perito medico derelinquo. Vnum eſt vltimo vlterius aduertendum quod quanto vera veſtigia plus elongantur in tempore & veteraſcunt tanto plus corriguntur ſolum ex operatione naturæ, nec ita poſſunt diſcerni ſicut in eorum principio. Oppoſitum autem euenit in cicatricibus veris cuius cauſam ſpeculare volentibus pro nūc dimitto, licet ex ſupradictis ſaris leuiter poſsint haberi. Sic igitur hic finem dictis impono ſubijciens me correctioni &c. Chriſtoforus. Ex his itaque colligitur ꝙ cicatrix vera non poteſt eſſe quin ſit perpetuo remanſura, & quia vt ex iuribus ſupra alle. apparet ꝙ etiam interdum intelligitur cicatrix aliter quam intelligunt medici plurimum in ſtatutis adijcitur perpetuo remanſura, & ideo id quod ſupra dixi proceſſu formato ſimpliciter cicatrice non intelligi bannitum pro ea quæ ſit perpetuo remanſura. debet intelligi verum ſi in ſtatuto illa verba perpetuo remanſura perſiſtunt per not. in l. iij. §. docere. ff. vi bon. rap. & in cap. pro humani. de ho. lib. vj. Et idem ſi ſtatutum diceret per apparentem cicatricem, quia tunc intelligitur bannitus pro non apparent quod eſſe poteſt, vt ſupra & ideo verba ſtatuti ſunt ponderanda. In hac enim ciuitate ſtatutum diſponit de vulnerante cum vituperatione in facie per apparentem cicatricem vel per veſtigium vel alio vocabulo medicinę quod tamen vt patet ex prædictis intelligitur de vituperatione perpetuo remanſura, & ideo multoties ignorantes admirantur de relationibus medicorum referentium non eſſe cicatricem aut non eſſe veſtigium ſeu notam cum vituperatione faciei perpetuo remanſura, vt ſæpius in magnis iuxta vulgarē ſermonem marginibus iudicatum vidi quia ſic præceſſit relatio medicorum. Sed vt ex prædictis liquet nulla eſt admiratio facienda.

Ex eodem conſtituto offert

53 ſe Quinquageſimatertia † quæſtio formanda ad percuſsionem ſanguinolentæ percuſsionis, vt ſic comprehendatur quando pro illa quis bannitus intelligatur. & ideo pro ipſius declaratione quæro. Quidam fuit inquiſitus ex eo ꝙ cum cultello acuto apto ad frangendum panem percuſsit Caium in perſonam vna percuſsione ex qua ſanguis exiuit, an ex forma dicti ſtatuti ſupra quinquageſima q. relati poſsit impune offendi. In quæſtione iſta conſuluit Bartol. Sed in ſtatuto ſuper quo conſuluit erant etiam alia verba, videlicet quod percuſſor vulnus fecerit. & in eo conſilio ſic dixit. Et videtur quod non potuerit offendi, quia ſtatutum requirit quod fuerit bannitus pro percuſsione ſanguinolenta, & ꝙ percuſſor vulnus fecerit, ergo &c. Econuerſo dicitur quod poſsit impune offendi quia ad poſitionem percuſsionis ſanguinolentæ cum cultello, neceſſario ſequitur vulnus, cum vulnus ſit ſciſsio continuitatis.

In q. præmissa facit dubium, quia vulnus dicitur si cutis scindatur. l. si seruus seruum. §. rupisse. ff. ad l. aquil. sed sanguis potest exire de corpore absque eo ꝙ cutis scindatur. s. per poros, maxime vbi cutis est tenuis, vt de naso & parte interiori vel gingiuis. Item dicitur quod Christus sudauit sudore sanguineo, Lu. xxij. Credo tamen quod in proposita q. ex verbis condemnationis satis colligitur ꝙ vulnus fuerit factum. Quod apparet ex tribus. Primo quia cum cultello acuto. Secundo quia ex percussione sanguis exiuit. Tertio quia in personam. Primum est clarum quia si percussio fit cum cultello acuto intelligitur factum vulnus. Cultellus enim est res apta ad scindendū. ff. de fur. l. si pignore. §. ij. ad l. iul. de vi pub l. pe. §. telorum. & de verb. sig. l. armorum & apparet expresse de cultello seu gladio, cum quo Petrus abscidit auriculam seruo principis sacerdotum. Matt. xxvj. c. & Mar. xiiij. & tex. in l. aut damnum. in princ. de pœ. dicit gladium esse aptum ad scindendum. Aliud quia dicitur in personam etiā probatur, quia non significat in superficie vel in pannis, sed inter personam secundum significatū huius dictionis in l. j. §. in corpus. ff. de his qui deie. vel eff. & de flu. l. j. §. in flumine. Sed si cultellus in personam mittatur necessario sequitur scissio cutis, vt probatur in l. fina. ff. de his qui deie. vel eff. si bene inspiciatur. hoc etiam probatur ratione. sicut enim ignis appositus stipulæ de necessitate comburit. ff. ad l. aquil. l. si seruus seruum. §. hæc autem actio. & §. seq. ita gladius percussus in personam de necessitate scindit, quia vtrunq; est instrumentum agens si appropinquetur materiæ. Ex alio quod fuit secundum dum dicitur ꝙ ex percussione sanguis exiuit ēt colligitur. Not. enim ꝙ dixit ex percussione & sic significat locum ex quo l. non dubium. C. de legi. l. eodē tempore. ff. de pec. l. j. §. ex incendio. ff. de incen. rui. nauf. sed si quis dixerit sanguinem exisse per poros absque cutis scisione, tunc non exiuisset ex percussione, sed ex alio loco ꝓpter percussionē. Et sic verba sententiæ non verificarentur. hoc vī expresse probari extra de sen. excom. c. cum illorum. ver. nos aūt, vbi percussio cum sanguinis effusione dī difficilis & enormis, quod non esset, nisi esset ex vulnere ff. de iniu. l. vulneris magnitudo. Et sic concluditur ꝙ prædictus bānitus fuit, quia percussit, & vulnus fecit, & sanguis exiuit. & sic potuit impune offendi, hæc Bar. Ex quibus verbis patet ꝙ in proposita quæstione quādo statutum non exprimit de vulnere, restat minor dubitatio. Proponitur enim ex tali percussione sanguinem exiuisse. & licet possit exisse ita paruus sanguis, ꝙ a iure non æstimaretur l. j. §. deinde. ff. de ædi. edic. tamen quia in inquisitione dī contra formā iuris, nō intelligitur de parua effusione sed de magna. iuxta not. per Cyn. in l. si non conuitij. C. de iniur. & l. nec exemplum. C. de fal. Nec ob, l. si præses. ff. de pœn. quia ibi vtraque vis erat punibilis, sed vna plus altera. hic autē vno modo esset punibilis alio non, & ideo intelligitur secundum modum punibilem, vt procedat libellus & processus. Nec ob. not. in l. non solū. §. sed vt probari. ff. de no. ope. nun. quia aut procedente libello & processu, quia procedit, vt ibi ēt not. & colligitur in l. eum actum. ff. de nego. ge. & in l. matrem. C. de proba. per l. si quis intentione ambigua. de iudi. sequitur probatio per testes, & locum habet absolutio, nisi probatio clare concludat, vt in c. in præsentia. de proba. & ita intelligitur qđ not. in d. §. sed vt probari. Aut sequitur per confessionem veram vel fictam. & tunc sequi debet condemnatio, quia illa intelligitur secundum libellata, vt l. si confessus. ff. de cust. reo. & l. ij. §. ꝙ si actor. C. de iur. cal. cum ſſ. Item patet ex prædictis ꝙ si fuisset condemnatus ex eo ꝙ manu vacua percusserit Titium in facie, & ꝙ sanguis exiuit de naso vel de gingiuis, non diceretur condēnatus ex percussione sanguinolenta secūdū Bart. Sed in hoc non sto cum eo. Verba enim denotant causam proximā vel non secundum naturam rei cui adiunguntur, vt in iuribus supra alleg. adeo ꝙ interdum vna dictio ponitur pro alia, vt l. eas causas. de condi. & demō. quinimmo & dictio ex, ponitur pro propter l. prętor. §. quod de fructibus. ff. de bo. aut. iud. pos. Impossibile autem est nisi quis haberet sanguinem in manu ꝙ ex ipsa percussione sanguis exeat. Intelligitur ergo dictum statutum simpliciter loquens de condemnato, ex, vel pro percussione sanguinolenta quando propter percussionem sanguis exijt ex persona, intelligo aūt ꝙ incontinenti sanguis exiuit. tunc. n. intelligitur ex percussione. Si autem ipsa percussio fecerit rumorem ꝓpter quod postea fuerit necesse ad illius curam ꝙ medicus pungeret vel incideret, & tunc sanguis exiuerit non dicetur tunc condemnatus ex vel pro percussione sanguinolenta. Exiuit enim proprie & improprie sanguis propter percussionem, & sic non habet locū statutum, vt in iuribus supra alleg. Et idem erit in spintura propter quam spintus cecidit & percussit, & sanguis exiuit secundum Bal. in l. de pecoribus. C. ad l. aquil. & in l. si familia. ff. de iurisdom. iudi. Vbi ergo tales dictiones possunt proprie intelligi, proprie intelliguntur, alias improprie etiam in statutis, vt habetur in l. Labeo de suppel. leg. & in l. omnes populi. de iusti. & iur. per Docto. vt tamen tollantur tales dubitationes communiter in accusationibus & inquisitionibus ponuntur illa verba cum maxima sanguinis effusione per ea quæ habentur in d. c. cum illorum & in d. l. vulneris magnitudo. & in d. §. deinde. vbi glo. facit mentionem de vulnusculo.

54 Quinquagesimo quarto. † Titius fuit bannitus pro eo ꝙ insultauit, & percussit Gaium cum vno bastone ligni quo erat armatus. duabus percussionibus in renibus sine sanguinis effusione. & demum cū lignum fractum fuerit vel ceciderit in terram, percussit ipsum pluribus percussionibus vacuis. Quæritur an viso dicto statuto de quo dictum est supra. q. l. veniat in aliquo puniendus. Et primo videtur ꝙ non. nam prædictum statutum dicitat ꝙ bannitus pro percussione sine sanguine possit offendi in duplum. Constat autem ꝙ dictum statutum licet loquatur in singulari verificatur etiam in plurali,

in plurali, vt ſic. Bannitus pro vna percuſsione poteſt offendi cum quatuor, & ſic de ſingulis. ff. de libe. ho. exhi. l. iij. & ff. quod. fal. tut. aut. l. j. §. itē hoc edictum. & quod habetur in l. agraria. ff. de termi. mo. Sed Titius fuit bannitus pro duabus percuſsionibus, ergo poteſt offendi cum quatuor. Item vt patet ex themate inquiſitionis fuit bannitus pro inſultu, & ſic potuit offendi manibus vacuis, & quia ſic dicat ſtatutū ꝙ cum inquiſitione & banno concordat l. non aliter. ff. de leg. iij. cum ſimi. Pro huius autem quæſtionis deciſione aduertendum eſt ad plura. Primo enim videri oportet quid ſit inſultus Secundo an confundatur in alijs delictis illum ſecutis. Tertio vbi confundatur an valeat ſententia quæ pœnam inſultus cum pœna alterius delicti non confundit; vt quando ex forma ſtatuti pro inſultu imponitur certa pœna, puta librarum quinquaginta, & pro percuſsione imponitur pœna centum vel maior, ſecundum qualitatem ipſius percuſsionis. Et his viſis patebit quæſtionis præmiſſæ deciſio. Quo ad primum ſciendum ꝙ circa materiam iſtam iura varie loquuntur, & etiam glo. Interdum enim quē cōtra alium irruentem ius vocat inſultantem. C. de iudē. l. fi. qñq; aggreſſorem l. is qui aggreſſorem. C. ad l. Cor. de ſica. & ſic dicitur in l. qui de crimine. C. de accu. Quandoque vocat appetentem, & ſic patientem vocat appetitum l. & ſi percuſſor. §. ſi appetitus. ff. ad Sylla. quod ibi glo. exponit id eſt inuaſus, & ſic quandoque dicitur inuaſor. C. vnde vi. l. inuaſor. Quandoque etiam patiens dr̄ inſultatus l. itē apud Labeonē. § pen. ff. de iniur. Et hinc deſcendit nomen verbale quod vocatur inſultus, & in hoc dixit Bart. in l. reſpiciendum. §. delinquunt. ff. de pœ. ꝙ inſultus eſt in aliū ſaltus alleg. d. l. is qui aggreſſorem. & j. j. §. cum arietes. ff. ſi quadru. pau. fec. dica. ſed in. §. cum arietes. dicit quod inſultus eſt motio de loco ad locum, & in. §. delinquunt. concludit ꝙ ſi exiſtens tecum in itinere vel menſa aut in alio loco deuenit tecum ad rixam, non dicitur inſultum facere ſed potius proditorie feciſſe, ar. C. de dilati. l. j. libr. xj. Ex prædictis videtur aliqualis contrarietas inſurgere. Si enim inſultus eſt in alium ſaltus, non verificatur in eo qui ſine ſaltu in alium ſiue contra alium ſe mouet de loco ad locum, cuius contrarium dixit Bartol. in dicto. §. cum arietes. Sed aduertendum quia primo modo dicitur ſecundum alluſionem vocabuli. Secundo modo ſecundum diffinitionem. & ideo ſi quis inſultando aliquem facit in eum ſaltum. facit inſultum ſecundum alluſionem & etiam ſecundum diffinitionem, quia mouet ſe de loco ad locum, & facit in alium ſaltum, facit. ff. ad l. aquil. quemadmodū. §. ſi nauis. Si vero ſine ſaltu mouendo ſe de loco ad locum vadit verſus alium tunc dicitur inſultum facere ſecundum diffinitionem tantum, & tamen puniri poteſt de inſultu, quia diffinitio prę ualet alluſioni quando ſunt contrariæ alias ab vtraq; argui licet, vt hr̄. ff. ſi cer. pe. l. ij. §. appellata. de tut. l. j. de teſta. l. j. & in l. j. de acquirē. poſ. per Docto. maxime per Bar. dicitur etiā interdū facere impetum, vt dicto. §. delinquunt, ſed tunc aliter punitur, vt ibi habetur. & hoc de inſultu contra perſonam. Quandoque etiam dicitur fieri inſultus ſiue aſſaltus ad domum ſiue ad caſtrum, vt x. colla. qui. mo. feu. ami. §. ſimiliter. & ibi dicit Bal. ꝙ tunc dicitur factus aſſaltus quando appropinquat ſe tantum domui vel caſtro ꝙ poteſt proiicere iaculum & expugnare. Vt tamē omnis ceſſet dubietas conſueuerūt communiter accuſantes & inquirentes ponere in accuſatione & inquiſitione omnia dicta verba, quia dicunt B. deliberate & appenſate mouendo ſe de loco ad locum fecit inſultum impetum & aggreſſuram contra C. &c. quæ ex abundanti ponuntur, vt patet ex prædictis, ex quibus expeditum eſt primum quādo quis dicatur inſultum facere. & tunc ſine dubio ſi aliud non ſequitur vltra inſultum, pœna inſultus imponi poteſt. Si vero ſequitur aliud, vt quia percutit, vulnerat, vel occidit. dicit glo. quod de inſultu non fit ponitio, ſed cum delicto confunditur ſecuto, vt no. in l. qui de crimine. C. de accu. per l. illud. ff. ad l. aquil. & idem ibi Bar. Et ita determinarunt primo Dyn. ſic conſulendo, ſecundo Fran. Acc. diſputando. & Gui. etiā de Su. vt patet in ſuis quæſtio. ver. ſed pone de facto q. ſtatutum eſt quod ſi quis pugno & ſe. & idem tenuit Alb. Gan. in margarita. in ver. Sed pone ſtatutum eſt Mutine. in ti. de acc. & idem Guil. in Spec. de ſen. §. ij. verſi. ſed pone licet enim ſint cum ſunt ſeparata diuerſa delicta. ff. ad l. aquil. l. ij. & l. ſi ſeruus ſeruum. §. tertio capite. tamen ſi contingantur dicuntur vnum eſſe delictum, ſcilicet vulneris vel mortis l. illud. præal. §. fi. alleg. etiam de act. & obli. l. qui ſeruum. in princ. & C. ad l. Iul. de vi. l. quoniam multa Bart. autem in l. nunquam plura. ff. de priua. delic. limitat hoc dictum niſi ex inſultu imponeretur maior pœna q̄ ex percuſsione. Tunc enim quatenus excedit nō confunditur. ar. l. generaliter. & l. hęres a debitore. §. quod ſi hic ſeruus. ff. de fidei. quod ibi reprehendit Ang. tenens indiſtincte glo. ſed non bene repræhendit, quia ſiue vnum ſit principale, & alterum acceſſorium, ſiue vtrunque principale, ſiue vnū præparatorium ad aliud, quod eſt verius, non poteſt dici ꝙ pœna vnius tollatur a pœna alterius, niſi ex vi confuſionis, natura autem confuſionis eſt vt eatenus confundatur, & compenſetur quatenus concurrunt et non vltra l. j. C. ſi cer. pet. ad l. fal. l. licet. cum ſimi. & ideo ſi ex inſultu cum armis quis veniret puniendus in centum ex percuſsione manu vacua in quinquaginta. Inſultans cum armis, & percutiens manu vacua punitur in centum facta confuſione ſolum de quinquaginta in percuſsione, alias ſequeretur quod in tantum puniretur inſultans cum armis, & percutiens manu vacua inquantum inſultans ſine armis, & ſic percutiens, quod eſſet abſurdum l. non ſolum. ff. de nox. Dico ergo ꝙ inſultus ad caſtrū ſiue ad domum ponitur vt ſupra. Inſultus in perſonam aut eſt ſolus, & ſolus punitur. Aut ſecutum fuit aliud. Et tunc aut eſt maior pœna inſultus q̄ delicti ſecuti, non confunditur in totum ſed quatenus concurrunt. Aut eſt eadem pœna delicti cum pœna inſultus vel maior, & pœna

insultus confunditur, & de delicto damnatur, nõ de insultu. Fallit in vasallo insultante dominum, vt dicto.§.similiter.& ibi per Bald. Prædicta intellige si inter insultum & percusionem non fuit medius actus extraneus. si autem fuisset actus extraneus,puta quia insultasset.& cum ille retro cessisset vel arma extraxisset insultans redit domum,& arma sumpsit, deinde reuersus est & vulnerauit. Tunc enim de primo insultu & de vulnere punitur secundum Io. An.in addi. Spec. super rub.de homi.vbi vide.Et hæc de secundo. Ad tertium breuiter dicendum est,ꝙ cum sententia tunc sit contra ius partis valere debet l.ij.§.j. ff. quæ sen.si.ap.rescin. si ex tenore sententiæ non appareat quid pro insultu, & quid pro vulnere siue per cusione imposuerit. si autem condemnauit distinctim in tantum pro insultu & in tantum pro percusione dici potest sententiam non tenere, quia non intelligitur cognouisse de insultu per dicta iura. Et sic nõ valet sententia l.de qua re.ff.de iud. & C.de sen.l.prolatam,nisi in processu siue inquisitione vel accusatione essent illa verba super quibus omnibus & singulis &c. de quibus per Bald. in l.ij.C.de proba. Tunc enim valeret licet esset iniqua,& ex prædictis infertur ad decisionem supra formatæ quæstionis ꝙ vbi bannito non fuit imposita pœna insultus sed percusionum.offendens eum modo prædicto punietur de offensionibus factis manibus vacuis, quia in illis ecceſsit modum. & sic puniri debet de excessu. vt dictum fuit supra qõ.xlix.& etiam l. Si vero fuit ei imposita pœna etiam pro insultu, & taliter ꝙ valeat condemnatio. & in nullo puniri debet, quia potuit vtroq; modo offendere. Si autem bannum fuisset nullum, dixi supra in primo tempore parte iij. q.ix.

Quinquagesimoquinto stã-

55 te statuto † generali ꝙ bannitus a centum libris supra possint impune offendi. Titius immisit ignẽ in domum Sempronij banniti & eam combussit, vel in rebus suis aliter damnũ dedit vel ei abstulit. Quæritur an veniat puniendus. in hac qõne me breuiter expediam. Nam licet gl.dixerit quod bona bannitorum sint extra custodiam & a quocunque possint destrui & deuastari in tit.hic finit lex Cor. & incipit consuetudo regni. in prin. & tangitur in c.j.§.si quis alium.de pace tenẽ.& de mili.vasal.c.j. Tamen illud est verũ de iure cõi, nec cautum reperitur. Est ergo potentia offendendi bannitum a statuto prouenies. Dominia enim rerum & eorum tuitio & defensio de iure gentium est, vt l. ex hoc iure.ff.de iusti.& iu. ergo illam banniti de quibus agimus non perdunt, vt dictum fuit supra in hoc secundo tempore parte.j. qõ.iiij. Et ideo inspicienda sunt verba statuti l. semper.§.legem. ff. de iu. immu. quæ cum stricti iuris sint l.constitutionibus. ff. ad municipa. extendi non debent, vt in authen. quas actio. in l.quicquid astringendæ. Aut ergo statutum dicit quod possint offendi qualitercunque, vel simpliciter, quod idem est, quia indefinita æquipollet vniuersali.l.si seruitus ff. de serui.vrba, & poterunt offendi in persona & rebus l. ptima.§. & generaliter.ff.de lega. prestan.cum simi. Aut dicit ꝙ possint in personam offendi. Et tunc non poterit offendi in rebus a persona separatis. Et idem si statutum respectiuaret offensionem ad offensam factam per bannitum,tunc enim talis permitteretur. qualis fuit illa ob quam bannitus est l.nonnunquam.ff.ad Treb.& quod dictum fuit supra hac eadem parte quæstio. ij.& hæc satis sunt de mente Bartol.in l.licitario.§. quod illicite.ff. de publi. Et ibi vide quando dicatur fieri offensio in personam. Sed dicet quis tu dixisti ꝙ si quis potest offendi ex forma statuti in personam, non potest offendi in rebus a persona separatis. Istud videtur falsum,quia cui permittitur quod est maius videtur permitti quod est minus, vt patet in ar.a maiori.C.de sacrosanct.eccle.authen.multo magis.& extra de elec.c.cum in cunctis.Quælibet autem minima pœna corporalis est maior quacunque magna pecuniaria vt l. in seruorum. ff.de pœ.Ergo tuum dictũ non procedit. Sed resp. ꝙ hoc procedit vi verborum statuti quæ aliquid debent operari. si enim simpliciter dicerent posse offendi,comprehenderent offensionem in personis & rebus. Si ergo dicunt in personam operantur restrictionem, quia aliud operari non possunt l. si quando.C.de inofficio.testa.cum simili. Præterea statutum odiosum non extenditur etiam per maioritatem rationis, vt habetur in authen.quas actiones.de sac.sanc.eccle. Et vide quæ dicam infra in vl.tem.parte.j.q.xij.vide etiam quæ dicam infra parte proxi.q.lx.

56 Nunc ex prædictis † statutis particularibus quæram de aliquibus pur circa hanc partẽ generaliter ad materiã facientibus. Et ideo quinquagesimosexto quero dictum est fæpissime ꝙ bãnitus de vna ciuitate,pura in Florentia,nõ perdit ea quę sunt iuris ciuilis. Item nec ea quę sunt iurisgentiũ nisi aliud dicatur. Et etiam si diceretur illud non intelligitur extra territorium l.fi.ff.de iur.om.iud.quo ad personas non subditas. pone ꝙ Bononien. in ciuitate vel comitatu Florentino occidit bannitum de Florentia. Quem si Bononiæ occideret puniretur, quia illuc statutum se non extenditur. Quæritur an possit Bononiæ, & sic in loco sue originis conueniri per l.j.& ij.C.vbi de crimi. agi. opor.aut Romæ per l.roma.ad muni. Hęc quęstio residet in hoc an occidens bannitum qui potest impune offendi dicatur delinquere. nam si ibi delinquere dicitur, licet aliqua dilatoria exceptione de tali delicto cognosci non posit tamen non tolleretur quin alibi cognosci non posset.l.decurionum. & ibi not. C. de his qui not. infa. Sed veritas est ꝙ non dicitur delinquere, facit enim lege permittente, ergo &c.l.Gracchus. C.de adulte.facit.C.de his qui ad ec. confu.l.si seruus. & l.ij.ne qui vela.re.& quod non sit delictum firmat Bald. post glo.in l.j.§.j. ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. Et idem in simili tenet in l. cunctos populos, prope fin.in ver.viso.& Barto.in l. vbi pactum. Et dixi supra hac eadem parte q. xiiij. & dicam latius infra in seq. parte huius temporis.

temporis. q.j. Cum ergo in loco actus facit ex eo actu non tenetur, ergo nec in loco originis. Inspicitur enim in contractibus quantū ad ipsius actus solennia. et validitatem & obligationem inde insurgentem locus in quo fit. l. si fundus. §. primo. ff. de euictio. ergo idē in delictis. l. omnē. ff. de iudic. Faciunt no. per Bar. in l. ij. ff. de eo quod cer. loc. dum reprobat illā glo. & quod no. per eū & alios in l. cunctos populos. & in d. l. fi. de iurisd. om. iudi. Si autem aut Bononiæ, aut alibi extra territoriū Florentinum occideret, vbi occideret, & ēt Bononiæ posset conuenire per iura prædicta.

57 Sed tunc e conuerso. † Quinquagesimoseptimo quæritur an florentinus occidens bannitum de Florentia Bononiæ vel alibi extra territorium florentinum possit virtute dictarum ll. j. & ij. vbi de cri. agi opor. conueniri Florentiæ. Et videtur ꝙ sic, quia in loco in quo occidit posset tanquam delinquens conueniri, & sic ibi delictum commisit, vt supra proxi. q. dictū est. ergo succedit regula dictorum iurium. Sed dic contrarium, quia quantum ad municipium florentinum illa pœna personalis comitatur eum quocunque vadat secundum Doct. in d. l. cunctos populos. & ibi in specie. ita determinauit Bald. in Aretino occidente Aretinum bannitum in territorio florentino, nō enim attenditur secundum eum territorium, sed solum an secundum locum conuentionis sit licitum vel permissum. l. non solū. §. & qui & l. propter Item. ff. de excu. tuto. Et dicit esse casum in l. iij. §. transfugas. ff. de sicar. & ita seruatur.

Quinquagesimooctauo circa

58 idem quero. † Bononien. occidi florentinum bānitum de Florentia in quadam ecclesia posita in comitatu florentino, an poterit Bononiæ conueniri ac si eum in territoriū florentinum occidisset. Et videtur ꝙ sic, quia ecclesiæ non subiacent seculari potestati, ergo & c. in authē. quo. opor. epis. in prin. & insti. de re. di. §. nullius. & ff. ne in lo. sacr. l. ij. Sed contrarium est verum, est enim ecclesia in territorio florentino. in authē. de mand. princ. §. sed neq;. in fi. §. Non obst. ꝙ non sit sub ꝓtectione iudicis secularis, quia verū est specialiter, sed bene est sub quadam generalitate ꝓpter hoc, quia adhæret territorio iudicis secularis. ar. ff. de contrahen. emp. l. in modicis. & l. si id quod. in fi. de peri. & com. rei ven. & C. de epis. & cle. in l. si quis in hoc genus. & sic non dicitur extra territorium fieri secundum Guil. in l. plerisq;. de in ius voc. & sequitur Bal. & tenet Bar. in l. cunctos populos alleg. eo. ti. l. ij. & C. de ad. l. auth. si quis. Si non fit extra territoriū ergo locū habet quod dixi supra proxima q. Et istud verius q̄m id ꝙ ipse Bal. dixisse videtur in d. l. cunctos populos. in versi. viso. allega. supra proxi. qō.

Quinquagesimonono quæ-

59 ritur. † An citatus in causa ciuili non cōparēs, & propter inobedientiā condēnatus & bannitus fisco dicatur bannitus pro maleficio, vt sic in eū locū habeant statuta prædicta. & possit offendi. Et videtur ꝙ sic, quia contumacia est delictū. l. omne delictum. ff. de re mili. Item quia vbicunq; negligentia ordinatur ad contemptum illa facta dicitur quando ad contemptum partis patet in l. sed et si alia & ibi no. ff. de const. pe. quando ad contēptum iudicis probatur in l. de ætate. §. qui tacuit. cum glo. sua. ff. de interro. act. Facit quod habetur in c. quanto. de sent. excom. & in cap. dilecto. & quod not. per Guil. in l. metū. §. sed licet. ff. quod met. cau. in q. illa. An puniar tanq̄m occidens si potui iuuare hominem, qui ab alio necabatur, & non feci. quando enim dicitur eum teneri non dicitur teneri ex negligentia, sed ex facto, vt ibi patet, & in l. necare. ff. de lib. agno. de quo etiam in l. culpa caret. ff. de reg. iu. per Guil. in Spec. de leg. §. iuxta. ver. quid si potuit. & per Doct. in l. vt vim. ff. de iusti. & iu. Si ergo talis negligentia reputatur factum, ergo pro maleficio damnatus est, quia pro malefacto. In hac materia aduertendū est ꝙ Barto. in l. aut facta. in princ. ff. de pœn. distinguit malefactum a maledicto secundum propriam significationem. Et ideo dicit ibi ꝙ damnatus pro verbis iniuriosis non dicitur damnatus pro maleficio, cum verba debeant proprie intelligi, maxime in istis odiosis. l. interpretatione. ff. de pœ. & in d. l. omne, dicit ꝙ talis non est damnatus pro maleficio sic dicens. Omnis ex bannitus exbannitur propter contumaciam. l. j. ff. de re qui. re. Statuta ergo quæ dicunt ꝙ bannitus pro maleficio possit impune offendi, volunt requirere ꝙ causa illa propter quam citabatur sit maleficium. Et ideo si quis fuit citatus in causa pecuniaria, vel pro testimonio ferendo, & fuit contumax & bannitus, non dicetur bannitus pro maleficio. Sed si quis fuerit citatus pro aliquo maleficio, & fuerit ob contumaciam bannitus dicetur bannitus pro maleficio, licet fuerit cōtumax. Ex cuius dictis ibi, & in l. aut facta. cōcluditur, ꝙ aut statutū loquitur per nomē criminis siue delicti & habet locū in quocunq; siue sit crimē in faciendo, siue in negligendo, siue in dicendo per not. in l. j. & ij. C. si aduer. delic. & d. l. omne. Si vero loquatur per nomen maleficij, vt quia dicit de bannito pro maleficio, vt in themate quæstionis dictum est, tunc non verificentur in bannito pro negligētia, alias pro verbis iniuriosis vel pro malo consilio. Sed aduertendum ꝙ vt sepius dictum est, statuta intelliguntur secundum communem vsum loquendi. Sed communis vsus loquendi est, vt condemnatus pro verbis iniuriosis sit condemnatus pro maleficio. & hoc puto verius vbi de communi vsu appareret, alias verū puto ꝙ dixit Bar. Nec prædictæ conclusioni obstant iura supra in contrarium alleg. quia verum est quod ibi dicitur secundum largam & propriam significationem, quę non verificatur in statutis nisi vsus communis loquēdi aliud inducat, vt l. Labeo. de suppleg. cum concor. & si plene hanc quæstionem cū iuribus ad eam allegatis videre velis, scias ꝙ ipsam disputauit Mar. de Fano. de qua habetur per Cyn. super rubr. C. de cri. sstel. & in Alb. de Gan. in iiij. & v. col. & in Alb. xxij. q. in materia bānitorum

nitorum vbi concluditur pro maleficio non intelligi bannitum. & ibi etiam ponunt quid iuris si in sententia banni iudex apposuit ꝙ posit impune offendi. & dicunt ꝙ tunc quasi iudex declarauerit illum esse bannitum pro maleficio & iusserit offendi, offendens excusatur per l.furti.§.qui iussu.de his qui no.infa.& l.non videtur.§.qui iussu.de reg.iur. Sed hæc decisio non est vera, quia ad iudicem non pertinet, & quia de hoc nulla facta fuit cognitio.ff.de iudi.l.de qua re.& l.prolatam.C.de sent. De hoc habetur.ff.de cust.reo.l.si quis reum.nec excusatur offendens quasi iussu iudicis fecerit, quia verbum, potest, iussum non importat.l.sæpe.ff.de offi. præsi.& l.j.C.quomodo. & quan.iu.nisi forte fuisset descriptus in libro bannitorum pro maleficio in quo seruata solennitate tradita a statuto describitur solum nomen banniti cum eius pœna. De quo dic vt dicam infra in vltimo tempore parte prima.q.ij.

60 Sexagesimo quæritur † supra in rub. quęritur. An bannitus pro crimine in contumaciam dicatur bannitus pro maleficio. et quia decisa est supra proxi.q.per no.per Bar.in l.omne delictū.de re mili.aliter non prosequor, sed dic vt supra.

Sexagesimoprimo quæritur.

61 † Titius pro maleficio fuit bannitus in ære & persona, deinde fuit captus à iudice qui vult eum decapitare, quæritur an possit.dicit Bal.in l.data opera. C. qui accu.non pos. sic videtur ꝙ pœna personæ intelligatur in suo potiori significatu, id est de pœna mortis, vt no.in auc.de armis.§.oportet.& hoc si causa meretur tantam pœnam. nam ex genere causæ metiendum est genus pœnæ ar. ff.ad Turp. l.j.§.j. Vel dic ꝙ iudex qui profert verba illa poterit interpretari, & declarare cum illa verba sint generalia.ar.ff.de ap.l.ab executore. Et ideo iudices qui dant bannum in hauere & persona. Item qui recommendant pro hauere & persona possunt postea declarare anteq̄ sunt functi officio, ar.ff.de excu.tut.l.si duas. Diffiniti ua vero sententia debet intelligi in mitiorem partem.ff.de pœ.l.si præses. & not.in l.ij.C.quæ res vend.non pos. Credo verum quod dicit de recommendatione. Quod autem dicit de sententia, puto esse verum si ex forma statuti appareat quæ pœna personæ imponi debeat pro maleficio pro quo fuit talis captus bannitus, tunc enim illa intelligitur imposita per nota.in.§.pœna grauior. Si vero poterat imponi maior & minor, intelligitur tunc imposita minor pœna per dictam l. si præses. Si vero erat in eius arbitrio, puto inhærendum verbis, quæ sic de consuetudine interpretantur, vt importent mortem per no. in d.§. pœna grauior. & l.athletas.§.calumniator.eo.ti.& in l.hodie.ff.de pœnis.

62 Sexagesimosecundo † Titius fuit bannitus in amputatione membri alio non expresso, fuit deinde ad tempus captus a iudice qui vult contra eū facere executionem, quęritur in quo membro possit executionem facere. & præsuppositа declaratione quæ dicantur membra, vt dictum fuit supra hac eadem parte q.ij. videretur primo dicendum ꝙ intelligatur de eo quod minus diminuit, quia semper defertur ad minus, vt in l.si præses.de pœ. Sed Bald.in l.data opera.C. qui accus. non pos. dixit ꝙ intelligitur bannitus in amputatione manus.alie.auth.vt nul.iud.§.pe.cum glo. sua. quod indubie credo verum nisi ex relatione delicti cōmissi & alicuius statuti, aliud colligatur, puta qa amputauit alicui pedem vel auriculam. & cauetur statuto ꝙ amputanti membrum simile membrum amputetur. Tunc enim secundum naturam inquisitionis vel accusationis regulabitur ipsa sententia banni, ar.l.nonnunquam.ff.ad Treb.et quod no.per Bar.in l.ij.de publi.iudi.& quod dixi supra in d.ij.qō.

63 Sed pone Sexagesimotertio † ꝙ in sententia banni nihil fuit expressum, sed simpliciter fuit in banno positus, in quo intelligetur bannitus, an in persona, an in membro, an in pecunia. Istam q.tetigi supra in j. parte huius temporis q.iij.in ver.vnū tamen.& ideo hic non multū instabo concludens ꝙ aut loquimur in banno, id est, comminatione aliqua quæ fit puta per præconem aliquod facientibus, vel non facientibus. & dic vt ibi dixi. Aut in banno lato contra contumacem ex forma statuti. Et tunc in hac ciuitate in qua antequam feratur sententia banni diffinitiui per prȩconem fit bannum comminatorium in quo exprimitur pœna quæ ei imponetur si non venerit, parua est dubitatio, quia ex tali comminatione declaratur postea ipsa simplex sententia banni.l.Titia.§.idem respondit.de verbo.oblig. l.pacta nouissima.C.de pac.proprie in l.ait prætor.§.i.de re iudic.& habetur in l.hæc sententia. C.de senten.quæ sine cer.quan. cum concord. Ex actis enim incertitudo sententiæ declaratur. Nec illa verba nec plus & minus arbitrio rectoris quæ in banni proclamate ponuntur aliquid operantur.l.pe.C.de con.instit.& in l.j.§.j.ff. de hære.insti.& quod habetur in l.admonendi.ff.de iureiuran. Si vero talis solennitas siue expressio non præcedit, sed simpliciter formato processu fiunt citationes post quas citatus habetur pro cōfesso. aut ex delicto est ex forma statuti imposita certa pœna, & tunc illa in banno videtur expressa.l.iiij.§. si ex conuentione cum ibi no.ff. de re iudi. & quod habetur in iuribus supradictis. Et idem si est arbitraria pœna, & ex cōsuetudine est declaratum arbitrium secundum quod habetur in l.quid ergo.§.pœna grauior.& in l.athletas.§. calumniator. de his qui not.infa. Sicut enim lex tale bannum declarat, vt dixi supra, & etiam in d.q.iij. vbi allegaui iura, ita & consuetudo.l. de quibus.ff.de legi.& quod habetur in l.si finita.in prin.ff.de dam.infe. & in l.dedit. qui satis.cog. & in l.ita stipulatus.de verbo.obli. Si vero nulla esset ex consuetudine facta declaratio, putarem tale bannum non valere tanq̄ incertum, et ꝙ nulla ratione certificari posset, vt in.§.curare. instit. de act.iuncta l.omnem.ff.de iudi. quod forte non procederet si inquisitio esset formata sup crimine.

Ex quo ſecundum formam iuris communis deberet in exilium poni. Tunc enim ita importaret ipſa ſententia & exul eſſet effectus, & ita intelligo quod habetur per gloſ.& Bald. in c.j.hic finit lex cornelia, & incipiunt conſue.regni. Et quid importet talis pœna habetur in iuribus allegatis ſupra in prœmio circa ipſam diuiſionẽ bãnitorũ.

64 Sexageſimoquarto † quæritur. Titius fuit bannitus ſecundum quod communiter fertur bãnum in perſona vel membro, ſterit a die lati bãni vel per annos xxx. quibus ad locum ex quo erat bannitus non acceſsit.& elapſis annis xxx. illuc accedens captus eſt. An iudex poteſt facere executionem. Videtur enim ꝙ non, quia ſicut cuicunque actioni etiam ex ſententia præſcribitur ſpacio xxx.anno.vt l.omnes.& l.ſicut.C.de p̃ſcri.xxx. anno.ita & in propoſito etiam ſi dicatur ſolum iudicis officium ortum fuiſſe, vt d.l. ſicut. iuncta l. omnem. de iudi. quinimmo & minori tempore præſcribi videtur,vt l.querela.C.de fal.Dic contrarium ſecundum Bald. in l. data opera. C. qui accuſ.non poſ.quia cum eſſet bannitus ſi quo tempore peruenerit in fortiam &c.non cucurrit prẽſcriptio antequam in fortiam venerit l.j.in fi. C. de anna.exce. & in l. cum notiſsimi.§. in his.C. de prẽſcri.xxx.anno.quod etiam dicit eſſe verũ ſi pure & ſimpliciter bannitus eſſet in pecunia,qa cum ſit malefidei non prẽſcribit,vt no.xvj.q.iij. c.per ſingulas. Vide ibi eum in repetitione ſua, vbi etiam dicit,quod ſicut poſt.xxx.ann.bannum habet effectum ita ſi eſt ab initio nullum etiam poſt xxx.ann. poteſt nullum dici. de quibus omnibus ibi vide.

65 Sexageſimoquinto † Pone ſtatuto cauetur ꝙ ſi bãnitus damnum dederit debeat capi per vicinos,et ſi non fuerit captus damnũ datum emendetur per communitatem ſiue villam propinquiorem. Ex hoc ſtatuto inſurgit triplex dubitatio. Prima qui dicantur vicini. Secunda quæ communitas ſiue villa dicatur propinquior, ſiue qualiter debeat menſurari an a territorio an ab ædificijs. Tertia quid iuris ſit quãdo ambæ cõmunitates ſiue villæ pariter ſunt propinquæ. Quo ad primum quia in voluminibus habetur, parum iſtabo. Ille enim quantum ad propoſitum dicitur vicinus qui exaudire vocem clamantis poteſt l. j.§.eodem autem tecto. ff. ad Sylla. niſi ex communi vſu loquendi aliud appareret.ff.de verb.ſig. l. vt alphenus.intelligendo de voce communi non altiore vel depreſsiore.ff.de hęr.inſti. l. ſuus quoque.§.puto. & l.continuus §.cum ita.de verb.obli.Et ſecundum communem naturalem curſum temporum l.j.§.ripa.ff.de flumi.ſecundum Bart.in l.ſi tertius. ff. de aqua plu.arcen. Vbi vide de vicinitate perſonarum. & etiam Bald.in l.ſi vicinis.C.de nu.de vicinitate autem caſtrorum & ciuitatum dicitur ẽt per eundem Bart.in l.iiij.§. Si tam vicinum.ff.de dam.infect.qualiter autem intelligatur ꝙ bannitus delinquens capi debeat per vicinos. Vide in conſilio Bart.c.ij.quod incipit,Chariſsime domine iſti noſtri nucerini quod effectiue poſuit in l. j. §.occiſorum.ff. ad Sylla. debet enim intelligi ſi poſſunt. Quid enim ſi aliquis bannitus venit in villam cum tanta gente cui villa non potuiſſet reſiſtere,certe nõ tenentur.Facit C.de epiſ. audien. l.abditos. Item quid ſi deliquit clam,certe tenentur vicini.ad Sylla.l.iij.§.ſi maritus.Item quid ſi fuit factum maleficium in loco ex quo ſtatim tranſijt in locum ad quem accedere non poterant, certe non tenentur,vt in d.§.occiſorum. & de acquire.do.l.naturalem.cũ aliis iuribus vbi ſupra per eum alle. Vnum circa hoc no.ꝙ ſi ſtatuto cauetur ꝙ bannum debeat notificari coram duobus vicinis banniti, intelligi debet de vicinis prædio vrbano non ruſtico, arg.ff.fini.reg.l.ſed ſi riuus. & ibi per Ray. ad ſecundum aduertendum ꝙ vera ratio ſtatuti inducentis emendam fieri a communitate ſiue villa propinquiore ſumitur a negligentia hominum non curantium ne damna fiant, & ſi fiant non capientium.ex hoc ſequitur ꝙ non territorio ſed hominibus talis culpa impingi poteſt,et ſic illa communitas ſiue villa cuius domus ſunt magis propinquæ loco commiſsi delicti dicetur propinquior l.adigere.§.quanuis. de iurepa. cum ſi. Quod etiam probatur; quia ſtatutum aſtringit commnnitatem magis propinquam.ergo intelligitur de hominibus qui communitatem repręſentãt. de colleg.illi.l.ſodales.& l.j.ff.quod cuiuſq; vni. nomi. Tertio ſecundum no.in d.§.ſi tam vicinum. Ciuitas.caſtrum, vel villa dicitur magis propinqua vel magis vicina ſecundum arbitrium iudicis, niſi in caſibus a iure expreſsis. Certum autẽ eſt quod iudex non arbitrabitur vicinitatem niſi a potentia ſuccurrendi vel aliter prouidendi, vt in d.§.occiſorum.& eo.tit.l.iij §.ignoſcitur.& C. eo.l.fi.Et ꝙ ita ſit colligitur ex no.per Barto.in d.l.ſi tertius.Sed viſo ꝙ conſideratur propinquitas ab ædificijs non a territorio, dubitatur qualiter fieri debeat menſuratio.& in hoc Bart.in tracta.de inſula.figura.xiiij.quæ incipit,iſta figura. verſi.his quo ad finem &c. ſic loquitur ꝙ menſurator debet incipere ab illa parte loci quę propinquior eſt loco menſurando.vnde in caſtro erit clarum, in villa poteſt dubitari, quia domus ſunt ſparſæ,ſed puto ꝙ ſi eſſet aliqua domus quæ diſtaret multum ab aliis, illa non dicetur de vicinia, maxime ſi inde vox exaudiri non põt vt in d.§. eodem autem tecto.& dixi in l.ſi tertius.de aqua plu.arcen. Et ſubdit ibi aduertendum eſſe ꝙ licet lex dicat mille paſſus debere menſurari a continentibus ędificiis,vt l.mille paſſus.de verbo.ſig. hoc tamen caſu debeat inchoari ab ipſo muro ciuitatis,vel caſtri,vel ab ipſo loco vbi terminatur villa. Tu aduerte ꝙ ibi loquitur in alio ſtatuto non faciente ad propoſitum. & etiam puto ꝙ debeat fieri menſuratio ab ipſis ædificijs in quibus homines habitant non autem a muro. Quid enim ſi vnum caſtrum ex vna parte totum eſt inhabitatum,ex alia habet ædificia certe ab illis ratione prædicta fieri debet menſuratio. Puto etiam eadem ratione ꝙ licet vbi alias ad alios effectus debeat fieri menſuratio per viam rectam, & non per tortuoſam l.eos in fi.ff.de fal.& nõ per aera.

quandoque

quandoque ſecundum tecta per Bart. in l. j. ff. ſi quis cau. Tamen hoc caſu fiet menſuratio potius per aera quam per viam, cum exauditio vocis ſit illa quæ inducit hoc, vel per viam tortam, ſi eſt proximior per illam loco cõmiſſi maleficij. Vndecunque enim ſuccurri poteſt menſuratio fieri debet. Sic enim dictat ratio cconiecturata ipſius ſtatuti quæ regulat diſpoſitionem, vt in d. l. quod dictum. cum ſi. Et hoc de ſecundo. Quo autem ad tertium recurrendum eſt ad ea quæ tanguntur in Spe. de rapto. ver. ſed pone. vbi finaliter in ſimili concluditur ꝙ pro quantitate patrimonij locorũ fiet diuiſio. ff. de cenſi. l. cũ poſſeſſor. C. de naufra. lib. xj. l. fin. ff. de incen. rui. & naufr. l. pedius. Et dicit ibi Io. And. ꝙ idem tenet Dy. in l. ne quid. de incen. rui. & nau. & ita etiam ibi refert Bart. & nõ decidit remittens ad no. per ſe. in l. iiij. §. actor. de reg. iur. vbi quærit quid in delictis vniuerſitatis. & remittit ad not. per ſe in l. nequid. & ſic vt vides non videtur decidere hunc articulum, ſed puto ꝙ cum inſpiciatur cauſa propter quam impo nitur collecta, vt ipſe idem dicit. & cauſa ſit propter perſonarum negligentiam, debeat imponi per capita, ſicut quando ponitur vt mittãtur homines in exercitum per eadem iura. Et videtur caſus in l. ij. & l. nauis. §. cum autem. ff. ad l. rhod. de iac.

66 Sexageſimoſexto quæro † Statuto cauetur ꝙ officialis communis Florentię qui cæperit bannitum in perſona vel membro, debeat incontinenti lapſis tribus diebus poſt capturam facere executionem ſecundum tenorem bãni ſub certa pœna, puta librarum mille. Poteſtas ciuitatis Piſtorij quæ eſt de comitatu Florentię, & recepit poteſtatem a ciuitate Florentie cępit Titium bannitum ab officiali communis Florentiæ in hac forma, videlicet in mille florenis, quos ſi ſoluere non poterit amputetur ſibi caput, quæritur an debeat incontinenti lapſis tribus diebus nulla facta ſolutione facere ipſum decapitari, & ſi non facit incidat in pœnã. Hęc quæſtio ſubtilis eſt et habet plura dubia. Primũ an poteſtas ciuitatis Piſtorij comprehendatur in dict. ſtatuto. Secundo poſito ꝙ cõprendatur quando dicatur Titium ſoluere non poſſe, & ſic poſsit fieri executio in perſonam. Tertium quando incipiant currere tres dies, an ab ipſa captura, & ſic de momento ad momentum, an vero poſt diem ipſius capturæ. Quartum an poſito ꝙ non faciat executionem, niſi poſt menſem incidit in pœnam ſtatuti etiam ſi ex qualitate officij a dicto ſtatuto imtelligatur aſtrictus. At ad primum rediens reſpondeo ꝙ ſi in ciuitate Piſtorij eſſet ſtatutum quod traderet formam executioni fiendæ de bannitis, & eſſet conditum vel approbatum authoritate ſuperioris ſecundum ea quę habentur in l. omnes populi. ſtatutum de quo agitur eum non comprehendit. Non enim poteſtas ciuitatis Piſtorij a populo florentino tranſmiſſus eſt officialis communis florentię, ſed ibi pro communi Florentiæ cõſtitutus, vt probat text. ff. de interro. act. l. voluit. §. j. vbi præſides prouinciarum nõ vocantur magiſtratus populi Romani, licet ab eo eſſent conſtituti, ſed ponuntur vt ſpecies differentes. Pro quo etiam facit quod habetur in l. prima. §. quibus. ff. quod cuiuſque vni. no. & quod not. per Cyn. poſt Iac. de Are. C. etiam per procu. l. j. & ita in hac ciuitate extit in ſimilibus iudicatũ. Ex quo patet quod dictum ſtatutum quod loquitur de officiali communis non verificatur ex vi verborum vel ſententiæ in officiali prędicto qui eſt officialis pro communi. ff. ſolu. ma. l. ſi vero. §. de viro. cum ſi. Si vero nullum ſtatutum haberetur Piſtorij aliter diſponens. tunc licet non comprehenderetur ex vi interpretationis & diſpoſitionis quæ eſt vt loca ſubdita regantur legibus ſuperioris, vt habetur in l. omnes populi. per Barto. & ſic tunc teneretur illud ſtatutum obſeruare. & vide quæ dixi ſupra eodem tempore parte j. q. lvj. Poſito ergo ꝙ ſimus in caſu in quo teneatur obſeruare ſtatutum videndum eſt ſecundum ſcilicet qñ dicatur verificata conditio banni. ſ. ꝙ Titius ſoluere non poſsit. Et in hoc videri oportet ſignificatum, & importantia verbi poteſt. Pro quo ſciendum quod dictum verbum quandoque ponitur in oratione principaliter & per ſe. Quandoque ponitur incidenter, & conditionaliter, vt in propoſito themate. Primo caſu aut ponitur negatiue, & tunc importat neceſsitatem pręciſam & ipſo iure eradicat potentiam. ff. de leg. j. l. nemo poteſt. ff. de fur. l. non poteſt. & in cap. j. de regu. iur. lib. vj. ibi per Ioan. And. probatur etiam in l. ſolemus. §. latrunculator. ff. de iudi. & in l. de his. & ibi etiam per Bar. ff. de tranſa. Per quod multæ quæſtiones quotidie terminantur & in hoc tractatu, pluries mentio facta erit. Si autem ponitur affirmatiue, tunc aut in vltima voluntate. Et quandoque inducit neceſsitatem. & quandoque non habita diſtinctione an referatur ad grauatum an ad honoratũ. vt habetur in l. peto. in prin. ff. de le. ij. & no. ff. de offi. pręſi. l. ſæpe. Aut in contractibus, legibus, vel reſcriptis. & tunc non importat neceſsitatem pręciſam ſed cauſatiuam, vt habetur de primo in l. ſi tibi mandauero. §. fi. ff. man. De ſecundo in l. Gallus. in prin. ff. de libe. & poſthu. & ibi per Bar. Et de eiſdem & de tertio in d. l. ſępe. Quæ omnia intelligit Bal. eſſe vera niſi verbum poteſt aut poſſit, ponatur pro forma. Dat exemplum, vt ſi ſtatutum dicit ꝙ poteſtas poſsit inquirere de certis maleficiis. Tunc enim dicit importari neceſsitatem, vt ſic teneatur inquirere, quod ſi non facit de negligentia puniatur, vt ipſe no. in d. l. Gallus. in prin. alle. in ar. ea quæ no. in l. j. C. de ſer. lib. xij. Sed videtur etiam quod tunc ſit neceſsitas cauſatiua ſi non vult in pœnam incurrere. Secundo caſu principali, quando verbũ poteſt ponitur incidenter & conditionaliter. Aduertendum eſt primo quod triplex eſt potentia hominis, vt habetur in l. j. ff. de iniuſt. teſta. & de verb. ſig. l. nepos proculo. Pro quo vide Innocen. in c. ſcilicitatus extra de reſcrip. Item ꝙ aliud eſt potentia. aliud eſt deductio potentiæ in actum. l. inter illam. de verbo. ſig. & infra patebit. Quibus præmiſsis ſciendũ eſt ꝙ Bar. & poſt eum Bal. in d. l. j. ſic diſtinguũt. ꝙ aut verbum poteſt ponitur abſolute in oratione; vt quia non refertur ad actum certæ perſonæ, & tunc intelligitur, vt denotet potentiam naturę,

vt d. l.

vt d.l.j. & l.eum in ſecundo, eo.titu. & quod habetur in l.continuus.§.illud.de verb. obli. cũ ibi no. Aut poſitum in oratione refertur ad actũ certę perſonę. Et tunc aut ille actus cũ explicatur cõtinet commodũ certę perſonę aut non. Primo caſu aut ille ad quem refertur ex hac potentia vult agere, & requiritur potentia cũ actu. l.iij.§. ſi qs ſic acceperit.ff.de ſtatu libe. vbi eſt notabilis caſus. Aut vult ab alio cõueniri,& ſufficit quod habeat potentiam deducendi in actũ, vt l.nepos ,pcu lo.de verb.ſig. Secundo caſu.ſ.qñ actus explicandus non continet commodum certę perſonæ. Et tunc ſufficit potentia deducendi in actum illius ſpecialis perſonæ ad quam refertur, adeo ꝙ non ſufficeret poſsibilitas naturæ, vt l.inter illam.de verb.ſig. Quod eſt verum niſi addatur actio poſtquam.quia tunc requiritur potentia cum actu, vt d.l.inter illam,ſecundum aliam lec.Et ex prædictis videretur dicendum ad propoſitum cum potentia ſolutionis referatur ad actum certæ perſonæ, ſcilicet fiſci cui ſolui debet & nollit agere, ſed velit ab alio conueniri ſufficiat quod ſoluere poſsit id eſt habeat potẽtiã ſoluẽdi,licet ad actum non deducat,vt d.l.nepos.Sed nõ ſic eſt nã ſi recte conſideras prędicta loquuntur quando verbum poteſt ponitur in oratione incidẽter affirmatiue. Sed in themate quęſtionis noſtrę ponitur negatiue,ergo non eſt eadem diſpoſitio, vt habetur in l. quod ſeruius.ff.de cond.ob cau. Sed tunc recurrẽdũ eſt ad doctrinam Bar. no. quam ponit in l. ſuus quoque.ff.de hære.inſtituen. in.§.ſed & ſi filio, dicitur enim quis deſinere poſſe,& ſic nõ poſſe multis modis Quandoque ex perſona eius qui debet aliquid facere. Quandoque ex tempore ex quo fieri debet. Quandoque ex materia de qua fieri debet. Quandoque ex perſona eius in quem fieri debet. Primo caſu habet locum diſtin.d. l.ſuus quoque. Aut eſt cõditio poteſtatiua quæ poteſt impleri vltimo vitę,ſpiritu & non deſinit poſſe niſi cum eſt in articulo mortis,vt ibi & quod habetur in l.ſi. ff.de condi.inſtitu. Secundo caſu quando ex tempore dicit quod deſinit poſſe fieri quando lapſum eſt tempus illi actui limitatum ſiue ab homine ſiue a lege.ff.de here. inſti.l.ſed ſi in conditione,& de ver.obli.l.in illa,cum ſi. Sed an tempus intelligatur adiectum ſaltem a lege. Dicit ibi Barto. ꝙ quandoque adijcitur talis diſpoſitio in vltima voluntate. Et tunc aut adijcitur inſtitutioni hæredis & nullum tempus intelligitur limitatum, & ideo expectat tempus mortis niſi per iudicem aliud inſtituatur,vt ibi,& l.ſi quis.inſtituatur. eo.ti. Aut adijcitur legato, & tunc habet tempus limitatum ſcilicet ꝙ impleatur cũ primũ põt.l. hæc cõditio. ff.de condi.& demon.& no. in d.l.ſi quis inſtituatur. Quãdoq; adijcitur in diſpoſitione inter viuos & tunc aut incipit a præcedenti diſpoſitione, & tunc intelligitur tempus limitatum, ſcilicet quo ad quis fuerit conſtitutus in mora. Si vero incipit a præcedẽti cõditione, & tunc requiritur ꝙ deſinat poſſe fieri, vt hęc probãtur in l.ita ſtipulatus de ver.obl. Ex quibus Bar.infert ad propoſitam quęſtionem dicens cogitandum an ſententia æquiparetur vltimæ voluntati an contractibus & ſic inſolutum dimiſit.Ex predictis tñ colligitur ꝙ ſi ſententiam æquiparas vltimę voluntati cũ nõ ſit vniuerſalis diſpoſitio,ſed particularis,& ſic æquiparetur lagato dicatur non potuiſſe ſoluere ſi cũ ſciuit ſe ſic bannitum valens ſoluere non ſoluit, vt d.l.hæc conditio. Si æquiparas contractui cum ceperit a præcedenti diſpoſitione non intelligitur ſoluere non poſſe, niſi cum fuerit deſoluendo requiſitus & ſic neceſſe ſit ſibi terminum aliquem aſsignari, arg.ff.de ſol.l. tantum & l. quod dicimus.Quid ergo dicendum. Bald.in d.l. ſuus quoque, dicit ꝙ iudex poterit aſsignare terminum ſuo arbitrio,arg.ff.de iur. delibe. in l.j. in fi. Et ſic ſecundum hac determinationem non haberet ſeruare dictum ſtatutum officialis de quo ſupra. Sed deberet aſsignare dicto bannito terminum ad ſoluendum.Cæterum hoc non videtur expeditum,quia in caſu thematis propoſiti nullus terminus fuit appoſitus in banno. & ſic potius videtur cadere in tertio caſu qñ ex materia ex qua fieri debet. in quo membro Bart. vbi ſupra ſic dixit, quod aliquando materia ex qua ſumitur ſtricte. Exemplum in l.quod ſeruius.de condi.ob cau.& tunc iſta materia diſſoluta deſinit poſſe fieri, vt ibi,& in authen.cui relictum.C.de indi.vidui. Si vero materia ex qua eſt generaliſsima, vt ſi dicatur. Si decem dederit in genere &c. Tunc ex parte materiæ non dicitur deſinere poſſe,quia genus perire non poteſt,vt l.incendium.ſi cer.peta.& l. in ratione.§.incertæ.ad leg.fal.Ex quibus videtur dicendum in propoſito quod condemnatio capite nunquam ante mortis articulum poſſet habere locum quia reſpectu pecuniæ nunquam deſineret poſſe ſoluere. Quartum vero membrum ſcilicet quando pendet potentia a perſona eius in qua debet impleri non facit ad propoſitum,ſed dic. vt per Barto.in d.l.ſuus quoque.Per hoc igitur nondum expeditus eſt caſus noſter, tum quia omnia debent redigi ad ſuum intellectum, vt ſic res potius ſortiatur effectum quam non.l.j.in fi.ff.quod quiſque iuris, & quia ſententia æquiparatur aut contractui, aut vltimæ voluntati ſecundum beniorem intellectum,ſecundum Bart.in l.centeſimis.in fi.de verbo.obl.& dicam infra parte proxima hoc eo.tempore quæſtio.lxxix. Dico quod aut in ſententia banni fuit adiectum tempus, & tunc lapſo tempore intelligitur ſoluere nõ potuiſſe,& ex tunc purificata fuit condemnatio perſonalis. Si autem nullum fuit adiectum tempus,tunc non habet locum dictum ſtatutum; ſed debebit officialis & aſsignare terminum ad ſoluendum ad ſimilitudinem contractuum vt ſic conſtituatur in mora; quia non debet eſſe minor dierum x.arg. eorum quæ habentur in l.debitori.ff.de iud. iunctis.quæ habentur in l.j. in fi.ff. de iur. delib. & per hoc ſit expeditum ſecũdum. Intelligitur ergo ſtatutum prædictum in eo qui tempore capturæ erat bannitus in perſona vel membro l. in delictis.§.ſi extraneus.ff.de noxal. Si tamen aliud ſtatutum non eſt lapſo tempore ſibi aſsignatio adſoluendum.& nulla facta ſolutione ſuccedet diſpoſitio ſtatuti, vt incontinenti poſt tres dies debeat facere executionem.l. non poſſunt.ff. de legib.

cum

cum ſi. Sed reſtat tertia dubitatio qñ currat dictus terminus, & in hoc examinari oportet. An in dubio terminus currat de momento ad momentum, an vero a die actus, vt ſic dies termini non computetur in termino. Circa quod Docto. varie loquuntur in iuribus quæ infra allegantur. Sed aduertendũ puto quod qñq; terminus aſsignatur ſine aliqua præpoſitione, puta quia dicitur habeat pro termino ad executionem ſententiæ ſiue banni tres dies. Quandoq; aſsignatur cum aliqua prę poſitione, a, vel, ex, vt quia dicitur a tali vel ex tali actu, vel a tali ſiue ex tali die habeat terminum trium dierum. Aliquando cum præpoſitione infra, vel intra, vel ante tres dies. Aliquando aſsignatur cum dictione, poſt, vt in themate noſtro dictũ eſt. Primo caſu quando ſimpliciter aſsignantur certi dies pro termino. Sciendum eſt triplicẽ eſſe diem. quidam enim dicitur dies naturalis, ſcilicet xxiiij. horarum, et iſte incipit, quandoq; ab ortu ſolis, quandoq; ab occaſu, quandoq; a meridie, ſecundum diuerſitatem gentium, more autem romano incipit a media nocte, & alia media nocte finit, vt hęc habentur in l. more. ff. de fer. Quidam eſt dies artificialis, & iſte incipit in mane, vt ibi not. quod intelligitur, id eſt ab ortu ſolis et durat vſq; ad occaſum, vt habetur in l. j. C. de cuſto. reo. per Bar. in l. aut facta. §. tempus. ff. de pœ. per Ioan. And. in c. j. de homi. Eſt & alius dies q vocatur dies emergens qui eſt quando computatur de momento ad momentum vt habetur in d. l. more. & ibi per Iacob. But. & alios. Et cum hæc vltima appellatio non ſit communis, vt de ſe patet, intelligam ſtatutum prædictũ intelligi de tribus diebus, aut naturalibus, aut artificialibus, qđ effectiue in idem recidit. & ſic non computabitur de momento ad momentum. & ſic dies capturæ non computabitur in termino, vt ſic tunc nullo verbo ad alium ſignificatum inducente intelligatur ſecundum communem vſum loquendi. l. anniculus. de verbo. ſignifi. cum ſimil. & habetur per Iaco. Bu. & Bar. in l. j. ff. ſi quis cau. qui allegant l. eum qui cal. in prin. de verb. obli. per Iacob. de Are. in l. j. §. dies. ff. de liber. agnoſcen. & etiam alibi habetur, vt infra patebit. & hoc credo verius ratione prædicta q̃ id quod dixit Ioã. And. in capit. ſuper eo. ij. de appella. vbi dixit in dubio tempus computandum de momento ad momẽtum, quod etiam voluerunt alij. vt infra dicam, ſed debet intelligi, vt infra dicetur. Sed tunc dubitatur an dicti dies ſint vtiles, an continui. Et tex. in d. §. dies. facit q̃ ſint continui. In contrarium facit tex. in l. ij. §. dies. ff. ſi quis ord. in bon. poſ. ſer. & in l. j. §. dies. ff. quando appella. ſit. per quæ iura credo q̃ intelligatur de vtilibus ſaltem quo ad actum de quo agitur. Cum enim debeat expediri in forma iudici ſaltem quo ad initium debent eſſe vtiles, vt in iuribus ſecundo loco allegatis. Vtiles intelligo ſecundum naturam criminalium & actus executionis. l. ſi vno. ff. loca. cum ſi. & ideo ſi quis eſſet bannitus ex tali cauſa ex qua etiam quacunq; die fieri poſſet executio ſecundum quod habetur in l. præſides. C. de fer. nulla eſſet ratio quare differri poſſet. Et pro materia temporis vtilis continui & partim continui. vide quod habetur in l. j. ff. de diuer. & tempo. præſcriptio. & extra de conceſ. præbẽ. c. ij. & c. quia diuerſitatem, & de reſti. in integ. c. j. in clemen.

Secundo caſu quando aſsignatur tempus cum propoſitione, a, vel, ex, vel, ab. Et iſto caſu dicũt communiter Docto. quod dies termini non computatur in termino. Et ſic ẽt hoc caſu dies capturæ non computabitur in termino trium dierum. l. ratio. §. fina. ff. de action. emp. & ita no. in Spec. de dila. §. j. ver. ſed pone. & per Ioan. An. in c. ſtatutum. de præben. lib. vj. per Iaco. & Barto. in d. l. j. ſi quis cau. Nec ob. l. j. §. dies. de libe. agnoſ. & de adul. l. pater. §. fina. vbi text. dicunt quod dies computantur ex die diuortij, quia ibi contingit, ex eo, quia in alia parte dictum fuerat tempus currere poſt diuortium, & ſic vna particula reſtringitur & declaratur ab alia l. ſi ſeruus plurium. §. fina. de lega. primo, & C. famil. erciſcun. l. quoties. cum ſi. Prædicta quidem vera ſi tales dictiones apponuntur tempori. Si vero apponuntur actui, vt quia dicatur a captura vel ex captura, & ſic de ſimilibus, tunc computabitur in termino dies capturæ, & procedet de momento ad momentum. l. j. §. biduum. & §. dies, quando appel. ſit & C. de tempo. app. authen. hodie. & idem ſi apponitur dictio demonſtratiua extremitatis temporis vel initij, vt ſi dicatur habeas terminũ inde vel hic ad ſex dies. Tunc enim ſimiliter computantur de momento ad momentum. l. iij. §. minorem. ff. de minor. & per Docto. in dicta l. j. ſi quis cau. & iſtud puto verius quam id quod dixit Iacob. But. ibidem qui generaliter dixit computari tempus de momento ad momentum, ſiue dilatio ſtatuatur ab homine, ſiue a lege, ſiue detur dilatio dierum, ſiue in dies, ſiue ad dies, ſiue intra dies. Ex prædictis enim & ex his quæ inferius dicentur patet quod illud non eſt ſimpliciter verum nec. ll. per eum allegatæ de quibus ſupra mẽtio facta fuit aliter probant quam ſupra dictum ſit. & vt dixi ſupra ſic debet intelligi & ſaluari dictum Ioan. Andr. in d. c. ſuper eo. ij. de appella. licet Bald. aliter dixerit in aliquibus in l. eos. §. finautem. C. de appel. vbi alle. prædicta & alia iura, vbi vide ſi libet. Et quia natura dictarum dictionum ſeparatiuarum qñq; eſt diuerſa, & pro prædictorum declaratione neceſſarium eſt id ſcire. pro dictione, a, recurre ad no. in l. a caligato, C. de nup. & in d. l. ratio. §. fi. de act. emp. ff. de flumi. l. pe. xxxj. diſt. ante triennium. xvj. q. iij. placuit. ff. de excuſ. tuto. l. j. §. qui autem de reſcrip. c. dilectus. l. j. & ij. ff. de ſena. l. fi. §. fi. C. de aduo. diuer. iud. l. poſt duos. & C. de ero. mil. an. l. iubemus. Ex quibus patet q̃ quandoq; ponitur excluſiue, qñque incluſiue, vt etiam habetur in multis alijs iuribus. Ponitur etiam aliquando cauſatiue xxiij. q. vij. coniuges. Interdum aſſumit naturam aliarum dictionum, quandoq; enim ponitur pro, ex xv. q. iij. inter cætera. & cap. item ſi de rebus. Quãdoq; pro, per. ff. de leg. j. l. ſeruo legato. §. j. & ſol. ma. l. ſi ſocer. §. j. & vide ẽt quod habetur in c. abbate. de re iudi. li. vj. De dictione, ab, ſimpłr poſita quæ ſeparationem denotat, habes. ff. de duo. reb.

reb.l.ſi ex duobus.in prin.ff.de euic.l. ſi rē.§.fin. de hære.inſtit.l.ſeruum.§,hæreditas.ff.ad l.fal.l. hæreditatem & not.extra de app.c. ſuper eo.iiij. q.vj.c.quiſquis.xxxv. diſ. ab iſto.ff.de minor.l. Aemilius.C.de ſepul.viola.auth. ſed nec. vbi ponitur excluſiue. Quandoque etiam ponitur incluſiue in auth.vt ab illu.& qui ſuper eos ſunt in rubro & nigro. Si vero iungitur cum alijs dictionibus, vt quia dicatur abhinc qualiter intelligatur vt C.de ſa.ſan.eccle.placet. Intelligitur enim ab hoc tempore in antea. Si autem adijcitur ante intelligitur.id eſt ab hinc retro.ff.de iudic.l.proponebatur. Si autem dicitur ab hoc vide de origi. iur.l.ij.§.poſt hunc. Tertio principali caſu qū dicitur infra vel intra tres dies.dixit Iac.de Bel. in d.l.j. ꝙ terminus computatur de momento ad momentum,& ſic dies prima.ſ.termini & vltima computantur in termino, vt d.l.ij.§.quod in ſententijs.ff. quando appel. ſit. Sed hoc non videtur verum per ea quæ dixi ſupra in primo caſu.Non ob l.j.§.quod in ſententijs.ff.quādo appel.ſit.quia ibi ideo eſt, quia dicitur a ſententiæ recitatione intra x.dies de quo ibi.et de re iudi.c.quo ad conſulta. Dies tamen tertius vel decimus qualitercunque fiat computatio erit in termino, & illla die actus fieri poterit,vt no.in c. frequens. de reſtitu. ſpo.lib.vj.in glo.quia dies, quæ allegat iura, vbi tamen computatur de momēto ad momentum neceſſe eſt cōſtare de hora quando ſit in vltima die, vt ſic appareat factum eſſe intra tempus ſecundum Ioan.And.no.id refferentem in addi.Spe.in titu. de inſtru.edi.§,ij.verſi. poſt indictionem. De natura autem harum dictionum.ſ.intra & infra.vide de intra in l.pomponius, in neg. de nego. geſt. vbi ponitur quod interdum vel interim, quia dicitur intra moras. Item denotat extremitatem.ff. ſi cert. peta.l.non omnis. & non dicitur quis eſſe in mora, niſi lapſo illo die, vt cum dicitur intra decē dies dabo.ff.de verbo.obli.l.quicquid aſtringēdæ.§.ſi ita ſtipulatus.Quandoque tamen ponitur pro circa.ff.de iur.fiſ.l.vltima,& ad propoſitum noſtrum dictio, intra ponitur incluſiue.ff.de verb. ſignifica.l.ſi quis ſic dixerit. de contrahen. emp.l.ede ſacra.§,ſi quis intra,de offic.præf.vrb. l.j.in initio.& de actio.emp.l. fundus.& l.quæro. Dictio vero infra eodem modo denotat extremitatem, vt d.l.non omnis. licet quandoque id non faciat.ff.de ſucceſ.edic.l.j.Item ponitur incluſiue inſti.de gradi.in princip.& ff. de actio. emp.l. in venditione.& vide extra de authori. & vſupal. c.j.& c. ex tuarum. & idem in dictione, ante de quo.ff.de verbo.obligatio.l.qui ita.§.qui ita.& l. ſi ſtipulatus fuero.& l.qui ante.licet aliter videa tur poni in l.anniculus.de verbo.ſigni. Sed reſpon de per not.per Bartol.in l.ij. ſi cer. peta. & alijs pluribus locis. Quarto autem principali caſu quando aſsignatur terminus cum dictione, poſt. Dixit Guil.in Spe.de citatio.§.viſo.verſicu.pen. quod dies dati termini non computatur in termino etiam ſi dicatur poſt citationem,& ſimilia. Sed verius dicendum eſt quod aut dictio,poſt,adijcitur diei vel tempori. Et tunc non computatur de momento ad momentum, licet dies dati termini non computetur in termino.ponitur enim excluſiue.ff. de minori.l. Aemilius.& de verborum ſignifica. l.anniculus.& l.ſi quis ſic.facit.ff.de leg.iij.l.poſt diem.ponitur tamen cauſa neceſsitatis incluſiue, vt quia alias non eſſent decem dies, niſi ille dies computaretur,vt dicit glof. xxiij.quæſtio.iiij.ea vindicta & allegat.lxxvj.diſtin.ſcire, ſed cap.ea vindicta.illud non probat,vt ſtatim dicam.Si vero adiicitur actui, vt quia dicat poſt citationem, vel poſt publicationem teſtium.& ſimi.tunc computatur de momento ad momētum l.j.§.dies.ff.de liber.agnoſ.& dicta l. pater.§.fin.de adulte. cum ſimi.& ideo ad propoſitū dum dicitur poſt capturam intelliguntur tres dies de momento ad momentum,dum tamen intelligatur poſt capturā perfectam.id eſt, poſtquā ad ipſum officialem ductus fuerit & ſciuerit ductum eſſe l.laqueū.ff.de acquiren.rerū domi.l.ſi barſatoram.C.de fideiuſſorib. per Cy.in l.licet.C.de acqui.poſſeſsio.& per Bar. in l.j.ff.eod.ti.Non enim currit terminus ei antequam ſciuerit.l.genere.de his qui notan.infa.cum ſimilibus. quinimmo nec antequam executionem facere poſsit,argumē.ff.de ſtatu.lib.l.iij.§.ſi quis hęredi.& l. ſi in diem. de conditio. & demonſtra. cum ſibi. Vltima dubitatio fuit, an elapſis tribus diebus ſi non facit executionem incidat in pœnā ſtatuti,& dicendum eſt ꝙ non, quia licet teneatur illum terminum ſeruare ad ſimilitudinem eius qui capit ſimpliciter bannitum ad mortem l.in teſtamento.ff.de condi.& demonſtra.non tñ incidit in pœnam ſtatuti.vt ibi & l.multa.in eod. tit. Sed ſi differt vltra debitum teneatur per tit.vt diff. iud. Not. tamen ꝙ licet non faciat ſic repente lapſo triduo non propterea punitur. ex cauſa.n. dictio, incontinenti,& ſic ſimiles recipiunt temporis interualla,vt probatur in iuribus infraſcriptis. primo in verbo,confeſtim in l.ita ſtipulatus, de ver. obli.l.j.C.de compen.depo.l.pe.C.vnde vi.l.momentaneę.iuncta.l.j.ff.de penu.leg.l.qui procuratorem dat.ff.de procu.in verbo, cōtinuo.de verb. obli.l.ſi ſtipulatus ſum damā cum gl.ſua.de arbi. l.licet.& l.iij.§.in admittenda.vbi gl.ff.de acqui. poſſeſ.In dictione mox.in l.p interualla.de iudi. ff.ſolu.matri.l.fructus. In dictione, ſtatim.ſolut. matri.l.diuortio.§.ex cōtrario.In dictione,incontinenti,& mixtim.in prædictis.l.j.§.item ſi ita.ff. ad leg.fal.in cap.quia propter de electi.de nō nupecu.c.j.glo.in cle.j.de offi.delega. Inno.in capi. fin.de præſumptio.Bart.in l.cum pecuniam.ff.de nouatio.C.quo,bo. poſ.l.fin.& ff. ſi certum peta. l.prima. Et vide in Specu. de diſpu. aduo.§,poſt hæc verſicu.item clauſula.

Rubricę queſtionum tertiæ partis ſecundi temporis videlicet de his quæ fiunt in fauorem bannitorum.

POST EXPEDITIOnem ſecundæ partis ſecundi temporis,reſtat, vt ad tertiam eiuſdē temporis, particulam veniamus; & ideo aliarum partium ordinem ſequens præmittam rubricas ſiue titulos

titulos quęstionum quę in ea versabuntur. Deinde ad illarum examinationem particulariter descendetur. Sunt ergo huius partis rubri. quæ sequuntur.

SVMMARIVM.

1 *An iudex possit inquirere de offensione facta bannito de qua ipse accusare non potest.*

2 *An formato processu de offensa facta bănito prosit ad vtilitatem processus, si postea bannitus soluit vel à banno eximitur.*

3 *An valeat sententia lata pro bannito contra debitorem qui banni exceptionem non opposuit.*

4 *Incidĕter quãdo talis bãni exceptio possit opponi.*

5 *Si cauetur statuto quòd bannitus non possit ad sui vtilitatem contrahere, An valeat pactum de inquilino non expellendo.*

6 *An valeat ordinamentum factum in fauorem banniti, stante statuto quòd nihil possit proponi in consilio in fauorem bannitorum.*

7 *An bannitus pluribus bannnis præsentans bannitum virtute statuti disponentis eum ex banniri debere, debeat ab omnibus bannis rebanniri.*

8 *An stante statuto quòd bannitus præsentans bannitum rebanniatur si est bannitus de pari vel minori crimine. An præsentans bannitum pro homicidio facto cum armis debeat rebanniri à banno sibi dato pro homicidio facto cũ veneno.*

9 *An statutum factum in fauorem bannitorum certum quid soluentium porrigatur ad bannitos carceratos.*

10 *An tale statutum trahatur ad postea bannitos.*

11 *Stante statuto quòd banniti rebanniantur soluendo. v. solidos pro libra fit aliud quo cauetur quòd banniti rebanniantur soluendo medietatem banni, An bannitus ante confectionem secundi statuti habeat beneficium primi statuti an non.*

12 *An generale statutum in fauorem bannitorum comprehendat bannitos pro falsitate.*

13 *An petens se rebanniri virtute statuti soluendo certum quid, habeat beneficium secundi statuti facti post venditionem talis introitus, & est prolixus titulus quæstionis.*

14 *Si statuto cauetur quòd falsatores monetæ & roboratores stratarum non possint rebanniri etiã habita pace. Et fit aliud generale statutũ quòd omnes banniti habita pace debeant rebanniri, an comprehendat falsarios & robatores.*

15 *An in securitate data venientibus ad nundinas comprehendantur banniti.*

16 *An data generali securitate quòd nullus possit capi pro debito, bannitus pro maleficio possit vti dicta securitate.*

17 *An securitas valida concessa bannito intelligatur concessa etiam pro redeundo.*

18 *An intelligatur pro vna vice tantum.*

19 *An ille qui non potest rebanniri, possit dari securitas ad annos centum.*

20 *An receptans bannitum ignorans eum bannitum puniatur pœna receptantis.*

21 *An consanguineus receptans bannitum scienter puniatur pœna statuti.*

22 *An vxor receptans virum bannitum incidat in pœnam receptantium bannitos.*

23 *An receptans in domo extra villam posita incidat in pœnam statuti punientis receptantem in castris vel villis.*

24 *An ille qui scienter pluribus diebus receptauit bannitum, postea eum prodidit & curiæ præsentauit debeat puniri vel præmiari.*

25 *Si vicina est condemnata ex eo quòd in illa vnus recuperauit bannitum. An possit agere contra receptantem.*

26 *Stante statuto quòd nullus possit dare bannito auxilium, consilium, vel fauorem. An aduocans pro eo incidat in pœnam statuti.*

27 *An incidat in pœnam allegans pro eo causas absentiæ.*

28 *An incidat in pœnã si pro eo testimonium dicit. & quid si eum capit deinde relaxat.*

29 *Aliquis eximit captum de manibus familiæ. An teneatur vt eximens & an etiam vt præstans auxilium vel fauorem.*

30 *Posito statuto quòd pacis beneficium aperiat bannito viam ad eum rebanniendum. An bannitus p̃ crimine adulterii possit habere tale beneficiũ.*

31 *A quo debeat haberi pax de adulterio vt ei prosit statutum.*

32 *An minor possit facere pacem de morte patris, vt ex ea bannitus talis statuti beneficium consequatur. & in hac inferuntur duæ sequentes.*

33 *Si non potest. An possit tutor vel curator. & an possit peti restitutio.*

34 *An talis pax requirat iudicis decretum, vt bannito prosit.*

35 *An si requiritur pacem fieri ab hærede occisi sufficiat bannito quòd illam habeat a filio non expresso nomine hæreditario & in hac subditur.*

36 *An ex tali pace videãt adire ĕt si aliq̃d recipiat.*

An bannitus

37 An bannitus debeat cancellari habita pace pro generali procuratore cum libera.
38 An ſufficiat bannito ſi habeat pacem ſine ſcriptura.
39 An ſufficiat ſi bannitus habet pacem ab vno ex pluribus hæredibus.
40 An ſufficiat pax habita ab occiſo dictante ſtatuto ſimpliciter bannitum debere rebanniri ſi pacem habuerit.
41 Quid ſi ſtatutum dicit q̃ rebanniatur ſi habuerit pacem ab hærede occiſi. An ſufficiat habita ab ipſo vulnerato.
42 Ex forma ſtatuti requiritur quòd de pace cõſtet per publicum inſtrumentum, & de pace conſtat per inſtrumentum, ſed de additione hæreditatis conſtat per teſtes. An ſufficiat.
43 An ſufficiat pacem fuiſſe factam abſente bannito intra terminum ſtatuti.
44 An ſufficiat q̃ bannitus ratificet poſt pacem receptam intra tempus ſuo nomine, & ineſt.
45 An ſufficiat q̃ nomine offenſi vel hæredis alius fecerit bannito pacem intra tempus.
46 An ſtante dicto ſtatuto bãnitus ex eo q̃ blaſphemauit Deũ poſſit habere beneficium pacis.
47 An ſtante eodem ſtatuto ſufficiat bannito ſi habeat pacem à patre offenſi.
48 An ſtante dicto ſtatuto ſuccedens hæredi offenſi poſſit ſubiipſi pacem reddere, vt habeat beneficium ſtatuti.
49 Quid iuris ſi ſtatutum ſimpliciter dicit de offenſo & nil dicit de hærede. & quid ſi moritur ſine hærede.
50 Si vniuerſitas eſt bannita, An requiratur quòd fiat pax ſingulis de vniuerſitate & quòd ſinguli ſoluant.
51 An offendens illum cum quo pacem fecit tempore quo erat bannitus incidat in pœnam pacis ipſi bannito offenſo.
52 Quid iuris ſi poſt pacem bannitus fuit.
53 Quid iuris in caſibus prædictis ſi facientes pacẽ erant fratres.
54 A quo tempore computetur decennium cuius curſus requiritur antequam bannitus poſſit rebanniri an a tempore dati banni an a fine primi.
55 An ſyndicus teneatur denuntiare offendentem bannitum.
56 An vniuerſitas talem offendentem non capiẽs incidat in pœnam non capientis malefactorem.
57 An bannito poſſit ſolui durante banno.
58 Stante certo ſtatuto quot pœnis puniri debeat aſſocians bannitum cum eo contrahens & in domo retinens.
59 An attentans rebellare caſtrum ad actum proximum perueniens, inde bannitus comprehendatur in ſtatuto prædicto loquente de bannito ob rebellionem caſtri.
60 Si vno ſtatuto cauetur quòd banniti poſſint impune offendi altero cauetur quòd non poſſint offendi in feſto ſancti Ioannis Baptiſtæ & per octo dies ante & per octo dies poſt, An offendens bannitum in bonis incidat in pœnam ſecundi ſtatuti.
61 Bannitus de Florentia fuit aſſumptus Bononiæ ad honores. Quæritur an poſſit illud officium exercere.
62 An valeat geſta per bannitum electum ad officium vetante ſtatuto.
63 An dictante ſtatuto quòd banniti non poſſint eligi ad officia, bãnitus poſſit eſſe ambaſſiator, orator, ſiue legatus.
64 Qui ſunt illi qui poſſint bannitum rebannire.
65 An poteſtas ciuitatis poſſit rebannire.
66 An quis poſſit coram poteſtate petere q̃ pronuntietur ſe non eſſe illum de quo dictat bannum. & an ſufficiat ſe poteſtas declarat, & qui in tali cauſa ſint citandi.
67 Qui poſſint petere q̃ bannitus rebanniatur.
68 An cancellatio banni per viam iuſtitiæ poſſit peti per procuratorem.
69 Quis poſſit petere quòd ſibi detur ſcripturæ banni.
70 Qui dat curatorem minorem bannito.
71 Qui det tutorem, vel curatorem filio banniti in alio loco exiſtenti.
72 Si quis eſt bannitus pluribus bannis, An ſufficiat vna abſolutio.
73 An poſſit abſolui ab vno banno tantum.
74 Statutum factum eſt q̃ certi banniti rebanniantur & habeantur pro cancellatis quæritur an requiratur cancellatio de facto.
75 An cancellatio totius condemnationis ſiue banni virtute vnius reformationis reſtringatur ad illos de quibus loquitur reformatio.
76 An ex forma ſtatuti bannitus pro debito poſſit de banno eximi ad voluntatem creditoris.
77 An talis bannitus pro debito offerens ſtare iuri debeat cancellari dictante ſtatuto q̃ eximatur de banno ſi fuerit in concordia cum creditore.
78 An ſtante ſtatuto quòd nullus bannitus rebanniatur niſi ſoluerit certam quantitatẽ cameræ

apoſtolicæ. Facto poſtea contrario ſtatuto, bannitus qui vult rebanniri teneatur illam quantitatem ſoluere.

79 *An bannitus ſit liberatus à banno eo ipſo quòd fecit illud propter quod ex forma ſtatuti intelligitur rebannitus, An vero requiratur declaratio, & eſt bimembris, quia primo tractatur quando in banno dicitur ſaluo quòd ſi ſic fecerit &c.*

80 *An debeat cancellari à banno de mille integris, ſi ſoluit intra decem dies cum beneficio quarti ex forma ſtatuti.*

81 *An poteſtas qui vltimis. xv. diebus non poteſt quem eximere de banno poßit pronuntiare eũ eximendum eſſe. & quid de officialibus qui prohibentur rebannire ex bannitos, An ſaltem poßint ordinare qualiter debeant rebanniri etiam aliquid detrahendo ſolennitatibus in rebanniendo antea requiſitis.*

82 *An ſtantibus certis ſtatutis capitaneus qui propoſuit aliquem rebanniendum, & fuit ordinatum vt propoſuit, intelligatur priuatus officio capitaneatus, Et ſic non valeat ordinamentum, an vero valeat.*

83 *Si caueatur ſtatuto q̃ bannitus in certa quantitate incidat in pœnam capitis ſi petierit ſe ab aliquo in officium admitti, An ignorans ſe eſſe bãnitum excuſetur, vel an perdat in eius rebannitione generaliter ordinatum.*

84 *An bannitus receptus in ciuitate & tractatus longo tempore vt ciuis etiam in officiis, intelligatur rebannitus, & an ſententia lata contra offendentem illum poſſit retractari.*

85 *An bannitus Vicentiæ & regiſtratus Paduæ virtute vnius ſtatuti Paduani, præſentans bannitũ Paduæ debuerit rebãniri virtute alterius ſtatuti Paduani de præſentante bannitũ loquẽtis. Et in ea tractatur plene de virtute ſucceſſionis & acceßionis vnius rei ad aliam.*

Tertia pars ſecundi temporis.

POSITIS ergo tertiæ partis quæſtionum titulis. Capio primã quæ fuit talis† Bãnitus qui ex forma ſtatuti non debet audiri in ciuili, vel criminali fuit offenſus a Titio. Iudex non ad alicuius inſtantiam ſed ex ſuo officio inquirit cõtra Titiũ, quæritur an poſſit, Hęc qõ eſt anti qua & in multis locis tractatur. Fuitq; per Iaco. de Are. et Iac. But. diſputata, quod effectiue refert Bar. in l. cum lex. ff. de fideiuſ. & in l. non ſolũ. §. quanquã. ff. de iniur. & l. j. ff. ad Treb. & nouiſſime poſuit Ang. in l. ſi vacantia. C. de bo. vac. lib. x. Ad finem eius quod ibi ſcripſit faciens mẽtionẽ de opi. aliorum & ſuam ponit notabilẽ concluſionẽ quã ego hic inferã additis & mutatis aliquibus in multiloquio non iſtando. Sciendũ ergo eſt vt patet ex multis qõnibus ſupra formatis q̃ circa hunc effectũ ſtatuta varie loquuntur. Aliquando enim dicunt q̃ bannitus poſſit impune offendi. Quãdoque q̃ bannitorũ querelæ non audiantur. Interdum q̃ audiantur agendo, vel defendendo. & quandoq; q̃ non fiat eis ius vel non reddatur. Aliqñ non ſimpliciter excluduntur, ſed ad tẽpus denegatur audientia, puta quouſque in banno fuerint, vel ſoluere diſtulerint, de quorum virtute verborum, ſcilicet an ipſo iure actionem tollant, an non tangetur inferius, & ideo vt hęc quæſtio omnia cõplectatur dicendũ puto q̃ aut ſtatutum ſimpliciter dicit q̃ poſſit impune offendi. & tunc iudex minime poſſit inquirere, quia id non eſt maleficium vt dixi ſupra per te proxi. q. lvj. & ſic vnicuique præcluditur via l. ſi ſeruus. C. de his qui ad ec. confu. & l. ij. ne quis vela. oc. & iſta pars eſt ſatis clara. Excluditur enim tunc iudex ex eo, quia id de quo agitur non eſt delictum. Si tamen in inquiſitione nõ narratur offenſum fuiſſe bãnitum, tenet inquiſitio & proceſſus l. cum putarem. ff. fami. ercif. l. cum quædam. de iur. omn. iud. & neceſſe eſt q̃ opponatur & iudici probetur exceptio banni quæ eſt litis finitæ. & ad proceſſum poteſt opponi & per alium quam inquiſitum vt dixi ſupra parte proxi. q. xiiij. Omnis enim exceptio per quam oſtenditur accuſantem non habere ius accuſandi. inquirentem non haberet ius inquirendi ante lit. conte. opponi poteſt ſecundũ not. doctrinam Bar. in l. nam poſtea. ff. de iureiu. & in l. eleganter. §. ſi quis poſt. ff. de condi. inde. & dixi ſupra in proximo tempore parte j. q. ij. Si vero ſtatutum dicit aliter, vt q̃ non audiatur, vel non fiat eis ius. & ſimiliter, quæſtio eſt magis dubitabilis, quia licet pars non poſſit accuſare tamẽ iudex ex officio poteſt inquirere. ff. ſi tu. non geſ. l. j. C. de cal. l. j. & ibi not. & in l. querela. C. de fal. & ita tenuit Iacob. de Aret. & ſecutus fuit Ray. ſ. quod poſſit cognoſcere ad vtilitatem fiſci non banniti, arg. l. licitatio. §. q̃ illicite. ff. de publi. vt ipſe ſcribit in l. j. §. quod autem, de alea. & in l. falſi. C. de fal. vbi etiam Cy. tangit. In contrarium tamen eſt veritas quia vbi præcluſa eſt via parti ibi eſt iudici. l. non ſolum §. quanquam. ff. de iniur. & ibi bonus tex. & in l. j. §. quod autẽ. ff. de alea. vbi melior. l. prætor. §. præterea. ff. de iniur. & ibi per Iaco. de Are. & per Bart. in iuribus ſupradictis, & Iac. & Bald. in l. j. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Nec huic & præcedenti mẽbro ob. l. decuriones. C. de infa. vbi Iaco. But. & Bald. aliter vñr velle, quia ibi a lege non fuerat offenſio reddita impunita, vel ſimpliciter audientia denegata ſed fuit excluſum certum genus pœnę, & ideo alia potuit imponi & maleficium factum pronuntiari fuiſſe, & propterea ſi ſtatutũ diceret q̃ offendens bannitũ nõ poſſet perſonaliter puniri, vel non poſſet puniri maiori pœna librarum

rum mille, non excluderetur cognitio pro minori pœna. Casus est ibi & de se patet l. cum prætor. ff. de iudi. & de legi. l. cum lex. cum si. Diuersa. n. sunt tollere delictũ & tollere certam pœnã quod latius prosequitur Bal. in l. cum mulier. in fi. repetitionis. ff. solu. mat. Nec prædictis ob. l. querela, quia illa gl. non est vera per l. Pomponius. §. tali. ff. de procu. & l. ita demum. C. eo. & ita dicit Angel. quod eo audiente reprobabat Bar. illam glo. Bal. ẽt in d. l. j. de his qui sunt sui vel ali. iur. Respondet q̃ illud procederet quando ex postfacto nõ ab initio tollitur ius accusandi, vt per præscriptionẽ, secus si ab initio. Sed prima responsio est communior. Si vero statutũ dicit q̃ non audiatur donec fuerit in banno, vel q̃ qui nõ soluerit collectas non audiatur in ciuili, vel criminali donec distulerit soluere. Dicit idẽ Ang. vbi supra q̃ tũc iudex a seipso poterit inquirere p d. l. j. C. de cal. & l. j. ff. si tut. non ges. Hic tñ aduertendũ puto q̃ si iudici ex forma statuti datur potentia inquirendi, requisito tñ prius iniuriã passo an velit accusare. Quo respõdente quod non, iudex posit inquirere & aliter non. Tunc decisio prædicta non procedit. Cũ. n. succedat in locum partis, eo iure quod pars habet vti põt & nõ alio, vt in regula si quis in ius. lib. vj. præsertim quia lex siue statutũ volens requiri iniuriã passum debet intelligi de habili ad accusandum l. j. C. de fac. sanc. eccle. & l. vt gradatim. §. sed si lege. de mu. & hono. cum simi. aliter. n. termini statuti verificari nõ possunt, & sic non potest succedere inquirendi potentia l. ita autem. in prin. ff. de admi. tuto. cum simi. disputando tenuit Ray. qñ statutũ dat potentiam iudici inquirendi prius tñ accusatione recepta. & ibi allegat multa iura. & inter alia quod not. in l. plane. ff. quod cum fal. tut. aut. & ff. de acquir. pos. l. Pomponius. §. cũ quis. & incipit eius disputatio. Lege municipali cauetur. Accedant quæ dixi supra parte. j. huius tẽporis. lix. & lx. quæstioni. Si aũt simpliciter datur potẽtia inquirẽdi, forte eius dictũ verum est. Non. n. redditur quod sit in eum impunitum. Nec in totũ denegatur audientia pp quod iuris natiuitas sit impedita, sed qualificate denegatur ad tẽpus. Cũ ergo illud sit maleficium ex eo oritur ab initio duplex ius. Vnum parti ad accusandum, & ab isto pars ipsa excluditur donec distulerit soluere, vel donec fuerit in banno. Aliud iudici ad inquirendum. & ab isto non reperitur iudex exclusus, ergo remanet sibi saluum ius suum l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. & satis ostendunt dicta l. prima. de calum. & l. prima. sicu. non ges. & facit quod not. in l. prima. C. qui accu. non pos. & dicta l. decuriones. in ratione sui. Prædicta quidem intelligo in offensa facta tempore quo quis erat malpagus. Si autem ei fiat offensio ante cessationem solutionis, sed antequam iudex inquirat labitur tempus & efficitur malpagus. Dixit tunc Bald. in dicta l. cum mulier. quod tunc iudex potest inquirere, quia iam erat fisco ius quæsitum, quod negligentia illius tollere non potest, alleg. not. in l. querela. C. de fal. & l. fina. ff. de pact. quod habetur in l. secunda. §. quod si in patris, ff. solu. matrimo. & sic licet tunc ipse excludatur exceptione personali, vt l. penul. C. accu. non pos. tamen non excluditur iudex secundum eum, quod intelligo nisi ad potentiam inquirendi requiratur requisitio iniuriã passi secundum ea quæ supra dixi. Quo casu etiã sufficiet si requisitio esset facta ante cessationem solutionis, & sic eo tempore quo non erat malpagus vt in iuribus per Bal. alleg.

2 Sed tunc secundo circa idem quæro † stante statuto q̃ bannitus non audiatur etiam in criminali quousque distulerit soluere condemnationem, vel quousque steterit in banno, & idem disponente in non soluente collectas, bannitus, vel malpagus fuit offensus, accusauit de offensione sibi facta, vel iudex eo requisito an vellet accusare, respondente q̃ non, formauit inquisitionem fuit, apposita exceptio & probata secundum no. in l. hoc iure. ff. de verbo. oblig. per Bart. post quod bannitus fuit rebannitus, vel ipse aut malpagus soluit, & iudici ꝓductio facta fuit. Quæritur an ex eodem processu possit ad vlteriora procedi. An vero requiratur nouus processus. Hæc quæstio est magni effectus. Pone enim q̃ tempore solutionis, vel exemptionis a bãno, tempora cognitionis sunt decursa, quæ non erant tempore accusationis, vel inquisitionis, & sic dicatur locum esse l. accusaturus. ff. de adult. & in ea varie consuli & iudicari vidi. Meo tamen paruo iudicio huius quæstionis virtus stat in eo an acta facta cum bannito in eius fauorem valeant, vel non. De quo dicam statim in seq. q. Si enim non valerẽt per solutionem, vel exemptionem, a banno superuenientem non validarentur vt in regula quod ab initio. de reg. iur. & C. qui da. tu. pos. l. in vniuersis. & ff. de ser. expor. l. si minor. cũ si. præsertim qñ lapsum esset tempus cognitionis, quia tunc fictio attractiua operari non posset l. bonorũ ff. rem ra. habe. Si vero acta valent videtur contrarium verum esse. Quando enim tenet iudicium licet agens ius nõ habeat agendi. l. cum putarem ff. fa. ercis. Si postea superuenit ius sequi debet cõdemnatoria l. si rem. §. fi. ff. de pig. act. & secũdum hanc secundam partem pluries iudicari vidi per ibi not. & l. si mandauero tibi. ff. manda. Illa tamen iura prima facie non videntur adaptari ad propositum, quia loquuntur quando ius superuenit ex causa de præterito, & sic retrotrahitur, qd hic non videtur esse, ergo &c. l. non potest. ff. de iudi. Aduertendum tamen puto q̃ etiam si acta teneant debeat cõsiderari qualiter a banno eximatur. Nam aut eximitur q̃ soluit, & puto veram esse conclusionem prædictam. superuenit enim pendente iudicio replicatio contra exceptionem. exceptio excluditur l. his oneribus. §. auctis. ff. de vaca. mu. & quod ple. no. per Bart. in l. j. ff. de excep. facit. ff. de pecul. l. quæsitum. in princ. vbi bonus tex. ad propositum. Si vero fuit exemptus a banno per viam gratiæ vt quia fuit rebannitus, non puto procedere conclusionem prædictam. Cum enim opposita exceptione esset opponenti ius quæsitum vt pronunciaretur procedendũ non esse, vel absolueretur ab obseruatione iudicij, quod regulariter idem est in effectu per nota. in §.

fin.inſtitu.de diuer.& tempo.præſcrip.per illam rebannitionem tolli nõ intelligitur vt in c. quamuis.de reſcrip.lib.vj. & quod not.in l. Gallus.§. & quid ſi tantum.de lib.& poſthu.& in l.fi.C.de ſen. paſ. Nec habet locum hæc ratio in caſu quo eximitur;quia ſoluit,tum quia illa exceptio cum hac qualitate opponebatur, & ſic per illam non poterat tolli ſoluendi facultas quæ conſiderari debebat,vt l.ſi quis domum.§.j.ff.loc.nũ ſi. quod non erat in abſolutione per viam gratie.l. apud Iul.in fin.de leg.j.tum quia vna exemptio ſit per viam iuſtitiæ alia per viam gratiæ, & ſic prima pinguius ſuccurrit quam ſecunda vt no.in l. antiquæ.C.ad velle.cum ſi. Facit quod not.per Inno. in c.veniens.de fil.presby. cum ſimi.& vide quę dicam infra in vlt.tempore parte.j.q.iiij.& v.

3 Pro declaratione prędcedentis q. Tertio quęro † bannitus non debet audiri ex forma ſtatuti egit in iudicio contra ſuum debitorem, nõ fuit ſibi oppoſita exceptio banni.& ideo pro bannito fuit lata ſententia. Quæritur an valeat. In hoc articulo Iaco. de Are. dixit primo videri ꝙ acta valeant & ſic ſententia arg. l. extat.ff.quod met.cau.& quod ibi not.& C.de iuriſ. om.iudi.l. in criminali. debet enim intelligi tale ſtatutum quo cauetur ius non reddi, vel non debere audiri exceptione, ſcilicet oppoſita, alleg.ff.ad Treb.l. j.§.ſublata. Ipſe terminauit contrarium,ſcilicet ꝙ ipſo iure non valeant acta pro bannito,quia in ſuis fauoribus habetur tanquam mortuus. Item quia omnis iuriſdictio & omnia iudicia ſunt de iure ciuili vt no.inſti. de oblig.in princi. Conſtat autem tale ius non competere deportato,ergo nec bannito, quod Bal.in l.ſcire oportet.§.conſequẽs, de excu.tuto.dixit enndem tenuiſſe argu.illius.§. & in l.j.C.de hæredi.inſti.dixit eſſe verum, quia a quo remouetur genus remouetur quęlibet eius ſpecies l. ſi cauſa cognita.C.de tranſac.ſed ei nõ debet reddi ius in genere, ergo nec ſententia quæ eſt in ſpecie.Io. autem And.in addi.Spec u.in tit. de ſenten. & his quæ ipſam ſe.§. iuxta. verſicu. Item eſt nulla ratione litigatorum refert Iacob. aliter tenuiſſe, videlicet ꝙ aut fuit expreſſus error, vt ſi dixerit condemno Titium Caio bannito aut non. Primo caſu dixit ſententiam nullam l.j.§.item cum contra ſacras.ff.quæ ſen.ſine app. re.C.quando prouo.non eſt ne.l.ij.& ij.q.vj.§.diffinitiua. Secundo dixit ꝙ aut fuit oppoſita exceptio aut non. ſi fuit oppoſita, aut iudex iudicauit ex contemptu iuris quaſi illa exceptio nulla eſſet, & tunc idem arg. ff. de fer.l.j.§.ij. Aut quia exceptionem nõ habuit pro probata,vel bannum exiſtimauit non rite datum. ff. de re iudi. l.iiij.§. condemnatum,vel illum reputauit de banno exẽptum, dixit valere ſententiam.ff. de re iudic. l. cum prolatis. C. de fide inſtru. l. fin. ff. de compen.l.quod in diem.§.ſi ratione.dixitque hoc ſciri poſſe ex qualitate diſceptationis factę ſuper exceptione. ff. de iureiuran.l. fin. Secundo caſu quando exceptio non fuit oppoſita, dixit ſententiam nullam, quia contra formam ſtatuti, & ſic contra legem.ff.de leg.l.contra legem.& l.nõ dubium.C.eo.Item quia in caſu iſto defecit perſona actoris,ergo iudicium nullum de verbo.ſig.c. forum.§.in omni.Paria enim ſunt non eſſe vel eſſe ſed inhabilem.ff.quod cuiuſ.vni.no.l.j.§.fi. ff.ad velle.l.cuius.§.ſi cum eſſet.Allegat ẽt quia paria ſunt denegari alicui potentiam agendi fauore ſuę perſonæ vt in minore ſiue tutore,& curatore &c. & denegari odio ſuæ perſonæ vt in bannito, vt contrariorum eadem ſit diſciplina. ff. de leg. iij. l.fi. ſed in primo caſu iudicium eſt nullum.C. qui le.per l.j. & ij. & ſi aduer.rem iudi.l. cum & mi nores vos. Ergo & iſto caſu & ſfortius vt in regula odia.lib.vj. & in hoc reſidet ibi Ioan. Andrę. Iacob. autem But. in l. adulteram. C. de adulte. videtur velle quod quouſque non opponatur exceptio valeant acta, & abinde in antea non. & idem ſentit Bart. in l. eleganter.§. ſi quis poſt. de condi.inde. per cap.pia de excep. lib. vj. Idem etiam Ioan.And. in cap.ſtatutum.de reſcrip. lib. vj.in glo.ſuper verſicu. nec audiantur ſimpliciter dixit quando alicui denegatur audientia valere iudicium ſi non opponatur exceptio. Et idem dixit Angel. eum allegans.in l.iiij.C. pro empto re. Mihi ex prædictis non videtur ꝙ hæc quæſtio ſit bene ſopita. Aliud enim eſt habere legitimam perſonam ſtandi in iudicio, ſed non habere ius agendi.quo caſu tenet iudicium,vt ff. fami.erciſcun.l.cum putarem iuncta l. ſi pupilli.§.videamus.ff.de nego. geſt. Et aliud eſt habere ius agendi ſed non habere legitimam perſonam ſtandi in iudicio. de hoc. C. qui le. perſ. per not. Aliud etiam ſimiliter eſſe debet quando vtrunque concurrit ſcilicet quod quis non habeat legitimam perſonam nec ius agendi ſumpto argumento a coniunctione quæ fortius operatur quam in ſeparatis l.qui fundum.§.ſi tu ex parte.ff.ad legem fal.l.qui patri.ff.de acquiren. hæredi. cum ſimi. & etiam a maiori.de electio.cap. cum in cunctis cum ſimi. Ad propoſitum itaque rediens dico ꝙ banniti de iure communi de quibus non agimus ſunt illi qui quandoque perdunt iura ciuilia, vt patet ex his quæ tacta fuerunt in prooemio. Banniti vero noſtri temporis de quibus eſt quæſtio illi non perdunt vt dictum fuit ſupra parte prima huius temporis quæſtio.v.ſed perdunt iura ſtatutorum ſuæ ciuitatis a qua banniti ſunt. Aut igitur valerent acta ſolũmodo de iure ſtatutario,vt puta quia ex forma ſtatuti citatus contumax habetur elapſo tempore pro conteſtante litem.& quod propterea poteſt actor ſuam intentionẽ probare & peruenire ad diffinitiuã quod de iure ciuili non eſt permiſſum l.properandum.C.de iudi. & iſto caſu indiſtincte puto non tenere ſententiã. Cum enim perdiderit talis bannitus ius ſuorum ſtatutorum. nõ dicitur habuiſſe ius agendi eo modo quo egit. Item nec legitimam perſonam ſtandi in iudicio propter ſtatutum, quia audiri nõ debet,& ſic omnino iudicium nullum vt in iuſ.ante dictis.Facit.ff.qui ſa.cog.l.ij.§.j. & l.quoties cum ſimi. Facit ẽt ratio.Iaco.de Are. facta per argu.a contrarijs hoc modo, quia ſicut in eo qui fauore ſui remouetur a iudicio tenet ſentẽtia lata pro eo & nõ contra eum,vt l.non ideo minus.C.de procura. Ita econtrario quando quis remouetur ſui

odio

dio tenet ſententia lata contra eũ & nõ pro eo. & poteſt adduci argumentum ſimilitudinis per contrarium vt not.glo.C.de pig.l.ſicut. & ff.quibus mo.vſuf.amit.l.ſicut. Si vero ſententia poteſt ſuſtentari de iure communi, vt quia reus comparuit & fuit litẽ conteſtatus,& ſeruata fuerũt alia quæ facerẽt valere ſententiã in quocunque vt l. prolatam.C.de ſentẽ. & l.ij.de ſen. ex peri.reci. Aduertendũ puto ad diſtinctionem Iac.de qua ſupra. Ad cuius primũ mẽbrũ faciũt not. per Inno. in c.præterea.de dila.& per Bar. in l.ij.ff.ſi quis in ius voc.non ie. Addens ꝙ idẽ eſſet ſi per relationẽ ad acta expreſſus error diceretur in ſententia cõtineri ſecundum diſtinctionem quę habetur in l.j.C.de erro.cal.per Doctores & maxime per Bar.& quod tangit Bal.in l.libertorũ.C.de teſti. Ad aliud mẽbrũ quando iudex contempſit exceptionem,adde not.per Bald. in d.l.ij.ff. ſi quis in ius voc.non ie.vbi dicit ꝙ quando iudex oppoſita exceptione ad proceſſum ex arrupto ad vlteriora procedit non tenet iudicium. Alleg.de iudi. c.exhibita. Tertium membrum quãdo exceptionem non habuit pro probata,verũ puto niſi pars obtuliſſe ſe paratam probare, & iudex non admiſiſſet per ea quæ habentur extra de app.c. interpoſita.& c.ex parte. Vltimum vero membrũ quo dixit ſententiam nullam quando exceptio non fuit oppoſita eſt mihi valde dubium quando ſcilicet poteſt de iure communi valere pro non bannito,videtur enim potius lata contra ius litigatoris ꝗ̃ legis vt d.l.ij.§.j.quæ ſen.ſine ap. re. Si enim intelligamus quod requiratur oppoſitio exceptionis vt ſatis colligitur ex no. in iuribus ſupra allega.illa non oppoſita deberet tenere iudicium l. ſi accuſatoribus.C.qui accu.non poſ.cum ibi no.& per Bar.in l.hos accuſare.§.leg.Iul. de accu.Ad hoc quod no.Inno.in c. poſt ceſſionem. de proba. & habetur in c.pia.de excep.lib.vj.Dicam ergo ſententiam quæ de iure cõi valere poteſt hoc caſu validam eſſe etiam in ſui fauorem latam. Nec verũ puto quod illa verba non audiantur reddãt extra ius ſtatutorum eius perſonam inhabilẽ penitus ad iudicium. Poteſt enim etiam vbi prohibeatur defenſio in iudicio intereſſe, negando vt dictum eſt ſupra in parte præcedentis huius temporis quæſtio.ſecunda quod non poteſt facere minor ſine curatore vt in iuribus ſupradictis. Non ergo eſt bona comparatio eius cuius perſona eſt inhabilitata ad iudicium et eius cui ex forma ſtatuti audientia denegatur, & hanc partem tenuit Alb.vbi ſupra quæſtio.lvj.vbi poſt multarũ opi. relationes concludit tenere ſententiam, vbi vide ſi liber.Hoc etiam ſentit Bal.in l.per hanc.C.de temp.ap.in vj.col.ver. Item pone exẽplum, vbi dixit ꝙ talis exceptio banni non poteſt opponi in cauſa appellationis quod eſt mirandum. Sed aduerte quia illud verum quando ſtatutum ſpecialiter loquitur in poteſtate. Si autem ſimpliciter dicit quod bannitus non audiatur. Credo illud dictum non procedere per ea quæ dicam in ſequen.q. Facit tamen etiam contra dictum Bal. quod not.per Bartol.in l.ſecunda.ff.ad Ter.Sed reſpondet quod ibi loquitur quando iudices ſunt pares.Dictum Bald. quando vnus eſt ſuperior,ſcilicet iudex appellationis quo caſu dictum in minore non extenditur ad ſuperiorem ſed non tranſit ſine dubio.Poſſet tamen & forte non male dici ſententiam talem eſſe nullam eo caſu quo iudex ſciret illum eſſe bannitum. & ſic ſcienter faceret contra ſtatutum arg. eorum quæ habentur in l. quæſitum.& l.furioſo.ff. de re iudica. per locum a contrarijs. De quo dictum eſt ſupra.

Quia in caſibus in quibus teneret ſententia poſſet diſputari an in illius executione poſſet ante non oppoſitam banni exceptio allegari. Quæritur quarto loco
4 †quando hæc exceptio. Tu non debes audiri,debeat opponi. In quo aduertẽdum ꝙ vbi talis exceptio redderet iudicium retro nullum, ſine dubio poteſt opponi quandocunque. C. de iudi. l. licet. Semper enim dicitur opponi in initio cum acta non teneant per Inno. in fin. extra de reſcr. c.ſuper literis. Si vero non redderet iudicium retro nullum. Dicendum etiam eſt ꝙ ſemper poteſt opponi id eſt in quacunque parte iudicij. Semper enim infertur nouum grauamen ſi ille auditur,ergo licet non tollat acta præterita tollit tamen futura: vt in c.pia.de exce.lib.vj.ita tenet Bart. in l.eleganter.§.ſi quis poſt.ff.de condi.inde. Idem Iacob.But. in l.adulteram.C.de adul. proprie in bãnito. Sic etiam dicimus in exceptione citationis ad locum non tutum vt not.Archid. iij. q. ix. hortamur.& Vinc. extra de reſcri. c. dilectus.el ij.& Compoſt.eo.ti.c.nonnulli. Pro quo vide qđ habetur in Spec.de cita.§.primo. verſicu. quid ſi reus.& eſt adeo hoc verum,ꝙ etiam poſt concluſionem in cauſa opponi poteſt. dum enim actor petit ſententiam,petit ſibi ius reddi, & ſic audiri l.iiij.§.hoc autem iudicium.ff.de dam.infe. & qđ not.in l.ad peremptorium.ff.de iudi. & in l.properandum.§.ſinautem reus.C.de iudi.& ſic ad illum actum opponi poteſt.Nec obſtat ſi dicatur iudex nemine petente tempore ferendæ ſententiæ poteſt a ſeipſo ſententiam ferre:vt habetur in l.properandum, quia quando pars non poteſt petere,ipſe ferre non poteſt vt dictum fuit in hac parte.qnæſtio.j.Nec obſt.prædictis quod not. per Cyn.in l.alia.C.de his qui.vt indi.vbi dixit poſt concluſionem non poſſe fieri illud, quod poſſet fieri poſt ſententiam,quia illud verum niſi iuris ſiue ſtatuti verba contrarium patiantur.l.non aliter.de leg.iij.cum ſi. Poterit ẽt opponi dicta exceptio poſt ſententiã, nõ vt ſnĩam quæ alias valeret reddat nullam ſed vt executionem impediat, vt habetur in ſimili poſt Doct.in l.j.C. de iur. & fac.igno. & ita determinauit Guil. de Suza. in ſuis quæſtiombus ſtatutorum ſub litera S. Cum talis exceptio ſit anormala.alleg.glo. l. ordo. & l.ſi vt proponis.C.de exceptio.rei iudi.in quibus probatur quod in executione ſententiæ ius redditur quod a ſtatuto denegatur, & ita refert & ſequitur Ioan. And. in additio. Specu. in titu. de ſen.excom.§.fina.ver. xvij.& etiam ita tenuiſſe videtur Alb.vbi ſupra q.lvj.vbi multa alia dicit vt dixi ſupra proxima qõ. Nec prædictis opponi poteſt ꝙ patiendo litem conteſtari videatur

renuntiasse, vt in l.ita demum. C. de procu. & l. Pomponius §.rati.ff.eo. quia dato ꝙ verum esse videretur renuntiasse illi exceptioni quæ tunc sibi ad illum actum competebat, & ideo postea cũ alius actus fieri petitur potest tunc opponi quasi sit alia exceptio tunc orta non autem quasi sit illa cui renuntiasse dicitur secundum not. per Iacob. But. in d.l.adulteram. Ad quod facit.l.ij. C.de cõ for.eiusdem lit.cum ibi not. & vide quæ dixi supra proxi.q.

5 Quinto quæritur †viso an valeat sententia pro bannito, an valeat pactũ. Pone enim ꝙ statuto cauetur ꝙ bannitus nõ possit ad vtilitatẽ contrahere. Titius locauit Seio domũ ad certum tempus, deinde fuit bannitus, & demũ vendidit illã domum Caio eo pacto ꝙ emptor pateretur Seium habitare domũ vsque ad finem termini. Quæritur an istud pactũ valeat. Hanc.q.format Io. And.in addi. Specu.in tit.de sen.& his quę ipsam sequuntur.§.iusta.ver. Itẽ est nulla ratione litigatorũ. suarum additionũ,versi.viso.& quod valeat arguit a differentia nominis & pacti de pac.l.conuentione a dispositione statutorũ stricti iuris.l. quicquid astringendæ.de verb.obl.ab absurdo quod esset si puniretur inquilinus qui non deliquit.C.de pœ.l. sancimus.& quod statutũ ponderat vtilitatem banniti de qua hic non agitur,sed de dam. vitando.l.fin. C. de codi. determinat contrarium distinguendo ꝙ si bona sunt confiscata pactũ nõ tenet vt superfluum siue superuacuum.l.fi.ff.de iur.fi. Si nil fuit confiscatum dixit non tenere pactũ quia bannito proueniret vtilitas si nõ posset inquilinus expelli qui expulsus haberet regressum contra ipsum cui bona remanserunt.l.si merces.§.j.ff. loc. Si vero certa quota bonorũ fuit publicata & certa non C.ad l.Iul. de vi.l.ij.tunc idẽ iuris in parte quo ad partẽ,ꝙ in toto quo ad totum.de re.ven.l.quæ de tota.& ibi vide.et si plenius videre cupis,vide in Alb.vbi supra q. xliij. Secundũ membrum est mihi dubium qũ ex illo pacto quæreretur actio inquilino puta ex forma statuti vel per l.pe.C.ad exhi.tunc enim esset principaliter factum in vtilitatem inquili.& sic nõ haberet locum statutum vt dicam in quæst. seq.

Ex quo de statutis impedientibus fauorẽ bannitorum
6 mentio facta est.Quæro sexto. † Statuto cauetur ꝙ nihil possit proponi in consilio in fauorẽ bannitorum,& si proponatur & fiat, non valeat. factum est statutum ꝙ bannitus capiens alium bannitum rebanniatur,quæritur an valeat dictũ statutum.Quæstio hæc habet duo puncta. Vnũ an tale statutum dicatur continere fauorẽ bannitorũ, & hoc dixit Iaco.But.ꝙ non, quia tale statutum est factũ in fauorẽ reipublicę vt malefactores puniantur.l.ita vulneratus.ff. ad leg. aquil. & l.ij. C.quando lic.sine iudi.vin. Nec ob. quod redundet ẽt in fauorẽ banniti capientis, quia illud non attenditur.l.qui exceptionem,de condi. indeb.& quod not.in l.rogasti.ff.si cer.pet.& l.si quis nec causam.eod.ti.& ita ibi terminatur per Iacob.& Bart. quod ẽt sequitur Bald. Faciunt omnia iura quæ alle.supra parte proxima.l.q. Secundus artĩculus est an regimina habentia arbitriũ in negotijs ciuitatis potuerint illud statutũ facere. & dixit Bar.ꝙ sic.l.non omnes.§.fin.ff.de re mili.per illum text. & ibi dixit ꝙ tale statutum fieri non potest per potestatem & capitaneum ad quos non spectat parcere condemnatis.l.j.in fi.ff. de quæst. & vide quod dicam infra hac eadem parte.lxiiij. & sequen.

7 Septimo quæro †circa dictum statutum. Titius bannitus pluribus bannis,quod fieri potest vt dixi supra in j.tempore parte.j.q.iij.cepit aliũ bannitum & ouriæ præsentauit,quęritur an rebanniri debeat ab omnibus aut ex diuersis factis,& tunc ab vno tm̃ argu.ff. ad Tur.l.j.§.si plura. & l. de pupillo.§.si pluribus.ff.de noui oper.nunc. Et idem sequitur ibi Bal.& subdit ꝙ electio a quo velit cancellari erit fisci,quia debitor est l.plerunque.in fin.ff. de iure do.remittens circa id vltimum. de electi. ad no. per se in l.quicunque.C. de ser.fugi. Alb.autẽ vbi supra q.xcviij.refert simpliciter dictum Iac. de Aret. quod etiam dicit tenuisse. Old. & alleg. vltra prædicta.ff.ad Tur.l.in senatus. & de adul. l.vim passam.§.qui duos. Puto ꝙ aliter sic considerandum videlicet quia dictum statutum fit ob fauorem publicum, & ideo ab illo debet regulari tanquam a sua causa l.ꝙ dictum.ff.de pa. & ideo puto si bannitus captus & præsentatus erat bannitus pluribus bannis ex diuersis factis, ꝙ tunc bannitus eum capiens debeat rebanniri ex pluribus bannis,ex diuersis factis impositis, vt supra. Si vero captus erat bãnitus ex vno,tunc ex qualitate illius cognoscetur a quo capiens eum debeat rebanniri argumento.ff.de compen.l.si ambo, cum simili.

8 Octauo quæro †stante statuto prædicto ꝙ præsentans bannitum rebanniatur si est bannitus de pari, vel minori crimine. Titius bannitus pro homicidio facto cum veneno & sic pro veneficio præsentauit captum Caium bannitum pro simplici homicidio cum armis facto, quęritur an debeat rebanniri, Alberi.supra q.xcix.in terminis dicit ꝙ nõ,quia plus est hominẽ veneno extinguere quam occidere gladio.C.de male.& ma.l.j. Ad quod etiam al leg.in lombard.de homicidijs.l.fin.vult allegare de ho.liberorum homi.li.j.Sicque cum sit bannitus de maiori crimine rebanniri non debet. Idem dixit in alijs terminis Iaco.Bu.in d.l.j.videlicet si statuto cauetur ꝙ de homicidio possit cognosci intra tres menses quod post intra annos xx. poterit cognosci de veneficio vt ibi per eum. Fateor ꝙ est diuersum crimen vt dicit Iaco.sed hoc nostro casu non nocet, quia sufficit ꝙ sit par, vel minus licet diuersum. Item fateor ꝙ regulariter maius est delictum veneficium ꝙm̃ simplex homicidium, sed causaliter potest esse contrarium,& ideo puto dicendum ꝙ secundum qualitates talibus criminibus inhærentes iudicabitur vnũ aut minus,aut par,aut maius altero.ff.de pœn. l. aut facta,per totam legem.

9 Nono pone ꝙ factū est † statutū validum ꝙ omnes banniti debeant cancellari de banno soluendo certā quantitatē taxatā a statuto scdm banni quantitatē. Quidam erant banniti & carcerati quęritur an tale statutū porrigatur ad eos. Hanc q. format Bartol. in l. domitianus. ff. ad Tur. per quā. l. Dyn. dixit ꝙ non, quod ēt tetigit Bar. arguēdo in l. ij. de cust. reo. per illum tex. sed in d. l. domitianus. concludit ꝙ aut dispositio est taliter facta ꝙ in totū eximat bannitum a banno vt in prędicto statuto & tūc cōprehēdit ēt carceratos propter eius generalitatē, & quia sic est in speciali abolitione quæ delictū extinguit vt l. mulier. ad Tur. & C. de abo. l. j. & probatur. eo. tit. l. fi. circa prin. Si vero non eximit totaliter a banno, sed illud differt vt si est facta reformatio ꝙ banniti habeant securitatem durante guerra, & tunc porrigitur ad carceratos, sicut dr in generali abolitione, quę in totū non tollit crimē cum ab eodē intra certum tēpus repeti possit vt l. si quis repetere, & l. aut priuatim. §. fi. ff. ad Tur. & ideo carceratus non relaxatur, vt d. l. domitianus. Fortius thema disputauit Fran. Acc. Videlicet statuto cauetur ꝙ oēs condemnati pro maleficio possint redire soluēdo certā quātita. & cōclusit illud ad tūc carceratos extēdi, alle. ff. de li. leg. l. non solū §. liberatio vbi liberatio debitori legata valet antequā debitū sit exactū. ꝑ qđ patet ꝙ captio, vel detentio personæ non impedit legatū liberationis durante debito, id est solutione non facta. Adduxit ēt ꝙ liberatio est fauorabilis & sic amplianda. l. Arrianus. de act. & obli. Itē quia est beneficiū, & sic large sumendū de consti. prin. l. beneficiū. Itē quia dubijs fit interpretatio contra fiscū. l. nō puto. ff. de iur. fis. Itē quia carcer non est ad pœnā. de pœnis. c. ꝗuis. li. vj. Ita refert Ioan. And. in addi. Spe. in tit. de ob. & sol. super rub. in pe. q. suarum addi. ver. disputauit. & ibi cōtra decisionem Fran. Acc. inducit detenti præsumuntur soluere, ꝙ non sic de nō detentis speratur, & ideo ab illis recipitur totum, a non detentis modicum. Itē quia illud verbū redire, positum in themate, vī notare bannitos non detentos. In illis. n. non speratur reditus. Item quia de condemnationibus maleficiorū loquitur quę puniri publice interest. vt in cap. famæ. de sen. excom. & ibi concor. Et subdit ꝙ quia pia est solutio supra dicta tenenda sit. & dicit ad contraria responderi posse ꝙ illa vltima ratio est cōis omnibus cōdemnatis, & sic non restringit generalitatē. Ad secūdam rationem de verbo redire, dicit dare reditum ad libertatem eundi cum familijs suis &c, & ad libertatem mansionis. Nam etiā in non carceratis se occultātibus in certis locis ciuitatis talis est redditus. Ad primā dicit ex multis apparere posse longe minus posse contribuere carceratos ꝑ fugitiuos. Ex his patet ꝙ illa decisio non fuit sibi visa multum tuta. Credo tamen illam veram per ea quæ dicta sunt supra maxime per Bar. & ga ęqua est & fauorabilis. Illud enim verbum, redire, sic absolute positum nihil obuiat, quia pōt intelligi ad pristinam conditionem & libertatem. Dubium autem faceret si diceret statutum possint redire ad ciuitatem. Videtur enim tunc ad carceratos non extendi, quia videtur loqui de his quibus talis qualitas potest inhærere. l. fi. §. cui dulcia. de vino leg. & l. hos accusare. §. omnibus. de accu. & l. nam quod liquide. §. fi. de pœn. leg. cum si. Ad iura & rationes in contrarium facientes respondetur tunc ꝙ verba statuti illam dispositionem restringunt l. j. §. si is qui nauem. ff. de exerc. cū sim.

Circa idem statutum decimo

10 † quæritur, an locum habeat in bannitis post statutum, an verificetur tantum in illis qui tempore statuti banniti erant. Formatur quęstio in hac materia diuersimode in l. cum lex. ff. de legi. & dixit ibi Bart. ꝙ si statuto cauetur ꝙ quilibet bannitus in pecunia, soluendo quinque pro centenario debeat rebanniri. Et arguit quod postea delinquens & bannitus habeat illud beneficium, quia de natura legis est dare formam futuris. C. de legi. l. leges. determinat contrarium per d. l. cum lex. & l. ij. C. de abol. gene. Et est ratio ne detur materia delinquendi. & sic non ob. d. l. leges. Odof. vero ibidem format q. statuto cauetur quod si quis commiserit homicidium, si pacem habuerit cum hærede occisi possit exire de banno. Prima die Ianuarij potestas iurat seruare statuta intra quæ est dictum statutum. Intra octo dies aliquis commisit homicidium, & tempore dicti potestatis habet pacem cum hæredibus occisi & dicit quod non potest extrahi de banno, quia potestas iurauit prima die Ianuarij sic quicunq; cōmisit maleficium, & ideo cum concedit de præteritis in futurum negat, vt d. l. cum lex. & d. l. ij. de gene. abo. declarat hoc Cy. ꝙ Odof. dixit, ꝙ si sequens potestas illud statutum iuret poterit tunc extrahi de banno, quia verificantur verba statuti quod Odo. non dixit ibi nec in l. ij. de gen. abo. Sed puto Cy. ex eo tacite collegisse. Dicit tamen idem Cyn. ꝙ hoc vltimum non est expeditum, quia statutum nouas vires non reassumit per nouum iuramentum per no. per Dy. in l. neq; C. de testa. tut. Sed debet attendi quibus verbis statutum loquatur. An sint verba de futuro. An implicita quibus casibus statutum trahitur ad futura. l. cum tale. §. pe. cum sua glo. de condi. & demon. Si de prēterito dicit etiā videri dicendum ꝙ futura delicta contineantur, quia verba legis siue statuti præterita respiciunt & futura. l. j. de condi. ex le. ibi no. Bald. in d. l. cū lex. dicit ꝙ aut statutum est prolatum cum determinatione certi temporis, vel certi casus, & ad illud nō extenditur. Si vero est omnino indefinitū trahitur etiam ad futura. Sed in l. leges. vbi male refert Cy. dicit ꝙ opi. Cy. haberet locum in dispositione indifferēti. l. illicitas. in prin. de offi. præsi. Secus quando ratio præteriti & futuri discrepant quia tunc interpretamur legem in sensu æquo & benigno, nō vt det causam delinquendi. Iudicio aūt meo ipsi non declarant hunc articulum qui nō est parue importantiæ, & ideo aliter dico, quia quandoq; ratione vel causa aliqua fit vna reformatio in statutorum corpore non clausa. & ista secundum causam, vel rationem declaratur vt contineat, vel non contineat bannitos in futu-

rum. Ab illa.n.diſpoſitio reſtringitur,ampliatur, & declaratur.l.fi.de hæredi.inſti.l. hæc actio. de cal.per Bar.plene in l.ambitioſa.de decre.ab or. fa.Si vero nulla eſt cauſa ex qua colligi poſsit in tentio ſtatuentium tunc idem ꝙ in ſimplici ſtatutō in quo ſic dicendum,ꝙ aut ſtatutū loquitur expreſſe in futurum, vt quia dicit quicunque bannietur, & tunc non eſt dubium, quia ad futuros tantum etiam ſi eſſet lex dura.l. proſpexit.ff. qui & a qui. Aut in præteritis vt quia dicit ſtatutum, quicunque bannitus fuit, & tunc ſolum de præteritis intelligitur,vt d.l.cum lex, aut ſtatutum loquitur dubie vt quia dicit quicunque bannitus fuerit ꝙ poteſt intelligi in præteritis & futuris vt l. ſi iam facta.& l.ſolemus. de condi. & demon. & in l.j.de his quæ pro non ſcrip. hab. & tunc puto dicendum,ꝙ aut ſtatutum eſt talis naturæ ꝙ malefi cium reddat penitus impunitum,vt in exemplo Odof. dum dixit de ſtatuto diſponente ꝙ bannitus habita pace cancelletur, & tunc non trahatur ad futuros bannitos ſcilicet ex maleficio commiſſo poſt ſtatutum,quia talia verba quæ poſſunt habere vtrunque ſignificatum reſtringuntur a ratione prædicta vt habetur in d.l.j.& per Barto.in l. omnes populi. Bannitos autem poſtea ex maleficio iam commiſſo bene comprehenderet, quia in illis non eſt aliqua ratio quæ reſtringere debeat regulare ſignificatum verborum ſtatuti.& eadem ratione comprehendit etiam eos ante bannitos qui tamen tempore ſtatuti pacem non habuerant ſed habuerunt poſtea ſecundum Bald. in l. cum in ſecundo,de iniu.teſt.argu.gl.ibi poſitæ. Si vero ſtatutum non reddit maleficium penitus impunitum,ſed condemnationem mitigat, tunc ceſſante illa ratione locum habebit etiam in futurum vt d.l.j.de condi.ex leg.& l. Arriani.C.de hære. & ideo in exemplo Bar.eius deciſio non procedit vt patet ex prædictis.

11 Vndecimo † Stante ſtatuto ꝙ banniti rebanniantur ſoluendo.v. ſolidos pro libra,ſit aliud ſtatutum quo cauetur quod banniti rebanniantur ſoluendo medietatem banni, quæritur quid ſoluere debeat ille qui tempore cōfectionis ſecundi ſtatuti erat bannitus in mille. An ſecundum primum ſolidos quinque pro libra. An vero quingentas libras ſecundum tenorem ſecundi ſtatuti. Cum hæc quæſtio eſſet Paduæ determinatum fuit quod ſoluere debeat medietatem ſecundum tenorem vltimi ſtatuti; quia illud nō dat formam futuris bannitis,ſed futuris exemptionibus bannitorum & ſic futuris liberationibus vbi debet ſeruari lex noua.C.de vſur.l.eos.& l. ſeq. vt refert Cyn.in l.leges.C.de leg. Sed Alber.vbi ſupra q.liiij.addit idem referendo latius q̄ Cyn. rationem quia ſicut lex noua loqūens ſiue dans formam probationibus locum habet etiam in præteritis obligationibus C. de teſti.l. teſtium. ita & hoc ſtatutum locum habeat cum loquitur de diſſolutione præteritæ obligationis ſiue præteriti banni. Nec ob.in auth.hæc conſtitutio interpretatur &c. vbi dicitur ꝙ non habet locum niſi in futuris ingredientibus monaſterium per quē tex. dicit quoſdam contrarium tenuiſſe, quia ibi expreſſe dicitur ꝙ habeat tantum in futuris. & ita dicit intelligi per Azo. in ſum. illius titu. hæc conſtitutio &c. Idem etiam tenet Bald. in d. l. leges. Nec ob. ꝙ ex primo ſtatuto eſſet ius quæſitum illi bannito tempore ſecundi.& ſic non videatur ei auferre debere.l.ij.§.merito, & .§.ſi quis a princi. ne quid.in loc.publ.propter quod quidam contrarium dicebant quia illud ius erat quæſitū ex mero beneficio ſtatuti, & ideo potuit reuocari.l.quod ſemel de decre.ab or.fa. Iſta ratio Bal. non multum vrget quia aliud eſt dicere, an potuerit tolli tale ius. & certum eſt ꝙ ſic niſi tranſiſſet in contractum vt habetur in dicta l. quod ſemel. & in cap.in noſtra.de iniu.& dam.da.& aliud eſt dicere an tollere voluerit,quo caſu ſuccedat q.ſupra dicta. Dico igitur ꝙ aut ante confectionem ſtatuti ſecundi quis bannitus venerat ad ſoluendum,& aliquid fecit propter quod dici poſſet ſtatutum tranſiſſe ſecum in contractum ſecundū not. ibi & in l.iij.§.emancipatus.ff.de col. bo. & tunc a ſecundo ſtatuto non comprehendatur ſed poſſet ſoluere ſecundum tenorem primi, ſi vero nihil fecerat vera ſit deciſio ante dicta. In qua aduerte quia quæſtio formatur in bannitis de præterito, & ſic in nullo eſt ſuperflua. Aut contradicit his quæ ſupra proxi.q.dicta ſunt.

12 Duodecimo † circa idem ſtatutum quo cauetur bānitos debere eximi de banno certam q̄titatem ſoluendo. Quæritur an bannitus pro falſitate habeat beneficium dicti ſtatuti. Vel pone ꝙ ſtatutum dicebat ꝙ banniti carcerati deberent relaxari certa q̄titate ſoluta. Communiter dicitur ꝙ nō per l.fallaciter.§. j.C.de abol.& l.Lucius.ff.ad T[illegible]r.& ibi Bar.niſi appareat ſtatuentes aliud ſenſiſſe.l.ſi docueris.C. de fal. Deciſio prędicta vera eſt, poteſt autem ex pluribus de voluntate ſtatuentium apparere,puta ſi alij non erant carcerati vel erant tres, quorum duo erant banniti pro falſitate. tunc.n.cum aliter rectus ſermo pluralis numeri verificari nō poſsit, ad illos porrigitur arg.ff.ad Tre.l. fin.Gui. tñ in Spe.de abo.& purg.§.j.ī ver. itē no. Intelligit illā l. Lucius.ꝙ ibi nō erat nomē accuſati receptū inter reos.et ideo cū accuſatori nō eſſet neceſſaria abolitio ad illū non refert ſubdens ꝙ ēt ad crimē falſi alias extenditur per d.l.ſi docueris. Sed primum dictum eſt communius, & ita tenetur. Sed pro hoc ſciendum eſt quod non intelligetur bannitus pro falſitate niſi qui bannitus fuerit pro falſo punito aliquo ex capitibus legis corneliæ de fal. vt habetur per Bart.in l.quid ſit falſum.ff.de fal. & C.eod. titu. l. nec exemplum. Adeo ꝙ etiam bannitus per conſtitutiones principum tantum poſitas in ti.de fal. non intelligitur bannitus de falſo.& ideo vt illos comprehenderet, ſtatutum Florentinum diſpoſuit excipiendo a beneficijs nō ſolum cōdemnatos pro falſitate ſed etiam pro falſamento ꝙ eſt interpretatum in punitis per principum conſtitutiones.& ita pōtetiam reſponderi ad d.l. ſi docueris.

13 Decimotertio † ſciendum eſt ꝙ Ia.But. diſputauit talē q.ſtatuto cau-

cauebatur qui intelligerentur bannitis pro graui crimine & qui pro leui & inter bannitos pro grauí maleficio ponebat bannitos pro insultu cum armis animo occidendi. Huius statuti tempore commune vendit Titio ius percipiēdi a quolibet bannito vel banniendo pro graui maleficio qui voluerit cancellari solidos.xx.& solidos.x.a. bannito pro leui maleficio. Facta tali venditione factum est nouum statutum declarans qui dicantur banniti pro graui maleficio & qui pro leui,& inter bannitos pro leui crimine siue maleficio ponit bannitos pro insultu cum armis animo occidendi. cuius statuti tempore venditione durante quidam fuit bannitus pro insultu cum armis animo occidendi, & petit se cancellari de banno soluendo condemnationem. Quæritur quid soluere debeat dicto emptori. An secundum tempus primi. An secūdum tempus secundi statuti & sic an.xx. an vero.x.& in d. disputa. effusiue allegauit pro vtraque parte,quas allegationes hic nō inseram, sed ponam substantiam decisionis quæ fuit ꝙ soluere teneretur secundum primum statutum. Et antequam veniam ad rationes suas aduertendum est ꝙ q.xj.non habet communionem cū ista,quia in illa nullus contractus factus fuit cum aliquo. Item hec fuit facta mentio de futuris bānitis non ad impunitatem maleficij, sed potius ad grauamen. Probauit suam decisionem inter alias his rationibus. Prima quia attento tempore contractus. dictum maleficiū ex forma statuti erat inter grauia numeratum propter quod in d.contractu facta relatione ad statutum intelligitur nominatū. Vbi cunq; enim in vna scriptura subindeterminatum aliquid prolatum refertur ad aliam quæ continet determinatum & certum. Illud determinatum & certum intelligitur expresse & omni certitudine positum in scriptura quæ se ad illam refert.ff. de re iudi.l.ait prætor de ver.obli.l.vbi autē.§.quod vere.C.de sen.quæ sine cer.quan.l.ij.ff.ad Treb. l.si quis priore.insti.qui. mo. test. infir.§. sed & si quis. Sed cum scriptura statuti veteris contineret & numeraret grauia crimina ad ipsum statutum venditionis scriptura se referat. habetur perinde ac si omnia grauia crimina in ipso contractu venditionis nominatim numerata fuissent,vt dictis iuribus. Secundo ex eo ꝙ non obstante secundo statuto crimen de quo tractatum est manet sicut erat graue vere simpliciter & naturaliter,Cum hec.s. esse grauem procedat causa immutabili. Cum iure diuino & huma. delicta distinguntur ex animo delinquentis & secundum illum aggrauātur. Vn de dicitur in iure diuino ꝙ qui venerit ad concupiscentiam iam mechatus est in corde suo. Item & ius humanum insultum cum armis animo occidendi punit vt homicidium consumatum. C.ad l. Corne.de sica.l.j. Cum ergo ex iure diuino & humano tale delictum est graue, non potuit a lege municipali superueniente in sui veritate mutari vt in.§.sed naturalia.insti.de iu.natura.& ciui. licet ex statuto potuerit pœnæ impositio alterari. Hinc est qđ dicitur pro leui crimine magna pœna.& pro graui parua,quasi mutatio pœnæ nō faciat crimen esse leue,vel graue. C.de lib.& eo.li. l.si manumissus.& de hære.l.omnes. Licet ergo statutum respectiue ad ius municipale sit immutatum. Tamen in veritate illud maleficium remanet graue,& sic in ipso venditionis contractu continetur,quia emens & vendens intelliguntur se retuliſſe ad veram & naturalem grauitatem non ad fictam & ciuilem.l.pe.C.de his qui ve.æta.impe. & l.si ita quis.§.is cui.& l.cum pater.§.hæreditatem de leg.ij. Tertio quia factum non potest a lege tolli. sed ipsa venditio facta fuit & ius quæsitum emptori secundum primum statutum, ergo non potuit illud ius a statuto ledi. de contrahen. empt.l.fæpe.§.fi.de cond.ob cau.l.iij.§.fi.& qui. mo.vsuf.amit.l.sicut.§.fin. & de aqua plu.ar.l.in concedendo.cum simi. Addunt vltimo ꝙ regulariter leges nouæ ad præterita non trahuntur.s. ad regulandum contractum præteritum & ius qđ vltimum in aliquo aduersatur.xj.decisio. Sed responsio patet quia hoc erat ius quæsitum ex contractu maxime oneroso ibi ex simplici dispositione statuti. præterea statutum nouum hic nihil dicit de cancellatione ibi secus, & ideo vera est decisio supra dicta quasi statutum secundum factum videatur sine diminutione iuris tertij. id est ipsius emptoris.ff.de priu.cre.l.anthiocensium.& l.ij.§. merito.&.§.si quis a principe. ne quid in loco publi.& ista est melior ratio quam secunda, quam tamen not. & vide pro ipsius declaratione, quæ habentur in l.leuia.ff.de accusa.

14 Decimoquarto quæro † statuto cauet ꝙ falsarij & robatores stratarum banniti non possint cancellari de banno, posito etiam ꝙ habeant pacem ab offensis. Postea factum est aliud statutum quo cauetur ꝙ omnes banniti possint cancellari de banno habita pace ab offensis soluendo vnum solidum pro libra condemnationis. Quæritur nunquid falsarij & robatores possint cancellari virtute secundi statuti,& videtur ꝙ sic, quia primum statutum tollitur per secundum insti.qui. mo.tes.infir.§.posteriore. Dy. determinauit contrarium, quia etiam noua statuta distinguntur & limitantur p priora argumen.de leg.j.l. talis scriptura. Item quia statutum specialiter præcedens derogat generi de ali.& ci.leg.l.libertis. de ver. obliga.l.doli clausula.de pœ.l.sanctio legum. & de le.iij.l.vxorem.§.felicissimo. & ita scribit in d.l.talis scriptura. & eum ibi sequitur Ray. Pro qua decisione facit.l.non est nouum,& l.sed & posteriores.ff.de leg.& ꝙ ibi per Guil. & alios & in l.sciendum.ff.qui satisd.cog.& de lit.contesta. authen.offeratur. Ad quod facit quod no.per glo. super verbo quinquennium in auth.de nup.§.si vero incertum. & ita etiam tenet solummodo referens Dy. Albe.vbi supra q.lvij. Hanc decisio.tenet Bal.quando in secundo statuto nihil esset additum de solutione vnius solidi pro libra. Sed propter illam additionem dicit se dubitare, quia primum statutum disponit solummodo respectu pacis habitæ.sed secundum disponit mixtim respectu pacis & solutionis. Vnde non est ista cancellatio gratuita sicut erat prima. Statutum ergo secundū loquitur generaliter in vno casu, & antiquum

specia-

ſpecialiter in alio. ergo ſpeciale non derogat generaliter ad Sylla. l. ſi quis in graui. §. hi quoque. de annu. legat. l. titia. §. qui Marco. Quantum ad falſarios retenta determinatione præcedentis xij. q. non eſt dubium ſecundum ſtatutum non extendi per d. l. Lucius. niſi aliud appareat. Quantum ad robatores ſtratarum veram credo opi. Bal. & propterea dicam non obſtante primo ſtatuto dictum bănitum pro robaria habita pace ab offenſo ſoluendo ſolidum vnum pro libra poſſe cancellari virtute ſecundi ſtatuti. Non enim ſem per ſpeciale derogat generali vel qualificat ſiue reſtringit vt habetur plene per Bar. in l. quęſitum. §. pen. ff. de fun. inſtr. Additio enim, vel detractio inducit rei diuerſitatem l. ius ciuile. & l. ius autem. ff. de iuſti. & iu. & ſic ſequitur rerum diuerſitas & ceſſat regu. d. l. doli. cum ſimil. Facit etiam q̃ prima diſpoſitio ſimplex eſt odioſa ergo de ſimplici loquens non verificatur in mixto. l. mariti lenocinium. §. hoc quinquennium. & l. vim paſſam §. præſcriptione. de adulte. & quod no. per Bar. in l. ij. in prin. ff. de verb. oblig.

15 Decimoquinto quæritur. †data eſt ſecuritas omnibus venientibus ad nundinas ſiue ad feſtum Sancti Ioannis Baptiſtæ duratura per octo dies. Quæritur an banniti libere & ſecure venire poſsint. Dixit Bar. quod non in l. j. ff. ad l. Iul. ma ie. per l. j. C. de nun. quæ dicit q̃ quicunque vadit ad nundinas non debet inquietari. & tamen non habet locum in hoſtibus ciuitatis. l. mercatores. C. de commer. & merca. Banniti autem qui poſſunt impune offendi ſunt hoſtes, vt l. amiſsione. §. qui deficiunt. ff. de capi. dimi. & dictum fuit ſupra in prima parte huius temporis quæſtio. iiij. Habes ergo q̃ in generali ſecuritate, non continetur niſi aliter appareat. Poteſt enim ſecuritas veniendi concedi vt dixi ſupra in ſecunda parte huius temporis q. xv. & ex hac deciſione Bart. patet quod banniti qui non poſſent de dicta ſecuritate generaliter data venire, quia illi non eſſent hoſtes, & ſic ceſſare d. l. j. C. de nund. cum d. l. mercatores.

Ex dictis ſupra proxima quę-

16 ſtione inſurgit decimaſexta quæſtio. † In qua conſuluit Bar. Statuto cauetur q̃ ſi quis fuerit citatus ad ſe excuſandum ab accuſatione, vel inquiſitione, & cõparuerit illa die, vel ſequenti, nõ poſſit capi p̃ aliquo debito. & ſi captus fuerit debeat relaxari. Contingit quod Petrus qui in certa quantitate erat pro maleficio bannitus fuit citatus ad ſe excuſandum a noua accuſatione, vel inquiſitione qui comparuit & poſt excuſatione eadem die fuit captus pro banno, fuit in q. an de iure capi potuerit. & in d. conſil. arguit primo quod ſic, quia illa ſecuritas debet intelligi præterquam pro maleficio. C. de his qui ad eccle. confu. l. ij. cum glo. ſua in authen. de ma. princ. §. neque autem. Secundo ſecuritas data a lege in domo ſua, vt l. plerique. ff. de in ius vocan. & de regul. iur. l. nemo de domo, non intelligitur pro maleficio vt ibi. Tertio quia talis ſecuritas non extenditur ad debita publica in authen. de man. princ. §. publicorum. & ſic dictum ſtatutum debeat limitari l. vt gradatim. §. ſed ſi lege. de mune. & hon. Quarto quia ſtatutum debet intelligi ſecundum propriam confiſcationem. l. non aliter. de leg. iij. l. j. §. ſi is qui nauem. ff. de exerc. ſed debitor & creditor proprie eſt quando quis alienam fidem ſequitur. ff. ſi cert. peta. l. j. ſed in maleficio ex eo nullum eſt debitum quod quis ſit alterius fidem ſecutus ergo &c. Determinauit contrarium quia poſt ſententiam non dicitur quis conueniri ex maleficio ſed ex quaſi contractu. l. iij. §. idem ſcribit. ff. de pecu. hinc eſt q̃ dicit lex quando agitur de crimine ad aliquem condemnandum debet agi coram præſide, quia dicitur cauſa criminalis, ſed facta condemnatione tunc ageretur corã procuratore Cæſaris, qui eſt iudex inter fiſcum & priuatum, & ſic eſt cauſa ciuilis non criminalis. C. vbi cau. fiſ. l. j. & ij. & per hoc patet reſponſum ad primam & ſecundam rationes, quia loquuntur, quando quis capitur pro maleficio inueſtigando & puniendo. & ſic quando maleficium eſt proxima cauſa capturæ. Sed hic proxima cauſa capturæ eſt ipſe priuatus contractus qui ſententia celebratur. Vnde ſicut ſententia lata per iudicem pro priuato non poteſt exequi capiendo, ita nec lata pro fiſco. Præterea ciuitas vtitur iure priuati. l. ſimile. ff. ad muni. C. de iu. reipubl. l. ij. libr. xij. ſed ad petitionem priuati capi non poſſet pro ſibi debito. ergo nec ad petitionem communis.

Tertio appellatio debiti refertur ad omne debitum ſiue ſit ex contractu, ſiue ex delicto l. græce. §. ſed ſi ex delicto. ff. de fideiuſſ. de verbo. ſignifi. l. ſi cui. ſed ſtatutum dicit ſimpliciter q̃ non poſſit capi pro debito ergo &c. Et per hoc patet reſponſum ad rationem quartam quia ibi loquitur ſecundum alluſionem vocabuli, argum. not. in l. j. ff. de tuto. Adduxit vlti. l. ij. §. legatus. ff. de iu. & de accu. l. hos accuſare, circa princ. Non obſtan. alia in contrarium alleg. quia illa erat ſecuritas voluntaria. hæc vero neceſſaria. Credo Bartol. conſuluiſſe in caſu in quo non habeatur ſtatutum quod banniti poſsint impune offendi, vel ſi eſt ſtatutum in illo non comprehendatur talis bannitus, alias cum tunc eſſet hoſtis reipubl. talis ſecuritas eum non comprehenderet, vt dictum eſt ſupra proxi. q. Nec poteſt fieri differentia inter voluntariam & neceſſariam, tum quia itio ad nundinas etiam quandoque poteſt eſſe neceſſaria vt patet ex ſeq. & tamen generaliter dixit bannitum non contineri. item quia per expreſſam conceſsionem ſecuritatis poterat & debebat ſibi prouideri vt pluries dictum eſt per no. plene per Bar. in l. is qui reus. de pub. iudi. & per id quod dixi ſupra in parte ſecunda huius temporis. q. xv. Vbi ergo talis bannitus non reputatur hoſtis poteſt procedere dictum Barto. pro quo allego caſum in l. j. C. ad l. Iul. ambi. ex prædictis etiam patet q̃ vbi aliquo caſu de maleficio poſsit iterum cognoſci per no. in l. ſenatus. C. de accuſa. & in l. ij. C. de ſpor. & in ſimi. non haberet locum prædicta deciſio. Tunc enim poſſet detineri pro maleficio puniendo non pro quantitate banni. & ceſ-

ſarent

ſatent rationes Bartol. de quiqus ſupra & propterea talis banniti debent eſſe multum cauti.

17 Quæritur xvii. & xviii. † in caſu in quo ſecuri-
18 tas † videlicet & ſecuratum defendet. an conceſſa pro veniendo intelligantur conceſſa pro redeundo. glo. facit ꝙ ſic in l. vltima. ff. de ſepul. vio. & ibi Bar. idem dicit. Non enim intelligitur ſecure venire, qui ſecure diſcedere non poſſet. l. ſciẽdum. §. j. ff. de legi. ad Treb. l. de ætate. Et idem tenet in l. iiij. ff. de pœn. Communiter tamen cauſa tollendi dubitationem apponitur etiam ſtandi & recedendi, immo etiam apponitur tempus. Sed circa hoc quæritur an talis ſecuritas intelligitur pro vna vice tantum. De hoc dic vt per Bar. in l. j. ff. ad l. Iul. ma. & ibi ſcripta intelligo quando ſecuritas non habet tempus, tunc enim illud verum quod intelligitur pro vna vice tantum. ſi vero habet tempus, quo concedens durare voluit illam nõ finitur licet bannitus reuertatur ad locũ extra dominium concedentis, quia ex temporis appoſitione colligitur contraria voluntas concedentis. l. non aliter. de leg. iij. cum ſimil.

Factum eſt ſtatutũ quòd banniti pro vitio ſodomitico, pro robaria & homicidio in perpetuum non poſſint rebanniri. & ꝙ non poſſint receptari ſub graui pœna. Nulluſque eis dare poſſit auxilium, vel fauorem. Banniti vero pro alijs maleficijs poſſint rebanniri elapſis duobus annis a die lati banni ſi habuerint pacem ab offenſo vel eius hærede, quo caſu ſoluendo certam quantitatem eximantur de banno. Et hoc ſtatuto varie oriuntur quæſtiones. Primo ergo & ſic ex
19 ordine. xix. quæritur. † An bannito pro vitio ſodomitico, pro robaria, vel homicidio qui non poteſt in perpetuum rebanniri, poſſit dari ſecuritas pro annis centum, dicto ſtatuto non obſtante. Facit ad hanc quæſtionem quod ſic. glo. in l. codicillis. §. inſtitutus. ff. de le. ij. ſed illa gl. nõ eſt vera. Et ideo dicitur ꝙ talis ſecuritas nõ poteſt concedi ne dum ad annos centum per l. fi. C. de fac. ſan. eccle. ſed nec longeuo tempore. l. cũ hætes. in prin. ff. de ſta. lib. ibi habetur in quibuſdam leſt. per Bart. & eſt veritas quia per indirectum eſſet bannum viribus euacuare l. j. §. quæ onerandæ. ff. quare. act. non da. faciunt not. per Bart. in l. ambitioſa, circa regulã negatiuã de decre. ab ordi. facien.

20 Vigeſimo † loco circa idem ſtatutum ad partem prohibitæ receptationis. Quæritur. Titius receptauit Caium bannitũ pro homicidio ignorans eum eſſe bannitũ an incidat in pœnam receptantis? Dic breuiter ꝙ dictum ſtatutum ſic generaliter loquens intelligitur ſecundum ius commune. l. ij. C. de noxa. & not. in l. fin. §. in computatione. C. de iu. deli. Ius autem commune non punit ignorantem ſed ſolummodo ſcientem, vel ſcire debentem, vt habetur in l. ij. §. non enim. ff. de incen. rui. & nau. & in l. metrodotum. ff. de pœn. & no. per glo. & Bart. in l. j. ff. de recep. vbi gl. dicit ꝙ ſciens præſumitur ſi in conuicinia notorium erat illum eſſe bannitum, quod eſt no. & idem no. in ſimili in l. ſi tutor. C. de peritut. & idem ſi eius bannum publice præſcriptum erat vt not. in l. fi. ff. de decre. ab ordi. fac. & ſi latius videre velis vide Albe. de Gan. in parte bannitorum quæſtione quæ incipit, Alia eſt quæſtio dixerunt tamen quidam prædicta vera ſi bannitus erat perſona nota licet bãnum ignoraretur: Si autem erat perſona incognita receptanti, dicebant ꝙ tenebatur cum debuerit explorare ſuam conditionem vt l. ſeruos. C. de agri. & cen. niſi eſſet hoſpitator qui explorare non tenetur conditionem hoſpitum. l. j. in fi. ff. fur. aduer. nau. quod non tenuit Bart. ſed dicit indiſtincte non teneri receptantem ignoranter, adeo ꝙ niſi ſcientia in accuſatione apponatur ſemper veniat abſoluendus. de quo per eum in l. ij. C. in quib. cau. coloni do. &c. lib. xj. ſcientes ergo, vel ſcire debentes illum bannitum ſi receptant puniuntur, nec eſt neceſſe ꝙ ſciant cauſam banni, vel eius qualitatem. Poſtquam enim ſciunt bãnitum inueſtigare debent an ſit de prohibitis receptari. & ita intelligitur quod not. per Bar. in l. prima. C. de colo. illi. eo. lib.

21 Vigeſimoprimo † quæritur An cõſanguineus bãniti ſciens eum receptans incidat in pœnam ſtatuti. Bart. in l. ij. de recep. quæ videtur dicere ꝙ non dicit ꝙ aut eſt talis bãnitus qui poteſt occidi ex forma ſtatuti. Et tunc quia dicitur hoſtis ciuitatis, ſicut eum perdit ciuitas ita eum perdunt agnati & cognati l. poſtliminium. §. filius. ff. de capti. Et quod ipſe dixit in l. ſi adulterium cũ inceſtu. §. liberto. ff. de adul. Si vero non poteſt impune occidi & ſic non eſt hoſtis, tunc aut ſtatutum imponit certam & determinatam pœnam, & illa pœna eſſet impo nenda propter generalitatem ſtatuti. Non ob. d. l. ij. quia loquitur de iure communi ſecundum ꝙ eſt limitata certa pœna. poſſet tamen iudex ſi vellet vti arbitrio per legẽ ſibi conceſſo. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infa. et ſic cauſa cognita poſſet minuere pœnã. & ſic ſecundum Bar. impoſitio pœnę limitaræ facit vt dictum ſtatutum a iure communi non reſtringatur, quod eſt mirandum, maxime quando ſunt tales coniuncti quibus non ſolum ciuilia nomina ſed naturalia cõueniunt vt in patre, matre, & econuerſo, quæ nomina propter bannum non perduntur. Et vide quod dixi ſupra in prima parte huius temporis. queſtio. xx. & ideo credo potius iudicis arbitrio relinquendũ vt etiam cum ſit certa pęna locum habeat ex cauſa. d. l. ij. per no. in l. hodie. de pœn. & in. §. pœna grauior. & in l. athletas. §. calumniator. eo. ti. licet enim de iure non eſſet pœna determinata vt l. hodie. ramen a conſuetudine determinata dicitur vt ibi no. & ſic vtroque caſu ſtatutum determinetur a d. l. ij. Dixit ex cauſa quia ſi ſine aliqua iuſta cauſa receptaret locum haberet opinio Bar. l. aut facta. per totam. ff. de pœnis. & l. reſpiciendum. §. delinquunt eo. titu.

22 Vigeſimoſecundo † quæritur quid in vxore. an incidat in pœnam ſtatuti ſi receptat virum bannitum, Guil. in Spe. de dona. inter vi. & vxo. §. ſi. verſic. quid

quid ſi vir eſt in banno. dicit q̃ vxor banniti & etiam excommunicati communicabit cum eo non obſtante banno, vel excommunicatione alle. xj. quæſtio. iij. capitu. quoniam. de ſenten. excom. c. inter alia. & ſic videtur cõcludere q̃ ſine pœna poſsit eũ receptare. facit ff. de adul. l. vim paſſam. §. muliere. Nec ob. q̃ vir ſit hoſtis ciuitatis, quia ſtatutum vires matrimonij ſoluere non poteſt cũ ſit de iure diuino ſecundum Fran. de Arc. in d. l. ij. & idem etiam tenuit Albe. vbi ſupra q. vij. al. l. j. C. de repu. & quia vxor debet ſequi infortuniũ viri. l. ſi cum dotem. §. ſinautem. ſolu. ma.

23 Vigeſimotertio †pone q̃ ſtatuto cauetur q̃ banniti nõ poſſint receptari in caſtris, vel villis ſub certa pœna. Titius de villa ſancti Martini quę habet domos contiguas excepta vna domo quæ diſtat per militare a Burgo villæ eſt tamen in agris ſiue in confinibus villæ prædicte receptauit quendam bãnitum ſcienter in dicta domo. Quęritur an incidat in pœnam ſtatuti. Dicit enim Titius ſe non teneri, quia non receptauit in caſtro, vel villa, ſed in agro inter quæ eſt differentia, vt l. j. ff. ad l. Iul. de vi publi. & cum ſtatutũ ſit ſtricti iuris & pœnale debet reſtringi. ff. de pœnis. l. interpretatione. Cõtrarium tenuit Albe. vbi ſupra q. cij. per identitatem rationis & rei publicæ fauorem. Ad quod alleg. l. j. §. j. C. de fal. mo. & de hære. l. quicunq; §. quod ſi fecerit. quod eſt verum, quia villa ſecundũ noſtrum vſum non conſtituitur ex vallo vel foſſa, ſed ex ipſis domibus & agris. Et ideo licet non ſint domus coniunctæ nihilominus villam conſtituũt. Pro quo vide plene per Bar. in cõſilio quod incipit. Quæritur vtrum iuriſdictio. & in l. j. ff. de dam. infe. & plenius in extrauagan. qui ſint rebelles. ſuper verbo Lombardiæ. In quibus declarat quod ſit villa, caſtrum, ciuitas, prouincia &c. Et ad propoſitum melius in tractatu de inſula. xv. figura quæ incipit. His quo ad finem &c. vbi ſic loquitur. Villa dicitur ſecundum propriam ſignificationem a vallo. hoc eſt ciuitas quæ non cingitur muro, ſed vallo ſecundum Hugutionem. Sed in vſu noſtro villa appellatur quædam vicinia plurium habitantium ſiue aliquod municipium ſiue aliqua municeps quæ proprie loquendo appellatur vicinia. & ita accipit gl. in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iure. Et ſic quia ſecundum communem vſum debet intelligi ſtatutum de quo dixi patet q̃ receptator tenetur. An autem pro eo teneretur vicinia recurrendum eſt ad no. per Bart. in l. j. §. eodem autem tecto ad Sylla. & in. l. ſi tertius, de aqua plu. ar. & in d. l. fin. vbi ponit qualiter villa debeat menſurari. de quo dixi ſupra eodem tempore par. ij. quæſtio. pe.

24 Vigeſimoquarto †Titius receptauit in loco prohibito Caium bannitum pluribus diebus, Deinde eum prodijt. cœpit. enim eum, & poteſtati ſiue eius curiæ præſentauit, quæritur an debeat puniri vt receptator, an pręmiari vt capiens & præſentans. Hæc quæſtio fuit Albe. vbi ſupra q. lxviij. & q̃ puniatur arguit, quia ſemel delinquit quod ſufficit ad legem Iul. maieſta. l. fin. de arbi. l. ſi duo. §. fin. quibus ex cau. in poſ. eatur l. hæc autem. j. reſpon. quia inſpicitur tempus quo eum recepit variatione non admiſſa. l. diſpenſatorem in fin. ff. de ſolu. Et quia in delictis nõ eſt locus pœnitentiæ de fur. l. q̃ ea mente. et de ędil. edic. l. quis ſit fugitiuus. §. j. & quia inconſtantia reprobatur, de procurator. l. in cauſę. Et quia maleficium non debet remanere impunitum ad l. aquil. ita vulneratus. In contrarium arguit q̃ excuſari debet ex quo pœnituit obediens fuit & prodijt argu. de in integ. reſti. l. pen. quia ſatisfactione ſe liberauit a delicto. C. ne tut. vel cu. l. j. & de crimi. ſtel. l. j. & quia regulariter pœnitentia prodeſt in criminibus. C. de apoſta. l. hi qui. de hæreti. l. manicheos. dixit finaliter, q̃ vt audiuit Bononiæ fuit determinatum eum puniri debere pœna ſtatuti contra quod fecit recęptando per iura ſupra inducta. ipſe tamen dixit pœnam mitigari debere. arg. auc. de man. prin. §. ſed quia delinquentes & plu. §. illius tit. pro quo. C. de his qui ſe defe. lib. x & ff. de iure fiſ. l. deferre. Nec prædictis ob. q̃ per pœnitentiam tollatur delictum. vt extra de teſti. cap. teſtimonium. & de pœni. & re. in decre. per totum: quia illud verum iure poli non iure fori & in hoc relidet. Sed tu dic q̃ aut cõſtat q̃ ab initio retinuit eũ animo recęptãdi & poſtea mutato ,ppoſito deliberauit eũ iudici pręſentare. Et verã credo deciſionẽ p̃dictã ſcilicet q̃ puniatur ex receptione. in delictis. n. conſumatis non habet locum pœnitentia vt in iuri ſupra allegatis. Licet autem puniatur ex receptatione nihilominus præmiari debebit ex præſentatione, ſunt enim actus diuerſi. Vnus enim eſt receptatio de qua punitur, & alius pręſentatio de qua præmiatur. Et ſic non ob. q̃ ex eodem actu conſequatur pœnam & pręmium. vt. l. ſiue hæreditaria. ff. de neg. geſt. quia immo ex diuerſis ſicut dicimus in ſi. in l. j. ff. de his qui. vt indi. & per Dyn. in regula q̃ ob gratiam lib. vj. & q̃ not. per eum, & Ray. in l. decreto. ff. de ſuſpe. tu. Si vero hoc non conſtat tunc non puto eum puniri, ſed ſolummodo præmiari. pręſumitur eum receptaſſe et tenuiſſe vt eum curię præſentaret, ar. ff. ad Mace. l. ſed Iul. §. proinde, & quod ibi per Doct. & in l. Macedoniani. C. eo. niſi probetur aliquid propter quod talis præſumptio excludatur, quia vna pręſumptio tollit aliam l. diuus. ff. de integ. reſti. Puta q̃ tunc pręſentauit eum curiæ q̃ ei aliquis minatus fuerat q̃ eum accuſaret vel aliquid ſimile arg. no. in l. fulcinius. §. quid ſit latitare. ff. quib. ex cau. in poſ. ea. & quod habetur plene per Dy. & Bar. in l. poſt contractum. ff. de donario.

25 Vigeſimoquinto quæritur †Quidam in villa receptauit bannitum propter quod ex forma ſtatuti tota vniuerſitas villæ fuit condemnata. An agere poſsit contra illum receptantem. Albe. vbi ſupra quæſt. lxix. dicit q̃ ſic & allegat quod non reperitur. Tu autem dic q̃ aut villa fuit condemnata ex eo q̃ non cępit illum bannitum, & tunc contra illum receptantem agere non poſsit. Condemnatur. n. ex ſuo facto. id eſt non facto ſcilicet vniuerſitatis quo caſu contra alium non agitur l. etiam. §.

pe.

pen.ſi de peti.hæte.& quod no.in l.ſi quis dolo.§. j.in vlt.gl.in fi.ff.de re.iu.et ar.ff.man.l.ſi procuratorem.§.ſi ignorantes. ver.ſi hi qui. aget tamẽ ad ratam condemnationis ſecundum not. in l. iiij.§. actor.ff.eo.ti.vbi per Bar. Si vero fuit condemnata ex eo ꝙ ille receptauit,& ſic ex facto receptãtis. Et tunc poteſt agere contra illum.ar.ff.de verbo.obli.l.ij.§.ſi.& quod ibi per Iaco. de Aret.l. nam & ſeruus in prin.ff.de ne.ge.nau.cau.ſta.l.licet.§.ſi.de his qui deie.vel effu.l.ſi vero.§. cũ autem & de euic.l.ſi plus.§.j.& C.de exacto.tribu. l.miſsi opinatores.lib.x.

26 Vigeſimoſexto †Stante ſtatuto prædicto quod nullus poſſit dare bannitis auxilium,vel fauorem ſub certa pœna. quæro an in cauſa ciuili vel criminali talis banniti quis poſsit aduocare pro bãnito, an non quaſi dicatur ei dare auxilium vel fauorem. Antiqua quæſtio eſt,vt patet in Alberi.vbi ſupra q.xxxiij.Bart.in l.quiſquis.C.ad l.Iul.maie. videtur velle ꝙ talis aduocatio vel etiam procuratio facit eum incidere in pœnam per illum text. & ad participationem quæ fit cum excommunicato.Reſpondet ꝙ illa eſt medicinalis.Iſtud bãnum eſt mortale. Sed in l.in fur.§.ope.ff.de fur. notabilius loquitur præmittens ꝙ quando prohibetur auxilium ſimpliciter non habito reſpectu ad actum intelligitur multum late pro quolibet adiutorio ſiue mutuetur pecunia, ſiue per iter aſſocietur l.j.C.de his qui latro. quod etiam tenuit Alb. q.xxxv.ſiue quid aliud fiat quod ad eius vtilitatẽ pertineat allega.ff.ad l.Iul.ma.l.iiij.poſt prin. hoc præmiſſo ad propoſitum concludit ꝙ qñque auxilium præbetur ſciente ſuperiore per viam iuſtitiæ,vt quia petitur pronunciari bannum nullum, vel petitur caſſari allegando aliquam iuſtitiæ cauſam puta per l.j. in fine ff. de qõ. & pone ꝙ ſuccumbit. Et non videtur aduocatus præſtare auxilium vel fauorem ſecundum Inno. in c. ſolet de ſenten.excommuni.in glo.mag.Quandoq; per viam gratiæ vt implorando ſimplicem miſericordiam, vt ſic procuro ꝙ aliquis rebanniantur. Et hoc eſt licitum regulariter & non fit contra ſtatũ l.ſi fuerit.ff.de re.dub.l.in metallum.ff.de pœn. Fallit in eo qui eſſet damnatus ſiue bannitus pro crimine læſæ maieſtatis pro quo non licet ſuppli care,vt d.l.quiſquis.Quandoque præſtatur auxilium in iudicio ſuperiore ignorãte, vt mutuando pœcuniam vel quid aliud vt ſupra , & tunc punitur aduocans vel procurans,vt d.l.iiij. Sed ex his verbis Bart. non deciditur quæſtio ſupra poſita, quando in alia cauſa fuit aduocatus vel procurator bãniti in aliqua cauſa ſeparata banno , & tũc aut illam cauſam poteſt agere , vt quia ſe defendit non excluſa defenſione a ſtatuto, vel qui agit bonis non publicatis non prohibita audientia a ſtatuto l.ſi tibi mãdauero.§.is cuius bona.ff.mãd. & tunc non habent locum ſtatutum , quia dat ei auxilium & fauorem in relicta arg.ff. de iuriſdi. om.iudi.l.ij.& de proc.l.j.§ vſus.& l.ad rem mobilem & l.ad legatum.eo.tit. Si.n.permittitur ei iudicium ergo cum ſuis qualitatibus,vt d.§. vſus in procuratore & in aduocato in l.j.§, ait prætor, de poſtu. Et quod dicam ſtatim q.xxviij. Si vero nõ permittitur ei agitatio talis cauſæ puto talem procuratorem vel aduocatum,ſi ſciunt eum banni tum teneri de auxilio per d.l. quiſquis. Si vero agit cauſam banni aut obtinuit. & clarum eſt ꝙ non debet puniri vt ſupra. Aut ſuccubuit,& tunc aut cauſa erat dubitabilis,& nõ punitur. Aut erat manifeſte friuola ſiue iniuſta,& debet puniri.ar. eius quod dicimus de eo qui recurrit aduerſus laudum & ſuccumbit,quia ſi habebat iuſtam cauſam credẽdi ſe iuſte petere,& excuſatur a pœna,alias non vt hæc habentur in l.tres fratres.ff. de pact. & per Io. An.in addi.Spe.in ti.de arb.§,ſequitur. verſi.quid ſi compromiſſum.

27 Vigeſimoſeptimo † pone. Inquiritur vel ex accuſatione proceditur contra Titium bannitum cui non poteſt ex forma præmiſsi ſtatuti præſtari auxilium vel fauor. quidam comparet coram iudice,& allegat illum eſſe abſentem ex aliqua cauſa. Quæritur an incidat in pœnam ſtatuti? Guido de Suz.in qõnibus ſtatutorum ſub litera.S.in ſtatuto dicente quod nullus poſsit bannitum defendere tenet ꝙ in pœnam incidat, quia talis allegatio eſt defenſio vt in oĩbus legibus dicẽtibus abſentẽ defendi. In contrariũ alleg. Albe.vbi ſupra q. xxxiij.ꝙ dictum ſtatutum videatur loqui de auxilio extra iudiciali.C.de his qui latro.l.ij. extra de homi.c.ſicut dignum.§.fin.& ibi per Inno. de ſchiſma.c.j.lib.vj.Item quia ſpeciale videtur in l.quiſquis.ergo in alijs contrarium debet ſeruari.ff.ad mun.l.j. Sed pro deciſione Guil. allega. quia ita occidit quis lingua ſicut facto.l.diſtinc.ſi quis viduam.Et quia clamore & ploratu dicitur quis auxilium præſtare.ff.ad Sylla.l.ij.§. potuiſſe.& §,ſeq.Finaliter concludit ꝙ in pœnam non incidat.Sed ſi recte aduertatur loquitur in aduocato allegantæ cauſas cauſæ . de quo dixi ſupra proxima q. Puto tamen ꝙ dictum eius verum ſit per l.ſeruum quoque.§.publicæ.de procu.vbi patet ꝙ talis allegans nõ dicitur agere cauſam propriam ſiue abſentis ſed publicam.Præterea facit in iudicio ſciente iudice. ergo &c. vt dictum eſt ſupra proxima q.& facit quod no.in l.in eo.§.nemo.de reg.iu. Et intelligo hoc verum in themate quod propoſui. in caſu autem Gui. de Suz. forte procedit dictum ſuum,quia ſtatutum prohibet defenſionem iudicialem quod patet,quia eius thema dicit ꝙ bannito non fiat ius, ꝙ nulli permittatur & ꝙ poſsit ipſum defendere.l.ſi.ff.de iuſt. & iur. & intellige de allegante cauſas abſentiæ in facto conſiſtẽtes.Pro quo vide quæ dixit in primo tempore iij.par.q.v.

28 Vigeſimooctauo †circa idem ſtatutum quęro,an ille qui tulit teſtimonium pro tali bannito,dicatur ei contra ſtatutum præſtaſſe auxilium & fauorem? Bar.in l.poſt legatum.§.his vero.ff.de his qui.vt indig. dicit ꝙ ſic ſi præſtitit teſtimonium ſponte, ſecus ſi coactus per illum tex.cum gl. Hoc intelligo,vt dixi ſupra proxime, ſcilicet in q.xxvj.qñ cauſa per bannitum agitata non erat ei permiſſa,

ſed

ſed forte admiſſus fuerat non oppoſita exceptione, vel quia non comparuit aduerſarius. Si autem ei fuiſſet permiſſa locũ habet quod ibi dixi, prohibitio enim generaliter auxilij intelligitur, niſi in caſu licito arg. l. j. §. denique. ff. quod vi aut clam. & C. de adul. l. ita pudor. Si autẽ qui cœpit bannitum volens ducere ad curiam, & deinde eum relaxauit. Dicit Ray. in l. j §. vnuſquiſque. de ſer. fug. ꝙ aut relaxauit eum gratis, & non punitur vt opem præſtans vt ibi. Aut per pecuniam, & tunc punitur argu. l. ij. de receptato. quod forte verum eſt non exiſtente ſtatuto ꝙ poſsit impune offendi alias forte non procedit per ea quæ dixi ſupra parte proxima q. j. & q. xxxviij.

29 Vigeſimonono quæritur † an ille qui eximit bannitum captum de manibus familiæ, qui vt dictum fuit ſupra parte proxima huius temporis q. xxxij. tenetur fiſco ad ſoluendum condemnationem per l. ad commentarienſem. & per l. quiſquis, ibi allega. teneatur etiam vt præſtans auxilium vel fauorem. In hac quæſtione poſſent multa dici. concluſiue tamen tenendo ꝙ vtraque pœna teneatur cum ex diuerſis factis oriãtur, vna quia eximit, alia quia auxilium dedit. itẽ quia vna ciuilis, vt. ff. ſi quis eum qui in ius vo. eſt vi exi. per totum. alia criminalis. l. fi. de fur. Pro quo vide. ff. de fur. l. nũquam plura. & in l. quoniam. C. ad l. Iul. de vi. ff. de pœn. l. ſanctio legum. & ꝙ habetur in l. ij. §. qui aduerſus. ff. de poſtu. & C. qñ ciui. ac. præiud. crim. l. j.

Ex prædicto ſtatuto de quo dictum eſt in q. xix. vbi de pacis beneficio ponitur, inſurgunt multæ quæſtiones. Et ideo.

30 xxx. quæro. † An tale beneficium competat bannito pro adulterio. Et dubium facit quia ſuper crimine adulterij nõ licet tranſigi nec paciſci. C. de tranſac. l. tranſigere, immo regulariter non licet tranſigi a contumace ſecundum Bart. in diſputatione ſua quæ incipit Lucanæ ciuitatis, in fin. ſed hic fuit contumax ergo &c. Sed in ſimili articulo Bar. conſuluit contrarium dicens. ꝙ quædã eſt tranſactio quæ fit de re dubia & lite incerta. & illa fit ad impediendum proceſſum ne amplius ſuper tali crimine procedatur. Et iſtud nõ poteſt fieri ſuper crimine adulterij, nec etiam pacto. Quædam eſt pax & cõcordia per quam rancor qui eſt in animo iniuriati reijcitur. nec per hoc proceſſus impeditur, licet pœna minuatur ex forma ſtatuti. Et iſta pax eſt permiſſa in omni maleficio vt inſti. de iniu. §. fi. & de pact. l. j. & l. ſi tibi. §. quædã. Et ꝙ de adulterio poſsit fieri pax eſt tex. expreſſus. C. de adulte. auc. ſed hodie, & in corpore vnde ſumitur, vbi dicitur maritum per adulterium iuxta poſſe reconciliare eam ſibi, quod nil eſt aliud, niſi pacem facere. Aduertendum eſt ꝙ ille text. loquitur de remiſsione quæ fit vxori non de illa quæ fit adultero quæ videtur prohibita l. ſecũda. §. lenocinij. ff. de adul. paria enim videtur ab initio conſentire & poſtea adulterium committere. Pariter. n. punitur retinens vxorem in adulterio deprehenſam & ipſam alij adulterans, vt ibi. & l. mariti lenociniũ in prin. Retinendo tamen opi. Bart. dic ꝙ lex tranſigere, & iura ſupra allegata loquuntur ante ſententiam latam contra adulterum, poſt autem ſententiam latam in cauſa adulterij licitum eſt tranſigi ſuper pœna. ff. de pac. l. iure gentium. §. ſi paciſcar. &. §. item ſi experiar ſecundum Bar. in d. l. trãſigere. & in l. quid ergo. §. pœna grauior. de his qui not. infa. Et ſic non ob. contraria. Et ſic concluditur ꝙ ſtatutum prædictum locum habet etiam in bãnito pro adulterio.

31 Sed circa idem. xxxj. dubitatur † a quo pax de adulterio haberi debeat vt locum habeat beneficium ſtatuti. Dicit Bar. in prælleg. conſi. clxxv. quod incipit Poteſtati terræ rochæ. quod ſufficit habere pacem a marito tãtum ipſe. n. eſt ille cui principaliter infertur iniuria & qui omnibus præfertur iniuria vindicanda ff. de adul. l. ij. §. fi. & C. de adul. l. quamuis adulterij cum muliere autem non cadit pax cum nõ poſſit dici ei illata iniuria, quia in volentem factum eſt. Præterea ipſa de hac iniuria non poteſt conqueri accuſando, quia ſocia criminis. C. de li. cau. l. ſi filium xv. q. iiij. Nemini, ergo ab ea nõ requiritur remiſsio, quia non eſt iniuriæ perſecutio. de iure deli. l. ait prætor. Præterea probationes factę contra adulterum non præiudicant mulieri. l. denunciaſſe. §. fi. ff. de adulte. Et ſic cum mulier non confitetur ſe adulteram vel non dicit ſe iniuriam paſſam, non eſt ab ea requirenda pax, quia videretur confiteri ſe adulteram l. quoniam. ff. de his qui not. infa. Sed in contrarium facit. C. de rapt. vir. l. j. & in authen. de rap. muli. & quod not. Dy. in regula ſcienti, in primo contrario lib. vj. ſed illud verũ in muliere rapta, ſecus in ſimplici adulterio. hæc Bart. non intelligas per hoc vltimum ꝙ ſtatutum non habeat locum in raptore, ſed intellige ꝙ tunc requireretur pax etiã a rapta, quia ei principaliter iniuria facta eſt.

32 Trigeſimoſecundo †in quo examinabo xxxiij. &

33 † xxxiiij. quæſtiones. † Quæro bannitus in ſta-

34 tuto prędicto comprehenſus habuit pacem a filio eius quem offendit, poſtea mortui, minore tamen, & ſine iudicis decreto. Quæritur an habeat beneficium ſtatuti. Hæc quæſtio multas habet partes. Prima eſt. an ipſe minor etiam pupillus poſsit de morte patris pacem facere, Secunda ſi poteſt an requiratur authoritas tutoris. Tertia ſi non requiritur, an poſsit petere reſtitutionem in integrum. Et erit alia quæſtio circa quæ dicit Bal. in l. j. C. de in inte. reſtit. mi. ꝙ ſic. Et ſi habet tutorem pupillus cum eius autho. ſi non habet cum authoritate iudicis ſupplentis tutoris defectum. Et ſi adulter habet curatorem cum eius authoritate. & idem dicit in prodigo ſubdens ꝙ non poteſt petere reſtitutionem in integrum, quia nõ intelligitur lædi qui pacem facit. Ad primum & ſecundum allegat no. l. creditor. §. j. ff. man. Sed aduerte quia prædicta latius examinantur in Specu. & ſuis additionibus in ti. de homi. verſic. illud autem. & ibi refert prius opi. Alber. Galeoti. in titu. de accu. §. penul. qui poſt allegationes hinc inde concludit quod aut pupillo aliquid datum fuit, & tunc valet. l.

præ-

præſes.C.de tranſact.Si non eſt datum idem quia intereſt minoris ſumptibus & litibus non vexari. ff. de minor. l. minoribus. & de iniur. l. ſed ſi vnius.§.filio nam & ciuitas pacem ſeruans commendatur.ff.de cenſi.l. j. Deinde ſubdit opi. Vbert.de Bobio quæ fuit, vt infans nullo modo poſsit.ff. de pact.l. j. ſi autem exceſsit infantiam. dicit requiri tutoris authoritatem & iudicis decretum. Videamus ergo per ordinem articulos ſupra tactos. Primus articulus ſit de infante.& in hoc omnes concordant ꝙ non, nec ſolus, nec cum tutore l.j.ff.de pact.& de noua.l.j.cum ſi. Secundus articulus eſt an tunc ſolus tutor poſsit pacem facere, vt ſic ſufficiat bannito. In hoc fuerunt opiniones. Sed communis opi.ſe habet ꝙ aut homicida eſt incognitus, vt quia dubitatur, an ille cui pacem reddit commiſerit homicidium patris vel non, & tunc poteſt, vt l.præſes.C.de tranſac. ideo dixit ſoan. And. vbi ſupra referens dictum Guid.quod cautela eſt facere pacem,vel recipere tanquam illi vel ille qui dicitur inculpatus.Si vero eſt certum.& tũc aut intereſt pupilli,puta propter periculum ſuæ perſonæ. & tunc poteſt tutor facere,vt l.j.§.ſed nonnullos, de tute.& ratio.diſtra.alias non,l.interdum.§.qui tutelam.ff.de fur. & iſta fuit opi.Iacob.de Butr. quam ibi ſequitur Bald. Sed aduertendum puto, quia hæc quæſtio alio non dato debet eſſe ſopita.de iure enim communi nulla poteſt fieri vindicta.l.iij.§.eum qui.ff. de vi et vi arma.& l.vt vim.ff.de iuſt.et iu.Sentẽtia de homicidio lata eſt,ergo amplius non poteſt accuſari.l.licet.§.pen.ff.nau.ca. ſta. & ideo nihil videtur remittere,ſed potius iure reipublicæ vti. & ideo faciliter defendi poteſt talem pacem valere. Sed dubium facit quando ex forma ſtatuti eſt permiſſa vindicta. Tunc enim videtur illud ius donari.& ideo tunc tenenda eſt opi. Iaco.de But. ꝙ poſsit ſi eſt ei periculoſa inimicitia alias non. Sed conſidera ꝙ tutor etiam euidentem damnoſam hæreditatem infanti delatam ſolus repudiare non poteſt ſine conſanguineorum infantis conſilio,vt no.ff.de auc.tut.l.ſi ad pupillum.& l.is poteſt.ff.de acqui.hære.& in l.tutor de bo.poſ.& in l.prima.§.ſi tutor.ff.de ſucceſ.edic.& in l.eius eſt nolle.ff.de re.iu.vbi gl.not.loquitur.c.quinimmo ſecundum Azo.in d.l. tutor, requiritur etiam iudicis authoritas quod ibi ſequitur Barto.& Bald. in l.bonorum.C.qui admit.ad bo. poſ. Cum ergo hoc caſu ſit expreſſe alienare & illud facere qđ quantum ad mondanam vitam verecundum eſt. puto ſolius tutoris non ſufficere pacem,ſed requiri conſilium coniunctorum ſecũdum l.magis puto.§. ne paſsim de rebus eorum, & iudicis decretũ per ſupradicta. Id autem quod dicitur cautelam eſſe fieri, vt ei qui dicitur inculpatus non prodeſſet ad beneficium ſtatuti, quia requirit pacem fieri de contentis in banno in quo continetur ꝙ fecit. & ſic confeſſus intelligitur. & ſi tunc non eſſet ſatisfactum ſtatuto per nota.& maxime per Bar.in l.j §.j.ff.de dolo.& l.j.ff.ſi qua.pau.fe.di. & quod ſcripſit in conſilio quod incipit quidã Matthæus ſuper verbis illi enuntiatiuis, vt dicitur &c. quæ dicit tanquam dubitatiua ſummi non tanquam affirmatiua. Pro quo videtur tex.in l.ſi in venditione in ſi.ff.commu. præd. Tertius articulus ſit de pupillo cum tutore & adulto cum curatore. & in hoc concordant omnes ꝙ ſic,vt ſupra dictum eſt. Sed an tunc requiratur iudicis decretum.quidam ꝙ ſic vt in prædicto verſic.illud autem.Bald.aũt contra ꝙ non requiratur iudicis decretum, quia nihil alienat.& quia in executionibus pœnarum non ſubuenitur minori.ff. de mino.l.auxilium.& quia non dicitur damnum pati.de ſepul.vio.l.ſepulchri.vt ipſe ſcribit in l.j.ff.de pac.Sed vt dixi ſupra id poteſt eſſe verum inſpecto iure communi tantum, ſecundum quod actio iniuriarum remitteretur. non enim dicitur eſſe in bonis. & propterea dici ſolet ꝙ dicitur hæreditas adiri,vt dicam infra in q.xxxvj.inſpectus vero ſtatutis vindictã permittentibus maior eſt dubitatio,licet enim tale ius non dicatur in bonis,vt l.cum emancipatus. ff.de col.bo.& in l.ſed ſi vnius.§.ſi ante,de iniur. tamen alienatio dicitur ſicut in repudiatione hæreditatis in qua ante aditionem nullũ ius dicitur in nobis eſſe, vt l.pretia rerum.ff.ad l.fal. Quia tamen in caſu noſtro loquimur de effectu pacis ad cancellationem fiendam non gratuito, ſed aliquo ſoluto,& ſic pur in aliquo punitur, ſatis putarem verum eſſe iudicis decretum non requiri, vt d.l. præſes.Cautela tamen eſt vt eius authoritate fiat, vt omne dubium remoueatur,vt in d.verſic. illud autem. Vltimus articulus ſit,an poſsit peti reſtitutio in integrum, vt ſic interim pax non dicatur firmiter facta. In hoc dicit Iaco.de Are.in d.l. j. C.de integ.reſti.mi.ꝙ non,quia in executionibus pœnarum &c. vt l.auxilium & quia non eſt læſus qui voluit fugere inimicitias, de vſufruc.l.generali.§.j.in princi.& idem vt dixi ſupra tenet ibi Bald.& in d.l.j.de pac.& ſic propter hoc non retardabitur cancellatus maxime cum in talibus non inſpiciatur quod euenire poteſt de iure ſpeciali.l.iiij.circa prin.ff. de fideicõ.liber. & per Bar.plene in l.inter ſtipulantẽ.§.ſacram.de verb. obli.ex prædictis itaque patet qualiter requiratur pax qñ filius mortui paſsi iniuriam eſt mino. & patent expedite.xxxij.xxxiij.& xxxiiij.q.

35 Quæro ergo trigeſimo quinto† circa idẽ. Filius occiſi maior vt ſic ceſſent alię dubitationes fecit ſimpliciter pacem de iniuria facta patri cum remanſiſſet patri. An hoc ſufficiat ad cancellationem banni poſito ꝙ pax ſit ſpecialis de contentis in ſententia banni. In cuius deciſione primo videndum eſt an ſtatutũ prędictum quod loquitur de hærede intelligatur de filio & deſcendente. An vero etiam de extraneo. Si enim primo modo intelligitur,non videtur ꝙ ſit neceſſaria hereditatis aditio.ff.de opẽ.liber. l.vt iureiuran.§. ſi liberi.cum ibi notatis. & ita voluit Bar.in l.damni.§.Sabini.ff. de dam.infec. vbi dixit tale ius non competere iure hæreditario.quod ſecus eſt ſi intelligitur generaliter de quocunque l.iij.§.ſi quis hæredi.ff.de ſtã. libe. & l.qui hæredi.ff.de conditio.& demon.Et quod debeat intelligi de filiis videtur probari,quia idem iudicatur de remiſsione iuris ꝙ de ipſo iure l. manumiſsiones.ff.de iuſt.& iur.& quod not.in l. de tutela.

de tutela.C.de in integ.resti.mi.sed ipsum ius vindicandi non transit in hæredem l.iniuriarū actio. §.j.de iniur.ergo debet intelligi id est de filio.l. lex facta.§.fi. ff. ad Trebel. & quod habetur per Bart.in l.Gallus.§. etiam si parente de liber. & posthu.& ita dixit Bart.in l.si filius qui patri. de vulga.& pup.vbi dixit ꝙ sufficiebat pax habita a filio etiam qui abstinuerit propter beneficium suitatis quę operatur ad commodum filij.Et idem tenet ibi Bald. quia nomen hæredis præfertur ratione naturali. Ex quo si verum esset sequeretur ꝙ non sufficeret pax habita ab eo qui adiuisset filio abstinente,puta qui non esset de descendentibus. Quantum ad me passus est dubitabilis propter naturam materiæ super qua profertur tale nomen,sed propter materia fauorabilem cōmunis interpretatio se habet quod intelligatur de quocunque vniuersali successore l.sciendum.de verb. sig.& ita tenuit Bal.contra Bar. in l.ij.C.de lib. & eo.li.& etiam Bar.in l.eadem.§.cato.de verb. obliga. vt dicam infra in q.xxxix.Non ob.ꝙ ius vindicandi non sit transitorium,quia immo transitorium est de sui natura lite contesta. vt ibi cum concor.de quo ar.vide in d.§.etiam per Barto. & Bal.per Doct.in l.antiquas.C.de vsufruc.& in l. annalibus.C.de lega.requiritur ergo ad verificationem statuti quod sit hæres ideo &c.

Trigesimosexto videndum

36 † est an ex tali pace dicatur adire hæreditatem. Alber.vbi supra q.ix.tenuit ꝙ sic si aliquid recipit, quia illud datur contemplatione mortis arg. ff.ad Tre. l.j.de lib.& posthu.l.in suis. Cōmunis vero opi.se habet in contrarium l. pro hærede.§. fin.& ibi per Bart.ff.de acqui.hære.& etiam per alios.& in l.quæsitum.ff. de se.viol. facit l. eum qui.C.ar.tute.de his qui ef. vel deie.l. si vero.§. hęc actio.& ita determinauit Odof.vt refert Gui. de Suz.qui idem tenuit in suis quæstio.sub literas S.Quod intellexit idem Odof. in d.§.hæc actio. nullo existente statuto. Sed vbi sit dictum statutū tribuens pacis beneficium dixit eū intelligi adire hæreditatem.& nil allegat. & idem sequitur Cy. in dicta l.cum qui.quod non credo verum, nisi in instrumento pacis dicatur ꝙ fecit pacem vt ille consequeretur beneficium cancellationis. Tunc enim intelligitur adire,quia alias habere nō posset beneficium arg.d.l.pro hęrede.§.Papinianus. & l.illud.eo.tit.ita debet intelligi dictum Odof. Simplex ergo instrumentum pacis habitæ ab eo qui potest hęres esse non dat beneficium cancellationis, nisi de aditione tunc facta aliter appareat. Vide tamen quod dicam infra hac eadem parte q.xlvij.ad fin.

37 Trigesimoseptimo † quæritur procurator Titij of sensi cum generali & libera administratione fecit bannito pacem de contentis in banno, quæritur an virtute dictę pacis bannitus possit propter dictum statutum certum quid soluendo cancellari.& videtur ꝙ sic, quia tutor potest.l.præses.C. de transac.ergo & procurator cum libera.l.procurator.cui liber.ff. de procu. In contrarium est veritas, quia aut non venit in mandato hominis eo ꝙ non consistit in administratione patrimonij, vt l.nec mulierem.C.de manu.vin.aut si venit requiritur speciale mandatum.ff. de procu. l. mandato.extra de arbi.cap.per tuas.& de transa.cap. contingit.& ff.de pac.l.nam & nocere.& ita not. in Spe.de treug.& pa. versicu. hoc quoque not.& de procurato.§.ratione igitur sui versicu.xxij.Et ita seruatur.

38 Trigesimooctauo † quęritur an sufficiat,bannito habere pacem verbis vel factis sine scriptura. Puta quia probat bannitus ꝙ offensus, vel eius hæres habens eius cognitionem bibit secum vel cœpit eum per manum & similia.& videtur ꝙ sic, quia per tales actus alio non dato intelligitur fieri pax & remissio iniuriæ. Facit quod notatur in l. j. ff. de pac.& insti.de iniur.§.fi.& ff.eo.ti.l. non solū. hoc autem probatur,quia non reperitur hic casus inter illos in quibus requiritur scriptura de quibus habetur p Dyn.in suo tractatello. per Gui.in Spe.de instru.edi.§.restat versi.sed si vnus per gl. in c.j.de cen.lib.vj.& probatur ex not. in l. iij.§. pen.ff.de adimen.le.per Bar.in l.j.ff.de pac.Et videtur casus in l.in ipsius C.fami.ersci. Et ibi per Guido.& hoc verum licet Gui. in Spe.in titu.de homi.ver.illud in duobus verbis videatur sensisse contrarium per cap.pactum, de verb. signi.quod non ob.vt ibi no.in glo. Quia tamen facilius possent fieri fraudes communiter per statuta prouidetur ꝙ de tali pace debeat constare per publicum instrumentum.& tunc dicit Bal.ꝙ producens tale instrumentum non debet detineri sed statim relaxari.ff.de in ius vo.l.neque in fi.

3 Trigesimonono † quæritur an sufficiat bānito si habet pacem ab vno ex pluribus hæredibus occisi siue aliter offensi. Quæstio hæc in diuersis titulis quęstionum ad idem tendentium reperitur diuersimode terminata.& licet in voluminibus habeantur. tamen pro contrarietate determinationum opus est vt aliqualiter insistatur. Et ideo sciendum ꝙ ista quæstio fuit de facto Bononię & ibi Osber.de Cremona determinauit talem pacem ab vno habitam non sufficere per tex.l.j.§.denunciari in fi.de libe.agno. Item quia indefinita equipollet vniuersali de leg.ij.l.si pluribus. Sed Old.tunc tenuit cōtrarium quia statutum supra relatum dicit ab hærede,ergo sufficit ab vno cum hæres sit. Item quia vindicare necem defuncti est quid indiuiduum ergo competit cuilibet hæredum insolidum ff. famil.erciscund.l. hæredes.§. antea. & de seruitu. rusti. l. via.§.fina. Nec obst. lex fi. ff. communia prædi. quia ibi ius illud indiuiduum respicit corpus hæreditarium, ideo ibi requiritur consensus omnium.sed in proposito tale ius nō respicit quid hæreditarium ergo sufficit voluntas vnius. & ita dixit Cy.in d.§.denunciari fuisse Paduæ determinatum.Bart.autē in l.eadem.§.cato. de verbo. oblig.dicit ꝙ licet in indiuiduis apud quemlibet hæredum sit ius insolidum, tamen est sine effectu

nisi

niſi cæteri conſentiant, de ſerui. ſu. prædio. l. itine re, & quod licet in tutoribus apud quemlibet ſit inſolidum ius actiones exercendi. non tamen ſic in iure per quod tutela finitur l. clarum. C. de auct. præſtan. & ideo in propoſito cum extingueretur ius vindicandi non debet tenere pax ab vno habita niſi cæteri conſentiant, quod etiam apparere dicit ex eo quod ſtatutum dicit ab hærede, & ſic de eo qui ex aſſe id eſt in totum hæres eſt l. ſi defenſor. §. j. de interroga. act. Ac etiam quia hæres pro parte non repræſentat defunctū, niſi pro illa parte. C. de rei ven. l. cum a matre, pro alia enim habetur vt extraneus vt ibi. & no. de præto. ſtip. l. ij. §. fina. ff. de quo ſtatuto non cogitauit. Finaliter tamen concludit ſtandum maiori parti hæredum intelligendo maiorem partem pro numero perſonarum & vnciarum, & vbi ſint pares ſtandū eſſe dignioribus. & ſi in omnibus ſint æquales ſtandum eſſe remittentibus & ſic pacem facientibus de pac. l. & ſuum §. ſi. & l. maiorem, in prin. & C. qui bo. ce. poſ. l. fina. reputans iniquum eſſe q̄ vnus ſolus qui forte eſſet vnus triſtis poſſit pacem facere. Contra l. ſi vnus §. ſi filio. ver. ſed interdum. ff. de iniur. quam ſentētiam dixit æquitati conſonam. Bal. vero in hac q. multum variauit. Nam in l. communis libertus. ff. de in ius vo. ſequitur opi. Cyn. quia cum non agatur de pecuniario commodo penes vnumquemq; hoc ius faciendæ pacis conſiſtit inſolidum, ſed non ſic vbi agitur de pecuniario commodo. & ita reſpondet ad not. in l. ij. C. de liber. & eo. libe. vbi allegatur lex ſi quis hac lege §. fina. ff. qui & a qui. ma. li. non fuerit. Sed in l. j. ff. de pact. dicit q̄ aut tractamus de pace ad effectum tollendi proceſſum inchoatum. & tunc ſi ille qui inchoauit remittit ſatis eſt l. per fundum. ff. cōia prædi. Aut ad effectū tollendi ſententiam latam. & tunc ſecus eſt. Et ſic tenet directo contrarium, dicens veram eſſe opi. Osber. & ſubdit q̄ opinio Bart. de maiori parte loquens non poteſt eſſe vera, quia illud verū regulariter q̄n aliquid competit pluribus collegialiter id eſt vniuerſis ſecus ſi ſingulariter. Tunc. n. contradictio vnius qui vtitur iure ſuo liberationem excludit ſecundum Innoc. de maio. & obe. c. humilis. Implicat ergo vbi cōtrarietatem q̄ pax vnius ſufficiat & non maioris partis, ſed debet intelligi q̄ pars vnius ſufficiat alij non contradicentibus. Si vero aliquis contradicat nedum habita ab vno, ſed nec a maiori parte ſufficiat in l. ij. C. de libe. & eod. lib. vbi dicit Oldr. vacillaſſe q̄ non eſt verum. cum ſemper dixerit inſpici verba ſtatuti, an loquatur in ſingulari an in plurali. poſt relatam omnium opi. concludit q̄ aut ius indiuiſibile accedit rei communi. & tunc rei communis habet naturam & melior eſt conditio prohibentis. & plus valet prohibitio vnius q̄ multorum conſenſus. vt d. l. fin. communia prædio. & ibi concor. Aut tale ius ſtat per ſe, & tunc aut attendit ad percipiendum aliquod commodum. Et tunc omnes debent requiri, ſed ſi diſcordant præfertur maior pars vt l. maiorem & q̄ not. per Bar. in l. heredes §. peto. ff. ad Treb. Aut tale ius tendit ad vindictam, & tunc præfertur magis idoneus, & cuius magis intereſt de ſepulchro viola. l. iij §. ſi ad plures. et l. ſepulchri. Aut tendit ad remiſsionem vindictæ. & idem quia fauorabilior eſt liberatio q̄ vindicta. & quia agitur de publica vindicta quā reſpublica remittit, nec poſſunt prætendere cohæredes aliq̄ læſionem, quia nihil agunt niſi vt officiant. ff. de rei vendi. l. in fundo. itē quia illa verba. Si pacē habuit &c. non conferunt aliquid hæredibus q̄ poſsit extingui, quia verba cōditionalia non diſponunt, ſed facultatem denotant. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt. l. ſi quis ſub conditione. Et ſic ceſſare dixit omnia contraria quæ loquuntur de pluribus ius habentibus. Concludens q̄ ſi ſtatutum loquitur per verba ſingularis numeri ſufficiat pax facta ab vno ex hæredibus, qui ſit honeſta perſona, & eam fecerit bona fide. Nam & ius diuinum ad hoc hortatur offenſum. vt not. de his qui not. infa. l. furti. §. pactus. Ang. vero eius frater faciens de eo mentionem in d. §. cato. dicit de rigore iuris opi. prædictā, & ēt Bart. non poſſe procedere, ſed verā eſſe opi. Ober. per iura per eū allegata, quia in iuribus ſingulorū non habet locum lex quod maior, niſi in caſibus. l. maiorem. & l. conſilio de cura. fu. De humanitate autē dicit veram eſſe opin. Bar. vt ſtetur maiori parti ſecundum eius diſtinctionē dum tamen in maiori parte non computetur fœmina, quia ad eā ius vindicandi non pertinet. vt no. per glo. in vſi. feu. in tit. qui feu. da. poſ. ver. hoc autem not. Dicit etiam q̄ ſi in numero minoris eſſet vnus conſors occiſi, & alij eſſent extranei vox illius conſortis eſſet oībus alijs præferenda. ff. de accu. l. ſi cui. §. j. & l. ſi plures. Vides ergo in hac. q. quæ & quanta ſit diuerſitas opi. Sed ſaluo iudicio cuiuslibet melius & ſubtilius intuentis mihi vī aliter eſſe dicendū. Nā q̄nque ius vindicādi incipit a perſona offenſi quandoq; incipit a perſona hæredis. Primo caſu vt ſi ſtatutum dicit q̄ nullus poſsit rebanniri, niſi habuerit pacē ab offenſo vel eius hære. Et iſto caſu ius fiendæ pacis quo ad ſtatuti beneficium incipiat & ortū habeat in perſona offenſi, & ex eius perſona tranſeat in hæredem puto verum eſſe de iure non ſufficere pacē habitam ab vno, quinimmo nec a maiore parte, cum ab hærede requiratur propter reſpectum defuncti. Et ſic propter repræſentationem dicta verba nō verificantur, niſi in his qui totum eum repreſentāt l. cum a matre, ſuperius allegata Pro parte enim pro qua non eſt hæres cenſetur extraneus. Et ſic hoc caſu ſit vera opi. Osber. per iurā per eum allegata. & per d. l. ſi quis hac lege. §. fin. in quibus iuribus ius apud quemlibet eſt indiuiduum. vt l. Carmelia pia. de iur. pa. Et tamen omnes requiruntur. Secundo caſu puta cum ſtatutum dicit occidens decapitetur, niſi habuerit pacem ab hærede occiſi. Et ſic ſolum fundatur ius in perſona hæredis non reſpectiuatum ad ius defuncti. Et iſta fuit quæſtio propria Osber. Old. & Cyn. Et hoc caſu puto conſiderandum duplex vindictæ genus. Vnū ius vindicādi ex forma ſtatuti quod datur hæredibus mortui propria authoritate. Aliud ius accuſandi, vt per iudicē puniatur vel banniatur & bannitum offendendi quod datur cuilibet ex forma ſtatu.

ti.Quo ad primum ius quod datur solummodo ex ipso facto homicidij etiam nullo secuto processu. & quia vnicuique competit insolidum,licet vnus pacem faciat,non propterea prejudicat alijs quin possint vindicare & offendere, nec etiam si maior pars pacem faceret. Ille enim qui pacem non fecit tale ius vindicandi authoritate propria nō perdit,vt d.l.fin.communia prædio. & l.clarum. de aucto.pre.cum si.Et est verum ꝙ in iure competenti pluribus vt singulis dispositio l.quod maior.ad muni.locum non habet, nisi in casibus specialibus de quibus iste nō est.Quo vero ad secundum ius vindicandi per viam iudicij,& sic accusandi & faciendi puniri per iudicem,& etiā bannitum propria authoritate offendendi virtute statuti permittentis a quocūque offendi,quod ius est publicum & in quocunque residet vt in persona qualibet,vt ff.de publi.iudi.per totum. Puto verum esse dictum Old.scilicet ꝙ statutum quod loquitur in singulari locū habeat si vnus hæredum pacem facit. Cum enim statutum sic loquatur in singula.sufficit pax habita ab vno l.nō aliter. de leg.iij.l.j.l.si is quis nauem,de exerci.cum simil. Nec obst.ꝙ præiudicetur alijs,quia sic in iure publico siue pluribus siue omnibus competenti contingit.vt l.plures.ff.de accu.& nau.caup.stabu.l. licet.§.pen.Si enim vnus accusat & nulla interueniente collusione accusatus absoluitur,cæteris ius accusandi sublatum est. Item si agitur causa nullitatis, vel cancellationis vel exemptionis a banno sufficit ꝙ citetur respublica siue ipsam repræsentantes, non autem est necesse ꝙ singuli de vniuersitate citētur,vt habetur plene per Bart.in extrauag.ad reprimendum.super verbo citata,& si ad petitionem vnius cancellationis tale ius offendendi omnibus perit.Et hoc casu verificantur verba Bal.in d.l.j.ff.de pac.Nec ob.l. clarum de autho.præstan.& l.fi.communia prædi. cum sim. quia loquuntur in iure priuato competenti cuilibet iure publico.& sic in eo potuit statuens dispo nere quicquid voluit.de iniu.& dam.da.c.in no stra.& ff.de priui.cre.l. anthiocensium cum sim. cum plene no.per Barto.in l.toties.ff. de pollici. Hoc tamen casu verum est ꝙ sicut vbi accusans præsumeretur collusisse non habeat locum absolutio vt habetur in tit.de præuari.per totum. Ita & tunc non habeat locum tale beneficium statuti quando persona vnius hæredis quæ pacem fecit est vilis vel prauæ conditionis, vt sic statutum a iuris regulis ordinetur ar.l.sed vnius.§.filio, de iniur.Nec ob.si dicatur ratio prædicta locum habet etiam in primo membro,& tamē dicis diuersam esse censuram, quia vt dixi a diuersitate verborum diuersa cognoscitur intentio l. Labeo. de supel.le.In illa autem quæstione, & sic in primo membro verba statuti fundata sunt in iure competenti offenso.& de eius persona in personas hæredum.hic in iure ipsorum hæredum non respectiua to ad defuncti personam & sic diuersa colligitur cēsura.l.si idem.C.de codi. Nec etiam obst.quod per hoc dicantur alij perdere ius vindicandi propria authoritate,quia non est verum vt dictum in ſra in tertio tempore parte j.q.x. dum tractabo, an contra rebannitum possit fieri vindicta permissa ex forma statuti contra offendentem.

40 Quadragesimo †circa eandem pacis materiam pone statuto simpliciter caueri ꝙ bannitus rebanniatur si habuerit pacem, an sufficiat sibi pax habita ab occiso. Pone enim ꝙ erat capitalis pœna pto vulnere facto animo occidendi, vt sic ante mortem potuerit in banno poni secundum not.per Bartol. in l.damni.§.Sabini.de dam.infe. & in Spec. de accusatore.§. viso. versicu.sed pone. & etiam in tit.de inquisitione.versicu.pone ꝙ habuit pacem antequam esset bannitus.In hac. q. primo videndum est an occisus possit liberare occisorem in quo Bart. in d.§. Sabini. dixit primo videtur ꝙ non,quia homicidium non potest remitti.l.diuus. ff.ad Syll.& ibi not. & ideo dicit ꝙ debet poni statutum in his terminis ꝙ qui occidit occidatur, sed si habuerit pacem minus puniatur. Et arguit ꝙ videtur facta pax de occiso, vt in.§.Sabini, cū omnibus iuribus ibi allegatis. In contrarium arguit de.l.ita vulneratus.& l.qui occidit.ff.ad leg. aquil.& subdit ꝙ secundum Guid.de Suza.tutius est fieri pacem de vulnere & de omni eo quod ex vulnere sequi potest.& allegat Gui. in d. versi. sed pone vbi latius per Ioan. And. & deinde relato dicto Iaco.de Aret. concludit ꝙ aut est certū de mente contrahentium & state debemus certo l.j.§.si conuenerit.ff. deposi. aut non constat.& tunc ille remisit actionem iniuriarum & non videtur remissa actio de homicidio.l. si duo patroni.§.Iulianus.de iureiu. aut remisit iniuriam,tunc aut vulnus erat mortale. & omnia videntur remissa, vt in d.§.Sabini cum simi. Aut non erat primia facie mortale.& mors non videtur remissa,vt l.si vulnerato.ff.ad l.aquil. quia de ea non videtur cogitatum, vt l. qui cum tutoribus.ff. de transa.& intelligo hoc ꝙ vere erat mortale. Si autem ex alia causa mors fuisset secuta non minus valeret pax,vt d.l.qui occidit. ex quibus patet ꝙ concludit ꝙ quis possit reddere pacem de morte sui ipsius & prosit homicidę, non obst.l.diuus, ad Syll. quia illud verum de iure communi de quo dic vt ibi, & per Bart. in l.si maritus §.si negauerit.ff.de adul. Ad propositum ergo dictante statuto simpliciter vt proposui de bannito dico ꝙ si erat bannitus tempore quo pacem habuit.& pax fuit taliter composita ꝙ comprehendit etiā de morte & debebit cancellari si statutum requirit ꝙ aliquid soluatur sine dubio, quia non propterea est immunis sed mitius tenetur.Idem si simpliciter dicit statutum cancellandum esse ex beneficio pacis,quia lex diuus cum glo. habet locū ante latam sententiam non post vt dicitur per Doct.in l.transigere. C.de transa. & dixit supra hac eadem parte.quæst.xxx.Sed si non comprehenderet mortem non haberet beneficium. Si vero non erat tunc bannitus non videtur ei prodesse beneficium pacis. quia bannitus non habuit pacem. & sic non verificantur verba statuti l. in delictis.§.si extraneus.ff.de noxal. & l. titius.ff. de mili.te. & quod ibi per Doct. Nec ei videtur sufficere aditio hære, per quam videntur ratificari

cari omnia gesta per defunctum, vt dicam in seq. quæstio. quia illa trahitur retro cum illis qualitatibus cum quibus facta fuit, & sic tali qui bannitus non erat vt in regula rati lib. vj. cum simi. & in l. eius qui. ff. si cert. peta. Nisi ergo illam habuerit ab hærede non videtur ꝙ posse cancellari. Sed aduerte ꝙ istud vltimum posset esse verũ si statutum diceret si fiat pax bannito &c. Tunc enim requiritur ꝙ sit bannitus tempore quo fit pax. Sed in proposito dictum fuit statuto caueri eum debere cancellari si pacem habuit. & sic significari etiam tempus præteritum, vt l. si iam facta. & l. solemus. ff. de condi. & demon. & quod not. per Bart. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. dum tractat de significatu verbi quod potest esse præteritum & futurum. Nec ob. ꝙ leges siue statuta non trahantur ad præteritum quia verũ est quantum ad præteritos bannitos &c. quod declara vt dixi supra hac eadem parte. qõ. x. vbi pro hoc vltimo omnino vide.

41 Sed pone xlj. † statuto caueri ꝙ bannitus qui habuerit pacem ab hærede occisi debeat cancellari &c. Et sic sufficiat siue habuerit ante bannum siue post. Titius qui vulnerauit ad mortem Caium, habuit pacem ab eo vulnerato etiam de morte. Aut tacite vt dictum est supra proxi. q. aut expresse. an sibi sufficiat hæc pax. Bart. in præal. §. Sabini, arguit primo ꝙ sic, quia qui habet a defuncto, habet ab hærede. ff. de proba. l. pactum. & videtur expressum. ff. de excu. tut. l. athletæ. §. dat remissionem, credit contrarium cum hoc fauore hæredis sit inductum & sic non potest testator remittere. C. vt in pos. l. pe. & quod ibi not. & quia ex hoc quis inuitaretur ad delinquendum cum vulneratus expectans de proximo mortem faciliter pacem faceret. adduxit ad sui decisionem ꝙ huiusmodi iniuriæ persecutio non competit iure hæreditario ar. ff. de sepul. vio. l. quæsitum. & l. pro hærede. §. fina. de acquiren. hære. Sed Bartol. in l. ij. C. de lib. & eo. li. allegans pro hac parte ꝙ statutum loquitur de hærede non testatore. & sic in eo locum non habet solu. matri. l. si vero. §. de viro. determinat contrarium, quia statutum quod loquimur de hærede considerat personam defuncti prout repræsentatur ab hærede secundum met Bartol. in l. eadem. §. cato. de verbo. oblig. sed fortior virtus est. in repræsentato ꝙ in repræsentante arg. C. de iure deli. l. cum aliquis. item quia hæres tenetur habere ratum factum defuncti. C. fami. ercis. l. in ipsius & l. si ergo. §. primo. de iure do. Et ideo hoc casu voluntas hæredis non debet requiri. ff. de ser. expor. l. iij. Patet etiam hoc secundum eum naturali ratione quia quicquid est causa causæ est causa causati. ff. man. l. hæredem. sed defunctus est causa causæ id est hæredis. ff. de leg. ij. l. codicilis. §. pen. ergo est causa causati id est pacis, & sic pax ab eo dependet. Et si potest per alium ergo per seipsum & multo fortius arg. ff. de mino. l. quod si minor. §. Scæuola. Nec ob. l. j. C. de vsuf. & l. scire vt in pos. le. alle. per Bart. in contrarium quia illa cautio præstatur hæredi vt domino, & sic recipit eam tanquam quilibet proprietarius non tanquam hæres, hic vero tanquam hæres & defunctum repræsentans facit. Credo hanc opin. Bald. veram & fauorabilem. Non ob. ꝙ statutum loquitur de hærede, quia cum de homicidio loquatur habuit respectum ad id quod frequentius accidit, scilicet ꝙ plurimum interficiuntur inconuenienti, & sic pacem reddere non possunt. Si ergo aliter contingit idem est per identitatem rationis ff. de legi. nam ad ea. & quod no. in l. tale pactũ. §. fi. de pact. Aduertendum tamen est ꝙ bannitus debet ostendere aditionem hæreditatis, alias non diceretur habita ab hærede l. iij. §. si quis hæredi. ff. de statu li. & l. qui hæredi. de condi. & demon. Et ideo si quis decederet sine hærede secundum not. in l. fin. ff. de instito. & l. sine hærede. in prin. de admini. tut. & l. postquam. vt leg. no. ca. Puta quia facta diligenti inuestigatione & excussione secundum formam. l. pen. C. ad treb. non reperiretur qui hæres esse vellet. forte sibi pax habita a defuncto non prodesset. Faciunt no. per Bartol. & Bal. in l. j. C. de acti. & obli. quod & si subtile sit, tamen non sapit æquitatem, & forte etiam non est verum; quia si dicimus sufficere pacem habitam a defuncto de eius hæredis persona non est curandum, quinimmo si aditur hæreditas quæstio remaneret clara. cum adeundo omnia gesta defuncti ratificare dicatur, vt dictum est supra proxi. q. & probatur. C. de liber. cau. l. si ab eo. nisi in his quæ in fraudem ipsius hæredis gesta essent secundum not. in l. ij. C. de his quæ in frau. pa. Concludatur itaque pro parte fauorabili quod etiam tunc sufficiat pax habita a defuncto licet tutius sit aditionem hæreditatis ostendere. Vide tamẽ quæ dicam infra q. xlix.

42 Quæro † circa idem xlij. Dictum statutum requirit ꝙ de pace habita ab hærede constet per publicum instrumentum. de pace constat per instrumentum taliter quod aditio nõ inducitur secundum ea quæ dixi supra q. xxxvj. sed de illa probatur per testes. Quæritur an beneficium pacis prosit bannito vt possit cancellari. Iaco. Bu. disputauit q. in simili. de qua Docto. ponunt in l. certi condictio. § quoniam. ff. si cer. pet. & concluſit ꝙ licet per testes non possit probari ex forma statuti debitum vltra centum solidorũ. Si probatur per instrumentum promissio indemnitatis vel interesse per testes poterit probari de quantitate damni vel interesse, quia statutum loquitur de pace non de aditione. Secundo, quia verum est ꝙ non est facta probatio per testes, sed per testes, & instrumẽtum. & sic confectum est vnum mixtum. ergo statutum in eo locum sibi non vendicat. per no. in l. ij. de verbo. ob. Sed ista ratio ad propositum non adaptatur, quia illud statutum est prohibitiuum, scilicet quando non possit probari per testes. Istud affirmatiuum ꝙ debeat constare per publicum instrumentum. Et cum istud sit fauorabile debet habere locum in mixtis, vt not. per Bart. in d. l. ij. Sed attende ꝙ immo effectiue istud statutum est prohibitiuum, id est, ꝙ pax non possit probari per testes, sicut dicimus in negatiua. l. fina. in prin. de doli excep. & in l. inter stipulantem. in princi. de verbo. obliga. Et ideo

argumentum prædictum facit ad propoſitum, ſcilicet quod dictum ſtatutum non habeat locum in hoc mixto. Et ſic poſsit aditio probari per teſtes. Pro hac deciſione allegatur text. dicti.§. quoniam.cum glo.ſua.nam text. ibi dicit q̃ ille contractus mutui fit re & verbis.& glo. exponit, id eſt,verbis interueniente re.ſic in propoſito iſta probatio pacis fit per inſtrumentum. interuenientibus teſtibus quod hoc facit q̃ vbi alteratur natura probationis ſuper aliquo, vt quia dicitur qđ infamis admittatur ad probandum ſimoniam vel adulterium.Illa alteratio non extenditur ad circunſtantias,de ſimo.c.per tuas.& per Bar.in l.in queſtionibus.ff.ad l.Iul.maie.& per Bal.in auth. ſi dicatur.C.de teſti.ita in propoſito cum iſta forma probationis detur ſuper pace non trahitur ad circunſtantias. Et ſic aditio poterit probari per inſtrumentum. quod eſſe verum oſtenditur,hæres non poteſt eſſe niſi poſt mortem,de regu.iur.l. hæreditas.de vulg. & pup.l.ij.§.j. De morte autem regulariter non fit inſtrumentum maxime in occiſo ſecundum no. per Bar. in l.in ſenatum. ff. ad Turpil.& C.de proba.l. fina. & C. ad l.aquil.l. contra negantem. Si enim intelligitur q̃ mors nõ poſſet probari per teſtes,ſtatutum quaſi de nihilo ſeruiret quãdo daret beneficium pacis habitæ ab hęrede.Intelligitur ergo q̃ ipſa pax probetur per inſtrumentum. Circunſtantiæ vero poterunt probari per teſtes.ad quod etiam facit quod habetur in iuribus ſupra proxime allegatis. In quibus dicitur per contrarium, quod licet maleficium non probetur per inſtrumentum, tamen circunſtantiæ maleficij bene probãtur per inſtrumentum, vt puta adulterium probatur per teſtes. Matrimonium poteſt probari per inſtrumẽtum.& ſic de ſi. vt ibi & per Bal.in l.optimam.C.de contrahen.& commit.ſtip. Et intelligo prædicta procedere ſtatuto dicante, vt ſupra. Si vero ſtatutum diceret q̃ in cauſa cancellationis nõ admittatur probatio per teſtes ſecus eſſet:quia tunc haberet locum in quolibet articulo cauſæ arg.ff.de tranſa.l. cum hi,ſecundum Bart.in ſi.in l.ſolet.de ali.& cib.leg. & Bal.in l.ij. de iureiur. Puto tamen q̃ etiam tunc poterit probari mors & filiatio. alias redderetur ſtatuti diſpoſitio inutilis. Cum enim ſtatutum det beneficium pacis habitæ ab hærede,& dicat q̃ in cauſa cãcellationis non admittatur probatio per teſtes debet intelligi ſuper his quę poſſunt probari per inſtrumenta vt ſuper pace, ſuper aditione, ſuper matrimonio.Sed in his quæ regulariter non poſſunt probari niſi per teſtes, vt de morte & filiatione vel parentela ſtatutum non intelligitur. l.ita autem, in prin.cum ſi.ff.de admini. tuto. & ne iuris diſpoſitio reddatur inutilis.l.talis ſcriptura.in fi.& l.ſi quando.de legatis primo, & l. Titia.§.idem,reſponſo primo, de verborum obligationibus.

43 Quadrageſimotertio † pone ſtatum dãs bãnito beneficium pacis reſtringit ſe ad certum tempus, puta quia dicit dum tamen pax facta ſit intra ſex menſes a die lati banni. Ex hoc ſtatuto poſſent oriri multæ quæſtiones,& ſubtilis inueſtigator a ſeipſo poterit reperire. Quatum ad præſens duas tantum gratia breuitatis attingam. Prima erit an pax poſsit fieri abſenti. & ſic an ſufficiat pacem fuiſſe factam abſente bannito intra terminum ſtatuti : quam queſtio.format. Bald.in l.ij.C.de libe.& eo.lib.& ibi primo allegat q̃ nõ per l.ſi cum Cornelius. de ſolu.In contrarium allegat quod ſic. quia liberatio poteſt fieri abſenti, vt no.ff.de lib.le.l.nõ ſolum.§. ſi liberationis verba. Concludit q̃ pax perfunctoria qualis ſit in foro pœnitentiali poteſt fieri inter abſentes, vt no. inſti. de iureiur.§. fi. pax vero ſolẽnis non poteſt fieri, niſi interueniente præſentia vel organo iuxta no.C.de ſacroſan.eccle.l.illud,& de actio.& ob.l.conſenſu.Et demum arguit contrarium de l. Labeo.ff.de iureiur. & non ſoluit.ſed Bart. in d. §.ſed liberationis. reſpondet quod ibi interuenit nuncius vel epiſtola. In hac q.conſiderandum puto quod interdum pax eſt neceſſaria hinc inde, quia ex omni parte ſunt factæ iniuriæ, & tunc talis pax eſt de natura pacti,vt.l.j.ff.de pac.& ſicut pactum non poteſt fieri inter abſentes, vt ibi. ita nec pax. Si vero pax requiritur ſolum ab vna parte, quia ex altera parte tantum fuit illata iniuria, tunc non requiritur promiſsio ſeu concordia, ſed ſolummodo requiritur ſimplex remiſsio facta a paſſo ei qui intulit ſecundum Guil. in ſpe.de treug.& pa.verſi.Itẽ ſi ex altera. Et ideo cum ex forma ſtatuti requiratur pax ſecundo modo,id eſt, remiſsio iniuriæ,ab offenſo vel eius hærede. dicendum eſt in hoc articulo illud quod in remiſsione dicitur ſiue in liberatione in qua gl. ſunt contrarię. Nam glo.in l.idem in duobus.ff. de pact.& in l.pomponius ſcribit de neg.geſt.tenent q̃ non valet in.§. ſi liberationis verba. Tenet gloſ. q̃ valeat, ſed veritas eſt ſecundum Doc. q̃ aut fit remiſsio abſenti ſimpliciter.& tunc non valet,vt in iuribus ſupra alle. Aut fit remiſsio alicui recipienti pro abſente, & tunc valet:vt in iuribus ſupra alleg.& vbi alias quæritur actio ſi cedat, & non alias ut nota.in l.huius.de legi.j.Hoc caſu quæritur exceptio ipſo iure l. reſcrip.§. fin. ff.de pac.& per Bart.vbi ſupra & in l.tale pactũ. Et hęc de prima.

44 Secunda quæſtio & ſic. † xliiij. eſt an ad beneficium ſtatuti obtinendum ſufficiat q̃ talis remiſsio facta abſenti recipienti pro bannito fuerit facta ante tempus, licet ratificatio fuerit facta poſt tempus. Dixit Bald.in l.prima.ff.de pact. q̃ non ſufficit. ff.de app.reci.l.prima rem ra. ha. l. bonorum. & quod no. per Innoc. in cap. cum in tua. qui ma. accu. poſ. Quod vt patet ex his quæ ibi dixit & ex his quæ dixi ſupra proxima quæſtio. debet intelligi in pace facta ſecundum primum modum per quem requiritur hincinde promiſsio. Sola vero remiſsio ex altera parte quæ etiam pax dicitur, vt ſupra proxi. q.dixi poteſt quandocũq; ratificari,quia illud ius quæritur ſibi ignoranti, & ratificatio requiritur non vt quęratur,ſed vt perdatur,ſicut dicimus in legato.l.cum pater.§. ſurdo.ff.de leg.ij.& de conditio. inſtitut. l.ſi quis ita. Sic itaque vbi apparent duo banniti

de

de offenſionibus hincinde factis, & tractaretur de vtriuſque cancellatione pax requiritur reciproca & in forma ſolenni. Si aũt vni tm̃ fuiſſet illata offenſio, vel de vnius tm̃ cancellatione tractaretur, ſufficeret pacem factã extraneo recipienti pro bannito. qđ maxime verũ eſt ſi eſt notarius recipiens per no. per Guil. & Doc. in l. nõ aliter. de ado. rem pupil. fal. fo. l. non quaſi. de magi. conue. l. j. §. exigit. & per Bar. ff. de verbo. obl. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis inſulam. Quinimmo etiã ſi fiat ſacerdoti recipienti nomine banniti. l. j. §. ius publicum. ff. de iuſti. & iur. iuncta d. l. non aliter. ſecundũ Guid. de Suza. conſulendo. Et ſic debet reſtringi & declarari quod dixi ſecundũ Bal. ſupra proxima queſt. Pro quo vide quod ſcripſit Bar. in l. non ſolum. §. j. ff. de iniur. quę debent intelligi procedere. Aut cum inſtrumento, aut ſine, vt dixi ſupra xxxviij. q.

45 Si autem econuerſo & ſic xlv. † Aliquis nomine offenſi pacem faceret bannito & offenſus poſt terminum ratificaret abſque dubio bannitus beneficium ſtatuti non haberet, vt d. l. bonorum, cum ibi not. & ſic ſit expedita xlv. q.

46 Quadrageſimoſexto † circa eandẽ materiã cauetur ſtatuto, ꝙ omnes banniti rebãniantur ſoluendo quartam partẽ condemnationis, dum modo nullus poſsit rebanniri, niſi habuerit pacem ab offenſo vel eius hęrede. Titius fuit poſitus in banno ex eo ꝙ blaſphemauit Deũ. Quæritur an poſſit habere beneficium ſtatuti? In hac q. conſuluit Bar. conſi. clxviij. & incipit cõſiliũ. Miniſter fratrum de pœnitentiaria. in quo dixit talẽ bannitũ habere poſſe beneficiũ ſtatuti, quia habet pacem ab offenſo. blaſphemando. n. Deus principaliter offenditur. Sed nos videmus ꝙ Imperator ei qui ipſum blaſphemauit facit pacem & remiſsionem de iure ſtatuto & ſcripto. C. ſi quis Imp. ma. dixe. l. j. ergo magis Deus, cuius propriũ eſt miſereri et parcere. Et hoc eſt quia in epiſtola inter claras. C. de epiſc. & cle. dicitur ꝙ eccleſia nũquam claudi gremium redeuntibus. & alibi. Veniã pœnitẽtibus damus. C. de hęreti. l. manicheos, in fi. Vnde ſine dubio ſola confeſsione & remiſsione ſimplicis ſacerdotis dr̃ talis habere pacem ab offenſo. Aut ſi diceremus cum non habere pacem cum nõ reperiatur offenſus qui poſsit pacem facere. tunc dicendum eſt ꝙ illa clauſula. Nullus tamen &c. nõ poteſt referri ad iſtos terminos in quibus nullus offenditur, ſed ideo ponitur quia cõtra bonos mores. Facit quaſi verba illius clauſulæ ad iſtos terminos adaptari non poſsint ar. ff. de admi. tut. l. ita autem. in prin. & §. j. facit. ff. de poſtu. l. j. §. deinde. & quod ibi not. ſ. ꝙ clauſula vltimo poſita refertur ad ea ad quæ commode referri põt. & ſecundum hoc hic bannitus remanet ſin præcedenti parte in diſpoſitione ſtatuti. Ad quod facit collatio illorum verborum, vel eius hęrede, quæ ad Deum offenſum adaptari non poſſunt arg. ff. de vino le. l. ſi. §. cui dulcia. & l. qui non militabat. §. Lucio, de hære. inſti. Et faciunt quæ dicam infra in ſi. xlviij. q. Nec ob. ꝙ dixi ſupra xl. q. iuxta ff. quia ibi ſtatutũ habebat vnicam partẽ tm̃ diſpoſitiuam hic vero diſpoſitiuam & limitatiuam.

47 Quadrageſimoſeptimo † ſtante eodẽ ſtatuto Titius fuit bannitus pro iniuria facta filio Caij. habuit pacem a Caio debito tempore. Quæritur an ei proſit dicta pax? In hoc Bar. breuiter dixit quod ſic, niſi pater ſit vilis perſona l. ſed ſi vnius. §. filio. ff. de iniur. per illum tex. quod etiã intelligitur ſiue ſit in poteſtate ſiue emancipatus ſecundum glo. inſtit. de iniur. §. itaque. quam glo. tenuit Dyn. & ſequitur Cyn. in l. ſi nou conuitij. C. de iniur. in q. iiij. Sed Iaco. de Are. & Old. dicunt ꝙ remiſsio quam pater facit de iniuria facta filio nocet ipſi filio viuo patre, eo autem mortuo non l. ij. §. cæterum. ff. ſolu. matri. & ſic ſecundum Fran. de Are. in d. §. filio. hæc q. non eſt expedita. Ang. autem ibidẽ dixit opi. Bar. veram ſi ſtatutũ loquitur in rem, puta quia dicit cancelletur ſi habuit pacem. Habet enim tunc ab eo qui facere potuit. Si vero ſtatutũ dicit ſi habuit pacem ab offenſo, vel eius hærede dicit dictum Bar. non procedere, quia filius eſt ille qui eſt offenſus l. lex Cornelia. §. illud. eo. ti. Subtilius aduertendum puto, ꝙ in iuribus ſupra allegatis, agitur de actione priuata remittenda non de pœna publica. Et ideo forte illa iura nõ probant id ad quod allegãtur. Pro Bar. tm̃ facit l. in perſonam. §. j. de pact. & quod ibi no. Et ideo mihi videtur ſic dicẽdum, ꝙ poſtꝙ̃ ciuitas ſtatuens remittit pœnã ſibi applicanda ſub prætextu pacis habitæ ab offenſo, ꝙ illa pax debeat procedere ab illo cui ius priuatum competebat arg. l. eius eſt nolle. de reg. iur. & l. is poteſt, de acqui. hære. & quod habetur in l. iure gentium. §. ſi paciſcar. ff. de pac. et ideo aut bannitus fuerat quis ex iniuria facta filio per quam cõpetit actio prætoria patri, quia non pro verberatione, pulſatione, vel domus filij introitu. Et tunc ſi vera eſt opin. Bar. illa enim actio patri competit & nõ filio, & principaliter dicitur pater offenſus ſicut filius ita intelligo l. j. §. vſque adeo. de iniur. & l. ſed ſi vnius. §. filio. & l. in perſonam. & ꝙ dixit Bar. in l. ambitioſa. circa princi. Sufficit. n. tunc pax habita a patre etiam emancipati, niſi pater reſpectu filij ſit vilis perſona: vt ibi. Si vero fuit bannitus pro offenſione manu facta vel introitu domus filij, vt ſupra. Pro quibus iniurijs cõpetit filio ciuilis ex lege Cornelia iniuriarum actio, vt l. lex Corn. in prin. & §. illud. & tunc ſit vera opi. Ang. tunc enim filius eſt principaliter iniuriatus, qa pulſatus vel verberatus quod factũ non poteſt principaliter ad patrem trahi. l. in libello. §. factæ. de capti. l. nec vtilem. ff. quib. ex cau. ma. Et ſic non ſufficit quia patri actionis præ dictæ exercitium competat, vt dixit gloſ. in. §. illud, quia nomine filij exercet non ſuo vel exercet actionem filij non ſuam. Et ſic vtroque modo nõ eſt ille de quo ſtatutum loquitur. l. ſi vero. §. de viro. ſolu. matri. ſiue dicatur ſtatutum intelligi de offenſo principaliter ſiue de eo in quo actio radicatur. Vnum tamen poſſet eſſe verum ꝙ ſi eſſet bannitus propter filij mortem, pater eſſet ille qui

ex morte filij principaliter offenditur. Et tunc posset reddere pacem etiam si non sit hæres filij per dicta iura. & sic potest limitari quod dixi supra in q.xxxv. vt ibi tetigi in fi. An autem sufficiat pax habita a domino pro iniuria facta seruo. pro iniuria facta vxori a marito & si. vide p Bart. in l.j §. vsque adeo. de iniur. ver. idem ait. & per Cyn. in d.l. si non conuitij. quæ etiam per prædicta possunt declarari.

Stante dicto statuto dante beneficium banni to si habeat pacē ab offenso, vel eius hærede, de qua constat publicum instrumenta interueniente pacis osculo vel non. Cōtingit casus ꝙ bannitus succesit hæredi offensi, & fecit fieri publicum instrumentum a notario qualiter ipse vt hæres offensi sibijpsi proprio nomine pacē faciebat de offensionibus pro quibus bannitus fuerat. Quæritur an habeat beneficium pacis, & sic
48 debeat cancellari. xlviij. † Ista quæstio fuit de facto Bononiæ, & eam disputauit dominus Bartolucius de Pretis solennis doctor. Et dixit quæstionem habere duo dubia. Primū quando statutū siue prouisio dicit sine osculo. Secundum quando cum osculo. Ad primum quando statutum dicit sine osculo, arguit ad negatiuam. Primo a verbis statuti a quibus recedendum non est. l. constitut. ad muni. l.j. §. si is qui nauem. de exerci. Ipsa autē videntur requirere actum duorum, dum dicunt habita pace ab offenso vel eius hærede. ff. de pact. l.j. §. pactum. l. ille a quo. §. tēpestiuū. ff. ad Treb. cum multis sim. Cum ergo hic non sit actus duorum, ergo non habet beneficium. Secundo, quia vbi quis habet actionem contra tutorem, cum nō possit sustinere vicem duorum datur curator ad litem de tute. l. qui habet. C. de in li. dan. tu. per totum. Tertio a natura extinctionis quam operatur aditio hoc modo ius retinendi in banno, id est ipsa discordia videtur extincta per successionē. sicut debitor succedit creditori vel econuerso de solu. l. Stichum. §. aditio. C. de pact. l. debitori. de neg. gest. l. si ab eo. cum simi. Si ergo est extincta discordia, non potest habere locum statutum. Ad affirmatiuam arguit sic. In actibus voluntarijs quis vtitur vice duorum ar. ff. de offi. præsi. l.j. & ij. de offic. præsi. l. præses. de adop. l. si consul. de sti. ser. l.j. §. si cōis. Sed actus pacis est volūtarius. ergo &c. Secundo quia tutor sibijpsi auctoratur emendo bona fide vel soluendo. C. de contrahen. emp. l. cum ipse. & ff. eo. ti. l. fistulas §. qui fundū. Item quis sibijpsi parcit. ff. de ędil. edic. l. cū aūt. ergo sibi dat pacem. Præterea quis dat sibi vicē l. plane quod cuiusque vni no. ergo & pacem. Pro hac parte adducit argumentum de tanquam, quia iste bannitus non fecit, vt ipse sed tanquam hæres. vnde alius sibi non ipse sibi videtur pacem facere. de adop. l. si pater. §. qui duos. cum si. allegat ad hanc partem multa iura. l. fina. C. vbi & apud quem l. filius. de inoffi. testa. & multa alia soluit valere pacem & prodesse sibi per prædicta. Ad contraria respōdit quia licet requiratur actus duorū hic adest, quia est actus banniti & hęredis. Nam non facit se sibi pacē vt ipse sed vt hæres. Non ob. ꝙ ius discordiæ sit extinctum, quia fatetur quo ad se non quo ad ius cōe, sicut in simili no. in l. frater a fratre. ff. de cōdi. inde. & de duo. re. l. fi. & de fideiusso. l. vrannius. Præterea dixit non videre effectualiter extinctum. l. si ei. §. si is cui. de euic. vera est eius decisio pro qua Albe. in opere statutorum. quæst. cclxiij. breuiter dicit qō. fuisse disputatam, & ita determinatum fuisse per dictam l. filius. dixit melius facere. l. statu libera. §. si filius. ff. de statu. et eūdē. §. allegat Ray. idem tenens in d.l. filius. Secundū dubium quādo statutū requirit pacis osculū non fuit prosecutus dicens illud esse magis dubitabile, sed potest dici idem qua si illud requiratur vbi interuenire potest, alias non, sicut dicitur in pupillo constituē te domicilium in quo requiritur animus, quia intelligitur qñ constituitur ab eo qui habet animū siue cognitionē, alias nō requiritur animus; quia intelligitur qñ constituitur ab eo qui habet animum siue cognitionem, alias non requiritur argumentum. C. de emancipatio. libero. l. pen. secundum Bart. in l. placet. ff. ad muni. Et sicut dicimus in renuntiatione quæ debet fieri in manibus superioris. quia intelligitur quando potest, alias nō requiritur, vt Papa renunciante papatui, vt not. in c.j. de renuncia. lib. vj. sicut etiam in matrimonio quod requirit verba, quia intelligitur quādo fit ab eis qui loqui possunt, alias non, vt in c. tuæ. de spōsa. Et facit quod habetur in l.j. §. lex falci. ff. ad l. fal. & quod dixi supra. qō. xlvj. Præterea secundū morē aliquarum partium etiam hic pōt interuenire pacis osculum, scilicet osculando sibi ipsi manum &c. Potest ergo ipse bannitus vt hæres offensi, sibi vt bannito qui offendit pacē reddere quod est notandum.

Sed pone quadragesimono-
49 no loco † statuto cauetur bannitum debere rehāniri habita pace ab offenso, & nihil dicit de hærede, an sufficiet pax habita ab hære. Alber. in quæstionibus statutorum. q. cclxiiij. formauit quęstionem hoc modo. Statuto cauetur ꝙ quis non exeat de banno sine voluntate offensi, & nihil dicit de hærede. Quæritur si offensus moritur sine hærede, an possit de banno exire. Et dicit ꝙ sic. argumen. C. si man. ita fue. l.j. & quia post mortē velle nō potest. C. de sac. san. eccle. l.j Et pro hoc bene facit secundum eum. ff. loca. l. iiij. & extra de rescrip. cap. si gratiose. lib. vj. cum ibi not. per Archi. & Io. And. de offic. delega. cap. si delegatus. eo. lib. & quod no. C. de contrahen. emp. l. fin. Idem putat si statutum loqueretur de hærede & offensus decederet sine hærede. Dixit ēt Odof. tenuisse ꝙ cessante omni statuto bannitus nō possit eximi de banno sine licentia offensi per l. si manumissus. C. de liber. & eo. lib. & C. de episc. et cler. auth. Item nulla cōitas. Si recte consideras termini sunt omnino diuersi. Aliud enim est dicere ꝙ bannitus rebanniatur habita pace ab offenso. Et isto casu puto ꝙ sufficiat pax habita ab hære de in auth. de iureiu. a mo. præsti. §.j. cum concor. Est enim statutum fauorabile ergo sic debet intelligi l. illud. C. de sac. san. eccle. & quod not. per Bartol. in l. si constante. solu. matri. in prima quæst.

quæſt. Et iſto caſu ſi moritur ſine hærede non habebit beneficium ſtatuti, vt dixi ſupra quęſt. xlj. Non enim habuit a defuncto, nec ab hęrede. Et ſic non poſſunt verificari verba ſtatuti l. hos accuſare. §. fin. ff. de accuſ. cum ſi. Non tamen ſequeretur ꝙ de banno per aliam viam exire nō poſſit etiam ſi verū eſſet vltimum dictum Odof. per ea quæ dixi ſupra proxi. q. in fi. Et aliud eſt dicere ꝙ quis non poſsit exire de banno ſine voluntate offenſi. Quo caſu locum habere non poteſt quod dixit Alb. per iura per eum allegata. Sed recurre ad plene not. per Bart. in l. centeſimis. §. fi. ff. de verbo. ob. Vbi patet ꝙ aliud eſt requiri ad eſſe voluntatem, & aliud ceſſare voluntatem. Illud autem quod dixi ſtatuto non diſponente ali quid bannitum non poſſe eximi de banno ſine voluntate offenſi mihi non placet, quia aut vult eximi de banno per viam iuſtitię puta ſoluendo condemnationem, & clarum. ꝙ voluntas non requiritur cum debeat illam fiſco, inſtitu. quib. mod. tol. obl. in princi. & §. j. Aut per viam gratiæ & idem, quia fiſcus poteſt ſuum remittere vt ibidē. Fateor tamen ꝙ ex illa remiſsione nō tolleretur ius ipſius offenſi, vt d. l. ſi manumiſſus. pro quo tamen vide quæ dicam infra in vlt. tempo. parte j. qō. x. Vbi tractabo an per reſtitutionem a banno tollatur ius quæſitum tertio.

51 Quinquageſimo quæro† dixi ſupra ī primo tempore parte j. q. v. ꝙ vniuerſitas qīq; banniri poteſt. Pone ꝙ vniuerſitas fuit bannita, & ꝙ dictat ſtatutum ꝙ banniti debeant cancellari ſoluendo certum quid ſi pacem habuerint ab offenſis. Quęritur an cuilibet de vniuerſitate debeat fieri pax, & an quilibet debeat quantitatem taxatam ſoluere? Alb. de Gand. in opere ſuo in rub. de bannitis. verſicu. item quid ſi. quem ſequitur Alb. vbi ſupra quæſt. x. tenet ꝙ cum fuerit tantum vnum factum ſufficiat pacem reddi ſyndico, & ꝙ ſoluatur tantum vnica quantitas. alleg. ff. qđ cuiuſq; vni. nomi. l. ij. ibi non erit hoc dicendum quaſi a pluribus &c. et ff. de fideiuſſ. l. mortuo. Iſta qō eſt facilis ſtatuto ſimpliciter dicente de bannitis. Sed magis eſſet dubitabilis ſi ſtatutū diceret ꝙ quælibet perſona bannita &c. Idem tñ putarē ſcilicet quod haberet beneficiū ſtatuti, quia ēt appellatione perſonæ comprehenditur vniuerſitas. caſus eſt in l. j. C. de iuriſd. om. iud. licet Innoc. dixerit contrarium in c. graue. de ſent. excom. vbi dixit ꝙ ſi facio Titium procuratorē contra oēs hoīes, non erit procurator contra vniuerſitatē, ꝙa ideſt nomē iuris qđ etiā non ſequitur Bal. in l. ſed ſi hac §. qui manumittitur. ff. de in ius voc. per l. metū. §. animaduertendū. ff. qđ met. cau. Item quia vnica ſufficeret ſolutio, vt d. §. qui manumittitur. & l. intantum. §. vniuerſitatis. de re. diui. & quod dixi ſupra parte proxima huius tēporis. q. xxvj.

Poſtquam in materia pacis verſamur circa idem. lj. quæro† bannitus ex eo quod Titium interfecit vel percuſsit fecit pacem cum quodam alio ſuo inimico, vel cum eodem Titio non exiſtente ſtatuto ꝙ debeat cancellari, & in ea pace fuerunt factæ promiſsiones de iuuicem non offendendo. deinde ille qui pacem fecit ſub prætextu ſtatuti quo permittitur bannitum poſſe impune offendi, verberauit dictum bannitum cum quo pacem fecit vel aliter, offendit. Quæritur an incidit in pœnam rumpentis pacem ſtatuti quod imponit maiorem quam promiſsionis factę in pace. Hanc q. diſputauit Bar. quæ eſt vulgaris & incipit Lucanę ciuitatis &c. & communiter habetur. & ideo breuiter me expediam. Concludens vna cum eo ꝙ nec in pœnam ſtatuti incidit, nec in pœnam cōuentionalem. De pœna ſtatuti eſt clarum, quia illud ius perdidi bannitus, vt dictum eſt in j. parte huius temporis. q. iiij. De cōuentionali pro batur, quia talis pœnalis ſtipulatio fuit nulla tanquam adiecta contra illud quod erat inductum publica vtilitate, vt l. ij. C. quando lib. vni. ſiue iur. vin. iuncta l. iure gētium. §. ſi paciſcar. ff. de pact. item quia licuit ei rumpere fidem datam hoſti, vt dixi ſupra in parte præcedēti. q. xv. per l. j. §. non fuit. ff. de dolo. Tertio quia cum publico iure vindictam proſequatur, vt dixi ſupra eadē parte præcedenti q. xliij. illud ius remanſiſſe non videtur. facit ff. de inoffi. teſta. l. filius. de bo. liber. l. ſi filius. De quo dic plene vbi ſupra quod ſequitur Bald. in multis locis in. §. item ſi paciſcar. in d. l. ij. qñ li. ſine iudi. vin. vbi etiam Bar. ponit. Sed in l. j. ff. de pac. referendo opi. aliquid addit. dicit. n. deciſionem veram in bannitis qui ſunt extra protectionem, ſcilicet qui poſſunt impune offendi. De quibus dixit Bar. & addit rationem: quia ius offerendi eſt introductum in odium banniorum. ergo ei renunciari non poteſt, vt no. in l. ij. C. ne fi. do. den. in l. ſi diuerſa. C. de tranſact. in l. ius publicum. ff. de pactis. Et ſiue propter publicam vtilitatem ſiue propter odium bannitorū ſit introductū renunciari non potuit. In bannitis qui ex forma ſtatutorum non poſſent offendi dicit ꝙ offendēti imponitur pœna iuris cōis non ſtatuti, quia illud perdit bannitus, niſi pœna ſtatuti ſit minor. Tunc enim illa imponitur non ꝙ illud beneficiū capiat bānitus, ſed ꝙa offendēs eſt illius beneficij capax ff. ad l. fal. l. cum dote. Illud dictum credo verum ſi ex forma ſtatuti diceretur ꝙ bannitis non fiat ius ſecundum formam ſtatuti. Si autem nullum eſt ſtatutum ꝙ contra bannitos loquatur nihil perdunt, niſi illud ꝙ in banno continetur etiam ſecundum Bal. in l. j. C. de hær. inſti. & dixi ſupra. in j. par. huius temporis. q. iij. Subdit etiam in d. l. j. ꝙ ſi pax eſſet iurata talis bannitum offendens deberet puniri ſi accuſaretur, quia tunc pax valeret iure diuino & humano. Licet autem poſſet accuſari non tamen poſſet contra eum inquiri, quia reſpublica non eſt offenſa, quia voluit eum offendi poſſe. & ſic ei non fit iniuria. credo ꝙ iſtud dictum in foro ciuili nō ſeruaretur, quia ſi ponimus tale pactum contra publicam vtilitatem factum eſſe contra bonos mores, tale iuramentum nullius eſſet momenti etiam de iure cano. vt in regula nō eſt obligatorium. & idem ſi diceretur alia ratione nullum ipſo iure, vt d. l. non dubium. Poſſet autem forſan in foro eccleſia, conueniri quod canoniſtis

relinquo. Sit ergo conclusio in hac q. licet aliqui aliter dixerint, vt refert Bald. in d. l. j. C. de hæred. instit. & Alb. vbi supra quæst. xxix. vbi dicit Odof. disputando sic tenuisse per l. qui seruum. de verbor. obligatio. q̃ in bannitis de quibus quæstio loquitur, talis offendens illum qui erat bannitus tempore pacis, vt in themate ponitur, non dicitur pacem rumpere, & sic nec pœna statuti nec conuentionali pœna tenetur. quod limita vt dicam statim in ij. q. Et procedunt prædicta quãdo statutum permittit generaliter offendi bannitum. Sed si permitteret occidi bannitum inimicum secus esset, vt. l. j §. fi. de adimen. lega. secũdum Bal. in l. reos. C. de accu.

Quinquagesimo secundo †quę ritur

52 †prædicta quęstio loquitur quando erat bannitus tempore pacis ille qui post pacem fuit offensus. Quid ergo si fuit postea bannitus. Hæc quæstio minus habet dubij. eam tamen disputauit Iac. de Bel. quam posuit C. vt intra cer. tem. l. j. & eius determinationẽ, sed decurtatam refert Io. And. in regula frustra. lib. vj. in iiij. qõ. quæ fuit cũ distinctione. s. an perderet bona an nõ. De qua ibi licet Bal. aliter illam referat in l. j. §. nõ fuit. ff. de dolo. Sed Old. qui ẽt ipsam disputauit, tenuit simpliciter talem offendentem in pœnam nõ incidere siue perdiderit bona siue non. Sufficit. n. q̃ virtute statuti posit impune offendi, & sic propter publicã vtilitatẽ superuenientẽ priuata & conuentionalis lex rũpitur. ff. ad Syll. & l. si quis in graui. §. vtrũ. Secundo quia per legis auctoritatẽ superuenientẽ causatam a delicto nõ solum tollitur lex cõis, sed ẽt priuata siue conuentionalis. ff. de leg. j. l. quid ergo. §. si hæres. de verbo. oblig. l. qui seruum. vbi And. Zaf. dicebat esse casum. Item quia vr̃ esse diuersus homo ab illo qui erat tempore stipulationis ad Tre. l. ex facto. §. ex facto. & ita firmat Io. And. in dicta regula frustra. & sequitur Bal. in d. §. non fuit. & in l. iurisgentium. §. item si paciscar. & Bar. vbi supra & in prædictis iuribus. Siue igitur fuerit bannitus tempore pacis siue postea, nulla pœna cõmittitur. & ita seruatur. Vide tamen quæ dicam infra proxi. q.

Quinquagesimo tertio quæri

53 tur † duo ciues fratres habentes castra quæ recognoscebantur a sua ciuitate, habebant ad inuicem guerram, peruenerunt que ad pacẽ, & promiserunt vnus alterum non offendere sub certa pœna, pro quibus certi ciues hincinde fideiussores extiterũt. demum vnus ex istis fratribus cõmisit graue maleficiũ propter quod fuit bãnitus. & sic ex forma statuti poterat impune offendi. Alter frater ei bãnito castrũ abstulit? Hãc quęstionẽ disputauit Aegidius de Foscaris & altius exordiuit succincte tangens aliqua de materia bãnitorũ quę Bar. in dicta sua disputatione latius fuit prosecutus. et post argumenta pro et cõtra cõclusit, q̃ qa offensa permissa trahitur ad modicã offensam. de ser. verb. prædio. l. duas. & C. de inofficio. testa. l. filia in orbitate. offẽsa aũt bonorũ facta cõtra fratrẽ reputatur grauis. Ita q̃ propter hoc cõceditur exhęredatio in auth. de nupt. §. ingratitudinẽ. Ac ẽt considerato q̃ ei bona non sunt adempta & quia hoc casu indefinita non æquipollet vniuersali, quia nõ comprehendit fratrem stipulationẽ pœnalẽ fuisse cõmissam. hoc maxime per l. ex sentẽtia. de testa. tu. vbi tex. dicit non admittendã excusationem quam ex iure publico recipit quoniã promisisse videbatur. Sed aduertendum ad dicta supra in proximis duabus quæstionibus ex quibus colligitur quod hæc decisio nõ est vera. Non ob. l. ex sententia, quia loquitẽ in iure priuato cui renunciare poterat. hic in iure publico. Pręterea ibi loquitur in eo q sciebat sibi competere, hic ignorabat. & ideo non intelligitur remittere. l. si quis tutor. de iurepa. quæ cõtrariatur dictæ. l. ex sententia. Sed est hęc decisio Aegidij not. pro eo quod noluit in generali siue indefinita promissione offendendi cõprehendi, fratrem, qd̃ est contra decisionem Bar. in l. si adulterium. §. liberto. ff. de adulte. de qua dixi supra in secunda parte huius temporis. q. x. & istã puto veriorem, quia scdm quod dixit Aegidius indefinita æquipollet vniuersali. si in quolibet est eadem ratio secundũ Dy. in l. si pluribus. de leg. j. sed non est eadem ratio in fratre quę in extraneo, vt de se patet ergo &c. Pro disputante ẽt facit, quia indefinita æquipollet vniuersali de æquitate. l. si seruitus. ff. de serui. vr. prędi. In fratre aũt quod possit alterũ fratrem offendere non est æquitas, immo repellitur ẽt per viam iuris, vt l. si magnũ. C. qui accu. non pos. Concluditur ergo q̃ decisiones de quibus in duabus proximis quæstionibus veræ sunt in extraneis non in fratribus, quod alij non tangunt & est no. & æquitati consonum. attentis maxime his quæ dixi in dicta. q. x. quibus hæc adde. & illa hic etiam videas.

Materia pacis quo ad præsen

tem tractatum sic taliter expedita ad alia acce-
54 dens. Quinquagesimo quarto quæro. † Statuto cauetur q̃ qui steterit in banno per decennium soluta certa quantitate debeat cancellari. Titius fuit bãnitus pro vno maleficio, deinde ad duos annos fuit bannitus pro alio, quod fieri potest, vt sæpius dixi elapso decennio soluit, & petit se cancellari a primo & cancellatus est elapsis deinde duobus annis vult cancellari a secundo. dicitur sibi q̃ non potest, quia debet stare decem annis post finem primi banni, quæritur quid iuris. Istã q̃nem in interdictis domibus vicinis maleficio formauit Guido de Suz. in q. statu. mihi. charta. v. ij. col. & ibi plene relatis omnibus cõcludit fuisse determinatum q̃ aut. n. domini domorum erant prę̃sentes tempore secundi maleficij. & currit quinquẽniũ. post finem primi, aut non, & currit a die interdicti ẽt durante tẽpore primi. ex qua decisione ad propositum infertur q̃ cũm secundum bannum datur ex proprio delicto decennium currat a tempore finiti primi. Bartol. autem in confinato in l. in senatus. ff. ad Turpilia. dicens fuisse alias pluries disputatum, post allegat. concludit quod aut statutum simpliciter loquitur, vt dixi, ponendo annos decem vt genus, & tunc secundum

dum decennium curſat a tempore primi finiti, vt ſic illi tempori non imputetur, niſi illud bannum, ar. l. ſeraus qui in teſtamento. §. j. de ſtat. lib. & ſic in propoſita quæſtione non debeat cancellari. Si vero illud tempus decennij apponitur vt ſpecies. puta quia ſtatutum dicit ꝙ ſtet in banno per decennium a die lati banni. Tunc finitis dictis duobus annis deberet cancellari, quia tunc illud tempus ponitur vt ſpecies, ſic intelligatur de illo quod ſtatim ſequitur & non de alio, vt l. ſi vſufru. mihi in biennium. ff. de vſufruc. leg. ſpecies enim nõ duplicatur l. Lucius. §. impuberem. de lega. ij. Si latius videre velis, ibi vide.

55 Quinquageſimoquinto † Incipiã de aliquibus generalibus ad hanc materiam ſpectantibus. & primo ſtatuto cauetur ꝙ ſyndicus vniuſcuiuſque villæ debeat denunciare omnia maleficia commiſſa in confinibus villæ infra certũ tempus ſub certa pœna. Titius bannitus fuit offenſus in villa, vult ꝙ ſyndicus denunciet poteſtari. ſyndicus dicit ſe non teneri, quia ex forma ſtatuti poteſt impune offendi, quæritur an tranſacto tempore intra quod debet denunciari ipſe non denuncians inciderit in pœnam. Item eſt ſtatutum ꝙ homines de villa teneantur trahere ad rumorem & capere malefactores ſub pœna. homines de villa non cœperunt talem offendentem bannitum, quæritur an villa incidat in pœnam ſtatuti, & ſic eſt
56 quinquageſima ſexta quæſt. † Determinationes harum duarum quęſtionum ſunt cõtrariæ, quia in prima ſyndicus non denũcians tenetur ad pœnam l. ſi §. diuus. ff. de publi. & ibi per Bart. Sed villa non capiens talem offendentem in pœnam non incidit. ff. ad Sylla. l. iij. §. ſi maritus. & qđ ibi per Dy. & Bart. & eſt ratio diuerſitatis, quia denunciatio quæ fit a ſyndico fit ad cognoſcendum an illud ſit maleficium vel non, quę cognitio ad eum non ſpectat, ſed ad iudicem, ar. ff. de no. ope. nun. l. de pupillo. §. meminiſſe. ver. quoties, & ita diſputando tenuit Thom. de Azo. & incipit eius diſputatio. Duo ſunt ſtatuta. & pro ratione allegat, qa denuncians eſt merus executor. & ideo non habet vlterius quærere. l. j. §. ſane. ff. de offi. præfe. vr. & de cuſt. reo. l. diuus. Cap io autem fit ad executionem, immo eſt pars ipſius executionis. Vnde ſi liquet executionem non debere fieri, villa non exequens non tenetur. & ita firmat Bar. in iur. ſupra dictis. Facit. ff. ad Turpil. l. j. §. j. vbi etiã tangitur. Facit etiam, quia captus in flagranti crimine põt ſine proceſſu puniri, vt habetur in l. ictus fuſtium. ff. de his qui no. infa. & ideo ipſa captura dicitur fieri ad punitionem non ad cognitionem, merito non cogitat villa ipſum capere, maxime cum pro eo ꝙ ſcit non eſſe maleficium, non debeat ſe exponere periculo quod alias ſubire deberet. vt d. §. ſi maritus. iuncta. l. j. § potuiſſe. eo. titu.

57 Quingeſimoſeptimo † quæritur. Quidã erat debitor Titij in cẽtum. Titius fuit bannitus. hoc nõ obſtante debitor ei ſoluit. q̃ritur an fuerit liberatus. dixit Bart, ſimpliciter ꝙ non in l. ſi. §. ſi. de requi. re. per illum tex. ad l. reos. de ſolu. reſpondet ꝙ ibi loquitur in reo comparente non in contumace. Sed puto aliter dicendũ ꝙ aut bona erant confiſcata, & verum dicit Bart. ibi. n. loquitur in bannito de iure cõi cuius bona erãt adnotata aut adnotari debebant. per l. j. eo. tit. Si vero bona nõ erant publicata non video rõnem quare ei ſolui non poſſit alio nõ dato. & ideo liberatur debitor ſoluẽs creditori. inſti. qui. mo. tol. ob. in prĩ. &. §. j.

58 Quinquageſimooctauo † Scien dum eſt ꝙ Ray. diſputauit quæſtionẽ habentem duo membra, quorum vnum hic ponam. Aliud ponam in vlti. temp. cum de filijs banniti mortui loquatur. Statuto cauetur ꝙ bãnitus ob rebellionem caſtri ſit in perpetuum priuatus omni commodo ciuitatis, & deſinat eſſe ciuis & ꝙ nullus cum eo contrahat ſub pœna librarum mille. Item ꝙ nullus audeat eum ſociare vel in domo tenere. Titius contraxit cum tali bannito ob rebellionem. eum aſſociauit, & in domo retinuit, quęritur an veniat puniendus in mille tantum, an in tribus milibus, vel quibus pœnis. Et arguit hincinde multum late, ſed ſuccincte referã multis truncatis. Et ꝙ vna pœna puniatur, facit quia vna lex plura habens capitula vnica cẽſetur cenſura. l. etiam. §. ex causa. ff. de mino. de verb. oblig. l. quod dicitur. Præterea etiam ſi plures leges intelligerẽtur, punitus vna non puniretur alia. l. ſenatus. de accu. Secundo ſeparatorum ſeparata ratio eſt l. fin. de calum. Sed contractus & delicta ſunt ſeparata, igitur pœna impoſita contractui nõ intelligitur appoſita de licto, ſcilicet aſſotiationi & retẽtioni in domo, & ſic in mille tantum puniatur. Tertio arguit a veribus claris l. non aliter. de leg. iij. dicens illa verba clara eſſe ex quibus obſcuritas non reſultat, ſed ſtatutum ſolum contrahenti pœnam imponit. Ergo arguit quarto ab actus poteſtate, quia pœna non põt eſſe ſine lege, ſed lex poteſt ſine pœna. l. ſi qua pœna. de verb. ſign. ergo nõ requiritur ſuppletio. ad legem, & ſic vnica pœna puniatur alijs nõ ſuppletis. Quinto a ſufficientia vnicæ pœnæ in vno delicto. l. ſancimus. C. de pœnis. Sed hic eſt vnum delictum, quia fecit contra ſtatutum, vt l. contra legem. ergo &c. Sexto arguit a legis ſimplicitate quæ in aſſociando & retinendo ſimpliciter loquitur. ergo pœna non ſuppeletur. l. j. §. finautem. ff. ad Turpil. In contrarium arguit alijs ſex rõnibus. Et prima eſt a potentia legis repetitiua per dictionẽ. Item l. in repetendis. de leg. iij. cũ ſi. Secunda a pluralitate delictorum ad l. aquil. l. illud. §. fin. & ſic plures pœnæ. l. nunquam plura. de priua. delict. Tertia ab excluſione immunitatis pœnæ, quia qđ fit ad pœnã non operatur immunitatẽ l. ſiue hæreditaria. de nego. geſt. Et iõ prima pars ponẽs pœnã non arguit reliquis in partibus immunitatẽ. Quarta a proportione legis ſpecialis & generalis, quia ſic ſe habet generalis ad generalem ſicut ſpecialis ad ſpecialẽ. ff. de teſt. l. iij. §. ſi. & C. de ædifi. priua. l. an in totũ. cũ ſi. & de admi. tut. l. ſi duo. Sed ꝙ in lege cõi & generali in principio dr̃ intelligitur in fine repetitũ. l. regula. §. pe. ff. de fa. & iu. igno. inſti. ad l. aquil. §. hoc tã

capite.

capite.de eden.l.si quis ex argẽtarijs.§.si initium tabularum. ergo idem in hoc statuto speciali. & sic in alijs capitulis etiam pœna mille intelligatur repetita.Quinto arguit a grauitatis diuersitate delictorum & contractuum,quia grauius debet puniri delinquens quam contrahens l. in actionibus.de in litem iuran. l. non dubium.C. de legi. Sed in hoc statuto punitur contrahens, ergo fortius delinquens.s.associans & retinens. Sexto a durante qualitate causæ prohibitiuæ,quod sic oñdit. Post delictum durat etiam virtus legis pœna lis,quia illa perpetua.C.de diuer.rescrip.l.falso. ergo licet semel contrafecerit & in pœnam inciderit, nihilominus durante lege contrafaciendo iterum in pœnam incidit. Soluit ꝙ imponi debet pœna mille tantum determinata,quia contraxit. In alijs autem non imponetur determinata pœna mille.Quod duabus probat rationibus, quia illa pœna est contra ius commune.l.si tibi.§. is cuius ff.manda.de pœnis l.quidam.in fi.ergo non trahitur ad alia.l.quod vero.ff.de legi.& quia impositio pœnæ est odiosa,ergo restringenda,vt in regula odia.& sic non habet locum repetitio. allegat. l.talis scriptura.in fi.de leg.j. Sed pro associatione & retẽtione in domo punietur extra ordinem per tit.de recepta.cum ibi no.& quia ex prędictis satis patet responsum ad contraria non insto, sed remitto ad no.in d.l.nunquam plura.& in l.senatus. Et nota hanc decisionem quæ vult ꝙ licet in statuto imponatur in principio vni delicto certa pœna,illa tantum non intelligitur in alijs capitulis inducentibus alia delicta repetita,sed remanet in arbitrio iudicis. Pro quo vide quod habetur per Bar.in l.iij §.eritque differentia.ff.vi bono.rapt.& in d.l.talis scriptura.de leg.primo.

59 **Quinquagesimonono** † circa dictum statutum quæritur. Quidam attentauit rebellare castrum,& ad actum proximum peruenit.& sic contra eum processum fuit, & in banno fuit positus. Titius cum eo contraxit.Quæritur an incidat in pœnam cõtrahentis cum bannito ob rebellionem castri vel pro rebellione.& videtur ꝙ sic.l. si qs non dicam rapere,cum materia sua.C.de epis. & cleri. Sed hic contrarium quia aliud est rebellionem fecisse,aliud attentasse l.fi.ff.de re.diui.& l. & seruorum.ff.de statu homi.& l.aliud de verbo. signi. Rebellio enim denotat rem perfectam.l.j. in fi.ff.quod quisque iuris. Pro hoc quod no.Cyn. in l.is qui cum telo.C.ad l.Corne.de sica.vbi dicit ꝙ statutum quod est factum contra occidẽtem. non habet locum in eo qui attentauit occidere,licet punitus fuerit eadem pœna.Non obst.l.si quis non dicam.cum si.quia licet puniatur attentas sicut faciens in atrocioribus,non tamen punitur eadem lege,quia non est idem factum.l.in lege.ff.ad l.Corn.de sica.l.aut facta.§.euentus.ff. de pœnis. & vide in Spec.de accusatore.§.j.versicu. quid si primo. De rebellione autem in genere vel de rebellionibus.vide Bar.in l.respiciendum.§. delinquunt.ff.de pœn.& latius in extraua. qui sint rebelles.super verbo,rebellare.& super verbo, rebellando.

60 **Sexagesimo** quæritur †Statuto cauetur ꝙ bannitus possit impune offendi. Alterο statuto cauetur ꝙ non possint offendi banniti in festo sancti Ioãnis, quidam offendit bannitum in rebus in festo sancti Ioannis Baptistæ.Quęritur an incidat in pœnam statuti. Vel pone ꝙ non est nisi secundum statutum.Quæritur an puniatur de iure communi an ex forma statuti. Alberi. vbi supra q.cxj.dicit fuisse determinatum ꝙ solum pœna iuris communis, & ꝙ pœna statuti locum haberet in offensione personali non in reali. Allegat pro hoc.l.j.§.hæc autem verba. ff.de his qui deie.vel effu.Sed dices tu hoc est cõtra ea quæ dicta sunt supra parte proxima q. lv. vbi dicitur ꝙ statutum intelligitur de quacunq; offensione quod etiam dixit Bar.in l.licitatio.§. quod illicite,de publica.Sed respõde ꝙ ibi loquitur in statuto affirmatiuo, quod tanquam factũ in fauorem reipublicę & quoruncunq; offendentium debet large intelligi.ff.de cond.& demõ.l.hoc genus.Istud vero fuit factum in fauorem bãniterum quibus non debetur tantus fauor, & ideo restringitur. Cum igitur negatiue loquatur restringitur ad offensionem personalem,vt hic. vel dic ꝙ ibi tractatur de statuto absoluente a pœna, ergo extenditur hic de cõdemnante, ergo restringitur,vt in regula fauorabiliores.lib.vj.

61 **Sexagesimoprimo** quæro,†an bannitus de Florẽtia possit Bononiæ exercere officiũ ad quod ibi fuit electus. Ista fuit quæstio Albe. qui allegat vbi supra ea.quæstio.ꝙ sic.ff.de ori.iu.l.ij.§.exactis.& in prœmio ff.orum.§.hæc autem tria.& C.de epi sco.aud.l.mathematicos. Allegat in contrarium, quia sunt infames saltem infamia facti quæ eos concomitatur vbique sicut lepra leprosum,vt no. in l.fratre a fratre.ff.de cond.indebi. Pro hoc de postu.l.ex ea.C.de digni.l.neque.de reg.iur.c.in famibus.lib.vj. Et dicitur ꝙ vidit seruari primã partem nisi esset in loco subdito eidem domino. Quo ad primũ vide quæ dixi supra in prima parte huius temporis q.xlviij. vbi plene tractaui an sit infamis. Quo ad secundum vide quæ dixi ea. parte.xvij.quæstio.

62 **Sexagesimosecundo** †Statuto cauet ꝙ bannitus non possit esse de consilio ciuitatis.& ꝙ si fuerit assumptus quicquid factum fuerit non valeat, bannitus fuit electus ad consilium & interfuit & officium exercuit,quæritur an sit remouendus,& an valeant gesta.Hæc quęstio fuit Guid.de Suza. & ponitur in l.nominationes.C.de appell.& eius effectus refertur per Ioan.Andræ.in titu. de accusa.§.sequitur.versi. quid si quis bannitus suarum additionum.versicu. cum tractauerimus, qui tenuit quod debeat ab officio remoueri per dictam l.nominationes.& de appella.l.si constat.& quia factum contra legem l. non dubium. C. de legibus. Nec obst.quod gesserit officium, quia etiam turor post gestionem remouetur. l. hæc enim.§. fina. de suspec.tu. dixit tamen per eum gesta valere per l.Barbarius.de offi. præto.de testam.l.j.

de

de senten.l.si arbitri. cum si.Si latius videre vis, recurre ad notata per Docto.in d.l. Barbarius. Primum procedit nisi bannitus fuisset admissus in consilio tali modo ꝙ cum eo videri posset dispensatum secundum l.quidam consulebant,de re iudi. ad quod faciunt not.per Bar.in l.si is qui pro emptore , in eo qui in consilio fuit admissus vt ciuis &c. Secundum intelligo verum præterquam in gestis in sui fauorem,quia in eo cessat ignorantia quæ facit gesta valere,vt dictis iuribus, nisi etiã ipse ignorasset secundũ quod dicam infra hac eadem parte.quæstione vltima.

63 **Sexagesimotertio** †Stante statuto ꝙ bannitus nõ posit eligi ad officia, q̃ritur,an possit esse ambasiator siue legatus.dixit Alberi. vbi supra. q. lxxxvij. ꝙ non, quia illud officium.C.qui.ex cau.ma.l.j. Probatur etiam in l. legatus,ff. de legatio. & in alijs iuribus.

Cum a modo sequatur tertiũ

tempus quod erit post finitum bannum, expedit, vt ad ea q̃ illud finiunt accedamus. propter quod quæram de pluribus scilicet qui possint rebannire,qui possint talem rabannitionem petere,& de forma circa eius petionem & expeditionem. Et incipiens a primo.

64 **Sexagesimoquarto** quæro†qui sunt illi qui possunt bannitos rebannire,vt sic effectiue bannum dicatur extinctum.Bar.in l.relegati.ff. de pœnis.dicit per illum textum ꝙ solus princeps potest hoc facere,quod intelligit de bannitis a ciuitatibus sub illo principe existentibus.& ideo bannitus in comitatu non potest rebanniri nisi ab ipsa ciuitate cuiuslibet comitatus. In ciuitatibus autem quæ non recognoscunt principem vel ex pace constantiæ,vel ex consuetudine potest illud facere consilium ciuitatis quod totum populum representat.l. aliud §.refertur.ff.de reg.iur. & quod not.C.quæ sit longa consuetu.l.ij.& ita tenuit Ray.in l.j.§.si cõsulto.ff.de secun.tab.per.l.nihil tam naturale. de reg.iur. & idem in alijs quibu. ipsum consiliũ cõmittet. Potest enim statuta facere, vt l.omnes populi.ergo &c. l. prohibere.§.plane.ff.quod vi aut clam.de quo vide per Bar.in l. ambitiosa. Et ibi an talis potestas veniat in generali concessione arbitrij super bono statu ciuitatis.

65 **Sexagesimoquinto** quæritur†an potestas ciuitatis possit rebãnire.Gui.de Suz. in suis quæstionibus sub litera.S.terminauit ꝙ sic:quod facit ex eo ꝙ bannitus malefactores facit capi,per l.non omnes §.fin.ff.de re mili.& ad velle.l.j. & ij.§.verba. & C.in qui.cau.ser.pro prę.li.ac.l.j.nisi statutum aliter se haberet , vt l. omnes populi.ff. de iusti. & iure. Et idem tenuit Gan. vt refert etiam Albe.vbi supra quęst.lxvj.Et allegat ad idem.l.si quis in graui.§.vtrum.ad Sylla.et C.qui ad liber. procla.non licet.l.ij. Bart.autem in distinctione tenuit contrarium,vt tetigi supra hac eadem parte,q.vj.in fi.per text.in l.j.in fi.ff.de quęstio.Pro qua parte Albe. prædictus alleg. C.de transac.l. præses.l.dist.c.j.ij.& iij.ff.de pœ.l.diui.& l.relegati. Et dicit videri expresse probari in l.prohibere.§.plane.ff.quod vi aut clam. Et hãc opinionem dicit tenuisse Hugo de fontana . Ipse vero concludit ꝙ prima opinio est vera, non existente statuto ꝙ vetet bannitos de banno eximi. Si autẽ tale sit statutum,tenet opinionem secundam. Hæc sua opinio parum sapit,quia quando est statutum, potestas qui iurauit illud seruare non potest contra facere . Et si dicis potest ex causa.vt l.fi. qui satisd.cogan. Respondetur ꝙ tunc esse vel nõ esse statutum nihil releuat,vt de se patet. Puto autem in hoc sic dicendum ꝙ aut statutũ in ciuitate dat formam rebannitioni.& illa seruanda est l. cum hi.§.si prętor.ff.de transactio. Si vero statutum formam non tradit, & potestas est electus cum mero & mixto imperio,aliquo non excepto.& poterit pro rebannitione banniti legem facere seruata forma quam seruare debet in statuto condendo.s. vocatis proceribus &c. secundum quod traditur per glos.Cyn.& Bar.in l.j.ff. quod quisque iuris. & etiam per Barto.in l.omnes populi.q.j. & hoc modo potest saluari dictum affirmatiuum Guid. cum dicto tamen Albe.quia si esset statutum in cõtrarium licet illud posset tolli a populo,non tamẽ potest tolli a potestate,quia nõ potest contra illud quod a concedente sibi authoritatem est ordinatum.C.de offic.præfec.præto.l.normã.& ff.man. l.si hominem.& ita intelligo quod not. prædictos in d.l.j.quod etiam voluit Bart.in l.ambitiosa.licet de potestate non loquatur. Si vero vult facere per seipsum,aut per viam gratiæ siue legis,& non potest.vt d.l.j.in fi.de quæstio.& quod per Barto. no.in d.l.omnes populi. Si vero per aliquam viã iustitiæ,vt per viam restitutionis in integrum ex iuxta causa.Vel per viam cognitionis ordinariæ vt dicam in seq. Et tunc potest , quia sub iurisdictione siue arbitrio generali talia continentur. l.absentem.C.de accu.& in titu.de resti.in integ. Dixit etiam Ray. ꝙ si ex forma statuti potestas potest differre bannum ad tempus , & illud distulit.ꝙ eius successor potest illam dilationem reuocare arg.ff. de diuor.l. quod ait. & ibi per eum, quod mihi non est clarum nisi intelligatur secundum not.in l.fi.ff. de pœn.

66 **Sexagesimosexto** quæro. † Titius comparuit coram potestate dicens Titium fuisse bannitum, & dicitur per multos ꝙ ipse est ille qui continetur in bãno. Ipse autem dicit se non esse illũ de quo dictat bannum. Quæro an id possit petere, & iudex sic declarare,& si potest qui sint citandi. In hoc primo qualiter hoc posset contingere, vide supra in j.tempore parte.iij.q.vlti. Et etiam vide quæ dixi supra parte proxima qõ. xxvj. Et dic ꝙ sic, arg.C.de inge.& manu.l.diffamari.ff.ad munic. l.de iure.& ita in simili determinat Bart.in constitu.qui sint rebelles.in glo.super verbo,rebellãdo. versic.circa primum quæritur. Ad quod facit quod etiam ipse tetigit in l. vbicunque.§.interdũ. ff.de ven.in pos.mit. Debet autem citare regimina ciuitatis,secundum not.per Bar.in consti.præceden.

cedē. ſuꝑ verbo citata. q̄ pūctualiter obſeruātur. Poterit ergo cauſa cognita declarare illum non eſſe illum de quo in banno dicitur. Et ita iam ſeruari vidi. Faciunt no. per Bar. in l. demonſtratio. de condi. & demon. in l. inter ſtipula. de verb. ob. & in l. diuus. de cuſto. reo. de quo dixi in parte præced. q. xxxiiij.

Viſo ergo qui ſint illi qui poſſunt rebannire. Quæro ſexageſimo-
67 ſeptimo † qui ſunt illi qui poſſunt petere, vt bannitus rebanniatur? Dicunt quidam ꝙ aut penitur remiſsio poſt banni executionem. Et tunc extraneus petere non poteſt, ſed affinis ſic allegant. ff. de pœnis. l. in metallum. Si vero petitur ante executionem. tunc poteſt quilibet. ff. de appella. l. non tantum. Mihi autem nō videtur quod illa iura faciant ad propoſitum, lex enim non tantum, loquitur in appellatione eius qui pœnæ ſeruus eſt l. qui vltimo. ff. de pœnis. cum ibi no. & ideo aliter dicēdum puto ꝙ aut petitur remiſsio banni per viā gratiæ, & vnuſquiſque poteſt illam petere. & ſi concedatur ab habente poteſtatem valet remiſſio. Nihil enim obſtat l. j. §. vſus. ff. de procura. quinimmo motu proprio fieri poſſet. Si vero petitur per viam iuſtitiæ. tunc puto ꝙ ipſe poſſet petere, vel per viā appellationis, vel nullitatis, vel per viam ſupplicationis, vel in integrum reſtitutionis. De quibus modis aliqua dixi ſupra in j. tempore. parte vlti. in pluribus particulari. quæſtionibus. Ac etiam quia velit probare ſe ſeruaſſe illud ꝙ ſecundum reformationem eum a banno eximit. puta ſe ſeruiſſe in exercitu & ſi. licet. n. alias ſit ei audientia denegata non tamen in talibus denegatur. iuxta no. per Inno. in c. cum inter. de excep. & in c. intelleximus. de iudi. & pluries dictum eſt.

68 Sed tunc ſexageſimooctauo quæritur † an talis petitio poſsit fieri per procuratorē? Et videtur ꝙ ſic, quia ſi per ſe ergo per procuratorē l. filiusfamilias. de procu. ff. qui petu. l. ſecunda cum ſimi. Non enim diſputatur, de crimine, ſed ſolum de proceſſu, colligitur ex not. per Innocen. in c. dudum de ele. & ſic admitti debet procurator. C. ad l. fa. de pla. l. prima. & l. prę ſes. In contrarium videtur ꝙ non poſsit, quia in cauſa appellationis venit cauſa nullitatis, & tamen non poteſt interuenire procurator. Primum patet in l. ſi expreſſum. de ap. & C. quando prouo. non eſt ne. l. j. ſecundum probatur in l. prima. an per alium cauſa ap. Dicit Bald. ꝙ vbi directe vel indirecte cognoſcitur de crimine, non poteſt procurator interuenire, alias ſic. & ita dicit ſeruari, vt ipſe ſcribit in l. reos. C. de accu. iuxta fin. quod verum eſt. & ita ſeruamus. & habet locum quod dictum eſt in bannito a relegatione ſupra. Si autē fuiſſet bannitus in pœna pecuniaria. tunc ſine dubio poteſt per procuratorem petere. Nec habet obſtare. quod bānitus non audiatur ex forma ſtatuti in ciuili agendo vel defendendo. & ſic videatur tractari de pœna perſonali vt l. hi qui ſanctam. C. de apoſta. quia quædam ſunt pœnæ afflictiue, & de illis loquitur materia l. reos. cum cōcor. Quædam ſunt pœnæ excluſiuæ, vt eſt pœna prædicta. & in illis poteſt procurator interuenire ſecundum Iac. in d. l. hi qui. Præterea illa pœna haberet locum poſt bannum decurſum non ante ſecundum Bal. in l. ſeruum quoque. §. publice. de procura. Aduerte tamen, quia in tali cauſa etiam vbi de remiſsione tractatur debet eſſe ſpeciale mandatum ſecundum Gui. in Specu. de procu. §. primo. verſi. ſed nunquid media. & Bald. in dicto. §. publice & per Bart. & Ioan. But. in l. non ſolum. §. fin. ff. de procu. vbi bonus tex. Facit ad propoſitum optime l. Pomponius. de procu. & quod dixit Bar. in conſilio. lxxxiiij. quod incipit. In cauſa Vanniſgerij. vbi per aliam legem conſuluit in petitione relaxationis a captura perſonæ etiam pro cauſa pecuniaria requiri ſpeciale mandatum. ex quo patet ꝙ per talem viam petendi remiſsionem a banno in iudicio non admitteretur coniuncta perſona ſine mandato. l. patri. & illud. ff. de mino. & per Docto. in l. ſed & hæc, in princip. de procura.

69 Sexageſimonono. † Viſo ꝙ quilibet pōt per viam gratiæ remiſsionē banni petere. Quæro quia ſupplicatio debet formari certa. l. vt reſponſum. C. de tranſac. & C. vt lit. pen. l. ij. quomodo poterit extraneus hoc facere cum ſcriptura banni ad eum non pertineat & ſic non poterit petere ſibi edi. ff. de eden. l. quædam. §. pertinere. dic ꝙ ſcriptura bāni eſt publica. & ideo debet edi cuicunq;, petenti, maxime quando bannitus poteſt a quocunque offendi, quia vniuſcuiuſque intereſt. ff. de poſtu. l. ex ea, ſecundum Bar. in l. ij. §. diuus. ff. de iure fiſci.

70 Septuageſimo quæro † minor. reperit in bāno, non habet curatorem, vult ipſum curatorem petere, vt poſsit prouidere de ſua cancellatione vel de alijs iuris negotiis, quæritur quis dabit ei curatorem. An iudex loci a quo exulat. An iudex loci in quo permanet. Gui. de Suz. in l. j. C. vbi tutor. vel cura. pe. dicit. ꝙ propter neceſsitatem licet illud quod alias nō licebat. ff. de of. con. l. vna. & ibi concor. ſed in propoſito propter perſonæ periculum imminet neceſsitas cum illuc ire non poſsit ſine vitæ diſcrimine, & ideo ille iudex ſub quo degit curatorem dabit Facit. ff. de inter. & rele. l. relegatorum. §. interdicere. et ad muni. l. filij. §. relega. & l. eius qui. §. fin. & ita ſequitur Ioan. And. in addi. Specu. in titu. de cura. in prin. Ratio deciſionis prædicte locum habet vbi ſit bannitus pro perſona vel membro, vel tanta quātitate quæ ſecundum ſtatutum ſuum ſit maior pars ſuæ ſubſtātiæ, vt l. propter litem. ff. de excuſa. tut. Sed vbi eſſet parua quantitas ſecundum ſui quantitatem. iuxta not. in auth. prętерea. C. vnde vir & vxor. talis ratio ceſſaret. & ſic nō haberet locum diſpoſitio. l. quod dictum. ff. de pac. niſi eſſet ſtatutum ꝙ impunc poſſet offendi, quia tunc talis timor diſpoſitionem prædictam inducit, vt vbi ſupra.

71 Septuageſimoprimo † Bannitus expulſus de ciuitate Florentia cum tota ſua prole mortuus eſt in ciuitate Bononiæ vel alibi relicto filio impubere

bere qui habebat omnia bona ſua Florētię qui nō habet tutorem teſtamentarium vel legitimum,& indiget tutore quæritur quomodo & per quem iudicem ſibi conſulatur. Iſtam q.diſputauit Osber. de Cremona.& eam refert Albe.vbi ſupra q.xc. In qua prolixe procedit ſuccincte referam ſubſtātialia. & ꝙ pupillus ſit omni auxilio deſtitutus. arguit quia ſunt plures ſpecies tutelarum regulariter,teſtamentaria, legitima, & datiua. Primis duabus ceſſantibus locus eſt tertiæ.C.& ff. & in li.inſti.in materia tutelarum.& ab ordine titulorum. Sed duæ primæ ceſſant,& tertię locum non eſt vt probabo ergo &c. Probat autem, quia certa ſunt loca,vbi poſſunt peti tutores & dari ſcilicet locus originis & domicilij & ibi innuitur,ſaltem a ſufficienti partium enumeratione. ſed ibi non poteſt dari obſtante ſtatuto ergo &c. quia paria ſunt non poſſe fieri de facto vel de iure l.j.§.ꝙ ſi nemo.ff.quod cuiuſque vniuer.no.cum ſi. Item quia iſtę non eſt de iuriſdictione illius iudicis,ergo ei dare non poteſt.ff.de tut. & cu.da.ab his.l. ius dandi.iunctis not.in.§.relegati.inſtit.qui.mo. ius pa.po. ſol. Item cum non habeat voluntatem cum æquiparetur furioſo cum non poſsit ire ad Imperatorem vel Romam, maxime propter expenſas & diſtantiam itineris, & quia non poteſt ſibi conſtituere domicilium. Item quia non poteſt dici fugitiuus. videtur omni auxilio deſtitutus. Allegat ad prædicta per ordinem de acqui. hæred.l.pupil.ſi cer.pet.l.certi cōditio.§. quoniam. de polli.ſi quis rem.§.voto.de tuto.& cur.da. ab his l.pupillo.de ſer.expor.l.titius. In contrarium arguitur primo, quia pupillus poteſt ſuam conditionem facere meliorem etiam ſine tutore.inſtit. de auto.tu.in prin.ita in puncto dicitur ꝙ indiget tutore,ergo debet petere poſſe de iur.om.iudi.l.ij. cum ſi. Secundo ſi cum tutore litigat poteſt petere curatorem de tute.l. qui habet.§.ſi pupillus. & ille poteſt dari quocunque loco & tempore, vt ibi ergo &c. Tertio quia poteſt impetrare iudicem. C.quando impera.inter pupil. & vi.l.j. Quarto quia impetrare poteſt ius annulorum.ff.de excuſ. tu.l.cum ex oratione.Quinto,quia iurat & obligatur.ff.de ope.lib.l.vt iur.iu.& de lib.cau.l.fin. Sexto,quia fit miles.C.qui teſta. fac. poſ.l.fin. & per conſequens nouum contrahit domicilium.C. vbi mi.cauſa.l.j. Septimo,quia contrahit ſponſalia.ff.de ſpon.in l.in ſponſalibus. Octauo,quia petit in iudicio alimenta a tutore.ff. vbi pupil. edu. de l.fin. Nono,quia implet & impedit conditionem.ff.de condi.& de l.conditionibus pupillus. Decimo,quia ad tutores petendos Romam vadit. C.de neg.geſt.l.ij. Vndecimo quia propter neceſſitatem ceſſat iuris diſpoſitio.de offi.conſul.l.j. & ideo propter neceſsitatem nō iudex dat tutorem. de tu.& cu.da.ab his l.vbi abſunt. Duodecimo,licet datio tutoris ſit mixti imperij tamen fauore pupilli delegatur.vt no.ff.de iu.om.iudi.l.j. Decimotertio. quia propter neceſsitatem interuenit pupillus in iudicio momentaneæ poſſeſsionis.C. qui le.per l.ſi. Decimoquarto quia poteſt perdere domicilium propter deportationem.ff.de tute.l.ſi deportati ſed deportari & relegari pōt.ergo ſortitur domicilium propter deportationem. ad mu.l. ſi.§.relegati.& l.eius.§.ſi. Decimoquinto,quia cō ſentit manumiſsioni per quam efficitur ciuis & incola.ff.ad muni.l.j. ergo concluditur ꝙ in loco in quo degit poteſt ſibi tutor dari. Soluēdo tenuit pupillo conſuli poſſe altero de duobus modis,vel per translationem facultatis ad alium locum vel per electionem domicilij ſecundum Azo. in ſum,vbi pe.tu.licet Hug.aliter dixerit in conſtit. domicilij.de tuto.& cur.da.ab his l.j.quia tamen translatio facultatis eſt difficilis reſidet in conſtitutione domicilij, & ꝙ poſsit ſibi conſtituere domicilium probat. domicilium enim patris de neceſsitate non ſequitur.ff.ad muni.l.aſſumptio.§.j. & l.filij liber.§.patris, vbi expreſſum eſt ꝙ elige re poſsit vbi velit,quod patet,quia non reperitur ei prohibitum ergo permiſſum.ff. de proba. l. ab ea parte.& ideo arrogatur de conſilio propinquorū.ff.de adop.l.ij. propter qđ ſortitur domicilīū. ff.ad muni.l.j.ſubdit ſe credere eū petere poſſe a iudice Bononiæ.C.qui. admi. ad bo.poſ.l.ſi.dicit etiam ꝙ epiſcopus loci vnde eſt expulſus poſſet ſibi dare in defectum iudicis ſecularis.C.de epiſco. audi.l.ſi præſes.& l.ſi.de anna.excep.l. vt perfectius.& ad contraria dicit faciliter patere reſponſum. Inſerui hanc propter duo. Primo propter particularia quæ tangit fieri poſſe per pupillum ſine tutore. Vide tamen quæ habentur in l.j.ff.de noua. Secundo propter hoc vltimum dictum per quod patet ꝙ vacante poteſtate vbi ſolus ſit q poſſit dare tutorem poterit recurri ad epiſcopū. quod credo debere intelligi ſi decuriones non dant illum,poſſunt.n.in l.vbi abſunt.de tu.& cur.da.ab his. Pro eo autem quod dictū eſt. ſupra pupillum ſibi conſtituere domicilium.vide Bar.ff.ad mun. l.placet.& quod dixi ſupra iuxta ſi.xliiij.q. hac eadē parte. & pro principali materia. q. vide in l.pupillo.de tu.& cur.da.ab his. & l. legitimos. in prin.ff.de legi.tut.vbi plene. Sed pone in q. ꝙ talis pupillus haberet bona alibi non in domicilio originis a quo exulat, ſed in alio in quo nullum habet domicilium,quis dabit ei tutorem. Dixit tunc Bar.dari tutorem per iudicem originis, & illam dationem extendi ad bona alibi ſita, allegat l.propter litem.§.licet.ff.de excu.tuto.& l. magis puto.§.illud.de re.eo.reprobata glo. l. non ſolum.§ qui teſtamento.de excu.tu.& in l.legitimos. dicit ꝙ talis tutor poterit adminiſtrare ſine authoritate iudicis loci in quo ſunt bona ſita ſi nō habet contradictorem, alias illius iudicis requiritur interuētus,vt ibi per eum. Intelligunt quidam id verum quando iudex originis ſimpliciter dat tutorem. Si autē exprimeret ſe dare etiam ad bona alibi ſita,dicunt nō valere dationem quo ad illa bona. Quædam enim tacite veniūt quæ expreſſe nocent.l.nonnunquam.de condi.& demon.cum ſi.& ita ſoluunt gl.d.§.qui teſtamento. In propoſita igitur q. ſit cautus iudex vt ſimpliciter det pupillo tutorem non expreſſo ꝙ extra ſuam iuriſdictionem ſe intromittat l.ſi.de iuriſ.om.iudi.

Hæc de præambulis ad abſolutiones a banno. ſed ſeptuageſimoſecundo quæ-

72 ro. † Titius erat bannitus pluribus bannis, quod

quod fieri poteſt, vt ſæpius dictum eſt, maxime in primo tempore parte j. an ſufficiat ſibi vna abſolutio, an vero habet neceſſe plures abſolutiones habere? Dixit Cyn. in l. ſi libertam. C. de nup. q̃ aut talia banna deſcendunt ex eodem facto, & tunc ſufficit vna. Si vero ex diuerſis factis deſcendunt plures abſolutiones requiruntur, allegat. ff. ad Turpil. l. j. §. ſi plura. de no. ope. nun. l. de pupillo. §. ſi pluribus. Quando ex eodem facto deſcendũt, dixit Bar. eſſe poſſe. vt quia iudex inquirit venit ſyndicus & denũtiat, ſuperuenit pars & accuſat ſuper omnibus, iudex fert ſentẽtiam contra Titium contumacem, de quo per eum in d. §. ſi pluribus. Sed Ray. in d. l. ſi libertã. dicit q̃ etiam ſi ex diuerſis factis deſcendunt ſufficit vna abſolutio ſi omnes cauſæ in abſolutione exprimãtur, allegat not. extra de ſenten. excõ. c. cum pro cauſa. & ita etiam tenet Iaco. de Are. in d. l. ſi libertam. Sed Bar. elegantius more ſuo in hac materia diſtinxit in dicto. §. ſi pluribus. quod aut quis petit ſe abſolui a iudice ex mera iuſtitia propter aliquam cauſam, & tũc vna abſolutio generalis non porrigetur niſi ad cauſas expreſſas in petitione l. licet. C. de iudi. & de arbi. l. de rebus. Quandoque petitur vera abſolutio ex mera gratia, vt a principe vel a populo ſecundum ea quæ dixi ſupra in q. lxiiij. tũc ſi fuit abſolutio generalis ſine aliqua partis petitione vel etiam præcedente petitione generali, ſufficit & porrigitur ad omnes cauſas, quia pſinceps vel populus videtur hoc feciſſe ex certa ſcientia. C. de aboli. l. ſecunda. Sed ſi petens aliquas cauſas expreſsit adiecta clauſula generali. & tunc fuit tacita aliqua cauſa grauior expreſſis. & tunc eſt veriſimile concedentem ſi ſciuiſſet non fuiſſe conceſſurum. & ideo tunc erit nulla ſuper toto, argu. C. ſi contra ius vel vtili. pub. l. præſcriptione. extra de reſcrip. c. ſuper literis. & facit clemen. non poteſt. de procura. Si vero fit abſolutio a patre ad cuius petitionem fuit datũ bannum. De quo dicam infra. q. lxxvj. & tunc ſine dubio ſufficit vna abſolutio generalis. l. emptor. §. Lucius. ff. de pact. & de noua. l. fi. niſi fieret ex cauſa tranſactionis, quia tũc refertur ad ea de quibus erat lis. C. de tranſactio. l. ſi de certa. & l. age. & l. ſub prætextu. & hoc cõmuniter tenẽt omnes.

73 **Septuageſimotertio** quæritur ecõtra. † An ex pluribus ex bannitus poſsit abſolui ab vno bannito tantum? Bar. in d. §. ſi pluribus. proxime allegato dicit q̃ ſi bannum quod remanet eſt tale, q̃ facit eum perdere iura ciuitatis ſuæ ſecundum ea quæ dixi in l. quidam. de pœnis, & melius dictum fuit ſupra in prima parte huius temporis. q. v. & tunc in eum non poteſt cadere abſolutio ab vno, quia abſolutio eſt reddirio beneficiorũ ciuitatis. Sed poſtea cum ab alio banno abſoluetur prima abſolutio confirmabitur. arg. ff. communia præd. l. fi. Si vero bannum quod remanet non facit eum hoſtem ciuitatis nil obſtat quin vnum poſsit tolli alio remanẽte. l. fi. C. qui. mod. pig. vel hypo. ſol. & l. ſiquidem. C. de tranſa. Iſta deciſio in primo mẽbro eſt periculoſa. Si enim ante liberationem ab alio banno caperetur poſſe fieri executio ſecũdum eum quod eſſet iniquũ. & ideo dixit Ang. in d. §. ſi pluribus. q̃ immo etiam vbi aliud remanens facit eum hoſtem ciuitatis põt vno tali alio remanente nihil allegat. Facit de reg. iur. ſecundum naturam. & de ſolu. prout quiſque. Sicut. n. ſeparate dantur, vt dixi ſupra ſcilicet in primo tẽpore parte. j. q. iij. ita poſſunt ſeparate tolli.

74 **Septuageſimoquarto** † In ciuitate ordinatum eſt q̃ banniti in pœcunia rebanniantur & qđ habeantur pro cancellatis, quæritur an eoipſo q̃ ſic ordinatum eſt ſint rebanniti abſque eo q̃ de facto cancellentur? Dixit Barto. in l. emptor. §. Lucius. ff. de pact. q̃ aut in reformatione dicitur q̃ debeant rebanniri. & tunc niſi de facto rebãniantur rebanniti non erunt. C. de ſolutio. l. inductus. & quod ibi no. & ff. de peti. hæredi. l. ſi quis libertatem. Aut dicitur q̃ habeãtur pro rebanniris, & tunc abſque cancellatione de facto rebanniti intelliguntur per dictum. §. Lucius. & de adimen. lega. l. nihil. quod ſequitur ibi Bal. & allegat. ff. de lega. j. l. huiuſmodi. §. ſi cui ita. Sed prædictis opponitur q̃ aliud eſt haberi pro cancellato, & aliud eſſe cancellatum de verb. ſigni. l. mercis. & quod ibi not. Sed illud verum in his quæ ſunt facti. In his autem quæ ſunt iuris talia verba important veritatẽ l. ſi maritus. §. legis. & quod ibi per Bar. ff. de adult. & plenius in l. ſi is qui pro empto re. de vſuca. Si tamen vis q̃ in eorum fauorẽ plenius diſponatur, facias q̃ reformatio dicat q̃ habeantur & ſint rebanniti & cancellati & pro legitime cancellatis. Hoc tamen intellige ſecũdum ea quæ dicam infra in ſequenti tempore parte. j. q. ij. & etiam j.

75 **Sed circa idem** Septuageſimoquinto q̃ritur. † Tres erãt banniti in eadem ſentẽtia, virtute reformationis duo debebant cancellari. Notarius aſſerens ſe facere virtute reformationis cancellauit omnes cum deberet tantum duos cancellare, quęritur an tertius de quo non dictat reformatio dicatur a banno liberatus ſiue exemptus, dic q̃ non, quia cancellatio reſtringitur a cauſa ſuæ cancellationis l. cancellauerat. ff. de his quæ in teſta. delen. Et ibi per Bar. in terminis. Et idem dicendum eſt ſi vnus habens plura banna deberet ex aliquibus cancellari & fuerit ex omnibus cancellatus eadem ratione. Vide tamen quæ dicam in q. ſupra proxime allegata.

Quæro ſeptuageſimoſexto.

76 † Statutum eſt in ciuitate q̃ ad petitionem creditoris poſsit debitor non comparens pro debito non ſoluto cõdemnari in certa quantitate ſoluenda fiſco ſecundum debiti quantitatem. & in dicta quantitate banniri. Titius debitor ad petitionem creditoris fuit bannitus. An ad dicti creditoris petitionem debeat de banno eximi & cancellari. Dixit Gui. in l. fi. de offi. procu. Cæſa. q̃ non per illum text. & per. l. ij. in fin. C. de lib. & eod. lib. Sed Bar. in l. prima. §. & poſt operis. ff. de nouis ope, nuntia. vbi text. facit in contrarium. Dixit q̃ quan-

ꝙ quandoque bannum continet aliquid tedioſum ſolum fauore creditoris, vt puta ꝙ non audiatur ad ius niſi ſoluat, & tunc poteſt tolli ſimplici conuentione, ar. illius tex. ſicut poteſt tolli res iudicata, argu. l. iiij. §. ſi ex conuentione. de re iu. & C. de execu. rei iu. l. ij. Quandoque continet aliquid pœnale præciſe, vt ſi non ſoluerit vſque ad Kal. ſoluat tantum fiſco nomine pœnę, vel ſit priuatus officijs &c. Et tunc poſtq̄ incidit in bannum non poteſt toli partium conuentione, quia alteri eſt ius quæſitum. vt l. iuriſgen. §. ſi paciſcar. de pac. Sed ſi in bannum non incidit, ſed adhuc eſt intra terminum banni tunc ex ſola partium voluntate poteſt terminus prorogari & adueniente termino prorogato incidit in bannum, niſi ſoluat, quia prorogatio intelligitur facta cum omnibus ſuis qualitatibus. ff. de iudi. l. ij. §. ſi iudex. & vide latius ibi per eum. Nunc ad propoſitū cum in terminis præſumatur bannum eſſe decurſum, cōſtat ꝙ illud ad voluntatem creditoris cancellari non poteſt. In hac tamen ciuitate eſt ſtatutum ꝙ etiam poſt datū bannum & decurſum terminum poſſet tolli intra certum terminum ꝙ hic ſeruandum eſt. Aduertendum tamen ad illud quod dixit Bar. ꝙ vbi adhuc durat terminus banni poſsit fieri prorogatio, & ꝙ adueniente ſecundo termino ſi nō ſoluerit in pœnam appoſitā in primo termino inciditur, quia hoc non videtur bene dictum Nam ex tali ſententia quaſi contrahitur. l. iij. §. licet de pecul. ſed in pœnis conuentionalibus pœna adiecta in primo termino non videtur ſaltem effectiue repetita in termino prorogato l. cū ſtipulatus ſim mihi a proculo. de verb. obli. & quod ibi no. Præterea talis ſententia eſt conditionalis. & ideo nō debet committi niſi proprie exiſtat cōditio ſub qua fuit cōcepta ff. iudi. ſol. l. ſi ſine. & l. cum apud. Et ideo forte illud eius dictum in hac parte non procedit. & aut in nullam pœnam incidit, aut incidit in illam adueniente primo termino. pro cuius declaratione vide quę dicam in q. ij.

Septuageſimoſeptimo quæ-

77 to † circa prædicta dictat ſtatutum ꝙ talis bannitus ad petitionem creditoris debeat eximi de banno abſque eo quod ſoluat communi ſi fuerit in concordia cum creditore. dictus bannitus comparuit corā iudice, & fecit citari creditorem obtulitque ſeparatum ſtare iuri cum eo. Quæritur an debeat cancellari? Albe. vbi ſupra q. cxij. dixit ꝙ ſic, quia cum ex illis verbis ſtatuti fiat relatio ad concordiam creditoris intelligitur facta relatio ad arbitrium. Conſtabat autem illud debere intelligi de arbitrio boni viri. l. hæc venditio. ff. de contrahen. empt. ff. pro ſocio. l. ſi ſocietatem. de fideicommiſ. li. l. thais. §. ſorore. & l. Labeo. & de operis liberto. l. ſi libertus iurauerit. Nullus autē bonus vir arbitrabitur creditorem nolentem ſtare iuri vt recto arbitrio, ſic habeatur per inde ac ſi eſſet in concordia, vt dictis iuribus, Facit ff. de cōdi. & de. l. iure ciuili, licet ipſe non ſic declarat. Sed aduerte, quia aut bānitur, quia non ſoluit debitum liquidum contra quod non poterat opponi exceptio. & tunc non puto deciſionem prædictam procedere. Rectum enim arbitrium eſt nolle pro liquido debito litigare. l. quidam eſtimauerunt. ff. ſi cert. pet. Si autem fuit bannitus pro debito contra quod ſi comparuiſſet, potuiſſet exceptionē opponere. & tunc compareat dicens ſe paratum ſtare iuri. & tunc aut eſt talis perſona de qua nō obſtante prima contumacia nulla eſt ſuſpicio, ſed quia diues eſt & ſoluendo creditur ꝙ ſoluet. & ſic ſuccumbet, & ſufficiat talis oblatio, arg. l. ſi pecuniæ. in fin. ff. vt in poſ. le. quæ etiam facit ad primum membrum. Si vero reſtat ſuſpicio inducta propter contumaciam, & iſto caſu non puto eum debere eximi de banno niſi ducat ſecum fideiuſſorem qui promittat ſoluere iudicatum, arg. ff. qui ſatiſ. cog. l. fideiuſſor. §. fi. l. iij. §. fi. ff. de ſta. lib. Si vero pro parte eſt liquidum pro parte nō, pro parte liquida debet ſoluere, pro alia poteſt litigare ſecundum ſupra dictam diſtinctionem. l. quidam eſtimauerunt. ſi cer. pet. Pro quo vide no. tex. in l. ſtatu liber. rationem. ff. de ſtatu liber. Sed pone ꝙ fuerit bannitus ad petitionem multorum creditorum ſimul. & in eadem accuſatione gentium. An debeat cancellari ſi fuerit in concordia cum maiore parte creditorum dicente ſtatuto ꝙ cancelletur ſi fuerit in concordia cum ſuis creditoribus. In hoc aduertendum ꝙ quandoq; actus in quo requiritur concordia refertur ad plures, vt vniuerſos. & tūc dicit Bal. in l. nulli. per illum tex. cum glo. ꝙ Federicus tenuit ſufficere quod duę partes faciant. Sed in l. j. de pac. dicit quod ſufficit maior pars, quia in illa reſidet collegium. ff. ad muni. l. quod maior. Sed in l. & ſuum §. fin. dicit contrarium, ꝙ debet intelligi, vt dicam ſtatim. intelligo hæc ſua dicta ꝙ requiritur ꝙ duæ partes collegij ſint præſentes dum tamen maior pars prę ſentium faciat. Ad hoc quod habetur in c. ea noſcitur. de his quæ fi. a præla. ſine conſen. ca. Quandoque vero refertur ad plures vt ſingulos, vt in caſu noſtro. & tunc puto ꝙ ſufficiat ꝙ ſit in concordia cum maiore parte creditorum ſecundum formam l. & ſeruum. §. hodie. & l. maiorem. videlicet ꝙ illi ſint citati, & ſit ſeruata illa forma, alias ſecus. eo. ti. l. reſcriptum. & ſic loquitur dictum Bal. in. §. fi. Et aduertendum quod licet nō conſentiant eodem tempore, ſi tamen omnes conſentiant ſeparatim dicuntur eſſe ſecum in concordia. l. fi. commu. prædio. ſecundum Bald. in d. l. j. de pact. ff.

78 Septuageſimooctauo

† Statutū erat in ciuitate ꝙ nullus bannitus poſſet rebanniri niſi ſoluatur prius certa quantitas cameræ apoſtolicę, & ſi ſecus fieret non intelligeretur rebannitus. dein de in illa eadem ciuitate illud ſtatutum fuit per nouum ſtatutum annullatum. Quæritur an bannitus qui poſtea rebannitur teneatur illam quantitatem ſoluere, adeo ꝙ ſi nō ſoluit rebannitio non valeat? Hanc q. mouet Bald. in l. fi. ff. de pact. & dicit ꝙ fuit de facto Florentiæ, & ꝙ vidit in ea ita bene allegari ſicut vnquam viderit in aliqua quæſtione. & dicit fuiſſe determinatum ſecūdum ſtatutum non valere. & ſic ſecundum illam determinationem dicta quantitas ſolui deberet. Sed

aduerte

aduerte quia si vera est decisio supra dicta in qō. lxxvj. anteq̄ ius sit quæsitum possit per conuentionem tolli fisco. Decisio prædicta procedere nō videtur. Pro quo facit. l. qui Rome. §. Flauius Hermes. de verb. obli. & ff. de ser. expor. l. j. per quæ iura dixit ibi Bart. q̄ si donaui tibi rem hoc acto q̄ post mortem tuam perueniat ad quandam ecclesiam illam conuentionem de ecclesia potero reuocare. licet ex tali pacto ipso iure quæratur ius ecclesiæ. l. quoties. C. de dona. quæ sub modo. In quo tamen moderni variant, sed illius disputatione omissa quæ est extra rem nostram, rediens ad propositum in quo multa dici possent inclino in hāc sententiam, q̄ aut talis bannitus erat rebānitus ante reuocationem illius statuti, & tunc cū iam esset ius quæsitum cameræ apostolicæ illud tolli non potuit per statutum, per d. l. fi. de pac. cū si. Cum illud ius camera apostolica ad suum commodum esset habitura, non ad commodum statuētium tunc enim secus esset. l. in causæ. in fi. ff. de procu. cum sim. & soluere tenebitur illam quantitatem alias de iure cancellari non poterit. Nec obstat quod habetur extra de iniur. & dam. da. c. in nostra. quia aliud est quod superior tollat inferiori ius ex superioris prouisione quæsitū. de quo ibi. & aliud quod inferior, vel per id facere possit. l. ille a quo. §. tempestiuum. ff. ad Trebel. cum si. Si vero fuit rebānitus post reuocationem statuti cum illud ius nondum esset quæsitum. & sic potuit reuocari. vt i. §. flauius. soluere nō tenetur.

79 Septuagesimonono. † Titius erat bannitus cum saluo q̄ si faceret certum quid esset exemptus a banno, vel erat bānitus simpliciter sed facta fuit lex quod omnes banniti deberent rebanniri qui seruirent duobus mensibus in exercitu suis sumptibus, vel dicebat q̄ essent a banno liberati. Titius fecit illud q̄ erat in saluo, vel seruiuit in exercitu, quæritur an statim dicatur liberatus a bāno, vel requiratur iudicis declaratio. Vt patet hæc quęstio est duplex. Constat enim q̄ iudex potest in sua sententia apponere verba illa saluo quod infra dicam. &c. vt not. in l. item Labeo. §. j. ff. fami. Hęr. Item q̄ licet non debeat ferre sententiā conditionalem, tamen lata sub conditione valet. l. ij. §. biduum. ff. quando app. sit Et ideo videndum est an statim dicatur bannitus. Hoc pendet ab eo dicta sententia sit conditionalis. Et videtur q̄ nō sit conditionalis, vt no. per glo. in l. obligationum fere. §. conditio. ff. de actio. & obli. quod maxime verum est si illa verba apposuit post verbum, bānitus. tunc enim non videtur q̄ aliquid postea addere potuerit, vt l. iudex postea. ff. de re iudic. Et sic tunc certum sit eum esse bannitū. & hoc tenuit Bart. in d. l. iudex & in l. j. ad turpili. & in l. moris. de pœnis. In contrarium quod immo sit conditioualis. & q̄ interim non dicatur bannitus. & sic nulla declaratio requiratur, probatur sic, Aut dicta sententia quo ad bāni dationem habuit verba suspensiua & tunc clarum q̄ est conditionalis, siue equiparetur contractui siue vltimæ voluntati. l. ij. cum ibi no. ff. de in diem adic. Si vero non habuit verba suspensiua. & idem, quia licet in contractibus, tunc actus sit purus, & veniat sub condītione resoluendus, vt ibi. Tamen in vltimis volūtatibus secus est, quia semper est conditionalis dispositio l. de quibus diebus. §. quidam Titio. de condi. & demon. & l. legatum pure. de adimē. le. cum simil. Constat autem sententiam æquiparari vltimis voluntatibus. l. non est mirum. ff. de pig. act. l. si ita fuerit. de manu. test. Et quod no. per Gui. in l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. & per Bar. in l. centesimis. in fin. de verb. obl. saltem hoc casu quando hic est benignior interpretatio, vt in c. si delegatus iudex de offi. deleg. li. vj. Nec ob. q̄ in sententia quasi contrahatur. vt l. iij. §. idem scribit. de pecul. quia omisso examine, an illud sit verum reo nunquam comparente in iudicio, aliud est contractus, & aliud est quasi contractus. & sic de vno ad alium regulariter argumentatio non procedit. vt in proposito patet ex l. ex maleficijs. §. hæres. de acti. & ob. & l. apud Iul. in fin. qui. ex cau. in pos. ea. & quod ibi per Bar. Nō obst. glo. §. conditio. quia illa gl. non est vera, vt scribit Inno. in ca. præterea. extra de appel. Nec ob. l. iudex postea. & quod per illam dixit Bar. quia aut illa verba sunt apposita in principio, vt quando dixit saluo quod infra dicam, & tunc lex illa non obst. vt in d. glo. §. j. in l. item Labeo, pro qua videtur casus. ff. de consti. pe. l. quidam. Aut fuerunt apposita post verbum, bannimus, & idem donec enim sententia non habeatur pro expedita per iudicem, illa lata non dicitur. C. de fide instr. l. contractus. in fi. quicquid ergo continetur in illa ante illam clausulam quæ semper apponitur lata data &c. inesse dicitur ipsi sententiæ si cer. pet. l. lecta, secundum Ange. in d. l. iudex. In hoc vltimo non enim nocet talis præposteratio, quia cum sint omnia in eodem actu, intelliguntur secundum ordinem iuris, vt ipse idem Bar. dixit in illo libello peto cogi & condemnari. in l. j. C. quando prouo. non est necess. & in l. cum prolatis, de re. iur. & cū de mente iudicis constet talis ordo non attenditur de solu. l. non enim. & quod Bar. scripsit in l. ij. §. prius. de vulg. & pupil. Intelligitur ergo d. l. iudex postea, quando iudex apposuit aliquid postquam habuit sententiam pro expedita. & ideo si illa verba aperirentur post illam clausulam lata data &c. Vera esset Bart. decisio alias non procedit. & hæc de prima. De quo etiam tetigi in primo tēpore vl. q. iiij. & vide quæ dixi vbi hoc declaratur in secundo tempore parte. ij. q. xxj. in fi. Quo autem ad aliam. s. quando post bannum perfectum fit reformatio &c. an requiratur declaratio nō multum laborabo, licet multa dici possent. Concludo enim q̄ aut ipsa reformatio dicit q̄ ex tunc q̄ seruiet ipso iure siue ipso facto sit liberatus a banno, & tunc postq̄ seruierit quantum est in se erit non bannitus. adeo q̄ si agat & ei opponatur exceptio banni vel ad bana res eligatur & si probando id feciſſe non repelletur a iudicio vel a dignitate. Ita enim important illa verba ipso iure siue ipso facto etiam in condemnando, vt dixi, & ibi allegaui iura in primo tempore parte vltima. q. vlti. & habetur etiam in capit. j. de rescriptis, lib. vj. & C. de legi. l. non dubium. Valebit

bit ergo eius testamentum ꝙ faciat secundum formam statutorum suæ ciuitatis, quod ante non valuisset. Poterit etiam succedere secundū illa quod ante non fecisset, & sic de singu. Quantum autem ad alios vt si ante declarationem, vel cancellationem offenderetur. Dicam infra in vltimo tempore. parte. j. q. ij. Si vero illa verba non apponūtur sed simpliciter dicitur, vt in themate quæstionis dictum est. Videtur eum non esse rebannitū, nisi sequatur declaratio, ꝙ id factum fuerit secūdum doc. Inno. in c. bonæ. de æta. & quali. Pro quo facit quod habetur in l. eius qui delatorem. ff. de iure fis. & in l. ij. §. ꝙ si actor. de iur. calum. & quod scribit Bal. in c. si vasallus. x. colla. si de feud. fue. controuer. vbi ponuntur casus in quibus declaratoria requiritur, sed illis respondetur quod loquuntur in priuatione iuris. & sic in re odiosa, hic in executione pœnæ. Et sic acquisitione absolutionis et re fauorabili. Sed per supra allegata primum dictum videtur verius, ante enim q̄ fit facta declaratio quod id factum fuerit secūdum doctrinam Innoc. incertum est an sic factum sit, & ideo id certum esse debet l. iam hoc iure. & l. ita stipulatus. de ver. obli. Facit l. j. C. qui & aduer. quos & quod tetigi vbi supra. Nec obstat q̄d lex sit semper certa l. cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acqui. hære. quia illud verum quantum ad sententiam legis, vt dictum est supra quo autē ad sententiam hominis, quæ hic requiritur nō est ita, vt ibi. & in l. antiqui. ff. si pars hær. pet. Sic ergo talis qui seruiuit in exercitu vel quid aliud fecit habet tria tempora. vnum postquam seruiuit ante declarationem, & hoc tempore quo ad omnes & omnia stantibus verbis, vt supra repeto ipsum bānitum. Nec ob. quod not. per Ioan. And. in regula quod quis. lib. vj. vbi dicitur capitulum non dubium de sen. excom. per quod fundatur dictum Innocen. loqui in sententia medicinali, quæ difficilius tollitur q̄ mortalis, quia eius dictum loquitur in soluente id quod continetur in banno, & sic naturæ ordinariæ ipsius bāni satisfacit. insti. quib. mod. tol. oblig. in princ. &. §. j. merito declaratio non requiritur. sed hic loquimur in eo qui aliud pro alio facit, quo casu non ita contingit liberatio ipso iure sicut quando soluitur. idem l. si cum fundum. ff. de pac. & quod habetur in l. solutū. §. solutū. ff. de pign. acti. Fateor tñ ꝙ si caperetur talis exceptio impediret executionem & probato se seruisse secundum formam statuti relaxari & cancellari deberet, quia saltem ope exceptionis fiscus excluditur vt dictum est. Aliud tēpus habet post declarationē ante cācellationē. Et quo ad se est rebannitus, quo ad alios dicā vbi supra. Aliud post cancellationem. & tunc quo ad omnia est rebannitus, vt dixi supra q. lxiiij.

80 Octuagesimo pone† Titius fuit bānitus in mille soluenda intra mensem sine diminutione cū esset statutum quod dat beneficium quarti, id est ꝙ possint solui tres partes cōdemnationis tantum fit solutio intra decem dies a die latæ sentētiæ. Titius sic bannitus soluit tres partes, & a toto fuit de libris omnibus cancellatus. Quæritur an dicatur legitime cācellatus, vt sic elapso mense amplius non dicatur bannitus. Ista quæstio fuit hic de facto, & consultum fuit per totum collegium fuisse licite cancellatum. Ista enim verba sine diminutione apposita in sentētia beneficiū statuti auferre non potuerūt. l. nemo potest. de leg. j. Præterea qñ aliquid debet solui, & de volūtate eius cui solui debet fit remissio, intelligitur impleta conditio solutionis etiam ad pœnæ euitationem. ff. de solu. l. solutionis, & ibi per Bar. Facit. ff. de verb. obli. l. in executione §. fi. allegabatur casus. in l. iiij. §. ait prætor. iuncto. §. soluisse. ff. de regu. iur. Nec ob. l. meuius. de condi. & demon. vbi dicitur ꝙ implementum debet fieri in forma specifica, quia de voluntate eius cui debet fieri implemētū etiam in conditionibus potest solutio alterari. Casus est secundum vnam lect. in l. filium quem habentem. C. fami. ercis. l. iure ciuili. de cōdi. & demon. cum simi. Pro ista determinatione do casum in l. iusiurandū a debitore. ff. de iureiur. quod not. per Bar. in l. Labeo quæ sequitur illam.

Octuagesimoprimo loqui-

Si tur.† Dictat statutum ꝙ potestas vltimis quindecim diebus sui officij non possit aliquem eximere de banno. potestas vltimis quindecim diebus pronunciauit Titium bannitum esse eximendum de banno. Quæritur an talis pronuntiatio valeat, et quid operetur? Formatur hec quæstio per Doc. & maxime per Bald. in l. j. C. si aduer. li. & concluditur per eos ꝙ valeat talis pronuntiatio. Sicut enim aliud est bona publicare, & aliud pronūtiare bona esse publicanda. ff. pro socio. l. cū duobus. §. idem respondet. & quod ibi not. Item sicut aliud est deportare, aliud pronunciare deportandum l. j. §. deportatos. de le. iij. l. si quis filio exheredato. §. eius qui. ff. iniu. testa. Item sicut aliud est mittere quem in possessione, & aliud est pronuntiare immittendum, vt not. in l. cognitio. §. vt bonorum. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. Item sicut aliud est restituere, & aliud pronuntiare restituendum. l. fina. vbi & apud quem. Item sicut aliud est exequi sententiam. & aliud pronnntiare illam exequendam, vt habetur in l. ab executione. C. quo. appella. non reci. Ita aliud est eximere de banno, & aliud pronuntiare eximendum esse. & ideo statutum quod debet stricte intelligi. l. constitutiones. ad munici. loquens in eximente non habet locum in pronuntiante eximendum l. fina. de calum. & l. si vero. §. de viro. ff. solut. matri. cum simi. Valebit ergo pronuntiatio, sed tunc demum habebit effectum si successor illam exequatur. l. iure nostro. ff. de testa. tut. & ideo interim tractabitur vt bannitus, & poterit impune offendi secundum Bald. in dicta l. j. Non obst. l. procurator. C. vbi cau. fisc. vbi dicitur ꝙ sicut procurator fisci non potest exigere pœnam, ita non potest pronunciare exigendam, quia ibi loquitur quando non potest ex carentia iurisdictionis. Hic autem non carebat iurisdictione, sed exercitio ipsius. Nulla enim priuatio iurisdictionis inducitur, sed solummodo exercitium impeditur, quod patet, quia posset cogno-

fcere illis quindecim diebus, quod ibi non poterat procurator, vt ibi patet in fin. glo. quæ ponit ibi casum, & ibi etiam dixi. ex quibus infertur ꝙ si certis officialibus habentibus largam authoritatẽ a populo super bono statu est interdictum quod non possint rebannire bannitos, poterunt tamen ordinare qualiter debeant rebanniri, banniti aliquid pro bono statu facientes. etiam detrahendo solennitatibus antiquis per no. in l. omnes populi. & per dicta iura. & ideo si postea secundum per eos ordinata illi rebanniuntur erunt legitime rebanniti. Facit quod not. per Ioan. An. in cap. ij. de offic. vic. in notabi. & ita pluries fuit obseruatum. quando. s. ex iusta causa id fecerunt. ff. mand. l. hominem. Nec obstat ꝙ nõ possunt mutare regimina ciuitatis per quamcunque latam authoritatem eis concessam, vt not. per Bar. in d. l. ambitiosa. quia nõ pro mutatione, sed pro illius status regimine & saluatione a toto populo dicitur fuisse statutum, l. item eorum. §. si decuriones. ff. ꝙ cuiusque vniuer.

82 Octuagesimo secundo † Statuto condito a toto populo & cõi cauetur ꝙ per consilium ciuitatis nihil possit firmari nisi prius per capitaneũ proponatur. In illo alio statuto cauetur ꝙ si capitaneus proponat de aliquo pro homicidio bannito cancellando de banno ipso iure desinat esse capitaneus. Contingit ꝙ qui erat capitaneus proposuit de aliquo bannito pro homicidio cancellando de banno, & concilium confirmauit. Quæritur an ipsa reformatio in cuius propositione qui erat capitaneus deliquit vitietur. Hanc quæstionem disputauit Iaco. But. Et arguit latissime ꝙ non vitietur. ego vero vt in alijs referam aliqua resecãdo plura. Primo ergo arguit sic. Tẽpore inchoatæ propositionis capitaneus qui proposuit erat capitaneus, licet ergo postea desinat debet inspici tẽpus initij, de neg. gest. l. Pomponius. ff. pro socio. l. si id quod. §. si filius. non ergo nocet mutatio cõditionis. Secundo quando res vtiliter inchoatur, licet postea inutilis fiat tota vtilis iudicatur. ff. de neg. gest. l. sed an vltra. ff. mand. l. qui mutuam. §. fi. cum si. Tertio quia tempus consummationis trahitur ad tempus inchoationis l. si filius. de verb. oblig. cum concor. Quarto quia res dijudicatur secundum id quod potentius operatur l. quæritur. ff. de statu homi. & de acqui. re. do. l. quicquid. §. paries. Sed principium fuit potentius sine. l. j. de ordi. iud. ergo iudicatur secundum illud facit in auth. quo. opor. in prin. Quinto ex ordine delictũ precedit pœnam. C. de pœnis. l. sancimus. Sed propositio est delictum, pœna est priuatio capitaneatus. & sic quando deliquit, quia proposuit erat capitaneus. ergo tenuit propositio, & sic valeat reformatio. Arguit etiam a generali natura dispositionis vt effectus consideretur, vt id quod in condicione est non sit in obligatione l. j. §. item si ita. ff. ad l. falci. ex natura pœnalis dispositionis quæ actum nõ annullat. l. fi. ff. de diuor. quod pœnalis dispositio requirit effectum l. j. in fi. ff. quod quisq; iur. & ꝙ in fauore & odio concurrentibus inspiciatur fauor. l. cum quidam. ff. de liber. & posthu. cum simi. In contrarium arguit, quando lex puniens delictum refertur ad tempus non consummatum punitur delinquens ex solo prineipio. Si vero ad tempus perfectum & cõsumatum spectatur perfectio. C. de ser. fugi. l. ij. de iurisd. om. iud. l. si quis id quod. quod si dum proponeretur & quod quisque iur. l. j. in fi. Sed in nostra q. fit relatio ad tempus inchoatum. dum dicit si capitaneus proponat, ergo eoipso ꝙ cepit proponere desint esse capitaneus. Et sic non est verum capitaneum proposuisse, sed inchoasse. ergo ex ipsa lege ipso facto insurrexit pœna. l. quid ergo. §. cum autem. ff. de his qui not. infa. & l. quanuis. §. si cum essem. ff. ad velleian. ex quo infertur ꝙ non valet reformatio, quia quando ex aliquo actu expectatur effectus ante consummationem non potest effectus insurgere, nec cœpisse prodest. ff. de acqui. rerum domi. l. naturalem. §. illud. C. de testam. l. ex imperfecto. de leg. iij. l. fideiuss. §. primo. cum simi. Secundo arguit quia res sumit esse per formam, et forma per consummationem. ad l. falci. l. si is qui. §. quædam. ad exhib. l. Iul. §. quantum. vel. §. sed & si quis. sed ante propositionem propositio non habet esse nec formam. Ergo non fuit facta a capitaneo, & sic non valet l. cum syllaneanum. C. ad syll. Tertio arguit per multa iura ostendentia quod quando ab initio est habilitas si pendente explemento superueniat inhabilitas actus vitiatur l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. l. inter stipul. §. sacram. de verb. obl. & C. de testa. l. furiosum. cum si. Quarto cum multis temporibus requiritur aliqua conditio personæ si vno tẽpore illa conditio desijt actus vitiatur l. si alienum. §. in extraneis. de hære. instit. cum simi. Ergo & vitietur. Quinto probat sic. Quando sic se habent duo, vt effectus surgat ex eo quod per prius fit, si erit concursus eorum, non erit vitium, alias sic l. cum hic status. §. si ambo. de dona. inter virũ & vxo. Sed reformatio in proposito debebat sumere effectum a duobus a propositio nec capitanei & deliberatione consilij. Et per prius ex eo quod capitaneus proponeret. Si ergo antequã opponat desijt esse capitaneus ergo desijt concursus, & sic erit vitium. Inducit sexto q. de puncto, vt quando non apparet quod præcedat & quod sequatur potius inducatur totius vitiatio. ff. de reb. du. l. si fuerit. & l. sed & si. de testamen. tute. l. duo sunt titij. Sed hic non apparet quod prius fuerit an propositio, an priuatio, ergo totum vitiari debet. Induxit etiam ꝙ ex eodem facto non sequitur pœna & præmium. de neg. gest. l. suæ hæreditaria. Item quia duorum contrariorum non dicitur esse eadem ratio de capi. dimi. l. ij. §. nemo. & pro socio. l. de illo. Item ꝙ factum l. prohibente valere non potest l. non dubium. ff. de leg. Inducit generale quod inutile per se alij non potest vtilitatem operari. de serui. rusti. l. qui habet. Adducit etiam l. cũ pater. §. libertis. de lega. ij. l. iubemus. §. sane. de sacrosan, eccle. in authen. de nõ alie. §. quia vero leonis. vbi actus ex quo quis priuatur non valet. Finaliter consuluit reformationem non tenere maxime tali argumento, quædã effectum expectant a iure, quia sunt iuris & de iure.

Quædam

Quædam effectum non expectant, quia ius eis non aſsiſtit nec de iure ſunt. In primis expectatur perfectio, & quo ad conſumationem actus, & quo ad iuris effectum. Et ſic inchoata tantum vel etiã terminata ſine iuris aſsiſtentia nihil ſunt l.hac conſultiſsima.§. ex imperfecto. C. de teſta. de fide inſtr.l.contractus.in fi.cum ſi.In ſecundis quandoq; expectatur conſumatio, vt quia lex de eo loquens eſt prꝛteriti et perfecti temporis,quod exigit rem perfectam, & vbi delictum eſt de leuioribus nõ fingit rem inchoatã eſſe conſumatã, & ita perfectio quę exigitur ex natura verbi nõ ſuppletur a fictione iuris.d.l.j. in fi.quod quiſque iur.quandoque non expectatur conſumatio. Aut quia lex de eo loquens non eſt ſub tali verbo,ſed præſentis vel prꝛteriti imperfecti concepta, vt l. ſi fugitiui.C.de ſer.fugi. Et probatur hæc differentia in l. ſi quis id quod.§. ꝙ ſi dum proponeꝛetur. & in dicta l.ſi fugitiui. in ſolutione contrarij.de l.poſtliminij.§.trãsfugę. de capti. et poſtliꝛeuer. Aut quia eſt de atrocioribus in quibus inchoata finguntur a lege conſumata l. ſi quis non dicam rapere.de epiſc. & cle. cum in eis effectus & aſsiſtentia non accedit l.eum qui.C. de adult. Cum ergo in propoſito ſint duæ leges quarũ vna eſt prodita ad delictum, & pœnam, ſcilicet illa quę capitaneum proponentem punit priuat offꝛcio.vt in hac,cum prolata ſit per verbum prꝛeſentis temporis & prꝛeteriti imperfecti, apparet ꝙ ante conſumatam propoſitionem fuit delictum vt dicta l.ſi fugitiui. & l.ſi quis id quod. Ergo & pœna inſurgens ſine hominis facto,vt d.§.cum autem.eſt etiam alia lex quæ diſponit de reformatione ex qua apparet ꝙ reformatio de homicida banniꝛo cancellando non fuit talis, vt debuit. eſt enim de his quæ a iure ciuili & municipali expectant & ſortiuntur effectum. de iuſtitia & iure l.ius ciuile.& l.omnes populi. ergo inchoata & non perfecta quo ad effectum iuris habentur pro infectis, vbi ergo inchoata propoſitione capitaneus reliquit ſatis fuit quo ad pœnam priuationis. & ſic tempore quo finiuit propoſitionem non erat capitaneus, & ſic quantum ad legem quę de forma reformationis loquitur, nihil actum debet intelligi. Finaliter reſpondet ad contraria. & quia patet ex diſtinctione prædicta non inſiſto. Vides ergo ꝙ talis non intelligetur rebannitus, & ſic non poterit cancellari. Vt tamen iſta dubitatio tollatur ſolent apponi in reformationibus illa, videlicet quod non poſsit apponere in conſilio. & ſi ad actum propoſitionis peruenerit vel proponere ceperit ipſo facto priuatus intelligitur. de qua doctrina, vide in l. filiusfa.§.diui.de lega.j.per Bartol. per alios & maxime Bald.in l.ea lege.C. de condi. ob cau. & etiam per Bartol.in l.ſi ita quis.§.ea lege. de verbo. obliga.& de quæſtione prædicta in dictis iuribus pauca tanguntur ex deciſione prædicta colligitur triplex materia. Vna quando actus cœptus habeatur pro conſumato. de qua in iuribus ſupra alleg. Et vide quod no.Bar.in l.ſi is qui.ff.qui.ex cau.ma. vbi tractat quando executio facta dicatur. Secunda quãdo debet inſpici initium vel finis. De hoc vide in l.iij.§.ſcio.ff. de mino.& ibi latius. Tertia eſt de natura verbi præſentis prꝛeteriti imperfecti, & verbi prꝛeteriti perfecti. de qua habetur in iuribus ſuperius allegatis, maxime in d. l. j. quod quiſque iuris.& no.ꝙ in hac diſputatio. Iacob.But.oſtendit ſe fuiſſe doctorem ſubtiliſsimũ. & vide quæ not.per Docto.in l.aretuſa.ff. de ſta. homi. & tangit Bart.in l. ſi poſt mortem. in fin. prin.de leg.j.

83 Octuageſima tertia quæſtio partis erit.† Fuit factũ ordinamentum ꝙ omnes banniti communis exiſtentes in territorio Ducis Mediolani, qui illud territorium exiuerint intra duos menſes. & fuerint ad ſeruiendum communi in exercitu ſuis ſumptibus per quatuor menſes debeãt rebanniri. Qui vero non exiuerint intelligantur rebelles & in perpetuum de banno exire non poſsint. & omnia eorum bona intelligantur elapſis dictis duobus menſibus confiſcata. Titius exiſtens & habitans in ciuitate Papiæ fuit Florentiæ inquiſitus, & fuerant factæ citationes ſecundum formam ſtatuti. Et cum nullus compareret iudex poſuerat eum in banno,& inter alios bannitos communis extiterat regiſtratus,quæ omnia, Titius ignorabat. Elapſis duobus menſibus in exercitu communis fuit facta reaſsignatio bannitorum ibi ſeruientium.& cum non eſſet inuentus Titius eius bona fuerunt incorporata. Ipſe autem id audiens diſceſsit de territorio ducis & in exercitum venit. Quæritur an inciderit in pœnam rebellionis & confiſcationis bonorum &c. An vero ſeruiens per quatuor menſes debeat rebanniri? Iſta quæſtio habet duo membra principalia. Primum eſt an dictum bannum potuerit dari contra illum ignorantem. Secundum poſito ꝙ dari potuerit,an eius ignorãtia ſibi proſit.& hoc erit ẽt duplex.ſ. an excuſet a pœna, & ſic excuſatur, an ſeruiẽs habeat ſtatuti beneficium, & ſic debeat cancellari. Quo ad primum recurre ad ea quę dixi in primo tempore parte tertia. quæſt. iij. ex quibus patet ꝙ aliquando poteſt dari & aliquando non.ſi ergo in caſu noſtro bannum fuiſſet inualidum, quæſtio non procederet, quia non eſſet bannitus. l. iiij.§. condemnatum.de re iudicata. Oportet ergo præſupponi bannum validum.ex quo teſtat ſecunda dubitatio.& licet dubitabiles paſſus ſint, tamen concludendum eſt ꝙ nõ inciderit in pœnas ſupra dictas.Certum enim eſt ꝙ ſtatuta pœnalia non ligant ignorantes.l.ſi.ff.de decre.ab ordi.faci. extra de conſtitu.c.cognoſcentes. per Archid. not. xvj.diſtin.c.quod dictis.etiam ſi talis reformatio fuiſſet per ciuitatẽ publice bãnita,vt no.in d.c.cognoſcentes. Id enim quod in ciuitate eſt notoriũ ligat ibi habentes,non autem exiſtẽtes extra prouinciam. & ita intelligitur quod habetur in l. ſi tutor.C.de pericu.tut.& in l.ij.C.de recepta. extra qui matri.accu.poſſ.c.cum in tua.et probatur ſecundum Roffr.vt refert Archid. vbi ſupra in l.optimam.C. de contrahen. & commir. ſtipu. & ibi notanter dicit ꝙ illud quod dicitur ſufficere quod quis ſit voce prꝛeconia citatus. Intelligitur quando prꝛeco mittitur per totam ciuitatem. quo

casu dicit neminem excusari. facit authen. qui semel. C. quomodo & quando iudex. & quod ibi per Iaco. But. Nec obstat si dicatur statutum est præcisum & lapsi fuerunt duo menses antequam exiret, ergo in pœnam incidit, cum stricte debeat intelligi. l. constitutionibus. ad municip. etiam si durum sit l. prospexit. ff. qui & a quibus. quia ille terminus non currit, nisi a die scientiæ etiam si dicatur de proxime futuris. Debet enim subaudiri a die scientiæ secundum Bartol. in consi. ccxxx. quod incipit, Domine Iacobe. &c. allegat. l. iij. §. si quis hæredi. ff. de statu lib. & l. si in diem. ff. de condi. & demon. Sed in hoc Francis. de Aretio in l. si cui. ff. de leg. j. dicit notanter, ꝙ aut dispositio demonstrauit initium temporis, puta quia dixit hinc ad duos menses. Et tunc aut pars ignorauit impedimento iuris, & non cedit tempus nisi a die scientiæ. l. si quis in graui. §. vlti. ff. ad Sylla. & facit l. scimus. §. donec de iure deliberan. secundum eum. Potest poni exemplum in proposito, vt quia fuit ordinatum ꝙ dicta reformatio nõ posset propalari inde ad certum tempus. Si vero ignorauit impedimento facti, vt quia nõ fuit ei notificatum. Et isto casu tempus sic limitatum currit ignoranti, quia currit ab initio demonstrato, vt eadem. l. si cui, & l. qui duos §. j. de manumis. testa. secundum eum. Pro quo vide. no. tex. cum. glo. in l. qui filio impuberi. §. j. ff. de hæredib. instiuen. & idem dixit Bar. in consil. xiij. quod incipit. Que rituf vtrum elapso. &c. in ij. uol. & allegauit. l. placet. C. de sacr. san. eccle. & l. iubemus nulli. eod. titu. quæ fuerunt verba Iaco. But. Qui vltra prædicta consulendo allegauit authẽ. hodie. de appella. & de mino. l. Ae milius. Puto tamẽ quod hoc casu poterit restitui ex iusta ignorantia. l. j. in fi. quib. ex cau. maior. & qđ vi aut clam. l. semper. §. hoc interdicto, scilicet ad remissionẽ pœnę. Si vero nõ demõstrauit initiũ, quia nõ dixit hinc, sed dixit intra mẽsem simpliciter, vel dixit intra duos mẽses proxime uenturos. & tũc intelligitur sci licet a die scientiæ, argumen. C. de appel. authen. hodie. & quod ibi not. & de statu libe. l. iij. §. si quis hæredi. quia antequam sciat non videtur posse petere. l. annus. de calum. Plus. n. dixit Oldr. in consil. cxxxviij. quod non simpliciter currit a die scientiæ, sed cũ potest actus ille in exercitium deduci. ff. de iure dotium. l. tali. & dicto. §. si quis hęredi. & dicta l. si in diem. quod est valde no. & vtile ad multa. ex qua distinctione coligitur deci sio supra dicta inspecto themate quod in pœnam non inciderit. Pro quo facit ff. de administra. tut. l. quidã decedens. §. fi. & de his qui no. infa. l. genero. & sic restat videndum an si seruiuit per quatuor menses communi debeat rebanniri. ista quæstio est fortior, quia licet in pœnis euitandis excusat ignorantia & similiter in grauaminibus, ut dictum est supra tamẽ in lucris nõ est ita l. si is. §. si seruus. de acqui. re. domi. & quod dixi supra hoc eodẽ tpe, par. ij. q. xxij. & xxiiij. Magis enim succurritur primo ꝙ secũdo l. fi. C. de condi. Item quia dicta supra locũ habent in eo qui ignorat ordinamentũ. hic autem pręsupponitur quod ignoret se esse in ordinamento comprehensum. & sic ignoret qualitatem suę persone quę non solet tribuere beneficium. l. tametsi. ff. ad macedo. l. fin. ff. pro suo. & sic videatur concludi debere ꝙ licet excusetur a pœna quodcunque ignorauerit. Si tamen intra duos menses a die scientię seruierit. vt supra non tñ debet prędmium cancellationis consequi per iura prædicta. Quod verum erit si illi quatuor mẽses fuerint electi, vt tempus speciale, puta in obsidione alicuius loci, propter quam causam illa reformatio facta fuerit, tunc enim cum amplius illud speciale tempus non possit suppleri. ff. de vsufruc. lega. l. vsufruct. mihi in biennium rebanniri non debebit. Si vero illud tempus fuerit adiectum in genere, puta quia si conside rauerit statutum de quocunque tempore durante guerra, tunc debeat rebanniri per iura prædicta quę omni modo ignoranti tempus currere non pmittunt. Nec obst. quod dictum fuit supra per. §. si seruus. quia aut quis tempore quo seruisset cõmuni ignorasset se esse bannitum, & sic non vt bannitus seruisset, & tunc non deberet rebanniri vt ibi, & l. ij. de condi. et demon. ff. Sed si tempus quo seruit scit se bannitum & vt bannitus seruit, cum ei ignoranti tempus generaliter traditum non cucurrerit, vt supra est ostensum habere debebit statuti beneficium quod est latissime interpretandũ. ff. de consti. prin. l. fi. cum si.

Post operis expeditionẽ su-

perueniit mihi notitia duarum quæstionum Oldr. quas per alios tactas aut relatas. non inueni, quæ licet alibi decentius ante locatæ fuissent, tamen cum de fauoribus bannitorum etiam tractent, & quia fuisset plurima quotarum mutatio necessario huic loco quasi oportune locantur. & prima est S4 in qua consuluit. & ideo lxxxiiij. qnæritur. Titius fuit bannitus pro proditione ciuitatis propter quod ex forma statuti ipse, & filij erant banniti. Post bãnum Titius susceptit filium nomine Caiũ, qui Caius patre mortuo reuersus fuit ad ciuitatẽ de qua pater fuerat bannitus. & ibi stetit longo tempore sicut ciuis existens de consilio, equum tenens & omnia alia faciens, quę alij ciues, faciunt. & dum ista sic se haberent venit ad rixam cum Sempronio de qua rixa facta est pax coram potestate ciuitatis post quam pacem Sempronius eũ interfecit, & aufugit. Potestas fecit eum citari. & quia non venit ex vigore arbitrij quod habebat banniuit eum. Nunc coram successore potestatis predicti petitur reuocari prædicta sententia banni lati contra Sempronium. & dicitur quod licitum fuit ei impune occidere dictum Caium, quia bannitus erat ex forma statuti, de quo supra mentio facta est. Quæritur an possit dicta sententia reuocari. Et primo videtur quod non ex vigore publicæ authoritatis, quia ipse Caius habebatur vt alij ciues. Ne ergo sub eius prætextu decipiatur idem debet de ipso sicut de alijs ciuibus iudicari. argu. C. de his qui ve. æta. imp. l. j. & cum cõmunem cum alijs vitam duceret eandem sentire debet in legibus disciplinam, vt tex. ibi legitur, extra de statu mona. c. recolentes, &

cum

eum eadē particulā experiretur iura quoque eadē ſibi vendicare debet. ff. de bo. poſ. ex teſta. mili. l. vnica. circa princ. & cum par ſimiliſque militia ſit iuſtum, videtur eiſdem priuilegijs gloriari. C. de proxi. ſacra. lar. & rerum priua. l. iubemus. Secundo facilius pœna remittitur quam priuilegium auferatur, eo quod vnum eſt fauoris & gratiæ, alterum vero ſupplicij & pœnę. ff. de conſti. prin. l. beneficium. de lib. & poſth. l. cum quidam. de pœnis. l. interpretatione. Sed habitus in communi contrarius veritati tollit priuilegium. ff. ad Maced. l. ſi quis patrem. & loca. & condi. l. ſi quis ignorans. Immo etiam aliquando facit ceſſare ius cōmune. ff. de iniur. l. item apud. §. ſi quis virginem. de iure fiſ. l. ſed & ſi accepto. ergo multo fortius tollit pœnam ſiue ſupplicium ex banno inflictum. Tertio ſicut ſubſiſtētia veritatis actū aliquem reddit illicitum, ita & opinio communis quanquam ſit veritati contraria, ſicut ergo ſi vere bannitum non fuiſſet licitum occidere, ſic nec quando vere erat bannitus cōi opinione in contrarium ſe habente, vt probatur aperte. ff. de acqui. hære. l. cum quidam. in verſ. quod ſi ipſe. & in eod. titu. l. ventre. & ibi not. Quarto nonne regula cōis eſt ꝙ error publicus facit ius, vt inſtit. de teſta. §. teſtes. ff. de offi. præto. l. Barbarius. C. de teſta. l. j. ff. de ſuppel. lega. l. iij. in fin. Faciat ergo hoc caſu error publicus. quo credebatur filius Titij non bannitus ius. ſ. tam fauorabile, tam benignum. ſ. vt impune occidi nō poſsit, ſicut nec alij ciues, talis namque error immutat aliquando ſtatum alicuius. Nam de ſeruo ciuilium actuum non capace liberum facit. & actuum ciuilium capacem, vt ad literam legitur. C. de lati. libe. tol. l. vna. §. ſed & qui domini. ſic ergo hic de bannito faciat non bannitum. Dico ergo ego Old. de ponte de Laude II. doctor ſalua ſemper veritate, quod ſucceſſor poteſtatis dictam ſententiam reuocare non poterit, & hoc præter iam dicta triplici ratione, & prima ſi aliquis pulſet legatum hoſtium, traditur hoſtibus vt ſeruus eorum fiat. ff. de legatio. l. vlti. Pone ergo ꝙ talis pulſans & hoſtibus traditus reuertitur ad nos, ſi non recipitur a nobis, non recuperat iura ciuitatis poſtliminij iure. ſi vero recipitur ea recuperat. Sic ergo in propoſito cum hic bannitus rediens receptus fuit, & in omnibus tractatus vt ciuis, iura aliorum ciuium habeat, vt legitur. ff. de cap. & poſtli. reuer. l. iij. §. fin. Secunda eſt talis. Talis bannitus non poteſt cenſeri deterioris conditionis quam hoſtis, immo hoſtis proprie dicitur. ff. de capi. dimi. l. amiſsione §. qui deficiunt. & ad legem Corne. de ſica. l. iij. §. vlti. & de re mili. l. proditores. Tamen ſi ei pax ſit promiſſa ſeruanda eſt. xxiij. qō. j. noli. & xxij. q. iiij. innocens. & qui non ſeruat capite puniendus eſt. ff. de re mili. l. vlti. §. fin. licet ergo potuiſſet occidi ex forma ſtatuti, non tamen per eū qui cum eo pacem fecerat. Tertio & vltimo dato ꝙ ſententia banni fuiſſet iniqua. fuit tamen cōtra ius litigatoris tantum lata. & ſic non poſſet ſucceſſor eam reſcindere. C. ſenten. reſcindi. non poſſe l. j. & quando pro. non eſt neceſſ. l. j. etiam ſi hoc ſtatutum quod faciebat eum bannitum fuerit coram banniente allegatum, quia propter probabiles dubitationes ſuperiores & alias non putauit cauſam illo ſtatuto iuuari. ff. de re iudica. l. præſes. & l. cum prolatis. vbi eſt caſus. Hæc Oldra. Si recte conſideras ipſe propoſuit talem filium ēt poſtea natū ex verbis ipſius ſtatuti ex ſua perſona intelligi bannitum, immo eſſe bannitum. & ſic non contradicit his quæ dixi ſupra in primo tempore parte prima qō. vlt. nec quæ dicam infra in vlti. tempo. parte ſecunda q. xiiij. Id aūt ꝙ dixit eū qui pacem fecerat non potuiſſe impune occidere bannitū nō eſt per omnia cōtrariū ei quod ipſe in ſua diſputatione quæ incipit Titius fecit pacem, concluſit. ſ. facientem pacem nō obſtante pace potuiſſe offendere bannitum, quia in hoc themate erat bannitus tempore pacis, in illo fuit bānitus poſtea. In hoc tamen recurre ad ea quę dixi ſupra hac eadem parte qōnibus. lj. lij. & liij. & ex hac deciſione collige duo notanda. Primum ꝙ per actus publicos quos bannitus facit intelligitur rebanniri. Secundo ꝙ ſententia lata contra offendētem bannitum valet. Quo ad primum aduerte quod id poteſt eſſe verum, niſi quando ad actum rebannitionis requiruntur aliæ ſolennitates, tunc enim illis non ſeruatis in publicis actibus ſicut non valeret expreſſa rebannito, ita nō valeret tacita l. qui ad certum. ff. loca. Puto tamē ꝙ licet non intelligatur rebannitus nihilominus offendi non poterit. Illud enim ſtatutum tolli pōt alia ſolēnitate ab alio ſtatuto requiſita, vt in materia l. omnes populi. & l. ſi quis in principio teſtamenti. de leg. iij. Licet ergo tunc non intelligatur rebannitus non tamen poterit offendi, cū qualitas hoſtis ſublata ſit p eius receptionē ad actus publicos de qua ſupra. Si autem actus publici fierent coram toto populo ad parlamentum vocato, vt fit in introitu dominorum & priorum & etiam in introitu vexillorum ſocietatis in ciuitate Florentiæ. dicerem tunc intelligi rebannitum Caiū, de quo ſupra. Præſumeretur enim ſciſſe populum omnia quæ in ſuis legibus continentur, & ſic contra illas in totum diſpenſare. C. de teſta. l. omnium. & l. quidam conſulebat. ff. de re iudica. & quod habetur in d. l. ſi quis in principio teſtamenti. Vis enim communis publici erroris inducta a populo qui poteſt maxime per viam parlamenti facta a conſilijs quæ illum repræſentant, vt l. aliud. §. refertur. & ibi not. ff. de regu. iur. & C. quæ ſit lon. conſue. ſuper rub. reuocare. & ſic faciendo intelligitur reuocare, vt habetur in l. ij. C. de decre. decu. & quod not. in l. ita tamen. in princip. ff. ad Trebel. iuncta. l. de quibus. in fin. cum ſua materia. ff. de leg. ſecundum quam intelligitur hæc deciſio, vt patet ex themate. & ita fuit in legibus ſiue ſtatutis loquentibus de conſortibus epiſcopi Florentini iudicatum per totum collegium Florentinum. Quo ad ſecundum vide quæ dixi ſupra hac eadem parte qō. iij. Et conſidera ꝙ hic non fuiſſet lata ſentētia ad petitionem banniti agentis, ſed alterius accuſantis, vel ipſius iudicis inquirentis pro iniuria facta bannito, & in proceſſu non expreſſo, licet fuerit exceptum. Id aūt quod vltimo dicitur ta-

le bannum reuocari non posse tempera per ea quæ dixi in primo tempore, parte vlt. q.

85 Altera quæstio et sic. lxxxv. sub† hoc themate formata erat. Duo sunt statuta in ciuitate Paduę. Vnū per quod cauetur ꝙ quicunque fuerit bannitus de maleficio præsentando alium bannitum de simili maleficio liberetur & eximatur a banno. Aliud quod quicunque fuerit bannitus de maleficio in ciuitate Vicentiæ intra octo dies banniatur, & in libro bannitorum ponatur in ciuitate Paduæ eisdē modis & conditionibus & formis quibus bannitus fuerit in ciuitate Vicētiæ. Accidit ꝙ Titius commisit maleficium in ciuitate Vicentiæ, & de maleficio est ibi bannitus, & ex forma secundi statuti bannitus est similiter in ciuitate Paduæ repetitis verbis secundi statuti in ipso banno. Qui Titius bannitus præsentat Paduæ alium bannitum de simili maleficio, & vult liberari a banno ciuitatis Paduæ virtute primi statuti, licet hoc non posset in ciuitate Vicentiæ. Quæritur an hoc possit de iure petere, & sic an debeat liberari. Et dicta Oldra. in hac quæstio. multum diffuse prosequitur, sed multis omissis, & maxime responsionibus ad argumenta facta hincinde referam truncate eius intentionem, & primo ad negatiuam, quando vnus locus adijcitur alteri naturam eius cui adijcitur assumit, arg. ff. de publi. l. si ego. §. si tamen. de vsufru. l. si Titio. §. j. & de pac. do. l. inter socerum. §. cum inter. Sed ciuitas Paduæ adijcitur Vicentiæ a qua per prius Titius erat bannitus. ar. ff. de senato. l. pe. & de exerci. l. si eum. §. j. ergo ex loco Vicentiæ vbi non liberatur debet iudicari. Secundo sic. bannum Paduæ fuit datum ptopter bannum Vicentiæ, & licet fuerit ex interuallo ꝓpter necessitatem apparentem, tñ intelligitur simul datum. arg. ff. si pars hære. peta. l. antiqui. de mili. testa. quærebatur. de hære. insti. l. hæredes palam. §. fi. ergo licet tollatur secūdum durat primum, quia talium quorū vnum propter aliud est ademptum virtute permanentis perdurat. ff. de lib. & posthu. l. si ita. §. j. & arg. ff. ad car bo. l. iij. §. ibidem. Tertio sententia est lex. ff. de iusti. & iur. l. pen. & apparet ex æqniparatione ad vltimam voluntatem. ff. de manu. l. seruus. de pigno. actio. l. non est mirum. iuncto in auth. de nup. §. disponat. Sed ex diuersitate locorum effectus legis non variatur. C. de vsuc. transf. l. vlt. & de temp. in integ. resti. l. fi. ergo nec effectus sentētiæ. & ideo sicut Vicentiæ non liberaretur, ita nec Paduæ. facit. ff. de postu. l. ex ea. & quod ibi not. Quarto quia bannum translatum non debet immutari ex loco ad quē est translatum. C. de his qui in prio. cre. lo. suc. l. j. de noua. l. aliam. de adimen. lega. l. legatum. cum si. Et sic remanēte qualitate banni ex loco Vicentiæ eximi non poterit. Quintum bannum latum Paduæ dicitur ortum Vicentiæ. ff. quod vi aut clam. l. nam origo. ergo sequitur ꝙ in exemptione ille locus attenditur. ff. de euict. l. si fundus. de vsur. l. j. ergo quia Vicētiæ nō liberatur, ita nec Paduæ. Sexto dicta banna sunt eiusdē formæ, ergo & eiusdē subsātię. ff. ad exiben. l. Iul. §. sed & si quis. ff. de auro & argen. leg. l. Seia. & de verbo. sig. l. mulier. §. j. & sic esse debent eiusdem vitę, ad leg. falc. l. qui quadringenta. §. quid ergo. & de serui. rusti. prædi. l. vna est via. bannum Vicentiæ durat & viuit, ergo & Paduæ. & maxime quia fortior est actus obligationem conseruans quam extinguens. C. de duob. re. l. fin. Vltimo ab adequatione facta de bannis, & sic eiusdē vitæ debent esse. C. de inoff. dona. l. fi. In contrarium arguit septem alijs modis quos similiter decurtabo. Primo a natura superaddit quæ est vt suis conditionibus & qualitatibus proprijs iudicetur. C. si plu. vna sen. l. j. & ij. & ff. mand. l. si mandato. §. paulus. de consti. pecu. l. item illa. §. j. bannum vero Paduæ superaddi tur banno Vicentiæ, ergo debet suis qualitatibus iudicari, & sic Titius liberari debet. Secundo obligatio ex banno & eius dissolutio sunt diuersa quinnimo & contraria, ergo dispositio super vno nō trahitur ad aliud l. si vero. §. de viro. fol. mat. & si a pa. quis fue. manu. l. pater. cū si. & sic dissolutio quæ fit Paduæ remanet in suo statuto l. omnes populi. Tertio licet plures leges prodeant a diuersis circa easdem personas eriam eūdem effectum dirigentes, non tamen sunt eiusdem vitæ, sed vnaquęque durat secundum naturā suam insitam producenti, vt patet in bonorū possessione de iure prætorio & aditione de iure ciuili, insti. de bo. pos. §. aliquando. de bo. pos. secundum tabu. l. hi qui. & C. de iure delibe. l. licet. & qui admit. ad bono. pos. l. ij. & de succes. edic. l. j. §. largius. eum si. In proposito ergo bannum Vicentiæ duret perpetuo & Paduæ tollatur præsentatione alterius banniti. Quarto extensio vnius loci ad alium intelligitur secundū quid non quo ad omnia. C. de sac. san. eccle. l. omni. de præ. vrb. constant. l. j. ti. xj. & not. de legi. l. princeps. Sic ergo & tunc extensio banni de Vicentia ad Paduam fiat secundum quid, ne vnico verbo statutum Paduæ videatur tollere suas leges proprias. C. de inoffi. testa. l. si quando. & extra de sepul. c. certificari. Quinto pœna debet esse proportionata delicto. C. de epis. & cleri. l. si quemquam. de hære. l. quicunque. prolixitas in duratione dicitur magnitudo pœnæ, de pęn. l. aut damnum. §. inter eos. plus autem est delinquere in aliquem immediate ad leg. Iul. maiest. l. Iul. & de capti. & postli. re. l. si quis ingenuam. Sed si bannum datum Paduæ pro delicto commisso Paduæ tollitur præsentatione, & sic minus durat fortius tolli debet aliud datum propter delictum commissum Vicentiæ, quia quo ad ciuitatem Paduæ longe minus delictum est. Sexto variatio loci plerunque inducit diuersitatem quo ad exemptionem ab onere. ff. de excu. tut. l. sed milites. §. ignominiæ. ff. de re mili. l. milites. §. missionum. & patet. C. qui nu. libe. l. j. non ergo mirum si diuersimode eximitur quis a banno Paduæ cꝫ Vicentiæ. Septimo redhibitoria & quanto minoris ab eodem inductæ sunt scilicet a prætore. ff. de ædi. edic. l. j. §. primo. & l. quod si nolit. §. si plures. & l. ædiles. & aliquando vtriusque idem est effectus. ff. de ædili. edic. l. bouem. §. aliquando. & sententia lata super vna parit exceptionem rei iudi. in alia. ff. de excep.

rei

rei iudic. l. ſi is qui hæres. §. j. Sed vna tollitur anno. Alia lex menſibus de ædili. edic. l. ſciendum. §. fin. Ergo fortius in propoſito cum non ab eod. ſed a diuerſis banna procedant. His rationibus factis licet prolixius facit ipſe Oldra. reſponſiones ad vtriuſque partis argumenta. Et illis poſitis concludit vt ſequitur. His ſic decurſis ſubijcio ſolutionem quæ mihi verior eſſe videtur. Et credo ſimpliciter dicente ſtatuto ꝙ qui eſt bannitus Vicentiæ. banniatur & Paduæ. Et ſic ſit factum iſto caſu præſentando alium bannitum liberaretur a banno ciuitatis Paduæ ſecundum formam primi ſtatuti ſuperius allegati. Et hæc per allegata pro hac parte & maxime, quia quando vni propter delictum non in ſe, ſed in aliũ commiſſum competit actio, ita ꝙ etiam nihilominus competit principali. Et ſic vtrique vnaqueq; actio ſuam legem habet, & ſuum proprium ſortitur effectum, & ſuum diſſoluendi modum & faciliorem principali ſicut ſi fiat iniuria filio competit actio filio & patri. ff. de procura. l. nõ ſolum. §. ſi pater. & de iniur. l. pater, cum ſimi. & tamen nõ erit eadem exiſtimatio vtriuſque actionis, ſed vnaqueque habebit propriam ſecundum conditionem eius perſonæ cui competit. ſic dico ꝙ & ſi propter maleficium & in vno loco commiſſum in duobus locis quis banniatur vnumquodque bãnum ſecundum naturam loci ſui proprij iudicabitur. ff. de iniur. l. ſeruo. §. vlt. & l. ſeq. Et quia identitas & vnitas ſententiæ ex qua diuerſæ pœnæ ſequuntur non arguunt identitatem durationis in pœnis ſicut in ſententia relegationis ad tempus, habet enim in ſe pœnam quam verbum ſonat ſcilicet relegationem & aliam, ſcilicet remotionem ab ordine decurionatus amiſſi. ff. de decurio. l. ij. Et ad tempus ab ordine decurionum redditus eſt inhabilis ad honorem. & tamen finito tẽpore principalis pœnæ, ideſt amotionis ab ordine, non finitur inhabilitas ad nouos honores, ſed tanto tempore expectat quanto fuit in pœna. ff. ad munici. l. ordine. & de decurio. l. ad tẽpus. ex quibus apparet ꝙ pœna acceſſoria nõ cõmenſuratur ex tẽpore principalis, ſed habet per ſe propriã in legẽ ſecundũ quã finitur & durat. Verum quia in themate noſtro in ſtatuto fuit vltra proceſſum, & dictũ ꝙ banniatur eiſdẽ modis & cõditionibus &c. Cõtrarium credo de ſtricto iure propter virtutem prædictorum. modus nanque dr̃ a moderor moderaris, & dicitur moderamentum ſiue temperamentum rei cui adijcitur. ff. ad leg. falci. l. j. & inſtit. eo. ĩ prin. & ff. de dona. cau. mortis. l. quod conditionis, & ibi not. & de ſerui. l. ſeruitutes. §. modus. Temperamentum vero obligationis duo reſpicit. ſ. ius creditoris. & eius quod põt ſolui reſpectu debitoris, & hoc vult dicere lex. de acti. & oblig. l. obligationũ fere. §. modus. Poſito. n. ibi obligationis modo per eum exemplum alternatiuę obligationis. per exemplum alternatiuæ obligationis ſtatim ſubdit rationẽ qua re illa obligatio dr̃ ſub modo. Nam alterius ſolutio &c. Et ſic moderatur ſolutio reſpectu creditoris. Cũ igitur debeat eſſe idẽ modus banni dati in ciuitate Paduæ, qui eſt banni dati in ciuitate Vicentiæ. oportet idem eſſe in petitione & ſolutione: ſed in ciuitate Vicentiæ non eſt præſentatio banniti in ſolutione, ergo nec Paduæ. Itẽ hoc nomen conditio, interdum dicit obligationis ſuſpenſionem per adiectionem vel ſubintellectũ alicuius extrinſeci executi. ff. de condi. & demon. l. legatum. & l. aliquãdo. de verb. obli. l. interdum. & de verb. ſigni. l. cedere. Interdum dicit ius perſonæ competens ſiue præſentem ſtatum alicuius rei. ff. de procura. l. ignorantis. de regu. iur. l. non ſolum. & l. melior. & de teſta. manu. l. meuia. De primo modo intelligendi cum dicit ſuſpenſionem non videtur ſtatutum debere intelligi eo quod appellatione iuris non eſt ſecundum legem. ff. quando appellan. ſit l. j. §. biduum. & verbum habens duas ſignificationes prolatum a lege, eam ſignificationem aſſumit quæ eſt ſecundum legem, non eam quæ præter. C. de inſtitu. & ſubſtitutio. l. generaliter. & de ope. liber. l. qui libertinus. §. fina. ergo ſecundum vltimum modum. Itaque æqua debet eſſe conditio banniti in ciuitate Paduæ cum bannito in ciuitate Vicentiæ, ſed hoc non eſſet ſi ſe poſſet liberare Paduæ per repræſentationem banniti, cum Vicentiæ hoc non poſsit, immo eſſet melior conditio Paduæ quam Vicentiæ, ſicut eſt melior conditio domini quo ignorante ſeruus delinquit, quia liberatur dando eum pro noxa, quam eius, quo ſciente delinquit, quia neceſſe habet damnum emendare. ff. de noxa. l. ſi plurium ſeruus delinquerit. & de vſufruct. l. cum fructuarius. & l. ſeq. Præterea ſicut facultas & difficultas diſſolutionis obligationis facit obligationem eſſe melioris conditionis vel deterioris. ita facultas diſſolutionis banni facit alicubi bannum eſt melioris cõditionis alibi deterioris. Sed hoc non debet eſſe in propoſito, immo debet eſſe eiuſdem conditionis vtrobique, vt ex ſtatuto apparet, ergo debet eſſe par & eadem diſſolutio in vtroque Prædicta probantur. ff. de fideiuſſ. l. græce. §. idem Iulianus. & de in diem addic. l. vbi autem. §. fi. & l. ſequ. & ſic intelligitur ſtatutum de conditionibus extinctiuis, vt eadem ſit conditio extinctiua banni in vtroque loco, vt no. ff. de ſeruit. l. iiij. ſic & ſeruus qui intolerabiliter afficitur a domino debet bonis conditionibus vendi non ſuſpenſiuis, ſed extinctiuis, ita ſcilicet ꝙ contractus non diſſoluatur per redditum ſerui ad dominum, ſic nec per redditum banniti ad ciuitatem: vt inſtitu. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. §. ſed & maior. & ſi quæreretur an ſi talis bãnitus præſentaretur per alium in ciuitate Paduæ præſentans habere beneficium præſentationis ex forma ſtatuti primi. Crederem ꝙ ſic, quia negari non poteſt eum eſſe bannitum ciuitatis Paduæ, quæcunque fuit ratio banniendi. Et ad hoc poſſunt diuerſimode ſuperiora deduci, & potiſsime hoc dicerem per l. de interdic. & reg. l. relegatorum. §. interdicere. cum. §. ſequ. & in. §. ſi quis. ibi pluribus etiam prouincijs &c. & de capti. & poſtli. re. l. non dubito. Hęc Oldra. Vt ergo vides ex ſolut. prædicta cum diſtin. ſatis patet reſponſum ad rationes vnicuiq; parti diſtinctim aduerſantes, quapropter illas nõ curaui referre. Sed mihi primum membrum

decisionis est dubium, quia cum statutum Paduæ semper loquatur, & bannitus Vincentiæ remaneat Vincentię bănitus restat primum statutum, vt sic etiam post cancellationem debeat banniri & registrari. C. de hęreti. l. arriani. Nec sufficiat prima descriptio cum non durauerit. l. si pro parte. §. versum. ff. de in rem ver. & quod habetur per Bart. in l. sicut. §. superuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypot. sol. Videtur ergo verius ꝙ vtroque casu talis bannitus alium bannitum prędentans non eximatur a banno, & ꝙ statutum primum intelligatur de bannitis tantum in ciuitate Paduę & non de alijs, vt sic vnum statutum declaretur ab altero. ff. de peti. hęre. l. cum si. Quia tamen authoritas tanti viri ampla est. non audeo ab eius decisione discedere, eo casu quo statutum tătum dispo nit, ꝙ bannitus Vicentię banniatur Paduę. Semel enim fuit bănitus, ergo &c. per not. in l. qui duo. §. fin. ff. arbi. cum simi. Verum quia prima ratio facta ad partem negatiuam, & etiam ad affirmatiuam non concordant ex prędictis. Et quia etiă circa illas solutio & distinctio eiusdem vtilis est ad multa & maxime ad materiă l. iij. §. hęc actio. ff. si quis te. li. es. iuf. fu. Ac etiam ad conuentiones quæ sæpe fiunt inter communitates & statuta quæ quotidie fiunt ꝙ banniti in vno loco intelligantur banniti in alio, & sic de simi. Solutionē quam ponit ad dictam primam rationem hic ad literam inferam, prout iacet. Dicebat enim ꝙ non ob. primum arg. Nam aut fit successio aut accesio. Si successio, tunc id quod succedit est eiusdem conditionis & causę sicut id cui succedit. ff. de conditio. & demon. l. filiæ. & de do. inter vi. & vxo. l. si donatæ. §. sponsus. nisi diuersitas æquitatis inter vtrunque diuersitatem inducat. ff. de fun. do. l. cũ in fundo. §. si fundus. Fit enim restitutio rei immobilis dotalis stărim, quia cum per l. Iul. sit inhibita alienatio ipsius. ff. de fun. do. per totum, & maxime in l. lex. Iul. & C. de fun. do. l. j. & ij. Facile poterit eius restitutio fieri. Pecuniæ vero cum facile expendantur & consumantur. ff. de leg. iij. l. si coreus. §. j. immo adhuc quando in dotem datur res mobilis & se mouens cum alienari possit. C. de ser. pi. da. ma. l. fi. ff. de manu. l. seruum. so. ma. l. dotalem. & no. insti. qui. ali. li. vel non in prin. non sic est facilis restitutio iuxta illud non enim est semper facilis nominis emptio cum numeratio totius debiti non sit in expedito ff. de fideiu. l. si dubitet. in princi. & ideo ad restitutionē eius datur annus. C. de rei vxo. act. l. j. §. exactio. Ad simi litudinem eius quod dicitur insti. de offi. iud. §. j. cũ si. Si vero sit accesio aut est accesio personæ aut rei, aut actionis. Primo casu accedens habet easdem cognitiones cum eo cui accedit, nisi cõtrarium exprimatur. ff. de verb. obliga. l. vlti. §. fi. ff. de publi. l. si ego. §. quod causam. cũ si. supra alle. primo arg. Et est ratio, qa non videtur quid nouũ induci, sed magis antiquum augeri. ff. de iur. do. l. iiij. & intelligo hic accesionem concretam quæ cohæret primæ quasi sit vnum cum prima. ff. de dam. infec. l. hoc amplius. §. de his. ver. ita demũ. vel quæ cohęret quasi accessorium principali, vel vt ornatus ornato. ff. de auro. & arg. le. l. cum aurum. §. vlti. & l. & si non sint. §. perueniamus vel vt vnius complexu eiusdem vniuersitatis vtrũq; pariter concludentis. ff. de leg. j. græce. & l. si legato. & de leg. iij. l. peculium. in prin. Si autem sit omnino discreta accesio, tunc secus. arg. ff. de dam. infec. l. damni. §. si is qui vicinas & est ratio, quia separatorum separata debet esse ratio. C. de dona. inter vi. & vxo. l. si maritus. & ibi not. & ff. ad carbo. l. de bonis. in prin. nisi & modus illam accesionem inducens aliquam tacitam repetitionem prior induceret. de lega. iij. l. in repetendis. Tertio casu aut est accesio quæ deuolutio nuncupatur, & tunc aut fit hominis facto puta nouatione & perduntur priuilegia primæ. ff. de noua. l. aliam. aut per legem, & tunc obtinet lex diuortio, & quod ibi not. in l. finautem. §. j. ff. de neg. gest. & l. quod debitori. de dona. cau. mot. Si autem sit vera accesio quę dicitur esse cum primæ subsistenti accedit secunda. ff. de re iud. l. iiij. §. si ex cõuentione, tunc quod erat in prima deducitur in secundam ei accedentem, nec plus, nec minus loco re tempore vel causa. ff. vt le. no. cau. l. j. §. bellisi me. & §. sub conditione. & sic assumit naturam primæ, sed non accidens. l. item veniunt. §. cum prædiximus & ibi not. ff. de peti. hære. vnaqueque tĩ habet suum proprium tempus. vnde si prima erat temporalis non sequitur ꝙ secunda sit talis. ff. de consti. pec. l. item illam. §. adijcitur. & de leg. j. l. § cerditori. in ij. responso. Fallit quando secunda adiicitur primæ non ad nouam principalem obligationem contrahendam, sed ad dandam executionem & exitum iam contractę qualis est stipulatio de iudicio sisti. tunc enim prima extincta de cuius executione & exitu tractabatur, & illa quæ dabat viam perueniendi ad exitum ex consequentia tollitur & sic loquitur. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. & sic debet exponi ibi, quia tales stipulationes propter rem ipsam darentur ideſt propter ipsum principale quod poterat ipsa actione peti & eius petitio facilius & solidius per ducatur ad finem. Ad hoc facit. ff. de serui. rusti. prædi. l. iij. §. vlti. & quemadmo. serui. amit. l. Labeo. secundum vnam lectu. & de libe. le. l. pretio. cum si. Oldra. An autem omnia prædicta procedant, & maxime quia ad l. prima & ij. C. si plures vna senten. & alijs iur. Vnde in prima ratione ad partem affirmatiuam. alleg. non respondet. non examino, quia extra materiam principalem. Sed si libet vide Doct. in dicto. §. qui iuiuriarum. & in. §. quod dicitur. & Barto. in d. §. hæc actio.

Rubrica de quęstionibus occurrentibus post finitum bannum, aliter q̃ per mortem.

RESTAT POSTREMO vt tertium & vltimum tempus attingatur. Cuius materia est de cõtingẽtibus post finitum bannum. Et quia bannũ finitur qñque remanẽte vita, qñque per mortẽ. In duas particulas diuidam tempus istud.

iſtud. Prima.n.erit de quæſtionibus occurrẽtibus poſt finitum bannum aliter ꝙ per mortem. Secunda erit de occurrentibus poſt mortem banniti. & quia more aliarum partium hæc vltima expedietur. Præmitto rubricas quæſtionum, quæ in j. parte veniunt agitandæ quæ ſunt.

SVMMARIVM.

1 An dato termino menſis ad ſoluendum omnibus bannitis. Titius infra illum menſem potuerit offendi, facta deinde ſolutione intra menſem illum.

2 An rebannitus & non cancellatus poſsit impunè offendi in qua multe quæſtiones ſimiles inſeruntur. & hic quando bannum eſt nullum, puta quando clericus bannitur a iudice ſeculari.

3 Quid è contrario de eo qui offendit bannitum cancellatum ſed non legitimè.

4 An ſimpliciter rebannitus dicatur in integrum reſtitutus.

5 An reſtitutus reouperet etiã alienata per fiſcum.

6 Si non recuperat alienata an recuperet a fiſco pretium eorum.

7 An recuperet fructus præceptos a fiſco ex bonis quæ reſtituuntur.

8 An reſtitutio taliter fieri poſsit ꝙ ad alienata trahatur.

9 An rebannitus recuperet partem quæſitam hæredibus occiſi ex forma ſtatuti.

10 An ex rebannitione tollatur ius vindicandi quæſitum alicui ex forma ſtatuti.

11 An rebannitus intelligatus reſtitutus etiam aduerſus cõdemnationem factam de bannito dampno paſſo.

12 An rebannitus poſsit agere pro robaria ſibi facta tempore banni, ſtante certo ſtatuto in themate illius quæſtionis narato.

13 An agere poſsit pro contractu quem facit tempore banni.

14 An tempore banni bannitus deceptus vltra dimidiam iuſti pretii, ſtante ſtatuto ꝙ non poſſet ad ſui vtilitatem contrahere exemptus a banno agere poſsit per l.ii. de reſcin.ven.

15 An rebannitus poſsit teſtificari & alios actus facere, qui infamibus ſunt interdicti, & in hac tractatur qui poſsit famæ reſtituere.

16 Si bannitus infamis iurauerit tempore banni & poſteaquam fuit rebannitus depoſuit quid iuris ſcilicet an valeat eius dictum.

17 An rebãnitus poſsit admitti ad honores ciuitatis.

18 Si eligitur vel imburſatur ad officium prohibitum tempore banni et poſtea extrahitur de banno an ſit habilis & ibi etiam ſequens.

19 De eo qui ante bannum fuit imburſatus & exactus poſt rebannitionem in præcedenti.

20 An exemptus a banno poſsit ratificare quæ geſsit tempore banni etiam ſi ſint inualida.

21 An exemptus de banno poſsit a ſuis antiquis creditoribus conueniri.

22 An poſsit agere contra ſuos debitores qui poſt quam fuit in banno ante rebannitionem ſoluerunt communi.

23 An rebannitus ex eo, quia ante terminum banni occidit rebellẽ prohibeatur habere officia prohibita bannitis rebannitis.

Prima pars tertij temporis.

1 PRIMA igitur.q. † facta fuit in fauorem bannitorum ſiue reipubl. reformatio quod banniti ſoluentes intra menſem certam quãtitatem intelligerentur a banno exempti. pendente dicto menſe Caius bannitus fuit offenſus a Sempronio, deinde poſt offenſionem & ante lapſum dicti menſis Caius ſoluit, quæritur an Sempronius veniat puniendus. & videtur ꝙ nõ, quia tempore offenſionis bannitus erat, ergo potuit ex forma ſtatuti impune offendi. l. iiij. §. cõdemnatum. ff. de re iudi. Ad quod poſſent multa allegari ſed cauſa breuitatis omitto. Et etiam quia ſciendum eſt olim hanc quæſtionem fuiſſe diſputatam, vt refert Ioan. Andr. in addit. Spec. in ſæpius alleg. tit. de accuſ. §. ſequitur. ver. quid ſi quis ſuarum additionum. verſicu. eſt ſciendum. Et ibi dicit ꝙ diſputator determinauit Sempronium puniendum & duas rationes aſsignat. Prima eſt, quia aut beneficium trahitur ad tẽpus ſolutionis, aut e contra ſolutio ad tempus beneficij, ex primo remanet delictum impunitum, ex ſecundo venit puniendum, ergo præeligendum eſt ſecundum, cum publica vtilitas exigat maleficia puniri de ſenten. excom. c. vt famæ. & ibi concor. Inducit ſecundo legem ſufficit. de condi. inde. Equiparat enim conditionem ſuperuenientem ad actum purum ei, quæ a principio fuiſſet annexa. Sed certum eſt quod ſi ab initio bannitus ſic fuiſſet ꝙ ſoluendo intra menſem tantum a banno eſſet exemptus, interim non potuiſſet impune offendi, ergo nec hoc caſu. Aduerte quia prima ratio nihil facit, quia cap. vt fame, cum concor. loquitur in delictis ſed pluries dictum eſt, quod illud quod fit lege permittente non eſt delictum l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccle. confu. & not. in l. prima. & per Bald. ff. ne quis eum qui in ius vo. eſt vi exi. Præterea ibi concurrunt interpretatio delicti & interpretatio excludens delictum. Secunda aſſumitur l. merito. ff. pro ſocio. de pœn. l. interpretatione. Tertia etiam ratio poteſt tolli ex eo ꝙ hic non eſt condi-

tio

tio adiecta. ſed terminus certus poſitus ſolutioni qui interim obligationem non extinguit ſicut faceret conditio, vt ibi nota. ſcilicet in l. ſufficit. & ſic cũ interim eſſet bannitus potuit impune offendi. pro hoc ff. ad ſen. li. l. ſub conditione. & l. iiij. §. ſed & Marcellus. de in diem addic. & ideo puto ſubtilius aduertendum retenta tamen deciſione prædicta, & ſic vbicunque poſt actum perfectũ apponitur ſuſpenſio, illa non reddit actum conditionalem, quod ſecus eſt quando ab initio habet ſuſpenſionem l. ſecunda. ff. de in diem addi. cum ibi nota. Et iſtud verum in contractibus, ſed in vltimis voluntatibus ſecus eſt, quia ſemper actus redditur conditionalis. ff. de adimen. lega. l. legatum pure. & de cond. & demonſtratio. l. quibus diebus. §. quidam Titio. & dixi ſupra parte præced. qõ. lxxviij. Sed regula traditur q̃ vbi inter contractus & vltimas voluntates eſt differentia. legis diſpoſitio adaptatur ad diſpoſitionem vltimæ voluntatis l. prima. C. de his qui. vt indi. & ibi not. per glo. & Bar. ff. ad Sylla. l. in cognitione. & de adimen. lega. l. tranſactio. & latius in l. ita ſtipulatus. de verbo. oblig. Sic ergo in propoſito facta æquiparatione ad vltimas voluntates dicetur interim non bannitus. & ſic Sempronius veniet puniendus, pro hoc quia facta prorogatione termini interim executio fieri nõ poteſt l. iiij. §. ſi ex conuentione. de re iudi. facit. ff. ſi cer. peta. l. pecuniã. cum ibi not. & hoc verum ſi aſsignatur terminus omnibus bannitis vel aliquibus ſpecialiter enumeratis. & offenſus ſit de illis. Si vero fuerint ordinati certi officiales qui haberent reuidere qui banniti debeãt habere tale beneficium, puta quia in ordinamẽto dicitur q̃ illi banniti qui fuerint declarati intra menſem ab officialibus turris poſſit intra menſem a die declarationis ſoluere taxatam quantitatem. &c. Puto iſto caſu ante declarationem poſſe impune offendi, quia præſens ſtatus non tendit de ſua natura ad excluſionem banni. & ideo nõ inſpicitur quod euenire poteſt, ſed poſt declarationem factam, ſecus eſt. tendit enim tunc præſens ſtatus ad excluſionem bãni cum iam ſoluendi beneficium datum ſit, & ideo hoc caſu offendi non poteſt alio ſic vt in dictis iuribus probatur. faciunt no. in. §. ſacram. per Bart. & melius quæ ſubtiliter ſcripſit in l. Iulianus verum debitorem. ff. de condi. inde. in vlt. op. Aduertat ergo multum ad verba deliberationis qui talem bannitum vult offendere, & conſideret q̃ in dubio cautius eſt abſtinere. & prædicta vera in ſciente legem. In ignorante autem vide quæ dicam ſtatim in ſeq. q.

2 Secundo quæro † dictũ eſt ſupra proxime de offenſo ante ſolutionem. Sed quæro quid ſi ſoluerit intra tẽpus vel aliter fuerat rebannitus, ſed non fuerat cãcellatus. An offendens eum puniatur? Iſta eſt antiqua q. & formatur diuerſimode, quandoque in offendente bannitum, cuius bãnum eſt ipſo iure nullum. vt in clerico incedente vt laicus, bannito & occiſo de qua facit mẽtionẽ Alb. de Gãd. in ti. de bannitis. in vj. col. & ibi refert per multos fuiſſe determinatum talem offendi potuiſſe, quod Ioan. And. late examinat referens diſputationem Aegidij Cremon. & Nico. de mat. in regula q̃ quis. lib. vj. & in ſoluente cancellato. Idem Io. And. refert diſputationem Vianniſij & eius determinationem in addi. Spe. ſuper rub. de obli. & ſol. in fi. ſuarum additionum Iac. But. poſuit in l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de inter. ac. & ibi etiam Rayn. Iaco. de Aret. in l. j. §. ſi omnes. ff. de vend. inſpici. In bannito non legitime poſuit Dy. in l. penult. ff. de adult. & ibi Bar. in l. genero. de his qui not. infa. Quæ omnia iura faciunt q̃ offendens excuſetur a deſcriptione banni etiam ab initio inualidi ſiue validi ab initio & ſublati, ſed non cancellati, & ſic eum occidens non veniat puniendus. & vt patere poteſt lectori in locis prædictis omnes cõcordant q̃ ſciant prædicta puniatur, quia cancellatio de facto non eſt illa quæ eum faciat rebannitum, vt dixi ſupra parte proxima q. lxxv. Et ita intelligitur quod not. in ſæpius alleg. addi. in ver ſic. quid ſi quis. in ver. addi. quod incipit quartum membrũ. euanuerat enim virtus banni. & ſic cum non eſſet bannitus ceſſat ſtatutum. In ignorante vero concludunt etiam omnes q̃ nõ teneatur pœna legis Corneliæ, quia illa requirit dolũ, & non habet locum etiam in lata culpa. l. in l. Corne. ff. ad l. Corn. de ſic. An autem in aliquo puniatur variauerunt do. in aliquo. dixit enim Aegidius q̃ nullatenus punitur cum ignorãs in illa fuerit culpa. ff. loca. l. ſi ignorans. & in c. ij. de conſt. lib. vj. ſed Nico. Mat. latius declarans dixit q̃ aut erat perſona offendẽs in qua cadebat iuſtus error, aut non, vt primo caſu non teneatur ſecũdo ſic, quod refert Ioan. And. in d. c. q̃ quis, Bart. vero in d. l. pen. quia debuit diligẽtius inueſtigare an bãnum fuerit rite datum q̃ punitur de homicidio culpoſo. ff. vi bo. ra. l. ij. §. hac actione. & d. lege Cornelia. maxime cum error iuris ſit lata culpa. l. liberorum. §. notantur. ff. de his qui not. infa. pro hoc alleg. quia cum alio contrahens debet ſe informare de conditionibus eius. ff. de reg. iur. l. q̃ cũ alio. multofortius qui alium interficit. de reg. iur. l. qui in alterius. Ioan. And. in eo qui ſoluit, ſed nõ fuit cancellatus occiſor tenet occiſorem non puniri de dolo, ſed iudicis arbitrio ſecundum facti qualitatem. ff. de ſic. l. j. §. ſed ſi claua, & alia iura alleg. in d. rub. & de ob. & ſolu. Veritas ergo eſt q̃ vbi ei poteſt imputari culpa etiam ignoranti poteſt extraordinaria pœna imponi, alias non. Et ideo ſi elapſo tempore appellãdi nulla cauſa agitatur etiam nullitatis, ſed non rite bannitus regiſtratus eſt inter alios bannitos, & ita bãnitus creditur. certe nullo modo erit puniendus eum occidens, præſumitur enim pro ſententia l. Herennius. §. Caia. de vſur. Similiter ſi bannitus non veniſſet ad ſoluendum, ſed alius pro eo ſoluiſſet, & occidens non fuiſſet ibi tempore ſolutionis, & dum veniret inueniret illum qui erat bannitus veniẽtem ad ciuitatẽ & illũ occideret. certe in nulla culpa eſſe põt. Si vero publice diceretur bannum fuiſſe nullum vel facta eſſet reformatio in fauorem aliquorum quod ſoluerent & publica eſſet reformatio, certe tũc debuiſſet inueſtigare, an id q̃ de nullitate dicitur verum ſit. & an eſſet de illis qui ſoluiſſent

differt alias eſt in culpa,& ſic tunc opinio.Bart. verificatur,non tamen intelligas ꝙ ſemper pariter puniatur,ſed pro modo culpæ,vt l.aut facta.§. delinquunt.ff.de pœ. Adeo ꝙ dubitatur.an pro leui culpa poſsit criminaliter puniri,de quo ibi per Bart. & per eum & alios in l.j.ff. de legi. In dubio autem maxime vbi eſt ſtatutum ꝙ ille intelligetur bannitus qui reperitur deſcriptus in certo libro alio non probato, non poteſt talis occidens extra ordinem etiã puniri.C.de adul.l.Grachus, & d.§.ex cauſa.& vide etiam quod ſcribit Bald. in l.huiuſmodi.§.ſi cui ita.ff.de leg.j.

Sed tertio quæro in caſu con

3 uerſo. † T.rite bannitus fuit cancellatus ſed non legitime G.eum interfecit. quæritur nunquid puniatur tanquam occidens non bannitum,an excuſetur a pœna quaſi in veritate bannitus exiſteret. Certe non inſiſtendo dicendum eſt ꝙ excuſetur, & non puniatur.l.non ſecundum.& ibi per Ray. de do.inter vi.& vxo.ff.facit, l. quoties. ff.q̃ ſa. cogan.cum ſi. Actus.n.qui nullus eſt, nullum producit effectum, & paria ſunt non fieri & fieri,ſed non legitime,vt ibi,ita etiam tenet Bal. in cap.j. in prin.hic ſi.lex Cor. & inci.conſue.re.& alle. Ioan. And. in c.veniens de accu.& eſt verũ etiã ſi occidens putauerit illum rite cancellatum. excuſatur.n.a pœna, licet non admittatur ad præmiũ, vt dixi ſupra in ij.tẽpore. parte.ij.in quæſt. xxiij.xxiiij.& xxv.

4 Quarto quæritur † Titius bãnitus, fuit per reformationem ſimpliciter rebannitus,vel a banno exẽptus, & deinde cancellatus, an dicatur recepiſſe ſolum indulgentiam, an vero fuerit in integrum reſtitutus.Et vt videatur importantia q. ſciendũ eſt ꝙ eſt differentia inter indulgentiam & reſtitutionem. nam vbi filius exiſſet poteſtatẽ patris, puta ſi ſtatutum ita dictaret, quia alias banniti de quibus agimus illam non perdunt,vt dixi in prima parte ſecundi temporis q. xxj. Et tunc ſi aliquis conſequitur ſimpliciter indulgentiam illam non recuperat l.inſulam.C.de ſen.paſ.Quandoq; tamen conſequiturquis indulgentiam non ſimpliciter, ſed cum aliquo adiuncto. Et tunc eatenus extenditur indulgentia quatenus illud adiunctũ importat, vt eo.ti.l.ſi pater. Si autem quis reſtituitur dicitur totum econtra, quia ſi conceditur ſimpliciter reſtitutio omnia reſtituta videntur, eo.ti.l.j.ſed ſi cum limitatione eatenus reſtringitur quatenus operatur limitatio eo.ti.l. iij. quandoque tamen conceditur indulgentia & reſtitutio,& tunc omnia complectuntur,niſi aliud ſit expreſſum,eo.titu.l ſi. & ibi per Bart.ad quæſtionẽ ergo an rebannitio importet reſtitutionem vel ſimplicem indulgentiam rediens dico ꝙ Iac.But. refert Bart. in d.l.ſi.diſputauit hanc quæſtionem & tenuit in dubio importari reſtitutionem motus principaliter per duas rationes. Prima quia diſpoſitio ſuper præparatorio porrigitur ad illud cuius eſt præparatorium.ff.de contrahen.emp.l. clauibus.& C.de dona.l.j.ad quod facit.ff.de his quæ in te.delen.l.cancellauerat,ſecundum Bart. Sed cancellatio ſiue rebannitio eſt præparatoriũ ad reſtitutionem,ergo &c. Secunda beneficia debent latiſsime interpretari. ff.de conſti.prin.l.ſi. pro qua deciſione dicit Bar.eſſe caſum in l.j.in ſi. ff.de quæſtio.& ita etiam ſentit Cyn.in d.l.fin.ſi aliter videre cupis, vide ibi per Moderniores.

Viſo ergo quòd intelligitur

5 reſtitutus quæritur quinto,† an talis reſtitutus ſiue rebannitus recuperet omnia bona etiam alienata per fiſcum.de bonis non alienatis clarum eſt l.prima.& l.fina.C.de ſenten.paſ. Sed in alienatis eſt quæſtio, & communis concluſio eſt vt ad illa talis reſtitutio nõ porrigatur ꝙ probatur ſecundum Bar.in d.l. fin. Primo quia qui emit a fiſco nullo modo poteſt inquietari.l.bene a zenone.C.de quadri.præſcrip.Secundo quia idẽ debet eſſe in qualibet ciuitate.conſtat enim ꝙ poſt publicationem fiſcus legitime tenuit illa bona tanquam hęres l. iij.C.ad l. Iul.de vi. ſed qui emit a tali non poteſt inquietari.ff.de peti. hære. l. ſed & ſi.l.§. item ſi rem.& pro hac parte alleg.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.de lib.& poſt. quæ dicit ꝙ reſtitutio nõ trahitur ad ius quæſitũ. Tertio facit.ff.de minor. .§. Sceuola. vbi difficilius conceditur reſtitutio poſt alienationem quam ante. & quod habetur in l.ſi. C.de repu.hære.

6 Sed tunc ſexto quæritur † an recuperet

a fiſco pretium bonorum alienatorum,dixit Bar. ꝙ ſic, quia poteſt recuperare a fiſco illud in quo eſt factus locupletior per d.§.item ſi rẽ.ſed aduertendum quod ille.§.loquitur in eo qui ſuo iure cõmuni vendicat, & ſic non facit ad illum qui iure ſpeciali ſibi reſtituto nititur contra reſtituentem. Prẽterea aduertendum ꝙ illud dictum poſſet eſſe verum in expreſſa ad priſtinum ſtatum reſtitutione, ſed in ſimplici rebannitione,licet intelligatur reſtitutio,vt ſupradictum eſt.forte non eſt verum, niſi quo ad illa de quibus in ipſa rebannitione continetur.Docto.tamen communiter ſequuntur. dictum Bart.ſed hic non ſeruatur.

7 Septimo circa idem quęro† Viſo ꝙ talis rebãnitus

recuperat bona non alienata, an recuperabit ẽt fructus interim a fiſco perceptos quidam quod nõ per auth.idem de neſtorian.C.de hære.Contrariũ vidi iudicari propter naturam reſtitutionis, quæ eſt in priſtinum ſtatum repoſitio.non ob.illa auth. quia non loquitur in reſtitutione, ſed in noua conceſsione. Præterea loquitur in diſpoſitione limitata non in ſimplici & larga. Et ideo dici poteſt ꝙ aut per reformationem bannitus expreſſe reſtituitur in ſtatum priſtinum.& tunc recuperet fructus.aut ſimpliciter rebannitur, & tunc ſecus,vt in d.authen.idem de neſtorianis.

8 Octauo quæritur † dictum eſt ſupra

ꝙ reſtitutio banniti non trahitur ad bona alienata, quæritur an poſſit taliter fieri ꝙ ad illa trahatur, dic quod aut rebannitio fit ſolum ad vtilitatem bannientis &

non

non poteſt. Aut ad utilitatem publicam, & tunc poteſt, quia eo caſu poteſt auferre ius alteri quæſitum l. Lucius. ff. de euic. l. item ſi verberatum. §. fi. de rei ven. l. vēditor. §. ſi conſtat. ff. cōmu. præd. & ita firmat Bart. in l. quecunque. C. de fide inſtr. & iure haſtæ fiſ. lib. x. & vide quæ dicam ſtatim in ſeq. qō.

9 Nono quæritur † dictum eſt ſupra ꝙ recuperat bona non alienata & alienata non, ſed pone ſtatuto cauetur quod bona homicidæ applicentur fiſco pro medietate, & pro alia medietate, heredibus occiſi. Titius bannitus ſecundum formam ſtatuti fuit rebānitus, quæritur nunquid talis rebannitio quæ eſt reſtitutio. vt ſupra in q. iiij. trahatur etiam ad partem quæſitam hæredibus occiſi. Dixit Cyn. in d. §. & quid ſi tantum, ꝙ non, quia reſtitutio nō trahitur ad non integra, vt ibi, & l. fi. C. de ſen. paſ. dicit tamen quod de conſuetudine non ſeruatur. Albe. vbi ſupra q. xlv. dicit idem ſcilicet ꝙ non trahitur ad illa bona. alle. vltra prædicta. l. ei qui ſoluendo. ff. de hære. inſti, & l. ꝙ ſi minor. §. Sceuola. ff. de mino. & l. fi. C. de repu. hære. & ibi etiam dicit ꝙ non recuperat officium, vel honores, alij aſsignatos. de quo dicam infra xvij. q. Bal. etiam in d. §. & quid ſi tantum, tenet quod ad dicta bona talis reſtitutio non trahatur, maxime ſi ante rebannitionem bona fuerint hæredibus occiſi aſsignāta, & facta fuit executio; quia non præſumitur rebannientes ſiue principem habuiſſe animum lædendi ius tertij. l. ij. §. merito. & §. ſi quis a principe. ff. ne quid in loco pu. Sed ibi vlterius querit Cy. an ſtatutum ſiue reformatio poſsit hoc facere. Et dicit ꝙ fuit Paduæ determinatum ꝙ non. & nihil alleg. ſed Bal. allega. no. in l. j. in fi. ff. de doli excepti. & de polli. l. toties. & quod no. in l. fina. C. ſi contra ius vel vti. pu. quod intelligo niſi per publicam vtilitatem illud fieret. Cum enim hæredes occiſi habuerint a ſtatutis illius ciuitatis, videtur ꝙ ex tali cauſa eis tolli non poſsit. de iniur. & dam. dat. c. in noſtra.

10 Decimo ſtatuto cauetur † ꝙ q̄cunq; fuerit offenſus poſsit ſe vindicare faciendo vindictam competentem, & quod hæres occiſi poſsit occidere occiſorem. Titius ob homicidium Caij fuit bannitus. deinde ad certum tempus fuit rebannitus, quæritur an tollatur tale ius vindicandi. Et primo videtur ꝙ non, quia per reſtitutionem non tollitur ius quęſitum. Secundo vt ſupra dictum eſt in v. q. Et videtur caſus in c. q̄uis de reſcrip. li. vi. In contrariū videtur probari per l. ſiue patronus. ff. de iure. pat. & l. ſed ſi hac. §. patronum, a cō trario ſenſu. ff. de in ius voc. Vidi dum ſtudebam vt ſcholaris in hac ciuitate quæſtionem hanc de facto, & vidi. in ea ſubtiliter allegari. Et finaliter determinatum fuit tale ius non tolli per iura primo loco alleg. Sed aduertendum vlterius ꝙ quodam eſt ius quod quæritur ex banno iuncto ſtatuto vt quod bannitus poſsit impune offendi, & iſtud ius tollitur per rebannitionem per c. in noſtra, ſupra proxime alle. de iniur. dam. da. & dictis. l. ſiue patronus. §. patronum. Quodam autem eſt ius quod quęritur non ex banno, ſed ex delicto tantum. vt in iure vindicandi. de quo ſupra, & illud nō tollitur per reſtitutionem. Nec mirum quia reſtitutio fit aduerſus bannum. & ſic eſt limitata, non ergo tollit ius bannito quæſitum ex ipſo maleficio vt dictum eſt ſupra in q. iiij. facit de mino. l. ꝙ ſi minor. §. reſtitutio. Reponit enim eum in eo ſtatu in quo erat ſine banno. & ſic non trahitur ad anterius tempus. & ideo puto ꝙ cum tale ius quæratur ex forma ſtatuti, & maxime contra ius commune ſi rebannito eſſet facta per viam reſtitutionis, & taliter ꝙ fieret etiam aduerſus delictū reponendo eum in loco in quo eſſet ſi nō deliquiſſet, tale ius etiam tolleretur per ea quę dicta ſunt ſupra duabus proximis quæſtionibus.

11 Vndecimo quæritur † ex inquiſitione fuit bannitus Titius ex eo quod hoſtiliter venit contra patriam in recompenſationem damnorum datorum damna paſsis ſimpliciter ex contumacia condemnatus. Deinde ob publicam ex cauſa pacis vtilitatem motu proprio fuit aduerſus bannum & omnia in illo contenta reſtitutus, & ſic eius bannum regiſtratum fuit cancellatum, an poſsit a dictis damnum paſsis conueniri, an vero intelligatur liberatus? Hæc quæſtio eſt ſubtilis. & habet duos paſſus principales. Primus eſt an potuerit ſic dānari præſuppoſito ꝙ ſtatuto non dicatur aliter q̄ dictū fuit ſupra in princi. tractatus. Secundus eſt an ſi tenet cōdemnatio facta pro damnum paſsis. Illa intelligitur remiſſa. Circa primum fuerunt ab olim opi. Cy. enim & alij vſque ad ſua tempora tenuerunt ꝙ non potuerit fieri talis condemnatio, quia in eodem proceſſu non poteſt venire cauſa ciuilis & criminalis. Ita no. per eum in l. ſi quis a ſe fundum. C. ad l. Iul. de vi. vbi etiam glo. & idē tenet ibi Ray. alleg. ff. de publi. iudi. l. interdum. idem tenuit Bal. niſi in caſu quando damnatus habet penes ſe rem ſubtractam l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. & vt ipſe no. in l. iiij. C. vnde vi. Hoſti. autem in c. ad noſtram. de iureiuran. & in cap. cum oportet. de accu. & ibi Inno. tenent contrarium ſiue enim per viam inquiſitionis ſiue per viam accuſationis procedatur dicunt talem condemnationem fieri poſſe. Hoc etiam tenuit Gui. in crimnibus extraor. vt ipſe ſcripſit ī l. j. C. ſi quis ali. teſt. prohi. Sed ipſe idem indiſtincte dixit id verum eſſe in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infa. quod tenuit Iaco. But. verum quando ex eadem lege tenetur inquiſitus criminaliter & ciuiliter, alias non, & ita dixit concordari iura, vt ſcripſit in l. j. C. quando ciui. ac cri. præiu. Bal. etiā in l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offi. procon. & le. videtur ſequi opi. Inno. & Hoſti. Batto. autem indiſtincte tenet iudicem criminaliū ex eodem proceſſu poſſe vtranque pœnam ſcilicet criminalem & ciuilem imponere, & alle. C. quod met. cau. l. quod euitandi. ff. de calum. l. pe. de extraor. cog. l. medicus. & d. §. qui furem. & ibi per eum. & in l. j. in fi. ad turpil. alle. etiam l. iiij. §. ſi dicantur. ff. fin. regun. & eſt caſus ſecundum vnam lectu. in §. pœna grauior ad l. interdum. alleg. per

Ray.

Ray. reſpondet ꝙ loquitur quando vtrumq; iudicium principaliter intentatur, quo caſu iudex criminalium de ciuili non cognoſcit l. ſolemnis. §. latrunculator. ff. de iudic. & hęc pars ſemper fuit mihi viſa vera & æquior, maxime vbi per ſtatuta generaliter permittitur iudicibus maleficiorū per inquiſitionem procedere per not. inſti. de publi. iudi. in princip. per Iacob. But. & per Barto. in l. ij. §. ſi publico. de adult. Tenuit igitur in propoſito dicta condemnatio, quia cum habeatur pro confeſſo & poſsit condemnari, perinde ac ſi comparuiſſet & confeſſus fuiſſet nulla eſt ratio quin etiam in damnis tenere debeat condemnatio, niſi diceretur ꝙ eſſet nulla ꝓpter incertitudinem, per ti. C. de ſen. quæ ſine cer. quanti. Sed reſpondetur per l. j. & quæ ibi no. C. de ſent. quę pro eo quod intereſt. & in l. j. de eden. & in l. j. iudi. ſol. Faciant etiam quæ no. in l. certi cōdictio. in prin. & in d. l. ij. de ſenten. quæ ſine cer. quanti. Venio ad ſecundum ſcilicet an dictum ius per talem rebannitionem dicatur remiſſum. & primo ad affirmatiuam verba reſtitutionis comprehendunt omnia contenta in condemnatione & banno, ſed in eo continetur condemnatio damnorum, ergo illa intelligitur remiſſa l. non aliter. de leg. iij. & l. proſpexit. ff. qui & a qui. cum ſi. Secundo ꝙ talis liberatio fuit tollere ius. de iniur. c. in noſtra. & quod ibi per Innoc. Tertio quia ob publi. vtilitatem, ergo &c. l. quecunque. cum ibi no. C. de fide inſtru. & iure haſtæ fiſca. libr. x. & dictum fuit ſupra q. viij. Quarto quia de natura reſtitutionis eſt tollere ius etiam priuati. l. j. C. de ſenten. paſ. & l. fin. & quod ibi no. eod. tit. ſaltem quando quæſitum eſt ex illo actu aduerſus quem fit reſtitutio l. ſiue patronus. de iure patr. & dixi ſupra qō. x. Quinto a natura diſpoſitionis factæ motu proprio quę latius debet extendi, vt ſic ius tertij contineat l. ſi quando. C. de bon. vac. ſecundum vnum intellectum quem ſequitur Cy. in l. ſi. ff. de conſti. princ. in lectu. maxime quando fit ex certa ſcientia l. quidam conſulebant, ff. de re iudi. & l. ſed ſi hac. §. patronum. de in ius voc. ſaltem quando ſtatuens eſt de negotio informatus vt hȳ in c. paſtoralis. §. pręterea. de offic. deleg. quę videntur vera ēt ſi talis particula non fuerit cācellata per not. per Bartol. in l. emptor. §. Lucius. de pact. & quod dixi ſupra in parte præcedenti. quæſtio. lxxiiij.

Pro parte vero negatiua faciunt primo, quia pars remittens omnem iniuriam ex maleficio nō intelligitur remittere damna. l. ſed ſi vnius. §. ſi ante. de iniur. & ibi per Dy. & Barto. & Bal. in l. ſi vnus. §. & generaliter. de pact. ergo nec ſuperior cuius factum interpretatur a parte factum l. ij. C. de pręto. pig. & C. de euict. l. ſi ob cauſam. Secundo quia diſpoſitio ſuper publico iure nō trahitur ad priuatum tanquam ſpecie differens d. l. ſi vnus §. item ſi paciſcar. adeo ꝙ ſi mixtim fiat valet ſup vno & ſuper alio non. Ergo & hic ſumpto argumento a contrariis l. & ſi contra. de vulg. & pupil. cum fiſcus in dubio vti velit iure priuati. C. de peti. hęred. l. j. Tertio quia licet princeps ſuam pœnam remittat, tamen ius priuato quæſitum ex delicto non tollit l. ij. C. de in ius voc. & ibi concor. ex quo ibi Bart. & Bal. dicunt ꝙ conuentiones factæ per rectores Marchię, cum duce ducatus, non intelliguntur remittere pœnas partibus debitas. Quarto quia talis reformatio dicitur reſcriptum. l. ij. C. de legi. ergo reſtringi debet, vt ius tertij non lædat. l. ij. §. merito. &. §. ſi qs a principe, ne quid in loco publico. Et in hanc ſecundam partem inclino per rationes prædictas, quod maxime poterit apparere ex narratis ante liberationem l. ſi. ff. de hęre. inſti. & quod habetur per Bar. in l. ambitioſa. de decre. ab ordi. fa. Licet enim ob pacem, ob publicam vtilitatem et legem generalē ſtatuendo poſsit princeps & eius iura obtinēs ius priuato quęſitū tollere, vt in iuribus in contrarium allegatis, non tamen in dubio intelligitur id facere voluiſſe vt in iuribus ſupra pro hac parte allegatis, & C. de emāci. libe. l. nec auus. & no. in l. ſi. ff. de conſti. prin. & in l. omnes C. ſi contra ius vel vtili. pu. ſicq; non ex defectu poteſtatis, ſed voluntatis ad tale ius non porrigitur. Facit. ff. de mili. teſt. l. in fraudem. iuncta l. j. eo. titu. Id quod dixi de motu proprio non probatur lege. Præterea verum eſſet quo ad ius concedentis non quo ad ius priuati. Concluditur ergo ꝙ dicta reſtitutio condemnationē factam damnū paſsis tollere non vī, quod ſine dubio verum eſt ſi agere vellent damnum paſsi actione in factum primitiua per l. qui nomine. ff. de fal. per titu. vi bon. rap. vel perti. vnde vi. Licet enim tolleretur ius ex ſententia quæſitum. primum tñ ꝙ remāſit. vt l. nepoti. de fundo inſtru. & quod habetur in l. j. C. de iudi. non diceretur ſublatum per prędicta. et l. ſi vnus. §. ante omnia. de pac. cum ſim. et quod dixi ſupra q. x. prædicta vera in reſtitutione quę fit per viam gratiæ. Facta vero per viam iuſtitiæ tolleret omnia iura quæſita ex illo actu aduerſus quem fit reſtitutio. l. ꝙ ſi minor. §. reſtitutio. ff. de mino. & l. j. C. de repu. quæ fi. in iudi.

12 Duodecimo quæritur † dictū eſt ſupra ꝙ bānitus & rebannitus poteſt a priuato conueniri. Sed quæritur e conuerſo, tempore bāni facta fuit robaria ipſi bannito an nunc rebannitus agere poſsit ſtante ſtatuto quo prohibetur fieri rationē bannito pro maleficio, niſi pro maleficio vel mēbri mutilatione. Dixit Ioan. And. in ſepiſsime allegato verſi. quid ſi quis in. §. ſequitur in titu. de accuſa. ſuarum additionum. verſic. habetur alia Iaco. de Are. ꝙ Iac. idem diſputauit hanc qō. & ibi aliqua refert. Et primo allegat ad negatiuam ff. de aleato. l. j. Item quia regulariter prohibita caſualiter licent C. de con. & merca. l. ij. & de homi. c. ij. & iij. & pluribus aliis iuribus ibi allegatis. Et ideo vbi talia permittuntur non eſt locus querelæ. C. de adulter. l. Gracchus. Pro hoc facit generalis conſuetudo, quæ habet bannitos talia pati in vſib. feud. de mi. vaſ. qui contu. fu. c. j. in fi. & in tit. hic finit lex Cor. in prin. Item quia cō ſuetudo facit licitum, quod alias eſſet de ſe illicitū. xxxij. q. iiij. c. obiiciuntur. et cōmunia prędio. l. venditor. §. ſi cōſtat. Nec ob. exemptio a banno cū a principio nata nō fuerit actio inſti. de noxa. §. ſi ſeruus. & ff. de fur. l. ſerui & filij. In contrarium

trarium arguit ꝙ posit; quia statutum videtur debere restringi ad iniuriam personalem propter exceptionem quam fecit de homicidio vel mutilatione. ff. de penu. le. l. nam ꝙ liquide. §. fin. & positio verborum statuti est attendenda, de postu. l. j. §. ait prætor. nec sunt exaggerēda quæ dant certum modum ff. de decurio. l. generaliter. §. Imperator. Item quia res non delinquunt sed homines, in authen. de manda. princi. §. oportet. Illis ergo rebus læsio inferri non debet. Sed ad hoc respondetur, quia ille qui non obtemperat ius dicenti. vi detur diffidatus vt hostis. ff. de capi. dimi. l. quinta. §. primo. & C. de his qui ad eccle. confug. l. si seruus. Et ille qui est diffidatus in personam fortius est diffidatus in rebus. ff. de capti. & postlimi. reuer. l. quinta. §. in pace. & l. hostes. & de pœnis. l. in seruorum. Tenet ꝙ agere non posit. allegat C. de episcop. & cleri. l. fin. §. pen. extra de hæreti. capitu. vergentis. C. qui ad liber. procla. non licet. l. prima. de pœnis. cum filius, de ma. test. l. aristo. Nec obstat quod hodie contractet & sic posit conueniri per dictam l. serui & filij. & C. de noxal. l. prima quia loquuntur quando initium illicitum, hic vero fuit initium licitum C. de vsu. transl. l. vna. §. hic tantummodo, et de vsu. sequitur. §. de illo. ff. si prędicta latius videre velis recurre ad Albe. vbi supra in ij. qō. & in lxxxix. vbi refert illam disputationem de qua facit mentionē Io. And. vbi supra de verbo ad verbum. Considera tamen ꝙ hęc decisio loquitur in statuto quo cauetur ius vel rationem non fieri bannito, & sic indistincte. & ideo vera est decisio, quia ab initio nullum ius oritur, cum factum licitum fuerit. Si vero verba statuti diceret ꝙ bānitus posit offendi in persona secus esset, per ea quæ dixi supra parte ij. secundi tempo. qō. lv. & idem si dicerem ꝙ non reddatur eis ius quousq; fuerit in banno. per ea quę dixi supra parte prędecedenti. q. j. & no. bene decisionem prædictam ꝙ illa exceptio nisi pro homicidio vel mutilatione, non restringit generalem regulam ad personales offensiones. sed remanet in cæteris generalis dispositio, quod videtur contra. l. generali, in princip. ff. de vsuf. & l. quęsitum. §. idem respondet domo. ff. de fun. inst. & quod d. l. nam quod liquide. §. fin. Sed respondet quod hoc contingit propter naturam maioritatis rationis per d. l. in seruorum quod est not.

13 Eodem loco † scilicet in d. ver. habetur formaliter alia quæstio super eo. statuto scilicet an exemptus a banno agat ex contractu quem tempore banni fecit. & ibi etiam vbi supra proxime dixi determinatur qđ posit, quia licet alias ex cōmissis in bannitum & eius res non agat a banno exemptus ex contractu tamen recte aget. allegat. ff. de pecu. l. quam Tuberonis. §. fi. & l. sed si damnum, in princip. Item quia ex vi banni non fuit impedita origo actionis quę est de iure gentium ff. de pac. l. iuregen. Igitur fides est seruanda C. de pac. l. debitori. & hosti. & rebelli. in authenti. de manda. in princip. §. sed neque & xxiij. quæstione prima. sed noli.

Vides quòd quæstio præce-

dens habet terminos secundum quos bannitus po
14 terat contrahere. Sed xiiij. † pone vt ponebat Guil. de Suza. in suis quęstionibus statutorum sub litera S. versus finem. statuto cauetur ꝙ banniti & eorum petitiones pro eis factę non audiantur, nec damna seu iniurię eis factę & illatę in rebus suis emendentur. Item ꝙ contrahere non possint per se vel alium ad suam vtilitatem, contingit ꝙ Titius positus fuit in banno, & dum erat in banno vendidit quædam sua bona, quia non fuerunt confiscata, & in ipsa venditione fuit deceptus vltra dimidiam iusti pretij. Scio ꝙ durante banno non poterat agere propter principium statuti. Quæritur an exemptus a banno agere possit per l. ij. C. de rescin. ven. et eandem q. disputauit Thomas de Piperata quam ponit Alber. vbi supra quæstio. xliij. & videtur ꝙ agere possit, quia durante officio non potest officialis contrahere, & tamen finito officio agere potest ex eo contractu. ff. de contrahen. emp. l. non licet. & C. de contra. iudi. l. vna. Idem probatur per princip. instit. de nup. secundum Guid. prędictum. Sed contrarium tenuit dictus Tho. quia si licet damnificari in delictis fortius in contractu. & dicit videri expressum institu. de exhære. li. in prin. sed Lamber. de Rampo. secundum Ioan. Andr. in addit. Specu. in titu. de empti. & vendi. §. nunc dicendum restat super ver. vbi autem, aliter tenuit. Dixit enim ꝙ ex primo capite statuti non impeditur agere quia non est bannitus. Ex secundo etiam non impeditur, quia licet regulariter appellatione damni intelligatur omnis diminuto patrimonij. ff. de dam. infect. l. ij. tamen appellatione damni dati vel facti continetur damnum interueniens culpa vel facto hominis delinquentis, vt patet in damno legis aquilię, quia actio illa non competit in damno procedente ex contractu. ff. ad l. aquil. l. si seruus seruum. §. inquit lex. &. §. rupisse. Tertio etiam capitulum ab ipso initio sibi non obstat, quia hic contraxit ad damnum non ad vtilitatē. & sic concludit ꝙ agere posit. Sed meo iudicio hoc vltimum non multum stringit, Negari enim nequit quin contractus emptionis & venditionis de sui natura sit contractus continens vtriusque parti vtilitatem. & sic talis contractus in statuto continetur. l. non aliter de lega. tertio. Sed dato ꝙ contractus sit nullus nihilominus agere poterit. Aut enim aduersarius excipiet de nullitate contractus & cogetur restituere rem vel pretium recipere illo rem suam vendicante. l. emptor. ff. de rei ven. Aut dicet contractum validum, & tunc nulla restat ratio quare agere non posit per d. l. ij.

15 Decimoquinto quæritur † bannitus qui erat infamis secundum ea quę dixi in secundo tempore parte j. q. quinquagesima, & ēt in prę cedenti. fuit rebannitus & cancellatus reuersus in ciuitate vult testificari vel alios actus facere qui infamibus non competunt. Quæritur nunquid posit,

poſsit. In hac q. eſt primo videndum quis poſsit aduerſus infamiam reſtituere. Et de Papa, Imperatorem, ſenatuque non dubitatur. l. j. §. de qua. ff. de poſtul. per Inno. in ca. cum te a B. de re iudi. & per Bartol. in l. infamem. ff. de publi. iudic. & vtrobiq; de collegio cardinalium & regibus. Sed dubium eſt in ciuitatibus de quibus agitur in quo Bar. in l. infamem. dixit ꝙ licet olim non poſſent tamen cum hodie ciuitates Italię & maxime in Tuſcia non recognoſcant ſuperiorem, & ſic habent liberum populum & merum & mixtum imperium, habent in ſuo populo tantam poteſtatem quantam Imperator in vniuerſo. ff. de capti. l. hoſtes. & ſic concludit ꝙ poſsint infamiam tollere. ſed in d. §. de qua, dixit, ꝙ aut infamia irrogatur de iure communi, aut per ſtatutum. Si per ſtatutū quælibet ciuitas poteſt illam tollere. de reg. iu. l. nihil tam naturale. Si de iure cōmuni, aut ciuitas recognoſcit ſuperiorem, & non poteſt, alias ſic. vt d. l. hoſtes. In l. ſi vero. C. de ſen. paſ. dicit ſimpliciter ꝙ aut infamia infertur ex forma ſtatuti vel ex proceſſu habito ſecundum formam ſtatuti, & tunc poteſt per ſtatutum infamia reſtitui, alias non. eſt igitur inter prędicta aliqua ſed parua veritas. In effectu enim concludit ꝙ ſi aliquis damnatus ex forma ſtatuti eſt infamis ciuitas illa poteſt infamiam tollere. Si vero eſſet infamis de iure communi, tunc aut ciuitas recognoſcit ſuperiorem, & non poteſt, alias ſic. & ita effectiue tenuit Iac. de Bur. in ſua diſputatione vt refert Albe. vbi ſupra q. lxxj. vbi illam diſputationem refert. Vide etiā Bal. in l. cum mulier. ff. ſolut. matri. in ſua repetitione. Sed aduerte ꝙ fundamentum Bart. qui vult ꝙ quando non recognoſcit ſuperiorem ciuitas reſtituat famam vndecunque infamia ſit incurſa, eſt propter præſcriptionem per not. in l. imperium. de iur. om. iu. Sed hoc eſt ſumme dubium, maxime in his quæ ſunt de reſeruatis principi. in quibus præſcriptio aliqua locum nō habet C. de præſcri. xxx. an. l. comperit. extra de præſcri. ca. cum nobis. & no. per gl. in c. j. de cle. egro. lib. vj. Et ideo forte tunc verius eſt ꝙ eo caſu non poſsit infamiā irrogatam de iure communi tollere. eius tamen opi. ſeruatur communiter in talibus ciuitatibus, ſed diſputatio vtilis eſt in locis illi ciuitati non ſubditis. In quibus infamia eum committatur vt l. ex ea. de poſtu. tunc enim ab alijs præterquam a ciuitate a qua bannitus eſt reſtitutus non habebitur forte pro alio ꝗ infame. & ita tenuit Ray. in d. l. fin. C. de ſen. paſ. reprobando Bart. & ex prędictis ſequitur ꝙ talis bannitus quē dixi infamen eſſe vbi ſupra in prin. huius q. a bāno exemptus. & ſic reſtitutus a talibus actibus non reppelletur. ſed clarius eſt dicendum ꝙ aut fuit rebannitus & cancellatus per viam iuſtitiæ, aut per viam gratiæ. Primo caſu, aut quia iniuſte fuerat rebānitus, & qualitercunque infamiam fuerit incurſus aduerſus illam reſtituitur. vt d. §. de qua. aut fuit cancellatus quia ſoluit. et tunc niſi a ſtatuto aliter prouideatur, famam non recuperat. ar. l. cancellauerat. de his quæ in teſta. delen. ſecundum Bart. in l. non ſolum. §. ſi. ff. de procu. Si vero fuit cancellatus per viam gratiæ, tunc intelligitur ſublata infamia per d. l. cancellauerat, ſecundum Iacob. de Bu. & Bar. in d. §. ſi. & ſicut tunc a talibus actibus nō repellatur. Hoc puto verū niſi fuerit bannnitus ex tali cauſa quæ a ſe ipſa infamet ſine ſentētia. vt l. j. de his qui no. infa. Tunc enim cum reſtituatur ſolum aduerſus bannum, reſtat factum, & ſic infamia non tollitur. vt d. l. cancellauerat. Idem etiam puto ſi rebannitur ſoluendo certam quantitatem, quia tunc nō cancellatur ex eo quia reſtituatur, ſed quia ſoluit quantitatem diminutam. & ſic ex vi ſolutionis diminutæ pœnæ. Nec ob. §. pœna grauior. quia illa diſpoſitio habet locum ante condemnationem perfectam ſeu in ipſa condemnatione & ſic ante incurſam infamiam. & ideo non trahitur ad caſum poſt cōdemnationem contingentem. l. quod vero. ff. de legi. Facit quod habetur in l. tranſigere, de tranſa. per Docto. præterea non habet locum quando fit diminutio pecuniariæ pro pecuniaria vt ibi. & in l. & ſi ſeruior. C. de infa. Et vide quæ dicam ſtatim in ij. q.

16 Decimoſexto bannitus † infamis tempore quo bannitus erat fuit productus in teſtem et iurauit deinde fuit reſtitutus taliter ꝙ exiuit infamiam. & dictum ſuum depoſuit. Quæritur an valeat eius dictum. Albe. vbi ſupra q. lxx. dicit ꝙ ſic allegat. ff. ad carbon. l. iij. §. duæ cauſæ. Sed cōtrarium videtur eſſe verū, quia dictum teſtis trahitur ad tempus iuramenti. vt l. ſi quādo. C. de teſti. & l. iureiur. Et ideo dixit Bar. in cōſilio clxxiiij. quod incipit. Ser Ioannes de Caſtro dirute. Quod ſi tempore iuramenti teſtis non erat infamis ſed poſtea fuit effectus infamis antequā deponeret ꝙ valeat eius dictum cuius cōtrarium videtur velle in d. §. duæ cauſæ, vbi dicit ꝙ ſi teſtis mutauit ſuam conditionem propter ſuum delictum, & inſpicitur tempus redditi teſtimonij. vt ibi. poteſt dici ꝙ aut teſtis mutat cōditionem in melius, aut in deterius. & tunc habeat locum diſtinctio Bart. ſed in hoc me non extendo remittens ad notata in iuribus prædictis. & in l. damni. §. Sabini. ff. de damno infec. & per Gui. in Spe. de teſte. §. j. ver. quid ſi teſtis. & vide etiam quod habetur in l. j. de teſt. & in c. j. ſi teſtes pa. eſſe deſierint. x. col. Et aduerte ꝙ dictum Alber. eſſet verum ſi omnino tolleretur infamia. Si autem remaneret infamia facti, tunc putarem hoc caſu omnino dictum eius non valere. licet enim alias dicatur teſtem infamem de facto non repelli a teſtimonio. ſed ei dari minorem fidem vt dicitur in d. §. duę cauſæ. & in l. cunctos populos. vbi declaratur quod dicitur in l. caſſius, de ſenato. tamen hoc caſu quādo tempore iuramenti erat infamis de iure. & tempore depoſitionis tantum infamia facti verificari poteſt glo. dictæ l. caſſius. Cum enim non valeat dictum teſtis ſine iuramento. vt l. iuriſiurādi. C. de teſtib. & illo tempore erat infamis de iure non eſt depoſitio talis teſtis ſimpliciter infamis infamia facti. Vnum tamen nota ꝙ ſi teſtis infamis de facto deponit & habet conteſtem notæ authoritatis eius dicto ſtatur & creditur, ſicut ſi non haberet aliquam infamiam; quia ſuppletur per dictum conteſtis arg. ff. de eden. l. ſi quis ex arg. §. j. & ibi per

Iacob.

Iacob.But.& Bald.& per eundem Bald.in d.l. j. C. de teſta. an autem remaneat infamia facti vel non, tangam ſtatim in ſequen.q.

17 Decimoſeptimo quæro † an talis bannitus rebannitus poſsit admitti ad honores ciuitatis, & procedit hæc quæſtio vbi ſtatutum aliter non prouideat. Bart. ſimpliciter dixit ꝙ ſic in l. & qui.§.ſi in metallum.ff.de mu.& ho. Sed aduertendum ꝙ ſi dicimus eum intelligi reſtitutum aduerſus infamiam iuris.reſtaret infamiam facti per l.honori.ff.de obſequi. Deciſio prædicta habebit locum in honoribus non habentibus dignitatem. Ab illis autem qui haberent dignitatem talis infamia eum reppelleret.l.ij. C.de dig.& no. ff. de his qui no.infami.in rub.& l.nullam.C.eo. titu. Si dicamus etiam aduerſus illam reſtitutum indiſtincte ad quoslibet honores admitteretur.& ideo puto quod ſi reſtitutio concernit ſolum bannum cum remaneat confeſsio non intelligitur ab infamia facti reuelatus alias ſecus. hoc tamen credo reponendum eſſe in arbitrio indicatis qui examinet an communi reputatione teneatur eum commiſiſſe delictum ob quod fuit bannitus vt primo caſu locum habeat diſtinctio honoris cum dignitate ab alio ſine dignitate. Secundo vero caſu indiſtincte admittatur niſi ex rebānitione aliud ſtatuatur, vt dixi ſupra q.iiij.& quod dixi rebanniẽtem admitti ad honores, & ſic ad officia intellige dum tamen alijs aſsignata non recuperet iuxta no.in l.Gallus.§.& quid ſi tantũ.de lib.& poſthu. & tetigi ſupra q.ix. & probatur ex his quæ not. infa.in l. quid ergo.§. pœna grauior. de his qui no.infa.in fi.gloſ.magnę. Si autem officium quod perdidiſſet vacans eſſet illud recuperaret l.ꝙ ſi minor.§.reſtitutio de mi.& no.in d.§.pęna grauior.

18 Decimooctauo quæritur † dato ꝙ rebannitus aduerſus omnem infamiam reſtituatur, vel ꝙ de hoc non dubitetur, vt quia officium non habeat dignitatem. quidam fuit ſcruptinatus & imburſatus tempore quo erat bannitus, extrahitur autem de marſupio poſtquam rebannitus eſt, quæritur an poſsit ad dictum officium admitti. vt refert Ioan. Andr. in ſæpiſsime allegato.§.ſequitur.verſic.quid ſi quis in titu.de accuſa.hæc quęſtio fuit diſputata per d.Iaco.de Bu.in electo a rebannito ante tempus iuramenti extante ſtatuto ꝙ nullus bannitus poſsit eſſe conſul, vel in aliquo officio. & ibi poſt plura argumenta de quibus ibi videre poteſt facta ad partem affirmatiuam concludit negatiuę ipſum tales officium acceptare nõ poſſe, dicens tria in officiali ponderanda electionem, confirmationem, & exercitum officij. Probat autem quia conſul vel proconſul habet hoc nomen etiam priuſquam ſit egreſſus vrbem, & antequam ad prouinciam ſibi decretam perueniat l.pe.de offi. procon. coadiuuat per l.j.C.de magi. muni. lib.xij.& ff.de mune.et hono.l.ſi qs magiſtratus, vbi nomen magiſtratus habet ex elcctione dato quod reſiſtat, & ff. de admi.tuto.l. quidam.§.fin. Item cum eſſet prohibitus eſſe in officio, ergo eum eligi prohibitum erat, cum per electionem perueniatur ad illud. ff. de ſponſa.l. oratio. Adducit illud generale quod vno prohibito dicatur prohibitum omne id per quod peruenitur ad illud.ff.de fideiuſſ.l.cum lex.C.de natu. li. l. fin. cum ſi. Ex quibus dicit concludi etiam electionem fuiſſe contra ſtatutum, nec per habilitatem ſuperuenientẽ potuiſſe cõualeſcere. Quod etiam reſpondendo ad quædam obiecta ſequitur ibi Ioan. And. quia ſufficit ꝙ ab initio talis exceptio poterat eſſe perpetua.l. ſufficit.de conditio. inde aducit etiam ad dictam deciſionem de ele.cũ in cunctis.§.inferiora. & ibi per eum. Concludit itaque ꝙ talis rebannitus ad dictum officium nõ admittitur. pro quo facit de ſer.expor.l.ſi minor. & C. qui da.tut. poſ.l.in vniuerſis. Albe. autem vbi ſupra q.xcj.vbi diffuſe quæſtionem ponit, dicit fuiſſe diſputationem Iac.de Are.vt ſupra concludit,& ita etiã dicit Bal.ſuper rub.C.de condi. ob tur.ca.vbi videre potes. Et alleg.etiam ff.de pœn.l.fratres. Sed puto aduertendum ad q.noſtram. An ex forma ordinamenti ſuper ſcruptinio talis bannitus fuerit prohibitus ſcruptinari, & ſic eligi. Et tunc ſit vera etiam in caſu noſtro deciſio prædicta. Si autem vnuſquiſque etiam inhabilis potuiſſet ſcrutinari cũ ex forma illius ſcrutinij non deberet tunc fieri exactio, ſed inde ad tempus putarem tunc poſſe talem rebannitum dictum officium acceptare, quaſi tunc fuerit facta imburſatio quando habilis reperitur per relationem ad illud tempus l.in tempus.de hæredi.inſtituen. cum ſimilibus. Caſum vero eius qui fuit imburſatus tempore quo non erat bannitus,& demum fuit bannitus & poſtea rebannitus, & deinde exactus.

19 Et ſic ſit quæſtio.xix. † non aliter ꝓſequor ꝙa clara videtur deciſio ꝙ poſsit acceptare & exercere cum media tempora nocere non ſoleant l.ſed & ſi in conditione.§.ſolemus.ff.de hære. inſti. cũ ibi no.& quod tangitur per Bald. ſuper prædicta rub.de condi.ob turpem cau.

20 Vigeſimo quæritur † bannitus in iudicio egit aliqua eo modo quo nõ valuerunt de quo dixi ſupra parte præcedenti.q.iij. Fuit deinde exemptus de bãno, ratificat omnia illa antea geſta.an valeant tanquam tunc tempore ratificationis geſta. iſtam q.tangit Albet.vbi ſupra q.xlvj.& primo arguit ꝙ ſic arg.ff.de iniu.te. l. ſi quis filio exhæredato .§.irritum.& de lega.iij.l.j.in prin.&.§.deportatos.C.de his qui non poſ. ad liber.perue.l.j. & ff. de pœ.l.fratres. Sed dicit priora iura loqui in teſtamento quod ſolum dependet a voluntate teſtantis. Aliæ leges loquuntur in libertate, cuius fauore multa ſunt cõtra ius introducta ff.de fideicom. liber.l. generaliter.§. ſi quis ſeruo ad l.falci.d.l. pœnales.§.vlti. Sed ꝙ non valeat arguit per generalem regulam quæ ab initio &c. & quia non fuit iniuriatum cum perſona legitima.C.qui legi. per l.ij.& qui da.tut.po.l.vniuerſis finaliter circa illum articulum, An valeant acta vel non, de quo dic

dic vt dixi vbi ſupra. Sed ad quæſtionem propoſitam quæ eſt quando acta non tenent, dic ratihabitionem nihil operari vt dictis iur. & quod habetur in l. j. C. qui pro ſua iur. etiam ſi omnia acta reperentur in eodem inſtanti per vtranque partē ſecundum not. in l. omnium. & l. in cauſæ. ff. de procu. quia illa doctrina locum habet, quādo acta valebant ſed ſpirabat iudicium. hic vero nulla erant ſi tamen partes eſſent in concordia & daretur ſententia valeret vt conuentio non vt ſententia, vt habetur in l. ij. C. commu. vtri. iud. de quo in l. ſi conuenerit. ff. de re iudi. & in l. j. C. de iuriſdi. omn. iudi.

Vigeſimoprimo quæritur.

21 † An bannitus rebannitus teneatur creditoribus quos ante bannum habebat. Quæſtio hæc leuis eſt. & ideo breuiter pertranſeam. Nam aut recuperauit bona ſua per reſtitutionem & habuit. & poteſt a creditoribus conueniri. C. de ſen. paſ. l. ſi deportationis. & ff. eo. ti. l. iij. in fi. aut non habuit quia noluit. Fuit enim ad ea reſtitutus, ſed ea capere neglexit & conueniri poteſt. ff. de ſen. paſ. l. ij. Aut ea non rehabuit quia reſtitutio ad ea nō fuit porrecta ſecundum ea quæ dixi ſupra iiij. & v. q. & non tenetur nec ab illis conueniri poteſt, ſicut nec ante poterat l. tutelas. §. fi. ff. de capit. dimi. & d. l. iij. de ſenten. paſ. in princi.

Vigeſimoſecundo quæritur

22 † An talis rebannitus poſsit agere contra debitores qui interim dum eſſet in banno ſoluerunt cōi. Hæc quæſtio eſt ita vulgata ꝙ in ea non eſſet inſtandum. formaueruntenim eam Dyn. in l. creditor. ff. de fol. & multi alij ibi & alibi vt refert Gui. in Spe de obli. & ſol § nunc aliqua. verſicu. illud quæritur. Ac etiam multi eandem quæſtionem diſputauerunt vt refert ibi Ioan. Andræ. in addi. qui effectiue ponit omnium intentionem. Si ergo latius videre vis ibi vide & Bar. in d. l. creditor. qui ibi ſic concludit ꝙ aut reſpublica habebat bona illius creditoris bānīti obligata ſibi ex aliquo contractu vel ex aliqua iuſta cauſa, & tūc non eſt dubium ꝙ ſolutione facta reipublicæ debitor liberatur l. nomen. C. quæ res pig. ob. poſ. Si vero non habebat illa obligata, tunc aut bona illius creditoris banniti erant publicata ex aliqua iuſta cauſa. & idem quia non eſt dubium ꝙ ſoluens liberatur, fiſcus enim habetur loco hæredis l. ſi debitori deportatio. ff. de fideiuſ. & l. tutore. C. ad l. Iul. de vi. Si vero bona non erant publicata vel erant ſed iniuſte. & tunc aut reſpublica exigit iniuriam debitoris aut creditoris banniti, aut ſimpliciter exigit non habita contemplatione ad iniuriam alicuius. Primo caſu eſt periculū debitoris, vt d. l. creditor. in prin. Secundo caſu eſt periculum creditoris. l. ſi merces. §. culpæ. ff. loca. & l. pen. in prin. ff. ſolu. ma. & l. Paulo Calimacho. in fi. ff. de leg. iij. & l. liberto. §. Lucius. de an. leg. Tertio caſu qñ exigit exactura cuiuſcūq; fuiſſet. tūc aut erat ſpecies debita, aut quātitas. Si ſpecies, eſt periculū creditoris, ſi quantitas eſt periculū debitoris. l. lectos. & l. ſe. de peti. & com. rei ven. & ibi glo. Ad idem l. fi. in fi. ff. de pig. act. facit ff. de euic. l. Lucius. de rei ven. l. idem ſi veratum. §. j. Hæc Bartol. in d. l. creditor. Videamus & nunc particulariter an omnia vera ſint. Dixi ergo primo ꝙ ſi fiſcus habet bona obligata, debitor banniti ſoluens liberatur per l. nomē. Iſtud membrū eſt veriſimū, ſed dubitatur an requiratur excuſio. & idem Bar. in l. ſi cōuenerit. de pig. ac. dixit ꝙ non. Sed Cyn. tenet contrariū in d. l. nomen. quē ſequitur Bald. in l. ij. C. quando fiſ. vel priua. & latius ponit in l. hæredem mariti. C. de hære. ac. per l. j. C. de conue. fi. lib. x. Sed credo opi. Bar. veriorem, non per ſuam rationē, quia concluderet ꝙ auth. hic ſi debitor. C. de pig. non haberet locū qñ poſſeſſor haberet cauſam lucratiuam, quod eſt contra generalitatem illius auth. ſed per rationem Guil. qui idem tenuit. ſ. quia illa authen. eſt correctiua & loquitur in poſſeſſore pignoris, ergo non habet locū in propoſito l. fin. C. de act. & obl. Nec ob. l. j. C. de conue. fiſ. deb. quia loquitur quando cōuenitur tertius qui promiſit ſeruare indemnem creditorem qui eſt alterius debitor. de quo dic vt ibi. Vbi ergo bona bānīti erāt obligata fiſco, & ſic ſine excuſsione peruenīri poterat ad nomina. debitor banniti fiſco ſoluens non poteſt a tali rebānito conueniri. Si aūt fuiſſet debitor ad conſeruationē indemnitatis ſecus eſſet excuſsione non facta. vt d. l. j. Secundū membrum eſt qñ bona erāt publicata iuſte & iſtud nō habet dubitationē, ammodo. n. fiſci debitor eſt l. j. §. an bona. de iure fiſ. & ideo ſoluendo liberatur. C. de noua. l. iij & hoc certe verū eſt ſi ſoluiſſet exactus: ſi vero non inſtigatus ſed ſponte ſoluiſſet, putans illū rebanniri debere ſine reſtitutione bonorum quæ aliquā habuiſſent innouationē, forte tūc non eſſet liberatus arg. l. j. §. idem Iunio. ff. de qō. & l. & qui data. qui. ex cau. ma. cum ſi. niſi excuſaretur, quia ſoluiſſet vt in pœnā non incideret l. item illa. cū ibi not. C. de conſti. pecu.

Tertiū dictū. ſ. qñ bona non ſunt cōfiſcata, vel ſunt iniuſte & fiſcus exigit in iniuriā debitoris nō eſt mihi vſquequaq; expeditū in ea parte qua cōfiſcatio facta erat ſed iniuſte. Nā tūc aut fiſcus volens iniuriari debitori exegit ſimpliciter non allegata confiſcatione, & credo dictū Bar. verum aut allegauit cōfiſcationē & eius prætextu exegit a debitore, & tūc aut ex iniuſtitia cōfiſcationis poterit opponere debitor et nō oppoſuit, & nō vī verum dictum Bart. ar. ff. man. l. ſi fideiuſſor. quaſi per totam. Aut oppoſuit. Et tunc cum ſibi facta fuerit iniuſtitia, bannito poſt a rebannito imputare non poteſt. ff. de euic. l. ſi per imprudentiam. Si vero de confiſcatione iniuſta non poterat opponere, puta ex forma ſtatuti, vel quia ſententia confiſcationis valebat, licet eſſet iniuſta. & tunc vī mihi durum ꝙ non liberetur cum a cauſa banniti proceſſerit eius ex actio licet in ſui pernitiem & odium facta fuerit per no. in l. pen. ff. ſolu. ma. per oēs Doc. & ēt per Bart. qui ibi tenet contra glo. l. ſi merces. §. culpæ. & quod id qđ Bar. dixit de confiſcatione iniuſta debeat ſic intelligi facit & l. ad eos. & ꝙ ibi nota. ff. commo.

Aliud membrum distinctionis est quando fuit coactus soluere in iniuriã bãniti. quo casu dicit Bar. eum liberari. vt in §. culpæ, & alijs iuribus supra alleg. Istud puto verum quecunque opi. teneatur in. §. culpæ. Dedit enim causam cõmittẽdo id propter quod bannitus fuit & non parendo iudici, & sic sua culpa præcesit. Sed aduerte quia forte hoc erit verum nisi bannum fuisset latum contra absentem & ignorantem non culpabilẽ secundũ ea quæ dixi supra parte proxima. qõ. antepen. in prin. & propterea fuisset postea restitutus. Tunc enim cum in nulla fuisset culpa cessat ratio facta per. §. culpæ. Vltimum membrum est qñ simpliciter exigit non ad iniuriam alicuius. & istud subdiuidit, quia aut debitum est in specie. & dixit periculum esse creditoris, aut in quantitate & esse periculum debitoris. Dicunt quidam vt Ang. in d. l. creditor. ꝙ primum est verum nisi debitor ante bannum fuerit in mora. Secundum est verũ nisi creditor alias fuerit in mora recipiẽdi. l. qui decẽ. in princi. de solu. & intelligit qñ mora fuit ad illum casum ordinata alias secus. arg. ff. ad l. rhod. de iac. l. si vehenda. §. idem iuris. Prædicta omnia quæ dixi debitorem non morosum nõ accusari, debent intelligi nisi virtute ordinamenti pœnalis facta contra eum in specie vel in genere contra omnes debitores bannitorum soluerit. Tunc enim semper excusatur & liberatur l. fi §. j. ff. quod met. cau. & l. j. §. quæ onerandæ. ff. de qua re ac. non da. secundum Bart. in d. l. creditor. in princi. in fi. eius quod ibi scribit.

29 Vltimo & vigesimotertio † circa hanc partẽ quæro, Statutũ dicat, ꝙ ille qui fuerit ex bannitus elapso termino banni nõ possit esse de prioribus etiam si fuerit rebannitus. Alio statuto cauetur ꝙ qui interfecerit aliquem rebellem sit exemptus vel eximatur a banno omni quod incurrisset, vel incurrere posset propter præterita delicta. Contingit ꝙ Titius post bannũ sibi datum infra terminum banni tamen interfecit quendam rebellem, propter quod habuit beneficium exemptionis a banno. Quæritur an possit esse de prioribus statuto prædicto non obstante. & videtur ꝙ sic, quia nunquam fuit ex bannitus, quia durante termino superuenit causa quæ bannum perfectum extingueret. Ergo impedit bannum incurrere. Sed certe cum hæc causa tendat directo ad liberationem nec de banno possit exire vel eximi nisi ille qui illud incurrit in eo puncto quo terminus banni currerit est bannitus & exemptus, & sic verum est eũ fuisse exbannitum. vt l. si sub conditione. ff. de sol. cum si. Secus si statutum de cetero redderet personam inhabilem ad exbanniendum per ea quæ dicta sunt. Hæc Bart. in l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verbo. ob. Ang. vero ibi tenet contrarium. quia illud verbũ posset. est preteritum imperfectum. Vnde impedit bannum incurri quasi circũducto edicto bãni per statutum quod relaxat necessitudinem comparendi. ff. de iud. l. & post edictum. §. circũducto & hęc differunt inter se obligationem dissolui & illam impediri ne contrahatur. C. si cert. pet. l. fin. & infra eo. l. decem. Nullo ergo tempore ipse se inueniret bannitum, & per consequens nec rebannitũ vnde esse poterit de prioribus. Subdit tamen ꝙ si contingat in puncto quo quis occidat rebellẽ ipsum occisorem ex alio maleficio banniri, & statutum non loquatur de exbanniendis sed exbannitis non gaudebit talis occisor beneficio statuti. Dicit enim esse casum secundum Iaco. de But. in l. si quis id quod. ff. de iur. om. iud. §. quod si dum proponentur stante statuto vt retulit Bart. Ego sto cum Ang. cum enim ipsum statutũ eximat occidentem rebellẽ a banno quod nõdum latũ fuisset propter maleficiũ præteritum, apparet ꝙ non intellexit de illa vera exemptione quæ requirit omnino bannum præcedere. Voluit enim ꝙ banniretur vt patet ex verbis eius & ideo cum vocet exemptum nondum bannitum. & sic impediat ortum eius, impediat ẽt ipsum effectum. vt in d. §. sacrã. Cũ ergo tempore termini reperiat se inhabilẽ ad banniendum sine dubio non dicetur bannitus rebannitus, sed non bannitus. Talis enim tet minus resolutionis dicetur potius importare conditionem quam diem certum, secundum ea quę dixi supra parte proxima q. lxxviij. & ideo cum illo tempore reperiat se inhabilem non erit dare punctum in quo reperiatur bannitus, & sic nec rebannitus l. quoties. in fi. ff. de nouati. Poterit ergo esse de prioribus non obstante statuto. Pro eo aũt quod vltimo dixit Ang. per ver. ꝙ si dum proponeretur. Vide quæ dixi supra parte proxima. lxxxij. q. & vide Bar. in l. si post mortẽ. in prin. de leg. j. vbi dicit quod inspicitur causa fauorabilior. & sic pro parte quam tenui.

Rubricæ de quæstionibus occurentibus post mortem ipsius banniti.

NOVISSIME restat secunda pars huius vltimi temporis quæ est de quæstionibus occurrentibus post mortem ipsius bãniti, & ideo vt illa expediatur aliarum partiũ more præmitto rubricas quæstionum in ea agitandarum, quæ sunt.

SVMMARIVM.

1 *An testamentũ factũ a bannito tempore banni secundum formam statutorum valeat eo mortuo postquam fuit rebannitus.*

2 *An corpus banniti mortui in banno possit sepeliri in ciuitate a qua erat bannitus.*

3 *An interficiens bannitum & postea auferens bona quæ habebat super se possit puniri de robaria vel furto.*

4 *Si contingit bannum non finiri morte, an hæres banniti non bannitus repellatur exceptione bani virtute statuti.*

5 *An regulariter bannum pecuniarium possit exigi ab haredibus banniti.*

An contra

6 *An contra fideiuſſorem poſsit fieri executio mortuo bannito.*

7 *An mortuo bannito cuius bona fuerunt confiſcata ſed nō incorporata fiſcus poſsit illa hæredibus banniti auferre.*

8 *An hæres banniti poſsit agere pro robaria facta viuente bannito præſuppoſito certo ſtatuto, & quid de mutuo.*

9 *Si pater tenetur ex forma ſtatuti aſsignare partem filio bannito. An poſsit cogi illo filio bannito mortuo.*

10 *Si patre bannito ex forma ſtatuti fiſcus diuiſit bona patris cum filio. An filius poſtea habitus a bannito poſt mortem banniti poſsit aliquid petere.*

11 *Si pater aſsignauit partem filio bannito & poſtea habuit alium filium. An filius ſecundus poſsit aliquid petere à fiſco.*

12 *An filii banniti ob rebellionem caſtri mortuo patre redigentes caſtrum ad obedientiam intelligantur reſtituti ſtante certo ſtatuto.*

13 *Si cauetur ſtatuto quòd vxores bannitorum perpetuo ſint bannitæ. An duret effectus banni mariti bannito mortuo.*

14 *Si cauetur ſtatuto quòd filii bannitorum expellantur de ciuitate. An debeant expelli mortuo patre bannito.*

15 *An hæres banniti poſsit vti contractibus factis per bannitum cum beneficio ſtatutorum ciuitatis à qua bannitus erat.*

16 *An bannita vniuerſitate duret bannum illis qui tunc erant de vniuerſitate mortuis.*

Secunda pars tertij temporis.

1 PRIMO igitur quæro Titius exiſtens † in banno fecit teſtamentū ſecūdū ordinamēta ſuæ ciuitatis, puta coram quinque teſtibus quæ dictum eſt eum perdidiſſe ſupra in ij. tempore parte j. qō. v. Et ſic illud teſtamentum non valere eadem parte qō. ij. deinde fuit rebānitus. & demum alio teſtamēto non cōdito mortuus eſt. Quæritur an valeāt in eo diſpoſita. Si quis vellet hāc q. diſputare, haberet neceſſe videre q. quæ tāgitur in c. quanq̄ de vſuris. lib. vj. ſ. An teſtamentū vſurarij factū ſine cautione reconualeſcat eo poſtea cauēte. de qua ibi per Ioan. And. per Bart. in l. filius. de teſta. & latius in l. filio præterito. de iniu. teſt. per Bald. in l. vniuerſa. C. de pre. Impe. offe. Verum quia mihi videtur clarum tale teſtamentū de quo agimus ab initio fuiſſe nullum ex vitio perſone a ſuo delicto procedente, & ſic ex vitio intrinſeco ſecundum opin. omnium non poteſt ex poſtfacto cōualeſcere, debet enim teſtator eſſe habilis ad ſic teſtandum tempore teſtamenti & mortis l. ij. ff. de teſta. et l. filius. et ff. de bo. poſſec. tab. l. j. §. exigit. vbi bona glo. & per Cy. in l. iij. §. ſed ſi filius. de leg. iij. in addi. vbi ēt Ray. ſic format in terminis. Nec me trahit quod fuerit inhabilis ad teſtandum ſecundum ius ciuile, quia ſecundum illud non fuit teſtatus, ſed ſecundum ſtatutum ſecundum quod inhabilis erat, & quod iuris in toto idem in parte l. quæ de tota. de rei ven. Et ex notatis in dictis iuribus apparet q̄ ſi ante bannum feciſſet teſtamentum cum ſolennitate ſtatuti, & deinde bannitus fuiſſet & demum rebannitus tale teſtamentum valeret, cum medium tempus non attendatur vt dictis iuribus. Vide tamen q̄ habentur in l. qui ex liberis. §. teſtamēto. de bo. poſ. ſecundum ta. quę in propoſito non videntur habere locum. cum talis rebannitus intelligatur reſtitutus, vt dixi in parte præcedenti q. iiij. Ad quod quæ not. per glo. in d. §. exigit. Ex dicto ergo teſtamento de quo quæſitum eſt agi non poteſt niſi ex eo fuerint inſtituti tales qui de iure communi faciunt tale teſtamentum valere. l. hac conſultiſsima. §. ex imperfecto. &. §. ſi quis autem. C. de teſt. vel niſi in teſtamento facto coram quinq; teſtibus, vt exemplificaui eſſet appoſita clauſula codicillaris. Tunc enim & iuris fideicommiſſi, & legati valerent in eo diſpoſita l. ex ea. §. j. de teſt. & l. poſthumus. §. j. de iniu. teſta. et de teſta. mili. l. quæ rebatur. ad Trebel. l. ſi patroni. §. vlti. & plene Barto. in l. j. ff. de iure codi. Prędicta vera niſi illud teſtamentum confirmaſſet &c. Pro quo vide iura quæ allegaui ſupra parte præcedenti. quæſtio. xx.

2 Secundo quæritur † an corpus banniti qui mortuus eſt durante banno poſsit ſepeliri in territorio a quo bannitus erat. In l. ij. ff. de cada. puni. per illum tex. dicitur q̄ non. Et pro hoc quod dicitur de excommunicato vt eius corpus non ponatur in eccleſiaſtica ſepultura vt in clemen. j. de ſepultu. cum concor.

3 Tertio Ex forma ſtatuti † bannitus poterat impune offendi in perſona & bonis. Titius interfecit bannitum, & poſtea cum derobauit hoc eſt res quas inuenit penes eum abſtulit & in ſuos vſus conuertit. Quæritur an licite facere potuerit, tex. videtur q̄ ſic. ff. de ſepul. vio. l. ſepulchra. iuncta determinatione præcedenti. dixit Franc. de Are. Dic contrarium quia cum ſit mortuus bona amplius non ſunt ſua. Item nec poteſt offendi. & ideo nunc verificātur verba ſtatuti. Nec obſt. l. ſecunda. ff. de cada. pu. & quod dictum fuit ſupra proxima quæſtio. quia illud eſt verum quantum ad corpus banniti, non autem quo ad bona. Ita determinat in d. l. ſepulchra. allegat quæ habentur per Cyn. in l. prima. §. fina. C. ſi reus vel accuſa. mor. fue. Et dicit q̄ Cy. refert ita fuiſſe determinatum. Aduerte quia Albe. vbi ſupra quæſtio. xciij. format quæſtionem in eo qui interfecit bannitum qui poterat impune offendi, & eum ex interuallo poſtea derobauit, & alle-

gat ꝙ non puniatur quia cum ille fuerit hostis ciuitatis l.amisſione.§.quid deficiunt non debet iuuari legum beneficio, de vſuris cap.quia fruſtra. Item allegat effectiue dictam l.ſepulchra.& l.ſecundam. de cada. puni. Allegat in contrarium quia poſt mortem non poteſt dici bannitus, mors enim omnia ſoluit. ergo non poteſt dici ꝙ ipſe bannitus fuerit offenſus in authen. de nup.§.deinceps. Facit quod not.in l.eius qui prouinciam.ff. ſi cert.peta. Item quia non eſt homo ſed cadauer, de conditio. inde.l. ſeruo manumiſſo. vt ibi not. Allegat pro hoc.C.ſi pen.appel.mors interue.per totum,& ſi reus vel accu.mor.fu.per totum.Item quia ille qui derobauit potius videtur ſpoliaſſe hæreditatem ꝯ defunctum,de iniur.l.j.§.quoties. Item quia quando alicui conceditur ꝙ alium occidat intelligitur in flagranti crimine. vt l. quod ait, de adulte. Et dicit ꝙ pro hac parte dicitur fuiſſe determinatum Piſtorij,& derobatorē fuiſſe bannitum de robaria filiis occiſi eum accuſantibus quaſi robaria fuerit commiſſa de rebus hereditariis ad ipſos filios pertinentibus.Dicit primam partem ſibi videri leuiorem etiam vbi ſtatutum non excuſaret ſpoliantē, quia robaria exegit vim perſonæ illatam quod hic non fuit. Item quia licet dominium translatū fuerit in ſuum hæredē, tamen poſſeſsio nō tranſit niſi fuerit apprehenſa. ff.de acqui.poſ.l.cum hæredes, ex qui.cau.ma.l. cum miles. Fatetur tamen ꝙ ciuiliter poſſet peti reſtitutio rerum ablatarum per iura prędicta. Si conſideres quæſtionem,termini non videntur vniformes. Nam aliud eſt derobare & occidere eodē inſtanti,vel occidere & derobare.& iſto caſu credo talem non poſſe puniri. Omnia enim in ipſum viuum illata dicuntur. Quinimmo potius dicitur facta occiſio propter robariam quā econuerſo. Et ſic non veniat puniendus l.lecta,ſi cer.peta.l.ſi in rixa,de ſica.C.ad leg.Iul.de vi l. quoniā.& ff.de fur.l.verum.Id enim quod fit incontinenti non videtur factum poſtea. Immo illud ad continguum tempus redigitur,vt habetur in l.quoties.§.ſi quis ita.ff.de hære.inſti.& in l.fructus.ff.ſolu.mat.per Dyn.& Bar.videtur enim eodem conflictum bannitum derobaſſe & occidiſſe.& ſic in partem abſolutoriam fiat interpretaio l.eum actum, de neg. geſt.C.de probatio.l.matrem,de no.oper.nuncia. l.non ſolum.§.ſed vt probari. Aliud eſt occidere, & ex interuallo ſcilicet ad actus extraneos facta collatione ſecundum l.contractus in fin. C. de fi. inſtru.de verbo.obli.l.continuus.de duo.re.l.reos cum derobare. Tunc enim ſuccedunt rationes prædictæ factæ vt teneatur & non excuſetur a ſtatuto. Sed aduertendum quod non tenetur de robaria quia illa requirit vim. vt ff. vi bo. rap. per totum quæ hic non potuit eſſet vt dixit Alberi. Et hoc reſpectu bene dixit illos non potuiſſe condemnari quia fuerat intentatum crimen quod non reſultabit ex accuſatione leg. liberorum.§. quod ſi libelli, de accuſa. l. iij.§. docere.ff. vi bonorum raptorum cum ſimili. Dicendum ergo eſt quod aut incontinenti ſpoliant occiſores ipſum bānitum & non puniantur aut ex interuallo. vt ſupra & tunc veniant puniendi, quo autem iure vide in l.rei hæreditariæ.ff.de furt. & C.eod. tit.l.ſi abducta.

4 Quarto ſtatuto cauetur† ꝙ bannitus non audiatur in ciuili vel criminali,& ꝙ bannum pecuniarium poſsit exigi ab hæredibus banniti. Titius bannitus in pœcunia reliquit hæredem Caium qui adiuit hæreditatem. Agit deinde in iudicio Caius contra aliquem opponitur ſibi exceptio ꝙ non debet audiri,quia bannitus,cū ſit hæres banniti quæritur quid iuris. Recordor ꝙ de hac qō.feci mentionem ſupra in ſecundo tē. pore parte prima in fin. lxxij.quæſtionis,in qua eſt caſus conuerſus quando bannitus ſucceſsit nō bannito. & dixit Alberi. vbi ſupra ꝙ vbi agit iure hæreditario videtur obſtare exceptionē de reg.iur.l.in his.§.non debeo.& C. de acqui. poſ. vitia rerum cum ſi. Dixit alios tenuiſſe contrarium,quia bannum eſt pœna contumaciæ, vt ex ſuperioribus patet, vnde non tranſit ad hæredes ſed morte criminoſi finitur.ff.de priua.deli.l. fin. de requi.re.l.j.§.j.C.de delict. defun.l. vna, ſicut nec tranſit priuilegium.C.de re.iu.l.priuilegia & de pac.l.idem.§.perſonale ſecundū Ia.de Are.& dicit quod vidit ita ſeruari,ſi ſtatutum ſimpliciter iacet ꝙ bannum poſsit exigi ab hæredibus.deciſio clara eſt. Eſt enim talis exceptio ꝙ non audiatur mere perſonalis,& ideo non tranſit in hęredem. Si autem in ſtatuto diceretur ꝙ hæres intelligatur bannitus, & vt bannitus poſsit conueniri, aliud eſſet dicendum. Nam aut diceret ꝙ intelligeretur bannitus, cum illud verbum denotaret fictionem.ff.de relig.l.oſſa, in fin. & not.in l. hæres quandoque.ff.de acqui.hęre.ſtatutum quod dicit denegari audientiam, bannitis, niſi aliter loqueretur,non verificaretur in tali hærede.l.iij. §.hæc verba.ff.de neg.geſt.& quod not.in l.merces, de verbo. ſignific. Si autem ſtatutum tranſmittens bannum ad hæredem diceret ꝙ hæres intelligatur eſſe & ſit bannitus, vel alio diceretur ꝙ bannitus vel habitus pro bannito non audiatur, videretur dicendum ei obſtare exceptionem per no. per Bart. in l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſuc. & in l.ſi maritus.§.legis.ff. de adulte. vide tamen quæ dixi in ſecundo tempore parte vlti.q. lxxiiij.ſi vero agit nomine proprio quando ſub nomine hæreditario eſt bannitus ſibi obſtat exceptio ſecundum ea quę dixi in d.lxxij.q.vbi vide.

Quinto pone quòd bannitus

5 † in pecunia mortuus eſt relictis hæredibus,quod fieri poteſt vt dixi ſupra in ſecundo temp.par.j. q.lij. Qui hæredes adiuerunt hæreditatem, quæritur an dictum bannum poſsit ab eis exigi. Alberi.vbi ſupra quæſt. xxvj.refert Gand. Et primo allegat ꝙ teneantur, quia tale banuum eſt ſententia diffinitiua & pecuniaria, & in ea quaſi contrahitur.l.j. in fin.ſi quis ius di. non obtem. & l.iij.§.idem ſcribit de peculio,& ſic tranſit in hæredes. de actio. & obliga.l.ex contractibus, refert ipſum Gand.tenuiſſe contrarium. C. ex delict. defun.l.vna. ff. ſi quis omiſ. cau. te. l. ſi quis ſub conditione.l.j.in fin.ſi quis ius di.non obtem.

licet.

licet.n.vulgariter actiones tranſeant ad hęredes, quando ſunt ex contractu vel quaſi, tamen fallit hoc caſu de actio.& obligatio.l.in honorarijs,& ibi etiam refert ſic tenuiſſe Dy.per l.ex iudiciorum,in fi.ff.de pub.iudicijs. Subdit autem diſtingui poſſe quod aut in banno dictum eſt ꝙ nō poſſit exire niſi ſoluat centum , & dicatur tunc hęredes non teneri per l. ſi quis ſub conditione.ſi quis omiſ.cau.teſta. Si autem dictum eſt condemno vel mulcto eum in tantum puta mille libris, tunc dixit hęredes teneri per ea quæ not. in d.l. j. in fi.ff.ſi quis ius di.non obtem. Bald. autem in d.l.vna.C. ex deli.defun.dicit Bart. tenuiſſe contrarium in d.l.ex iudiciorum.& ad materiam tāgit aliqua ſubtilia ibi vide.Et concludit ꝙ quando ex forma ſtatuti bannum non requirit aliam ſententiam vt in caſu noſtro teneantur hęredes alias non per not.in d.l.j.in fin.& ibi dicit ꝙ idē eſt in condemnatione pecuniaria quod in confiſcatione bonorum,ipſe tamen Bald.in authen.bona damnatorum.dixit ꝙ tale bannum non mandatur executioni contra hęredes, vt dixi in ſecūdo tempore parte j.q.xij.Et hoc credo verum cū enim hoc ſit exorbitans a iure communi & contra abſentem feratur diffinitiua ſententia, nullatenus ad conſequentia trahi debet l. quod vero. ff.de leg. & nullo modo ſententia debet extendi l.ſi patronus teſtamento.§.ſi quis cum eſſet. ff. de bo.lib.quod eſt verum niſi ſtatutum diceret ꝙ bānum haberet effectum ſicut ſententia lata contra præſentem per l.primam.de leg.j.cum ſi. Non igitur mandabitur bannum executioni contra hęredes, niſi aliter appareat de mente ſtatuti, vt dixi ſupra proxima q. Item nec contra bona vt dixi in dicta xij.q. niſi ſtatuto diceretur ꝙ illa eſſent obligata. Tūc enim licet eſſet extincta principalis ex poſtfacto ſiue perſonalis , nihilominus durat hypothecaria l.intelligere. C. de luiti. pigno.& l.cū notiſsimi,de præſcri.tri.an per Dyn. de fideiuſ. Nec prædictis ob.quod dixit Bartol. in d.l.ex iudiciorum quia loquitur in ſentētia cō fiſcationis bonorum vt dicam ſtatim in q.ij.

6 Sexto. Titius †dedit fideiuſſorem iudici de ſe repreſentando & de ſoluendo omnem condemnationem & bannum, deinde fuit inquiſitus,non comparuit,ſeruata forma ſtatuti habitus pro confeſſo fuit bannitus in mille.dictum eſt ſupra proxima q.ꝙ non poteſt talis ſententia mandari executioni nec contra hęredem nec in bonis . An mortuo bannito poterit fideiuſſor conueniri.Et videtur ꝙ non quia liberato principali liberatur fideiuſſor l.fideiuſſor.in prin.de fideiuſ.de ſolu.l. Modeſtinus.cum ibi no. Contrarium puto quia tenetur ex ſua obligatione quæ vna cum banno mandatur contra ipſum executioni ſecundum plurale not.per Iac.et Gui. in l.ij.qui ſatiſd. cog. & ideo licet bannitus moriatur,non tamen cōtingit liberatio ſed eius perſona in obligatione eximitur, & propterea remanet fideiuſſoris obligatio.ff.de fideiuſ. l. vrānius. §.ſed cum duo.& probatur eo.titu.l. vbicunque. quæ lex ſic poteſt exemplificari, quod eſt verum ſiue habeat bannitus hęredes ſiue non:cum enim moriatur poſt perfectam obligationem fideiuſſoris obligatio non extinguitur l. ſine hærede in prin.ff.de admi.tut.licet ſecus ſit quando ſine hærede ante purificatam obligationem decedit l. poſtquam.in prin.vt le.no.ca. In cuius legis intelle ctu variauit Bar.vt patet ex his quæ dixit ibi. & in l.ſine hærede. & in l.j.§.idem pomponius. ff.depoſi.vbi bona glo.in quo non inſiſto, quia nō eſt materia noſtra . Poteſt ergo fideiuſſor exigi non obſtante morte banniti . Alb.tamē vbi ſupra q.xliij. referens Gan. ꝙ cauti iudices antequam procedant ad dationem banni faciunt requiri fideiuſſorem ꝙ repræſentet principalē,quod ſi non facit eum condemnant.Pro quo vide quæ habentur in l.ſi quis reum.ff.de cuſto.reo.

7 Septimo Ponæ, † Titius fuit bannitus in perſona, & omnia eius bona fuerunt confiſcata,antequam fiſcus ea incorporaret, mortuus eſt Titius relictis hęredibus . Quæritur an fiſcus poſsit virtute dictæ ſententiæ auferre eis bona quæ fuerant confiſcata Dy.in l.ex iudiciorum.de publi.iudi. dixit ꝙ non , quia illa lex requirit litis conteſtationem & ſententiam , quæ in propoſito caſu non ſunt,igitur &c. Bart.autem ibi tenuit contrarium, quia ſufficit condemnationem eſſe ſecutam. Ideo enim ibi opponitur de lītis conteſtatione, quia regulariter ſine illa non poteſt fieri condemnatio quod patet, quia vbi pœna imponitur a lege ipſo iure ſine condemnatione illa tranſit ad hęredem. vt l. commiſſa.ff. de publi. requirit ergo ꝙ illa pœna incœperit cum defuncto , quod fit regulariter lite conteſtata & lata ſententia.Sed ſi poneremus caſum in quo nō requireretur conteſtatio,ſufficit ſententia . Idem ſi reperiretur caſus in quo non requiritur ſententia nec litis conteſtatio , vt in caſibus in quibus pœna ipſo iure infligitur vt dictum eſt . Et hanc partem vt dixi ſupra q.v.tenet Bald.in d.l. vna. C.ex delic.defun.Et iſtud verum. & ita ſeruatur licet aliter ipſe dixerit l.iij.ſi pen. app. mors inter.De quo tetigit in primo tempore parte vlt. q. iij.ad fin.Non ob.quæ dixi in d.v.q quia ibi non fuit lata ſententia quo ad bona. Et ideo ibi erat neceſſaria extenſio quę non fit vt ibi dixi.hic vero nulla extenſio requiratur , ſed ſufficit ipſam ſententiam ſeruari l.non aliter.de leg.iij. cum ſi. Aduerte quia cum ſententia lata contra defunctū eo viuente litis conteſt.tranſit in hęredem vt dictis iuribus ſi per ſtatutū inducitur ꝙ contumacia habeatur pro litis conteſtatione nihil erit dubij quin eodem modo mandetur contra hęredē executioni l.j.§.lex falcidia.ff.ad l.falc.Si vero non ſimpliciter permitteret damnari abſentem, locū habet ſupradicta diſtinctio. Quicquid autē ſit de iure in hac ciuitate ſeruatur ꝙ bannum pecuniariū non mandetur executioni contra hęredes.

8 Octauo quæritur† Bannito fuit facta roba ria q mortuus eſt.Quæritur an eius hæres agere poſsit,& qd ſi ipſe bānitus viuēs aliquid mutuauit.Io.And.in addi.Spe.in ſæpius allegato.§.ſequitur.ver.quid ſi quis in tit. de accu. ad fi.ſuarū addi.refert hāc q,fuiſſe antiquitus di-

ſputata per Iaco.de Ate. & deinde reaſſumptam per do.Nico. Cappocium de vrbe. quam totã de verbo ad verbum poſuit Albe. vbi ſupra. quæſt. lxxxix.quæ incipit Nicolaus. & dixit Io. And. ſuccincte ꝙ hæres banniti pro rapina furto vel damno dato tempore banni agere non poteſt cum nulla actio cõpeteret tãquã hoſti licite paſſo præ dicta,cum bonus ſit dolus quem quis machinatur in hoſtem.de dolo.l.j.§.j.& nemo plus commodi relinquit hæredi quam ipſe habebat vt de regu. iur.l.in his.& l.nemo plus. Ad hoc vt iſta deciſio procedat oportet præſupponi talia ſtatuta ex quibus tollatur ortus actionis ipſi bannito. quod qñ ſit dixi in ſecundo tempore parte vlt. qõ.j. Si autem poneres ei natam fuiſſe actionem, licet nõ haberet exercitium obſtãte banno locũ haberet quod ſtatim dicam de mutuo.In quo in ijſdem locis terminatur ꝙ hæres agere poſsit. Cum.n.tenuerit contractus vt l.ſi tibi.§.is cuius.ff. man. & ſic ratio fuerit bannito quæſita.ſed propter bannum obſtaret ſibi exceptio,quia illa exceptio eſt perſonalis ideſt perſonam repellens, non autem actionis æquitatem reſpuens contra hæredem nõ tranſit vt l. exceptiones quæ perſonæ. ff. de excep.& de acqui.hære.l.pan.in fin. & ad mu.l. libertus.§.patris . Item abolitio nomine banniti per mortẽ & pœna & ex nomine banni extracta cenſetur abolita.C.de fer.l.a nullo.& de infir.pe. cœli.l.j. quod etiam verum eſt niſi eſſet ſtatutum quod contractui repugnet & taliter ꝙ actionis natiuitati reſiſtat.ff.de fideiuſ.l. cum lex cum ſi. Et vide quæ dixi ſupra parte proxi. huius temporis q.xij.& xiij.& quod dicam infra q. xv. ſi autem latius videre cupis vide vbi ſupra.

9 Nono pone ex forma† ſtatuti pater tenetur aſsignare partem filio bannito computata perſona, patris in numero filiorum pro vno capite quæ pars deſtruatur & deſtructa remaneat in communi. Quæritur an filiofamilias bannito ſecundũ tenorem illius ſtatuti.& demum mortuo partem illam teneatur pater aſsignare cum in banno fuerit expreſſum ꝙ bona eius deſtruerentur,& deſtructa & publicata remanerent in communi . Hanc quæſtionem dixit Io. And.vbi ſupra proxime dixi ſuarum additionum,verſi. duas nunc quæſtiones fuiſſe diſputatã per Lamber.de Rampo.quem dicit determinaſſe obiectum mortis filij banniti obſtare fiſco , & ꝙ ex verbis banni non fuit ſufficienter facta bonorum ademptio his rationibus . Petitio deſtructionis,& publicationis eſt contra formam iuris ſaltem in eo ꝙ de deſtructione dicitur. de cõtrahen. emp.l.ſenatus. Et de publicatione patet.C.de bo. dam.authen.bona damna . Item eſt contra ius ꝙ ex delicto filij procedatur in res patris.C. ne filius pro pat.per totum. Item ꝙ cogitur pater filio dare partem.C.de eman.lib.l.fi.Item apertius eſt contra ius ꝙ filiofa. delinquente caſu quo erant publicanda bona delinquentis, tamen non publicatur caſtrenſe peculium filij,ſed remanebit illeſum apud patrem.C.de bo.dam.l.ſi filius . Et hic ꝙ peius eſt agitur de publicatione rerum paternarum ex delicto filij. & his rationibus dicit eſſe diſtinguendum vt tot legum contrarietates viten tur.Et dicit ꝙ ſi reus decedit ante accuſationem pendente iudicio pereunt acta,& crimen cum pœna extinguitur.C.ſi reus vel accu.mor. fue. l.j.& ij.& ff.de publi.iudi.l.publica accuſatio.& l.defuncto.Si autem accuſatus moritur lata ſententia condemnatoria,& appellatione pendente tunc diſtinguitur an expreſſe bona fuerint adempta vel non , vt C. ſi pend. appel. mors interue.l.iij. & ſi reus vel accu.mor. fue.l.fi.Si autem decedat accuſator accuſatione pendente etiam pereunt acta, ſed datur cæteris licentia repetendi reum intra certos dies.ff.de accu.l.libellorum,in fin. Si moritur poſt latam ſententiam appellatione pendente acta etiam pereunt , de quo remittit ad notata in d.l. publica. & l.fina.C. ſi reus vel accu.& ſubdit ꝙ caſus de quo agitur non adaptatur nec ſub primo nec ſub ſecundo articu. ſed ſub tertio. Et intellige ꝙ tertium vocat qñ moritur reus lata ſententia.Sed aduerte,quia nec ſub illo,quia in themate non proponitur fuiſſe appellatum,aut eſſe intra tempora appellandi.de quo dixi in primo tempore,parte vlt.qõ.iij.& ideo ſubdit ꝙ per ſententiam banni non fuit facta expreſſa bonorũ ademptio,quia dictum fuit ꝙ bona ſua deſtruerentur &c. Debebat autem dicere ꝙ pater deſignaret ſibi &c.vt in ſtatuto apparet. Illa enim verba,bona ſua,non cadunt in filiumfami. Cum bonorum appellatio,alia ſit ciuilis, alia naturalis, Ciuilis deſignat bona bona fide poſſeſſa exempto vel aliter,licet ſint aliena. Naturalis cum poſsidemus quæ noſtri dominij ſunt. de verbo.ſigni.l. bonorum.in prin.& .§.in bonis.at in filiũfa. neutra iſtarũ cadit.ff.de acquir.poſ.l. poſſeſsio quoque.§.qui in aliena.& eo.titu.l.quicquid.hinc dicit eſſe ꝙ in hypothecaria probandum eſt rem nõ fuiſſe in bonis ideſt in dominio debitoris,nec ſufficit poſſeſsio. Et in hoc dicit differre a Saluiano interdicto.ff.de pigno. l. j.§.cum prædium. & l.& quæ nondum.§.quod dicitur. Ex quibus concludit ꝙ cum ſit peremptum crimen & bona expreſſe adempta non fuerint,pater non tenetur deſignare partem.Et in hoc remanet etiam ipſe Io. And. Ex quibus verbis habetur ꝙ ſi ſententia fuiſſet recte lata ſecũdum formam ſtatutorum nõ obſtante filij morte,deberet contra patrem executioni mandari.de quo vide quæ dixi ſupra parte. j.ij.tempo.q.xxxiij.quod facit pro his quæ dixi ſupra quæſtio. vij. Nota ex hac deciſione plura. Primum ꝙ inepta verba ſententiæ ad aptitudinẽ non referuntur. & ſic aptitudo ſententiæ viciat illam ſicut libellum. Vide in l.in ſumma.ff.de re iudica. Secundum ꝙ vbi bona debent pro delicto publicari licet fiat condemnatio de delicto, non tamẽ venit publicatio bonorum niſi expreſſe dicatur in ſententia.Pro quo vide quæ habentur in d.l.iij.ſi pendente appella. & quæ dixi ſupra in ij.tempore parte j.qõ.xj.vbi de hoc mentionem feci. Tertium ꝙ pro nomen ſuum, prolatum in ſententia non refertur niſi ad dominiũ. de quo vide per Bar.in l.quintus.§.argento.ff.de auro & ar.leg.& in rub.de no.ope.nun. & ibi remiſsiones. Quartum ꝙ in hypothecaria non

ſufficit

ſufficit probatio poſſeſsionis, hoc declara vt habetur per Cyn. in l. cum res. C. de pig. per Bart. in l. rem alienam. de pign. act. ff. Quintum ꝙ in Saluiano ſecus, de quo. C. de Salui. inter. l. j. Deciſio prædicta æqua fuit. Tamen cum omnia verba ſtatuti ſint appoſita in ſententia, excepto ꝙ dixit ſua, & non patris &c. fatis videtur dura deciſio. cum in circunſtantijs declaratur quod iudex intellexit ſua, ideſt ſibi hoc caſu a patre debita argumen. ff. ſi certum peta. l. ſi & me & Titium. & ibi concordat. Iunctis quæ not. in l. ſed & ſi priori. §. item ſi iurauero. ff. de iureiur. & in l. j. C. de vſufru. ergo idem in ſententia l. vt fundus. communi di. & l. fin. C. de fideicom. lib. Sed reſponde ꝙ ille eſt improprius ſignificatus, ſententiæ autē verba non impropriantur. vt C. quan. plu. vna ſen. l. j. & l. paulus reſpondet. ff. de re iudica. & per Bart. eo. titu. l. miles. §. decem. niſi expreſſe retulerint ad libellum l. fin. de ſenten. quæ ſine cer. quan. & per Bar. in d. l. j. ſi plu. vna ſentē. Et ideo in caſu propoſito inquiſitio ſiue accuſatio fuiſſet apte formata, & ſententia ad illam ſe retuliſſet, dicta verba impropriarentur, & locus eſſet deciſioni contrariæ, vt patet ex præmiſſis.

10 Decimo pone † ex forma ſtatuti cauetur ꝙ patre bannito perſonaliter bona eius diuidantur inter fiſcum & filios banniti pro rata, Titius fuit bannitus tempore quo habebat vnicum filium, propter quod fiſcus diuiſit pro dimidia bona banniti cum eius filio, vxor ſequuta eſt virum bannitum, & ex eo peperit filium, mortuo deinde bannito filius ſecūdo loco natus vult petere a fiſco & fratre partem ſuam. Quæritur nunquid poſsit. Ioā. And. in dicto verſi. duas. allegato in prin. proximæ præcedentis quæſtionis refert hāc q. fuiſſe diſputatam per Iaco. de Tenca. & ponit eius determinationem quæ eſt talis, ꝙ cum fuerit bannitus ex ea cauſa qua debuit deportari, cum bannum deportationi ſucceſſerit. ff. ſi quis cau. l. ſi eum. §. qui iniuriarū. & de infa. l. quid ergo. §. vlti. & ſic deſijt habere filios in poteſtate. inſti. qui. mo. ius pa. po. ſol. §. cū autem. Iſte filius conceptus & natus poſt bannum nec a communi nec a fratre aliquid poterit petere. Nam commune eum repellet per l. ij. de ſen. paſ. & de accu. l. ex iudiciorum. Putabat tamen ꝙ ſi commune non apprehendit bona licet illa deuaſtauerit, poterit ille ingredi poſſeſsionem illius partis ac etiam illam vendicare ab iniuſte detinente. allegat ad prædicta ff. fami. erciſcun. l. Lucius. de inofñ. teſtamen. l. mater. & ſi frater vellet habere partem in bonis deuaſtatis poſſet conferendo partem quam habuit de concepto poſt bannum. Dixit Ioan. And. ſe ideo dixiſſe. quia ſi prius conceptus fuiſſet, licet poſtea natus quo ad partem fratris dicendum videtur contrarium per l. qui in vtero. ff. de ſta. homi. Fatetur tamen ꝙ ſi relegatus fuiſſet vel minori pœna bannitus, cum teneat tunc filios in poteſtate, natus poſtea ſuccederet cum alijs ex teſtamento & ab inteſtato. de inter. & relega. l. iij. & iiij. & inſti. quib. mo. ius pa. po. ſol. §. relegati. Ad quod Homo bonus poſtea reaſſumens q. adduxit l. ſi totas. C. de inoffi. do. & l. ſi vnq̄. de reuo. dona. Et ibi ſubdit quo iure partē petat a fratribus ſiue a fratre de quo ibi. Si tenes qđ dixi in ij. tempore. parte. j. q. iij. & q. xx. f. ꝙ bannum non ſuccedit loco deportationis, & ꝙ bannitus nō perdit poteſtatem filiorum. Prima deciſio non procedit. & ideo tractandum eſt de ſecunda. Et aduerte ꝙ ſi ſtatutū dicat ꝙ fiſcus teneatur diuidere cum filiis ꝓ rata. quæſtio de qua dixi locum habet ēt quo ad partē fiſci. Si vero ſimpliciter loquitur, & ſic ipſe dimidiā habere debeat. ff. de vſufru. accr. l. ſi quis Titio. et quod nota. in l. fi. C. de impu. & al. ſub. Quo ad eius partem non poteſt eſſe quæſtio. ſed ēt tunc qñ debet habere pro rata, puto ꝙ inſpiciatur tempus ſententię, arg. ff. de aur. & ar. leg. l. ſi ita. cum ſi. & ff. de iudi. l. non poteſt. quo caſu remanebit qō, & etiam in alio ſolum de parte fratri vel fratribus aſsignata, et aſsignatis. Quibus caſibus credo ſuperuenienti filio deberi portionem ſuam cō ditione ex dicto ſtatuto vel per conditionem dictarum legum, ſi totas. vel ſi vnquam. quaſi illa ſit tacita donatio ſiue filiis aſsignatio patiendo ſe in banno poni, ſciendo ſe eſſe taliter condemnandū. ff. de poſtulan. l. j. §. beſtias. & quod ibi no. Facit de leg. j. l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. cum ſi. Si tenemus illis filiis ſtatutum aſsignare partem priuando dominio eorum bonorum. Si autem tenemus patri reſtare dominium, haberet ſuo iure vt hęres vna cum illis, quia illud ius non perdit bannitus vt dixi in ſecundo tempore, parte j. & multis qō-nibus, & maxime in quinquageſimaprima.

Ex his quæ dixi ſupra ſcilicet inſpici tempus ſententiæ patet deciſio qōnis, xj.

11 ſcilicet. † Si pater ex forma ſtatuti tenetur aſsignare filio bannito legitimam dandam fiſco, tunc enim filius poſtea non poterit aliquid petere a fiſco, quod maxime verum eſt quia penes patrem remanſit integra legitima filij poſtea nati, per ea quę habentur in l. j. C. de inoffi. do.

Duodecimo ſecundū ea quæ

12 † promiſi ſupra in ſecundo tempore parte vlti. q. lviij. reſtat vt ſecunda pars qōnis Ray. de qua ibi dixi hoc loco inſeratur. Thema enim erat ꝙ cauebatur ſtatuto ꝙ banniti propter rebellionem alicuius caſtri & eorum deſcendentes ab omni ciuitatis commodo & honore perpetuo ſint excluſi, nec pro ciuibus habeantur, niſi dictum caſtrum in fortiam ciuitatis redegerint &c. Titius ob caſtri rebellionem fuit condemnatus, ideſt bannitus. Et demum eo mortuo, filii eius illud caſtrum in fortiam ciuitatis redegerunt. Quæritur an a pœna dicti ſtatuti debeant relaxari. Et dictus Raynutius ſeptem rationibus multum diffuſe, & ordinate arguit ad affirmatiuam, ſcilicet ꝙ filij beneficio ſtatuti gaudeāt & relaxari debeant a pœnis prædictis. Quas iuxta poſſe truncabo vt in aliis factum eſt. Primam fundat ab identitate perſonarum. ſ. patris & filij. C. de impube. & aliis ſubſtitutioni. l. ſi. Et ideo ſicut patri redigenti caſtrū cōpetebat beneficium ſtatuti, ergo & filiis qui idem

censentur. Constat enim personæ concessum beneficium locum habere etiam in persona prę̃sentata l.minor.§.quoniam.& l.sed & hæc.§.defendere.de procurato.& pro socio l.verum.§.j. Secũdam fundat ab euitanda absurditate, quod argumentum est validũ in iure l.scire oportet.§.aliud. de excu.tuto.& allegat ad hoc multa iura. Sed patri qui deliquit redigenti castrum cõceditur beneficium, ergo absurdum esset si non competeret filiis qui non deliquerunt.ff. de noxa.l. non solũ. & l.seruus.ff.quod vi aut clam.Ne ergo hoc contingat absurdum, dicamus filiis competere statuti beneficium. Tertiam a benignitate in dubiis præferenda dicens illud dubium quod oĩbus non liquet l.quod labeo.ad carb.cũ si.Sed an filij habeant beneficium vel nõ,est omnibus clarũ.ergo in hoc dubio sumenda est benignior interpretatio vt habere dicantur de his quę in testa. delen.l.,proxime.de re.du.l.si fuerit cum si. Quartam a pœnarum acerbitate restringenda. constat enim ꝙ non esse ciuem,& non habere honores est magna pœna.adeo ꝙ dicitur capitalis pœna.de lega.iij. l.j.§.deportatos.de pœ.l.secunda.& l.capitalium &c. Si pœna ergo restringenda est l.hæc enim.de excu.tut.& de re.iu.l.factum.§,fina.cum simi. & sic vt restringatur filij euadent pœnam castrum in fortiam redigendo. Quintam sumit ab æquitate hoc suadente quam probat,quia cuilibet suaderet æquitas ꝙ non delinquens facilius eximatur a pœna l. sancimus.C.de pœ. æquitas autem prę̃fertur rigori.l.ij.§.item.varus.ff.de aqua plu. arcen.C.de iudi.l.placuit. Ergo æquitate suadẽte filij qui non peccauerunt redigentes castrum debent eximi a dicta pœna. Sextam a paritate iuris seruanda in paribus casibus, sed statutum in vno seruatur in similibus l. loci corpus.§. si fundus.si serui.ven.l.secunda. C. si vnus ex plu. & l. non possunt de legi. Sed in impositione pœnæ pater & filij iudicantur pares, vt patet in statuto, ergo eodem modo in ipsius pœnæ remissione. Septimã fundat ab indennitate ciuitatis in qua multa dicit, sed iste est effectus. Remissio pœnæ fit per indennitatem ciuitatis qua sequitur ex redigentia castri in eius fortiam, ergo a quocunque redigatur sequi debet effectus remissionis l.fi. C. si man.ita fue.al.ff.de manu.l.iiij.§.nihil.cum si.

Vltimo pro hac parte allegat quod filij tenentur ex quasi maleficio. Titius ex vero maleficio l.ij.& iij.ff. de his qui deie.vel effu.& sic facilius consequi debent hoc beneficium quam pater dicit facere, quod no. in l.fin.§.quorum. ff. nau.cau. sta. & insti.de obli. ex quasi delic.§.fin. Item quod pater & filij ratione eiusdem pœnæ dicuntur consortes, ergo quod statuitur in vno trahitur ad alium l.si communem.ff.quemad.ser. amit.& C.de nup.l.pen. Ad negatiuam similiter arguit sex rationibus. Primam fundat ab eo ꝙ vnius inclusio alterius a beneficio cõsequitur exclusio.quod probat per l.cũ prætor.ff.de iudi. de condi.& demon.l cum ita.& C.de procur. l.marius.sed statutum dat beneficium ipsi patri rebelli. Ergo nõ competit filijs quia tantum valet denegatio tacita quantum expressa.ff. si cert. peta.l,cum quid cum simi. Secundam sumit ab eo ꝙ prouisio beneficij personalis facta vni ad alium non est extendenda.de aqua quoti.& æsti. l.j.§.permittitur,de censi.l.forma.§.quanquam. de iu. immu.l. j.Sed vbi alicui quid specialiter conceditur, illud personale beneficium appellatur. institu. de iur.natu.§.sed quod principi. de constitu. princi. l.j. in fi.cum simi.ergo dictum beneficium cõcessum bannitis ad filios non extẽditur. Tertiam facit ab eo ꝙ vnius casus exceptio a non exceptis est regulæ confirmatio, in auth.de nõ alie.§. vt autem. colum.ij.de fun. instr.l. quæsitum.§.idẽ respondit domo.& quod no.de reg.iu.l.j.Sed constat vbi procedit regula vniuersalis affirmatiua, & sequitur dictio nisi inducitur exceptio a regula.ff.si quis cau.l.eum.§.qui iniuriarum.C. de trã sac. l.actione.extra de regu.iu. c. peccatum. lib. vj.de manu.te.l.Titia.§.fi. Sed in proposito procedit regula vniuersalis ꝙ banniti &c. & sequitur exceptio nisi &c. Ergo sicut regula loquitur in bannitis, sic debet intelligi exceptio, vt dictis iuribus.& sic quando ipsi banniti redigunt castrũ in fortiam habeat locum beneficium alias non. Quartã sumit ab omissione huius casus facta per statuentem. In legibus enim municipalibus quæ sunt stricti iuris id demum intelligitur siue includitur quod in verbis exprimitur & non vltra.argumen.ff. de verbo.obli.l.quicquid de excer.l.j. .§.si is qui nauẽ. Et ideo casus omissus pro omisso debet haberi.ff.sol.ma.l. si cũ dotem.in princip. de libe. & posthu.l.commodissime. & ideo cum de filijs in exceptione nulla fiat mentio, ergo tan quam omissi remanent in regula supradicta,& sic non habent beneficium. Quintam arguit ab euitanda verborum legis offensione.l. non dubium. C.de legib.ff.eo.titu.l. contra legem. & l. fraus, sed si volumus ꝙ filij qui non continentur in verbis legis habeant beneficium legis eius verba offendimur,ergo facere non debemus. Sextam facit a remotione causæ ipsius beneficij.Cessante enim causa concessionis cessat illud beneficium.l.generaliter.C.de episco.& cleri.l.cum pater.§.dulcissimis. de lega.ij.in fi. de donatio.l.j.§. sexum. de postu.illa autem dicitur finalis quæ colligitur ex verbis legis.ff.de administra.tuto.l.iij.§.j.& l.ita autem.in princ.& de flumini.l.j.§.non autem omne. Et de adulte.l.patri.cum l.sequen. Sed ex verbis dicti statuti colligitur ꝙ ideo conceditur beneficium vt bannitus redigendo castrum in fortiam purget infamiam. Sed ista ratio cessat in filijs, ergo non habebunt beneficium. Finaliter soluit ꝙ filij Titij non habeant tale beneficium his verbis, quia vbicunque lex imponit pœnam filijs ob delictum patris videtur imponere ꝓpter præsumptionem culpæ & malitia quæ a patre descendit in filios.l. quisquis.C.ad legem Iul. maie. Si ergo pater bannitus non reduxit castrum in fortiam ciuitatis non purgauit contumaciam & culpam suam, durat ergo post mortem eius præsumptio culpæ patris quæ descendit in filios. Ergo non debent euitare hanc pœnam redigendo castrum in fortiam ciuitatis, quia pœnitentia vnius non purgat alium,l.edicto.§.hæredes. ff. de iurfisci.

fiſci. Multum enim differt purgatio patris a purgatione filij.C.de reb. credi.l. generaliter. Ad quod de purga. iud.l. is qui reus. & ratio legis, quę eſt in l. ſi pœna.ff.de pœnis. Præterea pater iſtorum iam fuit propter delictum damnatus, & ſic eius filij delictum eius non purgabunt, vt l.ex iudiciorum.cum materia ſua.de accuſat. Prętea lex ipſa perſonaliter ſcripta fuit niſi bānitus redegerit &c. Ergo non debet trahi ad alium.l. aut qui aliter.§.j.ff.quod vi aut clam. Reſpondet ad contraria multū diffuſe,ſed breuiſsime referā quia aliquid boni dicit. Ad primam de identitate perſonarum reſpondet id verum qñ per omnia eſt repræſentata quæ hic non eſt cum filij nō ſint banniti,& quia ipſi purgant delictum patris ſicut ipſe pater,alleg.de ſolu.inter artifices,& alia iura. Ad ſecundam reſpondet,quia non eſt eadem ratio vt ſupra quia pater purgat contumaciam,ſi filij non. Ad tertiam reſpondet quia hæc verba ſunt clara cum loquitur de bannitis &c.l. continuus.§.cum ita.de verb.obli. Et eodem modo reſpondet ad quartam. Non obſt.v. de æquitate, quia locum habet vbi æquitas eſt ſcripta. At hic eſt ſcriptus rigor, ergo ille ſeruandus.C.de legi. l.j.& quod ibi no. Non ob.vj.ratio,quia habet locū in eo in quo ſunt pares.non aūt in eo in quo ſunt diſpares, ſed hic non ſunt pares vt dictū eſt, quia bannitus purgat delictum,ipſi non. Nō ob. vij. ratio, quia illa ratio locum habet qñ plures eſſent obligati ad intereſſe,ſed hic erant obligati ad meram pœnam,quare &c.l.adeo & ibi no. de iuriſ.om.iudi. Ad alia iura reſpondet cp nominatio facta de bannitis tollit contrarium. & multa dicit, & inter alia cp ratio facta quia ſunt conſortes locum habet in iure indiuiduo alias nō C.ſi vna eadem q; cau.in integ.reſti. po.l.j.Quia vt dixi in prœ. hæc antiqua non poſſunt haberi correcta, non poteſt percipi qualiter loqueretur ſtatutum.Ex vna enim ratione facta ſupra.ſ.tertia ſumitur ſiue colligitur cp ſtatutum non dicebat expreſſe de bannitis ſed ſimpliciter niſi redigerint &c. Ex deciſione autē & reſponſionibus ad contraria colligitur cp de bannitis expreſſe dicebat. & ideo hæc deciſio videtur mihi tuta. Si enim ſtatutum loquitur ſimpliciter in exceptione niſi redegerint caſtrum in fortiam &c. videtur per eadem iura exceptionem debere intelligi in illis de quibus pręcedebat regula,ſed regula erat de bannitis ergo &c. Et ſic meo iudicio concludi tur cp aut ſtatutū loquitur ſingulariter,vt quia dicit bannitus pro rebellione & eius deſcendentes &c.Et ſubdit niſi bānitus redegerit caſtrū etc. Et hoc caſu ſit vera deciſio ſupradicta. l. ſi vero §.de viro.ff.ſo.ma.cum ſimi. Si vero loquitur in plurali, & idem ſi dicit niſi banniti &c.Si vero ſimpliciter dicat. vt in themate dixi.puto deciſionem contrariam veram eſſe per rationes in cō trarium allegatas,ſiue earum partem.& quia plu ralis ſermo reſoluitur in ſingularitates l. falſa.§. ſi.de condi.& demon.& ibi concor. & ſic intelli gitur cp eatenus habeant beneficium quatenus re degerint ſi omnes omnes,ſi aliqui aliqui.l. Stichū qui meus erit.de lega.j.quod intellige ſi alij fuerint reſiſtentes,vel non conſentientes.l.ita aūt.§. geſsiſſe. de admini.tut. & hoc ſi filij banniti hæreditatem nō adeunt. Si autem illi ſe immiſcent, dubium eſt leuius quaſi tunc videatur in eos trāſmiſiſſe ius conditionis implendæ.l.ij.C. de pact. inter empto.& vendito. cum ibi not.& per Bart. in l.ſi decem cum petiero.de verb. obliga. Niſi dicas cp in diſpoſitionibus legalibus id locum nō habeat per ea quę dixi ſupra hoc eodem tempore. parte j.quęſtio.j. Vnum tamen concludo cp quia hęc lex eſt fauorabilis,& vtilis reipublicæ vt inuitentur filij ad redigendum caſtrum in fortiā ciuitatis debet larga interpretatione iuuari, vt ſic filij prædicti gaudeant in dubio ſtatuti beneficio.l.hoc genus. ff.de cond.& demonſt.& l.j. ff.ſolu.mat. Nec miretur quis de deciſione Ray. quia vt ſcriptum reperi hanc diſputationem fecit tēpore iuuētutis,id eſt non tantæ perfectionis quā tæ poſtea fuit. fecit enim ipſam in M.cccxxvij. & mortuus eſt eodem M.anno cclviij.

13 Decimotertio pone † ſtatuto caue. tur cp vxores bannitorum perpetuo ſint bannitæ. Titius bannitus præmortuus eſt vxori. Quæritur an vxor prędicta intelligatur bannita,an vero bannum intelligatur extinctum, Iaco.de Are.in l.Titia Seio.§. vſuras.de leg.ij.dixit non durare bannum, quia illud verbum perpetuo,intelligitur quandiu manſerit vxor,ar.illius text. ſed ipſa amodo non eſt vxor.l. Quintus. de donati. inter vir. & vxo. & ff.de au.& arg.leg.l.qui tibi. ſicut in ſimili alias accipitur illud perpetuo, ad Carb.l.ideoq;. & l. de bonis §.j.& de cap. di.l.ij.§.ſi. Sic etiam dicitur cp quis ſit perpetuo excommunicatus, ſcilicet quandiu non purgauerit contumaciam.j.q.j. c.reperiuntur. Item & alia ratione,quia impoſita eſt pœna ſub nomine appellatiuo, quia ſtatutū dicit vxores, ergo finito nomine finitur & pœna, ſicut & finito nomine agnationis finiuntur tutelæ quę deferuntur vt agnato.ff.de capi. di.l.tutelas. pro hoc C.de infr.pe.celi.l.j.§.j.ff.de adul.l.adulter diem ſuum. & de contratabu.l. ſi emancipatus.§.fin. Idem ſequitur ibi Ray. alleg. vltra Iaco.ff.de condi.ob cau.l.cp ſeruius.de verbo.obli. l.continuis.§.illud.de poſtulan.l.cui eorum §.affinitatis.de annu.lega.l.annua.§.j.de condi. & demon.l.filio.& de ſtipu.ſeruo.l.communis ſeruus. & ff.pro ſocio.l.j.& quod ibi not.circa ſignificatum illius dictionis perpetuo.alle.etiam quod no. per Pe.C.de iudi.l. properandum.§. ſinautē &c. & xj.q.Idem etiam tenet ibi Bal. & nihil alleg. facit etiam ff.de diuor.l.ſi.§.ait lex.& ad Muni. l.ſi.§.idem reſcripſerunt mulierem. In contrariū tamen facit. ff. de ſena.l.fœminæ. & l.filij.§.vidua.ad muni.C.de bo. ma.l.iij. Sed reſpondeo cp verum eſt cp quo ad fauorē dicitur durare matrimonium,non quo ad odium.Et vide plene in d.§. vidua. Bar.autem in d.§.vſuras. dicebat ſimpliciter cp ſtatuto diſponente vxores rebellium non poſſe ſtare in ciuitate. Illud non habere locum viro mortuo,quia finita eſt cauſa odij,vt d.§.affinitatis.Sed habet illa quæſtio minus dubij,quia nō dicitur perpetuo.& idem probatur in l.fin.C.qui

ad lib.

ad lib.pfo.non poſſ.& ibi per Bald.& per prædicta dicitur ꝙ ſtatuta præmentia vxores ceſſantiũ non habent locum ſi remanent viduæ. Nec obſt. quod alibi dicitur ꝙ ſufficit nomina demonſtrati ua demonſtrari ſecundum tempus diſpoſitionis.l. ſi cognatis.ff.de re.du.l.peto.§.fratre.ff.de leg.ij. quia illud verum ſecundum Iaco.de Are.niſi demonſtratio ſtet loco cauſæ finalis vt in propoſito, quod eſt no.

Decimoquarto ſtatuto caue-

14 tur † ꝙ filij bannitorum debeant expelli de ciuitate,tempore facti ſtatuti, bannitus habens filios erat mortuus. An debebunt filij de ciuitate expelli, Albe.vbi ſupra qõ.lxv.dixit ꝙ non,quia non ſunt filij banniti.l. emancipatum.§.j. de ſena. Et forte idem erit ſi erat viuus tempore ſtatuti. Nã licet ab initio ligatus fuerit a ſtatuto tamen poſtq̃ executio non eſt facta cũ amodo qñ expelleretur non eſſet filius banniti non excluditur a ſtatuto, debet enim intelligi ſecundũ tempus expulſionis l.in delictis.§.ſi extraneus.ff.de noxa.de mili.teſta.l. titius cum ſi. Faciunt quę dixi ſupra proxi. q.Et vide ſupra in ij.tempore parte ij.q.xlij.

Decimoquinto quæritur.

15 † An hæres banniti poſsit vti contractibus factis cum beneficio ſtatutorum ciuitatis a qua bannitus erat.de ipſo banno tetigi ſupra in ij.tempore, parte j.qõ.lxxix. Et ideo quia illa conferunt ad deciſionem huius,paucis contentus ero. Nam aut inſtrumentum quo hæres vult vti confectum fuit ante bannum cum beneficio & ſolennitate ſtatutorum.Et iſto caſu hęres banniti illo inſtrumento cum omnibus beneficiis ſtatutorum vti poterit. Valuit enim ab initio, licet ipſe bãnitus propter bannum executionem ſtatutariã perdidiſſet.Erat enim exceptio perſonalis quam dixi in hęredem non tranſire.l.exceptiones quę perſonę.ff.de exce.Et vide in hac eadẽ parte quæſtio.iiij.& viij. Si vero fuit cõfectum tempore banni. Et tunc aut taliter ꝙ valebat de iure communi, & tũc poteſt hæres vti illo inſtrumento cum qualitatibus iuris communis,non aũt cum qualitatibus ſtatutorum, quia illæ ab initio fuerunt habitę pro non appoſitis.Et ſic cum bannitus ius illud non haberet tanquam non natum in hęredem non tranſmiſit vt in regula,nemo plus.et in l.in his.§.non debeo.& l. hæredem.de reg.iur.cum ſi.Si vero fuit confectũ cum ſolennitatibus ſtatutorum tantum, & taliter ꝙ de iure communi non valebat.& tunc cum ipſum inſtrumentum nullum fuerit,ad hæredẽ nihil tranſit,vt dictis iuribus.& eadem q.& deciſio locum haberet quando bannum finiretur cancellatione. An ipſe bannitus exemptus a banno agere poſsit. pro qua deciſione vide regulam iuris quæ ab initio.lib.vj.

Decimoſexto & vltimo quę-

16 ritur † vniuerſitas quædam puta villæ, vel alicuius collegij fuit bannita ſecundum ea quę dixi in primo temp.parte j.q.v. per multos annos ſtetit ciuitas banniens,quibus condemnationem nõ exigit,deinde mortuis omnibus qui tunc erant de illa vniuerſitate vult bannum exigere.dicunt illi de vniuerſitate ꝙ bannum fuit extinctũ per mortem eorum qui tunc erant. Quæritur quid iuris. Bar.in l.fi.C.de colle.illic. per no.in l.eis.§.fi.ad mu. & in l. ſicut.ff.quod cuiuſq; vni. no. dicit ꝙ omnibus mortuis collegium eſt diſſolutũ. ex quo ſequitur ꝙ bannum eſt finitum.& ſic non poſſet a ſucceſſoribus exigi.aduerte quia iſtud eſſet verũ, ſi ante omnium mortem nullus alius fuiſſet in collegio ſubſtitutus. Tunc enim verum eſt quod diſſoluta eſt vniuerſitas per mortem omnium, & ſic bannum extinctum.Et licet alij poſtea vel ex cõceſsione ſuperioris, vel propria authoritate conſtituerint ibi collegium, vel vniuerſitatem, non tamen illud eſt antiquum collegium,vel illa antiqua vniuerſitas,ſed eſt noua,et ab ea bannum exigi non poterit,arg.ff.de ſolu.l.qui res.§.aream.et l.inter ſtipulantem.§.ſacram.ff. de verb.obli.& quod ibi tangitur per Bar. Si autem & plerumq; contingit vno mortuo,alius ſubrogatur, & ſic de ſingulis licet omnes illi qui tempore banni viuebant mortui ſint, tamen eadem eſt vniuerſitas vt dictis iuribus.& ff.de vſufr.l. vetus eſt quæſtio.in fi.cum l.ſeq.& ff.de iudi.l.proponebatur. & ideo poterunt ad bannum conueniri ſecundum ea quæ habentur in l.iiij.§.actor.ff.de re iudi. per Barto. Quid autem iuris in excommunicatione tangit Bartol. & remittit ad ea quæ habentur in c.grauem.de ſen.excom.vbi nihil dicit, ſed examinatur an vniuerſitas poſsit excommunicari, ſed ad propoſitum faciunt quę habentur vt ipſe alleg.in c.ſi aduerſus conſules.de immu. eccle.quod canoniſtis relinquetur.

Huic opuſculo finem faciens

xix.menſis Iulij, curr̃etibus annis M.cccc.xxiij. oculis cunctorum ſubiicio, vt ſi quid boni fuerit in eo, omnium conditori gratię referantur. & vt ea quę minus bene compoſita fuerint, non aſpera ſed benigna correctione emendentur. Ad laudem & gloriam omnipotentis Dei & ſanctorum Antonij,& Catharinæ patronorum meorum & totius cœleſtis curiæ.

FINIS.

TRACTATVS MVLTVM

conductibilis de carceribus d. Baldi Perusini, fama super ethera noti.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Sermo quilibet de quauis re seu negotio susceptus à diffinitione proficisci debet.*
2 *Carcer quid propriè dicatur.*
3 *Carcer vnde dicatur, & quare sic vocetur. Mulier quæ & quando incarcerari possit.*
4 *Doctor legum an possit pro debito incarcerari.*
Filius familiàs incarcerari potest, & cedere bonis.
Pupillus pro delicto an possit carceri mancipari.
5 *Appellatio intra. x. dies à sententia lata interponi debet.*
6 *Incarcerari nemo debet die feriato pro hominum vtilitate.*
7 *Iudex qui die feriata aliquem incarcerari fecit, die feriata poterit eum absoluere.*
Debitor de fuga suspectus die feriato capi potest.
8 *Creditor debitorem de suspecto accusans & eum capi petens, an debeat iudici ostendere instrumentum crediti.*
9 *Carcerari nemo debet pro debito die feriata in honorem Dei.*
10 *Tortura inferri potest ob enorme crimen die feriata etiam in honorem Dei.*

Caput primum de carcere.

QVIA legũ præcepta principaliter sunt inuẽta ne pauperes psonæ molestijs affligantur. ideo quia mihi visum est quod inter pauperes psonas nulla adeo tristior & paupior inuenitur, ꝙ persona incarcerata. Ideoq; de carcere aliqua sum dicturus & cõsequenter de persona incarcerata & similiter de custodibus. † Et quia vt ait Tullius primo de officijs, Omnis enim qui de aliquo suscipitur sermo debet a diffinitione proficisci, vt intelligatur quid sit de quo loquatur. ad quod concordat. ff. de iusti. & iure l. j. ideo primo videamus quid sit carcer, & vnde dicatur carcere. Et subsequenter videamus de persona incarcerata, quis potest incarcerari, pro quo debito, & in quo loco potest incarcerari, & qualiter puniatur fugiens de carcere, & similiter videamus quis potest esse custos carceris qua pœna puniatur custos carceris, & an plures possint esse custodes carceris, Veniamus ad primum scilicet diffinitionem, & potest sic diffiniri. † Carcer est locus securus & horribilis, & repertus non ad pœnam, sed ad delinquentium vel debitorum custodiam. Primum membrum huius diffinitionis dũ dicitur locus securus colligitur. ex l. j. in verb. salubribus locis C. de cus. re. Nam carcer debet esse securus ne incarcerati effugiant. & ibidem debent esse cathenæ ferreæ, & compedes, & alia similia, quibus mediantibus carcerati possit sub fida custodia retineri, vt est tex. iij. l. j. C. de cus. re. vbi dicit, vt & cruciatio desit. Item dum subditur horribilis. Nam carcer est locus horribilis, tum propter cõuersationis hominum priuationem, tum propter immunditiam, & istud colligitur in l. si quis in ea culpa. C. de cust. re. ibi dũ dicit carceris & custodie squalore Nec tamen in tantum debet esse horribilis ꝙ ad pœnam incarceratorum reddundet, cum carcer sit inuentus ad custodiam. non ad pœnam, vt ff. de pœ. l. aut damnum §. solent. fallit autem in vno casu speciali in l. j. §. fi. ff. de alea. Hinc est quod de iure ciuili nemo potest ad perpetuum carcerem damnari, vt d. §. solent, secus vero est de iure canonico, in c. ꝙuis, extra de pœ. lib. vj. & c. reperiuntur j q. j. Circa secundum, vnde dicitur carcer, potest dici a claritate secluſus, † quia ibi nulla claritas, vel potest dici quasi carens claritate. quia ibi est magna cecitas, & obscuritas. quidam aliter & aliter interpretantur secundum diuersas opi. Tertio quæro, quis potest incarcerari. & primo quęro an mulier possit incarcerari, & dicendũ est quod. Aut quærimus nũquid possit carcerari pro debito ciuili, aut pro delicto. Primo casu, aut est mulier honestæ vitæ, aut est meretrix. Si quidem est mulier honestę vitæ, tunc non potest incarcerari, immo iudex capitis pœna punitur, qui facit eam incarcerari, vt no. in l. fi. de offic. diue. iu. & in authen. nouo iure quæ posita est. C. de custo. reo. Vnum tamen

dico

dico quod si mulier subijsset tutelam filiorum suorum & renuntiasset velleiano, & omni alteri exceptioni sibi competenti, quod per illam renunciationem potest carcerari. istud expresse notabiliter tenet Bart. ff. de testa. tute. l. si quis sub conditione. Aut ista mulier est infamis ut quia meretrix. & tunc dico quod potest incarcerari, non tamen debet poni in eodem carcere cum marito. & est casus. C. de custo. reo. l. quoniam. & not. Arch. xviij. q. ij. diffinimus. etiam pro debito ciuili, vt not. de custo. reo. auth. hodie nouo iure. Secundo casu principali cum quæritur an possit incarcerari pro delicto vide in d. authen. sed nouo iure.

4 † Tertio quæro an legum doctor possit incarcerari pro debito, dicendum est quod non sicut miles immo puniuntur iudices capite. Istud not. glo singu. C. de professo. & medi. l. medicos. lib. x. Quarto quæro an filius familias possit incarcerari, dic quod tam pro debito ciuili quam pro criminali potest carcerari, & sic probatur. nam filius familias potest cedere bonis vt l. pen. C. qui bo. ced. pos. ergo præsupponitur quod potest incarcerari, licet glo. videatur tenere contra. in l. iij. §. sed vtrum ff. de mino. sed illa gl. reprobatur communiter per Doc. & per Bart. ff. solu. ma. l. si filia. Quinto quæro, nunquid pupillus potest incarcerari pro delicto. & videtur quod non, vt not. in l. fi. C. de cu. re. ibi dum dicit ętatemq; &c. Idem credo in debito ciuili, dummodo non sit doli capax. Sed an possit in integrum restitui, si aliquo casu sit lesus, vt. l. partu. ff. de minori. Idem puto de quacunque, persona quæ pro delicto potest carcerari. Idem pro debito nisi creditores renuntiassent iure carcerandi, vt not. Barto. in l. j. C. qui bo. ced. pos. dummodo non sit soluendo. nam si esset soluendo, de iure ciuili non posset incarcerari, vt est gl. singu. in l. iij. ff. de suspe. tut. & si incarcerentur dum sunt soluendo, possunt a tali sententia super incarceratione lata appellare & reappellare poterũt incarcerati si steterint per tres mẽses vel plures in carceribus numerando a die late sententię super incarceratione. Nec obstat auth. sed nouo iure. C. de

5 appel. † Quę dic quod appellatio debet interponi a sententia lata intra x. dies. quia illa intentatur in actu momentaneo. Sed si illa interponatur ab actu successorio, vt est in casu nostro, tunc appellatio semper potest interponi, quia omni die dum detinetur debitor indebite in carceribus, semper restat sententia super ipsa incarceratione omni die. ita videtur tenere do. Bar. in l. iij. C. de epi. audi.

Secundo principaliter quæro quando potest incarcerari aliquis & pro debito & pro delicto, & primo quæro nunquid potest incarcerari die feriato. & ista quæstio potest subdiuidi in tres. Primo an possit incarcerari die feriato ad vtilitatem hominum. Secundo an die feriato ad honorem

6 Dei. Tertio an die feriarum repentinarum. † Ad primum dico quod non potest incarcerari die feriato ad utilitatem hominum quod probari potest sic. Nam si de quo magis videtur inesse & non inest, nec de quo minus, auth. multo magis. C. de sac. san. eccle. sed sic est quod magis videtur quod in tempore messium non possit quis cogi venire ad iudicium, cum sit minor citatio verbalis quam personalis vt not. per Cy. in l. cum clericum. C. de epis. audi. alias incipit. omnes, & tamen hoc est falsum, vt l. j. in fin. ff. de fer. ergo nec citatio personalis poterit fieri. Et ratio, ut dicit tex. ne homines ab agricultura remoueantur. hoc est verum nisi caperetur pro executione sententię, quo tempore potest iuste fieri, iuxta no. per Inno. in c. fi. de iudi. & ideo propter instrumẽtum guarentigiæ qđ habet executiõem paratam & per sententiam ex forma statutorum iuste possunt tali tempore capi debitores. hæc sunt verba Bart. in l. vj. ff. de fer. & Ioan. de Imo. Predicta autem recipiunt distinctionem, nisi renuntiasset debitor, ar. l. si quis in conscribendo. C. de pact. nam talibus ferijs bene potest renuntiari. ut no. in cle. sæpe. extra de ver.

7 signi. † Item no. quod si iudex in die feriata fecisset aliquem incarcerari quod die feriata poterit eum excarcerare, vt not. Accur. in l. minor. in prin. ff. de eui. Item secus si debitor esset oriundus de partibus vbi non recolligitur triticum neq; vinum neq; alia necessaria ad vitam. iuxta no. per Inno. in c. conquestus, extra de ferijs. Item secus esse si debitor esset suspectus. ita quod de eius fuga timeretur. iuxta. no. per Doc. insti. de act. in princ. & in l. fin. C. de ferijs Nam propter suspitionem fugæ potest debitor capi in die feriata, vt est glos. in d. l. fi. C. de fe. l. & propria authoritate potest capi, vt. l. ait prętor. §. si debitorem. ff. de his quæ in frau. cre. Nec hoc casu est citandus debitor qui accusatur tanquam suspectus per creditorem, vt no. Bart. in l. si creditor. & in l. ij. ff. si cer. peta. † Sed circa prædicta

8 quæro. nunquid quando creditor accusat debitorem suspectum de fuga. & a iudice petit & requirit, vt ibi det familiam, qua mediante possit capere debitorem, nũquid creditor habet necesse ostendere iudici summatim instrumentum debiti vel alia iura. Respondetur quod sic, sicut in simili videmus. Nam sequestrum quando fit ob timorem fugæ non potest fieri nisi ostendatur instrumentum debiti, & tex. in l. ex hoc. C. de ero. mili. anno. li. xij. ergo multo magis quando debet persona capi, & addit hoc Io. de Imo. quod posset qđ sufficeret iuramentum perentis, vel vnius testis, sicut dicitur de missione in possessionem contra contumacẽ ex primo decreto. vt no. gl. in c. quoniam. §. in alijs, vt lite non conte. Circa secundum scili cet an in ferijs inductis ad honorem Dei possit

9 quis capi pro debito, † dicendum est quod non, vt in l. fi. C. de fer. nisi esset timor fugæ, vt prædixi. idem credo in ferijs repen. inis quod non possit capi sicut, in ferijs inductis ad honorem Dei, quod patet, quia prædictis non potest renuntiari, vt no. Ioan. And. in d. cle. sępe. nisi forte ex forma statuti aliter disponeretur. Nam statutum secundum quosdam potest tollere ferias inductas in honorem Dei. & hoc videtur sentire gl. & Bar. in l. quinquaginta. C. de ferijs. Sed Albe. de Rosa. in l. fi. de ferijs. tenet contrarium. de qua quæstione ibi vide vbi ad plenum examinat istã materiam. & prædicta locum habent in ciuilibus, in criminalibus autem puto quod quacunque die potest fieri in.

ri incarceratio, dum tamen ſit graue delictum, vt not. in l.iij.de epiſcop. audien. C. & ibi not. per Bartol.

ADDITIO. Secus ergo ſi tantum eſſet leue ſecundum dictum Ioan.de Imo. quia cum in leuibus criminibus capi non debeant illo tempore relaxantur, vt eſt text.in illa l.iij.C.de epiſco. audien. modo ergo non debent capi ſecundum Ioan. de Imo.

Item ſecus eſſet ſi eſſet aliquod periculum. nam propter enormitatem criminis & periculi multa conceduntur quę alias non concederentur arg.in l.ſi quis filio exhære.§.pen.ff. de iniuſto rupto & irrito teſtamen. † Nam propter immanitatē criminis poteſt fieri tortura in die feriata in honorē Dei, vt ſignanter not. Bar. & eſt tex.in l.iij.C.de epiſcop.aud. vbi omnia vide quantum ad tempus quo poteſt fieri incarceratio.

SVMMARIVM.

1 *Incarceratio fieri poteſt pro quolibet debito.*
Incarceratio an fieri poſſit pro fiſcali debito.
2 *Incarcerari poteſt quis pro collectis non ſolutis.*
Debitorem eximens de manibus poteſtatis an teneatur.
3 *Incarceratus pro debito fiſcali recommendari poteſt pro debito priuati.*
4 *Incarceratio in quo loco fieri debeat.*
5 *Carceres frangens ad fugiendum, cenſetur confiteri delictum.*
Cuſtos carceris diſcretus eſſe debet.
6 *Cuſtos carceris in officio delinquens qualiter puniendus ſit.*
Proceſſus qualis fiat in cauſis incarceratorum.
7 *Perſona miſerabilis quæ dicatur, iudicis arbitrio relinquitur.*
8 *Cauſa carceratorum & aliarum perſonarum miſerabilium diebus in honorem Dei feriatis agitari poteſt.*
Debitor non ſoluendo & non habens vnde ſe alat, cuius expenſis in carcere ſit alendus.

Caput ſecundum de carcerato.

RESTAT modo videre propter quod poteſt fieri incarceratio. & primo quæro an pro debito priuato poſſit quis incarcerari. Secundo an pro debito fiſci. Tertio an incarceratus pro debito priuato poſſit ibi recommendari pro debito fiſci. Item an incarceratus pro debito poſſit pro delicto recommendari. Item an econtra.

1 † Circa primum reſpondeo ꝙ pro quolibet debito poteſt fieri incarceratio, vt no.in l.iij.§. tutores.ff.de admini.tuto.& per canoniſtas, extra de pigno.c.ij.in glo.ſ.xxxvj.diſt.non ſatis. & in l.j. C.qui bo.cede.poſſ.pro debito autem conditionali.non puto ꝙ poſſit incarcerari, ſicut nec poteſt efficaciter peti. Item puto ꝙ pro debito naturali tantum vel ciuili tantum non poteſt fieri incarceratio, ar.l.ſi is.§.flauius.ff.de ſolu.& argu.l.j.§.j. ff.ne vis fiat ei. Circa ſecundum, ſcilicet an pro debito fiſci poſſit incarcerari. reſpondeo ꝙ ſic ſi non vult ſoluere.tex.eſt in l.j.de exac.tri.C.lib. x. quod probatur ratione. nam debitor fiſci poteſt cedere bonis, vt eſt gl.ſing. inſti. pro ſocio.§. item ſi quis.et glo.in l.ij.C.qui bon.cede.poſ. Sed ceſsio bonorum fit vt cedens liberetur a carceri

2 bus, ergo &c. † Sed nunquid pro collectis poteſt quis incarcerari de iure, reſpondeo ꝙ ſic, vt not. in l.nemo carcerem.C.de exact.trib.lib.x.et maxime ſi ſtatutum faciat collectam eſſe munus ordinarium quod poteſt. vt eſt tex.C.de iudi.lib.x. Dico tamen ꝙ iudex propter paupertatem poteſt collectam remittere, vt eſt gloſſ.in l. omnes.C.de anno. & tribut.lib.x. vnum tamen dico ꝙ ſi debitum eſſet iam ſolutum uel ſatisfactum, ita ꝙ incarceratus fuiſſet iniuſte, poteſt ab amico cum violentia extrahi de carcere. Hoc tenet d.Dy. in l. nemo.C.de exa.trib.Nam iudici iniuſte facienti poteſt reſiſti vt priuato, vt infra videbitur. Quid ſi iudex non vult differre appellationem ab amicis interpoſitam in cauſa criminali, ſed velit facere executionem intra x. dies datos ad appellandum.dic ꝙ amici impedire poſſunt, vt no. Innoc. in c.ſi quando. extra de offi. deleg.& Bart.in l. addictos.C.de epiſ.audi. dico tamen in debito ciuili, ꝙ qui debitorem ex iniuſta cauſa aliquem de manibus familiæ eximeret, tenetur ad illud debitum ad quod incarceratus tenebatur vt C.de exa.tri.l.quoties.per d.Roſ.de Peruſi.& not.Io. de Imo. quod reus accuſatus de crimine debet incarcerari.tex.eſt ordinarius.ij.q̃.viij.quiſquis,

3 & ibi etiam no. † Circa ſecundum an incarceratus pro debito fiſci poſſit recommendari pro debito priuati, reſpondeo ꝙ ſic, vt eſt text.in l.quoties. de exa. tri. Reſtat videre an incarceratus. pro debito poſſit pro delicto recommendari, & ſecundum Doct.dicitur ꝙ ſic.not. Bar.in l.iij.ff.de cuſt. reo. ſed ſi eſſet incarceratus pro delicto non poſſet recommendari pro debito, vt ibi not.Bar. Sed ſi eſſet in carcere pro vno delicto an poſſet pro alio delicto recommendari.diſtingue aut delictum pro quo erat prius incarceratus erat tale, vt impediret talem executionem fiendam in alio pro quo recommendatur, & tunc bene poteſt fieri recommendatio, vt ſi erat primo incarceratus pro manu, & tunc recommendatur pro capite, qa tunc iſtæ exceptiones non ſe compatiuntur, vnde primo fit executio in manu, deinde in capite, vt eſt glo.not.in l.omnes C.de dela.libr.xi;.& prędicta ſufficiant circa debitum pro quo poteſt incarcerari, & circa delicta.

Reſtat videre in quo loco poteſt incarcerari.

4 † Et circa iſtum paſſum vnico modo me expedio, quia nullus debet incarcerari niſi in loco publico & communi deputato, alias ipſe qui incarcerat aliquem ſi teneat ipſum p xx.horas dicitur

committere

committere priuatum carcerem, vt not. C. de priua. carce. l. prima & l. capite. ff. de adulter. Fallit tamen si pater incarceret filium ad corrigendum eum, nam tunc pater non dicitur committere priuatum carcerem, vt no. Cyn. de priua. car. l. j.

5 † Immo plus si ipse filius esset clericus pater non incideret in canonem, si quis suadente. xvij. quæstio. iiij. istud tenet Raymun. in titul. de senten. excommu. §. sequitur. vel circa. Quod autem dixi, ꝙ non potest quis incarcerari pro debito in loco priuato, est verum nisi debitor ipse per ipsum iuramentum præstitum promisisset ad standum in aliquo loco, vt no. Innocen. in cap. ex rescripto. extra de iureiuran. Sinautem simpliciter suo iuramento ille promisisset debitum, tunc dico ꝙ per istam promissionem non artatur vt not. Bartol. ff. solut. matri. l. alia causa. §. eleganter. & per eundem ff. de conditio. & demon. l. titio centum. Hæc de loco sufficiant, Nunc restat videre de pœna fugientis, & dico ꝙ capite punitur, vt l. j. C. de effract. & expi. lib. x. & vide Ioan. Andr. in cap. penul. de apost. super gl. & certe sciendum est, ꝙ ille qui fugit de carceribus videtur delictum confiteri, vt l. ad commentariensem. C. de custo. reo. idem no. Archid. in c. vt commisso. de hære. lib. vj. vnum tamen dico ꝙ nunquam præsumitur ꝙ reus fugiat si est spes de proximo ꝙ debeat relaxari, gloss. est not. in l. si pecuniam. ff. de condit. ob cau. & no. in l. arg. §. j. ff. de re iudi. Sed iuxta prædicta quæro quid si ostium carceris erat apertum & effugerit incarceratus, nunquid punietur, dico ꝙ sic, facit optime text. in l. j. §. j. C. de exac. tri. & effra. Restat modo videre quis potest esse custos carceris, & dico ꝙ custos carceris debet esse homo discretus. nam cum ipse habet incarceratos in custodia, debet esse in eo discretio, & dico ꝙ prędicta debent esse in arbitrio iudicis, & addit hic do. Ioan. ꝙ quandoque potest dari parti ad custodiendum de auctoritate iudicis, si melius custodiatur, vt dicit Archid. ij. qō. j. in primis. Quæro vlterius qua pœna punitur

6 custos carceris qui deliquit in custodia. † dico ꝙ ipse capite punitur, si propter dolum vel culpam, incarcerati ex delicto effugerint, vt est tex. in l. miles. in fin. ff. de custod. reo. In ciuili autem credo ꝙ ipse tenetur ad illam quantitatem creditori ad quam debitor erat obligatus, hoc tenet Dulius de Galbano in l. quoties. C. de exa. tri. lib. x. Et dicit ꝙ agitur contra illum custodem ex illa l. Vltimo quæro nunquid plures possunt esse custodes carceris. Dico breuiter ꝙ sic, vt in l. miles. ff. de custo. reo. & dico quod quilibet familiaris potest custos esse. & quilibet retinere vnam clauem carceris, gloss. est in clemen. j. de hære. in ver. Diuersæ claues. Item quæro qualiter in causis incarceratorum procedatur, & dico ꝙ proceditur summarie & de plano. Nam in causis miserabilium personarum proceditur summarie & de plano. ita tenet Cyn. in l. prima C. si quis alte. vel sibi, ita supplet in l. j. C. quando imperator inter pu. & vi. & videtur esse text. & ibi

7 Bartol. in l. fin. C. de custo. reo. † Nam miserabilis persona dicitur illa esse secundum ꝙ iudici videbitur, vt no. Pet. de Bellaperti. in l. prima quando Imperator inter pup. & vi. not. glo. in authenti. præterea. C. vnde vir. cum itaq; sit ꝙ istæ miserabiles personę & quod relictum incarceratis dicitur relictum ad pias causas etiam si sint incarcerati pro debito, vt no. in l. illud. C. de sacrosan. eccle. ideo credo ꝙ in tali causa procedatur summarie, & de plano. Sed an in causis incarceratorum possit procedi diebus feriatis in honorem Dei, & videtur ꝙ non, quia licet in causa possit procedi summarie, vt iam dixi, tamen in talibus causis non proceditur diebus feriatis in honorem Dei, not. in clemen. sæpe. de verbo. signific. Contrarium puto per tex. in cap. fin. cum gloss. sua de

8 feriis. † vbi causa miserabilium personarum potest tali tempore tractari. sed istæ sunt miserabiles personæ, vt hic dicit gloss. & ad hoc tex. l. iudices. C. de episco. audien. do. Ioan. de Imo. dicit quod si quis fecit suum debitorem incarcerari & non sit soluendo, ita ꝙ non potest se sustentare, debet de bonis creditoris sustentari, facit ad hoc optimus, tex. xvj. quæstio. vj. de lapsis, licet gloss. dicat ꝙ rector carceris prouidebit. xvij. quęstio. iiij. diffinitionem, & vide quod not. Ioan. Andr. in cap. ex rescripto. de iureiuran. Ioan. de Imo. dicit ꝙ creditor tenetur ipsum alere in carceribus, & istud tenet gloss. in l. final. super verbo, agnoscere C. de ero. mil. an. libr. xij. Istud tenet do. Rapha. in l. iudices. C. de episco. audi. & quærit hic do. Ioan. de Imo. quid si aliquis incarceretur pro debito descendente termino, alias pendente an debeat relaxari si præstet cautionem satisfaciendi. gloss. dicit ꝙ sic. in c. nuper allegato, & hæc sufficiant.

FINIS.

DE RELAXATIONE

Carceratorum, Tractatus do. Pauli Girlandi Caſtillionis Florentini, Criminalium cauſarũ Romę auditoris.

SVMMARIVM.

1 *Relaxationum diuerſæ ſunt ſpecies.*
2 *Relaxationes quæ lite pendente fieri poſſint.*

CVM ſæpius cõtingat quod rei pro diuerſis criminibus in carceribus deducuntur, ex quibus poſtea diuerſimode relaxantur, ideo, congruum mihi viſum fuit in hoc tractatu de relaxatione carceratorum, & de extremis actis cauſarum quædam
1 breuiter exponere. † Verumtamen quia reorum relaxationes diuerſæ ſunt, quarum quædam fiunt poſt cauſæ deciſione, & ſic poſt latam ſententiam, aliæ vero fiunt lite adhuc pendente. Relaxationum vero quæ fiunt poſt litis deciſionem, quædam eſt quæ fit per ſententiæ executionem, Quædam alia eſt quæ fit per gratiam ex beneficio & indulgentia principis, alia autem relaxatio eſt quę fit per compoſitionem pœnę factam cum curia aut fiſco. Alia eſt quę fit propter innocentiam incarcerati quando plene de illius innocentia conſtat.
2 † Relaxationum vero quæ fiunt lite pendente, quædam eſt quæ fit per compoſitionem pœnę factam cum curia aut fiſco. Alia eſt quæ fit propter fideiuſſorem præſtitum de ſe repręſentando & ſoluendo pœnam &c. Quædam alia eſt quę fit licentioſe & de facto per fugam incarcerati, & iſta quandoque accidit cum fractura & violentia carcerum, quandoq; autem clanculo abſque aliqua fractura aut violentia. Breuiter igitur cuiuſque relaxationis ſpeciem declaremus. Videndum erit primo de relaxatione illa quæ fit per ſententiæ & pœnæ executionem. Secundo de illa quę fit ex beneficio & indulgentia principis. Tertio de illa quæ fit ex propria innocentia incarcerati. Quarto de illa quæ fit per compoſitionem pœnę. Quinto de illa quæ fit per fideiuſſorem præſtitum de ſe repræſentando & ſoluendo pœnam &c.

Sexto de illa quæ eſt illicita quæ fit per fugam ipſius rei vt ſupra dictum eſt. Septimo & vltimo poſt præmiſſa breuiter & ſuccincte videbimus de calumniatoribus ac de expenſis damnis, & intereſſe.

SVMMARIVM.

1 *Executio quid ſit.*
2 *Pœnæ quæ ſimul & pro quibus criminibus infligi poſſint.*
3 *Executio pœnarum corporalium quare publicè fieri debeat.*
4 *Iudices eccleſiaſtici ſæpe vtuntur carceribus perpetuis.*
5 *Carcer ad cuſtodiam de iure ciuili inuentus eſt non ad pœnam.*

De ſententiæ & pœnarum executione.

1 VERO primo quid eſt iſta executio? † Reſpon. quod eſt ſatisfactio quædam quæ fit per condemnatum opera & miniſterio publici executoris pro ſententiæ iam latæ obſeruatione, vt probatur in l. iiij §. ait prætor. ff. de re iud. & l. ij. & fi. C. de cuſt. reo. Bal. in authen. ſed nouo iure. C. de ſer. fugi. quæ neceſſe eſt quod fiat poſt latam ſententiam tempore rei iudicatę. Nam ſi antea fieret non valeret l. j. C. de excep. rei indic. vbi Bald. dicit q̃ in ordinatis per eſſentiam rationis poſterius præ ſupponit ſuum prius ineſſe, vt not. Ioan. Mona. in cap. ſi confirmationem, de elec. lib. vj. Item videndum eſſet quid ſit res iudicata, & an ſententia ipſa & res iudicata ſint idem vel potius diuerſa.

Et quę eſt differentia inter ſententiam & rem iudicatam: ſed quia iſta requirunt altiorem indaginem & ampliorem examinationem, ideo vt breuius me expediam hic prætermitto vide Barto. in l. j. ff. de re iudi. Ioan. de Imo. & Panor. in rub. extra eo. ti. Hoſt. in ſum. eo. tit. in prin. vbi
2 deſignat pulchram figuram. † Quo ad materiam noſtram dico quod aut pœna exequenda eſt corporalis vltimi ſupplicij. vel citra mortem corporis afflictiuam, aut eſt deportatiõis ſiue relegationis, aut eſt pecuniaria aut bonorum publicationis, licet interdum iſtæ poſſint eſſe ſimul vnitæ quando ſumus in atrocisſimis, ſicut in crimine læſæ maieſtatis, hereſis, falſæ monetæ, raptus virginum, & ſimilibus. In quibus vita, bona, & fama ſimul pereunt l. quiſquis. C. ad leg. Iul. maieſta. l. arriani. C.

ni.C.de hære.c.ad abolendam & c. vergentis eo
ti.l.j.& ij.C.de fal. mone. & l. vnica.C. de rap.
vir.& ibi Cyn. Bald. & Saly. & diximus ſupra
lib.j.& iij. in iiij.& x.q. Primo.n. caſu quando
ſumus in pœnis corporalibus aut exilij relaxa-
tio prædicta fienda eſt antequam fiat executio,
3 † quia executio pœnarum corporalium debet eſſe
publica & in locis publicis fieri,& non in carce
ribus, vt vnius exemplo cæteri pertimeſcant, &
vnius pœna ſit metus multorum l.capitalium.§.fa
moſos,& l.aut facta.§.fi.ff.de pæ.& l.j.C.ad l.Iu.
repetũ.& not.in l.j.ff.de iuſti. & iu.& in cle.j. de
pę.Car.in cle.j.xij.& xiiij. no. de offi. ord. xlv.
diſt.diſciplina ij.q. vij.qua propter x.q.j. quia ſa
cerdotes.de cohabi.cleri.& mulie.c. clericos. &
de exceſ.prælato.c.j.cum ſimili.eodem modo pri
mo relaxandus eſt ante executionem quando exe
cutio ipſa fieri debet per relaxationem aut depor
tationem,quia ad hoc vt ſententia & pœna quæ
in ea continetur ſortiantur effectum ſiue executio
nem,neceſſe eſt quod reus exeat de carceribus &
ad loca ſibi deputata ſubmigret vt l.fi. C. de cu-
ſto. reo.& l.cuſtodias,ff.de pub. iud. niſi relega-
4 tio ipſi facta fuiſſet in carceribus,† quia reus con
demnatus eſſet ad perpetuos carceres, qua pœna
ſæpe vtuntur iudices eccleſiaſtici, vt xxvj.q.v. ſi
quis epiſcopus. & c. contra idolorum. & c.j. de
hære.lib.vj.& eſt glo.c.excommunicamus, el ii.
de hæreti.in antiq. hoc enim raro vel nunquam
faciunt iudices ſeculares,quia ius ciuile non vti-
tur iſtis pœnis carceralibus, ſed potius relegatio-
nis aut depoſtationis ſecundum perſonarum con-
ditionem & qualitatem facti.l. iij. in prin. &.§.
adiectio.ff.ad l. Corne. de ſic. iuncta l. ſi quis ali-
5 quid.§. qui abortionis.ff.de pen. † carceres.n.ius
ciuile inuenit ad cuſtodiam non aut ad pœnam l.
ij.& l.fi.C. de cuſt.re.aut executio ipſa fienda eſt
in pecunia,vel in bonis,& iſto caſu reus non erit
relaxandus de carceribus niſi demum ſequuta ſo
lutione dicte,pœnę vel ſaltem ſatisfactione, quia
fiſco fuerit ſatisfactum aut per pignorum traditio
nem aut per idoneum fideiuſſorem,adeo quod ple
ne ſit cautum fiſco d.l.iiij.§.ait prætor.ff.de re iu-
di.l.j.§.diuus.ff.de iure fiſci.

SVMMARIVM.

1 *Executio in cauſis criminalibus an ſtatim fieri debeat poſt ſententiam latam.*

2 *Homicida maleficus, veneficus, & adulter confeſſi, aut teſtibus conuicti non audiuntur appellantes.*

3 *Appellatio nemini denegatur niſi duobus concurrentibus.*

4 *Defenſiones iuris non tolluntur reo etiam in facto notorio.*

Confeſſo & cõuicto in ciuilibus an auferatur appellationis remedium.

5 *Appellatio non admittitur in criminibus notoriis.*

ECVNDO quero an ſtatim † poſt latam ſententiam in cauſis 1
criminalibus fienda ſit executio, vel potius expectari debeat reſiu-
dicata per lapſum x.dierum.vt in authen. de appel. in prin.col.iiij.
& dic quod in cauſis criminali-
bus regulariter non fit executio pœnę antequam
ſententia tranſeat in rem iudicatam per lapſum x.
dierum vt l. addictos.C. de appe.& l.addictos.C.
de epiſc.aud. & in auth. ſed hodie.C. de appella.

Quæ regula fallit quando ſumus in atrociori-
bus criminibus & reus voce propria ſponte con-
feſſus eſſet & teſtibus plene conuictus, quia tunc
poſt latam ſententiam incontinenti & immediate
fit executio, vt l.ij. C. quo.ap. non reci. & d.l.fi.
C.de cuſt. reo.& l.cuſtodias.ff. de pu.iu. immo ſi
reus poſt latam ſententiam incontinenti vellet ap
pellare non audiretur,& eius appellatio tanquam
calumnioſa penitus reijceretur,ita dicitur in d.l.ij
2 C.quor. ap.&c.vbi dicitur† q homicida,venefi-
cus,maleficus,adulter,& is qui manifeſtam vio-
lentia intuliſſe probatur,ſi voce propria confeſſus
ſit ſponte crimen & teſtibus plene conuictus repe-
ritur non auditur appellans, maxime in caſibus
& criminibus ibi expreſsis. Bal.autem ibi que-
rit,quid erit dicendum in alijs minoribus crimi-
nibus extra illa quæ ſunt ibi expreſſa, an ſi reus
reperitur confeſſus & conuictus poſsit interpone
re appellationem & an ſit audiendus;demum con-
cludit q appellare non poterit & ſi forſan appel-
lauerit non erit audiendus, ita tenet glo.in d.l.ij.
quam ſequitur ibi Bal.licet Iac. Ent. dixerit con-
trarium hac ratione,quia dicit q reus in cauſa ap
pellationis poterit confeſsionem ſuam reuocare,
nihilominus Bal.hoc non obſtante tenet opinionẽ
gloſ.ibi & reſpondet ad rationem Iaco.Bur. quia
illud eſt verum q reus poſſet reuocare confeſsio-
nem ſuam quando illam per errorem aut metu tor
mentorũ feciſſet,vel quando teſtes non clare pro-
barent. ſed aliquantulum appareret dubium illo-
rum dictum tunc poſſet bene audiri in appellatio-
ne & confeſsionem ſuam vt erroneam,vel extor-
3 tam metu tormentorum reuocare.† Ad hoc igitur
vt tollatur remedium appellandi duo principali-
ter requiruntur, primum q reus ſit plene teſtibus
conuictus qui luce clariorem probationem offen
dant, ſecundum q ſponte abſq; aliquo impedimẽ
to confeſſus fuerit, iſtis enim vel ipſorum altero
deficiente non denegatur appellatio vt tenet glo.
in d.l.ij.& ibi Bal. & alij. Quidam vero addunt
tertium requiſitum ad hoc vt tollatur remedium
appellationis, ſcilicet q ſit vnum de illis crimi-
nibus expreſsis in d.l.ij.quamuis Bald. ſequutus
gloſſ.ibi teneat contrarium,vt ſupra proxime di-
ximus.Limita tamen illud q dicitur in d.l.ij.nõ
procedere quando reus vellet facere defenſiones
iuris dicens q quicquid fecit id totum fecit ad
ſui defenſionem; vel q ille quem ipſe oſtẽdit erat
bannitus,& ſimilia, quia iſto caſu poterit audiri
non obſtante ſua confeſsione & tam clara proba
4 tione,ita tenet eleganter Bal.in d.l.ij.† quia reo
etiam notorio in facto non tolluntur defenſiones
iuris.

iuris. ſecundum quod ſingulariter voluit Inno. in c. ſtatuimus. de offic. dele. Quæro nunc quid in cauſis ciuilibus an confeſſo & conuicto auferatur remedium appellationis. glo. in d. l. ij. dicit ꝙ ſic ꝙ aufertur ad ſimilitudinem cauſarum criminaliū vt ſupra proxime dictū eſt, & illā glo. ſequitur ibi Bal. quā dicit eſſe notabilē. Iterum quæro quid ſi reus non erat confeſſus ſed conuictus duntaxat, cuius vigore fuit condemnatus, & poſt ſententiam confeſſus fuerit crimē, an etiā iſte debebit excludi a remedio appellationis, dic, aut confeſſus fuit in iudicio, & apud acta, & appellare nō poterit ex quo confeſsio illa conſonat cū veritate probationum, & cenſetur ac ſi cōfeſſus fuiſſet ante ſententiā, ita dicit Bal. in d. l. ij. in ij. col. ver. modo quæro, aut fuit cōfeſſus extra iudiciū & admittitur ad appellandū: quia cōfeſsio extraiudicialis non facit notorium, immo nec plenā probationē ex qua ſequi poſsit condemnatio, ſed bene facit indiciū ad torturā l. capite quinto. §. fi. ff. de adul. vide bonum tex. in l. non tantum. ff. de app.

5 †Idem ēt dicendum eſt in notorijs criminibus in quibus nō admittitur appellatio ſecundum qđ voluit Ab. in c. ſuper his. de pœnis, vbi dicit ꝙ iudex in notorijs criminibus pōt mandare pœnā exequi ēt abſq; aliqua cōdemnatione, et idē dicit voluiſſe Inno. in c. ex parte. el j. de verb. ſig. vide Abb. in c. ad noſtrā. el iij. de iureiu. Idē dicendum eſt de quibuſdam interlocutorijs quę trahūt ſecū executionē, ſicut eſt illa quę fertur cōtra debitorē ſuſpectum de fuga, vt l. ſciendū. ff. qui ſatiſd. cog. l. ſi fideiuſſor. §. fi. eo. ti. & ibi Bar. quem vide.

SVMMARIVM.

1 *Condemnato non valente pœnam pecuniariā ſoluere an poſsit fieri executio in bonis vxoris, aut patris ipſius.*

2 *Paupertas a pœna non excuſat, quia qui non poteſt ſoluere luere debet in corpore.*

3 *Pœna quæ ex vnius delicto oritur quandoque ad non peccantes extenditur.*

1 TERTIO quęro ſi cōdemnatus, †ad pœnā pecuniariā illā ſoluere nō pōt propter paupertatē, an executio ſententię fieri poſsit in bonis vxoris ſuæ, aut patris ſi eſſet filiusfamilias, matris, fratrum vel aliorū de eius familia? rñ. ꝙ non, quia pœna nō debet excedere ſuū authorem l. ſancimus. C. de pę. vbi etiam in rub. & toto titulo. C. ne fi. pro pa. & ne vxor pro mari. vel econtra. & l. ob maritorum eo. titu. quia nemo debet alterius odio vel crimine damnum ſentire l. ſi quis in ſuo. §. legis. C. de inofſi. teſta. & l. legem. in prin. j. reſpon. C. de nat. lib. & l. ſi pœna. & l. crimen. ff. de pœn. & l. ſi maritus. ff. ſolu. matri. & l. fina. ff. ad Sylla. & in regula nęmo. de reg. iur. libr. vj.

2 †paupertas igitur non excuſabit illum a pœna, quia ſi non poterit ſolnere pœnam in ere luet in corpore, ita dicit tex. not. in l. j. in fin. ff. de pœn. & ibi Bar. vbi ſingulariter limitat regulam illam de qua in l. in ſeruorum. ff. de pœn. quem vide, & diximus etiam ſupra lib. proximo præceden. q. vij. an in cauſa pecuniaria &c. & not. ēt ff. de offi. præſi. l. illicitas. §. fi. & de iuriſdi. omnium iudi. l. ſi quis id quod. §. in ſeruos. & ff. de ſer. fugi. l. quicunque. §. quod ſi & C. de ſepul. viola. l. fin. §. fin. ſed contra prędicta facit C. ad leg. Iul. maieſt. l. quiſquis. & c. vergentis. de hęre. & cap. in quibuſdam. de pę. & c. cum multæ. xv. q. viij. & j. q. iiij. item peccato Iſraelitarū. & in c. j. & ij. de ſil.

3 presby. in quibus iuribus probatur† ꝙ pœna quæ oritur ex delicto vnius extenditur ad alios qui nihil peccarunt. Solu. ſpeciale eſt in crimine læſæ maieſtatis propter criminis immanitatem, & pp reuerētiā maieſtatis principis, idē eſt in crimine hæreſis & multomagis, quia hinc offenditur maieſtas diuina quę maior eſt temporali d. c. vergentis, & ibi glo. & c. accuſatus. eo. tit. lib. vj. vide ea quæ diximus ſupra lib. j. in tit. de hære. q. iij. vbi poſui alios caſus in quibus vnus non delinquens punitur ex delicto alterius, & pœna vnius delinquentis extenditur ad non peccantes.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus ad membri mutilationem an poſsit puniri in membro iam debilitato.*

2 *Reo carente membro ſecundum ſtatutum amputādo, an poſsit iudex eū condemnare ad amputationem eius membri quod ſibi ſupereſt.*

3 *Statutum dicēs manum vel pedem abſque alia ſpecificatione amputari debere, qualiter intelligi debeat.*

1 QVARTO quæro, quid ſi reus †incarceratus fuit condemnatus ad mutilationem vnius membri, puta amputationis manus, pedis, oculi, & ſimilium & habeat alterum ex dictis mēbris debilem vel aridū, an executio pœnæ fiet ſuper membro debili, vel ſuper validō? tu dic aut pœna reperitur impoſita ſuper certo membro puta manu dextra vel pede dextero. & illa vel ille amputandus eſt qualiſcunque ſit, licet dextera ſit vtilis, ſiniſtra vero inutili, vt in auth. ſed nouo iure. C. de ſer. fu. & ibi gloſſ. not & Bartol. & Angel. & Paul. de Caſt. idem dicit Ioan. Andræ. in cap. in pœnis. de regu. iur. in ſexto. in mercu. vbi dicit quod iſto caſu ſola deformitas corporis facit pœnam, & ad hoc facit bonus text. in l. ſecunda. §. quod ſi quis. & §. ſequen. ff. arbo. furt. ceſ. & Bartol. in l. hos

2 accuſare. §. fina. ff. de accuſa. †Quid ſi reus caret illa manu, vel pede, aut oculo qui vel quæ ex forma ſtatuti venit amputandus, nunquid iudex poterit condemnare ad amputationem membri illius quod ſupereſt, dic quod non, ſed debebit illum condemnare in alio membro

quod eſt verum ꝙ pœna commutari poteſt in alio membro ante latam ſententiã non aũt poſt, quia ſi reperitur nota ſentẽtia ſuper vnico illo membro quod amputandũ venit ex forma ſtatuti, aut tranſiuit in rẽ iudicatã aut nõ, ſi trãſiuit, neceſſe eſt ꝙ fiat executio ſuper illo membro, alias ſententia eſſet nulla, nec poteſt variare iudex poſtq̃ functus eſt officio ſuo l. iudex poſtquam. ff. de re iud. niſi hoc fieret de mandato principis, vt l. j. C. de pteci. Impe. offe. & l. j. in fi. ff. de quæſt. aut nondũ trãſiuit in rẽ iudicatam, & poterit reus ab ea appellare, quia maius ſuppliciũ pateretur ex amputatione illius membri quod ſolum eſt, quam ſi duo eſſent, & interpretatio pœnarũ non debet fieri in duriorem cauſam, ſed in mitiorẽ, vide Bald. in d.
3 auth. ſed nouo iure. in iij. col. † Et quid ſi ſimpliciter dicatur in ſtatuto, vel ſententia amputetur ſibi manus, vel pes, nec ſpecificetur certum membrum tunc concludunt Doct. prædicti ꝙ in membro minus potenti fienda erit executio, quod eſt verum quando duas habet, ſed ſi non habet niſi vnam dic, vt ſupra proxime dixi, vide latius de prædictis Bal. in d. auth. ſed nouo iure. & Angel. de Are. in trac. male. in gloſ. quas ſi non ſoluerit intra decem dies amputetur ſibi &c.

SVMMARIVM.

1 *Iudex eccleſiaſticus an poßit ſententiam ferre fuſtigationis, & mandare exequi per milites & executores.*

2 *Iudex eccleſiaſticus bene poteſt ferre ſententiam ex qua nõ venit principaliter ſanguinis effuſio licet ex poſtfacto & accidentaliter ſequatur.*

1 QVINTO quæro, Quid ſi pro †crimine reus venit fuſtigandus; puta pro vno furto vel ſortilegio ſiue alijs ſimilibus minoribus criminibus, & ſit in manibus iudicis eccleſiaſtici an iudex ipſe poterit ferre ſententiam ad fuſtigationem, & illam mandare exequi per milites & executores, & vr̃ dicendum ꝙ non, quia iudex eccleſiaſticus nullam habet iuriſdictionẽ ſanguinis c. ſentẽtiam ſanguinis, ne cleri. vel mona. ſed in fuſtigatione vt plurimum interuenit aliqualis ſanguinis effuſio, quia cutis humerum crebris verberibus ſæpius percuſſa laceratur, & emittit ſanguinem, maxime qñ eſt longa fuſtigatio, vt experientia docet; ergo nõ poteſt quia incurreret irregularitatem vt ibi dicitur, tu dic ꝙ iudex eccleſiaſticus habet iuriſdictionẽ verberandi, & fuſtigandi, & ſententiam ſuã ſuper his poteſt mandare exequi abſque ſcrupulo irregularitatis xxvj. q. v. contra idolorũ. &
2 xxiij. q. v. circũcelliones. in fin. illa †igitur qualiſqualis ſanguinis effuſio nõ conſideratur, nec venit principaliter ex ſnĩa, ſed ex poſtfacto accidit ſatis eſt ꝙ in ſnĩa clerici nõ infertur talis pœna, ex qua principaliter & immediate veniat ſanguis, ſicut eſt in amputatione mẽbri, vel alia ſimili pœna: vñ ſanguis humanus immediate debeat effundi, vt d. c. circũcelliones, vide d. Ab. et alios Cano. in c. ij. de ſortileg. Circa materiã iſtius exe cutionis nõ me extẽdã vlteriusvide latius p Doc. in d. auth. ſed nouo iure. & in l. capitaliũ. §. famoſos, & in l. qui vltimo. ff. de pę. & in d. l. eo. ti. & ĩ l. ſancimus. C. eo. ti. & ibi Bal. & Ang. de Are. in d. trac. in cõmẽto ſentẽtię ſuper ver. quas ſi nõ ſoluerit, et in ver. & ibi caput a ſpatulis &c. Gan. in ſuo tract. maleſi. ĩ tit. de pęn. reo. et do. Par. de Pu. in tract. ſyn. in ti. de executio. ſententiarũ. fo. xlj.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ex cauſa rationabili an poßit pœnas à lege ſtatutas augere vel minuere.*

2 *Iudex facultatem habet à lege vt pœnam pecuniariam ex cauſa iuſta poßit in corporalem commutare.*

3 *Iudex pœnam vnam commutans in aliam non dicitur contra legem venire.*

Iudex ſententiam qua decurionem relegandum pronuntiauit mutare non poteſt.

4 *Sententia eſt nulla contra iuris diſpoſitionẽ lata.*

5 *Sententia libello ſeu petitioni diſformis eſt nulla.*

Queſtio facti eſt ſtat in arbitrio iudicantis, ſed pœnæ proſecutio legis diſpoſitioni mandatur, & numero ſeq.

8 *Statuta interpretationem declaratiuam à iure cõmuni recipiunt.*

9 *Iudices ob caſus emergentes poſſunt tranſgredi leges.*

10 *Authoritas legis aut ſuperioris in omni iuramento cenſetur excepta.*

1 SEXTO † non omittã hanc notabilẽ q. quã bene nota, an iudex poſsit, ſi aliqua iuſta cauſa ſibi vi debitur, pœnas certas a lege ſtatutas augere, minuere, alterare, aut in aliã ſpeciẽ commutare, & vr̃ dicendum ꝙ non, niſi hoc faceret de expreſſo principis mandato; quia iudex eſt miniſter legis, & iuſtitiæ, & nõ habet authoritatẽ ſupra legem, immo debet illas ad vnguẽ ſeruare, & ſcdm illas in omnibus cauſis iudicare, nõ aũt alterare illarũ diſpoſitionẽ: quia dr̃ ꝙ facti quidẽ qõ arbitrio iudicis cõſiſtit, ſed pœnę impoſitio & perſecutio cõſiſtit in facultate legis l. j. § j. ver. nã ſiquidẽ. ff. ad Tur. l. oẽs. in prin. ff. ad muni. ij. q. iij. ſi quẽ. §. notandum, vbi dr̃ ꝙ facti quidẽ queſtio in arbitrio eſt iudicantis pœnę autẽ perſecutio nõ eius voluntati mandatur ſed legis authoritati reſeruatur, p quo facit text. in l. ſeruos. in fin. C. ad l. Iul. de vi publi. vbi expreſſe dr̃ ꝙ non licet iudici pœnam certam a lege ſtatutam minuere, aut mollificare. & l. ſi operis. C. de pe. vide gl. no. in d. c. ſi quẽ. in ver. voluntati. In cõtrariũ eſt tex. in l. & ſi ſeue

rior.

rior. & ibi gl. C. de his qui not. infa. & l. quid ergo §. pœna grauior. ff. eo. tit. & ibi glo. Bar. & alij ibi oēs cōcludunt ꝙ pōt iudex pœnā certam a lege statutā in ſnīa ſua ex iuſta cā augere, minuere
2 vel in aliā ſpeciē permutare, † ita ꝙ vbi lex irrogat pœnā pecuniariā ,p aliquo crimine, iudex ipſe poteſt imponere corporalē ex iuſta cauſa; & hanc facultatem & arbitriū iudex ipſe habet a lege, vt quotieſcunque ex qualitatibus, aut alijs circūſtātijs delictū videtur enormius aut turpius, vel ex eo imminet ſcādalū nō modicum: vel alia ſimili iuſta cauſa cōcurrente, lex dat arbitrium iudici vt in ſententia ſua poſsit ex cauſa hmōi pęnas certas a lege ſtatutas augere, minuere, vel in aliā ſpeciē permutare, quod quidē arbitriū non ſolū habet quo ad pœnas principales, verumetiam quo ad acceſſorias ſcilicet infamiæ, quia iudex poteſt diſpenſare cum infamia, quæ reo venit ex crimine irroganda: vt eſt gl. in d. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. eo. ti. & ibi Bar. hoc dicit expreſſe, idem Bal. & Saly. in d. l. ſi ſeuerior. C. eo. tit. & ꝙ tale arbitrium iudex habet a lege, probatur in l. aut facta §. fin. & l. hodie. ff. de pœn. & d. l. & ſi ſeuerior. & d. l. quid ergo. §. pœna grauior. Et ratio iſtius arbitrij poteſt eſſe; quia delicta cum diuerſis circunſtantijs & qualitatibus perpetrantur ex quibus crimen ipſum qñq; fit excuſabile. quandoque magis atrox & odioſum: quas circunſtantias, & qualitatēs oēs lex ipſa exprimere nō potuit, ſed quaſdam expreſsit, vt d. l. aut facta. §. j. cum duobus ſeq. ideo dedit iudici hanc facultatem & arbitriū, vt ſecundum facti contingentiam pœnas ipſas arbitrio ſuo ex cauſa augeret, minueret vel mutaret d. l. aut facta. §. ſi. & d. §. pœna gra
3 uior. † Et per hoc iudex non dī venire contra legē, vel ab eius diſpoſitione recedere, ſed potius legē ſeruare: quę ita vult atq; diſponit, qđ probatur ēt per illā regulam iuris qua dī, ꝙ pœna debet cō mēſurari delicto vt l. ſancimus. C. de pę. & in c. ſicut dignum. extra de homi. & c. vt clericorum, de vi. & ho. cle. & hęc eſt vera & cōis concluſio, vt ſupra dixi, quā tenet Bar. poſt glo. in d. l. quid ergo. §. pœna grauior. & Bal. Cy. & Saly. in d. l. & ſi ſeuerior. C. eo. ti. Quæ quidē concluſio recipit nōnullas limitationes, quas per oppoſitiones breuiter declarabo. Et primo oppono de l. moris. §. iſte fere. ff. de pæ. vbi dī ꝙ iudex non pōt aliquo modo mutare ſnīam ſuā qua pronuntiauit decurionē eſſe relegandū quia iura id prohibēt expreſſe, ſed debet principē conſulere, vt reſcribat quid agēdum ſit in hac re. idē diſponitur in l. j. §. fi. ff. de qō. & l. j. §. ſiuaūt. ff. ad tur. Sol. ibi iudex iā pronuntiauerat, hic nō. & verum eſt ꝙ iudex poſtq̄ tulit ſnīam, nō pōt illam & pœnas in illa expreſſas amplius mutare, vt ibi dī: quia ſemel functus fuit officio ſuo l. iudex poſtq̄. ff. de re iu. & ideo limitatur iſta concluſio habere locum antequā feratur ſententia, ſeu in ipſa ſententia, non aūt poſt ſententiam, & propterea Bar. in d. l. moris. §. iſte fere. reprehendit quoſdā iudices qui apponūt certas clauſulas ī ſi. ſnīarū ſuarū poſt ver-
4 bū cōdemnamus &c. qđ nihil vz. † Itē oppo. de. l. diuus. ff. de iniur. vbi nō vz ſentētia lata cōtra iuris diſpoſitionem, quando non fuit ſeruata forma iuris. So. ibi per errorem & ſine cauſa fuit altera ta forma iuris, hic autem ex certa ſcientia, et ex cauſa, & ratione, vt l. hodie. ff. de pœ. & ita ſoluit Salyc. iſtud contrarium in d. l. & ſi ſeuerior, ideo ſecundo limita cōcluſionem prędictam qñ iudex ex certa ſcientia facit, & ex iuſta cauſa, alias nō poſſet. Sed quæro an ſit neceſſe ꝙ iudex exprimat iſtam cām in ſententia, ꝙ ideo imponit iſtā pœnā propter talem cauſam ſpecificatam, & breuiter dicas ꝙ non, ſed an debeat in genere expri mere cauſam dicendo ex iuſtis cauſis animum noſtrum mouentibus &c. Bar. in d. l. quid ergo. §. pęna grauior. dicit ꝙ ſi iudex exprimeret cauſam in genere non errat vt dictum eſt. tñ ſi nullā exprimit in genere nec in ſpecie, per hoc non vitiatur ſnīa dummodo ex actis appareat ꝙ fuit iuſta cā quæ mouit iudicem ad ita pronuntiandū, alias ſi nulla eſſet cā, nec appareret ex actis ſententia poſſet dici nulla tanq̄ lata contra ius conſtitutionis & per expreſſum iuris errorem vt l. j. ff. qnæ ſen. ſine ap. reſcin. & per Barto. in d. §. pœna gra-
5 uior. † Item opp. de. l. fi. C. de fideic. lib. & l. vt fundus. ff. cōi diu. & in l. ſeruos. §. fi. C. ad l. Iul. de vi pub. vbi dicitur ꝙ quotieſcunque ſnīa non eſt conformis libello, & ꝙ continet aliud q̄ petitio nulla eſt, ſed hic aliud hī in petitione & libello accuſationis vbi petita fuit certa pœna quam ius declarat in illo caſu, & aliud in ſnīa continetur merito &c. Solu. dicit Saly. in d. l. & ſi ſeuerior, ꝙ illud habet locum in cauſis ciuilibus non aūt in criminalibus in quibus non eſt neceſſe apponere concluſionem certæ pœnæ in libello accuſationis, ſed ſufficit cōcludi ꝙ reus pœnis a iure ſtatutis puniatur, & iudex excedendo pœnas certas ex cā dicitur legitime procedere, vt ſupra dictū eſt. Iterum opp. d. l. ſi operis. C. de pœ. & ij. q. iij. c.
6 ſi quem. §. notandum, vbi dicitur ꝙ † facti quidē qō in arbitrio eſt iudicantis, pœnæ aūt perſecutio non eius voluntati, ſed legis diſpoſitioni mandatur. Sol. illud eſt verum ꝙ iudex non pōt pœnas iuris immutare ſine cauſa, ſed cum cauſa bene pōt facere, vt ſupra dictum eſt, & per hanc ſolutionē tolluntur omnia contraria quæ ſuperius in prin. adducebātur. Poſtq̄ vidimus limitationes iſtius concluſionis p oppoſitiones prædictas, videamus modo illius extenſiones quæ erunt multum vtiles. Et prima extenſio ſiue declaratio eſt ꝙ iſta concluſio nun ſolum habet locum in iudiciis ſiue cauſis, et pœnis minoribus et extraordinariis, ſed generaliter in omnibus ordinariis. ita tenet gloſ. not. cōiter approbata in d. l. hodie. ff. de pœn. quā ſequitur ibi Bar. & idem Bar. in d. l. quid ergo. §. pœna. Bald. & Salyc. in d. l. & ſi ſeuerior. in j. no. vbi expreſſe dicit ꝙ iudex in ſententia pōt ex cā pœnam ordinariam permutare. Secundo ampliatur iſta, vt habeat locum etiam in acceſſoriis pœnis ad principalem, ſicut eſt infamia, quæ ex illo crimine oritur ſiue infertur vltra alias pœnas. nam ſicut iudex immutat & diſpenſat pœnas principales; ita etiam diſpenſare, & permutare pōt pœnam infamię, ita tenet gl. in d. l. & ſi ſeuerior, quam ſequitur ibi Bald. Salycet. & alij.

9 † Tertio ampliatur vt non ſolum procedat iſtud de iure communi, ſed etiam de iure municipali, ita quod ſi ſtatutum imponit certam pœnam pro aliquo crimine, iudex poteſt illam ex cauſa permutare, non obſtante q̃ a principio officij iudex iurauerit ſeruare ſtatuta illius loci. ita dicit expreſſe Saly. in d.l. & ſi ſeuerior. in iiij. col. in ver. quæro quarto. Vbi primo arguit q̃ nõ poſsit; quia ſtatuta ſunt ſtricti iuris l. cõſtitutionibus. ff. ad munici. & propter iuramentũ. quod debet ad vnguẽ ſeruari, vt in c. licet mulieres. de iureiu. lib. vj. cũ ſimi. deinde quatuor fundamentis comprobat dictum ſuum quod poteſt. 8 †Et primo, quia ſtatuta recipiunt interpretationẽ declaratiuam a iure cõmuni l. ij. C. de noxa. & per Bar. in l. omnes populi. in iiij. q. princ. ff. de iuſti. & iur. Secundo, quia illa lex quæ dat poteſtatem populo condendi ſtatuta, illa, eadem dat poteſtatem iudici pœnas ex cauſa permutandi, aut minorandi, vt l. hodie. ff. de pœn. & l. aut facta. §. fi. eo. titu. iuncta l. omnes populi. ff. de iuſt. & iu. Tertio, quia hoc permittitur iudici ex cauſa, et ſic in ſupplementum legis quæ culpas, caſus, ac fauores reipublicę ſigillatim excogitare non potuit. ſed hæc ratio habet locum etiam in ſtatutis; quia ſtatuentes ipſi non potuerunt omnes cauſas cum ſuis qualitatibus adhærentijs, & circunſtantijs exprimere, aut cogitare; ideo videntur iudicis arbitrio commiſiſſæ: vt pœnas ipſas iuxta facti contingentiam & qualitates ex iuſta cauſa permutare poſsit d.l. hodie & l. aut 9 facta. §. fi. ff. de pœ. †Quarto dicit, q̃ pro iſta opi. facit ſingulare dictũ Inno. in c. j. de conſti. vbi dicit, q̃ licitũ eſt iudici rõne caſuũ emergentiũ leges tranſgredi. Et nõ ob illud quod dicitur de iuramento; qa iudices ſicut ſtatuta, ita & leges iurãt ſeruare, vt l. rẽ non nouã. C. de iudi. & in authẽ. vt iuſiuran. qđ præſta. ab his &c. tñ non obſtãte tali iuramẽto poſſunt cum cauſa minorare, vel augere pœnas, & ſic faciendo nõ lędunt nec tranſgrediuntur leges, ſed illa obſeruant: quia ſic fieri mandãt. & per hoc ẽt non dr̃ iudex incurrere periurium; 10 †quia ĩ omni iuramẽto ſemper intelligit excepta authoritas legis, aut ſuperioris, vt l. fi. ff. qui fatiſ. cog. ita tenet do. Fran. Are. in d.l. & ſi ſeuerior. & Bald. etiam in eadem l. & ſi ſeuerior, vbi dicit q̃ iudex non incurrit periurium alterando pœnam legis vel ſtatuti, quando hoc facit ex cauſa, vel cũ cauſæ cognitione, quia alterãdo pœnam legis, vel ſtatuti iuſta cauſa precedente, illud facit lege permittente, & ex poteſtate ſibi a lege conceſſa arg. d.l. hodie, & ideo dixit Archi. ibi q̃ in omni iuramẽto intelligitur ſemper excepta legis & principis authoritas d.l. fina. ff. qui fatiſ. cog. Demũ quæri poteſt quid ſi Titius accuſauit Sempronĩ q̃ intulit ſibi violentiam cum armis, & ſic remedio legis. Iuliæ de vi. pu. & probauit violentiam ſine armis ſibi illatam fuiſſe, ex quo videtur probata intentio legis Iulię de vi priuata; nunquid Sempronius poterit condemnari de vi priua. put ꝓbatũ fuit? qdã dixerũt qđ ſic, qa iudex põt pœnã minuere ex cã quidã alij dixrũt q̃ nõ, qa hoc nõ fuit deductũ in iudicio a principio, vide Saly. ĩ d. l. & ſi ſeuerior. ĩ fi. & ĩ. l. iij. C. ad. l. Iul. de vi pub.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus pro hæreſi, vel læſæ maieſtatis, ſi obtineat gratiam principis, an cenſeatur reſtitutus ad vitam, famam, dignitates, & ad bona priſtina.*

2 *Principi congruit ſalutem populi tueri, & malis hominibus prouinciam purgare.*

3 *Indulgeo verbum, quid ſignificet, & quid reſtituo Reſtituere plus eſt quàm indulgere.*

4 *Reſcriptum in quo ponuntur verba indulgeo, & reſtituo, qualiter intelligatur.*

De beneficio & indulgentia principis.

SVCCEDIT nunc videndum de ſecunda ſpecie relaxationis, q̃ fit beneficio et indulgẽtia principis. poſtquam reus largitate principis obtinuit veniã ſui criminis & culpæ. ex carceribus liberatur, quod fit pluribus modis; qa gratia qñq; fit ſtricta qñq; 1 vero oritur pinguior. †Ponamus. n. quẽ eſſe dãnatum de aliquo ex maioribus criminibus, vt eſt hæreſis, læſę maieſtatis raptus virginis, falſę monetæ. & ſimiliũ ex quibus de iure infertur pœna mortis, perpetua infamia, & omniũ bonorũ publicatio: vt in c. ad abolẽdam & c. vergentis. de hęre. & l. j. et ij. C. eo. tit. l. quiſquis. C. ad l. Iul. maie. & l. j. C. de rap. vir. & C. de falſa moneta. ſi obtinuit mereri veniam ex indulgentia principis, an cenſeatur reſtitutus ad vitam, famam, dignitates, & bona, vel ad vitam duntaxat; & videtur dicendum q̃ cenſeatur ad vitam duntaxat reſtitutus, ex quo reſtitutio ſiue indulgentia ipſa tendit contra publicam vtilitatem, & ordinem rectæ iuſtitiæ l. congruit. ff. de offic. preſi. &. ff. de his qui not. infa. l. furti. §. mandati. & in authen. vt nulli iudi. in 2 prin. †Nemini. n. magis cõgruit ſalutem populi tueri, & purgare ciuitatẽ malis hominibus, q̃ ipſi principi. l. nã ſalutẽ. in prin. ff. de offi. prefe. vigil. Solu. tu dic attẽdẽda fore diligenter verba reſcripti ipſius principis; qñq;. n. princeps exprimit ſpeciẽ gratiæ, quã reo carcerato largiri intendit; vt qa dixit facimus tibi gratiã vitę dũtaxat; vel indulgemus tibi vitã, aut reſtituimus te ad vitã tm̃, vt tunc ſolius vitę gratiã obtinuiſſe dicet; ſi vero dixerit facimus tibi gratiã oĩum; vel reſtituimus te ad oĩa vt in priſtinũ erat; et dr̃ reſtitutus quo ad oĩa poſt q̃ verba reſcripti clare ſonant, & conſtat expreſſe de principis voluntate. arg. l. non aliter ff. de leg. iij. & l. continuus. §. cũ ita. ff. de ver. obl. ſi vero nõ conſtat in reſcripto de p̃dictis, & nullũ fit verbũ de fama, vel bonis, ſed ſimpliciter reperitur principẽ feciſſe gratiã illi: & tunc diligẽter attendenda ſunt verba reſcripti, aut. n. princeps 3 vſus fuit, † verbo indulgeo, aut verbo reſtituo, primo caſu ſola criminis pœna corporalis cenſetur eſſe remiſſa l. i & l. ſi adẽptis. C. de ſen. paſ. & reſt.

& reſt. idem probatur. in l. inſulam. & l. generali eo. ti. Secundo vero caſu quo ad omnia cenſetur eſſe reſtitutus. ſ. ad vitam, famam & bona in priſtinum ſtatum, in quem erat ante ſententiam repoſitus, vt l. j. & l. fi. C. eo. ti. quia. tantundem reſtitutionis gratia tribuit, quantum condemnationis ſententia ademit, dicit tex. in d. l. fina. Ex quibus habes notare, ꝙ verbum reſtituo, habet ampliorem ſignificatum q̃ verbum indulgeo; quia per vnum reſtituũtur oĩa, per alterum vero vita duntaxat, & propterea ſis cautus vt in reſcripto gratiæ quam impetrare cupis pro amico incarcerato. vtaris verbo reſtituo. non autem indulgeo, vel alio ſimili verbo arido. Bar. & Bal. in l. j. & ij. &
4 d. l. in inſulam. C. eo. ti. †Sed quæro, ſi in reſcripto vtrunque verbum reperitur expreſſum. ſ. verbũ indulgeo, & verbum reſtituo, vt quia princeps dixerit per indulgẽtiam noſtram ſe reſtituimus; vel, per noſtram reſtitutionem tibi indulgemus; quidnam conſequitur reus per iſta verba. dic ſecundum Bar. in d. l. fi. ꝙ ad omnia cenſetur eſſe reſtitutus. ſi enim alterum ex dictis verbis per ſe omnia iſta comprehendit, quando non reperitur limitatum; multomagis quando habet aliud adiũctum per̃ quod non debet eius ampla ſignificatio reſtringi ſed potius ampliari fauore liberationis ratione adiuncti, vide Bar. in d. l. fin. & vide quæ diximus ſupra lib. j. q. iiij. & v.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Reus an cẽſeatur ad omnia reſtitutus ſi princeps dicat, facimus tibi gratiam.*

2 *Verba dubia in materia gratioſa latiſſime interpretari debent.*

1 SECVNDO quæro, quid ſi Papa, † vel Imperator in reſcripto ſuo poſt narrationem criminis & ſentẽtiæ dixerit, facimus tibi gratiã, an reus cẽſeatur ad omnia reſtitutus. ſ. ad vitam, famam, & bona? dic ꝙ ſic. tex. eſt not. in l. j. §. fi. & ibi Bar. ff. de quæſt. & Bar. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de libe. & poſt. & d. l. fin. C. de ſen. paſ. ratio eſt, quia
2 †verba dubia in materia gratioſa ſunt latiſsime interpretanda, in fauorem illius qui recipit gratiã l. fi. ff. de conſti. prin. c. ſi gratioſe. de reſcri. li. vj.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Banniti an recuperent bona ſua publicata, ſtatuto dicẽte oẽs bannitos rebannendos.*

2 *Banniti qui dicantur ſecũdum communem vſum loquendi.*

1 TERTIO quæro. Ciuitas fecit† ſtatũ ꝙ oẽs banniti rebãniantur: an banniti quorũ bona fuerũt publicata, poſt gratiã pœnæ recuperẽt etiã bona, & ſic an illud verbũ rebannire habeat vim reſtitutionis, vel indulgẽtiæ? & vr̃ dicendum ꝙ habeat vim ſimplicis indulgentiæ: attẽto maxime cõi vſu loquẽdi, quo iſti condemnati pro crimine appellantur banniti: & econuerſo rebãniti dr̃ qui ſunt a bãno prædicto, & ſic a pœna reſtituti l. j. & l. relegatorũ. ff. de interdi. & relega. cõtrariũ dicendũ eſt, ꝙ immo iſtud verbũ habet vim plenę reſtitutionis, & tales rebanniti poterunt recuperare bona & famam, & omnia quæ prius per ſententiam perdiderant: & fuerant priuati per rebãnitionẽ, igitur quis dr̃ eſſe reſtitutus. ita dicit Bar. in d. l. fi. C. de ſen. paſ. immo cõmunis vſus loquẽdi magis vr̃ approbare hãc ſen-
2 tentiam quã præcedentem contrariam; † quia cõmuniter ſolent vocari banniti illi qui ſunt damnati, ẽt pœna mortis pro quocunq; graui crimine. & rebãniti dicuntur illi qui ſunt reſtituti aduerſus dictam ſententiam ſiue bannum, per quã ſiue qđ priuatus fuerat vita, bonis, & fama: nã proprie iſtud verbũ bannũ, vulgares accipiũt pro ſententia, & propterea dicũt quẽ eſſe captũ bannitũ, vel habere bannũ capitis, qui eſt condemnatus pœna capitis. & hanc q. diſputauit Iaco. de Are. vt refert Bar. in d. l. fi. & determinauit prout ſupra cõcluſum eſt: alijs ẽt rationibus, de quibus ibi per eũ, vide ẽt Bart. in l. Gallus. §. & quid ſi tantũ. ff. de libe. & poſthu. & in l. j. §. fi. ff. de qõ. idẽ Bar. in l. non ſolũ. §. fi. ff. de procu. Bal. in d. l. fi. C. de ſen. paſ. idem Bal. in l. ſi qua pœna. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. & per Moder. magis copioſe in d. l. Gallus. §. & quid ſi tantum.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Reſtitutus an recuperet bona ſua iã per fiſcum alienata.*

2 *Princeps nemini gratiam concedere dicitur cum iniuria tertii.*

1 QVARTO quæro, Quid ſi bona †iſtius reſtituti fuerãt per fiſcum alienata, an ipſe reſtitutus poterit bona ipſa recuperare, & a poſſeſſoribus vindicare? dic ꝙ non, duplici ratione, prima quia emptores dictorũ bonorũ ſunt bonę fidei poſſeſſores, immo veri domini; quia emerunt a fiſco, qui erat verus dominus ipſorum bonorum: & ſic non datur rei vendicatio cõtra dominũ l. j. & l. rẽ. & l. officium. ff. de rei vendi. & ipſi poſſeſſores ſunt veri domini dictorum bonorum l. bene a zenone. C. de
2 quadri. præſcri. Item quia †princeps faciens gratiam alicui, cenſetur illam impartiri ſine iniuria & præiudicio tertij: non enim videtur æquum ꝙ faciendo gratiam vni, velit inferre præiudicium alteri; quia ſemper iſta conditio ſubintelligitur, ſine præiudicio iuris alieni. l. & ſi ſine. §. ſed qđ papinianus. ff. de minor. l. ꝙ ſi minor. §. Sceuola. eo. ti. & Bar. in d. l. fi.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Reſtitutus an poſſit illico pretium ſuorum bonorum conſequi a fiſco.*

2 *Possessor bonæ fidei quatenus pretium rei alienatæ teneatur restituere.*

1 QVINTO quæro, nunquid iste restitutus † poterit saltē consequi pretiū dictorū bonorum a fisco? Bart. in d.l.fin. dicit ꝙ sic, quatenus ex eo effectus fuerit fiscus locupletior: alias non. l. sed & si lege. §. itē si rem. ff. de peti. hæredi. quia fiscus succedit loco hæredis illius damnati. l. ij. C. de bon. proscri. & l. j. C. de bon. eo. qui ante sent. mor. sib. con. qui cū sit legitimus, & bonæ fidei possf. pretium rei alie-
2 natæ per ipsum † eatenus tenetur restituere, quatenus ex eo locupletior factus fuerit, & non aliter l. tutor. ff. ad l. Iul. de vi. & ideo si in pretium prædictum fuisset a fisco furto subtractū, vel alio simili casu fortuito perijsset, non teneretur ad illius restitutionem, cum nō sit effectus locupletior dicta l. & si rem & pretium. vide Bart. in d.l. fi. C. de sen. pas.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Rebannitus per statutum an censeatur ad famam restitutus.*
2 *Princeps & senatus famam restituere possunt.*
3 *Tollere potest qui & condere.*

1 SEXTO quæro de vno dubio qđ † ex præmissis insurgit, an rebannitus per dictum statutum dicatur restitutus ad famam: & sic an ciuitas per statutum possit aliquem restituere famæ. & videtur dicendum ꝙ non: quia restitutio famæ, & dignitatum dicitur spectare ad principē, non autem ad ciues inferiores. l. j. §. pen ff. de po-
2 stula. vbi dicitur ꝙ solus † princeps & senatus restituit famam. tu dic ꝙ aut infamia orta fuit de iure communi, aut per statutum: quia statutum ex aliquo delicto irrogat infamiam ex quo nō oriebatur de iure cōi. primo casu nou potest nisi per Imperatorem, vel senatum fama restitui. d.l. j. §. pen. secundo vero casu potest ciuitas ipsa per suū
3 decretum, vel statutum restituere famam, † quia cuius est condere, eiusdem est tollere. l. nam natura. ff. de condi. inde. & l. nihil tam naturale. ff. de re. iu. & qui habet facultatem condemnandi, habet etiam absoluendi potestatem. l. iij. ff. de re iud. & Bar. in d.l. fi. C. de sent. pas. & vide quæ diximus supra in lib. j. in tit. de hære. in vj. q.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iudex cum primum innocentiam carcerati scit ipsum absoluere debet.*
2 *Sententia diebus feriatis ferri potest in fauorem innocentis.*
Examinatio & tortura fieri potest diebus feriatis contra latrones famosos.
3 *Sententia condemnationis ferri non debet diebus feriatis.*

De absolutione innocentis.

1 EXPEDITIS duabus speciebus relaxationum, quando cōstat de crimine & est lata sententia, deueniendum est modo tertiam relaxationis speciem, quæ fit propter innocentiam. † Dic igitur ꝙ cū primum iudex cognoscit innocentiam incarcerati, & de illa sibi constat, debet illum quamprimum absoluere, & a carceribus liberare. vt l. j. in prin. & l. fi. C. de custo. reo. vbi dicitur quod quā primum reus est incarceratus statim debet quęstio fieri, vt reus condēnetur, & innocens absoluatur. de his enim quos tenet carceri inclusos aut conuictos, velox pœna subducat, aut innocentes diutina carceris custodia non maceret vt l. ij. & fin. C. de custo. reo. ibi aut liberandos diutina carceris custodia non maceret &c. & l. custodias. & ibi
2 Bar. ff. de pub. iudi. † vbi dicit ꝙ etiam diebus feriatis potest ferri sententia in fauorem innocentis, dummodo non sint feriæ in honorem Dei, secūdum quod tenet glos. ibi. & in l. dies festos. C. de fer. Examinatio tamen & tortura fieri potest contra magnos latrones & proditores patrię, cōspirantes contra multorum salutem, & in similibus maioribus criminibus, quocunque tempore quadragesimali, & feriato in honorem Dei, etiā si esset dies paschalis, non fit aliqua differētia dierum solennių quo ad indagandum veritatem ipsorum maiorum criminum, vt l. prouinciarum. C. de feri. & ibi glo. & Bar. dic ergo sic, Aut quærimus de examinatione & inquisitione veritatis, & tunc aut sumus in maioribus & atrocioribus criminibus, & ista fieri potest quocunque die ēt feriato in honorem Dei, & paschali d. l. prouinciarum, aut de alijs minoribus, & illa fieri potest similiter quacunque die etiam feriata, dummodū non sit de maioribus diebus solennibus, vt per glos. & Bald. in d.l. prouinciarum. & d.l. custo-
3 dias. aut quærimus de causæ decisione, † & tunc aut sumus in materia condemnationis, & ista sententia ferri non potest tempore feriarum etiam ꝙ sint feriæ messium, vel vindimiarum. sed constito de crimine sententia & pœnæ executio debet differri in tempus iuridicum. Iste est proprie casus in d.l. custodias. de pub. iudi. in fi. aut sumus in absolutione innocentis, & isto casu potest ferri suīa quęcūq; die feriata exceptis feriis introductis in honorē Dei d.l. custodias, & ibi gl. & Bar.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Inquisitus de crimine, & ob vrgentia indicia tortus, & non confessus an debeat absolui.*
2 *Absolutionis forma qualis, quando reus indicia purgauit.*

Reus

3 *Reus qui per torturam purgauit indicia, & absolutus an posſit repeti, ſuperuenientibus nouis indiciis.*

4 *Iudex quo caſu accuſationis abolitionem facere poſſit, ſed non diffinitiue abſoluere.*

5 *Innocens, & non culpabilis in quo differant.*

SECVNDO quæro ſolutionem huius memorabilis quæſt. quę ſæpius in facto accidit. †Titius reperitur inqſitus de homicidio ꝙ Sempronium de nocte occiderat. deinde examinatus negauit; ſed quia indicia contra ipſum aderant vrgenter, iudex deuenit ad rigoroſum examen qui in tormentis ſimiliter eadem negatiua perſeuerantes in ſtetit, adeo ꝙ iudex conſiderans illum fuiſſe ſatis competenter tortum, ſecundum qualitatem indiciorum ex tormentis illum deponi fecit, putans per illam torturam purgaſſe indicia, quæ contra ipſum militabant: modo reus ipſe inſtat pro abſolutoria, & liberatione a carceribus: quæritur quid agendum ſit, quidam dixerunt ꝙ omnino vt innocens abſoluendus erit, & a carceribus liberandus, ex quo non fuit repertus culpabilis. quidam vero dixerunt nullatenus abſoluendum fore, niſi expreſſe conſtiterit ipſum eſſe vere innoxium; quia nemo dici poteſt innocens, niſi quando expreſſe conſtat de innocentia ſuæ, quod eſt, quãdo repertus eſt verus reus criminis. Ideo dic, aut plene conſtat de homicidio, & de vero homicida, qui eſt alius ꝙ ipſe Titius, & iſto caſu ſi cõſtat iudici ꝙ Titius non occidit ipſe, nec fuit criminis particeps, tunc vt verus innocens debebit diffinitiue abſolui, ex quo plene conſtat de eius innocentia, & ita intelligitur tex. in l. j. & in fin. C. de cuſto. reo. & l. j. §. fin. ff. de quæſtio. & l. cuſtodias. & ibi Bart. ff. de pub. iud. Aut conſtat de delicto non tamen de perſona delinquentis, ꝙ fuerit alius ꝙ Titius, & tunc non poterit dictus Titius vt innocens diffinitiue abſolui, ex quo nihil probauit de innocentia ſua, ſed propter torturam quam ſuſtinuit in corpore, dicitur purgaſſe indicia quæ contra ipſum erant: & ideo iſto caſu debebit abſolui ab inquiſitione & proceſſu; quia nõ 2 fuit repertus culpabilis. †Et iſta eſt vera forma abſolutionis quando incarceratus purgauit indicia, & nondum repertus eſt verus reus, quam ponit Bart. in l. fina. in priuci. ff. de quæſtio. & hæc dicitur quædam ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicij, & habetur in l. properandum. §. & ſiquidem. C. de iudi. & ibi glo. & Bart. & Moder. Et per iſtam abſolutoriam obtinebit liberationẽ a carceribus iuxta terminos. l. fi. ff. de requi. reis. & l. fi. C. de cuſto. reo. Et nota ꝙ inter iſtas duas abſoluriones eſt maxima differentia: quia qñ conſtat vere de innocentia ipſius Titij, quod eſt quãdo reperitur verus homicida, vt ſupra dixi, abſoluitur diffinitiue ab ipſo crimine, & a tota cauſa vt verus innocens: & iſto caſu nullus poterit amplius de obiecto crimine inquirere ſeu alio quouis modo contra ipſum. d. l. fina. C. de cuſto. reo. quia obſtat curiæ exceptio innocentiæ & rei iudicatæ. vt l. ij. C. de excepti. rei iudi. & l. prima. C. quando prouo. non eſt neceſ. & l. ſi cui. §. hiſdem. ff. de accu. & quod ibi no. Barto. & l. ſi 3 qui adulterij. ſuper gloſſ. fi. C. de adul. † Secundo vero caſu quando purgauit indicia per torturam, iſta abſolutoria non obſtabit quominus poſſit contra ipſum abſolutum de nouo procedi, ſi noua indicia ſuperuenerint; & ſic iſta abſolutoria non parit exceptionem peremptoriam rei iudicatæ, ſicut præcedens ad crimen; vel ad iudicium ſuper eodem crimine. ita tenet notabiliter Bal. & Saly. in d. l. ſi qui adulterij. ſecuti doctrinam gloſ. ibi, quam dicunt omnes Doctor. tenere. vbi Saly. ſpecialiter formauit hanc quæſtionem poſt glo. ibi, & dat ſaluberrimum conſilium iudici in iſtis caſibus dicens ꝙ vtile non eſt abſoluere reum diffinitiue vt innocentem, quando iudex eſt dubius, & hoc poteſt facere iudex vt ipſe dicit ex iuſta cauſa; puta ſi habet reum accuſatum, vel inquiſitum in manibus, & habet ſufficientia indicia contra eum, qui pluries tortus non fuit confeſſus, iudex poterit ſi inſtaret pro abſolutoria, illum abſoluere a proceſſu, vel 4 ab obſeruatione iudicij: vt ſupra † & iſto caſu dicit ipſe, ꝙ iudex poteſt accuſationis abolitionem facere, non autem ipſum abſoluere diffinitiue a crimine. vide ipſum ibi, qui dicit etiam quod iſta faciunt ad q. quam ipſe diſputauit & declarauit in l. ſi quis. C. ad l. Iul. maieſt. & hanc opinio. tenuit etiam Petr. de Bellaper. ibi nemine contradicente. vide Bartol. in l. prima in principi. ff. de quæſt. & ſupra diximus. quod refert & ſequitur Angel. de Aret. in tract. male. in gloſſ. fama publ. in fin. & Par. de Put. in tracta. ſyn. in c. viſo de repetitione torturæ. in fin. fo. cxxv. qui tamen Moderni melius declarant verba Bartol. in dicta l. final. dicentes ꝙ illa abſolutoria non erat abſolutoria diffinitiue a crimine ſecundum terminos dicta l. ſi cui. §. hiſdem. & l. abſentem. ff. de pœ. ſed erit diffinitiua reſpectu abolitionis proceſſus & inquiſitionis inde factæ, vnde non impeditur ꝙ ſuperuenientibus nouis indiciis noua poſſit formari accuſatio, vel inquiſitio contra eundem reum, per doctrinam gloſſ. Bald. & Salyc. ſupra relatam. & propterea bene dixit Bartol. in dicta l. fina. ff. de quæſtio. non reper- 5 tum culpabilem abſoluebam, † & non dixit innocentem: quia hoc verbum innocens præſupponit & denotat omnimodam immunitatem & carentiam criminis & doli dicta l. abſentem. & Bald. in dicta l. ſi qui adulterij. quamuis non deſint qui ſubtilizando in via diſputatiua tenere velint. idem denotari per verbum innocens, ꝙ per verbum non culpabilis, tamen in hoc vlterius non inſiſto poſtquam habemus opinionem claram quæ ſeruanda eſt in deciſionibus cauſarum, & a qua nullatenus eſt recedendum: vt dicit Bartol. in l. ſecunda C. de pœna iudi. qui male iudic. & Bald. etiam ibi dicit ꝙ iudicando nunquam recedendum eſt a carrocio prudentum, maxime glo.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes de iure non admittendi, an poſſint admitti in cauſa innocentiæ.*

2 *Teſtes qui ob reuerentiam non debet examinari ſi examinetur, ne iudicium quidē facit, Teſtes aliás non admittendi, in probanda innocentia admittuntur.*

3 *Reus quas habet excuſationes proponere poteſt, & per domeſticos innocentiam probare. Domeſtici teſtes admittuntur in probandis his, quæ domi geruntur.*

4 *Inquiſitus bonæ conditionis & famæ poteſt innocentiam ſuam par domeſticos & alias non admittendos probare.*

1 TERTIO quęro, An in cauſis criminalibus, quando agitur de probando innocentiam accuſati, vel inquiſiti, † admittantur domeſtici & familiares, & alij, qui alias de iure non ſolent admitti, pro cuius faciliori notitia figurabo caſum. Titius reperitur inquiſitus de homicidio de nocte perpetrato, vult probare innocentiam per negatiuam ab impoſsibili, coarctato loco & tempore, dicendo ꝙ illa nocte eademmet hora, & momento quibus Sempronius fuit occiſus, ipſe erat in domo ſua vna cum vxore, filiis & aliis familiaribus ſuis, adeo quod erat impoſsibile, ꝙ corpus naturale poſſet eſſe in duobus locis diuerſis eodem temporis momento, vel ſi vellet probare, quod illamet hora noctis ipſe iacebat in lecto cum vxore ſua, nunquid hanc diſtantiam a crimine & exiſtentiam in domo ſua poterit probare per conſanguineos aut vxorem, & per teſtes familiares? & videtur dicendum ꝙ non, quia teſtes huiuſmodi non dicuntur legitimi teſtes, nec legitimam probationem faciunt, contra quos plures dantur exceptiones? adeo ꝙ nedum in criminalibus, vbi luce clariores requiruntur probationes. l. ſciant cuncti. C. de probat. c. cum oporteat de accu. v. quæſtio. vj. Epiphanium. & eſt gl. in c. veniens. de teſt. verum etiam in cauſis ciuilibus non admittuntur, nec fidem faciunt: vt habetur in c. in literis. de teſti. & no. Spe. in ti. de teſte. in prin. §. opponitur. ver. itē ꝙ eſt parens & Barto. in l. j. §. diuus, el. j. &. §. Antonius. ff. de quæſtio.

2 & l. maritus. in prin. eo. titu. vbi idcit † ꝙ teſtis qui non debuit examinari propter reuerentiam, vt ſunt filij, famuli, & illi in quibus habemus imperium, non ſolum plene probant, ſed nec ſemiplene, immo nec faciunt indicium, etiam cum tortura, vt dicit d. Hippo. de Marſi. in l. j. §. ad q. in princ. ff. de quæſtio. In contrarium tamen eſt veritas: quia quotieſcunq; tractatur de probando innocentiam, admittuntur teſtes, qui alias de iure non admitterentur; præſertim qñ aliorum teſtium copia haberi non poteſt, vel qñ veritas aliter probari nonpoteſt: ita ſingulariter voluit Io. de Ana. in conſi. lix. quod incipit viſa inquiſitione &c. in j. col. Hippoly. de Marſi. in ſingulari. ſuis nu. 59. qđ innocentibus. Spe. in ti. de inquiſitione. §. j. in v. colum. verſi. ſed nunquid. & verſi-

3 generaliter. vbi dicit ꝙ † reus poteſt proponere eas excuſationes quas habet, & probare innocentiam ſuam per domeſticos & concubicularios ſuos ſecundum ꝙ tenuit Goff. in ſum. verſicu. ſed qualiter. ar. tex. xij. q. j. ſint manifeſtę. & c. ſeq. ij. q. vij. cum paſtoris. & in c. veniens, de teſt. & not. Bart. in l. quoties. C. de naufra. lib. xj. vbi dicit ꝙ de his quæ domi geruntur, non ſolum domeſtici admittuntur ad teſtimonium, verum etiā de iſtis tanquam melius informati, cæteris præferuntur: maxime quando eſſent perſonæ honeſtæ & fidæ dignæ, ac probatæ opinionis: vt d. c. in literis. de teſti. & in l. conſenſu. & ibi Bald. C. de repudi. & vide latius d. Hippo. de Mar. in d. l. j. §. a d quæſt. ff. de quæſti. vbi latius tradit iſtam materiam, & dicit hanc eſſe puram veritatem,

4 ab homnibus Doct. approbatam. † Hæc tamen limita, & declara procedere poſſe, quando inquiſitus eſſet bonæ conditionis & famæ, nec ſolitus in ſanguine immiſceri, vel ire de nocte; alias ſi eſſet vir factioſus, ſanguinolentus, vel ꝙ præceſſerant graues inimicitiæ inter ipſum & occiſum; et ꝙ erat ſolitus ire de nocte ſæpius armatus, vel ſi fuiſſet viſſus illa nocte exire de domo armatus & ambulare per vrbem; vel ante domum illius occiſi, & ſimilia indicia & qualitates, quę ſunt proxima facto & reddunt illum valde ſuſpectum de iſto crimine, vel ſi fuiſſet repertus eius gladius ſanguinolentus de recenti, vel ſi in hoc loco homicidij fuiſſet repertum de mane birretum, ſcufficia, calciamentum, chiroteca, vel quid ſimile ex bonis, vel arma quædam, ſicut gladius, pugio, pars clipei, ſiue rotellini, aut aliud ſimile, quod redderet illum valde ſuſpectum: non crederem iſto caſu ꝙ teſtes prędicti facerent plenam fidem de illius innocentia: quia illorum diſpoſitiones eliduntur ſiue debilitantur per ſupraſcripta indicia, niſi forſam illa purgaſſet per torturam, vt ſupra diximus in præcedenti quęſtio. & ita teneo per doctrinam Barto. in l. fina. in. 2. col. ff. de quęſtio. vide Ange. de Aret. in ſuo tracta. male. in glo. fama publica. in. iij, col. & Paſ. de Put. in tracta. ſyn. in c. aduertendum. l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re militta. & qnod ibi not. Barto. cui concluſioni non obſtant ea, quæ ſupra in contrarium adducta fuerunt. quia loquuntur in materia pœnali & condemnationis, quando agitur de probando crimine ad effectum condemnationis & pœnę quæ ſunt magis odioſæ. & ideo illis caſibus probationes requiruntur luce clariores. d. l. fina. &c. Epiphaniam. & c. cum oporteat, nos autem loquimur in materia innocentiæ & abſolutionis, quę eſt fauorabilis, dicta. l. abſentem. ff. de pœ. & c. qualiter & quando, de accuſat, & c. veniens de teſtibus.

QVARTO

QVARTO quæro, Quid ſi incarceratus criminis delati innocens demum repertus eſt, de cuius innocentia plene conſtat iudici, nihilominus paſſus fuit maxima damna in corpore & in bonis, qa habuit torturam.et carcerationem ſatis longam, adeo ꝙ fecit magnas expenſas tam in captura q̃ in carceratione prædicta,an habebit aliquod remedium ad recuperandum damna & expẽſas huiuſmodi,& contra quem.de hoc dicetur infra eo. lib.in tit.de expen.dam.& intereſ.

SVMMARIVM.

1 ☞*Pœnæ ſuos tm̃ tenent et ſequuntur auctores. Homicida puniri debet, ſed qui gladio non ferierit gladio non debent perire.*
2 *Homicidium an oĩbus imputetur, ſi tres vnũ agrediantur, ſed vnus tantũ feriat et occidat.*
3 *Iura municipalia regulariter factũ puniunt.*
4 *Ius municipale non punit eum qui cum occidente eſt aggreſſus, ſed tantum occidit.*

QVINTO quæro.Quid ſi Caius, Sẽ pronius, & Meuius enſibus armati agreſsi fuerunt Titium ſolum,qui ab ipſo Caio vnico vulnere interfectus eſt, an cæteri duo ab iſto homicidio, vt innocentes poterũt abſolui, ex quo cõſtat ꝙ vnũ tm̃.ſ. Caium homicidium ipſum fuiſſe commiſſum? & vr̃ dicendum ꝙ ſic: † quia pœna ſuũ tm̃ proſequitur authorem qui facinus ipſum patrauit.l. ſaneimus. C. de pœni. nec vlterius progrediatur metus q̃ reperiatur delictum.& l.ſi.C. de epiſc.audien. vbi dicitur homicida quod fecit ſemper expectet. ſed illi qui gladio non feriere, gladio perire non debent. vt habetur Matthæ. xxvj.& Io.xviij.c.xxtij.q.viij.in prin. nec debent propterea amici,conſanguinei,affines,& ſocij,qui fuere noxij,alterius criminis luere pœnas d.l.ſancimus. Diſtingue aut loquimur de pœna corporali quæ infertur in perſonam, aut de pœna relegationis vel pecuniaria, vel alia ſimili.Primo caſu, aut homicidium fuit commiſſum in rixa vel quadam repentina & inopinata violentia & aggreſſu, aut ſcienter & appenſate, communicato conſilio & deliberatione præhabita.

2 †Primo caſu videlicet quando loquimur de pœna corporali, aut homicidium fuit commiſſum in rixa inopinato rumore; & tunc aut loquimur de iure communi ſecundum terminos legis Cornelię de ſicariis; & non tenetur de homicidio, niſi ille qui percuſsit. Cæteri vero vt innocentes, ab homicidio & a pœna corporali erunt abſoluendi. vt l.j.§.diuus.& l.ſi in rixa.& ibi Bart.ff.ad leg. Cornel.de ſica.& ratio eſt,quia iſto caſu iura nõ præſumunt alios habuiſſe animum occidendi.d. l.ſi in rixa.in prin.ſi vero probaretur, ꝙ omnes pariter habebant animum occidendi, & eo animo inſoltarunt dictum Titium,omnes pariter tenentur de homicidio.licet vnus tantum percuſſerit, quia in ea lege non factum ipſum conſumatũ, ſed animus principaliter conſideratur, ita dicit Bar.in d.l.j.§.diuus.& d.l.ſi in rixa. & l.in leg. Cornel.ff. ad leg.Cornel. de ſica.& l.is qui cum telo.C.eo.tit. vbi ſi aliquis cum telo armatus ambulauerit animo aliquẽ interficiendi,licet ipſum non occiderit neq; tetigerit, nihilominus pœna
3 illius legis tenetur. † Aut loquimur ſecundum iura municipalia quæ regulariter puniunt factũ; quia regulariter imponũt pœnam illi qui cõmiſerit homicidium,& tunc iſta pœna corporali nõ punitur, niſi ille qui re ipſa homicidium perpetrauerit,ar.l.ij.ff.ad leg. Aquil. in qua lege aquilia principaliter conſideratur & punitur factum, ſcilicet.qui occiderit &c.vide Bar.in d.§.diuus. & in d.l.ſi in rixa. in prin. Secundo autem caſu principali,qñ animo deliberato, & cõicato cõſilio, aut loquimur de iure cõi ſecũdum terminos d.l.Corne.& omnes tenentur: quia omnes dicuntur habuiſſe animum occidendi. vt eſt glo.no.& ibi Bar.& Doc.in d.l.ſi in rixa.in princ.& Cy.
4 & Bal. in d.l.is qui cum telo. † Aut loquimur de iure municipali ſecundum ſtatuta locorum, & non tenetur niſi qui occiderit & realiter percuſſerit,ratio quia ſtatuta ipſa puniunt factum,& nõ ſolum animum; & ſic potius attenditur factum q̃ animus,quamuis ex facto ſolo ſine dolo & animo occidendi non infertur pœna corporalis, in tantum,ꝙ lata culpa iſto caſu non ęquiparatur dolo, vt eſt tex.in d.l.in l.Cor.& per conſequens cæteri qui non percuſſerunt a pœna corporali erunt abſoluendi, ſed tenentur de auxilio & fauore minori pœna, vt ibi per eum. Idem etiam tenet Bal.in l.non ideo minus. in pe.col.in ver.iuxta hoc quæro.C.de accuſa. vbi dicit ꝙ quando plures ſunt ſimul in eodem loco congregati,& econtra vnum quem occiderunt aut vulnerauerunt, vnuſquiſque tenetur de eo quod fecit, non autem de eo quod alij fecerunt: niſi factum magis diſtincte probaretur quomodo & qualiter vnus impendiſſet auxilium alteri; & hoc quando facta ſunt diſtincta non cumulata, & clare probantur vt l. ij.§.ſi quis ff.vi bo.rapto.

SVMMARIVM.

1 ☞*Homicidium ſi vnico ictu factum ſit, & neſciatur a quo ex tribus, an omnes debeant condemnari.*
2 *Probatio in cauſis criminalibus luce clarior eſſe debet.*
3 *Percuſſus ſi quis ſit a pluribus & moriens poſt aliquod tempus neſciatur ex cuius ictu, an debeant omnes percuſſores puniri.*
4 *Occidens qui dicit ad ſui defenſionem occidiſſe, an ratione dubietatis debeat abſolui.*
5 *Clericus de iure canonico potius irregularis quàm innocens cenſetur in dubio.*

SEXTO

SEXTO quæro prosequendo materiam. Quid si non apparet,& iudici constare non potest cuius ictu & vulnere Titius interemptus
1 sit, † retentis eisdem terminis sci licet ꝙ Titius vnico tantum vulnere percussus & interẽptus fuerit:an omnes sint condemnandi de homicidio, vel omnes propter hãc dubietatem absoluendi?dic breuiter,ꝙ si est tanta dubietas ꝙ nullo modo constare potest de vero percussore, potius omnes erunt absoluendi, ꝙ omnes vel vnus eorum condemnandus. ita tenet eleganter d. Specu.in ti.de homi.in ij.col.ver sic. Pone ꝙ quatuor. vbi dicit ꝙ si quatuor erant in vna domo,& vnus proiecit lapidẽ ex fenestra, & prætereuntem occidit,si constat ꝙ vnus ex illis quatuor proiecit lapidem, tamen nullo modo constare potest quis illorum proiecerit,non erunt omnes condemnandi pœna capitis; quia certũ est ꝙ vnus tantũ proiecit; ergo tres sunt innocentes, nec debent vnius delicto cæteri innocentes puniri,per l.sancimus.C.de pœ.et l.absentem.ff.eo.ti. quia tunc non deficit ius,sed probatio, vt l.duo
2 sunt Titij.ff. de test. tutel. † quæ quidem probatio debet esse luce clarior in causis criminalibus, & maxime in his in quibus tractatur de pœna corporali l. sciant cuncti. C. de proba.ij.qõ.viij. sciant.hoc tamen limitandum est, nisi omnes illi quatuor studiose & communicato consilio accessissent ad illam domum, in eaq; ingressi fuissent eo animo & intẽtione vt dictum Titium transeũ tẽ lapide interficerent; quia isto casu oẽs pariter condẽnandi erunt pœna capitis; ille qui proiecit ex facto proprio,cæteri vero de mandato tenentur.ita dicit Specu.in d.titu. de homi.ver. pone.
3 † Posset ẽt hic inseri alia q.quid si plures isti pcusserunt Titium & intullerunt sibi plura vulnera,qui post aliquod tẽpus reperitur mortuus,et ne scitur ex quo vulnere;quia habebat plura vulnera letalia in persona sua, & a pluribus aggressoribus illata. aut scitur ex quo vulnere periit, tñ nescitur a quo vulnus ipsum fuerit illatũ;& quid si habebat vnicũ vulnus letale, cætera vero duo vel tria minora non letalia, & a pluribus illata, & mortuus fuerit.an oẽs teneantur de homicidio, quasi oẽs occiderint, vel nullus ratione dubietatis? de oĩbus his vide Barrol. in d.l.si in rixa.in ij.& iij.col. quæ hic non infero breuitatis causa:
4 quia sunt notissima. † Et quid si duo adinuicem se insultarunt & eodẽ tempore & quasi momento admenantes adinuicẽ euaginatis ensibus vnus venit occisus ab altero, superstes vero qui occidit dicit se defendendo illud fecisse ad sui defensionẽ & probari non põt quis primo & quis secundo insultauerit, an ratione istius dubietatis ille occidens debeat absolui,vide Bart.in l.j.§.cum arietes.ff.si quadru.pau.fe.dica.& ibi late p d. Alex. in apostil. nunquid in dubio præsumendum sit illum fecisse ad sui defensionẽ,vel ad offensam qui prius inceperit. Quæ aũt diximus supra, de eo qui pluribus vulneribus confessus mortuus est,& apparere non põt,cuius ictu perierit, ratione dubietatis nemo punitur pœna homicidij; illud est verum de iure ciuili,qñ agitur de pœna corporali:quia tunc necesse est ꝙ adsit dolus, & luce clarius probetur.l.in lege Cor.ff.de sica.et l.fi.C.de
5 proba. † De iure aũt canonico secus esset, quia in dubio clericus potius censetur irregularis ꝙ innocens, & propterea debebit se abstinere a diuinis, licet clare perpendi non possit an ictu clerici vel alterius ille perierit,vt est tex.in c.significauit.de homi.& ibi Abb.Ioan. de Imo. & alij canonistæ.ratio est quia illud fit fauore animæ et nullum corporis detrimẽtum infertur abstinẽdo, sed se immiscendo posset esse periculum vt ibi dicitur. vide etiam Bar.in l.si ex plagiis §.j.ff. ad l. Aquil.Bal.& Imol.in l.cum mulier.ff. sol.ma. in d.l.semel mora.eodem titu.

SVMMARIVM.

1 *Consanguinei homicidæ ipsum cum armis associantes ad locum tutum defendendo a manibus inimicorum & curiæ, an censeantur participes & consocii criminis.*

2 *Associans malefactorem ad recessum, an censeatur associasse ad maleficium cõmittendum.*

SEPTIMO & vltimo silentio nõ
1 † prætermittam hanc vlti. q.in hac materia quæ sæpius contingit in facto. Quod si plures armati consanguinei, vel amici ipsius homicidæ statim completo homicidio in loco commissi cri minis comparuerunt, ipsumque homicidam associarunt & reduxerunt ad locum tutum.ipsum defendendo a manibus inimicorum & curiæ. an vt participes & conscij criminis & auxiliatores sint condemnandi; & similiter an præsumendum sit ꝙ fuerint conscij a principio de homicidio perpetrando, & ꝙ communicato prius consilio illud fieri mandauerint, vel studiose procul steterint, & noluerunt se discooperire nisi post factum, an teneantur de homicidio pœna capitis vel alia pœna, & qua. respon. ꝙ aut isti associantes a principio communicato consilto cum ipso homicida venerunt eo animo & ad illum effectum vt occultarent se prope locum criminis,& expectarent ibi donec perficeretur, & casu quo oporteret assisterent, & tunc tenerentur vt socij vel de auxilio aut casualiter transeuntes per illum locum inuenerunt eorum consanguineum occidisse Titium, idem est si post factum audito rumore occurrerunt eorum agnatum: quia non presumitur a principio illos fuisse conscios, & non tenentur: prout in simili decidit Specu. in titu.de homici. ver.pone ꝙ quatuor homines &c. ita dicit Salyc.in l.vnica.in iiij.col.versi.ex.vj.parte & v.col. versic. ex nunc transeamus.C. de raptu virg.et Bal.in l.nõ ideo minus.C.de accu.in viij. col.versi.quæro an associans &c. vbi melius de-
2 clarat istum articulum. † & quærit an ille qui associat ad recessum videatur associasse ad maleficium committendum,ita ꝙ puniri possit vt auxiliator.

liator. et dicit ꝙ aut quis associauit ante factum et nulli dubium est ꝙ tenetur, aut post factū, & tunc aut immediate facto maleficio illi apparuerunt, et associarunt malefactorem siue homicidam, et tunc certum indicium est contra ipsos ꝙ fuerint dicti maleficij conscij & participes, vt auxiliatores tenentur, ita dicit Bal. ibi qui alleg. tex. in l. si ventri §. fin. ff. de priui. credi. & ita dicit ꝙ tenet Albe. ibi & Cyn. in l. j. C. de nili agger. non rum. Aut associarunt ex interuallo, & non potuerunt puniri vt socij de auxilio ꝙ opem præstiterint maleficio; sed poterunt puniri quemadmodum punitur receptator. ita dicit ipse, qui dicit ꝙ Albe. & alij Doct. hoc idem tenent. Qua pœna teneantur receptatores videri potest in toto ti. ff. & C. de recep.

SVMMARIVM.

1 *Compositio quid sit & quotuplex.*
2 *Qualitas essentialis triplex reperitur in qualibet anima rationali.*
3 *Compositio pœnarum quæ dicatur & qualiter fiat.*
4 *Compositio pœnarum de concordia & communi consensu fieri debet.*
5 *Ecclesia sanguinem abhorrere dicitur.*
6 *Compositiones pœnarum absque causa rationabili non possunt fieri.*
7 *Mulieri facilius quàm viro ignoscitur.*
Iudex veniam indigno concedens, prouocat vniuersos ad similia perpetranda.
8 *Compositio lite pendente fieri potest, non autem post sententiam.*
Veniæ facilitas incentiuum tribuit delinquendi.
9 *Pecunia quæ pro compositione soluitur, fisco solui debet.*
10 *Infamia ex crimine quibus verbis aboleatur in compositione.*
Paciscens cum parte vel pecunia corrumpens, ne se accuset infamiam non euadet.
11 *Abolitio processus & litis extinctio per quæ verba fiat in compositione.*

De pœnarum compositionibus.

SEQVITVR nunc declarãda alia species relaxationis, quæ fit per compositionem pœnæ factam cum fisco aut cum curia. Et hæc est prima quę fit lite pendente; vt
1 supra diximus. † Primo enim quę ro quid sit compositio, vt præcedentium ordo seruetur. Respon. sumendo hoc verbum, compositio, simpliciter & generaliter. Compositio est pluriũ simplicium cõmixtio partis ad partes, quę cadit tam in rebus sensatis & intellectualibus ꝙ insensatis, & materialibus, vt est glo. no. in c. j. de sum. Trini. in versi. simplex. quæ dicit ꝙ in diuina essentia triplex figuratur persona sub eadem tamen
2 substantia & subiecto. Eodem modo † in qualibet anima rationali, & in vna essentia naturali siue substantia spirituali, triplex reperitur qualitas essentialis. s. intellectus, ratio & memoria. intellectus enim est qui comparatur patri. ratio id est sapientia, quæ comparatur filio, & memoria quæ comparatur Spiritui sancto, de his tamẽ vlterius non me intromitto; quia non faciunt ad materiam nostram. hæc modica dixisse volui pro aliquali notitia istius verbi. vide gl. ibi, & latius do. Fely.
3 in c. nouit. in ij. col. de iudi. † Redeũdo ad materiam nostram quæro quid est compositio in istis terminis. Respon. Compositio est conuentio quædam per reum cum præside facta, ex causa, lite pendente de dubio criminis statu, de soluẽdo fisco certam pecuniarum summam, ad effectum redimendi vexationes litis: vt probatur in l. ab accusatione. l. destitit. & l. seq. ff. ad Senatusco. Turpil. & in auth. de defen. ciui. §. quia vero. & c. fi. de transac. vbi est text. not. Et antequam ad vlteriora procedã. no. ꝙ in hac materia duæ sunt species compositionum, vna est quæ fit cum fisco vel præside, quæ concernit interesse reipu. Altera vero est quę fit cum parte offensa, quæ dicitur priuata ex quo concernit interesse priuatum l. transigere. C. de transa. & d. c. fi. eo. ti. Examinemus modo singula verba dictæ compositionis publicæ quæ fit cum præside vel fisco. Dicitur enim primo ꝙ est con-
4 uentio quædam &c. † nam compositio ista fienda est de concordia & communi consensu. alias si violenter fieret diceretur potius extorsio quædã illicita l. j. C. si per vim vel alio modo l. extat. ff. quod met. cau. & l. j. & iij. & l. lex Iulia repetun. ff. ad l. Iul. repetun. & ideo iudex vel alius magistratus teneretur in syndicatu ad restitutionẽ parti d. l. j. & l. lex Iul. & l. extat. quanuis enim compositiones istæ sępius fieri consueuerunt per iudices ecclesiasticos, etiam vbi de crimine plene cõstat; maxime in criminibus capitalibus, & in quibus veniret imponenda pęna sanguis, & quæ cõmutatur in pecuniaria pœna. xvij. qõ. iiij. si quis
5 diaconus. & c. sequen. & hoc est quia † ecclesia abhorret sanguinem. ca. sententiam sanguinis. ne cler. vel mona. & c. in Archiepiscopatu. de rapto. li. distin. c. j. & de excess. prælat. c. ex literis. l. distin. si quis viduam. vide Abb. et do. Ioan. de Imo. in d. c. sententiam sanguinis, & in c. sicut dignum. de homici. & per Archidia. in d. c. si quis diaconus. xvij. q. iiij. & propterea iudices ecclesiastici sunt faciliores in componendo commutando pœnas quam in rigorosa sanguinis effusione, per iura prædicta; sed ista non dicitur proprie compositio. sed potius dispensatio & commutatio pœnæ, vide Abb. in d. c. sicut. & c. sententiam. Item dicitur conuentio facta cum præside, ad differentiam illius quę fit cum parte aduersa, nam illa proprie appellatur transactio. l. transigere. C. de transact. l. fallaciter. & l. fin. C. de aboli. l. destitisse. & l. ab
6 accusatione. ff. ad senatuconsul. Turpil. † Ex causa, ideo dictum fuit; quia compositiones huiusmodi absque causa rationabili fieri non possunt.

l. aut

1. aut facta.§.fi.& l.capitalium.§.solent.ff.de pœn. c.sicut dignum.de homici. In his enim compositionibus plura sunt consideranda; & primo personæ conditio, vt si alias sit nobilis,& honesta persona, & in similibus excessibus alias non incederit; vt cum eo admittatur compositio, alias si esset turpis persona & criminosus, vel assuetus,nõ admittitur compositio,sicut non admitteretur dispensatio. vt d.c. fin.de transa.& l.transigere.C.eodem titu.& l.fina.C.de abolitio.& l.iij.in fin.C.de episcopa. audien. Item qualitas facti.ne sit de atrocioribus: vt est crimen hæresis,læsæ maiestatis, & similiũ. Item tempus, locus, intentio delinquentis.ætas quia facilius cum minore q̃ cum maiore compo
7 nitur. † Item sexus, quia mulieri facilius ignoscitur propter sexus fragilitatem q̃ viro; dũmodo non sit mulier maligna & rixosa, & in similibus assueta, quia non erit digna principis largitate & legis begnitate.d.l.iij.in fi.C.de epis.audi.cum.n. iudex indigno veniam indulget,ad prolapstionis contagium prouocat vniuersos; quia facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi xxiij.q. iiij. c.est iniusta.in fin.& in c.vt clericorum.de vit.et honest.cleri.l.j.C.de emenda.propin.Spe.in titu. de aduo.§.consequẽter, in fi.de qualitatibus enim prædictis considerandis habetur in l. respiciendũ .§.delinquiunt.et l.aut facta.§.j.& sequenti. ff. de pœ.& l.capitalium.§.solent.eo.ti.c. sicut dignum
8 de homici. † Lite pendente, ideo dicuntur ista verba,quia post latam sententiam sero fieret compositio,quæ fieri non posset per iudicem qui semel functus fuit officio suo.l.iudex post q̃. & ibi Bar. ff.de re iudi.c.in literis.& ibi Abb.& Innoc. de offi.delega.fieri tamen posset post latam sententiã principis authoritate & decreto.l.j.in fi.ff.de quæstio.& ibi Bar.& Moder.antequam plene constet de crimine,ideo dictum est quia liquidato crimine ferenda est sententia,& iuxta determinationẽ iuris pœna erit certa statuenda siue declaranda in sententia.l.ij.& l.fin. ff. de custo.reo.& l.capitalium.in prin.ff.de pœn.l.j.§.j.versic.nam si quidẽ. ff.ad Turpillia.nisi euidens ratio & vrgens causa aliud suaderet.q̃ pœna iuris permutari vel alterari deberet: quod iudex facere põt; quia istud arbitrium habet a lege vt late supra diximus in tit.de legiti.senten.execut.quæstio.vj.siue vltima. & habetur per Bart.& Docto.in d. l. aut facta.§. fi.& l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui no. infamia.& aliis iuribus ibi no. Ex quo sequitur q̃ postquam reus fuerit confessus crimen,non poterit amplius fieri ista cõpositio; sed debebit ferri sententia, certa pœna declarari. Sequitur in the-
9 mate de soluendo fisco. &c. † pecunia enim quæ soluitur pro compositione, regulariter debet perselui,fisco;quia ista compositio succedit loco pœnæ.l.senatus.§.si quis delatorem.&.§.sequẽ. ff. de iure fisc.de iure tamen canonico in foro ecclesiastico alio modo applicantur iste pecuniæ compositionum;quia illarum medietas applicatur ecclesiæ;altera vero medietas distribuitur inter pauperes:nisi episcopus esset pauper:quia tunc posset illam medietatem pro suis indigentiis retinere.c. presbyteri.de pœnis.xvij.q.iij.qui subdiaconum. alias enim si iudex pecunias ipsas pro se retineret vel imbursaret,teneretur crimine peculatus,et de barrataria commissa, tenereturque illas integraliter parti restituere cũ maximo eius dedecore & ignominia.l.j.ij.& iij.ff.ad leg.Iul.repetun.et no. in c.sciscitatus.de rescri. Dicitur etiam fisce applicanda, ad differentiam illius quæ applicatur parti,quando fit priuata compositio quę fit per trã factionem d.l.transigere.C.eod.tit.Superest vltima particula declaranda, ad affectum abolendi
10 processum & redimendi &c. † Hæc verba non absque ministerio fuerunt apposita secundũ Bar. in l. is qui reus.ff.de publi.iudi.& in l.si reus paratus.ff.de procu.nam ex istis verbis euitatur infamia quæ oritur ex illo crimine,quando constaret de illo,& ferretur sententia; vt latius infra dicitur in seq.quæst.præterea si diceretur ad effectũ euitandi pœnam,nõ valeret compositio tanquam facta in fraudem fisci l.Imperatores.ff.de pollicita.& reus per illa verba censeretur virtualiter fateri delictum; & non posset infamiam euitare l. quoniam.ff.de his qui not.infamia.qui vero pacisciturcum parte, vel illam pecunia corrumpit, nec accedat ad curiam ad illum accusandum, non euadit infamiam, nec tollitur propterea effectus accusationis vel inquisitionis: & nihil sibi prodest compositio quo ad curiam,ac si nihil fecisset, & ita sæpe faciunt Iudæi Romę quia pecunia corrumpunt aduersarium ne accedat ad curiam, & crimen iudici deferat.nihilominus postea per exploratores secretos quos spionos vulgariter vocant, solent crimina post modum deferri,& comperta veritate acrius puniuntur; & sic illarum pecuniarum expositio nihil sibi prodest l. fin. ff. ad Turpi.l.fallaciter.& l.fin.C.de aboli.vide Bart. in d.l.is qui reus.per illa enim verba ad effectum redimendi vexationes litis &c. nota q̃ per ista verba fit abolitio processus & litis extinctio,
11 † & perdendo vexationes iudicij redimit quietem.argu.l.fin.C.de feri.l.properãdum.C.de iud. & c. finem litibus. de dolo & contu.& not.etiam q̃ per compositionem huiusmodi fit abolitio processus, non tamen reus absoluitur innocens per diffinitiuam sententiam: quia ad illam deueniri non potest nisi plene constiterit de illius innocentia: vt supra dictũ fuit in titulo de absolutio.inno. in ij.q.& not. in l.j.§.fin.ff.de quæstio.& l. custodias.& ibi Bart.ff.de publi. iudi. vide etiam dominum Par.de Put.in d.suo tract.syndica. in cap. compositio.fol.xl.vbi latius cæteris hanc compositionis materiam exponit.

SVMMARIVM.

1 *Compositio cum quibus personis fieri possit.*
2 *Crimina veniæ remissionem semel tantum habere possunt.*
3 *Compositiones pœnarum quandam gratiæ speciem continere videntur.*
4 *Veniæ facilitas incentiuum tribuit delinquendi.*

SECVNDO

SECVNDO quæro, Cum quibus † perſonis fieri poſsit compoſitio. reſpon. ꝙ non debet cũ omnibus indifferenter fieri; ſed cum illis duntaxat de quibus ſperatur ꝙ amplius in eiſdem criminibus non incident, & qui erroris commiſsi facile ſe emendabunt; & cum illis quoque qui ſemel tantum inciderunt in crimen, non autem cum illis q delinquendi conſuetudinem contraxerunt l. iij. in fi. C. de epiſ. aud. vbi ſingulariter dicit Imperator, † Remiſsionem veniæ crimina niſi ſemel commiſſa non habeant; nec in eos liberalitatis auguſtæ referatur humanitas, qui impunitatem veteris admiſsi non emendationi potius quam cõ ſuetudini deportauerint. et licet tex. ille loquatur in caſu quo delinquens ex mera principis liberalitate veniam cõſequutus fuit: nihilominus Doc. ad hanc compoſitionis ſpeciem frequenter accomodant, & merito; † quia compoſitiones huiuſmodi ſpeciem quandam gratiæ in ſe continere dicuntur: per quas primo conſeruatur fama illeſa, & proprij crimin's pœna minuitur. vt in cap. de tranſ. xvij. q. iiij. ſi diaconus. & in c. ij. de pœ. c. ſi cut dignum de homi. & ideo negari non poteſt ꝙ quandam gratiæ ſpeciem in ſe non contineat, vide tex. nor. l. j. C. de emenda. propin. ibi quos ad vitæ decora domeſticæ laudis exempla non reuocant, correctionis ſaltem medicina cõpellat. Ad idem eſt tex. iuncta gl. in c. vt clericorum. de vi. & ho. cleri. & Spec. in tit. de aduo. §. & conſequẽter in fi. xxiij. q. iiij. eſt iniuſta, in fine. dum dr̃, cũ vni iudex indigno veniã indulget: ad prolapſionis contagium prouocat vniuerſos. † factlitas enim veniæ incentiuum tribuit delinquendi. & propterea qui huiuſmodi moribus corrupti ſunt, ab iuſius cõpoſitionis beneficio tanq̃ indigni merito repellendi ſunt per iura prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Compoſitio in quibus caſibus ſuper quibus criminibus & an in omnibus fieri poſsit.*
2 *Iudex in atrociſsimis delictis principe inconſulto componere non poteſt.*
3 *Iudex quibus caſibus ſeu cauſis moueri poſsit ad componendum & ad pœnas mitigandas.*
4 *Compoſitio non debet fieri parte non concordata, alias reclamare poterit, & iudicium proſequi.*
5 *Iudex in minoribus delictis poteſt componere, & in talibus habeat arbitrium maius.*

TERTIO quæro. In quibus caſibus, † & ſuper quibus criminibus fieri poſsit hæc compoſitio; & an liceat in omnibus generaliter componere. Reſpon. quidam dixerunt ꝙ in illis caſibus & criminibus in quibus reus tranſigere poteſt, in eiſdem quoq; ei componere licet: ita e contra vbi tranſactio denegatur, ibi etiam compoſitio non permittitur; quia compoſitio & tranſactio idem ſonant: vt eſt text. in l. ab accuſatione. in princ. ff. ad Turpil. & in c. fin. in prin. de tranſa. Tu aũt dic: aut loquimur de compoſitione priuata, illa. ſ. quę fit cum parte offenſa, & quę concernit intereſſe priuatum: & iſta habet conformitatem & ſimilitudinem tranſactionis: & fatendum eſt quod fieri poteſt in caſibus & criminibus illis, in quibus tranſigere licet, per d. l. ab accuſatione, & per ea quæ notantur in d. c. fi.

Aut loquimur de compoſitione publica, quę fit cum fiſco, vel curia, & quæ concernit intereſſe publicũ. Et iſta indiſtincte in omnibus criminibus fieri poteſt, ex quo ſuccedit loco pœnæ d. c. fin. de tranſact. & c. ij. de pœnis. xvij. qõ. iiij. ſi quis diaconum, no. Bal. & Doct. in l. venia, ſuper glo. fin. C. de in in ius voc. † Tu autem clarius diſtingue, ꝙ aut nos ſumus in atrociſsimis delictis: vt eſt crimen læſæ maieſtatis & hæreſis, raptu virginum, & ſimilium, & in iſtis iudex componere non poteſt, niſi principe cõſulto, & de eius expreſſo mãdato l. quiſquis. in prin. & l. meminiſſe. C. ad leg. Iul. maieſt. & l. j. in prin. l. lege. xij. tabul. & l. fi. ff. eo. ti. ratio eſt: quia per iſtud crimen in perſonam ipſius principis vel ſui ſtatus tranquillitatẽ machinatur; vt in d. iuribus. & l. maieſtatis. ff. eo. ti. & ideo in iſtis non licet cõponere abſq; illius ſcientia & conſenſu, qui principaliter læſus reperitur, vt d. l. meminiſſe. & l. j. ff. eo. ti. & l. vnica. C. de raptu virg. §. penul. vbi eſt inhibita concordia patri puellæ raptæ cum ipſo raptore. Aut ſumus in aliis criminibus atrocioribus iſtis exceptis, vt eſt crimen aſſaſsinij, falſæ monetæ, veneni propinationis, homicidij & ſimilium, & tunc aut plene conſtat de crimine, aut non conſtat plene, ſed ad ſunt præſumptiones vehementes & indicia vrgentia, primo caſu non licet iudici ad cõpoſitionem ipſam deuenire; ſed debet proſequi cauſam vſq; ad finem, & certam ferre ſententiã, pœnaſq; a iure ſtatutas imponere. l. cum reis. & l. ſancimus. C. de pœ. l. fi. C. de cuſt. reo. Quod verum puto, niſi † iudex ex iuſtis & rationabilibus cauſis ad aliud declarandum moueretur; quia ſi aliqua iuſta cauſa, vt eſt minoris ætas, ignorãtia, error, caſus fortuitus, aut iuſtus dolor, vel alia ſimilis cauſa animum iudicantis moneret ad mitigandum pœnas & iuris ſtatuti rigorem; tunc ad compoſitionem iſtam deuenire poſſet; quippe cũ pœnas certas a lege ſtatutas ex qualitatibus & rationibus & cauſis ſupradictis minuere, alleuiare, vel in alteram ſpeciem commutare põt, etiã ſi feratur ſententia; & hoc arbitrium ipſe iudex habet a lege; vt ſupra latius diximus in tit. de executio. ſent. q. vj. vt l. feſpiciendũ. §. delinquunt. et l. aut facta. §. fi. l. ſi quis aliquid. §. inſtrumenta. et l. abſentẽ. §. fi. ff. de pœnis. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his q not. inf. l. ab accuſatione, in prin. ff. ad ſenat. conſul. Turpil. vide tex. valde not. in c. fi. de tranſac. & Spec. in titu. de præparat. iudicio. §. j. verſ. circa iudicem. & ver. cęterum & habetur xc. diſtin. ſtudendum. & v. q. ij. ſi primates. & ibi do. Archidia. xvij. q. iiij. qui ſubdiaconum,

vbi

vbi de multiplici compoſitione pœnarum habetur mentio.& per Canoniſtas in d.cap.fi.de tranſactio.& in c.ij.de pœn. & ibi Ab.Secundo vero caſu quando non plene conſtat de culpa rei, & tũc nulli dubium eſt, ꝙ fieri poteſt compoſitio per iudicem,concordata tamen parte læſa, & ita intelligatur tex.in d.c.fi.de tranſac. & in d.c.ij.de pœn.& v.qõ.ij.ſi primates.& xc.diſtin.ſtudendũ xxiij.quæſtio.v.circũcelliones.& xxij.quæſtio.
4 iiij.innocens, † alias ſi fieret compoſitio parte nõ concordata, poſſet reclamare in iudicio & proſequi iudicium contra ipſum reum pro ſuo intereſſe.ita notanter tenuit Salyc. in l.ſi pro iure.ff. de condi.furt.& eſt glo.not.& ibi Bal.& in l.venia.in glo.fi.C.de in ius vocand.duntamen compoſitio ipſa fiat aliqua rationabili cauſa, & cum perſona honeſta,quæ iſtud beneficium mereatur, conſideratis etiam criminum qualitatibus, & facti circunſtantiis, & his ſimilibus,vt in d.c.fi.in fi.de tranſactio.& habetur in c.ſignificaſti. de homici.& per Barto.in dicta l. reſpiciendum.§.delinquunt, & l.aut facta.& l.ſi quis aliquid.§.inſtrumenta.ff.de pœn.& Bar. in l.iij.§.Diuus. & in l.ſi in rixa.ff.ad legem Corneliam de ſica. & l.quid ergo.§.pœna grauior.ff. de his qui notan.
5 infamia. † Aut ſumus in minoribus delictis, in quibus iudex habet maius arbitrium; & non eſt dubium ꝙ iudex poteſt in illis quandocunq; deuenire ad compoſitionem, parte maxime concordata; vt dicunt Canoni. in d. cap. fina.de tranſactio. & in dicto cap.ij.de pœn. & Archidiac. in dicto cano.ſtudendum xc.diſtinctio.et v.quæſtio. ij. ſi primates.& per Specu.in titul.de offic.om. iudic.§.deſeruit. verſicu.& generaliter. & idem Specu.in titu.de præparat.iudicio.§.primo. verſic.circa iudicem,& idem etiam in titu.de treug. & pac.per totum vbi plenius vide, quibus ſic ſupra concluſis non obſt.tex.in cap.j.& ij.de collu. deteg.vbi not. ꝙ licet partes ipſæ ſcilicet reus et accuſator, inter ſe compoſuerint,& concordauerint,adeo ꝙ crimen intentatum non proſequeretur vlterius,nihilominus iudex non debebit deſiſtere,quin ad vlteriora procedat vſque ad finem, quia ibi fuit facta colluſio fraudulenta inter partes ipſas interueniente pecunia; & ad effectum fraudandi iudicium ſiue fiſcum, & propterea non toleratur quin ea non obſtante ad vlteriora in crimine procedatur.& hoc videtur innuere tex. ibi in fi.ver.non ex charitate.& melius glo.in d. verſicu.hoc declarat, ꝙ facta bono zelo tolerari poteſt. per tex.in dicto cap. fin.de tranſact.& v. quæſtio.ij.ſi primatus.& xc.diſtinct. ſtudendum. vide Abb.& Ioan.de Imo. in d.c.j.& ij.de collu. deteg.in d.cap.fi.de tranſa. & Specul.in d.titul. de offi.om.iudi.d.§.de ſeruitu.§.& generaliter.et per do. Felyn. in rubri. de treug. & pac. & per Ioan. Andræ.in addi.ad Specu. in titu. de præpara.iudicio.§.j.ver. ſed quid ſi eſt iam in cauſa cõcluſum &c. vbi allegat multas concordantias & doctrinas Doc.ad hoc vide Bar.in l.congruit.ff. de offi.præſid.in fi.& Bal.in d.l.tranſigere.C.de tranſac.& idem Bat.in l.venia.in fin.C.de in ius vocan.et Ang.in authen.vt litig.iurent.§.fi.Bal. in l.æſtimauerunt.ff.ſi cer. pet.& in l.ex ſtipulatione.C.de ſenten.& interlo.om. iudic.& videas etiam licet confuſe loquatur in hac materia dominum Pari.de Put.in ſuo tracta.ſyndi.in capit. compoſitio.fol.xl.& Barto.in l. is qui reus.ff.de pub.iudi.& Panor.& Canoniſtas in d.c.fi.de trãſa.& c.ij.de pœ.cum ſimi.

SVMMARIVM.

1 *REus an dicatur delictum confiteri per compoſitionem factam cum fiſco cum conſenſu partis læſæ.*

2 *Reus cõponens quando delictũ fateri cenſeatur.*

3 *Aduocati & procuratores compoſitionẽ fieri procurantes qua debeant vti cautela, vt compoſitio ſit tuta.*

4 *Compoſitio priuata de famoſo crimine facta cum parte irrogat infamiam.*

1 QVARTO quæro an per compoſitionem † factam cum curia vel fiſco interueniente conſenſu partis læſæ, reus cenſeatur fateri delictum, ita ꝙ incurrat infamiam ſaltem facti.Reſpon.aut compoſitio ipſa fit mere cum præſide vel iudice pro publico intereſſe, & ſecundum illam formam traditam ſupra qõ. j. ſcilicet ad effectum euitandi incommoda litis & redimendi vexationes iudicij, & nullam incurrit infamiam iſto caſu,nec iuris,nec facti; quia per illa verba nunq̃ videtur fateri delictum, ſecundũ quod dicit Bart. in l.infamen.ff.de publ.iudi.& in l.iuſiurandum, & ad pecunias.§. ait prætor. ff. de iur. iur. vide etiam Bar.in l.ſi reus paratus.ff. de procura.vbi tradit iſtam cautelam, quando fit iſta oblatio per compoſitionem cum curia,vide Bal.in d.l.ſi reus paratus.& in l.ſi ſeruum.§. nunc videamus ff.de verbo.obliga.& Bartol. in l. quoniam intelligi-
2 tur.ff.de his qui notan. infamia. † Aut compoſitio iſta fit ad effectum euitandi pœnam criminis,& hoc exprimitur in compoſitione; & iſto caſu nulli dubium eſt, ꝙ reus per iſta verba cenſetur fateri delictum: quia videtur timere pœnam ſibi inferri,quam nemo timere debet,niſi ille qui eſt peccator & in culpa:vt not. in l.j. in princ.ff. de iuſti. & iur.& per conſequens iſto caſu euitare non poterit aliquam infamiæ notam,ſaltem facti, per quam grauatur eius opinio apud graues & honeſtos viros.vide Bartol. in dicta l.infamẽ.
3 & dicta l. quoniam. † Et ideo ſit bene cautus aduocatus,vel procurator, qui habet clientulum ſuum incarceratum, vel ſub fideiuſſore obnoxium, qui cupit per compoſitionem iſtam a curia & illius moleſtiis liberari, vt bene formet dictam compoſitionem. & aduertat diligẽter ad rationem ſiue cauſam compoſitionis, quæ exprimitur vt nullam faciant mentionem de pœna, neque de crimine ſaltem diſpoſitiue, ſed ſolum aſſertiue & ſub generalibus verbis, dicendo, quia Titius reperitur incarceratus, ſiue

inqui-

inquisitus & sub fideiussore detentus pro tali asserto crimine.s.furti,homicidij,vulneris, insultus & similium;vt dicitur perpetrati in personã vel in bonis Sempronij,vt dicunt,quod tamen esse verum per dictum Titum expresse negatur, nihilominus quia dictus Titius est pro suis negotijs graviter occupatus,vel est de proximo recessurus ad longinquas partes ibi diu moraturus:vel est debilis,infirmus,pauper, aut aliam similem iustã causam exprimere,idcirco cupiens rebus suis quiete vacare,& ab huiusmodi molestijs criminalis curiæ & actis iudicialibus liberari ad infrascriptã compositionem deuenit cum Magnifico & excellentiss. viro Do.N.Pręside,prętore,vel iudice,vt solueret centum fisco,& liberetur ab omni inquisitione & processu præsentis causæ. vide Barto. in d. l. si reus paratus. & dicta l.infamem.&. l. quoniam,& Spec.in titu.de offi.om.iud §.vj.ver. & generaliter.& in titu.de prępara. iudicio.ver. circa iudicem.& in titu. de teste.§.xj.versi. fina. vbi dicit qꝓ iudex si viderit expedire concordiã, poterit quandoque partes terrere vt deueniatur ad compositionem:vide tex.in c.fi. de transac.& in cap. ij.de pœn.& xvij.q.iiij.qui subdiaconum.

4 †Aut nos loquimur de compositione priuata,quę fit solum cum parte,pacisćendo cum illa.& si compositio ista fiat super crimine famoso, & reus incurrit infamiam:quia per hoc videtur fateri delictum.& iste est casus in d.l.quoniam.ff.de his qui not.infa.&.l.athletas.§.fi. eo.titu.& ibi Bar.hoc tamen limitandum puto quando ista concordia fieret priuatim & extra iudicium ignorante iudice & curia ; sed si fieret in iudicio mediante iudice, postquam præcesserat prior compositio cum curia,& fieret ad effectum eximendi reum ab ipsis vexationibus & molestijs iudicialibus.non credere ꝓ isto casu reus incideret in aliquam infamiã per ea quę supra diximus in præcedenti membro, vide Bar.in d.l.si reus paratus & in d.l.infamen.

SVMMARIVM.

1 *Compositio an sit valida cum fisco absque partis assensu facta.*

Compositio & pecuniæ ipsa media fisco solutæ succedunt loco pœnæ.

2 *Compositio extraiudicialiter fieri potest iudice absente,cui non præiudicatur.*

1 VINTO quęro an † valeat cõpositio facta cum fisco vel curia sine consensu partis offensę.Respõ. aut nos loquimur de interesse fisci quo ad pœnam criminis,& isto respectu valet compositio ; quia semel cum fisco concordatum fuit & satisfactum:& ideo non poterit isto respectu amplius molestari. argu.l.transigere. C. de transa. & l.iiij.§.ait prętor.ff.de re iudi.ea maxime ratione,quia compositio ipsa & pecuniæ,quæ soluuntur fisco mediante compositione succedunt loco pœnæ.vt l.si donatæ §.j.ff.de do.inter vir.& vxo.& dicemus infra q. seq. aut loquimur respectu partis & sui interesse, & ex quo pars huic nõ cõsensit,non præiudicatur sibi quo ad suum interesse, & poterit prosequi iu
2 dicium contra ipsum, † sicut econtra,quando cõpositio fit cum parte extraiudicialiter absente iudice,per quam non præiudicatur fisco l.quoniam ff. de his qui not.infa.& not.in l.transigere.C. de transa.& ibi Barto.eodem modo non debet præiudicare parti quando fuit facta cum sola curia.argu.l.fallaciter.& l.seq.C.de abolitio. & ideo isto casu pars poterit prosequi iudicium ratione sui interesse , sed reus tutus erit quo ad pœnam per ea quæ supra diximus,si vero facta fuerit cum vtroque scilicet fisco & parte, tunc tutus erit in omnibus,vt l.j.C.de abolit.

SVMMARIVM.

1 *Iudex superuenientibus nouis indiciis an possit inquirere de crimine super quo fuit facta compositio.*

2 *Absolutus ab inquisitione potest iterato repeti, si superueniant contra eum noua indicia.*

3 *Procedi quando possit super eodem crimine iam composito,aut abolito.*

EXTO quæro postquam reus †fecit compositionẽ cum curia , an iudex poterit postea, si forsan superuenerint noua indicia,super eodem crimine contra ipsum inquirere.Respon.in hoc casu repetenda est distinctio quam supra proxima q. posui, ꝓ aut pars & fiscus simul concordati fuerunt , & non poterit amplius nec curia,nec priuatus super dicto crimine procedere d.l.j.& l.fallaciter.C.de aboli.& per Bal.in d.l.transigere, quia compositio & illius solutio facta fisco succedit loco pœnæ.l.si donatæ.§.j.ff.de dona.inter vi.& vxo.idẽ tenet do.Pari.de Put.in tract.syndi.in c.an facta compositione,fol.xlj.in.ij.col.aut alteri istorum duntaxat fuit concordatus , & ille qui fuit extra concordiam, non impeditur quo minus iudicium prosequatur saltem pro suo interesse:vt supra proxime dictum est.argu.d.l.fallaciter. in prin. Sed contra prædicta oppono de.l.si cui.§.lisdem.ff.de accusa.& l.fallaciter.C.de aboliti.vbi semel abolita accusatione vel inquisitione,si postea noua superuenerint indicia,non impeditur iudex quominus possit de nouo contra dictum reum compositum procedere.& est glo. not.in l. si quis adulter,
2 in fi.C.de adul.vbi ille † qui semel absolutus fuit ab inquisitione & processu , siue ab obseruatione iudicij,non est tutus quo minus si postea superuenerint noua indicia, curia non possit iterum cõtra ipsum procedere,de quo,late diximus supra in titu.de aboli.in q.ij.Solu.iura illa procedunt quando est facta abolitio criminis gratuita , vel quam reus purgauit indicia per torturam,& sic quando fiscus nihil consequutus fuit pro pœna vel loco

pœnæ;

pœnæ; nos autem loquimur in casu in quo facta fuit compositio & soluta pecunia fisco, quę loco pœnę succedit vt d.l.si donatæ.§.fi.ff.de dona. inter vir.& vxo.& l.senatus.§. si quis delatorem. &.§.se.ff.de iur.fis.& hoc quo ad interesse publicum & fisci, quo autem ad interesse priuatum, non putarem istum etiam esse tutum qui composuit, ni si quatenus cum parte concordauerit de eo quod sua interest,& quatenus concernit interesse priuatum, vt supra proxime diximus. vide Barto.in d.l.si cui.§.1 isdem. Iterum opp.de. l.j.& l.falla
3 citer.C. de abolitio. vbi distinguitur,† aut abolitio processus fuit impetrata a præside vel prætore, aut a principe, primo casu non tollitur quominus iterum possit ex principis rescripto super eodem crimine procedi; secundo autē casu quando a principe obtinuit abolitionem, erit tutus perpetuo. Soluibi. loquitur in simplici abolitione gratuita, quæ gratis fuit obtenta; hic vero in compositione quæ fit ex causa onerosa;& ideo non est bona cōsequentia de vno ad alium, ex quo sunt diuersa .l. fi.C.de codicil. & l.j.C.de impo. lucrat. descrip. lib. xij.

SVMMARIVM.

1 *Reus pro quibus criminibus relaxari possit sub fideiussoribus.*

2 *Iudex retinens paratum præstare fideiussorem idoneum, in syndicatu conueniri potest actione iniuriarum.*

Mulier honesta in leuibus delictis non debet personaliter detineri.

3 *Mulieres impudicæ & inhonestæ etiam pro leuibus detineri possunt criminibus.*

Reus non relaxatur fideiussoribus, si crimen atrox sit.

4 *Membrorum suorum nemo est dominus.*

5 *Reus an possit relaxari fideiussoribus, si pœna sit arbitraria.*

6 *Reus an possit fideiussoribus relaxari si indefectum pœnæ pecuniariæ esset imponenda corporalis.& nu.7.*

8 *Iudex an possit nobilem magnæ conditionis de aliquo crimine delatum sub cautione relaxare donec processus fiat.*

9 *Iudex circa custodiam & modum detentionis reorum amplum habet arbitrium.*

De fideiussoribus reorum.

SVPRA proxime vidimus de compositionibus pœnarum, primam speciem relaxationis reorum, quando de crimine nondum plene constat; videndum est modo de alia specie relaxationis, quæ fit dum crimen est dubium,& iudex est in actu inuestigandi veritatem, quæ fieri solet mediante fideiussore præstito per reū de se repræsentando toties quoties fuerit requisitus, vel de non recedendo ex certo loco sine iudicis licentia, sicut de nō exeundo de ciuitate, oppido, castro, aut palatio p̄toris & de soluendo pœnam. † Videamus nunc
1 pro quibus delictis sit relaxandus reus sub cautione prædicta, & dic, aut sumus in criminibus in quibus venit imponenda duntaxat pœna pecuniaria, quo casu aut reus fuit confessus vel plene conuictus;& non debet relaxari, sed detineri donec soluat pœnam l.si non confessus.ff. de custo. reo. aut non fuit confessus neque conuictus,& debet relaxari præstita idonea cautione de se repræsentando, vel de nō recedendo ex certo loco, vt dicit Barto in d.l.j.ff.de cust.reo. vbi post Iaco.de Arena declarat istum artic. reducendo ad practicam. pro quo facit tex.in l.fi.C.eo.tit.& l.j.& l.si quis ff. eod. titu. in quibus iuribus in affectu disponitur quod in criminibus illis, in quibus venit imponenda pœna pecuniaria, reus debet præstito idoneo fideiussore relaxari, & ratio est, quia pœna ipsa pariformiter satisfieri potest fisco per fideiussorem: sicut per ipsum & principalem argu.
2 l.denique & l.seq.ff. de iur. fis. † Quinimmo si iudex vellet retinere eum qui est paratus præstare idoneum fideiussorem, posset agi contra ipsum in sydicatu actione iniuriarum. vt not. Bar.in.l.si vero pro condemnatione.§.j. ff. qui satisf. cogan. Fallit regula ista quando reus non haberet fideiussorem idoneum: quia tunc detineri poterit secundum Bar.in d.l.j.ff.de cust.reo.& in d.l.si vero.§.j. Mulier autem honesta in causis criminalibus, si crimen sit leue, vel de non atrocioribus, nō debet personaliter detineri neque incarcerari; sed fideiussoribus relaxari, si habeat facultatem fideiubendi, si vero non haberet fideiussorē similiter non detinetur; sed status suæ iuratoriæ cautioni, & relaxatur. Si autem crimen esset de atrocioribus, tunc non incarceratur apud viros, sed intruditur in monasterium vel assisterium custodienda, vel apud honestas matronas cōseruatur, ita dicit tex. not. in authē. vt nulli iudi.§. necessarium. versi. si vero crimen. translata in auth. nouo iure. C. de custod. reor. Hoc tamen intellige de mulieribus honestis, & quæ honestam vitam agunt.
3 † Mulieres vero impudicæ & inhonestæ non habent istud priuilegium. ita dicit Bartho. in d. authen. vt nulli iudi. d.§. necessarium, vide Bald.& Doctor. in d. auth. nouo iure. Quādo vero crimē est atrox, vel est tale de quo venit imponēda pœna corporalis, siue corporis afflictiua; isto casu nō debet reus regulariter fideiussoribus relaxari; sed personaliter detineri. ratio est, ne eludatur iudicium, si postquam repertus fuisset culpabilis fugā arriperet, iudicium eluderetur, quoniam huic pœnæ carporali non potest per aliū quam per ipsum met reum principalem satisfieri, etiam si fideiussor expresse se obligasset ad pœnam corporalem; & diceret velle subire pœnam in corpore suo in euentum in quem delatus curiæ, reperiretur culpa
4 bilis, non potest; † quia nemo est dominus membrorum

brorum ſuorum.l. liber homo. & ibi Bartol. ff. ad leg. Aquil. & vide Bartol. in dicta l. prima. ff. de cuſto. reo. & vide. xxiij. quæſtio. v. de occidendis. & cap. ſi non licet. & cap. cum homo. in quibus quidem iuribus habetur quod quando ſumus in huiuſmodi criminibus, in quibus venit inferenda pœna corporalis, fit diſtinctio perſonarum pro modo facultatum, dignitatis, honoris, criminis qualitate, innocentia rei, & ſimilibus, ſecundum quod dicit tex. in l. j. ff. de cuſto. reo. & ſecundum iſta iudex arbitrabitur, an reus ſit detinendus in carceribus, vel in palatio militibus cuſtodiendus, vel fideiuſſoribus cõmittendus; qui erunt fideiuſſores non de repræſentando, ſed deſiſtendo in incerto loco & nõ recedendo ab illo; aut in vinculis conijciendus ſecũdum quod declarat Bartol. dictum illud Iaco. de Aret. in d. l. j. in ij. colum. & ſic iudex ſecundum qualitates & conditiones iſtas arbitrabitur modum detentionis ipſius rei: ſecundum quod conſi-
5 derat Iuriſconſultus in d. l. j. † Aut ſumus in crimine ex quo venit imponenda pœna arbitraria; & iſto caſu an reus ſit fideiuſſoribus relaxandus vel non. Bartol. in dicta l. prima. ff. de cuſto. reo. dicit ꝙ aut delictum eſt adeo turpe quod veriſimile eſt iudicem impoſiturum pœnam corporalem, & iudicatur ſicut de pœna corporali ſimpliciter, & ideo non erit fideiuſſoribus relaxandus. d. l. j. ff. de cuſto. reo. aut veriſimile eſt iudicem arbitrari debere pœnam eſſe pecuniariã, & poterit relaxari. d. l. ſi vero pro condemnatione. §. j. ff. qui ſatiſd. cog. quia iſto caſu iudicatur de eo ſicut de crimine pro quo venit imponenda pœna pecuniaria ſimpliciter d. l. ſi vero. & vide Bart. in d. l. j. ff. de cuſto. reo. qui tamen non ita diſtincte loquitur. Sed quærit quid ſi in defectum pœnæ pecuniariæ veniret imponenda corporalis an tunc poterit ſub fideiuſſoribus relaxari. & cõcludit ꝙ non regulariter, deinde dat modũ & cautelam quomodo poſſit relaxari vide ibi per eũ. Bald. autem in d. l. nullus. C. de exhi. reis. aliter
6 diſtinguit & clarius ac copioſius dicens. † Quod aut ſumus in crimine ex quo venit imponẽda pœna ordinaria, aut extraordinaria & arbitraria. Primo caſu quando ordinaria & determinata, aut eſt pœna corporalis aut pecuniaria, ſi corporalis non erit fideiuſſoribus relaxandus, immo detinendus & cuſtodiendus in carcerem d. l. nullus, in fin. & l. ſi quis in ea. C. de cuſto. reo. & l. j. ff. eod. titu. quando autem eſſet confeſſus delictum aut legitime conuictus, non ſolum eſt detinendus, ſed etiam in vinculis conijciendus & ſupponendus, donec feratur ſententia & mandetur executioni. d. l. nullus. in prin. & l. ſi confeſſus. ff. eo. tit. ideo tunc non eſt fideiuſſoribus relaxandus; quia fugiendo poſſet illudere pœnam & iudicẽ ſimul, quoniam non eſt in poteſtate fideiuſſoris ſoluere iudicatum, & ita dicit Bal. & in d. l. nullus. Si aũt eſt imponẽda pœna pecuniaria, aut reus eſt cõfeſſus delictũ, aut cõuictus: & ſimiliter nõ eſt relaxãdus, ſed detinendus, & confeſtim condemnandus dicta l. prima & fina. C. de cuſto. reo. & l. ſi
7 confeſſus. ff. eodem titu. † Aut non confitetur ſed negat, & debet fideiuſſoribus dimitti, qui debent promittere de repreſentando illum, & de ſoluendo pœnam delicti pro quo detinetur: vt dicta l. prima. ff. de cuſtod. reor. & ex hoc not. quod Bald. vult ꝙ ille text. in dicta l. prima. ff. de cuſtod. reor. intelligatur etiam de fideiuſſore præſtito de ſe repræſentando & ſoluendo pœnam licet Bartol. ibi dicat quod lex illa debet intelligi de fideiuſſore præſtito de non ſeparando ſe nec recedendo de certo loco. Quæ intelligentia Bartol. mihi videtur quod nimis reſtringat text. Et ideo mihi magis placet intellectus Bald. vel dic ꝙ intelligitur de vtroque, ex quo text. ſimpliciter loquitur, nec magis ſe reſtringit ad vnam ſpeciem fideiuſſoris q̃ ad alteram, immo ſecundum declarationem glo. in verſi. fideiuſſoribus, videtur intelligere potius de fideiuſſore de repræſentando ſecundum quod ipſa exemplificat. ſ. quando crimen eſſet leue; ſed pro leui crimine regulariter venit imponenda pœna pecuniaria, ideo fit relaxatio ſub fideiuſſore de præſentando; vt d. l. ſi. C. de exhiben. reis. & l. j. ff. de cuſto. reo. nimis enim durum eſſe videtur, ꝙ quis detineatur in palatio vel in alio loco, ex quo recedere non poſſit pro tam leui crimine, quia videretur detineri in carceribus; ex quo locus ille pro carcere habetur, vt not. Angel. in l. ij. C. de exhiben. reis. & Paris de Put. in tract. ſyndica. in c. an poteſtas qui aliquem tenebat arreſtatum. fo. xxix. in materia carcerationis. vide gl. in d. l. j. ff. de cuſto. reo. in ver. vel ſibi. quæ hoc idem tenet. Et clarius hoc ſentire videtur ꝙ tex. loquatur de fideiuſſore de repræſentando, dum allegat text. in l. cum clericis. §. j. & . §. ipſe vero. C. de epiſ. & cle. qui tex. proprie loquitur de fideiuſſore de repræſentando, & ſtando iuri, & iudicatum ſoluẽdo ſub certa pœna ſi recte inſpiciatur. Tertio vero caſu, quando ſumus in pœna arbitraria. & iſto caſu dicit Bal. conſiderandum eſſe criminis qualitatem, loci conſuetudinem, & conditionem perſonæ l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infa. vnde ſi veriſimile eſt ꝙ pœna ſit corporalis, idem iudicatur quod de ordinaria corporali, ſi vero conſideratur ꝙ ſit pecuniaria. idẽ ſeruatur q̃d in pecuniaria ordinaria. † Poſt præ-
8 dicta quæro & not. bene hanc quæſtio. quę ſępius occurrit in facto. Quidã nobilis vir & magnę cõditionis aut diuitijs copioſiſsimus, imputat de crimine aliquo, ex quo de iure cõi vel ex forma ſtatutorũ venit imponenda pęna corporalis. citatus cõparet, examinatus negat, iudex vult ipſum detinere donec pficiatur proceſſus & purgẽtur indicia; iſte replicat dicẽdo ꝙ eſt paratus ſeipſum obligare de ſe repreſentãdo toties quoties &c. ſub pęna mille duca. &c. et de ſtãdo iuri et parẽdo iudicato vel dicit quod vult præſtare idoneam cautionem de ſe repreſentando vt ſupra. quæritur an iudex poterit illum relaxare ſub tali fideiuſsione, vel propria obligatione, & videtur dicendum quod non, quia cum ſit pęna corporalis, poſſet illudi iudicium, vt ſupra proxime diximus & no. in d. l. ij. C. de cuſt. reo. & l. ſi. C. de requir. reo. Cõtrarium tñ dicẽdum eſt, & iſta eſt veritas, ꝙ

iudex pro criminis qualitate & magna perſonæ conditione, pro dignitate vel innocentia poterit arbitrio ſuo detentionem ipſam moderari, & dictum nobilem dimittere, aut ſub propria iuratoria, aut ſub fideiuſſoris obligatione de repræſentando, vel de non diſcedendo ex certo loco: ſecũdum quod notat Bartol. in d.l.j. ff. de cuſto. reo.

9 †Concludendũ eſt igitur ꝙ iudex circa cuſtodiã & modum detentionis ipſorũ habet magnũ arbitriũ a lege: vt dicit Iuriſconſultus in d.l.j.ff. de cuſt.reo.dum dicit ꝙ de cuſtodia reorum proconſul exiſtimare ſolet an in carcerem ſit recipienda vel militibus tradenda, aut fideiuſſoribus committenda vel ſibi; quod eſt quando fidei propriæ obligationis ipſius rei iudex ſtare intendit. quod facere poteſt vt dixi, propter arbitriũ quod habet a lege, & hoc fit aut ex criminis leuitate, aũt perſonæ nobilitate, dignitate, vel grauitate, ſeu propter ampliſſimas facultates. quibus coniecturis veriſimile eſſe videtur ipſum reũ non fugiturum, nec iudicium deluſurum. vt d.l.j. & l. non omnes §.a Barbaris.ff.de re mili. & l. cum clericis.§.j.& §.ſeq.C.de epiſc.& cle. & per Bald. & Ang.in d.l.ij.C.de exhiben.reis.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis arbitrio remittitur qualiter reus cuſtodiatur.*

2 *Innocens præſumitur cuius nocentia non probatur.*

3 *Modus rei cuſtodiendi ſecundum criminis qualitatem committitur iudici.*

1 VXTA prædicta ſucceſsiue †quæro. Quid ſi iſte nobilis vel ditiſsimus, vt ſupra, fuerit delatus de crimine graui, ex quo venit imponenda pœna mortis; non tamen eſt de atrocioribus, & dicat nolle incarcerari, ſed habere palatiũ vel vnam cameram in ipſo palatio loco carceris. & ibi per milites cuſtodiri vel præſtare idoneas cautiones de non diſcedendo ex loco prædicto, donec fuerit cõpletus proceſſus; an iudex poterit ſine ſcrupulo iuſtitiæ illi complacere, & breuiter dic ꝙ iſtud remittitur arbitrio iudicis, qui bene conſiderare debet criminis qualitatẽ, perſonæ conditionem, & illius innocẽtiam vel culpã, quæ coniecturari poſſunt ex qualitate indiciorũ. ſi.n. viderit indicia eſſe leuia, vel procedere a maleuolis & ſuſpectis perſonis, poterit coniecturari potius pro innocentia quam pro crimine ipſius detenti, & propterea iſto caſu poterit retineri in palatio, vel in aliqua camera cum cautione vel cuſtodia militũ. & hoc eſt quod dicit tex. in d l.j.

2 vel pro innocentia perſonę, & ibi glo. † quia potius præſumendum eſt pro eius innocentia ꝙ̃ pro culpa, quia de bono viro bonum præſumendũ eſt l.non oẽs.§.a Barbaris.ff.de re mili. & per Bar. in l. ſi cui.§.iiſdem.ff. de accuſationibus. & per Ab.& Cano.in c.afferte.de præſump. ſi vero delatus ſit magis ſuſpectus de crimine, vel quia indicia grauius ſtringunt cõtra ipſum, vel quia alias cõmiſerit ſimile delictũ, & ſimilia: & tunc nõ debebit ipſum extra carceres detinere, ſecundum ꝙ

3 concludit Bar.& Doc.in d.l.j. †Pro quo facit l. Diuus.la j.ff.eo.ti.& l.j.§.ſi quis in ea.& l. fin.C. eo.ti.in quibus omnibus iuribus committitur iudici cuſtodiendi modus ſecundũ criminis qualitatẽ, cuius arbitrium in his plurimũ verſatur quẽadmodum in exiſtentia & grauitate indiciorum ad torturam: vt l.j.in prin.ff.de qõ.& per Bar. in l.fin. ff.eo.titu.& diximus ſupra. lib.iiij. in prin. & l. teſtium.§.tu magis. ff.de teſtib.

De fuga incarcerati.

NVNC videndũ eſt de fuga reorũ, & in iſto titulo nigrũ erit generalius rubro, iuxta notata per Doc. in rub.ff.ſolu.mat. nam in proceſſu tractabitur de fuga carceratorum, & illorum quoque qui nondum fuerunt incarcerati. Et quãuis plures ſint fugarum ſpecies, de illa tamen reorũ fuga qui criminis occaſione fugerunt hic tractandum erit, & iſta eſt duplex; quædam quæ fit ante incarcerationẽ, quædã vero quæ fit poſtquam quis eſt intruſus ex ipſis carceribus. Videamus primo de illa quæ fit antequam quis ſit incluſus in carcerem, & pro facíliori doctrina figurabo caſum.

SVMMARIVM.

1 *Fuga ante incarcerationem an faciat criminis probationem.*

Probatio plena an inducatur ex fuga.

2 *Probatio ſemiplena tantum ex fuga inducitur.*

3 *Fuga quandoque in delictum imputatur.*

4 *Fuga quandoque ad probationem alterius criminis inducitur.*

5 *Fuga officialis publici quid operetur.*

6 *Fuga ſola nonnunquam in criminalibus plenam facit probationem.*

7 *Fuga eius qui carceribus fractis aufugit plenam probationem facit.*

8 *Fugitinus non præſumitur qui ſtatim ſponte ſua reuertitur.*

Latitans in domo an dicatur fugiſſe.

9 *Reus iurans ſe veritatem dicturum, an poſsit de mendacio puniri ſi mendacium dixerit.*

10 *Fugiens præſentiã iudicis ſeuientis non punitur.*

11 *Malum ſemper præſumitur de malo iudice.*

12 *Appellare præſumitur qui ad ſuperiorem iter aggreditur.*

13 *Fugiens ex camera vel palatio poteſtatis in quo detinebatur, pro confeſſo habetur.*

Fugitiui

Fugitiui an ſint ad ſententiam audiendã citandi.

14 *Reus carceratus oſtium apertum reperiens non habetur pro confeſſo ſi fugerit.*

15 *Fugiens de licentia cuſtodis non hꝫ pro confeſſo.*
Fugiens ex carcere priuato nõ habetur ꝓ cõfeſſo.

16 *Carceres publici qui ſint & qui priuati.*

17 *Latitans domi ne capiatur an fugiſſe dicatur.*

18 *Debitor qui ob multa debita iam contracta fugit ſi reuerſus cum eis tranſigat, an poſſit per vnũ ex illis ob fugam præcedentẽ vt ſuſpectus capi.*

QVAERO primo an fuga quę fit ante incarcerationẽ † faciat probationẽ criminis aduerſus fugientem. Titius reperitur occiſus de nocte, ignoratur quis illũ occiderit, & qui fuerunt eius ſocij aut fautores. Meuius & Sẽpronius poſtquã dictũ homicidiũ factum eſſe dicitur, a ciuitate fugam arripuerunt, & neſcitur ex qua cauſa, quæritur an ipſi fuga probet illos eſſe iſtius criminis reos; & ſi nõ probatur plene, an ſaltẽ ex dicta fuga ſemiplena probatio oriatur. Reſpon. dixerunt quidã ꝙ ex fuga huiuſmodi inducitur plena probatio, ex quo fuga ipſa eſt maleficium l. deſertorem. §. deſertor. ff. de re milita. & l. quis ſi. fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædil. edic. & l. impuberibus. ff. de ſuſp. tut. & ibi Bar. & idem Bart. in d. l. deſertorem §. j. † Quidã alij dixerunt ꝙ ex fuga non inducitur plena ſed tantum ſemiplena probatio; vt eſt gloſ. in l. admonendi. ff. de iu. iu. & glo. in l. in bonæfidei. C. eo. tit. cap. fin. de ſucceſ. ab inteſta. & cap. fin. de iur. iu. & ibi per Cano. Quidam alij dixerunt quod fuga de per ſe in cauſis criminalibus nullam facit probationem plenam neque ſemiplenam; ſed ſolum quandam ſuſpicionem; ita quod fuga ſola non facit indicium ad torturam. & adducunt text. in l. vnica. C. de rap. virg. vbi dicitur ꝙ contra raptores fugientes, ſi poſtea capti fuerint poſt legitimas, et iuri cognitas probationes ſine fori præſcriptione, duriſſimis pœnis afficiantur; cum text. ibi poſt fugam requirat exactiſſimas ſiue clariſſimas probationes; ſequitur ergo quod fuga nullam facit probationem, ita tenet Salyce. in dicta l. vnica. Circa quæ breuiter dicendum eſt, quia cupio me expedire ſecundum quod eleganter notat Bartol. in dicta l. admonendi. ff. de iur. iu. & in l. lege Cornelia. ff. ad Syllan. † ꝙ quandoque fuga imputatur alicui ad delictum; & ſic fuga eſt ipſum delictum; & tunc probata fuga, probatum eſt delictum & ita intelligitur text. in dicta l. iij. §. deſertor. & §. emanſor. ff. de re milita. & l. quis ſit fugitiuus. §. apud labeonem. ff. de ædil. edic.

Quandoque, fuga non inducitur vt delictum principaliter, ſed ad probationem alterius delicti, tunc ſi quidem ad probationem alterius criminis probandi ſufficit ſola ſuſpicio, ſicut eſt in ſuſpecto tutore: & iſto caſu ſimiliter probatum eſt delictum, quod conſiſtit in ſola ſuſpicione, & ita intelligitur tex. in d. l. impuberibus. in fi. ff. de ſuſpe. tuto. & l. locorum. C. de omni agr. deſer. lib. xij. † Quandoq; fuga inducitur ad probationem alterius criminis, in quo requiruntur plenæ & ordinariæ probationes. vt l. ſciant cuncti. C. de proba. c. in literis. de teſti. & c. licet clamor. eod. tit. & tunc per fugam non fit plena probatio. ſed nec ſemiplena; ſed qualis qualis præſumptio ſiue ſuſpicio: vt l. lege Cornelia. ff. ad Syllã. l. j. C. de rapt. virg. & ibi Cy. Bal. Salyce. hoc idem tenent. & Bal. in l. j. in v. col. C. de ſer. fug.

Concluſio ergo regularis ſit iſta, ꝙ quotieſcunque fuga nõ inducitur vt delictum principaliter, ſed ad probationem alterius criminis, ad quod probandum requiruntur ordinariæ probationes: vt l. j. C. de rapt. virg. & l. fin. C. de probatio. c. in literis. de teſti. tunc fuga non facit plenam neque ſemiplenam probationem; ſed facit quandam ſuſpicionem d. l. j. C. de rap. vir. & l. in lege Corne. ff. ad Sylla. & Bar. in l. fi. ff. de qõ. et per ea quę diximus ſupra, & notant Moder. practici in eorum tracta. male. de quibus late memini ſupra in ti. de qõ. & tortu. q. iij. in materia indiciorum. † Quę quidem cõcluſio fallit primo in omnibus officialibus publicis, ſiue ſint officiales qui præſunt iuſtitiæ, ſiue præſunt adminiſtrationi; vt in authen. de coll. §. ſuper hoc. & l. iij. C. de exac. tribu. lib. x. qui iſti ſi tempore ſyndicatus vel quo reddere debẽt rationẽ adminiſtrationis ſuæ aufugerint de loco in quo officium geſſerunt, illorum fuga facit ſemiplenam probationem regulariter: vt d. authen. de colla. §. ſuper hoc. & §. ſi quis autem. & in authen. vt iudi. ſine quo. ſuffra. § neceſsitatem, & in authen. de exhiben. reis. §. ſi vero. etiã quidam, ita ꝙ præcedente fuga huiuſmodi actor eius aduerſarius non cogitur facere alias probationes de his quæ petit: ſed ſolo eius iuramẽto ſtatur, quo iuncto cum fuga officialis, inducitur plena probatio, vt in d. iuribus. † Quandoq; vero inducitur plena probatio criminis contra reum propter odium fugæ; vt eſt caſus in l. ſi apparitor. C. de coart. lib. xij. vbi dicitur ꝙ ſi apparitor pendente iudicio contra ipſum tempore ſyndicatus, ſiue reddendæ adminiſtrationis aufugerit, iudex debet contra ipſum emittere edictum peremptorium, vt compareat ad ſe defendendũ, quo non comparente poterit ferre ſententiam contra ipſum etiam abſentem; & nota ꝙ ibi eſt caſus ſingularis, ꝙ in cauſa criminali fertur ſententia cõtra abſentem & cõtumacem, & fuga habetur pro plena probatione, cuius contrarium diſponitur de iure communi l. abſentem. ff. de pœn. & l. j. & fin. ff. de requir. reis. & l. in lege Cornel. ff. ad Sylla. & l. j. C. de rap. vir. cum ſi. Quandoq; autem nõ contra ipſum fugientem, ſed contra alium, ſcilicet receptatorem hunc fugitiuum ex fuga prædicta inducitur plena probatio, vt l. conſiliarios. C. de aſſeſſo. & ibi Bartol. & l. iij. C. de exacto. tribut. libr. x. † Secundo fallit in eo qui fractis carceribus cum conſpiratione aufugit, cuius fuga plenam facit probationem contra ipſum, vt l. in eos. ff. de cuſt. reo. & latius declarabitur infra eo. loco ſuo. Hæc tamen exceptio ſiue fallentia

cia prior limitatur pluribus modis, vt non procedat, & primo quando quis aufugit animo reuertendi, & deinde reuersus fuit sponte; quia non subiicitur pœnis prædictis, nec fuga inducit probationem contra ipsum isto casu: vt d.l. desertorē. §. j. & ibi glo. ff. de re mili. & d.l. quis sit fugitiuus. in princip. &. §. apud Labeonem. & ibi Bartol. ff. de ædil. edic. Sed qualiter probabitur ꝙ habebat animum reuertendi? dic ꝙ per testes; quia forsan antequam fugeret, declarauit animum suū coram testibus, ꝙ discedebat animo reuertendi. iuxta no. per Barto. in l. j. §. si quis ipsi prætori. ff. de oper. no. nunc. si vero per testes id probari non potest, consideratur conditio personæ an sit nobilis, honesta & legalis, vel potius vilis & suspecta, & secundum illius conditionem iudicare fugam, vt l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re mi-
8 lit. † Item attenditur an sit diuturna vel breuis absentia; quia si cito reuersus fuerit, præsumitur ꝙ aufugerit animo reuertendi, prout reuersus fuit: aut diutius stetit absens & præsumitur ꝙ animo fugiendi & non reuertendi recesserit d.l. desertorem. §. emansor. & ibi glo. & Bar. qui hoc bene notant. & d.l. quis sit fugitiuus. in princ. & idem tenet. Bald. in l. j. in v. col. C. de ser. fugi.

Secundo limitatur, vt nō procedat qñ quis aufugeret aut latitaret cautus in domo, non eūdo per vrbem, nec apparendo in publicum post formatā inquisitionem, aut postquam curia cœpit contra ipsum procedere: quia iuste timet qui timet persecutionem curiæ. ita not. dicit Bartol. arg. illius tex. in l. j. in fin. ff. de bon. eor. qui ante sent. &c. vbi dicit ꝙ fuga aut latitatio isto casu ꝙ non fieret, si adhuc nulla esset formata inquisitio vel accusatio, vel antequam curia cœpisset contra ipsum procedere, quia si tunc aufugeret fuga illa faceret indicium contra ipsum, aut saltem inducere tur suspicio, vt l. lege Cornelia. ff. ad Sylla. ratio est; quia isto casu non ex alia causa q̄ propria cri-
9 minis conscientia aufugisse præsumitur; ita dicit Bart. in d.l. j. quam doctrinam diligēter not. quia non reperi alibi, & est magni effectus, cu- ius l. argumen. dixerūt quidam. †Quod reus qui iurauit super inquisitione dicere veritatem, & postea dixit mendacium vt saluaret vitam; quia negauit omnia contenta in ea vera esse; ꝙ licite potuit hoc facere vt mortem euitare; quia iura permittunt vnicuique vitam & sanguinem proprium quouis modo redimere, & non tenebitur de periurio, vt no. in d.l. j. ff. de bon. reo. &c. vide Alexan. in apostil. Barto. d.l. j. in fin. vbi dicit ita fuisse consultum per plures peritos Docto. prædicta tamen intellige esse vera quando est crimen tale ex quo venit imponenda pœna sanguinis. vt l. transigere, & quod ibi not. glo. & Bal. C. de transacti. & d.l. j. ff. de bo. reo. &c. Tertio limitatur prędicta exceptio, quando constabat ꝙ quis debebat capi de facto; quia tunc licet aufugere & euitare violentiam facti, & tunc fuga prædicta non operatur aliquid contra ipsum, ita dicit d. Andr. de Isern. in constitu. reg. in. c. vt participatio, vt refert & sequitur d. Par. de Pu. in tractatu synd. in c. an iudex. fol. lij. in ij. colum. in volumi. meo.

10 †Quarto limitatur vt non noceat fuga, quando quis aufugit prędentiam fæuientis iudicis, qui consueuit esse multum crudelis cum subditis suis, & in quo plus fæuitiæ q̄ iustitię reperitur inesse, istę enim dicitur iustus timor & fuga. isto casu dicitur esse facta ex iusta causa, ita dicit idem Andr. de Iser. in consti. reg. in cap. grandis & c. pœnam eorum. & do. Luc. de Pœna. in l. si coloni. C. de agri. & censi. lib. xij. vbi dictt ꝙ si quis timet fæuitiam impij iudicis in quo nulla est iustitia, sed tota crudelitas, aufugeret ex curiæ in qua tenebatur aut custodiebatur detentus, non debet haberi pro con-
11 fesso; †quia de malo iudice malum præsumendum est l. si quis per impressionem. C. quod met. causa. argumen. l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re mili. Pro quo facit etiam quod no. Bar. in d.l. j. §. si quis ipsi prætori. ff. de oper. no. nunc. vbi dicit, ꝙ ille qui omnino aut probabiliter timet pœnitentiam iudicis dubitans ne cōtra ipsum inuitum insęuiat, actus ille qui fiendus erat coram iudice, sufficit si fiat coram vicinis & amicis. idem tenet Paris de Pu. in dicto suo tractatu syndica in dicto cap. an iudex. qui demum offert bonam cautelam officiali. cuius fugæ faceret probationem contra ipsum, vt quotiescunque videret officiales syndicatores sibi inimicos & suspectos, iter arripiat ad superiorem cum protestatione, ꝙ non intendit per illum recessum arripere fugam, vt fugiat iustitiam; sed accedere ad superiorem vt audiatur in causa sua
12 pro iustitia sine suspicione. † Nam qui arripit iter ad superiorem, videtur appellare, & accessus ille loco appellationis habetur secundum Hosti. in c. vt debitus. de appel. de quo Bald. dixit esse tex. in l. sed si per prætorem. §. fin. ff. ex quib. cau. maio. & aliquid per Bar. in d.l. j. §. si quis ipsi prætori. de ope. no. nun. Sequitur nunc secunda exceptio declaranda, quando fuga fit ex carceribus; quo casu fuga facit plenam probationē, vt supra diximus; immo facit fugientem haberi pro confesso crimen illud, pro quo detinebatur l. in eos. ff. de cus. reo. adeo ꝙ iudex poterit ferre sententiā contra fugientem, ac si fuisset vere confessus in iudicio, etiam ꝙ sit absens, ita sentit glo. & Bart. in d.l. in eos, vt sequatur confessionis effectus: & est tex. in l. si apparitor. C. de cohorta. lib. xij. quod no. vt dixi, quia est casus exceptus contra regulā iuris communis, vt absens pro crimine damnari
13 possit d.l. absentem. ff. de pœni. cum simi. †Quod dictum amplia vt procedat etiam in fugiente ex aliqua camera, vel ex palatio potestatis in quo detinebatur sub custodia. ita tenendū est argumē. illius text. d.l. in eos. quia loca ipsa siue palatium dicitur esse carcer, quando quis detinetur in eo de mandato iudicis: vt est tex. & ibi notant Docto. in l. j. ff. de custo. reo. vide Ioan. Andr. in addi. ad Spe. in ti. de præsum. §. species. ver. violenta. Vbi vult ꝙ etiā arrectatus in ciuitate aut palatio pro crimine, si fugit in arresto, habeatur pro confesso. vide ipsum, qui copiose narrat istam materiā in d. addit. Qui quęritur an sit necesse dictos fugitiuos citare ad sententiam quando sunt absentes et concludit demum ꝙ nō: contra quem videtur esse text. in d. l. si apparitor C. de cohortal. lib. xij.

vbi

vbi absens per fugam, citandus est ad sententiam edicto peremptorio, vt infra certum terminum cõpareat, quo elapso & non comparente, iudex poterit ferre sententiam contra absentem; & hoc vr̃ esse magis tutum pro sententia, vt per edictũ saltẽ citentur, vt l. properandum. C. de iudici. quod tenet etiam glo. in d. l. si apparitor. ideo cogita. Hęc ẽt exceptio recipit nonnullas limitationes; & primo vt non procedat qñ quis esset incarceratus, p inquisitione generali; sed solũ qñ ex speciali inquisitione & pro certo crimine. ita singulariter limitat Bald. d. l. in eos. in consi. ccxxx. j. lib. quod incipit primus quæstionis articulus vbi dicit d. l. in eos. ita debere intelligi secundum q̃ refert Io. And. in. d. addi. de qua supra. Secundo limitatur vt non procedat d. l. in eos, nisi fuga ipsa facta fuerit cum conspiratione prius habita in carceribus cum socijs, hoc modo hr̃ pro confesso alias non vt
14 dicit Bal. in d. consi. ccxxx. † Tertio limitatur vt non procedat illa dispositio, nisi quando interuenit fractura carcerum, alias si sine fractura aufugissent: quia exiuerũt per feneſtras, aut per ostium: vt quia inuenerunt ostium apertum, vt latius infra dicetur, non haberentur pro confessis. ita limitat Bald. in d. l. penulti. in d. consi. qui dicit ita tenere Guil. de Cun. in l. succurritur. ff. ex qui. cau. maior. idem tenet Bald. in l. in bonæfidei in ix. col. C. de iureiu. vbi dicit etiam q̃ fuga incarcerati non probat contra potestatem vel iudicem seu officialẽ. Quarto limitatur vt non habeat locum in eo qui aufugit animo reuertendi, & deinde sponte reuersus fuerit; quia ille non habetur pro confesso, nec incurrit pœnas de quibus in d. l. in eos. Quomodo autem & qualiter cognoscatur q̃ fugiens habuerit animum reuertendi, satis plene dictum fuit supra eo. in præcedenti excep. in prima fallen. Quarto limitatur d. l. in eos, vt non procedat qñ fugiens inuenit ostium carceris apertum, ita noranter declarauit Angel. illũ tex. in l. verum la ij. ff. de effrac. secundum q̃ refert idem Ioan. And. in d. apo. de qua supra, vide aliã
15 apost. ad Bart. in l. j. ff. de bo. eor. &c. †Quinto limita vt non habeat locum d. l. eos. quando quis aufugit de licentia custodis: quia isto casu tenebitur custos, & non ipse fugiens, ita tenuit Guil. de Cu. in l. quoties. C. de exac. trib. lib. x. & Bal. in l. ad commentariensem. eo. titu. vide Ioã. And. in d. addit. & facit tex. optimus in l. consiliarios. C. de assess. Sexto limita vt duntaxat habeat locum in eo qui aufugit ex publicis carceribus, non autem in eo qui ex priuatis carceribus aufugeret, ita dicit Guil. de Cug. in d. l. succurritur. Bal. ẽt ibi, secundum quod referunt Ias. & quidã alij Mode. in l. admonendi. super gl. in ver. fuga.
16 ff. de iureiur. † & notat q̃ publici carceres non solum dicuntur illi qui fortibus clauibus aperiuntur, & habẽt perpetuos custodes, verum etiam dici possunt caceres publici aliqua alia camera in palatio potestatis, immo totum palatium, quando prætor vel iudex statueret alicui locum pro carcere; quia carcer publicus dicitur locus ordinatione & decreto iudicis deputatus, in quo custodiatur persona: sicut esset palatiũ potestatis, arx, vel alia domus; vt notant Doct. in l. j. ff. de custo. reo. & ideo si tyrannus vel alia priuata persona caperet aliquẽ & violẽter detineret in aliqua arce, vel etiam in carceribus qui solent esse publici; nihilominus isto casu dicuntur carceres priuati; quia destinati sunt per hominem nullam habentẽ iurisdictionem super homine capto. vide Bald. in d. l. succurritur. & Bar. & Docto. in l. ij. ff. de pri-
17 ua. car. †Sed quęro, quid si aliquis latitat & nõ apparet in publicum ne capiatur, ne dicatur fugere, dic q̃ non, ita dicit Bald. in l. j. in iij. col. C. de ædil. actio. cui concordat dictum Bart. in l. j. in fi. ff. de bon. eor. &c. in ij. mẽbro suæ distin. Et quid si mulier aufugit de carceribus causa euitandæ libidinis? dic q̃ non habetur pro confessa secundũ Bald. in d. l. j. in iij. col. Et quid si aliquis fuit accusatus q̃ produxit falsum instrumentum, & dũ contra notarium qui de illo rogatus fuerat, procederetur de falso, notarius aufugit, an fuga notarij noceat parti, & in quo, vide Io. And. in d. addi. de qua supra. Et no. vnum quod dixit gl. no. in auth. de exhi. re. §. si vero etiam quidam. vbi dixit arg. illius tex. q̃ si famulus aut seruitor aufugerit, aut recesserit a domino sine licentia, q̃ omnia bona quæ deficiunt in domo patroni, præsumuntur a dicto seruitore fugiente furto fuisse
18 subtracta. †Post hæc quæro quid si vnus aufugit propter multa debita per ipsum cõtracta; quia timebat ad instantiam creditorum incarcerari, deinde reuersus cum omnibus vel maiori parte concordauit, an poterit postea per aliquem ex illis creditoribus, aut per alios creditores posteriores ratione præcedentis fugę capi, vt suspectus de fuga? Doct. in d. l. admonendi, in glos. magna. in versi. fuga. tenent q̃ sic, vide latius ibi, pro quo facit tex. in l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re mili. & per hæc sum expeditus de ista materia fugæ, de qua vide late per Doct. maxime Mod. in d. l. admonẽdi. & quædam per Alex. in apo. ad Bart. in d. l. j. ff. de bon. eo. qui ante sen. &c. & in l. in eos. ff. de custo. reo. & Ioã. And. in addi. ad Spe. in ti. de præsum. §. species. ver. violenta.

De calumniatoribus.

POST carcerum liberationẽ vtile est videre de calumniatoribus, q̃ falsas vel calumniosas accusationes aut querelas proponunt aduersus innocentes, qualiter de ipsorũ calumnia cognoscatur, & quibus pœnis puniendi sunt, pro cuius faciliori notitia breuiter figurabo casum. Titius a tribus nocturno tempore insultatus fuit, & tribus vulneribus percussus. Sẽpronius qui alias ipsius Titij inimicus dicebatur hac de causa, vel propter alias suspitiones captus & incarceratus fuit, & instigante Caio consanguineo vel amico vulnerati, contra Sempronium processum fuit in causa, etiam vsque ad rigorosum examen inclusiue; sed quia. d. Sempronius in veritate istius criminis innocens erat, instetit fortis ad omnem paragonem; quem cum iudex innocentem cognosce-

ret, absoluit, & à carceribus liberauit, nihilominus quia in dictis carceribus per plures dies stetit inclusus, & magnas expensas fecit, & calumnias d. Semptonij prætendit se passum fuisse, & vult proponere contra d. Caium accusationē, aut querelam calumniæ.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriam carceris et torturæ passo, quo subueniatur remedio aduersus calumniatorem seu delatorem eius.*
2 *Iudex reo absoluto, de accusatoris falsi consilio inquirere debet.*
3 *Calumniatorum tres sunt species.*

1 QVAERITVR modo quo† iure & qua via succurritur huic Sē pronio contra istum Caium delatorem siue instigatorem. Respon. quidam dixerunt ꝙ contra Caiū procedi non potest de calumnia; quia non venit vt accusator apertus, nec se inscripsit ad pœnam talionis, & nulla acta in causa criminali facta fuerunt nomine suo; vt l. fin. C. de accu. & l. j. in princi. ff. ad Turp. & l. ij. C. qui accu. non pos. In contrarium est veritas, ꝙ immo non solum accusator, sed & querelans, instigator & solicitator causæ criminalis, siue sit publicus, siue secretus quomodocunque procedat tenetur de calumnia; vt est text. not. in l. j. §. incidit, & ibi glo. & Bart. ff. ad Turpi. & d. l. j. in prin. §. calumniari, &. §. sed non vtique. eo. tit. vbi dici-
2 tur† ꝙ iudex reo absoluto, tunc incipit de accusatoris aut delatoris consilio quærere, qua mente & quo animo ad accusationem processerit, & si inuenerit illum calumnioſe & dolose ad accusationem ipsam processisse, sufficit ꝙ pronūtiet illum calumniasse, quamuis pœnam certam nō exprimat; lex tamen irrogat pœnam d. §. sed non
3 vtique. versi. nam si quidem. † Et pro faciliori notitia istius materiæ præmitte, ꝙ tres sunt species calumniantium principaliter, quidam enim dicitur calumniator, quidam præuaricator, alius vero tergiuersator. Calumniator est qui scienter & dolose falsa crimina proponit in accusatione vel inquisitione. Præuaricator vero est qui vera crimina dissimulat. Tergiuersator autē est qui in vniuersum ab accusatione recedit, vt not. in l. j. in prin. in versi. calumniari. ff. ad Tur. his sic præsuppositis deuenio ad quæstionem.

SVMMARIVM.

1 *Calumniator an illico præsumatur quis eo ipso quòd crimen intentatum non probauit. Pœna calumniantis est supplicii similitudo.*
2 *Pœna senatusc. Turp. est in quinque auri libris fisco applicandis.*
3 *Calumniator in probatione deficiens nō punitur, si deferre tenebatur.*
4 *Accusans alium de crimine non auditur, nisi cautione præstita de lite prosequenda, & expensis reficiendis in casu succumbentiæ.*
5 *Deficiens in probatione an teneatur de calumnia, si per viam inquisitionis procedatur.*
6 *Accusans ob necessitatem officii, an puniatur de calumnia si in probatione defecerit.*
7 *Denunciantes qui tenentur, & si in probatione deficiant an puniantur.*
8 *Iudex an incidat in Turpillianum ex mero procedens officio, instigante nemine, si reus fuerit innocens repertus.*
9 *Iudex in dubio præsumitur processisse zelo iustitiæ non per calumniam aut dolose.*
10 *Accusator calumnioſus in extraordinariis puniri potest pro motu iudicis.*

1 VAERO an eoipso ꝙ quis† nō probauit crimen quod intendit, dicatur calumniasse, ita ꝙ de calūnia condemnari possit? quidam dixerunt ꝙ non; quia si iudex pronuntiat in causa calumniæ contra accusatorem et reliquos non probasti, per ista verba non dicitur esse condemnatus de calumnia, sed potius absolutus, ibi dum dicit, pepercit ei &c. si vero pronunciauerit calumniatus es, eo ipso incidit in Turpilliannum. d. §. sed non vtique versinam si quidem. Sed contra prædicta facit tex. in l. j. §. j. C. de aduo. diuer. iudicio. vbi dicitur ꝙ eoipso ꝙ quis defecit in probationē, dicitur calumniasse, & vt calumniator condemnari poterit pœna calumniæ. Quæ calumniantis pœna est similitudo supplicij, vt est gl. in d. l. j. C. de ad-
2 uo. &c. & ibi Bar. † Pœna vero senatusconsulti Turpilliani est v. librarū auri fisco applicandarum, vt l. iij. §. fi. ff. de præuari. & ibi glo. Ad contrarium supra formatum ita respondetur, ꝙ reperiuntur quædam personæ, quæ cōpellūtur aliqua iusta de causa ad accusandū; quarum quædā sunt, quæ ratione sanguinis, vt vendicent necē defuncti: sicut mater quæ agit de morte filij, vt l. mater. C. de calum. & infra dicetur, Item vxor de morte viri, & econtra, pater de morte filij, & ecōuerso. l. calumniantes. C. eo. tit. & not. in d. l. mater, & per gl. in l. athletas. §. pe. in ver. ex vtraq;. ff. de his qui not. infa. quidā sunt qui ratione officij cōpellūtur ad accusandū; vt sunt tutores, curatores, & similes, vt l. ij. C. qui accus. non pos. & infra clarius dicemus, quotiescunque enim sunt huiusmodi personæ exceptæ quæ veniunt ad accusandum ex quadam necessitate, vt diximus, ille excusantur a præsumpta calumnia, & ideo eoipso ꝙ non probauerint, nō dicuntur calumniasse, sed potius præsumuntur errasse, & iusto errore ducti fuisse, nisi expresse probetur contrariū ꝙ dolose & malitioſe

ſicioſe venerint ad accuſandũ. Et ideo in iſtis pſonis qñ pronuntiatũ fuit. non probaſti, iudex peperit ei; qa iura pręſumunt in eis ꝙ potius iuſto errore & iuſta de cã moti fuerint ad accuſandum, ꝙ̃ doloſe, vt ſupra diximus, & probatur in d.l. mater. C. de calũ. & d.l.ij. C. qui accu. non poſ. & ita intelligitur tex. in d.l.j. §. ſed nõ vtiq;. ff. ad Tur. & quod ibi no. Bart. ita etiam intelligit glo. illum tex. in l. atheletas. §. pe. in ver. vtraq;. ff. de his de qui. no. infa. ꝙ tex. in d.l.j. ff. ad Tur. loquitur in perſonis exceptis. tex. vero in d.l.j. C. de aduo. di. iudi. loquitur regulariter in perſonis priuatis & non exceptis, in quibus procedit alia regula, ꝙ eo ipſo ꝙ quis non probat, videtur calumniari: & iura pręſumunt illum calumniaſſe: & de calumia condemnari poterit, niſi euidenter probauerit ꝙ aliqua iuſta de cauſa motus fuerit ad accuſandũ; quæ poſſet ipſum excuſare ab illa pręſumpta calumnia. Et ideo bene dicit Bar. in d.l.j. in prin. ff. ad Tur. ꝙ iudex debet ſtatuere terminũ huic reo, intra quem probet ꝙ habuerit iuſtam cauſam agẽdi, intra quem niſi probauerit; poterit merito de calumnia condemnari, iuxta terminos d.l.j. C. de aduo. &c. & quod ibi no. gl. & Bart. Ad propoſitũ
3 igitur quęſtionis noſtræ dico; † Aut iſte Sempronius eſt de perſonis exceptis qui aliqua neceſsitate compelluntur ad accuſandum, & deficiens in probatione non præſumitur calumniator ſiue calumniaſſe; aut non erat de illis perſonis, & in dubio, crimine nõ probato, præſumitur calumniaſſe, & poterit iudex ſibi ſtatuere terminum ad ſe purgandum aduerſus illam præſumptionem, intra quẽ niſi ſe purgauerit, poterit vt calũniator condemnari, per ea quæ ſupra diximus vide Bar. in d.l.j. §. incidit. & l. in ſenatus. §. an ad eos. ff. ad Turpi. Et ideo vt clarior habeatur notitia de præmiſsis, diſtingue ſic: Aut proceſſum fuit in cauſa criminis ꝙ viam accuſationis via ordinaria, et accuſatus iſto caſu, ſi eſt innocens, tutus erit, & poterit iure merito vindicare omnem iniuriam, quæ ſibi inferretur in cauſa; quia accuſator non auditur, niſi prius ſe inſcribat ad pœnam talionis, vt l. fin. C. de
4 accu. & l.j. in princi. ff. ad Turpilli. † & niſi præſtiterit etiam idoneam cautionem de proſequendo litem vſque ad finem & in euentum ſuccumbentiæ de reficiendis expenſis, vt d.l.iij. C. qui accu. non poſ. Et vtinam ordo iſte ſeruaretur hodie in omnibus cauſis criminalibus: vt iſti etiam inſtigatores & ſolicitatores ita facerent, quando proceditur per viam inquiſitionis; quia non orirentur quotidie tot pauperum innocentium clamores & querelę; qui poſt multa damna & opprobria grauęſque iniurias quas ſæpius patiuntur, non cogerentur multas tollerare, & damna quãplurima indebite ſuſtinere; & cautius diſcerent viri maligni aliorum crimina tum falſa tum ſimulata in iudicio proponere, & in alienis calamitatibus gloriari; iuxta illud Prouerb. xvij. cap. malus obedit linguæ iniquę, & fallax obtemperat labijs mendacibus; qui deſpicit pauperem exprobat factori eius, & qui in ruina lætatur alterius,
5 non erit impunitus, & xiij. dicitur: Riſus † dolore miſcebitur & extrema gaudij luctus occupat.

Quandoque vero proceditur per viam inquiſitionis; & tunc aut per modum querelę, & deſiſtens in probatione an cenſeatur in dubio calumniaſſe, recurrendum erit ad illam diſtinctionem de qua ſupra: aut erat de perſonis exceptis, aut non; & dic vt ſupra proxime diximus. Quod autem teneatur de calumnia quando conſtat ipſum calumniaſſe, vel incidat in pœnam Senatuſconſulti Turpillia ni, nemini dubium eſt l.j § incidit. & ibi glo. & l. in ſenatus. §. an ad eos, & ibi Bart. ff. ad Turpi. & diximus ſimiliter ſupra eo. Idem dicendum eſt de inſtigatore & illo qui ſolicitat in cauſa contra aliquem, vt illo deficiente in probatione, non euadat calumniantis pœnas, vt eſt caſus in d.l.j. §. incidit. & ibi Bart. ff. ad Turp. & l. in ſenatus. §. an ad eos, eo. ti. vbi proprie loquitur quando proceditur in crimine via extraordinaria per inquiſi-
6 tionem. † Aut proceditur ad inſtantiam fiſci vel illius procuratoris, & quidam dixerunt ꝙ ille in dubio excuſatur a pręſumpta calumnia propter neceſsitatem officij. ſicut tutor curator, & alij ſimiles, de quibus ſupra in d.l.ij. C. qui accu. non poſ. ſed ſi appareret de illius calumnia ꝙ doloſe & calumnioſe egit, nõ euitabit pœnas p̃dictas, vt d.l. in ſenatus. §. an ad eos, & ibi Bar. ff. eo. ti. vbi loquitur ẽt de iudice qui tenetur de calumnia, qñ doloſe & calumnioſe egit cõtra reũ: ad quę faciũt notata p̃ Bar. in l. ſi poſtulauerit. §. fi. ff. de adult. vbi ſi procurator fiſci fecit torqueri ſeruũ alienũ nullã habẽs cãm, ex qua tortura ſeruus deteriora tus fuit, dr̃ ibi ꝙ fiſcus & procurator tenẽtur ad eſtimationem ſerui ipſi dño, & ad omnia damna quę occaſione prædicta paſſus fuerit, vide ibi, & vide Gãdi. in tract. maleficio. in tit. qualiter cognoſ. de maleſi. per denunti. & infra proxime dicam.
7 † Quandoque proceditur ad denuntiam officialis publici, prout ſunt Bononi. ex forma ſtatutorũ in ciuitate officiales; quidã qui dicũtur magiſtrales, & in qualibet capella deputatur vnus, in comitatu vero ſunt maſſarij, ſiue ſaliuarij in qualibet villa ſiue communi, & iſti tenentur denuntiare curiæ omnia maleficia quæ fiunt in ſua capella, vel in ſuo cõi reſpectiue, quæritur modo ſi aliqua denuntiatio per officialẽ facta fuerit contra aliquẽ de crimine non vero, & ſic iniuſta & mendoſa, an ille denuntiator teneatur de calumnia & incidat in Turpillianũ. dic, aut conſtat de illius calumnia & dolo, & nulli dubiũ eſt ꝙ tenetur; vt l. in ſenatus. §. an ad eos, & quod ibi not. Bart. ff. ad Turpil. aut conſtat de illius innocentia: quia deceptus fuit ſeu aliqua alia iuſta cauſa, & non tenetur, vt d.l.j. in princi. & §. ſed non vtique. ff. ad Turpil. aut ſumus in dubio, & excuſatur ratione officij a pręſumpta calumnia; quia quicquid facit, illud agit ex neceſsitate officij l.ij. C. qui accuſa. non poſſ. l. ſecũda. § ſi publico, & ibi Bar. ff. de adulte. & d.l.j §. ſed non vtique, ſecundum Bartol. ibi & Bartol. in l. in ſenatus. §. an ad eos. in fin. eodem titu. vbi expreſſe ponit caſum, & ita decidit; quod maxime eſt verum quando aliqua præcedebant indicia, ſecus ſi nulla; quia tunc non euitaret aliqualem infamiam ſaltem facti, vt l. ob hæc verba, & quod ibi not. ff.

8 de infami. †Quandoque autem inquisitio reperitur formata per iudicem ex mero officio. & ex illo mero officio proceditur in causa, nemine querelante vel instigante, & isto casu crimine non probato, quæritur an iudex incidat in Turpillianum, & teneatur vt calumniator; breuiter dicas: aut constat ꝙ iudex processit nimis animose & dolose in causa, nullis vel leuissimis & inanibus iudicijs præcedentibus; & nulli dubium est ꝙ tenetur de calumnia & incidit in Turpillianum, & patitur omnes pœnas ac si esset mere priuatus, qñ constat de dolo ipsius, ita dicit expresse Barto. in dicta l. in senatus. §. ad eos. ff. ad Turpill. aut constat de ius bona iustitia, & ꝙ ex iusta et rationabili causa motus fuit ad inquisitionem & processū contra inquisitum propter multa indicia quę contra ipsum aderant; & non tenebitur de calumnia, immo præsumptio iuris erit pro eo ꝙ motus fuerit ad litem zelo iustitiæ prout ipse tenetur, & non propter calumniam d. l. ij. §. si publico. ff. de adulter. l. ij. C. qui accusa. nō poss. & l. congruit. & l. ob
9 seruandum. ff. de offic. præsi. † aut sumus in dubio & isto casu similiter potius præsumitur ꝙ zelo iustitię q̄ dolo & calumnia processerit i causa. & ꝙ fecerit propter necisitatem officij. d. l. ij. C. qui accusa. non poss. & l. ij. §. si publico. ff. de adulter. et not. Bart. in dicto. §. an ad eos. & Bart. & Bald. & Docto. in l. prima. C. de pœna iudi. qui male iudi. Alexan. in l. j. ff. de iurisdi. omnium iudi. quod maxime præsumendum est attenta conditione personæ ipsius iudicis l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re mil. & attenta etiam conditione personę inquisitæ, & natura causæ, & attenta etiam qualitate iudiciorum iuxta not. in l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pœn. & l. aut facta. eodem titu. cum multis simi. Et not. inquantum diximus supra ꝙ calumniæ pœna est similitudo supplicij criminis obiecti. d. l. j. & ibi gl. C. de aduoca. diuer. iud. hoc est verum in iudicijs criminalibus ordinarijs.
10 †Secus autem erit in extraordinarijs, quia in illis calumniosus puniendus erit pro motu iudicis, ita dicit gl. quam sequitur Bart. in dicta l. prima. §. sed non vtique, in fin. ff. ad Turpilli. Quomodo autē & qualiter probetur calumnia, et qualiter procedatur in causa calumniæ, & quæ probationes requiruntur; & multa alia circa istam materiam, vide late Bart. in. dicta l. j. in principio. ff. ad Turpillia.

SVMMARIVM.

1 *Accusator quocunque nomine censeatur de calumnia condemnatus ad expensas etiam damnari debet.*

2 *Condemnatio expensarum fieri debet in causis criminalibus parte petente, sicut in ciuilibus.*

3 *Iudex maleficiorum licet principaliter non possit cognoscere de causis ciuilibus, potest tamen incidentur.*

4 *Reus absolutus an ad solas agere possit expensas causa calumniæ omissa.*

De expensis, damnis, & interesse.

POSTREMO videndū est quibus modis prouideatur reo innocenti vt releuetur indemnis a tot damnis expensis & interesse quæ passus fuit in dicta incarceratione & causæ prosecutione vsque ad finem: circa quæ repetendus esset casus supra figuratus in ti. proximo procedenti, & successiue omnes distinctiones & membra quæ ibi posuimus hic inferenda essent quæ tamē causa breuitatis omitto.

1 †Conclusio ergo sit ista, ꝙ in omnibus casibus in quibus, accusator, delator, instigator, querelans, procurator fisci aut syndicus, qui denuntiauit vel ipsemet iudex notatur & condemnatur de calumnia in omnibus illis casibus instante reo innocente poterit iudex condemnare reum calumniæ in expensis, vt expresse & no. tenet Bart. in d. l. j. in prin. in fi. commenti. ff. ad Turp. qui post quorundam Doc. opi. qui tenebant contrarium illis con-
2 futatis concludit † ꝙ in omnibus causis criminalibus siue processum fuerit per accusationem siue per inquisitionem, aut alio quouis modo fieri debet parte petente condemnatio expensarum, sicut in causis ciuilibus, de quibus dicit esse casum in l. fin. secundum vnam lec. C. de fru. & lit. expen. circa quæ vide latius ibi per eum. Quæ quidem expensæ peti poterunt, aut officio iudicis nobili humiliter implorato anteq̄ feratur sententia absolutionis vt vnico contextu feratur super vtroq; aut iure actionis intentando nouum iudicium, vt dicit Bar. in d. l. j. in prin. vbi vide latius dicta per eum, & probat tex. in l. iij. C. qui accu. non pos. in fi. & l. interdum. §. qui furem. ff. de furt. & ibi di-
3 cit, †nota quod licet iudex maleficiorum non possit cognoscere de causis ciuilibus, est verum principaliter, incidenter tamen bene poterit cognoscere causas, quæ descendunt ex crimine sicut est restitutio rei furto subtractæ, Item expensas factas in causa poterit illas cognoscere & reum in eis condemnare & taxare, vt dicit ibi Bar. & vide Bar. in l. si postulauerit. §. fi. ff. de audul. vbi dicit ꝙ ibi est quasi casus quod in causis criminalibus victus victori condemnatur in expen. vide Inno. in c. cum oporteat. in fin. magnæ glo. de accus. & per Abba. & Cano. in c. calumnia, extra de pœn.
4 †Sed quæro an reus absolutus poterit agere ad expensas duntaxat quas fecit, & omittere causam calumnię. credo ꝙ si quia, istæ sunt causæ separatæ secundum ꝙ dicit Barto. in d. l. j. in prin. ff. ad Turp. tamen ad hoc vt possit obtinere sententiam in causa expensarū oportet ꝙ probetur calumnia accusatoris, qua probata iudex poterit ex officio suo ipsum punire de calumnia, vt l. iij. C. qui accu. non pos. & hoc idem videtur esse de mente Bart. in d. l. j. in vlt. q. ff. ad Turp.

FINIS.

PERVTILIS ET QVOTIDIANVS TRACTATVS

DE TORMENTIS SIVE DE INDICIIS ET TORTVRA,

per præstantissimum ac eminentissimum ea ætate doctorem do. Guid. de Suzaria Mantuanum, cum additio. domi. Ludouici Bolognini Bononien. Vtriusq; Iuris Docto. clarissimi equitisque dignissimi in almo Bonoñ. studio Anno Domini M CCC LXXXVIII.

Ad magnificos dominos. d. prætores, & eorundem assessores ac iudices ad maleficia deputatos:

SVMMARIVM.

1 Iudex torturus reum, iuris, & humanitatis meminerit nec repente ad tormenta procedere debet, si veritas impositi criminis, alia quauis via leuiori possit erui.

2 Quæstio seu tortura non ex leui causa, aut pro quolibet crimine est indifferenter proponenda.
Indicia non quælibet sunt ad torturam sufficientia.

3 Tortura repeti non debet quis, nisi duobus concurrentibus.
Tormenta reo ea sunt moderatione inferenda, vt tortus aut innocentiæ, aut certe supplicio conseruetur saluus.

4 Quæstio, inquisitio quædam dicitur, cum tormentis & dolore corporis, facta eruendæ veritatis gratia.

5 Quæstio fieri dicitur per tormentum, quasi torquens mentem.

6 Iudex carcerato, qui torqueri non potest, alimenta denegare non debet.

7 Ferula in pueris, censetur quædam tortura.

8 Torqueri potest in casu quilibet, cuiuscunque sit conditionis, aut status.

9 Torquendi non sunt, qui in dignitate constituti sunt.

10 Statu liber impropriè dicitur, cui libertas in tempus certum, vel sub conditione certa relinquit.

11 Seruus quando, & contra quē torqueri possit.

12 Minor quatuordecim annis non debet torqueri, potest tamen ferula vel corrigia cedi.

13 Ferula minoribus datur, vt veritas sciatur, sed non vt condemnatio sequatur.

14 Decrepitus non est torquendus, & quæ dicatur decrepitas ætas.

15 Decrepitus in crimine læsæ maiestatis, & hæreseos torqueri potest.

16 Iudices eminentissimi, milites, decuriones, & eorum filii, nequaquam sunt torquendi.

17 Torquens in dignitate constitutum in casu non excepto in eo scilicet quo torqueri non debebat, capite plectitur.

18 Clerici & presbyteri, an & quando sint torquendi.

19 Quæstio qualiter, & quo debebat moderamine fieri.

20 Iudicis æqui arbitrio relinquitur, & quando & qualiter quis torqueatur.

21 Iudex in dubio modum torturæ non præsumitur excessisse.

22 Tortura quo ordine sit applicanda, si plures torquendi sint.
Pater & filius quando torquendi veniunt, a filio in patris præsentia est inchoandum.

23 Fœmina quare prius torqueri debeat quàm masculus.

24 Torqueri debet prius, qui veritatē nouit melius.

25 Iudex qualiter, & quo ordine, debeat reum interrogare.

26 Reus ex causa ciuili & criminali potest torqueri, si alias veritas non possit haberi.

27 Tortura communiter in ciuilibus causis non est admittenda.

Indicia

28 *Indicia sufficientia & verisimilia quæstionem præcedere debent, neque enim in omni causa, aut qualibet persona est proponenda.*

29 *Confessio facta in tortura sine indiciis verisimilibus nulla censetur etiam si extra tormenta ratificetur.*

30 *Indicia qualia ad torturam requirantur, iudicis arbitrio committitur, & nu. 35.*

Iudicantis arbitrio relinquitur quicquid à iure non determinatur.

31 *Iudex prudens circa indicia indaganda solerter instare debet contra delatum de crimine.*

32 *Conuersatio mala est malæ operationis et conscientiæ depravatæ indicium.*

33 *Indicia contra delatum sumi possunt ex constantia vel trepidatione.*

34 *Opera hominis attenduntur ex vitæ præteritæ gestis.*

36 *Iuuenis cum puella repertus, vel de domo eius exiens, supposuisse præsumitur.*

37 *Furtum feciſſe an præsumatur is penes quẽ res subtracta reperitur.*

Fama mala alicuius de præterito, facit eum malum præsumi, in eodem genere mali.

38 *Iudex in quibus delictis ad torturam promptior esse debeat.*

39 *Mortuus iuxta domum Titii repertus, an præsumatur a Titio occisus.*

40 *Fuga quando indicium sufficiens præbeat ad torturam.*

41 *Indicium consurgit, si postquam dominus loquutus est in aure famuli, ipse famulus aliquod crimen commiserit.*

42 *Fama publica a fide dignis orta personis, indicium ad torturam tribuit.*

Confessio socii in crimine indicium ad torturam censetur præstare.

43 *Quæstionis seu torturæ effectus quis sit.*

Confessio rei statim in causa criminali non præiudicat ei, nec plenam facit probationem.

44 *Confessio in ciuilibus, in quibus differens sit a confessione facta in criminalibus.*

45 *Confessioni in tormentis, vel eorum formidine emanate, non creditur.*

46 *Confessio rei de crimine, an debeat ratificari, vel reiterari antequam possit condemnatio sequi.*

47 *Conuictus de crimine non potest appellare, potest tamen confessus confessionem ratificare aut reuocare.*

48 *Confessio sponte facta, potest statim ratificari vel reuocari, sed ea quæ in tormentis fit, non statim ratificari debet.*

49 *Defensio non est deneganda sponte confesso.*

50 *Torto contra alium confesso, quando credatur.*

51 *Tortus de se confessus, de aliis interrogari non debet.*

52 *Torqueri cõtra alios in qbus casibus quis possit.*

53 *Inculpati seu accusati a torto, an ob huiusmodi præsumptionem possint torturæ applicari.*

54 *Inculpatio sola a torto facta, non facit indicium sufficiens ad torturam.*

55 *Inculpatus a torto, an saltem possit subiici torturæ, si sit malæ conuersationis & famæ.*

56 *Accusatus de furto, si tortus confiteatur, an possit torqueri pro aliis furtis, de quibus cõtra eum non habentur indicia.*

57 *Quæstio an possit alicui repeti sine nouo indicio.*

58 *Iudex dolo malo, & sine causa, qõni seu torturæ aliquem applicans, capite punitur.*

59 *Tortura & repetitio eiusdem non nisi legitimè fieri debet.*

60 *Iudex quid facere debeat, torto dicente se nihil scire, & nil dicturum etiam si per decennium torqueretur.*

61 *Indicia dicuntur noua, quæ a primis differunt specie vel substantia.*

62 *Reus petens defensionem contra indicia ad torturam, an sit audiendus.*

63 *Reo ante torturam aduersus indicia contra eum recepta datur defensio.*

64 *Princeps post sententiã latã, ad confessionem factam in tormentis, defensionem concedit, si de innocentia damnati constiterit.*

65 *Defensio nullatenus est deneganda reo, etiã sponte aut coactè confesso.*

66 *Testis tortus & in tortura confessus p errorẽ an possit ante sententiã suum errorem reuocare.*

67 *Defensionis facultas ante pœnæ impositionem nemini debet denegari.*

Defensio & probatio vsque ad sententiam fieri possunt.

68 *Confessio in tormentis facta & statim reuocata, an possit aliquid operari in præiudicium confitentis.*

69 *Confessio metu tormentorum facta absque perseuerationc, nullo modo præiudicat.*

Tortus confessus per diem naturalẽ quiescere debet antequã confessionem suam ratificet.

70 *Confessio torti, nullis, vel non legitimis præcedẽtibus indiciis, est nullius valoris.*

Confessio

71 *Confeßio ſponte facta, nullis etiam indiciis præcedentibus, eſt valida, quam ſequi poteſt condemnatio.*

72 *Confeßio quæ in tormentis facta dicatur. Percutere, & frameam vibrando minari, paria ſunt.*

73 *Confeſſio quæ ſit apud tormenta, in tormentis cenſetur facta.*

74 *Quæſtio ſeu tortura etiam dicitur, ſi in turri recluſo alimenta denegentur.*

75 *Detentus in carcere vt ſiti moriatur, torqueri dicitur, & ſi confiteatur eius confeſſio nulla erit.*

76 *Territio ſeu timor leuis non inualidat confeßionem de crimine delati.*

77 *Confeſſio facta ad verba iudicis dicentis reo aut cõfitere, aut ad tormẽta duceris, quãdo valeat.*

78 *Reus confeſſus, ad quem locum duci debeat in confeßione perſeueraturus.*

79 *Interuallũ confeſſionis & reductionis rei ad perſeuerandum quantum eſſe debeat.*

80 *Quæſtio quibus, præſentibus fieri debeat. Aduocatus in examinatione non poteſt præſens eſſe, licet bene in iuramenti delatione.*

81 *Liber homo in quibus poſſit torqueri caſibus.*

82 *Homo liber & in ſe & in alios, ex aliquo crimine delatus, torqueri poteſt.*

83 *Liber poteſt torturæ ſubiici indifferenter.*

84 *Principales perſonæ ſunt etiam ad veritatem eruendam, quæſtioni ſupponendæ.*

85 *Iudex in tortura modum excedens, & membra delati debilitans an & quo iure teneatur.*

86 *Propinquus propinquum corrigendo modum excedens tenetur.*

87 *Iudex in torquendo modum excedens non tenetur lege cornelia de ſicariis.*

88 *Iudex modum in torquendo excedens, non iudex, ſed priuatus eſſe fingitur*

89 *Torto in tortura deficiente, non tenetur iudex, ſi indicia præceſſerint.*

90 *Teſtis vnicus an faciat ĩdiciũ ad torturã ſufficiẽs.*

91 *Infamis teſtis indicium ad torturam non facit, debet enim teſtis famæ eſſe integræ.*

92 *Teſtis ſolus de viſu non facit indicium.*

93 *Quæſtio ſeu tortura an poſſit dari, maleficio tantum per famam probato.*

94 *Dictum vnius teſtis cum fama, indicium ſufficiens præbet ad torturam.*

95 *Fuga fugientem ſuſpectum monſtrat.*

96 *Poteſtas habens arbitrium procedendi ſecundum ſuam conſcientiam, an poſſit ſupplere defectum probationis indicii.*

97 *Iudex vigore arbitrii ſibi dati poterit torquere ad dictum vnius teſtis de viſu deponentis.*

98 *Præſumptio iuris, violenta dicitur, & quid operetur.*

99 *Indicia indubitata quæ dicantur, & quando quis torqueri poßit, ſtatuto ſtante quòd nullus ſine indiciis indubitatis torqueatur.*

100 *Indicia plura probata an & quando faciant vnum indicium indubitatum.*

101 *Præſumptio violenta contra aliquem, quòd quẽpiam occidi fecerit, qualiter probetur.*

102 *Cauſa criminalis præſumptionibus & argumentis cognoſci poteſt & terminari.*

103 *Probationes diuerſi generis non iunguntur ad condemnandum in criminalibus.*

104 *Milites noſtri temporis an poſſint cõni ſubiici.*

105 *Milites hodierni, per plateas quotidie occioſi, torturæ poſſunt applicari ſicut alii priuati. Milites noſtri temporis pro debito contractus vel vltimæ voluntatis carcerari nequeunt.*

106 *Inſignia ſola militiæ non faciunt quæ militum gaudere priuilegiis.*

107 *Presbyteri non ſunt torturæ ſupponendi, licet bene clerici de iure ciuili.*

108 *Iudices & aduocati an poßint ſubiici quæſtioni.*

109 *Aduocati nec de iure nec de conſuetudine poſſunt torqueri.*

110 *Conſiliarii ciuitatum de iuris ſolennitate torqueri non debent, decuriones enim dicuntur.*

111 *Iudex conſiliarios torquẽs ſeu decuriones capite punitur.*

Guido de Suzaria.

DE QVAESTIONIbus plenius tractaturus videndum eſt quid ſit qõ. Quę perſonæ poſsint torqueri, & quæ non. Et quomodo debeat inquiſitio, ſeu quæſtio fieri, ſeu quo moderamine, & quo ordine ſint habenda tormenta, ſeu homines torquendi. Ex quibus cauſis, et quę oporteat præcedere qõnem, & quis ſit effectus quæſtionis. Denuo formabo quaſdam vtiles, & quotidianas qõnes ſuper prædictis, & vt iudicibus immodice ſeuientibus aliqua temperies imponatur vt C. de cuſt. reo. l. ij. Prenotabis quinque magiſtralia ad hunc tractatum. † Primum ꝙ iudices qui de aliquo habere quęſtionẽ intendunt, ante omnia iuris & humanitatis conſideratione habeant: vt non facile ad tormenta procedant nec repente, quantuncunque adſint vriſimilia argumenta, ſi aliqua leuiori via poteſt obiecti criminis,

criminis, prius veritas reperiri. ff. de quæstio. l. diuus. j. & ij. responso & l. edictum. & C. eo. l. quoties. ff. de rei ven. l. si possessor. & not. ff. pro soc.
2 l. si inter §. idem respondit in gl. ordi. † Secundū est notandum, ꝙ ex qualibet leui causa, nec pro quolibet crimine, nec indifferenter de qualibet persona habenda est qō. d. l. edictum. Tertium notandum est, ꝙ non quælibet indicia sunt sufficientia ad tormenta habenda: quia tunc torquendus est reus cum suspectus est, & indicia præcesserint, verisimilia talia ꝙ sola quasi torquendi confessio de esse videatur. l. j. & ij. responso. ff. de quæstio. † Quartum notandum est ꝙ in quæstione
3 non est aliquis repetendus nisi duo concurrant, scilicet ꝙ noua superuenerint indicia, & ꝙ tortus in fortitudine corporis animiq; durauerit vt ff. de qō. l. vnius. §. j. Quintum notandum est, ꝙ iudices hoc temperamentum teneant, vt tormenta non sumant de aliquo in immensum, nec quāta postulauerit accusator, sed prout moderatæ rationis temperamenta desiderant, adeo, ꝙ tortus saluus innocentiæ vel supplicio cōseruetur. vt ff. de
4 qō. l. j. §. qȝnis ibi, teneri eum &c. † Quid est qō? quæstio est inquisitio, quæ fit ad eruendam veritatem per tormenta & corporis dolorem. Nuda igitur interrogatio vel leuis territio non pertinet ad hoc edictum. vt ff. de iniu. l. apud labeonem. §. adiicitur. versic. quęstionem. & ff. ad Sylla. l. j. §. quæstionem.

Additio domini Ludouici.

Circa hanc quotidianam et vltimam materiam tormentorum, non dico vtilem tamen pro torquendis, sed potius qno ad eos horrendam & inutilem, licet multum practicabilem, vt vides d. author fecit quinque principales dubitationes, in quibus vis tota eius consistit, cum declarationibus, interpretationibus, & limitationibus per me in vno quoque passu in-
5 ferius subiiciendis. † Et primo circa hoc primum ꝙ quæstio fit ad eruendam veritatem per tormenta & corporis dolorem &c. dicas ꝙ hoc verum est, sed iudicio meo etiam dicitur fieri per tormentum, quasi torquens mentem, a torqueo, torques, ita reperio dixisse domi. Abb. in c. cum in contemplatione in j. colum. in prin. in ver. & pro intellectu materiæ &c. extra de regu. iur. Plus dico ꝙ etiam denegatio victus dicitur species torturæ. tex. est in d. §. quæstionum, & ibi
6 glo. † & ideo male facit iudex denegans alimenta carcerato, qui non possit torqueri, secundum Bar. in l. j. §. diuus. ff. de qō. & do. Ange. Areti. in suo libello maleficio. in verbo, fama publica præcedente. in ij. colum. & adeo requiritur corporis, vel mentis dolor, ꝙ si iudex fecit quem spoliare vt torturæ eum præberet, si confiteatur crimen non dicitur confessio esse extorta metu tormentorum secundum Nico. de Nea. in l. nouissime. ff. de fal. tut. au. licet Salycet. in hoc vltimo teneat contrarium in l. ij. C. de custo. reo. & forte melius. nam si denegatio victus inducit speciem torturæ, idem in subiecto torturæ, & iam spoliato vt torqueatur. nā inesse videtur l. lecta. ver. dicebam. ff. si cert. pet. & facit l. pen. ff. de testa.
7 mili. † pro quo facit quia ferula dicitur esse species torturæ in pueris l. j. §. impuberes. ff. ad Sylla. & est glo. quam commendat ibi Bal. in l. fi. C. ad Sylla. & Bart. in l. ex libero. §. de minore. ff. de qō. ad idem facit. quia si filius torquetur, prout torqueri debet ante patrem, coram patre, pater dicitur quasi tortus. §. sed veteres. Insti. de noxa. actio. & infra dicemus post auctorem i. §. quo ordine &c. & tamen corpus eius non tangitur, præterea ductus solum ad locum torturæ, si confitetur dicitur confessus in tormentis l. ij. C. quo. app. in ver. fortitudine tormētorum. & dicetur infra post auctorem in versicu. quæro quæ dicitur confessio &c. neque omnibus istis modis dicitur quæstio habita.

Guido de Suzaria.

8 Quæ autē personæ † possunt torqueri & quę non. & certe torqueri possunt tam liberi, q̄ꝫ serui, & liberti, & statu liberi. l. edictum. de qō. l. ex libero & l. diuus. & tam masculi, q̄ꝫ fœmine, nisi sint prægnantes, vt l. prægnantes. ff. de pę. & quamuis quidam contrarium dixerit, dic indubitātet liberos homines, tam in seipsos principaliter, quam alios posse torqueri. ff. de qō. l. ex libero, in princi. l. vnius. §. testes. & arg. C. ad l. Corne. de fal. sicut. & l. si quis decurio & ff. de remili. l. proditores. & in auth. vt iudi. sine quo. suffra. §. oportet. colum. ij. & C. de qō. l. milites, vbi indistincte loquitur & quo ad crimina. & quo ad
9 personas cuiuscunque conditionis † exceptis quibusdam ī dignitate positos quos torqueri nō permittit, vt C. de infami. l. nullam vbi de hoc. & C. de assess. l. nullus. ad fin. omnia prædicta iura loquuntur de quæstionibus habendis de liberis hominibus.

Additio domini Ludouici.

Circa hanc secundam conclusionem, de personis torquēdis, seu quæ torqueri possunt. adde ꝙ dictum in liberis ipsemet author confirmat infra versicu. sed nunquid liber homo &c. Et idem dicendum est etiam in statuliberis text.
10 est in l. statuliberum. ff. de quæstio. † & statuliber dicitur ille cui libertas est relicta in certum tempus, vel certa conditione interim. l. prima. & per to. ff. de sta. libe. & ita in terminis voluit do. Abb. in cap. cum in contemplatione. in vlti. col. circa fin. in versi. si vero sunt statuliberi &c. extra de regu. iur. & voluit Bartol. in l. diuus pius. ff. de quæstio. & Angel. Aret. in suo tract. maleficio. in versi. fama publica præcedente. in versic. vj. quæro quæ personæ &c. vbi dat regulam generalem ꝙ omnes possunt torqueri nisi sint excepti
11 a iure. † De seruis autem, dicas tu clarius, ꝙ aut volumus torquere contra extraneum. & indistincte possunt. aut contra dominum, & nō possunt, nisi in subsidiū, nisi sit super facto cōi domini & serui. l. quicunque. C. de ser. fug. & nisi in criminibus exceptis. vt læsæ maiestatis, & similibus. ita voluit do. Abb. vbi supra in vlt. verbis ieet do. Angel. vbi supra simpliciter dicat seruos torquendos.

Guido

Guido de Suzaria.

12 Excipiuntur † quædam perſonæ quas ius torqueri non ſinit, ſcilicet quædam propter ætatem, vt minores. xiiij. an. nam torqueri non poſſunt, tamen poſſunt ferula cedi, vel terreri corrigia leuiter ad eruendam veritatem. vt ff. ad Sylla. l. j. §. impubes. & l. excipiuntur. ff. de quæſtio. & l. de minore. j. reſpõ ſo. & l. ex libero. §. de minore.

Additio domini Ludouici.

13 De hoc ſupra dixi in j. cap. ideo non repeto hic. † Sed not. nunc vnum ꝙ feru la qua torquentur iſti minores. xiiij. an. datur ſolum vt veritas ſciatur, non autem condemnetur. ſecundum Bartol. in d. l. ex libero §. de minore. & Bald. in l. fin. C. ad Sylla. vbi dixit limitando prædicta, vnum notabile verbum, ꝙ hoc procedit in minore, maiore tamen infante, ſecus autem in infante ſecundum eum ibidem.

Guido de Suzaria.

14 Item †ætati decrepitæ ſubuenitur, & nõ torquetur. ſed quæ dicitur illa ætas decrepita, cui debeat ſubueniri, reſpondeo vt ff. ad Sylla. l. iij. §. ignoſcitur.

Addi. do. Ludo.

In hoc de decrepito adde tu, ꝙ idem voluit Ang. in d. ſuo tract. maleficiorum. in verbo, fama publica præcedente &c. in ver. vj.

15 quæro quæ perſonæ &c. † vbi limitat præterq̃ in crimine læſæ maie. & hæreſis, & ſimilibus. Nã cum in iſtis caſibus doctor & miles & oẽs exceptuati poſsint torqueri puta infra dicemus in locis ſuis. idem & multo magis dicendum eſt in decrepito, vt non excuſetur, quin torqueatur, quo vero ad ætatẽ decrepitã quę dicatur vltra tex. in d. §. ignoſcitur. dicas prout hr̃ in c. vlti. lxxx. di. & p ſo. And. in proœmio. vj. li. & hr̃ in hoc verſu. Infans, inde puer, adoleſcens poſt, iuuenis, vir, Dicitur inde ſenex, poſtea decrepitus.

Guido de Suza.

16 Item in dignitate poſiti † non torquentur, vt eminentiſsimi iudices, & milites, et decuriones, & filij, & nepotes prædictorum, ne in eis aliqua pudoris macula aſpergatur, vt l. milites. & l. diuo Marco. & l. decuriones. C. de qõ. & l. fin. ff. de decu. ſed in quibuſdam caſibus, dignitas nec minor ætas præbet excuſationem, quia torquentur, vt in crimine læſæ maieſta. & proditionis, & quibuſdam aliis, vt l. de minore. primo reſponſo. et l. ex libero. §. j. de quæſtio. & l. deſertor. ff. de re mili. & l. his. & l. proditores. Item decuriones in alio caſu torquentur. cum tempore decurionatus quæritur de fid. inſtru. ꝙ ante decurionatum confecerant, & l. ſi quis decurio. C. ad l. Cor. de fal. Item mulieres quouſque ſunt prægnantes torqueri non poſſunt l. prægnantis. ff. de pœnis.

Addi. do. Ludo.

Circa has perſonas priuilegiatas, adde tu, ꝙ idem voluit do. Abb. in cap. cum in cõtemplatione. in j. colum. in verſi. v. quæro homines &c. & Ange. in d. ſuo tracta. in glo. fama pu-

17 blica. ver. vj. quęro &c. dicens † ꝙ ſi quis torqueret aliquẽ de prioribus, vel de ancianis, qui ſunt loco decurionum puniretur pœna capitis, niſi eſſemus in criminibus exceptis alleg. tex. in l. fallaciter. C. de abo. & Bald. in l. qõnes. C. de decu.

Plus dico ꝙ conſuetudo inducens, ꝙ perſonæ priuilegiatæ torqueantur, non vꝫ. text. eſt in l. omnes iudices. per quem text. ita determinat ibi

18 Barto. C. de decu. lib. x. † Præterea ſcias, vltra perſonas enumeratas per authorem, idem dicendum eſt in clericis ſecũdum quoſdam, quos refert do. Abb. in d. c. cum in contemplatione vbi tamẽ ipſe poſtea decidit contrarium, & plus dicit ꝙ ẽt ſi eſſent presbyteri poſſunt torqueri. ſubdit tamen, ꝙ clerici in vno ſunt priuilegiati, ꝙ tortura non debet eſſe ita ſeuera in eis, ſicut in laicis. vnde non debent ſupponi aculeis, vel funiculis, ſed virgis ſeu corrigeatis alleg. text. in cap. j. in fin. xxiij. qõ. iij.

Guido de Suzaria.

19 Qualiter inquiſitio † ſeu qõ fieri debeat, et cum quo moderamine ſint habẽda? dic non eſſe in immenſum tormenta habenda, nec quanta poſtulauerit accuſator, ſed vt moderatæ rationis temperamenta deſiderant. l. de minore. §. tormenta. de qõ. & circa hoc nõ poteſt certa tradi doctrina, ſed iudex conſideret torquendum, cuius ſit fortitudinis, vel debilitatis, cuius valitudinis, cuius ætatis, & ſecundum veritatem perſonæ varietatem, criminis ſeu alterius negotij qualitatem, quandoq; ſuperioribus, quandoq; minoribus tormentis vtatur. & ꝙ hæc ſint conſideranda probatur per iura. ff. de re mili. l. iij. §. ſi. ff. ad Sylla. l. ſi quis in graui. in prin. ſic ergo torqueat, vt innocentiæ, vel ſupplicio, ſeruet incolumẽ. vt l. qõnis. ff. de quæſtionibus.

Additio do. Ludo.

Circa modum ſeu moderamen tormentorum, domi. auctor recte loquutus eſt cuius di ctis adde, ꝙ idem voluit do. Abb. in d. c. cum in contemplatione. in j. col. in ver. iij. quęro qualis debet eſſe &c. idem voluit Ang. Aret. in ſuo trac. maleficio. in ver. fama pub. præcedente &c. in verſi. vij. quæro cum quo moderamine &c. vbi

20 ſubdit ꝙ † hoc reſidet in pectore boni iudicis, qui conſiderabit omnia prædicta, adeo ꝙ ſi indicia præcedant, et in actis appareat de eis, ſi iudex quem torqueat, & tortus moriatur, non tenetur. l. ſed an vltro. ff. de nego. geſto. & voluit Cyn. Bal. & Saly. in l. Gracchus. C. de adulte. & Bart. in l. quęſtionis. ff. de qõ. et Angel. in l. iij. C. de adul. et do. author. infra in ver. an ſi iudex in tormentando &c. in quibus locis ſubdunt præfati ſcriben. ꝙ hoc eſt verum, dũmodo iudex non fuerit egreſ-

21 ſus erminos torturæ, † & in dubio non præſumitur egreſſum fuiſſe, vnde dicenti contrarium incumbit onus probandi. quod dicit etiam not. dignum Ang. vbi ſupra, de quo vide etiam per do. Gand. in ſuo tracta. maleſi. in rub. de qõ. in quæſtione quæ confeſsio dicatur facta metu &c. & Ang. in l. j. de vi pub. Bal. in c. iudices. in tiru. de

pa. iur.

pa.iur.fir.in vſi.feu.& Bal.in rub.C.de pœna iudicis qui male iud.& do.Gaſpar.Calde.in cap.j. extra de depoſito.

Guido de Suza.

22 Quo ordine † ſint habenda tormenta, poſito ꝙ a pluribus ſint habenda, reſpondeo ſagax iudex cõſiderabit a quo facilius erui poſsit veritas,& ſic ab illo quæſtionem incipiat, a timidiori,a magis ſuſpecto, a iuniori,a debiliori,& non a fortiori, vt l.j.§.j.& l. vnius.§.j.de qõ. Item ſi torquendi ſunt pater & filius, a filio incipiendum eſt in patris conſpectu; quia per hoc dicet citius pater,cũ ipſe magis torqueatur,q̃ filius, argumen.ff.ꝙ met.cauſa.l.iſti quidem.in fi. & Inſtitu.de noxali.§.ſed veteres. Item fœmina priuſquam homo torqueatur; quia homo tanquam maioris conſtantiæ tardius confitetur,& mulier citius: quia momentaneum & inſtabile cor habet l.filia in obritate. C. de inoffi. teſta. cap.forus.extra de verb. ſigni.l.deferre.in prin.de iur. fiſ.

Addi. do. Ludo.

Circa ordinem torquendi do. author recte loquutus eſt, cuius dictis adde,ꝙ idem voluit Dyn. in ſuo tracta. de qõ.in ver. quo ordine &c. & Bartol.in l.j.ff. de qõ.& Ange. Aret.vbi ſupra proxime in ver. fama publica præcedente . in verſic.nunc videamus &c. vbi alleg. Angel.in l.fin.C.de quæſtio.

23 † & dum loquitur de fœmina quæ prius torquenda eſt q̃ maſculus , alleg. ipſe aliam rationem, quia fœmina eſt debilior.alleg. tex.in l.filia.C. de inoffi. teſta. ſed tamen contra hoc facit glo.in l.nihil.de adul.quæ dixit, ꝙ fœmina ſuſtinet graviora vulnera q̃ maſculus.vnde dicas , ꝙ tutior eſt ratio do.authoris, quia fœmina habet cor momentaneum & inſtabile,de qua materia vide per Bart.in l.j.ff.de offi.præfe.vigi.vbi dixit, ꝙ de re furata prius torqueri debet. & Bart.in l.diuus §.reorum.ff.loc.& Bar.in l.ſi ita.ff.de fun.inſtr. & Bal.in l.j.C.loca.vbi dicunt ꝙ vicinus proximior debet prius torqueri.& Bar.in l.quoties.C.

24 de naufra.lib.x.vbi dicit † ꝙ ille debet torqueri qui prius nouit veritatem.& facit l.j.in princ. & l.ex libero.§.j.de qõ.vbi probatur ꝙ prius torquendus eſt iuuenis quam ſenex, tanquam minus ſtabilis. Præterea ſcias circa iſtum ordinem tormentorum,ꝙ iudex debet cauere vt non interroget inculpatum,an percuſſerit Caium in brachio, cum enſe tali die,& tali loco: quoniam iſtud eſſet inſtruere ipſum , & per ſuggeſtionem inducere eum ad ſic confitendum,vt eſt tex.in l.j.§.qui quę ſtionem.ff. de quæſtio. & ibi hoc voluit Bartol.

25 † debet ergo interrogare eum in genere,ſi cũ aliquo fecit aliquam rixam,& poſtea deſcendendo ad ſpecies, ſi cum Caio, & poſtea ſi Caium vulnerauerit,nõ autem magis in ſpecie inclinet. vel rectius faciet iudex, ſi ſolũ interroget, ſi aliquod maleficium commiſerit , nec vlterius interroget alias forte ille doctus diceret metu tormentorum, ꝙ nunquam ſi ſciret diceret , nec dicere potuiſſet . ita voluit Angel. Aret. in d. tract.ſuo in verbo , fama publica in verſi. iij.ſit bene cautus iudex &c.

Guid.de Suza.

26 Ex quibus cauſis † torqueãtur homines, reſpon.ex ciuili, & criminali, & tunc cum veritas haberi non poteſt, vt ff.de qõ.l.diuus.& l.ex libero,& l.quoties.C.eo.ti.& no.Azo.in ſum.eo.ti.§.torquentur.

Additio domini Ludouici.

Circa cauſas quæſtionis habendæ, optime loquutus eſt do. author, cuius dictis adde do. Abb.in d.c.cum in contem-

27 platione,in j.col.extra de reg. iur. † tamẽ ſcias ꝙ in cauſis ciuilibus regulariter tortura nõ permittitur.d.l.diuus.& l.etiam. & ibi Bar.de quæſtioni.& Ange. Are.in d.verbo fama, niſi pro delicto ciuiliter conueniatur ſecundum Bal. in c.dilectus.extra de appel.

Guido de Suza.

28 Non tamen ex omni cauſa † quis torquendus eſt,nec quælibet perſona indifferenter, vt ff.de quæſtio.l.edictum cum oporteat præcedere quæſtionem indicia ſuffi cientia & veriſimilia, nec a tormentis eſt incipiendũ l.prima.j.reſpon.ff.de qõ.nã ſine indiciis, vel ſine preſumptionibus quis torquendus nõ eſt. vt l.vnius.§.in ea.ff.de qõ.l.maritus.& l.fi.& C. de fal.l.ſicut,in fin.& certe a rectoribus eſt valde conſiderandum,& ponderoſe,nunquid præcedentia indicia ſint veriſimilia, & ſufficientia ad habendum torturam,cum ad talia reſtitutio,vel appellatio ſubſequens prodeſſe non poſsit; nam plures dum torquentur perimere ſolent l.aut damna. .§.j.ff.de pœ.& quod torturam præcedere debeãt indicia,probatur per iura in l.milites, & in l.cũ cognitio naturalis.C.de qõni.

Addi. do. Ludoui.

In hoc ꝙ indicia omnino præcedere debeãt torturam,idem reperio voluiſſe do. Abb.in c.cum in contemplatione . in j.col.circa prin.extra de regu.iur.& do.Ang.Are. in ſuo libello male.in verſi. nunc videamus, &c. in hoc

29 nemo diſcrepat, ſed plus dicas † ꝙ intantum debent præcedere indicia torturam, & etiam ſufficientia, & legitima quæ qualia ſint infra dicam, ꝙ confeſsio aliter facta, etiam ſi ex poſtfacto ratificetur,etiam ſi extra tormenta.non vꝫ.nec poteſt illa confeſsione condemnari. caſus eſt not.in l.qõnis. ſecundum vnam lectu. glo.approbata.ff. de quæſtio.do.Gan.in tracta. male. in rub.incip. quæro nunquid confeſſus in tormentis non præcedentibus &c.& Ang.& Pau.de Caſtr.& Ioan.de Imo.in l.qui in aliena.§.Celſus.ff.de acqui.here. & Saly.in l.ij.in vlti.col.C.de cuſto.reo. & Pet. de Ancha. in clemen.j.extra de ho. & in conſil. xxij. incip. in Chriſti nomine viſa inquiſitione formata in philippum &c. & do.me. Alexan.in conſi.v.in j. col.incip. in cauſa inquiſitionis formatę contra Vale.&c.in j.vol.& in cõſi.lij.in ij. volu.per totum incip.viſo themate &c.& in conſil.cxlij.in ij.colum.in ij. volu. incip.an ille qui primo fuerat iniuſte tortus &c. quia ſecundum

eum

eum poſtquam ſemel fuit indebite tortus præſumitur ſemper ſubeſſe eadem cauſa iuſti timoris, & ideo non valet talis confeſsio, niſi præcedant indicia ſufficientia & legitima. & idem voluit author infra in verſi. ſed quid ſi aliquis tortus eſt nullis &c.

Gui. de Suza.

30 Quæ & qualia indicia† requirantur vt quis poſsit poni ad torturam, reſpondeo non poſſunt dici, vel oſtendi, vel de eis certa deſcriptio; vel doctrina dari, ſed hoc committitur arbitrio iudicantis, vt ff. de teſti. l. iij. in prin. ibi tu magis ſcire potes, & ſicut dicimus de acceſsione & mora, vt ff. de diuer. & temp. præſcrip. l. de acceſsionibus, & ff. de vſur. l. mora. & generaliter, omne quod non determinatur a iure, relinquitur arbitrio iudicantis, vt eſt videre in pœnis a iure non determinatis, vt l. hodie. & l. ſanctio. ff. de pœn. & ff. de effra. l. j. §. quibus nulla. ſic de tempore dicimus, ꝙ indeterminate profertur, vt ff. de iure deli. l. j. cum ſi. poſſumus tamen
31 in genere talem doctrinam tradere, † ꝙ aſtutus iudex debet ſolicitus ſtare ad indaganda indicia contra delatum ex aliquo crimine. nam indicia ſunt alijs probationibus proxima, & dicuntur quaſi demonſtratiua veritatis, & probationũ adminicula, vt C. de proba. l. inſtrumenta, & l. fina. ſunt enim indicia pars probationis claræ, vt C. qui teſta. fa. poſ. l. hac conſul: iſsima. §. deinde. ibi, indicia &c. Nam indicium dicitur ab indicando, vnde indicia ideſt adminicula demonſtratiua ad indicandum veritatem, vt C. de adul. ſi quis adulterij. & l. ſolent. ff. de præſc. verbis. Quærat iudex & inſtanter indaget, cum quibus, & per quæ loca conuerſabatur delatus, quem torqueri intendit;
32 † quoniam mala conuerſatio eſt malæ operationis indicium, vt ff. de admi. tut. l. ſi plures §. aſsiduè. nam ex mala cõuerſatione, quis etiam bonus efficit vitioſus, vt ff. de ędi. ędic. l. ędilẽ. §. pedius. ibi alleg. fore, vel vinearius. Ad idem dictum Philoſophi. qualis quiſq; eſt talium conſortio delectatur. Item conſideret loca in quibus conuerſabatur; quia ſecundum locorum varietatem varie colliguntur coniecturæ vt C. ſi man. fue. alie. l. fi. ff. de pœ. l. aut facta. §. euenit. Item intereſt quærere, ſi erat inimicus offenſi, vel ſi aliqua offenſio interuenerat inter eos; quia tunc eſt præſumptio, culpę: quia inimicus de inimico male facere & male cogitare a iure præſumitur, vt ff. de his quibus vt indig. l. ſi inimicitiæ. ff. de adimen. leg. l. iij. §. fin. & de quæſtionibus l. j. §. quæſtioni. Item ſtudeat inuenire cuius æſtimationis & famæ ſit. qualis. n. fuerit fama & opinio cuiuſcunque in ciuitate, talẽ eum eſſe preſumimus. l. de minore. §. tormenta ibi, vel cuius eſtimationis &c. de quęſtionibus, & l. ſi a bonæfidei, primo reſpon. de rei vend. & in auth.
33 teſti. §. ſancimus. col. vij. † Item poterit iudex indicia ſumere ex conſtantia, vel ex trepidatione vocis, vel membrorum, vel pallore, vt d. §. tormẽta. loquutio, vel conſtantia, vel trepiditas, vel eſtimatio cuiuſque, attendenda eſt & indaganda, qm̃ multum conferunt ad illuminandum veritatem & in lucem emergentia, vt d. §. tormenta. Item indaget cuius primo vitæ fuit, & an talia, & ſimilia de quibus ad præſens inculpatur, facere conſueuit. nam de vno quoque bonum, vel malum præſumimus, conſideratis primo actitatis ab illo, vt ff. de re milit. l. deſertorem. §. his qui el. ij. ibi, inſpecto vitæ eius præcedenti actu &c. & l. non oẽs. §. a Barbaris, eod. ti. & ff. de ſuſ. tut. l. tutor quoq;
34 . §. quæri poteſt. † ex geſtis enim preteritæ vitæ præſentia metimur, vt C. de agen. in re. l. pe. §. fin. lib. xij. Item an fuerit ei minatus, quoniam erit indicium, ꝙ ipſe operibus adimpleuerit illudquod terrendis verbis profudit, cum ex dictis hominũ facta penſemus, vt C. ſi quis Impe. ma. dix. l. j. & ff. de ſup. leg. l. Labeo. Item conſiderandum eſt an ſit talis qui conſueuerit, & poſſe habuit talia committendi quod eſt nota. dignũ vt ff. ad l. Iul. maie. l. famoſi. ibi, an potuerit facere, & ibi an quid ſimile fecerit. Item ſi aufugit eſt indicium contra eum, vel ſi ſtatim ſe abſentauerit poſt perpetratũ maleficium arg. in auct. de exhibẽ. & introdu. reis. §. ſi vero, & C. de aſſeſſor. l. conſiliarios. Item teſtes recipiat ſuper maleficio commiſſo in loco vbi fuit commiſſum. & de voce publica, & fama cum citra probata coadiuuant indicium ad tormenta vt. ff. de teſti. l. iij. & ff. de fluminis. §. flumen. l. j. Ex multis alijs poterit curioſus iudex indicia ſumere ad informandam conſcientiam pro eruenda veritate delicti.

Addi. do. Ludo.

Circa hanc materiam qualiter & quommodo ſumantur indicia, & qualia requirãtur vtquis poſsit torqueri. d. author, vt vides multipliciter exemplificauit, & finaliter cõcludit hoc dependere ex iudicis arbitrio, & ideo poſſumus dicere in hoc certam doctrinam dari non poſſe, in qua materia primo reperio do. Abb. in c. cum in contemplatione. in j. col. in verſi. & quæ indicia
35 ſufficiant &c. vbi † concludit ꝙ non poteſt dari certa doctrina. ſed relinquendum eſt iudicis arbitrio, & idem voluit Bald. in l. j. in vlt. col. in prin. C. cõia delega. & Bal. in l. ea quidem. C. de accu. & Bal. in rubri. C. de prõba. in ij. col. & in l. ſeruos. C. de teſti. & in l. ij. C. quorum appella. & do. Ang. Aret. in ſuo libello maleficiorum in verbo fama publica præcedente. in v. col. in ver. quæro an vnum indicium &c. vbi ponit fere omnia exẽpla, de quibus hic per dominum authorem, & vltra ea ſubdit, ꝙ ſi res furata reperitur penes ali-
36 quem. † & ſi iuuenis reperitur in domo pulchræ puellæ, vel reperitur exire de domo, præſumitur ſuppoſuiſſe. alleg. Barto. poſt Iac. But. in l. fi. ff. de hæred. inſtit. vel ſi quis repertus eſt cum cultello euaginato prope mortuum, nam iſtud eſt indicium ſufficiens, immo manifeſtum, ſecundum Bart. in l. fur manifeſtus. ff. de fur. & idem ſi quis viſus fuit cum cultello ſanguinolento exire de domo, cum facie pallida, & repertus eſt intus domo mortuus. alleg. Ioan. And. in additio. Specu. in ti. de proba. §. j. verſic. xij. referentem do. Tho. de Piperata combon. ita tenẽtem, & plus dicentem, ꝙ hoc vltimum eſt indicium ad condemnationem, de quo latius poſuit domi. Angel. vbi ſupra proxime.
37 † Cuius dictis adde etiam in hac materia indiciorum,

cioram,& primo,dum dixit,q̃ si res fuit subtracta & reperitur penes aliquem,præsumitur ab eo subtracta,nam hoc verum, dummodo probetur illum solitum esse talia perpetrare, alias non redditur suspectus ex eo solo. ita voluit do.me. Alexan.in consi. v.in ij.col.in j.volu.inci.in causa inquisitionis formatæ contra valerium &c. Præterea in eo quod dictum fuit,q̃ mala fama alicuius de præterito,facit præsumi de præsenti.d.l.nõ omnes.§. a Barbaris. de re mili. & l. si cui.§.hisdem. ff. de accu. nam hoc procedit in eodem genere mali. alias autem non,secundum Iac.de Raue. & Bart. in l.Cassius.ff.de sena.& Barto.in l.si pupillus.§. sed si quis præto.in vij.q.de no.ope.nun.& Bald. & Ioan.de Imo.in l.fi.de hære. insti. & do. meus in d.consi.v.in iij.colũ. vbi multum singulariter more suo loquutus est in hac materia indiciorum & torturæ. & in consi.clij. in ij.vol.inci.an tortus &c. & in consi. lxvij.in vij.& viij.colũ.in j. volu.incip.si præcedentibus indiicis &c. in ver. q̃ autem indicia fuissent sufficientia,vbi ponit de teste deponente de visu,& de fuga illius,qui dicebatur particeps eiusdẽ delicti, & in consi.lxxvij. in ij.& iij.col.in eo.j.volu.incip.in causa accusationis de crimi.fal.&c. vbi dat vnam doctrinam multum magistralem & declarantem totam hanc
38 materiam, q̃ † in delictis quæ occulte committuntur,vt est adulterium, venerare aliquem,falsificare monetam, & similia,iudex debet esse facilior, & prũptior ad torturam.alleg. Bald.in l.iij. C.de episc.audien.qui dixit hoc esse menti tenendum.de qua materia etiam posuit idem dominus me.in consi.xlj.per totum in j.volu.incip. si præcedentibus indicijs. & in consil.j.in iij.volu. incip. in causa inquisitionis formate contra Anto. Fran.de Fon.&c. Similiter illud quod dictum est de inimico, vt præsumatur ab inimico offensus, per l.iij.§.fin.de alimen.lega.&c. dicas q̃ idem voluit Specu.in ti.de præsumptio.§.j.& facit tex. in l.j.§.hec rescriptũ.ff.ad Sylla.in versi.in suspicionem cedis &c. tamen intellige hoc esse verum loquendo de inimico capitali,vel saltem cum quo erat lis de maiori parte bonorum.ita voluit Spec. in d.§.j.& Barto.in d.l.iij.§.fina.& Angel.Aret. in suo libel.male.in ver.fama publica præcedente,in versi.quæro quid si reperiatur quidam occi-
39 sus,argu.gloss.in l.licet,de arbi.† vbi ponit etiã de eo qui repertus est mortuus prope domum Titij, an præsumatur mortuus a Titio, & concludit q̃ sic,si Titius erat solitus cõmittere homicidia, per glo.in l.ciuilem.C.de fur.& Bar.in l.fi.ff.de via publ.& similiter,si quis reperitur mortuus in strata,præsumitur mortuus ab illo qui frequentabat in illa,secundum Bart.in l.iuste.ff.de vsucap. in prin.tamen intellige si erat malus homo,alias non,secundum do.Angel. vbi supra proxime, in versic.quid autem si quis in strata &c. vbi ponit etiam quid si quinque reperiuntur in vna domo, quorum vnus reperitur mortuus, an præsumatur mortuus ab illis de domo, post multa concludit, q̃ non possunt omnes prædicti puniri, sed bene possunt torqueri,alle.Ioan.And.in additio.Spec. in tit.de homi.§.j.ver. sed pone quatuor &c. Similiter dum dixit d.author,de minis præcedentibus,vt faciant indicium,et etiam consuetudo talia perpetrandi &c. dicas q̃ idem voluit Bal.in l.fi. ff.de hęred.insti.& d. Abb. in c.tertio loco.in vj. col.cum seq. extra de probat.& Cyn.in l.j. C. si quis impe.& Cy.& Bal. in l.metum.C.quod me. causa,& Saly.in d.l.j.si quis imperatori.et Ange. & Ioan.de Imo.in d.l.fi.de hære. insti. tamen intellige sane secundum qualitatem personæ minan-
40 tis,secundum Sal.vbi supra proxime.† Item illud q̃ dictum est de fuga,intellige sane, si fuga sequatur vel inquisitionem,vel accusationẽ in causis non capitalibus, sed in capitalibus post inquisitionem , vel accusationẽ ex fuga, vel si reus stat caute in domo,vel alibi,ne capiatur,non est præsumptio,vel indicium,quia iuste timet & sic iuste facit secundum Bart. in l.j. ff.de his qui sibi mor. consci. Idem dicas vbi fugiens propter terrorem familiæ,& postea citatus comparet, quia tunc ex fuga non inducitur indicium contra eum,secundũ Bar.in l.qs sit fugitiuus.§.j.ff.de ędi.edic. Idẽ vbi quis aufugeret de carcere quem apertum inuenit, secundum Bald.in l.succurritur.ff.ex quibus cau-
41 ma. †Similiter indicium resultat quando dominus loquutus est ad aures famuli, vel in secreto, postea famulus delinquat, secundum Barto.in l.si ventri.§.fin.ff.de priui.credi. & Bald. in l.j.C.de ser. fugi. Idem dico si dominus diceret aperte famulo hæc verba vel similia , non redeas domum nisi sensero aliquid nouum de tali re secundũ Bar. in l.si quis mihi bona.§. sed si mandauerit.ff. de acqui.hęred.& Pau. de Cast.in l.j.in ij. col.C.de his quib.vt indi.& in consil.cclx.incipi.in Chri-
42 sti nomine , videtur q̃ per prædicta &c. †Similiter fama publica orta a personis fide dignis, facit indicium ad torturam,secundum Barto.in l. de minore.§.plurimum.ff.de quęstio. & similiter fama cum fuga, secundum Bald.in l.voluntas. in vlt.col.C.de fidei.similiter confessio,etiam in tortura, iuncta cum fama publica,vel cum alio indicio,secundum Bal.in l.fin.C.de proba. Similiter confessio socij criminis,secundum Cy.in l.fi.C.de accus.& Ang.in l. & si certus.ff.ad Silla.& Pau. de Ca.in consil.cxvij.incip.notandum est, q̃ adulterium est graue &c. & in consil. cxcv. incip. hæc est quedam inquisitio &c. Similiter confessio iudicialis,vel etiam extra iudicialis,secundũ glo.& Bato. in l. capite quinto.ff. de adulte. quæ omnia tene menti, cum his quæ inferius dicemus in progressu, vbi ponemus quæ dicantur indicia indubitata.

Guido de Suza.

43 Denuo videre restat † quis sit qõnis effectus,et si quidem absque formidine tormentorum , vltro quis crimen confiteatur,dixerunt antiqui & moderni quidã præceptores,eum nõ esse statim damnandum , sed debet iudex stare per diem , vel per aliud tempus , secundum qualitatem criminis, & personæ conditionem, & iterum facere reum coram se præsentare,& interroget eum.an velit perseuerare in confessione quam fecit , an contradicere , vel reuocare , & hoc ideo dicunt ipsi , quia confessio

confeſsio rei ſtatim in cauſa criminali non præiudicat, nec ſtatim facit plenam probationem, vt expreſſe dicit l.ij.C.de cuſto. & exhi. reo. & ita intelligunt illam legem, quæ non diſtinguit, an formidine tormentorum, vel ſponte fuerit habita confeſsio. & ita intelligunt.ff. de quæſtio. l.j.§. diuus. ibi, nec ſtatim habere pro exploratis facinoribus, &.§.ſi quis vltro. & ſic dicebant ipſi.

44 † Item in confeſsione habita in ciuilibus, & habita in criminalibus, hoc intereſt, quia in ciuilibus non eſt opus perſeuerantia, per dicta iura, nec mirum dicebant ipſi, ſi magis ponderate & ſolertius in criminalibus, q̄ in ciuilibus proceditur. nam vbi maius vertitur periculum &c.l. vbi.C. de fal.& melius.C.de pœn.l. qui ſententiam. nec mirum. ſi tam varie, quia criminalia iudicia cū ciuilibus nil quaſi ſimile habent, vt inſtit. de pub. iudi. in prin. Tu dic contrarium & hæc eſt cōis opi. quia ſi quidem quis in ſe confitetur ſpōte crimen, ſtatim incarcerandus eſt, & illico ſtatim abſque alia perſeuerātione damnandus eſt, vt C. de cuſto. reor. l. diem. j. reſpon. & C. de pœ. l. cum reis. & ita intelligitur. ff. de cuſto. & exhibitiō. reo. l. ſi confeſſus. Non ob. d.§. Diuus. & .§. ſi quis vltro, qui intelliguntur in confeſsionibus factis & habitis in tormētis, & ſic ſimiliter intellige. l. ij. C. de cuſto. & exhiben. reo. ſecundum veriorē intellectum & lecturam vt patet in fin. legis, ibi, vt ſic iudicibus immodice ſæuientibus &cæt.

45 † Dinautem in tormētis vel formidine tormentorum fiat confeſsio, tunc non ſtatur eius confeſsioni, hęc debet haberi pro exploratis facinoribus, vt d.§. diuus. & C. quo. appell. non reci. l. ij. & eſt ratio, vt ff. de quæſtio. l. ij. §. quoniam. ibi quia quæſtio eſt res fragilis & pernicioſa, & vt plurimū veritatis &c. & tūc habet locum l. ij. C. de cuſto. reo. vt iudex faciat criminoſum ad ſe redire, & quærat ab eo vtrum velit in ſua confeſsione perſeuerare, an retractare, vel contrarium dicere vel docere & tunc ſi perſeuerauerit valet eius cōfeſsio, alias non, vt dicit §. ſi quis vltro. & d.l. ij. C. quo. app. non reci.

Addi. do. Ludo.

Dominus author vt vides circa eſſe ctū qōnis multum notabiliter loquutus eſt, faciendo differentiā inter confeſsionē ſpontaneam, & factam in tormentorum, vt prima non requirat reiterationē, ſecun

46 da ſic. † Aſt, tu in hoc paſſu dicas, q̄ immo in puncto iuris verior eſt opi. q̄ requiratur ratificatio ſeu reiteratio cōfeſsionis, vt eſt caſus non cauillando, in d.l. ij. in ver. atque ita poſtmodum ducus &c. quē tex. pondero in ſuo prin. in verſi. deprehenſus &c. & in ver. cum de admiſſo conſtitit crimine &c. quæ omnia oſtendunt confeſsionē ſponte factam, & maxime cum lex illa ſit poſita ſub titu. de cuſto. reo. & non ſub titu. de quæſtio. Præterea, pro hoc conſidero rationem illius tex. in fi. nam militat, non ſolum in confeſſo ſponte, ſed etiam in coacto, & econtra, ſi enim non ratificatur confeſsio, nimis ſeuiret iudex in delinquētes. Ad idem pondero tex. in l. fi. eod. ti. in princ. in verſi. velox pœna ſubducat, iuncta glo. in ver. ſubducat, nam licet tex. dicat delinquentem cito debere puniri, ſed dicit glo. ſeruata forma d. l. ij. & ſic ratificata confeſsione, quæ tamen non dicebatur prius facta per tormenta. Nec ob. q̄ iſtud requiratur, qñ confeſsio fuit facta in tormentis, vt d.§. diuus. & l. ij. §. tamen ſi. quia reſpondeo, q̄ non negat ille tex. q̄ idem nō debeat fieri in alia confeſsione, etiam ſponte facta. Non ob. etiam d.l. ij. C. quo. appel. non reci. quia non probat hoc

47 in mille annis, † nam dicitur ibi aperte, quod cō victus de crimine non poteſt appellare, non tamē dicitur, quin confeſsio, etiam ſponte facta nō debeat ratificari, itaque ille text. non facit. Non ob. l. cum reis. C. de pœn. quia ille tex. non loquitur primo in terminis noſtris, præterea tollit facultatem ſupplicandi, & alias artes ad differendum ſententiam, ſed q̄ non debeat confeſsio facta ratificari non negat ille tex. & iſta ratificatio non tendit ad oppugnandum ſed potius ad confirmandum ſententiam poſtea ferendam. Itaque illa iura ſi recte ponderentur, non probant opinionem domini author. immō in contrarium, allego caſum in l. j. §. ſi quis vltro. ff. de quæſtio. vbi text. diſponit, non eſſe fidem adhibendam

48 etiam confeſsioni factæ vltro ſeu ſponte. † bene verum eſt, q̄ vbi confeſsio eſt facta ſponte, poteſt reiterari, etiam incontinenti ad modicum tēpus, ſed confeſsio facta in tormentis, poſtea ratificari ex interuallo, & ſaltem debet quieſcere per vnam diem naturalem, antequam ducatur ad ratificandum, propter metum tormentorum ſecundum Bartol. in dicto §. diuus. & Iacob. But. in l. ij. C. de cuſto. & exhiben. re. & domi. author infra in verſic. item quæro quantum tempus &c. cum quo ibi dicam de hoc, & idem voluit Ang. Aret. in ſuo tracta. maleſi. in verbo, fama publica præcedente &c. in penult. & vlti. colum. in verſicu. ij. nota &c. & licet ipſe ibi dicat, q̄ vbi quis ſponte confeſſus eſt, non requiratur alia ratificatio, & ſic tranſeat cum opinione do. authoris ſupra relata, tamen ſubdit, quod iudex cautus ſemper faciat confeſsionem reiterare, etiam ſponte factam, & ſic videtur etiam inclinare in hoc, & iudicio meo hoc eſt tutius & melius, nec iura contradicunt immo requirunt, ſi bene ponderentur, vt ex ſupradictis apparet, quæ omnia tene menti; quia ſunt noua in hac materia, &

49 vltra prædicta vltimo loco adduco, † quia etiam ſponte confeſſo non eſt deneganda defenſio. d.l. j §. ſi quis vltro, ergo debet fieri ratificatio, quæ multum eneruabit defenſiones poſtea futuras, & ſic citius ea expedietur, & per conſequens ceſſat ratio d.l. cum reis. C. de pœ. quod not. de quo etiā poſuit Dyn. in ſuo tract. maleſi. in verſicu. reſtat videre quid ſit confeſsionis &c. Bartol. in dicto §. diuus. & Bart. in l. j. in fi. ff. de cuſto. reo. & Saly. in l. ij. C. eo. tit. vbi multum notabiliter loquutus eſt. Ludoui. Bol.

Guido de Suza.

50 Sed quid † de quæſtione occurrēti. Aliquis ſubijcitur quæſtioni & confitetur cōtra aliū, nunqd ſtatur dicto ſuo? Rñ. diſtingue,

aut torquetur in alios,consocios,& non in se, & tunc statur dicto suo,vt cum alijs indicijs procedi possit ad condemnationem vt C. de assess. l. nullus.in fin.& de quæst.l.edictum. & l.j.§.qui quæstionem.ibi, efficaciſsimas causas ad requirendã veritatem &c. idem Tullius in Topicis. Nam tormentis verberibus igne fatigati, quæ dicunt veritas ipsa videtur dicere, saluo si dixerint de inimico;quia tunc non facile credendũ est ei, sed nec omnino fides detrahenda, sed causa cognita erit fides adhibenda vel non, vt ff.eod. l.j.§.præterea.& argumen.ff.de test.l.iij.in prin. aut torqueretur in se & in alios,& tunc si nihil de se cõ fiteatur,habent locum proxime dicta. Si vero confiteatur de se,& de alijs,tunc secundum Accu. cuius opin. præualet, est inuenire regulam & instantias a regula,regulariter de proprio scelere confessus super conscientia non scrutetur aliena,
51 & sic regula est,† ꝙ tortus de se confessus nõ debet interrogari de alijs,& maxime de consocijs, vt ff.de quæstio.l.qui de se, & C. eod. l. sicuti.in prin.& C.de accu.l.fi.& si de facto interrogatur, vel sine interrogatione,dicat de facto aliorum,nõ statur dicto eius, fallit in casibus in quibus quis de se confessus torquetur,& interrogatur de alijs, si tamen contra illos alios præcedant indicia. Primus est in quibuslibet latronibus & maxime assasinis,qui de se confessi,torquendi sunt & interrogandi de consocijs, & mandatoribus, & de receptatoribus,vt ff.de custo. reor. l. diuus Adrianus.& C.de fer.l.pe.Secundus est. C. de fal. mone.l.j. Tertius ad exhib.l.fi.Quartus C. de male. & mathe.l.fina.Quintus de seruo de nece domini in se confesso,vt torqueat & vt interrogetur quo mandato &c. vt ff. ad Sylla.l. prius. & l. si percussor,& est ibi speciale, vt sentit ibi apparatus, vt ff.de qõ.l.is qui sunt. Sextus ad l.aquil. l.inde neratius.§.sed & si seruus,& bene dixi, si aliqua præcedant indicia; quia alias non debet interrogari de alijs,vt C.de quæst.l.j. Item eius responsio non erit plena probatio contra illos quos inculpauerit,sed aliqua præsumptio, vt in apparatu d.l.fi.C.de accu.

Addi.do.Ludo.

Licet do.author non dicat, hæc fuit formalis doctrina d. Gandin.in suo tract.malefi.in titu.de quæstio. & tormentis.versi. restat formare circa hunc tractatum &c.& Dyn.in suo tracta. quæstionum . in versicu.nunquid per talem præsumptionem &c. & glos. & communiter scriben.in d.l.fina. C. de accusat.maxime per Bald.ibidem.& Bartol.in l. repeti.de quæstio. & glo.Inno. & domi. Abb. in c.j.extra de confess.glo.in c.iij.extra de testi. & glo.in cap.fin.xv.q.iij.& do.Ang.Are. in suo tracta.malefi. in verbo fama publica præcedente, in viij.col.in versic. quero an participes crimi-
52 nis &c.vbi† ponit aliquos casus,in quibus potest quis torqueri cõtra alios,& interrogari de alijs, vltra supra numeratos, videlicet in crimine læsæ maie.vt in criminibus quæ non committiuntur sine socijs,& idem voluit ipsemet.in ver. decimo quæro an inculpato &c. vbi dicit in casibus in quibus quis potest interrogari de socijs, talis inculpatio est sufficiens ad ponendum inculpatum ad torturam,alleg. tex.in l.editum. & in l. j.§.eũ qui latrones.ff.de quæstio.sed tu intellige hoc sane,si aliqua indicia procedant. & do.meus in consil.lxxxix.in iij.vol.incip.an assertio socij &c. prout dixit d. author qui in hoc rectius, iudicio meo locutus est,nam do. Ang.nimis larga verba effudit,& dixit contra text. in dicta l. prima.C. de quæstio.

Guido de Suza.

53 Sed nunquid † per istam talem præsum. poterũt isti inculpati a torto seu a tormẽtato,ad tormenta poni, respon. sic in dictis sex casibus exceptuatis,arg.ptælegat.l. nullus.& l.edictum. ff.de quæst. & l.j.§.cum quis latrones, tamen est argumentũ ꝙ iam sit in alijs criminibus.ff.eod.titu.l. ij.§. Diuus Adrianus.in alijs vero casibus non vt C.de accusa.l.fin. & ff. de quæst.l.is cui.

Addi. do. Ludo.

Intellige prædictam cõclusio. cum modificatione quã supra proxime dixi in fi.præcedentis additionis.s.dummodo præcedant aliqua indicia cõ
54 tra inculpatos† nam sola inculpatio facta a tormentato de socijs ẽt in dictis casibus exceptuatis non est sufficiens ad torturam, & si diceres, amice quid specialitatis erit in dictis casibus exceptuatis,cùm in omnibus alijs casibus indicia præcedentia sint sufficientia ad torquendum, respon. ꝙ hæc indicia in casibus specialibus non requirũtur ita legitima, sicut in alijs casibus non exceptis,vbi requiruntur indicia sufficientia pro quo adduco notabilem doctrinã do.authoris in.§.proxime sequen.inci.sed quid si persona &c. vbi dixit,ꝙ in dictis casibus exceptis vbicunque inculpatus a tormentato est malæ famæ & conuersationis,poterit torqueri,sed in alijs casibus nõ exceptuatis secus, in quibus secundum eum debent præcedere indicia sufficientia.

Guido de Suza.

55 Sed quid † si persona inculpata a torto sit malæ famæ & cõuersationis,nũquid in alijs casibus ꝙ supra dictis sex exceptuatis,poterit torqueri,& subijci quæstioni? Dic ꝙ non,si non præcesserunt indicia sufficientia, nec inculpatio facta de eo a tormẽtato , inducit indiciũ,cum interrogari nõ debuerit,vt C. de accu.l. fi.& ff.eo.tit.l.is cui.ergo quod inde sequitur tanquam lege prohibente factum non valet,vt l.non dubium.C. de legib. tamen de consuetudine vidi torqueri, ad quod facit text. in l. prima.§.diuus adria.ff.de quæstio.

Addi.dõ.Ludo.

De hac decisione supra feci tibi mẽtionem,ideo nõ repeto nunc,ne idem sæpe dicamus.

Guido de Suza.

56 Sed quid † de quæstione quotidie occurrenti, Accusatur quis de furto, indi-

cijs

cijs præcedentibus, ad illud furtum torquetur & confitetur illud furtum, nunquid debet procedi in tortura siue repeti, vt indicet & cõfiteatur de alij furtis a se commissis, ad quæ nulla habentur indicia? Dic de iuris solennitate non, arg. eo. quæ dicentur in proxima quæstione pro secunda parte, quia quantum ad ista furta, de quibus in specie vel in genere inquiritur nulla præcedũt indicia, & sine indicijs nemo torquendus est, vt C. de fal. l. sicut. & ff. de quæstio. l. j. in princ. & l. maritus, sed generali consuetudine Italiæ, quotidie seruamus contrarium, & specialiter in furtis, quæ magis frequentantur; quæ consuetudo potest adiuuari per l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re mili. & de offic. præsi. l. congruit.

Addi. do. Ludo.

In hoc passu adde tu do. Ang. Are. in suo libello maleficio. in verbo, fama publica præcedente. in vlt. verbis, vbi hoc idem confirmauit, & dixit idem esse in omnibus alijs delictis. alle. tex. in d. l. non omnes. §. a Barbaris. & in d. l. congruit, & ita dicit seruari de consuetudine.

Guido de Suza.

57 Sed pone †ꝙ fuit de aliquo semel habita quæstio. forte quia nil dixit, vult iudex de nouo repetere quæstionem sine aliquo nouo indicio accedente, nunquid potest? videtur ꝙ sic, vt ff. de quæstio. l. repeti. & l. vnius. §. j. quæ indistincte dicũt quæstionem repeti posse, & vbi lex non distinguit, nec nos. ff. de publi. l. de pretio, cum simi. tu dic ꝙ non sine nouis indicijs; vt quia tortus dixit nullum ibi illa nocte iacuisse, vbi maleficium fuerat commissum, postea inuentum est per testes, ꝙ ibi aliquis iacuit, certe hoc casu repeteretur quæstio, propter illum indiciũ, vel aliud simile, & hæc est cõis opi. non tamẽ alle gatur aliqua lex, tu alleg. ff. de verb. sig. l. boues. §. hoc sermone. & ff. pro socio. l. si socius. §. nec si prior. Assessores autem honoris auidi, hoc non seruant, immo quæstiones repetunt sine nouis indicijs, quousque de obiectis criminibus hauriant veritatem, quorum opinio potest defensari per. §. oportet. in auth. vt iudi. sine quoquo suffrag. ibi torquebunt fures & non prius quiescent &c. consideret autem bonus iudex in quæstione repetenda quomodo tortus in animi & corporis fortitudine durauerit. l. vnius. §. reus. ff. de quæst.

Addi. do. Ludo.

Licet do. author nõ dicat, hęc sunt formaliter verba Dyn. in suo tracta. quæstionum. in versicu. quid si aliquis fuit semel tortus &c. & refert & sequitur Angel. Aret. in suo tracta. malefi. in verbo fama publica præcedente &c. in versicu. tertio quero an semel tortus &c. vbi dixit, † ꝙ de quacũque tortura quam facit iudex dolo malo, & sine causa, capite punitur per arg. l. decurio, & ibi hoc voluit Bal. C. de quæst. & Bal. in l. j. C. de priua. carce. & licet pro mala cõsuetudine assessorũ repetentium qõnes sine nouis indicijs, allegetur ille text. in authen. vt iudi. sine quoqno suffra. in. §. oportet, tamen nunquam placuit mihi hoc, et dico, ꝙ ille tex. non facit ad propositum si recte ponderetur, nam ille tex. loquitur de administratoribus bono. fiscalium, & dicit ꝙ si aliquod furtum committatur in dictis bonis, ꝙ iudices torquebunt. & non primitus quiescent donec reddant furta, ibi aut in hoc si manserint in maximis constitutis furtis &c. nã ille tex. vult, ꝙ isti officiales sunt soliciti in perquisitione dictorum bonorum, non tñ permittit fures repeti posse sine nouis indiciis, et sic arbitrium concessum eis, intelligitur concessum, non tñ extra limites iuris, & potius ille tex. denotat facultatem in torquendo plures ꝯ in repetendo quæstionẽ contra vnum, & vt ipsi sint diligentes vult ibi tex. ꝙ si non reperirẽt dicta furta, teneantur ipsi tanquã illi qui forte nõ fuerunt diligentes in custodia dictorum bonorum

59 † ex quo etiam infero, ꝙ Imperator non voluit, ꝙ tortura, nec repetitio eiusdem debeat fieri, nisi legitime, cum omnino ipse perdere non possit. Nã iudices remanent obligati & potius credendum est Imperatorem ibi voluisse iudices procedere seruatis seruandis, ꝯ aliter. Nam præsumptio est, ꝙ iudices videntes, se remanere obligatos, torquerent & repeterent quomodocunque, & qualitercunq; itaq; ille tex. nihil mihi facit pro salutione assessorum repetentium quæstionem sine nouis indiciis, a qua iudicio meo cauere debent sicut ab igne, & maxime cum cõis theorica doctorum sit in contrarium prout supra dixi. & vltra prædicta in terminis voluit Bal. in l. ij. C. quorũ appel. & Bald. in l. milites. C. de quæstio. & do. Abb. in c. cum in contemplatione. in ij. colum. in versi. vij. quæritur. extra de reg. iur.

Guido de Suzaria.

60 Quid si dum aliquis † est in tormẽtis dicit torqueatis me quantum vultis, quia si starem vsque ad x. annos, nil dicerem; quia nil scio, vel in nihilo sum pollutus obiecti criminis, & sic omnia diffitetur, nunquid statim est dimittendus & deponẽdus de tormentis, & libere relaxandus ire vias suas? & certe non, sed procedatur in tortura cum temperie, vel aspere, secundum conditio. criminosi, & secundum criminis qualitatem, & si confiteatur, bene quidem, sinautem non confiteatur, debet eum iudex in carceribus detinere, & si noua aderunt indicia, quæstionem repetet, sinautem noua indicia non aderunt, tunc statuet accusatori dilationem competentem ad probandum, & si poterit conuinci, cõdemnabitur, alias non. ff. de qõ. l. j. §. præterea. & l. vnius. §. in ea. eo. ti.

Addi. do. Ludo.

In hoc do. author recte loquutus est, nec est opus addi-

61 tione, nisi dum dicit de nouis indiciis. †Nam noua indicia, ea dicuntur, quæ differunt a præcedẽtibus specie vel substantia, vt puta, prima indicia erant de mala fama rei, vel ꝙ erat inimicus &c. superuenit postea vnus testis, qui dicit se vidisse reum percutere, vel dicit, ꝙ vidit eum cum gladio euaginato &c. secus si primo habuisses indi-

cium ex fama per aliquos teſtes, licet poſtea habeas alio teſtes ſuper fama, non dicuntur noua indicia ſed dicitur noua probatio primi indicij, nec poſſet quis repeti in tormentis, ita voluit Ange. in trac. male. in verbo, fama publica, in ver. quæro quæ dicantur noua indicia &c.

Guido de Suza.

62 Sed quid † quæſtione de facto occurrenti, Criminis indicia præcedunt, per quæ iudex informatus vult procedere ad tormenta, dicit reus iudici, domine detis mihi defenſionem antequam ponatis me ad tormenta, quia paratus ſum incontinenti arguere contra indicia contra me recepta, nunquid audiendus eſt reus, et ſibi defenſio danda antequam torqueat? videtur ꝙ non, per l. iij. in ver. neque ante probationes iniurias patiantur &c. C. vbi ſena. vel clari. cum ibi in illis perſonis in dignitate poſitis ſit ſpeciale, videtur in cęteris contrarium eſſe ius cõe, arg. l. j. ff. ad mu. Præterea, primo actor probat, & fundata intentione ſua reus opponit defenſiones, & exceptiones ſuas, vt C. de exce. l. ſi quidem, & l. exceptionem, de prõba. igitur primo totaliter debet fundari intentio actoris per teſtes, vel per confeſsionem rei antequam audiatur in ſua exce
63 ptione ſiue defenſione reus. † Tu dic contrariũ, ſcilicet ꝙ primo ſit danda defenſio, antequam torqueatur, maxime quando tale quid allegatur, quo probato nõ deberet ad tormenta procedi, & hoc illa ratione; quia ab interloquutione facta a iudice, ꝙ aliquis torqueatur, appellatur. l. ij. ff. de ap. reci. & eſt ratio conſideranda, quia a tali interlocutoria eſt permiſſum appellare, quia ſi defenſio differretur poſt torturam, nunquam poſtea poſſet recuperare detrimentum membrorum. vt d. l. ij. ergo eadem ratio ſibi locum vendicat in propoſito, ſero enim appellaretur, vel defenſio peteretur, ſi primo torqueretur, nam quandoque ſolent deficere in quæſtione vt l. aut damna. §. j. ff. de pœn. præterea etiam confeſſo, defenſio ſuæ innocentiæ datur. C. de cuſt. reo. l. ij. multomagis hæc
64 defenſio non denegatur. † Præterea, etiã videmus ꝙ iam dãnato ex confeſſione ſua facta in tormentis, & perſeueratione facta, princeps ſubuenit etiam poſt ſententiam priſtinam defenſionem ſuæ innocentia concedendo, & ſententiam retractando, ſi conſtiterit de innocentia condemnati, vt l. j. §. ſi quis vltro. ff. de quæſtion. ſi igitur iam confeſſo, & iam condemnato conceditur defenſionis facultas tanto & multofortius antè tormenta denegari non debet cui. n. quod eſt plus conceditur, non debet denegari quod eſt minus, vt dicit regula iuris, cui quod plus eſt &c. quid plura, in iure legitur expreſſe, quod quocunq; tempore iudicij, reo petente, defenſio danda eſt. l. vnius. §. cognitio. ff. de quæſtioni. ibi quocunq; tempore reo poſtulante, &c.

Addi. do. Ludo.

In hoc paſſu multũ quotidiano, licet doctor nõ dicat, repio Paul. de Bleaza, in cõmẽto. c. grauis, in vlt. col. in ver. quid ſi torquendus quærit &c. extra de depoſi. & Gan. in ſuo tracta. maleſi. in ver. nunquid torquẽdus ſit audiendus &c. vbi formaliter, & de verbo ad verbũ argumentati fuerunt ad partes, put ſe-
65 cit d. author in hac qõne & finaliter † concludũt defenſionẽ nõ eſſe reo denegãdã, & ꝙ copia indiciorũ ei danda eſt, & plus dicũt, ꝙ q̃tuncunq; iudex haberet arbitriũ ex forma ſtatuti in talibus, non tñ põt denegari defenſio, & idem voluit Gãdi. vbi ſupra proxime in verſi. itẽ quæro nunqid poteſtas qui habet arbitrium &c. & idẽ in terminis noſtris reperio conſuluiſſe do. me. Ale. in conſi. lxvj. in j. & ij. col. in j. vol. inci. ſi præce. indicijs, vbi tñ limitat multũ ſingulr, niſi reus ſimpliciter peteret copiam indiciorum cum termino ad probandum, nec diceret qualem defenſionem haberet, ſed ſolum diceret indicia illa non eſſe vera ſed falſa. Nam ſecundum eum, ad hoc vt conceda tur defenſio, & differatur tortura, opus eſt ꝙ allegetur talis defenſio, qua probata tortura ceſſaret; ſed in caſu propoſito, ſi teſtes depoſuiſſent, & affirmaſſent indicia non eſſe vera, ſed falſa non reuelarent, tanquam deponentes ſuper mera negatiua, ergo, &c. & idem vr̃ fuiſſe de mente Pau. de Ele. in d. c. grauis. Secundo limitat do. meus in conſ. præalleg. alio modo multum ſingulariter quando dñs poteſtas denegaret defenſionem cum conſilio dñi iudicis maleficio. nam poteſt, & nõ tenebitur in ſyndicatu per doctrinã Bald. in rub. C. de pœ. iudi. in ver. quæro nunquid poteſtas &c. Sal. in l. ſi. eo. ti. quod no. pro te qui vadis per officia, vt ſi non intelligis ſemper facias de conſilio iudicum qui ſint tñ doctores habentes inſtrumẽtum ſuæ approbationis in ſtudijs generalibus, vel ꝙ talis iudex ſit tibi datus per ſuperiorẽ, nã eris excuſatus faciendo cũ tali conſilio ſecundũ Bal. in d. l. ſi. & do. me. in d. conſi. lxvi. in ij. col. ꝙ conſi. eſt repetitum de verbo ad verbum in ij. vol. in ordine ibi xlj. incip. vt ſupra dixi.

Guido de Suza.

Sed quid de queſtione quam ſæpe de facto vi
66 demus. † Teſtis fuit tortus, & in tortura confeſ. ſus, nunc ante ſententiam, dicit ſe erraſſe, nunquid poterit reuocare errorẽ ſuum? reſpondeo, aut vſq; ad ſententiam, & eſt ratio; quia nõ videtur fateri, qui in facto errat l. ij. in prin. ff. de confeſ. item talis error non poteſt vſque ad ſententiam obeſſe l. error. C. de iur. & fac. ignoran. & facit C. quorum appellan. non recipien. l. ij. nam condemnato ex confeſſione in tormentis, facta & perſeuerata, ſubuenitur etiam poſt ſententiam, & errorem ſuũ, ſiue innocentiam ſuam docere volenti, & ſi oſtenderit, abſoluetur, vt. ff. de quæſtion. l. j. §. ſi quis vltro. multo fortius debet audiri iſte errorem ſuũ ante ſententiam probare volens. Item iſte non perſeuerauit in confeſſione, ex quo non expectauit ſententiam. Item confeſſus formidine tormentorum auditur appellans, vt C. quorum appella. non recip. l. ij. Sinautem eſt error iuris, tunc non poterit venire contra confeſſionem ſuam, vt d. l. error.

Addi.

Addi. do. Ludo.

Circa reuocationem erroris seu confessionis erroneæ, vt vides dominus author facit differentiam inter errorem iuris vel facti, vt hic per eũ. Cuius dictis adde tu Gand. in trac. male. in tit. de qõ. in versũ. Sed quid si cõfessus in tormentis & perseuerans &c. vbi idẽ formaliter tenet. Nam secundum eum, qui dicit etiam hoc esse bene notandum, nemini est deneganda † facultas defensionis ante impositionem pœnæ. alleg. d. l. vnius. §. fi. in versi. quocunque tempore postulante ergo &c. de quæstio. & C. de iur. fi. l. facultas. lib. x. & C. de bo. vac. l. fina. in ver. data copia &c. & plus subdit, quod etiam sponte confesso non est deneganda defensio, ad probandum de iure suo & innocentia sua. alleg. text. in l. j §. si quis vltro. ff. de quæstio. & quia defensio & probatio possunt fieri vsque ad sententiam. l. si quis iureiu. C. de re. credi. l. indicia. C. de proba. & l. prima §. si ad diem. ff. de re mili. de quo vide per Bald. in l. in bonæfidei. in iij. colum. C. de reb. credi. & Bald. in l. fina. in j. colum. C. de proba. & per do. Pet. de Ancha. in consi. xxij. in iij. colum. incip. vtrum confessio contra iniustum &c. vbi dicit se de facto obtinuisse ꝙ quis potest reuocare confessionem suam, licet secundum eum iudices in hoc se difficiles & rigorosos exhibeant, credẽtes vilescere in conspectu hominum per absolutionem contra l. absentem. ff. de pœ.

67

Guido de Suza.

Sed pone † ꝙ aliquis confessus est in tormentis, & non perseuerauit in confessione, nunquid talis confessio aliquid operetur, videtur ꝙ sic, scilicet semiplenam probationem, vt not. C. de custo. reo. l. ij. & ff. de quæst. l. j. §. diuus. qui. §. intelligitur in confessione torti in qua non extitit perseueratum. vel dic & forte verius, ꝙ nisi perseueratum sit, talis confessio nõ plenam, nec semiplenam, probatio. inducit. quoniam nullo modo confiteri, vel cõfiteri sine perseueratione, paribus passibus ambulant. C. quorum appella. non reci. l. ij.

68

Addi. do. Ludo.

Licet do. author in hoc loquatur sub dubio forte, dicas tu, ꝙ † sine dubio forte dicta confessio facta metu tormentorum sine perseuerãtione non præiudicat. casus est in dicta l. j. §. diuus. & ibi Bartol. & idem voluit Iacob. But. in l. ij. de custod. reo. & Angel. & Sal. ibidem. & Sal. in l. fina. in j. colũ. C. de quæst. & do. Abb. in c. cum in contemplatione. in ij. colum. in ver. vj. quæro. de reg. iur. vbi dicit, ꝙ talis perseueratio & ratificatio debet fieri extra locum tormentorũ, quod dicit facere cõtra iudices qui incõtinenti in loco vbi est tormentum, faciunt ratificare confessionem, & male. & inde voluit Ang. Areti. in suo tract. malefi. in pe. col. in ver. fama publica præcedente. in versi. ij. no. vbi dixit ꝙ tortus debet quiescere saltem per vnam diem naturalem antequam ducatur ad tribunal, ad ratificandum, de quo vltimo superius diximus.

69

Guido de Suza.

Sed quid si † aliquis tortus est nullis vel non legitimis indicijs præcedẽtibus, nũquid valebit eius cõfessio, die ꝙ nõ, ẽt si & quãtumcũq; in ea perseuerauerit, vt est arg. in l. ij. iij. & iiij. C. si ex fal. instru. & est casus in l. maritus. & in l. pe. secundum vnam lec. ff. de qõ. & tex. in l. diuus. ver. ex quib. eo. ti. Præterea hoc est de substantialibus quæstionis habendæ, ꝙ legitima præcedãt indicia, alias quis torqueri nõ pot, cũ a tormentis non sit incipiendum. l. j. ff. de quæst. & l. maritus, & C. eo. tit. l. cũ cognitionale, & l. milites. quo deficiente quicquid sequitur, ipso iure non valet. l. non dubium. C. de legi. & de fi. instru. & iure haste fif. lib. x. l. j. & l. diuus. de in integ. resti. & C. de app. l. nominationes.

70

Addi. do. Ludo.

Pro hac conclusione est text. cum gl. sing. & ibi Bar. in d. l. pe. ff. de qõ. quem cum glo. pro singulari ad hoc allegauit, & secutus est Ang. Aret. in suo tract. male. in viij. col. in versi. fama publica præcedente. in ver. aduertas tñ. † vbi dicit secus esse in confessione sponte facta; quia tunc ẽt non præcedẽtibus indicijs valet, adeo ꝙ ex ea confessione potest quis condemnari. alleg. tex. in c. j. de accu. lib. vj. et dicit idem tenere Petrus de Anch. in cle. j. de homi. quod est singulariter menti tenẽdum secundum eum ibi. de qua materia supra latius diximus. ideo non repeto nunc, vbi alleg. do minum meum in suo consi. v. in j. vol.

71

Guido de Suza.

Dictum est supra ꝙ confessio facta in tormentis non præiudicat, nisi cõfessus perseueret in ea. Quæro † quæ dicatur confessio facta in tormentis? respondeo confessio in ipsis tormentis, idem est, si ad pedem ipsius torturę ducitur, & ligantur manus, & terror incutitur a iudice dicente, ꝙ nisi incontinenti confiteatur, subijciet eum quæstionibus certe non tenet talis confessio, nisi in ea fuerit perseueratum; quia lex æquiparat confessionem factam in ipsis tormentis & ex tortura, & formidine tormentorum, vt est text. C. quo. appel. non re. l. secunda. ibi, aut formidine tormentorum &c. & nõt. ꝙ ibi dicit formidine, nõ autem dicit tormentis, & idem ibi sentit glos. & argumen. ff. de iniur. l. item apud Labeonem. §. adijcitur. versicu. quæstionem ibi, vel leuis territio habetur pro ipsa tortura. Ad quod accedat quod legitur, sufficit terror armorum, & si quis eis vsus non sit. ff. de vi & vi ar. l. idem est. §. si armati. & nam quo ad l. Corn. de sicar. paria sunt hominem gladio percutere vel stringendo minari, vt ff. ad leg. Cornel. de sica. l. j. §. diuus. & facit. ff. ex quibus cau. maio. l. iij. & C. quod met. cau. l. metum.

72

Additio domini Ludouici.

Dominus author verũ dicit in hoc, & vltra alleg. per eũ, dicas tu, ꝙ idem voluit Bar. in l. j. §. diuus. ff. de quæst. & Bart. in l. ij. in iij. col. in fi. C. quod

met.cau. & Bald.in l.vnica.in viij.colum.C. de confes.& Bald. in l. nouissime. ff. de excu. tuto.

73 †vbi dixit, ꝙ confessio quæ fit apud tormenta dicitur facta in tormentis, per illum text. quem dicit ad hoc singularem, & idem de confessione facta in tormentis, vel formidine tormentorum, vt a pari procedant, voluit etiam do. Abb. in c. fi. in v. col. extra de confes.& Abb. in c. cum in cõtemplatione. extra de regu. iur. & Alexan. de Neuo, Vicentin. in suo consi. xlvij. in ij. colum. in iiij. volu. inter consilia do. mei in cap. in causa prædicta &c. & faciunt ea quæ inferius dicemus immediate.

Guido de Suza.

74 Sed quid in †quæstione de facto Continetur in statuto ciuitatis, ꝙ aliquis non possit torqueri nisi in certis casibus, potestas honoris auidus extra illos casus concessos per statutum, vult eruere veritatem criminis, nõ tamen vult, eum ponere ad torturam ne incidat in pœnam statuti, sed quid facit, præcipit eum teneri in turri, vel in alio loco, denegando ei alimenta, donec confiteatur, vel in hyeme facit eum stare spoliatum omnibus panis & nudum, nũquid videatur eũ ponere quæstioni, vt sic dicamus eũ incidere in pœnam statuti, & dic ꝙ sic, vt ff. de iniur. l. item apud Labeonem. §. quæstionis, ibi, malam mansionem. &c.

Addi. do. Ludo.

Pro decisione do. authoris, adducas tu doctrinam Bart. in l. j. §.

75 diuus. ff. de qõ. †vbi ponit de eo qui retinetur in carceribus vt siti moriatur, nam dicitur tortus, adeo ꝙ si confitetur virtute talis sitis, non valet confessio, tanquam facta in tormentis & idem voluit d. Ang. Are. in suo tract. male. in verbo fama publica præceden. in versi. quæro quid si est tale delictum &c. vbi arguit contra iudices ignorantes & crudeles, qui quando non possunt torquere dant carnes valde salatas ad comedendum malefactori, & non bibere. Nam secundum eum dicuntur torquere, & tenentur in Syndicatu, de quo vide ẽt per do. Abb. in c. fi. in v. col. extra de cõfes. & facit illud quod etiam inferius dicemus.

Guido de Suza.

76 Sed quid si †extra locum torturę, vel circa tribunal iudicis, vbi ius redditur, iudex examinans dixit delato ex crimine aut confitearis, aut ducam te ad tormenta, & torquebo te, nunquid dicatur tunc confessio facta formidine tormentorum? dic ꝙ non; quia leuis territio &c. vt dicta l. item apud Labeonem. §. quæstionem. & C. quod met. cau. l. metum ibi, non iactationibus &c. Terrorem autem quęstionis probabilem veræ torturæ comparandæ accipere debemus præsentem & instantem torturæ, sicut de metu instantis cruciatus dicimus, vt ff. quod met. cau. l. metum. j. respon. & ff. ex qui. cau. ma. l. iij. in fi. leuis enim territio, quod extra locũ torturæ facta, eluforia est, arg. l. si cui plusquam per l. fal. l. hæc, satisdatio.

Addi. do. Ludo.

77 Sto in hoc †cum do. authore cũ modificatione tamen, nisi iudex qui diceret reo, aut confitearis, aut ducam te ad tormenta, & torquebo te, esset homo terribilis vultu, & solitus talia dicere, & mandare executioni, quia tunc dicerem secus esse, & confessionem esse factam metu tormentorum, iuxta not. per Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, cum si. ff. de no. oper. nun. idem dicerem quando reus esset persona multum timida, puta mulier esset vel complexionis trepidæ, quia tunc dicã illa verba inducere sufficientem tormentorũ formidinem. pro quo facit quod dixit d. author. infra in. §. item quæro quantum tempus &c. vbi ponit de qualitate personarum considerandarum in hac materia.

Guido de Suza.

78 In quo loco †sit reus ducendus ad perseuerãdũ in cõfessione, respõ deo, apud acta, vel in alio publico loco, extra cõspectũ torturæ, & ita videmus expertos assessores in perseuerantia conuocare testes, & sub publico testimonio scribi faciũt, talis tali die perseuerauit & confirmauit &c. in præsentia taliũ testium &c. & bene faciũt per l. ij. C. de cust. reo. ibi. sub publico testimonio &c.

Addi. do. Ludo.

De loco ratificationis confessionis. d. author recte loquutus est, idem voluit Bar. in l. j. §. diuus. ff. de qõ. & Bald. in l. ij. C. quo. app. & Bal. in l. ij. C. de custo. reo. & idẽ voluit do. Abb. in c. cũ in contemplatione. in ij. col. in ver. quęro. in fi. extra de re iudi. & do. Abb. in c. fi. in v. col. in fi. extra de cõfes. & bene facit qđ no. Bal. in l. ij. in iij. col. in fin. ff. quod met. cau. & Bal. in l. j. in vij. col. C. de confes.

Guido de Suza.

79 Item quæro †quãtum tẽpus erit mediũ a die confessionis torti, ad diem reductionis ad perseuerandũ, respondeo hoc lege aliqua non determinatur, vt d. l. ij. de custo. reo. ibi, post modicũ, nõ tñ dicit ꝙ sit illud modicũ, dic ꝙ sit in arbitrio iudicis cõsiderata qualitate personarum, & enormitate vel leuitate criminis. cum enim tempus, vel quid aliud, a iure non pręfinitur, remittitur iudicis arbitrio. ff. de iure delibe. l. hodie. ff. de pœn. & l. j. de effracto.

Addi. do. Ludo.

Hæc est vera conclusio, de tempore intermedio inter confessionem, & ratificationem, remittendo in arbitrio iudicis, in quo adde tu. Iaco. But. in l. ij. C. de custo. reo. & Ang. & Saly. ibidẽ, & d. Ang. Are. in libel. suo male. in verbo, fama. in pe. col. in ver. ij. not. ꝙ si confessio &c. & etiam supra de hoc dixi.

Guido de Suza.

80 Quæro qui †debeant quæstioni interesse. respondeo vt ff. de adult. l. si postulauerit. §. quæstioni. in secreto autem iudex recipiet dictum eius tortus enim habet similitudinem testis, vt in summa de quæstioni. per

ni.per Azo.§.sed habetur,& ff. eodem titu. l.j.§. Imperator.

Addi. do. Ludo.

Circa hanc materiam de dicto rei recipiendo in secretis vide tu qd not. Bart.in d.l.si postulauerit.§.quæstioni. ff. de adul.vbi multum notabiliter loquitur in materia testis torquẽdi,an aduocatus possit esse præsens, & concludit q̃ non in examinatione,sed in delatione iuramenti sic.

Guido de Suza.

81 Sed nunquid † liber homo possit torqueri, videtur q̃ non, quia quasi totus titulus de qõnib. C.& ff.de tortura seruorum intelligere videtur,alij dicunt q̃ liber homo torquetur in casibus scilicet quando in testimonio vacillat, & præsens fuit facto, vt ff. de quæstio.l.ex libero.& l. testes. & in crimine falsi,vt ff.de fal.l.si quis decurio.arg. C. de prob.l. iubemus,& C. de testi.l.nullũ.& in alio casu speciali.C.de malefi.& mathe.l.si excepta.& not.in apparatu,& C.de quæstio.l.decuriones. Si ergo est speciale,in contrarium est l. ius singulare.ff. de legi.sic & milites regulariter non torquentur, vt C.de quæstio.l. milites. sic decuriones. C. ex quib.cau.infa.irro.l.decuriones. C. de quæstio.l. diuo. & C.de pœn.l. decuriones. & l. decurionũ. & l. misericordiæ.ad leg. Iul. maiesta. l. nullus. ff.de pœn.l.moris.§.iste.ff. de decur. l.ij.§.in de-
82 curionibus.& l.fina.cum concor. Tu dic † q̃ liber homo potest torqueri, non solum in alios vt ff.de quæstio.l.ex libero.j.respon. & l. vnius.§. testes.C.de aboli.l. fallaciter.§.quod si ingenuorum.C.de assess.l.nullus.ad fin.ff. de custod. reo. l.diuus Adrianus, sed etiam in seipsum, quandocunque deferuntur ex aliquo crimine.C. de quæstio.l.cum cognitionaliter. C.ex quib. cau. infa. irroga.l.nullam.& ibi de hoc. C. de fal. l. sicut. ff.de re mili.l.proditores. Denuo quod liber homo torqueri possit inconuincibiliter,arguitur per l.si quis decurio.C. de fal. vbi decurio torquetur, immo melius.ff. de quæstio.l. fina. vbi videtur casus,quod liber homo torqueri possit, vt C. de accu.l.fina. vt C.de assess.l.nullus.& quod ibi not.& alius q̃ liber homo non potest esse decurio. vt ff.de decur.l.seuerus.& ita seruat generalis consuetudo,& do. Azo.in sum. de quæst.§.torqueri.&.§.torquentur.

Addi.do.Ludo.

83 De libero † homine,vt possit torqueri,iudicio meo non est dubitandum, licet do. author ad hoc probandum multum laboret,prout vides,nam ego habeo hoc pro absoluto,& licet de hoc dixerim in princ. huius operis. tamen nunc pro confirmatione dico vnum vltra omnes, nam si liber homo torqueri non posset, profecto ex mille delictis, non punietur vnum contra l.ita vulneratus.ff.ad leg.aquil. nã in delictis non semper sunt præsentes testes, immo qui male agit communiter odit lucem, vnde ex hac ratione primo debet posse liber homo absque dubio torqueri, & contra se & cõtra alios.

Guido de Suza.

Item puerilis tamen quæstio est,nunquid ita principalis persona debeat poni,vel subiici tormentis ad veritatẽ eruẽdam, videtur q̃ non, quia totus tract. de qõ. C. & ff.videtur consistere circa seruos suos torquendos, & liberos homines vacillantes, Sed tu dic
84 quod † ipsę principales personæ sunt qõni subiiciendæ,vt C.de quæstioni.l.iij.& ff. eod.tit.l.j.§. diuus & §.si quis vltro,& l.vnius,& ff.de re mil. l.proditor præcedere tamen debent indicia veri similia,ex quibus obiecti criminis reus,ex præsumptione culpæ,indiciis animus informetur, vt C. de quæstio.l.cum cognitionaliter, & l.milites.§. oportet,& C.de fal.l.sicut.

Addi.do. Ludo.

Prout attestatur ipsemet author, hæc qõ puerilis est,& ꝓbatur ex his quæ supra dicta sunt in additione proxima præcedente, & per do. authorem in.§. proxime præcedenti, incip. sed nunquid liber homo &c.

Guido de Suza.

85 An si iudex adeo † tormentando modum excesserit, ita q̃ tortus in quæstione defecerit, vel membrã debilitauerit teneatur, & quo iure. & q̃ teneatur dicit lex expresse ff. de iniu.l. item apud Labeonem.§. quæstionis,ibi teneri cum &c.si enim torquendus est reus vt innocentiẽ, vel iudicio saluus reddatur, vt l.quæstionis modum.ff. de quæstio. certe si iudex non seruauit, tenetur.& facit.ff.solu.mat.l.si constante.§.si maritus. & institu. qui sunt sui vel alie. iur.§.ij. &.§.dominorum, & melius ff.ad l. Aquil.l.sed & si quẽcunq;.§.si magister., & ff.de vsufruc.l.locum.§.fi. & ff.de pigno.act.l.eleganter.§.plane. nec prodest sibi, q̃ tanq̃ iudex hoc fecit, cum deliquerit. nam omne maleficium prae ue præsumitur actum, vt C. de iniur.l.si non con-
86 uicij.& C.de sic.l.j. † Præterea,si propinquus in corrigendo propinquum, modum excesit tenetur,vt C.de emen.propin.l.j.nec iudicem excusat officium,quia sicut priuati; & ita magistratibus prohibitum est aliquid illicitum facere l.nec magistratibus, ff. de iniu. econtra videtur q̃ non teneatur, quia iudex causa veritatis eruendę hoc fecit, suum exequendo officium, & non animo interficiendi,vel debilitandi, igitur non debet teneri.nemo enim videtur delinquere nisi animum malignum ad hoc habuerit.ff.de verbo.signific. l.sæpe,ad fi.voluntas enim & propositum distinguunt maleficium.ff.de fur.l.qui iniurię. in prin. & facit.ff.de acqui.pos.l.qui iure.et alibi scriptũ est,tunc crimen contrahitur,cum voluntas nocendi interuenit,non alias.l.j.C.ad leg. Corn.de sic. & facit ff.de lib. homi. exhi.l.iij.§.j. præsumitur enim bonum de officialibus nisi probetur contrarium manifeste,vt ff.de offi.præfe.præto.l.j.ad finem.nam creditor, rem obligatam auferendo nõ præsumitur deliquisse, quia notabilis est ptęsumptio, vt ff. de fur.l. cum creditor. sic & a simili, iudex in proposito causa sui officij exequendi,

præsumitur id feciſſe, non nocendi conſilio, vt ff.
87 de iniurijs. l. iniuriarum. §. j. † & ſi aliquam culpam in excedendo modum, in torquendo adhibuit, non tamen tenetur lege Cornel. de ſica. quia in delictis, lata culpa non æquiparatur dolo. ff. de pœn. l. aut facta. §. cauſa. item officij neceſsitas ſuadet remanere impunitum quod alias coerceri deberet, vt ff. de his quib. vt indi. l. poſt legatũ. §. aduocatum, & l. tutorem, nam in dubio, ſi non apparet quo animo fecerit præſumitur potius, ꝙ ex zelo iuſtitię, & vigore officij, q̃ malo conſilio id feciſſę l. minus inſtructus. C. de acquiren. poſſ. pro ſoc. l. merito. Accedit ad idem & aliud validius arg. ſumptum. C. qui accu. non poſ. l. ij. ad fi. vbi tutor ex officio ſuo, accuſans de falſo producentem inſtrumenta contra pupillum, ſi non probat non præſumitur calumniandi animo accuſationem inſtituiſſe, niſi euidenter probetur. et tamẽ regulariter qui non probat calumniari præſumitur, eo ipſo ꝙ non probat l. j. C. de aduo. diuer. iudi. Solu. diſtinguunt, quidam, ſi hoc apparet, ꝙ fecerit ex voluntate, dolo tenetur, ſed caſu abſq; culpa nullo modo tenetur, ſi autem cum aliqua culpa excedendo modum non puto teneri per l. vnicã. C. de emen. ſeruorum & bona eſt argumentatio de poteſtate dominica ad poteſtatem rectoris, vt ff. de ver. ſig. l. poteſtatis.

Addi. do. Ludo.

Paſſus iſte de mortuo vel debilitato in tortura, an iudex teneatur vel ne, eſt multum, iudicio meo conſiderandus, & apiendæ ſunt aures pro dominis iudicantibus. in quo paſſu, do. author concludit, quod in vno caſu ſolum tenetur iudex, quando apparet de dolo, alias autem non quando caſu vel etiam quando culpa exceſsit modum in torquendo per d. l. j. de
88 emen. ſuorum. †Ad ego ſentio, quando culpa exceſsit modum in torquendo, nam eo ipſo ꝙ excedit modum fingitur priuatus homo & non iudex, ergo debet teneri, ſicut dicimus in tutore nõ bene adminiſtrante bona pupilli. nam non fingitur tutor, ſed tenetur tanquam quilibet, vt ff. de fur. l. interdum. §. qui tutelam, & ff. pro emp. l. qui fundum. §. ſi tutor. & argumen. C. de epiſco. & cle. l. generaliter. ꝓterea videtur eſſe caſus de hoc in l. item apud Labeonem. §. quæſtionis. ad fin. ff. de iniur. ibi ſed & ſi iuſſu domini quis quęſtionem habeat, modum tamen exceſſerit; teneri eum debere Labeo ait &c. & hoc etiam reperio voluiſſe Cy. Bal. & Saly. in l. Gracchus. C. de adul. & An-
89 gel. in l. iij. eo. tit. † vbi dicunt, ꝙ ſi tortus deficit in tortura iudex non tenetur, dummodo indicia præcedant, & in actis de indiciis appareat, & etiam iudex nõ fuerit egreſſus terminos torturæ. & ſic ſentiunt aperte, ꝙ tenetur iudex de exceſſu, & ſic de culpa in excedendo. verum eſt, ꝙ in dubio non præſumitur egreſſus modum, ratione officij. l. herennius. §. gai. ff. de euic. vnde et qui dicit contrarium, incumbit onus probandi ſecundum Angel. in d. l. iij. quod eſt not. dignum ſecundum Ang. Are. in ſuo tract. maleſi. in ver. fama. in verſ. octauo quæro quid ſi tortus &c.

Guido de Suza.

90 Sed quid † ſi probatum eſt maleficium per vnum teſtem de veritate tantum, nuquid erit ſufficiens indicium ad tormenta habenda, videtur ꝙ non: vt ff. de quæſtio. l. maritus. vbi per dictum vnius teſtis non fuit ad quæſtionẽ proceſſum. Præterea dictum vnius teſtis, non inducit indiciũ ſine ꝓſumptione, vt ff. de do. ꝓtele. l. theopompus. & ff. quemadmo. teſta. ape. l. j. §. ſed vnius, & iura omnia tractantia de indiciis, quæ requiruntur ad quæſtionem habendam, loquuntur in plurali. ſ. indicia ꝓcedere debere, non autem dicunt indicium l. j. ſecundo reſpon. ff. de qõ. & ibi & alijs argumentis, & l. vnius. §. in ea cã. & l. fin. eo. ti. & C. eo. ti. l. cum cognitionaliter, & l. milites, & C. de fal. l. ſicut. & pluralis locutio, ſingulari numero non quieſcit. ff. de man. teſt. l. libertas quam. §. vlt. Sed his non obſt. dic vnum teſtem de veritate ſufficere ad habendã torturam, vt in ſum. de qõ. §. indicium añt. & C. ad l. Iul. ma. l. ſi quis alicui, in apparatu. Nõ obſt. l. maritus, quia ibi nõ fuit tortus pp dictũ vnius teſtis, quia ille qui perhibuit teſtimoniũ erat familiaris producentis, & ideo dictũ ſuum nõ fuit tanti effectus, ꝙ faceret indicium. Non obſt. alia iura in cõtrarium alleg. in quibus de pluribus indiciis hr̃ mentio, quia illa pluralitas inſpecto cõi vſu loquendi, in ſingularitatem reſoluitur, vt ff. de ver. ſig. l. nõ eſt ſine liberis & ff. de neg. geſt. l. ait prætor. §. j. & ff. de ori. iur. l. ij. §. exactis, & ff. de condi. et demon. l. demonſtratio falſa. §. fi. & l. qui concubinam. §. ſi ſtichus.

Addi. do. Ludo.

Dominus author concludit, ꝙ poteſt quis torqueri per vnum teſtem deponentem de veritate, & idem voluit ipſemet in. §. proxime ſeq. in princ. dũ tractat de fama. in quo adde tu glo. ſingula. de hoc in cap. at ſi clerici. extra de iudi. quam pro ſing. alleg. & ſecutus eſt dominus Abb. ibi, in vij. col. & glo. & ibi Bar. in l. iij. C. ad l. Iul. ma. & Bar. in l. ſi. ff. de qõ. & in d. l. maritus, & in l. pe. eo. ti. & Bal. in l. ij. C. de app. & Bal. in l. milites. C. de qõ. et do. me. Alex in cõſi. lxv. in pe. col. in j. vol. inci. ſi p̃cedẽtibus &c. et do. Ang. Are. in ſuo tract. male. in ver
91 bo, fama. in ver. quæro an vnũ indiciũ. † vbi limitat p̃dicta ꝓcedere ſi eſt vnus teſtis integer; ꝙa infamis, vel vilis, nõ faceret ĩdiciũ ad torturã l. j. §. itẽ Cornelio. & ibi Bar. de qõ. & voluit do. me. in cõſi. de quo ſupra ꝓxi. feci mẽtionẽ. Secũdo limita p̃dictam cõcluſio qñ teſtis deponit recte ſup maleficio. ſecus ſi deponeret ſuper indicio ad maleficium ꝓbandũ, ita voluit gl. quã ſequitur ibi Bart. & Bal. in l. fi. C. fa. ercis, & Bart. in l. fi. ante fi. de qõ. & do. Abb. in c. j. in j. col. extra de cõfeſ. & in c. ſuper eo. el. ij. in ij. col. extra de teſti. Tertio limita p̃dictã concluſionẽ procedere niſi aliæ circũ
92 ſtantię reſiſterẽt, † qa tunc vnus teſtis de viſu nõ facit indiciũ ſecundũ, Bal. in dicta l. ij. C. quo. app. referens Ioan. And. ita tenentẽ, quod eſt notã. ſecũdum eum, et idem voluit do. Abb. in c. tertio loco. in v. col. de proba. & in c. cum in cõtemplatione. extra de regu. iur. pro quo adduco, quia quando aliqua

aliqua ſunt indicia pro reo excuſantia, tunc indicia contra eum debent eſſe multum vrgentia, vt ſuperent illa quæ faciunt pro excuſatione rei. ita habetur in l.j.§.j.ff.de quæſtio. ita voluit Angel. Are. in ſuo tract. maleſi. in verbo, fama. in verſi. & prædicta procedunt &c.

Guido de Suzaria.

93 Quid ſi † maleficium † probatum eſt per famam tantum poterit ne ad tormenta procedi? videtur ꝙ ſic, quia probatio famę equiparatur probationi vnius teſtis. ff.de teſti. l.iij.§. eiuſdem. & in apparatu & ſupra proxi.q.dictum eſt indicium vnius teſtis ſufficere ad quæſtionem habendam. Sed dic ꝙ non, quia fama per ſe non probat, ſed inducit aliquod indicium, ad confirmandas ſeu coadiuuandas ſeu cõprobandas alias probationes, vt d.§.eiuſdem. ibi cõfirmat rem de qua agitur &c. i. ſimul firmat, non tamen per ſe facit validum indicium. eſt enim fama res fragilis & pernitioſa, vt plurimum per clientelas voces artificioſe tranſmiſſa ab ipſis qui deſiderant de hoc famam eſſe, vt ff.de hæred. inſtitu. l.pacumerius, & argu. C.de pœ. l.decurionum. & ff.de offi. recto. proui. l. iuſtiſsimos, ibi nec ad libidinẽ. non enim quęlibet indicia ſunt ſufficiẽtia ad torturam, vt ſupra dixi in princip. notabilium.

Addi. do. Ludo.

De fama non ſufficiente pro indicio ad torturam d. author recte locutus eſt. cuius dictis adde quod idem voluit Bart. in l. de minore. §. tormenta. de qõ. & Bal. in l. mili. C. eod. titu. & Salycet. combon. in l. ea quidem. in materia famę. C. de accu. tamen limita, niſi fama eſſet orta a perſonis fidedignis, vel eſſet iuncta cum fuga, prout ſupra dixi in addi. mea. incip. circa hanc materiam qualiter & quomodo ſumantur indicia. circa fi. ad quæ me remitto.

Guido de Suza.

94 Sed ſi præter † famam eſſet aliquod indicium, puta dictũ vnius teſtis, quod quidem facit indicium, vt d.l. theopompus. vel ſi conſtiterit accuſatum eſſe inimicũ interfecti, vel alias offenſi, alias tunc non ſufficeret cum lex de inimico præſumat omne malum, vt ff.de quæſt. l.ij.§. præterea. & de teſti. l.iij. in princi. Item ſi ſe iactaſſet delatus de maleſi. committendo, nam talis iactatio inducit indicium contra iactantem, ꝙ maleficium poſtea commiſerit, conſiderata qualitate perſonæ, argu. C. quod me. cau. l. metum. & ff. ex qui. cau. ma. l.iij. Tu allega meliora iura. ff. ad leg. Iul. ma. l. famoſi. ver. tamen ibi, & ante quid fecerit &c. & C. ſi quis Impe. maledixe. l. vnica. ibi ex dictis, hominum facta penſemus, & ff.de ſu. leg. l. Labeo. ibi neminem perdicere &c. Item ſi accuſatus viſus eſt fu-
95 gere de loco maleficij, † nam fuga accuſat fugiẽtem, vt in auth. de exhi. re. §. ſi vero, & in authẽ. de ſan. epiſ. §. ſi quis ad ordinationem. Ita ſi conſiliarius depoſito officio ſe abſentat, pro confeſſo habetur, ꝙ male fecerit. C. de aſſeſ. l. conſiliarios ff. de ſuſpe. tut. l. impuberibus, ad fin. Item ſi is contra quem fama laborat, prane ſit æſtimationis, & homo qui ſimilia facere conſueuit. ff. de qõ. l. de minore. §. tormenta. ff. de accu. l. ſi is cui. §. iiſdem. Idem ſi foret aliud indicium, ꝙ quilibet curioſus poteſt perpendere, ſecundum criminum qualitatem, & perſonarum varietatem, tunc cum adeſt aliquod de prædictis indiciis, vel aliis ſimilibus, & fama probetur, poterit ad tormenta procedi, quia fama probata, ſimul cum aliquo indi. facit legitimum, & ſufficiens indicium ad habendam torturam, quãuis fama per ſe non ſufficiat.

Addi. do. Ludo.

Quodlibet ex prædictis indiciis, vna cum fama, ſufficit ad torturã, prout concludit do. author, ſed tu dicas, ꝙ multa ex prædictis indiciis, etiam ſine fama, ſufficiunt ſola ad torturam, prout ſupra dixi circa princi. in addi. inci. circa hanc materiam qualiter, & quomodo ſumantur indicia &c. quæ non repeto, ſed vide quæ ibi dixi, vbi poſui de inimico, & de fuga, & aliis ſimilibus. Sed vnum pro nunc non omitto, an vnus teſtis vna cum fama, ſint indicia ſufficientia ad condemnationem. habes gloſſ. in cap. veniens. el j. extra de teſti. & poſuit Bartol. in d.l. minore. §. tormenta. in vlti. colum. de quæſt.

Guido de Suzaria.

96 Sed quid ſi † poteſtas habet arbitrium, ꝙ nil aliud eſt dicere, niſi ꝙ bona fide procedat, ſecundum ꝙ ei conſcientia dictauerit, an poſsit ſupplere defectum probationis indicij vigore arbitrij, dic ꝙ non, quia non videtur eſſe commiſſum arbitrio ſuo, ꝙ legitima indicia non debeant præcedere, quia iuris authoritas ſed facti nõ eſt in poteſtate iudicum l. ordines. §. j. ff. ad munici.

Additio domini Ludouici.

Pro concluſione do. authoris. ꝙ vigore arbitrij iudici conceſsi a lege vel a ſtatuto, non poſsit ſupplere defectum indiciorum, adduco primo l. ſi a milite. §. edictum. ff. de teſt. mil. vbi per libertatem arbitrij non intelligitur conceſſum, quod non conuenit bonis moribus, & ſic ſecundum bonos mores eſt interdictum, ſed eſt contra bonos mores torquere aliquem ſine ſufficientibus indiciis, ergo non poteſt in hoc ſupplere iudex vigore arbitrij ſui. & ita in terminis reperio Pau. de Bleaza. in commen. c. grauis. extra de depoſi. in vlti. col. & Gandi. in ſuo trac. male. in ver. item quæro nunquid poteſtas &c. Pro quibus facit, nam hoc eſſet tollere defenſiones & iura tertij, quæ non poteſt quis auferre vigore alicuius arbitrij etiam liberi & abſoluti, vt in cle. ſępe, cum gl. in verbo, defenſiones, extra de ver. ſig. & in cle. paſtoralis. §. pe. extra de re iudi. & voluit Bart. in l. filiusfa. ff. de don. & Bar. in l.j. ff. de teſt. mil. & in extraua. ad repri. in ver. videbitur, & in verbo figura, & do. Anto. & Io. de Imo. in c.j. extra de conſti. & Pet. de Anch. in conſi. clxij. inci. viſis diligenter &c.

Vnum

97 †Vnum tamen tene menti ꝙ vigore talis arbitrij poterit iudex torquere aliquem per dictum vnius testis de visu, etiam si non sit omni exceptione maior. ita singulariter voluit do. Gand. vbi supra proxi. in d. ver. item quæro nunquid potestas &c.& voluit do.me. Alex.in consi.lxv. in pe.col.j.vol.incip.si prꝯcedẽtibus indiciis &c. vbi etiam plus dixit ꝙ ẽt si ille testis fuisset receptus,parte non citata, potest torqueri, vigore illius testificationis,dummodo stylus sit, ꝙ non citetur pars in examinatione testiũ in ea materia, quod perpetuo tene menti,pro confirmatione eorum quæ dixit do. author hic circa arbitrium cõcessum iudici in torquendo.

Guido de Suza.

Sed quid si continetur in statuto ciuitatis Bononiæ,ꝙ nõ possit aliquis poni ad torturam nisi contra eũ fuerint habitæ violentæ præsumptiones, respondeo,requiruntur magna indicia quæ sint aliquo minus indubitatis,& pluribus indiciis simplicibus ex quibus proceditur ad torturam,vt dictum est,nam & illa videntur manifesta argumenta.

Additio domini Ludouici.

Pro do. authore facit circa hoc de violẽtis prꝯsumptionibus, illud quod habetur in cap. afferte. extra de præsum.& ibi do. Abb.in iiij.col.& per Bal. in l.fi.in j.col.& in l.neque natales.in j.col.C.de
98 proba.hinc est,ꝙ dicimus ꝙ † præsumptio iuris dicitur violenta. secundum Pau. de Cast.in ij.cõsil.inci.acta iudiciaria &c. Adeo ꝙ præsumptio iuris operatur, ꝙ potest ferri sententia pro actore, secundum eundem Paul.de Cast.in suo consil. xcv.incip.si dico me &c.& plus dico ꝙ præsumptio violenta sufficit ad condemandum in criminibus occultis, vtpura, in crimine adulterij l.si quis adulterij.C.de adul. Idem dico in omnibus casibus a iure expressus, secundum Barto.in l.ꝙ Nerua.in v.col.ff.depo.de qua materia posuit aliquid Ange. Aret. in suo tract.male.in ver.fama in ij.col.cum seq.

Guid.de Suza.

99 Sed quid † si continetur in statuto ꝙ nemo possit torqueri, nisi indicia indubitata præcesserint, vt exemplum de indiciis indubitatis ecce enim camera habens vnum aditũ & exitum,non plures, de dicta camera exiuit qs pallidus,trepidans, cum cultello nudo sanguinolento in manu, & statim post exitum reperitur homo recenter occisus in dicta camera, certe ista sunt indicia ad probationem maleficij indubitata,ex quibus non solum ad tormenta, sed etiam ad condemnationem, & pœnę impositionẽ potest procedi. Et ita intelligitur l. sciant.C.de proba. ibi vel indiciis ad probationem indubitatis, & ho.disiunctiuam vel,nam palliditas, vel trepidatio est vnum indicium contra ipsum, vt ff.de quæstioni.l.de minore.§.tormenta. Item delatio gladij, præsertim nudi, est aliud indicium, nam de portantibus arma lex male præsumit, vt C.vt ar morum vsus l.vna.& in auth. de man. princip.§. vlti.colla.iij. Item ꝙ gladius erat sanguinolentus, erat aliud indicium.homine enim occiso,gladius solet esse sanguinolentus, nam ex qualitate facti accipitur coniectura. sic & alias dicitur.ff. de do.int.vir.& vxor.l.vtrum. raro tamen contingunt talia indicia.

Addi. do. Ludo.

In hoc primo exemplo d. author recte loquutus est, in quo exemplo concordat Gand.in tract.suo male.in rub.de indi.& prꝯsum.& Barto.in l.ij.ff.de fur.& Ioan. And.in addi.Spe.in ti.de proba.§.iij.ver.xiij. & do.Ange. Are.in suo tracta. malefi. in verbo fama publica præcedente.

Guido de Suza.

100 Est & aliud † indicium ad probationẽ indubitatum, & istud sæpius contingere potest cum occiditur Titius in aliqua vinea uel fundo,et de hoc accusatur Seius, sed de visu nulli testes deponunt ꝙ viderint Seiũ hoc homicidium committere, sed probatur ista contra Seium. primo ꝙ ipse Seius erat inimicus Titij. Item probant testes, ꝙ viderint Seiũ admenantem gladium contra Titium. Item probatur per testes,ꝙ Seius aufugit tempore perpetrati maleficij. Item probatur per famam & vocem publicã, ꝙ Seius dictũ Titium interfecit certe ista quatuor simul iuncta quãuis singula per se non sufficerent,sunt sufficientia indicia et prꝯsumptionis indubitatę,non solũ ad torturam,sed etiam ad cõdemnationem,& sic põt intelligi d.l.sciant.

Addi. do. Ludoui.

In hoc secundo exemplo do. author etiam recte loquutus est, & cum eo concordat Gand.in tracta. malefi.in rub. de indiciis & præsum.& Ange. Are.in suo tracta. etiam malefi. in verbo,fama.et posuit do. Abb.in c.tertio loco. extra de proba.

Guido de Suza.

101 Est videre † aliud exemplum de præsumptio.indubitatis, Ecce defertur Seius ꝙ Titium fecit occidi,nõ sunt testes qui dicant hoc se vidisse,tamen probantur ista indicia. primo ꝙ Seius erat inimicus Titij. Item ꝙ dictus Seius perpetrato homicidio receptauit homicidam. Item ꝙ homicida erat domesticus et familiaris Seij. Item ꝙ fama est,ꝙ Seius fecit occidi Titium. Item ꝙ Seius se iactauit,ꝙ fecerat occidi Titium, & est homo de quo est verisimile ꝙ talia faceret. Item ꝙ olim aliquæ offensiones interuenerunt inter eos, & ita ꝙ indicia ista simul iuncta videntur nedum ad tormenta, sed etiam ad cõdemnationem sufficere.& ita potest exemplificari.d.l.sciant,nec mirum si ex pluribus simul iũctis quorũ quodlibet per se non sufficit ad indiciũ indubitatum,vel ad plene probandum, sicut indubitatum indicium vel plena fides, nam hoc iure habetur expressum, vt in authen. de instru. cau.

& fide

& fide §.si vero nullus horum.col.a.vj.duo enim vel plura imperfecta constituunt vnum perfectum l. cum scimus. in prin.C.de agri. & censi. lib.xj. & quę non prosunt singula multa iuuant.vt c.præterea.extra de testib.l.sancimus.ad fin.C.de testamen.& vide de hoc per Azo.in l.secunda.in fin.
102 primi respon.de excusatio.tuto. †Quid plura, reperitur in iure cautum,ꝙ ipsa causa princi.criminalis per argumenta & præsumptiones cognoscitur et terminatur,quanquam de liquido delicto, probari non possit, vt l.non omnes §.a Barbaris, ibi,& si hoc liquide probari non possit argumentis tamen cognoscendum est, & tamen in capitali causa agitur,vt l.defer.§.his qui.de quæstio.& facit in authen. vt li. ma. & aui.§. illud. curiosus autem lector multa alia poterit inuenire exempla de indi.ad probationem indubitatis.

Addi. do. Ludo.

In hoc tertio exemplo etiam d.author recte sensit, de qua materia indiciorum indubitatorum,etiam ad condemnationem non solū ad torturam,posuit Bal. in d.l.sciant, & in l.neq; natales.in j.col.& in l.siue. in ij.col.C.de proba. & Bal.in l.quicunque.C.de ser. fugi. & Bald.& Ioan.de Imo.in l.fin.ff.de hære.insti.& Bal.in l.fi.ff.de offic.proc.& Bal.in addi.Spe.in ti.de sen. circa fin.& Io.Calde.in c. vestra.extra de coha. cleri.& mulie.& do.Abb.in c.tertio loco,de probatio.& Gand.in tracta.malef.in rub. de indi.& præsum.& Ange.Are.in d.verbo, fama publica. in versi.quæro an vnum indicium.& Pau.de Ca. in consi.cxcvj.inci. visa inquisitione &c. vbi dixit vnum notabile verbum,ꝙ in casibus, in quibus quis potest condemnari ex indicijs indubitatis,potest condemnari ad pœnam pecuniariam nō autem corporalē,de qua materia posuit etiam do. me.Alex.in consil.xv.in v.col.in j.volum.incip. quādo plures &c. & in consi.xxiiij. in xiiij.col. in ij.volu.inci.an si quis &c.in ij. vol. vbi dixit,
103 †ꝙ in criminalibus non iunguntur probationes diuersi generis ad condemnandum,vt ibi per eum multum notabiliter loquentem in hac materia,& ibi ponit quid in maleficijs cōmissis de nocte, vel quæ alias difficile possunt probari, quæ probationes admittuntur. & in consi.liij.in j.col.& per tot. in eo.ij.vol.inci.quando probari debet,& in cōs. vlt.in iij.volu.in iij.col. Circa vero illud, quod incidenter dixit d.author, ꝙ duę vel plures probationes imperfectæ iungnntur ad faciendum vnā plenam probationem, &c. de hoc non dicam tibi nunc,quia est extra materiam de qua agimus,sed si de hoc videret contingeret remitto te ad domi. meum Alexand. in consilio.xix. in ij. colum. in primo volumi.inci. vtrum si postfacto &c. & in consil. lxv. in vlt.colum. in eo.j.volumi.incip. si præcedentibus.& in consil.xiij.in xiij.col.in eo. j.volumi.inci.an promisso &c.& in consi.xxxiij. in vlti.col.in eo.j.vol. incip. viso puncto &c. & in consi.liiij.in eo.j.volu.incip.in causa vertente, vbi dicit etiam ꝙ in criminalibus peruenitur ad diffinitiuam per præsumptiones tam legis quam hominis.

Guido de Suzaria.

104 An milites nostri † temporis possunt subiici quęstioni.dic ꝙ sic,cum nec in assumptione militiæ, nec in vita interueniant in eis, nec obseruent ea quæ veros milites decet obseruare & obseruari expediunt,vnde militaribus priuilegiis gaudere nō debēt,vt in auth. de man.princi.§.fin.col.iij. & ibi in apparatu de hoc ibi,& talibus militibus &c.Nam si quis non seruatis solennitatibus,fabricensis efficiatur, habetur pro non fabricensi,& sibi fabricensia priuilegia denegantur.vt l.si quis consortium C.de fabri.lib.xj.& C.de episco.& cleric.l.generaliter versi.eos tamen.vbi clericis non seruantibus solennia;clericalia priuilegia denegantur seu beneficia clericalia,et facit l.nominationes.C.de app. nam etiam milites in quibusdam etiam criminibus torquentur & habentur quo ad hoc pro non militibus.de re milita.l.proditores.

Addi. do. Ludo.

Alias promisi tibi examinare, an milites nostri tēporis possint torqueri.in tract.de præcedentia doctoris & mili-
105 tis, circa fin.in addi.meis ibid. † Nunc igitur scias,velim ꝙ milites nostri tēporis,euntes quotidie per plateas non gaudent priuilegiis militum prout dixi tibi in loc.præalleg. possunt torqueri sicut alii priuati, ita voluit Bart. in suo tracta.de qō.licet iudicio meo,ille tracta.non fuerit Bar.vt videre poteris ex stylo eius,tñ attribuitur Bar.sed ultra Bar.dicas,ꝙ idē voluit Cy.inl.j.C.de iur.& fac.igno. tamen reperio eundem Bal.in l.j.in fin. C. qui bo. cedere pos. dicentem ꝙ milites nostri temporis nō possunt carcerari pro debito contractus, vel vltimæ voluntatis; quia secundum eum veri milites sunt,alias falso vocabulo vterentur, & licet nō habeant insignia antiquæ obseruantię, tamen habent insignia nouæ obseruantiæ,quæ loco veteris successerunt,& idem comprobauit Ioā. de Lig.in c.quanto,in pe.col.extra de magi. Sed tu non recedas a prima opinione, quia immo isti nō sunt veri milites,prout vult expresse do. Abb.
106 in d.c.quanto,pro quibus facit. † Nam insignia sola esse vera, non sunt illa, quæ faciunt milites gaudere priuilegiis suis,sed exercitium,ita probatur in l.pe.C.de testa. mili. vbi dicitur, ꝙ miles non militans,non gaudet priuilegiis militū, ergo multominus debent gaudere milites nostri tempo risqui, non habent, nec habuerunt vera insignia, nec etiam exercent militaria, seu non militant. Ad idem facit quod dixit Bal.per illum tex.in d. l.pe.& Bar.in l.officiales.C.de epis.& cleric.& idem Ioan.de Lig.in cle.cum ex eo, de sen.exc. & Ang.in consil.cxcvij.inci.In dei nomine,visa narratione.& do.Cano.in c.ij.extra de fo. compe.vbi dixerunt ꝙ milites seu fratres gaudentes non gaudent priuilegiis clericorum.Ergo in proposito nostro, milites nostri temporis non debent etiam gaudere priuilegio veri militis. & in terminis voluit Dy.in suo tract.de quęstioni.in ver. quæ personæ possunt torqueri &c. in versi. modo dictum est. & Cyn. & Angel. in l.milites. C

de

de quæstioni. & Cyn. in l. iij. C. ad l. Iul. ma. in terminis etiam voluit Angel. Aret. in tract. malefi. in verbo, fama. in verſi. ſexto quæro quæ perſonæ &c.

Guido de Suza.

107 Quid de militibus † cœleſtibus. & dic ꝙ presbyteri non torquentur, clerici autem ſic, de iure ciuili. C. de epiſc. & cleri. l. presbyteri & in apparatu. l. fallaciter. C. de abo. tamen de iure nouiſsimo, ſecus per authen. Federic. ad decus & honorem. §. ſtatuimus. Præterea ſi militibus terreſtribus conceſſa eſt immunitas, vt non torqueantur, multo magis cœleſtibus, arg. l. ſacroſan. C. de epiſco. & cle.

Additio do. Ludo.

De clericis & presbyteris dixi ſupra in addi. inci. circa has perſonas priuilegiatas &c. vbi allegaui do. Abb. in c. cum in contemplatione. in prima colum. in fin. extra de regu. iur. & vltra ibi dicta, vide gl. xv. q. vij. in ſum. & gl. iij. q. v. & Inno. in d. c. cum in contemplatione. & do. Angel. Are. in ſuo tract. male. in verbo, fama. in ver. vj. quæro quæ perſonæ &c.

Guido de Suza.

108 Quid de iudicibus † ſiue aduocatis, nunquid poſsint torqueri: videtur quod non ſicut veri milites: nam militant patroni cauſarum. vt C. de aduo. diuer. iudic. l. aduocati. præterea ſicut militibus conceſſum eſt priuilegium, vt condemnati non exigantur, niſi inquantum facere poſsint, ita & patroni cauſarum l. miles. j. reſponſo. de re iudi. in apparatu. econtra videtur, quia nulla lege cauetur, ꝙ iudices, ſiue aduocati, ſint immunes a tortura. Solutio. ꝙ de iuris ſubtilitate ſiue iuris ſolennitate non debent torqueri, vt d. l. aduocati, ſed de conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres, ſeruatur contratium.

Addi. do. Ludo.

Sum propoſiti quod nec de iure nec de cõſuetudine poſsint aduocati torqueri, nam de iure habeo pro hoc expedito, prout concluſit ipſemet author pro quo faciunt ea quæ dixi ſupra in addi. meis de præcedentia doctoris & militis, nam argumenta ibi
109 facta manifeſte concludunt † ꝙ aduocati multominus poſſunt de iure torqueri quam milites. De conſuetudine etiam non poſſunt torqueri, nam conſuetudo inducens ꝙ perſonę priuilegiatæ torqueantur, non valet. tex. eſt in l. omnes iudices, et hoc ibi voluit Bartol. C. de decu. lib. x. & ſupra etiam aliquid dixit circa prin. in verſi. circa has perſonas priuilegiatas &c.

Guido de Suza.

110 An conſiliarij † ciuitatum noſtri temporis poſsint torqueri? dic ꝙ de iuris ſolennitate non debent torqueri; quia cuiuſcunque ciuitatis conſiliarij decuriones ſunt vt ff. quod cuiuſque vni. no. l. nulli. ff. de verbo. ſig. l. pupillus. §. decuriones. de generali autem conſuetudine quæ eſt optima legum interpres, contrarium ſemper vidi ſeruari, & conſului.

Addi. do. Ludo.

Circa conſiliarios non torquendos ſum omnino cum domino authore, nam conſiliarij ſucceſſerunt loco decurionum ſecundum Bartol. in l. j. ff. de offi. aſſeſſo. & not. in rub. C. de
111 decu. lib. x. † Plus dico ꝙ iudex torquens eos capite punitur ſecundum Bal. in l. decuriones. C. de quæſtio. & domi. Angel. Aret. in ſuo tract. malefi. in verbo fama. in verſic. quæro quæ perſonæ &c. vbi dixit hoc non habere locum in crimine læſæ maie. & proditionis populi, alleg. text. in l. fallaciter. C. de aboli. quæ omnia tenementi, quia hæc materia tormentorum ſepenumero occurrit, & licet do. author ea multum ſingulariter & copioſe loquutus fuerit, nihilominus in aliquibus deficit, prout ex ſupra dictis apparet, in quibus addendo, declarando, & aliquando corrigendo, vbi opus fuit, ſi quid in nepte diximus id paruitati ingenij mei attribuendum eſt, ſi quid vero boni. id ſupremo Deo omniũ bonorum largitori a quo omne bonum, & omne donum perfectum procedit, vt a patre luminum, attribues.

Ludouicus Bologninus vtriuſque iuris doctor clariſsimus, & æques inſignis.

FINIS.

VTILIS, ET PRACTICABILIS TRACTATVS DE INDICIIS ET TORTVRA.

EDITVS IN CIVITATE SENARVM PER excellentiſsimum Iuris vtriuſque docto. domi. Franciſcum Brunum de ſancto Seuerino, Quæ materia hactenus a pleriſque ſatis truncate & imperfecte tradita reperitur. In hoc tamen tractatu adeo perficitur vt nullibi vſque ad hæc tempora perfectius inueniatur. Habent igitur latrunculatores, id eſt iudices maleficiorum iter terſum, per quod tutiſsime incedere valeant in theorica & practica.

Præfatiuncula cum diuiſione.

VM materia Indiciorum & queſtionis, ſiue torturæ, ſit multum in vſu, & non parum periculoſa, & officiales in ea quandoq; male aduertant, aut cupiditate honoris, aut ignorantia. Ideo decreui in modum tractatus, materiam ipſam colligere, & eam prout potero dilucidare & ordine aliquo texere, vt legentes & practicantes facilius capiant & inueniant caſus occurrentes. Et quia indicia debet præcedere, & tortura ſubſequi, ideo prius dicam de indiciis, ſecundo ſubdam de quæſtione ſiue tortura.

Et primo, quid ſit indicium, & vnde dicatur.

Secundo, qualiter indicium probetur.

Tertio, qualia debeant eſſe indicia, per quæ deueniri valeat ad torturam.

Quarto, qualia debeant eſſe indicia, per quæ deueniri valeat ad condemnationem.

Quinto, quomodo & qualiter indicia elidantur & tollantur.

SVMMARIVM.

1 *Indicium, maleficii alicuius commiſſi, vel alterius, de qua agitur, rei ſignum dicitur.*
2 *Indicium eſt minus quam ſemiplena probatio.*
3 *Indicium ſemiplenum quod dicatur, & quod plenum ſeu indubitatum.*
4 *Indicium facti, eſt quo iudex in viam præſumptionis dirigitur.*
5 *Indicium variis nominatur modis apud legumlatores.*

Prima pars de Indiciis. Quæſtio. j.

1 IRCA primum dum quæritur, quid ſit indicium, & vnde dicatur. Reperio varias diffinitiones, & deſcriptiones. Gandi. in ſuo opere maleficiorum, ſub rubrica de præſumptionibus & indiciis. §. vidimus dicit, † ꝙ indicium, dicitur ſignum alicuius maleficij cõmiſſi. vel alterius rei de qua agitur. quæ diffinitio, ſecundũ eum colligitur ex legibus tractantibus de indiciis. Io. And. in addi. Spec. in titu. de proba. §. fin. ver. item per indicia. dicit, quod indicium eſt notabile ſignum maleficij, vel alterius rei ad ipſius veritatem habẽdam. Pau. de Elea. in c. grauis. de depoſito in vlti. char. dicit ꝙ indiciũ eſt demonſtratorium adminiculum, ad veritatem indicandam per tex. in l. ſi quis adulterium. C. de adulte. & c. præterea, de teſti. & c. tua. §. adulteriũ. de ho-
2 mi. Bar. in l. ij. ff. de excu. tu. † diffiniendo quid ſit indicium dicit, ꝙ eſt minus quã ſemiplena probatio. & idem dicit Bald. in l. cum probatio. ff. de proba. in additionibus ſuis dicens nullibi clarius hoc probari q̃ in illa lege. Sed idem Bald. in rubri. C. de proba. dicit ꝙ indicium eſt minima præſumptio hominis boni, ſeu diſtans argumentum a vera ſpecie probationis, & ꝙ valet indiciũ ſi ponatur in conſequentiam alterius probationis, non ſi per ſe, vt d. l. cum probatio. vt in l. ea quidẽ. C. de accu. in ij. col. dicit maturius loquẽs, ꝙ duplex eſt indicium, videlicet ſemiplenum

ſeu

3 seu dubitatum,& plenum seu indubitatum.† Indicium semiplenum est præsumptio fortiter mouẽs animum ad aliquid credendum vel discredendũ, & de isto habetur in d.l,cum probatio. Indicium vero plenum est demonstratio rei per signa sufficientia,per quæ animus in aliquo tanquam existente vero quiescit, & plus inuestigare non curat.quod probatur secundum eum in l.indicia.C. de proba. Abb. Sicu.in c. tertio loco, extra de proba.approbat.diffinitionem Io. And. supra relatam. Adde Bal.in l. seruos.C. de testi.qui dicit ꝙ indicium est duplex, scilicet facti, & iuris.

4 † Ex indicio facti dirigitur iudex in viam prę sumptionis, indicium iuris est quod habet aliquẽ affectum iuris, est etiã duplex, quoddam est quod dirigit iudicem in viam habendæ quæstionis, id est,torturæ. quoddam est quod instruit iudicem simul cum aliis in viam condemnationis. Dicitur autem indicium ab indicando & demonstrando l.solent.ff. de præscri. verb.l. adulterij.C. de adul.& indicia dicuntur demonstrantia veritatis & adminicula probationis l.fi.& l. instrumenta domestica. C. de proba. Sunt enim indicia pars claræ probationis. hoc dicit Gandi.in dicto opere,in rub.quæ debeant præcedere quæstionem in ver.quæro quæ,& qualia debent esse ista indicia.

Adde ꝙ legumlatores variis modis nominant
5 indicium. † Nam quandoq; nominant argumentum l.j.in princ.ff.de qõ. & l.militem.§.oportet. C.eo.ti. Interdum nominant simpliciter indicia, vt cõitet nuncupamus l. j.§.antonius. &.§. diuus adrianus.& l.diuus.§.ex quibus.ff.de qõ. Interdũ nominant suspiciones vt l.fi.ff.de qõ. & l.absentem, in princip. ff. de pœn. Interdum nominant probationes,vt l.j.C.de quæst.& l.j.§.diuus seuerus.ff.eo.titu.

SVMMARIVM.

1 *Indicium per vnum testem de visu deponentem probatur.*

2 *Testis vnicus seu singularis semiplenam probationem facit in criminalibus.*

3 *Testis singularis de visu faciens indicium, debet esse omni exceptione maior.*

4 *Indicium probatur quandoque per duos testes, non de visu deponentes, sed de quodam signo ad maleficium conferente.*

5 *Testis singularis & si indicium non probet, aliqualem tamen facit præsumptionem.*

6 *Probationes multæ semiplenæ non coniungũtur, ad faciendam vnam probationem plenam,licet bene ad indicium faciendum.*

7 *Testes in criminalibus debent esse omni exceptione maiores.*

Indicium probari potest per testes infames, & familiares, & similes omni exceptione non maiores.

8 *Testis ante processus formationem examinatus, an faciat indicium.*

9 *Indiciorum copia per testes facta reo dari debet post negationem & excusationem.*

10 *Iudex ante inquisitionem formatam ex indiciis per testes acceptis non debet quem quæstioni subiicere.*

Testes super inquisitione generali examinati non faciunt indicium aduersus delatũ de crimine.

11 *Testis qui examinari non debuit quando indiciũ faciat.*

Testis domesticus non facit indicium.

12 *Testis familiaris indicium facit.*

13 *Testis quandoque non cogitur inuitus testificari, & talis sponte examinatus indicium facit.*

14 *Testes testificari præsumuntur inuiti,nisi de spõtaneitate constet.*

15 *Veritatem aliter haberi non posse, qualiter & a quo probari debeat.*

Attinentes vsque ad supremum gradum compelli non possunt ad testificandum.

16 *Clerici ad testimonium ferendum non possunt cogi.*

Senes septuagenarii non coguntur testificari.

17 *Minor annis viginti an possit in criminalibus examinari.*

18 *Impuberes in criminalibus non sunt idonei testes ad probationem plenam,sed bene ad indicium.*

19 *Testis qui ob infamiam non debuit examinari, examinatus aliquale facit indicium.*

20 *Testis examinatus post terminum præfixum ad probandum, an faciat indicium.*

21 *Testis qui iure examinari prohibetur, an probet si examinetur.*

22 *Indicium triplex est, & per quem probari possit quodlibet.*

23 *Testis qui non potest interrogari inuitus, volens respondere potest, sed coactus non facit indicium.*

Quæstio secunda primæ partis.

1 Circa secundum qualiter probetur indiciũ. † Respondeo quod probatur per vnum testem de visu, hoc est, qui deponat se vidisse maleficium committi. vt no. gloss. in l.si quis C. ad l. Iuliam maiesta. l. maritus.ff.de quæstio. vbi etiam per Bartol.& per eundem. & Bald. in l.final. C. famil. ercis. & in l. bonæfidei.C. de iureiuran.& l.admonendi.ff.eod.titu. Quinimmo
2 gloss.in d.l.si quis. videtur velle ꝙ † in criminalibus, vnus testis faciat semiplena probationem. quod etiam videtur placere Bald, sed Cyn. tenet

contra

contra ibi in quodam ſuo conſilio, quia indicium eſt minus q̃ ſemiplena probatio. vt not. in l. cum
3 probatio. ſupra de probat. †intellige tamen, q̃ ad hoc vt vnus teſtis de viſu faciat indicium, debet eſſe omni exceptione maior. vt dixit Bart. in d.l. maritus. et in d.l. fi. & l. admonendi. vbi etiam per Bald. & per eundem in ſuo notabili conſilio, quod incipit, ſtatutum prouidet. vbi optime docet quomodo cognoſcatur teſtis omni exceptione maior. Item intellige, q̃ vnus teſtis facit indicium de viſu, quando aliæ circunſtantiæ non reſiſtunt ſecũ dum Bald. in l. ij. C. quo. appel. allegando Ioan. And. in c. cum in contemplatione. de regu. iur. in
4 vj. in nouella quod dicit eſſe notabile. †Probatur etiam indicium ad minus per duos teſtes non probantes de veritate maleficij, & ſic de viſu, ſed probantes aliquod ſignum conferens ad maleficium, & ſufficiens ad faciendum indicium ad torturam, prout dicetur infra in ſeq. q. prin. & q̃ ad probandum indicium requirantur duo teſtes, voluit glo. quę reputatur ſingularis. in l. fi. C. fami. ercis. ſupra allegata & ita tenent Bart. & Doct. in l. fi. ff. de quæſtio. ita etiam voluit Innoc. in c. ſicut. de ſimo. vbi dicit, q̃ leuia ſigna ſufficiunt ad probandum quem hæreticum, tamen oportet illa plene probari ita refert Bal. in d.l. fi. & ſi vnus ſolus teſtis probat de aliquo ſigno & indicio nihil probat, ſecundum Bart. in d.l. fi. Sed Rapha. Fulg. in
5 d.l. fi. dicit † q̃ licet ſingula indicia debeant probari per duos teſtes, tamen negari nequit, quin vnicus teſtis faciat aliqualem præſumptionem. & ideo ſi plures ſunt teſtes ſingulariter de ſingulis indiciis deponentes, dicentur plures eſſe præſumptiones, quæ faciunt vnum indicium ad torturam. argu. l. inſtrumenta domeſtica. C. de proba. & l. ij. ℣. ætas. ff. de excu. tut. Pone enim q̃ vnus teſtis dicit ſe vidiſſe Seium vulneratum, & in terra proſtratum, & interrogatus quis vulnerauit, reſpondit, Titius, hic eſt vnus teſtis ſuper indicio deponens. Alius dicit ſe vidiſſe Titium ſanguine aſperſum, & euntem euaginato enſe, Alius dicit vidiſſe hunc Titium exeuntem directo tramite, & voluentem ſe verſus nemora, & occulte ſe latitãtem. Certe hi ſinguli teſtes de ſingulis indicijs deponunt, & tamen nemo ſanæ mentis negabit, quin hæ præſumptiones faciant ſufficiens indicium ad torturam. argu. d.l. & illius regulæ, & quæ non proſunt ſingula multa iuuant, ita notabiliter dicit Fulgo. in d.l. fin. ad hoc optime adduco ad corroborationẽ huius opi. quod not. dicit dom. meus do. Ioan. de monte Sperello, de Peru. in l. admonẽdi.
6 de iureiuran. † q̃ licet plures ſemiplenæ probationes non coniungantur ad faciendam vnam plenam, tamen coniunguntur ad faciẽdum indicium. argumen. not. in l. fin. C. de probatio. & ita refert & ſequitur Caccialupus in dicta l. admonẽdi. char. xxv. in verſi. applicatur, & ego puto tanto fortius hoc eſſe verũ, quãto illi ſinguli teſtes eſſent multũ notabiles, & magnę authoritatis, q̃m licet teſtes ſingulares non probent, tamen ſi ſunt ita notabiles, q̃ adducant iudicem ad indubitatam fidẽ, iudex non debet curare de illa ſingularitate, iſtud eſt dictum ſingulare domi. Paul. de Caſtr. in l. Lucius. ff. de infamibus, in recollectis Florentinis. et in dicta lege admonendi, vbi etiam cum refert & ſequitur idem Caccialupus in charta octaua.

Aduerte tamen q̃ licet quando vnus teſtis teſtificatur de veritate facti, & ſic de viſu, ad hoc vt faciat indiciũ debet eſſe omni
7 exceptione maior, vt ſuperius dictum eſt, † & ſimiliter quando plene probant quo ad condemnationem, in criminali debent eſſe omni exceptione maiores, ſecundum Bald. & Saly. in d.l. fin. C. de probat. per illum tex. qui dicit. q̃ in criminalibus debent eſſe probationes luce. clariores. et per tex. in l. optimam. C. de contrahen. & commit. ſtipu. & idem dicit Bal. in l. cunctos populos. C. de ſum. tri. col. vj. tamen quo ad probandum indicium ſufficiũt duos teſtes etiam non omni exceptione maiores, & ſic admittentur infames, ita dicit Bald. in d.l. cunctos populos. & Bar. in l. ij. §. quæſtioni. ff. de qõ. Item admittentur familiares & ſimiles, ſecundum Bart. in l. ij. ff. de excu. tuto. Item aduerte, q̃ propter hoc q̃ duo teſtes probẽt aliquod indicium, tamen non propter hoc iudex indiſtincte debet torquere reum, niſi illi duo teſtes deponant veriſimilia. Pone enim factum eſt furtum in loco, probant duo teſtes q̃ viderunt de loco exire Martinum habentem aliquid ſub mantello, ſi iſte Martinus eſſet magnus mercator, aut vir alicuius dignitatis et authoritatis, quem non eſſet veriſimile furtum feciſſe, non poterit ex hoc torqueri, ita declarat Ang. in l. milites, per illum tex. C. de quæſtio. & refert & ſequitur Augu. de Ari. in addi. ad opus maleficiorum ſuper gl. in verbo, fama publica ſuper verſic. quæro qualiter, dicit enim Augu. ibi quod conditio perſonæ excludit præſumptionem reſultantẽ ex indiciis, & ideo opus eſt tunc, q̃ alia indicia concurrant, facit ad hoc quod ſupra dictum fuit in præcedenti quæſtio. q̃ teſtis de viſu facit indicium, niſi aliæ circunſtantiæ contradicant & reſiſtant.

8 Quęro an teſtis † examinatus ante formatum proceſſum faciat indicium. Ecce commiſſum eſt delictum, poteſtas hoc audito examinat teſtes ſuper indiciis nullo formato proceſſu. Ex quorum dictis tantum percipit, q̃ ſufficeret ad indicium cõtra aliquem, hoc facto facit illum capi & torqueri, an poſsit hoc facere, & ſi facit, & ille confitetur, an præiudicet. Reſpondeo q̃ non. quoniam in principio tortura non eſt habenda. dicit Bart. in l. j. in princi. ff. de quæſtio. & illa ante litem conteſta, non eſt permiſſa. Bar. in l. ſi quis adulterij. in prin. ff. de quæſtio. & ſimiliter non citato illo capto ad vidẽdum iurare teſtes, text. eſt ſecundum Iac. de Are. & Bar. in d.l. ſi quis adulterium. & l. ſi maritus. Et ſimiliter non publicato proceſſu, ſecundum Bart. in l. vnius. ff. de quęſtio. & dicetur latius inferius, vide ad prędicta Bar. in l. cuſtodias. ff. de pub. iud. & Bal. in l. ſi tibi. C. de iudicondi. ob. tur. cau. Sal. in l. fin. C. de quæſtio. Caccialupum in l. is apud quẽ.
9 C. de eden. † qui dicit q̃ indiciorum copia quæ fit per teſtes debet dari reo poſt negationem &

excu-

excusationem, vt colligitur ex mente Barto. in l. quæstio. C. de quæstio. in prin. Ratio est euidens, quia post negatam inquisitionem, testes examinari debent, ex quibus fiant indicia, nec ea quæ pro curiæ informatione ante perquisiuit, & inuenit curia debet reo manifestare, secundum Angel. de Peru. qui fuit magnus practicus l. fin. ff. de qõ. & quod recte intuenti sensit ibidem Barto. dum vult testes examinatos ante inquisitionem specialem, non facere indicium. Et dum subdit indiciorum copiam esse dandam parti petenti, debet intelligi de indicijs legitime habitis, & tempore congruo scilicet post specialem inquisitionem & excusationem inquisiti. nam examinati ante, & ipso non citato sibi, non præiudicant, nisi repetantur post lit. conte. & parte præsente vel citata, vt per Bar. in d. l. fi. & per Bal. in addi. Spe. in ti. de sen. in fi. de quo etiã per Abb. in c. ad petitionem. de accu. & Ange. in repe. l. si vacantia. C. de bo. vac. lib. x. hæc illi, adde Ange. de Are. idem velle in suo opere malefciorum in gl. fama publica. in ij. col.
10 in fi. vers. & aduertas. † ex quibus apparet q̃ hodie male faciunt officiales, quia anteq̃ formant inquisitionem, ex indiciis habitis per dicta testiũ, ponunt quem ad torturam, & sic possent teneri in syndicatu. & confessio quæ sequeretur ex tali tortura non valeret, etiam si in ea perseueraret, per d. l. maritus. de quæst. cum sit habita non præcedẽtibus indicijs legitimis, de quo etiam dicetur infra dum tractabitur de tortura. Item quæro an testes examinati super generali inquisitione, faciant indicium contra diffamatum delicto, vt deueniri valeat ad torturam super processu specialis inquisitionis, dic q̃ non, vt ex supra dictis apparet, & tenet Bar. in l. fin. ff. de quæstio. quoniam tales testes fuerunt examinati ipso reo nõ citato, nec contradictore existente, ergo non præiudicant. l. si quando. C. de testi. vnde debebunt testes examinari post li. conteſt. super speciali inquisitione per l. si quis adulterij. de adul. ita dicit Bal. in l. fi. C. de quæstio.

Vlterius generaliter quæro.

11 † an testis qui examinari non debuit faciat indicium, referã quicquid scriptum repefio super hoc. Cyn. hoc examinat in l. fin. C. de accu. & in l. seruos. & l. libertorum. C. de testi. ex cuius dictis, sume pro conclusione, q̃ quandoq; testis non debuit examinari, propter reuerentiam eius contra quẽ examinatur, & tunc examinatus non facit indicium. vt l. j. §. diuus. Antoninus. & §. Antoninus. & l. diuus. §. ex quibus. & l. maritus. ff. de quæstio. Quandoque testis non debet examinari propter timorem, ne deponat pro eo examinatus. vt l. j. §. ad quæstionem. ff. de quæstio. & l. ij. & l. seruos. C. de testi. & l. testis idoneus. & l. idonei. & l. testes. ff. eod. eiusmodi sunt testes domestici, quorum appellatione, qui contineantur. vide in Spe. in tit. de teste. §. j. ver. item excipitur q̃ est domesticus, cum alijs sequentibus. & hoc casu tales testes examinati nõ faciunt indicium text. est no. in l. pridem. C. de quæst. ibi, vt neque pro his, neque aduersus eos in capitalibus, vel pecuniarijs quæstionibus veritatis vim obtinere possit &c. & hoc tenuit Specu. in ti. de teste. §. j. versi. quid si testis domesticus. & Bald. in l. inuiti. la ij. ff. de testi. si hoc tamen forte fallit si testis domesticus, vel familiares, & similes sunt honesti & bonæ famæ, puta familiares episcopi vel abbatis vel alicuius nobilis domini, quia isti non retinent secũ nisi familiares discretos & bonæ opinionis, per ea quę no. Innoc. in c. in literis de testi. & Bal. in l. etiam. C.
12 de test. † Aduerte quia Bar. in l. ij. ff. de excusatut. dicit, q̃ indicium fit per testem familiarem, per glo. in l. j. de test. & q̃ ex pluribus testibus familiaribus, potest iudex deuenire ad sententiam, sed Bal. in l. inuiti. la ij. ff. de testi. dicit contrariũ, vbi vide. Item forte fallit propter difficultatem probationum & dolum aduersarij, per l. consensu. §. super plagis. C. de repu. & quod no. Cyn. in l. si quando. C. vnde vi. in fi. facit. l. quot. C. de naufra. libr. xj. Quandoque testis non debet examinari propter odium præsumptum in ipso teste, vt quia est minatus, et tunc an. examinatus faciat indicium vel non, hoc debet considerare iudex aduertens ad qualitatem inimicitiæ, & qualitatem personę examinandæ, & si adsint verisimilia dicta, tali testi datur fides, vt not. in l. j. §. præterea. ff. de quæst. iuncta. l. milites. §. oportet. C. eod. titu.
13 † Quandoque quis non cogitur inuitus, nec cogi debet testificari, vt d. l. lege Iulia. & l. inuiti. la. j. ff. de testi. & tunc talis testis examninatus sponte & volens facit indicium, & probat. vt d. ll. a contrario sensu, sed si inuitus esset examinatus, non probat, secundum Cy. in auth. presbyteros. la ij. C. de episco. & cle. Et in dubio præsumitur inuitus, nisi appareat q̃ volens deposuerit secundum Cyn. ibi, vt refert Bal. & sequitur in d. l. lege Iul. & in d. auth. & in l. si parentes. C. de testi. Saluo. q̃ dicit non præsumi inuitum deponere, nisi in suũ priuilegium allegauerit. q̃ non sit compellendus, & nihilominus sit coactus deponere, & hoc casu non fit indicium. secundum Bart. in l. j. §. si seruus. ff. de quæstio. ita etiam expresse tenet Bald. in l. seruos. C. de testi. Adde quod do. Barth. de capua in auth. de san. epis. in §. Deo amabiles ibi, propria voluntate suscepisse &c. vbi vide in lec. Bar.
14 † dicit, q̃ præsumuntur inuiti testificari, ideo producens debet facere apparere in actis q̃ volentes testificantur. Hæc tamen personæ priuilegiatę cõpelluntur testificari si aliter veritas haberi non potest, secũdum Guido. de Suza. in d. l. lege Iulia. & Imo. in c. delictorum. de testi. cog. ratio est, ne veritas occultetur, quę occasio indicit peccatum mortale. Sed stabit difficultas, quis habeat probare veritatem aliter haberi non posse, in quo articulo Butri. & Imol. in cap. super eo. de testibus cogen. concludunt producentẽ testes debere probare, & est ratio, quia istę personę priuilegiatę habẽte ius pro se scilicet q̃ compelli non possint, & quod aliter veritas haberi non possit est fundamentum intentionis producentis, ideo debet probare, quoniam negatiua posita pro fundamento intentionis, semper debet probari per opponentem, ita singulariter dicit Inno. in c. super his de accu. & Bar. in l. hoc iure. de ver. obli. & est tex.

in l. ergo

l.ergo.ff.ex qui.cau.maio. Aduerte ſecũdum do. Nico.& Capram.in d.c.ſuper eo. de teſtib. cogẽ.
15 ꝙ forte hoc.ſ.†ꝙ aliter veritas haberi non poſſit,probari poterit iuramento ipſius teſtis, quia ſicut producens ſubmittit ſe dicto teſtis ſuper principali,ita debet ſe ſubmittere ſuperjhoc prꝫambulo.vel ſecundum eos poteſt iudex ſe de hoc informare ſummarie. Sed an in cauſa criminali poſſint teſtes compelli teſtificari,fuerunt octo opi.de quibus vide in d.c.dilectorum. vbi dicit Imo. ꝙ in hoc attenditur ſtylus & conſuetudo iudicioꝝ. Sed quæ ſint iſtæ perſone quæ compelli non poſſunt,dic ꝙ ſunt attinentes vſque ad ſupremũ gradum gloſ. eſt ſingu.in l.ſi fœmina.C. ad Turpil. quam ibi ſequitur Ang.& Imo.in d. cap. dilectorum. Item affines, ſoceri, & cæteræ perſonæ, de quibus in d.l.lege Iul.hæc quidem perſonæ non coguntur teſtificari niſi velint. Sunt etiam quædam perſonæ quæ non admittuntur ad teſtificandũ contra etiã ſi velint,ob reuerentiam eius contra quem producuntur,veluti filius contra patrẽ, libertus contra patronum, arg.l. quos prohibet. ff.de poſtula. ita tenet Imo.in d. c. dilectorum.&
16 cæteri Doct. in l.parentes.C.de teſtib.† Et not. ꝙ inter iſtas perſonas priuilegiatas, ſunt etiam clerici qui non poſſunt compelli,nec coram eccleſiaſtico,nec ſeculari iudice, niſi aliter veritas haberi non poſsit. gloſ. in cap. ſuper eo.de teſtib. cog. & in cap. ſtatuendum. ſecunda quæſtio. vj. & tenet Hoſtien. in ſum. de teſtib.§.primo. & Gofr. eod. titu. in ſum. & Ioan. de Imol. in d. cap.dilectorum.

Item ſenes non compelluntur inuiti teſtificari de iure ciuili, vt l.inuiti.la j.ff. de teſti. & quarta quæſtio. ij §. inuiti. Sed de iure canonico ſecus eſt, vt habetur in c.ſi qui teſtium.de teſtib.& ibi per Capram.& dicuntur ſenes quo ad hoc annorum.lxx. vt dicit glo.in d.l.inuiti. Quandoque teſtis nõ debet examinari propter ætatem,& tunc examinatus non facit indicium plenum, ſed quale quale,vt l.j.§. impubes.ff.ad Sylla.& no.glo.in l.talis.C.de his qui.vt indi.ſecundum Bart. ibi vbi hoc expreſſe tenet,ſed Bald.in d.l.ſeruos.dicit ꝙ hoc caſu pupillus in ciuili,& minor. xx. annis in criminali non facit indicium ad probationem vel defenſionem negotij de quo agitur,ſed ad informationem,vt ex eo inquiri & procedi poſsit per gloſ. in d.l.talis. Areti.in opere maleficiorum. in verbo,comparuerunt & negauerunt totum. in verſi.
17 item minor.dicit†ꝙ minor.xx. annis in criminalibus poteſt examinari,ad aliquam intentionẽ iudicis,& ꝙ faciat indicium, non autem plenam probationem,& hoc ſi in inquiſitione fuerit examinatus ex mero officio,non autem ſuper accuſatione ad partis inſtantiam, ita dicit tenere Guid. de Suza.& Flo.in l.in teſtimonium.ff. de teſti. d. Augu.de Ari.in ſuis addi.ad dictum opus maleficiorum ſuper d.ver.dicit ꝙ Docto.ſolent allegare vnam glo.pro ſingu. in l.ſi.C.de his qui.vt indi.ad ſil.ꝙ minor facit indicium ad torturam & dicit ꝙ Ludoui.ſolebat allegare conſimilem glo. in d. l.j.§.impubes. vide etiam de hoc per Bart. in l.de minore.in princ.ff.de quæſt. vbi ponit an minor in criminalibus faciat indicium. & limita tu prædicta per gloſ.in d. l. in teſtimonium, & adde Bar.in l.ex libero.in fi.ff. de quæſt. Vide omnino per d. Alex.de Imo.in l.fi.C.de his qui.
18 vt indig.†vbi tenet,ꝙ licet in criminalibus impuberes non ſint idonei teſtes, ad plenam probationem, tamen ſunt idonei ad indicium, & licet glo.in l.inuiti.ff. de teſtib.la ij. velit ꝙ impubes faciat aliquod indicium,quaſi velit quod non, valid̃ ad torturam,tamen Spec. in tit. de teſte.§. j.ver.item ꝙ eſt impubes expreſſe tenet ꝙ faciat indicium ad torturam. & idem tenet Bald. in d. l.inuiti.& l.ſeruos.C. de teſt. & idẽ videtur velle Bald.in l.de minore.& l.maritus. ff. de quæſt. & hoc quando eſt proximus pubertati & doli ca
19 pax.vt dicit glo.in d.l.inuiti. †Quandoque teſtis non debet examinari propter infamiam, vt l.iij §.lege Iul.ff.de teſti.& tunc examinatus nõ facit indicium plenum.ſed quale quale, vt l. qui vltimo.ff.de pœn.ita etiam dicit Bald.in l.j.C.de ſum.tri.dicendo ꝙ facit indicium ad fundandam intentionem iudicis & inquiſitionem, vide etiam in l.Caſsius.ff.de ſena.& in cap.teſtimonium. & c.fi.de teſti. Quandoque quis non debet examinari ratione ordinis,vt quia ante lit. conteſt. vel parte non citata, & tunc examinatus non facit indicium,vt l.ſi quis adulterium.ff.de adul.& dixi ſupra in ver.quæro an teſtis. Quandoq; quis examinatur vt principalis in ſe, & vt teſtis in alium,& tunc aut potuit in alium examinari,aut non,quod quando ſit patet ex no.per text.& Docto.in l.ſi.C.de accuſ.& in l.ſi filium.C.de liber. cau.& per Bar.in l.j.§.repeti.ff. de quæſt. cum ſi. Primo caſu facit indicium ſufficiens ad torturã,
20 vt tenet Cyn. in d.l. ſi. † Quandoq; teſtis non debet examinari propter lapſum termini ſtatuti ad probandum, & tunc ſi habet locum purgatio moræ examinatus probat,vt no. Doc.in l.mancipiorum.ff.de ope.leg. Si autem non habet locum purgatio moræ,& tunc ad nihilum valet eius dictum,ſecundũ Cyn.in l.j.C.de ſepul. vio. Adde Ludo.de Vrbe,in rub.ff.de arbi.in ix.colum. in ver.an tamen teſtes,qui in hac.q. dicit, ꝙ aut teſtes prohibentur a limine iudicij,& tunc admiſsi etiam indicium non faciunt,ex quo omnino lex eos inhabilitat,vt ff.de quæſt.l.maritus, ſed ſi tãtum eſſe teſtes prohibeantur,tunc admiſsi faciunt indicium,vt not.Bal.C.de teſti.l.ſeruos. ad quod etiam l.matris.ff. de proba. Super hac qõ. qua quæritur an teſtis qui non debuit examinari, faciat indicium ſi examinatur Bar.in d.l.maritus.
21 ff.de quæſt.†dicit ꝙ teſtis qui non debet examinari propter reuerentiam perſonarum,& tũc examinatus non facit indicium,vt d.l. maritus. & l. diuus.eo.tit. Quandoque teſtis nõ debet examinari propter etatem,tũc examinatus non facit indicium plenum, ſed quale quale,vt l. j.§.impuberes ad Sylla. Idẽ dicit ipſe puto de teſte qui nõ debet examinari propter ſexũ, vt in muliere eadẽ ratione. Quandoque teſtis nõ debet examinari propter infamiam,& tunc examinatus facit indicium quale quale.l.qui vltimo.ff.de pœn. Quan-

doque non debet examinari propter inimicitias, tunc examinatus facit indicium, vel non facit ſecundum qualitatem inimicitiæ, vt ff. de quæſt. l. j. §. præterea. Quandoque teſtis non debet examinari ratione ordinis quia ante lit. conteſt. vel parte non citata, & tunc dicit puto ꝙ non facit indicium, vt l. ſi quis. ff. de adul. & C. de teſt. l. ſi quando. in fin. Bald. in l. ſeruos. ff. de teſtib. ſuper
22 hac quæſtio. dicit† ꝙ indicium eſt triplex, vnum eſt quod dirigit iudicem in viam perſcrutationis & inquiſitionis, & iſtud poteſt fieri per quencunque teſtem. vt d. l. qui vltimo. Aliud eſt quod dirigit in viam habendæ quæſtionis, & aliud qđ dirigit in viam condemnationis ſimul cum alijs adminiculis. Et dicit ipſe ꝙ teſtis non idoneus & prohibitus a limine depoſitionis, nō facit hoc indicium ad quæſtionē & torturam. l. libertorū. C. de teſti. Sed ſi teſtes qui non ſunt prohibiti a limine depoſitionis, non tamen ſunt idonei ad plenam efficaciam prohibitionis, bene faciunt hoc indicium, vt ff. de teſtib. l. ſerui. ij. reſponſo. & ff. de proba. l. cum probatio. ff. de ædil. edic. l. quæro, in fine. Si vero quærimus quantum ad efficaciam condemnationis, nullus eſt teſtis idoneus ad condemnationem niſi ſuppleatur per alias probationes, vt l. ſolam. C. de teſt. & arg. ff. de eden. l. ſi quis ex argentarijs. §. ij. & ſubdit Bald. in d. l. ſeruos, ꝙ teſtis interrogatus, & examinatus, qui non debuit interrogari non facit indicium, quando eſt prohibita interrogatio, vt d. l. maritus. ff. de quæſtio. aut non eſt iuſta reſponſio, quod eſt quando non poteſt inuitus cogi, & tunc idem ſi allegauit priuilegium, vt ff. de teſti. l. lege Iulia. Aut non debuit interrogari ad probationem, & tunc poteſt interrogari, ad informationem, vt pupillus in ciuili, vel minor xxv. annis in criminali, tunc bene facit indicium, ad inquirendum non ad decidendum, vt no. C. de his qui. vt indi. l. fi. in glo. ordi. Saly. in d. l. ſeruos. clarius hoc declarat, dicendo ſuper q. prædicta ꝙ teſtis qui non debuit examinari, ſi examinatur, ꝙ quantum ad effectum condemnationis non facit indicium, niſi per alias probationes ſuppleretur, vt d. l. ſolam & ar. d. l. ſi quis ex argentarijs. §. j. aut quantum vt ex eo poſsit peruenīri ad torturam, & tunc quidam ſunt teſtes qui ſunt prohibiti & interrogari, & reſpondere, & iſti non faciunt indicium,
23 vt d. l. libertorum. & d. l. maritus. † Quidam ſunt qui inuiti prohibentur interrogari, ſed volēntes poſſunt reſpondere. et iſti ad reſpondendū compulſi etiam non faciunt indicium. vt ff. de teſti. l. Iulia. & dicuntur compulſi priuilegio allegato, non aliter. vt l. parentes. & quod ibi habetur. C. de teſti. parificantur enim iſto caſu inuiti. & qui nullo modo volentes etiam poſſunt admitti. Quidam ſunt qui prohibentur interrogari quantum ad probationem, ſed non prohibentur quantum ad informationē, vt minor. xxv. an. in cauſa criminali, & iſti faciunt indicium quo ad inquirendum, vt d. l. fin. in glo. de his qui. vt indi. Abb. ſic. in c. de cætero. de teſti. dicit ꝙ licet laicus in criminalibus non poſsit teſtificari contra clericum, tamen facit indicium ad torturam. Et aduerte ad omnia ſupradicta, ꝙ nullus ſupra dictorum diceretur teſtis omni exceptione maior, vnde vnus ſolus teſtificaretur de viſu non faceret indicium, ſed ſi duo teſtificarentur de viſu, facerent indicium. & ſimiliter ſi teſtificarentur de circunſtantijs quæ inducerent indicium, vt dixi ſupra in ij. q. princip. in ver. aduerte tamen.

SVMMARIVM.

1 *Indicium quale eſſe debeat, vt ſufficiens ſit ad torturam iudicis committitur arbitrio.*

2 *Indicium eſt ſufficiens contra aliquem de furto, ſi ſit malæ conditionis & famæ, & ſolitus talia facere.*

3 *Furtum à familiaribus & in domo conuerſantibus factum præſumitur.*

4 *Furtum præſumitur factum per familiarem fugitiue à domo recedentem.*

5 *Indicium ſuper furto cōtra aliquem habetur, qui cum antea pauper eſſet, multas pecunias habere reperitur.*

6 *Indicia & præſumptiones contrariis tolli poſſunt præſumptionibus & indiciis.*

7 *Fuga ſola quando indicium ſufficiens præbeat ad torturam.*

8 *Fuga non facit indiciū, vt quis poſsit ſubiici quæſtioni, ſi poſsit aliqua probabili cauſa velari.*

9 *Fuga ſola propter proceſſum initiatum non facit indicium.*

10 *Fugiens de carcere per oſtium carceris apertū, non eſt pro confeſſo habendus.*

11 *Officialis fugiens tempore ſyndicatus, pro confeſſo habetur, de his ſuper quibus inquiritur.*

12 *Fuga quando præſumptionem & indicium inducat, & alios ſuos effectus producat.*

13 *Statutum dictans in omni caſu fugam omnem facere probationem an valeat.*

14 *Indicium generale in quolibet crimine cenſetur, dum extra indicium crimen ſe commiſiſſe aliquis fatetur.*

15 *Confeßio extraiudicialis facta parte præſente, indicium facit ad torturam.*

16 *Confeßio extra iudicium facta, indicium præbet ad torturam, ſi de tempore & loco deponat confitens.*

17 *Confeßio facta coram iudice, ſed nō in figura iudicii, vel coram notario ſine iudice, an probet. Confeßio coram iudice incompetenti facta quando probationem inducat.*

18 *Mendacium an præſlet quæſtioni indicium.*

19 *Confeſſus de ſe, non eſt de ſociis interrogandus,*

fallit

fallit in quibuſdam caſibus.

20 *Fures de ſociis & receptatoribus interrogari poſſunt.*

21 *Seruus de crimine conuictus vel confeſſus, de ſociis & mandatoribus eſt interrogandus.*

22 *Latrones dicuntur qui publice ſtratas aggrediũtur, qui & de ſociis interrogari poſſunt.*

23 *Interrogatio de ſociis generaliter fieri debet non deſcendendo ad ſpeciem, ſeu ad nomen certæ perſonæ.*

24 *Confeſsio rei contra ſocios criminis, quando præſumptionem inducat aduerſus illos.*

25 *Criminoſus de conſociis confeſſus, indiciũ ad torturam nõ præſtat, niſi pluribus concurrẽtibus.*

26 *Iniuriatus vel percuſſus ab inquiſito, vel accuſato, aſſerens contra eum non facit indicium.*

27 *Confeſsio tacita per pacem ſeu tranſactionem facta, an faciat indicium vel probationem.*

28 *Pax ſeu tranſactio ſuper crimine multis poteſt modis fieri, vt tranſigens confiteri ipſum crimen non videatur.*

29 *Inimicitia facit indicium ad homicidium.*

30 *Variatio, pauor, & trepidatio, indicium faciunt aliis deficientibus indiciis.*

31 *Accuſatus de crimine debet diuerſis examinari vicibus, & varians quæſtioni poterit ſubdi.*

Variationes & vacillationes factæ in tortura ſine indiciis facta, torto nõ præiudicãt in aliquo.

32 *Fama ſola cum vno indicio ſufficit, vt torturæ quis ſubdi poſsit.*

33 *Minæ quando indicium ſufficiens faciant ad torturam.*

34 *Homicidium factum in aliquo loco per quem aliquis ſolitus erat tranſire, qui maleficia conſueuerat perpetrare, præſumitur ab eodem perpetratum eſſe.*

35 *Diuinatio an faciat indicium ad torturam.*

36 *Ars diuinandi non ſemper reprobatur.*

37 *Locutio ſecreta vel articularis cum aliquo facta, qui poſtea incontinenti homicidium commiſit an faciat præſumi conſilium vel mandatum ad hoc faciendum.*

38 *Armatus ſtans cum offendente præſumitur opem ferre.*

Quæſtio tertia primæ partis.

Circa tertium videlicet qualia debẽt eſſe indicia per quæ deueniri valeat ad

1 torturam. † Dic, ꝙ Docto. omnes ſunt in hoc concordes, ꝙ de hoc non poteſt dari certa doctrina, ſed committitur arbitrio iudicis, vt ff. de teſti. l. iij. §. eiuſdem quoq; ibi, tu magis ſcire potes quãta ſit teſtibus fides adhibenda, ita dicit Alb. Pau. de Eleaza. Odofre. Cyn. & Bar. in l. fi. ff. de qõ. di cit tamen ibi Barto. ꝙ in aliquibus criminibus poteſt dari aliqua via ad cognoſcendum indicia

2 ſufficientia ad torturam. † Et primo in crimine furti. nam aliquis accuſatur de furto, poſſunt eſſe indicia contra ipſum, ꝙ eſt homo malæ conditionis & famæ, & conſuetus facere ſimilia. l. de minore. §. plurimum. ff. de quæſt. & l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re mi. pro quo facit tex. in l. ſi cui. §. iiſdem. ff. de accu. vbi qui ſemel fuit calumniatus, præſumitur iterum calumniari. et quod no. Dy. in regula ſemel malus. in prin. lib. vj. Itẽ poteſt eſſe indicium, ꝙ ipſe erat vicinus, & habebat notam illam domum, & quia conuerſabatur ibi, vt eſt tex. in l. dominum horreorum. ff. loca. & ibi dixit Bart. notanter ꝙ ſi aliqui habent notitiam domus, ſunt ſuſpecti quando domus frangitur propter ædificiorum notitiam. nam tales perſonę de facili poſſent torqueri ad inueſtigationẽ veritatis, vt hic. & ideo officiales quando committuntur maleficia, occulte conſueuerunt mittere pro vicinis qui veriſimiliter debent ſcire veritatem, ad quod. l. ſi ita, in fin. de fun. inſtru. & ibi per Iac. de Are. et Bar. Item Bar. in d l. dominus,

3 notabiliter dicit nota. ar. † ꝙ furtum præſumitur factum a conuerſantibus in domo, vel quod ſaltem ſciant quis fecerit C. de repud. l. conſenſu. §. ſuper ſeruis. Hinc etiam dixit Barto. in l. j. in fin. ff. ſi fami. fur. fe. dica. ꝙ famuli hoſpitatoris poſſunt torqueri pro re ſubtracta in hoſpitio. Prædicta tamen tempera ſecundum ꝙ notabiliter dixit Bald. in l. j. C. locat. ꝙ iudex ex qualitate perſonarum arbitrabitur quis ex vicinis ſit torquendus vel non, vnde dicit ipſe licet vicini præſumãtur ſcire, & propter hoc ſuſpicio cadat in illis, tamen non omnes erunt torquendi, ſed ſuſpecti de ſcientia vel quod fecerit, argu. l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re mil. Terreri poterunt omnes, vt ff. de teſti. l. iij. §. idem diuus ſed non torqueri omnes; quia tortura in ſe habet iniuriam, ſecun-

4 dum eum, quod eſt valde notabile. † Item eſt aliud indicium ad furtum, ꝙ res quę reperiuntur furto ſubtractæ in domo, videantur furto ſubtractę per familiarem fugitiue recedentem, gloſſ. eſt not. in authen. de exhiben. re. in. §. ſi vero etiam quædam. Item eſt aliud indicium ad furtum, quia viſus eſt exire de nocte illam domum, in qua fuit factum furtum, & habebat aliquid ſub iis. Item quia viſus fuit expendere monetam de illa ſtampa, cuius erat illa, quę fuit furto ſubtracta, hæc duo dicit Ange. in l. milites. C. de quæſtio. & hoc dicit ipſe niſi ſit alia veriſimilitudo in contrarium, puta quia ille qui fuit viſus exire, vel pecuniam expendere, eſſet quidam magnus mercator, quia conditio perſonę excludit præſumptionem reſultantem ex indiciis, ideo tunc eſt opus vt alia indicia concurrant.

5 Item est aliud indicium † super furto, si post furtum factũ repertus est quis expendere pecuniam, cum ante esset pauper, nec reperitur vnde habuit, argu. l. Quintus. ff. de dona. inter vir. & vxo. secundum Bar. in l. fi. ff. de quæstio. Item si illa res subtracta cedebat sibi ad commodum. puta erat instrumentum quo ad eum pertinebat, vt l. j. §. si quis instrumenta. C. de lati. liber. tollen. secundum Bart. in dicta l. fina. Item si post furtum reperitur res furtiua penes aliquem l. in ciuilem. & l. ciuile. C. de fur. Quod verum esse dicunt Doc. quando cum hoc concurrit siniſtra suspicio, ex qualitate personæ, consuetæ. forte res furtiuas emere, vel consuetæ furari, quia tunc poterit deueniri ad torturam, si iudici videbitur, alias autẽ non si iudici non videbitur, propter grauitatem personæ, & honestatem, arg. l. nõ omnes. §. a Barbaris. ff. de re mil. ita dicit Bald. in d. l. in ciuilẽ. de quo etiam per eundem. & Cyn. in l. fi. in fi. C. de hære. insti. & per Cyn. in l. fin. C. de quæst. nec mirum; quia vt dicit Bart. in l. j. §. j. ff. de quæstio.

6 per illum tex. licet † reperiuntur indicia sufficientia ad torturam contra aliquem, tamen si pro ea sunt aliqua indicia, opus est ꝙ illa indicia ad torquendum sint magis vrgentia & fortia, & sic istæ præsumptiones, & indicia possunt elidi ex aliis indiciis & præsumptionibus; verbi gratia si ille penes quem res furtiua reperitur, est bone conditionis & famæ, vel si ostendit eum a quo habuit. vt d. l. in ciuilem. & d. l. ciuile habetur etiam in l. ancillæ. C. de fur. & hoc est generale, vt ipse dicit in omnibus aliis indiciis similibus. Ad hoc facit; quia vna præsumptio tollit aliam. vt l. diuus. ff. de in int. resti. Item potest esse aliud indicium ad furtum; quia post factum furtum quis aufugit & se abscondit vt l. lex cornelia. ff. ad Sylla. Hoc tñ scilicet an fuga faciat indicium ad torturam examinemus latius. gl. tangit in l. admonendi. ff. de iureiur. & l. in bonæ fidei. C. eo. ti. & in authẽ. de exhiben. re. §. si vero. col. v. & aliquid in l. j. C. de requiren. re. & ibi per Odof. & per Cyn. in l. j. C. de raptu virg. Iac. de Belui. i d. §. si vero. ibi per Bart. in d. l. admonendi. & in d. l. fi. ff. de qõ. & latius in l. lex. Cornelia. ff. ad Sylla. per Bald. in d. l. admonendi. & in d. l. in bonæ fidei, & in d. l. j. de raptu virgin. & in d. l. lex Cornelia. & l. de crimine. C. de adulter. per Ang. in d. §. si vero per Lud. de Vrbe. in d. l. lex Cornelia, & latius in d. l. admonendi, vbi ẽt per Bal. & Saly. & per Spec. in ti. de proba. §. fi. vers. vlt. per Ioã. And. in addi. Spe. in ti. de pũsum. §. speciei. per Areti. in suo opere maleficiorum. super gl. in verbo, fama publica versi. an fuga sit sufficens indicium, & ibi per do. Augu. de Ari. in suis addi. Ex quorũ omniũ dictis

7 colligo talem dictionẽ. † nam quandoq; fuga obijcitur alicui tanquã crimen ei pro crimine, et tunc probata fuga est probatum crimen l. desertorẽ. ff. de re mili. C. de desert. l. j. & ij. libr. xij. secundum Old. & hoc tenẽt Ia. de Are. Cy. Bar. Bal. Ang. & oẽs. Quãdoq; fuga obiicitur pro alterius criminis probatione, non vt fit de per se crimen, & tunc aut est tale crimen, ad cuius probationem & condemnationem sufficit sola suspicio, & tunc sola fuga sufficit; quia facit quem suspectũ vt in l. publicis. §. præterea. ff. de suspec. tut. & in hoc etiam concordant omnes. Aut est tale crimen, ad cuius condemnationem requiritur plena probatio de ipso facto, & non de suspicione tantum, & tunc aut quis fugit ante formatũ processum, aut post. Primo casu, aut fugit timore familiæ ne capiatur, & postea vocatus ad iudicium reuertitur & comparet, & tunc fuga nullum facit indicium contra eum, nec sibi in aliquo pĩudicat. vt nõ. Bar. in l. quis sit fugitiuus. §. scienti. ff. de ædil. edi. & ideo dixit Bald. in l. j. C. de ser. fugi. ꝙ statutũ puniens fugientem de carcere, nõ includit illos qui exiuerunt animo reuertendi. arg. institu. de rer. diui. in. §. pauonum. sed si cito reuertantur, secus si non reuertantur, & ita intelligitur glo. in d. l j. ad hoc ff. de re mili. in. §. emansor. & l. qui cum vno §. edictum germani, secundum eum. Si vero postea vocatus ad iudicium non veniat, et non comparet, & tunc fuga facit indicium & præsumptionem contra fugientem, & intelligo Bar. in d. l. fin. ff. de qõ. Aut non fugit timore familiæ potestatis, sed ex causa probabili; puta, quia timet ratione partialitatis, ne propter mortẽ vnius hominis interfecti, ipse ẽt occidatur, vel ꝙ ab aduersa parte, alias de delicto inculpetur, propter quod non est ei locus tutus, & propter fugam non resultat indicium sufficiens ad torturam. & ita loquitur Bald. in l. in bonæfidei. C. de

8 iuretur. † & propter hoc quidam consuluerunt, ꝙ si fuga potest ab aliqua probabili causa velari & colorari non facit indicium, vnde si quis propter homicidium factum de aliquo aufugit, ne consanguinei occisi ipsum interficiant, non propter hoc redditur suspectus de homicidio. nam aduersus periculum, naturalis ratio permittit se defendere l. itaque. ff. ad l. aquil. secundum eos. Idem consuluerunt quidam alij, si solitus transcurrere ratione mercantiarum, per diuersas ciuitates & loca, statim commisso homicidio de aliquo, ipse recedit, & allegat se pro mercantijs emendis vel vendendis recessisse, nam per eius recessum non fit indicium sufficiens ad torturam, alle. l. si cũ. §. ex iusta. ff. de fideicommiss. liberta. & ad hoc bene facit, quia in hac re dubia scilicet ex qua causa recesserit, interpretamur in meliorem partem l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re milit. & l. quis sit fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædili. edic. secundũ Bal. in d. l. in bonæfidei, & hanc sententiam etiam

9 tenebat Ludoui. de Vrb. in d. l. admonendi † Secundo vero casu quando quis aufugit propter processum initiatum, & tunc aut ad indiciũ faciendum allegatur sola fuga, & illa non facit indiciũ, & ita loquitur Bar. in d. l. j. ff. de bon. eorũ qui mor. sibi consci. Aut allegatur fuga vna cum alijs adminiculis aliquid suspicionis inferentibus cõtra fugiẽtem, & tunc ista simul iuncta faciunt indiciũ, arg. l. j. cũ ibi no. C. qui numero tute. et ita dixit Ludo. de Vrbe, in d. l. lex Cornelia, qui ẽt limitat dictum Bar. in l. j. C. de bo. eo. nisi iudici fuerit porrectus libellus minatorius de accusando, licet accusatio

ſatio non interuenerit adhuc; quia de hoc reſultat in multis caſibus idem effectus, qui reſultaret ex libello accuſatorio, vt eſt tex. in l. miles. §. ſicubi. ff. de adulte. qui etiam limitat tertio dictum Bar. ibidem, niſi poſt accuſationem inſtitutam, quis fractis carceribus aufugerit, nam tunc fuga plenam probationem facit, & facit eum haberi pro confeſſo, de eo de quo procedebatur contra eum l. in eos & l. fina. ff. de cuſtod. reo. & in d. l. lege Cornel. † Quod eſt verum niſi aufugerit oſtio carceris exiſtente aperto; quia tunc non habetur pro confeſſo, nec fuga facit probationem criminis, ſecundum Guil. de Cun. & Bald. in l. ſuccurritur. ff. ex qui. cau. maio. Item idem Bald. in d. l. admonendi. limitat illud verum quando quis aufugerit de publico carcere, ſecus ſi de palatio rectoris alleg. etiam Guil. in d. l. ſuccurritur. vbi hoc tenet. De eo autem qui aufugit fractis cippis, Bald. in d. l. ſuccurritur, per illum text. tenet idem ꝙ ſi fregiſſet carceres, & ſine fuga, probat contra ipſum, tanquam ſi confeſſus fuiſſet, quaſi nihil interſit, an parietibus, an compedibus quis teneatur. Dixit tamen Bar. in d. l. lege Cornelia, quod quamuis fuga deducta ad probationem criminis nõ plene probet, ſed indicium facit ad torturam, † tũ hoc fallit in fuga officialis fugientis tempore ſyndicatu, quoniam tunc talis fuga plenam probationem facit eorum de quibus officialis accuſatur ſiue inquiritur per l. conſiliarios. C. de aſſeſ. Circa quod Salyce. in d. l. admonendi. quem ibi ſequitur Ludo. dicit ꝙ aut officialis fugit ante finitum officium, & tunc illa fuga hoc inducit ꝙ punitur tanquam committens crimẽ læſæ maieſt. Ita eſt caſus in auth. de adminiſt. §. j. colũ. iij. Aut fugit poſt finitum officium, & intra quinquaginta dies quibus debet ſtare ad ſyndicatum, vt l. j. C. vt omnes tam ciui. quam mili. & in authen. vt iudi. ſine quo. ſuffra. §. neceſsitatem. & tunc aut eſt reductus, licet inuitus ad locum a quo aufugit, & tunc fuga contra eum nullam facit probationẽ ſed opus eſt ad condemnationem contra eum legitima probatione, caſus eſt in d. §. neceſsitatem. Aut non eſt reductus ad locum a quo aufugit, & tunc fuga contra eum tantam facit probationem, quod iuramentum illi additum ſufficit ad eũ condemnandum. caſum habemus ſing. in auc. de colla. §. ſuper hoc colla. ix. ita dicit Salyc. in d. l. admonendi. vt refert & ſequitur ibi Ludo.

12 Illud circa hoc eſt † omnino menti tenendum, ꝙ tunc fuga inducit præſumptionem, & indicium, & alios ſuos effectus, quando eſt certa & manifeſta, ſaltem per vehementem præſumptionem, ꝙ ſe illa de cauſa abſentauerit, ſecundum Archi. qui ita ſignanter notauit iij. q. ix. c. ni hilominus & in cap. cum contumacia. de hære. in vi. Item aduerte ꝙ fuga non inducit, indiciũ ſufficiens, quando fugiens per prius reputabatur bonæ vitæ & famę, ſecundum Archid. in c. decernimus. iij. q. ix. & fuit de mente Bal. in d. l. in bonę fidei. vbi dixit, ꝙ abſentia alicuius in dubio præſumitur in bonam formam, vt ſuperius relatum eſt. Aduerte ẽt, ꝙ de fuga debet conſtare, ſaltem per duos teſtes, ſicut de quolibet alio indicio, ſecundum ꝙ ſuperius dictum eſt per glo. in l. fin. C. fami. ercis. Item voluit Cyn. in l. fina. C. de requiren. reis ꝙ ſuſpicio quæ inducitur per fugam, tollitur per iuramentum fugientis quod eſt valde
13 notabile. † Quæro an valeat ſtatutum ꝙ omni caſu fuga faciat plenam probationem, vide per Ludo. in d. l. lege Cornelia. & Aret. in ſuo opere maleſi. in glo. ſuper verbo, fama publica. & ibi per do. Auguſti. in addi. vbi etiam vide de ſtatuto ꝙ ſtante rumore de delicto commiſſo in ciuitate fugiens capitaliter puniatur. Adde mirabilẽ effectum fugæ & abſentiæ, ſecundum Bald. in l. j. C. de requir. re. ꝙ licet quando quis aufugit, incumbat onus probandi accuſatori & accuſato, tamen quando quis non aufugit incumbat ſolũ accuſatori. Item aliud dixit Bald. in l. de crimine. C. de adulte. per illum text. ꝙ ille qui aufugit ne veritas inquiratur, videtur quodãmodo fateri.

14 Aliud eſt indicium † generale ſuper quolibet delicto quando quis extra iudicium confitetur ſe commiſiſſe crimen illud, vt l. capite quinto. ff. de adul. ſecundum Bart. ibi. & per l. quæro. in fin. ff. de ędi. edic. & per not. in l. Fulcinius. §. item. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. & idem voluit Ang. in d. l. capite quinto. vbi etiam plus voluit, ꝙ ſi confitens poſtea tortus negat, illa confeſsio nihil operatur. & ſic patet, ꝙ in ea non cogitur perſeuerare. quod eſt not. Bald. autem in l. j. C. de confeſ. tenet idem quod Bart. & Ang. quãtum ad indiciũ faciendum, ſed quod non cogatur perſeuerare in ea. Bal. videtur tenere contrarium in l. clarum. C. de auct. præſtan. vbi dixit ꝙ ſi confeſsio extraiudicialis eſt verisimilis poteſt confeſſus cogi perſeuerare. & ita intelligit d. l. quæro. & d. l. capite quinto. ſecus ſi non ſit verisimilis, vt l. j. C. ſi quis Impe. male. & l. milites. C. de quęſt. Et iſtud plus placet per id quod dicam ſta-
15 tim † Quidam tamen vir egregius & magnę authoritatis conſuluit ꝙ tunc extraiudicialis confeſsio facit indicium ad torturam, quando eſt facta parte præſente, quod probat per d. l. capite quinto. a contrario ſenſu, dicit ꝙ fuit de mente Bald. in l. quoniam. C. de infa. quod non placet, per ea quæ not. glo. in l. fulcinius. §. quid ſit latitare. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. & Angel. in l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de confeſ. vbi dicit ꝙ delictum quod perficitur ſolo animo plene probatur per confeſsionem extraiudicialem abſente parte factam, præterea d. l. capite quinto. illud non probat. Præterea eſt caſus in d. l. quæro. in fin. ꝙ facta abſente parte facit indicium. Eſt igitur vera concluſio ꝙ confeſsio extra indicium facta etiam parte abſente facit indicium ad torturam per prædicta. quod etiam firmat
16 Bartol. in dicta l. quoniam. † Aduerte tamen ſecundum quoſdam ꝙ confeſsio extra iudicium facit indicium quando eſt certa tempore & loco, videlicet, quod confitens dicat de tempore & loco commiſſi maleficij, allegant Bald. hoc tenere in l. admonendi. ff. de iureiuran. vide de hoc in dicta l. admonendi. in recollectis. vbi in vij. char. in verſicu. vlterius. ad hanc gloſſ. allegatur Bald. ita tenere in l. bonæfidei. C. de

iureiuran. vide omnino per Caccialu. in dicta l. admonendi. vbi late examinat, pro qua require in lib. j. aduerte tamen ꝙ do. Tindarus in tracta. suo proba. in ea parte in qua tractatur de confessionibus. in ver. nunc de criminalium. in princi. fuit in noua opin. dicendo vbi talis confessio est verisimilis faciat plenam fidem in criminalibus sicut in ciuilibus, de quo dicit esse casum expressum. ff. de ædi. edic. l. quæro. §. fina. & in d. l. capite quinto, non impropriando text. ad quos Doct. non aduertunt quod dicit etiam probari multis alijs iuribus & rationibus, de quibus dicit se scripsisse in tracta. de testi. varianti. in vj. c. Et dicit quod verisimilia in hac materia sunt eadem per omnia sicut dicitur in ciuili, de quibus dicit se scripsisse in prædic. tracta. de testib. varianti cap. ix.

17 Quid autem † si confessio est facta corã notario maleficiorum absente iudice, vel coram iudice, non in figura iudicij, an probet plene vel faciat tantum indicium. Respondeo, glos. est sing. in l. iubemus. C. de lib. cau. ꝙ non probat plene, facit tamen indicium secundum Bald. ibi. vide etiam Ludo. in consi. viij. Sed quid si confessio est facta coram iudice incompetenti, an probet plene, vel faciat indicium coram iudice competenti. Respondeo ꝙ si illius iudicis incompetentis iurisdictio erat prorogabilis, valet confessio ad plenam probationem, si vero non erat prorogabilis, tunc est nulla confessio, vt in cap. at si clerici. de iudici. secundum Ioan. And. in additio. Specu. in titu. de confes. §. sequitur. in versi. v. non valet. & ita refert & sequitur Angel. in dicta l. j. ff. de confe. poterit tamen cogi in ea perseuerare coram iudice competenti, secũdum Innoc. in cap. inquisitionis. de elec. vt refert Angel. in dicta l. prima & idem tenuit Bald. in l. magistratibus. ff. de iurisdi. omnium iudicum. Ex quo not. ꝙ saltem faciat indicium ad torturam, cum cogatur in ea perseuerare, sicut si facta foret extra iudicium, vt dicta l. capite quinto. & ita puto limitandum dictũ Bart. in l. diuus. in ij. ff. de custo. reo. qui indistincte tenet dictam confessionem non valere. nam nõ valet quo ad plenam probationem, sed quo ad indicium sic. hoc tamen intelligit Bald. in l. clarum. C. de auct. præstan. in fin. quando ex dicta suspicione oritur suspicio, vel infamia, & non alias, & ita limita dictum Inno. in c. inquisitione. & in cap. cum super. de confessis. Item dictum Inno. limitat idem Bald. in l. prima. vltim. colum. C. de confes. nisi confessus coram incompetenti iudice reuocet confessionem per dictum cap. at si clerici. Et ideo dicit ꝙ cautus debet esse torquendus ꝙ dicat expresse se dictam confessionem reuocare, nec habet probare errorem, quia non tenuit quo ad aliquod indicium iudicij, sed solum quo ad indicium facti, quod est valde notandum, vnde dicta indicia non vi indicij, sed vi simplicis confessionis valet quo ad indicium, tanquam si extra iudicium facta foret, vt dicta l. capite quinto. cogitur ergo præseruare nisi reuocet eam.

18 Quæro an mendacium † faciat indicium ad torturam, puta inculpatus de delicto reperitur in mendacio. vide Ludo. in consi. viij. qui dicit ꝙ sic, ita dicit tenere Bartol. in l. fina. ff. de quæstio. per l. minus. §. testes. eodem titu. & per cap. literas. extra de præsumptio. Addendo ad supradicta de confessione, quæro an confessio socij criminis faciat indicium ad torturam. Ad huius quæst. perfectam doctrinam. primo videndum est an quis debeat interrogari de socijs eiusdem criminis. secundo an examinatus & interrogatus fa
19 ciat indicium ad torturam. † Ad primum respondeo ꝙ regulariter quis confessus de se non debet de socijs interrogari. l. fina. C. de accusatio. l. repeti. §. primo. ff. de quæstioni. & l. quoniam liberi. C. de testib. cum simi. Fallit tamen in casibus not. per glo. in dicta l. fina. & per Specula. in tit. de accusatio. §. primo. versicu. item repellitur qui fuit socius. & in titu. de teste. §. primo. versi. item ꝙ est socius criminis. Est enim a legislatoribus diffinitum, vt confessus de se, non debeat de alijs interrogari, vt dicta l. fina. Bartol. in hac materia in dicta l. repeti. §. j. tradit talem doctrinam, quædam sunt delicta quæ non committuntur principaliter in offensam alicuius vel odium, sed propter commodum committentium, vt falsare monetam seu fabricare, item furari. & isto casu possunt de socijs interrogari, vt probatur in l. diuus. ff. de custo. reo. & l. prouinciarum. C. de fer. & l. fi. C. de male. & mathe. & ita intelligit l. j. ff. ad exhib. & l. qui vltimo. ff. de pœn. quædam sunt delicta quæ committuntur principaliter in odiũ alicuius. & in istis confessus de se non debet de alijs interrogari, vt d. l. fi. C. de accusa. & d. l. re-
20 peti. §. j. fallit in casu l. prius. ff. ad Sylla. † Ex quibus infert ꝙ fures possunt interrogari de socijs & receptatoribus. & si. argumen. d. l. diuus. Ratio prædictorum est; quia quando delictum committitur in iniuriam alterius, est qui alios delinquentes potest accusare, sed non ita in delictis, quæ non committuntur in alterius iniuriam, ideo magis permittitur iudici inquirere, secundũ eũ. Istam rationem cum dicto improbat Barth. de Saly. in d. l. fina. C. de accu. quia latro licet affectet res, & non personam, nisi propter res, hæc tamen affectio fit cum iniuria domini, ideo est qui eos accusare potest, & sic eius diuersitate attenta non deberet de socijs interrogari, quod est falsum per d. l. prouinciarum. Item maleficus in alienũ odium sua facit maleficia, tamen de socijs interrogatur. C. ad leg. Iul. maie. l. pen. & fin. Item in crimine homicidij, fuit seruus interrogatus de socijs, vt l. j. §. fi. ff. de quæstio. Quapropter idem Salyce. dicit qualitatem personarum, & delicto-
21 rum ponderandam fore. † nam aut persona inquisita vel accusata est seruilis conditionis, & tunc de mandatoribus vel socijs interrogari potest. Ratio, quia tales personæ vt plurimum, vt meticulosæ siue socij inuestigatu vel mandato non cõsueuerunt grandia delicta committere vel attentare, arg. l. quicunque. circa med. C. de fer. fug. & l. fina. C. ad leg. Iul. maiesta. & ff. ad Sylla. l. si

prius

prius. & l. ſi ſer. & ff. de qõ. l. fin. quæ oẽs leges in ſerius loquuntur. Ad quod etiã faciũt l. inde Neratius. §. ſi ſeruus. ff. ad l. aquil. & l. fi. ff. ad exhib. & quod in eis habentur per gl. & Doc. aut perſona accuſati vel inquiſiti eſt liberæ conditionis, & non vilis, & tunc in criminibus quæ ſine ſocijs regulariter non committuntur, puta de ſocijs interrogari poſſe, vt prouincia eis purgetur. ad hoc l. congruit. ff. de offi. præſi. & ad hoc accedãt. ll. quæ dicunt latrones interrogari de ſocijs, vt d.
22 l. prouinciarum. & d. l. diuus. † cum enim latrones ſint qui ſtratas aggrediuntur publice, vt l. capitalium. §. famoſos. ff. de pœn. & hi ſoli non ſint, ſed plures, nec ſine receptoribus, faciliter lex permiſit de ſocijs interrogari, cum vt plurimum ſint ignoti & occulti. Idem poteſt dici de falſatoribus monetarum. vt C. de fal. mo. l. j. quia regulariter in eo miſterio plures ſunt neceſſarij. Idem dicit de his qui contra principem moliũtur; quia talia non conſueuerunt committi per vnum ſolũ. Aut eſt delictum quod conſueuit committi ſine ſocijs, & tunc aut delictum eſt contra communem ſalutẽ omnium, & tunc de ſocijs poteſt interrogari. d. l. fi. C. de maleſi. & marthe. Et eſt ratio; quia & contra ſocios inquirere intendit ad cõmunem ſalutem omnium, & ideo niſi radicitus tale vitiũ extirpetur ſalus cõis non habebitur, & idem etiã poteſt dici quod de latronibus dictum eſt ſupra, vbi aũt hæc ceſſant de alijs non debet interroga-
23 ri. vt d. l. fi. & d. l. repeti. †Qualis autem ſit modus interrogandi. no. glo. in l. ſi prius. ad Sylla. & Cy. in d. l. fi. da accu. quæ debet fieri generaliter non deſcendendo ad ſpeciem, & ad nominationẽ certæ perſonæ; quia ſi ad ſpeciem deſcenderetur, nõ eſſet quærere. ſed potius ſuggerere; quod fieri non debet, vt l. j. §. qui quæſtionem. ff. de quæſtio. quod intellexit niſi contra aliquem in ſpecie ſit legitima præſumptio, vt ſentit glo. in d. l. fi. & facit l. j. C. de quæſtio. ſecundum Bar. in d. l. fi. Vbi plus ſubdit ꝙ quando ſua ſponte nõ interrogatus alium nominat, nominatio ſuſpecta habetur a lege rationibus aſsignatis ibi in tex. ſicut alias diximus in teſte ſponte ſe offerente; quia eſt ſũſpectus, vt no. glo. & Bartol. in l. poſt legatum. §. his ver. ff. de his quibus vt indig. & per hoc ſit expeditum primum dubium.

24 Ad ſecundum †videlicet an interrogatus de ſocijs & cõfeſſus faciat præſumptionem. glo. in d. l. fin. dixit ꝙ ſic. quod intelligit Cyn. quando debuit interrogari, & non aliter, & iſtud etiam tenuit Saly. dicẽs tamen ꝙ non per ſe ſolum, ſed ſi eſſet contra illũ conſortẽ criminis legitima præſumptio, tũc facit legitimum indicium ad torturam, & ſic dicit debere intelligi l. qui vlti. in fin. ff. de pœ. & C. de cuſto. reo. l. j. in glo. iiij. ad hoc facit glo. in d. l. fi. quæ exigit præſumptionẽ aliquam prius contra eũ contra quem interrogatur debere precedere, & ita ẽt voluit glo. xv. qõ. iij. nemini. & ibi per Archi. quintuplo. vbi nõ in ſpecie, ſed in genere quis interrogaretur de ſocijs, ita ꝙ cõtra neminẽ eſſet præſumptio in ſpecie, tũc confeſsio criminoſi de alio indicium ſufficiens ad torturam non faceret, ſecundum Saly. in d. l. fi. quod eſt valde no-
25 tandum. † Vt ergo confeſsio criminoſi interrogati de ſociis faciat indicium ad torturam, oportet ꝙ plura concurrant, videlicet ꝙ confeſſus interrogetur in caſu in quo de iure poſsit interrogari. Idem ꝙ interrogetur in ſpecie contra aliquem, & non in genere. tertio ꝙ contra illum conſortẽ in ſpecie ſit aliqua legitima præſumptio, alias nõ facit indicium ad torturam, ſecundũ eum, Sed qđ dicit, ꝙ debet interrogari in ſpecie contra aliquẽ ad hoc vt faciat indicium, non credo verũ, immo ex doctrina glo. Cy. & Bar. illa interrogatio eſt potius ſugeſtio ꝙ exquiſitio veritatis, quæ nõ eſt aliter facienda, vt dictum eſt, & ideo puto totum contra in hoc ꝙ interrogatio debet generaliter fieri abſq; alicuius nominatione, niſi aliqua indicia ſint contra certam & ſpecialem perſonam; quia tunc ſpecialiter poterit de aliquo interrogari, & facit indicium ſua confeſsio, ſi cum ea concurrat alia legitima præſumptio, & ita poteſt intelligi etiam glo. in l. fi. ff. ad exhiben. vbi autem quis de ſe confeſſus, interrogaretur de aliis ſociis, & ille confiteretur contra aliquem contra quem nulla eſſet legitima præſumptio, vel interrogetur in caſu a iure non permiſſo, tunc licet non faciat indicium ad torturam, tamen facit indicium ad inquirendum contra nominatum, & ita intelligo dictum Oldra. quem Bal. refert & ſequitur in l. et ſi certum. in prin. ad Sylla. vbi etiã per Ang. creditur ergo quantum ad inquirendum, ſed non quãtum ad puniendum, ſecundum eos ibi, & ita etiã dicit do. Domi. de ſancto Gemi. quem ibi ſequitur Capra in c. clericos. de ſenten. excom. in vj. Sed quæro quomodo opponetur contra teſtem, ꝙ eſt ſocius criminis, ne ex illa oppoſitione videatur opponens fateri crimen, vide in Spec. in titu. de accu. in iiij. col. in verſi. caue tamen.

26 Sed an aſſertio † iniuriati faciat indicium vel probationem cõtra inquiſitum, vel accuſatum. dic ꝙ non, caſus eſt apertus in l. ſi quis in graui. ff. ad Sylla. in. §. ſi quis moriens, & nedum non facit plenam probationem, ſed nec indicium ad torturam ſufficiens, vt dixit ibi Ang. argu. l. j. §. ſi quis filium. ff. ad Carbo. & l. Seia. in princ. ad Velle. & videtur caſus in ſimili in c. ſicut, de teſti. facit quod no. Cyn. in l. j. C. qui accu. non poſ. Ad idem facit, quia aſſertio percuſsi nõ facit probationem etiam in mortis articulo, vt d. §. ſi quis moriens, ergo nec faciet indicium ad torturam, quoniam indicium eſt ſpecies probationum, per not. per Bar. in l. fi. C. de proba. & a quo remouetur genus, remouetur quælibet eius ſpecies. C. de vſur. re. iu. l. fin. ff. de fundo inſtru. Ex quibus apparet ꝙ ſi dicta aſſertio probaretur per duos teſtes, non facit indicium, & ita etiam egregie vidi conſultum per quoſdam: credo tamen ꝙ bene ſufficiat ad inquiſitionem formandam per ea quæ nota. Bald. & Dyn. in dicto §. ſi quis moriens, & per ea quæ not. gloſſ. & Bal. in l. ij. C. de calum. vbi notabiliter dicit, ꝙ licet in articulo mortis conſtitutus dicat ꝙ aliquis fecit occidi eum, tamen iſta verba non inducunt præſumptionem quæ ſit ſpecies probationis, ſed

quandam vilem præſumptionem, ſecundum glo. & not. de effectu iſtius vilis præſumptionis; quia excuſat a calumnia excuſantem ex neceſsitate, non autem ex voluntate. pro hoc facit l. noſtris, in ratione ſui, & l. qui non probaſſe. & l. fin. eo.
27 titul. de collu. † Quæro quid de confeſsione tacita quæ fit per pacem, an inducatur per eam probatio vel indicium. dic q̃ probatur plene delictum, per ea quæ habentur per Bartol. & Bald. in l. tranſigere. C. de tranſa. & per Bald. in cap. j. §. iniuria. de pace iur. fir. in vſib. feu. de hoc videtur text. in l. quoniam. ff. de infami. Bald. in d. l. quoniam. & l. furti. §. pactus. eod. titu. dicit q̃ faciens pacem nunquam intelligitur confiteri delictum quo ad condemnationem. ſed Archid. ij. quæſtio. iiij. c. in omnibus, dicit q̃ licet paciſcens videatur fateri crimen, vt d. l. quoniam. tamen iſtud eſt verum ſi aliquo dato paciſcitur, ſecus ſi
28 gratis, vt d. §. pactus. † Sed quomodo poterit fieri pax, vt per eam non videatur quis fateri. Tancredus de corneto in ſua compendioſa, dicit q̃ fiat hoc modo, q̃ dicat, q̃ hoc facit, vt euitet ſumptus litis, non q̃ commiſerit crimen de quo facit pacem, vt ff. de infa. l. furti. §. pactus. Item alio modo, videlicet q̃ is qui iniuriam, vel damnum recepit, remittat per pactum omnẽ iniuriã, & omne damnum, quod conſtaret, vel conſtare poſſet, ſibi ab aliquo illatum quacunque de cauſa. vel iniuriatus faciat pacem cum iniuriato, & ei remittat iniuriam quam conſtat, vel conſtare poſſet illum ſibi intuliſſe, quia ex hoc nihil videtur fateri. Alij dicunt generalius, ſcilicet q̃ notarius debet dicere tales fecerunt pacem & concordiam de omnibus inturiis, vulneribus & offenſis quæ dicuntur per dictos ſe adinuicem feciſſe & intuliſſe, nam tunc non videtur fateri. Aliud erit indicium ad delictum, ſi aliquis fuiſſet fugatus cum rumore commiſſo aliquo delicto l. itaque ff. ad l. Aquil. ita dicit Barto. in l. fi. ff. de qõ. facit quod ipſe no. in l. de minore. §. plurimum, circa
29 medium. eo. titu. † Aliud erit indicium ad homicidium vel aliud delictum. ſcilicet inimicitia, q̃ inculpatus erat inimicus occiſi, vel iniuriati, vt dicit idem Bart. alleg. l. prima. §. cum quis. ff. de queſtioni. ad hoc facit quia inimicus præſumitur cogitare malum pro ſuo inimico, vt ff. de his quib. vt indi. l. inimicitiæ. & l. ex parte. iſtud indicium firmat Spec. in tit. de præſum. §. ſpecies. ver. ſed pono. & verſi. & idẽ eſt nõ. Ludo. in l. j. §. ſi qs villã. ff. ad Sylla. Itẽ dat aliud indiciũ quod fuit viſus facere prẽparamenta ad hoc, vt emere gladium, & ſimilia. Et q̃ illo ſero quo factum eſt homicidium, fuit viſus ire per aliqua loca per quæ vicinia eum non conſueuerat videre ſcdm eum. ad hoc facit, quia propter locorũ varietatẽ varia colligitur coniectura. C. ſi manci. ita fue. alie. l. fin. ff. de pe. l. aut facta. §. euenit iſta ſunt indicia quæ ponit Bar. in d. l. fi. ff. de qõ. remittens reliqua arbitrio iudicis. Alia quædã indicia ponit ipſe Bar. in l. de minore. §. plurimum, eo. titu. vbi dicit per illum tex. quod iudex debet aduertere qua conſtãtia & trepidatione examinandus loquatur, & ſic
30 iſta indicant aliquid iudici. † & ideo vbi alia indicia non præcedunt, tamen ex eo q̃ quis trepide loquatur coram iudice, pauendo & variando, poſſunt haberi indicia ſufficientia ad torturam, vnde debet iudex examinãs eſſe cautus vt faciat dicta eius ſic varia & diuerſa ſcribi in actis. & ſimiliter qualiter trepidando loquebatur, & ſimilia ne ei poſsit dici q̃ fecit ipſum poni ad torturam ſine indicijs ſecundum eum. alleg. Inno. in c. quoniam contra falſam, de proba. vbi dicit, ille qui examinat teſtem debet hoc facere ſcribi in actis, ſcilicet q̃ hoc dicebat trepidando & balbutiendo & ſi. & Spe. in titu. de teſti. §. nunc tractandum eſt in ver. hoc autem ſcias. ita dicit Bar. in d. §. plurimum, quod eſt valde notabile & elegans. hoc etiam approbat Bal. in l. presbyteri. C. de epiſ. & cleri. qui ſubdit hoc relinquendum iudicis arbitrio, qui inquirat indicia ex alijs indicijs non ex ſolo pallore faciei, vel trepidatione. vide etiam ad prædicta Are. in ſuo opere maleficiorum. in glo. in ver-
31 bo, fama publica. col. xxiiij. ver. ix. quæro † qui etiam dicit, q̃ habens inculpatum pro delicto in manibus, debet ipſum examinare pluribus diuerſis vicibus, & continuo facere ſcribi omnia dicta eius, & ſi repererit ipſum variare, poterit ipſum ex hoc ponere ad torturam & repetere. Quod intellige verum niſi torqueret reum iniuſte ſine indicijs, & ipſe tunc vacillaret et variaret. quia vno ſero diceret vnum & vno ſero aliud in tortura; quia omnes ille confeſsiones & vacillationes factæ illo modo in tortura etiam ſi eſſent milies ratificatę nõ valerent, ita dicit do. Auguſti. de Ari. in addi. ad dictum opus maleficiorũ, qui ẽt ibi approbat dictũ Bal. in d. l. presbyteri. An fama publica faciat indicium ſufficiens ad torturam, late hoc diſputat Gandi. in tract. maleſi. ſub rubri. de quæſtionibus. ver. ſed de vno q̃ro pone forte pro-
32 batum &c. & tandem concludit † q̃ ſi cum fama concurrit vnum aliud indicium tunc poterit poni ad torturam, & hoc ſecundum iura ciuilia, ſed ſecundum iura canonica dicit ipſe cum fama faciat ſemiplenam probationem & æquiparetur dicto vnius teſtis c. illud, de præſump. & c. ſi quis, extra de purga. cano. cum ſi. tunc per ſolam probationẽ famæ quis poterit torqueri, & ſubdit q̃ aſſeſſores hoc ſeruant communiter, & dicit q̃ multoties vidit obſeruari pro & contra per iudices & aſſeſſores ſecundum varias diuerſorum opiniones. Sed tu ſerua contrarium, vt per ſolam famam non torqueas aliquem. niſi ſit iuncta cum aliis indicijs, ita videtur reſidere Bart. in d. l. fi. ff. de quæſtio. & in l. de minore. §. tormenta. eo. ti. & Saly. in l. ea quidem. C. de accu. & gl. in l. iij. §. eiuſdem. ff. de teſti. & vide per Cy. in l. fi. C. de quæſt. & Bal. in c. j. §. iniuria, de pace iura. fir. & in hoc reſidet Areti. in ſuo opere maleficiorum in gl. fama publi. in ver. & an fama. & ibi etiam dom. Auguſti. de Ari. in addi. dicens q̃ ſi ipſe eſſet aſſeſſor, poneret aliquem ad torturam ex ſola fama, quod tamen limitat ſecundum quod dixit Bartol. in quodam ſuo conſilio incipiente, do. Paci de burgo, niſi fama eſſet multum vehemens, quia tunc ſufficeret ad torturam, & ita tenet Bald. in d. §. iniuria in ix. colum. Item limitat niſi cum fama concurreret

curreret dictum ſyndici cum iuramento qui ita denũtiauit ſcilicet talem commiſiſſe hoc delictũ, ſecundum conſilium Bartol.conſi.clxxxvj. Item limitat vbi cum fama eſſet probatio ꝙ infamatus eſſet homo malæ conditionis & vitæ, ita probat Gandi.in tracta. malefi. ſub rubrica ex quo tempore poſsit fama incipere, in verſi. ſed pone ꝙ crimen.& affirmauit in fin.in d. verſic. ſed de vno quæro. Adde quod dixit Bald. in d.l.iij. §.eiuſdem.in addi.ꝙ vbi eſt varia opi. gentium, tunc fama non eſt indicium ſufficiens ad torturã.

33 †Quæro vlterius, an minæ faciant indicium ſufficiens ad torturam. Spe. ponit hanc quæſtio. in titu.de præſumptio.§.ſpecies, verſic. ſed pone & Bald.in l.metum.C.quod met.cau. & in l.j. C. ſi quis Impera.male.& Cyn.in d.l.metum.& vide per Imo.& Doc.in l.pachumeuius.ff.de hære. inſti.& per Bartol.in l.famoſi.§.j. ff.ad leg. Iul. maieſt.& Salyc.in d.l.j.& Anto.de But.in c.tertio loco.de proba.& Ang.in l.fin.C. de quæſtio. & in l.j.C.de his qui.vt indig.& Abb.in ca. ſcribam.de prẽſum.ex quorum dictis conclude aduertendum eſſe ad conditionem perſonę. Nam ſi eſt homo potens exequi minas & malæ famæ in eodem genere mali, vel ſolitus minas executioni mandare,& maxime ſi poſt minas ſtatim reperitur commiſſum delictum, & tunc minæ faciunt indicium ad torturam. Aut minans erat homo vilis conditionis & impotens ad talia, vel bonæ conditionis & famæ, nec ſolitus minas exequi, tunc ſecus per tex.in d.l.j.C. ſi quis Impera. male. Adde ſecundum do. Bal.de Bartolinis de Peruſio in l.licet Imperator.de leg.j.ꝙ ſi plura concurrant, videlicet præcedens inimicitia, ſecundo ipſæ minæ,tertio percuſsio ſequens, quarto ſine magno interuallo fuit percuſſus,tunc forte ex his non ſolum poterit torqueri ſed condemnari ex contiguitate actuũ,per id quod habetur in l.iij.in §.in bonis.ff.de priuile. credi. & quod in ſimili not.Barto.in l.j.in fin.ff.ſi quis te.li. eſſe iu.fue.

34 †Eſt & aliud indicium ſecundum Ray.in l.iuſto,in princ.ff.de vſur. ꝙ homo reperitur occiſus in loco vbi Titius erat ſolitus frequenter tranſire & conuerſari,nec aliud maleficium reperitur ibi commiſſum,præſumitur occiſus a Titio,quod tñ intelligo concurrente alio, videlicet ꝙ Titius ſolitus erat alia maleficia perpetrare,arg.l.ſi cui §. hiſdem.ff.de accu.in l.ſi ita.§.fi.ff. de fund.inſtru.Si autem iſtud non concurreret non putarẽ proueniendum ad torturam,per ea, quæ in ſimili not.glo.& Bal. in l.in ciuilem. & l.ciuile.C. de fur.& Bal.in l.fi.ff. de hære.inſti.& de hoc habetur per Ludo.in l.j.§. ſi quis villam.ff. ad Sylla. Vbi inducit illũ tex.ꝙ ſi ante oſtium domus Titij reperitur corpus mortuum præſumitur a Titio interfectum,quod etiam limitandum puto, vt ſupra proxime dixi de quo per Bar. in l.ædiles. ff.de via publica.Quid autem ſi in vna domo vbi reperitur quis occiſus erant quinque aut plures et neſcitur quis occiderit, an contra omnes illos ſit præſumptio, vel quid fiendum ponit Lud. ibidẽ.

35 †Quæro an diuinatio faciat indicium, puta aliquis diuinator, incantator conſultus dicit ꝙ Titius commiſit tale furtum, vel Seius, an ex hoc poterit quis poni ad torturam ego vidi fieri incãtationem in quadam fiala, vel cum forpicibus & cribro. Dic ꝙ non: quia talibus non eſt adhibenda fides,vt l.item apud Labeonem §.ſi quis aſtrologus. & ibi hoc tenet Ange.ff. de iniur. facit.l. verbum.C.de infami.dixit tamen Bald. in quodam ſuo conſilio incipiente, In dei nomine amẽ quia.q. iſta de tortura &c. ꝙ licet ars maleficiorum ſit reprobata.vt l.nemo.C.de malefi.& mathema. tamen quandoque permittitur ꝙ maleficium tollatur per aliud maleficium, ſi alio modo non poteſt, ꝙ per incantationem etiam demonũ; vt no. in ſumma confeſſorum per magiſtrum Ioã. de Ripa. ſub rub.de impedimento ligaminis.tamen non debet recedere a Deo quicquid ore proferatur, ſecundum opinio. multorum theologorum. nam licitum eſt aliquando de aqua turbida bibere,vbi fluuius ſtagnantis aquæ deficit. Medicinæ enim omnes ſumuntur non ratione delectationis; quia ſunt horridæ, ſed ſolum ratione ſanitatis recuperandæ,retinendæ,vel adipiſcendę,ſicut arte & natura manifeſtum eſt,& ſæpę vulnus vulneri additur vt vtrunque curetur hæc Bald.

36 ad literam in dicto conſilio. † Ex hoc videtur ꝙ quamuis diuinandi ars ſit reprobata, tamen vbi magnum ex delicto immineret ſcandalum, forte nec Deo, nec hominibus reprehenſibilis videretur, dummodo animus a recto non recedat, non dico ꝙ ad torturam procederetur, ſed ad inquiſitionem, nam ſi diuinator aliquem inculpat poterit iudex pro illo mittere, & videre qua conſtantia, aut trepidatione, & quo rubore & pallore loquatur, & ex hoc ſumere indicium veritatis, vt l.de minore.§. tormenta.ff.de quæſtio. Item dicit Bartol. in l.ſi veteri.§.eorum.ff. de priuile.credi. ꝙ ſi aliquis accuſatur de conſilio præſtito ad homicidium committendum, & de homicidio, probatur per famam.Item probatur ꝙ ille fuit locutus homicidæ, & ille ſtatim iuit & occidit, ſed neſciebatur quid dixit ei certe ex breuitate ſpatij temporis præſumitur conſilium dediſſe ei,per gloſſ.in d.§.ſecundum eum. Item dixit Bald.in l.j.C.de ſer.fugiti.in iiij.col. ꝙ ſi aliquis locutus eſt ad autem, & in illo ſtatim ſecutus eſt factum, & præcedit capitalis inimicitia, præſumitur mandatum, allegat Bartol. ff.de acquiren.hæredi.l.qui aliena.§.ſi quis mihi bona.§.fin.de priui.credito.l.ſi veteri.& argu.ff.

37 de repu.l.dubium. † Vel ſi erant pariter inimici,dicit ipſe, prẽſumam conſilium, & ſic in partem mitiorem,quia efficacius, & durius obligat mandatum quam conſilium,vt not.in c.ex conſilio,de reg.iur.in vj.per Io. An.Sinautem nõ prẽceſſerunt cauſę,tunc,nec cauſarum præſumo,ẽt ſi prẽceſſerint capitales inimicitię,ſecundũ eum,& ſic Bal.videtur reſtringere dictum Bart. in d.l.ſi ventri.ſolũ quando quis ſecrete alloquitur.et ille quem alloquitur,pariter ſunt inimici occiſi, ſed quãdo nulla eſſet inimicitia capitalis, tunc dicit, ꝙ illa allocutio cum facto ſubſequuto non facit indicium, & iſtud placet. Et ita puto intelligendum quod not. Bald. in l. multum.C. ſi quis

alteri

alteri vel si. vbi dixit q̃ si inter Titium & Seiũ fuit tractatus de occidendo Martinum per ipsum Titium postea ipse Titius occidit, & præsumitur q̃ fuerit secutus ipsum tractatum, & q̃ fuerit ita ordinatum inter ipsos, licet testes dicant de finali ordinatione se nescire, & alleg. Bar. in d.l. qui aliena. §. si quis mihi bona, quia aliter loquitur,
38 & in casu diuerso & claro. † Item insurgit aliud indicium siue præsumptio contra eum qui stat armatus cum offendente, q̃ dederit auxilium & fauorem. Nam ille qui se armat, de rixa, vel bello præsumitur cogitare vt not. Bal. in l. j. in iij. col. C. de ser. fugi. & l. vt vim. ff. de iusti. & iure. Supradicta placet retulisse cum sint exempla quotidiana & approbata a legibus, & Doct. Multa alia etiam possent poni exempla quæ iura committunt iudicantis arbitrio prudenter inspicienda, prout superius dixi in princ. huius iij. quęstio. princi. Adde an testes examinati super vno processu contra vnum faciant indicium super alio processu contra alium. vide Barto. in l. a sententia. de appella. Adde quid si iudex vidit committi aliquod maleficium & nō habeat alia indicia, an ex hoc possit deuenire ad torturam. Specu. in tit. de sen. §. qualiter. versi. item debet ferri secundum allegata. videtur velle q̃ nō, & ipsum tenet Bal. in l. fi. in prin. C. de appellatio.

SVMMARIVM.

1 *Damnari nemo potest, ex indicio semiplenno seu dubitato, sed ex indicio indubitato iudicem in viam condemnationis dirigente potest quis damnari.*

2 *Testis singularis de visu deponens cum fama & aliis adminiculis certis sufficientem ingerit probationem in factis antiquis, & delictis occultè factis.*

3 *Indicia indubitata censentur, quæ ita per legem approbantur, vt ad ipsa velit condemnationē subsequi.*

4 *Reo in tormentis confitenti non prodest confessionem reuocare, si contra eum alia reperiantur indicia.*

5 *Indicia indubitata dicuntur quando plura in vnam tendentia consonantiam, veritatem indicant.*

6 *Indicium an præsumatur homicidii contra fugientem nudo gladio, vbi quispiam reperitur occisus.*

Fuga inculpati & reperti cum mucrone madefacto cruore, vehementissimum præstat homicidii indicium.

7 *Indicium certum censetur, si posit mutuam duorum rixam, alter vulneratus videatur.*

Præsumptio in quibus sufficiat criminibus, vt ad condemnationem deueniatur.

8 *Meretrix probari potest ex verisimilibus circumstantiis, nedum tactu & actu.*

9 *Sacerdos seu presbyter mulierem amplexatus, causa benedictionis impartiendę hoc ipsum præsumitur fecisse.*

10 *Cuius pecunias alicui qui ex eisdem conducit gentes aduersus ciuitatem mutuantis, an ad huiusmodi conductionem sit mutuasse præsumendus.*

11 *Indicium homicidii præsumitur contra eum qui aduersus aliquem gladium strinxisse visus est, licet non fuerit visus percussisse, si ipso fugiente alius reperiatur interfectus.*

12 *Condemnatio quando possit sequi ad minas præcedentes, & quibus concurrentibus.*

13 *Iudex sola habens indicia contra delatum, quāquā indubitata tutius per torturā confessionē delati extorqueat prius quam condemnet.*

14 *Iudex per præsumptionem procedens, suam valde temperare debet sententiam.*

15 *Iudex secundum præsumptiones iudicans, finibus pœnarum, vt a iure scriptæ sunt, contentus esse debet.*

16 *Condemnari ad mortem nemo potest ex indicio quanquam indubitato.*

Quæstio quarta j. partis.

Circa quartam quæstionem

prin. videlicet qualia debeant esse indicia p quę deueniri valeat ad condēnationem. Super qua q̃stione quæro primo an quis damnandus sit ex indiciis. Dic q̃ duplex est indicium, scilicet semiplenum & dubitatum, & istud dirigit iudicem in viam quæstionis habendæ. Quoddam est indicium plenum siue indubitatum, & istud diri-
1 git iudicem in viam condemnationis. †Ex primo quidem indicio nunquam quis damnatur, vt ff. de pœn. l. absentem. in princip. quia sanctius est impunitum facinus nocentis relinquere, quam innocentes condemnare, vt ibi dicit text. Ex secundo vero indicio quis potest, & debet damnari, vt l. si qui. C. de adul. & l. fina. C. de proba. regulariter tamen ex indiciis non est quis damnandus, cum in criminibus probationes debeant esse luce clariores, vt dicta l. fina. C. de probatio. & habetur in l. licet Impera. ff. de leg. j. Adde an confessio facta in tormentis licet non ratificata iuncta cum aliis indiciis sufficiat ad condē-
2 nationem. vide Saly. in l. fi. C. de proba. †Adde q̃ si est vnus testis de visu, cum fama, & aliis adminiculis certis & probabilibus, est sufficiens probatio in factis multum antiquis de quibus non est memoria, & in delictis quæ occulte fiunt

fiunt vt voluit Iac.Bal.secũdum quod recitat Hosti.& Abb.in c.præterea.de testi.in fi. vide Bart. in l.j.§.idem Cornelio.ff.de qõni.qui dicit genera liter ꝙ vnus testis de visu cũ aliis indiciis facit plenam probationem in delictis.per text. ibi per l.ij.§.j.ff.de excusa.tuto.& ibi per gloss.iuncta l. instrumenta.C.de proba. Secundo quæro quid sit indicium indubitatum, vide eius diffinitionem supra in j.q.prin. Dixit tamen Nico.de Mata.in d.
3 l.fi.prout ipsum ibi refert Bald.†ꝙ indicia indubitata sunt ea quæ adeo a lege sunt approbata, ꝙ lex vult per illa fieri condemnationem. sicut est exemplum in d.l.si qui. Ex quo sunt indubitata legi,debent esse indubitata iudici.vt no.in l.si tutor C.de peri.tut.alias iudex faceret litem suam,quia dicunt indicia indubitata. Quandoq; tñ non sunt talia indicia quæ sunt a lege approbata, sed sunt iudicis religiosi arbitrio commissa, tamen simul collecta,ĩdicãt indubitabiliter veritatẽ,vt est exẽplum in confessionibus per tormẽta extortis,quæ non per se,sed cum perseuerãtia,vel fama,vel verisimilitudine facti vel aliis adminiculis indubitabiliter indicant veritatem.vt l.fancimus.& l.qui scientiam.ff.de pœn.& l.j.§.diuus. ff.de quæstio. secundum Nico.de Matar.quod intellige qñ sunt plura indicia valde proxima vero,sicut est vnus testis de veritate facti,& duo testes de extraiudiciali confessione facta per delinquentem cũ confessione extorta per torturam, & sic præcedentibus legitimis indiciis quamuis postea confessio talis sit reuocata;quia tunc bene faciunt indicium indubitatum, secus si indicia essent leuiora per ea quæ no. Barto.in l.fi.ff.de quæstion.in illa. qõ.an sufficiat vnum vel plura indicia. & ita intelligo
4 glo.in l.ii.§.ætas.ff.de excu.tuto.†Ex quibus habemus notare,ꝙ non prodest confitenti in tormentis reuocare confessionem si contra se sunt alia indicia;quia coniuncta cum confessione quanquam extorta per tormenta,indicant indubitabiliter veritatem,nisi reuocans probaret contrarium, vel clare,vel per alia indicia, quod est notandum secundum Bal.in d.l.fi. Item ponit exemplum idẽ Nicol.de Mata.vbicunq; ex qualitate & multitudine indiciorum indicatur veritas oculis mentis iudicis, sicut clara lux ostendit veritatem corporis, exemplum in eo qui ingressus est quandam domum & post modicam horam auditus est clamor mulieris,& statim visus est qui intrauit exire cum gladio sanguinolento,& visa est mulier in facie vulnerata,vnde dubitatur an esse probatum de vulnere contra illum,& videbatur ꝙ nõ, quia non fuit visus vulnerare,& quia non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse,vt C.de probat. l.neq; natales.potest enim esse ꝙ hæc mulier vulnerauit seipsam,tamen dicendum est sufficienter probatum,quia non præsumitur ipsamet sibi vulnus intulisse,sed quod passa sit ab inimico, secundum Nico.de Mata. Patet ergo quid sit indicium indubitatum.nã ea sunt quæ sunt approbata a le-
5 ge. † Item quando simul plura collecta & in vnam consonantiam tendentia indicant indubitabiliter veritatem vt C.de quæstio. l.milites.§.oportet, secundum Bal.melius facit quod not.in l.ii.§. ætas.ff.de excu.tuto.& l.j.in princip. ff.de quæst. & ibi aliis argumentis ita probationi admouetur vt sola confessio seruorum deesse videatur. & l. quæro.§.fina.ff.de ędil.edi.quæ solet allegari, vt ibi dicit Bald.ꝙ ex multis indiciis insurgit plena probatio, & ꝙ qñ indicia sunt multa ex his colligatur violenta præsumptio,quæ sit sufficiens ad condemnationem,tenet etiam do. meus do. Io. de monte Sperello in l.admonendi. ff.de iureiur. qui dicit de hoc esse tex.in l.excipiuntur.ff.ad fil le.& do.Catal.de viso,in quodam suo consilio,ꝑ quo require in litera a,ad char.ccccl.xxiiij. Itẽ Bar.ponit aliud exemplum de indicio indubitato
6 ĩ l.ij.ff.de fur.†ꝙ si aliquis fuit visus aufugere cũ gladio euaginato,& reperitur aliquis mortuus ex hoc comprehenditur manifestum homicidium, ꝙ ille talis illud commiserit,per illum text. sed in hoc exemplo Ang.ibi tenuit contrarium, si aliter non probatur,quia potuit ille esse de auxilian tibus. Item potuit ille percussisse,sed non exanimasse,vt l.item illa.§.si plures.ff.ad l.Aquil.& ꝑ batio debet esse necessario concludens, vt in ca. in præsentia,de proba. Dicit tamen ꝙ vehementissimum facit indicium ad torturam fuga diffamati,& inuenti cum cultello,maxime tincto cruore.& ita practicatur secundum eum pro hac Ang. opi.facit quod not.Bal.in l.cõuenticula.C.de epi scop.& cleri.vbi dicit quod quoties contrarium eius quod testis dicit stare potest cum veritate rationis testis,nunquam dictum testis probat necessario,sed ita est hic igitur,&c. de hoc etiam vide inferius. Aliud exemplum de indicio manifesto ponit Sal. in d.l.fi.C.de probat. ex quo dicit
7 deuenire posse ad condemnationem. † Pone duo rixantur adinuicem in qua rixa,vnus percutitur, & vulneratur testes examinati dicunt ꝙ non viderunt qñ fuit talis percussio,sed viderunt eos ad inuicem rixantes,& statim dimissa rixa viderũt ꝙ ille erat percussus & vulneratus, certe ex hoc resultat indicium indubitatum, ex quo deueniri valeat ad condemnationem. Item adde ꝙ licet in criminalibus regulariter ex præsumptione deueniri non valeat ad condemnationem, vt habetur in l.licet Impera.ff.de lega.i.tamen secus est in criminibus quæ de sui natura secrete patrãtur, vt in adulterio,sodomia, simonia, & similia, ex quo in istis est dfficillimum habere claras probationes per id quod habetur in d.l.qui adulterii.C. de adul.& in c.ex literis.& c.illud.& c.tertio loco.de proba.in c.præterea.el ij. de testib. & not. Bart.in d.l.ii.ff.de fur.& d.l.capite quinto. ff.de adulter.& vide de hoc per domi.meum do. Bald.
8 de Bartholinis in d.l.licet Imperat. † Item dixit Iacob.Butr.in l.neque natales. C.de proba.ꝙ probatur ꝙ aliqua sit meretrix non probato tactu & actu,sed probatis circunstantiis vt plurimũ verisimilibus;vt quia passim scholares intrabant domum ipsius de die & nocte, quia qñ scholaris loquitur cum puella non præsumitur dicere Pater noster.ita dicit Bal.ibi & refert in l. fi.de hæredi.inst. Item dixit Bar.in l.ii.ff.de fur.ꝙ si aliquis deprehenditur in domo vbi erat pulcherrima mulier,ꝙ iste est manifestus adulter, & ita dicit

cit debere intelligi d.l.capite quinto. Mod.Doc. dicunt hoc esse verum quando probaretur etiam aliquod ex signis venereis,de quibus in d. l.quod
9 ait, in princip.ff.de adul.per glo.& Barto.†hoc tamen fallit in sacerdote siue presbytero, quia si amplexaretur mulierem,præsumitur facere causa benedicendi, vel ad pœnitentiam exhortandi dicit glo.xj.q.iij.absit refert Specu.in tit.de præsump.§.species.circa princip.sed ab hac benedictione & exhortatione liberet nos Deus.

Item si officialis tempore syndicatus aufugit de loco vbi gesit officium,præsumitur contra eũ de omnibus querellis de eo factis, & ex hac sola præsumptione damnatur,vt C.vt omnes tam ciuiles quam milita.l.j.& l.consiliarios.C.de assesso.

Item si maritus ter denũtiauit alicui ne loquatur cum vxore sua, quia habet ipsum suspectum de adulterio,quod si postea inuenit eum loquentẽ cum ea,& hoc probatur,præsumitur ipsam adulterasse,& ex hac sola præsumptione damnatur, vt in authen.vt lice.matri. & auie.§.is quoque. colla.viij.& C.de adulter.authen. si quis sæpe.

10 † Item sunt quidam qui dicunt ꝙ si aliquis mutuat alicui pecunias,& ille accipiens statim conduxit gentes contra ciuitatem mutuantis, ꝙ ille mutuans præsumitur mutuasse vt illa gens conduceretur,& ꝙ fuerit conducta de dicta pecunia, & tunc dicunt esse præsumptiones iuris, & de iure argu.l.fina.C.de pigno.& quod ibi Bal. & in l.si ventris.§.in bonis.ff. de priuileg.credi.ita dicunt ipsi in l.quarta.ff.ad legem Iuliam maiest. Adde ad id quod superius dictum est de viso aufugere cum gladio euaginato, & aliquis reperitur mortuus,quod ex hoc colligitur indubitatum indiciũ de homicidio contra illum,vt voluit Barto. in dicta l.ii.ff.de fur. Iem voluit Thomas de Piperata,vt refert Ioan.Andreæ.in titu. de probatio.§. primo.ver.xiij.& Bal.in l.ii.§.fina.ff.de adulte. & Bal.in auth.quas actiones.C.de sacrosanct. ecc le.& in l.neque natales.C.de proba.& l.fin. eo. titu.& in l.fina.ff.de officio proconsul. & legat.

11 † Et idem dicit ibi idem Thom.si visus fuit admenare cultellum, licet non visus fuerit percutere,& postea ibi reperitur interfectus,& postea visus fuerit fugere,& apparet ꝙ erat sibi inimicus & fama laborat contra eum,& idem si probatur quod Titius erat inimicus Seii. ff.de quæstio. l.j. §.præterea,vel quod tempore occisionis erat in loco, vel quod receptauit occidentem, vel quod occidens erat familiaris, vel domesticus, vel quod Titius iactabat se quod Seium fecerat interficere, vel quod inter eos offensæ præcesserant. Sed Ioannes Andr. tenet ibi quod ista indicia non sint sufficientia ad condemnationem, sed ad torturam, & idem tenet Ioan. de Imola in l.fin.ff.de hær.insti. Et istud est tutius, dicit. Aretinus in opere maleficiorum.in gloss.in vers. fama publica, in ver.quæro an vnum indicium, & idem tenet ibi dñs Augusti. in suis additio.qm̃ istę probationes non concludunt, quia potet at eẽ ꝙ ille qui aufugiebat cum gladio euaginato quicquid fecit ad suam defensionem fecit, & dicit hoc esse de iure verius, videtu tamen omnino de his per Abb. in c.tertio loco,de proba. vbi bene loquitur & qui videtur residere cum opi.j. Tho. de
12 Piperata. † Item licet ex minis contra aliquẽ factis non resultet præsumptio contra minantem de delicto ad condemnationem, vt dicit Specu. in titu.de præsum.§.ij.circa fi.per text.ii. q.viii. c.sciant,tamen potest dicit ꝙ si multa concurrant primo præcedens inimicitia,secundo ipsæ minæ tertio ipsa percussio sequens,quarto quod sine magno interuallo fuerit secuta,tunc forte ex omnib. istis poterit condemnari,& maxime ex contiguitate actuum per id quod habetur in l.iiij.§.in bonis.ff.de priui.cred.& quod not.Bar.in fin. in l.j. in fi. si quis testa.li.es.iuf.fue. & ẽt fuit de mente Bal.per illum tex.in l.j C.si quis Impera. male. & ẽt fuit de mente Dyn.in suo tra.de quæst.de inimico viso exire de domo occisi cum gladio sanguinolento,ita dicit do.meus do.Bal.de Bartholinis.in d.l.licet Impera. Item de istis indicijs in dubitatis,vide omnino per Gand.in opere maleficiorum sub rub.de indiciis & præsum. indubitatis,de quibus ad condemnationem deueniri potest qui ponit multa exempla, & de illo qui exiuit cameram cum gladio sanguinolento pallidus. Item de capitali inimico,Item quod vnus vidit admenare,item ꝙ fugit. † Notandum tamen ꝙ licet
13 ex indiciis indubitatis quis damnari possit absq; aliis probationibus,vt superius dictũ est, Tutius tamen & melius faciet iudex qui nõ habet alias probationes ꝙ̃ dicta indicia indubitata, si extorquet confessionem per torturam.vt l. si excepta. in fi.C.de male.& mathe.ita eleganter dicit Bal. in l.milites,C.de quæstio.& ita ẽt sentit licet nõ ita clare.in l.fi.C. de hære.inst. quod est menti tenendum,licet dubium sit,ꝙ vbi de crimine liquet non debet procedi ad torturam,vt l.quoties. C.de quæst.sed forte potest responderi illud habere locum quando liquet per alias veras probationes ꝙ̃ per indicia etiã manifesta, vti est in casu nostro. Aduertendum tamen est notabiliter ꝙ vbi iudex iudicat ex præsumptionibus multum debet temperare suam sententiam, & maxime ne condemnet ad pœnam corporalem iuxta not.per Inn. in c.afferte,quia verisimile. de præsump.quod colligitur ibi ex sententia Salomonis qui licet ex præsumptione adiudicaret vni mulieri filium,non tñ condemnauit aliam mulierem ad mortem, ad quã ex morte pueri veniebat condemnanda. Idem vult Specu.in titu.de præsum.in.§.species ver. in
14 summa,†dicẽs ꝙ vbi iudex procedit per præsumptionem valde debet temperare suam sententiam & tardus debet esse ad infligendum pœnam corporalem,vel pecuniariam arg.ij.q.j.nomen. & c. j. Idem volunt domi.Cardi.Anto.de But. & Imo. in d.c.quia verisimile.& Old.in consi. cxcij. qđ incipit,viso diligenter,& Petr.de Anchar.in regula,semel malus,ix.col. & Abb.in c. ij.de cohabi.cler.& mulier.& in c.at si clerici.§.de adulterijs de indiciis,& in c.auditis.de præscri. & Bal. in l.fi.C.de proba.dicens ꝙ vbi proceditur ex p̃sumptionibus imponitur mitior pœna, & ꝙ non potest imponi pœna corporalis,quia propter inopiam probationis minuitur pœna. Subdit tñ ꝙ li-

cet

cet quando proceditur ex præſum. mitigatur pena, tamẽ quando pœna habet certos fines nunquã poteſt ex qualitate probationum exaggerari, vt l.generaliter, in prin.ff.de decu.vbi eſt tex.nota.
15 † Et ideo iudex debet eſſe contentus finibus pœnarum, prout ſunt ſcriptæ a iure ſecundum eum, vnde põt dici ꝙ aut loquimur in præſumptione iuris, ſcilicet quando iudex vult ferre ſententiã per quandam præſumptionem quã lex expreſſe approbat in criminalibus, & tunc poteſt condemnare in pœnam corporalem, vel pecuniariã prout ius diſponit, vt dicta l.ſi qui adulterij.C.de adul. & ita tenet Abb.in cap.accedens, de ſimo.& ita intelligit do.Auguſt.de Ari. in addi.ad opus maleficiorum in gloſſ.in verbo, fama publica ſuper ver. quæro an vnum indicium vel plura. & ita dicit eſſe intelligenda dicta Docto.maxi.Abb.in c.j.de iudiciis.in xiij.col. Aut loquimur in præſumptione hominis, & tunc aut cum illa concurrit confeſsio criminoſi extorta per torturam, & idem, aut non concurrit confeſsio prædicta, & tũc aut ſumus in pœnis a iure expreſſe limitatis & habet locum dictũ Bal. aut in pœnis arbitrariis, & habet locum dictum Innocens, & Specu.vide omnino ad prędicta per Bal.in d.l.fi.qui multum bene loquitur de triplici probatio. in criminalibus. Item limitat prædicta idem do. Augu. ibidẽ niſi ageretur de puniendo aliquem pecuniariter, vel pœna leui corporali, puta fuſtigationis text. eſt in.l.iij.§.ꝙa plerunq;.ff.de offi. præfec. vigil. vbi ex culpa præſumpta, quia incendium præſumitur culpa illa habitantium poteſt quis fuſtigari. Sed tu potes dicere ideo hoc eſſe, quia lex approbat expreſſe hanc præſumptionẽ, vnde erit idem prout ſupra dictum eſt. Item idem do. Augu. ibidem dicit ꝙ Ioan. An. in addi. Spe. in tit. de ꝓbatio. §.fi. ver. xiij. limitat alio modo, videlicet, niſi iudex ſe moueret ex præſumptione violentiſsima, & ita refert Innoc. in c. afferte. de præſumptio. Adde ad omnia prædicta Gandi. in opere ſuo maleficiorum, qui notabiliter dicit ꝙ vi-
16 dit in practica obſeruari. † & ita omnes ſapientes Bononiæ volunt, ꝙ nullus poſsit capitaliter condemnari ex indicio quantumcunq; indubitato, ſecus ſi veniret imponenda pœna pecuniaria. Adde vnum menti tenendum quod dicit Bal.in d.l.ſi qui adulterij, ꝙ condemnatus ex præſumptione iuris, & de iure non poteſt appellare, per illum tex.qui dicit talem haberi pro confeſſo & conuicto. & per l.ij.C. quorum appel. An autem confeſſus in tortura appellet ſcribit Bal.in d.l.fi. C. de proba.

SVMMARIVM.

1 *Indicia & præſumptiones contrariis eliduntur præſumptionibus, & indiciis.*
2 *Conuerſatio præcedens monſtrat qualis vnuſquiſque ſit præſumendus.*
Fama bona theſaurus ineſtimabilis, et lilium ſuaue perolens.
3 *Indicium per teſtem ſingularem habitum eliditur, aliis refragantibus circunſtantiis.*
4 *Indicium homicidii contra aliquem ortum ex minis & inimicitia, eliditur ſi abſentia & diſtãtia probetur a loco homicidii tempore.*
5 *Præſumptio affirmatiua per negatiuam tollitur.*
6 *Indicia contra delatum grauiora eſſe debent his quæ pro ſe habet vt torqueri poſſit.*

Quæſtio quinta j. partis.

Circa quintam quæſtionem

principalem quæ eſt, quomodo & qualiter tollan
1 tur & elidanter indicia. † Dic ꝙ tollantur indicia & præſumptiones per contrarias præſumptiones & indicia, vt dicit Bar.in l.fin.C.fami.ercif. nam licet præſumatur ꝙ damnum datum ſit potius a vicinis q̃ ab aliis, vt no. Iac.But.& Bar. in l.ſi ita.§.fin.ff.de fun.inſtru.& ſuperius fuit dictum, tamen hęc præſumptio tollitur & eliditur per bonam & laudabilem famam & conuerſationem, quia pro bono præſumitur bonum & bene & prudenter viuere, vt dixit Bald. in l.j.C.
2 loca.circa fin. † Vita enim præcedens magnam partem confert ad præſumendum ꝙ quid ſit, vnde caueat vnuſquiſque ab infamia; quia non ſolum in eo de quo eſt infamatus, ſed etiam in aliis grauat eius opinionem: vt extra de reg. iur.c.defleat peccator.& not.in l.ii.C.qui teſta.face.poſ. ſed bona fama eſt theſaurus hominis ineſtimabilis & iocundus, & ſicut lilium dat ſuauitatẽ odoris, verba ſunt Bald.in l.j.C. de confeſsis.in iiij. col. Item licet præſumatur contra aliquem de furto, ſi probetur ꝙ exiuit de illa domo de nocte, in qua furtum commiſſum fuit, & ꝙ habeat aliquid ſub mantello, tamen ſi probatur ꝙ ille talis eras magnus mercator, vel talis conditionis ꝙ non ſit veriſimile furtum commiſiſſe, excludetur illa præſumptio eſt conditione perſonæ, ita dicit An-
3 gel. in l.milites. C. de quæſtio. † Item indicium quod ſumitur ex vno teſte de veritate, poteſt elidi ſi aliæ circunſtantiæ refragantur, ſecundum Ioan.And.in cap.cum in contemplatione.de reg. iur. vt refert Bald.in l.ij.C.quorum appe.non re. Et ideo ſi teſtis deponeret ꝙ vidit talem ſolum ſubtrahere & portare de loco ad locũ vnũ lignũ, quod non ferrent decem homines, hoc probato indicium illius teſtis eliditur, deficit enim eius dictum in veriſimilitudine l. milites.§. oportet de quæſtio. Nam impoſsibili poſito in eſſe, nullum ſequitur cõtingens.l.filium.j.reſpon.ff. de his qui
4 ſunt ſui vel alie. † Et ideo licet contra accuſatũ, vel inquiſitum de homicidio Titij probentur inimicitiæ capitales, & minæ de occidendo, & propter hoc reſultet indicium ad torturam, tamẽ illud indicium tollitur ſi accuſatus probat ſuam abſentiam & diſtantiam a loco homicidij tempore quo illud fuit commiſſum, ꝙ nullus ſecundũ naturam poſſet illuc accedere ad illud faciendum recedendo

recedendo de illo loco & accedendo ad locum homicidij, præsumptio enim quæ tollitur probatur quod sit impossibilis, vt dicta l.filium, & dicit ibi Bal.ꝙ præsumptio nihil operatur vbi veritas in contrarium probatur. † Item præsumptio affirmatiua tollitur per negatiuam. Item vbi non potest haberi certa probatio, recurritur ad præsumptionem secundum eum. præsumptio ergo tollit præsumptionem, vt d. ll. & l.diuus. ff.de in integr. restitutio. & dicta l.si qui adulterij.C.de adulte.vbi dicit Bald.not.ꝙ non creditur id quod non est verisimile euidentibus indiciis, & idem dicendum est in similibus de hoc etiam per Bald.in l.non ignorat.C.qui accus.non pos. in secunda colum. † Illud est bene notandum, ꝙ quando torquendus habet aliqua indicia pro se, habent esse indicia magis grauia contra se,ita ꝙ præponderent, ita vt ad torturam deueniri valeat. dicit Bartol.per text. ibi in l.j.§.ad quæstionem,ver.nec facile.ff.de quæst.item Bal. no.dixit ꝙ si testator exculpauit reum, puta de eius morte inculpatum, ꝙ propter hoc reus non poterit ex indiciis torqueri, quia habet indicium innocentiæ pro se, vt l.j.§.paulus.ff.de ope. lib. si tamen liquido constaret de crimine punietur, vt l.secunda.ff.ad Sylla.ita dicit ipse in l.j. in vltima colum. C. communia delega. quod est notan. ad hoc etiam quod no. Bald.in l.iurisgentium.§.si paciscar.ff.de pac.

SECVNDA PARS

Tractatus de tortura & quæstione.

Diuisio.

Primo quid sit quæstio, & vnde dicatur.

Secundo quid appellatione quæstionis contineatur.

Tertio in qua causa debeat haberi qō.

Quarto qui possint torqueri,& qui non.

Quinto qualiter peruenerit debeat ad quæstionem.

Sexto quis sit effectus torturę & qōnis.

Septimo qualiter puniatur torquens aliquem indebite.

Octauo subnectam aliqua notanda communia de indiciis, & quęstione.

Nono & vltimo describentur aliqua in practica maleficiorum non inutilia iuuenibus latruncu latoribus, vbi sub epilogo recolligentur quasi omnia quę in hoc tractatu continentur.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio est veritatis inquisitio per tormēta, & cordis dolorem facta.*

Territio leuis, quæstio non dicitur absque dolore cordis.

2 *Quæstio a quærendo dicitur vel inquirendo quòd per eam negotii veritas inquiratur.*

Quæstio prima secundæ partis.

1 CIRCA primum dic ꝙ quęstio † est inquisitio veritatis per tormenta, & cordis dolorem. Nam nuda, & leuis territio absque dolore cordis non dicitur quæstio in ista materia. vt l. item apud Labeonem.§.quæstionis.ff. de iniur. & l.j.§.quęstionum.ff.ad Sylla. Ita diffiniunt Azo in summa de quæstio. & Odofr. in quodam suo tracta. quem fecit de quæstionibus.

2 †Et dicitur quæstio a quærendo, vel inquirēdo, quia per ea inquirit seu quæritur veritas negotij de quo disputatur, & ad illuminandum veritatē fieri debet & non aliter, vt l. Item apud Labeonem.§.quęstionem.ff.de iniur. & l.hoc quod placet.C.de quæstio.

SVMMARIVM.

1 *Quæstionis appellatione q̄ censeātur venire.*

2 *Carceratio vel detentio simplex, an ueniat quæstionis nomine.*

3 *Confessio tormentis adhibitis facta vel prope tormenta, dicitur metu tormentorum facta.*

4 *Territio leuis dicitur, si quis tantum ad funem ducatur.*

Confessio non dicitur metu tormentorū facta in carceribus, quando non denegantur alimēta.

5 *Confessio metu tormentorum facta non censetur, si iudex delato torturam minetur.*

6 *Tortura siue quæstio variis instrumentis & modis dari potest.*

7 *Iudex torquendi carnem scindens vt confiteatur, capite plecti debet si moriatur.*

Quæstio secunda secundę partis.

Circa secundū videlicet quid

1 contineatur appellatione qōnis.†Respondeo,continetur carceratio facta de aliquo,vt nō comedat donec dicit negotiū de quo quæritur. Item qualitercunque per vim & tormenta quis compellitur ad aliquid dicendum vī qō. & quęstionis. verbo continetur.l.item apud.§.quęstionis ff.de iniur.l. j.§.qōnem ad Sylla. Item negatio cibi dicitur q̄stio.l.necare.ff.de lib. agn. Item chorda. l.decuriones.C.de quęst.& l.nullus.ff.ad legem Iuliam maiesta.Itē quęlibet vis illata personæ. vt l.fi.C.

2 de aboli. † Sed an simplex carceratio, vel detentio contineatur appellatione quæstionis vel tormentorum, videtur ꝙ non, quoniam carceratio & detentio fit etiam nullis præcedentibus indiciis, & ad solam custodiam. quęstio vero siue tormenta non fiunt nisi præcedentibus indiciis,

vt l.j.

vt l.j §.diuus.ff.de quęst.propter quod dicit Ang. in d.l.item apud.§.qō.ꝙ si statutum prohibet aliquem torqueri sine scientia priorum,ꝙ nihilominus poterit carcerari absq; ipsorum conscientia, dummodo carceratio non sit cum denegatione cibi.& idem tenuit in l.nemo.C.de exact.tri.Idem secundum quosdam si carceratio esset periculosa alicui ratione loci vel ratione infirmitatis, vel inferret infamiam,ratione qualitatis personæ detentæ,quia tunc potest dici inesse tortura in deten
3 tione secundum eos.† Sed hic quæro quando dicatur confessio facta metu tormentorum.Respondet Bart.in d.l.j.§.diuus Seuerus.ff.de qō.ꝙ tunc dicitur facta metu tormentorum,quando est facta adhibitis tormentis, vel ita facta prope tormenta aliquo ligato, & præcedentibus minis deponendo ad torturam.non autem quælibet leuis territio facit videri confessionem esse factam formidine tormentorum,sed debet esse positus in tormentis,vel ductus ad ea. Item si esset in carcere in quo de fame & frigore multum patiebatur.nam tunc formidine tormentorum videtur factam arg. ad hoc.ff. de iniur.l.item apud.§.qstionis,facit.ff.de vi et vi arma.l.iij.§.si quis visus,dum dicit,sufficit terror
4 armorum secundum Bar. †Dixit tamen Ange. in d.§.quæstionis,ꝙ sola ductio ad funem est leuis territio,sed ductio & ligatio bene facit videri cōfessionem extortam metu tormentorum ; quia ibi inest terror cadens in constantem virum , vt l.interposita.C.de transac. est enim timor proximus torturæ arg.l.j.C.de sica. Item dixit Bal.ꝙ manicis ferreis ligatur. dicitur torqueri in l.j.C.de custo.reo.Confessio autem facta in carceribus, in quibus non denegatur cibus,non dicitur facta metu tormentorum, per dicta supra in proxima q. & ideo talis confessio valet & nocet confitenti. ita tenet Bal.in l.j.C.de confes.in vj.col.& per consequens non requiritur ꝙ in ea perseueret, per ea quæ dicemus in ix.q. prin.Sed Gand. in tractatu malefi.in rub.de quæst.& tormentis,in versic.dictum est supra tenet,quod sufficiat esse penes tortu
5 ram , licet non fuerint ligatæ manus de retro , vt dicatur confessio facta metu tormentorum & ibi respondet ad d.§.quæstionem. † Dicit tamen ꝙ si extra locum in quo homines torquentur,iudex dixit,aut confitearis aut ducam te ad torturam, inferendo sibi terrorem,propter hoc non dicetur cōfessio facta metu tormentorum;quia est leuis territio,per d.§.quæstionem.& cum hoc videtur transire do.Augu.de Ari.in addi.ad tractatum maleficiorum Aretini in glo.in verbo,fama publica in antepenul.col. Adde ꝙ Bart. in l.nouissime per illum tex.ff. quod fal. tuto.aut. voluit ꝙ dicatur confessio facta metu tormentorum , si tantūmodo apud torturam quis fuerit spoliatus solum, & non ligatus,nec minatum sibi de tortura , si non confiteatur , & ibi dicit ꝙ semel habuit hoc de facto Frotentiæ.Et quia supradictum est,quid contineā
6 tur appellatione tormentorum, scias † ꝙ multis variisque modis & instrumentis vtuntur latrunca latores & iudices maleficiorum.Nam quidā dant reo & ei imittunt aquā per nares,in qua ēt nonulli imponunt calcem obstructo ore bibentis,quod genus torturæ. vt audiui , est periculosum ne ex eo suffocetur tortus.Quidam ponunt taxillum in osse pedis,qui vulgariter dicitur losso pazzo.Quidam ponunt muscionem in ventre,siue vmbilico,et desuper ponunt ciatū ad includendum illum,ne possit egredi. Quidam torquent cum lingua caprina hoc modo, quia lauant pedes torquendi cum aqua bene salita,& ligato torquendo super scanno , faciunt vt capra cum lingua lambat plantas pedū, quod libenter facit , propter auiditatem salis , & audio ꝙ istud est durissimum tormentum , & sine periculo. Quidam torquent in mittendo virgas inter digitos manus stringendo cum cordula.Qui dā vtuntur corda,ligatis manibus post terga,quod genus torturę cōmuniter est in vsu,& vnunquodq; prætorum ex publico habet tale instrumentum. vt videmus vbique , & istud est ꝓ consuetudine cōiter approbatum,& etiam de iure,vt l.nulli.C. ad leg.Iul.maiesta.Sed in isto debet adhiberi maxima diligentia,et debet moderate adhiberi,alias solent multa pericula incidere. Alij ligant solum vnam manum ad funem & sinunt sic pendere super terrā. Audiui etiam , ꝙ dantur detento ad comedendum carnes multum salitæ,et denegant potum. Aliqui lauant pedes torquendi , & plantas inungunt larido porcino , & ligato torquendo super scannum,faciunt,vt plantæ pedū vrgant versus ignem validum,& sic iuxta ignem sinunt permanere. De modis autem & instrumentis aliquibus torquendi crudeliter, ponit Bald.in.l.j.C. de emen. seruorū.vbi dicit per illū tex.in verbo,
7 laniauerit.†nota contra iudices qui scindunt alicui carnes vt confiteatur crimen , nam si moritur tortus in tormentis , iudex iste debet decapitari tanquam homicida.& Ange.in l.nemo carcerem C.de exact.tri.lib.x.dicit no.tex.contra iudices. qui propter deletationem inueniunt nouam speciē tormentorum , hi enim appellantur iudices irati, & peruersi, & ratione peruersitatis dominus confundet eos,quia sunt perpetuo ignorantes.Sapientes enim talia ab horrent , & virtutum illuminatione, scientiæ formam propagant , reliqui vero actibus impijs se exaltare dicentes , confundunt eorum famam apud bonos & graues incessanter inquinantes.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio seu tortura applicari potest in causa criminali criminaliter agitata.*
2 *Seruus in omni causa & in omni crimine iudicis arbitrio torqueri potest , sed liber in grauibus tantum & criminalibus.*
3 *Iniuria personalis dicitur graue delictum.*
4 *Delictū leue quòd dicatur,& quæ leuis iniuria.*
5 *Tortura etiam locum habet si de crimine ciuiliter agatur.*
6 *Causæ ciuiles in quibus differant a criminalibus in materia torturæ.*

Quæstio

Quæstio tertiæ secundæ partis.

Tertio principaliter quæro.

1 In qua causa sit habēda qō. & tortura? †Respōdeo ꝙ in criminali causa non est dubium, si criminaliter agitur, vt patet per totū tit. ff. & C. de quæst. & maxime in l. j. & l. edictum. ff. eo. et l. milites. §. oportet. C. eo. ti. & dixit gl. in d. l. j. ꝙ in quolibet crimine habet locū tortura, & per cōsequens tā in publico, quam in priuato crimine potest quis torqueri, facit quod not. glo. & Doc. in ī. verbum. C. de infa. Aduerte tamen, ꝙ non pro omni crimine
2 potest quis toqueri. † Super quo dic, ꝙ aut loquimur in seruo, & tunc pōt arbitrio iudicis in omni causa torqueri, & in omni crimine. vt l. edictum, supra alle. & ibi per Doc. & per Bart. in l. diuus. eo. titu. & per Gandi. in ti. de quæst. & tortu. in suo opere maleficiorum. Si autem loquimur in homine libero; & tunc in causis criminalibus & grauibus potest torqueri. In leuibus autem criminibus non, vt habetur in dictis iuribus. vnde male faciūt iudices qui pro quibuscunque leuibus iniuriis faciunt quem poni ad torturam, ista sunt verba Papiēsis in sua practica in forma inquisitionis in gl. in verbo, hæc est quędam inquisitio circa. xij. col.

Sed nunc cadit declarare quod dicatur leue crimen & leuis iniuria. Nam Bart. in l. non solum. §.
3 si mandato. ff. de iniur. †dicit, ꝙ quælibet iniuria personalis dicitur delictum graue. sed Papiensis vbi supra dicit quod trahere quem per capillos. vel contra aliquem proiicere lapides est leue crimen. Bart. autem in d. §. si mandato, dicit ꝙ leuia delicta sunt illa in quibus non requiritur dolus. vt dare damnum. Item quando filius patri, vel libertus patrono non est obediens. Item quādo quis est repertus cum armis, vel ire de nocte. & his similia, vt ludere. & idem dicit in l. leuia. ff. de accus. vbi etiam dicit, vt superius dixi. ꝙ delictum commissum in personam est graue. quod Ang. ibi dicit esse verum, nisi opinio illius patriæ aliud velit, vt est Florentiæ, vbi percutere pugno reputatur leue. Item dicit Bart. in d. l. leuia. ꝙ quodlibet delictum etiam commissum dolo tamen in re parua, vt
4 est furtum rei paruæ, est delictum leue. †Adde quod delictum leue dicitur crimen abigeatus, furtum domesticum, & leuis iniuria verbo illata, secundum Spec. in ti. de execu. sen. in. §. nunc dicendum. ver. xlij. vbi vide vt hæc refert & sequitur do. Ma. Sozi. in c. j. de libel. obla. in xlvij. fallen. Item. Ang. in d. l. leuia, dicit ꝙ leuia delicta sunt quando leuis pœna imponitur, non attento alias sit de iure leue, vel graue, & vide gl. in c. cum illorum. de sen. excō. in verbo, membri, quæ dicit ꝙ relinquetur iudicis arbitrio quæ dicantur crimina leuia, vel non. quam glo. approbat do. Augu. de Ari. in addi. in tractatu maleficiorū in gl. in verbo
5 hæc est quædam inquisitio. col. xv. †Sed quęro quid si de crimine agitur ciuiliter, an erit locus torturæ. Respondeo ꝙ sic, vt ēt dicto casu quis torqueri valeat vt l. sicut. C. de fal. & ibi etiam per Bal. qui dicit ꝙ tunc debebit mitius agi. Sed an in ciuili causa potest adhiberi tortura? Dic ꝙ sic, sed tunc demum cum alias veritas sciri non potest nisi per torturam l. diuus. in prin. ff. de quæstio. vt not. gl. in l. ex libero. in prin. & est text. in l. quoties. C. eo. facit l. super. & l. hoc quod placuit. & l. interrogauit. & l. fin. eo. titu. In subsidium ergo in ciuili causa peruenitur ad torturam vt d. l. diuus.
6 †Sed secundum hoc in hac materia torturę nulla videtur differentia inter ciuiles & criminales causas, dic secundum Bar. ꝙ immo est differentia, nam in causa ciuili & pecuniaria torquentur serui, & non liberi, vt l. edictū. ff. de quæst. & l. si quis decurio. & l. vbi falsi. C. de fal. hoc tamen intelligo ꝙ etiam in causa pecuniaria liber non torquetur in se, vt dicit Bart. in alium bene torquetur si vacillat vt d. l. ex libero. Quod qualiter intelligatur dicam infra in iiij. q. prin. Item dicit Barto. ꝙ non ita de facili peruenitur ad torturam in causa ciuili sicut in criminali, & graui. vt d. l. diuus. vbi ipse hoc ponit, putat tamen ꝙ non ex omni causa quis sit torquendus, sed in hoc aduertendum iuxta dispositionem. d. l. edictum. & d. l. ex libero.

SVMMARIVM.

1 Torqueri possunt liberi & serui liberti, & fiatu liberi.

2 Libertus vt liber est torquendus, & in eisdem casibus.

3 Confessio mulieris prægnantis, facta in tormentis nulla est.

Tortura existente illicita, irritatur quicquid sequitur ex ea.

4 Liber homo, tam in se quam in aliis, torqueri potest, præcedentibus indiciis.

5 Indagatio exquisitissima non fit quando pro crimine ciuiliter agitur, sicut quando agitur criminaliter.

6 Clericus in testem inductus non est vacillans torquendus.

7 Diuites bonæ opinionis & famæ in duobus tantum casibus torqueri possunt.

8 Hominibus vilis conditionis in testimonium admissis non adhibetur tanta fides quanta aliis.

9 Testis non est torquendus in eum, contra quem fert testimonium non inuitus.

10 Domesticus non debet torqueri in eum cuius est domesticus.

11 Testis qui non est omni exceptione maior, non debet torqueri in causa ciuili.

Tortura non datur, nisi delictum certo sciatur.

12 Testis an possit torqueri nō præcedētibus indiciis.

13 Testis non debent torqueri, nisi signis quibusdam contra reum præcedentibus.

14 Maleficio domi commisso, torqueri possunt ibidē existentes tempore commissi maleficii.

Disputatio

15 *Diſputatio an ſit fienda ſuper indiciis contra teſtem habitis, ſicut ſuper his quæ contra reum habentur.*

16 *Dictum teſtis validius dicitur cum tortura factum, quàm quod ſine.*

Minor quatuordecim annis nec in ſe nec in aliis torqueri poteſt.

17 *Impubes ſecundum ius commune non poteſt teſtis eſſe.*

18 *Impubes cum tortura leui ad inſtructionem poteſt interrogari.*

19 *Milites & veterani non debent torqueri.*

20 *Decuriones & eorum filii non ſunt torquendi.*

21 *Decurio infamis torqueri poteſt, & pro crimine falſi.*

22 *Nobiles, aduocati, & doctores an poßint torqueri.*

23 *Doctores legum, & aliarum ſcientiarum, perſonaliter capi, ad iudicem trahi, aut quouis modo vexari non poſſunt.*

24 *Exceptio quælibet in crimine læſæ maieſtatis ceſſare debet.*

25 *Surdus & mutus à natura torqueri non poſſunt. Seruus in quibus caſibus in dominum torqueri poßit.*

26 *Seruus communis pluribus, vt pluribus torqueri poteſt in caput alterius dominorum.*

27 *Seruus patris torqueri poteſt pro morte filii.*

28 *Seruo vel volenti vel torto non creditur contra dominum.*

29 *Libertus in caput patroni non debet torqueri.*

30 *Reus et accuſator ī crimine falſi poßūt torqueri.*

Quæſtio quarta ſecundę partis.

Quarto principaliter quæro,

1 qui poſſunt torqueri & qui non? † Reſponde ꝙ torqueri poſſunt omnes tam liberi q̄ ſerui, & tā liberti, q̄ ſtatuliberi, vt patet in multis iuribus, & potiſſime in l. ſi quis decurio. C. de fal. & l. primum. C. de quæſt. & l. ex libero. & l. vnius. & §. teſtes. & l. j. §. quæſtioni. ff. eo. tit. quę omnes loquūtur de q̄ne & tortura liberi hominis. Item patet in l. j. circa principium. & in §. ſeruum municipum. & §. ſeruum mariti. & §. ſi ſeruus & §. ſi ſerui & §. in cauſa. & in l. hereditarij. & l. ſi quis viduam. ff. de quæſtio. & l. j. & ij. & l. cum teſtamentum. & l. hoc quod. C. eod. in quibus habetur ꝙ ſerui torquentur. Item de ſtatu libero patet ꝙ torqueatur in l. edictum. §. fi. iuncta. glo. ff. eo. & l. j. §. ſed in eo. ff. ad Sylla. Item de liberto patet etiam quod ſit torquendus, vt l. j. §. ſi ſeruus ad hoc. ff. de
2 quæſt. †Nā libertus torquetur vt liber, in his in quibus liber homo torquetur, ſecundum glo. ibi. Item torquetur tam maſculus vt ſupra dictis legibus q̄ fœmina, vt d. l. cum primum. C. quæſtio. quod eſt verum niſi ſit prægnans. nam tunc non torquetur quandiu prægnans ſit l. prægnantis. ff. de pœnis. vbi plus dixit glo. quod ēt poſt partum depoſitum per xl. dies non torquetur. & illam gl. tenet And. de Piſis & Bal. in lectu. in l. Impera. ff. de ſta. homi. & eſt ratio: quia intra xl. dies poſt partum non eſt fortis mulier ad ſubeunda tormenta ſecundum eos, & idem tenet Bartol. in d. l. prægnantis. Addens rationem; quia ſi inter xl. dies torqueretur, cum ſit debilis, moreretur, & iudex excedens modum puniretur, debet ergo differri, donec ſit fortis ad torturam ſecundum, eum. Et
3 plus voluit Bald. in d. l. Imperator. † ꝙ ſi mulier prægnans torquetur & confiteatur, ꝙ non valet talis confeſsio facta in tormentis; quia cum illicita ſit tortura, non valet quod ſequitur ex ea, arg. l. maritus. ff. de q̄ō. ſecundum eum, quod eſt notandum. Et hoc quod de muliere prægnante dictum eſt, habet locum ēt ſi ſit prægnans ex alio quam marito, vt l. ex ſeruorum. §. pen. ff. de ſtatu. homi. Et idem ſi eſt prægnans de pauco tempore puta. x. vel xx. dierum ſecundum Bald. in d. l. mu
4 lier. §. fi. †Quod autem dictum eſt de libero homine, ꝙ torqueri poteſt, eſt verum tam in ſe, præcedentibus indicijs, vt l. fi. ff. de quæſt. & l. milites. §. oportet. C. eo. titu. & l. ſicut. & l. ſi quis decurio. C. de fal. & l. proditores. ff. de re mi. quam etiā in alios. ſ. vt teſtis, vt l. ex libero. & l. vnius. §. teſtes. ff. de quæſt. & l. nullius. C. de aſſer. tol. l. nullam. C. de infa. iuncta glo. Adde quod Bald. in l. milites. C. de quæſtio. dicit ꝙ teſtis vilis torquetur ſine indicijs, vide inferius de hac quęſt. in ver. ſed quero an debent præcedere. Primum tamen dictum intelligo in cauſa criminali, ſcilicet vt liber in ſe torqueatur præcedētibus legitimis indicijs. vt d. ll. & forte etiam ſi de crimine aga-
5 tur ciuiliter per d. l. ſicut, †non tamen ſit ita aſperrima indagatio quando ciuiliter pro crimine agitur, ſicut q̄ criminaliter, vt no. gl. in l. ij. eo. titu. & Bald. in d. l. ſicut. ſecundum autem dictū vt torqueatur in alium vt teſtis intelligo in duobus caſibus ſcilicet ſi vacillat vt d. l. ex libero. & ſi facto interfuiſſe dicatur. vt l. vnius. §. teſtes. & l. is cui. ff. de quæſt. Et intelligo ſi ipſe dicit ſe facto nō interfuiſſe, & per alios conuincitur de mendatio, quod interfuit & ſufficit ꝙ per vnū teſtē tm̄ ad minus qui ſit dignior ipſo negante hoc dicatur, ſecūdum Bar. in d. §. teſtes. An autem hoc ſit verū quod liber homo productus in teſtem poſsit torqueri, vel non diſtinguit Bart. in d. l. ex libero. ꝙ quidā ſunt liberi homines poſiti in dignitate clericali, & iſti nō poſſunt torqueri, ſed alias de falſo puniūtur vt l. presbyteri. C. de epiſ. & cle. ſecū-
6 dū Bar. †licet ergo clericus teſtis inductus vacillet in teſtimonio. tū nō torquetur. Quid aūt ſit de iure canonico. Bal. in d. l. presbyteri, remittit ad not. vj. quęſt. j. presbyteri. el ij & per Archid. ibi & vide tu per Inno. in c. quoniam contra falſam. de proba. & melius in cap. cum in contemplatione, de reg. iur. & plenius per Pau. de Eleaza.

in cap.grauis.de depos. Quidam alij sunt positi in dignitate,vel nobilitate, vel officio seculari, & isti possunt torqueri in vno casu tantum scilicet si vacillent & sic aures iudicis obtundunt, vt l.nullum.C.de testi.in prin.& dicit Bart.ꝙ quando testis vacillat debet facere scribi per notariū, & notarius debet scribere qualiter iudex dixit ꝙ testis vacillabat, & hoc debet facere solū audiente & intelligente teste. Alleg.Inno. & Ioan. And.in nouella in d.c.quoniam contra. & idem voluit Ang.in authen.vt spōsa.1ar.§. insuper col.
7 ix.†Quidam alij testes non sunt positi in aliqua dignitate,& tunc si sunt diuites, & bonæ opinionis, non possunt torqueri, nisi in duobus casibus in primo scilicet si vacillat, secundo si conuincatur de mendacio, quia asserit se non interfuisse negotio,& ab alijs conuincitur,ꝙ interfuit, vt d. l.vnius.§.testes. Quidam sunt liberi homines,viles artes exercentes,obscuri & ignoti forsan, & isti secundum quosdam,nunquam admittuntur,nisi cum tortura in authen.de testi.§.si vero ignoti. & §.si huiusmodi,& ibi glo. quam videtur tenere Azo in summa.C.& auth.de testi. sed Bartol. improbat hanc opi.per tex.in l.diuus.§.fin.ff. de quæst.vbi deportatus in insulam, & etiam statuliber non torquetur, sicut alij liberi homines, & tamen constat eos esse viles,obscuros, vel humiles. Propterea text. in d.§.si vero ignoti, ad hoc vt torqueatur, requirit duo, scilicet ꝙ sint viles & ignoti. Item ꝙ tentant corrumpere veritatem,
8 & tunc possunt torqueri,& ideo dicit Bartol.†ꝙ isti viles homines admittuntur ad testimonium sine tortura, non tamen adhibetur eis tanta fides sicut alijs,vt d.l.iij.ff.de test.in princ. Possunt tamen torqueri in casibus,primo si vacillant vt d. l.ex libero.& d.§.si vero ignoti. secundo si conuincantur de mendacio.vt d.§.testes.tertio quādo sponte vadunt ad testificandum,vt dicto.§.si vero ignoti.in versi.festinantes.& probatur. v. q. v.§. hi qui.ita dicit Bar.in d.l.ex libero. Illud tamen est bene notandum ꝙ vbi testes torquentur, sufficit torqueri duos, vel tres factum scientes, nam refrenanda est tortura. de naufrag.l.quoties.lib. xj.ita dicit Bald. in d.l. data opera.C. qui accu. non pos. Adde ꝙ tortura testium non fit seruata forma.l.custodias.de publi.iudic. Alexan.in d.l.
9 vnius §.iudex,de quæstio. † Item non torquetur quis in eum in quem inuitus testimonium non dicit l. prima.§.si seruus bona fide. in fin. ff. de quæstioni.Qui autem sint illi qui inuiti non testificantur in aliquem,habes in l.iiij.& v. ff. de testib. & dixit Bartol. in dicto.§.si seruus,ꝙ tales torti,& aliqui testificantes non probant sufficienter etiam ad indicium, loquitur tamen sub dubio per verbum forte, de hoc tamen an testis qui non debuit examinari,an examinatus faciat indiciū, fuit dictum supra & vide Bart.in l. si maritus.ff.
10 de quæstio. †Item nō torquetur domesticus in eum cuius est domesticus.vt l.maritus.ff. de quæstio.& l.j.§.ad quæstionem.eod. titu. facit l. pen. ff.de testib. Et qui dicantur domestici, not.in l. etiam.C.de testi.& l.pridem.C.de qō.cum si. Et aduerte notanter ꝙ si aliquę exceptiones obstant testi torquendo,vt ipsius fidē infringāt, dictæ exceptiones debent examinari & discuti antequam testis torqueatur, ne superuacuo & absque causa torqueatur.casus est secundum Bar.ibi. in l.j.§.si quis dicatur.ff.de quæstio.Et ideo si de maleficio esset vnus testis tantum qui sciret veritatem rei, & ille non esset omni exceptione maior,& sic nō faceret indicium,etiam si plene probaret,in casu quo alias testis deberet torqueri, iste non torqueretur,cum tortus non faciat indicium.Et idem in ciuili,vbi vnus testis omni exceptione maior,facit deueniri ad iuramentum necessarium, vt l. in bonæfidei. C. de iureiuran. & l. admonendi. ff.
11 eo.tit. †Nam licet in ciuili causa testis etiam torqueatur, vt not. in d.l. ex libero.ff. de quæst. tamen hoc casu testis, si non est omni exceptione maior non torquebitur, quia etiam tortus plene deponens non facit semiplenam probationem, cum non sit omni exceptione maior, vt d.ll.not. per Doct. quod est valde notandum. Item not.ꝙ nunquam venitur ad torturam testium,vel principalium nisi prius constet de delicto l.j.§.item illud.ff. ad Sylla. ad idem text. in l.si quando. C. vnde vi.vbi dicit Bald.ꝙ quando lex, vel statutum disponit aliquid contra delinquentem, prius debet constare de delicto, sicut si statutum loquatur ꝙ potestas habeat arbitrium torquendi homicidam, nam primo debet constare homicidium esse commissum,& sic mortuum esse, & de corpore mortui,alias nemo debet torqueri,vel nisi concurrant alia quæ debent concurrere in tortura. vt l.j.§.j.ff.ad Sylla.secundum eum, sed male seruatur in practica, quia statim ꝙ aliquis dicit sibi aliquid subtractum absque eo ꝙ constet subtra-
12 ctum,torquentur suspecti de furto. † Sed quæro an debeāt præcedere indicia ad hoc vt testis possit torqueri. Bald.in l.milites.C.de quæstio.dicit, ꝙ ad hoc vt testis torqueatur nō est necesse quod præcedant indicia,sed potest torqueri,vt si sit vilis persona vel vacillet, vel præsumatur scire veritatem quam tacet C.ad l.iul.de sica.l.fi. & facit.l.iij.in versi.ad verisimilia causæ.& l. interrogari.C.de quæst. & per Dyn. in c. sine culpa. de regu.iur.in vj.& Cyn.in l.fina.C. de quæstio. facit de adul.l.si postulauerit.§.pe. & in auth. de testi §.si vero ignoti. ita dicit Bald.ibi,Bart.in l. j.§.idem Cornelio.ff.de quęstio.dicit ꝙ testes non debent torqueri si non præcedant indicia. immo si essent torti sine indicijs non crederentur secundum eum. Sed Bar.non declarat contra quem debeant præcedere indicia an contra principalem, vel contra testem. Sed idem Bart. in d.l.j.§.quæstionem.dicit ꝙ debent esse aliqua indicia contra testes,ꝙ ipsi debent hoc scire,vel quia ipsi vacillant,vel quia aliqui dicunt eos interfuisse,vt l.ex libero.in princ. & l.vnius.§.teste.ff.de quæst. Et istud est verius,quod etiam sensit Bald.in d.l.milites.licet male explicet, immo videtur seipsum inuoluisse. Dixit etiam Bart.in l.j.in princi.ff.de
13 quæstio.†ꝙ debent apparere aliqua signa contra reum priusquam testes torqueri possint per illum tex.non ergo indistincte torquendi sunt testes,sed ita demum si sciant aut scire debeant veritatem

negocij

negocij directo, vel ꝑ aliqua indicia, et de hac ſciẽtia vera, vel ꝑſumpta debẽt apparere indicia; puta, quia teſtis dicit quandoque ſe ſcire, & quandoque negat, & ſic ille vacillat propter quod præſumitur ſcire veritatem, & velle occultare ipſam & tunc torquetur, vt d.l. ex libero. Item ſi teſtis negat ſe interfuiſſe negocio, de quo quęritur, & alijs teſtes dicunt illum interfuiſſe, vel illum confeſſum eſſe interfuiſſe, & tunc etiam ꝓſumitur ſcire veritatem, & ipſam velle occultare, nam tunc etiam torquetur, vt l. vnius. §. teſtes. & l. is
14 cui. ff. de quęſt. † Item ſi maleficium eſt factum domi, certe exiſtentes in illa tempore maleficij torquentur, quia ſcire ꝓſumuntur quę fiunt in domo. caſus eſt in l. fin. C. de fica. & in l. in adulterij quęſtione. C. de adulte. & ibi dixit Bal. ꝙ illi qui ſunt in domo ꝓſumuntur ſcire ea quę fiunt in domo, & non alij. Et hinc eſt ꝙ ratione iſtius præſumptę notitię torquentur qui ſunt in domo. facit ff. locati. l. dominus horreorum, C. de repudi. l. cõſenſu. §. ſuper ſeruis. & de teſti. c. veniens, ſecundum eum, qui etiam dixit in d. l. fin. de fica. ꝙ illi demum ſunt torquendi, qui ꝓſumuntur ſcire veritatem, & ideo abſens non ꝓſumitur ſcire veritatem, & per conſequens non torquetur, vt l. j. §. hoc autem ſenatus. ff. ad Sylla. ſecundum eum, facit l. j. §. ſed ſi eos. ff. de magiſt. conue. Item ſi maleficium factum eſt in conuicinio, torquentur vicini qui ꝓſumuntur ſcire veritatem maleficij ibi commiſſi, & propter hoc etiam torquentur, arg. ad l. conſenſu §. ſuper ſeruis, ſecundum Bal. ſit ergo concluſio ꝙ teſtis contra quem eſt ꝓſumptio & indicium ꝙ ſciat vel ſcire debeat veritatem negocij, poteſt torqueri de iure, non alias, de hoc
15 etiam per Bal. in l. non ſolum. C. de adul. † Sed tunc quęro, an ſuper his indicijs contra teſtem habitis diſputabitur, ſicut diſputatur de indicijs habitis contra aliquem, qui torquetur in ſeipſum, de quo in l. cuſtodias, per Bar. & alios. ff. de pub. iudi. reſpondet Bart. in l. vnius. §. teſtes. de quęſt. ꝙ non; quia in his non debet haberi diſputatio cum aduocatis, ſed committitur iudici, & ita debet intelligi l. is, cui. ff. de quæſt. & in authen. de teſti. §. ſi vero ignoti. & C. de teſti. l. nullum. ſecundum Bart. Item notandum, ꝙ ſi teſtis ante tortũ dixit vnum, deinde tortus dixit oppoſitum, ſtatur ſecundo dicto facto in tormentis, ſecus autem ſi non fuiſſet tortus, tunc ſtaretur primo, niſi dictum ſuum incontinenti mutaſſet antequam diuertiſſet a iudice. vt not. glo. in authen. de teſtib. §. quia vero, prudens tamen aſſeſſor faciat vnicum tantum dictum reperiri ſcriptum ſecundum Bar. & Ang. in l. ſi poſtulauerit §. pen. ff. de adul. & ita e iam ad literam tenet Bal. in l. non ſolum. C. de adult. contra iſtud tamen videtur facere quod not. Bar.
16 in l. eos. ff. de fal. † Item not. quod validius eſt dictum teſtis cum tortura, qnam ſine tortura, vt in authen. de teſtib. §. primo. & ff. de proba. l. cum probatio. dixit Bartol. in l. prima. §. quęſtioni. ff. de quęſtio. Et hęc dicta ſufficiant circa torturam teſtium faciendam vel non faciendam, quã materiam non inuenies alibi ita plene redactam.

Item ab illa regula, qua dictum eſt ſupra ꝙ liber homo torquetur, excipiuntur quędam perſonę. Excipitur nanque minor xiiij. annis, qui nec in ſe nec in alium torquetur. l. de minore. in prin. & l. ex libero. §. j. ff. de quęſtioni. licet tamen nõ torqueatur ea tortura qua torquentur maiores, tamen cedi poſſunt habena ſiue corrigia, vel ferula. vel aliter terreri, vt l. prima. § impubes. ff. ad Sylla. & l. excipiuntur, in princi. eod. tit. Item text. in dicta l. de minore, videtur velle. ꝙ minor xiiij. torqueri poſsit tanquam maior in crimine lęſę maieſtatis, & quod fidem faciat in dicto crimine, ad hoc facit text. in l. nullus. C. ad leg. Iuliam maieſta. Ex hoc dico quod ſi ex forma ſtatuti minor. xiiij. ad teſtificandum habilitaretur, quod hoc caſu poterit torqueri minor, de quibus dixi ſupra & idem in quolibet inhabili & minus idoneo de iure communi quod eſt notan-
17 dum. † Sed pro declaratione prędictorum quęro, cum impubes de iure communi non poſsit eſſe teſtis, vt l. iij. §. l. iul. & in l. in teſtimonium. ff. de teſti. & tortura fiat ad illuminandum veritatem negotij de quo quæritur, vt l. cum falſum. & l. hoc quod placuit. C. de quæſtio. quomodo facta eſt lex de ipſo impubere, cum nullum eſſet dubium de hoc contra. l. quod Labeo. ff. ad Carbonia. & l. ancillæ. C. de furtis. Reſpondeo ſecundum Bartol. in d. l. de minore. ꝙ torquetur non vt plene probet ſed faciat indicium non plenum ſed qualequale, vt l. j. §. impubes. ff. ad Sylla. & not. in l. tale. C. de his quib. vt indig. ſecundum Bar. in l. maritus. ff. de quæſtio. Sed Bald. in d. l.
18 tale, dicit not. ex gloſſ. hic poſita. † ꝙ impubes cum leui tortura interrogatur, non ad condemnationem, ſed ad inſtructionem. Non tamen eſt intelligenda de infante, quia qui quicquid videt ignorat. Omnis enim lex de habili loquitur d. l. excipiuntur. & C. ne ſacrum baptiſ. re. l. ij. ita dicit ipſe ibi, de hoc eſt glo. in l. inuiti. la ij. ff. de teſtib. vbi glo. vult ꝙ pupillus in criminalibus faciat indicium, dummodo ſit proximus pubertati & doli capax. ſentit tamen gloſſ. ꝙ non faciat plenum indicium dum dicit aliquod indicium &cæt. & ſic concordat cum doctrina Bartol. de hoc tamen nota. per Specula. in titu. de teſte. §. j. verſicul. item excipitur quod eſt impubes. & Bald. in l. ſeruos. C. de teſtib. Item non torquetur ſenex in decrepita etate cõſtitutus ſecundum Odo. in dicto ſuo tract. & Gandi. in ſuo tract. maleficiorum ſub titu. de quæſtio. ver. quæ perſonæ poſſunt torqueri, p l. iij. §. ignoſcitur. ff. ad Sylla. dictum eſt ſatis æquum, ſed tex. ſi recte inſpiciatur hoc non probat; quia loquitur in eo qui tenetur iuuare, dominum ſuum, ſed ſi propter ætatem decrepitam non poteſt excuſatur, & ideo nõ torquetur, ſicut ille qui iuuare poſſet. pro hoc tamen dicto facit quod not. Bald. in l. quid ergo. §. pœna
19 grauior. ff. de infami. † Item milites & veterani non ignominiæ cauſa miſsi & ipſorũ filij non torquentur, vt l. milites. in princ. C. de quęſtio. & l. nullus. & l. milites. C. ad leg. Iul. maieſt. Sed quid de militibus noſtri temporis an torqueri poſsint. Cyn. in l. iij. C. ad leg. Iul. maieſt. vult ꝙ ſic, cum non ſint proprie milites, & idem vult Ange. in l.

milites.ff.de qõ. quos refert & sequitur Aret. in
tract.malefi.in gloss.fama publica.col. xxiij.in
ver.vj.quæro, & idem approbat do. Augusti.ibi
in addi.dicunt tamen ꝙ Salyc.in l.j.C.de iur. &
fac.ignoran.tenet contrarium, scilicet ꝙ milites
nostri temporis non possunt torqueri,& idem di-
cit velle Guil. de Cu. in l.penul.ff.ex quib. cau.
ma.& istud dicit approbari per Moder.in l.Cen
turio.ff.de vulg. & pupil.& per prędicta videtur
ꝙ episcopi non possunt torqueri,cum ipsi teneant
culmen dignitatum,c.venerabili. de præben. fa-
cit de concess. præben. c. dilec. ita tenet Paul.de
20 Eleaza.in cap.grauis. de pœn. † Item decurio-
nes et eorum filij idem priuilegium habent vt nõ
torqueantur,vt l.diuo Marco.& l.decuriones,de
quæstio. C. & per hoc dicit Bald.in d.l.decurio-
nes, ꝙ idem est in prioribus, & ancianis,& con-
siliariis,qui loco decurionũ habentur.sed Odof.
in d.suo tract.de quæstio. in fin & Gandi.in suo
tracta.malefi. in titu.de quæstio.in ver. supra di-
ctum est decuriones dicunt ꝙ hoc non seruetur de
consuetudine; nam licet de iure sit verum ꝙ prio
res & consiliarij ciuitatum sint loco decurionum
l.nulli.ff.quod cuiusc.vni.no.& l.si pupillus.§.de-
curiones. de verbo.signis.& glos. in rubr.& in
l.ij.C.de iure fisci. lib.xj. & dicit Gandi.vbi su-
pra ꝙ de consuetudine ita vidit obseruari, ꝙ tor-
queantur, & consuli per sapientes in ciuitate Bo-
noniæ, sed hoc an sit obseruandum dicam infe-
21 rius. † Aduerte tamẽ quod istud quod dictum est
de decurionibus fallit in eo qui commisit crimen
falsi. nam in eo crimine torquentur, vt l. si quis
decurio. C. de fal. Item fallit nisi decurio esset
infamis. secundum glo.in d.l. diuo Marco. Item
qui olim fuit decurio similiter non torquetur l.
nihil.in fin.C.de quæstio.& l. fina.ff. de decu.Et
idem in prioribus & ancianis, & consiliariis ci-
uitatum. nam qui olim fuerunt in dicto officio nõ
possunt postea torqueri dixit Bald. in d.l.nihil.
Item parentes decurionũ eodem priuilegio vtun
tur quo ipsi decuriones,vt l.si matrem. C.de pœ.
& ff.eod.titu.l.moris.§.parentes quoque. & licet
illi tex. loquantur in pœnis tamen idem videtur
in tortura, quia ista parificantur,vt l.milites, in
22 prin.& l.diuo Marco.C.de qõ.† Item dicta regu
la fallit in nobilibus hominibus, qui etiã de iure
torqueri non possunt, vt hoc tenet etiam Odofre.
in dicto suo tractatu.Quid autem de doctoribus &
aduocatis an sint exempti a tortura.Odofre.in d.
suo tractatu circa fin.arguit pro & contra.Et pri-
mo videtur ꝙ possint torqueri,nã milites torque-
ri non possunt vt supra dictum est sed aduocati &
patroni causarum dicuntur militare. vt C.de ad-
uocatis diuerso.iudic.l.aduocati. & facit. l. fori.
eodem titu. in fin. ergo nec aduocati possunt tor-
queri. Item miles non potest exigi vltra quam
facere potest, vt l.miles.ff.de re iudica.vnde idẽ
est in aduocato, per eandem rationẽ, vt tenet,ibi
gl.& sic miles & aduocatus paribus regulis pri-
uilegiantur. Et pro hac parte vltra ipsum adduco
quod nota.Bart.in l.iij.C. de professo & medi.
23 libr.x. † vbi notabiliter dixit, quod doct.ll.& aliarum scientiarum non possunt personaliter ca-
pi, vel ad iudicium duci, vel alio modo vexari.
& sic familia potestaris non debet eos pro armis
scrutari, secundum eum ibi Facit etiam vltra
Odofre.l.omnes. C.de decur.libr.x.vbi positi in
dignitate non torquentur,non distincto in qua di-
gnitate positi sint. vnde dicit ibi Barto.not.quod
decuriones & alij positi in dignitate non torquen-
tur. sed doctores & aduocati sunt positi in digni-
tate, vt patet ex not.per Barto.in l. prima.C.de
dignita.libr. xij. ergo torqueri non possunt, Ad
idem facit dicta l.nullus.C. ad leg. Iuliam maie-
sta.ibi, aut dignitatis, a contrario sensu. In con-
trarium facit,quia nulla lege cauetur, quod doct.
& aduocati sint immunes & exempti a tortura,
ergo sine lege loqui non debemus l. illam. C. de
colla.Odofre. factis hinc inde argumentis, soluit
pro prima parte, quod sit vera de iure, quod non
possunt torqueri, sed de consuetudine, quæ est le-
gum interpres,bene torquentur,secundum eum,&
ita etiam dicit Pau.de Leaza.in dicto c grauis.de
deposito.do. Ange.de Aret.in tract.maleficiorum
in glos.in verbo,fama publica.col.xxj. in versi.
sexto quæro,& ita legi aliquos modernos tenere,
dicentes nunquam vidisse talem consuetudinem
obseruari, & ita puto tenendum in iudicando &
consulendo, etiam stante dicta consuetudine, quæ
24 de iure non valeret, vt dicetur inferius. † Sed
prædicta limita; ꝙ omnes dictæ exceptiones ces-
sant in crimine læsæ maiestatis. vt l. de minore,
ij.respon.ff.de quæstio.& l.nullus.C.eo.titu. Vi-
de etiam per Are. in tracta.maleficiorum in glo.
in verbo,che hai tradita la tua patria, in princi.
Item in crimine proditionis, vt l. desertorem.§.
his qui ad hostes.& l. proditores.ff. de re milita.
Idem videtur in crimine simoniæ vt dixit glos.
in d.l.nullus, per text. in l. si quenquam. C. de
epis.& cleri.ibi,ad instar publici criminis & læ-
sæ maiestatis accusatione proposita a gradu sacer
dotij retrahatur. Idem etiam esset dicendum in
maleficis, & mathematicis,& alijs similibus, de
quibus loquitur l.& si excepta.C.de malefi.et ma-
thema. Adde idem esse in crimine falsi, vt l.si
quis decurio.C.de fal. Et idem in priuato carce-
re,vt l.j.C.de priua.carce. vide de his duobus in
dicta l.si excepta, in glo. ij. Et quoniam supertus
dictum est,ꝙ aliqui doc.dicunt ꝙ de consuetudine
non seruatur, ꝙ positi in dignitate non torquean-
tur.immo aliqui dicunt, ꝙ Bononiæ viderunt ser-
uari contrarium,quæro posito ꝙ constaret de tali
consuetudine in aliquo loco, an illa valeret & es-
set seruanda. Dic ꝙ non, secundum Bart.in l. om-
nes iudices.C.de decu.lib.x. & ita refert & se-
quitur Bertachinus in suo repertorio in verbo
tortura, qui loquitur de militibus, & etiam tenet
Ludo.in singulari, primi anni. cccixxj. quod in-
cipit,milites & doctores, quem refert & sequitur
dom. Augusti.de Ari. in addi.ad tractatum Are.
maleficiorum in glo.in verbo,fama publica.in d.
25 vertic. sexto quæro.† Vlterius quæro an surdus
& mutus a natura possint torqueri, vt confiteán-
tur delictum a se commissum, & de quo appa-
rent indicia? Respondeo reperi Bald.in quadam
apostilla in l.prima.C.de confes.qui in simili vi-
detur

detur tenere ꝙ non; quia talis non poteſt damnari niſi ex dictis teſtium. Item adde ꝙ ſupradictæ fallentiæ in quibus habetur ꝙ poſiti in dignitate non torquentur. Fallunt niſi hoc fiat de ſcientia principis & principe conſulto, nam nullum priui legium aut dignitas hic impedit dicit text. expreſſus in l.nullus.C.ad l.Iul.maieſt. & prædicta quantum ad torturam liberi hominis. Serui etiã quandoque non torquentur, nam ſeruus contra dominum non torquetur exceptis criminibus adulterij, fraudati cenſus, & læſæ maieſtatis, vt C.de qõ. l.j. & ff.eod.titu.l.j §.diuus Antoninus. & §.item ſeruus. & §.cum quidam, & §.ſi ſerui. & l. de inceſtu.cum l.ſeq. & l.diuus.§. ex quibus. & l. extraneo cum multis ſimi.eo.tit. Item non torquentur ſerui non ſolum in dominum præſentem, ſed etiam in præteritum, vt l. vnius.§.ſeruus. ff. de quæſtio. & hoc ob memoriam prioris domini, vt ibi. & facit ad hanc rationem l.penulti.C.eod.ti. in fi. & hoc quocunque modo fuerit ſeruus alienatus, ſaluo ꝙ propter delictum domini, nam tũc contra dominum torquetur, vt l.prima.§.idem numero.ff.de quæſtio. Et prædicta ſunt vera non ſolum domino inuito, ſed etiam ipſo volente, ſeruus non torquetur in eum l.ſeruos.C.de quæſtio. Item ſeruus non torquetur cõtra dominum nec pro domino l.pridem.C.de quæſtio. Item ſeruus communis non torquetur in caput alicuius dominorum ſuorum vt l.hoc quod placuit.C. de quæſtio. & l. conſtitutione.eo.titu. hoc tamen fallit quando ſocius diceretur occidiſſe ſocium, vt d. l. hoc quod placuit. & d.l.extraneo.C.de quæſtio. Item fallit in quæſtione ſucceſsionis, quando diſputatur ad quem hæreditas pertineat, quia plures aſſerunt ſe heredes, vt d.l.hoc quod placuit. & d.§.de quæſtione. & l.hæreditarij.ff.de quæſtio. Item fallit cum quæritur de facto ſerui, vt l.de communi ſeruo.ff.commu.diui. & l.interrogari.C. de quæſtio. & ad hoc facit l.quicunque. & l.cum ſeruis.C.de
26 ſer.fugiti. & quod ibi per glo. & doct. † Item fallit quando ſeruus eſt communis pluribus, vt pluribus, vt in ſeruo ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis vt l.j.§.ſeruum municipum.ff. de quæſtioni. nam his caſibus ſeruus communis torquetur in caput alterius ex dominis ſuis. Item torquetur ſeruus in caput domini, quãdo de domino ipſius quæritur, vt l.quoties.C.de quæſtio. Item torquentur ſerui hæreditarij, cum de falſo teſtamento quæritur vt l.patre.§.fin.ff.de quæſtio. & l.cum teſta. C.eo.titu. Item ſi propter ſucceſsionem diſputatur de ſtatu ingenuitatem volentis, nam tunc etiam torquentur ſerui, vt l. ſuper ſtatu.C. de quæſtio. Sed dictorum caſuum ratio poteſt aſsignari; quia ſerui hoc caſu non poſſunt clare & firmiter dici alicuius donec patefactum ſit quis ſit iuſtus ſucceſſor, vt not.glo.in dicta l. quoties. Item ſeruus qui tempore accuſationis non erat accuſati, ſi ab ipſo emitur pendente iudicio & proceſſu, tamen in ipſum torquetur in l. ſeruus ad hæc. verſi. ſed & eum.ff.de quæſtio. Item ſeruus caſtrenſis peculij filij non torquetur in patrem neque filium. l.de minore..§.primo.ff.de quæſtio. Item ſeruus
27 patris non torquetur in filium, vt ibidem. † Pro morte veto filij torquetur ſeruus patris, & econtra pro morte patris torquetur ſeruus filij, vt in l.prima.§.ſi pater.ff.ad Sylla. Item ſeruus redhibitus non torquetur in caput emptoris l. etiam. ff.de quæſtio. Item in cauſa liberali non torquetur ſeruus, vt l. de minore.§.fina. ff. de quæſtio. vbi glo.hoc late examinat, & l. ſi quis ne quæſtio.eod. titu. Item ſeruus non torquetur contra poſſeſſorem hæreditatis, licet quæſtionem de hæreditate patiatur l.ex libero.§.fina.ff.de quæſtio. Item non torquetur contra dominum putatiuum, & bonæfidei poſſeſſorem, vt l. prima.§.ſi ſeruus. ff.eod.titu. vbi idem dicit in libero homine bonafide poſſeſſo pro ſeruo. Item ſerui non torquẽtur in dominum in quæſt.ſtupri. vt d.l. extraneo. ij.reſponſo.ff. eod. titu. Idem in cauſa ſimplicis
28 inceſtus, vt l.de inceſtu.de quæſtio.ff.† & intantum eſt prohibita tortura ſerui in dominum, ꝙ etiam ſeruo ſponte confitente aliquid de domino ſuo, vel etiam per tormenta non creditur, etiam ſi dominus conſentiat torturæ, vt de primo eſt text. in l. vnius.§.ſeruo. de ſecundo eſt text. in l. j.§.item ſeruus. & de vtroque in d.l.j.§.diuus Antoninus, de tertio eſt text. in dicta l.vnius.§.ſeruus nec.ff.de quæſtio. & l.ſeruos.§.eod. titu. Sed quid de ſeruo mariti, an torquetur in caput vxoris, text.eſt ꝙ ſic in dicta l.j.§.ſeruum.ff.de quæſt. & idem videtur in ſeruo vxoris, vt torqueri poſsit contra maritum; quia eadem eſt ratio, argu.l.illud.ff.ad leg.aqui. Item ſeruus non torquetur contra tutorem, vel matrem domini ſui niſi in tutelari cauſa. vt l.ij.C.de quæſtio. Torquetur tamen ſeruus in dominum ſi vxor occidit virum, vel vir vxorem, vt l.fina.C. de ſica. & alios caſus ponit text. & gloſ. in dicta l.j.C. de quæſt. Et dixit Bald. ibi, quod in iſtis caſibus in quibus ſeruus torquetur contra dominum, in illis torquetur monachus contra Abbatem, quod eſt notandum.
29 † Item libertus non torquetur contra ſuum patronum, vt l.j.§.ſi ſeruus bona. verſi. ſed nec libertum. & §.ſi ſeruus ad hæc. & l. de minore.§. tormenta. ff.de quæſt. & l.pridem.C.eod. Hoc tamen fallit in caſibus, de quibus in dicta l.prima.C. de quæſtio. ſecundum gloſ. in d.l.pridem. Statuliber ſimiliter non torquetur contra heredem donec pẽ det conditio libertatis in pecuniarijs cauſis. l. diuus.in fin.de quæſtio.ff. quod fallit quando fue-
30 rit particeps delicti.ff.ad Sylla.l.j.§.i eo. † Vnũ non eſt ſilentio pretereundum. ſ. ꝙ in crimine falſi poteſt torqueri reus & accuſator, dummodo contra torquendum ſint indicia, tex. eſt ſecundũ Bal. ibi in l.vbi.C.de falſis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex præoculis multa habere debet antequam aliquem torturæ ſubiiciat.*
2 *Indicium non eſt à quæſtione ſumendum.*
3 *Quæſtio ſeu tortura non eſt præſtanda, niſi præcedant indicia.*
4 *Seruus in facto proprio poteſt torqueri.*

5 *Seruus quando contra dominum torqueri possit absque indiciis præcedentibus.*

6 *Quæstio absque indiciis dari potest in tractatibus proditoriis.*

7 *Accusatus ob contumaciam bannitus, si postea cō paruit, torqueri poterit absque aliis indiciis.*

8 *Quæstio non pro omni causa aut persona est sumenda.*

9 *Iudex qualem debeat facere diligentiam dū delictum refertur sibi esse commissum. & nu. 11.*

10 *Tortura non est adhibenda nisi prius liquido constiterit de facto.*

11 *Inquisitus vel accusatus de delicto qua forma citari debeat.*

12 *Accusatus citatus & non competens, ponitur in banno & censetur confessus.*

13 *Iudex antequam aliquem torquet indiciorum copiam dare debet, vt si valeat reus, eadem purget.*

14 *Torqueri timens iniuste, hoc est sine indiciis, potest appellare.*

15 *Quæstioni seu torturæ locus non est, si aliunde veritas haberi potest.*

16 *Iudex plenariam de maleficio habens certitudinem licite appellationi potest obuiare.*

17 *Iudex non inhumane, sed iuris ordine seruato, & cum moderamine, ad torturam debet procedere.*

18 *Iudex torquendi fortitudinem, ætatem, valetudinem, & personam attendere debet.*

19 *Iudex an & quando teneatur si reus in tortura, vel ob torturam moriatur.*

20 *Iudex non tenetur si reus tortus casu fortuito moriatur.*

21 *Iudex in dubio officium suū gessisse præsumitur.*

22 *Iudex non præsumitur iura, & ea quæ ad suum spectant officium ignorare, tametsi quamplurimi quæ medullitus in iure intendūt cōsecuti sint minime ad corticē vsque leges contēplati.*

23 *Ignorantia iuris, in iudice culpa lata est, qui & dolo non carere præsumitur, cum se iuris peritum fateatur.*

24 *Culpa lata in pœnis corporalibus infligendis non est dolo æquiparanda.*

25 *Iudex in corpus alicui grauamen inferens, extraordinarie punitur.*

26 *Iudex allegare potest se in iure errasse, & hoc est suam turpitudinem detegere.*

27 *Iudex in torquendo modum excedens, non iudex, sed priuatus fingitur, quemadmodum, & tutor male administrans fingitur non tutor. & nume. sequen.*

29 *Pœnam non meretur qui lege permittente quicquam operatur.*

30 *Torto mortuo quis teneatur, si dolo, culpa, vel casu mortuus sit nesciatur.*

31 *Iudex in dubio quæstionem debito grauiorem intulisse præsumitur zelo iustitiæ & non dolose.*

32 *Iudex dolose excedens modum torturæ legis Corneliæ debet pœnam subire.*

33 *Iudex sine causa, & absque indiciis & dolose alium torquens, plectendus est capite.*

34 *Tortura iniusta alicui illata tenentur iudices, & potestates, sed non officiales ex mandato facientes.*

35 *Iudex pro torto mortuo tenetur pœna pœcuniaria, stante statu. quod &c.*

36 *Iudex ad quid teneatur si tortus non moriatur, sed iniuste & inhumane debilitatur.*

37 *Tortura indiciis probatur & coniecturis, si a potestate negetur.*

38 *Domestici pro delicto domi commisso possunt torqueri.*

39 *Tortura & violentia in occulto facta, per famā & vociferationem probari potest.*

40 *Confessus crimen non condemnabitur, si se tortum fuisse asserat, dummodo apud acta non ratificet.*

41 *Testes duo de actu corporali & visibili deponētes, præferendi sunt decem aliis de mentali & inuisibili actu deponentibus.*

42 *Quæstio seu tortura non est vniformiter applicanda, sed secundum delicti exigentiam & grauitatem.*

43 *Aduocatus confessionem absque indiciis legitimis torti infringere intendens, qualiter articulari debeat.*

44 *Reus tortus confessionem illicitam per tormenta pluries ratificans, præsumitur hoc facere tormentorum timore.*

45 *Perseuerare præsumitur, qui reuocasse non reperitur.*

46 *Confessioni per torturam absque indiciis extortæ non statur, etiam si perseueretur.*

47 *Tortura intantum præcedere requirit indicia, vt si milies tortus absque indiciis in cōfessione perseueraret, ipsa confessio nulla esset.*

Confessio facta in tormentis absque indiciis, non conualidatur ex superuenientibus indiciis.

48 *Sententia lata vigore confessionis in tortura iniuste*

iuſte extorta, an ſit nulla ipſo iure, vel erit opus appellatione.

49 *Iudex ante proceſſus formationem, & litis conteſtationem, ad torturam procedere non debet.*

50 *Quæſtio non datur niſi indiciis præuiis, & in aliis probationibus deficiatur.*

51 *Iudex defenſionem parti auferre non poteſt ſed ad ſe defendendum præfigere debet terminum. Copia indiciorum reo dari debet, ad purgationem faciendam.*

52 *Tortura an poſſit adhiberi diebus in honorem Dei feriatis.*

53 *Teſtis qui iurauit poteſt examinari die in Dei honorem feriato.*

54 *Tortura cui prius debeat applicari, quando plures ſunt torquendi.*

55 *Filius in conſpectu patris prior eo torqueri debet, & fœmina prior maſculo.*

56 *Iudex qualiter in tortura poſitum examinare & interrogare debet. Tortus vt teſtis qualiter interrogari debeat.*

57 *Tortus in ſeipſum de aliis non eſt interrogandus.*

58 *Tortus negans & in negatione perſeuerans, an poſſit iterum torqueri.*

59 *Tortus ſufficienter non debet rurſus torqueri, niſi de nouo ſuperueniant alia indicia.*

60 *Aſſeſſores honoris auidi torturam repetentes ſunt puniendi.*

61 *Quæſtio ſeu tortura quando repeti poſſit.*

62 *Tortura leuis & incompetens repeti poteſt.*

63 *Indicia noua quæ dicantur.*

64 *Confeſſus crimen in tormentis & præcedentibus indiciis, an poſſit torqueri ſuper aliis delictis, de quibus nulla ſunt aduerſus eum indicia.*

65 *Tortus & crimen confeſſus quando poſſit ſuper aliis torqueri criminibus.*

66 *Iudex cautus in actis facere debet vt appareat torturam moderate contra detentum fuiſſet adhibitam. Iudex qui aliquem indebite torſit, qua cautela in eius relaxatione vti poſſit.*

Quæſtio. v. ſecundę partis.

Quinto principaliter quæritur. Qualiter ſit perueniendum ad torturam?

1 † Reſpondeo ꝙ multa debet iudex habere ante oculos antequã ad ipſam perueniat. Nam primo ſciendum eſt, ꝙ a tormentis non eſt incipiendum, neque adeo torturæ eſt fides adhibẽda, vt ab ipſa incipi debeat, ſed ita demum ad ipſam peruenitur ſi contra torquendum præcedant indicia, & argumenta eius negotij de quo quæritur, iſta eſt ſententia text. in l. j. in princ. ff. de quæſtio. & l. milites. §. oportet. C. eo. & l. ſicut in fin. C. de fal. Qualia autem debeant eſſe iſta indicia fuit dictũ

2 ſuperius. † Et ad id quod dictum eſt ꝙ a quæſtionibus non eſt ſumendum initium eſt tex. in c. cum in contemplatione, de regu. iur. in antiquis. vbi etiam dicit glo. ꝙ ſi ſecus fuit poteſt appellari, vt habetur etiam iij. q. vj. non ſolent. Hoc tamẽ fallit in caſu l. prius. ff. ad Sylla. vbi ſecundum intellectum glo. quam ſequuntur Dyn. & Barto. ibi ſeruus in caſu illius l. torquetur abſque indiciis præcedentibus gl. tamen in l. j. §. item illud, eod. titul. videtur velle ꝙ non poſsit ſeruus torqueri abſq; indiciis. & ita ẽt tenet in l. quicunq; C. de fer. fugiti. in gl. no. duo mirabilia. Idem tenet gl. in l. cum probatio. ff. de probatio. Idem in l. ſerui.

3 ff. de teſti. ſecundum vnam opin. † Ego credo nequaquam deueniendum ad torturam non præcedentibus indiciis, vel quantũ ad ſeruos qualiquali præſumptione veritatis. Non ob. huic concluſioni. d. l. prius, quia illud prius intelligitur antequam contra aliquẽ formetur proceſſus fit examinatio ſeruorum dñi. Et non fit examinatio indiſtincte omnium ſeruorum, ſed eorum tantũ qui veriſimile poterant ſcire veritatem, & dñm iuuare potuerunt. & ideo illa veriſimilitudo ſcientię eſt qualequale indicium contra torquendum, non tñ dico ꝙ requiratur plenum indicium, de quo ẽt fuit dictum ſupra in proxima qõ. & ita intelligo gl. in l. interrogari. C. de qõ. quę dicit ꝙ ſeruus in his quæ pendent ex ſuo facto torquetur. forte

4 etiam indiciis nõ præcedentibus. † Nam ex quo tractatur de facto ſerui præſumitur ſcire veritatem negotij. & ideo vt per torturam veritas liqueat torquetur. ar. l. hoc quod placuit. C. de qõ. & ita etiam intelligo. d. l. cum probatio. & d. l. ſecui, cum. Non obſtant gl. quę dicunt requiri indicium, & ſic videtur loqui de pleno indicio, quia reſpondeo & confiteor ꝙ ſi extat indicium plenũ poſſunt ſerui torqueri, ſed ſi non ſit plenum, ſed qualequale, etiam torquentur. Credo tamen ꝙ in d. l. prius ſit iſtud ſpeciale, ꝙ antequam formetur proceſſus, perueniatur ad tormenta, quod regulariter fieri non poteſt, vt inferius dicetur, Dicta tamen regula fallit in caſu ſingulari, ſcilicet ſi accuſatus vel inquiſitus nollet reſpõdere ac cuſationi vel inquiſitioni & præſens foret. Nam torquetur non ad eruendam confeſsionem, quia non præcedunt indicia, ſed ad eruendam reſponſionem affirmatiuam vel negatiuã prout ſibi placuerit, ſecundum Bal. eleganter. in l. ſi accuſationem, in vltima col. C. qui accu. non poſ. Item fallit ſecundum Azo. in ſumma. C. de quæſt. in verſi.

5 & ſunt iſta regularia. † Nam ſecundum eũ, ſeruus torquetur in dominum nullis præcedentibus indicijs in crimine læſæ maieſtatis, quod ad ſalutẽ principis pertinet, vel forte populi Romani. & in crimine fraudati cenſus & adulterij & homicidij. & in caſu quando maritus dicitur occidiſſe ſuam vxorem, vel econtra, alias autem ſeruus nõ torquetur in dominum in cauſa criminali niſi præ-

cedant indicia, vt l.j.C.de quæſt.& l.j. primo reſponſo.ff.eo.ti.& l.fin.C.de ſica. ſecundum eum. Mihi videtur ꝙ etiam in dictis caſibus debeant præcedere indicia ad minus præſumptiua ꝙ ſerui ſcire debeant veritatem non dicto indicia plena. & iſta opinio mihi videtur æquior nam non reperio tex.contrarium dicentem,& iſtud minus exorbitet a iure communi quo cauetur indicia debere p̃cedere torturã.vt in d.l.milites. & pr̃optum eſt leges legibus concordare, vt in l.j.C.de inofficio. do.& dixi de hoc plenius ſupra proxime.

6 †Addo alios caſus in quibus vr̃ poſſe deueniri ad torturã ſine indiciis,videlicet in prodimentis & tractatibus qui fiunt ſecreto,& hoc propter ꝓbationis difficultatem,vt vr̃ velle Bald.in l.quicunq;.C.de ſer.fugi.ad quod facit, quia ſunt alij caſus in qbus peruenitur ad torturã ſine indiciis quos ponit glo.xiij.q.ij.c. quęſtionẽ & tñ in illis caſibus non eſt tm̃ facinus quantum eſt crimen lę ſæ maieſtatis.Sed in contrarium eſt tex.in l.ſi qs alicui.C.ad l.Iuliam maie. & ibi hoc tenet glo. Cy.Bal.& Saly.ꝙ in crimine læſę maie.non peruenitur ad torturam ſine indiciis, niſi velimus dicere ꝙ ille text.in d.l.ſi quis alicui, loquatur qñ indicia poterant haberi,ſecus ſi haberi non potuerant, ſed certe ſecũdum hoc multum reſtringeretur ille tex.in quo Doct. maxime Ang. dicunt ꝙ nullo modo quis torqueatur ẽt in iſto crimine ſine indiciis,licet in iſto crimine ſint multa alia ſpecialia,& ab hac opi. quæ eſt cõis non vr̃ recedendum,de quo vide per Aret.in trac.maleſi. in glo. in verbo che hai tradita la tua patria in princ. & ibi ẽt per do. Aug. in addi. Item vide & adde alios tres caſus in quibus ad torturã peruenitur ſine indiciis quos enumerat glo.in d.c.qõnẽ.xij. q.ij. quã glo.refert & ſequitur idem d. Aug. in d. addi. & ẽt in gl.verbo fama publica in addi. ſuper verſi.nunc videamus de torturæ. col.xxxv.

7 †Addo alium notabilem caſum, in quo poteſt ad torturam peruenirj ſine indiciis, videlicet qñ accuſatus, vel inquiſitus,quia non comparuit,fuit poſitus in banno propter contumaciã, nam ſi poſtea comparet ; quia vult purgare contumaciã & reſpondere ; quia forte hoc ei a ſtatuto permittitur,poterit tunc poni ad torturam abſq; alijs indicijs propter eius prędictẽ cõtumaciam ſecundũ Nic. de Mar.& Bal.in l.j.§.ſequitur videre iuxta fi.C.de hær.inſti.quod eſt menti tenẽdum. Sed an qñ torquẽtur teſtes debent præcedere indicia fuit dictum ſupra in iiij.q.prin.in verſic. quod autem

8 dictũ eſt. †Secundo iudex debet aduertere;quia non pro omni caſu neq; de omni perſona qõ ſumẽda eſt l.edictum.ff.de quęſt.et eſt plene dictũ ſupra in iij.& iiij.q. prin. Tertio debet aduertere ad qualitatẽ indiciorũ,quia non quælibet iudicia,ſed veriſimilia , aut vero proxima requiruntur.l.j.ij. reſponſo.ff.de quæſt.& l.milites.§.oportet.C.eod.

Quarto iudex debet aduertere,vt nõ ponat aliquem ad torturam,niſi prius conſtet de delicto.vt l.j.§.illud. ff. ad Sylla. ad idem vide text. in l. ſi quando.C.vnde vi. & fuit ſupra dictum in iiij.q. prin.in ver.item nota quod nunquam.vnde Aret. ex hoc in ſuo tractatu maleficiorum.in gl.in verbo fama publica.in verſic.xij. tu vide. † dicit ꝙ iudex debet eſſe in hoc bene cautus , ꝙ ſi furtum dicitur factum vel aliud delictum commiſſum,faciat in baſtardello per diligentem inueſtigationẽ vel inquiſitionem querelam,& teſtes,& viſionem officialis apparere,ꝙ furtum vel delictum eſt commiſſum, & ſic deſcribi per notarium , & deſcribi vulnera , & ſic de homicidio,ꝙ mittat officialem ad videndnm vulneratum vel mortuum , & hoc redigatur in actis prius,alias autem niſi facta iſta diligentia aliquem torqueret,poſſet teneri in ſyndicatu. Ad quod facit ſecundum eum quod in ſimili nota.in l.hæc autem.§.j.ff.ex qui.cau.in poſſ. ea.l.multum.ff.de conditio. & demonſtra.ad hoc quod dicit Bald.in l.iij.§.eiuſdem. ff. de teſtib. in

10 addi.dicit enim per text.in d.l.j.§.item illud † ꝙ prius debet conſtare liquido de facto antequam quis torqueatur , vnde tortura fit ad liquidationẽ perſonæ non ad liquidationem facti. Item dicit ꝙ diſpoſitio.d.§.itẽ illud , fallit in crimine falſi per l.vbi.C.de fal. & in crimine furti.per l. cum ſeruus.ff.de conditi.ob cauſam. & in crimine adulterij per l.proſpexit.ff.qui & a qui. ita. refert do. Auguſti.de Ari. in addi.ad tractatum Are. maleficiorum,in glo.in verbo. fama publica.in verſi. ſupra allegato. vbi etiam dicit ꝙ ipſe dubitat de iſtis tribus fallentiis, quia illæ ll. non videntur hoc probare. Et ibi etiam dicit ꝙ ſi non poteſt conſtare de facto. puta quia aliquis confitetur occidiſſe aliquem viatorem,& eum proiecisſe in flumen. & an ſufficiat de hoc conſtare per famam, vide ibi in remiſsionibus ad quas ſe remittit. Dicit etiam ibidem ꝙ iudex non ſolum non debet procedere ad torturam , ſed nec ad inquiſitionem ſpecialem, niſi prius cõſtet de delicto.& dicit hoc

11 velle Bart.in l.fi.in prin.ff.de quæſti. †Quinto iudex debet aduertere, ꝙ antequam veniat ad torturam,debet enim procedere hoc modo ; quia habita informatione de delicto, & ſi conſtito ſibi de facto, vt ſupra proxime dictum eſt , debet in baſtardello facere inquiſitionem contra illum qui tale delictum dicitur commiſiſſe,quæ erit inquiſitio ſpecialis quo ad delictum , & generalis quo ad perſonas,& ſuper illa debet examinare teſtes etiam nullo aduerſario ad hoc citato. Et ſi habuerit indicia,procedat ad inquiſitionem ſpecialẽ contra perſonam contra qnam laborant indicia, & iſtam ponit in libr.actorum prout habetur in

12 cap.qualiter, & quando.de accu. † Et hoc facto, ſi aduerſarius non eſt in manibus ſuis, faciet ipſum citari , cum tenore inquiſitionis , quod veniat ad reſpondendum dictę inquiſitioni , & ſi eſt accuſatio eodem modo faciet , & ſi comparuerit, & negauerit , iterum examinet illos eoſdem teſtes,vel alios,& eorum dicta ponat in libro actorum.& hoc faciat parte citata ad videndum iurare teſtes . & ſi ex dictis teſtibus , vel aliunde, habet indicia ad torturam ſufficientia , tunc faciat iterum inquiſitum vel accuſatum citari ſub hac forma , videlicet quod cum contra eum proceſſum ſit per viam inquiſitionis vel accuſationis , eo quia dicitur commiſiſſe tali tempore , & tali loco tale delictum , prout conſtat apud

acta

acta &c.& quia contra eum laborant indicia ſuper tali delicto, ꝙ intra tot dies compareat ad cõfitendum tale delictum, non obſtante ſua negatione, aut ad purgandum indicia quæ contra eum laborant, & ad ſubiiciendum ſe torturæ. Sed formã huiuſmodi citationis ponit conſtitutio prouinciæ Marchiæ in li. maleficiorum, in rub. de malefactore contra quem apparent indicia, quæ eſt rub. lxxxvij. Quam formam ſeruabunt ius dicentes in Marchia. Et his factis, ſi reus comparuerit eũ retineas, & torqueas immediate ſecundum indi-
13 ciorum qualitatem. † Si autem in termino non comparuerit, ponas eum in banno, & ſic habebitur pro confeſſo dictum maleficiũ. ita dicit ſingulariter Bar. in l. pe. ff. de quæſt. Et iſtam practicã ponit Are. in ſuo tractatu malefi. in glo. in verbo cõparuerunt dicti inquiſiti, & negauerunt totum, poſt principium, quod dicit eſſe menti tenendum; quia poterit facere honorem. Sed licet iſta ſit pulchra theorica, tamẽ non eſt perfecta iudicio meo. nam ſi reus ad hanc citationem factam cõparet, & petat copiam talium indiciorũ iudex debebit publicare teſtes, & proceſſum & dare copiam indiciorum, cum termino ad opponendum, & purgãdum indicia, in quo termino poterint reprobari teſtes tam circa perſonas q̃ circa dicta vt d. l. cuſtodias. vbi gl. Bar. Ang. & Imo. ff. de pub. iud. & per Bar. in l. vnius. §. reus. & §. cognitorum. ff. de quæſt. in l. ſi poſtulauerit. §. quæſt. ff. de adulter. & l. ſi. in ſi. ff. de quæſti. & melius per eundem in ſuo conſilio incipiente, punctus quæſtionis. pro quo require in lit. h. ad char. cixxx. vbi dicit ꝙ iudex antequam ponat aliquem ad torturam debet dare copiam indiciorũ cum termino ad illa purgandum, & dictis teſtibus & indiciis reprobatis, & purgatis indiciis non proceditur ad torturam. Et plus ibi dicit, ꝙ ſuper hoc debet pronuntiari eſſe vel non eſſe deueniendum ad torturam. de hoc vide etiam per Tancredũ de Corneto in ſua compendioſa in vj. parte principali q. xviij. pro qua require in lit. h. ad chartas ccxiij. Et ab iſta pronuntia eſto ꝙ ſit interlocutoria appellari poterit, ẽt de iure ciuili, cum contineat grauamen irreparabile. vt per Bar. & doc. in l. ij. de appe. reci. & per Bal. in l. ij. C. de epi. audi. de quo eſt caſus in d. l. ij. ff. de app. reci. Et hoc habet locum ſi pronuntiabitur eſſe torquendum. Sed quid ſi pronuntiabitur non eſſe torquendum, an per illũ qui petebat debere torqueri poterit appellari. Aretinus in d. l. ij. ff. de app. reci. ponit hanc qõ. & dicit ꝙ non, cum iſtud grauamẽ poſſit reparari in ſententia diffinitiua per illum tex. & rationem ſui. Facit ad prædicta glo. in c. cum in contemplatio-
14 ne, de regu. iur. in antiquis. quæ vult † ꝙ ſi quis timet torqueri ſine indiciis. & ſic iniuſte, poteſt appellare. de quo etiam habetur. iij. qõ. vj. non ſolet. & dixi ſupra in v. quæſtio. principali, circa princi. Et aduerte ꝙ facta ſupradictis appellatione licet ſint interlocutoria erunt ligatæ manus iudicis. vt non poſſit ad torturam procedere ẽt antequam ſibi inhibeatur. qm̃ licet alias per appellationem ab interlocutoria non videantur ligari manus iudicis a quo ante inhibitionem. vt in c. ſuper eo. el j. in prin. de app. in vj. tñ illud intelligitur qñ eſſet appellatũ ab interlocutoria ex qua infertur grauamen reparabile per appellationẽ a diffinitiua. Secus ſi infertur tale grauamen quod reparari non poſſet, prout eſt tortura. ita dicit Raph. in l. eius qui. ff. de ap. reci. Idẽ vult Bal. in rubrica C. commina. vel epi. vbi ẽt dixit ꝙ confeſsio poſt appellationẽ ſecuta eſt nulla. Sexto
15 † Iudex conſiderare debet, ꝙ non eſt deueniendum ad torturam ſi aliunde veritas haberi põt. Sed qñ aliunde non põt haberi, tũc erit locus torturæ. l. diuus, in prin. & l. edictum. ff. de quæſt. & l. quoties. C. eo. tit. & idem dicit Areti. in tractatu maleficiorum in glo. in verbo fama publica. col. xxij. ver. Secundo quæro. Ex quo dicit ꝙ cautus iudex debet facere apparere in actis ꝙ iudex nõ poſſendo aliter veritatem habere declarauit deueniendum ad torturam. alias poſſet teneri in ſyndicatu. Vide ad prędicta Gandi. in tractatu maleficiorum in rubrica de quæſtioni. & tormentis in principio. qui dixit ꝙ iudex qui de aliquo quęſtionem habere intendit ante omnia habere debet iuris & humanitatis rationem. & debet habere hanc conſiderationem, vt non facile & repente ad quæſtionem procedat ſi aliqua alia via leuiore poteſt obiecti criminis veritas, inueniri quantumcunq; adſint indicia vel veriſimilia argumenta. allegat d. l. diuus. ff. de quæſtio. Et Ang. in l. ſi certus. ff. ad Sylla. dixit ꝙ ſi maleficium eſt liquidatum per probationes veras, male facit iudex ponere malefactorem ad torturam, & tenebitur in ſyndicatu. & hoc ẽt dixit Ioan. And. in d. c. cum in contemplatione. de re. iur. in antiquis. & d. Catal. de viſo, in ſuo tracta. ſyndicatu in qõ. cxxxij. & in qõ. ccix. ccx. ccxj. qui ponit quod de facili non eſt deueniendum ad torturã. & Cy. in l. ij. C. quorum appel. non reci. dicit ꝙ iudices maleficiorum qui plene conuictum torquent vt confiteatur delictum, & ſic apud acta reperiatur confeſſus, & conuictus, ad hoc vt non poſsit appellare, male faciunt, quia nemo eſt torquendus niſi in ſubſidium probationum. Sed Bal. in d. l.
16 j. & d. l. ij. dicit ego credo † ꝙ iudices bene faciunt, quando habent plenariam certitudinem de maleficio ſi obuient ne appelletur per calumniã, & maxime in criminibus enormibus, in quibus licet interdũ leges tranſgredi. l. ſi quis filio exhęredato. §. ſed ſi. ff. de iniuſto te. & ꝙ no. Inno. in c. j. de conſti. quod eſt multum notabile ſecundum eum. Et idem Bal. in d. l. ij. dixit ꝙ iudices bene faciunt quærendo confeſsionẽ extorquere a cõuictis ne crimina patentia remaneãt impunita, nec debet dari occaſio appellandi, tñ ſi conſtaret de tortura non eſſet prohibitum appellare. Sed idem Bal. in l. qui ſententiam, in ſi. C. de pœn. mutauit ſententiam & tenui. contrarium dicendo, ꝙ ſi dilucide quis ſit cõuictus non debet torqueri, & hoc puto de iure verius, & ſequendum. Ex ſupradictis infero ꝙ in notorio crimine non eſt deuenien dum ad torturam, quia tortura non adhibetur niſi in defectum probationum, vt ſuperius dictum eſt. ſed hic de crimine liquet ergo non eſt pro-
17 cedendum ad torturam. † Septimo aduer-

tat

cat iudex, ꝙ ad torturam procedendum eſt cum moderamine, & non effrenate, & inhumane, & debito iuris poſtpoſito. vt l. nihil. C. de qõ. ad quæ facit quod habetur in l. j. C. de emen. propin. & in l. j. C. de emenda. ſeruo. itaq; tortura non debet eſſe indicium rationis, & melius eſt infra ſubſtinere q̃ ſuperexcedere. vnde ait apoſtolus. quod iuſtum & æquum eſt parate, ſcientes ꝙ dominum in cœlo habetis, & ita iuriſconſul. ꝙ nimia aſperitas dominorum eſt temperanda, & corrigenda. vt l. ij. §. dominorum. ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iur. & tales ita ſæueriter procedentes ſunt priuãdi iuriſdictione. dixit Bal. ibi & Guil. & Cyn. & Aret. in tract. maleficiorum in gl. in verbo fama publica. col. xxiiij. ver. vij. quæro, dicit ꝙ tortura eſt adhibenda cum moderamine, vt l. de mino-
19 re. §. tormenta. ff. de quæſtio. † Et hoc totum reſidet in pectore iudicis diſcreti qui conſiderabit torquendi fortitudinem, ætatem, debilitatem, valetudinem, perſonam, & criminis qualitatem, et nec a grauioribus, nec a leuioribus tormentis initium ſumet. facit ſecundum ipſum. l. iij. §. fi. ff. de re mili. & l. ſi quis in graui, in princ. ff. ad Sylla. & l. j. §. impubes. eo. ti. & ſic debet facere iudex vt innocentiæ vel ſupplicio reum ſaluum conſeruet. vt l. quæſtionis modus. ff. de qõ. ita dixit Ioã. Andræ. in d. l. cum in contemplatione de reg. iur. per d. l. qõ. & adde Bal. in l. j. de confeſ. in vj. col. qui dicit ꝙ quo moderamine habenda ſit quæſtio relinquitur iudicis arbitrio, ſed tu dic ꝙ dictum arbitrium debet eſſe diſcretum per ea quę habentur in l. j. ff. de legat. ij. vide etiam ad prædicta Bald. in l. ij. C. quorum appel. qui dixit ꝙ quæ ſint plena vel moderata tormenta, & quæ non iudicis diſcreti arbitrio committitur cum cõſilio diſcretorum ſibi aſtantium. ff. de adul. l. ſi poſtulauerit. ff. de quæſtio. Sed cum dictum ſit, ꝙ tortura debet adhiberi moderate, adeo ꝙ reus ſit ſaluus ſupplitio vel innocentiæ. annectitur be-
19 ne alia quæſtio. quid † ſi tortus moritur in tortura vel propter torturam, an iudex teneatur ad aliquam pœnam. & ad quam. Cy. ponit hanc quęſt. in l. Gracchus in fi. C. de adulte. & Bar. in l. quęſtionis. ff. de quęſtio. & Bal. in d. l. Gracchus. & l. j. C. de emen. ſeruo. ex quorum dictis ſic cõcludo, ꝙ aut iudex in torquendo non exceſsit modum debitum, & conſuetum. vt quia torſit in caſu licito, & prout eſt de conſuetudine. puta cum fune, quæ eſt inſtrumentum a iure approbatum, vt l. nullus. C. ad l. iul. maie. nec vltra debitum tenuit torquendum in tortura, & iſto caſu nullo modo tenetur quia licite fecit, & licite factum non meretur pœnam. vt d. l. Gracchus. & d. l. qõnis. & l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtio. Ad hoc optime facit tex. in d. l. j. C. de emen. ſeruo. vbi vult tex. ꝙ vbi non exceditur modus. et tamen mors ſequatur non tenetur de homicidio quia operam dedit rei illicitæ. Si autem modum exceſsit. tunc ſi doloſe hoc fecit, tenetur lege Cor. de ſica. tanquam homicida. & ſic capitaliter venit puniendus, vt d. l. j. C. de emen. ſeruo. & l. j. C. de emen. propin. coniuncta glo. in l. j. C. de parri. facit d. l. quæſt. a ſenſu contrario. Si vero non doloſe ſed culpabiliter modum exceſsit. tunc tenetur ſecundum qualitatem culpæ, non tamen tanquam doloſus. vt l. ſi adulterium cum inceſtu, de adul. & quod no. Cyn. in l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſco & cle. & Bartol. & Bald. in l. prima ff. de ll. & per Bal. in l. prima ſi quis te. li. eſſe iuſ. fue. & l. reſpicien-
20 dum. §. delinquunt. ff. de pœ. † Si vero mors tortui caſu contingat, & tunc nullo modo tenetur, quia dabat operam rei licite, ſecundum Iacob. de Aren. Cyn. & Bald. & Bartol. vbi ſupra. facit de reſtitu. ſpol. c. olim. el iij. quod not. in l. j. C. vnde vi. Et in hoc eſt reſpiciendum an aliquid poſsit iudici imputari vel non, vt dicit Bar. in d. l. quęſt. per l. aut damna. §. j. ff. de pœ. Et ſecundum prædicta intelligo Bal. in d. l. milites. §. quęſtio. dum dixit hunc torquentem puniri tanquam homicidã, vide etiam de hac q. per Are. in tracta. maleficiorum. in glo. in verbo fama publica, col. xxiiij. in ver. octauo quęro. vbi dicit ꝙ licet Bar. in l. lege cornelia. ff. de ſica. dicat ꝙ ſi rectores torquent reum vel teſtem, ita ꝙ ex hoc moriatur, teneatur lege Corne. de ſica. per illum tex. tamen Bald. & Ange. Cy. & Saly. in d. l. Gracchus. C. de adulte. intelligunt verum, ſi non fuit legitime tortus. Si autem fuit tortus præcedentibus indiciis de quibus in actis appareat, tunc cum iudex fecerit ex permiſsione legis, quia ad torturam licite peruenit, licet ille moriatur, non tenetur vt l. ſed non vltro. in princ. ff. de nego. geſt. Et hoc etiam intelligunt verũ, dummodo iudex non fuerit egreſ-
21 ſus terminos torturę. † Et ꝙ in dubio non præſumitur ꝙ fuerit egreſſus, immo ꝙ ſuum officium temperate geſſerit l. Herẽnius. §. Caia. ff. de euic. vnde alleganti quod iniuſte torſit incumbit onus probandi ſecundum Aug. & ita dicit intellexiſſe Bartol. prędicta in dicta l. lege Cornel. do. Augu. de Ari. in addi. in d. verſic. vnij. quæro. refert de verbo ad verbum conſilium do. Gilioli ſuper hac quæſtio. ego inferam prout ſequitur. Pone quod iudex exceſsit modum in torquendo reum exceſſiue, vel in caſu non permiſſo, vt quia forte non erant indicia legitima, vel fuerunt purgata per alias probationes, vel quia non erant de caſibus de quibus poſſet torqueri de iure, an teneatur ſi ille tortus mortuus eſt directe lege Corne. de ſica.
22 & ſic debeat decapitari. † nam videtur ꝙ ſic, cum iudex non poſsit prætendere ſe ignorare iura quorum aſſeruit ſe fore peritum, cum electioni de ſe factæ vt de perito conſenſerit. l. ſecunda ff. quod quiſque iu. nam licet ignorare iuſa ſit lata culpa, quia poteſt conſulere peritiorem, vt ff. de infami. l. liberorum, in fin. & ita dicit ibi gl. in l. ex maleficiis. §. ſi iudex. ff. de act. & ob. & probatur per tex. inſt. ad l. Aquil. §. prætetea. in verſic. imperitiam. & ff. de reg. iur. l. imperitiam. tñ hoc verũ in perſonis quæ non ſunt aſtrictę ſcire iura, vbi in pœnalibus lata culpa non ęquiparatur dolo, & ita intelligitur. d. l. imperitiam. cum ſimi.
23 Sed † in iudice, qui aſſerit ſe iuris peritum, ignorare ius, eſt adeo lata culpa, quod dolus in eo præſumitur, cum iuris ignorantia non præſumatur. ſed verius ſcientia iuris. & iſto caſu lata culpa ęquiparatur dolo. l. ij. cũ gl. ff. quod qſq; iu. Et per

hoc

hoc videtur q̃ iudex debeat decapitari tanquam doloſe occiderit illum in tormentis, & ita videtur tenere Saly. Sed certe eſt error, quia ſecũdum dictum d. Gilioli. dicit ibi d. Auguſti. iſto caſu lata culpa æquiparatur dolo. ſed non dolo vero ſed pr̃ſumpto. Item æquiparatur dolo tacito & non expreſſo. & ita debet intelligi tex. & gloſ. in d. l. ex maleficijs. & gl. in l. fi. C. de pœna iu. qui ma. iud. Et idem in medico qui per imperitiam aliquẽ debilitauit vel occidit. vt dicit glo. in d. l. ij. ff. quod quiſq; iu. & tex. in d. §. pr̃terea, inſtit. ad l. Aquil. Et ideo errauit Saly. dum voluit talem puniri di-
24 recta lege aquili. † Sed non eſt verum; quia in pœnis corporalibus infligẽdis lata culpa nõ equiparatur dolo. ſed eum dico teneri. vt l. corneliam. vt extra ordinem iudicis arbitrio puniatur, & ita dixit. Bar. in l. vlti. ff. de adul. in q. de bannito occiſo. probatur in l. lex Iulia. §. fi. ff. ad l. Iul. repe. lex enim cornelia directa requirit verum dolum, vtilis autem requirit factum ſeu præſumptũ, quod inſurgit ex lata culpa commiſſa per illum qui eſt aſtrictus ſcire iura, vt in iudice, & medico. Et licet quando iudex lædit partem ciuiliter per imprudentiam, non teneatur ad meram pœnam fiſco applicandam, ſed tantum ad ſatisfactionem damnorum, & expenſarum ſeu intereſſe partis læſæ, vt dicit Bartol. in l. final. in fin. ff. de vari. & extraor. cog. & in diſputatione ſua, quæ incipit, a ſententia iudicis qui per imperitiam iudicauit &c.
25 † & tamen quando iudex per imprudentiã lædit in corpus aliquem. ſcilicet torquendo vel aliter debilitando vel occidi faciendo in publico, iſte iudex tenetur extra ordinem. vt l. lege Corn. vt ſupra dixi. Et ita conſuluit dictus domi. Giliolus in ciuitate Mantuæ, qui dixit q̃ niſi dolus expreſſus probetur in iudice. ſ. vel q̃ odio vel gratia alterius. puta inimici, vel corruptus fuerit pecunia, non teneatur directa lege Cornelia. ſ. pœna corporali, quin potius dici debet ipſum iudicẽ fuiſſe in culpa lata, q̃ in dolo vero, & expreſſo; quia ſaltẽ prætextu officij ſibi commiſsi id fecit. & per conſequens non prætextu homicidij committendi. nã ad excludendum verum dolum, & expreſſum, & pœnam quæ pro tali dolo imponenda venit, ſufficit q̃ aliquo colore iuſto vel prætextu id factũ ſit, licet facere iure non debuit. vt l. Gracchus. C. de adulte. vbi eſt caſus. Item ſufficit eum fuiſſe motũ aliquibus rationibus ſiue iniuſtis; quia p̃ hæc calliditas excluditur, licet vera culpa concludatur, quæ ex quaſi maleficio prouenit. vt dicit gl. in d. l. ex maleficijs. §. ſi iudex, & in d. l. fi. ff. de var. & extraordi cog. & pro hoc tex. in l. igitur. §. poteſt ff. de libe. cau. & glo. in l. prima. ff. de abige. & in l. plagiarij. C. de plagiariis. & in l. j. C. vbi ca. ſta. & ibi Bal. & per Bart. in d. l. fi. ff. de adulte. Et in corporalibus lata culpa non æquiparatur dolo. ſ. vero & expreſſo. vt l. in lege Corneli. ff. de ſica. et ibi per Bar. Et hanc opinio. dicit ipſe dom. Giliolus tenere Iaco. de Aret. in d. l. Gracchus in addi.
26 & Guido de Suza. † Tamen dicebat iudicem huiuſmodi debere caute proteſtari ſe erraſſe in iure, & ſuum errorem iuris allegare, & proteſtari q̃ ſi alias ſimilis reus ſibi occurreret, eum taliter non torqueret argu. l. ſi adulterium cum inceſtu. §. idem pollioni. ff. de adulte. Et dicebat eum extra ordinem pr̃terquam in corpus puniendũ. & ipſe do. Giliolus de facto conſuluit in ciuitate Mantuę pro domino Bibia de Fauentia ibi iudice, qui tantum torqueri fecerat vnum reum, excedendo motem debitum, q̃ mortuus fuerat, & in ſyndicatu contra eum procedebatur. vide etiam ad prædictã quæſt. Gandi. in tracta. maleſi. in rubri. de quęſtio. & tormentis. in illa quæſtio. quæ cõfeſsio dicatur facta metu tormentorum, in ver. ſed quid ſi iudex in tormentis adeo modum exceſsit, q̃ tortus ibi deficit, vel membrum debilitauit, qui latiſsime diſputat hanc quæſtio. arguendo pro, & contra. &
27 refert Guido. de Suza. dixiſſe, † q̃ vbi iudex modum excedit torquendo, ſtatim q̃ modum excedit tenetur; quia fingitur non iudex, ſed eſt priuatus, ſicut tutor male adminiſtrando, fingitur non tutor, & tenetur tanquã quilibet. l. tutor. ff. de ſuſpe. tuto. cum ſi. ipſe vero Gandi. dicit q̃ ſi dolo fecit tenetur, ſi vero aliam culpam commiſerit non tenetur. dic vt ibi. vide etiam per do. Catal. in tract. de ſyndica. q. cxiiij. vbi in hac materia approbata dicta Bar. in l. quæſtionis. ff. de qõ. & Cyn. in d. l. Gracchus. C. de adulte. & idẽ do. Catal. q. ccvj. & ccv. dicit. q̃ ſi aliquis in tortura reperitur, & ibi moriatur aſſeſſor tenetur tanq̃ homicida. d. Amodeus quo ſuo tempore nullus fuit magis practicus in magiſtratibus in ſuo trac. ſynd. in gl. ſuper verbo. Item in eo q̃ dictus poteſtas officiales capi detineri, carcerari, & torqueri &c. in iij. col. in vij. q. quod autem ſi poteſtas, multum bene loquitur ſuper d. q. dicendo q̃ aut officiales facientes torquere ſunt in dolo, aut in culpa, aut moritur caſu, aut eſt dubium ſi dolo fecerunt, & non præcedentibus indiciis modum exceſſerunt, ita q̃ moriatur, tenetur pœna capitis. l. Corne. de ſica. videlicet poteſtas, & iudices qui fecerunt torqueri. l. j. in prin. & §. j. & l. lege Corne. in prin. ff. de ſica. & l. aut damna. §. j. de pęn. & eſt text. in l. item apud Labeonem. §. quæſtionis. in fi. ff. de iniur. quod habet etiam locum, quando ſine nouis indicijs fecerunt reponi ad torturam, illum qui fuerit ſemel tortus ſufficienter, quo caſu ſi moriatur tortus, tenentur
28 pœna capitis, vt dixit no. Bald. in l. milites. C. de qõ. & ratio, quia eoipſo † q̃ iudex modum excedit fingitur priuatus, & non iudex ſicut tutor non recte adminiſtrando fingitur non tutor, & tenetur tanq̃ quilibet l. tutor. ff. de fur. l. fundũ. §. ſi tutor. ff. pro emp. ar. l. generaliter. C. de epiſ. & cle. quia nimia ſæuitia rectoris aſcribitur culpæ ff. ad leg. aquil. l. ſi quencunq; . §. ſi magiſter. & ſicut priuatis ita iudicibus eſt prohibitum aliquid illicitum facere. ff. de iniur. l. nec magiſtratibus. Si vero nõ ſunt in dolo, ſed in aliqua culpa, puta, quia non pr̃cedebant indicia ſufficientia vel modum exceſſerunt, & immoderate per ignorantiam, vel per laſciuiam cauſam moſtis præbuerunt, arbitrio ſyndicorum puniri debebunt. Et ſi fuerunt in culpa leuiſsima mitius q̃ in leui, & ſi in leui mittus q̃ i lata. d. l. lege Cor. & l. j. §. ſi claua. & l. iij. §. ſed ſi ſenatuſcon. ff. ad l. Cor. de ſic. Et licet Ia. de Are. in tracta. quem fecit de qõ, dixerit hoc caſu poteſtatem,

ſtatem, & eius officiales non teneri per l.j.C.de emenda.ſer.ſumpto ar. de poteſtate dominica ad poteſtatẽ rectoris ff.de verbo. ſig. l.poteſtatis.ſed Guid.de Suza.& poſt eum Andr. de Piſis. & per Bar.qui ſimilem tractatum fecerunt cõcludunt ꝙ teneantur.& idem videtur tenere Pau.de Eleaza. in repeti.c.grauius.de depoſito. Tertio caſu qñ tortus ſine dolo vel culpa officialis moritur, vt innuit text.in d.l.aut damna.§.j.ff.de pœn.& tunc
29 non tenetur, vt no.Bar.in l.q.ff.de quæſt. † quia qui facit lege permittente pœnam non meretur l.Gracchus.C.de adulte.& ibi hoc firmat Cy. qđ intelligitur quãdo præcedebant legitima indicia, & non exceſſerunt modum, cum ille non fecerit animo necandi, ſed veritatis eruendæ. & nemo delinquit niſi habeat animum delinquẽdi l. ſępe. in fi.ff.de verbo.ſig.quia animus, & propoſitum diſtinguunt maleficia l.qui in iure.ff.de fur.& l.j. §.j. ff. de ſica. & l. is qui cum telo.C.eod. titu.

30 † Quarto caſu quando eſt dubium an dolo culpa vel caſu moriatur.dicendum ꝙ ſi poteſtas vel iudex doceat legitima indicia præcedere, & appareat eum qui fuit tortus fuiſſe ætatis maturæ, & robuſtæ, præſumptio eſt pro poteſtate vel iudice. l.herennius.§.Caia.ff.de euic.præſumit enim princeps omne bonum de officialibus ſuis niſi manifeſte appareat contrarium l.j §.fi. ff. de offi. præſi. facit l.cum creditor.ff.de furt.& l.iniuriarum.§. j.ff.de iniur.& l.iuſte ff. de acqui. poſ. & l.iij.§.j. ff.de li.ho.exhi. Et qui allegat ꝙ poteſtas vel iudex fuit in dolo vel culpa id probare debet l.quoties §.qui dolo.ff.de probatio.& l.j. & ibi no. C. de ſicar.& l.ij.ff.de proba.& l.actor.C.eod.ti.& no.Bart.in l.ſi quis ex argentarijs.§.fin.ff.de edẽ.

31 † In dubio enim ſi non apparet quo animo fecerit præſumitur feciſſe zelo iuſtitiæ,& iuſte.l.ij.§. ſi publicanus.ff.vi bo.rap.& l.minus.C.de acqui. poſſ.& l.merito. pro ſoc. facit l.ij.C. qui accuſa. non poſ. Poterit tamen poteſtas vel iudex ſi non fuit in dolo vel culpa, ad cautelam probare per teſtes etiam domeſticos ꝙ prędẽtibus legitimis indicijs moderate eum torquebat, & ꝙ caſu ſine dolo vel culpa iudicis defecit in tortura, quod plerunque euenire ſolet.vt dicit tex.in l.aut dãna.§. j.ff.de pę.Bal.tamen vt refert idem Amodeus vbi ſupra.in hac q.bene ſic dicit.aut iudex nõ exceſſit modum quia tormentauit in caſu licito, prout eſt de conſuetudine.& non cum aliqua aſperitate. & tunc non tenetur iudex ſed licite facit,argu.ff.
32 de inuri.l.item apud labeonẽ §.quæſtionis.† Aut exceſſit modum,& tunc aut dolo, & tenetur lege Cor.de ſicar. facit l.vnica C. de emenda. ſeruo. Aut culpa, & tunc tenetur ſecundum qualitatem culpæ. Aut caſu, & tunc in nihilo tenetur, quia dabat operam rei licitæ ſecundum Iaco. de Are. & Cy.iſta ſunt verba Bald.in l.verba.in fin.C.de adul.& ſubdit ipſe do.Amodeus,et bene,ꝙ eſt caute agendum quantum fieri poteſt ne caſus mortis in tortura accidat, propter euitandas calumnias popularium,& vulgarium, quos de facto dicit vidiſſe,& audiuiſſe propter huiuſmodi caſus contra officiales, & innocentes armata manu inſurgere. vt euenit Peruſij contra do. Sanctem de Corneto poteſtatem,qui vix euaſit a furore populi. Et dicit ſe habuiſſe duos in manibus, vnum dum eſſet ſenator vrbis,& alium dum eſſet poteſtas Tuderti, qui immediate ꝙ fuerunt poſiti in tortura, & eleuati a terra parum defecerunt, & iudicio medicorum oppreſsi a catarro vix poſt plures dies euaſerunt.ideo ipſe conſuluit,& paterne,ꝙ moderate ad torturam procedatur.nec ita de facili cur-
33 rant,vt multi facere conſueuere. † Et dicit etiam ꝙ quandocunq; doloſe, & ſine cauſa & ſine indiciis faciunt aliquem torqueri,etiam ſi tortus non moriatur,tenentur pœna capitis.vt vult.Bal.in l. decuriones.C. de quęſtio. & in l. ij.C. de requir. re.et eſt tex.in l.lege Iul.§.hodie.ff.ad l.Iul.repe. quod habet locum etiam ſi habeat arbitrium, vt no.in c.veniens.& in c.Quintauallis.de iureiurã. Et eadem pœna tenetur ſi faciunt torqueri illum qui de iure torqueri non poterat. puta vnum de prioribus durante officio,niſi in crimine læſæ maieſtatis per tex.no.in d.l.decuriones.Si autẽ ſine dolo faciunt torqueri non torquendum,vel excedunt modum, ipſi officiales tenentur actione iniuriarum arbitrio iudicis ſecundum Bald.in rub.C. de pœna iudi.qui ma.iu. & ff.de iniur.l.iniuriarũ æſtimatio.nec debent puniri ſimili pœna torturæ: quia ex hoc nihil adeſſet perſonę tortæ ſecundum Bald.in d.rub.de hoc tamen vide infra in vj.qõ.
34 prin. † Et aduerte circa prædicta,ꝙ quando fuit tortura iniuſte facta tenentur ſolummodo poteſtates,et iudices mandantes torqueri iniuſte,non aũt milites ſocij,& alij officiales qui hoc fecerunt ex mandato.ita dicit Bald.in l.furti.§.qui iuſſu.ff. de infam.per illum tex facit quod no.Dy. in c.quod quis mandato.de reg.iur.in vj.& ponit Floria.in l.liber.homo.la ij.ff.ad l.aquil.quod tamẽ eſt dubium, quia mandatum ſuperioris excuſat ſolum in leuibus ſecundum Bar.in l.non ſolum.§.ſi mandato.ff.de iniur.& ideo poſſunt officiales reſiſtere poteſtati iniuſtitiam facienti ſecundum Bar.in l. omnes.C.de decu.lib.x.Et aduertant bene rectores, quia ſi cogunt aliquem eius iudicem vel officialem iniuſtam ſententiam ferre,tenentur l.cor. de ſica.de his vide latius,& melius infra in vj q.
35 prin.in verſi.ſed ponamus. † Itẽ aduerte pro his quæ ſupradicta ſunt,ꝙ ſi per ſtatutum pro homicidio imponitur pœna pecuniaria ciuibus,prout eſt in multis locis,& ſi fiat in palatio imponitur pœna capitis.poteſtas vel iudex qui iniuſte,& immoderate tormentauit, ſi tortus moriatur non punietur pœna capitis,ſed pecuniaria, ſecundum Bald. in rub.C.de pœna iu. qui ma.iudi. quia ſtatutum quod imponit pœnam capitis pro homicidio, & maleficio, debet intelligi de eo quod poteſt committi indifferenter in palatio, & extra. ſed occaſione torturæ poteſt ſolum commiti in palatio vbi eſt tortura. ideo non debet augeri pœna ratione loci:ſicut dicit Bar.in ſimili.in teſte dicẽte falſum in palatio in l. aut facta. ff. de pœn. & in conſilio cxcix.quod incipit, Tudertinus quidam.Et licet dictum ſtatutum imponat pœnam pecuniariam ciuibus pro homicidio,habet locum in poteſtate, & officia,quia gaudent priuilegio ciuium.vt no.glo. in l.ciues,& incolæ.C.de incol.libr.x. & firmat

Bald.

36 Bal.in.§.proficiſci in quæſtio.xiij. † Sed pone, ꝙ ex tortura quis non moriatur, ſed debilitatur aliquod membrum d. Amodeus in tracta. ſyndi. ſuper glo.in verbo coram nobis &c.Kiriacus de Ancona &c.in viij.col.in ver.pœna debilitationis.dicit quod imponitur ea pœna quę imponitur a ſtatuto pro tali delicto. & hoc pro pœna fiſco applicanda. ſed quo ad partem læſam, videlicet quo ad tortum tenetur ei de iure communi, ratione,& actione iniuriarum,inquantum iudici ęquũ videbitur, & ad intereſſe expenſarum factarum in medicis & medicinis, & ad damna operarum quibus caruit,& cariturus eſt, vt eſt text.inſtitu. de obli. quæ ex quaſi deli. na. in.§.ob hominem vero.Sed ego puto hoc procedere eo caſu quo iudex iniuſte torſiſſet dolo vel culpa. ſecus autem ſi licite,& moderate,& in caſu permiſſo, ſecundum dicta ſupra in verſi.ſed cum dictum ſit.in q. de mortuo in tortura, quo caſu in nihilo deberet teneri ſecundum ea quæ ibi dicta fuere. Subnectamus hic aliam q.aliquis dicitur mortuus in tortura vel debilitatus, ſed poteſtas negat illum fuiſſe tortum, quæro quomodo hoc probabitur Bald.
37 in l.ſi quis hoc genus. dicit † ꝙ tortura probari poteſt per indicia vel coniecturas.& hoc conſiſtit in arbitrio iudicis.Idem videtur velle Bar. in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.ff.de no.ope. nun.dum vult ꝙ probato ꝙ iudex fuerit minatus de torquendo aliquem, ſi poſtea ille fuit viſus cũ brachio ligato ad collum, & ſi.ex hoc probabitur tortura. & idem in ſimilibus coniecturis, facit quod not.in l.fina.C.de probatio. & l. fina.de hæredib.inſtituen. Tu autem dicas ꝙ,aut quærimus de probando torturam ad finem vt condemnetur iudex in ſyndicatu, & tunc requiritur plena & vera probatio de tortura; vt quia teſtes deponunt de viſu vel aliter plene probatur, vt not. Barto.in l.j.§.ſi quis tamen.ff.quod vi aut clam, quia ex præſumptionibus etiam vehementibus non poteſt quis damnari ſecundum Inno.in cap. quia veriſimile.de proba.& no.in l.abſentem.ff. de pœ.& in l.ſi.C. de proba. Et hoc forte erit in arbitrio ſyndicorũ, qui in ſubſidium poterunt cogere, etiam per torturam, familiares poteſtatis, ad teſtificandum aliquem fuiſſe tortum.l.diuus de quæſtionibus,& per not.per Innoc.in c. ex literis.de teſtibus.& per glo. & doc. & in c.cum P. manconella.de accuſa.& Bar. in l.ex libero.ff. de quæſtio.in.§.j. & vide dicta ſupra in iij.prin. poſt princ.vbi quando teſtes poſsint torqueri. & in verſi.ſed quæro an debeant, poſt medium.vbi
38 fuit dictum, † ꝙ teſtes domeſtici torqueri poterunt pro delicto domi commiſſo: quia præſumuntur illud ſcire.hæc dicit do.Amodeus Iuſtinus in tractatu ſuo de ſyndicatu in glo.in verbo item in eo ꝙ dictus poteſtas iudices,& officiales plures capi,detineri,carcerari,& torqueri fecerunt &c. in viij.col.in verſi.ſed pone ꝙ poteſtas & ſe.Sed contra hoc videtur quia iſti teſtes de familia poteſtatis licet volentes poſsint teſtificari cõtra poteſtatem tamen non poſſunt cogi.vt per Bal.in l. etiam.C.de teſti. & in.§.proficiſci. q.xxxvj. & per Saly.in l.ij.C.de teſti.niſi dicamus ꝙ poterũt cogi in ſubſidium quando aliter veritas haberi non poteſt arg.l.conſenſu.C.de repu.& xiiij.q.ij. c.quanquam.& quod not.in c.inſinuante in glo.j. de offi.delega.& de priuil.c.licet, in vj.in gl.ſuper verbo familiaribus.& in c. dilecto in glo.in verbo familiaris,de offi.archid.& de verb.ſign. cap.vlti.in vj. & in c.magnæ, de votõ in vj.aut quærimus de probando torturam vt ex ea præſumatur confeſsionem violentam eſſe, & habeãt locum dicta per Bal.in d.l.ſi quis in hoc genus.& p Bar.in d.l.de pupillo.§. ſi qs ipſi prętori.Quibus adde quod dixit Bal.in l.filius, in fin.C.de fur.ꝙ vbi aliter non poteſt probari tortura ſufficit ꝓbare quem detentum, vt confeſsio dicatur facta metu tormentorum.de quo per Cyn. in d.l.ij.C. quod met.cau.vnde dicit idẽ Bald.in l.j.C.ne ex
39 deli. defun. † ꝙ violentia probatur per famam, & ſimiliter tortura, quando vociferãs torquetur in occulto allegat l. de minore.§. tormenta.ff.de qõ.et quod no.Cy.in l.iiij.C.de ſer.fug.vbi dixit ꝙ id quod dicitur a perſonis fidedignis eſt iuſta cauſa credulitatis.Item probatur tortura ſi teſtis cognouit perſonam tortam. & qualitatem vocis in quolibet ſtatu.& dicit audiuiſſe eum vociferãtem dum torquebatur ſecundum Bal.in l.conuenticula.C.de epiſ.& cler.Item ſi dicatur,ꝙ teſtes inducti per curiam. depoſuerunt metu tormentorum, probatur metus eoipſo quod probatur eos fuiſſe ob hanc cauſam detentos, quia præſumitur metus tormentorum,ſecundum Bald.in d.l.falſus per Cy.in d.l.ij.C.quod metus cau.Item alligare tortura præſumitur, niſi contrarium probetur.
40 † vnde ſi confeſſus crimen,dicat ſe fuiſſe tortũ, licet non probet,non poteſt condemnari, niſi ratificauerit apud acta,cum in officialibus præſumatur illatio metus ſecundum Bal.ſingu.in ſuo conſilio incipiente,tres ſunt caſus &c.& ſequitur Pe. de Anch.in quodam ſuo conſilio in quo recitat ad verbum dictum conſilium Bald.& ita refert Bertachinus in ſuo repertorio.in verbo tortura.quod eſt menti tenendum. Vide hæc conſilia in tractatu clauſularum in clauſula rei non ſic geſte. in.§. de metu tormentorum.in ij.col. & infra in vij.q. prin.Subiũgo aliam notabilem q.circa prædicta, pone,agitur contra poteſtatem,contra quem dicitur quod compulit aliquem confiteri per torturã, & duo teſtes inducti contra poteſtatem, deponunt ꝙ per vim fuit confeſſus & compulſus confiteri. Ex altera parte pro parte poteſtatis inducuntur decem vel plures qui dicunt, reus ſponte confeſſus eſt,quęritur quibus teſtibus ſit magis creden-
41 dum. Innocen. in c. ſuper hoc de renun. † dicit ꝙ magis creditur iſtis duobus deponentibus de vi; quia deponunt de actu corporali, & viſibili ſcilicet quod viderunt torqueri, ſed alij decem deponunt de actu mentali, & inuiſibili, ſcilicet quod ſponte confeſſus eſt,quia actus mentalis ſoli Deo eſt notus.Et idem ſi notarius in inſtrumento dicat ꝙ ſponte confeſſus eſt, quia tale inſtrumentum reprobatur per duos teſtes. vt not.Bald. in d.§.proficiſci. in tractatu de ſyndicatu. q.xiij. & Bartol.in l.de pupillo.§. ſi quis ipſi prætori.ff. de no.ope. nun. Nunc cũ fecerimus parentheſim

longiorem

longiorem non tamen impertinentem redeamus ad materiam princ. noſtrę quæſtio. quæ erat qualiter erat ad torturam perueniendum ſuper quæ fuit dictum ꝙ ad multa debet iudex aduertere.

42 † Adde ꝙ etiam debet aduertere ad aliud, videlicet ꝙ in tortura non procedat pariformiter in paruo prout in magno delicto, ſed illam debet adhibere ſecundum delicti qualitatem, vt pro magno delicto maior fiat quam pro paruo, & pro paruo minor q̃ pro magno. ar. l. item apud. §. quę ſtionis. verſi. & ſi iuſſu. ff. de iniur. de hoc tamen non poteſt vt ſupradictum fuit certa doctrina dari, ſed committitur arbitrio diſcreti iudicis. Sed ponamus ꝙ quis eſt minus legitime tortus, puta quia non præcedentibus indiciis vel aliis modis ſupradictis, & in tortura confeſſus eſt, & in ea perſeuerauit, an veniat condemnandus ex illa cõfeſsione. Reſpondeo non. caſus eſt ſecundum vnã lect. quam ibi tenet Bartol. in l. pe. ff. de quæſtio. & ita vidi alias conſultum per quendam inſignẽ, & famoſiſsimum Docto. qui ad hoc etiam pro ca

43 ſu allegabat. xv. q. vj. c. j. † Et dicebat ꝙ cautus debet eſſe aduocatus qui vult infringere confeſſionem torti abſque indiciis, ſaltem legitimis, ꝙ articuletur, & probet ꝙ ille talis anteq̃ fuiſſet confeſſus, fuit tortus abſq; aliquibus indiciis ſaltem legitimis, et ad torturam ſufficientibus. Nam quouſq; detentus eſt tortus ſemper idem metus tormentorum durare præſumitur. Et ideo præcedente dicta iniuſta tortura iudex qui facit ſcribi ꝙ ille fuit ſponte confeſſus falſum facit confici inſtrumentum, & notarius incidit in falſum ſi notitiam habuit tormentorum. Vbi autem tortura legitimis indiciis præcedentibus iuſte fuiſſet illata. tunc ſecure notarius ſcribit. & iudex ſcribi faciat ꝙ ſponte fuit confeſſus quantumcunq; tormẽta præceſſerint. duntamen inter torturam, & confeſsionem interuallum commodum interueniat, vt not. l. j. §. idem ſeuerus. ff. de quæſt. per Doct. & per Cyn. in l. ij. C. de cu. re. ita ad literam omnia prędicta dicit Ang. in l. qui in aliena. §. Celſus. ff. de acqui. hære.

44 Ex ſupradictis ſequitur, † ꝙ præſumptio eſt, ꝙ ſi tortus plu ries ratificauit dictam confeſsionẽ illicite a prin. extortam, ſemper ipſam ratificare videtur metu tormentorum, præteritorum, & futurorum, argu. l. ſi cui. §. hiſdem. ff. de accu. quod eſt valde notandum. Hoc tamen intelligendum, niſi poſt dictam torturam, & confeſsionem illicite extortam reus fuiſſet relaxatus & poſitus in priſtina libertate, & per aliquod interuallum vocatus per iudicem ſponte comparuerit, & ſine tortura confeſſus fuerit iterum illud, quod prius per torturã confeſſus fuerit. nam hoc caſu ex illa confeſsione eſſet damnandus tanq̃ ſpontanea, vt l. j. C. de confeſ. ad hoc facit quod no. Innoc. de accu. c. qualiter, & quando, Bal. tamen in d. l. j. C. de confeſ. dicit in iiij. col. ꝙ confeſsioni factæ in tormentis nõ prȩcedentibus indiciis vel prȩcedentibus, ſed ita leuibus ꝙ non faciunt præſumptionem, non ſtatur, niſi in ea perſeueretur. alleg. gloſſ. in d. l. j.

45 C. de confeſ. † Et dicit ꝙ intelligitur perſeuerare eo ipſo ꝙ non reuocat; quia metus tormentorum non eſt iuſtus metus. nam iudicis authoritas operatur ꝙ factum per talem metum valeat, quia pertinet ad executionem iuſtitię, vt ff. quod met. cau. l. iij. cum non fiat contra bonos mores. ſed iure licito, vt ibi patet. Si autem appellat non intelligitur perſeuerare, ſed tacite reuocare, vt no. ff. de appel. l. creditor. §. iuſtus. Sed aſſeſſores, vt non poſsit appellari faciunt talem confeſſum iterum de nouo ex interuallo temporis duci ad tribunal, & ibi publice confiteri, vt l. ij. C. de cu. re. ſed ſi probari poſſet ꝙ iſta noua confeſsio emanaſſet repetitis tormentis, iſta noua confeſsio eſſet eodem vulnere ſaucia, & vulnerata, & maior; quia ſemel tortus competenter non debet iterum torqueri niſi ſuperueniant noua indicia. ff. de qõ. l. repeti. ita dicit Bald. in d. l. j. de confeſsis. Sed parcat mihi reuerentia tanti Doc. non eſt verum,

46 quod † confeſsioni extortet per torturam ſine indiciis, ſi perſeueretur, ſtetur per ſupradicta. Prę terea gloſſ. quam ipſe allegat hoc non probat, vt patet cuilibet intuenti. Item eſt contra caſum. in d. l. pen. ff. de qõ. Item aliud quod dicit, videlicet ꝙ intelligatur perſeuerare eoipſo quod non reuocat non eſt verum ſimpliciter. Nam tunc dicitur quis perſeuerare in confeſsione facta in tormentis quando poſt dictam cõfeſsionem reducitur in loco publico iudicij. & ibi coram notario, & publicis perſonis confitendo tex. eſt in l. ij. C. de cu. re. ſecũdum Bar. in l. j. §. diuus ſeuerus. ff. de quęſt. vnde non per non reuocationem, & ſic per non factum, ſed per expreſſam confeſsionem factam in loco publico coram prædictis. & ſic per factum intelligitur perſeuerare, & ita puto tenendum. & hoc etiam reperio tenere d. Tindarum in tracta. ſuo de proba. in verſicu. nunc de criminalium cauſarum confeſsionibus. circa medium. vbi ad con-

47 textum, & ad verbum ſic dicit. † Scias tamen circa huiuſmodi torturam, ꝙ in tantum requirit indicia præcedẽtia, ꝙ ſine eis, etiam ſi millies cõfeſſus in tortura in ſua confeſsione perſeueraret, nihil operaretur eius perſeueratio, nec poſſet ex ea ſequi condemnatio. tex. eſt ſingu. ad hoc quem Bart. ibi ponderat. in l. pe. ff. de quæſtio. & eſt ad idem alter tex. ſecundum vnam lec. quam etiam ibi ſequitur Bar. co. tit. l. maritus. & tenet Ang. in l. j. C. de confeſsi. Adde aliud mirabilius ꝙ ſi quis eſt confeſſus in tortura non præcedentibus legitimis indiciis, deinde antequam reponatur in priſtina libertate ſuperueniunt indicia ex hoc nõ conualidatur confeſsio facta in tormentis, nec perſeuerare ſufficit gl. eſt ad hoc ſingu. & vnica quam Bar. ibi multum commẽdat in d. l. marius. & ſequitur Bal. in l. fi. C. de accu. et Ludo. de Ro.

48 in conſil. clxvij. † Sed ponamus ecce ꝙ poteſtas vel iudex condemnauit confeſſum vigore dictæ confeſsionis inualidæ extortę per torturã, in caſu quo non poterat torqueri; quia non præcedentibus legitimis indiciis, vt ſupra dictum eſt, vel quia alias tortura fuit iniuſte illata, vel ratione perſonæ quæ torqueri non poterat, vel ratione delicti pro quo torqueri non poterat, vt ſuperius oſtenſum eſt, an ipſa ſententia erit nulla

ipſo

ipſo iure, vel erit opus appellatione, videtur q̃ ſit nulla ipſo iure. nam ſententia lata per probationẽ a iure improbatam, eſt ipſo iure nulla, vt eſt in c. ij. de purga. vulga. Tu dic, aut ſententia continet expreſſum & patens vitium probationum a iure improbatorum, vt quia dixit. & quia cõſtat nobis per confeſsionem Titij habitis indiciis per talem eius libertum tortum, vel per talem eius fratrem coactum teſtificari, vel per talem eius inimicum & ſi. ideo ipſum condemnamus, & tunc ſit ipſo iure nulla. & ita loquatur tex. in d. c. ij. vel quia dixit iudex, & quia conſtat nobis te culpabilẽ propter duellum, vel propter experientiam ferri cãdentis, ideo te condemnamus. iſta eſt doctrina Io. And. in nouella. in c. quoniam contra falſam, de proba. in fi. quam refert Bald. in l. libertorum. C. de teſt. Aut non continet expreſſum & patens vitium. ſed latens, & tunc non eſt ipſo iure nulla, ſed eſt opus prouocatione, vt l. ij. C. quando prouo. non eſt ne.

49 Item ad aliud † debet aduertere iudex vt ante formatum proceſſum & ante li. conteſt. non procedat ad torturam. vt etiam infra dicetur. & fuit dictum ſupra dum tractauimus de indiciis. in ij. q. in verſi. quæro an teſtis. Inſuper quæro, iudex formauit proceſſum contra aliquem, ille comparuit, & negauit, iudex ſolẽniter parte citata examinauit teſtes, per quos legitima probantur indicia, & poſtea non aliter publicato proceſſu & teſtibus, poſuit reum ad torturam quæritur an iuſte, & legitime hoc factum fuerit. Et primo videtur q̃ ſic, non ad petitionem partis, ſed ex officio iudicis; quia non eſt vis, ſi ſit publicatus proceſſus vel nõ, quia quantum ad iudicem ſemper eſt publicatus, vt no. Inno. in c. cum clamor. de teſti. In cõtrarium eſt veritas, nam ex dictis teſtium ante publicationem nõ fit probatio nec indicium, vt eſt caſus ſecundum vnam lectu. in l. ſolam. C. de teſti. & per conſequens non pro-
50 ceditur ad torturam. & iſtud tenet Iaco. ibi. † Et eſt ratio, quia cum tortura non debeat fieri, niſi in defectum probationum, & præcedẽtibus indiciis, & adhuc non conſtet de his, quia proceſſus nõ publicatus non probat, vt d. l. ſolam. ergo non habet locum tortura. Et per hanc rationem & autho. Iac. idem tenet Bal. in l. milites. C. de quæſtio. Sed eſt aduertendum, quia dicta ratio non videtur bona, per ea quę not. Doc. & maxime Bal. in l. geſta. C. de re iudi. vbi dixit Bald. q̃ iudex poteſt ferre ſententiam, etiam non publicatis atteſtationibus. & valet ſententia, niſi ambæ partes, vel altera contradixerint, & ita tenuit Innocen. in d. c. cum clamor, de teſti. & But. in l. prolatam de ſent. licet
51 gloſ. ibi teneat ſententiam non valere non publicatis atteſtatio. † Vnde videtur poſſe aſsignari ratio; quia iudex non debet auferre defenſionem partis, immo non poteſt ad condemnationem procedere, niſi dato termino ad faciendum defenſionem, cui etiam renuntiari non poteſt, vt habetur in l. cuſtodias. ff. de pub. iud. & in l. pactum inter hæredẽ. ff. de pac. Sed hæc defenſio per reum fieri non poſſet, niſi publicatis atteſtationibus teſtium; quia alias ſcire nequiret quid teſtes teſtificati ſint, niſi publicentur, cum ipſorum examinatio fiat in ſecreto, vt l. ſi quando. C. de teſti. Poſſet forte diſtingui, q̃ aut pars petit publicari atteſtationes, & copiam indiciorum ſibi dari, & hoc debet fieri; q̃a debet dari copia indiciorum; quia ſuper eis debet diſputari, an procedant nec ne l. vnius §. cognitus. ff. de qõ. ſecundum Barto. in l. fi. in fi. eo. tit. & huic diſputationi, nõ torturę, debet intereſſe aduocatus, vt no. glo. & Bart. in l. legis virtus. ff. de ll. & per hoc d. l. cuſtodias. nam poſſet in dicta diſputatione apparere de inualiditate indiciorum, & teſtes poſſẽt reprobari. & ſic indicia remoueri, per ea quæ no. Inno. in c. præſentium, & in c. licet. de teſti. Item debebit ſuper hoc pronuntiari, vt diximus de his ſupra in hac q. in ver. v. iudex. Aut nõ eſt petita publicatio atteſtationum, & copia indiciorum, & tunc procedat q̃ primo loco dictum eſt, per not. per Inno. in d. c. cum clamor. & Bal. in d. l. geſta. & Iac. But. & Bal. in d. l. prolatam. Et hac diſtinctione eſſet vtendum poſt factum, ad ſaluandum iudicem in ſyndicatu, ſed ante factum melius faceret iudex ſequi ſententiã Bald. in d. l. milites. & Iaco. in d. l. ſolam, quia deberet prius publicare proceſſum, & atteſtationes, q̃ deuenire ad torturam, quod etiam firmat Bar. in l. vnius. §. j. ff. de quæſtio. pro quo etiam facit quod no. Bald. in l. in bonæfidei. C. de iureiur. iiij. col.

52 Quæro † cum ſupradictum fuerit, q̃ iudex in tortura debet aduertere ad multa, an debeat aduertere ad aliquod tempus, & ſic an tortura adhiberi poſsit diebus feriatis in honorem Dei? Reſpondeo, hæc q. videtur decidi per text. in l. nemo. C. de epiſ. aud. & in l. prouinciarũ. C. de fer. Nam aut delicta ſunt atrociora, vt latrocinium, ſacrilegium, crimen læſæ maieſtatis, adulterium, ſtuprum, incęſtus, raptus virginum, vel ſanctimonialium, veneficium, homicidium, parricidium, & ſi. & in his poteſt omnibus diebus, etiam paſchalibus, procedi ad torturã, tex. eſt expreſſus in d. l. nemo. ver, ſed ab his. & in d. l. prouinciarum. Si autem non ſunt crimina atrocia; ſed minora, in quibus eſt imponẽda pœna pecuniaria, tunc videtur, q̃ non poſsit fieri tortura diebus feriatis in honorem Dei, per d. l. nemo, in princi. & l. dies feſtos, ibi ſit idem dies a cognitionibus alienus, & l. quadraginta, & l. actus. C. de fer. Conſuetudo tñ videtur male ſeruare hoc, licet etiam in tortura, etiam alia ſupra, & infra dicenda male ſeruet, tñ hoc de die feſto poſſet roborari; q̃a tortura eſt quędam examinatio extraiudicialis. vnde ſi præceſſit iudicialis cognitio indiciorũ poteſt poſtea dicta examinatio fieri quolibet loco, & tempore,
53 † exemplo teſtis qui iudicialiter iurauit. nam poteſt examinari quolibet tempore, etiam feriato in honorem Dei, vt tenet Spe. in ti. de fer. §. ij. ver. quid ſi tunc teſtis. & Bart. in l. damni. §. Sabini. ff. de dam. infec. & Bal. in l. quando. C. de teſti. & eſt gl. in cle. j. de offic. deleg. Item poteſt hoc iuuari, vbi vigeret ſtatutum: prout eſt cõiter per Italiam q̃ in cauſis criminalibus procedatur quocunque tempore, etiam feriato in honorem Dei, vt vult ẽt ſtatutum in hac terra ſancti Seuerini, in rubrica de fer. An autem iudex debeat aduertere, ante-

quam

quàm deueniat ad torturam, a qua persona debeat
54 incipere. si sunt plures torquendi. † Respondeo, aut omnes sunt æque suspecti de crimine de quo quæritur, & tunc incipiendum est ab eo qui timidior est, si dispariter sunt timidi si vero æqualiter timerent torturam, tunc incipiendũ est a iuniori, & ab eo qui magis teneræ, ætatis est. casus est in l. vnius, in prin. ff. de qõ. Si vero æqualiter non sunt suspecti, sed ex omnibus, vnus est magis suspectus alijs, & tunc ab illo incipiendum est, & post istũ, tunc iudex debet examinare illũ, quẽ iudex crediderit facilius posse veritatem promere. tex. est in l. j. §. item diuus Adrianus. eo. ti. & ita vĩ mihi, quanuis Bar. in d. §. diuus. aliter loquatur. dicit enim Bar. quem refert & sequitur Areti. in tract. malefi. in verbo, fama pub. col. xxij. ver. nunc videamus de tortura. ꝙ iudex debet animaduertere, a quo melius & citius sperat extrahere veritatem, & ab illo torquendo faciat initium. Si aũt sperat ita ab vno, sicut ab alio, tunc initiũ faciat ab eo, qui magis de crimine est suspectus. Si autem omnes pariter sunt suspecti, incipiat a magis de-
55 bili. † Item si est pater & filius, incipiat a filio, in conspectu patris; quia magis timet in filiũ, quã in se, vt l. isti quidẽ. ff. quod me. cau. Et si est masculus, & fœmina, incipiat a fœmina quia est debilior, vt l. filio. C. de inoffic. testa. & l. deferre. in prin. ff. de iure fisci. sed Gandi. in suo tracta. maleficiorum. in rub. de qõ. & tormentis in ver. nunc videndum est, quo ordine sint habenda tormenta. dicit, ꝙ iudex sagax considerabit, a quo facilius veritas erui possit, vt ab illo quæstionẽ incipiat, tanquam a timidiore, & a magis suspecto, & a magis debiliore. & non a fortiore, vt l. j. §. qui quæstionem. ff. de qõ. & d. l. vnius. & a fœmina, potius quam a masculo, & a filio, potius quam a patre, per iura supra alleg. Et vide ad prędicta etiã per Io. And. in c. cum in contemplatione. de regu. iur. vbi ponit, secundum quod alias audiui a præcepto re meo in voce, ꝙ si inter torquendos est aliquis qui habeat aliquod turpe cognomen, sicut est in pluribus locis, puta foraboſco. vade nocte, & simi lia, quod ab illo erit incipiendum.

56 Videamus modo † quomodo se iudex gerere debeat quando posuit aliquem in tortura, in examinãdo, & interrogando tortum. ad hoc Barto. dat hanc practicam videlicet, ꝙ aut iudex procedit super generali inquisitione, quam formauit, constito sibi de maleficio, licet non constet de malefactore, & tunc testis debet interrogari, quis dictum maleficium fecerit, nõ autem debet nominare aliquem, videlicet an Titius fecerit illud: quia hoc esset magis suggestio, ꝙ inquisitio veritatis. et ita debet intelligi. l. j. §. qui quæstionem. ff. de qõ. & hoc casu, anteꝙ veniatur ad torturam, debẽt esse aliqua indicia contra testem, vt dictum fuit supra in hac princi. q. post prin. Aut iudex procedit per modũ specialis inquisitionis aut accusationis, contra certam personam, & tunc aut torquetur testis, aut ipse principalis. si torquetur quis, vt testis, tunc debet interrogari, an inquisitus, vel accusatus, fecerit maleficium intentatum vel alius, non autem interrogabitur de modo, & alijs circũstantijs. sed fit interrogatio hoc modo, quia interrogabitur, qualiter fecit illud maleficium inquisitus vel accusatus, & quãdo, in qua parte corporis percusserit. non autem interrogabitur limitate, si percussit sic vel sic. quia istud esset suggestio, vt dictum est. &
57 ita intelligit d. l. j. §. diuus Adrianus. † Aut torquetur, vt principalis, & tunc. d. §. diuus. dat formam. quia debet interrogari solum de se, & non alijs. Si autem in tortura aliquid deposuerit contra alium. tunc an illud faciat indicium, fuit alibi dictũ hoc dicit Bart. in l. j. §. qui qõnem. ff. de qõ. Item si interrogatur ipse principalis, debet eum interrogari in genere, si cum aliquo fecit aliquam rixam vel etiam ad speciem descendendo, si cum Caio, vel etiam magis ad speciem, si Caium vulnerauit. non aũt magis in specie inclinet, vel dicat, vel vlterius interroget, alias forte ille metu tormentorum vt doctus illud diceret, quod nunꝙ sciuisset dicere nec dicere potuisset. & sic contra ius cõfessionem haberet de delicto, quod forte nunꝙ commisit, quod est iniquum. facit quod not. glo. in l. prius. ff. ad Sylla. & Cy. in l. fi. C. de accu. & ibi Saly. in ver. quæro nunc de modo. ita dicit Aret. in tract. maleficio. in gl. in verbo fama publi. in vlt. col. sed do. Augu. de Ari. ibi in additio. dicit ꝙ ipse putat hæc vera. vbi indicia non essent nimis manifesta. sed vbi constaret de delicto vere cõtra inculpatum, non video quare iudex ad conuincendam malitiam malefactoris qui negaret; ad hoc vt sibi denotaret, ꝙ immo iudex scit omnia, quare iudex peccaret si hoc diceret reo, per ea que habentur in l. cum hi. §. si cum lis. ff. de transa. cum
58 si. vbi malitiis hominum est obuiãdum. † Sed ponamus ꝙ tortus negat, & in negatione perseuerat, an poterit iterum torqueri. Respõdetur, ꝙ in hoc, tex. videntur contrarij. nam l. repeti. in prin. ff. de quæstio. dicit simpliciter, ꝙ quæstio repeti potest, sed l. vnius. §. j. dicit ꝙ ita demum repetitur, si euidẽtioribus indiciis, reus opprimitur. Dicunt Doc. ꝙ aut nulla sunt indicia de nouo, & quæstio non potest repeti, aut sunt indicia de nouo euidentiora primis, & tunc potest repeti. & ita concordant dicta iura, secundum Iac. de Are. & Cy. in l. fi. C. de qõ. & Ray. & Bar. in l. vnius. §. j. ff. eod. tit. Et ibi dicit Bart. ꝙ licet ista sint vera de iure, tamen de consuetudine non seruatur, sed quæstio repetitur toties quoties iudici videbitur. Ipse tamen aliter intelligit istam materiam, dicendo, ꝙ quando apparent contra reum indicia leuia, & non multum manifesta, nec multum vrgentia, tunc quæstio nõ debet repeti; quandoq; contra reum apparent indicia manifesta, & euidentia, & multum vrgẽtia, tunc si in prima tortura, reus nihil dixerit, & stat durus, poterit iterum torqueri, vt d. l. diuus §. j. & d. l. repeti. Et quod dicitur in d. §. euidentioribus argumentis, exponit ideſt euidentioribus, ꝙ sint alia argumenta leuia, quæ consueuerunt apparere contra reos. sed secundum primam lec. de qua supra exponitur euidentioribus argumentis, quam fuerint prima argumenta contra reum. ita dicit ipse ibi. secundum tamen secũdam expositionem, dicit hanc materiam practicari. Aret. autem in

suo

ſuo tract.maleficiorum,in glo.in verbo,fama publica.col.xxij.ver.tertio quæro.dicit ꝙ Bartol.
59 in l.vnius.§.j.ff.de quæſtio.dicit† ꝙ ſi primo fuit ſufficienter tortus, nunc̃ꝙ tormentis poteſt repeti, niſi ſuperueniant indicia de nouo, vt ibi probatur.quod not.dicit ipſe Aret. contra aliquos crudeles iudices, qui quotidie torquent, & tormenta repetunt,& de nouo alia indicia non habent,quoniam tenentur in ſyndicatu; quia non poterant illum in tormentis repetere. & idem dicit tenere Saly.in l.ij.in fi.C.de cu.re.& dicit quod Dy. in ſuo tract.de qõni. dicit ꝙ aſſeſſores hoc non ſeruant.pro quorum opi. ſaluando allegat in authẽ. vt iudi.ſine quo.ſuf.§.oportet.ibi,iudices torquebunt fures &c. do.autem Augu. de Ari. in dicto verſicu.tertio quæro.in addi.dicit, ꝙ Bald. in l. milites §.de quæſtio.dicit ꝙ ſemel tortus, non poteſt iterum torqueri,& ſi faceret hoc iudex, quod repeteret,& tortus decederet, deberet acriter puniri domi. Catald. in ſuo ſyndicatu. in quæſtio. cxx dicit ꝙ leuiter tortus, poteſt iterum torqueri quantũcunque Bald.in l.obſeruare.C. quorum app.non re.dicit ꝙ ſemel tortus,etiam inſufficienter,non poteſt torqueri ſine nouis indicijs, quam ſententiam idem do. Augu.non credit eſſe veram, cum careat ratione,per doctrinam Bartol.in d.l. vnius.& dicit, ꝙ ſibi placet doctrina Gandi. in ſuo tract.maleſi.in rub. de quæſtio.& tor. in ver.
60 an quæſtio poſsit repeti. qui dicit † quod licet aſſeſſores,qui ſunt auidi honoris,ſeruent,vt repetant quæſtionem,ſine nouis indicijs, tamen communis opin. Doc.eſt, ꝙ ſine nouis indicijs nõ poteſt.Et idem affirmauit idem Gandi. in dicta rub. colum.j.licet ibi dicat,quod de conſuetudine,multi aſſeſſores hoc non obſeruent.Et Angel.in l.j.§. ſi quis.ff.ad Sylla.dicit, quod ſemel illata tortura caueant iudices,ne iterum torqueant.& Bald. in c.i.§.furtum.de pace iu.fir.dicit, ſemel tortus, bis,& ter,& ſufficienter, ſi tamen perſeuerat negando,& ſuperueniant indicia de nouo, poteſt iterum torqueri. & idem dicit in l.prima.C. de confeſ.in vij.colum. quod ſemel tortus competenter, non poteſt iterum torqueri ſine nouis indicijs. & Bartol.in l.vnius.§.primo.de quæſt. dicit per illum text. quod poteſt repeti tortura, poſt publicationem proceſſus,quando ſunt indicia euidentiora primis. Mihi autem. in tanta variatione, videtur latius diſtinguendum, videlicet,quod aut tortus ex primis indicijs fuit competenter tortus,
61 aut minus competenter, vel leuiter.† Primo caſu, aut noua ſuperuenerunt indicia & validiora primis, & repetitur quæſt. ſecundum omnes per text.in dicta l.vnius.§.j. Aut æqualia primis, vel minora,& tunc,aut in prima tortura reus confeſſus eſt, & poſtea variauit, quia negauit, & tunc propter noua indicia, dummodo de iure valida, ad torturam quæſtio repetitur, quia principaliter ſecunda indicia non ſunt purgata, propter primã torturam,in qua corpus, animuſque non durauit, quia confeſſus fuit, licet poſt receſſum a tortura diffiteatur. & ita vno modo poteſt intelligi.l. repeti ff. de quæſtio. Et hoc caſu forte etiam ſine nouis indicijs,poterit repeti tortura;quoniam ex illa prima confeſsione, etiam reuocata, videtur fieri nouum indicium. quod ſufficit ad repetendum torturam,vt videtur velle Bald. in l. bonæfidei.C.de iureiur. in iij. colum.& vide quod dicetur infra in vj. quæſt. videlicet de effectu torturæ,in verſicu.ſed ponamus. vbi de hoc late dicetur. Aut nihil confeſſus eſt in prima tortura,& tunc non repetatur,per d.l.diuus.§.j. niſi prima,
62 & ſecunda indicia eſſent multum vergẽtia,& manifeſta,vt dixit Bart.in d. l. vnius.§.j. † Si vero prima tortura fuerit leuis,& minus competenter facta,& tunc indiſtincte poſsit repeti.et ita etiam poteſt intelligi. d.§.j. Ad quod etiam facit quod not.Bal.in l.ij.C.quorum app.non re.ꝙ ſi aliquis fuit leuiter tortus,non habetur pro torto, ſicut leuis fabricula non dicitur febris. vt ff.de ædi. edi. l.ob quæ vitia.§. fina. Tormentum enim dicitur dolor corporis,& magna afflictio, vt not. Ioan. And.in nouella. in cap. cum in contemplatione. de reg.iur. ſecundum eum.Et ſecundum hanc diſtinctionem,intelligo quod dicit ibi Bald. ꝙ ſi tormenta ſunt plene impoſita,non poſſunt repeti,niſi ex nouis indicijs. & quod idem dixit in l.j. C.de confeſ.vbi dixit, ꝙ ſemel tortus competenter, non debet iterum torqueri,niſi ſuperuenerint noua indicia.Et hæc puto vera de iure, licet conſuetudo obſeruet contrarium, & latrũculatores multum inſæuiant in torquendo, repetendo pluries,& ita ſeruari vidi. & ita quãdoque ſeruaui,
63 licet minus iuridice.& malefactum fuerit. † Sed cum hic fiat mentio de nouis indicijs, quæro quæ dicantur noua indicia. hanc q.ponit. Aret.in d. tract.maleſi.in glo. in verbo, fama publica. colum.xxiij.in verſi. quæro quæ dicantur. dicit ꝙ noua indicia dicuntur ea, quæ differunt a præcedentibus,ſpem,vel ſubſtantia, verbi gratia, prima indicia erant de mala fama rei,vel quod erat inimicus &c.ſuperuenit poſtea vnus teſtis,qui dicit, ſe vidiſſe reum percutere,vel dicit, ꝙ vidit cum gladio euaginato, talia enim indicia dicuntur noua,quæ a prioribus, ſpẽ differunt, vel ſubſtantia,ſicut dicimus in capitulis nouis l.per hãc. C.de tempo.app.& c. fraternitatis. de teſti. quod dicit eſſe notandum, ne erretur, quia ſi primo fuerit habitum indicium ex fama per aliquos te-
64 ſtes,& cum eo fuerit data tortura.† Quid autem ſi quis fuit poſitus ad torturam præcedentibus legitimis indicis, & fuit confeſſus crimen de quo quærebatur, nec contra ipſum militant alia indicia,ſuper alijs delictis, an poſsit interrogari, vt confiteatur, ſi commiſit alia delicta, & maxime eiuſdem generis puta fuit tortus pro furto,& confeſſus,an poſsit interrogari, ſi commiſit alia furta. dic ꝙ non,vt l.j.in prin.ff. de quæſtio. ſed de conſuetudine ſeruatur contrarium quæ conſuetudo poteſt probari per l.non omnes.§.a Barbaris. ff.de re mili.& l. congruit.ff. de offic. præſi. ita dicit Gand.in tract.maleſi.in rubri. de quæſtio. & tormentis. in verſi.ſed quid de quæſtione. quæ quotidie occurrit de facto.& ita dicit etiam tenere Areti.in ſuo tracta.maleſi.in glo.in verbo,fama publica.in vlti.colum.ſed do. Augu. de Ari. ibi in ſuis additio. dicit quod talis conſuetudo

non valet,tanquã irrationabilis,& contra tex.in c.fin.de consuetu.& in l.ij.C. quæ sit longa consue.nam opus est,secundum ipsum, ꝙ primo constet de delicto anteq̃ ad torturam procedatur, vt l.j.§.item istud.ff.ad Syll.& fuit superius dictum.

65 † Ego puto ꝙ prædicta possint concordari hoc modo videlicet, ꝙ aut cõtra eum præcedit diffamatio generalis de illo crimine, videlicet, ꝙ est magnus latro,& tunc sit laudabilis illa consuetudo,ꝙ de alijs interrogetur propter illam diffamationem,per d.§.a Barbaris. Aut non præcedit talis diffamatio,& tunc secus. vnde iudex discretus, debet aduertere ad qualitatem personæ. Sed ponamus.ꝙ quis est tortus legitime, tamen non confitetur, immo persistit in negatione, quid habet facere iudex? Dicas,ꝙ debet eũ reponere in carceribus,& expectare,si potest habere noua indicia, & tunc, vt supradictum est. si habet noua indicia,vel vacillet,debet ipsum iterum torquere.Si autem nõ superueniunt alia indicia, vel nõ vacillat.debet assignare accusatori,si proceditur per viam accusationis,vnam dilationem, ad probandum,& producendum quicquid vult,& potest contra accusatum,vel inculpatũ, protestando, ꝙ alias,elapsa dicta dilatione, si non fuerit aliquid productum.vel probatum sufficienter, ipsum relaxabit. ita dicit Areti. in tract. malefi. in glos. in

66 verbo,fama publi.in vlt.col.in fin.† Vbi etiam dicit, ꝙ erit bona cautela, ꝙ in relaxatione iudex faciat apparere in actis torturam esse adhibitam contra detentum,cum moderamine,secũdũ quod indicia habita demonstrabant. & ideo quia fuerunt purgata bene indicia, non repertũ culpabilẽ,mandauit relaxari, & dicit hoc notari per Bart.in l.fina.in princi.ff.de quæstioni. Et dicit esse menti tenendum,ne iudex,alias faciendo, teneatur in syndicatu. Item si iudex indebite, & iniuste torsit aliquem, vtatur hac cautela,in relaxatione torti,videlicet ꝙ si vult faciat ipsum cõfiteri,ꝙ fuit legitime tortus, & ad dictam confessionem inducat ipsum blandis suasionibus, & de hac confessione faciat esse rogatum notarium,& in syndicatu non tenebitur. ita dicit Catald. de viso,in trac.de syndi.circa prin.in iij.ver. & ita dicit,ꝙ hoc voluit Ang.in l.iniuriarum.§.si quis quod decreto.ff.de iniur. & ita dicit, ꝙ ita vidit de facto practicari.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Quæstio seu tortura ad quid fuerit inuenta.*
2 *Confessioni factæ in tormentis quando standũ sit.*
3 *Confessioni in tortura factæ fides non habetur si in ea non perseueretur.*
4 *Tortus quomodo in confessione censeatur perseuerare.*
5 *Tortus non statim post torturam debet ad tribunal reduci,ad videndam ipsius in confessione perseuerantiam.*
6 *Tortus ad tribunal reductus an sit relaxandus, si confessionem in tortura factam reuocauerit.*
7 *Reuocatio confessionis factæ in tortura quando sit admittenda.*
8 *Confessus in tormentis qnando condemnari possit absque aliis probationibus.*
9 *Condemnatio non potest ferri ex confessione extorta per torturam illegitimam.*
10 *Torto metu tormentorum confitente montes, & maria,caueat sibi iudex ne damnetur in corpore,& anima.*
11 *Iudex an debeat statim credere ei qui sponte confitetur se aliquem occidisse, cuius corpus non reperitur.*
12 *Occidens aliquem, & proiiciens corpus in mare, an possit condemnari si de corpore mortuo non constet.*
13 *Iudex nõ statim confessione extorta legitime debet ad condemnationem procedere.*
14 *Condemnatio sequi potest ex confessione delicti spontanea.& probata.*
15 *Confessio delicti in dubio præsumitur spontanea.*
16 *Iudice,& notario asserentibus confessionem torti spontaneam reo autem dicente eam tormentorum formidine factam,cui potius standũ erit.*
17 *Cõfessio nõ potest dici spõtanea probata tortura.*
18 *Iudex condemnationem fundare non potest ex sola confessione reuocata.*
19 *Confessio sola in ciuilibus non obligat.*
20 *Confessus tormentorum formidine confessionem suam debet reuocare per se vel per procuratorem speciale mandatum ad hoc habentem.*
21 *Cõfessio vnica an sit sufficiens in criminalibus.*
22 *Assessores cauti in negotiis arduis confessionem apud acta repetere debent,ꝙ scilicet sponte confessus fuerit.*
23 *Confessionem suam qualiter quis interpretari possit.*
24 *Notarius non debet scribere reum tortum sponte confessum fuisse.*
25 *Reus quando dicatur sponte confessus, & quando coacte.*
26 *Reus dicitur sponte confessus in confessione perseueret.*
27 *Confessio facta in tortura quando censeatur valida.& nu.seq.*
29 *Executio an fiat in causa criminali ex confessione sola absque alio processu,& sententia.*
30 *Sententia in criminali semper est necessaria, in qua nũquã quis pro cõdemnato haberi debet.*

Quæstio

Quæstio sexta secundæ partis.

Sexto principaliter quæritur

1 de effectu tortuæ,& quęstionis.† Supra qua cōne est sciendum,cp tortura fuit inuenta, ad finem, vt per eam veritas negotij,de quo quæritur,illuminaretur,& inueniretur l.cum falsum. & l. hoc cp placuit.C.de qō.Et tamen nō semper, nec vnquā est ei fides adhibendæ,quia fragilis , & periculosa res est,& fallens veritatem. Nam quidā adeo sunt duri,vt millies torti, nihil dicant , de eo, de quo interrogantur,& plerique obdormiunt in ea. Ex quibus habui iam duos pro manibus, qui positi in tortura , ita obdormiebant , vt viderentur defuncti penitus,& postq̄ de ea deponebantur,stabant sic per aliquod spatium,& postea incipiebāt respirare,& continuo sic faciebant, quotiescūque ponebantur in tortura. Sed cum mutassem torturam ponendo taxillum ad talos,vnus ex ipsis, & in hac tortura idem faciebat,alius vero nō.Quidam vero sunt ita timidi , & fragiles, & doloris impatientes,vt omnia confitentur,etiam falsa, & quæ nunquam cōmiserunt,vt est de his tex. in l. i.§.quæst.ff.de quæst.& Seneca dicit ēt innocentes cogit mentiri dolor. & horū est maior numerus q̄ obdormientium. vnde iudex debet multū
2 aduertere,ne de facili credat.†Et ideo hic quæro,an confessioni factæ in tormentis,credi,& stari debeat? Respondeo,text. in d.l.j §.diuus Seuerus.ff.de qō.dicit confessiones reorum.pro explo ratis facinoribus haberi nō oportet,si nulla alia probatio,religionem iudicis instruat.& sic videtur velle,cp non credatur,nec stari debeat, sed in l.edictum.ff.eo.ti.dicit quæstiones efficaciſsimas esse ad inquirendam veritatem, & in l.j.§ si quis vltro.eo.tit.dicit,cum in tormentis constiterit,& sic innuunt dicti tex.cp confessio facta in tormentis fidem faciat glo.in l.fi.C.de qō. dicit cp confessioni factæ in tormentis statur, si perseueretur. & ita loquitur d.l.j.§.si quis vltro. & d.l. edictū. secus si perseueretur. & ita loquitur d.§.diuus seuerus. & istud etiam sequitur ibi Odofred. & ista distinctio est de mente Azo.in sum.C.eo.in fi. gl. etiam ponit eam in d.§.diuus seuerus.& istam tenet ibi Bar. Bal.autem in l.j.C.de confes. in iiij. colum.distinguit, cp aut reus in tormentis confitetur,precedentibus legitimis indicijs,& statur sue confessioni,præsertim,si perseueret in ea,aut non præcedunt aliqua indicia,vel argumēta vel sunt ita leuia,cp non faciunt præsumptionem. & tunc non statur cōfessioni,nisi in ea perseueret,vt not. in glos. in dicto.§.diuus seuerus. secundum eum . Ego puto,cp ista distinctio Bald. non sit bona nec
3 vera.& miror,cp ita insipide, contra morem suū, locutus fuerit.Nam in primo membro vult,cp†cōfessioni factæ in tormētis stetur,ēt si non perseueretur in ea.sed istud est contra gl.& Doct.omnes, vt supra relatum est , & contra dictum.§.diuus. Item in secundo membro similiter male dicit,per tex.& quæ ibi not.per Bar.in l.pen.ff. de quæst. vbi confessioni factæ in tormētis nunq̄ statur, ēt si perseueretur, si fuerit habita non præcedētibus indiciis vt ibi est tex. secundum vnam lec.quam tenet ibi Bar. late examinaui supra, in proxima prin.q.in ver.sed ponamus cp quis.& ista est cōis opi.in vtroq; prędictorū mēbrorum. vnde bonus q̄q; dormitat Homerus. et hoc idē melius loquendo consuluit Bald. in suo consil. incipiente , tres sunt casu pro quo consilio require infra vbi forte ponam,de verbo ad verbū,in ver. & quia supra. & idem ipse voluit in l.imperator. la ij.ff.de stato.dicendo,cp confessio extorta per torturaā mi-
4 nus legitimā,nihil valet. †Sed quæro,qūo dicatur in cōfessione perseuerare. Respondetur,cp ad hoc vt dicatur perseuerare in confessione, oportet cp post confessionem factam in tormentis reducatur in loco publico iudicij, & ibi corā notario, & publicis personis cōfirmetur text.est in l.ij.C. de cust.re,secundum Bar.in d.§.diuus Seuerus.in l.j.ff.de qō. Ista tñ perseueratio debet esse,& fieri extra loca tormentorum,in loco vnde tortura nō vī.& dicitur perseuerare præsertim si hoc confiteatur corā amicis, arg.l. quæro ff.de ædil.edic. dixit Bal.in l.ij.C.quorum app.nō reci.sed idem Bal.in l.j.C.de confes. cp perseuerare dicitur eo-ipso,cp non reuocet ipsam. Non obst.si dicatur,cp confessio facta metu tormentorum non valet , qa talis metus non est iustus; quia iudicis authoritas operatur, cp factum per talem metū, valeat: quia pertinet ad executorem iustitiæ , vt ff. quod met. cau.l.iij.cum non fiat contra bonos mores,sed iure licito, vt ibi patet.Si autē iste appellat,non intelligitur perseuerare , sed tacite reuocare, vt ff. de ap.l.creditor.§.iussus. ita dicit ipse, quod non placet,immo requiritur expressa ratificatio ad locum tribunalis facta,per d.l.ij.ff.de cust.re. vide Bal.in proœmio.C.in fi.& in c.j.de pace iur.firm. de his tñ vide quæ dicentur infra in hac eadē q.
5 † Sed an statim cp tortus deponitur de tortura, debeat duci ad tribunal,ad videndum,an perseueret in confessione habita? Respondeo cp non,sed debet repausare,saltem per diem & nocte̅m , sine tormentis,& postea debet duci ad locum, de quo supra dictum est,& si confitetur,tunc dicitur perseuerare, si aūt hoc faceret statim post tormenta, non diceretur perseuerasse ita not. Iaco.in d.l.ij. C.de cust.re.vt refert, & sequitur Ange. in l.j. ff. eo.tit. Et ideo dixit Bald.in prin.C.super rub.cp perseuerantia expressa requirit, cp pluries confiteatur,diuersis temporibus,sed quando pluries cō fiteretur eodem tempore. ista est vna confessio tm̄,et non est proprie perseuerantia de hoc est gl. not.in simili.in l.iiij.ff. de pig. act. secundum eū, quod est notandum.Ipse tamen in l.ij.C.quod me. cau.in iij.col.aliter loquitur,Bar.in d.l.j.§.diuus seuerus.ff.de qō.dixit cp debet duci ad banchum, eo tempore , quo cessauerit dolor tormentorum, sed si reduceretur ad banchum , stantibus dictis doloribus,totum hoc videretur factum,& dictum formidine tormetorum . argumen. l.quod ait.§. final.& de adul. & sic dicti Docto.mire inter se sunt varij , sed possunt saluari, distinguendo hoc modo videlicet cp dictum Bart.procedat,quando est certum dolorem cessasse,vel durare,sed quando de hoc dubitatur , loquatur Iacob. Butr. quia

per diem & noctem præsumitur cessasse, & ita
6 intelligo hanc quæstio. † Sed ponamus, ꝙ tortus confessus in tortura, fuit ductus ad tribunal, vt ratificaret, sed ipse negauit, quod in tortura confessus est, & an propter hoc debeat relaxari, cum non confiteatur apud tribunal, vel debeat tantum torqueri, quod apud tribunal dicat illud, quod dixit in tormentis. Bald. dicit ꝙ post talem reuocationem remaneat semiplena probatio. allegat gloss. in l. ij. C. de cust. reo. & ideo, nisi reuocans probet contrarium, compellitur perseuerare in confessione, etiam per repetitionem tormentorum. ad hoc quod not. Innocen. in cap. per inquisitionem de elec. ita dicit Bald. in l. bonæ fidei. C. de iureiur. in iij. colum. sed idem Bald. in
7 dicta l. ij. C. de custo. reo. dicit, † ꝙ quando quis in confessione non perseuerat tacite vel expresse, sed reuocat, & tunc si sunt aliqua indicia facientia pro reuocatione, admittitur reuocatio, vt l. j. §. si quis vltro. ff. de quæstio. si autem indicia faciunt contra eum. non admittitur reuocatio, quia vbicunque potest quis cogi confiteri, nō admittitur reuocatio, sed iste potest cogi confiteri, ergo fortius potest cogi perseuerare in confessione. vbi autem nulla indicia apparent pro, vel contra, videtur ꝙ ista reuocatio confessionis spōte facta, non procedat, nisi error allegetur, & probetur, vel non staret per allegantem, sed staret per iudicem, quo minus probaretur, vt l. de ætate. §. fina. ff. de interro. act. facit quod not. in l. ictus fustum. ff. de infami ita dicit Bald. in d. l. secunda. & est ellegans distinctio ita debet intelligi, ꝙ ipse not. in l. fi. C. de proba. vnde hoc casu posset cogi perseuerare in confessione, per repetitionem torturę. Et quia supra facta est mentio de confessione habita in tormentis, quęro generaliter, an confessus in criminalibus, possit ex sola cō
5 fessione condemnari, absque alijs probationibs.
8 † Respondeo tres sunt casus. nam quandoque qs cōfitetur in tortura, seu formidine tormentorum, & hoc constat, quandoque quis confitetur sponte, & hoc constat ēt, quandoque quis confitetur, & dubitatur, an sponte, vel formidine tormentorū confessus sit, quia torius dicit timore tormentorum se confessum, & iudex illud negat, Primo casu Bal. in dicto consilio suo, quod incipit, tres sunt casus, dicit quod quando quis confitetur in tortura, vel formidine tormentorum, & hoc constat, & tūc si non præcedunt indicia, non creditur confessioni, & si post confessionem probantur indicia, tunc iudex appellationis nō debet confessionem sequi, quia illegitima, & contra iuris formam fuit extorta. vt legitur & notat, in l. maritus. ff. de quæstionib. Indicia ergo debent precedere per legitimos testes legitime recipiendos, & examinandos, & enim extra iudicium aliquid dicerent sine iuramento, facerent indicium, quia depositi non iurati. C. de testi. l. solam. & in l. iurisiuran. & indicia sunt probanda per duos testes con testes, non singulares. C. famil. erciscund. l. fina. in gloss. ita dicit Bald. in dicto consilio. in isto primo capite. Quibus adde quod quomodocunque tortura sit illegitima est verum quod dicit Bald. non solum si sit illegitima eisdem personis, quę torqueri non poterant. de quibus supradictum fuit plene, in iiij. quęstion. princip. dum tractauimus quæ personę possunt torqueri, & quæ non. vel respectu causæ, super qua fuit adhibita tortura, de quo dixi supra in iij. q. princi. vbi habetur, in qua causa sit habenda tortura, & in qua non. vel quia non formata inquisitione vel accusatione, & ante lit. conte. vel non seruatis alijs, quæ fieri & seruari debent. propter quæ non potest deueniri ad torturam. de quibus plene dictum fuit in
9 v. quæstio. princ. per totum, vbi vide, † nam ex tali confessione extorta per torturam illegitimam non poterit deueniri ad condemnationem etiam si fuisset millies ratificata, cum non valeat, vt dictum fuit in d. v. q. prin. in ver. sed ponamus, quod quis est minus legitime tortus &c. Si autem confessio fuit extorta per legitimam torturam, tunc ad hoc, vt ex ipsa possit deueniri ad condemnationem, est opus, vt in ea fuerit perseueratum, & sic, ꝙ fuerit ratificata legitimo modo, prout superius in hac q. dictum est. Item est opus, vt certa sit & specialis non vaga, & generalis. & constet de facto, puta, in furto. de rebus subtractis. ita dicit Bald. in d. authen. sed nouo iure. in ver. sed pone, ꝙ quis confitetur, per l. in rebus. §. illud. ff. ad Trebel. & Pau. de Cast. in d. authen. sed nouo iure. & Are. in tract. malefi. in gl. in verbo, & vestem coꝛlestem. in vij. colum. in ver. quid si quis confite-
10 tur. vbi etiā dicit, † ꝙ iudex debet esse bene cautus, ne damnet animam & corpus, quando fur cō fitetur maria & montes, & plura furta commisi se, ꝙ velit dicta furta alibi commissa, & hic qualificare, & verificare mittendo nuntium ad habēdum informationem pro veritate, & ad reperiendum dicta furta, ita ꝙ appareat, quæ distraxerit, & quæ pignorauerit, & quæ penes se, vel aliū habeat, alias sæpe innocente condemnaret, qui metu tormentorum, multa non vera confitentur, contra. l. absentem. ff. de pœ. & vide ad hoc etiam per Ioan. And. in addi. Spe. in ti. de sen. in versi. titius fuit confessus, & Gand. in tract. malefi. in rub. qualiter fiat accu. & Ange. in l. j. C. de confess. qui dicit, ꝙ si quis confitetur occidisse hominem, qui viuus apparet ꝙ confessio non tenet, neque ligat confitentem vt l. inde neratius. §. fina. cum l. seq. ff. ad l. Aquil. si aut constat hominem occisum, tamen nescitur a quo, tunc confessio ligat, ibi.
11 † Sed quid si nō apparet, nec virtus, nec mortuus, exemplum, confitetur quis se duos, vel tres mercatores occidisse incognitos, & eos proiecisse in flumen, nec corpora reperiuntur, an illa confessio erit sufficiens ad condemnationem, dicit ipse videtur ꝙ non, ex quo non apparet, saltem corpora interempta. sed dicit ꝙ contrarium fuit determinatum Perusij per egregium d. Nico. de Torrellis. ibi præsidentem. & dicit ꝙ bene fecit, ex quo inquisiti erat malæ famæ & conditionis, & erant robatores, & stabant iuxta clanas, ita quod in illud flumen habiliter potuerunt corpora proiecisse, si autem non esset verisimile, propter distā tiam loci, vel propter bonam famam inquisiti, nō crederem de iure, ex tali confessione, quem

esse

eſſe damnàndum, nec debet vltro cõfeſſum iudex incontinenti punire, & confeſsioni credere vt d. l. ſi quis vltro. §. diuus. ff. de quæſt. ita dicit Ang. in l. certum. ff. de confeſ. damnat illum do. Nico. de Torrel. præſidentem Peruſij, ꝙ per illas confeſsiones generales, condemnauit illos inquiſitos, cum non conſtaret de rebus ſubtractis, & de corporibus mortuis. & hoc idem confirmat in addi. ſpe. Bald. in titu. de ſen. in xviij. colũ. qui dicit.

12 †ꝙ ſi quis confitetur ſe hominem occidiſſe, & corpus proieciſſe in mare, ꝙ cum non conſtet de corpore mortuo, ille non poteſt ex hoc cõdemnari, niſi ſaltem probetur illum per famam eſſe mortuum, ſed do. Augu. de Ari. in addi. dicti trac. maleſi. in d. verſi. quid ſi quis confitetur. dicit, ꝙ iudex ſemper debet facere, ꝙ cõſtet de delicto perpetrato, & rebus ſubtractis, etiam ſi fur, & reus eſſet malæ famæ, per d. §. item illud. in l. j. ff. ad Sylla. & ita videtur ipſe velle. in d. tract. ſuper eo. verbo, fama pub. circa fin. additionis, ad verſ. poſtq̃ aliquis fuit captus & incarceratus &c. Et ita ego approbo, ꝙ ſi non conſtat de delicto, & corpore, in quo dicitur factum delictum iudex, ex confeſsione, non procedat ad condemnationem, maxime corporalem, per prædicta, & per ea quæ dicta ſunt ſupra iiij. q. princi. ſupra de tortura. & verſi. item no. ꝙ nunquam &c. vbi fuit dictum ꝙ non eſt deueniendum ad torturam, niſi conſtet de delicto, ergo multominus ad condemnationem.

13 † Quinimmo etiam ſi conſtaret de delicto, puto eſſe aduertendum, quod iudex non deueniat ad condemnationem, ex confeſsione, etiam legitime extorta per torturam, eſto etiam ꝙ ſit ratificata, ſed velit antequam procedat ad condemnationẽ, verificare, inquantum poteſt dictam confeſsionẽ, ſaltem per aliqua veriſimilia, quia multa dicuntur nõ vera, & ratificantur etiam propter timorẽ torturæ, per ea quæ habentur in l. j. §. queſtioni. ff. de qõ. & fuit dictum ſupra in princ. huius vj. q. prin. Ego enim vidi, & audiui, aliquos fuiſſe ex tali confeſsione iniuſte ex inaduertentia, vel ſeuitia officialium cõdemnatos, & morte traditos, qui non aliter perquiſita veritate proceſſerũt ad condemnationem, & executionem ex ſola cõfeſsione, non verificando aliter factum, & quod fuerint iniuſte damnati, fuit detectum ex poſtea; quia fuerunt capti. alij ex poſtea, qui talia delicta commiſerant, ex quo fuit declaratum illos fuiſſe iniuſte damnatos. vnde ſit bene cautus iudex, ſaltem, vt excuſare ſe poſsit in foro poli, vt velit prius verificare factum ex aliquo certo ſigno. verbigratia, ſi fuit aliquid ſubtractum, quæratur poſt confeſsionem, quid confeſſus fecerit de re ſubtracta. & ſi dicit ſe vendidiſſe, vel pignoraſſe alicui exploretur ab his, quibus dicit vendidiſſe, vel pignoraſſe, an ſit verum, & his ſimilia fiant, & nunc eſt de facto, in hac inclyta ciuitate Senenſi, in noſtro prætorio, in quo detinetur vnus, occaſione homicidij de nocte commiſſi, & ille quandoque fatetur, & quandoque negat, tamen vltimo perſiſtit in confeſsione, propter timorem torturæ, cuius eſt nimium pauidus, & dicit ſe poſuiſſe enſem cum quo interfecit, modo in vno loco, et modo in alio, & tamen adhuc non poteſt ex aliquo ſigno clare innoteſcere iudici maleficiorum, quod iſte vere fateatur. certe malefaceret, & ita ſibi dixi, ſi ex ſola confeſsione, ipſum condemnaret, niſi aliter dictam confeſsionem, cum aliquo vero ſigno verificaret.

14 Secundo caſu quando † quis confitetur ſponte, & hoc conſtat, tũc ſecundum Bald. in d. conſi. ſtatur ſuæ confeſsioni l. qui ſententiam. C. de pœn. niſi indicia probabilia. & veriſimilia, vel ipſa innocentiæ ſubſtãtia, in contrarium appareat, vt ff. de quæſtio. l. j. §. ſi quis vltro, & iſto caſu. ſi quis reuocet confeſsionem, & coram iudice appellationis detegat innocentiam debet liberari, vt not. ff. de app. l. creditor. §. iuſſus. & C. de erro. aduo. l. fi. & C. quo. ap. non re. l. j. per Cy. Bart. autem in l. j. §. diuus Seuerus. ff. de quæſt. dicit, & etiam gloſ. ibi ꝙ talis confeſsio ſufficit ad condemnandum, vt l. fi. confeſſus. ff. de cuſto. re. d. l. qui ſententiam Bal. tamẽ in d. l. j. C. de confeſ. dicit in v. col. ſuper hoc mẽbro, diſtinguendo, ꝙ aut confitetur verum, aut falſum, aut dubitatur. Primo caſu dicta confeſsio nocet confitenti, & ei ſtatur, niſi eſſet talis cõfeſsio, quæ poſſet interpretari in bonam partem. c. cum dilecto. de accu. Secundo caſu, non eſt ſtandum, quia talis confeſsio eſt contra naturam veri, vt l. j. §. ſi quis vltro. ff. de quæſt. & l. non tantũ.

15 ff. de ap. † Tertio caſu, quando dubitatur, dic ꝙ præſumitur ſpontanea. primo, quia nemo præſumitur ita fatuus, ꝙ mentiatur, in ſeipſum. ſecundo, quia confitetur præſtito iuramento de veritate dicenda, & ſic ipſe confitetur ex conſcientia perpetrati ſceleris. tertio, quia habetur pro veritate, ita dixit Bald. ibi. Eo tamen caſu, quo cõfeſsionem falſam non nocere dictum eſt, intelligo, ſi ſit reuocata eius ſententia, & probatum de innocentia. Si autem eſt lata ſententia, & foret appellatum, tunc etiam in cauſa appellationis poſſet de innocentia deduci, & probati, & debebit ſolui, ſi probata fuerit, vt ff. de app. l. creditor. §. iuſſus. & C. de erro. aduo. l. fina. & ita voluit Bald. in dicto conſi. tres ſunt caſus. Si autem non eſſet appellatum, & iudici conſtaret de innocentia condemnati, & tunc ante executionem factam, & habet locum dicto §. ſi quis vltro. quia debet referri principi pro liberatione condemnati, & interim debebit ſuperſederi. ſi vero eſſet facta executio, antequam de innocentia conſtiterit, & tunc ſententia & executio fuit iuſta, ſed per ipſam non liberatur verus delinquens caſus eſt in l. qui ſeruum. in princip. ff. de itine. actuque priua. & tenet Bald. in l. ij. C. quib. res

16 iudi. non no. † Tertio vero caſu principali, quando dubitatur, an ſponte, vel formidine tormentorum. quis confeſſus fuerit, vt quia cõfeſſus dicit ſe confeſſum formidine tormentorum, ſed iudex dicit ſponte, & idem dicit tabellio, & ſic eſt dubia per negationem, tunc Bald. in d. l. j. C. de confeſ. dicit ꝙ ſi quidem nulla fuerunt adhibita tormenta, & imputet ſibi cõfitens, quaſi dicat, ꝙ ſumit ſpõtanea. ſi vero fuerũt adhibita, vel præceſſerunt terribiles minæ, vel minaces iactantiæ,

& tunc præſumitur metus, niſi eſſet talis malefactor, cui iudex deberet imminere, tanquam terribilis, quia potius tunc eſt præſumendum cõtra cõfitentem, quam contra iudicem. ita intelligitur quod not. Bart. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. ff. de noui ope. nunc. & ſic cum duæ præſumptiones poſsint eſſe, vna ꝙ per metum alia ex cõ ſcientia criminis, præſumam potius ex conſcientia. quod eſt notandum ſecundum eum. Ad quę ẽt facit quod dicit Bart. in l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſ. & cle. ꝙ quãuis ſit carceratus, tamen eius confeſsio non præſumitur facta per metum; quia iudex non dicitur inferre metum, vt not. Archid. xv. q. vj. ſi ſacerdotibus. quia præſumitur pro iudice vt l. iij. C. de offi. ci. vbi eſt text. notabilis.

17 †Item dicit ꝙ probato metu, vel tortura, eſt quaſi impoſsibile probare, ꝙ ſponte fuerit cõfeſſus, per no. per Innoc. in c. ſuper hoc. de renun. ſecundum Bald. Item dixit idem Bald. in l. nouiſsime. in fi. principij. ff. quod fal. tut. au. ꝙ licet quis ſit relaxatus per curiam, tamen ſemper præſumitur metus inſtare, ne iterum compellat, quod eſt menti tenendum ſecundum eum. Bald. ipſe vero in d. conſi. tres ſunt caſus. in quo membro dicit, ꝙ ſi quidem coram iudice appellationis probatur delictum, debet ſequi condemnatio, ſi autem dato termino vtrique parti, non probatur delictum, tunc quia communiter tales confeſsiones, conſueuerunt per aſſeſſores, & poteſtatem, per tormenta communiter extorqueri forte per locum a communiter accidentibus debet præſumi formidine tormentorum, ad hoc facit quod not. Cyn. & clarius Iacob. Butri. in l. ij. C. quod metus cau. & ibi multum aſſeſſores reprehenduntur, quia faciunt ſcribi, quod fuit ſponte confeſſus. Item ratio naturalis hoc dictat, quia nemo vitam ſuam odio habet, ſe non chi ſe impicha per la gola. non eſt veriſimile, quod exiſtens in fortia iudicis ſponte confiteatur, ſufficit enim terror eorum qui mina-

18 cem ſeruorem ponunt. † Et ſola ergo confeſsione reuocata, & dato termino ad probãdum hinc inde, & maleficio non probato, non credo ꝙ iudex poſsit fundare cõdemnationem, maxime ſecundum gloſ. quæ dicit ꝙ ſoli nude confeſsioni non creditur, vt no. C. de cuſt. re. l. ij. alias parum prodeſſet etiam ignorantibus appellare, quia durum eſt probare torturam. quæ fit in camera iudicum, nec aſſumuntur teſtes quorum dicta poſſent haberi, ſicut docet experientia. & ſic lex quæ permittit appellare confeſſo, eſſet ludibrio, ita dicit Bald. in d. conſi. Pet. vero de Anch. in conſi. ſuo. xxiiij. quod incipit viſa inquiſitione formata contra Philippum de Mantua &c. referendo cõſilium pfædictum dicit, ꝙ ad prædicta faciunt nota per Bald. in l. nouiſsime. ff. ꝙ fal. tu. au. poſt Cyn. vbi dicit ꝙ ſemper præſumitur in officiali metus & terror ab eo inferri ſcilicet per impreſſionem. C. quod met. cau. Et licet quis ſit relaxatus, tamen ſemper metus inſtare videtur, ne iterũ capiatur, & talis recte poteſt dici metus continuatus vt cap. j. quod met. cau. & idem dicendum eſt in iudice cuius metus poſito in carcere pro crimine, ſemper inſtat ad torturam, quia familiam & alia inſtrumenta ſemper in prõptu habet, ita ꝙ potẽtia nocẽdi, & torquẽdi in habitu. idem operatur, ꝙ potẽtia in actu. vt c. non ſolum. de ap. in vj. & l. labeo. de ſtatu homi. & habet hoc in ſe æquitatem. nam ſi nimiam reuerentiam tormentorum contrahentis metimur, vt l. j. § quæ onerandæ. ff. quarum re. act. non da. & xxij. q. iij. vnuſquiſque. multomagis nimia tormentorum. formido quam formidinem iuſtam reddit communis vulgi opinio quæ habet ꝙ officiales conſueuerunt captos, & inquiſitos de crimine prætermiſſa iuris grauitate torquere. ad hoc quod not. per Bartol. ff. de nouo. ope. nuncia. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori.

19 †Item nuda confeſsio, non ſufficeret in ciuilibus ad obligandum. l. cum de indebito. ff. de probatio. & c. ſi cautio. extra de fide inſtru. multominus in criminalibus, vbi agitur de ſalute hominis. nec eſt veriſimile ꝙ quis vltro confiteatur illud quod vitam adimat, vel ſtatum eius vel famam minuat, abhorret enim hoc natura quod ſeruari deſiderat, mortem autem & pernitiem, vt ait Boetius, euitat. Confeſsionem ergo non veriſimilem, & ſponte factam non debet iudex admittere, niſi alia ſuffragentur adminicula. vt not. in c. quia veriſimile. de præſump. & ſic confeſsio contra naturam non valet, vt in c. fi. de confeſ. & c. nos in quenquam ij. q. j. nec confeſsio contra præſumptionem, quæ eſt ſecundum naturam ſcilicet ſeipſum conſeruare mortemq; & pernitiem euita-

20 re. † Remedium ergo eſt ꝙ ille qui dicitur confeſſus formidine tormentorum, confeſsionem ſuã reuocet, per ſe, vel per procuratorem habentem ad hoc ſpeciale mandatum, nec iudex aliter dicto crimine, non probato poterit eum condemnare, rationibus ſupradictis. hæc dicit do. Pet. in d. conſi. dicens etiam ita de facto obtinuiſſe licet iudices maleficiorum, difficiles & rigoroſi in admittenda dicta reuocatione confeſsionis, ſe exhibeant, & euolant ad condemnationem, cum per inquiſitionem procedunt, & credunt vileſcere in conſpectu hominum, cum aliquem abſoluunt, contra l. abſentem. ff. de pœn. hæc ille. & licet iſta videantur varia dicta, tamen omnia reducuntur ad concordiam, cum hac diſtinctione, ꝙ ſi conſtat de tortura præſumitur cõfeſsio meticuloſa, hic tamẽ metus ſi præceſſerunt indicia non infringit cõfeſsionem. per dicta in primo membro. Aut nõ cõſtat de tormentis, & tunc, præſumitur ſpontanea, & iſtam puto veritatem, hoc addito, niſi ex conſuetudine iudicis, aliud eſſet dicendum. per ea quę not. Bartol. in d. §. ſi quid ipſi prætori. & ita intelligo quod dicit Bal. in d. conſi.

21 Rurſus quæro †an ĩ criminalibus ſufficiat vnica tantum confeſsio, vel debet eſſe repetita ſæpius. hanc q. tangit glo. in l. diuus Seuerus. ff. de quæſt. & in l. ſeruos. C. ad l. Iul. de vi. & in l. ij. C. de cu. re. & per Cy. Bal. & per Azo. in ſum. C. de confeſ. gloſ. etiã ponit in l. j. C. de confeſ. & ibi Bal. & per Spe. in tit. de confeſ. §. j. ver. & hoc in ciuili. & per Iaco. But. in l. ij. C. quod met. cau. vera concluſio, & cõmunis, & quaſi omnium eſt, ꝙ aut quis in iudicio eſt ſponte confeſſus crimen, de quo agitur, & tunc

vnica

vnica tm confeſsio ſufficit ad ipſum condemnandum.tex.eſt,& ibi glo.in l.ſeruos.C.ad l.Iul. de vi.& l.qui ſententiam & l.cum reis.C.de pœ.& l.ſi quis in hoc genus.C.de epiſ.& cler. Aut confeſſus eſt in tormentis, & formidine tormentorũ, & tunc quia illa confeſsio communiter fit extra locum iudicij,non ſufficit ad condemnandum, ſed eſt iterum repetenda apud tribunal in forma iudicij,& forte coram teſtibus, & iſte eſt intellectus.l.ij.C.de cuſt.reo.& iſtam diſtinctionem poſuit Azo in ſum.C.de confeſ.licet in l.j.C.de confeſ.aliter loquatur in appara.& hanc ſentit glo. in d.§.diuus.& Spe.tenet in d.ver. & hoc in ciuili. & Odo.Cyn.& Bald.in d.l.ij.C.de cuſto. reo.

22 †Cauti tamen aſſeſſores in arduis negotijs ſemper repetunt confeſsionem apud acta. ꝙ ſponte confeſſus fuerit quãuis etiam præceſſerit tortura. ita dicit Bal.in d.l.ij.C.de cuſto.reo.& quod ſupradictam concluſionem tenet Bart.& Gand. qui dicunt idem de conſuetudine obſeruari. & allegant quod not.in l.ſeruos.C.ad leg.Iul.de vi.hæc dicit Bald.in d.l.ij.dicens etiam,quod aliquando in confeſsione perſeueratur per expreſſam confeſsionem factam apud acta. & non eſt dubium ꝙ talis confeſſus,ex ſola confeſsione poteſt damnari,ſecundum omnes. Quandoque in confeſsione perſeueratur tacite, quia non reuocatur confeſsio,& tunc,aut emanauit ſponte, & ſufficit aut metu tormentorum, & non ſufficit,immo repetẽda eſt confeſsio,immo aſſeſſores, vt non ſtetur in dubio iſto,faciunt ſcribi,quomodo reus fuit ſponte confeſſus,& quaſi,vt plurimum,iſta confeſsio eſt falſa. Quandoque in confeſsione non perſeueratur tacite,vel expreſſe, ſed reuocatur confeſsio,& tunc ſi quidem ſunt aliqua indicia facientia pro reuocatione,& admittitur reuocatio, ſed poteſt cogi confiteri, ergo fortius cogi poteſt perſeuerare in confeſsione. ſi autem nulla indicia apparent pro, vel contra videtur ꝙ iſta reuocatio ſponte facta non procedat, niſi error allegetur,& probaretur,vel ſtaret per iudicem non per allegantem quo minus probaretur,vt l. de ætate. §.fin.ff.de in.erro.acti. facit quod not. in l. ictus

23 fuſtium.ff.de infami.†Confeſsionem autẽ ſuam, quis poteſt interpretari,exponendo, non perimere in totum.c.cum dilecti.de accuſ. hæc Bald. in d.l.ij.ſed glo.in d.l.ij.& quidam ſui ſequaces, vt fuit Fran.Accur.dicunt ꝙ ſiue ſponte, ſiue per tormenta quis confeſſus fuerit,non eſt adhuc puniendus,niſi perſeuerer.& hoc probant per tex.d.l.ij. qui generaliter loquitur, ergo generaliter eſt intelligendus.ff.de le.præſtan. l.j §.generaliter. & l.de pretio.ff.de publica.pro quorum ſententia facit.C.ad l.Iul.de vi.l.ſeruos.vbi dicit confeſsionibus. in plurali.ſed tu teneas quod ſupra concluſum eſt,quæ eſt communis opinio. Sed ponamus quod quis eſt confeſſus per torturam,& in ea perſeuerauit,ratificando apud acta,& confitendo, an liceat notario ſcribere, vel iudici præcipere ei, ꝙ ſcribat,ꝙ confeſſus fuit ſponte ſuper hac quæſt. Inno.in c.ſuper hoc de renunc.vt refert Bald. in l.ſi quis in hoc genus.C.de epiſ.& cle.dicit quod probata tortura eſt quaſi impoſsibile probari cõ feſsionem ſponte factam.& in d.l.ij.C.de cuſto. reo.dicit ꝙ talis ſcriptura vt plurimum eſt falſa.

24 Iaco.But.in l.ij.C.quod met.cau. † dicit ꝙ iudex & notarius malefaciunt, in actis apponere, ꝙ ille qui tortus eſt ſponte confeſſus ſit, & talis ſcriptura eſt falſa Bart. in l.j.§.ſi quis vltro. de qõ.ff.in fi.dicit ꝙ ſi confeſſus eſt reus in actu torturæ,non debet dicere notarius,ꝙ ſponte,ſecus ſi poſtea confeſſus ſit.Bal.in l.j.in v.col.C.de confeſ.dicit ꝙ notarius non incidit in falſum, primo quia vidit & audiuit hoc,& nõ vidit & audiuit contrarium præſertim tunc, vnde de hoc non poſſet conficere inſtrumentum,vt l.hac conſultiſſima C.qui te.fa. po. Item quia naturali ratione debet credere ꝙ ille confiteatur propter conſciẽtiam perpetrati criminis. Item etiam iudex excuſatur,quia non fuit tortus ad hoc præciſe, ꝙ cõfiteretur,ſed vt verum diceret,& ideo cum nõ fuerit tortus ad hoc ſignanter,& ſpecifice, ſequitur ꝙ tenetur confeſsionis,non eſt omnino tormentarius,ſed ſecundum quid eſt liber, & intentio iudicis, fuit & eſſe debuit, ꝙ ſi confiteretur quia verum,non quia tortus. Item quia ſic ſe habet generalis conſuetudo, quæ excuſat,& quia bono zelo.vnde in pſalmo,zelaui contra iniquos, pacem peccatorum,videns.ita dicit ipſe ibi Are.autem in trac.malefi.in gl.in verbo, comparuerunt inquiſiti & confitentur totum.in ver.vnum nõ omittas.dicit quod Ang. & Ioan.de Imol.in l. qui in

25 aliena.§.fin.ff.de acquiren. hæredi. † dicunt, ꝙ aut reus fuit tortus non præcedentibus indiciis vel non ſufficientibus,& tunc etiam ſi perſeueret in confeſsione,non poteſt ſcribi, ꝙ ſponte fuerit confeſſus, & notarius ſcribens ſcribet falſum, ſi ſciret eum tortum non præcedentibus indiciis,& ideo dicunt cautela eſt, ꝙ notarij maleficiorum retineantur extra palatium ne habeant notitiam tormentorum. & ſic poſſunt ſcribere confeſsiones tanquam ſpontaneas. ſed tu aduertas de Are. ꝙ ex hoc non euitaret falſum iudex qui ſcribi fecit.qui hoc ſciebat. Si autem iuſte præceſſerunt tormenta,tunc rite,& iuſte poteſt ſcribi, ꝙ ſponte fuit confeſſus,dummodo inter tormenta & confeſsionem.aliud commodum interuallum interueniat. quod arbitrio boni iudicis relinquitur, vt no.in l.iij §.diuus Seuerus. &ibi Bart. ff. de qõ. Bal.etiam in l.j.C.de confeſ.in xj.col. dicit ꝙ generalis conſuetudo excuſat notarium & iudicem a falſo,quando ſcribunt,talis eſt confeſſus ſponte. & vide etiam ad hoc do.Catal.in tracta.ſyndicatus.q.ccxv.vbi ſatis bene loquitur,quando adhibita eſt tortura,an iudex poteſt ſcribi facere, ꝙ ſponte fuit confeſſus.do.Vitalis in ſuo tract.clauſularum.ſuper clauſula non, vi non metu.in.§.de metu tormentorũ.in iiij.col.tãgit hanc q.et dicit, ꝙ ſi notarius ſcripſit,ꝙ confeſſus fuit ſponte, verum eſſe,non videtur, propter hoc videtur falſum ſcripſiſſe. pro hoc videtur text. in d. l.j.§.ſi quis vltro.ff.de qõ.ibi eſt text. ſi quis vltro &c. & ſequit ibi in litera, cũ tormẽtis &c. cõſtiterit. & ſic dr ſponte confeſſus ille q eſt cõfeſſus in tormentis. & ſcdm hoc debemus exponere, conſti-

26 terit,ſcilicet de confeſsione illius ſerui. † Et ſi

dicis, quomodo dicitur ſponte confeſſus cum dicatur per tormenta, dicas ideo, quia perſeuerauit in confeſsione, vt d.§.diuus Seuerus. & l.ij.C.de cuſto.reo. vel etiam ſi confeſſus eſt in actu torturæ, quamuis notarius ſcripſerit, ſponte confeſſus eſt. Nec obſt. verbum conſtiterit, poſitum in d.§.ſi quis vltro, quia exponitur, conſtiterit, ſcilicet de innocentia. & ſic non refert ſe ad confeſsionem ſed ad ſerui innocentiam, vt ibi patet. & no. bene, dicit ibi Bart. mihi autem cum reuerentia tantorum do. videtur ſuper hoc, ſit diſtinguendum dicendo, ꝙ aut nulla præceſſerunt tormenta ipſam confeſsionem aut præceſſerunt. Primo caſu nulli dubium, ꝙ vterq; iudex ſcilicet & notarius recte ſcribit in actis, ꝙ ſponte confeſſus eſt per d.§.ſi quis vltro. in prin. & l.ij.C.quo. ap. non re. ſi vero præceſſerunt tormenta & tunc aut ipſa tormenta illata fuerunt nullis præcedentibus indiciis,
27 ſaltem legitimis, aut ipſis præcedentibus. †Primo caſu, quia illa tortura fuit iniuſta, & iudex qui hunc torſit iniuſte. & inique fecit, illa confeſsio vigore inique torturæ facta, etiam ſi milies ratificaretur, & dicatur ſponte facta, nunquam præſumitur ſponte, ſed per violentiam tormentorum facta, & nihil valet. caſus eſt in l.pen.ff.de quæſt. & hoc caſu ſi notarius ſcit illam torturam eſſe factam non debet ſcribere ꝙ ſponte fuit confeſſus, & ſi ſcribit, puto ꝙ tam iudex, qui mandauit, ꝙꝫ ipſe notarius inciderit falſum. l.qui teſtamentum ff.de fal. & l.ij.C.de ſi. inſtru. cum ſi. ſi vero notarius ignoraret trorturam iniuſtam, tunc dicta pœna non teneretur; quia falſum abſque dolo non committitur. l.nec exemplum. & l.maiorem. in ſi. C.de fal. iudex tamen ſemper tenetur, quia mandauit ſcienter ſcribi falſum, licet ignoranti, & in eo, in dubio præſumitur ſcientia iuris. l.ij.ff.quod
28 quiſq; iu. †Secundo vero caſu, quando tortura fuit iniuſta, & præcedentibus legitimis indiciis habita, & tunc aut imminentibus tormentis, confeſsio in eis facta ſcribitur, mandante iudice, ꝙ ſponte fuit confeſſus, tunc vterq; tam iudex ꝙꝫ notarius malefaciunt & puniuntur, vt ſupra aut poſtea, & tunc aut notarius ſciuit torturam, aut ignorauit, ſi ſciuit, & tunc aut inſtantibus doloribus torturæ hoc fit, quia ſtatim ꝙ depoſitus eſt de tortura, vel parum poſt tortus confitetur, & non licet ſcribere ꝙ ſponte. malefaciunt iudex & notarius, per no. per Iaco. But. in d.l.ij.C.quod met. cau. & l.ij.C.de cu.re. & ſupra dixi. Si vero tranſacto debito tẽpore, & ſpatio intermedio, ille tortus confitetur, & tunc licet ſcribere ſponte. & ita ſeruat conſuetudo. Si vero notarius ignorauit torturam, tunc nunꝙꝫ ipſe tenetur licet ſcribat ſponte confeſſum, & ita intelligo quod not. Bal. in d.l.j.C.de confeſ. Et ideo iudices debent cauere, ꝙ tormenta non videantur, neque audiantur per notarium malefeciorum, quia forſitam recuſaret ſcribere ſponte confeſſum, & hoc ẽt voluit ibi Bald.

Vltimo no. circa hanc prin. q. quę eſt de effectu torturæ, ꝙ qñ tortura fit in caſu non permiſſo, vitiatur ſolum actus torturæ, cũ ſuis dependentibus, non aũt reliquus proceſſus rite factus, vt l.j.C.de quæſt. & ibi per Bald. in l.milites. in ſi. eo. titu.

29 Poſtremo quæro † an in cauſa criminali, ex ſola confeſsione, abſq; alio proceſſu & ſententia, fiat executio. Inno. in c.quęrẽti. de offi. delega. dicit ꝙ nõ. Sed ipſe idem tenuit contrarium in c. qualiter & quando. el. ij. de accu. & pro iſta parte eſt caſus in c.romana. de app. lib. vj. Dic aut quis, confitetur metu tormentorum, & habent locum primo loco dicta; quia requiritur perſeuerantia, & proceſſus. lit. conte. vt ſupra dictum eſt in v. q. prin. torturæ. aut confitetur ſponte, & habet locum ſecunda opi. Inno. in d.c. qualiter et quando. & vide quod no. per gl. in c.ex literis, de diuor. ſub verbo, admonitus. & vide Bar. ī l.j.ī fi. de cu. re. ita dicit d. Vitalis in trac. clauſularum. ſuper clauſula, non vi, nõ metu. in §. de metu tormentorum. in ver. fi. Spe in ti. de cõfeſ. in §. j. in ver. fi. dicit, ꝙ ſi quis eſt ſpõte confeſſus, vel per torturã. & tamen in confeſsione perſeuerauit, ꝙ nihilominus debet condemnari. l. ſi confeſſus. ff. de cuſt. reo. & extra de confeſsi. c.
30 cum ſuper. de elec. c. per inquiſitionẽ. † vbi dicit ꝙ nunꝙꝫ quis eſt in criminali pro condẽnato habendus, immo ſemper eſt neceſſaria ſententia, vt C.de pœn. auc. ſententiam. & C.de cu. re. l. ſi quis reus & ff. de quæſti. l.j.§.j. vel l.pen.ij.qõ. ij. nos in quẽquam. & xxiiij.q.iij. queſitum. & c.illud. Lanfran. Brixien. ſuo commento ſuper c. quoniã contra falſam. de proba. ſuper rub. de cõfeſ. in vj. col. in ver. queritur prẽterea. dicit ꝙ Inno. in d.c. per inquiſitionem. dicit contra confeſſum de criminẽ non poteſt procedi ad condẽnationem, nulla præcedente accuſatione, inquiſitione vel denuntiatione; quia ad hoc vt fiat condemnatio, oportet quod aliquid petatur, vel ſubſit materia, ſuper qua fundetur condemnatio, ita dicit dicere Bald. in l.ij C.de confeſ. tamen ſi prædicto caſu, inquiſitio ſequatur confeſsionẽ, & ſic ordo peruertatur, dicit ꝙ procedi poteſt quia ſententia ferri poteſt contra confeſſum, ex inordinato proceſſu, vt tenet Bart. in d.l.ſi confeſſus. ff. de cuſt. reo. & Bal. in d.l.j. & Io. And. in d.c. qualiter & quando. quod intelligendum eſt, ſecundum Bar. vbi ſupra, ſi confeſsio emanauit principaliter, alias ſecus. quod etiam ſequitur Bart. in d.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Iudex indebite aliquem ſubiiciens quæſtioni qua pœna debeat puniri.*

2 *Iudex qui doloſe & ſine cauſa aliquem torſit, ſi moriatur, capite plectitur.*

3 *Tortura adhiberi non poteſt per eum qui non habet merum imperium.*

4 *Tortura ad finem triplicem fieri poteſt.*

5 *Officiales non debent parere poteſtati aliquid cõtra legem iubenti.*

6 *Familiaris poteſtatis ponens aliquem ad torturam de mandato ipſius, non tenetur.*

7 *Rector cui conceſſum eſt arbitrium torquendi aliquem*

di aliquem, an possit torquere nullis præcedentibus indiciis.

8 *Inculpatum de crimine sponte se ingerentem torturæ, an possit potestas licite torquere, si alias ei non liceat de iure.*

9 *Committere nemo potest alicui vt ipsum percutiat, cum nemo sit membrorum suorũ dominus.*

Quæstio vij. secundę partis.

Septima prin. q. est qua pœna

1 puniatur iudex torquens aliquẽ † indebite. videtur ꝙ debeat puniri pœna capitali, vt est tex. in l. decuriones. C. de qõ. & ibi hoc dicit Bal. sed tex. in l. nemo carcerem. C. de exac. tri. lib. x. dicit ꝙ iudex qui indebite torquet, vel carcerat aliquem punitur ea pœna qua puniretur incarceratus vel tortus pro eo pro quo torquetur vel carceratur. Item punitur, quia damnatur ad carceres, scilicet ad certum tempus, secundum Ang. ibi sed Bal. in rub. C. de pœna iudi. qui male iud. dicit ꝙ iudex qui de facto aliquem torquet, non punitur similitudine torturæ, quia non reperitur iure cautum, ꝙ tortura alicui imponatur pro tortura, sed tenetur iniuriarum, pro motu iudicis, vt ff. de iniu. l. iniuriarum æstimatio, secundum eum, super hac q. distingue, an tortus moritur in tortura, vel propter torturam, & tunc an & qñ, & qua pœna teneatur, fuit late dictum supra in v. qõ. prin. de tortura. in ver. sed cum dictum sit. Aut non fuit mortuus & tunc aut fuit tortus quis iuste & rite, & non tenea-
2 tur aliqua pœna, per l. Gracchus. C. de adul. † Aut fuit tortus iniuste, vel non rite, & tunc aut torsit dolose, & sine causa, & tenetur pœna capitis, etiã si non moriatur & eadem pœna tenetur si fecit torqueri illum, qui de iure torqueri non poterat, puta quia decurio vel ancianus, siue prior, durante magistratu, per d. l. decuriones. & per l. j. C. de requi. re. vbi de hoc per Bal. ꝙ procedit etiam si potestas habet arbitrium, vt no. supra in c. veniens, & in c. Quintauallis. de iureiu. Aut sine dolo, & cũ causa tamen nõ recte, nec rite, & tenetur actione iniuriarum, vt. ff. de iniu. l. iniuriarum examinatio, & ita intelliguntur, & concordantur prædicta iura, & vide d. in ver. sed cum dictum sit, quibus adde, ꝙ quando quis vt priuatus torquet aliquem punitur ea pœna qua punitur retinens priuatum carcerem, vt dicit Bal. in l. j. C. de priua.
3 carce. † Et si torsit non vt priuatus sed vt iudex tamen non habebat talem iurisdictionem, quia nõ habebat merum imperium, sine quo tortura adhiberi non potest, vt no. habetur in l. imperium. ff. de iurisdi. om. iu. & ibi per Guil. & tunc habebat locum d. l. nemo carcerem. licet etiam hoc casu teneatur parti actione iniuriarum per d. l. iniuriarum, & hoc quia tortura est iniuria personalis, si fit sine causa, & iniuste, vt l. nihil. C. de quę. Sed quid si propter bonum publicum, quis diuerte torsit aliquem, puto propter sedandum tumultum populi, vt multoties fit, propter terrorẽ aliorum, an teneatur in syndicatu. Credo ꝙ non arg.
4 no. per Inno. in c. j. de consti. † Item no. ꝙ tortura potest fieri ad triplicẽ finem, nam qñq; fit ad criminis punitionem, vt l. ictus fustium. ff. de insa. exẽplum, qñ officialis reperit aliquem in flagranti, nam facit illum ex hoc fustigari, vel aliter torqueri. vt ibi, qñq; fit ad iurisdictionis defensionẽ & ista tortura debet esse modica & temperata. l. fi. §. fi. ff. de offi. eius cui man. est iur. qñq; fit ad criminis inuentionem, vt l. capite quinto. ff. de adul. & de hac est materia nostra, & de qua infra late loquuti fuimus. & inferius dicetur. Sed ponamus iudex, aut potestas, qui est caput officij & in quo residet potestas torquẽdi, non torquet ipse per se, sed iussit militibus, & aliis officialibus, vt torquerent aliquem, an si tortura est indebita, teneantur ipsi milites, & officiales. Super hac qõ. licet aliquid tetigerim supra in v. q. prin. in ver. & aduerte circa prædicta, vbi vide, tamen quia non erat locus suus, sed melius cadebat hic, ideo cum minus perfecte ibi dictum fuerit, dicamus hic perfectius, capiendo distinctionem Dy. in c. ꝙ quis mã dato, de regul. iur. in vj. ꝙ aut iussus potestatis est expresse contra legem, aut expresse secundum le-
5 gem & sic iustus, aut dubitatur. † Primo casu officiales non debent ei parere. immo potius resistere, & si non resistunt puniuntur; vt quia potestas mandat in casu illicito, vel torqueri decurionem, vel alium qui de iure torqueri, non potest, casus est in l. omnes. C. de decu. lib. x. & l. qm̃. C. de ap. cum si. & superius fuit dictum. & hoc casu, officiales debent protestari potestati, ꝙ hoc non faciat, & ꝙ ipsi contradicunt, & consentire, si fiat, non intendunt. vt colligitur ex d. l. qm̃. Secundo casu, parere tenentur, alias si non parerent, punirentur ff. si quis iusd. non obtem. l. j. & ff. de re iud. contumacia. in prin. Tertio casu officiales non puniuntur, si indebite torquent aliquem quia parere tenẽtur ar. ff. de iudi. l. si quis ex aliena & ita intelligo. l. liber homo. la ij. ff. ad l. Aqui. vbi obedientia debita, vel promissa excusat a delicto, per quã l. dixit ibi Bald. ꝙ fuit reiectus quidam libellus, qui dabatur contra quendam officialem potestatis, qui de mandato potestatis, quendam torserat illicite, quia iste excusatur, ratione iussus superioris secundum eum. Intelligo tamen dictum suum, in casu in quo officialis debet parere secundũ distinctionem supradictam, & non aliter. Sic etiam intelligo, qđ scripsit Ang. in l. iniuriarũ actio. §. si
6 quis eo. ff. de iniur. vbi dixit † ꝙ miles, aut alius de familia rectoris, ponens aliquem ad torturam de mandato rectoris, iuste vel iniuste, non tenetur per illum tex. coniuncta gloss. in l. non videtur. §. qui iussu. in glo. magna. ff. de reg. iur. Et ideo dat cautelam, ꝙ rector oblato libello cõtra aliquem de sua familia de aliquo iniuste facto, ꝙ elapso tẽpore dandi libellos contra seipsum faciat reum conuictũ articulari & probare ꝙ hoc fecit de mãdato rectoris, & hoc etiam rector cõfiteatur, ꝙ fecit pro officio exercendo & erit securus vterq;, quod est valde notãdũ: intellige tñ secundũ distinctionem prædictam, & non aliter, videlicet in casu quando debet parere. Aduerte ꝙ multoties cõ-

deditur rectori, arbitrium torquendi aliquem, an poterit torquere non præcedentibus legitimis in
7 diciis. † Reſpondeo multi dicunt ꝙ ſic, ſed contrarium eſt de iure verius, quia non poterit non præcedentibus legitimis indiciis, vt c. quintauallis. & c. veniens. de iureiur. & no. in cle. ſæpe. de verbo. ſigni. ita dicit Pau. de Leaza. in c. grauis. de depoſito & ſic per iſtud arbitrium non excuſaretur rector a pœna ſi torqueret, non præcedentibus legitimis indiciis. Quid ſi eſt datum arbitriũ ꝙ poſsit torquere, nullis præcedentibus indiciis, in aliquo crimine. Dic, ꝙ intelligitur ꝙ debeat torquere arbitrio boni viri, & moderate. ideo ſi exceſsit modum deberet puniri argu. l. pen. ff. de arbit. ita dicunt quidam, argu. eorum. quæ not. Bartol. in l. ſed ſi vnius. §. ait prætor. ff. de iniur. vnde ſi rector cupit habere amplam poteſtatem ſuper maleficiis, & maxime in torquendo, prout multoties fieri vidi, & concedi, ſiue a gubernatoribus, ſiue a cõmunitatibus, ſint cauti, vt bulletinũ ſiue reformatio, ſit large & plene certũ, videlicet torquendi cum indiciis vel ſine, & alte, & baſſe, & moderate & immoderate, prout ſibi viſum fue
8 rit. † Inſuper quæro ponamus, quidam inculpatus de crimine, ſponte ingerit ſe torturæ, puta dicendo, ego non commiſi tale delictum & offero me velle ſtare torturæ, ponatis me in tortura, coſtui e vn pazzo. an poteſtas poſsit iuſte iſtũ volẽtem ponere ad torturam, ſi alias de iure hoc ei nõ liceret. puta quia non præcedunt indicia. Reſpondeo ꝙ non poteſt, quia liber homo non eſt dominus membrorum ſuorum l. liber homo. ff. ad l. Aquil. ſecundo quia poteſtas torquendi, eſt meri imperij, vt l. defenſores. C. de defenſo. ciui. & tenet Guil. de Cun. in l. imperium. ff. de iuriſdi. omn. iudic. ſed ea quæ ſunt meri imperij, non poſſunt pacto priuatorum concedi. C. de iuriſdi.
9 omn. iudic. l. priuatorum. † Tertio quia non poteſt quis committere alteri, ꝙ ipſum percutiat. l. j. §. vſqueadeo. ff. de iniu. & hoc tenuit Bartol. in l. pen. ff. de condi. ob cau. & in l. interdum. §. qui furem. & ibi gloſſ. contrarium ſenſerit. ff. de fur. & licet gloſſ. & Bartol. loquantur quando committat ſe ad torturam priuato, tamen ego idem dico, ſi committit ſe iudici, quoniam vt iudex, in caſu illo torquere non poteſt, quia habetur vt priuatus, quando quid facit extra terminos iuris l. prohibitum. C. de iure fiſci. cum ſi. Et propterea quando iudex, in caſu prædicto, torqueret aliquem volentem non excuſaretur a pœna per prędicta applicanda fiſco. ſed excuſaretur ab actione iniuriarum, & ab ipſius intereſſe, quoniam volenti non fit iniuria l. j. §. adeo. & ibi Barto. ff. de iniur. & per Bartol. in l. quamuis. in fin. ff. de in ius vocan. Ex his deciditur alia q. quæ ſæpe occurrit, nam aliquis inculpat aliquem de delicto, & quia non habet veras probationes neque indicia ſufficientia ad torturam, dicit domine poteſtas, ponatis me, & ipſum ad torturam, multi fatui, vt ita loquar, putant hoc poſſe, & debere fieri per poteſtatem ſed per ſupra proxime dicta eſt contrarium in perſona volentis, ergo multofortius in perſona illius qui nollet.

SVMMARIVM.

1 *Reum torquendum nemo debet ſubtrahere dum locus eſt torturæ.*
Torturæ ſi locus ſit, detineri perſonaliter quis poterit.
2 *Tortura facilius adhibetur in maleficiis. occultè factis, quàm in aliis.*
3 *Tortura pro crimine explorando facta, non reddit tortum infamen.*
Præſumptio iuris & de iure dr̃ indicium euidẽs.
4 *Suſpicio vna præſumptionem non inducit, ſed plures ſuſpiciones bene inducunt vnam præſumptionem.*
5 *Præſumptio illa cenſetur potior, quæ vero reperitur proximior.*
Iudex in tortura procedere debẽt quamuis tortus aſſerat ſe nihil dicturum.
7 *Innocens reputatur is contra quem indicia non reperiuntur.*
8 *Res de crimine delati, & ſi non omnes nec omni caſu poſſint torqueri, poſſunt tamen vultu iudicis terreri.*
9 *Quæſtio in certis delictis datur ex ſolis indiciis.*

Quæſtio viij. ſecundæ partis.

Circa octauam partem princip. in qua pollicitus ſum colligere, & deſcribere aliqua notanda communia, de indiciis, & tortu-
1 ra. † Et primo not. ꝙ quando eſt locus torturę, non licet alicui ſubtrahere torquendum a tortura, nec facere ꝙ veritas non poſsit apparere, vt l. quicunq;. C. de malefi. & mathe. quod facit contra celantem teſtem, ne teſtificetur in criminali ſecundum Bal. ibid. Secundo not. ꝙ quando eſt locus torturę quis poteſt cogi. & detineri perſonaliter, vt in c. ſi clericos. de ſen. excom. lib. vj. facit quod not. Inno. in c. vt famæ. & c. quia contingit. de ſen. excom. & Bald. in l. nemo. C. de epiſ.
2 audien. iuxta fin. † Tertio not. ꝙ tortura facilius adhibetur in clandeſtinis, & nocturnis maleficiis, q̃ in aliis d. l. nemo. & ibi Bald. vel in crimine falſi l. ſicuti. C. de fal. & in crimine proditionis, & ſic in crimine læſę maie. l. fallaciter. C. de aboli. & in crimine adulterij, & ſimilibus, vt ff. qui & a quib. l. proſpexit. facit. de fur. l. interdum. §. qui furem. & l. pen. ff. de condi. ob cau. & ideo in maleficiis de nocte commiſsis, non requiritur arguta probatio, arg. not. in c. in fidei fauore. de hæreti. lib. vj. & l. ſi cum exceptione. §. hæc autem actio. ff. quod met. cau. & facit. C. de iuſti. codi. emend. circa medium. et l. j. §. tria. ff. de ven. inſpi. & vide omnino infra in ver. fin.
3 † Quarto no. ꝙ tortura, quæ fit ad crimen explorandum, non infamat, ſiue quis torqueatur vt teſtis

teſtis ſiue vt principalis.l.nullam.iuncta glo.C.de infami. Quinto not. ꝙ indiciū in criminalibus, ponitur pro quodā ſigno maleficij,ſed in ciuilibus ponitur pro veritate rei,vt l.fi.C.de fal.her. Sexto no. præſumptionem iuris de iure appellari indicium euidens l.ſi qui.C.de adul. Septimo not. differentiam inter præſumptionem,& ſuſpicionē, quia ſuſpicio ſtans in ſuis finibus nunq̄ eſt cauſa condēnationis,ſed præſumptio ſic,ſecundum gl.&
4 Bal.in l.quāuis.C.de adul. † Octauo not.ꝙ ex multis ſuſpicionibus inducitur vna p̄ſumptio, ſed vna ſuſpicio,non inducit præſumptionem.facit ꝙ not.gl.in l.ij.§.etas.ff.de excuſa.tu.Bal.in authē. ſi quis.C.de adulte. Nono not.ꝙ illud,quod dicitur,ſemel malus ſemper p̄ſumitur malus.intelligitur in eodem genere mali, & non in diuerſo;vt ſi tractatur de homicidio,& aliquis ſit homicida, præſumatur contra ipſum, ſed ſi eſſet adulter, non præſumatur homicida et his ſi.l.omnes §.a Barbaris.ff.de re mili.& p̄ Bal.in l.fi.ff.de hære.inſti.

Decimo no.ꝙ differentia eſt inter ſuſpicionem, & præſumptionē,indicium,& argumentum,et adminiculū, vt not.Bal.in l.ea quidem.C.de accu.j.
5 & ij.col. † Vndecimo not.ꝙ inter p̄ſumptiones illa eſt potior, quę vero videtur proximior, vt l. eum filiū,diffinimus.ff.de his qui ſunt ſui vel alie. iur.Item ꝙ poſterior præſumptio tollit priorem. ff.de in integ.reſti.l.diuus.pares vero præſumptiones inuicem ſe confundunt;quia nulla victoria fit a pari.ff.de ritu.nup.l.nō ſolum.§.vno, argu.ff.de fideiuſ. l.generaliter.verſicu. ſua & de excu.tuto. l.ſed & milites.in princip. vnde pariter operantur , & non p̄ponderat altera alteri, ſed remanet factum ſimplex,ab omni ſuſpicione abſtractū. ſi vero eſſent plures præſumptiones pro vna,quā alia parte. tunc plures rationes vincunt vnam , ſi quælibet per ſe,eſt ita bona,ſicut illa vna quæ eſt in cōtrariū,argu.in authē.de conſangui. & vteri. fra.§.j.Item præſumptio violentia,tollit non vio-
6 lentam.de præſumptio.c.literas. † Duodecimo no.ꝙ licet exiſtens in tormēto,dicat iudici ſe nunquam dicturum aliquid,tñ iudex debet procedere in tortura,alias facile eſſet vnicuiq; vitare tormēta,quorum dolore forte mutabit ſermonem,ſcdm Pau.de Leaza.in c.grauis.de depoſito. Decimotertio nota. ꝙ ſicut poteſt torqueri accuſator , ita poteſt torqueri inſtigator et conſultor. l.ſi quis. C.ad legem Iulia.maieſta. Decimoquarto not. quod accuſator non excuſatur calumnia , propter quælibet indicia , ſed ſolum propter indicia manifeſta.ita dicit Bald.in d.l.ſi quis. Decimoquinto not.ꝙ vbi tortura eſt prohibita non habet locum tortura,ēt ſi præcedunt indicia,dicit Bald. ſumendo argu.a contrario ſenſu in l.milites.C.de
7 quæſti. † Decimoſexto no.ꝙ lex habet quēlibet pro innocente,contra quē non p̄cedunt indicia, ſcd̄m glo.& Bald.in l.pe.C.eo. Decimoſeptimo no.qd̄ licet ex forma legis vel ſtatuti,debeat ſtari indiciis,quantum ad plenam probationem,tñ ſem per neceſſe eſt,ꝙ tale indicium probetur per duos teſtes.ita dicit Ang.in authen.de teſti.imperfe.in fin.in prin.col.viij.vbi ex glo.poſita quæ incipit, valet.nam lex.C.dicit ſtari teſtamento paterno, quibuſcunq; indiciis probetur,tamē iſta gl.& illa dicunt ꝙ iſta indicia debent probari per duos teſtes.Et ideo ſi ſtatutū dicit ꝙ in maleficiis nocturnis, pro plena probatione habeatur indicium , ꝙ licet vnus teſtis deponat de veritate, & ſic faciat indicium vt l.in bonę fidei.C.de iureiuran.& ff.de teſti.l.cum probatio.& ff.de excu.tuto.l.ij.§.etas. tñ ex iſto indicio non poteſt ſequi condēnatio; quia non eſt probatum tale indicium per duos teſtes.& ſi tu dicis,quid operetur ſtatutum;nā ſi duo teſtes p̄barent de veritate , ſine dubio deberet ſequi cōdemnatio;ſed dic quod multum operatur. nam ſi duo erunt teſtes,qui deponant ſuper aliquo adminiculo indicium faciente,certe ex tali indicio probato per duos teſtes, ſequitur condēnatio, licet nihil depoſuerint ſuper veritate, per iſtā gl. vt dicit ibi Ang.Mihi durum videtur,ꝙ plus probent indicia remota,q̄ propinqua, quæ fiunt per vnum teſtem de veritate,per ea quæ no.Bar.in l.
8 fi.ff.de qō. † Decimooctauo not. ꝙ licet non omnes,nec omni caſu liceat torquere,tñ poſſunt terreri,quia vultus iudicis,in talibus debet apparere terribilis, vt in authen.de manda.princi.§.talem vero.ſcd̄m Bal.in l.ij.C.quo.ap.non reci. Decimonono no.ꝙ ſi aliquis probauit indicia,propter quæ ventum eſt ad torturam,nō meretur præmiū, quod datur probanti maleficium,quia iſta probatio potius eſt facta officio iudicis inquirentis,q̄ p̄ ipſum delatorem, dixit Bal.in l.in fi.C.pro qui.
9 cau.ſerui.pro præmi.li.ac. † Vigeſimo no.ꝙ in certis delictis,conſiliis,& tractatibus.propter difficultatem probationis,peruenitur ad torturam,et quandoq; ad condēnationem , ex ſolis indicijs. ſi ſunt ita certa,ꝙ vix negari poſſint.C.de qō.l.milites.§.oportet.& de excuſa.tuto.l.ij.per Dyn.ita dicit Bald.in l.quicunque.C.de ſeruis fug.& vide omnino de hoc ſupra in hac parte.in verſ.iij.not.

SVMMARIVM.

1 *Iudex cui relatum eſt aliquod delictum eſſe cōmiſſū,ſtatim ad illud vidēdū mittere debet.*

2 *Miles ſeu alius miſſus per iudicem ſeu poteſtatē ad videndum exceſſum,quid facere debeat.*

3 *Poteſtas informationes ab offenſo vel ſyndico debet habere de delicto, & vicinorum nomina et teſtium, ſcripta tenere debet.*

4 *Indicia leuia & leuiora quam ad torquendū ſufficiunt ad inquiſitionem formandam.*

5 *Iudex ad capturam perſonalem procedere nō debet niſi prohibita informatione, & formata inquiſitione.*

6 *Captura p̄ſonalis quibus cō currētibus fieri poſſit.*

7 *Iudex delatum de crimine habens præ manibus, qualiter eum verbo abſque tortura interrogare debeat.*

8 *Reus delatus corporaliter puniendus , debet in carceribus publicis detineri , ſed ſi pecuniari-*

ter,

ter, idoneo præstito fideiussore poterit relaxari.

9 *Iudex examinatis testibus eorum dicta & processum parte citata publicare debet.*

10 *Iudex indiciis purgatis, interlocutorie debet pronuntiare non esse deueniendum ad torturam.*

11 *Index neminem debet quæstioni subiicere si veritatem aliunde possit percipere.*

12 *Condemnatio in criminalibus nonnunquam ex probationibus præsumptiuis sequitur nedum ex veris.*

13 *Iudex ad torturam moderatè & temperatè debet procedere.*

14 *Iudex confesso in tortura non debet statim credere, quinimmo ipsum facere debet perseuerare & ratificare.*

15 *Iudex aliquem indebite torquens, in syndicatu tenetur ad pœnam fisco applicandam.*

16 *Arbitrium torquendi collatum alicui, quod hoc legitimis præcedentibus indiciis fiat debet intelligi.*

Quæstio.ix.secundę partis.

Circa nonam & vltimā partem principalem in qua describetur, quo ordine. et modo, iudex se habere debeat in cognitione maleficiorum, colligendo quasi omnia compendio. quæ in hoc tractatu continentur & aliqua adden-

1 do, dico† ꝙ iudex quam primum ad eius notitiam peruenerit, delictum esse cōmissum, mittat ad videndum dictū delictū, vt sibi de eo constet, quia antequā constet de delicto, nihil potest fieri, vt dictum fuit supra in iiij.quæst.prin.torturę.in ver.item not.ꝙ antequam & de hoc faciat ad cautelam apparere in bastardello, hoc modo videlicet, die tali &c. supradictus dominus potestas cum ad suam suæq; curiæ notitiam peruenerit ꝙ fuit cōmissum tale maleficium, in tali loco, cōtra talem &c. & intendat super eo procedere, ex suo suęq; curiæ officio, per inquisitionem. Ideo commisit tali socio militi suo, ꝙ vadat & se personaliter conferat ad talem locum prædictum, & diligenter se informet, et per

2 oculorū inspectionē, de dicto maleficio &c. † Qui miles debet accedere, & videre personā offensi, & vulnera seu percussiones, et si est furtum, vel aliud delictū, debet considerare, & inspicere vnde fur intrauit, & quomodo fuit fractum ostium & si apparent vestigia, puta, tępore niuis, velluti, & ceni. debet accipere, mensuram dictorum vestigiorū, vt alias fieri vidi, & omnia debet referre potestati. quę relatio similiter ponatur in bastardello hoc modo, dicta die, supradictus miles socius, iens et rediens, retulit supradicto domino potestati, & mihi notario iuisse ad dictū locum, & diligenter omnia vidisse, et intellexisse, et explorasse, et inuenit hoc &c. vt qualiter talis erat vulneratus, in tali et tali loco &c. & ponatur quicquid vidit & audiuit. & laudo ꝙ si esset delictum alicuius importantię, videlicet furtū magnę quantitatis, ꝙ potestas ipse postea accedat ad videndū locum, & ita quandoq;

3 feci, & ab alijs obseruari vidi.† Deinde curet dictus potestas habere informationem de delicto, ab offēso, vel a syndico, & scribat nomina vicinorū, & domesticorum, atq; suspectorum, & testiū. si qui sunt, qui aliquid viderint vel audierint, aut aliter sciuerint. & postea in eodē bastardello, describat inquisitionem specialem, quo ad dictū maleficiū. & generalem, quo ad personas, qui non habet certitudinem de persona delinquente. hoc modo videlicet, hæc est quædam inquisitio quę fit & fieri intenditur per supradictum dominum potestatē, contra omnes, & singulos homines, & personas quæ de anno præsenti. M.cccc.xciij. & mense Octobri, dicti in tali loco &c. cōmisisse tale delictum, videlicet vulneraſſe talem &c. de qua inquisitione & habetur per Ang. in l. si vacantia. C. de bon. vac. libr. x. & per Are. in tracta. malefi. in j. glo. circa ꝓtinci. de qua habetur in l. iiij. §. mandatis. ff. ad l. Iul. pecul. & super ista inquisitione examinet omnes testes supradictos, & eorum dicta, & attestationes similiter describat in bastardello, post dictam inquisitionem, nec ad hæc requiritur citatio alicuius. & si ex dicto ipsorum testium habet aliqua indicia, ēt leuia contra aliqē, tunc deueniat ad inquisitionem specialem contra illum super illo delicto, de qua inquisitione habes formam per Are. in d. tract. in prin. et per Papiensē in sua practica, in forma inquisitionis, & dicta inquisitio non de-

4 scribatur in bastardello, sed in lib. malefi. † Et aduer. e, ꝙ ad formandam inquisitionē, sufficiunt indicia leuia, & leuiora, qę ad torquendū, vt puta diffamatio de tali delicto. vt hī in cap. qualiter, & qñ, el. ij. de accu. & per Are. in d. tracta. in glo. in verbo, fama publica. in prin. vbi. ēt dicit ꝙ bonū est, quod iudex faciat apparere i bastardello, post examinationē prædictā. & prædicta facta fuerunt ad banchū iuris, iudice pro tribunali sedente. vbi etiā habetur quod sine istis indiciis, inquisitio est nulla, si est oppositum, nisi in certis casibus ibi enumeratis. Item est sciendum ꝙ cum istis indiciis poterit iudex deuenire ad capturam inquisiti vel inquirendi, vt dicit Bald. in l. & si certus. ff. ad Sylla. & Salyc. in l. nullus. C. de exhi. re. per illum tex. dicit ꝙ iudex in maleficiis statim pōt deuenire ad capturā inculpati habita aliquali informatione de maleficio, et malefactore. Sed idem

5 Saly. in l. fi. C. de qō. † vult ꝙ antequam in criminalibus iudex deueniat ad capturā debet esse prehabita informatio, et formata inquisitio, quod ego intelligo de supra dicta generali inquisitione; generali quo ad personas, & speciali quo ad delictū, de qua supra dictū fuit, & eodē modo intelligo qđ dicit Bal. in l. consentaneū. C. quomodo & qñ iudex. vbi vult. ꝙ in criminali, pōt incipi a captura. & alleg. ca. si clericus. de sen. excom. in vj. ēt non præcedentibus indiciis, quia non intelligo de indicijs, quæ sunt talia qualia sufficiant ad inquisitionem. Sed aliqui moderni in l. j. C. de execu. rei iudi. dicunt, ꝙ tunc demum potest incipi a captura in criminalibus, qñ delinquens reperitur in crimine vel timetur

ne vel timetur de fuga, & non aliter, vt habetur in authen. vt nulli iudi. §. ſi quis vero cõprehenſorum colla. ix. & in l. ait prætor. §. fi. ff. de his quæ
6 in frau. credi. Ego aũt ſic diſtinguerem. † Aut eſt delictum de quo venit imponenda pœna corporalis, vel corporis afflictiua, et tunc põt deueniri ad capturam præcedentibus tñ aliquibus indiciis, de quibus fuit ſupradictum, ne inquiſitio eſſet fruſtratoria quantum ad excuſationem. & ita loquitur Bal. in d. l. ſi certum. & in d. l. conſentaneum. & Saly. in d. l. nullus. Aut eſt delictum de quo venit imponenda pœna pecuniaria, & tunc non præcedentibus aliquibus indiciis ſaltem leuibus, & quę ſufficiant ad inquiſitionem, non poterit deueniri ad capturam, per ſupradicta. Aut præcedunt aliqua indicia, & tunc poteſt deueniri ad capturam, ſolum in duobus caſibus, videlicet quando eſt repertus in flagranti crimine per text. in dicto §. ſi quis vero comprehenſorum. & quando timetur de fuga. per dictum §. fina. l. ait prætor, ſicut ibi dicitur in ciuili de ſuſpecto de fuga, vt poſsit capi, in qua tamen captura requiritur aliqualis cauſæ cognitio, ſcilicet vt conſtet de debito, & ſuſpectione de fuga, vt ẽt habetur per Ange. in l. nemo
7 carcerem. C. de exacto. tri. lib. x. † Item tunc cũ iudex habet inculpatũ de crimine præ manibus & in ſua poteſtate, debet ipſum interrogare, & examinare verbo ſine tortura. & faciat ſcribere dictum ſuum per notarium in baſtardello, hoc modo videlicet, a tali die menſe Octobri, Anto. cole. detentus per curiam, occaſione talis maleficij, vt dr̃, per eum commiſsi, & perpetrati, interrogatus, & examinatus per ſupradictum domi. poteſtatẽ, dixit hoc. videlicet &c. & hoc faciat pluries, diuerſis horis, et tpibus, et ſemper faciat ſcribere eius dictũ, & videat iudex an loquatur pauide, & trepide, et de hoc ẽt faciat apparere in baſtardello, vbi notarius debet hoc ſcribere de mãdato iudicis, ſecundũ Bar. in d. l. minore. §. tormẽta. ff. de quęſt. nam ſi iudex, ex dictis eius viderit aliquã variationẽ vel trepidationẽ & pauorẽ, & vultus pallorẽ, quod relinquitur iudicis arbitrio, fiet indiciũ ad torturã, & de hoc vide plene dictũ ſupra de indicijs. in iij. q. prin. in ver. alia quędam indicia in vj. car. Facta dicta inquiſitione ſpeciali, & deſcripta in li. maleſi. mittat iudex copiã ad cameram, vbi ex forma ſtatutorũ hoc fieri debet. Et deinde faciat inquiſitum citari cum tenore inquiſitionis, put habetur per Areti. in d. trac. maleficiorum in gl. in verbo, ſupradictus do. iudex ſu-
8 praſedens &c. † Et ſi comparuerit, & confeſſus fuerit, vel ſi erat detentus reſpondendo ſimiliter confeſſus fuerit. & tunc aut venit ex delicto imponenda pœna corporalis, vel corporis afflictiua, & tunc debe ipſum mittere ad carceres publicos, vt ibi detineatur. Aut venit imponẽda pœna pecuniaria, & tunc dato idoneo fideiuſſore de ſoluendo omnem pœnam, debebit relaxari, vt not. per Bartol. in l. j. ff. de cuſto. reo. & ſi pœna erat conditionalis, quid iudex debet facere vel inquiſitus. vide per Aretin. in dicto tractatu in glo. in verbo, pro quibus Anto. fideiuſsit, Aut citatus nõ cõparuit, & tunc debet poni in banno, pro pœna ad quam venit condemnandus, ſecundũ formam ſtatutorũ quę cõmuniter ſunt in Italia, Et ſi in termino, in dicto bãno aſsignato, non cõparuerit, tunc habebitur pro confeſſo, & cõdemnari poterit, ſecũdũ formã ſtatutorũ prędictorum. Si autem cõparuerit, & confeſſus fuerit, tunc iudex faciat, vt eſt ſuperius dictũ. Si autẽ negauerit, & pœna eſt corporalis, vel corporis afflictiua, & tũc ipſum retineat in carceribus, vt ſuperius ſimiliter dictum eſt. Si autem eſt pecuniaria vel conditionalis, ex ſupradictis ſimiliter inſtruitur iudex, quid habeat facere circa detentionem vel relaxationem. Et tunc cum negauerit debet iudex iterum teſtes examinare, in forma valida, citata parte ad videndum iurare teſtes, quorum dicta debet ponere ſimiliter in libro maleficiorum. Et huius tempore potuerunt teſtes torqueri, maxime vicini, & domeſtici qui præſumuntur ſcire facta in vicinia, & in domo. De hoc tamen, an & quãdo teſtes torqueri valeant, vide ſupra in iiij. quęſtio. princip. in verſi. ſecundum autem. & in verſi. ſerui autem. Et an debeant præcedere aliqua indicia, & quæ, vt teſtes torqueri valeant, vide ibidem. in d. iiij. quæſtio. princip. poſt princip. in verſic. quod autem dictum eſt. Et an de indiciis, quæ habetur contra teſtes, debet dari copia, vide ibidem in verſi. ſed tunc quæro. Et ſi teſtis in tortura dixit vnum, & extra torturam aliud, cui dicto debeat ſtari, vide ibidem, in verſi. item notandum.
9 † Demum examinatis teſtibus, iudex eorum dicta, & proceſſum publicet, parte citata. Et hoc facto, ſi viderit iudex ex dicto teſtium, vel aliunde, habere indicia ſufficientia ad torturam, quę qualia eſſe debeant, vide ſupra de indiciis. in iij. qõ. princ. tunc citet inquiſitum ad torturam. de cuius citationis forma vide ſupra de tortura. in v. qõ. prin. verſic. quinto iudex aduertere debet, quod antequam. Et an de neceſsitate requiratur dicta publicatio teſtium, dixi ſupra in dicta v. qõ. prin. in verſi. inſuper quomodo iudex formauit. Et ſi in dicto termino citationis prædictæ non comparuerit, ponatur iterum in banno. & eo non comparente in termino banni habebitur pro confeſſo & conuicto, & poterit condemnari ſecundum Bart. in l. penul. ff. de quæſtio. & fuit dictum in d. ver. inſuper quomodo iudex. Si autem comparuerit, & petierit copiam indiciorum. tunc iudex debet dare copiam cum termino ad opponendum & reprobandum indicia, in quo termino poterunt reprobari teſtes, tam circa dicta, q̃ circa perſonas,
10 & per conſequens purgari indicia. † Et ſi ex hoc erunt purgata indicia non erit deueniendum ad torturam. Et ſuper hoc iudex debebit pronuntiare, non eſſe deueniendum ad torturam. a qua pronuntia non licebit appellare, ab eo cuius intereſſet de iure ciuili, cum ſit interlocutio, quæ reparari poteſt in diffinitiua. Sed ſi non erũt purgata indicia, debebit pronuntiare eſſe deueniendum ad torturam, a qua pronuntia poterit appellari, etiam de iure ciuili, cum contineat grauamen irreparabile. Et ſtatim facta appellatione, erunt ligatæ manus iudici, abſque alia inhibitione, & hæc omnia vide ſupra, in tortura. in

v.q.prin.in versi. quinto iudex debet aduertere. Si aũt nõ fuit petita copia indiciorũ, vel si petita fuit sed non fuit oppositum,& tunc ex quo nõ fuit super ipsis discussum,non debebit, vt reor, tunc pronuntiari,vt l.de qua re.ff.de iud.arg.a contra rio sensu. Et eo casu poterit deueniri ad torturã, et similiter qñ pronuntia de veniendo ad torturã, transisset in rem iudicatam,vt quia ab ea non fuit appellatum,vel quia appellans succubuerit in cã appellationis. Et his oĩbus peractis poterit ad torturam deueniri,& non aliter,nec alio modo, nisi in certis casibus specialibus. in quibus sine indiciis,& ẽt sine aliis supradictis poterit deueniri ad torturã,de quibus vide supra v.q.prin.post prin.

11 † Sed antequam iudex ad ipsam torturam deueniat debet aduertere,ꝙ ad ipsam nõ deueniat, qñ alias veritas haberi põt, vt fuit dictum supra,in d.q.prin.in versi. sexto iudex considerare debet. Et debet hoc facere apparere in actis, ꝙ non possendo aliter veritatẽ habere, deuenit ad torturã, vt ibidem fuit dictum & erit melius,iudicio meo, si hoc inseratur in pronuntia, qua pronuntiatur deueniendum esse ad torturã,hoc modo videlicet die xxij. Octobris. Mcccc xciij. supradictus d.potestas,visa supradicta inquisitione & respõsione, cũ negatione dicti inquisiti, visis supradictis testibus,& eorum dictis, & attestationibus, & exceptionibus,& oppositionibus &c. & viso ꝙ aliter veritas haberi non põt de dicto maleficio, pronũtiauit,& declarauit deueniendum esse ad torturã

12 contra dictum inquisitum.&c.† Item debet aduertere, ꝙ non solum ex veris probationibus,sed & præsumptiuis,põt qñq; ad condemnationem deueniri in criminalibus,quod qñ sit, vide supra,de indiciis in iiij.q.prin. Item debet aduertere iudex, an sint tales personæ,quæ torqueri valẽt,qm̃ sunt multæ quę non possunt torqueri,de quibus fuit dictum supra de tortura, in iiij.q.princ. Item debet aduertere,an sit talis cã,in qua ad torturam deueniri valeat,quia non in omni cã,ẽt criminali fieri põt,vt fuit dictum supra de tortura in iij.q. prin. per totum. Item, si erunt personæ,q̃ torqueri possint,& cã in qua,hoc fieri liceat,debet aduertere, si sunt pro eodem delicto plures torquendi, a quo incipiat, de quo fuit dictũ supra de tortura. in v. q.prin.in versi.an autem iudex debet aduertere.

13 † Item multum aduertat, ꝙ ad torturam moderate,& temperate,nõ inefrenate deueniat,quod qũo intelligatur,fuit dictum in d.v.q.in versi.vij. aduertat iudex. Et inter alia debet aduertere, ne procedat eodem modo in torquendo in paruo sicut in magno delicto, vt fuit dictum in dicta v.q. prin.in versi. nunc cum fecerimus. Et quid si tortus moritur in tortura,vide in ver.sed cum dictũ sit.& qũo probetur aliquẽ esse tortum, vide ibidẽ in versi.subnectamus. Itẽ debet aduertere iudex, vt nõ repetat torturam sine nouis indiciis, quod qũo intelligatur,vide supra ibidem,in versic.sed ponamus ꝙ tortus. Item debet aduertere in examinando & interrogando torquendum qũo debet facere,vide ibidem,in vers.videamus modo. Et an possit torquendum & tortum interrogare de aliis delictis,de quibus non agitur,de quo fuit dictum ibidem,in versi.quid aũt si quis fuit positus. Item quid habeat facere iudex si tortus non vult confiteri,& qũo & cũ qua cautela debet ipsum relaxare vide ibidẽ. in dicta v.q.prin. in versi.sed

14 ponamus quod quis. † Item si reus fuit confessus in tortura debet aduertere iudex vt non credat illi confessioni, sed debet facere ipsum perseuerare,& ratificare.de quo fuit dictum supra,de tortura,in vj.q.prin.& in versi.& ideo.Et qũo, intra quantum sparium & tortura et in quo loco debeat fieri ista ratificatio vide ibidem in vers.sed quęro qũo. & ver.se. Et si confessus in tortura non vult ratificare, quid habeat iudex facere. vide ibidem in vers.sed ponamus ꝙ tortus. Item si fuit sponte confessus sine tortura, vel coacte cum tortura,an ex sola confessione,sine aliis probationibus,possit deueniri ad condemnationem.Et quid si confessione, sine aliis probationibus,possit deueniri ad condemnationem. Et quid si confessio facta ẽt de delictis aliis forte alibi commissis, qd debeat iudex facere in verificando dicta delicta, & an illis non verificatis. possit deuenire ad cõdemnationem ex sola confessione vide optime in d.vj.q.prin.in versi. & quia supra facta est mentio.Et an sufficiat vnica tm̃ confessio in crimina libus,ẽt sponte facta.vide ibidem, in versi.rursus quæro. Item si tortus confiteatur per torturam,si postea in illa perseuerat & illam ratificat ad bãchum, an tunc iudex vel notarius possint scribere,ꝙ sponte fuit confessus.Et an & qñ hoc faciendo incidant in falsum,vide ibidem, in ver.sed ponamus quod quis. Item an in criminalibus possit deueniri ad condemnationem sine processu, vel ad executionem sine processu & condemnationẽ

15 ex confessione,vide ibidem in versi. fi. † Item aduertat iudex,ne aliquem indebite torqueat,qa in syndicatu teneretur ad pœnam fisco applicandam,& parti actione,iniuriarum,& ad damna & interesse,vide supra in pen.parte prin. in prin.Et an si torsit,licet alias indebite, si fecit ob bonum publicum,forte propter sedandum tumultum, vt alios terreret,an excusabitur,vide ibidẽ,in vers. sed quid si propter.Et an ex iniusta tortura teneãtur alij officiales vltra potestatem,vide ibidẽ. in ver.sed ponamus, vbi ẽt ponitur cautela.qua tũc

16 debeant vti officiales in syndicatu. † Item aduertat iudex cui datum est arbitrium torquendi,quia intelligitur, ꝙ hoc faciat præcedẽtibus legitimis indiciis.vide ibi in ver.aduerte., Et si arbitriũ sit ꝙ possit etiam sine indiciis,intelligitur tamẽ moderate,& arbitrio boni viri vt ibidem, in versi. quid si est datum. Vltimo aduertat iudex ꝙ iniuste non potest torquere ẽt volentem se torqueri.

Explicit vtilissimus Tractatus de Indiciis & Tortura. Excellentissimi do. Francisci Bruni, Iuris vtriusque docto.

TRACTATVS DE INDICIIS, HOMICIDII EX PROPOSITO COMMISSI, ET DE ALIIS INDICIIS HOMICIDII, ET FVRTI, AD legem finalem. ff. de quæstionibus Marci Antonij Blanci Patauini.

INDICIA HOMICIDII PRAEMEDITATI.

Præparationes, & ordinationes nu. 67
Transitus non solitus. 70
Frequentatio viæ. 72
Armorum delatio in non solito. 78
Armorum genus. 83
Asportatio bonorum. 85
Alienatio bonorum. 86
Inimicitia. 89
Reconciliatio. 161
Conuersatio cum inimicis occisi. 163
Iuuans inimicum meum. 171
Propinquitas iniuriati. 172
Inimicitia quando ignoratur occisor. 175
Minæ. 179
Iactatio. 184
Modus percutiendi. 188
Proditio. 191
Multitudo vulnerum & magnitudo. 195
Tempus. 198
Locus. 200
Associatio, vel auxilium præstitum. 201
Receptatio. 202
Confessio. 203
Literarum acceptatio. 223
Tractatus. 225
Secreta conuentio, & locutio habita inter plures. 232
Rixa secunda vice parum post primam. 233
Aggressio. 234
Assistentia. 236
Ducens verbis aliquem sciens malefactores ibi esse. 238
Vita hominis. 241
Conuersatio malorum. 253
Qualitas personæ. 255
A communiter accidentibus. 257
Trepidatio. 259
Mendacium. 265
Non respondens interrogationi. 271
Taciturnitas. 274
Solicitans. 275
Fuga. 277
Fuga officialis. 288
Fugatus cum clamore. 289
Fugiens cum cladio euaginato. 292
Contumatia. 293
Prohibens, ne quis capiatur. 294
Prope mortuum cum cultello. 295
Gladium sanguinolentum habens. 297
Mortuus prope domum alicuius inuentus. 298
Mortuus in domo. 299
Inuentus in loco delicti. 300
Visus admenare gladium. 302
Prohibere potens, si non prohibuit. 303
Pax, seu transactio. 306
Petitio veniæ. 308
Negligens in puniendo. 310
Fama. 311
Testis de visu. 316
Testis examinatus sine iuramento. 327
Testis an citetur reus ad videndum iurare. 329
Testis lite contestata. 330

Testis post terminum examinatus. 339
Testis, qui non debuit examinari. 344
Testis minor annis.xiiii. 346
Testis minor annis.xx. 349
Testis mulier. 350
Testis infamis. 352
Testis qui cogi non potest ad deponendum. 355
Testis domesticus producentis. 361
Testes plures singulares. 366
Socii dictum. 370
Mortui depositio. 390
Denunciatio decani seu centenarii. 396
Incantationes, seu diuinationes. 397
Iudex si vidit. 403
Nomen malum. 405
Physionomia mala. 406
Signum. 407

FVRTI INDICIA. 409

Solitus furari. 410
Vicinus domus furatæ. 412
Res furtiua reperta pœnes aliquem. 416
Visus exire domum. 418
Visus exire tempus noctis. 419
Expendens multam pecuniam de stampata furata. 420
Expendens pecuniam, cum ante esset pauper. 421
Commodum habens ex re furata. 422
Fuga famuli. 423
Culpa custodis. 425
Forma pedis. 426
Res alicuius relicta in loco furti. 427
Schala ante fenestram. 428

SVMMARIVM.

1 *Sine accusatore de iure contra reum non proceditur.*
2 *Quæstio ad instantiam partis haberi debet.*
3 *Officium iudicis non impartitur nisi petenti.*
4 *In inquisitione frequenter ad inuestigationem partis proceditur*
5 *Per inquisitionem hodie in quocunq; casu ex consuetudine proceditur.*
6 *Iudex ex aliquali informatione procedere potest ad capturam, non ad quæstionem.*
7 *Iudex ex indiciis vrgentibus procedere potest ad quæstionem.*
8 *Iudex an antequam ei constet de crimine. malefactorem, ne fugiat, capere possit.*
9 *Sententia interlocutoria, quòd ad torturam procedatur, appellationem recipiat.*
10 *Leuia, & grauia indicia qualiter cognoscantur*
11 *Iudex ex indiciis vrgentibus semel procedere potest ad torturam.*
12 *Iudex ex indiciis multum vrgentibus potest repetere quæstionem.*
13 *Iudex ex indiciis multum vrgentibus quoties, quæstionem repetere possit.*
14 *Iudex cum moderamine debet procedere ad torturam.*
15 *De delicto iudici constare debet antequam ad inquisitionem procedat.*
16 *Iudex stare non debet confitenti se hominem occidisse, si de corpore non constat.*
17 *Assassini (si fateantur hominem occidisse) nec de homine constet, an ex illa confessione puniendi sint.*
18 *Iudex quomodo, & quando procedere possit ad inquisitionem ex confessione rei si de corpore non constet.*
19 *Iudex viso cadauere, vt ad inquisitionem procedat, quid agere debet.*
20 *Praxtica iudicum cadauera inspicientium, & vulnera describentium.*
21 *Testes examinati in inquisitione generali, vt reo noceant, iterum examinari debent reo citato.*
22 *Rei citatio non requiritur super spetiali inquisitione, & accusatione, si testes examinentur.*
23 *Testes in inquisitione spetiali quare iterum examinari debeant.*
24 *Reus petere debet copiam indiciorum.*
25 *Iudex antequam ad quæstionem procedat, tenetur dare reo copiam indiciorum.*
26 *Reus petens copiam indiciorum an allegare debeat causam, quare illam petat.*
27 *Reo an danda sint nomina testium cum attestationibus.*
28 *Reo nomina testium separata a suis attestationibus stante consuetudine dantur.*
29 *Reo non petenti an danda sit copia indiciorum.*
30 *Iudicis officium, si miserabiles personas, aut actiones respicit, etiam non petenti impartiendum est.*
31 *Ignorantia iuris in damnis euitandis non nocet.*
32 *Testis, vt indicium faciat, verisimile deponere debet.*
33 *Verisimile quid dicatur.*
34 *Verisimiliora dicuntur illa, quę magis consonant iuri communi.*

Confessio

35 *Confessio verisimilis facit, vt confitens sine alia probatione capitaliter puniatur.*
36 *Confessus extra indicium potest cogi ad perseuerandum in illa confessione, si verisimilis est.*
37 *Socio criminis, si verissimile est eum non mentiri, aliquando creditur.*
38 *Non verissimile est speties falsitatis.*
39 *Plura indicia an requirantur vel vnum tantum tum ad hoc, vt procedi possit ad torturam.*
40 *Doctrina certa in indiciis, vt ex eis procedatur ad torturam dari non potest.*
41 *Arbitrium iudicis arbitrium boni viri interpretatur.*
42 *Arbitrium iudicis a lege limitatum esse debet.*
43 *Indicia generalia, & remota an sufficiant ad torturam sine aliis indiciis.*
44 *Mala fama cum generali indicio an sufficiat ad torturam.*
45 *Indicia propinqua, & tangentia negotium faciunt indicium ad torturam.*
46 *Indicium probari debet per duos testes.*
47 *Indicium propinquum, & remotum quod dicatur.*
48 *Maleficium aliter probatur, & aliter probatur indicium.*
49 *Testis per aliquem ex sensibus tenetur dicti sui reddere rationem.*
50 *Processus & testes dati per iudicem reis diuersis nominibus nuncupantur.*
51 *Indicium est minus quam semiplena probatio.*
52 *Indicium oriens ex testibus, qui non debebãt examinari, facit, quod iudex solum ad inquisitionem procedere possit.*
53 *Homicidium præmeditate, & apensate commissum magis punitur, quã causatũ in pura rixa.*
54 *Homicidium non præsumitur pensate, nisi qualitas pensamenti probetur.*
55 *Assassinos, & latrones publicos semper præsumitur apostate delinquere.*
56 *Dolus licet in actu delicti præsumatur, non tamen præsumitur prius deliberate reus delictũ commisisse.*
57 *Deus solus est scrutator cordium.*
58 *Animus ex qualitate verbi aut facti præsumitur.*
59 *Intrinseca ex extrinsecis probantur.*
60 *Iudex factum, & animum metitur, considerare debet.*
61 *Causæ criminales iuramento ipsius rei non deciduntur.*
62 *Iuramentum non defertur super eo, quod ab animo dependet, si coniecturis probari potest.*
63 *Causæ ciuiles aliter regulantur quàm criminales.*
64 *Iuramentum purgationis reo an per iudicem deferri possit.*
65 *Infamia an iuramento purgetur.*
66 *Indicium respicit alterum trium temporum.*
67 *Præparationes, et ordinationes faciunt indicium ad pensamentum.*
68 *Præparatio, & ordinatio variis modis demonstratur.*
69 *Præparatoria in adulterio adulteriũ probant.*
70 *Transitus non solitus inducit pensamentum.*
71 *Repertus extra viam publicam habet malam suspicionem contra se.*
72 *Frequentatio viæ facit indicium ad pensamentũ.*
73 *Frequentans viam (in qua homo mortuus reperitur) præsumitur occisor, si de alio occisore nõ constet.*
74 *Maleficium ex actuum proportione, & aptitudine præsumitur.*
75 *Viæ frequentatio in homicidio puro non est indicium sufficiens.*
76 *Viæ frequentatio in homicidio puro non est indicium sufficiens ad torturam, si frequentans est homo bonæ conditionis.*
77 *Intellectus ad statutum patauinum disponens, & male auiati teneantur de maleficiis commissis in suis villis.*
78 *Armorum delatio in non solito, nec habenti iustam causam deferendi indiciat ad pensamentum.*
79 *Arma deferens maleuolum habet animum.*
80 *Armorum vsus regulariter est prohibitus.*
81 *Arma induens præsumitur de rixa, & bello cogitare.*
82 *Arma euaginata deferens præsumitur se præparare ad aggressuram.*
83 *Armorum genus ostendit animum ad occidendũ.*
84 *Mittens iaculum cum ferro præsumitur velle hominem occidere.*
85 *Asportatio bonorũ ante homicidium inducit pensamentum.*
86 *Alienatio bonorum inducit malum animum ad delictum committendum.*
87 *Donatio bonorum facit præsumi de malo animo donantis.*
88 *Donans, & postea repertus in possessione rei donante præsumitur habuisse malum animum.*

89 *Inimicitia facit præsumi delictum appẽsate fuisse commissum.*
90 *Inimicus semper cogitat mala de inimico.*
91 *Inimicitia triplici de causa oritur.*
92 *Iniuria quibus casibus inimicitiam generet.*
93 *Occidens consanguineum, vel affinem meum mihi iniuriam facit.*
94 *Inimicitia capitalis dicitur, quotiescunque offensus directe, vel per obliquum se vindicaret.*
95 *Verberans, pulsans, introiens domum meam mihi iniuriam facit.*
96 *Atrox iniuria grauissimam inimcitiam parat.*
97 *Bona nostra tollens nos afficit iniuria.*
98 *Detinens vxorem, vel terram contrahit inimicitiam cum domino.*
99 *Inimicitia contrahitur inter detentum, & detinentem in vinculis.*
100 *Inimicitia causatur inter expellentem aliquem de domo, & expulsum.*
101 *Diuortium ortum inter maritum, & vxorem causat inimicitiam.*
102 *Non obediens superiori videtur eius inimicus.*
103 *Ex osculo non dato (si de consuetudine dandum est) præsumitur inimicitia.*
104 *Iniuria ex verbis fit, & ex ea inimicita oritur.*
105 *Minæ faciunt præsumi inimicitiam capitalem, si minatus est mortem.*
106 *Inimicus is dicitur, qui dixit se nociturum si posset.*
107 *Pensamentum inducitur ex verbis, quibus quis dixit non diligere petrum, si petrum interfecit.*
108 *Dicens se inimicum, est inimicus.*
109 *Non loquens aut non salutãs, quem solitus erat salutare præsumitur inimicus.*
110 *Literis fit iniuria, si ad infamiam alicuius scriptæ sint, & ex ipsis inimicitia oritur.*
111 *Damnũ famæ dicitur maius damno pecuniario.*
112 *Crudelis est ille, qui famam suam negligit.*
113 *Perdere honorem statum, & famam dicitur ciuiliter mori.*
114 *Lis quandoque dicitur signum inimicitiæ.*
115 *Accusatio criminis capitalis generat capitalẽ inimicitiam.*
116 *Accusatio criminis non capitalis etiam generat inimicitiam capitalem.*
117 *Accusator inimicus appellatur.*
118 *Causæ status capitales inimicitias generant.*
119 *Matrimonialis causa quasi status dicitur.*
120 *Iuramentum in supplementum probationis non defertur in causa matrimoniali.*
121 *Monachationis causa, & matrimonialis æquiparatur.*
122 *Filiationis causa ardua appellatur.*
123 *Famosa si est lis, dicitur causa status.*
124 *Iuramentum necessarium in supplementũ probationis non defertur in causa famosa.*
125 *Causa omnium bonorum, vel maioris partis inducit inimicitiam capitalem.*
126 *Causa magna ciuilis criminali causæ æquiparatur.*
127 *Capitalis inimicitia non solum concluditur ex morte, vel ex consanguinitate primo sed etiam ex secundo videlicet bonorum, vel honoris.*
128 *Aequiparatio, & similitudo sufficit, vt sit in ea re, de qua agitur, nec requiritur, & tota res sit alteri similis.*
129 *Metus iustus, & legitimus infertur ex timore grauis damni in rebus propriis.*
130 *Causa leuis, & parua non facit præsumi inimicitiam.*
131 *Contentio rei leuis quandoque maximam inimicitiam parit.*
132 *Parua res quæ dicatur.*
133 *Lite finita an præsumatur durare inimicitia.*
134 *Reconciliatio si non probetur, an semper præsumatur inimicitia.*
135 *Inimicus reconciliatus. an vt suspectus repellatur & nu. 136. cum seq.*
136 *Causa cessante non cessat effectus iam consumatus.*
137 *Amicitia & inimicitia dicuntur passiones mentales quæ animo retinentur.*
138 *Procurator, vel aduocatus si patrocinium præstiterint contra accusatum, an cum eo contrahatur inimicitia.*
239 *Procurator, & aduocatus dicuntur aduersarii.*
140 *Aduocatus non accusat.*
141 *Cohabitans cum inimico meo facit præsumi, vt sit meus inimicus.*
142 *Aduocatus vt inimicus dicatur debet aduocare in causa capitali.*
143 *Aduocatus (si interficitur ab eo, contra quem aduocauit) dicitur pensate interfectus.*
144 *Iudex an dicatur contrahere inimicitiam cum partibus inter quas indicat.*
145 *Iudex debet partes audire et iustitiã ministrare.*
146 *Iudex procedens ex inquisitione dicitur subrogari loco accusatoris.*
147 *Aduersarius meus is dicitur, qui est subrogatus*

rogatus in litem.

148 Appellans facit iniuriam iudici, qui protulit ſententiam.

149 Iudex proferens ſententiam capitalem dicitur contrahere inimicitiam cum reo.

150 Inimicitiæ an contrahatur inter iudicem, & propinquos iudicati, & occiſi.

151 Accuſatio nullam inimicitiam inducit.

152 Inimicitiæ an præſumatur contractæ inter teſtem, qui depoſuit contra aliquem in cauſa capitali & reum.

153 Teſtis quãdo dicatur voluntarie depoſuiſſe.

155 Teſtis, qui coacte depoſuit, non præſumitur inimicus, & quid econtra. & nu. 154.

156 Bis deponens contra aliquem in ſecunda atteſtatione præſumitur inimicus.

157 Iudex pluries iudicãdo, an inimicus præſumatur, vt tanquam ſuſpectus repelli poſsit.

158 Bis teſtis examinatus, ſi citatur, non inducit timorem ſubornationis.

159 Probationes anguſtari non debent.

160 Cauſa inimicitiæ an ſufficiat ad inimicitiam probandam.

161 Reconciliatio an tollat præſumptionem mali animi ex inimicitia.

162 Iudex de recenti reconciliatus tanquam ſuſpectus repellitur.

163 Conuerſatio cum inimicis occiſi an faciat indicium ad penſamentum.

164 Teſtis conuerſans cum inimicis meis non poteſt eſſe teſtis contra me.

165 Offendens mecum cohabitantem dicitur mihi fregiſſe pacem.

166 Conuerſantes variis nominibus dicuntur.

167 Particeps qui dicantur.

168 Adhærentes qui dicantur.

169 Complices qui dicantur.

170 Cohabitatio parua cum inimicis meis non facit præſumi inimicus.

171 Iuuans inimicos meos mihi dicitur inimicus.

172 Iniuriati propinquitas inducit argu. ad penſamentum.

173 Iniuria facta vni intelligitur facta omnibus de cognatione.

174 Iniuria facta vni, & intelligatur facta omnibus de cognatione capitur ſcilicet vſque ad quartum gradum.

175 Inimicitia an faciat indicium ſi de interfectione non conſtet.

176 Inimicitia ſola capitalis vel grauis an faciat indicium. & 177.

178 Indicium vnum a delicto remotum non ſufficit ad torturam.

179 Minæ indiciant ad penſamentum.

180 Minans ex malignitate animi videtur verba proferre.

181 Factus rebus & verbis quis propriam voluntatem demonſtrat.

182 Minatus minantem in eo actu de facili occidere poteſt.

183 Minæ ſi de percuſſore ignoretur, an indicium ad torturam faciant.

184 Penſamentum inducitur ex iactatione, qua quis dixit ſe poſſe aliquem interficere.

185 Iactatio indiciat ad torturam.

186 Iactatio (ſi de interfectore non conſtet) an faciat indicium ad torturam contra iactantem.

187 Iactatio aliquando non nocet conſiderata qualitate perſonæ.

188 Modus percutiẽdi an faciat indicium ad penſamentum.

189 Percutiens in capite dicitur habere animum ad occidendum.

190 Cerebrum eſt membrum diuinum.

191 Proditorie vulnerãs indiciatur ad penſamẽtũ.

192 Prodere quis dicatur.

193 Proditionis crimen committit, qui contra principem, vel rempublicam agit.

194 Proditor, et aliquid proditorie factum differũt.

195 Vulnerum multitudo, & magnitudo demonſtrant penſamentum.

196 Delictum non capitale ex reiteratione capitale efficitur.

197 In penſamento quid debeat attendi.

198 Tempus, puta noctis, inducit ad penſamentum.

199 Tempus ad delictum grauãdum conſideratur.

200 Locus aggrauat delictum, & præcogitationem demonſtrat.

201 Aſſociatio vel auxilium præſtitum poſt delictum facit præſumi præparamentum.

202 Receptatio delinquentis indiciat ad penſamentum.

203 Confeſsio delicti per reum facta quando ei noceat, vel non.

204 Confeſsio extraiudicialis an indiciet ad torturã.

205 Confeſsio extraiudicialis facit ſemiplenam probationem.

206 Confeſsio extraiudicialis per duos teſtes probari debet.

207 Confeſsio extraiudicialis veriſimilis eſſe debet.

208 Confessio extraiudicialis, si in tortura iterum fateatur, an alia ratificatio requiratur.
209 Confessio reuocata ante cæptum iudicium an noceat.
210 Confessio facta parte præsente, an faciat plenam probationem.
211 Confessio, & probatio habent diuersam naturã
212 Confessio coram notario facta, vel coram iudice solo, an præiudicet ipsi reo vel solum indiciet ad torturam.
213 Notarius fisci nomine stipulari potest.
214 Confessio coram incompetenti iudice facta an indiciet ad torturam. & nu. 215. 216. & 217
215 Laici sunt infesti clericis
216 Indicia legitima esse debent.
218 Confessio coram iudice incompetenti, cuius iurisdicio prorogari poterat, an faciat indicium.
219 Confessio ad torturam facta, & reuocata dum ducitur ad ratificandum, an noceat.
220 Variatio in reo indicium facit.
221 Confitens in tortura sine indiciis precedentibus an puniatur, & ei noceat.
222 Reus ex variatione quoties torqueri debeat.
223 Literarum acceptatio an indicet ad torturam.
224 Semiplena probatio in ciuilibus facit indicium in criminalibus.
225 Tractatus quid sit.
226 Rixa per tractatum facta facit, vt omnes teneantur de occiso.
227 Interfectus in rixa, si ignoratur, quis interfecerit, an omnes teneantur, vel nullus.
228 Illicitum omne puniri debet.
229 Tractatus ad hoc vt dicatur, quæ requirãtur
230 Tractatui præsens, & nil dicens si reperiatur ad delictum, an teneatur de tractatu necne.
231 Tractatus ex quibus indiciis præsumitur.
232 Secreta conuentio & locutio habita inter plures faciunt oriri indicium tractatus.
233 Rixa secunda vice facta parum post primam indiciat ad pensamentum.
234 Aggressio nullis dictis verbis inducit pensamentum.
235 Insultus dicitur motus de loco ad locum.
236 Assistentia in delicto facit indicium ad torturñ.
237 Qui se armat præsumitur de bello cogitare.
238 Ducens aliquos verbis in aliquo loco, si interficiantur contra ducentem præsumitur.
239 Subiiciendus is es torturæ, de quo suspicio cædis videtur.
240 Indicia homicidii ex variis causis oriuntur.
241 In homicidio spectatur vita imputati.
242 Consuetudo delinquendi facit præsumi contra aliquem.
243 Præteritum facit præsumi in præsens.
244 Actuum geminatio apertam voluntatem demonstrat.
245 Delinquens per tres vices magis grauatur.
246 An solitus delinquere, ex eo indicietur ad torturam.
247 Verba dispositionis attendenda sunt.
248 Præsumptio minus est quàm indicium.
249 Malus & bonus dupliciter consideratur.
250 Mala uita sola an indicet ad torturam.
251 Præsumptio quo ad indicium genus dicitur.
252 Præsumptio plures gradus habet.
253 Conuersatio malorum facit indicium contra imputatum.
254 Malos famulos tenentes habent contra se indicium.
255 Qualitas personæ an faciat indicium.
256 Ex variis qualitatibus sæpe delicta committuntur.
257 A communiter accidentibus oritur indicium.
258 Argumentum a communiter accidentibus validum est in iure.
259 Trepidatio, inconstantia, varietas, vox balbutiens, loquella timida pallor indiciant ad torturam. & nu. 262.
Sed vnum ex dictis indiciis non sufficit ad torturam. ibi nu. 260.
261 Testis vacillans quæstionatur.
263 Variatio circa negotium principale nocet.
264 Quis varius dicatur.
265 Mendacium an indiciet ad torturam.
266 Mendacium quid sit.
267 Assertio rei large dicitur testimonium.
268 Accusatus potest negare delictum commississe, & si probetur, quòd fecit ad sui defensam.
269 Reus circa diuersa potest sibi ipsi contrariari.
270 Reus asserens se. fecisse ad sui defensionem debet illud probare.
271 Non respondens interrogationi an habeat indicium contra se ad torturam
272 Contumacia facit indicium ad torturam.
273 Non respondens quando contumax dicatur.
274 Taciturnitas domestici an faciat ĩdiciũ cõtra se.
275 Solicitans, & cum instantia petens, vt inquiratur si res ad eum non spectat an indicietur.
277 Qui se ingerit suspectus est.
277 Fuga an faciat indicium ad torturam.

278 Fuga multis modis consideratur.
279 Inquisitione valeat debet habere famam præcedentem.
280 Fugiens per loca inuia, & non solita maius habet indicium contra se.
281 Fuga arrepta post accusationem seu inquisitionem formatam non facit indicium.
282 Fuga facta ab eo (qui timet) de accusatione, seu inquisitione indiciet necne.
283 Fugæ suspitio an per iuramentum remoueatur.
284 Purgationis iuramentum quod dicatur.
285 Fuga ex aliquibus causis excusatur.
286 Fugiens & statim rediẽs nõ indiciatur ex fuga.
287 Fugientes ex carceribus si ex statuto puniatur, non comprehendentur fugientes, qui statim reuersi sunt.
288 Fuga facta per officialem (qui syndicatur) inducit plenam probationem.
289 Fugatus cum rumore a loco delicti habet indicium contra se.
290 Vociferatio mulieris asserentis se vim passam facit indicium.
291 Fuga accusat fugientem.
292 Fugiens cum gladio euaginato ex loco delicti indiciatur ad torturam.
293 Contumacia an faciat indicium contra contumacem, & quid si sit solum indicium contumaciæ ibi.
294 Prohibens aliquem capi an habeat indicium cõtra se, cum conscius criminis videatur.
295 Repertus prope mortuum cum cultello indiciatur ad torturam.
296 Et in loco delicti est indicium propinquum.
297 Gladius sanguinolentus in manu exeuntis domum occisi indiciat ad torturam.
298 Mortuus si inueniatur prope domum alicuius, an dominus indicietur.
299 Mortuus in domo indiciat existentes in ea.
300 Inuentus in loco delicti, habet indiciũ cõtra se.
301 Inuentus in loco propinquo delicti an habeat indicium contra se.
302 Admenare gladium visus, licet non sit visus percutere, an indicietur.
303 Potens prohibere nec prohibens an habeat indicium contra se.
304 Potens hominem a morte liberare, nec liberans occidere videtur.
305 De iure ciuili an quis teneatur delicto obuiare.
306 Criminis Pax seu transactio an faciat indicium.
307 Pax seu transactio tractata, sed non concluſa de crimine an faciat indicium.
308 Petitio veniæ an indiciet.
309 Cautela, vt petitio veniæ non noceat.
310 Negligens punire delinquentes habet indicium participationis contra se.
311 Fama an faciat indicium ad torturam.
312 Fama quæ requirat, vt probata sit.
313 Fama an faciat semiplenam probationem, & nume. 314.
315 Causa & qualitas in fama consideratur.
316 Testis de visu an faciat indicium ad torturam.
317 Testis dicitur omni exceptione maior, quando imputatio nulla fieri potest contra eum.
318 Aequo, & bono datur æquior, & melior.
319 Testes omnes esse possunt, nisi repellantur.
320 Testis dicitur integer, qui a iure non repellitur.
321 Gradus inuestigationis veritatis, & probationis diuersi dantur.
322 Testes non integri, aut idonei aliquando examinantur, vt iudex informetur.
323 Iudex, vt procedere possit ad torturam debet habere testes, qui a iure non repellantur.
324 Testis vnus de visu facit semiplenam probationẽ dummodo aliæ circumstãtiæ non resistãt.
325 Testis, vt semiplene probet quo ad condemnationem, debet esse omni exceptione maior.
326 Indicium est minus quam semiplena probatio.
327 Testis examinatus sine iuramento an faciat indicium.
328 Informatio gratia iudicis facta non requirit iuramentum.
329 Iudex an teneatur citare facere reum, cũ vult testes examinare.
330 Testes an debeant recipi lite contestata seu post nomen rei receptum inter reos.
331 Rei nomen quando inter reos dicitur receptum.
332 Lex is qui reus. ff. de publi. iud. non bene a doctoribus intelligitur.
333 Porrectio libelli per accusatorem facta non est de processu.
334 Citatio rei de commissione iudicis fieri debet.
335 Reus vt quis sit, vel eius nomen sit receptum inter eos differunt.
336 Citatio est principium iudicii ciuilis.
337 Argumentum a contrario sensu non capitur, quando legum correctio insurgit.
338 Lex fraudibus obuiat.
339 Testis examinatus post terminum assigna-

tum per iudicem an faciat indicium.

340 Dilatio non est de substantia probationis.

341 Qualibet assignatio termini probatorii dicitur peremptoria.

342 Depositio testis post terminum examinati non valet.

343 Iudici nunquam præclusus est terminus ad accipiendas probationes.

344 Testis qui ob reuerentiam examinari nō debuit, si examinatus sit an faciat indicium.

345 Filius contra patrem non admittitur ad examinandum, & ideo non faceret indicium.

346 Testis minor xiiii. annis an debeat examinari in causa criminali.

347 Testis minor xiiii. annis an faciat indicium. & nume. 348.

348 Quædam valent ad præparandum, quæ non valent ad decidendum.

349 Minor xiiii. an. an debeat examinari.

350 Mulier si examinaretur, an faciat indicium.

351 Mulier de iure canonico non potest esse testis in causa criminali.

352 Infamis testis an possit testificari in causa criminali, & an faciat indicium.

353 Inhabiles testes aliquando admittuntur. si aliter veritas haberi non potest.

354 Veritas quando aliter haberi non potest, quomodo intelligatur.

355 Testis qui cogi non potest ad deponendū si coacte deposuerit, an faciat indicium.

356 Testis qui cogi nō potest, si voluntarie deponat, an indiciet.

357 Testis præsumitur voluntarie deponere.

358 Actus in dubio præsumitur in casu concesso & non prohibito.

359 Testis qui cogi non potest ad deponendum cogitur, si veritas aliter haberi non potest.

360 Compellens testem ad deponendum, quia aliter res haberi non potest, debet illud probare.

361 Testis domesticus producentis an faciat indiciū.

362 Domesticus non potest examinari ad fauorem illius, cuius est domesticus.

363 Domestici & familiares qui dicantur.

364 Testes domestici & familiares aliquando admittuntur ad testificandum.

365 Testis familiaris an faciat indicium.

366 Testes plures singulares super diuersis indiciis deponentes an coniungantur ad faciendam probationem, vt oriatur indicium ad torturam.

367 Testes singulares non iunguntur ad faciendam probationem.

368 Testes singulares quando iungantur, & quādo non.

369 Testium singularitas coniungitur, quando dictum vnius coadiuuat dictum alterius.

370 Socii dictum nun faciat indicium ad torturam.

371 Socius an de consociis possit interrogari, & in quibus casibus.

372 Seruiles personæ vti meticulosæ sine socii instigatu, vel mandato non consueuerunt grandia delicta committere.

373 Latrones dicuntur qui stratas aggrediunt.

374 Interrogatio de consociis & consuetudine fit in omni causa.

375 Quibus casibus socius de consociis interrogari debeat.

376 Iudex in iudicio accusatorio non procedit ad torturam, nisi sit facta instantia per accusatorem.

377 Dictum socii an faciat indicium contra socium ad torturam.

378 Nominatio facta per reum in tortura an faciat indicium contra nominatum.

379 Lex & eius verba cum effectu intelligi debent.

380 Nominatio alicuius ad hoc vt indiciet, quid habere debeat.

381 Personis turpibus sine tormentis non creditur.

382 Interrogatio consociorum per iudicem fieri debet generaliter non particulariter.

383 Reus facta nominatione de socio an iure debeat dicta per eum vera esse.

384 Depositio sine iuramento nulla est.

385 Consocii tres non sufficiunt ad condemnationem quarti socii, secus in testibus, & quare.

386 Indicia debent esse diuersi generis.

387 Persona interrogata, quæ interrogari non debuit, an faciat præsumptionem saltem ad inquirendum.

388 Attestatio testis nominantis aliquem in socium, an inducat qualem qualem præsumptionem.

389 Socius quādo vt testis assumitur torquēdus est.

390 Depositio mortui an faciat indicium ad torturam.

391 Nemo præsumitur immemor salutis eternæ.

392 Multa conceduntur, vt veritas habeat.

393 Crimen proditionis committit, qui contra principem, vel rempublicam agit.

394 L. si quis ingrauī. §. si quis moriens. ff ad Sylla. aliter intelligi debet quam cōiter percipiatur.

395 *Facilius proceditur contra ſeruum conquerentis quam contra liberum.*

396 *Denunciatio Decani, ſeu centenarii an faciat indicium.*

397 *Diuinationes, ſeu incantationes an faciant indicium.*

398 *Demones in ſortilegiis vocantur.*

399 *Deus ſolus ſcit occulta.*

400 *Sortilegi ſunt infames, et à teſtimonio & ab accuſatione repelluntur.*

401 *Iudex ex ſortilegiis fundamentum non capiat.*

402 *Iudex vterque tam ciuilis quam canonicus in ſortilegiis poteſt cognoſcere, & punire.*

403 *Iudex ſi vidit hominem interficere, an poſſit reum condemnare.*

404 *Iudex ſecundum allegata & probata procedere debet.*

405 *Malum nomen an faciat indicium.*

406 *Phyſionomia mala an genere præſumptionem.*

407 *Signum an quandoque faciat indicium.*

408 *Sanguis exiens ante occiſores an faciat indiciũ.*

409 *Furti indicia quomodo aſſumantur.*

410 *Solitus furari habet indicium contra ſe.*

411 *Ex conſuetudine oritur præſumptio.*

412 *Vicinus domui in qua factum eſt furtum an habeat contra ſe indicium.*

413 *Et quid in vicino bonæ famæ.*

414 *Hoſpes penes quẽ bona ſunt depoſitatà, ſi ſubtrahantur, an indicietur.*

415 *Perſona viatoris conſideratur, ſi veriſimiliter furto potuit ſubtrahere rem furatam.*

416 *Furtiua res (ſi reperitur penes aliquem) an indiciet cum eſſe furem.*

417 *Perſonarũ conſideratio in furto haberi debet.*

418 *Exire viſus domum cum fardelo ſub veſte an habeat contra ſe graue indicium.*

419 *Exire viſus domum (in qua furtum commiſſum fuit) tempore noctis an indicietur.*

420 *Expendens multam pecuniam de illo cuneo, cuius fuit pecunia, quæ ſubtracta fuit, an indicietur.*

421 *Pauper, ſi expendit multam pecuniam, nec reperitur vnde habeat, an habeat indicium contra ſe.*

422 *Res ſubtracta ſi cedebat ad commodum imputati, an indicet contra eum.*

423 *Fuga famuli ex domo domini an indiciet.*

424 *Famulorum natura eſt furari.*

425 *Culpa cuſtodis, ob quam furtum factum ſit facit indicium.*

420 *Pedis furantis forma in terra humida an faciat indicium.*

427 *Res relicta in loco furti an faciat indicium.*

428 *Schala ante feneſtram domus an faciat indicium.*

EX hæc cum tota eius materia pro inueniendis criminibus, quæ pleriq; occulte fiũt, iuxta verbum Domini, qui male agit, odit lucem, frequens, & quotidiana eſt, ideo diligentius, & accuratius pertractanda venit. Indicia vrgentia præcedere debent vt quis torqueatur h.d.

1 †NOTO PRIMO in tex.ibi, ſine accuſatoribus ꝙ ſi de iure nõ procedatur contra reũ niſi exiſtẽte accuſatore.l. reſcriptũ.§. ſi quis accuſatorem, infra de mu. & hono. & in l. iij. C. de
2 accu. & in c. quiſquis. xx. q. iiij. †Et etiam antequam quis torqueatur debeat iudex requeri, & ad inſtantiam partis quæſtio haberi, ſiue ſit accu
3 ſator ſiue ſit inueſtigator in inquiſitione. † Cũ officium iudicis non impartiatur niſi petenti. l. iiij. §. hoc autem iudicium, ſupra de dam. infec. & per Bal. in c. j. §. iudices. col. ij. ver. quæro vtrum iudex faciat litem ſuam, de pac. iur. fir. & ibi in addi. loquens de inquiſitione, & eſt in accuſatore glo. in l. quicunq;. C. de ſer. fugi. cꝫuis Hyp. in l. j. hoc ti. in prin. in quinto requiſito dicat per glo. ibi nil probari, attamen optime probatur dũ tex. vult, ꝙ ſeruus poſſit torqueri, vt manifeſtet, vtrũ propter lucrum capiendum callide, a domino ad domum, vel ad agrũ eius qui eum ſuſcepit immiſſus ſit. glo. in verb. oportet dicit, torqueri oportet mancipium ad petitionem conuenti. & ſic peten-
4 te parte. † In inquiſitione ẽt frequenter proceditur ad inſtigationem partis prout no. in c. qualiter & qñ. el ij. & maxime per Abb. ibi colum. iij. ver. & pondera gl. hic, tñ proceditur ſine accuſa-
5 tore, & ſic per iudicem ex inquiſitione. †Nam & ſi regulariter inquiſitio non concedatur, attamen multi ſunt caſus, in quibus inquiſitio datur et ſunt illi, de quibus per gl. & Bar. in l. ij. §. ſi publico, de adult. & per Ang. in l. ſi vacantia. C. de bo. vac. & no. in d. c. qualiter & qñ, maxime ꝑ Sozi. & per Spe. in tit. de inquiſi. §. ij. Sed aduertendum eſt ꝙ hodie de conſuetudine in quocunq; caſu, proceditur per inquiſitionem, vt dicit Gãdi. in trac. male. in rub. quomo. de maleſi. cogno. per inquiſi. col. j. ver. ſed hodie, & Albe. in l. ea quidem, col. ij. ver. de conſuetudine tamen. C. de accu. & Are. in trac. maleſi. in ver. hæc eſt quædam inquiſitio, col. v. & ibi in addi. Hye. vbi multos adducunt. Et ita quotidie ſeruatur in locis Lombardiæ, & credo ẽt in aliis ciuitatibus, in quibus proceditur per inquiſitionem pro quocunque delicto.

6 †NOTO SECVNDO, ꝙ ex hoc text. probatur illa communis concluſio, ꝙ iudex habita aliquali informatione põt procedere ad captu-

7 tam & carcerationem rei. †Non tamen ad quę ſtionem, niſi ſint maiora indicia, quæ vrgeant, vt dicitur in tex. conſtat namq; ꝙ rei de quibus in l. noſtra erant carcerati, & difficultas oritur ſuper eo. An poſsint torqueri, Iuriſconſultus determinat, ꝙ non, dato ꝙ fuerint capti, niſi appareant indicia vrgentia, & ſic ex hoc text. probatur ꝙ informatio, ſeu indicium per quod datur libertas iudici procedendi ad capturam, non eſt habile, vt poſsit deueniri ad quæſtionem. ad diem eſt tex. in §. audient. in authen. de denſeſ. ci. vbi defenſores ciuitatum poſſunt capere malefactores & carcerare, & tamē non poſſunt cognoſcere de crimine,
8 Ex quo dicit ibi Ang. †ꝙ antequam conſtet de crimine malefactor poteſt capi, ne fugat, adducit tex. in l. ij. C. vbi de crimine ag. oportet, & ad idē eſt bo. tex. in l. diuus Adrianus, ſupra de cuſt. reo. & per hæc dico Ange. in trac. maleſi. in ver. qui iudex in princ. male ſenſiſſe dum vult, procedendum eſſe ad capturam. quando ſunt indicia ſufficientia ad torturam, nam illud non eſt expectandum ex quo in iſtis datur gradus probationis. Cū minor probatio requiratur ad capturam, & ſufficiat qualiſqualis informatio, prout dicit Saly. in l. ij. in verſi. no. v. C. de exhib. re. & in l. abſentē, col. ij. ver, prouident tamen iudices. C. de accuſa. Et ad operandum hoc ꝙ iudex poſsit inquirere, leues probationes requiruntur, vt per Bal. in l. j. in v. oppo. C. de ſum. Trini. & dicam infra in verſi. teſtis. Minor, & in ſeq. maiores autem probationes requiruntur, quando iudex vult procedere ad torturam, vt probat tex. noſter, dum non concedit de carceratis quæſtionem haberi, niſi indicia vrgeant, nec ad quæſtionem fallaciter eſt procedendum, cum tortura eſt pœna non modica vt dicit Abbas in capitu. primo in primo not. de confeſ. Ex quo habetur, ꝙ licet ab interloquutoria regu-
9 lariter non appelletur. †Tamen ab ea interloquutoria, ꝙ ad torturam procedatur. appellari poteſt l. ante ſententiam, infra de appel. recip. & habetur in c. ante ſententiam. ij. qō. vj. nec iudex ita faciliter procedere debeat ad quæſtionem, vt per Ang. in l. item apud Labeonem. §. quæſtionem ſu-
10 pra de iniur. †Diſtinctio autem indiciorum leuium & iudiciorum grauium cognoſcitur hoc modo. Nam ſi frequenter & facile hoc ab illo contingit abeſſe. Tunc eſt leue indicium vt no. in l. cū res. C. de proba. & in l. ciuile. C. de fur. Si autem frequenter & facile cōtingit adeſſe. Tunc eſt grae indicium, vt no. per Cyn. in l. metum. C. de dol. & hoc verum, ſiue agatur de probando vero hominis actu, ſiue de probādo animo. l. j. §. ſed ſi claua. ſupra ad leg. Corne. de ſica. & c. ſignificaſti. de homi. & hanc no. doctri. tradit Bald. in l. non hoc in ſi. C. vn. cog. Alius gradus eſt probationis, qñ procedendum eſt ad ſententiam, & condemnationem, nam tunc luce merediana clariores probationes requiruntur. l. ſi. C. de proba. & l. qui ſenten-
11 tiam. C. de pę. †Noto tertio, ꝙ quando ſunt indicia vrgentia, Iudex ſemel torquet reum vt in tex.
12 †Sed ſi eſſent multum vrgentia, tunc fit repetitio in tortura, vt dicit Bart. in l. vnius. §. j. hoc ti. Sed
13 aduerte, † ꝙ repetitio hęc non poteſt fieri vltra tertiam vicem, vt per Ange. in l. fin. col. j. C. de qō. alle. tex. in l. fideicommiſſa §. ſi quis decem. de leg. ij. & ſequitur. Par. de Pu. in tract. de ſynd. circa finem in verſic. viſo de repetitione, col. fin. & Mod. ponunt in l. repe, hoc titu. & in hoc eſt aduertendum ad dictum Bar. hic, dum dicit, iudicem nō debere cogere reum ad confitendum; quia tunc ex indiciis & ſuſpicionibus ipſum condemnaret. Et propter iſtud debet procedere in tortura cum moderamine in eo enim ꝙ dicit Bart. quod non debet cogere reum ad confitendum, cum damnaretur ex ſuſpicionibus, dici poſſet ex verbis Barto. reum condemnari ex confeſsione, non autem ex
14 ſuſpicionibus, qnia confitetur. † Ideo dictum Bar. intelligi debet, quod iudex ſi habuerit ſuſpiciones, & indicia contra reum, non debet procedere in infinitum in tortura, ſed cum moderamine. Quia procedendo per quatuor vel v. vices, aut in infinitum vſque quo confiteatur, ex ea impreſsione prima, quam cepit ex contentis in proceſſu. Tunc ipſe reus vi coactus confiteretur. & tunc iudex damnaret ipſum ex illa prima impreſſione habita per indicia, cum confeſsio eſſet violenta. & ideo quæſtio debet eſſe moderata, & moderatio iſta reducitur ad tres vices id eſt, ad tres dies ſeparatos. & pro qualibet vice habere debet ipſe reus tres ſaccatas, ſeu elleuationes, & depoſitiones, vt practicatur quotidie, & hoc modo dictū Bar. intelligit Pau. de Ca. in cōſi. clxxxxvij. viſa inquiſitione ſupra ſcripta ac etiam teſtibus. in antiq. & ccxcix. in nou. vol. ij. Indiciorum materia latius per Barto. hic tractatur, ꝙ alibi. Sequendo eius veſtigia, cum in diuerſis locis ſuper ipſis verba habeantur, colligendo, quæ ſparſim dicta ſunt per alios, & ad certum ordinem redigendo, vt facilior ſit eorum cognitio. Ideo procedam per partes infraſcriptas. ſed pro cognitione generali totius materie amplectendo
15 ea. quæ Barto. in l. hac noſtra ponit. † Primo præmitto id quod dicit Barto. in princ. Iudicem inquirentem debere eſſe certum de corpore interempto, vel ſi eſt furtum, ꝙ ſit fama de re ſubtracta, vel in vicinia, vel alibi, prout iudex informari poterit de ipſo delicto. Iaſo. in l. iuſiurandum. §. procurator. col. viij. verſic. ij. limita. ſupra de iureiu. referens Ange. in l. certum. §. j. ſupra de
16 confeſ. † Dicit, quod ſi quis confeſſus fuerit hominem occidiſſe, quod niſi appareat de corpore, non ſtatur eius dicto. Limitat tamen ex men-
17 te Ange. † Niſi fuerint aſſaſsini, ꝙ veriſimiliter potuiſſent hoc facere ob qualitatem loci. Et qnod ita fuit iudicatum per Nico. de Iamel. de Prati. & ceſſante tali veriſimilitudine, & exiſtente bona fama non poſſent puniri, niſi corpora apparent. referens Bald. in addi. ad Speculato. in titu. de ſenten. §. pen. in additio. mag. in verſicu. Titius fuit confeſſus, ꝙ ſi quis confeſſus fuerit hominem occidiſſe & proieciſſe in mari, non ſtatur eius dicto, niſi ſubſit fama de homine mortuo, nec refert, an certo nomine ſit nominatus mortuus vel ſine nomine, vt per gloſſ. in cap. libellorum. ij. q. viij. & not. per Bald. in l. quoties §. ſi quis. de hære. inſti. Ange. in d. l. certum aliud

ſenſit,

ſenſit, ꝙ Iaſ. in d. loco referat, cum velit confeſſionem incertam de corpore non valere per tex. ibi. ſed ſi eſſet confeſsio de certo homine, de quo poteſt liquere eum eſſe mortuum, tũc valeret quãuis dicat Nic. ſeruaſſe contrarium, non tamẽ eius opinionem apprehendit. In hac materia difficultatem faciebat text. in l. j. §. item illud. ſupra ad Sylla. per quem probatur debere eſſe certum iudicem de homine mortuo. Et de delicto ibi dum dicit niſi conſtet, & ibi liquere igitur debet. Ex quo vera probatio, non autem fama requiritur, facit etiam tex. in d. l. certum in princ. ibi, ſi quis incertum veluti corpus confiteatur, & text. in l. j. in fi. ſupra eo. Facit etiam difficultatem gloſſ. in l. inde neratius. ſupra ad l. aquil. vbi confeſsio nocet, ſi non probet confitens eum viuere, quem dixit interfeciſſe, vnde ex mente Ang. in d. l. certum, & Bald. in addi. ad Specu. in titu. de ſent.

18 †In hoc articulo ſic diſtinguefem, ꝙ aut delictum de quo quæritur ſubiici poteſt oculis vt corpus mortuum, vel quid ſimile, & tunc iudex non procedat ẽt ex inquiſitione generali, niſi viderit cadauer. & ita intelligatur id ꝙ dicitur hoc & qđ habetur in l. j. §. item illud ſupra ad Sylla. ibi dũ dicit liquere autem debet, Aut ſecundo caſu res non poteſt ſubiici oculis, prout eſt de homine, pecto in mari, vel igne conſumpto, vel de re furto ſubtracta, tunc ſi fama eſt de certa perſona & in indiuiduo iudex procedat, & ita ſentit Barto. & Ang. in d. l. certum, per tex. ibi dum dicit, certum eſt vt puta Titius, & ita etiam procedat quod dicit Bal. in addi. ad Spe. Aut incerta eſt perſona, et incerta res, tunc quia confeſsio non præiudicat exiſtente tali magna incertitudine neque iudex poterit procedere ad inquiſitionẽ, vt ſenſit Ange. in d. l. certum, cum tex. ibi dicat incertum veluti ſi corpus, nã eo caſu ex tali incertitudine fundamentum aliquod haberi non põt, prout dixit tex.

19 ibi. & in l. j. in fi. hoc tit. † Secundo præmitto ꝙ rectores mittunt militem, vel alium officialem ad videndum hominem mortuum, & ad videndũ vulnera, & hoc faciunt ſcribi vt per Bar. hic. & p Ang. in l. j. §. item illud. ſupra ad Sylla. Nam inquiſitio quandoq; fit per inſpectionem oculorum, vadit enim iudex perſonaliter, & inſpicit quendam. l. fi. C. de cuſt. reo. l. iudices. C. de epiſ. audi. ita Bar. in l. ij. §. ſi publico, col. ij. ver. circa primum, in fi. ſupra de adul. Vnde per iudicẽ maleficiorum, vel ſaltem per militem contemplari de-

20 bent vulnera. †Et ideo ſeruat conſuetudo mũdi, vt homine interempto habente plura vulnera ſiue ab vno ſiue a pluribus, miles curie inſpiciat cadauer, & vulnera, et ea in ſcriptis reducet mortalia pro mortalibus, et non mortalia pro nõ mortalibus. Ita no. Ang. in l. fi. C. de ſica. Moder. vltramontani in ſua prac. dicunt, ꝙ iudex debet mittere chirurgicos, & medicos pro contemplatione vulnerum, & illos conſulere, qui cõſiderata qualitate vulnerum ſecundum artem ſuam exponãt, & referant ſi vulnera ſunt mortalia, vel occaſione eorum vulnerum mortis cauſa data ſit, & oĩa ſcribantur. l. fi. & l. ſi ſemel. §. cauſa. C. de re mili. lib. xij. l. j. §. iij. ſupra de ven. inſpi. l. cum ita. ſupra de verb. ob. Et hanc practicam exiſtimo meliorem, cum medicus magis cognoſcat mortalia a non mortalibus, ꝙ alius miles, vel iudex, & etiã ex quo genere armorum ſint facta, cum expertis in arte ſua ſit credendum. l. j. ſupra de ven. inſpi. & ibi Bar. in prin. & c. propoſuiſti. de proba. & ibi Deci. & relatio medici multum faciet ad cognitionem cauſæ, & ad iudicandum in pura rixa, quis teneatur de occiſo, & quis non & maxime ex quo genere armorum iux. l. fi. ſupra de ſic. & ibi no. Erit etiam vtilis talis relatio, ꝙ ſi vulneratus iacuerit poſt vulnera per aliquod tempus ut per xj. dies, ꝙ medicus referendo declaret, an vulnus a prin. fuerit mortale nec ne, nam ſi a principio non fuerit mortale, de occiſo non teneatur, vt dixi in ea. quæſt. Quãdo quis dicatur mortuus ex vulnere.

21 †TERTIO præmitto ex mente Bar. hic, ꝙ ſi iudex fecerit inquiſitionem generalem, & examinauerit teſtes, ad hoc vt præiudicent reo, debẽt iterum examinari citato ipſo reo, & exiſtente cõtradictore, alias non præiudicarent. l. ſi qñ. C. de teſti. & tales teſtes lite conteſta, ſunt reexaminandi. & dicit Saly. in l. fi. in fi. C. de quæſt. ꝙ eo tunc reus debet dare interrogatoria, prout etiã refert, & ſequitur Ang. in ſuo tra. in ver. ꝙ fama publica ver. quæro qualiter. et dicit Hip. in l. j. in prin. col. ij. ꝙ aliqui iudices errant, qui examinant teſtes non citato reo, nec ipſo præſente, adducit mul-

22 tas authoritates. † Aduerte ꝙ ſtylus, & conſuetudo eſt in Ciuitatibus Lombardiæ, ꝙ teſtes ſiue ſuper generali ſiue ſuper ſpeciali inquiſitione, & etiam ſuper accuſatione examinantur ſine citatione partis. & iſta talis practica & conſuetudo ſeruanda eſt, vt dicit Alex. in conſi. xlj. incip. habita ſuper contentis, col fin. ver. & data vol. ij. ꝙ duplicatum eſt in conſ. lxv. vol. j. adducens, ꝙ ſtylus debeat obſeruari tex. in l. fi. C. de iniur. & in l. iij. §. fi. ſupra de teſti. & quæ no. Cyn. in l. ij. C.

23 quæ ſit long. cõſue. & in c. fi. de conſti. †Ratio autem dictæ conſuetudinis potuit eſſe ex duplici capite, quia ſi teſtis primo examinatus depoſuerit vnum cum iuramento, ſi poſtea iterum examinetur, & contrarium, vel quid diuerſum deponat, neutrum valet, et teſtis punitur de falſo, prout no. Bart. per illum tex. in l. eos. C. de fal. & But. in c. cum in tua, de teſtib. & Ancha. in c. ij. de teſti. in cle. & ſecundũ alios valet primum no. Abb. Car. Fel. in d. c. cum in tua, & eſt periculoſum ꝙ ſecundo examinentur. Item nulla poteſt oriri vtilitas ex ſecunda depoſitione, quia teſtis primo examinatus poteſt referre ſe ad primum eius dictum, & petere, ꝙ ſibi legatur prima atteſtatio, no. Bar. in d. l. eos. ſupra de fal. Item alia potuiſſet eſſe ratio; quia qñ in criminalibus proceditur ex argumẽtis & indiciis. eo caſu teſtes examinantur ſine citatione partis, text. eſt in c. j. de homi. lib. vj. & ibi Gemi. & Phil. Fran. in ver. argumentum, ſed qñ agitur de homicidio, proceditur ex argumentis & indiciis. l. milites §. oportet. C. de quæſti. l. fin. C. de proba. ideo inoleuit practica, ꝙ citatio non fiat, cum frequẽtius procedatur ex indiciis, & ita quotidie ſeruatur & ex cõſuetudine lis nõ conteſtatur,

ſtatuſ,ſed primo examinantur teſtes, poſtea proceditur ſuper accuſatione,vel inquiſitione, & accepto conſtitutio rei ꝙ eſt loco litis conteſt.ex dictis teſtium prius examinatorum proceditur ad torturam ſine publicatione proceſſus.

24 †QVARTO præmitto ex mente Bart. hic in q.pe.ꝙ reus petere debet copiam indicio-
25 rum. †Et iudex tenetur eam dare ipſi reo anteq̃ procedat ad torturam,& ratio eſt,quia diſputandum eſt ſuper ipſis indicijs, ideo eorum copia eſt danda l.vnius.§.cognituru̇m,hoc ti.Item alia eſt ratio,quia actori non debet licere,quod reo nõ liceret, ſed pares eſſe debent in procedendo. c.ij. de mu.peti.c.non debet,de reg.iur.Nã actor produxit teſtes, ergo reus debet ſe defendere. Item quia iudex fidem non adhibet quæſtioni, ſed de confeſsione habita in tortura põt ex poſt cognoſcere.l.j.§.fi.hoc ti. Ergo & ante debet cognoſcere,& defenſiones rei videre.Cum quęſtio ſit reme-
26 dium irreparabile.l.ij.C.de appel.recip. †Sed aduerte,ꝙ indicia petens debet allegare aliquam cauſam ob quam velit ſibi dari copia indiciorũ, quæ ſit legitima,no.Pau.de Elea. in c.grauis, de depo.Alex.in conſi.lxv.col.j.& pen.vol.j.& Alber.in d.§. cogniturum.Sed ex communi vſu defenſiones pro reo petuntur,& indicia abſq; eo, ꝙ cauſa aliqua allegetur, niſi hæc ꝙ vult defendere
27 ipſum reum. †Item & teſtium nomina ſunt dãda cum atteſtationibus.c.qualiter et quando.§.debet,de accu.& ibi Hoſti. Aret. Fely. Ioã.de Ana. & Imo. iſtud limitantes. Si eſſet timor potentiæ ipſius rei,ne offendere teſtes,nam tunc non daren-
28 tur nomina argu.tex. in c.fin.de hære. †Ideo inoleuit practica,ꝙ nomina dentur confuſa,& ſeparata a dictis teſtium ob potentiam reorum , ne poſſunt ſcire quid dictum fuerit ab vno quoque ipſorum teſtium.Item dantur indicia omnibus & non certis, vt ſi eſſet male conditionis vel ꝙ ex officio procederetur vt dicunt Ang.& Auguſt.in prac.in ver.fama publica , nu.xxxvij.xxxviij. volentes,ꝙ in his caſibus non detur copia indicio rum,quia dico iſtud eſt contra æquitatem naturalem,vt ſentit Ang.loco de quo ſupra, nam defenſio non eſt deneganda, cum ſit de iure naturæ c.
29 paſtora. de re iudic.in clemen. †Sed an iudex ex officio teneatur dare copiam indiciorum ipſi reo,an vero requiratur hoc,ꝙ pars petat indicia. Hip.in ſua prac.in.§.nunc vidẽdum,in prin.dicit pro ea opinione, ꝙ iudex nõ teneatur dare copiã ipſi reo,niſi petatur,facit tex.in l.vnius.§.cogniturum,in verb.reo poſtulante,hoc ti.& tex.l.j.§. magiſtratibus. ſupra de mag.conue. item & gl. in l.vniuerſa.C.de p̃eci.Impe.offe.& ibi Paul. de Caſt.inferens ad ſtatutũ mandans fideiuſſores pręſtari,intelligitur enim ſi fuerit petitum.Item et regula illa, ꝙ officium iudicis non impartitur niſi petenti. l. iiij.§.hoc autem iudicium, & quæ ibi no.per. Doct.ſupra de dam.infe. Pro contraria opi.ꝙ immo iudex teneatur dare copiã indiciorum etiam reo non petente, adducit, ꝙ iſta datio indiciorum eſt defenſio,quia reus opponit contra perſonas, & dicta teſtium, ſed iudex ex officio ẽt nemine petente quærere debet defenſiones rei.l. ſi non defendantur,infra de pœ.& per ea quæ no. in l.j.§.fi.hoc ti.ponderando verbum debebit,poſitum in d.l.ſi nõ defendantur,ꝙ importat neceſſitatem, vt per glo.in c.attendẽtes,in ver. debet,
30 de ſtat. mo. in clem. cum alijs. †Item quia iudex debet exercere officium ſuum etiam non imploratum,quando tale officium reſpicit miſerabiles perſonas,vel actum pium,vt per Bart.& alios in d.l.iiij.§. hoc autem iudicium. Sed carcerati dicuntur miſerabiles perſone.l. ſi quis ad declinandam. C.de epiſc.& cle.l.j. C. quã. imp. int. pup.& vid. & ibi Docto. & cauſa carceratorum dicitur pia, vt per Barto. in tra.de carcer.in fin. et per Bal.in l.ſi quis pro redemptione.C.de don. ipſe tamẽ diſtinguit,ꝙ aut reus carceratus eſt homo idiota,aut ruſticus,mulier, pupillus, vel alius verisimiliter ignorans ius , & neſciens facere ſuas defenſiones & hoc caſu iudex etiam reo non petẽte teneatur dare copiam indiciorum per tex. in l.nec quicq̃.§.aduocatos. ſupra de offi. procõ. Cum etiam in actibus piis debeat ſupplere ex officio,vt per Inno.in cap.ad noſtram.de iureiu.& per Bald.in l.nec quicq̃.§. vbi decretum, col.x. Cum etiam iudex in cauſa dotis interponit officium etiam non petitum , quia eſt cauſa pia, l. ſi cum dotem.§.eo autem tempore,ver.nec vero ſupra ſolu.mat.& per Alex.in d.§.hoc autem iudicium. cum etiam iudex teneatur ſupplere quæ deſunt partibus & aduocatis to.tit.C. vt quę deſ. aduo.par.Et etiam quia iudices terrẽt reos in carceribus ſecretis , ne poſsint conſulere peritiores, quo caſu non eſt eis imputanda ignorantia iuris, vt per gl.in l.iuris.C.q̃ admit. & ibi p Alex.volentem , ꝙ quando quis facile aliquid facere non põt,perinde eſt , ac ſi illud facere non poſsit.cap. quãuis.& ibi gl.in ver.cõtinuatis,de of.or.in vj.
31 †Cum etiam ignorantia iuris non noceat in dãnis euitandis vt habetur in l. iuris, & in l.error, & in l.regula.& ibi gl. ſupra de iur. & fac.igno. Si vero reus carceratus ſit prudens,ſagax, & literatus, & q̃ veriſimiliter ſcit petere copiã. tunc iudex ex officio nõ teneatur dare copiam, ſi reus nõ petierit,cum imputari debeat ſibiipſi, cur non petierit p reg.ꝙ quis ſua culpa ſentit,ſibi imputet c.damnũ. de reg.iur.in vj. Item quia ſcientia & patientia cum taciturnitate æquiparatur conſenſui.l.ſi filius.C.de pe.hær.ibi Barto. & Ange.& in l.qui in aliena.§.ꝙ ſi non adierit. ſupra de acqui.hær. In hac q.puto indiſtincte iudicem non teneri ad dandum indicia reo, niſi fuerint petita, & iſtud iuridicum puto , nam aut reus ſponte venit ad carceres,& tunc antequam præſentet ſe ad carceres , debet aduocatos conſulere,& res ſuas, & meſtos parentes componere, vt dicit tex. in l. ſecunda C. de exhi. re. ibi adhibita aduocatione.& ſi iſtud non egit,ſibi eſt imputandum,& hoc caſu iudicis officium non debet impartiri,cum habuerit poteſtatem ipſe reus conſulere rebus ſuis, ſtante etiam eo,ꝙ infra dicam. aut capitur a iudice , & carceratur , & tunc non debet iudex ex officio indicia dare;quia ſine traditione indiciorum poteſt iudex procedere ad ſententiam,ita eſt gloſſ. in cap.fin.in ver. iudicis , de hære. lib.vj.

& ſibi

& ſibi imputet reus potuit enim iuri pro ſe introducto renuntiare, & tunc tacite renunciat, vt voluit glo.in c.j.in verſi.fuerunt, de accu.libr.vj.& ſequitur.Cæpol.in conſi.lxvj.teneo idem.ver.nec poteſt, alleg.Ang.in l. ſi vacantia.C.de bon.vac. lib.x.col.xiiij.& xxxv. Præterea ſi ipſe iudex ex officio inſtaret, ꝙ reus acciperet indicia, & ſic ipſo non petente vellet defenſiones ipſi reo dare, videretur iudex habere intentionem, ꝙ probationes factæ cotra reum non eſſent legitimæ, & ipſe reus eſſet in caſu, ꝙ poſſet ſe defendere ab obiectis contra ipſum, & ſic propalaret ipſe iudex opinio.ſuam antequam ſententiã ferret, quod fieri non debet. Præterea ſuperflua, & inanis eſſet datio indiciorum ipſi reo, ſi ipſe non haberet aduocatos, quos conſuleret, & quorum medio eius defenſiones & iura ſua deducerentur, quia ipſe exiſtens in carceribus, & ignarus literarum, vt puta ruſticus, mulier, vel alia perſona idiota ignoraret, q̃d ſibi eſſet agẽdum pro ſua defenſione. ex quo dico, ꝙ cautius & melius faceret iudex dare aduocatos ipſi reo, qui eius defenſiones conſiderent, & iura ſua deducant, ipſum defendendo, & ita procedant ea, quæ deducuntur pro iſta parte, ꝙ iudex debet ſupplere & officium ſuum impartiri etiam nõ petitum in cauſa carcerati, nam intelligendum eſt in dando aduocatos ad hoc vt reus defendatur, vt eſt tex.in l.nec quicq̃.§.aduocatos, & alia ſuperius adducta, et debet ſupplere iudex in eo caſu, in quo vtilitas aliqua oriri poteſt ad beneficium rei, non autem innaniter, quod eueniret ex ſola indiciorum præſtatione ſine conſtitutione aduocatorũ, nam dato aduocato reo ipſe habens iuris cognitionem petet copiam indiciorum & alia peraget, quę erunt neceſſaria pro defenſione rei, & ceſſabunt exinde omnia, quæ deducuntur in contrariũ & verificabitur id quod habetur in l.cuſtodias.ſupra de publi.iudi.& ita quotidie ſeruat ꝙ iudices & poteſtates dant aduocatos carceratis, & cum proceditur in cauſa, quicunque vult indicia, illa petit, & ita vidi ſeruari.

32 † QVINTO præmitto, ꝙ ad hoc vt teſtes faciant indicium, neceſſe eſt, vt deponant illud, quod eſt veriſimile, alias autem indicium nõ facerent.

33 †Et veriſimile eſt illud quod vero videtur ſimile, & nõ veriſimile eſt, quod a vero diſsimile videtur, vt dicit Bal.in.l.ea quidem, col.ij.verſi.veriſimile.C.de accu.adducit text.in l.miles.§.mulier.ſupra de adul.& in l.ſi.ſupra quod met.cauſa. Et dicit Inno.in c.auditis, circa med. de præſ. ꝙ

34 † illa ſunt veriſimiliora, quæ magis conſonant iuri communi, vnde Bald.in l.non hoc.C.vn.legi. dicit ꝙ indicium eſt coniectura ex probabilibus & non neceſſariis orta, a quibus poteſt abeſſe veritas, ſed non veriſimilitudo veri, quæ quandoq; mentem indicantis perſtringunt, vt cogant conſcientiam iudicis iudicare ſecundum ipſa vt not. in l.neque natales.C.de proba. Et veriſimile dicitur tripliciter. Vno modo quando teſtis deponit ea quæ conſonant iuri cõmuni, vt dixit & voluit Ancha.in c.j.de reſcr.lib.vj. & Ro. in rub. de arb.col.x.verſ.Item præferuntur veriſimiliora. Secundo q̃n cõſonat rationi vt per Bal.in l.qui accuſaſe de eden.& in l.teſtium.col.pe.C.de teſt. Tertio quando melius factum narrat vt per Bal in l.teſtium.& voluit Cur. in tract.de teſt. q.xix. Vnde Bal.in l.j.C.qui & aduer.quos.dicit, ꝙ ad hoc vt ex ſemiplena probatione deferatur ſacramentum, debet eſſe non ſolum ſemiplena, ſed veriſimilis, nam ſi in contrarium eſt veriſimile ſemiplena probatio eliditur, & ſacramentũ non defertur, idem Bald.in c.j.de confeſ.poſt glo, ibi dicit.

35 † ꝙ confeſsio de homicidio ſine alia probatione habet penã, vt cõfitens capitaliter puniatur. quod eſt verum dicit ipſe, ſi confeſsio ſit veriſimilis; vt quia præceſſerunt inimicitiæ capitales. vnde iudex debet perquirere rationem, cur fecerit, & ſi iudici conſtaret de innocentia, nõ debet ſequi cõfeſsionem eius, adducens tex.in l.j.§.ſi quis vltro. ſupra eo.& in l.j.C.ad l.Corn.de ſica.& in l.inde Neratius.in.§.vlt.ſupra ad l. Aquil. Et idem Bal.

36 in l.clarum.C.de auc.præſtan.dicit. ꝙ † confeſſus extra iudicium poteſt cogi ad perſeuerandum in illa confeſsione, ſi modo eſt veriſimilis.l.quæro, in fi.ſupra de ædi.edi.l.capite quinto.ſupra de adul.ſecus ſi non eſſet veriſimilis.l.milites.§.opponet.C.eo.l.j.C. ſi quis Imp.male. Et Are.in c.

37 cum p. de accu.col.v.nu.xxij.dicit. ꝙ † ſocio criminis creditur in criminibus exceptis, ſi modo ex qualitate deponentium, vel ex perſona eorum, cõtra quos opponitur, veriſimile ſit eum non mentiri, et caſum eſſe ſingularem dicit in c.in fidei fauorem, in fin.de hære.in vj. & dixi de hoc infra verſi.confeſsio extra iudicialis, in prin.& Ang. in l.ij.C.de quæſt.ibi, veriſimilia cauſæ dicit, ꝙ cum procedunt argumenta accedentia ad veriſimilem cauſam criminis, ex ipſis ſolis poteſt deueniri ad tormenta.cum non omne indicium ſit ſufficiens.ſed debet eſſe tale, ꝙ veriſimile ſit argumẽtum illud maleficium eſſe perpetratum per eum, & in hoc dic. eſſe notabilem illam literam quam ponderare debet multum, qui aſsidet in criminalibus. Vnde attenta tali veriſimilitudine Fely.in c.auditis, col.xj.ver.inquantum poſtea, nu.36.de præſcriptio.dicit poſſe limitari gloſ. in c.clerici. lxxxj.di.volentem ꝙ cæteris paribus immo aliquali diſparitate preferantur teſtes rei. Quam gl. dicit peregrinam & ſingularem in criminalibus fauore abſolutionis.& didiciſſe a Bald.in l.lata. C.qui accu.non poſ. Ro.in l. in illa ſtipulatione. ſupra de verb.oblig.de qua meminit Cur.in trac. de teſt.in xxvij.concl.eam limitat, & reſtringit ipſe Fel.non procedere vbi teſtes actoris deponerent veriſimiliora, & idem Fely.in d.c.auditis, late inſiſtit in demonſtrando veriſimilitudinem attendi. & Iaſ.in l.ſi extraneus.in iiij.no. ſupra de condi.cau.dat.cau.nõ ſecu.& Hip.in rub.de ꝓba.

38 nu.cviij. Vbique adducentes illud. ꝙ † non veriſimile eſt ſpecies falſitatis per dictum Bald.in l.j. in iij.col.C.de ſer.fu.qui dicit, ꝙ remotum a veriſimili eſt ſpecies falſitatis, quod etiam voluit Car. in cle.ne romani, in prin.de elect.

39 † SEXTO præmitto, ꝙ propter diuerſitatẽ, quæ in legibus habetur, an vnum ſeu plura indicia requirantur, cum omnes fere leges videantur loqui in plurali, vt in l.j.in prin. & in l. vnius.§.

j. & in l. noſtra. & in l. milites. C. eod. & cum loquantur in plurali vnius numero non ſunt contentæ. l. vbi numerus. ſupra de teſti. Aliquæ tamē gl. ſint, quæ ſentiat vnum tātum ſufficere in l. ſi quis. C. ad leg. Iul. maie. & glo. hic in ver. ſuſpicionibus, dum de ſuſpicione loquitur in ſingulari, & exinde Doc. cogantur dicere, ꝙ iſtud relinquitur arbitrio iudicis, vt per Bar. hic, & per Saly. in l. ſi. C. eod. & per Ioan. And. Anto. de But. Cardi. Abb. & alios in cap. cum in contemplatione, de regu. iur. & Bal. in l. obſeruare, colum. j. C. quo.
40 app. non recip. †Qui dicit, ꝙ relinquitur arbitrio iudicis, quæ indicia ſint ſufficientia, quæ non, quia nulla certa doctrina, dari poteſt. l. j. §. ſi expillatores. ſupra de effra. & expilla. & idem Bald. in l. milites in prin. C. de quæſtio. & Angel. in d. l. milites, dicit ꝙ certa regula tradi non poteſt, in materia tormentorum. Sed aduerte, ꝙ iſtud arbitrium iudicis regulatur ſecundum diſpoſitionē iuris communis vt ſenſit Bart. in extrauag. ad repri. in ver. videbitur, & in l. ſi in lege. ſupra loc. & Ang. in l. j. ſupra de teſta. mil. & dicit Rom. in l. ffliusfa. col. iij. verſi. iiij. caſu ꝙ quando poteſtas habet arbitrium ſimpliciter, ꝙ tunc in omnibus
41 habet ſeruare regulas iuris ciuilis. †Quia intelligitur in dubio, de arbitrio boni viri. d. l. ſi in lege & l. hæc venditio. ſupra de contrahen. emp. & l. ſi cum ea, cum ſimil. C. de do. promi. & Pariſius nunc Rcueren. Car. & p̄ceptor meus in conſi. clj. paucis agam, col. iij. ver. ex quibus vol. iiij. di
42 cit. ꝙ licet iudicis arbitrio committatur, an indicia ſint ſufficientia ad torturam vel ne. † Tale
43 arbitrium nō debet eſſe abſolutum ſed limitatum a lege, & ſecundum legis diſpoſitionem. † Ideo Bart. in hac l. diſtinguit, qnædam eſſe indicia generalia, & remota, & iſta non ſufficiunt de per ſe ſine alijs indicijs, nec ſola ſunt ſufficientia ad inferendam torturam vt puta mala cōditio, & mala fama in homine facit indicium qualequale. l. de minore §. pen. ſupra. eo. Item conuerſatio in domo Item notitia rei ſubtractæ. iſta enim de per ſe non faciunt indicium, ſed coniuncta inſimul bene illud inducerent, vt per Bart. hic & Saly. in l. fin. C. eo. dicens, ꝙ ſi eſt indicium generale contra plures de delicto, cum exterus committere non potuerit, &
44 in dubiū ſit, quis ex pluribus deliquerit. † Tunc mala fama vnius iuncta cum illo generali indicio faciet indicium ſufficiens ad torturam. Ita dicit Saly. in d. l. ſi. verſi. quero, an ſufficit, arg. eius ꝙ dicitur de nauta in l. quoties. C. de naut. lib. x. idē dicerem de inimicitia, de fuga, de armorum delatione, & aliis ſimilibus indiciis, quæ in homicidio ſimplici non ſufficiunt ad torturam, & ratio eſt; quia talia indicia de per ſe frequēter & facile contingunt abeſſe a delicto, nam quandoque quis interficitur ab alio cū inimico, & quis aufugit abſque eo ꝙ quid deliquerit, timens iuris ſæuitiā, quę in delictorum cognitione adhiberi ſolet. & ēt quis defert arma abſque eo, ꝙ delinquat, & iſtud frequenter, & facile euenit, & eſt indicium leue, vt dicit Bald. in l. non hoc, in fi. C. vn. cog. & dixi ſupra in ij. not. in fi. & exemplificari poteſt in ſi-
45 milibus. † Quędam vero indicia ſunt propinqua tangentia negocium de quo quæritur, & iſta faciunt indicium ad torturam, vt puta vnus bonus teſtis de viſu. Item confeſsio extraiudicialis, vel captus in loco delicti, vel ſi res reperta eſt apud aliquem, ita Bart. hic & Saly. in d. l. ſi. Quos communiter Doc. ſequuntur, & ratio eſt quia frequenter & facile contingit delictum eſſe cōmiſſum ex ipſa probatione vt per Bal. in d. l. non hoc. in fin. C. vnd. legit. nam ſi quis viderit, præſumitur id eſſe actum. et ſi teſtis vnicus fuerit idoneus, erit indicium ad torturam, vt dicam infra in ver. teſtis de viſu, & oculus videtur habere certitudinem quandam in ſe, quā ſenſus auditus, cum certior aure arbiter ſit oculus. § fi. inſti. de gra. Item ex confeſsione extraiudiciali detur idem, cum nulla ſit maior probatio q̄ꝑ propria oris confeſsio. l. generaliter. C. de nō nu. pecu. quod idem dici poteſt de reperto in loco, & de re ſubtracta reperta penes tertium. Nam hoc frequenter & facile contingit habere delictum in ſe. & hoc idē dici pōt in alijs ſimilibus indiciis, de quibus infra et ſecūdum iſtā diſtinctionē intelligi poteſt illud, quod dicit Ioan. And. in addi. ad Spe. in. §. ſpecies, in addi. inci. lex vnica. in fin. de preſum. & quod dicit Iac. de Bel. in. §. ſi vero, in authen. de exhib. rei.
46 † SEPTIMO præmitto, ꝙ indicium debet probari per duos teſtes per glo. in l. fin. C. famil. er. Saly. hic dict Bart. male allegare glo. in d. l. ſi. cum loquatur de indiciis diuerſis ab his de quibus eſt præſens materia, ſed ꝙ ſufficit regula generalis. l. vbi numerus. ſupra de teſtib. & quod dicitur. in Euangelio, ꝙ in ore duorū vel trium. ſtat omne verbum. c. nouit. de iudic. hoc idem voluit Ange. in l. ſi. in prin. in verſic. eſt tamen indicium ſupra quod met. cau. dicens, ꝙ indiciū ſemper debet probari per duos teſtes, alias non eſt probatum exemplificando in eo teſte, qui dixit, ꝙ reperto homine occiſo vidit titium fugientem cum gladio ſanguinolento in manu, non enim eſt probatum indicium ſufficiens ad torturam, exemplificando ēt in furto, vt dicam infra. Adducit & ipſe glo. in d. l. ſi. Bru. & plerique alij Moder. dicunt indicium probari per vnum teſtem de viſu, ſed ſi erit remotum a maleficio debet probari per duos teſtes. adducunt multas deciſiones, & Hippo. hic in ij. col.
47 quem videas quia communis eſt. † Aduerte tamen, ꝙ Bar. in præced. q. dum diſtinguit de indicio. & dicit indicium propinquum eſſe tangens negocium, vt vnus teſtis de viſu, confeſsio extraiudicium, captus ibi, vel res reperta apud eum indicium vero remotum dicitur homo malæ conditionis, & ſimilia, ideo ſi velimus dicere, ꝙ indicium remotum debeat probari per duos teſtes, indicium propinquum probaretur per vnum teſtem, & tamen confeſsio extraiudicialis, & alia ſuperius enumerata vltra teſtem de viſu probari debent per duos teſtes, & ex regula generali ſuperius tradita, ꝙ indicia debeant probari per duos teſtes etiam ꝙ ſint propinqua, vt in exēplo Ange.
48 tradit in d. l. ſi. † Vnde dico, aliud eſſe, ꝙ probetur maleficium. Aliud ꝙ probetur indicium, ad oſtendendum maleficium id eſt. ꝙ probetur qualitas aliqua, vel facti, vel verbi ſeparata a maleficio,

cio, ex qua oriatur ſuſpicio penes iudicem, vt dicat indicium eſſe contra reum, ſi enim teſtis deponit de maleficio per vnum ex quinq; ſenſibus vi delicet viſum, auditum, guſtum, odoratum, & ta-
49 ctum, per quos ſenſus fit plena probatio. †Et teſtis per illos rationem reddere tenetur, vt voluit Cice. in lib. ij. ad Heren. in c. in cauſa coniectura li. in ver. Argumentum ibi, nunquid aliquo ſenſu perceptum ſit aſpectu, auditu, tactu, odore, guſtu, nam quis horum ſenſus poteſt cõflare ſuſpicionẽ. idem voluit Bar. in trac. de teſti. col. j. in verb. teſtis cauſam ſui dicti, & per Sozi. in conſi. liiij. viſis teſtibus, col. j. ver. ex quibus. vbi vult duos rixantes cognoſci ad vocem per teſtem & directe deponi ſuper maleficio. In his caſibus ſi teſtis deponit non dicitur probare indicium, ſed probat maleficium, vt ſi teſtis dicat vidiſſe titium vulnerantem, vel audiuiſſe blaſphemãtem, vel iniuriãtem verbis. vel noctis tempore duos ſibi cognitos tetigiſſe ſimul ſe cognoſcentes, vel quid ſimile directe demonſtrans delictum, nam ſi duo eſſent teſtes deponentes de ipſo delicto, oriretur plena probatio, ſed quia eſt vnus tantum teſtis, et ex eius dicto imperfecto, quo ad plenã probationem oritur indicium, & per conſequens indicium prouenit ex probatione ſuper maleficio, non aũt q̃ probetur indicium, & iſtud eſt quod voluit Bart. hic dũ dicit, illud q̃ dixi q̃ vnus teſtis facit indicium, eſt verum de vno teſte, qui teſtificatur de maleficio ipſo. Ex quo male dicunt Moder. q̃ indicium p̃batur per vnum teſtem de viſu, ſed ſi quis vellet probare qualitatem aliquam ſeparatam a maleficio, ſiue propinquam, vt eſt in cõfeſſione extrajudiciali, vel in capto in loco delicti, vel de re reperta apud aliquem furto ſubtracta, vt exemplifi cat Bar. hic, & Ang. in l. fi. vel q̃ vid t talem fugere cum gladio ſanguinolento, ſed non vidit per cutere, vel q̃ vidit portare vnũ fardellum ſubtus clamidem, ſed quid portaret ignorabat, vel libellus diffamationis reperitur poſitus in aliquo loco, & inde viſus eſt exire vnus, & non alius, vt exemplificat Ang. in propriis terminis in l. ij. C. de qõ. dicens, q̃ ita ſunt indicia vehementia, & tũ vnus teſtis ita deponens non faciet indicium, ſed requirunt̃r duo teſtes, Et eodem modo, ſi voluerit probare qualitatem remotam ab ipſo maleficio, vt in mala fama, & ſimilibus, eodem modo duo teſtes requiruntur. & ex his apparet non eſſe faciendam diſtinctionem inter probationem indicij remoti & indicij propinqui; cum vtrunq; probari debeat per duos teſtes, ex regula generali iam dicta. Sed an plures teſtes ſingulares coniungantur ad faciendum indicium, videbimus infra in verb. Teſtes ſingulares.

50 †OCTAVO præmitto, q̃ proceſſus, & teſtes qui dantur per iudicem ipſi reo, ad hoc, vt ſe defendat, habent diuerſa nomina, aliquãdo appellantur probatio vt in l. j. §. j. ibi, ita probationi, ſupra eo. aliquando argumenta vt in d. l. j. et in l. milites. C. eo & per Ang. in l. ij. C. de quæſt. Aliquãdo præſumptiones, & aliquando coniecturę, prout eas Cic. appellat in lib. ij. ad Heren. in c. in cauſa coniecturali. & per Bal. in l. nõ hoc, C. vnde legi. dicens ruſticos Papienſes appellare has coniecturas, vt etiam per Deci. in dicto c. tertio loco. col. fina. de proba. Aliquando veriſimilitudines. Aliquando adminicula, vt ponit Bal. in l. ei quidem. col. j. C. de accu. & Alex. hic in addi. fi. & multa ponit Bru. in d. trac. de indic. in j. quæſtio. diſputatio tamen iſtorum nominum relinquenda eſt pertinacibus glo. in rub. ſupra ſolu. mat. & de iſtis nominibus loquens Abb. in d. c. tertio loco. & in c. quanto in princ. de præſum. & ibi Felyn. col. fi. & Innoc. in c. quia veriſimile, eodem titulo dicunt relinqui pertinacibus.

51 †NONO præmitto, q̃ indicium eſt minus ſemiplena probatione, vt in l. cum probatio. ſupra de proba. quam refert & ſequitur Bar. in l. iij. de excuſ. tut. quanuis illa lectura ſit Nico. de Neap. & Ang. idem voluit in l. ij. C. de quæſtio. & idem voluit Alex. & Sozi. in l. j. §. j. ſupra ſi ex noxa. cau. aga. dicentes magnum eſſe, q̃ ex minore deductione q̃ ſit ſemiplena probatio procedatur ad torturam, & q̃ ſit minus q̃ ſemiplena probatio, tenet Cy. in l. iij. C. ad l. Iul. maieſt. & in l. fi. ver. nunquid ergo. C. eo. de quæſtio. & Bal. in d. l. cum probatio, & in l. non hoc, in fi. C. vnde legi. & in l. fi. C. de proba. Ange. in l. fin. in prin. ſupra quod met. cau. & in. § ſi vero vſusfructus, in fi. in authẽ. de nup. & Albe. in l. ſine poſſidetis. C. de probatio. & Iaſo. in l. admonendi. ſupra de iureiuran. nume. xlvij. & Deci. in d. c. tertio loco, col. fin. de probatio. Eſt etiam indicium qualequale quod oritur ex teſtibus, qui examinari non poſſunt, ſi
52 examinati fuerint. † Et iſtud indicium operatur, q̃ iudex poteſt procedere ad inquiſitionem, vt per Saly. in l. ſeruos, in fi. C. de teſti. & dixi ſuperius in ij. nota. & dicã infra in verſi. teſtis qui non debuit examinari, & de iſta dictione qualiſqualis, loquitur text. in l. Item apud Labeonem. §. prætor ait ſi quid, ſupra de iniur. & in l. merito. ſupra ne quid in loco publ. & per Bald. in l. ſi duo patroni. ſupra de iureiur. et Bar. & Alex. ibi in l. maritus. ſupra eo. Et quia indicia frequentius per ll. ac ſcri. habẽtur circa homicidia, furta, & adulteria, ideo incipiam ab homicidio, ſiue ab vno ſiue a pluribus committatur. Fit enim altero ex his modis. Aut ex propoſito ſiue apenſate, & tractatu præhabito, aut in pura rixa.

53 † Principium itaq; erit ab homicidio ex propoſito & apenſate ac per tractatũ facto, cum magis puniatur, q̃ homicidium in pura rixa l. j §. j. ſupra de ſica. l. abſentem, in fi. de pœ. ibi, conſulto aliquid committatur, an caſu, & l. reſpiciendũ. §. delinquunt. infra eo. titu. & de pœn. & ibi Barto. not. Abb. in c. inter alia, col. vij. verſi. ſecundo caſu, nu. xxv. de immu. eccle. & Ange. in tract. maleſi. in verſ. & apenſate, cum ſi plures fuerint omnes tenentur de occiſo, ſi homicidium ſit ſecutum per tractatum, ſecus ſi in pura rixa no. & Bart. & Angel. in d. l. fina. ſupra de ſicar. & Moder. ibi.

54 Vlterius ſciendum eſt non præſumi factum ex propoſito, & apenſate homicidium, niſi illa qualitas penſamenti probetur, & iuſtificetur, ita ſenſit Innocen. in cap. inter alia, de immu. eccle.
55 & ibi Hoſtien. & Ioan. Andr. † Qui dicunt

q̃ li-

q̃ latrones publici, et qui obſident ſtratas ſemper præſumũtur inſidioſe facere, niſi aliud probetur, argumen. l. qui ſemiſſes. ſupra de vſucap. & c. j. et iij. de præſump. In aliis vero non præſumitur, niſi probetur. l. quotiens. §. qui dolo, ſupra de dolo. l. vt vim. ſupra de iuſti. & iur. Idem voluit Butri. ibi colum. ij. & Car. quęſtio. viij. Pet. de Ancha. ſenſit contrarium ibi dicens, q̃ dolus ſemper pręſumitur, poſtquam conſtat delictum eſſe commiſſum l. ſi non conuitij. C. de iniuriis. Abb. ibi col. vj. ſaluat dictum Hoſtien. & aliorum dicens.

56 †Quod licet in actu delicti præſumatur dolus. tamen non præſumitur ex propoſito prius delibe rato deliquiſſe communiter in omnibus. In iſtis aũt latronibus, qui ſtant in ſtratis publicis, p̃ſumi tur, q̃ ex deliberato propoſito hoc fecerint, ex quo in illis rapinis ſe aſſuefecerint, & inſpiciatur hominis conſuetudo d. l. qui ſemiſſes, Sciant etiã q̃ ſi plures fuerint in rixa in dubio præſumitur ibi exiſtens cauſaliter affuiſſe, ita determinat Fely. in c. ſicut dignum. in iij. colum. verſi. ſeptimo & vltimo in fi. de homicid. allegat Bald. in l. j. in lect. antiq. ſupra de ſer. corrup. & in cap. j. de beneſi. frat. Homicidium ſi ab vno tantum fuerit factum, illud præcogitatum (& vt vulgo dicitur) apenſate, & apoſtate feciſſe dici poteſt, ſi indiciũ aliquod ex infraſcriptis in proceſſu appareat, p̃batio nanque liquida haberi non poteſt, cum huiuſmodi cogitationes in animo delinquentis con-

57 ſiſtant. †Et quanuis animus a ſolo Deo cognoſcatur, vt eſt text. in clemen. exiui in. §. quanuis. de verbo. ſignifi. ibi, quæ omnia fecit ipſe Deus, tamen qui abſconditorum eſt cognitor, ad animum ſibi miniſtrantium reſpicit. & per illum tex. ita decidit Bald. in tracta. ſchiſma. colum. x. & eſt text. in c. nunquid de pœ. diſtinct. j. ibi, quia ego ſum ſcrutator rerum, & cordis. & dicit Ang. in l. j. C. de ſica. q̃ dolus & bona fides ſunt paſſiones animi, quæ ſoli Deo ſunt notę, & ibi etiam Salycet. colum. prima quos ſequitur Cæpol. in conſil. xxj. ſuper homicidio colum. ſecunda, & eſt gloſſ. in l. ſecunda. ſupra de interrogat. actio.

58 & ibi Alberic. † Attamen animus probatur præſumptione verbi, vel facti. Talis enim animus præſumitur, qualia ſunt verba, aut facta. l. is qui. §. diuus. ſupra de tuto. & cura. da. ab his l. Labeo. ſupra de ſup. leg. l. repræhendenda. C. de inſtitu. & ſubſtitu. & in l. j. §. diuus. & ibi Bartol. & alij ſupra de ſicar. Et dicit Bartol. in d. l. is qui. §. diuus, q̃ quandocũq; de aliqua animi quali tate quæritur, teſtis debet teſtificari per actus exteriores, quos vidit, nam ex qualitate facti animum facientis metimur l. j. ſupra de peri. hæredi. l. ſi tamen. §. ei qui ſeruum. ſupra de ędil. edic. vbi videns ſeruum vinctum non tenetur ędilitio edicto, multo enim amplius eſt id facere, q̃ pronunciare in vinculis fuiſſe, & eſt text. in l. ſi vt certo. §. cuſtodiam. ſupra commo. & in l. ſi hominem.

59 ſupra depoſi. † Nam per extrinſeca probantur intrinſeca. l. fi. circa fi. ſupra de diuor. & in l. quidam in ſuo. ſupra de cond. inſti. & in. §. ceruos. inſti. de re. diui. Et dicit Cyn. in l. fin. C. de ſica. q̃ extrinſecus actus probat intrinſecum animũ. Et Gandi. in ti. de præſump. in trac. malefic. col. fin. ver. octauum etiam, vbi per multa confirmat prędicta. Idẽ voluit Bal. in l. ſi ex plagis. ff. ad leg. Aquil. qui dicit poſt gl. q̃ facto datur voluntas intelligi, & eſt gl. in c. & ſi qõnes. de ſimo. & idem voluit Sozi. in conſi. cxxxj. in præſenti colum. ij. verſi. præterea vol. j. determinans, q̃ poſsidens nõ dicitur mutare cauſam poſſeſsionis, niſi appareat de animo, qui animus demonſtratur per exteriora. & dicit Rom. in conſi. cxcvj. ſuper eo q̃ quæritur, q̃ quis non tenetur actione iniuriarum, niſi animum iniuriandi habuerit, qui animus probatur pręſumptione verbi vel facti. & dicit Gandi. in tracta. malefi. in tit. de præſump. col. j. verſicu.

60 præterea. † Quod iudex debet conſiderare factum, quod animum metimur, & dicit Albe. in l. aut facta. in verſic. qualitate, infra de pœn. q̃ ex qualitate facti præſumitur incendium, vel ferita per tractatum facta, per not. in l. & ſi amicis quis domum. ſupra de adulte. Vnde ex prædictis dico Hip. de Marſi. male ſenſiſſe in eius conſ. xcvj. dum vult, q̃ ſtante ſtatuto, q̃ quis non poſsit puniri, q̃ alium occiderit, ſi non apparet id tale feciſſe animo occidendi, q̃ iſte animus nõ poſsit ali quo modo probari per teſtes, eo, qm̃ animus per actus exteriores non vere ſed ficte comprehendi tur, vt latius ibi per eum: quia dico ſatis cõſtare ex prędictis animum demonſtrari & probari verbo aut facto, & ex coniecturis, vt ẽt voluit Bart. in l. ſi concubina. §. j. ſupra re. amo. et in l. ſi cui. §. j. ſupra de accuſ. & Bal. in l. libertæ. C. de oper. liber. dicens, q̃ qualitas factorum deſcribit qualitatem intellectus, quod idem voluit ipſe Hipp. in l.

61 j. col. iiij. nume. xxvij. C. de ſica. † Præterea cauſæ criminales non deciduntur iuramento ipſius rei vt eſt tex. in l. fi. C. de proba. & in c. nos in quemquam, ſecunda quęſtione prima, et vult Bar. in l. maritus. ſupra eo. ti. & in l. admonendi, et ibi Iaſ. & alij reper. ſupra de iureiur. & Bald. in l. in bonæfidei. col. j. verſi. quinto oppono. C. de iureiuran. & in l. j. col. ij. verſic. oppono. nam contumax. C. quo. & quan. iud. nulla enim eſt difficultas q̃ quilibet reus ad hoc vt euitet pœnam, & vitam conſeruet. iurabit non ſemel, ſed per centum vices, prout late inſiſtit idem Hippo. in d. l. ſi maritus & in ſua pract. in. §. poſtquam, in prin.

62 † Præterea non ſtatur iuramento alicuius de dependentibus ab animo, quotiens poteſt probari ex coniecturis, ita voluit gl. in clemen. j. in fi. de pœn. ibi hoc tenet Cardi. in vltimis verbis, & ſequitur Fely. in c. ſignificaſti. el. j. col. ij. verſicu. tertio fallit de homi. Non ob. glo. allegatæ per Hippo. in d. conſil. vt eſt illa in. §. aliæ. inſtitu. de actio. & in d. c. ſignificaſti, & quod voluit Pet. de Anch. in cõſ. clviij. quia omnes illæ gl. & deciſiones loquuntur in cauſa ciuili, prout eſt legere in

63 omnibus illis deciſionibus. † Nam cauſę ciuiles alio modo regulantur q̃ cauſæ criminales, vt per Bar. in d. l. admonendi. & treſdecim differentias ponit ipſe Hippo. in ſua pract. in. §. expedita col. viij. & ſequen. vbi ponit etiam differentiã in iuramento. Non ob. alia gl. in l. ſi cui, prout dicã infra quia loquitur de iuramento purgationis.

Aduerten-

Aduertendum est circa prędicta ad vnum dictū Bart. in d. l. maritus, in fin. qui distinguendo dicit.
64 †Quod iuramentum, quod defertur a iudice in defectum probationis reo ad absolutionem, bene potest deferri. l. præsenti. §. sicubi. C. de his qui ad eccle. confu. & dicitur iuramentum purgationis, nam de hoc dicto Barto. nullam facit mentionem Hippol. in d. l. maritus, nec alibi, & tamen ipse Bart. videtur innuere, ꝙ reo potest deferri iuramē tum pro causa criminali per ipsum iudicem. Et ideo pro intellectu dicti loci Bart. est sciendum, ꝙ quando aliquis est infamatus de aliquo crimine, nec sunt probationes, aut præsumptiones contra eum, & illa fama perduret, quæ etiam non habet
65 totum a probis personis, vel a quocūq;. †Tunc iudex qui videt illū talem laborare infamia debet deferre ei iuramentum, & ille corporaliter iurabit se esse immunem a crimine, super quo dicitur infamatus prout est text. in c. j. ij. & iij. de purga. cano. Et istud dicitur esse iuramentum purgationis, & ita de hoc loquitor Specu. in ti. de abol. in §. ij. per totum tit. Et istud tale iuramentū erat in vsu de iure canonico, & raro reperiebatur cautum de iure ciuili, vt dicit Ancha. in c. excommunicamus, de hære. & dicit reperiri in l. vbi. C. de fal. & ꝙ non recordatur, ꝙ de iure ciuili propter infamiam, quæ remanet, debeat se purgare, sed Ioan. de Ana. in d. cap. excommunicatus, col. iiij. in versi. qui autem in primo nota. dicit reperiri multos casus, in quibus quis de infamia se purget. alleg. tex. in d. l. præsenti, et in l. Marcellus, supra rer. amo. & in l. lex Cornelia. §. hac lege, supra de iniur. in quibus habetur de iuramento purgationis, quod secundum ipsum dicitur purgamentum necessarium de quo in l. generaliter in princi. supra de iureiuran. & adducit tex. in authen. Gazaros. C. de hære. & in l. fi. supra de requi. re. in quibus secundum ipsum expresse dicitur de purgatione. & hoc modo intelligit dictum Bart. in d. l. maritus, ꝙ loquatur de isto iuramento prout etiam ipsemet Bart. exprimit ibi dicendo, & dicitur iuramentū purgagationis, & de hoc etiam iuramento loquitur glo. in l. si cui, in. §. ijsdem, supra de accus. & clarius gl. in l. j. C. de sic. & sic Bar. in dicto loco intelligenduus est, ꝙ iudex deferat iuramentum, quando de crimine non est probatio, neque præsumptio contra aliquem, sed tantummodo est infamatus vndecunque proueniat talis infamia, & de hoc iuramenio loquitur Spec. in ti. de fur. in col. iij. versic. quid si peregrinus dicens ꝙ si peregrinus, qui vadit, vel redijt vltra mare, intrat nauem, vel tabernam, vel stabulum, nec ostēdit res. quas habet, ꝙ tunc si perdantur res, non statur eius dicto vel iuramento. sed bene potest cogi caupo, vel stabularius, vel natura iurare, ꝙ res illas non subtraxit, nec subtrahi fecerit, & erit sacramentum, per quod quis purgatur, cum de eius mala conscientia queritur ab eo, allegat tex. in d. l. præsenti. & in l. fi. C. de iur. do. impet. & in l. fina. C. de bo. auc. iud. pos. idem voluit Bald. in l. j. C. loc. in versū. & no. dicens, ꝙ hospes tenetur de ammissione rei, etiam ꝙ locus sit fractus, in quo erant, & hoc de generali præsumptione, quæ est contra hospites, ꝙ sint rapaces ex mente Nicol. de Matar. si tamen erunt bonæ famæ tunc debent se purgare per iuramentum suum.

INDICIA vero homicidium præcogitatum demonstrantia sunt infra posita, in quibus tamen aduertendum esse puto, ꝙ aliqua ex infrascriptis non sunt de per se sufficientia ad faciendum plenū indicium. Sed vnum coadiuuat aliud, ex quo deueniri potest ad torturam, vt dixi in præmisso. vj. Et de istis indiciis demonstrantibus homicidium ex proposito ponuntur sex per Alberi. in tracta. statu. qō. lxiiij. in iij. par. & in l. et si amicis domū, supra de adul. & per excellentissimum præceptorem meum Mant. in consil. cccxxv. nisi innocentia, col. iij. vbi ponit septem indicia tractatus &
66 pensamenti. †Et procedendo super illis diuidā ipsa indicia in tria tempora, vt dicit Cic. in libr. ij. Rethor. ad heren. in princ. in causa cōiecturali in verbo argumentum. In præteritum, instans, & consequens, prout etiam sensit Bald. in l. mulierem. C. si quis alt. vel sib. dicens, ꝙ dolus, & fraus probantur a priori & posteriori, & ab vtroque simul iuncto. l. si qui adulterij. C. de adul. & vt dicit Bart. in l. in furti §. ope., supra de furt. dum cōsiderat auxilium ante delictum, in ipso delicto, & post delictum. ideo videbimus de tēpore ante homicidium per infra posita indicia.

67 †PRAEPARATIONES, & ordinationes indiciant pensamentum & homicidiū præ-
68 cogitatum, vt puta. †Emptio armorum, quæ in vsu non ita frequenter habentur, & maxime in emente. Item & exercitatio in armis, vt est ludus, scrimiæ in eo, qui non erat solitus, & maxime si per ætatem id sibi non licebat, & repertum fuit homicidium cōmisisse cum illis armis, cum quibus exercebatur. Item si cum armis per eum solitis deferri experientiam aliquam fecit super clipeo, vel toraca, vel simili genere armaturæ, & cum illis homicidium fecit, prout vidi, ꝙ quidam fecit experientiam super armatura cum pugione, an pertransiret ipsam armaturā, & in die sequenti interfecit hominem, repertum fuit hunc præcogitasse homicidium, & in tortura confessus fuit, id tale apensate fecisse, & luit pęnas debitas. & quod eam experientiam faciebat ad hoc, vt videret, an pugio esset sufficiens ad interficiendum eum hominem, quem percusserat, qui armatus incedebat. Item si arma habiliora ad incidendum & vulnerandum, vt puta (prout vulgo dicitur) limare fecerit, vel molare, de quo loquitur Par. de Put. in tracta. syndi. in verbo. mandauit col. vj. versicu. si quis reperitur, prout etiam vidi in alio, qui eo modo pro homine interficiendo arma prępararauerat, & repertus fuit ex proposito hominem interfecisse. Item si reposuit arma in aliqua domo, vt custodirentur, & ibi propinque homicidium fecit. Itē si præmonuit amicum, vt audito rumore deberet accurere cum armis, vel si præmonuerit amicum, vel alium, ꝙ audito rumore non ammoueret, se quia res ad ipsum non pertinebat. ista enim præparamēta, & ordinationes, & alia similia faciunt indicium, ꝙ homicida tale delictum ex proposito, & appensate fecerit, vt voluit Cic. in d. lib. ij.

Reth.

Reth. in c. in causa coniecturali, in verb. argumentum ibi, nunquid apparatit. & Barto. hic col. ij. versi. item quod fuit visus, & Ange. in l. fin. C. de quæst. quem sequitur Par. de Put. in tract. syndi. in verb. viso de indiciis, col. j. char. cix. & Brun. in tract. de indic. colum. xij. versi. item dat aliud, vbi determinant per hæc indicia posse deueniri ad torturam, si aliquis infamatur de homicidio, eo magis autem dicendum est in faciendo indicium super pensamento, cum de ipso actu homicidij constet, & tantummodo deducatur in quæstionem, an propositum interuenerit in homicidio ipso, & prædicta omnia demonstrent præcogitationem, cum ad eum finem homicidij tendant, & est tex. hoc probans in l. j. §. vi possidere, supra de vi & vi arm. ibi qui in hoc ipsum optatus &
69 præparatus venit. †Facit pro hoc q̃ in probãdis occultis quæ ex præsumptionibus, demonstrãtur prout in adulterio, ex præparatorijs inducitur probatio, nam deosculatio, tactus mamillarum, apparatus, conuiuia, & alia similia præparatoria probant adulterium, vt est glos. tertia in l. qd ait lex supra de adulter. & ibi Bar. & idem Bart. in l. ij. §. fin. & in l. capite quinto, supra eo. & tex. in cap. præterea, de testib. & ibi Doc. Sed aduerte q̃ glo. in d. l. quod ait lex, dicit, repertum in rebus venereis esse illum qui, prædicta facit, & ẽt dicit Bart. in d. l. capite quinto, res venereas esse prædicta. Attamen Bud. in suis anno. secun. anno. xxxv. reprehendit locum illũ Accursij per multorum authoritatem volens rem veneream esse, quando pudenda in pudendis, vel in obscena in obscenis sunt posita, q̃ puto in l. illa Iurisconsultum sensisse, dum dicit, si in ipsa turpitudine filiam deprehendat, habens respectũ ad actum ipsum carnalem, dum postea subiungit verba Labeonis confirmantia prædicta dum dicit, in rebus venereis, q̃ idem est cum prædictis. Adduci potest ad præmissa illud, q̃ dicit Bal. in cap. tuæ, de procu. q̃ ita punitur mulier, quæ osculum luxuriosum dat, quemadmodum & pro adulterio, q̃ Dec. intelligit quo ad probandum adulterium, & non quo ad prædicta, dicens illa esse præparatoria, vt vult in rub. C. de eden. in princip. et in rub. de proba. extra, & in cap. cum super col. j. de offi. deleg.

70 † TRANSITVS non solitus & istud indicat pensamentum. Si enim ego in regione non ita frequentata, & per quam aut nunquã solitus sum iter facere, si per ipsam transitum faciens reperto homine, ipsum interficio, indicium oritur, q̃ id præcogitauerim, ex transitu namq; in solito oritur indicium, q̃ pertransiens homicidium commiserit. Si eo sero homicidij ibi fuerit visus, nec erat solitus per ea loca pertransire, ita determinat Cic. in dicto lib. secundo ad heren. ibi nam quo in loco præter consuetudinem fuerit, & Bar. in d. l. fi. col. ij. in fin. supra de quæstio. & Saly. in l. fina. col. ij. C. de quæstio. & Par. de Put. in dicto tracta. de syn. in verb. viso de indiciis, col. j. char. cx. allegat text. in l. iij. §. eiusdem supra de testi. eo magis dicendum est, q̃ secuto effectu homicidij occidens habuerit animum occidendi. & præcogitauerit ipsum homicidium, & q̃ venerit illuc gratia interficiendi, cum aliud præsumi, non posit. Facit pro hoc id, quod dicit Bar. per illũ
71 tex. in l. ij. C. de curs. publi. lib. xij. †Quod repertus extra viam publicam habet malam suspitionem contra se, vt est in portante contra deuentum per tex. in l. si quis. eo. tit. quod sequitur Ioã. An. de Plat. in d. l. ij. Dicens. q̃ euntes per viam non publicam nec consuetam habent præsumptionem contra se & idem esse in eo, qui ingreditur, vel egreditur ciuitatem aliunde quam per portam publicam & consuetã l. fi. supra de rer. diuis. In homicidio autem puro non ita simpliciter habeas transitum insolitum pro indicio, vt quis torqueatur, cum sit indicium remotum a maleficio. & ideo alia requiruntur, vt dixi supra in vj. præmisso.

72 † FREQVENTATIO vie, in qua delictũ est commissum. Si enim Titius visus fuerit per plures vices pertransire per aliquam viam eundo, & redeundo vno die, vel diebus succesiuis, & eodem vel sequenti, vel alio die non multum post interfecerit hominem in eadem via, præsumptio oritur contra ipsum, q̃ sæpius eam viam transierit causa committendi tale homicidium, et ad id animum applicauerit, vt sensit Cice. in dicta l. secunda. ad her. ibi vbi fuerit, vbi visus sit, facit tex. in l. iusto supra de vsucap. vbi propter frequentiã rei id statuitur, & in l. legatis. §. si vnus. supra de-
73 lega. iij. Et dicit Rayn. in dicta l. iusto. † Quod si quis reperitur mortuus in strata publica. nec appareat occisor, q̃ ille præsumitur occidisse, qui frequentabat locum illum, ea namq; loci frequentia indicat frequentantem, q̃ occiderit, idem voluit post Ray. Angel. Rapha. Cum. & Imol. in dicta l. iusto & vt in præcedenti indicio dixi. Si frequentatio viæ facit præsumi frequentantem occidisse, eo magis constito q̃ occiderit, præsumendum
74 est, q̃ apensate ad id processerit. †Et ratio est, Quia ex actuum proportione, & aptitudine præsumitur maleficium argu. l. si dolo. & l. dolus. C. de
75 rescinden. vendi. †Indicium vero pro homicidio puro facit frequentatio viæ (vt iam dixi) & reperto cadauere in via, si ignoratur, a quo sit interfectus, præsumitur contra frequentantem, & indiciatur ad torturam, ita determinat Ange. in tracta. maleficio. in verbo fama publica col. ix. ver. quid. autem si quis in strata. Idem voluit Boleg. in addi. ad tracta. de tormen. Guid. de Suza. col. vij. & Par. de Put. in tracta. sydica. in verbo si quis est inuentus. Vltra prædictos videlicet Ray. Angel. & alios supranotatos in dicta l. iusto. Sed aduerte q̃ Areti & alij supranominati in suis tracta. alleg. Bart. & Bal. & Ange. in diuersis locis, & maxime in dicta l. iusto. qui tamen nihil dicũt de hac re, sed voluerunt allegare Ray. & alios supranominatos in dicta l. iusto. idẽ voluit Alexã. referens. Rayn. & Ang. in consi. l. visis & opportune ponderatis, col. iij. versi. comprobatur, vol. j. subdens, quod eodem modo præsumitur incendium processisse a facto serui, seu ministrorum eius qui habet mercantias in fonticis propter conuersatio-
76 nem, quam habent in eis. †Intellige prædicta. q̃ in homicidio puro frequentatio prædicta non

sit

ſit ſufficiens ad torturam, ſi frequentans eſſet homo, bonæ conditionis, qui conſueuerat per ſtratã illam tranſire. cum ſit indicium nimis generale per ea, quæ not. Bar. in l. fi. ſupra de qõ. ita intelligit Imol. in d. l. i uſto, volens reſtringere dictũ. Ray. Attamen. Ray. & Cuma. & ibi idem ſenſerunt, dum dicunt, ꝙ frequentans præſumitur occidiſſe, maxime ſi talia committere conſueuit, arg. tex. in l. ſi cui. §. ijſdem. ſupra de accuſa. & in l. ſi ita. §. fin. ſupra de fun. inſtru. & idem etiam ſenſit Aret. in d. verſi. quid autem ſi quis in ſtrata. Dicens præſumi, ſi ille erat malus homo, & ſic conſtat ex mente prædictorum, ꝙ ex frequentatione ſimplici non inducitur indicium ad torturam, niſi alia concurrant, & quamuis addentes ad tracta. Areti. in dicto loco ſibi ipſis attribuant hanc reſtrictionem. Tamen (prout dictum fuit) Antiqui & clarius Imo. dant iſtam intelligentiam. Facit ſecundum ipſos, ꝙ voluit Ric. Malumb. in quęſt. quæ eſt mihi xiiij. incip. Cum in ſtatuto Ciuita-
77 tis Paduæ. †Vbi vult, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ male auiati teneantur de maleficijs commiſsis in ſuis villis, ꝙ ex hoc ſolo, ꝙ reperiatur corpus interfecti iacens in terra in quadam villa, nec apparet quis maleficium fuerit perpetratus, non tenetur villa, cum corpus mortuum non præbeat teſtimonium de loco cedis, niſi conſtet homines illius villæ eſſe malefactores & ibi conuerſari, & morari, & alia vel ſimilia concurrant, nam tunc villa tenetur, quod idem voluit Alber. in quæſt. lxxiiij. in ij. par. referens q. Ricar. ad literam, & ſequitur Bal. in l. iij. in §. cognoſcit ſupra de offic. præfec. vig.

78 †ARMORVM delatio in non ſolito, & non habente iuſtam cauſam deferendi, ſi per deferentem homicidium committatur, præſumitur & indiciatur, ꝙ ex propoſito arma detulerit cauſa
79 hominem interficiendi. †Nam deferens arma maliuolum habet animum, vt eſt glo. fina. titu. de pac. conſt. & eor. viol. & ibi hoc not. Bal. & Mar. de Lau. in verſi. ſi quis ruſticus, & etiam voluit. And. de Iſer. Præpo. Aluar. in d. titu. in verſi. mercator, & Alexan. in additio. ad Bartol. in l. j. ſupra ad leg. Iul. de vi pub. Vbi omnes concludũt deferentem arma malum animum habere, niſi ex cauſa deferat, vel ea ligata habeat, vel prout dicit Præpo. & Aluar. ꝙ licentiam habeat, & dicit Mar. de Lau. ꝙ cauſa, an ſit iuſta portandi arma, relinquitur arbitrio iudicantis inſpecta perſona & tempore l. j. & ij. C. ad leg. Corne. de ſica.
80 l. j. C. vnde vi. †Facit pro hoc illud, ꝙ armorum vſus regulariter eſt interdictus & prohibitus, vt in l. j. & in rub. C. vt arm. vſu. lib. xj. & in authen. de arm. in. §. ſinautem. & per Bartol. & Angel. in l. prima per illum tex. ſupra ad legem Iul. de vi pub. & per Abb. & alios in c. clerici, de vit. & hone. cleri. Et dicit Franc. Bru. in trac.
81 de indic. colum. xiiij. †Quod ille qui ſe armat de rixa & bello præſumitur cogitare, alleg. Bal. in l. j. C. de fer. fug. col. j. verſi. ex conſilio, & in l. vt vim ſupra de iuſt. & iur. & pro indicio ad torturã hanc delationem armorũ ponit Iac. de Bel. in ſua prac. crim. in ti. de quæſt. in col. xvj. in fi. dicens, ꝙ gladij delatio eſt indiciũ, nã de portantibus arma lex male pſumit vt in auth. de mand. prin. in §. fi. quod dictũ intellige (vt iã dixi) nulla
82 ſubſiſtẽte ad deferẽdũ arma cauſa legitima. †Et hoc magis præſumi debet, ſi defert arma euagina ta, ex eo. n. præſumitur ſe præparaſſe ad aggreſſurã d. l. j. §. vi poſsidere, ſupra de vi & vi arm. Et ponit Cæp. in conſi. xxviij. col. ij. ver. ij. quia.

83 †ARMORVM genus, & iſtud oſtẽdit animum & præmeditationẽ ad occidẽdũ, nam ſi quis ambulauerit cũ armis haſtatis, vel cũ arco & ſagittis, vel cum arcobuſio, vel ſimili genere armorum. quæ faciliter hominem interficiunt, & vulnerando occiderit, indicium eſt, ꝙ habuerit animum ad occidendum, & id præcogitauerit, vt eſt text. & ibi not. in l. j. in. §. diuus. ſupra ad leg. Corne. de ſic. & in c. ſignificaſti. el ij. & ibi Doc. de homi. Et dicit Bald. in cap. j. de præſumptio.

84 †Quod ille qui alium ſagitat cum arcu vel baliſta, vel lanceam mittit in ipſum, præſumitur habere animum occidendi. intelligendo, quãdo mittit iaculum cum ferro. Et eum ſequitur Felyn. in d. c. ſignificaſti, col. iij. nu. 8. & dicit Bald. in l. ſed & ſi. §. ſi magiſter, ſupra ad leg. Aquil. ꝙ ex genere armorum præſumitur animus & atrocitas maleficij per tex. in d. cap. ſignificaſti. & idem dicit Flor. in d. §. ſi magiſter, nulla facta mentione Bal. quem tamen refert, & ſequitur Ioan. de Ana. in d. c. ſignificaſti, col. x. verſi. not. ꝙ moderamen, & Bal. & Saly. in l. j. C. de emenda. ſer. & Albe. in d. l. j. §. diuus. & Cy. in l. is qui cum telo. C. de ſic. idem determinat, & deducit Hyp. in l. j. col. v. C. de ſica. & conſi. lxvij. domine Deus, & Cæp. cõſi. xliiij. Magnificę, ante ſi.

85 †ASPORTATIO bonorum, ante homicidium facit indicium penſamenti, nam ſi portauero res meas de loco ad locum, & maxime ad eum locum, ad quem poteram confugere, vel ſaltem pręcioſiora, ex eo demonſtratur animus ad interficiendum, & verificatur ſecuto homicidio. ita not. Saly. in l. fi. col. ij. ver. nunc tranſeamus, in fin. C. de quæſtio.

86 †ALIENATIO bonorum ſuorũ inducit malum animum, & præmeditationẽ ad homicidium. & iſta talis alienatio conſideratur, prout dicit Bar. in l. poſt contractum ſupra de dona. ex
87 ſex præſumptionibus. †Prima eſt, ſi donauit, vel vendidit bona ſua, nam ex donatione, ſeu venditione præſumitur malus animus, prout etiã conſiderat Alex. ibi in addi. poſt Bald. in l. j. C. qui bon. ce. poſ. & in l. pen. C. de bon. dam. & Cy. ibi. & dictũ Bar. ſequũtur Raph. Cu. Imo. & Ro. ibi. Idẽ Bar. in l. iij. §. eorũ. ſupra de priui. cred. Et Io. An. in addi. ad Spec. in ti. de pręſumpt. ĩ ver. pone ꝙ Tit. & Luc. de Pe. ĩ l. quẽadmodũ. C. de agr. & cẽſi. lib. xj. col. ij. qui ẽt loquitur de caſibus de q̃bus infra. Iſtud intelligitur cõiter per Doc. poſt Bar. quoties eſt inimicitia cũ aliquo, & ſecutũ ſit delictũ in eius perſonã, vt ex ea cauſa dicatur & donaſſe, & animũ ad delinquendum habuiſſe arg. tex. in authen. poſt iam. C. de ſecun. nup. & in c. fina. de renuncia. in vj. Secunda eſt præſumptio, quotiens quis donat partem bonorum alicui

propinquo subsistente tamen prædicta causa inimicitiæ, vel consimili, & magis credendum est, illud euenisse ex donatione facta ipsi propinquo, de quo credendum est, ꝙ magis se cõfidat, & possit suffragari ex re donata, & ꝙ etiam non secuto delicto sibi restituat, put deducit Pau. de mon. pie. in d. l. post contractum, impugnando opi. Imo.
88 & Roma. dicens ita practicari. † Tertia est præsumptio si donando, vel alienando, ex post reperiatur in possessionem, nam tunc ꝛsignum est donasse fraudulenter, & dolose, & animo delinquẽdi, restringitur tamen per Bar. & alios ibi. Si emptor, vel cui facta est donatio fructus habuerit. vel alienatio sit facta cũ reseruatione fructuũ, vel ꝙ facta donatione, vel vẽditione discesserit, vel mortuus fuerit acquirens. Quarta est præsumptio, quotiens quis donauit, vel vẽdidit clam, vt puta ex chyrographo subscripto a testibus, vel sine, vel adhibitis testibus sine scriptura, nã tunc præsumptio est mali animi, & volẽtis delinquere. Quinta est præsumptio, si post donationem, vel vẽditionem inimicum interfecerit statim, aut rx paruo interuallo, quod est arbitrarium iudicis in videndo ex qualitate personæ, loci, & temporis, an sit magnum vel paruum interuallum vt per Doc. in d. l. post contractum. Restringitur hoc, vt non procedat, si interfectus fuit ex improuiso, nam ex subsecuto homicidio etiam in continenti non est præsumendus malus animus, vt etiam dicam infra in verb. inimicus, in prin. Sexta præsumptio est, si in donatione apposuerit conditionem, ꝙ valeat, si bona eius confiscabuntur. Nam clarũ est esse animum ad occidendum, qui verificatur, eo secuto.

89 †INIMICITIA inducit tractatum, & cogitationem ad interficiendum præcessisse, si quando constat de ipso interfectore, & ille prout dictum fuit interficiens erat inimicus, nam tunc oritur indiciũ contra ipsum, ꝙ appẽsate & aposta
90 te, & præhabito tractatu interfecerit eũ. †Inimicus enim mala semper cogitat de inimico. l. inimicitia, supra de his quib. vt indig. d. l. j. §. præterea, hoc titu. l. iij. §. non solum, supra de adimen. lega. c. repellantur & c. cum oporteat, de accus. & ita determinat Albe. in d. l. & si amici domum, supra de adul. & in tra. statu. in iij. par. quęst. lxiiij. Intelligo prædicta sine aliqua distinctione, vt locũ habeant in quocunque inimico siue capitali, siue non capitali, nam ex effectu demonstratur ipsum esse inimicũ capitalem, eo ꝙ illum, cũ quo erat inimicitia interfecit, ꝙ secus esset in indicio, quod oriri deberet in homicidio puro, nã tunc requiritur inimicitia capitalis, vt dicam infra. Intelligas ẽt, ꝙ tunc demum inimicitia faciat indicium pensamenti. Si modo ex processu nõ appareat homicidiũ fuisse ex improuiso, vt puta, quod obuiati sint a casu, vel ꝙ inimicus occisus fuerit aggressor, vel ꝙ sit pura rixa præcedentibus verbis, nã tunc ex inimicitia non datur pensamentũ, vt determinat Bar. in d. l. post cõractũ, de dona. in ij. col. ver. quinto præsumitur, vbi si rixa fuit inopinata, etiam ꝙ causa præcedat, vt voluit Bal. in
91 l. j. in fi. C. ad leg. Corn. de sic. † Inimicitia ex triplici causa oritur. Ex iniuria. Ex lite, & ex opinione. Primum signum inimicitiæ est, si
92 inter partes iniuria est inducta. † Iniuria autẽ inimicitiam generat in casibus infra enumeratis & hæc tripliciter causatur. Re. Verbis, & Literis, vt in l. j. §. j. & l. lex Cornel. in fin. supra de iniur. Re fit iniuria in casibus infra positis.
93 †Occidens consanguineum, vel affinem meũ mihi iniuriam facit & inimicus efficitur ita Bar. in l. iij. in §. fi. supra de adimen. lega. alleg. text. in d. l. lex Cornelia, in princ. Idem voluit Bald. in consi. xlj. præsuppositio statuto, volu. v. dicens, ꝙ testis repellitur vti inimicus capitalis. si ille contra quem deponit fuit ad occidendum fratrem consobrinum ipsius testis, ea ratione, quia præsumitur inimicus ille, cuius frater est inimicus, immo omnes de genere. l. j. C. si quacunn. prædi. po test. l. humanitatis. C. de excusa. tuto. & per not. in c. j. de eo qui interfe. frat. dom. sui. Subdens.
94 †quod inimicitia capitalis est illa vbicunq; offensus directe, vel per obliquum se vindicaret, si posset, hoc idem voluit Luc. de Pen. in l. j. col. ij. versi. item propter homicidium. C. de his qui se def. lib. x. adducit tex. qui hoc determinat in c. fi. de spon. in Lomb. & hanc inter capitales enumerat Hyp. in l. j. §. præterea, nu. 58. supra de quæst.
95 †Verberans, Pulsans, Domumve meam vi introiens mihi iniuriam facit d. l. lex Cornelia & inimicitia oritur. Nam cum primum quis offensus est in persona, statim fit inimicus not. Bald. in l. in his. §. naturalis, supra solu. mat. & dicit Luc. de Pen. in d. l. j. C. de his qui se def. lib. x. colũ. ij. ver. & scias ꝙ ex offensa illata oritur inimicitia, immo re atrox iniuria inducitur, vt puta, si vulnus illatum vel os alicui percussum sit l. Prætor edixit. §. fina. in fin. supra de iniur. &. §. atrox
96 insti. eod. †Et ex atroci iniuria paratur inimicitia grauissima, vt per Bar. in l. iij. §. fl. supra de adimen. leg. quem sequitur Alex. consi. xcix.
97 in causa inquisitionis, colum. j. volu. j. †Bona nostra tollens nos iniuria afficit, & inimicus noster præsumitur c. idem cum quis, de resti. spol. & ibi Bald. dicens prædicta procedere siue vi, siue clam hic talis bona nostra abstulerit, quod etiam sequitur Abb. ibi in iij. no. & But. ‖Imo. & Card. cũ ẽt ex spoliatione rei particularis detur inimicitia capitalis. c. accedens. el ij. vt lite non contest. & ibi But. in v. notab. & Imo. adducentes illud vulgare, non est amicus noster, qui bona nostra tollit, quod idẽ sequitur Abbas ibi & Mari. Sozi. in vij. notab. & Ioan. de Ana. in c. cum oportet, col. ij. in fi. & ibi Fely. col. vj. nume. 13. de accus. Albe. in authen. si testis, colum. ij. C. de test. & Luc. de Pen. in l. j. col. ij. C. de his qui se deff. & Hyp. in l. j. §. præterea, hoc tit. nume. 43. Limita prædicta (vt nõ procedant) quando res ablata est vilis, nam tunc non oritur inimicitia capitalis, ita not. Abb. & Mari. Sozi. in d. cap. accedẽs.
98 †Vxorem, vel alienam terram detinens contrahit inimicitiam cum eo, cuius sunt, eo modo, vt si secutum sit homicidium, de ipso detinẽte prę sumatur appensatum & persona illius, cuius est vxor vel terra, si occiderit. Et ꝙ sit inimicitia capitalis

pitalis eſt tex.in d.c.accedens vt lit. non conteſta.& ibi Bald.ad hoc not.ꝙ detur inimicitia capitalis,quod etiam voluit Abb.Ioan. de Ana. & Sozin.ibi,& Hypp.in d.l.j.§.præterea.nume.58.

99 †Detinens in vinculis præſumitur contrahere inimicitiam cum detẽto, cum ipſi iniuriam faciat & corporalis ſit,& ex ea inimicitia oriatur nam ille(qui detinet aliquem in vinculis) præſumitur inimicus,& odioſus arg.text. in l.in ipſius.C. fami.ercif.& ibi hoc not.Bald. in ij.notab. & in l. ignorat,in fi.C.ad exhiben.& in auth.ſi dicatur, immo carcerans aliquem iuſte largo modo dicitur facere iniuriam l. cum filij. C. qui bo. cede. poſ.Fely.deducit hæc in c.cũ oportet, colum. vj. nume.13.de accuſ.Et ꝙ detentione oriatur inimicitia,voluit Hyp.in l.j.§.præterea, nu. 52. ſupra de quæſtio. & in conſi. xxvj. colum. ij. nume. 8. Et dicit Amade.de Caſt.i tract.de ſynd. in verb. ſupra dictus Dominus poteſtas,in ver. aduerte ꝙ teſtis non eſt idoneus contra officialem , quia ab eo fuit carceratus,quia præſumitur odioſus , infero & hoc , ꝙ tortus per iudicem præſumitur inimicus,cum præcedat detentio in carceribus realiter. Et etiam quia ex cauſa pecuniaria oritur inimicitia,prout dicam infra & tamen quælibet pœna corporalis eſt maior & grauior quam pecuniaria damnatio l.in ſeruorum,in fi. infra de pœ

100 nis. †Expellens aliquem de domo præſumitur odio proſequi ab expulſo, & eius inimicus iudicatur,nec poteſt teſtificari contra expellentem vt eſt tex.in argu.in l.Lutius Titius in.§.Lutius Titius damam,& ibi hoc not.Bald.ſupra de leg. ij.refert eum & ſequitur Alexã. in l.j.in addi. ad Bar.quæ incipit oppono probatio, ſupra de teſt. & refert,& ſequitur prædictos Hypp. in d. l.j.§.

101 præterea.nume.54.ſupra hoc tit. †Diuortium ſi ſecutum fuerit inter maritum & vxorem, oriuntur inimicitiæ inter eos , ita eſt text. in l. Cicero in ij. reſpon. ibi ne iam inimico marito infra de pœn.& ita per illum tex.not.Luc.de Pen.in l.j.

102 col.ij.C.de his qui ſe def.lib.x. † Non obediens ſuperiori,nec eius ſtatuta ſeruans præſumitur eius inimicus gl.eſt in c.ſi diaconus, in verb. & inimicos,l.diſt.quæ dicit,not.ꝙ eo ipſo ꝙ aliquis nõ obedit prælato,eſt eius inimicus.xxiiij. q.j.c.quoniam vetus,iſtud idem determinat Præpoſ.& Domi. de ſan. Gemi.ibi in iiij. not. idem voluit Luc.de Pen.per eam gloſ.in l.j. C. de his qui ſe deff.lib.x. iſtud idem determinat Albe. in auth.ſi teſtis.C.de teſti.in j.col.dicens,ꝙ ſi ſubditus ſpoliat prælatum vel ſuperiorẽ ſubtrahendo ſe ab eius obedientia,quibus eſt obediendum etiã lite pendente,etiam a ſubiectis , qui eos accuſarunt c.olim de accuſ. connumeratur inter inimicos. Subdens ꝙ ideo Canon dicit de ſpoliatio cõtra ſpoliatores,nec nudi contẽdere, nec inimicis inermes opponere nos debemus cap. oportet iij.

103 q.j.cap.frequens de reſti. ſpol. lib. vj. †Non oſculans dum datur pax in celebratione miſſæ. vbi ex conſuetudine datur oſculum , præſumitur inimicus nam ex conſuetudine aliquarum Eccleſiarum prælati inferiores admittuntur ad oſculum pacis per epiſcopum cap. de delicto, de præben.& non admittens recuſatur ; quia præſumitur inimicus no. Cardi. Abb.& Barb.poſt gl. in c.cum ſuper,de offi.deleg.Et dicit Hoſti.ibi,ꝙ ſignum eſt rancoris non admittere ad oſculum pacis,quod etiam voluit Steph. Auſ.in trac.de recuſat.verſicu.xxxix.& Hyp.in d.§. prẽterea enim

104 lij. † Verbis iniuria fit,ſi quando conuicium factum ſit in aliquem prout eſt text.in d.l.j.& in l. item apud Labeonem.§.primo.et non tantum oritur,ſi præſentialiter alicui verba iniurioſa,& diffamatoria ſint prolata,verum etiam ſi abſenti, vt puta ad domum ſtationem,vel tabernam proferã tur,vt eſt tex.in d.l.item apud,in prin.& ex verbis iniurioſis capitalis inimicitia oritur vt eſt tex.in c.veniens,in prin. de iureiur. & ibi Bald. no.in fi.quem referunt,& dicunt eſſe menti tenendum,Moder.in d.§.præterea. Sed ante ipſum idẽ determinat Iaſ.in l.procuratoribus.C.de procu. per illum dictum Bal.& eſt tex.in d.l. ſi inimicitiæ,de his quib.vt indig.ibi ſed & ſi palam. Sed iſtud idem(ꝙ ex conuicio,& verbis iniurioſis detur capitalis & grauis inimicitia) voluit Ancha. Ant.de But.& Imo.in d.c.veniens,ſubdens Imo. ꝙ iſtud docet experientia, vt ex verbis iniurioſis oriatur inimicitia.verba autem iniurioſa ſunt ſi reimprobo tibi aliquod maleficium vel crimen per te commiſſum,ſeu aliquam iniuriam in te vel in tuos cõmiſſum, vt per Bar.in d.l. item apud.§. ſed quod adiicitur, Henr.Boych.in d.c.cum opor

105 tet de accuſ. † Minæ faciunt præſumi inimicitiam capitalem,ſi minatus eſt mortem gloſ.in l. licet ſupra de arbit. Bartol.in l.iij.§.fin. ſupra de adim.leg. Alb. in auth.ſi teſtis.C. de teſti.& dicã

106 infra in verb.Minę. † Dicens ſe nociturum, ſi poſſet dicitur inimicus,vt voluit gl.in c.cum ſuper de offi.deleg.& ibi Abb. Car.& Imol.& faciunt ea,quæ adducit Hyp.in d.§.prẽterea,col.ij. nu.x.dicens,ꝙ non tantum eſt inimicus , qui nocet,ſed etiam ille qui noceret ſi poſſet vt per Bal. in auth.ſi dicatur.C.de teſti.et in l.j.in fi.C.ſi qua prędit.pot.poſt Barb.in c.repellantur,de accuſa.

107 † Dicens non diligere Petrum ſi talia verba proferens interfecit Petrum,habet indicium pen ſamenti , nam ex illis verbis præſumitur inimicus not. Albe.in l.ſi inimicitię,ſupra de his quib. vt indig.& in l.metum.C.quod met. cau.per tex. in c.inquiſitionis de accuſ.& per ea quę not.in c. cum ſuper Abbatia,in gloſ.j.de offi. deleg.& ex

108 inimicitia prẽcogitatio inducitur. † Dicens ſe inimicũ eſt inimicus c.inquiſitionis.§. ad hęc, verſi.aut etiam aduerſus eos, de acc.ita no. Alb.

109 in auth.ſi teſtis,col.ij.C.de teſt. † Non loquẽs cum aliquo nec ſalutans cum eſſet ſolitus ſalutare & loqui,præſumitur inimicus text.eſt in c.ſi inimicus.xciij.diſ.per quę iura ita determinat Luc. de Pen.in l.j.C.de his qui ſe defe. lib.x.& gl.in c.cum Adrianus.lxiij.diſtin.quæ dicit,ꝙ eo ipſo, ꝙ quis non ſalutat aliũ præſumitur eius inimicus alleg.tex.in c.cũ ſuper,de offi.deleg.et ibi Card. Imo.Abb.& alij eam ſequuntur, quã gl.refert & ſequitur Abb.in c.ad hęc.& in c. repellantur, in ij.no.de accu.et Iaſ.in l.apertiſsimi,col.ij.in ver. & dicit gl.C.de iudi.inferens,ꝙ iſte talis,qui non

ſalutat, ſi iudex eſt, recuſari poteſt, quod idem vo
luit Alb. in l. ſi inimicitię. ſupra de his quib. vt in
dig. dicens, ꝙ ſi quis non ſalutat aliquē præſumi-
tur eius inimicus, ex quo præmiſſa ſunt reſtringē
da in eo. qui ſolitus erat ſalutare, nā non ſalutādo
pręſumitur inimicus, ita Abb. Io. de Ana. et Fely.
poſt ipſos in d. c. repellantur, in princ. de accu. &
Abb. in d. c. ad hæc, & Fely. in prooe. decret. col.
110 v. nu. xxij. † Literis fit iniuria, cū quis librū,
carmen, vel hiſtoriā ad infamiā alicuius pertinē
tē ſcripſit, cōpoſuit, vel edidit, vel dolo malo fece
rit, quo quid eorū fieret, & in oībus illis caſibus,
de quibus loquitur tex. in d. l. lex Cornelia, in fi.
cū l. ſeq. itē ſi quis ſine ſcriptura in notā alicuius
aliquid produxit puta veſte lugubri, vel ſqualida
vtitur ad iniuriā alicuius, aut barbā demittat, vel
capillos ſubmittat. vel cantet aliquid, ꝙ pudorē
alicuius lædat, vt eſt tex. in d. l. item apud Labeo
nem. §. ait prætor, ſupra de iniur. vel ꝙ fideiuſſo-
res idoneos reprobet, vel fideiuſſores interpellat
exiſtente parato ad ſoluendū, vel domū abſentis
debitoris ſignet, & alia faciat, de quibus per Ho-
ſtien. & Azo. in ſum. de iniur. & eſt tex. in l. ſi cre
ditor, cū ſeq, ſupra. de iniu. in iſtis. n. omnibus caſi-
bus, ex iniuria oritur inimicitia, vt eſt tex. in c. cū
in iuuentute, de purg. can. ibi, ſed inimicus homo,
& per illū tex. Luc. de Pen. in d. l. j. C. de his qui ſe
defe. lib. x. dicit ꝙ ille, qui publicat ea, quæ perti
nent ad infamiam alicuius, eſt eius inimicus. Pro
111 confirmatione præmiſſorum facit illud. † Quod
damnū famæ eſt maius dāno pecuniario, vt ē tex.
in l. ſi duabus infra de reg. iur. & ī l. iuſta in prin.
cum gl. ſupra de manu. vind. & in l. iuſiurandū. §.
ꝓcurator. ſupra de iureiuran. et ibi Alex. ī ij. col.
ver. itē no. qui dicit per illum tex. ꝙ parū dī quis
prouidere alicui, cū aduerſus dānum pecuniarium
ſuccurritur. Si ēt nō conſeruatur aduerſus dāna ho
noris & famæ, cū tale damnū pręferatur pecunia.
Sed ꝓ dāno pecuniario, et ꝓ lite pecuniaria oriū-
tur inimicitiæ, vt dicam infra ergo & pro hac re
112 maiori. Cū ēt habeamus illud. † Quod crudelis
eſt qui famā ſuam negligit. c. ſi quis presbyter, de
purga. cano. & c. nollo. xij. q. j. & dicit Alberi. in
auth. ſi teſtis, col. ij. C. de teſti. inimicitiam oriri, ſi
aliquis ſpoliatur bona fama quæ præcioſa res eſt
ix. q. iij. c. facta, et magnum damnū eſt eam amittere
113 l. infamia. C. de Decur. † Eſt. n. quædam
mors ciuilis perdere honorē, ſtatū, & famam l. pe.
infra. de var. & extraor. cog. & l. j. §. deportatos,
ſupra de contratab. l. fi. ſupra de ca. di. & ideo qui-
buſcunq; modis redimi pōt infra, de bo. eo. qui ſibi
114 mor. conſci. l. j. † Secundum ſignum inimici-
tiæ eſt, ſi cauſa, vel lis eſt inter partes, pluribus
enim reſpectibus poteſt eſſe lis, nam quandoq; eſt
criminalis, quandoq; ciuilis. Illa quæ eſt crimina
lis, aut eſt capitalis, aut non capitalis. illa quæ eſt
ciuilis, aut agitur de crimine ciuiliter, aut eſt per-
ſonalis, aut omnium bonorum, aut maioris partis,
aut paruæ rei. Et ideo de omnibus iſtis videa-
115 ſimus infra. † Accuſatio criminis capitalis ge-
nerat capitalem inimicitiam inter partes gloſ. eſt
in l. licet. ſupra de arb. & in §. itē inimicitiæ, in
verb. ſi capitales. inſti. de excuſ. tu. & in §. ſi vero
quis dicat, in verb. de crimine, in authen. de teſti.
Bart. in l. iij. ſupra de teſt. & in l. iij. §. fi. ſupra de
adimen. leg. Abb. & Mar. Soz. in c. accedens el
ij. vt lite non conteſt. Albe. in authen. ſi teſtis, co-
116 lum. ij. C. de teſtib. † Accuſatio criminis non
capitalis adhuc inimicitiam inducit, nam ille qui
accuſat, proſequitur ſuam vel ſuorum iniuriam
l. j §. j. & §. fi. ſupra de iniur. &. §. patitur, inſtitu.
eod. Et tunc aut iuſte accuſat, aut iniuſte. Si iuſte
iniuriam paſſus eſt. Aut re, aut verbis, aut literis.
Ex quibus oritur inimicitia, vt dixi ſup. in ij. ſi-
gno pręcedenti. Aut iniuſte accuſat, & tunc non
iure facit, & iniuria oritur dicta l. j. §. j. ſupra de
iniur. & præſumendum eſt, ꝙ accuſans malo ani-
mo, & quia eum non amat, accuſationem inſtitue
rit, nam crimen imponendo infamat apud pro-
bos & bonos viros de facto, & ſi non ſit vera im-
putatio per not. in l. prima ſupra de his qui not.
infa. & in c. teſtimonium, & ibi gloſ. & Docto. de
teſt. & oritur contumelia, de qua ſupra in eodem
117 ſigno ſecundo. † Vnde lex accuſatorem ap-
pellat inimicum, text. eſt in cap. j. in. §. illum, ibi,
nec inermes inimicis, de reſti. ſpol. lib. vj. & in c.
item cum quis eo. tit. & in c. meminimus. de accu-
118 ſatio. † Perſonalis cauſa ſiue de ſtatu inimici-
tiam facit; vt ſi quis agat contra aliquē, aſſerendo
eum eſſe ſeruum ſuum, & ille negat. Item ſi quis
dicat illum eſſe libertum ſuum, & ille negat, iſte
enim ſunt quæſtiones ſtatus, vi dicit Bar. in l. im-
perium, col. fi. ver. quæro ꝙ quæ ſunt, ſupra de iu-
riſdi. omn. iudic. & ibi omnes Doc. & appellat ibi
cauſam hāc maximi præiudicij, & expediri debet
per magnos iudices. nec poteſt delegari l. placet.
C. de ped. iudi. not. Doc. in. §. præiudiciales, inſti.
de actio. & ex hac cauſa oriuntur capitales inimi
citiæ in l. fi. ſupra de his quib. vt indig. & no. Bal.
in l. athletę §. dat remiſsionem, in iiij. no. ſupra de
excuſa. tut. & dicit Iaſ. in l. quotiens. C. de iudi. in
prin. ꝙ cauſa ſeruitutis, & cauſa vitæ æquiparan-
tur. Cum ſeruus reputetur pro mortuo. l. quod atti-
119 net, infra de reg. iur. † Matrimonialis cauſa ſi
tractatur. Tunc dicitur quaſi cauſa ſtatus. Cum
mulier vocet virum in matrimonium, quæ dicitur
ſeruitutis, & econtra, ſi vir mulierem, ita gl. in c.
mulieri, de iureiur. & ibi But. Cardi. Imo. Abb. &
reliqui eam ſequentes. & hoc maxime, quia cauſa
criminalis, & cauſa liberalis, & matrimonialis
æquiparantur vt eſt text. in cap. pen. de reſtitu. in
integ. & gloſ. in l. iij. §. quacunque. ſupra de iure-
120 iur. & ibi Bart. † Alexand. & Pau. de Caſt. ap-
pellant hanc cauſam arduam et grauem eo modo,
vt in ea non, deferatur iuramentum in ſupplemen-
tum probationis, vt per glo. & Doc. ſuperius ad-
ductos & per Bart. Rom. & reliquos Rep. in l. ad-
monendi, ſupra eo. de iureiuran. & ibi Iaſ. nume.
cclxxvij. Doc. in c. fin. de iureiur. & dec. in conſi.
cxxxiij. de iſto proceſſu, col. j. vol. j. Et ita con-
ſuluit Alexan. æquiparando cauſam matrimonia-
lem criminali in conſi. cxliij. quoniā abunde, col.
ij. ver. ij. non eſt, volum. ij. quam refert, & ſequitur
Dec. in conſi. ccx. Viſis diligenter, vol. ij. et Hyp.
in l. de minore. §. plurimum nume. lxiij. ſupra de
quæſtio. ex quo neceſſario eſt dicendum inter hos

litigantes,

litigantes, vt est in præmissis, inimicitiam oriri.

121 †Monachationis causa est eiusdem iuris, cuius est præcedens. Cum in ea tractetur de graui præiudicio, & ex domino redigatur quodammodo in seruitutem, & priuetur omnibus bonis, cum monachus nihil proprium habere possit, c. cum ad monasterium de statu. monac. & auc. ingressi. C. de sacr. san. eccle. & ob eius præiudicium, & grauitatem iuramentum necessarium non defertur, quemadmodum & in causa matrimoniali non datur. & æquiparata sunt hæc, vt per glos. in l. j. §. j. supra de iureiur. & ibi Bartol. Ang. Paul. de Cast. Saly. Alexã. & Ias. qui eam sequuntur, not. Anch. Abb. Car. & Imo. in c. fi. eo. tit. Lap. alleg. lxxxvj. colum. vlti. Cum itaque causa sit tanti præiudicij, nulli dubium ex ea oriri inimicitiam

122 inter litigantes. †Filiationis causa, vt si agenti dixero eum illegitimum & inhabilem ad successionem, & ad dignitates, nam ista causa est ardua, & tractatur de statu, & in tali casu non defertur iuramentum in suplementum, quando est necessarium ita determinat Bald. in l. in bonæfi dei. C. de reb. cred. & rationem reddit, quia dicere aliquem esse illegitime natum est quædam infamia. Et istud refert, & sequitur Iaso. in d. l. admonendi supra de iureiu. nu. cclxxx. d cens, ꝙ iuramentum necessarium non defertur in causa status personæ puta filiationis, vel legitimationis, quia sunt graues, & hæc grauitas, & præiudicium cõstat ex eo quia vt in pluribus quando opponitur ista illegitimitas, id fit ad excludendũ ab aliqua successione, vel paterna, vel alia, seu ad excludẽdum ab aliqua dignitate, quæ omnia sunt grauia, vt in infrapositis lignis, & ideo in hac causa ori

123 tur inimicitia. †Famosa si est lis dicitur causa status, si quando agit quis contra me, vt ammouear ab ordine, vel vult prohibere ne fungar officijs publicis, vel ꝙ agatur pro socio, tutelę, mandati, depositi nomine suo, vel ex alijs causis. de quibus in l. j. §. j. supra de his qui not. infa. & in l. cognitionum, in ver. existimatio infra de var. & extraor. co. & ita intelligit illum tex. in l. cogni turum. Roma. in l. admonendi. nu. 105. ꝙ causa fa

124 mosa sit causa status. † Ex quo nec in ea defertur iuramentum necessarium in supplementũ. Eo maxime quia (si non defertur iuramentum in causa bonorũ maioris partis, vel totius patrimonij) multomagis non est deferendum in causa famæ, quæ magis prꝫualet ꝫ omnia bona mundi l. Iulianus, supra si quis omis. cau. testa. l. alias. supra de iureiur. Iaso. in d. l. admonẽdi, nu. cclxxviij. sequens hanc opinionẽ dicit, ꝙ causa famę, & cãvitę equiparantur l. iusta, cum glos. supra de manumis. vind. glo. in §. suspectus autem, ver. ob culpam, insti. de suspec. tuto. & hoc (ꝙ non deferatur iuramentum necessarium in hac causa) sequuntur commu. Doc. in d. l. admonẽdi, & Ioan. And. But. Imo. Cardi. & alij in c. fin. de iureiur. improbãdo opinionẽ Bar. in d. l. admonendi, quamuis Ias. ibi dicat verba illa non esse Bart. Ex his ita constat ex hoc litigio causę famosę, cum sit status inimi

125 citiam oriri. †Causa omnium bonorum vel maioris partis inducit inimicitiam capitalem. Nam causa bonorum dicitur causa vitę l. aduocati. C. de aduoc. diuer. iudi. & ibi Bald. & dicit Saly. in d. l. admonendi, colum. pen. versi. quęro an sit, ꝙ pecunia est alter sanguis, vnde videmus, ꝙ causa omnium bonorum, seu maioris partis sunt ęquiparata per text. in cap. frequens. de resti. spolia. in vj. & glo. in authen. de testib. in. §. si vero dicatur, in fi. in versi. quæstiones, & glo. in authẽ. si testis, in fi. C. de testi. coniungit hæc de omnibus bonis, vel parte maiori, vel de statu per text. in. §. item propter litem. insti. de excus. tut. & gl. in cap. cum partium, de reg. iu. in vj. cõiungit hæc causam criminalem, famosam, & arduã. Et Iaco. de Aret. Odof. Bart. Albe. Saly. Ful. & Rom. in

126 d. l. admonendi dicunt. †Quod causa magna æquiparatur causæ criminali per text. in l. propter litem, supra de excus. tuto. & prædictos sequũtur Io. Crot. Cacialup. Curt. & reliqui repet. in d. l. admonendi, & idem voluit But. & Imo. in cap. fina. de iureiu. Sed aduerte, ꝙ Ias. in l. properãdum, in prin. in iij. no. C. de iudi. dicit, ꝙ ille tex. in eo, ꝙ determinat instantiã nõ esse eandẽ in causis criminalibus quę est in causis ciuilibus, vt ti esse contra hanc decisionem, ꝙ istę causæ magnę ęquiparãtur causis criminalibus, & idẽ fensit Ias. in d. l. admonendi, nu. clxxj. ob id, quia quęlibet causa corporalis est maior quacũq; pecuniaria p l. in seruorũ in fi. infra de pen. Vnde vult restringere illud in personis vilibus, vel in illis casibus, in quibus pro crimine imponitur pœna pecuniaria, & in d. l. properãdum infert, ꝙ istę causę non possunt dici capitales, & per cõsequẽs, ꝙ nõ oriatur inimicitia capitalis, sed quasi capitalis vt consuluit Io. de Ana. in consi. lix. visa inquisitione, qui dicit, ꝙ ex litigio non oritur inimicitia capitalis cũ Imperator, & Iurisconsultus ponãt de per se inimicitiã, quæ oritur ex litigio, & inimicitiã capitalẽ vt insti. de excu. tuto. §. itẽ propter inimicitias, subdens, ꝙ Doc. in d. c. cum oportet. dicũt, ꝙ ex prędictis oritur inimicitia quasi capitalis. idem sensit Felyn. in d. c. cũ oportet col. iiij. nu. 8. vbi quasi capitalẽ appellat. Non puto esse recedendum ab opinione Bartol. & aliorum dicentium ex prædictis causis oriri capitalem inimicitiam. & pro prædictis considero text. in §. item propter litem, & alios. §. §. subsequen. vbi lex determinat, ꝙ ob cãs magnas tutor habeat excusationem, & inter alias, si est lis de omnibus bonis, vel hæreditate. item si est inimicitia nec sufficit simplex inimicitia, sed requiritur, ꝙ sit capitalis, vt in. §. inimicitiæ. cum itaque lex velit capitalẽ inimicitiam ad excusandum tutorem, necesse est ẽt, ꝙ alia litigia, quę excusationẽ inducũt sint talia, ex quibus oriatur capitalis, nõ aũt simplex inimicitia; nõ. n. est pręsumendũ, ꝙ vna & eadẽ dispositio diuerso iure cẽseatur, & ex diuersa causa sit inducta l. iã hoc iure, supra de vulg. & pup. nec opus est dicere, ꝙ Imperator posuerit separatim inimicitiã oriẽtẽ ex litigio, & inimicitiã capitalẽ, quia immo oia sunt posita sub eodẽ cõtextu, & sub eadẽ determinatione, & sub eod. tit. & ex eadẽ causa sunt inducta, & ordinata, vt iam dictum est. Pro prædicta opi. adduco text. & ibi Bald.

in l. athletæ. §. dat remissionem, supra de excus. tut. ibi capitale certamen eis ad inuicem constitit, quæ verba exponuntur per Bald. si de statu, omnibus bonis, vel maiori parte litigetur, & dicit Anto. de But. in c. accedens el ij. in v. not. vt
127 lit. non contesta. †Quod inimicitia capitalis non solum concluditur ex morte, vel ex sanguine primo, sed etiam ex secundo bonorum, vel honoris, & Bartol. in l. pen. in fin. supra de condi. ob tur. cau. dicit, ꝙ promittens tyranno ob metum ēt tempore solutionis durat, nec debuit deferere patriam & bona, quia amissio omnium bonorum æquiparatur morti, & Pet. Cyn. Ray. Fulgo. & Alex. in l. reum criminis. C. de procu. dicunt, ꝙ quemadmodū accusatus de crimine non potest esse procurator, ita & ille qui habet litem omnium bonorum, quæ æquiparatur criminali, & Bald. in l. certa forma. in fin. C. de iur. fis. lib. x. ꝙ quasi maior pœna est ammissio omnium bonorum ꝙ̄ mors per tex. in l. fin. C. ad leg. Iul. maiest. Vnde licet offendere aggressorem ad defensionem bonorum sicut ad defensionem personæ glos. in l. vt vim, supra de iusti. & iur. & ibi Iaso. Et Alcia. in c. j. de iudi. nu. 17. & Bald. in l. iij. §. j. supra de test. æquiparat inimicitiam capitalem causæ omniū bonorum, & Alex. in l. post legatum. §. his vero, supra de his quib. vt indig. Nec obstat, ꝙ dicatur, si non est causa capitalis primo, nec inimicitia capitalis oritur, quia istud est falsum, nam ex iniuria verbali oritur inimicitia capitalis, & ex alia iniuria simili, vt dixi in præced. sig. & tamē non est causa capitalis. Nec ob. consideratio l. in seruorum, infra de pœn. quia dato ꝙ pœna corporalis si maior quacunque pecuniaria, attamen propter hoc nō sequitur ꝙ ex causa bonorum nō possit oriri idem effectus, quo ad hominis intentionem, qui oritur ex causa habente pœnam corporalem. Cum enim inimicitia sit ranchor animi, eodem modo oritur, ex eo, ꝙ quis vexatur grauiter, vel bonis, vel in corporale. Et in hoc habent hæc duo ęquiparationem, & in illis agens demonstrat habere malam opinionem aduersus reum, & eius ruinam perquirit, siue agat in bonis, siue in corpore, ex quo datur inimicitia grauis, quæ capitalis est, & sufficit, ꝙ quantum ad hunc effectum inimicitiæ, & eius ortus hæc duo sint æquiparata & similia, dato ꝙ vnū excedat aliud quo ad executionem, & maior sit pœna, quæ in
128 corpus infligitur, ꝙ̄ pecuniaria, quæ bonis applicatur. †Sufficit enim æquiparatio, & similitudo sit in ea re (de qua agitur) nec requiritur, ꝙ tota res sit alteri similis cap. cum dilecta de confir. vtil. vel inutil. Cum simile non sit idem not. Bart. & alij in l. quod Neruа. supra depos. & l. nō possunt. supra de legib. l. ad similitudinem. C. de epis. & cle. no. Fely. in c. translato, col. v. nu. 16. de cōsti. Cū ēt maior sit inimicitia, quæ oritur ex causa omniū bonorū, ꝙ̄ illa, quæ oritur ex accusatione capitali. ita Paul. de Cast. in auc. si dicatur. C. de testi. Quod aūt ex litigio omniū bonorum vel maioris partis causetur capitalis inimicitia vltra prędictos, tenuit gl. Io. And. Host. Car. & Abb. in d. c. cū oportet, adducit tex. in d. c. frequēs de rest. spol. lib. vj. & idē Ioan. de Ana. sibi ipsi cōtrarius in d. c. cū oportet, col. ij. ver. qualis aūt, & Anch. in d. c. frequens de resti. spol. per text. in d. §. dat remissionem, & Hipp. in d. l. j. §. præterea, nu. 58. supra de qō. Intellige prædicta non procedere in casibus, de quibus loquitur Bart. in d. l. admonendi, quando. s. tractatur de possessorio omnium bonorum. Nam tunc non dicitur magna, vel grauis causa, vel quando tractatur de aliquo inciden ti, ꝙ non tolleret, nec diminuere veritatem nego cij, vt puta ꝙ aliquis non esset procurator meus, nec potuisset agere pro me, vt per Bar. exemplificatur, & per omnes ibi Scrib. Nam in casibus prædictis cum de paruo præiudicio tractetur, non est dicendum capitalem inimicitiam oriri. Intellige etiam, vt inimicitia capitalis interueniat qū̄ est lis inferens graue damnum in bonis rei conuenti, vt puta, ꝙ aut fit amissio lucri, vel amissio bonorum. Nam quemadmodum infertur iustus metus ob mortem vel quasi. ita etiam ex amissione lucri, aut bonorum, ita not. Cyn. in l. interpositas. C. de transac. & ibi Bald. & Saly. qui dicunt.
129 †Quod quando nō timetur mors, vel quasi. Sed graue damnū in rebus ꝓprijs, iustus, & legitimus metus infertur. Et Bald. in c. j. de iudi. colum. iiij. versi. quid enim dicit, ꝙ inimicitia capitalis oritur, si est contentio omnium bonorum, vel maioris partis. Idem si est quæstio de meliori re, quam haberet in bonis per text. singu. in l. summa cum ratione, supra de pecul. & idem si esset quæstio amissionis magni lucri per singulare dictum Cy.
130 supra allegatum. †Infertur ex prædictis, ꝙ si causa erit leuis, & parua inter partes non præsumitur inimicitia. Nam modicum damnum quilibet æquo animo ferre debet c. terrulas. xij. q. ij. Cum lex paruam læsionem non cōsideret l. scio, supra de in integ. resti. & dolus ex parua re non præsumitur l. si oleum. supra de dol. Et pro parua re non præsumitur quis velle peierare, cum detur in ea iuramentum in supplementum per not. in
131 d. l. admonendi supra de iureiur. †Aduerte tamen ꝙ quandoque ex contentione etiam de re leui maxima oritur inimicitia, vt dicit Dec. in d. c. j. de iudi. in ij. lect. col. j. ver. & ex supradicto not. allegat Abb. in d. c. j. & in c. non accedens vt lit. non contesta. & in cap. cum oportet, de accus.
132 †Parua. n. res quandoq; dicitur, quæ ad sumptus iudiciales non sufficit c. anteriorum. §. illud. ij. q. vj. not. in c. de appellationibus, de appellat. Quādoq; minor. x. libris auri in auc. de mand. prin §. si tibi, & de appellat. §. illud. Quandoque vsque ad quadraginta aureos, vt in l. j. C. de defen. ci. quandoque ad trecentos anreos, vt in auth. de defen. ci. in §. & iudicare. Sed in casu (de quo agitur) parua res dicitur secundum qualitatem personarū. Nam causa ducentorum aureorū pœnes magnū virū est parua, vt est gl. & ibi Bar. & alij in l. sed si susceperit, supra de iudi. loquens de illa cōmittissa Matilda, quę donauit triginta miliaria terrenni, & dixit aliquantulum terreni. Econtra aūt causa sui seu porci dicet magna respectu pauperis vt est glo. in l. illicitas. §. ne tenuis, supra de offi. procon. Et sic personæ faciunt paruam & magnam

gnam cauſam. Et arbitrium eſt iudicis iudicare ob perſonas, quæ parua, quę magna, et grauis cauſa dicatur, not. Bar. & alij omnes in d.l. admonendi, & ibi Iaſ. nu. 272. no. Inno. Card. Abb. & alij. in c. fi. in §. is autem, de offi. delega. et de iſtis paruis & minimis late proſequitur Anto. Cor. in tracta. de mini. quarum aliqua tranſcripſit Hip. in l. furem. ſupra de fica. & in l. ſi vt allegas. C. de ſic.

133 †Quæro præmiſsis inhærendo, an lite finita inimicitia durare præſumatur Doc. in c. j. de iudi. in j. not. loquendo de teſtibus & indicio fuerũt varij, & ex diuerſis rationibus moti. Aduerſantur inſimul Ant. de But. et Abbas videntur ſenſiſſe, ꝙ inimicitia non duret. Deci. Rip. Alciat. ibi ſequuntur hæc dicta, quamuis per diſtinctionem ſe reſtringant. Prædicti ad hoc tenendum mouentur. Primo ex dicto Ioan. And. in additio. ad Spec. in rub. de teſtib. verſicu. ſciendum, & verſi. ſexto, vbi illi qui habuerunt contentionem, vel cauſam cum epiſcopo, non repelluntur a teſtificatione. Secundo adducitur tex. in §. ſi vero quis dicat, in authen. de teſti. ibi donec de crimine iudicetur. Tertio facit tex. in §. item propter litẽ, inſti. de excuſa. tuto. ponderando verbum ſit, ꝙ excuſetur qs a tutela, ſi ſit lis, de cĩbus bonis, vel de hæreditate, adeo ꝙ requiritur actualis exiſtentia litis, & ſi fuerit finita aliud ſit. Quarto pro hoc eſt text. in c. omuipotens, de accuſa. tunc glo. & tex. in l. reus delatus, infra de mu. & hono. vbi ceſſante infamia ceſſat effectus ipſius. Quinto adducitur tex. in c. item cum quis, de reſtitu. ſpol. vbi non agitur ante reſtitutionem ſpolij criminaliter, cum præſumantur inimici, facta vera reſtitutione, vt innuit tex. agi poterit, & ſic non perdurat inimicitia. Sexto facit tex. in c. poſtremo, & ibi Abb. in ij. not. in fi. de appellatio. ibi in eodem negocio a duocati officio functus ex quo apparet, ꝙ ille qui fuit aduocatus in vna cauſa, ſi datus fuit iudex in alia cauſa, non poteſt recuſari. & tamen adnocatus dicitur aduerſarius, vt not. in d. cap. primo de iudi. & dicam infra ſub ſig. ter. & ſic functo officio per eum non dicitur durare inimicitia. Septimo adducitur text. in capit. ad hoc, el j. & capi. propoſuit, de appella. vbi iudex in vna cauſa, a qua fuit appellatum, poteſt appellatione pendente recuſari in alia cauſa, ergo finita cauſa non poterit recuſari. Et ſic aliquis ranchor non videtur perdurare. Aliam opin. ꝙ finita lite adhuc duret inimicitia tenuerunt Areti. Barb. & Boſc. Codeg. Adducunt. Primo cum vt ſuperius dictum eſt, inimicitia inducatur ex lite, vt

134 in caſibus præcedentibus. † Tunc, ſi ſemel inimicus fuit, præſumitur durare inimicitia, niſi probetur reconciliatio, vt per Innocen. in cap. cum oportet, de accuſa. & Bald. in authenti. ſi dicatur. C. de teſtib. & eſt text. in l. in ipſius, & ibi Bald. C. fami. erciſcun. ergo repelli debet

135 nunc ſicut tunc. † Cum etiam inimicus reconciliatus repellitur vt ſuſpectus, vt per Specu. in titu. de leg. in §. ſupereſt ver. item ꝙ quondam & hoc quando reconciliatio eſt de recenti, vt dicam infra in verb. reconciliatio, ita hic, dato ꝙ finita ſit lis, tamen adhuc durat cauſa inimicitiæ. Secundo adducitur Bart. in l. j. §. idem nunimio, ſupra de qõ. Vbi domeſticus tempore contractus ſi deſijt eſſe domeſticus tempore atteſtationis faciendæ, & duret cauſa reuerentiæ. i. ranchor & odium, non poteſt eſſe teſtis. Tertio mouentur, voluntas ſemel poſita durare præſumitur l. ſancimus C. de teſtam. c. maiores de Baptiſ. ex quo inimicitia ſemel in eſſe deducta præſumitur perpetuo durare. Quarto adducitur, quæ ex ſolo curſu temporis non mutãtur ſemel in eſſe poſita, ſemper in ipſo eſſe præſumuntur, niſi contrarium ꝓbetur, voluit Abb. in c. propoſuit de cler. excom. mini. per gloſſ. ibi in verb. abſolutione, quæ vult, ꝙ ſemel excommunicatus, niſi contrarium probetur ſemper præſumitur excommunicatus: quæ concluſio ex pluribus confirmatur poſita per Fely. in c. ſcribebam, in glo. ij. in prin. de præſump.

136 & per Bal. in l. ex perſona. C. de prob. †Quinto facit, ceſſante cauſa non ceſſat effectus iam per fectus & conſumatus Bart. in l. cum lite mortua, ſupra iud. ſolu. & in l. fiſcos, la ij. infra de iur. fiſ. Bal. in l. cum antea, in fin. C. de arb. in c. illud de præſcri. Fely. in c. cauſamq;, el j. col. pen. ver. fal lit primo, de teſti. Sexto allegatio inimicitie facta per alteram ex partibus oſtendit eam ſubeſſe, dato ꝙ lis ſit extincta, cum in hoc ſtandum ſit af-

137 ſertioni partis, eo quia pendet ab animo. †Nam amicitia & inimicitia dicuntur paſsiones mentales, quæ animo retinentur, & continuantur, vt per Bal. in d.l. ex perſona. C. de proba. Et per Felyn. in d. c. ſcribendum, prout in ſimili dicit Bar. in l. ſiue poſsidetis. C. de proba. ꝙ ſtandum eſt aſſertioni dicentis poſsidere, cum hæc animo retineatur.

Septimo adducitur tex. in c. cum P. Manconella de accuſa. Octauo facit text. in c. accuſatores el j. iij. q. v. vbi etiam poſt reconciliationem quis repellitur vt ſuſpectus, & dicam infra. Aduerte circa prædictam concluſionem, ꝙ quamuis allegentur prædicti, ꝙ teneant alteram ex prędictis partibus, attamen non ſimpliciter ſequuntur dictas opiniones. Nam Areti. in dicto cap. j. de iudi. dicit moderando eius opinionem, ꝙ non repelitur in totum, qui habuit litem reſpectu inimicitiæ. Sed non adhibetur plena fides. Rip. in dicto cap. cum P. tenet eandem modificationem, Dec. in dicto cap. j. concludit arbitrarium iudicis eſſe in admittendo vel non admittendo conſiderato, ꝙ orta eſſet aliqua magna inimicitia, tunc præſumitur durare aut ſolum allegatur lis præterita, ex qua erat præſumptio inimicitię lite pendente, finita lite, ſuſpicio illa purgatur, Alciat. in d. c. j. intelligit, vt non duret inimicitia, niſi iudex cognouerit, etiam poſt litem ſubeſſe inimicitiam. Et ſic omnes prædicti videntur inclinare, ꝙ ſit quodãmodo arbitrariũ ipſius iudicis, Alex. in l. iij. in addit. ad Barto. in verb. inimicitias, in fin. ſupra de teſti. nõ ſe firmat in hoc articulo. Sed vr̃ ſentire, ꝙ aliqualis inimicitia duret, quia diminuitur de dicto teſtis & eius fide. Ego indiſtincte verum puto, ꝙ ſi orta ſit inimicitia capitalis, aut grauis (vt ſupradictum eſt) ꝙ finita lite adhuc præſumptio ſit eã durare. Nam cum amicitia, & inimicitia ſint animi paſsiones, & in intentione

consistant, & inimicitia sit ira vlciscendi tempus obseruans, vt ait Cice. in lib. quarto qō. Tuscul. qūo possumus dicere, ꝙ per recessum litis hęc recedant, cum sint radicata in corde, quæ non ita de facili amouentur. Si enim inimicitia desiderat vltionem, & obseruat tempus ad se vindicandū, non potest ex hoc dici, ꝙ cesset ob cessationem litis, immo ꝙ obseruetur tempus ad se vindicandum. ex quo finis litis non debet esse illius potentię, vt dicatur extincta inimicitia. Sed requiritur reconciliatio, quæ etiam non sit de præsenti, vt voluit Bart. in d. §. si vero quis, in authen. de testi. & ita intelligit gl. in l. iij. in princ. in verb. inimicus supra de testi. Pro hac opinio. credo esse tex. clarū in §. inimicitiæ, insti. de excus. tut. vbi inimicitia perseuerat & perdurat, nisi interueniat reconciliatio ibi nec reconciliatio interuenit, & tex. in §. seq. dum vult passum quęstionem status a pupilli patre excusari, ita ꝙ ex ea lite status inimicitia subesse dicitur, dato ꝙ lis sit finita. & istā sententiam indistincte tenet Præpo. Alex. in c. accusatores iij. qō. v. in j. no. Tertium signum inimicitię oritur ex hominum opinione, & ex diuersis
138 causis inferius annotatis & primo. † Aduocatus, vel procurator si patrocinium prestiterint cōtra accusatum. An cōtrahatur inimicitia cum eo, dicas, ꝙ contrahitur, vt est tex. iunc. glo. in l. j §. sed & constitutio. supra de calū. vbi iudici & aduersario prohibitum est pecuniam dari. Et gl. ibi in verb. aduersario exponit procuratori, & aduocato, & ex ea demonstratur procuratorem & aduocatum partis, mihi contrarie aduersarium dici. Ita etiam per illum tex. Albe. appellat hos aduersarios in suo Dictiona. in verb. aduersarius, & ita per illum tex. dicit procuratorem & aduocatū inimicum. Luc. de Pen. in l. j. col. ij. versi. item aduocatus. C. de his qui defer. lib. x. Anch. in c. cum P. de accusatio. in iij. no. dicit sub verbo forte ꝙ aduocatus, procurator, & fideiussor accusatoris præsumitur inimicus accusati per text. in l. post legatum. §. his vero, supra de his quib. vt indig. Ioan. de Ana. ibi. in ver. quid aūt si aliquis relato dicto Anch. tenet, ꝙ sit inimicitia, cōsiderando, ꝙ tex. in d. §. his vero, loquitur in teste, & fideiussore, & subdit, deneganda est actio accusatori, q ad fuerit. & Dy. intelligit tanq̄ procurator, & Bart. ibi intelligit tanquā aduocatus. Inducendo ad q. de banito, & cōsulendo, ꝙ nō sit aduocatus bāniti vllus
139 Doctor, Dec. in c. j. de iudi. in ij. not. dicit. † quod procurator. et aduocatus dicūtur aduersarij scdm Nicol. de Mathar. alleg. But. ibi in ij. not. & in c. testimoniū, in ij. not. de testi. qui nihil dicit de hoc, allegat. ēt tex. iam per prędictos pōderatum in d. l. j. §. qui autem, Ioan. Franci. Rip. in d. c. j. in ij. no. in iij. ampliat. dicit procuratorem & aduocatum dici aduersarios per tex. in d. §. qui autem, & per tex. in c. ij. de confes. lib. vj. & ex hoc esse, ꝙ procurator, & aduocatus nō sunt idonei testes in causa, in qua patrocinantur per glo. in c. Romana de testi. lib. vj. & per Barto. in l. deferre infra de iur. fis. & per Felyn. & alios in c. a nobis de testi. cogen. & in d. cap. j. sensit hoc, ꝙ dicatur aduocatus aduersarius in vij. col. & ex his prædicti in eam partem inclinare videntur, ꝙ detur in istis inimicitia. Sed ista dicta non videntur sine dubio procedere. Nam text. in l. qui cum natu maior. §. pen. supra de bon. liber. dicit, ꝙ si filius patroni aduocationem accusatori liberti prestitit, non repellitur a contratabulas bonorum posses-
140 sione subdens rationem. † Quia aduocatus nō accusat, & Bart. per illum text. in l. iij. §. si. supra de adimen. leg. dicit, ꝙ inimicitia capitalis est si occidit meum consanguineum. Idem si accusauit vel minatus est interficere. Secus tamen videretur, si auxilium præstiterit contra eum in causa capitali per tex. in dicto §. pen. & sic sensit inimicitiam in prædicto casu non dari. Areti. in cap. j. de iudi. colum. j. in fin. dicit, forte posset dici, ꝙ aduocatus, & procurator posset dici inimicus, si fuisset in causa capitali cōtra me, vel actione famosa, per ea quæ habentur in l. penulti. in princi. supra de inoffi. testa. & quæ ponit Bart. in l. post legatum. §. sunt qui putant, supra de his quib. vt indig. hoc tamen non affirmat. & sic nō audet dicere inimicitiam oriri. Hoc idem videtur sensisse Cur. i trac. feud. in iij. par. in xxxiij. q.
141 † Credo in casu præmisso contrahi inimicitiā. Cum ex cohabitatione, & familiaritate quā quis habet cum inimico meo, oritur mecum inimicitia, vt est tex. & ibi Bar. in l. sciendum. §. si accusatio, infra de legation. & Iaso. in l. apertissimi, col. ij. C. de iudi. & dicam infra in verbo conuersatio cū inimico. Eodem modo & tanto magis detur inimicitia in eo, qui auxilium præstat inimico meo contra me, et ad meam iniuriā qui. n. aduocat contra accusatum necesse est ꝙ exprimat causam accusationis, & delicta declaret, & instet contra eū, vt puniatur, & aperte, & palam maledicat, iafaustasq; voces aduersus eum iactet. Ex quibus inimicitia causatur, vt est tex. in l. si inimicitię, ver. sed si palam, supra de his quib. vt indig. facit pro hoc, quod dicit Abb. per illum tex. in d. c. cum P. col. ij. dum vult, quod clericus non possit aduocare ne videatur alteri nocere. Non ob. text. in d. l. qui cum natu maior in §. pe. quia filius patroni ad hoc vt excludatur a bonorum possessione, debet de causa capitali accusasse, alias si capitalis non fuerit accusatio. sed minor, non excluditur, vt est
142 text. in d. l. qui cum natu maior. §. si mī. † Et sic quælibet accusatio & iniuria ipsum non excludit. Sed debet esse capitalis, & istud est, q d dicit Bar. in l. post legatum. §. sunt qui putant, supra de his quib. vt indig. post gl. ibi ꝙ non ita de facili perditur portio debita patrono, sicut legatum quod est mere lucrum. et sic dato ꝙ ex aduocatione fiat iniuria liberto, & oriatur inimicitia non tamen capitalis. Vnde Bart. dictum in d. l. iij. §. fin. supra de adimen. lega. debet intelligi, ꝙ ex auxilio præstito non oriatur inimicitia capitalis, de qua locutus fuerat in præcedentibus casibus: nō tamen negat, ꝙ alia inimicitia esse non possit, dum dicit Secus tamen videretur &c. & sic aliter q̄ dixerat in tribus casibus præcedentibus, in quibus locutus fuerat de inimicitia capitali. eo maxime; quia quando aduocat, infaustas voces exprimit ex necessitate sui officij, non tanquam inimicus, &

ideo

ideo excuſatur. Secus eſt in eo qui ad iniuriam verba diffamatoria profert, vt in d.l.ſi inimicitiæ, neceſsitas autem excuſat, ex quo dico grauem inimicitiam oriri cum aduocato non autem
143 capitalem. † Præmiſſa intellige ſine difficultate procedere, vt ſi poſt aduocationem, vel procurationem contra aliquem ſequatur mors aduocati, vel procuratoris ex vulneribus accuſati, vt detur indicium penſamenti contra illum procedens ex inimicitia. & etiam ſi fuerit alia cauſa, ex qua oriatur capitalis, vel grauiſsima inimicitia cum principali agente vt in caſibus præceden
144 tibus. † Iudex an dicatur inimicitiam contrahere cum ipſis partibus, inter quas iudicat. Cõſidero in hoc duo tempora, quamuis aliter conſiderent Moder. in c.j. de iudi. videlicet ꝙ aut pendet iudicium, aut eſt iudicatum, in primo caſu, aut eſt cauſa ciuilis. aut criminalis. Si ciuilis, tunc nulli dubium eſt ꝙ non contrahitur aliqua ini-
145 micitia. † Cum iudex debeat ipſas partes audire, & iuſtitiam vtriq; adminiſtrare in auth. de iudi. per tot. & in l. nemo. C. de ſen. & fauorem vtriq; præſtare ſecundum ſua tempora, vt not. in l. fauorabiliores, infra de regu. iur. & in cap. cum ſunt, de regu. iur. lib. vj. & ſi iudex eſſet ſuſpectus partibus ex inimicitia ante contracta, vel ex alia cauſa, tunc datur adiunctus de iure ciuili, ſecundum ꝙ not. in l. apertiſsimi, & ibi Iaſ. late in ij. col. & in authen. ſi vero contingerit. C. de iudi. & de iure canonico recuſatur iudex vt in cap. cum ſpeciali, de appellat. Si vero cauſa eſt criminalis. Tunc aut ſuper accuſatione proceditur, & idem eſt dicendum ꝙ in cauſa ciuili. Cum ſit perſona accuſatoris, qui cauſam agit. aut proceditur per viam inquiſitionis per ipſum iudicem, et eſt mera inquiſitio non intentata ad requiſitionẽ alicuius, vt dicit glo. & ibi Ioan. And. Car. Abb. Fely. in c. qualiter & quando, el ij. in prin. de accu. Et tunc dico ꝙ contrahitur inimicitia, prout vult Dec. in d.c.j. de iudi. in ij. not. in ſecunda lec.
146 motus. † Quia iudex, qui contra me proceditur inquirendo, dicitur aduerſarius meus, quia ſubrogatur in locum accuſatoris, & omnes exceptiones, quæ opponi poſſunt contra accuſatorem, tali caſu opponi poſſunt contra iudicem, vt not. Barto. in l. ij. §. ſi publico ſupra de adulte. col. iiij. ver. quæritur vtrum. Et vt per Alex. in conſ. liij.
147 viſo themate volu. j. † Item quia ille qui in li tem ſubrogatur dicitur aduerſarius meus vt no. Gemi. per illum tex. in c. ſi hi, vt lit. pend. lib. vj. item per gloſſ. in l. ſi appellante. C. de appella. in verb. aduerſarium, quæ exponit iudicem. Et reſpondet ad text. in cap. cum ſpeciali de appella. quod quamuis ponantur ibi tanquam diuerſa aduerſarius & iudex non tamen ſequitur, ꝙ iudex aduerſarius non dicatur. Nam ſæpe genus & ſpecies ponuntur tanquam diuerſa, vt in rub. C. de ſeruit. & aqua. Et in Euangelio dicite diſcipulis & Petro, quamuis. Rip. in dicto cap. j. nitatur impugnare dictum Dec. præſupponens, ꝙ fama ſit loco accuſatoris, quem Codeg. ibi defendit attendendo verba Bar. in §. ſi publico, ꝙ iudex ſuccedat loco accuſatoris. & ſi fama eſt loco accuſatoris, iudex partes ipſius famæ aſſumit, & aſſumẽdo ſubintrat, vt ibi per eum. Confirmat prędicta, nam procurator & aduocatus dicuntur aduerſarij, licet nomine alieno interueniant, vt in l. j. ſupra de calum. Et ſunt inimici, vt dixi ſupra proxime. Et prædictam intellige, quando iudex formata inquiſitione citari fecit partem, vel ad ſe defendendum, vel ſe carceribus præſentandũ, & ſententiam non tullit. In ſecundo caſu quando ſententia eſt lata. Tunc ſi ſententia eſt in cauſa ciuili, & pars (contra quam lata eſt) non appellauit. Sed ipſi ſententiæ acquieuit, videtur agnoſcere bonam fidem non appellando, puto aliquam inimicitiam non oriri. Eo tamen caſu quando ille habebat poteſtatem appellandi. Secus ſi non poterat appellare, quia tunc inuictus ſententiæ acquieuit, & inimicitia contrahitur, vt dicam in-
148 fra in caſu ſequen. † Aut appellauit, & tunc inimicitiam contrahi. Cum per appellationem ille (qui appellat) grauatur, & iudici fit iniuria. Cum eius imperitia arguatur & iniquitas, quamuis de iniuria agi non poſsit glo. in l. fin. C. quan. prouoc. non eſt neceſ. in verbo. iniuriam. Et ex hac cauſa poteſt iudex allegari ſuſpectus. Imol. & Dec. in c. ad hæc, el j. de appella. Et dixi in tractatu meo de compromiſ. int. coniunc. in qõ. viij. princ. col. pen. nu. xxxv. & inimicitiam ex hoc dari determinat Alb. in auc. ſi teſtis C. de teſti. Intelligo tamen prædicta, quando cauſa agitur, quæ ſit de toto patrimonio, vel de maiori parte, vel ꝙ ſit cauſa magna ſpectans ad honorem. Secus ſi eſſet parua (vt iam dixi.) Si vero ſententia eſt criminalis. Si quidem eſt pecuniaria. Tunc diſtinguo (vt dixi) ſup. de cauſa ciuili inter
149 magnam, & paruam. † Si autem eſt corporalis. Tunc dico, ꝙ ſi eſt ſententia capitalis, nulli dubium, ꝙ contrahitur capitalis inimicitia. & ꝙ hoc facit illud quod dicit And. de Iſer. in cap. j. colum. penul. de rapt. virg. in conſtitu. reg. ꝙ ſi quis fuerit tortus non præcedentibus legitimis indiciis, & confeſſus, & lata ſententia mortis contra ipſum appellauerit, non eſt neganda appellatio, & iudex ad quem videbit, an legitime ſit appellatum. Cum iudex a quo per ſententiam præſumitur ſuus odioſus. Idem voluit Matth. de afflic. ibi col. vij. verſicu. decimo quęro, ſubdens, quod ex tali ſententia efficitur iudex odioſus, & inimicus. Sed ſi fuerit ſententia corporis afflictiua, & non capitalis. Idem dico, Cum ſi ex ſententia omnium bonorum, ſeu maioris partis contrahitur inimicitia, tantomagis ex pœna afflictiua corporis, quæ maior eſt quacunque pecuniaria l. in ſeruorum infra de pœn. & dixi ſupra
150 in hoc ſigno in verb. cauſa magna. † Sed quid ſi lata ſententia capitali ille condemnatus habeat debitum ſupplicium, an inimicitia oriatur inter iudicem & propinquos occiſi Anchara. in cap. cum P. in iij. not. de accuſa. determinat, inimicitiam oriri, quia in ea contrahenda non conſideratur, quod verum & iuſtum eſt, vt patet in teſte, qui ſi verum dicat, præſumitur inimicus. Sed conſideratur, ꝙ poteſt animum ad iracundiã prouocare, licet poſsit illud fieri impune, &

etiam

etiam cum premio, vt accusare, testificari, & advocare, & est casus not. & ibi Bartol. in l. j. supra de his quib. vt indig. & facit text. in d. c. cum P. vbi animus offendendi sine effectu inducit inimi-
151 citiam. † Nam attestatio super accusatione nulla, & accusatio nulla inducit inimicitiam. Ioan. de Ana. in d. c. cum P. sequitur hanc opinio. adducens tex. in l. post legatum. §. quidem & præsiden. supra eo. de his quib. vt indig. Sed dicit, q̃ est aduertendum, quia sententia primi iudicis, qui dicitur indignus, fuit reprobata per iudicem appellationis. Sed si fuisset confirmata. reliquit cogitandum. Tu dic idem esse quo ad inimicitiã: quia principium attenditur & causa, quæ præsu-
152 mitur durare, vt supra dixi. † Testis, si contra aliquem deposuerit in causa criminali, & præcipue capitali, an præsumatur inimicus. Sed quia varie senserunt Doc. in hoc articulo. Ideo faciam duo capita. Primo casu quando semel deposuit. Aut sponte deposuit. aut coactus a iudice; si sponte, præsumitur inimicus. Ita determinant Hostien. Ioan. And. But. Abb. Ioan. de Ana. & Felyn. in c. meminimus, de accusatio. & Cardi. Abb. Ioan. de Ana. & Fely. in cap. cum P. de accusa. & hoc modo intelligi debet, quod dicit Bar. in l. post legatum. §. his vero, supra de his quib. vt indig. in quãtum vult inimicitiam contrahi ex depositione facta in causa capitali, & illud, quod dicit Alber. in auc. si testis col. ij. versi. item qui testificatus. C. de testi. & Luc. de pen. in l. j. col. ij. C. de his qui se
153 defe. lib. x. † Sponte autem & voluntarie testis dicitur deponere, quando examinatur, & non fuit productus a parte, nec citatus a iudice. Item si fuit productus a parte & non citatus. Item si fuit citatus a iudice, sed poterat recusare ex aliqua causa, ne cogeretur ad testificandum. Nam in prædictis omnibus casibus dicitur spontanea attestatio. ita declarat Bartol. in dicta l. post legatum. §. his vero, supra de his quib. vt indig. & Ioan. de Imol. in cap. j. de iudi. & aliqua ponit Ioan. de Ana. in dicto c. meminibus, de accu. & de spontanea depositione dicam infra in verb. Testis qui cogi non potest. Et hoc modo intelligendo de spontanea attestatione tollitur dictum Anchar. in d. cap. meminimus, qui dicit, nimium restringi decisionem ibi positam, & reduci ad casum reprobatum, & non contingentem, quando quis vltro ad testimonium se obtulerit, quod nunquam accidit, nec valeret argu. l. quæ omnia, supra de procu. Nam vt vides in pluribus casibus verificatur hæc spontanea attestatio. & ita impugnant Anchara. Ioan. de Ana. & Felyn. ibi. Intellige prædicta vt procedant etiam quando testis fuit solus productus ad testificandum, & ad locum accesit, vbi examinaretur super crimine, & non deposuit, quia præsumitur ex solo actu inimicitia. ita Cardi. in d. cap. cum P. de accusa. si spon-
154 te venit, (vt iam dictum est.) † Aut deposuit coactus. Tunc dico, q̃ non præsumitur inimicus prout concludunt omnes supradicti Doct. tam in c. meminimus, quam in capi. cum P. de accusa. Et est ratio originaliter posita per Hostien. in d. cap. meminimus, quia bonum obedientiæ ab omni suspicione excusat ipsum testem cap. quid culpatur xxiij. q. j. & cap. ad aures. §. j. de temp. ordi. & ex ista ratione omnes postea secuti sunt hanc sententiam. Et quando testis in causa criminali possit compelli ponunt Doct. in cap. dilectorum,
155 de testib. cog. † Intellige, vt ille qui coactus deposuit non præsumitur inimicus ex parte sua. Sed ille contra quem deposuit, si grauatur per tale dictum, inimicitiam contrahat cum teste, adeo q̃ ille contra quem testis deposuit non possit esse testis contra eum, nec ipsum accusare ex præsumpta inimicitia, not. Abb. in d. c. cum P. de accusat. & Præpo. in c. ij. §. in criminali. iiij. quæstio. j.

Aduerte ad vnum, quod dicit Bartol. in dicta l. post legatum. §. his vero, supra de his quib. vt indig. q̃ licet quis cogatur dicere testimonium, non tamen cogitur sic dicere. & ex eius dicto, si grauauerit defunctum, efficitur indignus & sic Bart. videtur innuere, q̃ quis deponendo potest contra veritatem deponere, ne efficiatur indignus & ne incidat in inimicitiam, quod idem dicit Ioan. de Ana. in dicto cap. cum P. referendo Bar. Sed hoc dictum videtur periculosum, vt quis pro euitanda inimicitia deponat falsum, & sit periurus, quod ius abhorret, vt tot. titu. supra & C. de
156 fals. † Secundo casu quia bis deposuit contra aliquem, ex secunda attestatione facta in causa criminali præsumitur inimicus, est text. in cap. secundo. §. in criminali. iiij. quæstio. iij. Vbi Gratianus interpretando text. in l. produci. supra de testib. dicit, q̃ in causa criminali produci testis non potest, quia antea in eum reum testimonium dixerit, quamuis Bartol. Bald. Salycet. & Flor. dent varios intellectus ad illum text. in dicta l. produci. & solus Fulgo. ibi post alios intellectus referat hunc canonistarum. Hoc idem voluit gloss. in cap. fraternitatis, in verb. receptos de testi. quæ dicit, quod qui semel tulit testimonium contra aliquem, præsumitur inimicus eius, si iterum velit contra ipsum testificari. & gl. in d. §. in criminali, secundum primũ intellectum sequitur hanc opinionem, & intellectum gloss. simpliciter sequitur etiam Gemin. ibi, Innoc. in d. c. cum P. de accusat. in fin. dicit, q̃ qui dixit semel testimonium contra aliquem, vlterius contra eũ testificari non potest, allegat tex. in dicto §. in criminali. Contrarium tenuit Abb. in dicto cap. fraternitatis, dicens, si testis sponte se non obtulit, non potest præsumi in eo inimicitiæ causa arg. l. quæ omnia, supra de procur. & cap. cum
157 non deceat, de elec. lib. vj. † Nam & iudex pluries iudicando non præsumitur inimicus, ita vt repelli possit tanquam suspectus, nisi aliter ꝓbetur grauamen, iuxta not. in c. ad hoc, & c. proposuit, de appel. Fortius nec testis, qui deponit super facto capitu. inter dilectos, & quod ibi not. de fi. instru. vnde intelligit d. §. in criminali, in eum qui malum testimonium dixit, vt secundum aliã interpretationem intelligit gloss. ibi. & eodem modo intelligit Spec. in ti. de test. §. j. col. xxiiij. ver. item q̃ in alia causa & Præpos. idem voluit in d. §. in criminali. In casu præsenti puto plures casus dari posse, qui ad alterã istarũ opinionum

adaptari

adaptari possunt, in primis. Aut proceditur ex inquisitione. aut per accusationē. Primo casu aut inquisitio fit ex mero iudicis officio. aut ad instantiam partis, vt declaret gl. & ibi But. & Abba. in iij. colum. in c. qualiter & quando. el ij. de accusa. Quando igitur fit inquisitio ex mero iudicis offi-
158 cio. †Tunc dico ꝙ etiam si testis fuerit bis examinatus, dummodo fuerit citatus, prout de iure requiritur non potest dici inimicus. Cum nec timor subornationis oriatur in eo casu, vt dicit But. Car. & Abb. in d. c. qualiter & quando. in v. differ. Aut inquisitio fit ad instantiam partis & tunc idem dico, ꝙ & in casu accusationis, de quo infra. ideo secundo casu quando proceditur super accusatione. Et tunc si primo fuit examinatus ex mero officio inquirentis, & secundo loco super accusatione, & addit aliquid quod grauat accusatum in eius depositione. Et tunc pręsumerem inimicum, siue sit coactus siue non, quia facile est impetrare præceptum pœnale a iudice, & facilius est, testem & accusatorem esse in concordia ad intimandū præceptum pœnale. Sed quia ipse testis super inquisitione examinatus, & super toto casu nil deponit super ea re, de qua attestatur, in accusatione si deponit, præsumendum est, ꝙ ex inimicitia dixerit, & ad iniuriandum reum, & hoc maxime quando post inquisitionem reus præsentat se ad carceres, & instituta querela per offensum denuo post præsentationem factam testis examinatur. Et istud euenit mihi saltē per duas vices. Et talium testiū dicta vti per inimicos prolata reijciuntur. Aut iste testis nil addit vltra contenta in prima attestatione, & tunc non præsumam inimicum. Et istud est, quando est eadem causa & indicium. Si vero non est eadem imputatio in inquisitione, quæ est in accusatione, sed diuersa, & tamen est eadē persona. Tunc dico, ꝙ si super vtraque fuit citatus (vt conuenit) non est præsumendus inimicus. Si vero examinatur super accusatione primo. & deinde super eadem accusatione, dato ꝙ videatur coactus, præsumerem inimicum, cum (vt dixi) facile sit facere istas coactiones, & accusator videtur habere paratum hunc testem ad omnia probāda, & ꝙ ipse testis velit ei inseruire super omnibus necessarijs ad querelam, tantomagis præsumerem. Si vero querele sunt diuerse, et testis examinatur primo super vna deinde super alia, et iste testis fuit citatus vel coactus, & apparet ex processu, ꝙ veritas aliter haberi nō posset, quia alius non erat ibi præsens, & cum difficultate alij possint id scire, super quo deponit, vel ꝙ sit testis in-
strumentarius. Tunc non præsumerem inimicum
159 respectu probationum. † quę non debent angustari l. quoniam, in fi. cum aliis. C. de hæret. Et ita intelligo, & restringo dictum Abb. in d. c. fraternitatis, cum alijs. Si vero testis examinatur super secunda accusatione, & est casus, qui posset sciri ab alijs q̄ ab ipso teste primo contra reū examinato super alia querela. Tunc siue testis cogatur, siue non præsumerem inimicum. Et sic intelligo dicta præcedentium Doctor. Restringe tamen prædicta, vt non procedant, quando ex processu apparet de manifestissima coactione, vt quia iudex processerit ad acceptionem pignoris, vel aliā multam contra testem negantem deponere, nam tunc apparet, ꝙ non ex inimicitia sed coactus deposuit, & hoc modo etiam posset intelligi dictum
160 Abb. & aliorum. †Causa autem inimicitiæ an sufficiat ad inimicitiam probandam, dato ꝙ per partem ignoretur, vide late Iaso. in l. apertissimi, nu. vij. C. de iudi. & Felyn. in cap. cum oportet nu. xiiij. de accusa. & Hippo. in l. j. §. præterea. nu. iij. supra de quæstio. & in sing. clxxviij. inci. inimicus. Concludentes ꝙ sufficit ad demonstrandum inimicitiā causam subesse. ex qua iudicari posset ipsa inimicitia, dato ꝙ etiam illa causa esset incognita pręsumpto inimico, vt exemplificat Hippo. in d. singu. in eo qui me accusauit de aliquo crimine, licet ego ignorem esse accusatum ab eo. Tū non potero esse testem contra ipsum. Item si Titius adulterauit vxorem vel filiam Caij, & istud non sit cognitum ipsi Caio. Tamen ipse Caius nō poterit testificari contra Titiū, quia subesset causa inimicitiæ incognita ipsi Caio. Et sic sufficit causam posse considerari.

161 †RECONCILIATIO an tollat præsumptionem mali animi ex inimicitia, dicas quod non, maxime secuto homicidio, & si facta sit pax de recenti, præsumitur enim ꝙ iste læsus voluerit se vlcisci, & iratus voluerit nocere, vt est tex. loquens in teste in c. ij. iij. q. v. in ratione sui, & ibi gl. dicit, ꝙ ex recentia temporis aliquid præsumendum est per tex. in c. si quis viuente. xxxj. q. j. Vnde a pari procedunt aliquid non esse factum vel esse factum sed de recenti l. j. versic. cæterum. supra de his qui eiec. vel effu. Equalia enim ibi hæc sunt viam nō frequentari, vel de recenti esse ceptam frequentari. Et dicit Prępos. in d. c. j. ꝙ ex præcedenti offensa redditur suspectus affectus
162 offensi. †Idem in iudice de recenti reconciliatio, vt non possit esse iudex & tanquam suspectus repellatur vt voluit Iaso. in d. l. apertissimi colū. ij. in fi. C. de iudi. Arguendo per text. in d. cap. ij. Idem determinat in teste per eundem text. & per glo. in c. per tuas. de simo. no. hoc Inno. Abb. Ioā. de Ana. in c. cum oporteat, de accu. Et Alexan. in consi. xcix. in casu inquisitionis, vol. j. Et Hippo. late in l. j. §. præterea, col. j. ver. amplia etiam supra hoc ti. & Ioan. Crot. in tract. de testi. q ix. iij. q. princi. ex quo infidelitas præcedens non nocet conuerso in promotionibus, nisi sit nouus ad fidē, vt per Fely. in c. eam te col. iij. in verbo infidelis, de rescrip. Parificando vt supra aliquid non esse factum vel esse de nouo factum per gl. in cle. ne in agro. §. sane, in verbo. nouicijs. de statu monacho.

163 †CONVERSATIO cum inimicis occisi facit indicium contra illum, qui delictum commisit. Ex tali enim conuersationem cum inimicis occisi, seu iniuriati præsumendum est interfectorē ex animo interfecisse, & sic appensate, cum amicus inimici mei sit meus inimicus l. sciendum. §. si accusatio. supra de legatio. et l. liberi, et ibi Bal. & Saly. et Ias. C. de inoffic. testa. c. reppellantur, & ibi Abb. Ioan. de Ana. & Felyn. in iiij. no. c. cū oporteat, de accusa. glos. in l. j. §. cum patronus. supra de offi. præfec. vrb. & Bart. not. d. §. si accusatio.

tio. Et pro indicio ponit Gandi. in tract. malefi. in ti. de præsum. col. penul. ver. secundum q̃ potest cognosci indicium, & dicit Fely. in d. c. cum oporteat, in vj. not. q̃ eo ipso q̃ quis conuersatur cum inimico meo præsumitur meus inimicus, Et sic nõ solum cohabitantes, sed etiam conuersantes dicuntur inimici, quod idem voluit Luc. de Pen. in l. j. C. de his qui se defer. lib. x. col. ij. Et dicit Bald. in cõsi. cxij. punctus, in fi. vol. v. q̃ conuersatio, & cohabitatio cum inimicis patris, & associatio sufficit ad exhæredandum filium per tex. in d. §. cum patronus, & hoc indicium consideravit. Cic. in d. lib. ij. ad Heren. in c. de causa coniecturali, in parte argumenti. ibi, quo cum visus sit & ibi, num quẽ
164 habuerit de consociis, de adiutoribus. † Vnde videmus quod conuersans cum inimicis meis non potest esse testis contra me. d. c. repellantur, & d. c. cum oporteat. & ibi Doc. omnes, voluit Cyn. Bal. in l. si quis. C. de testi. & Albe. in authen. si testis. C. de testi. & Luc. de Pen. in l. j. C. de his qui se defer. lib. x. col. ij. & Crot. in tracta. de testi. in ix. q. nu. xcviij. & Ias. in l. apertissimi. col. iij. ver. adde quarto. C. de iudi. Videmus etiam q̃ conuersans cum inimicis meis si fuerit iudex, potest allegari suspectus. c. insinuante. & ibi Doct. de offic. deleg. Sozi. in c. accedens. & alij. Doc. vt lit. non conte-
165 sta. Ias. in d. l. apertissimi. † Idem videmus, q̃ offendens cohabitantem mecum dicitur mihi fregisse pacem. Bal. in l. j. C. de epis. & cle. Fely. in d.
166 c. repellantur, circa fi. † Isti conuersantes recipiunt diuersa nomina, Aliqui enim appellant eos participes. Alij cohærentes, sequaces, seu com-
167 plices. † Participes ex mente Bart. in l. j. C. si rec. prouin. dicit esse filios, nepotes, & propinquos consiliarios, ac domesticos quod idẽ voluit Fely. in c. olim. col. ij. de accusa. Sed aduerte q̃ text. in d. l. j. C. si rec. prouin. dicit totum cõtrarium illius, quod dicunt Bart. & Felyn. Nam postquam dinumerauit filios, nepotes, & propinquos subiunxit postea & participes, declarando illud verbum id est consiliarios, & domesticos. Adeo q̃ illi tantũ modo duo domesticus, & consiliarius comprehenduntur sub illo verbo particeps. Et rectius sensit Bal. in d. l. j. in addi. q̃ particeps dicatur ille, qui
168 est de parte, & præbet consilium. † Adhærentes sunt, qui sponte eiusdem velle sunt, cuius est principalis, vt dicit Ang. in authen. de hær. & fal. col. ij. ver. ex hoc no. & in. §. æconomis. in authen. de alie. & emph. Et ponit Fely. qui multa adducit in d. c. olim. col. ij. & in rub. de treuga & pac. col. pe. vbi insistit in declarando istud verbum adhærere, per multas authoritates sacræ scripturæ, & dicit Ang. in consi. cclvij. Inter capitalia, q̃ adhęrentes & sequaces sunt, qui & operibus & intentioni alicuius adhærent per text. in l. j. C. de rap.
169 virg. † Complices dicuntur socij ad malum, prout voluit Ioan. Andr. in c. cum oporteat. de accusa. & ibi Ioan. de Ana. in iiij. no. & Felyn. in d. rub. de treug. & pac. col. pen. nu. xix. quod facit ad accusationes, & inquisitiones, in quibus dicitur, Caius cum suis complicibus fecit tale quid, intelligitur de sociis ad malum. Intellige prædicta, vt non procedant, quando aliquis conuersa-
170 tur cum inimicis meis & paruo tempore. † Nã tunc non est præsumendum ex paucitate temporis voluisse delinquere, & me odio prosequi. Sed requiritur longa cohabitatio. l. pe. §. in factum. supra nau. caupo. stabu. per quem tex. Ioã. An. But. Imo. Are. Car. Ioan. de Ana. dicunt, q̃ cohabitatio (de qua supra) non est intelligenda de qualibet. Vnde si hospes repentinus tibi dedit damnũ, nõ teneor, secus si is qui mecum habitat. & sic debet esse cõtinua, vel magna cohabitatio prout etiam voluit Hippo. in l. j. §. præterea. col. ij. hoc. tit. Requiritur enim q̃ sit cõuersatio illius qualitatis, vt resultet odiositas ex parte conuersantis aduersus, eum, qui est inimicus illius, cum quo conuersatur, nam ex amicitia simplici non præsumitur malus animus, vt dicit Bald. in l. si quis, in fi. C. de testi. amicitia enim simplex nõ inducit suspicionem in teste. Sed requiritur, quod sit maxima, seu talis, & tanta q̃ reddat eum in tantum amicum vni, q̃ ex hoc habeat aduersarium odio, alias autem amicitia, quæ est actus virtuosus nõ repellit testem l. sciendum. supra de vsur. c. quotiens. de test. cog. Bart. & omnes. Doc. in l. admonẽdi. supra de iureiu. & Alex. multa deducens in consi. iiij. viso processu. col. fin. & Crot. in dicto. tracta. de test. in iiij. par. in fin. nu. cxciij. Et sic requiritur longa conuersatio, ex qua resultet magna amicitia. Intelligas & secundo in eo, qui compulauit amicitias, & conuersationem voluntarie, & non coacte per ea, quæ voluit Bald. in c. j. qui. mod. seu. amit. & deducit Hipp. in d. §. præterea. col. iij. cõprobans per multas authoritates in illis casibus, in quibus aliquid coacte dicatur factum, vt ex inde quis non teneatur. Sed hæc limitatio optime comprobatur ex eo, quod dictum est supra de adhærente, q̃ sit ille, qui sponte est eiusdem velle, cuius est principalis.
171 † IVVANS inimicum meũ præbendo sibi comeatum, iuuando ipsum armis, telis, equis, aut pecunia, pręsumitur mihi inimicus, & habeat indicium contra se facta iniuria mihi, vt de inimico iam dictũ est, prout inter inimicos enumerat Luc. de Pen. in d. l. j. C. de his qui se defert. lib. x. adducit tex. in l. cuiusq; dolo, supra ad legẽ Iul. maiest. & ex mente Bar. ibi intelligitur etiam cõmodando, seu mutuando. Idem dicas in eo, qui dat consilium inimico meo, vt sit mihi inimicus, vt vult Luc. de Pe. in d. l. j. per tex. in c. qđ olim. de iudic.
172 † PROPINQVITAS iniuriati inducit argumentũ, & indicium pensamenti; pone q̃ facta est iniuria. Petro, cuius propinquus interfecit iniuriantem, ex tali propinquitate pręsumendum est, interfectorem voluisse vindicare iniuriam Petri propinqui sui. Et q̃ ex animo eum interfecerit.
173 † Cum iniuria facta vni de cognatione intelligatur facta omnibus de eadem cognatione. l. j. ij. & iij. supra de libe. cau. l. fororem. C. de his qui. vt indi. glo. in clem. ij. in verbo. quomodolibet. de sen. excom. Bar. in l. lex Cornel. in prin. de iniur. & in l. cum scimus. C. de agri. & cen. lib. x. dicens q̃ iniuria facta vni consortium toti consortio facta videtur l. j. supra ad Sylla. Et omnes poterunt vindicare tanquam consortes prosequentes eorum iniuriam. l. si fœminam. supra ad turpilia. etiam si

vindicans

vindicans ſit ſpurius d.l.j.de lib.cau.& Cardin. in clem.j.de exce.præla.in xiiij.nouidicit,ꝙ iniuria facta domeſticis meis cenſetur facta mihi,qđ ſequitur Fely.in c.Petrus.in j.not.de homi.adducit tex.in c.ſciant cuncti,in verbo cõſanguineos. de elec.lib.vj.hoc idem voluit Alex. in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi.quem legit in l.prouinciali.nume.xxiij.ſupra de no.ope.nun. & Ioan. de Ana. in d.c.Petrus.& Alex.in conſil.lxxxix.in cauſa
174 inquiſitionis. volu. j. † Intellige inimicitia durare vſq; ad quartum gradum agnationis,Bal. in c.vaſallus.el.j.ſi de feu.fue.contro.quem ſequitur Fely. in d.c.cum oporteat. col.v.nu.xij.de accuſa.& voluit ẽt Ancha.in c.repellantur. eo.tit. Vel dicas inimicitiam durare ad arbitrium iudicis inſpecta qualitate loci,& patriæ.vt per Bart. in l.tutor.§.ſi tutor.ſupra de ſuſpec.tut. dicens,ꝙ ſtandum eſt arbitrio iudicis ſecundum facti qualitatem,& conſuetudinem regionis. Nam in Tuſcia eſt conſuetudo,ꝙ qui iniuriatur, vel inimicatur vni ex conſortibus (hoc eſt deſcendentibus p lineam maſculinam) iniuriatur vel inimicatur omnibus,alibi autem aliter obſeruatur.
175 † INIMICITIA an faciat indicium, ſi vulneratus vel interfectus ſit quis, & ignoratur a quo, Doc.cõiter diſtingunt inter inimicitiam leuem,et grauem,ſeu capitalem,de qua iam dixi,vt ex leui inimicitia non oriatur indicium contra inimicum, vt not.in c.cum oportet.de accuſ.& in auth.ſi dicatur.de teſti. & ibi Saly. & no.in l.licet.de arb. & dixi ſupra ex graui inimicitia tũc oriatur indicium.l.j §.præterea. ſupra eod.Bart.
176 hic,& oẽs Doc.indifferẽter tenent iſtud. † Sed difficultas eſt, an inimicitia capitalis vel grauis ſola faciat indicium ad torturam. Spec.in titu.de præſum.§.ſpecies.verſi.& idem eſt,dicit,ꝙ ſi aliquis eſt interfectus, & neſcitur tamen a quo, ſed probatur ꝙ P.erat inimicus illius, & ab illo offenſus,poterit P.ex tali præſumptione torqueri. l.ſi ſeruus cõis. ſupra de don. inter vir. & vxo. & l.cum hic ſtatus §.ſi mulier. & l.vir vxori. ſupra de leg.iij.et l.vxori §.fina.ſupra famil.erciſ. Roma.in l.j.§.ſi quis in villa. in j. not.ſupra ad Sylla. ſequitur dictum Spec. ſubdens, ꝙ iſtud videtur intelligendum de inimico inimicitiæ capitalis, aut maioris partis bonorum, non autem ſi inimicitia ob paruum litigium interueniſſet, per ea quę no.in d.l.licet. ſupra de arbi. & in auth. ſi dicatur.C.de teſti.& in.§.item propter.inſti.de excu.tuto. Ang.in l.fin.C.de quæſtio. col. ij.ver. poſſunt, dicit ꝙ in homicidio & in vulnere poſſumus ponere,ſi reperitur aliquis mortuus, & neſcitur de quo eſt inquirendum de inimicis, & iſtud eſt magnum indicium ad torturam. l.j.§. præterea. ſupra eo.Fely.in c.afferte.col.ſi.de pręſump. relatis dictis Rom.& Specu.ſequitur eorum ſententiam.& Bolog.in addi.ad trac.Guid.de Suza. de quæſt.colum.vij. ſequitur opinionem Specul. & Calcan.in conſ.lxij.Chriſti Saluatoris noſtri. colum.iiij. ſequitur prædictas opiniones. & idem voluit Angel. in tracta. maleficio. in verbo fa-
177 ma publica.numero 50. † Contrarium,ꝙ immo inimicitia ſola non ſit indicium ſufficiens ad torturam tenuit Augu. de Arimin. in addi. ad Angel.in d.verb. ꝙ fama publica, in verſ.quæro an vnum indicium.colum.vij.in fin.dicens, ꝙ præcedens deciſio Spe. non eſt vera, quia ſequeretur,ꝙ vnum indicium remotum a maleficio eſſet ſufficiens ad torturam,quod tamen non eſt ve-
178 rum. † Quia ſi eſt remotum a facto hoc eſt a maleficio,tunc vnum indicium non ſufficit ad torturam, per ea quæ vult Bartol.hic, & dixi ſupra in præmiſſo.vi.eandem opin. tenuit in alia addi. in d. loco. in verſicu. quæro quid ſi reperiatur. idem voluit Gandi. in titu. de præſump. & indi. dubi.colum.v.verſi.ſed quæ & qualia, volens ꝙ fama coadiuuatur,vt ex ea quis poſsit ſubiici tormentis, primo ſi probetur, ꝙ inculpatus de criuine extitit inimicus offenſi, aut ſuorum. Item ſi probetur, ꝙ inculpatus contraxit conuerſationẽ, vel amicitiam cum inimicis occiſi, vel iniuriati. Aut quia contra eundem occiſum, vel iniuriatum fuerit taliter verſatus, ꝙ credebatur eſſe potius inimicus ꝙ̃ amicus, quæ ex variis cauſis poſſunt procedere, ex talibus enim dicit ipſe intercedentibus crimen poteſt præſumi,& coniectura capitur, ꝙ in delinquendo fraudis inſit conſilium. & ſic ibi vult inimicitiam de per ſe nihil agere, ſed famam per eam coadiuuari.hoc idem voluit Iacob.de Belui.in titu.de quæſtio. col.ix. ver.ex indicio vero, dicens,formam coadiuuari per inimicitiam,vt quis torqueatur,hoc idem ſenſit Bart.hic, dum exemplificando in homicidio quo ad torturam imponendam dicit,ꝙ poſſunt cõtra reum apparere indicia, vt quia inimicus,vel quia fecit præparamenta, & ſic vult indicia in plurali exiſtere ad quæſtionem habendam, non autem vnum indicium tantum. Facit pro hoc ꝙ frequenter & de facili contingit, quem eſſe inimicum, non tamen occidere eius inimicum, & exinde non poteſt dici, ꝙ ſit indicium graue, & vrgens vt requiritur ad quæſtionem habendam in tex.noſtro.et loquitur Bal.in l.nõ hoc.C.vnde legi.in fi.Et dixi ſupra in d.præmiſſo.vi.ex quibus magis ſemper iuridicum putaui,ꝙ inimicitia ſola non ſit indicium ſufficiens ad torquendum ſtante ratione iam dicta, ꝙ inimicitia ſit quoddã remotum a maleficio, quod etiam tenuit Ioan. And.in addi.ad ver. ſed pone in verbo tormentis,& dixi ſupra in vi.prẽmitto ꝙ male ſenſerint prædicti ita ſimpliciter tranſeuntes cũ dicto Spe. cum etiam contrarium ſenſerit Imol.in l.fi.ſupra de hære. inſti. & dicam in indicio ſeq.de miniſt hoc idem de inimicitia tenuit Hipp. in ſua pract. in.§.diligenter. nu. lxx. adducens multa in hac materia. Poſſumus tamen ſaluare dictum Spec. vt procedat quotieſcunque ſumus in loco, in quo neceſſe eſt vnum ex pluribus & certis hominem interfeciſſe, adeo ꝙ certum eſſet delictum & certę perſonæ. Sed incertum ſit de indiuiduo,videlicet de Petro, ſeu Titio, nam tunc exiſtẽte aliquo inimico ex illis pluribus,poterit iudex ob inimicitiam procedere ad torturã,vt determinat.Saly. in ſimili,in eo qui ex pluribus eſt malæ famę.vt is poſsit torqueri,vt dixit Sal.in l.fi.in ver.quęro an ſufficiat in fi.C.de qõ.& dixi ſupra.

MINAE.

adulter. dicens, ꝙ ex quantitate vulnerum demonſtratur homicidium tractatim factum per text. in l. aut facta. §. qualitas &. §. quantitas. infra de pœ. Idem voluit in q. lxvij. in iij. par. tract. ſtatu. ſubdens, ꝙ magnitudo & multitudo vulnerum oſtendit penſamentum. Hoc idem voluit Hip. in l. j. col. v. nu. xxxvij. C. de ſica. dicens. ꝙ licet quis percutiat in loco corporis non periculoſo, & cum re non apta ad vulnera mortalia. Tamen poſſet toties in tali loco pcutere, & reiterare percuſſionẽ, ꝙ percuſſus peruenireꝫ ad mortem, & ideo ex multiplicatione, ſeu reiteratione ſeu geminatione percuſsionum percipitur animus ad occidendum. Adducit quãplura, quæ ex geminatione actus inducuntur. Sed lxxvj. operationes geminationis adducit Corſe. in trac. de ver. gemin. & maxime in xviij. ꝙ geminis homicidium eſt ſine ſpe venię allegat Bald. poſt Guiel. de Cun. in l. nemo. C. de
196 epiſ. audi. & in q. lij. vbi dicit. † Quod delictũ, ꝙ alias non erat capitale ex reiteratione efficitur capitale per not. per Bar. in l. licitatio. §. ꝙ illicite. ſupra de publi. & per Rom. in l. ſi vero in. §. de viro in xiij. caſu ſupra ſol. mat. & per Bart. Bald. Ang. Ioan. de Plat. in l. j. C. de ſuſpec. exac. lib. x. Et alia multa, quæ adducit Hip. in d. l. j. ſubdens ẽt idem Corſ. in ſeq. q. liij. ꝙ conſtitutiones diſponẽtes aliquod peccatum in foro conſcientiæ debere reputari veniale, non extenduntur ad caſum quando illud reiteratur, quoniam ex tali reiteratione efficitur grauiſsimum, & ſic mortale, adducit tex. in. §. criminis. xxv. diſ. Et Rom. in d. §. de viro. in xv. caſu in xxxv. falen. Præmiſſa intellige vera in dubio, quando non apparet, ꝙ a principio rixa non erat pura, ſed ſi propter verba, vel perfricationem data fuerunt vulnera, vel ſecuta mors et ſi multitudo vulnerum appareat, Et per longum
197 ſpacium rixa fuerit commiſſa. † Attamen attendi debet principium, nec debet exiſtimari pẽſamentum, vt eſt text. & ibi not. Barto. in l. ꝙ ait lex. §. ꝙ ait. ſupra de adul. Et ita habui pluries de facto, & obtinui, & maxime in quodam improbo qui habuit viginti ſex vulnera, & iudicatum fuit rixam eſſe puram et homicidium ſecutũ non fuiſſe præmeditatum, maxime ſi vulnerans, vel interficiens timebat potentiam vulnerati, ne ſurgens ipſum interficeret, & vere ille mortuus fuiſſet viuẽs rixoſus. & magis potens prout euenit in debilitato in vno pede, q aprehendidit virum fortem enſem habentem, & cum gladio paruo interfecit eũ treſdicim vulneribus, timens ſemper ne ſurgens ipſum occideret.

198 † TEMPVS vt puta nox facit indiciũ præcogitationis, nam ſi aliquis hominẽ interfecerit, ſeu vulnerauerit tempore noctis, præſumptio eſt occidentem, & vulnerantem delictũ præcogitaſſe & illud apenſate feciſſe. Cum lex male preſumat contra agentem de nocte, vt eſt gl. in l. furem, circa medium ſupra de ſica. iux. illud euangelij. qui male agit odit lucẽ, de quo in c. pernicioſam. xvij. q. ij. & in c. conſuluit de offi. deleg. & factum tempore noctis eſt ſuſpectum l. fin. ſupra de effrac. & expil. l. hoc edictum. §. Labeo. ſupra de his qui deiec. vel effud. glo. & Doc. in l. more romano. ſupra de fer. & Bal. in l. acceptam, in ij. q. C. de vſur. & Saly. in l. non minorem, in fi. C. de tranſac. & per Alexan. in conſi. ciij. videtur prima conſideratio-
199 ne, col. iiij. ver. non obſtat etiam vol. j. † Conſideratur enim tempus in delictis ad ipſum grauãdum. l. aut facta. §. tempus infra de pœni. gl. in l. ſi vt allegas. C. de ſica. & Bald. in conſi. cccxxvij. quædam mulier, circa finem volu. v. dicit ꝙ per motionem, et veſtigia pedum ſignificatur qualitas luporum & vulpium, ſic & preambulare de nocte, & ad loca ſuſpecta, & per perſonas ſuſpectas facit ſupicionem ad torturam. & Deci. in d. c. cõſuluit, col. ix. nu. viij. dicit, ꝙ quando aliquid eſt factum tempore noctis dedita opera. tunc præſumptio inſurgit contra facientem tali tempore allegat glo. in c. j. vt eccleſia benefi. & Abb. in c. j. de clandeſ. deſpon. et multa alia, quod etiam ſequitur in l. non minorem. in j. not. & dicit Tanchred. in ſua conpendio. quæ alias dicitur practica. Bal. in xvij. q. v. q. prin. ꝙ ſi delictum committatur de nocte, & inuentus fuerit reus illo tempore, præſumptio eſt contra ipſum: quia tenebræ factæ ſunt ad male agẽdum l. j. §. tria luminaria. ſupra de vent. inſpi. & ꝙ præſumatur præcogitatio & tractatus in eo homicidio tali tempore perpetrato, ponit Alber. in l. & ſi amicis domum. ſupra de adult. & in ſuis. q. ſtatu. q. lxiiij. in iij. par. allegat. Inno. in c. inter alia de immunit. eccleſ. & Mant. in dicto. conſil. cccxxv. niſi innocentia, verſi. quinto.

200 † LOCVS agrauat delictum, ꝙ præcogitationẽ oſtendit, argu. tex. in l. aut facta. §. locus, infra de pœn. Nam ſi quis hominem interfecerit in prætorio. in eccleſia. & in alio conſimili loco, preſumptio eſt, ꝙ ibi acceſſerit ad homicidium committendum. quia non eſt preſumendum, ꝙ niſi ex magna cauſa, et deliberate in eo loco voluerit hominem interimere. Cum etiam ex loco ſumatur argumentum, vt per Pari. de Pute. in trac. de ſyn. in verb. & indicijs, & Gandi. in tract. malefic. in tit. de præſump. & indic. col. j. in prin. & pro indicio penſamenti dat Alber. in q. ſtatu. d. q. lxiiij. in iij. par. & Mant. in d. conſil. cccxxv. niſi innocentia, colum. iij. verſic. iiij.

POST HOMICIDIVM INDICIA.

201 ASSOCIATIO vel auxilium † præſtitum poſt homicidium, cũ tripliciter poſsit auxilium præſtari, videlicet. ante delictũ poſt delictum, & in delicto, vt per Bart. in l. in furti. §. ope. ſupra de furt. & dixi. ſupra in princ. Faciunt indicium, vt ſi quis poſt commiſſum delictũ ſtatim habuerit propinquum. vel amicum eum aſſociantem, & ducentem extra ciuitatem. ad eccleſiam, vel alibi ſecure. Nam ex iſta aſſociatione incontinenti facta oritur præſumptio, ꝙ iſte præparari fecerit affinem, vel amicum ad delictum committendum. & ſic præcogitatum fuerit homicidium. Secus autem eſt ſi ex interuallo poſt delictum amicus, vel affinis ſupetueniſſet. Nam tunc

nulla

nulla præſumptio, ſeu indicium oriretur, ita diſtinguit Bald. & dat pro indicio in l. non ideo minus, in fin. C. de accuſ. per tex. in l. ſi ventri. §. fi. ſupra de priuil. credit. de quo etiam dicam in verbo
202 aſsiſtentia. †Idem dicas in receptatore, vt ſi aliquis vulnerat, vel occidit alium & homicida eſt in domo te ſciente, cum nullam affinitatem vel amicitiam ante maleficium haberes, & ipſum defendis, præſumitur enim contra te, ꝙ fueris conſcius maleficij, maxime ſi vulneratus aut occiſus erat inimicus tuus, argu. l. j. C. de his qui latro. ocul. & l. j. ſupra de recep. & l. ij. §. non tantum. ſupra de incend. rui. nauf. ita pro indicio tradit Boniſa. de Vitel. in rub. de indic. in prin. & Gandi. in titu. de præſumpt. & indic. dub. col. pen. verſi. Tertia ratio, & in tali receptatione requiritur ſcientia delicti commiſsi, quia hominem recipere eſt humanum, vt per Bal. in l. quicunque, in prin. C. de ſer. fug. Requiritur etiam ꝙ non ſit conſanguinitas, vel affinitas vt dixi, & ita intelligit Bart. in l. fi. ſupra de recep. & ponit Ang. in trac. maleſi. in verb. dicto maleſi. nu. xxiij. & per Hip. in l. j. nu. cxcvij. C. de rapt. virg. vbi late. Vnde Pari. de Put. in tract. de ſynd. in verb. mandauit. col. iiij. ver. filius occidit determinat, ꝙ ſi filius occidit aliquem. & probatur, ꝙ pater erat prope locum homicidij, & ꝙ pater filium arripuit de manu capientium, & gladiũ euaginauit, & ipſum receptauit. iſte pater non eſt torquendus, ſi modo ex parte patris probatur bona fama, & ꝙ occiſus dixit patrem eſſe innocentem, & ꝙ pater filiũ reprehendidit in prin. rixæ, ea ratione, quia non præcedunt indicia ad qualitatem delicti legitima l. j. in princip. l. vnius. §. ſi. ſupra hoc tit. l. milites. §. oportet. C. eo. & quia non eſt niſi vnum indicium, cum plura requirantur, multa adducens in hac materia. Luc. de Pe. in l. j. colum. iij. verſi. ſunt etiam alia. C. de nu. actuar. lib. xij. dicit, quod magnum eſt indicium maleficum receptare, defendere, viſitare, aſſociare, donare, numerare mittere ſeu fauorem ſibi impendere, & his ſimilia c. accuſatus. §. ij. de hæret. lib. vj. & quamuis loquatur in hæreſi, idem eſt dicendum in alijs grauibus. c. j. de homici. lib. vj. & ibi per eum.

203 †CONFESSIO facta per reum diuerſis modis poteſt indicium conſtituere. Nam aliquando eſt extraiudicialis, & hæc parte abſente & parte præſente fit. Aliquando eſt iudicialis. Et hæc fit coram iudice non ſuo & penitus incompetenti. Aliquando coram iudice incompetenti in quem põt fieri prorogatio. Aliquando coram iudice competenti, & in tortura, de his omnibus vi
204 deamus. †Confeſsio extraiudicialis facit indicium ad torturam Bar. hic col. fi. glo. & Bart. in l. capite quinto. ſupra de adul. gl. in l. ictus fuſtiũ. ſupra de his qui not. infa. & Bar. & alij. Doc. in l. quoniam. ſupra de infam. Alex. & Sozi. qui dicunt hanc eſſe cõem opinionẽ in l. magiſtratibus. & ibi Dec. & alij. ſupra de iuriſd. omn. iud. Abb. & cõiter Cano. in c. at ſi Clerici, de iudi. Vnde ſi quis dixerit extra iudiciũ hominem interfeciſſe ex propoſito, vel eũ expectaſſe in inſidijs, vel ſi-
205 milia, ex ea confeſsione poterit torqueri. †Ratio potuit eſſe, quia confeſsio extraiudicialis facit ſemiplenã probationẽ. Bart. & alij cõiter in l. admonendi ſupra de iureiur. & glo. & Doc. in c. fin. de ſucceſ. ab inteſt. & indicium eſt minus ſemiplena probatione l. cũ probatio, ſupra de probat. Ergo faciet indicium, cum faciat, quod eſt maius.
206 † Requiritur primo in tali confeſsione, ꝙ ſit probata per duos teſtes, cum ſit indicium a remotis, & in eo requirantur duos teſtes glo. ſing. & ibi Bart. in l. fi. C. famil. ercis. idem Bar. hic col. fina.
207 & dixi ſupra in vij. præmiſ. †Secundo requiritur, ꝙ iſta confeſsio ſit veriſimilis, vt pura, ꝙ habeat cauſam præexiſtentẽ, in qua conſiſtit honor, vtilitas, vel quid aliud ſimile ex his, quæ deducit Cic. in lib. ij. ad hæren. in c. in cauſa coniecturali. & quæ deducit etiam Alciat. in l. fugitiuus, infra de verb. ſigni. Et probat tex. hoc in d. l. capite quinto, vbi repertus fuit adulter in domo, qui confeſſus fuit extra iudicium. Et ſic propter veriſimilitudinem, & cauſam quæ eſt ꝙ erat in domo, oritur indicium ad torturam, not. Bald. in l. clarum. C. de auth. prſtan. Et Cæpo. qui multa adducit in conſi. xxxij. multa poſſent colũ. pen. & Dec. poſt ipſum in d. l. magiſtratibus, col. fi. quamuis Iaſo. relinquat cogitãdum. Sed (prout dixi) optime probat text. iunct. glo. in d. l. capite quinto, & dixi ſu-
208 pra in v. præmiſſo. † Ex hoc infero, ꝙ Iaſo. male ſentiat in d. l. magiſtratibus, dum dicit, ꝙ facta confeſsione extraiudiciali, ſi ſequatur cõfeſsio in tortura, non requiritur ratificatio, per gloſ. quam dicit ſing. d. l. capite quinto, quæ vult ſecundum ipſum, ꝙ facta confeſsione in tortura illi eſt ſtandum. Nam dico ꝙ iſta non fuit intentio glo. per iura. quæ allegat. Sed hæc, ꝙ præcedenti veriſimilitudine ſiue cauſa ſi reus confeſſus fuerit extraiudicialiter, & poſtea confiteatur in tortura ꝙ ſtandum ſit illi confeſsioni, non ꝙ ratificatio non requiratur. Sed iudex non debet perquirere poſt ſententiam nec poſt ratificationem de veritate delicti, vt in l. prima. §. diuus. & §. pen. & fin. hoc titu. allegatis per gloſ. in dicta l. capite quinto, vbi de confeſsione ſerui, qui dixerat hominem interfeciſſe, & confeſſus in iudicio fuerat condemnatus, adhuc tamen perquiritur de veritate. Et ideo non eſt aliud perquirendum in diſpoſitione d. l. capite quinto, quia veriſimilitudo delicti, & cauſa præcedebat, cum eſſet repertus in domo mariti, & veriſimile erat adulterium commiſiſſe, & dicit Bal. in l. bonæfidei. col. ij. verſic. modo quæro. C. de iureiur. ꝙ confeſsio in d. l. capite quinto erat iuncta cum veriſimili ratione tẽporis, & loci, & ita intelligatur l. quæro, ſupra
209 de ædil. edic. †Iſta concluſio de confeſsione extraiudiciali limitatur per Felyn. in d. cap. at ſi clerici, non procedere, quoties ante ceptum iudicium reus reuocauerit talem confeſsionem, per doctrinam Bald. in l. j. §. fiua. C. de confeſ. Hanc limitationem ſequitur Deci. in dicto cap. at ſi clerici, & Iaſo. in d. l. magiſtratibus, dicit ꝙ eſt magna limitatio, ſi vera eſt, ſed Deci. in d. l. magiſtratibus, eã impugnat. Primo quia dato, ꝙ reuocatio cõfeſsionis tollat errorem iuris, non tamen ammouet factum. Item quia animus iudicis indu-

citur ad ſuſpenſionem ex ea confeſsione, item ex doctrina Abb. in c. illud, de præſcrip. vt per eum. In caſu quæſtionis noſtræ habendo reſpectum ad indicium penſamenti, & homicidij præmeditatis. Dico ꝙ reuocatio nil operatur, quia cõfeſsio extraiudicialiter facta, ꝙ apenſate & ex animo hominem interfecerit, inducit maximam probationem cum illa, quæ pendent ab animo, confeſsio extraiudicialis plene probat Bart. in l. Celſus, colum. pe. ver. ſed qualiter, ſupra de vſucap. Vbi ad oſtendendam malam fidem confeſsio extraiudicialis ſufficit, idem Bart. in l. certum. §. ſi quis abſentem, ſupra de confeſ. vbi ad demonſtrandã additionem, & animi declarationem confeſsio extraiudicialis ſine præſentia partis plene probat. iſtud & in ciuilibus, vt inducat plenam probationem. Ergo in criminalibus faciet ſaltem indicium quod eſt minus ſemiplena probatione l. cũ probatio. ſupra de proba. & dixi ſupra. Et ideo ſi talis confeſſus dixerit per errorem confeſsionem feciſſe, & eam reuocet non admittitur, quia eſt animi declaratio. Aut ſumus in homicidio puro. Et iſte reuocans allegat errorem in facto proprio, & non admittitur error, niſi probetur l. quãquam, ſupra ad velle. Aut reuocat doloſe, vt euitet torturam. Et tunc non admittitur, quia dolus, & fraus non debet alicui patrocinari. l. verum. §. hoc quoque, ſupra pro ſoc. Nõ ob. deciſio Bald. in l. j. C. de confeſ. quia loquitur, vt dicam in confeſsione facta coram iudice incompetenti, vt eius verba dicunt, & ita eum locum intelligit Rim. in
210 d. l. magiſtratibus, colum. iiij. †Præſentia partis an operetur hoc ꝙ confeſsio extraiudicialis faciat plenam probationem. Abb. in d. c. at ſi clerici. & in c. olim, col. fi. de reſcrip. tenet, ꝙ plene præiudicat. Aret. in d. c. at ſi clerici, impugnat hoc, quia argumentum, quo vtitur Abb. nõ eſt valida. Nam dicere in ciuilibus confeſsio facta parte præſente plene præiudicat. ergo in criminalibus non procedit. Quia probationes factæ in ciuili non probant in criminali, in quo requiruntur clariores probationes Bart. in l. ij. §. hoc edicto ſupra vi bon. rap. Item & alia ratione, quia reſpectu Reipub. talis confeſsio videtur facta parte abſente, vnde fiſco nihil acquiritur, ex quo ne ceſſe eſt, ꝙ nomine fiſci aliquis interueniat. Dec. in dicto cap. at ſi clerici, impugnat has rationes.
211 †Et primam ꝙ loquitur in probationibus, ſecus in confeſsione, quæ ſemper & in alio iudicio nocet & probat. l. generaliter. C. de non num. pec. c. per tuas de probat. Bald. Alexan. & alij in l. ij. C. de eden. Quo autem ad ſecundum dicit, quod in tali acceptatione eſſe debet perſona publica, quæ acceptet. per ea, quæ not. Bald. in l. ij. C. vt in poſſeſſ. legat. & per But. in c. per inquiſitionẽ, col. v. ver. ad ſecundum de elec. & multa alia deducit, de quibus per Iaſo. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ſupra de verb. obli. Dico præſentiam partis, ſeu alterius nomine publico interueniẽtis nil operari, vt maius inducatur ex confeſsione, quam quod ſit indicium & de hoc puto text. in dicta l. capite quinto iunc. gloſ. Nam ibi maritus habebat adulterum in domo eius rei teſtandæ gratia, gloſ. exponit vt confeſsionem extraiudiciariam haberet, quæ facit indicium, & ſic ibi erat maritus præſens, attamen inducitur minus ſemiplena probatione. Præterea pro præmiſsis facit glo. quæ ibi not. Bald. Saly. & alij in l. iubemus. C. de lib.
212 cau. †Vbi confeſsio rei facta coram notario ſolo, vel coram iudice ſolo non præiudicat ipſi reo, attamen facit indicium; quia perinde habetur ac ſi eſſet facta extra iudicium, vt eſt gloſ. & Bar. ibi in l. cum ſcimus. C. de agric. & cenſi. lib. xj. & deducit Sozi. in d. l. magiſtratibus, colum.
213 pen. †Et nulli dubiũ eſt, ꝙ notarius eſt ſeruus publicus & poteſt ſtipulari alteri, & maxime publico & fiſci nomine, publico enim ſtipulatur, vt in l. non aliter, ſupra de adop. & ibi not. gloſ. & Doc. in c. quamuis, iunc. glo. de vſur. lib. vj. not. Card. per illum text. in c. j. §. j. in xij. not. de exceſ. prælat. in clem. iudex etiam qui publicas res pertractat & tuetur præſens, ſi nõ in forma iudicij confeſsionem recipit, non inducit aliam probationem niſi indicium. & eam accipit nomine publico, & interrogationem permittit, ꝙ maius eſt, vt reſpondeat interrogationi, quam ꝙ de pte ſe dicat per not. in l. prima ſupra de verb. oblig.
214 †Confeſsio facta coram iudice penitus incompetenti veluti confeſsio per clericum facta coram laico, An faciat indicium. Doct. antiqui in cap. at ſi clerici, de iudi. in princi. tenuerunt, ꝙ ſic, mouentur per tex. in l. inbemus. C. de lib. cau. & in l. ſi duo patroni, ſupra de iureiur. & l. generaliter. C. de non nume. pecu. & ex ea reg. ꝙ vtile non debet per inutile viciari, quotiens recipit ſeparationem, confeſsio autem poteſt recipere ſeparationem ab ipſo indicio, ergo &c. Adducuntur etiã not. in l. ij. C. commu. vtr. iudi. item ex alio, quia quod nullum eſt quo ad expreſsionem voluntatis, & eius declarationem aliquid indncit l. fin. & ibi Bart. ſupra de reb. eor. Cum etiam conſuetudo quæ eſt nulla exprimit intentionem vt per Ang. in §. ex non ſcripto inſti. de iur. natu. & hanc ſententiam ſequitur Deci. in l. magiſtratibus. ſupra de iuriſdi. om. iud. & in d. c. at ſi clerici, reſpondendo obiectis per aliam partem factis, ſimpliciter tranſit Abb. & alij Cano. in d. c. at ſi clerici, in prin. de iudi. & Bar. intellectus ſecundum iura, quæ alleg. videlicet tex. in d. cap. at ſi clerici. & Alex. laſ. Rimi. & alij communiter Doc. tenent contrarium per d. c. at ſi clerici, ponderando eum in duobus locis ibi dum dicit aliquatenus. & ibi dum dicit propter hoc ꝙ denotat cauſam remotam l. eo tempore, ſupra de pac. Nam ſi talis confeſsio faceret indicium, ductus ad torturam ſi confiteretur, & fieret ex inde indicium & ſententia, principium & cauſa fuiſſet illa confeſsio facta coram iudice incompetenti, cuius virtute fuerat tortus, & ex tortura iudicatus. Item quia hic talis clericus confitens videtur metu confiteri, & per
215 iniuriam. †Cum laici ſint opido infeſti clericis c. laici. c. laicos. ij. q. vij. præterea quod nullũ eſt, nullum producit effectum l. iiij. §. condemnatum ſupra de re iudi. l. ſi pater ſupra ne de ſta. defunc. præterea confeſsio facta per reum erat iudicialis, ergo tanquam extraiudicialis, non debet valere,

quia

quia actus non valet vltra intentionem agentium l.non omnis.ſupra ſi cert.pera.& ita reſident communiter Doc.Deci.in d.c.at ſi clerici.tenendo vt dixi contrarium reſpõdet omnibus his adductis, vt non valeat id,ꝙ iam dictum eſt,ad hoc vt ſententia fieri poſsit. Sed valeat tanquam indicium. Abb. in d.c. at ſi clerici. dicit diſtingui debere, ꝙ aut ſponte iſte talis Clericus fatetur.& tunc faciet indicium, Aut coacte, & tunc non faciet indicium.iſta diſtinctio eſt contra text.in c. ſi diligenti,de for.competen. vbi clericus volens, vel inuitus non poteſt iudicari per laicum , & omnia acta ſunt nulla. Aduerte quia indiſtincte puto, ꝙ confeſsio non faciat indicium,primo per text. in l.prima.§. Antoninus ſeuerus, ſupra de quæſt. & in l.diuus.§.ex cauſa.eo. titu. vbi Iuriſconſultus arguit hoc modo. Seruus non poteſt torqueri in dominum,vt probet contra eum,ergo nec indicium facit & ſic intelligit Bart.in l.maritus eod. tit.diſtinguendo,ꝙ ſi teſtis non poteſt examinari propter reuerentiam,ſi non probet. nec facit indicium. Item ſi teſtis non fuerit recte examinatus ob non ſeruatam formam iudicij non facit indicium. Ex quo ſi propter reuerentiam, quam habere debet iudex laicus in clericos , vel propter obſeruantiam iuris,& eius ordinem,iudex laicus prohibetur clericos examinare, ſi eius dictum nõ probat,nec faciat indicium. Accedat ad hoc,ꝙ clerici prohibiti ſunt reſpondere coram iudice laico in cauſa maxime criminali etiam ꝙ vellẽt c.diligenti,de fo.compe.Et iudex laicus non poteſt ipſos interrogare.d.cap.at ſi clerici, quo caſu ſuccedit illud quod dicit Saly.in l.ſeruos.C.de teſti.ꝙ ſi iudex non poteſt interrogare; & reus etiã volens non poteſt reſpondere. quod non probat
216 eius dictum nec facit indicium. † Præterea indicia debent eſſe legitima l. j. hoc titu. l. milites.C.eod. Sed confeſsio facta coram iudice incompetenti eſt illegitima.quia facta contra ius l. legitima ſupra de pac. Ergo indicium non dabitur maxime quia indicia , per quæ deuenitur ad torturam ſunt indicia iuris, iſta vero, per quę deuenitur ad inquiſitionem,ſunt facti Bald. in l.ſer-
217 uos. C. de teſti. †Præterea text. in dicto cap. at ſi clerici dicit,quod confeſsio non valet quia contra ius,ſi ergo confeſsio,quæ eſt quoddam integrale non valet ergo nec eius pars debet valere. Cum indicium ſit pars confeſsionis. Et pars probationis cum ſit minus ſemiplena probatione dicta l.cum probatio,ſupra de probat. quia ſequeretur quod in parte eſſet valida,& in parte inualida,cum tunc lex totam inualidat. Et a quo remouet genus , remouentur & quælibet eius ſpecies l.finã .C.de vſur.re.iudi.& l.fundi. ſupra de
218 fund.inſtruc. † Confeſsio facta coram iudice incompetenti cuius iuriſdictio prorogari poterat an faciat indicium,vt ſi laicus coram iudice laico non ſuo ſit confeſſus delictum Bald. Ang. & Alex.Iaſ.Dec.in l.magiſtratus, ſupra de iuriſdiõm.iudi.dicunt facere indicium.& ibi dicit Sozi. ꝙ iſta eſt communis concluſio.& Cano. cõiter in d.c.at ſi clerici,& ibi late Aretin.& Dec. tenent indicium dari. & quod iſta confeſsio operetur hoc, ꝙ per torturam poſsit compelli ad perſeuerandum.moti primo per tex.in l.ictus fuſtium.ſecundum vnam opin.ſupra de his qui not.infa.Secundo per tex.in l.diuus.ſupra de cuſt.& exhib. reo. Tertio mouetur Dec.ea ratione.Nam ſi cõfeſsio extraiudicialis facit indicium , & aſſertio in facto proprio probat,eo modo, & talis confeſsio,maxime quia fit ad interrogationem & reſpõſionem,ideo debet eſſe validior q̃ ꝙ ſit extraiudicialis confeſsio iux.not. in l.j.ſupra de verbo. obli.Item quia & ſi deficiat ius in eo caſu,factum tamen remanet, ex quo facto oritur indicium.

In hac concluſione puto diſtinguendum inter hæc duo,ꝙ aut iudex incompetens procedit contra reum errore facti,quia putat ſe competentem. Aut ſcit ſe incompetentem,& videns reum tacentem procedit . & tunc confeſsio coram eo facta operetur indicium,ſiue putauerit ſe iudicem competentem ſiue non.& ita procedat communis concluſio. Aut & ſecundo caſu,huic iudici opponitur de incompetentia,& ipſe inuito reo vult procedere. Tunc dico,ꝙ confeſsio rei nõ facit indicium; quia videtur contra ius elicita . & exinde iudex dicitur facere iniuriam ipſi reo,arg.l.eum qui.§. fi.ſupra de iniur.& per ea quæ determinat Saly. in l. decuriones.C.de qõ.volens tunc demum iniuriam fieri ipſi decurioni eum torquendo, quando iudex de eo notitiam habuit, ſi itaque contra ius iudex proceſsit , factum per ipſum eſt nullum l. non dubium.C. de legib. & ſimus in caſu.de quo loquitur d.l.diuus,ibi, ſed ſi maligne interrogaſſe,aut non dicta retuliſſe pro dictis compererit . Cum iudex videatur iniuria affici ſi opponatur contra eius intentionem declinatoria,ex quo prę ſumendum eſſet, ꝙ non fideliter proceſsit in habẽda tali confeſsione , ideo non nocet . Intellige prædicta.vt confeſsio noceat,& faciat indicium, niſi reus coram iudice competenti & in actis reuocauerit eam confeſsionem ſub illa ratione, ꝙ confeſſus eſt ſciens illum eſſe iudicem incompetẽtem. Et ꝙ confeſsio ſua propter illud ſibi non nocebat . Et ꝙ noluit opponere de incompetentia; quia timebat ſæuitiam iudicis ; & ne deteriora contingerent. Si hæc reuocatio haberet veriſimilitudinem in ſe reſpectu perſonæ iudicis. Puta rem ipſam ammouere vires indicij vt dicam in-
219 fra in verb.fuga. † Confeſsio facta in tortura an faciat indicium,ſi reus ductus ad ratificandum negauerit. Doc.communiter tenent indicium oriri per not.per Bar.in l.vnius.§.j.in prin. hoc tit. & tenet Bal.in l.bonæfidei.col.ij.verſi.item quę
220 ro.C.de iureiur.& ratio eſt. † Quia variatio in reo facit indicium & ex ea poteſt torqueri, vt per Bal. in l.multum intereſt,& per Bart. in l.de minore.§.plurimũ hoc ti.propter hoc poterit torqueri.Et erit indicium , cum ſit primo confeſſus, poſtea extra torturam id negauit. intellige in eo, qui confeſſus eſt in tortura præcedentibus legiti-
221 mis indiciis antequam torqueretur. † Alias ſi abſque indiciis fuerit tortus , confeſsio ſibi non nocet,vt per Bar.in l.pen.ſupra eo.& per Bal.in l.ſi in ſi.C.de accu.rationẽ reddẽs,ꝙ torqueretur tam cõtra ius partis,quam contra ius torti Ang.

& Imo. in l. q̃ in aliena. §. Celsus, in fi. ff. de acqui. hæredita. & per Ang. in tract. malefi. in verbo fama publica nu. xxxvj. & ibi add. late. & Hip. in l. pe. supra eo. nu. x. Difficultas est, si reus per plures vices ductus ad torturam confessus est delictū, & ductus ad ratificandum negauit, id faciendo per plures vices an debeat procedi in infinitum ad torquendum. Par. de Put. in tract. de syndi. circa finem, quem referēdo sequitur Hip. in sua prac. §. quoniam. in ij. colum. dicit q̃ non est procedē dum nisi ad tertiam manum torturæ. & sic per tres dies diuersos est torquendum, vt in simili declarat Ang. in l. fin. C. de quæst. & vidimus supra.

222 †In hoc casu puto distinguendum. Aut sunt indicia leuia contra reum vt ex illis possit semel torqueri. Et tunc si fuerit tortus sufficienter pro illo indicio & semel, & confessus fuerit post torturam si postea ductus ad ratificandum negauerit delictum confessum poterit ex tali variatione torqueri. Et si confessus fuerit, & postea dum ratificatio fieret iterum negauit non est amplius torquendus cum purgauerit indicia sua. Et illa secunda variatio non faciet aliud indicium quia non est diuersitas inter præcedentē variationem & hanc secundam. Et indicia de nouo non dicuntur venire propter quæ debeat torqueri, quia non sunt diuersi generis, vt per Bar. in dicta l. vnius, & Doct. in dicta l. repeti. hoc titu. Si vero sunt indicia vrgentia, propter quæ debeat his torqueri, si primo tortus sufficienter confessus sit, & postea ad banchum negauerit, debet iterum torqueri & secundo pro indiciis quæ habet contra se & si tortus confessus est, & eo modo quo supra. & post negauerit, debet tertio torqueri. & ista tertia tortura est tanta pro variatione iam dicta per reum his facta, quod facit vnum indicium tantum, & est prædicta ratione si habet indicia vrgentissima, Tunc si in prima sufficienter tortus & in secunda, & in tertia confessus sit. Et postea negauerit vt supra Tunc quia ob illam trinam variationem ortum est indicium, debet quarto torqueri, et in hoc recedendum est ab ea regula, quod non sit procedendum nisi ad tertiam manum torturæ; quia dum indicia, quę merebantur trinam torturam expurgantur, oritur aliud indicium, ex quo & quarto est torquendus. nam si reus, non torqueretur nisi ter, vt dicunt prædicti Doct. omnia indicia rei non essent expurgata.

223 †LITERARVM acceptatio an faciat indicium, vt puta scriptæ sunt literæ Scio per Sempronium quod sunt multi testes qui dicunt te per insidias occidisse Caium, & exinde mandatum esse per iudicem, quod capiaris, ideo sis cautus, Seius accipit literas & nil dicit de ea re, nec se excusat an oriatur indicium ad torturam, Hippo. in practic. in §. diligenter, nume. cxxxvj. dicit hanc quæstionem nouam & dici posse oriri indicium ad torturam: quia in criminalibus proceditur ad instar ciuilium, Sed talis receptio literarum cum taciturnitate facit probationem plenam, vt per Bart. in l. filiusfamilias, la ij. supra ad Macedon. Bald. in l. literas. C. manda. & alij per multi quos allegat Iaſ. in l. admonendi, supra de iureiur. ergo talis exceptio debet operari hoc q̃ faciat indicium. †Quia ea quæ faciunt semiplenam probationem in causa ciuili faciunt indicium in causa criminali, vt per Bar. in l. fi. in fi. supra de in lit. iur. Relinquit tamen cogitandum per ea quæ habent in l. si cum dos, & ibi Bar. supra ref. ammo. & per Paul. de Caſ. & Iaſ. in l. si quidem. C. de transact. Aduerte q̃ existimo istud non esse indicium habile ad torturam, Nam adhoc, vt argumentum de ciuili ad criminalia valeat requiritur, q̃ sit par ratio eadem in vtroque, vt voluit Saly. in l. j. C. vbi de poſſ. agi opor. Sed in hoc casu non est ratio ęqualis de causa ciuili ad criminalem ergo &c. Nam quando aliquis accipit literas in causa ciuili, & obligatione pecuniæ arbitrij est accipientis dicere q̃ nō tenetur, nec debitor est quantitatis contentę in literis: quia optime scit se non esse debitorem, sed quando recipit literas de delicto, & quod sunt testes qui hoc dicunt potest subsistere, & timere, pter testes falsos, & nil dicere ne difametur de tali delicto, nam penes probos, & bonos posset oriri suspicio & infamia ob illas literas, & posset nocere propalanti ob famā ideo non est inconueniens, si ipse tacet cum ex expresione contentorum in literis posset sibi nocumentum oriri, non autem vtilitas, quod secus est in literis debiti quia propalatio contentorum in ipsis non posset sibi in aliquo nocere. Sed prodesse, & ideo nulla adest causa propter quam non debeat dicere portanti literas debiti, quod non est debitor scribentis. Item ex alio, quando committitur citatio personalis ob delictum a communiter accidentibus, secreto committitur. vnde ille qui scribit amico literas scribit quoddam secretum, dum dicit' q̃ aduertere debet ne capiatur quo fit, vt non conueniat, quod ille qui accipit literas id palam dicat ad præiudicium illius, qui ostendit se velle fauere illi qui literas accepit, ex quo cum nullum, sit commodum scribenti, vt frequenter accidit, ergo nec debet habere hoc incommodum, vt imputetur diuulgasse, & notificasse per literas id, quod erat secretum, & hæc communiter contingunt, itaque debent considerari. Et in indicijs argumentum a communiter accidentibus validissimum est vt per Bald. in l. fin. in fin. supra de hæredi. institu. & dixi supra in indicio a communiter accidentibus. Et ideo putarem istud non facere indicium nec ad inquirendum, nec ad torturam. Dato q̃ habitis literis aufugeret ex loco in quo erat cum iustam causam fugę haberet fidem præstans literis sibi scriptis vt dixit, dicam infra in indicio fugæ. Dum ob suspensionem inquisitionis fugam esse licitam diximus. Idem dicerem in quocunque delicto & maxime si scriberentur literæ super furto quod maxime multum infamat, vt in l. prima. ff. de his qui not. infa.

225 †TRACTATVS dicitur esse, quotiens plures conueniunt inter se, & insimul consilium faciunt, & in eandem opinionem deueniunt ad delictum committendum, text. est in l. si & amicis domum, ibi, conuenire ad tractandum,

dum,ſupra ad leg.Iul.de adult.& in l. fi.§.fin.ibi ampliori tractatu habito.C.de iur.delib. & in l. nam cum tractatu,ſupra pro ſocio & in l. ſi auiã. C.de ingen.manum.& Innoc.iu c. bonæ memoriæ,el ij.de elec.in verſi.tractatum dicens, quod tractare eſt deliberare, ac cogitare de aliquo, & oportet ꝙ fiat diſcuſſio,& examinatio rei,de qua agitur,quod voluit etiam Alb. in d.l.& ſi amicis domum,& in d.l.fi.§.fina.& in tract. ſtatu. in q. lxiiij.in iij.par.dicens, ꝙ tractatum dicitur quãdo conſilium,deliberatio, & tractatus præceſsit inferens ad ſtatutum puniens homicidium per tractatum factum pœna mortis,& per non tractatum puniens in centum,vbi examinat,quando præſumatur homicidium per tractatum factum, & quã-
226 do non. †Per tractatum homicidium factum habet hoc grauius, vt maiori pœna puniatur. & ſi plures fuerint in rixa per tractatum facta omnes tenentur de occiſo glo. Dyn. Bart.& Mod. & l.fin.C.de ſica.& hoc modo redducuntur ad concordiam glo.quæ videntur contrariæ, vt eſt gloſ. in l.item Mella.§.ſi plures. ſupra ad leg. Aquil.
227 volens. †Quod ſi vnus eſt interfectus, & plures ſint inculpati,nec appareat, cuius ictu perierit,ꝙ nullus teneatur.& gloſ. in l. idem Pomponius.ſupra de rei vendi.contrarium voluit, quod omnes teneantur,glo. in l. ita vulneratus.§.fin. in fi.ſupra ad leg. Aquil.& in l.vulgaris.§.ſi duo ſupra de furt.& in l.quoniam.C. ad leg. Iul. de vi volentes inſolidum omnes obligatos eſſe, Iac. de Beluiſ.in prac.crim.in tit.de quæſt.circa fin.concordando hanc glo.dicit eſſe diſtinguendum , ꝙ aut ſumus in homicidio facto ex propoſito & per tractatum, & tunc omnes, qui interfuerunt dicto homicidio tenentur de occiſo. Aut ſumus in pura rixa,& tunc quilibet tenetur de eo , quod geſsit, iux.tex.in l.fina.ſupra ad leg. Corn. de ſic. quod etiam voluit Bart.& Ang.ibi, & Moder. Cyn. & Saly.in d.l.quoniam.& aduerte,ꝙ quando ſumus in pura rixa. nec appareat, quis vulnerauerit omnes torquebantur dicam infra in verbo vita in ver.dictum Saly. & perſiſtentibus in negatiua,ſit abolitio criminis , non autem abſolutio: quia non omne illicitum punitur l. pen. ſupra de his qui not.infam.Maxime vbi nõ deficit ius ſed probatio . l. duo ſunt Titij. ſupra de teſt. tute .
228 †Et iſta eſt practica, de qua per Saly. in l. ſi qui adulterij,in verb.ex iſta gloſ. C. ad leg. Iul. de adul.& in l.ſi quis.in fin.C.ad leg. Iul.maieſt. & idem eſt,ſi exiſtentibus indicijs cõtra aliquẽ, & eo poſito ad torturam,& negante ac ſufficienter torto fit abolitio,quæ hodie dicitur relaxatio pro nunc poterunt tamen omnes pecunialiter puniri quoties eſt certum ꝙ aliquis ex illis interfecerit & ſic incertus de certis.ſed quoties eſt incertus de incertis quia poterat aliter interfeciſſe qui non ſit de illis, tunc nemo damnatur etiam pecunialiter,ita vult Io. And.in addi.ad Spec. in titu. de homic.§.j.ver.pone ꝙ quatuor,in verbo.Si lapis & ita debet intelligi quod dicit Rom. in l.j.§.
229 ſi quis in villa in fi.ſupra ad Syllan. †In tractatu hoc requiritur,ꝙ cõmittentes homicidium, vel vulnera inferentes ſint coacti. & conueniant ad hoc.i.cauſa committendi illud delictũ, vt in l. ij.§.homines,ſupra vi bon.rapt.dũ dicit homines coactos accipere debemus ad hoc coactos.Si vero ſumus in pura rixa , tunc homines dicantur conuenire in hoc.i.cauſaliter,& alio reſpectu quam ad homicidium vt eſt tex.in l.fina.ſupra de ſica. ibi,ictus vniuſcuiuſque in hoc collectorum & ibi Ang.ponit hanc differentiam inter hæc verba,& ſenſit hoc Ancha.in conſi.ccxvij. Nos Bartholameus de Saliceto. In tractatu hoc ſufficit,ꝙ cõſtet tractatum fuiſſe factum, dato ꝙ non appareat de cõcluſione finali. Si modo ſecutus ſit effectus, ita vo luit Bal.in l.multum intereſt.C. ſi quis alte.vel ſibi.Et quæ not.Ang.in ſimili in tract.maleſi. in verb. & ad hoc colloquium , in princi.
230 †Difficultas eſt ſi tractatus fuit habitus præſente aliquo,& nihil dicente.An conſtito de ipſo tractatu,& ꝙ ille fuit præſens pro quo gratificando factus fuerit tractatus,ſi tacuerit , & nil de ea re dixerit,an obligetur . Videbatur obligationẽ non oriri ob præſentiam,& taciturnitatem,vt eſt tex.in l.filiusfam.§.inuitus. ſupra de procur. vbi tacens non habetur pro conſentiente.Idem videmus in magnis & arduis,ꝙ taciturnitas non habetur pro conſenſu.In contrarium eſt veritas ꝙ immo iſte talis præſens & tacens teneatur & obligatus ſit pro delicto,vt eſt tex.& ibi glo.in cap.Petrus,de homic.facit quod voluit Inno.in c.ex parte,de reſcri. vbi determinat, ꝙ ſi quis procurat nomine meo me præſente & tacente videor cõſentire,quemadmodum & glo.in d.c.Petrus, dicit ꝙ ſi præſente eo,ad cuius beneficium tractabatur de homine interficiendo,etiam ꝙ taceat,tenetur eo, quoniam expreſſe contradicere debet,vt eſt text. ibi & ita ſentiunt Anch.Ioan.de Ana.& Fely.& alij ibi. Non ob.ꝙ quis inuitus non aſtringatur ad officium procuratoris, quia agitur in eo caſu de obligatione perſonali ad aliquod gerendum in qua requiritur expreſſus conſenſus , vt per Iaſo. in l.quæ dotis, nume. xcvij. ſupra ſolut. matri. vbi multa adducit,immo quando ſumus in materia delicti quo ad obligationem taciturnitas habetur pro conſenſu, vt per Innocen.& Abb.in c. primo.de his quæ fi.a maio.par.cap.& in cap.ij. de his quæ fi.a prælat. ſi conſ.cap. & per Iaſo.in d.l.quæ dotis colum.xiiij. verſi. decimuſquintus
231 caſus. † Indicia demonſtrantia tractatũ poſſunt eſſe eadem fere , de quibus iam diximus in indicijs oſtendentibus homicidium ex propoſito, & exemplificari poteſt in præparationibus ad delictum.vt ſi præparauerit æquos habiles ad fugã,vel ſi illos aſcenderunt antequam conferẽt ſe ad locum delicti.item ſi vnus minus aptus ad arma & rixam accepérit veſtimenta aliorum, dum ſe conferunt ad eum locum in quo facta eſt rixa. Item ſi relinquerunt homines inutiles domi & coniunxerunt ſe robuſti & fortes, & ex poſt ſecuta ſit rixa. Item ſi iuſſus præceſsit, vt vnus ex pluribus colligeret veſtimenta aliorum ſociorum. Item ſi ad ſonum campanæ,cornu, vel alterius rei cõtulerũt ſe plures in vnũ locum, & facta ſit rixa. Et eo modo exemplificari põt qñ plures trãſierunt per locum non ſolitum cum armis

haſtatis, Archobuſijs, ſagitis, & arcu, & alio ſimi li genere armorum. Et deniq; in omnibus ſupra poſitis indicijs, poteſt etiam verificari & oſtendi tractatum in infraſcriptis caſibus.

232 †SECRETA conuentio, & locutio habita inter plures ſi poſt exeuntes ex loco hominē occiderunt, oritur indicium tractatus arg. l. ſi ventri. §. fi. ſupra de priuileg. cred. & ibi not. Bart. de domino loquente ad aurem famuli ſi ſequatur homicidium vt præſumatur mandatum. Idē not. Bald. in l. multum intereſt. C. ſi qui. alt. & in l. j. col. ij. ver. & ille præſumitur. C. de ſer. fug. Intellige prædicta, vt faciant indicium. ſi modo hæc tria non concurrant. Primo locutio ſecreta. Secundo inimicitia capitalis occiſi. Tertio quod incontinenti ſit ſecutum homicidium. nam concurrentibus his tribus oritur plena probatio, vt per Iaſ. in d. l. j. C. de ſer. fugi. & per Raph. Fulg. in d. l. ſi ventri. §. fin. Eſt tamen dura opin. vt per hæc poſsit quis commendari. Cum in contrariū ſint ea quæ ponit Ioan. And. poſt Thom. de Pipe. in addit. ad Specu. in titu. de præſump. in verſicu. xiij. ideo cogita.

233 †RIXA ſecūda vice parū poſt primā facta, vt ſi vno die ſunt rixati. & ijdē altera dieſint rixati. vel parū poſt iterū acceſſerunt ad rixā, ex ea geminatione ita breui tpe facta præſumptio eſt mali animi, & ꝙ inter ſe cōuenerint pro homicidio committendo cum geminatio actus demonſtret deliberatam intentionem rei agendæ, & delicti perpetrandi. Cum de iure actus geminatio demonſtret expreſſam voluntatem, vt in pacto nudo geminato. Ex quo demonſtratur animus obligandi not. in §. de conſtituta. inſti. de actio. & in l. iuriſgentium. §. igitur nuda. ſupra de pac. & in muliere, quæ ex actu reiterato dicitur obligari per auc. ſiue a me. C. ad velle. & de geminatione habetur in cap. & ſi Chriſtus, de iureiuran. Cum etiam ex præterito arguatur in præſens l. iubemus, & ibi not. C. de proba. & in c. ſcribam. de præſump.

234 †AGGRESSIO nullis dictis verbis, vt ſi plures aggreſsi ſunt vnum vel plures nil dicto. Tunc facit indicium, ꝙ conuenerint pro delicto committendo, & iam illud deliberaſſent, & iſtud pro indicio tradit Anch. in conſi. ccxvij. Et pro hoc facit l. reſpiciendum. §. delinquunt. infra de pœn. ibi dum dicit, ex propoſito latrones delinquunt; quia habent factiones, & ibi Bart. in eo capite dum vult, ꝙ ex propoſito antecedenti ſit ho-

235 micidium. †Quando fit inſultus qui eſt motus de loco ad locum & in alium ſaltus l. j. §. cum arietes, ſupra ſi quadr. paup. feciſ. dica. & l. is qui. C. de ſica.

236 †ASSISTENTIA ad delictum facit indiciū ad tractatū, vt ſi vnus hominem occiderit, & plures ibi fuerint armati, vel propinqui facto, vel remoti, dummodo potuiſſent in caſu neceſſitatis ipſius delinquentis auxilium præſtare, nam tunc ob eorum præſentiam, ille qui inſultū facit efficitur audatior. Et ille in quem delinquitur fit timidior. Ideo de auxilio tenentur. & præſumptio eſt de tractatu, vt per Bald. in l. ob hęc verba, ſupra de infam. & in l. j. C. de rapt. virg. & in l. data opera. C. qui accuſ. poſ. & in l. j. C. de ſer. fug. col. j. verſi. ex conſilio dicens, ꝙ ille qui aſſociat tempore delicti, dicitur opem pręſtare, etiam ſi nihil aliud facit, niſi ꝙ ex propoſito aſſociat eum

237 qđ præſumitur ſi ſecū ſtat armatus. †Nā ille qui armat ſe præſumitur de rixa, vel bello cogitare l. licet inter priuatos, ſupra de pac. & pro indicio dat Bru. in trac. de indi. colum. xiiij. verſi. item inſurgit, & de materia auxilij loquitur late Felyn. in c. ſicut dignum de homici. & Dec. in c. j. de offic. deleg. Et Aret. in c. tertio loco, col. fi. de probatio. Hoc intellige eo magis procedere, ſi tales ibi aſtantes nulla tamen facta demōſtratione ſeu armorum euaginatione ſtatim perpetrato delicto inſecuti ſunt, & aſſociati fuere delinquentem. Bald. in l. non ideo minus, in fin. C. de accu. a remotis aūt præſtatur auxilium vt ponit Alexā. in l. is qui opem, in addi. ad Bar. in addi. mag. circa medium ſupra de fur. dicens, ꝙ ille qui mecum ſtat a remotis armatus, ſi per eū efficiar audatior & offenſus timidior, dicitur præſtare opem mihi. Iſtud autem indicium poteſt tolli ſi ibi ſtans probauerit caſu veniſſe in eum locum, nam tunc nō erit indicatus, vt per Bal. in dictis locis.

238 †DVCENS verbis aliquē ſciens malefactores eſſe in certo loco & ille occidatur vel derobetur, ſi verbis ſuis fidē adhibendo inde tranſierint, vt puta ꝙ dixerit mercatoribus, ꝙ ſecū ire deberent, quia duceret eos per bonam viam & ſecuram. Et fuerint interfecti vel derobati, indicium eſt cōtra illum, ꝙ fuerit particeps criminis, & cauſam delicti præbuerit, cum etiam teneatur pœna leg. Cornel. de ſic. l. iij §. alio Senatuſconto, & arg. l. qui occidit. §. pen. ſupra ad leg. Aquil. & l. pe. §. ſi cum eo, ſupra vi bon. rap. Et pro indicio dat Gand. in tit. de præſumpt. & indi. dubit. colum. fin. ver. decimum colligitur, ſubdens quod quæſtionibus eſt ſubdendus, & ſic erit indiciū ad

239 torturam ea ratione. †Quia de his eſt quæſtio habenda, qui ſuſpenſione cedis conſentientes videbuntur l. j. §. occiſorum, &. §. ſi quis in villa, ſupra ad Syllan. Et etiam pro indicio ad torturā tradit Boni. de vita. in tit. de indic. circa prin. in ver. item ſi ſuaſit.

EX PERSONA INDICIA.

240

INDICIA† in homicidio, ſi qñ aliquis eſt interfectus, et ignoratur a quo oriuntur ex cauſis infraſcriptis. Primo ex vita, & ex perſona imputati. Secūdo ex verbis prolatis. Tertio ex facto. Quarto ex proceſſu, & teſtibus examinatis.

241 VITA hominis, † ex antea factis ſpectatur vt ait Cice. in lib. ij. ad Heren. in cauſa coniecturali. & Doct. conſiderant iſtud pro indicio, vt ſi quis fuerit malæ conditionis, & ſolitus ſimilia facere habeat indicia contra ſe, vt præſumatur de-

242 liquiſſe. †Nam ex conſuetudine delinquēdi

per

per legem præſumitur contra hominẽ l. ſi cui.§. primo ibi,qui ſemel cãlumniatus ſit, ſupra de accuſa.& l.de minore.§.j.hoc titu. l. non omnis.§.a
243 Barbaris. infra de re mil. † Et ex præterito præſumitur in præſens l.iubemus & ibi no. C. de proba.& Gandi.in tit.de præſump.col.j.ver.aliquando,& ver.ſi.& cõſuetudo patrisfamilias ſiue in bonis ſiue in malis eſt attendenda.l.ſiue negotia,ſupra de neg.geſt.l.Olympico,ſupra de ſer. vrb.prędi.& ſi delictum fuerit reiteratum magis præſumitur, nam ex ea geminatione oſtenditur
244 determinata voluntas ad malum agẽdũ. † Cũ actuum geminatio demonſtret apertam voluntatem not.in.§.de conſtituta,inſtitu.de act. & in l.j. C.de plus petit.& in c.& ſi Chriſtus, de iureiur. Vnde ſtatutum ꝙ pro crimine imponatur pœna pecuniaria non habet locum , ſi ſecundo deliquerit,vt per Hip.in l.j.C.de ſica.nume.47. adducit tex.in l.j. C.de ſuperexac.lib.x.& ibi Bar. Bal.
245 Ang.& Ioan.de plat. † Sed aduerte, ꝙ in eo caſu ex geminatione ſola non proditur beneficium legis nec crimen magis grauatur.Sed requiritur,ꝙ ſaltem per tres vices deliquerit. ita declarat Luc.de Pen.ibi per text. in.§.veruntamẽ, in auth.vt immob.ante nupt.donat. & in l. ſeruos.C.ad leg.Iul.de vi pub.& per Inno.in c.j. de
246 fideiuſ. † Difficultas ſit,an ex eo, ꝙ quis ſolitus ſit delinquere,& ſit malę vitę, habeat indiciũ contra ſe,vt poſsit poni ad torturam. Hip.in.§.diligenter,nu.xcix.mouet iſtam q.& dicit,ꝙ Doc. fere oẽs poſt Bar.hic dicunt ꝙ habet indicium ad torturã,vt per Saly.in l.ſi.C.eo.& Guid. de Suz. in trac.de tormen.in iiij.col. Et Alexã. in conſi. lxxvij.i cauſa accuſationis in iij.col.& in cõſi.l. viſis & oportune in primo vol.adducit regulã, ꝙ ſemel malus ſemper præſumitur malus . Et dicit multũ facere dictũ Salyc.in d.l.ſi.ꝙ ſi plures fuerint in rixa,& mortuus nõ habet niſi vnicũ vulnus,& ignoratur,a quo ſit illatũ,& oẽs torqueri nõ poſsint,ſi tñ fuerit vnus malę vitę is torquebitur, & multa adducit ad probandũ illud , ꝙ præſumatur cõtra ſolitũ delinquere. Contrarium tñ poſt multa tenet Hipp.in dicto loco,dicens malã qualitatem perſonę non facere indicium legitimũ ad torturam; mouetur , ꝙ quando ſumus in aliqua
247 diſpoſitione. † Verba illius diſpoſitionis multum ſunt attendenda capit.porro. de priuileg. & ibi gloſſ. Sed in hac diſpoſitione habetur id, ꝙ ſemel malus ſemper pręſumitur malus, & ſic ex mala qualitate perſonæ oritur pręſump. Sed
248 ſic eſt. † quod præſumptio eſt minus quã indicium,vt per Bal.in l.ea quidẽ.C.de accuſa.& per Iaſo. in l.j. ſupra de eo per quem fact. erit. Adducit etiam Bald.in l. prima. de excuſatio. tuto. vbi pręſumptio dicitur eſſe ad probandum , indicium vero eſt probatum, & ſic minus eſt pręſumptio q̃ indicium , adducit etiam gloſ. in l. abſentem,in verb.damnari,infra de pœn. & gloſ. in c. literas, de pręſump. Item quia ex pręſumptione oritur argumentum. ſed indicium eſt idem ꝙ ſemiplena probatio.l. fina. & ibi Bartol.ſupra de in lit. iura. l.ij.§.ſi abſens, ſupra ſi ex nox. cauſa.& ſic concludit nouam eſſe opinionem,ꝙ nõ oriatur indicium. Adductis aliis permultis, quæ
249 longum eſſet referre. † Aduerte ꝙ qualitas perſonæ dupliciter eſt conſiderabilis , ꝙ quis dicatur bonus, vel malus in genere, vel ꝙ dicatur bonus vel malus in ſpecie. De bonitate & malitia in genere eſt tex.in l.nõ omnes §.a Barbaris. infra de re mil.& l.de minore.§.fi.hoc tit.de qualitate perſonæ in ſpeciæ , & de conſuetudine rei vel imputati eſt in d.l.ſi cui.§.primo.& in l.ſi ſeruus plurium.§.fin.ſupra de lega.j.& in dicta l.vel vniuerſorum, ſupra de pigno.act. Bar.ita diſtinguit in fama in dicta l.de minore.§.plurimum,colum.prima verſic.pro declaratione,vt ſit in genere,vel in ſpecie,& de his duobus loquitur Cic.in prælegato loco, ꝙ ſi accuſatus eſt de occiſo reperiatur par cauſa , t quandoque in ſuſpicione fuerit homicidij, & ſi non poteſt reperiri par cauſa,reperiatur diſpar,& ſic generalis obiectio circa mores accuſati. In vtroq; caſu ſi fuerit facta probatio, ꝙ ille ſit malus vel in ſpecie vel in genere orietur indicium contra reum,& maius erit indicium contra eum qui habet præſumptionem malitię in ſpecie & ſic in eodem genere mali vt in regula ſemel malus de regul.iur. lib.vj. & ibi Dyn.Franci.& alij,et dicam infra in indiciis fur
250 ti in verbo vicinus. † Attamen ex tali indicio ſolo non poterit torqueri,quia Bart. in hac l: & Salyce. in l.ſi.C.de quęſtio. dicunt poſt omnes Docto.ꝙ quando eſt indicium remotum a maleficio,vt eſt mala fama & ſimilia, de quibus diximus ſupra in præmiſsis , ex hoc ſolo non poterit reus torqueri . Sed requiruntur alia indicia pœnes iſtud. Ex quibus animus iudicis deduci poſſit in ſuſpicionem contra reum,& ſic ſuperflua eſt diſputatio Hippolyti in hac materia , quia Doct. omnes diſtinguunt inter indicia,vt dixi ſupra in vj.pręmiſſo. Dictum Saly.allegatum per ipſum in d.§ diligenter nu.xcix.& in rub.C. de proba. non dicit id, ad quod deducitur , ꝙ ſi plures fuerint in rixa.& ignoretur per quem fuerit factum homicidium, ꝙ torquebitur ille , qui eſt peioris vitę inter imputatos. Nam ſi plures fuerint imputati,& ignoretur,quis interfecerit, & omnes fuerunt in rixa, omnes torquebuntur ad habendam veritatem.ita eſt practica.ita determinat Dy. & Rom.poſt eum , & Mod.in l.j.§. hoc reſcriptum, ſupra ad Sylla. Sed Saly.in d.l.ſi.dicit.ꝙ ſi fuerit ſuſpicio contra plures , quia faciliter potuiſſent delictum committere. Tunc ſtante iſta veriſimilitudine,& ſuſpicione malę vitæ poterit is torqueri, non autem alij torquebuntur ob illam ſimplicem ſuſpicionem , ꝙ potuerint delinquere.

Non ob. quod conſiderat præſumptionem mi-
251 nuſq̃ indicium , quia dico. † Quod pręſumptio eſt genus quo ad indicium , vt vult Bald. in rub.C.de proba.diffiniendo indicium dicit,ꝙ indicium eſt pręſumptio minima hominis boni,ſeu
252 diſtans argumentum a ſpecie probationis. † Imo præſumptio habet plures gradus,cum alia ſit iudicis, & contumatiæ.vt ſi iudex citat Clericũ, ꝙ reddeat ad eccleſiam & niſi reuerſus ſit pręſumit iudex , ꝙ habeat Eccleſiam pro derelicta. Alia famæ per quam proceditur ad inquiſitionẽ,

vt in c. qualiter & quando, el ij. de accuſ. Alia ſit naturę. vt ſi pater exhęredat filium, pręſumitur ꝙ iniuſte agat, quia non permittit natura præſumere, quod filius patrem offendat, vel e contra l. omnimodo. C. de inoffi. teſt. l. vlt. C. de curat. fur. & de his, & ſeq. loquitur. Hoſt. in ti. de præſump. in. §. quot eius ſpecies. Alia ſit iuris contra quam admittitur probatio, vt in poſſidente, quod pręſumatur dominus l. ſiue poſſidetis. C. de proba. & quod Chyrographum laceratum pręſumatur ſolutum l. ſi chyrographum, ſupra de probat. Alia ſit iuris & de iure contra quam non admittitur probatio. l. ſi quis adulterij. C. ad leg. Iul. de adulte. & ponit Bar. in d. l. ſiue poſſidetis. ideo id, quod dicit Iaſ. quod præſumptio ſit minor indicio in d. l. j. ſupra de eo per quem fac. erit, illud eſt verum in terminis, in quibus loquitur Iaſo. quod eſt in indicio oriente ex dicto mortui vel iniuriati. Nam illud eſt indicium vile, & de eo loquitur gl. in d. l. ſi mater. C. de calum. & ſic in eo caſu eſt minus indicium quam præſumptio, quia ville & tenue, vt dicam infra in verſi. mortui depoſitio.

253 †CONVERSATIO malorum, & iſta facit indicium cõtra imputatum arg. tex. in l. iij. §. nullus putat, ſupra de excuſa. tuto. & l. item apud Labeonem. §. adduxiſſe, in fi. ſupra de iniur. l. nullus. §. j. ſupra de act. empt. Nam ex mala conuerſatione bonus efficitur malus & vitioſus l. ædiles. §. pedius, ſupra de ædil. edic. Nam ſimilis ſimilem ſibi querit c. recollentes de ſtat. mona. & ſecundũ Phyloſ. talis qualis quiſque eſt, talium conſortio delectatur, & dicit text. in cap. ſæpe. xxviij. q. j. ꝙ malorum conſortia ſæpe etiam bonos corrũpunt, & tanto magis eos, qui ad vicia proni ſunt. iſtud pro indicio tradit Gandi. in ti. de præſumptio. & indic. dubita. col. j. verſi. item habet indagare, & Guid. de Suza. in trac. de tortu. col. vj. verſi. quærat iudex. & Are. in tract. maleſi. in verb. ꝙ fama

254 publica. col. vj. nume. xix. †Iſtud autem extendit Iaco. de Belui. qui malos famulos tenet, vt ſit indicium contra ipſum in ſua prac. titu. de qõ. col. v. verſic. quartumdecimum crimen, allegat text. in §. hos autem, in auth. de non alien. & in c. licet heli. in prin. de ſimo.

255 †QVALITAS perſonæ poteſt indicium facere, vt cognoſcatur, ſi reſpectiue ad eius conditionem & qualitatem ſit cauſa aliqua, quæ ipſum induxerit ad maleficium committendum, vt ſi cõmodum aliquod ex maleficio acquiſierit vt honorem, pecuniam, dominationem, aut aliquam cupiditatem amoris, aut voluntatem libidinis explendæ. Aut ꝙ voluerit incommodum vitare, vt puta inimicitias, infamiam, dolorem, & ſupplicium, quæ omnia pro coniecturis tradit Cic. in d. lib. ij. ad Heren. in prin. in cap. cauſæ coniecturalis in parte probabili. Et hæc a legibus compro-

256 bantur. † Nam ſpes commodi aſſequendi, aut incommodi euitandi probatur in l. cum ratio infra de bon. damnat. vbi pater interficiens eum, qui filium inſtituerat, propter iſtud commodum feciſſe videtur, & ideo filius non ſuccedit, & habetur in l. prima. §. ſi dominus, ſupra ſi quis ali. teſta. & prohibu. & in to. titu. vbi ſuccedens ab inteſtato ſi prohibuerit agnatum teſtari priuatur ſucceſsione, & etiam filius ob prohibitionem patris & etiam demonſtratur in l. ſi ab hoſtibus. §. j. ſupra ſol. mat. in quo priuatur maritus dote, ſi non adhibuit diligentiam in curanda vxore infirmitate vel non adhibuit medicos peritos. & multomagis ſi interficeret eam, & iſtud eſt quod dicit Bar. in hac l. Item ꝙ res cedebat ad commodum ſuum, non alterius, & dicam infra in indicijs furti in verbo commodum. Item verificatur id, quod dixit de honore, quando per ſimoniam, ſeu ambitum vult conſequi honorem vt in to. tit. de ſimo. & ſupra ad l. Iul. de ambit. & exemplificari poſſet in duobus ambientibus eundem honorem, vt ſi aliter fuerit interfectus oriatur indicium contra alium ad idem aſpirantem; quod idem dict poteſt in duobus riualibus, vt vno interfecto pręſumatur ab altero factum, & verificetur illud, quod dicitur de cupiditate amoris explenda, & probatur in l. idem ſi ad ſtuprum. ſupra de condi. ob turp. cau. Et quod dictum eſt de pecunia, declaratur in l. iij. ſupra de his quib. vt indi. & in d. l. j. §. ſi dominus, & in d. l. ſi ab hoſtibus, & quod dicitur de incõmodo vitando videlicet infamia, inimicitia, dolore, & ſupplicio probatur hęc in l. j. in §. præterea, & in §. cum quis. ſupra eo. vbi præſentans latrones iudici quandoque facit, ne infamiam, dolorem, & ſupplicium ſubeat, & ne de his accuſetur, ideo illos iudici tradidit.

257 †A COMMVNITER accidentibus oritur indicium. vt ſi probetur ꝙ homines certæ nationis communiter homines interficiunt pro parua cauſa, vel ꝙ communiter contingit aliquem deferre genus armorũ, ex quo reperitur ille talis interfectus, vel aliud ſimile, nam ex hoc oriatur indicium vt per Bal. in l. fi. in fi. ſupra de hæred. inſtit. exemplificans poſt Iaco. But. in l. neque natales. C. de proba. in muliere, ex cuius domo viſus eſt exire iuuenis, vel quod paſsim eos admittebat. ex quo exiſtimatur meretrix. idem Bald. hoc determinat in addit. Spe. in tit. de ſen. & de his. quæ ipſ. ſeq. in §. viij. in addi. Magna circa fi. in verſi.

258 ad mortẽ facit illud quod. †Argumentũ a cõiter accidentibus validum eſt in iure, vt per Alexan. Iaſo. Deci. & alios qui accumulate ponunt in l. non hoc. C. vnd leg. & per Felyn. in c. quia veriſimile. de præſump. in fi.

EX VERBIS INDICIA.

259 TREPIDATIO, †incõſtãtia, varietas, vox balbutiens, loquella timida pallor, hæc omnia ſi concurrant in perſonam rei, vel aliqua ipſorũ, erit indiciũ ad torturam text. eſt in l. de minore. §. plurimũ. ſupra eo. et ibi Bar. & Mod. q dicit. iudicem debere operari, hæc omnia ſcribi, quod loquẽdo trepide, pauendo, variando, reus reſpondit ad hoc vt poſsit oſtendere ꝙ præcedentibus indicijs preceſsit ad torturam, iſtud idem voluit Bal. in l. presbyteri. in prin. C. de epiſ. & cle. dicens ꝙ trepidatio, mutatio coloris in faciem ſunt ſigna i teſte quod falſum dicat, ſed an exinde poſsit torqueri,

queri, iſtud relinquit arbitrio iudicis: quod eſt ẽt
260 ex mente Bart. hic. † Vt vnum ex iſtis indiciis non ſufficiat ad torturã ſed plura, & talia, quę ex diſpoſitione iuris moueant iudicem, et hoc magis eſt dicendum quia hæc indicia ſunt remota a maleficio, ex quo vnũquodq; de per ſe non debet eſſe ſufficiens ad torturã, vt dixi ſupra in vj. præmiſſo poſt Bar. hic, quod autem hæc omnia deſcribi debeãt in actis. Bar. adducit Inno. in c. quoniã contra, de probat. & Spe. in ti. de teſti. §. nunc tractandum. verſi. hoc autem ſcias. Iſta facere indicium ad torturã ponit Guid. de Suza. in trac. de tormen. col. v. ver. item poterit iudex, & Iaco. de Belui. in practi. crimi. in ti. de quęſtio. col. iiij. qui etiam ponit inter præmiſſa declinationem oculo-
261 rũ verſus terram & rationem reddit. † Quia vacilans teſtis quæſtionatur. l. ſuper ſtatu. C. eod. et Par. de Put. de ſyndi. in verbo viſo de indiciis, & ſeq. verſ. & Are. in tract. maleſi. in verbo quod fama publica. nu. cv. & Brun. in tracta. de indi. col. xij. Hippol. in ſua practi. in verbo diligenter nu. lxxiiij. qui multas quotas adducit in hac mate-
262 ria. † Intellige prædicta procedere quando is qui torquetur habet legitima indicia contra ſe, antequam duceretur ad torturam alias autem ſi reus iniuſte torqueretur indicia ex his non oritẽtur, cum etiam ratificatio non valeret, ita determinat Aug. de Ari. in addi. ad Ang. in d. loco, & eum ſequitur Brun. in d. loco, & Hipp. in d. §. diligenter. nu. lxxv. Sed aduerte quod Bar. aliter videtur ſentire in hac noſtra lege dum vult, quod iudex faciat adducere ad ſe illũ de quo ſuſpicatur, & interroget de circunſtantiis vbi ſtetit illa nocte, cum quo comedit vel cenauit, et ſimilia & tũc ex ſermonibus, ex voce, ex trepidatione, ſeu conſcientia poterit contra eum aliquam præſumptionem habere ex quo Bar. demonſtrat ibi ꝙ iudex recipit eas præſumptiones, & ex illis (ſi ipſi videbitur) procedere poterit ad torturam, & tamen nulla indicia præcedebant, erat ſimplex ſuſpicio contra illum interrogatum, ideo hęc limitatio nõ poteſt adaptari ad caſum Bar. & de ea videbimus
263 infra in verbo confeſsio in tortura. † Intelligę ſecundo prædicta procedere, quando variatio eſſet circa negotium principale, vel circa circunſtantias negotij principalis. alias autem non faceret indicium contra variantem, vtputa, ſi eſſet varius circa locum delicti, vel tempus ipſius delicti, iſta enim variatio noceret. Secus ſi eſſet circa nomen, agnomen, loci originis vel quid aliud ſimile, aut voluit Bar. in l. eos. col. ij. verſic. quæro quæ dicãtur, ſupra de falſ. & Spe. in tit. de teſte. §. j. ver. Item quod eſt varius & verſi. item per aliquod Bald. Imo. in l. his verbis. §. fi. ſupra de hæred. inſtit. Ioan. An. & Inno. in c. fraternitatis de teſti. & Pau. de Caſt. in l. ſi ex falſis. C. de tranſ. & ibi Iaſ. col. fin. qui dicit iſtud eſſe not. in eternum ad practicam in teſte quãdo dicatur varius, quod etiam voluit Tind. in tract. de teſti. in vij. q. iij. q. prin. & Paris de Put. in materia noſtra in trac. de
264 ſynd. in verbo viſo de indiciis in fi. † Intellige præmiſſa, ꝙ varius dicitur is, qui primo dicit vnum poſtea dicit contrarium nullam variationis cauſam aſsignans. Contradicens vero qui primo dixit duo incompatibilia, vt ſi dixit interfuiſſe contractui tali die, & loco, & poſtea dicit tali die, ſe alibi fuiſſe, vacillans autem dicitur, qui dubitando, & tremendo loquitur. item & qui varie loquitur: de vario ponit Bar. in d. l. eos, & de his omnibus dat doctrinam Anto. de But. in c. præterea verſi. ſed dubium, de teſt. cog. & Dec. multos adducit in dicto cap. quoniam contra, nume. lxiij. de prob. intellige etiam prædicta vt dicam infra in ſeq. indicie.

265 † MENDACIVM an faciat indiciũ ad torturam Bar. hic in j. col. dicit, ꝙ ſi repertus fuerit in mendatio. erit maxima præſumptio contra eum per tex. in l. vnius. §. teſtes. ſupra eod. & in c. literas. de pręſum. idem voluit Rom. in conſi.
266 viij. viſo facto, & Bar. in trac. de qõ. † Et ratio eſt, quia mendacium eſt falſa ſignificatio vocis. cum intentione fallendi glo. in l. de ætate, in prin. ſupra de interrog. act. in. §. qui tacuit. gl. dicit ꝙ mendax vĩ velle decipere iudicẽ, ideo punitur l. & debuit. ſupra de infam. & ratione mendacij quis vĩ eſſe in dolo. l. ſeruus. §. ſi perſuaſerit. ff. de dol. & ſequitur hæc Brun. de indic. col. ix. ver. quæro an mendatiũ. Aduerte, quod in hac materia mendacij, et varietatis ipſius rei adducitur in contrariũ dictũ And. de Iſer. in conſt. incip. in dãna, col. x. ver. itẽ nota. qui dicit, ꝙ ſi reus interrogatus a iudice neget, ſeu fateatur, & poſtea dicat
267 contrarium. † licet aſſertio eius dicatur teſtimonium large l. generaliter in fi. C. de non nu. pecu. non torquebitur, quia licet cõtraria dicere, & ponere propter ſalutem. l. nemo. ſupra de excep. l. j. infra de bo. eor. et Matth. de Afflict. in d. conſti. ſi damna. in xiiij. no. in j. q. ſequitur hoc dictũ And. de Iſer. Luc. de Pen. in l. quotiens, col. vij. ver. ſed quid ſi reus tenet contrarium cum Bar. hic, ꝙ ꝓpter contrarietatẽ. torqueatur reus quãuis loquatur ipſe Luc. in reo, cui delatum erat iuramentũ. Par. de Put. in d. trac. de ſynd. in verbo viſo de indiciis relatis his opinionibus dicit magnã eſſe authoritatẽ And. de Iſer. tñ quod vtraq; opinio poſſet ſaluari, vt dicta per Bar. non habeant hoc, ꝙ ex variatione quis torqueatur, & male ad hoc allegatur. Si bene verum eſſet, quod facit pręſumptionem, & ſic ꝙ vterq; dicat non torqueri ipſum reum ob contrarietatem licet præſumptio inſurgat. Sed iſta ſaluatio nõ poteſt ſtare, quia Iſer. in dicto loco dicit ꝙ tantum non eſt torquendus. Sed licite poterit dicere, & contraria ponere ob eius ſalutem, ex quo nulla præſumptio debet oriri ex actu licito. Vnde exiſtimo, ꝙ And. de Iſer. non contradicat Bar. ex alio. Si eorum dicta recte cõſiderentur. Nam habemus eam concluſionem
268 communiter approbatam. † Quod accuſatus de homicidio, poteſt opponere negando ſe commiſiſſe homicidium. & ſi probetur poteſt dicere ſe illud feciſſe ad ſui defenſionem, vt per Bart. in l. cũ de indebito. ſupra de proba. & in auth. contra qui propriã. C. de non nu. pec. & ibi Bald. col. pe. Abb. in c. is qui, in prin, de ſolu. voluit Sozi. in l. nemo prohibetur, in fin. ſupra de excep. qui dicit iſtã eſſe communem opinionem, vt voluit Iaſ. in

l. j. col.

l.j. col.fin.ver.quid in criminalibus.C. de fur.& Deci.in l.nemo ex his,de regu.iur.vnde iſta varietas & contrarietas conceſſa eſt ipſo reo a iure, ex quo pręſumptio nulla eſſe poteſt contra ipſum, nec in caſu iſto loquitur Bar.in l.noſtra & ſecundum hanc concluſionem debet intelligi id quod
269 dicit And.de Iſer.in d.conſt.ne damna. †Ideo diſtinguerem quod aut reus eſt contrarius in his quæ ſpectant ad eius defenſionem, vt contrarietate conſtita & probata poſſet conſequi liberationem vel minorem pœnam, vt ſi primo negaue rat poſtea dicat ad ſui defenſionem feciſſe,vel ſe putaſſe ꝙ eſſet bannitus, & iuſtus eſſet eius error, vel ꝙ eſſet ebrius, vel ꝙ a caſu percuſsit, & ſic de ſimilibus, tunc hoc caſu non tenet præſumptio, quia a iure conceditur, & probatio offeretur. Aut iſte reus eſt contrarius in his quę non ſpectant ad eius defenſionem, vt dicat,in die delicti loquutum eſſe cum Petro, & poſtea dicat eum non vidiſſe, & ſimilia, vel ꝙ dicat tali die fuiſſe Venetiis, & poſtea dicat eo die fuiſſe Mediolani, iſta enim nō reſpiciunt eius defenſionem immediate, ideo faciunt præſumi contra reum, cum iſta ſint in facto incompatibilia, & nulla exinde vtilitas oritur ad beneficium rei, quo caſu eſt credendum ꝙ illa cōtrarietas oriatur,quia veritas aliter ſe habet,& ꝙ incompatibilia non admittantur tenet Sozi. poſt Cuma. in d.l. nemo prohibetur, in fi.ſecus ſi vtilitas daretur reo ob eius cōtrarietatem nam tunc præſumitur,ꝙ dicat
270 pro veritate, vt ſe defendat. † Cum habeat neceſſe probare id,quod dicit aſſerendo feciſſe ad ſui defenſionem,velſimilia.vt not.in l.vt vim.ſupra de iuſt.& iur.& in l.j.C.vnd.vi.& in c.auditis,de pręſum.cum eodem tempore non propoſuerit confeſsionem cum exceptione defenſionis, vt per Abb.in d.c.auditis.& Sozi.in l.non vtiq;.ſupra de excep. & ſic exceptio illa contraria admittitur,quando reus vult eam probare vt loquitur Iſer.ſecus in mendatio, & variatione,de qua loquitur Bar.hic.

271 †NON reſpondens interrogationi habet indicium contra ſe,vt ſi interrogatus ſi ſit reus,nolit iudici reſpondere,indicium eſt ꝙ delinquerit. & ex inde torqueri poterit,vt reſpondeat ita pro indicio dat Iaco.de Beluiſ.in ſua pract. in titu.de qō.col.v.verſicu.ſextum eſt,adducit text.in l.de ætate.§.qui tacuit. ſupra de interrog.actio.ibi,nā qui omnino non reſpondet, contumax eſt. Et ex hoc dicas, ꝙ quando non reſpondens ſit contu-
272 max. † habemus, quod contumacia facit indicium ad torturam. vt per Bald.in l.j.col.v.verſ. ſequitur videre.C.de hæredi.inſtit.& videbimus infra in verbo contumacia. Et aduerte ad ea,
273 quę dicit Bart.in d.§.qui tacuit, in fi. † Quod non reſpondens ad hoc vt dicatur contumax.requiritur ꝙ ſit præſens, & iuſſus reſpondere recuſet abſq; rationabili cauſa.c.ij.de confe.lib.vj.et ideo ſis cautus tu, qui defendis reos, vt poſtquam iudex accepit conſtitutum a reo de plano,ſi ducitur ad torturam inſtruas eum, vt reſpondeat iudici,& replicet ea,quę dixit in conſtituto de plano, ſecundum ꝙ interrogabitur a iudice, & non faciat ea,quæ ſunt in ore ruſticorum. Si quando interrogantur ad torturam quid ſciant de tali re, ipſi reſpondent dixiſſe, interrogati quid dixerint,reſpondent eſſe ſcriptum, nec aliud reſponſum volunt dare, ex quo ſi indicia erunt leuia poterunt optime torqueri, vſque quo reſpondeāt iudici, & iſtud obleuitatem præſentatorum, & inſtructionem malam, quam habuerunt a carceratis, contingit bis mihi in his menſibus elapſis, & rei fuerunt optime torti. Confeſsio an & quādo faciat indicium dixi ſupra in parte penſamenti poſt delictum.

274 †TACITVRNITAS domeſtici facit indicium ad torturam,vt puta Marito interfecto & exiſtente in domo vxor taceat per aliquot dies,nam ex taciturnitate præſumitur conſcia delicti,& particeps ita Bal.in l. excipiuntur. ſupra ad Sylla.qui ſimpliciter dicit hoc nulla data diſtinctione,an perſona ſit honeſta, vel non, iſtud idem voluit Rom. ibi in fin. & Pari. de Pute.de ſyndi,in verbo tortura lo primo. col.iij.ſequitur hanc concluſionem, & dicit in facto contingiſſe, ꝙ quædam mulier diuturnitate de morte viri qui non reperiebatur, quæ quadam die clamauit plorando dicens reperiiſſe virum mortuum in ſtabulo iam fetentem, accurerunt vicini, & capta muliere, & torta, confeſſa eſt interfici feciſſe maritum, ꝙ etiam voluit in eo. trac. in verbo mandauit,col.vij.verſicu.an ſi reperiatur, & Aug. in addi.ad Angel.in tracta. maleficio. colum.xx.in ver.tu autem in hoc materia adde de iſta qō. quā poſuit Ioan.Andr.nu.liij.in verbo fama publica, & Hipp.in prat.in.§.expedita,in fi.dicit quod nō habet hanc doctrinam pro expedita per ea quæ dixit in.§.diligenter,nume.cl.in eo qui ſe ingerit perquirendo malefactorem. & qui ſolicitat. Sed aduertite ꝙ illa diſpoſitio non tollit hanc concluſionem, nam hæ duæ concluſiones habent extremitatem in ſe,quod in hoc caſu nil dicit domeſticus & tacet per multum tempus in alio autem multum ſolicitat,vt dicam infra in ſequenti indicio. ex quo iſtæ duæ extremitates nil dicere, & multum dicere generant ſuſpicionem & indiciū contra agentem,vel tacentem. Sed ſi ſeruetur in his cauſa media non erit ſuſpicio,vt ſi domeſticus denuntiet mortem domeſtici ſtatim & non ſolicitet. Si ad eum non ſpectat res,& hoc modo non erit ſuſpicio contra ipſum vt infra.

275 †SOLICITANS, multum petens, ꝙ inquiratur,cum res ad eum non pertineat dici debet ſuſpectus,& habet indicium contra ſe,vt vult Par.de Put.in tracta.ſyndic. in verbo tortura in fine dicens, ꝙ indicium aliquando ſumitur contra aliquem, qui primo dicit occiſum inueniſſe, & contra aliquem, qui primo dicitur vidiſſe homicidium & contra aliquem qui valde ſolicitat in curia, ꝙ de maleficio inquirat, de quo ad eum nihil ſpectat, & ꝙ vidit bis occurriſſe de quodam, qui dixit inueniſſe occiſum, & hoc curiæ nūciauerat,& ipſe occiderat.Quod ſequitur Hip. in prac.in.§. diligenter nu.cl.& addit rationem.

276 †Quia qui ſe ingerit ſuſpectus eſt l. vnius.§. ſeruo qui vltro.ſupra hoc tit.& in l. quæ omnia.

ſupra

ſupra de procu. cum alijs. Nec ſunt multi anni, q̃ cum fuiſſet captus quidam pro furto, quia reperta fuerunt quædam bona furto ſubtraxiſſe, & vendidiſſe, quidam eius ſocius de quo nil habebatur veniebat ad officiũ maleficiorum aſsidue & importune ſolicitabat pro ſocio carcerato, & eo modo vt venerit in ſuſpicionem, cur hæc ageret, & ob id captus fuit, & poſitus ad torturam confeſſus eſt ſe fuiſſe ſocium ad furta, & fuit cauſa, q̃ alter ſocius qui negabat. ad tormenta contemnebat, confeſſus eſt, & ambo vidi ſuſpenſos, vnde iudex in his debet eſſe multum circunſpectus.

EX FACTO INDICIA.

277 278 AVGA an faciat † indicium? ſciendum eſt, quod fuga. † Multipliciter conſideratur. vno modo vt per eam oriatur delictum, & probata fuga probatũ ſit delictum, vt in l. deſertorem. infra de re mili. & in l. quis ſit fugitiuus. ſupra de ædil. edic. & in tit. de ſer. fugi. & monachus fugiens ex monaſterio probatur apoſtata. c. fi. de regular. c. ti. de renunt. & captus fugiens in bello iuſto peccat. ca. iuriſgentium. j. diſtin. Alia eſt fuga, quę facit ſuſpicionem, & illa probata oritur delictum in l. impuberibus. ſupra de ſuſpe. tu. Alia eſt fuga vt in caſu noſtro, vt ſi quis poſt homicidium aufugiat a ciuitate, vel loco, in quo delictum eſt commiſſum. Bar. in l. lege Cornel. ſupra ad Syllan. dicit q̃ oritur indicium ſeu ſemiplena probatio, idem Bart. in l. admonendi. ſupra de iureiur. dicit q̃ oritur præſumptio. Doct. cõmuniter poſt ipſum dicunt in d. l. admonendi, q̃ oritur indicium ex fuga, & cano. communiter in c. nullus. de præſump. & ibi Fely. late. Sed an oriatur indicium ſufficiens ad torturam Iaſ. in d. l. admonendi, nu. clxix dicit oriri indicium ſufficiens ad torturam, per ea, quæ dicit Barto. in hac l. noſtra. & Bald. in l. cum probatio. ſupra de proba. in lectu. antiq. Oldr. et Ioan. And. poſt ipſum in addi. ad Spec. in tit. de præſumpt. in addi. magna circa finem dicunt indicium oriri ad torturã arg. text. in l. iij. §. de is qui. ſupra ad Syl. Et dicunt ibi q̃ ita ſeruatur, & Iaſ. dicit q̃ iſta eſt cõis opi. contrarium tenet Iac. de Belui. in authẽ. de exhib. re. in. §. ſi vero, & Gandi. in trac. malefi. in ti. de quæſtio. in ea. q. quæ debent præcedere, vt quis torqueatur. & Guid. de Suza. in tracta. de qõ. in rubr. qual. rei ſubijci. tormen. mouetur Iaco. de Beluiſ. ex eo quoniam lex ad hoc vt procedatur ad torturam vult plura argumenta, plures ſuſpiciones, & ſic plura indicia dari l. j. in prin. hoc titu. l. milites. C. eod. & hanc opin. dicit de iure veriorẽ Curt. in d. l. admonẽdi, nu. cxxxj. per dicta Guid. & Gand. qui in lib. meo contrarium dicunt. Sed aduerte q̃ etiam Barto. in hac l. noſtra ſenſit hoc. quia coniunxit fugam cum alijs indicijs. & ſic oſtendit non eſſe indicium ſufficiens de per ſe ad torturam. Item ex alio quia iſtud indicium eſt a remotis ideo de per ſe non eſt ſufficiens ad torturam vt Bart. in hac l. & Saly. in l. fi. C. eo. & dixi ſupra in vj. præmiſſo. Item ex alio, quia iudex volens procedere ad torturam debet formare in-
279 quiſitionem. † Quę inquiſitio habere debet famam præcedentem alias non valeret. Ang. in l. ſi vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. Cano. in c. qualiter & quando de accuſa. Ang. in tracta. malefic. in verbo fama publica, & Rapha. Fulg. conſil. cvij. ſuper eo. formata inquiſitione ſuper fama quę cauſam habeat ab ipſa fuga, ſi vltra famam probata ſit fuga, hoc modo erit indicium ſufficiens ad torturam, quia erit fama, & fuga probata vt in præcedenti indicio & hoc modo poterit ſtare vtraq; opinio q̃ fuga ſit ſola pro indicio & cauſa & habeat famã adiacentem. & his concurrentibus procedi poſsit ad torturam, & ita ſe habet practica communis. Et aduertendum eſt ad illud q̃ dicit Ioan. And. in add. ad Spec. in d. titu. de præſum. q̃ eius quęſtio eſt ſuper famulo, qui aufugit a domino conquerenti de ſubtractione bonorũ, nam tunc penes fugam eſt qualitas perſonæ: quia famulus, qui habet inditium furis, vt dicam infra in indic.
280 furti. † Intellige fugam eo magis indicium facere quando quis aufugit per loca inuia, & nõ ſolita. ita not. Ioan. de Plat. in l. ij. & ibi tex. C. de
281 curſ. publi. lib. x. † Hæc concluſio reſtringitur, vt fuga non faciat indicium, quando poſt accuſationem inſtitutam, & poſt inquiſitionem ipſe inculpatus fugam arripuit vt per Barto. in l. j. C. de bon. eo. & per Roma. & alios in d. l. lege Cornel. ſupra ad Syllan. & per Doct. communiter in d. l.
282 admonendi. † Iſtud q̃ non detur indicium poſt accuſationem & inquiſitionem ex fuga. extenditur in eo caſu, in quo quis habet ſuſpicionem de accuſatione, & inquiſitione vt eo tunc liceat illi aufugere. vt per Rom. in d. l. lege Cornelia, & per
283 Decium in conſi. ccxxxiiij. in effectu. † Extenditur & hoc, vt ſi quando aliquis aufugerit, & reuerſus dicat ex ſuſpicione aufugiſſe, et iuret, q̃ per tale iuramentum remoueatur omnis imputatio fugę ex doctrina Cy. in fi. i l. fi. C. de requi. re. & ex dicto Frã. Bru. in tracta. de indic. col. v. ita decidit Hippo. & dicit ſingulare in ſua pract. in §. diligenter. col. iiij. & hoc modo ſi erimus poſt accuſationem ſeu inquiſitionem fuga non faciet indicium, ſi antea, eodem modo non faciet indicium, quando reus iurauerit ſe habuiſſe ſuſpicionem, ne accuſaretur, & q̃ non cauſa delicti aufugit. Aduerte q̃ Cyn. nil dicit in l. fi. ſed eſt in l. j. & iuramentum de quo loquitur Cy. in l. j. non eſt iuramentum excuſationis per quod poſsit tolli indicium ſeu præſumptio fugæ quia criminalia non dirimuntur iuramento, no. Doc. in d. l. admonendi, & dixi ſupra in prin. Sed iuramentum de quo loquitur Cyn. eſt iuramentum purgationis & tale iuramentum purgationis datur reo quotiens non habet contra ſe præſumptionem, aut indicium, ſed tantummodo ob imputationem delicti eſt diffamatus apud bonos, & probos viros. & ſuper illa imputatione non eſt
284 aliqua probatio. † Nam hoc caſu vt ſe expurget ab illa infamia facti, defertur iuramentum, quod appellatur iuramentum purgationis. Et de hoc iuramento loquitur Cyn. in d. l. j. & Bart. in l. maritus, in fin. hoc tit. & Cano. præcipue Ioan. de Ana. in c. excommunicamus. de hæret. & dixi ſupra

pra in princi. huius l. propter quod non debet intelligi, vt per iuramentū tollatur fuga, quia nullo casu fuga opetaretur contra reū, quod est absonū.

285 † Limita secundo, vt si quis aufugisset ex loco ob causam rationabilem, puta ratione partialitatis, vel factionis existentis in ciuitate, vel quia locus non esset sibi securus. vel quia officialis esset valde crudelis, vel similibus ex causis. Tunc ex fuga nulla causatur. suspicio, quia ex quo inculpatus de homicidio, seu delicto ibi secure, & ture stare non possit, sibi fuga imputari non potest. c. accedens. el. j. extra vt lit. non contestę. ita deciditur per Bald. in l. in bonæfidei. C. de iureiur. in pen. col. alle. cle. pastoralis. de sen. & re iudi. glo. in c. statutum. §. j. de rescript. lib. vj. ex quo si iusta causa fugiendi, & iniusta posset considerari, præsumendum est potius iustam causam adesse. l. meri-

286 to. supra pro socio. † Limita tertio in eo, qui anfugit a familia potestatis, & citatus post venit statim, & redijt ad potestatem. Tūc fuga nullam facit suspitionē vt est tex. in l. quis sit fugitiuus. §. j. & ibi Bar. supra de ædil. edic. & per eundē Bar. in l. aut facta. §. tempus, col. j. infra de pœn. & per Bald. in l. j. in iiij. col. C. de ędil. actio. & in l. j. C.

287 de ser. fug. volens. † quod si statutū puniat fugiētes carceribus, non includit eos qui exierunt animo redeundi, & statim redierunt, dummodo cito reuertantur, secus si non tam cito, vt per Bal. ibi, & tex. in c. vulgaris. §. diuortium. de pœ. dist. j. & in c. pręsenti. de præben. in sexto.

288 † FVGA officialis, dum syndicatur inducit plenam probationem; quia habetur pro confesso, vt per Bart. in l. consiliarios. C. de offi. assess. & in l. lege Cornelia. supra ad Sylla. Imo. & Felyn. in c. nullus. col. j. versi. fallit primo, de præsump. vbi multa adducit, & per Iason. in l. admonendi, nume. clxxvij. vbi insistit in demonstrando, q tex. in d. l. consiliarios, nō probat intentionem Bar. & alij Moder. post ipsum, & hoc secundum eum locum habet in ciuilibus. Sed in criminalibus dicit Iason. ibi q talis fuga facit indicium ad torturam per dictum Ang. post. gloss. in. §. oportet, in authen. vt iud. sine quo. suff. col. ij. qui dicit q per fugam reditus est suspectus, vt no. glo. in l. bonæfidei. C. de iureiur. adeo q potest ad torturā peruenire, vt per tex. in. §. super hoc, in authē. de colla. istud dictum sequitur Rip. ibi nu. clxxv.

289 † FVGATVS cum clamore, seu rumore a loco maleficij habet indicium contra se l. itaque. supra ad l. Aquil. facit text. & quæ ibi not. in c. si perfodiens, de homic. ita pro indicio dat Brun. in tract. de indi. col. xij. versi. aliud erit inditium ad delictum. alle. Barto. hic. & in l. de minore. §. plurimum hoc tit. qui nil dicit de hoc. Sed facit illud quod vult And. de Iser. in consti. de viol. muli. in

290 prin. qui dicit. † Quod vociferatio, & aclamatio in muliere quæ dicitur vim passa, facit indiciū, & etiam fuga prope domum. & Iaco. de Belui. in pract. in tit. de quæstio. col. ix. in prin. dicit q visus fugere a loco maleficij, habet indicium contra

291 se, ea ratione. † Quia fuga accusat fugientē. vt ī auth. de exhiben. & intro. rei. §. si vero, & in auth. de sanctiss. episco. §. si quis autē ad ordinationem.

292 † FVGIENS cum gladio euaginato, & reperto mortuo in loco, a quo aufugit. habet inditium ad torturam contra se, quia est homicidium manifestum ita Bart. in l. fur est manifestus. supra de furt. Quem locum Bart. vt faciat indicium ad torturam adducit Ange. in tracta. malefi. in verbo fama publica col. vj. versi. quęro an vnum indiciū in prin. & dicam infra. & pro tali indicio ponit Gandi. in tit. de præs. & indi. indub. in fin. Ex hoc dico, q Abb. in c. tertio loco col. fi. male sensit dum vult, q ex isto solo indicio homicidium sit probatum per dictum Barto. in d. l. fur. & Are. in d. c. tertio loco. col. fin. improbat dictum Abb. dicens, q rerum est ex mente Bart. maleficium probari præsumptiue per tex. in l. iij. §. interdum. supra de his qui deiece. vel effu. Quem sic intelligit glos. in l. j. §. fin. supra de proba. inducendo vt ibi, subdens q tutior videtur cōis opin. q ad minus requiratur alia qualitas, videlicet q gladius esset sanguinolentus, cum etiam tex. in l. fi. C. de prob. requirat indicium indubitatum, de quo non dicit Bart. nec videtur esse tale, nisi concurrant inimicitia, minæ vel alia, quia posset esse q aliquis euaginauit gladium videns alium insultari, timens forte de se ipso: vnde hęc probatio est equiuoca, fatetur tamen q istud est vrgens indicium ad torturam adducens multa ex indiciis infra positis. de quibus videbimus & sensit hoc Angel. in l. ij. C. de quæstio.

293 † CONTVMACIA an faciat indicium, vt si quis citatus secundū q hodie per totam fere Italiam seruatur, existens contumax bannitur ad inquirendum cui datur biennium ex lege dominij nostri ad purgandum contumaciam, & se præsentandum, si præsentauerit se, vel q infra illud tempus fuit captus, an ex eo solo quod fuit contumax, possit torqueri. Hipp. in sua pract. in §. diligenter, nu. cxxxvj. tenet q facit indicium ad tortura per doctrinam Bal. in l. j. col. v. versi. sequitur videre. C. de hære. insti. & Brun. in trac. de indi. col. mihi xxvij. versic. addo alium notabilem casum. idem vult Alciat. in tit. de præsump. in reg. iij. præsumpti. xxij. in fi. dicens q sine alio indicio ille contumax poterit torqueri ar. l. milites. C. de quæsti. & l. j. & ij. supra de requir. rei. Iaco. de Belviss. in prac. in tit. de crim. remiss. in prin. dicit q criminosus remissus est talis bannitus audietur plene super crimine, & bonis si infra annum venerit, post annū super crimine duntaxat, & ex sua fuga orta est violenta præsumptio contra ipsum, ex quo est carcerandus, etiam q alias pro crimine illo carcerari non debuit. Item onus probandi innocentiam inducitur contra eum. Et ex tali fuga poterit quæstionari, cum sit suspectus. Aduerte q Bald. in d. l. j. simpliciter non dicit, q contumax possit torqueri. Sed q ex qualitate personæ poterit subijci tormentis. Ideo conclusio supra facta non habet fundamentum indistincte ex dicto Bal. & dura est decisio ita generalis. nam si quis absens principio ex causa legitima, vel ex causa necessaria pœnitus ignorans q contra ipsum procedatur, si bannitur, vt multotiens euenit, & sit persona bonæ qualitatis. iniquū esset q contra ipsum

esset

esset indicium ad torturam, ideo secundum Bal. est considerandaqualitas personæ, & modus absentiæ ex mente Iac.de Bel. Ideo distinguerem in hoc casu, ꝙ aut talis bannitus aufugit post delictum, siue ante inquisitionem, siue post. Et hoc casu si fuerit bannitus, fuga & contumacia insimul generant præsumptionem grauem contra eum, ex qua poterit torqueri. & ita procedat ꝙ dicit Iacob. de Belui. ꝙ ex tali absentia, & fuga possit quæstionari, & habeat onus probandi innocentiam, & hoc quando fuit remissus, siue sponte venerit, siue captus fuerit infra tempus datum ad se præsentandum. Aut iste non aufugit, sed post delictum ex aliqua legitima causa contulit se ad aliã ciuitatem, vt quia haberet ibi domicilium, vt in scholaribus. qui recedunt a studio & conferunt se in suas patrias. & illis absentibus iudex procedit citando in valuis, & ad domum suæ solitæ habitationis, & tunc si iste absens potuit habere verisimiliter ignorantiam de his, quæ gerebantur, & sit persona bonę conditionis, in qua non possit considerari ꝙ per malitiam se absentauerit, & fuerit bannitus. Tunc dicerem, non esse indicium ad torturam contra eum ex tali contumacia sola, & ita intelligerem qualitatem personæ consideratam per Bal. in d.l.j. Aut hic absens potuit scire verisimiliter se esse citatum, & ꝙ procedatur contra eum, nec curauit comparere. sed ex contumacia fuit bannitus & hoc casu dicerem oriri indicium ad torturam. Cum ex culpa sua id processerit. & ideo si se sponte præsentauerit, vel infra tempus ad purgandam contumaciam fuerit captus, ꝙ isto in casu ex sola contumacia possit quæstionari et ita procedat, quod supra dictum est ex opinione Alcia. Brun. & Hippo.

294 †PROHIBENS ne quis capiatur habet indicium contra se, vt si quis prohibuerit ne delinquens, vel imputatus caperetur, vel duceretur ad iudicem. Ex eo enim videtur conscius criminis, & ꝙ in delicto illo dolum cõmiserit arg. l.fi. supra de custo. & exhi. reo. & in l.j. in prin. supra de eo per quem fac. erit. l. eos. C. de fur. & ꝙ indicio tradit Guid. de Suza. in tit. de præsum. & indi. dubit. col. pen. ver. quartum indicium & Bonifa. de Vital. in tract. malefic. in titu. de indi. in prin. dicens, ꝙ si procurasti, ꝙ quis fugeret, vel euadaret, vel non permisisti eum capi & ad potestatem duci, tunc oritur indicium, arg. l.ij. §. ij. supra de crim. pecul.

295 †PROPE mortuum cum coltello habet indicium contra se, ex quo poterit torqueri, ita dicit Ang. in verbo fama publica in iiij. col. in vers. quæro an vnũ indiciũ in prin. alle. Bar. in l. fur manifestus. supra de fur. in prin. Sed Bar. loquitur de indicio, de quo supra ideo melius facit id quod dicit Bar. hic in vers. sed quæro vtrum, in fin. dum
296 dicit, vel captus ibi. † Et sic repertus in loco delicti habet indiciũ ad torturam, quia est indiciũ propinquum, vt per Bar. hic et dicã infra & ꝙ sit indiciũ propinquum dixi supra in vj. præmisso.

297 †GLADIVM sanguinolentum habens exiens domum, in qua reperitur homo mortuus, facit indicium ad torturam arg. l. fi. supra de re. insti. ita determinat Bal. in d.l.fi. per locum a communiter accidentibus per no. in l. neq; natales. C. de proba. quod est vt cõiter contingat hoc, quod exiens eo modo domum interficiat aliquem non tñ concludit necessario, quia posset esse, ꝙ alter hominem interfecisset, non aũt is qui exiit cũ gladio. istud idem voluit Imo. ibi col fin. & Ioan. And. in tit. de proba. §. fin. in vers. xiij. in addi. ad Spe. volens etiam ꝙ si concurrerent alia indicia cum prædicto ꝙ nihilominus est torquendus, nõ condemnandus. Et idem voluit Guid. de Suza. in tit. de præsum. & indi. indub. col. v. vers. sextum indicium. Et clarius ꝙ de per se non probet, sed alia requirantur in titu. de præsum. & indi. dub. col. fi. vers. ponitur septimum. Et hoc indicium facere ad torturam determinat Are. in c. iij. loco col. fi. de proba.

298 †MORTVVS prope domum alicuius inuentus facit aliquam præsumptionem contra dominum domus, voluit Barto. in l. ædiles. supra de via pub. Rom. in l.j. §. si quis in villa, in princ. ff. ad S.C. Syllan. dicit ꝙ dubitabilis est hæc decisio Barto. quam saluat, & veram esse dicit si ille, cuius est domus, alias consuetus esset facere homicidium, arg. eius quod no. in l. in ciuile. C. de fur. in gl. Aduerte, ꝙ puto Bar. in d.l. ædiles, sensisse, ꝙ faciat præsumptionem nõ habilem ad torturã. Sed dicit aliquam, vt de per se non sufficiat ad quæstionem. Sed bene vt per eam possit iudex procedere, & inquirere contra dominum domus, vt in teste, qui alias non debebat examinari, qui facit aliquam præsumptionem, per quam iudex inquirit, vt not. Saly. in l. seruos. C. de testi. Et dicam infra in vers. testis. qui non debebat examinari. Hoc aũt puto verum, vt si dominus domus solitus sit homicidia committere, vt sit indicium ad torturam, vt voluit Alexã. in d.l. ædiles, post Ro. istud eo magis putarem vrgere, si dominus domus esset inimicus defuncti, vel ꝙ minæ præcessissent, vel ꝙ esset aliquod aliud simile indicium iunctũ cum prædicto, ꝙ sit repertus mortuus ante domum, & aliquo existente habebit indicium habile ad torturam.

299 †MORTVVS in domo facit indicium contra existentes in ea, vt præsumatur interfectus ab his, qui in ea erant, & ex eo poterunt torqueri, non autem condemnari; quia posset esse qđ aliquis alius ibi eum portasset, seu interfecisset, ita determinat Dy. per illum text. in l.j. §. si quis in villa. supra ad Syllan. & Rom. ibi, qui sequitur. Dy. & etiam Moder. ibi idem tenent, argu. tex. in l.j. §. fi. supra de exerc. & in l.j. in fi. supra de his qui deiec. per quæ iura idem voluit Par. de Put. in tract. de synd. circa fi. in verb. mandauit. col. v. vers. si reperiatur corpus, & Ang. in trac. malefi. in verb. fama publica nu. liij.

300 †INVENTVS in loco delicti habet indicium contra se l.j. §. quid ergo. & §. hoc autem
301 supra ad Syllan. † Idẽ est, si reperiatur in loco propinquo, videtur ex eo ac si reperiretur in loco ipso ar. l. ædiles, in prin. supra de vi pub. & l. pen. §. j. supra de flumi. & l. fi. §. si quis. supra de mu. & ho. et l. si locus. §. cum via, supra quẽad. ser.

ammit.

ammit.& c. ſi ciuitas, de ſent.excom. lib.vj.ita pro indicio tradit Paris de Put.in tract.de ſyndi. in ver.ſi quis eſt inuẽtus.intelligens, qñ eſt nimis propinquus,vt quaſi contiguus videatur.cap.j.de conſec.lib.vj.Indicium hoc,vt dixi in præced.putarem de per ſe non habile ad torturam, niſi repertus ſit cum armis, vt verificetur id quod dicit Bar.hic, dum vult indicium propinquum eſſe ſi captus eſt ibi, & dicitur ꝙ eſt propter hęc vt dici ſupra in ver.prope mortuum, vel quod cum iſta inuentione concurreret aliquod aliud indicium, vt ſupra proxime. Hanc autem inuentionem id operari exiſtimarem vt iudex poſſet inquirere, & ad capturam procedere, cum quælibet ſuſpicio ſit ſufficiens ad capturam, ſeu inquiſitionem, vt dixi ſupra in notab.

302 † VISVS admenare gladium, ſeu vibrare, licet non fuerit viſus percutere,& reperiatur homo interfectus, erit indicium ad torturam, quia propinquum eſt delicto, ita vult Ioan. And.in addi.ad Spec.in tit.de proba.in.§.iij.ver.xiij.dicẽs, quod,& ſi concurrerent aliqua alia, nihilominus procedi debeat ad torturam non tamen ad condemnationem contra opin. Thom. de Piper. in trac.de fam.de quo etiam facit mentionem Ang. in trac.maleſi.in verb.fama publica col.vj.verſ. quæro an vnum indicium,prin.

303 † PROHIBERE potens ſi non prohibuit, habet indicium contra ſe, puta ſi delictum eſt cõmiſſum in conſpectu alicuius qui armatus erat.et ſine periculo eius vitæ impedire poterat,ne homicidium committeretur,& non interpoſuit ſe,indicatus eſt ꝙ ſit particeps & ſocius facinoris.Nam carere culpa eius criminis non videris. l. culpa.

304 infra de regu.iur.c.j.de offic. delega. † Et ſi potuit prohibere, & hominem a morte liberare, & non liberauit,occidiſſe videtur.l.ſcientiam,in prin.ſupra ad l. Aquil.& l.in omnibus,& l.in delictis.ſupra de noxa.& l.iij.§.is cui.ſupra ad leg. Corne.de ſicar.nec carere videtur ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.cap.ſicut dignum & c. quanto de ſent. excom.& l.ij.C.de commer.merca. ita pro indicio ponit Gandin.in titu.de præſump.& indic.dubit. col.fin.ver.nonum poteſt. Et Ioan. igne.in l.j.§. ſi quis in villa nume. viij. ſupra ad Syllan.

305 † Aduerte ꝙ præcedens indicium videtur eſſe dubium,ſi quando nulla alia coniectura concurrat niſi hoc ꝙ fuerit præſens,& non prohibuerit, cum de iure ciuili quis non tenetur obuiare delicto per gloſſ.in d.l.culpa, & per Bart. in l.j.§.ſed in eos.ſupra ad Syllan.& l.metum.§.ſed licet.ſupra quod met.cau. per illum text. vbi quis licite accipit pecuniam,vt alium defendat, & ſic licite accipit pecuniam pro defendendo, & licite poteſt negare defenſionem.idem voluit Bald.& Angel. ibi,& Saly.in l.quiſquis.C.ad l.Iul.maie.& Iaſ. in l.vt vim.ſupra de iuſti.& iur.col.penul. Et ibi Claud.nu.clxviij. qui multos adducunt tenentes hanc opin. quam dicit communem. Dec. in c.j. col.iij.nu.vij.de offi.deleg.& in d.l.culpa caret.

Si itaq; non tenetur quis alium defendere regulariter & nullam culpam incurrit,non eſt dicendum ꝙ ex eo ꝙ non defendit, habeat indicium contra ſe;quia lege permittente factum non eſt punibile l.Gracchus.C.de adult.& l.nemo damnũ, infra de regu.iur. Et ſic non indicium, nec ſuſpicio oriri debet ex hoc, niſi aliquod aliud adiungeretur, vt puta, ſi poſt delictum fecit ſe ſocium cum delinquente. Nam tunc bene erit indicium participationis vt dixi.ſupra in verb.aſsiſtentia.

Item prędicta non procedere in caſibus,in quibus quis tenetur defendere, vt in crimine parricidij, & in alio, qui ſubditus eſt aliqua ratione, ex qua defenſionem præſtare obligatus eſt, vt per Dec.in d.c.j.& Clau.in d.l.vt vim, quod etiam extendunt in clerico, vt laicus teneatur eum defendere.

306 † PAX ſeu tranſactio de crimine an faciat indicium,puto in hoc articulo non eſſe difficultatem,ꝙ ſecundum diſtinctionem traditam in l.trã ſigere.C.de tranſac.vt ſecuta pace vel tranſactione non oriatur indicium.Nam aut quis tranſigit, aut paciſcitur in caſu conceſſo a iure,vt in crimine,in quo ingeritur pœna ſanguinis, & tunc quia illud ius permittit, non dicitur crimen confiteri, vt per Bar.Bal.Alber. & alios in d.l.tranſigere. & Alex.ibi in prin.qui dicit, ꝙ reus tranſigens in caſu conceſſo non videtur confiteri crimen.de quo eſt accuſatus, ex quo lege permittente tranſegit vt in d.l.& in l.j.infra de bon.eor.& ſic cum tranſactio ſit conceſſa, non oritur confeſsio, nec ſucceſsiue indicium quod eſt eius pars,cum remoto genere ſit remota quælibet eius ſpecies, vt dixi ſupra in verbo confeſsio coram iudice penitus incompetente. Aut tranſactio ſeu pactum eſt factum in caſu, in quo non ingeritur pœna ſanguinis, vel quod a iure non conceditur, vt in adulterio,& tunc tranſigens intelligitur tacite confiteri,& hoc modo intelligitur.l.quoniam.ſupra de his qui no.infa.Et no. Bar.Bal.Iaſ.& alii omnes in d.l. tranſigere. Dantur autem in hoc caſu multæ cautelæ,per quas tranſigens non dicatur cõfiteri delictũ vt per Iaſ.in d.l.tranſigere in fi.Et per Bru.in trac. de indic.col.xj. & Hippo.

307 in.§.deligenter,in prac.nu.clxxviij. † Sed difficultas eſt,ſi pax, ſeu tranſactio fuit tractata per communes amicos,& nõ fuit concluſa,an oriatur indicium vt ſi illi tractantes pacem fuerint adducti in teſtes dicerem vt ſupra ꝙ in caſu licito non oriatur indicium,quia ſit cõcluſio pacis nõ prędicat,multo minus & eius tractatus. Aut ſumus in caſu in quo licet tranſigere,& tunc per tractatum factum oriatur indicium contra ipſum reum, quia ſi plena confeſsio oritur ex concluſione.Indicium oriri debet ex ipſo tractatu.

308 † PETITIO veniæ an faciat indicium gl.in c.exhibita.de homic.in fin.ſenſit,ꝙ petens veniam non fateatur delictum. Ioan. Andr. Hoſt. But.Card. Abb.& Ioan. de An. ibi diſtinguntꝙ aut quis petit veniam ſollenniter,& indicio, & tunc videtur confiteri delictum,ita procedat tex. in c.venerabiles.de elec.& in l.decem, ſupra de verb.obli. Aut quis petit veniam extra iudiciũ,et tunc non fatetur,eodem modo ſi ex humilitate & benignitate petatur, Hoc idem voluit Roma.

in l.j.

in l.j.in princi. ſupra de no. ope.nun.in ij.not.& Cęp.in conſi.xxj.ego Bartholamęus,col.iiij.ver. ſed plus dico nu.x. Sed aduerte ꝙ glo.in d.cap: exibita,iuncto tex.non probat illud ad quod allegatur,ibi enim text.non erat culpabilis ille clericus de morte puniri,cum non percuſsiſſet eum,ſed ex negligentia,& imperitia mortuus fuerat & petierat veniam a patre pueri,vt eius dolor mitigaretur,& ſi ex facto conſtabat ꝙ veniæ petitio non poterat continere criminis confeſsionem gloſſ.in verb.poſtulauit a qua Doct. ſumunt argumentum non loquitur de petitione veniæ ſed loquitur de diſpenſatione petita a ſummo Pontefice quãuis lę ſam non haberet conſcientiam, & ſic ibi non erat venię petitio aliqua. In hoc caſu diſtinguerem
309 in omnibus vt ſupra dixi de pace perita. †Cautelam tamen eſt ſecundum Alber.& Ioã. de Ana. in d.c.exhibita, quod dicatur nõ puto hoc feciſſe, ſed ſi in aliquo læſi peto veniam.

310 †NEGLIGENS in puniendo habet indicium contra ſe vt ſi iudex, vel alter cui ſpectat cognitio vel executio neglexerit punire delinquentes habet indicium participationis ad delictũ ita pro indicio ponitur p Iac.But. in ſua prac.col.v. verſic. nonum eſt, dicens ꝙ iſtud tangit dominos temporales l.vnica.C.de pri.car.

EX PROCESSV, ET TESTIBVS INDICIA.

311 FAMA an faciat †indicium ad
312 torturam Doct.diuerſa ſentiũt,et pro eius cognitione. †Sciendũ eſt famã multa requirere ad hoc vt dicatur probari. Primo ꝙ teſtis dicendo famam eſt deponat audiuiſſe a pluribus,& nominet particulariter aliquas perſonas,ex his a quibus audiuit etiam ſi de hoc non fuerit interrogatus,not.Innoc.in c.qualiter & quando,el ij.de accu.Bar.ſenſit.in l.de minore.§.plurimum hoc ti. Abb.in c.cum cauſam,de teſti. Secundo requiritur, ꝙ ille talis teſtis dicat audiuiſſe a maiori parte populi ſeu caſtri vel villæ,quo in loco delictum eſt commiſſum, ita Bart. in d.§.plurimũ.Bald.in rub.C.de probat.& Ang. in l.quid ergo.§.quantũ,ſupra de his qui not.infa. Tertio requiritur ꝙ teſtis exprimat aliquã cãm, propter quam fama ita ſit orta, vt puta ex inimicitia,ex minis,ex iniuria,vel alia cõſimili cauſa. Barto.in d.§.plurium. Saly. in l.ea quidem.C.de accu. Abb.& alij omnes in cap.veniens de teſti.

313 †Fama hoc modo probata non facit ſemiplenã probationẽ in cauſa criminali,gl.Bald.But. Imo. & alij.in d.ca.veniens.de teſtib.& Dec. ibi dicit hanc eſſe communem. Sed an faciat indicium ex mente Doc.Bar.videtur ſe non firmare in d.§.plurimum circa finem dicens debere conſiderari illa indicia, & illas pręſumptiones, ex quibus fama traxit originem,qualiter vigeant,& ſecundũ qualitatem traditam dicemus famam facere,vel non facere ſemiplenã probationem vel indicium. Et ſic ex eius verbis Doc.dicunt firmam concluſionem non dari. Vnde Bald.in l.milites, colũ.j.C. eo.& Cyn.in l.fin.eo. tit.& Bal.& Imol.in l.fin. ſupra de hęre.inſti. et omnes alijs,quos refert Iaſ. in l.admonendi,nu.cclj.dicunt famam non facere indicium,ꝙ iſta eſt communis. Circa hunc articulũ dico ꝙ fama, ſi habuerit cauſam expreſſam. Et aliqua requiſita vt ſupra faciet indicium, ſed non habile ad torturam. Cum ſit indicium remotum a maleficio, vt dixi ſupra in vj.præmiſ. Si vero vltra famam eo modo quo ſupra deductam, fuerint etiam probatæ qualitates,& cauſa,ex quibus orta ſit fama, Tunc erit indicium ad torturã. Et facit etiam ſecundũ prbationes vrgentes ſemiplenam probationem,exemplum,duo teſtes depoſuerunt, ꝙ Sempronius interfecit Caiũ,& ꝙ iſtud ſciunt,quia fama eſt,Sempronium interfeciſſe,& cauſam reddunt dicentes, tale homicidium fuiſſe factum propter inimicitiam, quæ erat inter Sempronium & Caium, vel quia Sempronius,& Caius aſpirabant ad eandem dignitatẽ & ꝙ dicitur in ciuitate,& a maiori parte populi; vel ꝙ exprimatur aliqua alia ſimilis cauſa. Si duo teſtes deponunt de fama hoc modo exprimẽdo cauſam, quãuis de ea non habeant aliam notitiam.niſi ex auditu a maiori parte ciuitatis, erit probata fama, & erit indicium. Sed non habile ad torturam,licet ſi ex poſt probatæ fuerint cauſę expreſſæ per teſtes, vt eſt inimicitia, vel alia conſimilis, hoc
314 caſu erit indicium ſufficiens ad torturam. †Et
315 faciet ẽt ſemiplenam probationem, & iſtud eſt ꝙ voluit Bar.in d.§.plurimum,dum dicit. †Quod qualitates & cauſę ex quibus fama eſt orta, ſunt conſiderandæ,qualiter vrgeant,ad faciendũ ſemiplenam probationem,& indicium.& Angel.in l. fin.C.de quęſtio.dicit, ꝙ in quærendo an fama ſit ſufficiens indicium ad torturã,debes videre vnde ortum habuit iſta fama, & ex quibus, & ex qua cauſa.Nam ſi ex cauſa vrgenti probabili & veriſimili erit indicium ſufficiens ad torturam l.excuſantur.§.j.& ibi gl. ſupra de excuſ.tuto.ſubdens, ꝙ niſi trahat originẽ ex cauſa probabili, & apud fidedignos non eſt fama, ſed eſt vana vox populi. l.decurionum.infra.de pęn.& idem Bar.in conſi. cxcj.in j.volu.dicit ꝙ fama iuncta cum dicto officialis facit indicium ad torturam,idem voluit Ia. de Belui.in prac.crimi.in titu.de quæſtio.col.ix. dicens.ꝙ vltra famam probetur inimicitia, vel quid aliud,vnde,ſi erit cauſa leuis, ex qua fama ſit orta,vt quia teſtis dicat, famam eſſe, quia moriens vulneratus dixit fuiſſe vulneratũ a sempronio.vel ꝙ fama eſt,quia illi de domo defuncti hoc dixerunt,vel quia erat lis inter eos,ſed conſtitum fuiſſe eam eſſe de parua re,& probatę fuerunt cauſe prędictę,ex quibus fama habuit originem,hoc caſu non erit inditium ſufficiens ad torturam ex mente Bar.in d.§.plurium.

316 TESTIS †de viſu an faciat indicium ad torturam'Bart.in hac.l.noſtra tenet, ꝙ ſic, idem Bar.in l.maritus,et in l.j.§.idem Cornelio.hoc ti. & Bal.in l.milites.C.eo.dicunt & concludunt, ꝙ faciat indicium ad torturam gloſ.eſt in l. ſi quis, ad leg. Iul.maie.& in l.maritus,hoc ti. Hæc deciſio reſtringitur p Hyp.in ſua prac. in §. diligẽter,in prin.vt procedat,quando teſtis eſt omni exceptione

ceptione maior, prout dicit Bart. in d.l. admonendi, de iureiur. volens Hyp. ꝙ teſtis vnus de viſu faciat indicium ad torturam, quando eſt omni exceptione maior, & idem voluit Iaſ. in conſi. xxij. in
317 j. volu. ſubdens. † Quod teſtis eſt omni exceptione maior, quando nulla imputatio fieri poteſt contra eum, & nil penitus patiatur per gl. in §. itē verborū, inſti. de inutil. ſtipul. & per gl. in c. circa litem de confangu. & affi. quod etiam ſecundum Hyp. voluit Bald. in rub. de contra. inueſt. & in c. j. §. ſacramentum, de conſuet. rect. feu. Reſtringitur & ſecundo per ipſum vt teſtis vnus de viſu nō faciat indicium niſi alijs concurrentibus ex mente Cyn. in l. fin. C. de quęſtio. Circa primam reſtrictionem aduertite. ꝙ Bar. in hac noſtra l. dicit ꝙ vnus bonus teſtis de viſu facit indicium. & ſic
318 in prima qualitate. † Cum bono detur melior & etiam optimus l. vbi autem non apparet, ſupra de verbo. obli. in princi. & æquo datur ęquior, vt eſt glo. in l. j. ſupra de iuſti. & iur. & l. ſi ſeruus cō. munis. §. quod vero, ſupra de fur. Item Barto. in l. maritus, hoc tit. dicit, ꝙ vnus teſtis idoneus facit indicium, ſi ſcit de viſu. Idoneus autem eſt, quit
319 expreſſe non repellitur a iure. † Cum omnes poſsint eſſe teſtes, niſi repellantur l. j. §. j. iunc. tex. in l. idonei, & in l. teſtes idonei. ſupra de teſti. Itē Bar. in l. j. §. idem Cornelio, hoc titu. dicit, ꝙ teſtis
320 vnus integer de viſu facit indicium. † Integer autem teſtis eſt, qui a iure non repellitur l. popullaris. ſupra de popul. ac. Bald. in l. milites. C. eod. dicit ꝙ teſtis vnus de viſu, qui non poteſt repelli facit indicium ad torturam. Teſtes autem repelluntur a principio. vt infans. ſeruus, vt per Ange. in authen. de teſti. in prin. hęreticus, & alij conſimiles repelluntur ex officio vt no. in c. intimauit, de teſti. Et ſic nullibi Bar. aut Bald. faciunt mentionem de hoc, ꝙ ſit omni exceptione maior quādo volunt teſtem facere indicium. Sed bene in d. l. admonendi, dum teſtis debet facere ſemiplenam probationem, requiritur hoc ꝙ ſit omni exceptio ne maior. Et ratio eſt, quia in eo loco iſtud euenit cum agatur de condemnatione. Nam ille teſtis cū alia ſemiplena probatione faceret probationem ad ſententiam proferendam eo modo, vt per illum teſtem inducta ſit ſemiplena probatio & præiudicialis ꝙ non eſt in teſte in cauſa criminali. Cum faciat indicium, quod tollitur per torturā, & expurgatur nec eſt tanti prejudicij. Idem voluit Bal. in d. §. ſacramentum, dum loquitur de probatione veriſimili, & ſic ſemiplena: quam appellat indicium ad iuramenti delationem dicens ꝙ teſtis eo caſu ſit probatæ vitæ, & bonæ opinionis nec habeatur ſuſpectus ex aliqua cauſa & ſit legitime examinatus, vt quia interrogatus de cauſa ſcientiæ vel quia dixit plene factum, ſubdens ꝙ modicus defectus impedit ſemiplenam probationem vnius teſtis, pulchram rationem reddens; quia ſatis exorbitat fides vnius teſtis a iure communi. c. innotuit, de teſti. & ſic conſtat maxime diferre, ꝙ oriatur ſemiplena probatio, vel indicium detur ad torturam. Ex hoc dico ꝙ male ſenſit Bart. in conſi. xj. illud, colū. antepenul. nu. xj. & Hyp. poſt ipſum in d. §. diligenter, nu. cxlviij. dum volunt, ꝙ Bald. in d. §. ſacramentum, loquatur de indicio ad torturam, inducentes, vt per eos; quia immo loquitur in ſemiplena probatione. Nec ob. glo. in §. item verborum, inſti. de inutil. ſtipul. quæ exponit idoneos, ideſt, omni exceptione maiores vt p Dec. in d. c. at ſi clerici, nu. iiij. quia dico, ꝙ glo. ibi oſtendit contrarium. Nam cum in eo text. tractetur de impugnando ſcripturam & inſtrumentum publicum, non ita faciliter admitti debet allegatio rei, ꝙ fuerit abſens tempore inſtrumenti celebrati, ſed requiritur manifeſtiſsima probatio, & liquida, vt in l. optimam. C. de comit. & contrahē. ſtipu. Ideo glo. non fuit contenta de eo quod dicitur in text. idoneus propter ſubiectam materiam, de qua ibi tractatur ſed declarauit idoneos in eo caſu eſſe omni exceptione maiores, procedendo ad maiorem declarationem ideſt ꝙ nulla exceptio opponi poſsit. Et iſtud neceſſario requiritur in eo caſu cum tractetur de impugnando inſtrumē to, quod eſt probatio probata vt per Bal. in c. cum dilectus, de fid. inſtru. Vnde ſi propria ſignificatio illius verbi importaret omni exceptione maiorē, fruſtra declaratio fuiſſet adiecta p glo. Sed voluit glo. latius verbum illud intelligere & interpretari. Cū ex ſtricta eius ſignificatione id nō diceret,
321 † Et propter hoc. ſequendo ea. quę dicit Bart. in l. admonendi, in iiij. col. in verſ. ſecundo modo, ſupra de probat. & per Bal. in rub. de cōtr. inueſt. qui dant gradus inueſtigationis veritatis & probationis. dicerem ꝙ in cauſis criminlibus, & in probationibus faciendis, ex quibus modus procedendi
322 impartitur. † Primus gradus ſit, quando examinantur teſtes non integri, non idonei, ſed ſuſpecti, & hoc fit quando iudex vult inquirere ſuper delicto, & etiam accipiuntur ſine iuramēto, ad hoc vt habeat qualemqualem informationem de delicto & procedere poſsit ad citationem rei vel verbalem vel perſonalem. & de iſta probatione loquitur Barto. & alij in l. ſi quis in graui. §. ſi quis moriens, ſupra ad Syllan. & Saly. in l. ij. C. de exhiben. re. & in l. abſentem. C. de accuſa. & dixi
323 ſupra in ij. nota. † Secundus gradus erit quando vult procedere ad torturam. & tunc requiruntur teſtes, qui non repellantur a iure qui ſint idonei. vt in hoc caſu ſi vnus teſtis examinetur, & deponat de viſu. & ſit qualitatis prædictæ faciet indicium ad torturam. & ita intelligitur id quod dicit Bar. in prædictis locis appellando teſtem bonum Idoneum & integrum, & id quod dicit Bald. in d. l. milites. dum vult, ꝙ ſit talis, qui non repel-
324 latur. † Intellige, ꝙ teſtis vnus de viſu faciat ſemiplenam probationem, dummodo aliæ circunſtantiæ non reſiſtant, vt dicit Bald. in l. ij. colum. j. in verſic. & not. ꝙ ad hoc. C. quor. appella. non recipi. dicens iſtud eſſe notabile poſt Ioā. And. ꝙ idem voluit Abb. in c. cum in contēplatione, col. j. verſi. ſecundo quæritur in fin. de reg. iur. dicens teſtem de viſu facere indicium, niſi alia ratio ſua-
325 det contrarium. † Tertio caſu & gradu, quando ex probatione deueniri debet ad condemnatio nem, tunc, ad hoc vt teſtis ſemiplene probet, debet eſſe omni exceptione maior, & iſtud eſt, quod cō. ſiderat Bart. in l. admonendi, volens teſtem vnum

de viſu

de viſu ſemiplene ꝓbare, ſi erit omni exceptione maior, vt intelligatur illud in caſu, in quo per illum teſtem, & alijs adiunctis deueniri poſsit ad diffinitiuam ſententiam. & ita intelligit Bald. in l. j. C. de ſum. tri. & ſi. catho. col. v. ver. quinto oppono. & Abb. qui ſequitur Bald. in c. teſtimoniũ. de teſti. diſtinguentes inter probationem, quæ requiritur ad procedendum, & eam, quæ eſſe debet in diffiniendo. Et hoc modo in procedendo, & in deueniendo ad torturam teſtis non debet eſſe omni exceptione maior, ſed tum demum quando ex eius probatione oritur ſemiplena probatio, & prout dictum fuit indicium eſt minus ſemiplena probatio. Circa ſecundã reſtrictionẽ aduertas, ꝙ Cyn. in d. l. fin. dicit totum contrarium nã vult, ꝙ vnus teſtis de viſu non faciat ſemiplenam probationem in criminalibus, tamẽ faciat cõpetens indicium. & idem Cyn. in l. ſi quis. C. ad leg. Iul. maie. dicit, ꝙ non faciet ſemiplenam probationẽ, vt ſupra ſed faciet indicium ad torturam. Nam & ſi ſemiplenam probationem non faciat, vt late per Iaſ. in l. admonendi. de iureiur. nu. clxxxvj.

326 in fi. tamen facit indiciũ. †Quod eſt minus ſemiplena probatione l. cum probatio. & ibi not. ſupra de probatio. ex quo Hyp. non aduertit ad verba Cyni.

TESTES omnes examinati an indiſtincte faciant indicium ad torturam deponendo ſuper indicijs iam dictis vel ſimilibus, & ſi cognouerimus, qui ſint illi, qui nec examinari debent nec examinari poſſunt, cognoſcemus caſus, ĩ quibus examinati faciant indicium. Et ſequendo veſtigia Bar. in l. maritus, ſupra eo. ti. noſtro. videbimus tria, primo quando teſtis non poteſt examinari propter reuerentiam. Secundo quando non poteſt examinari ex alijs cauſis impedientibus. Tertio quando non poteſt examinari ratione ordinis, & incipiam ab hoc tertio.

327 †ET PRIMO quæro, an teſtes examinati ſine iuramento faciant indicium, Abb. in c. cum olim. in iij. not. dicit, ꝙ non creditur teſtibus non iuratis in præiudicium alterius, vt vult glo. in c. ſicut. de ſenten. excom. etiã ꝙ eſſent religioſi & cardinales, neque creditur tanquam teſtibus, ſed facient præſumptionem. & not. dicit Abb. pro iſtis magnis viris, qui propter decorem dignitatis nolunt deponere in forma teſtimonij cum iuramento, vt recipiatur aſſertio ſaltem ad præſumptionem, idem voluit Ro. in l. ſi quis in graui. §. ſi quis moriens, ſupra ad Sylla. concordando dicta Ang. ibi cum dictis Bald. in authen. ſi dicatur. C. de teſti. dicens, ꝙ dictum teſtis aut iudicis, qui in mortis articulo dixerit teſtimoniũ aut ſententiam ob pecuniam tuliſſe, ſufficiat ad informationem iudicis; quia non iurati ita dixerunt, & pro-

328 pter hoc poſsit inquirere. † Cum informatio gratia iudicis facta nõ requirat iuramentũ ſecundũ gl. ordi. quę nõ eſt alibi in c. j. §. ſi duo. in verb. teſtamentum de pa. iura. firman.

329 †SECVNDO quæro, an tpe examinationis faciẽdę ipſorũ teſtiũ iudex debeat citari facere reũ ad videndũ iurare teſtes, Bart. hic in fi. dicit citationẽ requiri, adeo ꝙ ſi examinati fuerint teſtes ſuper generali inquiſitione, quia reus non fuit citatus, quod idẽ voluit Saly. in l. fi. in fin. C. eo. de quęſt. & Bal. in l. iubemus. col. iij. C. de proba. & oẽs fere Doc. quos enumerat Hyp. in l. j. in prin. in ij. requiſ. vbi inuehitur contra aſſeſſores non citantes reũ ad examinationem teſtium. Sed aduerte ꝙ ex conſuetudine ſeruatur contrarium, ꝙ reus non citatur, nec dantur interrogatoria, vt dixi ſupra in iij. præmiſſo.

330 †TERTIO quæro, an teſtes debeãt recipi lite conteſtata, ſeu poſt nomẽ rei receptũ inter reos? Bar. in l. noſtra. in fi. dicit examinari debere poſt litẽ conteſt. & idẽ voluit in l. ſi quis adulteriũ, ſupra de adul. & Alex. in addi. ad Bar. in l. j. in princ. ſupra hoc tit. & ibi Hyp. in vj. requiſ.

331 †Nomẽ aũt rei dr̃ receptũ inter reos, qñ propoſita accuſatione proponũtur exceptiones dilatoriæ, videlicet accuſatio nõ procedit, quia lapſum eſt tẽpus ad accuſandũ, vel ꝙ ille, corã quo porrecta eſt accuſatio, non ſit iudex cõpetens, vel ſimiles exceptiones, tunc cognoſcitur ſuper iliis exceptionibus, & an ſit procedendũ ſuper ea accuſatione, & cũ iudex pronunciat eſſe procedendũ, dr̃ recipi inter reos, & abſente ipſo reo talis receptio fieri põt, & ita loquatur tex. in l. maritus. §. præſcriptione ſupra de adul. & in l. accuſatione adulterij. C. de adul. & tex. in l. adulteram. C. eo. de adul. intelligitur, ꝙ ibi erat accuſatio inchoata per propoſitionem accuſationis, & reus abſens erat receptus inter reos per pronunciationem, de qua ſupra & in caſu, ꝙ dicta pronũciatio nõ fiat, litis cõteſtatio habet vim receptionis inter reos, ita eſt ex ſententia Bart. in d. l. is qui reus. in iij. col. in ver. quando nomen rei ſupra de publi. iud. & iſtud dictum Bar. tenent omnes Doc. poſt ipſum de quibus per Alex. ibi in addi. & Hyp. in d. l. j.

332 in prin. in d. vj. requiſ. †Aduerte ꝙ legendo d. l. is qui reus, fui illius ſententiæ ꝙ text. in d. l. is qui reus, non ſit bene intellectus a Doct. & in hoc præſuppono, ꝙ accuſator, quando vult accuſationem inſtituere, debet eam porrigere iudici anteq̃ quicquã fiat, vt eſt tex. in l. miles. §. ſexaginta, ibi qm̃ de plano, & in. §. ſocer, ibi, libellis pręſidi datis ſupra de adul. vt per Lanfr. in c. qm̃ contra. in ver. citationes. in prin. & per Soz. in c. ſignificantibus. in vij. concluſ. xiij. princ. arti. de

333 li. ob. †Et talis porrectio libelli non eſt de proceſſu, vt voluit Bartol. in extrauag. ad repri. in verb. ſummarie, vt per Lanfran. in d. ver. citationes, & ꝑ Fely. in c. fi. in iij. col. in ver. ſecũda declaratio, de iudi. ex quo iudex debet videre accuſationem & conſiderare, an ſit iuſta, & ſi ipſi non videretur iuſta, debet denegare citationis commiſsionem, vt voluit Bald. ſin l. cum clericis. C. de epiſ. & cle. in verſi. deinde no. & maxime ſeruatur hoc in criminalibus, vt nõ citetur reus niſi præcedente iuſſu iudicis, vt in d. l. cum clericis. in verſi. memorati quod dicit eſſe notatu dignum, & ſequitur Iaſ. in rubri. C. de eden. colum. j. ver. ter

334 tia difficultas. †Et hæc citatio, ſi non ſit facta de commiſsione iudicis, nõ valet. vt eſt text. in l. neminem. C. de exhib. re. & ibi not. Saly. & alij communiter Do. & Innoc. Ioan. An. But. Imo. &

alij in d.c.quoniam contra. & eo tunc quãdo admissa est accusatio per iudicem, & commissa est citatio, nomẽ rei est inter reos, quia facta est notatio, ꝙ vt puta Titius, qui est nominatus in libello accusationis citetur ad videndum se accusari, & talis citatio fit per edictum, & scripturam talia cõtinentẽ videlicet. Titius citatur, vt in termino tali debeat comparere ad videndũ eũ accusari, & ad se defendendũ, & ista citatio hoc modo scripta operatur hoc, ꝙ iste talis est annotatus inter reos, vt est tex. in l. fin. C. de requir. re. ibi, criminalis vero programatis tenor hanc tantam ferat de iure censurã, vt inter reos annotati, sumẽdo ibi programa pro edicto citationis, vt est text. iun. glo. in l. programa. & hr̃ in rub. C. cõmi. vel epist. progra. & sit citatio per edictum, de qua loquitur Bar. in extrauag. ad repri. in verb. per edictum, circa med. Et ꝙ facta tali citatione dicatur esse inter reos est tex. in l. ij. C. eo. de requi. re. ibi, ex eo die, quo reus fuerit in iudicio petitus, & istud magis constat ex rub. ff. & C. de requir. re. & ex l. j. C. eo. ibi, sed annotari vt requiratur, ex quo dico, ꝙ per annotationem factam in citatorio nomẽ rei est inter reos, quia citatur tanquam reus, & vti persona, contra quã de crimine facienda est cognitio, & istud fit reo absente, qui adhuc non fuit in iudicio. Et propter hoc dico multũ differre inter se hæc duo. †Videlicet ꝙ quis sit
335 factus reus, vel ꝙ nomẽ rei sit receptũ inter reos. Nam qñ iudex porrecta accusatione sibi, & ea visa committit citationem, tunc nominatus factus est reus, quia nomẽ eius est annotatum pro reo, & ita loquatur l. j. ij. & fi. C. de requi. re. Si vero facta citatione reus abest, nec currat comparere, tũc iudex annotat bona, & nomẽ rei est receptũ inter reos, & sic quãdo cognita est absentia rei per iudicẽ, recipitur inter reos prout inquit Cic. in verrem act. iij. dũ dicit absentem credo in reos relatũ, & in actio. vlt. fthenij domũ per hospitium exhausit absentem in reos retulit, quod aliud est, q̃ reum facere. Et istud declarat. Bud. post Cice. in annot. poster. in xlviij. in c. impuberem. §. item si servuo. & secundum hanc differentiam, & cognitionem intelligitur tex. in d. l. adulterã. C. de adulter. qui dicit, ꝙ post crimẽ inchoatum mulier provinciã excesserat, & ideo inter reos fuit recepta intelligendo ꝙ crimẽ erat inchoatũ per citationẽ, non aũt per litis contestationẽ, vt male sensit glo. ibi, & iudiciũ incipiat ab ea parte edicti, quę est de in ius voc. §. j. insti. de pę. tem. litig. & in rub. supra de in ius voc. & necesse est intelligere, ꝙ mulier excesserat provinciã ante litẽ contest. cum ibi simus in iudicio publico, & in crimine capitali, in quo requiritur hoc, ꝙ & accusator & accusatus se constituant ad carceres ante principiũ iudicij, prout est casus in l. fi. C. de accus. vnde mulierem non poterat dici recessisse ex provincia, cũ esset in carceribus, sed si volumus dicere eam aufugisse, nulla erat dubitatio in eo tex. cum haberetur pro convicta de crimine, vt in l. in eos. & ibi not. per Bar. & alios supra de cust. re. & dixi in l. pe. §. ad crimẽ. supra de pub. iud. & tex. in l. marius. §. præscriptiones supra de adul. intelligitur, ꝙ ibi fuerat porrecta accusatio, citatus, & quia erat absens, fuit receptus inter reos, habet annum ad se expurgandum, & recuperandum bona vt in l. j. ij. & tot. titu. supra de requi. re. Sed postquã ob absentiam fuerit receptus inter reos, si vult audiri a iudice non potest opponere exceptiones declinatorias, seu dilatorias, per quas impediatur accusatio, & amoueri debeat persona accusatoris, sed ille talis debet super meritis causam suã tueri, & istud euenit propter eius contumaciam, & quia est receptus inter reos, quod voluit text. ibi reddens rationẽ, ꝙ posteaq̃ semel receptus est, non potest præscriptionem objicere. Non ob. tex. in l. ij. in. §. extraneus supra de adul. in eo, quod vr̃ velle, ꝙ postq̃ est factus reus non posit opponere exceptionẽ lenocinij, & sic ante posit ex quo reus factus dicitur, cognitio super exceptionibus dilatorijs, quia ille tex. intelligendus est in eo, qui cõdemnatus est de crimine adulterij, vt post condemnationem non posit objicere crimen lenocinij. ex illis verbis in text. dum dicitur, posteaquã reus factus est criminis. i. condemnatus de crimine, vt est text. in l. defuncto supra de pub. iudi. ibi, qui reus fuit criminis. i. condemnatus vt ibi communiter intelligitur in condemnato per doc. Et ex istis dico non recte intelligi tex. in d. l. is q reus, in eo, quod Doc. dicunt, ꝙ anteq̃ quis sit receptus inter reos, posit suum accusatorẽ reaccusare. Nam tempus nullum est, in quo quis posit reaccusare anteq̃ sit factus reus, cũ facta citatione, vt iam dictum est, factus est reus, & clarum est, ꝙ ante citationem non diceretur reaccusare. Sed accusare principaliter.
336 †Et a citatione incipiat iudicium in ciuili vt in d. §. fin. quod & in criminali esse debet, cum ad instar ciuiliũ procedatur l. absentẽ infra de pęn. Præterea, ratio quæ datur in d. l. is qui reus, per Iurisconsultum, est vt non relatione criminum. Sed innocentia reus purgetur, quæ ratio est generalis ad vtrumque tempus, secũdum ꝙ distinguũt Doc. Siue sit receptum nomen, siue non, prout ipsi intelligunt, vsque quo fiat cognitio super exceptione dilatoria. cum itaque ratio sit generalis, & sit apta comprehendere vtrunque tempus secũdum distinctionem traditam per Doc. ergo & eius dispositio debet generaliter in vtroque tempore constituere l. regula. §. si quis, & ibi Bart. & alij supra. de iur. & fac. igno. Præterea istud, quod posit, antequam sit factus reus, reaccusare sumitur a contrario sensu in l. illa, dum dicitur, is qui reus factus est non reaccusat, ergo a contrario si non est factus reus, reaccusat. ista assumptio facta hoc modo inducit vnum quod est in parte correctorium rationis contentæ in lege dum generaliter rationem reddens dicit, ꝙ non relatione criminum, sed innocẽtia reus purgetur. si enim reaccusatio eo tempore daretur, vt dicunt Doct. relatione criminis se expurgaret, & sic per arg. a contrario sensu induceretur. l. correctio, quod esse nõ
337 debet. †Quia tale argu. non assumitur, quãdo insurgit correctio aliqua, prout no. in l. ij. supra de offic. eius. & etiã quia nulla est lex, quæ dicat, ꝙ antequam quis reus factus sit posit accusare, nisi

hæc

hæc aſſumpta a contrario ſenſu, & in l. neganda. C.qui accu.non poſ.nulla temporis diſtinctio datur. Ideo intelligerem d.l.is quæ reus, quod non detur reaccuſatio aliquo tẽpore per generalẽ rationẽ illius l.& etiam alia ratio dari poteſt quia reus videns ſe accuſatum deſideraret ſe vlciſci, & laceſsitus ſe vindicare,quæ vindicta eſſet, accuſando ſuum accuſatorẽ.arg.text. in l. iij. ſupra ad leg. Aquil.ibi naturalis ratio permittit ſe defendere,& in l.qui cum natu maior.§.ſi libertus, ſupra de bon.liber. Item ex alio conſiderari poteſt,quia accuſatus videns non poſſe aufugere pœnam accuſationis,ad hoc vt rem protrahat, poſſet fingere crimen contra accuſatorem,& querelam inſtituere,& ſic iudicium defraudare ex quo l.voluit fraudibus prouidere,& obuiare, reaccu-
338 ſationem prohibendo. † Cum lex fraudibus obuiet.l.iuriſgentium.§.ſed ſi fraudandi ſupra de pac.& ibi no.& in l.non dubium.C. de legib. & in c.finem litibus,de dol.& contu.

339 †QVARTO quæro,an teſtis examinatus poſt terminũ aſsignatum per iudicem faciat indiciũ.Bar.in l.ij.de appel.reci.col.fi.ver.tertio quęro dicit,ꝙ facit aliquod indicium, quia inſtrumenta non ſolenniter facta faciunt indicium l.ſicut iniquum.C.de fide inſtru.Bal.in d.l.ij.col.pe.ver.vlterius.xiij.dicit,ꝙ teſtis receptus poſt terminum peremptorie aſsignatũ non facit indiciũ arg.l.qui Romæ.§.Augerius,ſupra de ver. obl.l. mancipiorũ.ſupra de opt.leg.& quod not. Innoc. in c.cũ in tua,qui matr.accu.poſ.Niſi iuſta cauſa mouiſſet iudicem, quia ex qua cauſa poteſt dare nouam dilationem,ex ea poteſt ſine dilatione te-
340 ſtes recipere. †Quia dilatio non eſt de ſubſtantia probationis l.in crimine, ſupra de adult. Ang.Aret.in d.l.ij.concordando hæc dicta Bart. & Bal.videtur dicere,ꝙ dictum Bart. loquitur in criminali,ſecus in cauſa ciuili in qua examinantur teſtes ſine dilatione, & ita intelligatur Bald. per not.per Bart.in extrauag. ad repri. in verb. ſine figura iudicis,ſed diſtinctio nõ videtur vera, quia & in cauſa criminali examinantur teſtes ſine dilatione.ita Bartol. in d.l.in criminali.ſupra de adulte. ſecundum vnam lecturam. Aduerte ad dictum Bald. dum reſtringit concluſionem Bart.vt procedat in termino non peremptorie aſsignato,quia Bar.in l.Titia,in.§.vſuras,ſupra de leg.ij.& in l.mancipiorum. ſupra de opt.leg. di-
341 cit. † quod quælibet.ll.aſsignatio termini probatorij eſt peremptoria,abſque ec quod exprimatur per tex.in l.pecuniarij. ſupra de fer. & Abb.
342 & Fely.in cap.licet cauſam, de proba. † Ego in hoc caſu dicerem. ꝙ cum depoſitio teſtis non valeat poſt terminum. vt per Doc.maxime Are. in d.cap.licet cauſam, de teſti.& per Ioan.Crot. in tracta.de teſtib. in vij.requiſ.nume.cclxx. & iſtud procedat ex facto iudicis & negligẽtia partis, quæ non examinauit, poterit tale dictum facere indicium qualequale ad inſtructionem iudi-
343 cis. † Cui nunquam præcluſus eſt terminus ad accipiendas probationes vt not. in c. qualiter & quando.el ij.de accuſa.vnde ſi propoſita accuſatione in termino aſsignato nil legitime probauerit,ſed poſtea teſtes produxerit, poterit virtute illorum teſtium iudex inquirere,& procedere: quemadmodum dicimus in abolitione, quæ fit ad inſtantiam accuſatoris, nam iudex poterit poſt ipſam inquirere l.ij.& ibi not.C.de abolit. ſed ſi erunt aliæ probationes contra reum, ex quibus orta eſſent indicia contra ipſum,hęc examinatio coadiuuat, vt dixi ſupra quando facit qualequale indicium.

344 †TESTIS qui non debuit examinari ob reuerentiam,ſi examinatus fuerit,non facit indicium,vt eſt ſeruus, qui non debuit examinari cõtra dominum,vt eſt text.in l.j.§.diuus. ſupra hoc tit.& in l.diuus.in.§.ex quibus,ſupra eo. Vbi iuriſconſultus argumentatur,ꝙ ſeruus non debet interrogari contra dominum, nec interrogatio valet. & multo minus indicia,& eodem argd.vtitur Iuriſconſultus in d.l.j.in.§.Antoninus Seuerus.et ꝙ non oriatur indicium determinat Barto. in d.l. maritus, hoc titu.& ratio quia ſerui, vel alij qui ob reuerentiam non deponunt habent hoc, ꝙ de iure non poſſunt interrogari de ea re, & ſunt phibiti,& etiam prohibentur reſpondere l.libertorũ C.de teſti.& hanc rationem tradit Salyc.in l.ſer
345 uos.C.eod.de teſti. † Ex hoc infero, ꝙ filius contra patrem propter reuerentiam non admittitur ad teſtificandum. ideo non faciet indicium l. parentes.C.de teſtib.Imol.tenet hoc in c.dilectorum, de teſti. cogen. idem dicerem in liberto aduerſus patronum, vel filium patroni qui ob reuerentiam nõ debet examinari,vt eſt tex.in l.iij.§. l.Iulia.in fi.ibi nam quidam propter reuerentiã perſonarum ſupra de teſti. & idem dicerẽ in quocunque,qui reuerentiam habere debet,vt examinatus non faciat indicium,de quibus in l.quiq; litigandi.§.j.& ll.ſeq.ſupra de in ius vocan.

346 †TESTIS minor annis. xiiij. non debet examinari in cauſa criminali, vt eſt tex.in d.l. iij.§.lege Iulia ibi, quæue impubes erit, & ratio eſt, vt prohibeatur propter lubricum conſilij ſui vt in d.§.lege Iulia,& ſi examinatus fuerit,& nil oppoſuerit pars, attamen eius dictum eſt nullum, ex quo iure repellitur, ita determinat Angel.in authen.de teſti.in.§.ſanctimus,loquens de impubere,& ſeruo. Subdens ꝙ licet ergo non fuerim ,p teſtatus ante aperturam teſtium contra perſonas & eorum dicta,vt eſt de more,tamen contra perſonam impuberis & perſonam ſerui,& eorum dicta potero opponere atteſtationibus publicatis,ea ratione,quia ipſorum teſtimoniũ ſit ipſo iure nullum quod dictum ſequitur Hyppo.in l.de minore, in princ.nu.xxij.hoc titu. Aduerte ꝙ exiſtimo omnes illos, qui enumerantur in d.§. lege Iulia, qui propter reuerentiam perſonarum,& qui propter lubricum conſilij, & propter notam & infamiam,de quibus ibi non admittuntur ad teſtificãdum in cauſa criminali, ſint prohibiti a principio,vt etiam ſi examinati fuerint,patiantur oppoſitiones,& contra perſonam & cõtra dicta,eo modo,& ſi adhuc non ſit facta oppoſitio, poſsit publicatio proceſſu opponi.cum ſint ipſo iure prohi
347 biti. † Iſte teſtis in hac ætate examinatus non facit indicium plenum ſed qualequale, vt in

l.j.§.impubes.ſupra ad Syllan.& glo.in l.fina.C. de his quib.vt indig. & idem determinat Bart.in d.l.maritus, & iſta talis qualiſqualis probatio operatur hoc, ꝙ iudex poteſt inquirere, & ſic facit indicium ad inquirendum, cum ſit leuis probatio,& ita ꝙ ſit indicium ad inquirendum, tenet expreſſe Bald.in d.l.fin.C.de his quib.vt indig. dicens,ꝙ impuberes cum leui tortura interrogantur, non ad damnationem ſed ad inſtructionem, per glo.ibi dum dicit ad inquirendum non ad pu-
348 niendum. Subdens. † quod quędam valent ad præparandum, quæ non valent ad decidendum ideſt valent ad inſtructionem nō ad probationem l.fi.C.de accu.l.qui vltimo,infra de pœn.& quod no.Barto.in d.l.maritus.idem Bal.in.l.ſeruos.C. de teſti.eſt in eadem ſententia, dicens, ꝙ minor. xxv.annis. in cauſa criminali bene facit indiciū ad inquirendum non ad decidendum per glo.in d. l.fin.idem Bald.in d.l.j.§.impubes, dicit poſt gl. in d.l.fi.ꝙ impubes non facit indicium,quod poſſit induci ad deciſionem, Sed ad præparationem ſeu inueſtigationem, & ſic Bald.in omnibus prædictis locis non dicit,quod dictum impuberis facit indicium ad torturam, quamuis in l.inuiti.ſupra de teſtib. dicat ꝙ teſtis minus idoneus facit indicium, vt ibi not.& in d.l.fin.C.ad Syllan.adducens Cyn.in l. fina.C.de accuſ. & Spec.in titu.de teſte.§.j.verſi. item excipitur, in quo loco Bald. idem ſenſit, quod & in præmiſsis, vt non faciat indicium ſimpliciter ad torturam,dum allegat gl. in d.l.fina.quę vt dictum eſt loquitur de indicio ad inquirendum, & glo.in d.l.inuiti, dicit quod facit aliquod indicium & ſic non ſimpliciter indicium habile ad torturam & Specu.enim d.verſi. item excipitur dicit,quod minor.xx.annis admittitur ad indicium ne probationis facultas anguſtetur, & hoc quantum ad præſumptionem faciendā ex mente Acur.in d.l.inuiti, in quo loco vt dictū eſt glo.dicit facere aliquod indicium. Alexan.in d.l.fin.C.de his qui.vt indig.ſequitur ſimpliciter glo.ibi & alias gl.ſupra allegatas, & dicta Spec. remittens ſe ad eam declarationem, quam facit Barto.in d.l.maritus.& ex his dico,ꝙ male ſentiunt & intelligunt dicta loca Brun.in d.tract.de indic. in iiij.colum. & ſequen. dicens quod ex mente Alexan. Bald. Specu.in dictis locis faciat indicium ad torturam, quia iſtud eſt omnino falſum, & contra eorum mentem & verba prout retuli ſuperius. & etiam Iaſo.in dicta l. fin.C.de his quib. vt indig.dicens quod facit ex mente prædictorum indicium ad torturam, & quod non faciat indicium ad torturam & rectius ſenſit Hyp. in dicta.l.de minore, in prin. colum.vij. verſicu. quæro modo.

349 † MINOR annis.xx.non debet examinari in cauſa criminali ad inſtantiam accuſatoris, & ſi examinatus fuerit, non facit indicium niſi qualequale, vt eſt text.in l. in teſtimonium ſupra de teſti.& differentiam eſſe puto ab hoc teſte a præcedenti,ꝙ impubes non admittatur,nec faciat indicium etiam ꝙ fuerit examinatus ex officio,per tex.in d.l.iij.§.lege Iul. ibi in reum teſtimonium dicere,multominus ſi fuerit examinatus ad inſtantiam accuſatoris, a xiiij. autem anno. & ſic ab impubertate vſque ad xx.annum non poſsit examinari ad inſtantiam accuſatoris per text. in d. l.in teſtimonium ibi accuſator citare non debet. Secus autem ſi ex officio iudex examinaret,nam tunc exiſtimo ꝙ faceret indicium ad torturam. Si modo alia concurrant, de quibus ſupra.

350 † MVLIER ſi fuerit examinata ſuper crimine faciet qualequale indicium propter qualitatem ſexus,ita tenet Bart.in d.l. maritus. Aduerte ꝙ communiter concluditur per Doct.ꝙ mulier de iure ciuili poteſt eſſe teſtis in cauſa criminali per glo.in c.forus.in.§.teſtes. de ver. ſig. & glo.in c.ex eo.xxxv.q.iij.& Spec.in titu.de teſte.§.j.in verſi.Item quod eſt mulier. Abb. Aret. & Fely.in c.qm̄.de teſti. Pro iſta ſententia adducitur text. in l. iij.§.lege Iulia.ſupra de teſtib. in quo mulier, quæ palam quæſtum fecit repellitur deponere contra reum. Ergo a contrario ſenſu, ſi non fecit quæſtum in cauſa criminali admittitur, adducitur etiam tex.in l.ex eo.eod.tit. cuius verba ſunt clara,& adducitur etiam tex.in l. in quęſtionibus.ſupra ad leg.Iul.maieſt. vbi mulier fuluia,quæ erat meretrix. & ſic infamis admittitur in eo crimine. ergo a contrario ſi non fuerit infamis,admittitur in quocunque:quia ius ſingulare diſpoſitum in lege Iul. maieſt. facit ius generale in alijs,ita Fely.in d.c.quoniam,& Ioan.Crot.in tract.de teſt.col.xij.nu.lxij.ex hoc conſtat,ꝙ cū mulier poſsit eſſe teſtis in cauſa criminali, dicendum eſt ꝙ ſecundum eius depoſitionem debet facere indicium, vt in alijs teſtibus. Ideo cogita.

351 † De iure canonico mulier non poteſt eſſe teſtis in cauſa criminali vt in d.glo.c.forus.cap.ex eo. Dec.in d.c.qm̄,circa fi.dicit ꝙ q̄uis Doct.cōiter ita teneant, attamen iſta concluſio non probatur iure,quia tex.in d.c.forus.§.teſtes ſimpliciter dicit,ꝙ teſtimonium mulieris non eſt tante authoritatis,ſicut maſculi,quia varium & mutabile ſemper fœmina, Et ſic lex generaliter loquitur non magis in cauſa criminali quam in cauſa ciuili. Sed ꝙ minus credatur quā maſculo. Nec ob.tex. in c.mulierem.xxxviij.qō.v.quia non diſtinguit cauſam ciuilem a cauſa criminali, ſed tantummodo, quod ſine conſenſu viri non poteſt teſtificari. vnde accedente eius conſenſu poterit teſtificari tā in cauſa ciuili quā criminali.& etiam quia de iure ciuili reperitur expreſſum, ꝙ mulier poſsit teſtificari in cauſa criminali vt d.l.ex eo.ſupra de teſti. Nec contrarium inuenitur deciſum de iure canonico, ergo ius ciuile eſt ſeruandū c.j. de no. ope.nunc. Aduerte circa hanc concluſionem ꝙ text.in d.c. forus, ſatis clare videtur decidere ꝙ mulier non poſsit eſſe teſtis,cōſiderando tres qualitates,videlicet conditionem,naturam,et vitam, vt in illis non ſit locus atteſtationi. Nam in primo conditio ſerui prohibet ipſum teſtificari,mala fama,& mala vita repellit teſtem, & ſic in illis duabus conſiderationibus teſtis repellitur. Abſonum enim eſſet ꝙ in tertio capite naturæ, quæ eſt media inter illas duas, admitteretur, ꝙ teſtis eſſet bonus, Cum ibi illa tria ſint patificata ad oſtendendum inhabilitatem teſtis,

ergo

ergo non possumus dicere q̃ in altero detur habilitas. Nam cum plura sint parificata, non debẽt diuerso iure censeri. l. iam in hoc iure, & quæ ibi not. supra de vulg. & pupilla.

352 †TESTIS infamis, siue sit infamia iuris, siue sit infamia facti non potest esse testis in causa criminali. Cum probationes esse debent luce meridiana clariores l. fina. C. de probat. & istius testis fides vacillat c. testimonium de testi. Ita no. Bart. in l. j. C. de sum. Tri. colum. iiij. versi. habet ergo, & Bald. ibi col. iiij. in v. opposit. & Saly. ibi in fin. Vnde si infamis fuerit examinatus facit qualequale indicium, vt per Bartol. in dicta l. maritus, & Bald. in d. l. j. qui dicit, q̃ probat ad inquirendum, & de istis vide late Ioan. Cro. in tracta. de testib. in tertia par. princi. nume. xxj.

353 †Intellige omnes prædictos casus in minore, in muliere, infami, vt non faciant indicium ad torturam, nisi sumus in casu. in quo aliter veritas haberi non possit. Quia tunc non repelluntur, vt in minore loquitur Ioan. And. in additio. ad Specu. in titu. de teste. § primo. versicu. item excipitur q̃ est impubes. & Alberi. in l. in testimonium. supra de testib. & Iason. In dicta l. fina. C. de his quib. vt indig. & Hyppoly. in dicta l. de minore, in princi. nume. xxiiij. In muliere tenet Ioan. And. in dicto titu. de teste. § j. versicu. Item quod est mulier. & Alberi. in dicta l. in testimonium. & Alexan. in consi. xxiiij. Animaduersis his, colum. iiij. versicu. non obst. volu. ij. dicens, quod vbi probatio aliter haberi non potest seu difficilis est mulier admittitur not. Hyp. in dicta l. de minore, in princi. nume. xxv. & Ioan. Cro. in tracta. de testi. nume. lvj. In infami. q̃ admittatur similiter in defectum probationis, habetur per Salyce in dicta l. j. in fin. C. de sum. urini. & fid. catho. & ibi Iaso. colum. xij. nume. lj. & ita debet intelligi quod dicit Ioan. Crot. in dicto tract. de testi. nume. xlviij. vt infames examinati faciant indiciũ si examinatio fiat in subsidium, alias non, vt aperte dicit Salyc. in dicta l. prima. in fin. & ibi Oldra. Bald. & Fulg. vt refert Iaso. in dicta l. j. d. nume. lj. Sed aduerte q̃ prædicti omnes Doc. pro comprobando q̃ hoc faciat indicium adducunt tex. in l. qui vltimo infra de pœn. qui tex. ex sententia Bartol. Bald. & Rom. probat hoc q̃ infamis examinatus faciat qualequale indicium, prout dicam infra in verb.

354 socij dictum in ver. ratio potest esse. †Istud autem q̃ veritas aliter haberi non possit, intellige quando ex natura negotij vel facti verisimiliter haberi non potest. Sed quando potentia plures interuenire potuissent, licet actu interuenerit nisi isti inhabiles. Tunc procedat præcedens dictum, vt si probatio esset facienda per testes clericos, & in eo loco non reperiatur nisi vnus Clericus alij inhabiles, & qui alias regulariter repelluntur, in subsidium isti admitti debent. Ita intelligit Ant. de But. in c. tertio loco, de probat. & in consi. xxiij. quæstio hæc in dubia, col. fi. versi. non ob. & Iaso. in d. l. j. C. de sum. Tri. & in d. l. fin. C. de his quib. vt indig. & Ioan. Crot. in d. tract. de testi. nu. lxxj.

355 †TESTIS qui cogi nõ potest ad deponendũ, si coacte deposuerit, non facit indiciũ aliquod ẽt ad procedendũ l. j. § si seruus. el j. supra hoc tit. & ibi Bar. no. Bal. & Saly. in l. seruos. C. de testi. volẽtes, q̃ testis qui nõ põt compelli. si impulsus examinatus fuerit, non facit indiciũ. illi aũt qui inuiti nõ cõpelluntur ad testimoniũ dicendũ sunt enumerati in l. lege Iulia cũ quatuor seq. ll. supra

356 de testi. †Si vero isti qui nõ possunt cogi volũtarie deposuerint. tunc faciunt indiciũ, vt in d. ll. a cõtrario sensu. & ad hoc q̃ isti tales dicãtur voluntarie deposuisse, debet istud notari penes acta alias præsumerẽtur deponere inuiti. prout voluit Bart. in auth. presbyteros, la ij. C. de epis. & cle. dicẽs, quod cũ tales testes producũtur volẽtes scribi faciat in actis, q̃ volẽtes testificantur. & deponunt, alias præsumerẽtur deponere inuiti, & ita vidit de facto seruari. Sed Bal. in d. auth. circa finẽ. dicit q̃ ista opin. non est vera nec sibi placet.

357 †Eo quia nõ præsumitur coactio iudicis vbi q̃ cogẽdus nõ est, immo præsumitur spõte fieri, cum præsumatur pro iudice l. ij. C. de offic. ciuil. iudi. Imo. & Fely. sequitur opi. Bal. in c. dilectorũ. de test. cog. Ego existimo, q̃ opi. Bal. sit verior, nã isti tales qui nõ possunt cõpelli possunt examinari in certis casibus, vt puta volẽtes, & ẽt quando veritas aliter haberi nõ posset, vt dicã infra. Ideo si fuerint examinati, præsumendum est q̃ in casu

358 præmisso sit facta examinatio. †Nã in dubio quis præsumitur actũ facere in casu sibi concesso, nõ aũt in casu prohibitio, & sic in eã partem per quã potius actus valeat q̃ pereat l. quoties. supra de verb. obl. & l. quoties supra de reb. dub. & c.

359 Abba. de ver. sig. †Intellige p̃dicta, qd̃ isti inuiti non possunt cõpelli nisi in casu qñ veritas aliter haberi non possit. prout voluit Hosti. & omnes Doc. eum sequuntur in c. j. de testi. cogen. & hoc ne veritas occultetur. Quomodo autem intelligatur hoc, q̃ veritas aliter haberi non possit, dixi

360 supra in præced. proxi. indicio. †Insuper aduertendum est q̃ ille, qui vult compellere testem ad deponendum sub eo prætextu q̃ veritas aliter haberi non possit, debet illud probare. Ita not. But. Imo. & Fely. in c. super eo. de testi. cogen. ea ratione quia testes ipsi fundant excusationem in iure cõi, ideo volẽs in certo casu ipsos testes compellere debet exceptionem & casum compulsionis probare not. glo. in clemen. fin. de rescrip. in versi. creatum.

361 †TESTIS domesticus producentis examinatus contra aliquem reum non facit indiciũ l. pridem. C. de quæstio. tenuit. Spec. in titu. de teste. § j. versicu. quid si testis domesticus, dicens q̃ non inducit præsump. & hoc modo intelligit Bald. dictum Specu. in l. inuiti. supra de testib. dicens quod testis minus idoneus facit indicium vt ibi, quod secus est in teste domestico qui non

362 facit indicium, & hoc clare constat. † Quia domesticus non potest examinari ad fauorem illius, cuius est domesticus l. idonei. supra de testib. l. etiam. C. eod. de testib. & in. § item idonei. iiij.

363 q. iiij. †Sũt aũt domestici & familiares seu de domo, seruus, colonus, libertus, ascriptitius, mercenarius

narius qui recipit mercedem, non qui seruit gratis, ita Spec. in tit. de teste. §. j. ver. item excipitur, & ver. sed de quo mercenario, & versi. sed quid, sed Io. And. in addit. in d. ver. sed de quo mercenario, dicit ꝙ famulus graris seruiens dicitur domesticus per tex. in c. fi. de verb. sig. lib. vj. quem sequitur Fely. in c. in literis. col. j. versi. ex quo datur, de testi. Item pater est domesticus filio & ecõtra. Item vxor viro siue timeat maritum siue nõ vt per Fely. in d. c. in literis. colum. iij. versi. fallit quarto, & domestici dicuntur latius qui viuunt ad vnum panem & ad vnum vinum, vt in auth. de Monac. §. cogitãdum, & familiares dicũtur omnes qui sunt sub alicuius imperio de iure vel de facto, ita not. Bald. de vtroque in d. c. in literis. per text. in l. qui iurisdictioni, supra de iurisdictione iudi. & in l. j. C. si rector prouinciæ. & in l. j. C. si quacunque prædi. pote. cum aliis. † Prædicta oĩa
364 restringuntur per Doc. & maxime per Fely. in d. cap. in literis, quæ omnia ponit Hipp. in l. j. §. ad quæstionem, supra hoc ti. vt domesticus seu familiaris admittatur, & sic faciat indicium, quotiens summus in subdito principis, si modo non sit terribilis superior & non solitus inferre violentiã subditis. Item si est familiaris valde honestus, prout sunt familiares episcoporum. Item si verisimiliter melius sciri potest per domesticos, & familiares, quam per alios, vt per Bart. in l. quoties. C. de naufra. lib. x. Item si in eadẽ potestate est, & is, qui deponit, & is contra quem deponitur, vt per Abb. in c. literas, col. iij. de præsump. & latius
365 per Doc. in locis prædictis. † Aduerte ad vnũ ꝙ dicit Brun. in d. tra. de indi. col. iij. in hoc indicio domesticitatis volens, ꝙ Bar. in. l. ij. supra de excu. tu. dicat indicium oriri per testem familiarem, adducendo glos. in l. j. supra de test. quia in primis illa lectu. non est Bar. Sed Nic. de Neap. & glo. quæ allegatur in d. l. j. supra de testi. nil dicit, nec est verum. ꝙ per ipsum concluditur, quia testis familiaris regulariter ex iuris dispositione repellitur a testificando, vt dixi, nec dici potest bonus, nec idoneus, & tamen vnus testis de visu (ad hoc vt faciat indicium) debet habere dictas qualitates, vt dixi supra in verb. testis de visu.

366 † TESTES plures singulares deponentes super diuersis indicijs, an coniungantur ad faciendam probationem, vt oriatur indicium ad torturam Bald. in l. si quis ex argentarijs. §. j. supra de eden. dicit, ꝙ si species probationum sunt in sua specie imperfectę. verbi gratia vnus testis probat de veritate, vnus de fama, vnus de indicio, hæc probatio non valeret; quia non est in sua specie perfecta, nam vnus testis de fama non probat famam, vnus testis de indicio non probat indicium, immo requiruntur saltem duo testes l. fi. C. fa. ercis. & ibi not. Et per Inno. in c. sicut de simo. & dicit Alex. in consi. clxxxj. in causa Angelorum col. ij. ver. rursus, vol. ij. ꝙ vbicunque contingat fieri probatio indicij per vnum testem, & similiter si fiat probatio de alio indicio per vnum aliũ testem, vbi requirebantur duo, tunc tales testes singulares non iunguntur ad faciendum vnũ indicium perfectum quia vnumquodque de per se est imperfectum, vt per Bald. in d. l. si quis ex argentarijs, & per But. in c. licet, de testi. hoc idem sensit Bar. in lec. antiqua in l. ij. in §. ætas autem, supra de excu. tut. dicens ꝙ quando plura veniũt ad perfectionem vnius toti, vt in casu illius legis, tunc verificatur illa regula quæ non prosunt singula, multa iuuant, si vero sint multa, quæ veniunt ad perficiendum diuersa tota, tunc quæ non prosunt singula, nec multa iuuant l. spadonem. §. qui auitam. eo. tit. vnde cum probationes veniant ad diuersa indicia, ideo non coniunguntur, idem Bal. in l. spadonem. §. qui iura, tenet idem, dicens quod quædam sunt quæ requirunt certam speciem, & tunc diuersæ species imperfectæ nihil operantur; quia ex pluribus concurrentibus non augetur effectus, cum non veniant ad integrationem vnius speciei, ita ex pluribus testibus singularibus non resultabit plena probatio, quod dictum sequitur Alex. in consi. xxj. Reperitio in causa merici.
367 col. j. vol. iiij. † Volens non coniungi testes singulares ad faciendam probationem. & idem Alex. in consi. xiij. ex his, quæ in themate, col. fi. volu. j. sequitur dicta Bald. in d. locis, & voluit Ant. de But. post Cald. in c. veniens, circa fin. de test. & multi alij Docto. quos adducit Hip. in sua pra. in. §. diligenter nu. cxlix. Contrarium sensit Raph. Fulg. in l. fina. C. fami. ercis. vt refert Brun. in trac. de indic. col. ij. dicens ꝙ vnicus testis facit aliqualem prę sumptionem, & ideo si plures sint testes singulares de singulis indicijs deponentes dicetur plures esse præsumptiones, quæ faciant vnum indicium ad torturam arg. l. instrumenta domestica. C. de probat. & l. ij. §. ætas, supra de excu. tu. exemplificando. Pone ꝙ vnus testis dicit se vidisse Seium vulneratum, & in terram prostratum & interrogatus, quis vulnerauit, respondit Titius, hic est vnus testis super indicio deponens. Alius dicit se vidisse Titium sanguine aspersum, & euntem, euaginato ense. Alius dicit se vidisse hunc Titium exeuntem directo tramite, & voluentem se versus nemora & occulte se latitantem, Certe hi singuli testes de singulis indicijs deponunt, & tamen nemo sanæ mentis negabit, quin hæ præsumptiones faciant sufficiens indicium ad torturam ar. d. l. & illius regulæ & quę non prosunt singula multa iuuant. subdens idem Brun. ꝙ Ioan. de Mon. sperel. in l. admonendi. de iureiur. dicit, ꝙ licet plures semiplenæ vnius semiplenæ probationis non coniungantur ad faciẽdum vnam semiplenam, tamen coniunguntur ad faciendum indicium ar. no. in l. fi. C. de probatio. & vt refert Cacialup. in d. l. admonendi, subdens etiam idem Brun. ꝙ istud putaret verius, quando illi singuli testes essent multum notabiles, & magnæ authoritatis. quoniam licet testes singulares non probent, tamen si sunt ita notabiles, quod adducant iudicem ad indubitatam fidem, iudex nõ debet curare de illa singularitate per dictũ Paul. de Cast. in l. Lucius. in recollectis Florentinis. supra de infam. & in d. l. admonendi. præcedens dictum Fulg. refert & sequitur Sozi. in consi. liiij. visis testibus examinatis. col. j. ver. tertio & vlt. vol. iij. Et Hip. in §. diligẽter. in sua prac. nu. 194.

In hoc

368 †In hoc articulo ex mente, & intentione dictorum scrib. Distinguerem, ad cõcordandas predictas opin. quod aut sumus in indicijs remotis a maleficio, & in quibus vna probatio non infert in aliam, vt puta, si per vnum testem probetur inimicitia & per alium probetur transitus viæ, in qua quis fuit interfectus, & per alium probetur delatio armorum in non solito, vel fama, vel minæ, & sic probentur tria ex prædictis indicijs per testes singulares, hoc in casu non fiet coniunctio ad faciendum indicium, & eo modo, si per vnum testem probetur vnum indicium propinquum maleficio, vt puta, ꝙ visus fuit exire cum gladio sanguinolento, vel visus admenare. & non percutere & postea per alium testem probetur inimicitia, minæ, transitus, vel quid aliud simile, & hoc in casu dicta testium non coniungentur ad faciendum indicium stante singularitate. Et ita procedat pręcedens opi. Bald. in d.l. si quis ex argentarijs, & aliorum post ipsum tenentium testes non coniungi ad faciendum indicium. Aut sumus in indicio propinquo maleficio, & vrgenti, & tunc si erit probatum per vnum testem, & per alios testes singulares sint probata indicia, quæ veniant ad declarationem, & coadiuuationem primi indicij. Putarem, istas singularitates, coniungi ad faciendum indicium ad torturam, vt puta, si vnus testis dicit vidisse Titium admenantem cum gladio, sed non vidisse percutere, alter dicat vidisse gladium sanguinolẽtum, & alter dicat vidisse ipsum Titium esparsum sanguine se mundantem, vel ꝙ visus fuerit vnus prope mortuum cum cultello, & dicat testis vnus hoc, & alter dicat vidisse aufugere ex loco delicti cum gladio, & alter dicat vidisse gladium sanguinolentum. Hæc nanque tria per testes singulares probata facerent indicium ad torturam, & coniungerentur, & ita procedat opin. Ful. & sequatium, & ratio potest esse quia in istis testibus dictum vnius coadiuuat dictum alterius, nam hoc casu, quia vnus adminiculatur alteri, & continent verisimilitudinem seinuicem coniungentem fiet accumulatio ad probandum indicium, ita voluit Bald. in c. licet causam. col. iiij.

369 versi. & not. de probat. †Dicens, ꝙ singularitas testium coniungitur quando dictum vnius coadiuuat dictum alterius, & idem Bald. in rub. de controuer. inuest. Et in auth. rogati circa fin. C. de testi. & voluit Dec. in d.c. licet causam. nu. xvj. versicu. & hoc primo, de probat. & sensit Sozin. in dicto consi. liiij. Istud autem magis procedere existimarem, quando essemus in casu. in quo delictum esset occulte perpetratum, & exinde esset difficilis probatio, per ea, quæ voluit Anto. de But. in cap. veniens, in fin. de testib. quamuis Iaso. videatur eius dictum impugnare in d.l. admonendi. nume. cclvij. loquens tamen de plena probatione.

370 †SOCII dictum an faciat indicium ad tor-
371 turam, pro eius cognitione præmitto. †Quod reus non potest interrogari de consocijs nisi in certis casibus pro vt distinguit Bartol. in l. repe. §. primo hoc tit. dicens, ꝙ quædam sunt delicta, quæ non committuntur principaliter in offensam alicuius seu odium, sed propter commodum committentium, vt falsare monetam seu fabricare falsam monetam. Item latrocinia facere, Nam latrones non odiunt aliquem, sed diligunt ea alterius, & isto casu possunt interrogari de sociis, & probatur in l. diuus, supra de custo. reo. & l. prouinciarum. C. de fer. & l. fi. C. de malefi. et mathe. ita intelligo l. qui vltimo. infra tit. j. Et ita intelligit. l. fi. supra ad exhiben. quædam sunt delicta quę committuntur principaliter in alterius iniuriam, & odium & in istis confessus de se non debet interrogari de aliis, vt hic & l. fi. C. de accus. fallit in casu d.l. si prius, supra ad Sylla. ex prædictis dico ꝙ fures possunt interrogari de sociis, & de receptatoribus, & similibus arg. d.l. diuus, supra de custo. reo. Ratio prædictorum est quando committitur delictum in alicuius iniuriã, quia alios delinquentes possunt accusare, sed non est ita in delictis quæ non committuntur principaliter in alterius iniuriam, Ideo magis permittitur iudici inquirere, Dictum hoc Bar. sequitur Butr. Abb. in c. j. de confes. Alex. in addi. in d.l. repeti. dicit, ꝙ Salyc. distinguit in alia materia, & idem Alex. sequitur opinionem. Bar. in consi. lxix. visa facti naratione, vol. ij. Et Dec. in c. quoniam in fi. de testi. Salyc. in l. fin. col. ij. versicu. sed Bart. C. de accus. dicit hanc distinctionem Bartol. sibi non videri veram. Nam & si latro affectet res & non personam nisi ꝓpter res tamen hęc affectiò fit cum iniuria domini, Ideo est, qui eos accusare potest. Et sic eius diuersitate attenta non deberet de sociis interrogari, quod tamen est falsum. Item maleficus in alienum odium, fua facit maleficia, & tamen de sociis interrogatur vt infra de malefi. & mathem. l. fin. Item crimen lęsæ maiestatis contra principem committitur, & tamen de socijs interrogatur vt infra ad leg. Iul. maie. l. pen. & fin. Quinimo in crimine homicidij fuit interrogatus seruus de consociis & probatur in l. j. §. fi. hoc tit. vnde dicit Saly. aliter distinguẽ

372 dum esse. † Et hoc modo, ꝙ aut persona inquisita, vel accusata est seruilis conditionis, & tunc de mandatoribus vel consocijs interrogari potest ea ratione, quia vt plurimum tales personæ vti meticulosæ sine socij instigatu, vel mandato non consueuerunt grandia delicta cõmittere, vel attentare, ad hoc accedat l. cuicunque circa medium. supra de ser. fug. l. fi. infra ad le. Iul. maie. & supra ad exiben. l. fi. Ad Syllan. l. si certus, & l. prius, & d.l. j. in fi. hoc titu. quę omnes in seruis loquuntur. aut persona accusata, vel inquisita est libere conditionis, & est vtilis, & tunc in criminibus, quæ sine sociis regulariter nõ committuntur, credi de sociis interrogari posse, vt prouincia purgetur eis arg. l. congruit supra de offi. præsid. & ad hoc accedant ll. quę dicunt latrones interrogari, de sociis vt l. prouinciarum. C. de feri. et l. diuus. supra

373 de cust. re. † Cum enim latrones sint, qui stratas aggrediuntur publicas vt l. capitalium. §. famosos. infra de pœn. & hi soli nõ sunt sed plures, nec sine receptatoribus, ideo faciliter lex permisit de eis interrogari, cum vt plurimum sint ignoti & occulti, Idem potest dici de falsificantibus

monetam vt l.j.C. de falſ. mon. cum regulariter plures in eo miniſterio ſint neceſſarij, idem de eo qui contra Principem mollitur, quia talia non cõ ſueuerunt ſine ſociis attẽtari, in criminibus vero, quæ ſine ſociis pluribus committi ſolent, tunc aut delictum eſt contra ſalutem communem omnium. & tunc de ſociis poteſt interrogari vt l.fin.C. de maleſi. & eſt ratio, quia etiam contra ſocios inquirere intendit ad communem ſalutem omnium, niſi radicitus tale vicium extirpetur, ſaluus communis non habebitur, dictum hoc Salyc. ſequitur Barba. in addit. ad Abb. in d.cap.j.de confeſ. Et Ang. in trac.maleſi. in verbo. fama publica col. iiij.verſi.quæro an particeps, tranſit cum opinione. Saly. Imo. in d.c.j. de confeſ. dicit, ꝙ hęc ratio Bart. de qua ſupra forte non eſt multum generalis, quia etiam paſſus furtum vel robariam veriſi militer procurabit punitionem, & ideo videtur, ꝙ ratio ſit odium ipſorum latronum, vt l.prouinciarũ. C. de feri. Item maleficus in alienum odiũ ſuam maleficia facit, & tamen interrogatur de ſociis l.fi.C. de maleſi. Item crimen læſę maieſt. cõtra Principem committitur, & tamen de ſociis interrogatur vt hic, & in l.j. in fi.C. ad leg. Iul. maie. Item in crimine homicidij ſeruus interrogatur de conſociis l.j.§.fin. hoc tit. Si volumus verba Bar. ita ſimpliciter intelligere prout intelligit Saly. fuiſſet craſſa deductio per Bar. ſi præſumeremus, ꝙ ignoraret hoc ꝙ ex furto rei alienæ non fiat iniuria domino. vnde poteſt ſaluari Bar. ꝙ bene intellexit diſtinguendo, ꝙ principaliter fiat ad commodum proprium. & non principaliter ad iniuriam, Nam Bart. in l. ambitioſa. infra de dec. ab ord. facien. in cognitione principalitatis diſtinguit ꝙ aut eſt principale ordine, naturę, vt eſt iniuria facta filio, vt principali. & ſic ipſius filij eſt poſt fit patris, cui competit actio iniuriarum & iſte eſt ordo naturæ demonſtrans iniuriã principaliter in filium. Alio modo conſiderari ſecundum ordinem intellectus. vt principaliter dicatur reſpectu finis, vt eſt in fideiuſſore, vel mandatore qui obligatur reſpectu rei principalis. Nã dato quod primo obligetur fideiuſſor, & mandator, attamen finis eſt, vt obligatio ſit facta poſt reum debitorem, & iſtud eſt principaliter in facto, vt reus obligetur, & poſtea fideiuſſores, vnde in caſu noſtro poſſumus dicere Barto. conſideraſſe principalitatem reſpectu ordinis naturæ, vt qui furto ſubtrahit, qui falſam monetam fabricat, iſtud agit principaliter pro eius vtilitate, & comodo dato quod poſtea oriatur iniuria in perſonam principis, vel in perſonam domini, & iſte eſt ordo naturæ conſideratus per Bart. in ſecundo etiam capite datur iniuria etiam principaliter reſpectu animi iniuriantis, & hoc modo poſſet ſaluari deciſio Bart. vt perſona domini & principis
374 ſit ſecundario non autem principaliter. † Aduerte quod poſſumus attenta ea diſpoſitione, quod ex conſuetudine fiat interrogatio in omni caſu vt dicit Gandi, ſiue Bartol. in tract. de quæſtio. in iiij.col. & Iaco. de Bel. in ſua prac. crimi. in titu. de quæſtio. colum. xj. verſi. iuxta hoc quæritur, & attenta ea conſuetudine quæ eſt in tota Italia, ꝙ iudices de quocunque caſu poſſunt inquirere, & inquirunt vt per Gand. in trac. maleſi. in rub. qũo de maleſi. cogno. per inquiſit. col. j. verſ. ſed hodie, & Alber. in l. ex quidem col. ij. verſi. de conſue-
375 tudine tamen. C. de accuſa. † Diſtinguerem in hac materia, ꝙ aut ſumus in accuſatione & in alijs caſibus, in quibus proceditur virtute accuſationis, & tunc interrogatio non poſsit fieri de cõ ſocio, & ita loquatur text. in l.fin. C. de accuſ. eo maxime quia omnia, quæ geruntur per iudicem procedendo ſuper accuſatione, fiunt ad inſtantiam
376 accuſatoris. † Nec poteſt iudex procedere ad torturam in iudicio accuſatorio, niſi ſit facta inſtantia per accuſatorem gloſ. in l. quicunque. in verbo oportet. C. de ſer. fug. Bal. in c.j. in §. iudices, de pac. tenen. & etiam nimis graue eſſe, ꝙ plures perſonæ interponerentur in eo iudicio accuſatorio, & onus non debet imponi niſi volenti, & ſic in caſu accuſationis non dabitur interrogatio de conſocijs ne fiat iniuria & grauamen ipſi accuſatori. Aut ſumus in caſu, in quo iudex procedit ex inquiſitione, vel in eo iudicio, ex quo nullum grauamen infertur accuſatori, ſed totum pendet ab officio iudicis, & tunc interrogatio fieri poſsit de conſocio, quia ad officium iudicis ſpectat expurgare ciuitatem malis hominibus l. congruit. ſupra de offi. præſi. & ideo procedendo ex officio poterit interrogare de conſocijs, & ad hoc faciunt omnia iura quæ adducuntur pro iſta parte, & eo caſu, in quo interrogatio de ſocio fit. primo tex. in l. diuus, la ij. ſupra de cuſt. & exhiben. reo. loquitur in caſu inquiſitionis, dũ vult. ꝙ Irenarchiæ debent captis latronibus eos interrogare de ſocijs, & receptatoribus, & ſic ibi non proceditur per accuſationem ſed ex officio, eodem modo in l. prouinciarum. C. de feri. dicit procedi contra latrones diebus feſtiuis, & ſic ordine iuris non ſeruato ob id, quia proceditur ex officio text. in l.fi. C. de maleſi. & mathe. admittit interrogationem de ſocio eo, quoniam in eo crimine dato ꝙ in eo caſu ſit inſtituta accuſatio, non proceditur ſuper accuſatione ob id, ꝙ accuſator teneatur in aliquo, neque in eo delicto poteſt grauari ex nominatione ſociorum: quia non tenetur de calumnia accuſator, neque habetur tanquam delator, ſed prꝫmium conſequitur vt eſt text. in l. nullitas. C. de maleſi. & math. & in ſimili eſt tex. l. nulli. C. de epiſco. & cle. in fin. tex. in l. qui vltimo, infra de pœn. loquens de eo, qui damnatus fuit ad beſtias, intelligi poteſt in eo caſu, in quo iudex vult procedere ex officio inquirendo, non autem ad accuſationem. Sed aduerte quod Bart. in l. maritus. eo. titu. dicit, quod deponens in caſu illius l. non facit indicium ſed qualemqualem præſumptionem. vt dicam infra, & intelligendus eſt quando proceditur ex officio. Eodem modo tex. in l.fin. ſupra ad exhiben. Item & tex. in l.j. C. de fal. mon. loquuntur, quod, & ſi detur accuſator, non tamen tenetur in aliquo virtute accuſationis, ſed habet prꝫmium. neque tenetur ex calumniatore, nec pœnam patitur, ideo fit interrogatio de ſocio ita eſt tex. in d.l.j. de fal. mon. tex. in l.j. §. j. hoc ti. loquens de ſeruo ꝙ finxit crimen

men in ſe,& mentitus eſt,poteſt intelligi dupliciter in eo,ꝙ dicit, interrogationem fuiſſet factam de ſocio primo, quia ibi interrogatio erat facta pro liberando ipſum ſeruum; quia dubitabitur, ꝙ delictum imputatum non eſſet verum. & ideo interrogatio fit ab liberationem, & ſic ad finem bonum & exinde admittitur ita intelligit illum tex. Alb. in d.l. fin. C. de accu. vel aliter poſſumus intelligere ꝙ ibi procedebatur inquirendo cõtra ſeruum, nec erat accuſator, cum ipſemet crimen finxiſſet tex. in l. prius. ſupra ad Sylla. intelligi debet ꝙ fiat interrogatio de conſociis propter naturam criminis & Senatuſcon. Syllan. per quod proceditur contra omnes ſeruos de quibus eſt ſuſpicio. & prius interrogantur de eorum criminibus, & poſtea de conſociis & poſſumus dicere prout dicit Bar. in d.l. repeti. ꝙ iſtud eſt ſpeciale vt ſerui interrogentur de conſociis, vt habetur in
377 to. titu. ff. & C. ad Syllan. † In ea quæſtione. An dictum ſocij faciat indicium ad torturã, quia Doc. communiter confundunt iſto caſus, ideo vi-
378 debimus. † Primo an nominatio facta per reũ in tortura faciat indicium contra nominatum in illis caſibus, in quibus de iure permiſſa eſt nominatio. Secundo an faciat indicium in illis caſibus, in quibus non conceditur nominatio. Tertio an ſocius tanquam teſtis aſſumptus nõ vti ſeus faciat indicium contra nominatum. In primo caſu Salycet. in l. fin. C. de accuſ. dicebat ꝙ talis depoſitio & nominatio ſocij non faceret indiciũ, eo, quoniam eſt criminoſus, ideo repellendus, cũ etiam ſit particeps criminis. Ideo eius dicto non ſit ſtandum l. ſi filius. C. de libe. cau. & ibi not. Item quia militat ratio de qua in d.l. fin. Contrarium tamen determinat dicens, ꝙ ex eo dicto ſolo & nominatione non oritur indicium ad torturam, ſed oritur iuncta præſumptione, ſeu indiciis, quæ erant contra ipſum reum. Ex quibus in dictis oritur veriſimilitudo contra ipſum nominatum. nam ſi non fuiſſent indicia exiſtentia contra reum, is non fuiſſet poſitus ad torturam nec interrogatio ſubſecuta, & hoc modo intelligi debet dictum Salyce. in d.l. fi. ver. quæro nunc, dum dicit ꝙ non debet torqueri reus ſuper ſociis, niſi cum ſocios negaret & legitima præſumptio eſſet contra eum, ꝙ ſocios ſciret, & vbi de eius ſcientia non eſt præſumptio iuſta torqueri non debet, & eodem modo non ſit interrogatio ſpecialis, niſi contra eum contra quem interrogatur præcedat legitima præſumptio. vnde ſi fur ſeu latro contra quem erant indicia de ſpoliatione, ſubtratione, et furto, quæ delicta veriſimiliter non poſſunt fieri in eo caſu, nec fiunt ab vno ſolo, & hic talis indiciatus de his delictis, ſi ponitur ad torturam, & nominat ſocium, coniungitur veriſimilitudo oriens ex primis indiciis inſimul cum dicto rei quæſtioniati. & ex tali coniunctione oritur indicium ad torturam contra nominatum, non autem intelligi debet dictum Saly. vt nominatus habeat indicium ad torturam exiſtentibus aliis præſumptionibus contra ipſum, ſed ſufficit nominatio facta, præſupponendo, ꝙ ille, qui eſt tortus, ſit legitime tortus, & infrapoſiti Doct. tenent indiſtincte dictum correi in prædictis caſibus facere indicium ad torturam, & iſtud tenuit Cyn. in d.l. fin. But. Abb. Imo. in c.j. de confeſ. Barto. in trac. de quæſtio. col. iiij. verſ. ſed nunquid, quod etiam poſitum eſt in operibus Gan. de malefic. in titu. de quæſtio. d. verſic. ſed nunquid, ſenſit Alex. in conſil. lxxxix. viſo themate col. ij. verſicu. quinimo vol. iij. quamuis Hip. in d. §. diligenter, nu. lx. adducens multos pro ea opinione, ꝙ requirantur præſumptiones vltra confeſsionem, & præcipue Imol. in d.c.j. de confeſsis qui tamen indiſtincte tenet opinionem iam dictam, ꝙ nominatio ſola faciat indicium ad torturam, & Augu. de Arim. in addit. ad Ang. de malefi. in verbo. fama publica nu. xxxj. male allegat Gand. & Guid. de Suza. in ſuis trac. quod requirantur. alia indicia penes dictum torti; quia ſimpliciter loquuntur indicium facere, quod tamen intelligo vt ſupra. Ratio poteſt eſſe, quia videmus ll. concedere in caſibus iam dictis, interrogationem poſſe fieri de ſociis legitime, tamen vt ſupra ſi indicium non oriretur habile ad torturam, fruſtra lex voluiſſet, ꝙ interrogatio fieret, & ideo ad hoc (vt talis diſpoſitio effectum habeat) neceſſe eſt dicere oriri in-
379 dicium ad torturam. † Cum lex & eius verba intelligi debent cum effectu l. pen. §. pen. ſupra ne quis eum qui. l. j. ſupra quod quiſq; iur. gloſſ. in c. fin. de ſponſal. ſed aduerte ꝙ l. qui vltimo allegatur per Bar. & Bal. & Roma. ꝙ faciat qualequale indicium, ideo in hoc caſu diſtinguerem ꝙ aut reus legitime interrogatur, quia præcedunt indicia de conſociis in generali vel ſpeciali interrogatione, & tunc oriatur indicium aut non præcedunt alia indicia, & tunc faciat qualemqualem præſumptionem, & hoc modo intelligatur d. l. qui vltimo, & quod dicit Bart. in l. maritus, hoc tit. & Bal. in l. ſeruos. C. de teſt. & Ro. in l. & ſi certus, ſupra ad Syllan. volentes ꝙ ex d.l.
380 qui vltimo oriatur qualequale indicium. † Requiritur hoc tamen primo ꝙ talis confeſsio ſit facta, ſeu nominatio in tortura, aut ſtatim depoſito reo de tortura, alias non valeret arg. tex. in l. petens. C. de pac. Ita tenet Alb. in d.l. fi. C. de accu.
381 Ea ratione quia. † Perſonæ turpes, cum in teſtimonium recipiantur eorum dicto ſine tormentis non creditur l. ob carmen. §. ſi ea rei conditio ſupra de teſti. Et per hanc rationem idem tenet conſulendo Raph. Fulg. in conſi. clxxiij. in cauſa inquiſitionis, col. j. verſi. quidam doctor. allegat tex. in §. ſi vero ignoti, in authen. de teſti. & Hip. in §. diligenter, in ſua prac. nu. lxij. ſimilem rationem adducit per text. in c. illi qui. v. q. v. & in c. in primis. ij. q. j. gl. in c. cum. p. de accu. Alex. in
382 conſi. xj. circa primum col. ij. vol. j. † Secundo requiritur, ꝙ interrogatio fiat generaliter per iudicem de conſociis, nam ſi particularis fieret interrogatio diceretur ſugeſtio. l. j. §. qui quæſtionẽ, ſupra hoc ti. glo. in l. prius & in l. ſi certus ſupra ad Syllan. Dy. in d.l. fi. C. de accuſ. & Salyce. ibi col. fi. qui dicit non deueniri ad interrogationem particularem, nec ad ſpeciem niſi contra aliquẽ in ſpecie ſit legitima præſumptio, vt dixi ſu-
383 pra. † Quæſtio, & difficultas oritur, an reus

facta

facta nominatione in tortura de socio debeat iurare dicta per eum esse vera Hip. in sua prac. in ,§.diligenter,nu.lxij.dicit iurare debere,& q̃ assessores erant in hoc in non deferendo iuramen-
384 tum reo.mouetur . † quia depositio sine iuramento est nulla l. iusiurandum.C. de testi. c. tuis eo.titu.item etiam q̃ vtraq; pars velit,non potest testis deponere sine iuramento Ang.in l.si vacãtia.C.de bon.vacan.libr.x. Felyn.in c.significasti de hõmic. item quia etiam q̃ sit commissa cã alicui secundum eius conscientiam terminanda, requiritur iuramentum ex mente Ang. & Pau.de Cast.in l.de pupillo.§.qui apud. supra de ope.no. nun. Item summus pontifex non potest tollere,nec dispensare cum iuramento,vt testis sine eo deponat c.constitutus,& ibi no.de rescrip. & cũ reus existens in tortura habeat manus ligatas non potest iurare, ideo eius dictum non valebit. In hac q.existimo reum non debere iurare, & eius dicto standum esse denominatione facta consocij in tortura in casibus concessis ad interrogandum,nam Abb.in c.j.de confes.vt Alb.de Ros.in d.l.fi.C. de accusa. dicunt magnam esse differentiam , q̃ deponat tanq̃ testis vel q̃ deponat tanquam reus, & ideo cum reus deponat non vti testis,requisita necessario in teste non adhibenda sunt in personam rei,& sic iuramentum non erit necessarium, cum lex statuat in teste iuramentum dari,in reo, autem nihil aliud dicat,nisi interrogari,nec de iuramento aliqua fit determinatio. & exinde cum diuersitas sit inter ipsos,diuersum ius statui debet nec de vno ad aliud licita erit argumentatio. l. Papinia.exuli.supra de minori. Demonstratur etiam hoc verum,quia depositio in tortura excedit dictum testis in aliquo. & dictum testis excedit dictum rei in tortura, nam si plures fuerunt consocij,qui deponant de altero socio in tortura ex dicto plurium nominatus non habebitur pro conuicto,& ex dicto vnius contra se habet indicium ad torturam sensit Bar.& ibi gl. in l.j.§.idẽ Cornelio hoc tit.Et Bal.in l.quoniam.C.de testi.
385 volens. † Quod ex quatuor consociis tres nõ probent contra quartum delictum commisisse, determinat etiã Alb.post Gabr.de Ossel.in trac. de fam.in l.fi.ij.col.C. de accusa. & in hoc casu si plures testes deposuerunt de visu, probant plene,& habebitur reus pro conuicto, ratio est. quia quando sunt plures correi , est vna tantum qualitas indicij , & ad hoc vt indicia dicantur plura, requiritur diuersitas inter vnum & aliud,non autem q̃ sint eiusdem generis , prout sunt plures socij,qui faciunt vnum & idem indicium , secus in pluribus testibus; quia vnusquisq; deponit ex sensu suo, & si bonus fuerit , quilibet parum minus semiplena probatione dicitur facere dicta l.
386 cum probatio , supra de probat. † Quod aurẽ indicia debeant esse diuersi generis sensit Bar.in l.vnius.§.j.hoc ti.& Paris de Put.in trac.Syndi. circa fi.in ver.viso de repetitione , præterea videmus q̃ maior virtus est in eo qui deponit in tortura q̃ q̃ sit in illo , qui deponit tanquam testis. Nam deponens in tortura non est bonus, quia socius criminis nõ est idoneus,quia deliquit. potest repelli;quia infamis saltem de facto,& ipse solus facit indicium ad torturam , vt dictum est supra. & tamen testis vnus de visu, nisi habuerit qualitates prædictas,vt sit bonus,idoneus, nec repellatur non facit indicium ad torturam , vt vidimus supra in indicio de teste de visu , & sic ista duo reus et testis habent se vti excedentia,et excessa. Præterea reus potest dicere contraria in eius dicto & tolleratur.l. nemo. supra de exce. & dixi supra in vers. mendacium. quod non est in teste, vt ibi. Non obst. quæ adducuntur in contrariũ, quia loquuntur in teste in quo de substantia requiritur iuramentum,secus in dicto rei,quia hoc tantum conceditur a iure,vt interrogetur per iura iã dicta. Istud q̃ iuramentum non requiratur sensit
387 Alex.in consi.lxxxix.in iij.vol. † Tertius casus est,quando interrogatio fit in ea persona q̃ de iure interrogari non potest, difficultas est , an faciat saltem præsumptionem , per quam iudex posit inquirere, Dec.in consi.clxxxix.inci.Letatus sum,tenet q̃ si reus fuerit interrogatus in illis casibus in quibus iure interrogari non potest, q̃ non faciat præsumptionem vt inquiratur.allegat multa consilia Fulg.idem voluit Hipp.in sua prac.in.§. diligenter nume. lxvij. Contrarium puto verius,quia communiter Doc. tenent iudicẽ per talem dispositionem posse inquirere.vt voluit Hosti. Ioan. Andr. But. Abb. Anchar. in d.c.j.de confes.per illum text. & hoc si depositio sit facta in tortura, vel post torturam statim , idem voluit Salyc.in d.l.fi.C.de accusa. Ang. & Ro.qui dicit hanc esse cõmunem in l.& si certus.supra ad Sylla.quod idem voluit Imo.in d.c.j. de confes. subdens, q̃ si fama contra nominatum insimul cum dicto correi,sufficiens erit indicium ad torturam.
388 † Tertio casu quando aliquis deponit tanquã testis,& nominat aliquem in socium,vel deponit contra ipsum socium , eius attestatio vti a delinquente facta inducit qualemqualem præsumptionem,ita no.Abba.in d.c.j.de confes.dicens æquiuocum esse in hac materia socij criminis,idẽ velle disponere in reo, quod in teste , quem sequitur Dec.in c.quoniam,in fi.de testi. vbi multa adducit,& pro eadem sententia est tex. in c.j.de testi. lib.vj.& in l.quoniam.C.de testi.nec in hoc casu facerem eam differentiam , quam multi faciunt, & de qua supra distinguendo,q̃ aut deponit in eo casu,in quo non possit interrogari,vt tunc sit verum,q̃ iam dixi,aut si posset interrogari de con socio tunc faceret indicium,quia dico Abba.optime hunc casum vti separatum a præcedenti , posuisse;nam si deponit tanquam testis & extra torturam,non debet facere indicium, cum requiratur tortura vt dixi,nec aliter ei credatur.nisi di-
389 camus. † quod etiam q̃ñtalis socius assumitur tanquam testis debeat torqueri , iuxta l. ob carmen.supra de testi.& gloss.in l.iij.§.lege Iulia.in verb.palam,eo.ti.de test.tunc enim si ponetur ad torturam optime distinguetur,an sit casus,in quo possit interrogari nec ne.
390 † MORTVI depositio an faciat indiciũ ad torturam Bartol.Bal.& Ro.in l.si quis in grauí.§,si quis moriẽs,supra ad Sylla. dicunt p illum

tex.

tex. indicium non oriri adducitur glos. in l. mater. C. de calum. quæ appellat dictum defuncti vilem p̃ſumptionem, & gloss. in c. literas. de p̃ſum. in prin. dicens dicto morientis non esse credendum. & Bald. in versi. vasalli in tit. de pa. constan. dicit morientem non esse sanctum Ioan. Baptistam, & ratio redditur quia si dictum morientis probaret, esse testis in causa propria, quod a iure prohibetur l. nullus. supra de test. l. omnem. C. de testi. in con-
391 trarium, ꝙ immo eius dicto sit credendū. † Quod quis non debet esse immemor, nec p̃ſumitur salutis æternę. l. fi. C. ad l. Iul. repet. c. sancimus. j. q. vij. adducitur gl. in l. j. C. de fal. cau. adie. item & ratio, confessio sine causa facta non valet secundū But. in c. si cautio. de fi. instru. cum etiam a cōmuniter accidentibus, ꝙ de breui moriturus nō vult esse mendax & tenentes hanc partem respondent ad text. in dict. §. si quis moriens, ꝙ ista verba intelligantur non esse credendum quo ad condemnationem & sic in potiori significatu. §. sed quotiens. Insti. de iur. natu. l. j. §. qui in perpetuum. supra si ager vecti. vnde Hip. in §. diligenter, in sua prac. distinguit ꝙ aut ille, qui moritur grauat aliquem eius dictum, & tunc si cognoscitur, ꝙ non est boni sensus, aut sinceri intellectus, dictum eius nō attenditur per tex. in l. hac consultissima. §. at cū humana fragilitas. C. qui test. fa. pos. in l. iubemus C. de testa. Aut est boni sensus, & tunc, aut aliter potest probari delictū, q̃p per eius dictum, & tunc dicto decedentis non statur & ita procedat text. in d. §. si quis moriens, aut non potest fieri probatio de delicto nisi ex dicto decedentis, & tunc fa-
392 ciet indicium, ea ratione. † Quia multa conceduntur, & testes inhabiles admittuntur ad hoc, vt veritas habeatur. l. quoniam. C. de hęr. Saly. in l. ea quidem. C. de accu. Item multa conceduntur ne delicta remaneant impunita iuxta. l. vulne-
393 ratus. supra ad l. Aquil. † Item asserenti de gestis a se plene creditur Paul. de Ca. in l. quæro. supra de ædi. edi. & in l. quicunque. C. de ser. fug. & quæ ponit Ia. in l. j. §. si absens. supra si ex nox. cau. aga. In hac q. credo indicium non oriri ex dicto defuncti, quia tex. in d. §. si quis moriens nō videtur hoc probare vt dicā indistincte. Nec obratio Hipp. ꝙ confessio præiudicet, quia verum est, vt dicunt omnes Doct. in d. §. si quis moriens, ꝙ ad sui præiudicium statur confessioni morientis, sed non in alterius damnum: & ita concludunt omnes ibi, nec est verum, ꝙ tex. ille debeat intelligi, ꝙ non credatur quo ad diffinitiuam, non aūt quo ad indicium, quia indicium est pars probationis minus tamen semiplena, si non creditur, & remota est probatio generaliter, ergo & indicium. quod est species probationis, cum remoto genere remoueatur & quelibet eius species l. fundi. §. fin. supra de fun. instru. cum alijs. Nec ob. rationes, ꝙ multa concedantur, vt delicta puniantur, & veritas habeatur, quia hoc nunq̃p conceditur a iure, ꝙ quis possit deponere in facto proprio, & pro exequenda eius opinione, vt sibi aliqualiter credatur, & testis deponens de gestis a se deponit ad beneficium & cōmoditatem alterius, non sui ipsius, vt in casu nostro. & falsum est, ꝙ plene probet, quia requiruntur alia indicia & adminicula, vt per Pau. de Cast. in d. l. quicunq;, & per Ias. in d. §.
394 si absens. † Aduerte ꝙ text. in l. si quis in grauj. §. si quis moriens, potest intelligi in eo, ꝙ dicit non esse credendum si moriens dixerit, vt illa dictio, si moriēs, stet conditionaliter, q̃uis gl. aliter ibi sentiat. vt si in articulo mortis existens dixerit hoc, ꝙ sit vim passus a seruo, non credatur ea ratione, quia existens in eo statu mortis p̃ſumitur non sanę mentis, nec sinceri intellectus, & ideo eius dicto non statur iuxta d. l. hac consultissima. §. at cū humana fragilitas, & d. l. iubemus, & hoc suadent verba tex. nam sufficiebat, ꝙ Iurisc̄onsultus dixisset, si quis moriens semel & in prin. sed quia noluit demonstrare quo tempore in particulari non sit credendum, domino, expresit tempus dicens, si moriens, quasi dicat, si non moriens, & sic in articulo mortis non existens hoc dixerit, sibi credatur, vt dicam infra, & expositio glo. in hoc casu non potest stare, vt dicamus secundum eam, ꝙ q̃uis sit in articulo mortis, non credatur, quia nec crederetur, si non esset in articulo mortis, vt ipsa innuit; quia hoc non est verum cum sit credendum domino vulnerato, et non morienti de seruis ipsis, & ideo per contrarium si vulneratus mortifere superuixerit per aliquod tempus, & fuerit conquestus de seruis, & dixerit a seruis in tęemptum sibi credatur vt in l. j. §. fi. eod. titu. ad Syllan. ea ratione, quia super viuendo post vulnera p̃ſumitur in bono sensu, & quod dicat veritatem, & ei est credendum: nam si habetur supplicium ex senatusconsulto Syllan. contra seruos ex eo solo, ꝙ fuerint sub eodem tecto. l. j. §. quæstionē, cum. §. seq. & §. si quis in villa, & hoc ex eo solo, ꝙ est sinistra suspicio contra seruos de morte domini, tanto magis dicendum est, si ipse dominus dicat se fuisse vulneratum a seruis: quia hoc casu cū agatur de re propria, & de seruis propriis, ipsi erit credendum: cum naturaliter quis non p̃ſumatur velle consumere suum l. cum de indebito, supra de probat. Sed aduerte ꝙ mihi videtur ꝙ ista argumentatio, quam faciunt Doc. ex dispositis in titu. ad Syllan. ꝙ decidatur contra liberam
395 personam illud idem non sit bona. † Quia facilius proceditur contra seruum maxime propriū conquerentis & occisi, q̃p ꝙ procedatur contra liberum, quo ad torturam, & quo ad alia; vt est tex. in l. si quis, & in l. ex libero, hoc tit. not. Barto. in l. j. §. si seruus in prin. hoc titu. & ideo arguere de seruo ad liberum non videtur bonum, quia non est par ratio.

396 † DENVNTIATIO decani, seu centenarij. An faciant indicium ex eorum denuntiatione, quandoque proponuntur isti denuntiatiores ad manifestandum maleficia, quæ fiunt in ciuitate, & in vtilis, vt quotidie seruatur, & tunc istorū denuntiatio facit qualequale indicium, ex quo potest iudex procedere ad inquisitionem, ita intelligitur l. diuus, Ia ij. supra de custod. & exhib. re. & hoc determinat Bar. ibi in iij. q. idem voluit Saly. in l. ea quidem, in princi. in x. q. C. de accus. adducens pro hoc text. ibi, & text. in l. j. C. de decur. lib. x. & Alexand. in consi. j. in causa inquisitio-

nis

nis formatæ, col. iij. verſi. accedat, volum. iij. & pro præſumptione innocentiæ ponit eam Cæp. in conſil. xxxj. ſuper homicidio col. j. verſi. prima eſt, & Ang. in trac. maleſi. ĩ verb. nec nõ ad denũciationẽ col. vj. ver. q̃ro an denũciatori, & Hyp. in prac. in princi. nu. xix. & in cõſ. vj. nu. ix. Quãdoq; præponũtur ad inueniẽdũ delicta, & tunc in grauibus ipſis nõ credit, niſi vti teſtibus, aut in leuibus. & ſi p̃poſiti fuerint p formã ſtatuti ad inueniẽdũ arma. & tunc ipſis creditur, vt per Bar. in d. l. diuus, & per Ang. addentes in loco predicto, vbi videas.

397 †INCANTATIONES ſeu diuinationes quæ fiunt per aſtrologos, geomantes, & per iſtas mulierculas ex inſpectione aquæ benedict̃æ, vel ſpeculi, vel cum forcipe & cribro, vel ſimi. ſortilegijs, an faciant indicium, vt ſi dixerint Titiũ fuiſſe furem vel homicidam, Bru. in d. trac. indic. col. xiij. verſi. quæro an diuinatio dicit, q̃ talibus non eſt adhibenda fides l. item apud Labeonem. §. ſi quis aſtrologus, ſupra de iniur. & ibi Angel. hoc tenet, q̃ indiciũ nõ faciunt ad torturam, ſubdens, q̃ iudices caueant, vt non errent mori ex diuinationibus l. verbum p̃cibus. C. de infami. dicit tñ Brun. q̃ Bald. in quodam ſuo conſi. tenet, q̃ licet ars maleficiorum ſit reprobata l. nemo. C. de maleſi. & mathem. tamen quandoque permittitur, q̃ maleficium tollatur per aliud maleficium, ſi alio modo non poteſt quam per incantationem demonum, vt not. per Io. And. de Rip. in ſum. confeſ. in rub. de imp. ligami. tamen non debemus recedere a deo quicquid ore proferatur, cum licitum eſt aliquando de aqua turbida viuere, vbi deficit clara, & medicinæ ſummuntur ratione ſanitatis non delectationis, cõcludens, q̃ quamuis ars diuinãdi ſit reprobata, tamen vbi magnum ſcandalum imineret, nec Deo nec hominibus reprehenſibile videtur, ſi fieret, & operabitur ad inquiſitionem nõ ad torturam, & ſi diutnator aliquem inculpat, poterit iudex pro illo mittere, & videre, qua cum conſtantia aut trepidatione, aut quo palore, aut rubore loquatur, & exinde ſumere indicium veritatis, & iſtud ſequitur Hyp. in ſua prac. in. §. diligenter, nu. clxxxj. ponens exemplum de cadauere emittente ſanguinem ob ſuperuenientiam homicidæ, quod dicit vidiſſe & praticaſſe. Aduerte q̃ p̃cedẽs deciſio nõ videtur aliquo modo mihi vera, vt non tantum indicium non oriatur, ſed nec ſuſpicio, per quam iudex poſſit moueri ad inquirendum, ſeu alio modo p̃cedendum, cum ſortile-
398 gia ſint omnino prohibita. † Nec pro inueniẽdo furto eccleſiæ poteſt fieri incãtatio aliqua, etiam ſine demonum inuocatione, prout eſt tex. in c. j. & ij. de ſortileg. Et Abb. & Ioan. And. in d. c. ij. qui dicunt non eſſe licitum conſulere iſtos diuinatores, ſeu ſortilegos, etiam ſi hoc fiat ſine inuo-
399 catione demonum, ea ratione. † Quia occulta ſolus Deus ſcit, & eſt ſecretorum cognitor, & iudex c. erubeſcam. xxxij. diſt. vnde dicimus, q̃ eccleſia non iudicat de occultis, & cum non poſſit probari, diſcretus iudex ſe non intromittit, ſed diuino iudicio relinquit l. & ſi reſtituantur. §. fi. ſupra de iudi. vbi Bal. dicit per illum text. q̃ iudex debet iudicare ſecundum conſcientiam, quę cadit in homine ipſo tanquã iudice, et licet Deus omnia
400 nouerit, nõ tamen ſic euenit in homine. † Præterea ſortilegi ſunt infames, & repelluntur a teſtimonio & ab accuſatione, & puniuntur faciendo ſortilegia, & grauiter peccant vt in d. c. j. & ij. de ſortileg. & id d. l. item apud Labeonem. §. ſi quis aſtrologus. ſupra de iniur. vbi poſt illud, q̃ iniuriã faciat, & cum eo agi poſſit ſubdit tex. q̃ conſtitutiones eum tenent, & ibi glo. in verb. conſtitutiones dicit vltore gladio puniendos. vt d. l. nemo.

401 † Quomodo itaq; poteſt iudex admittere ſortilegum, & ex eo accipere fundamentum ad inquirendum, cum non tantum eos reijcere debeat, ſed etiam punire, & ſic vnde pœna deberet dari per iudicem, inde iudex accipere debeat fundamentũ, argu. eorum quæ habentur in l. non dubium. C. de legi. & l. meminerint. C. vnde. vi, ibi, ne inde iniuriarum naſcatur occaſio vnde iura naſcuntur.

402 † Eo maxime quia vterque iudex tam ſæcularis q̃ eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de tali crimine, & accerrime punitur per ius ciuile, & locus eſt præuentioni inter eos, ita not. Abb. in d. c. j. de ſortile. in verſi. credo etiam allegat to. tit. C. de maleſi. & mathema. vbi puniuntur vltimo ſupplicio, de iure vero canonico ſi ſunt viles fuſtigãtur, ſi liberi, & honeſti damnantur ad perpetuos carceres. c. contra ydolorum. xxvj. qõ. v. Rom. in ſing. 660. inci. tu ſcis, ex quibus concludo, q̃ ex tali re prohibita, & punibili non poteſt, nec debet iudex ſumere fundamentum ad inquirendum. Nõ ob. exemplum traditum per Hyp. q̃ ſanguis exijt ex cadauere ſuperueniẽte interfectore, quia illud non prouenit ex incantatione, aut ſortilegio, ſed eſt quoddam miraculum, & ab occolto procedens. de quo dicam infra in indicio ſigni.

403 † IVDEX ſi vidit, an ſi ſit indicium ad torturam, vt puta ſi interfectus fuit homo in platea, & iudex vidit nullis alijs exiſtentibus probationibus, dicas q̃ nõ, prout voluit Spec. in ti. de ſent. & his quæ ipſi ſequun. §. qualiter verſi. item debet
404 ferri dicens. † Quod iudex debet procedere ſecundum allegata & probata et non ſecundum conſcientiam. cap. iudicet. iij. qõ. vij. l. illicitas. §. veritas, ſupra de offi. præſi. & per illum tex. dicit in caſu præmiſſo, quando iudex vidit occidentem Specu. d. §. item debet, q̃ Azo. & Accur. conſulti reſponderunt q̃ poteſtas non potuit ponere illum ad quæſtionem quod dictum ſequitur Bald. in l. ſi. in prin. verſi. item quæro. C. de appellat. Quod intellige ſecundũ quod ipſemet Spe. in tit. de notor. crim. §. fin. verſicu. Petrus de Samia, vt procedat quando eſt notum iudici, quia in faciem eius ſolum homicidium perpetratum ſit, ſecus ſi alij cum ipſo iudice fuerint qui poſſint delictum probare, & tunc ſecundum qualitatem probationum oritur indicium, vel plena probatio, & ita intelligitur text. in. §. quando. ij. quæſtio. j. Puto tamen, quod iudex ex ea viſione poterit inquirere ſuper delicto, & procedere contra eum, quem vidit.

405 †NOMEN malum facit indicium in genere contra illud habentem, vt eſt text. in cap. j. & ibi Ioan. And. Card. & Imo. in verb. Belial. de depo. & dicit Ioan. And. in cap. cum ſecundum, de

ptæb.ꝙ ſi nomina debebant emi bona eſſent emẽda magno pretio. & dicit Abb. in prooe. decre. colum.ij.verſicu. ideo quæro,ꝙ ex turpi nomine quandoque oritur ſiniſtra ſuſpicio.credentes non nulli illud nomen fuiſſe impoſitum ab euentu, & ibi Felyn.nume.xxxij.dicit poſt Doct.ꝙ ex malo nomine oritur ſiniſtra ſuſpicio per ea, quę habentur in tex.& gloſſ.in l.facta.§. ſi in danda.ſupra ad Trebel. vbi multas authoritates adducit & Iaſo.in rub.ſolut.matri.nume.xvj. Et Par.de Put.in tract.de ſynd. in verb. mandauit col.viij. ver.quando delictum, dicit verum eſſe malum nomen facere ſuſpicionẽ,& indicium,ſi cum eo concurreret mala fama(vt puta)ꝙ eſſet homo malæ famæ,& vocaretur rampinus.

406 † PHYSIONOMIA mala. Et hęc generat ſuſpicionẽ in genere, & oritur præſumptio de mala natura,& vitiata; non quantum ad prę-ſumendum in ſpecie de ſpeciali & determinato delicto,bona autem phyſionomia prodeſt, vt voluit Bal.in l.ij.in ver.quæ autem C. quor. appel. non recip.& dicit Par.de Put.in d.tract.in verb. mandauit col.viij.ver.qñ delictum, bis indicium feciſſe per phyſionomiam vt vnũ habentẽ bonam phyſionomiam iudicauerit innocentem,& alium habentem malã phyſionomiam iudicauerit nocẽtem, & furem & ita reperiit veritatem eſſe.

407 SIGNVM facit quandoq; indicium(prout voluit Cice.lib.ij.ad Hæren. in c.in cauſa coniecturali in verb.argumentum dicens) num qui ſtrepitus,clamor, crepitus exauditus ſit, & Par. de Put.in d.tract.ſynd.in d.verb.mandauit, in fi.volens,ꝙ ſi reperiatur occiſus puer in vna domo, et vicinus dicat,ꝙ per dies ante audiuit vnum puerum ibi plorantem,& hæc probatio valet per viã ſigni,per ea quæ no.per Bart. in l. de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.ſupra de no.ope.nun.& per Bal. in c.cum terra,in fi.de elec.& ꝙ de eo fuit tractatum Romæ in quodam puero, quem iudæi in die Iouis ſancta ſubtraxerunt,iugulauerunt,& in ſe-
408 crete ſanguinem eius biberunt. † Item ſi exhibeatur cadauer ante occiſores, & ex vulneribus ſanguis exibit, erit magnum indicium,a qua experientia non erit per iudicem recedendum,cum ſit rerum omnium magiſtra c.cum ſit, de elect.in vi.& clem.j.de æta. & quali. Et iſtud dicit Par. de Put. admiſiſſe pro vero Henr. de Gand.in ſuo collib.vij. & c.Thad.medic. & Ange.in titu.de homicid.qui dicit hoc acciditſſe in quodam egyptiaco,ſubdens ipſe Par.hoc fuiſſe expertum Romæ tempore, eo quo occiſus fuit Cardinalis ſancti Marci,& Hyppo.in ſua pract.in.§. diligenter nu.clxxxj.dicit ſe expertum eſſe iſtud in ciuitate Albigane,& vidiſſe per præſentiam occiſoris cadauer effluere,& emittere ſanguinem; & iſtud habet communis hominum ſermo, ꝙ per præſentiã occiſoris cadauer emittat ſanguinem,ex quo dixi ſupra in verb.incantationes,ꝙ iſta emiſſo ſanguinis non prouenit ob incantationem, ſeu ſortilegium,ſed eſt quoddam a natura inſitum de quo ratio reddi non poteſt.

409 † FVRTI indicia poſſunt etiam aſſumi ex indiciis diuerſis cõcurrentibus in homicidio, pro vt eſt tranſitus inſolitus, frequentario vię,tẽpus vt noctis locus, vt ante domum maleficij confeſsio, conuerſatio cum malis, & alia per multa reſpicientia teſtium depoſitiones, loquella timida, palor,trepidatio,mendacium, dictum ſocij & alia complura, quæ diligens quilibet poterit colligere ex iam dictis; & quia in diuerſis locis Doct.vt ponunt indicia furti, ideo de his ſubne-
410 ctenus, & primo. † Solitus furari, & ſic mala fama facit indicium contra imputatum,ꝙ rem furto ſubtraxerit,vt eſt glo.in l.in ciuilem,& ibi
411 Bal.& Salyc.C. de fur. † Volentes ꝙ ex conſuetudine oriatur præſumptio,& Salyce.in l.ſi fugitiui.C.de ſer.fug.facit glo.in l.cum allegat.C. de vſur.Et quod dicit Bart.in l.Caſsius. ſupra de ſena. ꝙ malus ſemper præſumitur malus in alia re ſimili,& dicit Bar.hic loquens de indicio furti, ꝙ mala fama facit qualequale indicium. Ex quo dico,quod de per ſe non ſufficeret ad torturã, niſi alia concurrent,vt dixi ſupra in verb.vita.

412 † Vicinus domui, in qua factum eſt furtum, ſi eam domum notam habeat, indiciatur ꝙ furtum commiſerit,ita eſt text.in l. dominus horeorum, ſupra locati,propter ædificiorum notitiam in qõnem peti poſſunt,& ſuper eo.tex. & Bar.dicit,ꝙ qui habent notitiam domus ſunt ſuſpecti quando domus frangitur,& hoc propter ædificiorum notitiam, & ideo tals perſonæ de facili poſſunt torqueri ad inueſtigationem veritatis, vt in eo tex. & ideo officiales, quando committuntur maleficia occulta, conſueuerunt capere vicinos, a quibus veriſimiliter poteſt declarari veritas.l.ſi ita, in fin. ſupra de fund.inſtru.& inſtr.leg.Idem voluit Bal.ibi per illum tex.dicens, ꝙ ſi in aliqua contracta committitur aliquod maleficium debẽt ad tormenta citius poni vicini,& domeſtici,& ꝙ habent notam domum,quam illi,qui non ſunt vicini,nec domeſtici,ſubdens,argu.ſumi ex eo tex. ꝙ furtum præſumitur factum a conuerſantibus in domo,vel ſaltem, ꝙ illi ſciant, quis fecit, quod etiam voluit Salyce.ibi,qui dicit,ꝙ habens notitiam rei poteſt de facili ad quæſtionem torturæ deduci, quod ſępius vidit ſeruari per iudices: maleficia,Et ꝙ prę-ſumatur contra vicinos de dicto habetur Deuter.cap.xxj. quod idem volu Barto.hic in ij.colum. & Angel. & Salyce.in l
413 finꝛ.C.de quæſtioni. † Limitatur iſta concluſio, vt non habeat locum in vicino, qui ſit bona famæ,nam tunc propter qualitatem perſonæ ceſſat indicium; vt ita voluit Bald. in l.j. in fin.C. loca.& iſtud eſt de mente Bar.in d.l.dominus horeorum,dum dicit,a quibus veriſimiliter ſciri poteſt,& iſta veriſimilitudo eſt contra malos homines non contra bonos, quod idem voluit Bru.in d.trac.de indic.in iij.q.princ.circa prin. Aduerte ad vnum quod dicit Hyp.in ſua prac.in.§.diligenter,nu.xcvij.poſt Iaſo.in l.in actionibus,col. pen.de in lit.iur.dicens,ꝙ Bal.in d.l.dominus horeorũ ponat limitationẽ prædictã de homine bonæ cõditionis,qa Bal.ibi nihil dicit,et ſi cõcluſio ſit vera in ſe.vt bonitas ammoueat indicium, &

illud

illud diminuat,etiam in maiori, vt dicam in seq.

414 † Infero ex hoc ad hospitem,penes quē bona sunt depositata per viatorem,vt si fuerint subtracta, sit indicium contra hospitem & eius familiam,vt possint torqueri ob præsumptionem in genere ex mente Nicol. de Matarel.in dicta l.j. & ibi Bald.C.locat.& per Barto.in l.prima.§.fi.supra fur.aduer.nau.caup.in fi.nisi sit bonæ conditionis,vt per Bal.in dicta l.prima.Et voluit August.de Arim.in additio.ad Angel. in verb.fama

415 publica ſume,cvij. † Debet etiam haberi consideratio personæ viatoris,si verisimiliter habere potuit bona,quæ dicebat subtracta,vt per Bartol. in dicta l.prima.§.fin.supra fur.aduer. nau.caup. & sic verificatur dictum Bart. in dicta l.dominus horeorum,vt attendatur verisimile,quod multum operatur in indiciis, vt dixi supra in v.præmisso etiam est gloss.not.in l.si quando, in verbo qualitate , vbi in rebus inualis attenditur qualitas personæ, & an sit talis, qui verisimiliter tot res teneat,vt petit.

416 †FVRTIVA res si reperiatur penes aliquē indiciū est ipsum esse furem l.in ciuilē.& l.ciuile.C.de fur.ita Bar.hic.idem voluit Salycet.& Ange.per eadem verba in l. fin.C.eo. Intellige prædicta procedere,nisi habens rem furtiuam penes se ostenderit,a quo habuit vt in d.ll.& ex mēte dictorum Docto. Quid si is , qui habet bona penes se,non potest probare,a quo habuit,nec ostēdere titulum , an habeat indicium contra se , vt possit torqueri,Bal.& Saly. in d.l.in ciuilem di-

417 stinguunt † Quod aut persona,penes quam bona reperiuntur,est grauis,& honesta, & tunc ex possessione non præsumitur furtum arg.l.non omnes.§.Barbaris.supra de re mil. Si vero est persona quę commiserit,& propter frequentiam actus, vt de eo male sit præsumendum , tunc poterit deueniri ad torturam,vnde Salyce.in d.l.fin.C.eo. dicit , q si res est reperta penes aliquem attenditur qualitas eius personę , vt si est vir alias bonæ opinionis, vt est emptor , & reuenditor panorum vsatorum,vt sunt strazaroli , qui ab ignoto consueuerunt emere , tunc non erit indicium contra eum,vt dicam in seq.

418 †VISVS exire domum cum fardello sub veste,vel pallio,sed quid esset ignorabatur,et hoc probatum fuit per duos testes, istud erit vehemēs argumentum q subtraxerit res deficientes in domo, & quæ dicebantur furatæ in loco , vnde ille exiuit,vt voluit Ang.in l.ij.C.eo.de qō.Et tale indicium erit habile ad torturam,cum sit indicium propinquum delicto,prout est illud visus admena re gladium,& alia similia, de quibus dixi in Indic. homic. cum seq. Istud indicium tollitur , si ille qui exiuit domo fuerit vir probus, vt voluit Angel.in l.milites.C.eo.de quęstio. qui dicit q si esset quęstio de furto pānorum vel etiam pecunię, & probatum sit,q vnus magnus mercator magnę famæ,et nobilis vitæ illo tunc exiuisset de domo, de qua diceretur tunc subtracta pecunia,& comprehensus fuisset portare sub clamide aliquid , si probetur illud indicium per duos testes , non erit sufficiens ad torturam ; quia non est verisimile, q tantus vir ad tam vile maleficium prorupisset, sed si cum isto indicio concurrent alia, vt puta,q probaretur,q incontinenti postq̄ exierit , visus fuit expendere multam pecuniam eiusdem formę cuius dicebatur subtracta pecunia, & quia constabat pecuniam subtractam,& reperitur , q tēpore subtractionis nullus intrauit domum , nisi q iste visus fuit exire,tunc dicēdum est eum esse torquēdum;quia ex istis duobus ducitur verisimilitudo, & offuscatur præsumptio,quod idem voluit(sequēdo hanc doctrinam Ang.) Brun.in trac. de indi. col.ij.Et Augu.de Arim.in addi.ad Ang.in trac. malefi.in ver.fama publica nu.xij.

419 †VISVS exire tempore noctis e domo,in qua furtum est commissum, habet indicium cōtra se ; cum lex male præsumat contra agentem de nocte , vt est gloss.in l.furem. supra de fica.& factum tempore noctis est suspectum l. fin. supra de efractor.& expil. Et possunt deduci in hoc, quæ dixi supra in indic. homic.in verb. Tempus , & dicit Bal.in consi,ccccxxvij. quædam mulier,in fi.volu.v.q perambulare de nocte ad loca suspecta,& per personas suspectas,& a talibus suspicionibus torturæ cœperunt, & necessariæ sunt l.dolum.C.de dol.

420 †EXPENDENS multam pecuniam de illa stampa, seu cuneo,cuius fuit pecunia,quæ dicitur subtracta,habet indicium contra se, vt dixi supra post Ange.in l.milites.C.de quæstio.Et voluit Brun.in tract.de indi.quæstio.iij.circa prin.

Sed aduerte,q non puto tale indicium esse suffi ciens ad torturam , cum sit indicium remotum,a maleficio,ex quo nō debet quis torqueri, vt dixi supra in prcmis.vj.& est de mente Ang.dum vult, per hoc indicium, & alia indicia coadiuuari in d.l.milites.

421 †EXPENDENS pecuniam, cum ante esset pauper homo,nec reperitur vnde habeat, in dicium habet contra se, vt voluit Bart.hic argu. text.in l.Quintus.supra de dona. inter virum & vxor. quod etiam voluit Salycet. ponens verba Bar.in l.fi.C.eo.de quæst.

422 †RES subtracta, si cedebat ad commodum imputati, & non alterius , facit indicium contra eum,v.g.instrumentum quod ad eum pertinebat, non reperitur,vt voluit Bart.hic per tex.in l.j.§. sed si quis instrumenta.C.de latin.liber.tol.quod idem voluit Ang. & Saly.in d.l. fin.C.eo.de qō. quod dixi supra in indic. homic.in verbo qualitas personæ:sed puto,q non faciat indiciū ad torturam,vt dixi in præced.indic.

423 †FVGA famuli ex domo domini , in qua res fuit subtracta,facit indiciū contra eum,voluit gl.in.§.si vero,in verb.factum in auth.de exhib. rei.dicens, ibi esse optimum arg.contra seruientes fugientes,vt eo ipso res amissas videātur subtraxisse , ex quo dicit ibi Iaco.de Beluis. q erit indicium contra fugientem , sed q propter talem fugam solam non sit tormentis subiiciendus, qa exiguntur argumenta, siue indicia l.j.in prin.supra eo.& d.l.milites.C.eo.& etiā,quia fuga affi-

cit

eit perſonam, nec eſt regulata, ſiue demonſtrata directo principaliter ad crimen, idem voluit Brun. in d.tract.de indi.q.iij.in prin. Aduerte, ꝙ Io. And.in addi.ad Specu.in titu.de præſump. in addi.quæ incipit lex vnica, dicit opi. Iaco.de Bel.in d.§.ſi vero, de iure procedere, & eſſe veram in quantum vult indicium oriri ad torturã, ſed (dicit ipſe) de conſuetudine ſeruatur contrarium. Puto, quod in caſu (de quo agitur) & ex fuga famuli oriatur indicium ad torturam ſi dominus conqueſtus & veriſimile ſit, ꝙ potuerit talia bona ſubtrahere, cum eſſent penes dominum,
414 nam vltra fugã habet hoc generaliter. †Quod de natura iſtorum famulorum eſt furari, vt voluit Bald. per illum tex.iunc.glo.in l.fin.in verſic.in tex.ibi,de furtiuis.C.quib.ad liber.proclam.non lic.dicens ꝙ natura ſeruorum eſt furari, quod idẽ faciunt famuli ſcholarium, intellige tamen quod concurrat veriſimilitudo ex parte domini, & ex parte ſerui, vt dixi ſupra in verb.vicinus domi-
415 ni, in fin. † Culpa cuſtodis, ob quam furtum factum ſit, facit indicium, vt ipſe cuſtos torqueatur, vt furem iudicet, ita voluit Barto.per illum text.in l.j. ſupra de offic. præſec.vigil. & etiam voluit Bald. in loco vt infra. Intellige iſtud procedere, niſi eſſet factum furtum in loco qui, bene cuſtodiri nõ poterat,vel tẽpore,quo cuſtodiri non poterat nã, tunc per rerũ naturã culpã abſſe probatur,vt voluit Bal.in l.iij.§.cognoſcit,ĩ fi.ſupra eo.de offic.præfec.vigil.& dicit eſſe tex.ibi dum vult, cuſtodes puniendos eſſe, plerunque, quaſi dicat non ſemper l.ſemper.§.hoc interdictum, ſupra quod vi aut clam.cum etiam id, quod non eſt poſsibile,cuſtodibus non eſt iniungendum argu.l. titius.§.fin.ſupra de excu.tuto. Nec eſt homo, qui ſemper poſsit vigilare l.ſeruitutes.ſupra de ſerui.
416 †FORMA pedis Furantis in terra humida, facit indicium, vt voluit Albe.in l.indicia, colum.ij.C.de reb.ven.dicens, quod vidit quendam iudicem maleficiorum,hoc modo, ꝙ quidam inculpabatur, ꝙ furatus fuerat vuas de vinea, & quia terra erat balneata, & humida, & apparebat ibi effigies, ſiue forma pedum illius, qui furatus fuerat adduxit illum ad locum, & reperijt pedes eius concordare cum forma, & effigie, ex quo indicio quaſi indubitato eum condemnauit.

Putarem tamen, quod iſtud non eſſet indicium ad condemnationem, ſed iunctis alijs poſſet torqueri, nam poſſet de facili contingere, quod eſſet ſimilitudo pedum, & is non eſſet qui rem ſubtraxiſſet,& per conſequens de per ſe non eſſet ſufficiens indicium ad torturam per ea,quę not.Bald. in l.non hoc.C.vnd.legit.& dixi ſupra in ij. notab. Hoc idem ſenſit Bald. in conſil. ccccxxvij. quædam mulier.volum.v.dicens quod iudex non debet procedere ad tormenta ex furore animi,ſed debet habere eum moderatum ratione, & intellectu, ſubdens, ꝙ per motionem,& veſtigia pedum ſignificatur qualitas luporum & vulpium, & ex ſemita pedum cognoſcitur vnde tranſiuit latro, qui ſoliciti venatoris laqueum non euadit l.in laqueum, ſupra de acqui.rer.domi.

417 †RES aliqua (ſi relicta eſt in loco furti, quæ iuſtificetur eſſe alicuius) facit indicium contra eum, vt vult Cic.in d.lib.ij. ad Heren.in cap. in cauſa coniecturali, in verſi.factum, dicens, ſi telum, ſi veſtimentum, ſi aliquid huiuſmodi relictum ſit,aut ſi veſtigium rei fuerit, quod intelli-
418 ge vt dicam in ſequen. † Schala ante feneſtram domus, in qua factum fuit furtum, an ſi dicatur, ꝙ illa ſchala viſa fuit in domo alicuius, ſit præſumptio contra ipſum ad tormenta.Par.de Pute. in tracta.de ſyndic. in verb.an ſtetur dicto torti,colum.vij.verſicu.an ſi reperiatur, dicit, ꝙ non faciet indicium ad torturam,quemadmodum dicimus de re inuenta penes alium, quæ fuit furto ſubtracta, & quia potuit alter cepiſſe ſchalam, niſi ille talis, in cuius domo reperta eſt ſchala, ſolitus ſit talia committere, quod dic, & intellige, vt dixi ſupra in hac par. in verb. Res ſubtracta,

FINIS.

FRANCISCI CASONI OPITERGINI IVRISCONSVLTI CELEBERRIMI, ATQVE CRIMINALIVM RERVM PERITISSIMI DE Indicijs,& tormentis tractatus duo. Ab Auctore ipso diligentiſsime recogniti & locupletati, vt his notit {} patet quibus acceſſerunt. Doctisſima quædam eiuſdem de Accuſationibus, & inquiſitionibus ſingularia.

TRACTATVS MALEFICII

præmeditati ſecundum Oratores, ius diuinum, & Ciuile Franciſci Caſoni Iuriſconſulti Opitergini.

SVMMARIVM.

1 *Indicia omnia oriũtur ex quatuor locis, & per tria tempora.*
2 *Perſone qualitas indicium in criminalibus præſtat. que tamen ſola, cum ſit remota non ſufficit, niſi cum cauſis iungatur.*
3 *Cauſa in reo, ad indicia maleficii elicienda, eſt perquirenda, quam reus uel affuiſſe negabit, uel extenuabit, uel non ſufficere dicet, niſi cum uicio perſonæ iungatur.*
4 *Facta aut conſilio, & ratione geruntur: aut impetu, & affectione.*
5 *Indicium efficax ex conſilio, & ratione habetur*
6 *Indicia ex impetu et affectione ad non præmeditatum maleficium naſcuntur.*
7 *Verborum qualitas animum demonſtrat, unde is uidetur feciſſe, qui prædixit facere.*
8 *Indicia propoſiti ſcire quare expediat?*
9 *Indicium omne quod indiciat propoſitum, indicat & interfectorem, ſed non e contra.*
10 *Indicia præmeditatum demonſtrantia, propter affectum in non præmeditatum euadunt, ut quando rixantes ſibi caſu obuiant.*
11 *Prædicamenta, circa quæ uidetur uerſari omnis quæſtio ſunt decem.*
12 *Iudicare ualens quid probabile, aut non probabile habeatur, idem acerrime iudicabit, quid uerum, aut non uerum in ſingulis rebus ſit.*
13 *Indiciorum an certa doctrina dari poſſit?*
14 *Indiciorum cognitio non ſolum ex nobis, ſed ex rebus ipſis etiam prouenit.*
15 *Natura quædam in homine eſt quæ ipſũ cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifeſtare, & hæc quo nomine uocetur?*

Argumentum Tractatus, & locorum indiciorum omnium.

1 PRÆFANDVM EST, † omnia indicia, & actiones humanas oriri ex quatuor locis, uidelicet: perſona, Cauſa, Facto, Dicto, et ſecundum aliquos Oratores, ex non Facto, ex non Dicto: & per tria tempora, ante, in, & poſt delictum: & habent locos ſuos, vt in tabula, quos diſperſos collegi: & vim prædictorum, & quid accuſatori, & quid accuſato cõueniat, dilucide perſtringam, & ſine ijs omne artificium materia, & eloquentia deſunt. Per-
2 ſona † euenit neceſſario vt cuiuſmodi perſona ſit, eiuſmodi actiones ſequantur vnde, bene, ſeu male præſumitur: & qualitas perſonæ demonſtrat animum,

animum fuiſſe, vel non fuiſſe offendendi. Sed reus dicet indicia perſonæ ſola non ſufficere, cum ſint remota, et niſi cum cauſis iungantur. Cauſa, atti
3 net † quærere quot, & quantæ ſint in reo cauſæ, vt earum gratia deliquiſſe videatur, cum nihil ſine cauſa fiat. Reus autem negabit fuiſſe cauſam, ſi poterit: aut extenuabit. Deinde iniquum eſſe dicet, omnes, ad quos aliquid emolumenti ex aliqua re peruenerit, in ſuſpicionē maleficij deuocari. Item dicet cauſas non ſufficere, niſi cum
4 vicio perſonæ iungantur. Facto quæcūque † geruntur a nobis, aut conſilio, & ratione geruntur: aut impetu, & affectione. Ex conſilio, & ratio-
5 ne † habetur efficax argumentum ad præmeditatum; & caput erit propoſiti, ſi demonſtrabitur quare, quo conſilio, qua ſpe perficiendi, quidque factum ſit, aut quid factum de induſtria, ante, in,
6 & poſt delictum. Ex impetu, † & affectione ad non præmeditatum argumenta naſcuntur: & reus contrario dicet, rem perſpicere cum conſilio, & cura non potuiſſe, & id, quod fecit, impetu quodā animi potius, quam cogitatione fecit. Quibus etiam rationibus demonſtrari poſsit factam rem non fuiſſe, facile ex contrarijs ſuppetet facultas.
7 Dicto nunquid † reus dixerit ante, in, ſeu poſt delictum: nam ex qualitate verborum animū metimur; & is videtur feciſſe, qui prædixit facere.
8 Et expedit † ſcire indicia propoſiti: quia per ea dupliciter quæritur, videlicet: quis fecerit, quādo ignoratur; & quo animo fecerit. Nam omne,
9 † quod indicat propoſitum, indicat & interfectorem; ſed non econtra: Is enim videtur feciſſe, qui faciendi habuit voluntatem: quia omnes, quod volunt, & poſſunt, etiam exequuntur, & faciunt. Eſt enim maxime conſentaneum; vt quod quis inſtituit facere, feciſſe etiam videatur. Sed li-
10 cet † indicia orientia ex ſupradictis locis natura ſua indicent præmeditatum, quandoque tñ propter effectum in non præmeditatum euadunt: & hoc euenit, quando rixantes obuiant ſorte, & caſu. De quibus omnibus ſingulariter hoc opere dicetur, duce & auſpice Chriſto.

Tabula indiciorum, & omnis actio huma.

I. Perſona	Fama, Conuerſatio, Conſuetudo, Natio, Conditio, Fortuna, Aetas, Sexus, Nomen, Phiſiognomia, Pallor.
II. Cauſæ delicti.	Ira, Odium, Metus, Spes, Cupiditas.
III. Facto ante delictum, ſeu contento cum delicto.	Vbi fuerit. Vbi viſus ſit, Quo cum viſus ſit, Nunquid apparārit, Nunquem conuenerit, Nunquem habuerit de conſciis. De adiutoribus De adiumentis, Nunquo in loco præter cōſuetudinem fuerit?
IIII. Facto in delicto, ſeu adiuncto delicto.	Aut alieno tempore. Locus, Tempus, Modus, Occaſio, Facultas.
V. Non facto.	Quid factum ſit, quod nō oporruerit, aut non factum, quod oportuerit, &c.
VI. Dicto.	Nunquid dixerit reus ante, in, ſeu poſt delictum, prout minæ, confeſsiones. Item fama, & reliqua.
VII. Non dicto.	Tacens delictum præſumitur particeps, & non reſpondens torquetur ſine indiciis, &c.
VIII. Facto quodam cō ſequenti delictum indicante de reo, ſed nō de oppoſito.	Fuga, Cruor, Pallor, Trepidatio, repertus in loco delicti, & reliqua.

Et ſupradicti loci ſunt proprij Iuriſconſultorũ,
11 & Oratorum; tametſi Ariſt. † prædicamenta decem conſtituerit, circa quæ videtur verſari omnis quæſtio: ſed ſecundum Quint. in lib. iij. titu. vnde ducatur, ex ijs prima quatuor ad ſtatus pertinere, cętera ad quoſdã locos argumentorum videntur. Verũ ſine conuicio Quint. non ſolũ prædicti loci, verum etiã omnia, quæ ſunt in Cœlo, in Terra, & in Abiſſo ſub p̃dicta p̃dicamẽta cadũt.

Nota, ne oriatur confuſio in tabula, ꝙ conſilia per Cic. ſunt attributa perſonę; rectius tñ referuntur ad factũ, licet perſonæ accidant. vide Quint. lib. v. & l. ſæpe. §. fi. ff. de verb. ſig. Itẽ Fama, & Pallor bis legitur in tab. vide in c. j. & pen. tract. primi: atque ex ijs locis omnis argumentatio inueniri poterit, & aut probabilis, aut neceſſaria erit. vide Cicer. lib. j. c. v. de Inuent. Et ſecun-
12 dum Ariſtot. Qui iudicare † perſpicienter poteſt quid probabile, aut non probabile habeatur: idem acerrime iudicabit quid verum, aut non verum in ſingulis rebus ſit. vide in lib. j. cap. vj. Rhetor. De prædictis locis fit mentio in l. fi. ff. de actio. & obligatio. ibi. ex perſonis, cauſiſque, & l. qui cum vno. ff. de re milita. ibi, examinantur cauſæ, cur, & vbi fuerit, & quid egerit. Prę-
13 dicta † repugnant ſcribentibus de indicijs non poſſe dari certam doctrinam, ſed eſſe in arbitrio, quod tamen regulatur ſecundum diſpoſitionẽ iuris communis. Contra etiam prædictos eſt: ꝙ natura hominum id patitur, vt veritatis capax ſit, & res maiori ex parte veritatem ſortiãtur. Hoc
14 amplius † ego dico, cognitionem indiciorum nõ ſolum ex nobis, ſed ex rebus ipſis etiam prouenire: etenim natura homini rerum plurimarum obſcuras, & neceſſarias intelligentias enodauit. Supradicta probari poſſunt exemplo diuino: vt in c. iij. Geneſ. ibi: vox ſanguinis fratris tui clamat poſt me de terra. Et in exemplo veneni,
15 vt infra in c. iiij. Et ſecundũ aliquos † eſt quædam natura in homine, quæ ipſum cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifeſtare. vnde legitur in lege diuina. fugit impius nemine perſequente; Et hanc partem aliqui vocarunt Furiam; alij Cõſcientiam ſcelerum; alij dixerunt fieri natura cõmuni ad manifeſtandum delictum. Et de prædictis ponentur exempla ſuis locis.

DE ATROCITATE PRAEMEDITATI, ET quomodo differat à non præmeditato.

SVMMARIVM.

1 *Per indicia proceditur in tribus delictis, homicidio, furto, & adulterio.*
2 *Homicidium quot modis committatur?*
3 *Homicidium præmeditatum eſt maxime deteſtabile, & in eo omnes tenentur.*
4 *Aggrediens animo occidendi, licet non occidat, an puniatur tamen vt homicida?*
5 *Pecuniam accipiens vt occidat, ſi ad proximum actum deueniat, homicidii pœna punitur, licet homicidium non ſequatur; Idem in crimine ſeditionis, & in emẽte venenũ, vt alteri daret.*
6 *Bannitum veneno occidere non licet, quamuis poſſet per leges impune occidi.*
7 *Mulier bannita licet ex ſtatuto poßit impune occidi non tamen poteſt adulterari.*
8 *Statuta concedentia immunitatem offendendi ſiue occidendi, an extendantur ad delicta diuerſæ ſpeciei.*

Cap. I.

1 ER Indicia † proceditur in tribus delictis, videlicet, homicidio, furto, &
2 adulterio. Homicidium † autem committitur, aut præmeditatum, aut in pura rixa, aut caſu. De ijs, maxime de præmeditato legitur in l. Moſis, c. xxj. Exo.
3 & adeo † deteſtabile eſt, vt delinquens auellatur ab altari, vt moriatur: Et differt a puro, etiam ſecundũ Iuriſconſultos: nam ſi plures fuerint in rixa præmeditata, omnes puniũtur de occiſo; ſecus in pura rixa: quia tunc vniuſcuiuſque ictus conſiderandus eſt, not. in l. fi. C. de ſic. Idem ſecũdum Cicer. j. officiorum. Intereſt vtrum perturbatione aliqua animi, an conſulto, & cogitato fiat in-
4 iuria. Hoc amplius † ſecundum aliquos; ſi quis animo occidendi aggreſſus ſit aliquem, licet non occiderit, aut vulnerauerit, punitur tamẽ, vt homicida. Sed dic contra, ꝙ punitur arbitrio Iudicis, non autem pœna homicidij. In aliquibus tamẽ
5 poteſt puniri vt homicida, vt puta, ſiquis, † accepta pecunia, cauſa occidendi, cum deuenerit ad actum proximum, punitur pœna homicidij, licet homicidium non ſit ſecutum. Bar. in l. non ſolum. ff. de iniur. Idem in crimine ſeditionis, & in emẽ
6 te venenum, vt alteri daret. Dic etiam † ſecundũ aliquos, nõ licere exulem veneno occidere, licet poſſet per leges impune occidi ſecundum Doc. in
7 l. non ideo. C. de accuſa. † { Et licet mulier bannita ex forma ſtatuti poſſe impune occidi, non poteſt tamen adulterari, quamuis maius ſit homicidium ꝙ adulteriũ, & ratio eſt, quia adulterare eſt contra præceptum diuinum, prout non me habeberis, ita tenet Deci. in c. quæ in eccleſiarum colũ. vij. de cõſti. Sed Nellus tenuit contrariũ in tract. bannito. ea ratione ꝙ homicidium ſit maius ꝙ adulterium, & non debet cui, quod plus eſt, licet quod minus eſt, non licere. ff. de regu. iur. Quod tamen non obſtat ꝙ homicidium ſit maius deli-
8 ctum ꝙ adulterium, † quia eſt diuerſæ ſpeciei, quo caſu ſub eo quod plus eſt, non continetur minus, vt per Deci. poſt Dyn. in d. l. non debet, &

hanc

hanc limitationem nota ad illam regulam, quæ multum ſeruiet ad leges & ſtatuta concedentia immunitatem oſtendendi ſiue occidendi, quo caſu non extenduntur ad delicta diuerſæ ſpeciei.}

SVMMARIVM.

1 *Maleficium apparere prius debet, quàm de propoſito, aut reo quæri debeat.*
2 *Cadauer prius eſt inſpiciendum, eius qualitas in actis referẽda, quãtitas vulnerũ, et in qua parte corporis ſint, & quo armorum genere illata fuerint & quæ mortis cauſam præſtiterint.*
3 *Propoſitum ex quibus indiciis arguatur?*
4 *Propoſiti coniectura ex loco, vbi quis offenditur, capitur.*
5 *Frequentans locum maleficii, habet indicium contra ſe.*
6 *Cadaueris inſpectio fieri debet per peritos, et duo medici ſuper ea requiri debent, & hæc ſi omittantur proceſſus eſt nullus.*
7 *Contumax quando non habeatur pro confeſſo ex forma ſtatuti.*
8 *Reus abſens non damnatur ſi contra eum non fuerit probatum delictum.*
9 *Caſus, in quibus proceditur, licet non conſtet de cadauere.*
10 *Veſtigia in luto, niue, aut puluere reperta, ſeu veſtimentum, vel quod ſimile, in loco delicti inuentum, ad habenda indicia, contemplanda ſunt.*

De viſo, & reperto faciendo per peritos, & de errore iudicium. Cap. II.

1 DE propoſito,† aut reo quæri non debet, niſi de facto conſtet: naturalis enim ordo eſt, vt prius probetur factum eſſe, deinde a quo, poſtea quo animo: cum in vero de facto, & reo
2 conſtat, de animo quært poteſt. Quare,† curent Iudices, vt inſpiciatur cadauer, & referatur in actis qualitas, quantitas vulnerum, & in qua parte corporis ſint, quo armorũ genere illata fuerint: & quę demũ cauſam mortis vulnera præſtiterint,
3 quia per multitudinem,† magnitudinem, gemination vulnerum, & per modum vulnerandi arguitur propoſitũ. Item apparere debet in quo lo-
4 co fuit occiſus: nam † per locum, in quo quis offenditur, coniectatur de propoſito, & de delinquente, quando de eo ignoratur; præſumitur
5 † enim contra frequentantem illum locum, ſiue contra vicinos, Bartol. l.j. C. de ſer. fugiti. & Moyſes. cap. xxj. Deuterono. Et animaduerten-
6 dum † eſt, vt eiuſmodi inſpectio cadaueris fiat per peritos, licet aliqui Iudices cõſueuerint videre ſine peritis. Sed auertant talẽ conſuetudinem, cum ſit contra religionem iudicandi, & pariat periculum damnandi inſonteis, ſicut ſonteis, præſertim in rixis puris: cum vniuſcuiuſq; ictus animaduertatur: et ſtandum eſt in arte peritis. Hoc amplius duo requiruntur medici, licet de conſuetudine ſtetur dicto vnius. Bar. & Hippo. l. ſi. C. ad l. Cor. de ſicar. concluſiue ſupradicta in proceſſu apparere debent, aliter per talem omiſsionẽ, tanq; formam ſubſtantialem proceſſus redditur nullus. Vnde
7 licet ſtatuta † diſponant, vt reus contumax habeatur pro confeſſo, non habebunt locum non ſeruata ſupradicta. l. Raptores C. de Epiſc. & Cler.
8 vbi etiã dicitur, q; reus † licet abſens, non debet tñ damnari, ſi contra eum non fuerit probatũ delictum; & ratio reddi poteſt: quia abſentia põt con-
9 tingere ex diuerſis accidẽtibus. Sunt tñ † caſus, in quibus proceditur, licet non conſtet de cadauere, vt puta in latronibus, qui abſcondunt cadauera eiiciẽdo in flumina, ac mare vt dictũ eſt in tit.
10 de Tor. cap. ij. Curent etiam Iudices † contẽplari veſtigia in luto reperta, ſiue niue, aut puluere; & ſimiliter ſi telum, ſi veſtimentum, ſiquid eiuſmodi repertum ſit, quod fuerit relictum in loco delicti: per hæc enim, & ſimilia oriuntur indicia.

SVMMARIVM.

1 *Cadauer ſi effundat ſanguinem propter præſentiam ſuſpectorum, an magnum præſtet indicium, ſaltem ad inquirendum?*
2 *Sanguis clamat vindictam contra interfectorẽ.*
3 *Calor in cadauere ſeruari poteſt vſq; ad ſeptem horas & ideo intra illud tempus omnis experientia de ſuſpecto fieri debet.*

De ſanguine profluente propter præſentiam ſuſpectorum. Cap. III.

1 CONSEQVENS locus eſt dicere de cadauere † effundẽte ſanguinem propter præſentiam ſuſpectorum; de quo indicio meminit Paris de Puteo, dicens, q; magnũ eſt indicium, & non eſt recedendũ a tali experientia. vide eum in cap. Mandauit in fine. Hippo. quoque aliquantulum tractat, dicitq; nullibi legi de hoc, & poſſe inquiri tantum in. §. diligenter nu. cxviij. Attamen apud multos legitur de hoc indicio. Et Ariſtoteles reſpondit hoc
2 eſſe opus diuinum, & naturale: quia ſanguis † clamat vindictam contra interfectorem, & rationes multas affert. vide eum in problema. c. de natiibus, & Lucretium lib. iiij. in illis verſibus.
Emicat in partem ſanguis, vnde icimur ictu.
Vbi Ficinus multas adducit cauſas non diſſentientes ab Ariſtotele. Et vbi Ariſtoteles dicit, ſi
3 vulnera fuerint recẽtia, Ficinus ait calorẽ † ſeruari poſſe ad tempus, puta, ad oras ſeptem: & tale indicium appellatur diuinum, & ſit natura com-

muni ad manifeſtandum homicidium: & Iudex debet experiri infra dictū tēpus; quod nota, quia non legitur apud Iuriſconſultos criminalia tractantes. Apud Moyſen ſunt pleraque, per quę probatur ſanguinem clamare vindictam; ſed nō proprie probant ſupra dictam opinionem, vt in cap. iiij. Geneſ. ibi. vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Ioſephum de bello Iudaico lege, vbi loquitur de ſanguine Zaccharię. Sed de hoc nullibi legitur apud Ciuiles, Canonicoſque ſcriptores; licet Paris de puteo teſtetur, ac ponat capita quædam non tamen probantia. De hoc etiā apud Oratores nullum verbum reperitur; Sed tā tum de ſanguine in veſtimentis, armis ve reperto ij meminerunt. Ideo exiſtimo nullum oriri indicium, niſi ad inquirendum: nam talis effuſio ſanguinis emanat ex cauſis ignotis, quæ non ſunt tra hendæ ad conſequentiam: & nullum indicium ſequi debet neceſſario, cum ex diuerſis accidentibus proueniant, & ſecūdum aliquos propter vniformem complexionem. Et contentus ſit Iudex iudicare ſecundum prudentiam, quę cadit in hominem, relinquendo cætera iudicio diuino: non enim oportet plus ſapere, quam oporteat ſecundū Apoſt. Et l. ſi reſtituantur. ff. de iudi. Sed ſi fiet aliqua experientia fieri debet infra horas ſeptem, vt ſupra, & ad inquirendum tantum.

3 poſuerit, tuetur. {Nota † ꝙ non valet inquiſitio niſi conſtat de delicto per peritos, vt ſupra, & confeſsio rei vel dictum teſtis non eſt ſufficiens ad faciēdum conſtare de delicto, cum nō pertineant ad cognitionē vel ipſius rei, vel teſtis, ſed ad cognitionem peritorum. ita in hac materia veneni decidit Alex. in conſi. cxvj. vbi dicit ꝙ non debet reus, & multo minus teſtis interrogari an ille perierit veneni; quia hoc neſcit diſcernere nec teſtis, nec pars. verſatur enim in peritia & ſcientia medicorū. Sed debet interrogari an ſit mortuus. Item an dederit venenum. Sed ꝙ mortuus ſit ex veneno nemo poteſt deponere hoc, niſi peritus, ea ratione, ꝙ poteſt eſſe tam modica quantitas veneni, vel talis qualitas venenati, vt non potuerit ex veneno mori, quod nota perpetuo ī hac materia.} Occurrit hic mirabilis experientia, de qua non
4 legitur apud Iuriſconſultos. ꝙ mortuus † veneno cognoſcitur tum ex liuioribus in toto corpore, & ſpumis ore fluentibus, tum ſi cremetur corpus, cor illæſum remanet a veneno præſeruatum. vide Sue tonium in Caligula in principio. Et vbi de hoc facto controuerſia foret, a tali experientia non diſcederem. Animaduertendum tamen eſt, ꝙ non ſolum ijs, qui veneno, ſed qui etiam morbo cardiaco perierunt, euenisſe, legitur: quo argumento Plinius ait. Piſonem in iudicio defenſum fuiſſe.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Veneno quem eſſe necatum indicat liuor, aut tumor cadaueris.*
2 *Cadauer inſpici debet a peritis, & alii deponere debeant de credulitate, an de veritate in caſu veneficii?*
3 *Reus & teſtis qualiter interrogari & deponere debeant, an quis ex veneno perierit.*
4 *Veneno quem eſſe mortuum ex quibus cognoſci poſsit?*

De viſo, & reperto faciendo per peritos in veneficio, & noua experientia. Cap. IIII.

1 CONTINGIT hominem homini inſidiari potius veneno, ꝙ gladio. Itaque † quæretur, ſi liuore, aut tumore decoloratum eſt corpus mortui, ſignificat veneno necatū. vide Auctorem ad Herenium lib. ij. Tit. in conſtitutione coniecturali. Quare Iu-
2 dices † curent inſpici cadauera per peritos, qui iuramento referant in actis. Sed ambigitur, an tales periti teneantur deponere de credulitate, an de veritate? Vnde dic, ꝙ in caſibus, in quibus vere cognoſci poteſt veneficium, tenentur deponere de veritate, aliter de credulitate. Quare Oratores poſt Ciceronem dixerunt hoc factū aliquando ſimplicem quęſtionem habere, videlicet: an homo perierit: aliquādo duplicem, videlicet: veneno, an cruditate perierit. Ideoque vtraq; pars quod pro-

SVMMARIVM.

1 ☞ *Premeditatum maleficium non præſumitur, niſi appareat de antecedenti propoſito. Et quomodo id probari poſsit?*
2 *Indicia debent eſſe perfecta in genere ſuo, vt de reo quæſtio haberi poſsit.*
3 *Indicia remota per duos teſtes probari debent, aliter non habebunt vires indiciorum: Et an teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores?*
4 *Teſtes quandò omni exceptione maiores ad probandum requirantur, & quando etiam non integri admitantur?*
5 *Præmeditatum an præſumatur, ſi non appareat de pura rixa. Et in quibus caſibus fallat?*
6 *Conſuetus committere homicidia an ex hoc ſolo præſumatur ex propoſito occidiſſe: & an poſsit pœna ordinaria puniri?*

De non præſumendo propoſito, niſi probetur, & quomodo probetur, & in quibus fallat. Cap. V.

1 NON præſumitur † prę meditatum, niſi appareat de antecedenti propoſito, quod cum non poſsit probari directe, cū ſit intrinſeca qualitas, probari debet per exteriores qualitates, de quibus in hoc tractatu differitur. Et in hoc notandum eſt,
2 quod indicia † debent eſſe perfecta in genere ſuo

nam

nam ſicut probationes in criminalibus ad condemnandum debent eſſe luce meridiana clariores, ita & indicia in genere ſuo ad quæſtionē habendam debēt eſſe clara, nam eadem eſt ratio de toto, quo ad totum, quæ eſt de parte, quo ad partē, & econtra. vide not. in c. vj. de Tormen. Et remo
3 ta, †aut quæ ipſum maleficium conſequuntur, probari debent per duos teſtes, aliter non habebunt vires indiciorum. Sed ſcriptores maxime diſſident, an teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores? Et ſecundum† opinionem multorū quādo
4 tractatur de inquirendo, ſiue torquendo, teſtes nō etiam integri admittuntur. Hippo. in §. diligenter nume. iiij. & vide quæ dicentur in titu. per viſum
5 vnius teſtis. Sed aliqui† ſenſerunt præſumi cogitatum, qñ non apparet de pura rixa: quia lex male præſumit de homicidijs. Sed dic, non præſumi cogitatum, niſi probetur, vtſupra. Fallit tñ in latronibus; quia de ijs ſemper male preſumitur. Fallit
6 etiam in eo, qui † conſueuit committere homicidia, licet accuſator non probauerit, & quando accuſatus nō probauit. & ſecūdum Carrer. in tract. homici. poteſt puniri pœna ordinaria. Sed hæc opinio non placet, & ſufficit ex hoc ſolo indicio poſſe torqueri, dicetur in ſequenti tit. c. iiij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Accuſator & accuſatus in caſu propoſiti poſſunt vtrinque probare.*
2 *Probatio in directa in criminali cauſa ſæpe conceditur.*
3 *Negatiua facti vbi habet annexam determinationē loci, vel temporis, vel alterius rei, indirectam habet probationem.*
4 *Teſtes deponentes de negatiua, præferuntur teſtibus affirmantibus etiam dignioribus.*
5 *Negatiua probatio nō admittitur in probatione intuitiua, vt quādo teſtes deponūt vidiſſe factū & ſunt in ſufficienti numero, & quando qualitas teſtium eſt in iure approbata.*
6 *Negatiua coarctata loco & tempore poteſt probari, quia æquipollet affirmatiuæ.*
7 *Reus poſt didicita teſtificata, & cōcluſum in cauſa, pōt ſuper eiſdem probare, ſecus accuſator.*

In cauſa propoſiti vtrinque probatur etiam in contrarium. Cap. VI.

1 IN CASV propoſiti † tam accuſatus, qꝫ accuſator poſſunt vtrinq;
2 probare. Hoc † amplius in qualibet cauſa criminali ſæpe conceditur indirecta probatio, videlicet: quando reus negat interfuiſſe die, & loco probatis per teſtes, & vult probare ſe fuiſſe alibi. Iudex admittet eum ad probandam dictam negatiuam: quia vbi
3 †negatiua facti habet annexam determinationem loci, vel temporis, vel alterius rei, tunc indirectam habet probationem l. iij. & ibi Bal. ff. de probat. Et ſecundū Collumba. in tract. maleſi. te-
4 ſtes † deponentes de negatiua, vt ſupra, præferuntur teſtibus affirmantibus, etiam dignioribus. Attamen Bal. ſibi contrarius in l. fi. C. de teſti. di-
5 xit, qꝺ † in probatione intuitiua quando teſtes deponunt vidiſſe factum, & in ſufficienti numero, & quando qualitas teſtium eſt approbata in iure, tūc non admittitur probatio negatiua in contrarium.
6 Sed credo † qꝺ quando negatiua eſt coarctata, vtſupra, poſsit probari; quia tunc æquipollet affirmatiuæ, & qꝺ vtrinque poſsit probari, videtur cō
7 cedi, in l. Moyſis c. xxj. loſ. Sed reus † poſt didicita teſtificata licet ſit concluſum in cauſa, poteſt tamen etiam ſuper eiſdem probare: ſecus accuſator. Hippo. in §. ſequens nu. vj.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Indicium varie diffinitur, & diuerſimode nuncupatur.*
2 *Argumentum, ſignum, & præſumptio ſunt minora, quàm indicium.*
3 *Indicia ad torturam ſufficientia quomodo cognoſci poſsint?*
4 *Indiciorum duo ſunt genera.*
5 *Indicium indicans propoſitum, indicat & interfectorē, licet non ſemper puniatur de propoſito.*
6 *Indicium aliud eſt remotum & leue, aliud propinquum, & graue.*
7 *Indicium propinquum quodnam ſit? & quod remotum?*
8 *Negotiis attributa quomodo conſiderentur?*
9 *Tempus præteritum maxime valet, nam & quæ fiāt, et quæ futura ſint, ex p̄teritis colliguntur.*
10 *Propoſitum indicantia qualia eſſe oporteat?*
11 *Præſumptio iuris et de iure non recipit probationes in contrariū, ſecus de præſumptione iuris.*
12 *Negotium omne per tria tēpora certioribus argumentis arguitur.*
13 *Indicia ante delictum ex quibus capiantur?*

De diffinitione, & genere indiciorum. Cap. VII.

1 INDICIVM † varie diffinitur, & dicitur ſignum alicuius maleficij commiſsi, vel alterius rei, de qua agitur, & varie nominatur videlicet, argumentum, ſignū,
2 & præſumptio. Sed hæc † duo ſunt minora, quam indicium. Et dicunt omnes, quod non poteſt dari certa doctrina. Sed ſecun-
3 dum Bar. in l. fin. ff. de quæſtio. poteſt dari † aliqua via ad cognoſcendum indicia ſufficien-
4 tia ad torturam. Indiciorum † duo ſunt ge-

nera,vnũ quod indicat aliquem deliquisse, & ex
5 proposito,& omne quod † indicat propositũ, indicat & interfectorem,licet non semper puniatur de proposito,& hoc euenit, quando rixantes obuiant forte,& casu. Aliud indicat deliquisse, sed non ex proposito, vt in tabula. Et in prædictis
6 †indiciũ aliud est remotũ, & leue: aliud propin-
7 quum,& graue. Propinquũ est, qđ † tangit negotiũ,vt vnus testis de visu, captus in loco delicti, & reliqua. Indiciũ vero remotum dr̃ homo malæ conditionis, & similia. Et secundum Oratores
8 †attributa negocijs,partim sunt continentia cum ipso negocio,partim in gestione negocij cõsiderãtur,partim adiuncta negocio sunt, partim gestum
9 negocium cõsequuntur. Sed præteritum †tẽpus maxime valet, nam & quæ fiant, & quæ futura
10 sint,ex præteritis colliguntur:& ea, quæ†in delicto fiunt,siue post,ad hoc vt indicent propositum oportet esse eiusmodi, vt consequantur ab ante delictum gestis, & de industria facta videantur, de qua industria loquitur tex.in c.xxj. Exod. & l.militis agrum.ff.de re milita.Cice.in lib. ij. de Inuenti.tit.nunc ad causam coniecturalẽ. In præ
11 dictis†duplex est præsumptio vna iuris,& de iure,& hæc non recipit probationes in contrariũ, alia est iuris, & hęc recipit probationes in contrarium.Qualiter aũt probentur indicia dicetur in titulo, de Indicijs per visum vnius testis. Po-
12 stremo † quia per tria tempora omne negocium arguitur certioribus argumentis, itaque per ea excutiam locos indiciorum in specie, de quibus
13 hactenus in genere dictum est; Ante † igitur delictum capiuntur indicia a Persona Causa,Consilijs.et is ordo est,facere voluerit,potuerit,fecerit. Sed quæstio,an fecerit,incipit a secũdo tẽpore.

DE INDICIIS PRAEMEDITATI ANTE delictum ex persona.

TRACTATVS PRIMVS.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Persona rei qualis sit in omni delicto ante omnia intuendum est.*

2 *Personæ qualitas demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendendi.*

3 *Malitia,& Incontinentia rei, indicia maleficii præstat, vnde caput erunt accusationis, vel inquisitionis.*

De Malitia,& Innocentia. Cap. I.

IN OMNI delicto ante omnia intuendum,qualis sit, de quo quæritur:quia secundum naturam incipiendum est a persona:licet Cic. causas sæpe prætulerit. Persona autẽ summitur, qua alius ab alio differt,tum in animo,tum in corpore, tũ in extra
2 positis,& qualitas†personæ demonstrat animum fuisse,aut nõ fuisse offendendi l.si mater.C. ne de stat.defunct.Sed qui,qualesve homines iniuriã faciant,& qualibus iniuria fiat,& quid cuiq; rei,& quid cuiq; homini soleat accidere, scripsit Arist. in lib.j. & ij.de arte Rethori. Sed Oratores post eũ non sunt exequuti: quia impossibile,ac potius infinitũ est.vide Quint.de argu.lib.v.c.x. At res, quarũ causa homines constituũt cõtra ius lędere, duæ fere capitales habẽtur,videlicet,Malitia,& Incontinentia:nã quibus quisque affectus est vitijs,siue vno,siue pluribus teneatur,in ea re,cuius gratia vitiosus est,in iuris quoque, atque iniustus euadit,malus enim male cogitat,& cor iniqui inquirit mala c. xxviij. & xxix. Prouerbi. vide Arist.Rethori.i.c.xxvij.Quare Malitia,et Incõtinẽtia caput erũt accusationis,siue inquisitionis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Fama rei est à iudice examinanda.*

2 *Fama quid sit, & quomodo consideretur, & an faciat sufficiens indicium ad torturam?*

3 *Torqueri non potest reus ex indicio remoto à maleficio,sed alia simul requiruntur.*

4 *Fama mala an non solum in eo, in quo quis infamatur,sed etiam in aliis, rei opinionẽ grauet?*

5 *Fama mala ad hoc vt noceat, debet esse in eodem genere mali.*

6 *Fama, seu infamia præcedere debet inquisitionem, aliàs non proceditur, nisi in casibus exceptis.*

7 *Famæ malæ indicium cessat, si probetur a tribus annis citra reum fuisse bonæ vitæ.*

8 *Fama mala non sufficit, nisi conuictus fuerit de infamia.*

9 *Fama bona tuetur reum à tortura.*

10 *Fama bona in genere tollit indicia in spetie.*

11 *Testes spetialiter examinati super mala fama an præferantur testibus deponentibus in genere de bona fama?*

De fama reorum. Cap. II.

1 EXAMINARI debet† per Iudicẽ, cuius ęstimationis, & famæ sit reus,qualis ẽt fuerit:propter.n. malam famam delinquentis,facile præsumitur de insidijs, & dolo c.vj.lib.Iudi. l.iiij. ff. de suspec.
2 tuto. Et fama † est cõis opinio voce manifestata ex suspitione,pueniẽs l.de minore.ff.de qõ.& ibi Bar.& c.ij.Reg.pri.Et varie cõsideratur, videlicet,in genere, & in specie: in genere qũ fama est, qp aliquis est bonus, vel malus, vel ẽt in aliquo genere mali:& per hãc non oritur aliquod indicium ad torturã secundum Bart.in l.fin.ff. de qõ.

ibi,

ibi, est homo malę cōditionis, est indicium quale quale, & non sufficit ad torturā sine alijs secus si esset vnitū. Et † est regula generalis, ꝙ ex indicio remoto a maleficio reus nō torquetur; sed requiruntur alia simul. Sed scdm Brun. fama generalis parit indiciū ad torturā, quoties iungitur cū fama speciali; & vita præcedēs magnā partē defert ad prę sumendum qđ, quid sit; Vnde † caueat vnusquisque quia non solū in eo, in quo quis infamatur, sed ēt in alijs grauatur eius opinio. Vide eundem in glo. circa tertiā, & quintā. Sed † oēs dicunt, ꝙ ad hoc, vt mala fama noceat reo, debet esse in eodē genere mali. quia ex dissimilibus nō oritur coniectura. Fama, seu † infamia præcedere debent inquisitionē, aliter non procedetur, nisi in casibus exceptis per Hipp. in §. constante nu. xij. Item qñ ex prę sumptione hominis prę sumitur cō tra aliquē propter malam famam in eodem genere malitiæ, potest admitti probatio in contrariū. Et indicium † malæ famæ cessabit, si a tribus annis citra probabitur fuisse bonæ vitæ cap. cum in tua. extra de sponsalib. Item fama † mala, pbari debet, & nō sufficit, ꝙ ita dicatur de aliquo, nisi fuerit conuictus de infamia. Et qualiter probetur vide in c. j. de Patenti. Et diffinitio prædicta declarat, quæ requirantur in fama: quæ ēt probari debet secundum Hipp. in §. constante nu. cxvj. Idem secundum Oratores, quando dicunt, deinde vita hominis ex ante factis spectabitur, in quo cō siderabit accusator, num quando simile quid fecerit, si id non reperiet, num quando venerit in similē suspitionem de quo per auctor. ad Heren. lib. j. & Cic. lib. ij. de Inuent. titu. ij. Quare mala fama cōtra aliquem oriri nō debet, nisi vtsupra, & nisi reus conuictus fuerit, & qñ mala fama apparebit vtsupra, nō solū inditia summētur in eodē genere mali, sed ēt in diuerso secundū Brun. vtsupra, & ratio Oratorū reddi pōt. Deinde qui fecerit illud tā nequiter, eundē hoc tam perperā fecisse, non est mirandum. Econtra aūt † propter bonam famā non torquebitur secūdum Bal. in l. j. C. locati. vbi multa similia dicit. Sed aliqui limitant non torqueri ita grauiter. Hoc amplius dixerūt † aliqui per bonam famam in genere tolli indicia in specie. Sed multi contra dicunt, ꝙ quādo testes sunt † specialiter examinati super mala fama alicuius, tūc tales testes prę feruntur testibus deponētibus in genere de bona fama, notatur in c. cū oportet extra de accusa. Alia vero est fama in specie de aliquo particulari facto, & ꝙ tale quid sit, vel non: & differt a supradicta: quia respicit vitā hominum, vtsupra. Hæc vero resp. cit negocium, de quo quis accusatur, & oritur ex circunstantijs negotij; ideo de ea dicetur in tit. post delictum.

SVMMARIVM.

1 *Conuersatio mala est malæ actionis indiciū.*
2 *Suspitiones malæ trahuntur ex conuersatione, & uictu.*
3 *Conuersans cum inimicis occisi præsumitur ex proposito occidisse.*

De conuersatione, & victu. Cap. III.

1 MALA † conuersatio est malæ actionis indicium: nam qualis quisque est, tali consortio delectatur: & ideo si commissum sit homicidium, & Titius sit solitus conuersari cum homicidis, ex tali cōuersatione habebit contra se indicium dicti homicidij. Guid. Suza. in titu. quę, & qualia: Hippo. in §. expedita in fine. Idem in l. Mosis c. iiij. & xxiiij. Prouerb. & xvj. Isaiæ, & xxj. Deut. Idem † secundum Oratores ex conuersatione, & victu multæ trahuntur suspitiones. secundū Cic. lib. j. de inuēt. tit. xiij. & ij. tit. ij. Prę terea cōuersatio † sępe accipitur in alio genere, videlicet, si occisor fuerit visus conuersari cū inimicis occisi, præsumetur ꝙ ex ꝓposito occiderit. Sed talis conuersatio non respicit personam, sicut supradicta; sed potius respicit tractatum, & consilium; ideo de ea dicetur in tit. ex consilio in vers. quo cum visus fit, vbi magis congruit.

SVMMARIVM.

1 *Cōsuetus delinquere, ex hoc solo indicio an torqueri pßit?*
2 *Associans post delictum præsumitur occulte auxilium præbuisse.*
3 *Indicia potiora quare requirantur quando quæritur interfectore quam quando quæritur de proposito?*
4 *Solitus delinquere quis dici poßit?*

De consuetudine delinquendi. Cap. IIII.

1 SVI assueuit † delinquere, pōt torqueri ex hoc solo indicio secundū Gand. in tit. de præsump. Idē secūdum Oratores: est enim consuetudinis vis naturę perquā similis. Idē secundū Moysen, is, cui mos est delinquendi, cōtemnit omnē correctionē, & pęnæ cōminationem, cap. xviij. prouerb. Sed Hipoly. cū aliis contrariū tenet in §. diligenter nu. xcix. Circa prædicta dic, aut ignoratur de interfectore, & de eo quæritur, & tūc aliquis nō torquebitur ex hoc solo; aut constat de interfectore, sed quæritur de proposito, & tunc torquebitur, si constabit eū solere occidere, & hoc qñ non probabitur pura rixa. Sed Lud. Carer. sentit in dicto casu posse damnari sine tortura in tract. homic. nu. xlvij. Sed hæc opinio non placet, & potiora indicia requiruntur ad explorandum quis fecerit, ꝙ ad explorandū quo animo, cum de homicida constat: quia tunc in dubio præsumitur occidisse propter talē præsumptionē, ꝙ sit solitus: & hoc casu oneratur probare contrariū, licet regulariter non prę sumatur propositū, nisi probetur, ꝓut
2 in simili dicitur, ꝙ cōtra † associantē post delictū oritur præsumptio de occulto auxilio, & reus co-

gitur probare contrarium ſecundum Hippo. in 6.
3 conſtante nu. lv. Quare autem † potiora indicia requirantur, quando quæritur de interfectore, quam quando quæritur de propoſito, ratio eſt, ꝙ quando conſtat, quis fecerit, lex de eo præſumit omne malum, & iungitur cum alia præſumptione, ꝙ cõſueuerit, & ſic duæ emergunt præſumptiones; & hoc caſu affines delicto propter ſecutum effectum, ſecus quãdo quæritur de homicida: quia tunc ꝙ aſſueuerit, eſt ſolum indiciũ, & remotum a maleficio: quia non conſtat de effectu aliquo.
4 Sciendum eſt, ꝙ ſolitus † dicitur quando quis eſt conuictus bis deliquiſſe, & ſecundum aliquos ter. vide Innocen. c. j. de fideiuſſ. Idem ſecundum Oratores ſecundum Cic. ij. de Inuent. tit. ij. de conſtit. coniec. ibi. Si quo in pari ante peccato conuictus ſit. Et ſecundum Ariſtotelẽ conſuetudine fieri videntur, quæ idcirco facimus, quia ſæpe numero fecimus. vt p eundẽ Rhetoricorũ primo c. xxix.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Progenies bona, vel mala, bonum, vel malũ indicium præſtat.*
2 *Natio præſumptionem de hominũ natura præbet.*
3 *Sexus, ætas, animi natura, conditio, fortuna, amictus, riſus, & ingreſſus ſuſpition econtrà reum præſtant.*

De progenie, & natione, & talibus ſimilibus. Cap. V.

1 VOD quis ſit † natus de bona, ſeu mala progenie bene, ſeu male præ
2 ſumitur ſcdm Gand. in tit. de præſump. & indi. dubi. Moyſen c. j. & xxvij. et lxv. Iſaię. A natione † ſimiliter pręſumitur de natura hominũ: nam gentibus proprij mores ſunt: ſunt. n. nationes, quæ homines facile interficiũt, & diuerſis vicijs tenentur. Bal. in l. fi. C. de hæred. inſtituen. Apoſt. ad Titum c. j. ibi Cretenſes ſemper mendaces. A ſexu † aliud in viro, aliud in fœmina
3 creditur l. quiſquis. C. ad l. Iul. maie. Ab ætate, aliud alijs annis magis cõuenit. l. qui cũ vno. ff. de re milit. Ab animi natura: Et enim auaritia, iracundia, miſericordia, crudelitas, aliaq; ijs ſimilia afferunt frequenter fidem, ac detrahunt: nam quibus quiſque obuolutus eſt vitijs, quorum gratia vitioſus eſt, iniurius quoque, atq; iniuſtus euadit, vide Ariſt. cap. xxvij. Rhetori. libr. j. A conditione, & fortuna: diſtat enim an clarus, an obſcurus quis ſit l. capitalium. ff. de pœ. ſecundum Buzza. in tit. quæ, & qualia. Ab amictu, riſu, ingreſſu. vt per Moyſen c. xix. Eccleſiaſ. in fin.

Sed quæ ſupradicta ſunt de natura hominis pariunt tantummodo aliquam ſuſpicionem ſecundũ Antiquos, quando dicunt, & de natura licet aliquantulum ducere ſuſpiciones: Omnia enim hæc, vir, an mulier, huius an illius ciuitatis ſit quibus ſit maioribus, quibus conſanguineis, qua ætate, quo animo, quo corpore, quæ naturæ ſunt attributa, ad aliquam coniecturam faciendam pertinebunt. Cicc. lib. ij. de Inuentio. tit. ij. de conſti. coniectu. Et ratio prędictorum reddi poteſt: quia virtutes, & vicia in poteſtate noſtra ſunt, & non eſt quid poſitum in naturalibus cauſis, ſed in voluntate, ſtudio, diſciplina, quæ tollunt omnia, cap. j. ij. & iij. prouerb. vide Cic. de fato in principio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Phyſiognomia mala facit præſumi in genere quem ad ſcelera procliuum, ſicut a bona, bene præſumitur.*
2 *Tortura inchoanda eſt ab eo qui habet malam phyſiognomiam.*
3 *Hominum mores, naturaſque ex corpore, oculis, vultu, fronteqne Zopirus Phyſiognomus noſcere profitebatur.*
4 *Chyromantia de homine præſumptionem probet.*

De Phyſiognomia, & Chyromantia. Cap. VI.

1 EX Phyſiognomia † mala pręſumitur quem ad ſcelera procliuum, ſicut etiam a bona bene præſumitur ſecundum Bald. in l. ij. C. quorum appel. non reci. Idem in l. Moyſis cap. xix. Eccleſiaſti. ibi, ex viſu cognoſcitur vir, & cap. iij. Iſaiæ, ibi, agnitio vultus eorum reſpondet eis. Sed ex ijs pręſumi poteſt in genere, non autem in ſpecie de aliquo delicto, niſi alijs concurrentibus, licet Paris de Puteo dicat per Phyſiognomiam bis iudicaſſe; vide eum
2 in dicto tractatu, col. viij. Vnde dixerunt † aliqui, ꝙ ſi plures rei ſunt torquendi incipiendum eſt ab habente malam phyſiognomiam. Legitur etiam
3 † ꝙ Zopirus phyſiognomus profitebatur hominũ mores, naturaſq; ex corpore, oculis, vultu, fronte pernoſcere. Sed dic ꝙ aliquantulum præſumitur per textum c. xvj. Reg. j. ibi, ne reſpicias vultum eius, quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominis ego iudico. A Chyromantia † ſecundum
4 multos præſumitur de homine, nullum tamen verbum legitur apud Iuriſconſultos. In l. Moſis legitur ca. xxxvij. Iob, ibi, qui in manu omnium hominum ſignat, vt nouerint ſinguli opera ſua. Vnde elicitur, poſſe præſumi arte ea media, & illum textum Iudęi ſic fuerunt interpretati, aſſerentes lineas eſſe naturales, & non fruſtra poſitas. Sed noſtri intelligunt in manu, ideſt, in poteſtate hominum. Verum pro opinione Iudæorum eſt textus c. xiij. Exo. vbi videtur probari lineas eſſe poſitas ad aliquid ſignificãdum de homine, & eſſe ſignũ naturę. Apud Oratores nõ legitur de ſupradicto indicio, ſed de Phyſiognomia ſæpe.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Indicium oritur a nomine ſi cum eo mala fama concurrat.*

De

De nomine. Cap. VII.

1 NOMINE † ſecundum ſcribẽtes oritur indicium, ſi cum eo cõcurrat mala fama, vt puta ꝙ quis eſſet malæ famæ, vt ꝙ vocaretur Rampinus. Sed ſecundũ Cice. ij. de inuent. nonnunquam aliquid ſuſpicionis naſcitur; & ſecundum Quint. lib. v. de argumentis Nomen in argumentum raro cadit, niſi cum aut ex cauſa datum eſt, aut & ipſum alicuius cogitationis attulit cauſam: & hæc eſt verior opinio. Idem in l. Moſis primo Regum, cap. xxv. ibi, quoniam ſecundum nomen ſuum ſtultus eſt.

SVMMARIVM.

1 *Indicium propoſiti a pallore oritur contra reum.*
2 *Affectus animi exterioribus indiciis cognoſcitur.*
3 *Pudorem rubor, terrorem pallor, ac tremor, & dentium crepitus conſequuntur.*
4 *Animus & corpus propter affectionem ſæpiſſimè commutatur: quod ante, vel poſt delictum contingit.*
5 *Indicia ex animi & corporis commutatione ante delictum contingentia a quibus tractata, et an indicent propoſitum?*
6 *Indicia ex animi & corporis commutatione contingentia ante delictum magis vrgent ad indicandum propoſitum, quàm poſt delictum ad indicandum maleficium.*

De Pallore. Cap. VIII.

1 PALLORE † aliiſque ſimilibus oritur indiciũ: propter enim temporarios animi motus ante delictum apparentes male præſumitur, & torquetur reus, vt puta, ſiquis viſus fuerit pallere, pauere, aut aliter vultu moueri, & non appareat cauſa, ſi paruo interuallo aliquẽ occiderit, ſeu vulneraue-
2 rit, præſumitur propoſito deliquiſſe: natura † enim comparatum eſt, vt ſiquis cogitet delinquere, ſitq; in actu proximo delinquendi, vultu moueatur, detquæ indicia qualitatis intrinſicæ vnde oriuntur ſigna conſcientiæ: & ſic exterioribus indiciis
3 cognoſcitur affectus animi. Et reuera † quid accidit diffuſo ſanguine, aut contracto: nam pudor extra ſanguinem diffundit, timor vero cõtrahit. Et pallor eiuſmodi ſecundum Philoſophos accidere ſolet vehementi cogitatu, in ſubito motu, ſanguine ſe ad interiora recipiente: Ex quo fit, vt pudorem rubor, ſic terrorem pallor, ac tremor, & dentium crepitus conſequantur ſecundum Cicer.
4 iiij. Tuſcul. quæſtio: & etiam euenit † propter affectionẽ, quę eſt animi, aut corporis ex tempore aliqua de cã commutatio, vt Lætitia, Cupiditas, Metus, Moleſtia, & alia ſimilia, quæ ponuntur a Cic. lib. j. de inuentio. tit. confirmatio. Et prędicta contingunt bifarie, videlicet, ante delictũ, & poſt: De contingentibus poſt delictum fit mentio per omnes, maxime in l. de minore. §. tormenta. ff. de
5 quæſtio. Sed de contingentibus † ante delictum, & ſic de ſupradicto indicio non, niſi per Græcos, & Quint. lib. v. de argumẽtis cap. x. Sed in l. Moſis cap. xx. Neemiæ, ibi, quare vultus tuus triſtis eſt, cum te egrotum non videam? non eſt hoc fruſtra, ſed malum neſcio quod in corde tuo eſt. Item ſupradicta differunt, quia ante delictum indicant propoſitum, poſt aũt delictum indicant ſolum deli-
6 quiſſe. Item † differunt, ꝙ ante delictum magis vrgent ad indicandum de propoſito, ꝙ poſt delictum ad indicandum de delicto. De ratione diuerſitatis dicetur infra in tit. poſt delictum.

SVMMARIVM.

1 *Reus poteſt probare contrarium etiam poſt didicita teſtificata, & poteſt retorquere: et an prædicta indicia ſine aliis ſufficiant?*
2 *Cauſa delicti debet oſtendi, alias indicia contra reum nullam vim habent.*
3 *Indicia perſonæ ſine cauſis non valent.*
4 *Perſona ſicut indicat poteſtatem & voluntatem fuiſſe reo, ita ex contrariis non fuiſſe demonſtratur.*

Pro reo. Cap. IX.

1 DICTVM eſt ſupra contra reũ. Sed pro reo ex contrariis facile ſuppetet contradicendi facultas. Poteſt enim † incontrarium, & poſt didicita teſtificata probare. Secundo poteſt retorquere: quia indicia perſonæ in diuerſum trahuntur. ſecundum Quint. de coniec. Tertio prædicta indicia nõ ſufficiunt ſine aliis, cum ſint remota. Bar. in l. fin. de
2 quæſtio. Quarto ſecundum † aliquos nullã vim habent, niſi aliquid quare factum ſit, oſtendatur: cum nihil ſine cauſa fiat, vt in ſequenti tit. in prin. vide Cic. de inuentio. lib. ij. tit. ij. ibi, vt enim animũ alicuius improbare nihil attinet, cum cauſa, quare peccarit, non interceſſerit, ſi cauſam peccati intercedere leue eſt, ſi animum nulli minus honeſtæ rationi affinis oſtendatur. Et per prędictã
3 ſententiam concluditur notabile, ꝙ indicia † perſonæ non valent ſine cauſis, & e contra. Demum nota pro reo non ſolum hic, ſed in omni cauſa, & contra quælibet indicia locum habere. Ariſto. in lib. ij. c. xxxv. Rhetor. ibi, quibus autem rationibus demonſtrari poſsit factam rem non fuiſſe facile ex contrariis ſuppetet facultas. Quare ſicut
4 † perſona indicat poteſtatẽ, & voluntatem fuiſſe reo; ita non fuiſſe demonſtratur, & ſic in reliquis.

DE

DE INDICIIS PRAEMEDITATI ANTE delictum ex cauſis

TRACTATVS II.

SVMMARIVM.

1 Indicia cauſarum quæ ſint?
2 Quærendum eſt quot, quantæ ſint in reo cauſæ, ut earum cauſa deliquiſſe videatur.
3 Cauſa quæ proprie dicatur?
4 Cã in impulſionem, & ratiocinationẽ diuiditur.
5 Impulſio quid ſit?
6 Ratiocinatio quid ſit? et quãdo interfuiſſe uideatr
7 Propoſitum non arguitur, quando rixa fuerit inopinata, licet cauſæ præcedant, tam ſecundũ legem Moſis, quam iura ciuilia.
8 Propoſitum non cenſetur, niſi induſtria, & inſidiæ interceſſerint.

Quid ſint cauſæ, & quomodo diſtribuantur, & ꝙ ex ijs oriatur propoſitum. Cap. I.

1 POST ſupradicta indicia ſequuntur indicia † cauſarum, quæ ſunt, Impulſus ad aliquid agendum, cũ nihil ſine cã fiat: nam nihil factũ eſſe cuiquã probatur, niſi aliquid quare factum ſit, oſtenditur.

2 Itaq; † decet quærere, quot, & quantæ ſint in reo cauſæ, vt earũ gratia deliquiſſe videatur l. qui cũ vno. ff. de re milit. in fi. Idẽ in l. Moſis c. xxj. Ioſuæ, ibi, nec ante biduũ, triduũue probatur inimicus. Idem ſecundũ Oratores ſecũdum Cic. lib. ij. de inuent. tit. ij. de conſtitu. coniectura.

3 Cauſa † proprie dicitur id, ex quo, vel propter quod aliquid fit. Sed quando per cauſas oriatur propoſitum, ex infraſcriptis locis Oratorum accepi.

4 Cauſa diſtribuitur † in Impulſionẽ, & Ratiocinationẽ.

5 Impulſio † eſt quæ ſine cogitatione per quandam animi affectionẽ aliquid hortatur, vt amor, iracundia, egritudo, violentia, & oĩa, in quibus animus ita vr affectus fuiſſe, vt rẽ perſpicere cum cura, et conſilio non potuerit: et id quod fecit, impetu quodam animi potius ꝙ cogitatione fecerit.

6 Ratiocinatio † aũt eſt diligẽs, & conſiderata faciendi excogitatio. Ea dr tunc interfuiſſe, cum aliquid faciendum certa de cã vi taſſe, aut ſequutus eſſe animus videtur, vt ſi amicitiæ quid cauſa factum dicetur, ſi inimici vlciſcendi, ſi metus, ſi gloriæ, ſi denique alicuius retinendi, augendi, adipiſcendiue commodi; aut contra rapiendi, diminuendi, deuitandiue incommodi cauſa. vt per Cice. loco quo ſupra. Idem apud Moyſen, quis † non punitur de propoſito, licet voluerit occidere, & ſint cauſæ, dummodo non occiderit per induſtriam, & inſidias. cap. xxj. Exo. ibi, qui percuſſerit hominem volens occidere, & ibi,

7 ſi quis per induſtriam. Idem apud Iuriſconſultos, qñ rixa fuit inopinata, licet cauſæ præcedant, nõ tamen erit propoſitum Bal. in l. j. C. ad l. Cornel. de ſicar. Concluſiue ſecundum omnes, propoſi-

8 tum † non cenſetur, niſi induſtria, & inſidiæ interceſſerint, vt in locis ſupra traditis. Nec mihi detur vicio integros locos Oratorum recitaſſe, eorumque verba vſurpaſſe: quia tanta vis eſt, vt nec ſyllaba quidem prætereunda ſit.

SVMMARIVM.

1 Cauſæ, quas in maleficio quærere oportet, quot ſint?
2 Cauſas in adulterio, vel furto quærere nihil attinet, quia illas ipſa crimina ſecum habent.
3 Competitorũ, vel riualum altero interfecto præſumitur contra alterum.
4 Phyltra amatoria ab amante propinita libidinis faciandæ gratia cenſetur.
5 Cauſæ ad hoc vt probent debent eſſe in proceſſu probatæ in ſpecie non in genere.
6 Teſtes deponentes in genere, & non in ſpecie ſuper cauſis non probant.

De cauſis quinq; per quas delinquitur, & quomodo probentur. Cap. II.

1 CAVSAE, vnde † omnis humana oritur actio, & quas in maleficio quærere oportet, ſunt ſeptẽ ſecundũ Ariſt. lib. 1. de arte Reth. c. xxvij. Sed ſecundum alios poſt ipſum hęc maxime ſpectãtur, Ira, Odium, Metus, Spes, Cupiditas; nam reliqua in has ſpecies cadũt, & de iis in homicidio prȩcipue

2 quæritur: in aliis vero, † vt in adulterio, & furto de cauſis frequẽter quȩrere nihil attinet: qa illas per ſe ipſa crimina ſecum habent ſecundũ Quint. de coniectura lib. vij. c. ij. De ſupradictis cauſis fit mentio in l. cũ ratio. ff. de bo. damna. vbi pater interficiens eum, qui filium ſuum hæredẽ inſtituerat, ppter iſtud cõmodum feciſſe vr. Idẽ de aliis cauſis l. ſi ob ſtuprum. ff. de condi. ob tur. cauſ. l.

3 vni. ff. de ambi. vbi poteſt † ſummi indicium in duobus competitoribus eiuſdem honoris, ſiue ẽt in duobus riualibus, vt vno interfecto præſumatur contra alterum. Præterea ob libidinis facian-

4 dæ appetitum pocula † amatoria, quæ phyltra vocantur, cæteraque huiuſmodi flagitia commiſiſſe homines deprehenſi ſunt l. iij. & toto titu. C. de

5 malefi. Cauſæ ad hoc † vt probent, debent eſſe probatæ in proceſſu in ſpecie, non autem in gene-

6 re: & teſtes deponentes † in genere, & non in ſpecie ſuper dictis cauſis non probant. vide notata in cap. cum oporteat de accuſatio.

SVMMARIVM.

1 Cauſæ quot circũſtãtias continere debeãt?
2 Occidiſſe ille p̃ſumitur, q occidendi cãm habuit.

Deliquiſſe

3 *Deliquiſſe ille præſumitur, qui ex delicto commodum conſequitur. vel incommodum euitat, vel cui ita forte videtur.*

4 *Iudex animaduertit quo animo quid quisq; faciat, non quo euentu vtatur.*

5 *Accuſator reum ex cauſis demonſtrabit.*

6 *Iudices per cauſas reum quærẽt, cũ is ignoratur.*

7 *Cauſæ nõ ſolùm indicant propoſitum, ſed ẽt reũ.*

8 *Cauſæ debent eſſe grauiores, quotiens quæritur quis deliquerit quàm quando quæritur propoſitum, cum de reo conſtat.*

9 *Propoſitum ex leuibus cauſis præſumitur, non delictum.*

10 *quando conſtat quis fecerit, lex de eo præſumit omne malum propter ſecutum effectum: ſecus quando quæritur quis fecerit, quia non præſumit pro leui cauſa occidere.*

11 *Animi vicium cum cauſa conglutinari ad indicandum reum licet, atque quibus ſit viciis ſubiectus reus oſtendere oportet.*

12 *Malus qui ſemel fuit in eodem genere mali ſemper præſumitur malus.*

Quomodo cauſæ indicent propoſitum, & reum, quando de eo ignoratur. Cap. III.

1 IN CAVSIS duę † circunſtantiæ inſunt, videlicet: quis fecerit, & quamobrem fecerit. Vnde † ſiquis fuerit interfectus, &
2 ignoratus a quo, quęretur per ſupradictas cauſas: nam is præſumitur feciſſe, qui faciendi cauſam habuerit. Idem
3 ſecundum Oratores, probabile eſt, † quod probatur reo expediſſe peccare, vt cum quæritur nunquid commodum maleficio acquiſierit, num honorem, num pecuniam, num dominationem, num aliquam cupiditatem amoris, aut nunquid incommodum vitarit, inimicitias, infamiam, dolorem, ſupplicium. Nihil tamen refert non fuiſſe, aut non eſſe aliquid commodi, aut incommodi, dummodo oſtendi poſsit ei viſum eſſe, qui arguitur: Iudex
4 enim † animaduertit quo animo quid quiſque faciat, non quo euentu vtatur l.j.§.ſiquis inſtrumenta: C. de latina libert.tollenda, vide Auctor. ad Heren.lib.ij.tit.in cauſa coniecturali. Et ſecun-
5 dum † Oratores in hoc loco caput illud erit accuſatori, ſi demonſtrare poterit alij nemini fuiſſe cauſam faciendi, ſecundo loco tantam, aut tam idoneam nemini, ſin fuiſſe alijs quoque cauſa faciendi videbitur, aut poteſtas aliis defuiſſe demonſtranda eſt, aut facultas, aut voluntas. Itaque
6 † Iudices per ſupradictas cauſas reum quærent,
7 cum is ignoratur: quia cauſæ non ſolũ † indicant propoſitum, ſed etiam reum, quando ignoratur, vt ſupra. Et regulariter omne, quod indicat propoſitum, indicat & reum. Animaduertendum
8 † eſt, ꝙ cauſæ debent eſſe grauiores, quoties quæritur quis deliquerit, ꝙ quando quæritur propoſitum, cum de reo conſtat, & ratio eſt: quia nemo pręſumitur leui cauſa hominem occidere. Secus
9 quando † conſtat de delinquente, ſed quæritur propoſitum: tali enim caſu præſumitur propoſitum etiam propter leues cauſas. Et ratio diuerſi-
10 tatis eſt: quia quando † conſtat quis fecerit, lex de eo præſumit omne malum propter ſequutum effectum l.qui cœdem.C.de ſicar. Secus quando quæritur quis fecerit: quia tunc lex non præſumit omne malum, imo non præſumit pro leui cauſa occidere. vide quę dicta ſunt in prędcedenti ti.cap.
11 iiij. Præterea in † omni cauſa aliquid eorum, quæ perſonis attributa ſunt, ad eam cauſam, qua commotus peccaſſe dicetur, adiungere licebit: & ita poterit animi vitium cum cauſa conglutinari, hoc modo. Si dicetur pæcuniæ cauſa feciſſe, oſtendet accuſator eum ſemper auarum fuiſſe: ſi honoris, ambitioſum. Idem in cæteris, quibus obnoxij ſint, animaduerti poteſt; vti in ijs rebus; & earum rerum cauſa, quę ſingulis vitiis; cupiditatibus que ſubiecte ſunt, omnes immoderate, & impotente verſentur. Ariſt. libr.j. Rheto. cap. xxvij. Sed Oratores poſt Ariſt. voluerunt, atq; ex diſpari genere culparum, ſi ex pari ſummendi facultas non erit, improbare animum aduerſarij oportere; & ratio eſt ſecundum eos, qui fecerit illud tam nequiter, eundem hoc tam perperam feciſſe non eſt mirandum. vide Cic.in lib.ij.titu.de inuent.& libr.ij.ad Heren.titu.in cauſa coniect.
Verum prædictis repugnat regula Legiſtarum,
12 ſemel † malus præſumitur malus in eodem genere mali. Quandoq; tñ etiam per ipſos cõceditur.

SVMMARIVM.

1 *Inimicus an poterit torqueri, quando quis fuit interfectus, & neſcitur a quo, ſi inimicitia fuerit capitalis?*

2 *Inimicitia eſt indicium remotum a maleficio.*

3 *Pluribus rixantibus ſi quis fuerit occiſus, contra inimicum ſi de indiuiduo non conſtet præſumitur, & ex hoc is poterit torqueri.*

4 *Nemo reperitur, qui non metuat, oderit, ſperet, & iraſcatur per quas cauſas delinquitur.*

5 *Inimicus etiam ſuſpectus quæ probare debeat ne torqueatur.*

6 *Reus ſuſpectus debet interrogari, vbi fuerit, cum quibus comederit tempore delicti.*

An inimicitia ſola, & ſic aliæ cauſæ ſufficiant ad torquendum. Cap. IIII.

1 SI QVIS eſt interfectus, & neſcitur a quo; ſed probatur † ꝙ Petrus erat inimicus illius, ex tali pręſumptione poterit Petrus torqueri, ſecundũ Spec.in.§.ſpecies. de pręſumptio. & ſecundum Rom. in l.j.ff.ad Sylla.per textum.ibi. In ſuſpicionem cædis,

exdis, per quem tex. multi cõsentiunt semel posse torqueri; dummodo inimicitia sit capitalis: Adde cap. xij. Ecclesiast. ibi. Nunq̃ credes inimico. Sed moderni cõtra tenent, Hipoly. in. §. diligenter nu. lxx. quem multi sequuntur per multas rationes;
2 maxime q̃ † inimicitia est indicium remotum; & dictum Speculat. intelligunt quoties necesse est vnum ex pluribus hominem interfeciſſe; & certũ est delictum; & certæ personę; sed incertum est de
3 indiuiduo; & tunc † ex illis pluribus poterit inimicus torqueri. Oratores multi consentiunt: quia multę causę sunt, quæ inducunt ad maleficium, ẽt
4 latentes, & ignotæ, cum nemo † reperiatur, qui non metuat, oderit, speret, & iracatur, per quas causas delinquitur. Quare non consequitur, Petrus inimicus est, ergo occidit; cum alius potuerit occidere propter supradictas causas, etiam latentes. Ego in hac difficultate pro conciliandis opinionibus distinguo secundum Cic. in lib. ij. titu. ij. de Inuent. ibi. Maxime enim queri oportet in hac constitutione. Primum potueritne aliquid fieri. deinde ecquo ab alio potuerit. Concluditur,
5 † q̃ si Petrus probabit alium ecquo potuisse occidere, non torqueatur, aliter sic. Quare demonstrabit reus, aut alijs quoque bono fuisse; aut alios quoq; id, de quo ipse insimuletur, facere potuisse. vide Aucto. ad Heren. lib. ij. tit. collatio. Hac defensione vsus est Cicero pro Murena in familiam Anchariana, & pro Scauro circa mortem Bostaris in matrem auertens crimen. {Verum id breui faciendum est, vt ne alterius defendendi causę hunc accusare videatur. Sed sufficiat a se crimen transferre. secũdum Oratores, si aut commodum nullum fuisse, aut paruum, aut alijs magis fuisse, aut nihilo sibi magis q̃ alijs demõstrabit.} Maximum autem est remedium diffiniendarum quæstionum hoc casu, & omni alio: videlicet, q̃
6 suspectus † interrogetur, vbi fuit, & cum quibus comedit tempore delicti. de hac interrogatione vide Bar. in l. fi. ff. de quęstio. & ita per locum, & tempus Oratores diffiniebant omne negotium.

SVMMARIVM.

1 *Rei defensiones contra causas.*
2 *Causæ non indicant nisi cum vitio personæ iungantur.*
3 *Propositi suspitio ex quibus tollatur.*

Pro reo contra causas. Cap. V.

1 PRIMO reus negabit † fuisse causam, si poterit: aut eam vehementer extenuabit, deinde iniquũ esse dicet, omnes, ad quos aliquid emolumenti ex aliqua re peruenerit, in suspicionem maleficij deuocari.
2 Tertio Causæ † non indicant, nisi cum vitio personę iungantur: quia non in omnibus personis valent. Item dicet, aut commodum nullum fuisse, aut paruum, aut alijs magis fuisse, aut nihilo sibi magis, quam alijs. Cic. in ij. de inuenti. titu. ij.
3 Item † monstretur, aut facultas, aut potestas, aut voluntas defuisse reo; per hæc enim videbitur reus aut non occidisse; & si occiderit, non ex proposito.

DE FACTO ANTE DELICTVM, SEV CONTENTO cum delicto indicante consilium.

TRACTATVS III.

SVMMARIVM.

1 *Consilia post causas sunt intuenda.*
2 *Consilia quæ sint, & quomodo diffiniantur?*
3 *Consilia ante delictum quomodo considerentur, & proponantur?*
4 *Animus præsumptione verbi, vel facti probatur.*
5 *Coniecturæ ex consiliis quæ vere indicent reum delicti?*
6 *Consilia referuntur ac partem indiciorum, quæ ex causis ducuntur.*
7 *Propositum ante delictum a quibus factis, dicti sue indicatur.*
8 *Indicia dicti & facti, quibus non solum cognoscitur propositum, sed ẽt reus, cum ignoratur.*
9 *Facere qui instituit, & potuit, feciſſe præsumitur.*

1 POST causas † intuenda sunt consilia: nam sicut causæ sunt impulsus ad aliquid agendum, ita consilia sunt ordo gerẽdorum ex causis
2 venientium l. sæpe. ff. de verbo. & rerum sig. Et consilia † sunt aliquid faciendi, vel non faciendi, excogitata ratio, & sunt pręteriti, instantis, & fu-
3 turi temporis. A prętcrito † consideratur quid ante delictum factum sit, ex quo spes perficiendi nata, & facultas faciendi quæsita videatur. Ideo in reo consideratur, vt nihil actum, nihilque dictum, nusquam ventum, aut abitum, nihil denique factum siue causa putetur. Et Iurisconsulti con-
4 sentiunt per regulam, animus † probatur pręsumptione verbi, vel facti. Sed imprimis coniecta-
5 tur, an credibile sit reum speraſſe † id a se scelus effici posse, an ignorari, cum feciſſet; an si ignoratum esset absolui, vel pœna leui transigi. Hoc indicium fuit Arist. in. j. lib. Rhetor. c. xxxj. quod Quint. per eadem verba vsurpauit, in c. de coniectura lib. vij. Sed in hoc differt, q̃ per Aristotelem refertur ad personam, Quint. vero refert ad
6 consilia. Et secundum † eundem consilia referuntur ad hanc partem indiciorum, quæ ex causis ducuntur. Et ita loquuntur Iurisconsulti. Vn-
7 de omnia † dicta, & facta, quæ indicant propositum ante delictum, comprehenduntur sub elemen tis xj. secundum Auctorem ad Heren. libr. ij. &

ante

ante eum Aristo. prædicamenta decem constituit, de quibus dictum est in tabula. Quare ordine Au-
8 ctoris excutiam indicia † verbi, & facti: & hoc modo non solum cognoscetur propositum, verum etiam reus, cum ignorabitur, Bar. in l. fi. ff. de quæstio. ibi, vel quia inimicus, vel quia fecerit apparatus. Idem secundum Oratores: est enim maxime consentaneũ, atque probabile, vt quod quis instituit facere, feciſſe etiam videatur. Si statuit
9 † facere, & potuit, fecit igitur: si attentauit, perpetrauit igitur: quia omnes quod volunt, & possunt, etiam exequuntur, & faciunt. vt per Aristotelem lib. ij. Rheto. cap. xxxv.

SVMMARIVM.

1 *Tractatus præsumi potest ex loco, vbi reus fuerit.*
2 *Reus vt de tractatu possit condemnari, tria concurrere debent, secreta locutio, inimicitiæ capitales cum occiso, & quòd homicidium sit secutum incontinenti.*
3 *Homicidium si noctu sequatur, quomodo iudex suspectum interrogare debeat?*
4 *Conuiuia indicant propositum, & seditiones.*
5 *Locus quot modis accipiatur?*
6 *Tractatus initia, & consiliorum ex loco comprehenduntur.*

Elementa autem, de quibus supra, sunt vt infra.

I.

1 VBI fuerit † videlicet, secundum textum in l. qui cum vno. §. fi. ibi, examinantur causæ, & cur, & vbi fuerit, & quid egerit. ff. de re milit. Idem apud Cice. in oratione. i. in Catilinam ibi, vbi fueris, quos conuocaueris, quod consilij cæperis, quem nostrũ ignorare arbitraris? Vnde siqui secreto fuerint in aliqua domo, seu loco: si exierint, & occiderint, præsumetur de tractatu, & poterunt torqueri: notatur in l. j. C. de ser. fugi. Sed aliqui volunt, ꝙ interueniat secreta locutio: sed credo sufficere, ꝙ conuenerint in illum locum: nam secreta locu-
2 tio necessario subintelligitur. Sed multi † tenent posse damnari, si tria concurrant. Primo secreta locutio, secundo inimicitiæ capitales cum occiso, tertio ꝙ homicidium sit sequutum incontinẽti secundum Ias. in supradicta l. Sed de hoc dubitatur secundum Ioan. Andr. in additio. ad Specu. de præsumptio. versic. xiij. Itaque tutius erit tor-
3 quere, ꝙ damnare. Item sequuto † aliquo delicto noctu Iudex interrogabit suspectum, vbi fuerit illa nocte: cum quo pransit, vel cœnauit, & si reperietur mendax, orietur contra eum maxima præsumptio vide Bar. in l. fin. ff. de quæstio. & vt
4 † plurimũ constituta conuiuia indicant proposita, seditiones, et similia, vt Catilinæ, Lentuli, Cethegi. Sciendum, † locum diuersis modis concipi, & tanquam speciem dicetur infra in delicto:
6 ex hoc autem † comprehenduntur initia tractatus, & consiliorum vt supra.

SVMMARIVM.

1 *Loci si sint diuersi, diuersa coniectura concipitur contra reum.*
2 *Frequentatio loci indicat propositum.*
3 *Transitus per viam inconsuetam propositi indicium præbet.*
4 *Propositum indicat, si quis visus fuerit frequentare viam, qua illum, quem occidit, transiturum sciebat.*

II.

1 VBI visus sit, videlicet, ob diuersos † locos diuersa coniectura cõcipitur secundum Gandi. in tit. de præsumptio. & indi. dubi. Vnde
2 † siquis visus fuerit sæpe ire, & redire ex aliqua via, siue loco, vbi eo die, vel postero hominem interfecerit, præsumitur, ꝙ sæpe transierit causa committendi tale delictum, argumen. l. iusto. ff. de vsucapio. Item
3 siquis visus † fuerit ire, vel venire per viam non consuetam, si hominem postea interfecerit, erit indicium propositi: nam præsumetur voluisse cœlare scelus perpetrandum, aut vt occidendum magis incautum inueniat. faciunt doctrinæ in l. fi. ff. de rerum diui. nã lex male præsumit de iis, iuxta illud Euangelij, qui non intrat per ostium fur est,
4 & latro. Item alij † dixerunt, vbi visus est videlicet: ante delictum illic fuisse, qua transiturum inimicum suspicabatur: solent enim qui hostibus insidiantur, ea loca insidere, qua illos iter facturos arbitrantur, vt incautos opprimant. Item oritur indicium prꝫmeditati secundum Bru. in gl. circa tertiam ibi, & illo sero, quo fuit factum homicidium, fuit visus ire per aliqua loca, in quibus vicinia eum non consueuerat videre.

SVMMARIVM.

1 *Sociorum qualitas suspicionem maleficii & propositi inducit.*
2 *Conuersatio cum malis hominibus inducit indicium ad torturam contra delinquentem.*
3 *Associatio mali hominis inducit indicium præmeditati, & consilii.*

III.

1 VO cum visus sit. qualitas † sociorum inducit suspicionem maleficij: quare si delinquens visus fuerit conuersari cum inimicis occisi, orietur indicium, ꝙ de industria occiderit. Et secundum ali-
2 quos † per cõuersationem cum malis hominibus

oritur

oritur indicium contra delinquentem ad torturã ſecundum Hippo. in §. expedita nu. xciij. Sed de hoc dubitatur, dictum eſt ſupra de indicijs ex perſona c.iij. Sed in l. Moſis vrgens eſt indicium c.xvj. Iſaiæ. ibi, ſocij. furum, & c.iiij. prouer. ibi, peruerſi corde non inueniunt bonũ. Item ſi ſequa
3 tur † homicidium, ſi interceſſerit aſſociatio mali hominis, licet in ea nihil fecerit, præſumetur de malo conſilio, & de præmeditato l. non ideo minus & ibi doctores C. de accuſa. & ſic ex hoc ſimplici ſociatu oritur indiciũ, & ſupra, propter qualitatem perſonæ: nam conſilia impiorum ſunt doloſa c.xij. & xiiij. prouerb.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Apparatus indicat propoſitum.*
2 *Arma ferens qui non aſſueuerit, præſumit præcogitaſſe, niſi contrariam cauſam oſtenderit.*
3 *Arma euaginata portans præſumitur portaſſe ob facilitatem aggrediendi, & perficiendi delictum.*
4 *Exercens ſe in armis cum non ſit ſolitus, præſumitur de delicto præcogitare. Idem ſi acuerit arma, vel aliquam experientiam fecerit, vel in loco vicino arma repoſuerit.*
5 *Præſumptio propoſiti inſurgit contra illum, qui aſportauit bona ſua de loco, vbi homicidium cõmiſit, ad locũ, ad quem poſtea confugit. vel ſi bona, vel eorũ maiorẽ partem alienauerit.*
6 *Apparatus non debet videri fruſtra factus.*

IIII.

1 NVNQVID apparauit, videlicet, equos † ad eũdum, arma ad cædem, & alia, quæuis inſtrumẽta, p facinoris, quod obijcitur, qualitate. Vnde armans ſe non ſolitus:
2 item ferens † arma, qui non aſſueuerit, præſumitur præcogitaſſe, niſi contrariã cauſam oſtenderit, per quã tollatur prædicta præſumptio l.j. C. ad l. Corne. de ſica. Item portans † arma euaginata præſumitur portaſſe ob facilitatem
3 aggrediendi, & perficiendi delictum. Itẽ exercens † ſe in armis, cum non ſit ſolitus. Itẽ ſi acuerit arma, aut aliquã experiẽtiam fecerit de illis. Item ſi repoſuerit alicubi arma, ibi, vel etiam in loco vicino, poſtea deliquerit, præſumitur propoſitum. arg. l.j. §. vi poſſidetis. ff. de vi, & vi armat. Quidam addiderunt nunquid fecerit, videlicet, ſi
5 aſportauerit bona † ſua de loco, vbi poſtea commiſit homicidium ad locũ, ad quẽ poſtea confugit: vel ſiquis alienauerit bona, vel maiorem partem bonorum ſuorum, ſi poſtea hominẽ occiderit, præſumetur contra eum de propoſito ſecundum Blan. in gloſ. alienatio nu. lxxxvj. Non enim videſi
6 † debet fruſtra factus apparatus, cum nihil actũ, nihilque dictum ſine cauſa putetur l. qui cũ vno. ff. de re mili. ibi, vbi fuerit, & quid egerit.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Amicorum, vel ſociorum certo loco & tempore conuentus, & adunatio, vt eos ducat ad maleficium indicat propoſitum.*
2 *Amicus ſecutus amicum cum enſe, vt aliquo eum comitetur, ſi obuiam ſorte inimico fiat, an & quando de auxilio teneatur?*
3 *Ducens aliquem per locum, in quo ſcit inimicum offenſi adeſſe, præſumitur particeps criminis.*

V.

1 NVNQVEM conuenerit, videlicet: cum aliquo † ſtatuit perficere certo loco, aut tempore. Vel ſecundum aliquos, nunquem iuerit inuentum, vt ducat ad maleficiũ. vide Fulgo. in l. ℣ ſi fugitiui. ff. de
2 edili. edic. ibi, Amicus meus venit † ad me, & dicit veni mecum, quia volo eſſe in vno negotio meo. Ego accipio enſem, & ſequor eum: ipſe autem fit obuiam inimico ſuo, et occidit eum, an ego teneat quaſi auxiliator? Dicitur, ℣ ſi ignorans ſum ſequutus eum, & cum ipſe inſultatus eſt illũ, ego me retraxi, ℣ nullam pati debeo pœnam: idem etiam ſi diſcedere non potuiſſem; vbi autẽ cum potuiſſem recedere, ſtetiſſem, tunc ſine dubio
3 non eſſem innocens. Item ſciens inimicum † offenſi eſſe in certo loco, conueniens, & ducens eũ per dictum locum, præſumitur particeps criminis l. pen. ff. vi bon. rap.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Aſſocians delinquentem ante delictum videtur ſocius criminis, licet nihil fecerit, modo armatus fuerit.*
2 *Conſcii qui ſint, & qui teneantur de delicto?*

VI.

1 NVNQVEM habuerit cõſcijs, videlicet, aliquem de ijs, cum quibus præſumitur tractaſſe ab initio. Poteſt etiam † aliter intelligi videlicet: aſſocians delinquentẽ ante delictum videtur conſcius criminis, licet nihil fecerit, modo armatus fuerit, ſecũdum Bald. in l.j. C. de ſer. fug. Et hoc dicetur etiã
2 in titul. poſt delictum. Alij etiam † ſic intelligunt videlicet, hic, vel ille cõſcius fuit, vt in oratione pro Milone dicitur Marcũ Fauonium fuiſſe conſcium voluntatis Clodij, cui dixerat, Milonem triduo periturum.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Propoſitum indicatur, ſi veteres hoſpites, aut clientes domi delinquentis fuerint, vel ſi delinquens habuerit malos famulos.*

Adiutorum

2 *Adiutorum conquisitio, & conuocatio, propositi consilii indicium præstat.*
3 *Adiutores varie considerantur.*
4 *Mutuans pecuniam ei, qui statim deliquit, præsumitur adiutor.*
5 *Delinquens si sit persona vilis præsumitur cum auxilio feciſſe.*
6 *Comitatus, & multitudo adiutorum parit indicium deliberationis.*
7 *Coadunatio quando plures occidunt, in dubio an præsumatur de industria facta?*
8 *Rixa quando censeatur pura, & quando præmeditata?*
9 *Coadunatio censetur malo animo facta, delicto secuto.*
10 *Præsentia si delicto adhibeatur, deliberationis indicium oritur, modo illa præsentia fiat animo se immiscendi, si opus esset. Secus si forte fortuna, & quando quis dicatur adesse causa se immiscendi?*

VII.

1 DE adiutoribus, videlicet vetetes † hospites, aut clientes domi delinquentis fuerunt, vel habuit malos famulos: qua de re p̄cogitaſſe videtur per tex. in §. hoc autē in
2 auct. de non alienan. Itē † aliter ſi delinquens elegit idoneos, relinquendo inutiles domi: vel etiam poteſt dicere de potentibus amicis: hæc enim p̄ſidia non ſolum qui habent, plurimum poſſe videntur, ſed etiam ij. qui tales amicos habent, aut conſcios: ſiquidem auxilijs ijs, ceu adminiculis, & inſtrumentis fræti delinquunt.
3 Pr̄eterea varie † conſiderantur adiutores ſecundum Bald. in l. hæc verba. ff. de infa. Vnde ſiquis
4 mutuat pecuniam alicui, & is, † cui mutuauit, ſtatim conduxit gentes contra ciuitatem mutuantis, vel quid ſimile fecerit, præſumitur mutuauiſſe tali cauſa, eritquæ præſumptio iuris, & de iure ſecundum Brun. in gl. circa quartam. Et ſimili
5 † modo quando delinquens eſt perſona ſeruilis, & magnum facinus commiſit, pr̄eſumitur cum auxilio feciſſe l. quicunq;. C. de ſer. fugi. Item aliter
6 poteſt intelligi, ſicut apud Cic. ſpectatur comitatus Clodij, & Milonis. Et multitudo adiutorum
7 parit indiciū deliberationis: licet ſcdm † aliquos in dubia re non præſumatur coadunatio in pluribus occidentibus, niſi probetur clare de induſtria coadunatos eſſe, ſecundum Bald. in l. non ideo. C. de accuſa. Hippoly. in. §. conſtante nu. xlv. Dicerem † tamen præſumi caſu eueniſſe rixam, niſi
8 probetur ante rixam coadunatos fuiſſe: nec eſt neceſſe, (iudicio meo) probare q̄ coadunatio ſit facta de induſtria; ſed ſufficit, p̄bare, q̄d ſit facta coadu-
9 natio: et. n. † pr̄eſumitur fieri malo animo ob effectum ſequutum: nam ſi facta ſunt ea, quæ poſterius fieri, ac ſequi ſolent, facta eſſe priora, & quę illorum gratia inſtituebantur, exiſtimandum eſt.
10 Per præſentiam † adhibitam delicto oritur indicium deliberationis, modo illæ præſentia fuerit animo ſe immiſcendi, ſi oporteret: ſecus ſi forte fortuna ſecundum Bald. in l. j. ff. de ſer. corrup. & tunc dicitur adeſſe animo ſe immiſcendi, cum fuerit quis coadunatus ante delictum.

SVMMARIVM.

1 *Armorum, ac cæterorum inſtrumentorum genus deliberationem oſtendit.*
2 *Ambulans cum armis haſtatis, arcu, baliſtis, & ſimilibus indicat habere animum occidendi.*
3 *Adiumenta diuerſis modis conſiderantur.*
4 *Pecuniæ ſuggeſtæ, & alia ſimilia accommodata ſunt adiumenta, & inſtrumenta ad aliquid agendum.*

VIII.

1 DE adiumentis, videlicet, de ijs rebus † quas delinquens auxilio fore arbitrabatur, vt puta, arma, & quælibet inſtrumenta: ex genere enim armorum, cæterorumque inſtrumentorum præſumitur animus, & atrocitas maleficij, ſecundum Bald. & Saly. in l. j. C. de emenda. ſer. Quare ſiquis
2 † ambulauerit cum armis haſtatis, arcu, baliſtis, et ſimilibus indicat animum occidendi l. j. §. diuus.
3 ff. de ſica. Adiumenta † quoque diuerſis modis conſiderantur, ſicut ſupra de adiutoribus: nam pe-
4 cuniæ † ſuggeſtæ, & alia ſimilia accommodata ſunt adiumenta, & inſtrumenta ad aliquid agendum.

SVMMARIVM.

1 *Locus, in quo quis præter conſuetudinem fuerit, vel in quo uerſari non conſueuerat, vel non debebat, propoſiti indicium præbet.*
2 *Occidens aliquem in loco, in quo verſari non ſoleat, præſumitur conſultò occidiſſe, & tale iter feciſſe occidendi cauſa.*

IX.

1 NVNQVO in loco † pr̄eter conſuetudinem fuerit, videlicet: in quo ſuſpectus erat, ſiue ſibi vbi verſari non conſueuerat, nec debebat, notatur in l. j. §. diuus. ff. de ſic. Vnde
2 etiam † ſiquis hominem occiderit in aliqua ciuitate, ſiue loco, in quo non ſit ſolitus verſari, præſumetur conſulto occidiſſe, & tale iter feciſſe occidendi cauſa, vide Bald. in l. fin. ff. de quęſtio. & in l. fin. C. eod.

SVM-

SVMMARIVM.

1 ☞ *Tempus præpositi argumẽta præbere potest,*
2 *Temporis duplex est significatio, generaliter enim, & specialiter accipitur.*
3 *Tempus speciale ad indicia magis confert, probationesque affert inexpugnabiles.*
4 *Tempus ad indicia elicienda quomodo considerari debeat?*
5 *Temporis longinquitas est inspicienda, nam sæpe oportet commetiri cum tempore negotium.*

X.

1 AVT alieno † tempore videlicet, minus conuenienti, vt si noctu dicatur egressus domo, vel ex vrbe, & in aliquo loco eo tempore visus fuisse; & sic ex antecedentibus deducuntur argumenta, videlicet: noctu exijsti, proficiscentem antecessisti, nunquid etiam noctu, quod in die fieri commodius videbatur posse. Et temporis † duplex est
2 significatio: generaliter enim, & specialiter accipitur, præteritum habens, instans, & futurum: & constituta discrimina, vt æstate, hyeme, noctu, interdiu, & fortuita, vt in pestilentia, in bello,
3 in conuiuio. Speciale autem tempus † ad indicia magis confert, probationesque affert inexpugna-
4 biles. Vnde † considerari debet tempus, et anni, & mensis, & diei, & noctis, & vigiliæ, & horæ, & in aliqua parte alicuius horum, vt apud Cicer. in oratione pro Milone, dicitur Clodium pridie eius diei discessisse, quo discessurum sciebat Milonem, cuius iter solenne, & necessarium ignorari non poterat. Et Iurisconsulti consentiunt per tempus oriri indicium ante delictum, in delicto, & post delictum, in quibus potest considerari. quid ocyus, & quid serius futurum sit. Et communiter
5 † in tempore perspiciendo longinquitas eius est considerandа: nam sæpe oportet commetiri cum tempore negotium, vt in sequenti titulo dicetur.

DE INDICIIS HOMICIDII PRAEMEDITATI in delicto.

TRACTATVS IIII.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Indicia propositi ex quibus in delicto oriantur, & deducantur?*
2 *Coadunati plures si delinquant, præsumuntur ex proposito delinquere.*
3 *Obuians sorte si occidat, non punietur de præmeditato, licet animum occidendi habuerit.*
4 *Accidentia, quæ in delicto spectentur, vt indicia deliberationis oriantur?*

1 IN HOMICIDIO deducuntur indicia, cõsiderando, cur † aliquid in delicto de industria, & data opera factum sit, vt spes perficiendi nata, & quæsita esse videatur: de qua industria legitur tex. cap. xxj. Exod. & l. fin. ff. de sica. & l. ij. ff. de vi bon. rapt. quibus iuribus probatur, ꝙ si homines
2 † ducti, & coacti fuerint committere illud delictum, tunc præmeditatum censetur, secus quando id cum consilio, & cura perspicere non potuerunt, & impetu quodam animi potius, quam cogitatione fecerint, vide Cice. lib. ij. de inuentio. tit. ij. de constitu. coniectu. Idem secundum Bald. in homicidio ex aliqua causa, siue re non oritur indicium deliberationis, quando apparet ꝙ rixantes sibi obuiauerint casu, vide eum in l. j. C. ad l. Cor.
3 de sica. Quinimo siquis † habuerit animum occidendi, modo sorte obuians occidat, non punietur de præmeditato per tex. in cap. xxj. Exod. de hoc diximus supra in titu. de causis cap. j. In delicto autem hæc spectantur, Locus, Tempus, Modus, & Facultas, & per hæc accidentia oritur indicium deliberationis. Et sicuti inimicitiæ, & reliquæ causæ, atq; consilia, pro vt supra, impellunt ad maleficia, ita per hæc ostenditur idonea perficiendi facultas esse quæsita.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Locus in delicto deliberationis indicium an præbere possit?*
2 *Loci opportunitas ex quibus quæratur?*
3 *Occidens hominem in prætorio, vel ecclesia, præsumitur deliberate occidisse.*

1 LOCO præcipue coniectatur, cum euidentia loci † sit vna ex quinque speciebus probationum, de quibus notatur extra de testit. spoliatio. c. cum ad sedem, quare spectetur locus, in quo homicidiũ factum est ex opportunitate, quam
2 reus videtur habuisse. Ea vero † opportunitas quæritur ex magnitudine, interuallo, longinquitate, propinquitate, solitudine, celebritate, & demum natura ipsius loci opportuni, siue aduersi cõsiliis. Nunquid etiam eo loco occisus perspici, aut exaudiri potuerit: & num demum locus publicus,
3 vel priuatus, an sacer fuerit. Vnde siquis † occiderit hominẽ in prætorio, vel ecclesia, præsumetur cõsulto, vel (vt aiunt) deliberate occidisse: quia nõ est præsumendũ, ꝙ nisi magna cã voluerit in tali loco occidere. vide Albe. in trac. iij. ſtat. ix. lxiiij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Tempus reddit graue delictum.*
2 *Noctu agens præsumitur male agere*
3 *Temporis spacium quomodo consideretur?*

A Tem-

1 2 3 TEMPORE præsumitur: qa †reddit graue delictū l. aut facta .§. tempus. ff. de pœn. nam lex prę sumit contra† agentē noctu iuxta euangelium, qui male agit, odit lucem. Qua de re si delictum fiat nocte, præsumitur deliberatum secūdum Alberi. in tract. supradicto. Sed secundum Oratores latius dic, videlicet: qua parte anni, noctu, an interdiu, & quota diei ac noctis hora homicidium factum esse dicatur: nam etiam momenta valent, †& eiusmodi temporibus spatium ita considerabitur, satisne longum fuerit ad eam rem transigendam; & potueritne reus scire satis ad id perficiendum spatij futurum, et sæpe oportet commetiri cū tempore negotium, & videre potuerit ne aut magnitudo negotij, aut multitudo rerum in eo tempore transigi: nam parui refert satis spatij fuisse ad id perficiendum, si id ante sciri, & ratione prouideri non potuerit. Idem probatur per glo. & quæ ibi. not. in l. si vt allegas. C. de sica.

SVMMARIVM.

1 *Occasio deliberationis indicium præbet. & quomodo ea consideratur?*
2 *Occasio quæ proprie sit? & ex quibus oriatur?*
3 *In tempore quæ considerari oportet, & quæ in occasione?*
4 *Tempus, & occasio in quibus inter se differant?*

1 2 3 4 AB occasione oritur † deliberatio: nam malus animus occasionem quærit. Sed dupliciter contingit, primo quæritur idoneane satis fuerit ad delictum adoriendum; & hæc aliquid cogitato factum ostē dit. Secundo an alia melior, quæ præterita sit, aut non expectata, & hæc excusat. Exempla extant apud Cic. in oratione, pro Milone. quem, fatetur habuisse occasionem occidendi Clodium. E contra autem, inquit, Clodium captasse occasionem occidendi Milonem. Sed oportet scire, † quæ proprie sit occasio; quare dic, ꝙ est pars temporis habens in se alicuius rei faciendæ, aut non faciendæ opportunitatem. Et tempus actionis alicuius oportunum occasio est. Hæc oritur ex actionibus humanis non impedientibus, vt puta seruus dormiens dat furantibus occasionem. Item in † tempore, mensura, & spacium cō sideratur; in occasione qualitas temporis ex qua nascitur opportunitas, seu commoditas faciendi, & non faciēdi aliquid. Itaque † hoc tantū distāt Tempus, & Occasio; genere autem similia sunt.

SVMMARIVM.

1 *Modus delicti perpetrati, deliberationis indicium præstat.*
2 *Modus percutiendi præcogitationem ostendit.*
3 *Caput percutiens, videtur fecisse, vt certius offendat, & occidat, & quid si baculo percusserit?*
4 *Multitudo, magnitudo, multiplicatio, & geminatio vulnerum propositum indicat.*
5 *Proditorium propositum per modum percutiendi concipitur.*

1 2 3 4 5 MODO, quo quæritur quemadmodum quid sit † factum, idque secundum Oratores tum ad qualitatem pertinet, tum ad coniecturas, pōt probari in l. aut facta §. qualitate. ff. de pœn. Vnde siquis percusserit † aliquem post terga, vel nullis dictis verbis in capite, seu pectore, per hæc demonstrat præcogitasse: quia percutiendo † in capite videtur fecisse, vt certius offendat, secundum docto. in cap. significa. de homici. Vnde senserunt aliqui, ꝙ siquis percusserit aliquē super caput baculo, siue alio simili instrumento, tamen, quia percusit in capite præsefert animum occidendi: secus si in alia parte corporis, vide Bald. in l. sed si quæcunque. §. si magister. ff. ad l. Aquil. Per multitudinem, † & magnitudinē vulnerum præsumitur præmeditatum. Idem per multiplicationem, aut per geminationem, & hoc qñ non apparet pura rixa. Item per † modum concipitur propositum proditorium secundum Bart. in l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pœn. videlicet, proposito antecedenti insultando, & alio modo proditorio videlicet, si sedens tecum in mē sa, nulla interueniente rixa te offendero, vel quid simile fecero, vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Facultas delinquendi quomodo consideretur?*
2 *Tractatus præsumitur quando homicidiū committitur cum multitudine personarum, nisi ex accidenti, seu casu tales personæ superuenerint.*
3 *Facultas occidendi quando præstari videatur, & vnde indicium tractatus oriatur?*
4 *Astans armatus dum delictum committitur, licet aliquam demonstrationem non faciat, facultatē delinquendi præbere dicitur, modo delinquenti auxiliari potuisset.*
5 *Associans delinquentem post delictum, delinquendi facultatem præbuisse dicitur.*
6 *Auxilium præstare dicitur ille, qui contra eum, qui offenditur, acclamat.*
7 *Auxiliari ille dicitur, per quem insultatus redditur timidior, & insultans audacior.*
8 *Præsentia adhibita delicto facit indicium occulti auxilii, si personæ fuerint ante delictum congregatæ.*
9 *Prohibere potens si non prohibeat, præsumitur*

particeps criminis, & an hinc oriatur præsumptio occulti auxilii?

10 *Prohibere valens, si non prohibeat an, & quando particeps criminis, & auxiliator existimetur?*

11 *Domini tenentes famulos malæ vocis, famæ & cõditionis, de illorum delictis tenentur.*

12 *Personæ qualitas ad argumenta, & indicia habenda, est considerandæ.*

13 *Personæ vicia sicut onerant delinquentem, ita contraria eleuant.*

14 *Qualitas offendentis inducit excusationem, siue accusationem, & demonstrat animum fuisse, vel non fuisse offendendi.*

15 *Atrocitas delicti ex quibus crescat?*

1 FACVLTATE consideratur †copia, & potestas instrumentorum, aut earum rerum, ob quas aliquid facilius, aut sine quibus omnino confici non potest. facultates quoque præcipue considerãdæ sunt, credibilius est occisos a pluribus pauciores; a præparatis inopinantes. hinc illa apud Cicer. coniectura, insidiatus est Clodius Miloni, nõ Milo Clodio. ille cum seruis robustis, hic cũ mulierum comitatu. ille equo, hic rheda. ille expedi-
2 tus, hic penula irretitus. Idem secũdum† Iurispe-ritos præsumitur tractatus, quando committitur homicidium cum multitudine personarum, nisi ex accidenti, seu casu tales personæ superuenerint, dic vt in antecedenti trac. in versi. de Adiu-
3 toribus. Item facultates † occidendi præstari vi-
4 dentur, & indicium oritur tractatus, quando † aliquis aggreditur aliquem, si ibi vnus, vel plures fuerint armati, siue etiam remoti, modo potuissent auxiliari delinquenti; licet aliquam non faciant demonstrationem secundum Bald. in l. j. C. de ser. fugi. Intellige tamen prædicta, si post delictum
5 † associant delinquentem secundum eundem in l. non ideo minus. C. de accusa. tollitur tamen dictũ indicium, si probauerint casu veniisse, vt in supra-
6 dictis legibus. Quin etiam † dicitur præstari auxilium acclamando contra eum, qui offenditur, et
7 regula iuris est, q̃ ille dicitur † auxiliari, per quẽ insultatus redditur timidior, & insultãs audacior secundum Bald. in supradicta non ideo minus.

8 Demum † præsentia adhibita delicto facit indicium occulti auxilij, si tales personæ fuerint congregatæ ante delictum. vide Hippo. in §. constan-
9 te nu. xlv. Item cui potestas † est prohibendi, ne quis offendatur, & non prohibet, præsumitur particeps criminis per regulã, videtur occidere, qui potest prohibere. & l. scientiam in princi. ff. ad l. Aquil. vide Gandi. in tit. de præsumptio. & indi. indubi. & quandoque oritur præsumptio occulti auxilij. Sed secundum aliquos neque indicium, neque suspicio oritur, nisi alia concurrant, vt puta, si post delictum associauit delinquentem, aut aliæ insint causæ, & circunstantiæ; aliter non præsumitur particeps. no. in l. vt vim. ff. de iust. & iur. Sed in hac materia est bona glo. in l. culpa caret.

10 ff. de reg. iur. ibi. Sed quid † si possum prohibere Titium iniuriari Sempronio, an debeam iuuare? Respondeo secundum canonicos doctores, q̃ sic, verbis interponendo me honesto modo. Sed secũdum Iurisconsultos non, nisi in ijs, quos habeo corrigere, vt in permissis videlicet, filijs, & seruis. {Hinc de delicto ammisso a filio vidente patre & non prohibente nec clamante contra filium, tene-
11 tur sicut ipse. Idem in domino cõtra seruũ, † quod extende ad nobiles tenentes seruitores malę vocis, conditionis & famæ, vt de illorum delictis teneantur, nec audiuntur ignorantiam per allegãtes, cum debuerint considerare ea facile, euenire posse, & per similes personas committi, vnde si famulus ignem mitteret in domum conductam dominus non tenetur nisi habuisset seruos malæ conditionis, quia tunc in causa est, tenẽdo similes personas. not. in l. seruus. ff. ad leg. Aquil.} Circa prædicta vide Iason. in d. l. vt vim. Aliqui tamen senserunt, q̃ siquis potuit sine periculo vitæ suæ prohibere, & non prohibuerit, tali casu præsumatur particeps criminis: quia quisque cogitur defendere bona etiam inimici, tanto magis personam iux. text. c. xxiij. Exod. in princi. Haberi
12 † tamen debet ratio personæ: nam multi sunt ita natura timidi, q̃ ob timorem patiuntur verberari, licet possent verberare. Vnde ex qualitate personæ sæpe apud Iurisconsultos arguitur, & fit con-
13 sequentia: & sicut † vicia personæ premũt, & onerant delinquentem, ita contraria eleuant: nã qua-
14 litas † offendentis inducit excusationem, siue accusationem, & demonstrat animum fuisse, aut nõ fuisse offendendi. not. in l. si mater. C. ne de sta-
15 defunc. Et demum † atrocitas crescit ex ijs, videlicet, quid factum sit, a quo, in quem, quo animo, quo tempore, quo loco, quo modo.

DE INDICIIS MALEFICII PRAEMEDITATI post delictum.

TRACTATVS V.

SVMMARIVM.

1 *Indicia post delictum ex quibus oriantur.*

2 *Associans delinquentem ante, vel post delictum nunquid videatur socius criminis?*

3 *Consilii, vel occulti auxilii præsumptio oritur contra associantem post delictum.*

4 *Receptãs sciẽter malefactorem in domo sua post delictũ præsumitur particeps criminis, & potest torqueri; nisi receptus sit recipientis consanguineus, vel aliqua alia iusta causa probetur.*

Prohibens

5 *Prohibens reum capi videtur conscius criminis, si affuit delicto, non si incidenter accurrit.*

1 POST DELICTVM †oriuntur indicia, considerando, quid postea factum sit, facta enim quæque antecesserunt, quęq; insequuta sunt, spectanda sunt. Occurrunt hic nonnullę quæstiones scribentium, videlicet, siquis
2 associatus † fuerit delinquentem post delictum commissum, nunquid videatur conscius criminis? Et multi tenent, quod sic. Concluſſue tamen dicendum est, & distinguendum, aut iste associatus est delinquentem ante delictum, & tali casu tenetur, & conuincitur: quia per præcedentem, & subsequentem actum associationis accusat se, atque propalat; sin autem post delictum tantum, tunc distinguendum, videlicet: si subito apparuit, tunc præsumitur sciuisse: aut ex mora, & interuallo apparuit, & tunc non præsumetur contra eum: quia tali casu præsumetur accuriſſe incidenter, & per rumorem. vide Salic. in l. vnica. C. de rap. virgi. Bald. in l. non ideo minus. C. de accus. Hippoly. in. §. constante
3 nume. lv. qui tenet contra associantem † post delictum oriri præsumptionem consilij, vel occulti auxilij, per quam cogitur probare contra-
4 rium, Siquis scienter † receperit malefactorem, seu delinquentem in domo sua post maleficium perpetratum præsumitur particeps criminis, & poterit torqueri l. j. C. de ijs, qui latro. Fallit tamen, si receptus erat consanguineus recipientis, siue etiam aliqua alia iusta causa probabitur se-
5 cundum not. in supradicta l. Prohibens reum † capi videtur conscius criminis. vide Blanc. nume. ccxciiij. Sed intellige quotiens prohibens affuit delicto, secus si incidenter accurrit, quod cogitur probare. vide in simili Hippo. in supradicto. §. cõstante, & in princi. huius tract.

DE INDICIIS MALEFICII PRAEMEDITATI ex non facto seu cur facto, ante, in & post delictum.

TRACTATVS VI.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Indicia secundum antiquos, ex quibus locis capiebantur?*
2 *Solicitans, siue quæritans quod ad eum non spectat, indicat contra se.*
3 *Faciens id, quod fieri non solet, nec debet: at non faciens id, quod fieri solet, aut debet, contra se indicat.*

T si apud Legistas supradicta videantur comprehendi sub facto. Expedit tamen scire locos Antiquorum, ex quibus capiebant indicia, quos Cicero est sequutus in lib. ij. cap. ij. de inuent. cuius verba non sunt prętereunda: quia per ea totius negotij gestio pertractabitur.

1 Quare, quo cõsilio, † qua spe perficiẽdi, quidq; factum sit: cur hoc modo potius, q̃ illo: cur ab hoc potius, q̃ ab illo: cur nullo adiutore, aut cur hoc: cur nemo sit conscius, aut cur sit, aut cur hic sit: cur hoc ante factum sit, cur hoc ante factum non sit: cur hoc in ipso negotio: cur hoc post negotiũ: aut quid factum de industria: aut quid rem ipsam consequutum sit: constet ne oratio, aut cum re, aut ipsa secum: hoc huiusne rei sit signum, an illius, an huius, & illius, & vtrius potius: quid factũ sit, quod non oportuerit: aut non factum, quod opor-
2 tuerit. Solicitans, siue † quæritans quod ad eũ non spectat, indicat contra se. vide Hippo. §. dili-
3 genter nu. cl. Et suspicio oritur † quotiens quid facit quod fieri non solet, neq; oportet, neq; est ratio, quare hoc propter hoc fiat; & econtra, quoties quis non facit, quod fieri solet, aut debet. {Quandoq; etiam ex abundante cautela in hac materia & in omni fienda suspecta, & tam facti q̃ dicti reum fraus & dolus præsumitur, & siniſtra oritur suspicio. secundum Glo. not. in l. si quis sub conditione hæredes, ff. de condi. instit.}

DE INDICIIS MALEFICII PRAEMEDITATI ex dicto.

TRACTATVS VII.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Indicia maleficii præmeditati ex dicto.*
2 *Indicium propositi cõtra eum oritur, qui dixerit, q̃ traheret occiso vnam pennã de ala: Vel q̃ faceret eum male capitare, vel quid simile.*
3 *Propositum præsumitur contra eum, qui dixit, nõ diligo talem, uel sum ei nociturus si potero, si eũ postea occiderit.*
4 *Occidisse ex proposito ille præsumetur, qui alicui prædixerit, q̃ si senserit rumorem, non se moueat. Vel q̃ sentiet aliquid noui.*
5 *Mandatum seu consilium præsumitur siquis locutus fuerit cum aliquo, & ille statim iuit, & occidit.*
6 *Locutio in aure quando indicet mandatum, vel consilium?*
7 *Causæ ni præcedant, nec causatum præsumitur.*
8 *Mandatum præsumitur contra dominum, qui famulo suo dixit, non redeas domum, nisi sentiã*

aliquid noui, ſi famulus aliquem occiderit.

9 *Iactans ſe aliquem occiſurum, ſi eum occidat, propoſitum præſumitur.*

10 *Minæ præcedentes indicant propoſitum, quando conſtat minantem occidiſſe eum, cui minatus eſt.*

11 *Indicia verbi duplicem vim habent.*

12 *Is videtur feciſſe, qui prædixit facere.*

13 *Minans, & iactans de aliquem occidendo, an ſit ſolitus minas exequi, quomodo conſideretur?*

14 *Minatus ſi minantem occidat an præſumatur ex propoſito occidiſſe?*

15 *Minatum feciſſe ad ſui defenſionem quando præſumatur?*

16 *Factum quid ad defenſionem fuiſſe per coniecturas probatur.*

17 *Minans, quando non conſtat de interfectore, an poſſit torqueri?*

18 *Cauſæ, quæ inducunt homines ad malefficia patranda, vltra inimicitias ſunt multæ.*

19 *Minans an poſſit impune offendi ab eo, cui minatus eſt, in illo actu minandi?*

20 *Pœnam homicidii iuſta cauſa & dolor diminuit.*

1 DICTA, quęque † anteceſſerunt, quæque ſequuta ſunt, conſiderari oportet; nam ex qualitate verborũ animũ metimur, & probatur præſumptione verbi. Quare capiemus indicia ante delictum. Et ſecundũ
2 Gandi. oritur indicium propoſiti † contra eum, qui dixerit, ꝙ traheret occiſo vnam pennam de ala; vel ꝙ faceret eum male capitare, vel quid
3 ſimile. Item ſi quis dixerit, non †, diligo talem, ſi eum poſtea occiderit, præſumetur propoſitum. Et ſimiliter ſi dixerit ſe nociturum, ſi poterit. vide Alberi. in l. metus. C. quod metus cau. Item ſi di-
4 xerit † alicui, ꝙ ſi ſenſerit rumorem; non ſe moueat, vel ꝙ ſentiet aliquid noui, præſumetur ex propoſito occidiſſe, vt per Bar. in l. ſi ventre. ff. de
5 priuileg. credi. Item † ſiquis locutus fuerit cum aliquo, & ille ſtatim iuit; & occidit (q̃uis neſciatur quid dixerit) præſumetur de mandato, ſiue cõſilio: ſicut in domino loquente in aurem famuli.
6 Intellige tamen prędicta, ſi incontinenti † ſequatur delictum; & quando ille, quem alloquitur, pariter eſt inimicus capitalis: aliter illa loquutio, ẽt cum facto ſubſequuto non facit indicium: nam ſi
7 non præceſſerunt † cauſæ, nec cauſatum præſumitur ſecundum Bru. in quæſtio. inci. circa tertiam.
8 Item ſi dominus † famulo dixerit, non redeas domum niſi ſentiam aliquid noui; ſi famulus aliquem
9 occiderit, præſumetur de mandato. Item † ſiquis iactauerit de occidẽdo aliquem, ſi eum occiderit, præſumetur ex propoſito occidiſſe, et poterit damnari propter eſequutum effectũ: & hoccaſu non cõſideratur qualitas perſonæ; ſi vero non conſtabit de occiſore, tunc ſpectabitur perſonæ qualitas ſecundum Guid. Suz. in gl. ſed ſi præter famã. Idem
10 propter † minas prędcentes oritur indicium propoſiti, dummodo conſtet minantem occidiſſe eum, cui minatus, eſt; nec diſtinguitur quando conſtat, an ſolitus ſit exequi minas. Et in præmiſſis no-
11 tandum eſt, ꝙ indicia † verbi duplicem vim habent, ſicut alia indicia, videlicet, quis fecerit, qñ
12 ignoratur, & quo animo. Etenim † is videtur feciſſe, qui prædixit facere: ſed in hoc differt, ꝙ
13 quando per ſupradicta indicia † quæritur quis fecerit; tunc diſtinguitur, an minans, & iactans ſit ſolitus exequi minas, & ſic de alijs: ſecus autem quando conſtat prædictos occidiſſe; quia tunc prędicta omnia indicia ſunt grauia, & ſufficientia ad cognoſcendum de propoſito; Et per ea procedi poteſt ad torturam, ſiue in aliquibus ad condemnationem vt infra dicetur. Scribentes dicunt præſumi
14 † de propoſito contra minatum, ſi continget eum occidere minantem: quia metus eſt vna ex cauſis impellentibus ad maleficia. Sed ego dico præſumi contra minatũ; quando conſtat ipſum cæpiſſe
15 rixam; aliter præſumi † contra minantem; & ꝙ minatus fecerit ad ſui defenſionem: quia in crimi-
16 nalibus, ꝙ † quis fecerit ad ſui defenſionem, probatur per coniecturas, vide laſ. in l. vt vim. ff. de iuſti. & iu. Poſtremo maximum eſt certamen
17 apud doctores, an minans, † quando nõ conſtat de interfectore, poſſit torqueri, Et ſecundum Speculatorem poteſt. vide in tit. de præſump. §. fin. Sed cõtra notatur in l. fin. ff. de hære. inſti. Alij diſtinguunt, ꝙ ſi minans eſt potens, & ſolitus exequi minas, ꝙ tunc poſſit torqueri: alij autem, ꝙ poſſit dãnari. Hippo. in §. diligenter nu. lxxxj. Alii vero dixerunt poſſe damnari, quando tria concurrunt, videlicet, inimicitiæ, minæ, percuſsio cum paruo interuallo. Vide Brun. in tit. circa tertiam. Sed hæc opinio non placet, maxime, quando of-
18 fenſus habet alios inimicos, ac etiam, quia † plures ſunt cauſæ, quæ inducunt homines ad maleficia, vltra inimicitias. Quare non conſequitur neceſſario, ꝙ ſit occiſus a tali, cum ab alijs potuerit
19 occidi. Occurit hic quęſtio, ꝙ minans † poſſit impune offendi ab eo, cui minatus eſt in illo actu minandi ſecundum Hippo. in d. §. diligenter. Sed contra exiſtimo: quia non dicitur factũ cum moderamine. not. in l. vt vim. ff. de iuſti. & iu. Non
20 tamen punietur pœna ordinaria. {† quia pœnam homicidij iuſta cauſa & dolor diminuit; not. in l. quiquid calore de regui. iur.}

EX DICTO IN DELICTO, SEV POST delictum.

TRACTATVS VIII.

SVMMARIVM.

1 *Clamor vulneratis exauditus an faciat indicium ad torturam?*

2 *vox hominum eſt fallax, quia reperiuntur multi conſimilem habere vocem.*

3 *Vox clamantis exaudita non habet vim probationis, ſed indicii, niſi alia concurrant.*

4 *Clamor vulnerati, dicētis ſe offendi a tali, an contra nominatum indicium faciat?*

5 *Offenſo non creditur ſine aliis qualitatibus, etiam ꝙ haberet in manibus corpus Chriſti. Et quid ſi ſit in articulo mortis, & id iuret?*

6 *Indicium ad torturam ex dicto offenſi quando oriatur?*

7 *Offenſi dicto quando non ſit credendum? nec inde oriatur indicium ad torturam?*

8 *Offenſi dictum, quando cognoſcere non poteſt ob aliquas circunſtantias offendentem, non facit indicium ad torturam.*

9 *Offenſus quando non præſumatur mentiri?*

10 *Mulier clamans ſibi vim inferri, facit indicium, ſi reus fuit cognitus.*

11 *Clamans contra offenſum, licet nihil agat, cenſetur conſcius.*

De dicto offenſi, & delinquentis. Cap. I.

1 QVAERITVR, an per † clamorem vulnerantis ſine aliis oriatur indicium ad torturam? videcet, quando teſtes deponunt audiuiſſe delinquentem, & cognouiſſe ad vocem? Et ſecūdum aliquos teſtimonium eiuſmodi valet, et probat, videlicet, quando quis audiuit vocē alicuius, licet non viderit loquentem, vtputa, ꝙ ſit paries de medio; vel aliqua alia res inter loquentē, & teſtē: & de hoc eſt glo. notab. in l. ij §. idem Labeo, & in l. ij. in ver. audierunt. ff. de aqua pluuia arcen. & Bald. in l. conuenticulam. C. de epiſ. & cler. Idem in l. Moſis cap. xxij. Exod. & Iudicum cap. xviij. ibi agnoſcentes vocem adoleſcentis, & lib. j. Regum c. xxvij. circa finem, ibi, cognouit Saul vocem Dauid. Sed prædicta credo non eſſe vera, niſi alia concurrant, prout in dictis iuribus: & re-
2 vera † vox hominū fallax eſt: quia reperiuntur multi conſimilem habere vocem; & ſimili modo
3 poteſt diſsimulari. Vnde alijs † non concurrentibus (iudicio meo) non habebit vim probationis, ſed indicij, & ita ſemel iudicaui. Econtra autem
4 † per clamorem vulnerati, & offenſi clamantis ſe offendi a tali, poteſt oriri aliquod iudicium, licet variæ ſint opiniones ſcribentium: nam ſecūdum aliquos dicto offenſi, etiam in mortis articulo conſtituti non creditur, neque oritur aliquod indicium ad torturam, niſi fuerit vallatum alijs circunſtantijs, vt puta inimicitijs, et ſimilibus. vi-
5 de Alex. conſi. xiiij. tertij vol. vbi dicit, † non creditur offenſo ſine alijs qualitatibus, etiam ꝙ haberet in manibus Chriſti. Alij autem ſenſerunt, vt credatur offenſo etiam ad torquendum: limitando tamē, vt is offenſus illud dicat in articulo mortis, & cum iuramento Bald. in auct. ſi dicatur. C. teſta. Hippolytus ī. §. diligēter nu. cxvij. ſenſit, ꝙ ſi offenſus in mortis articulo eſt in plenitudine ſui intellectus, homo bonæ conditionis, ac famæ, & tale delictum non poſsit per alios pro-
6 bari, tali caſu † oritur indicium ad torturam contra criminatum. Hanc opinionem multi Recentiores mordent, & refellunt: Mihi autem Hippo. opinio æqua videtur: non eſt enim exiſtimādum offenſum velle excuſare offendentem, et alijs imputare, cum non ſit maius odium, quam cōtra vul-
7 nerantem, & occidentem. Limito † tamen dictum Hippo. hoc pacto videlicet: ſi delictum ſequutum fuit nocte, tempore obſcuro, tunc tali dicto non eſt credendum: quia veriſimile eſt offenſum ſcire nō poſſe certe offendentem, argu. l. hac conſultiſsima. §. cum humana fragi. C. qui teſtamen. fac.
8 poſſunt. Idem in alijs † caſibus, in quibus ſimiles circunſtantiæ reſiſtunt, & contradicunt, vt puta, licet foret in meridiæ: ſed offendentes erant perſonati: quia ſimiliter dicto caſu offenſus nō poteſt cognoſcere offendentem. Et hunc caſum ſemel iu-
9 dicaui. Et in duobus † temporibus offenſus nō præſumitur mentiri. videlicet, in articulo mortis, & ſubito quando fuit offenſus, nam tempore medio per ſuggeſtionem plures mentiri deprehenſi ſunt.
10 Mulier † clamans ſibi inferri vim, facit indiciū;
11 ſi reus fuerit cognitus. Item ſiquis † clamet contra offenſum, licet nil agat, cenſetur conſcius.

SVMMARIVM.

1 *Famæ, ſeu dicto gentium an & quando ſis credendum?*

2 *Fama quando faciat indicium ad torturam?*

3 *Fama ſola quis torqueri non debet.*

4 *Fama quid ſit, & quomodo diffiniatur?*

5 *Credulitas teſtium etiam fidedignorum nō condemnat, & multominus vulgi, aut populi.*

6 *Voces populi vanæ non ſunt audiendæ nec eis eſt credendum.*

7 *Fama eſt ſolum præparatorium inquiſitionis, non autem fundamentum torquendi reum.*

8 *Deo explorata ſunt omnia, & intuetur cor.*

9 *Fema vnde originē traxerit, an ſufficiat inſpicere ad hoc, vt ex ea poſsit ad torturam procedi?*

10 *Fama ſola non debet parere aliquod indicium ad torquendum, ſed ad inquirendum tantum, ſiue ad coadiuuandas alias probationes.*

11 *Intellectus l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtio.*

12 *Fama vehemens an faciat indicium ad torturam?*

13 *Teſtibus non teſtimoniis creditur.*

14 *Chriſtus ob voces populi fuit crucifixus.*

15 *Intellectus l. decurio. C. de pœnis.*

De fama, seu dicto gentium. Cap. II.

DE FAMA apud Oratores, sicut apud nos exempla non desunt: 1 Alij enim † dixerunt non temere famã nasci solere, quin subsit aliquid. Sed alij dixerunt famę credi, quando est sine certo auctore dispersa, cui malignitas initium dedit, incrementum credulitas, ꝙ nulli non, etiam innocẽtissimo possit accidere fraude inimicorum falsa vulgantium. Sed secundum Gandi. in titu. de quæstio. pu- 2 blica vox, †& fama orta contra aliquem statim commisso delicto in loco commissi criminis a personis fidedignis parit indicium ad torturam: & ratio est; quia fama orta subito commisso crimine, crimini inesse videtur. Propter tamen † so- 3 lam famam quis torqueri non debet; & ratio est; quia dictum vnius multitudo facile sequitur. qua de re fama, & infamia cõtra aliquem facile oriũtur; & ita fere omnes sentiunt, vt in l. admonendi. ff. de iureiuran. Et arguendo a diffinitione fa- 4 mæ, nullum affert indicium: nam fama non † est aliud, nisi dicto gẽtium, siue vulgi ex imaginaria opinione, siue credulitate procedens: & sub tali diffinitione comprehenditur tam bona, quam mala fama l. iij. §. Idem diuus. ff. de testi. Et tali famæ, siue dicto Iudex non debet fidere, cum credu- 5 litas † testium quamuis fidedignorum non cõdemnet l. testium. C. de testi. tanto minus vulgi, aut populi, iuxta illud.

Scinditur incertum studia in contraria vulgus.

Idem in l. decurio. C. de pœ. ibi. Vanæ voces † populi non sunt audiendæ; nec enim vocibus eorum 6 credi oportet. Quamobrem existimo † famam 7 esse præparatorium tantum inquisitionis, non autem fundamentum torquendi reum. Idem videtur probari sententia diuina, iuxta illud: descendam, & videbo si clamorem, qui venit ad me, opere perfecit, vbi Deus per clamorem non aliquid iudicauit. Qua de re dixit, descendam, & videbo: & intellige ꝙ dixit tanquam Iudex, non tanq̃ 8 Deus: quia † Deo explorata sunt omnia, & intuetur cor. cap. xvj. Regum primo. Alij dixerunt 9 oportere considerari, vnde fama habuit † originem, et sic per originem procedetur ad torturam, si origo erit talis, vt per eã procedi possit. Istud non satisfacit (quamuis origo famæ sit semper habenda) nam considerata origine procedetur secũdum eam, consequenter secundum indicia præcedentia famam. vtique erimus in casu indiciorum, per quæ procedetur ad torturam, si erunt, talia vt procedi possit, non tamen propter solam famam, 10 quæ † sola non debet parere aliquod indicium ad torquendum, sed ad inquirendum tantum, siue ad coadiuuandas alias probationes: & ita iudi- 11 tio † meo intelligitur l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstio. Secus secundum Hippo. in vehemen- 12 ti fama in. §. diligenter nu. xviij. ibi. ꝙ fama † nõ faciat indicium ad torturam, non habet locum in vehementi fama. Nam vehemens fama est sufficiens indicium ad torturam secundum Bartol. in consi. cxcij. Hæc autem opinio non placet: quia Iudex non debet considerare, quia dicitur sic, sed vnde, & quid, & quale dicitur, & a quibus, testi- 13 bus † enim non testimonijs creditur l. iij. ver. tu magis scire. ff. de testi. Et pro hac opinione vide tex. c. xxij. Exod. ibi, nec in iudicio plurimorũ acquiescas sententiæ, vt a vero deuies. Exemplo etiam pernicioſum est cum magni, sanctique viri vulgi opinione perierint, & trucidati sunt. Omit- 14 to antiquos, & in vnum finio; Christus † enim per voces populi crucifixus est, quare &c. Et lex 15 Decurio † supra allegata loquitur de hac fama. Nam vt dictum est in c. de fama reorum in prin. fama dupliciter consideratur vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Cõfessio extraiudicialis facit indiciũ ad torturam, dũmodo sit verisimilis, & sit probata per duos testes.*

2 *Confessio facta ab irato, ebrio, vel stolido non valet.*

3 *Confessio extraiudicialis sine causa non valet ad obligandum, inducit tamen semiplenam probationem, licet sit factum sine scriptura.*

4 *Confessus legitime in iudicio, potest ad totũ id, super quo proceditur cõtra eum ciuiliter vel criminaliter cõdemnari, licet processus sit ineptus.*

5 *Indiciũ oritur cõtra eum, qui dicit se primo occisum inuenisse, vel primo homicidium uidisse.*

6 *Ingerens se est suspectus.*

Ex dicto post delictum. Cap. III.

PROPTER confessionem † extra 1 iudicialem potest torqueri, dummodo sit verisimilis, & sit probata per 2 duos testes. Item confessio † facta ab irato non valet glos. est in cap. ex literis de diuor. Idem ab ebrio, siue aliter stolido. Item confessio † extra iudicium sine causa, 3 secundum omnes non valet ad obligandum. inducit tamen semiplenam probationem, licet sit facta sine scriptura. vide Matthesil. in singul. xiij. secus facta in iudicio; quia tunc calor iudicij supplet defectum not. in l. j. C. de confes. Item quo- 4 tiens apparet † reum in iudicio legitime cõfessum totum id, super quo proceditur contra eum criminaliter, seu ciuiliter potest condemnari; quamuis totus processus sit ineptus. Sed de confessione, ne bis repetatur, vide in c. viij. & fi. de 5 tormentis. Item indicium † aliquando sumitur cõtra aliquem, qui primo dicit occisum inuenisse, & contra aliquem, qui primo dicit vidisse homicidium secundum Paridem de Put. in verb. tortura 6 in fi. Et ratio est, ꝙ qui † se ingerit suspectus est, vide Hippo. §. diligenter nu. cl. Sed dic contra, nisi alia concurrant, vt inimicitia, & similia.

EX

EX NON DICTO

TRACTATVS IX.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Taciturnitas imitatur confeſsionem.*
2 *Taciturnitas domeſtici parit indicium ad torturam exemplum hic ponitur.*
3 *Reus interrogatus per iudicem, ſi non reſpondeat, poteſt etiam ſine indiciis torqueri.*
4 *Recipiens literas debiti, ſi nihil dicat, videtur debitum fateri, & quomodo id procedat? Et an id in criminalibus habeat locum?*
5 *Poſitioni duo continenti reſpondes ſi dicat de vno non credere, an de alio fateri credatur?*
6 *Tacens habetur pro contradicente in oneroſis, & obligantibus perſonam, niſi vltra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui videatur venire ad probationem actus.*
7 *Taciturnitas nocet, quotiens reus tenetur reſpondere negando, aut confitendo.*
8 *Conſtitutio ſi fiat tertio præſente, & tacente, ille non dicitur conſentire.*

EXTREMVM autem, aut taceatur oportet, aut cõcedatur, aut negetur. Si tacebitur, aut eliciẽda eſt reſponſio, aut quoniam † taciturnitas imitatur cõfeſsionem, ac ſi cõfeſſum ſit, cõcludere oportebit, vide Cic. in primo de inuẽt. 1

c. viij. Taciturnitas † domeſtici parit indicium ad torturam. & dicit Paris de Puteo, ℘ quædam mulier diu tacuit mortem viri ſui, & quadam die clamauit reperiſſe eum mortuum. quæ fuit capta, & torta confeſſa fuit interfici feciſſe virum. vide eũ in verb. tortura col. iij. Sed hæc cõcluſio non eſt tuta; & requiruntur alia ſimul ſecundum Hip. in §. expedita. Item reus † interrogatus per iudicem non reſpondens poteſt torqueri, etiam ſine indicijs. vide in tract. de tormen. cap. iij. Item 2 3

ſi ſcribis † alicui, ℘ reddat tibi centum ei mutuatos, recepit literas, nihil dicit, vt̃ fateri. Bart. in l. quo enim. ff. rem rat. hab. Sed limita, ℘ teſtes, quibus præſentibus dabitur litera habeant copiam, & ℘ adſint quãdo aperitur. vide Mattheſi. in ſing. xxij. Item ſi ſcribetur tibi, ℘ ſunt teſtes, qui dicunt; te per inſidias occidiſſe Gaium, ſi accipis literas, & nihil dicis, oritur indicium ad torturã, licet multi cõtra ſentiant. vide Hippo. in §. diligenter nu. cxxxviij. & Blanc. nu. ccxxiij. 4

Item ſiquis † reſpondet poſitioni, quæ continet duo, videlicet, ℘ cõmodaui tibi Codicẽ, & Volumẽ. tu reſpõdes, nõ credo de Codice, videris fateri de Volumine. Idẽ ẽt ſi quis interroget extra iudicialiter ſcdm gl. in c. nõ ne. de præſump. Sed ſecũdum aliquos ex ſupradicta cõfeſsione tacita ſolũ oritur ſemiplena probatio. vide Rom. in ſingul. 5

lxxviij. Et ſcdm † multos in oneroſis & obligãtibus perſonam tacens habetur pro contradicente: niſi vltra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui videatur venire ad probationem actus. not. 6

in l. qui patitur. ff. mand. Sed in prædictis † credo taciturnitatem nocere, quoties reus tenetur reſpondere negando, aut confitendo, prout crimina liter, quando interrogatur per Iudicem: & ciuiliter, quando monetur reſpondere poſitionibus, ſiue aliis actibus. argumen. l. ij. §. quod obſeruari. C. de iur. calum. Et dicit Rom. in ſingu. ccccixxxij. 7

℘ ſi eſt facta † conſtitutio, tertio præſente, & tacente non dicitur conſentire: quod eſt notandum in hac materia. 8

SVMMARIVM.

1 ☞ *Mendaciter reſpondens an poſſit torqueri?*
2 *Variatio, ſeu mendacium in quibus & circa quæ noceat?*
3 *Mentiri in quibus liceat propter ſalutem?*
4 *Accuſatus de homicidio, ſi negauerit, ſi poſtea probetur occidiſſe, poterit dicere feciſſe ad ſui defenſionem.*
5 *Delictum quo caſu per mendacium approbari videatur?*
6 *Accuſatus de homicidio, qui negauit ſe occidiſſe, & fuit conuictus, an poſſit alia defenſione uti.*

Mendacium an faciat indicium ad torturam? Cap. II.

REVS mendaciter † reſpondens poteſt torqueri: quia tacendo veritatem, videtur eſſe in dolo. l. ſeruus. ff. de dolo. Alij contra, quia licet reo contraria dicere propter ſalutem. Propterea aliqui diſtingunt, ℘ quãdo mendacium eſt circa negocium principale, ſeu circunſtantias, tunc facit indicium ad torturam, vt puta, ſi eſſet varius 1 2

circa locum delicti, vel tempus, tũc variatio † ſeu mendacium nocet, vt in exemplo Bar. in l. fin. ff. de quæſtio. vbi propter delictum de nocte, Iudex interrogat ſuſpectum vbi, & cum quibus fuit illa nocte; & ſi reperitur mendax, oritur maxima præſumptio. Secus autem † ſi mendacium fuerit circa diuerſa: vt puta, circa nomen loci, & origi nis, & alterius reiſimilis; tunc enim licet mentiri propter ſalutẽ. Omitto alias diſtinctiones ſcribentium; & dico, quotiens tractatur de aliquo facto, quod habet annexam determinationem loci, vel temporis, vel alterius rei, de qua agitur; tunc mendacium nocet, vt in exemplo Bart. quoniam dicto caſu reus videtur deliquiſſe: quia non appa ret alibi fuiſſe; & reperitur mendax: qua de re 3

reus poteſt torqueri. Itaque ſi accuſatus † de homicidio negauerit occidiſſe, ſi probabitur, poterit tamen dicere feciſſe ad ſui defenſionem: licet mentitus ſit, ſecundum Bar. in l. cum de indebito. ff. de proba. quia mendacium non eſt circa 4

5 negocium principale; vel quia † non approbat delictum terminatum per locum, & tempus; vbi reus videtur fuiſſe: quoties alibi ſe fuiſſe dicit, & mentitur; & ſi approbat delictum per mendacium. {Quod ſi accuſatus de homicidio negauerit ſe occidiſſe & fuerit conuictus numquid poſsit alia de fenſionem vti, excipiendo ſe illum ad ſuam defenſionem feciſſe vel aliter, reſponde ſecundū Bar. & alios ſcribentes poſſe, prout not. in l. nemo. ff. de regul. iur. & eſt communis opinio.}

DE INDICIIS INDICANTIBVS DE REO, ſed non de propoſito.

TRACTATVS X.

SVMMARIVM.

1 *Indicia per quæ arguitur de delicto, ſed non de propoſito.*
2 *Quærēdum non eſt de animo, niſi vbi de reo cōſtat.*
3 *Probatio coniecturalis eſt triplex, circa ea quæ indicant delictum, ſed non propoſitum.*

DICTVM eſt ſupra per quæ cognoſcitur de delicto & propoſito ſimul. Supereſt videre de alijs indicijs † per quæ arguitur de delicto, ſed non æque de propoſito ſine alijs; & hæc etiam ſcire oportet: quia (vt ſæpe dictum eſt) quæri † non debet de animo; niſi vbi de reo conſtat. Et in ijs triplex eſt coniecturalis probatio. Prima † per viſum. Secunda per auditum. Tertia per tactū, quibus tñ adijciunt Oratores guſtum, & odoratum: ſed hęc duo ad venena pertinent; vt infra dicetur.

SVMMARIVM.

1 *Probatio quæ ſit per viſum, omnibus aliis eſt maior. Et tūc dicitur plena probatio, quādo ſit per duos teſtes de uiſu omni exceptione maiores.*
2 *Torqueri an poſsit reus ex dicto vnius teſtis de viſu maxime ſi teſtis ſit omni exceptione maior?*
3 *Teſtis de viſu vt faciat indiciū ad torturā debet deponere, quod interfuerit maleficio, alias ſecus.*
4 *Teſtes duo requiruntur ad probandum indicia remota à maleficio.*
5 *Teſtis vnus de viſu facit indicium, niſi aliæ circunſtantie reſiſtant.*
6 *Teſtis, qui non eſt omni exceptione maior, in quibus probet?*
7 *Teſtis non idoneus per aliquod priuilegium idoneus fieri non poteſt.*
8 *Teſtis debet eſſe omni exceptione maior, quando tractatur de condemnando, ſecus de torquendo.*
9 *Teſtes non idonei in caſu inquiſitionis admittuntur, quia tunc ceſſat periculum corruptionis.*
10 *Teſtes etiam infames non niſi infligati falſum deponunt.*
11 *Teſti inimico etiam in caſu inquiſitiomis credendum non eſt.*
12 *Teſtes inhabiles in caſu accuſationis admitti non debent etiam ad torquendum.*
13 *Iudex uidens delictum committi, non poteſt tamen ſine aliis probationibus reum torquere.*
14 *Viſus vibrare gladium contra uulneratum, licet non ſit uiſus uulnerare, poterit torqueri.*
15 *Teſtes ſi dixerint uidiſſe duos ſolos rixari, & uidiſſe in fine rixę uulneratum, ex hoc poterit ad condemnationem procedi.*
16 *Inimicus interfecti, ſi uiſus fuerit ſolus ambulare in loco delicti cum gladio euaginato, reperto interfecto, poterit condemnari.*

De indicijs per viſum vnius teſtis, ſeu Iudicis. Cap. I.

1 PROBATIO, quæ † fit p viſum ſecundum omnes eſt maior omnibus alijs: & tunc dicitur plena probatio, quando fit per duos teſtes de viſu, & omni exceptione maiores. Sed dubitatur, an per † ſolum dictum vnius teſtis de viſu poſsit torqueri reus? Et non eſt maius indicium iſto: vnde ſecundum multos poteſt torqueri: dummodo teſtis ſit omni exceptione maior. vide Bart. in l. admonendi. ff. de iureiuran. Item debet † deponere, ꝙ interfuerit; aliter non facit indicium ad torquendum: nam quando † deponeret ſuper remotis a maleficio, & his, quæ conſequuntur, requiruntur duo teſtes vt not. in l. fin. C. fam. erciſc.
5 Adde ſecundum Bald. ꝙ vnus teſtis † de viſu facit indicium; niſi alię circunſtantiæ reſiſtant, vt per eum in l. ij. C. quorum appella. Volunt tamen aliqui, quod licet † teſtis non ſit omni exceptione maior, probet tamen in aliquibus videlicet, quando concurrit leuitas vitę rei Item in criminibus exceptis vide glo. in l. iij. ff. de teſtam.
6 Hoc tamen multi reſpuunt. vt Alexan. in conſil. xi. primi vol. quia teſtis † non idoneus per aliquod priuilegium non poteſt fieri idoneus. Alij ſentiunt, quod talis teſtis, licet non maior omni exceptione, probet tamen quando alia merita proceſſus concurrunt Demum reſtringunt, quod
8 teſtis † debet eſſe omni exceptione maior quando tractatur de condemnando, ſecus de torquendo: & ratio eſt, quia maius verſatur periculum in condemnando, quam in torquendo, vt tradit Hippo. §. diligenter nume. iiij. In prædictis
9 † diſtinguo, quod in caſu inquiſitionis teſtes etiam non idonei admittantur ſecundum Bald. in l. j. C. de ſumma trinita. Et ratio reddi poteſt, ꝙ hoc caſu ceſſat periculum corruptionis: quia

† licet

10 † licet teſtes ſint infames, non niſi inſtigati falſo deponunt, quod non accidit in ſupradicto ca
11 ſu: Limitarem † tamen non eſſe credendum inimico, licet in caſu inquiſitionis per regulam, ꝙ inimici de inimicis ſemper male cogitant, & faci
12 le mentiuntur. In caſu vero accuſationis † teſtes inhabiles admitti non debent neque ad torquendum, quamuis ſint in contrarium ſupradictę auctoritates: Et ſi velis ſequi opinionem prædictorum, ſaltem reſtringe, ꝙ ex natura ngotij non poſsint haberi alij teſtes, & aliter veritas haberi nequeat, & ꝙ tractetur de torquendo tantum. Iudex
13 quamuis † viderit committi delictum, non poteſt tamen ſine aliis probationibus torquere reum, vt per Spec. titu. de ſent. §. qualiter. Viſus vibrare
14 † & iacere gladium contra vulneratum, licet non ſit viſus vulnerare, poterit tamen torqueri ſecundum Specula. titu. de proba. §. & ſi. Si teſtes
15 † dixerint vidiſſe duos ſolos rixari, & vidiſſe, in fine rixæ vulneratum, ex hoc poterit procedi ad condemnationē; & ratio eſt, ꝙ non eſt defenſio in
16 contrarium. Reperto interfecto, inimicus † interfecti viſus ambulare ſolus in loco delicti cum gladio euaginato, poterit condemnari. vide Ang. de indiciis indubit.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Reperti in crimine an ex hoc ſolo conuincantur, vt de facto puniri poſſint?*
2 *Reperti in domo, vbi perpetratum eſt maleficium, & neſcitur a quo, poterunt torqueri, & an ex hoc poſſint damnari?*
3 *Tortura incipienda eſt ab eo, qui ſolitus eſt delinquere.*
4 *Reperti in loco delicti, vel in loco proximo poſſunt torqueri, maxime ſi fuerint inimici interfecti, & reperti cum armis.*
5 *Repertus prope mortuum cum gladio poterit torqueri, & an damnari?*
6 *Vicini habent indicia contra ſe, quandu rei non reperiuntur, maxime in furtis, quia ſaltem ſcire præſumuntur.*

De repertis in crimine, ſiue in loco criminis. Cap. II.

1 REPERTI † in crimine ex hoc ſolo conuincuntur, & de facto poſſunt puniri ſecundū glo. in l. ictus fuſtium. ff. de ijs, qui not. infam. Sed hæc opinio non placet: quia quamuis reus fateatur crimen (qđ eſt maius) monetur tamen, vt ſuas faciat defenſiones not. in l. j. §. ſiquis in villa ff. ad Syl. & cap.
2 xxij. Exod. Si in aliqua † domo perpetratū eſt maleficiū; & neſcitur a quo; reperti in illa domo tempore delicti torquebuntur: & ratio eſt: quia præſumuntur ſcire, & ſecundum aliquos poſſunt damnari: Sed dic, vt tit. fin. ne quis per aliqua in-
3 dicia conuincatur. Et ſupradicto caſu † tortura incipiet a ſolito delinquere ſecundum Rom. l. j. ff.
4 ad Syl. Reperti † in loco delicti poſſunt torqueri. Idem ſi in loco proximo l. j. §. qui tergo. ff. ad Syl. Prædicta multi limitant, ꝙ inuētus ſit inimicus interfecti, vel ꝙ aliæ adſint cauſæ. Alij addiderunt, ꝙ ſit inuentus cum armis. Sed ego ere do ſufficere, vt inuentus ſit inimicus interfecti, li cet non inueniatur cum armis; quia poſt delictum potuiſſet celare arma. Concluſiue diſtinguēdo, vt ſupra, procedetur ad torturā, & nō aliter: quia pōt
5 quilibet obuiare ſorte, & caſu. Repertus † prope mortuum cum gladio poterit torqueri; ſed ſecundum alios damnari ob manifeſtum indiciū. vide
6 Bar. in l. manifeſtus. ff. de furt. Sciendum eſt † ꝙ ſi non reperiuntur rei, vt ſupra dictum eſt, capien tur indicia contra vicinos, qui ſaltem præſumuntur ſcire, maxime in furtis Bal. l. j. C. locati, & in l. diuina Deuter. cap. xxj. in principio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Indicia, quæ trahuntur ex his, quæ conſequuntur delictum, quæ ſint?*
2 *Arma, veſtes & ſimilia in loco delicti reperta, an faciant indicium ad torturam?*

De armis, veſte, & ſimilibus repertis. Cap. III.

1 POST ſupradicta indicia viſus, et repertorum in loco delicti, quæ per omnes appellātur propinqua, ſupereſt videre † de aliis, quæ reperiuntur in loco delicti, ſeu conſequuntur delictum vt per auct. ad Heren. lib. ij. titu. vj. ibi, in conſequenti tempo re ſpectabitur, a quo factum ſit, hoc modo, ſi telū, ſi veſtimentum, ſiquid eiuſmodi relictum ſit, aut veſtigium repertum fuerit, &c. de quo etiam vide Quint. lib. v. cap. ix. & x. Cic. de inuent. tit. xiij. in l. Diuina cap. xxxix. Gene. Paris de Put. de
2 Syndi. col. vj. Sed per hæc † indicia proceditur ad torturam, niſi aliæ circunſtantiæ reſiſtant, & niſi accuſatus aliquam iuſtam cauſam oſtenderit, vt puta, ꝙ veſtimentum, ſiue aliud repertum vendiderit, aut quid ſimile.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Fuga ſola an præſtet ſufficiens indicium ad torturam, vel tantum faciat ſuſpicionem, niſi cum aliis iungatur?*
2 *Intrinſeca in criminalibus probantur per extrinſeca.*
3 *Fuga quando tantū pariat indicium ad torturā?*
4 *Reus præſumitur diſceſſiſſe ob cauſam, per quam accuſatur, ſiue inquiritur, niſi aliam iuſtam cauſam probet.*

Fugiens

5 *Fugiens poſt querelam, ſeu inquiſitionẽ formatã, contra ſe non indicat.*

6 *Fuga quotiens poteſt aliqua probabili cauſa colorari non facit indicium.*

7 *Fugiens poſt commiſſum homicidium, an excuſetur, ſi dicat ſe fugiſſe, quia timebat ne conſanguinei occiſi, ipſum offenderent?*

8 *Fugiens ab ſuſpicionem accuſationis, vel inquiſitionis an excuſetur? vel ſi aliquod indicium inde oriatur, an iuramento rei tollatur.*

9 *Iuramento probantur ea, quæ in animo conſiſtũt.*

10 *Suſpicio non eſt iuſta cauſa fugæ, ſed per eam arguitur, quòd reus deliquerit.*

11 *Conſcientia ſcelerum mille teſtes.*

12 *Criminales quæſtiones iuramento reorum non deciduntur.*

13 *Iuramentum aliquod in criminalibus non præſtatur cauſa purgandi aliquas ſuſpiciones, ſiue indicia.*

14 *Tortura datur in ſupplementum in cauſis criminalibus, quando veritas haberi non poteſt.*

15 *Tortura in criminalibus ſuccedit loco iuramẽti.*

16 *Iuramentum purgationis eſt quoddam remediũ extraordinarium.*

17 *Fuga probata in aliquibus caſibus dicitur probatum delictum.*

18 *Fuga ſi alicui obiiciatur in crimen, probata fuga, probatum etiam crimen dicitur.*

19 *Fuga probata, probata etiam dicitur ſuſpicio.*

20 *Fuga per duos teſtes probari poteſt, ſicut quodlibet aliud indicium.*

21 *Famulos fugiens a domino, an præſumitur domini res, ſi non adſint, furto ſubtraxiſſe?*

22 *Fuga famuli an contra eum faciat indicium ad torturam pro furto.*

23 *Fuga an aliquo caſu faciat probationem.*

24 *Innocentia rei etiam confeſſi et condemnati omni tempore eſt quærenda.*

25 *Indicia quæ oritur ex fuga, oriuntur etiam ex præparamentis fugæ.*

26 *Fuga in prõptu idẽ operatur, quod fuga in actu.*

27 *Probandi onus incumbit accuſatori & accuſato quando quis fugit, ſed quando quis non aufugit, incumbit ſolum accuſatori.*

De fuga. Cap. IIII.

1 PROPTER ſolam † fugã quis torqueri non debet: quia non facit indicium, ſed ſuſpicionem ſecundum Barto. in l. fin. ff. de quæſtio. Secus ſi fuerit iuncta cum aliis, vt fama, inimicitiis, & ſimilibus circunſtantiis. Alij autem ſenſerunt per ſolam fugã poſſe torqueri reum: quia eſt animi indiciũ,
2 & accuſat fugientem; & in † criminalibus per extrinſeca probantur intrinſeca l. fin. ff. de diuor. Idem in l. Moyſis cap. xxviij. prouerb. {Fugit impius nemine perſequente iuſtus.} Sed concluſiue dic, ꝙ quando conſtat iudici, ꝙ reus abeſt ob cauſam, qua accuſatur, ſiue inquiritur, tunc fuga
3 † parit indicium ad torturam. Et notandum eſt,
4 ꝙ reus † præſumitur diſceſsiſſe ob cauſam, per quam accuſatur, ſiue inquiritur, niſi aliam iuſtã cauſam probet l. de minore & ibi Bal. C. de adul.
5 Limitant † tamen prædicta ſcribentes, ꝙ quis non poſsit torqueri, quando aufugit poſt querelã, ſiue inquiſitionem formatam: quia quilibet rationabiliter ſciens ſe eſſe accuſatum, licet ſit innocens, quærit fugam, & tunc fuga non poteſt dici animi indicium, ſiue conſcientiæ ſignum, ex quo prouenit ex diuerſa cauſa, & timore iudicij. Et ſimiliter limitant ſi alia ſimili cauſa iuſta fugerit,
6 & ſic ſuccedit regula generalis, quoties † fuga poteſt aliqua probabili cauſa celari, aut colorari, non facit indicium, vt puta, ſi ille, qui aufugit, eſt ſolitus tranſcurrere per diuerſas ciuitates. Occurrit hic exemplum Bru. videlicet: ſiquis commiſſo
7 homicidio † aufugerit, dixeritq; aufugiſſe, ne cõſanguinei occiſi ipſum offendant, nõ videbitur ſuſpectus, & excuſatur, vide eum in quæſtio. incip. circa tertiam. Hoc tamen non placet, quia ſi tale concederetur, nunquam fuga faceret indicium: nam quilibet per prædicta ſe excuſaret. Itẽ non eſt æqua excuſatio: quia non debet quis timere cõſanguineos, ſi delictum non commiſit, imo ex tali excuſatione oritur indicium: quia propalat ſe, & dat ſigna certa conſcientiæ. Quare dic, vt ſupra, niſi probaretur conſanguineos defuncti ante fugã minatos eſſe accuſato, quia tunc recte poteſt dici ob præcedentes minas fugiſſe. Item ſecundum
8 Hippoly. ſuſpicio ꝙ ſit formata † accuſatio, ſiue inquiſitio excuſat fugientem, & ſi ex fuga aliquod oritur indicium, illud tollitur per iuramentum, & ſic fuga nunquam faciet indicium; quia fugiens poterit ſemper dicere, & iurare quod aufugit propter ſuſpicionem, vide eum in §. diligenter numer. xlij. quem omnes recen-
9 tiores ſequuntur defendendo eum, ꝙ ea, † quæ in animo conſiſtunt, directe per alios probari non poſſunt, niſi ſolo iuramento, cui creditur ſecundum gloſſ. in §. ſed iſtæ inſtit. de actionibus vbi Iaſon multa ait. Sed contra teneo per infra-
10 ſcripta, primo quia ſuſpicio † non eſt iuſta cauſa fugæ, imo per eam arguitur, ꝙ reus deliquerit iuxta regulam diuinam: fugit impius, nemine perſequente: ſuſpicio enim rei, ꝙ procedatur contra ſe, dat ſigna conſcientiæ iuxta illud, con-
11 ſcientia † ſcelerum mille teſtes. Et dum Hippo. dicit tale indicium tolli per iuramentum, reſpon-
12 deo, ꝙ non probatur aliqua lege, imo † quæſtiones criminales non deciduntur iuramento reorum, not. in l. admonendi. ff. de iureiuran. Idem tenuit Hip. in §. poſtquam in princ. Et iure merito
13 in criminalibus non dãtur † iuramẽtum aliquod cauſa purgandi aliquas ſuſpiciones, ſiue indicia:

quia

14 quia tortura † datur in ſupplementum in cauſis criminalibus, quando veritas haberi non poteſt
15 ſecundum Bart. in l. fin. ff. de quæſtio. & ſic † loco iuramenti ſuccedit tortura, quæ etiam quia plures gradus habet, poteſt dari ſecundum qualitatem indiciorum. Et notandum eſt ꝙ doctrinæ, quas
16 citauit Hippo. loquuntur de † quodam iuramento, quod a ſcribentibus purgationis dicitur, & eſt remedium extraordinarium, & affertur exemplū per prædictos de aduena conquerente ſibi ſublata eſſe aliqua bona in hoſpitio, nulla tamen habente indicia, aut ſuſpicionem contra hoſpitem, tunc & ſimili caſu poteſt Iudex deferre iuramētum. Hoc idem in l. Moyſis cap. xxij. & xxiij. Exod. ibi, ſi latet fur dominus domus applicabitur ad Deos, & iurabit, ꝙ non extenderit manum in rem pro-
17 ximi ſui ad perpetrandum fraudem. Sunt † quidam caſus, in quibus probata fuga probatur delictum, qui cognoſcuntur per regulam generalem,
18 videlicet: quando † fuga obiicitur alicui, tanquā crimen, tunc probata fuga, probatum eſt crimen: quia lex tunc ponit ipſam fugam, tanquam ſpecificum crimen, non autem tanquam ſignum criminis l. deſertorem. ff. de re milit. Idem in cœnobita
19 fugiente ex cœnobio. Itidem † quando agitur, an quis ſit ſuſpectus, vel non, probata fuga, proba-
20 tur & ſuſpicio. Item fuga probari † debet per duos teſtes, ſicut quodlibet aliud indicium, eſt gl. de hoc in l. fin. C. fami. erciſc. Multos alios caſus
21 ponit Hip. in §. diligenter vt puta de famulo † fugiente a domino: nam ſi reperiuntur amiſſę aliquę res domini, videbitur talis famulus ſubtraxiſſe; Sed multi hanc opinionem reſpuunt, refellunt.
22 Hoc amplius † ſentiunt, per tale indicium non poſſe torqueri, cum exigantur alia indicia cum fuga. not. in l. j. in princ. ff. de quæſtio. vide Brun. in tract. de indic. col. iij. Sed in hac difficultate ſentio, ꝙ ex fuga famuli oriatur indicium ad torturam, quando hęc concurrunt, videlicet, dominū habuiſſe dicta bona, & ſeruū veriſimiliter potuiſſe auferre. Item ꝙ dominus ſit bonæ fidei, & e contra ſeruus ſit aliquantulum ſuſpectus: Aliter enim non eſt procedendum ad torturam: quia contingit ſæpe famulos fugere propter timorē domini, ſiue aliam ſimilem cauſam, & domini ſæpe mentiun-
23 tur contra ſeruos. Item dicit fugam † facere probationem, videlicet, ſi ſunt duo exules eiuſdem nominis, & neſcitur vere vter ipſorum ſit exul, tunc ille, quia aufugit, iudicabitur eſſe ille, qui eſt exul. Prædicta opinio non placet: quia fuga poteſt contingere ex diuerſis accidentibus, vide quę not. in l. j. ff. de in ius vocan. Qua de re ob ſolam
24 fugam non damnarem: quia omni † tempore de innocentia rei etiam confeſsi, & condemnati quærendum eſt, ſi de innocentia conſtat. Et
25 indicia, quæ oriuntur † contra fugientem extenduntur contra parantem aufugere per regul.
26 idem † operatur fuga in actu, ſicut fuga in promptu ſecundum Bald. in l. pignoris gratia. C. de pignor. actio. Poſtremo notandum, eſt quod tradit Brun. in gloſſ. circa tertiam in verſicu. adde notabilem effectum fugæ, & abſentiæ, ꝙ licet
27 † quando quis fugit, incumbit onus probandi accuſatori, & accuſato, tamen quando quis non aufugit, incumbit ſolum accuſatori.

SVMMARIVM.

1 *Veſtigia, ſeu forma pedis in niue luto, aut puluere relicta an faciant indicium ad torturam, vel ad condemnationem?*

De forma pedum. Cap. V.

1 DE R veſtigia † ſeu formam pedum relictam in niue, luto, ſeu, puluere oritur indicium ad condemnandū, vide Alberi. in l. indicia col. ij. C. de rei vendi. vbi. dicit, ꝙ cum quidam criminaretur de vuis ablatis a vinea, adductus fuit reus ad locum veſtigiorum; & quia Iudex reperit formam pedum conformem, condemnauit eum. Sed dico hoc non ſufficere ad torquendum, & minus ad condemnandum: contingit enim inter homines quædam ſimilitudo, & forma pedum; vnde facile Iudex poteſt errare; Quamobrem tale indicium, niſi fuerit vallatum non ſufficit: accedentibus vero alijs poterit reus torqueri, vide Bald. in l. non hoc C. vnde legit. in l. diuina de ſimili indicio in pſalmo Dauid nu. li. Ibi. in medio ipſi calcaneum obſeruauerunt.

SVMMARIVM.

1 *Cruor ſi in veſtimentis, aut armis alicuius appareat, an oriatur indicium ad torturam?*
2 *Viſus ſi aliquis ſit exire cum gladio ſanguinolento, vel viſus fueritt fugere verſus nemora, delicti indicium manifeſtum habere dicitur.*

De cruore in veſtimentis. Cap. VI.

1 SI cruor † in veſtimentis, aut armis alicuius apparebit, oritur indiciū ad torturā ſecundum multos. Credo tñ hoc non ſufficere quia talis ſanguis poteſt accidere ex diuerſis accidentibus; & ſecundum Quint. lib. iiij. cap. ix. ibi, ſanguis, vel ex hoſtia reſperxiſſe veſtem poteſt, vel e naribus profluxiſſe: non vti, qui veſtem cruentam habuit, homicidium fecerit. Sed, vt per ſe hoc indicium non ſufficit, ita cæteris adiunctum teſtimonij loco ducitur, vt puta, ſi reus fuerit inimicus interfecti: ſi ante minatus: ſi eodem in loco fuit, vbi de delicto conſtet: ijs enim & ſimilibus cruori additis, orietur manifeſtum indicium, vide Quint. lib. v. de ſignis c. ix. & Cic. lib. j. de inuent. tit xiij. vbi de prædicto, & ſimilibus fit mentio. Apud iuriſconſultos
2 id indicium eſt manifeſtum, vt puta viſus † exire cum gladio cruento a loco delicti, vel viſus fugere verſus nemora: de ijs dicetur in tit. ne reus per aliqua indicia conuincatur.

SVM-

De Pallore.

SVMMARIVM.

1 *Pallor an indicium faciat ad torturam.*
2 *Cordis diſpoſitio magis apparet in facie, quam magis vrgent omnes ſenſus, quam alias partes,*
3 *Pallore in reo ſuperueniente, quando interrogatur a iudice, ob id reus non torquetur.*
4 *Sapientis animum pauliſper moueri & contrahi, & palleſcere neceſſe eſt, non opinione mali percepta, ſed quibuſdam motibus rapidis, & inconſultis officium mentis atq; rationis peruertentibus.*
5 *Confidentiæ ſignum eſt non palleſcere, & non expaueſcere, cùm naturaliter quis expaueſcere debeat.*
6 *Intellectus l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtio.*

De pallore, & trepidatione, & ſimilibus. Cap. VII.

1 PALLORE, † & ſimilibus oritur indicium, ad torturam ſecundum Bar. in l. de minore. ff. de qō. & ratio eſt ſecūdum Philoſophos: quia † cordis diſpoſitio magis apparet in facie, quam magis vrgent omnes ſenſus, quam alias partes. Et vere quid accidit diffuſo ſanguine, aut contracto, vide Gel. lib. xix. cap. vi. Idem in lege diuina cap. ij. Neemiæ, ibi, quare vultus tuus triſtis eſt, non eſt hoc fruſtra; ſed malum neſcio quod in corde tuo eſt. Et cap. iiij. Gene. ibi, cur concidit facies tua. Sed ex prædictis ſecundum Bru. non oritur indicium ad torturam vt per eum in gl. circa tertiam, quem multi ſcribentes ſequūtur. Vnde diſtinguo ſi ante delictum quæretur, de hoc dictum eſt in tract. primo in c. viij. Si autem poſt delictum ſubito quis appareat ex accidenti pallidus, & non appareat de cauſa, poterit torqueri; dummodo ſint inimicitiæ, vel alia, ex quibus poſsit vltra pallorem coniectari. Secus quando reus † interrogatur a Iudice, aut alijs perſonis, tunc enim licet palleat, trepidetque; non tamen torquebitur; & ratio eſt; quia pallor, & ſimilia contingunt ob diuerſa accidentia. Et primo ob magnitudinem periculi: ſapientis enim † animum pauliſper moueri, & contrahi, et palleſcere neceſſe eſt, nō opinione alicuius mali percepta, ſed quibuſdā motibus rapidis, & inconſultis officium mentis, atque rationis prœuertentibus. vide Gel. lib. xviij. cap. j. Et licet prædicta poſsint contingere, etiam conſcientia peccati, tamen in cauſis non vere apparentibus non præſumitur cauſatum: Immo ſecundum † Oratores, & Philoſophos poteſt dici eum, qui non expaueſcit, vſq; adeo prameditatum fuiſſe quid ſibi eſſet vſui futurum, vt confidentisſime reſiſtens reſponderet, quæ ſigna confidentiæ, non innocentiæ ſunt, de quo ad Herē. lib. ij. tit. vij. & Gel. in libris, & cap. vt ſupra. Et ratio eſt ſecundum ſupradictos auctores, ꝙ quoties homo non expaueſcit, cum naturaliter expaueſcere debeat, & ſoleat, præcogitaſſe, & præſciuiſſe credi oportet. & ita poteſt intelligi. l. de minore. §. tormenta. licet doctores aliter intelligant. ff. de quæſtio.

2

3

4

5

SVMMARIVM.

1 *Tactus indicium affert, ſed fallax. Idem de odore, guſtatu, & ſimili alio ſenſu. poſſunt tamen facere ſuſpicionem.*

Ex tactu, odore, guſtatu. Cap. VIII.

1 EX tactu † oritur indiciū, cum reus cognitus eſt: quia ei tacta ſunt arma, vel alia inſtrumenta, quæ ſub pallio geſtaſſet: vel ꝙ manus, & alia pars corporis tacta ſit. Sed indicium huiuſmodi fallax eſt, vt in cap. xxvij. Gene. ibi, vox Iacob eſt, ſed manus ſunt Eſau. Idem ex odore, & guſtatu, & ſimili aliquo ſenſu: nam quiuis horum ſenſus poteſt conflare ſuſpicionem. vide auto. ad Heren. lib. ij. tit. vi.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus per contumaciam ſi ſe præſentet, an ob id tantum, ſine aliis indiciis poſsit torqueri?*
2 *Abſentiæ indicium tollitur per ſpontaneam præſentationem rei.*
3 *Iudex non debet plus oneris imponere, quam lex, imo mens iudicis debet eſſe conformis legi.*
4 *Abſentia rei poteſt contingere ex diuerſis cauſis, & accidentibus.*
5 *Iudex non debet male præſumere de his, quæ lege conceduuntur.*
6 *Contumacia ſola quis torqueri non debet.*
7 *Abſens non damnatur, ſi contra eum delictum probatum non fuerit.*
8 *Cōtumax reus ſi capiatur, ex hoc ſolo poterit torqueri.*

De abſentia exulum ad inquirendum. Cap. IX.

1 SECVNDVM Brun. in tract. v. principaliter per ſupradicta oritur indicium ad torturam, vbi dicit. Addo alium caſum, in quo poteſt ad torturam peruenīri ſine indiciis, videlicet: quando accuſatus † vel inquiſitus: quia non cōparuit poſitus fuit in banno: nam ſi poſtea comparet; ꝙ vult purgare contumaciam, & reſpondere, quod forte ei a ſtatuto permittitur, poterit torqueri ſine aliis indiciis. vide Hip. §. diligenter nu. cxxxvj. Sed prædicta non ſunt vera: Primo
2 quia indicium † abſentiæ tollitur per præſentationem rei. argumen. l. diuus. ff. de in inte. reſtitutio. Secundo quod lege permittente fit, iure
3 fieri videtur: Iudex enim † non debet plus oneris

ris imponere, quam lex: & mens Iudicis debet eſſe conformis legi. vt per Bal. in l.ij.C:ſi pendẽ. appella. vide cap.xij.Deute. Tertio quia abſen-
4 tia † poteſt contingere ex diuerſis accidentibus, & de abſente (lege concedente) non eſt male prę-
5 ſumendum:quia de iis, † quæ cõceduntur Iudex non debet male præſumere.l.ſi tutor C.de priuil.
6 tuto. Poſtremo † non debet quis per ſolam contumaciam torqueri,cũ nec poſsit exulare.l.raptor.
7 C.de epiſ.& cle.vbi plus dicitur, ꝙ licet † reus abſit,non damnatur tamen,ſi contra eum non fue-
8 rit probatũ delictum. Et intellige in † reo ſe prę ſentante in termino legis: ſecus quando reus fuerit captus,quia tunc poterit torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegiis, & diuinationibus multi ad tormenta procedunt.*

2 *Maleficium tollere licet ẽt per incãtationes dæmonũ, dummodo animus non recedat a Deo.*

3 *Sortilegia nec etiam ad inquirendum indicium præſtant.*

4 *Sortilegiis nec vitæ ſalus eſt quærenda, vel recuperanda.*

5 *Iudex per ſortilegia inquirens poteſt puniri, quamuis reus reperiatur culpabilis.*

6 *Illicitum committens ab illiciti pœna non excuſatur, quamuis tale illicitum ad optimum finem peruenerit.*

7 *Sortilegiis & diuinationibus Caldei præcipue vſi ſunt in Syria.*

De Sortilegiis. Cap. X.

1 PR ſortilegia, † ſiue diuinationes multi procedũt ad torturam,
2 freti credo conſilio Baldi incipiẽte; quia qõ iſta, vbi dicit † licere maleficium tolli ẽt per incãtationes Dæmonum, dũmodo animus non recedat a Deo. Sed Hip.tenet per prædicta poſſe inquiri, in §.diligenter nu. clxxxj. Cæterum prædicta confutari oportet, cũ
3 interſit religionis Chriſtianæ. Vnde dico,nec † ẽt poſſe inquiri per prædicta: quia ab orbe condito fuerunt prohibita, vt in cap.xiij.Deuter. Deinde per ius Canonicũ,& Ciuile, vt in ſuis tit. Quomodo ergo põt inquiri,& torqueri lege prohibente? Et horreſco a ſupradictis literis eſſe traditũ hæc prophana; cũ non liceat recedere a Deo,nec ore, nec corde.iuxta verbum Dñi;Qui negauerit me
4 corã hominibus &c. Nec licet ẽt pro † ſalute recuperanda quærere talia; licet aliter ſanitas recuperari non poſsit; ita dicit tex. in cap. admonẽdi
5 diſ.xxvij.Hoc amplius ſentio;ꝙ Iudex † inquirẽs p ſimilia poſsit puniri:quãuis reus reperiatur culpabilis; ex quo Iudex delinquit in legem, &
6 contra naturam legis, & quoties † aliquis committit illicitum, ab illiciti pœna non excuſatur, quãuis tale illicitum peruenerit ad optimum finem ſecundum Bald. in l.obſeruare.§.proficiſci. ff.de offici. præſid. De talibus indiciis Oratores non meminerunt:quia pro nihilo habita ſunt: quãuis tunc temporis multa oraculis, ſomniis, & portentis declararentur: vſum tamen prædictorum ad exploranda delicta renuerunt; Imo eo tempore multi prophana exiſtimarunt. de quo Horat. 1.carmi.ibi.

Tu ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi, quẽ tibi
Finem Di dederint Leuconoe: nec Babylonios
Tentaris numeros; vt melius quicquid erit pati.

7 Hac arte † præcipue Caldei vſi ſunt in Syria, & Babylon caput olim Caldeorum, vt tradit Cicer. de Diuinat. Et vide Valer.lib.1.de Auſpi.loquentem de.C.Cor.Hyſpalo: & Soly.& Diod.lib.ij. Sed prædicta omnia, vt ſupra dictum eſt, per om-
8 nes leges fuerunt prohibita: quia † tales maleficiſunt, & appellantur per leges hoſtes humani generis. l. final.C. de malefic. cap.vij. Exod. Reliquum eſt ergo, vt non ſolum Iudices a prædictis abſtineant,nec etiam inquirendo:licet Hippo. inquiri poſſe tradiderit. Sed tales hoſtes humani generis & Chriſtianæ religionis perſequãtur (dicente Domino) maleficos non ſinas viuere.cap.xiij. Deut.

SVMMARIVM.

1 *Somnia an indicium præſtent ad iudicandum, & de cauſis ſomniorum. & quot ſint ſomniorum genera & effectus. & an eis ſit credendum.*

De Indicijs ſomniorum. Cap. XI.

1 DICTVM eſt ſupra de ſortilegiis & ſimilibus diuinationibus, † cõſequẽs eſt videre de ſomniis, p ſomnia enim antiqui capiebant indicia & pronoſtica ad iudicandum demonſtrandumq; tam facta ꝙ futura. Hinc illud Virgilij in illis verſibus.

Pellibus incubuit ſtratis ſommesq; petiuit
Multa modis ſimulachra videns volitantia miris.

Hoc amplius ſupra omnem ſtultitiam in iudiciis obſeruabant ſomnia, non ſolum ad torquendum, ſed etiam ad condemnandum. Legitur enim cum ex æde Herculis pacera aurea ſurrepta eſſet, Sophoclem in ſomniis vidiſſe ipſum Deum dicentem qui id fecerat: vnde Ariopagitam comprehẽdi iuſſerunt eum qui a Sophocle nominatus fuit, is quæſtione adhibita confeſſus fuit. Amplius legitur Claudium Cæſarem mori iuſsiſſe Apium propter Meſſalius ſomnium, teſte Cic.in lib.j.de diuina.& fuce.lib.vj. Philoſophi de cauſis ſomniorum tam intrinſecis ꝙ extrinſecis maxime diſcrepant; Nã Platonici illas referunt in ſpecies & notiones animæ concretas; Auicena in intelligentia

gentia vltimam vouctem lunam, aut medio illius luminis, quo irradiatim phantasia hominum, dū dormiunt. Aristoteles refert in sensum communē, sed fantasticum. Albertus in influxum superioribus mediis cū quibusdam speciebus, quæ defluunt a cœlo: Cicero autem refert ad naturam. qua nunquam animus insistens agitatione & ex metu vacuus esse potest. is cum langore corporis, nec mēbris vti, nec sensibus potest: incidit in visa varia & incerta ex reliquiis inherentibus earum rerū, quas vigilans gesserit, aut cogitarit, quare per turbatione mirabiles interdum existūt species somniorū. Vide in lib. ij. de Diui. Alij ponunt causam somniandi esse vapores & humores, & somnioſos fieri sumpto lepore in cibo, magisq; supino cubitu, ac prono nihil plurimumq; somniari circa vernum ac autumnū. Plin. lib. xxviij. Macrob. in lib. v. ponit quinq; genera somniorum, & ex eis aliqua vera sed aliis in tres tantū partiuntur species, videlicet naturalem, animalem, & cœlestem. Naturalem vocant per quam Phisici, de humoribus indicant. Nam somniantibus aquam flegmaticos humores dicuntur designari, per rubēsem calorem sanguineum & per ignes colerata, tetris autem humoribus melancoliam; Animalia autem somnia dicuntur, quæ sub animi passionibus, quę interdum contingunt proficiscuntur; quēadmodum Paulo Apostolo in Macedoniam profi ciscenti euenit. Cœlestia dicuntur somnia quæ diuina, rerum monita esse censentur, vt in literis hebreorum de Iacob Patriarcha. Item de Pharaone cuius somnio fames pulsa fuit sub vaccharum spicarumq; velamine. Itē de Propheta Daniele. Itē de Ioseph; Postremo de magis monitis ne ad Herodem redirent. Infinita alia exempla externa ponuntur per scribentes quę omitto breuitatis causa. Circa præmissa Philosophi veros effectus somniorum casu cōtingere scribunt; Alij tollūt omnem auctoritatē somniorum nullamq; vim diuinam esse affectricē somniorū asserunt & genera atq; distinctiones somniorū respuit Cic. dū dicit, quę est eandē ista distinctio? quæ vera? quæ falsa habetur? & si vera a Deo mittūtur, falsa vnde mittuntur? Et licet sint exēpla externa, attestātia veros effectus somniorū; respondet idē Cic. argumentis et rationibus disputandū esse non exēplis, quę aut casu veniant, aut malitia falsa fictaq; esse possunt, p̄dicta sunt munita lege diuina dicēte non obseruabitis somnia c. xix. Leuit. et xxxiiij. &c.

In p̄dictis aūt qū et quatenus credatur somniis, confugiendū est ad distinctionē phisicorum; nam secundū eos genera morborū iure declarari possunt secundū causas internas naturales & insitas homini; prout similiter in affectibus curarū & vigiliarū, iusta verbū diuinū multas scuras sequuntur somnia. Itē vbi multa sunt somnia ibi plurimę vanitates. prout cap. v. eccle. In prædictis aūt in quædā conuenientia, consensu, et cōuentione naturę. ex somniis significationes morborū, & quid quāq; rē sequatur intelligi pōt. in alio vero genere somniorū prout somniātibus thesaurū hereditatē, honorē victoriā, et multa eiusdē generis, cū nulla cā haud naturalis rō subsit, nihil est cōcedēdū.

NE REVS PER ALIQVA INDICIA CONVINcatur vt pœna capitali damnetur.

TRACTATVS XI.

SVMMARIVM.

1 *Reus non conuincitur ob aliqua indicia, vt pœna capitali damnetur.*

2 *Indicia aliqua non sufficiunt ad procedendum ad aliquam pœnam capitalem.*

3 *Nemo debet ex præsumptionibus damnari, sed probationibus luce clarioribus, cum de hominis vita agitur.*

4 *Indicia indubitata, nō sunt adeò indubitata, quin aduersus ea probari possit.*

5 *Visus exire cum gladio sanguinolento non habet tam indubitatum contra se indicium, vt ex eo damnari possit, cum esse possit, q. eo non obstāte non solū non occisor, sed nec vulnerator fuerit.*

7 *Indicia necessario non concludunt, quando veritas potest aliter se habere.*

7 *Probatio contra indicia ēt indubitata admittitur.*

8 *Iudices ex indiciis etiam indubitatis quempiā condemnare non debent.*

9 *Conuictus quis aliqua lege dici non potest ex indiciis etiam indubitatis.*

10 *Iudices non nisi auditis, & pensitatis defensionibus, reorum iudicare meminerint.*

11 *Dominus dat sapientiam, & consilium, & qui negligit legem, & consilium eius, perdetur a paruulis, & a stultis.*

12 *Iudex ex seipso etiam nemine petente debet quærere defensiones reorum.*

13 *Iudices debent esse soliciti, & curiosi in exploran do facto, & defensionibus reorum, & non debent quærere ius ante factum.*

14 *Reus captus an debeat audiri, an vero possit statim de crimine condemnari?*

15 *Testes non publicati non inducunt aliquam probationem.*

16 *Captus ex hoc solo, quia captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur.*

17 *Quilibet admittitur ad defendendos reos.*

18 *Iudices cauere debent, ne homicidas quærendo, homicidæ fiant, & ne alios iudicando, seipsos condemnent.*

Defensio

19 *Defensio reorum non potest lege Pontificis, aut Imperatoris tolli, cum sit de iure naturali.*

20 *Defensioni reus non potest renuntiare.*

21 *Nemo ex dominus membrorum suorum.*

22 *Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis iustum non occidere.*

23 *Defensionis renunciatio a reo facta, quando a iudice sit admittenda?*

24 *Reus repertus in flagranti crimine, an de facto puniri possit?*

25 *Confessus crimen debet tamen moneri ad faciendum suas defensiones.*

26 *Indicia quamuis vrgentißima non sufficiunt ad damnandum reum in crimine capitali, etiam si sint talia, quæ mentem iudicis adeo coerceant, vt aliter credere non poßit.*

27 *Iudex licet viderit homicidium committi damnare tamen non potest delinquentem, nisi de homicidio fuerit legitime probatum.*

28 *Iudices scire debent per aliqua indicia hominem non posse damnari.*

29 *Indicia, quæ vim plenæ probationis habent in ciuilibus, non sufficiunt ad condemnandum in criminalibus.*

30 *Iudices non nisi per probationes luce meridiana clariores debent reum condemnare ad mortem, cum in occultis versetur iudicium Dei tantum.*

31 *Iudices huius mundi debent iudicare secundum prudentiam, quæ cadit in hominem, relinquendo cætera iudicio Dei.*

32 *Iudex debet iudicare ea quæ certo scit, non autem per indicia, quamuis vrgentissima.*

33 *Indiciis hominem iudicare exemplo pernicioſum est, cum sæpe per ea innocētes fuerint damnati.*

34 *Indiciis etiam vrgentissimis quis non est damnandus capitaliter, sed est torquendus potius, vt possit super certo iudicari.*

35 *Torquendum esse neminem nisi in subsidium probationum, quomodo intelligatur?*

36 *Indubitata legi, debent esse indubitata iudici.*

37 *Sententia capitalis contra reum proferri potest, ex indiciis indubitatis, & a iure approbatis.*

38 *Indicia a iure approbata non minorem auctoritatem & fidem præstant, quam testes & instrumenta videntur continere.*

DICTVM est supra de indicijs, per quę torquetur reus, & per quę non: dicendum foret ordine scribentium de indiciis manifestis, ob quę non torquentur rei, sed damnantur, de quibus indiciis fit mentio ab omnibus. Sed quia sentio † ob aliqua indicia reos non conuinci, vt pœna capitali damnentur, propterea omitto, excutiens propter aliqua † indicia non esse procedendum ad pœnam capitalem: quia nemo debet † ex præsumptionibus condemnari, sed ex probationibus luce clarioribus, cum de hominis vita agatur l. fi. C. de proba. Et alia ratio est in promptu: quia indicia, † quæ scriptores indubitata appellant, non sunt adeo indubitata, quin aduersus ea possit probari, vt in exemplo, siquis visus fuerit exire de loco, qui solum aditum habet, cum ense sanguinolento, quod exemplum apud scribentes maximum est, & indubitatum, vide Gandi. in tit. de indic. indubit. Sed in contrarium † potest argui, ꝙ ille vulnerauit tantum, & alius exanimauerit; sed fortius esse potest, ꝙ neque vulnerauerit, prout nostris temporibus euenit, ꝙ quidā occidit quendam cum ense: relicto ense fugit: superuenit amicus interfecti, & apprehendit ensem cruentum sequēs homicidam, captus fuit, fuitque liberatus, quia in contrarium probauit: Et re vera indicia † non concludunt necessario, quando veritas potest aliter se habere, vt supra, vtique per indicia huiusmodi rei condemnari non debent. Idem in l. Moysis cap. xxixc. Genes. in fine. Nam nulla res est, quam non suspicionibus & indicijs quis uis possit criminari. Verum in supradictis dupliciter consideratur, vno modo, quando † reus vult aliquid probare, et tunc sine dubio audiendus est: quia prædicta indicia nō sunt adeo indubitata, vt supra, licet multi Iudices † contra ius, & fas aliter obseruent, & reos tanquam conuictos condemnent, quibus potest obijci.

Quod genus hoc hominum? quæue hunc tam barbara morem.

Committit patria?

Abhorreant igitur hanc opinionem Christiani Iudices, tanquam prophanam: nam exordiendo † ab orbe condito iudicia dei repugnant, & primo nunquid Adam de peccato conuictus fuit apud Deum? Numquid Chain de homicidio? Nunquid villicus de iniqua villicatione apud CHRISTVM? cui dictum fuit, redde rationem. Nunquid lex vestra iudicat hominem, & non prius audiuit, seu cognouit eum? Meminerint † itaque Iudices non nisi auditis, & pensitatis defensionibus reorum iudicare exēplis vt supra, quia maiora tradi non possunt, cum Dei sint, & homines ea imitari oporteat, iuxta illud, ne innitaris prudentię tuę, quia † dominus dat sapientiam, & consilium; & qui negligit legem, & consilia eius, perdetur a paruulis, & a stultis, & qui detrahit, aut addit, mentitur c. f. ij. iij. viij. & xij. Prouerbiorū. Hoc etiam † apud multos Iurisperitos certi iuris est: quippe fatentur omnes Iudicis esse ex se ipso nemine petente quærere defensiones reorum l. ff non defen. ff. de pœn. Quo pacto ergo Iudices volunt condemnare reos, aut conuincere per ea, quæ necessario nō concludunt? Et probari potest quid tale, quo probato non damnarentur: ex facto enim ius oritur. Quare Iudices † oportet esse sollicitos, & curiosos in explorando facto, & defensionibus

nibus reorum; & non debent quærere ius ante fa-
24 ctum. Occurrit † hic glos.in c.fin.de hęre.lib.
vj.quæ contra religionem iudicantium tradit reũ
captum non audiri,sed posse condemnari:quã gl.
multi Iudices sequuntur, Contra quos tamen est
25 ratio concludens, ꝙ testes † non publicati non af
ferunt,siue inducunt aliquam probationem,per re
gulam,non dicitur quicquam probatum, nisi pu
blicato processu l. solam C.de test. nec sequitur,
captus est,ergo damnari debet: quia in contrariũ
26 est iuris regula,ꝙ ex eo, ꝙ quis sit captus † non
debet de crimine damnari, nisi aliter de malefi
cio conuincatur: interest enim reip. ne innocens
27 puniatur. Vnde † quilibet admittitur ad defen
dendos reos: quia cuilibet propria debet esse hu
manitas vt per Paul. de Castro in consi. clxviij.
28 Quanto magis interest † Iudicum quærere defen
siones reorum,ne homicidas quęrendo homicidę
fiant, & iudicando se ipsos condemnent? Sciant
29 † cuncti non Pontificem, non Imperatorem pos
se reorũ defensiones tollere per suas leges:etenim
defensiones sunt de iure naturali.clemen.pastora
lis de re iudi. l. defensionis facul.C. de iure fisci
30 lib. x. Hoc † amplius rei non possunt renuncia
re propriæ defensioni.est gl.in l.pactum inter hę
redem.ff.de pact. Ratio reddi potest, quia nemo
31 est † dominus membrorum suorum . l.j.§. vsque
adeo.ff.de Iniu. Aut aliter insigniter dici potest:
32 qa interest † Iudicis ratione humanitatis, & in
tuitu religionis nõ occidere iustum c.xxij.Exo.
33 Nec aliud genus †renuntiæ Iudex admittet, nisi
reus dicat se alias non habere defensiones, & Iu
dex cognoscat reum carere defensionibus. Bald.
34 in l.seruum quoq;.ff.de Procur. Fallit tamẽ † se
cundum aliquos in reo reperto in crimine,qui de
facto potest puniri,vt in glo.l. ictus fustium.ff. de
ijs qui not.infam.Quæ tamen opinio non placet.
35 quia licet quis confiteatur†crimen (quod maius
est)debet tamen moneri suas facere defensiones.
not. in l.j.§.siquis in villa.ff. ad Syl. dicetur in
tit.de confess. Altero modo considerandum est,
quando sumus in supradictis indicijs,& reus non
36 potest in contrarium probare. Similiter†dicitur
in supradicto casu ad damnandum reum in crimi
ne capitali non sufficere argumẽta quamuis vrgẽ
tissima. Et si sint talia, quæ mentem iudicantis
ad eo coerceant,vt aliter credere non possit, ita
dixit Paul.de Cast.in consi.cxcvij. quem recitat
Cępo.in consi.vj.& xxxij.criminali: vbi reddi-
37 tur pulchra ratio, ꝙ licet Iudex † viderit com
mitti homicidium,damnare tamen non potest de
linquentem,nisi de homicidio fuerit legitime pro
batum; minus potest damnare,quia credit ita esse
per indicia. Hanc opinionem tenuit Brun. in v.
qõ.quasi in fine dicens esse potuisse, fugientem cũ
gladios sanguinolento feciſſe,ad sui defensionem.
Contra tamen rationem Brun.teneo;quia solũ tra
ctatur per supradicta indicia de conuincendo reo
de delicto commisso, & sic an occiderit? non autẽ
si potuit impune occidere. Primo enim quæritur si
occiderit,postea si occidere potuit:nam per prędi
cta indicia ambigitur an occiderit:an potuerit iu
re occidere,alterius est speculationis. Vnde licet
opinio Brun. sit bona, non tamen per prædictam
rationem,quæ non congruit quæstioni. Sciant ẽt
28 Iudices † per aliqua indicia hominem non posse
dãnari exemplo Salomonis,qui licet iudicaueris
vni mulieri filiũ,non tamen voluit aliam ad mor
tem condemnare,tametsi essent iudicia contra eã:
29 quia indicia†quæ vim plenę probationis habent
in ciuilibus , non sufficiunt ad condemnandum in
criminalibus,vt per Innoc.in cap.afferte,de præ
sumptio.& Bald.in l.fi. C.eod.Et ratio reddi po-
30 test;quia Iudices non † nisi per probationes luce
clariores debent reum condemnare ad mortem,
cum in occultis versetur iudicium Dei tantum. Et
31 Iudices orbis † debent iudicare secundum pru
dentiam , quæ cadit in hominem relinquendo cæ
tera iudicio Dei.ca.xxj.Exod.& iuxta illud,de
scendam, inquit Deus, & videbo:dixit enim vi
debo,tanquam iudex, non tanquam Deus: ita in
telligunt omnes. Vnde elicitur Iudicem debere
32 iudicare † quia certo scit, & per probata legi
time ita vt videat , & cognoscat sic esse, non aũt
per indicia,quamuis,vt supra,vrgentissima. Exẽ-
33 plo enim † pernitiosum est per talia indicia ho
minem condemnare : quia contingunt contra ho
mines quædam verisimilia indicia , quæ etiam
inficiari non possunt,& multi per ea damnati fue
runt,quos per superuenientiam delinquentium co
gnitum fuit innocentes damnatos esse. Vnde pro-
34 pter †periculũ iudicij tutius esse existimo reũ tor
queri, vt possit super certo iudicari. Nec obstant,
quæ apparent in contrarium, neminem torqueri,
nisi in subsidium probationum : quia respondeo
35 prædictam † regulam habere locum,quando con
stat de delicto per aliud genus probationis, quam
per indicia supradicta , vt puta si per testes fuerit
legitime probatum , siue in ijs, per quæ lex vult
condemnare exemplo l.si quę.C.de Adulter.nam
36 quæ † sunt indubitata legi, debent esse indubita-
37 ta iudici.l.si tutor.C.de pri.tutor.† {Quando
ergo indicia sunt simul iuncta,vel mixta,et sunt a
lege approbata , possunt dici indicia indubitata ,
ex quibus potest procedi ad condemnationem, ea
ratione,ꝙ sufficit ꝙ sit testibus superatus vel pro
pria uoce confessus, ad hoc vt possit sententia ca
pitalis contra eum proferri.l.qui sententiam. C.
de pœ.& l.siquis.C.de episco.& cleri. Ita eo mo
do prædictis indicijs a iure approbatis poterit sen
tentia capitalis proferri,vt l.si qui adulterij.C.ad
lag.Iuli.de adulter.& l.excipiuntur. ff. ad S. C.
38 Sylla. † Nam talia indicia non minorem auc-
toritatem et fidem probatam ꝗ̃ testes & instrumen
ta videntur continere , vt l.ad probationes.C.de
probatio. & dixerunt oratores plus oportere si
gnis & argumentis credi , ꝗ̃ testibus : hæc enim
eo modo exponunt quomodo re vera sunt gestæ :
testes corrumpi posse vel pretio , vel gratia, vel
metu , vel simultate.}

TRACTATVS

TRACTATVS DE TORMENTIS

SECVNDVM ORATORES, ius diuinum, & Ciuile, Francisci Casoni Iurisconsulti Opitergini.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Tormentis, humanitatis, religionis & Iurisconsultorum argumenta repugnant.*
2 *Tormentis & quæstionibus non semper fides est adhibenda.*
3 *Tormenta multi populi renuerunt, quia plus mali, quam boni ciuitatibus attulerunt.*
4 *Tormenta & quæstiones nisi certis in rebus interponi antiqui voluerunt.*
5 *Iudices abhorrere debent tormenta, nec facile ad ea prosilire, nec in omni causa, nec in omni persona, nec quibuslibet indiciis.*
6 *Indicia sufficientia ad torturam cognosci possunt, licet de eis non possit tradi certa doctrina.*
7 *Indiciorum loci, & origo, remissiue.*
8 *Indicia ad torturã debent esse talia, vt suspectus sit reus, & aliis argumentis, ita probationi admoueantur, vt sola confessio deesse videatur.*
9 *Confessioni rei ne credant iudices licet sæpius ratificatæ, nisi ipsa confessio fuerit per signa declarata.*
10 *Torquendi arbitrium iudices sibi arrogare non debent quia nullum arbitrium habere possunt, nisi pro reo.*
11 *Intellectus l. quæstionis modum. ff. de quæstio.*

De periculo tormentorum & de errore Iudicum. Cap. I.

1 TORMENTIS † & humanitatis, religionis, nec non Iurisconsultorum argumenta repugnant. In primis exordiendo ab orbe cõdito exempla fori diuini non desunt. Etenim absque tortura reos, aut condemnatos, aut liberatos
2 fuisse constat. Deinde † secundum Iurisconsultos quæstionibus fidem non semper, non tamen nunquã habendã constitutionibus declaratur: etenim res fragilis est, atque periculosa, & quæ veritatẽ fallit. Nam plerique patientia, siue duritia tormẽtorum, ita tormenta contemnunt, vt veritas ab eis exprimi nullo modo possit. Alij tanta sunt impatientia, vt in quouis mentiri, q̃ pati tormenta velint. Et ita fit, vt etiam vario modo fateantur, & non tantum se, verumetiam alios criminentur. l. j.
3 ff. eod. Quamobrem † multi populi tormenta renuerunt: quia plus mali, quam boni ciuitatibus attulerint, & eorum pernicie plures innocentes, quam nocentes damnauerint. Et hodie in regno
4 Aragoniæ non torquentur rei. Præterea † legitur maiores voluisse nisi certis in rebus interponi quæstiones: cum, quæ vere dicerentur sciri: quæ falso in quæstione pronunciarentur, refelli possent hoc modo. Quo in loco quid positum sit: & siquid esset simile: quod videri, aut aliquo simili signo percipi possit, vide aut. lib. j. ad Heren. Quamuis supradictæ sententiæ verba vetustis in codicibus aliter ac in nouis legantur. Reliquum
5 † est ergo, vt Iudices aut abhorreant tormenta, aut non facile ad ea prosiliant, nec in omni causa, nec in omni persona, nec quibuslibet indicijs: Et licet (vt dicunt omnes) non possit dari certa
6 doctrina, potest tamen † dari aliqua via ad cognoscendum indicia sufficientia ad torturam. Bart. in
7 l. fi. ff. eod. De locis, † & origine indiciorum dictũ est in opere de indicijs, per quos locos videre est, quid in quacunque re verum sit, & quid verisimile, atque probabile: Et maiori ex parte vnusquisque coniector est veri. Sed vltra prædicta,
8 indicia † debent esse talia ad torturam, cum suspectus est reus, & alijs argumentis, ita probationi admoueatur, vt sola confessio deesse videatur:
9 Et confessioni † ne credant Iudices, licet sæpius ratificatæ, nisi dicta confessio fuerit per signa declarata. de quibus signis dicetur in c. xx. quod est maxime notandum in hac materia. Est & cõ-
10 munis † error Iudicum putantium torturam esse arbitralem, quasi natura corpora reorũ arbitrio suo ad lacerandum crearit; Contra quos dico, q̃ quando esset simpliciter arbitrium (quod tamen non cõceditur) tale arbitrium reduceretur ad ius cõe, secundũ Ang. in l. j. ff. de testa. milit. Et omnes scribẽtes consentiunt. Vlterius dico, q̃ iura loquẽtia de arbitrio intelligũtur cõtra accusatorẽ, non contra reũ, videlicet, Iudicẽ posse desistere, & supersedere a tortura p̃ periculum, & fragilitatem torturę, nõ aũt excedere modũ, de quo modo l. ex disposuit, vt in l. j. ibi, quando, vel quatenus faciẽ
11 dum sit videamus. ff. eod. Et ita † intelligitur lex quæstionis modum eiusdem tit. dicente Iurisconsulto, ibi. Itaque quæstionem haberi oportet, vt seruus saluus sit innocentiæ, vel supplicio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Ad tormẽta nõ est deueniẽdũ, nisi cõstet de homine mortuo, & de cadauere, et de vulneribus.*
2 *Cadaueris et eius vulnerum inspectio spectat ad peritos, & non ad iudices propter periculum iudicandi.*
3 *De ictu & vulnere standum est in arte peritis. Et ad hoc duo requiruntur medici, licet de consuetudine stetur dicto vnius.*
4 *Contra latrones proceditur ad torturam, licet de delicto non constet. Et quæ sit ratio?*
5 *Confitens occidisse aliquẽ an sit damnandus, si non constet de corpore, vel id non sit verisimile?*

6 *Torquere aliquem ſi non conſtet delictum, exemplo pernitioſum eſt, quod etiam procedit in accuſatis de furto, & veneficio.*

De non torquendo reo niſi conſtet de delicto. Cap. II.

1 IMPRIMIS ſciendum eſt non †deueniri ad tormẽta, niſi cõſtet de homine mortuo, & cadauere, nec non de vulneribus, & quæ mortifera ſint, & quæ non, & in qua parte corporis, & quo genere armorũ. Et talis †inſpectio ſpectat ad peritos, licet a multis Iudicibus fiat, quæ tamen fieri non debet propter periculum iudicandi; cum rei damnentur ſecundum ictum ſuum, in 2 puris tñ rixis: & de ictu† ſtandũ eſt in arte peritis. Hoc amplius duo requiruntur medici, licet de conſuetudine ſtetur dicto vnius, vide Bar. & Hippoly. l. fi. ad l. Corn. de ſic. Abſtineant igitur Iudices maleficiorum a tali prophana conſuetudine, vt dictum eſt in opere de indicijs c. ij. In quibuſ- 4 dam †tamen caſibus, licet regulariter torqueri, nec etiam inquiri poſsit, niſi conſtet de delicto, proceditur ad torturm, vt puta in latrones, qui abſcondunt cadauera eijciendo in flumina, aut 5 mare. Vnde ſi† Reus confiteatur occidiſſe aliquos ignotos, damnabitur, licet non appareat corpora fuiſſe interẽpta, vide Brun. in gl. ſexto principaliter, vbi dicit fuiſſe iudicatũ in ciuitate Senenſi. Limitat tñ hoc non obſeruari, qñ non eſſet veriſimile propter diſtantiam loci, vel bonam famam criminati. Sed ego in hoc caſu dico, reũ non damnari, niſi conſtet de certa perſona, & indiuiduo, vel ſaltem conſtet de certis ſignis: quia delictum debet verificari, vt infra dicetur, de verificanda confeſsione, vt puta de veſtimentis, vel pe- 6 cunijs ademptis occiſo. Exemplo† enim pernicioſum eſt torquere, niſi conſtet delictum. Legitur enim ſeruum. M. Agrij argentarij inſimulatum occidiſſe Alexandrum Titi Fannij ſeruum, eoq; nomine tortum, confeſſum facinus, ſupplicio affectum, paruulo tamen tempore interiecto, ille, cuius de nece credium erat, domum redijt. vide Valerium Max. lib. viij. de Quæſt. cap. iiij. Et qđ dictum eſt de homicidio, extende ad furta, licet hoc tẽpore Iudices ſtatim, ꝙ aliquis dicit, ſibi aliquid furto ſubtractum, torqueant ſuſpectos. De tali errore vide Brun. in glo. circa quartam. Idem ſi quæſtio erit veneficij, cõſtare debet veneno necatũ. De hoc dictũ eſt in opere de indicijs. c. iij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Proceſſu nõ formato non deuenitur ad tormẽta, & an id procedat in manifeſto, & notorio criminoſo, & in inuento in flagranti crimine?*

2 *Accuſatus, vel inquiſitus ſi recuſet reſpõdere accuſationi, vel inquiſitioni põt torqueri etiam ſine indiciis ad eruendam reſponſionem, vt poſsit procedi.*

3 *Reos ter interrogatos non reſpondentes accuſationi, perinde ac confeſſos Brutus damnauit, cuius tamen opinio non eſt ſeruanda.*

4 *Rei ad torturam ducti, & interrogati quid ſciãt de tali re ſi reſpondeant dixiſſe. Et interrogati, quid dixerint, reſpondeant, eſſe ſcriptum, & aliud reſpõſum dare nolint, an poſsint torqueri, donec iudici aliter reſpondeant?*

De non torquendo reo niſi formato proceſſu, & de errore Iudicum. Cap. III.

1 NON formato† proceſſu non deuenitur ad tormenta, niſi in manifeſto, & notorio criminoſo, & inuento in flagranti crimine, quo caſu de facto proceditur. Et ſecũdum multos ſcribentes ex hoc ſolo dicuntur eſſe conuicti, & de facto poſſunt puniri. argu. l. vnicæ. §. j. & quæ ibi not. C. de rapt. virg. & gl. in l. ictus fuſtium. ff. de his qui not. infa. Sed hæc opinio non placet, quia licet quis cõfiteatur crimen, debet tamen moneri ſuas facere defenſiones, prout dicetur infra de cõfeſsione ſpõtanea. Eo magis in ſupradicto caſu, & in quocunque alio oportet formare proceſſum, antequam 2 deueniatur ad torturam. Fallit† tamen quando Reus inquiſitus, ſiue accuſatus recuſat reſpondere accuſationi, ſiue inquiſitioni: tunc enim torquetur, etiam ſine indicijs non ad eliciendam cõfeſſionem; quia non formato proceſſu nihil agi oportet, ſed ad eruendam reſponſionem affirmatiuam, ſiue negatiuam, vt poſsit procedi, vide Bal. in l. ſi accuſare. C. qui accuſare non poſ. Sed volunt alii qui reos recuſantes reſpondere, tanquam confeſſos damnari. Legitur Brutum† reos ter interrogatos non reſpondentes accuſationi perinde ac confeſſos damnaſſe, vide Plutarchum in vita Publi. in prin. Sed hæc Bruti opinio non eſt obſeruanda, niſi forte in reo criminoſo, vel in inuento in flagranti crimine. Sed aliquando contingit 4 ꝙ poſtquam acceptum eſt conſtitutum† a reis de plano, ſi ducuntur ad torturam, & interrogantur, quid ſciant de tali re, reſpondent, dixiſſe. Interrogati, quid dixerint, reſpondent, eſſe ſcriptum, & aliud reſponſum nolunt dare. Hoc caſu quamuis indicia ſint leuia, poterunt tamen torqueri, donec reſpondeant iudici, quia tenentur reſpondere, & replicare. Simile cõtigit hoc anno ĩ quibuſdã incẽdiarijs, ex quorũ reſpõſione, accedẽtibus quoq; alijs non leuibus indicijs, extraordinaria pœna condemnati fuerunt Prętore MARCO Antonio Geno, Patritio Veneto, ac ꝑclarę indolis iuuene, vt de eo omne bonũ ſperari, ac expectari poſsit.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Torqueri nõ debet reus nõ publicato ꝓceſſu*

2 *Teſtes nõ publicati nõ inducunt aliquam probationem*

tionem concludentem, quia eorum dicta possunt per oppositiones minui, ac tolli per aliam probationem etiam contrariam.

3 *Indiciorũ copia debet dari à iudice ante torturã; licet iudices captos statim torqueri hodie iubeant, quorum obseruantia nulla lege nititur.*

4 *Reus ex eo quia captus, nõ debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur.*

5 *Reus ante torturam est audiendus, quia potest tale quid probare, quo probato non deueniretur ad torturam.*

6 *Cautius est agendum in causis criminalibus quàm in ciuilibus, & in eis forma iudicii est fortius obseruanda.*

7 *Testium nomina, dictaq; & depositiones sunt exponenda reo, vt contra dicta & personam testis posit opponere & excipere.*

8 *Iudex tenetur inquirere de conditione testis, licet pars non dicat.*

9 *Indiciorum exemplum dari debet reo opponere volenti.*

10 *Papa, aut Imperator non põt facere aliquam legem, per quam tollantur defensiones reorum.*

11 *Iudex tenetur ex officio dare copiam indiciorum reo, licet ipse eam non petat.*

12 *Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis, indefensum non occidere.*

13 *Iudex non admittet aliquod genus renuntiæ defensioni factæ per reum, nisi vere iudex cognoscat reum nullas habere defensiones.*

De non torquendo, nisi publicato processu & exhibita copia indiciorum & de errore Iudicum. Cap. IIII.

1 NON publicato † processu nõ torquetur reus, quia nõ dicitur quicquam probatũ, nisi publicato processu l. solam. C. de testi. Nam testes † non publicati non inducunt
2 aliquam probationem concludentem: quia dicta eorum possunt per oppositiones minui, aut tolli per aliam probationem, etiam cõ
3 trariam. Quare † secundum omnes Iudex tenetur dare exemplum, indiciorum ante torturam. Hodie vero Iudices reis captis non exhibent indiciorũ exemplũ, & procedunt ad torturã. Sed hæc opinio in iure vndiq; refellitur, & ego sum senio confectus, & nunquã inueni aliquam legem, siue rationem pro tali obseruãtia: nã non cõsequitur, captus est ergo torqueri, siue damnari debet, imo
4 ex eo † ꝙ quis sit captus, nõ debet de crimine dãnari, nisi aliter de maleficio conuincatur. Quãobrem †
5 reus audiri debet: quia potest quid tale probare, quo probato non deueniretur ad torturã; põt enim reus opponere, siue in contrariũ probare: vtiq; audiendus est: quia sequeretur absurdũ, ꝙ substantialis modus, & forma iudicij opponendi testibus non seruaretur in causis criminalibus,
6 in quibus tñ † cautius est agẽdũ, quã in ciuilibus: et secundũ ipsos Iudices tolli debet de corpore iuris supradicta l. solam. C. de testi. vbi est casus, ꝙ ex dictis testiũ ante publicationẽ nõ fit probatio.
7 {† Et omnino nomina dictaq; & depositiones testiũ sunt reo exponenda ad hoc vt possit opponere & excipere indicta & personã testis, ita dicit text. in c. qualiter & qñ, el ij. extra de accusa.}
8 Præterea † Iudex tenetur inquirere de conditione testis, licet pars non dicat, notatur in c. ꝑ tuas.
9 extra de testi. Eo magis † debet dari exemplum indiciorũ reo opponere volenti: quia tã testes, quã dicta testium debent esse explorata reo, cũ oppositiones sint de iure Diuino. & audacter dixi nul
10 lã reperiri legẽ pro dictis Iudicibus: quia † nec Pontifex, nec Imperator põt aliquam legẽ conde re, per quã tollantur defensiones reorũ; cum defensiones sint de iure naturali, vide in opere de Indiciis in tit. nequis per aliqua indicia: vbi teneo, Iu
11 dicẽ † teneri ex officio dare exemplum indiciorũ, licet pars non petat. quia reus non põt renunciare propriæ defensioni. vide gl. in l. pactũ. ff. de
12 pact. Et interest † Iudicis ratione humanitatis, & intuitu religionis indefensum non occidere.
13 cap. xxij. Exo. Quare Iudex † non admittet aliquod genus renuntiæ, nisi reus dicat se alias non habere defensiones, & re vera Iudex cognoscat eum carere defensionibus. Et hæc obseruantia multum placet, vide Bald. in l. seruum quoq; ff. de procurato.

SVMMARIVM.

1 Torqueri non debet reus non præcedentibus indiciis, alias iudex punitur, licet per talẽ torturam reus repertus fuerit commisisse crimimen obiectum.

2 *Illicitum si quis committat, ab illiciti pœnam non excusatur, licet talem illicitum ad optimum finem peruenerit.*

3 *Indiciis non precedentibus si inquisitio formetur, & reus confiteatur, & ratificet, damnari tamen non poterit,*

4 *Confessio nulla non confirmatur per indicia superuenientia post quæstionem habitam. secus si sponte cõfiteatur, nã tunc sine indiciis dãnabit.*

5 *Iudex debet esse promptior ad torturam in delictis, quæ occulte committuntur, præcedentibus tamen aliqualibus indiciis.*

6 *Casus, in quibus deuenire potest ad torturam sine plenis indiciis.*

7 *Reus ob contumatiam bãnitus si postea capiatur poterit sine aliis indiciis torqueri.*

8 *Torqueri licet reus conscientia, iudex eum tor-*

quære non debet ſine indiciis.

9 *Rei terreri poſſunt in caſibus, in quibus non poſſunt torqueri.*

10 *Iudices an quando deſunt indicia contra aliquem, procedere poſsint per ſortilegia?*

De non torquendo ſine indiciis etiam in crimine lęſæ maieſtatis, & de errore Iudicum. Cap. V.

SINE indiciis † non torquetur reus. Vnde Iudex, qui non præcedentibus indiciis reũ torquet, puniri debet, licet per talem torturã reus repertus ſit cõmiſiſſe crimen obiectum: & ratio eſt; quia Iudex delinquit in officiũ, & contra naturã officij: & qñ
2 † aliquis cõmittit illicitum, ab illiciti pœna non excuſatur, quãuis tale illicitũ peruenerit ad optimum finem. vide Bal. in l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offi. præſi. Et ſimile legitur exemplum Torquati: qm̃ bello aduerſus latinos cum eſſet Cõſul filiũ ſuũ ſecuri percuti iuſsit, qui ſpeculatũ ab eo miſſus ne pugnaret interdictus, hoſtẽ a quo prouocatus fuerat, occidit. & ipſi naturę prætulit ius interdicti Maieſtatis, atq; Imperij. vide Ciceronem
3 de finibus in verſ. accurate. Item † qñ indicia nõ præcedunt, & inquiſitio formatur, licet reus confeſſus fuerit, & poſtea ratificauerit, non poterit tñ
4 damnari: quia ab initio fuit illicitum. Et † confeſſio nõ confirmatur per indicia ſuperueniẽtia poſt quæſtionẽ habitam, glo. eſt in. l. maritus. ff. eod. de qua gaudet Bal. in. l. fi. C. de accuſ. Secus autem ſi reus ſponte, & ſine tortura confeſſus fuerit: quia tunc ſine indiciis dãnabitur. dicetur infra de ſponanea confeſsione. Sed ſecundum aliquos in prodimentis, & tractatibus qui fiunt ſecreto, propter probationis difficultatem deuenitur ad torturam ſine indicijs. vide Bru. tracta. v. Concluſiue dic, ꝙ
5 in † ſupradictis caſibus, & generaliter in delictis, quæ occulto committuntur, & de ſui natura ſecreto perpetrantur, vt puta adulterium, ſimonia, ſodomia, veneno aliquem necare, monetã falſificare, & maleficijs de nocte commiſsis, Iudex debet eſſe promptior ad torturam, præcedentibus tamen aliqualibus indictis, ſed ſine indicijs nunquam: & ratio eſt: quia in dictis caſibus non inueniuntur teſtes. l. ſi cũ exceptio. ff. ꝙ metus cauſa. At apud Plutarchum in vita Marcelli legitur Capitolinũ condemnatum fuiſſe ob ſodomiam, licet nullus teſtis adfuiſſet? ſed ſolum animaduerſione pudoris,
6 lachrimarum iuuenis ad iudices acciti. Sunt † & alij caſus, in quibus torquetur ſine indiciis, vt puta ſi de furto conſtat, poſſunt cuſtodes torqueri. Itẽ ſi hoſpitanti in aliquo hoſpitio aliquid ſublatum erit, & ignoratur a quo, familia hoſpitis poterit torqueri, niſi hoſpes fuerit bonæ famæ. vide Bar. in. l. j. ff. de præfec. vigi. Sed conſiderando prædictos caſus, omnino non carent indicijs, licet non ſint plena, & talibus caſibus proceditur per qualia indicia, vt ſupra dictum eſt. Eſt & alius caſus ſecundum ſcriptores, in quo torquetur reus, etiam ſine indicijs, quorum verba ſunt videlicet, quando † accuſatus, vel inquiſitus, quia nõ comparuit,
7 fuit poſitus in banno propter contumaciam: nam ſi poſtea comparet, quando vult purgare contumaciam, & reſpondere, ꝙ forte hoc ei a ſtatuto permittitur, poterit tunc queſtio haberi ſine aliis indicijs. vide Brun. in gloſſ. quinto principaliter. & Hipp. in. §. diligẽter nu. cxxxvj. Sed animaduerte hanc opinionem eſſe falſam, & ſolum habere locum in reo capto, ſecus in ſe ſponte præſentante vide de Indicijs exul. ad inquirendum. Vlterius
8 licet † reus conſentiat ſe torqueri, Iudex tamen non debet eum torquere ſine indicijs. vide infra in cap. quæ perſonæ torqueri poſſunt & quæ non.
9 In caſibus tamen † in quibus torqueri rei nõ poſſunt, terreri tamen poſſunt, vide Bald. in. l. ij. C. de
10 cuſto reo. Sed aliqui Iudices † quando deſunt indicia, procedunt per ſortilegia, & ſimilia licet per hæc nec etiam inquiri poſsit, vide in opere de indicijs in tit. de Sortileg. Legitur tñ Claudium Cæſarem mori iuſsiſſe Appium; quia Meſsalina ſomniaſſet ei intuliſſe vim. vide Sueto. lib. v. capit. de pœnis per eum innocentibus ob leues ſuſpiciones illatis, Quod iudicium tanquam prophanum non eſt dignum foro principum.

SVMMARIVM.

1 *Indicia debent eſſe probata in genere ſuo aliter per ea non proceditur ad torturam.*

2 *Indicia in genere ſuo debent eſſe clara & perfecta, & plene probata.*

3 *Signa leuia in hæreſi ſufficiunt ad torturam, ea tamen debent plena probari.*

4 *Indicia debent eſſe plene probata per teſtes reddentes rationem dicti ſui etiam non interrogatos, q teſtes et de circunſtãtiis ſunt percũctãdi.*

5 *Interrogatoria in criminalibus ſunt a Iudice ex ſe teſtibus deponentibus facienda, nec debent omitti, cum ſint de iure Diuino.*

6 *Iudex examinans teſtes ad offenſam, eos debet interrogare de toto negocio, vnde poſsit explorare reorum innocentiam nam teſtes debent deponere pro vtraque parte.*

7 *Indicium remotum a maleficio per duos teſtes probari debet, proximum vero & immediatũ per unum, quod ſi per duos probetur, non indicium ſed plenam faceret probationem.*

8 *Indicium proprie non eſt, quod facit unus teſtis deuiſu ſed ſemiplena probatio.*

9 *Teſtes inducti ad probandum indicia an debeant eſſe omni exceptione maiores?*

10 *Indiciorum gradus ut cognoſcantur, non eſt recedendum a locis Oratorum.*

11 *Teſtes plures ſingulares ſuper diuerſis indiciis deponentes an coniungantur ad facieadam*

probationē, vt oriatur indicium ad torturam?

12 *Indicia imperfecta vbi tendunt ad diuersa tota, non coniunguntur ad probationē faciendam, secus si tendant ad vnum totum.*

13 *Vnum capitulum vel diuersa qualiter intelligatur: & qualiter capitula conexa vel diuersa. vel non.*

De non torquendo per indicia, nisi plene probata, & quomodo probentur, & de errore iudicum. Cap. VI.

1 INDICIA † debent esse probata in genere suo, aliter per ea non proceditur ad torturam, nam sicuti in criminalibus probationes
2 debent esse luce clariores ad condemnandum, ita & indicia † in genere suo debent esse clara, & perfecta, & plene probata, per regulam, ꝙ eadem est ratio de toto quo ad totum, quæ est de parte quo ad partem, & econtra. l. quæ de tota. ff. de rei ven
3 di. Quare † licet in aliquibus leuia signa sufficiāt, vt in hæresi, oportet tamen illa plene probari.
4 vide Inno. in c. sicut de simo. Item debent † esse probata per testes reddentes rationem dicti sui, etiam non interrogatos, licet multi cōtradicant. Item per testes bene interrogatos a Iudice de circunstantijs, per quas veritas haberi possit: quia Iudex debet formare interrogatoria ex seipso.
5 vide Bal. consi. cclxxvj. Et ego † consueui dicere, interrogatoria esse de iure diuino, & nō omittenda a Iudice, vt in exemplo Danielis in testi-
6 bus contra Susannam. Occurrit hic † maximum vitium Iudicum, qui in examinando ad offensam non interrogant testes totum negotium, vnde possent explorare innocentiam reorum, cum testes debeant interrogari, & deponere pro vtraque
7 parte, vt supra dictum est. Sciendum est etiam † ꝙ duo requiruntur testes pro quolibet indicio remoto a maleficio, siue mediato ipsi maleficio: secus in ijs, quæ ex maleficio oriuntur, in quibus sufficit vnus testis: quæ si probarentur per duos, non
8 facerēt indiciū, sed plenā probationem. vnde † secundū aliquos id, quod scribētes indiciū appellāt, vt puta vnus testis de visu nō est proprie indiciū, sed semiplena probatio: quia directe probat maleficium. Hæc opinio placet, licet qđ Iurisc̄sulti
9 dixere, sit idē re ipsa. Sed difficultas † est, an testes ad probandum supradicta debeant esse omni exceptione maiores? vide in opere de Indicijs
10 vnius testis. Ad cognoscendum † aūt gradus indiciorum non est recedendum a locis Oratorum, vi delicet, quæ sunt attributa negocio, partim sunt continentia cum ipso negocio, partim in gestione negocij considerantur, partim adiuncta negocio sunt, partim gestū negocium consequuntur. Dictū est supra indicia probari per duos testes. Sed sæ-
11 pe quæritur † an testes plures singulares super diuersis indicijs deponentes coniungantur ad faciēdam probationē, vt oriatur indicium ad torturā? Vnde primo considerandum est, si species probationū sunt in sua specie imperfectæ, vt puta vnus testis deponit de veritate, vnus de fama, vnus de indicio, hæc probatio non valet; quia non est in sua specie perfecta. Secūdo quotiēs fiat probatio indicij per vnum testem, si fiat probatio de alio indicio per vnū testē, vbi requiruntur duo, ex ijs, non oritur aliquod indiciū perfectum: quia vnūquodque per se est imperfectū, & diuersę species imperfectæ non probant: quia ex pluribus nō augetur effectus, cū non veniant ad integrationem vnius speciei. Sed alij senserunt contra. vide Hip-
12 po. in. §. diligenter. nu. cxlix. Sed concluſiue † qñ indicia imperfecta tendunt ad diuersa tota, non coniunguntur, vt supra. Sed quotiens tendunt ad vnum totū, tunc coniunguntur, vt puta vnus testis deponit Titium percussisse Seium, hic est vnus testis super indicio. Alius dicit vidisse eundē Titiū sanguine aspersum, & euntem euaginato ense. Alius inquit vidisse exeuntē recto tramite, & gradientē nemora versus. Per hæc. n. & similia oritur indicium sufficiēs ad torturā. vide Bru. gl. circa secundum. Sed secundū aliquos ex supradicto exemplo Bruni oritur plena probatio ad condēnandū: quia vnus testis de visu est semiplena probatio, & reliqua coniuncta faciunt aliam semiplenā. Quare exempla dari debent indiciorum per se imperfectorum, vt coniuncta faciant vnum indicium perfectum ad torturam. Idem secūdū Oratores, tum ex singulis, tū ex coniunctis argumenta certa nascūtur. vide Cicer. ij. de inuen. tit. ij. de cau. coniec. in fi. Sed aliqui dixerunt tunc coniungi, qñ testes singulares sunt personæ condignæ, & quotiens dicta indicia si essent probata per duos testes, sufficerent ad torquendum, aliter nō coniungi, licet dicta indicia tendant ad vnum totū, quia sunt imperfecta numero, & qualitate testium.
13 †{Hic ēt quęri pōt qualiter intelligatur vnū capitulū, vel diuersa, & qualiter intelligantur capitula diuersa conexa, vel non. ſDico secundū Bart. in l. Aurelius. §. idem quæsiuit. ff. de libe. lega. ꝙ vnū capitulū intelligitur vnū factū, cum qualitatibus suis, seu plura conexa, vt puta promisi tibi centū sub cōditione hoc est vnū capitulū, ſhic vna confessio sic qualificata. Item si promitto tibi. x. pacto statim apposito, ꝙ vadas pro me Romam, ista sunt plura capitula conexa, sed diuersa capitula sunt plura diuersis temporibus facta Glo. est in l. si quidē. C. de except. Item si incontinēti sunt plura facta quorum vnum non venit ad alterius determinationem, sed quolibet est per se, tūc sunt diuersa capitula. l. etiam. §. j. ff. de minoribus l. scire debemus. ff. de verb. significa.}

SVMMARIVM.

1 *Tormenta haberi non debent, si alia leuiori, vel veriori via veritas haberi potest, licet indicia præcedant.*

2 *Tortura grauior est pœna, quam vtriusque manus abscisio.*

3 *Iudex antequam torqueat reum, tenetur declarare, veritatem aliter haberi non posse.*

4 *Appellari nõ poteſt ab interlocutoria in criminalibus, niſi quotiens ad torturam proceditur, nã ad eam ſtante appellatione non procedetur.*

5 *Indicia ad torturam vbi extant, contra aliquem pro delicto, debet etiam concurrere leuitas vitæ ad hoc vt torqueri poſsit.*

De non torquẽdo licet ſint indicia probata, ſi aliter veritas haberi poteſt, & de errore Iudicum. Cap. VII.

1 NON eſt deueniendum † ad tormẽta, ſi alia leuiori, vel veriori via poteſt haberi veritas, licet præcedant indicia: Iudicem enim omnia experiri oportet, antequã ad tormenta ipſe perueniat: namque
2 † tortura grauior eſt pœna, quam vtriuſque ma-
3 nus abſciſsio. Præterea ſecundum † multos antequã Iudex torqueat reum, tenetur declarare, veritatem aliter haberi non poſſe. vide Gandi. de
4 quæſt. in prin. Et notandum † eſt in criminalibus ab interlocutoria appellari non poſſe, niſi quoties ad torturam proceditur: & ſtante appellatione nõ procedetur. l. ante ſententiam. ff. de appella. recip. Vnde valde errant Iudices, qui non ſeruata ſupradicta forma procedunt ad torturam. Et om-
5 nis confeſsio erit nulla. † {Et licet indicia ad torturam contra aliquem pro delicto extent, debet etiã cõcurrere leuitas vitę, et ſic mala fama, vltra requiſita, de quibus meminit Marſi. in l. j. de qõ. Ita voluit And. de Iſer. in conſti. regni ſi damna clandeſtina. col. ij. Tho. Gram. conſt. xv.}

SVMMARIVM.

1 *Tortura vtrum in cauſis ciuilibus adhiberi poſsit?*

2 *Mercatores falliti poſſunt torqueri, vt indicent pecunias, ſcripta, & alia credita.*

3 *Tortura non adhibetur in cauſis criminalibus leuis præiudicii, licet legitima præcedãt indicia & an pro talibus vilis perſona poſsit torqueri.*

4 *Viles perſonæ pro re parua torqueri non poſſunt.*

5 *Leuia delicta quæ dicantur?*

6 *Fur an poſsit occidi pro parua re.*

De non torquendo in cauſis ciuilibus, niſi in caſibus, neq; in criminalibus pro parua re, & de errore Iudicũ. Cap. VIII.

1 IN cauſis † ciuilibus nõ torquetur, niſi qñ cauſa cõtinet in ſe turpitudinẽ, & crimẽ annexũ habet, Vel
2 ꝙ agatur ciuiliter ex aliquo delicto, & ꝙ aliter veritas haberi nõ poſsit Quare mercatores † fugitiui, ſeu decoctores, & (vt ita dicã) falliti poſſunt torqueri, vt indicent pecunias, ſcripta, & alia credita. vide Bald. capit. cum delictus
3 de appel. In cauſis † criminalibus leuis momenti non torquetur, licet legitima præcedant indicia. {Quæ autem leuia delicta dicãtur, & quæ atrocia declarat Bar. in l. leuia. ff. de accuſa. & Saly. in l. non ideo minus, col. iij. C. de accuſatio.} Limitãt tamen aliqui, vilem perſonam pro leui re poſſe torqueri teſtatur. §. oportet in auct. vt ludi. ſine quoquo ſuffra. Sed hæc opinio non placet, cum
4 pœna non debeat eſſe maior delicto. & licet † Ius præſumat contra viles perſonas, nõ propterea cõ ſequitur pro re parua torqueri poſſe. Nec doctri-
5 na, quã teſtãtur, hoc dicit. Quę aũt † dicãtur delicta leuia, notatur in l. leuia. ff. de accuſa. Cõcluſiue delictũ dr̃ leue, quando de re parui momẽti agi-
6 tur. & iura † quæ dicunt furẽ poſſe occidi, nõ habẽt locũ in parua re. l. ſi ex plagis. ff. ad l. Aqui.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſi habeat plenas probationes, vel manifeſta indicia reum damnat, & non torquet.*

2 *Iudex ſi torqueat reum teſtibus cõuictum, & ille negando perſeueret, poſtea propter aliquas probationes non poterit damnari, licet aliqui Veterum contrarium obſeruauerint.*

De non torquendo reo quando ſint plenæ probationes, & de errore Iudicum. Cap. IX.

1 DICTVM eſt ſupra reũ non torqueri cauſa indiciorũ non legitime conſtantium. Super eſt ſcire † reum non torqueri, ſed damnari, quando Iudex habet plenas probationes, vel manifeſta indicia contra eũ. Sed de ijs indicijs dictũ eſt in opere de indic. tit. ne reus per aliqua indicia conuincatur, vt pœna capitali damnetur. Et ſupradicta intelli-
2 ge, qñ probationes ſunt luce clariores, & nõ ſunt ſublatæ per defenſiones rei. Sed ſi Iudex † torſerit reum, qui perſeuerauerit negando, non poterit eum poſtea condemnare propter aliquas probationes, quamuis luce clariores. & ratio reddi poteſt, quia rei conſtantia in tortura dictas probationes debilitauit. vide Alberi. de Roſa. in l. edicto. ff. eod. At apud antiquos aliter obſeruabatur: nam legitur Alexandrum Fannij ſeruum ſepties tortum pernegaſſe, ſed perinde atque confeſſum a Iudicibus fuiſſe damnatum. Idem legitur de Philippo ſeruo Fuluij Flacci octies torto, quem nullum emiſiſſe verbum conſtat. vide Valerium lib. viij. de quæſt. cap. iiij. Sed antiquorum opinio non eſt obſeruanda, & opinionem Alberici omnes obſeruant in Italia. Quidam tamen Iudices extraordinarie punierunt.

SVMMARIVM.

1 *Torqueri poſſunt tam mares, quàm fœminæ, & omnes, qui non ſint iure excepti.*

Minor

2 *Minor.xxv.annis non poteſt torqueri, niſi ei ſit datus curator.*

3 *Contra minorem doli capacem ſine curatore de obſeruantia communi proceditur.*

4 *Vtilis reip.nõ torqueẽ,niſi ĩ criminibus atrocibus.*

5 *Surdus,& mutus, à natura non poſſunt torqueri,nec etiam damnari,niſi ex dictis teſtium.*

6 *Mulier prægnans non torquetur,ſed expectatur, vt pariat, & poſt partum ſuperſedetur per quadraginta dies,& ſi dubitetur, an ſit prægnans, obſtetrices & medici ſunt conſulendi, quos ſufficit de credulitate deponere.*

7 *Medici quãdo in criminalibus examinati debeant deponere de veritate,& quãdo de credulitate?*

8 *Valetudinarii torqueri non poſſunt,ſi morbus talis ſit,vt torturam pati nequeant ſine periculo vitæ,vel corporis.*

9 *Minor.xiiii. annis non torquetur, ſed ferula cæditur,vt veritas ſciatur,non vt damnetur.*

10 *Minor ætas in quibus caſibus non excuſet, quin reus torqueatur?*

11 *Senes,ſeu decrepiti non torquentur. nec alias corpore imbecilles.& nu.12.*

12 *Aetas ſenilis, & decrepita quæ dicatur?*

13 *Confeſsio ſenis torti, etiam ſolenniter ratificata nulla eſt,nec ei in aliquo præiudicat.*

14 *Decuriones,& eorum liberi, milites,doctores,& aduocati propter dignitatem torqueri nõ poſſunt hodie tamen hoc non obſeruatur.*

15 *Rei ſponte ſe tormentis ſupponentes, ſiue indiciis torqueri non debent. Idem ſi accuſator & reus petant ſe torturæ ſubiici.*

16 *Teſtis vacillans torquetur,alias ſecus.& quando dicatur vacillare?*

17 *Teſtis vacillans, ſeu aliter de falſo conuictus in cauſa ciuili æque punit,ac in cauſa criminali.*

18 *Viles perſonæ,& exercentes viles artes an non admittantur in teſtes,niſi cum torturæ?*

19 *Teſtes celeriter reſpondentes,antequam totus articulus eis legatur præſumuntur falſi.& an ex hoc poßint torqueri?*

20 *Teſtis qui dicit vnũ in iudicio,et aliud extra iudiciũ,incidit in falſum,vt ſaltẽ torqueri poßit.*

21 *Teſtis ſi vnum dicat in iudicio, & aliud extra iudicium cui dicto ſtandum ſit?*

22 *Mercatores fugitiui,& decoctores torquetur,vt indicent ſcripta,& pecunias ſibi datas ad negociandum.*

23 *Accuſator,& accuſatus in crimine falſi poſſunt torqueri,modo ſint indicia.*

Quæ perſonæ torqueri poſsint, & quæ non. Cap. X.

1 ORQVERI † poſſunt tam mares, ℭ fœminæ,& demum omnes, niſi ſint a iure excepti.l.edicto.ff. de quæſt. Infraſcriptas autem perſonas per leges exceptas accepi, & hoc ordine intelligemus, quæ perſonæ torqueri poſsint. Minor
2 † natu vigintiquinque annis, licet ſint indicia legitima ad torturam contra eum, non poterit torqueri, niſi ei fuerit datus curator. Hoc amplius, non cogetur reſpondere inquiſitioni ſine curatore:& ſi reſponderit, proceſſus erit nullus. Vlterius confeſsio facta per eum ſine curatore erit nulla,vide Hipp.§. nunc vidend ũnu. xxxj. Gand. ſub rub.de alijs quæſtionibus vari. & ita dicunt obſeruari. Hodie vero per Illuſtriſsimos Venetos, multaque italiæ loca non obſeruatur.
3 Et † quando delinquens eſt doli capax, procedi-
tur contra eum ſine curatore.Prædicta obſeruan
tia defenditur bonis iuribus, vide Bal.cap.j.§.ſa
4 cramẽta de pace iur.fir. Vtilis reip.†non tor-
quetur, vide Hippol.l.edicto.ff. de quæſtio. vbi multos ponit caſus. Limita tamen,ℭ aliquod pri uilegium non habet locum in criminibus atrocibus,ſicuti in crimine læſę Maieſtatis,ſiue veneficij. Surdus, † & mutus a natura,licet indicia ſint
5 contra eos,non poſſunt torqueri, nec etiam damnari,niſi ex dictis teſtium,vide Bru.in glo.Quar-
6 to principaliter. Mulier†prægnans non torquetur, ſed expectatur vt pariat,& poſt partum non poteſt torqueri infra dies xl.Et ſi ante torquetur, confeſsio non valet, vide Hippo.§.nunc videndum nu.xlviij.Et Iudex quoties dubitatur an ſit prægnans, debet conſulere obſtetrices, & medicos, quos ſufficiat deponere de credulitate,licet ſecundum aliquos debeant deponere de veritate.
7 Sed dic, † ℭ in morbis,qui vere cognoſci poſſunt,vt puta in febre, quæ ex pulſu, & vrina cognoſci poteſt, tunc periti tenentur deponere de veritate, aliter de credulitate,vide Par.de Puteo
8 trac.de ſyndi. c.officialis Valetudinarij, † ſiue qui morbo aliquo laborant, torqueri non poſſunt,ſi talis eſt morbus,vt torturã pati nequeant ſine periculo vitæ,ſeu corporis,vide Bald.conſi. cclxxv.in quo conſulit per medicos videri torquendum, cum iura exigant tale moderamen,vt tortus ſanus, ſeu ſaluus innocentiæ ſiue ſupplicio
9 conſeruetur.Minor † natu xiiij. an.non torquetur ferula autem poteſt terreri,vt veritas ſciatur,
10 non autem vt damnetur. Sed in quibuſdam † caſibus minor ætas nõ exſcuſat,quin torqueatur,vt in crimine læſæ Maieſtatis,& in proditoribus,et ſimilibus l.ſi.C.ad Sylla.& l.deſertorem.ff.de re
11 mili. Senes, † ſeu decrepiti non torquentur l.iij.
12 .§.ignoſcitur.ff.ad Sylla. Quę autem † dicatur ſenilis ætas, & decrepita ſcriptores ſe remittunt ad ſupradictam legem,ex qua tamen nihil elicitur de prædicta ætate. Imo aliqui interpretando eam tenent contrariũ.Sed dic,ℭ ſicut impuberes propter minorem ætatem torqueri non poſſunt,

æquæ & senes propter imbecillitatem torqueri non debent. Simile supradictum est de muliere prægnante, & similibus. Et hæc conclusio satis probatur in l.j.C.qui ætate liberantur lib.x. Et concluſiue senes dicuntur qui sunt annorum lxx. qui excusantur a tutela l.ij.C.de excusa.tut. Specul.in tit.de test.§.nunc tractandum. Sed iudicio meo in hac materia tormentorum spectanda est qualitas personæ torquendæ: multi enim ante supradictum tempus propter corporis imbecillitatem, senescunt: quare concurrente supradicta, aut simili causa etiam infra dictum tempus non torquebitur reus,nam multi propter imbecillitatem, & infirmitatem in tormentis perierunt.

13 {†Nota q̃ confessio senis torti vt supra, etiam solenniter ratificata est nulla, nec ei præiudicat in aliquo,Glos.Bar.& alij.in l.pe.ff.de quæstioni.}

14 Decuriones, † & eorum liberi,milites,doctores, & aduocati propter dignitatem torqueri non possunt,vide Hipp.§,expedita.Hodie vero per Illustrissimos Venetos, & per totam Italiam prædicta priuilegia non obseruantur, & consueuit aliter iudicari. De tali consuetudine vide Odofre.

15 tracta.de quæstio. Rei licet † sponte se supponãt tormentis,non debent tamen sine indicijs torqueri. Et quia sæpe accusatores, quando nequeunt probare,instant se,& accusatos torqueri,non debent tamen torqueri, licet ambæ partes consentiant:& rationes non desunt, primo quia nemo est dominus membrorum suorum, & per consequens non potest quis committere se percutiendum, siue torquendum.Secundo quia ea, quæ sunt meri imperij, non possunt facto priuatorum dirimi, & concedi.l.priuatorum.C.de iurisdi.omnium iudi.

16 Testis †non torquetur,nisi vacillet: & dicitur vacillare,quando modo ait,modo negat,seu quãdo conuincitur per alios testes contrarium deponentes l.is, cui.ff.de quæstio. Nihilque refert an

17 causa sit ciuilis, vel criminalis: quia testis† vacillans siue aliter de falso conuictus in causa ciuili æque punitur, ac in causa criminali. Viles

18 † personæ & exercentes viles artes non admittuntur in testes, nisi cũ tortura, vide Azo. in auct. de testi.§.si vero ignoti.Sed hæc oppinio non est vera l.diuus.ff. de quæst. Possunt tamen torqueri,quando vacillant, seu quando in mendacio cõuincuntur,seu quando tentant corrumpere veritatem,vel quando sponte eunt ad testãdum.Sed hoc postremũ obseruarem in qualibet persona per regulam diuinam, testis spontaneus concinnat lin-

19 guam suam mendacio. Præterea testes † qui repentine & celeriter respondent antequam totus articulus eis legatur præsumuntur falsi,& alij testes eis præferuntur, casus est singularis.ij. q. v. Sed an possint torqueri ambigitur. & sentio ex hoc solo non posse torqueri. Et secundum sententiam diuinam.qui prius respondet, quam audiat, stultum se esse demonstrat, & confusione dignum.

20 c.xvij.Prouerb. Item testis,qui dicit † vnum in iuditio,& aliud extra,incidit in falsum,& saltem potest torqueri per doctrinam Bart. in l.eos.ff.de

21 fal.Sed dic contra,nam standum est secundo † dicto in iuditio facto cum iuramento,non aũ primo sine iuramento.Bald.in l.ffn.C.de testi. Secus qñ cum primo concurrit aliqua præsumptio: quia tunc statur primo dicto.Roma.in cõs.cccv.Sed, & hæc opinio non placet,absurdum enim est,primum dictum sine iuramento præualere secundo dicto cum iuramento,Et sentio hoc casu neutrum dictum valere,primum dictum nõ valet, quia non iuratum.Secundum dictum non valet propter præsumptionem contrariam, & propter variationem

22 testis. Mercatores † fugitiui,& decoctores, ideſt falliti torquentur, vt indicent pecunias sibi datas ad negociandum. Item vt indicent scripta,& alia similia,vide Alexandrum cons.lxxvij. Paridem de Puteo in vers. in causa nu.ij. fol.ccxciij. Ac-

23 cusator † & accusatus in crimine falsi possunt torqueri modo sint indicia ad torquendũ,vide Bal.l. penul.C.de falsis.vbi dicit hoc esse notandum.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Clerici multa habent priuilegia in materia torturæ.*

2 *Clerici infames, vel deprehensi in delicto torquentur, alias secus.*

3 *Mutilati mẽbris, vel aliqua parte corporis vitiati in criminali causa an cõtra clericos admittanᷣ?*

4 *Testis non idoneus dicitur, qui laborat morbo animi, non corporis.*

5 *Tortura in clericos an non debeat esse ita seuera, sicut contra laicos?*

6 *Testis clericus vacillans non torquetur propter dignitatem.*

7 *Clerici in omni delicto sunt fauorabiliores laycis, & indicia, per quæ conuincuntur layci, contra clericos nihil operantur.*

8 *Per quæ male præsumitur de laycis, bene præsumitur de clericis.*

9 *Laycus deprehensus domi pulchræ mulieris, est manifestus adulter, maxime si probetur aliquod signum venereum, secus in sacerdote.*

10 *Sacerdos amplexans mulierem, præsumitur facere causa benedicendi.*

11 *Religiosis magis creditur, quàm laycis in omni probatione faciẽda, et in quocunq; alio negocio.*

12 *Testes inhabiles inhabilitate iuris positiui vt periuri, & criminosi possunt a Papa ad testificandum habilitari.*

13 *Papa, vel Imperator non potest concedere priuilegia, vel condere legem contra dispositionem iuris naturalis.*

De non torquendis clericis, & de priuilegijs eorum. Cap. XI.

1 CLerici † infinita habent priuilegia in hac
2 materia torturæ, & hæc pauca ex pluribus collegi. Primo † non possunt torqueri, etiam exis-

exiſtentibus quibuſcunq; vrgentibus indiciis cõtra ipſos, niſi ipſi ſint alias infames ſecundũ Alexan.l.fin.ff.de quæſti. Sed deprehenſi in delicto poſſunt torqueri, vide Panor.c.cum non ab homi
3 ne. de Iudi. Secundo † in cauſis criminalibus mutilati membris vel aliqua parte corporis vitiari non ſunt idonei teſtes, nec poſſunt teſtificari contra ipſos, vide Hippo.§.nunc videndum nu. lij. Sed animaduertendum eſt hoc nullibi legi. Et quod lex non dicit, nec nos dicere debemus. Et te
4 ſtis † nõ idoneus dicitur, qui laborat morbo ani-
5 mi, non autem corporis. Tertio † clerici nõ ſunt torquendi, & ſi torquentur, tortura non debet eſſe ita ſeuera contra eos, ſicut in laicos, vt per Alber.in cap. in contemplatione extra de regu. iur. Sed ſupradicta opinio nulla bona lege probatur, & non eſt auribus hominum digna. Quarto
6 † clericus teſtis inductus ſi vacillat in dicto ſuo non torquebitur propter dignitatem, licet laicus torqueatur l.presbiteri. C.de Epiſc.& Cle. Quin
7 to † in omni delicto clerici ſunt fauorabiliores, q̃ laici, & ſæpe indicia per quæ conuincuntur laici, nihil operantur contra clericos. Hoc amplius,
8 per quæ † male præſumitur de laicis, bene preſumitur de clericis, & exempla non deſunt: nam ſi
9 laicus † deprehenditur domi pulchræ mulieris, eſt manifeſtus adulter, licet ſecundum recentiores debeat probari aliquod ſignum venereũ. Hoc tñ
10 fallit in † ſacerdote, ſiue presbitero, qui ſi amplexetur mulierem, præſumitur facere cauſa benedicendi. Sed ab hac benedictione liberet nos Deus, vide glo. circa quartam apud Bru. In omni
11 † probatione facienda, & quocunq; alio negotio magis creditur religioſis, q̃ laicis tex. eſt, & ibi Abba. in cap. in noſtra. de procura. Bal. in d.c. in fine. Et ſecundum communem opinionem doctorum Papa non ſolum poteſt concedere ſupradicta
12 priuilegia, ſed etiam poteſt † habilitare inhabiles, vt puta periuros & criminoſos ad teſtificandum, ita per omnes not. in c. teſtimonium. de teſt. Qua de re præſcripſerunt ſibi priuilegia ampliora, quam laici in cœlo, & in terra. Aduerte tamẽ & hic limita ſupradictam concluſionem non habere locum, quãdo inhabilitas prouenit ex diſpo-
13 ſitione iuris naturalis: quoniam nec † Papa, nec Imperator poſſunt condere leges contra diſpoſitionem iuris naturalis. c. per tuas. de ſimo. facit & ſingulare dictum Inno. in c. ſciſcitatus de reſcrip. quod dictum refert Ange. in l. cum prætor. ff. de iudi. dictum eſt in trac. de indi. titu. ne reus per aliqua indicia conuincatur, vt pœna capitali damnetur, vbi indiſtincte tenui contrarium, videlicet, q̃ inhabiles non poſſint habilitari per Papam, ſiue Imperatorem ad teſtificandum.

SVMMARIVM.

1 *Reus non debet a iudice torqueri, niſi ad inſtãtiam accuſatoris, ſed de conſuetudine contrarium obſeruatur.*

2 *Iudex abſtinere debet a nouis tormentis.*

3 *Iudex quando reum torquere uult, debet tria conſiderare qualitatem criminis, tormentorum, & perſonæ rei.*

4 *Iudex debet oſtendere torquendo medicis, vt moderate eum torqueat.*

5 *Tormenta ſunt moderate adhibenda.*

6 *Iudex immoderate torquẽs an excuſetur, ſi tortus ad inſtantiam ipſius Iudicis confeſſus fuerit, ſe fuiſſe legitime tortum.*

7 *Tortura debet conſtare in proceſſu, aliter ex brachiis rei cognoſcetur.*

8 *Carcer eſt ſpecies torturæ.*

Quomodo & quo moderamine procedatur ad tormenta, & de errore Iudicum. Cap. XII.

1 NTEQVAM reus † torqueatur, debet Iudex per accuſatorem requiri, ad cuius inſtantiam habenda eſt quæſtio, aliter non poteſt reũ torquere, vide Bald.c.j.§. Iudices. de pace fir. Et oẽs ſcribentes in hac materia conſentiunt. Attamen hoc tempore per totam Italiã Iudex nõ expectata requiſitionem accuſatoris reũ torquet, & ratio reddi poteſt, quia Iudex ex officio poteſt proſequi, & facere ea, quæ accuſator facere poſſet. Bar.l.j.ff.de pub. Iudi. Imprimis abſtineat
2 † Iudex a nouis tormentis: nam plerique angunt reos ſiti, fame: quidam immittunt aquam per nares: quidam ponunt taxillum in pede. De iis, & aliis vide Bru. de quæſt. in principio. Item Iudex
3 † debet tria conſiderare, primo qualitatem cauſæ, ſeu criminis. ſecundo qualitatem tormentorum; nam ſi ſufficiunt tormenta leuia, non ſunt inferenda grauia. Tertio qualitatem perſonæ: aliter enim torquentur robuſti, aliter imbecilles.
4 Et ſecundum † aliquos debet oſtendere torquendum medicis: quia debet vti tali moderamine, vt reus tortus, ſanus, ſeu ſaluus innocentiæ ſeu ſupplicio conſeruetur, vide Bald.conſi.cclxxj. De-
5 mum † conſideret Iudex q̃ hominem torquet, pro quo (vt Apoſtolico vtar verbo) non metuit mori Chriſtus. Et adhibeantur tormenta moderate, vt rationis temperamenta deſiderant: nam Iudex immoderate torquẽs, grauiter punitur. Oc-
6 currit † hic cautela Bru. dicentis, ſi Iudex indebite torſerit aliquem, faciat reum confiteri, q̃ fuit legitime tortus, de qua confeſsione faciat notarium rogatum, vide eam glo. in fine. Contra tamen teneo. Primo in † proceſſu conſtare debet
7 de tortura, & ſi non conſtabit, ex brachiis rei cognoſcetur: Deinde confeſsio rei in poteſtate Iudicis, vbi agitur de intereſſe eiuſdem, non præiudicat: quia carcere detẽti vt liberarẽtur locis atris, omnia bona verba faterentur; & confeſsio eiuſmodi æquipollet confeſsioni metu tormentorum:
8 cum † carcer ſit ſpecies torturæ. Quare Iudex non excuſabitur cautela prædicta ſi immoderate torſerit reum. Quia vltra prædicta præſumptio eſt contra ipſum iudicem; q̃ ſicut reum illicite, & immoderate

immoderate torsit, ita, & illicite fecerit eundem confiteri tex. est bonus in l. penul. ff. de quæsti. secundum vnam lecturam quam tenet Bar. ibi.

SVMMARIVM.

1 Tortura inferri potest omni tempore, dummodo delictum sit atrox.
2 Tormentorum ordo quis sit?
3 Tortura an sit incipienda a debiliori, an vero ab eo qui verisimiliter scit veritatem?
4 Pater & filius si sint conrei, a filio incipienda est quæstio.
5 Nomen turpe habens primo est torquendus.

Quo tempore, & a quibus incipiat tortura, & de errore Iudicum.
Cap. XIII.

1 OMNI † tẽpore rei torqueri possunt, etiam diebus feriatis, & in honorem Dei, dummodo delictum sit atrox, vide Bal. in l. i. C. de epi sco. & clericis. Tormentorum autem † ordo est eiusmodi secundum
2 multos, videlicet: si plures sunt rei incipiendum
3 † est a debiliori, vide Ange. de quæstio. Sed contra incipiendum est ab eo, qui magis scit veritatem, & qui verisimiliter dicet eam, deuenitur enim ad torturam, pro habenda veritate: vtique q̃ magis scit, debet primo torqueri, licet Iudices cõ sueuerint incipere a debiliori. vnde euenit quod habetur confessio incertatum ob non plenã scientiam facti, tum ob debilitatem torti: verum si rei pares erunt in delicto, tunc incipiendum est a debiliori: Et ita intelliguntur iura loquentia de hac materia l. quotiens. C. de Naufra. lib. x. l. j. §. Idẽ diuus. ff. de quæstio. & l. vnius facinoris. ff. eodem.
4 Item † quotiens pater, & filius sunt conrei, a filio, incipiendum est, & torqueatur in conspectu patris l. isti, quidem. ff. quod metus causa. Vnde transijt in prouerbium apud Oratores, torque filium,
5 fatebitur pater. Et dicunt † aliqui, q̃ quando sunt plures torquendi, & vnus eorum habet turpe nomen, initium potest ab eo fieri, vide Hippoly. in l. j. ff. de quæstio. Et licet varie loquantur scribentes in similibus, dic esse incipiẽdum vt supra conclusum est.

SVMMARIVM.

1 Tortura an & quando possit repeti?
2 Tormentorum modus erit iuxta qualitatem indiciorum.
3 Reus pro quolibet sufficienti indicio an possit ter quassari?
4 Torturæ repetitio non debet excedere tres vices, ne in infinitum procedatur.
5 Tortura reduci debet ad tres dies separatos, & pro qualibet vice reus debet habere tres eleuationes, & depositiones.
6 Tortus vltra tres vices, dicitur tortus immoderate, & videbitur fateri vi & cruciatu tormentorum.
7 Repetere reum in tortura si Iudex intendat, debet in actis interloqui, q̃ supersedet a tortura incæpta, sed non perfecte data.
8 Indicia noua quæ dicantur?
9 Tortus relaxatur, si accusator, dato sibi termino ad probandum, & deducendum quicquid intendit, nil probauerit.
10 Reus ter solum debet in tortura repeti, sed antiquitus, ex causa octies repetebatur.
11 Confessio facta in tormẽtis sine legitimis indiciis, sicut non valet, ita confessio facta ob tormenta repetita, quę repeti non debuerunt, non valet.

Per quot dies, & quanta tortura afficiatur reus, & de errore Iudicum.
Cap. XIIII.

1 SI reus † primo fuerit satis tortus, nunquam potest repeti, nisi superueniãt indicia de nouo, vide Are. in verbo fama publi. colum. xij. Sed alij dicunt quæstionem toties repeti, quoties Iudici videbitur, vide Bar. l. vnius. §. j. ff. de quæst.
2 Sed dic † q̃ iuxta qualitatem indiciorum erit tormentorum modus: nam sicut indicia suos gradus habent, prout in opere de indiciis dixi, ita & tortura plures gradus habet, vt supra dictum est.
3 Vnde † dixerunt aliqui, pro quolibet sufficienti indicio posse reũ ter quassari, & sic obseruari per totã Italiam, vide Hippo. in practi. §. nunc videndum nu. lij. Sed recentiores dicunt, q̃ quando indicia sunt vrgentia Iudex semel torquebit reum: Sed si essent multum vrgentia, tunc fieret repeti-
4 tio. Sed hęc † repetitio non debet excedere tres vices, ne in infinitum procedatur, & sic quæstio
5 † reducetur ad ternarium numerum, videlicet, ad tres dies separatos, & pro vice qualibet debet habere reus tres (vt ita dicam) saccatas, seu eleuatio
6 nes, & depositiones: Et rei † torti vltra ternariũ numerum dicuntur torti immoderate, & videbuntur fateri vi & cruciatu tormentorum, vt l.
7 repetitio. ff. de quæstio. Et quoties Iudex † intendit repetere reum in tortura, debet interloqui in actis, q̃ supersedet a tortura incœpta, sed non perfecte data, vide Bru. q. v. in fine, vbi tractat quando superuenientibus nouis indiciis torqueatur
8 reus. Indicia † autem noua differunt specie, vel substantia, sicuti dicitur in materia probationum, q̃ super nouis licet probare, etiã post didicita, testificata. Et noua indicia sunt, siue procedatur ex dicto torti, siue aliter: notatur in l. per hanc. C. de
9 tempora. appella. Item quoties † Iudex torserit reum, si non superuenerint indicia aliqua noua,

dabit

dabit terminum accuſatori, in quo probare, & deducere debeat: aliter elapſo ipſo termino, & accuſatore aliud non probante, ipſum reum relaxabit. De hoc ſtylo vide Ange. in ver. fama pub. col. 10 vltima. Dictum † eſt reum ter ſolum in tortura repeti debere. Antiqui vero octies torquebant. Legitur ſeruum Fannij ſepties, & Philippum Fuluij Flacci octies fuiſſe tortum: lege Valerium li. viij. 11 de quæſt. Sed dic vt ſupra. Et hoc † amplius, ſicut confeſsio facta in tormentis ſine legitimis indicijs non valet, ita confeſsio facta ob tormenta repetita, quæ repeti non debuerunt, non valet, notatur l. penul. ff. de quæſtio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iudex quo pacto debeat interrogare reum in tormentis, ne videatur ſuggerere, ſiue procedatur ſuper inquiſitione, ſiue ſuper accuſatione?*
2 *Reus in tortura eſt de ſe interrogãdus, nõ de aliis.*
3 *Reus in tortura ſi de facto proprio interrogetur, aliquæ circunſtantiæ an ſint exprimendæ?*

De interrogationibus faciendis in tormentis, & de errore Iudicum. Cap. XV.

1 CONSIDERARE † debet Iudex, quo pacto interroget reum in tormentis, cum agatur de vita hominis, & ne videatur ſuggere. Imprimis a reo peti debet ſecundum multos, quis maleficium fecerit, non autem, ſi maleficium fecerit, vide Gandi. de tormentis. Sed in hac materia varie ſcriptũ eſt: Vnde diſtinguendũ eſſe exiſtimo: Aut Iudex proceſsit ad torturam ſuper generali inquiſitione, videlicet, ſuper inquiſitione generali quo ad perſonam, quando pproprie neſcitur delinquens, & tunc Iudex debet interrogare reum, quis maleficium fecit, non nominando aliquam perſonam; quia foret ſuggeſtio, & ita intelligitur lex prima. ff. de quæſtio. Aut Iudex procedit per ſpecialem inquiſitionem, vel accuſationem contra certam perſonam, & tunc ſi torquetur quis vti teſtis, interrogetur, ſi inquiſitus, aut alius maleficiũ commiſerit, quomodo, & quando, & in qua parte corporis, quo loco, & quo die. Sed Iudex interrogando eum, non exprimat aliquam circunſtantiã, aut qualitatem, nec dicat quicq̃ de commiſſo maleficio, nec in qua parte corporis, percuſsit, nec quiquam de facto, ſeu dicto, pro quo dicto, ſeu facto torquetur reus, alioquin non dicetur Iudex interrogare, ſed ſuggerere. Sin autem torquebitur
2 † vt principalis, debet interrogari de ſe, & non de alijs, & ſimiliter debet interrogari in genere, poſtea ad ſpeciem deſcendendo, videlicet, ad nomen tantum offenſi, non vlterius quicquam interrogando, nec ad alias facti circunſtantias procedendo: nam ſi Iudex interrogaret, ſi percuſsit talẽ in tali loco, & tali via, & tali parte corporis, foret ſuggeſtio. Multi quoque dixerunt propter periculum ſuggerendi Iudices rectius procedere, ſi interrogabunt, ſi aliquod maleficium cõmiſit, non aliquem nominando, vel vlterius interrogando, vide Aret. in verb. fama publica. Cyn. l. fin. C. de accuſa. Idem l. Moſis cap. iiij. Geneſeos, ibi, vbi eſt Abel frater tuus? & cap. vij. Ioſuæ, ibi, atque indicia quod feceris. Sed de conſuetudine, quan-
3 do rei † interrogantur de facto ſuo proprio, poſſunt interrogari de homine mortuo, dummodo nõ exprimantur aliquæ circunſtantiæ, videlicet, non exprimendo aliquod dictum, ſeu factum, pro quo dicto, ſeu facto torquetur reus, vt ſupra dictum eſt.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Tortus & confeſſus de ſe, an & in quibus caſibus poſſit interrogari de ſociis ſine indiciis?*
2 *Latrones, falſatores monetæ, & mandatarii, poſſunt in tortura interrogari de conſociis, idque procedit etiam in ſex aliis caſibus.*
3 *Latrones de ſe confeſſi interrogantur de ſociis mandatoribus, & receptatoribus.*
4 *Seruus torquetur vt indicet conſocios, maxime quando ſumus in atrocioribus, vel in nece domini nam interrogatur, quo mandante, id fecerit, & qui ſint participes.*
5 *Tortus confeſſus de ſe poteſt interrogari de ſociis in omnibus delictis, quæ veriſimiliter non committuntur ſine ſociis.*
6 *Torti & confeſſi de ſe ne conſuetudine totius Italiæ in omni caſu de ſociis interrogantur.*
7 *Iudex non expectata requiſitione accuſatoris hodie reum torquet.*
8 *Confeſſus crimen, de quo erant indicia, an poſsit interrogari de delictis etiam eiuſdem generis, de quibus non extant indicia contra eum?*
9 *Socius criminis regulariter non poteſt de ſocio criminis interrogari in delictis principaliter commiſſis in iniuriam & odium alterius, nõ autem principaliter incommdum delinquentis.*
10 *Aſſertio ſocii criminis interrogari, qui interrogari nõ poterat non facit indicium ad torturã.*

De interrogationibus faciendis in tormentis reo confeſſo, & de errore Iudicũ. Cap. XVI.

1 VAERITVR † an tortus, & confeſſus de ſe poſsit interrogari
2 de ſocijs ſine indicijs? Dic nõ interrogari, niſi † latrones, monetę falſatores, & mandatarij, qui etiã torquentur, vt manifeſtent ſocios, ſeu mandantes, & ſic in reliquis caſibus, qui ſunt ſex ſecundum Gandi. in tit. de quæſtio. videlicet.
3 primo latrones † de ſe confeſsi interrogantur de ſocijs mandatoribus, & receptatoribus. Secundo
4 falſatores monetæ. Tertio † ſeruus torquetur vt

indicet

indicet consocios. Quarto proter attrocitatem, maleficij interrogantur vt supra. Quinto seruus de nece domini de se confessus interrogatur quo mandante. Sexto seruus qui magnas fraudes cõmisit in rationibus domini potest interrogari, qui
5 sint participes. Sed † prædictis addo regulam generalem, ℘ tortus confessus de se potest interrogari de socijs in omnibus delictis, quæ verisimiliter non committuntur sine sociis. Sed de † consuetudine totius Italię rei interrogantur de socijs in
6 omni casu. vide Belui. in titu. de quæst. col. ij. Sed Neoterici limitant habere locum prædicta in inquisitione, secus in accusatione: quia Iudex non debet onerare accusatorem, ad cuius instantiam
7 torquet accusatum. Sed hęc † opinio non placet: quia hodie Iudex non expectata requisitione accusatoris reum torquet. vide Barto. l. j. ff. de publi.
8 Iudi. Postremo † quæritur an confessus crimen, de quo erant indicia, possit interrogari de delictis etiam eiusdem generis, de quibus non extant indicia contra eum? Et secundum omnes interrogari nequit. At ijs temporibus per totam Italiam aliter obseruatur, præsertim in furtis, vide Ange. in titu. de tortura. Prædictam tamen consuetudinem multi limitant, videlicet, si non præcesserit infamia generalis, vt puta, ℘ sit magnus latro, tunc non posset interogari. vide Brun. q. v. in fine. Et hæc
9 opinio est obseruanda. {A D D E † generales regulas ℘ in delictis quæ principaliter committuntur in iniuriam, & in odium alterius, vt est homicidium, non autem principaliter in commodum delinquentis, vt in furto, falsa moneta, & similibus. socius criminis non potest de socio interrogari. vt voluit Barto. in l. repeti, & cæteri. ff. de
10 quæstio. † & consequenter assertio socij criminis interrogati, qui interrogari non poterat, non facit indicium ad torturam. vt ibidem.}

SVMMARIVM.

1 ☞ *Nominatus per tortum ex hoc solo non torquebitur, sed solum inquiretur, fallit in casibus, in quibus reus interrogari potest.*
2 *Indicium quando oriatur ex dicto torti sine aliis indiciis?*
3 *Homo malæ famæ an aliis non concurrentibus possit torqueri, ex solo dicto torti?*
4 *Nominati per tortum quando sine aliis indiciis possint torqueri, & quando non?*
5 *Tortus an iurare debeat facta nominatione in tortura?*
6 *Nominatio debet esse in tortura, aut statim deposito reo de tortura aliter ea non valet.*
7 *Confessus de se, si sua sponte alium nominat non interrogatus, talis nominatio suspecta habetur a lege.*
8 *Testis sponte se offerens est suspectus.*

De nominato per tortum torquendo, vel non, & de errore Iudicum. Cap. XVII.

1 NOMINATVS † per tortũ ex hoc solo nõ torquebitur, sed solum inquiretur: & ratio reddi potest, quia rei imputando cogitant habere subsidium. Fallit tamen in casibus, in quibus, potest reus interrogari: quia in dictis casibus crimen obiectum satis est ad torquendum criminatum. vide Angel. in verb. fama publica, Hippo. §. diligenter nu. lix. Sed nonnulli asserunt, etiam in prædictis casibus non procedi ad torturam, nisi præcedant aliqua indicia, saltem præsumptiua contra criminatum, vt puta conuersatio cum torto, & similes qualitates. Item ℘ ex qualitate torti siue ex persona criminati verisimile sit non mentiri, & similia. In
2 casibus tamen † in quibus versatur probationis difficultas, oritur indiciũ ex dicto torti sine alijs indicijs, dummodo is, cui crimen obiicitur, sit malæ vitæ, intelligendo etiam ℘ ex dicto torti oritur indicium contra criminatum, quando est malę
3 famæ etiam vltra casus exceptos. Sed † de hoc dubitatur: quia licet quis sit malę famæ, alijs tamen non concurrentibus non torquetur: & ratio est, criminis obiectionem per tortum de eo factam indicium inducere nullum, cum interrogari non debuerit. Ergo quod inde sequitur, lege prohibente non valet. Sed de consuetudine aliter obseruatur. vide Gandi. titu. de quæstio. Ex supradictis autem scribentes videntur potius confundere, quã concludere: quia non videtur differentia inter ca-
4 sus exceptos, & non exceptos. Quare dic † ℘ in casibus exceptis, in quibus interrogantur rei de socijs etiam sine indicijs, & de quibus casibus dictum est in antecedenti cap. In dictis casibus nominati per tortum possunt torqueri secundum scribentes, etiam ℘ nulla extent indicia. Sed tu dic ℘ torquentur, dummodo sint qualia qualia indicia. In alijs vero casibus nõ torquentur nominati, nisi fuerint indicia idonea & sufficientia. Quæritur ẽt
5 † an reus debeat iurare facta nominatione in tortura? & multi consentiunt. vide Hippo. §. diligenter nu. lxij. Sed hæc opinio non placet. vide Blan.
6 nu. cclxxxiij. & nota † ℘ nominatio debet esse in tortura, aut statim deposito reo de tortura, aliter
7 non valet. vide, vt supra. {A D D C † regulam generalem: ℘ inquisitus de se confessus si sua sponte alium nominat, non interrogatus super eo, no-
8 minatio talis suspecta habetur, † sicuti dicitur de teste sponte se offerẽte, ita Moder. Senen. in trac. de indi. & tortu. quos citat Grãmati. in cõs. xxj.}

SVMMARIVM.

1 ☞ *Confessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si alia non concurrant.*
2 *Confessionum alia spontaneæ, alia metu tormentorum, alia in tormentis.*
3 *Confessio quando dicatur spontanea, & quomodo debeat ratificari?*

Notarius

4 Notarius non debet ſcribere reum ſponte fuiſſe confeſſum, quando adeſt aliquis terror.
5 Confeſſus ſponte an poſſit ſtatim ſine vlla defenſione damnari?
6 Confeſſus ſponte poteſt damnari ex quolibet etiã inordinato proceſſu, & ſine indiciis præcedentibus.
7 Confeſſus ſponte in aliquibus caſibus non damnatur.
8 Reus non torquetur ſi de corpore non conſtet, nec procedi poteſt per inquiſitionem, aut accuſationem, nec ſponte confeſſus hoc caſu damnatur.
9 Caſus, in quibus reus torquetur, licet de corpore non conſtet.
10 Confeſſio facta coram iudice incompetenti, licet non plene probet, facit tamen indicium ad torturam coram ſuo iudice.
11 Confeſſio extra iudicialis, licet non ſufficiat ad cõdemnandum, ſed ſolum ad torquendum, tamen confitens poteſt extraordinarie puniri, tanquã de delicto ſe glorians.
12 Confeſſus per ſoliditatem non dicitur cõuictus, niſi perſeuerauerit: idem in confeſſione nuda, & ſine cauſa, vel ab irato facta.
13 Iracundia an & quando non obliget.
14 Pœnam homicidii iuſtus dolor diminuit.
15 Confitens ſe occidiſſe ad ſui defenſionem, ſi id nõ probet, an ad mortem damnari poſſit?
16 Offendentis qualitas demonſtrat animum fuiſſe, vel non fuiſſe offendendi.
17 Mores boni faciunt præſumi pro reo, mali vero mores contra reum.
18 Confeſſo de ſe & ſociis nullo caſu eſt credendum, niſi euidentem rationem alleget, vel veriſimilitudinem, quæ iudicem inſtruat.
19 Reſponſio rei dicentis, ſi feci, feci ad meam defenſionem in criminalibus non eſt admittenda.
20 Reſponſio rei dubia parit indicia cõtra eum, quia videtur velle iudicem fallere. & nu. 21.
21 Reſpondere non videtur qui ad interragata obſcure reſpondet.
22 Reus confeſſus ſe occidiſſe, ſed non animo occidendi, an de homicidio teneatur.
23 Nemo videtur ſine animo maligno deliquere.
24 Reus q̃ non animo occidendi fecerit, quomodo probetur.
25 Accuſatus de homicidio negans ſe occidiſſe, conuictus, an poſſit alia defenſione vti.
26 Confeſſio ſpontanea an ratificetur?

De confeſsione ſpontanea, & de errore Iudicum. Cap. XVIII.

1 CONFESSIONES † reorũ pro exploratis facinoribus haberi non oportet, ſi alia Iudicis religionem probatio inſtruat nulla l. j. ff. de quæſtio. Sed ſciendum eſt confeſsionem vatie concipi:
2 eſt † enim alia ſpontanea, alia metu tormentorum, alia in tormentis, de quibus ſingulariter dicetur.
3 Spontanea † confeſsio dicitur, qñ reus ſine tormentis, & minis, alioq; actu fatetur contenta in inquiſitione, & tunc notarius ſcribet eum ſponte confeſſum, & aliter non. {Sed aduerte tutius eſſe notarium nullo caſu ſcribere ſponte confeſſum, & ſufficit ſcribere quo loco, quo tempore, quo modo, & qualiter, & quibus verbis fateatur reus, ea ratione, quia metus poteſt contingere ex diuerſis accidentibus etiam ignotis. ergo &c. dictum eſt in cap. de confeſsione metu tormento-
4 rum, ad quem locum me remitto.} nam qñ † eſt aliquis terror, non debet ſcribere, reum fuiſſe ſpõte confeſſum. Poſtea poſt triduum ducatur reus ad bãchum iuris, vbi legetur confeſsio rei, & interrogabitur „ſi dictam ſuam confeſsionem ratificare velit, monendo eum de ſui vita agi. Contra tamen fere omnes ſentiunt confeſsionem eam non ratam haberi, imo reum ſine alia perſeuerantia damnari, ſecus in confeſsione facta in tormentis, ſiue metu tormentorũ. vide in l. dic. C. de cuſto-
5 reo. Vlterius ſecundũ † alios ſponte confeſſus poteſt ſine vlla defenſione ſtatim damnari. Tamen tutius eſt reum monere, vt ſeipſum defendat, & ſic dari terminum. Et ratio eſt: quia reus poteſt reuocare confeſsionem, vel eam declarare. vide in
6 c. cum dilectus de accuſa. Et confeſsionis † ſponta neæ vis erit eiuſmodi, vt reus poſsit damnari ex quolibet quãuis inordinato proceſſu. Item licet nulla præcedant indicia, tamen ob ſponte confeſsionem factam poterit reus damnari: ſecus autem ſi per torturam, ſiue etiam aliquem torturæ metum reus confeſſus fuerit: tunc enim quando deſunt indicia, nullo modo damnabitur, licet per-
7 ſeuerauerit. In cõfeſsione † ſponte facta in aliquibus caſibus Iudex nõ damnat. Primo quãdo non conſtat de corpore, de quo in primis conſtare de-
8 bet Iudici, aliter † reus non torquetur, imo non proceditur nec per inquiſitionem, nec per accuſationem: quia talis ſolennitas requiritur ab initio: qua omiſſa omnia, quæ ſequuntur ſunt ipſo iure nulla ob omiſsionem ſubſtantialis modi: nã quotiens ſolennitas datur pro forma, eius omiſſio etiam ſi eſſet leuis. tamen vitiat actum. vide in c. quoniam frequenter. vt lite non conteſtata.
9 Sunt † tamen caſus, in quibus torquetur, licet non conſtet de corpore. vide ſupra cap. j. Secundo in confeſsione impoſsibili, ſiue non veriſimili. Tertio in confeſsione incidenter, & nõ principaliter facta. Quarto in confeſsione tempore inhabili, videlicet, quando lapſum eſt tempus, poſt quod non inquiritur, ſiue accuſatur, quod eſt poſt annos. xx. niſi in partu ſuppoſito, vel quando falſis me-

ſis medicaminibus partum impediuit. vide Sing. iij.de accuſa. Quinto quando contra cõfeſsionem aliter iudicatum fuit. Sexto in confeſsione facta coram Iudice carente iuriſdictione . & differt a
10 Iudice incompetenti: namq; † cõfeſsio coram eo Iudice,licet non plene probet , facit tamen indicium ad torturam coram ſuo Iudice. vide Bald. l. magiſtratibus. ff. de iuriſdi. omnium Iudicum. Et ratio eſt,quia cõfeſsio extraiudicialis facit indicium ad torturam. ergo confeſsio coram Iudice incompetenti,tanquam confeſsio extraiudicialis debet facere indicium coram ſuo Iudice,licet Bar.tenuerit contrarium l.diuus.ff. de cuſto.reo-
11 rum. Notandum eſt, † ꝙ licet confeſsio extraiudicialis non ſufficiat ad condemnãdum,ſed ſolum ad torquendum. Attamen confitens poteſt puniri extraordinarie,tanquam de delicto ſe gloriãs. Hippo.in §.poſtquam. Septimo in confeſsione facta virtute gratiæ ſibi promiſſæ per Iudicem . {De hac confeſsione vigore gratiæ ſibi promiſſę per iudicem multa notantur per Decium & alios Modernos.in l.hæc eſt.natura.ff.de regu. iuris.} Octauo in confeſsione coram notario non habente commiſsionem a Iudice, vel coram Iudice ſolo non in figura iudicij , & hoc caſu non plene probat, facit tamen indicium ad toturam. vide Iaſo. in ſupradicta.l.magiſtratibus. Nono ſiquis
12 † vltro, ſponteq; confitetur per quandam ſtoliditatem, non conuincitur per talem confeſsionẽ, niſi perſeuerauerit: & ratio eſſe poteſt ,confitentem non videri eſſe in plenitudine intellectus, cũ ita ſponte , & ſine vllo metu ipſe confiteatur. Idem in confeſsione nuda , & ſine cauſa. Itidem in confeſsione facta ab irato,quæ calore iracundiæ non valet. Secundo votum. Tertio iuramentum præſtitum ab irato non obligat , & ita intelligitur l.quicquid calore.ff.de regul.iur.Hipp.in
13 .§.poſtquam nu. vj. {Sed † diſtingue de iracundia ad hoc ꝙ non obliget debet eſſe talis quę mentis alienationem inducat , & diſtingue quædam eſſe quæ iuris ſortiuntur effectum, vt contractus, repudiatio , confeſsio , votum & ſimilia . & iſta per iracundiam impediuntur , quia non procedunt ex animo , ſed ex animi alteratione . quædam iuris non ſortiuntur effectum, vt maleficia. & tunc non curatur de iracundia , ſi enim in delictis excuſaret iracundia , raro delicta punirentur. mitigatur tamen pœna quando ex iuſto dolore prouenit . Hinc dicitur ꝙ licet prohibitum ſit occidere fugientem qui te percuſsit , occiden-
14 do tamen pœna ordinaria non punieris , † quia pœnam homicidij iuſtus dolor diminuit,not.in l. quidquid calore, ſupradicta.} Occurrit hic quęſtio , quam ibi ponit Hippoly. videlicet : ſiquis
15 † confitetur occidiſſe , ſed ad ſui defenſionem, non probato eo , quod ad ſui defenſionem ſpectauerit, ſi non erunt aliæ probationes contra eum, propter talem confeſsionem non damnabitur ad mortem . Contrarium tenuit Bartol.l. Aurelius. ff. de libera.legat. vide Iaſon l.vt vim.ff.de iuſt. & iur. Sed ipſe in prædictis diſtinguo , videlicet, ſi talis confitens non conſueuerit delinquere, neque habuerit cauſam ſe vlciſcendi, tali caſu tenerem cum Hippoly.quia ex prædictis lex bene præſumit pro reo : ſed prædictis non concurrentibus tenerem cum Barto. Et præcipue conſiderandum eſt, ſi occiſus erat offenſus: nam eo caſu videtur contra eum præſumptio culpæ , & ſic exiſtimabitur voluiſſe vlciſci ſe , licet fuerit occiſus , concurrente maxime qualitate perſonæ,
16 Nam qualitas † offendentis demonſtrat animum fuiſſe, aut non fuiſſe offendendi.l. ſi mater.C. ne
17 de ſtat. def. Quare rei † curent probare de moribus : nam ſicut ob malos mores oritur ſiniſtra ſuſpicio , ita ob bonos bene præſumitur l. deſertorem.§.is , cui. ff. de re mil. l. ſi militari. ff. de
18 iis , quibus vt indi. {Addo † regulam generalem ꝙ nullo caſu credendum eſt confeſſo de ſe & ſociis , niſi allegauerit euidentem rationem vel veriſimilitudinem quę inſtruat iudicem,quia tunc publicæ vindictę non erit ſubtrahendus reus l.ſicut.C.de quæſtio. Glo. ſingula. in l. patre.ff.
19 de quæſtio.} Obuia † ſit hic cautela Iaſo.in dicta l.vt vim. videlicet , vt reus reſpondeat, ſi feci, feci ad meam defenſionem. Sed ego teneo , ꝙ talis reſponſio non debeat admitti per Iudices: quia reus debet certe reſpondere negando , aut confitendo, cum etiam poſsit torqueri ad reſpondendum , quando reſpondere recuſat , vt dictum eſt ſupra cap.ij. Et cautela Iaſo. locum habet in cauſis ciuilibus , quando reſpondetur inter ipſas partes , ſecus in criminalibus , vbi reſpondetur Iudici: tunc enim propter religionem iudicis reus debet certo reſpondere , cum interrogetur , quid fecerit. vide tex.cap.vij.Ioſue, ibi,atque indica quod feceris. Adde ꝙ etiam in ciuilibus , vt poſitionibus,reſpondetur clare.nota.in l.j.ff.de vul-
20 ga.& pupil. Hoc amplius † teneo reum in dubio reſpondentem parere indicia contra ſe , quia videtur vere deliquiſſe , & velle iudicem fallere. {Concluſiue tenetur reus non ſolum ad reſponden
21 dum , ſed certum reſpondendum, † quia non videtur reſpondere qui ad interrogata obſcure reſpondet, Bartol. in l. de ætate.§.qui tacuit. ff. de
22 interro. actio. † Idem dic in reo confitente ſe occidiſſe , ſed non animo occidendi,quo caſu non tenetur de homicidio,nam crimen tunc contrahitur ſi , & voluntas nocendi intercedat , quia quæ ex improuiſo caſu accidunt facto plerunque non noxæ imputantur . l. prima C. ad leg. Cornel.
23 de ſicar. † Nemo enim videtur delinquere , niſi animum malignum delinquendi habuerit . Nam voluntas & propoſitum diſtinguunt maleficia.l.
24 ſæpe.ff.de verb. & rer.ſig.l.j.ff.de furt. † Et notandum eſt, ꝙ illa negatiua non animo occidẽdi probatur per præſumptiones probando amicitiã & affinitatem & qualitatem occidentis, & per iuramentum purgationis. prout nota. Gloſſ.in ſupradicta l. Idem in l.Moſai. qui percuſſerit proximum neſciens : & qui heri , & nudius tertius nullum contra eum odium habuiſſe comprobatur. tali caſu remittenda eſt ei pœna homicidij. prout in cap.xix. Deuter. Nota tamen ꝙ lex Diuina in ſupradicto capit. vult reum exuler. non propter crimen quod non eſt per regulam ſupradictam ꝙ tunc contrahitur crimen ſi , & voluntas nocendi intercedat .

intercedat. Sed ne forſitam proximus eius cuius effuſus eſt ſanguis dolore ſtimulatus proſequatur, & percutiat animum eius, qui non eſt reus mor-
25 tis, vt ibi. † Queritur etiam ſi accuſatus de homicidio negauerit ſe occidiſſe, & fuerit conuictus, nunquid alia poſsit defenſione vir? excipiendo ſe ad ſui defenſionem illud feciſſe, reſpondetur quod poteſt ſecundum Bart. & alios ſcribentes in l. nemo. ff. de reg. iur. & iſta eſt communis opinio, quam nota: quia multi tenuerunt contrarium.}

26 An confeſsio † ſpontanea ratificetur, vide in ſequenti titulo in fine.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Confeſſio metu tormentorum diuerſis ſumitur modis.*
2 *Torturæ metus æquipollet torturæ.*
3 *Terror leuis non indicat metum, niſi cadat in conſtantem virum.*
4 *Torquendi qualitas, circa tormentorum metum eſt conſideranda.*
5 *Notarius non debet ſcribere reũ ſponte confeſſum, ſi aliquo terrore fateatur.*
6 *Confeſſio facta a carcerato fame, & frigore laborante, dicitur facta metu tormentorum.*
7 *Carceratus ſi aliquid confiteatur ſine alia tortura, confeſſio non dicitur ſpontanea, quia carcer eſt ſpecies tormenti.*
8 *Confeſſio vt dicatur facta metu tormentorum an ſufficiat probare quem fuiſſe detentum?*
9 *Notarius non poteſt nec debet ſcribere reum ſponte confeſſum, ſed ſufficit vt ſcribat, quo loco, quo tempore, quibus verbis confiteatur.*
10 *Confeſsio etiam ſpontanea an debeat ratificari?*
11 *Confeſſus ſponte debet ſaltem moneri ad faciendum ſuas defenſiones rationibus, de quibus hic.*

De confeſsione metu tormentorum, & de errore Iudicum. Cap. XIX.

1 CONFESSIO metu † tormentorum diuerſis ſumitur modis. Primò quando ſit in tormentis, ſeu prope tormenta reo ligato, minante Iudice torturam. vide Bar. l. j. §. diuus. ff. de quæſt. Sed alij dicunt, ſiquis ducatur ad funem, licet non habeat manus ligatas retro, ſi confitetur, dicetur confiteri metu tormentorum. Idem etiam ſiquis apud torturam fuerit tantummodo ſpoliatus, & nõ ligatus, dicetur fateri metu tormentorum: quia licet Iudex non torqueat hominem, ſed eum ſpoliat, vt torqueat, inducitur iuſtus metus, ac ſi fuiſſet tor-
2 tus, & ſecundum † aliquos ſuſpicio, ſeu metus torturæ æquipollet torturæ. Hoc amplius dixerunt aliqui confeſsionem factam propter vehementes minas Iudicis, licet extra tormenta intelligi tamen metu tormentorum, et poſſe reuocari perinde ac facta fuiſſet prope tormenta. De hoc, & ſupradictis. vide Bar. l. nouiſsime. ff. quod falſ. tut. Gui. de Suza. ſub rub. de quæſtio. Sed contrarium fere
3 omnes tenent, q̃ ſola † ductio ad funem ſit leuis terror, ſed ductio, & ligatio indicant metum: quia debet eſſe terror cadens inconſtantem virum. l.
4 interpoſita. C. de tranſac. Circa prædicta, ego † dico conſiderandã eſſe perſonam torquendi, vt puta ſi eſt fœmina, quia naturaliter timida, ſiue etiam vir, dummodo ſit perſona timida, & tali caſu tenerem cum Guido. metus enim tormentorum conſideratur reſpectu perſonarum argumento auct. mul. to magis. C. de ſacro ſan. eccl. In hac etiam mate-
5 ria conſiderandum eſt, q̃ quando † reus aliquo terrore fatetur, notarius non debet ſcribere eum ſponte confeſſum eſſe, & in hoc multi iudices er-
6 rant. Ideo etiam ſi eſſet † in carcere, in quo fame, & frigore multum patiebatur reus, formidine tormentorum videtur facta confeſsio ſecundũ Barto. in. l. j. §. diuus. ff. eod. Ego extendo dictum Bart. ad confeſsionem factam, non ſolum metu tormentorum, ſed etiam aliqua alia de cauſa, vt in
7 dicta. l. j. §. ſiquis vltro. Et dixerunt aliqui, q̃ † ſi carceratus aliquid confiteatur, etiam ſine alia tortura, talis confeſsio non dicitur ſpontanea, cum
8 carcer ſit ſpecies tormenti. Hoc amplius † dixerunt ſufficere probare quem fuiſſe detentũ, vt eius confeſsio dicatur facta metu tormentorum. vide Hippo. in. §. expedita. nu. ix. Sed hæc opinio non placet, quia metus tormentorum conſideratur, vt ſupra concluſum eſt. Sed quia metus torturæ poteſt cõtingere ex diuerſis accidentibus. Item quia conſiſtit in animo delinquentis. Ideo iudicio meo
9 † notarius propter periculum falſitatis nõ debet, aut poteſt ſcribere ſponte confeſſus, & ſufficit ſcribere quo loco, quo tempore, quibus verbis confiteatur reus, & an fuerit ſponte, vel metu cõfeſſus, ex circunſtantijs proceſſus Iudex cognoſcet, & eſſe debet potius ſpeculatio iudicis, quam aſſertio
10 notarij. Propterea † confeſsio quamuis ſpontanea debet ratificari per ſupradictas rationes, & alias, quas dicit Hipp. in. §. poſtquam. nu. xxij. & talis opinio fuit antiquorum, quam Gandi. impugnat, dicens etiam, cum quis confitetur crimen ſe commiſiſſe illico, & abſque aliqua perſeueratione, & confeſsione damnandus eſt. vide eum de quæſt. nu. xv. Sed aduerte, q̃ licet dubium ſit, nunquid cõfeſsio ſpontanea ratificari debeat, ſentiunt
11 tamen omnes, q̃ ſponte confeſſus † debet moneri ſuas facere defenſiones. Primo quia poteſt cognoſci de inualiditate cõfeſsionis vt ſupra. Secundo, quia poteſt reuocare confeſsionem, vel eam declarare. Tertio, quia conceditur poſſe probari falſitas confeſsionis. vide Bald. in. l. ſiquis. C. de epiſco. & cleric.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Confeſſio in tormentis facta tunc demum fidẽ faciet, quãdo per certa ſigna verificabitur.*

Confeſ

2 *Confessionis in tormentis factæ verificatio ex quibus haberi possit?*

3 *Innocentia rei quando q; per causas cognoscitur*

4 *Signa maleficii a reo sunt per iudicem petenda ad confessionis verificationem.*

5 *Confessione nõ verificata reos damnare exemplo pernitiosum est.*

De confessione in tormentis verificanda, & de errore Iudicum. Cap. XX.

1 DICTVM est † supra confessiones reorum non haberi pro exploratis facinoribus si nulla alia probatio Iudicis religionem instruat: Etenim res est fragilis, & periculosa, & quæ veritatem fallit: quia aliqui tanta sunt impatientia, vt in quouis mentiri, quam pari tormenta velint. l. j. ff. de quæstio. Quare Rhetores disputant, & vtrinque argumenta non desunt. Proinde altera pars tormenta testimoniorum loco habet. At altera pars damnat, cũ tormentorum mentiri sæpe faciat dolor. vide Arist. lib. j. de arte rhet. Quint. lib. v. Confessio itaque in tormentis tunc demum fidem faciet, qñ per certa signa verificabitur, & hoc modo tolletur certamen, an reus sit vere confessus, an mentitus cruciatu tormentorum. Et iudicis interest quærere ratione humanitatis, ne innocentem occidat, & ne quærendo homicidam homicida fiat
2 c. xxj. Exod. Verificatio † igitur dupliciter consideratur. Primo q; delictum sit commissum, vnde constare debet de cadauere, aliter non procedi-tur ad torturam, dictum est supra c. j. Est autẽ alia verificatio magis necessaria ad cognoscendum verum delinquentem, & q; reus non sit confessus cruciatu tormentorum. Quare licet confiteatur reus, Iudex tamen debet quærere, & verificare infrascripto modo. In primis petatur a reo, cur
3 fecerit, & cur occiderit: nam per † causas quandoque cognoscitur innocentia rei: etenim si causæ non sunt verisimiles, rei non damnantur. vide Ias. l. magistratibus. ff. de iurisdi. omnium iudi. l. j. C.
4 ad. l. Cornel. de sica. Secundo Iudex petet † a reo aliquod certum signum, videlicet, si agatur de homicidio, interrogabit quid factum sit de armis, & de qualitate armorum: nam ex ijs, & similibus veritas eluceſcit. Si autem de furto agatur, interrogetur quibus vendiderit, & si reus aliquos nominauerit, nominati examinentur, & ab eis explore tur, an sit verum. vide Bru. tract. vj. ibi principaliter quæritur. Si in causa veneficij quis torquebitur, interrogetur, venenum vbi emit? a quo? quando? quantis? per quem dedit? Supradicto igitur modo, & simili, & in supradictis, & similibus delictis interrogando reum, delicta fient explorata Iudici certis signis, quę ad veritatem adducunt, & non sola confessione, vt dictum est supra. De supradictis signis, vide. l. Mosis cap. vij. Iosu. in fine. Apud Rhetores, auctore Cornificio, legitur, maiores voluisse certis in rebus interponi quæstiones, cum quæ vere dicerentur sciri, quæ falso in quęstione pronunciarẽtur, refelli possent: hoc modo. Quo in loco quid positum sit, & siquid esset simile, quo d videri aut aliquo simili signo percipi posset, vi de eundem. ij. ad Herennium titulo in
5 causa coniecturali. Exemplo pernitiosum † est non verificata cõfessione reos damnare, & exempla non desunt. vide Valerium Maximum lib. viij. de quæst. in principio.

SVMMARIVM.

1 *Perseuerare in confessione quando & quomodo reus dicatur?*

2 *Confessione facta an statim reus ducendus sit ad eam ratificandam? uel quantum tempus sit interponendum?*

3 *Confessus debet per tres dies conquiescere antequam ducatur ad ratificandum ipsam confessionem, aliter si fuerit ratificata paruo momento, dicetur ratificata metu tormentorum.*

4 *Confessio facta in tormentis & legitimè ratificata non præcedentibus legitimus indiciis, an naleat, & ex ea an iudex posit reum damnare?*

5 *Inquisitio non præcedentibus legitimis inditiis est ipso iure nulla, & quæcunque ab ea sequuntur corruunt.*

6 *Confessio facta in tormentis licet non satis sit ad damnandum nisi ratificetur, an fallat quando præcesit confessio extrajudicialis?*

7 *Confessus si non perseueret, an repetatur in tormentis ut perseueret?*

8 *Confessus sæpius in tormentis, & ad perseuerandum ductus semper negans, an et quot uicibus posit torqueri, ut perseueret.*

9 *Confessus aliquando potest damnari absq; ratificatione, quando signa sunt talia, ut non sit probatio in contrarium.*

10 *Inditiis indubitatis non potest quis damnari, sed tantum turqueri.*

11 *Confessus si in confessione perseuerare nolit, sed uelit probare contrarium, an non sit amplius torquendus, sed audiendus?*

12 *De innocentia rei omni tempore quæri potest.*

13 *Confessio in ciuili an præiudicet in criminali, si per principalem facta fuerit.*

14 *Confessio facta in uno iudicio nocet inter easdem personas in alio, nisi contra confessionem in primo iudicio indicatum fuerit.*

15 *Tortus Bononiæ pro delicto ibi commisso, ob quod non est corporaliter puniendus, si in tormentis confessus fuerit se plura maleficia extra Bononiense*

nienſe territorium perpetraſſe, an a poteſtate Bononiæ poßit vltimo ſupplicio condemnari?

16 *Confeßio de pluribus delictis licet ſæpe ratifica ta non nocet, niſi conſtet de illis.*

17 *Confeſſio licet legitime habita fuerit per tormen ta, & fuerit ratificata, non eris tamen ſuffi-ciens ad condemnandum, niſi fuerit declarata a reo per ſigna, per quæ verificetur iudex reũ vera eſſe confeſſum.*

18 *Confeſsio etiam ratificata non habet vim verita tis ſine aliis ſignis.*

19 *Iudex maleficiorum temere, & rei veritate in-diſcuſſa iudicare, aut reũ cõdemnare nõ debet.*

20 *Aduocati & defenſores dandi ſunt reis carcera-tis, ſe defendere ob inopiam nequeuntibus, ne innocens indefenſus pereat.*

21 *Renuntiare defenſioni ſuæ an reus poßit? & an iudex id admittere debeat?*

22 *Iudex quærere debet defenſiones rei, et poſt latã ſententiam, ſi ratio innocentiæ conſtiterit.*

De confeſsione ratificanda, & quando reus ratificare recuſat, & de errore Iudicum. Cap. XXI.

CONFESSIONES reorũ nõ habẽtur pro exploratis facinoribus, niſi rei perſeuerauerint. Perſeuerare† autem dicitur, quando reus ducitur ad banchum Iuris, prout duci omnino debet, vbi palã moneatur de vita ſua agi, ideo bene conſideret, ſi vult perſeuerare in confeſsione ſua, et eam ratificari, legente ei notario vulgari ſermone dictam ſuam confeſsionem. Qui ſi reſponderit contenta vera eſſe, tali caſu dicetur per
2 ſeuerare. Et notandum† eſt, reum non ſtatim habita confeſsione duci debere ad ratificandum eã: quia non dicitur perſeuerare, quando aliquo temporis ſpacio non quieuerit. Vnde Iudex ſuperſedere debet per aliquod ſpacium, quod eſſe debet ſecundum aliquos per diem, & noctem. Sed ſe-
3 cundum† alios per dies tres, & ita obſeruandum eſt: nam per ſolam diem, & noctem reus animo confuſus, doloris impaciens facile non reſipiſcit, & adhuc dicitur eſſe in cruciatu, niſi aliquo bono ſpacio cõquieſcat, ſaltem per dies tres: aliter enim ſi fuerit ratificata paruo momento, dicetur ratifi cata metu tormentorum. Animaduertendum
4 † eſt Bald. tenuiſſe confeſsionem præcedentibus indiciis factam maxime valere, quando ea ratificatur. Si vero fuerit facta non præcedentibus indicijs legitimis, ſi fuerit ratificata, valebit, aliter non, vide eum l. j. C. de confeſſ. Sed caue, & contrarium tene, ꝙ per confeſsionem factam in tormentis licet legitime ratificatam non præcedentibus legitimis indicijs Iudex non poterit damnare: & ratio eſt, quia accuſatio, ſiue inquiſitio caruit ſuis præcedentibus ſubſtantialibus a iure requiſitis, videlicet, vt precedant legitima indicia, antequam deueniatur ad tormenta, aliter inquiſi-
5 tio† non præcedẽtibus legitimis indicijs eſt ipſo iure nulla, & quæcunque ab ea ſequuntur, corruũt propter ommiſsionem, & defectum modi, & for-
6 mæ ſubſtantialis. Notandum eſt, † ꝙ licet confeſsio facta in tormentis non ſatis ſit ad damnandum, niſi ratificetur ad banchum, vt ſupra, fallit tamen, quando præceſsit confeſsio extraiudicialis, vide Iaſon l. Magiſtratibus. ff. de iuriſditio. omnium iudicum. Sed hæc opinio non placet: nam ex confeſsione extraiudiciali oritur indicium ad torturam, ſicut ex alijs indicijs l. ictus. ff. de ijs, qui not. infam. Attamen confeſsio facta in tormentis ex alijs indicijs ratificatur, cur diuerſum in hac extraiudiciali confeſsione? Quid
7 ſi reus† confeſſus non perſeuerauerit? dic, ꝙ repetetur in tormentis, modo præcedant legitima indicia, & hoc caſu repetetur non ad confitendum,
8 ſed ad perſeuerandum. Quid ſi ſæpenumero † in tormentis confeſſus eſt, & toties ad banchum iuris negauit, an poſsit torqueri vt perſeueret? Dic torqueri ter poſſe ſecundum Hippo. l. repeti. ff. de quæſt. Sed alij poſt eum dixerunt, ſi indicia ſint leuia, non poſſe, niſi ſemel torqueri. Sed ego ſentio, ſi confeſsio fuerit verificata ſignis, vt ſupra de verificanda confeſſ. poſſe torqueri arbitrio iudicis. Et ratio eſt, ꝙ hoc caſu Iudex factus eſt cer-
9 tus. Et alias† tenui reum poſſe damnari abſque ratificatione, dummodo ſigna ſint talia, & non ſit probatio in contrarium. Et ratio reddi poteſt, ꝙ Iudex certior factus non debet amplius certiorari. Deinde quia vbi ſunt probationes, & ſecundum aliquos indicia indubitata contra reum procediturad condemnationem abſque confeſsione,
10 & ratificatione. Sed per indicia, † licet indubitata ſentio non poſſe damnari, ſed torqueri. Non obſtat, ꝙ dici poſſet, ꝙ modus, & forma torturæ exigunt, ꝙ confeſsio in tortura, ſiue metu torturæ ratificetur. Reſpondetur, ꝙ hoc caſu reus damnatur propter ſigna mediante confeſsione, non
11 propter confeſsionem. Quid ſi reus † non perſeuerauerit in confeſsione, & vult probare in contrarium? Dic ꝙ non torquebitur, ſed audietur, licet ſit confeſſus. Et non ſolum poſt confeſsionem ſed etiam poſt ratificationem, & ſententiam la-
12 tam. Nam † omni tempore ratione humanitatis quæri oportet de innocentia rei. Nonnunquam enim aut metu, aut aliqua alia de cauſa in ſe confitetur, & ſæpe falſa demonſtratione damnatur l. j. §. fin. ff. eod. Quamobrem Iudex bene aget, ſi in omni caſu confeſsionis dabit terminum reo ad ſe defendendum, & dabit aduocatos & defenſores ne innocentem condemnet, vt ſæpe dictum eſt: Occurrunt hic aliquæ quæſtiones in materia con-
13 feſsionis. Primo† confeſsio in ciuili præiudicat in criminali, ſi facta fuerit per principalem, ſecus per procuratorem, vide Pau. de Lizar. in c. fi. de
14 confeſsis. Secundo, confeſsio † facta in vno iudicio nocet inter eaſdem perſonas in alio, niſi contra confeſsionem in primo iudicio iudicatum fuerit, notatur in l. j. C. quando ciui. actio prejudi.

15 crimi. Tertio, ſi tortus† Bononiæ pro delicto ibi commiſſo, ob quod non debet pati corporaliter in tormentis confeſſus etiam perpetraſſe furta,& alia maleficia extra comitatum Bononiæ, quæritur nunquid poteſtas Bononiæ poſsit cum vltimo ſupplicio cõdemnare propter talia maleficia alibi commiſſa, & digna morte? Concluſiue dicitur non poſſe,vide Gand. de quæſt. nu. xxij.
16 Quarto, confeſsio† de pluribus delictis licet ſæpe ratificata non nocet, niſi conſtet de illis, dictũ
17 eſt ſupra in c.ij. Hoc† amplius notandum eſt, q̃ licet conſtet de delictis,& licet confeſsio ſit legitime habita per torturam,eſto, etiam q̃ ſit ratificata,non erit tamen ſufficiens ad condemnandum,niſi fuerit declarata a reo per ſigna,per quæ verificetur Iudex reum vera eſſe confeſſum,vide Bru.in glo.Sexto principaliter nu. xiij. vide ſupra in cap. xx. Et ratio reddi poteſt,q̃ confeſsio
18 † quamuis ratificata non habet vim veritatis ſine ſignis, dicente Iuriſconſulto. Siquis vltro de maleficio fateatur non ſemper ei fides habenda eſt. Nonnunquam enim aut metu, aut aliqua alia de cauſa in ſe confitetur l.j.ff.eod. Itaque Iudices
19 ne† præcipites,aut temere, indigenterque proba ta,aut quouis modo indiſcuſſa indicent, dicente Veritatis voce, nolite iudicare & non iudicabimini,in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabi
20 mini. Maximum quidem,† memorabile,mentiq; tenendum haud prætermittendum eſſe duxi.Quoniam miſerabilibus, maximeque circunuentis ſuccurrendum eſſe cenſeo.

☞ Quare Illuſt.Iulius Gabriel patritius Venetus,Comes ſancti Pauli, & Auiani cum quendam pro homicidio reum cõuentum in carceribus detruſum teneret, qui maxima angebatur inopia, adeo vt ſe defendere non poſſet, Prædictus Illuſt. dominus Comes ſuis proprijs (quod eſt notãdum) ſumptibus Eximios vtriuſque Iuris doctores dominum Alexandrum Federicum nobilem Tarviſinum, & Ioannem Baptiſtã Rotam Serraualleníem,ab ipſo reo nominatos, in aduocatos, ac huiuſmodi cauſæ defenſores aſſumpſit. Iſtud quidem maximum miſericordiæ opus, & liberalitatis exemplum Illuſt. dominus ipſe Comes ab Illuſtriſsimis, & pientiſsimis dominis Venetis, orbis terrarum virtutis ſpecimen habuit. Quorũ iuſtitia plena eſt terra. Et qui vna cum Dauide inceſſabili voce miſericordias domini in æternũ
cantare, ac eam miſerabilibus, & inopia ductis
21 impertiri non deſinunt. Poſtremo aliqui † vtuntur hac cautela,videlicet q̃ rei renuncient defenſionibus,ſiue dicant ſe alias non habere defenſiones:& ſic ratificare faciunt confeſsionem, & nõ
amplius audiunt reum.Sed dic, q̃ rei non poſſunt renunciare,nec Iudex admittet aliquod genus renũtiæ,niſi certo ſciat reum carere defenſionibus,
22 & omni tempore audiat, †ipſe iudex quæret defenſiones cap.xxij.Exod.Bald.in l.ſeruum quoque.ff.de procur.& l.j.in fi.ff.de quæſt.vbi etiam poſt latam ſententiam quærit iudex ſi ratio innocentiæ conſtiterit.

SINGVLARIA QVAESTIONVM CRIMINALIVM SVB proprios titulos digeſta,& redacta per Franciſcum Caſonum Iuriſconſultum.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Accuſare quilibet poteſt,qui nõ prohibetur, & qui ſint prohibiti?*
2 *Frater non admittitur contra fratrem, niſi ſuam, ſuorumve iniuriam proſequatur.*
3 *Maritus non poteſt accuſare vxorem de adulterio,ſi ipſe de adulterio,vel lænocinio conuincatur,hodie tamen hoc corrigitur.*
4 *Maritus & pater vxoris poſt quadraginta dies accuſare prohibentur,multaſque ob alias cauſas ab vxoris accuſatione repellitur.*
5 *Accuſare volentes,debent id ſine mora facere.*
6 *Calumniæ ſuſpitio ab accuſando repellit.*
7 *Perſonæ quæ ab accuſando arceantur?*
8 *Iudex poteſt procedere ex officio ſuper accuſatione propoſita accuſatore deſiſtente.*
9 *Accuſare in crimine priuato quis non poteſt, niſi ſua interſit,vel pœna fiſco ſit applicanda.*
10 *Accuſatus an poſsit accuſatorem ſuum accuſare.*
11 *Pauper prohibetur accuſare, niſi ſit fidedignus.*
12 *Minor xxv.annis accuſare prohibetur.*

Qui accuſare poſſunt,vel non. Cap. I.

1 REGVLARITER† quilibet poteſt accuſare, qui non prohibetur,itaque prohibentur accuſare, alij propter ſexum, vt mulier propter fragilitatem ſexus,Vel ætatem, vt pupillus; niſi ſuam, vel ſuorum proſequantur iniuriam;& niſi in crimine læſæ Maieſtatis, annonæ, & ſuſpecti tutoris,& pro teſtamento patris. Alij propter ſacramentũ. Alij propter magiſtratũ. Alij propter delictum proprium, vt infames, vel qui nummos acceperunt ob accuſandum, vel non ac-
2 cuſandum. Frater† non admittitur contra fratrẽ, niſi ſuam,vel ſuorum iniuriam proſequatur l. qui accuſare.ff.de accuſ.& ibi glo. & gloſ.in rub.C. eodem.vbi multi enumerantur caſus. Maritus
3 † non poteſt accuſare vxorem ſuam de adulterio, ſi ipſe maritus de adulterio, ſiue lenocinio ante conuincatur, pef vulgatam regulam dolus cum dolo compenſantur l.ſi vxor.§.Iudex.ff.de adult. vide Gandi.in titu.qui accuſare poſſunt. Et cum prædictis auctoritatibus aduocati conſueuerunt defendere

defendere mulieres, vel pœnam diminuere. Sed aduerte, q̃ ſupra dicta lex (licet, Gandi. nihil dicat) hodie eſt correcta per auct. vt nulli iudic. §.
4 adulterium col. viij. Maritus† prohibetur accuſare vxorem ſuam de adulterio poſt dies xl. & pater vxoris etiam repellitur l. iure mariti. C. ad l. Iuliam de adult. Item repellitur maritus accuſare vxorem ſuam de adulterio, ſi primo repudianit eam, & mox approbauit mores eius l. ſi vxor. ff. de adult. quod nota p̃o muliere. Qui accuſare
5 †volunt, debent ſine mora accuſare: aliter enim propter tarditatem Iudex præſumet pro reo, pro quo etiam reo orietur indicium ſecundum Iaſ. §.
6 fuerat inſti. de actio. Præterea† propter ſuſpicionem calumniæ quis repellitur ab accuſando. Itẽ
7 qui † pacem fecerunt de vulneribus ſibi illatis. Item qui ſemel deſtiterunt ab accuſatione ſimiliter repelluntur, prout not. in rub. C. eodem. In
8 prædictis† tamen caſibus Iudex procedet ex officio: quia Iudex, producta accuſatione, poteſt ex officio ſuo proſequi, & facere ea, quæ accuſator facere poſſet, prout dicetur in cap. ſequenti. In
9 crimine † priuato regulariter quis non admittitur ad accuſandum, niſi cuius intereſt, & niſi delictum ſit tale, ex quo veniret pœna applicanda fiſco not. in rub. ff. de popu. act. Accuſatus an
10 †poſsit accuſare accuſatorem ſuum, quæritur perſcribentes, & adhuc ſub Iudice lis eſt. not. per Bart. Bald. Ang. Imo. in l. is, qui reus. ff. de pub. Iudi. Sed in hoc caſu animaduertendum eſt, & diſtinguendum: quando accuſatus accuſat accuſatorem ſuum de maiori, & tunc, aut de tali crimine, quod ſi eſſet verum crimen contra ſe obiectũ non eſſet verum, & tunc audietur, & plus tunc ſuperſedebitur ſuper primo, donec ſecundum fuerit diſcuſſum, & ex euentu cauſæ procedetur ſuper primo, vel non. Aut non opponitur tale crimen, ſed aliud, & primum, & ſecundum delictum poſſunt eſſe, & tunc ſuper vtraque accuſatione procedetur, & diſcutietur. Limita ſi talis accuſantur accuſans accuſatorem ſuum vt ſupra, non expectauerit nomen ſuum recipi inter reos, ſiue iudicem commiſiſſe contra ſe citationem: quia tunc propter tarditatem accuſandi præſumitur facere animo differendi primam accuſationem. not. in l. qui accuſare. ff. de accuſat. Gandi. in tit. qui poſſunt accuſare, & qui non, in verſi. ſed ego formabo talem quæſtionem. Pauper†prohibetur accuſare niſi ſit fidelis. l. nonnulli. de accuſa. Minor
12 viginti annis† ſimiliter ,phibetur, ſicut teſtificari. Sed ſecundum Bar. p̃ot l. accuſare. ff. de accuſ.

SVMMARIVM.

1 *Accuſari quæ perſonæ poßint, & quæ non?*
2 *Mortui quando poßint accuſari, & quando non?*
3 *Appellatione pendente ſi reus moriatur, an accuſatio extinguatur?*
4 *Operarii conducti ad laborandum in alieno loco accuſari non poſſunt, niſi per dominum eis fuerit proteſtatum, vel niſi ſint ei loco, de quo agitur, vicini.*
5 *Clerici per laycos accuſari non poſſunt, quamuis ſint primæ tonſuræ: hodie tamen ſecus eſt.*
6 *Sacerdotes committentes delicta facinoroſa, ſeu atrocia poſſunt accuſari, puniri per iudicem laycum.*
7 *Accuſatus ab aliquo de vno crimine nõ poteſt de eodem ab alio accuſari, primus accuſator deceſſerit vel procedere impediatur.*
8 *Intellectus l. libellorum. ff de accuſatio.*
9 *Accuſari non poteſt quis poſt lapſum viginti annorum, fallit in caſibus hic poſitis.*
10 *Accuſandi poſt mortem ius durat per quinquennium.*

Qui accuſari poſſunt, et infra quod tempus. Cap. II.

1 ACCVSARI † poſſunt tam mares, q̃ fœminæ, & demum omnes,
2 niſi ſint a iure excepti l. ij. C. de reis exhib. Accuſari † non poſſunt mortui: quia mortuo reo omnis criminatio extinguitur: fallit tamen in crimine læſæ Maieſtatis, Repetundarum, Peculatus, & Hæreſeos, quibus caſibus p̃opter enormitatem delicti accuſatio de iam mortuo recipitur l. Iudiciorũ. ff. de accuſ. Item fallit, ſi accuſatus ſibi mortem conſciuerit, Vel etiam, ſi poſt litẽ cõteſtatam, Vel poſtquam fuerit in ſcelere deprehẽſus mortuus fuerit
3 not. in ſupradicta l. Iudiciorum. Quid aũt † accuſato conuicto, & condemnato, ſi ab illa condemnatione appellatum fuerit, & pendente appellatione moriatur? reſpondent ſcribentes, criminationem extingui quoad crimen, ſed quoad bona appellationem perficiendam eſſe, ſi in illa ſententia bona erant adempta, Gand. in. §. Sed pone tit.
4 eod. Accuſari † non poſſunt operarij conducti ad laborandum in alieno loco, ſed conducentes accuſari debent: fallit tamen, ſi talibus operariis fuerit proteſtatum per dominum loci, vel ſi operarij fuerint vicini loci, de quo agitur, tali enim caſu præſumuntur ſcire locum eſſe alienum not. per Imo. & alios ſcribentes l. de pupillo. ff. de operis no. nunciat. Clerici † per laycum non poſſunt accuſari, quamuis ſint primæ tonſuræ ſecundum Domin. de ſanct. Gemi. in c. cum in nouella de accuſ. vbi dicit perpetuo notandum contra Iudices laycos: ſed priuilegium tale clericorum primæ tonſuræ in deſuetudinem abiit, & per Iudices laycos hoc tempore puniuntur, & talis obſeruantia defendi poteſt per ſuaſmet leges, vt in c. clerici ſi in tonſura extra de vita, & honeſt. cler.
6 Hoc † amplius ſacerdotes committentes delicta facinoroſa, vt puta, raptũ virginum, & alia ſimilia delicta atrocia poſſunt accuſari & puniri per iudicem laycum l. ij. & ibi glo. & Cyn. C. de ijs, qui ad eccleſia cõfug. & ratio eſt, quia eccleſia

odit, & repellit tales delinquentes c. xxj. Exod. ibi. Siquis inſidiatus fuerit ab altari meo repel.
7 latur. Accuſatus † ab aliquo de vno crimine non poteſt de eodem ab alio accuſari, niſi primus accuſator deceſſerit, vel impediatur procedere, nam tunc admittitur accuſator de eodem l. libellorum. ff. de accuſa. Sed multi, intelligunt accuſatorem admitti ad perſequendum accuſationem, non autem ad inſtituendam de nouo, & hoc quia accuſatus non debet de eodem crimine pluries vexari l. licet. §. fin. ff. Naut. Caup. Stabu. Item qui Iudex ſuccedit loco accuſatoris, poteſt enim proſequi, & ea facere quæ accuſator facere potuiſſe Bar. in l. j. ff. de pub. Iudi. Sed quo-
8 ties † propter ineptitudinem, aut aliam malam formam proceſſus formati conditio ſecundi accuſatoris foret facta deterior, tali caſu licet trãſcendere ad aliam accuſationem, & ita intelligitur ſu-
9 pradicta l. libellorum. Accuſari † quis non poteſt poſt lapſum annorum viginti. l. quære. C. de fal. Fallit tamen in partu ſuppoſito. Item quando falſis medicamentis partum impediuit. Item in crimine læſæ Maieſtatis. Item hæreſeos, & peculatus l. ſi cum eo. ff. de pœn. & l. Iudicij. ff. de accuſa. Item in ſtupro admiſſo per vim in maſculo, ſiue fœmina l. mariti. §. per quinquennium. ff. ad l. Corne. de ſica. Dictum eſt hoc tit. prædictis caſibus poſſe accuſari delinquentes ẽt poſt mortem;
10 Sed † tale ius accuſandi poſt mortẽ durat per quinquenium l. qui Manicheos. C. de hæret. Et ibi glo.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio quid ſit?*
2 *Accuſatione non præcedente quis regulariter non punitur, nec contra eum proceditur, niſi in certis caſibus, in quibus, proceditur officio iudicis.*
3 *Inquiſitio eſt de iure diuino.*
4 *Accuſatio non admittitur, niſi conſtet de delicto, niſi in certis caſibus.*
5 *Cõtumax ex diſpotitione ſtatuti nõ habebitur pro confeſſo, quotiens iudici nõ conſtiterit de delicto.*
6 *Libellus eſt per accuſatorem edendus, hodie talem per Italiam accuſatio ſit ſimpliciter.*
7 *Accuſatio quid continere debeat?*
8 *Dies an exprimendus ſit in accuſatione?*
9 *Accuſator petere non debet reum puniri certa pœna, ſed ſufficit, quòd petat eum puniri ſecundũ formam iuris & ſtatutorum.*
10 *Ciuiliter & criminaliter an eodem libello agi poſſit?*
11 *Accuſari an plures poßint in vno libello de eodem delicto?*
12 *Accuſari an vnus poßit in vno libello de pluribus deliſtis?*
13 *Accuſari quis ex eodem delicto ſimul et ſemel diuerſis legibus nequit.*
14 *Accuſari quis quando poſſit de pluribus deliſtis ſolo libello?*
15 *Accuſari quis quando poßit a pluribus eodem libello?*
16 *Libello eodem poteſt agi contra producẽtem falſos teſtes, & contra falſarios teſtes:*
17 *Accuſator debet ſubſcribere accuſationem ad pœnam talionis, & an hodie hæc ſubſcriptio habeat locum?*
18 *Calumnioſus accuſator arbitrio iudicis punitur, & in eadem ſententia, qua abſoluitur reus*
19 *Accuſationem per calumniam fuiſſe inſtitutam quomodo cognoſcatur?*
20 *Accuſatione pendente reus ad honores non admittitur, & propter atrocitatem delicti concurrente infamia ſit ſuſpenſio beneficii, & officii, donec cauſa finiatur.*

De accuſatione, ſiue libello. Cap. III.

TRACTATVRIS de accuſatione nota debet eſſe vis, diffinitio illius, ſequendo ordinem iuriſconſulti in l. j. ff. de contrahen. emp. & in. l. j. ff. de furtis. Accuſatio † eſt
1 aliquem reum criminis deferre. l. libellorum, ibi, reum deferre. ff. eod. Et regulari-
2 ter † ſine accuſatione non proceditur ad criminis cognitionem, niſi in quibuſdam caſibus in quibus proceditur officio Iudicis. l. ij. ff. de adulter. Hodie vero in quibuſcunque delictis (dummodo grauibus) proceditur per inquiſitionem, ne propter defectum accuſatoris delicta remaneant impuni-
3 ta. Hoc amplius † dico, ꝙ inquiſitio eſt de iure Diuino, prout dicetur in titu. de inquiſitione. Ac-
4 cuſatio † non admittitur, niſi conſtet de delicto: niſi in caſibus, de quibus dictum eſt in tractatu meo
5 de tormentis. c. ij. Et nota, † ꝙ vbi ſtatuta illuſtriſſimorum Venetorum diſponunt contumacem haberi pro confeſſo, ſeu non audiri, non habebunt locum, quotiens Iudici non conſtiterit de delicto: quia officium ſuum eſt ante omnia quærere de delicto, poſtea de reo. l. ij. C. de iura. calum. & ibi Bar. l. raptor. C. de epiſ. & cler. vbi fortius probatur reum conuinci debere de delicto. Libellus
6 † eſt edendus per accuſatorem, licet diuerſimode concipiatur. l. fi. C. qui accuſ. non poſſunt. Sed hodie per totam Italiam accuſatio fit ſimpliciter, & ita obſeruatur, Gan. in titu. qualiter fiat accuſa-
7 tio. Sed talis † accuſatio continere debet nomen accuſatoris, & accuſati, crimen commiſſum, cum qua perſona, quo loco, quo anno, & quo menſe, & quo die. Fallit tamen in crimine falſi. Verum ſecundum Specul. in. §. ij. de accuſ. nõ eſt neceſſe ap-
8 poni diem, neq; horam: Alij † autem poſt eum dixerunt; ꝙ ſi accuſator ſcit, aut veriſimiliter ſcire poteſt diem, tunc tenetur exprimere: & ſi dies, aut aliud tempus neceſſarium obmiſſum fuerit in libello, poterit poſtea probari, & conualidabitur libellus:

libellus? Sed ſi de alio loco,& tempore vltra poſitum in libello,fuerit probatum, an reus abſolui debeat ab obſeruatione iudicij? dicetur in cap.v.
9 Caueat†accuſator,ne petat reum puniri certa pœna:quia ſufficit accuſatori petere reum puniri ſecundum formam iuris,& ſtatutorũ.l.j.ff.ad Turp. & ibi Bart. Si autem accuſator expreſſerit pœnã in libello,quæ non conuenit, reijcietur libellus propter talem ineptitudinem, ſicuti propter aliã ommiſsionem modi,& formæ ſubſtantialis. Sed alij contradicunt: quia ſuppletur per Iudicem tali defectui, not. in cap. examinata de Iudi.& ratio reddi poteſt: ꝙ vbi aliquis actus non eſt neceſſarius,licet fiat,& inepte,propter hoc non viciatur proceſſus, & in hoc differt a cauſis ciuilibus. {In multis caſibus in quibus expreſsio cauſæ neceſſaria non eſt,vt in libello,ſententia, & ſimilibus,ſi exprimatur cauſa & inepta vitiat, eo quia præſumptio quę erat pro prædictis cauſa non expreſſa tollitur per expreſsionem, & ſic plus nocet inepta locutio q̃ taciturnitas, vide quæ notant per Doct. in l. quæ dubitationis tollende.ff.
10 de regu.iuris.} Sed † nunquid agi ciuiliter, & criminaliter in eodem libello,ſiue accuſatione cõtra aliquem poſsit? reſpondent ſcribentes ꝙ non, niſi agatur de re familiari,vt furti, vel de talibus exhibendis, vel interdico: vnde vi, vel crimine falſi,&c.Sed vna intentata & finita,altera poterit intentari,vt no.inſti.ad l. Aquil.§.liberorum.
11 At nunquid†plures poſsint accuſari in vna accuſatione,ſiue libello? reſpondent ſcribentes, poſſe de eodem delicto, vt.C.ſi re, vel accuſa.mortuus fuerit.Sed de diuerſis delictis non, niſi ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequantur,& non aliter.l.cũ rationibus.vbi not.per ſcribentes.C. eodem, fallit in adulterio, vbi plures rei accuſari non poſſunt,licet de inceſtu accuſari poſsint.l.res.C. eo-
12 dem.Sed nunquid†vnum ſolum poſsim accuſare in vno libello de diuerſis delictis? reſpondetur, poſſe:ſed delicta ſunt clare ſpecificanda, & ſigillatim,vt accuſatus certificetur, vt in c. vt circa.
13 extra de elec. Sed pro eodem†delicto non põt aliquis accuſari diuerſis legibus ſimul, & ſemel: ratio reddi poteſt: ꝙ non debet bis puniri, ſiue affici duplici pœna pro eodem delicto.c. at ſi clerici extra de iudi.& l.ſenatus.ff.de accuſa.Circa
14 prædicta†eſt aduertendum,aliquem poſſe accuſari de pluribus delictis ſolo libello,ſi dicta delicta ſimul veniunt punienda vna,& eadem lege,aliter eſt ſi delicta veniunt punienda diuerſis legibus, tunc enim diuerſis, & pluribus libellis accuſari oportet.l.non eſt nouum.ff.de act. emp. Accuſari
15 †quis poteſt a pluribus eodem libello, ſi intereſt illorum:ſi autem non intereſt, magis idoneus ipſorum per Iudicem eligi debet. l.licet §.fina.ff. nau.caup ſtabul. verum hoc habet locum a principio,aliter proſequẽdum eſt.l.ſi plures. ff. de ac-
16 cuſa.Libello eodem,†ſiue inquiſitione eadem poteſt agi contra producentem falſos teſtes, & contra falſarios teſtes.l.hos accuſare.ff.de accuſ.Po-
17 ſtremo†accuſator debet ſubſcribere libellum,ſiue accuſationem ad pœnam talionis.l. libellorũ. ff.eod. Sed hodie hæc ſubſcriptio eſt ſublata ra-
18 tionibus dictis per Bart.in d.l.Sed quotiens†expreſſe apparet de calumnia accuſatoris poteſt puniri arbitrio Iudicis, & in eadem ſententia, qua abſoluitur reus: Verum tutius erit, ꝙ reus admoneatur,vt ſe defendat occaſione calumniæ ſecundum Bart.in l.athletas.ff.de fal.Et difficultas eſt
19 cognoſcere, quando†quis per calumniam accu-
20 ſauit dicetur in cap.v. Nota,& limita†regulam ꝙ lite,& accuſatione pendente, accuſatus nõ admittitur ad honores, & per atrocitatem delicti concurrente infamia fit ſuſpenſio beneficij, & officij donec cauſa finiatur. Innocen. in cap.j. de accuſa.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Teſtes examinantur citato reo, & exiſtente contradictore,alias repetuntur,& an hodie id obſeruetur?*
2 *Iudex debet examinare, & interrogare teſtes, perinde ac ſi reus contradictor adeſſet.*
3 *Teſtes ſemel examinati non debent iterum ſuper eodem examinari: & quid ſi iterum examinati contrarium primo depoſuerint vtrum dictum valeat?*
4 *Teſtis vnum dicens extra iudicium, contrarium vero in iudicio,an de falſo puniatur?*
5 *Teſtes in criminalibus nunquid debeant eſſe omni exceptione maiores.*

Quando,& quomodo accuſator probare debet. Cap. IIII.

1 PRODVCTA accuſatione,deuenitur ad examinationem,& teſtes†examinãtur citato ipſo reo, & exiſtente contradictore,vt poſſit dare ſua interrogatoria: & ſi fuerint examinati teſtes non citato reo,iterum examinabuntur: & Iudices, qui examinant teſtes reo non citato, errant,ſecũdum opinionem Saly.in l. fi.C.de quæſt. Ang.in verb. fama publica ver.quæro. Hipp.in l.j.ff. de quæſt. Aduerte, quod ſtylus Italiæ eſt in contrarium, & teſtes examinantur abſque citatione partis, & teſtes non examinantur iterum, prout examinari non debent. Et hæc conſuetudo examinandi abſque citatione rei vtilis eſt in punien-
dis delinquentibus, quoniam citati, aut fugiunt, aut teſtes corrumpunt: Et licet omnes ſcribentes dicant teſtes examinari debere reo citato, vt ſupra: attamen hæc conſuetudo defenditur, nec eſt de iure nouum: quod quando proceditur in criminalibus ex argumentis, & indicijs, eo caſu teſtes examinari abſque citatione partis poſ-
2 ſunt, text. eſt in cap. j. de homici. lib.vj.& ibi ſcribentes. Sed in hac † materia aduertant Iudices,ꝙ debent examinare,& interrogare teſtes,

perinde ac si reus contradictor foret: cum Iudex teneatur ex seipso facere debita interrogatoria, sicuti dictum est in tract. meo de tormentis in c. de non torquendo reo per indicia, nisi plene proba-
3 ta, & quo probentur. Et testes † semel examinati non debent iterum examinari super eodem, quia si testis semel examinatus cum iuramento deposuerit, si iterum examinetur, & contrarium, seu quid diuersum deponat, neutrum dictum valebit
4 Bart. in l. eos. C. de fal. Imo plus tenuit † Bart. ℭ si testis dixerit vnum extra iudicium, contrariū vero in iudicio, punitur de falso. Sed hæc opinio est reprobata per omnes scribentes: quia licet testis aliter in iudicio, ac extra iudicium dicat non
5 videtur mentiri. Nunquid † autem testes debeant esse omni exceptione maiores dictum est in tract. meo de indicijs per visum vnius testis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Accusatore non probante reus absoluitur, & quid si probatum sit de diuerso, quàm positus sit in libello, an reus absoluatur, vel puniatur de eo quod probatum est?*

2 *Accusator defficiens in probatione, an eo ipso calumniari videatur?*

3 *Calumnioſus accusator, ante litem contestatam ab accusatione desistens, an possit puniri? & quid de accusante per modum exceptionis?*

4 *Occidens eum, quē tēpore illatorum vulnerū bannitum fuisse asserit, vtrū si in processu non appareat an antea vel post vulnera fuerit bannitus, pro vulneribus sit condemnandus?*

5 *Probatio semiplena releuat accusatorē à calumnia, nisi reus contrarium plene probet.*

De accusatore non probante, seu per calumniam accusante. Cap. V.

1 ACCVSATORE † non probā te, reus venit absoluendus. Quid si de alio loco, & tempore vltra positum in libello fuerit probatū, an reus absolui debeat ab obseruatione iudicij, an vero debeat condemnari de eo, quod probatum est? & secundum Bart. absolui debet reus ab obseruatione iudicij, & de nouo poterit accusari. vide eum in l. penult. C. de priuil. Alij dixerunt posse condemnari de eo, quod probatum est, ne delicta remaneant impunita. l. si a reo. ff. de fideiuſ. In hoc distinguendum esse existimo, videlicet, si accusator accusauerit de facto proprio, seu de facto, quod non ignoret, propter quod reus passus est graues expensas, seu carcerem, tunc dico reum absolui debere ab obseruatione iudicij, & posse de nouo accusari secūdum doctrinam Bart. quia dicto casu accusator videtur accusasse potius per iniuriam, quam ius: si vero reus non fuerit passus grauiores expensas, vt supra, & accusator potuit ignorare factum: tūc dico posse condemnari de eo, quod fuerit probatum vltra positum in libello. Nunquid accusa-
2 tor † defficiens in probatione eo ipso calumniari videatur? & videtur, ℭ sic, secundum Spec. in tit. de accus. nu. xxiiij. Sed hæc opinio non placet: quia potest contingere, ℭ iusto errore accusauerit, Bart. in l. athleta. §. calumniator. ff. de infami. quare in hoc standum est conscientiæ Iudicis, quī considerabit, qua mente ad accusationem accusator processerit, & si in euidenti calumnia reperiet eum, legitima pœna afficiet. l. j. ff. ad turpil. Et si
3 † quis per calumniam accusauerit, licet ante litem contestatam desistat, poterit tamen puniri, licet multi teneant contrarium per regulā, ℭ qui accusat, & subito desistit, non videtur accusare: Sed dic posse puniri: quia iam iniuria est illata accusato, vt supra in dictis iuribus. Sed si quis accusauerit per modum exceptionis, licet expresse appareat de calumnia, non poterit tamen condēnari: quia ignoscitur illi, qui prouocatus est, dice-
4 tur in sequenti c. Quid si accuso te, † ℭ vulnerasti Titium de mense Nouembris, & probatū est: sed excipitur, ℭ Titius fuit bannitus de dicto mē se, & secundum leges contra exules potest impune offendi? vertitur in dubium: quia in processu non apparet, an ante, vel post vulnera fuerit bannitus, Nunquid pro vulneribus venias condemnā dus? Et licet opiniones, & authoritates sint vtrinque, dico te accusatum absolui debere: quia in delictis probationes in condemnando debeat necessario concludere Ang. in verb. de anno præsenti, nu. vj. vbi vtrinque allegat. Postremo notā-
5 dum est † ℭ semiplena probatio releuat accusatorem a calumnia nisi reus contrarium plene probet. Bal. in l. fi. C. de proba.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Accusatio per modum exceptionis quando habeat locum, & per quæ inducatur?*

2 *Accusatus excipiens contra accusantem de crimine, & petens illum de eo condemnari, videtur accusare, & super ea tanquam super accusatione procedendum erit, & in hoc accusationis substantialia erunt obseruanda.*

3 *Accusatus non potest opponere crimen in modum exceptionis lite contestata.*

4 *Accusatione per exceptionem proposita contra quem prius procedendum sit ad capturam, an contra accusatorem, vel accusatum excipientem?*

5 *Exceptio accusatoria in quibus ab accusatione differat?*

6 *Excipiens de crimine, & non probans, an puniatur vt calumnioſus accusator?*

7 *Prouocato ignoscitur.*

8 *Pœna tallionis hodie sublata est, & quare.*

De modo

De modo accusandi per exceptionem. Cap. VI.

1 S T et alius† modus accusandi per exceptionē, per quē proceditur, & cognoscitur de maleficio vltra supradictū modū l. qm̄. C. ad l. Iul. de adul. quo casu qñq; crimina obijciuntur per accusatum via exceptionis, qñq; contra producentes falsa, vel suspecta instrumenta, siue testes, & similia: & tunc animaduertendum, & distinguendum est, videlicet, si accusatus excipit contra accusatorem solum ad repellendum eundem accusatorem ab accusatione sua, siue ad derogandum fidei testium, siue fidei instrumentorum: tunc tales exceptiones non habent vim accusationis per regulam. qui excipit non accusat l. rescriptum. ff. de munne. & honor.

2 Si vero crimen† fuerit obiectum per accusatū nō solum per exceptionem: sed etiam fuerit petitum: ꝙ accusator condemnetur: tunc accusatus non solum excipere, verum accusare videtur: & tali casu per Iudicem procedetur tanquam super accusatione. l. vna. ff. vi bo. rap. l. ij. ff. de tab. exhib. Et notandum est, ꝙ in tali casu debet, & tenetur excipiens ponere locum, annum, & mensem commissi delicti perinde, ac in accusatione. Bart. in l. j. ff. de excep. & est ratio, qui excipit accusare videtur vt supra. Limita prædicta, † ꝙ lite contestata accusatus non potest opponere crimē in modum exceptionis. l. j. §. extraneis. ff. de adult. &

4 quia plerunque contingit † in facto: ꝙ proposita suprascripta exceptione in modum accusationis incertus est Iudex contra quem procedere debeat ad capturam, & tali casu si pœna corporalis venit imponenda propter grauitatem, & qualitatem delicti accusatus, & accusator carcerabūtur, vt verius cognoscatur de delinquente: nec relaxabuntur, nisi cognito delicto: & est ratio, quia in tali casu vtraque pars est accusata. Si vero non erit pœna corporalis imponenda Iudex relaxari permittet, datis tamen fideiussoribus. vide Cyn. l. fina. C. de accu. Quid si isti relaxati non paruerint foro, & Iudici, quomodo procedetur? dicetur infra in titu. de captura, & carcere. Postremo animaduertendum est: ꝙ exceptio supradicta, & proposita modo, quo supra pro accu-

5 satione habetur, sed tamen differt † ab accusa-

6 tione, de qua in titulo præcedenti: quia† quando crimen obiectum accusatori per modum, & viam exceptionis non probatur, non proceditur contra ipsum excipientem ad aliquam pœnam, vt puta de calumnia, siue in alijs pœnis, in quibus proceditur contra accusantes de calumnia conuictos. Et ratio diuersitatis reddi potest: quia parcitur accusato, qui prouocatus est: ignoscitur † enim illi, qui prouocatus est l. si adulterium §. Imperatores. ff. ad l. Iul. de adul. vnde accusatus per exceptionem accusans excusatur: quia quouis modo licet sanguinem proprium redimere. {Sed hoc tempore, & etiam tempore Romanorum, vt membrum pro mēbro deberetur, sublata fuit pœna tallionis, ea ratione ꝙ nemo est dominus membrorum suorum in hoc actu accusandi, prout not. per Deci. in l. imperium, col. iiij. ff. de iur. omni. iudi. per Moder. in l. inuita benefi cium. ff. de regul. iur.}

SVMMARIVM.

1 *Denunciator est ad instar accusatoris, fallit in his, qui ratione officii ad id tenentur.*
2 *Denunciare quis teneatur maleficium commissum in confinibus duarum villarum?*
3 *Iuratus tenetur denunciare delictum finito officio suo, de quo non habuit ante notitiam.*
4 *Chyrurgi, siue Syndici, qui tenetur vulnera denunciare, an leues percussiones denunciare teneantur, vel eos qui cum vnguibus offenderint?*
5 *Denunciantes malitiose non aggrauantes delictū, tenentur de falso.*
6 *Denunciantes aliquem qui non deliquit, an & quando excusentur?*
7 *Denunciantes ratione officii, an ad expensas teneantur?*
8 *Denunciantibus officialibus, quando & in quibus casibus credatur?*
9 *Denunciare qui tenentur sub pœna, an excusentur si accusator præuenerit?*
10 *Iurati an teneantur denunciare delicta, quæ de iure non sunt punienda?*
11 *Denuncians an possit recipi in testem.*
12 *Denuncians an consequatur beneficium statuti præmium proponentis indicanti delictum, vel accusatori?*
13 *Absolutus a denuntia an perinde sit, ac si absolutus foret ab accusatione?*
14 *Denunciatione facta per saltuarium, non dicetur de delicto constare.*
15 *Denunciatio sola non facit aliquam probationem vel indicium, sed tm̄ sufficit ad inquirendum.*
16 *Denuncians an teneatur edere libellum, sicut accusator?*
17 *Denunciatio quando sapiat accusationem, vel infligationem.*
18 *Iurati, qui tenentur denunciare, et casus fortuitos notorie impunibiles denunciare debent.*

De denuntiatione. Cap. VII.

ICTVM est supra de accusatione, hic videndum est de denunciatione, p quam Iudices procedunt. l. ea quidē. C. de accusationibus.

1 Denunciator † est ad instar accusatoris, & debet assistere denun-

ciationi, ſicut accuſator accuſationi ſuæ. Fallit tñ in officialibus, & Iuratis, ſeu Marigis villarum, & alijs perſonis, quæ per ſtatuta locorum ſeu per leges principum tenentur denunciare: tali enim caſu Iudex procedit ex officio, vt in ſupradicta. l. ea quidem. Si delictum † committetur in confinibus duarum villarum Iurati vtriuſq; villæ tenentur denunciare. l. j. C. vbi de crimi. agi opor. Iuratus † tenetur finito officio ſuo denunciare delictũ, de quo non habuit ante notitiam. l. nam & ſi ſeruus. ff. de nego. geſt. Chyrurgi, ſiue † Syndici villarũ, qui tenentur denunciare vulnera, non tenentur denunciare leues percuſſiones, nec etiam denunciare eos, qui offenderint cum vnguibus: cum tales offendentes non incurrant pœnam ſtatutorum prohibentium offendere cum armis. Ang. in. l. armatos. ff. de vi pub. Idem in l. pignore. §. qui furem. ff. de furt. Prædicti † Iurati ſi denunciauerint delicta, & non aggrauauerint contra veritatem malitioſe, ſiue certa pecunia, ſiue ad ſuggeſtionẽ alicuius tenentur de falſo, Bal. in l. duobus. §. fi. ff. de iureiuran. Idem etiam habebit locum in eo, qui induxerit ad denunciandum inique aliquod maleficium æqualiter punietur de falſo. l. lex Cornelia. §. fi. ff. de fal. & ibi Bartol. Sindici denunciantes † aliquem deliquiſſe, qui tamen non deliquit, excuſantur, ſi crediderunt perſonis, quibus quilibet alius credidiſſet, aliter puniuntur, ſiue ſaltem condemnantur in expenſis, Bar. in l. athletas. §. fi. ff. de infam. Prædicti † aũt omnes qui per officium denunciant non tenentur ad aliquas expenſas, Bar. in rub. de offic. aſſeſ. C. ſed ſi prædicti aſsiſtent denunciationi ſuæ, condemnabuntur in expenſis: quia tunc funguntur officio accuſatoris, & non denunciantis, cum talibus ſufficiat denuntiare tm̃. Supradictis † officialibus regulariter non creditur ſi crimen eſt graue, aliter ſic, dummodo denuncient de viſu Bart. in l. diuus. ff. de cuſtod. reo. Iurati, qui † tenentur denunciare delicta ſub certa pœna, non excuſantur a pœna, licet alius præuenerit accuſator. Et ratio eſſe poteſt: ꝙ intereſt reip. quoniam poteſt contingere: ꝙ per accuſatorem leuiter accuſaretur. l. ij. ad Tertul. Item † tenentur denunciare delicta, quæ non ſunt punienda de iure, nec excuſantur: quia non ſpectat ad ipſos Iuratos cognoſcere, ſed ad Iudices, & ipſi Iurati poſſent ſemper ſe excuſare. Prædicta multi limitant non habere locum in delicto notorie non punibili, vt puta in occiſo, qui erat bannitus, & erat notorium. Ang. in. l. nequis. C. vt nemo priua. ſed dic, vt ſupra dictum eſt. Denuncians regulariter † non poteſt recipi in teſtem, imo ipſe debet teſtes idoneos producere, licet non teneatur aſsiſtere. l. diuus. §. denuncia. ff. de quæſtio. poteſt tamen recipi in teſtem: quando Iudex procedit, non ad denunciam, ſed procedit per inquiſitionem, & ſic cauti aſſeſſores præuident, ꝙ quando non habent alios teſtes, procedunt per inquiſitionem, & examinant tales deputatos ad denunciandum, et tali caſu creditur prędictis vide Barto. in dicta. l. diuus. Si per ſtatutum † datur præmium indicanti delictum, an denuncians poſsit conſequi beneficium talis ſtatuti perinde, ac ſi accuſaret? dic, ꝙ ſic. Idem etiam tene, quando ſtatutum daret præmium accuſatori: ꝙ haberet locum in denunciatore Ang. in l. diuus. ff. de cuſt. reorum. Et ratio reddi poteſt, ꝙ intereſt Reip. vt quanto citius poſsit, manifeſtentur delinquentes l. eum, qui. ff. de iniur. Deinde etiam alia ratio reddi poteſt: ꝙ idem effectus quo ad dilationem pœnæ, ſequitur ex denunciatione, qui ſequitur ex accuſatione. l. qui ſepulchrũ. ff. de ſepul. viol. Abſolutus † a denuncia, perinde eſt, ac ſi abſolutus foret ab accuſatione, licet multi tenuerint contrarium: ꝙ æque deducitur, & proceditur contra reum per denunciantem, ſicut per accuſatorem: iſti etiam plus dicunt: ꝙ iudex abſoluendo a denuncia debet dicere denunciationem minus bene delatam, ad hoc allegant text. in l. diuus ſupra allegata: Tene tamen, vt in principio dictum eſt, niſi non legitime fuiſſet proceſſum, prout ſupra dictũ eſt de abſoluto ab accuſatione. Denunciatio † facta per Saltuariũ, ſiue iuratũ ſiue aliter ad hoc deputatũ de aliquo maleficio per dictã denunciationẽ, nõ dicetur conſtare Iudici delictum eſſe commiſſum, quemadmodum de delicto ante omnia conſtare debet Iudici prout ſupra dictum eſt ſub titulo accuſationis; Itaque Iudex debet ſe informare de maleficio vltra talem denunciationem, quæ vt ſupra non ſufficit Ant. de but. in c. veſtra de coha. cleri. & mulie. Denunciatio † etiam ſola non facit aliquam probationem, vel indicium, niſi in leuibus Bart. in l. diuus. ff. de cuſt. reo. Denunciatio de per ſe eſt ſuficiens indicium ad inquirendum Bar. in dicta l. diuus Denuncians † non tenetur edere libellum, ſicut accuſator: quia qui denunciat expedite agere videtur c. nouit in fine extra de Iud. Intellige tamen prædicta habere locum in perſonis denunciantibus vigore ſtatutorum, ſiue conſuetudinis, quæ etiam vt ſupra non tenentur aſsiſtere denunciationi ſuæ, & intuitu, & ratione talium perſonarum differt denunciatio ab accuſatione nomine, & effectu, ſecus autem in alijs denunciantibus: quia tunc † denunciatio plus ſapit accuſationem, ſiue inſtigationem, quam inquiſitionem, & tali caſu tales denunciantes poſſunt in expenſis condemnari, vt ſupra, & infra dicetur ſub titu. Inquiſitionis. Iurati villarum, † qui tenentur denunciare maleficia, tenentur etiam denunciare caſus fortuitos: quia an ſit punibile, vel ne, ſpectat ad iudicem cognoſcere Angel. in verb. contra Gaium homici. Extende quod licet: maleficia eſſent impunita etiam propter aliquod ſtatutum ſeu cõſuetudinem, attamen tenentur denuntiare, fallit tamen ſecundum Ang. in l. ne quis. C. vt nemo priua. quando notorium eſſet occiſum eſſe bannitum, qui per ſtatutum offendi poteſt impune.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iudex quando & quibus præcedentibus ad inquiſitionem procedat.*

2 *Clauſula, ſæpe & ſæpius &c. quare in inquiſitione ponatur.*

3 *Iudex licet cognoſcat aliquod delictum, tamen non procedet, niſi præcedant ſuper eo clamor & diffamatio.*

4 *Inquiſitio formari non debet niſi pro grauioribus criminibus.*

5 *Iudex indebite inquirens tenere ad omnes expenſas, & intereſſe partis indebite vexatæ.*

6 *Inquiſitio loco libelli ſuccedit, & eſt remedium in defectum accuſationis.*

7 *Inquiſitio formari non poteſt poſt lapſum annorũ viginti, nec etiam accuſatio admittitur.*

8 *Statutum prohibens accuſatorem, videtur etiam prohibere iudicem inquirentem.*

9 *Inquiſitio quotuplex ſit? & q̃ dicatur generalis?*

10 *Iudici ante omnia conſtare debet de delicto.*

11 *Inquiſitio quid continere debeat? & an idẽ quod accuſatio?*

12 *Inquiſitio in quibus differat ab accuſatione?*

13 *Statutum tribuens beneficium inquiſitioni an extendatur ad accuſationem, & e contra?*

14 *Teſtes poſt didicita teſtificata in inquiſitione ex officio formata recipiuntur, ſecus in accuſatione.*

15 *Inquiſitio facta aliquo inſtigante ſapit accuſationem, vnde inſtigator ad expenſas cõdemnatur, ſi inquiſitus abſoluatur.*

16 *Minor vigintiquinque annis pro accuſatore regulariter examinari non poteſt, ſecus in inquiſitione.*

17 *Teſtes non idonei in inquiſitione admittuntur, ſecus in accuſatione.*

18 *Inquiſitione pendente ſi ſuperueniat accuſator quando audiatur?*

19 *Accuſator ſuperueniens quando a iudice inquirente repellatur?*

20 *Inquiſitio an formari poſſit per iudicem originis contra ſubditum pro delictis commiſſis extra territorium?*

De inquiſitione. Cap. VIII.

SVPRA dictũ eſt de diuerſo modo accuſandi, ſupereſt videre, quo pacto deficiente accuſatore pro purgãdis ciuitatibus malis hominibus per Iudices procedatur. Im
1 primis ſciendum eſt: ꝙ tunc † Iudex ad inquiſitionem procedit, cum clamor validus ad eum peruenit, & a perſonis honeſtis, & non ſuſpectis, & ſæpe, & ſæpius.
2 Qua de re † in inquiſitione ponuntur illa verba. Sæpe, & ſæpius, Ange. in verb. non ſemel, & hæc ſunt de iure diuino, vt ibi. Deſcendam inquit Deus, & videbo, ſi clamorem, qui venit ad me, opere perfecit. Et dixit omnipotens Deus deſcendam, & videbo tanquam Iudex, alioquin tanquam Deo omnia certa explorata, & in con-
3 ſpectu ſunt. Vnde elicitur, quod licet, † Iudex cognouerit aliquod delictum, non tamen procedet, niſi præcedant ſuper ea clamor, & diffamatio, vt ſupra, iuxta etiam dictum euangelicum, mulier quis te accuſat? Et ſic intelligitur prædicta ſententia euangelica: vt non prohibeat inquiſitionem ſimpliciter. Sed quando non præceſſit clamor, licet dicta ſententia per Gandi. & alios ſcribentes in principio ſuæ practicæ aliter
4 intelligatur. Caueant etiam Iudices, vt non, † niſi pro grauibus criminibus inquirant: non enim eſt inquirendum de leuibus, quia tunc magis inquiruntur marſupia, ꝗ̃ delicta. Deus perdat Iudi-
5 ces auaros. Et tales † Iudices indebite inquirentes tenentur ad omnes expenſas, & intereſſe partis indebite vexatæ, & maxime quando apparet de culpa Iudicum l. filiusfamilias. ff. de Iudi. In-
6 quiſitio † loco libelli ſuccedit, & inquiſitio eſt remedium in defectum accuſationis, ne delicta remaneant impunita Innoc. in c. ſuper literis de re
7 ſcriptis. Iudex non † inquiret poſt lapſum annorum viginti, quo elapſo quis non admittitur ad accuſandum, ſicut dictum eſt ſupra. Qua-
8 re † ſtatutum prohibens accuſatorem, videtur etiam prohibere Iudicem inquirentem l. non ſolum in §. quamque. ff. de iniur. Inquiſitio duplex
9 † eſt, vna generalis, alia ſpecialis, Generalis diuiditur, in quatuor, primo cum prætor inquirit quo ad delicta, & perſonas, videlicet, ſi ſunt aliqui pœna digni in ſua prouincia. Alia etiam generalis quod perſonas, ſpecialis ad delicta, videlicet, quando delictum eſt notorium, ſed ignoratur delinquẽs. Tertia generalis ad delicta, ſpecialis ad perſonas, videlicet, quando ſyndici inquirunt cõtra poteſtatem, & familiam. Quarta eſt generalis contra perſonas, videlicet, cum inquiritur contra ciuitatem, ſpecialis eſt cõtra delicta, et perſonas. Supradicta probantur l. congruit. ff. de offi. præſi. c. per inquiſitionẽ de accuſa. l. aliud. ff. de regu-
10 iu. Iudici ante omnia † conſtare debet de delicto, ſicut dictum eſt in c. de accuſatione, & ſolennitas, quæ requiritur in ea, requiritur & in inquiſitione, licet in aliquibus fallat, & infra dicetur.
11 Inquiſitio † debet continere certum tempus, & locum, prout de accuſatione dictum eſt: Non viciatur propter aliquam falſam adiectionem, vt puta cognomen: dummodo aliæ demonſtrationes ſint veræ, notatur in l. In iis. ff. de here. inſti-
12 tu. Inquiſitio † differt ab accuſatione: quia fit ex mero officio, & eſt magis fauorabilis. Vnde
13 ſtatutum, † tribuens beneficium inquiſitioni, non extenditur ad accuſationem, e contra vero ſic. glo. in c. in fidei de Hæreti. Inquiſitio differt
14 etiam in formando proceſſu: quoniam † poſt didicita teſtificata poſſunt recipi teſtes, in accuſatione non vtique. Intelligo prædicta in inquiſitione facta ex officio tantum, ſecus vbi inquiritur aliquo promouente. not. in auct. qui ſemel
15 C. de teſt. Et ratio eſt, quia inquiſitio † facta aliquo

quo promouente, siue instigante sapit potius accusationem, & tales personæ condemnantur in expensis, si inquisitus fuerit absolutus. Bald. in l. obseruare. ff. de officio procõ. Ideo datur cautela, ne tales instigatores sinant se nominare in actis.

16 Minor † vigintiquinque annis regulariter pro accusatore examinari non potest, secus in inquisi-
17 tione, quo casu etiam testes † non idonei admittuntur, qui in accusatione non admitterentur. Bald. in l. j. C de sum. trinit. & fid. cat. Et ratio esse potest, ꝙ testes examinati ex officio non præsumuntur falso deponere: quoniam carent instigatione. Limita tamen dictum Bald. vt in tract. meo de Indicijs per visum vnius testis. Item pœna legis mutari potest, secus in accusatione l. non solum. §. quanquam. ff. de Iniur. Inquisitione pen-
18 dente † si superueniat accusator, audietur quandocunque ante sententiam: quia per accusationem cessat inquisitio, & acta facta Iudice inquirente valebunt in accusatione: quia tendunt ad vnum finem. Assessores autem intimare possunt hæredibus occisi, si intendũt aliquo suo iure vti, quibus existentibus in mora inquisitio procedet, & accusator non audietur. Limita etiam prædi-
19 cta, ꝙ Iudex † repellet accusatorem superuenientem, si certus erit de collusione, siue de præuaricationa. not. in l. iij. ff. de lib. hom. exhib. Itẽ repellet accusatorem, quando est negligens: fallit tamen secundo aliquos, quando suam, vel suo reum prosequitur iniuriã l. ij. §. fi. ff. de adul. Quid si interfectus non habuerit hæredes? Iudex proclamari curabit, siquis accusare intendit, statuendo terminum accusare volentibus: Sed aduerte, ꝙ consulitur Iudicem prius inquirere, quam proclamare, et hoc propter periculũ collusionis accusatoris cum accusato. Item pp negligentiam quia tarde examinare posset testes, qui testes interim facile corrumpi possent: Paul. de Castro consi.
20 xxiiij. primi vol. Prostemo † queritur an inquisitio formari possit per Iudicem originis contra subditum pro delictis commissis extra territorium? Respondetur vtrinque esse magnas authoritates, & communem opinionem reputari, ꝙ Iudex originis possit formare inquisitionem, & punire. Secundum tamen statuta loci delicti. Ang. in ver. hæc est quędam inquisitio.

SVMMARIVM.

1 *Iudex quando ad capturam procedere possit.*
2 *Relaxatio rei capti quando statim fieri debeat absque expensis non expectata sententia?*
3 *Captura rei an & quando fieri possit sine authoritate iudicis?*
4 *Repertus in flagranti crimine potest a quocunq; capi, sed non detineri, nisi per viginti horas.*
5 *Commissio rectoris de capiendo aliquo, durat etiã in tempus successoris si facta fuerit cum causæ cognitione.*
6 *Capi potest in ecclesia reus propter atrox delictũ, & quid in aliis delictis.*
7 *Captus pro leui crimine pro quo non ingeritur pœna sanguinis relaxari debet fideiussoribus, alias iudex tenetur in syndicatu.*
8 *Carcer est species tormenti.*
9 *Fideiussores non sunt recipiendi vbi pœna corporalis, aut banni ingeritur.*
10 *Membrorum suorum nemo est dominus.*
11 *Relaxari fideiussoribus quibus casibus reus minime debeat, licet pœna corporalis nõ ingeratur?*
12 *Relaxatus cum fideiussoribus non idoneis potest iterum capi, & cogitur idonee fideiubere, nec fideiussores ob talem capturam liberantur.*
13 *Capi se a familia non permittens, si occidatur, homicidium erit impunitum, fallit quando quis capitur pro delicto ciuili.*
14 *Familia an reum se defendentem impune possit occidere.*
15 *Capti gaudent priuilegio miserabilium personarum.*
16 *Carceratus si est pauper, & egenus debet ab eo ali, qui eum detineri fecit.*
17 *Carceratus an possit citari ad aliquem actum. Et an contrahere possit, saltem cum eo, qui illum fecit carcerare, adhoc vt se liberet?*
18 *Carceratus iuste pro vno debito vel delicto potest recommendari pro alio.*
19 *Captus a iudice incompetẽti debet transmitti ad suum iudicem, & is non tenere stare processui formato per iudicem transmittentem.*
20 *Bannitus captus a familia, non potest ab ea impune occidi.*
21 *Carceratus frangens carceres & fugiens habetur pro confesso, si constet de delicto.*
22 *Carceratus iniuste potest ex carcere fugere, & resistẽtes custodes impune offendere, et occidere.*
23 *Carceratio dicitur iniusta quando per iudicem non fuit seruatus iuris ordo in capiendo.*
24 *Custodes an teneantur, si carceratus pro delicto è carcere aufugiat.*

De captura, & carcere. Cap. IX.

1 REGVLARITER non † proceditur ad capturam sine indiciis, procedi tamen potest habita aliquali informatione. Potest etiam incipi a captura, quando periculum est, ne reus fugiat, vel quando reus reperitur in crimine: & in supradictis non expectatur, ꝙ constet de delicto. Verum
2 † si reus non deliquerit, relaxari debet statim, & absq;

abſq; expenſis,ſi ex officio captus fuerit,non expectata aliqua ſententia l.ij.C.de exhib. re.Sali.
3 in l.nullus.C.eod. Sine Iudicis † autoritate nemo capitur : fallit in falſatore monetæ, deſertore militiæ latrone publico,agrorum depopulatore,fure, virginum raprore,not.l.vnica.C.de rap.vir.Item
4 † repertus in flagranti crimine poteſt capi vt ſupra a qualibet perſona, Capti tamen ſupradicti non poſſunt detineri,niſi per ſpatium horarum viginti,intra quod ſpatium debent ad iudicem mitti. Bart. cum gl. in l. capite quinto.ff. de adult.
5 Commiſſio Rectorum † de capiendo aliquem,durat etiam in tempus ſucceſſorum, ſi talis commiſſio fuerit facta cum cauſæ cognitione Ange. in l. fundum.ff.de acqui. poſ. Propter atrox delictum
6 † detinetur reus in eccleſia c.xxi. Exod.l.ij.C. de ijs,qui ad eccle. confug. Et ibi Cyn. & Bart. Pro alijs vero criminibus detineri non poteſt in eccleſia,cymiterio, & hoc amplius in hoſpitali ab epiſcopo conſtituto Bald. in l. ſiquis ad eccleſiam.C.de epiſ.& clericis,ſed de hoc vltimo du-
7 bitatur. Captus † pro leui crimine, pro quo non ingeritur pœna ſanguinis, relaxatur fideiuſſoribus,ſecus ſi aliqua pœna corporalis ingeratur, & ſi Iudex non relaxabit vbi non ingeritur pœna corporis tenetur in ſyndicatu : & eſt ratio : quia
8 † carcer eſt ſpecies tormenti Bart.in l. ſi vero.ff. qui ſatiſd.cog.& in l.i.ff. de cuſtod.reo. Et aduer-
9 tendum eſt, ꝙ fideiuſſores † vbi ingeritur pœna corporalis,aut banni,non debent recipi per Iudices:quia licet, fideiuſſores expreſſe ſe obligaſſent ad pœnam corporalem,ſiue banni, propter talem obligationem non poſſent puniri,& eſt ratio,quia
10 nemo † eſt dominus membrorum ſuorum l. liber homo.& ibi Bart.ff. ad l.Aquil. Præterea nota, ꝙ ſunt caſus, in quibus licet non ingeratur pœna corporalis,reus tamē non relaxatur. Primo quan-
11 do † reus aufugit de carcere alias, perdit priuilegium.ſecundum Ang. in verb.Fama publica: Sed æquitas eſt in contrarium dummodo idonee fideiubeat. Secundo quando reus a principio recuſauit fideiubere. Tertio ſi cōfitetur ſponte delictum. Quarto ſi repertus eſt in flagranti crimine, ſiue cum armis. De prædictis,& alijs, vide Hip. in.§. attingam in prin. Sed hodie prædicta ſunt ad libi-
12 tum Iudicantium. Captus ſi † relaxabitur cum fideiuſſoribus non idoneis,poterit iterum capi, & cogetur idonee fideiubere Bal.in l.i.ff. ſiquis i ius voc. nec propter capturam rei principalis liberantur fideiuſſores Bart. in l.ſi hęres a debitore.ff. de fideiuſ. Et ratio eſt : ꝙ licet ſit deuentum ad capturam,non tamen eſt ſatisfactum:reſpicitur.n.ad ipſam ſatisfactionem tanquam cauſam finalem,quā-
13 obrem fideiuſſores capi poterunt. Siquis ſe defendendo † non permittit capi a familia Prætoris, quæ ipſum iuſte capere poteſt, ſi interficiatur a familia,homicidium tale erit impunitum licet: multi tenuerint contrariū Paul.de Caſtro in cōſ. nu.cxciiij.incipiente. Viſo ſupradicto punct.. Iac. But.in l.ij.C. de ijs, qui latro. Supradicta limita non habere locum,quando quis capitur pro debito ciuili. Itē limita, ꝙ in cauſa criminali oportet, ꝙ liquido conſtet in proceſſu contra reum vt ſupra interfectum Ang. in l. ſiquis virginem. ff. de
14 iniur. Caueant † Itaq; Iudices; ne delinquentes capi curent cum periculo vitę,niſi liquido conſtet contra ipſos delinquentes,aliter puniuntur in ſyn
15 dicatu. Capti † gaudent priuilegio miſerabilium perſonarum,& legatum factum carceratis dicitur ad pias cās Bald. in l.ſi id,qđ.C. de ſacroſ. eccle. Quare Iudex tenetur viſitare, & curare carcera-
16 tos,& ſi † carceratus eſt pauper,ꝙ nō poſſit ſe ſuſtentare,ille,qui carcerari fecit,debet eum alere. not.in l.iij. & l.Iudices.C. de epiſ. aud. Carcera-
17 tus † non pōt citari ad aliquē actum, & proceſſus formatus eſt ipſo iure nullus.Item regulariter contrahere nō pōt Bal.in l.vnica.C.de cōfeſ. Aliqui ponunt cautelā ridiculā tñ,uidelicet : ꝙ carcerati extrahantur de carcere cū cuſtodia tñ officialiū, & tali caſu volunt, carceratos poſſe contrahere. Carceratus pōt contrahere cū illo, qui fecit carcerari,dūmodo ſit rite,& debite carceratus,& eſt ratio:quia aliter ſe liberare non poſſet l. qui in carcere.ff.qđ metus cauſ. Aduerte,ꝙ multi tenent:ꝙ carceratus poſſit citari Hip. in .§. attingam. vbi multa allegat. Ego diſtinguo,ꝙ ſi carceratus eſt diues,& potens,ꝙ poſſit citari,aliter non.tex.eſt cū gl.in l.ij.C.ex quibus cau.mai.Carceratus pro
18 vno † debito,pōt recomendari pro alio,ſicuti carceratus pro vno delicto pōt recomendari pro alio, licet ſint multæ opiniones in contrariū;Hip.in .§. diligēter.Si carceratus fuerit quis indebite nō poterit recomendari pro alio debito.Alexā. in cōſ.
19 clviij. Captus † a Iudice non competenti, debet tranſmitti ad ſuum iudicem,& iudex,ad quē tranſmittitur,nō tenetur ſtare proceſſui formato per iudicem tranſmittentē. Si exul captus eſt a familia Prętoris,quāuis ſtatuta locorū diſponāt,bannitos
20 † poſſe impune offendi,& occidi, nō poterit tñ ab ipſa familia impune occidi propter reuerētiā ma-
21 giſtratus,& religionē iudicandi. Carceratus † fugiēs de carcere habetur pro cōfeſſo,& pōt procedi cōtra eū tanquam cōfeſſum delictum, pro quo fuit captus,quod nota propter aliquas leges diſponentes,abſentes nō poſſe diffinitiue exulare, nam dictæ leges non habebunt locum in capto fugiente l. qui in carcerem.ff. quod metus cau. Limita tamen prædicta,ſi conſtet de delicto l. raptor. C. de Epiſ. & cleri. Item limita, ſi reus fugit fractis carceribuu, aliter enim ſi aperto carcere. Item
22 quando † carceratio eſt iuſta,nam quando eſt iniuſta,licet,reo fugere,& adeo licita eſt fuga: ꝙ licet cuſtodes impune offendere,& occidere, Bart.
23 in l.prohibitū.C.de iure fiſ. Et carceratio † tunc dicitur iniuſta,quando per iudicē nō fuit ſeruatus
24 iuris ordo in capiēdo. Si carceratus † pro aliquo debito aufugerit de carceribus an cuſtodes teneatur? reſpōdeo ꝙ qñ captura eſt iniuſta nō tenētur, quia captura iniuſta eſt ipſo iure nulla. Idē dic de poteſtate. Bald. in l.obſeruare.§.proficiſci.ff.de offi. Procōſu. & in l.ſi bonæ fidei.ff.de rei vēdi,vbi de multis,& ſimilibus quæſtionibus quæritur.

FINIS.

INDEX RVBRICARVM, TRACTATVVM ET TITVLORVM IN HOC OPERE DE INDICIIS CONTENTORVM.

ARGVMENTVM tractatus, & locorum indiciorum omnium. cart. 344

De atrocitate præmeditati, & quomodo differat a non præmeditato. cap. 1. car. 145

De viso & reperto faciendo per peritos, & de errore Iudicum, Cap. 2. car. 346

De sanguine profluente propter præsentiam suspecto rum. Cap. 3. car. ea.

De viso & repetto faciēdo per peritos in veneficio & noua experientia. Cap. 4. car. 346

De non præsumendo proposito, nisi probetur, & quo modo probetur, & in quibus fallat. Ca. 5. car. ea.

In causa propositi vtrinq; probatur etiam in contrarium. Cap. 6. car. 347

De diffinitione, & genere indiciorū. Cap. 7. car. ea.

De indiciis præmeditati ante delictum ex persona Tractatus primus.

De malitia, & incontinentia. Cap. 1. car. 347

De fama reorum. Cap. 2. car. ea.

De conuersatione, & victu. Cap. 3. car. 348

De consuetudine delinquendi. Cap. 4. car. ea.

De progenie & natione, & talibus similibus. Cap. 5. car. 348

De physiognomia, & chyromantia. Cap. 6. car. ea.

De nomine. Cap. 7. car. 349

De pallore. Cap. 8. car. ea.

Pro reo. Cap. 9. car. ea.

De indiciis præmeditati ante delictum ex causis Tractatus secundus.

Quid sint causæ, & quomodo distribuantur, & q̄ ex eis oriatur propositum. Cap. 1. car. 349

De causis quinq;, per quas delinquitur, & quomodo probentur? Cap. 2. car. ea.

Quomodo causæ indicent propositum, & reum quando de eo ignoratur. Cap. 3. car. 350

An inimicitia sola, & sic aliq causæ sufficiant ad torquendum? Cap. 4. car. ea.

Pro reo contra causas. Cap. 5. car. ea.

De facto ante delictum seu contento cum delicto indicante consilium Tractatus tertius. *car.* 350

Vbi fuerit. Cap. 1. car. 351

Vbi visus sit. Cap. 2. car. ea.

Quo cum visus sit. Cap. 3. car. 351

Nunquid apparuerit. Cap. 4. car. ea

Nunquem conuenerit. Cap. 5. car. 351

Nunquem habuerit de conscijs. Cap. 6. car. ea.

De adiutoribus. Cap. 7. car. 352

De adiumentis. Cap. 8. car. ea.

Nunquo in loco prꝫter consuetudinem fuerit. Cap. 9 car. 352.

Aut alieno tempore fuerit. Cap. 10. car. ea.

De indiciis Homicidii præmeditati in delicto Tractatus quartus. *car.* 352.

A loco. car. 352

A tempore. car. 353

Ab occesione. car. ea.

A modo. car. 353

A facultate. car. ea.

De indiciis maleficii præmeditati post delictum Tractatus quintus. *car.* 354

De indiciis malefficii præmeditati ex nō facto, seu cur facto, ante, in, & post delictum Tractatus sextus. *car.* 354

De indiciis maleficii præmeditati ex dicto Tractatus septimus, *car.* 354

Ex dicto in delicto seu post delictum Tractatus octauus.

De dicto offensi & delinquentis. Cap. 1. car. 355

De fama, seu dicto gentium. Cap. 2. car. ea.

Ex dicto post delictum. Cap. 3. car. ea.

Ex non dicto Tractatus nonus. *Cap.* 1. *car.* 356.

Mendacium an faciat indiciū ad torturam? Cap. 11. car. 356.

De indiciis indicantibus de reo, sed non de proposito Tractatus Decimus. *car.* 356

De indicijs per visum vnius testis, seu iudicis. Ca. 1. car. 356.

De repertis in crimine, siue in loco criminis. Cap. 2. car. 357.

De armis, veste, & similibus repertis. Cap. 3. car. ea.

De fuga. Cap. 4. car. 357

De forma pedum. Cap. 5. car. 358

De cruore in vestimentis. Cap. 6. car. ea.

De pallore, & trepidatione, & similibus. Cap. 7. car. 358.

Ex tactu, odore, & gustatu. Cap. 8. car. ea.

De absentia exulum ad inquirendum. Cap. 9. car. ea.

De sortilegijs. Cap. 10. car. 359

De indicijs somniorum. Cap. 11. car. ea.

Ne reus per aliqua indicia conuincatur, ut pœna capitali damnetur. car. 360.

INDEX

INDEX RVBRICARVM, ET TITVLORVM CONTENTORVM IN TRACTATV DE TORMENTIS.

DE periculo tormentorum,& de errore iudicum. Cap.1. car.361
De non torquendo reo niſi conſtet de delicto. Cap.2. car. ea.
De non torquendo reo niſi formato proceſſu, & de errore iudicum. Cap.3. car. ea.
De non torquendo niſi publicato proceſſu, & exhibita copia indiciorum, & de errore iudicum. Cap.4. car.362
De non torquendo ſine indiciis etiam in crimine lęſę maieſtatis:& de errore iudicū.Cap.5. car. ea.
De non torquendo per indicia niſi plene probata, & quomodo probentur, & de errore iudicum. Cap.6. car.363
De non torquendo licet ſint indicia probata, ſi aliter veritas haberi poteſt, & de errore iudicum. Cap.7. car. ea.
De non torquēdo in cauſis ciuilibus,niſi in caſibus, neque in criminalibus pro parua re, & de errore iudicum. Cap.8. car.363
De non torquendo reo quando ſunt plenæ probationes,& de errore iudicum. Cap.9. car.ea.
Quæ perſonæ torqueri poſsint, & quæ non. Cap.10. car.364
De non torquendis clericis,et de priuilegiis eorum. Cap.11. car. ea.
Quomodo, & quo moderamine procedatur ad tormenta,& de errore iudicum. Cap.12. car.365
Quo tempore,& a quibus incipiat tortura,& de errore iudicum. Cap.13. car. ea.
Per quot dies, & quanta tortura afficiatur reus, & de errore iudicum. cap.14. car.365
De interrogationibus faciendis in tormentis, & de errore iudicum. Cap.15. car.366
De interrogationibus faciendis in tormentis reo cōfeſſo,& de errore iudicum. Cap.16. car.ea.
De nominato per tortum toſquendo, vel non,& de errore iudicum. Cap.17. car.366
De confeſsione ſpontanea, & de errore iudicum. Cap.18. cae.367
De confeſsione metu tormentorum,& de errore iudicum. Cap.19. car.368
De confeſsione in tormentis verificanda,et de errore iudicum Cap.20. car. ea.
De confeſsione ratificanda,& quando reus ratificare recuſat,& de errore iudicum. Cap.21.car.369

INDEX RVBRICARVM ET TITVLORVM CONtentorum in tracta.Singularium quæſtionum criminalium.

QVI accuſare poſſunt vel non. Cap.1. car. 369
Qui accuſari poſſunt, & infra quod tempus.Cap.2. car.370
De accuſatione, ſiue libello. Cap.3. car. ea.
Quando, & quomodo accuſator probare debet. Cap.4. car.371
De accuſatore non probante,ſeu per calumniam accuſante. Cap.5. car.ea.
De modo accuſandi per exceptionem. Cap. 6. car. 372
De denunciatione. Cap.7. car. ea.
De inquiſitione. Cap.8. car.373
De captura & carcere.Cap.9. car.ea.

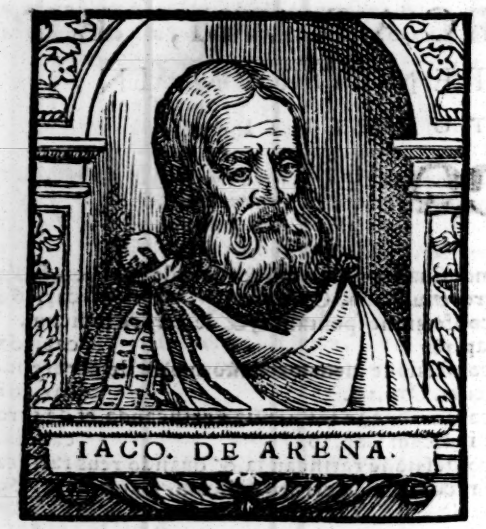

SOLENNIS TRACTATVS

de quæstionibus, editus per domi. Iacobum de Arena.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio dicitur multis modis.*
2 *In quæstione publica, pactio nil prodest reo, etiã contra paciscentem.*
3 *In priuata, quid.*
4 *Reus paciscendo data pecunia infamis redditur.*
5 *Iudex debet inquirere quamuis accusator desistat.*
6 *Reus nõ habetur pro cõuicto si transigit, vbi ex crimine pœna sanguinis irrogatur, nisi in causa adulterii: secus si gratis paciscatur.*
7 *Homicidium est maius adulterio.*
8 *De crimine falsi potius quàm de aliis quare liceat transigere.*
9 *Pactio si fiat ante accusationem institutam, accusator non incidit in Turpilianum.*
10 *Reo an detur exceptio ex pacto.*
11 *Delinquentis plus, melior non debet esse conditio.*
12 *In præsumendo crimine plus prosequitur qui pœnam sanguinis timet quã qui nõ timet.*
13 *Rei melior est conditio in pari causa.*
14 *In adulterii quæstione quæ proponitur ad thori separationem, potest fieri reconciliatio.*
15 *Distinctio quãdo bona publicantur ipso iure propter delicta, & quando per sententiam, & per totum.*

QVÆSTIO multis modis † dicitur, nam quædam dicitur ciuilis, quędam criminalis, quædam mixta. ciuilis, aut publica, aut priuata. † In publica, pactio nil prodest reo, ẽt contra paciscentem, vt l. iurisgentiũ. §. si paciscar. de pac. & l. iij. §. si is. de sepul. viola. & ita authoritatis maioris est pactio, quã res iudicata; & illis agere põt quilibet, nisi collatione detestata, vt l. iij. ff. de popula. actio. & l. eum qui. §. in po
3 pularibus, de iureiur. † In priuata dic, aut e contractu, vel quasi; & tenet in præiudicium paciscẽtis, non alterius; nec tunc pactum infamiam notat, nisi sit aliquis vitians pactum vel transactionem: vt l. causas. C. de transactio. & l. non minorẽ, & l. si vnus. §. ante omnia. de pac. & l. in accusatione. de his qui notan. infa. Nec distinguo an nata esset actio tempore conuentionis an non, vt l. j. C. de pac. & l. hæreditatis. §. filio. et l. pactum. ff. eo. & l. fideicommissi. de transa. saluo eo quod dicitur de pacto per quod dolus remitti procuratur. de quo dicitur in l. si vnus. §. illud. ff. de pac. & l. in commodato. ff. commoda. & l. contractus. de reg. iur. & l. conuenire. de pac. conuenti. si vero ex delicto, aut est nascitura, aut est iam nata. si nascitura, quia non est commissum adhuc delictum non tenet, vt l. si vnus. §. pacta. &. §. item ne. de pac. si vero nata est, tenet in præiudicium actoris, vt sibi tollatur actio, vel sibi paretur contra actorem exceptio, vt l. iurisgẽtium. §. si paciscar. & §. fin. & l. si tibi. §. quædam & l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. & l. post decisionem. C. de furt.
4 † Reum vero paciscendo data pecunia infamem reddit, si est famosa, nisi in transigendo iudicis adsit authoritas, sed si gratis impetrauerit, vt secum ageretur, non erit infamis. alias non esset ratio veniæ, quod esset in humanum, vt l. athletas. §. si. cum l. seq. & l. furti. in prin. de infam. & l. non damni. C. eo. In criminali, dic ꝙ aut post institutam actionem fit pactum, aut ante. Primo casu aut cum authoritate Iudicis, & valet; & accusator non incidit in Turpilianum, nec reus habetur pro conuicto. Item ab eodem accusatore pœna non rederetur, nisi de licentia Principis abolitionem abolitionis postea concedentis vt l. j. & l. quãuis. C. ad Turpil. & l. prima de abol. & l. furti. de his qui not. infam. & l. miles. § post abolitionem. & l. qui destitit. ff. ad Turpilian. Alias autẽ si est publicum crimen, vt in dictis. ll. & probatur in l. maritus. §. si negauerit, de adult. & l. qui cætu. §. qui vacante. ad leg. Iul. de vi. interdum nil operatur authoritas iudicis, vt si corruptus dedit licentiam desistendi, vt l. venales. C. quan. appella. non est necess. & c. fina. de collusio. Quando autem dare debeat hanc licentiam, & quando non, habetur in l. ij. & l. fallaciter. C. de abolitio. Si vero sine authoritate Iudicis, & tunc accusator incidit in Turpilianũ, vt l. j. C. ad Turpilia. & l. ab accusatione. postea reum in indiciũ deducit, vt l. in accusatione. C. qui accusa. non

poss.

poſſ. & in l.ſenatus. & l.qui deſtitit. ff.ad Turpilia. etiã ſi ſit tale crimen, de quo lex dicat non tranſigi, vt in adulterio: vt l.abolitionem. C.de adult.
5 & nor. in l.quamuis. C.ad Turpilia. † Iudex aut habet inquirere quamuis accuſator deſtitit, vt l.ij. C.de abolitio. & cap.j. & ij.de collu. nam hoc ſpectat potiſsime ad eius officium, vt l.congruit. de offi. præſi. & l.iubemus. C.de defenſ.ciuita. & hoc propter vtilitatem publicam, vt l. ſi operis: C.de pœn. ſed in priuatis accuſationibus fit ſecus, in quibus prætor ad nil aliud intendit, q̃ vt dirimat cõtrouerſias litigantium, & in criminalibus intendit vt maleficia puniantur, & terreantur homines delinquere exemplis, vt l.j. §. vnde quæritur. de no. oper. nun. & l. bona fides. ff.de po. & l.j. C.ad leg. Iul. repetun. Si quæratur an eo ipſo q̃ reus eſt pactus habeatur pro conuicto, cum videatur re fugere veritatis inquiſitionem per tale pactum; vt l.de crimine. C.de adult. & confiteri, vt l. conſiliarios. C.de aſſeſſor. & in l.ĩ populari. & de ſuſpec.
6 tut. dic, † aut ex crimine irrogatur pœna ſanguinis, & tunc non habetur pro conuicto ſi tranſigit, niſi in cauſa adulterij, quod eſt ſecus ſi gratis paciſcatur, vt l.tranſigere. C.de tranſac. & l.in omnibus. de præuaricat. & l.j. de his qui ſibi mor. & l. de crimine. C.de adulte. Ratio eſt in adulterio, quia pudicitiam inuitiatam in ſubditis lex exigit per præceptum, vt in authen. de lenon. & propter delicti frequẽtiam. xxx. j. q. vij. quid in omnibus. & ideo maiorem pœnam exegit, vt l.factum. §. fi. de pœn. Idem credo in raptu, vt l.pen. C.in quib. caſib. pro præ. li. cum pudicitia violetur, & maior reatus verſetur, vt l. qui cætu. §. qui vacantem, de vi publica. Idem in inceſtu, eadem ratione, vt l. ſi adulterium cum inceſtu. ff.de adult. & xxxij. quęſtio. vij. ſi adulterium. Alij vt Ioan. dicunt contra in his duobus caſibus, quia ſic frequenter commit
7 tuntur: non autem eſt ratio in adulterio ſola criminis magnitudo. cum iam in † homicidio reprobaretur pactio, quod eſt maius adulterio. xxxiiij. q. ij. ſi quid verius. quod non eſt, vt d.l.tranſigere. Si vero non irrogatur pœna ſanguinis, dic, quod aut gratis paciſcitur; & non habetur pro conuicto, vt l.furti. §. pactum, de his qui not. infam. aut per pecuniam; & tunc ſic in crimine falſi, vt dicta l. tranſigere, & l.ipſe ſignificat. C.de fal. & l. fiſci.
8 & l. eius. de iure fi. & d.l. in omnibus. † Sed quare licet tranſigere de crimine falſi, potius quam de aliis, cum in accuſatione etiam de falſo incumbat onus probandi? vt l. vbi. C.de fal. quod non eſt in aliis, vt l. fallaciter. C.de aboli. Dico, tranſigi poteſt de falſo, vbi per hoc a quæſtione pecuniaria receditur, vt l.ipſe. C.de fal. quam tranſactionem conſtat in pœnam pecuniariam eſſe validam, vt l. cauſas. C.de tranſac. Item per tranſactionem fides inſtrumenti approbatur, & purgatur turpitudo quæ inerat, ſi eſt in cauſa perſonalis contractus per dolum vel metum extortus, vt l. ij. C.quod met. cau. & l. ſi res. ff. de iure dot. & l. tranſactione. C.de tranſact. vbi vero non diſceditur a pecuniaria diſceptatione videtur q̃ vt in alijs diſtinguatur, an ingerat pœnam ſanguinis, vel non; vt in primo caſu non intelligatur conuictus, ſecundo ſic, vt dicta l. in omnibus, & l. tranſigere, cum ratio diuerſitatis reddi non poſsit, ſi
9 † ante accuſationem inſtitutam fiat pactio, tunc accuſator non incidit in Turpilianum, vt l. prima. C.ad Turpil. & l. in ſenatus. ff.eo. Reus vero in cauſa ſanguinis non habetur pro conuicto, niſi in adulterio, alias ſic, præterquam in falſo, ſecundum l. tranſigere. & l. nondum. C.de infam. & l. quoniam. ff.eo. & dicta l. in omnibus. & l. eius qui.
10 † Sed an reo detur exceptio ex pacto? dic ſecundum quoſdam, q̃ aut eſt priuata accuſatio, aut publica. primo caſu ſic, a contrario ſenſu d.l. tranſigere. nam propria erat remittentis, vt l. fina. de priua. delic. & l.j. de publi. iudic. ideo potuit eam remittere, vt l. iuriſgentium. §. ſi paciſcar. de pact. Secundo caſu dic, q̃ aut irrogatur pœna ſanguinis, & datur exceptio contra alium, & tunc ipſe idẽ admittitur, vt dicta lege tranſigere. & dicto. §. ſi paciſcar. & l. tertia. §. ſi is. de ſepul. viola. Secun
11 dum hoc videtur † quod ſit melior conditio plus delinquentis, quod eſſe non debet, vt l. iij. §. primo. de dona. inter vir. & vxo. & l. diuus. de offi. præſi. & l. Pedius. de incen. rui. & naufrag. & l. presbyteri. C.de epiſco. & cleri. & ideo dic, quod in crimine publico exceptio ex pacto non paretur indiſtincte, vt d. §. ſi paciſcar, & l. ſi vnus. §. itẽ. & d. §. ſi is & l. ius publicũ. de pac. Nec obſt. l. tranſigere. quia hoc ſolum notare voluit, vt pactus in cauſa ſanguinis, non intelligatur confiteri in alijs publicis criminibus pactus pro pecunia intelligitur confiteri, vt l. in omnibus. de præuarica. & l. j. de bon. eo. qui mor. ſibi. Ratio diuerſitatis eſt, quia qui in hoc dubio culpatur, per ſolam dationem pecuniæ, reum vt victum non habebit, cui erat pœna ſanguinis irroganda, cum ibi cauſa ſit diligentius examinanda, vt l. addictos. C.de appella. ſecus vbi talis pœna non imminet; nam præſumitur quod ob malam conſcientiam dederit, vt
12 l. non damnatos. C.de infamib. † In præſumendo ergo crimine, plus proſequitur qui pœnam ſanguinis timet, q̃ qui non timet. Sed declarato crimine per probationes, plus non ſubuenitur vni q̃ alteri, immo vterq; punitur ſecundum qualitatem delicti. Sed quid ſi reus, qui dando pecuniam habeatur pro victo. velit oſtendere ſuam innocentiam, an ei ſubueniatur, vt non habeatur pro victo? Reſpondeo ſic, ſi oſtendat, immo repetit datum ſi euidenter accuſatoris calumnia oſtendatur, vt l. ſeruus. §. j. de adulte. & l. ſi ab eo. ff.de calum. & in l. in ſumma. de conditio. indeb. Sed an qui ab accuſatione deſtitit, poterit pecuniam petere ſibi conuentam ob hoc? Reſpondeo, refert: quia aut fuit nuda conuentio, aut fuit in ſtipulationem deducta, primo caſu non agit l. ſiue apud. C.de tranſact. & l. quamuis. ad Turpillia. Secundo caſu ſi fuit accuſantis euidens calumnia, & non agit l. in ſumma. de condi. indebi. Si vero non fuit, tunc diſtinguitur; aut irrogatur pœna ſanguinis ex crimine, & tunc agit, aut non irrogatur, & tunc non vt l. ſi quidem. C.de contrahen. ſtipulat. in prin. quia ex parte agentis, turpis eſt pactio. Item quia adhuc poteſt accuſare, & ſic ex parte ſua nullo
13 modo pactum impleuit. † Item quia in pari cauſa

melior

melior est conditio rei, vt l. apud Celsum. §. Marcellus. de do. except. Sed quid si a propinquis & hæredibus occisi fiat pax, an habebit ex hoc defensionem ne accusetur vel puniatur? Dicunt quidam quod sic, per l. trãsigere. et l. iij. ff. ad Sylla. & l. ij. C. de aboli. econtra quod non cum sit accusatio publica, vt l. j. de pub. iudi. & iure publico per priuatum, nec in se, nec in aliis præiudicari potest, vt dictum est per d. §. si paciscar. & l. si vnus. §. pactus. & l. ius publicum, & l. iij. §. si is de sepul. viol. & l. cætu. §. qui vacantem. ff. de vi publi. & l. maritus. §. quod si negauerit. & ibi per Dyn. de adulte. Nec obstat. l. iij. C. de aboli. quia ibi non dicit parari securitatem reo, sed dicit Iudicem petenti absolutionem debere indulgere, etiam si per pecuniam desistere velit, quia suam sequebatur
14 iniuriam. † Item in quæstione adulterij, quæ proponitur ad separationem thori potest fieri reconciliatio, vt in. §. adulterium, in auth. vt nulli iudi. Item in querela inofficiosi testamenti, vt l. cum mota. C. de transact. & l. si instituta, de inoffi. testamen. Item potest dici in querela ingrati, in spirituali pactio admittitur, & transactio reprobatur nisi in mætrimonio vt cap. super eod. & cap. fin.
15 de transac. † Quando autem propter delicta bona publicantur ipso iure, & quando per sententiam, distingue sic; quod aut quis deliquit circa res quæ prohibitæ sunt per legem; & tunc aut deliquit circa illa, circa quæ est prohibitum delinqui, ne fisco præiudicetur, & ne res venditæ transferantur, vel non capaci quis restituat hæreditatem, vel tacitam fidem accommodet de restituendo; & tunc propter suum delictum res circa quas deliquit publicantur ipso iure, vt l. commissa. de publica. & l. j. §. an bona. de iure fi. & l. Imperator. eod. titu. aut deliquit circa res, circa quas est prohibitum delinquit, ne præiudicetur priuato, & ne quis inuadat rem alienam, vel suã quam alius possidet; & tunc non ipso iure, sed per sententiam. vt l. si quis in tantam. C. vnde vi. & l. j. C. ne lice. pot. & l. fin. de litig. Aut deliquit faciendo commercium rei contra legem in præiudicium reipublicæ, vt præstando arma hostibus; & tunc non ipso iure, sed per sententiam bonis suis priuatur, vt l. fi. C. quæ res expor. non de. Aut deliquit circa prohibitum priuilegium in sui & in reipublicæ fauorem, vt est in milite rem aliquam conducente, tunc accipiens ipso iure suis priuilegijs priuatur, & qui eam locauit, suis priuatur reditibus ipso iure, vt l. fina. §. facturos. C. loca. Aut delinquit mixtim circa res in præiudicium priuati, & reipub. & tunc vbi delictum commissum est, ipso iure domino non auferetur, sed per sententiam, vt l. quicunque. §. si fecerit. C. de hæret. Aut deliquit circa res, accipiendo eas ante tempus a lege permissum, vt adeundo hæreditatem ante factam vindictam de morte occisi, & tunc nõ ipso iure, sed per sententiam bona auferuntur, vt l. necare. §. j. ff. ad Sylla. & l. si ea. ff. de his quib. vt indig. Secundo casu principali, quando quis deliquit non circa res, sed circa personas; & tunc dic, Aut deliquit circa se ipsum tantum, se occidendo; & bona sua per sententiam publicantur, non ipso iure, vt l. in fraudem. §. eius bona. & §. fin. ff. de iure fis. Aut deliquit in secum alijs, vt in Deum vel Principem; vt essendo hæreticus, vel apostata, vel committat crimen læsæ maiestatis, tunc necessaria est sententia super crimine, qua lata, bona ipso iure publicantur l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiesta. & l. ex iudiciorum de accusat. & l. post contractum. de donatio. l. j. C. de aposta. & licet statim non perdat bonorum dominium, sed per sententiam, perdit tamen administrationem eorum, vt l. pen. C. ad leg. Iuli. maiesta. & l. donationes. & l. si eum. ff. qui & a quib. & d. l. ex iudiciorum. Aut deliquit in se, in Deum, & in legem; vt accipiẽdo filiam, vel sororem, vel neptem. vel aliam prohibitam in vxorem; tunc ipso iure omnia publicantur bona, vt in authẽ. de incest. nupt. in prin. & in authen. de rapt. muli. §. sancimus. Aut deliquit in hominem tantum, & legem, vt liberum hominem pignori accipiendo; & tunc debito priuatur, vt in authen. vt nulli iudi. §. quia vero. Aut in iudicij cõceptione aduersariũ fallit; & tunc si circa diffinitionem iudicij in contumaciam perseuerando ipso iure a sua cadit actione, vt in authen. qui semel. C. quomodo. & quando iudex aut circa præparatoria, vt quia non vult præstare sacramentum; tunc non ipso iure, sed per sententiam. vt in authen. vt lice. ma. §. illo. vel potest dic, quod si a lege super his proferantur verba præteriti vel presentis temporis, tunc per sententiam, vt in contrarijs, vt l. si quis in tantam C. vnde vi. fallit in authen. de non alien. §. super hoc autem & per hoc est argu. ꝙ per verba futuri temporis frustra legata relinquuntur, vt l. Titia cum. in princi. de lega. j. Sed per verba præsentis temporis, sic, vt l. qui volebat. de hæredib. institu. & l. testamento militis. de manum. testa. & l. ex hac de verbo. significatio. & est ratio, quia verbum futuri temporis obtinet vim conditionis, vt l. qui promisit. de conditio. & demonstratio. & notatur in l. penulti. C. de instituti. & substitutio.

Laus Deo.

FINIS.

TRACTATVS DE QVAESTIONIBVS ET tormentis clarissimi ingenij ac legum apicis domi. Baldi de Periglis Perusini.

SVMMARIVM.

1 Iudex humanitate non modica pollere debet: nõ enim debet statim ad quæstiones, et torturas procedere.
Quæstio non de qualibet leui causa aut crimine est habenda.
Indicia quælibet non sufficiunt ad torturam.
2 Tortus non est ad torturã repetendus, nisi duobus concurrentibus.
Iudex eo uti debet temperamento, ut tortus aut innocẽtiæ, aut supplicio seruetur saluus.
Quæstio quid proprie dicatur.
3 Quæstioni possunt subiici liberi & serui, & statuliberi & liberti.
4 Minor tredecim annis non debet torqueri, potest tamen ferula vel corrigia cedi.
5 Decuriones aliquo casu torqueri possunt.
6 Quæstio repeti non potest, nisi nouis superuenientibus indiciis.
7 Iudex æquus in quæstione repetenda quæ attendere debeat.
Tormenta quo ordine sunt proponenda.
Fœmina masculo præfertur in turtura.
8 Tortura ex quibus causis possit adhiberi.
9 Indicia quæ & qualia torturã pcedere debeãt.
10 Cõuersatio mala operationis malę est indicatiua.
11 Indicia sumi possũt ex trepidatione vel cõstãtia.
12 Fuga indicium facit de maleficio perpetrato.

Capitulum primum circa diffinitionem quæstionis.

DE QVAESTIONIbus tractaturus videndũ est primo quid sit quæstio. Secundo quæ personæ possunt torqueri, & quomodo. Tertio qualiter inquisitio seu quæstio debet fieri; siue cum quo moderamine sunt habẽda tormenta; & quo ordine sunt homines torquendi, & ex quibus causis; & quid oportet præcedere quæstionem. Item quis sit quæstionis effectus. demum formabo aliquas quæstiones vtiles & frequentes super prædictis. Et vt iudicibus immoderate sæuientibus aliqua freni temperies imponatur, præ
1 mittam quinque in generali. † Primum est ꝙ iudices qui intendunt de aliquo quæstionem habere, ante omnia habeant humanitatis rationem siue considerationem: vt non facile ad tormentum prosiliant. nec repente accedant, quantumcũque accedant aut adsint verisimilia argumenta, si alia leuiori via põt obiecti criminis veritas haberi seu reperiri. ff. eo. l. diuus. j. & ij. respon. & l. edictum. & C. eo. l. quoties. Secundum vero quod non de qualibet leui causa, nec de quolibet leui crimine, nec indifferenter de quibuslibet personis habenda est quæstio, vt d. l. edictum. Tertium vero ꝙ quælibet indicia non sunt sufficientia ad tormenta habenda: tunc enim torquendus est reus cũ suspectus est & indicia præcesserunt talia ꝙ sola confessio deesse videatur, vt ff. eo. l. j. ij. respõ.
2 † Quartum vero, quod in quæstione non est quis repetendus, nisi duo concurrant contra eum; scilicet quod noua superueniant indicia, & ꝙ tortus in fortitudine corporis durauerit, vt ff. eo. l. vnius. §. j. Quintum vero ꝙ iudices hoc temperamentum tenere debeant, vt tormenta non sumant de aliquo in immensum, nec quantum postulauerit actor; sed quantum moderatæ rationis temperamenta desiderant; adeo ꝙ tortus saluus innocentiæ vel supplicio conseruetur, vt l. de minore. §. tormenta. & l. quæstionis modum. ff. eod. Alias tenetur de iniuria. ff. eod. l. item apud. §. quæstionis. Et quæstio diffinitur sic. Quæstio est inquisitio quędam quæ fit ad eruendam veritatem per tormenta & corporis dolorem. Nuda ergo interpretatio & interrogatio. vel leuis intentio non pertinet ad hoc edictum; vt ff. de iniu. l. itẽ apud.
3 §. adijcitur. ver. quæstionem. † Quæ personæ torqueri possunt? & certe torqueri possunt tam liberi quam serui, & liberti & statuliberi, vt l. edictum. & l. ex libero. ff. eo. & l. prægnantis. ff. de pœ. Licet quidam dicant liberos homines indubitanter tam in seipsos quam in alios posse torqueri; vt l. ex libero. in prin. ff. eod. & l. vnius. § testis. l. sicut & l. si quis decurio. C. de fals. & l. prodito.

res.ff.de re mill.in auct.vt iudi.sine quoquo suff. §.omnes.coll.ij.quo ad crimina & quo ad personas cuiuscunque conditionis,exceptis in dignitate positis torqueri permittit.C.quib. ex can. infa. irro.l.nullam.vbi de hoc.C. de assess. l. nullus.in fi. Omnia supradicta loquuntur de quæstionibus habendis de liberis hominibus; excipiuntur aliquæ personæ quas ius torqueri non sinit; quædã
4 propter ætatem,vt minores. xiij. annis. † Nam torqueri non possunt; verumtamen ferula cedi vel terreri corrigia, vel virgis leniter possunt ad eruendam veritatem,vt l.j.§.impubes.& l.excipiãtur.ff.ad Sylla.& l.de minore,primo respõ. & l.ex libero.§.de minore.ff.eo. Item decrepitis subuenitur. vt non torqueantur. Sed quæ dicitur ista ætas cui debet subueniri? Respondeo vt ff. ad Sylla.l.ij.§.ignoscitur. Item positi in dignitate non torquentur vt eminentissimi iudices, & milites,& decuriones,& filij,& nepotes.s.prædictorum:ne aliqua macula in eos aspergatur,vt C.eo. l.milites.& l.diuo Marco.& l.decuriones. ff. de decur.l.fi. sed in quibusdam criminibus dignitas non præbet excusationem,nec minoritas quin torqueantur,vt in crimine læsæ maiestatis, proditoribus & quibusdam alijs, vt ff. eo.l. de minore.j. respon.& ff.eod. l. ex libero.§.j.& de re mili. l.
5 desertores.§.is qui.& l.proditores. † Item decuriones in aliquo casu torquentur cum quæritur de fide instrumentorum quæ ante decurionatum feceram vt l.si quis decurio.C.ad l.Cor. de falsis. Item mulieres dum sunt prægnantes torqueri nõ possunt vt l.prægnantis.ff.de pœn. hic non esse in immensum habenda ne quanta postulauerit accusator sed moderatæ rationis &c. vt l.de minore. §.tormenta.ff.eod. Et circa hoc non potest certa doctrina dari nec tradi. Sed iudex considerabit cuius fortitudinis sit torquendus,vel cuius debilitatis,vel cuius valetudinis,cuius ætatis, & secundum ætatem,varietatem personarum, veritatem criminis,seu alterius negotij qualitatem,quãdoq; superioribus,quandoque minoribus vtatur tormẽtis. Et quod hæc sint cõsideranda arguitur per iura.ff.de re mili.l. iij.§.fina.l. si quis ad Sylla. in prin.&.§.conueniatur.& l.j.§.impubes. Dic ergo torqueri vt innocentiæ vel supplicio conseruet incolumen. Sed quid si sit semel habita quæstio de aliquo qui nil forte dixit, vult iudex repetere quæstionẽ de aliquo nouo accidenti; nunquid potest. videtur ꝙ sic,per l. repeti.ff.eod. & vbi lex non distinguit,nec nos distinguere debemus, vt l.
6 de pretio.ff.de pub.† Tamen dic ꝙ non, nisi nouis indicijs interim habitis; vt quia tortus dicebat nullum ista nocte fuisse vbi maleficium fuerat commissum,postea inuentũ est per testes quod alius vel similis adijt. Et hæc est cõis opinio, nõ tñ allegant aliquid,tu allegabis. ff.de verb.sig.l. boues §.hoc sermone.ff.pro so. l. si socius. pro filia.§.ne si prior. Assessores tamen honoris & auidi & cupidi hoc non seruant,immo quotidie quæstiones repetunt absque nouis indicijs, quousque de obiectis annuant veritatem:quorum opinio potest argumentari seu defendi per authen. vt iudi. sine quoquo suff.§.oportet.colum.ij. vbi iudices
7 torquent furem & non prius conquiescant † Consideret autem bonus iudex in quæstione repetenda,quomodo tortus in animo & fortitudine corporis perseuerauerit.ff. eod. l. vnius.§.reus. Sed quo ordine sint habenda tormenta? Respõ.sagax iudex æstimabit & considerabit a quo facilius possit veritas erui; vt ab isto quæstionem incipiat,& a timidiori, magis suspecto, a minori, & etiam a debiliori,non autem a fortiori.ff. eod.l.j. §.j.& l.vnius.j.respon.Item si torquendi sunt pater & filius, a filio incipiat, & in aspectu patris; quia per hoc citius dicet pater, cum ipse magis torqueatur l.isti quidam.ff.quod met. cau. & instit.de noxa.ac.§.sed veteres. Item fœmina prius torqueatur ꝙ masculus; quia homo tanquam maioris conscientiæ,& constantiæ tardius confiteretur;& mulier cuius; quia momentaneum.& instabile cor habet.C.de inoffi.testam.l.filij. extra de verbo.signifi.cap.forus.l.differre.ff.de iure fisci.
8 † Ex quibus causis torqueantur homines ex ciuili & criminali: & tunc cum aliter veritas non potest inueniri.ff.eo.l.diuus.& l.ex libero. & l. quoties.C.eo.in summa eo.titu.non tamen ex omni causa torquendus,nec quilibet indifferenter.ff. eo.l.edictum. Sed quæritur quæ oportet, præcedere quæstionem. Dic,indicia sufficientia & verisimilia;quia a tormentis non est inchoandum.ff.eo. l.j.j. respon. Nam sine præsumptionibus non est quis torquendus.ff.eo.l.diuus. & l. maritus. & l. fi.C.de fal.l.sicut in fi. Et certe rectoribus est valde considerandum,et ponderose aduertenddm,nũquid præcedentia sunt verisimilia & sufficientia ad habendam torturam; cum alias restitutio vel appellatio subsequens prodesse non possit. Nam plurimi dum torquentur deficere solent.ff. de pœ. l. aut.§.j.& ideo torturam oportet præcedere indicia,vt probatur in iuribus prælleg.& C. eo.l.
9 milites.& l.cũ cognitionaliter. & cum si. † Sed quæ & qualia indicia. Respondeo non bene potest dici, sed committitur arbitrio iudicis.ff. de test. l.iij. in princ. ibi tu magis scire. &c. Sic dicitur de mora & accessionibus. ff. de diuer. & temp.præscri.l.accessionibus.ff.de vsur.l. mora. & istud est generale,quod non determinatur a iure;ideo relinquitur arbitrio iudicis; vt in pœnis a iure non determinatis; vt in l.hodie.ff. de pœn. & l.sancimus.C.de pœn.ff.de effract.l.ij.§.j.& sic de tempore quod indeterminate profertur. ff. de lib.in l.j. in prin. Possumus tamen in genere talẽ doctrinam ponere, ꝙ discretus iudex solenniter instare debet ad indagandum indicia contra delictum ex aliquo crimine.Nam indicia sunt alias probationibus proxima.Et dicuntur indicia quasi demonstratiua mentis, & veritatis, & probationum adminicula.C.de proba.l.instrumenta. & l. fin. sunt autem indicia pars probationis claræ.C. qui testa.face.pos.l. hac consultissima.§.demum, ibi indicia &c. Et dicuntus indicia ab indicando,vnde indicia,id est, debita adminicula ad indagandam veritatem.C.ad l.iul.de adul.l.si quis
10 adulterij.ff.de præscri.ver.l. solent. † Quærat iudex instanter cum quibus, per quæ loca conuersabatur delatus, quem torquere intendit; quoniã

mala

mala conuerſatio eſt malæ operationis indicium. ff.de admin.tut.l.ſi plures.§.aſsidue. Nam ex mala conuerſatione bonus efficitur vitioſus. ff. de ædil.edi.l.ediles.§.Pedius ibi.alleator.forte &c. Nam cum Pſalmiſta ait. Cũ ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo peruerteris &c. Dictum Philoſophi,quiſcunque talium conſolatio delectatur. Item conſideret loca quibus conuerſabatur: quia ex locorum varietate varia colligitur coniectura; vt C.ſi manc.ita. fu.al.l.fi.ff.de pœn.l. aut.§. omnem.Itẽ iuſte quęritur ſi erat inimicus offenſi, vel ſi aliqua offenſio interuenerat inter eos; quia tunc erit præſumptio culpę; quia inimicum de inimico malum cogitare, & facere facilius ius permittit præſumi,vt ff.de his qui.vt ind.l. ſi inimicitię.ff.de adim.leg.l.iiij.§.fina.ff. eod. l.j.§.præterea inimicorum.Item inueſtigare debebit cuius æſtimationis,& famę: qualis enim fama, & opinio cuiuſcunque in ciuitate, talis præſumitur. ff. eo.l.de minore.§.tormenta,ibi,vel cuius æſtimationis.ff.de rei vendi.l.ſi ambo.j.reſpon.in auth.
11 de teſti.l. ſancimus.alias.§.j.coll.vij. †Item poterit iudex ſumere indicia ex conſtantia vel trepidatione vocis,vel membrorum,vel pallore, vt d. §.tormenta.locutio enim & conſtantia & trepiditas eſt æſtimatio cuiuſcunque:ideo æſtimanda & indaganda eſt: qm̃ multa afferunt ad inueſtigandam veritatẽ,& in lucem emergunt,vt d.§.tormẽta.Item inquirat cuius vitę primo fuerit, & an talia vel conſimilia de quibus inculpatur ad præſens facere conſueuerit. Nam de vnoquoque bonum vel malum præſumimus, conſideratis primo agitatis ab illo.ff.de re mili.l. deſertorem.§.fin. ibi, qui ad hoſtem confugit, & l. non omnis.§.a Barbaris.eo.tit.ff.de ſuſp. tuto. l. tutor quoque.§. quandoque poteſt, ex geſtis enim preteritę vitę, metimur geſta præſentis, vt C. de præpo.agen. in rebus.l.ij.§.fin.lib.xij.Item an fuerit eum minatus, quoniam erit indicium ꝙ operibus impleuerit,quod verbis terrendo profudit, cum ex dictis hominum facta penſemus.C.ſi quis Impe. maled. l.j.ff.de ſup.leg.l.Labeo.Item conſiderandum an talis ſit qui conſueuerit & poſſe habuerit; talia implendi, quod eſt notandum, ad l.Iul.maieſta.l. famoſi.ibi,an poterit facere & an ante quid fece
12 rit. †Item ſi iam fuit indicium contra eum,vel ſe abſentauit poſt perfectum maleficium, ar.in auth.de exhib.§.ſi vero. & de confeſ.§.conſiliarios.cum ſi.Item teſtes recipiat ſuper maleficio, loco vbi fuit commiſſum,de voce publica & fama,quę ipſa omnia coadiuuant effectum ad tormẽta.ff. de ſol. l.j.§.flumen, ex multis alijs caſibus indicia ſumat ad formandum conſcientiam pro inuenienda veritate delicti & criminis.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio rei non ſtatim ſibi præiudicat,ſed expectari debet eius in eadẽ perſeuerantia.*
2 *Crimen ſponte cõfeſſus ſtatim eſt incarcerãdus.*
3 *Torto in tortura contra alium deponenti quando credatur.*
4 *Tortus in quibus caſibus ſit de aliis interogandus.*
5 *Accuſatus ſuper vno furto & tortus ſi confeſſus fuerit an poſsit torqueri ſuper aliis.*
6 *Torquendus potens dilationem ad reprobanda indicia an ſit audiendus.*
7 *Defenſio ſua nemini eſt deneganda. Teſtis quando dictum ſuum retractare poſsit.*
8 *Confeſsio facta in tormentis an aliquid operetur, ſi in ea non perſeueretur.*
9 *Tortus abſque indiciis ſibi non preiudicat confitens in tormentis.*

Secundum capitulum loquens de effectu quæſtionis.

DENVO reſtat videre quis ſit q̃ſtionis effectus.Et certe ſi abſq; formidine tormentorum vltro qs crimen confiteatur;dixerunt quidam pręceptores moderni eũ non
1 eſſe damnandum. † Sed debet iudex ſtare per diem vel per aliud tempus, ſecundũ qualitatem criminis,& perſonæ cond tionem, & interim facere reum coram ſe præſentare, vt tũc interroget an velit perſeuerare in cõfeſsione quã fecit,aut contradicere vel reuocare.Et hoc ideo dicunt ipſi:quia confeſsio rei ſtatim non præiudicat,nec ſtatim facit plenam probationem.vt C. de cuſt.reo.l.ij.Item intelligant leges quæ non diſtingunt formidine tormentorum an ſponte habita confeſsio ad hoc.ff.eodem l.j.§.diuus. ibi,confeſsiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportere. &.§.ſi quis vltro. & ſic dicebant ipſi intereſſe inter confeſsionem habitam in ciuilibus, & habitam in criminalibus:in hoc ſcilicet in ciuilibus non eſt opus perſeuerantia, ſed ſtatim tenet; in criminalibus vero ſi vltro ſine formidine tormentorum habita fuerit confeſsio, opus eſt perſeuerantia per prædicta iura.Nec mirum dicebant ipſi ſi intelligatur ponderate,id eſt, ſolenniter procedatur tam in criminalibus quam in ciuilibus.Nam vbi eſt maius periculum ibi eſt cautius agendum.C.de fal.l. vbi eſt melius.C.de pœn.l.qui ſententiam.extra de elec.c.vbi periculum.li.vj.Nec mirum ſi tam varia quam criminalia indicia nihil commune habent vel ſimile cũ ciuilibus l.j.in princ.de publi.iudi. Tu dic con-
2 tra et hęc eſt communis opinio † quia ſi quis in ſe confitetur crimen ſponte, ſtatim eſt incarcerandus, & illico abſq; alia confeſsione,vel perſeuerantia damnandus.ff. de cuſt. reo.l.ſi.j.reſpon.& C.de pœ.l.conreis, Ita intelligunt.l.confeſſus.ff. de cuſt.reo. Non ob.d.§.ſi quis vltro. &.§.diuus, quia intelliguntur in confeſsionibus habitis in tormentis, & ſic intelligitur. l.ij.C.de cuſto.reo. ſecundum veriorem lecturam.vt patet in fin.l.ibi & ſic &c.Sed ſi in tormentis vel formidine tormentorum; tunc non debet ſtatim haberi pro explorato, vt dic.§.diuus & C.app.reſcin. non poſſe,l.ij. & eſt ratio; vt ff. eo.l.j.§. quæſtioni. &c.

Et tunc habet locum.l.ij.C.de cuſto.reo.vt iudex faciat ad ſe criminoſum redire,& quærat vtrum velit criminoſus in ſua quæſtione perſeuerare,an retrahere,vel contrarium dicere,& ſi perſeuerauerit tenet cõfeſsio; alias nõ, vt d.§.ſi quis vltro.
3 & lege ij.C.quæ appella.non recip.† Sed quid ſi aliquis ſubijcitur quæſtioni, & confitetur contra alium,nunquid ſtetur dicto ſuo? Reſpondeo diſtinguendo,aut torquetur ſimpliciter in alios, vt in ſocios non in ſe: & tunc ſtatur dicto ſuo cum alijs indicijs, vt iudex ex dictis torti, & alijs indicijs ad condemnationem procedat.C.de aſſe.l.nullus. in fi.ff.eo.l.edictum. & l.j.§.qui quæſtionem, ibi alterum enim magis ſuggererẽtis quam requirentis &c.ad idem Tullius in Topicis. Nam in tormentis vbilibet fatigati quæ dicunt, veritas ipſa videtur dicere: ſaluo ſi dixiſſet de inimico; quia non eſt facile credendum. Sed nec ſcilicet omnino fides retrahenda; ſed cauſa cognita fides erit adhibenda,alias non.ff.eo.l.j.§.præterea, & arg.ff.de teſti.l.iij.in.prin. aut loquens in ſe nihil de ſe confitetur:tunc habent locum proprie ſupradicta. Si vero confitetur de ſe & alijs, & tunc ſecundum Acc.cuius opin. valuit, eſt in veritate regula & inſtantia regulæ regularite de proprio ſcelere confeſſus ſuper conſcientia non ſcrutetur aliena; quia tortus de ſe non confeſſus debet interrogari de alijs, maxime conſocijs, vt ff.eo.l.qui de ſe C.e.l.ſicut, in prin.C.de act.l.ſi. Tunc ſi de facto ſuo interrogatus dicat, ſine interrogatione accuſato alios;non ſtatur dicto eius. Fallit in caſibus in quibus de ſe confeſſus interrogatur de aliis, ſi tamen contra illos vel alios præcedant indicia.
4 Primus caſus in communibus latronibus, & maxime qui de ſe confeſsi torquendi ſunt,& interrogandi de ſocijs,de mandatoribus, & receptatoribus.ff.de cuſt.reo.l.diuus.C.de fer.l.pe.Secundus. C.de fal.mone.l.j. Teritus ad exhi.l.ſi. Quartus de ſeruo de nece domini in ſe confeſſo;vt torquea tur,et interrogetur quo mandante &c.ff.ad Sylla. l.prius.& l. & ſi percuſſor. Quintus ad l.aquil.l. inde Neratius.§.& ſi ſeruus.Et bene dicitur ſi ali qua præcedant indicia ; quia alias non debet de aliis interrogari.C.eo.lib.Item eius reſponſio nõ erit plena probatio contra alios quos inculpauerit. Sed nunquid propter iſtam talem præſcriptionem poterunt iſti inculpari, & ad tormentum poni? Reſpondeo quod ſic in dictis caſibus.ar.ꝓgal. nullus. & ar.ff.eo.l.edictum,& ar.ff.eo.l.j.§.cum quis latrones.ar.quod idẽ in alijs.ff.eo.l.j.§.diuus Adrianus Calfurnio. In alijs vero non.l.fin.C.de actu.ff.eod.l.is qui. Sed quid ſi perſona inculpata a torto ſit homo malę famæ & conditionis, nunquid in alijs caſibus q̃ in iſtis explicatis, poterit ſubijci quęſtioni? Dic de iure, ꝙ ſi non præceſſerint indicia ſufficientia nec inculpatio eius facta erit; vt C. de act.l.fina.ff.eod.l.is qui. ergo quod inde ſequitur perinde.ideſt, tanquam prohibente factum non valet ; vt l. non dubium. Tamen de conſuetudine videtur torqueri: pro qua. ff. eod.
5 l.j.§.diuus. † Sed quid ſi accuſatur quis de furto indiciis præcedentibus, ad iſtud furtum torquetur,& confitetur illud furtum, nunquid procedit in tortura, ſiue repetitur vt indicet, & confiteatur de alijs furtis a ſe factis, & commiſsis ad quæ nulla habentur indicia? Dic ꝙ non de iuris ſubtilitate. argu.eorum quę dicuntur in proxima quæſtione. Pro iſta parte eſt etiam, quia quantum ad iſta furta, de quibus in genere vel ſpecie non quæritur, nulla procedunt indicia, & ſine indiciis nemo torquendus eſt. C. de falſ. ſicut.ff. eo.l.j.in princip. & l. maritus. Sed de generali conſuetudine Italiæ ſeruamus contrarium,& ſpecialiter in furtis ; quia frequentant magis, quæ conſuetudo poteſt adiuuari per l. non omnes.§.a Barbaris.ff.de re militia.l.congruit.de offi.præſi. Sed quid ſi aliquis nondum eſt in tormentis,& dicet tormentetis me quantum velitis ; quia non ſum culpabilis,nec aliquid dicam, ſic omnia diffitetur, nunquid debet ſtatim a tormentis relaxari & dimitti vt recedat? Certe non immo procedatur ad torturam cum temperie vel aſperie ſecundum criminis qualitatem. & ſi confiteatur, bene quidem ; ſi non iudex debet ipſum in carceribus detinere ; & ſi noua aderunt indicia, quæſtionem repetet,& alterius thematis a prima. Si autem non aderunt indicia noua, tunc ſtatuet actori dilationem competentem ad probandum; & ſi poterit conuinci, condemnabitur;alias non.
6 ff.eo.l.ij.§.præterea,& l.vnus. † Sed quid ſi præcedunt criminis indicia:per quæ iudex informatus procedere poteſt ad torturam? Dicit reus domine iudex detis mihi defenſionem,alias dilationem antequam ponatis me ad torturam ; quia paratus ſum incontinenti redarguere contra indicia recepta contra me? nunquid eſt audiendus, & ſibi ſit defenſio danda anteq̃ torqueatur? Videtur ꝙ non.per l.iiij.C.vbi ſena. vel cla.l.ibi, nec quas ante probationes iniurias, & cæteſa, cum in illis perſonis in dignitate conſtitutis ſit ſpeciale; ergo in ceteris perſonis contrarium erit ius commune. ff.ad munici. lib.j.in fin. Præterea primo probat actor fundata intẽtione ſua,reus poterit exceptiones ſuas proponere.C.de except. l. ſi quidam.& de proba.l.exceptionem. ergo debet fundare; & probatur intentio communiter per teſtes, & per confeſionem rei anteq̃ audiatur in ſua defenſione ſeu exceptione reus. Tu dic contra, ꝙ primo ſit danda defenſio antequam torqueatur,maxime q̃ quid tale allegatur p ipſum accuſatũ,quo probato nõ deberet iudex ad tormẽta procedere,illa ratione,ꝙa ab interlocutione facta iudice ꝙ aliquis torqueatur, appellatur.ff.de appe. l. ij. & eſt conſideranda cauſa quare a tali interlocutoria permiſſum eſt appellare. Nam ſi defenſio permitteretur poſt torturam, non poſſet poſtea recuperare detrimentum membrorum, vt d.l.aut notatur modo,eadem ratio vendicat ſibi locum in propoſito ſeu cũ appellat vel defenſio datur ſi primo, alias ſi nõ appellatur. Nam ſolent quidã deficere
7 in qõne.ff.de pœn.l.aut.§.j.† Præterea ẽt alias confeſſo ſua defenſio datur.C.de cuſt.reo.l.ij.multo magis huic non denegabitur.Præterea ꝙ iam condemnato ex confeſsione ſua in tormentis ẽt perſeuerata, princeps ſubijcit etiam poſt ſententiam retractando ſi conſtiterit de innocentia condemnati.

demnati.ff.eod.l.j.§.ſi quis vltro. Si ergo iam condemnato, & confeſſo conceditur defenſionis facultas, multofortius ante torturam denegari non debet. Cui enim quod plus eſt conceditur, non debet denegari quod eſt minus; vt in regula iuris. Quid plura? lex dicit cuicunque petenti defenſionem, danda eſt.ff.eo.l.vnius.§.cognitorum ibi, quoque ipſo poſtulante reo &c. Sed quid ſi teſtis fuit tortus, & in tortura confeſſus, nunc ante ſententiam dicit ſe erraſſe, nunquid poterit reuocare errorem ſuum? Reſpondeo, aut eſt error facti, aut iuris. Primo caſu poteſt vſque ad ſententiam. Et eſt ratio, quia non videtur fateri; quia errat.ff.de confeſ.l.ij.in princi. Item talis error non ſolet vſque ad ſententiam obeſſe.ff.de iur.et facti igno. l.ij. Nam condemnatus ex confeſsione in tormentis, ſi nec perſeuerauerit in ea, innocentiam ſuam dicere voluerit, & ſi oſtenderit abſoluatur. ff.eo. l.j.§. ſi quis vltro. multofortius errorem ſuũ ante ſententiam probare volens debet audiri. Itẽ iſte non perſeuerauit in confeſsione ſua, ex quo non expectauit ſententiam. Item confeſſus formidine tormentorum auditur appellans.C. quo.appel.nõ reci.l.ij.ſi errauerit in iure, tunc non poterit veni
8 re contra confeſsionem ſuam, vt d.l.error. † Sed quid ſi aliquis eſt confeſſus in tormentis, nec perſeuerauerit in ea, nunquid talis confeſsio aliquid operabitur? videtur quod ſic.ſ.ſemiplenam probationem, vt no.C.de cuſtod.reo.l.j.& ff.eod. l. j.§. diuus. & intelligitur in confeſsione torti, in qua non fuit perſeueratum. Vel dic, & forte verius, ꝙ ibi perſeueratum ſit, talis confeſsio non plenam nec ſemiplenam probationem inducit: quoniam nullo modo confitetur, & formidine tormentorũ confitenti ſine perſeueratione æquiparentur. C. quando appel.non ſit.l. ij. Sed quid ſi aliquis eſt tortus nullus legitimis indicijs præcedentibus,
9 nunquid valet eius confeſsio? † Dic ꝙ non quantũcunque in ea perſeuerauerit: vt eſt expreſſum. ff.eo.l.diuus §.ex quibus.& l.pen.ſecundũ vnam lecturam. & arg.C.ſi ex fal.inſtr.l.iij. & iiij. probo quia a tormentis non eſt incipiendum.ff. eo.l. j.ij.& iij.l.maritus.& l.miles.C.eo.ergo ipſis deficientibus quicquid ſequitur ipſo iure non valet, vt l.non dubium.C.de legi. & de fide inſtrumen. l.j.lib.x.de appella.l.nominationis. & ff.de reg. iur.l.diuus.cum ſimi.&c.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Confeſſio quæ, et quando in tormentis facta dicatur.*
2 *Statuto dicente quod quis nequeat quæſtioni ſubiici, an poteſtas talem detinens in carcere, vel aliter affligens, incidat in pœnã ſtatuti.*
3 *Reus tortus ad quem locum ducendo ſit ad perſeuerandum confeſſione facta in tortura.*
4 *Liber homo an, & quando torturę ſubiici poſſit.*
5 *Perſona accuſata an debeat ſupponi tormentis.*
6 *Iudex ſeu poteſtas in tormentis modum debitum excedens puniri debet.*
7 *Iudex debite officium ſuum exercuiſſe præſumitur, niſi contrarium probetur.*
8 *Iudex in puniendo modum excedens præſumitur non Iudex.*

Tertium capitulum circa confeſsiones in tormentis.

DICTVM eſt ſupra ꝙ confeſsio facta in tormentis & reſponſio facta non præiudicat, niſi in ea non
1 fuerit perſeueratum. † Sed quæro quæ dicitur facta in tormentis. Reſponſio facta in tormentis eſt, cum ad pedem torturæ ducitur, & ligantur manus, & tortura inducitur; quod niſi incontinenti confiteatur, ſubijciet eum quæſtioni: certe non eſſet talis cõfeſsio, niſi fuerit in ea perſeueratum; quia lex æquiparat confeſsionem factã in ipſis tormentis, & extortam formidine tormentorum. Et no.ꝙ ibi dicitur de formidine tormentorum, non autem dicit in tormentis, & ibi ita ſentit glo.arg.ff.de iniur.l.item apud.§.ij. dicitur ibi, quæſtionem intelligere debemus, & tormenta, & corporis dolorem ad eruendam veritatem. Nuda ergo interrogatio vel leuis territio, a contrario ſenſu, non leuis territio habetur per ipſa tormenta, & ad hoc accedit, ſufficit terror armorum, & ſi vſus eius non ſit. ff. de vi. & vi arma.l.j.§.ſi arma. & ad l.Cor.de ſica.l.j.vbi æquiparantur hominem perimere gladio, & in manu ipſum ſtringere. & dicit.ff. ex qui. cau. maio.l.
2 Iul.& C.quod met.cau.l.metum. † Sed quid ſi cõtinetur in ſtatuto quod quis non poſsit torqueri niſi in certis caſibus; poteſtas honoribus auidus extra illos caſus conceſſos per ſtatutum vellet eruere veritatem criminis, non tamen vult eum ponere ad tormenta, ne incidet in pœnam ſtatuti. Sed quid facit, præcipit eum teneri in turri vel in alio loco, de negando ſibi alimenta donec confiteatur, vel in hyeme facit eum ſtare ſpoliatum. Nunquid videtur eum ponere quæſtioni, vt ſic dicamus eum incidere in pœnam ſtatuti &c? Dic ꝙ ſic.l. item apud.ff. de iniu.§ quæſtionem. ibi, vel malam intẽtionem habuerit. Sed quid ſi extra locum torturæ, aut circa tribunal, vbi ius redditur, iudex examinans delatum de crimine, dicẽs, aut tu confitearis, aut te ducam ad tormenta, & torquebo te; nunquid dicetur cõfeſsio formidine tormentorum facta? Dic ꝙ nõ quia leuis territio, vt l.item apud.§.quęſtionem.& C. quod met. cau. l. metum. Quia non iactationibus tantum, ſed quæſtionis probabilẽ veræ torturæ comparendæ accipere debemus præſentiam, & inſtantis torturæ, ſicut de metu inſtãtis cruciatus, vt ff quod met.cau. l.metum, primo reſponſo.ex quib.cau.maio.l.iij. ad fi. Leuis autem territio, & extra locum torturę facta. eluſoria eſt.ar.ff.ſi cui pluſquã per l.fal. hæc ſatisdatio. Dictum eſt ꝙ confeſsio facta formidine tormentorum non habetur pro explorato
3 facinore, niſi fuerit perſeueratum. † Quæro in quo loco ducendus eſt reus ad perſeuerandum.

Reſpondeo apud acta, vel in alio loco publico extra conſpectum torturæ,& iam vidimus expertos ad defenſiones in perſeuerantia conuocare teſtes ſub publico teſtimonio ſic facientes,talis tali die perſeuerauit, & confirmauit &c. in præſentia talium teſtium &c. & bene faciunt per l. ij. C.de cuſtod.reor.ibi, ſub publico teſtimonio &c. Sed quantum tempus debet eſſe in medio inter cõfeſsionem tormenti,& perſeuerantiam? Reſpondeo, lege non determinatur, vt d.l.ij. C. de cuſt. reo. ibi,poſtmodum eductus &c.non tamen dicit quid ſit iſtud modicum tempus. Poteſt dici quod ſit in arbitrio iudicis inſpecta perſonarum qualitate, vel enormitate, vel leuitate criminis. Cum enim a iure tempus non præfigitur, iudicis poteſtati committitur.ff.de iur.deli.l.j.in fin. de pœ.l. hodie.ff.de effra.l.j.Sed quis debet intereſſe quęſtioni? Reſpondeo.vt ff.de adul.l. ſi poſtulauerit. §.quæſtioni. In ſecreto autem recipiunt dictum ſuum. teſtis enim ſimilitudinem habet tortus; vt in ſumma huius tituli §. ſed habetur.& ff. de qõ.
4 l.j.§.Imperator. † Sed nunquid liber homo poſſit torqueri? videtur ꝙ non; quia totus eſt titulus. C.& ff.tantum de tortura videtur ſentire. Tu dic liberos homines poſſe torqueri,non ſolũ in alios, vt.ff.eo.l.ex libero. primo reſpõſo.& l. vnius.§. teſtes.& C.de abo. l. fallaciter.§.quod ſi ingenua vel ingenuorum.C.de aſſe.l.nullus,ad fin.ff.de cuſto.reo.l.diuus. Sed etiam in ſeipſos quando deferuntur de aliquo crimine.C.eod.l. cum cognitionaliter.C.de infam.l.nullam. & ibi de hoc.C.de falſ.l.ſicut & ff.de re milita. proditores. Decurio poteſt torqueri,per l.ſi quis decurio.C.de fal. vbi decurio torquetur; & alius quam liber homo nõ poteſt eſſe decurio.ff.de decu.l. ſeuerus. Et ita cõ ſuetudo generaliter ſeruat,& not.do. Azo.in ſum
5 ma huius tit §.torqueri.&.§.torquetur.† Sed nun quid iſta perſona accuſata debet ſubijci tormentis? Et certe ti.C.& ff.de quæſt. videtur inſiſtere circa ſeruos torquendos, & liberos homines in teſtimonio vacillantes. Sed tu dic, ꝙ ipſe principales perſonæ ſubijciendæ ſunt quæſtioni, vt C.eo.l.iij.& ff.eod.l.j.§.diuus.& .§.ſi quis vltro. & l.vnius.& ff.de re milita.l.proditores, præcedere tamen debent indicia veriſimilia vt ſupra dixi. Sed quid ſi iudex in torquendo ita modum excedit, ꝙ hominem extinxit, vel debilis effęctus eſt? Reſpondeo, videtur teneri. arg. ff. ſolu. matri.l.ſi conſtante.§.ſi maritus.inſtit. de his qui ſunt ſui vel alie.iu.§.j.ij.reſpon. & melius. ff. ad l.aquil.l. Sed & ſi quęcunque.§.igitur.ff.de vſuf. l.locum.§.fina. l. eleganter.§.plane.ff. de pigno. act. Nec prodeſt enim, ꝙ vnus iudex facit cum deliquerit; nam omne maleficium praue præſumimus actum.C.de iniur.l.ſi non conuicij, & de
6 ſicca.l.j.† Præterea ſi in torquendo modum quis excedit,puniendus eſt,vt C.de emen. pro.l.j. nec iudicem excuſet officium; quia ſicut priuatis, ita magiſtratibus prohibitum eſt aliquid illicitum facere.ff.de iniur.l.nec magiſtratibus. Econtra videtur, ꝙ non teneatur; quia hoc fecit cauſa veritatis eruendæ, & facit exquendo ſuum officium, non animo interficiendi vel debilitandi:ergo,nõ debet teneri; Neque enim quis delinquere videtur,niſi malignum animum habuerit. ff. de verb. ſign.l.ſæpe.in fi.nam maleficia voluntas, & propoſitum diſtingunt.l. qui iniuriæ, in princi.ff. de fur.& facit ff.de acquir. poſſ.l.quod in eo. & alibi,& tunc crimen committatur cum nocendi voluntas interuenerit,non alias,vt C.de ſica.l.j. ff. de libe.ho.exhib. l.iij.alias.§.j. Præſumit enim princeps bonum de officialibus ſuis, niſi contrarium manifeſte appareat, & doceatur. ff. de offi. præſi.l. j. ad fin. Nam creditor rem obligatam afferendo non præſumitur deliquiſſe, quia nota-
7 bilis præſumptio.ff. de fur. l.cum creditor.† Sic etiam a ſimili in propoſito, iudex præſumitur ſui officij exequendi cauſa iſtud feciſſe,non autẽ animo nocendi, licet enim culpam etiam torquendo excedendo modum habuerit iudex, per hoc non tenetur lege Corn.de ſica.quia in delictis lata culpa dolo non æquiparatur.ff.ad l.Cor.de ſica.l. in lege. Item cauſa propter quam aliquid fit ſeruandum remanere impunitum, quod alias coercendũ eſſet, debet attendi.ff. de pœn.l. aut.§.cauſa. Sed officij neceſsitas impunitum ſuadet remanere, quod alias coerceri debet.ff. de his quib.vt indi. l.poſt legatum.§.aduocatum.& l.tutorẽ,ergo &c. Præterea ſi non apparet quo animo defecerit,præſumendum eſt potius zelo iuſtitiæ, & ex vigore officij facere,quam malo conſilio id feciſſe.ff. de acquiren. poſſ.l.videtur.& pro ſocio.l.merito. & pro hoc arg.C.qui accuſ.non poſſ.l.ij.in fin. vbi tutor de falſo inſtrumento procedendi in cauſa publica,ſi non probat,non præſumitur nocendi animo accuſationem inſtituiſſe, niſi euidenter probetur, tamen regulariter qui non probat calumniari videtur.C.de aduo.diuer.iudi. l.j. Solutio, diſtingunt quidam, ſi apparet quod hoc fecerit ex voluntate,dolo tenetur.ſi abſque culpa, & caſu, nullo modo tenetur. ſi autem cum aliqua culpa in excedendo modum,non puto teneri,vt C.de emãci.ſer.l.j.& eſt bona argumentatio de poteſtate,et rectore.ff.de verb.ſig.l.poteſtatis verba, ſi autem ſine moderatione modum excedendo in quæſtione hominem extinxit vel debilitauit, tenetur,
8 †quia ſtatim ꝙ modum excedit, fingitur non iudex; & punitur tutor non recte adminiſtrando vt non tutor,& tanquã quilibet tenetur; vt ff. de fur. l.tutor.ff. pro emp. l. qui fundum.§.ſi tutor. arg. C.de epiſ.& cler.l.generaliter.Quid plura? eſt caſus.ff.de iniur.l.item apud.§.quæſtionem. ver.& ſi iuſſu, ideo &c.

FINIS.

TRACTATVS PAVLI GRILLANDI CASTILIONIS Florentini de Quæſtionibus & tortura.

IN SVPERIORIBVS titulis vidimus de pluribuscriminibus reiſque ipſorum & pœnis, ſed quia accidit quandoque ꝙ crimina ipſa nõ ſunt bene probata: & iudex non poteſt deuenire ad ſententiã non præcedente rei confeſsione vel apertiſsimis probationibus: vt l. ſciant cuncti. C. de proba. tamen contra ipſum reum multoties laborat infamia, & alia indicia vigent, propter quæ neceſſario deueniendum eſt ad torturam, in qua vel neceſſe erit reum ipſum confiteri crimen, vel ſaltem purgare indicia & ſuſpiciones quæ cõtra ipſum laborant: ideo in præſenti tractatu de quæſtionibus & tortura, pro communi maxime iudicum commoditate aliqua breuiter exponemus. In qua materia Doctores quam plures ex antiquis atque modernis, quidam in ordinarijs lecturis, quidam vero in extraordinarijs compendijs & tractatibus diuerſa commentaria ediderunt. Ego vero ne aliorum relatione dictorum fruſtra videat occupare membranas, ea duntaxat attingam quæ vtiliora ſunt, & in quibus Doctorũ ſcripta ſilent. In alijs vero breuiter & remiſsiue ad vlteriora procedam. Indiciorum & quæſtionis materia admodum frequens eſt, & in iudicijs practicabilis in cauſis criminalibus, quæ in iudicis arbitrio plurimũ conſiſtit: & iudices, maxime iuniores & parũ experti, ſæpe ſolent in iſtis aliqua de neceſſarijs prętermittere, aut vlterius quã iuris ſit procedere, propterea materiam ipſam vltra alios clarius et facilius ad cõmunẽ practicã accomodabo. Videbimus enim primo quid ſit tortura, et quę ſit quæſtio, & qũo iſta differunt inter ſe. Secundo quot ſunt tormentorum ſpecies. Tertio quid ſit indicium, & quæ ſunt legitima & ſufficiẽtia indicia ad torturam. Quarto quot ſunt gradus torturæ. Quinto in quibus criminibus poſsit dari tortura. Sexto quæ perſonæ poſſunt torqueri, & quæ non poſſunt torqueri, & quibus de cauſis: vbi dabitur noua declaratio vltra omnes Docto. ad tex. in l. ſi quis in graui. §. ignoſcitur. ff. ad Syllan. Septimo loco videbimus, an & quando in paruis criminibus poſsit inferri tortura, & quid in cauſa pecuniaria. Et an & quando tortura poſsit dari pro pœna. Et an & quando quis dicatur competenter tortus & purgaſſe indicia. Et quando & in quibus caſibus reus poſsit repeti in tortura. Et quid ſi reus moritur in tortura. Et quid ſi nulla præcedebant indicia ante torturam. Vel ſi aderant non tamen erant in actis deſcripta. Et an & quando reus dicatur legitime tortus. Item quid de confeſsione habita in tormentis, vel timore tormentorum, quando nulla præcedebãt indicia. Vel ſi præcedebant in veritate, non tamen apparebant in actis annotata, an ſufficiat illa confeſsio ad condemnandũ reũ, maxime ſi ratificata reperitur. Et quid ſi reus ante torturam petiit copiã indiciorũ quæ fuit ſibi denegata: qua non obſtante fuit poſitus ad torturam, & confeſſus forte fuerit aliqua crimina: nunquid illa confeſsio ſibi noceat. Et quid ſi aliquis propter priuilegium ætatẽ vel aliam iuſtam cauſa de iure torqueri non poterit, ſi tamen fuerit tortus & confeſſus, an præiudicet ſibi illa confeſsio: & quæ remedia dantur contra iudicem iſtis qui ſic iniuſte torti fuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtio dicitur inquiſitio ueritatis, per tormenta & corporis dolorem facta.*
2 *Quæſtio eſt tormentalis inquiſitio veritatis.*
3 *Tortura corporis cruciatus dicitur ad veritatem eruendam repertus.*
4 *Tortura in quo differat tormento.*
5 *Tortura remediũ dicitur ſeu via extraordinaria probationis.*

1 PRIMO igitur quæro quid eſt † quæſtio. Reſpon. quæſtio, ꝓprie loquendo eſt inquiſitio veritatis per tormenta, & corporis dolorẽ, ita dicit tex. in l. Item apud Labeonem. §. quęſtionem. ff. de iniur. iuncta l. j. §. quęſtionẽ. ff. ad ſenat. conſul. Sylla. & gl. in d. l. j. in verſic. necatorũ. eo. tit. Azo. autem in ſum. de qõ. in prin. dicit ꝙ quæſtio eſt inquiſitio veritatis per tormenta. Nuda ergo interrogatio vel leuis territio non dicitur quęſtio. d. l. itẽ apud Labeonem. §. quæſtionem. in verſi. nuda. & ꝓ Azo. in d. ſum. in tit. de quæſtio. in prin. qui dicit ꝙ non debẽt quoq; adhiberi tormenta quanta accuſator vel inſtigator poſtulat,

aut deſiderat, ſed vt moderatæ rationis temperamenta deſiderant l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtio. Panormi. vero in c. cum in contemplatione. de reg. iur. in antiquis. in princi. lectu. idem dicit q̃ quæſtio eſt indagatio veritatis per tormẽtum. & appellatur quæſtio a quærẽdo; quia iudex per tormentum inquirit veritatem, ita dicit ipſe. Saly. autem in rub. C. de quæſtio. dat duas expoſitiones ſiue diffinitiones ad iſtud verbum, quæſtio. Prima eſt q̃ quæſtio eſt inquiſitio quæ fit ad veri
2 tatem per tormenta eruendã. Secunda eſt. †Queſtio eſt tormentalis inquiſitio veritatis, & iſta eſt breuior, & magis placet, quę omnes tamen deſcriptiones ſiue diffinitiones in effectu tẽdunt in vnũ, quod quæſtio ſit illa indagatio quam facit iudex ad inueniendum veritatem contra reum in tormentis exiſtentem, dum patitur cruciatum in cor
3 pore. †Deinde quæro quid eſt tortura. Reſpon. tortura eſt corporis cruciatus ad eruendam veritatem repertus; vt dicit Panormi. in dicto c. cum in contemplatione. in princ. qui dicit etiam quod tortura ſiue tormentum dicitur quaſi torquẽs mẽtem; quia per cruciatum corporis mens quoque torquetur, vt latius dicemus infra eodem titul. quæſtio. iiij. in illo quarto gradu torturæ. & habetur v. quæſtio. v. illi, qui, in verſicul. vbi religioſus tortus vt dum corpora pœnis ſubiiciuntur quę geſta ſunt fideliter, & veraciter exquirantur.

4 †Hæc eſt differentia inter vnum, & alterum, quia vnum pertinet ad iudicem ſolum, alterum vero pertinet ad reum ſolum. ſcilicet tormentorũ dicta l. item apud Labeonem. §. quæſtionem, nihilominus ſæpius ſolent vnum pro altero poni; vt not. in dicto §. quæſtionem. & v. quæſtio. v. illi qui. & per gloſſ. in dicta l. j. in princip. ff. ad ſena-
5 tuſcon. Sylla. †Et nota hoc q̃ tortura eſt remedium ſiue via extraordinaria probationis, vt dicit Bald. in l. ſi quis alicui. C. ad leg. Iul. maieſta. via enim ordinaria eſt illa quæ fit per teſtes & inſtrumenta; vt l. ſciant cuncti. C. de proba. cum ſimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Tormentorum ſpecies quot ſint.*
2 *Torturæ gradus ſunt quinque.*

1 SECVNDO quæro quot ſunt tormentorũ ſpecies. † Reſpon. quod multæ ſunt ac diuerſæ, vt ponunt Doct. maxime practici in eorum tractatibus. Gandi. in opere ſuo malefi. in ti. de quæſt. & tor. Ang. de Are. in ſuo opuſculo malefi. in glo. fama publica præcedente. in verſi. tortura do. Fran. Bru. de ſancto Seueri. in alio ſuo trac. male. de indi. & tortu. in ſecunda parte. At ille inſignis docto modernus Bonon. do. Hippo. de Marſil. clarius cæteris hic aperuit in egregijs commentarijs ſuis quæ nuper edidit ſuper notabili titulo. ff. de quæſtio. in l. prima. in princi. vbi ponit quatuordecim ſpecies tormentorum omnes diuerſas, quorum plura fuerunt ab antiquis inuenta; quædam vero nouiter ipſe inueniſſe aſſerit, prout eſt illud ſubtractionis ſomni quod in veritate per quã ſubtili ingenij acuitate adinuentum fuit, & ego ſemel illud expertus fuit Romæ in quadam ardua cauſa duorum religioſorum, licet alio modo, et faciliori illo vſus fuerim, & profecto vidi ea quę prius non credebam quod illud affert maximum tormentum, & faſtidium in corpore abſque aliqua membrorum læſione, vide do. Francif. Brun. in materia prædicta in d. ſuo trac. de indic. & tortu. in ij. parte. Albe. Gandi. in eodem ſuo tract. in tit. de quęſt. & tormen. Angel. de Are. in tract. male. in glo. fama publica. in materia torturæ. Anto. Roſe. & do. Abb. in cap. cum in contemplatione, de reg. iur. in anti. Pari. de Put. in tract. quem edidit de ſyndica. in cap. tortura el primo cum tribus ſequ. do. Bonifa. de vitali. in tracta. ſuo maleſi. in ij. parte eundem dominum Hippo. de Marſi. in practica ſua Auerolda nuncupata, vbi copioſe tractat de hac tortura. Bar. in l. prima in princi. & §. diuus. & in l. fina. ff. de quæſtio. Bald. in l. ij. C. quo. appella. non recipi. & in l. milites. & in l. fina. C. de quæſtio. & Saly. in d. l. fina. eodem titu. in quibus locis omnes tractant de hac materia torture, et modo torquendi. & Azo in ſum. de quæſtio. in princi. iſtud tamen tormentum chordæ ſine pendentis funiculi Docto. communiter ponunt pro magis communi, & conſueto, quod in ſe continet plures gradus timoris, doloris, & cruciatus qui adhibentur plus vel minus ſecundum qualitatem facti, perſonarum conditionem, & vrgentium indiciorum ſecundum quod declarant prędicti Doct. in locis ſu-
2 pra notatis. † Ego autem vltra alios pro faciliori notitia iſtius practicabilis materiæ conſideraui quinq; eſſe gradus torturæ ſiue tormenti ſub hac ſpecie tormenti chordæ, quibus rei diuerſimode cruciantur plus vel minus, grauius aut leuius iuxta qualitatem facti, perſonarum conditionem, & abundantiam indiciorum, ſed antequam ad illorum declarationem deueniam diſcutiam primo quę ſunt aut dicuntur legitima indicia, & ſufficientia ad torturam.

SVMMARIVM.

1 *Indicia quæ dicantur legitima ad torturam.*
Indicium duplex eſt.
Indicium dubitatũ ſiue ſemiplenam quod dicatur.
2 *Indicium plenum ſeu indubitatum quod ſit.*
3 *Fama duplex eſt. quædam hominis inherens altera vero inter homines.*
Fama homini inherens quæ dicatur.
Infamia quid proprie dicatur.
4 *Fama inter homines dicitur rumor, ſeu dictum gentium ſeu vulgi ex opinione imaginaria procedens.*
Rumor quid proprie ſit.
5 *Suſpicio eſt animi aliqualis applicatio ad aliquid cum titubatione.*

Prę-

6 *Præſumptio quid ſit & quotuplex.*
Præſumptio hominis quæ dicatur.
Præſumptio ſimplex iuris quid ſit.
7 *Præſumptio facti quæ ſit, & quæ iuris.*
Fictio quid proprie dicatur.
8 *Argumentum quid ſit.*
9 *Adminiculum vehemens quod dicatur, & quod non vehemens.*
Coniectura veri acceptio dicitur ex aliquibus ſignis extrinſecis.
10 *Neſcientia ſeu ignorãtia eſt intellectus neque ad verum neque ad falſum determinatus.*
Error quid ſit.
Veriſimile quid dicatur, & quid non veriſimile.
11 *Notorium dicitur certitudo indubia rei de qua quæritur fidem faciens indubiam.*
12 *Probatio dicitur actus rem dubiam educens in lucem cognitionis.*
Euidens dicitur quod manifeſte liquet.
13 *Celari nulla tergiuerſatione poteſt, quod in euidenti eſt.*
14 *Manifeſtum quid ſit, et an egeat probatione quod manifeſtum eſt.*
Probatio per euidentiam facti quæ dicatur
15 *Manifeſtum, et euidens in quo differãt a notorio.*
16 *Iudex ex indiciis dubitatis ad torturam procedere non debet.*
17 *Indicia ad torturam legitima quæ dicantur.*
18 *Teſtis ſingularis de viſu deponẽs, indiciũ facit ad torturam.*
19 *Tortura non eſt omnibus vniformiter danda.*

1 ERTIO quæro, quæ ſint legitima † indicia, & ſufficientia ad torturam. ante quorum declarationem neceſſarium videndum eſſe putaui, quid eſt indicium, quid fama, & quædam aliam quę præcedunt inquiſitionem, & torturam. Et primo dic ꝙ indicium duplex eſt ſecundum Bald. in l.ea quidem.C.de accuſa. & Gandi. in ſuo tracta. maleſi. in titu. de præſumptionibus, & indi. dubita. & indubita. Indicium dubitatum ſiue ſemiplenum eſt præſumptio quædam fortiter mouens animum ad aliquid credendum vel diſcredendum. & hoc probatur in l. cum probatio. ff. de probationibus. & per Gandi. in d.titu. de præ-
2 ſumptio. &c. † Indicium vero plenum, & indubitatum eſt demonſtratio rei per ſigna ſufficientia, per quę animus in aliquo tanquam improprio exiſtente quieſcit, & plus inueſtigare non curat: & hoc probatur in l.indicia.C.de rei vendica. et per domi.Gan.in d.tit.vt ſupra Bald.in d.l.ea qdem, in ij.col. Sed quia in cauſis criminalibus, maxime, quando proceditur per inquiſitionem, neceſſe eſt, ꝙ præcedat infamia contra reum de crimine ex quo reperitur inquiſitus, vt in c. qualiter, & quando. & ibi per omnes ſcribentes, de accuſa. ideo aliqua de fama, & infamia hic inſerere placuit: & dic ſecundum Bald. in d.l.ea quidẽ.
3 in prin. ꝙ. † Fama eſt duplex: vna quę eſt in homine, ſcilicet quæ inhęret homini, altera quę eſt inter homines. Fama enim quæ eſt in homine, vel quæ inhęret homini, eſt ſtatus illæſæ maieſtatis ac dignitatis, moribus & legibus comprobatus in l.cognitionũ genera. ff. de var. & extraor. cogni. cuius famæ contrarium eſt infamia, quę ſic diffinitur. Infamia eſt priuatio famę contingentis ex accidenti præter naturam: vel ſic. Infamia eſt deficientia ſtatus, & læſio maieſtatis, & dignitatis. iſta videtur iudicio meo ꝙ ſit melior diffinitio q̃ꝑ precedens: quia per iſtam declarantur oĩa contraria bonæ famę, & per id ꝙ diffinitur vnũquodq; contrarium: per eius oppoſitum diffinitur & reliquum, vt probatur in l.j. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iur. & Inſtitu. eod. titu. in prin. & de iure perſo. in prin. & de tutel. ſi mulier in prin.

Secunda dicitur fama quæ eſt inter homines. quæ prædicatur de aliquo homine ſeu alio facto; & hæc dici poteſt fama loquens, quæ ſemper de aliquo loquitur. & ita diffinitur ſecundum Bald.
4 in d.l.ea quidem. † Fama eſt dictum gentiũ, ſeu vulgi ex imaginaria opinione vel credulitate gẽtium ſeu vulgi procedens quę probatur in l.de minore. §.tormenta. ff. de qõ. & ſub iſta diffinitione tam bona q̃ꝑ mala fama continetur l. iij. §. idem diuus. ff. de teſti. & hæc eſt illa fama quæ eſt præparatoria inquiſitionis; non autem prior, de qua ſupra. Sed quia ſolet quandoque non certa fama, ſed rumor inſurgere in populo qui eſt minus q̃ꝑ fama, ideo videamus quid ſit iſte rumor. Rumor eſt furioſa proclamatio gentium eſt ſtrepitus multarum vocum. hoc probatur in l.fi. ff. de hęre. inſtitu. & l.miles. §.mulier. ff. de adulte. & iſte rumor eſt initium famę, & minus ea, ita dicit Bald. in d.l.ea quidẽ. Quoniã vero ſunt plures gradus cognitionis, qñ res eſt adhuc dubia anteq̃ꝑ perueniatur ad perfectã notitiã veritatis, in qbus gradibus animus iudicis ſemper remanet titubãs antequã perueniatur ad vltimũ firmę credulitatis, & certę ſcientię fine, ſecundũ notabilem doctrinã Bar. in l.admonendi.iiij.col. ff. de iureiu. ideo de ipſis gradibus cognitionis aliqua breuiter declaranda putaui, inter quos offert ſe mihi ſuſpicio,
5 ideo quęro quid eſt ſuſpicio. Reſpon. † Suſpicio eſt aliqualis applicatio animi ad aliquid cũ vehementi titubatione. vel ſic, ſuſpicio eſt motus quidã mentis ad aliquid cum vehementi titubatione. ꝓbantur hęc. ff. de teſtamen. l. de ſtatu. non tamen intelligas ſuſpicionem iſtam comprehendere ſuſpicionem tutoris, vt intelligatur de illa qñ remouendus eſt a tutela vt ſuſpectus; quia illa eſt alia ſpecies ſuſpicionis. ita dicit Bal. in d.l.ea qdem. ꝙ l.impuberibus. §. fi. ff. de ſuſpe. tuto. Poſt hæc ſuccurrit præſumptio, videamus nunc q̃ eſt & quotu
6 plex ſit præſumptio. Reſpondeo. † Præſumptionum plures ſunt ſpecies, quędã enim eſt p̃ſumptio hominis, alia eſt prę ſumptio iuris, alia vero

præſumptio

præſumptio facti, alia autem præſumptio iuris, & de iure, ſiue iuris & facti, de quibus vide late Gã din. in dicto tract. & titul. de præſump. & indic.

Præſumptio enim hominis ſecundum Bal. ibi, eſt, quidam conceptus cauſatus in mente ab aliqua probabili coniectura, vt ff. de verbo. oblig. l. continuus. §. cum ita. Præſumptio vero iuris ſimplex, eſt ſimilitudo quædam ſufficiens ad rem dubiam de qua creduntur credenda. C. de contrahẽ. & commi. ſtipula. l. j. & l. iuriſgentium §. quod fe-
7 re. ff. de pact. † Præſumptio autem facti eſt, cũ ex facti ſimilitudine aliquid demonſtratur, quod animum videntis ad illud dubitanter applicat.

Præſumptio iuris, & de iure, eſt ſtatus a iure promulgatus ex indubia coniectura. hoc probatur in l. cum oſtendimus. in fi. ff. de fideiuſſori. tuto. Sequitur nũc videre quid ſit fictio. & dic quod Fictio eſt falſitas pro veritate accepta ex ſpecialiſſima, & iuſtiſſima cauſa in iure expreſſa; vt no. in l. in bello. ff. de capti. & poſtlimi. reuer. & l. ſi is qui pro emptore. & ibi late per Bartol. ff. de vſucap. Argumentum autem ſic diffinitur.

8 † Argumentum eſt propoſitio ex aliquibus exiſtentibus reſultans ad propoſitum reſpondendum ſeu concludendum. vnde quando plura indicia vel plures propoſitiones ſiue præſumptiones, teſtes, vel coniecturæ ad vnam, & eandem concluſionem, tendunt ad effectum aliquid probãdi: illa coadunatio ſiue copulatio ex pluribus in vnum, dicitur argumentũ, quod eſt proprie collatio plurium diuerſorũ tendentium ad vnã & eandẽ concluſionẽ, vt l. iij. §. idem diuus. ff. de teſti. l. diuus. ff. de cuſt. reo. Aliud indicium probationis ſiue cognitionis dicitur adminiculum: & iſtud eſt duplex. aliud eſt adminiculum vehemens, aliud vero adminiculum leue, ſiue non vehemens.

9 † Adminiculum enim vehemens eſt ſuppletio defectus probationis per ſe ſolum non operans, ſed cum alia probatione cooperãs, probatur hoc extra de ſucceſſionibus ab inteſtato c. fi. & in c. fi. de iureiurando. Adminiculum non vehemẽs eſt aliquali pars confirmationis veri, tendens ad aliquid ſuſpendendum de defectu probationis; & alia adminicula per ſe ſola etiam plura non ſuffi ciunt vt l. ij. §. j. ff. de excuſa. tuto. ſequitur modo coniectura quę ſic diffinitur. Coniectura eſt acceptio ſeu reputatio veri ex aliquibus ſignis extrinſecis prouenies, per quæ deuenitur ad verũ: ſicut per circulum coniecturamus tabernam, dicit Bal. & ibi, & per habitum diſtinguimus meretricem. l. item apud Labeonem. §. ſi quis virginem. ff. de iniuriis. & habetur in c. in nonnullis, extra de iudæis. His omnibus oppoſita ſunt neſcientia ſiue ignorantia, & error quæ neſcientia ſic diffi-
10 nitur. † Neſcientia ſiue ignorantia eſt intellectus non determinans ſe ad verum vel falſum.

Error autem eſt priuatio intellectus determinati ad verum, & auriga tendẽtis ad falſum. vel ſic.

Error eſt priuatio veritatis cauſata in intellectu per falſam imaginationem vt probatur. ff. de teſta. l. de ſtatu. & ff. de iuriſd. om. iudic. l. ſi per errorem. et l. ſi quis nec cauſam. eod. titu. videamus nunc de veriſimili, & non veriſimili, & dic breuiter q̃ veriſimile eſt id quod verum videtur, & eſt vero ſimile, vt ff. de adulter. l. miles. §. mulier.

Non veriſimile vero dicitur illud quod a vero eſt multum diſſimile, vt ff. quod metus cauſa l. nõ eſt veriſimile. in princ. vbi fit mentio etiam de præſumptione iuris tantum, ſiue hominis, ſed credo potius q̃ illa ſit quædam leuis præſumptio.

Poſtquã vidimus de gradibus probationis per quos aſcẽditur ſiue peruenitur ad plenã probationem, & certã fidẽ credulitatis: videamus nunc de ipſa certitudine veritatis, & quæro quid eſt notorium generaliter. Reſpon. ſecundum Bald. ibi.

11 † Notorium eſt communis, & indubia certitudo rei de qua queritur, indubiam fidem faciens, an & quando quid dicatur eſſe notorium, & quot homines faciunt notorium, vide Bald. ibi, qui refert quoſdam tenuiſſe q̃ maior pars populi facit notorium; & quod in aliqua villa ſiue paruo caſtro minor numerus hominum facit notorium quã in ciuitate; & ideo dicit ſecundum Alber. de Gandi. quod ad ſciendum quot homines faciunt notorium, hoc eſt arbitrarium; quia iudex arbitrabitur quot homines faciunt notorium. de qua materia vide latiſsime per Canon. in d. cap. qualiter, & quando. de accuſatio. Videamus modo quid eſt probatio, intelligendo de plena & per fecta probatione, quæ ſic diffinitur ſecundũ Bald.
12 ibi. † Probatio eſt actus rem dubiam in lucem cognitionis educens. & hoc notatur. C. de proba. in rub. & ibi Bal. Succedit altera ſpecies probationis, & cognitionis veritatis quæ dicitur euidens, & manifeſtum. iſta duo differunt inter ſe, & differunt etiam a notorio: vt ſupra dicam. Euidens ita diffinitur, euidens eſt quod manifeſte liquet ſecundum Bal. in d. l. ea quidem, c. ſi forte. de elect. lib. vj. & eſt ſatis diuerſum a manifeſto, & plus eſt quam manifeſtum. euidens enim illud eſt quod palam eſt oculis, & ſemper apparet. ff. de contra. emp. l. ea quæ. l. non codicillum. C. de teſta. & in c. euidentia. de accu. j. q. j. vt euidenter.
13 † Quod enim in euidenti eſt, nulla poteſt tergiuerſatione celari, & nullam optat probationem, extra de coha. cle. & mulie. c. fi. vide quæ not. per Archid. in cap. cum ſi forte, de elect. lib. vj. Bald. enim in d. l. ea quidem. diffiniuit manifeſtum, ſed diffinitio ſua mihi non placet; dicit enim q̃ manifeſtum eſt, illud quod euidenter apparet. ſequeretur ergo q̃ manifeſtum eſſet idem quod euidens, & tamen eſt ſatis diuerſum, vt proxime dixi, & dicam infra q̃ minus eſt manifeſtum q̃ euidens, ſed ſecundum diffinitionem Bald. idem eſſet manifeſtum quod euidens; ideo putaui ſic eſſe diffinien dum. Manifeſtum eſt demonſtratio quædam ex qua vehemẽter animus dubius informatur ad aliquod; non tamen tollitur tota dubietas. ij. quæſti.
14 j. de manifeſto. † & hinc eſt quod dicitur, manifeſtum indiget probatione. xj. quæſtio. iij. c. eorũ. euidens autem nulla indiget probatione, vt d. l. ea quæ. ff. de actio. empti. vide Ioan. And. in cap. conſtitutum. de verbo. ſigni. lib. vj. & text. not. in l. quoniam ſororem. C. de iure deliberan. vbi de vtroq; fit mentio. Tamen euidens ponitur pro magis claro q̃ manifeſtum, vide domi. Alber. de

Roſa.

Rosa.in dictiona.suo in litera E.in versi.euidens. el primo.& ij. Bald.tamen in dicta l. ea quidem. aliam ponit differentiam inter ista duo, dicens ꝙ euidens dicitur id solum,quod apparet per oculorum inspectionem: vt ff.fini.regun. l. si irruptione.§.ad officium. & idem Bal.in rubri.C.de probatio,dicit ꝙ illa dicitur probatio per euidentiam facti,quando res subiicitur oculis iudicis. Manifestum autem largius dicitur.s.omne id quod nobis innotescit per quecunque sensum corporis.s. visum,auditum,sicut est sonus Campanæ, aut aliũ sensum, vt l.j.§.occisorum.ff.ad Sylla. de quibus sensibus habetur in l.eum.§.penul.ff de acquiren.
15 possess. † Differunt etiam ista duo secundũ ipsum a notorio; quia manifestum vel euidens est illud quod vni tantum vel pluribus patet:notorium aũt esse non potest, nisi toti populo vel maiori parti publice innotescat; vt supra late diximus.& not. in cap.vestra.& ibi Innocen.de cohabi.cleric. & mulierum. Et per hæc sum expeditus de istis gradibus seu adminiculis probationis, ac de speciebus plenæ, seu perfectæ probationis: qui quidem gradus, & adminicula probationis a quibusdam appellantur indicia non plena, & dubitata; per quæ animus iudicis deducitur quandoque in suspicionem,quandoq; vero in opinionem quæ magis est propinqua indubitatæ fidei quam suspicio, secundum Bartol.in d.l.admonendi. ff. de iureiur.
16 † Ex quibus tamen indicijs dubitatis non datur iudici indubia fides, & firma credulitas, sed quędam suspicio quandoq;, ex qua iudicis mens satis dubia reperitur. & isto casu non facile deueniendum est ad torturam, maxime si persona sit honestę conditionis, quia ista suspicio est primus gradus probationis & minus q̃ semiplena probatio, secundum Bart.in d.l.admonendi.in glos. magna. Quandoque vero indicia sunt talia quæ adducunt animum iudicis in opinionem, quæ est secundus gradus probationis,secundum Bar.ibi,ex qua animus iudicis multum dependet in illa parte,non tñ est plene certus.& ideo isto casu deueniri solet ad torturam,quę datur in supplementum probationis in causis criminalibus, quando veritas aliter haberi non potest: vt per Bar.in l.fin.ff.de quæstio. quia tormentum illud fuit inuentum causa necessitatis, & in supplementum probationis; vt dixi: quotiescunque reus est valde suspectus,contra quẽ laborant indicia;vt dicit Panor.in dicto cap.cum in contemplatione. in princi.de regul.iur.& Bal. in l.ij.C.quorum appel.non recip.idem Bald.in l. milites.& l.fi.C.de quæstio. Bart.in l.j.in princi.
17 &.§.diuus.& l.fin.ff.de quęstio. † Quæ autem dicuntur esse legitima indicia,dic ꝙ illa sunt quæ sunt proxima facto, quæ quanto propinquiora sunt, tanto sunt meliora l.j.§.preterea,& l.de minore.§.tormenta.ff.de quæsttoni. & ibi per Moder. Quæ autem indicia dicantur esse sufficientia ad torturam,certa regula tradi non potest,sed hoc relinquitur arbitrio, & discretioni boni iudicis, secundum quod dicit Azo.in dicta summa de quęstio. vbi dicit, ꝙ non debet iudex reo adhibere tormenta quanta accusator exposcit, sed quanta moderatæ rationis temperamenta desiderant, idẽ dicit Bart.in d.l.fina.ff.de questio.in princi.dicit tamen Abb.in d.c.cum in cõtemplatione.ꝙ licet super hoc an,& quando indicia dicantur esse sufficientia ad torturam certa regula tradi non possit, argu.l.testium.§.tu magis.ff.de testi.& l.de minore.§.fi.ff.de quæstio.tamen dicit ꝙ omnes Docto.
18 tenent, † ꝙ vnus testis de visu facit indicium ad torturam, intellige tu ꝙ sit testis fidedignus non suspectus, & omni exceptione maior secundum quod dicit Bar.in d.l.fina.& Bald.in d.l.ij.& ita communiter tenet Docto.Bonus itaque,& discretus iudex cuncta circunspiciet, & iuxta criminis qualitatem facti contingentiam,conditionem personæ, & abundantiam indiciorum considerabit, an ad torturam ipsam deueniendum sit, & casu quo ad illam deueniri contingat, iterum mature considerare debet qua grauitate, leuitate vel moderamine veniat inferẽda, iuxta notata per Azo. in dicta summa de quæstio. scilicet quantum mo-
19 deratæ rationis temperamenta desiderant.† Aliter enim sunt torquendi iuuenes robusti, & alio modo debiles, delicati vel senes,alio modo rusticus vel miles, & alio modo ciuis, & alio modo nobilis, & alio modo ignobilis, & plebeus.l.de minore.§.tormenta.ff.de quæstio.& l.j.§.fin.eod. titu.Bart. in d.l.fin.eo.titu.Bald.in d.l.ij.C.quo. appella.non recip.& idem Bald.in l.milites.& l. fin.C.de quæstio. Abb.in d.ca.cum in contemplatione. de reg.iur.in antiq.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Torturæ gradus sunt quinque, & qualiter cognoscantur & inferantur.*
Gradus primus torturæ quis sit.
2 *Confessio rei facta in præparatoriis tormentorum dicitur facta metu, ideo ratificatione eget.*
3 *Tortura largo modo sumpta quid sit, & vnde dicatur.*
Torturæ primus gradus, scilicet terror, quibus inferri possit.
4 *Torturæ gradus secundus quis sit.*
5 *Tortura leuis quæ dicatur, & an vere sit tortura.*
Tortus leuiter potest grauius torqueri militantibus indiciis legitimis.
6 *Priuilegiati ne possint torqueri tormento secundi gradus torturæ potuerunt supponi.*
7 *Febricula leui laborans non excusatur, quominus teneat sua comparere citatus.*
Confessio facta in leuibus tormentis ratificatione indiget.
8 *Torturæ tertius gradus dicitur, cum per spatium dicendi vnũ Miserere, reus suspẽsus detinetur.*
9 *Torturæ gradus quartus quis sit.*
10 *Torturæ quintus gradus quis dicatur.*

Torturæ

11 *Torturæ gradus vltimus in quibus applicetur criminibus.*

12 *Complexionum diuerſitas multa in ſuſtinendis tormentis.*

13 *Meſites lapis potus facit vt dolorem nullum ſentiat tortus.*

Remedia quæ verbis fiant, ne torti dolorẽ ſentiãt.

14 *Fur quidam Romæ quibus remediis contra torturam fuerit vſus.*

15 *Tortus quidam dicens, & lacte beate virginis Marie, dolorem nullum ſentiebat.*

16 *Remedia quæ fieri poſſint aduerſus maleficia taciturnitatis.*

1 VARTO nunc videndũ eſt † de iſtis quinque gradus torturæ de quibus ſupra fit mentio, quo modo cognoſcuntur, & qualiter inferuntur. Reſpon. declarando primum gradum incipiemus a minori vel infimo, aſcendendo veluti per gradus ſcalarum, reducendo materiam ad præcticam dico ꝙ. Primus ſiue infimus gradus torturæ eſt territio illa quam infert iudex reo, quando illum cognoſcit ſuſpectum: tamen indicia non ad ſunt talia vt torqueri poſsit. iſto caſu iudex mandat quandoque reum ipſum ſpoliari ligarique, & in ordine poni, ac ſi vere torquendus eſſet; & quandoque ligari mandat ad funiculum, ita vt nihil aliud deficiat quam ſola eleuatio, & hoc fit ad incutiendum timorem reo, vt facilius fateatur ſtantibus, maxime iudicis perſuaſionibus. Et iſta proprie non dicitur tortura, quia vere corpus non torquetur, nec ſentit dolorem; ſed potius eſt quidã mentis timor, ſecundum Bald. in dicta l. ſecunda. quo. appel. &c.

2 & in l. ij. C. de confeſ. vbi dicit † ꝙ confeſsio facta a reo in iſtis prꝑaratoriis tormentorum, cum ſit facta & extorta propter timorem tormentorũ, indiget ratificatione, ac ſi facta fuiſſet in plenis tormentis: alias nunquam ſufficere ad condemnationem. vide Ange. & Saly. in dicta l. ij. & Saly. in l. fin. C. de quæſtio. Bart. in l. j. §. ſi quis vltro. ff. eo. tit. vide not. text. in l. ij. C. de cuſto. reo. qui loquitur proprie de hac ratificatione, quæ fit apud acta ſub publico teſtimonio, & dicit Imperator ibi, ꝙ iſto modo fræni quidem temperies iudicibus immodice ſæuientibus adhibetur. Iſte autem actus vt dixi non poteſt dici proprie tortura vt proxime diximus: ſed appellatur pro-

3 prie territio ſiue terror tormentorum. † Largo vero ſumpto vocabulo & improprie poſſet dici tortura, prout quidam deſcripſerunt hoc nomen torrura, quę dicitur a terrendo; ſed iſto modo terretur, ergo &cæt. vel dicas quod licet corpus vere non torqueatur, animus tamen bene torquetur, & timoris patitur cruciatum, & ſic largomodo dici poteſt tortura. Et not. quod iſte terror ſiue primus gradus incuti, & experiri põt contra quoſcunque, etiam contra eos qui de iure torqueri non poſſunt aliqua de cauſa; vt infra latius dicetur in vj. quæſtio. vel quando deficerent indicia propter quæ torqueri deberet, vel qualibet alia iuſta de cauſa ad torturam deueniri non poteſt, ad iſtum gradum deueniri poterit, ſecundũ Bald. in d. l. ij. in verſi. quæro quandoque &c. vbi dicit ꝙ illi qui de iure torqueri non poſſunt, poterunt bene terreri, Iſte enim primus ſiue infimus gradus torturæ non ſolet adhiberi robuſtis, verſutis atq; doloſis viris; ſed debilibus, timidioribus. puſillanimis, atque delicatis, quoties contra ipſos militarent aliquæ præſumptiones, & coniecturæ ſiue indicia leuia. Et licet interdum eſſent plura indicia. multoties tamen cum iſto infimo gradu ab homnibus ſimilis conditionis ſolet extorqueri confeſsio, abſque eo ꝙ ad vlteriora procedatur; vt ſæpius expertus fui in facto; de quo infimo gradu fit ſꝙpius experientia in robuſtioribus, & magis cautis, quoties vt dixi nõ militant plena indicia, vide domi. Pari. de Put. in d. ſuo tract. de ſyndi. in

4 c. aduertendum. & Bald. in d. l. ij. † Secundus gradus torturæ eſt cum reus ligatus eleuatur modicum ſupra terram, paulo momento detinetur eleuatus, & protinus deponitur, vel cum detinetur ſuſpẽſus ſpario dicẽdi Aue maria, vel Pater noſter, aut vnum miſerere. iuxta qualitatem facti, & perſonarum conditionem, deinde deponitur abſque aliquo impulſu, quaſſatione vel tractu chordæ & hęc dicitur leuis tortura, ad quam deueniendum eſt quotieſcunque indicia quædam apparent aliqualiter probata, & reus eſt magis ſuſpectus. Indicia tamen ipſa non ſunt plena ſatis ad inferendum plenam torturam; puta ſi eſſet vnus teſtis de viſu deponens, tamen nõ eſſet omni exceptione maior. vel duo teſtes de auditu ab alijs, nõ autem ab ipſo reo, & ſimiles præſumptiones vel indicia non plena, præcedente tamen ſuſpicione cõtra perſonam ipſius rei, vt proxime dixi. Et iſta eſt illa leuis tortura, de qua loquitur Bald. in d. l. ij. C. quorum

5 appellatio. &c. vbi dicit † ꝙ quemadmodum leuis febricula non dicitur febris, & infirmitas talis quæ præſtet impedimentum ad comparendum, ſicut eſt vera febris, quæ hominem ſternit, vt l. ob quæ vitia. §. fin. ff. de ædi. edict. ita iſta leuis tortura non dicitur tortura ſiue tormentum, ex quo cauſetur dolor mentis, & corporis cruciatus, ſicut in tortura ordinaria. Et nota quod eſt magni effectus iſta doctrina, ex qua infertur, ꝙ quotieſcunque contra reum militant legitima indicia, ex quibus de iure quis torqueri poteſt, ſi fuerit ſemel iſto modo leuiter tortus, nõ obſtabit, quo minus poſsit iterũ grauius torqueri ex eiſdem indiciis; & tunc ſecunda vice dicetur competenter tortus, nec propterea reus conqueri poterit, ꝙ fuerit repetitus in tortura abſque nouis indicijs, iuxta ea quæ habentur in l. repeti. ff. eo. titu. de quæſtio. quia iſta non dicitur proprie repetitio, ex quo prima non fuit habita pro tortura, per ea quę ſupra diximus, ita etiam ſentit Barto. in l. fin. & repeti. ff. de quæſtio. & Bald. in d. l. ij. C. quorum appellatio. &c. Ang. de Aret. in dicta glo. fama publica. in verſic. quid ſi aliquis fuit tortus, ſed leuiter &c. Hippoly. Marſili. in d. l. j. in princi. & l. repeti. Paris de Put. in

d. tra-

d. tract. in c. ſequitur modo. Fran. Brun. Gandi. &
6 ceteri doct. in locis ſupra notatis. † Quidam tamen dixerunt arguentes ex dicta doctrina Bal. de qua ſupra, ꝙ illi etiã qui aliqua ex cauſa vel priuilegio torqueri non poſſunt, poterunt tamen tormento iſtius ſecundi gradus ſupponi abſque periculo, ex quo iſta leuis tortura non dicitur tortura; ſicut leuis febricula non dicitur febris d. l. ob quę vitia. Ego tamen de veritate iſtius dicti alias dubitaui, nec videtur eſſe bona conſequentia de leui febricula, ad leuem torturam; quia eſt diuerſa ratio in vno ꝙ̃ in alio: ibi enim in d. l. ob quę vitia. excuſatur a comparendo in iudicio ille qui propter febrim eſt impeditus, & non poteſt ambulare foris; quia non exit de lecto, nec de domo; is vero qui patitur quartanam febrim aut aliam leuem febriculam quam non curat: nec ꝓpter illam remanet quin vadat foris per omnia
7 loca, ſaltem in ciuitate. † Ex quo enim vadit p vrbem ſicut vadit per alia loca, ita venire poteſt ad curiam, & coram iudice; quia ratio illa impedimenti de qua in d. l. ob quæ vitia. in prin. ceſſat in eo qui patitur leuem febriculam; ideo in eodem ceſſat legis excuſatio. Sed hic in leui tortura fieri non poteſt, quod corpus non torqueatur nec patiatur aliqualem dolorem; licet ſit leuis dolor, dolor eſt, & infertur iniuria dignitati, vel innocentiæ ipſius rei; quia tortura vt diximus ſupra eodem titu. quæſtio. prima. eſt cruciatus quidam in corpore &c. cum igitur per hanc leuem torturam inferatur in corpore dicti rei aliqualis cruciatus, non poteſt dici niſi quod illa ſit tortura, & quod ille ſit tortus quãuis leuiter. Et ideo ego nunquam conſueui ad gradum iſtum deuenire, niſi quando procedunt indicia, & ſunt bene probata. Tamen ſi ſunt indicia aliquantulum remota a facto, & perſona eſſet vilis & ignota, & valde ſuſpecta de crimine, aut in reſponſionibus ſuis variaret, & alijs huiuſmodi ſuſpicionibus præcedentibus l. de minore. §. tormenta. in fin. ff. de quæſtionibus. & per Bald. in dicta l. ij. Bartol. in d. l. fina. & Panormita. in dicto c. cum in contemplatione. Si autem eſſet vir nobilis aut honeſtæ familiæ, & conditionis, ad hoc non deuenirem regulariter, niſi præcedentibus legitimis indicijs, & bene probans iuxta not. per Bar. in d. l. fina. ff. de quæſtio. et per alios in locis ſupra nota. Confeſsio ſimiliter facta in iſtis leuibus tormentis indiget ratificatione, ſicut illa quę eſt facta in plenis tormentis, vt ſupra diximus in præcedẽti gra
8 du, & no. in d. l. ij. C. de cuſt. reo. † Tertius torturæ gradus eſt cum reus ſuſpenſus detinetur in tortura ſpatio dicendi vnũ Miſerere, vel duo, aut aliquantulum plus, abſq; tñ aliquo tractu vel impulſione chordę, quæ infertur ad maiorem cruciatum, & ad iſtum gradum aſcendet iudex quotieſcunque reus eſt magis de crimine ſuſpectus, & indicia contra ipſum tendentia ſunt plene probata, delictum tamen non eſt de atrocioribus, vt eſt furtum modici valoris, vulnus non letale, ſeu aliud crimen non capitale, vt l. ij. & ibi Bar. ff. de publi. iudi. vel quando delictum eſſet grauius et indicia magis aperta, perſona tamen eſſet talis nobilis, vel alias honeſtæ familię, & alias bonæ conditionis & famę, & non aſſuetus in ſimilibus commiſceri, cum quo mitius, & magis temperate agendum eſſet, non excedendo iudex iſtum gradum torturę non credo ꝙ poſſet reprehendi, argumen. l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re mili. l. in ſeruorum. et l. reſpiciendum. §. delinquunt. ff. de pœn. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui nota. infam. & l. teſtium. §. tu magis. ff. de teſtib. 9 † Quartus torturę gradus dicetur quotieſcunque reus poſt eleuationem diutius ſuſpenſus in tortura detinetur, videlicet per quartam, tertiã, mediamve partem, vel duas tertias vnius horę, aut per integram horam, ſecundum grauitatem criminis, ſuſpicionem rei, & vires indiciorum, quandoque in ipſo detentionis ſpatio adhibentur vnus duo aut plures ictus, ſiue tractus chordę ad maiores cruciatus inferendum in corpore, maxime quando indicia ſunt pręgnantia. Reus eſt ſuſpectus multum, & habet membra robuſta, & crimen eſt graue ex ſe: etiam ꝙ iſta omnia non concurrant, ſi tamen maior pars concurrit, ſufficit: vel quoties ſcandalum non modicum generaret, vt eſt furtum magnæ rei ſacrę, vel aliud turpe ſacrilegium, vel ſacramentorum abuſus, aut homicidium graue, vel falſitas literarum apoſtolicarum, & ſimilia, & indicia vt diximus eſſent vrgentia, & bene probata, vtputa vnus teſtis omni exceptione maior de viſu ipſius facinoris deponens, aut duo ſeu plures teſtes alia probantes indicia & circunſtantias neceſſarias ipſius criminis ſecundum quod latius declarat do. Albe. Gandi. in d. ſuo tracta. malefic. in titu. de præſump. & indi. dubi. & indubi. Barto. in dicta l. j. §. fina. & l. fin. ff. de quæſtio. Bald. in l. milites. §. oportet. C. eodem titu. idem Bald. in d. l. ij. C. quo. appel. &c. Bald. Ange. & Sali. in d. l. ea quidem. C. de accu. Canoniſtæ in c. qualiter & quando. eo. titu. & in c. cum in contemplatione. de regu. iur. in antiq.
10 † Quintus, & vltimus torturæ gradus ſuccedit, quod eſt iſtud quotieſcunque poſt aliquam ſuſpenſionis detentionem & ictus ſiue tractus chordæ. ſi reus adhuc pertinax in eius negatiua inſteterit, & torturam huiuſmodi ſpernere videretur: pro grauiori cruciatu ad pedes ipſius rei torquendi ſubiiciuntur pondera quædam pendentia, vt ſunt compedes ferrei, lorica, aut aliud ſimile pondus; & cum pondere ipſo ſuſpenſus detinetur, vel ictibus cruciatur, & iſtud eſt ſæuiſsimum genus tormenti, & dicunt Docto. qui ſcripſerunt de hac materia, ꝙ tunc corpus ipſius rei dilaniatur, membraq;, & oſſa quodammodo diſſoluuntur, & euelluntur a corpore. & hæc dicitur grauior pœna ꝙ̃ vtriuſque manus abſciſsio, vt dicit text. in authen. vt nulli iudi. §. quia vero. & dicit Caſsiod. in lib. variarum epiſtolarum, vt refert do. Pari. de Pute. in ſuo tracta. ſyndica. in c. tortura. el ij. fol. cxiij. epiſto. xlix. facilius eſt a te mortẽ expetere ꝙ̃ tormentorum crudelia ſuſtinere; inter ſupremas anhelatus angustias melius eſt perire ꝙ̃ viuere, & deteſtabilis ſenſus pœnarum excludit dulciſsimæ ſalutis affectum. Iſte vltimus gradus, & modus torquendi per raro fit; & iudex haud

facile

11 facile ad illum deueniet, † niſi in certis caſibus, & criminibus atrociſsimis vt eſt hæreſis, & crimine læſæ maieſtatis, euerſionis ſtatus, aut ſimilis proditionis, vbi de totius patriæ, aut multorum ſalute tractatur; aut cum ageretur de ingenti aſſaſsinio enormiſsimo homicidio ſacrę perſonę, vel de morte alicuius Cardinalis, ſeu alterius magni principis, vel cõtra maleficum, aut mathematicum; in quibus criminibus nullum prodeſt priuilegium dignitatis, vt l. ſi quis alicui. C. ad legẽ Iuliam maieſta. & l. & ſi excepta. C. de male. & mathe. l. manicheos. & l. arriani. C. de hæreti. c. ad abolendam. eo. ti. & ſimilibus. nec tunc etiam niſi indicia eſſent adeo clara, & prægnantia, vt nil deeſſet niſi rei confeſsio, vt l. milites. §. oportet & ibi Bal. C. de quæſtio. Bal. in l. quiſquis. C. ad legem Iul. maie. & Bald. Ange. & Sal. in l. ea quidem. C. de accuſ. Bart. in d. l. fi. ff. de qõ. & l. j. §. fi. eo. ti. Pari. de Put. in d. tractatu de ſyndi. c. tortura. & c. aduertendum. & alios Moder. in lo-
12 cis ſupra notatis. † Nonnulli tamen reperiuntur adeo terribiles & robuſti qui nullum timent dolorem, neq; cruciatum aliquem ſentire videntur in corpore, etiam ſi mille tractibus quaſſarentur, quod pluribus modis contingere ſolet, quidã enim robuſtitate corporis & brachiorum, alij vero leuitate qui leui pondere comprimuntur: quidam alij membrorum agilitate. quorum brachia ex modica eleuatione ex retro antea reſoluuntur & ſupra caput directo tendunt, adeo ꝙ leuem, aut nullum cruciatum ſentire videntur; & ego alias in facto habui. Quidam alij reperiũtur qui cum diabolicis fortilegijs, & incantationibus maleficæ artis, de qua ſupra diximus late in ij. lib. vj. & vij. q. adeo corroborantur in corpore vel ſuſtinentur in aere, aut graui ſopore detinentur oppreſsi poſtq̃ ſunt eleuati, vt nullũ penitus dolorẽ patiantur in corpore, & hoc appellant quidã maleficiũ taciturnitatis ſiue inſenſibilitatis, ex quo inducitur tutela quædam (vt aiunt) aduerſus ipſam torturam, ꝙ reus ipſe nullũ dolorem patitur, de quo alias diximus ſupra d. li. ij. & ego alias pluries expertus ſum in facto, et infra dicam, & a pluribus huiuſce artis maleficæ magiſtris referri audiui, qui variis modis, & per diuerſa malefica verba, & inſtrumẽta id expetunt, & obtinent: qđ qualiter fiat, referre nõ expedit: quia fieri nõ poſſet abſque ſacræ chriſtianæ fidei euerſione.

13 † Dixit tñ Alber. magnus in lib. quem edidit de ſecre. nat. ꝙ lapis quidã meſites nuncupatus, qui oritur ex ciuitate quæ dr̃ Meſis, in partibus oriẽtalibus, contritus, et aqua aut vino commixtus datuſq; ad pbrandum illi qui torquendus eſt, inducit inſenſibilitatẽ pœnæ, & cruciatus: vt refert Par. de Put. in d. tracta. ſyndica. in cap. tortura. lo ij.

Quidam alij dicunt verba quę ſequuntur, videlicet, Imparibus meritis tria pendent corpora ramis. Diſmas, & Geſtas, in medio eſt diuina poteſtas Diſmas dãnatur, Geſtas ad aſtra leuatur. Alij ẽt dicunt verba propheticę. Eructauit cor meũ verbum bonum, veritatẽ nunc̃p dicam regi. Alij vero dicunt. quemadmodum lac beatę glorioſę Mariç virginis fuit dulce, & ſuaue domino noſtro Iesv christo, ita hęc tortura ſiue chorda ſit dulcis; & ſuauis brachiis, & membris meis.

Quidam alij dicunt illa verba, quæ dominus noſter Iesvs christvs dixit tẽpore paſſionis, videlicet a principio ſuę capturę. Quẽ quęritis &c. vſq; ad extremum vitæ, & vltimum verbum. Conſumatũ eſt. Quidã alij dicunt. Iesvs autem tranſiens per medium illorum ibat. os aũt non comminuetis ex eo. Quæ quidem verba, & coniurationes olim non putabam quicquam operari poſſe contra torturã, & pleriſque ridicula potius c̃p credibilia eſſe videntur, at ego quia pluries vidi, & expertus ſum in facto, primo Piſis dũ eram aſſeſſor Magnifici domini Capitanei illius ciuitatis; deinde Romæ dum eſſem auditor criminalium cauſarum Reueren. Do. auditoris cameræ
14 vbi † quidam fur ſagaciſsimus, & duplicis malitiæ reus, contra quem erãt examinati quindecim teſtes ſuper diuerſis indiciis magni furti centum triginta ſeptem ducatis auri, habens notitiam ꝙ curia præfati dñi Auditoris procedebat contra ipſum, antequam perſonaliter compareret, accepit nonnulla fortilegia contra torturam, quibus expertis iterum atq̃am iterum, videns ꝙ ſufficiebant ad parangonem; quadam die dum ego eſſem in ędibus turris nouę ad examinandum quoſdam alios reos, ille ſponte veniens acceſsit ad me, & ſe conſtituit in carceribus ipſis, dicens ꝙ vltro venerat ad purgandum indicia, et notam infamię ſibi illatæ, contra quem tamen neceſſe fuit deuenire ad torturam tot indiciis contra ipſum laborantibus; in qua dum erat eleuatus dormiebat capite cliuo, ac ſi iaceret in lecto abſque vlla penitus lamentatione, aut clamore, et adtractus chordæ erat tanquam ſtatua marmorea, qui dum eleuabatur, a principio dicebat quædam verba ſubmiſſa voce, deinde ſilebat vt dormiens, ſtatim ego ſuſpicatus fui ne geſtaret aliquod fortilegium ſiue facturam maleficam penes ſe, aut ex illis verbis captaret aliquod ſuffragium, perquiſiui c̃p diligenter per omnes partes corporis ſui; demumq; reperi in capite ſub ſcuffia, ſcilicet inter crines, quandam paruam ſchedulam hęc verba continentẽ videlicet, † Iesvs autem tranſiens † per medium illorum ibat. † os non comminuetis ex eo. † cum crucibus ita ſignatis, quam illico abſtuli ab eo; qui licet illa ſic ablata ſatis conquereretur, nihilominus iterum poſitus ad torturã, & eleuatus iterum illud idem ſicut antea faciebat, & principio ipſius eleuationis nonnulla verba ſubmiſſa voce dicebat, quæ percipere nunquam potui, nec quicquam confeſſus eſt. demum mutatis tormentis ſub tormento taxilli ſubiectus fuit, & ſimiliter ſpernendo dolores nihil vnquam penitus confeſſus eſt, ſed in ſua negatiua ſemper audacius conualuit, adeo ꝙ neceſſe mihi fuit eo inſtante ab inquiſitione, eundem abſoluere, & proceſſum totum vna cum inquiſitione aboleri mandare, Nec eſt mirandum de abſolutione hu-
15 iuſmodi. nam ſimilis † caſus & maior quoq; occurrit do. Hip. de Marſil. dum erat officialis Illuſtriſsimi Ducis Mediolani, vt ipſe refert in l. repeti. in iiij. colũ. ff. de quæſtio. nec dum eſt annus

elapſus,

elapſus, ꝙ audiui alium Romæ poſitum fuiſſe ad torturam, et repetitis vicibus grauiter cruciatum, qui illa verba de lacte beatę virginis Mariæ ſubmiſſa voce dicebat; & nullum dolorem pati; ſed cuncta ſpernere videbatur, & dormiebat ſicut alius in tortura, adeo ꝙ a tribus iudicibus præſente procuratore fiſcali examinatus, nulla vnquam ab eo confeſsio extorqueri potuit; licet correus, & criminis ſocius id fateretur expreſſe, & illum in ſocium nominaret: cuius proceſſum vidi illumque cognoui. Aliud exemplum quod ſimiliter in facto accidit mihi Romę cuiuſdam maleficæ mulieris, quæ antequam eleuaretur in tortura, verba quædam ſubmiſſa voce dicebat. de inde eleuata ſillebat penitus velut mortua & nigrior apparebat in vultu carbone extincto, oculos extra caput valde tremendos more illorũ qui ſtrangulantur emittens. & nihil penitus loquebatur boni neque mali. Si nunc vellemus diſputare de viribus, & veritate dictorum maleficiorum taciturnitatis ſiue inſenſibilitatis, fieret ampla lectura, ſed quia cupio breuiter me expedire, hic non inferam, vide quæ late diximus ſupra lib. ij. q. vj.
16 vij. & viij. † Nonnulli tamen dixerunt ꝙ aduerſus iſtas coniurationes, & maleficia taciturnitatis reperiuntur remedia quædam quæ diuerſis precibus conficiuntur; ex quibus dicunt ꝙ omnes ligature, & maleficia huiuſmodi diſſoluuntur omninoque pereunt, & reus grauiſsima patitur tormenta, & cruciatus in corpore. Et inter alia dicere ſolent verba illa Prophetæ, videlicet Dominus labia mea aperiat, & os meum annunciabit veritatem. Eructauit cor meum verbum bonum dicam cuncta opera mea regi. Confundatur nequitia peccatoris perdes omnes qui loquuntur mendacium. Cõtere brachia iniqui rei, & lingua maligna ſubuertetur. Ex quibus verbis precibus, & exorciſmis dicunt maleficia ipſa reſolui, & reum mirabiliter cruciari, vide d. Parid. & Put. in d. trac. ſyndic. in c. tortura. lo iij. fol. cxiij. et illum Silue. pric. in d. tract. de ſtring. demon. mirand. lib. iiij. cap. v. Super quibus tamen cogita quia de virtute ipſorum remediorum non poſſem quicquam certi atteſtari, ex quo illa nunquam expertus fui, nec per alium experiri hactenus vidi.

SVMMARIVM.

1 *Tortura in quibus cauſis, & criminibus inferri poſſit.*
2 *Oratio indefinita equipollet vniverſali.*
3 *Iudex diſtinguere nõ debet vbi lex non diſtinguit.*
4 *Proceſſus ſit ſummarius in leuibus criminibus.*
Tortura de proceſſu dicitur ad quam ab quo ad eius legitimis peruenitur.
Tortura quare in paruis criminibus non ſit applicanda.
5 *Perſona grauis & honeſte conditionis pro criminibus leuibus torqueri non debet.*
Perſona leuis de leui crimine ſuſpecta torq̃ri põt.
6 *Perſona vilis, & pauper pœnam pecuniariam nõ potens ſoluere, luere debent in corpore.*

1 VINTO videndum eſt in quibus † cauſis, & criminibus, poſsit inferri tortura. dic ꝙ generaliter in omnibus cauſis criminalibus ſeu omnibus criminibus, ſi præcedant legitima indicia, & veritas aliter haberi non poteſt. Nam regula torturæ eſt affirmatiua, & vniverſalis, vt habetur in l. j. in princ. ff. de quæſtio. ibi. in criminibus ſeruandis &c. q̃uis ab ea nullatenus ſit inchoandum examen, ſed in caſu neceſsitatis quotieſcunq; vndiq; vrgenti indicia, & confeſsio veritatis aliter haberi non poteſt, niſi mediante tortura: tunc adhibenda eſt d. l. j. in princip. ibi enim dicitur in cri-
2 minibus ſeruandis &c. † quæ oratio cum ſit indefinita æquipollet vniverſali l. ſi plures. ff. de legat. iij. per Alexan. & Docto. in rubri. ff. ſoluto matrimo. lege prima. §. ſi quis ſimpliciter. ff. de verborũ obligatio. & Bal. in l. nullum. C. de aſſeſ. hoc idem tenet Gandi. in tractatu maleficio. in titu. de quęſtioni. & tormen. in princi. verſicu. incipiamus. Hippol. de Marſil. in l. diuus. in princip. ff. de quęſtio. Franciſ. Brun. in tracta. de indic. & tortu. in iij. col. verſi. tertio princ. quæro &c. Par. de Put. in tract. ſyndi. in cap. an in cauſa pecuniaria, pri. col. & probatur per text. in d. l. milites. §. oportet. C. eod. tit. inducendo hoc modo, ibi enim dicitur non eſſe a tormentis incipiendũ examen, niſi pluribus indicijs quaſi certis &c. tunc demum deueniendum erit ad quęſtiones, ſi perſonarum conditio id requirit: quia ſunt quædam perſonæ quæ ex cauſa ſpeciali torqueri non poſſunt, vt infra dicetur in ſeq. q. & no. ibi dum dicitur, perſonarum conditio. & non dixit, qualitas criminis; quia ſi dicat ꝙ in criminibus nulla fiat diſtinctio qualia-
3 cunque ſint; † quia vbi lex non diſtinguit nec nos diſtinguere debemus. l. diem ferre. ff. de arbit. l. de pretio. ff. de pub. cum ſi. Contra hoc opp. de. l. edictum. ff. de quæſtio. vbi dicitur ꝙ quæſtiones non ſemper nec in omni cauſa, & perſona deſiderari debent, ſed cum capitalia, & atrociora maleficia nõ aliter explorari poſſunt. q̃ per ſeruorum quęſtiones efficaciſsimas &c. & ſic text. ibi expreſſe inhibere videtur ꝙ pro leuibus criminibus inueſtigandis, nullatenus ſit danda tortura. Sol. verũ eſt ꝙ in leuibus & paruis criminibus nõ eſt adiungenda plena & grauis tortura ſecundum gradum excedens, leuis tamen tortura primi & ſecundi gradus non videtur excludi etiam in paruis criminibus. ar. l. ob quæ vitia. §. fi. ff. de ædil. edic. & per Bal. in d. l. ij. C. quo appel. &c. licet enim hęc ſolutio ſit vera in ſe, tamen non bene congruit illi legi quæ loquitur in alijs terminis, & propterea dic ꝙ ibi loquitur de tortura quę infertur in aliũ ſcilicet in ſeruum, non in ipſummet reum. Ratio eſt, quia non ita facile deueniendum eſt ad torturam ſeruorũ pro inueniendis alienis criminibus, ex quo illi ſunt innoxij criminis prædicti q̃ ipſiusmet rei de crimine ſuſpecti, quam ſolutionem

ſentit

sentit etiam glo. in d.l. edictum. in versi. efficaciſſimas. dum ſoluit contrarium de d.l.j.§.ſi quis vltro. ff. de quæſtio. Item oppo. de l. leuia. ff. de accu.

4 † vbi in leuibus criminibus ſummarie procedendum eſt ſiue proceſſu vel ſolennitate iudiciali. ſed tortura eſt de proceſſu, nec ad illam deueniri pōt, niſi præcedentibus indicijs, & cauſa cognita, & præcedente pronuntiatione interlocutoria ipſius iudicis, vt dicit Bal. in d.l.ij. idem Bal. in l. ſi quis alicui. C. ad l. Iul. maieſta. Saly. in l. fin. C. de qō. & Bart. in l. ſi. ff. eo. tit. Ang. de Are. & alij Moderni practici in locis ſupra notatis. & Bald. in d. l. milites. §. oporret. & l. ea quidem. Sol. dic q̄ plena, & grauis tortura non eſt æquum q̄ in paruis criminibus inferatur; quia maior pœna eſſet in inquirendo q̄ in puniendo, quod eſſet contra tex. in l. in ſeruorum. ff. de pœn. ſed illa territio ſeu leuis tortura non excedens ſecundum gradum, non videtur eſſe prohibita in huiuſmodi criminibus, maxime quando perſona rei eſt vilis conditionis & valde ſuſpecta de crimine illo, & iſta potius dici poteſt quędam modica coertio q̄ torturam, ſecundum Bald. in d.l.ij. vel dic q̄ ille text. in d. l. leuia, loquitur de alijs ſolennitatibus ipſius proceſſus. videlicet de libello, inſcriptione ad pœnā talionis, de ſolennitatibus probationum, publicationis proceſſus, & aliis ſimilibus terminis, ſolennitatibus, non autem de iſta modica coertione ſine qua veritas aliter haberi non poteſt; & ita

5 videtur ſentire glo. in d.l. leuia. † Si autem eſſet perſona grauis, & honeſtę conditionis, aut nobilis familiæ, pro leuibus criminibus huiuſmodi, non eſſet deueniendum ad aliquem actum torturæ quantumcunque leuis & minimę; quia ex ea videretur afferri iniuria dignitati ſiue nobilitati; & ideo bene dixit text. in d.l. milites. §. oportet. C. de quæſtio. ibi, ſi perſonarum conditio id requirit &c. & ita videtur ſentire glo. in d.l. leuia. intelligendo de vilibus, & ſuſpectis perſonis, vt ibi, vide Bald. in d.l.ij. Bart. in l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re milita. & Parid. de Pute. in tract. ſyndica. in c. an in cauſa pecuniaria. vide infra eod. tit. quęſtio. vij. verſic. limita. in fi. Et propterea non videtur eſſe deneganda vili perſonæ, maxi-

6 me quando eſſet perſona ſuſpecta. † Quia videmus alias q̄ vilis perſona, & pauper, qui propter inopiam non poteſt ſoluere pœnam pecuniariam, luet in corpore per torturam; & ſic eo caſu tortura ipſa datur pro pœna. Pro hoc eſt regulare in omnibus publicis criminibus l.j. §. fi. ff. de pœ. vbi eſt nota. tex. l. quicunque. §. quod ſi. C. de ſer. fug. & l. ſi quis id. ff. de iuriſdictio. omni. iudic. Vide Bal. in d.l.j. §. fi. qui dicit hoc eſſe regulare in vilibus perſonis, & ibi tradit pulchrā limitationem ad regulam de qua in l. in ſeruorum. ff. de pœn. quod quęlibet pœna corporalis minima &c. vbi dicit q̄ illud nō habet locum in vilibus perſonis, ſed in maioribus & honeſtis.

SVMMARIVM.

1 *Perſone omnes indiſtincte in criminalibus cauſis an poſſint ſubiici torture.*

2 *Milites, & decuriones torqueri non poſſunt.*

3 *Conſuetudo eſt nulla quod milites, aut decuriones torqueri poſſint.*

4 *Impuberes non debent torture ſubiici.*
Mulieres pregnantes non debent torqueri.
Serui non torquentur in certis caſibus contra certas perſonas.

5 *Senex confectus etate non ſubiicitur torture.*

6 *Senex confectus etate remanet ſub regula affirmatiua torture.*

7 *Mutus, ſurdus, cecus, & furioſus ob impedimentum nature non ſubiiciuntur torture.*

8 *Effectus ceſſat cauſa ceſſante.*

9 *Senex rarius & mitius torquetur robuſtis iunioribus.*

10 *damnatus ad mortem an poſſit liberari ſi reipublice ſit vtilis.*

1 EXTO quæro an omnes perſonæ † indiſtincte torqueri poteſt in cauſis criminalibus. dic q̄ ſic regulariter ſeruatis tamen de iure ſeruandis, & præcedentibus indicijs legitimis, quia regula torturæ eſt affirmatiua, vt ſupra proxime dictum eſt. A tortura autem nemo dicitur exemptus, niſi quatenus reperiatur expreſſum, vt habetur in d.l.j. in prin. ff. de quęſtio. et d.l. milites. §. oportet. C. eo. tit. A qua quidem regula plures perſonę excipiuntur quæ torqueri nō poſſunt.

2 † Quorum quidam ſunt milites, qui priuilegio militiæ, & fauore reipublicæ torqueri prohibentur d. l. milites. in prin. Secundo excipiuntur decuriones, & eorum filij, ac nepotes, qui durante decurionatus officio propter dignitatem officij torqueri non poſſunt, d.l. milites. & l. decuriones. & l. diuo marco. C. de quæſtioni. Sed quęro an hodie milites noſtri temporis decuriones ſiue cōſiliarij habeant iſtud priuilegium, vt torqueri non poſsint. Bart. in d. l. milites, dicit q̄ gaudent illo priuilegio, vt torqueri nō poſsint. idem tenet Cy. in l. diuo marco. eo. tit. & Fac. But. in d.l. milites. Saly. in l.j. in penu. col. C. de iur. & fac. igno. d.l. decuriones. in fin. quamuis dicat ibi q̄ hoc male ſeruatur de conſuetudine in Lombardia. Eandem conſuetudinem, q̄ non ſeruantur iſta priuilegia, ego vidi Romæ ſępe ac ſæpius ſeruari. Contrarium Barb. tamen in apoſt. ad Saly. in d. l. diuo marco. in fi. dicit ampliando cōmunem, doc. opi.

3 † q̄ ſi conſuetudo eſſet in contrarium q̄ torquean tur. talis conſuetudo non valet. Caſus eſt ſingularis ſecundum. Bart. & ipſum in l. omnes iudices. C. de decur. lib. x. idem tenet d. Alexan. in l. centurio. in ix. col. ff. de vulg. & pupil. & Roman. in ſingula. cccxc. quod incipit mulieres. vbi idem dicit de doctore. quod expreſſe firmat do. Iaſ. in l. de quibus col. xxiij. verſic. non tamen. ff. de legi. & Matheſil. ſingul. lix. quod incipit nota quod legum

gum doctores &c. Vide Bar. in l. j. C. de aduocat. diuer. iudicum vbi dicit, doctor & aduocatus torqueri non potest ex quo est constitutus in dignitate, & non solum durante officio aduocationis, sed etiam eo depositō. Et ideo dicit ꝙ quoties per ipsum suscipiendum esset iuramentum, debet mitti notarius ad domum suam tāquam ad egregiam
4 personam. †Tertio excipiuntur minores, scilicet impuberes, qui propter defectum ætatis quæ adhuc tenera est, torqueri non possunt; sed illius loco ferula ceduntur l. j. §. impubes. ff. ad Sylla. & l. de minore. in princ. ff. de quæstio. Quarto excipiuntur mulieres prægnantes, quæ propter accidens, scilicet impedimentum pregnantiæ nō torquentur, ne subsequatur abortus, etiam post partū per xl. dies, donec mulier fuerit pristinæ sanitati, & viribus restituta l. prægnantis. ff. de pœn. & l. Imperator. & ibi Bal. ff. de ita. homi, Hippo. de Marsi. in l. j. in princ. in v. col. ff. de quæst. & alij Moderni practici in sæpe dictis eorum tracta. Quinto excipiuntur serui, qui licet indistincte nō prohibeantur torqueri, tamen contra certas personas non torquentur, nisi in quibusdam casibus; vt l. seruus. C. eo. titu. de quæst. Sed ista non est propria fallentia ad regulam, vt sit generalis in omnibus casibus & personis; sed solum quo ad
5 certas personas. †Excipitur sexto senex ætate confectus, qui propter lapsum ætatis torqueri non potest. l. iij. §. ignoscitur. ff. ad Sylla. quā opinionem tenuit Gandi. in d. suo tract. in titu. de quæstio. & tormen. in princi. Bartol. in d. l. iij. §. ignoscitur. & in dicta l. de minore. in princ. Ang. de Arc. in suo trac. malefi. in glo. fama pub. versi. quæro quę personę. Hippo. Marsi. in l. edictum. in iij. colū. ff. de quæst. Alex. in apo. ad Bart. in d. l. milites. in prin. & ita communiter transeunt Doct. cum ista limitatione. Ego autem teneo contrarium, scilicet ꝙ ista exceptio siue limitatio non sit vera de iure, nec probatur, per tex. in d. §. ignoscitur. quicquid dixerint Doct. prædicti qui videntur in
6 hoc casu loqui sine lege. †& ratio tex. in dicto §. ignoscitur. non concludit generaliter ꝙ senex nō possit torqueri, & propterea dico ꝙ senex ætate confectus remanet sub regula affirmatiua tortuæ, d. l. j. in prin. ff. de quæstio. & l. milites. §. decuriones. C. eod. tit. vbi excipiuntur quędam personæ quæ torqueri non possunt. Ergo regula est in contrarium ꝙ regulariter omnes alij qui nō sunt in iure expressi, torqueri possunt, ita concludūt Bald. Saly. & alij in dicta l. milites. & l. decuriones. tex. enim in d. §. ignoscitur. non prohibet generaliter senem torqueri non posse. Pro cuius declaratione sciendum est ꝙ illa lex. iij. ff. ad Sylla. fuit condita contra seruos ignauos, qui neglexerunt afferre opem domino suo, dum erat insultatus ante q̄ interficeretur. Ex eo enim ꝙ non attulerunt opem, præsumuntur esse in dolo, & socij criminis seu forsan participes; & propterea torquentur omnes qui in dicta domo reperiebantur tempore quo dominus fuit occisus, & non tulerunt opem domino saltem in clamando; & sic illi qui in negligentia apprehensi fuerunt, torquē tur ad eruendum veritatem, quare domino suo opem non præstiterunt, vel illius necem non vindicarunt, vt tenebantur de iure, & ad videndum etiam nunquid necis illius fuerint fortasse participes, & ad purgandum quodammodo suspicionē illam quæ viget contra illos, omnes torquentur regulariter qui præsentes in eadem domo eius reperiebantur. d. l. j. in princ. & §. si pater. & §. si vir aut vxor. ff. ad Sylla. quorum aliqui excusantur a tortura ex iusta causa siue iusto impedi-
7 mento quo detenti fuerunt d. l. iij. †Quidam propter impedimentum naturę; vt est mutus, surdus, cęcus, furiosus, qui propter defectum sensus naturalis non potuerunt adesse rumori, vel afferre opē domino. d. l. iij. §. surdus. &. §. cæcus. Item etiam ignoscitur his qui clausis ianuis non potuerunt exire foras, & succurrere domino, & eidem opem afferre, d. l. iij §. subuenitur. Postea immediate sequitur. §. ignoscitur. vbi dicitur ꝙ ignoscitur etiam his qui ætate, defecti sunt, vt propter non præstitam opem, et auxilium domino, non reddātur negligentes, & culpabiles ex quo propter corporis debilitatem & membrorum languedinem non potuerunt currere & adesse rumori, & necem domini vindicare sicut iuuenes, & vt ipsi desiderabant. & propterea ob hanc causam iura non præsumunt senem illum fuisse negligentem aut culpabilem, vel suspectum de crimine; quia iusta de causa impeditus &c. stante. igitur impedimento prædicto, & cessat causa suspicionis; & cessante causa suspicionis & culpæ, merito etiam cessat tortura. quæ propter negligentiam adhibitā erga dominum infertur, vt d. l. j. in princ. & §. si pater
8 lo ij. & §. si vir aut vxor. eod. tit. †quia cessante causa cessat effectus l. adigere. §. quamuis. ff. de in re patrona. ibi enim senex non excusatur a tortura propter ætatem senilem; sed excusatur a causa propter quam infertur tortura, Conclude igitur quod ætas ibi non est causa principalis ad eximendum senem a tortura, ita quod senilis ætas semper sit causa exclusionis torturæ, sed excludit causam suspicionis præsumptæ scientiæ & participationis, propter quam infertur tortura. d. l. j. in princip. & §. si pater. el ij. & §. si vir aut vxor. eod. tit. extra igitur illum casum nō video rationem in contrarium, quare senex torqueri nō possit in casibus in quibus de iure deueniri potest ad torturam, saltem leuiter, & temperate, mitius tamē q̄ in alijs iunioribus. l. j. §. diuus. & l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst. non est igitur dicendum ꝙ ex dispositione d. §. ignoscitur. limitetur, & lædatur regula iuris communis de qua in d. l. j. in princ. ff. de quæst. quæ loquitur affirmatiue, generaliter, & indistincte: vt latius supra dictum fuit. arg. l. sancimus. C. de testa. & l. præcipimus. C. de app. Si enim iura noluissent senem debere torqueri, illud vtiq; expressissent & excepissent a regula, sicut expresse cauerūt & exceperūt milites, decuriones, & eorum filios; item impubertē, mulierem prægnantem, & alios, de quibus supra d. l. milites. l. diuo Marco l. decuriones. C. eod. tit. & l. de minore. in prin. ff. eod. titu. l. prægnantem. ff. de pœn. cum similibus. Cum itaque hoc non reperiatur expressum, non est dicendum quod

regula iuris quæ eſt affirmatiua debeat immutari vel corrigi, aut limitari. d. l. ſancimus. & d. l.
9 præcipimus. † Quidam alij exponunt illud verbum, ignoſcitur. non ꝙ ſenex prohibeatur torqueri, ſed quod rarius torquetur, & caſu quo debeat torqueri, tunc mitius & leuius torquendus erit, ꝙ̃ iuuenis. Hæc enim opinio licet videatur æqua & pia, præcedens tamen eſt de iure verior per ea quæ ſupra dicta ſunt. Ego tamen quando caſus contingeret, omnem diligentiam adhiberem ad eruendam veritatem aliter ꝙ̃ per torturã ex perſuaſionibus aut comminationibus; quoties tamen eſſet neceſſe ad illam deuenire nõ excederem ſecundum aut tertium gradum: niſi eſſemus in atrocioribus, & perſona rei eſſet vilis & valde ſuſpecta. An autem reperiantur alij ꝙ̃ ſupra nominati, qui dicantur eſſe exempti a tortura, vide do. Hippo. de Marſi. in l. edictum. ff. de quęſtio. in iij. col. vbi plures enumerat inter quos dicit, ꝙ illequi eſt vtilis reipublicę torqueri non poteſt ſecũdum do. Pari. de Put. quem ipſe refert idem tenere in dicto ſuo trac. &c. & dicit eſſe bonum tex.
10 ad hoc in l. ad beſtias. ff. de pœn. † vbi dicitur ꝙ damnatus ad beſtias eximitur ab illa pœna quãdo ille erat vtilis populo, & ad præces populi debet liberari. Nota ꝙ ego intelligo illud dictũ eſſe verum per illum tex. quotieſcunque per torturã adeo cruciaretur ꝙ efficeretur inutilis; quia poſſet membro debilitari, vel mori in tortura, quod quidem perraro contingit, alias autem non videtur eſſe eadem ratio in tortura ſicut in morte; quia illi qui ſuſtinent torturam non moriuntur nec debilitantur regulariter, & ſic per illam non ceſſat vtilitas reipub. quando ille ſeruatur in vita, & ideo dubito de iſto dicto propter diuerſitatem rationis, ſuper quo tamen cogita. Prædictas tamen limitationes oẽs limita & declara nõ procedere nec habere locũ in criminibus exceptis & atrociſsimis, ſicut eſt crimen læſæ maieſtatis; in quo nulla dignitas nullumq; penitus priuilegium ſuffragatur reo ad effugiendum torturam l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſta. & in crimine hæreſis, vt dicunt Doct. in d. l. quiſquis. & Canoniſtæ in c. vergentis. de hæreti. in antiq. & in c. cum ſecundũ leges, eo. ti. lib. vj. Item in crimine maleficiorũ & incantatorum, vt l. & ſi excepta. C. de malefi. & math. in quibus criminibus omnes indiſtincte torquentur vt ibi dicitur & notatur etiam per do. Hippo. in d. l. edictum.

SVMMARIVM.

1 *Tortura an locum habere poſsit in pecuniariis cauſis.*
2 *Liberi poſſunt torqueri in cauſa ciuili delictum annexum habenti.*
3 *Serui alieni in cauſa pecuniaria poſſunt torqueri. Homo liber in cauſa pecuniaria regulariter non torquetur; ſed hoc fallit in teſte vacillante.*
4 *Mercatores falliti, ceſſantes, & fugitiui quando poſsint torqueri.*
5 *Pœna corporalis quantumlibet leuis, quacunque pecuniaria maior eſt.*
6 *Tortura non dicitur pœna quæ iuris habeat effectum.*
7 *Finis cauſæ non attenditur in materia torturæ.*
8 *Iuramentum quando deferatur in probationis ſupplementum.*
9 *Tortura quando ad pœnam dari dicatur. Fur quandoque ad pœnam torquetur pro leuibus furtis.*
10 *Confeſsio torti an ſibi noceat, ſi denegata fuerit indiciorum copia remiſsiue.*
11 *Iudex quid faciet reo ad banchum iuris ducto, confeſsionem ſuam quam in tormentis fecerat negante.*

1 SEPTIMO quæro an in cauſa † pecuniaria & ciuili deueniri poſsit ad torturam. dic ꝙ ſic quãdoque, non tamen omnes perſonę nec in omni caſu deueniendum erit, ſed ſerui duntaxat alieni, quotieſcunque veritas rei aliter haberi non poteſt, torquentur. l. diuus. in princi. ff. de quæſt. & iſta eſt vna ex differentijs, quæ vertuntur inter cauſas ciuiles, & criminales, ſecundũ quod dicit Bart. in d. l. diuus. quia in cauſis ciuilibus non torquentur niſi ſerui alieni, non autem liberi neque ſtatuliberi; & caſu quo deueniendum ſit, non ita de facili deueniendum eſt; ſed vbi veritas aliunde haberi non poteſt quam per tormenta ſeruorum, ſed in cauſis criminalibus torquentur etiam liberi pro eruenda veritate ita dicit Bart.
2 in d. l. diuus. † Quod tamen eſt verum, niſi cauſa ciuilis haberet in ſe annexum delictum; quia tunc etiam liberi torquentur, vt eſt text. not. in c. j. de depoſi. quem tex. omnes Doc. allegant ad hoc & notat etiam Doc. in l. ex libero. ff. de quæſtio. Vnde dico ꝙ in hac materia poni poteſt regula negatiua, ſcilicet ꝙ in cauſa pecuniaria liber homo regulariter non torquetur d. l. diuus Fallit iſta regula in aliquibus caſibus, & primo in caſu d. c. j. de depoſi. quando cauſa ciuilis habet annexum delictũ. Item fallit qñ ciuiliter ageretur de falſo, & veritas aliter haberi nõ poſſet, qđ tũc deueniri poſsit ad torturã, ita dicit Bal. in l. ſicut falſi. C. de falſis. Ex quo textu idẽ puto dicendũ eſſe in furto, vbi ageretur ad rẽ ſibi furto ſubtractam, non per accuſationẽ furti, ſed priuato iudicio ciuili per actionẽ furti, vt in. §. furti aũt actio. inſt. de obl. qnę ex deli. naſ. vel cõditione furtiua; vt in l. ſi pro fure. & in prin. §. j. ff. de condi. furti. ꝙ vbi plena probatio per teſtes aut ſacramenta haberi non poſſet, liceat deuenire ad torturam: quia ratio text. in d. l. ſicut falſi. ita militat in iſto caſu, ſicut in illo. † Et prædicta procedunt in libero
3 homine, ſerui aũt alieni bene poterũt torqueri in cauſa pecuniaria, et hoc fieri põt quotieſcũq; veritas

ritas aliter haberi nō potest vt d.l.diuus.ff.de quę stio. Prædicta etiam limita & declara: ꝙ liber homo non torquetur regulariter in causa pecuniaria, est verum quando loquimur de principali. Secus autem in teste vacillante; quia liber homo, si adhibetur vt testis in causa pecuniaria et vacillat, poterit torqueri, ita dicit tex. ibi Barto. & alij in l.ex libero.ff.de quęstio. & hoc non prouenit ex natura causæ, sed propter accidens, scilicet illam vacillationem. l.liber homo. in prin. & l.vnius.§.testes.ff.eod.tit. vide Barto. in d.l.liber homo. & l.ex libero. & d.§.testes, et do. Hippo. de Masil. ibi, vbi copiose declarat hanc materiam. & Bald. & Salyc. in d.l.sicut falsi. C.de fal. Io. de Imo. Panor. & alij Cano. in cap. grauis. de depos. vbi in hac materia multa bona dixerunt & Cyn. in l.fi. C.de fal. & est glo. no. xv. qō. iiij. c. presbyter. Et inquantum diximus supra ꝙ quando causa pecuniaria habet annexum delictum, deueniri poterit ad torturam per text. in d.c.j.de depos. per quem text. dixit do. Par. de Put. in tract. syndi. in c. an in causa pecuniaria. in principio se decidisse alias quęstionem istam. † ꝙ isti mercatores fal
4 liti, cessantes & fugitiui poterunt torqueri, vt indicent pecunias sibi datas in depositum vel in societate ad mercandum, quas nunc denegat habere & perdidisse dicunt, quem omnino vide quem etiam refert & sequitur do. Hippol. de Marsil. in d.l.diuus. in ij.col. qui deinde opponit cōtra illud c.j.extra de depos. dicens ꝙ nimis durum & iniquum esse videtur ꝙ in causa ciuili et pecuniaria deueniatur ad torturam, licet simus in terminis d.c.j. quia ex hoc magis cruciatur & patitur reus siue debitor in inquirendo veritatem rei, quā ipsa re comperta in satisfaciendo; quia nil aliud in cō demnationem venit nisi pecunia, in cuius solutione debitor nullum patitur dolorem in corpore, et minus nocet solutio, & sententia, quam inquisitio;
5 † quia quilibet corporis cruciatus siue corporalis pœna, etiam minima, est maior quacunq; pœna pecuniaria; quantūcunque sit magna l. in seruorum. ff. de pœni. Ad istud contrarium dantur duæ solutiones per Docto. secundum ipsum, prima est ꝙ tortura non datur ad pœnam, nec dicitur proprie pœna, sed est dolor corporis vel membri ad eruendam veritatem &c. d.l. item apud Labeonem §. quęstionem. ff. de iniuriis. & supra dictum fuit in j.qō. huius tituli; quia si tortura esset pœna vel daretur ad pœnā, profecto nō essent duo tituli separati, tit. de qō. a tit. de pœnis, sed qa sunt materiæ diuersę & separatæ. s. materia inquisitionis & materia pœnę; propterea editæ sunt sub diuersis titulis & nominibus. Quidam vero dicunt ꝙ licet tortura nō sit pœna iuris de facto; tñ est pœna non leuis; quia cruciatus ille affert pœnam & dolorem intolerabilem in corpore. Sed non obstat:
6 † quia licet tortura afferat dolorem & cruciatum in corpore, tamen non dicitur proprie pœna quę habeat effectum iuris, sed posset forsan improprie dici pœna, hoc est illa tolerantia doloris, & cruciatus, quam qui torquetur sustinet in membris & corpore. nec datur ad effectum pœnę a lege statutæ, & propterea ex diuersis non fit bona illatio l.naturaliter l. nihil commune. ff. de acquir pos. & l. Papinianus. ff. de minori. Quidam vero dant aliam solutionem, limitando, videlicet. d.l. in seruorum. ff. de pœn. vt dispositio illa non habeat locum in plebeis & vilibus personis, sed in nobilibus, & magnæ conditionis hominibus, qui non debent torqueri nec cruciari in corpore pro re pecuniaria, cuiuscunque sit valoris. Ego autem consideraui ꝙ licet solutiones istæ sint veræ in se: tamen ad solutionem istius oppo. non oportebat tantum laborare, quia solutio ipsius breuissima est. Nam est verum ꝙ in causis pecuniarijs regulariter non deuenitur ad torturam d.l. diuus. nisi in casibus & personis exceptis; vt supra diximus in prin. q. & ad hoc facit regula illa de qua in d.l.in seruorum. ff. de pœn. Sed in casu d. c.j. & l.sicut falsi. C.de falsis ideo deuenitur ad torturam propter delictum furti vel falsitatis annexū, & isto respectu videtur potius deferri in causa criminali quam ciuili; quia tunc illa non dicitur causa mere ciuilis, sed potius mixta cum criminali; vide Imo. & alios in d.c.j. & ratio illa de qua in d.l.in seruorum, non videtur multum vrgere in
7 proposito nostro, † quia in materia torturæ non debemus attendere ad finem causæ ex qua venit soluenda pecunia: quia alias sequeretur quod in multis causis criminalibus in quibus de iure cōi aut ex forma statutorum venit imponenda pœna pecuniaria, vel bonorū publicatio, vt in l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. & instit. de publi. iudi. §. item lex Iulia. si illa ratio procederet, sequeretur quod illis casibus non posset quis torqueri: quia esset maior pœna inquisitionis ꝙ̄ condemnationis, quod est falsum. Dicas igitur ꝙ in omnibus causis in quibus infertur tortura, considerandum est principium causæ & illius natura, an descēdat siue oriatur ex contractu vel quasi, an vero ex delicto vel quasi delicto: vt insti. quib. mod. re contra. obli. & de verbo. oblig. cum simi. & de obli. quæ ex delic. nas. per totum, vt primo casu non sit locus torturæ regulariter, etiā quod veritas aliter haberi nō possit: quia in causis ciuilibus iura dederūt alia remedia. Aut actor
8 plene probauit intentionem suam & reus cōdemnatur l.si debitori. ff. de iudi. † aut semiplene probauit, & deferunt sibi iuramentum in supplementum probationis, dummodo actor sit honesta persona, & non agatur de maxima summa: vt no. dicit Bar. in l. admonendi. & ibi per Moder. latissime. ff. de iureiuran. & Bald. in l. in bonæfidei. C. eodem titu. Ioan. de Imol. Panormi. & alij Canon. in cap. fina. eod. titu. Aut actor non plene neque semiplene probauit, sed minus ꝙ̄ semiplene; vt quia habuit testes qui non erant omni exceptione maiores, vel forte erant singulares, quo casu non deuenitur ad istud iuramentū; vt dicunt præfacti Doct. in d.cap. fina. sed isto casu defertur iuramentum reo, quod dicitur iuramē tum purgationis, & obtinet absolutionem: vt not. in d.c. fina. Aut actor proposuit libellum, sed nihil penitus probauit, & isto casu reus absoluitur, etiam absque aliquo iuramento: vt l. actor. C. de probatio. & l. qui accusare. C. de eden. &

per iſta media decidũtur cauſæ ciuiles, non autẽ per torturam, intelligendo de cauſis mere ciuilibus. Ille vero quæ habent annexum delictum, dicit non poſſunt mere ciuiles: vt dicto c.j.& l.ſicut falſi, ideo non eſt mirandum ſi in illis poteſt inferri tortura; quia datur propter delictum, non propter ciuilem cauſam, nec ex natura cauſæ ciuilis; quia tortura fuit adinuenta pro cauſis criminalibus contra culpabiles & doloſos, quoties deficiunt plenæ probationes in crimine: & dicitur remedium extraordinarium; vt not. Bald. in l.ij.C. quorum appel. non recip. & per Azo. in ſum.de quæſt.& Panormi.in cap.cum in contem
9 platione de regu. iur.in prin. †Et licet tortura etiam in cauſis criminalibus non ſoleat dari ad pœnam, tamen datur quandoque ad pœnam, quãdo ex crimine veniret imponenda pœna pecuniaria,& reus propter paupertatem illam ſoluere non poſſet, luit in corpus; quæ luitio fit interdum per torturam, maxime quando eſt vilis perſona: vt ff. de pœn.l.j.§.fina. & C. de ſeruis fugiti. l. quicunque.§.quod ſi.& l.ſi quis id quod.ff. de iuriſdictio.omn.iudicum: vide domi. Pari. de Puteo.in d.tracta.in cap.tortura. el j.vbi dicit quod pro leuibus furtis fur quandoque torquetur ad pœnam: maxime quando eſt vilis perſona & pauper vt in authenti.vt iudi.ſine quoquo ſuffra §. ex diuerſo. Poſſet etiam hic inſerim quęſtio illa de qua in l.repeti.ff.de quæſtio. an & quando ſemel tortus poſsit iterum repeti in tortura; & an & quando quis dicatur competenter tortus; & quid ſi reus moritur in tortura, vel propter torturam mors fuerit ſubſequuta; an iudex tenetur, & ad quam pœnam.& quid ſi reus fuit poſitus ad tortu ram nullis indiciis præcedentibus; vel ſi aderant indicia non tamẽ erant in actis deſcripta; & quid reus petiit copiam indiciorum, & fuit ſibi denegata, & non obſtante petitione prædicta fuit poſitus ad torturam; & quid ſi reus in tortura fuerit confeſſus aliud crimen, quando nulla præcedebãt indicia, vel ſi qua aderant erant inualida; vel ſi legitima erant, non erant ſcripta in actis, vel
10 † quando fuit ſibi denegata indiciorum copia, an confeſsio illa etiam ad banchum iuris ratificata noceat reo ad condemnationem, vel ad aliũ effectum, & quem, & quid ſi reus propter priuilegium, ætatem prægnantem vel aliam ſimilem legitimam cauſam torqueri non poterat, ſi fuerit tortus & confeſſus, & ratificauerit confeſsionem ſuam; an poterit ex ea ſubſequi condemnatio. Velle omnia iſta ad longum deſcribere potius ſuperfluum eſſet ꝙ neceſſarium; quia omnes Docto. & antiqui & moderni in theorica, & in practica in ſuis commentis hęc plene deſcripſerunt; apud quos per te ipſum videre poteris. Barto. in l.j.in prin.&.§.idem Cornelio.& l.ſi.ff. de quæſtio. & in d.l.j.& l.ſi.& l.milites.§.oportet.C.eodem titul.& in l.ea quidem.C.de accuſ.Bald.in l.ij.C. quorum appella.&c.idem Bal. in l.j.C. de cõfeſſ. & in l.ij.C.quod metus cau. Gan.in trac. maleſi. in tit. de quæſtio. & tormen. Ange. Areti.in ſuo tracta.maleſi.in gloſſ.fama publica.verſicu.nunc videamus vſque in fin. Pari. de Pute.in tract.ſyndica.in cap.tortura, lo primo cum tribus ſequen. & cap.viſo de indiciis. Hippoly. Marſil.in l.j.in princip.&.§.fin.&.§. ad quæſtionem, ff. de quæſtio. Franc. Brun.in tracta. de indi.& tortu.in ij. parte. Canoniſtæ in cap. qualiter, & quando &c. inquiſitionis de accuſa. & in c.cum incontemplatione, & ibi Panor.de regu.iur. in antiquis.

Nihilominus quo moderamine & qua leuitate, vel grauitate ſit danda tortura, & quæ indicia ad illam inferendam idonea ſint, & quando quis dicatur competente tortus vel non: ſimiliter quãdo quis dicatur purgaſſe indicia vel non: omnia iſta demum relinquuntur arbitrio & diſcretioni honeſti iudicis; quoniam in his certa regula tradi non poteſt, ſed alterantur ex qualitate facti, perſonarum conditione, loci conſuetudine, & aliis circunſtatiis & qualitatibus, vt dicit Bald. in d.l.ij. C.quorum appellat.&c. & d. l. milites.§.oportet Bart. in d.l.ſi.ff.de quæſtio.& l.j.in princip.eodẽ tit.& eſt text.in l.j.§.calumniatoribus. ff.ad Turpil.& l. Teſtium.§.tu magis.ff.de teſtibu. Panormita. in d.cap.cum in contemplatione. de regu.
11 iur. & Azo in ſumma eod.titu. † Quid autem ſi reus ſemel aut pluries confeſſus fuerit in tormẽtis: de inde tempore ſuo adductus ad banchum iuris in loco ratificationis negauerit, & confeſsionem ipſam reuocauerit; quid tunc aget iudex? dic ꝙ reponet illum iterum ad torturam, in qua tandiu morabitur ſuſpenſus quantum iudici videbitur eſſe ſufficiens,& ſi reuocationem ipſam reuocauerit reuertendo ad primam confeſsionem illi ſtandum erit & iterum retificanda, ſi vero paſsis tormentis ſemper in eadem reuocatione inſteterit debebit abſolui; vide Barto.in l.j.§.ſi quis vltro. & in l. repeti.ff.de quęſtio. & do. & Hippoly.de Marſil.in d.l. repeti.in iiij. col.vbi dicit ꝙ dum ipſe erat officialis illuſtriſsi. Ducis Mediolani, habuit prę manibus quendam inſignem ribaldum, qui ſimiles actus ſæpius fecit, & repetitis vicibus in tortura fatebatur, deinde ad banchum iuris adductus ſemper negauit.& reuocauit præcedentem confeſsionem, adeo ꝙ fuit ſibi neceſſe, vt ipſe dicit, illũ abſoluere & abolere proceſſum cũ inquiſitione. Interrogatus poſtea quare ſic fecerat, reſpondit ꝙ magis ſibi expediebat torqueri pluries, in brachiis cum corda, ꝙ ſemel in gula; quoniam multi inueniuntur medici qui ſciunt reſarcire oſſa brachiorum, etiam ſi eſſent fracta; ſed nemo reperitur qui ſciat reſarcire gulam laqueo obcluſam.

FINIS.

TRACTATVS SVPER MATERIA QVAESTIONUM, seu torturæ do. Amberti de Antramonia Bononiensis.

SVMMARIVM.

1 Iudicibus torquere ſontes uolentibus, quid cõſiderandũ, vide §. omnes vſque ad nume. 2.
2 Torqueri quæ perſonæ poßint vſque ad nu. 3.
3 Queſtio qualiter fieri debeat. & quo temperamẽto quove ordine ſint inferenda tormenta.
4 Quæſtio ex quibus cauſis inferatur quæ torturã præcedere debeant, quibus indiciis & qua forma in his procedi debeat.
5 Quæſtionis effectus quis ſit, & quod rei confeſſio non præiudicat ſibi.
Et quid confeſſione facta in tormentis, ſit faciendum. nu 6.
Et quid ſi aliquis tormentis confitetur contra aliũ an ſuo dicto ſtabitur. nu 7.
8 Tortus ſua cauſa, non eſt de aliis interrogandus, niſi in caſibus ſequentibus.
9 Torqueri an poſſint alii per tortum inculpati, licet, ſint mile fame & vitiis manifeſtis dediti.
10 Torquetur quis de furto accuſatus indiciis precedentibus, in tormentis confitetur, non abſque alia repetitione in eum proceditur.
11 Tortus ſemel an poſſit ſine nouis indiciis iterum torqueri.
12 Torquendo propter indicia præcedentia an dari debeat dilatio, vt aduerſus indicia dicat.
Plus cui cõceditur non debet, quod minus eſt denegari. ibi in ſi.
13 Torti confeſſio nullis præcedentibus indicii nulla eſt. et confeſſio facta in ipſis tormentis æquipolet factę in tormentorum formidine ibidem.
14 Tortum vt perſeuerare in confeſſione faciat Iudex, quid nam agere debeat.
Et quantum tempus erit inter diem confeſſionis torturæ, & diem perſeuerantiæ.
Et qui quæſtioni intereſſe debeant ibidiem.
15 Torqueri an poſſit liber homo, & nunquid principalis perſona quæ accuſatur ſubiici torturæ debeat, ibidem.
16 Torquendo ſi iudex modũ exceſſerit, quid iuris.
17 Lata culpa in delictis non comparatur dolo.
18 Indicium ad torturam an faciat vnus ſolus teſtis plene probans. & nu. 19.
20 Fama iam probata, num poßit procedi ad quæſtionem.
21 Fuga accuſat fugientem, & fama hominem malæ vitæ.
22 Indicia indubitata quæ ſint, & quæ pbationes.
23 Perfectum vnum conficiunt duo, vel plura imperfecta.
24 Milites noſtri temporis an torqueri poßint etiam cæleſtes, & quid de iudicibus & aduocatis ibidem nu 25.
26 Fama quid in maleficiis operetur.
27 Appellari an poßit ab interlocutoria quæſtionis abſolutoria per omnes. §. vſque ad finem tituli.

VPER materia qõnum vi dẽdũ eſt quid ſit quæſtio, & quæ perſonæ poſſunt torqueri, & quæ non. Et qualiter ſibi inquiſitio ſeu quæſtio fieri debeat, ſiue quo moderamine ſint homines torquendi, & ex quibus cauſis, & quę oportet præcedere quæſtionem, & quis ſit effectus quæſtionis. Vlterius tractando quaſdam vtiles quęſtiones ſuper dictis articulis iudices qui debent fieri ſubtiliter docebimus. Primo tractabo circa magiſtralia ad tractatum iſtum. Et † primo 1 nota, quod iudices qui de aliquo quæſtionem intendunt, iuris & humanitatis conſiderationem habeant, & ne facile ad tormenta veniant ſeu proficiſcantur. Item nec repente quomodocunque ad ſint indicia aut argumenta veriſimilia, dum tamen aliqua leuior poſsit veritas repetiri. arg. l. diuus. ff. eod. j. & ij. reſpon. l. edictum & C. eodem titu. l. quęſtiones. Secundo not. quod non ex quolibet cauſa ſeu reſponſione, ſeu

ex quolibet termino, nec etiam indifferenter de quibuslibet perſonis eſt habenda quæſtio vt d.l. edictum. Tertio not. ꝙ non quælibet indicia ſunt efficacia ad habenda tormenta. Tunc enim torquendus eſt reus, cum ſuſpectus eſt, & veriſimilia procedunt indicia, vt ff. eo. l. j. j. & ij. reſpō. Quarto not. ꝙ tormenta non debent reperi, niſi duo prę cedant ſeu concurrant. ſ. ꝙ noua indicia ſuperueniant, & ꝙ tortus fortitudine corporis duraverit. ff. de quæſtio. l. vnius. §. j. Quinto not. ꝙ ad tormenta habenda iudices noſtri tēporis tēpera mentū habeāt. ſ. ꝙ non habeant de aliquo tormē ta quæ deſiderabit accuſator, ſed prout moderamen rationis deſiderat temperamentum; adeo vt is qui torquetur, ſaluus innocentiæ vel ſupplicio ſeruetur. ff. eod. l. de minore. §. tormenta. & l. quæſtionis modus, alias tenentur, vt ff. de iniur. l. apud Labeonem. §. quæſtionis. Modo videndum
2 eſt † quæ perſonæ poſſint torqueri & quæ non. Et certe torquendi ſunt tam liberi quam ſerui, & liberi, & ſtatuliberi. vt ff. eo. l. edictum. & l. ex libero. & l. diuus. Et tam maſculi q̄ fœminæ. Niſi dum ſint prægnantes. ff. de pœn. l. prægnantis. & l. quanquam. licet quidam contradixerunt. Dic tamen indubitanter liberos homines tam in ſe principaliter, q̄ in alijs, poſſe torqueri, vt ff. eo. l. ex libero. & l. diuus. §. teſtes. & C. de falſis. l. ſi rem. & l. ſi quis decurio. & de re mil. l. proditores. in auth. vt iu. ſine quo. ſuff. in fi §. ope. C. eo. l. milites. Vbi indiſtincte loquitur de perſonis cuiuslibet conditionis, excepto in dignitate poſitis, quas torqueri non permittit lex. C. de infamibus l. nullum. & de accuſa. l. nullum. in fin.

Omnia ſupradicta loquuntur de perſonis liberis. de quibus eximuntur quædam quas torqueri non ſinit, ſcilicet propter ætatem, vt minor quatuordecim annis. ff. eo. l. de minore. & l. ex libero. & quanquam torqueri non poſſint, tamen ferula vel virgis corrigi poſſunt leuiter ad eruendam veritatem, vt ff. ad Syllania. l. j. §. impuberes. Item illi qui ſunt poſiti in dignitate nō torquentur. vt C. eo. l. milites & l. diuo Marco. & l. decurionem. & ff. eo. l. ſi. nec filij preſbiterorum, vt in legibus prælleg. In quibuſdam tamē criminibus nec ætas, nec dignitas excuſat, vt eſt in crimine læſæ maieſt. & in alijs vt habetur. ff. eo. l. de minore. j. reſpon. & l. libero. §. j. de re mili. l. deſertorem. §. is cui. & l. proditores. Item decuriones quandoque torquentur. vt C. de fal. l. decu-
3 rio. Item mulieres quæ ſunt prægnantes. † Nunc videndum eſt qualiter quæſtio debeat fieri, & cū quo moderamine ſint habenda tormenta; ſed de hoc non poteſt certa doctrina reddi, ſed iudex cō ſideret torquendum cuius fortitudinis vel debilitatis ſit, ſeu cuius ætatis, & ſecundum ſeueritates perſonarū & criminis & cuiuslibet alterius nego cij, quandoq; minoribus, quandoq; maioribus tormentis vtatur. ff. de re mili. l. iij. §. fi. & ad ſyllan. l. ſi quis in graui. in prin. &. §. ſubuenitur. et. §. impuberes. ſic ergo torqueatur accuſatus vt innocentiæ vel ſupplicio ſeruetur incolumis, vt ff. eod. l. quęſtionis modum. Sed nunc quęro, quo ordine ſint habenda tormenta, poſito ꝙ de pluribus hominibus habenda ſint? Reſpondeo, ſagax iudex conſiderabit a quo facilius veritas oriri poſsit, & ab illo incipiat quęſtionem, vel mediocri vel magis ſuſpecto, a debiliore & non fortiori vt ff. eo. l. j. §. j. & l. diuus. §. j. Item ſi torquendi ſunt pater & filius, a filio incipiat, & in conſpectu patris, vt per hoc pater citius dicat veritatem; quia ipſe magis vellet torqueri q̄ ſi filius torqueretur. arg. ff. quod met. cau. l. iſti quidem. j. articulo. & inſti. de noxa. §. ſed veteres. Item fœmina torqueatur prius q̄ maſculus; quia vir tanq̄ maioris virtutis ſeu conſtantiæ nunq̄ vel traditus confiteretur, & mulier citius, quia membra carnea & mobile corpus habet, vt ff. de inoffi. teſta. l. filiū. ff. de iure fi. l. deferente. in princ. Sed quæro ex
4 quibus cauſis † torqueantur homines? Reſpon. ꝙ tam in cauſa ciuili q̄ criminali, cum veritas cauſæ ſeu facti reperiri non poſsit. ff. de quæſtio. l. diuus. & l. ex libero. & C. eo. l. in ſumma. Non tū ex omni cauſa torquendus eſt quis, nec quælibet perſona indifferenter, vt ff. eod. l. edictum. Sed quæro, quæ præcedere debeant quæſtionem. dic ꝙ indicia veriſimilia & ſufficientia. Nam a tormentis non eſt incipiendum. ff. eod. l. j. j. reſpon. Nam ſine indicijs & ſuſpitionibus quis torquendus non eſt. ff. eo. l. vnius. §. in ea. & l. maritus. & C. de falſis. l. ſicut ad fratrem. Et recte ab indicijs eſt conſiderandum & proponēdum, alias proponderandum an procedant indicia ſufficientia & veriſimilia ad tormenta habenda. Nam plerique dum torquentur perire ſolent. ff. de pœn. l. aut damna. §. ij. & ff. eod. l. milites. & l. conditionali. & non poteſt dici ſeu oſtendi in eis certa forma ſiue doctrina, ſed hoc committitur arbitrio iudicis, vt ff. eo. l. iij. in prin. ff. de pœn. l. licet & l. ſanctio. & de effracto. l. quibus nullam. & de iudeli. l. j. §. j. Poſſumus enim in genere talem doctrinam dare, ꝙ ſagax iudex debet ſolicite inſtare ad indagandum indicia contra delatum ſuper aliquo crimine. Nam indicia ſunt alijs probationibus proxima. Et dicuntur indicia quaſi veritatis demonſtrantia. & probationum adminicula. C. de proba. l. inſtrumenta. & l. ſi. ſunt enim probationes claræ. C. qui teſta. fa. poſ. l. hac conſultiſsima. §. denique. ibi, indicia &c. Nam indicia ab iudicando. vt ff. de pręſcri. ver. l. ſolent. Quęrat autem iudex & inſtanter indaget cū quibus, & per quæ loca verſatur delatus quem torqueri vult. Nam mala conuerſatio eſt mali operis indicium, vt ff. de admini. tuto. l. ſi pluries. §. aſsidue. Nam ex mala conuerſatione bonus efficitur malus & vitioſus, vt ff. de ędili. edic. l. ædiles. §. hoc autem. & ad hoc facit extra de ſtamo. c. recolentes, quia ſecundum varietatem locorum variæ pręſumuntur coniecturę, vt C. ſi man. ita fue. alie. l. fin. ff. de pœn. l. aut facta. §. euenit. Item inſtet inquirere ſi erat inimicus offenſi, aut ſi qua fuit inter eos querela; quia tunc erit pręſumptio culpę. ar. ff. de quęſtio. l. j. §. quæſtionē. Itē inquirat cuius ęſtimationis fuit, vel qualis famæ. Qualis enim fuit fama cuiuſque in ciuitate talem eſſe pręſumimus. ff. de qō. l. de minore. §. tormenta. ff. de re mili. l. nō omnes. §. a Barbaris

baris,cum concor.in gl. Item iudex poterit accipere indicia ex constantia vocis, vel trepidationis,vel membrorum pallore,vt d.§.tormenta. vnde talia multum conferunt ad habendam veritatem,vt videtur ibi. Item indaget cuius vitę fuerit. Primo an talia de quibus inculpatur, facere cõsueuit.arg.l.desertorem.ff. de re milita.§. is qui.ibi, inspecto vitæ. & l. non oẽs.§.a Barbaris.& ff. de suspe.tu. l. quoque.§.qũo ex gestis.n. præteritorum tractamus præsentia. C. de prin. agen.in re.l.fi.lib.xij. Item an fuit cõminatus, tunc enim est præsumptio ꝙ opus adimpleuerit; quia verbis vtendo præfudit. Vnde ex dictis hominum facta pensamus.C.si quis Impe. male. l.j. ff.de supellec.le.l.fin.Item considerando an talia facere consueuerit,& posse habuit faciendi. quod est no.dignum.ff.ad leg. Iul.ma. l. famosi. Item an fugerit aut se abscõderit vel absentauerit statim post perpetratum maleficium, vt in auth. de exhib.reis.§. si vero.col. v.C.de assesso.l. consiliarios. Item testes recipiat super maleficio de voce & fama publica,qua probata,erit indicium ad tormenta ar.ff.de flumi.l.j.§.ex flumine. & de alijs multis poterit iudex sumere indicia ad informandam conscientiam super veritatem. Sed nunc
5 restat videre quis sit† quæstionis effectus;& si quidem absque formidine tormentorum vltro quis confiteatur crimen, dixerunt quidam antiqui & noui scriptores eum non esse sententia condemnãdum,sed debet stare per diem vel aliquod temporis spatiũ,secundũ qualitatẽ criminis & cõditionem personę:& interdũ eum corã eo representare & interrogare an velit in sua confessione perseuerare an contradicere vel reuocare velit. Et hoc ideo dicunt,ꝙ cõfessio rei nõ præiudicat ipsi. C.de cust. reo,l.ij.ff.de qõ.l.j.§.diuus. ibi, statim haberi. &c. &.§. si quis. Vltimo dicebant, ꝙ inter confessionem factam in criminalibus & in ciuilibus hoc interest ꝙ in ciuilibus non est opus perseuerantia, imo statim tenet. In criminalibus siue vltro siue formidine tormentorum habita sit confessio,semper opus est perseuerantia, per iura superius allegata. Nec mirum si magis ponderate & solenniter in criminalibus ꝙ̃ in ciuilibus ꝓcedatur;quia videtur maius periculũ &c. extra de elec.lib.vj.c.vbi periculũ.C.de fal.l.vbi.ff.de
6 pœ.l.qui sniam. Tu dic contra & hęc est cõis opinio;quia† si ipse cõfiteretur sponte crimen,statim incarcerandus est, & illico absq; alia cõfessione damnandus.C.de cust.reo.l.fi.j.respon.C.de pœn. l.cum reis,titu.de custo.reo.l. si confessus. Nec ob.§. diuus. nec.§. si quis vltro. quia loquuntur in confessionibus habitis in tormentis, & sic intelligitur.C. de exhi.re.l.ij. secundum veriorẽ intellectum,vt patet in fi.ibi, & sit iudicibus &c. Sinautem in tormentis vel formidine tormentorum, tunc non statur, nec debent haberi pro exploratis criminibus, vt d.§.diuus &.C.quo appe. non reci.l.ij.& ff.eo.l.j.§.qõnem,sed iudex faciet coram se venire criminosum & quæret an velit in sua confessione stare,an retractare vel contra dicere.& si perseuerauerit,tunc est cõfessus,alias non, vt d.§.si quis vltro. Sed quid de quæstio-
7 quotidie emergenti. † Pone, aliquis subiicitur qõni & confitetur contra alium nunquid stabitur suo dicto? Distingue,aut torquetur simpliciter cõtra alios & non contra se,& tunc statur dicto suo cum aliis indiciis,& iudex ex dicto torti cũ alijs indicijs ad condemnandum procedere posset. C. de assess.l.nullus.in fi.ff.de qõ. l. edictũ.§.qõnem. & l.j §.quæstionem, saluo ꝙ in initio non est credendum nec omnis fides irritẽda sed ad cognita erit fides adhibenda vel non. ff.eo.l.j.§. præterea ff.de testi.l.iij.in princ.sinautem torqueatur in se & in alio nihil de se dicit,tũc habet locum quod supra dixi. Sinautem confiteatur de se & alijs, tunc secũdum opinionem d. Azo.cuius opinio prę ualet est inuenire regulam ꝙ regulariter confessus super proprio crimine non confitetur super cõ
8 scientia aliena. Et sic est regula † ꝙ tortus per se non debet interrogari de alijs maxime de consciis.ff.eo.l.rep.& vide ibi scdm Bar.C.eo.l.neq; qui.in prin.& de accu.l.fin.Et si de facto dixerit, vel sine interrogatione non statur dicto suo. Fallit in casibus in quibus de se confessus, torquetur de alijs, si tñ contra illos præcedant indicia. Primus est.ff.de cust.reo.l.diuus.& l.fin.C.de pœn.l. pe. Secundus est.C.de fal.mo.l.j. Tertius est de exhi.reo.l.fin. Quartus de malefi.& mathe.l.fin. Quintus est.ff.ad syllania.l.prius.& l.si certus.et ff.de qõ.l.j.§.cum quis. Sextus ad l. aquil.l. inde Neratius.§.sed & si seruum. Et dixi præcedant indicia. vnde quia alias non debet interrogari de aliis.C.de qõ.l.j.Item talis responsio non erit plena probatio contra illos quos inculpauit,sed aliqualis præsumptio,& in istis dic vt no.C.de accu.
9 l.fin. † Sed nunquid propter talem præsumptionẽ poterunt inculpari & torqueri? Respondeo ꝙ sic in prædictis sex casibus exceptatis,argu.prædictę legis diuus.& ff.eo.l.j.§.cum quis.&.§.diuus. in alijs autem dic vt no.in d.l.fin.C. de accu. & d.l.rep.§.is qui. Sed quid si persona inculpata a torto sit malę famæ, & malę opinionis, nunquid in casibus exceptatis & alijs poterit subijci tormentis? dicas ꝙ de iure non, nisi præcedant indicia sufficientia.nec inculpatio de eo facta iudici. Indicium enim interrogari nõ debuit,vt d.l.fi.C. de accu.et ff.eo.l.repeti.§.is qui.Cõclusio ꝙ exin de sequitur tanꝙ̃ lex prohibens non valet. C. de leg.l.non dubium. Sed de consuetudine vidi torqueri. pro contra. facit ff.eo.l.j.§.diuus Hadria-
10 nus. Sed quid de q.quotidie emergenti † accusatur quis de furto indicijs præcedentibus ad id furtum, torquetur, & confitetur, nunquid potest procedi in torto sine repetitione,vt dicat & confiteatur de furto a se commisso ad quod nulla præcedunt indicia? dic ꝙ non de iuris subtilitate arg. illorum quę in proxima q.pro secunda parte allegata sunt. Et quia ad ista furta de quibus in genere vel in specie quęritur, nulla præcedunt indicia sufficientia nec inculpatio de eis facta a torto inducitur argu.C.de falsis.l. si caius.C.eod.l.j.in prin.& l. maritus. Sed de generali consuetudine Italię seruamus contrarium quotidie in maximis furtis,quę magis per Lombardos frequentantur, quæ consuetudo potest iuuari primo argu.ff.

de fe mili.l.non omnes.§.a Barbaris. ff. de offic. præſid.l.congruit. Sed quero q.ſemel fuit habi
11 ta de quodam Mediolanenſi† Iudex vult repetere quæſtionem ſine aliquo de nouo emergenti ſeu accidenti. Nunquid poteſt? vr q̃ ſic, vt ff. eo.l. repeti, & l.diuus.§.j. vbi indiſtin. dicitur q̃ queſtio poteſt repeti.& eſt.ff.de publicia.l.de pretio. & de lega.prẽſtan.l.j.§.aliter. Tu dic q̃ non,ſine nouis indicijs.vt puta,quia tortus dicit illa nocte nullum iacuiſſe ibi, vbi fuit commiſſum maleficium & poſtea inuentum fuit per teſtes q̃ alius ibi iacuit.certe iſto caſu poteſt repeti quæſtio, per dictum indicium,vel ſimile. Et certe hæc eſt cõis opinio.non tamen allegatur aliqua lex, ſed tu allega.ff.de verb.ſig.l.boues.§.hoc ſermones. ff.pro ſocio.l.ſocius pro filia.§.nunc ſi plus. & d. l.vnius.§.reus. Iudices tamen hoc non ſeruant, imo quẽſtiones quotidie repetunt abſque nouis indicijs,quouſque de obiectis criminibus habeãt veritatem, quorum opinio poteſt deffenſari per auth.vt iudic.ſin.quo.ſuf.§. oportet. ibi, iudices torquebant fures &c. Conſideret bonus iudex in quæſtione repetenda, q̃ tortus in fortitudine perſeuerauerit corporis et animi ff.eo.l.vnius.§. reus. q̃ ſi dicit dum eſt in tormentis ad quid me tormentatis, q̃ ſi ſtarem per annum non plus dicerem,nam non ſum polutus de alijs criminibus, nec de iſto mihi impoſito.& ſi iſta omnia deficiãt nunquid a tormentis eſt relaxandus & dimittendus vt vadat vias ſuas? Et certe non, ſed debet procedere in tortura cũ tempore & aſpere ſecundum conditione criminoſi & qualitatem. Si autẽ deficiat debet iudex eum in carceribus detinere. & ſi non aderunt indicia, tunc iudex ſtatuet accuſatori competentem dilationem ad probãdum. & ſi non poterit probare condemnabitur.vt ff.de quæſtio.l.ij.§.certa.l.vnius. Sed quæro quid ſi
12 † in crimine indicia præceſſerunt per quæ iudex informatus eſt, & vult procedere ad tormenta, reus dicit domine iudex detis mihi defenſionem antequam ponatis me ad torturam, quia paratus ſum arguere indicia contra me recepta, nunquid eſt audiendus reus,& ſibi ſit danda defenſio? videtur q̃ non.C.vbi ſenato. vel clarif.l.ij.§.eod.ibi, inanes probationes &c. cum in illis perſonis in dignitate poſitis. ibi videtur ſpeciale, in cæteris ius commune debet eſſe.l.j.ff.ad Mace.in fi.Nam actor primo probat, & poſt fundatam intentionẽ ſuã reus ponit exceptiones & defenſiones ſuas.C. de exceptio. l. ſi quidem. Igitur totaliter debet primo fundari intentio accuſatoris, id eſt, actoris per teſtes vel per rei cõfeſsionem, antequam reus in ſua exceptione ſiue confeſsione audiatur.Quid dicendum? Dico q̃ ſic eſt danda defenſio antequã reus torqueatur, maxime quando quis tale allegat,quo probato,nõ debet procedi ad quæſtiones. et illa ratione,quia etiam a communi ratione vel interlocutione facta a iudice, q̃ aliquis torqueatur,appellatur.ff.de appella.reci.l.ij.maxime,qa tale detrimentum reparari non poteſt: vt in allegatis legibus.pro hoc quia deficere ſolet in quæſtio.arg.ff.de pœn.l.aut damna.§. j. pro hoc quia cõfeſsioni ſiue ignorantiæ defenſio defenditur.C. de cuſt.reo.l.j.multo magis hic non denegatur.

Præterea nos videmus q̃ iam cõdemnato ex confeſsione facta in tormentis princeps ſubuenit poſt ſuam defenſionem,ſuæ innocentiæ conceden do l.j.§.ſi quis vltro.ff.de quæſtionibus. Si ergo confeſſo & cõdemnato datur defenſionis facultas, multo magis ante torturam. Nam cui plus conceditur, non debet denegari quod eſt minus, vt dicit regula iuris l.cui plus.Quid plura? caſus eſt.ff. eo. l.vnius.§.cogniturum.ibi,quandoq; &c. Sed pone, teſtis fuit tortus,& in tormentis fuit confeſſus, ante ſententiam dicit ſe erraſſe. nunquid poterit corrigere ante ſententiam dictum ſuum quod fuit confeſſus in tormentis? Reſpondeo aut eſt error facti,an iuris. Primo caſu ſic.arg.l.non fatetur. ff.de confeſs. Item talis non ſolet vſque ad ſententiã obeſſe.C.de iuris & facti ignoran.l.error. & l.ij.quo appell.nõ reci.ff.de qõ.l.j.§.ſi quis vltro. Secundo aũt caſu non.vt l.error. ſupra alle.
13 Sed quid ſi aliquis † eſt tortus nullis indicijs præcedentibus, nunquid valebit confeſsio? dic q̃ non quantuncunq; perſeuerauerit.ff.eo.l.diuus.§. ex quibus.& lege, maritus,& l.pluri, ſecundum vnam lecturam.C.ſi ex fal.inſtrumento.l.ij.iij.& iiij. Præterea hoc eſt de ſubſtantiali ſolennitate quæſtionis habenda,quod indicia legitima præcedant, alias non debet quis torqueri.ff.eo.l.j.& ij. & l.maritus. & C.eo.l. cum cognitionaliter.& l. milites.quo deficiente quicquid fiat nihil valet C. de legi.l.non dubium.& de fide inſtru.& iure haſtę fiſca.l.j.lo.j.ff.de in integrum reſtitu.l.diuus. C.de appel.l.nominatas. Dictum eſt ſupra quod confeſsio facta in tormentis non valet, niſi in ea ſit perſeueratum. Sed quæ dicitur facta in tormentis? Reſpondeo, ſi ad pedem torturę ducatur & ligatis manibus teneatur, quod ſi incontinenti confiteatur cum ſubijcitur quæſtioni certe non tenet eius confeſsio, niſi in ea fuerit perſeueratum: quia lex æquiparat confeſsionem factam in ipſis tormentis, & factam in formidine tormentorum: vt expreſſum eſt.C.de appel.non recip.l.obſeruare.ibi cum dicit formidine tormentorum.& idem ſentit glo.ff.de iniur.l.apud Labeonem.§.adijcitur cum eius &c. quia ſufficit terror armorum ff. de vi & vi arma.l.idem eſt.§. ſi armati. & etiam quo ad legem Corneliã de ſica. equipolentia ſunt hominẽ gladio percutere,vel occidere,vel aſtringendo gladium in manu minari.ff.ad l. Corne.de ſic.l.j.§.diuus. pro hoc.ff.ex quib. cau. l. iij. & l. metum.ff.quod met. cauſa. Sed quid ſi ducitur ad tormenta,non tamen ligatur,ſed bene minatur de tormen. ſi confiteatur nunquid videatur dicere confeſſus ex formidine tormen. videtur q̃ ſic. ff. de incen.l.j.§.incendia. l. pedius. vel ſi confiteatur in præſentia tormentorum formidine tormentorum dixiſſe. Sed quid de quæſtione de facto occurrente. Continetur ſtatuto ciuitatis q̃ aliquis non poſsit torqueri niſi in certis caſibus. ecce poteſtas vltra illos non quæſtionat aliquem ne incidat in pœnam ſtatuti,ſed quid facit præcipit eum teneri in curia, vel in aliquo loco denegando ei alimenta quouſque confiteatur, vel in hyeme facit eum ſtare ſpoliatum donec confiteatur,

fiteatur, nunquid videatur quæstionatus? dico ꝙ sic. ff. de iniur. l. apud Labeonem. §. quæstioni. ibi cum dicit, mala mente &c. Sed quid si extra locum torturæ, scilicet circa tribunal vbi iudex reddit ius, examinans delatum super crimine dicit, aut confiteberis aut ducam te ad torturam, & torquebo te, nunquid dicetur talis confessio facta formidine tormentorum? dic ꝙ non, quia leuis terror est vt d. l. apud Labeonem. §. qui. & ff. quod met. cau. l. metum &c. Tunc probabilem ve rę torturę causam accipere debemus præsentem & iustam, sicut metum prę sentē. ff. quod met. cau. l. metum. j. respon. ad finem, leuis est terror, alias metus vltra locum torturæ elusorius est. ff. si cui plus quam per leg. fal. l. hæc actio. Dictum est ꝙ confessio formidine tormentorum facta non
14 habetur pro explorato crimine. † Quæro ad faciendum eum perseuerare quomodo faciet iudex? dico ꝙ apud aream vel in aliquo loco publico extra locum torturæ faciet describi eius perseuerantiam. & hoc faciunt iudices experti, quia vocant testes & in publico testimonio faciūt scribi in præsentia talium testium, qualiter confirmauit & perseuerauit in sua confessione &c. argu. C. de custod. reo. l. ij. ibi, sub publico testimonio. Sed quæro, quantum tempus erit in medio a die confessionis torturæ, vsque diem adductionis ad perseuerandum. Nam lex aliqua non determinat. vt l. ij. C. de custo. reo. quia dici post medium tempus. Potest tamen dici arbitrio iudicis considerata qualitate personarum, & enormitate vel leuitate criminis ff. de iure delib. l. j. §. j. & de effrac. l. j. & de pœn. l. hodie. Sed qui debent quęstioni interesse? respondeo, vt ff. de adul. l. si postulauerit. §. quæstionem. In secreto autem iudex recipiet dictum suum, tortus autem similitudinem habet testis, vt in summa Azo. huius tit.
15 & ff. eodem l. j. §. Imperator. † Sed nunquid liber homo possit torqueri? videtur ꝙ non; quia quasi iste titu. videtur loqui de tortura. Sed tu dic contra vt ff. eod. l. ex libero. primo responso. & l. Iulia. §. tunc & C. de abolitio. l. fallaciter. ibi, ꝙ si ingenuorum. & de officio assessor. l. nullus. in fine de custod. reor. l. diuus. Sed tunc in seipsos quando deferuntur ex aliquo crimine. C. eo. l. cum cognitionaliter. & ex quibus cau. infa. irrog. l. nullam. & dic vt ibi C. de fal. l. sicut. ff. de re mili. l. proditores. ꝙ autem liber homo possit torqueri, arguitur inconuincibili. argu. per l. si quis decurio. & l. seruus. & ita seruat generalis consuetudo. Sed nunquid principalis persona quæ accusatur debet subijci torturæ ad veritatē eruendam? videtur ꝙ non; quia totus tractatus de quæstionibus versatur circa seruos, & circa testes vacillantes. Sed tu dic ꝙ ipsæ personæ sunt subijciendæ quæstionibus. C. eo. l. iij. §. diuus. & §. si quis vltro. de re mili. l. proditores, prędcedere tamen debent indicia verisimilia. vt C. eo. l. cum cognitionaliter. & l. milites. §. oportet. C. de fal. l. sancimus. sed vide quæ not. Cyn. in l. Grac-
16 chus. C. de adulter. †Quid si iudex in tormētis modum excessit, ita ꝙ tortus deficit, vel ꝙ membris eum debilitauerit, iudex tenetur actione iniuriarum: vt l. apud Labeouem. §. quęstionis modum. & ff. eo. l. quęstionis modum. & ff. sol. mat. l. si constante. §. si maritus, de iis q̄ sunt sui vel alieiur. l. ij. melius. ff. ad l. aquil. l. sed & si quēcunq;. §. igitur. C. de usufr. l. locus. §. fi. de pig. actio. l. eleganter. §. et si plures, Nec prodest sibi hoc tanq̄ iudex fecerit, nam maleficium praue præsumitur actum. C. de iniur. l. si non conuicij. & ff. ad l. Cor. de sica. l. j. Præterea si propinquus corrigendo propinquum modum excedat & membrum debilitauerit, tenetur. C. de emenda. propinquo. l. j.

Nec iudex excedat modum. nā sicut priuatis, ita magistratibus prohibitum est illicita facere. ff. de iniur. l. nec magistratibus. Et videtur econtra, ꝙ non teneatur, quia iudex facit causa habendi veritatem exercendo suum officium, non animo interficiendi, nec debilitandi, quare teneri nō debet: arg. ff. de verb. sig. l. semper. nam voluntas & propositum. &c. ff. de furt. l. quę iniurię. & pro hoc de fur. l. de sica. Præsumit enim princeps bonum de officialibus suis, nisi cōtrarium probetur manifeste. ff. de offi. præsi. l. j. in fi. Nam præsumitur iudex causa exercendi suum officium fecisse, non animo occidendi, vel nocendi. ff. de iniur. l. iniuriarum. §. j. Et si aliqua culpa cōmittitur per iudicem in excedendo modum, non tenetur. lege
17 Corne. de sica. Nam in delictis lata † culpa non comparatur dolo. ff. de sicar. l. in lege. Item officij necessitas impunitum suadet remanere, quod alias coerceri debet ff. de ijs quibus vt indig. l. post legatum. in §. aduocatum. & l. tutorem. Præterea non oportet in dubio esse quo animo fecerit & idem præsumendum est, quia zelo iustitię potius, & officij vigore, q̄ malitiose & malo consilio id fecisse. ff. vi bonorum rapto. l. ij. §. si publicanus. C. de acquiren. possessio. l. si minus. ff. pro socio. l. merito. & pro hoc. C. qui accusa. non possunt l. ij. in fin. vbi tutor ex officio de falso accusans producens instrumenta, si non probat præsumitur non calumniandi animo fecisse accusationem, nisi euidenter hoc probetur, vt cum de alio præsumitur eo ipso ꝙ non probaret C. de aduo. diuer. iudi. l. ij. Solutio, dicunt quidam ꝙ si appareret ꝙ fecerit ex dolo & voluntate tenetur, alias autem non. si tamen cum aliqua culpa excedendo modum tenetur. C. de emenda. propinquo. l. j. bona enim est argumentatio de potestate domini ad rectorem argu. l. potestatis, ff. de verbo. signi. Guido de Suzaria aliter sentit, & dicit ꝙ si iudex in quæstione modum excedendo aliquem debilitauerit, quod tenetur; quia cum modum excedit fingere non videtur & punitur vt quilibet extraneus. vt ff. de furtis l. tutor. & pro empt. l. qui fundum. §. si tutor. & C. de episcop. & cleri. l. generaliter. Quid plura potest dici? casus. ff. de iniur. l. item apud Labeonem. Quid si proba-
18 tum est † per vnum testem de veritate nunquid erit sufficiens indicium ad habendum torturam? videtur ꝙ non l. maritus. ff. eo. Præterea dictum vnius non inducit indicium sufficiens siue præsumptionem. ff. de dot. præleg. Theopōpus. ff.

quemadmodum

quemadmodum testa. aperi. l. j. §. fi. Et iura quæ loquuntur de indicijs, quæ ad tormenta requirun tur, loquuntur in plurali scilicet si indicia præcedant, non autem indicium vt ff. eo. l. j. ij. respon. & l. minus. §. ex causa. & l. fin. C. eo. l. cum cognitionaliter. & l. milites. pluralis enim loquutio singulari non acquiescit. ff. de manumis. testamen. l. li-
19 beros. §. fi. Sed his non obstant. † dico vnum testem deponentem de veritate sufficere ad torturã habendam. ff. ad leg. Iul. maiest. si quis aliter. Nec ob. lex maritus. quia ibi ideo non fuit tortus propter dictum vnius testis, quia ille testis erat familiaris producentis, & ideo dictum suũ non fuit tanti effectus q̃ faceret indicium. Nec obstant alia iura in quibus de indiciis sub plurali numero habetur mentio, quia illa pluralis loquutio vsu loquendi in singularitatem conuertitur. ff. de verbo. signi. l. non est sine liberis. ff. de nego. gest. l. ait prætor. §. j. de origine iuris. l. ij §. operatio docendi. ff. de condi. & demonst. l. falsa. in fi. Sed quid
20 si iam fuit † probatum de fama, nunquid poterit procedi ad quæstionem? videtur q̃ sic, quia probatio famæ æquiparatur probationi vnius testis ff. de testib. l. vbi numerus. Tu dic q̃ non probat fama, sed inducit aliquod indicium ad confirmandas probationes. ff. quemadmodum testa. aperi. l. j. §. fin. vbi confirmat rem de qua agitur, a simili hic confirmat, non tamen per se facit validum indicium, est tamen res fragilis & periculosa, & plurimum per aures malignãtium artificiose transmissa. ff. de hæred. instit. l. fina. ff. de pœn. l. decurio. C. de officio. recto. prouinciæ. l. rectissimos. Non enim quælibet indicia sunt sufficientia ad tormenta habenda vt supra dixi. Sed si per famam esset aliquod indicium contra accusatum inimicum fuisse interfecti, vel alias eum offenderet, cum lex præsumat eum malum. ff. eo. l. ij. §. præterea. de testi. l. iij. in princ. Item si se iactasset talis accusatus de malo minendo. arg. quod met. cau. l. metum. ex quibus causis maio. l. iij. in princ. & melius ad leg. Iul. maiesta. l. famosi. ibi, aut aliquid fecit &c. C. si quis Imperatori ma. dixe. l. j. Nam ex dictis mala pensamus. C. de officio ma. mili. l. paruum. & in authen. ff. de suppellec. lega. l. Labeo. ibi, neminem puto &c. Item si accusatus visus fuisset fugere delato maleficio.
21 nam fuga † accusat fugientem, vt in authenti. de exhiben. re. §. si vero etiam quidam. colla. v. & de episco. §. si quis autem. Item si consiliarius officio finito se absentat, habetur pro confesso. C. de assess. l. consiliarios. ff. de suspec. tut. l. pluribus. in fi. Item est indicium, si is contra quem fama laborat est prauę conditionis, & homo qui talia facere consueuit. ff. eo. l. de minore. §. tormẽta. ff. de accu. l. sicut. §. iisdem crimini. Item si aliud fuerit indicium quod quilibet sapiens poterit per se perpendere secundum varietatem personæ & qualitatem, tunc enim cũ aliquid addendo prædictis indiciis vel alijs similibus & fama probetur, bene poterit ad tormenta procedere, quamuis fama per se non sufficiat. Pone concessum esse iudicibus q̃ secundum eorum arbitrium possit torquere accusatos, aliquis est accusatus, & est fama q̃ ipse fecit id de quo accusatur, & fama ita probatur, nunquid poterit iudex eum torquere vigore confessionis ei factę? videtur q̃ sic; concedere enim arbitrium iudici nil aliud est dicere, q̃ q̃ procedat bona fide, & secundum quod melius conscientia ei dictabit. dura tamen videtur hæc sententia, cum arbitrium de facto sine probatione videatur supplere non posse, cum de iuris authoritate sit, q̃ legitima habeantur indicia. & hoc indicium arbitro non videtur concessum. ff. ad Macedo. l. ordine. §. j. Sed quid si continetur in statuto q̃ non possit quis poni ad torturam, nisi contra eum habitæ fuerint probationes & magna indicia, ex quibus proceditur ad tormenta, vt dictum est? nam illa dicuntur. Quid si continetur in statuto q̃ nemo torqueatur, nisi indicia indubitata præcedant, vbi erit exemplum de in-
22 diciis indubitatis? † certe si est camera habens vnum aditum & vnum exitum & plures, & de camera exit aliquis pallidus, trepidans, & cum cultello sanguinolẽto & nudo in manu, et statim post exitum inuenitur homo occisus, certe ista sunt indicia ad probationem maleficij indubitata. ex q̃bus non solum ad tormenta, sed etiam ad pœnæ impositionem potest procedi, & ita intelligatur lex, sciant. C. de proba. ibi, vel indiciis & probationibus indubitatis &c. Et not. distinctionem. nã palliditas est verum indicium contra eum. ff. eo. l. de minore. §. tormenta. Delatio gladij nudi est aliud indicium; nam de portantibus arma lex malum præsumit. in authen. de manda. prin. §. fi. & in authen. de armorum vsu l. j. lib. xj. Et est aliud indicium de indubitatis, & istud semper accidit.

Pone, occiditur Titius in aliqua vinea vel fundo, accusatur de hoc Seius, sed de visu nulli testes deponunt q̃ viderint istud homicidium committere, sed probatur contra Seium q̃ ipse erat inimicus Titij. Item probatur per testes q̃ ipsi viderunt Seium admenantem gladium contra Titiũ. Item q̃ tunc Seius fugit tempore perpetrati maleficij. Item q̃ est vox & fama q̃ eum interfecit. certe ista quatuor simul coniuncta (quamuis per se non sufficiant) sunt sufficientia & indubitatæ probationes non solum ad tormenta, sed etiam ad condemnationem. argumen. l. sciant. C. de probatio. Item est aliud exemplum de indiciis & probationibus indubitatis. defertur. Titius q̃ fecerit occidere Seium, non tamen sunt testes qui hoc viderint, sed per indicia probatur q̃ Seius est inimicus Titij. Item q̃ Titius receptauit homicidam. Item q̃ homicida erat domesticus & familiaris istius Titij. Item q̃ vox est & fama q̃ Titius fecit occidi Seium. Item q̃ se iactauit q̃ faceret ipsum Seium occidi, & est homo de quo verisimile est q̃ talia faceret. Item q̃ olim alię offensæ inter ipsos interuenerunt, ista simul coniuncta satis sufficiunt ad condemnationem, nõ solum ad tormenta. ita potest intelligi dicta l. sciant. Non mirum si plura simul coniuncta (qa quodlibet de per se non sufficit) faciunt plenam fidem. argu. in auth. de fide instrumen. §. sed & si

nullus,

23 nullus. duo enim † vel plura imperfecta conficiunt vnum perfectum. C. de agricol. & cenſi. l. cũ ſcimus. in princip. nam ſi non ſingula iuuant, multa quoque proſunt l. ſancimus. in princip. C. de teſtibus. & de excuſ. tuto. l. prima. §. primo. Quid plura? de iure eſt ꝙ ipſa principalis cauſa per argumenta & præſumptiones cognoſcitur & terminatur l. ij. quidem. ff. de re milit. l. non omnes. §. a Barbaris. ibi, hoc liquide &c. cum l. de capitali cauſa cognoſcitur. pro hoc eod. titu. l. deſertorem. §. is qui. & in authenti. vt liceat matri & auiæ. §. illud. Curioſus autem iudex plura alia exẽ pla poterit inuenire de indiciis indubitatis. Sed
24 dixi ꝙ milites non debent torqueri. † Quid de militibus noſtri temporis? dic ꝙ poſſunt torqueri, cum in aſſumptione militiæ non interueniant in eis multa, quæ interueniebant antiquitus, & quæ veri milites obſeruant, vel obſeruare debent; quia priuilegio militari gaudere non debent. in authen. de manda. prin. in gloſ. quare non obſeruant ſolennitates, non habentur pro militibus. argum. in l. ſi quis conſortium. C. de ſan. epiſc. & cle. l. qualiter. verſic. eos quidem &c. pro hoc facit. C. de appellatio. l. comminationes. Nam et veri milites in quibuſdam torquebãtur, C. de re mil. l. proditores. Quid de cœleſtibus militibus? dico ꝙ presbyteri non torquentur. clerici autem ſic, de iure ciuili. C. de epiſc. & cleri. l. presbyteri. in glo. de aboli. l. fallaciter. Hodie autem de iure nouiſsimo per authen. Friderici ſecus eſt, in feu. de ſtatu. & conſuetudi. §. ſtatuimus. Præterea ſi militibus terreſtribus eſt conceſſum, multo fortius cle-
25 ricis. C. de ſacroſan. eccl. l. ſacroſan. † Quid de iudicibus & aduocatis, videtur ꝙ non poſſunt torqueri, ſicut nec milites, vt C. de aduocat. diuer. in l. aduocati. Præterea ſicut militibus eſt conceſſum, ne condemnati teneantur, niſi inquantum facere poſſunt, ita aduocatis. ff. de re iudi. l. milites. primo reſpon. in glo. Contrarium tamen obſeruatur. Sed quæro quid operetur fama in maleficijs, puta accuſatur quis de homicidio vel alio crimine, accuſator non probat niſi famam & publicam vocem, videlicet ꝙ accuſatus illud maleficium commiſit; nunquid ex tali probatione erit condẽnandus? dico ꝙ non, quia fama non ſufficit quare abſoluetur. C. de eden. l. qui accuſare nam in criminibus probationes debent eſſe clariores luce meridiana l. ſciant. C. de probatio. l. qui ſenten-
26 tiam. ff. de pœnis. vnde fama † nihil aliud operatur, niſi quia confirmat illas probationes illorum teſtium, qui non ſunt exceptione maiores. Sed nunquid operabitur vt torqueri poſsit accuſatus ſecundum iura communia? videtur ꝙ ſic. argum. C. eod. l. qui ſententiam & l. cum cognitionaliter. & l. milites. ibi inueſtiganda. ff. eod. l. prima. in princi. §. diui. Sed hoc non credo verum, quia fama probata poſſet quis torqueri. & in hac ſententia eſt dominus Lombardus Lupi. cum fama probata inducat indicium ad alia indicia vt not. in q. quæ incipit, quid ſi non ſit probatum ſupra
27 eod. † Quero an ab interloquutoria quæſtionum abſolutoria poſsit appellari, verbi gratia accuſabam aliquem, petij ipſum torqueri, iudex interloquendo pronunciauit ipſum non fore torquendum, ego volo ab hac interlocutoria appellare. nunquid poſſum, videtur ꝙ ſic. ff. de appel. l. ij. Imo iudex tenetur. l. præalle. ſi non recipiat appellationem. ff. de vi publi. l. lege Iulia, propter hoc ego peto ęqualitatem, cum ſibi permitteretur appellare ſi quæſtionaretur. ergo mihi permittitur appellare ſi pronuntiaretur non quæſtionandus. C. de fru. & lit. expen. l. fin. Nam quantum ad indicia actor & reus æquiparantur. ff. de re iudi. l. iij. de offic. proconſul. l. ſolutum. Item ab omni interloquutione per diffinitiuam ſententiam non poteſt reparari. poteſt appellari. ff. qui ſatiſ. cogã. l. ab arbi. & de mino. l. intra vtile. ſed hoc non poſſet reparari, ergo &c. Item pro hoc quia captio permitti non debet l. metus. C. quod met cau. ff. de auro & arg. lega. l. vxor. ſed hic eſſet captio mei, quia ſic appareret de calumnia mea, ergo appellatur, vt ff. de ijs qui notan. infa. l. athletas. §. calumniatores. C. de aduocatis diuer. iudi. l. j. Item quia iſte præuentus non poterit torqueri in cauſa appellationis, cum tranſiuerit in rem iudicatam. C. de poſtulan. l. j. Nam cum in prima non appellatur, in ſecunda non eſt prędiudicium. ff. quando appellan. ſit l. fina. Pro hac parte non eſt quæſtionandum. denegata mihi ius. ergo appellari poteſt, ſicut ſupplicari. C. ne lit. penden. l. ij. & petitur reſtitutio, vt ff. ex quib. cauſ. maio. l. ſed & ſi per magiſtratum. de mino. l. ait prætor. §. j. de appel. l. ſi quis prouocatus, & facit. ff. qui ſatiſda. cog. l. ab arbit. in authen. de colla. §. ſinautem. aliquando pro hoc. ff. de appellatio. reci. l. j. §. j. quando appel. ſit l. j. in princip. Contra credo ꝙ non poſsit appellari; quia a condemnatoria tantum lex permittit appellationem. ergo non eſt extendenda. arg. C. de procura. l. ſi maritus. ff. de appellatio. l. cum in vna. in princi. Item quia certi ſunt caſus a quibus ab interloquutoria poteſt appellari. Sed iſte non eſt de illis, ergo &c. argu. ff. de ijs qui ſunt ſui vel alie. iur. l. patre furioſo. C. de ſenten. l. fin. & quorum appel. non recip. l. ab executore. Nec eſt bona ratio ſi permittitur appellari a condemnatoria, ergo ab abſolutoria, quia fauorabilior eſt ff. de regu. iur. l. fauorabiliores. & de adul. l. denunciaſſe. l. adrianus. ff. de actio. & obligatio. §. fina. Item quia inconueniens ſequeretur, ſi iudicium prolongaretur; quia aut dicit is ꝙ a diffinitiua poſsit appellari, & tunc non poteſt reparari. C. de appel. l. ſi quis prouocatus, ſed iſtud poteſt reparari in diffinitiua, ergo &c. Nam poteſt eſſe ꝙ iudex pronuntiauerit non quæſtionandum; quia erat decurio, vt C. eo. l. decuriones. C. ad legem Iul. maieſta. l. nullus. Sed tu dicas ꝙ non erat decurio, & ꝙ adhuc poterit appellari. ff. de interdi. & relega. l. inter pœnas. Aut dicis ꝙ non poteſt reparari; quia dicebat quæſtionandum propter violentas præſumptiones; quia ſi dico ꝙ abſoluatur in cauſa principali poterit & coram iudice appellationis quæſtionari. Et ꝙ non ſit appellandum probo ſic, ſententia interloquutoria eſt prędaratoria ad diffinitiuam, quia præſup-

ponit

ponit diffinitiuam, & diffinitiua ad instar quasi videtur se habere per ordinem ad principalem, & quia pronunciat super principali videtur pronunciatum super ista. Sed absolutoria negotio principali & quæstionibus sufficeret si vellet pronunciare super incidenti. idest super quæstionibus. C. de ordi. cog. l. iij. nam quasi omnes articuli processus trahunt ad diffinitiuam sententiam. ff. de mino. l. iij. §. primo, ergo non attendendum ad illam interloquutoriam sed ad illam principalem absolutionem? quia videtur vt spectemus diffinitiuam sententiam super qua appellatur. ff. de mona. l. stipulatus. in fin. nam si appellatio admitteretur omnium ꝙ principalis remaneret in suspenso. ff. de mino. l. intra vtile. C. quando prouo. non est necess. l. prima. ergo non faciam istam diuisionem, cum sine diuisione possit procedi. argu. nulli. C. de iudi. & quia ibi sunt duæ prouisiones, & vna se habet ad aliam tanquam ad plenam spectatur illa. ff. quando appel. sit l. prima. §. solum. & quia a quæstionibus non est incipiendum. ff. eo. l. prima. in princ. C. vbi senator. vel clari. l. quoties. & ita procedatur ad iuramenti delationem. ff. de iureiuran. l. iusiurandum. Sed pone iudex detulit iusiurandum, tu recusas, iuste potest procedi contra te; sed potest protestari quod possit appellare a difinitiua, tunc ergo appellatur. C. de leg. l. generaliter. §. sed autem. nam non debet suspendi talis causa. ff. de iudi. l. per minorem & de statu homi. l. penulti. & hoc dicit lex. j. §. fina. ff. nil. no. appel. pend. Nec obstat contrarium quando dicitur ꝙ generaliter actu &c. concedo si potest reparari in diffinitiua. sed in eius appellatione non poterit ꝙ non quæstionetur, tamen non punitum puniam, non probatum probabo. C. de tempo. appel. l. per hanc. & ꝙ aliud sit in absolutoria, quam in condemnatoria. ff. de re iudic. l. inter pares. plures enim habemus quod vbi est sententia non appellatur. C. de episcopal. audien. auct. si quis litigatorum &c.

FINIS.

CASVS IN QVIBVS POENA MORTIS SPECIFICE a lege est imposita. domini Guilielmi Bont.

SVMMARIVM.

1 Lapidans christianum in christi contemptum est morte puniendus.

Virginem rapiens, idolis sacrificans, officia turbans diuina contra naturam luxurians, scienter rebaptizans, & qui in lapide crucem sculpit, morti debent tradi.

2 Muricem emens & purpuram tingens, muros violans ciuitatis, & proditor principis puniũtur pœna mortis.

Parricida, homicida, pacis violator, seditiosus, domini proditor, dominam adulterans, adulter, condemnandum emitens, morte plectendi sunt.

3 Carcerem priuatum tenens, furcas erigens commilitonem feriens in præpositum domini vel capitanei manũ inferens, iudex pecumiã publicã subtrahẽs. & in bello fugiens morti addicũtur.

Sacrilegus, depredator, monetæ falsificator, bruto subiecta, & incẽdiarius est morte puniẽdus.

4 Hostes adiens, seditioni fauens, patriam prodens, viarũ aggressor fur famosus & pupillę corruptor morti traduntur.

Manus inferens. Turbator pacis, hostibus arma præbens leno, homines castrans, carcerem frangens, & capitum dimitens plectuntur.

5 Prægnantem necans, cedis autor, malandrinorũ receptator,

receptator, debilitatem fingens iudex matrẽ familias in publicum vocans, & ripas deſtruens ac ſcribens falſum immunitatis inſtrumentum morti ſubduntur.

APIDANS chriſtianum odio nominis Chriſti. l.j. C. de iudæis.
† Qui virginem rapit. l.j. C. de raptu virginum.
Qui idolis ſacrificat. C. de ſacrac. l.j.
Qui officia diuina turbat l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſc. & cle.
Qui contra naturam luxuriatur. l. cum vir. C. ad leg. Iul. de adulteris.
Qui ſciẽter ſe rebaptizauit. C. ne ſanctum baptiſ. rette. l. ij.
Qui in ſilice ſignum crucis ſculpit l.j. C. ne liceat ſignum ſalua. &c.
† Qui emit muricem & tingit purpuram. C. quæ res vendi non poſſunt l.j.
Qui muros ciuitati violat l. ſi. C. de rerum diui.
Proditor principis l. quiſque. C. ad leg. Iul. de adulteris.
Parricida. l.j. C. de his qui pafentes occi.
Homicida occidi debet l. iij. C. de epiſ. aud. & apocali. xiij. c.
Frangens pacem iuramento firmatam c.j. §. ſi quis de pace iura. firman.
Concitantes populum dicendo viuat vel moriatur. l.j. C. de ſeditio.
Si ſeruus dñm prodit l. capitaliũ. §. igni. ff. de pœn.
Seruus dominam vitians l.j. C. de mulie. quæ ſe proprijs ſeruis ſuppo.
Adulter. l. quamuis adulterij. C. ad leg. Iul. de adulteriis.
Commentarienſis qui reum mortis emiſit l. ad cõmentarienſem. C. de cuſto. reo.
† Faciens priuatũ carcerẽ l.j. C. de priua. carce.
Erigens furcas propria authoritate l. iij. §. ſi. ff. ad leg. Iul. maieſta.
Miles ſocium commilitonem feriens l. omne delictum. §. ſi quis. ff. de re mili.
Quia in propoſitum domini vel capitaneum manus intulit d. l. omne. §. qui manus.
Iudex qui pecuniam publicam ſubtraxit. inſti. de publi. iudi. §. ſi lex.
Miles qui fugit in bello integra acie. d. l. omnes. §. qui in acie.
Qui maius ſacrilegium facit l. ſacri. ff. ad l. Iuliam pecul.
Si actor caſtaldio vel procurator ſubiectum depredauit l. vniuerſi. C. vbi cauſæ fiſcales.
Qui monetam falſificauit l. ſi. C. de falſa mo.
Mulier quæ ſe animali bruto ſubiecit l. mulier. xv. quæſtio. j.
Qui incendium facit l. qui ædes. ff. de incendio ruina & naufra.
† Cõfugiẽs ad hoſtes l. ſi quis aliquid. ff. de pœnis.
Fautores ſeditionis l. fautores. eo. ti.
Patrię proditor. C. de abolitio. l. fallaciter.
Latro in itinere vel nemore demore depredans l. capitalium. §. craſſatores. ff. de pœn.
Fur famoſus. eadem l. §. famoſos.
Tutor corrumpens pupillam. l.j. C. ſi tutor eã &c.
Qui manus in ſe infert l. ſi qs aliquid. ff. de pœnis.
Miles turbator pacis l. ſi. ff. de re mili.
Qui fulſit hoſtes & eis vendit arma.
Tenẽs puellã in lupanari i auc. de lenoni. col. vj.
Homines caſtrans l.j. C. de eunuch.
Qui effracto carcere fugit l. j. de effracto. carcerum ff.
Miles cuſtos qui captiuũ dimiſit l. ſi quis aliquid. §. miles. ff. de pœn.
† Qui prægnantem necat l. ſi quis aliquid. §. abortionis. ff. de pœnis.
Autor aggreſſuræ & violentiæ vbi cedes facta eſt l. quoniam. C. ad l. Iul. de vi publi.
Recipiens malandrinos. eo. titu. l.j.
Miles qui ne pugnet debilem ſe fingit d. l. omne delictum. §. continuum.
Iudex matrem familias in publicum vocans. C. de offi. diuerſo. iudi. l.j.
Qui ripas deſtruit. C. de nili agge. non rũpen. l.j.
Scribens falſum immunitatis inſtrumentum. l.j. C. de immunita. ne. conce. lib. x.

FINIS.

DE POENIS OMNIFAriam coitus Illiciti, Tractatus Pauli Grillandi Caſtilionis Florentini Iuriſconſulti.

SVMMARIVM.

1 *Coitus carnalis non minus frequens eſt quam damnabilis.*
2 *Coitus crimina iuxta diuerſas perſonarum condiciones ſunt diuerſa.*

Coitus

3 *Coitus ſacrilegus grauior eſt cæteris carnis criminibus.*

1

VIA carnalis coitus † criminis non minus frequens quam damnabilis vſus habetur ob quem iura criminũ reos huiuſmodi diuerſis pœnis proſequuntur l.ſi adulterium cum inceſtu.et ibi glo. & Bar.& l.inter liberas et l.ſtuprum. ff. ad leg. Iul.de adulte.§.item lex Iulia. inſti.de publi.iudi.xxxij.quæſt.ij.adulterij malum, & eadem cauſa et qõ.c.flagitia.nor.Cardi.in cle. j.de pœn. Abb.Felyn.& alij Cano.in cap.j.& ij. extra de adul. & ſtup. & in cap. vt clericorum, de vita & honeſta.cleri.ad quem coitum aliquando deuenitur mediante opera ſortilegorum,et per maleficia de quibus ſupra diximus lib. præcedenti, ideo placuit poſt dictum tractatum ſortilegiorum hunc immediate ſubiungere. † coitus enim crimina ſunt diuerſa ſecundum diuerſas perſonarum conditiones & gradus, pro quibus diuerſas iura ſtatuere pœnas: vt proxime diximus; ideo de his aliqua videamus. † Et primo de ſacrilegio quod cæteris carnis criminibus his maxime quæ ſecundum naturam perpetrantur grauius nuncupatur.xxxij.quæſtio.vij.adulterij. & xxvij.quæſtio.j.ſciendum.

2

3

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegium generaliter ſumptum quid ſit, & vnde dicatur.*
2 *Sacrilegiũ an ſit crimẽ eccleſiaſticũ, an ſeculare.*
3 *Sacrilegium an comprehẽdatur ſub nomine furti.*
Statutum quod de furto loquitur in ſacrilegio et locum hebere cenſetur.
4 *Sacrilegii diuerſę ſunt ſpecies.*
Sacrilegii prima ſpecies in perſonã committitur, ſecunda per coitum cum moniali, tertia autem circa locum ſacrum ſit, & quarta in rem eam ſcilicet auferendo.
5 *Locus ſacer ſolus ſacrilegium non facit.*
6 *Subtrahens rem ad vſum eccleſiæ deſtinatam nondum ei traditam,an ſit ſacrilegus.*
Statutum de ſacrilegio puniendo tractans, de quo intelligi debeat ſacrilegio.
7 *Sacrilegium verum & proprium quod dicatur & qualiter puniatur.*
Sacrilegium improprium quod ſit.
8 *Sacrilegium largo modo ſumptum quod ſit, & qua pœna reprimatur.*
Sacrilegiũ qualiter de iure canonico ſit puniendũ.
9 *Sacrilegium grauius illud dicitur quod in perſonam clericorum per iniectionem violente manus committitur.*
Iudeus ſuper crucem immunditias proiiciens an poßit vt ſacrilegus puniri.
10 *Sacrilegium contra perſonam eccleſiaſticam commiſſum grauius eſt eo quod in loca ſacra committitur.*
Crimina quæ ex coitu cũ moniali habito oriãtur.
Sacrilegium committitur ſi cum moniali copula carnalis habetur.
11 *Stuprum & adulterium qualiter in eadem perſona ſimul concurrere poſſint.*
12 *Crimina diuerſa eodem actu committenti, an debeant pœna diuerſę imponi.*
13 *Reus & ſeparatim & de pluribus accuſari & puniri poteſt, ſi eodẽ actu plura commiſerit crimina ſpecie diuerſa.*
14 *Reus ex eodem facto de pluribus criminibus ab vno & eodem impeti & vexari non poteſt.*
15 *Vtilitas quæ reſultare dicatur quod quis de diuerſis criminibus ſpecie deferentibus ex eodẽ facto deſcendentibus puniatur.*
16 *Furtum in loco priuatim ſacrum factum, quaſi ſacrilegium cenſetur.*
17 *Coitus carnalis cum moniali habitus qualiter in foro conſcientiæ ſit puniendus.*
18 *Copula carnalis cũ moniali qualiter puniri debeat in foro contentioſo de iure canonico.*
Monialem ſtuprans de iure ciuili debet capite plecti.
19 *Coiiens cum moniali ſiue conſentienti ſiue renuenti capite debet minui & eius bona publicari.*

1

PRIMO igitur quæro quid eſt † ſacrilegiũ generaliter ſumptũ. Reſpon. Sacrilegiũ eſt ſacræ rei violatio vel eiuſdem vſurpatio, vt dicit Bald.in l.iij.C.de furtis. in j.colum.& Azo in ſumma eo. ti.in princ. & S.Tho. in ſumma ſecunda ſecũdæ qõne.xcix.art.iij. Ioã.lec.in ſumma confeſ.eo.ti.q.j. Secundo videamus quare dicitur ſacrilegiũ.Reſpon.q ſacrilegiũ dr quaſi ſacrilegium,quia per illud res aut perſona ſacra legitur,ita dicit Bal.in d.l.iij.& Azo in ſum.eo.tit. & alij prenominati in locis ſuis,Glo.tñ in c.ſacrilegiũ.xvij.qõ.iiij.alio modo deſcribit ſacrilegiũ dicens, q ſacrilegium eſt ſacrę rei violatio ſiue in ſe ſiue in alio; ſiue ſit res ſacra ſiue perſona; deinde tranſit ad aliam deſcriptionem,& dicit q ſacrilegium eſt publici iuris tranſgreſsio,ſed neutra iſtarum eſt bona, prior enim continet omnia mẽbra diffinitionis ſiue deſcriptionis ſpecie differẽtes,,put requiritur, ſcdm quod diximus ſupra titu.j.in prin.ſecunda ẽt non valet, quia eſt nimis

generalis

generalis ſecundum quam ſequeretur ꝙ omne delictum per quod tranſgreditur publici iuris ordo eſſet ſacrilegium: ex quo tranſgreditur publicum ius, & ideo teneas diffinitionem Bald. & aliorum quam ſupra dixi quæ eſt melior. Tertio quot requiruntur ad hoc vt ſit ſacrilegium & puniatur pena ſacrilegij vide Bal. & Saly. in d.l.iij. C. de furtis. Azo. in ſumma eo.tit. & Bart. in l. diuus. &
2 l. ſacrilegi. in prin. ff. ad l. Iul. pecu. † Quarto quæro an ſacrilegium ſit crimen eccleſiaſticum vel ſeculare, ita ꝙ illius cognitio & pœnæ impoſitio ſpectet ad ſolum iudicem eccleſiaſticum vel ſecularem: & dic breuiter quod eſt crimen mixtum vtriuſque fori. c. cum ſit generale. & ibi gl. Abb. & alij de foro competen. l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſ. & cle. & ff. ad leg. Iul. pecul. l. diuus. & l. ſacrilegij. & l. ſacrilegi. & ff. de pœ. l. aut facta. §. locus. cap. quod propoſuiſti. de foro compe. xvij. q. iiij. c. ſacrilegium c. ſi quis clericus, ſi quis contumax. §. j. & cap. ſi quis ſuadente diabolo, & propterea dico ꝙ tam iudex eccleſiaſticus q̄̃ ſecularis poterit procedere contra laicum pro iſto crimine, & habebit locum præuentio inter eos. vt dicit Abb. in d. c. cum ſit generale. & Archi. in c. fœlicis. de pœni. lib. vj. & Card. in cle. j. eo. titu. &
3 Azo in ſumma eo. tit. † Quinto quæro an appellationi furti veniat ſacrilegium, quando tractatur de ſubtractione ſacrarum rerum. dic ꝙ ſic. vt l. ſacrileg. ff. ad l. Iul. pecula. quia quo ad pœnã ſacrilegium eſt furtum, immo plus quam furtum eſt punibile, licet aliquid non ſit proprie ſacrilegium d. l. ſacrilegi. in ſecundo reſpon. Et ideo dicit Bal. in d. l. iij. C. de furtis ꝙ ſtatutum faciens mentionem de furto, habet locum etiam in ſacrilegio; & ſic tenet ꝙ ſubtractio rei ſacre continetur ſub
4 propria vocabuli ſignificatione furti. † Sexto Videndum eſt quot ſunt ſpecies ſacrilegij. Reſpõ. quod multę ſunt ſecundum quod dicit Cardi. in d. cle. j. de pœn. in ſecundo not. Bal. tamen in d. l. iij. melius ceteris iudicio meo ponit quatuor ſpecies ſacrilegij quamuis primo dicat quod tribus modis committitur ſacrilegium. Prima enim ſpecies eſt quæ committitur in perſonam violando, ſcilicet percutiendo. vulnerando vel occidendo clericum, vel monachum ſeu aliũ religioſum, vel perſonam eccleſiaſticam c. ſi quis ſuadente diabolo. xvij. quæſtio. iiij. Secundo ſit ſacrilegium per coitum habitum cum moniali ſacrata. xxvij. q. i. impudicas. & l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſ. & cleri. Tertia ſpecies eſt quæ fit circa locum ſacrum, ſcilicet quando locus publicus ſacer ſicut eſt eccleſia violatur, vel illius cæmiterium in deſtruendo, deuaſtando, vel occupando, aut eius immunitates infringendo cap. frater. xvij. q. iiij.

Quarta ſpecies ſacrilegij eſt quę committitur in rem, ſcilicet auferendo rem ſacram, & illam alibi aſportando & cõtrectando rem ipſam; & iſtud tribus modis committitur ſecundum ius canonicum. Primo cum ſubtrahitur aliquid ſacrum de loco ſacro. & in hoc concordant ius ciuile & ius canonicum. xvij. q. iiij. ſi quis contumax. §. ſacrilegium. & eſt gloſ. in c. ſacrilegium. eadem cauſa x. q. & l. diuus. & ibi Bar. ff. ad leg. Iul. pecu. Secundo quando res ſacra auferetur de loco non ſacro. Tertio quando non ſacrum de ſacro d. c. ſi quis contumax. §. ſacrilegium. & per dictam glo. in c. ſacrilegium. & not. in c. conqueſtus. & c. cum ſit generale. de foro cõpe. iſtę duæ vltimę ſpecies non dicuntur ſacrilegium de iure ciuili, ſed ſola
5 prima. † Et ſic nota ꝙ de iure ciuili locus ſacer ſolus non facit ſacrilegium quando tractamus de ſacrilegio, quod conſiſtit in ſubtractione rerum ẽt quod res eſſent ſubtractæ de loco ſacro publico, ſicut eſt eccleſia, non dicitur ſacrilegium de iure ciuili quando res non erat ſacra; ita dicit Azo in ſumma. eodem titu. & Barto. in d. l. diuus. Bald. & Saly. in d. l. iij. Si quis igitur quærit an ſit ſarilegium de iure ciuili, & ꝙ pęna ſacrilegij puniatur debent iſta duo concurrere, primum eſt ꝙ res ſit ſacra, item ꝙ ſublata ſit de loco ſacro, ita dicit text. & ibi Docto. & maxime Bartol. in dicta l. diuus. vbi dicit hanc eſſe communem opinionem. Illud autem quod dicitur in dicto c. ſacrilegium, cum gloſ. in cap. ſi quis contumax. §. ſacrilegium. xvij. quęſtio. quarta procedit & habet locum de iure canonico in terris eccleſiæ, vel inter eccleſiaſticas perſonas in foro eccleſiaſtico, iuxta notata per Docto. in c. ſolitę, de maio. & obedien. & in capi. per venerabilem qui fil. ſint legiti. & in c. nouit. de iudi. Sed contra iſta oppo. de l. aut facta. §. locus. ff. de pœn. vbi dicitur ꝙ locus facit vt idem factum ſit furtum vel ſacrilegium & capite luendum vel minori ſupplicio ſit puniẽdum. Glo. in d. lege diuus, ſoluit hanc contrarietatem, & dixit quod eſt verum ꝙ locus ſacer facit ſacrilegiũ ſi res ſacra inde auferatur alias non; quia ſi diceretur eſſe ſacrilegium cum res non ſacra de loco ſacro ſubtraheretur eſſet contra textum in d. l. diuus, vbi dicitur ꝙ ſi quis rem prophanam apud ædem ſacram depoſitam furto ſubtraxerit furti tenetur non ſacrilegij. Bart. vero in eadẽ l. diuus, approbat eandem ſolutionem quam dicit. ꝙ Doc. communiter tenent, eandem etiam tenent Bald. & Saly. in d. l. iij. & Azo in ſumma eod. titu. Archi.
6 in dicto c. felicis in prin. † Vlterius quæro an ſubtrahens rem quæ erat deſtinata ad vſum eccleſiæ, nondum tamen erat tradita ipſi eccleſiæ an committat ſacrilegium? dic ſecundum Bald. in d. l. iij. ꝙ non, quia res non dicitur ſacra niſi poſtquam vere & effectualiter quo ad dominium, & poſſeſſionem deuenerit ad eccleſiam, maxime q̃ñ agitur de pęna ſacrilegij inferenda de iure ciuili: per ea quæ ſupra diximus. Vltra prędicta etiam quæro quid ſi in ſtatuto fit mentio de ſacrilegio puniendo, an debeat intelligi ſtricte ſacrilegium ſecundum quod intelligitur de iure ciuili, vt ſupra diximus, vel large ſecundum ius canonicum, & dic ꝙ debet intelligi de ſacrilegio ſtricto ſecundũ ꝙ intelligitur de iure ciuili, ratio eſt, quia ſtatuta ſunt de iure ciuili, vt per Bar. late in l. omnes populi. ff. de iuſtitia & iure. ita dicit Bald. in d. l. iij. in ij. col. in verſic. ſed dubitatur. Poſt hęc vidẽdum eſt quæ ſit pœna ſacrilegij, & dic breuiter ſecundum Bart. in d. l. ſacrilegi. ꝙ ad habendum plenam cognitionem pœnarum huiuſmodi criminis ſciendum eſt, quod triplex eſt ſacrilegium.

†quod.

7 †quoddam enim eſt ſacrilegium quod dicitur verum & proprium ſacrilegium, quod eſt quando ſubtrahitur ſacrum de ſacro loco, hoc eſt publice, & ad publicum vſum conſecrato, ſicut eſt eccleſia publica ordinaria. vt l. ſi quis hoc genus. C. de epiſ. & cle. & d. l. ſacrilegi. in princ. & iſto caſu capite puniuntur qui in illud incidunt d.l.ſacrilegi.in prin.& d. l. ſi quis in hoc genus.& l.aut facta.§.locus.ff.de pœn.declarata, vt ſupra. Idem eſt ſi læditur templum publicum ſacratum, vt per Bar. in d.l.ſacrilegi.eadem quoque pœna puniuntur qui vilentas manus in perſonas eccleſiaſticas iniecerunt d.l. ſi quis in hoc genus. & ibi Bald. C.de epiſc.& cle. Quodam vero non eſt proprie ſacrilegium,ſed quaſi ſacrilegium,quod eſt quando quis ſubtrahit rem etiam ſacrã de loco ſacro, non tamen publice ſacro,ſed priuato,prout eſt oratorium quod fit quandoque in domo iſtorum magnatum aut nobilium & conſecratur,idem de oratorio hoſpitalis priuati,iuxta ea quæ habentur in c. ad hæc.de relig.domib.& in cle.quia cõtingit. eod.tit.& per Fely. in c.de quarta.de præſcrip.& iſta dicuntur loca ſacra priuata, Idem eſt de ædicula presbyteri poſita iuxta eccleſiam vel canonica clericorum, iſta non dicuntur eſſe loca publica ſacra,ſed priuata, & ideo qui ſubripuit rem de locis prædictis, non tenetur pœna ſacrilegij de qua ſupra, ſed quaſi ſacrilegij,quæ erit minor ſacrilegio,& maior furto:& iuxta qualitatem facti & perſonarum conditionem quandoq; erit maior, quandoque minor.vt in d.l.ſacrilegi.in ij.reſpon. ibi Barto.qui hoc modo declarat l.illam ſi recte conſiderentur verba ſua, & hoc modo intelligitur tex.in l. ſacrilegi.in princ.& l.diuus.ff.eo.tit.

8 † Tertium eſt ſacrilegium quod large & improprie dicitur ſacrilegium de quo loquuntur iura in l.j.ij. & iij.C.eod.titu.de cri. ſacrile. quod eſt qñ quis diuinam legem & eius diſpoſitionem offendit, ſeu quouis modo eius intellectum etiam per negligentiam violat. Item diſputare de authoritate Principis, ſcilicet Imperatoris vel Papæ, & dubitare ne dignus ſit quẽ Imperator ad aliquod officium deputauerit, vel q̃ Imperator illum eligere non potuerit, hoc crimen dicitur habere inſtar ſacrilegij,vt d.l.ij.C.eo.tit. & ſic dicitur improprie ſacrilegium;& iſto caſu ſimiliter erit pœna arbitraria.d.l.ſacrilegij Bar.in d.l.ſacrilegij in verſic.tertium genus ſacrilegij &c.& Bald.in d.l.iij.& Azo in ſum.eo.tit.in prin. De iure aũt canonico diſtingue, Aut loquimur de illa prima ſpecie ſacrilegij quæ committitur per impoſitionem violentæ manus in clericum, ſeu aliam perſonam eccleſiaſticam: & eſt pœna maioris excõmunicationis.vt in cap.ſi quis ſuadente diabolo. xvij.q.iiij.a qua quis non poteſt niſi a ſede apoſtolica liberari:epiſcopus enim vel alius ordinarius non habet facultatem abſoluendi ab iſta excommunica.vt dicunt Doct.in d.c.ſi quis,& per Fely. in d.c.cum ſit generale in ij. col. de foro competen.fallit tamen in caſibus de quibus in c.ij.de ſenten.excommuni. Aut loquimur de alia ſpecie ſacrilegij quæ conſiſtit in re ſacra, puta in corruptione vel demolitione eccleſię,aut in aſportatione rerum ſacrarum, & erit pœna excommunicationis minor vide tex.qui grauiorem imponit pœnitentiam pro iſto crimine in cap. de viro. xij. q.ij.a qua per epiſcopum vel ordinarium loci abſolui poterit cap.quiſquis.§.penultri.xvij.q.iiij.in aliis vero caſibus minoribus erit pœna pecuniaria;vt d.c.quiſquis in prin. † Grauius enim ſacrilegium quod committitur in perſonam eſt illud quod fit per impoſitionem violentæ manus d.c.ſi quis ſuadente.& l.ſi quis in hoc genus.C.de epiſ. & cleri. Borum vero quę committuntur in locis ſacris, grauius eſt illud quod committitur contra eccleſiam publicam ſacratam.quod tanto grauius eſt crimen quanto dignior & excellentior erat perſona vel locus vtroq; caſu.l.ſacrilegi.in prin. ff.ad l.iul.pecul.& ibi Bar.& d.c.ſi quis ſuadente.& d.l.ſi quis in hoc genus. Sacrilegium vero quod committitur in rem ſacram, illud quidem grauius eſt & magis horrendum, quod committitur contra Sacramentum Euchariſtiæ; quia dicitur committi contra Chriſtum directe, cætere vero quę committuntur contra alta ſacramenta non dicuntur adeo horrẽda.ita dicit do.Io.lec. in ſum. cum eod.titu. de fortile.q. iiij. Quæro hic quid iudæo qui proiecit immunditias ſuper crucem qñ publice deferebatur ad proceſsionem, dum tranſirent ante domum haberi dictę immunditię proiectæ fuerunt,an iſtud ſit ſacrilegium, & poſsit per vtrunque iudicem procedi in hac cauſa contra hebreum,& puniri, & qua pœna, dicit Per.de Ancha.quem vide in conſi.ſuo xiiij.q̃ ſic,de quo diximus ſupra titu.proximo q.x. vbi adeſt quæſtio ſpecialis,de pœna vero violationis monialiũ quę fit per coitum,dicetur infra ſed quia non intendo hic tractare totam materiam ſacrilegiorũ ne longius diuertar ab ordine prime meæ intentionis, quæ fuit declarandi materiam coitus, & illius pœnas, ideo his prẽmiſsis pro aliqua intelligentia iſtius criminis deuenio nunc ad materiam noſtrã.

10 † Et dico q̃ grauius eſt ſacrilegium & ſcelus q̃ committitur contra perſonam ſacram ſiue eccleſiaſticam, q̃ illud quod committitur contra loca vel bona ſacra; quia ſanctitas loci ordinatur ad ſanctitatem hominis, vt dicit S.Tho.in ſecunda ſecundæ q.xcix.arti.iij.verſi.dicendum.& Ioan. lec.in ſum.confeſ.eo.tit.de ſacrileg.q.iij.per Archi. in d.c.felicis, de pœn. lib.vj. & Cardi.in d. cle.j.de pœn. Ideo videamus nunc de ſacrilegio illo quod perpetratur ex coitu habito cum moniali,& antequam ad vlteriora procedam. Quæro quot crimina quæ ex coitu huiuſmodi cum moniali exoriuntur. Rñ.q̃ tria ſcũm gl.in c.virginibus.xxvii.q.j.f.ſacrilegiũ, inceſtus, & adulteriũ tu vero dic,q̃ ĩmo quatuor oriũtur ſacrilegiũ, inceſtus, adulteriũ, & ſtuprum. Sacrilegium dico cõmittitur, quia perſona ſacra læſe reperitur per violationem ſiue defloration em,& optimum quod prius habebat priuilegium virginitatis amiſit.vt d.c.virginibus, & eadem cauſa & q.impudicas. Secundum quod committitur crimen eſt inceſtus; quia ſponſam Dei violauit, qui eſt pater noſter, & illa eſt coniuncta nobis in Chriſto per affinitatem ſecundum ſpiritum xij.q.ij.qui abſtulit. & in

cap.j.

c.j.ij. de cognitione spiritual. & est glo. in d. cap. virginibus. Tertium est adulterium, quia sponsam alterius violauit, quia monialis est sponsa Christi d. c. virginibus. & ibi glo. Quartum erit stuprum; quia vere virginem honeste viuentem stuprauit l. inter liberas. & lege stuprum. ff. de adulte. vide egregium text. in c. si qua monacharum. xxvij. qõ. j. in quo fit mentio de vtroque: dicitur enim q̃ si qua monacharum in lapsum adulterij ceciderit, aut in stupri fuerit deducta voraginem.

11 †Et licet impossibile esse videatur q̃ ista duo crimina stuprum & adulterium simul & semel eodem tempore, & in eadem persona concurrere possint, ex quo alterum præsupponit illam esse solutam, alterum vero coniugatam d. l. si adulterium cum incestu. & l. stuprum. ff. ad leg. Iul. de adulte. & §. item lex Iulia. instituta. de publi. iudi. & l. j. C. eod. titul. Sibi. verum est q̃ ista duo crimina sunt incompatibilia, & ideo vtrunque in eadem persona eodem tempore concurrere non possunt, est verum vno respectu quando tenderent ad eundem determinatum finem dicta l. si adulterium. & l. stuprum. sed diuersis respectibus bene concurrere possunt in eadem persona, vt est in casu nostro, monialis enim quo ad carnem est vera virgo intacta, quo ad spiritum vero dicitur esse nupta coniugio spirituali, & sponsa Christi per votum professionis suæ. vnde non impeditur istorum duorum concursus, vnum in spiritu, alterum vero in corpore siue in carne, vt late diximus supra lib. præcedenti. quæstio. vij. in princip. argumento text. in cap. excommunicamus, el primo, & lo secundo in princi. de hæreti. in antiq. vide not. text. qui loquitur de monialibus, & expresse dicit q̃ monialis per peccatum carnis committere potest stuprum & adulterium. xxij. q. j. si

12 qua monacharum. †Et ex præmissis etiam insurgit aliud dubium, nunquid ista quatuor crimina de quibus supra, quando ex vnico concubitu orta fuerunt, sint quatuor crimina separata in forma & substantia, & ita q̃ ipsorum reus possit de vnoquoque accusari pariterque puniri, & pœna ex vno secuta alterum non impediat, ac si ex diuersis factis, cum diuersis personis facta fuissent. Respon. articulus iste in veritate est subtilis, & disputabilis, quando ex eodem facto plura oriuntur crimina, an reus possit de pluribus accusari, & pluribus etiam pœnis puniri glo. enim in d. cap. virginibus, dicit q̃ ista dicuntur plura crimina nomine tantum, non autem effectualiter in substantia; & sic respectu accusationis sunt diuersa; quia reus potest de quolibet ad libitum accusantis deferri, sed quo ad effectum respectu pœnæ omnia ista reputantur pro vno, & sic secuta pœna ex vno, reus ipse a cæteris liberatur ex quo in veritate non fuit nisi vnum factum, ideo fiscus debet esse vnica pœna contentus ad similitudinem duorum pluriumve reorum pro eadem summa insolidum obligatorum, quorum si vnum totaliter creditor exegerit cæteri liberantur l. ij. & ibi Bartol. ff. de duo. reis. fatetur tamen illa glo. quod vbicunque ex eodem facto plura oriuntur crimina, q̃ pœna vnius magis aggranatur rationè adiuncti criminis, vt habetur in l. si adulterium cum incestu. & ibi Bart. ff. de adulte. & xxxij. q. vij. quemadmodũ. §. sunt enim, sed Bart. in dicta l. si adulterium cum incestu. in ij. colum. in versicu. vlterius quæro tenuit contrarium, q̃ reus vtique poterit de omnibus puniri, & sic pro vno facto pluribus & diuersis pœnis puniri, idem etiam tenet glo. in dicta l. si adulterium cum incestu. in versicu. occurrunt, quam sequitur ibi Bartol. & idem Bartol. in l. senatus. ff. de accu. & clarius etiam Bartol. in l. qui de cri

13 mine. C. de accusa. †Concludens in effectu, quod quotiescunque ex eodem facto plura oriuntur crimina specie diuersa, reus poterit de pluribus separatim accusari, & de pluribus quoque puniri, sed si super vno fuisset in causa conclusum, adeo q̃ sola expectaretur pronuntiatio, debebit superfederi super ipso crimine, & expectari donec causa super altero expediatur vsque ad dictũ terminũ, adeo q̃ quis vnica sententia duplici crimine reus declaratur, & pluribus diuersis pœnis affligitur & satisfacere tenetur, quod est verum quãdo esset pœna pecuniaria bonorum vel alia huiusmodi, non autem quando esset pœna vltimi supplicij vel mutilationis membri, quia isto casu pœna semel commissa & executa in corpore amplius reiterari non potest, quia mors vnica est quæ omnia soluit. §. deinceps. in authen. de nup. & l. vulgaris. & ibi Bartol. ff. de fur. vide Bart. in dicta l. si adulterium cum incestu. in ij. colum. versicu. sed quid releuat &c. quibus non obstat text. in dicta l. senatus. ff. de accusa. vbi de homicidio, & parricidio notatus vnica duntaxat pœna punitur, quia patet responsio per supra proxime dicta, nam morte semel executa non potest amplius reiterari, & ideo vnius pœna vtrunque soluit, quia de vtroque est pœna mortis, vt l. j. ff. ad l. Pomp. de parrici. & l. iij. §. fina. ff. ad leg. Corne. de sica. Bartol. autem in dicta l. si adulterium cum incestu, aliter respondet ad dictam l. senatus, & dicit quod illa duo crimina de quibus ibi, non sunt æque principalia, vt principales species separatæ, sed vnum est tanquam genus, quod est homicidium, alterum vt species sub suo genere comprehensa, nos autem loquimur quando sunt plures species criminum separatæ & æque principales, licet ex eodem fonte siue ex eodem facto procedant, & hæc est ve-

14 ra conclusio communiter approbata. †Quæ limitanda est primo procedere quando esset vnus & idem accusator qui vellet eundem reum de pluribus criminibus impetere; quia ab vno tantum non posset diuersimode vexari ex eodem facto vt supra sed bene a pluribus. ita dicit Bartol. in d. l. qui de crimine, & ratio est illa; quia exceptio rei iudicatæ super vno remoueret eundem accusatorem super alio prosequentem, & hoc maxime quando lata esset absolutoria super vno quæ parit exceptionem super alio contra eandẽ personam, non autem contra diuersam, sed quæ est ratio quare potius ista exceptio remouet eundem accusatorem, & non diuersum, ratio potest esse ista, quam nunc considerauj; quia quando

reus fuit ſemel abſolutus ab vno crimine, ſi idem accuſator vellet iterum agere ſuper alio crimine ex eodem facto deſcendente, cenſetur calumniari velle contra ipſum accuſatum, ideo iura ipſum repellunt ab accuſando; quia in eo facto in quo ſemel ſuccubuit, non debet iterum admitti, quæ ratio non militat contra tertium, vide Bart. in d.l. qui de crimine, & ibi Bald. & Abb. in cap. tranſmiſſæ. de eo qui cog. con. vxo. ſuæ. vbi ſecutus fuit dictum Bart. in dicta l. ſi adulteriũ &c.

15 †Sed quæro quæ vtilitas reſultat ex hoc quod quis poſsit de pluribus criminibus ſpecie differẽtibus, quando ex eodem facto deſcendunt, accuſari & puniri, quando ex quolibet crimine imponitur pœna mortis, vt eſt homicidium, & parricidium, de quibus diximus ſupra, item adulterium & inceſtum, vt dicta l. ſi adulterium cum inceſtu. in princip. cum mors vnica ſit quæ omnia ſoluit, & eſt actus qui non poteſt de nouo reiterari, vt l. vulgaris, & ibi Bart. ff. de fur. & diximus ſupra proxime reſpon. Bart. in d.l. ſi adulterium &c. in ij. colum. verſi. quæro quid releuat &c. vbi dicit q̃ hoc eſt vtile & prodeſt in pluribus, & primo quia ſi ſit lata ſententia abſolutoria ſuper vno poterit ab alio dico non ab eodem accuſatore accuſari ſuper alio, vt dicta l. qui de crimine, itẽ ſi ſequatur cõdemnatoria prodeſt in hoc; quia ſæpius per ſtatuta pœna adulterij, vel alterius criminis quæ de iure ciuili eſt vltimum ſuppliciũ alleuiatur & fit pecuniaria: Item prodeſt in hoc, quia vnius pœna augetur propter aliud vt grauius puniatur, ita tenet glo. in d.l. ſi adulterium cum inceſtu. in princip. & ibi Bartol. in dicto verſi. quæro quid releuat, in fin. pro quo facit in arg. tex. in l.

16 ſacrilegi. in ij. reſpon. ff. ad leg. Iul. pecu. † vbi ſi furtum fiat in loco priuatim ſacro, dicitur quaſi ſacrilegium, & punitur pluſquam furtum, & minus quam ſacrilegium, de quo diximus ſupra in princip. iſtius quæſtio. Pro reſolutione igitur ſupra dictæ quæſtionis motæ per glo. in dicto cap. virginibus. dico q̃ glo. illa dum vult q̃ ſint diuerſa crimina reſpectu accuſationis, eo q̃ ſit in electione accuſatoris ſuper quo ex dictis criminibus velit inſtituere accuſationem, quæ poſtquam ſemel inſtituta eſt, non licet poſtea ſuper alijs criminibus alias diuerſas accuſationes proponere, ſed in hoc male dicit, per ea quæ ſupra proxime diximus; quia ſi ſunt plura crimina ſpecie differentia, licet deſcendant ex eodem facto poſſunt inſtitui plures accuſationes, & imponi plures pœnæ, vt ſupra proxime dictum eſt, poſſet ſaluari dictum glo. in vno caſu, ſcilicet quando lata eſſet ſententia abſolutoria ſuper vno ex dictis criminibus, q̃ non liceret accuſatori intentare iudiciũ ſuper alio dicta l. qui de crimine, & ibi Bar. alias dictum gloſ. ſaluari non poteſt loquendo in foro iudiciali; quia etiam de iure canonico quoties ex eodem facto plura crimina oriuntur poſſunt plures accuſationes inſtituti & plures pœnę imponi, ita dicit expreſſe gloſ. relata ad text. in cap. relegantes. xxiij. quæſtio. v. in verſi. ſi adulterium. idem tenet Archid. in dicto cap. virginibus. per text. in dicta l. qui de crimine, quem ipſe allegat ibi. Si vero loquimur in foro conſcientiæ prout ipſa gloſ. poſtea dicit, aliud eſſet dicẽdum, ſcilicet q̃ vna pœna tantum puniretur, ſed grauius propter alia crimina annexa, quia ſi vna ſola qualitas aggrauat delictum, multomagis vnũ delictum ſeparatum aggrauat aliud delictum. hoc idem tenet Bartol. poſt glo. in dicta l. ſi adulte-

17 rium cum inceſtu. †Quibus ſic declaratis deuenio nunc ad expeditionem quæſtionis noſtræ & quæro, quibus pœnis punitur quis pro iſto coitu habitu cum moniali. Reſpon. aut loquimur in foro conſcientiæ, aut in foro contentioſo canonico, aut in foro ciuili. Primo caſu, quando ſumus in foro conſcientiæ. eſt pœna excommunicationis & excluſionis a conſortio aliorum profeſſorum ſiue monachorum ſiue monialium; quia debent omnino ab aliorum monachorum ſiue monialium conſortio expelli, qui huiuſmodi impudicitiæ ſe immiſcuerint, & in aliquo loco arcto ſiue carcere ipſius monaſterij intrudi ad agẽdum perpetuam pœnitentiam, ita quod in ſolo mortis articulo ſi digne & congrue pœnituerit non negetur viaticum Euchariſtiæ, vt in c. impudicas. & cap. virginibus. xxvij. quæſtio. j. & not. q̃ non ſunt abijciendi vel abijciendæ extra monaſterium, ita quod vagare poſsint, ſed intrudendæ vt ſupra ne cum alijs conuerſentur tanquam oues morboſæ, ne alias aut totum ouile inficiant ita not. & expreſſe dicit Archid. in cap. peruenit. xxvij. quęſtio. j. pro quo facit text. in cap. in eccleſiaſticis. §. fina. de maio. & obedien. quem vide ibi. Ea enim quæ proxime diximus habent locum in clericis. Laici vero excommunicantur nec vnquam admittuntur ad communionem fidelium niſi publicam, & idoneam de ſcelere ipſo egerint pœnitentiam, dicto cap. impudicas. & cap. virginibus. & ibi gloſ. & per Archidia-

18 in dicto cap. peruenit. †Secundo vero caſu, quando ſumus in foro contentioſo coram iudice eccleſiaſtico, Clericus cuiuſcunque ſit gradus vel dignitatis, deponitur ab omni ordine ſacro, & officijs ac beneficijs omnibus priuatur, & intruditur in arctum monaſterium ad agendum perpetuam pœnitentiam, laicus vero excommunicatur, vt dicunt hæc duo capitula xxvij. quæſtione prima ſi quis epiſcopus, & c. ſi qua monacharum. De iure autem ciuili pro iſto crimine eſt pœna mortis l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſcopis & cle. qui text. loquitur generaliter de quacunque iniuria illata eccleſiæ, monaſterio, vel perſonis eccleſiaſticis, quod probatur etiam ratione, nam in quolibet ſacrilegio iſtius coitus ineſt adulterium & inceſtum, vt ſupra proxime concluſimus, pro quibus criminibus nulli dubim eſt quod eſt pœna capitis d. l. ſi adulteris cum inceſtu. ff. de adulte. & l. quamuis. §. fina. C. eo. titu. vbi dicit text. ſacrilegos alienarum nuptiarum gladio puniri oportet, multomagis gladio puniendus eſt, qui eſt ſacrilegus diuinarum nuptiarum, dicto cap. ſi qua monacharum. argu. cap. ſolitæ de maio. & obedien. & vide do. Io. lec. in ſum. confeſ. eod. titu. quæſtio. iij. pro quo facit etiam text. in l. ſacrilegi. in princi. ff. ad

leg.

leg. Iul. pecu. quia hic violatur sacrum de sacro.&c. Sed prædictis oppo.de l.raptores, in fi.
19 C.de epis. & cleri. † vbi dicitur quod siue volentibus siue nolentibus mulieribus siue sacratissimis monialibus pati carnalem concubitum, in omnem euentum ille sacrilegus punitur pœna capitis,& omnia eius bona publicantur, quæ applicantur dicto monasterio. & supra in casu nostro nulla est facta mentio de bonorum publicatione. Solu.illa lex procedit quando ex parte viri interuenit raptus, quia rapuit monialem de monasterio & illam postea violauit, omnino punitur pœnis prædictis ipse raptor respectu illius violentiæ & rapinæ, ex qua fit iniuria publica toti monasterio & monialibus quæ intuitus habetur,& ideo non attenditur nec consideratur voluntas illius raptæ,sed magis consideratur generalis iniuria monasterij, & ideo grauius punitur dictorum bonorum publicatione, nos autem loquimur quando nullus interuenit raptus, sed sola defloratio monialis occulta, de quo quidem crimine raptus & eius pœnis dicetur infra eodem quæstio. x. vbi tractabitur de raptu monialis sacræ.item & mulieris prophanæ virginis viduæ vel nuptę honeste viuentium, & quid de raptu meretricis causa libidinis.

SVMMARIVM.

1 *Coitus nepharius seu incestuosus qua sit puni tione coercendus.*

Peccatum contra naturã humanę societatis quod sit, & quod contra naturam humani sexus.

2 *Peccatum contra naturam humani generis quod dicatur.*

Clerici pro omni fornicatione decennio debent pœnitere.

Clericus in foro iudiciali canonico deponi debet pro peccato contra naturam commisso.

3 *Episcopus super adulterio & minoribus criminibus dispensare potest ne deponatur clericus.*

Adulterium simplex in clerico an puniatur pœna depositionis, aut suspensionis tantum.

4 *Episcopus in quibus casibus & de quibus criminibus dispensare possit.*

5 *Copula carnalis nepharia in figura matrimonii habita qualiter puniatur.*

6 *Ignorantia & minor ætas excusant a nuptiis illicitis, & pœnis illcite eas contrahentibus inflictis.*

7 *Contrahentes matrimonium in gradu prohibito qualiter iure antiquo Codicis, & qualiter iure nouo auctenticorum puniantur.*

8 *Filii ex nuptiis incestis nati an succedant in bonis parentum.*

Filii incestuosi & ex coitu damnato nati, nedum successionis, sed & alimentorum sunt incapaces.

9 *Alimenta de iure canonico filiis ex quantumuis damnato coitu natis non sunt deneganda.*

Adulterium & incestus pari pœna puniuntur.

10 *Concubitus incestuosus ignoranter perpetratus qualiter puniatur.*

11 *Pœna quandoque infligitur pro crimine ignoranter perpetrato.*

1 SECVNDO quæro quid de nephario † coitu,cum quis tam audax & proteruus reperitur, qui cum propria matre,auia,seu aliis ascendentibus linea directa, aut cum propria filia,nepte,cæterisq; descendentibus eadem linea directa, ausus fuerit se carnaliter commiscere, qua pœna puniendus sit. Respon. si loquimur in foro conscientiæ erit pro pœnitentia excommunicato septem annorũ, & vltra arbitrio iudicis spiritualis,vt tanto tempore extra gremium ecclesiæ & communionem fidelium debeat commorari,donec per congruam pœnitentiam Deo et ecclesię satisfecerit.xxxiij. quæstio.ij.hoc ipsum.§.j.vbi est casus & dicit ibi tex.ꝙ istud dicitur crimen contra naturam humanę societatis,aliud est quod fit contra naturam sexus humani, quod est quando quis cum masculo
2 se coniunxerit more sodomitico. † aliud est quod fit contra naturam humani generis, & illud est quod fit cum brutis quæ omnia puniuntur excommunicatione vltra septennium tanto tẽpore quanto iudex ipse arbitrabitur considerata qualitate facti,personarum conditione,& animo delinquẽtis, vt dicto cap.hoc ipsum, sed ea quæ proxime diximus intelliguntur de laicis. Clerici vero decennio debent pœnitere, non solum pro isto, sed pro omni fornicatione lxxxij. distinctio. presbyter. vbi dicitur ꝙ olim presbyter secundum canones apostolorum pro fornicatione deponebatur, hodie vero iuxta authoritatem beati Syluestri decem annorum indicitur pœnitentia cum maximis ieiuniis & abstinentia. vt ibi dicitur, qua pœna tam mulier quæ peccauit quam vir plectitur.ad hoc facit xxvij.quæstio.j. deuotam. In foro autem iudiciali coram iudice ecclesiastico, Clericus pro isto crimine debet deponi, secundum ea quæ habentur in capi. at si clerici.§. de adulteriis. extra de iudic. vbi dicitur, quod
3 † Episcopus super adulterio & aliis minoribus criminibus, sicut est stuprum, simplex fornicatio, & similia, dispensare potest; quia pro criminibus huiusmodi non datur pœna depositionis, sed suspensionis, vel alia minor pœna, vt in cap. significasti.de adulte. & cap. vt clericorum .§.j.de vita & honesta.cleric.in criminibus enim grauioribus adulterio in quibus grauiores inferuntur pœnæ,scilicet depositio, non licet episcopo dispensare, ita dicit text.in dicto cap.at si clerici.§,de adulterijs, in fin. in versicu.sed non de-

bet, ſed crimen inceſtus eſt grauius adulterio. xxxij.quæſtio.vij. adulterij malum,ergo non debet ſuſpenſione ſed depoſitione puniri,propter criminis turpitudinem.d.capitu. vt clericorum, & hoc tenet gloſſ.in d.cap. at ſi clerici.§.de adulteriis.in verſi.minora. in princ.& in fin. Quod videtur ſatis rationabile. cum per iſtum coitum de neceſsitate duo crimina perpetrantur. aut adulterium & inceſtum ſi mulier erat nupta, aut ſtuprū & inceſtum ſi erat ſoluta; merito debet grauiori pœna puniri, q̄ſi vnum tantum commiſiſſet crimen, ita tenet gloſſ.Barto.& Docto. in l.ſi adulterium cū inceſtu.ff.de adult.vbi dicitur de vtroq;. Et licet iſta opinio q̄ pro ſimplici adulterio ſit pœna ſuſpenſionis & non depoſitionis, ſit forſan verior de iure, & magis æqua & probabilis, vt latius infra dicam in ſeq. quæſtio.communis tamen opin.canoniſtarum eſt in contrarium q̄ pro ſimplici adulterio in clerico ſit pœna depoſitionis,a qua opi.in iudicando non eſſet recedendum, vide quæ dixi infra d.quæſtio. ſequen.& in cap. vt clericorum.§.j.de vita & hone.cleri.& ibi per Doct. & nihilominus morabitur extra gremium eccleſię, & communione fidelium eo tempore de quo in d.c.presbyter.lxxxij.diſtin.& tandiu ſtabit,donec legitime purgatus ad priſtina reuertatur officia.d.c.presbyter.& l.diſtinctio.ponderet, pro quo facit bonus text.in cap. ij. de ſortile. & quod ibi not.Abb. vbi depoſitus poſt peractam pœnitentiam & legitimam purgationē ad priſtina
4 reſtituitur. † Et ſigna hoc notabile verbum, q̄ epiſcopus ſuper iſto et aliis maioribus criminibus diſpenſare non poteſt, de adulterio autem & alijs minoribns,ſicut eſt ſtuprum, & ſimplex fornicatio diſpenſare poteſt. vt in d. c. at ſi clerici.§.de adulterijs. & ibi glo.Abb.& alij ſcribentes. An autem epiſcopus poſsit generaliter diſpenſare in omnibus caſibus,exceptis illis in quibus reperitur prohibitus,vel dicatur eſſe generaliter prohibitus,nec poſsit diſpenſare niſi in caſibus a iure expreſsis,vide glo.in d.cap. at ſi clerici. in.§.de adulterijs,& ibi Abb.& Docto.& l.diſtin.miror, xij.q.ij.de viro,cum ſimi. Laicus vero maiori anathemate excommunicatur.xxxiij.q.ij.ſi quis cum matre,& in c.ſi quis cum duabus,in fin. quæ iura loquuntur in laicis, & maior pœna quæ indici poſsit de iure canonico contra laicos eſt excommunicatio, vt in c. ſi quis ſuadente diabolo. xvij.q.iiij.& c.ſicut dignum. de homici. & in c. j.eod.titu.lib.vj.contra clericos vero ſunt plures aliæ pœnę,ſuſpenſionis,priuationis,depoſitionis, & ſimiles,vt in c. vt clericorum de vit. & hone. cle.l.diſtin.presbyter.xxvij.q. j. ſi quis epiſcopus. De iure autem ciuili crimen iſtud appellatur nepharius coitus,vt per gl.in rub.C.de inceſt. nup.& in authen.ex complexu,eo.tit.& not.in.§. ergo non omnes inſti.de nup.quaſi quod nephas ſit
5 de eo loqui.& iſto caſu diſtingue,† Aut hæc commixtio & carnalis copula interuenit in figura matrimonij, prout habetur in d.§.ergo non omnes, & nuptiæ ipſæ vt nephariæ & inceſtæ omnino ſunt tollendæ.d.§.ergo verſicu.& ſi tales, & per glo.& Doc.in dicta rub.C.de inceſt.nup. Puniuntur etiam alijs pœnis quia ſi ſcienter contraxerunt omnia lucra nuptialia, ſiue ſit donatio ante nuptias, ſiue propter nuptias, & alia quæcunque ſint, dote excepta ab ipſis coniugibus. ſcilicet ab vtroque tanquam indigno, qui contra legum inſtituta nuptias prohibitas contrahit, auferuntur, & applicantur fiſco l.qui contra legum.C.de inceſt. nup.in prin. quæ tamen diſpoſitio limitanda eſt, vt habeat locum quando cōiuges ipſi erant ambo maiores & ſcienter contraxerunt contra legum decreta. Secus autem ſi erant minores vel igno-
6 rantes. † Ex quibus collige duas limitationes. prima eſt quod diſpoſitio illius legis non habet locum in ignorantibus qui ignorāter contraxerunt, dummodo non ſit ignorantia craſſa & affectata, ſed iuſta & excuſabilis. Secundo limita non habere locum in minoribus, qui lapſu ætatis contraxerunt; quia præſumuntur ignari,& illis parcitur, ita dicit tex.in dicta l.qui contra, in fi.pro quo facit etiam l.ſi adulterium cum inceſtu.§.idē pollioni.ff.de adult. Quæ quidem duæ limitationes iterum ſunt collimitandæ, vt habeant locum & excuſent contrahentes a pœnis prædictis, ſi incontinenti poſtquā habuerunt notitiam de impedimento matrimonij, vel minores poſtquam ad legitimam ætatem peruenerint incontinenti ſe adinuicem ſeparauerint, alias ſi vlterius permanſerint in coniunctione non excuſantur a pœnis prædictis, quia præſumitur & habetur ac ſi a principio ſcienter & doloſe contraxerint, vide text.cum gloſ.in dicta l.qui contra legum in fin.

Sed quæro quid ſi alter coniugum erat minor vel ignorans, alter vero maior, & ſciens, qui quidem maior minori vel ignoranti bona quædam donauerit, an ipſe donatarius iſto caſu diſſoluto matrimonio lucrabitur bona prædicta, vel deuoluentur ad fiſcum. dic q̄ lucrabitur ſibi. ita dicit gloſ.in dicta l.qui contra. in verſicu. fiſco. in princi. per text.in l. fin.ff.de lega. j. & l. cum hic ſtatutus.§.fin. ff. de dona. inter virum & vxorem. quod tamen intellige eſſe verum, ſi ipſe donatarius incontinenti poſtquam ſciuit peruenit ad legitimam ætatem ab huiuſmodi coniugio ſe abſtinuerit & ſeparauerit, vt dicit text.in
7 dicta.l.qui contra legum, in fin. † Hæc tamen quæ dicta ſunt de publicatione bonorum procedunt de iure antiquo ſiue de iure codicis, hodie vero de iure nouiſsimo authenticorum grauioribus afficiuntur pœnis, iſti ſcienter contrahentes in gradu prohibito; quia nedum bonis donatis de quibus ſupra priuantur, verum etiam dote mulier & omnibus & quibuſcunque alijs bonis vndecunque quæſitis & prouenientibus vterque priuatur, & inſuper omni cingulo dignitatis exuti perpetua notantur infamia,& honeſtiores in inſulam relegātur,viliores vero publice fuſtigantur,& in exilium mittuntur. Bona autem ipſorū ſi qua legitima proles ex illis, vel altero ipſorum extaret ex alio matrimonio, non ex illo, bona prædicta omnia deferuntur ad illos quos lex a patria poteſtate liberauit, ita q̄ teneantur ex bonis prædictis alere parentes exules, filijs vero non extantibus ſuccedunt nepo-

tes

tes vel alij inferiores in gradu,cum eodem onere; nullis autem filijs vel nepotibus aut alijs inferioribus exiſtentibus qui ſuccedant, bona ipſa deferuntur fiſco,& iſta eſt lex noua, & famoſa in authenti.de inceſt.nupt.in princi.translata. C. eod.
8 tit.in authenti.inceſtas. † Sed quæro quid ſi ex nuptiis huiuſmodi inceſtis aliqui ſuper ſunt filij, nunquid ſuccedent in bonis prædictis paternis, aut maternis;maxime non extantibus legitimis filijs ex alio matrimonio. & videtur dicendum ꝙ ſic,ꝙ illis deficientibus tanquam proximioribus & magis legitimis admittantur iſti,ad inſtar fratrum vterinorum, qui admittuntur ad ſucceſſionem fratris defuncti, deficientibus fratribus vtrinque coniunctis.vt in authen.defuncto.C. ad Tertul.Iura tamen volunt contrarium, ꝙ iſti filij tanquam inceſtuoſi, & ex damnato coitu procreati,paternæ vel maternæ ſucceſsionis ſint penitus incapaces,immo ſunt indigni & incapaces alimentorum; ita ꝙ a parentibus proprijs alendi non ſunt,nec debent filij vocari,vt in authen.ex complexu.C.eo. titu. & in corpo. vnde ſumitur. in authen quibus modis natu. effi. ſui.§.fina. cupiunt enim iura ꝙ filij huiuſmodi ſint omnibus exoſi,non propter ſe,quia ipſi non peccarunt,ſed in odium ſceleris parentum, in perpetua egeſtate ſordeſcant, ad inſtar filiorum rei criminis læſæ maieſtatis l.quiſquis. & l.fina.C.ad leg. Iul. maieſta.& c.vergentis.de hæreti. & diximus ſupra titu.j.q.iij. Hæc tamen procedunt de iure ciuili.
9 quod eſt magis rigoroſum.†de iure vero canonico filijs natis ex huiuſmodi damnato coitu ſunt præſtanda alimenta ex miſericordia,& ſi ſunt filiæ feminæ dotantur; maſculis vero aſsignatur certa portio bonorum pro alimentis c.cum haberet, & ibi Abb.de eo qui dux. in mat.quam pol. per adul. Secundo vero caſu quando per modū fornicationis grauius puniuntur ſcilicet pœna mortis:vt eſt glo.not.in l. ſi adulterium cum inceſtu.in j.glo.ff.de adulte. quæ dicit ꝙ pœna inceſtus eſt eadem pœna quæ adulterij. ſed adulterij eſt pœna mortis l.quamuis adulterij.C.eod.ti. in fin. ideo eadem eſt pœna inceſtus: quod tamē intellige quando ſcienter coitus interuenerat, qua pœna mulier punitur ſicut vir.dicta l.ſi adulterium cum inceſtu.in verſic. quare mulier. Nec eſt hodie immutata hæc pœna. ſicut pœna adulterij in muliere,per authen. ſed hodie.C.eo.titu.ita dicit glo.in d.l.quamuis in fin. & d.auth.ſed hodie.& ibi Bart. & idem Bart. poſt glo. in d. l. ſi adulterium cum inceſtu. in princi. poteſt etiam adduci text. in argu.in l. cum vir.C.eod.titu. de adul. vbi pro crimine perpetrato contra naturā cum maſculo more ſodomitico infertur pœna gladij cum infamia perpetua. hoc enim eſt crimen contra naturam humanæ ſocietatis & turpiſsimi exempli d. cap. hoc ipſum. & ſupra dictum eſt,
10 merito &c.†ſed quid ſi iſte cōcubitus fuerit ignoranter perpetratus; quia ignorabant ambo talem coniunctionem ſanguinis ineſſe. reſpondeo, ſi in figura matrimonij fuit facta commixtio nulla pœna puniuntur,ſi ſtatim habita ſcientia ſeparantur d.l. qui contra legum, in fin.& l. ſi adulteriū cum inceſtu.§. idem Imperatores, ſi autem per modum fornicationis commixtio interuenerit, aut vir ſciebat mulierem eſſe nuptum & punitur de adulterio & inceſtu,aut ſolutam, & punitur de ſtupro & inceſtu criminibus, ita videtur ſentire glo.in d.l.ſi adulterium cum inceſtu. & ibi Bart. in ver.& ideo pro declaranda. vbi dicit ꝙ punitur illud quod eſt in veritate non illud quod erat in opinione. Et ſic nota alium caſum ſpecialem vltra illum de quo diximus ſupra lib.ij.q. xij.de
11 poculo amatorio.†Vbi quis punitur ex crimine ignoranter & citra animum delinquēdi commiſſo. rationem vero aſsignat Bart.in d.l.ſi adulterium.ex quo a principio crimini incumbebat, & ſic rei illicitę,merito illius ignorantia non excuſatur l.vulgaris.§.ſi quis ea.ff.de furt. & ff. de iniur.l.eum qui.§.ſi iniuria. Quod tamen limitandum puto niſi mulier eſſet aperte impudica vel meretrix publica,cuius concubitus eſt impunibilis, per iura vulgaria. vide quæ dixi infra proxima.q. in fin.

SVMMARIVM.

1 *Inceſtus quid ſit, cum quibus committatur, & qualiter puniatur.*
2 *Inceſtus cum ſorore aut cognata commiſſus, qua ſit punitione reprimendus.*
3 *Clericus in foro contentioſo de iure canonico pro inceſtu ab ordinibus & beneficiis deponitur.*
4 *Laicus qualiter pro inceſtu puniatur.*
5 *Crimen inceſtus in actu fornicationis commiſſus vltimo punitur ſupplicio.*
6 *Coitus inceſtuoſus in forma matrimonii habitus qualiter puniatur.*
7 *Conſanguineam meretricem ignorantur actu cognoſcens fornicario,non punitur de inceſtu.*

1 TERTIO videndum eſt de inceſtu † proprie & ſtricte loquendo,eo videlicet quod perpetratur cum conſanguineis vel affinibus tranſuerſalibus, quocunque gradu vel ſaxu coniunctis, ex dicta linea tranſuerſali,cum quibus nō licet contrahere matrimonium,omnis coitus cum illis perſonis dicitur proprie inceſtus, vt dicit gl. in rub. C. de inceſt. nupt. & l. qui contra legum, in authen. inceſtas. & in authen. ex complexu, eod. titu. & in authen. de inceſt. nup.in princi. &.§.ergo non omnes, inſt. de nup. cap. virginibus. xxvij.quæſt. j. & cap.j. & ij. & per tot. titu. de eo qui cog. conſan.vxo. ſuæ. & hæc non ſolū intelligūtur de his perſonis quæ ſunt cō iunctæ cognatione legali ſeu ſecundū carnem,verumetiā de his quæ cōiunctæ ſunt cognatione ſpirituali, mediantibus baptiſmatis ſeu chriſmatis ſacramentis, cum quibus ēt ſtante vinculo dictæ cognationis,nō licet contrahere matrimoniū c.j.

ij. & iij. & per totum titulum de cogna. spiritua. & xxx.q.iij.c.j. & c.pitatium. & c. non oportet,
2 †cum cæteris sequentibus. Quæro† nunc quid si Titius cum Iulia sorore germana. Emilia consobrina, aut Flaminia cognata vxoris sorore rem carnalem habuerit, qua pœna puniatur vtroque foro. Respon. de iure canonico in foro conscientiæ secundum ius antiquum, clerico indicta erat pœnitentia decennalis; vt tanto tempore ab ingressu ecclesiæ, communione fidelium, & participatione sacramentorum, se abstineret, post quæ demum purgatus ad pristina reuerteretur. lxxxij. distin. presbyter. & xxvij. q.j. deuotam. Laicus vero septem annis duntaxat illa pœnitentia cruciabatur. xxxiij. q.ij. hoc ipsum veruntamen hodie eidem septennali pœnitentiæ tam clerici quã laici subijciuntur d.c.hoc ipsum, nisi essemus in grauioribus & magis enormibus: vt quia cum matre, filia, masculo, vel brutis se turpiter commiscerent; quia grauioribus pœnis istis casibus cruciarentur d.c.hoc ipsum in fin. †In foro autem cõ
3 tẽtioso de iure canonico, clericus pro criminibus prædictis, deponitur ab omnibus sacris ordinibus, & beneficijs ac officijs ecclesiasticis priuatur: quia ista est pœna incestus: vt not. c. ar si clerici. §. de adulterijs. & ibi glo. Abb. & cæteri scribentes de iudi. ratio est: quia istud est grauius crimen adulterio. xxxij. q. vij. adulterij malum, sed pro adulterio imponitur suspensio. c. significauit. de adul. ergo pro isto quod est maius sit depositio, eo maxime quia crimen istud incestus non potest esse solum, sed necesse est q̃ habeat aliud crimen annexum, stuprum vel adulterium, secundum q̃ mulier est nupta vel soluta, vt d.l. si quis adulterium cum incestu. & ibi glo. & Bar. qui expresse volunt, q̃ isto casu ratione adiuncti criminis inferatur grauior pœna quam si esset vnum simplex
4 crimen. †Laicus vero aut commisit istud crimẽ in figura matrimonij nuptijs præcedentibus, aut in actu fornicationis, & meri peccati. Primo casu, aut scienter contraxerunt ambo vel ipsorum alter, & ille qui scienter contraxit est excommunicatus, nihilominus constito de consanguinitatis vinculo, statim fit matrimonij separatio. c.j. & ij. & c.non debet, de consan. & affini. si vero ignoranter, mitius puniuntur arbitrio iudicis, & nihilominus sequitur matrimonij separatio: vt est tex. in c.j. de consan. & affini. Secundo autem casu principali, quando in actu fornicationis, si vir erat coniugatus, priuatur perpetuo ne possit amplius petere debitum ab vxore, cuius consanguineam vel affinem ipse stuprauit: patitur etiam aliam pœnam; quia omni spe coniugij perpetuo priuatur; ita q̃ si decesserit eius vxor, non poterit amplius cum alia matrimonium contrahere: vt habetur in c.j. & ij. & c. transmissæ. de eo qui cog. consan. vxo. suæ. & xxxv. qõ. ij. si quis cum matre. & q.iij. si vero. & cap. de incestis. & hæc pœna videtur potius adiecta in foro conscientiæ, quam iudiciarij in quo alia etiam pœna punitur: quia erit excommunicatus, vt habetur in c.clerici. de excess. prælat. vbi Abb. facit magnum festũ, dicendo q̃ ille tex. est valde not. ad hoc q̃ iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicum delinquentem peccato carnali; & ista crimina ipse appellat crimina mixta, ex quo sunt vtriusque fo-
5 ri & vtriusque pœnis subijciuntur. † De iure autem ciuili pro isto crimine incestus, in actu fornicationis commisso, est pœna mortis glo. est not. communiter approbata, & ibi Bart. in l. si adulterium cum incestu in ver. si adulterium. ff. de adult. ad idem est glo. in l. inter liberas. eod. titu. quæ dicit q̃ incestus pœna est eadem quæ adulterij, sed adulterij pœna est pœna capitis l. quamuis. in fi. C. eod. titu. ergo &c. vide Bart. in d. l. si adulterium cum incestu. & ibi dicit q̃ eadem pœna pro incestu tam masculi quam fœminæ puniuntur; sed est hodie immutata in muliere, sicut pœna adulterij, per auth. sed hodie. C. de adulte. vt æquiparatorum idem sit iudicium vt per Bartol. & Doc. in l.j. ff. de leg.j. vide Bart. in d.l. si adulterium cum incestu. in ij. col. ver. quæro quid releuat &c. Eadem quoque pœna puniuntur qui cum nepte ex fratre, vel sorore coitum habuerit, vel cum amita, materia, nouerca, socru, nuru, commatre, priuigna, cognata, & similibus mulieribus, cõ sanguinitate, vel affinitate, tam naturali q̃ spirituali coniunctis, cũ quibus omnibus incestus perpetratur, & eadem incestus pœna puniuntur & mares & fœminæ quamuis diuersimode, vt supra proxime dictum est d. authen. sed hodie. & hæc procedunt quando talis copula interuenit in actu fornicationis nullo præcedente matrimonio, vel
6 nuptiarum colore. †Si vero nuptiæ præcesserũt, & talis coitus fuit factus in forma matrimonij & scienter, primo & ante omnia constito de impedimento consanguinitatis, vel affinitatis, sunt adinuicem separandi, & alijs quoque pœnis puniuntur, de quibus in l. qui contra legum. C. de incest. nup. & in auth. eo. tit. in prin. de quibus late dixi mus supra eo. q.ij. Si vero contraxerunt ignoranter, parcitur illis; eodem modo si erant minores tempore contracti matrimonij: quia parcitur ignorantiæ & lapsui ætatis, d.l. qui contra, prope finẽ. Sed nota q̃ ista duo prosunt ad euitandum pœnas dictæ l. qui contra, quando incontinenti postquã deuenit ad illorum notitiam impedimentum prædictum, vel statim aduenientepubertate, & cognouerint prohibitionem, se adinuicẽ separauerint, alias si adhuc steterint insimul non euitabunt pœnas dictę l. qui cõtra. vide tex. iũcta gl. in d.l. qui cõtra, in fin. vbi est casus in terminis. Secundo vero casu. s. quãdo in actu fornicationis, punitur de vero incestu, nec attẽditur error ille, sed factũ qđ est in veritate, qđ est verũ secundũ Bar. in d.l. si adulteriũ cũ incestu. in iij. colum. qñ mulier ipsa
7 erat honesta. † Si vero erat meretrix vel aliter impudica. nõ putarem virum pœna incestus puniri, si vere erat ignarus, & ignorantia illa erat probabilis, & per cõsequens excusabilis, & hoc, quia de iure ciuili accessus & illarum concubitus est impunibilis, vt l.j. C. de concubi. & l. quæ adulterium. & ibi Bal. C. de adult. & per Bar. in l. verũ. in fin. ff. de fur. & isto casu cessat ratio de qua supra proximo membro; quia ibi dabat operam rei illicitę a principio, ibi non.

SVM.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Inceſtus cũ conſanguineis aut affinibus adinuicem coniunctis qualiter puniatur.*
2 *Sorores duas aut matrem, et filiam ignoranter cognoſcenti quæ pœna imponatur.*
3 *Affinitas nedum ex matrimoniali coitus, ſed & per fornicarium contrahitur concubitum*
4 *Coitus inceſtuoſus extra matrimonium habitus pœna capitis expiatur.*
Inceſtus cõmiſſus cum duabus ſororibus meretricibus capitali pœna non punitur.
5 *Pœnam non meretur qui lege permittente aliquid operatur.*
Fornicatus ſcienter mitius punitur iudicis arbitrio.

1 VARTO cuero de eo qui † vnã mulierem eiusdemque mulieris filiam, vel duas mulieres sorores, germanas inter se non autem viri coeuntis, ita econuerso quando pater & filius, aut duo fratres germani, idem si auus, & nepos aut patruus. & nepos eadem muliere fornicati fuerint, qua pœna puniuntur, dic ꝙ de iure canoni. ſecundum antiqua iura, ſi talis coitus fuerit ſcienter habitus cum huiuſmodi perſonis mulieribus ignorãtibus, vir nũquã poterit cuiquam mulieri matrimonio copulari, & erit perpetuo legitimo cõiugio priuatus, mulieres autem quæ hoc ignorarunt nõ priuabuntur alteri coniugio copulari: ſi vero econtra mulieres conſcię ſint, vir aũt ignarus erat abſque maritis perpetuo maneant, viro nulla coniugij facultas adimitur, ſi vero vtrinque omnes erant conſcij, oẽs pariformiter priuantur coniugio, ſi vero oẽs ignari, nemo priuatur legitimis connubijs text. reperitur qui loquitur de ignaris vtrinq; & ſciẽtibus ſimiliter vtroque modo xxxv.q.iij.qui propinquam de mulieribus autem ignaris, & vtro ſciente & econtra c.ſi quis cum matre & filia eadem cauſa & q.& c.ſi vero proxime ſeq.§.de his habetur etiam xxxiiij. quæſtio. ij. in lectu.

2 † Ignorantibus vero conſanguinitatem ſiue affinitatem imponitur certa pœnitentia per ſacerdotem, illius arbitrio, pro exoneratione conſcientiæ, qua peracta, poſt annos ſeptem volentibus matrimonialiter copulari, coniugia legitima non negantur, dicto cap. in lectum. & ibi glo. in verſi. pœnitentiam. xxiij. quæſt. v. excommunicatorũ. & d. cap. ſi quis cum duabus. xxxiiij. qõ. ij Si quis fornicatus fuerit cum muliere, quam frater germanus ignorans factum, poſtea duxit in vxorem, eo quod frater qui fornicatus fuerat prius crimen illud fratri celauit, ſeptem annis penitebit
3 abſque cõiugio xxxv.q.iij.ſi vero homo. † Notamen hoc dictum perpetuo, quod affinitas non ſolum contrahitur ex licito matrimoniali concubitu, verum etiam per coitum fornicarium & illicitum, tex. eſt no. cum glo. in ver. concubitu xxxv.q.iij.de inceſtis. & c. nec eam, vnde ſequitur ꝙ nulli ex conſanguineis viri fornicantis licet contrahere matrimonium, vel aliter ſe carnaliter commiſcere cum muliere illa, cum qua frater aut cõſanguineus eius prius fornicatus fuerat, econuerſo etiam minime licet viro fornicanti cũ matre, filia, ſorore vel alia conſanguinea dictæ mulieris contrahere matrimonium, vel alias ſe carnaliter immiſcere, ſed ab illarum concubito abſtinere d. c. de inceſtis. Si quis autem hoc nõ obſtante ſe immiſcere auſus fuerit, committit inceſtum, & ille coitus dicitur proprie inceſtuoſus & abominabilis Deo, & cunctis hominibus. ita dicit tex. xxxv.q.iij. nec eam quam, & eſt ac ſi cum vera & legitima cõſanguinea ſiue affine mu-
4 liere fornicatus eſſet. † Vnde ſequitur, ꝙ pro huiuſmodi inceſtuoſo coitu habito non in figura matrimonij, ſed actu fornicario, eſt pœna capitis, ſicut ex proprio inceſtu. d. l. ſi adulterium cum inceſtu, quod eſt verum, quando ſcienter habuit coitum, ſecus ſi ignoranter d. l. qui contra legum. & dixi ſupra eo. ti. ij. & iij. q. ſi vero interuenit in figura matrimonij ſcienter, & tales coniuges ſubiiciuntur pœnis de quibus in auth. inceſtas. C. de inceſt. nupt. & in corpore vnde ſumitur eo. titu. ſi autem ignoranter non excuſantur, ſi erant mulier honeſta ſiue honeſtę vitæ, vt ibi dicitur per Bartolum in d. l. ſi adulterium cũ inceſtu. Si vero coitus huiuſmodi inceſtuoſus perficeretur cum duabus meretricibus, aut alias impudicis mulieribus non putarem illum pœna mortis puniendum eſſe qui hanc fornicationem fecerit ſic inceſtuoſam; ſed illud procedere duntaxat in mulieribus honeſtis & honeſte viuentibus tantum. l. inter liberas. & l. ſtuprum. ff. de adulte. §. item lex Iul. inſtit. de publ. iudi. vide quę ſupra proxime diximus in ij. q. in ſi. verbis. ad mulieres autem impudicas cum acceſſus & concubitus ſit impunibilis de iure ciuili. l. j. C. de concubi. & ibi Bal. & idem Bald. in l. quę adulterium. ff. de adul. & l. ſi vxor, & ibi gl. ff. eo. ti. de adul. Bar. in l. verum, in fi. ff. de fur. propterea non puto ignorantes aliqua pœna ſaltẽ de
5 iure ciuili puniendos eſſe, † quia qui facit lege permittente pœnam non meretur, l. Gracchus. C. de adult. l. nec in ea. §. ius occidendi. ff. eo. tit. & l. raptores. in princ. C. de epiſcop. & cleric. Si vero ſcienter fornicatus fuerit, puniendus eſt, ſed non tam graui pœna, ſed alia mitiori iudicis arbitrio, aut illa de qua in d. auth. inceſtas. C. de inceſt. nup. & in corpore vnde ſumitur eo. tit. ſicut enim ibi concubitus erat impunibilis vno reſpectu, ſcilicet matrimonij vinculo, ſed erat alio reſpectu punibilis, ſcilicet reſpectu conſanguinitatis vel affinitatis; ita in caſu noſtro coitus iſte eſt impunibilis reſpectu vitæ impudicæ ipſius mulieris, per iura prædicta, punibilis autem erit reſpectu ſanguinis ſiue affinitatis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Fornicatus cum nouerca, nuru, ſocru priusgna, aut ſimili ꝑſona qua ſit afficiendus pœna.*

2 *Clericus cum nouerca aut cognata fornicatus deponitur.*

3 *Laicus cum nouerca, priuigna, nuru, aut ſocru fornicatus, de inceſtu punitur.*

Matrimonium ſcienter contrahentes in gradu prohibito, pœna inceſtus puniuntur.

1 VINTO quæro, † Quid ſi aliquis fornicatus fuerit cum nouerca, ſocru, nuru, priuigna, cognata, ſcilicet fratris vxore, vel ſorore vxoris, aut cum commatre vna ſeu duabus commatribus, aut earum filiabus, matre, cæteriſque perſonis huiuſmodi affinitate coniunctis, aut affinitate ſpirituali, vt habetur in c.j. & c. ſuper eodem. de cogna. ſpiritu. qua pœna ſit puniendus? Dic, ꝙ de iure canonico ſecundum ius antiquum in foro conſcientiæ octo annorum pœnitentia oneratur. vt tandiu extra gremium eccleſiæ & communionem fidelium commoretur & a ſacramentis eccleſiæ abſtinendi habeat neceſsitatem. xxxij. quæſt. vij. ſi quis cum nouerca. & xxxiiij. q. ij. ſi quis cũ duabus. & xxx. q. iiij. ſi pater & filius. & c. ſi quis. de cogna. ſpiritu. & de conſangui. & affi. cap. j. §. inquiſita. vbi dicitur ꝙ minus debemus abſtinere a coniugio ſeu fornicatione affinium, q̃ ſanguine noſtro coniunctorum, & ex propria conſanguinitate. pro quo facit etiam xxxv. q. iij. qualiter. & c. & hoc quoque & cap. ſane, cum tribus ſequentibus. vbi dicitur, ꝙ ſicut vir iungitur cõſanguineis propriis, ita etiam iungitur conſanguineis vxoris
2 ſuæ. † De iure vero canonico in foro contentioſo, ſi clericus eſt qui in hoc crimine cecidit deponitur, quia per iſtum coitum committitur inceſtus xxxv. q. ij. qualiter & d.c. & hoc quoque. & d.c. j. §. inquiſita. de conſan. & affi. & alias ſupra diximus. in ij. & iij. qõ. Si vero ſit laicus aut coitum huiuſmodi habuit in figura matrimonij, aut habuit in actu fornicationis, ſi in figura matrimonij, aut ſcienter contraxit cum ea ſciens impedimentum conſanguinitatis, aut affinitatis, & matrimonium non valet ipſo iure, ſed debet omnino ſeparari, & vir ſiue mulier qui hoc modo ſcienter cõtraxit perpetuo priuatur coniugio. Si vero contraxerunt ignoranter, ambo vel alter tantum, ille qui ignoranter contraxit, nullam patitur pœnam ordinariam; ſed facta ſeparatione ipſius matrimonij, quę omnino fienda eſt, datur ſibi certa pœnitẽtia iudicis arbitrio xxxv. q. iij. qui propinquã. & d.c. de propinquis. ille vero ſiue illa quæ ſcienter contraxit, priuatur perpetua ſpe coniugij d.c. ſi quis cum nouerca. et ſi quis cum duabns. xxxij.
3 q. vij. & xxxiiij. q. ij. †Si vero coitus iſte habitus fuit in actu fornicationis, & ſiue ſcienter ſiue ignorãter id fecerint, vtroque modo puniendi ſunt de inceſtu, & ſtupro, ſi ſoluta erat; vel de inceſtu et adulterio ſi nupta erat. per ea quæ no. dixit Bart. in d. l. ſi adulterium cum inceſtu. ff. de adulte. & diximus ſupra proxime præcedenti quęſtione & dicemus infra quæſtio. ſequen. De iure autem ciuili pœna inceſtus ambo puniuntur quãdo ſcienter contraxerunt matrimoniũ, quæ eſt pœna mortis. vt ſupra proxime diximus, & habetur in d. l. ſi adulterium cum inceſtu, & ibi glo. & Bart. ff. de adulte. Si vero ignoranter ſeparantur, & pœnas euitant prædictas, dummodo cito & incontinenti ſe ab inuicẽ ſeparent poſtq̃ habuerunt ſciẽtiam, alias non euitarent pœnas. d. l. qui contra legem. in fi. C. de inceſt. nup. & in authẽ. de inceſt. nup. in prin. Aut ſe commiſcuerunt in actu fornicationis, & iſto caſu non adhibetur aliqua diſtinctio, an ſcienter vel ignoranter ſe ad inuicem commiſcuerint; quia iſto caſu non prodeſt illis ignorantia, ex quo dabant operam a principio rei illi citæ per ea quæ notanter dixit Bart. in d. l. ſi adulterium cum inceſtu. & diximus proxima quęſtio. non tamen puto ꝙ eadem pœna ſit puniendus iſte ſicut ille qui ſcienter; vt dicemus etiam infra q. ſequen. & alia ſequen. & habetur in d.c. de propinquis, & cap. de inceſtis. xxxv. q. iij.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium, hoc eſt, coitus cum muliere nupta habitus qualiter puniatur.*
Clericus pro adulterio deponitur in foro contentioſo de iure canonico, laicus uero ex communicatur.

2 *Adulterium committentes ſacrilegiũ perpetrare videntur matrimonium violando.*

3 *Clericus pro adulterio ſimplici hodie non deponitur*

4 *Deficiens in purgatione ſibi iniuncta puniri debet ac ſi crimen contra eũ plene probatũ eſſet.*

5 *Epiſcopus cum clerico diſpenſare poteſt in ſtupro fornicatione ſimplici & aliis minoribus criminibus.*

6 *Adulterium inter minora crimina connumeratur.*
Clericus pro peccato ſodomitico pœnam depoſitionis patitur

7 *Pœna delicto commenſurari debet, vt pro modo delicti ſit & plagarum modus.*

8 *Vindicta ſeu pœna ibi debet eſſe leuior vbi culpa præceſſit minor.*

9 *Pœna minor clerico infligitur pro adulterio & aliis minoribus criminibus quam pro inceſtu aut ſodomia.*

10 *Clericus pro adulterio, & inceſtu ſimul commiſſis punitur pœna depoſitionis.*

11 *Sacrilegium largo modo & improprie committitur per adulterium.*

12 *Sacerdos ob ſimplex adulterium poteſt deponi perpetuo ab altaris miniſterio.*

13 *mulierem nuptam carnaliter cognoſcens, de adulterio punitur.*

Concubitus

Concubitus, meretricius a iure ciuili permiſſus, a iure diuino damnatur.

14 *Coniugatus concumbens cum muliere ſoluta de iure ciuili de ſtupro tenetur.*

Cognoſcens carnaliter mulierem nuptam quę antea fuerat meretrix, an teneatur de adulterio.

15 *Laicus mulierem nuptam adulterans excommunicatur, etiam ſi ante nuptias fuerit meretrix.*

16 *Coitus mulieris meretricio more viuentis iure ciuili eſt impunibilis.*

17 *Mulier quæ adulterium commiſit cum aliquo, an mortuo marito poſſit matrimonium contrahere cum illo.*

18 *Mulier dicitur honeſtè viuere ſi vnius tantum & non plurium recipit amplexus.*

19 *Maritus vxorem accuſare nō poteſt de adulterio ante tempus ſui matrimonii commiſſo.*

20 *Maritus non poteſt aliquem iure mariti accuſare de ſtupro cum vxore tempore quo eam concubinam teneret commiſſo.*

1 SEXTO declaranda ſuccedit quæſtio † adulterij, quando quis obtinuit coitum mulieris nuptæ, qua pœna puniatur? dic ꝙ aut ſumus in foro conſcientię et Laicus ſubiicitur pœnitentię ſeptennali. Clericus vero decem annis penitebit lxxxiii.diſ.presbyter.xxvii.q.j.deuotam. & xxxiii.q.ij.hoc ipſum. vbi dicitur ꝙ clerici ſi cut laici hodie illi ſeptennali pœnitentię ſubiiciū tur. De iure vero canonico in foro contentioſo laicus pro iſto crimine excōmunicatur. Clericus vero deponitur. habetur in c. ſi quis eps. xxvii. q.j.idem tenet glo.in c.lator.ij.q.vij.quam ſequitur ibi Archi. & refert idem tenere Goffre.in c. vt clericorum. de vita & hone.cle. & Bernar.& Lauren.ibi,& idem tenet glo.in c.ſi quis omnem j.q.vij.quæ expreſſe dicit ꝙ pro adulterio vel in ceſtu eſt pœna depoſitionis.Idem etiā tenet Ioan. de Ana.in rubri.& in c.vt ſignificauit, extra de adul.Panor.& cęteri Moderni in d.c. vt clericorum.& in c.peruenit. de adulte. & clarius & copioſius in c.at ſi clerici.de iudi & hanc opinio.dicit Ioan.de Ana.in d.cap.ſignificauit, quod tenet Ioan.And.& Ioan.de Imo.præceptor ſuus in d.c. vt clericorum.vbi ipſe dicit ꝙ iſta eſt communis opinio,pro qua facit gloſſ.communiter approbata in c.Maximianus.lxxxj. diſt. in quibus iuribus in effectu concluditur ꝙ pro ſimplici fornicatione hodie non eſt pœna depoſitionis in clerico, ſed duntaxat ſuſpenſionis; pro adulterio vero aut inceſtu eſt pœna depoſitionis. quibus ſuperaddo tex.in cap. ſi quis ſacerdos xxx.qō.j.vbi dicitur ꝙ ſacerdos pro graui adulterio deponitur, & ratio poteſt eſſe iſta ſecundum quod dicit Salyc. in
2 l.quamuis la ij. C. de adulte. † quia per adulterium quis videtur committere ſacrilegium, ex quo violat matrimoniū quod eſt ſacramentum ec cleſiæ cap. debitum.de bigamis.per lęſionem igitur iſtius ſacramenti committitur ſacrilegium.vt late diximus ſupra eod.ti.q.j.& ideo lex ciuiles appellat adulterium ſacrilegium nuptiarum; me rito mandat illum gladio puniri dicta l.quamuis, in fine. ſed credo ꝙ dicatur improprie ſacrilegium, maxime de iure ciuili; quia licet matrimonium ſit ſacramentum, tamen nulla res ſacra corporaliter tangitur, deuaſtatur, corrumpitur, aut aſportatur. vt dicit Bartol. in dicta l. diuus. ff.ad l.Iul. pecu. & habetur in dicta l. ſacrilegi. in princ.eod.titul.& late diximus ſupra eo. dicta
3 quæſtio.principa. † Sed aduerte ꝙ iſta opinio, ꝙ clericus ,p ſimplici adulterio debeat hodie deponi, non videtur vera,neq; iure probari.nullus enim textus allegatus pro iſta opinione probat ꝙ clericus pro ſimplici adulterio deponatur,contra quam arguo primo per text.in c.ſignificauit. de adulteriis. vbi clericus qui imputabatur de adulterio,contra quem mulier ipſa quæ paſſa fuerat adulterium deponebat, & erat iam orta infamia contra ipſum clericum. Pontifex ibi mandat iudici eccleſiaſtico ꝙ dicto presbytero indicat purgationem. in qua ſi dictus presbyter defecerit, mandat illum debere ſuſpendi & non de-
4 poni. † Et clarum eſt, ꝙ quotieſcunque aliquis deficit in purgatione ſibi iniuncta, debet puniri eadem pœna qua puniri debebat crimine plene probato,vt in cap.accedens, de accuſatio. & per Hoſtien.in ſumma de adulter.in prin.Ergo ſequitur, quod pro iſto crimine plene probato, non debet imponi maior pœna ſuſpenſionis. Pro qua opinione adduco etiam text. in cap.at ſi cleri.de iudic.in principio.&.§.de adulteriis. vbi dicitur ꝙ pro homicidio, furto, & alijs maioribus criminibus, in quibus clericus venit depo-
5 nendus, epiſcopus diſpenſare non poteſt. † De adulterio vero & alijs minoribus criminibus,ſicut eſt ſtuprum, ſimplex fornicatio, & ſimilia, Epiſcopus ab libitum ſuum cum clerico pœnitente diſpēſare poterit,deinde ponitur ratio quare epiſcopus in maioribus criminibus in quibus fit depoſitio, diſpenſare non poteſt nec illos ſic condemnatos ad libitum ſuum tradere curiæ ſeculari; quia ſemel per ſententiam illam depoſitionis,quæ eſt perpetua priuatio ab altaris miniſterio,vt dicit Abb.in d.c.vt clericorum.& in d. c.at ſi clerici.ſemel functus fuit officio ſuo,neque poteſt amplius illam reuocare ſeu quouis modo moderari, vt in l.iudex poſt cē.ff.de re iudica.& dicto cap.at ſi cleri.§. de adulteriis. in fine.quod non eſt ſic in pœna ſuſpenſionis quæ fit ad tempus arbitrio iudicis, vt dicam infra eod. quæſtio.
6 octaua. † Ex quo textu manifeſte probatur, ꝙ adulterium connumeratur inter minora crimina; dum dicit ibi text.de adulterio, & alijs minoribus criminibus &c.ex quibus verbis demonſtratur æqualitas in ordine & qualitate ſecundum Bald.in l.ea quidem.C. de accuſa.& no. in l.nomē. in fi.ff.de lega.iij.& per Bar.in l.cum pater. .§.dulciſſimus.ff.de leg.ij.& eſt gl.no.in d.c.at ſi clerici.§,de adulteriis.in ver,minore,q̄ hoc idem

tenet,

tenet. Tertio hoc probo per text.in d.c.vt clericorum.in princ. vbi clericus pro peccato commisso contra naturam,scilicet per sodomiam, patitur pœnam depositionis;quod est maximum omnium criminum quæ carnaliter committuntur xxxij. quęstio.vij.c. adulterij malum.& c.flagitia.& xxxiij.q.ij.hoc ipsum . ergo in adulterio, & aliis minoribus criminibus minor pœna esset inferenda, iuxta enim qualitatem facti & personarum conditionem iudex debet augere,vel minuere pœnam;vt dicit tex.in d.c.vt clericorum. in ij.responso. & in c.sicut dignum de homicid.

7 †Ratio est: quia pœna debet commẽsurari delicto,vt pro paruis parua, ꝓ maioribus vero grauior pęna inferatur , quod manifeste demonstratur ex illis verbis dum dicit text. ꝙ clerici qui deprehensi fuerint incontinentiæ vitio laborare, prout magis aut minus peccauerint puniantur. Idem dicit Panormi.in d.c.vt clericorum.in vlt. no. Ergo pro adulterio quod est de minoribus criminibus, vt supra conclusum fuit debet imponi minor pœna depositione: puta suspensionis,argumento eorum quæ habentur in c. fraternitatis.xxxiiij.distinctio.pro qua opinione facit illa ratio de qua in c.vergentis,de hæreti. sumpto ar-

8 gumento a contrario sensu.ꝙ † vbi minor est culpa , ibi leuior debet esse vindicta ; si enim pro sacrilegio,incestu,nefario coitu, sodomia , & similibus maioribus criminibus iura imponunt depositionem per iura superius adducta,quare non est dicendum quod pro adulterio & alijs minoribus sequacibus criminibus non sit imponende minor pœna ab ipsa depositione certe nullam video rationem in contrarium.Quæ quidem opinio,in veritate videtur esse probabilior de iure , & magis æqua,eo maxime,quia hodie rarissimi sunt clerici qui possint seruare regulam continentiæ & castitatis . & ideo propter fragilitatem humani generis indictum est, vt clerici non deponantur pro quocunq; crimine,sed pro minoribus suspendatur quando sunt in sacris d.c.fraternitatis , xxxiiij. dist.Et tenendo istam opinionem de facili respondeti potest ad iura pro contraria opinione adducta.& primo non obstat tex. in d.c.lator. j.q.vij. quia non dicit ibi text.ꝙ clericus pro adulterio deponatur , sed dicit ꝙ pro delicto corporali fit depositio , vnde aut nos volumus intelligere illũ tex.secundum ius antiquum, & potest esse verum ꝙ pro omni peccato carnali etiam pro simplici fornicatione , quę minus est , inferebatur depositio,vt d.c.fraternitatis xxxiiij.di.aut nos loquimur de iure nouo,& ille tex.non probat illud ad quod inducitur: quia debet intelligi de peccatis carnalibus maioribus.vt habetur in d.c.vt clericorum.in prin.& xxxij.q.vij.adulterij malũ. &

9 c.flagitia.& xxvij.qõ.j.si quis episcopus. †Pro adulterio vero & aliis minoribus criminibus inferenda erit minor pœna vt ęqualitas seruetur in omnibus secundum cuiusq; proportionem d.c.vt clericorum.in ij.responso . vnde succedit regula illa de qua in l.non hoc.C.vnde cogn.& in l.natales & ibi Bal.C. de probatio. Secundo non ob. tex.in d.c.si quis omnem.j.qõ.vij.quia dupliciter potest ad illum tex. responderi. Primo quia non loquitur de adulterio,sed de fornicatione. vnde si volumus illum intelligere de simplici fornicatione,prout est species coitus cum meretrice, vel cõcubina,aut alia muliere impudica.& isto casu loquẽdo secundum ius antiquum bene loquitur quo iure fiebat depositio pro hac simplici fornicatione,vt d.cap.fraternitatis.xxxiiij.distin.& supra pluries dictum fuit . aut loquitur de fornicatione prout est genus comprehendens sub se omnes species coitus.et isto casu illa pœna verificari potest in maioribus criminibus, nõ autem in minoribus d.c.vt clericorum.& supra proxime diximus.& ideo dici non potest ꝙ ille tex.concludat necessario de adulterio . & aliis minoribus criminibus hinc est ꝙ succedit regula prędicta de qua supra, & in d.l.non hoc.C.vnde cogna. Tertio non obstant ea quæ dicunt per Ioan.And.Imo.Abb.Ioã. de Ana.& alios Doct.de quibus supra: quia illorum intentio in quæstionibus prædictis principaliter fuit velle demonstrare ꝙ pro simplici fornicatione hodie infertur suspensio , non priuatio .

10 † Vbi autem dicunt ꝙ pro adulterio & incestu infertur pœna depositionis,fateor ꝙ bene dicunt quando illa duo sunt simul coniuncta, propter incestum quod est maius crimen , sed non dicunt expresse,nec apparet ꝙ voluerint clericum pro simplici adulterio deponendum esse. & quatenus hoc dixissent locuti fuissent sine lege contra l.illam. C. de colla.&.§.si consideremus.in auth. de trien.& semis.Quarto non obstant etiam glo.illæ quæ allegantur pro alia opinione,ꝙ ita interpretantur illa iura sic generaliter loquens: quia non sunt legibus approbatæ,merito nõ faciunt fidem, maxime in via disputatiua . Quinto non obstat tex.in d.cap. vt clericorum . quia non exprimitur ibi in aliqua parte ipsius tex.ꝙ pro adulterio inferatur depositio,sed in principio tex.loquutus fuit specialiter de crimine contra naturam, quod fit per sodomiam , & dedit pœnam depositionis, deinde fecit generalem dispositionem tam respectu criminum ꝙ pœnarum , quæ inferuntur pro criminibus carnalibus , & demum concludit ꝙ pœnæ sunt commensurandæ delicto , secundum plus vel minus , quod apparet ibi , dum dicitur, quod clerici qui incontinentiæ vitio reperti fuerint laborare , prout magis vel minus peccauerint puniantur, & isto modo declaratus ille text. potius facit pro ista opinione , quam contraria. Non obstat etiam.cap.si quis sacerdos,xxx.quęstio.j.quia ibi non loquitur text. de simplici adulterio sed de adulterio mixto cum incestu . quod patet, quia ibi ille sacerdos coitum habuerat cum filia spirituali , quæ erat sibi agnatione spirituali coniuncta.vt in cap.j.& ij.de cogna. spiritu.ideo grauius punitur propter incestum secundum Bar. & Doct.in l.si adulterium cum incestu.ff.de adulteriis. Non obstat etiam illud quod dixit Salyce.in d.l.quamuis.la ij.C.de adulte. dum vult.

11 † Quod per adulterium committatur sacrilegium , ex quo lęditur sacramentum matrimonij dicto cap. debitum . de bigamis. quia licet dicatur sacrilegium largo modo & improprie dicitur

sacri-

ſacrilegium,non autem proprie & ſtricte, quia in veritate nulla fit lęſio rei corporali, vel perſonæ ſacræ, prout requiritur de iure ciuili, ſecundum quod declarat Bart.in l.ſacrilegi. in prin.ff.ad l. Iul.pecu.& Bald.in l.iij.C.de furt.& per Azo.in ſumma eo.ti.in prin. ideo non dicitur proprie ſacrilegium,nec pœna ſacrilegij ibi committitur.d. c. ſignificauit.de adul. Et per iſta remanet firma ſupradicta concluſio,ꝙ clericus pro ſimplici adulterio non deponitur,ſed ſuſpenditur, quæ de facili iudicio meo ſuſtineri poteſt in puncto iuris,'& eſt æquior & probabilior præcedenti, ideo videretur potius eſſe ſeruanda quam præcedens, quæ videtur eſſe nimis rigoroſa lxxxiij.diſt.c.presbyter. & xxxiiij.diſtin.c. fraternitatis. Nihilominus in conſulendo & iudicando tutius eſt tenere aliam opinio.quæ eſt communis. quia in deciſiuis a communi opinione nullatenus eſt recedendum ſecundum Bald.in l.j.C.de edi.diui. Adria.tol.& in l.j.C.de pœna iudi.qui male iudi. Alexan.in l. qui Romæ.§.duo fratres.ff.de verb.oblig.& in l. prolatam.C.de ſen. & interlocu.omnium iudi. & per Abb.in c.canonum ſtatuta.in fi. de conſti.vbi ponit nonnullas exceptiones in quibus licet quãdoque recedere a communi opinione. & hanc ſequerer in iudicando. †Ex quo nota ꝙ ſacerdos ſiue clericus in ſacris ordinibus conſtitutus, per ſimplex adulterium quod commiſerit deponi põt, & perpetuo ab altaris miniſterio remoueri,ſecundum quod declarat Panor.in d.cap.at ſi clerici.in princ.in vlt.no. quod nota contra iſtos presbyteros incontinentes qui alienas vxores ſæpius ſolicitant, & ad illarum concubitum libenter accedunt.ꝙ poterunt deponi, & ſecuta continuatione omnino priuari.d.c.vt clericorum. & c. at ſi clerici. De iure aũt ciuili aut iſte concubitus fuit habitus in forma matrimonij,aut in actu fornicationis. Primo caſu aut contraxerunt ſcienter aut ignorantia, ſi ſcienter vtrinq; de adulterio, vterque punitur, ſi vero alter tantum ſciebat, ille qui erat conſcius punitur alter non, ſtatim diſſoluitur matrimonium,& omnia bona quæ ſciens ignoranti donauerat vel in dotem dederat perdit.l.eũ qui duas.C.de adult.& l.qui contra legum,& ibi glo.& Docto.C.de inceſt.nuptiis.Fallit tamen qñ ambo,vel alter erat minor.quia ſibi parcitur ratione minoris ætatis d.l.qui contra legem, in fin. per Bart.in d.l.ſi adulterium cum inceſtu. ſi vero ignorabat mulierem, aut virum eſſe coniugatum, excuſatur etiam maior, dummodo incontinenti habita notitia de impedimento ſe ab illa ſeparauerit, alias ſi poſt cum eadem permanſerit nõ excuſatur a pœnis prædictis.d. l. qui contra legum, in fin. †Si vero illam cognouit in actu fornicationis aut ſcienter; quia ſciebat illam eſſe nuptã, & tenetur de adulterio,maxime ſi erat mulier honeſtæ vitæ.l.j.& l.quamuis.la ij.C.de adult.ſi vero ignorabat,& ſimiliter punitur de adulterio,qñ mulier erat honeſtę vitæ, nec excuſatur iſto caſu propter ignorantiã facti, ꝙ putabat illam eſſe ſolutam;quia quotieſcunq; quis dat operam rei illicitę a principio nõ attenditur animus illius adulterantis & qđ erat in eius opinione, ſed illud qđ eſt in veritate,ita dicit Bar.in d.l.ſi adulterium cum inceſtu. & dixi ſupra titu.proximo quæſtio. xij.

Prædicta tamen limitanda ſunt non procedere quando mulier erat impudica, vel meretrix, quia talis concubitus eſt permiſſus a iure. l. verum . in fin. & ibi Bartol. ff.de furti.l.tertia. & ibi Bartol.ff.de condi.ob turpem cau. & l.ſecunda.C.de concubi. De iure tamen canonico non euaderet impunis etiam ꝙ mulier eſſet impudica aut meretrix;quia de illo iure nullus coitus extra vxorium eſt permiſſus xxxij. q. iiij.meretrices. †Sed quæro nunc ſi vir coniugatus habuit coitũ cum muliere ſoluta, an ex iſto coitu oriatur ſtuprum,vel adulterium? Dic breuiter ꝙ de iure ciuili dicitur eſſe ſtuprum vt l.j.& quod ibi not.C. de adult.quia ius ciuile conſiderauit læſionẽ thori coniugalis & ſanguinis per commixtionem vxoris duntaxat, non autem viri.d.l.j.de iure tamen canonico ſecus: quia ſiue per virum ſiue per vxorem violetur thorum coniugale per alienos amplexus dicitur fieri adulterium xxxiiii. q. iiij. nemo.& c.dicat.& per Abb.in c.tranſiuiſſe, de eo qui cogno.conſang.vxo.ſuæ.in vltimo not.& in c.fi.de adulte. Iterum quæro, quid ſi aliquis coitum carnis huiuſmodi habuerit cum muliere quę olim fuerat meretrix.nunc autem eſt coniuncta, qua pœna puniatur, an de adulterio, vel de ſimplici fornicatione. Reſpondeo, aut loquimur de iure canonico in foro eccleſiaſtico & mulier erat iam effecta honeſtæ vitæ & conuerſationis, omneſque turpes & inhoneſtas conuerſationes eui tauerat,& ſic cęperat habere nomen honeſtæ matronæ ſiue matrisfamilias, & coitus habitus cum illa erit punibilis de adulterio, ac ſi nunq̃ fuiſſet meretrix,vt l.quę adulterium, in princip.& quæ ibi no.Bald.& Salyc.C.de adulteriis.non replico amplius nomina pœnarum, quia ſatis plene dictũ eſt ſupra. Aut iam cęperat iterum meretricari & reuerti ad veterem impudicam vitam,& iſto caſu non punitur de adulterio, ſed de ſimplici fornicatione;quæ ſimiliter eſt punibilis de iure canonico xxj.q.iij.dicat aliquis. c. ſequenti.& c. meretrices.& dicemus infra q.ſequen.cuius pœna erit ſolum ſuſpenſio in clerico hodie.cap. fraternitatis. xxiiij.diſ.& late diximus ſupra ead.q. †Laicus autem excommunicatur quocunq; modo illam cognouerit,aut in actu fornicationis,aut in forma adulterij. vt in c. ij.de adulte.xxvii. quæſtione.j. ſi quis epiſcopus.de quo etiam diximus ſupra. De iure autem ciuili ſi dicta mulier ſit honeſta & retinet nomen matris familias, erit pœna adulterii vt d.l.quæ adul.& ibi Bal.& Saly. Hoc enim nomen matris familias de iure habet tria ſignificata ſecundum glo.in d.l.quæ adulterium.primo enim ſignificat & demonſtrat mulierem quæ non viuit meretricio more ſed honeſte, & morigerate, ſecundo pro ea quæ filios habet vt ff. de lib.exhi.l. deinde. Tertio pro ea quæ eſt ſui iuris,ſed Saly. ibi dicit ꝙ etiam ea quæ eſt in poteſtate nõ amittit nomen prædictum. vide ipſum in d.l.quæ adulterium. †Si vero inhoneſte & meretricio more viueret,illius coitus de iure ciuili erit impunibilis tanquam coitus concubinę l.j.& ij.C.de concubi.

cubi.& per Bar.in l.verum.in fi.ff.de fur.& l.iij. ff.de condi.ob.turpem cau.& est tex.no.in l.si ea enim.C.de adult.& d.l.quæ adulterium.in fi. vbi dicitur ꝙ coitus habitus cum famula & vili persona non meretur puniri propter vtilitatem personæ, siue potius vtilitatem conditionis suæ. prout sæpius accidit in istis hospitiis vbi sunt famulæ quędam ita vulgares ꝙ habentur tanquam meretrices,& cum pluribus & diuersis personis solent habere commercium,vide tex.ibi in fi.& Saiyc. & eundem Saly.magis clare & in terminis in d. l.si ea,per tex.in l.si vxor.§.siue.ver. sed & in ea.

17 ff.ad leg.Iul.de adult. † Sed quęro quid si aliqua mulier commisit adulterium cum aliquo viro cum quo post mortem mariti sui matrimoniū contraxit, an poterit accusari de adulterio huiusmodi, post secundas nuptias contractas, & videretur dicendum ꝙ nō;quia quemadmodum filii primo nati per subsequens matrimonium legitimantur & restituuntur natalibus,vt in cap.j.de eo qui dux.in matri.quam pol. per adulterium.& c. per venerabilem. & ibi Docto.qui filii sint legi. lex tamen dicit contrarium,ꝙ ipsa mulier poterit accusari & puniri de adulterio, quod ante contractum istud secundum matrimoniū cum eodem viro commiserat, ita dicit tex.in l. commissum.C. de adulter. Vlterius quæro,si quis carnaliter cognouerit concubinam alterius,quæ indubitato effectu per vnum in domo sua duntaxat retinetur, an vir qui illam stuprauit debeat puniri, & qua pœna.& videbatur dicendum ꝙ non, ex quo honesta mulier dici non potest, quę non veri mariti patitur amplexus.tamen breuiter dicas contrarium esse verum; quia debet puniri de adulterio

18 ex quo cum illo viro honeste viuendo. † hoc est, quia nō recipit plurium amplexus,dicitur honeste viuere, nec perdit nomen honestæ matronæ, vt dicit glo.in l.si vxor.in princ.in ver.concubina. ff.de adult.& l.stuprum.ff.de ritu nupti.& iste est tex.in d.l.si vxor.in prin.ff.de adulter.vbi dicitur ꝙ viro qui tenet dictam cōcubinam competit accusatio contra illum adulterum non iure mariti, sed iure extranei, ita dicit ibi tex.glos.tamen variauit in pęna.primo enim dicit ꝙ tenetur de stupro,deinde dicit ꝙ tenetur de adulterio, Bart. tamen tenet ibi opin. illam ꝙ de stupro puniatur & non de adulterio, quia adulterium proprie non committitur nisi cum muliere nupta,vide Barto. ibi, credo autem ꝙ coitus iste improprie & largo modo loquendo dicatur adulterium, sed in pœnis imponendis non debemus attendere impropriam & largam significationem, sed propriam & strictam, & maxime quando per illam propriam significationem fit diminutio pœnæ. quia in dubiis &c.l.de interpretatione & l.absentem.ff.de pœn. cap.quod in dubiis. de regu.iur.lib. vj. cum si.

19 † Quæro nunc ponamus ꝙ Pamphila sit nupta Sempronio, & tempore istius matrimonii commisit adulterium cum Caio, deinde mortuo Sempronio,ista Pāphila deuenit ad secundas nuptias, & nupsit Titio, quæritur nunquid Titius poterit dictam vxorem accusare de adulterio illo quod commiserat tempore primi viri,& videtur dicendum ꝙ sic,maxime si nondum erat elapsum quinquennium.l.quinquennium.ff.de adul. In contrarium tamen est veritas ꝙ illam accusare non pōt de adulterio cōmisso ante tempus sui matrimonij l.si vxor.§.si quis vxorem suam.ff.de adult.& ratio potest esse ista, quia per illud adulterium alias cōmissum nulla fuit illata iniuria thoro coniugali ipsius secundi mariti, nec per illud dicitur violatum dictum coniugale thorum. Idem dicendum est de stupro, si mulier dum esset virgo aut vidua stuprata fuerit ab aliquo, & postea nupserit, non potest maritus illam accusare de stupro,nec etiam illum stuprantem pro crimine commisso cum muliere antequam esset sua vxor,quia tunc nulla fuit sibi illata iniuria; quia nullum ius habebat in ea, vt d.l.si vxor.§. si quis plane. Secus autem si ea mulier erat sponsa;quia tunc poterit bene vir aut ꝙ sit sponsus ante cōsumationem matrimonij aut postquam consumauit matrimonium, dictum stuprantem & mulierem quoque accusare de stupro, & prosequi iniuriam suam.d. l. si vir.§. si minor.

20 in fin.eod.titu. † Idem etiam dicendum est de eo qui concubinam desponsauit & accepit in vxorem, ꝙ non poterit aliquem accusare iure mariti de stupro cum ea commisso tempore concubinatus sui,& iste est tex.in d.l.si vxor.§.si quis vxorem.versi.quod etenim.ff.ad l. Iul. de adult. quæ omnia bene not.quia sunt vtilia & contingibilia sæpe.

SVMMARIVM.

1 *Stuprum quid sit, & qualiter puniatur qui stuprum perpetrat.*

2 *Clericus fornicatione simplicem commitentes qualiter puniatur.*

3 *Clericus pro stupro in virginem commisso, pecuniariter punitur iudices arbitrio.*

Laicus virginem deflorans, eam dotare, & vxorem ducere tenetur.

4 *Stuprum cum libera & conditionis honestæ commissum, punitur confiscatione dimidiæ partis bonorum.*

5 *Copula carnalis habita cum concubina alicuius non punitur de iure ciuili.*

Stuprum cum mulieribus turpiter viuentibus eque committitur, at non eque punitur.

6 *Coitus omnis extra matrimonium est reprobatus & punibilis.*

Virginem deflorans impuberem,& viri impotentem qualiter puniatur.

7 *Tutor deportatur bonis publicatis qui eam cuius tutelam gessit stuprauit.*

Mulier nobilis familiæ seruo proprio se carnaliter commiscens, capite punitur, & seruus igne crematur.

SEPTIMO

1 SEPTIMO videndū eſt de † ſtupro quod eſt alia ſpecies fornicationis, quod committitur cū ſoluta muliere honeſte viuente l.inter liberas. et l.ſtuprū. ff.de adul. & §.item lex Iul.inſti.de pub.iudi. Quero igitur nunc quę eſt pœna iſtius criminis? Dic ꝙ in foro cōſcientiæ clericus olim deponebat de iure antiquo.vt lxxxiij. diſtin. presbyter, quod erat ſecundum Canones apoſtolorum. Idem ſeruabatur in ſimplici fornicationem, vt latius infra dicetur. hodie vero imponitur ſibi pœnitentia decem annorum, cum illis ieiuniis,diſciplinis, & pœnitentijs, de quibus in d.cap.presbyter.Laicus autem habet pœnitentiam ſeptem annorum xxvij.q.j.deuotā.et xxiij. q.ij.hoc ipſum.vbi dicitur, ꝙ clerici etiam hodie non excedunt metam ſeptem annorum in pœnitentia prædicta. In foro autem contentioſo de iure canonico, dic ꝙ clericus pro iſto crimine deponitur,ita tenet Panor.in c.at ſi cleri.de iud. & in d.c. vt clericorum.de vita & honeſtate clericorum.& in c.peruenit.in fi.de adul.vbi in effe-
2 ctu concludit, †ꝙ clericus in ſacris ſolum euadit pœnam depoſitionis quando commiſit ſimplicem fornicationem cum muliere ſoluta & impudica concubina ſeu meretrice, tunc non infertur illi alia pœna quam ſuſpenſionis, vt ibi plenius per Abb. pro aliis vero criminibus carnalibus, excepta ſolum hac ſimplici fornicatione eſt pœna depoſitionis. vt habetur lxxxiiij.diſt.presbyter. ij.q.vij.lator.lxxx.di.Maximianus,quāuis ēt ,p iſta ſimplici fornicatione continuata a qua clericus ſi poſt primam,vel ſecundam monitionem nō diuertit poterit deponi atque priuari, vt in c. ex parte Adę. de teſtibus.& in c.cum ſuper.de cohabita.clericorum & mulie. Si vero iſta fornicatio non eſſet amplius ſimplex, ſed haberet adiunctā aliquam qualitatem, ſeu accidens.puta adulterij, ſtupri, inceſtus, & ſimilium.tunc eſſet pœna de depoſitionis ita dicit Abb. in dicto capitu. at ſi clerici. in xiij.colum.& in dicto capit.peruenit, Idem etiam tenere videtur Ioan.de Imol. in d. capitu.vt clericorum.vt refert Ioan. de Ana. in rubric.& in cap. ſignificauit,de adulte. Cum tamen iſta ſit communis opinio ꝙ pro ſtupro fiat depoſitio a qua in deciſiuis nō eſſet recedendum. vt ſupra dixi, tamen ſi quis vellet tenere contrariam opinionem facile poſſet per ea quę ſupra
3 proxime diximus in præcedenti queſtio. † Et dicit etiam Abb. in d.c.vt clericorū. ꝙ pro ſtupro in virgine commiſſo,iudex eccleſiaſticus poterit imponere pœnā pecuniariā clerico arbitrio ſuo, vltra alias pœnas ſpirituales, qñ illę non ſufficerent; quia illas non timeret,quas pœnas ſi non ſolueret luet in corpus arg.l.j.§.fi.ff. de pœn. & non ſufficit ſolum dotare mulierem ſtupratam, quia vltra dotem tenetur etiam ſoluere pecuniariā aut corporalem pœnā, ita dicit Abb. in d.c.peruenit. de adulte.Laicus autem de iure canonico ſi virginem defloruit,tenetur illam dotare, & in vxorē ducere, ſi non erat vxoratus. & his duabus pœnis copulatiue punitur.Si vero nollet aut non poſſet propter aliquod impedimentum illam ducere in vxorem,vltra pœnam dotis conſtitutæ tenetur alia pœna pecuniaria, ſiue extraordinaria arbitrio iudicis, vt dicitur in d.c.j.& cap.peruenit.de adulte. & ibi Abb.ſi vero cum vidua honeſte viuente ſtuprum commiſerit, punietur pœna pecuniaria arbitrio iudicis iuxta qualitatem facti, & perſonarum conditionem d.c.j.de adulte. vbi latius per domi. Abb.& idem Abb.in d.c. vt clericorum. in xij.colum. & idem Abb. in cap. licet.
4 de pœni. †De iure autem ciuili pro ſtupro commiſſo cum muliere libera & honeſtæ conditionis & famæ. ſi vir ſit honeſtæ conditionis aut in dimidiæ partis bonorum ſuorum confiſcatione & relegatione temporali arbitrio iudicis punitur, ſi vero ſit vilis perſona fuſtigatur. & nihilominus in exilium mittitur, vt ſupra. ita dicit text. expreſſe in.§.item lex Iulia.inſtitu.de publi.iud. & iſta eſt pœna regularis, quę tamen fallit in pluribus caſibus in quibus alia pœna imponitur. Et primo quando mulier non eſſet libera ſed ſerua; quia tunc datur domino actio legis aquilię, iniuriarum,aut de ſeruo corrupto l.inter liberas. & ibi Barto.ff.de adulte.l.fina.ff.de offic. præſid.& l.penulti.C. de ſer.corrup. Secundo fallit licet ſit mulier libera,tamen ſi eſt famula,aut alias vilis conditionis exiſtens in caupona, hoſpitijs,aut alijs ſimilibus abiectis locis,habenti rem carnalem cum mulieribus vilis conditionis non imponitur iſta pœna, ſed tenetur actionem iniuriarum propter vtilitatem perſonę l.quæ adulterium. & ibi gloſſ.& Bartol.C.de adul.& Bartol.in d.l.in-
5 ter liberas. † Tertio fallit in concubina retenta in domo & indubitato affectu; quia licet cum illa habere concubitum de iure ciuili abſque aliqua pœna.l.ij.C.de concubi.& not.gloſſ.in l.ſtuprum.& in l.inter liberas.& ibi gloſſ.& Bartol. ff.de adulterijs. Quarto etiam fallit in publica meretrice,vel in alia muliere impudica,quę plures admittere ſolet ad eius amplexus,licet ſecrete agat.quia non dicitur honeſte viuere prout requirit illa lex Iulia de adulterijs capite quinto dicto.§.item lex Iulia.& ibi Ioan.Fabr.et per Bar. in l.iij.ff. de conditio.ob turpem cau.vbi concludunt Docto.prædicti, quod tunc mulier ipſa perdit nomen & famam honeſtæ matronę. Contra hæc oppo.de.l.ſtuprum.ff.de ritu nuptia.vbi dicitur ꝙ ſtuprum cōmittitur etiam cum mulieribus quæ turpiter viuunt, & a pluribus quæſtum accipiunt, dummodo id non palam faciant. Sol.non negatur quin cum mulieribus ipſis ſtuprum committatur, quia mulier ſoluta eſt & libera perſona, ſed delictum non eſt punibile cum eis factum de iure ciuili propter inhoneſtam vitam, licet non ſint publicæ meretrices. tamen ex quo plures fornicantes admittunt,& perſonam ſuam pluribus exponunt, dico ꝙ acceſſus ad illas eſt impunibilis; quia non dicuntur honeſte viuere, vt requirunt iura.in d.l.inter liberas. & l.ſtuprum.
6 ff.de adulte.& d.§.item lex Iulia. † De iure tamen canonico omnis coitus præter vxorius ſiue matrimonialis eſt reprobatus & punibilis. xxxij.quæſtio ſecunda nemo,& cap.meretrices.

Failit

Fallit etiam & quinto regula prædicta, quando quis haberet coitum cũ virgine impubere minore.xij.annis.nondum viri potente, quia humiliores in metallum damnantur, honestiores vero in insulam deportantur l. si quis aliquid.§.nondũ ff.de pœnis. quod nota. quia hodie ista pœna non inuenitur correcta, neq; immutata, ita dicunt Docto.in dicto.§.item lex Iulia, vbi gloss. tangit.

7 †Sexto etiam fallit dicta regula in tutore qui pupillam cuius tutelam gessit stuprauit; quia tutor deportatur & omnia eius bona publicantur l. j.C.si quis eam cui tut.gesse.stup. Ratio est. quia tutor datur loco patris personæ principaliter ad illam nutriendum, & bonis ac honestis moribus instruendum, non autem ad stuprandum l.ij.ff.de admi.tuto.& institu.eodem titu.in princ.& de tutel.in princip. Septimo & vltimo fallit in muliere nobilis familię quę seruo proprio se carnaliter commiscuit, quia mulier punitur pœna capitis, seruus autem igne peribit l.j.C.de mulie.quę seruis propri.se iunxe.

SVMMARIVM.

1 *Coitus contra naturam habitus triplex reperitur & qualiter puniatur.*
2 *Coitus cũ brutis habitus qualiter de iure canonico puniatur, & qualiter in foro contentioso & in conscientiæ.& nu.3.*
4 *Coitus cum brutis punitur pœna capitis.*

1 OCTAVO quæro, quid de coitu †habito contra naturam, dic q̃ istud est triplex. quoddam enim est quod fit contra naturam humanæ societatis, & illud est quod fit cũ propria matre, vel filia de quo dictum est supra eo.titu.q.ij. Aliud est quod fit cõtra naturam sexus humani, quod est quando fit cũ masculo, vt l.cũ vir.C.de adulte. Aliud est quod fit contra naturam generis humani, & illud est quod fit cum brutis c.vt clericorum de vita & honesta.clericorum, in princ. vide quæ diximus supra eo.tit.d.q.ij.& habetur in c.vt clerici, de excess.præla.xxxij.q. vij. adulterij. & c.flagitia.& xxxiij.q.ij.hoc ipsum, in fi.d.l.cum vir.& l.fœ-
2 diſsimam. C. de adul. †Pro isto enim crimine de iure canonico, scilicet antiquo & in foro conscientiæ, tam in clerico, quam in laico pœna est parificata, iniungitur pœnitentia temporalis vltra septennium arbitrio sacerdotis, vt extra gremium ecclesiæ & communionem fidelium, vltra illud septennium, tãdiu commoretur donec de crimine ipso congruam egerit pœnitentiam arbitrio sacerdotis, nunquam se in diuinis commiscendo,
3 vt d.c.hoc ipsum. †Sed de iure canonico in foro contentioso, in clerico erit perpetua depositio ab altaris ministerio, ab omni ordine sacro, ac omnium beneficiorum & officiorum perpetua priuatio. vt est casus in d.c. vt clericorum, in princ. de vita & honesta.clerico. & ibi Abb. & c.clerici. de excess. præla. si vero sit laicus excommunicatur, & a cętu fidelium omnino expellitur. d.c. cle-
4 rici. in fi. †De iure autem ciuili pro isto crimine est pœna capitis l.cum vir.C.de adulte.contra quod crimen & eius reos. Imperator in d.l.cum vir.multum fortiter exclamat atque irascitur, propter eius summam turpitudinem dicens, Iubemus insurgere leges, armari iure gladio contra huiusmodi facinorosos homines, qui audent peruertere ordinem naturæ, & est adeo turpe scelus quod nõ proficit scire, & nephas quodammodo loqui de ipso. propter quod dicit Pontifex q̃ venit fames, terremotus, & pestilentiæ, & primum ira Dei in filios diffidentię vide tex. in d.c.vt clericorũ, de vi.& hone.cle.& xxxij.qõ.vij.adulterij malum c.flagitia & c.offerebat Loth.& c.clerici.de excess.pręla.

SVMMARIVM.

1 *Fornicatio commissa cum muliere soluta & impudica qua puniatur pœna.*
2 *Fornicatio an sit genus quoddam, diuersas sub se continens species.*
3 *Presbyter seu clericus qualiter olim pro fornicatione puniebatur, & qualiter hodie.*
Coitus meretricius vel alias cum muliere impudica habitus, iure ciuili euadet impunitus.
4 *Forcinans scienter cum meretrice sibi agnata, pœnam non euadit incestus.*
5 *Validum censetur id quod est in veritate, potius quam id quod est in opinione.*
6 *Concubina quæ dicatur legitima vt eius filii possint dici naturales.*

1 NONO quęro, quid de simplici †fornicatione habita cum muliere soluta & impudica, aut cum publica meretrice, quę publice extat parata, qua pœna huiusmodi crimini reus punitur? dic q̃ de iure canonico in foro conscientiæ propter vitium incontinentiæ illa septennali pœnitẽtia, vel forsan minoris sacerdotis arbitrio subijcitur.xxxiij.q.ij.hoc ipsum, xxij.quęstio.j.prædicandũ.& xxx.quęstio.vij.c.adulterij.xxxij. quæstio. iiij.c.meretrices.xxxvij.qõ.j.c.lex illa. vbi tex.enumerat quinque species criminis carnalis coitus quę fiunt cum mulieribus naturaliter, vbi dicitur q̃ li-
2 cet secundum quorundam opinionem, †hoc nomẽ fornicatio, sit nomen generis comprehendens sub se omnes species illiciti coitus, de quibus supra, & tunc dicitur poni vt genus comprehendens sub se omnes species prædictas. xxij. quæstio. iiij.c. meretrices. & cap.seq. & xxx.q.ij.hoc ipsum, prope finem. Quandoq; idem nomen fornicatio ponitur vt species, qua continetur coituss habitus per virum solutum cum muliere soluta & impudica,

impudica, aut cum publica meretrice, ita dicit
3 text. in dicto cap. meretrices. xxxij. q. iiij. † De iure autem canonico in foro contentioso olim erat pœna depositionis, & priuationis, in clerico. lxxxij. distin. presbyter, hodie tamen est minor, scilicet suspensionis, aut pecuniaria vt hic arbitraria, & per Abb. in d. c. vt clericorum, in xij. col. de vi. & hone. cle. Hæc enim quæ diximus habent locum in clerico, laicus vero aliter punitur arbitrio iudicis, quandoq; pœna pecuniaria, quandoque alia. vide do. Abb. in d. cap. vt clericorũ.

De iure vero ciuili iste coitus meretricis, vel alterius mulieris impudicæ est permissus, & penitus impunibilis, vt l. j. C. de concubi. & per Bart. in l. verum. ff. de fur. & idem Bar. in l. iij. in princ. ff. de conditio. ob tur. cau. Sed antequam ad vlteriora procedam non omittam notabile verbum quod dixit Saly. in l. quę adulterium. C. de adul.
4 ℭ si quis † fornicatus fuerit cum meretrice quæ erat agnata ipsius viri coeuntis, incurrit pœnam incestus ipse vir si scienter cõmiscuit se cum illa, Secus autem si ignorabat illam esse eius consanguineam, quia isto casu non punitur etiam de incestu. ita tenet Salyce. in d. l. quæ adulterium. & ratio est quia vir non dabat operam rei illicitæ, sed permissæ d. l. verum, in fi. & ibi Bart. ff. de fur. & Barto. in dicta l. iij. in prin. ff. de condi. ob turp. cau. & l. Gracchus. C. de adul. ideo isto casu attenditur potius illud quod erat in opinione, ℭ illud quod est in veritate l. j. §. diuus. & l. diuus. & l. in lege Corne. ff. ad l. Corne. de sica. quando vero a principio dabat operam rei illicitæ tunc succedit & viget alia regula contraria, de qua per Bar.
5 in l. si adulterium cum incestu. ff. de adulte. † ℭ plus valet illud quod est in veritate, ℭ illud quod erat in opinione, de quo late diximns supra titu. proximo qõ. xj. in materia poculi abortionis & amatorij, hæc tamen procedunt de iure ciuili, quo meretricis & concubinæ coitus est impunibilis, vt supra. sed de iure canonico quo omnis concubitus præter vxoriũ dicitur esse damnatus. xxxij. qõ. iiij. ca. meretrices. putarem habere locum secundam regulam de qua supra, & ℭ ignorantia non deberet ipsum excusare, attento ℭ dabat operam rei illicitæ & damnabili cap. meretrices. pro quo facit doctrina Barto. in dicta l. si adulterium cum incestu, & quod habetur in cap. fin. de homi. lib. vj. ne excusatur propter turpitudinem vitæ ipsius mulieris: quia turpitudo illa verum est quod excusat virum a pœna adulterij. vel stupri, non autem a pœna incestus quæ infertur ratione sanguinis; quia per turpitudinem vitæ illius iura sanguinis non tolluntur, ita dicit ipse ibi, quem
6 vide & nota. † Et ad ea quæ diximus supra de concubina retenta in domo, nota quod ad hoc vt aliqua dicatur legitima concubina, quæ retineri possit impune de iure ciuili, & cuius filij dicantur veri naturales, & succedant patri in illis duabus vnciis ab intestato, vt in authen. qui. modo. nata. effi. sui in prin. & in fin. plura requiruntur de quibus per do. Ioann. de Ana. in rubri. extra de adul. in ij. col.

SVMMARIVM.

1 *Raptus mulieris est crimen graue & valde detestabile.*

2 *Raptores mulierum quibus sunt pœnis afficiendi.*

3 *Socius quis sit, & quis sequax, & in quibus differant.*
Associans alium ad aliquem actum, censetur illi opem præstare.

4 *Receptator răptæ mulieris qua sit afficiendus pœna.*

5 *Iniuria vni de domo facta censetur toti familiæ irrogata.*
Rapiens masculum causa libidinis, qualiter puniri debeat.

6 *Parentes insultati cum consanguineis possunt licite insultantibus resistere.*
Occidi non potest impune qui non reperitur in flagranti crimine.

7 *Auxilium seu fauorem post factum præstans, mitius punitur eo qui interfuit facto.*
Auxilium & fauorem malefactori præstantium plures sunt species.

8 *Consulens seu persuadens maleficium an, & qua pœna puniatur maleficio sequuto.*
Consulens & persuadens an censeatur opem & auxilium maleficio præstare.

9 *Quasi dictio, est improprietatis notæ, sicut & verbum videtur.*
Statutum pœnam imponens auxilium seu opem præstanti maleficio, non comprehendit persuadentem seu consulentem.

10 *Consulens aut persuadens quas debeat dare pœnas, statuto eas non exprimente.*
Consulens maleficium punitur etiam ipso non sequuto.

11 *Consulens in minoribus criminibus, quas pœnas luat, si statutum non taxet eas.*

12 *Consulen maleficium an puniri debeat, etiam si delinquens omnino facturus erat.*

13 *Argumentum a sensu contrario non valet vbi contra legem procederet.*

14 *Consulens qui ante delictum commissum reuocauit consilium, an teneatur facto sequuto.*

15 *Opem ministerii & auditorii corporaliter præstans malefactori, quando & qualiter puniat.*

16 *Opem scienter præstans malefactori ante factum tenetur.*

17 *Opem præstans post delictum commissum quando puniri debeat.*

Opem

Opem præſtans malefactori per viam iuſtitiæ non punitur.

18 *Aduocatus cum excommunicato participans, pro conſilio dando non incurrit excõicationem.*

Supplicare non licet pro damnato de crimine læſæ maieſtatis.

Aggeres nili rumpens & curſum aquarum deuians igni crematur.

19 *Statutum dictans opem non præſtandam banniti, non includit eos qui ob iuſtitiam, gratiam, vel charitatem præſtant opem.*

20 *Pœna plurium eidem opem præſtantium an ſit vniformis.*

21 *Rapiens virginem aut viduam ſeu nuptam qualiter puniatur.*

Ancillam aut libertinam alterius rapiens quas det pœnas.

22 *Sponſus ſponſam propriam rapiens qua pœna plectatur.*

23 *Mulier virum cauſa libidinis rapiens an puniatur, & quid ſi vir virum.*

24 *Nuptiæ de parentum conſenſu procedere debent.*

Puella raptori ſuo nubere non poteſt etiam de parentum aſſenſu.

25 *Rapiens meretricem aut alias plurium concubinam an debeat puniri.*

Meretrices cauſa libidinis incluſas detinẽtes actione iniuriarum tenentur.

26 *Raptor meretricis quæ meretricari deſierat an puniatur ac ſi probam rapuiſſet mulierem.*

27 *Meretrix quæ non plene reſipuit ſed ſecrete plurium amplexus admittit, tractari adhuc poteſt vt meretrix.*

1 DECIMO nunc eſt videndum † de raptu mulieris, quod quidem eſt graue & longe deteſtabile crimẽ, & iura maxime ciuilia ipſum vehementer abhorrent; quod patet ex atrocioribus pœnis quæ contra raptores ipſos eorumque complices & ſequaces iura ſtatuerunt, vt l. vnica. C. de raptu virg. vbi patet ꝙ nedum puniuntur raptores monialium ſacratarum, verumetiam virginarum laicarum, nuptarum, & viduarum honeſte viuentium, ac etiam ſponſarum mulierum, ità ꝙ non liceat ipſi ſponſo propriã ſponſam ex domo parentum raperè ſeu violenter abſtrahere, & ad eius domum adducere. & quid de viro rapiente vxorem propriam cũ qua contraxerat & conſumauerat matrimonium, an puniatur pœnis de quibus in d. l. vnica & quid de eo qui rapuit meretricem cauſa libidinis, aut concubinam ſeu aliam impudicam mulierem, an comprehendatur in l. prædicta vt illis pœnis ſubijciatur, vel alijs & quibus. Pono igitur primo caſum ꝙ Titius armatus et aſſociatus Meuio, Caio, & Sempronio ingreſſus fuit in monaſterio ſanctę Catharinę ex quo violenter vna cum ſocijs prędictis rapuit quandam venerabilem monialem profeſſam, ſororem Luciam nuncupatam, quam ſic raptam ex dicto monaſterio extraxerunt, illamque duxerunt ad domum Pamphili, & dum ipſam monialem raptam adducerent in itinere occurrerũt Tyberio, Fabio, & Pompeio, qui ſimiliter præſtiterunt opem & auxilium præfato Titio & illius ſociis ad perducendum ipſam 2 monialem ad domũ ſupra dicti Pãphili. † Quæritur modo nunquid omnes iſti ſint pariter puniẽdi & quibus pœnis. Reſpon. ꝙ ipſe Titius vna cũ Meuio, Caio, & Sempronio ſociis in raptu pluribus pœnis ſubijciuntur, Et primo, ꝙ ſi in flagranti crimine fuerint a parentibus, conſanguineis, tutoribus, curatoribus, dominis, vel patronis raptæ mulieris deprehenſi, poſſunt impune interfici, & vltra hæc capite puniuntur, & omnia eorũ bona publicantur, & applicãtur dicto monaſterio ex quo monialis rapta reperitur, vel in quo profeſſa erat l. vnica. C. de rap. vir. quibus pœnis nedũ ipſe & eius principalis, verũ etiã Meuius Caius, & Sẽpronius eius ſocij & adhærentes, q̃ in ipſo raptu interuenerunt, & dicto Titio opem & auxiliũ præſtiterunt, puniuntur, & perpetua omnes notantur infamia. d. l. vnica. vnde Bald. in dicta l. vni-
3 ca. ſuper iſto verbo dicit. † nota ꝙ differentia eſt inter ſocium & ſequacem, quia ſocius eſt ille qui principaliter vadit ad maleficium propter ſe, & ſic ꝙ intereſſe ſuo, ſequax vero eſt ille qui vadit propter alium & pro alterius intereſſe, vt habetur in cle. j. de pœn. vbi eſt glo. no. quæ declarat quis ſit ſocius, quis ſequax, & quis ille qui dat conſilium, auxlium, vel fauorem, & quis illorum dicitur grauius delinquere, & maiori pœna dignus exiſtat. Item nota ſecundũ eundem Bal. ibi, ꝙ eo ipſo ꝙ quis aſſociat aliquem ad actũ aliquẽ, videtur ſibi dare auxiliũ, abſque eo quod aliquid faciat in eius fauorem quod eſt verum dicit ipſe de auxilio fauoris, non de auxilio facti, quando nihil fecit. nã per hoc ille qui aſſociatur propter aſſociantis preſentiã fit audacior, & eius aduerſarius efficitur timidior. Ex quo inferetur quod ſi Caius armatus aſſociauit Titium ad inſultãdum, vel occidendum aliquem, licet ipſe Caius nihil fecerit, ſed ſolum inſterit ibi præſens armatus dicitur dediſſe auxilium & fauorem dicto Titio, ratione prędicta, quia ex ipſius preſentia Titius inſultans fit audacior, inſultatus vero efficitur timidior, & hoc tenet Bald. in l. raptores. in ij. col. C. de epiſ. & cle. & Saly. in dicta l. vnica. C. de raptu virgi. Adde Sozi. in conſi. clvij. incipiente, conſultatio. verſi. iij. oſtenditur. in ij. parte fal.
4 xj. vbi hoc idem tenet. † Sequitur in Themate ꝙ Titius cum ſociis monialem raptam in domo Pamphili introduxerunt & ibi illam tenuerunt; quæro qua pœna puniatur iſte Pamphilus, qui raptores, ipſos cum moniali ſcienter receptauit? dic ꝙ pœna capitis duntaxat punitur abſque bonorũ publicatione, vt d. l. vnica §. pœnas autem. vbi

dicitur

dicitur, ꝙ illi duntaxat qui raptui interfuerũt, & principali raptori aſsiſterũt, illi tribus pœnis puniuntur. ſ. pœna capitis, perpetuæ infamię, & omnium bonorum cõfiſcationis ſiue publicationis, et iſti omnes poterunt a parentibus, conſanguineis, tutoribus, & curatoribus, a dominis, vel patronis mulieris raptæ impune occidi, ſi in illo flagranti fuerint deprehenſi. Et dicunt Bal. & Saly. in d.l. vnica. ꝙ hęc facultas ſiue licentia occidendi dicitur conceſſa etiam filijs, & nepotibus mulieris raptę, licet tex. illos non exprimat, & hoc virtute eiuſdem vel maioris rationis quæ viget in filijs & nepotibus quam in alijs conſanguineis & agnatis. †Ex quo dicto notãt ibi Bal. & Saly. ꝙ iniuria facta vni de domo vel de familia, cenſetur eſſe facta toti familiæ & conſanguinitati, & vnuſquiſque poterit iniuriam ſuam vindicare, & ideo illo caſu nullus de conſanguinitate poterit eſſe teſtis in huiuſmodi cauſis, hoc tamen intellige vbi eſſet conſuetudo ꝙ omnes de familia ſiue de conſanguinitate reuocare ſoleant ad animum ſuum iniuriam factam conſanguineo vel alteri de familia, ſecundum Cyn. in d.l. vnica, pro quo facit tex. in l.j. C. ſi rector prouin. &c. & C. ſi quacũ. prædi. poteſta. l. j. Ex hoc etiam not. ſecundum Saly. ibi, dum quærit an facultas illa occidendi præſtita cenſeatur illis perſonis de quibus ibi contra raptores maſculorum quando rapiuntur maſculi cauſa libidinis, & concludit ꝙ non, nec pœnæ illius legis inferuntur cõtra ipſos. Bal. tamen ibi tenet contrarium ꝙ illa lex & illius pœnæ habeant locum etiam contra rapientes maſculum. & dicit eſſe caſum ibi in d.l. vnica. in fin. ſed text. ille hoc non probat, dum enim loquitur de maſculis & fœminis eiſdem pœnis puniendis, loquitur de his qui aſſociarunt ſiue dederunt auxilium raptori, & ſic de perſonis delinquentibus, non autem de illo qui paſſus fuit rapinam, & ideo puto opinionem Salyce. & ſequacium eſſe veriorem, maxime quia lex illa eſt multum exorbitãs & odioſa, vt dicit ibi Saly. bene verum eſt ꝙ nõ ſolum parentibus & conſanguineis, verumetiam & amicis licet huiuſmodi violentiæ, & rapinæ reſiſtere; & ipſos violentos raptores etiam armis propulſare atque abijcere, cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ, vt dicit ibi glo. in d.l. vnica. †Per cuius doctrinam deciditur alia quęſtio valde notabilis. Quod quotieſcunque aliquis eſſet inſultatus a pluribus, ꝙ parentes & conſanguinei ipſius inſultati, & omnes qui ſunt de illius familia poterunt licite & impune inſultantibus ipſis reſiſtere, & illos propulſare etiam cum armis, & ſi quem offenderint vel occiderint in tali propulſatione & reſiſtentia, non tenentur de homicidio nec alia pœna, dummodo id fecerint cum moderamine inculpatæ tutelæ; quia iura permittunt conſanguineo conſanguineum ſuum defendere, ita dicit Salyce. in d.l. vnica, vbi dicit quod iſtud etiam tenet glo. ibi. & glo. in l. vt vim. ff. de iuſti. & iur. Sequitur nunc videndum quibus pœnis puniuntur Tyberius, Fabius, & Pompeius qui Titium raptorem, & ſocios poſt commiſſum facinus aſſociarunt ad domum ſupra dicti Pamphili & breuiter dicas, ꝙ iſti puniuntur pœna capitis duntaxat abſque bonorum publicatione vel infamia d.l. vnica. §. pœnas. Et nota ꝙ iſti nõ poſſunt a parentibus & conſanguineis mulieris & alijs perſonis de quibus ibi impune interfici vel offendi ſicut alij ex quo non dicuntur comperti in flagranti crimine, quia iſti poſt commiſſum crimen interuenerunt. †Ex quo dicto nota hoc vnum quod eſt ſumme notandum, ꝙ hi qui præſtiterunt auxilium & fauorem malefactori poſt commiſſum crimen aſſociando illum, & illi fauendo, eundemq; defendendo, mitius puniuntur, quam illi qui delicto ſiue homicidio interfuerunt, licet nihil fecerint, hoc probatur in d.l. vnica ſecundũ quod illam declarat Bal. ibi. & Bald. in dicta l. raptores. C. de epiſc. & cle. & Saly. in d. l. vnica. in ver. cæteros. in vj. parte, ſui commenti. in iiij. col. in princi. hoc idem expreſſe dicit. quibus adde do. Sozi. in conſi. clvij. incip. cõſultatio iſta. verſi. tertio oſtenditur. in ij. parte. fol. xj. vbi hoc idem tenet, quod an ſit verum, ſimpliciter patebit ex infra dicendis. Iſtorum enim qui præſtant auxilium & fauorem principali malefactori plures ſunt ſpecies, ſecundum ꝙ notat glo. in cle. j. de pœnis. & ſupra alias tetigi verbum eadem quęſt. quorum quidam dicuntur ſocij ipſius principalis, qui principaliter vadunt propter ſe, quidam alij dicuntur adhærentes & ſequaces, qui veniunt propter alium & pro alterius intereſſe, quidam ſunt perſuaſores & conſultores, qui perſuaſionibus & conſilijs ſuis, animum & audaciam præſtant principali malefactori ad dictum maleficium perpetrandum, quidam alij dicuntur mandatores, qui hoc mandant expreſſe vt fiat maleficium, & ibi omnes ſunt diuerſi, diuerſique pœnis puniuntur, videamus igitur de quolibet, & vt ſeruemus ordinem naturæ videbimus primo de his quæ præcedunt factum, hoc eſt quæ fiunt ante factum quod eſt conſilium, & perſuaſio ad maleficium perpetrandum. † Et ideo primo quęro, an perſuadens vel conſulens puniatur, & qua pœna facto ſequuto, & quid ſi factum non fuerit completum in totum, ſed pro parte, & quid ſi nihil actum ſit, an perſuaſor & conſultor puniantur, & qua pœna, & antequam ad vlteriora deueniam. Quæro an ille qui conſuluit & perſuadet dicatur præſtare opem & auxilium maleficio, ita ꝙ ſi ſtatutum imponit pœnam præſtanti opem & auxilium malefactori ſiue maleficio, comprehendat etiam illum qui perſuadet & conſuluit. Saly. in d.l. vnica in iiij. colum. arguit ad partes: primo ꝙ ſic, ſecundum authoritatem Catholicũ & quorundam humanarum literarum profeſſorum, demũ authoritate iuris cõcludit ꝙ non; quia largo ſumpto vocabulo & improprie dicitur præſtare opem & auxilium ille, qui perſuadet & cõſulit, & pro hoc adducit tex. in l. qui ſeruo, in j. & ij. reſponſo. ff. de fur. vbi dicitur, ꝙ ille qui perſuaſit ſeruo alieno vt fugeret & furtum faceret, ſecuta fuga et facto furto, qui perſuaſerat tenetur dño actione furti, quaſi ope & cõſilio eius furtũ factũ fuerit, † dictio. n. quaſi, eſt nota improprietatis, vt not. in l. ij. ff. de vſufru. ea. re. quę vſu

conſu. & ſimiliter verbum vī. de quo in d.l. qui ſeruo, denotat ſimilitudinem & improprietatem, vt l. non vī. C. de in integ. reſti. titu. generali, & ſic concludit ipſe Saly. ꝙ qui conſulit & perſuadet de ſtricta & propria ſignificatione vocabuli non dicitur præſtare opē & auxiliū, & per conſequens dicas, ꝙ non cōprehenditur in ſtatuto imponente pœnā prę̄ſtantibus opem & auxiliū; quia ſtatuta ipſa ſunt exorbitantia, & vt plurimū odioſa, & non debent extendi ad caſum improprium, ſed proprie & ſtricte intelliguntur l. ij. C. de noxa. l. quicquid adſtringendæ. ff. de verb. obli. c. ſi papa. de priui. lib. vj. per Bart. in l. oēs populi. in vj. q. prin. ff. de iuſti. & iu. cum multis ſimi. Reuertor nunc ad quę̄ſtionē noſtram an perſuaſor & conſultor puniatur, & qua pœna, & dic aut lex vel ſtatutum imponit certā pœnam perſuaſori & conſultori facto ſecuto, & aliam vel nullā pœnam facto non ſecuto, & tunc ſeruanda erit lex, prout
10 clare loquitur. †aut ſtatutū vult ꝙ puniatur conſulens & perſuadens, ſed nullam exprimit pœnā; & hic aduerte, aut ſumus in atrocioribus ſiue minoribus criminibus, & ſic quę̄rimus an facto demū ſecuto puniatur, vel facto ēt non ſecuto, dummodo tentando peruenerit ad actū proximum facto. Primo caſu dic, ꝙ regulariter punitur conſulens & perſuadens eadem pœna qua principalis delinquens puniretur facto ſecuto, vt l. nihil. ff. ad leg. Cornel. de ſica. l. vtrum. ff. ad leg. Pompe. de pari. & ad Turpil. l. j. §. incidit, & l. ſi quis nō dicam rapere. C. de epiſ. & cle. hoc plus eſt atrocioribus; quia facto etiam non ſecuto infertur pœna conſulenti. d. l. ſi quis non dicam rapere, ſed contra hoc eſt quod notatur in d. l. vnica de rap. vir. in §. pœnas verſi. cæteros vbi dicitur ꝙ perſuadens & conſulens non punitur eadem pœna ſicut principalis raptor, ſed minori, ſcilicet pœna capitis duntaxat, vt ibi dicitur ſed dic ꝙ ideo ibi punitur minori pœna, quia lex impoſuit pœnam certam a qua non eſt recedendum, vt ſupra diximus, alias ſi non fuiſſet declarata certa pœna, eadem puniretur ſicut principalis, ita dicit Saly. in
11 d. l. vnica. †Secundo vero caſu quando ſumus in minoribus criminibus, vel in non atrocioribus, & tunc dic, ſi ſtatutum non imponit certam pœnam, ſed mandat ipſum puniri, punitur eadem pœna per ea quæ proxime dixi, Fallit tamen hoc quādo delictum propter aliquam qualitatem vel accidens diceretur grauius in perſona delinquentis, prout eſt furtum manifeſtum quod grauius punitur q̄ꝑ non manifeſtum. Item ſi ex forma ſtatuti delictum eſſet magis punibile factum in vno loco q̄ꝑ in alio loco, vel vno tempore magis q̄ꝑ altero, vel ſi diceret ſtatutum, ꝙ ſi reus inquiſitus negauerit contenta in inquiſitione puniatur in duplum, vt l. contra negantem. C. ad l. aqnil. quia tunc conſultor non punitur ſicut delinquens, ſed pœna ſimplici, vt ff. de furt. l. qui ſeruo, in princ. & l. is qui opem. eo. titu. & ibi Bart. Prædicta etiam limita eſſe vera quando principalis qui fecit delictum non fuiſſet alias facturus niſi præceſiſſet conſilium & perſuaſio illa, quando autem erat alias
12 omnino facturus dic vt infra dicā. † Quæro nūc, quid ſi delinquens erat alias omnino facturus id quod fecit, an iſto caſu perſuadens vel conſulens puniatur? Quidam dixerunt ꝙ non, quia iſto caſu conſulens non fuit cauſa delicti, vt in l. non ſolum. §. ſi mandato, in verſi. Attilicinus. ff. de iniurijs ſumpto argumento a contrario ſenſu, ibi enim dicitur ꝙ perſuaſit alicui nolenti inferre iniuriā facere, dicitur ibi ꝙ tenetur ꝑſuadens ac ſi ipſe fecisſet, ratio eſt; quia ille qui fecit iniuriā nō erat alias facturus, ergo ſi facturus erat non tenetur, pro quo facit etiam tex. in §. ope. inſti. de oblig. quæ ex delic. naſ. & hanc opinionem videtur tenere glo. in d. verſi. Attilicinus. Quidam alij tenuerunt cōtrarium, ꝙ omnino conſultor vel perſuadens teneatur, ēt ſi delinquens illud alias facturus erat, quia non debuit conſultor & perſuaſor malo conſilio ſuo iniquo viro augere malitiā & animum ad delinquendum, & iſte eſt text. not. vbi eſt caſus in l. j. §. perſuadere, in fin. ff. de ſer. corru. & ibi gloſ. & hoc etiam tenet Saly. in d. l. vnica. C. de ra. vir. cum hac tamen diſtinctione, ꝙ vbi delinquens non erat facturus perſuaſor non tenetur eadem pœna ſicut principalis, per ea quæ ſupra proxime diximus, vt d. §. perſuadere, niſi in lege vel ſtatuto reperiretur certa pœna expreſſa, quo caſu illi ſtandum erit per ea quæ ſupra diximus, & not. in d. l. vnica. §. pœnas. verſi. cæteros. Si vero erat malus de per ſe, & illud delictū erat alias omnino facturus, & in iſto caſu ſimiliter tenetur perſuadens, ſed minori pœna, quam iudex ſecundum qualitatem facti & conditionem perſonæ arbitrabitur maiorem aut minorem, & ſecundum etiam vehementiam & magnitudinem perſuaſionis, & cōſilij, alias enim ex leui verbo perſuaſio enuntiatiue aut iocoſe forſan prolato, quis non tenetur, nec diceretur propter hoc opem præſtitiſſe dicto. §. ope. inſtit. de obliga. quæ ex delic. naſc. & iſtius opinionis fuit etiam Dyn. in cap. nullus ex conſilio, de reg. iur. lib. vj. hoc idem videtur ſentire Bartol. in l. j. §. incidit. ff. ad Turpil. qui text. in inſtigante loquitur, quod idem eſt ſicut in perſuadente, vt dicit Salyce. in d. l. vnica. & non obſtant ea quæ ſupra dicebantur in d. ver.
13 Attilicinus. arguendo a contrario ſenſu, † quia illud argumentum nunquam procedit quando tenderet contra legem, vel eſſet alteri legi contrarius, vt C. de condi. incer. l. ſi quis patrem, quod etiam tenet Salyce. ibi. Hæc tamen omnia quę̄ ſupra dixi de conſulente & perſuadente, intellige de illo qui malam perſuaſionem aut conſiliū dedit ad effectum vt maleficium fieret, non autem de eo qui dat bonum conſilium vel bonam perſuaſionem, quia iſtud nomen conſilium, & perſuaſio in dubio poteſt adaptari ad bonum ſicut ad malum: & ideo non dicitur nec præſumitur malum niſi ſit adiecta illa qualitas mali vt l. j. §. perſuadere. & alias diximus ſupra lib. ij. q. x. vbi dictū fuit de veneno quod ſimiliter poteſt comprehendere bonum & malum venenum, vt l. iij. in prin. & §. adiectio. ff. ad leg. Corn. de ſicca. & l. j. §. do-
14 lum. ff. de dolo. †Quæro nunquid ſi perſuadens aut conſulens reuocauit conſilium ſuum, an delicto ſecuto teneatur, dic breuiter, aut loquimur in

mandante,

mãdãte aut in conſulente, primo caſu, ſufficit ſimplex reuocatio mandati ad euitandũ pœnam, ita quod perueniat ad notitiã mandatarij, vt l. ſi mandaſſet. ff. manda. & per Saly. plene in l. non ideo minus, in iiij. quæſtio. C. de accuſ. Secundo vero caſu, non ſufficit ſimplex reuocatio, quinimmo neceſſe eſt ꝙ expreſſe fiat contraria perſuaſio & ſic expreſſa diſſuaſio, & conſilium diſſuaſiuum & negatiuum præbeatur illi qui facturus erat delictũ, ita ꝙ veriſimiliter & probabiliter credatur, ꝙ ille non ſit amplius facturus, nec adhuc ſufficit, ſed habet neceſſe ſi vult euitare pœnas denuntiare & notificare iſta illi contra quem datum erat conſiliũ, vt caueat ab illo qui quærit ipſum offendere &c. ita not. dicit Innoc. in c. ad audientiam, de homi. quod tranſumptiue poſuit Bart. in l. non ſolum. §. ſi mandato. ff. de iniur. & idem tenet etiã Saly. in d. l. vnica. in ver. quæro quarto. in v. col. Diuerſitatis enim ratio põt eſſe ſecundũ eum, quia mandatum proceſsit ſolum gratia mandantis tm̃ d. l. non ſolum. §. ſi mandato. & veriſimile eſt ꝙ mandatarius qui facit pro alio non pro ſe ſtatim audita reuocatione ceſſet ab opere. Perſuaſus vero & conſultus qui pro ſe agit nõ ſic facile ſe abſtinebit ab opere qd perficere intendit, arg. l. ij. ff. mandati. & l. j. §. perſuadere, in fi. ff. de ſer. corru. Et qm̃ diximus ſupra de his qui præſtant opem fauoris cuius opis fauor denotatur, & intelligitur eoipſo ꝙ quis eſt præſens maleficio, licet nihil aliud agat, quia per illius præſentiam inſultans ſiue delinquens efficitur audacior, aduerſarius vero efficitur timidior, vt latius diximus ſupra. † Reſtat nunc videre de his, qui præſtant opem miniſterij & adiutorij corporaliter. Circa quod diſtingue, aut quis pręſtitit opẽ ſcienter, aut ignoranter; ſi ignoranter, quia nõ putabat qui pręſtitit opem illũ cui præſtitit velle male facere & non tenetur; quia ignorantia facti illũ excuſat, nã in delictis ignorãtia facti admittitur regulariter, qñ quis non habuit animum delinquendi. l. j. §. diuus. ff. ad leg. Cor. de ſica. l. eum qui duas. C. de adul. l. qui contra legẽ. C. de inceſt. nup. l. itẽ apud Labeonẽ. §. ſi quis virginẽ. ff. de iniu. & per Dy. in c. nullus ex conſilio. de re iudi. Aut præſtans opẽ ſciẽter pręſtitit. & tũc aut præſtitit opẽ maleficio irregulari fiẽdo & nõ tenetur, vt l. qui ſeruo. in prin. ff. de fur. ita dicit Saly. in d. l. vnica ĩ ver. nũc tranſeamus &c. ſed aduerte, quia tex. ille in d. l. qui ſeruo. loquitur in perſuadente, non in ope præſtante, de quo nos loquimur hic, & ideo dubito ſatis de iſta deciſione, ſuper qua poteris cogitare, aut maleficiũ erat regulare, & tunc diſtingue, aut nos loquimur de ope & auxilio præſtito ante factum, aut de ea quæ præſtatur in facto, aut de ea quę pręſtatur poſt factum. † Primo caſu, qñ ſumus ante factum & quis pręſtitit opẽ ſcienter tenetur, vt l. qui ſeruo ij. reſponſo ff. de fur. & l. ſi pignore. §. qui ferramẽta. eo. ti. & per Bart. in l. is qui opẽ. ff. de fur. & vide tex. in l. fin. C. de diſcu. lib. x. & ff. de adul. l. qui domum. & l. vtrum. ff. de parrici. & per Saly. in d. l. vnica. in vj. colum. Secundo vero caſu, quando præſtatio opus fit tempore maleficij; vt quia præſtans concomitauit delinquentem ad patrandum delictũ & nulli dubium eſt ꝙ punitur. vt d. l. vnica. C. de rapt. virg. in ver. ne igitur. & ver. pœnas aũt. & l. ſi quis nõ dicam rapere. C. de epiſ. et cle. & ibi Bal. & Bal. etiam in d. l. vnica ibi etiam Saly. Idem tenet. † Tertio aũt caſu quando præſtatio opis fit poſt commiſſum delictum, & hic aduerte; quia diuerſimode fit præſtatio opis delinquẽti poſt commiſſum crimen, quod fit quatuor modis. Et primo interdum quis præſtat opem deliquenti vt euadat per viã fugæ. tunc pręſtãs opẽ punitur. vt d. l. vnica in ver. pœnas aũt, de rap. vir. et l. j. & ij. & per totum titulum. C. de his qui latro. occulta. & l. j. §. quod autẽ. ff. de ſer. corrup. & l. his cuius ope. ff. de adul. vide Bar. in d. l. is qui opem. ff. de fur.

Interdum autem quis præſtat opem criminoſo, vt euadat per viam iuſtitiæ vt cõiter faciunt aduocatis procuratores & ſimiles, & tunc talis præſtatio opis non eſt punibilis ſed pmiſſa a iure qa vnicuique eſt permiſſum defendere incarceratũ, vt l. et ſi non defendantur. ff. de pę. qa defenſio eſt de iure nature l. vt vim. & ibi Bar. ff. de iuſti. & iu. & facit quod no. Inno. de ſen. excom. c. ſolet. † vbi dicit ꝙ aduocatus non incidit in excõicationem ſi ſcienter cõicat cum excõicato, quando ab eo petit conſilium in cauſa excõicationis.

Interdum vero quis præſtat opem criminoſo, vt euadat per viam gratiæ vel miſericordiæ ſupplicãdo principi ꝓ eo, & iſto caſu ſimiliter nullã pœnam meretur; quia non incũbit rei illicite qui petit gratiã a principe, vt. ff. de pœ. l. relegati. §. fin. in fi. & l. diui fratres, in prin. ff. eo. tit. Fallit hoc in damnato pro crimine læſæ maieſtatis pro quo ſupplicare non licet l. quiſquis. C. ad leg. Iuliam maie. Fallit etiam in caſu. C. de nili aggeri. non rump. l. vnica. vbi ille qui rumpit aggeres nili, & deuiat curſus aquarum a loco & alueo ſuo antiquo, debet igne ibi concremari, conſcij vero & auxilium illi præſtantes confiſcatis omnibus bonis, imperpetuum relegantur; ita ꝙ nemi ni vnq̃ liceat ꝓ ipſis ſupplicare, ita dicit ibi tex. & hoc ideo; quia in l. ita reperitur expreſſum, vbi autem non eſſet a lege prohibitum, non impeditur quis, nec debet puniri, ſi exercet opera charitatis erga criminoſum, vnde dicunt Doct. ꝙ nõ meretur pœnam ille ẽt qui pręſtat alimoniam delinquẽti quando eſt pauper, quod eſt verum, vt dixi niſi aliter fuerit lege cautum, vt l. quiſquis. C. ad leg. Iul. maie. & c. vergentis de hære. † Et faciunt ſecũdum Saly. in d. l. vnica ad ſtatutũ quo cauetur quod nemo poſsit bannito præſtare opẽ, ut non comprehendatur iſti qui propter iuſtitiam gratiam, vel charitatem præſtant ſibi opem, ſed illi qui contra curiam, & iuſtitiam præſtant ſibi opem, vt ſupra diximus. Quęro nunc in caſibus in quibus præſtatio opis eſt punibilis, qua pœna puniatur qui præſtitit; & breuiter dic ſecundum ꝙ diximus ſupra in perſuaſione & conſilio, aut eſt certa pœna ſtatuta a lege, & illa eſt ſeruanda l. vnica. C. de rap. virg. & l. vnica. C. de nili agge. aut nulla reperitur pœna expreſſa & determinata, & tunc aut nos loquimur de his qui præſtiterunt opem ante factum, et eodẽ modo puniuntur

ſicut conſultores, vt ſupra diximus, aut in ipſo facto, & puniuntur eadem pœna, ſicut principalis delinquens, vt d. l. vnica. C. de rap. virg. in. §. ne igitur, aut loquimur de his qui præſtiterunt opem poſt factum, ſicut eſt ad fugam, & tunc ſi talis præſtatio opis cadit in aliquod certum delictum. aut pro illo facto ſit aliqua pœna certa ſtatuta a lege & illa ſit ſeruanda, quando vero nulla pœna certa ſit a lege ſtatuta & tunc, puniatur minori pœna q̃ ille q̃ tulit opẽ in ipſo facto, vt d. l. vnica C. de raptu. virgi. in §. pœna autem, & hoc idem te-
20 neant ibi Bal. & Saly. †Iterum quæro, quod ſi plures fuerunt qui præſtiterunt opem, an pœna omnium iſtorum ſit vniformis, vt ſic omnes pariter vnica pœna puniuntur, vel diuerſis? & breuiter dicas, quod pœnæ iſtę ſunt difformes, ſecundum plus, vel minus in eo q̃ quis deliquerit ita tenet Inno. in c. ſicut dignum. de homi. id ẽ eſt de iure ciuili ſicut dixit Salycet. in d. l. vnica. C. de rap. virgi. in vj. col. vbi dicit q̃ diuerſæ ſunt pœnæ de iure ſtatutę ſecundum qualitatẽ auxilij præſtiti, & prauam intentionem præſtantis. vt d. cap. ſicut dignum, nam ille qui dedit ope ſua tale auxilium delinquenti quod patrauit & perfecit homicidium, nulli dubium eſt q̃ tenetur & ipſe de homicidio, ſi vero minus peccauerit, ſecundum gradum culpæ ſuccedit pœna d. c. ſicut dignum. & vt c. clericorum. de vita & hone. cle. & hæc ſufficiant quo ad materiam iſtius opis. Reuertor nunc ad reſiduum. d. l. vnicæ. vt declaremus totã mate-
21 riam ipſius raptus mulieris, & ideo. †Quæro nunc, quid ſi aliquis rapuit mulierem virginem vel viduam honeſte viuentem, aut mulierem nuptam ex domo patris vel mariti, qua pœna puniatur. Et breuiter dicas q̃ tam ipſe raptor q̃ eius ſocij fautores, defenſores, adhærentes, & ſequaces, & receptatores eiſdem pœnis puniuntur, quibus ſupra proxime diximus de rapientibus monialem, expreſſe cauetur in d. l. vnica in prin. C. de rap. virg. excepto q̃ bona ipſorum in iſtis caſibus applicantur ipſis mulieribus raptis pleno iure dicta l. vnica. §. ſin. autem ingenuam. Item quæro, quid ſi aliquis rapuit ſeruam aut libertinam alterius, dic ſimilter q̃ raptores puniuntur pœna mortis, ſed non patiuntur bonorum publicationem. vt dicta l. vnica in prin. &. §. ne aũt. et. §. ſeq. et eorum fautores etiam puniuntur vt ibi
22 excepto q̃ eorum bona publicantur. † Deinde quæro, quid ſi ſponſus rapuit ſponſam ſuam propriam, an puniatur & qua pœna? Reſpon. q̃ de iure ciuili punitur eiuſdem pœnis ſicut ille qui rapuit mulierem honeſtam, ſibi nullo iure coniunctam dicta l. vnica. §. quibus. & ibi vide. De iure autem canonico nulla pœna punitur ſponſus qui ſponſam ſuam rapuit, cum qua prius præceſſerat nuptiarum conſenſus c. cum cauſa quæ, extra de rapto. & ibi glo. quæ melius hoc declarat. & not. xxvij. q. ij. raptus. & c. lex illa. vbi hoc expreſſe probatur. Succeſsiue quæro, quid ſi maritus rapuerit vxorem an ſubijciatur pœnis de quibus in d. l. vnica? Dic q̃ non vtroque iure, quia omnes Doct. concludunt q̃ maritus habet plenum ius in perſonam vxoris ſuæ, intellige tamen cum illa cum qua conſumauit matrimonium, vt d. c. cum cauſa, extra de rapt. & l. fin. C. de lib. homi. exhib. & ita tenent Bal. & Saly. in d. l. vnica. & Ca
noniſtæ in d. c. cauſa quæ, Sed quia dicta lex vni-
23 ca, loquitur de viro rapiente mulierem. †Quid econtra ſi mulier rapiat virum cauſa libidinis. videretur eſſe idem dicendum; quia iſta ſunt ſynonyma, tamen breuiter dicas contrarium, q̃ diſpoſitio illius legis non habet locum in muliere rapiente virum, ex quo non viget eadem ratio iniuriarum in hoc caſu ſicut in alio, ita tenent Bald. & Saly. in d. l. vnica & eſt communis opinio omnium Doct. Idem etiam dicendum eſt in vtro rapiente alium virum cauſa libidinis, quia non comprehenditur ſub illa lege, ita tenet Saly. & Bald. ibi & diximus ſupra ea. quæſt. in princi.
24 †Sequitur ibi in tex. q̃ nuptiæ procedere debent de conſenſu parentum ipſius puellæ, alias non valent, dic q̃ hoc eſt verum de iure ciuili, vt ibi dicitur. Secus de iure canonico, vt d. c. cauſa quæ. & c. fina. de rapto. & xxviij. quæſtio. ij. raptus, & lex illa. Et ideo dicitur etiam ibi q̃ puella nubere non põt ipſi raptori, etiam ſi parentes conſentiant, qui ſi iniuriam ipſam remiſerint & dictis nuptijs cõſenſerit debent deportari. ita dicit expreſſe tex. in d. l. unica. de rap. §. pe. in fi. cuius cõtrarium diſponitur de iure canonico d. c. cauſa quæ. & c. fin. extra de rapto. vbi eſt caſus q̃ ſi raptor rapuerit virginem cum qua nuptiarum conſenſus prius interuenerat, & dato quod mulier rapta fuerit inuita, ſi tamen poſtea conſenſerit & placuerit ſibi ſuo raptori nubere, nihil obſtat quo minus poſsit illi impune nubere d. c. fin. quod no. quia cum cauſa matrimonij ſit ſpiritualis, et regu letur a iure canonico, vt in c. debet, de biga. debemus in hoc ſtare diſpoſitioni iuris canonici c. per venerabilem. qui fil. ſint legi. & c. ſi diligenti. de foro compe. & no. per Docto. in cap. ſolitæ. de maior. & obdien. & in cap. nouit de iudicijs.
25 † Vltimo in hac decima quæſtione quæro quid ſi rapta fuerit meretrix cauſa libidinis, concubina pluriũ, aut alia mulier impudica, an raptores ſubijciantur pœnis d. l. vnicæ C. de rap. virg. Bart. in l. verum, in fi. ff. de fur. & in l. iij. in fin. ff. de condi. ob tur. cau. dicit q̃ non, & ita etiam videtur ſentire Bal. in d. l. vnica. C. de rapt. Et ideo dicunt Doct. q̃ qui rapit meretricem cauſa libidinis & eadem de cauſa tenet illam incluſam in domo per plures horas & dies, non tenetur de priuato carcere, nec tenetur etiam de vi priuata d. l. verum. & ibi Bar. & hoc idem tenet Saly. in ij. col. in verſic. oppo. i. & c. & ita etiam tenet glo. in d. l. vnica in ver. viduarum. Nota tamen vnum quod dicit do. Matth. de Math. in ſingu. ſuo ciiij. quod incipit, nota vnum quod ſolẽt vulgares &c. vbi dicit q̃ licet iſti qui capiunt & detinent incluſas meretrices violenter in domo priuata cauſa libidinis non teneantur de priuato carcere, nec de vi publica, vt per Bartol. in d. l. verum. ſupra de fur. tamẽ tenentur actione iniuriarũ ipſi mulieri, quę quidẽ iniurię poſſent eſſe adeo atroces attenta qualitate facti & perſonarum conditione, quod iudex poſſet arbitrari pœna mor-

tis

tis esse inferendam contra dictum raptorẽ & detentorẽ, & allegat doctrinam Bar. in l. fina. ff. de rer. diui. sed parcat mihi excellentia sua. quia dictum suum puto esse verum, ex quo iura per eum allegata hoc non probant. & Bar. etiam in d. l. fi. ff. de rerum diui. nullum verbum facit de ista ma
26 teria in libro meo. † Sed quæro quid si meretrix illa desierat iam meretricari & ceperat honeste viuere prout probari poterat, quia iam pœnituerat ipsam præteritæ vitę si huiusmodi mulier rapta fuerint, an raptor puniatur ac si mulierem honestam rapuisset, vt habetur in d. l. vnica. in prin. C. de rap. vir. Saly. sequutus opi. Cyn. in d. l. vnica. dicit ꝙ isto casu raptor subiicitur eisdẽ pœnis de quibus in d. l. vnica: quia sufficit ꝙ mulier illa. honeste viuat tempore raptus, lex enim illa non requirit vitam præteritam, sed præsentem duntaxat, quæ est tempore raptus, vnde si reperitur honesta tempore raptus pœna committitur, alias non ita tenet Saly. in d. l. vnica, qui dicit hoc esse de mente Cyn. ibi idem etiam tenet Bal. expresse. in d. l. vnica. vbi dicit ꝙ aut in muliere illa apparebant signa pœnitentiæ, quia nolebat amplius meretricari, vt quia practicabat cõtinue inter honestas mulieres, & euitabat multũ consortia inhonesta, tam virorum ꝙ̃ mulierũ, quę aliquantulum sibi suspecta videbantur, & alia cũ ꝯa opera honesta & laudabilia faciebat, quæ honestę & pudicæ mulieres facere solent, & isto casu idem iudicandum erit de illa sicut de alijs ho-
27 nestis, & pudicis mulieribus. † Aut prꝛteritæ vitæ nondum bene penituerat, quia adhuc impudice viuebat, & si nõ publice saltẽ secrete, & nocꝛis tẽpore admittebat plures in domo, & plurium virorum patiebatur amplexus, isto casu iudicandum erit de illa sicut de meretrice, vt C. de nup. l. imperialis. & dicit ipse Bal. ꝙ istud est satis tolerabile, ꝙ isto casu non habeat locum dispositio d. l. vnicæ, & per hæc sum expeditus de ista pulcherrima quæstione.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Coitus cum nupta habitus quę honesta putatur, sed in occulto plures admittit, an sit punibilis.*

2 *Coitus omnis de iure canonico extra matrimoniũ est punibilis.*

1 VNDECIMO quæro, ꝙd si † mulier nupta aut vidua quæ publice retinet nomen honestæ matronæ occulte tñ plurium virorũ admittere consueuit amplexus, an coitus habitus cum mulieribus huiusmodi sit punibilis, & qua pœna? & breuiter dicas ꝙ quãprimum mulier cœpit meretricari, & inhoneste viuere, siue secrete hoc faciat siue publice, perdit florem pudoris, & nomẽ honestæ matronę, vt l. inter liberas, & ibi Bar. ff. de adul. & inſti. de publi. iudi. §. item lex Iul. & ibi ꝺo. Ioã. Fab. qui igitur concubuit cum ipsis mulieribus istius conditionis nullam pœnam meretur de iure ciuili, vt d. l. verũ. & ibi Bar. ff. de fur. & est gl. & in d. l. vnica. C. de rap. virg. & Bar. in l. iij. ff. de cõdi. ob tur. cau. vide tex. no. in l. quę adulterium. C. de adulter. qui text. loquitur de nupta &
2 vidua. † Fateor bene ꝙ de iure canonico iste coitus non erit impunibilis, quia illo iure omnis coitus præter vxorius est impunibilis xxxij. q. v. c. meretrices.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iudæus cognoscens carnaliter christianam, aut christianus hebræã quas debeat luere pœnas.*

2 *Christianus ignorãter matrimonium cum hebręa contrahens non punitur, secus si scienter.*

3 *Pœna adulterii est capitalis, quæ infligitur etiam his qui mulieribus hebræis scienter se commiscent.*

Liberi ex matrimonio inter Christianum & Hebræam sunt illegitimi.

4 *Papa dispensare non potest ꝙ christianus cum hebræa contrahat matrimonium aut econtra, nisi præcedente baptismo.*

5 *Christianus excommunicatur qui cum muliere hebræa matrimonium contrahit.*

6 *Iudæus christianæ mulieri se commiscens condigna animaduersione punitur.*

Animaduersionis condignus appellatione venit etiam mors.

7 *Iudæus copulam fornicariam habens cum christiana virilium amputatione punitur. & nu. 8.*

9 *Iudæus ignoranter concumbens cum muliere christiana qualiter puniatur.*

10 *Præsumptio quædam fraudis est in iudæo cum christiana concumbenti.*

11 *Hebræi non deferentes habitum distinctum ab habitibus christianorum puniuntur.*

1 DVODECIMO quæro quid si † Iudæus carnaliter cognouerit mulierem christianam, vel econtra christianus coitum carnis habuit cum muliere hebręa, qua pœna puniatur? Respondetur, aut illã cognouit carnaliter in figura matrimonij, aut in actu fornicationis; si in figura matrimonij, aut loquimur de iure canonico & matrimonium est ipso iure nullum, ideo fit separatio incontinenti xxviij. quæst. j. caue. & cap. si quis, & c. in nonnullis. de iudę. in foro conscientię puniuntur pœna septem annorũ de qua in c. hoc ipsum xxxiiij.
2 q. ij. & diximus supra eo. ti. q. ij. & iij. † In foro autem contẽtioso coram iudice ecclesiastico dic, aut contraxit ignoranter in figura matrimonij, & non punitur aliqua pœna, secundum quod

tenet Panor. in d.c.in nonnullis; ratio est: quia dabat operam rei licitæ, vt alias late diximus supra eo.q.j.& ij.& iij. aut scienter, & punitur pœna excommunicationis, & nihilominus separantur vt supra dictum est per doctrinam Abb. in d.c.in nonnullis,arg. text. in c. si quis episcopus aut presbyter,iuncta glo.xxvij.qō. j. & omnino adinuicem separantur,vt ibi.vide text. not. & c. si quis xxviij.q.j. qui vult ꝙ penitus a communione fidelium separentur. De iure autem ciuili,aut illam cognouit in actu fornicationis,aut in figura matrimonij,si per matrimonium, aut scienter,aut ignoranter contraxit cum illa.si scienter, primo & principaliter matrimonium nullum est, quia verum & proprium matrimonium est communicatio diuini iuris l.j.ff. de ritu nup. & l. aduersus.ff.de crimi. expi. hæredi. quæ quidē communicatio esse non potest inter iudæum & christianam,vel econtra inter christianum & iudęā xxviij.q.j.caue.c.seq.& c.si quis vbi est casus,& 3 †isti de iure ciuili sunt pœna adulterij puniendi, quæ est pœna mortis,vt late diximus supra eo.in q.adulterij, sed aduerte ꝙ per illam commixtionem non committitur proprie adulterium,sed crimen illud vicem adulterij obtinet, vt C.de iudæ. l.ne quis christianam, immo videtur esse deterioris conditionis q̄ adulteriū;quia sine tēporis præfinitione a quocunq; poterit accusari iste coitus. quod nō est sic in adulterio proprio,vt l.miles.§. si pater.§.mulier.& §.sexaginta.ff.eod.ti. itē poterit vnusquisque illos accusare absque inscriptione talionis pœnę,vt dicit glo.in d. l. ne quis. Si vero ex coitu huiusmodi liberos susceperint non sunt legitimi aliquo pacto, ex quo nullū erat matrimonium inter parentes, illos tū puto vt incestuosos filios appellari non posse,ita vt nec a patre alendi sint, argumento eorum quæ habentur in auth.de incest.nup.in princ.& in auth. ex complexu.eo.C.eod.titu.,immo videtur esse grauius istud q̄ coire cū propria consanguinea; quia per coitum consanguineæ violantur iura consanguinitatis duntaxat,vt in c.j.& ij.de consan. & affi. quia remoto vinculo consanguinitatis potest esse matrimonium inter eos, cum sint ambo christiani,& hinc est ꝙ sæpius dispensantur a summo pōtifice;vt tota die videmus, sed per istam aliam cō mixtionem fit iniuria duobus sacramentis.primo fit iniuria baptismo,& vniuersæ christianæ religioni,vt xxviij.q.j.caue.c.non oportet.& c. seq. fit etiam iniuria sacramento matrimonij, quod conatur contrahere contra legum institutiones 4 d.l.ne quis.C.de iudæ. & l.j.ff.de ritu nup.† Nec vnquam poterit tale matrimoniū siue potius adulterina commixtio a sede apostolica dispensari, nisi præcedat baptismatis sacramentum d. c. non oportet,& ibi gl.merito illorum proles tanquam incestuosa & damnabilis debet censeri incapax omnis successionis generaliter d.auth. ex cōplexu,& ex quo habetur in corpore, & istud etiam videtur esse de mente Old.in consi.cccxxxiij.qd incipit, qualiter punitur iudæus &c. Si vero ignoranter cōtraxerūt & excusantur a pœna, secundum ꝙ dicit gl.in c.in nōnullis. de iudæ. quā sequitur ibi Abb.& alij dicentes ꝙ ista est ignorātia facti,merito indulget excusationē. vt l.j. & ibi Bar.ff.de iur.& fac.igno.& in c. ignorantia. de regu.iur.lib.vj. Sed not.ista ignorantia poterit illis prodesse si incontinenti absque mora postq̄ habuerint notitiam de tali impedimento se abinuicem separauerint,alias non pœnas euitant prædictas; quia videntur consentire in illo peccato.& velle illum damnatum coitum cōtinuare, secundum ea quæ habentur in illo no.tex.in l.qui cōtra legum.C.de incest.nup.& ibi Bal.& Saly.

5 †De iure vero canonico pro huiusmodi matrimonio sic contracto, est pœna excōmunicationis perpetuæ xxxviij.q.j.caue, cum duob. cap. seq.

Si vero illam cognouit in acto fornicationis,et eadem distinctio repetitur, aut scienter aut ignoranter,si scienter,aut loquimur de iure canonico secundum antiquam legem Moysis, & indistincte erat pœna mortis ij. q.vij. nos si incompetenter.§.sed notādum.ver.natham.& §.his ita. ver. multa enim & xxiij.qō.v.c.reos.§.natham.&.§. multa enim.vbi est idem casus, dicitur enim ibi ꝙ iudex iudæum cum madianita coeuntem gladio transfixit & fuit reputatum ad iustitiam.

6 † De iure vero pontificio in foro contentioso, quidam dixerunt idem esse ꝙ iudæus qui in huiusmodi crimine incidit tradendus sit curiæ seculari condigna animaduersione puniendus, quæ verba denotant pœnam mortis, vt infra dicam, qñ per iudicem ecclesiasticū cognoscitur de crimine ipso,ita ꝙ puniatur vltimo supplicio, tradi debet curiæ seculari.ita tenet do.Fely.in d.c.in nōnullis,quæ quidem verba animaduersionis denotant vt dixi maximum arbitrium continens etiā mortem, secundum do.Felyn. ibi qui allegat ad hoc bonum tex.in c.vt inquisitionis,circa mediū de hęreti.lib.vj.vbi tex. ille loquendo iudicibus & dominis tēporalibus per verbū istud animaduersionis,demonstratur pœna mortis.Old. tamen in consi.cccxxxiij. quod incipit qualiter puniatur & c.consuluit in fauorem cuiusdam iudæi qui carnaliter cognouerat mulierem christianā, quæ erat mulier impudica,& meretrix,secundū quod apparet ex verbis suis, vbi demum concludit ꝙ non deberet puniri iste iudæus pœna mortis pro isto coitus,sed alia graui pœna citra mortem, ta- 7 mē attestatur vidisse in ciuitate Auenio. †amputari virilia cuidam hebræo pro isto crimine, qd tamen dicit esse verum quando est simplex fornicatio quæ non habet annexam aliquam qualitatem quæ aggrauat delictum, sicut est stuprum vel adulterium,qñ mulier esset honesta, quia tunc nō negat iudæum debere puniri maioribus pœnis, sicut alias diximus supra in christianis,& vt clarius materia ista aperiatur,dic vt infra sequitur, maxime quo ad dictum verbum animaduersionis quod vt dixi denotat & comprehendit pœnam mortis,maxime quando refertur ad potestates,dominos temporales,& iudices &c.vt dicit text. in d.c.vt inquisitionis.de hære.lib.vj.ibi dum dicitur potestates domini temporales rectoresque & eorum officiales de prædictis animaduersionem assumant &c. quæ quidem animaduersio denotat

pœnam

pœnã mortis, vt diximus, idẽ tenent Io. And. & Do. de ſancto Gemi. in c. vt inquiſitionis. & Ant. de But. ſecundum quod refert idem Fely. in d. c. in nonnullis, in fi. idem tenet in conſi. xij. vbi dicit q̃ iſtud verbum in terminis noſtris denotat
8 pœnam mortis. † Quidam tamen fuerunt in contraria opi. q̃ iudæus propter hoc delictum non ſit puniendus pœna mortis, ſed alia minori pœna, puta deportationis, pecuniaria vel alia huiuſmodi arbitrio iudicis declaranda, & hanc opin. tenuit Pet. de Vbal. de Peru. in conſi. lxxv. quod incipit, quidam dictus Caius, & Ro. in cõſi. clv. quod incipit, an iudæus qui cognoſcit chriſtianam. Ioan. Cald. in conſi. xij. de foro compe. hanc etiam opin. videtur tenere glo. in d. cap. in nonnullis, ſuper verſicu. animaduerſionis, dicens, q̃ erit pœna pecuniaria vel alia temporalis arbitrio iudicis, & ſic videtur excludere mortem. Oldra. etiam in conſi. cccxxxiij. quod incipit qualiter puniatur iudæus. vbi dicit q̃ dum ipſe eſſet in ciuitate Auenion. vidit pro iſto crimine cuidam hebræo amputari teſticulos. Ego enim in iſtis terminis attenderem ad conditionem perſonarum, & maxime mulieris, an eſſet honeſta matrona ſiue mulier nobilis aut vilis conditionis, vel inhoneſtæ vitæ, vt ſunt iſtæ meretriculæ & vulgares mulieres, item an iudæus ſemel tantum nacta occaſione in iſtud crimẽ inciderit, vel iuxta ætatem, an iunior ſit minor xxv. annis vel maior ad quadragenarium accedens, vel circa, & an ſit vxoratus vel ſolutus, vel talis ſit qui alias erat honeſtæ conditionis, aut potius pluries illud idem commiſerit, vel ad id perpetrandum longo tempore vacauerat, aut non vnam tantum mulierẽ, ſed plures, & plures ſub eiſdem amplexibus ſubiecerat, & ſimilia, vt ſecundum perſonarum conditionem, facti contingentiam, & criminis turpitudinem, ſiue delinquendi conſuetudinem quandoque leuem, quandoque grauem, quandoq; grauiſſimam mortis pœnam imponerem, iuxta notata per Abba. in c. ij. de ſort ile. & idem Abb. in d. c. in nonnullis. de iudæ. & per Matheſil. in ſingu.
9 ſuo de quo ſupra eo. in x. q. in fi. †Si vero ignoranter huiuſmodi ſcelus patratum fuerit, aut fuit cum nupta, & erit pœna adulterij, aut cum virgine vel vidua honeſte viuẽte, & erit pœna ſtupri, ac ſi eſſet factum cum muliere chriſtiana de quibus latius dictum fuit ſupra eo. tit. in vj. & vij. q. quamuis gloſ. in d. c. in nonnullis videatur velle q̃ parcitur hebræo vel hebreæ quando ignoranter fecerunt, vbi dicitur q̃ qui errauerit excuſatur, ſed illud debet intelligi quando errauit in facto, & illam cognouit in figura matrimonij non autem in actu fornicationis, vt hic. aut erat mulier vilis conditionis & inhoneſtæ vitæ, ideſt meretrix occulta vel publica, & erit pœna arbitraria citra mortem tamen, ita videtur ſentire glo. in d. c. in nonnullis. in ver. per errorem, idem tenet Io. And. in d. c. cum quis de reg. iur. lib. vj. in mercurialibus. & Io. And. in d. c. cũ quis, Abb. &
10 Fely. in d. c. in nonnullis †Sed aduerte q̃ contra iſtam ignorantiam facti in iudæo adeſt quędã prę ſumptio fraudis & doli ex quo nõ videtur carere culpa, quod eſt quando iudæus ambulat ſine ſigno deferri ſolito ab hebræis, per quod ſeparatim cognoſcitur a chriſtianis, prout deferre tenentur, vt habetur in d. c. in nonnullis, & quoties non deferunt illud videntur eſſe in dolo, nec poterunt ſe excuſare propter ignorantiam ratione preſumpti doli. d. c. nonnullis, Mulieres vero hebreæ nullũ ſignum deferre ſolent diſtinctum a chriſtianis, ſicut maſculi, maxime de conſuetudine, vt diu vidi maximam copiam in vrbe Romana, & alibi, & nullam vnquam vidi deferre habitum aut ſignum aliquod per quod cognoſceretur a chriſtianis mulieribus & ideo putarem magis excuſandum eſſe chriſtianum qui habere coitum cum hebræa q̃ hebræus qui coitum habuerit cum chriſtiana, qa primo caſu poteſt eſſe excuſabilis ignorantia facti, ratione indifferentis & vniformis habitus quod non eſt in ſecundo caſu in quo non videtur poſſe adaptari excuſatio aliqua ratione ignorantiæ, ſaltem reſpectu mulieris chriſtianæ.
11 † Et propterea dicit tex. in d. c. in nõnullis, quod grauiter puniendi ſunt hebræi qui non deferunt habitum diſtinctum a chriſtianis vt cognoſcãtur ab omnibus. Iuxta hæc quæro quid ſi Turchus, morus, hæreticus, ſarracenus, vel alius quicunque extraneæ fidei profeſſor rem carnalem habuerit cum muliere chriſtiana vel chriſtianus vir cum eorum mulieribus reſpectiue carnaliter ſe cõmiſcuerit quibus pœnis ſubiacebunt? reſpon. q̃ in his adhibetur ſimilis diſtinctio de qua ſupra, aut in figura matrimonij, aut in actu fornicationis & aut eſt ſcienter aut ignoranter, & tunc aut erat mĩnor cũ fecit in forma matrimonij, aut erat maior iuxta diſtinctionẽ ſupra proxime factam, & eiſdẽ pœnis puniuntur, de quibus ibi per text. in d. c. in nonnullis. in prin. vbi loquitur etiam de ſarracenis, & ratio ibi appoſita cõcludit etiam in aliis præmiſſis, ita etiam videtur ſentire gl. in d. c. in nonnullis, q̃ eadem ſit ratio in aliis quæ eſt in iudęis per iura prædicta, & idem etiam videtur innuere tex. ibi dum loquitur de ſarracenis, & notatur in rubrica & in c. j. eo. ti.

SVMMARIVM.

1 *Cuſtos carcerum rem explens carnalẽ cum muliere incarcerata qualiter puniatur.*

2 *Cuſtos carcerum mulierem incarceratam honeſtè cuſtodire debet.*

1 DECIMOTERTIO videdũ eſſe putaui, † quid ſi officialis vel cuſtos carcerem tẽ carnalem expleuerit cum muliere incarcerata qua pœna puniatur. Rñ. aut mulier illa erat honeſtę vitę, conditionis, & famæ, & iſto caſu officialis ſiue cuſtos hmõi punitur eadem pœna qua punitur tutor qui pupillã cuius tutelam geſſerat vel gereret, ſtuprauit, de qua dictum fuit late ſupra eod. titu. qõ. vij. vbi diximus plene de ſtupro. in vj. fallen. eadem enim ratio militat in vtroq; : quẽadmodũ autem

tutor tenetur alere pupillam & illam honestis moribus conseruare, scilicet illius personam, ex quo principaliter datur persone, secundario autem rebus. ff. de admi. tut. l. cum plures. §. in primis. & C. de alimen. pup. præstan. l. fin. instit. qui tu. da. pos.
2 . §. ad certum. versi. certe. & ibi glos. † eodem modo custos carcerum tenetur diligenter & honeste custodire & alere mulierem incarceratam, & illam illesam supplicio vel innocentiæ conseruare vt l. j. & l. fin. C. de custo. reo. quia aliter faciendo esset vehemens suspicio immo presumptio fraudis aut corruptionis contra ipsum officialem, & ista fuit doctrina illius antiqui & famosi doc. d. Ioan. Fab. inst. de publi. iudi. §. item lex Iul. quem refert & sequitur generosus practicus domi. Par. de Put. in suo tract. de syndi. cap. adulterium. §. siue.

SVMMARIVM.

1 *Vir siue maritus secundo nuptias contrahēs prima viuente vxore, qua pœna mulctetur.*
2 *Rumpi non potest quod nullum est.*
3 *Errans in facto excusatur, non autem in iure, si maior sit.*

1 DECIMO QVARTO quæro. Titius † habens vxorem adhuc viuentem contraxit matrimonium cum secunda, qua pœna puniatur, & ita econtra, domina Cornelia existens coniugata cōtraxit matrimoniū cum secundo, vtroq; casu carnali copula subsequuta, & quid agendum sit de secunda vxore, vel secundo viro reuertente primo vel prima. Respondeo. dic, ꝙ aut istud secundum matrimonium contractum fuit scienter, aut ignoranter, siue ab vtroque, vel ab altero tantum. Primo casu, quo ad validitatem matrimonij secundi, certum est ꝙ nullum est; quia q̄ primum constat de vita prioris coniugis, statim fit separatio secundi non ꝙ rumpatur siue diuidatur
2 matrimonium, † quia quod nullum est rumpi non potest l. j. ff. de iniusto rup. & irri. testamen. & l. post mortem. §. fin. ff. de bono. pos. contratabu. sed fit separatio & declaratio nullitatis huius secundi matrimonij, & reuertitur ad primum vel primam coniugem. c. nuper de bigam. c. accepisti. de sponsa. duorum. aget enim pœnitentiam de peccato d. c. accepisti. xxxiij. dist. cap. fraternitatis. lxxxij. dist. presbyter, xxxiiij. quæstione. ij. hoc ipsum pœnas vero iuris ciuilis de quibus in d. l. eum qui duas. ff. de adul. & l. q̄uis. C. eod. tit. propter ignorantiam euadet dummodo ignorantia sit
3 in facto probabilis. † si vero errassent in iure putantes posse contrahi cum duabus secus esset, nisi essent minores ambo, vel alter ipsorum. de quibus late habetur in d. l. si adulterium cum incestu. §. idem pollioni. & ibi Barto. ff. de adulte. & l. qui contra legū. C. de incest. nup. vbi est optimus tex. & glo. ibi Bal. Saly. & alij, & supra etiam diximus eo. titu. in vij. & xij. qō. Secundo vero casu quando scienter, grauius puniuntur: quia de iure canonico est excommunicatus d. c. accepisti. & d. c. nuper & nihilominus tenetur illam vel illum dimittere: de iure autem ciuili est infamis ipso iure, d. l. eum qui duas, & l. j. in fin. ff. de his qui not. infa. & vir punitur de adulterio; si secunda erat coniugata, & econtra mulier si vir erat vxoratus, d. l. quamuis. in fin. & authen. sed hodie. C. de adult. si vero mulier erat soluta de stupro, eodem modo mulier si vir erat solutus d. l. eum qui & l. inter liberas. & l. stuprum. ff. de adulte. & instit. de publi. iudi. §. item lex Iul. Puto etiam ꝙ patiuntur alias pœnas quando scienter contraxerunt; quia omnia eorum bona confiscantur quando sunt sine prole legitima, et mittuntur in perpetuum exilium; vt in authen. de incest. nup. in prin. & l. qui contra legum. C. eo. tit. & dixi late supra eodem. in ij. & tertia. qq. Sed quid si alter duntaxat scienter contraxit, alter vero ignorans erat, & ille qui scienter contraxit aliquid donauerit ignoranti, an soluto huiusmodi matrimonio comperit repetitio bonorum donatorum ipsi donanti aduersus dictū donatarium? dic ꝙ non, vide glo. no. in l. eum qui duas, & in d. l. qui contra legum. & diximus supra eo. ti. quæstione iij. vj. vij. in fi. si vero vterq; ignoranter, & ambo bona fide contraxerunt competit repetitio, vt ibi dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos & monachus eandem cognoscentes mulierem qua pœna plectantur.*
2 *Monachus fornicans sacrilegium committit, clericus vero stuprum.*
3 *Filii presbyterorum progeniti post susceptos ordines dicuntur incestuosi.*
4 *Clericus in sacris pro fornicatione simplici non debet deponi sed tantum suspendi.*

1 DECIMO QVINTO & vltimo non † omittam silentio hanc notabilem quæstionē quæ sæpius occurrit in facto. Præsbyter associatur cum monacho siue aliquo religioso cuiuscunque religionis professo, & ambo cum eadē muliere fornicantur, quæro qua pœna puniantur. Item quod crimen ex isto coitu oriatur. Respon. aut mulier erat honestæ vitę, & tunc si nupta erat adulterium, si vero soluta & laica stuprum; vt supra latius diximus in vj. & vij. q. si autem erat impudica vel meretrix simplex fornicatio, vt supra dixi. d. q. vj. & vij. Quidam vero dixerunt ꝙ oritur sacrilegium tam respectu presbyteri q̄ monachi propter sacramentorum ecclesiasticorum lesionem xxvij. q. j. cap. virginibus. & c. impudicas. & cap. si qua
2 monacharum, veritas tamen est ista † ꝙ monachus duntaxat vel alius regularis sacerdos committit sacrilegiū, clericus vero stuprū duntaxat, aut adulterium si erat nupta. vel simplicem fornicationem, si mulier impudica erat vel meretrix, & ratio est ista: quia monachus per fornicationem non solum lædit sacramentum sacrorum ordinum,

ordinum, verum ẽt frangit, & violat votũ ſuæ religionis, in qua expreſſe vouit caſtitatẽ clericus vero ſecularis tacite videtur vouiſſe caſtitatẽ in aſſumptione ſacrorum ordinum, & ꝓpterea nõ eſt adeo graue peccatũ in eo qui dicitur clericus ſecularis, ſicut in monaco, qui eſt regularis, vt dicit Ioan. de Imo. in cle. ad noſtram. de hæreti. qui dicit ꝙ monachus de ſacrilegio, clericus vero ſiue presbyter de adulterio, ſtupro, aut ſimplici fornicatione punietur lxxxij. diſt. presbyter. ij. qõ. vij. c. paulus, alias lator. Sed contra prædicta eſt gloſſ. no. in l. ij. in fi. in ver. filij. C. de epiſc. &
3 cle. quę vult † ꝙ filij clericorũ ſiue presbyterorũ poſt ſuſceptos ſacros ordines progeniti, dicuntur inceſtuoſi. ex quo ſequitur ꝙ exiſtens in ſacris ẽt per ſimplicem fornicationem habitam cum muliere ſoluta & impudica, dicitur committere inceſtum ratione læſionis ſacrorum ordinum, & oẽs filij inde ſuſcepit dicuntur inceſtuoſi, quam gl. tenet & ſequitur ibi Bart. quam dicit eſſe notandã. Bald. ſimiliter ibi illam approbat & alij Docto. cõiter, ſed Pe. de Bellaper. dicebat contra, ꝙ illi filij dicuntur ſpurij non autem inceſtuoſi. Deinde Bal. dicit ꝙ iſta q. fuit in facto, & reuocabatur in dubium, vtrum cum clerico in ſacris fieret inceſtus, & demum concluſum fuit ꝙ ſic, per illam gl. & ꝙ in iſto crimine ceſſat abolitio ſicut in coitu habito cum moniali, ꝙ ſicut illa eſt ſponſa Chriſti, ita iſte eſt ſponſus eccleſiæ, & hæc ſunt verba Bal. in d. l. ij. de qua q. meminit etiam Bald. in l. ſi quis inceſt. C. de inceſt. nup. & cum illa gl. tranſire videntur Doct. communiter de iure ciuili, ſed ego reperio Io. de Ana. in c. ſignificauit, de adul. qui dicit ꝙ illa glo. eſt valde periculoſa & reprobata de iure canonico, & ꝙ ſacedotes deberent illam abradere de libro. C. quia ipſe tenet ibi & Pan. Ioã. de Imo. & alij Canoniſtæ cõiter in c. vt clericum de vita et hone. cle. & Abb. in c. at ſi cle
4 rici. de iudi. † ꝙ clericus in ſacris conſtitutus pro ſimplici fornicatione non qualificata, hodie non debet deponi ſed ſuſpenſi, xxxiiij. diſt. fraternitatis. ſed ſi ex illo coitu oriret inceſtus fieret depoſitio, vt late diximus ſupra eo. ti. q. ij. & iij. et per Abb. in d. c. at ſi clerici. Io. de Imo. in d. c. vt cleri cum Hoſt. in ſum. in titu. de adul. in prin. & Io. de Ana. in d. c. ſignificauit, quod dicendũ. Ego. n. in hac reputo ſaluo ſemper ſaniori iudicio ita eſſe diſtinguendum ꝙ aut nos ſumus in terris imperij, & tractatur de ſucceſsione bonorum, quæ proprie pertinet ad ius ciuile, & iſto caſu tenerem glo. prędictam. & opi. Bal. & aliorum, ſi vero ſumus in terris eccleſiæ, & tenerem opinionem Canoniſtarum, maxime quando agitur de rebus eccleſiaſticis, vel de puniendo perſonam clerici, arg. eorum quæ habentur in c. per venerabilem. q ſi. ſint legi. c. ſolitę. de maio. & obe. & c. at ſi clerici. de iud. c. cum contingat de fo. compe. cum ſi.

FINIS.

COMPENDIARIA FORMA

PROCEDENDI EXTRAORdinarie, in controuerſijs criminalibus, per Antonium Columbanum V. I. Doctorem inſignem edita.

ADDITIS SVMMARIIS. D. Ioan. Baptiſtæ Ziletti Veneti, exorditur.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Extraordinarie procedere eſt auferre iudicii ſubſtantialia, iure ciuili introducta.*

2 *Subſtantialia poſſunt contrario ſtatuto tolli.*

Princeps habet arbitrium in ſanguine mali hominis.

Curia Franciæ ex conſuetudine, poteſtatem habet in ſanguine hominis.

Delinquentium multitudo fuit cauſa ordinationis condendæ.

3 *Naturalia, ſeu gentium, inducta naturali ratione a Principe non tolluntur.*

4 *Iudex ſecundum ius pronuntiare debet.*

Extraordinarium non concurrit cum ordinario, quando extraordinariũ eſt contra ius cõmune.

Cauſa principalis quando eſt ſummaria, omnes articuli in ea tractandi ſunt ſummarie.

5 *Informationes ſemper præcedere debent in cauſis criminalibus exceptis quibuſdam caſibus. vt nu. 7. & 8.*

6 *Interpretatione adiuuandum eſt, quando publicã vtilitatem continet.*

Pars

9 Pars priuata accusare non potest in regno nisi ciuiliter. Fallit vt infra. nu. 11. 12. & 13.

10 Procurator regius tenet locum accusatoris.

14 S.C. Turpillianum introductum contra accusatores ab accusatione desistentes cessat, cessat pariter titulus de abolitione generali.

Impetrare nemo necesse habet, vt desistere possit ab accusatione.

15 Iudex non potest procedere absque vocatione procuratoris regis.

16 Iudex in criminalibus non potest motu proprio procedere, sed solum inquirit ad fisci denunciationem, seu accusationem.

Proceditur in regno sola via inquisitionis, & extraordinaria.

17 Relationes officiariorũ melius audiuntur quàm relationes priuati.

18 Indagatio acerrima requiritur, vbi crimen est atrox. & nu. 19.

19 Offenso à principio magis est fauendum.

20 Læsus adeundus est.

21 Occisus vbi quis reperitur, ibi & non alibi occisus præsumitur. Idem est de furto.

22 Criminaliter an die feriato procedi possit.

Feriarum solennitates in honorem Dei sunt inducte de iure ciuili.

Curia Franciæ diebus etiam feriatis ius reddit.

Reus etiam diebus feriatis torqueri potest.

23 Locus vulneris est scribendus.

24 Vulnera mortalia et non mortalia notanda sunt.

25 Vulnerans de vulnerato tantum tenetur, cum negligentia vulnus mortale redditur.

26 Vulnerans hominem non sanum an de morte teneatur.

27 Gratia & indulgentia quando requirantur a vulnerante.

28 Medicorum iudicio remittendum est, quando de vulneribus agitur.

29 Medicus vnus sufficit, cum alii non reperiuntur.

30 Relatio debet fieri postquàm iudex commisit & interrogauit chirurgos.

31 Inquisitio communis quomodo, & a quibus fieri debeat & nu. 32. 33. 34.

34 Violentiæ probatio non requiritur tam stricta, quando delictum factum est in rure.

35 Testes omnes, in informationibus debent recipi.

36 Testes non interrogantur an sint honesti.

37 Qui tute ire non potest, aduocet illos a quibus vult inquirere.

38 Informatio contra communitate est facilis, secus contra priuatos.

39 Informationis forma quomodo debeat fieri in delictis. & nu. 40. & 41.

41 Exhibitio in criminalibus locum habet ad recognoscendum. & nu. 42.

43 Exhibitio fit in eo habitu in quo quis reperitur.

44 Delictum constare debet antequam deueniatur ad torturam.

Causa semper debet liquere, vt dicatur fundamentum iurisdictionis validum.

45 Confessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet si nulla probatio religionem cognoscentis instruat.

46 Confiteri quem oportet de crimine, vel testibus conuinci.

47 Informationes fiunt parte non vocata. & sic non faciunt fidem.

48 Mors in maleficiis probatur etiam per visum.

49 Condemnari an quis possit medio eius confessionis concludentis quem occidisse, de cuius corpore non constat. & nume. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57.

Exempla maiorum nobis præiudicant.

53 Mulier insidiatur in via quasi latro.

54 Furtum prius constare debet ante quàm iudex procedat. & nu. 55.

58 Furtum sufficit q. constet, licet non appareat, cuius res furata sit.

59 Inquisitionis modus contra accusatum qui aufugit, & cuius nomen ignoratur.

Aetas per aspectum probatur.

60 Iuramentum testium non est necessarium in informationibus.

61 Inquirendum est in delictis de qualitate, de die aut nocte delicti. & aliis. nume. 62. & 63. cum seq.

Qualitas delicti punit quem magis vel minus.

62 Vagari non licet cum discrimine alterius.

Mortuus post triduum præsumitur mortuus ex vulnere.

Tempus plerunq; est causa condemnationis veri vel falsi.

Testi interdum derogatur ex tempore.

63 Parlamenti curia in regno Lilii, est mater oppressorum, consolatio desolatorum, via iudicũ errantium, & salus omnium in ea recte sperantium.

64 Alibi probatio quomodo fiat, & numero 65. 66. & 67.

65 Testes deponentes de alibi, seu negatiua visu affirmata

firmata & coarctata, præferuntur aliis teſtibus affirmantibus etiam dignioribus.

68 *Locus delicti eſt deſcribēdus.et locus loci.nu.69.*

70 *Informatio ſecrete fieri debet propter timorem fugæ vel ſubornationis.*

71 *Teſtis dictum ſuum reuelans, puniri debet.*

72 *Teſtes, pro vtraque parte veritatem dicere debent, aliter poſſunt compelli.nu.73.*

74 *Accuſatum ſufficit nominare per eius nomen ſingulare.*

75 *Iudices omittere debent in proceſſu apponere aliquam demonſtrationem, vt teneatur reus, eius priuilegium allegari.*

76 *Reatus in Regno omnem honorem excludit.*

77 *Habens poteſtatem in præparato, habet etiam in connexo præparante.*

78 *Caſus eſt declaratio, & fortunarum iudex.*
Accidentia magnam partem conferunt ad cognoſcendam veritatem.

79 *Animus occidendi ex genere armorū cognoſcitur.*
Occidere non eſt veriſimile quod is voluerit, qui baculo, pugno, calce, gleba, vel lapide paruulo percuſſit.

80 *Reus inquiri debet an ex interuallo vel inconti-nenti percuſſerit.*

81 *Reiteratio ictuum inducit propoſitum & deliberationem.*

82 *Auxilii forma in inquiſitione ſcribenda eſt.*
Auxiliatur quis in crimine quatuor modis.
Proceſſus in criminalibus non debet eſſe obſcurus, nec incertus.

83 *vxor tacens de morte viri in domo interfecti præſumitur culpabilis.*

84 *Solicitans fiſcum inquirere de morte alicuius, quando ſuſpectus videatur.*
Verboſitas perſæpe iudicis ſtomacum mouet.

85 *Suſpectus præſumitur de delicto, qui ſæpe viſitat curiam, vt audiat quid de crimine dicatur.*

86 *Deſcriptio aut inuentarium bonorum accuſati fit duabus rationibus. & de his fieri debet publicum inſtrumentum.nu. 87.*

88 *Accuſatus non dicitur bonis ſuis priuatus ante ſententiam, niſi in crimine læſæ maieſtatis.*

89 *Accuſati bona debent ſub ſigillo poni ne diminuantur.*

90 *Inuentarium bonorum accuſati non potest fieri per officialem in iuriſdictione domini tēporalis.*

91 *Inquiſitione generali formata qui ſunt vocandi.*
Iudex vbicunque inquirendo generaliter de malefactoribus, reperit aliquem deliquiſſe, poteſt ad ſpecialem inquiſitionem deſcendere.

92 *Inquiſitio ſpecialis quando dicatur incipere.*

93 *Probationum initium non debet accuſator de domo rei ſumere. Niſi ſint actus iam recepti in iudicio, quos haberet apud ſe accuſatus.nu.94.*

95 *Fiſcus onerans accuſatum acrius quàm in informationibus caueatur, de euidenti calumnia tenetur.*

96 *Et ad expenſas damna & intereſſe.*

97 *Et poteſt capi in partem vt priuatus.*
Tranſgreſſor Canonum nō poteſt a dolo excuſari.

98 *Decretum iudicis appellatur ſententia interlocutoria.*

99 *Iudici ſi nihil conſtat, nihil mandare poteſt.*
Neminem ſine cauſa audit prætor.

100 *Iudex vt poſſit accuſari de negligentia quid requiratur.*

101 *Iudex an ſeruare poſſit informationes. & numero. 102.*

103 *Iudex quid facere habet informationibus viſis.*

104 *Iudex iubeat reum capere, ne verbali citatione præcedente aufugiat.*

105 *Reus capi poteſt, niſi compareat die aſſignata.*

106 *Iudex debet mittere ad capiendum reum, ſi crimen ſit tale quod pœna ſit corporis afflictiua.*

107 *Seruiens vulnerans fugientem punitur.*

108 *Delinquens prætextu mandati non excuſatur in grauibus. mitius tamen punitur.*

109 *Spoliati, immunitati eccleſiæ debent reſtitui.*

110 *Officiarii capiunt reos ſiue alia declarationes immunitatis vbi ea non debent gaudere. & nume.111.*

112 *Impedientes reos extrahi ab immunitate, eo caſu quo ea non gaudent quomodo puniantur, ad quid ne teneantur. & nu.113.*

114 *Reus vbi poteſt extrahi, vel debet cuſtodiri, poteſt in eccleſia compeditari.*
Eccleſia non habet territorium, niſi reſpectu clericorum.

115 *Reus non debet compeditari, quando immunitate gaudere debet.*

116 *Occidens præmeditato conſilio non gaudet immunitate eccleſiæ.*

117 *Nec mandans vel mandatarius occidens vel verberans.*

118 *Nec qui poſt delictum ad immunitatem cum armis accedit.*

119 *Nec occidens prope immunitatē.niſi nouis rixis habitis in eo loco ſecutū ſit homicidiū nu. 120.*

Immunitatem

121 Immunitatem vnam offendens cæteras offendisse dicitur.

122 Insidiatores itinerum immunitate ecclesiæ non gaudent.

123 Delinquens longe ab ecclesia, & dum sequitur fugiens ad ecclesiam an gaudeat immunitate ecclesiæ.

124 Bannitus diffinitiue ecclesiæ immunitate non gaudet.

125 Bannitum per contumaciam tutatur ecclesia.

126 Immunitas non est in domo episcopi.

127 Dinumeratio triginta pedum circa capellas quę sunt in castris, de consuetudine non habet locum, pro immunitate.

128 Occidens transeuntem per vicum, absque aliqua rixa habita, non gaudet immunitate.

129 Absens an immunitate gaudeat.

130 Statuta quòd absens damnari possit valent.

131 Sententia in criminalibus sub conditione lata an valeat. & nu. 132. & 133.

134 Absens condemnatus captus, iterum super crimine auditur.

135 Appellationi in criminalibus in regno semper defertur.

Executionem, impedit nullitatis exceptio.

136 Contumax condemnatus quomodo debeat audiri. & nu. 137.

138 Fiscus nullas dat, nec recipit expensas.

139 Expensæ contumaciales (bonam vel malam foueat contumax causam) semper debentur.

140 Iudex citationis tempus potest abbreuiare.

141 Peremptorium non est statim mittendum nisi cogat necessitas.

142 Reus citandus est iuxta stylum curiæ in qua eius causa est tractanda.

143 Citationes sunt fiendæ in locis publicis & consuetis.

144 Citari qui potest personaliter, per edictum citari non debet, alias per iudicem appellationis potest infringi processus.

145 Iudex non debet nimis animose procedere.

146 Nocens primo, præsumitur nocere secundo.

Remitti quis non debet coram iudice suspecto.

147 Iudicis recusatio non tollitur in iudicio, extraordinario.

148 Sententia etiam Imperatoris, sine citatione legitima lata, nulla est.

Iudicium nullum redditur, etiam in extraordinariis, omisso qualitatis ordine & nu. 150.

149 Sententia condemnatoria super inquisitione inualida ferri non potest, sed debet inchoari nouus processus.

Exceptio ineptitudinis reddit impossibilem pronuntiationem.

151 Citatio quando fieri possit per præconem.

152 Iudex ad quæ attendere debeat ante, quam contumax condemnetur.

Iudex tenetur de innocentia rei contumacis solicite inquirere.

Coactus fugere minis inimicorum, non dicitur cõtumax nec damnari potest.

Statutum fingens contumacem pro confesso, quomodo debet intelligi.

Crimen læsæ maiestatis non cadit in eo qui non est de regno.

153 Officialis proclamare non potest bona accusati. & nu. 154.

155 Sententia contra absentem lata, & postea confirmata arresto, an sunm sortiatur effectum.

156 Rei nomen quãdo dicatur receptum inter reos.

157 Exceptio dilatoria dicitur, quæ est finis non recipiendi.

158 Exceptio peremptoria dicitur, quæ est finis non procedendi.

159 Iudex contestata lite super exceptione quomodo pronuntiare debeat, remissiue.

160 Aduocatus interuenire potest, ex eo quod delictum amplius est impunibile.

161 Procurator causas absentiæ allegare potest faciendo iuramentũ quod fuit missus ad hoc allegandum. & nu. 162.

163 Excusationibus negletis a iudice processus est nullus.

Iudex auferẽdo dilationes, ausert actori ius suum & reo defensionem, ex æquitate naturali.

164 Absens in criminalibus, appellans, vel petens restitutionem aduersus sententiam, tenetur personaliter comparere. & si admittitur procurator, processus est nullus. nu. 165.

166 Accusatus absens veniens ante sententiam vel post deferendo indulgentiam. aut gratiam eius bona recuperat.

167 Iudex putans se posse melius veritatem criminis percipere ex præsentia rei, potest semper dicere procuratori, nolo te admittere, sed volo reum principalem, vt aspectu videam, qua fronte, aut trepidatione loquatur.

168 Compositiones promotorum vetitæ sunt.

169 Iniuriatus contra iniuriantem an possit in testem produci.

170 Rei quando magnum est crimen, in carcere segregati stare debent.

171 Auctoritas patris, curatoris, vel alia non attenditur in criminalibus & nu 174.

Personæ solennitas non inspicitur, vbi ad solam inquisitionem veritatis proceditur.

172 Confessio minoris per tormenta, curatoris auctoritatem non requirit.

Minor in delictis censetur maior. nisi in attenuando penam. nu. 174.

Confessio pupilli infantis non valet, etiam cum auctoritate tutoris.

173 Accusatus debet per os suum respondere sine ministerio aduocati, maxime in causis summariis.

174 Præsentia iudicis supplet defectum curatoris.

Patris potestas non curatur in criminalibus.

Curator minoribus non datur de stylo parlamẽti.

175 Rei accusati sunt segregatim interrogandi. & nume. 176.

Nec eis ad respondendũ est dãda dilatio. nu. 177

178 Iudex faciens criminosis processum ordinarium punitur, & contra eum præsumitur.

179 Iudex omittens formã ordinationis fatuus est.

180 Accusatus non est relaxandus ante sponsiones, recolamenta & confrontationes. ac acharamenta. Nec ante tales sponsiones & confrontationes procurator debet petere accusati relaxationem nu. 181. & 182.

181 Subornare dicitur, instruens testes quid dicãt.

183 Fiscus nec pars priuata debet esse præsens in responsionibus & confrontationibus accusati.

184 Accusatus contumax in respondendo, potest sine indiciis torqueri.

185 Deliberatoriæ non dantur in criminalibus.

186 Iudex responsionem rei in maleficiis non debet recipere, nisi primo ipse reus iuret dicere veritatem.

187 Probatio seu confessio est fienda iudici in iudicio, alias non sufficit ad condemnandum in criminalibus, licet sufficiat ad torturam, nec habet vim plenæ probationis.

188 Iudex debet esse subtilis ad eliciendam veritatem facti.

189 Iudex ex seipso debet interrogatoria formare.

190 Iudex a suspectißimo incipere debet interrogatoria, & a quo facillime potest verum sciri & potius a filio quàm a patre, & potius ab vxore quàm a viro. nu. 191.

192 Inquisitio de nomine accusati quare fiat.

193 Inquisitio fieri debet etiam de ætate rei.

Rigor quandoq; ratione ætatis temperatur.

Iudex ex quibus moueri possit ad alleuiandum pœnam.

194 Interrogatoria debent esse incerta, tenta incertitudine q̃ non auferant defensionem reo.

195 Iudex non debet se approximare reo.

196 Forma interrogandi reum qualis esse debeat.

197 Socius criminis an possit de sociis interrogari.

Crimina vndecunq; clarerint puniendæ sunt.

Exceptio tu es socius criminis est dilatoria.

198 Procurator an pro carcerato interuenire possit.

199 Cõstantia & variatio rei in actis scribi debet.

200 Iudex suspectum interrogare debet de circunstantiis multis.

201 Reus ex integro audiendus est coram secundo iudice, & ad eundem mittendus, cum suis interrogationibus inclusis, & obsignatis ad cognitionem.

202 Litis contestatio dicitur facta in criminalibus, per interrogationem.

203 Vulnus quando est mortale: in accusando mors expectari non debet.

204 Iudex non potest quem de crimine condemnare, nisi sit sponte confessus, & de crimine constet.

Perire volens non auditur.

Simulata confessio licet non vera, an præiudicet confitenti.

205 Confessio non verificata nec probata per reum carceratum, non nocet. vbi iudex misit nuntium ad locum confessum.

206 Casus de massario qui fuit cõductus ad locũ vbi confitebatur interfecisse dominum, remisse.

207 Delatus, ex consuetudine generali, & stylo regni, non sufficit q̃ probatione testium sit superatus, nisi ore proprio sit crimen confessus, vbi agitur de vltimo supplicio, vel membri mutilatione. si factum aliter notorium non est, q̃ aliqua tergiuersatione celari non possit.

208 Reus, in causa capitali stante plena probatione quantuncunq; clara, poni debet ad quæstionẽ, vt ab eius ore confessio eruatur.

Reus conuictus plenis probationibus, an si nihil confiteatur per torturam, possit ad mortem condemnari.

209 Cõfessionis perseuerãtia in criminalibus requirit, ad hoc vt reus puniri possit. & nu. 210.

210 Temporis interuallum esse debet, inter rei respõsionem & perseuerantiam.

Confessio geminata non dicitur, licet eodem instanti duæ fiant confessiones.

211 *Confessio potest vsque ad sententiam de errore impugnari, & super hoc audiendus est reus, alias oppressus diceretur.nu.212.*

213 *Rei defensio non acceptabilis & frustratoria recipi non debet.*

214 *Accusator per confessionem vel testes probare debet, ante quàm reus in sua defensione audiatur, & actoris fundata intentione, reus exceptiones suas & defensiones ponere debet.*

215 *Reus confessus fuisse delictum ad sui defensionem: & non probans ad sui defensionem, an cõdemnari debeat.*

216 *Reo negante delictum fecisse, quid iudex facere debeat.*

Testes quomodo reo præsententur.

217 *Iudex debet aduertere testes ante quàm accusato præsententur.*

218 *Papa non potest dispensare q; testis inferendo testimonium in iudicio, non debeat iurare.*

219 *Processus inordinatus veram confessionem sponte & expresse factam non vitiat, quin ex illa non possit reus condemnari.*

220 *Confrontatio ad cortinam factam an procedat in criminalibus. & nu.221.*

221 *Cõfrõtatio testiũ fiẽda est in cõspectu inquisiti. Testium existentium extra prouinciam examinatio, committi potest.*

222 *Testiũ dr̃ fieri publicatio per cõfrontationem.*

223 *Iudex debet testes recipere, licet delinquens omnes testes accuset, per quos eius crimen probari potest.*

224 *Confrõtatio fit vt testes accusatos conuincãt. Forma mutata, substantia quasi mutata videtur. Confrontatio in qua forma fieri debeat. Testes non permittentes se scrutari, capi possunt, & ex sola resistentia puniri debent.*

225 *Iudex interrogare debet testem de causa scientiæ, alias testis non probat. & nu 226.*

227 *Sententia ferri debet cum consilio assessorum. alias est ipso iure nulla.*

228 *Testes an produci possint post causæ conclusionem. & nu.230.*

229 *Reus vsque ad sententiam docere potest.*

231 *Suspicio subornationis testium quomodo tollẽda ante conclusiones & publicationes.*

232 *Noui articuli, seu noua indicia quæ dicantur, remissiue.*

233 *Iudex quas examinationes facere debeat, vt testes ore proprio conuincantur, & in sermone capiantur, quando suspecti sunt.*

234 *Prouisio facienda est læso pro expensis factis in medicis & medicinis, & pro operibus quibus caruit, & carituras est.*

235 *Offensus, cui probatio deficit, non debet de iure, nec de iudice conqueri.*

236 *Ordinaria via intentata, an possit rediri ad extraordinariam. superuenientibus nouis indiciis.*

237 *Exceptio opponi potest contra testem in plenario iudicio, contra quem nihil opposuit reus in iudicio summario.*

238 *Iudex relaxãs aliquẽ vbi materia nõ est ad hoc dispositа, tenetur, & potest syndicari.*

239 *Iuratoria cautio sola sufficit cum obligatione bonorum, si reus idoneus sit.*

240 *Actiones ex delicto descendentes (etiam lite nõ contestata) in bonis defuncti. transeunt ad hæredes.*

241 *Remissio ad locum delicti fit duabus de causis.*

242 *Remissio non fit, nisi visis informationibus per iudicem requisitum.*

243 *Casus de illo qui non debuit remitti cum tubis resonantibus, & de quodam qui fuit priuatus officio, quia remiserat clericum cum cathena in collo, remissiue.*

244 *Remissio non fit in delictis de maiori tribunali ad minus vbi est præuentio.*

245 *Remissio de consuetudine semper fit inter subditos eidem Principi.*

246 *Iudex domicilii requisitus tenetur remittere.*

247 *Bannitus an vbiq; possit puniri.*

248 *Remissio ad locum delicti non fit in vagabũdo.*

249 *Domini tẽporales an de ppria iniuria cognoscãt.*

250 *Huius tractatus finis.*

Art. I.

1 PROCEDERE †extraordinarie est auferre substãtialia iudicij iure ciuili introducta, vt annotauit Bart. in extraua. ad reprimendum verbo. figura collat. 11.

Art. II.

2 Quæ † substantialia possunt cõtrario statuto tolli. l. omnes populi. ff. de iusti. & iureiu. not. Bal. in l. j. C. quo. & quando iud. & in l. ne diu. C. de pœ. Vel dic quod princeps habet arbitrium in sanguine mali hominis. ad Ro. 13. c. l. j. in fin. C. de sum. tri. Vel dic quod consuetudo curiæ Franciæ de qua meminit Spe. in ti. de appellatione. §. nunc breuiter. Habet potestatem in sanguine hominis. l. Sacularij. §. sunt quẽdam. ff. de extraord. cri. vel dic quod multitudo delinquentium fuit causa ordinationis

tionis condendæ. Gen. vi. cap. Videns autem deus quod multa malitia hominum esset in terra, &c.

Art. III.

3 Non † tñ tolluntur ea quæ sunt naturalia, seu gentium, inducta naturali ratione exemplum habes de sententia imperatoris cassata, quia fecerat contra naturalem æquitatem cle. pastoralis. De re iudi. in §. Cęterũ ibi q̃ a iure prouenit naturali.

Art. IIII.

4 Tenet † Io. And. in cle. Sæpe. in verbo. faciendum de verbo. signi. secundum ius pronunciari debere. Forte facit contra. l. Hodie. ff. de pœn. Item facit. quia extraordinarium non concurrit cum ordinario, maxime quando extraordinarium est contra ius commune, vt declarat Gandy. In rub. quomod. de malefic. cognos. per inqui. Item facit, quia quando principalis causa est summaria omnes articuli in ea tractandi etiam sunt summarij. Bart. versi. consi. lxxiiij. viso statuto. Sic videtur concludendum pœnas omnes in regno esse arbitrarias.

Art. V.

5 Per † ordinationes regias semper requiritur ꝙ procedant informationes do. glos. consuet. Bur. fol. 5 §. l. fin. C. de exhi. re.

Art. VI.

6 Interpretatione † adiuuandũ est, quando reipublicę vtilitatem continet. l. ita vulneratus. ff. ad. l. Aquil. c. ad hæc, extra de rescript.

Art. VII.

7 Nisi † accusatus deprehenderetur in flagrãti crimine. l. si quis, et l. interdũ. §. j. ff. de fur. Nisi metus esset do. gl. consue. Bitu. ti. de iurisdi. om. iudi. in verbo forme He. c. si clericos, de sententia excom. lib. 6. Nisi accusatus habitaret in hospitio eiuscemodi enim homines alterum pedem in staphio semper habent Ias. in. l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satisda. co. alios casus, vide per Guilhelmum. in Spe. titu. de accu §. ij. pro redditis acceptis.

Art. VIII.

8 Hoc † tamen erit periculo fisci. vel partis.

Ordinationes Ludouici regis.

Art. IX.

9 Pars † priuata non potest accusare in Regno nisi ciuiliter Guil. bene. in cap. Rainutius. verbo mortuo. 1. nu. 200. de testi.

Art. X.

10 Per † hoc cessat. §. j. inst. de publ. iudi. etiam cessat inscriptio ad pœnam talionis, sentit Bart. in l. ij. §. iiij. post But. ff. adult. quum locum accusatoris habeat procurator reg.

Art. XI.

11 Nisi † in crimine falsi in auctẽ. de quęstore versicu. super hoc. in. §. fi. verbo & qui. colla. 6.

Art. XII.

12 Nisi † sit collegium vel communitas. Iacob. de Beluiso in sua practica titulo de informat.

Art. XIII.

13 Nisi † vbi maritus accusaret ad perditionem dotis, c. tue. de procu. glo. in. l. quamuis. C. de adul. Guil. bene. vbi supra verbo mortuo num. 175.

Art. XIIII.

14 Cessat † sena. con. turpi. introductum contra accusatores ab accusatione desistentes, cessat pariter titulus de abolitione generali, quia nemo necesse habet impetrare vt desistere possit ab accusatione.

Art. XV.

15 Non † potest iudex procedere absque vocatione procuratoris regis, do. glo. consue. Bu. fo. l viij. c. de manifesta. ibi quia dum accusatoris persona constituitur, iudiciaria potestas amittitur. ff. ij. q. j.

Art. XVI.

16 Per † hoc cessat. l. congruit. ff. de officio, præsi, & c. j. de offic. ordi. quia iudex non potest procedere motu proprio, sed solum inquirit ad fisci denunciationem seu accusationem. l. diuus. l. ij. ff. de custo. reo. In regno proceditur sola via inquisitionis. Guilel. bene. eod. verbo mortuo. nu. cc. & sic extraordinarie. Bar. in extraua. ad reprimendum verbo. inquisitionem in princ.

Art. XVII.

17 Ibi † ponit Guil. rationes quare priuatus non potest accusare, adde quia officiariorum relationes melius audiuntur. d. l. diuus, &. l. fin. C. de offi. vica.

Art. XVIII.

18 Vbi † crimen est atrox requiritur acerrima indagatio l. vbi. C. de fal. maxime si fuerit Clandestinum. Bal. consi. lxxvij. par. iij. Ad euidentiam præmitto.

Art. XIX.

19 Tunc † vagati non oportet. l. Prętor. ff. de iniu. quia a principio magis fauendum est offenso.

Art. XX.

20 Læsus † adeunda est c. tua nos. §. j. de ho. & cap. prælatis. eo. in vj. effectum habes. in. l. j. in fin. & l. ij. & iij. in. §. j. ad sille.

Art. XXI.

21 Oportet se recipere † ad locum homicidij, quia vbi quis reperitur occisus, & ibi præsumitur occisus, & non alibi. Bart. in. l. ædiles. ff. de via pub. idem dicit de furto. Ange. in ope. male. verbo fama, & Bart. in l. fi. ff. de quæstio.

Art. XXII.

22 Etiam † die feriato in honorem dei. l. ij. ff. de fe. ibi. aut vt aspectu atrox iniuria eximetur, glo. & Bar. in. l. fin. C. eo. facit. l. prouinciarum. C. eo. etiam facit, quia hæ solennitates feriarum inductarum in honorem dei, sunt inductæ iure ciuili, vt dicit Bart. in. l. filiusfa. ff. de dona. Et Spe. eod. titu. de fe. ibi valet consue. cu. Fran. quæ omnibus diebus etiam feriatis ius reddit, glos. & Bart. in. l. xl. C. eod. in. l. iij. C. de epis. audi. quod potest torqueri.

Art. XXIII.

23 Oportet † scribere locum vulneris. Batt. in. l. damni. §. Sabini. ff. de dam. infect. effectum habes vt per Bal. ad Spe. in rub. de libel. cõcep. in mag. addi. ibi vt si intentata qualitas quæ maiorem pœnam inducit.

Art. XXIIII.

24 Vulnera mortalia & † non mortalia notanda sunt. Bart. in d. l. fi. de quæstio. quod obseruat consuetudo totius mundi. Angel. in. l. Si in rixa. ff. de sica.

Art.

Art. XXV.

25 Nam † si negligentia vulnus mortale reddatur vulnerans tenetur de vulnerato tantum. l. Qui occidit. §. fin. ff. ad l. Aquil. c. significasti. de homici. Bart. in tract. de percutio versi. Si ergo non mortifere vulneratus, Bald. consi. cxxxvj. Proponitur. ij. par.

Art. XXVI.

26 Nisi † sit vulnus illatum in homine non sano bo. text. in l. qua actione. §. sed & si quis seruum ægrotum. ff. ad l. Aquil. vel nisi coniunctio vulnerum non mortalium mortem induceret, Bart. in d. l. Si in rixa. ff. de sica. ideo caueat reus ne primum proponat.

Art. XXVII.

27 Alius † effectus notatus ē in d. lege. si in rixa. Nā primis qui interfuerunt & non mortaliter vulnerarunt nec ex ,ppositio opus esset remissione, alias si ex proposito, tenentur de vulnerato, & de auxilio simul, vt puniantur eadem pœna, Et aliis qui vulnerarunt mortifere opus esset gratia, quæ dicitur de delicto, quod requirebat punitionē ad mortem: remissionem vero quod non requirebat, do. glo. consue. Bur. fo. 50.

Art. XXVIII.

28 Præterea † ait Bart. in d. tract. de percutio. accipe chirurgos, quia si dubitetur de vulnere an sit mortale, vel non, remittendum est iudicio medicorum. & eorum testimonio secundum Odofr. quem citat Bart. in prohæ. ff.

Art. XXIX.

29 Vbi † plures non reperirentur, vnus sufficeret, vt concludit Bart. in d. l. si in rixa. ff. de sica.

Art. XXX.

30 Relatio † debet fieri postquam Iudex cōmisit & interrogauit chirurgos l. semel. C. de re milit. do. glos. consue. Bitur. titu. de iurisdict. omni. iudi. versi. aliter in addittione.

Art. XXXI.

31 Prius † inquirendum & generaliter quis patrauit maleficium Guil. bene in verbo mortuo. j. nu. ccij. in d. c. Rainutius de testa.

Art. XXXII.

32 Tunc † ædeundi sunt vicini vt consulit Bar. in l. si. ff. de quæstio. ibi iudex debet mittere vicinis, nam debent scire verisimiliter potius quam alij l. si vicinis C. de nup.

Art. XXXIII.

33 Aut † domestici, l verba C. de adult. l. dominus ff. loca. l. consensu. §. super. C. de repu. Oldra. consil. lxxviij. in crimen.

Art. XXXIIII.

34 Vel † socij ipsius qui læsus est Bar. in l. si quando in fi. C vnde vi. ibi per familiam & socios, in rure facto delicto, non requiritur tam stricta probatio violētiæ. Deut. xxij. c. l. j. §. si quis in villa. ad Sylla. ff. Albe. in ij. par. sta. quæst. lxiiij. Et nouissime bene practicatum fuit Tholozæ contra do. de ch. proscriptum propter homicidium in rure factum, tunc admittuntur testes inhabiles vt docet Hyppolit. singula. lxxiij. plures, quando veritas aliter sciri non potest.

Art. XXXV.

35 Recipe † Omnes testes in informationibus. Bald. in l. j. C. de sum. trin. post Oldra. nam iudex (qui magis scire debet an fides adibenda sit testibus l. iij. ff. de testi.) postea habet inquirere an sit punibile. Bal. in l. data opera. C. qui accu. nō poss.

Art. XXXVI.

36 Testes † non interrogantur an sint honesti. gl. in c. quum causam de testi.

Art. XXXVII.

37 Si † tute ire non possis, aduoces illos a quibus vis inquirere c. ex parte extra de appella. c. accedens. vt lic. non constat.

Art. XXXVIII.

38 Informatio † quæ fit contra communitatem est facilis, quia delictum est semper notorium. gloss. in cap. j. de offi. ordi. secus contra priuatos. Bald. in titu. de pace constan.

Art. XXXIX.

39 Docet † formam informationis per inquisitionem generalem. Bald. consi. lxxvij. par. iij. ibi præmitto quod quædam sunt quæ non possunt contingere nisi vno modo, vt si qs reperiatur occisus gladio quēdam pluribus modis. Exempli gratia quidā reperitur submersus in Sagona prope Athanacum, nam potest esse quod natando vel naufragio, vel cadendo de equo perijt, vel potest esse quod ibi proiectus fuit ab inimicis, recurendum est ad considerationes intellectus, & ire per semitas & circunstantias vtrum ille erat consuetus se balneare necne, & vtrum haberet inimicos, & quales, necne & vtrum ibi sint latrones, nec non, talia enim præsumuntur, quales sunt homines, & plures alias considerationes desuper fiendæ Bar. in l. fin. ff. de quæstio. & in l. ij. in princ. ff. de fur.

Art. XL.

40 Hæc † forma inquirendi approbat consuetudinem Franciæ in titulo de pœnis vbi mentione faciens de eo qui supensus reperitur de igne loquitur qui tribus modis inferri solet, Bal. audit lieu, primo vi diuina seu fulmine. ij. malitia humana. iij. negligentia habitatoris. Et in hoc casu oportet cuncta rimari l. iudices. C. de iudi.

Art. XLI.

41 Exhibēdum † est corpus mortui testibus, sepe. n. eius habitus cognoscetur l. stigmata. de fab. Et ibi Angel. de Peru. de eo qui reperitur mortuus, cuius facies est deuastata. facit. ff. ad exhi. l. v. §. si quis noxali, Herus per asinum dignoscitur l. si Pamphilo. ff. de optio lega.

Art. XLII.

42 Exhibitio † in criminalibus habet locum ad recognoscendum. Bart. l. ij. ad exhi. C.

Art. XLIII.

43 Et † in eodem habitu in quo reperitur glos. & Bal. in c. cum causam, de testimonio. extra vbi dicit idem de re furata.

Art. XLIIII.

44 Vt † antequā ventum sit ad quæstionem, liquide constet de maleficio. l. j. §. illud autē ad Sylla. ff. & fructifere per Bar. in tractatu testimo. c. mortuum, ibi in maximis vero causis vbi hominis vita periclitatur, vt si de homicidio accusetur, vel de puniendis seruis, qui non iuuerunt Dominum. vel de torquendis eis pro homicidio inueniendo

lege

lege cautum eſt quod debet conſtare, & liquere hominem interemptum, id eſt, liquido apparere, & dicit glo. in c. dilecti. ibi poſtquam conſtiterit de violentia, extra de foro compe. aliter ceſſaret maligna ſuſpicio. l. ſi quis legatũ, verſi. cæterũ. ff. de fal. l. j. §. hæc verba. ff. ne vis fi. ei. nam proprie delictum eſt præparatio pœnę. ff. de verb. ſigni. l. aliud eſt fraus & habes in paſsione Ioannis. Nullam inueniо in eo cauſam. Vnde dicebat Bal. in ti. de pace conſtan. poſt Inno. quãdo cauſa ſeu delictũ eſt fundamẽtũ iuriſdictionis oportet cauſam eſſe veram & diſcuſſam, alias iudiciũ eſt ipſo iure nullum, & dicit glo. in c. diſcernimus. iij. q. ix. ibi qđ ſemper liqueat de cauſa, ẽt facit, quia in maleficio ſunt extrema duo. ſ. percuſſus, & percutiẽs, vt not. Bal. in c. cum cauſam de teſtib. ver. porro.

Art. XLV.

45 Vt†etiam ſi accuſatus confiteatur delictũ puniatur confeſsiones reorũ pro exploratis facinoribus habere nõ oportet, ſi nulla ꝓbatio religionẽ cognoſcentis inſtruat. l. j. §. diuus ſeuerus. ff. de quæſtio. facit glo. in c. j. de confeſ. extra. & Bal. in rub. eo. ad Spec. ibi & de facto liquet, & ibi ſi autem non conſtet de corpore ſecus glo. in l. fina. in fi. C. de quæſtio. intelligit verbum confeſsiones ſcilicet de ſe factas.

Art. XLVI.

46 Vt†etiam teſtes poſtea coram iudice ſuſtineãt de commiſſo maleficio quia oportet quem de crimine confiteri: vel teſtibus conuinci. l. ſi quis. C. de epiſcopis, ibi in conuictos ſeu confeſſos, & expenit glo. id eſt, comprobatos per teſtes, & l. lege Cornel. ad ſille. ff. l. qui ſententiã. C. de pe. vel teſtibus, ſuperari. l. ij. C. quorum appel. non recip.

Art. XLVII.

47 Nam†etiam informationes fiunt parte nõ vocata & ſic non faciunt fidem. l. ſi quando. C. de teſtib. not. Ang. in opere maleſi. in verbo fama. & Bar. in l. ſi. ff. de quęſt. & Saly. in l. ſi. C. eod.

Art. XLVIII.

48 Nam†etiam mors in iſtis maleficijs vbi agitur de vita hominis, probatur per viſum, vt declarat magiſter iuris Bar. i tract. teſti. c. mortuũ, vbi fortius dicit, ſed & ſi teſtis dixerit quod eum ſepeliri vidit, hæc ſufficere ſuſceptum eſt, multo fortius ſi deponerẽt quod viderũt cadauer in feretro coopertum linteis vel pannis inuolutum, vel a tergo ſe vidiſſe, vt dicit Bar. c. ſequenti, nam Paulus reſpondit quod per imaginem recognoſcimur, tamẽ limita prædicta de viſu, vt per Bart. in d. c. mortuum. verſi. ſed ſi quis viderit in mare, in ſagonã, vel Rodanum proijci corpus quod nunquam poſtea reuiſum eſt, teſtis de illius morte recte teſtificatur licet non viderit mortuum, & habetur eleganter per Bal. in c. quum cauſa. col. v. in prin. de teſti. Item ſi quis viderit quem in carcere claudi, vbi nihil erat ad victum, & carceris cuſtos fuerit ita quod eidem carcerato aliquid quod ipſe non vidiſſet inferri non potuit poſt aliquot dierum curſum, certum enim eſt poſt illos actus quam medico tempore victurum, & ſalutis nulla indicia ſupereſſe, coadiuua hanc doctrinam per aliam Bar. in l. ij. §. ſi dubitetur. ff. quemadmodum teſta. ape. ibi quia vidit decapitari, vt contigit alteri apud diuum Georgium prope crucem ſableti, & ſimilia quæ de neceſsitate mortem concludunt.

Art. XLIX.

49 Præterea†fuge dictum Bal. in addit. ad Spe. titu. de ſententia in fi. quando tractat de confeſsione Titij confitentis ſe occidiſſe quendã, cuius nomen ignorabatur, & ipſum proieciſſe in mare, vnde corpus apparere non poteſt, quod poteſt condamnari, ſi cum confeſsione cõcurrat fama. Car. ad famam Baldi reſpondet Bar. in d. c. mortuum. & in d. §. ſi dubitetur, quod fama procedit vbi agitur de leui præiudicio vt de hæredita. hic autem ſecus, vide Augu. Arimi. ad Angel. in verbo fama. ver. adde. quod Gandi. qui per alia iura recedit a Baldo, vel aliter reſpondeo ſecundum Bart. in l. fin. j. col. ff. de quæſtio. quod talis fama eſt tantum ſufficiens ad inquiſitionem, & hoc tenent practici, vt dicit do. Gandi. in rub. quę ad famæ proba. ver. ſecundum opiniones quorundam, &c. apud quos ratio exemplis comprobatur. l. j. per totam. l. ff. de quæſtio. potiſsimum in regno, vbi his ſcriptis, in cauſis ſanguinolentis non vtimur, ideo bene recurrimus ad maiorum exempla. l. de quibus, in prin. ff. de leg. quæ exempta nobis præiudicant. Old. conſi. cxxiiij. in fi. quod remiſsio.

Art. L.

50 Vt†minus ſubintremus indirectam, ſi aliter iudex faceret eſſe abuſus. do. Guil. bene. in c. Raynutius verbo mortuo. j. nu. cccxlviij. et nu. ccclxj. ver. ij. de teſta. & ita docte opinatus eſt do. Hugo. de podio locum tenens particularis in proceſſu ſi lij de la guye, dicebat enim legimus aliquos confeſſos occidiſſe, qui poſtea viui reperiebantur, & dabat exemplum de quodam, & aliud in l. inde Neratius §. fi. & l. ſeq. ff. ad l. Aquil. Et aliter exẽplum in l. j. §. fi. ff. de quæſtio.

Art. LI.

51 Per†ptæſcripta forte tenerem contra Hippol. in l. de minore. §. plurimum. col. xij. ver. & in iſtis criminibus teneas menti. ff. de quæſt.

Art. LII.

52 Sed cogita†dictum Pauli. Non ignoramus cogitationes ſatanæ qui quos nequit conſentiendo decipere, facit nimis aſperos, ſcilicet ſuadendo nimiam ſeueritatem. §. præcepta. xxiij. q. iiij.

Art. LIII.

35 Intellige†Bal. niſi confitens eſſet homo malæ vitæ & famæ, & habiliter potuerit proijcere illud corpus in flumen, quia ſtabat prope mare, vel iſtud flumen ſagonæ vel rodani in perpetrando delicta. Et ſic practicatum eſt Florentiæ contra quoſdam graſſatores qui prope quendam lacum habitabant & confeſsi multa latrocinia & homicidia ad mortem condemnati ſunt vt recitat Auguſt. Ari. poſt Angel. in verbo. & veſtem cœleſtem in trac. maleſi. Practicatum quoque eſt Mediolani vt alleg. d. glo. conſue. Bur. fo. 58. ibi de illo maſſario qui occidit dominum ſuum ꝓpe lacum, per arreſtum quoque practicatum eſt contra Claudium Robertum & eius vxorem teliſices qui habitabant ſuper Rhodanũ in viro de fagroslee q̃ torturã receperũt, qa illa mulier p fene

ſtram inuitauerat quendam qui ex poſt viſus non fuit, Præterea caue a muliere quæ inſidiatur in via quaſi latro, vel intellige Bald. in notorio ſeu fama homicidij antiqui, vt fructifere per Io. And. in addi. au Guil. in titu. de noto. crimi. §. iam de noto. col. vj. in fin. addi. quæ incipit, vt noſtrum et eundem eod. tit §, fama. verſi. reprobatus. & ver. exceptionem, tamen adhuc formidaret iudex timoratæ conſcientiæ propter exemplum Dei, qui licet omnia apud eum eſſent notoria, tamen dicit Gene. xviij. Deſcendam & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint, & exponit concilium generale in c. qualiter. ij. de accu. clamorem, id eſt famam.

Art. LIIII.

54 Et† quæ dicta ſunt antea de homicidio extende in furto, quia tu iudex debes verificare prius furta, ſicut fecit ille diligentiſsimus Ioſue. vij. cap. qui noluit Acham de furto condemnare, ſed prius miſit milites curię in domum illius vbi cũcta repererunt abſcondita ſimul argentum & aurum. Idem tenet Bartol. in l. ſi quando ibi certe oportet prius conſtare furtum factum eſſe. C. vnde vi. & Bald. in auctẽ. ſed nouo iure. C. de ſer. fug. & dicit Bartol. in l. Si quis teſtibus, in fin. C. de teſti. qnod debet fieri exumatio corporis occiſi vt inſpiciantur vulnera. & in l. contra negantem. C. ad legem Aquil. & in rub. de probatio. ad Specu. verſi. Cuilibet perito: Et dicit Angel. in opere maleficiorum. verbo. & veſtem cœleſtem, ꝙ debet eſſe iudex cautus ne damnet animam & corpus ſuum, ſed debet deſtinare nuncium ad habendam informationem in loco pro veritate, & in reperiendo furta, ita quod appareant quæ diſtraxit, quæ pignorauit, & quæ penes eum habet.

Art. LV.

55 Vel† debes inquirere de furto eo modo quo docet Bartol. in l. Si quando, in fin. C. vnde vi. & in l. j. §. j. ff. de furt. aduer. nau. caupo. & Spe. in titu. de furto in fin. & in titu. de pigno. §. j. & Bart. in l. Si quis. §, an vero. ff. de eden.

Art. LVI.

56 Sic† remanet reprobata, gl. in l. inde Neratius. §. fin. ff. ad leg. Aquil. ibi alias ſatis erit ſi confiteretur occiſum & a ſe, &c.

Art. LVII.

57 Sufficit† quod de corpore occiſo conſtet. Bald. in l. Quoties. §. ſi quis. ff. de hæredi. in ſtipula. vbi refert exemplum de quodam qui occiderat quendam cuius nomẽ ignorabatur, qui poſtea fuit miſſus ad furcas. Habes gloſ. ordinariam in. §. Libellorum. ij. quæſt. viij. quam commendat Bald. in c. at ſi clerici. de iudi. extra & ita ſe vidiſſe practicari atteſtatur Ang. in l. j. §. interdum. ff. ſi pars hæred. peta. Et bene pondera text. in l. j. §. illud autem ad Sylla. ff.

Art. LVIII.

58 Item† de furto, quia ſufficeret quod de ipſo conſtaret licet non appareat, cuius res eſt decepta, Bal. in auct. ſed nouo iure. C. de ſer. fugi. Et Ang. in opere maleficiorum, verbo veſtem cœleſtẽ, & ita vidit practicari Ang. in alle. §, interdum.

Art. LIX.

59 Vide† Angel. Aſe. in. §. Quadruplici. inſtitutio. de actionibus. Inquiſitionis modum contra accuſatum qui aufugit, & cuius nomẽ ignoratur, quia eſt inquirendum de ſignis, vt quia eſt claudus in tali gamba, vel habet talem manum aridam, & eſt breuis ſtaturæ, ruffus, vel habet tale ſignũ in facie, vel aliud in perſona, etiam eſt inquirendũ ſi eſt iuuenis vel ſenex, quia per aſpectũ ætas probatur. Bart. in l. j. de mendi. vali. lib, xj. C.

Art. LX.

60 In† informationibus non eſt neceſſarium iuramentum teſtium per rationes glo. in c. quum cauſam. de teſt. vide Spe. in titu. de teſt. §. j. ver. quid ſi idem, cum ſeq. Audiui ſuper hoc arreſtum.

Art. LXI.

61 Inquirendũ † eſt de qualitate l. omne de re mili. ff. & eſt delictum qualificatũ, & ſic magis execrabile. Saly. in l. pe. C. de ſica. nam qualitas delicti punit quem magis vel minus. d. glo. in. §, libel. ff. de pœ. l. aut facta.

Art. LXII.

62 Inquirendum† eſt etiam de die, aut nocte delicti, quia non licet vagari cum diſcrimine alterius d. glo. quod ſatis æquum eſt, Bar. in l. is qui. ff. de pub. iud. varios effectus habes, quia mortuus poſt triduum pręſumitur mortuus ex vulnere not. C. de emend. ſeru. tempus plerunque eſt cauſa condemnationis veri vel falſi. Nellus in tracta. de teſtib. cap. perfodi. de homi. Item facit quia teſti interdum derogatur ex tẽpore, vt dicit Bartol. in tract. teſti. c. Titium. & Bal. in l. Arethuſa ff. de ſtat. homi.

Art. LXIII.

63 Aliter† eſſet tanta incertitudo quod auferretur copia defenſionis quæ ex æquitate naturali eſt cle. paſtor. de re iudic. nam accuſatus vix poſſet probare negatiuam ſuam, vel ſuum alibi, ad quod probandum admittitur per ordinationẽ Ludouici Regis. xij. art. iij. Adhibebitur omnis diligentia quæ ampliores informationes requirat, &c. aut per verificationem de Alibi, aut aliud factum ſi quod admittatur pro aut contra incarceratum & per talem ordinationem dicebã quod deceret audire, & quod deffenſio pertinens & admittenda eſſet qua talis dicebam enim verba formalia Io. And. in addi. ad Spe. tit. de teſti. §. ſępe. in j. addit. ibi peroptime poſſum probare directe cõtrarium, ſcilicet fuiſſe occiſum a Titio, abſque eo quod illum occiderim, etiam dato quod fuerim pręſens, & dicit. Spe. in ti. de probat. §. ij. in princi. poſſum enim probare quod alius eum interfecit, & eſt melior tex. in l. j. §. fin. ff. de quæſtio. vbi præſes ille Vocomius ſaxa humaniſsimus inquirendo, bene cognouit de confeſsione primitiui qui confitebatur occidiſſe illum quem alius occiderat, ſed cognoſcet curia parlamẽti de ęquitate, vel iniquitate præſid, vt dicit Saly. in l. abſentẽ. in prin. C. de accu. Curia. n. parlamenti proprie in regno lilij eſt mater oppreſſorũ, conſolatio deſolatorũ, via iudicũ errãtiũ, et ſalus oĩum in ipſa recte ſperãtiũ.

Art. LXIIII.

64 Quod † alibi ꝓbatur ꝑ abſentiã in negatiua ſcilicet

licet per determinationem loci & diei l.Optimã, in fine.C.de contrahen.stipu.Bal.consi.ccccxv. parte quinta.& consi.cclix.par.j.no.in l.panto.§. rei.de acqui.her.ff.

Art. LXV.

65 Tunc † testes sic deponentes de alibi,seu negatiua visu affirmata & coarctata præferuntur aliis testibus affirmantibus etiã dignioribus,quia stant pro reo,vt decidit glo.in c.cãm clerici.lxxxj.di. maxime in causis sanguinolentis. vt declarat do. Ias.in l.vt vim,in princip. ff.de iust.& iur.

Art. LXVI.

66 Et † quod tale argumentum supra factum de ordinatione accommodum sit proposito.Nota quę dit.Bart.suo consi.cvj.exor. statuto castri plebei, ibi casus in quibus his scriptis non vtimur, bene recurrimus ad simile statutum.

Art. LXVII.

67 Iam † dicta de die sorte procederent in crimine non reiterabili,vt homicidio secundum glo.in c. nihilominus iij.q.ix. vel delicto recẽti per doctrinam Cyn.in l.prędia.C.de fideicõ.vel quando tractatur de vno delicto quod proponitur vno loco & tempore factum esse,vt tradit Pet.de Anch. consi.cclxxviij.exordiente ex prædicta & Bal. ad Spe.in rub.de test.versi. testes variantes, &c. quia tunc nõ possunt concordari, vt dicit Guil.in Spe.eo.ti.§.iam versi.quid si vnus,cum sequen.

Art. LXVIII.

68 Locus † delicti est describendus Bar.in l. non solum.§.si mandato.ff.de iniu.primo quo ad pęnã augendam secundo vt puniatur vbi delictum est commissum c.inter, de pur.c.locus ad angulũ non restringitur.ff.vnde vi.l.j.versi.ibi autem.

Art. LXIX.

69 Etiam † locus loci, Exempli gratia delictum commissum est in cambiis ante ædes bestiarũ.Spe. in tit.de accu.effectum habes,quia sex differentię faciunt testem singularẽ, primo locus &c.Bal.ad Spe.in rub.de teste,& in l.testium.C.eo & glo.in cap.nihilominus iij.q.ix.ibi fuerunt illi testes de Susanna reprobati,quia dixerant quod in eadem hora, & diuersis locis commissum erat adulteriũ, sed verisimiliter non poterat committi in pometio sub pruno, & sub cyno eadem hora.

Art. LXX.

70 Informatio † debet fieri secrete glo.in l. si qñ. C.de testi. Ioan.Fab.in §.j.insti.de pub.iudi.propter timorem fugæ vel subornationis, quæ subornatio tunc præsumeretur vt vult Ioã.And.ad Spe. titu.de teste.§.nunc in fi.ibi propter publicationẽ examinationis.

Art. LXXI.

71 Punietur † testis dictũ suum reuelans l.qui falso.ff.de pœ.Bal.in l.athletas.§.calumniator.ff.de infa.ibi,dicitur proditor,ne ex istius dicto alij testes subornentur vt dicit Spe.in ti.de teste.§.sequitur,ideo iuret quod non reuelabit.

Art. LXXII.

72 Testes † debent dicere veritatem pro vtraque parte.Bal.Saly.in l.nimis graue C.de testi.glo.in §.in criminibus, in auten.eo.colla.vij.

Art. LXXIII.

73 Aliter † possunt compelli c. super & c.peruenit. ij.de testi.Roma. singul.cccxcviij.Guil.in Spec. titu.de inqui.

Art. LXXIIII.

74 In dubio † sufficeret nominare accusatum per eius nomen singulare vt ait Ame.iusti.in trac.syndi.in prin.& Bal.ad Spe.in rub. de libel.concep. in mag.addi.ver.xj.sed pone ibi de mala casa, q fuit in signis latro.

Art. LXXV.

75 Omittunt † cauti iudices in processu apponere aliquam demonstrationem, vt teneatur reus allegare eius priuilegium, Auffre.q.capel.clxiiij.

Art. LXXVI.

76 Sæpe non posset eum reuelare † demonstratio Bal.cons.ccclxiiij.par.iij.Loquens teste de Regina Aragoniæ quæ torsa fuit, & in regno reatus, honorem excludit.Guil. Bene.in c. Raynutius in verbo mortuo.j. nu.ccxxij. de testatione, immo qualitas accusati aliquando pœnam auget l.aut facta.ff.de pœn.

Art. LXXVII.

77 Inquirendum † est de causa maleficij, nam qui habet potestatem in præparato, scilicet homicidio vel furto,habet etiam in connexo præparante.cap.præterea de offi.deleg.l.ad rem,& l.ad legatum ff.de procura.

Art. LXXVIII.

78 Et † hoc fit vt sciatur si an dolo vel culpa factũ sit l.verum ff.de furto Fely.in c.cum causam,extra de testi.& Bal.in l.& si seuerior.C.de infa.est enim casus declaratio & iudex fortunarum.ff.de negoti.gest.l.sed.§.j.l.ij.§.initium.ff.de ori.iur.& Bal.in l.solam C.de testi.accidentia magnã partem conferunt ad cognoscendam veritatem.

Art. LXXIX.

79 Debes † inquirere cum quo instrumento percusserit l. eum qui ibi in calcis ictu C.de sica.c. significasti.l.ij.de homine extraneo effectũ habes per Bart.in tractatu de percusio.ibi non autem est verisimile quod occidere voluerit qui pugno, calce,gleba,baculo,vel lapide paruulo percusit, & Bar.in l.j.§.diuus.ff.de sica.

Art. LXXX.

80 Etiam † debes inquirere si ex interuallo vel in cõtinenti percusserit.l.raptores.C.de epis.& cle.

Art. LXXXI.

81 Et quot † vicibus percussum est, reiteratio inducit propositum,& deliberationem. Bal. consil. 312.visis.4.not.do.glo.consue.Bur.fo.49.

Art. LXXXII.

82 Scribenda est forma auxilij. Bar. in l. qui seruo.§.si duo.ff.de furto. auxiliatur quis quatuor modis, Primo ad ipsum crimen ordinandũ.Secundo in ipso actu criminis ad ipsum perpetrandum. Tertio post crimen ad ipsum cõtinuandũ.Quarto ad delinquentem euadendum tamen punietur iste nõ de auxilio,sed pœna.l.j.C.de his qui latro. vt dicit. Bar.in l.furti.§.ope.ff.de furt.dit. Bar.in l.j. C.de ser.fugi quod quondam in Gallia annullatus quidã processus quo dicebatur filium patri & seruum hero præcepisse allegat ẽt in l. ancillæ eod. ti.de altero processu criminali cõtra tres formato quo dicebatur quod alter,alter opem tulisset.Item caueas ne processus sit obscurus, nam tunc accipiendum est quod est vtilius.Bar.in tract.de ordiu.& in l.non solum.§.sed vt probari,ibi vt a de-

licto excuſet. ff. de ope. no. nun. Item deuita ne proceſſu ſit incertus, nec capiat duplicē intellectū vide Hyppol. latiſsime in rubri. de prob. fo. xlij. verſ. ſcias etiam &c. facit c. in præſentia extra de teſti.

Art. LXXXIII.

83 Magna † ſuſpicio eſt ad informandum contra vxorem quæ tacet de morte viri in domo interfecti, vt præſumatur culpabilis, exemplum tradit Paris de Puteo in tract. ſindi. fo. cclix. ī c. tortura.

Art. LXXXIIII.

84 Eſt † etiam ſuſpitio ad informandum contra eum qui fiſcum maxime ſollicitat vt inquirat de delicto quod ſe nullo modo ſpectat. Hip. ī l. vnius §. ſeruo. per illum text. ff. de quæſt. Recitat duo exēpla rei cōuenientia Paris de Puteo fo. clxviij. in c. tortura. facit gloſſ. in l. fulcinius. ff. ex quib. cau. in poſſe. ea. vbi ex dictis ſuſpicio probatur. & in l. j. in fin. C. ſi quis imper. male. & Hieronymus ſuper Hieremiam, Verboſitas perſepæ iudicis ſtomachum mouet.

Art. LXXXV.

85 Alia eſt etiam ſuſpitio contra eum † qui ſæpe viſitat curiam, vt audiat quid de crimine dicatur teſte Cathone: Conſcius ipſe ſibi de ſe putat omnia dici.

Art. LXXXVI.

86 Deſcriptio † aut inuentarium bonorū accuſati, fit duabus rationibus de accu. §. ſequitur. Primo, vt fiſco adiudicentur. Secundo, vel vt abſenti ſeu non culpabili tandem reſtituantur. vide Bar. in l. poſt contractum, circa finem. ff. de donationib. & Saly. in lege prima. C. de requ. re. quod poteſt fieri ante citationem.

Art. LXXXVII.

87 Tunc debes facere de his publicum inſtrumentum. Spe. d. loco. l. ſi quis intra. C. de bon. proſcrip. forma deſcribendi eſt inſtituta ordinata alle. l. ſi quis intra.

Art. LXXXVIII.

88 Accuſatus † nō ducitur bonis ſuis priuatus ante ſententiam vide Bar. Spec. in d. l. locis, & Aegid. ſua conclu. dccxxv. Niſi in crimine læſę maieſtatis in l. fin. C. eod.

Art. LXXXIX.

89 Sæpe † occultantur bona accuſati ſi iniuriæ. ff. de iniur. & l. fin. ff. de requi. re. in glo. ibi. id eſt, ſub ſigillo poni ne diminuatur.

Art. XC.

90 Tale † inuentarium nō poteſt fieri per officialē in iuriſdictionē domini temporalis, couſtu. Franc. in tit. du cas qui peul toucher, &c. Guil. be. in c. Rainutius in verbo. & vxorem, nu. ccccxxiiij. de teſta. do. glo. conſue. Bur. fo. lxx.

Art. XCI.

91 Quia † dictum eſt ſupra, quod a principio inquiritur in genere. qui faict le delict, & ſic forte dormit. c. qualiter. l. ij. de accuſ. dicit Spec. in titu. de noto. cri §. j. quod facta generali inquiſitione vocā di ſunt nominati in ea qui ſunt culpabiles vel ſuſpecti vt dicant veritatem & ſi poſsint ſe defendant, & Bar. in extraua. ad reprimendum verbo. inquiſitionem in tertia regula q̄ vbicunq; iudex inquirendo generaliter de malefactoribus, repperit aliquem deliquiſſe, poteſt ad ſpecialem inquiſitionem deſcendere.

Art. XCII.

92 Bt † eiuſmodi ſpecialis inquiſitio incipit tunc qñ cōmunicatur informatio fiſco, cui omnia cōmunicare oportet vt dicit ſtatutum l. ne quiſquam. ff. de eden. & dicit Henri. in c. j. de proba. quod ita ſeruatur in parlamento.

Art. XCIII.

93 Intelligen. in cauſis ciuilis, nam † in criminalibus non debet initium probationum de domo rei accuſator (qui eſt fiſcus in regno) ſumere. l. de minore. §. tormenta. ff. de queſtione.

Art. XCIIII.

94 Niſi † eſſent actus iam recepti in, iudicio quis haberet apud ſe accuſatus, vt nota. in l. is apud quem C. de eden.

Art. XCV.

95 Si † fiſcus onerare accuſatū, acrius q̄ in informatione caueatur, tenetur de euidenti calumnia. Guil. Ben. in c. Raynutius in verbo mortuo. j. nu. cciiij. de teſta. do. glo. conſue. Bur. fo. lx. Aufre. q. capel. vj. facit l. diuus la. ij. in fi. ff. de cuſto. reo, & dicitur calumniator, ſicut dicit Bald. in l. Athletas calumniator verſ. quæro. in prin. ff. de infa.

Art. XCVI.

96 Ad † expenſas dāna & intereſſe ordinatio Lodouici Regis. xij. ar. lxij.

Art. XCVII.

97 Tunc † poteſt capi in partem vt priuatus l. qui fundum. §. ſi tutor. vbi glo. dicit, ſic etiam in omnibus eſt dicendum qui gerunt officium ff. pro empto & Bal. conſi. lxj. factum. v. par. quod tunc redigitur ad inſtar priuati, & in alio cōſi. cccxxix. quidam. iiij. par. quod licet officiū vel maleficiū, ſed hoc non videtur verum, quia tranſgreſſor canonum non poteſt a dolo excuſari,

Art. XCVIII.

98 Per † dictam ordinationem requiritur decretum iudicis, appellatum ſententia interlocutoria l. ſi. C. de exhi. re.

Art. XCIX.

99 Si † nihil iudici conſtaret nihil mandare poſſet l. hoc autem. ff. ex quibus cau. l. qui accuſare volunt C. de eden. neminem ſine cauſa audi prætor. ff. de tranſact. l. cum hi. §. in cauſa, vel oportet venire publicum illum denunciatorem, & quod ſcripſerit, exequi, id eſt oſtendere. d. l. diuus.

Art. C.

100 Prius † quam iudex poſsit accuſari negligentia, requiritur quod cauſa fit inſtructa ſecundo qđ interpellatus fuerit not. Bar. in l. damni. §. Sabini. ff. de dam. in infect alias ſi manducaret excuſatur a præſumpta calumnia. Barto. in l. ij. §. ſi publico ff. de adul.

Art. CI.

101 Econuerſo † vide Bal. in l. mācipia. C. de fer. fugi. De vno indice quē vidit condemnari quod retinuiſſet informationes ſuper quas nollet procedere & dicit Bar. in tract. repre. cap. ad quintum. Tunc pete fieri tibi inſtrumentum denegate iuſtitia coram teſtibus aut in ſcriptis.

Art. CII.

102 Iudex † poteſt ſeruare informationes do. glo. conſue. Bur. fol. lviij. Ioann, Fab. in. §. j. inſtitu. de public. iudi.

Art.

Art. CIII.

103 Visa † informatione si vere vel ex cõiecturis cõstet reũ culpabilẽ iudex decernit eandẽ capiẽdũ vel personaliter adiornandũ secundũ qualitatẽ delicti,& efficaciã iudiciorum.Guil. Bene.in d. c.Ray.de testa.in verbo mortuo.j.nu.ccij.

Art. CIIII.

104 Dicit † Ang.in opere maleficio in verbo iudex quod iudex iubet reum capi,ne verbali citatione præcedentes aufugiat.

Art. CV.

105 Vel † capi potest nisi compareat die assignata. Aufre.q.capel. cccij. Item quid si aliquis citatus,& cum decreto vt dictum est.

Art. CVI.

106 Et † dicit Saly.in l.absentem.C.de accu. iudices mittunt capiendum reum si crimen sit tale ꝙ pœna sit corporis afflictiua.

Art. CVII.

107 Seruiens † vulnerans fugiẽtem,punietur. Bal. in authen.sed omnino.C.ne vxor pro mari. vide Angel.in tract.malefi.verbo.fama.

Art. CVIII.

108 Delinquẽs † prętextu mãdati nõ excusatur in grauibus.Bar.in l.nõ solũ.§.si mãdato.ff.de iniu. gl.in l.ij.C.de sepul.vio. tñ mitius posset puniri ꝙ l.seruos.C.de vi.pri.glo.in l.ad ea.ff. de re.iur.

Art. CIX.

109 Spoliati,† immunitati ecclesię debẽt restitui. Bartol. in l.præsenti.C.de his qui ad eccl.confu. Sicut.in c.inter alia,extra de immunitate ecclesia. Sic dictum est per arrestum pro Ioanne Rogerio accusato de adulterina moneta qui captus fuerat in hospitali.

Art. CX.

110 Vbi † nõ debent gaudere,officiarij eos capiũt sine alia declaratione per ecclesiã fẽda. Auffr.in cle.j.reg.iiij.fallan.xviij.de offi.ordi.et vide practicam Pap.in forma inqui.ver.ex his, dicẽs ita seruari in Francia, Alemania,& Italia.

Art. CXI.

111 Tunc † sufficeret executio requisitionis allegat arrestum. Cõsuetudo Francię in iiij.lib.& ẽt expresse tenet Saly.in auct.si qs ei.C.de adul.ĩ fi.

Art. CXII.

112 Si † officiarij non sint fortiores oportet dimittere accusatum curæ clericorũ qui eum custodire debent,& qui non tenentur,si aufugiat, vide Oldra.post Archid.consi.liiij.an fugiens.

Art. CXIII.

113 Intellige † qñ officiarij erãt in casu in quo debebãt extrahere,& nõ extraxerunt;quia isti impedientes fuerunt in culpa,hęc Oldra.vbi supra.

Art. CXIIII.

114 Vbi † posset extrahi,vel deberet custodiri,posset compeditari in ecclesia quia illa instrumenta sunt inuẽta ad custodiã.Bald. in l.ij.C.de exhib. re.facit,quia ecclesia nõ habet territorium , nisi respectu clericorum. Auffr.d. loco videlicet cle. primo,de officio ordina. & in auctẽ. quomodo oport.epis.in prin.colla.j.

Art. CXV.

115 Vbi † deberet gaudere non debet compeditari.Guid.par.quæst.cxxj.

Art. CXVI.

116 Qui † occidit præmeditato consilio , non gaudet.c.j.de homici.extra.Gui.par.d.q.do.glo. consuetu.Bur.fo. 57. Guil. bene verbo. & vxorem. nu.ccccxliiij.in d.c.Rayn.

Art. CXVII.

117 Nec † gaudet mandans vel mandatarius qui occidit,vel verberat.c.j. ibi. vel defenderit seu occultauerit,de homi.in vi.

Art. CXVIII.

118 Nec † etiam gaudet qui post delictum ad immunitatem cũ arms accedit.l.si seruus.C. de his qui ad eccle.confugi.

Art. CXIX.

119 Etiam † qui occidit prope immunitatem,quia tunc semper præsumitur quod causa immunitatis consequendæ hoc fecerit.vide Henri.Bohic.in c. ecclesiæ de immu.eccles.

Art. CXX.

120 Nisi † nouis rixis in hoc loco habitis sequutũ fuisset homicidium,hæc Henri.vbi supra.

Art. CXXI.

121 Immunitatem vnam offendens, cæteras offendisse dicitur.Henri.vbi supra.

Art. CXXII.

122 Insidiatores † itinerum non gaudent. c. inter. d.immunita.eccles.

Art. CXXIII.

123 Si † quis deliquerit longe ab ecclesia, & dũ sequeretur fugit ad ecclesiam,gaudebit, quia standum est regulæ.Henri.in d.c.inter.

Art. CXXIIII.

124 Non † gaudebit bannitus diffinitiue, glos. in pragma.ti.de inter.verbo.inde.col.ij.

Art. CXXV.

125 Bannitus † per contumaciam gaudebit, d. glo. inde,casus euenit in parlamento suo tempore.

Art. CXXVI.

126 Immunitas non est in domo episcopi.Rom.in l.plerique,de in ius voc.allegat arrestum consuetudo Francię.in iiij.lib.

Art. CXXVII.

127 De † cõsuetudine nõ habet locũ dinumeratio triginta pedum circa capellas quę sunt in castris, glo.in c.sicut.xvij.q.iiij.

Art. CXXVIII.

128 Ille † qui occidit transeuntẽ per vicũ absque aliqua rixa fieri habita. non gaudebit immunitate,Guil.bene vbi supra allegat arrestũ,in verbo, & vxorẽ.nu.444.vide Henricum d.loco c.inter.

Art. CXXIX.

129 Absentem † ff.de pœ.Non habet locũ in regno vbi proceditur extraordinarie.

Art. CXXX.

130 Statuta quæ volunt quod absens põt damnari valent quia d.l. absentem est introducta iure ciuili.Bal.in l.j.C.quo.& quando iudi.

Art. CXXXI.

131 Vidi † arrestũ curię cõditionaliter latũ contra certos nobiles reos qñ capiẽtur sic in cle.pasto.de re iud.ibi & si qñ veniret in suã & imperij fortiã mutilationibus ẽt capitis sententiã promulgauit.

Art. CXXXII.

132 Dicit† Guilel. Bene. in cap. Rayn. de teſta. verbo. mortuo in nume. clxxviij. vt ceſſet omnis dubitatio, quod nunquam vidit adijci conditionem quando capietur, ſed ſemper vidit pure condemnari contumaciter.

Art. CXXXIII.

133 Si †tamen ſententia eſſet cõditionalis quando capietur et venerit in fortiã, vt hic Lug. fit dicit, Guil. Be. eo. ver. nume. cxlix. ibi tamen dubito quod hoc nõ ſeruetur, ſcilicet quia nõ poſſet reus inter inteſtari in regno, & latius firmat ipſe d. nume. clxxviij. & ſic ceſſat opin. Bald.

Art. CXXXIIII.

134 Si †abſens condemnatus forte capiatur. iterũ ſuper crimine audietur per l. nihil tam naturale ff. de reg. iur. ſicut practicant Veneti, qui procedunt etiam extraordinarie, vt refert Petr. de Ancha. ſuo conſi. cxxxix. ex verbis.

Art. CXXXV.

135 †Vel bene audietur appellãdo, quia in regno in criminalibus ſemper defertur appellationi. Auffre. q. capel. clxxiij. gl. in pragma. ſanctio. ti. de fri. appella. verbo iniuſte. c. de priore. de appellatione vbi de pœna iudicis & Pet. de Aurelio in forma de accuſa. furti ver. hodie defertur tamẽ appellationi per ordinationes regias in criminalibus in duobus caſibus: ſcilicet vbi agitur de tortura, vel vita, aut membri mutilatione, vel de incompetentia iudicis, quia nulla in mundo poteſt eſſe maior nullitas quam illa cle. paſtoralis de re iudi. l. procurator. C. de pœn. & tangitur per Bar. in extra. qui ſint rebel. in verbo rebellãdo, & quod vltra non ſit deferendum appellationi, ſtricte prohibetur per varias ordinationes, per quas prẽcipitur quod perficiantur proceſſus, ſcilicet ne detur materia dilatandi & ſubornandi, & ſi iudex a quo in hoc peccaret, forte iudex ad quẽ poſſet retinere proceſſum & perficere facit l. ſi cui. §. ij. ff. de accu. ibi non facile admittẽdum eũ qui ſemel calumniatus ſit; vel bene audietur in caſu adducto per Bart. in l. non videtur, in fin. ff. de iudi. vel caſu. Io. An. ad Spe. titu. de homi. §. j. ibi ſubdit etiam: vel in caſu. Bal. in l. ſi quis teſtibus. in fin. C. de teſti. vel bene audietur cum reſcripto principis. l. Diui fratres. ff. de pœn. l. j. §. fin. ff. de quæſt. vel bene audietur petens reſtitui ex iuſta cauſa abſentiæ, quia tunc non reputaretur contumax imo ſententia reuocabitur. l. ſi prætor. in fi. de iud. de re iud. c. quum Berto. ff. de dam. infect. ſi finita. §. ſi forte. Bar. in d. extra. ad repri. verbo neglexerit, vel bene audietur ſi ſententia eſſet nulla, quia exceptio nullitatis impedit executionem. l. ſi cum nulla. ff. de re iudic. clemen. paſtoralis eo. facit l. ſi accuſatoribus. C. de accu. l. nõ. C. de pla. l. diuus. la ij. ff. de cuſt. rec. vel bene audietur. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudi. Spe. in ti. de accu. §. ſequitur ver. ſed pone. & ibi Io. An. & Alex. in addi. ad Bar. in d. l. diuus. de cuſt. re.

Art. CXXXVI.

136 Nam†primo debet captus cõtumax & cõdemnatus audiri an ſit illa perſona condemnata, & ſi cõfiteatur, proceditur ad exequutionẽ, alias ſecus, vt dicit Bar. in extra. ad repri. verbo, exequutionem & in l. diuus. ff. de cuſt. reo.

Art. CXXXVII.

137 Si†autem neget debẽt iterũ examinari teſtes in præſentia rei q̃ hic eſt homo qui maleficium fecit, ita dicit Bart. in l. inter. §. j. in fi. ff. de verb. oblig. & bene facit tex. in l. raptores, ibi poſt legitimas probationes. C. de epiſ. & melior in auct. qua in prouincia, ibi ſi tamen appareat omnino obnoxius. C. vbi de cri. agi. oport. item facit quia non licet vagari in tanto crimine. l. prætor. ff. de iniur. licet Guil. in c. Rayn. verbo mortuo. i. nu. clxx. de teſta. dicat quod poſt ſententiam ſi capiatur non ſit opus nouo proceſſu.

Art. CXXXVIII.

138 Fiſcus† nullas dat nec recipit expenſas. l. fin. C. de fructi. & lit. expen.

Art. CXXXIX.

139 Expẽſe †cõtumaciales (bonã vel malã foueat contumax cauſam) ſemper debentur. l. properandum. & l. ſancimus. C. de iud. ſed curia parlamẽti. reſeruat hodie in criminalibus, omnes expenſas incidentium diffinitiue, igitur ſpectandum eſt q̃d Romæ fit l. de quibus. ff. de leg. Abſens debet citari, cle. paſto. de re iud. trina citatione. l. tres. C. quo. & quando iu. vel citatur pro quarta de gratia. c. conſiluit, de offi. dele.

Art. CXL.

140 Iudex†tẽpus citationis põt abbreuiare. Guid. Pa. q. ccccxxix. Guil. bene vbi ſupra verbo mortuo. i. nu. 151. arg. eorũ q̃ tradit Bart. in extrau. ad repri. ĩ verb. per edictũ ibi. quũ illa fit ſolẽnitas iuris ciuilis.

Art. CXLI.

141 Peremptorium†non eſt ſtatim mittendum niſi cogat neceſsitas. glo. in c. de illicita. xxiiij. q. iij.

Art. CXLII.

142 Vel†citãdus eſt iuxta ſtilũ curię in qua cauſa tractãda erit, Bart. in l. j. §. prẽſides. ff. de requi. re.

Art. CXLIII.

143 Citationes†ſunt fiẽdæ in locis publicis & cõſuetis. Bart. in extraua. ad reprim. verbo publice glo. in c. ij. iij. q. ix. ibi. publice ad domum.

Art. CXLIIII.

144 Si†perſonaliter p nũciũ põt abſens citari, q̃a forte erat ĩ immunitate eccl'ię, vel ſciret vbi eẽt nõ eſt ęquũ p̃ edicta, & ſi faceret grauaret partem ideo p̃ iudicẽ appellationis poſſet infringi, pceſſus, iſta dicit Bar. in d. extraua. ad repri. in ver. p̃ edictũ. & Gui. Pa. q. ccccxxix. alle. Sal. in l. j. C. de re. vide Io. And. ad Spe. tit. de accu. §. ſequitur, ver. quid ſi bannitus ibi vidimus de facto ſeruari & procedere poſſe quum neſciretur vbi eſſet, ſed quum ſciretur ita quod requiri poteſt, ſonat hoc iniquum, quod illi qui non eſt contumax bannitur, & ita dictum fuit per arreſtum, quia ille renouatus fuit ante alium iudicem.

Art. CXLV.

145 Quia†nimis animoſe in infamiã ipſius pcedebat iudex, vel quia grauauerat eũ in tali articulo. Auffre. in tract. de recu. arti. xxviij. Ira. n. impedit animum ne poſsit cernere verum.

Art. CXLVI.

146 Qui†nocuit primo præſumitur nocere ſecundo

eundo,glo.in l.cassius.ff.de Sena. Coram iudice suspecto, quis non debet remitti. Iacob. de Belviſu in tit.de fuga reo.

Art. CXLVII.

147 Sic†nota quod in hoc iudicio extraordinario nõ tollitur iudicis recusatio,cum naturalia reseruantur gl.in cle.sæpe.in verbo.litisconteſtationẽ de verb.signi.& per Bar.in l.ij.§.si publico.ver. quæritur vtrum contra.ff. de adult. & per Guil. in Spec.tit.de offi.delega.in prin.

Art. CXLVIII.

148 Ad†propoſitũ dixit Bar. in extraua.ad reprimendũ in verbo & figura,& in verbo.videbitur, qd ſentẽtia Imperatoris qui erat ſolutus legibus, & qui vigore ſuæ poteſtatis tulerat ſentẽtiã.caſſata extitit,ex eo qd citatio legitime facta nõ fuit, & quia cõtra naturalẽ ęquitatẽ fecerat,adde,glo. in l.ſi accuſatori:in gl.ſi.C.de accu.& Bal.ĩ auct. ſi omnes.C.ſi minor ſe ab hęre.omiſsio talis qualitatis ordinis in iſtis extraordinarijs reddit iudicium nullum ſicut in ordinarijs Pet.de Ancha. conſi.clxvj.viſis.

Art. CXLIX.

149 Et†Ang.cõſi.clxxviij.viſis,ſuper inquiſitione in valida nõ põt ferri ſnĩa cõdẽnatoria, ſed debet inchoari nouus proceſſus.l.diuus.la.ij.ff.de cuſt.reo.& Bal.in rub.de accuſatore ad Spe. ibi, exceptio ineptitudinis reddit impoſsibilem pronuntiationem.

Art. CL.

150 Maxime †quando ille procedit contra abſentem per contumaciam,alleg. Alex. in l. abſentẽ, ibi idem ſi libellus eſſet ineptus. ff. de pœn. & Hip.de Marſi.in ſua pract.§.poſtquam, nu. 56.

Art. CLI.

151 Et†quando tu iudex poſsit citare per prẽconẽ, vide fructifere per Bald. in extraua. ad reprimẽ. in verbo. per edictum in fi.colla.xj.

Art. CLII.

152 †Antequam condemnetur abſent.Contumax Iudex debet attendere ad ſeptem. Primo,aduerte re debet iudex maleficiorum quod recte fuerit ordo adiornamentorum obſeruatus,& ad iornamenta debite executa. Secũdo debet certus eſſe quod crimen pro quo reus vocatus eſt,fuerit vere commiſſum. Exemple, vt quia viſus eſt occiſus. N. ſed neſcitur per quem. Tertio ſi liqueat iudici abſentem eſſe de maleficio culpabilem : quia alias non poſſet eum condẽnare. Exẽpligratia. Vt quia forte cõſtat occiſum vel vulneratũ fuiſſe per alios qui communionem non habent cum iſto contumace,immo forte ipſum exonerant,vel alias conſtat de eius innocentia de qua iudex ſollicite inquirere debet pro contumace,vt docet Bar.in d.extra. ad reprimendum in verbo receptionem. & Bart. Vero. conſi.xl. incip. licet inuitus, col. pen. facit l.ſi non defendantur.ff.de pœ.nam contra abſentem prius ſunt examinandi teſtes. Spe.in titu. de inquiſi.§.quando.verſi.quid ſi is. & verſi.laudarem tamen. Quarto aduertere debet quod reus citatus non comparens ſit voluntarie abſens timore pœnæ. Quia ſi alias coactus fuerit fugere minis inimicorum,tunc nõ diceretur contumax, & conſequenter damnari non poſſet clement. paſtoralis,vbi nota.de re iudi, vide gloſ.in ç.ſi epiſ. iij.q.ij.ibi citatur ad locũ inhoneſtum vel periculoſum,nec referat a quo inferaur metus l.ſi cum exceptione.§.Pedius et l.metum §.fi.ff.quod met. cauſ. Quinto aduertere debet iudex antequã pronunciet contra contumacẽm, ꝙ ſi in eo ſit aliqua qualitas delictum aggrauans, quod de illa qualitate vere conſtet,quia licet ſtatutum fingat contumacem pro confeſſo quo ad actum principalis criminis, puta homicidij vel fornicationis, non tñ fingit qualitates principales delictum aggrauantes,ĩmo eſt neceſſe eas probare,ideo ſi quis citatus debito modo fuerit ſuper parricidio vel adulterio reſponſurus,& contumax fuerit,licet condemnari de homicidio quod ficte per contumaciam confeſſus eſt , poſsit tamen vt parricida vel adulter non condemnabitur , niſi quod occiſus fuerit eius pater probetur vel mulier illa maritata. Sexto aduertere debet ſi crimen de quo abſens impeditur ſeu accuſatur cadere poſsit in eius perſonam: Exemple,vt quia Hiſpano imponitur crimen læſę maieſtatis , qui titulus non cadit in eum in hoc regno ſecundum Ioannem Fabrum in.§.alia,inſti. de pu.iu.& habetur in cle.paſtoralis de ſenten.& & re iudicata , de ſententia Henrici Imperatoris caſſata , quia Robertus rex Siciliæ illud crimen committere non Poterat quum Imperatori ſubditus non eſſet:quod tangit Bar.alte more ſuo in tit. qui ſint rebell.in glo.rebellando:prætacta. latius inſeruit Guil.Bene.in c.Raynutius,de teſta. verbo mortuo.j.nu.clx.cum ſequentibus, quem vide. Septimo debet aduertere iudex quod reus contumax ſortiatur forum iuriſdictionis ſuæ,quia alias extra territorium ius dicenti impune non paretur l.extra.ff.de iuriſdi.om.iud.& eſt bo. glo.in c. ſi epiſ. iij.q.ij. Auffre.q.cape.clxiiij.Pet.de Anch. conſi.cclix.de verbis cle. paſtoral,vbi not. de re iud. Audiui ſuper hoc arreſtum.

Art. CLIII.

153 Officialis †nõ poteſt proclamare talis citatio de iure can.non põt fieri,do.gl. cõſu.Bur.fo.lxx.

Art. CLIIII.

154 Talem†forma iuris cõmunis quę habet quod contumax recuperabit ſua bona vt dicit Gandy. & vide practic.papi.in forma inqui.

Art. CLV.

155 Sententia † lata contra abſentẽ & poſtea confirmata arreſto,ſortietur effectum ſuum no.quãdo eſt arreſtum non alias.

Art. CLVI.

156 Quando † nomen rei dicatur receptum inter reos,tunc adiornatur reus,ita ꝙ virtute illius primi defectus illico quod iudex illud adiornamentum ſequens vtilitatẽ illius primi defectus continens decernit contra abſentẽ vt ſuper illa petitione vtilitatis primi defectus veniat reſpõſurus, & illã fiſco & parti adiudicari viſurus et ſic ordinat iudex ſuper crimine procedendum certe ex illo tempore dicitur nomen accuſati ſic deficientis eſſe receptum inter reos , & conſequenter videtur reus cecidiſſe ab oĩbus ſuis exceptionibus tam iudicij declinatorij,ꝙ dilatorij , a quibus p primũ defectum fuit eo ipſo excluſus adeo quod etiam ſi virtute illus ſecundi adiornamenti vtilitatem primi defe

mi defectus continentis compareret, exceptionem aliquam fori declinatoriam, aut iudicij dilatoriam opponere non posset sed tamen peremptorias, quia semel data petitione & a iudice acceptata, quæ in secundo adiornamẽto est descripta nomen rei fuit inter reos receptũ, & est lis contestata, vt declinare nõ possit iudiciũ nec differre. Et si virtute huius secundi adiornamenti vtilitatem defectus continentis non cõpareat, decernitur contra eum tertiũ adiornamentum, vt si illius virtute nõ cõpareat, decernitur quartum, quo debite executato, si in contumacia perseuerat nec cõpareat habebitur crimen pro confessato & probato de oĩbus in petitione & libello in dicto secundo adiornamento contentis, ita qd ab oĩbus declinatorijs & dilatorijs ex primo defectu, & ẽt peremptorijs exceptionibus ex sequẽtibus defectibus declarabitur ipse cõtumax excluſus, necnõ de crimine tã capitaliter erga fiscũ q̃ ciuiliter erga partẽ lęsam, ut in petitione petitũ reperiet, condẽnabitur.

Art. CLVII.

157 De † exceptione dilatoria, quæ est finis non recipiendo loquitur Bar. in extra. ad reprimendũ in verbo, & figura, ibi exceptiones vero quæ magis differant & frustrant causæ veritatem quã ipsam respiciant, potest iudex repellere. Et glo. in Clę. sæpe. verbo. dilatorias. de verbo. significa.

Art. CLVIII.

158 De † peremptoria, quæ est finis nõ procedendi loquitur Bar. ibidẽ. versi. an poterit opponi exceptio rei iudicatæ, vel finitæ ad impediendum processum, respõde sic, quia de iure naturali est ne bis iudicetur in idipsum, & vide eundẽ in verbo. videtur. in fin. facit l. præses. C. de pla. & in proposito dicit Barto. Veron. suo consi. vj. in fi. se alias ita vidisse determinari per oĩs doctores Paduæ. vide l. senatus, censuit, & ibi Barto. quia est materia. ff. de accu. & c. de his eo. Ioã. And. in addi. ad Spe. in ti. de accu. §. sequitur videre in addi. quæ exordiatur, vt intra in ij. mẽbro. Art. CLIX.

159 Et † quomodo hoc casu tu iudex debes pronunciare, vide practiquã per gl. in c. j. verbo finita, de litiscontestat. lib. vj. & eo modo vidi pronunciare per quendã consiliarium regiũ pro quodã Florentino absente iam dãnato. Art. CLX.

160 Et † q̃ in ea cã tunc poterat interuenire aduocatus ex eo quod delictũ amplius erat impunibile, vide Hyppo. sua practi. §. sequitur nu. xxviij. vel ad exceptiones obijciendas, no. in, c. veniens. ex. de accu. Art. CLXI.

161 Procurator † potest allegare causas absentiæ l. absens ff. de procurato.

Art. CLXII.

162 Faciendo iuramẽtũ, † q̃ fuit missus ad hoc allegandum. Masue. in tit. de contumacia versi. ibidem contra eum, vide Bartolum in d. extraua. ad reprimendum verbo. per edictum.

Art. CLXIII.

163 Si † iudex contempsit excusationes processus est nullus, nam non vere nec ficte negligit, quod requirit, & quasi per iudicem stat quominus fiat, vt dicit Bar. in d. extra. ad reprimendũ in verbo. neglexerit & alibi dicit Bart. eod. loco in verbo & figura, q̃ auferendo dilationes aufertur actoris ius suum, reo vero aufertur defensio quæ ex æquitate naturali est. Iudex debet habere rationẽ viarũ, tẽporis, & impedimenti, gl. in c. licet de accu.

Art. CLXIIII.

164 In † criminalibus, absens appellans, vel petens restitutionẽ aduersus sententiam tenetur personaliter comparere l. j. ibi. se obtulerit. C. de fic. l. i. §. Sinautem. ff. an per alium cau. appel. reddi possit. arg. l. ij. ff. de exhib. re. ibi ex vinculis cãm dicat. vide Bal. in l. j. §. eũ qui, in fi. ff. de postu. nec posset contrariũ impetrare l. fi. in fi. C. de iniur. Facit ad propositũ ordinarium Ludouici Regis. xij. art. cxxvj. Art. CLXV.

165 Si † admitteretur procurator, processus esset nullus, late tractat Andreas Sicul. in 8. veniens. de accus. extra. & dit. Baldus in l. data opera. C. qui accus. non posse. Quod iudex qui relinquit formã ordinationis habetur fatuus vide nu. clxxix.

Art. CLXVI.

166 Accusatus † absens veniat ante sententiã deferendo indulgentiam aut gratiã recuperabit eius bona. Sali. in l. eum qui. per illum textum. C. de ſicar. forte, pendente lite dando sufficientem cautionem. Spec. in titu. de accus. §. sequitur, versi. fit autem annotatio. Bar. in l. post contractũ, in fi. ff. de dona. & nota. in l. j. C. de req. re. Exemplũ de cho. qui per arrestum recuperauit sua officia mediãte cautione pẽdente lite. Art. CLXVIII.

167 Dicit † Bart. in l. seruum. §. publice. ff. de procura. quod si iudex putauerit se posse melius veritatem criminis percipere ex præsentia rei, potest semper dicere, nolo te admittere, sed volo reum principalem, vt videã aspectu qua fronte aut trepitatione loquatur. Art. CLXVIII.

168 Compositiones † promotorũ sunt vetitæ. Guil. Be. vbi supra. verbo. mortuo. j. nu. cxvj. Guy. pape. q. cccxxvij. ordinatio Caroli Regis. v. ar. ij. do. glo. consue. Bur. lviij. fo.

Art. CLXIX.

169 Alias † recurre ad magnam curiam. Paris de Puteo in tract. syndi. fo. xcvij. seu ad procuratorẽ generalem qui nunquam se diuidit sed est vbique. Bald. consi. xxxix. super. j. iiij. par. vide Masue. in tit. de testi. versi. idem procurator domini: de stylo parlamenti potest in testem producere illum qui fuit iniuriatus, sequitur Guil. Bene. in d. c. Raynutius de test. in verbo. in extremis, nu. xxj. præsertim qñ ille iniuriatus nõ prosequeretur dãnum & declararet se prosequi non intendere, sed solus procurator pro interesse publico: addde Deci. consi. 100. in causa inquisitionis, coll. vi. sexto & septimo versi. Art. CLXX.

170 Dicit † Spe. in tit. de accus. §. j. sint in carcere vbi magnum est crimen, & stent segregati.

Art. CLXXI.

171 In † criminalibus nõ attenditur patris, curatoris, vel alia autoritas. Angel. in opere maleficiorum, verbo comparuerunt: imo est quasi ridiculũ dicere quum eius autoritas non possit adaptari. Item facit, quia vbi proceditur ad solam inquisitionem veritatis (prout fit in regno) non sic personæ solennitatem inspicimus.

Art.

Art. CLXXII.

172 Item † facit confeſsio minoris per tormenta, curatoris autoritatem non requirit, quum fiat ad veritatem habendam, quum in delictis minor cenſeatur maior ff. de mino. auxiliū. §. in delictis. C. ſi aduer. delict. l. j. confeſsio autem pupilli infantis, non valet, ẽt cum autoritate tutoris, quum nec debeat in ius vocari, iſta conſuluerunt Nicolaus de Maratellis, & Ioã. And. Pad. vt refert ipſe Io. in tit. de confeſſ. §. j. ad Spec. Item facit, quia vbi proceditur extraordinarie videtur quod ceſſet il la l. ciuilis, clarum. C. de autoritate præſtan.

Art. CLXXIII.

173 Item † facit nam accuſatus debet per os ſuum reſpondere ſine miniſterio aduocati. gl. in l. ij. C. de iura. calum. maxime in his cauſis ſummarijs cle. ſæpe. ibi aduocatorũ & procuratorũ, alias de facili poſſet veritas occultari, gl. in d. cle. in verbo exceptiones, de verb. ſigni. & tangit Barto. in extra. ad reprimendum in verbo. ſine ſtrepitu.

Art. CLXXIIII.

174 Item † facit, quia præſentia iudicis ſupplet defectum curatoris. vt dicit Bal. in ti. de pa. iura. fir. Item dicit Guil. Bene. in Repe. c. Raynutius de teſta. in verbo, ſi abſq; liberis. ij. de fidei conſubſt. nu. 50. non curatur patris poteſtas in criminalibus inſti. de noxa. §. fin. nec minoritas, niſi in attenuando pœnam, gl. in l. impunitatis. C. de pœ. l. auxilium. ff. de mino. de quo per Guy. pa. q. liiij. & q. cccc x. Et quo de ſtylo parlamenti nunquam datur curator minoribns, nec ex hoc annullari poteſt proceſſus. Iudex debet accuſatos facere corã ſe venire. ff. de exhi. re. l. ij.

Art. CLXXV.

175 Segregatim nec pręternatim ſegregare eos ab inuicem. 13. dat rationem. Spe. in ti. de teſte. §. nũc, in princ. ibi ſi enim ſimul examinarentur, vnus alium inſtrueret et vnus ſciret quod alter diceret, & eius dictum ſequeretur, ſicq; non poſſet veritas deprehendi.

Art. CLXXVI.

176 Et † illico auditur Guil. Bene. in c. Raynu. de teſta. in verbo mortuo. i. & Spe. in tit. de accu. §. j. ibi ſtatim reſpondebit. l. j. C. de cuſt. reo. ibi ſtatim debet quæſtio fieri. & exponit gl. quæſt. id eſt examinatio.

Art. CLXXVII.

177 Nam † quando interrogandi habent dilationem ad reſpondendum ſæpe ſit vt ſibi cõſulant at fabricẽt ſuas cauſas et rationes. ſtatutum Caroli. Regis. vij. art. xxxiiij.

Art. CLXXVIII.

178 Si † iudex faceret criminoſis proceſſum ordinarium puniretur, & contra eum tunc pręſumeretur quod differre & differendo diſsimulare vellet, & regere delicta q̃ abundant in regno. Guil. Bene. verbo mortuo. i. nu. ccij. i d. c. Ray. de teſt.

Art. CLXXIX.

179 Iudex omittens formã ordinatũ fatuus eſt fol. 1. reg. 13. c. quũ Samuel ſic ait. Stulte egiſti, nec cuſtodiſti mandata domini tui quæ præcepit.

Art. CLXXX.

180 Ante † ſponſiones, recolamenta confratationes & acharamenta non eſt relaxandus accuſatus. l. nullus. C. de cuſto. reo. ibid. donec reperetur cognitio celebrata diſcrimẽ. Rom. ſing. cccxc. accuſatus. & Bal. in l. ſed & ſi is. ff. de in ius voc. do. gl. conſue. Bur. fo. lxj. & in conſ. xvij. Et ſic dictũ eſt per arreſtũ contra. G. qui antequã confrontationes peractę eſſent relaxatus eſt.

Art. CLXXXI.

181 Ratio † eſt euidens, nam alias datur materia ſubornãdi teſtes. Ordinatio Ludouici Regis. xij. art. cx. ſubornare enim dicitur qui inſtruit teſtes quid dicant glo. in c. de iudiciis. iij. q. iij. vel forte datur materia inquirendi de nomine teſtium et numero illorum, per quæ omnia inducitur ſubornatio, extra de teſti. c. intimauit. & c. conſtitutus. ff. de arbi. l. non ex omnibus, nomina enim & numerus teſtium non ſunt dicenda.

Art. CLXXXII.

182 Ante tales ſponſiones, & confrontationes procurator non debet petere relaxationem accuſati, ne de ipſo dicatur ſicut dicitur de impiis aduocatis qui facultatem loquendi perdiderunt in. §. Itẽ ſurdus, inſtit. quib. non eſt permiſ. fa. teſta. & de illo procuratore ſicophãta in l. verbum. C. de infa.

Art. CLXXXIII.

183 Nec † Fiſcus, nec etiam pars priuata debet eſſe præſens in reſponſionibus & confrontationibus, per dictum gl. in c. in primis ij. q. ij. quę dicit: ſciant tamen partes quo quæcunq; pars ſemel interfuit, amodo non poteſt alios teſtes producere ſuper illo articulo, & quod ita ſeruatur de facto. Item dicit Bar. in extraua. ad reprimen. verbo & figura ibi. ſed an poſt didicita teſtificata poterũt teſtes producere, reſponde non, quum ſit prohibitũ propter timorẽ ſubornationis. Et ſic ex quadã naturali æquitate, quę eſt ne alter alteri inſidietur. argu. l. alij. ff. de accu. Idem tenet Gandi. in rub. quomodo de malefi. cog. per inqui. ibi. quia tunc timetur de ſubor. & vide do. Alex. in l. is apud. C. de eden. Item recurre ad ordinationem Ludouici Regis. xij. ar. cviij. ibi. luy ſera la dicte confeſsion communiquee, igitur ſi oportet illi talem confeſsionem communicare, fruſtra demonſtrata iterum demonſtrarentur ſi iam fuerit præſens in reſponſionibus. ff. de actio. emptio. & vendi. l. j. in fi. Et ainſy le tient Spec. in tit. de teſte. §. nunc, in prin. ibi. & ſic de facto ſeruatur vbiq;, & bene, ideoq; ſic eſt tenendum, tamen hic vidi ſeruare contrarium in proceſſu de pau. credo quod male. per præſcripta forte remanet in utile dictũ. Guil. Be. vbi ſupra in ver. mortuo, nu. ccv. dicentis quod ſi pars timeat ne procurator regius colludat cum inquiſito poteſt ei aſsiſtere.

Art. CLXXXIIII.

184 Si † accuſatus eſſet contumax in reſpondendo Bal. in l. accuſationem. C. qui accu. non poſſ. quod poteſt torqueri ſine indiciis, quia non torquetur ad punitionem, ſed vt reſpondeat. Item de ipſo qui non vult perimenter reſpondere vt allegat Bartol. in l. de ætate. §. quod autem. ff. de interro. actio.

Art. CLXXXV.

185 In † criminalibus non dantur deliberatoriæ, qua

quia debet esse certus reus vtrum velit crimen cõ fiteri, vel negare, quum sciat se esse reum vel nõ. glo. est nota. in c. j. xiij. q. ij. et alia gl. in cle. sæpe. in verbo litisconteſta. de verb. signi.

Art. CLXXXVI.

186 Dicit † Hippo. in l. quæstionis ff. de qõ. illa vi detur communis conclusio quod in maleficiis iudex non debet recipere responsionem rei, nisi primo ipse reus iuret dicere veritatem.

Art. CLXXXVII.

187 Probatio † seu confessio est fienda iudici in iudicio, Hipp. in l. versi. vij. ff. eo. alias nõ sufficit ad condemnãdum, licet sufficiat ad torturam nec habet vim plenę probationis. Bal. in l. ij. C. de custod. reo. facit ille text. ibi eductus apud acta audiatur. & l. diuus ff. de custo. re. la ij. Roma. consi. viij. viso. Statutũ Ludouici Regis xij. art. cvnij. c. si constiterit, extra de accus.

Art. CLXXXVIII.

188 Iudex † debet esse subtilis ad eliciendam veritatem facti l. de minore. §. plurimũ, ff. de quæsti. ibi subtilis diligentia c. licet causam: de probatio. ibi de singulis circunstantiis subtiliter.

Art. CLXXXIX.

189 Iudex † ex seipso debet formare interrogatoria, Bal. consi. lxxvij. par. iij. Hippo. in l. j. versi. vij. ff. de qõ. ff. de test. l. iij. c. cum causam. & c. venerabili. eo. Io. And. ad Spe. eo. tit. in. §. qualiter.

Art. CXC.

190 † A suspectissimo incipere debet & a quo facillime posse verum sciri iudex crediderit l. j. §. ff. de quæst.

Art. CXCI.

191 † Potius a filio quam a patre l. vnius. ff. de qõ. potius ab vxore, more subtilis diaboli qui mulierem prius torquere cœpit.

Art. CXCII.

192 † Inquiritur de nomine accusati, Nam sæpe fit argumentum a nomine, glo. in l. diuus. ff. de bonis damnatorum.

Art. CXCIII.

193 Etiam de ętate, † rigor quandoq; temperatur ratione ætatis, gl. in c. fi. extra de senten. excom. l. hac. §. j. ff. ad leg. Iul. pecu. & dicitur in l. & si sene. C. de infa. quod sunt multa quæ mouere debent iudicem gratia alleuiandi pœnam, iuuentus, senectus, inconsulta ratio, sed vltimum non practicatum fuit tempore, sed an bene vel male nouit ille qui nihil ignorat.

Art. CXCIIII.

194 Interrogatoria † debent esse incerta: intellige quod nõ sit tanta incertitudo quod auferat defensionem reo. Bar. in extraua. ad reprimendũ verbo & figura Hippo. suo consi. xlix.

Art. CXCV.

195 † Caueas a casu relato p Pari. de Put. in trac. de synd. fo. lxxxv. c. quidam. in fi. de quodam accusato, qui dixit iudici dum interrogabatur velle aliqua sibi dicere ad aurẽ, qui tandẽ iudicẽ iugulauit gladio, & an iudex debeat se approximare & audire reum ad aures, quando reus dicit ꝙ sibi vult aliqua dicere ad aures, vide Bar. in d. extraua. ad reprimendum verb, sine strepitu.

Art. CXCVI.

196 † Describit formam interrogandi Iacob. de Bel. practi. sua ti. de quæst. vers. sextus est. dicendo sic, quis fuit tecum illic tunc, eras tu solus tempore criminis commissi vel quod eratis, vel qualiter potuisti facere solus, sine adiutorio, vel qualiter fusti ausus talia facere, vel de cuius mandato. l. prius ad Sylla. ff. vel quo procurante hoc fecisti, & quantum debebas habere pro hoc faciendo, & a quo vel impossibile est ꝙ tu posses facere solus, vel intelleximus ꝙ multi eratis, vel quis fuit qui primo incipit, ꝙa multi eratis, vt dicitur, dic ergo quis erat tecum, & qualiter factum fuit & cum quibus.

Art. CXCVII.

197 Quia † proceditur in regno per viam inquisitionis ad denuntiationem fisci, forte indistincte socius criminis potest nominatim de sociis interrogari. fa. l. diuus, la ij. ff. de cust. reo. arg. c. quoniã, & ibi glo. extra de testi. maxime quando tale crimen non committitur sine sociis, argu. eorum quo not. Saly. in l. fi. C. de accus. Item facit quia crimina vndecunq; clarueruntpunienda sunt xxiiij. q. iij. c. ecce. Item melius facit quia quod non interrogetur nominatim de sociis ista videtur exceptio dilatoria & frustratoria, sed in regno in quo his scriptis in criminalibus non vtimur, bene potest iudex repellere tales exceptiones quæ magis frustrant causę veritatem, quam ipsam respiciant vt probatum fuit supra: præterea credo quod cesset. l. fi. C. de accu. & l. j. §. qui quęstionẽ. ff. de qõ. cum simili, vnde dicitur notabiliter. Spe. ti. de accusatore. §. j. vers. item repellitur quod hęc exceptio, tu es socius criminis est dilatoria.

Art. CXCVIII.

198 Nota † quod de cõsuetudine generali pro carcerato interuenit procurator nisi ad respondendũ causę vel inquisitioni, vel nisi ad confitendum, & ad sententiam nam ad cõfitendum requiritur prę sentia carcerati, vt videatur quo vultu, qua trepidatione loquatur Bartol. in rub. de procura. in addit. ad Spe.

Art. CXCIX.

199 Iudex † debet facere scribere constantiam et variationẽ quam fecerit accusatus l. de minore. §. plurium ff. de quæstio. scilicet modum vacillandi, qui talis est, titubatio, trepidatio, pallor, rubor & sudor Bartol. in l. fina. ff. eo. & in d. §. plurium. & in hoc iudex non parcat calamo. Ange. in tracta. malefi. in versi. fa. pub. Ordinatio Ludouici Regis. xij. arti. cxiij.

Art. CC.

200 Dicit † Bar. in l. fi. ff. de quęst. iudex suspectũ interroget de circunstantiis multis, vbi steterit illa nocte, cum quo comedit vel cœnauit, ista est criminis subtilis cognitio, adde l. ij. D. vbi de crimine agi opor. ideo cum bonis ambula, nam mores ex conuictu formantur.

Art. CCI.

201 Reus † ex integro audiendus est coram secundo iudice & mittendus ad eundem cum suis interrogationibus, inclusis & obsignatis ad cognitionẽ tex. in l. diuus la ij. ff. de custo. reo.

Art.

Art. CCII.

202 Per † interrogationem dicitur facta litiscontestatio, quia reus habet tunc negare vel fateri de lictum, vt supra diximus tractando de deliberatorijs, & vide Bart. in l. is qui reus. eo. §. in princ. ff. de publi. iudi. & in extraua. ad reprimen. in verbo figura.

Art. CCIII.

203 Quando † vulnus est mortale non est necesse quod in accusando expectemus mortem Bal. in l. damni. §. fabi. ff. de dam. infect.

Art. CCIIII.

204 Dictum † est supra quod oportet quem de crimine sponte confiteri, dum tamen de crimine cõsteret, aliter interdicta est iudici potestas condẽnandi & ligatæ sunt sibi manus. sentit Bart. in l. diuus ff. de testa. mili. naturalis est ratio quam facit do. Hippoly. suo consi. xlviij. non confundentur. &c. quia si aliter diceremus, sequeretur quod quis ad libitum suum posset facere se suspendere, adde sicut contingit de illo primitiuo seruo qui metu ad dominum reuertendi confessus est occidisse illum quem alius occiderat in l. j. §. fi. ff. de quæstio. etiã facit, quia non auditur perire volens. glo. in l. j. C. de confess. item dicit egregi. pract. Guil. Bene. in d. c. Raynutius in verbo mortuo. nu. cccxlix. nec sufficeret quod accusatus confiteretur Titium occidisse, quoniam ex tali confessione quantuncunque sponte & libere facta non condemnaretur, immo non torquetur pro homicidio, vel alio quocunque delicto nisi prius fuerit verificatum delictum, id est quod Titius fuerit occisus, & sit mortuus vel res de quibus agitur reperiantur subtractæ domino nec aliud tales confessiones q̃ declarationem personæ delinquentis operantur, sed nõ probant delictum esse commissum vbi aliter non verificatur, & ita ad vnguem seruatur in parlamento curiæ Franciæ, vt expertus est idem Guilelmus Bene. vltra dicens, quando autem verificatum est delictum, & apparet quod cõmissum fuit. vt quia Titius reperitur occisus, tunc confitens puniri potest de homicidio ex sua sola confessione absque alia probatione, quia sufficit quem de crimine confiteri, vt dictum est, sane intelligatis, vt dicit Guil. bene vbi supra. verbo mortuo. j. nu. cccl. quem puniri debere de delicto verificato, nisi iudici constaret crimen fuisse ab alio commissum, q̃ per confitentem: quia tunc nõ puniretur ex sua confessione, cum & dictum est non audiatur perire volens. l. non tantum ff. de appel. & vide eundẽ eo. ver. nu. clxij. ver. ij. adde quod ista fuit opinio Iac. de Are. sequuta a Ioã. And. in. §. postremo, de confes. ad Spec. in addi. quæ incipit. §. fi. intellige confitentem non esse puniendum, nisi hoc mendaciter confiteretur, sperans ex tali mendacio impetrare gratiam vel vtilitatem, sicut sperabat consequi filius Amalechitæ confitendo mendaciter Saulem interfeciisse qui loco gratiæ & vtilitatis reportauit mortem, quoniam ac si vere eum interfeciisse, fuit mandato Dauid occisus, vt patet. ij. reg. j. c. refert Guil. bene. vbi supra verbo mortuo. nume. ccclj. quod ad cõuincendum quodam instrumentum de falso, licet verum existeret, quidã notarius qui eum receperat, ac si eum falso signasset præmio accepto tanquam falsarius abolitionẽ impetrauit a rege sed cõperta fraude per arrestũ curię parlamenti Tholosæ tanquam falsarius fuit punitus, & manus dextera amputata, licet instrumentum non falsasset, visa eius simulata confessione ex qua vtilitatem reportauerat, & quæ in præiudicium alterius partis fraudulenter tendebat facit l. si is cum quo ff. de confessis. cum si ibi alleg. in gloss.

Art. CCV.

205 Confessio † non verificata nec probata per reum carceratum non nocet vbi iudex misit nuncium ad locũ confessum. Hippoly. late consi. xiiij. nu. xviij. facit l. qui sententiam. C. de pe.

Art. CCVI.

206 Nota † in actu practico de illo massario qui fuit conductus ad locum vbi confitebatur interfeciisse dominum suum do. glo. consue. But. fo. lviij.

Art. CCVII.

207 Dicit † Guilelmus Bene. post Masuerium in d. c. Rainutius verbo mortuo. j. nu. cccxlix. qđ ex consuetudine generali, & stylo huius regni nõ sufficit quod delatus probatione testium fuerit superatus, nisi ore proprio fit crimen confessus, vbi agitur de vltimo supplicio, aut membri mutilatione, si factum aliter notorium non esset, quod aliqua tergiuersatione celari nõ posset c. fi. de cohabi. cle. & mulie. coadiuua hunc stylum per textum in auctẽ. qua in prouincia versic. si tamen appareat omnino obnoxius. C. vbi de crimine agi oportet.

Art. CCVIII.

208 Ideo † dicit Guil. bene, vbi supra. videmus quod in causa capitali stante plena probatione quantumcunque clara poni debet reus ad quæstionem vt ab eius ore confessio eruatur, & ita quotidie practicatur, vide Masue. in tit. de proba. §. idem vt delatus. adde Hippoly. singul. cviij. alias fui, &c. vbi dicit quod talis conuictus licet nihil confiteatur per torturam, adhuc potest cõdemnari ad mortem, & vide And. de Iser. in titu. de pace. §. publici latrones, & nouissime bene practicatum fuit tho. contra do. ch. qui post quæstionẽ fuit capite truncatus.

Art. CCIX.

209 Oportet † quod perseueret in cõfessione, quicquid dixerit Bald. in l. ij. C. de custo reo, quia gl. in l. j. de confessione tenet oppositum, ibi condemnatur ergo reus si perseueret in confessione, & gl. in l. ij. C. de custo reo, et cuma. consil. cxxxviij. hoc maxime, & nota. in l. j. C. de custo. reo. hanc partem tenet Masue. in titulo de probatione vers. Item si delatus quod confessus sponte, puta sine quæstione, non statim damnandus est quia oportet quod constet de perseuerantia.

Art. CCX.

210 Tunc † inter responsionem, & illam perseuerantiam debet esse interuallum temporis. Bart. in l. j. §. diuus seuerus ff. de quæstione quia quando fiunt duæ confessiones eodem instanti non dicitur ibi esse geminata confessio ita Bart. in l. cum scimus C. de agri. & censi. lib. xj. Ias. in l. quamuis. ff. de verb. obli. ij. col. Et vt melius scias tempus.

recurre

recurre ad simile statutum Ludouici Regis. xij. arti.cxiij.ibi,& le lendemain.

Art. CCXI.

211 Tunc † si reuocet eius cõfessionem debet tedere causam reuocationis, nam vera & expressa confessio potest vsq; ad sententiam impugnari de errore.c.fi.de confessione l.error.C.de iure,& facta ignominia.et si vellet probare contrarium audietur l.inde Nerati.§.fi.ff.ad l.aquiliam, etiam forte post sententiam.l.j.§.fi.ff.de quæstio.

Art. CCXII.

212 Vel si in ea confessione perseueret, audiendus in alias diceretur oppressus l. vnius.§. cogniturũ ff.de quęstione,& dicit glo.in cle. Sæpe in verbo defensiones. quod legitima partis defensio tolli non põt,qui ista sunt de his quæ instruunt & deciduntcau.& ibi, nihil igitur talis iudex omittit p qđ impediatur. vel occultetur cognitio veritatis, & hanc practicam seruat totus mundus vt dicit Saly.in l.ij.C. de custo.reo.Et in eo est ordinatio Ludouici Regis xij.arti.cxj.omnis adhibetur requisita diligentia.&c.

Art. CCXIII.

213 Si talis defensio non esset acceptabilis & frustatoria nec recipere ad probationem vt dicit illa ordinatio &c.& est tex.in l.nouerint versi. iudicum,C.vt intra cer.tem.cri.quęst. ter. & nota in clemen.sæpe de verb.signi.potest iudex abbreuiare dilationes,ita tamen vt probationes legitimę non pereant, hoc enim impediret causę cognitionem, secundum Bartol. in extraua.ad reprimendum verbo summarie, & eundem in verbo sequentia.

Art. CCXIIII.

214 Et sic † primo accusator probat per confessionem, vel per testes antequam reus in sua defensione audiatur, & fundata intentione actoris reus ponet exceptiones suas,& defensiones, vide Iac. de Beluis.in practica sua in titu.de quæstio.

Art. CCXV.

215 Dicit † Bar.in l.aurelius.§.idẽ quęsijt.ff.de libel.leg.& Hippoly.plene singu.clxxxv. confessio. &c.quod per confessionem rei confitentis se defendendo fecisse delictum est fundata intentio curię,adeo q ipso reo non probante fecisse ad sui defensionem debet sequi condemnatio.

Art. CCXVI.

216 Pręterea si reus † neget delictum fecisse,dicit Guiliel. Bene.verbo mortuo.i.nu.ccij.in c.Raynutius,de testa.quod reaudiuntur testes, seu eorũ recoluntur depositiones,& inde acharantur & cõfrontantur cum inquisito, quia vnus post alium in præsentia inquisiti & etiam inquisitus in pręsentia testis iurant dicere veritatem, & interrogantur si est inter eos inimicitia, vel aliud propter q testimonium non debeat credi. c. inquisitionis.§. tertię de accu. & debet scribi responsio vtriq;, & caueat inquisitus contra testes tunc dicat quicquid dicere vel obiicere intendit,quo facto legitur depositio testis in præsentia inquisiti, quam testis auocare tenetur,vel negare,& inquisitus eam fateri,vel impugnare, hanc formam ẽt approbat Angel.in trac. maleff.in verbo,qui iudex, ad proba.ibi. pstoquam reus negauit,iudex testes repetat,& de nouo ẽt inducat alios testes.et Hippo.sua pract.§.nunc videndum nu.xxviij. & Spe.in tit.de noto.crimi.§.iam de notori.ibi quod si reus negauerit,& possunt testes recipi.

Art. CCXVII.

217 In † examinatione testiũ iudex prius debet testes sic aduertere,amice falsificus testis tribus pnis est obnoxius.s.Deo &c.cętera vide per Guil. in spe.in ti.de teste.§.nunc ver.in examina.

Art. CCXVIII.

218 Dicit † Fely.in c. constitutus de rescrip. Papa non posset dispensare q testis in ferendo testimonium in iudicio non debeat iurare, quia hoc est de iure diuino,quod testis iuret,& ante eum concluſit Bartol.in extraua. ad repri. versi. & figu. ibi de iure natu. &.diui.hoc est tempore Moysi inductũ est,vt propter credulitatem aliquis deberet iurare.Exo.xxij. c. prętera audiui q ex eo ğa in quodã ꝓcessu criminali Grapharius nõ posuerat in depositioni.testiũ,p suũ iuramẽtũ cõcessum in sanctis & euãgelijs Dei, quidã q fuerat cõdemnatus ad mortem,duntaxat per arrestum condemnatus fuit ad fustigationem, & potuit esse ratio,quia vt dicit Ang.consi.clxxviij. visis actis, quod propter ineptitudinem nullus processus intelligitur factus, sed si iudex aliquam pœnã vult inferre,poterit illam extraordinariam imponere, non tamen poterit imponere pœnam ordinariam,quia ordo processus iam facti repugnat.

Art. CCXIX.

219 Hoc † forte limita vt per Bart.in l. si confessus per illum tex.ff.de custo.reo.vbi dicit, quod inordinatus processus veram confessionem sponte & expresse factam non viciat, quin ex illa posit reus condemnari,adde Panor.in c.pisanis, de restit. spol. quia confessio telam non requirit iudiciariam.l.si debitor.ff.de iudi.& aliquid per Inno.in c.qualiter, le.ij. versicu. item ad prædictas,&c.extra de accu.adde Arimi. in verbo qui dictus iudex versi.secũdo.limitabat, & hoc apud Ang.de ma.

Art. CCXX.

220 De † confrontatione facta ad cortinam quando testes timent inquisitum, vide Hippolytum in l.j.circa.fi.ff.de sica, ibi & feci quod milites tenebant eum,ibi post cortinam ligatum, & postea feci venire dictos suos infantes, & eundem Hippolytum in rub.de proba.C.versi.& primo scias, quod licet &c.videtur quod talis cõfrontatio ad cortinam procedat,quãdo haberetur persona not. Exemplo patriarchæ qui nõ fuit deceptus in voce Iacob,sed in manibus Esau.facit gl.in c.testes. iij.q.ix.& Iacob aures verba probant.

Art. CCXXI.

221 Et † quod confrontatio fit fienda in conspectu & præsentia inquisiti, vide Bart.in l.is qui reus. ff.de publi.iudic.& in extraua.ad reprimen.verbo & figura,quod testes debent iurare parte præsente,alias auferretur ei defensionis copia, quod repugnat naturali æquitati,facit c.qualiter, le ij. ver.debet extra de accu. nisi testes essent extra prouinciam,quia põt eorum examinatio commit

tit Fely. in c.cũ causam, de testi. fallen. iij. adde. in præsentia seu vocato aliquo parente inquisiti. arg. c. statuta. §. j. extra. de hære. in 6. & ita practicarunt docto. iudices Auenio. hic Lug. cõtra Rol. super homicidio Dantinory.

Art. CCXXII.

222 Per † confrontationem dicitur tunc fieri publicatio testium. Bart. in d. extraua. ad reprimendum verbo & figura, dicens, quod si non publicarentur non possent impugnari testes & eorum dicta.

Art. CCXXIII.

223 Sed † quid si iudex videt ꝙ delinquens accusat omnes testes per quos potest probari eius crimen, dicit Iacob. Butri. in auctẽ. si testis C. de testib. quod debet hoc non obstante illos recipere.

Art. CCXXIIII.

224 Etiam talis confrontatio fit, † vt ipsi testes accusatos conuincant l. si quis C. de episcopis, ibi in conuictos. & l. ij. C. quorum appellatione ausi, vt ipsos cognoscant, & debet fieri talis confrontatio vel exhibitio reorum in eadem forma in qua esse consueuerunt, quia mutata forma, substantia quasi mutata videtur, vt dicit glo. in cap. cum causam, & ibi vide Bal. extra de testi. Dicit in proposito Bar. in l. ij. C. ad exhi. & in l. cum si exhibuissent. §. ante ff. de publi. quod testes a principio debent petere exhiberi delinquentem vel rem ad recognoscendum, vel quod nominetur, alias nisi reus exhibeat bouem vel asinum habebitur pro confesso, vt dicit Bald. in d. c. cum causam, & dicit Barto. in l. euectiones de cur. pub. lib. xj. C. quod si aliqui non se permittant scrutari, possunt capi, & ex sola resistentia puniri debent.

Art. CCXXV.

225 Dicit † Bald. consi. lxxvij. par. iij. quando iudex procedit per inquisitionem contra aliquem debet interrogare testem de causa scientiæ, alias testis non probat, nam cum ipse assumat officium inquirẽdi, debet formare interrogatoria ex seipso concordat Bar. in extraua. ad reprimendũ verbo & figura, ibi circa dicta testium puto in istis extraordinarijs quod debeant esse talia quæ concludant, sicut in causis ordinarijs, vide Salyce. in l. fi. C. de probat. & dicit do. glo. consue. Bur. fol. xxxix. hodie per ordina. regias iudices tenentur testes interrogare de causa scientiæ, si non interrogent dicitur potius omissa per eorum negligentiam & ignorantiam & quod in omni causa testis non reddens causam suæ depositionis non probat, nec valet talis examinatio.

Art. CCXXVI.

226 Tradit † formã interrogandi testes. Bal. in l. arethusa. ff. de sta. ho. ibi. & nota ꝙ Oldra. per locum a natura, defendit quẽdam accusatum de maleficio noctis tempore commisso, nam testes deponebant de visu, & interrogati in quo loco erant, dixerunt de loco aliquantulũ remoto, & interrogati si erat ibi lumen ignis, vel candelę. dixerunt ꝙ non, vel hoc fuit probatũ per alios, nã do. Old. considerans q̃ illa nocte non fuerat lumen lunæ, conuicit testes, quia homines non vident de nocte, & sic teste natura euasit accusatus.

Art. CCXXVII.

227 Ordinatio † Ludouici Regis. xij. arti. cxij. iubet conuocare viros notabiles in processus criminalium. arg. c. statuta de hære. lib. vj. de papa qui iubet iurisperitos debere ab inquisitoribus aduocari, vt eorum processibus assistant, quia legistæ sunt tractatores maleficiorum, & si aliter ferret sententiam sine consilio assessorum, sententia esset nulla ipso iure, maxime vbi ordinationes requirunt. Et ita asserit Bal. post Old. in l. si qs mihi. §. si coram de acqui. hære. ff.

Art. CCXXVIII.

228 Sed † an post cõclusionem in causa vbi ordi. regis Ludouici. xij. arti. cviij. imponit conclusionem possint partes producere alios testes. tenet Bal. in l. si accusatoribus, in fi. C. de accu. quod nõ & tenet Bar. in extrau. ad reprimendum verbo & figura. ibi sed an in hac causa post didicita testificata potuerunt testes produci, respondeo non, cum sit prohibitum propter timorem subornationis, & sic ex quadam naturali æquitate, ne alter alteri insidietur arg. l. alij. ff. de accu. idem tenet Gand. in rubrica quomodo de male. cog. per inqui. & nota. in auctẽ. qui semel C. de proba.

Art. CCXXIX.

229 Et † si omnem euentum pro reo admittetrentur testes, quia agitur de re periculosa, quia etiam reus vsq; ad sententiam potest de errore docere. fi. de confessio. l. error C. de iur. & facta igno. etiã post sententiam. l. j. in fin. ff. de quæstio. seu per rei euidentiam Bal. in l. si qnis in fi. C. de testi. tamen iudex debet facere quod prius iuret producens, ꝙ dictos testes non subornauit ita dicunt Bal. & Fely. in c. iurauit, extra de probatio.

Art. CCXXX.

230 Et † quod amplius post didicita testificata, & conclusiones sumptas non possint testes recipi ad offensam rei tenet expresse Saly. in l. fi. C. de quæstio. circa finem lequel suyt Felyn. in c. cum clamor. extra de test. nec obstant ea quę dicit Bart. in l. vnius. §. j. ff. de quæstio. vbi vult quod publicatio testium non obstat quin etiam ad offensam possint alij testes examinari, quia hoc procedit super nouissimis capitulis superuenientibus non autem super eisdem. & ita Barto. intelligit Saly. in d. l. fi. facit. c. fraternitatis, extra de testi. et cle. testibus eodem, vltra Saly. dicit ꝙ hoc etiam tenet glossa notabilis in c. in primis. ij. q. j. ibi sciẽt partes ꝙ quæcunque pars semel interfuit, a modo non potest alios testes producere super illo articulo, & quod ita seruatur de consuetudine. Item vel respondeo, ꝙ nisi Barto. intelligatur prout intelligit Salyc. ineuitabiliter erit contra morem sibi contrarius, cum in d. verbo & figura, vt dictũ est teneat oppositum, item vel respondeo quod Bart. in d. §. j. loquitur secundum iura communia, non autem vbi imponitur conclusio ex statuto prout loquitur Bal. in d. l. si accusatoribus. Item recurre ad simile statutum Regis Ludouici artic. cxiiij. vbi inter dicitur non iterato vexare accusatum absque nouis indicijs.

Art.

Art. CCXXXI.

231 Sed † vt tollatur omnis ſuſpicio ſubornationis ante concluſiones & publicationes partes debent in ſecreto nominare ſuos teſtes ſi eſſent abſentes ſeu proteſtari, vt dicit gloſſa in.§. ſi quis verbo arguere.iiii.q.ij.& iij.

Art. CCXXXII.

232 Et † qui dicantur noui articuli,ſeu noua indicia,apertius declarat practica Papienſis in forma inquiſitio. verſi. ſed quia in ſuperioribus, & per Spe.in ti.de teſte.§.nunc in fi.

Art. CCXXXIII.

233 De † interrogationibus ſtrictioribus ad cautelã,puta an tẽpus fuerit ſerenũ vel nebuloſum ſecũdum qualitatẽ teſtium poteſt facere iudex, vt teſtes ore proprio conuincantur. & in ſermone capiantur,qñ ſuſpecti ſunt, vide Bal.in c.cũ cauſam col.fi.extra de teſti.& in l.teſti.C.eo.& in l.fi.in fi.eo.& Spe.in tit.de teſte.§.iam,verſi.& nota.& in.§.nunc verſi.examinator.

Art. CCXXXIIII.

234 Pro † expenſis factis in medicis et medicinis & ꝓ operibus quibus caruit & cariturus eſt occaſione iniurię ſeu vulneris prouiſio læſo ante oĩa fiẽda eſt, vide Pari.de Put.in tract.ſyndi.fo.100. c.quia pluries. in prin.facit tex. in.§.ob hominẽ vero iuſti.de obli.quæ ex quaſi delict.

Art. CCXXXV.

235 Si † per dictum proceſſum nihil ſequutum eſſet emolumenti vt dicit ſtatutum Ludouici Regis xij.ar.cxviij.ſimilis tex.eſt in c.inquiſitionis.§. quęſiuiſtis extra de accu. tunc nec debet offenſus de iure,nec de iudice conqueri,ſed magis de ſorte ſua,quia nõ ſibi deficit ius, ſed probatio.l.duo ſunt ff.de teſta.tutel.

Art. CCXXXVI.

236 Sed † an via ordinaria intentata poſsit rediri ad extraordinariã ſuperuenientibus nouis indiciis,ſatis ꝓbatũ fuit ſupra quod ſic,tñ forte prius requireretur ſuper hoc declaratio iudicis,per ordinationem Ludouici Regis.xij.arti.cviij.

Art. CCXXXVII.

237 Contra † teſtem contra quem nihil oppoſuit reus in iudicio ſummario,poteſt opponi exceptio in plenario Fely.in c.præſentium de teſtib.

Arti. CCXXXVIII.

238 Ordinatio † Ludouici Regis xij. arti.cxix. quantũ laxationibus carceratorũ,ſatis bene prouidet ſi materia ſit diſpoſita, do.glo.conſue.Bur. poſt Nico.Boe.fo.lxj.vbi dicit quod talis relaxatio eſt in arbitrio iudicis, & quod ibi requiritur ſententia prouiſionalis, & quod ſi iudex relaxaret aliquem vbi materia non eſſet ad hoc diſpoſita,quod teneretur,& poſſet ſyndicari.

Art. CCXXXIX.

239 Sufficit † ſola iuratoria cautio cũ obligatione bonorum,ſi reus ſit idoneus.do.gl.conſue.Biturí.in tit.de conſue.retract.poſt Alex.

Art. CCXL.

240 Nota † quæ dicit Ioã.fab.in.§.pœnales inſti. de perpe.& tẽpo.actio. qđ actiones ex delicto deſcendentes(ẽt lite non conteſtata)de æquitate canonica (quam vidit parlamentũ Pariſijs obſeruare)inquantum in bonis defuncti,bene tranſeunt.

Art. CCXLI.

241 Fit † remiſsio ad locũ delicti duabus de cauſis vt cæteri timeant,& vt conſolentur parentes læſorum.in auctẽ.vt nulli iudi.& C. vbi de crimi. agi.opor.

Art. CCXLII.

242 Si † conſtaret captos ſine cauſa & iniuſte, nunquam eſſent remittendi, immo per ſecularem qui clericos cepit,conſueuerunt elargiri ne vexarentur,& ita dictim ſeruatur in regno Auffr. allegat plura arreſta in tract.arreſtorum & Guiliel.Bene.in verbo, & vxorem in d.c.Raynutius. vide gloſſ.in clemen. paſtoralis in verbo de more. in fin. de re iudic.facit.§. Illud palam. in auctẽ. vt clerí.apud propri. epiſcopos: ideo conſuetum eſt fieri antequam fiat remiſsio quod iudici requiſito tranſmittantur informationes.do.gloſſ.conſuetu. Bur.fol.cccIxxxviij. Guid. Pa.quæſtio.ccij. quia ſi ſtatim ligatus mitteretur non viſis informationibus poſſet informari iniuſte,vt dicit Cępol.conſi.lviij.Paulus faber.

Art. CCXLIII.

243 Vide † de illo qui non debuit remitti cum tubis reſonantibus, & de quodam qui fuit priuatus officio, quia remiſerat clericum cum cathena in collo.Paris de Put.fo.ccxxiij.remiſsio.

Art. CCXLIIII.

244 De † maiori tribunali ad minus vbi eſt præuentio non fit remiſsio in delictis, & ita deciſum fuit do.glo.conſue.Bur.fo.cccIxxxix.

Art. CCXLV.

245 Remiſsio † de conſuetudine ſemper fit inter ſubditos eidem principi, & ita obſeruatur de facto inter ſubditos totius regni. Auffre. q. capel. cccxx.do.glo. conſue. Bur.cccIxxxviij. Cępol. d.conſi.lviij. quia non eſt ſciſſum imperium gallorum. Exempli graria. De ſocijs Arnaudi prædatoribus officinarum qui Vienna Lugdunum remiſſi ſunt.

Art. CCXLVI.

246 Iudex † domicilij requiſitus tenetur remittere l.j.C.vbi de cri.agi opor.ſecundum vnum intellectum quem approbat Bart. licet c.fi.de foro compe.ſit contra.

Art. CCXLVII.

247 An † bannitus vbiq; poſsit puniri, vide Spe. in titu. de compe.iudi.§.j.verſi. ſed pone quidam Lucanus,& Cæpo.in d.conſi.lviij.

Art. CCXLVIII.

248 In † vagabundo nunquam fit remiſsio ad locum delicti,ita intelligitur gl.in l.j.C.vbi de cri. agi oportet cum dicit. Vbi te inuenero, ibi te iudicabo, per quam gloſſ.dicit Barto.in l.hæres.§.

Proinde

Proinde ff. de iudi. ℭ multi ribaldi suspensi sunt, & suspenduntur quotidie in ciuitatibus, & castris propter illam gloss. cum alicubi forum non habeant.

Art. CCXLIX.

249 Hodie † domini temporales de consuetudine habent cognoscere de propria iniuria, verum est quia alteri cõmittunt, alias de per se non possent, vide And. de Iser. in ti. de prohi. feu. alie. per Fri. de. in. §. præterea si inter duos.

Art. CCL.

250 Sic finis: † quia cætera non possunt dari propter casuum multiplicitatem. l. neq; leges. ff. de legi. Si autem aliquaminus sufficienter dixerim, redarguar. vt dicit Barto. in l. non solum. §. morte. ff. de ope. no. nuncia. tamen minus bene dicta prosunt, nam incitant alios ad pleniorem inuestigationem, vt dicit idem Barto. in tracta. test. in princ. si autem bene, laudetur dominus non enim ministrant omnes æqualiter de consecra. dist. 4. c. non tantum.

Antonius Columbanus Iurium Doctor.

FINIS.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp
Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff.

Omnes sunt quaterniones.

VENETIIS
Apud Cominum de Tridino Montisferrati.
M D LXIII.